BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
15 — M
17

R. III. 47.

DISPVTATIONES
THEOLOGICÆ
IN
TERTIAM PARTEM
D. THOMÆ.

VNIVERSI CVRSVS THEOLOGICI
TOMVS OCTAVVS,

Qui continet Tractatum de Sacramento POENITENTIÆ, EXTREMÆ VNCTIONIS & ORDINIS.

Auctore R. P. RODERICO DE ARRIAGA *è Societate* IESV, *Lucronienſi Hiſpano, S. Theologiæ Doctore, & in Cæſareâ Regiâque Pragenſi Vniuerſitate olim Profeſſore; nunc eiuſdem Vniuerſitatis Cancellario.*

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. LV.

EMINENTMO ET REVERMO
PRINCIPI
D. ERNESTO
ADALBERTO,
S. R. E. TITVLO S. PRAXEDIS
PRESBYTERO CARDINALI
AB HARRACH,

ARCHIEPISCOPO PRAGENSI, PRINCIPI, LEGATO NATO, S. CÆS. REGIÆQVE MAIESTATIS CONSILIARIO INTIMO ACTVALI, REGNI BOHEMIÆ PRIMATI, PROVINCIARVM REGNORVMQVE HEREDITARIORVM SACRÆ CÆSAREÆ REGIÆQVE MAIESTATIS COMPROTECTORI, ORDINIS CRVCIGERORVM CVM RVBEA STELLA PER BOHEMIAM, MORAVIAM, SILESIAM ET POLONIAM, SVPREMO AC GENERALI MAGISTRO, NEC NON VNIVERSITATIS PRAGENSIS AMPLISSIMO ET PERPETVO CANCELLARIO.

QVID Tibi cum POENITENTIA, PRINCEPS EMINENTISSIME, cuius Prudentia ita actiones omnes inſtituit, vt non habeat vnde poſt factum pœniteat, & Humanitas reuerendam Purpuræ maieſtatem ita moderatur, vt neminem hactenus pœnituerit ad aram beneficentiæ Tuæ ſupplicem acceſſiſſe? Sed enimuerò, quantumuis pœnitendi ma-

teriam nullam ſuppedites, eo ipſo tamen quòd regendis in Eccleſiâ Dei populis cum Archiepiſcopali auctoritate præfectus es, POENITENTIÆ virtute carere non potes, quandoquidem ex ſententiâ ſupremi Eccleſiæ Paſtoris ac Doctoris Gregorij, Prælatorum eſt, *commiſſi ſibi populi peccata plangere; & ne plangenda eueniant, paſtorali ſolicitudine prouidere.* Quo in genere habuiſti ſanè, PRINCEPS EMINENTISSIME, per complures annos vberem plangendi materiam, quando ampliſſimam inclyti huius Regni Bohemiæ Archidiœceſim, curæ & gubernationi tuæ ſubiectam, peſtilenti hæreſeos contagio, & quæ inde conſequuntur vitiis infectam, non niſi ad hæc vſque tempora, FERDINANDI TERTII Cæſaris auctoritate, & Paſtorali Tuâ ſolicitudine, à tam grauibus malis ex integro liberari potuiſſe animaduertiſti. Quod vt felici euentu aſſequerere, non aliis quàm ſacræ POENITENTIÆ præſidiis vtendum cenſuiſti; atque adeò expoſitis pro ſacro tribunali per vniuerſas Regni huius ciuitates, pagos, & oppida, ſalutaris Pœnitentiæ miniſtris, apertum hæreſi, ac vitiis omnibus bellum indixiſti; adeò fortunato victoriæ ſucceſſu, vt Bohemorum gens, quæ paucorum vitio olim malè audiebat à vitiis, nunc audire mereatur Pietatis & Iuſtitiæ candidata. Habet proinde Bohemia vberem ſanè materiam vnde deinceps ſecuturæ felicitatis certum ſumere poſsit auſpicium. Si enim ex ſententiâ Tertulliani peccatum quodlibet, præcipuè verò hæreſis, eſt quidam cenſus, ex quo morborum ærumnas,

Lib. de Pudic. cap. 3.

rumnas,

rumnas , bellorum incommoda, charorum mortem, malignos frugum prouentus, & ſi quæ alia ſunt eiuſmodi mala, redituum nomine pendimus; non eſt cur ab eiuſmodi malis magnoperè ampliùs timeamus, quandoquidem auſpice POENITENTIA eiuſmodi cenſum exoluimus, & delicta, quæ, iuxta Maſſilienſium Præſulem Saluianum, ſunt quædam *oratio calamitates impetrans*, ſalutari Pœnitentiæ ſubſidio & lacrymis obliterata, verſa ſunt in libellum ſupplicem, Diuinæ Clementiæ exoratorem. Si etiam non fugit, quod diſertè enuntiauit purpuratus Eccleſiæ Præſul Damianus, *inter Pœnitentiam & Cælum nihil eſſe medium*, iuxta illud Incarnatæ Sapientiæ oraculum: *Pœnitentiam agite; appropinquauit enim Regnum Cælorum*, dicendum vtique erit, Regnum Cælorum Bohemiæ appropinquare, quando pœnitentiam agunt omnes ij quotquot à Regno Cælorum videri poterant elongaſſe. Si denique ex mente paulò antè memorati Tertulliani *Pœnitentia nummus eſt, quo Dei gratia redimitur*; quàm gratioſi erunt apud Deum, PRINCEPS EMINENTISSIME, populi Paſtorali tuæ vigilantiæ ſubiecti, quos ſalutaris Pœnitentiæ opibus abundè adeò ditauiſti? Eſt & alius adhuc titulus, quo Theologicas haſce meas DE VIRTVTE ET SACRAMENTO POENITENTIÆ LVCVBRATIONES, TIBI, PRINCEPS EMINENTISSIME, ſpecialiter vendicaſti: ille ſcilicet, quòd ligandi atque ſoluendi poteſtas (quam vulgò Iuriſdictionem dicimus) & præcipuam Sacramento Pœnitentiæ au-

Lib. de Guber. Dei.

Serm. 50.

Matth. 5.

Lib. de Pœnit. cap. 6.

ctoritatem atque efficaciam tribuit, Te veluti fontem & auctorem in Bohemiâ recognoſcit; vt proinde, dum Sacramentum POENITENTIÆ ad Theologicam diſputationum trutinam diſcuſſum, in purpurato Tuo ſinu depono, non tam de meo aliquid tribuiſſe, quàm id quod Tuum erat reddidiſſe videri poſſim. Congruebat denique me, cum exili hoc laboris & ſtudiorum meorum fructu, hoc eſt POENITENTIA, ad Te, PRINCEPS EMINENTISSIME, accedere, vt agnoſceres ſeriò pœnitere me, quòd non ſuppetat dignius aliquid quo voluiſſem meam & omnium quotquot è Societate IESV in Bohemiâ degunt ſociorum, erga Tuam Celſitudinem obſeruantiam & affectum declarare. Pro quâ culpâ opportunam & gratiſſimam nobis omnibus, ſed cumprimis mihi pœnam iniunges, ſi iuſſeris, aut ſaltem permiſeris, extremum Purpuræ tuæ limbum nos reuerentiſsimè exoſculari.

EMINENTISSIMÆ CELSITVDINIS TVÆ

minimus in Christo ſeruus

Rodericus de Arriaga
è Societate IESV.

Digitized by Google

FACVLTAS
R. P. PROVINCIALIS BOHEMIÆ
SOCIETATIS IESV.

EGO Rodericus de Arriaga, Prouinciæ Bohemiæ Societatis IESV Præpoſitus Vice-Prouincialis, iuxta poteſtatem ad id mihi factam ab admodum Reuerendo Patre noſtro Franciſco Piccolomineo, Præpoſito Generali, facultatem do, vt Tomus de POENITENTIA à Reuerendo Patre RODERICO DE ARRIAGA, Societatis noſtræ Presbytero, ac S. Theologiæ Doctore, conſcriptus, & ab aliquot Theologis noſtris ritè examinatus, & probatus, in lucem edatur. Crumlowuij XX. Octob. anno M. DC. XLVIII.

Rodericus de Arriaga.

APPROBATIO CENSORIS.

TRACTATVS *hic de* SACRAMENTIS *R. P.* RODERICI DE ARRIAGA *è Societate* IESV *S. Theologiæ Doctoris, & Cæſareæ, Regiæq; Pragenſis Vniuerſitatis Cancellarij, duobus conſtans Tomis, Catholicæ Fidei ac bonis moribus conſonis, luce publicâ digniſſimus eſt ob doctrinam quam continet, perutilem, exactam, profundam atque perſpicuam. Actum* XX. *Decembris.* M. DC. LIV.

Guil. Bolognino S.Th. Lic. Eccl. Cath.
Can. & Lib. Cenſor Antuerp.

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII
REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. *Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, & Potentiſſimus Belgarum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit, nequis* R. Patris Roderici de Arriagâ è Societate IESV S. Theologiæ Profeſſoris Diſputationes Theologicas in tertiam Partem Diui Thomæ, *præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo intra nouennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſas, in Germania Inferioris ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur; vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ* XII. *Martij*, M. DC. LIV.

Signat.

De Fren.

Google

R. P. RODERICI DE ARRIAGA
E SOCIETATE IESV

TRACTATVS
DE POENITENTIA.

TRACTATVS PRIMVS,
DE POENITENTIA VIRTVTE.

PROOEMIVM.

ETIAMSI *Diſputationum ordo nihil amplius videretur in præſenti exigere, quàm vt de Pœnitentiæ Sacramento ageremus; ſumus enim nunc in quarto Sacramento: vt verò Pœnitentia ſortitur rationem virtutis, potiùs ad ſecundam ſecundæ quàm huc videatur ſpectare; quia tamen hæc eadem virtus eſt intrinſeca & eſſentialis pars Sacramenti, commodiſſimè Scholaſtici omnes de illâ etiam in præſenti diſputant: quia verò priùs eſt notitia partis quàm ipſius totius; (hoc enim dicit ipſam partem & aliquid amplius;) ideò primo loco de virtute agere debebimus, deinde de cæteris partibus Pœnitentiæ vt Sacramentum eſt. Aliqua circa vocem Pœnitentiæ, circa eius laudes, ac varios titulos, ſub quibus commendatur à Patribus, maximè circa illud dictum Hieronymi, Quòd ſit ſecunda tabula poſt naufragium, omitto, quia ſunt leuioris momenti pro intento noſtro, & paſſim nota; qui tamen ea videre voluerit, legat Suarium Tomo 4. qui eſt de Pœnitentiâ, ſtatim ad initium. Multa etiam habet Cardinalis Bellarminus ſparſa hinc inde in quatuor libris de Pœnitentiâ. Nos ad ea quæ controuerſa ſunt accedamus.*

DISPVTATIO PRIMA.

Quædam faciliora explicantur.

SECTIO PRIMA.

In quo conueniat Pœnitentia virtus cum Sacramento; & quos actus propriè Pœnitentia includat.

1 CIRCA primum, in quo conueniant inter ſe Pœnitentia vt eſt virtus, & Pœnitentia vt eſt Sacramentum, fusè diſcutit Pater Suarez diſput. 1. per totam. Mihi res videtur facilior & clarior quàm vt vllâ egeat diſputatione. Duobus enim verbis dicimus, Pœnitentiam, vt eſt virtus, poſſe eſſe ſolam, hoc eſt ſine Sacramento; poſſe eſſe item partem Sacramenti Pœnitentiæ, ac proinde ea duo conuenire inter ſe vt partem & totum; conuenire item voce, ſeu nomine, quia ambo vocantur Pœnitentia; item quia in vtraque remittitur peccatum. In quo puncto eâ inuenitur differentia, quòd Pœnitentia virtus aliquando ſola remittere poteſt peccata; mortalia quidem, ſi ea pœnitentia ſit contritio; venialia verò, etiamſi non ſit niſi attritio: de quo fuſiùs infrà. Sacramentum autem Pœnitentiæ nunquam remittit peccatum ſine Pœnitentiâ virtute. Hæc tamen in toto rigore non eſt differentia propria, ſed conſiſtit in eo, quòd Sacramentum

Pœnitentia virtus differt à Pœnitentiâ Sacramento vt pars à toto.

Pœnitentiæ (vt dixi) eſt totum includens tamquam partem eſſentialem ipſam Pœnitentiam virtutem; ideoque non poteſt reperiri ſine illâ: totum enim non poteſt eſſe ſine ſuis partibus eſſentialibus: ſi autem ſine illâ eſſe non poteſt, quid mirum, ſi ſine illâ non remittat peccatum? Denique (vt vno verbo dicam) Sacramentum ideò dicitur Pœnitentia, quia in ſuo conceptu includit virtutem Pœnitentiæ; quidquid verò addit ſupra hanc partem, non eſt niſi efficacia maior in ordine ad remiſſionem peccatorum tum quoad culpam, quia non omnis virtus Pœnitentiæ ſe ſolâ poteſt illam remittere, tum quoad pœnas in Purgatorio debitas, vt fuſiùs ſequentibus diſputationibus explicabitur.

2 Vnde vlteriùs dico, Omnes eas conuenientias, quæ aſſignantur inter hæc duo; vt quòd ambo reſpiciant peccata tamquam id quod deſtruunt; quòd ambo dicantur medicina vtilis ad ſalutem; ambo ſecunda tabola poſt naufragium; quòd ambo requirant hominem adultum & rationis capacem; quòd ambo iterari poſſint, &c. colligo inquam has omnes, quæ conuenientiæ communiter dicuntur, non tam eſſe propriè conuenientias duarum rerum inter ſe, quàm quòd Pœnitentia vt eſt virtus habet intra Sacramentum, quidquid habet poſitiuè quando eſt ſeparata; ac proinde de eâ vt eſt Sacramentum dicitur quidquid de eâ vt ſeparata.

Differentia inter Sacramentum Pœnitentia & contritionem. Illud tamen aduerto, Si Pœnitentiæ Sacramentum conſideretur vt includens non contritionem, ſed attritionem, & Pœnitentia virtus conſideretur vt includens contritionem, tunc propriè eſſe duo entia totalia adæquatè inter ſe diſtincta; & vt ſic commodiùs poſſe habere locum eas conuenientias ennmeratas, quia tunc ſibi æquiualent ferè quoad omnes effectus, niſi quòd contritio iuſtificat in virtute Sacramenti, vt infrà dicetur; Sacramentum autem id habet per ſe. Vbi noto, à Suario ex Magiſtro diſt. 14. poni aliam differentiam in eâ cauſſatione gratiæ, quòd ſcilicet contritio non niſi vt diſpoſitio eam cauſſet, Sacramentum verò vt cauſſa: quæ tamen differentia mihi non placet; nam ſi de cauſſatione phyſicâ ſermo ſit, dixi alibi eam non conuenire noſtris Sacramentis; licet autem concedatur, eſt per accidens ad rem noſtram; vt patet in aliis Sacramentis quando reuiuiſcunt: tunc enim gratiam non cauſſant niſi moraliter: & idem dici deberet in hoc Sacramento, ſi poſſet reuiuiſcere. Quòd ſi ſermo ſit de cauſſalitate in gratiam ſolùm morali, tunc non minùs contritio quàm Sacramentum eam habent; ſolùm ergo eſt differentia, quòd (vt oſtendimus præcedenti Tomo) Sacramentum, quia includit merita Chriſti, cauſſat de condigno eam remiſſionem mortalis & gratiam habitualem, contritio verò non niſi de congruo: quid ſit autem cauſſare de condigno, quid de congruo, alibi eſt dictum.

Differentia à Suario aſſignata reiicitur.

3 *Alia differentia.* Aliam differentiam aſſignat ratione antiquitatis, quæ maior eſt in virtute Pœnitentiæ; nam hæc ſemper fuit neceſſaria, & in vſu; at Sacramentum Pœnitentiæ à Chriſto primùm inſtitutum eſt. Vnde oritur alia differentia, quòd Sacramentum difficiliùs adhibeatur quatenus requirit Miniſtrum, & quidem dignè ordinatum; Pœnitentia verò poteſt à ſolo ipſo peccatore exerceri. Eſt è contrario in alio ſenſu Sacramentum facilius, quia ad remiſſionem mortalis non requirit tam perfectum actum; ſufficit enim attritio de quo infrà: extra Sacramentum verò neceſſaria eſt contritio aut amor Dei ſuper omnia: qui ſunt actus valdè difficiles. Hæ, & fortè aliæ minoris momenti, differentiæ & conuenientiæ poſſunt inter ea duo excogitari, quæ ſunt omnibus ferè notæ, ac proinde in illis non eſt diu hærendum; ſat eſt eas inſinuaſſe breuiter.

Secunda difficultas in titulo poſita eſt; Quos actus dicatur Pœnitentia includere, an ſolum propoſitum vitæ melioris; an verò etiam debeat interuenire aliquod odium ſeu dolor circa priorem vitam. In quo puncto quidam huius temporis hæretici putant pœnitentiam hoc vnicum dicere, quòd homo corrigat quæ malè fecit; conanturque id deducere ex deriuatione ipſâ vocis, vt videre eſt apud Bellarminum ſuprà, qui eum errorem fusè reiicit lib. 1. de Pœnitentiâ cap. 7. Ego in hoc puncto duo diſtinguenda iudico; vnum eſt parui momenti circa deriuationem vocis *Pœnitentia*; non enim iam ago Latinum, ſed Theologum; breuiter tamen dicendum videtur, cùm vox *pœna* ſignificet aliquam afflictionem aut dolorem, procul dubio debere plus ſignificari quàm ſolam ceſſationem à peccatis præcedentibus; nihil autem commodius poteſt ſignificari quàm odium præcedentium peccatorum & dolor, qui naſci ſolet, quando quis noſcit ſe graue aliquod malum paſſum eſſe. *Quos actus includat Pœnitentia.*

Quidquid verò de hoc ſit, ſecunda quæſtio de re, quæ hîc miſceri poteſt, eſt, An, ſiue vox *Pœnitentia* ex ſuo conceptu id ſignificet, ſiue non, debeant tamen in pœnitentiâ, quam homo coram Deo agit, vt ſit fructuoſa, interuenire odium & dolor de commiſſis peccatis. In quâ quæſtione etſi iudicem hæreticos huic dolori non tribuere vllam vim nec per modum diſpoſitionis ad peccati remiſſionem, quia illi omnem efficaciam ſolis actibus Fidei tribuere conantur; vix tamen poſſum induci, vt credam eos negaſſe, poſſibilem eſſe talem dolorem, aut etiam illum eſſe bonum moraliter. Etenim adeò eſt lumine naturæ notum, poſſe hominem dolere de malè factis, quòd v. g. amicum, Regem, Imperatorem offenderit; adeò item frequentes ſolent eſſe dolores huiuſmodi, vt iudicari omnino debeat ſtultus, qui negauerit hominem poſſe dolere, quòd Deum ſuum offenderit; quòd ſeipſum expoſuerit periculo damnationis æternæ, &c. Negare ergo poſſibilem dolorem de malè factis, non ſolùm propriis, ſed etiam alienis, non cadit in hominem qui vſum habeat rationis. Non eſt ergo credibile negatam ab hæreticis eam poſſibilitatem. 4

Secundum verò, quòd etiam tale odium ſit honeſtum, adeò etiam clarum eſt lumine naturæ, vt vix potuerit homo rationis capax id negare; & verò cùm hæretici ipſi dicant honeſtum eſſe, velle emendare in futurum vitam; profectò non ſcio quomodo poſſint dicere, non eſſe honeſtum odio habere eamdem præteritam vitam malè tranſactam: omne enim malum morale poteſt iuſtiſſimè & ſanctiſſimè odio haberi. Vnde & Deo ipſi odio eſt impius & impietas eius: vti enim amor honeſti eſt honeſtus, ita è contrario odium mali moralis eſt honeſtum: non ergo crediderim ab illis negari, odium præ- *Dolor de peccatis eſt honeſtus.*

teritæ

5 teritæ vitæ eſſe honeſtum. Neque item, quarenus illud odium habet in nobis adiunctam anxietatem, ſeu afflictionem aliquam, quâ complerur in eſſe doloris, poteſt negari quòd ſit bonum: ſuppoſito enim quòd homo ſit capax doloris in communi ob mala ſibi aut alteri illata; (de quâ capacitate nullus dubitare poteſt, vt paulò antè dixi;) profectò ipſo lumine naturæ notum eſt, eſſe etiam valdè decens, valdè honeſtum, vt homo longè ampliùs doleat, quòd Deum offenderit, quia per hoc grauiſſimum etiam ſibi intulit malum, quàm quòd amiſerit fortunas, filios, honorem, &c. quo ſenſu etiam dolere honeſtiſſimè poſſumus, quòd alij peccent. Et ſanè ipſi hæretici frequentiſſimè dolent, & putant ſe ſanctiſſimè dolere, quòd non teneamus eorum fidem; quia putant nos in hoc puncto errare. Honeſtatem autem huius doloris poſſumus præterea infinitis exemplis ex ſacrâ Scripturâ probare: & quidem quoad peccata propria, quid luculentius eſſe poteſt quàm Dauidis lacrymæ, dolores, gemitus, quòd Deum offenderit? id quod vix non per omnes Pſalmos & eorum verſiculos declarat: quid manifeſtius quàm Petri & Magdalenæ lacrymæ, in quibus & anxietatem, & dolores, & cordis contritiones expertos fuiſſe quis negabit? Omitto iam ea loca, quibus Deus nos paſſim per Prophetas ad dolendum de peccatis, & ad agendam pro illis pœnitentiam hortatur. Quoad dolorem item pro peccatis alienis, Dauid ipſe de ſe teſtatur, ſe adeò doluiſſe, quòd homines alij mandata Dei tranſgrederentur, vt vix non eo dolore contabuerit: quid de Phinees & Mathathiâ, quibus pro ſanctiſſimo zelo (quique Deo gratiſſimus fuit) ad renum ipſorum commotionem accenſi ſunt? Non ergo eſt credendum hæreticos huius temporis auſos negare talem dolorem eſſe honeſtum, quantumuis dixerint neceſſarium non eſſe ad iuſtificationem; quia, vt notaui, omnia volunt in ſolâ Fide collocare: id quod aliò ſpectat. De neceſſitate autem & vtilitate eius doloris ad remiſſionem peccatorum dicemus infrà fuſiùs. Et ſatis ratione hæreticorum ex voce *Pœnitentia* de more delirantium.

SECTIO SECVNDA.

Quis ex eis actibus ſit propriè Pœnitentia.

6 DIXIMVS obiter interuenire voluntatem emendationis in futurum, odium præteritorum malefactorum & dolorem, quòd ea homo admiſerit: iam poteſt in dubium verti, Quis ex his actibus ſit propriè Pœnitentia. *Sententia P. Gaſparis Hurtadi.* Patet Gaſpar Hurtadus Tractatu de Pœnitentiâ diffic. 2. diſputationis primæ obiter inſinuat, ſolam triſtitiam, ſeu dolorem ortum ex odio peccati eſſe propriè Pœnitentiam; quia ſola illa eſt Pœnitudo; dolorem verò tantùm eſſe radicaliter Pœnitentiam: nam ſi Pœnitentia deſumitur à pœnâ; ergo ille ſolus actus, qui eſt formaliter pœna, dici poteſt Pœnitentia. Quæſtio eſt de nomine, cui ex duobus his actibus ea vox debeat applicari. Et ſanè ſi Pœnitentiam à pœnâ deſumamus, concluſio Patris Hurtadi veroſimilis eſt, & poteſt ſuaderi valdè probabiliter Primò, quia Beati eſto habeant graue odium eorum peccatorum, quæ in hac vitâ commiſerunt, non dicuntur tamen habere Pœnitentiam; eò quòd ratione ſtatus non habeant afflictionem aut dolorem vllum. Secundò, quia ipſe Deus eſto poſſit habere odium, non tamen poteſt habere Pœnitentiam; quia non poteſt habere dolorem vllum: eſt quidem in Deo alia ratio, quòd Pœnitentia ſit de malo proprio, vt ſtatim dicam. *Noſtra ſententia.* Nihilominùs tamen putarem meliùs nos locuturos, ſi diximus Pœnitentiam includere formaliter vtrumque illum actum; ita vt neuter ſolus ſit Pœnitentia. *Soluuntur inſtantiæ.* Per quam doctrinam in primis ſatisfit propoſitis inſtantiis de Deo & Beatis; quia cùm in illis deſit actus ille ſecundus requiſitus partialiter ad Pœnitentiam, eo ipſo deeſt illis Pœnitentia; etiamſi non dicamus totam huius rationem in eo ſecundo actu conſiſtere: ad hoc enim, vt deficiente animâ rationali non maneat eſſentia hominis, ſufficit quòd anima ſit pars hominis; nec requiritur, vt ipſa ſola ſit homo. Addo præterea, eam ſecundam inſtantiam de Deo non videri ad rem præſentem, quia Deus quantumuis odio habeat aliorum peccata, ſuas tamen actiones non poteſt odio habere; Pœnitentia autem ſub hac voce omnino eſſentialiter requirit odium propriarum actionum. Nam etiamſi de alienis poſſit quis contriſtari, & vehementer affligi, non tamen tunc dicitur habere Pœnitentiam; ergo ex defectu afflictionis & doloris, præciſè loquendo, non eſt Deus incapax Pœnitentiæ, ſed aliunde id ei prouenit. Et hæc quoad inſtantias.

Quòd verò meliùs dicamus tam odium eſſe 7
partem formalem Pœnitentiæ quàm ipſam afflictionem, *Probatur concluſio.* patet Primò; quia ſi præciſè conſideretur anxietas illa & afflictio, ſeu (vt ſic dicam) dolor ille ſenſibilis, nequaquam ſufficit ad Pœnitentiam, niſi ſit deteſtatio præcedentis, imò & propoſitum nouæ vitæ; quia anxietas, afflictio & dolor ille ſæpiſſimè reperitur in multis ob peccata commiſſa; qui tamen non ideò habent propriam rationem Pœnitentiæ: nam licet gemant ſub onere, non tamen deteſtantur abſolutè quod fecerunt; nec cogitant illud deſerere: id quod maximè ad Pœnitentiam videtur eſſe neceſſarium. Secundò id ipſum ſuadetur; nam deteſtari peccatum, & habere illud odio, videtur eſſe quaſi ſubſtantia Pœnitentiæ, ex quâ deinde reliqua in ſubiecto capaci ſequuntur; vti ſuo modo dicimus è contrario viſionem ſolam beatam, ex quâ deinde gaudium, lætitia, &c. reſultant, eſſe beatitudinem eſſentialem: ex quo capite fortaſſe potiùs è contrario ſolum illud odium videretur vocandum Pœnitentia, niſi in hac quæſtione de nomine obeſſet communis modus loquendi negans Beatis Pœnitentiam, eſto ibi ſit illud odium; negans inquam, eò quòd illis deſit afflictio & dolor: vnde colligimus homines voluiſſe per eam vocem ſignificare vtrumque illum actum ſimul ſumptum, hoc eſt, & illum qui eſt radix reliquorum, & alios ex illo ortos.

Et hine etiam reſpondetur ad fundamentum 8
ex deriuatione vocis; *Deriuatio vocis Pœnitentia.* fatemur ergo nunc vocem illam deriuari à pœnâ; (quod fortaſſe aliquis in dubium verteret;) dicimus tamen non ideò ſequi, omnes actus, qui conſtituunt Pœnitentiam formaliter, debere eſſe pœnales: ſufficit enim,

ſi aliquis ex illis ſit. Adde, iure merito illud odium dici poſſe pœnale tamquam radicem pœnæ. Pro quo aduerto hanc vocem *Pœnitentia*, ſi deriuatur à voce *pœna* (vt iam ſupponimus) non deriuari à pœnâ prout purè putè ſignificat illum dolorem, & eam afflictionem quæ repetiri poteſt in actibus ipſis voluntatis vt purè interioribus; quia hi actus in Latinâ linguâ propriè non dicuntur pœna: hoc enim nomen ad exteriorem dolorem. & ad obiecta ipſa, quæ ab homine exteriùs tolerantur ordinariè & primariò, applicatur; certum eſt autem ſine eiuſmodi doloribus ſaluari poſſe totam eſſentiam perfectiſſimæ Pœnitentiæ, quæ vt ſic, etiam Theologicè loquendo, in ſolis actibus liberis voluntatis conſiſtit; & ex eo capite poteſt per ſe in Angelis & in animabus ſeparatis repetiri; ergo argumentum à deriuatione vocis nimis multum probat, ſcilicet, nec ipſius voluntatis dolorem eſſe formaliter & propriè Pœnitentiam, ſed ſummùm cauſſam illius: ergo illud odium, etiamſi in ſe non ſit pœna, poteſt tamen dici Pœnitentia; quia eſt cauſſa, vt huiuſmodi pœnæ exteriores in compenſationem culpæ aſſumantur. Pro intento tandem noſtro addo, ſuppoſito illo odio peccati ob motiuum honeſtum, ſiue hoc ſit ipſa honeſtas virtutis, cui peccatum opponitur, ſiue infinita Dei bonitas, dolorem & afflictionem illam ferè neceſſariò ſequi ſine vllâ nouâ libertate, ſi ſubiectum ſit capax doloris & afflictionis; ac proinde non poſſe in eâ afflictione & triſtitiâ propriè conſiſtere rationem Pœnitentiæ, de quâ nunc diſputamus; quia hæc debet eſſe actus omnino liber & meritorius. Et de hac quæſtione, quæ ferè tota eſt de nomine, ſatis.

Quid ſit propriè pœna.

Pœnitentia non eſt propriè pœna, ſed cauſſa pœnæ.

SECTIO TERTIA.

Quo pacto Pœnitentia ſupponens peccatum poſſit eſſe virtus: vbi de pudoris honeſtate.

9 RATIO dubitandi deſumitur ex Ariſtotele 2. Ethicorum cap. 7. & lib. 4. cap. vlt. vbi docet, verecundiam non eſſe virtutem, quia culpam ſupponit; eſſe tamen paſſionem laudabilem: hinc enim infertur, Pœnitentiam, quæ etiam ſupponit culpam, non eſſe virtutem. Occaſione huius obiectionis valdè multa dicuntur circa honeſtatem verecundiæ, quæ à nobis ſunt breuiter examinanda non tam ratione ipſius verecundiæ & pudoris, non enim eſt hic locus de pudore diſputandi, quàm quia occaſionem nobis præbent examinandi aliqua principia ad genus moris pertinentia, quæ ſunt ſcitu digniſſima.

SVBSECTIO PRIMA.

Reſpondetur Ariſtotelis teſtimonio, & examinantur rationes Vaſquez & Diui Thomæ circa honeſtatem pudoris.

Senſus Ariſtotelis.

IGITVR ad Ariſtotelem dicimus, Eum videri ſolùm locutum de paſſione partis inferioris, ita vt actus verecundiæ non ſit formaliter liber: & in eo ſenſu non eſt contra nos, etiamſi reiiciat verecundiam à ratione virtutis; quia virtus omnis debet eſſe actus voluntatis propriè & formaliter liber; qualis eſt actus Pœnitentiæ, de quo nunc loquimur; in ſubſtantiâ ergo doctrinæ non eſt nobis contrarius: adhuc tamen ratio, quâ id probat, habet difficultatem; de quâ ſtatim. Quòd ſi loquatur Ariſtoteles de actu libero voluntatis, & illum dicat non eſſe virtutem, eſſe tamen laudabilem; profectò loquitur minùs conſequenter. Nam omnis actus voluntatis liber & laudabilis eſt eo ipſo honeſtus: vnde enim haberet eam laudabilitatem, niſi honeſtum obiectum reſpiceret? ergo eſt actus virtutis. 10

Ratio Ariſtotelis reiicitur.

Fatendum ergo eſt cum Patre Vaſquez, Ariſtotelem malè argumentatum eſſe. Nam ſupponere culpam non probat actum ſequentem non poſſe eſſe honeſtum; certè deteſtari malè facta lumine naturæ apparet honeſtum, vti & velle ſe emendare, vt diximus paulò antè. Et poteſt ad hominem id vrgeri. Nam iuſtitia puniitiua etiam in Ariſtotelis doctrinâ eſt virtus vera & propria; & tamen ſupponit culpam; ergo.

Poteſt actus honeſtus ſupponere culpam.

Reſpondebis fortè, Iuſtitiam ſupponere culpam non ex parte eam habentis, ſed ex parte illorum qui puniuntur; hoc autem non eſſe contra rationem virtutis. Sed contrà, quia hæc differentia nulla omnino eſt. Nam ſi ſemel admittamus non eſſe contra rationem virtutis, quòd ſupponat culpam; per accidens profectò erit, quòd hæc præcedat ex parte operantis, aut ex parte alterius; fateri enim debet Ariſtoteles, etiam illum qui peccauit poſſe deinde habere actus bonos & virtutes; hoc autem admiſſo, cur quæſo impedietur actus ille, quò minùs ſit bonus, ex eo quòd ex parte ſubiecti proprij potiùs quàm ex parte alterius præſupponat culpam? non eſt ergo multùm de Ariſtotele curandum in materiâ virtutum.

Quoad pudorem verò, Vtrùm ille ſit actus virtutis néene, eſt, vt dixi, maxima diſſenſio inter Auctores; inter quos Pater Vaſquez Tomo 4. quæſt. 85. d. vnicâ omnino cenſet pudorem non eſſe virtutem, quia habet pro motiuo fugam infamiæ ex affectu æſtimationis & honoris proprij; hoc autem motiuum, quia aliquando abſtrahit à peccato, aliquando etiam ad illud impellit, non eſt laudabile; ac proinde nec verecundiam illud reſpicientem eſſe virtutem. Hæc ratio mihi nullo modo probatur, quia (vt fusè oſtendi Tomo 5. dum de Virtute humilitatis diſputaui) honor proprius & bona æſtimatio ſunt obiecta honeſta, poſſuntque per ſe terminare actum virtutis non minùs quàm ſanitas & conſeruatio vitæ; neque eſt neceſſium eum honorem ad vlteriorem alium honeſtum finem ordinare. Videtur Pater Vaſquez loco citato aliquo modo præſenſiſſe difficultatem, & non ſatis conſequenter locutus; nam poſt tres aut quatuor lineas addit, timorem infamiæ non eſſe virtutem, niſi forſan illam dicamus ad virtutem magnanimitatis pertinere, quæ etiam curat propriam dignitatem & honorem ſecundùm debitam menſuram, &c. Hæc ille; quibus iam fatetur timorem infamiæ eſſe virtutis actum, ſiue illa virtus ſit magnanimitas, ſiue quæcumque alia: (id quod ego iam non curo:) ergò, eò quòd verecundia fugiat infamiam, & velit conſeruare ſuum honorem, non debet reiici à ratione 11

An verecundia ſit virtus.

Sententia P. Vaſquez reiicitur.

Non obeſt virtuti, quòd eius motiuum aliquando inclinet ad malum.

12 tione virtutis. Quod autem obiiciebatur, illud motiuum, etſi aliquando hominem retrahat à peccato, etiam poſſe è contrario inducere in peccatum; ergo non eſt honeſtum; hoc inquam non habet difficultatem vllam, quia ſuo modo de omnibus motiuis reliquarum virtutum dici poteſt. Nam affectus abſtinentiæ v. g. poteſt etiam hominem inducere in peccatum, vt cùm quis cum detrimento ſanitatis abſtinet; aut ſi contra voluntatem Superioris abſtineat: & idem ſuo modo dici poteſt de ceteris virtutibus, ſolâ exceptâ charitate, quæ non habet medium; imò ipſum propoſitum vniuerſale numquam peccandi ob pœnas inferni inducere eo ſenſu poſſet ad peccandum, ſi alicui proponeretur; *Tu damnaberis ad inferos, ſi non feceris peccatum hoc:* ſolum ergo charitatis motiuum eſt tale, quod numquam poſſit admittere vllum peccatum; ergo ex eo capite non debet motiuum verecundiæ à verâ ratione virtutis reiici. Abſolutè ergo reſpondemus; Quòd motiuum aliquod virtutis poſſit in vno aut altero caſu ad peccandum inducere, non oriri ex ipſo motiuo, ſed ex nimio affectu illius, & quia non amatur ſub debitis circumſtantijs; vt cùm vult quis orare, dum videt ſe teneri proximo periclitanti de vitâ accurrere. Ideò dici communiter ſolet, prudentiam ponere medium ſeu modum in virtutibus. Amor ergo proprij honoris, ſicut amor propriæ vitæ, propriæ ſanitatis, &c. in ſe eſt honeſtus, quando ſub regulis prudentiæ fit; ergo adhuc non oſtenditur, cur verecundia, dum honorem eum amat, non ſit virtuoſa ex ſe, niſi probetur, quòd non

Sententia D. Thomæ:

13 habeat debitas circumſtantias. Diuus Thomas eo art. q. 85. pudorem & verecundiam etiam reiicit à ratione virtutis, non tamen Pœnitentiam; quia hæc neceſſariò eſt de malo præterito; pudor verò poteſt eſſe de præſenti: non eſt autem contra rationem virtutis reſpicere malum vt præteritum, ſecùs vt præſens. Hanc explicationem etiam defendit Pater Suarez diſput. 7. ſect. 1. num. 9. eam verò reiicit Vaſquez, eò quòd non minùs Pœnitentia poteſt eſſe de malo immediatè antè commiſſo quàm pudor. Ergo ex hoc capite non aſſignatur diſparitas inter Pœnitentiam & pudorem. Arbitror tamen Diuum Thomam plus voluiſſe quàm hîc putet Vaſquez. Et verò Pater Suarez expreſsè Diuum Thomam explicat ita, vt ſenſerit, Pœnitentiam ſupponere eſſentialiter, ſaltem vno inſtanti antè fuiſſe peccatum, & non eſſe ipſo momento, in quo illa eſt; verecundiam verò optimè poſſe eſſe de peccato adhuc durante eo inſtanti, quo ipſa verecundia exiſtit. Id quod duobus modis poteſt explicari; Primo, vt loquatur D. Thomas non de peccato, quod eſt occaſio remota verecundiæ, ſed de infamiâ illâ quæ ex peccato ſequitur, & de quâ proximè eſt verecundia: eſt enim dolor de ignominiâ. Certum autem eſt ignominiam hanc poſſe eſſe de præſenti, quando eſt pudor; imò maximum tunc eſſe pudorem, quando ignominia eſt præſens: quando enim iam ignominia præterijt, non ita homo pudeſit, ſeu verecundatur. In hoc ſenſu aliquis putaret Diuum Thomam locutum fuiſſe, dum dicit verecundiam eſſe de malo præſenti, Pœnitentiam verò neceſſariò de præterito: & ita illum intellexit Pater

Reiicitur à P. Vaſquez.

Suarez explicat Diuum Thomam.

14 Suarez eo loco citato. Mihi tamen non ſatisfacit hæc explicatio vllo modo, neque eſt ad mentem Diui Thomæ; nam hic nomine *mali* expreſsè intelligit turpe factum: mala autem fama in ſe non eſt turpe factum, eſto oriatur ex illo; hoc ergo turpe factum dicit Diuus Thomas eſſe poſſe præſens dum eſt verecundia. Deinde in Pœnitentiâ poſſemus aliquid ſimile inuenire; nam poſt peccatum manet diſplicentia actualis Dei in peccatorem, manet in hoc dignitas ad odium & pœnam: quæ omnia ex naturâ rei poſſunt eſſe præſentia, etiam quando homo perfectiſſimam exercet pœnitentiam ſupernaturalem, etiam actus contritionis & amoris Dei ſuper omnia; quia (vt ſuppono) contritio ex naturâ rei non ſufficit ad expellendum peccatum, ſed id purè purè prouenit de facto ex liberalitate Dei. Prætereà etiam de facto poteſt cohærere peccatum habituale cum actibus reliquis Pœnitentiæ ſupernaturalibus & honeſtis, qui non ſunt actus contritionis; ergo ex hoc capite non ſaluatur benè ea differentia inter Pœnitentiam & verecundiam, quam Diuus Thomas intendit. Id ergo aliter explicandum, vt videatur Sanctus Doctor locutus Primò de præſentiâ quaſi morali; nam ſæpè contingit hominem deprehendi ab alijs in ipsâ planè actione turpi; vnde quaſi eodem momento vix dato loco ad ceſſandum ab illâ incipit pudor ſeu verecundia; & licet eo ipſo iam homo ille ceſſet à continuatione peccati aut facti illius turpis; nihilominùs reſpectu eius exercitij actualis, in quo deprehenſus eſt, rectè dicuntur eodem inſtanti & culpa & verecundia fuiſſe. Secundò, vt in toto rigore phy- 15
ſico dicamus id aliquando euenire; fieri enim poteſt vt duo ſe inuicem in eodem inſtanti phyſico primò videant, quia ſibi occurrunt; contingere ergo poteſt, vt eo inſtanti, quo quis furatur, videatur ab alio, & ipſe illum alterum videat: ecce in eodem inſtanti reali eſt peccatum ipſum & verecundia. Et verò ad hoc non eſt neceſſum vt ſimul primò ſe videant; nam ſi ego occultè videbam alterum furantem, aut aliud turpe facientem, & ipſe non mutatâ aut voluntate aut actione exteriori me aſpicientem ſe videat, eo ipſo momento verecundabitur, antequam volitionem interiorem & exteriorem actionem poſſit reuocare: id quod experientiâ quotidianâ compertum eſt. In Pœnitentiâ id locum habere non poteſt, quia hæc neceſſariò debet eſſe ſaltem vno inſtanti poſt peccatum; in caſu autem poſito illa vehemens diſplicentia non tam eſt dolor de ipſo turpi facto, quàm quòd homo ſit deprehenſus; ac proinde tunc immediatè & proximè non eſt de culpâ, ſed de infamiâ; ideóque tunc non habet rationem virtutis, vt ait Diuus Thomas: contra quem ſic explicatum nihil valent argumenta Patris Vaſquez, quia reuerà non oſtendunt, pudorem non poſſe eſſe de præſenti turpi facto.

Reiicitur hæc explicatio.

Aliter explicatur D. Thomas contra P. Vaſquez.

Secundò ergo poſſet ex Recentioribus impugnari Diuus Thomas; quia etiamſi verecundia poſſit eſſe de turpi facto præſenti, non ideò excluditur à ratione actus virtutis. Etenim ſi quis haberet actum aliquem Fidei diuinæ, quo ipſo inſtanti, quo peccat, noſceret ſe peccare, actus ille neceſſariò & eſſentialiter ſupponeret peccatum eodem omnino inſtanti, quo ipſe eſt; & tamen non ideò excluderetur à ratione honeſti ac

Aliter oppugnatur D. Thomas à quibuſdam.

ſupernaturalis ; ergo idem de verecundiâ dicere poſſumus, etiamſi ſupponat præſeos factum turpe, ob quod verecundatur homo. Reſpondeo,

16 *Hæc oppugnatio reijcitur.* Neque hanc rationem eſſe vrgentem, quia aliud eſt loqui de actu voluntatis, de quo ſolùm agit Diuus Thomas, aliud verò de actibus intellectus, qui ſuam ſupernaturalitatem non ab obiecti honeſtate accipiunt, neque à præſentiâ vel abſentiâ obiecti, ſed ex eo, quòd illud re ipsâ noſcant prout in ſe eſt, & quòd per auxilium ſupernaturale fiant innitantúrque Deo loquenti: quæ omnia fieri poſſunt, etiamſi obiectum in ſe ſit malum. At actus voluntatis diſplicentiæ, qui ſuam bonitatem ſolùm habere poteſt ex retractatione mali operis, certè eo ipſo quòd cohæreat cum illo malo opere, non poteſt habere rationem virtutis : qualis enim illa virtus eſt, quæ tam frigidè malum reiicit, vt cum illo omnino cohæreat ?

Dixi, *Eum actum voluntatis non poſſe eſſe honeſtum, qui ex retractatione mali operis habere deberet bonitatem*, vt occurrerem replicæ quæ fieri poſſet, ſi diceretur etiam ad actum ipſum Fidei debere concurrere actum voluntatis honeſtum, ſcilicet piam affectionem; ac proinde poſſe etiam actum voluntatis honeſtum ſupponere in eodem inſtanti actum alium voluntatis malum. Vt ergo huic obiectiooi occurrerem, locutus ſum de actibus illis voluntatis, qui ſolùm poſſunt habere honeſtatem ex eo, quòd reiiciant actum aliquem malum : ibi enim apparet, ſi ita illum reiiciunt, vt ſimul cum eo cohæreant, non poſſe eſſe abſolutè virtuoſum. Contra quam rationem non facit inſtantia è piâ affectione ſupernaturali ; nam hæc non habet honeſtatem ex eo quòd reiiciat illum actum, cuius exiſtentiam credit, ſed ex eo, quòd determinet intellectum ad aſſentiendum Deo dicenti; id quod re ipsâ tunc præſtat; ergo adhuc ratio Diui Thomæ videtur ſubſiſtere.

17 *Reijcitur efficaciter D. Thomæ ſententia.* Faciliùs ergo reiici poteſt, quia non ſoli actus efficaces voluntatis ſunt virtuoſi & honeſti, ſed etiam ſimplices complacentiæ, ſi ſint circa obiectum honeſtum ; nam & ſimplex complacentia circa Deum eſt honeſta, & ſimplex amor caſtitatis eſt honeſtus; & ſic de reliquis complacentijs circa obiecta honeſta dicendum eſt. Fateor quidem illas non eſſe ſufficientes vt denominent hominem abſolutè virtuoſum, quia huiuſmodi denominationes ab actibus efficacibus præciſè deſumuntur ; & verò nec quidem ab vno aut altero efficaci, cùm tamen certiſſimum ſit illum eſſe honeſtum, ſed à multis ſimul, quique ſufficiant ad conſtituendum hominem affectum habitualiter virtuti. Hinc autem non colligitur eas complacentias non eſſe in ſe honeſtas: de quo ſolo puncto nunc diſputamus. Hinc argumentor : Ratio Diui Thomæ ex eo deſumpta, quòd verecundia eſſe poſſit de turpi malo præſenti, nihil aliud purè probat, quàm quòd verecundia ſeu pudor non ſit efficax retractatio mali moralis; nam hæc non cohæret ſimul io eodem inſtanti cum ipſo malo retractato: nullo autem modo probat non poſſe eſſe aliquam inefficacem diſplicentiam honeſtam in malitiâ ipsâ morali ; ergo adhuc non redditur ratio ſufficiens, cur actus pudoris noo ſit in ſuo cooceptu hoòeſtus.

SVBSECTIO SECVNDA.

Examinantur rationes quorumdam Recentiorum.

Prima ſit eorum, qui arbitrantes ſe à Diui Thomæ examinatâ ratione diſcedere, aliam 18 *Prima ratio.* adducunt ad excludendum pudorem à ratione virtutis : quæ meo iudicio in eamdem, quam reiecerunt, Diui Thomæ relabitur : dicunt ergo hi, Pudorem oon eſſe efficacem deteſtationem mali moralis, ac proinde non eſſe virtutem. Hanc rationem dixi relabi io ſententiam Diui Thomæ, quia hic (vt oſtendimus immediatè antè) non videtur aliâ ratione pudorem illum excludere à ratione virtutis, quàm quòd eo ipſo ooo ſit efficax deteſtatio peccati ; virtus autem ooo cohæret cum peccato; relabitur ergo ea ratio in rationem Diui Thomæ.

Quidquid verò ſit, Vtrùm in ſe coincidant *Reijcitur Primò.* hæ rationes, ſic contra hanc ſecundam argumentor Primò ; quia ſine vllo fundamento dicitur ab his, pudorem non eſſe deteſtationem efficacem mali moralis. Etenim motiuum illud infamiæ ex ſe ſufficientiſſimom eſt ad deteſtationem efficaciſſimam, fortè noo minùs quàm motiua aliarum virtutum, quæ aut odio proſequuntur, aut amant efficaciter ſua obiecta. Sicut enim, quia peccatum poteſt eſſe cauſſa vt damner in perpetuum, poſſum ex timore damnationis efficaciter deteſtari illud peccatum ; ita eodem modo, quia peccatum cauſſare poteſt infamiam, poſſum illud efficaciter deteſtari, ne eam infamiam incurram : ergo ex ſe poteſt pudor eſſe affectus efficax non minùs quàm io alijs virtutibus.

Dixi *poſſe eſſe ſufficiens motiuum ad efficacem deteſtationem*, quia non intendo ſem- 19 per eſſe efficax odium peccati, ſeu turpis facti, ex quo oritur : hoc enim nec alijs motiuis conuenit, nec quidem ipſi Deo; qui tamen eſt nobiliſſimum motioom, & non cogit vt ametur efficaciter ſemper ; poteſt enim amari per ſolam ſimplicem complacentiam : & idem eſt de fugâ inferni, quæ non ſemper efficaciter amatur. Ratio autem à priori eſt ; nam voluntas non tenetur ferri efficaciter io quodlibet motiuum honeſtum, ſed poteſt aliquando efficaciter, aliquando inefficaciter illud amare, aut odio habere; vti in ipsâ Pœnitentiâ conſtat ; nam poſſum etiam habere inefficacem tantùm affectum deſerendi peccata ob timorem inferni : ergo verecundia quà talis non magis eſt inefficax quàm reliquæ virtutes; vnde non debet ex hoc capite ab earum numero reiici.

Replicabis fortè : Pudor non poteſt habere *Occurritur repliea.* vim ad vitandam culpam, niſi quando eſt periculum ne homo deprehendatur; ergo neque eſt motiuum ad vitandum interiorem affectum, neque ad exteriorem actum, ſi ſit planè occultus; hoc tamen habent reliquæ virtutes. Reſpondeo, Ad hoc, vt motiuum ſit honeſtum, non eſſe neceſſum illud extendi ad omnia, & ad omnes caſos; ſufficit enim, ſi vi illius poſſint multa peccata vitari: vt patet in fugâ inferni; nam ſi Deus non appoſuiſſet peccatis eam pœnam, oon ſufficeret tunc ea fuga ad vitanda peccata ; & tamen quia nunc ſufficit, eſt honeſtiſſimum motiuum:

& vt

& vt etiam de ſtatu præſenti loquamur, certum eſt non omnia peccata mortalia cauſſare re ipſâ infernum, ſed ea ſola, quæ cum impœnitentiâ finali ſunt coniuncta; & tamen illud motiuum non ſolùm ſufficit vt ego dicam, *Nolo mori ſine pœnitentiâ*, ſed vt omnia omnino peccata vitem, eſto ſit ferè certa ſpes, quòd poſſim deinde
20 agere pœnitentiam. Item, etiamſi ſciam nullum hîc & nunc ex meo mendacio ſecuturum planè damnum Reipublicæ rationali; nihilominùs poſſum ex eo motiuo deteſtari mendacium illud. Vnde dum agitur de Legibus, dici ſolet eas obligare, etiamſi in hoc aut illo caſu non videatur habere locum eius Legis ratio. Hinc ego argumentor: Si poteſt Lex obligare vt fugiam aliquam actionem, eſto tunc temporis non videatur per accidens motiuum Legis vrgere; profectò etiam potero tunc illud obiectum odio habere vi illius motiui vt per ſe annexi ei actioni, etiamſi hîc & nunc in eo actu non reperiatur; quia ex ſe ſemper poteſt reperiri. Reſpondeo Secundò, Etiam motiuum ſpecialis turpitudinis, quæ reperitur in beſtialitate v. g. ſufficere vt homo honeſtè ratione illius fugiat eam beſtialitatem; etiamſi illud motiuum nullo modo ſufficiat non ſolùm ad omnia peccata vitanda abſolutè, ſed nec ad omnia intra ipſam materiam luxuriæ, ſed aliqua tantùm. Ratio à priori eſt facilis, quia non ſolùm eſt honeſtum omnia ſimul peccata vitare, ſed etiam vnicum fugere eſt honeſtum; ergo licet pudor, ſeu verecundia non vitet niſi peccata, quæ ſcandalum adferre poſſunt, adhuc erit verè & propriè virtus.

Sufficit ad motiuum honeſtum, ſi aliqua peccata ex eo caueri poſſint.

Verecundia tollit non tantùm actum externum, ſed etiam internum affectum.

Quod verò dicebatur, per illam ſolùm vitari actionem externam, falſum eſt; nam eo ipſo quòd vitet actionem externam, vitat volitionem efficacem illius; in volitione autem efficaci tantùm conſiſtit malitia ordinariè loquendo. Et (vt verum fatear) ego non video difficultatem maiorem quoad hoc punctum in verecundiâ præ iuſtitiâ, temperantiâ, & multis alijs virtutibus: etenim ſicut obiectio dicit, Pudorem ſolum coërcere actum exteriorem, quia hic ſolus eſt qui poteſt cauſſare infamiam; ita dicam, Virtutem temperantiæ non compeſcere niſi ſolam actionem exteriorem comedendi aut bibendi nimiùm; quia ſola hæc actio poteſt nocere ſanitati, poteſt inebriare, &c. & idem eſt de virtute, quæ prohibet, ne occidam alterum; dicam enim illam ſolam prohibere occiſionem externam, non verò volitionem interiorem; quia volitio interior non nocet Reipublicæ, neque alterum priuat vitâ.
21 Vti ergo omnes, & benè, reſpondebunt; Eo ipſo quòd prohibeatur actio exterior, prohiberi etiam interiorem volitionem efficacem, quæ ordinariè ſola eſt peccatum, vt dixi; ita de verecundiâ nos dicimus, Si illa frænat hominem ab actione exteriori, eo ipſo frænare debere à volitione efficaci interiori.

Dixi, *Ordinariè ſolam volitionem efficacem eſſe peccatum*; quia iam non diſputo, An aliquando poſſint ſimplices complacentiæ aliquæ eſſe etiam peccatum: id quod locum maximè habet in materiâ carnis: ad meum enim intentum omnino hoc eſt per accidens. Nam ſicut ſi quis diceret, *Ego occiderem, aut fornicarer, ſi non timerem ab alijs deprehendi in ipſo facto*, tunc peccaret; ita ſi etiam quis diceret, *Occiderem Petrum, ſi non eſſet infernus*, eodem modo peccaret: vti item è contrario per hoc non ſequitur fugam inferni non eſſe honeſtum motiuum; quando ſine eis volitionibus conditionalibus deſeritur re ipſâ peccatum; ita eodem modo dicere debemus verecundiam eſſe honeſtam, quando ob timorem infamiæ abſolutè deſeritur peccatum ſine volitione illâ conditionali, *Facerem hoc, ſi non timerem videri*. Hæc enim non ſunt connexa vllo prorſus modo cum eo motiuo. Adhuc ergo non reiicitur ſufficienter verecundia à ratione virtutis.

Secundò impugno eam ſolutionem de affectu inefficaci, quia licet concederemus verecundiam numquam eſſe niſi ſimplicem diſplicentiam circa peccatum; non ideò deberet dici illam non eſſe actum honeſtum ac virtuoſum. Nam ipſæ ſimplices complacentiæ in obiectis honeſtis ſub motiuo honeſto ſunt honeſtæ & meritoriæ; licet non ſufficiant ad denominandum hominem abſolutè v. g. miſericordem, &c. vt contra rationem D. Thomæ dixi paulò antè. *Reijcitur Secundò.*

Secunda ergo aliorum Recentiorum ratio ad excludendum pudorem à ratione virtutis ea eſt, quòd pudor non fugiat malitiam ipſam actionis turpis, ſed infamiam inde ortam; quod vel inde videtur optimè probari: Nam ſi quis poſſet occultè peccare, ita vt nullo modo eſſet periculum infamiæ, non curaret planè culpam admittere. 22 *Secunda ratio:*

Hæc ſolutio mihi maximè placuit, dum hanc materiam bis docui; nunc tamen iudico illam indigere maiori examine: *Examinatur:* Etenim ſi ea fundetur in hoc, quòd motiuum illud non poſſit, quantum eſt ex ſe, hominem abſtrahere à culpâ, niſi quando hæc habet per ſe modo ſuprà explicato adiunctum periculum infamiæ, veriſſimam doctrinam ſupponit: *Proponitur primus eius ſenſus;* at hoc ipſum inuenire poſſumus in virtute Pœnitentiæ, prout eſt deteſtatio peccati ob pœnas inferni, aut ob beatitudinem æternam; *Et reijcitur;* nam ſi poneremus Deum nec voluiſſe hominem peccatorem punire pœnâ æternâ, nec eum ad gloriam eleuare, ſine dubio eo caſu illa virtus non poſſet retrahere hominem à peccato; non tamen propterea nunc eſt reijcienda à conceptu virtutis, vt & ſuprà inſinuaui. Ratio eſt manifeſta, quia non eſt de eſſentiâ virtutis cuiuſlibet omnia peccata in omni occaſione vitare; alioquin neque caſtitas, quia non vitat alia peccata extra ſuam materiam, neque miſericordia, &c. deberet eſſe virtus: id quod apertè eſt falſum. Secundò ergo poteſt ea ſolutio ita intelligi, vt dicat pudorem non ſolùm non habere eam vim retrahendi à peccato, caſu quo non eſſet periculum infamiæ, ſed vt poſitiuè planè afficiatur ipſi malitiæ, dicatque quaſi reflexè; *Non vitarem hanc culpam, ſi non timerem infamiam.* *Proponitur ſecundus ſenſus;* In hoc ſenſu fatemur quidem (vt paulò ſuperiùs notaui) talem volitionem conditionatam eſſe peccatum; addimus tamen id non eſſe proprium verecundiæ; poteſt enim inueniri in motiuo Pœnitentiæ. 23 *Et reijcitur.* Nam ſi quis dicat, *Si non eſſet infernus peccarem*, item, *Si non timerem gloriam amittere, hunc ego occiderem, eſto id eſſet peccatum*, haud dubiè peccaret; nondum ergo adſtruitur differentia inter pudorem & Pœnitentiam: quòd ſi ideò dicatur pudorem ſemper habere annexum affectum huiuſmodi conditionatum, ideoque ſemper eſſe malum,

profectò non video, quo probabili argumento poſſit id perſuaderi: cur etiim non poterit eſſe talis pudor qui dicat, *Nolo malum hoc morale committere, ne ob illud incurram infamiam*, nihil amplius de eâ volitione conditionatâ cogitando; ſicut poſſum dicere, *Nolo peccare, ne infernum incurram*? Ei verò id ſuppoſuit Ariſtoteles frequenter contingere, dum dixit iuuenibus pudorem eſſe bonum, quia illos remouet à peccato; noo poſſet aotem remouere, ſi eſſet malus in ſe: in ſenihus autem ideò Ariſtoteles cenſoit illum non eſſe bonom, quia iudicauit ſenes, vi boni ſint, debere in oullâ omnino materiâ minùs benè operari, ſeu, non debere mali aliquid committere, vnde teneantur deinde erubeſcere; fortè putauit ita virtutes connexas eſſe debere inter ſe, vt ſi voa deſit, aliæ non habeant rationem virtotis. Sed de Ariſtotele iam dixi curandum oon eſſe.

24 *Proponitur tertius ſenſus;* Tertiò denique ea ſolutio poteſt ita iotelligi, vt homo deprehenſus in peccato & erubeſcens noo doleat vllo modo quòd peccauerit, ſed porè puiè quòd ſit deprehenſus; ita vt ea infamia, quam tunc incurrit, ſit non ſolùm motiuum formale adæquatum, ſed etiam totum obiectum materiale doloris; etiamſi alioquin motiuum illud ex ſe ſit ſufficientiſſimum ad deteſtandum prætereà ipſum peccatum, ſi voluntas vellet eo vti pro tali deteſtatione. *Et reijcitur.* Hæc ſolutio eſt valdè probabilis, quatenos ait homines aliquando eo ſolo modo dolere dum deprehenduntur malè operantes; non tamen eſt vniuerſaliter vera; quia frequentiſſimè dolor ille etiam tranſit ad ipſa peccata, vt ad materiale nbiectom quod deteſtatur, & qood proponit non admittere ampliùs, ne in eam infamiam incidat; & ſaltem tunc verecundia deberet dici virtus.

Refutatur abſolutè hæc ſecunda ratio. Secundò ea ſolutio habet difficultatem, quia etiam admiſſo eo dolore cum tali limitatione videtur adhuc dicendum, eum eſſe honeſtum. Nam (vt oſtendi Tomo 5.) honeſtum eſt, ſuppoſito quòd homo peccet, nolle illud facere coram alijs, ne diffametur. Vti enim honeſtum eſt me oolle publicare delictum alterius etiam verum; ita eſt honeſtum, ſi ego ipſe de meo delicto id cupiam: nam licet velle peccatum illud haud dubiè ſit malum, velle tameo vt illud lateat hooeſtum eſt; ergo è contrario dolere quòd fuerit detectum, etiamſi de illo ipſo non doleat, tuoc per talem actum, dummodò per illum non amet peccatum, erit actus honeſtus, perinde ac ſi dolerem qoòd peccatum à proximo commiſſum iam detegeretur, & ille infamaretur. Id enim quod poteſt Petrus circa me honeſtè velle, poſſum ego etiam velle honeſtè vt ab eo fiat; ergo ſi ille poteſt honeſtè velle ne meum peccatum publicetur, poſſum ego id ipſom etiam honeſtè amare; ergo etiam ſic conceptus ille pudor erit honeſtus.

25 *Reijcitur P. Suarez.* Vnde à fortiori reiiciendus eſt Pater Suarez ſuprà num. 9. vbi ait, Etiamſi ob vitandum dedecus homo fugiat ipſum peccatum, actum tamen adhuc non futurum honeſtum; quia motiuum illud fugiendi dedecus noo eſt honeſtum, ſed ad ſummum indifferens. Vbi miror à Patre Suario dici *ad ſummum indifferens*; quaſi dubitaret, vtrùm oon eſſet malum: ex quo enim quæſo capite fugere dedecus, ibi ſiſtendo, poteſt habere malitiam? aot cootrà, quod quæſo præceptum naturale poteſt vel probabiliter dici eſſe eam fugam? Secundò dico minùs benè id doceri; quia, vt ea loco citato conſtat, fugere infamiam eſt ex ſe poſitiuè honeſtum.

SVBSECTIO TERTIA.

Concluditur quæſtio, & aliquæ aliæ obiectiones contra honeſtatem Pœnitentiæ ſoluuntur.

EX his omnibus CONCLVDO PRIMÒ, Pudorem, ſi ſumatur pro actu interiori voluntatis, quo quis, ne infamiam incurrat, vult omittere actionem malam, ex quâ ea infamia ſequitur, eſſe actum virtutis, non minùs quam volitionem non bibendi nimiùm; eò quòd ex illo nimio hauſtu ſequi poteſt infirmitas aut turbatio capitis: non enim eſt ea ſe minùs honeſtum motiuum cauere infamiam, & curam habere de bono nomine, quàm curam ſanitatis; imò ex ſe videtur eſſe longè excellentius motiuum, & magis dignum homine. 26 *Verecundia vt eſt actus liber voluntatis eſt virtus.*

Dixi *per ſe eſſe honeſtum*; quia quòd aliquando per accidens detur exceſſus in eius amore, aut quòd voluntas habeat eos actos conditionatos, *Si non eſſet infamia*, &c. non derogat neque in minimo honeſtati eius motiui, vti neque alijs motiuis, in quibus, vt oſtenſum eſt, poſſunt reperiri ſimiles exceſſus.

Dixi item, *Si pudor accipiatur pro actu libero voluntatis*; nam (vt ſtatim initio oſtendi) ſi ſumatur pro paſſione illâ corporis, quâ homo deprehenſus in aliquo facto reprehenſibili, imò ſæpè etiam laudabili, erubeſcit, cùm actus ille non ſit liber, non poteſt eſſe formaliter virtuoſus; arguit tamen indolem bonam.

SECVNDÒ DICO, Etiamſi pudor ille non ſit vniuerſaliter ſufficiens ad vitandom ſemper illud peccatum, ſed quando eſt periculum, ne deprehendatur, poſſe eſſe actum bonum, dummodò nihil planè dicat, *Facerem, ſi non viderer*; ſed præciſè ille dicat, *Nolo in aliorum præſentiâ, aut quando poſſum deprehendi, peccare*: hoc enim obiectum ſecundùm ſe etiam eſt bonum, ſicut qui vult alios noo ſcandalizare, vt fusè deductum eſt. *Non obeſt virtuti verecundiæ, quòd non habeat motiuum vniuerſale.*

Iam ad lineam de Pœnitentiæ hooeſtate; contra quam adhuc obiici poteſt: Pœnitentia non habet obiectum bonum, ſed potiùs malum, ſcilicet peccatum; ergo non eſt hooeſta, nec virtuoſa. Huic obiectioni ſatisfactom eſt initio diſputationis, vbi diximus, Licet actus perſecutionis & amoris, vt boni ſint, requirant obiectum bonum, actus tamen odij & fugæ contrarium petere: ſicut enim ratio naturalis dictat bonum eſſe amandum; ita etiam dictat malum eſſe fugiendum, & odio habendum: vti etiam in intellectu vt aſſenſus ſit bonus, debet eſſe circa verum; è contrario verò diſſenſus debet eſſe circa falſum. Secundò dicimus, Odio habere peccata, ſaltem virtualiter, eſſe amare carentiam peccati; ſicut odio habere lucem eſt amare tenebras; quæ ſunt priuatio lucis. Carentia verò peccati bona eſt, licet ipſum peccatum ſit malum; imò ideò, quia hoc eſt malum, illa eſt bona. Tertiò tandem reſpondetur; Etſi Pœnitentia 27 *Secunda obiectio; Quod Pœnitentia habeat obiectum malum: Soluitur.*

tcodat

tendat in obiectum malum, tendere tamen ſub ratione honeſtâ, quam infrà explicaturi ſumus. Vti qui mortem optat amico in occaſione quâ iudicat probabiliter illum ſaluandum, periturum verò ſi diutiùs viuat; optat quidem rem immediatè malam amico, quia tamen ſub honeſtiſſimo motiuo actus ille honeſtus eſt. Hæc tamen tertia ſolutio non poteſt ſubſiſtere in præſenti; nam licet obiecta, quæ phyſicè tantùm ſunt mala, vt mors amici, morbus, &c. poſſint aliquando licitè optari ſub honeſto motiuo; ſi tamen ſint inhoneſta moraliter, non poſſunt ſub vllâ aliâ ratione formali quantumuis honeſtâ amari licitè; ergo peccatum, quod in ſe eſt inhoneſtum, non poteſt amari honeſtè ſub vllâ formali ratione: quòd ſi ideò dicatur illud per Pœnitentiam non amari, ſed odio haberi, iam tunc hæc tertia ſolutio relabetur omnino in primam; quæ ſine dubio bona eſt.

Poteſt malum phyſicum honeſtè amari ſub aliquâ ratione honeſtâ, non tamen malū morale.

28 Tertiò obiicitur: Pœnitentia non eſt bona niſi ſuppoſito peccato; ergo non eſt per ſe expetibilis, ergo nec virtus: omnis enim virtus eſt haud dubiè per ſe amabilis. Reſpondeo, Non eſſe de ratione virtutis, vt ante omnem ſuppoſitionem ſit expetibilis; ſufficit enim vt factâ aliquâ ſuppoſitione ſit bona & amabilis, ſicut miſericordia, quæ non eſt expetibilis niſi poſt malum proximi, iuſtitia punitiua poſt alterius delictum: de quo etiam ſuprà diximus.

Obiectio tertia:

Soluitur.

Quartò tandem obiicitur: Virtus operatur cum delectatione, ſed Pœnitentia non operatur niſi cum triſtitiâ & dolore; ergo non eſt virtus. Nego maiorem vniuerſaliter; nam etiam miſericordia non operatur cum delectatione, ſed cum dolore & condolentiâ de malo proximi, ſimiliter & iuſtitia punitiua; eſt ergo de ratione virtutis operari cum facilitate; & quidem hoc ipſum ſolum eſt de ratione virtutis perfectè poſſeſſæ. Hoc autem habet Pœnitentia, quæ ſi intenſa, & perfectè poſſeſſa ſit, inclinat faciliter ad dolorem de peccato habendum.

Obiectio quarta:

Soluitur.

DISPVTATIO SECVNDA.

De obiecto formali Pœnitentiæ.

1 SÆPE diximus, virtutes non meliùs poſſe cognoſci quàm ex obiecto tam materiali quàm formali quod reſpiciunt, præcipuè autem ex formali; quod eſt quaſi diſtinctiuum vnius virtutis ab aliâ. Ideò ad cognoſcendam exactè virtutem Pœnitentiæ, hac diſputatione ſecundâ ipſius obiectum formale explicabimus. Oritur autem præſens difficultas ex eo, quòd peccata poſſint odio haberi ob varias rationes formales, propter varias malitias & contrarietates ad Legem, quas in ſe includunt v.g. quia ſunt contra Deum; vel quia priuant gloriâ; vel quia ducunt ad inferos; vel quia in ſe ſunt turpia, &c. Suppono autem, licet quælibet virtus poſſit odio habere peccatum ſibi oppoſitum, caſtitas v.g. turpitudinem, Fides hæreſim, &c. ideoque ex omnibus omnino virtutibus collectiuè ſumptis reſultare queat deteſtatio quædam vniuerſalis omnium peccatorum, hoc tamen non obſtante etiam eſſe poſſibilem, & de facto dari virtutem aliam diſtinctam, quæ ob motiuum peccatis omnibus commune deteſtetur omnia peccata: id quod ſuadetur experientiâ manifeſtâ; qui enim conteruntur de multis & diuerſis peccatis, certè vnico actu ea omnia complectuntur, nec faciunt tot actus diſtinctos diuerſarum virtutum aut vnum reſpicientem indiuiſibiliter tot obiecta formalia, quot habuerunt diuerſa peccata illis oppoſita. Si enim hoc eſſet neceſſarium, vix eſſet moraliter poſſibile, vt magni peccatores, niſi poſt longam inſtructionem, & cum difficillimis reflexionibus, ſe ad Pœnitentiam diſponerent; vti benè Suarez & Lugo notarunt.

Supponitur Pœnitentiam non eſſe aggregatum omnium virtutum.

SECTIO PRIMA.

Examinatur ſententia quorumdam Recentiorum de bono compenſationis.

2 CARDINALIS Lugo diſp. 2. ſect. 2. & 3. fuſiſſimè examinat; ex parte autem reiicit, & ex parte approbat ſententiam quamdam Recentiorum, quos ibi non nominat; qui cenſent obiectum formale Pœnitentiæ eſſe bonum compenſationis pro peccato commiſſo; vnde illi inferunt, Hanc virtutem non poſſe dolere quòd fuerit peccatum commiſſum, quia illud neceſſarium omnino eſt ad ponendum hoc bonum compenſationis: ſi enim peccatum non præceſſiſſet, non poſſet vllo modo ea virtus obtinere ſuum finem. Inferunt etiam Secundò, Neque eam virtutem poſſe deteſtari peccatum in futurum; quia hoc ipſum eſſet impedire illud bonum, ſeu præcludere ſibi viam ad amandam eam compenſationem: nulla autem virtus videtur poſſe efficere, ne detur locus pro ſuo obiecto. Explicari autem poteſt hoc totum inſtantiâ virtutis gratitudinis, quæ non habet locum ante beneficium acceptum, nec poteſt illud impedire, nec de eo accepto dolet; ſed eo ſuppoſito vult homo ſe oſtendere gratum benefactori ob honeſtatem quæ in eâ compenſatione ſeu gratitudine reperitur. Hanc ſententiam meo iudicio tradidit Pater Vaſquez, licet non cum iis illationibus: etenim Tomo de Pœnitentiâ quæſt. 85. art. 3. dubio vnico, n. 25. declarans obiectum Pœnitentiæ ſpecialis virtutis, ait eſſe compenſationem eius generis iniuſtitiæ, quæ in peccato reperitur; atque eam eſſe reflexam ſupra actus charitatis, quibus Deo eam damus compenſationem. Numero verò 29. cùm ex propoſito tractaſſet, An odium peccati, quatenus eſt contra Deum, pertineat ad Pœnitentiam, ait; Si aliquod odium peccati ad Pœnitentiam pertineat, illud

Prima ſententia.

Inferunt. Pœnitentiā non poſſe dolere de peccato commiſſo.

Nec deteſtari futurum.

Conſentit illis Pater Vaſquez.

illud non debere reſpicere peccatum quatenus eſt malum Dei, ſed quatenus ipſum malum Dei eſt nobis malum. Concludit autem ad initium numeri 31. ſe iam probaſſe duas eſſe operationes diſtinctas, velle ſatisfacere, & odio habere peccatum, odiumque peccati ſemper eſſe charitatis, ſolam verò expreſſam voluntatem ſatisfaciendi eſſe à virtute ſpeciali Pœnitentiæ; quam Diuus Thomas & alij dicunt eſſe ſpecialem virtutem. Et conſequenter paſſim in hoc articulo docet Pœnitentiam non habere vllum propoſitum non peccandi de cetero, ſed hoc vel ad charitatem vel ad ceteras virtutes in ſuâ materiâ pertinere. Quæ videtur eſſe doctrina Recentiorum immediatè poſita.

SVBSECTIO PRIMA.

Vtrùm Pœnitentia, quæ de facto datur, habeat pro motiuo eam honeſtatem compenſationis.

3 QVIA in hac Vaſquez & Recentiorum ſententiâ varia includuntur, oportet claritatis gratiâ diſtinctè omnia tractare; Primò ergo, ſupponendo quòd illud bonum compenſationis ſit per aliquam virtutem amabile (de quo paulò pòſt) quærimus, Vtrùm poſſit ad Pœnitentiam, quæ de facto datur, ſpectare.

Poſſibilis eſt talis virtus.

De facto talem eſſe Pœnitentiam negat Cardinalis Lugo: Ratio eius prima.

Cardinalis Lugo, qui, vt dixi, multus eſt in examinandâ eâ ſententiâ, omnino negat poſſe pertinere; quia Patres, vt Auguſtinus, Ambroſius, Hieronymus, Gregorius, quos citat ibi, aſſerunt paſſim, proprium munus Pœnitentiæ eſſe plangere peccata præterita, & ea fletibus diluere, & mala commiſſa cum emendationis propoſito odio habere; ergo ea virtus, quæ (iuxta dicta ex illis Recentioribus) non poteſt dolere de peccatis, nec proponere ea non ampliùs committere; non poteſt eſſe ea Pœnitentia quæ de facto datur. Quòd ſi illi dixerint eam virtutem ex eo capite poſse dolere de commiſſis, imò fugere futura, quòd hos ipſos actus poteſt illa iudicare maximè neceſſarios ad ipſam compenſationem obtinendam; Contrà argumentatur hic Auctor, quia neque hoc videtur ſufficere: dari enim poteſt caſus, in quo tales actus non eſſent neceſſarij ad illud bonum; vt ſi Deus pro remiſſione peccati non petiiſſet vllum dolorem de præteritis, ſed vel ingreſſum in Religionem vel eleëmoſynam aliquam, &c. eo enim tempore non eſſet neceſſarius vllus dolor ad eam compenſationem procurandam. Imò de facto videntur multi ruſtici cenſere ad Pœnitentiam non eſſe neceſſarium dolorem de peccatis, ſed ſufficere ea confiteri; ergo tales poſſunt habere veram Pœnitentiam ſine vllo dolore: hoc autem videtur planè abſurdum & contra ſenſum omnium.

4 Ego tamen (vt verum fatear) non capio, quomodo hoc argumentum non ſit contra hunc Auctorem, eodem planè modo quo ipſe illud obiicit his Recentioribus. Etenim hic Auctor ponit pro obiecto formali Pœnitentiæ bonum, quod relucet in bono pacis cum Deo, ſeu in hoc, quòd Deus non habeat vllum ius, vt poſſit mihi eſſe iuſtè offenſus; hoc poſito ſic argumentor: Totum hoc poteſt de facto amari, intendi, & obtineri ſine vllo dolore de peccatis commiſſis; ergo etiam hic Auctor aſſignat vnam virtutem Pœnitentiæ, quæ non neceſſariò elicit dolorem de peccato; ac proinde etiam ipſe relabitur in idem abſurdum. Vtraque conſequentia eſt bona; antecedens autem videtur eodem planè argumento ſuaderi quo hic vtitur. Nam fieri poteſt vt Deus ad eam pacem obtinendam non requirat vllum dolorem de commiſſis peccatis, ſed purè putè actum eleëmoſynæ, vel humilitatis, &c. Item ruſtici, qui de facto cenſent non eſſe neceſſarium eum dolorem, poſſunt optare habere pacem cum Deo ſine vllo dolore. Denique, vti hic Auctor diſcurrit de amore compenſationis ſine vllo prorſus dolore, ita poſſumus diſcurrere de bono pacis.

Ratio Cardinalis Lugo reiicitur Primò.

Dices fortè: Illa virtus quæ amat bonum pacis, neceſſariò amat illud etiam in futurum; ac proinde ſaltem debet habere deteſtationem aliquam peccati; imò eo ipſo poteſt & debet dolere, quòd de præterito fuerit illa pax per peccatum turbata; nam qui amat ſanitatem, neceſſariò dolet ſe eam amiſiſſe, & optat eam recuperare, ac deinde nunquam amittere: at qui amat bonum compenſationis quà tale, non habet vnde moueatur ad dolendum, quòd habeat occaſionem, aut eam habituus ſit ponendi à parte rei ſuum obiectum, ſeu id quod vnicè amat. 5

Replicat

Sed contrà, quia ex hoc capite oſtenditur quidem poſſe eam Pœnitentiam, quam hic Auctor ponit, dolere de peccato præterito, & proponere in futurum non peccare; at nequaquam oſtenditur teneri hominem vi eius Pœnitentiæ ad tales dolores habendos: quam neceſſitatem videtur hic Auctor maximè vrgere ex citatis Doctoribus. Probatur autem ſubſumptum eo ipſo argumento quo ille vtitur: Nam virtus amans pacem, & agnoſcens ſe eam rupiſſe, non tenetur aliud hîc & nunc amare quàm ea quæ iudicat neceſſaria ad reparandam eam pacem, vt ex terminis apparet; ergo ſi ruſticus putat hîc & nunc ad reparandam pacem non requiri dolorem de præteritis peccatis (vti diximus hunc argumentari;) profectò ruſticus non obligabitur vi eius Pœnitentiæ ad dolendum de peccatis; ergo eſt eadem difficultas in ſententiâ huius Auctoris.

Soluitur.

Secundò argumentor; Nam etiam eo caſu quo pro ſatisfactione non requireret Deus dolorem de præteritis, adhuc tamen dolor ille eſſet valdè Deo gratus, & aptus ad aliqualem compenſationem; ergo etiam tunc poſſet illum Pœnitentia amare, ſicut de facto in omnium ſententiâ amare poteſt alios actus aliarum virtutum, qui non ſunt à Deo requiſiti pro ſatisfactione. 6

Reiicitur Secundò.

Secundò argumentatur contra eam ſententiam, quia quodcumque ſit motiuum Pœnitentiæ, debet tamen habere connexionem cum eo dolore: quis enim dicit illum agere Pœnitentiam, qui nullum de peccatis habet dolorem?

Secunda ratio Cardinalis Lugo:

Reſpondeo, Hoc argumentum reduci ad primum, cui ſatisfactum eſt iam ſufficienter. Fortaſſe Secundò reſponderet quis ei argumento, licet aliquantulùm recedendo ab illationibus eorum Auctorum, Non eſſe difficultatem vllam in eo, quòd homo habeat pro obiecto honeſtatem, quæ eſt in compenſatione quà tali; & quòd ſimul doleat fuiſſe peccatum non eâ ſolùm ratione, quâ ipſe dolor de peccato poteſt

Reiicitur.

Oſtenditur, Pœnitentiâ reſpicientem bonum compenſationis poſſe dolere de peccatis.

Digitized by Google

reſt eſſe, vt diximus, vtilis ad compenſationem, ſed etiam quia directè poteſt de peccato dolere. id quod Primò multis exemplis, deinde ratione declarari poteſt: Etenim etiam ille qui vult eſſe gratus benefactori, & amat honeſtatem gratitudinis quà talem, poteſt dolere ſeriò, quòd ſibi ſit collatum beneficium, quo obligetur ad alienandam à ſe rem aliquam ſibi charam; ſuppoſito tamen beneficio iam accepto vult libentiſſimè eſſe gratus. Item Medicus qui appetit bonitatem quæ eſt in curatione, poteſt ſimul dolere de morbo infirmi: item qui amat honeſtatem eleëmoſynæ quà talis poteſt dolere de paupertate: imò omnibus his virtutibus, quæ verſantur circa propulſationem mali, videtur id conuenire, vt ſimul doleant de malo illato, & velint pro illo compenſationem exhibere, aut illud curare.

7 *Replica contra nos:* Dices; Id ſolùm poteſt habere locum, quando virtutes illæ amant bonum, quod eſt in carentiâ eius mali, quæ tunc eſt obiectum fugæ. Vnde ſi Pœnitentia amaret bonum, quod eſt in carentiâ peccati, rectiſſimè poſſet ſaluari ea doctrina. Vti in medicinâ, quæ directè habet pro obiecto intento bonum, quod relucet in ſanitate; eleëmoſyna etiam habet pro obiecto bonum, quod eſt in carentiâ paupertatis aut miſeriæ proximi. At ſi obiectum Pœnitentiæ eſt bonum compenſationis quà tale, non cenſetur reſpicere bonum quod reperitur in carentiâ peccati, ac proinde non poteſt directè peccatum deteſtari; quia in carentiâ illius non reperitur honeſtas amata, niſi, vt diximus, accipiatur illud odium tamquam medium ad compenſationem: de quo puncto iam non agimus. Illud autem quod de gratitudine dicitur non videtur eſſe ad rem; quia eo caſu non ipſa virtus gratitudinis doleret de beneficio accepto, ſed homo ille ob alias rationes diſtinctas, ſeu ob alios habitus, v. g. ex affectu nimio ad rem quam in ſignum gratitudinis offerre deberet; vel quia benefactorem odio habet, & non libenter cogitur ſe illi humiliare, aut gratias agere, &c. In præſenti ergo non dubitamus quin poſſit aliquis dolere de peccato commiſſo ob alia motiua; dicimus tamen fore vt tunc id non pertineret vllo modo ad eam virtutem de quâ nunc agimus; quæ ſolùm haberet pro motiuo bonum compenſationis. Etenim ſi ea virtus ſe extenderet ad honeſtatem, quæ reperitur in hoc, quod non ſit peccatum, ac proinde de illo doleret; profectò eo ipſo obiectum adæquatum illius non eſſet bonum compenſationis: nam quâ parte doleret de peccati exiſtentiâ, deberet aliud habere obiectum formale ſeu motiuum quàm ſit amor compenſationis; ergo hæc ſolutio non cohæret cum eâ ſententiâ.

Expeditur. Huic replicæ ſatisfiet paulò pòſt, vbi oſtendemus bonum compenſationis moraliter loquendo eſſe idem quod reperitur in carentiâ peccati, ac proinde probabiliter optimè poſſe etiam eam virtutem deteſtari directè peccatum.

8 *Obiectio:* Priùs verò quàm id diſcutiam expedienda eſt quædam obiectio, quæ contra dicta ſtatim occurrit. Si Pœnitentia dolet quòd fuerit peccatum; ergo dolet ſe exiſtere; quia ſi peccatum non extitiſſet, non potuiſſet ipſa amare bonum compenſationis; ac proinde neque ipſa poſſet ſuos actus exercere. Quomodo autem concipi poteſt, aliquam virtutem optare ſui ipſius non exiſtentiam? id enim videtur in terminis repugnare. *Soluitur:* Reſpondeo, Si res benè perpendatur, id adeò non repugnare, vt potiùs debeat ab omnibus admitti. Nam quilibet actus doloris de re præteritâ implicitè vult ſui non exiſtentiam: ille enim idem actus quo dico, *O ſi numquam peccaſſem*, ex quocumque planè motiuo id dicam, implicitè optat ſui non exiſtentiam. Etenim ſi peccatum non fuiſſet, non poſſet eſſe hic dolor de illo; ergo dum hic optat non fuiſſe peccatum, optat ſe non exiſtere: & idem eſt dum doleo quòd amiſerim aliquid, quòd factus ſim infirmus, &c. Etenim ille dolor ſemper eſſentialiter vt exiſtat, exigit præceſſiſſe malum illud; ergo quando vult non fuiſſe illud malum, vult non fuiſſe occaſionem vt ipſe exiſteret: eſt ergo difficultas communis omnibus; cui reſpondendum eſt, Optimè poſſe actum aliquem reflexè de ſe dicere (ſi alioquin reflexio actus ſupra ſe concedatur poſſibilis) *Doleo quòd ego exiſtam*; ergo faciliùs poterit id dicere implicitè tantùm. *Poteſt aliquis actus implicitè dolere de ſui exiſtentiâ.* Ratio eſt; Nam licet innato appetitu quælibet res optet ſui exiſtentiam, elicitus tamen appetitus poteſt directè etiam optare carentiam illius, quando ea carentia ei proponitur vt maius bonũ ſubiecti; quod bonum præcipuè ſolent amare voluntatis actus: cùm ergo in carentiâ præcedentis peccati ea virtus, quæ amat bonum compenſationis, deprehendat maius bonum ſubiecti quàm in ipſâ compenſatione, quia homini melius eſt non peccaſſe, quàm deinde pro peccato compenſare; ſicut melius eſt non infirmari quàm ſanari; inde fit vt optimè poſſit ea virtus optare, ne fuerit peccatum, ac proinde optare etiam, ne ſit commoditas compenſationis, ac tandem, ne ipſe actus potuiſſet exiſtere: non eſt ergo ex eo capite difficultas, quin à virtute, quæ circa bonum compenſationis quà tale verſatur, poſſit amari ipſa carentia peccati.

SVBSECTIO SECVNDA.

An bonum compenſationis differat moraliter à carentiâ peccati.

CIRCA hoc punctum Cardinalis Lugo ſuprà ait non poſſe negari, quin illud bonum compenſationis quà tale poſſit eſſe obiectum alicuius actus honeſti; & licet contra hoc obiecerit, quòd vix videatur conceptibile, in quo poſſit conſiſtere ea bonitas compenſationis, niſi tandem dicatur, quòd conſiſtat in ponendâ æqualitate inter Deum & hominem, ac proinde videatur ea virtus debere reſpicere eam æqualitatem, etiam antequam homo peccet, & eam in futurum procurare non peccando; vti iuſtitia, quia reſpicit æqualitatem, eo ipſo non ſolùm vult reparare illam poſtquam eſt læſa, ſed etiam impedire ne lædatur; vti etiam medicina cupit ſanare, & impedire ne ſit morbus: licet inquam hæc ibi obiiciat, abſolutè tamen omnibus penſatis dicit poſſe talem honeſtatem eo modo conſiderari quo diximus de gratitudine; ait enim, Præter honeſtatem quæ reperitur in hoc, quod eſt ſeruare æqualitatem, reperiri etiam aliam in hoc quod eſt compenſare; vt ſcilicet ſi aliquid alter à me paſſus eſt, etiam ego aliquod ei exhibeam ſeruitium, quo ei ſatisfaciam. Id quod 9 *Diſcurſus Cardinalis Lugo.*

vlteriùs

vlteriùs explicat in ipsâ virtute iuſtitiæ; nam licet hæc eadem obliget ad non accipiendam rem alienam, & ad eam reſtituendam, poſſumus tamen concipere, quòd ex ipſo furto reſultet nouus titulus compenſationis, qui non pertineat ad iuſtitiam. Nam ſi poſtquam ego alterum læſi in pecuniâ, aut honore, &c. ille mihi omnia condonet, iam ceſſat ſine dubio omnis titulus iuſtitiæ; ad nihil enim amplius teneor ex iuſtitiâ; nihilominùs tamen locus eſt adhuc, vt poſſim ego pro meâ libertate honeſtè dicere; Quandoquidem te læſi, eſto tu iam id mihi condonaueris, æquum eſt vt ego aliquo modo id ex meâ parte compenſem; igitur hæc & hæc tibi in compenſationem offero: idem planè dici poteſt in offenſâ; nam ſi Deum offendi, & ille mihi liberaliter id condonat, iam ampliùs ego non ſum vllo modo obligatus ad ſatisfactionem; ſi tamen velim tunc conſideratâ honeſtate, quæ reperitur in hoc, quòd Deo, quem offendi, aliquam faciam compenſationem, poſſum ei eam offerre; ergo ea honeſtas eſt diſtincta ab illâ quæ reperitur in non offendendo Deo. Vtrùm autem talis virtus debeat aliquo modo amare peccatum illud, quod occaſionem dat ei compenſationi, fuſiùs diſcutit idem Auctor; & nos etiam aliquid eâ de re dicemus ſtatim.

10 *Examinatur & oſtenditur duplex virtus poſſibilis.* Licet hæc probabiliſſimè dicta ſint, mihi tamen aliter diſcurrendum videtur circa punctum hoc; iudico enim diſtinctione opus eſſe: aliud enim eſt quærere, Vtrùm poſſit vna virtus eſſe, quæ ſit determinata ad ſolam amandam eam honeſtatem compenſationis ſuppoſito peccato, ita vt ante peccatum non poſſit elicere vllum actum; & hoc libentiſſimè concedo his Auctoribus, quia nec minima repugnantia eſt in eo, quòd aliquis habitus pendeat eſſentialiter in ſuâ operatione à cognitione peccati iam commiſſi, vt poſſit elicere actum doloris de præterito & volitionem compenſationis: poteſt enim eſſe determinatus ad vnum actum; qualis eſt ille dolor, qui eſſentialiter ſupponit cognitionem peccati commiſſi: in hoc ergo non videtur eſſe poſſe aliqua difficultas. Aliud verò eſt quærere, Vtrùm, ſi res perfectè diſcutiatur, inueniatur eadem omnino in ſpecie honeſtas in ratione honeſtatis in optandâ eâ carentiâ peccati antecedenter ad hoc quod ipſum committatur, quæ reperitur in eâdem carentiâ poſtquam peccatum eſt commiſſum, & per compenſationem tollitur. Hæc ſecunda quæſtio mihi videtur longè difficilior; in quâ iudico eiuſdem omnino ſpeciei eſſe eas duas honeſtates moraliter loquendo; vti bonitas phyſica, quæ eſt in ablatione morbi, eadem eſt cum impedimento morbi imminentis; vtraque enim formaliſſimè conſiſtit in carentiâ morbi diſſoni naturæ. Non loquor iam de ſpeciali aliquo gaudio, quod per accidens ſolet eſſe in infirmo, dum poſtquam expertus eſt morbi moleſtias, ab eis ſe liberum agnoſcit. Vti etiam Chriſtus Dominus dixit Lucæ 15. *Maius eſſe gaudium in cælo ſuper vno peccatore Pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent Pœnitentiâ.* De hoc ergo gaudio non loquor, quia non tenet ſe ex parte illius motiui compenſationis; & eſt per accidens ad punctum præſens.

11 *Concluſio: Velle compenſare, & velle impedire peccata, eſt idem moraliter. Probatur.* Veniamus ergo ad honeſtatem intrinſecam compenſationis; & hanc dico eſſe eiuſdem rationis cum hoc, quod eſt impedire peccatum. Etenim quomodocumque illa compenſatio accipiatur, non aliud ſignificat, quàm quòd ponatur quædam quaſi æqualitas inter offendentem & inter læſum: hoc enim verbum ipſum *compenſo* denotat: ea autem æqualitas in ordine ad prudentum æſtimationem & in genere moris eiuſdem rationis eſt, ſiue accipiatur poſitiuè ſiue negatiuè; hoc eſt, ſiue fiat per duas actiones contrarias poſitiuas, vnam bonam, alteram malam, quæ ſibi inuicem præponderent; ſiue fiat per priuatiuas actiones, nec ponendo pondus, nec ponendo contra pondus: vti in bilance, moraliter loquendo, in genere compenſationis bilancis cum bilance eadem penitus bonitas, vt ſic dicam, reperitur in hoc; quòd ſi vna bilanx habet pondus libræ, ego ponam in alterâ aliam libram; & in hoc, quòd vtramque bilancem relinquam ſine vllo pondere; ſiue id fiat, quia ab initio impediui ne vllum in vllâ poneretur; ſiue quia poſitum in vnâ abſtuli, ne haberet plus; ſiue quia relicto antiquo in eâ bilance poſui æquale in alterâ: eadem eſt enim moraliter compenſatio conſiſtens in hoc, quòd (vt ſic dicam) vna bilanx non poſſit præ alterâ aut gloriari, aut conqueri, aut laborare; totum hoc idem omnino eſt, quocumque ex illis modis res fiat, licet phyſicè loquendo interueniant ibi diuerſæ valdè actiones. *Explicatur ſimilitudine bilancis.*

12 Idem ergo eodem omnino modo reperitur in noſtro caſu: etenim bonitas illius compenſationis non poteſt in vllo alio formaliſſimè conſiſtere (quibuſcumque terminis ea declaretur) quàm in hoc, quòd faciat æquale, id eſt tantum & tantum: atqui ad hanc æqualitatem per accidens omnino eſt, quòd ea fiat peccatum impediendo, & nihil deinde loco ipſius compenſando; vel quòd fiat ſuppoſito iam peccato dando aliud æquiualens: vtroque enim modo non intenditur niſi par pari, æquale æquali, &c. ſiue æqualitas illa ſit, quia nihil ponitur, vt dixi, ex vtrâque parte; ſiue quia ex vnâ ponitur vnum, ex alterâ vnum, vel ex vnâ mille, & ex alterâ mille; ergo ratione honeſtatis præcisè conſideratæ non eſt diſparitas inter eos duos caſus.

Reſpondetur replicæ ſubſectione præcedenti propoſitæ. Iam hinc facilè erit reſpondere ad inſtantias ſuprà allatas. Et quidem illa de iuſtitiâ, quando creditor condonat debitum, eadem eſt omnino cum noſtrâ, debetque eodem planè modo circa eam diſcurri; nam adhuc poſt condonationem eſt verum me aliquid feciſſe contra illum, & nihil pro illo; ac proinde licet iuſtitiæ titulus ceſſet, ea tamen inæqualitas moralis manet; & hanc volo ego tollere, licet non ex obligatione iuſtitiæ, ex aliâ tamen virtute, ſcilicet ex æqualitate, poſſum tunc velle compenſationem facere; dico tamen hanc eamdem honeſtatem potuiſſe amari efficaciter etiam ante commiſſum furtum; vnde etiam tunc fuit illud qualequale ius, non quidem vt poſitiuum aliquid darem, ſeu vt poſitiuè compenſarem, ſed tamen vt negatiuè compenſarem, poneremque totum bonum, quod in compenſatione poſſum quærere, nempe æqualitatem, vt non plus contra illum quàm pro illo ſit, nec ille pro me plus quàm ego pro illo: hoc enim fit impediendo furtum illud. Vides non poſſe aliter diſcurri de honeſtate poſt peccatum quàm ante illud.

13 *Inſtantia de gratitudine ſubſectione præcedentis poſita ſoluitur.*

Secunda inſtantia de gratitudine videtur eſſe difficilior; nihilominùs tamen non vrget nos ex duplici capite: Primum eſt, quòd cùm datio beneficij non fiat ab eo qui eſt gratus, ſed ab alio, non poteſt ea virtus, quæ reſpicit gratitudinem, etiam reſpicere non poſitionem beneficij; per quam negationem poneretur priuatiuè ea quam diximus æqualitas, & quæ poteſt eſſe obiectum formale gratitudinis. At in noſtro caſu idem qui compenſat reddendo bonum poſuit peccatum ſeu malum; poterat ergo antecedenter velle non peccare eo fine, vt ſemper eſſet illa æqualitas, quam habet compenſatio pro obiecto. Secunda & melior diſparitas inter gratitudinem & noſtrum caſum ea eſt, quòd vti ipſa collatio beneficij habet pro motiuo formali non puram negationem, ſed vel affectum ſuum in alterum oſtendere, vel ſuam munificentiam & liberalitatem, &c. quæ honeſtas nullo prorſus modo poteſt reperiri in ceſſatione beneficij; ita gratitudo eſſentialiter habet motiuum non conſtituendi æqualitatem vtcumque, ſed vel ſimilem proteſtationem ei quam benefactor intendit, ſcilicet vel redditionem amoris, vel oſtenſionem liberalitatis, vel æſtimationem beneficij, &c. horum autem nihil penitus poteſt obtineri, ſi impediendo beneficium etiam deinde impediatur gratitudo. Nam licet tunc obtineretur æqualitas, quòd non plus ille pro me quàm ego pro illo feciſſet, quia neuter quidquam pro altero fecit; ac proinde eſſet compenſatio, non tamen eſſet honeſtas poſitiua, quam & benefactor intendit, & quam etiam beneficiarius intendit, nempe ingenuitatis, liberalitatis, amoris, memoriæ,

14 æſtimationiſque beneficij, oſtendere. Quid ergo mirum, quòd ea virtus non habeat ſuum locum in ordine ad impediendum beneficium, ſed ſolùm eo iam ſuppoſito? Contrario planè modo in noſtro caſu contingit; nam cùm in commiſſione peccati non ſit vlla honeſtas, ſed pura malitia, quâ Deus offenſus quodammodò grauatur, non aliud ſanè affectus compenſationis poteſt habere motiuum, quàm vel illam malitiam auferre, & ſic reducere rem ad priorem ſtatum, vel ex parte ſuâ dare quod poteſt, vt iam non cenſeatur ipſe grauare Deum ſuo peccato, pluſquam (ſic liceat dicere) eum è contrario ſubleuet; hæc autem omnia eodem modo, imò multo meliori poſſunt præſtari impediendo antecedenter peccatum: quo caſu moraliter eadem planè erit bonitas compenſationis, licet vna per poſitiuum, altera per negatiuum ſit cauſſata; vti in ſanitate conſtat: quia enim morbus ex ſe non eſt bonum, ſed malum, non poſſumus concipere in curatione aliud bonum quàm ablationem morbi; ac proinde eſto per diuerſas vias id procuremus, idem erit bonum quod infirmo affertur eum curando, quod fuiſſet allatum impediendo ne infirmaretur; & in ipsâ curatione ſi quis ebibiſſet venenum, idem omnino eſſet bonum illud venenum omnino extrahere foras, nullâ læſione relictâ intus, ac relicto veneno, date tale antidotum quod relinqueret hominem in eodem planè ſtatu quo fuiſſet, ſi non illud bibiſſet. Eſſent quidem hæ curationes quoad ſcientiam Medici valdè diuerſæ; quia aliud eſt ſcire dare purgationem, aliud dare antidotum; at in ordine ad bonitatem phyſicam infirmi, quam poteſt Medicus quærere, ea omnia in idem recíderent. Idem ergo erit in præſenti.

Magis explicatur & roboratur concluſio.

Declaratur ſimilitudine morbi curandi.

15 *Perstringitur P. Vaſquez.*

Hæc autem ratio habet contra Patrem Vaſquez maiorem vim; nam expreſsè eo citato num. 25. ait Pœnitentiam conſiderare vniuerſum peccatorum genus tamquam Dei offenſam, quâ conſtituitur homo in ſtatu quodam iniuſtitiæ coram Deo; affectum verò compenſandi genus hoc iniuſtitiæ tollendo peccatum dicit eſſe actum Pœnitentiæ. Hinc ego argumentor: Ea virtus vult tollere peccatum, ergo habet diſplicentiam in illo; nam eâ ſolùm ratione vult illud tollere quâ malum eſt, & conſequenter quâ odio habetur. Malè ergo ibi dixit, Ad Pœnitentiam non pertinere odium peccati commiſſi & propoſitum non peccandi de cetero: hæc enim duo maximè ſpectant ad illam honeſtatem quæ in ablatione illius iniuſti reperitur. Quod autem addit, Non eſſe vllum habitum Pœnitentiæ naturalis quæ proponat in futurum non peccare, eò quòd hoc propoſitum pertineat ad ſingulas virtutes naturales in ſuis materijs; hoc inquam etiam facilè reiicitur; nam idem obiectum quod poteſt amari per virtutem ſupernaturalem, poteſt per naturalem; ergo ex hoc capite non eſt ſpecialiter negandum propoſitum non peccandi pertinens ad Pœnitentiam naturalem, quàm negetur ſupernaturale. Adde etiam, intra terminos naturæ poſſe peccatum conſiderari abſtrahendo ab hac & illâ materiâ malum eſſe, vt ſic poterit eſſe vniuerſale propoſitum naturale illud non admittendi in futurum.

Poteſt dari Pœnitentia naturalis deteſtans omnia peccata.

16 *Obiectio.*

Obiicies tamen contra ſuperiùs dicta: Si ea duplex honeſtas eſt moraliter planè eadem, quo ſenſu diximus poſſe vnam virtutem eſſe determinatam ad vnam ita, vt non poſſit circa alteram quidpiam efficere; id enim videtur repugnare; quia virtutes ſolùm diſtinguuntur per honeſtates obiectiuas, quas habent pro motiuo. Reſpondeo, Actus virtutum non ſolùm diſtingui ex obiecto formali, ſed ſæpè ex materiali, ſæpè ex conditionibus aliquibus, quas ſupponunt. Id quod in hac eâdem materiâ manifeſtè apparet; nam ſi ponamus obiectum formale Pœnitentiæ eſſe honeſtatem aliquam quæ poſſit reperiri non ſolùm in abolitione peccati commiſſi, ſed etiam in nouo non committendo (vt ferè omnium ſententia fert) ſiue illud ſit motiuum iuſtitiæ, ſiue pacis cum Deo, &c. nihilominùs, etiam in hac ſententiâ, actus dolens de peccato commiſſo ob illius motiui amorem diuerſus omnino etiam ſpecie erit ab actu, quo ob idem motiuum proponeret quis numquam ampliùs peccare; ergo actus illi ex ſuâ eſſentiâ ſunt diuerſi non ex motiuo, ſed aliunde. Suppoſitâ autem eâ diuerſitate ſpecificâ actuum, dico nullo modo repugnare aliquem habitum naturâ ſuâ determinatum ad vnum ex illis actibus in ſpecie, v. g. vnum habitum qui non poſſit elicere niſi deteſtationem præteriti, alterum qui non poſſit niſi propoſitum non peccandi in futurum; quia in eâ determinatione & limitatione ego non video vllam prorſus repugnantiam in ordine ad potentiam abſolutam; & in hoc ſenſu locutus ſum ego ſuprà; per quod tamen nullo modo oſtendo eam honeſtatem eſſe quoad ſe diuerſam ſpecie in duobus eis caſibus.

Solutio.

Poſſibilis eſt habitus ad eliciendum ſolum dolorem de præterito determinatus.

17 *Vrgetur adhuc obiectio.*

Dices rurſus; Si eſt eadem malitia peccati com-

commiſſi & committendi, repugnat vt habitus, qui dolet eam ſe admiſiſſe, non etiam eamdem deteſtetur in futurum; & è contrario qui eam deteſtatur in futurum, non doleat etiam ſe eam admiſiſſe. Reſpondeo; Licet ſtante eo dolore de præterito peccato non poſſit ſimul & ſemel voluntas habere propoſitum illud iterùm admittendi, non tamen eſſe neceſſarium, vt ſimul ſit poſitiuus actus quo dicat, *Non ampliùs ad faciam*; poteſt enim ſe habere tunc voluntas præciſiuè circa illum actum. Et verò id fateri omnes debent, etiamſi dicamus eumdem eſſe habitum ad eos duos actus: non enim eſt neceſſum, vt ſemper, quando vnus ex illis fit, alter etiam fiat: ſi ergo poteſt vnus ſine altero exiſtere, cur quæſo etiam non poterit eſſe vnus habitus ex ſuâ naturâ limitatus ad vnum, alter ad alterum? Non eſt ergo vlla difficultas in eâ limitatione; non eſt ergo vlla repugnantiæ vmbra inter eas duas concluſiones. Vtrùm autem de facto pro eis duobus actibus ſint ponendæ duæ virtutes diſtinctæ, an verò vnica, diſcutiam inferiùs.

Soluitur.

SVBSECTIO TERTIA.

Proponitur ſententia Cardinalis Lugo circa tertium punctum, Vtrùm ſcilicet poſſit Pœnitentia odio habere peccatum, ex cuius præteritione compenſatio conſtituitur in eſſe honeſta.

18 *Diſcurſus Cardinalis Lugo, Vnde deſumatur bonitas compenſationis.*

DE hac difficultate fusè agit hic Auctor eâ diſputatione ſecundâ à num. 25 vbi rationem dubitandi fortiter vrget. Nam qui vult eam compenſationem, vel vult ſolum obſequium, & tunc non vult bonum compenſationis, quia hoc ſolum & in ſe ſumptum non eſt compenſatio; vel vult vtrumque, id eſt & obſequium & peccatum præcedens, & tunc iam omnino repugnabit eam virtutem deteſtari peccatum præteritum; imò deberet de illo gaudere: id quod repugnat conceptui virtutis. Quòd ſi dicatur eam virtutem vnum ſupponere, nempe peccatum, alterum velle, nempe obſequium, vrgetur ampliùs difficultas; quia adhuc manet tota ratio dubitandi. Quidquid enim ſit de obiecto volito, motiuum certè eius volitionis eſt bonitas compenſationis; ea autem non ſumitur ex ſolo obſequio, ſed etiam ex peccati præteritione: nam ſi hæc non eſſet, ea obſequia non haberent illam bonitatem compenſationis.

Si Secundò reſpondeas, Eſto bonum illud compenſationis includat partialiter peccatum præteritum, non ideò inferri, illud debere amari; quia non omne quod mouet ad amorem, terminat ipſum amorem: ſicut votum & promiſſio mouent me ad explendum quod promiſi, non tamen ideò neceſſum eſt volitionem illam ferri in votum ipſum aut in promiſſionem. Contra hoc obiicit, quia licet extrinſecè aliquid non amatum poſſit me mouere ad amorem alterius rei; repugnat tamen vt id, quod ſic mouet, ſit motiuum; quia motiuum amoris debet neceſſariò amari; ſicut motiuum odij debet neceſſariò odio haberi, imò multò magis ob infrà dicenda. Inſtantia de voto & promiſſione non vrget; nam ſi ex illis conſtituitur etiam bonitas, quæ in opere ex voto facto reperitur, erit eadem difficultas quam iam vrgemus; ſi verò non conſtituitur, non erit ad rem ea inſtantia.

19 *Oſtendit, Bonitatem compenſationis non deſumi à conſcientiâ peccati.*

Si Tertiò reſpondeas, Bonitatem compenſationis non includere intrinſecè peccatum præcedens, ſed illud purè connotare, includere verò intrinſecè conſcientiam peccati; ſi enim quis putat ſe peccaſſe, eſto re ipsâ non peccauerit, poteſt amare eam honeſtatem: id quod etiam vlteriùs ego vrgeo in Legibus; nam eſto Lex re ipsâ in ſe non exiſtat, ſi tamen inuincibiliter homo putet eam eſſe, & illam tranſgrediatur, idem omnino peccatum committet; ſicut è contrario ſi velit orare roſarium, ex eo quòd putet eſſe imperatum, licet re ipsâ non ſit, habebit tamen honeſtatem totam obedientiæ, & eamdem quidem quam habuiſſet, ſi re ipsâ illud præceptum exiſteret: ſi ita inquam reſpondeas, variè in contrarium inſurget; Primò, quia licet ipſa conſcientia peccati præteriti conſtituat aliquam bonitatem proximam, negari tamen non poteſt quin in ipſo obiecto ſit radicalis bonitas, quæ poteſt honeſtè amari: ideò enim poſitâ conſcientiâ peccati præteriti eſt bonum amare compenſationem; quia re ipsâ in ſe eſt bonum compenſare pro peccato: ſicut licet notitia alienæ paupertatis neceſſaria ſit vt ego circa illum exerceam actum aliquem eleëmoſynæ; nihilominùs tamen, quòd ipſemet proximus indigens eleëmoſynâ accipiat aliquid à me, eſt in ſe honeſtum & amabile. Vrget Secundò; nam ſi quis ignorans ſe peccaſſe, cùm tamen re ipsâ peccauerit, exerceret ſe in actibus Pœnitentiæ, poſteà dum agnoſceret ſe peccaſſe, poſſet gaudere ſe eos actus feciſſe, & ſe, licet ignoranter, compenſaſſe ſua peccata: quo caſu illa compenſatio non haberet ſuam honeſtatem ex conſcientiâ peccati; quia quando exhibita eſt, non habebat homo ſcientiam ſui peccati. Idem patet alio in exemplo: Nam 20
hodie v. g. poteſt quis gaudere, quòd heri præſtiterit Petro beneficium, à quo ignorans tamen præuentus erat magno alio beneficio; poteſt inquam gaudere ex motiuo gratitudinis. Tertiò, quia poteſt aliquis, qui ſibi peccati conſcius non eſt, dare eleëmoſynam, ieiunare, &c. vt ſi fortè peccauerit compenſet pro offenſis; quo caſu non amat honeſtatem quam compenſatio accepit à conſcientiâ peccati, cùm eam non habeat; ergo illa bonitas compenſationis deſumitur ex ipsâ compenſatione ſecundùm ſe, hoc eſt, à præteritione ipsâ peccati & poſitione obſequij. Vnde à fortiori reiicit aliorum opinionem qui dicunt honeſtatem eius compenſationis eſſe bonitatem illius obſequij non præcisè ſecundùm ſe, ſed vt voliti per actum voluntatis, qui ſupponat eſſentialiter cognitionem peccati; hanc inquam ſolutionem reiicit Primò, quia patitur eaſdem difficultates quas præcedens; nam in ipſo etiam obiecto oportet ſemper honeſtatem reperire quæ ametur. Secundò, quia inexplicabile eſt, quomodo poſſit voluntas affici obiecto propter bonitatem ſolam, quam habet ex eo, quòd illo affectu ametur: ſemper enim debet eſſe aliquod fundamentum illius amabilitatis, alioquin omnia obiecta eſſent eo modo amabilia, ſi, eſto non haberent in ſe amabilitatem, ea eis tribueretur ex eo quòd amarentur à voluntate.

Reiicit eos qui bonum compenſationis dicunt eſſe ipſam bonitatem illius obſequij vt voliti.

Iis

Concludit, bonitatem illam deſiſtionis à præteritione peccati, & peccatum aliquo modo amari.

21 Iis ergo ſolutionibus reiectis ait, Omnino nos debere fateri aliquo modo per eam virtutem amari peccatum non quidem efficaciter & abſolutè; quia non eſt neceſſum, vt qui amat aliquod obiectum propter bonitatem ſpecialem ipſius, eodem modo & eodem genere affectus amet bonitatem ipſam quæ mouet. Nam ſi ego amo Petrum ob ſapientiam, non habeo circa hanc eamdem affectum, quem circa Petrum: hunc enim amo amore amicitiæ; & longè maiori quàm ipſam ſapientiam: eodem modo Deus hominem iuſtum propter iuſtitiam amat, maiori tamen & altiori amore quàm ipſam gratiam habitualem: ſic me Regi ſubmitto propter dignitatem Regiam, non tamen ideò me ipſi dignitati ſubmitto; eodem ergo modo ait amare nos peccatum in caſu quæſtionis ſolùm conditionatè, & volitione quadam ioefficaci; ſicut Eccleſia dicit, *O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt: O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem*; & eodem modo explicat, quomodo Deus amet honeſtatem, quæ eſt in punitione, & quæ componitur neceſſariò ex peccato præterito: nam illud ipſum tormentum, quod infligit, non eſſet verè punitio, niſi præceſſiſſet culpa. Quòd ſi obiicias, Nemo poteſt eligere efficaciter medium ob aliquem finem, niſi ipſum finem efficaciter amet; Reſpondet negando antecedens; quia poteſt quis efficaciter velle habere apud ſe Medicum, eſto non amet efficaciter ſanitatem, ſed velit illum habere, vt caſu quo incidat in morbum poſſit ſanari. Quòd ſi denique obiicias, hinc ſequi, Deum odio habentem peccatum debere etiam habere odio ipſam Legem, & cognitionem, per quam formaliter ille actus noſter conſtituitur in ratione peccati; negat conſequentiam, quia amor complexi debet eſſe amor omnium partium: qui enim vult quòd exiſtat totum, vult quòd exiſtaot omnes partes, quia quælibet illarum deficiente deeſt denominatio totius; è contrario autem, qui odio habet totum, non oportet vt odio habeat omnes eius partes; ſufficit enim ſi odio habeat vnam; quia vnâ deficiente deficit totum. Quando ergo habeo odium complexum propter malitiam prouenientem à complexo vt complexum eſt, odium non terminatur ad ſingula, niſi ſub conditione alterius: eſt enim affectus quo vellem non eſſe actum voluntatis amantem, ſi eſt notitia obiecti prohibiti; vel nollem eſſe notitiam prohibitionis, ſi eſt actus amoris circa illud obiectum prohibitum. Hæc fusè hic Auctor.

Nec tamen amari abſolutè.

Obiectionem ſoluit.

Dicit non poſſe amari totum complexum quin amentur partes eius omnes: poſſe verò odio haberi quin odio habeantur ſingula eius partes.

SVBSECTIO QVARTA.

Quid in hoc puncto dicendum.

Reiicitur diſcurſus Cardinalis Lugo circa odium peccati in Deo.

22 CIRCA hanc doctrinam ad rem noſtram aliqua videntur mihi ponderanda; & vt ab hoc vltimo de odio incipiamus, nullo modo videtur res ſufficienter explicata: nam (vt dixi agens de libertate extrinſecâ & de conſtitutino peccati actualis, An malitia ſit eſſeotialis actui, an verò conſtituatur per denominationem extrinſecam) non poteſt concedi ea diſplicentia Dei prout ab his explicatur. Nam iuxta eam declarationem non magis nec alio modo diſpliceret Deo ipſiuſmet Lex prohibens voluntatem occidendi, aut furandi, fornicandi, &c. quàm diſpliceat ipſa noſtra voluntas occidendi iniuſtè, furandi, &c. hoc autem conſequens mihi videtur euidentiſſimè falſum; nam Deus odio habet directè & propriè meam volitionem furandi; at nullo prorſus modo habet odio ſuum generalem concurſum indifferentem, quem mihi dat; multò minùs odio habet Legem ſuam, quâ prohibet furtum v. g. Neque videtur habere vllam probabilitatem illa voluntas prout ab his ponitur, *Nolo prohibere furtum ſi tu furaris*; aut, *Nolo vt fureris ſi ego id prohibeo*: etenim ſi huiuſmodi voluntatem ponamus, eo ipſo videmur planè auferre Leges Dei; nam cùm illa voluntas dicat, *Nolo eſſe Legem ſi tu furaris* (& maioris claritatis gratiâ ponamus exemplum in Legibus planè poſitiuis, & quæ à Deo ipſo poſſunt auferri) eo ipſo quo ego furarer ceſſaret Lex; quia Deus illam Legem non vult eſſe, ſi ponatur ea conditio, hoc eſt meum furtum; hoc ergo poſito ceſſat Lex: hoc autem quis non videat eſſe planè deſtruere Leges tam humanas quàm diuinas? Deinde, quomodo in concurſu generali, quem Deus ipſe mihi præſtat, poteſt habere locum ea voluntas Dei? vel enim ponitur illa antequam præſtetur ab ipſo concurſus ille, vel ſimul cum illo, vel poſteriùs naturâ: ſi ponitur ante, & ipſe Deus dicit, *Nolo eſſe concurſum generalem indifferentem ſi ſit amor talis obiecti*; profectò cùm ipſe videat ſecuturum eum amorem, non capio quomodo nihilominùs dicat, *Volo tamen eum concurſum*, & quomodo re ipſâ illum præſtet; videtur enim nugatoria illa voluntas: ſi verò ea volitio eſt ſimul naturâ cum ipſo amore, videtur etiam omnino impoſſibilis; quomodo enim dicit ſimul & ſemel, *Nolo eſſe ſi hoc eſt*, & tamen re ipſa eſt cum illo? Si denique ea voluntas eſt poſterior naturâ, tunc nullo modo ſufficit ad explicandum odium antecedens, quod Deus habet in peccatum, ratione cuius ſeriò & non fictè cupit illud noo eſſe.

23 Deinde in eâ volitione duo mihi videntur in vnum confundi, quæ ſunt inter ſe valdè diuerſa: aliud enim eſt quòd Deus dicat, *Nolo hoc eſſe*; aliud verò quòd odio habeat peccatum. Etenim circa creaturas omnes quas non producit, etiamſi amabiliſſimæ illæ ſint, habet Deus nolitionem; & tamen non habet odium illud, ſeu eam diſplicentiam quam habet circa peccatum: non enim vniones hypoſtaticas poſſibiles, non gratiam habitualem, non alia dona ex ſe amabiliſſima proſequitur odio Deus, vti proſequitur hominem peccatorem & peccatum illius; ergo plus dicit illa diſplicentia quàm Nollem hoc eſſe, ſi illud eſſet, &c. Iam ergo oportet explicare quomodo fieri poſſit vt diſplicentia illa, ſeu odium illud morale, eodem modo reſpiciat ipſam Legem prohibentem, quo reſpicit tranſgreſſionem eiuſdem Legis; dicere enim, Deum eodem modo vnum abominari ac alterum, id eſt, Legem abominari ſi ſit tranſgreſſio, & tranſgreſſionem ſi ſit Lex, mihi videtur (vt verum fatear) contra omnium omnino Catholicorum ſenſum. Nam cùm re ipsâ de facto exiſtant illæ conditiones, ſub quibus Deus vtram & alteram partem odio habet, deberemus dicere, quando quis peccat Deum abſolutè abominari ſuum concurſum, ſuam

Aliud eſt nolle aliquid eſſe, aliud odio proſequi.

Quomodo Deus oderit tranſgreſſionem Legis quin oderit ipſam Legem.

ſuam Legem, meam cognitionem, &c. quæ ſunt valdè abſurda. Præterea non habet Deus actus illos, *Abominor actum ſi ſit Lex & libertas*; ſed abſolutè dicit, *Abominor hunc actum quem video liberè eſſe elicitum contra Legem meam.* At nullus Catholicus aſſeret Deum etiam dicere abſolutè, *Abominor meam legem, quia coniunctam eam video cum actu libero eam tranſgrediente.* Aliter ergo debet res tota declarari per eam doctrinam, quam tradidi citatis locis, ſcilicet Legem, ſeu prohibitionem, nullo modo, nec quidem diſiunctiuè, odio haberi à Deo; quantumuis ſit præcognita conditio, vt poſſit mea volitio amplectens obiectum illud prohibitum haberi odio; ac proinde videtur retinere ſuam vim vltima eius Auctoris obiectio contra ſe.

24 *Replica.* Reſpondebis fortaſſe adhuc, Hanc voluntatem inefficacem, ſeu ſimplicem diſplicentiam (in quâ fortè ſunt communes, prohibitio, ſcientia illius concurſus generalis, & ipſe actus) dati in Deo aliquem actum odij magis efficacem, qui ſolùm terminatur ad ipſam noſtram volitionem, quæ eſt peccatum, non tamen ad Legem ipſam ſuam, neque ad concurſum generalem quem nobis tribuit; videtur enim negari non poſſe iuxta Fidem, Deum non dolere eſſe ſuam Legem, quin potiùs omnino abſolutè velle eam exiſtere; dolere tamen, quòd exiſtat volitio mea contra illam; item odio abominationis proſequi peccatum & peccatorem; quo tamen odio nullo modo proſequitur ſuam Legem aut concurſum generalem.

Soluitur. Sed contra Primò, quia ſi res ita eſt, ergo illa diſplicentia ſub diſiunctione inutilis eſt ad præſentem ſolutionem; per ſolum enim hoc odium res tota declarabitur. Contrà Secundò, quia in eo odio manet tota difficultas vltima, quam ſibi obiecit hic Auctor, quomodo ſcilicet & illud abominetur malitiam, & tamen non abominetur vnam partem illius, nempe ipſam Legem: eodem enim planè modo dicemus poſſe amari aliquod complexum non amatis omnibus partibus illius: debet ergo recurri non ad eas volitiones, *Volo hoc, ſi illud eſt*, &, *Nolo illud, ſi hoc eſt*, ſed ad ſolutionem paulò antè à me inſinuatam; quod non omnia, quæ ſe tenent ex parte obiecti per modum conditionis præcognitæ ad odium, debeant etiam ipſum odium terminare. Et hæc quoad vltimam eam ſolutionem.

25 *Reiicitur explicatio Cardinalis Lugo, quomodo peccatum non ametur abſolutè.* Quoad primam verò etiam habeo difficultatem Primò, quia per eam non ſatisfacit vllo modo argumentis quibus reſpondet: ſemper enim hæc argumenta in eo maximè fundantur, quòd repugnet amari bonitatem complexam, & non amari omnes partes illius: cùm autem iam concedat omnes partes non amari eodem modo, ſed vnam ex illis ſeorſim inefficaciter, complexum autem efficaciter; profectò eâdem ratione ego dicam non eſſe neceſſarium vllo modo omnes eas partes ſecundùm ſe amari; vtar enim principio illo philoſophico, *Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis*, & è contrario. Sicut ergo hic docet totum complexum poſſe amari fortiùs quàm amentur omnes partes, non obſtante quòd complexum nihil aliud ſit quàm omnes partes; ita etiam ego dicam, eâdem planè conſequentiâ totum illud complexum poſſe abſolutè amari, eſto non omnes partes abſolutè amentur. Explico argumentum: Eò quòd totum ſit idem cum omnibus partibus, & quia vnâ ex partibus deficientibus deficit totum, Infert hic Auctor, Abſolutè repugnare, quòd totum ametur non amatis omnibus partibus; ergo eodem modo debuiſſe inferre, Repugnare quòd totum ametur efficaciter, niſi eius omnes partes efficaciter amentur. Nam ſi ſemel poſſunt prædicata hæc contradictoria, *amari efficaciter*, & *non amari efficaciter*, conuenire toti & partibus; profectò etiam illa alia, *amari abſolutè*, & *non amari abſolutè*, poterunt conuenire; quia non ſunt hæc inter ſe magis contradictoria quàm illa, vt ſæpè in ſimilibus materijs diximus: eo enim ipſo quòd particula *non* cadat ſupra propoſitionem quamcumque modalem, non minùs eam negat, quàm neget propoſitionem abſolutam cadens ſupra illam.

Secundò diſplicet ea doctrina; nam eſto concedamus illam velleitatem peccati, adhuc per illam non explicatur præſens difficultas; quia amor, quem Deus habet circa Pœnitentiam, non eſt ſola voluntas de eius exiſtentiâ; poteſt enim habere voluntatem de exiſtentiâ formicæ, roſæ, &c. circa quas tamen nullam habet moralem complacentiam: amor ergo, quem habet circa meam Pœnitentiam, eſt in genere moris mouens ad præmium, & quaſi ordinatus ad proſequendum hominem vt amicum ratione eius obſequij: at in hoc genere nullo prorſus modo Deus amat peccatum præcedens, ſed potiùs in eo ex integro ſibi diſplicet, ergo nihil ad rem noſtram explicatur per eam limitationem. 26 *Reiicitur Secundò.*

SVBSECTIO QVINTA.

Reſpondetur obiectionibus in contrarium.

AD rationes autem omnes, quas in contrarium vrſit hic Auctor, vno verbo reſpondendum eſt; Non eſſe neceſſum vt omnes conditiones, quibus aliqua actio indiget vt ſit bona, amentur ab amante eam actionem. Nam qui vehementiſſimè dolet de morbo amici, profectò ſine vllâ planè in eo morbo complacentiâ poteſt velle illi dare potionem, quâ ſanetur; cùm tamen ea potio non eſſet bona, niſi amicus ille eſſet infirmus. Neque facilè vllus mihi perſuadebit, eum qui cum ſummis doloribus curat ſibi abſcindi pedem, ne cancer vlteriùs repat, eum inquam habere aliquam complacentiam in cancro illo, eò quòd ſi ille non eſſet, non eſſet etiam bona ea abſciſſio pedis: profectò vix credo vllum inueniendum qui eam complacentiam habeat, quin potiùs quia ſummam diſplicentiam habet in eo cancro, & vult liberari ab illo, ideò vult abſciſſionem pedis. Non ergo eſt vera ea doctrina, quòd debeant amari omnes circumſtantiæ, ſine quibus actio amata non foret amabilis. 27 *Explicatur, quomodo poſſit amari compenſatio, quin ametur peccatum.*

Ad rationem à primi, quòd totum non diſtinguatur à partibus ſimul ſumptis, Ergo ſi totum amatur, debent omnes partes amari, iam eſt in ſuperioribus reſponſum; & oſtenſum, ſi hæc forma argumenti eſſet bona, eâ probari eodem omnino modo debere partes illas amari, quo amant totum. Abſolutè autem in formâ reſpondeo, Non oportere vt tunc amor feratur in totum, ſed in vnam partem, cum alterius 28 *Amor totius non amat neceſſariò omnes partes, ſed eas vt conditionem præcognitam ſupponit.*

tamen

Examinatur principium illud, Bonum ex integrâ cauſsâ, malum ex quolibet defectu.

tamen cognitione; & ad hoc non video ego differentiam inter bonum & malum; fateor quidem malum poſſe eſſe ex quocumque defectu, bonum autem ex integrâ cauſsâ: hoc tamen principium mihi videtur nullum habere hîc locum, & verò duplici ex capite; Primò, quia ſi illud ſonat, bonum debere componi ex omnibus partibus bonis, malum autem poſſe reſultare ex vnicâ tantùm parte malâ, non poteſt principium illud defendi ab iſto Anctore, quia ille contrarium docet expreſsè; ait enim ipſum peccatum præcedens, quod eſt malum, componere intrinſecè & eſſentialiter honeſtatem compenſationis quà talis: vt enim paulò ſuperiùs diximus, totus eſt in oſtendendo, debere amari peccatum in amore compenſationis, quia eſt pars illius: ergo iam hic Anctor non requirit ad hanc honeſtatem, quòd omnes partes ſint bonæ. Vnde argumentor meo iudicio euidenter: In tantum ex eo, quòd bonum requirat integram cauſſam, inferri poteſt, debere amari omnes eius partes, in quantum omnes eius partes debent eſſe bonæ; atqui oſtendimus iam non omnes eſſe bonas, ſed vnam malam: ergo non eſt neceſſum vt omnes amentur, potiùs quàm in odio rei malæ debeant omnes partes odio haberi.

Verus illius principij ſenſus.

29 Secundò ideò illud principium non eſt ad rem, quia nihil aliud denotat quàm omnes partes, quæcumque conſtituunt bonum aliquod, ſiue illæ ſint omnes in ſe bonæ, ſiue aliquæ malæ (de quo illud principium nihil dicit) debere actu concurrere; nam ſi vel vnica deficiat, iam non manebit bonum illud; è contrario autem malum ex vnius partis abſentiâ reſultat. Hæc eſt genuina explicatio eius principij, ex quâ nihil penitus colligitur pro re præſenti; inde enim non infertur, debere amari partes omnes, aut è contrario, non eſſe neceſſarium omnes illas odio haberi: (de quo puncto præcisè iam agimus:) ſolùm enim infertur, non poſſe amari illud honeſtum complexum, niſi videantur exiſtere, ſeu niſi ſint iam omnes partes: id quod libentiſſimè fatemur: at vt illæ videantur exiſtere, non eſt neceſſum eas amari; quia ſine vllo amore aliquæ ex illis exiſtunt, imò contra omnem amorem: vt in exemplo poſito ſuprà de abſciſſione pedis, vbi (vt notaui) nullus mortalium dixit, Ad hoc, vt ego velim mihi cum ingentibus doloribus, ne cancer vlteriùs ſerpat, abſcindi pedem, debere me gaudere, quòd cancer meum pedem infecerit: hoc enim videtur mihi planè inconceptibile: ſufficit ergo quòd præter omnem meum amorem cancer ille venerit, & ex eius aduentu noſcam iam eſſe neceſſariam abſciſſionem pedis. Idem eſt in auaro aliquo, qui in naui ingentes habet merces, & ſubortâ tempeſtate cogitur ad ſaluandam vitam eas proiicere in mare: quis enim, quæſo, vnquam potuit cogitare, talem auarum habere complacentiam in tempeſtate, eò quòd ſine illâ non eſſet bonum & neceſſarium merces illas in mare proiicere? non ergo tunc amatur tempeſtas, quâ redditur bona illa proiectio; ſed quia noſcitur iam exiſtens, ideò amatur proiectio.

Confirmatur exemplo pedis abſcindendi & mercium in tempeſtate abiiciendarum.

30 Vnde hi Auctores minùs benè dicunt hominem tunc velle tempeſtatem, ſi ſint proiiciendæ merces; & velle merces proiicere, ſi ſit tempeſtas: illud enim primum falſum eſt; ſolùm enim dicit, *Volo proiectionem ſi ſit tempeſtas*; tempeſtatem autem potiùs auerſatur toto animo, totâ voluntate, &, vt ſic dicam, ex omni mente ſuâ, &c. Secundum verò, *Volo proiectionem poſtquam video tempeſtatem*, veriſſimum eſt; & proptereà colligitur, quod diximus, non eſſe neceſſariam complacentiam in omnibus illis partibus, ſed in vnâ, præuiſis aliis; eodem planè modo, quo habere poſſum odio vnam partem præuiſâ alterâ tamquam conditione.

Eodem modo de odio totius complexi diſcurrendum vt de amore.

Denique ſi ratio à priori conſideretur, eodem modo de odio ac de amore diſcurrendum eſt. Etenim ideò videtur neceſſarium amare omnes partes, quibus obiectum illud conſtituitur in ratione boni; quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis: hinc enim infertur; Ergo ſi compenſatio amatur, quia eſt bona ratione præteriti peccati, debet & ipſum peccatum amari. Hæc ratio, quæ ibi facit difficultatem, eodem planè modo vrgeri poteſt in odio. Nam ſi res aliqua odio habetur quia eſt mala, debebunt etiam odio haberi omnes partes, quibus illa res conſtituitur in ratione malæ: quæ ratio non euertitur per principium illud, quod hi adferunt, *Bonum ex integrâ cauſsâ, malum ex quocumque defectu*. Debemus ergo aliter & vniuerſaliter 31 tam pro odio quàm pro amore reſpondere, negando ſcilicet neceſſarium eſſe vt amentur, aut odio habeantur omnes partes bonitatis vel malitiæ, ſed illas quæ conſtituuntur in ratione bonarum, vel è contrario in ratione malarum, reliquas verò tantùm ſe habere per modum conditionis ad odium aut amorem, etiamſi ad effectum formalem boni aut mali ſe habeant per modum partis.

Non omnes res quæ concurrunt ad conſtituendam bonitatem, conſtituuntur etiam ipſa bona.

Pro quo obſeruanda doctrina, quam fusè tradidi agens de libertate; etiamſi diuerſæ res ſæpè concurrant ad conſtitutionem bonitatis, non tamen eas omnes conſtitui in ratione bonarum; aut è contrario, etſi multæ concurrant ad effectum mali, non omnes conſtitui malas, ſed vnam tamen conſtitui vel bonam, vel malam: v. g. ad peccatum debent vt partes concurrere & libertas in actu primo, vbi includitur generalis concurſus Dei, & cognitio, & Lex prohibens; quælibet ex iis eſt pars peccati; at nec prohibitio, ſeu Lex, nec generalis concurſus nec cognitio redduntur malæ, aut accipiunt eam denominationem verè & realiter; ſed ea malitia ſolùm conuenit ipſi actui amoris aut odij, qui ab illis partibus vt à formis partialibus habet hanc denominationem peccati & mali; vti è contrario ad bonitatem multa neceſſaria ſunt, libertas, cognitio, Lex, &c. non tamen Lex ipſa eſt meritoria, laudabilis, &c. ſed actus voluntatis, qui eſt illi conformis. Id ipſum poſſet oſtendi in 32 multis aliis concretis, vt in relationibus, quæ iuxta ferè certam ſententiam deſumuntur à fundamento & termino, vt dixi ſuo loco. Ego v. g. dicor poſterior Adamo partialiter ab ipsâ præteritione Adami, ſeu ab ipſo Adamo præterito; non tamen ideò Adamus eſt poſterior, ſed potiùs prior me; non ergo eſt idem eſſe partem, quæ cum aliis conſtituit malum aut bonum, & eam partem eſſe bonam aut malam; ſicut non eſt idem conſtituere partialiter denominationem prioris & eſſe priorem. Ex hac ergo doctrinâ in præſenti dico, Illam ſolam partem, quæ conſtituitur bona, termi-

In amore alicuius totius complexi illa

ſola partes terminant amorem quæ ſunt bona.

terminare amorem; & è contrario illam ſolam, quæ conſtituitur mala, terminare odium; reliquas verò ſe habere vt puras conditiones extrinſecas, neceſſarias ad hoc vt poſſit exiſtere amor, vel odium.

33 Neque eſt inconueniens, vt quod eſt conditio extrinſeca reſpectu amoris, ſit pars eſſentialis reſpectu bonitatis. Nam cùm amor ſit quid adæquatè diſtinctum ab ipſo obiecto bono, vti odium eſt aliquid adæquatè diſtinctum ab obiecto malo; optimè poteſt aliquid eſſe conditio extrinſeca ad hoc vt exiſtat actus, & ſimul pars reſpectu obiecti, quod denominatur odio habitum, aut amatum per illum actum; quia non totum quod dicitur obiectum tangitur per actum.

Non totum quod dicitur obiectum tangitur ab actu.

Vnde nullo modo relabimur in eos qui ponunt connotata extrinſeca pro eſſentiis rerum quæ à nobis ſæpè ſunt impugnata; quia ſi ſine illis connotatis manent omnia intrinſeca conſtitutiua, neceſſe eſt vt maneat totum: in præſenti autem ſolùm ponimus connotatum extrinſecum neceſſarium, vt entitas alia realis diſtincta, amor ſcilicet & odium poſſent exiſtere: quæ connotata nullam penitus difficultatem habent; nam & creatura pendet à Deo, & actio à ſuâ cauſsâ, & vbicatio à ſubiecto, &c. ſaluamus præterea id quod in hac materiâ negotium nobis faceſſit, nempe non eſſe neceſſarium vt qui amat medicinam, gaudeat ſe eſſe infirmum; & qui vult compenſare pro peccato, gaudeat ſe peccaſſe.

Pœnitentia amans compenſationem non neceſſariò debere gaudere peccatum præceſſiſſe.

Vnde concludo tam contra hunc Auctorem, quàm contra eos priores Recentiores; Et ſi Pœnitentia amet bonum compenſationis quà tale, non ideò eſſe neceſſarium vt illa gaudeat vllo modo de peccato exiſtente; ſed ſufficere ſi videns illud iam exiſtere, velit adhibere medicinam pro illo.

SECTIO SECVNDA.

Variæ aliorum ſententiæ de eodem obiecto formali Pœnitentiæ.

Secunda ſententia docens Pœnitentiam eſſe charitatem: Reiicitur.

34 SIT ergo ſecunda ſententia quorumdam, qui dixerunt Pœnitentiam eſſe actum charitatis in Deum, ac proinde eam dolere de peccatis quatenus ſunt contra Deum infinitè bonum, quem amat Pœnitentia. Hæc tamen ſententia eſt omnino improbabilis; nam licet ex charitate poſſim dolere de peccatis, id tamen non ſemper fieri certiſſimum debet eſſe apud Catholicos; alioquin actus attritionis, qui propriè pertinet ad virtutem Pœnitentiæ, eſſet actus charitatis: quod apertè falſum eſt. A priori autem hæc ſententia impugnabitur, dum oſtenderimus ſpeciale motiuum formale Pœnitentiæ diſtinctum à motiuo charitatis. Vbi illud noto, poſſe fortaſſe aliquam de nomine quæſtionem hîc fieri, ſi quis admitteret dari alium actum qui peccata deteſtetur ob motiuum illud attritionis; eam tamen non debere vocari Pœnitentiam, ſed ſolam charitatem dolentem de peccatis commiſſis eſſe nominandam Pœnitentiam. Verùm cùm in quæſtione de voce communis acceptio ſit attendenda, & maior pars, & verò ferè omnes diſtinguant eas virtutes, aliud obiectum oportet quærere.

Tertia ſententia docens Pœnitentiam eſſe iuſtitiam vindicatiuam: Reiicitur.

Ideò alij Tertiò dicunt Pœnitentiam eſſe iuſtitiam vindicatiuam; cuius munus eſt infligere pœnam pro delicto: id quod videtur facere pœnitens dum dolet de peccatis, & pœnales ſatisfactiones pro illis ſumit. Verùm neque hæc ſententia ſuſtineri poteſt: Primò; nam punire peccata ex iuſtitiâ vindicatiuâ pertinet ad Superiorem ſeu Iudicem; nullus autem poteſt ſui ipſius eſſe Superior aut Iudex.

35 Secundò, quia punire peccata etiamſi ex ſe ſit bonum, & pertineat ad aliquam virtutem, imò fortè ſit ſecundarius actus Pœnitentiæ, non poteſt tamen eſſe primarius; ſtat enim abſolutè non dolere de peccatis, & tamen ea punire. Denique, quia etiamſi dicamus iuſtitiam punitiuam eſſe Pœnitentiam, adhuc non explicatur quod ſit motiuum formale ipſius; quia ſicut poſſum dolere de peccatis ob diuerſas rationes, ita etiam ob diuerſas illa poſſum punire; adhuc ergo manet tota difficultas.

Quarta ſententia docens Pœnitentiam eſſe religionem:

Ideò alij Quartò confundentes Pœnitentiam cum religione dicunt illius obiectum eſſe, reddeſe Deo cultum debitum, ſeu honorem ablatum per peccatum. Pro quâ ſententiâ Gaſpar Hurtadus diſput. 1. difficultate 4. citat Suarium & Patrem Coninck diſput. 1. dubio 4.

Falsò adſcribitur P. Suario;

Miror tamen vehementer hanc opinionem tribui Suario, cùm eo loco vnde citatur expreſſiſſimè contrarium doceat; ait enim diſput. 7. ſect. 2, num. 4. ferè certum eſſe, Pœnitentiam & religionem (verba ſunt illius) non eſſe vnum ſimplicem habitum, neque ſe ipſâ aliquam habere vnitatem per realem vnionem inter ſe: id quod ſtatim magis declarat oſtendendo quomodo ſpecie differant, & non habeant vllam connexionem, & ideò poſſet vnus eſſe ſine altero. Addit autem quæſtionem eſſe de voce, Verùm acceptâ voce religionis latiùs, & vt ſe extendit ad multos habitus, hic habitus Pœnitentiæ ſit vocandus religionis: quod quidem etſi parui momenti iudicet eſſe, non tamen omnino approbat. Vide quàm ſit alienus à ſententiâ quam ei tribuit Hurtadus.

Et Patri Coninck.

36 Eodem modo Pater Coninck virtutem religionis accipit vt quid genericum, ſub ſe includens varias virtutes; & eo ſenſu dicit Pœnitentiam ad religionem pertinere, quam etiam ſub iuſtitiâ includit.

Defenditur à Caietano.

Caietanus tamen eam ſententiam defendit 2. 2. q. 85. art. 2. & videtur in Diuo Thomâ habere aliquod fundamentum, quia eâ quæſtione 81. art. 1. ait religionem dici à reeligendo; quia Deum, quem negligenter amiſeramus, reeligimus per religionem; hoc autem videtur eſſe proprium Pœnitentiæ: confirmat, quia dum per peccatum offendimus Deum, auferimus illi honorem; ergo dum volumus è contrario illi ſatisfacere, debemus illi eumdem honorem reſtituere; hoc autem formaliſſimè præſtat religio; ergo hæc non diſtinguitur à Pœnitentiâ.

Oſtenditur hanc ſententiam non eſſe D. Thomæ:

Verùm certiſſimum eſt Diuum Thomam paſſim diſtinguere Pœnitentiam à religione; ita enim art. 2. huius quæſtionis 85. expreſsè docet, operari ad deſtructionem peccati non pertinere ad rationem vllius alterius virtutis; & in 4. diſt. 14. q. 2. art. 1. & quæſtiunculâ 5. expreſsè illam diſtinguit à latriâ, ſeu religione; & ſæpè alibi idem docet: 2. 2. verò quæſt. 32. a. 1. ad 2. ait eleëmoſynam, prout ordinatur ad ſatisfaciendum pro peccatis, pertinere ad Pœnitentiam; prout verò refertur ad colendum Deum referri ad religionem; ſentit has duas virtutes diſtingui inter ſe: quòd autem dicetur eâ

quæſt.

Digitized by Google

quæſt. 81.2.2. religionem dici à reeligendo, nihil facit ad Caietani intentum; quia illa reelectio cum Deo poteſt variis modis intelligi, & per varias virtutes effici, vt ibidem videtur ipſe Diuus Thomas inſinuare.

37 *Reiicitur.* Quorumcumque tamen ea ſententia ſit, facilè reiicitur; quia actus religionis ſeu cultus Dei eſt planè independens ab omni peccato; nihil enim aliud in ſuo conceptu dicit quàm reddere Deo reuerentiam debitam ob ſummam ipſius maieſtatem: in quo puncto nihil dicitur de peccato commiſſo. Fateor, ipſam adorationem, tamquam actum cedentem in honorem Dei, poſſe imperari à Pœnitentiâ vt vtilem aliquo modo ad ſatisfaciendum Deo; id quod vniuerſaliter docuimus de aliis actibus bonis; ipſe tamen actus religionis imperatus non habet pro motiuo vllam ſatisfactionem aut compenſationem, ſed dat Deo honorem debitum ob eius excellentiam, vt dixi. *Reſpondetur rationibus à Caietano allatis.* Ad argumentum ſeu confirmationem pro Caietano allatam dicimus Primò, Non per omne peccatum auferri honorem Deo: licet enim omne ſit contra iuſtitiam (vt nos diximus alibi) non propterea omne aufert Deo honorem; alioquin omne peccatum eſſet ſacrilegium. Secundò; Eſto omne peccatum eſſet propriè contra religionem, non tamen ideò omnem actum religionis fore Pœnitentiam, quia Pœnitentia non intendit reddere honorem, ſed auferre fundamentum datum Deo ad hoc, vt odio Deus me habeat; certum autem eſt hæc duo inter ſe valdè eſſe diſtincta, velle ſcilicet meum inimicum placare, & velle illi exhibere honorem & reuerentiam debitam. *Aliud eſt ſeruare v.g. caſtitatem, & aliud compenſare pro peccato commiſſo contra caſtitatem.* Ex quo capite vniuerſaliter diſcurro de omnibus virtutibus; nam valdè diuerſum eſt velle ſeruare caſtitatem ab hoc, quod eſt velle Deo compenſare pro peccato commiſſo etiam contra ipſam caſtitatem: quòd enim ſeruem iam caſtitatem non compenſat peccatum heri contra illam commiſſum, vt ex terminis eſt notum; ac proinde ſiue illam heri ſeruauerim, ſiue non, eodem omnino modo illam ego teneor hodie ſeruare; & eamdem honeſtatem in eâ ego apprehendo. Pœnitentia autem licet quoad multos actus ſit fuga peccati in futurum, habet tamen alios & quaſi præcipuos, qui directè eam ſatisfactionem quà talem intendunt, iuxta paulò pòſt dicenda; ergo religio diſtinguitur à Pœnitentiâ, ſiue omne peccatum auferat Deo honorem, ſiue non: de quo alibi.

SECTIO TERTIA.

Examinatur ſententia docens contrarietatem cum naturâ rationali eſſe motiuum deteſtandi peccata.

38 *Quinta ſententia: Poſſibilis eſt virtus deteſtans peccata vt rationi contraria.* PATER Suarez diſput. 2. ſect. 4. benè oſtendit poſſe eſſe ſpecialem aliquam virtutem quæ deteſtetur peccata vt rationi naturali contraria. De quo puncto nos egimus Tomo 3. oſtendentes circa bonum morale vt ſic eſſe poſſe ſpecialem aliquam virtutem; nam licet obiectum illud non ſit quid ſingulare & ſpecificum; amor tamen illius, non deſcendendo ad particulares rationes differentiales boni moralis, eſt in ſe ſingulare quid; vti habitus ille quo cognoſco animal vt ſic & eius proprietates, non deſcendendo ad differentiam hominis, bruti, leonis, equi, &c. eſt haud dubiè habitus ſpecificus & indiuidualis, etiamſi obiectum illius non ſit ſingulare: & idem habet locum in omnibus illis habitibus ſcientiarum qui verſantur circa rationes communes.

Obiectio. Dices: Bonum morale vt ſic non eſt aliud quàm bonum caſtitatis, bonum iuſtitiæ, bonum miſericordiæ, bonum patientiæ, &c. ergo eo ipſo quo quis ſit affectus benè ad bona hæc, in particulari non erit neceſſarius vllus alius habitus, qui verſetur circa bonum vt ſic; maximè cùm habitus ſolùm dentur eâ ratione, vt potentiam facilitent ad benè operandum. *Soluitur Primò.* Reſpondeo Primò, Summùm hinc probari, ſi quis priùs acquiſiuit eos habitus circa bona particularia, iam non indigere illo habitu circa rationes communes; at non probari, non poſſe hominem incipere priùs ab eo habitu circa bonum morale in communi. Etenim ſi proponatur alicui bonum morale, quod eſt conforme naturæ rationali, & iuxta ipſius dictamen, eſſe dignum amore, imò debere omnino amari; cur quæſo non poterit voluntas ei bono affici, & ex repetitione actuum circa illud generare habitum aliquem, qui ex ſe abſtractè inclinet ad tale bonum? Neque obeſt, quòd in illo vt ſic conſiderato non repræſententur vllæ difficultates, pro quibus vincendis videtur neceſſarius habitus; hoc inquam non obeſt, quia habitus poteſt etiam eſſe circa obiecta, quæ difficultates poſitiuas non habent. Deinde, quia etiam proponi poteſt illud bonum morale vt ſic vt veſtitum difficultatibus in genere, non dicendo in ſpecie quæ illæ ſint, ſed v. g. quòd ſæpè propter illud bonum oporteat carere re aliquâ ſenſibus aut appetitui gratâ, &c.

39 *Secundò.* Secundò principaliter reſpondeo obiectioni factæ; Etiamſi quis priùs ſit facilis per diuerſos habitus ad ſpecifica bona moralia, adhuc eſſe locum nouo habitui, quo afficiatur bono morali in genere, abſtrahendo à rationibus omnibus particularibus; quia etiam poſtquam quis eſt caſtus, iuſtus, miſericors, &c. poteſt cogitare per intellectum de bono morali vt ſic, abſtrahendo à cogitatione particularium bonorum; hoc enim nemo poteſt vertere in dubium; ſuppoſitâ autem eâ cogitatione, cùm in eâ ratione ſic abſtractâ proponatur etiam ratio amabilis, cur quæſo non poterit etiam tunc voluntas prorumpere in amorem eius boni ſic conſiderati? quòd ſi eos actus efficiat ſecundò, tertiò, &c. profectò eo ipſo acquiret habitum diſtinctum à particularibus, quos anteà habebat; non ergo poteſt probabiliter negari poſſibilis talis habitus. *Rationes quæ probant talem de facto eſſe Pœnitentiam.* Iam hinc ad rem noſtram dicet quis illum eſſe Pœnitentiam; quia hæc non videtur ob aliud motiuum deteſtari peccata, quàm quia ſunt contraria rationi naturali, ſeu dictamini rationis: illa enim eadem virtus quæ amat bonum rationis, deteſtatur eo ipſo peccatum vt ei bono contrarium. Neque obeſt, quòd virtus hæc, quam huc vſque diximus poſſibilem, non prærequirat vlla peccata, vti ea prærequirit Pœnitentia. Facilè enim reſponderi poſſet, eam virtutem quoad aliquos ſuos actus non prærequirere quidem peccata, ac proinde ſecundùm illos non habi-

turam denominationem Pœniteotiæ; per hoc tamen non probari, ad illos actus qui vocantur Pœnitentia non poſſe prærequirere peccata; vti eadem virtus iuſtitiæ inclinat ad non furandum, & ad reſtituenda quæ ſunt furto ablata; poterit ergo virtus reſpiciens conformitatem cum naturâ rationali & impedite peccata, quæ ſunt contra eam naturam rationalem, & ſimul de commiſſis dolere ob illud ipſum motiuum. Neque facilè erit commodius aliquod motiuum pro Pœniteotiâ inuenite.

40 *Replica occurritur.* Diceret fortaſſe aliquis in contrarium, Hoc motiuum non eſſe proprium Pœnitentiæ; quia hæc non ſolùm vult non eſſe peccatum, ſed directè reſpicit honeſtatem, quæ eſt in compenſatione ſeu in ſatisfactione pro admiſſis; id enim eſt maximè proprium Pœnitentiæ; hanc autem honeſtatem non reſpicit ille habitus; ergo. Hæc tamen obiectio non habet magnam difficultatem, quia (vt ſuprà oſtenſum eſt dum Recentiorum ſententiam de bono compenſationis diſcuſſimus) æquiualenter bonum illud compenſationis non eſt aliud quàm bonum pacis cum Deo, ſeu quàm bonum carentiæ peccati; id eſt, vt per eam compenſationem reſtituamur in ſtatum antiquum, & æquetur, vt dixi, bilanx: hæc autem æqualitas eadem eſt moraliter, ſiue ita fiat, vt nihil ponatur in vnâ & in alterâ bilance; ſiue vt quando iam eſt poſitum aliquid in vnâ, ponatur tantumdem in alterâ; nam licet per diuerſas vias in idem tamen reditur. *Oſtenditur hanc ſententiam non diſtingui à primâ, qua ponebat compenſationem pro obiecto Pœnitentia.* Hinc ergo ad tem præſentem reſpondeo, Virtutem, quæ amat prædictam compenſationem, non aliud habere motiuum quàm carentiam peccati, quia peccatum eſt oppoſitum naturæ rationali; ſeu quia honeſtum eſt carere peccato; ac proinde poterit ex hoc capite reduci ad illum habitum, de quo nunc agimus; quia etiam ille dum amat bonum morale, & odit peccatum quatenus ei bono opponitur, amare etiam poterit honeſtatem compenſationis, cùm hæc aliam non habeat honeſtatem, quàm quæ eſt in eâ carentiâ peccati; ergo adhuc non ſufficienter oſtenditur eam virtutem non eſſe Pœnitentiam.

41 *Replica ſecunda:* Secundò ergo id probari poſſet, quia ad Pœnitentiam requiritur, vt aliquo modo reſpiciat Deum ſaltem in obliquo; illi enim vult peccator ſatisfacere, ad illum redire; ergo motiuum Pœnitentiæ debet eſſe reſpectiuum ad Deum: hoc autem non habet, ſi ſolùm reſpiciat oppoſitionem cum naturâ rationali, prout virtus, *Soluitur.* de quâ nunc agimus, reſpicit. Reſponderi tamen poteſt: Vti illa attritio, quæ conciperetur ex peccatis, prout ſunt contra naturam rationalem, potuiſſet eſſe ſufficiens intra Sacramentum Pœnitentiæ ad iuſtificationem, vt dicemus infrà; ita eodem modo Pœnitentia, quæ hoc motiuum reſpicit, ſufficiet pro verâ conuerſione ad Deum, non ita, vt ſola extra Sacramentum iuſtificet, quia hoc ſoli conuenit charitati, non autem Pœnitentiæ, ſi à charitatè diſtinguatur, vt ſupponimus; ita ergo dicimus illam fore ſufficientem, vt poſſit imperare eos actus, quos iudicauerit neceſſarios hîc & nunc ad iuſtificationem, prout præſtat Pœnitentia, quodcumque illi aſſignemus obiectum formale.

Deciditur quæſtio. Iudico in hac materiâ duas eſſe quæſtiones: vna eſt, Vtrùm poſſit dari alius habitus, cuius motiuum formale ſit diſtinctum à motiuo habitus iſtius, de quo nunc agimus, & cui poſſint illa tribui quæ communiter tribuuntur Pœnitentiæ. Altera verò quæſtio eſt, An vtrique huic habitui, an vni ex illis, & cui vox hæc *Pœnitentia* ſit tribuenda. Illa prior quæſtio erit de re, hæc autem ſecunda de voce ſolâ.

Circa primam dico, Eum habitum diſtinctum ſeu motiuum formale oſtendendum à nobis ſectione quintâ, dum noſtram ſententiam propoſuerimus. 42 Circa ſecundam verò quæſtionem de nomine dico, Longè commodiùs vocem *Pœnitentia* tribui illi habitui, quem ibi deſignabimus, quàm huic; tum quia ille reſpicit in obliquo Deum: id quod non habet hic, de quo agimus; nam licet ob argumentum paulò antè factum non videatur ille reſpectus omnino neceſſarius pro Pœnitentiâ, negari tamen non poteſt, quin, ſi adſit, ſit magis proportionatus. Secundò, quia ſub motiuo formali à nobis aſſignando non multiplicamus habitus ſine cauſâ graui; nam illud motiuum eſt iuſtitiæ; habitum autem iuſtitiæ omnes omnino concedunt. At habitus, de quo in hac ſectione, à multis non conceditur. Nos verò etſi abſolutè poſſibilem dixerimus, eum tamen de facto dari, dicimus eſſe omnino incertum; ergo non poſſumus dicere eum eſſe Pœnitentiam. *Reiicitur quinta ſententia.*

Replicabis tamen contra hanc vltimam rationem; Si ſemel dicamus poſſibiles eſſe tales actus in hoc ordine rerum, neceſſariò debemus etiam admittere dari habitum ſupernaturalem infuſum pro illis, & quidem in omnibus iuſtis: ratio eſt; nam illi actus non debent fieri (ſuppono illos eſſe ſupernaturales eodem omnino modo quo reliqui honeſti ſunt in iuſto) per auxilium extrinſecum, ſed vti fiunt reliqui per principium intrinſecum; ergo ſiue illi dicantur Pœnitentia, ſiue non, concedendi ſunt de facto, ergo & habitus pro illis; ergo ex multiplicatione minori habituum non eſt cur illis negemus nomen & munus Pœnitentiæ. Si loqueremur de ordine naturali, negare facilè poſſemus dari talem habitum; quia habitus naturales generantur ex actibus tantùm: vnde ſi actus ſint extraordinarij, & valdè rari, vel numquam, vel tarò generabunt habitum: ideoque cùm ille modos tangendi honeſtatem in communi ſit ratus, poſſet pro illo negari habitus naturalis: at cùm de ſupernaturalibus nobis ſermo ſit, & non velimus à iuſto niſi per habitum intrinſecum fieri actus ſupernaturales, ſiue hi rari ſint, ſiue frequentes, videtur neceſſariò admittendus aliquis habitus etiam pro tali actu. *Replica.*

43 *Soluitur.* Reſpondeo, Neque etiam in ordine ſupernaturali debere admitti habitus ad quoſcumque actus bonos extraordinarios. *Pro actibus varijs & extraordinarijs non aſſignantur habitus ſupernaturales.* Etenim iuxta probabiliorem ſententiam, quòd poſſit quis habere duplex inadæquatum motiuum, imò & triplex, quadruplex in aliquo actu, poteſt quis dicere vno actu, Volo eſſe caſtus ob Deum, ob honeſtatem caſtitatis, ob ſpem gloriæ, ob fugam inferni, &c. non tamen propterea aſſignandus eſt aliquis habitus, qui indiuiſibiliter reſpiciat ea quatuor motiua; ſed eo caſu prodiret ille actus partialiter ab illis habitibus, qui diuiſim reſpiciunt ea motiua: ita in præſenti dico illum amorem boni moralis vt ſic abſtractè ſumpti productum partialiter à quolibet habitu

reſpi-

reſpiciente particulare bonum morale, vel certè ab auxilio extrinſeco: ac denique etiamſi probabiliter pro talibus actibus admitteremus habitum aliquem diſtinctum, cùm eius exiſtentia nequaquam ſit tam certa, quàm certa eſt exiſtentia habitus Pœnitentiæ, non poſſumus illi hoc munus tribuere, ſed debemus, ſi poſſumus commodè, alium habitum magis notum, & cuius exiſtentia certior ſit, pro eo officio aſſignare.

Alia quædam ratio, quâ ſententia quinta refutatur;

Fortaſſis etiam hunc habitum putaret quis non poſſe eſſe ſupernaturalem, ac proinde non eſſe aptum pro virtute Pœnitentiæ de quâ agimus; quæ eſt ſupernaturalis. Etenim illud motiuum eſt purè naturale, ſcilicet conformitas cum naturâ rationali; habitus autem ſupernaturalis debet habere motiuum ſeu obiectum ſupernaturale.

Sed inefficaciter.

Hæc tamen ratio nullo modo placet; Primò, quia, vt fusè oſtendi Tomo 5. nequaquam ad ſupernaturalem actum requiritur ſupernaturalitas obiecti formalis; neque ex obiecto ſolo diſtinguuntur hi actus. Secundò, quia eſto id requireretur, facilè eſſet tunc dicere, accipi illam contrarietatem cum naturâ rationali vt gubernatâ per dictamen ſupernaturale; non ergo debet ex iſto capite negari ille habitus.

SECTIO QVARTA.

Examinatur ſententia Patris Franciſci Amici.

44

Sexta ſententia ſtatuens obiectum Pœnitentiæ eſſe peccatum, vt contrarium regulæ ſupremæ noſtrarum actionum. In Lege diſtinguit actum intellectus & voluntatis, ſeu regulam & obligationem;

QVI Tomo 8. De Pœnitentiâ diſput. 1. ſect. 3. docet obiectum formale Pœnitentiæ eſſe reſarcire ius diuinum à nobis læſum; vt verò differentiam illius ab obiecto formali aliarum virtutum oſtendat, ſupponit virtutes diſtingui per diuerſa iura quæ reſpiciunt; ius autem Dei læſum, quod Pœnitentia reſarcit, ait eſſe ius, quod Deus habet vt ſuprema regula noſtrarum actionum per modum exemplabilitatis ad hoc, vt illi conformemur: quod ius violamus dum illi reddimur difformes: diſtinguit autem hoc ius à iure Legiſlatoris. Pro quo ſupponit num 47. Legem, præter actum intellectus, eſſentialiter includere actum voluntatis, cùm non ſolùm ſit directiua, quod habet ab intellectu, ſed etiam obligatiua, quod habet à voluntate; cuius tantùm eſt obligare. Regula verò adæquatè ſolùm conſtituitur per actum intellectus, cùm per ſe non habeat niſi dirigere & regulare; vnde ait ius Legiſlatoris eſſe ius obligandi ad executionem per actum voluntatis; nam hoc eſt formale & ſpecificum in Lege.

Obligationem ſpectare ad obedientiam, regulam verò ad Pœnitentiam.

Vnde D. Thomas 1. 2. quæſt. 204. art. 2. voluntatem Superioris tacitam vel expreſſam ait eſſe obiectum obedientiæ; at ius primi regulantis & dirigentis ſolùm eſt ius paſſiuæ imitabilitatis & exemplabilitatis, ad quam obligat Deus non per voluntatem, ſed per dictamen; quod propter infinitam ſuam prudentiam dignum eſt cui omnes morales actiones conformentur.

Reiicitur hæc ſententia, quia eſt obſcura & falſa.

Mihi hæc doctrina obſcura, minùs diſtincta, ac demum non vera videtur: obſcura quidem, quia non facilè intelligitur quid per eos terminos exemplabilitatis, &c. intelligat: nec enim ſufficit dicere, per eos denotari, quòd nos debeamus ei regulæ conformari; nam vel agit de conformitate propriâ ac rigoroſâ; tunc autem ea

Vt regula conformer, ſufficit ſi

non deberet eſſe quoad actus voluntatis, ſed intellectus: vt ſi intellectus diuinus iudicat ita faciendum, noſter intellectus etiam aſſentiatur ei iudicio, ſeu ſe illi conformet idem dicendo.

idem aſſirmem quod ille.

Volendo quod Deus vult, conformamur diuinæ voluntati, non intellectui.

Ex hoc autem capite nihil penitus infertur de conformitate actuum noſtrorum voluntatis; imò hinc manifeſtè reiicio nouum illud ius ab hoc Auctore excogitatum; nam intellectus diuinus ob ſuam prudentiam exigit vt credamus, ſeu ſentiamus cum illo; voluntas autem diuina ob ſuam etiam perfectionem infinitam exigit vt teneamus cum illâ; hoc eſt, vt amemus quod amat; odio habeamus quod odit. Hæc eſt clara & veriſſima eius rei explicatio. Hinc autem euidenter infertur, Peccatum noſtrum, cùm ſolùm formaliter conſiſtat in voluntate, non poſſe eſſe in violatione diuini iuris, niſi vt ſe tenentis ex parte voluntatis, ſeu quatenus nos odio habemus quæ ille amat, aut è contrario amamus quæ odit; contra ius verò intellectus non poſſumus propriè facere, niſi dum diſſentimus per actum infidelitatis ei iudicio diuino. De quo puncto iam nihil ago, præterquam quòd etiam in eo caſu peccatum non eſt formaliter in diſſenſu, ſed in actu voluntatis noſtræ, quo diſſenſum imperamus. 45

Replica:

Fortaſſe dices, Illud dictamen non ſolùm exigere vt ita ſentiamus, ſed vt ita faciamus, ſicut ille indicat faciendum.

Soluitur.

Sed contrà, quia hoc non eſt conformari dictamini, ſed obiecto dictaminis; quia faciendo non conformor Deo vt dictanti; nam vt dictans nihil facit. Ne verò faciamus quæſtionem de nomine, An illa effectio ſit dicenda conformitas cum dictamine; non enim libenter hæreo in quæſtionibus de voce; Contrà Secundò; nam eo ſenſu ego dico illud dictamen non inducere vllam obligationem.

Dictamen Dei de rebus faciendis non obligat noſtram voluntatem.

Etenim circa opera conſilij & ſupererogationis habet Deus dictamen, quòd ita ſint facienda; & tamen licet teneamur non diſſentire per intellectum ei dictamini, quia non poſſumus iudicare, non eſſe melius talia opera facere; at per voluntatem non tenemur ea facere; ſi autem ad eam paſſiuam exemplabilitatem (vt hi eam vocant) recurramus, etiam in his operibus eſt Deus infinitè imitabilis & exemplabilis; ergo etiam ad hæc obligari deberemus: quod eſt hæreticum. Imò ex his ipſis terminis paſſiuæ imitabilitatis & exemplabilitatis confirmo clarè quod dixi paulò antè, eam imitabilitatem ſolùm eſſe in eo, quòd dicamus idem quod ipſe dicit; ſicut paſſiua imitabilitas ſcripturæ dicentis *Facias hoc* propriè non eſt vt illud faciam, ſed vt ſcribam alias litteras illis ſimiles idemque dicentes; facere autem id quod eis litteris præcipitur, eſt obedire illis litteris, non eas paſſiuè aut actiuè imitari. Vnde apparet terminos huius Auctoris eſſe obſcuros, nec inter ſe benè cohærentes, vt anteà dixi.

Conformare ſe ſcripturæ, eſt ſimilem ſcripturam ſcribere.

46

Replica ſecunda:

Sed jam ad præcipuam obiectionem reſpondebis, Ius in illo dictamine Dei non eſſe ad omnia quæ ille iudicat benè fieri, ſed præcisè ad ea quæ iudicat debere fieri neceſſariò, ſeu ſub obligatione.

Soluitur.

Sed contrà, quia hoc eſt iam petere principium, & deſerere terminos huius ſententiæ: etenim ſi recurramus ad paſſiuam infinitam imitabilitatem & exemplabilitatem, etiam eam habet Deus ad opera conſilij; ergo iam hi termini nihil

Oſtenditur quòd hæc ſententia petat principium.

nihil valent. Quòd verò petatur principium
patet clarè; ea enim de cauſsâ Deus aliqua dicit
eſſe neceſſariò facienda, alia verò non; quia fur-
tum v.g. eſt contra naturam, matrimonium ve-
rò, etſi minùs perfectum virginitate, non eſt
contra naturam. Vnde propriè illa cognitio Dei
non eſt, quam ego peccando violo; violo enim
ius naturæ rationalis, cui damnum infero per
furtum: cognitio ergo illa ſolùm eſt manifeſtatio
huius malitiæ obiectiuæ; non manifeſtat autem
ea cognitio aliquam malitiam reflexam in furto,
ex eo quòd ſit contra dictamen illud: vnde
ſi ego, non cognoſcendo quidquam de dictami-
ne Dei circa malitiam furti, eam noſcerem tam
clarè per iudicium naturale, eodem planè modo

Inſtantia in humanis.

peccarem furando. Idem etiam apparet in hu-
manis; nam ſi ego ſemel euidenter noſco hodie
eſſe diem ieiunij, non grauiùs pecco, etiamſi id
mihi dicat homo ſanctus & doctus, quàm ſi ego
ſolus aliunde id ſciam, certiſſimè tamen: neque
enim tunc doctiſſimus homo, vt dicens mihi
eſſe prohibitas à Pontifice hodie carnes, ſigni-
ficat mihi per hoc me comedendo carnes pecca-
turum contra ius vllum ipſius hominis dicen-
tis; reſpondere enim poſſum, Omnino credo te
verum dicere, nec contra te quidquam habeo;
ſed non curo ipſius Pontificis prohibitionem.
47 Vt igitur cenſeamus illum hominem mihi hoc
dicentem offendi per meam comeſtionem car-
nium, oportet vt ille addat, *Et ego etiam pro-
hibeo, ſeu volo ne illas comedas*; ea autem obli-
gatio iam eſt contra voluntatem eius qui mihi
dixit ſe etiam velle ne ego faciam id; & in hoc
ſenſu admitto libentiſſimè, ſine notitiâ Dei non
poſſe eſſe in peccato eam malitiam, quam Theo-
logi in eo admittunt; debeo enim cognoſcere
etiam diſplicere Deo, quòd ego rem illam fa-
ciam; nam ſi mihi conſtaret nullo modo id Deo
diſplicere, certè ſecundam illam malitiam con-
tra Deum non contraherem, eſto peccarem contra
Rempublicam rationalem. Diſplicentia autem
iam ſupponit actum voluntatis Dei, vt ex ter-
minis conſtat.

Vrgetur adhuc replica propoſita: Et ſoluitur.

Secundò tamen reſpondebis, Sufficere quod
illud iudicium dicat; & ego etiam cenſeo hoc
non eſſe faciendum; ſufficere inquam ad hoc, vt
ſi fiat, ſit contra iudicium illud. Sed contrà,
quia adhuc manet tota difficultas; nam vel illud
iudicium dicit præciſè, *Et ego etiam cenſeo non
faciendum, eâ præciſè ratione quâ eſt contra na-
turam rationalem*: & tunc, vt dixi, illud dicta-
men non violabitur propriè; quia non propo-
nit in obiecto motiuum illud fugiendi, aut ma-
litiam vllam, niſi contra naturam rationalem;
aliam verò reflexam contra ipſum Deum non
proponit: ſicut ſi ego laudo Concionatorem,
dicoque, Veriſſima & ſanctiſſima ille dicit, ego
tamen ex meâ fragilitate aliter faciam, non com-
mino vllam offenſam contra Concionatorem;
quia hic non propoſuit obiectum vitandum ex
eo, quòd eſſet contra ſe, ſed contra Deum: ſi ille
fuiſſet ſimul Superior, & dixiſſet, *Mando etiam
vobis, vt id faciatis*, tunc libentiſſimè admit-
terem, fore offenſam aut iniuriam illius, id non
48 facere. Vt ergo intelligamus Deum offendi, non
ſufficit, vt aliud faciamus quàm dictamen illius
dicit faciendum; ſed oportet vt ſimul dicat,
Ego autem idipſum volo non fieri, ſeu, *Ego ha-
bens auctoritatem prohibendi & mandandi vo-
lo vt ita fiat*; ibi autem iam dixi includi actum
voluntatis Dei. Explico id per hunc caſum, im-
poſſibilem quidem in ſe, non tamen in ordine ad
rem præſentem. Demus aliquem Angelum qui

Explicatur ſimilitudine.

non habeat poteſtatem vllam mandandi, habe-
re tamen infinitam vim cognoſcendi; cognoſcat
ergo ille eâ ſuâ vi, quòd hodie ſit præceptum
à Pontifice latum ieiunandi, quod & ego aliun-
de ſcio certò; etiamſi mihi ille dicat, *Pontifex
vult vt ieiunes*, & ego ei reſpondeam, Omnino
tibi credo id eum velle, ſed quia tu nec potes me
obligare, nec etiam eâ de re vllam habes volun-
tatem, ſine vllâ tuâ offenſâ carnes comedam; in
hoc inquam caſu nemo prudens dicere poterit
vel in minimo violatam ſcientiam Angeli, quan-
tumuis infinitam, & infinitè prudentem: ergo
infinita ſcientia & prudentia Dei circa illud di-
ctamen omnino eſt impertinens, niſi accedat
titulus Superioris mandantis: qui titulus iuxta
hunc Auctorem ſolùm pertinet ad obedien-
tiam.

Dices; Sufficit ſi accedat titulus Legiſlatoris.
Sed contrà, quia, niſi abutamur vocibus, iuxta
omnes homines Legiſlator propriè eſt Superior,
& præciſè obligare poteſt quatenus mandat. Vbi
noto aliquam contradictionem in hoc Auctore;

Contradicit ſibi P. Amicus.

nam, vt ſuprà ex eo art. 2. D. Thomæ dixerat,
Obedientia quà talis reſpicit voluntatem Supe-
rioris tacitam aut expreſſam; numero autem 48.
cùm ſibi obieciſſet, omne peccatum eſſe contra
voluntatem Dei (vnde ſequitur, quod nos huc-
uſque probamus, peccatum eſſe non contra intel-
lectum, ſed contra voluntatem Dei) reſpondet,
Peccatum eſſe contra voluntatem Dei vel impli-
citam vel explicitam, Pœnitentiam autem præ-
ſcindere à voluntate explicitâ, non ab implicitâ.
Hanc inquam contradictionem noto, vt appa-
reat inde veram non eſſe doctrinam, quâ ad il- 49
lam coactus eſt hic Auctor; porrò eam eſſe con-
tradictionem ex ipſis terminis conſtat, cùm tam
Pœnitentiam quàm obedientiam, & è contrario,
faciat independentem à voluntate expreſsâ, de-
pendentem verò ab implicitâ: quod anteà nega-
uerat, volens oſtendere, Pœnitentiam differre
ab obedientiâ, quòd hæc voluntatem, illa verò
intellectum reſpiciat. Præterea hic Auctor ſibi
eſt contrarius, dum numero 47. dicit Legem
formaliter includere iudicium intellectus &
actum voluntatis, cùm non ſolùm ſit directiua,
quod habet ab intellectu, ſed etiam obligatiua,
quod habet à voluntate; nam regula non habet
niſi dirigere & regulare. Ecce hic expreſsè de-
ſtruit totam ſuam doctrinam; Primò, quia iam
negat in illo dictamine Dei vt ſulo vim obli-
gandi; vnde manifeſtè ſequitur; Ergo facere
contra illam regulam intellectus ſic conſidera-
tam non eſt peccatum vllum; quia vbi non eſt
obligatio, non eſt peccatum. Secundò aduerſa-

Obedientia reſpicit totam Legem, id eſt regulam & obligationem, adeòq; Pœnitentia à P. Amico explicata eſt ſuperflua.

tur etiam manifeſtè ſibi, quia ſi in Legiſlatore
& Superiore quà tali formaliter includitur &
volitio & illud dictamen; ergo obedientia, quæ
reſpicit vtrumque illud ius, neceſſariò debebit
reſpicere ius intellectus; ac proinde ſuperflua erit
Pœnitentia illud ius reſpiciens. Declaro id: Vel
ſentit hic Auctor ſolam voluntatem Dei, vt præ-
ciſam ab intellectu, poſſe inducere obligationem,
vel non: ſi dicat ſecundum, habeo intentum,
ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet obedientiam etiam reſpicere regulam intellectus diuini, quia obedientia reſpicit ius obligans; hoc autem duo dicit; ergo. Quòd ſi dicat primum, ſcilicet ſolam voluntatem obligare poſſe, deſtruit ſeipſum dicentem ad præceptum eſſentialiter requiri duos actus, intellectus & ſimul voluntatis. Conſtet ergo eam Pœnitentiæ obiecti explicationem nullam eſſe, & non lædi per peccatum aliud ius Dei quàm Legiſlatoris; iam non loquor de dominio, & amabilitate ac cultu; per inobedientiam autem violari ius Superioris ſeu Legiſlatoris, ideoque ex hoc capite non eſſe vllam Pœnitentiam neceſſariam, ſed obedientiam ſufficere.

SECTIO QVINTA.

Noſtra ſententia proponitur.

50 *Pœnitentia eſt iuſtitia commutatiua.* PROBABILIOR mihi ſemper eſt viſa ea ſententia, quæ docet Pœnitentiam eſſe vel ipſam virtutem iuſtitiæ commutatiuæ, vel ſaltem aliquam ſpeciem illius: quod vltimum propterea addo, quia iam non diſputo, An idemmet habitus ſit elicitiuus ſatisfactionis ex obligatione iuſtitiæ poſt commiſſum peccatum, & ſimul ordinetur ad vitandam in futurum omnem iniuſtitiam contra Deum; an verò pro iis diuerſis actibus debeant poni duo diſtincti habitus: hæc enim quæſtio longè eſt alia à præſenti, in quâ de ſolo formali obiecto tractamus. Duo autem illi actus etſi aliunde aliquam habeant diuerſitatem, ob quam poſſent duos habitus petere, in obiecto tamen ipſo formali omnino conueniunt; vti conueniunt illi duo, quo nolo furari, & quo volo ſatisfacere Petro pro furto. In hoc ergo ſenſu dico Pœnitentiam vel eſſe vnicum habitum iuſtitiæ qui ſe extendit ad omnes actus iuſtitiæ circa Deum, vel eſſe partialem habitum iuſtitiæ ad reſtituendum id quod eſt Deo ablatum. In hoc ſecundo ſenſu eam ſententiam docuit Durandus in 4. diſtinct. 14. quæſt. 2. Suarius etſi diſput. 7. ſect. 2. videatur eſſe contra Durandum, re tamen ipſâ clarè docet Pœnitentiam eſſe virtutem iuſtitiæ, non ita vt eadem iuſtitia ſit reſpectu Dei & hominum, ſed diſtincta; ſicut diſtinctus eſt habitus religionis, quo Deum colimus, ab eo quo homines; interim tamen quoad obiectum formale vterque habitus eſt religio, & hîc vterque eſt iuſtitia: eamdem etiam tenet Pater Tannerus diſput. 6. quæſt. 2. vbi fusè conatur oſtendere, eam eſſe è mente Diui Thomæ quæſt. 85. art. 3. & Caietani ibidem.

51 *Examinatur doctrina P. Tanneri.* Fateor Tannerum non videri ſatis conſequenter in hac doctrinâ diſcurriſſe; numero enim 52. & ſequentibus docet eam eſſe veram & propriam commutatiuam iuſtitiam, etiamſi homo non poſſit ad æqualitatem ſatisfacere pro culpâ, quia ſaltem poteſt pro pœnâ; numero verò 55. docet obligationem ſeruandi ius Dei illæſum in omnibus non ſpectare ad veram iuſtitiam, quia homo non habet ſufficientem alteritatem à Deo, ſed eſt veluti ſeruus; vel certè deeſt æqualitas, quia homo numquam ſeruat illud ius; nam ſaltem peccat venialiter aliquando. Dixi hæc non videri valdè conſequenter dicta, quia ſi Pœnitentia eſt vera & propria iuſtitia; ergo debet homo pœnitens habere veram alteritatem à Deo; quomodo ergo hoc poſteà negatur? deinde, quòd homo non poſſit ſeruare ius Dei integrum, quia moraliter eſt neceſſitatus ad peccandum, nec in minimo obeſt obligationi ex iuſtitiâ ad non lædendum Deum: vti ſi quis à malâ ſuâ indole eſſet quaſi moraliter neceſſitatus ad furandum, non propterea ille non faceret propriè & in rigore contra iuſtitiam; & idem dico ex eo capite, quòd homo non poſſit reddere Deo æquale: hinc enim ſolùm infertur, ſatisfactionem non fore æqualem, ac proinde eo ſenſu nec ex rigore iuſtitiæ; at obligationem ad eam faciendam, ſeu debitum eam faciendi, non fuiſſe ex toto rigore iuſtitiæ nequaquam colligitur. Crediderim Tannerum ſolo modo loquendi videri contrarium ſibi; nam obligationem ſatisfaciendi concedit eſſe ex verâ iuſtitiâ, ſolumque ipſam actualem ſatisfactionem ait non eſſe rigoroſam, quia non eſt æqualis, vt immediatè diximus. Et de eius mente ſatis.

Oportet nunc videre quomodo probari ea ſententia poſſit; & quidem poſſe dari inter Deum & nos veram iuſtitiam, oſtendi fusè Tomo 1. & Tomo 6. vbi explicui, quomodo conditiones omnes illius in nobis & Deo ſaluari poſſint. De hoc ergo puncto nihil amplius addendum cenſeo; nunc ſolùm oſtendendum, an poſſit id pœnitentiæ conuenire, & vnde id probetur. Durandus ſuprà hoc modo argumentatur: Si Pœnitentia eſſet virtus à iuſtitiâ diuerſa, ſequeretur eum qui peccauit frequenter, & egit Pœnitentiam, habiturum hanc virtutem; è contrario verò eum qui numquam peccauit eâ cariturum: hoc autem eſt abſurdum; non enim debemus plures virtutes tribuere ei qui peccauit, quàm illi qui ſemper iuſtitiam ſeruauit. Hoc Durandi argumentum diſplicuit Patri Vaſquez & aliis, eò quòd idem inconueniens ſequatur, etiamſi Pœnitentia ſit idem cum iuſtitiâ; nam etiam tunc ille qui frequenter peccauit, & frequenter egit Pœnitentiam, intendit illam magis quàm alter qui nullam exercuit Pœnitentiam, ſiue ea maior intenſio ſit ſub nomine puræ Pœnitentiæ, ſiue ſub nomine iuſtitiæ: hoc enim videtur eſſe per accidens ad maius illud augmentum. Nihilominùs non puto hanc ſolutionem eſſe bonam; nam ſi Pœnitentia non diſtinguatur à iuſtitiâ (vt ait Durandus) poteſt etiam ille qui non peccauit ſaltem aliis bonis actibus iuſtitiæ, quæ eo tempore, quo eſt iuſtus, exercet præ alio peccatore, intendere eumdem habitum iuſtitiæ, & eo ipſo æquare intenſionem alterius. At ſi dicamus Pœnitentiam eſſe virtutem omnino diſtinctam; profectò non ſolùm excederetur in intenſione illius qui numquam peccauit, ab illo qui frequenter peccauit, & frequenter etiam reſurrexit; verùm & omnino carebit eâ virtute quam habebit peccator iuſtificatus; adhuc ergo vrgere videtur Durandi argumentum. 52 *Ratio Durandi pro noſtrâ concluſione:* *Reiicitur à P. Vaſquez;* *Sed inefficaciter.*

Meliùs ergo & faciliùs reſpondetur, Illud nullius eſſe momenti; Primò, quia hoc argumento non magis probatur Pœnitentiam debere eſſe idem cum iuſtitiâ quàm cum ceteris virtutibus, cum charitate aut religione, &c. cum quacumque enim identificetur ceſſat inconueniens: Secundò abſolutè, quia vel Durandus loquitur de virtutibus ſupernaturalibus, ſeu infuſis; & 53 *Reiicitur Secundò efficaciter.*

tunc

tunc cùm omnes illæ ſequantur gratiam, per quemcumque actum homo ſe ad illam diſponat, certum eſt omnes eſſe in quolibet iuſto, ſiue fuerit anteà peccator, ſiue non; ceſſat ergo ibi totum inconueniens; ſi verò ſolùm agat Durandus de virtutibus acquiſitis, libentiſſimè concedimus eum qui numquam peccauit carere eâ virtute Pœnitentiæ: in quo nullum eſt inconueniens, quia virtutes naturales non neceſſariò comitantur gratiæ habitum. Si verò de maiori intenſione virtutum ſupernaturalium loquamur, facilè concedere poſſumus Durando, frequenter contingere, illum qui ſæpè peccauit habere intenſiores habitus ſupernaturales quàm illum qui numquam: vti adulti iuſtificati intenſiores habent habitus quàm infantes, qui numquam peccauêre, & ſunt baptizati; hoc autem totum eſt independens à puncto præſenti de diſtinctione aut identitate Pœnitentiæ cum aliis habitibus; & præciſè oritur ex eo, quòd peccator iuſtificatus recuperat totam antiquam gratiam, habituumque ſupernaturalium totam intenſionem, & inſuper eam auget per nouos actus. Cùm ergo poſſit ille qui ſæpè peccauit, & rediit ad iuſtitiam, plures exercere actus bonos quàm aliquis iuſtus; qui quidem numquam peccauit, fuit tamen valdè negligens in augendâ gratiâ; nullum eſt inconueniens, quòd hic ab illo ſuperetur in eâ intenſione. Vnde frequenter aliqui, qui fuêre graues peccatores, euadunt deinde maximi Sancti; vti Paulus & alij. Et hæc circa Durandi argumentum.

54 *Probatur conclusio nostra.* Probanda ergo eſt noſtra ſententia conſequenter ad ea quæ locis citatis diximus, oſtendentes per peccatum inferri Deo iniuriam contra iuſtitiam, ac proinde ex eâdem iuſtitiâ nos teneri ad reſtitutionem ſeu compenſationem; quo poſito nulli commodiùs poſſumus id tribuere quàm Pœnitentiæ, quia pro peccato ſatisfacere, ac pœnitere de peccato, videtur planè eſſe idem.

Obiectio: Soluitur. Fortè obiicies; Etiam charitatis actus ſatisfacit; & tamen non ideò ille eſt Pœnitentia. Reſpondeo, Charitatem in actu quidem exercito ſatisfacere, at id præſtare non ex motiuo ſatisfactionis aut compenſationis, ſed ex alio altiori & independenti planè à peccatis, Pœnitentiam verò directè velle compenſare id quod commiſit: vti qui ex virtute iuſtitiæ reſtituit pecuniam quam abſtulit, directè vult compenſationem illati damni. Hanc ſententiam noſtram ſi admitterent, iuſtitiam inter Deum & nos omnino defenderent Vaſquez & alij, qui per Pœnitentiam dicunt intendi æqualitatem inter Deum & nos, ſeu (vt alij in idem tamen recidentes loquuntur) pacem inter Deum & nos.

55 Hinc ergo dicimus obiectum formale Pœnitentiæ eſſe bonum, quod relucet in ſeruandâ æqualitate cum Deo, ſeu in eo, quòd non dem Deo rationabilem titulum ad hoc vt mihi ſit iure offenſus: hoc enim eſt formaliſſimè optare pacem cum Deo, vt loquitur Cardinalis Lugo & Vaſquez, aliique paſſim inſinuant. Ex hoc affectu mouemur ad volendam ſeu imperandam illam ſatisfactionem, quam iudicamus hîc & nunc neceſſariam ad delendum peccatum, ſeu ad auferendum id quod fundat odium Dei, quod turbat eam pacem, quodque conſtituit inæqualitatem inter Deum & me. Hæc ſententia ſic explicata facilis & clara eſt, ſolumque indiget ſolutione quarumdam obiectionum, quæ contra illam poſſunt opponi; quâ viâ magis illuſtrabitur.

SECTIO SEXTA.

Satisfit aliquibus obiectionibus.

PRIMA ſit, quia videmur Pœnitentiæ aſſignare ipſam formale motiuum charitatis; nolle enim Deum eſſe offenſum, eſt amare bonum Dei quà tale; hoc autem ad charitatem ſpectat. Lugo eâ diſput. 2. num. 56. putat Patrem Vaſquez ſenſiſſe, non poſſe vllo modo odium peccati, vt eſt offenſa Dei, elici niſi à charitate, ideoque eum hîc reiicit; quia potiùs ſub eâ ratione non poteſt illud odium ad charitatem pertinere. Ego tamen miror à Cardinale non fuiſſe diligentiùs conſideratam mentem Patris Vaſquez; nam licet articulo 2. quæſtionis 85. à num. 38. (vnde illum citat) & nu. 17. eiuſdem dubij habeat aliqua verba, quæ videntur ſonare id quod ei tribuit; nihilominùs eo ipſo articulo, maximè autem ſequenti, à numero 29. adeò clarè ipſam Lugo ſententiam tradit, vt neque ab ipſo clariùs tradatur. Citato ergo in contrarium loco agit de odio peccati vt eſt offenſa Dei, non ſub quacumque conſideratione, ſed vt ex complacentiâ in Deum oritur illud odium; vnde eo loco numero 41. hæc ait: *Nihilominùs ego non negarem Pœnitentiam ſpecialem virtutem habere & actum doloris de peccato; cùm enim amat ſatisfactionem Deo facere pro iniuriâ, odio habet iniuriam* (intelligit autem iniuriam lato modo, hoc eſt offenſam) *pro quâ ſatisfacit, nempe peccatum; ſed hoc non iam vt eſt contra Deum ex complacentiâ ipſius Dei; ſic enim eſſet charitas, & hactenus de hoc tantùm odio prolatum; ſed ex complacentiâ proprij boni odio habet offenſam Dei & iniuriam, & amat compenſationem, vt explicabitur articulo ſequenti.* Hæc Vaſquez. Vides illum explicantem ſe, de quo odio offenſæ Dei loquatur, ſcilicet de illo, quod ex complacentiâ in Deo oritur. Articulo verò ſequenti, loco à nobis citato num. 29. rem clariſſimè explicat his verbis: *Reſpondeo tamen, Voluntatem ſatisfaciendi Deo non habere ex conſequenti odio ipſum peccatum, quatenus eſt contra Deum, ex complacentiâ ipſius Dei, & propter ipſum; iſte enim eſt actus charitatis; ſed ſicut iuſtitia odio habet iniuſtum factum proximo, non vt malum illius eſt; ſic enim eſſet amor proximi; ſed quia iniuſtum, quod eſt ad proximum, concipit vt eſt contra rectam rationem.* & applicans hoc paucis interiectis ad peccatum ait: *Sic etiam e contrario odio habemus peccatum, quatenus eſt iniuſtitia quædam & inæqualitas cum Deo, quia hoc malum eſt contra rationem; ſed illud odio habemus non ex amore Dei & complacentiâ ipſius, ſed ex amore noſtri, quatenus iniuſtitiam ac inæqualitatem cum Deo, vt malum nobis ſecundùm rectam rationem, apprehendimus.* Hæc ille: quæ eſt ipſiſſima doctrina Lugo & noſtra. Fuſiùs autem id deduxi, cum quia aliquoties hic Auctor tribuit aliis ex vno loco

56 *Obiectio prima, An Pœnitentia ſit virtus Theologica.*

Lugo falsò citat Patrem Vaſquez.

57

58 *Et alios ſæpius.*

non

non ex integro perlecto ſententias, quas illi non defendunt, vt circa me ex Philoſophiâ oſtendi in duobus aut tribus locis, & maximè circa Henriquez in puncto, An vna ſpecies tantum gratiæ tribuat quantum ambæ ſimul: de quo fuſiùs Tomo 7. ſuo loco: tum quia per hæc ipſa verba Patris Vaſquez reſpondi obiectioni poſitæ, ita vt nihil amplius addere neceſſum ſit; quia etiam ea doctrina eſt nimis ſæpè tradita à nobis, ſcilicet id ipſum, quod eſt malum alterius, poſſe à nobis ſæpè conſiderari vt eſt etiam nobis malum, & ſub hac ratione odio haberi; & eâ ratione peccatum, quod eſt offenſa & malum Dei, conſideratur vt malum nobis; & ſub hac ratione à nobis odio habetur: ſicut è contrario contingit in virtute religionis, obedientiæ, iuſtitiæ; nam licet per illas amemus cultum Dei, quod haud dubiè eſt bonum ipſius Dei, & executionem præcepti ipſius, ac denique velimus ſeruare ius ipſius, quæ ſunt bona ipſi; non tamen ea amamus ſub ratione boni illius, ſed quia honeſtum eſt mihique expediens ea bona amare.

Soluitur obiectio propoſita.

59 Vrgebis adhuc contra hoc vltimum: Spes eſt virtus Theologica, & tamen habet ſolùm pro obiecto immediato viſionem beatificam; quæ rurſus habet pro obiecto Deum; ergo etiam Pœnitentia erit Theologica, licet non amet niſi ſatisfactionem, quæ terminatur ad Deum, & odio habeat offenſam Dei, quæ eſt aliquo modo malum Dei. Difficultas grauis non tam in explicando, quo pacto Pœnitentia non ſit Theologica, quia hoc facilè colligitur ex ſuprà dictis, quàm vt oſtendatur, quomodo Spes ſit Theologica; de quo alibi; breuiter tamen dico, Ex viſione & Deo fieri vnum obiectum totale, quia Deus à Spe non reſpicitur vt purus terminus viſionis, ſed quatenus ipſe Deus eſt bonus mihi, & per viſionem à me poſſidetur: viſio enim eſt quaſi vnio ſummi boni mecum. Sicut ille qui amat gratiam habitualem ſibi, non ſolùm reſpicit illam vt eſt terminus vnionis, ſed vt ipſa eſt bona homini; quamuis ea non communicetur niſi per diſtinctam vnionem. Idem eſt in omnibus aliis formis quas nobis amamus. In ſatisfactione autem non ita contingit: neque enim amo ſatisfactionem Dei, quatenus per ipſam ego ſim poſſeſſurus Deum, aut mecum illum vniturus; ſed præcisè eam amo propter ſeipſam, quia ipſa mihi bona eſt; ſiue Deus, qui eſt illius terminus, mihi ſit bonus, ſiue per impoſſibile malus; imò ſiue in ſe ſit bonus, ſiue per impoſſibile eſſet malus: vti etiam qui amat ſatisfactionem inimico, non conſiderat bonitatem inimici, ſed ſatisfactionis. Item Deus amans ſcientiam ſuam de peccato non amat peccatum, ſed potiùs ſibi in illo diſplicet; amat autem ſcientiam quæ peccatum reſpicit.

Vrgetur obiectio à paritate Spei:

Soluitur.

60 Obiicies Secundò; Antecedenter ad ius, quod Deus habet ad ſatisfactionem, intelligitur peccatum habituale maculans hominem, & illum reddens dignum odio Dei: in hoc enim peccato fundatur illud ius: ſed Pœnitentia per ſe intendit tollere peccatum, quod maculat hominem; ergo obiectum Pœnitentiæ non eſt ablatio illius iuris, ſiue ſatisfactio pro iure, ſed ablatio fundamenti & radicis illius iuris, id eſt malitiæ.

Obiectio ſecunda:

Reſpondent nonnulli, A Pœnitentiâ vtrumque intendi, & ablationem fundamenti, & ablationem iuris. Meliùs videtur poſſe dici, ius ipſum, etiamſi explicetur per modum alicuius rei conſequentis, ſeu pullulantis ex peccato, non tamen ab illo eſſe diſtinctum, ſed habere ſe per modum paſſionum entis reſpectu ipſius entis. Ratio huius eſt, quia ius Dei ad exigendam à nobis ſatisfactionem nihil aliud penitus eſt quàm commiſſa à nobis in ipſum iniuria, pro quâ nondum eſt à nobis ſatisfactum, & quam ipſe Deus nondum nobis condonauit; hoc autem formaliſſimè eſt ipſum peccatum habituale.

Soluitur.

61 Obiicies: Ius illud vt tale denominat Deum, illi quaſi tribuens poteſtatem exigendi ſatisfactionem; peccatum autem vt tale denominat perſonam maculatam & Deo offenſam: item peccatum diſplicet Deo; ius autem ipſum non ei diſplicet, ſed potiùs placet. Reſpondeo, Vnam & eamdem formam reſpectu diuerſorum ſubiectorum dare poſſe diuerſas denominationes, & fortè oppoſitas, vt actio eadem formaliſſimè denominat cauſſam agentem, effectum autem productum, paſſio effectum receptum, ſubiectum verò recipiens; cuius rei multa ſunt exempla. Dico ergo; Peccatum ipſum, ſi comparetur cum perſonâ, quæ illud commiſit, denominabit illam inimicam & offenſam Deo; ſi autem comparetur cum perſonâ, contra quam commiſſum eſt, denominabit illam iniuriatam, & potentem meritò ſibi diſplicere in offendente, & ab eo exigere ſatisfactionem: & licet denominationes hæ ſint diuerſæ ex parte perſonarum, ſupra quas cadunt, forma tamen, à quâ proueniunt, eſt eadem formaliſſimè. Cùm ergo Pœnitentia intendens tollere has denominationes non intendat tollere niſi formam, à quâ proueniunt, ſcilicet peccatum; idem erit formaliſſimè velle tollere denominationem iniuriati, & potentis petere ſatisfactionem in Deo, ac velle ex parte ipſius hominis tollere peccatum: ſicut volens tollere denominationem producti, formaliſſimè vult tollere denominationem producentis.

Vrgetur obiectio:

Soluitur. Eadem forma poteſt dare diuerſas & fortè oppoſitas denominationes.

62 Ad illud de diſplicentiâ & complacentiâ Dei reſpondeo, Poſſe contingere vt diſpliceat Deo aliqua forma ſecundùm ſe, non tamen effectus formalis ab ipſâ proueniens: licet enim illa in ſe ſit mala, tamen effectus formalis non eſt malus; ſicut è contrario poteſt contingere effectum formalem eſſe malum, formam autem, à quâ partialiter prouenit, bonam eſſe, vt in probabiliori ſententiâ docente libertatem actus conſiſtere in denominatione extrinſecâ, ab ipsâ libertate vt à formâ ſaltem partiali prouenit denominatio in actu peccaminoſo; & tamen ipſa libertas non eſt mala, ſed bona. Similiter voluntas comedendi carnes v. g. ante prohibitionem non eſt mala; poſitâ autem præcisè prohibitione & cognitione illius illa comeſtio mala eſt, quamuis prohibitio & cognitio prohibitionis bonæ ſint. Ratio à priori, quia non eſt neceſſum vt forma in ſe habeat effectum formalem reſultantem ex ipsâ & ſubiecto. Nam odium reddit obiectum formaliter odio habitum; in ſe autem non odio habetur, ſed potiùs amatur: ſimiliter viſio reddit albedinem viſam; ipſa autem viſio non videtur; ergo etiamſi peccatum in ſe malum ſit,

Poteſt forma bona producere malum effectum formalem; & contrà.

Ratio à priori.

C poterit

poterit tamen reddere aliquem effectum formalem bonum, ſcilicet Deum potentem iraſci contra hominem, illumque punire: id quod Deo non diſplicet, licet diſpliceat ipſum peccatum; ergo non eſt neceſſarium ponere aliquam formam, à quâ proueniat illud ius, diſtinctam à peccato; & conſequenter non eſt neceſſum duo obiecta ponere, quæ per Pœnitentiam auferantur; vnam ſcilicet peccatum ipſum, aliud verò ius ex peccato reſultans: ſicut non ſunt duo obiecta deſtructibilia, quando volo tollere viſionem; vnum ipſa viſio, aliud verò effectus formalis viſi; quia, vt dixi, idem eſt & viſio, & id quod conſtituit effectum formalem viſi: & in peccatis res eſt clarior, quia non apparet, quod poſſit eſſe illud ius, præter peccatum ipſum non condonatum, & pro quo non eſt ſatisfactum; neque enim admittimus entia moralia media. Vnde miror ab his Recentioribus etiam eiuſmodi entia negantibus diſtingui ex parte obiecti illud ius ab ipſo peccato.

Ius quod habet Deus ad nos odio habendum nihil eſt ab ipſo peccato diſtinctum.

63 Obiicies Tertiò: Pœnitentia non poteſt auferre phyſicam præteritionem peccati; aliquid autem aliud quod auferat non habet; ergo nullum habet obiectum quod deſtruat. Reſpondeo, Peccatum habituale (vt ſæpè dixi) duo includere, & præteritionem phyſicam peccati; hanc autem fateor à Pœnitentiâ non poſſe tolli; & de hac dixit Diuus Thomas ſtultum fore, ſi Pœnitentia tenderet, vt non fuiſſet peccatum; deinde negationem ſeu carentiam compenſationis, & hanc nego à Pœnitentiâ non poſſe tolli: poteſt enim ponendo ſatisfactionem tollere eiuſmodi carentiam; & quia homo non poteſt æqualem ſatisfactionem exhibere, ac proinde formaliter non poteſt tollere peccatum; vult ſaltem illud diſpoſitiuè tollere efficiendo id quod Deus de facto petit, vt illud condonet; vel ſaltem ex parte ſuâ vult facere quantum commodè poteſt.

Obiectio tertia: Soluitur.

SECTIO SEPTIMA.

Replica grauis contra immediatè dicta.

64 Dices; Ex traditâ ſolutione ſequitur Pœnitentiam habere pro obiecto actum Dei, quo ipſe condonat peccatum; quia hic actus Dei inuoluitur in eâ remiſſione peccati, quam à Pœnitentiâ diximus procurari. Reſpondeo, Obiectum Pœnitentiæ, quodque ipſa procurat, & quod vult ponere, non eſſe illa omnia quæ formaliter concurrunt ad ablationem peccati, ſed ſolùm ea quæ ex parte ipſius peccatoris requiruntur, vt Deus condonet peccatum: in his autem non includitur ipſa Dei condonatio, ſed ſatisfactio ab ipſo homine exhibita; quam non appetit Pœnitentia tamquam medium, vt ſequatur deinde condonatio: ſic enim actus Dei eſſet obiectum formale Pœnitentiæ: ſolùm ergo appetit ſatisfactionem ex parte hominis, quia ipſa in ſe eſt bona & honeſta homini.

Replica: Ergo Pœnitentia vult actum Dei, quo condonat peccata. Soluitur.

Contra hanc ſolutionem replicat Lugo eâ diſput. 2. num. 61. Nam Pœnitentia vult illa obſequia, vt ſunt apta ad placandum Deum; atqui ad hunc effectum neceſſariò requiritur ſaltem cognitionem Dei; nam ſi Deus ea obſequia non noſceret, non poſſet placari; ergo ſaltem ipſe actus cognitionis diuinæ erit obiectum formale Pœnitentiæ. Ideò ipſe reſpondet, Pœnitentiam quidem velle placare Deum, ſeu quòd Deus remittat, vel deponat indignationem, quam ob peccatum conceperat, hoc tamen non eſſe motiuum formale eius virtutis; quia bonum pacis, quod illa vnicè intendit haberi, poteſt etiam ſine vllo actu Dei, vti habebatur ante peccatum commiſſum; ergo tunc illa condonatio Dei intenditur à virtute illâ per modum obiecti materialis: id quod non ſufficit ad conſtituendam virtutem in ratione Theologicæ.

Solutionem hanc reiicit Lugo,

Et aliam aſſignat.

Quòd ſi ei iterùm obijcias; Bonum pacis formaliter eſt, vel quòd homo ipſe non peccauerit, vel certè quòd Deus ipſe condonauerit; atqui in præſenti non poteſt illud bonum conſiſtere in eo, quòd non fuerit peccatum, quia id iam eſt impoſſibile; ergo in eo, quòd Deus condonet; ergo Pœnitentia hîc & nunc hoc ſecundum debet intendere; Reſpondet, Condonationem Dei includi quidem in illo obiecto formali, non tamen prout requiritur ad rationem virtutis Theologicæ, quia includitur modo imperfecto. Id quod probatur Primò, quia ſolùm amatur ſub disiunctione; nam (vt paulò antè dictum eſt) illud bonum conſiſtit vel in carentiâ peccati præcedentis, vel in condonatione diuinâ: qui autem disiunctiuè habet pro obiecto aliquid increatum, non dicitur illud intendere; ſicut qui vouit eleëmoſynam vel caſtitatem, non dicitur ſimpliciter vouiſſe caſtitatem; ideòque non cenſetur illud votum reſeruatum, vti eſt reſeruatum votum caſtitatis. Secundò ideò reſpicitur imperfectè à Pœnitentiâ ille actus Dei, quia non amatur ob ſuam perfectionem, ſed ſolùm quatenus impedit iuſtum titulum indignationis: quod quidem ſi poſſet poni per condonationem, quæ eſſet extrinſeca Deo, non curaret id Pœnitentia; ergo illa infinita perfectio ipſius actus condonatiui non reſpicitur formaliter, ſed materialiter à Pœnitentiâ, ergo non ſufficienter, vt hæc ſit virtus Theologica. 65

Opinor nec replicam illam contra noſtram ſolutionem, nec ſolutionem hanc nouam ſubſiſtere poſſe: & quidem replica illa, quòd compenſatio noſtra non videatur ſufficere ad pacem cum Deo, niſi ab ipſo cognoſcatur, non vrget; quia eſto non ſufficiat, vt proximè Deus eam iram deponat, niſi noſcatur à Deo; at nos facillimè reſpondemus, Intentum Pœnitentiæ nihil eſſe aliud, quàm ponere fundamentum ſufficiens ex parte noſtrâ, ſeu quantum eſt, vt ſic dicam, ex parte ipſius fundamenti ad ceſſationem odij diuini. Vti enim iure optimo dicimus, etiam antequam aliqua res à Petro v.g. ametur, & verò etiam antequam ab eo noſcatur, *Hæc res eſt amabilis à Petro*, ſeu habet quidquid eſt neceſſarium ex parte ſuâ ad amabilitatem, ſiue interim Petrus eam amet, ſiue non, ſiue etiam noſcat, ſiue non. Item è contrario de homine qui alterum iniuſtè occidit, eſto à nullo id ſciatur, iure optimo dici poteſt; *Iſte eſt ex ſe adæquatè dignus morte ob tale flagitium.* Ita eodem modo poteſt ex ſe homo ponere fundamentum ſufficiens pro condonatione diuinâ, non intendendo vllo modo neque ipſam condonationem immediatè, neque cognitionem diuinam, ſed ſolùm, quod ex parte ſuâ iam ſit fundamentum, vt Deus, cùm primùm illud nouerit, ceſſet 66

Replica Lugo reiicitur.

Pœnitentiæ intentum non eſt, vt Deus ſciat ab eâ poni ſatisfactionem.

ceſſet ab odio; non ergo intenditur ibi ipſa cognitio diuina.

67 Et (vt verum fatear) non video cur maiorem inuenerit hic Auctor difficultatem in cognitione quàm in ipſâ condonatione; nam Pœnitentia non magis intendit cognitionem quàm condonationem; imò ſi aliquid ex illis dicenda ſit intendere, certè ipſam condonationem potiùs quàm cognitionem. Nam ſi Deus retineat adhuc iram, eſto noſcat eam ſatisfactionem, parum valdè ſatisfiet deſiderio Pœnitentiæ; ſi verò è contrario Deus condonaret peccatum, etiam non viſâ ex parte meâ ſatisfactione requiſitâ, profectò iam ipſius Pœnitentiæ deſiderio eſſet ſatisfactum. Quòd ſi ob id dicatur, Pœnitentiam non curare directè quid faciat ipſe Deus, ſed ſolùm eſſe ſolicitam, vt homo ex parte ſuâ ponat hîc & nunc ea quæ ſunt neceſſaria, vt Deus deponere poſſit iram; ſine dubio id perfectiſſimè obtinet intendendo ſatisfactionem, eſto non intendat id à Deo ſciri. Sicut qui intendit ſe reddere amabilem quantum eſt ex parte ſuâ, non curat ſua opera ſciri, ſed ita ſe gerere, vt ſi ſciantur, inueniatur dignus amore; non eſt ergo cur ea ſolutio noſtra reiiciatur, vel ſi reiicienda ſit, cur magis ratione ſcientiæ diuinæ, quàm ratione ipſius diuinæ condonationis.

68 *Solutio à Lugo aſſignata reiicitur.*

Iam verò oſtendo eam alteram reſponſionem huius Auctoris non ſufficere; & quidem non mihi videtur ſeruare conſequentiam; nam in primâ parte dicit illum actum voluntatis diuinæ eſſe tantùm obiectum materiale; in ſecundâ verò admittit eſſe obiectum formale, licet modo minùs perfecto: id quod longè aliud eſt quàm eſſe obiectum materiale; nam vt horum exemplo vtar, quando ego voueo eleëmoſynam v. g. vel caſtitatem, certè ex eo quod diſiunctiuè vtrumque voueam, non ſequitur magis eſſe obiectum materiale, quàm ſi ſine diſiunctione vouiſſem, vt ex terminis notum eſt; ergo duæ illæ ſolutiones non cohærent inter ſe.

Non obſtat rationi virtutis Theologicæ, quòd habeat pro obiecto formali aliquid diuini ſub diſiunctione.

Secundò, non capio, cur ex eo, quòd Pœnitentia habeat diſiunctiuè pro obiecto vel condonationem diuinam, vel pacem, prout ante peccatum fuerat, non ſit dicenda virtus Theologica: etenim reuerà habet pro obiecto formali aliquid diuinum, licet ſimul habeat aliquid creatum. Inſtantia autem de voto non eſt ad rem: ideò enim illud votum non dicitur reſeruatum, quia vi illius non tenetur vouens ad caſtitatem; poteſt enim ſe determinare ad eleëmoſynam; & per hoc liberatur ab obligatione caſtitatis: obligatio autem ad eleëmoſynam poteſt relaxari facilè, licet votum caſtitatis non poſſit. At cùm ratio obiecti formalis (de quo nunc agimus) non deſumatur niſi ex eo, quòd immediatè & per ſe, & non ratione alterius obiecti diſtincti intermedij ametur; profectò quantumuis diſiunctiuè ametur, ſemper erit obiectum formale. Pone v.g. duas res dulces ſpecie diuerſas æquè mihi gratas, quas tamen ſimul habere non poſſum; amo ergo, ſeu opto illas diſiunctiuè, hanc vel illam; profectò in eo caſu neutra deſinet eſſe obiectum formale partiale illius actus; quia ſiue determinatè ſiue diſiunctiuè amentur, ſemper amantur propter ſe, & non propter alium finem ab ipſis diſtinctum, vt ex ipſis terminis patet; ergo idem erit in præſenti.

69 Tertiò videtur mihi aliqua committi hîc æquiuocatio.

Oſtenditur in ſententiâ Lugo Pœnitentiam habere pro obiecto formali condonationem diuinam non tantùm diſiunctiuè, ſed etiam determinatè.

Admitto quidem his Auctoribus (quod tamen, vt ſtatim videbimus, non eſt verum) virtutem ipſam Pœnitentiæ, prout dicit habitum, poſſe habere duos amores; vnum pacis, in quo non amet condonationem Dei, ſed carentiam peccati, ſeu pacem cum Deo, prout erat ante peccatum commiſſum; alterum verò quo amet pacem cum Deo poſt commiſſum peccatum; vel, vt magis ad mentem horum Auctorum loquar, ab illo habitu oriri poſſe vnum actum, quo amet illam pacem, prout abſtrahit ab eis duobus ſtatibus: negari tamen nullo modo poteſt, etiam poſſe eſſe aliquem actum determinatum eius virtutis, qui dirigatur cognitione peccati vt iam commiſſi, & qui dicat: *Volo habere pacem cum Deo ratione eius peccati quod heri commiſi; quia non ſolùm eſt mihi bonum habere pacem cum eo non committendo vllum peccatum, ſed etiam ſuppoſito quòd illud commiſerim, ſatisfaciendo pro illo*, &c. atqui hic actus cùm eſſentialiter ex ſuâ ratione ſaltem indiuiduali debeat præſupponere peccatum commiſſum; repugnat in terminis quòd habeat pro obiecto ſuo formali eam pacem, quæ eſt ante commiſſum peccatum; quia eam non poteſt acquirere nec diuinitus; ergo ſolùm habet pro obiecto pacem illam, quæ eſt per diuinam condonationem; ergo ſaltem iſte actus erit determinatè Theologicus iuxta priorem illam explicationem.

70 *Retorquetur replica à Lugo facta in ipſum Auctorem.*

Quartò (vt verum fatear) ego vix video vllam differentiam quoad ſcientiam Dei inter pacem poſt peccatum commiſſum, & inter pacem ante ipſum peccatum; nam ſicut, vt Deus mecum habeat pacem poſtquam peccaui, requiritur illum noſcere me iam poſuiſſe compenſationem, quam ipſe petiuit; ita mihi videtur etiam eſſe neceſſarium, vt ad pacem ante peccatum ipſe ſciat me nondum peccaſſe; quia vti poſtquam re ipſâ obtuli ſatisfactionem debet ipſe ſcire me eam obtuliſſe, vt ceſſet ab odio, ita vt non incipiat me odio habere; ſeu vt proximè non poſſit me odio nunc habere, debet ſcire me nondum peccaſſe; certè hæc propoſitio eſt ex terminis nota. Fortè negabis eam ſcientiam debere præcedere; ſufficit enim ſi non ſciat me peccaſſe. Sed contrà, quia ſi concipiamus Deum præcisè non ſcientem, profectò ille dicere poſſet; *Fortè Petrus peccauit, eſto id ego non ſciam; ideoque fortè eſt dignus odio*; ergo vt Deus prudenter ſine formidine poſſit me non odio habere, debet ſcire me nondum peccaſſe; vtrobique ergo requiritur ſcientia.

71 *Secunda ſolutio Lugo reiicitur.*

Quod ſecundo loco dicebatur, ideò eam condonationem, eſto ametur per Pœnitentiam, non tamen amari modo requiſito ad virtutem Theologicam, eò quòd ſolùm ametur quatenus impedit titulum indignationis Dei: quod quidem ſi poni poſſet per aliquid extrinſecum Deo & creatum, parum curaret Pœnitentia. Hoc inquam etiam non ſatisfacit, quia condonationem illam diuinam impedire titulum iuſtæ indignationis diuinæ nihil eſt ab eâ diſtinctum, ſed re ipſâ formaliter eſt ablatio eius tituli; ergo per eam reduplicationem non extrahitur condonatio à ratione obiecti formalis: iam enim oſtendi, obiectum materiale ſolùm dici reſpectiuè ad aliud diſtinctum, quod per materiale cauſſetur.

Quòd verò ſi id fieret per aliquid extrinſecum Deo, Pœnitentia id non curaret; probat quidem eo caſu Pœnitentiam non futuram Theologicam; at verò de facto quando id vnicè fit, & verò nec diuinitus poteſt aliter fieri quàm per poſitionem formalem illius actus diuini, videtur omnino Pœnitentia habere pro obiecto formali eum actum. Et fortè ad id magis vrgendum vti poſſet quis exemplo virtutis Spei, quæ ſine dubio eſt Theologica, eò quòd Deum habeat pro obiecto poſſidendo per viſionem; & tamen quodam modo dici poſſet, ſi poſſet Spes habere totam illam delectationem & bonitatem, quam habet per viſionem, eſto Deum non poſſideret, ſeu eſto Deus non exiſteret, id etiam à Spe non curandum; ergo ex eo quòd dato hoc vel illo caſu impoſſibili aliter ſe hæc aut illa virtus haberet, nihil omnino infertur circa ea quæ de facto illæ habent. Quidquid tamen de hac inſtantiâ Spei ſit, ſufficiant quæ diximus contra eam ſolutionem; vnde tandem concludo ſtandum eſſe datæ à nobis. *Inſtantia in Spe.*

72 *Alia quorumdam ſolutio.* Aliter fortaſſe reſponderi poſſet ei obiectioni primæ ex quorumdam doctrinâ, Compenſationem dupliciter poſſe amari; Primò, vt per eam cooperamur Deo ad remiſſionem peccati, & ex hoc capite fortaſſe eſſe obiectum Theologicum; quia videtur habere pro obiecto formali cooperationem Dei, ſeu condonationem Dei; poſſe item alio modo amari, quatenus ea compenſatio eſt ablatio iuris, quod Deus habet ex peccato noſtro contra nos; quo ſenſu negant hi Auctores eſſe Theologicam, quia ius illud eſto ſit in ordine ad odium Dei, non eſt tamen aliquid increatum. Hæc tamen ſolutio nullo modo ſatisfacit; Primò, quia diſtinguit ea duo quæ re ipsâ ſunt idem, & ſolo modo loquendi differunt. Me enim cooperari Deo ad remiſſionem peccati nihil aliud eſt formaliſſimè, quàm me tollere per ſatisfactionem (quantum eſt ex meâ parte) illud ius Dei: ego enim non concurro cum Deo ad ipſam condonationem, ſed aufero fundamentum odij quantum eſt ex me; & Deus ipſe ſolus aufert deinde odium, ſeu condonat; ergo ea diſtinctio nulla eſt. Secundò, quia eâ datâ adhuc non explicatur, quomodo illud ius differat à condonatione ipsâ diuinâ: etenim illud formaliſſimè conſiſtit in peccato ipſo præterito, & in non-condonatione; ablatio autem iuris, quam Pœnitentia intendit, non poteſt eſſe ablatio præteritionis peccati; repugnat enim iam fieri, ne peccatum præceſſerit; ergo debebit eſſe ablatio negationis condonationis, ſeu (vt clariùs loquar) debebit eſſe ipſa condonatio diuina, quam Pœnitentia intendit ponere; ergo adhuc ea Pœnitentia videtur retinere conceptum virtutis Theologicæ. Denique non video, cur è contrario illi dicant compenſationem, prout per eam cooperamur condonationi diuinæ, eſſe obiectum Theologicum magis quàm eadem compenſatio, vt tollit illud ius, ſit quid Theologicum: nam cooperatio, ſi eſt aliquid à me factibile, non poteſt eſſe diuinum. Et fortaſſe aliquis iudicaret è contrario magis clarè oſtendi, ablationem iuris eſſe aliquid diuinum quàm eam cooperationem. *Reiicitur.*

SECTIO OCTAVA.

Noua replica & reliquæ obiectiones ſolutæ.

Replicari tamen adhuc poteſt: Nam reuerà Pœnitentia intendit directè non ſolùm ablationem ex parte ſuâ fundamenti ad odium Dei quantum fieri poteſt, ſed ipſam ablationem peccati. Parum enim homini prodeſſet exhibere aliqua obſequia & ſatisfactionem inadæquatam, ſi tamen adhuc maneret peccatum, & malè afficeret hominem non minùs quàm anteà; ergo intendit ipſam ablationem peccati; hæc autem non fit niſi formaliter per condonationem ipſam Dei; ergo hanc intendit Pœnitentia. Nonnulli videntur reſpondere, Pœnitentiam quidem odio habere carentiam condonationis diuinæ, non tamen ideò velle ipſam condonationem; carentiam autem condonationis non eſſe actum diuinum, ſed potiùs carentiam actus. Vt verum fatear, ego non facilè capio hanc ſolutionem; etenim non eſt moraliter poſſibile aliquem dolere, v. g. quòd ſint tenebræ, niſi eo ipſo amet ſaltem implicitè lucem: quis enim dolet ſe non habere illud bonum, quod nullo modo habere cupit? aut cur dolet de carentiâ, niſi quia libenter haberet bonum quod per eam carentiam tollitur? Si ageremus inter duo contraria poſitiua, facilè conciperem poſſe hominem nolle habere vllum ex illis, nec frigus v. g. nec calorem; at inter carentiam formæ & formam nullo modo video poſſe eſſe dolorem de vnâ, ſine implicito ſaltem amore alterius. Imò fortaſſe non nemo diceret, Inter ea duo oppoſita per modum formæ & carentiæ idem eſſe etiam formaliſſimè nolle vnum, & velle alterum. 73 *Replica.* *Reſponſio quorumdam:* *Reiicitur.*

Hac ergo ſolutione reiectâ, duobus modis poſſumus reſpondere obiectioni; Primò quidem iuxta meam ſententiam, quòd ſcilicet Deus non poſſit non odio habere peccatum; hinc enim dicimus, Deum ponere carentiam odij, eſſe condonare peccatum; Pœnitentia igitur non ſolùm intendit ex parte ſuâ ponere quæ neceſſaria ſunt, ne odio habeatur, ſed etiam ne re ipsâ odio habeatur à Deo, vt obiectio contendit; hinc verò ſolùm ſequi, carentiam odij eſſe obiectum vltimum illius; hæc autem carentia non eſt actus diuinus, ſed potiùs carentia illius: & licet eo ipſo quo ea virtus vult carentiam odij, debeat attingere ipſum odium, iuxta immediatè dicta; nihil tamen inde ſequitur, quòd ſit Theologica virtus, quia non habet tunc pro obiecto amato illud odium diuinum, ſed potiùs pro obiecto quod reſpuit; Theologica autem virtus non dicitur ex eo quòd reſpuat aliquid diuinum, ſed potiùs eò quòd illud amet, & quòd benè afficiatur circa illud; quòd autem poſſit honeſtè reſpui, aut odio haberi à nobis aliquis actus diuinus, non habet difficultatem vllam, cùm ipſemet Deus poſſit etiam reflexè ſuoſmet actus nolle habere, ſeu reſpuere. Reſpondetur Secundò; Eſto dicamus per Pœnitentiam attingi ipſummet actum condonatiuum Dei, non tamen ideò illam dicendam fore virtutem Theologicam; quia non amatur propter ſe ea condonatio, ſed quatenus per illam aufertur peccatum 74 *Satisfit replicæ Primò.* *Vt virtus aliqua ſit Theologica, non ſufficit, ſi tangat aliquid diuinum illud reſpuendo.* *Actus diuinus poteſt honeſtè odio haberi.* *Satisfit replicæ Secundò.*

ab

75 ab homine. Nam licet phyſicè loquendo ea ipſa condonatio ſeipſâ deſtruat peccatum habituale, quia è contrario illius condonationis carentia erat pars illius habitualis, vt moraliter ſeu habitualiter durantis, ideoq; nihil efficienter deſtruat, loquendo in toto rigore; nihilominùs tamen in ordine ad apprehenſionem moralem cenſetur ea condonatio quaſi efficienter tollere peccatum, perinde (vt ſic dicam) ac ſi ad præteritum daretur potentia, & efficeret iam Deus, ne ego peccauerim; ac proinde non amat quis per Pœnitentiam voluntatem condonatiuam Dei vt per ſe bonam homini, & vt obiectum formale, ſed quaſi medium ad deſtructionem moralem peccati præcedentis, non quidem quoad iam præteritos effectus, ſed tamen quoad futuros; vt ſcilicet peccatum non fuerit à me commiſſum in ordine ad hoc, vt me ab hoc puncto Deus odio habeat: & in hoc ſenſu poteſt intelligi quod docet ſuprà Lugo, volitionem diuinam, etſi videatur eſſe obiectum formale quod Pœnitentia intendit, non tamen eſſe perfecto modo obiectum formale; in quo autem ſit ea imperfectio, debet iuxta immediatè dicta explicari.

Condonatio diuina à nobis apprehenditur quaſi phyſicè deſtruēs peccatum.

Satisfit replicæ Tertiò.

Tertiò denique dico, Negari poſſe Pœnitentiam quidquam intendere de volitione aut condonatione diuinâ, ſed ſolùm velle facere, quantum ex parte hominis requiritur, vt Deus ei condonet peccatum. Quod verò vrgebatur in replicâ, parum id fore vtile homini, ſi Deus re ipſâ peccatum retineat; hoc inquam non multùm nos premit. Nam licet ad euadendas pœnas & odium ipſum Dei parum haud dubiè id ſufficeret; nihilominùs honeſtiſſimus eſſet etiam tunc actus ille, vti honeſtum eſt debitori, qui non poteſt ex toto ſatisfacere, ſatisfacere ex parte; vtile etiam id eſſet, vt Deus nouam non haberet cauſſam odij in hunc hominem, quaſi
76 in obſtinatum in ſuo peccato. Quod vt magis explicetur aduerto Deum non teneri condonare peccatum, niſi ex parte noſtrâ ei detur æqualis ſatisfactio; quòd ergo illud nunc condonet ob attritionem in Sacramento, vel ob contritionem extra Sacramentum, fauor eſt ſingularis Dei. Secundò obſeruo ex Tomo 5. nullam puram creaturam etiam gratiâ habituali infinitâ ornatam poſſe adæquatè pro alieno mortali ſatisfacere, multò minùs peccatorem ipſum pro ſe. His poſitis dico, Si Deus noluiſſet condonare homini peccatum de facto, eò quòd homo non poteſt dare ſatisfactionem ſufficientem; non tamen propterea hominem non fore obligatum eo caſu agere pœnitentiam de ſuis peccatis, ſi auxilia ad eam efficiendam haberet; nam licet exire non poſſet ex peccato, eſſet tamen valdè in hoc laudabilis, quòd ſuâ Pœnitentiâ oſtenderet ſe malè feciſſe, ac dolere de illo, & ex parte ſuâ reſipiſcere, & conari in Dei gratiam ſeu amicitiam redire, ac quantum eſt ex ſe, licet ad æqualitatem non poſſit, offerre Deo quidquid habet: totam ergo hanc honeſtatem, quæ eo caſu amari poſſet, amat nunc per virtutem Pœnitentiæ, & nihil amplius; quòd enim nunc ſit ſpes veniæ obtinendæ, ideoque homo faciliùs inde inducatur ad pœnitentiam agendam, prouenit à virtute Spei, quæ per ſe loquendo per accidens ſe habet ad Pœnitentiam.

Honeſtum eſſet agere pœnitentiam, licet Deus peccata nollet condonare.

Quòd de facto faciliùs inducamur ad Pœnitentiam oritur à Spe.

Nunc ad reliquas obiectiones contra noſtram ſententiam: ſit ergo quarta ordine. Compenſatio pro peccato eſt ipſa Pœnitentia; ergo hæc non habet pro obiecto compenſationem, quia non eſt reflexa ſupra ſe. Reſpondeo, Compenſationem, de quâ hîc loquimur, eſſe actum charitatis, vel actus alios honeſtos, quibus ſatisfacimus Deo: virtus enim Pœnitentiæ eſt reflexa ſupra alias virtutes, quatenus illis poteſt conuenire ratio compenſationis pro peccato.

77 *Obiectio quarta:*

Soluitur.

Pœnitentia eſt virtus reflexa.

Replicabis; Ergo pari ratione poterimus excogitare nouas & nouas virtutes reflexas, vnam ſupra alteram: quod eſt abſurdum. Reſpondeo negando ſequelam, quia Pœnitentia habet motiuum aliquod ſpeciale ſatisfaciendi Deo, vt dixi, quod inuenit in actibus aliarum virtutum, & ratione illius poteſt eſſe reflexa ſupra illos actus; voluntas autem reflexa ſupra caſtitatem v.g. non poteſt in ipſo actu & amore caſtitatis vltra bonitatem obiecti caſtitatis aliam ſpecialem inuenire, niſi ad ſummum quòd ſit grata Deo, & vt ſic fatemur à charitate poſſe reflexè imperari; vel quòd ſit cultus Dei, & vt ſic à religione imperatur; vel quòd ſit obedientiæ actus, & vt ſic ab obedientiâ. Aliam autem rationem diſtinctam vt conſtituant, diuerſam virtutem reflexam non habet; multò autem minùs hinc ſequitur vllus proceſſus in infinitum.

Quintò & vltimò obiicies: Ergo niſi quis ex voluntate illâ reflexâ imperet actum charitatis v.g. non aget pœnitentiam, ideoque ſi immediatè ex apprehenſione offenſæ, quia malum Dei eſt, eliciat actum contritionis, & ſimul charitatis, quantumuis iuſtificetur, non tamen aget pœnitentiam; quia defuit illud reflexum imperium, in quo dicimus eam conſiſtere. Reſpondeo, In tali caſu non per Pœnitentiam, de quâ nunc agimus, ſed per charitatem iuſtificandum hominem; vulgariter tamen diceretur habuiſſe pœnitentiam, quatenus habuit actum æquiualentem Pœnitentiæ, & aliquid amplius: ſicut ſi quis ex affectu charitatis diuinæ faceret reſtitutionem, & nihil tunc cogitaret de affectu iuſtitiæ; certè hic fuiſſet quidem iuſtus (loquor de iuſtitiâ ſpeciali virtute) materialiter tantùm, non formaliter; vel feciſſet iuſtum non ex iuſtitiâ, ſed ex charitate, iuxta communem ſententiam; (de quâ alibi:) id quod in omnibus virtutibus poteſt reperiri. Ideò dico; Si quis non habeat pro motiuo ſatisfactionem & compenſationem Deo factam, non poterit habere propriè actum Pœnitentiæ; cenſetur autem habere, & verò re ipſâ habet tale motiuum, quotieſcumque vult reflexè conteri, vt remittatur ipſi peccatum; etiamſi expreſsè ſub conceptu ſatisfactionis non apprehendat obiectum, quia ibi includitur in illâ remiſſione.

78 *Obiectio quinta:*

Soluitur.

DISPVTATIO TERTIA.

Variæ quæſtiones pro maiori declaratione virtutis Pœnitentiæ.

1 EXPLICATO obiecto formali facilius expediemus cetera quæ ad virtutem Pœnitentiæ ſpectant.

SECTIO PRIMA.

Tres priores quæſtiones.

An eodem habitu doleamus de præteritis, & caueamus futura peccata.

PRIMA eſt, An eodem habitu doleamus de peccatis præteritis, quo cauemus futura. Hanc tetigimus diſput. præcedenti; eam tamen non decidimus. Ratio autem dubitandi eſt, quia (vt ibidem inſinuauimus) etiamſi honeſtas, quæ reperitur in tollendo peccato commiſſo, ſeu in ponendâ pro eo ſatisfactione, quam Deus nunc ad illius remiſſionem exigit, ſit eadem in ſpecie cum honeſtate, quæ reperitur in non committendo eodem peccato; vti bonitas phyſica, quæ in carentiâ morbi iam acquiſiti intendi poteſt à nobis, eſt eadem cum eâ quæ intenditur in non contrahendo eo morbo; quia vtrobique nihil eſt moraliter aliud quàm carentia morbi; quamuis hæc inquam ita ſint, nihilominùs dari poſſunt duo diuerſi habitus virtutum; quorum vnus ſolùm poſſit elicere actus ſatisfactiuos pro peccato iam commiſſo, alter verò ſolùm actus, quibus in futurum caueat peccatum; quia habitus ſæpè pendent à circumſtantiis tenentibus ſe ex parte obiecti, quæ tamen per virtutem ipſam non amantur, vt etiam ſuprà diximus. Hinc ergo dubium oriri poteſt, Vtrùm de facto pro vtroque hoc actu detur vnus idemque habitus, an duo diſtincti.

2 *Vtrumque eſt probabile.*

Reſpondeo, Suppoſitâ eâ poſſibilitate duorum & vnius habitus circa eos actus, non poſſe ratione facilè decidi qualis ſit ille, qui de facto datur; quia rationem naturalem aut auctoritatem ſufficientem in neutram partem habemus. Quia tamen communiter dicitur in Chriſto non eſſe habitum Pœnitentiæ, redditurque ratio, quia non commiſit peccatum vllum; ſatis probabiliter aliquis inferret, Communiter etiam ſentiri, habitum Pœnitentiæ, qui de facto datur, ſolùm eſſe determinatum ad ſatisfaciendum pro commiſſis; alioquin Chriſtus, qui voluntatem habuit omne peccatum fugiendi, conſequenter habuiſſet habitum illum, licet non quoad omnes actus, ſaltem quoad multos; vti habuit habitum iuſtitiæ commutatiuæ reſpectu aliorum; quia licet per illum non potuerit exercere actum vllum reſtituendi iniquè ablata (quia non potuit vlli iniquè aliquid auferre, cùm non potuerit peccare) potuit tamen habere voluntatem non auferendi rem alienam contra voluntatem domini.

Probabilius eſt idem habitus.

Iudico tamen nihilominùs probabilius videri, eſſe vnum eumdemque habitum, tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate; qualis hîc non videtur vlla eſſe, tum quia negari nequit, conformius eſſe modo loquendi Patrum & vulgari, vt nomine Pœnitentiæ illa intelligatur, quæ includit dolorem & diſplicentiam de peccato, & ſimul inclinat homines ad non peccandum de cetero. Imò multi Patres hunc dicunt eſſe præcipuum actum Pœnitentiæ, ita dolere de præteritis, vt homo in futurum perfectè emendetur.

Confirmatur exemplo aliarum virtutum: nec enim eſt vna caſtitas ad non cadendum, alia ad reſurgendum à turpitudine; idem in aliis omnibus; ergo non debemus diuerſo modo de Pœnitentiâ philoſophari duos ponendo habitus, vnum quo ſtemus, alium quo ſurgamus. 3

Chriſtus habuit habitum Pœnitentiæ, licet non fuerit denominatus Pœnitens.

Vtrùm autem Chriſtus eam virtutem habuerit, alibi magis ex profeſſo diſcurſum eſt; nunc tamen breuiter dico, illam habuiſſe, licet non fuerit denominatus Pœnitens; quia hoc nomen tribuitur ei virtuti non ſecundùm ſe, ſed quatenus efficit actum doloris & contritionis de peccato proprio commiſſo: & hoc modo explicat Pater Suarez Diuum Thomam & alios Chriſto Domino negantes habitum Pœnitentiæ, vt ſcilicet ſolùm voluerint non fuiſſe in Chriſto vllum dolorem de peccatis commiſſis, cùm nullum omnino habuerit peccatum; ac proinde quoad illum actum, qui communiter dicitur Pœnitentiæ, non fuerit habitus; non ideò tamen negetur quoad alios actus odij, deteſtationis ſeu fugæ peccati in futurum.

Quæſtio ſecunda, Vtrùm eodem habitu doleam de iniuriis factis proximo.

Secunda difficultas ſit, Vtrùm per eumdem habitum Pœnitentiæ doleamus de iniurijs vt in proximum à nobis commiſſis. 4

Reſpondeo, Iniurias in proximum commiſſas poſſe conſiderari, quatenus eo ipſo, quòd per illas proximum offendo, offendo etiam Deum. In hoc ſenſu nulla eſt difficultas, quia iam tandem reditur ad Dei offenſam vt ad rationem formalem illius doloris. Aliter ergo poteſt conſiderari ea offenſa proximi præcisè quà talis, & ibi ſiſtendo, ita vt ſi ea duo ſeparari poſſent realiter, maneret iniuria in proximum ſola; in hoc ſenſu quæritur, An adhuc eſſet locus pœnitendi de illâ. Hæc quæſtio rurſus poteſt eſſe duplex: vna, An detur in nobis aliquis habitus pro tali dolore: ſecunda, An ille ſit vnus idemque cum eo quem dicimus Pœnitentiam, an verò ſit ab eo diſtinctus. Hoc poſito facilè Primò reſpondemus, Omnino eſſe in nobis aliquem habitum ad dolendum de eis iniurijs ſub eâ conſideratione; quia etiam ſub tali conſideratione ſunt aliquid inhoneſtum moraliter ita, vt eſto per impoſſibile non eſſet Deus, nihilominùs eſſet malum moraliter proximum offendere: eſſet enim contra illud principium; *Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris*; poteſt ergo homo honeſtè dolere de huiuſmodi iniurijs etiam ſub eâ ratione præcisâ, quòd ſint contra proximum: quòd ſi honeſtè poteſt dolere, poteſt etiam in hoc rerum ordine habere aliquem habitum ad huiuſmodi actus eliciendos. Neque in hoc vllam video difficultatem quæ nobis poſſit moleſtiam creare.

Soluitur.

Secundò dico, Probabilius eſſe, eos actus à diuerſis habitibus prouenire. Nam licet non ſit vlla 5

repu-

repugnantia in eo, quòd detur vnus idemque ad vtrumque illud obiectum ſe extendens ſub eâ ratione generali offenſæ in tertiam perſonam, prout abſtrahit ab humanâ & diuinâ; nihilominùs ea differentia diuinæ & humanæ offenſæ eſt valdè magna, & ſufficiens ad conſtituendos duos habitus diſtinctos, non minùs quàm communiter Theologi diſtinguunt habitum, quo colimus Sanctos & homines, ab habitu quo Deum adoramus; eò quòd maxima ſit diſtantia inter cultum Dei & cultum creaturarum: quæ ratio ſine dubio habet hîc locum, imò multò fortiùs hîc vrget; nam magis incomparabiliter differt offenſa Dei quà talis ab offenſâ hominis etiam quà talis, quàm cultus Dei & cultus creaturæ: offenſa enim Dei eſt in ordine planè altiori, & non compenſabili per vllum bonum opus puræ creaturæ, vt ſuppono ex dictis Tomo 6. de Incarnatione; offenſa autem proximi eſt in inferiori ordine. Quæ differentia non reperitur inter cultum Dei & cultum proximi; quia hæc duo non ita differunt in ratione boni ſicut illa in ratione mali; quia in ordine ad offenſam maior deſumitur differentia ex dignitate infinitâ Dei, quàm deſumatur ex eâdem dignitate in ordine ad adorationem: eſt ergo maior ratio diſtinguendi habitus illos, quàm hic in ordine ad adorationem; vti etiam in ipſis actibus amoris, qui immediatè tangunt Deum & proximum, minor eſt moraliter differentia inter amorem Dei & amorem proximi ob diſtinctas vtriuſque bonitates, quàm ſit inter offenſam ſeu iniuriam Dei, & iniuriam creaturæ; quia altiori modo iniuria accipit grauitatem à Deo offenſo, quàm amor ab eodem accipiat magnitudinem.

Magis differunt inter ſe offenſa Dei & creaturæ quàm eorumdem cultus aut amor.

6 Tertia difficultas eſt, An remiſſo peccato mortali poſſit homo perpetuò agere pœnitentiam. In dubio de remiſſione res eſt certa; ideò enim monuit Spiritus Sanctus, *De propitiato peccato noli eſſe ſecurus*; id eſt, Etiamſi putes eſſe remiſſum, non tamen ideò omittas de illo agere pœnitentiam; cùm ergo in hac vitâ numquam habeamus certitudinem de eâ remiſſione, ſemper poteſt de omnibus nos pœnitere; eſt ergo difficultas, caſu quo per reuelationem ſciatur peccatum eſſe condonatum. Reſpondeo, Si ſciatur eſſe condonatum præcisè quoad culpam, adhuc habituram locum Pœnitentiam vt poſſit intendere compenſationem pro pœnâ; loquor de temporali; nam de æternâ inferiùs dicam, Vtrùm diuinitus poſſit manere debitum illius remiſſo peccato quoad culpam: ſi verò ſcirem per reuelationem omnino eſſe condonatum peccatum quoad omnia iura ex illo prouenientia, dico fore vt tunc poſſem quidem dolere, quòd fecerim tale peccatum, propter inhoneſtatem quæ in ipſo fuit, quæ ſemper eſt odibilis. Quantumuis enim ſim iam ex integro reſtitutus in gratiam Cæſaris v. g. quem offendi grauiter, ſemper poſſum dolere, quòd eum offenderim; & poſſum habere voluntatem, quòd ſi per impoſſibile efficere poſſem ne ea offenſa extitiſſet, vellem id præſtare; hic autem actus procul dubio ad Pœnitentiam pertinet; intendere tamen compenſationem propriè non poſſem tunc, quia nihil eſſet iam quod compenſaretur: id quod ex terminis eſt notum.

Quæſtio tertia, An remiſſo peccato ſit locus Pœnitentia. Eccli. 5.

Soluitur. Non erit tunc locus Pœnitentia quoad affectum compenſandi.

7 Dices: Poteſt intendere quaſi ſuperabundantem compenſationem, id eſt maiorem adhuc quàm debeat; ſicut qui beneficium accepit poteſt eſſe gratus non ſolùm reddendo æquale beneficio, ſed etiam ſuperabundans, vt magis hoc modo ſuam oſtendat gratitudinem; ergo etiam poſſet Pœnitentia, vt magis oſtenderet ſuum de peccato dolorem, offerre Deo maiorem & maiorem compenſationem etiam remiſſo perfectè iam peccato quoad omnia. Reſpondeo, Hîc poſſe eſſe magnam quæſtionem de nomine. Fateor quidem occaſione ſumptâ ex peccato præcedenti, & (vt in obiectione dicitur) ad oſtendendum affectum maiorem compenſationis pro peccato, poſſe ab homine offerri plures & plures actus, etiam poſt omnimodam peccati remiſſionem; hoc tamen ego non voco propriè compenſationem nec ſatiſfactionem, quia per hoc propriè non fit ſatis, neque compenſatur, id eſt, non æquatur ſatiſfactio pro iniuriâ, quia nulla iam omnino eſt; & hinc conſtat differentia inter ſatisfactionem & gratitudinem, quia ſatisfactio eſt æqualitas quædam quæ conſiſtit in indiuiſibili: vnde quod illi ſuperadditur non eſt propriè compenſatio, ſed aliter debet compellari. Gratitudo autem non conſiſtit in indiuiſibili, ſed ſolùm denotat voluntatem donandi aliquid Petro v. g. eò quòd ab eodem beneficium acceperit.

Obiectio:

Soluitur.

Satisfactio conſiſtit in indiuiſibili.

8 Similiter ſi ex iſtâ deteſtatione peccati tunc imperarentur à voluntate aliquæ afflictiones corporis, vel aliqui alij actus boni, poſſent quidem dici prouenire ex affectu gratitudinis erga Deum pro remiſſione peccati; & ſic etiam in infinitum poſſent ex iſto affectu prouenire noui & noui actus; poſſent etiam prouenire ex affectu præcauendi in futurum noua peccata: qui affectus etiam pertinet ad Pœnitentiam, vt ſuprà dixi; non tamen eiuſmodi afflictiones poſſent dici tunc propriè compenſatio, aut ſatisfactio, & multò minùs punitio, quia hæc ex communi omnium acceptione ſupponit aliquam dignitatem ex parte ſubiecti, id eſt reatum aliquem vel culpæ, vel pœnæ, qui actu ſit, non verò qui iam ſit ex integro deletus.

Remiſſo peccato eſt adhuc locus quibuſdam actibus Pœnitentiæ.

Sed quid ſi aliquis vel putans ſe peccaſſe, cùm non peccauerit, vel licet verè peccauerit, iam illi ſit remiſſa omnino culpa & pœna, & ignorans eliciat actum, quo velit Deo compenſare & ſatisfacere, & ex hac voluntate imperet actum contritionis aut charitatis; eritne propriè illa voluntas actus Pœnitentiæ? Reſpondeo, Illum actum oriturum à virtute Pœnitentiæ, quia nulla alia virtus poteſt amare compenſationem vt talem, ſiue verè reperiatur à parte rei, ſiue non. Sicut qui putat ex ignorantiâ aliquem eſſe pauperem, & ex affectu leuandi illius miſeriam dat ei eleëmoſynam, procul dubio operatur ex habitu miſericordiæ actum illum, quia amat obiectum formale miſericordiæ; etiamſi fallatur in eo, quòd putet hîc & nunc tale obiectum in eâ materiâ reperiri. Vtrùm autem dicendus ſit hîc & nunc actus ille miſericordiæ quaſi effectiuè; vti, Vtrùm actus ille, de quo paulò antè, quia in effectu non eſt Pœnitentia, ſit tamen dicendus Pœnitentia, quæſtio eſt de nomine, & parui momenti; in quâ non eſt diutiùs hærendum.

SECTIO SECVNDA.

Expeditur quarta difficultas.

9 *Quæſtio quarta, An habitus Pœnitentia poſſit eſſe naturalis.*

EA eſt, Vtrùm habitus Pœnitentiæ ſit ita in ſubſtantiâ ſupernaturalis, vt non poſſit eſſe vllus habitus Pœnitentiæ naturalis. Suppono ex ſæpè dictis dari poſſe ad honeſtatem Pœnitentiæ amandam habitum in ſubſtantiâ ſupernaturalem, vti datur ad alios actus bonos, v. g. eleëmoſynæ, iuſtitiæ, &c. Difficultas ergo tota eſt quoad partem ſecundam, An ſcilicet poſſit dari habitus ſimilis in ſubſtantiâ naturalis. Canus, Scotus, Valentia, & Vaſquez, quos refert & ſequitur Tannerus diſput. 6. de Pœnitentiâ, quæſt. 2. dubio 2. negant illum eſſe poſſibilem. Ratio eſt, quia nullus habitus naturalis ſeu acquiſitus poteſt deteſtari peccatum adæquatè ſpectatum, vt eſt offenſa Dei, boni ſupernaturalis, ac proinde nec perfectè ſecundùm omnes ſuas rationes malitiæ quas habet; ac plerumque ſolùm inefficaciter, prout eſt offenſa Dei, boni naturalis: non ergo talis habitus habere poteſt actum ſimpliciter bonum ac perfectum circa ſuum obiectum, prout ad rationem virtutis requiritur iuxta Ariſtotelem. Addit tamen Tannerus, negari non poſſe, eſſe poſſibilem aliquem habitum etiam in Ethnico honeſtum, per quem ille ſolo lumine naturali ductus deteſtetur peccatum, vt eſt offenſa Dei, principij, finis ac Legiſlatoris naturalis: pro quâ limitatione citat Valentiam, Vegam & Suarium.

10 *Examinatur doctrina negantium, & reijcitur.*

Ego in hac doctrinâ, prout à Tannero traditur, conſequentiam valdè deſidero; de veritate verò abſolutâ illius ſtatim dicam. Etenim ſi in homine Ethnico dari poteſt habitus honeſtus, qui deteſtetur peccatum, vt eſt contra Deum auctorem naturalem; ergo poſſibilis eſt abſolutè aliquis habitus naturalis Pœnitentiæ ſimpliciter bonus, contra id quod paulò antè hic Auctor negauerat, & ex Ariſtotele probauerat; eò quod talis habitus inefficaciter tantum deteſtaretur peccatum, ac proinde non eſſet abſolutè bonus; iam verò abſolutè bonum admittit, ergo. Secundò, ſi in Ethnico illum admittit, cur non in Chriſtiano? quia poteſt eſſe aliquis baptizatus in infantiâ, ideoque Chriſtianus verus, qui poſteà nihil ſciat ex inuincibili ignorantiâ de ordine gratiæ; agnoſcat tamen oppoſitionem peccati cum Deo vt Auctore naturali, illudque ſub hac ratione deteſtetur; certè hic actus erit iuxta regulas rationis honeſtus, & ſi frequentiùs repetatur, producet habitum. Tertiò; nam eodem modo poteſt habere locum in quocumque etiam doctiſſimo Catholico, euidenterque agnoſcente peccatum eſſe non ſolùm contra Deum, vt eſt auctor naturæ, ſed etiam contra Deum auctorem ſupernaturalem; certè licet hic ob eam notitiam poſſit, ſi velit, deteſtari peccatum ob hanc ſecundam oppoſitionem, nullo tamen modo ad id tenetur, ſed pro ſuo libitu poteſt ſolùm ob hanc ſecundam, poteſt ſolùm ob pri-
11 mam, poteſt ob vtramque. In quo puncto omnes Auctores debent conuenire; nam omnes fatentur peccatum eſſe deteſtabile ob diuerſiſſimas rationes, & quia eſt contra obedientiam, & quia contra iuſtitiam, & quia eſt contra Deum ſummè bonum; fatentur etiam omnes nullo modo teneri nos ad deteſtandum illud ob omnes eas rationes, ſed poſſe quemlibet aſſumere motiuum, quod ſibi magis hîc & nunc placuerit; quia quodlibet in ordine ad hoc, vt odio habeatur, eſt bonum moraliter. Per quod non dico quamlibet ex eis deteſtationibus eſſe ſufficientem ad remiſſionem peccati etiam extra Sacramentum, imò neque intra illud; hæc enim eſt alia quæſtio; quia non omnis actus ſimpliciter bonus etiam ſupernaturalis eſt diſpoſitio ſufficiens ad remiſſionem peccati mortalis aut extra aut intra Sacramentum; ſolùm ergo dico quamlibet ex illis deteſtationibus eſſe bonam & honeſtam moraliter: habeat ergo homo pro ſuo libitu deteſtationem ſolùm ex motiuo illo oppoſitionis peccati contra Deum vt auctorem naturalem, iam poterit per illum actum ſæpè repetitum producere habitum; rogo, An ille ſit naturalis, an verò ſupernaturalis? ſi eſt naturalis, ergo eum debemus concedere non ſolùm in Ethnico, ſed etiam in Chriſtiano: ſi verò dicas illum eſſe ſupernaturalem, iam deſtruis totum principium ex ſupernaturalitate obiecti ſupernaturalitatem actus deſumens. Deinde cùm non habeat ille actus aliud motiuum, quàm haberet in Gentili, cur non poterit eſſe naturalis ſicut in illo, eſto dicamus dari ſimul alium ſupernaturalem circa illud idem obiectum? iam enim per hoc fiet quæſtio communis ad alias virtutes, Vtrùm ſcilicet poſſit dari virtus naturalis miſericordiæ, temperantiæ, &c. ſimul cum virtute infuſâ. Videtur autem hic Auctor ſpecialem inueniſſe difficultatem in Pœnitentiâ præ alijs materijs.

12 *Soluitur quæſtio pro parte affirmatiuâ.*

Quidquid tamen de ipſius mente ſit circa quæſtionis ſubſtantiam, DICO PRIMÒ, Me, qui fusè alibi oſtendi, ſupernaturalitatem aut naturalitatem actuum nequaquam deſumi ex obiectorum ſupernaturalitate, ſed ex modo attingendi illud, non videre, cur etiam ad deteſtandum peccatum, quatenus eſt contra Deum vt auctorem ſupernaturalem, non poſſit dari habitus acquiſitus; à fortiori autem dari poterit ad deteſtandum illud propter oppoſitionem cum Deo auctore naturali.

SECVNDÒ DICO: Si cum Tannero & alijs doceamus circa obiectum naturale quà tale non poſſe verſari actum & habitum in ſubſtantiâ ſupernaturalem, tunc longè faciliùs admitti poſſe, imò debere talem habitum naturalem; quia (vt oſtendi paulò antè) ea oppoſitio peccati cum Deo auctore naturæ illud reddit abſolutè malum, & dignum honeſtiſſimo odio etiam intra ſolum genus naturæ; cumque homo non teneatur deteſtari peccatum ob omnia motiua, ob quæ poteſt, ſed eligere queat hoc vel illud, non video quî poſſit negari poſſibilem in nobis huiuſmodi actum, ex quo habitus deinde generetur; eſt ergo ille abſolutè poſſibilis iuxta quamcumque ſententiam de ſupernaturalitate actus.

Reſpondetur rationi negantium.

Quod verò dicebatur à Tannero, illum non eſſe ſufficientem ad deteſtandum peccatum adæquatè, habere poteſt æquiuocationem: vel enim intelligis, quòd huiuſmodi habitus non poſſit deteſtari peccatum ob motiua omnia, ob quæ illud eſt deteſtabile: id autem veriſſimum eſt; inde tamen nullo modo infertur, Talem habi-

tum

Digitized by Google

tum non eſſe poſſibilem; imò nec deducitur, illum non eſſe honeſtum aut ſupernaturalem, alioquin etiam motiuum iniuſtitiæ aut irreligionis non poſſet terminare actum honeſtum; quia etiam vi illius motiui non poteſt odio haberi peccatum adæquatè ſumptum, id eſt ſecundùm omnes ſuas malitias; quia habitus Pœnitentiæ non deteſtatur peccatum, quatenus eſt contra charitatem in Deum, imò nec quatenus eſt contra

13 religionem, obedientiam, &c. Quòd ſi propterea τὸ *Non poteſt deteſtari peccatum adæquatè ſumptum* ita intelligatur, vt ob illud motiuum non poſſit deteſtari quis omnia peccata, falſum ſupponit; quia nullum omnino peccatum eſt, quod non ſit contra Deum auctorem naturæ. Nam & illud ipſum quod eſt contra Deum auctorem ſupernaturalem, eſt etiam contra eum vt auctorem naturæ; quia ratio naturalis dictat, Deo quomodocumque iubenti obediendum eſſe.

Retorquetur argumentum negantium.

Fortaſſe in hoc ſenſu retorquere argumentum poſſumus ac dicere è contrario, Non omne peccatum, quod eſt contra Deum auctorem naturalem, eſſe etiam contra Deum auctorem ſupernaturalem, ac proinde oppoſitionem peccati cum Deo vt auctore ſupernaturali non ſufficere, vt omnia omnino peccata odio habeamus; ideòque hoc motiuum non eſſe adæquatum. Verùm neque hoc ego abſolutè dicendum iudico, quia eo ipſo quòd peccatum opponatur Deo quomodocumque, opponitur illi ſecundùm vtramque rationem; quandoquidem Deus non poteſt eſſe auctor ſupernaturalis, niſi etiam ſit naturalis; ideóque quod vnum expellit, expellit & alterum. Verùm concedamus huic Auctori, illud motiuum non extendi ad omnia peccata; numquid ideò infertur, Illud non eſſe abſolutè honeſtum? Certè caſtitas non deteſtatur omnia peccata; & tamen honeſtiſſima eſt: & idem de omnibus particularibus virtutibus dicendum eſt, quia non eſt de eſſentiâ actus virtutis extendere ſe vel ad omnes planè materias, vel ad omnia

14 obiecta formalia. Denique ſi per τὸ *adæquatè* nihil aliud intelligatur, quàm quòd ea virtus non poſſit efficaciter deteſtari peccatum, etiam ſupponit falſum; quandoquidem actus naturales poſſunt eſſe efficaces deteſtationes peccati. Vnde reiicitur quod idem Auctor addit, tales ſcilicet actus plerumque inefficaciter deteſtari peccatum. Vbi meo iudicio aliqua committitur æquiuocatio; aliud enim eſt, actum naturalem non deteſtari efficaciter ſuum obiectum; hoc enim omnino negamus, imò addimus in hoc ſenſu, poſſe eos actus tam efficaciter odio habere peccata, quàm illa odio habeant actus ſupernaturales; & verò neque ea efficacitas eſt neceſſaria, vt actus ſit bonus; vt patet in ſimplici complacentiâ: aliud autem eſt, quòd homo viribus naturæ non poſſit eſſe tam conſtans, ſeu tam diu perſeuerare in eâ deteſtatione naturali peccati, quàm ſi adiuuaretur per gratiam. Hoc ſecundum libenter admittimus; hæc tamen differentia non eſt ad rem præſentem, quia ille defectus non eſt in ipſo actu, ſed antecedenter in malâ voluntatis inclinatione, quæ debet corroborari per auxilia altiora: quo ſenſu etiam in ipſo ſupernaturali actu virtutis non manebit voluntas conſtans diu, niſi à Deo roboretur per inſpirationes & vocationes ſupernaturales; ergo non poteſt negari poſſibilis talis habitus ſimpliciter & abſolutè honeſtus.

Confirmatur noſtra ſententia.

Id quod maximè inde confirmatur, quòd cùm habitus ſupernaturales infuſi non facilitent, quantumuis intendantur, & homo per frequentes actus Pœnitentiæ ſit ad illos facilior, ac proinde acquirat aliquem habitum; debebit eum dicere naturalem, niſi velit concedere ſupernaturales acquiſitos; à quo hic Auctor valdè abhorret.

SECTIO TERTIA.

An habitus Pœnitentiæ poſſit circa ſuum obiectum formale incipere tam ab amore quàm ab odio.

OBIECTVM Pœnitentiæ, quod præcedenti diſputatione explicuimus, poteſt 15
concipi vel poſitiuè, quatenus dicit bonum ipſum pacis; quo ſenſu terminat amorem ſui; vel negatiuè in ordine ad odium, quatenus dicit pacis carentiam, quæ odio habetur ab eâdem Pœnitentiâ. Quâ occaſione aliqua à nobis diſcutienda ſunt circa modum, quo voluntas & intellectus amat & odio habet, aſſentitur & diſſentitur; ſuntque valdè neceſſaria pro diuerſis materijs.

SVBSECTIO PRIMA.

Non omnis dolor eſt formaliter amor; & ad quam virtutem ſpectet purum odium carentiæ boni honeſti.

RECENTIORES nonnulli fusè diſputant de primo puncto, Vtrùm omnis actus fugæ ſit formaliter amor; quia verò ego quæſtionem hanc fusè alibi diſcuſſi, nunc dico breuiter, Odium ex ſuo formali conceptu eſſe actum ſpecie diuerſum ab amore; nonnullos verò Auctores minùs benè putare, omne odium eſſe formaliter amorem; quia odiſſe v. g. dolorem eſt amare carentiam eius doloris: oſtendi enim hanc rationem non eſſe ſolidiorem, quàm ſi ego è contrario vellem probare omnem amorem eſſe formaliter odium, diceremque, amare carentiam eſſe formaliter odiſſe formam, vel amare formam eſſe formaliſſimè odiſſe carentiam, ac proinde nullum formaliter eſſe amorem, ſed omnem actum voluntatis eſſe odium.

Concluſio.

Vti ergo hi Auctores admittunt actum amoris, 16
qui naturâ ſuâ talis eſt, & cuius vlteriorem explicationem vix poſſumus reddere, quàm recurrendo ad ipſam experientiam, quam habemus paſſim de huiuſmodi actibus; ita dico eodem planè modo, Sine vllâ tergiuerſatione debere eos admittere actus, qui naturâ ſuâ ſint odium & fuga mali; quia in nobis non minùs, imò fortè frequentiùs experimur eas diſplicentias fugaſque intentionales, quàm ipſos actus proſecutionis. Vnde etiam dixi Secundò, Poſſe nos ſæpè incipere ab odio; quia dum video rem aliquam valdè fœdam, vel olfacio odorem ingratum, poſſum ſine dubio non cogitando de odore bono, quo ille malus priuet, in eo mihi diſplicere: vti etiam ſi primo inſtanti meæ creationis cum perfectis ſenſibus paterer dolorem

Poſſumus incipere ab odio.

aliquem

aliquem grauem, poſſem haud dubiè ſtatim habere eius diſplicentiam & fugam, etiamſi anteà nec expertus fuiſſem vllam voluptatem nec carentiam illius doloris. *Ratio.* Ratio autem à priori eſt, quia ſicut aliqua ſeipſis apparent bona etiam ei qui nihil omnino cogitat de carentiâ illorum vt malâ; ita è contrario multa ſe oſtendunt mala etiam ei qui nihil cogitat de carentiâ illorum vt bonâ; ac proinde talia poſſunt tunc immediatè terminare affectum fugæ, diſplicentiæ & odij.

17 *Quæſtio ſecunda, Ad quam virtutem ſpectet odium carentiæ boni honeſti.*

Antequam tamen obiectionem contra dicta, quæ ex intellectu deſumi poteſt, ſoluamus, oportet ſecundam quæſtionem in titulo poſitam diſcutere, Vtrùm illud odium, quod ad negationem boni formaliter terminatur, pertineat ad eamdem virtutem, ad quam pertinet amor oppoſiti boni: id quod maximè poteſt in dubium verti ratione odij ad negationem Dei terminati, Vtrùm illud ſit actus Theologicus. *Ratio dubitandi.* Ratio autem dubitandi ea eſt; nam ex vnâ parte actus ille nullo modo habet pro obiecto aliquid diuinum; quâ ergo ratione poteſt dici eſſe Theologicus? ex aliâ verò parte cùm æquiualenter idem ſit (vt proximè diximus) odio habere tenebras ac amare lucem, & odio habere morbum ac amare ſanitatem; conſequenter idem erit virtualiter & æquiualenter odio habere negationem Dei ac amare exiſtentiam ipſius Dei; ergo ſicuti amor Dei eſt Theologicus, ita etiam illud odium erit Theologicum.

Obiectio. Fortè dices; Eſto illud odium ſit formaliter mera fuga reſpectu negationis, neceſſariò tamen debere eſſe reſpectu ſubiecti amorem formalem; ac proinde iam ex eo capite formaliter ad virtutem illam pertinere, quæ habet pro obiecto formali ſubiectum illud tunc amatum. Explico id: Nam ſi odio habeo morbum Petri quà Petri, neceſſum eſt id oriri ex amore eiuſdem Petri; alioquin cur magis eius quàm Franciſci (quem odio habeo v. g.) morbum deteſtarer?

18 Idem ſuo modo dico de negatione Dei: ſi enim Deum ipſum non amo, cur quæſo eius negationem magis quàm negationem Franciſci odio habeo? *Reſponſio Lugo.* Huic obiectioni reſpondet Lugo diſput. 7. de Pœnitentiâ numero 31. duobus modis poſſe nos eam negationem amare, vel ita, vt bonum, cuius ea eſt negatio, ſit adæquatum motiuum amandi amicum; vel ita, vt amicus ob aliud motiuum ametur: v. g. Petrum amo non ob ſanitatem, ſed ob naturam rationalem. Infirmatur Petrus, deteſtor eius morbum: ecce tunc morbus non eſt negatio eius bonitatis, ob quam Petrum amo. Etenim morbus non negat naturam rationalem, ſed præcisè ſanitatem; ſanitas autem eo caſu non eſt motiuum mei amoris, quem diximus ſolùm fundari in bonitate naturæ rationalis ſecundùm ſe conſideratæ. In hoc caſu dicit hic Auctor non poſſe eſſe purum odium etiam formaliter, quia ille actus debet habere aliquod motiuum; hoc autem non eſt malitia ipſius morbi, ſed bonitas naturæ rationalis; quæ ſi non ametur, non poteſt hîc & nunc determinare ad odium illud. Secundo modo poteſt ſe habere ea negatio, vt ſcilicet directè & immediatè opponatur ei bono, quod eſt immediatè & per ſe amabile; vt ſi ego amo Deum ſuper omnia, quia Deus ipſe eſt in ſe vltimum motiuum eius amoris, eo ipſo negatio Dei immediatè opponitur ei bono; in hoc ergo caſu dicit poſſe ex eodem habitu, quo amatur Deus propter ſe, odio haberi illam negationem Dei immediatè, nullo amato alio obiecto; additque, odium illud pertinere ad eamdem virtutem Theologicam, ad quam pertinet amor Dei, quia contrariorum eadem eſt ratio. *Odium negationis Dei ſpectat ad charitatem Theologicam.*

Hæc doctrina eſt valdè probabilis; & abſolutè puto illam eſſe veram: adhuc tamen in eâ deſideratur ratio à priori eius diuerſi modi odio habendi negationes; non enim adhuc oſtenſum eſt, cur, quando cognoſco negationē Dei eſſe malam, poſſim illam odio habere ſine vllo præuio amore: quando verò cognoſco negationem ſanitatis eſſe malam, non poſſim etiam habere illam odio nullo præuio amore: videtur enim planè eodem modo de vtrâque diſcurrendum. 19 *Reſponſio Lugo eſt probabilis.* Iudicarem ergo eam eſſe optimam diſparitatem, quòd in vno caſu negatio non proponatur vt in ſe mala, ſed reſpectiuè ad alium. *Ratio, cur quædam poſſint purè odio haberi, quædam non.* Etenim ſicut ſanitas non eſt bona in ſe, niſi reſpectiuè ad ſubiectum, ideòque illa amari non poteſt, niſi ametur ſubiectum; ita è contrario eius carentia non poteſt odio haberi, niſi ametur illud idem ſubiectum: ſemper enim in his caſibus debemus ſiſtere in obiecto aliquo, quod vltimò ratione ſui terminet actum. At in altero caſu illa negatio Dei eſt in ſe vltimò & formaliter mala; vti è contrario Deus in ſe eſt vltimò & formaliter bonus, & vt talis poteſt amari; ergo è contrario negatio illius poteſt immediatè odio haberi nullo alio obiecto amato. Vnde colliges, ſi Deus amatur non quatenus in ſe bonus, ſed quatenus poteſt mihi benè facere, non poſſe eo caſu voluntatem prodire in odium carentiæ ipſius Dei, niſi ex amore beneficiorum quæ poteſt mihi conferre. Vti enim eo caſu non poteſt amari Deus, niſi ego ipſe amer; ita non poteſt odio haberi negatio Dei, niſi ego amer; quia non habet maiorem vim tunc ad terminandum odium negatio, ſeu carentia Dei, quàm habet ipſe Deus ad terminandum amorem; ergo ſicut hunc non terminat niſi me amato, ita negatio illius non terminabit odium niſi me amato. Eodem modo ſi Petrus v. g. amatur ob bonitatem, quam in ſe habet, negatio illius poterit immediatè odio haberi nullo alio obiecto amato: at ſi ſolùm proponatur amandus tamquam mihi vtilis v. g. non poterit eius negatio odio haberi niſi ex amore mei.

Dices adhuc: Illud odium carentiæ Dei non pertinet nec quidem virtualiter ad charitatem; quia vti poſſum ego odio habere offenſam Dei, quia in ſe mala eſt moraliter, non amando vllo modo Deum; (idem eſt de iniuriâ in Petrum; poſſum enim illam odio habere non amato Petro;) ita etiam licet Deum nullo modo nec quidem virtualiter amem, potero odio habere eius carentiam. 20 *Obiectio.* Ratio huius eſt, quia illa ipſa carentia Dei proponitur in ſe mala moraliter, non minùs quàm offenſa ipſius Dei proponatur in ſe mala; ergo ſicut poſſum odio habere offenſam licet Deum non amem, ita potero illius carentiam non amato Deo. *Soluitur.* Argumentum hoc mihi olim placuit, attamen meliùs conſideratâ non viget: eſt enim maxima inter hæc duo obiecta diuerſitas; nam carentia Dei habet ſe vt priuatio reſpectu Dei; ac proinde non poteſt concipi vt mala, niſi quatenus Deus, quo priuat, concipitur

pitur vt bonus; vnde non poteſt amari, niſi implicitè ametur Deus, vti conſtat in eâdem inſtantiâ allatâ in contrarium de iniuriâ & offenſâ: quia enim iniuria opponitur priuatiuè cum bono iuſtitiæ, & offenſa cum bono pacis, ſeu cum bono morali, quod in carentiâ eius offenſæ conſiſtit, non poteſt odio haberi iniuſtitia & offenſa, niſi ſimul ametur, implicitè ſaltem, illud bonum, quod reperitur in carentiâ offenſæ, & in eâ iuſtitiâ, cuius eſt priuatio iniuſtitia. Non comparatur hoc modo iniuria Dei cum Deo (& idem eſt de offenſâ) quia iniuria non priuat Deo, ſed illum habet tamquam terminum extrinſecum; priuat autem immediatè & formaliter bono illo, quod reperitur in ſeruando cuilibet iure ſuo. Vnde poteſt amari optimè ea carentia iniuriæ non amato Deo; non tamen quin ametur bonum illud reddendi cuilibet ſuum. Vnde potiùs corroboratur noſtra ſententia hoc exemplo quàm labefactetur.

Vtrùm odiū Theologicum iuſtificet.

Eâ autem ſuppoſitâ illud in dubium verti poſſet, Vtrùm tale odium Theologicum ſit ſufficiens ab iuſtificandum extra Sacramentum. Reſpondeo, Quæſtionem hanc non eſſe huius loci, quia nec ipſe formalis amor Dei iuſtificat, niſi ſit ſuper omnia; quid autem ſit eſſe ſuper omnia, dixi alibi in eo conſiſtere, quòd homo ſit paratus omnia alia amittere, antequam Deum grauiter offendere: hæc autem comparatio vix poteſt fieri ſine aliquo expreſſo amore.

SVBSECTIO SECVNDA.

Ex voluntate rectè ſuadetur intellectum poſſe habere purum diſſenſum.

21 IAM ad obiectionem contra ea quæ diximus de puro odio voluntatis; ſic ergo quis inſurget, Nimis multum illis probari, ſcilicet etiam in intellectu poſſe dari purum diſſenſum; id autem non videri abſolutè verum. Reſpondeo, Omnino debere eum purum diſſenſum admitti: habemus enim duos modos cognoſcendi, ſeu iudicandi, vnum negando ſeu recedendo ab obiecto, alterum affirmando ſeu accedendo. Quòd enim nonnulli dicunt, iudicium, quo nego lucem v. g. eſſe affirmatiuum carentiæ lucis, reiiciendum eodem modo quo paulò antè in actibus voluntatis: eâdem enim ratione dicere ego è contrario poſſum, Omne iudicium affirmatiuum lucis eſſe negatiuum carentiæ. Neque hoc ergo neque illud aſſerendum eſt; ſed admittendi ſunt duo illi modi iudicandi, quos experientiâ agnoſcimus vt formaliter diuerſos, etiamſi virtualiter vnus alteri æquiualeat.

Poteſt eſſe purus diſſenſus.

Obiectio.

Dices, Id omnino in intellectu repugnare: nam eo ipſo quòd diſſentiat obiecto falſo, debet habere motiuum aliquod; non poteſt autem aliud habere quàm ipſam falſitatem: ideò enim diſſentit obiecto falſo, quia nouit falſitatem: atqui falſitatem non nouit intellectus eam negando, ſed potiùs affirmando, quia noſcit verè eſſe falſitatem; ergo tunc debet neceſſariò affirmare falſitatem, & ob eam negare obiectum ipſum falſum; ergo omnis actus intellectus, quantumuis videatur eſſe diſſenſus, debet habere obiectum aliquod, quod affirmet formaliter; ergo etiam voluntas dum odit, debet habere aliquod motiuum formale quod amet.

22 Hoc argumentum tractat fusè Cardinalis Lugo hoc Tomo de Pœnitentiâ diſput. 1. ſect. 2. & omnino putat antecedens eſſe admittendum ob rationem allatam, ac proinde non eodem modo de intellectu quo de voluntate in hoc puncto diſcurrendum. Diſparitatem autem aſſignat num. 19. quia voluntas non proponit ſibi regulam ſuorum actuum, ſed ſupponit propoſitam iam ab intellectu, qui & repræſentat malitiam, & illam vt talem approbat, hoc eſt, iudicat eſſe veram malitiam; vnde non eſt neceſſe vt eam approbet voluntas. At intellectus non ſupponit motiuum ſibi ab alio propoſitum & approbatum, ſed ipſemet ſibi illud debet proponere & approbare; ergo cùm (iuxta dicta) motiuum negandi obiectum falſum ſit ipſa falſitas, neceſſum eſt vt eam attingat; non autem attingit dicendo eam non eſſe, cùm potiùs quia eſt falſitas, ideò neget obiectum falſum; ergo debet illam attingere affirmatiuè; ergo omnis negatio habet aliquam formalem affirmationem, licet non omne odium habeat aliquem formalem amorem.

Lugo docet non poſſe eſſe purum diſſenſum.

Ratio eius.

Mihi tamen etſi hic diſcurſus appareat ingenioſus, non tamen videtur omnino ſolidus; puto enim illum oriri ex aliquâ æquiuocatione circa illam vocem *falſitas*; quam ſi abſtulerimus, non erit difficile oſtendere eodem modo eſſe diſcurrendum de intellectu quo de voluntate diximus, prout etiam diſcurrunt aliqui Recentiores, quos ibi citat idem Auctor ſuppreſſo nomine. Ad eam ergo æquiuocationem tollendam aduerto, à parte rei in ipſo obiecto non dari propriè & in rigore falſitatem aut veritatem, ſicut datur in obiectis ipſis vera & propria malitia & bonitas. 23 Malitia enim eſt oppoſitio cum naturâ rationali, dolor v. g. phyſicus, aut malitia moralis, &c. hæc à parte rei ſunt in ipſis obiectis; neque deſumuntur ex eo, quòd ego talia obiecta fugiam, ſed ſiue ea amem, ſiue ea odio habeam, ſunt in ſe formaliter mala, aut formaliter bona; ac proinde poteſt ea malitia quà talis per actum voluntatis directum attingi. Non ſic de falſitate & veritate diſcurrendum eſt; nam à parte rei nulla omnino eſt falſitas: hæc enim eſt denominatio conueniens ipſi ſoli actui intellectus, & in illo ſolo reperta, proueniensque formaliter ex eo, quòd actus ille non conformetur ſuo obiecto; obiectum autem in ſe non eſt falſum; v. g. *Petrus currit*, ego dico, *Petrus non currit*; curſus Petri à parte rei habet ſuam exiſtentiam, quæ neque falſa eſt, neque vera niſi veritate tranſcendentali, de quâ nunc non agimus; actus meus verò eſt falſus, quia negat curſum illum qui reuerà eſt. Eodem modo quando eo non currente dico, *Petrus currit*, à parte rei ſiue ex parte obiecti nihil eſt falſum, nulla eſt falſitas; ſed hæc tota eſt in actu, qui affirmat curſum qui non exiſtit: curſus enim ille non eſt falſus, ſed poſſibilis, non tamen exiſtens. Hoc ſuppoſito ad argumentum dico, Minùs benè in eo ſupponi, quòd formale motiuum diſſenſus ſit falſitas obiecti; id enim nos negamus: iam enim oſtendi hanc falſitatem eſſe denominationem tenentem ſe ex parte actus, ſupra quam non oportet vt actus ipſe ſe reflectat (maximè in ſententiâ huius Auctoris, qui has reflexio-

Examinatur doctrina Lugo, & ſatisfit obiectioni.

Falſitas non eſt in ipſis obiectis propriè.

Reiicitur reſponſio Lugo.

reflexiones paſſim negat:) neque enim dum dico, *Petrus non ſedet*, debet quis iudicare me habere ſimilem actum, quia falſum eſt dicere *Petrum currere, ideò nego ego illum currere*; hoc autem deberet dicere, ſi pro motiuo haberet ille actus falſitatem: vnde nego tunc vllo modo dici, *Datur verè falſitas*; ſolùm er-
24 go dicit ille actus, *Non currit Petrus*. Quòd ſi motiuum cur id dicam roges, non reſpondebo, *Quia verè datur negatio curſus*; hoc enim eſt idem per idem; imò in rigore, etiamſi per modum affirmationis dixiſſem, *Datur à parte rei negatio curſus*, adhuc eſſet locus ei interrogationi; *Quod eſt motiuum huius affirmationis?* tunc autem clariſſimè conſtat, quòd non poſſem reſpondere; *Quia datur negatio curſus*; de hoc enim ipſo quærimus; neceſſarium ergo eſſet reddere aliam rationem formalem, ſeu aliud motiuum illius cognitionis. Reſpondeo ergo vti in ipsâ affirmatione quando dico, *Petrus currit*, ſi quis me interroget, cur id dicam, non poſſum ſæpè reſpondere aliud quàm, quòd id video; de eâ autem viſione non poteſt iam fieri ſecunda interrogatio prudens. Ita è contrario ſi iam dicerem, *Non [illegible] in hoc cubiculo Petrus*; ſanè per diſſenſum ſolùm id dicerem: ſi verò de vlteriori ratione rogaret, profectò ego non recurrerem ad vllam affirmationem; nec video quæ illa eſſe poſſit; ſolùm ergo dicerem, *Quia ipſis oculis* (vt ſic loquar) *video eum non eſſe hic*. Neque poteſt tunc vlterior reſponſio adduci, aut vlterior prudens interrogatio fieri.

Replicabis; Hoc ipſum eſt dicere, me affirmare negationem, ſeu dicere, me ipſam negationem agnoſcere; negationem autem non nego, ſed potiùs affirmo. Reſpondeo, *τὸ quia idipſum oculis video* non debere ita explicari, *Quia ipſis oculis videam negationem*; hæc enim oculis non videtur; ſed potiùs debere dici, *Quia non video Petrum: ſi enim eſſet hic, ego illum viderem*. Clariùs verò fortaſſe id oſtenderetur in hoc alio actu; *Lux non ſunt tenebræ:* ſi enim interroger, quod ſit motiuum eius actus, reſpondebo ſtatim, id eſſe ex terminis notum; vti ſi interroger, cur poſitiuè dicam, *Duo & tria ſunt quinque*; reſpondebo ſimiliter, id eſſe ex terminis notum; & neque in hoc caſu neque in illo recurram aut ad aliam affirmationem aut ad aliam negationem.

25
Reſpondetur rationi Lugo.

Ad diſparitatem verò, quam negando conſequentiam aſſignauit hic Auctor, reſpondeo, Etiamſi intellectus non accipiat ab aliâ potentiâ ſuum motiuum formale, ſicut voluntas illud accipit repræſentatum per intellectum; inde tamen nihil omnino inferri ad rem præſentem, quia intellectus ad iudicandum accipit ſuum obiectum ab apprehenſionibus præuiis, non autem per præuia iudicia: quando autem apprehenſio eſt clara & euidens, tunc intellectus vi illius determinatur ad iudicium; ac proinde benè etiam poſſumus dicere, quòd intellectus ad aſſentiendum etiam accipiat ab aliâ potentiâ obiectum, non quidem ab aliâ à ſe diſtinctâ formaliter, ſed æquiualenter, quatenus illud accipit per actum ab ipſo iudicio diſtinctum ac præuium: vti enim intellectus voluntati oſtendit dolorem diſſonum, & eo ipſo voluntas nihil de carentiâ cogitando recedit ab eo dolore per odium & diſplicentiam; ita ipſe intellectus per apprehenſionem præuiam proponit ſibi identitatem illorum extremorum quaſi malam; ac propterea nihil cogitando de carentiâ illius, ſtatim per iudicium negatiuum fugit ab illâ nihil penitus affirmando, ſed dicendo; *Ea identitas non eſt:* per *τὸ* autem *non eſt* ſignificamus nos ipſam diſplicentiam, non autem aliquid affirmatiuum ex parte ipſius obiecti, vt benè idem Lugo eâ ſectione oſtendit, & declaraui ego alibi ſæpè.

Intellectus ſuum obiectum ad iudicandum accipit ab apprehenſionibus, non à iudiciis præuiis.

Quòd ſi rurſus de ipsâ apprehenſione quæratur, quod habeat motiuum; reſpondendum eſt, nullum aliud à ſe diſtinctum: neque enim in his rebus procedendum In infinitum, ſed quando apprehenſio eſt clara & immediata, tunc in ipsâ eſt ſiſtendum: vti ergo poteſt eſſe apprehenſio clara, quòd Petrus ſit albus, quando eum immediatè video; ita è contrario poteſt eſſe clara, quando intueor eum non eſſe album; ergo tunc poterit iudicium illud eſſe purè purè negatiuum ſine vllâ affirmatione: & reuerâ quando dico, *Petrus non currit*, nullam omnino ibi affirmationem experimur; cur ergo ad eam ſine neceſſitate graui, qualis hîc non apparet, recurrere volumus?

Apprehenſio nullum habet motiuum à ſe diſtinctum

SVBSECTIO TERTÍA.

Noua obiectio contra dicta ſoluitur.

SECVNDÒ tamen obiicies: Omne iudicium affirmatiuum neceſſariò debet habere pro obiecto identitatem prædicati cum ſubiecto. 26
Obiectio.

Nam noſcere vno actu animal & rationale, ſi ſimul non cognoſcatur identitas illorum inter ſe, non eſt affirmare, illa eſſe idem. Vnde è contrario per vnum actum verum & veriſſimum poſſunt agnoſci lapis & homo, qui tamen non propterea vnum de altero prædicat; ergo per affirmatiuum iudicium, quo vnum de altero aſſeritur, debeo reſpicere identitatem ſiue fictam ſiue veram eorum extremorum inter ſe; ergo è contrario iudicium negatiuum habere debet pro obiecto negationem identitatis: atqui eam negationem non negat eo caſu, ſed potiùs affirmat; ergo omne iudicium negatiuum debet eſſe ſimul affirmatiuum. Reſpondeo; Hoc argumentum ſi aliquid probaret, hoc maximè, nempe iudicium affirmans dari eam negationem inter duo illa prædicata, nihil penitus aliud poſſe habere ratione cuius ſit diſſenſus; deberet ergo eſſe purè purè affirmatiuum; quod tamen ſufficienter eſt reiectum; neque hac replicâ videtur tam multum intendi: neque Cardinalis Lugo id aſſerit. Reſpondeo Secundò, Quidquid ſit de antecedenti, conſequentiam facilè à me negari, quia iudicium negatiuum ſolùm recedit ab ea identitate; & hoc eſt propriè diſſentire; vti voluntas per odium recedit à dolore; non eſt ergo neceſſum affirmare tunc vllam negationem. Quid ſit autem recedere per diſſenſum, ſicuti quid ſit recedere per odium, faciliùs in nobis ipſis experimur, quàm per conceptus clariorea declarare vlteriùs valeamus: neque enim eas res, quas experientiâ nouimus, poſſumus clariùs oſtendere quàm ipſas experiamur. Reſpondeo Tertiò, Fortaſſe antecedens eſſe omnino falſum; & verò probationem illius, quam valdè vrget 27

Solutio Primò,

Secundò.

Tertiò.

Multa ex parte obiecti videntur terminare actum, quæ tamen tantùm denotant modũ cognoſcendi.

vrget hic Cardinalis, omnino iudico eſſe inſufficientem. Etenim certiſſimum eſſe debet apud omnes, multa quæ videntur ex parte obiecti terminare actum noſtrum, purè putè tamen denotare modum ipſum cognoſcendi, nihilque penitus ex parte obiecti eis reſpondere; vt cùm dico, *Petrus vel Ioannes currunt*, τὸ *vel* ſine dubio non eſt in ipſo obiecto: & idem eſt quando dico, *Petrus & Ioannes currunt*; nam τὸ *&* non eſt in obiecto; & tamen ex his particulis quanta in ordine ad veritatem & falſitatem propoſitionum oritur differentia? Nam ſi ſolo Petro currente dicam, *Petrus vel Ioannes currit*, propoſitio eſt vera; ſi dicam, *Petrus & Ioannes currunt*, propoſitio eſt falſa: hoc autem ſuppoſito habet totam vim argumentum eius Auctoris ſuprà factum; dicebat enim, Si non affirmo identitatem inter Petrum & lapidem, cur ille actus, quo dico, *Petrus eſt lapis*, eſt falſus, quandoquidem vnico actu poteſt Petrus & lapis ſine falſitate cognoſci? Iam enim ad rem noſtram ego dicam, Etiam vno actu poſſum ego affirmare curſum de Petro & de Ioanne dicendo, *Petrus vel Ioannes currunt*; tunc autem verum dicam; cur ergo, quando iudico, *Petrus & Ioannes currunt*, decipior, ſi ex parte obiecti non affirmo τὸ *&*, aut ſi τὸ *vel*, quod poſitum erat in alterà propoſitione, nihil fuit ex parte obiecti, & tota ea differentia tenet ſe ex parte modi affirmandi? Quod verò τὸ *&* ex parte obiecti nihil penitus ſit, eſt manifeſtiſſimum, quia duo illi curſus non habent inter ſe vnionem, & per vtrumque iudicium tam copulatiuum quàm disiunctiuum ambo aſſeruntur amborum duratio, in vno diſiunctiuè, in altero copulatiuè: quæ diuerſitas tota ſe ex parte cognitionis tenet, & ſufficit, vt dixi, ad hoc vt vna propoſitio ſit vera, altera falſa; cur ergo nos non poterimus eâdem ratione dicere, illam propoſitionem, *Petrus eſt lapis*, eſto non attingat ex parte obiecti vllam copulam inter Petrum & lapidem magis quàm illa altera propoſitio, *Petrus lapis*, nihilominùs hanc non eſſe falſam, ſecùs illam, quia illa ex ſuo modo tangendi obiectum habet, quod connectat illa duo? Secunda verò propoſitio ex ſuo modo non connectit, ſicut hæc, *Petrus vel Paulus*, non connectit, illa verò, *Petrus & Paulus*, connectit; licet τὸ *vel* & τὸ *&* nihil penitus ſint ex parte obiecti, vt oſtenſum eſt.

Affirmatio vel negatio nihil eſt ex parte obiecti, ſed tantummodò cognoſcendi.

28 Quòd ſi vlteriùs quærant, Quis ergo eſt ille modus coniungendi? facilè reſpondeo, Nos non poſſe aliter illum explicare quàm ipsâ experientiâ, quâ in nobis agnoſcimus eos diuerſos modos affirmandi; vti etiam debemus reſpondere, ſi interrogemur, Quis eſt ille diuerſus modus affirmandi per *vel* aut per *&*? Poſſumus fortaſſe id ſatis commodè declarare per inſtantiam ex phyſicis: vti enim vnio phyſica nullam vnionem à ſeipsâ producendo, ſed formaliſſimè per ſeipſam connectit animam & corpus; in hoc enim natura illius conſiſtit, quæ non poteſt ampliùs declarari; ita dicimus in intellectu eſſe aliqua iudicia, quæ ex ſuâ naturâ nullam aliam vnionem intentionaliter reſpiciendo, ſed per ſe ipſa formaliter connectunt intentionaliter hominem cum animali; alia verò eſſe quæ naturâ ſuâ diſtinguunt; experientiâ autem hanc diuerſitatem actuum cognoſci, non poſſe autem ampliùs eam à nobis declarari.

Reiicitur amplius obiectio. Non eſt idem, cognoſcere identitatem diuerſorum inter ſe, & iudicare duo eſſe idem inter ſe.

Secundò oſtendo, illud argumentum, de quo agimus, bonum non eſſe. Nam eſto admittamus debere illam identitatem prædicati cum ſubiecto ex parte obiecti attingi per iudicium illud, adhuc non ſoluitur difficultas; nam illa eadem poteſt cognoſci per apprehenſionem, quæ tamen propriè non eſt vera; poteſt etiam cognoſci in alio, vt cùm dico, *Petrus aſſerit dari identitatem inter hominem & lapidem*; nam ſine dubio eo caſu attingo identitatem ex parte obiecti, & tamen non ideò decipior, non ideò eam iudico; ergo iudicare eſt aliquid amplius quàm eam identitatem tangere. Quòd ſi ideò dicatur (vti ſine dubio debet dici) id in hoc conſiſtere, quòd actus ille ex ſuo modo tendendi approbat illam identitatem; eodem planè modo ego reſpondebo, Etiamſi iudicium affirmatiuum nullam penitus identitatem attingat ex parte obiecti, nihilominùs ex ſuâ eſſentiâ id habere, quòd coniungat duo, ſicut dicitur iudicium habere, quòd approbet; & vtrumque debemus venire ad experientias, quæ in nobis hos diuerſos actus oſtendunt; ergo argumentum illud non eſt bonum, ac proinde ex hoc capite non eſt reiicienda ſententia quorumdam, quos ſuppreſſo nomine ibi citat hic Auctor, qui dicunt identitatem prædicari cum ſubiecto non eſſe aliquid ex parte obiecti, ſed ſolùm denotare diuerſum modum cognoſcendi.

De facto reſpondet noſtris iudiciis aliqua identitas rerum ex parte obiecti.

29 Probabiliter tamen dici poteſt, de facto in noſtris iudiciis, quæ ſe habent per modum compoſitionis inter prædicatum & ſubiectum, verè repræſentari aliquam identitatem, quæ reſpondet illi voci *eſt*; quia faciliùs eâ admiſsâ explicari poſſunt multa, quæ paſſim circa noſtra iudicia dici ſolent. Neque eſt aliqua ratio, quæ oppoſitum probet, dixi in noſtris iudiciis; quia in Angelis & Deo, qui cognoſcunt ſine vllà compoſitione incomplexè rem immediatè in ſe intuendo, neceſſarium nullo modo eſt ad vllam identitatem confugere, quia reuerà nulla interuenit; ſed ſicut prædicatum & ſubiectum in ſe eſt vnum quid ſine vnione mediâ, ita vt tale à Deo cum omni ſimplicitate cognoſcitur. Et ſatis de digreſſione hac occaſione doctrinæ à Cardinale ſuprà traditæ.

Peccatum ipſum per ſe eſt malum & diſſonum homini.

Vnde poteſt voluntas illud purè odio habere, & ab hoc odio incipere.

Ad rem verò noſtram de Pœnitentiâ dicimus peccatum ipſum per ſe eſſe homini malum & diſſonum, etiamſi illud non priuet gratiâ vel dono aliquo alio poſitiuo, quod priùs habuiſſet homo; ſicut error poſitiuè per ſeipſum eſt malus homini, & calor vt octo independenter à frigore, quo priuat, cauſſat homini dolorem, eſtque illi diſconueniens per ſeipſum; dico ergo, nullo præuio amore alicuius boni, quo priuet peccatum, ſed præcisè ex conſideratione malitiæ ipſius, poſſe primò voluntatem illud odio habere, ſicut odio habet ſummum calorem; quia illum apprehendit malum etiam non cogitando de aliâ qualitate bonâ, quâ priuet; ſimiliter è contrario Pœnitentiam poſſe incipere ab amore, ſi priùs apprehendat peccatum eâ ratione malum, quatenus priuat hominem vel gratiâ, vel amicitiâ Dei, vel aliquo alio bono, ex cuius amore voluntas determinatur tunc ad odium habendum peccatum vt illi bono contrarium; ergo dicendum eſt & odium & amorem poſſe eſſe primum in voluntate obiectum, quo determi-

Non poteſt tamen peccatum odio haberi ſine

netur ad actum Pœnitentiæ iuxta propoſitionem malitiæ. Loquor nunc de amore & odio alterius obiecti, quod ſit bonũ aut malum reſpectiuè; nam amor perſonæ ſemper debet præcedere: peccatum enim quandoquidem eſt accidens, apprehenditur ſemper malũ vel mihi, vel proximo, vel Deo tamquam termino; vt ergo illud odio habeam, debeo vel Deum vel proximum vel me priùs amaſſe.

amore alicuius perſonæ.

DISPVTATIO QVARTA.

De obiecto materiali Pœnitentiæ.

1 DVPLEX poteſt eſſe obiectum materiale Pœnitentiæ; aliud, quod ipſa deteſtatur tamquam malum, aliud, quod amat tamquam medium ad ſuum finem intentum. Vtrumque oportet explicare; & priùs de obiecto fugæ. Supponendum autem eſt peccata mortalia actualia propria ipſius deteſtantis poſſe eſſe obiectum deteſtationis Pœnitentiæ. In hoc conueniunt omnes: & ratio eſt clara; quia ſi quæ poſſunt eſſe obiectum deteſtationis, certè hæc quæ & maximè mala ſunt, & propriè libera ipſi homini deteſtanti, eumque maximè concernunt. De aliis ergo tam alienis quàm propriis originalibus & venialibus dubium aliquod eſſe poteſt; quod hac diſputatione diſcutiemus.

Peccata propria grauia ſunt obiectum Pœnitentiæ.

SECTIO PRIMA.

An aliena peccata ſint obiectum Pœnitentiæ.

2 ANTEQVAM hanc difficultatem expediam, aduerto me diſputatione 7. de Animâ ſect. 2. dixiſſe, Non minùs quando amo mihi bonum aliquod, meipſum eſſe obiectum illius amoris, quàm quando idem bonum amo proximo; item non minùs tunc amari bonitatem meam, quàm dum amo Petrum, amo illum ob bonitatem propriam; vnde probaui non minùs Deum eſſe obiectum formale, quando illum proximo ſpero, quàm quando mihi. Quam doctrinam efficaciſſimè meo iudicio ibi & alibi oſtendi, & à Patre Vaſquez fuit priùs ſæpè tradita; ex quâ etiam ad deteſtationem alieni peccati eodem modo eſt diſcurrendum. Hanc meam doctrinam Cardinalis Lugo hîc diſput. 3. ſect. 2. fusè reiicit, conatúrque probare nos ipſos amari à nobis ſine cognitione vllius bonitatis; ideoque nos non eſſe formale obiectum eius amoris, ſed id præcisè conuenire bono illi, quod nobis cupimus. Verùm contra has ipſius obiectiones fusè Secundò egi Tomo 5. de Fide, vbi illius argumenta clarè diſſolui, & aliqua retorſi in illum; oſtendíque, etiamſi ipſe neget habitus omnes diſtinctos à ſpeciebus, & ſpecies illæ tam ſint neceſſariæ ad cognoſcendum me dum me amo, quàm ad cognoſcendum proximum quem amo, non poſſe vllo modo ex neceſſitate aut non-neceſſitate habituum pro eis amoribus quidquam colligi de hac quæſtione, *Vtrùm ſim ego obiectum mei amoris nécne*; *Vtrùm item in me debeat noſci bonitas aliqua*, &c. Vide ibi eam doctrinam, quæ eſt communis alioquin, &, ſolo hoc Auctore & Patre Couinck excepto, in nullo alio contrarium vidi. Hoc ergo ſuppoſito facilè à quæſtione in titulo propoſitâ me expediam: duo enim mihi certa ſunt, tertium verò dubium. Primò mihi certum eſt, poſſe eſſe vnicum indiuiſibilem habitum, qui habeat pro obiecto offenſam tam à proprio ſubiecto quàm ab altero commiſſam, & de vtrâque doleat; & velit (quantum eſt ex parte ſuâ) pro vtrâque offerre compenſationem. Ratio huius eſt, quia in eo, quòd ſit vnus habitus potens elicere iſtos duos actus diuerſos, nulla poteſt eſſe vel leuis repugnantia. Dixi conſultò dolorem de peccato alieno, non autem nominaui retractationem; quia hæc eſſentialiter eſt de actione propriâ: neque enim ego poſſum retractare factum alterius, niſi ille in me transferat aliquo modo ſuam voluntatem, & vt ſic ego illum quaſi repræſentem; dolor autem poteſt eſſe etiam de alieno facto; item compenſatio poteſt eſſe propriè de debito alieno; poſſum enim ego velle ſoluere debitum loco Petri, vt ille ſit ab obligatione iuſtitiæ liber: & verò de facto Christus obtulit pro peccatis noſtris ſatisfactionem Deo: purus autem homo non poteſt in hoc rerum ordine ſatisfacere nec inæqualiter eo modo, quo poteſt pro ſe; poſſet tamen ſi Deus voluiſſet id acceptare; quapropter dixi paulò antè, ad Pœnitentiam ſpectare, velle pro iniuriâ alterius ſatisfacere quantum eſt ſibi poſſibile.

Quando mihi aliquid amo, ego ſum mei amoris obiectum.

Quod negat Lugo.

3

Poteſt idem habitus de proprio & alieno peccato dolere & ſatisfacere.

Non poteſt alienum retractare.

Vbi noto, eam honeſtatem, quæ reperitur in odio alieni peccati, eſſe eiuſdem ſpeciei cum honeſtate repertâ in odio proprij: vti enim alienum & proprium peccatum nequaquam differunt ſpecie, ita honeſtas, quæ eſt in fugâ proprij & in fugâ alieni, procurando ne proximus peccet, eadem eſt ſpecie. Et licet aliqui Auctores, inter quos eſt Vaſquez, non videantur velle agnoſcere eam conuenientiam ſpecificam, ego ſanè (vt verum fatear) non poſſum videre vnde è contrario poſſit deſumi diuerſitas pluſquam indiuidualis: omnia enim, quæ in me & proximo quoad hoc concurrunt, ſunt eiuſdem ſpeciei, & ſolo numero diſtinguuntur; vti in ſimili dixi agens de diuerſis virtutibus, maximè autem de Spe; nam optare mihi viſionem Dei, ſeu Deum ipſum, eiuſdem omnino ſpeciei eſt ac optare Deum Ioanni, vel Antonio; & ex hoc capite probaui non magis eſſe Theologicum actum optare ſalutem æternam mihi, quàm ſit optare eamdem

Eadem eſt honeſtas in odio peccati proprij & alieni.

Ioanni. Fateor nonnullos actus diuerſos poſſe 4
in his virtutibus circa propriam perſonam fieri, qui fieri non poſſunt circa alienam; vti immediatè dixi de retractatione proprij peccati, de ſolicitudine illud vitandi, de propoſito illud non committendi; (& eodem modo poteſt in Spe ceteriſque virtutibus dici;) quia ego non poſſum proponere non committere peccatum Ioannis v.g. hoc enim non eſt in meâ poteſtate. At per hoc non tollitur, quò minùs amor honeſtatis

ſtatis in vtroque obiecto repertæ ſit eiuſdem ſpeciei; quod ſolum hîc dicimus. Imò licet eos actus numero facere non poſſim, poſſum ſimiles; nam retractare meum peccatum eſt actus eiuſdem ſpeciei cum retractatione quam Ioannes habet de ſuo peccato; & idem dico de propoſito non peccandi, &c. Secundò, mihi certum eſt poſſe eſſe è contrario duos habitus diſtinctos, quorum vnus determinatus ſit ad deteſtandum peccatum ſub circumſtantiâ alieni, alter determinatus ad deteſtandum peccatum non quomodocumque, ſed vt veſtitum hac circumſtantiâ proprij; quia in diſtinctione horum habituum nulla ſunt contradictoria.

Poteſt eſſe diuerſus habitus pro alienis peccatis, & diuerſus pro meis; qui tamen ratione honeſtatis in obiecto non differrent ſpecie.

Illud tamen conſequenter ad immediatè dicta obſeruandum eſt, eos habitus, ſi darentur, non futuros ſpecie diuerſos ratione honeſtatis in vtroque obiecto amatæ; ea enim eſt eadem ſpecie (vt immediatè antè dixi;) niſi comparemus hominem cum Angelo: ibi enim negari non poteſt, eſſe locum diuerſitati ſpecificæ; quia actus Angelici & humani non ſunt eiuſdem ſpeciei. Dixi eos duos habitus non fore diuerſæ ſpeciei ratione honeſtatis amatæ. Nam (vt & notaui immediatè antè) aliquos actus ſpecie diuerſos poſſum elicere circa me, quos non poſſum circa proximum; vti eſt retractatio, propoſitum non peccandi de cetero, & ſimiles: & ratione horum actuum different ſpecie duo illi habitus, quorum vnus me, alter proximum reſpiciat.

6 Dubium eſt, Vtrùm habitus, qui de facto ad hæc duo obiecta datur, ſit vnicus realiter, an duplex. Dubium id eſſe dico, quia videtur totum pendere ex ſolâ voluntate Dei, de quâ non eſt vnde nobis certò conſtet, & poſſimus rem hanc decidere. Video quidem à multis Theologis eos diſtingui, ſed tamen etiam à multis non diſtingui, ideóque nec auctoritate poſſumos aliquid agere; inclinor tamen in docentes vnicum eſſe. Moueor Primò, quia nulla eſt neceſſitas eos multiplicandi; ergo connaturaliùs dicimus vnicum eſſe. Secundò id oſtendo ex doctrinâ nonnullorum ex his qui eos diſtinguunt, & ex ſententiâ omnium; quia vnicus tantùm datur habitus Spei ad optandam mihi & proximo beatitudinem; ergo pari ratione vnicus erit habitus ad deteſtandum peccatum meum & proximi: eadem enim omnino eſt in vtroque caſu ratio, vt paulò antè dixi. Antecedens autem mihi videtur certum; quia ſi diuerſo habitu proximo & mihi beatitudinem amarem, darentur quatuor virtutes Theologicæ; quod eſt contra omnes Theologos. Sequela autem eſt euidens, quia ille habitus amans proximo beatitudinem non minùs eſſet Theologicus, quàm quo mihi illam amo: vt enim notaui paulò antè, non conſtituitur in ratione Theologici, quia me reſpiciat, ſed quia Deum vt ſummum bonum; quod autem me reſpiciat, vel Petrum, conſtituet eum in ratione concupiſcentiæ meæ aut Charitatis erga Petrum: id quod fuſiùs deduxi Tomo 5. Tractatu de Spe.

De facto idem eſt habitus, qui peccata propria & aliena reſpicit:

Sicut idem eſt habitus Spei.

6 Poſſet aliquis fortè reſpondere, Theologos, docentes tantùm eſſe tres habitus Theologicos, non loqui de tribus numero aut ſpecie, ſed de tribus in genere, ſcilicet vltra Fidem, Spem & Charitatem, non eſſe alium habitum Theologicum; verùm autem ipſa Charitas ſub ſe includat multos habitus diſtinctos (idem eſt de Fide & Spe) non doceri à Theologis; ſicut quando Concilium dicit ſolùm eſſe ſeptem Sacramenta, ſolùm loquitur de ſeptem genericè, ſiue poſteà ſub vno ex illis ſeptem alia duo aut tria contineantur, ſiue non, ſicut includuntur ſub Sacramento Ordinis & Euchariſtiæ. Hæc ſolutio ipſa eſt probabilis, & quâ poſſet reſponderi Conciliis, licet abſolutè definiiſſent ſolùm eſſe tres habitus Theologicos; non tamen cohæret cum mente ferè omnium Aduerſariorum, qui expreſsè vnicum numero habitum Spei in quolibet homine Catholico conſtituunt; manet ergo adhuc mea adductio in ſua vi.

Reſponſio ad illam inſtantiam de Spe reijcitur.

Scio aliquos oppreſſos hoc argumento negare, eſſe actum Theologicum optare proximo Deum & viſionem beatam; verùm id aliunde ſuppono ſufficienter reiectum.

Obiicies: Si habitus Pœnitentiæ ſe extendit ad aliena peccata odio habenda, ergo Deo debebimus tribuere virtutem Pœnitentiæ; quia ille etiam odit noſtra peccata. Eadem obiectio à fortiori poteſt fieri in Chriſto Domino; cui tamen communiter negatur virtus ſeu habitus Pœnitentiæ. Reſpondeo, Obiectionem hanc quoad Deum nullius eſſe momenti; quia omnes debemus admittere, eum habere odium in peccata hominum & Angelorum; quomodo ergo quæſo ex eo quòd ego dicerim, Ab vno habitu infuſo noſtro oriri odium peccati proprij & alieni, infertur, In Deo odium alieni peccati ſoturum Pœnitentiæ virtutem, magis quàm ſi ponerem duos diſtinctos habitus in nobis pro illis actibus? In Chriſto habet apparentiam maiorem ea obiectio, quia poſſet inferri, Dari in eo eundem ſpecie habitum, qui datur in nobis; cumque hic dicatur Pœnitentia, poſſet etiam dici eam dari in Chriſto. Reſpondeo tamen abſolutè; Eſto admittamus illum in Chriſto, non propterea ſimpliciter dicendum dari in eo Pœnitentiam; quia ille habitus non denominatur Pœnitentia niſi ab actibus qui ſunt retractatio proprij peccati, & compenſatio pro illo; cumque hi non ſint in Chriſto, non debet dici habere habitum Pœnitentiæ. Reſponderi Secundò poteſt; Cùm in Chriſto non potuerit eſſe actus ille retractationis, conſequenter non infuſum etiam ei habitum, qui retractationem & deteſtationem proprij peccati elicere poteſt, ſed alium pro ſolo proximi peccato odio habendo, & pro amandâ compenſatione pro illo; pro fugâ autem proprij peccati in futurum & pro deteſtatione illius vel concurriſſe habitum Charitatis in Deum, vel alium habitum determinatum ad tales actus ſine retractatione commiſſi, quia hæc in Chriſto non fuit: de quo in materiâ de Incarnatione aliquid diximus, & ſuperiùs agentes de motiuo formali Pœnitentiæ.

7 *Obiectio*

Soluitur.

In Chriſto non erat Pœnitentia ſub hac denominatione.

Imò fortè planè nec in re.

8 Hæc dicta ſunt de Pœnitentiâ infuſâ; ſi autem ſermo ſit de acquiſitâ, certum puto duos eſſe habitus diſtinctos, quo & mihi & proximo peccatum fugio. Ratio eſt clara, quia habitus acquiſiti producuntur ex actibus; ideòque ſolùm facilitant ad actus ſimiles illis, à quibus producti ſunt. Actus autem, quo mihi amo bonum aliquod, ſiue differat ſpecie phyſicâ, ſiue non ab actu, quo alteri amo idem bonum, certum eſt moraliter valdè differre, quia iſta diuerſitas pro-

Habitus Pœnitentiæ naturalis eſt diuerſus pro peccato alieno.

prij & alieni eſt maxima in ordine ad amorem; vnde non ſolùm in obiecto Pœnitentiæ, ſed in omni alio bono experientiâ certum eſt poſſe quem facillimum eſſe ad amandum ſibi bonum, difficillimum tamen ad amandum illud alteri perſonæ.

Replica: Video poſſe reſponderi, habitum, quo mihi & proximo amo ſatisfactionem, inadæquatè conuenire inter ſe eâ ex parte quâ afficior bono ſatisfactionis, & odio habeo peccatum ratione ſuæ malitiæ; differre verò quâ parte includitur poſteà amor perſonæ; vnde ex repetitione actuum, quibus mihi ſatisfactionem amo, etiam inadæquatè me facilitari ad amandam illam eamdem proximo; & quâ parte in me intenditur odium peccati mei, etiam intendi odium alieni; ac proinde ſi poſteà producatur in me præcisè alius habitus amoris erga Petrum etiam ſine repetitione actuum, quibus illi odio habeam peccatum, & amem ſatisfactionem, eo ipſo fore me facilem ad hos actus. Et verò experientia id docet, quia quo paſſu creſcit voluntas, quâ Petrum amo, eodem paſſu illi opto bona quæ mihi, & eodem mala illius fugio quo mihi; & ex hoc capite dici poteſt circa proximum, non eſſe neceſſarium niſi vnum habitum, quo illum amem propter ipſum: tunc enim meus habitus caſtitatis v. g. inclinabit me ſimul cum eo habitu amoris ad optandam illi caſtitatem; meus item habitus Pœnitentiæ ad optandam illi Pœniten-
9 tiam; & ſic de aliis. Vnde vlteriùs etiam quis poſſet colligere, me gratis paulò antè diſputaſſe, Vtrùm ſint duo, an verò vnus habitus, quo de alieno peccato doleo, & quo opto vt ille agat pro ſeipſo pœnitentiam: etenim neceſſariò debent interuenire duo illi habitus; vnus, quo amo proximum propter ſe, alter, quo amo mihi bonum compenſationis; vltra hos autem duos gratis quæri alium, ſiue diſtinctus ille ſit realiter, ſiue æquiualenter; cumque hi duo admittantur ſemper, videtur tandem tota quæſtio eſſe inutilis, & gratis nos laboraſſe, ſupponendo in ordine ad potentiam abſolutam poſſe hos vel illos

Soluitur. habitus dari. Reſpondeo; Siue duo illi habitus, vnus quo proximum amo propter ſe, & alter quo amo honeſtatem caſtitatis v. g. ſimul ſumpti ſufficiant ad amandam caſtitatem proximo, ſiue non; negandum tamen non eſſe, poſſe dari diuinitus vnum alium indiuiſibilem, qui ſolus actum illum efficiat. Hoc præcisè nos docuimus. Diximus item poſſe eſſe vnum habitum, qui & proximo & mihi procuret bonum caſtitatis: id quod non impugnatur vllo modo per obiectionem factam. Denique, de facto præter habitum, quo benè proximo afficior, & quo mihi amo caſtitatem, non ponimus alium tertium pro eâdem caſtitate amandâ proximo; ergo nihil diximus contra eam obiectionem. Abſolutè autem omnino iudico, actum illum, quo proximo opto bonum caſtitatis v. g. (& idem de reliquis virtutibus) oriri de facto ab habitibus illis duobus, de quibus in obiectione.

Vt proximo amem caſtitatem v. g. ſufficis habitus quo amem proximum, & alter quo mihi amem caſtitatem.

SECTIO SECVNDA.

De peccato Originali, habituali, ac de reatu pœnæ.

PRIVS verò circa Originale ſupponendum, non poſſe dari propriam de illo retractationem, vt benè omnes communiter docent; quia retractatio in rigore eſt de actione propriâ, & de actuali voluntate: id quod non reperitur in peccato Originali non commiſſo voluntate propriâ, ſed Capitis: quo ſenſu intelligendus eſt Diuus Thomas (vt benè illum explicat Pater Suarez ſuprà numero 9.) dum ait non poſſe eſſe pœnitentiam de Originali, id eſt, non poſſe eſſe actum propriæ retractationis; per quod tamen non negat eſſe poſſe alios actus Pœnitentiæ. Dixi *retractationem propriam*; quia eo modo, quo illud peccatum fuit voluntarium in Capite, poteſt etiam voluntas illud retractare, & dare ſatisfactionem, vt in Deo ceſſet ius illud contra hominem, qui Originale contraxit. 10

Originale non poteſt propriè retractari.

Dices: Quando quis per Procuratorem iniit contractum aliquem, poteſt poſteà propriè illum retractare; ergo & nos poterimus retractare peccatum commiſſum ab Adamo tamquam à Capite, aut tamquam à Procuratore noſtro. Reſpondeo negando conſequentiam, quia circa actum Procuratoris habui ego voluntatem actualem propriam, quâ ſaltem dedi illi meas vices, & conſenſi in ipſius actionem; circa Adami verò peccatum nullam propriam habui voluntatem actualem, vnde nullus manet locus retractationi propriæ; quoad retractationem ergo propriam non comprehendimus in hac Originale, ſed præcisè quoad alios actus doloris, & quoad voluntatem ſatisfaciendi. Hoc poſito circa præſentem difficultatem, Vtrùm habitus Pœnitentiæ verſetur non ſolùm circa actuale, ſed etiam circa Originale & habituale, iudico diuinitus poſſe dari tres quatuórve habitus, vnum præcisè dolentem de actuali, alterum de habituali ſolo, tertium de ſolo Originali, quartum verò, qui ea omnia tria reſpiciat. Non enim vlla poteſt aſſignari contradictio in vllo ex illis habitibus; ſi verò quæramus, quis ex iis quatuor de facto exiſtat, reſpondebo iuxta ea quæ in ſimilibus quæſtionibus ſæpè dixi, non eſſe multiplicanda entia ſine neceſſitate, ideóque probabilius videri vnicum tantùm eſſe pro dolore eliciendo circa ea tria peccata; quia reuerà nihil nos cogit ad eos habitus multiplicandos. Et ita ſentit Suarez diſput. 2. ſect. 1. & Recentiores communiter. 11

Obiectio: *Soluitur.*

Poſſibiles ſunt diuerſi habitus.

Idem habitus reſpicit Originale, actuale, habituale.

Fortè dices, Malè me ſuppoſuiſſe, dari poſſe habitum, qui ſolùm deteſtetur habituale, non actuale; & è contrario, ſolùm actuale, & non habituale. Etenim cùm in habituali non ſit vlla alia malitia quàm ipſiuſmet actualis durantis adhuc moraliter, ſeu non condonati, non videtur quis poſſe deteſtari habituale, niſi deteſtetur actuale. Quod argumentum etiam poteſt è contrario fieri, vt nequeat odio haberi actuale, niſi etiam odio habeatur habituale; nam ſi quis deteſtatur ſe actu peccaſſe, eo ipſo neceſſariò dolet quòd commiſerit id, vnde actu & de præſenti eſt in peccato; hoc autem eſt formaliſſimè deteſtari habituale.

Obiectio: Quòd implicent habitus diuerſi, qui reſpiciant peccatum actuale & habituale.

Confirmo:

12 *Confirmatur.* Confirmo: Per virtutem, de quâ nunc loquimur, non poteſt homo deteſtari peccatum eo ipſo inſtanti quo illud committit; quia ſi haberet eiuſmodi deteſtationem, tunc eo ipſo actu non peccaret; debet ergo omnis ea deteſtatio eſſe de peccato iam præterito pro illo inſtanti quo eſt deteſtatio; ergo dolet de peccato quod fecit, quia ſe oppoſuit rationi naturali & Deo illud admittendo, id quod ipſi homini malum eſt moraliter. Atqui tota ea malitia reperitur in eo peccato vt hodie durante; & (vt dixi paulò antè) ea duratio habitualis eſt ipſa illius peccati præteriti exiſtentia nondum condonata; ergo dolere non poteſt quis de actuali, quin doleat de habituali, ſi illud agnoſcit; maximè cùm habituale ſolùm addat ſupra actuale vel ipſam non-condonationem Dei, quæ in ſe non eſt mala moraliter, ideóque non eſt materia eius doloris; vel quòd ego adhuc pro illo actuali nondum ſatisfecerim; quæ tamen omiſſio non eſt propriè peccatum; ergo habituale, vt eſt proprium obiectum odij tamquam malum morale, ſolùm dicit ipſum actuale peccatum præteritum; ergo non poteſt dolere quis de vno, niſi etiam doleat de altero. *Reſponſio.* Reſpondeo, Si loquamur de eo obiecto, quod voluntas propriè & directè deteſtatur tamquam malum morale, & quod dolet ſe commiſiſſe, omnino repugnare deteſtari vnum ſine altero; quia propriè vnicum tantùm peccatum eſt ibi: & hoc do obiectioni factæ.

13 Addo tamen, quia peccatum habituale vt tale vltra rationem præteritæ offenſæ, & mali, quod in ipſâ commiſſione actuali repertum eſt, requirit neceſſariò carentiam retractationis noſtræ & condonationis diuinæ, ideò poſſe hominem inuenire aliquid amplius ibi, de quo doleat, non vt de malo moraliter; nam carentia condonationis non eſt formaliter mala moraliter; ipſa etiam non-poſitio retractationis, ſeu ipſum non egiſſe pœnitentiam, poteſt eſſe ſine nouâ malitiâ, quia non tenemur ſtatim ſub peccato ad eam pœnitentiam agendam; nihilominùs tamen dolere poteſt homo, quòd non egerit pœnitentiam, & quòd per illam non ſe liberauerit ab eo peccato actuali, actu ipſum eodem modo maculante ac ſi actu illud committeret; ex quo dolore poteſt etiam vlteriùs oriri deſiderium faciendi pœnitentiam, ac procurandi aliis modis diuinam condonationem; ergo actus diuerſi ſunt, odio habere peccatum vt heri commiſſum, & odio habere illud ipſum vt moraliter perſeuerans; ergo ratione huius diuerſitatis benè poterunt eſſe habitus duo; quorum vnus ad vnum ex illis actibus, alter ad alterum naturâ ſuâ ſit determinatus. Fateor illum habitum, qui deteſtatus fuerit habituale modo explicato, habiturum etiam vim vt deteſtetur actuale, non tamen è contrario. Ratio eſt; nam qui deteſtatur habitualem permanentiam peccati, & conatur illam deſtruere, neceſſariò debet odio habere, fuiſſe commiſſum illud peccatum; quod eſt præcipua pars eius permanentiæ habitualis; è contrario tamen non ſequitur, vt qui dolet ſe peccaſſe, continuò habeat vim eliciendi actus, quibus ſatisfaciat pro eo peccato; ſed poteſt eſſe habitus limitatus præcisè ad ſimplicem dolorem de commiſſis, qui vlteriorem pro illo ſatisfactionem non poſſit elicere, ſed ad id ſit neceſſarius alius diſtinctus habitus.

14 Circa habitualis retractationem obſerua ex paulò antè dictis, tria in illo poſſe conſiderari; *Obſeruanda circa peccatum habituale.* Primò ipſum peccatum actuale præteritum, Secundò carentiam condonationis, Tertiò carentiam ſufficientis ſatisfactionis. Si conſideretur vt includit ipſum actuale, non eſt dubium, poſſe à nobis retractari; ſi autem conſideretur ſecundùm alteram partem, ſcilicet ſecundùm carentiam condonationis, certum etiam eſt è contrario non poſſe à nobis retractari; *Carentia condonationis diuinæ non poteſt à nobis retractari.* quia carentia condonationis eſt actus Dei, quo vult conſeruare ſuum ius; vel ſaltem eſt carentia actus diuini: ego autem non poſſum retractare actus Dei, aut eorum carentiam; tum quia illi non pertinent ad me tamquam actus proprij; tum quia non ſunt moraliter mali. Et hoc per ſe notum eſt; nec contrarium docuit Pater Suarez, quidquid aliqui ei minùs benè imponant: ille enim ſolùm docuit, Pœnitentiam non tantùm deteſtari quòd peccatum fuerit, ſed etiam quòd duret, ideóque ex ſe tendere ad deſtructionem illius: id quod veriſſimum eſt, & ipſi Recentiores concedunt. Retractationem autem, aut contritionem habitualis vt habitualis, ſeu quatenus includit actum diuinum, numquam poſuit Suarez; imò quando loquitur de contritione & de retractatione, ſolùm eam comparat cum priori facto, id eſt, cum peccato præcedenti: videatur ſuprà numero 11. in fine. *Poſſumus tamen de illâ dolere.* Poſſumus ergo dolere de non-condonatione diuinâ, quia licet illa voluntas non condonandi ſit in ſe infinitè bona & perfecta, nobis tamen valdè diſſona eſt, quatenus per eam manemus adhuc maculati eo peccato, & inimici Dei, digni pœnâ, &c. poſſum ergo optimè dolere, quòd Deus adhuc mihi non condonet peccatum; poſſum optare, vt ceſſet ab eâ voluntate non condonandi; quo ſenſu poteſt dici, nos odio habere aut deteſtari illam voluntatem; & eodem ſenſu Suarez docuit, habituale vt habituale poſſe à nobis odio haberi: quæ deteſtatio ſeu odium non eſt abominationis reſpectu illius voluntatis diuinæ; nec enim illam odio habemus, quia in ſe mala, aut vt Deo malum inſeramus; ſed præcisè volumus vt non ſit, quia malum nobis eſt illam durare. Abſolutè autem non eſt dicendum nos illam odio habere; quia odium accipitur communiter in malam partem. Vtrùm autem ex hoc capite Pœnitentia habeat Deum pro obiecto, & ſit virtus Theologica, diſcuſſum eſt fuſiùs ſuprà.

15 *Quid circa reatum pœnæ.* Diximus ſæpè, peccatum præter ius ad odium, in quo quaſi primariò conſiſtit eius eſſentia, ſecundùm quam rationem maximè illud deteſtamur, etiam fundare dignitates ad pœnam; ideò nunc videndum, Vtrùm etiam ſecundùm hanc rationem ſit materia retractationis ſeu doloris ad habitum Pœnitentiæ pertinens. Reſpondeo, Duplicem eſſe pœnam pro peccato; *Duplex eſt pœna pro peccato.* vnam, quam ego ipſe mihi impono, vt Deo ſatisfaciam pro illo, ſeu vt Deum placem: hæc pœna vt ſic non eſt obiectum fugæ, ſed potiùs proſecutionis virtutis Pœnitentiæ, quæ vt medium amplectitur illam, vti alios actus bonos quibus homo poteſt Deo ſatisfacere; non ergo agimus de hac pœnâ, quæ propriè non eſt reatus ille, qui ſolet dici manere ex peccato: hic enim eſt in ordine ad pœnam infligendam ab ipſo Deo etiam poſt condonatum peccatum: &

hoc ius videri alicui poſſet eſſe obiectum Pœnitentiæ, quia hæc intendit tollere ex integro peccatum; ergo etiam vult deſtruere illum reatum ſeu illud ius. Cardinalis Lugo diſput. 3. ſect. 2. fine negat, citátque pro ſe Patrem Suarium diſput. 2. ſect. 1. num. 14. Suarius tamen eâdem diſput. ſect. 3. titulo De reatu pœnæ, expreſsè contrarium docet; aitque Pœnitentiam omnino velle ſatisfacere pro reatu pœnæ, & hunc eſſe ſecundum actum illius; quia etiam ſatisfactio pro pœnâ pertinet ad integram compenſationem iniuriæ in Deum commiſſæ; eo verò loco, quem pro ſe citat Lugo, non tractat Suarez quæſtionem, in quâ nos nunc ſumus, ſed agit de pœnâ, quam homo amat, quatenus per eam vult ſatisfacere Deo pro culpâ; & hanc dicit non odio haberi à Pœnitentiâ, nec pro eâ Pœnitentiam ſatisfacere, ſed potiùs per eam formaliter ſatisfacere pro culpâ; eo autem loco à nobis citato ex ſect. 3. vtitur planè Suarez contrario argumento ei quo vtitur Cardinalis; hic enim ait reatum pœnæ non turbare pacem cum Deo, neque facere auerſum hominem à Deo, aut è contrario; ergo illum reatum non deteſtatur Pœnitentia. Suarez verò ait, Dum durat ille reatus adhuc non eſſe Deo compenſatum, ideóque Pœnitentiam velle illum tollere ſatisfaciendo pro illo; adducitque pro ſe Diuum Thomam quæſt. 85. art. 1. ad 3. vbi clarè id docet: *Dolor*, inquit, *Pœnitentia eſt reprobatio prioris facti cum intentione expellendi ſequelam*, ſcilicet offenſionem & reatum. Vnde concludit Suarez hoc dubium iis verbis: *Sic igitur conſtat, licet primarium motiuum Pœnitentiæ ſit deſtructio culpæ, ſecundariò verò etiam ad illam pertinere deſtruere omnem reatum pœnæ, & vtrumque adæquatè contineri ſub hoc motiuo plenè compenſandi diuinam iniuriam.* Hæc Suarez; vnde apparet eum planè in oppoſitâ eſſe ſententiâ ab eâ pro quâ citatur à Lugo.

Senſus Lugo, qui pro ſe falsò citat Patrem Suarium.

16 Verùm quidquid de eius mente ſit, in hac quæſtione meo iudicio vix poteſt eſſe quæſtio vllius momenti. Etenim reatus ille cùm in ſe non ſit quid malum morale, defœdans propriè animam, non poteſt neque à Pœnitentiâ neque ab vllâ aliâ virtute haberi odio abominationis, quia hoc ſolùm verſatur circa peccatum ſeu malum morale quà tale. Secundò, certum eſt illum reatum ipſi homini malum eſſe phyſicè: ſicuti enim ipſa pœna infligenda eſt mala phyſicè; ita obligatio ſeu debitum eam ſuſtinendi eſt malum phyſicè eidem homini. Tertiò, certum eſt illum reatum conſtituere aliquam inæqualitatem quaſi moralem inter hominem & Deum; vti quando debet quis alteri mille, etiamſi in eo debito nullum omnino interueniat peccatum, eſt tamen inter debitorem & creditorem aliqua inæqualitas, quæ exigit compenſationem & ſatisfactionem, ac proinde iure merito poſſe debitorem deteſtari illum reatum, & velle illum à ſe remouere; & quia ſibi malus eſt, & quia ipſi creditori eſt etiam quodammodò malum, quòd ei debeatur aliquid, & non ſoluatur, ſeu non fiat ei compenſatio æqualis. Hæc omnia puto non poſſe ab vllo de re negari; illud tamen eſſe poteſt dubium aliquo modo, Vtrùm ea deteſtatio, ex eo quòd habeat pro motiuo formali ſatisfacere Deo, & omnimodam illi compenſationem dare, dicenda ſit pertinere ad Pœnitentiam; an verò quia non poteſt per eam propriè intendi pax cum Deo, quandoquidem per illud debitum ea pax non turbatur propriè, non debeat reduci ad virtutem hanc Pœnitentiæ quam ponimus. In quo puncto miſceri aliquid de voce poteſt, vtrùm ille reatus dici poſſit turbare pacem cum Deo, non quidem pacem amicitiæ, ſed illam quæ videtur deſiderari iuxta paulò antè dicta inter debitorem & creditorem; ac proinde ex hoc modo loquendi poſſit reduci illa deteſtatio ad Pœnitentiam. Mihi placet cum Suario eam omnino reducere; tum quia reuerà Pœnitentia conatur hominem ad antiquum ſtatum reſtituere, ſeu omnia damna compenſare quæ ex peccato orta ſunt; tum quia id in toto rigore poteſt dici compenſatio pro peccato; tum quia ita ſentit Diuus Thomas ſuprà citatus: citat etiam ibi Auguſtinum de Verâ & falsâ Pœnitentiâ cap. 8. eò quòd dicat Pœnitentiam punire in ſe quod dolet commiſiſſe. Verùm hæc verba non mihi videntur efficacia ad rem noſtram, quia Auguſtinus loquitur de pœnâ, quam homo aſſumit in compenſationem culpæ, nihil de reatu pœnæ dicit; relictâ ergo eâ auctoritate vt minùs efficaci, ſufficiant quæ diximus. Per quod tamen non nego poſſe etiam ex alterius virtutis affectu procurari ablationem eius reatus, v. g. ex affectu beatitudinis quam retardat ille reatus, vel etiam ex amore Dei ſuper omnia; quia per dilationem beatitudinis impediuntur multi actus in Dei gloriam ordinati, quos Beati eliciunt.

Quale malum ſit reatus pœnæ.

Reatus pœnæ eſt obiectum materiale Pœnitentiæ.

Replicabis: Si Pœnitentia, vt ponat omnem æqualitatem cum Deo, optat illi ſoluere eam pœnam; ergo hæc non eſt obiectum fugæ Pœnitentiæ, ſed potiùs proſecutionis, cùm paulò antè dixerimus nos hîc agere de obiecto fugæ. 17

Replicat.

Reſpondeo, Eſſe poſſe aliquam æquiuocationem in eo verbo *fuga*: ſi enim vſurpetur pro eo, quòd homo velit eam pœnam declinare æquiualenter & formaliter, id eſt, nullo modo pro eâ pœnâ ſatisfacere, ſine dubio id non intendit Pœnitentia, neque nos eo ſenſu loquimur; ſi verò τò *fuga* vſurpetur pro deſiderio Pœnitentiæ cupientis hominem eſſe liberum ab eo onere, admittimus libenter eam fugam eſſe Pœnitentiæ, ſiue id fiat ſtatim acceptando pœnam & ſe liberando à timore continuo illius; ſicut hi qui ſciunt debere ſe aliquem dolorem ſuſtinere, libenter habent ſi ſe ſtatim expediant, ne ſint in timore continuo illius; qui timor ſolet eſſe peior aliquando quàm ipſe dolor; ſiue faciendo iuretim aliquid quod ei æquiualeat, hominique non ſit adeò difficile, ſemper tamen intendendo liberari ab eo onere: in quâ liberatione poteſt habere pro obiecto formali ſeu pro motiuo honeſtatem, quæ reperitur in hoc, quòd homo ex integro ſoluat Deo pro peccato, & nihil planè habeat, de quo poſſit Deus dicere: *Iſte adhuc non compenſauit ea damna quæ intulit, aut quod mihi debet*; ſeu, *Nondum rediit iſte ad antiquam mecum æqualitatem.* Quod motiuum, niſi noua confingatur virtus, quæ ſolùm hunc actum habeat, vt illam confinxit Scotus apud Suarez loco citato, ego non video (vt verum fatear) ad quam ex aliis virtutibus alioquin nobis notis debeat reduci. Nouam autem virtutem ſeu nouum habitum pro hoc actu ponere

Solutio.

Pœnitentia non vult ipſam pœnam declinare, ſed citò eam ſubeundo ſe à debito eius expedire.

mihi

mihi videtur minùs probabile. Hanc noſtram ſententiam etiam tenet Vaſquez quæſt. 85. art. 2. num. 80.

SECTIO TERTIA.

Quid de peccatis venialibus.

18 *Poſſibilis eſt habitus qui ſola mortalia deteſtetur.* QVOAD peccata venialia in primis dicendum eſt, De potentiâ abſolutâ non repugnare vnum habitum, qui tantùm inclinet ad fugienda mortalia, non verò ad venialia. Ratio eſt clara, quia inter venialia & mortalia eſt maximum diſcrimen, maius fortè quàm inter obiecta duarum aliarum virtutum, quæ communiter ſupponuntur diſtinctæ. Nam per mortale deſtruitur amicitia Dei, amittitur ius ad viſionem beatam, & è contrario incurritur debitum pœnæ æternæ; nihil autem horum fit per veniale; ergo poteſt eſſe habitus vnus deteſtans mortalia propter eas rationes; qui tamen nullo modo deteſtetur venialia, in quibus (vt dixi) ea motiua omnino ceſſant.

Probabiliter implicat habitus qui ſola venialia deteſtetur. Vtrùm autem è contrario poſſit eſſe aliquis habitus, qui deteſtetur venialia præciſè, & non mortalia, maius dubium eſt. Valdè probabile cenſeo illum non eſſe poſſibilem: qualis enim habitus virtuoſus eſſet, qui nollet furari vnum obolum, non tamen curaret furari centum florenos, vbi tota eſt turpitudo quæ in furto vnius cruciferi, & alia incomparabiliter maior? & idem eodem modo dici poteſt in ceteris virtutibus. Ratio à priori, ex quâ diſparitas ſumitur, quia peccata venialia non includunt malitiam & rationem formalem deteſtabilitatis quæ reperitur in mortalibus; vnde non eſt neceſſum vt qui fugit mortalia, fugiat etiam venialia. At è contrario tota inhoneſtas venialium reperitur in mortalibus, & quidem in ſummo gradu; ergo qui minora fugit propter illorum inhoneſtatem, debet fugere & maiora. *Inſtantia in virtutibus.* Hoc ampliùs explicatur à contrario in actibus virtuoſis v. g. eleëmoſynæ: qui enim habet facilitatem dandi magnam eleëmoſynam propter bonum eleëmoſynæ, ſine dubio eſt facilis & ad dandam paruam, non tamen è contrario. Ratio eſt iam tradita, quia parua includitur in magnâ; vnde qui amat magnam, ibi amat & paruam; non autem è contrario magna in paruâ; ideò poteſt parua amari ſine magnâ.

19 *Obiectio prima:* Dices: Poteſt quis deteſtari venialia quatenus cauſſant pœnam Purgatorij; atqui hoc motiuum non poteſt reperiri in mortali; ergo poteſt quis deteſtari veniale, licet per eum habitum non deteſtetur mortale. *Soluitur.* Reſpondeo, Ipſum hoc motiuum reperiri in mortali. Etenim quidquid de pœnâ ſenſus eſt in pœnis Purgatorij, eſt etiam à fortiori in pœnis inferni; vnde non poteſt quis deteſtari illas pœnas, niſi ſimul deteſtetur has: qui enim non vult cruciari vt vnum, multò minùs vult vt centum. Quoad pœnam item damni adhuc grauiùs vrget ea ratio; quia in inferno non ſolùm eſt priuatio viſionis Dei ad tempus, ſed in perpetuum; ergo qui non vult peccare venialiter, ne ad breue tempus priuetur viſione Dei, à fortiori nollet peccare mortaliter, ne in perpetuum priuetur eâdem viſione. Si denique conſideremus offenſam Dei, iam oſtendi maiorem eſſe rationem fugiendi mortale quàm veniale; ergo.

20 *Obiectio ſecunda:* Secundò tamen dices retorquendo eam inſtantiam allatam ex virtute eleëmoſynæ: Etenim poteſt contingere aliquem affici in magnam eleëmoſynam ob ſingularem aliquam excellentiam quæ in eâ reperitur, quæ non eſt in eleëmoſynâ paruâ; vt de virtute magnanimitatis ſolet dici: appetit enim magna quà talia: vt ſic enim includunt ſingularem excellentiam. *Soluitur.* Reſpondeo, Quidquid de hoc puncto ſit, in quo adhuc eſt magna difficultas, quia vix eſt conceptibile aliquem ex honeſto motiuo eſſe facilem ad dandas magnas eleëmoſynas occaſione datâ, qui tamen datâ etiam occaſione pro paruulâ eleëmoſynâ non ſit facilis ad illam: quidquid inquam de hoc puncto ſit, de quo egi Tomo 5. dum de virtutibus; in peccato tamen è contrario id non poteſt locum habere, quia deteſtari dolorem vt quatuot ob moleſtiam, afflictionem, &c. quam adfert, à fortiori includit deteſtationem duplicis eius doloris ſeu intenſionis maioris. Si dolores ij eſſent ſpecie diuerſi, eſto vnus eſſet grauior altero, haberet poſſet locum obiectio; quia inter res diuerſas poteſt aliquando odio haberi vna, etiamſi minùs mala, licet altera non odio habeatur: vti caſtitas non odit malum irreligionis, odit verò luxuriæ, eſto hoc ex ſe ſit minus illo. At quando malom maius includit etiam formaliter minus, non videtur poſſe fugi minus, niſi eo ipſo fugiatur maius; ergo eadem virtus quæ deteſtatur venialia, à fortiori deteſtatur mortalia.

21 *Obiectio tertia:* Dices adhuc Tertiò: Quidquid ſit de motiui identitate, certè ipſum odium mortalis eſt diuerſum ſpecie ab odio venialis; ergo poſſunt eſſe duo habitus ſpecie diuerſi, quorum vnus ſit determinatus ad vnum actum ſpecie diuerſum, alter verò ad alterum; quia in eâ limitatione habituum non videntur poſſe aſſignari duo contradictoria, quidquid ſit (vt dixi) de identitate motiuorum. Reſponderet fortè quis, Eos actus non eſſe diuerſos ſpecie eo ipſo quòd habeant idem motiuum formale. Verùm hæc ratio à me ſæpè eſt reiecta, dum oſtendi, ſi obiecta materialia ſint diuerſa ſpecie, etiam actus fore diuerſos. *Soluitur.* Meliùs igitur reſpondetur (quidquid ſit de diuerſitate ſpecificâ actuum illorum) Non poſſe fieri vt homo ſit pronus ad fugiendum dolorem leuem, quando eſt ſolus, ob moleſtiam illius doloris, & non ſit facilis ad fugiendum illam eamdem moleſtiam, quando eſt ſimul cum aliis partibus ipſius doloris, per quam efficitur longè grauior & longè intolerabilior; ſiue actus, quo hunc grauiorem dolorem fugit, diuerſus ſit in ſpecie ab altero, ſiue non: hæc enim diuerſitas non conſideratur tunc in ordine ad eam fugam, neque ipſa voluntas malum illud declinans reflectit ſe ſupra diuerſitatem actuum, per quos fugit, ſed ſupra eius mali grauitatem quam vitare cupit.

22 *Obiectio quarta:* Obijci adhuc Quartò cum nonnullis poteſt: Pœnitentia ex ſuo conceptu non poteſt intendere niſi ſatisfactionem inæqualem pro peccatis; atqui pro venialibus dari poteſt æqualis; ergo ea non intendetur à Pœnitentiâ. *Soluitur Primò.* Reſpondeo, Pœnitentiam, quantum eſt ex ſe, ſi poſſet dare ſatisfactionem æqualem, libentiùs illam daturam

daturam quàm inæqualem; vnde inæqualitatem ſatisfactionis non amat, quaſi in eâ quà tali, & vt minor eſt quàm peccatum, inueniat aliquam rationem boni, cùm potiùs id ſit defectus alicuius; vnde miror ab aliquibus hanc obiectionem magni fieri, maximè cùm ipſimet dicant Pœnitentiam eſſe ſpeciem quamdam iuſtitiæ; inde enim argumentor: Iuſtitia ex ſe potiùs optat omnem æqualitatem cum debito; quòd verò aliquando non poſſit ex integro ſatisfacere eſt potiùs contra illius naturam; ergo de Pœnitentiâ idem ſentire hi deberent; cumque pro venialibus (vt hi ſupponunt) dari queat æqualis ſatisfactio, cur quæſo eam non amabit Pœnitentia? quidquid ſit, an pro mortali non poſſit

Secundò, æqualem offerre. Secundò reſpondeo; Eſto diceremus habitum Pœnitentiæ amare ſatisfactionem inæqualem quà talem pro mortali, cur non poſſemus dicere, eumdem habitum ſimul extendi ad peccata venialia, & pro his amare compenſationem æqualem, quandoquidem eam poteſt dare? Nam amare æqualem pro vno & inæqualem pro altero nullam omnino dicit oppoſitionem.

Tertiò. Denique Tertiò dico, Eſto concedamus aliquos actus v. g. amoris Dei ſuper omnia eſſe æqualem ſatisfactionem pro veniali, ac proinde hos non poſſe à Pœnitentiâ intendi; nihilominùs debemus fateri, eſſe poſſe alios inſufficientes etiam pro veniali; qualis eſt attritio aut alij actus inferiorum virtutum; hos ergo amabit Pœnitentia iuxta principium quod aſſumit illa obiectio. Vides ergo illam ex multis capitibus deficere, & ſanè cùm de facto (vt ſæpè alibi diximus) opera ſupernaturalia hominis iuſti occupentur in merito augmenti gloriæ, ac proinde de facto non deleantur venialia per condignam ſatisfactionem; haud dubiè ſaltem ex hoc capite poſſet Pœnitentia intendere ſatisfactionem inæqualem quà talem pro veniali; non eſt ergo cur diuerſum habitum pro illis & pro venialibus ponamus.

SECTIO QVARTA.

Quid de imperfectionibus moralibus.

23 *Duplex eſt imperfectio, negatiua,* CIRCA imperfectiones poteſt eſſe maior difficultas. Pro quâ aduerte duplicis generis poſſe concipi imperfectiones; quaſdam purè purè negatiuas; vt ſi quis amaret Deum vt ſeptem, non tamen vt octo, cùm poſſet: ibi enim eſſet imperfectio, id eſt carentia intenſionis maioris, quæ poterat tunc eſſe. Idem eſſet ſi homo duabus quatuórve horis Deum amaret intensè, poſteà verò ceſſaret per ictum oculi; hæc ceſſatio eſſet imperfectio purè purè negatiua: non enim eſſet omiſſio alicuius actus perfecti, ad quem ille aut præcepto aut aliâ regulâ vllo modo obligante teneretur: & tales imperfectiones purè negatiuas aliqui Theologi ponunt non ſolùm in Beatiſſimâ Virgine, ſed etiam in ipſo Chriſto; quia communiter dicunt illum ita exercuiſſe actus bonos, vt tamen non fecerit ſummum omnino quod potuit, ſed adhuc potuiſſe inten-

Poſitiua. ſiorem & intenſiorem efficere. Secundi generis imperfectiones ſunt, in quibus communiter non ſolùm omittitur aliquod bonum maius, ſed id fit contra aliquam obligationem hîc & nunc illud faciendi, licet obligatio ea non fuerit ſub peccato: id quod ego explico per Regulas religioſas, quarum multæ non obligant ſub vllo peccato; tamen ita obligant, vt eas non ſeruare arguat aliquam indecentiam & reprehenſibilitatem; vnde imponuntur Pœnitentiæ propter illarum tranſgreſſionem. Huiuſmodi autem imperfectiones nullo modo agnouimus in Chriſto, imò nec in Beatiſſimâ Virgine; his poſitis dubium eſſe de his duabus poteſt, vtrùm ſint obiectum Pœnitentiæ.

In quo puncto vix poteſt eſſe differentia vlla de re. Etenim ſi Pœnitentiam conſideremus quatenus offenſam Dei reſpicit, certiſſimum eſt non poſſe dolere directè de imperfectionibus his, quocumque modo conſiderentur; quia, vt dixi, non ſunt propriè vllo modo offenſa Dei; conſequenter etiam non poteſt velle dare vllam pro eis compenſam, &c. quia cùm non ſit facta Deo vlla iniuria aut offenſa, non poteſt locum habere compenſatio. Dixi, *Non poſſe directè de eis imperfectionibus dolere*, quia indirectè de ſecundis ſaltem poterit, vt paulò pòſt explico. 24 *Pœnitentia quatenus reſpicit offenſam Dei, non reſpicit directè imperfectiones morales.*

Si autem conſideremus Pœnitentiam quatenus vocabulo communi ſignificat dolorem aliquem, ſeu pœnitudinem, ſiue de malo phyſico, ſiue de malo morali, ſiue de poſitiuo malo, ſiue de negatiuo, poſſumus haud dubiè concipere Pœnitentiam de his imperfectionibus, & quatenus reſpiciunt Deum, & quatenus reſpiciunt ipſum hominem. Etenim iure merito dolere poteſt homo, quòd cùm potuerit maiores diuitias acquirere, id tamen neglexerit; quòd cùm potuerit maiores honores obtinere, non tamen de eis curauerit. Quæ ratio locum habet in imperfectionibus his: poterat enim homo acquiſiuiſſe cæleſtes diuitias & gloriam longè maiorem, ſi eas imperfectiones non admiſiſſet: certum enim eſt, quòd ſi eos actus non omiſiſſet, longè maius præmium fuiſſet promeritus; ergo ex hoc capite locus eſt alicui dolori. Habet etiam hæc ratio locum, ſi hæ imperfectiones conſiderentur vt aliquo modo Deum attingunt. Etenim ex amore Dei poſſum ego dolere, non ſolùm quòd illum offenderim, ſed etiam quòd plura & plura non fecerim in ipſius gloriam & honorem. *Pœnitentia late ſumpta reſpicit imperfectiones morales.*

Dices; Paulò antè diximus aliquos Theologos docere, potuiſſe eas imperfectiones primi generis eſſe in Chriſto; id eſt, eum non habuiſſe omnes omnino actus quos potuit, & in intenſione ſummâ quâ potuit; ergo ſi hæ imperfectiones ſunt capaces doloris, poteſt etiam nunc dolere Chriſtus, quòd eos actus non fecerit, non quidem quaſi per illos amiſerit beatitudinis intenſionem aliquam, quia (vt ſupponimus) ei non fuit data propter opera; potuit ergo ſaltem dolere, quatenus Deo non exhibuit quidquid obſequij, gloriæ & laudis potuit; videtur autem abſurdum concedere Chriſto dolorem & quamdam pœnitudinem de ſuis actionibus, aut de illarum omiſſione. 25 *Obiectio.*

Reſpondeo concedendo ex ſe locum eſſe huic dolori in Chriſto, ſi conceditur eum non feciſſe omnia omnino ſumma quæ potuit, de quo Tomo 6. nego tamen id eſſe abſurdum: ſi enim ſemel dicatur non repugnaſſe eum aliquid omittere, neceſſariò eo ipſo ſequitur non repugnaſſe eum dicere, *Melius feciſſem, ſi eos* *Soluitur.*

ſi eos actus non omiſiſſem; ac proinde eum potuiſſe de eâ omiſſione dolere. Huiuſmodi autem dolor, ſeu diſplicentia, quia non eſt de vllo malo morali, aut de vllâ re indecenti, ſed quaſi de malo phyſico, non repugnat humanitati Chriſti in eâ ſententiâ; non poteſt ergo eſſe vlla ratio dubitandi, quin huiuſmodi imperfectiones poſſint eſſe materia alicuius doloris ſeu pœnitudinis.

26 *Poſſibilis eſt vnus habitus reſpiciens peccata ſimul & imperfectiones.*

Illud tamen habere difficultatem aliquam poteſt, Vtrùm ſub eâ conſideratione pertineant ad ipſum habitum Pœnitentiæ, an ad alium diſtinctum. Huic dubio reſpondeo Primò, Nullo modo repugnare vnum eumdemque habitum habere vim eliciendi eos duos dolores, quamtumuis hi inter ſe omnino differant ſpecie; quia ea extenſio ad tales duos actus non arguit contradictoria vlla in vno indiuiſibili principio; nec eſſet difficile inuenire in eis rationem aliquam communem, in quâ conueniant, & ſub quâ poſſint reſpici ab eo habitu: poſſet enim dolere & de peccatis & de eis imperfectionibus ſub ratione mali moralis, prout hoc abſtrahit à malo morali inhoneſto, & malo morali priuatiuo, quod priuat bono aliquo morali, licet non ſub obligatione; in quâ ratione imperfectiones & peccata conueniunt; poteſt ergo abſolutè vnus habitus ad vtrumque extendi. *Poſſibiles ſunt etiam diſtincti.* Secundò tamen dico, Etiam è contrario non eſſe dubium, quin poſſint eſſe duo habitus, vnus limitatus ad ſola peccata deteſtanda ſub ratione offenſæ, alter ad ſolas imperfectiones ſub ratione eius mali hucuſque explicati; quia hi actus ſunt valdè inter ſe diuerſi.

27 *Obiectio.*

Obiicies tamen; Nos ſuprà diximus, habitum deteſtantem peccatum veniale neceſſariò etiam deteſtari mortale, licet non è contrario; eò quòd totum motiuum, quod eſt in veniali, reperitur cum maiori longè exceſſu etiam in mortali; vti qui eſt facilis ad dandam eleëmoſynam grandem, à fortiori eſt ad dandam paruam, licet non è contrario; ergo ille qui eſt facilis ad deteſtandas imperfectiones quatenus priuant beatitudine maiori, à fortiori erit facilis ad deteſtanda peccata, quia & maiori eâ beatitudine priuant & etiam minori, imò omni omnino.

Soluitur. Reſpondeo, Satis apparenter dici poſſe, omnem habitum eo modo dolentem de imperfectionibus neceſſariò etiam debere dolere de peccatis: nihilominùs poſſet etiam dici non eſſe id neceſſarium omnino. Vti enim virtus caſtitatis v. g. non deteſtatur turpitudinem ſub ratione generali, quòd ſit offenſa Dei, ſed in tali & tali materiâ; vnde non extenditur ad alia peccata, etiamſi grauiora ſint; ita dicere poſſumus, illum habitum, qui deteſtaretur imperfectiones, quatenus impediunt maius bonum, non deteſtaturum illas ſub ratione generali, ſed quatenus ſunt in tali materiâ, hoc eſt ſine Dei offenſâ; vnde ille non poſſet deteſtari peccata. Neque eſt eadem ratio inter veniale & mortale inter ſe ex vnâ parte ac inter hæc duo. Etenim Pœnitentia vt ſe extendit ad omnia venialia, habet longè maiorem conuenientiam cum mortalibus, quia reuerâ omnia ſunt offenſa Dei digna pœnâ, &c. quàm habeant puræ imperfectiones cum mortalibus. Quòd ſi tamen hæc diſparitas non ſufficiat, poteſt concedi obiectioni intentum, ſcilicet omnem habitum deteſtantem eas imperfectiones habere vim ad dolendum de peccatis, non è contrario.

28 *Habitus Pœnitentiæ non extenditur ſe deteſtandas imperfectiones morales:*

Vtrùm autem de facto hæ imperfectiones fugiantur per eumdem habitum Pœnitentiæ incertum eſt; puto tamen ad eas ſe non extendere. Fortè habitus amoris Dei ſuper omnia, vel ille quo nobis optamus beatitudinem, id eſt habitus Spei, eas deteſtabitur ſub dictâ conſideratione. Ratio meo iudicio ex dictis ſuprà eſt clara; nam ſi imperfectiones hæ conſiderentur, quatenus Deum quodammodo priuant maiori honore, & gloriâ, quæ fuiſſet ipſi per actus omiſſos exhibita; profectò ſub hac conſideratione maximè ſpectat eas deteſtari ad illum habitum, qui Dei gloriam quærit; qualis eſt habitus charitatis: quòd ſi conſiderentur hæ imperfectiones quatenus ipſum hominem priuant augmento gloriæ, quod (vt dixi) eſt ſecundum motiuum deteſtandi has imperfectiones, pertinebit id ad eum habitum, quo mihi gloriam procuro; neque erit neceſſarium tertium alium conſtituere pro iis deteſtandis.

Indirectè tamen reſpectu imperfectiones poſitiuas, quia poſſunt eſſe cauſſa peccati.

Vltimò denique dico, ratione diſtinctionis eius duplicis imperfectionis, de quibus ſuprà, eas, quæ ſunt ſecundi generis, poſſe odio haberi indirectè à Pœnitentiâ prout verſatur circa peccata, non quia ſint peccata, ſed quia poſſunt eſſe aliquando cauſſa peccati, Deum mouendo ad ſubtrahenda nobis auxilia efficacia, non quia per modum pœnæ ea neget: cùm enim illæ imperfectiones non ſint propria offenſa Dei, non poteſt Deus propriè in pœnam illarum negare auxilia; ſed quia cùm datio auxiliorum efficacium ſit omnino gratioſa ex parte ipſius Dei, & ea neget ſæpè nullâ ex parte hominis datâ cauſſâ; vt patet in negatione auxilij efficacis ad primum opus occurrens: ea enim negatio non poteſt fundari in priori aliquâ cauſſâ ab homine datâ, cùm ante occaſionem primi operis præcedere non poſſit vllum demeritum, aut imperfectio libera; vti è contrario ante donationem primi auxilij efficacis non poteſt præcedere ex parte hominis ipſius vllum meritum. Cùm 29 inquam Deus in hac donatione eorum ita liber ſit, profectò poteſt ſæpè occaſionem aſſumere ad illa neganda, eò quòd homo admiſerit eas imperfectiones poſitiuas, quæ aliquo modo hominem defœdant, licet non ſufficienter ad hoc, vt poſitiuam pœnam mereatur, vel diſplicentiam aliquam Dei; quatenus ergo imperfectiones hæ poſſunt inducere ad peccatum modo explicato, poteſt ſine dubio Pœnitentia eas deteſtari: nam quælibet virtus ſicut per modum medij vtilis poteſt amare omnia quæ deſeruiunt ad obtinendum ſuum finem; ita etiam è contrario poteſt odio habere ea quæ poſſunt illum finem impedire, aut quæ poſſunt cauſſare malum illud quod ipſa deteſtatur. Id quod etiam tradit Cardinalis Lugo diſput. 3 ſect. 1.

Poſſet Deus ob imperfectiones negatiuas negare ſuas gratias, probabile eſt tamen id de facto non fieri.

Maior eſt difficultas, Vtrùm etiam Deus aliquando ex imperfectionibus prioris generis ſumat occaſionem ad neganda auxilia efficacia. Reſpondeo, Cùm ſine vllâ cauſſâ ex parte noſtrâ, vt dixi, poſſit ea negare, faciliùs videri poſſe ea negare datâ illâ qualicumque cauſſâ. Nihilominùs valdè dubium eſt, vtrùm ita faciat; cùm enim ſupponamus, dum hæ imperfectiones contingunt,

gunt, hominem valdè multum ex ſe facere, v.g. amare Deum vt centum, eſto in illo ipſo amore non addiderit duos vel tres alios gradus, quos potuiſſet adhuc habere, non eſt credibile Deum magis tunc motum iri ad neganda ea auxilia, eò quòd homo non addiderit illos vltimos duos vel tres gradus, quàm è contrario moueatur ad danda auxilia, eò quòd tam benè ſe homo ille geſſerit. Et ſatis eſt de his imperfectionibus quatenus ad Pœnitentiam, prout eſt virtus, ſpectant. Dico, *quatenus eſt virtus*; nam quoad confeſſionem res eſt clariſſima, eas non poſſe eſſe ſufficientem materiam illius, cùm in eo Sacramento non detur abſolutio niſi à peccatis; hæ autem non ſint peccata.

SECTIO QVINTA.

Quid de actibus ſolùm materialiter malis.

30 CIRCA actus materialiter malos quærimus, Vtrùm etiam illi odio habeantur à Pœnitentiâ. Eos voco actus tantùm materialiter malos, qui vel ex defectu cognitionis, vt ſi nullo modo me reflectens comedo carnes die Veneris; vel ex defectu libertatis, vt in dormientibus & ſtultis contingit, non ſunt peccata, licet alioquin ex ſe ſint contra legem. CONCLVSIO eſt: Non poſſunt hi actus odio haberi propriè à Pœnitentiâ, & quidem nec indirectè, eo modo quo de imperfectionibus diximus paulò antè. Addo hanc limitationem, *Eo modo quo de imperfectionibus*, ob dicenda circa finem ſectionis. Ratio eſt, quia nec ſunt peccata, nec offenſa Dei vllo modo; cumque planè careant libertate, in quo puncto ſunt minùs reprehenſibiles adhuc quàm imperfectiones, non poſſunt eſſe cauſſa vt Deus propter illos neget auxilia congrua; ergo nec poſſunt etiam indirectè ad peccatum deduci.

Qui ſint actus materialiter mali.

Non poſſunt eſſe propriè obiectum Pœnitentiæ.

Obiectio 1. Dices Primò: Poteſt quis ex virtute amicitiæ v.g. dolere de damno proximo illato, etiam inaduertenter; item ex temperantiâ poteſt dolere de exceſſu in cibo & potu etiam inaduertenter commiſſo; ergo ſimiliter poterit Pœnitentia dolere de offenſis Dei etiam materialiter & ſine libertate commiſſis. *Soluitur.* Reſpondeo negando conſequentiam. Diſparitas eſt manifeſta, quia in malo illato amico etiam ſine vllâ meâ culpâ, imò etiamſi à me non ſit illatum, ſed à beſtiâ, inuenitur propriè & formaliter malum amici, quod amicitia deteſtatur; quia illud malum non deſumitur ex cauſâ, aut libertate, à quâ procedit, ſed ex ſeipſo. Similiter in ebrietate etiam inconſideratè admiſſâ inuenitur indecentia moralis obiectiua contra temperantiam, ratione cuius illam poteſt temperantia deteſtari; at cùm Pœnitentia reſpiciat hæc obiecta non ſecundùm id quod habent ex naturâ ſuâ, & ſecundùm malitiam quam ex ſe obiectiuè habent antequam prohibeantur, & ratione cuius prohibentur, ſed feratur ad illa prout habent denominationem formalis offenſæ Dei; hæc autem nullo modo inueniatur ſine libertate; non poteſt Pœnitentia verſari circa eas actiones neceſſarias. Quando autem dicitur eas materialiter eſſe offenſam Dei, eſt repugnantia in terminis; quia offenſa Dei in ſuo conceptu dicit eſſentialiter libertatem: vnde hac deficiente

31 *Implicat eſſe materialem offenſam Dei.*

nec materialiter nec formaliter poteſt eſſe offenſa Dei: vnde etiam nec propriè poſſunt dici materialiter peccatum. Poſſunt tamen dici materialiter mala, quatenus verè antecedenter ad libertatem habent malitiam rationi naturali phyſicè contrariam, quæ eſt fundamentum vt prohibeantur; vnde ab aliis virtutibus poſſunt tales actus odio haberi, non verò à Pœnitentiâ, quæ ſolùm, vt dixi, reſpicit illos actus ſecundùm denominationem offenſæ à libertate prouenientem, quæque ab eis abeſt quando fiunt ſine libertate.

Non tamen materiale malum.

Nonnulli addunt, in hoc puncto etiam aſſimilari Pœnitentiam aliis virtutibus; quia etiam illa poteſt dolere de negligentiâ in procurandâ pace cum Deo, eſto ea negligentia & inaduertentia fuerit inculpabilis: tunc enim malum, quod Pœnitentia inuenit in indignatione Dei, idem perſeuerat, quamuis homo inuincibiliter obliuiſcatur vel ignoret ſe eſſe in peccato, & de hoc poteſt dolere. Quæ quidem doctrina vera eſt, multum tamen habet de modo loquendi, Vtrùm ſcilicet ea perſeuerantia debeat dici peccatum materiale; quidquid autem ſit de voce, iam res ipſa intelligitur.

Quid de negligentiâ inculpabili in procurandâ pace cum Deo.

Obiicies ad probandum poſſe Pœnitentiam dolere de peccato materialiter ſumpto: Etenim licet non diſpliceat Deo periurium in ebrietate factum, eo modo quo diſplicet, ſi eſſet cum libertate; diſplicet tamen ei aliquo modo: vti enim paulò antè diximus, retinet etiam tunc illam indecentiam phyſicam, ob quam eſt contra naturam rationalem, & ob quam neceſſariò prohibetur; ergo ſaltem ex eo capite habetur odio à Pœnitentiâ. Reſpondeo, Pœnitentiam non deteſtari peccata quatenus cauſſant Deo aliquam diſplicentiam quaſi phyſicam, de quâ loquitur obiectio, ſed quatenus turbant pacem hominis cum Deo, eum irritando ad odium inimicitiæ in hominem, vt faciunt mortalia; vel ſaltem ad auerſionem aliquam, vt fit per venialia; horum autem nihil per eos actus ſine libertate factos cauſſatur, ac proinde non poſſunt eſſe obiectum fugæ Pœnitentiæ directè. Fateor tamen eo modo, quo paulò antè de imperfectionibus dixi, indirectè poſſe eſſe obiectum; quia huiuſmodi actus vehementiſſimè facilitant ſæpè ad actus peccaminoſos. Nam qui ſine libertate aſſueſceret nimio hauſtui, etiam poſteà in libertate exiſtens ad eumdem hauſtum propenderet; & idem eſt in aliis vitiis, maximè quæ ſunt ex paſſionibus & humoribus corporis: hæ enim etiam per actus indeliberatos ſumunt vires ad tentandum fortiùs hominem etiam dum eſt perfectè liber: in quo puncto habent aliquid amplius hi actus præ imperfectionibus, licet ex alio capite, vt ſuprà diximus, imperfectiones faciliùs poſſint eſſe obiectum indirectum Pœnitentiæ.

32 *Obiectio ſecunda.*

Soluitur.

Actus materialiter mali poſſunt eſſe obiectum indirectum Pœnitentiæ.

SECTIO SEXTA.

De obiecto materiali proſecutionis Pœnitentiæ.

OBIECTVM materiale proſecutionis poteſt eſſe duplex; vel proximum, quod immediatè & directè amatur, vel remotum, quod eſt obiectum rei amatæ, ſeu obiecti immediatè amati: v.g. ex affectu Pœnitentiæ impero actum 33

Obiectum proſecutionis duplex.

Charita-

Charitatis Dei, tunc actus ipſe eſt obiectum immediatum, Deus autem eſt remotum; id eſt, eſt obiectum actus charitatis quem immediatè tunc volui. Non agimus ergo nunc de obiecto remoto, tum quia hoc propriè non amatur à Pœnitentiâ; tum quia quale illud ſit ex ipſis obiectis proximè & immediatè amatis cognoſcitur.

Concluſio. Dicendum ergo, Obiectum materiale immediatum Pœnitentiæ eſſe omnes actus illos, quos vt vtiles ad ſatisfaciendum Deo imperat; vnde non ſolùm actum voluntatis, ſed etiam actus aliarum potentiarum poſſunt imperari immediatè à Pœnitentiâ, v. g. externa elargitio eleëmoſynæ, externa oratio, &c. quia etiam in iſtis actionibus reperitur vtilitas ad ſatisfaciendum Deo, iuxta illud Danielis ad Nabuchodonoſor:

Dan. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime.*

Obiectio: Dices: Iſtæ actiones non ſunt in ſe formaliter meritoriæ, niſi prout imperantur ab aliquo actu libero; ergo non ſunt in ſe formaliter ſatisfactoriæ; ergo non poterunt immediatè imperari, ſed mediatè: id eſt, poterit imperari voluntas elargiendi eleëmoſynam, voluntas ieiunandi, &c. ex quibus voluntatibus oriuntur deinde illæ

Soluitur. actiones externæ. Reſpondeo, Iſtas actiones obiectiuè in ſe habere bonitatem aliquam, ratione cuius Deo placent, & ratione cuius actus liber tendens ad illas conſtituitur bonus formaliter; vnde quando non habent talem bonitatem, quantumuis per actus liberos amentur, non conſtituent bonos illos actus; vt patet in obiectis indifferentibus; ratione ergo talis bonitatis ſunt aliquo modo ſatisfactoriæ, poſſuntque immediatè amari propter hunc finem. Quæ difficultas non eſt propria Pœnitentiæ, ſed communis omnibus virtutibus aliis: nam ipſa miſericordia v. g. (de quâ certum eſt poſſe immediatè imperare eleëmoſynam) amat talem actionem propter bonitatem quam habet; & tamen non amat illam vt ſubiacentem alicui actui libero, quia aliàs eſſet reflexa ſupra ſeipſam; ergo amat illam propter bonitatem obiectiuam quam habet; ergo Pœnitentia etiam propter eamdem bonitatem, licet ad diuerſum finem, poterit illam amare immediatè.

34 *Replica:* Replicabis: Magna eſt differentia inter Pœnitentiam reſpectu ſui obiecti, & alias virtutes reſpectu ſui; nam aliæ directè & formaliter pro obiecto nihil aliud habent quàm bonitatem ipſam obiectiuam phyſicam, quæ eſt iuxta naturam rationalem; amando autem illam liberè conſtituunt formaliter actum virtutis. At Pœnitentia (ſicut ſuprà diximus) in ordine ad obiectum fugæ eſt quaſi reflexa, quia non odio habet obiecta vt materialiter mala, ſed vt offenſam Dei; ita etiam hic videtur non amat ita obiecta vt materialiter, ſed vt formaliter bona. Cuius ratio ea eſt, quia etiamſi Deo aliquo modo placeant illa obiecta; ea tamen complacentia non eſt propriè in genere moris, quia non eſt libertas in illis obiectis; per libertatem autem vltimò completur moralitas: ea autem complacentia in genere phyſico nullo modo videtur ſufficere ad placandum Deum, qui ſolùm placatur actibus

Soluitur. virtutum vt talibus. Reſpondeo; Etſi aliqua ſit differentia in hoc puncto inter Pœnitentiam & alias virtutes, nihilominùs illam etiam poſſe directè intendere tales actiones bonas exteriores, quando ſunt cum interioribus coniunctæ; quia reuerà tunc Deo placent in genere moris, etiamſi ea, ob quam placent, ſit volitio ipſa interior imperans: vti è contrario Pœnitentia non ſolùm fugit volitiones interiores peccandi, ſed ipſa etiam exteriora peccata; quia illa vt informata interiori volitione Deo diſplicent verè & propriè, ac in genere moris; non ergo negandum per Pœnitentiam poſſe ea opera ſimul cum interiori volitione amari.

Difficilius eſt tamen, caſu quo planè fierent ſine libertate, poſſentne tunc eſſe obiectum proſecutionis Pœnitentiæ? Iudico propriè non poſſe, quia reuerà conſiderata ſub hac ratione non placant Deum vllo modo, ideoque ad pacem cum Deo, quam Pœnitentia amat, videntur inutilia. 35 *Actus externi, ſi planè fiant ſine libertate, non ſunt obiectum Pœnitentiæ.*

Fortaſſe ad probandum, quod neque actus virtutum poſſint eſſe obiectum Pœnitentiæ; diceret aliquis: Si hi actus amantur per Pœnitentiam, vt ſunt vtiles ad ſatisfaciendum Deo & delenda peccata, neceſſarium erit conſequenter per Pœnitentiam amari ipſam peccati ablationem & condonationem; ergo hæc erit obiectum Pœnitentiæ: id quod negatum eſt ſuperiùs. Sequela probatur, quia non poſſum amare aliquid vt vtile ad illud, niſi ſimul amem aliud ad quod eſt vtile; ergo ſi amo actus virtutum vt vtiles ad condonationem, amo etiam condonationem & quidem vt obiectum formale vltimum. *Obiectio ſecunda:*

Reſpondeo Primò, Iuxta ſuprà dicta poſſe etiam aliquo modo à Pœnitentiâ amari condonationem Dei non tamquam id in quo vltimo Pœnitentia ſiſtat, & quod per ſe amet, ſed tamquam cauſſam quaſi efficientem moraliter abolitionis peccati. *Soluitur Primò,* Reſpondeo Secundò, Poſſe amari actus virtutum quatenus ponunt id quod ex parte hominis requiritur ad deſtructionem peccati, ſiue vt homo ponat id quod eſt neceſſarium, vt in Deo detur condonatio de peccato; nec ideò ſequi, amari ipſam condonationem. *Secundò.* Ratio eſt, quia ponere id quod requiritur vt exiſtat condonatio, eſt in ſe bonum bonitate diſtinctâ à bonitate ipſius condonationis, licet ſit in ordine ad condonationem; ergo poteſt amari ſine eo quòd ametur condonatio; quo pacto etiam aliquid in actu primo elicitiuum rei malæ poteſt amari ſine eo quod malum illud ametur; Deus enim ſibi complacet in libertate hominis, vt libertas eſt ad benè & malè operandum; non tamen complacet ſibi in malâ operatione in ordine ad quam conſtituitur neceſſariò illa libertas: quo etiam ſenſu poſſumus explicare Chriſtum Dominum Apoſtolis præcipientem emere gladios, prohibentem tamen ſtatim Petro vſum eiuſdem gladij; quia, vt ait Ambroſius, voluit Chriſtus vt conſtaret omnibus diſcipulos ſuos potuiſſe ſe vindicare, non tamen voluiſſe. Ecce amauit Chriſtus potentiam ad vindictam & non-vindictam: in hoc ergo ſenſu poſſunt amari actus virtutum vt habentes potentiam ad condonationem, licet non ametur condonatio, imò ex hac parte licet odio habeatur. 36

Ad illud de mediis reſpondeo, Aliquando medium non habere in ſe aliam bonitatem quàm denominatiuè à fine; tunc autem non poſſe amari niſi ex amore finis; aliquando verò ipſam vtilitatem ad finem habere ſimul in ſe rationem boni *Aliquando habent media etiam in ſe rationem boni;*

Et tunc poſſunt amari ſine amore finis.

boni honeſti, aut delectabilis; tunc autem optimè poteſt illa vtilitas amari ſine amore finis. Actus ergo virtutum non ſolùm habent vtilitatem ad condonationem, ſed in illâ vtilitate imbibitur honeſtas moralis in ſe, ratione cuius poſſunt etiam in ſe amari non amato fine.

DISPVTATIO QVINTA.

Declarantur in particulari actus qui ad virtutem Pœnitentiæ ſpectant.

1 EXPLICATO obiecto formali ac materiali tam proſecutionis quàm fugæ Pœnitentiæ virtutis, non erit difficile explicare qui actus ab illâ produci poſſint, ſeu qui eliciti nè ad eam ſpectent.

Poſſibilis eſt dolor de malo morali:

Superiùs diſputatione 1. ſectione 1. occaſione vocis *Pœnitentia* dixi, Etiamſi hæretici videantur re ipsâ negare omnem dolorem de anteactâ vitâ, & ſolùm admittere propoſitum emendationis in futurum, non tamen eſſe credibile eos vllo modo negaſſe poſſibilem eſſe dolorem de malè factis, cùm experientia ipſa nobis paſſim oſtendat ſaltem in malis phyſicis, quæ nobis aut amicis noſtris, aut his quibus benè volumus, contigêre, frequentiſſimè nos dolere; cur ergo non etiam de malis moralibus dolebimus? & verò potiori iure duplici ex capite: Primò, quia ſunt mala longè grauiora, & maiori proinde dolore digna. Secundò, quia in malis phyſicis dolor nihil iuuat ad eorum reparationem; non enim per illum emendantur; at in moralibus Deum gemitibus noſtris, compunctione noſtrâ, lacrymis noſtris (quæ omnia dolorem arguunt de peccatis) placamus: quâ de re innumeræ ſunt in Scripturâ hiſtoriæ; ac proinde prudentiſſimè dolemus, cùm eo dolore tollamus illud malum quod patiebamur.

Et eſt honeſtus.

Dixi etiam nec poſſe cadere in hominem iudicij integri dicere, talem dolorem non eſſe honeſtum; quia ſi honeſtum eſt dolere de fratris, aut parentis aut filij morte, nónne honeſtius longè erit dolere de malo morali, quod, iuxta immediatè dicta, longè eſt dolore dignius? denique cùm nemo in futurum vitare proponat niſi ea quæ mala indicat, & quæ ſibi diſplicent, ac denique de quorum exiſtentiâ dolet (nam quæ non diſplicent vt facta, vix vmquam homo proponit non facere) & concedant hæretici ipſi requiri propoſitum melioris vitæ, non video, quomodo poſſit in eos cadere tantus error, vt dicant dolorem præcedentis non eſſe iuſtum: vtrùm autem ille ſit meritorius néene, an verò ob ſolam fidem homini condonentur peccata, alius eſt hæreticus error, de quo nunc non diſputamus.

SECTIO PRIMA.

Statuitur certa concluſio.

2 *Pœnitentia poteſt habere circa ſuum obiectum omnes illos actus,*

ASSERIMVS Pœnitentiam poſſe circa ſuum obiectum habere omnes actus (hîc ſolùm loquimur de elicitis; ſuperiùs enim egimus de imperatis) quos alij habitus poſſunt circa ſua obiecta: in primis enim poteſt habere ſimplicem complacentiam in bono quod intendit, ſeu in pace cum Deo; deinde amorem ſeu intentionem efficacem circa illud quantum eſt ex parte ſuâ, volendo ponere à parte rei illud bonum: ex quâ intentione rurſus oritur electio mediorum, ſpes item de obtinendo eo fine: timor etiam intrare poteſt, ne non illum conſequatur ob aliquem defectum ex parte ſuâ, vel ob aliud ſuperueniens impedimentum; ac tandem gaudium de eo obtento, ſi homini reuelaretur ſe iam obtinuiſſe eam remiſſionem. Dico *ſi reuelaretur*, quia cùm non poſſimus eſſe certi de condonato peccato, non poſſumus etiam perfectum gaudium de poſſeſſione eius boni habere. Id tamen eſt omnino per accidens ad rationem eius virtutis, quæ ea ſe datâ occaſione elicitiua eſt haud dubiè talis actus: & hæc quidem circa ipſum bonum quod amat; è contrario enim circa malum quod fugit, & quod eſt oppoſitum obiecto formali amato, poteſt habere diſplicentiam ſimplicem, deteſtationem efficacem, ſeu intentionem illud deſtruendi, propoſitum illud vitandi de cetero, & gaudium de ipſius deſtructione. Horum autem affectuum eſſentias & inter ſe diuerſitatem explicare non pertinet ad hunc locum; eſt enim quæſtio communis ad omnes virtutes: de eâ egi Tomo 3. videantur ibi dicta. Nunc ad illa quæ ſunt huius loci propria.

quos alij habitus habent circa ſua obiecta.

Obiici ſolet, Triſtitiam & gaudium eſſe actus contrarios; ergo non poſſunt reperiri in Pœnitentiâ. Reſpondetur tamen facilè Primò, difficultatem eſſe aliis virtutibus communem; Secundò, ſummùm probari hoc argumento, non poſſe ſimul gaudium & triſtitiam à Pœnitentiâ elici, non verò diuiſiuè. Tertiò reſpondeo, Nec quidem ſimul pugnare, ſi ſint de diuerſis obiectis; v. g. triſtitia de peccato commiſſo, gaudium de illius remiſſione, nullo modo repugnant: id quod (vt dixi) non eſt ſpeciale in Pœnitentiâ, ſed omnibus aliis virtutibus commune: poſſunt enim dolere de aliquibus obiectis ſibi contrariis, & gaudere de alijs poſſeſſis proprijs. Fateor quidem dolorem impediri valdè per gaudium, & è contrario, licet ſint de diuerſis, imò & diſparatis obiectis: eò enim quò quis eſt lætior, minùs contriſtatur de aduerſis; & è contrario, quò eſt triſtior, minùs gaudet de proſperis, quæcumque illa ſint. Hæc tamen repugnantia non eſt tanta, vt naturaliter in gradibus ſaltem remiſſis non poſſint cohærere, & diuinitus etiam in intenſis valdè; quo pacto Chriſtus Dominus cùm ex vnâ parte à viſione beatâ ſummum haberet gaudium, ex alterâ miraculosè ſummam triſtitiam in paſſione admiſit. 3

Obiectio: Soluitur.

Rogabis Primò, Quis ſit magis proprius actus Pœnitentiæ ex enumeratis, dolorne an deteſtatio? Aliqui dicunt eſſe deteſtationem, quia ex illâ procedit dolor; alij è contrario dolorem, 4

Quis ſit actus proprius Pœnitentiæ.

quia

qoia hic eſt qui affligit animam; id quod Pœnitentia & contritio videntur ſignificare; alij vtrumque. Sed quæſtio eſt de nomine maiori ex parte, & quam ſuprà tetigi quoad ſignificationem eius vocis; quoad rem verò ipſam nunc breuiter dico, Ad Pœnitentiam vtrumque actum requiri. In primis enim ſola deteſtatio non dicitur Pœnitentia; illa enim perfectiſſimè eſt in Beatis, qui tamen non dicuntur habere Pœnitentiam, eò quòd careant dolore. Deinde nec ſolus dolor ſufficit; hic enim videtur actus omnino neceſſarius pullulans ex deteſtatione; ergo ſolus ille non habet rationem virtutis; ergo vterque actus ad Pœnitentiam requiritur. Hæc de

Deteſtatio eſt præcipuus actus Pœnitentiæ.

nomine; ſi verò quoad rem loquamur, certum eſt præcipuum actum huius virtutis eſſe deteſtationem, quia hæc eſt radix aliorum, & præſertim doloris. Et in hoc ſenſu intelligendus eſt Pater Suarez diſput. 3 ſect. 2. inquiens præcipuum Pœnitentiæ actum eſſe deteſtationem. Vbi duo aduerto: Primum eſt, dolorem poſſe eſſe non ſolùm in parte inferiori, ſed etiam in ipſâ animâ. Vnde & dæmones, qui ſunt purè ſpirituales, poſſunt habere verum dolorem; quî autem ille differat à deteſtatione, non eſt huius loci, &, vt paulò antè dixi, eſt communis quæſtio ad alias virtutes quæ habere poſſunt vtrumque actum. Secundò aduerto, poſſe etiam hîc verti in dubium, Vtrùm deteſtatio oriatur à dolore, an è contrario dolor à deteſtatione. Quæ difficultas etiam eſt communis alijs materijs.

Dolor oritur ex deteſtatione.

Nihilominùs vno verbo dico, Dolorem dicere aliquid plus quàm dicat deteſtatio; addit enim quamdam afflictionem animi, quam deteſtatio non requirit ex ſuo conceptu; vnde fit dolorem eo ipſo iam ſupponere deteſtationem: ideò enim doleo de malo admiſſo, quia illud odio habeo ſeu deteſtor; prior ergo eſt deteſtatio, ſequiturque deinde dolor in ſubiecto capaci; & ideò dixi deteſtationem eſſe præcipuum actum Pœnitentiæ.

SECTIO SECVNDA.

Quo pacto deteſtatio peccati præteriti ſit efficax.

5

Ratio dubitandi.

RATIO dubitandi deſumitur ex eo, quòd præteritio peccati non poſſit auferri, nec quidem diuinitus; ergo non poteſt Pœnitentia efficaciter peccatum deteſtari, quia hoc denotat, quòd velit omnino abſolutè efficere ne fuerit; ex aliâ verò parte ad Pœnitentiam nequaquam ſufficit ſimplex deteſtatio: hanc enim diſplicentiam ſimplicem in peccatis præteritis paſſim habere ſolent etiam illi, qui non cogitant ex illis

Concluſio.

reſurgere. Reſpondeo, Eam deteſtationem ſimpliciter & abſolutè non eſſe efficacem (vti manifeſtè conuincit ratio dubitandi pro priori parte facta) eſſe tamen ſecundùm quid efficacem (per quod reſpondetur rationi pro ſecundâ parte poſitæ) quatenus ita afficitur circa negationem præteritionis peccati, vt præcisè illam ideò non ponat, quia non poteſt; quo differt ab affectibus alijs ſimplicibus, quibus homo afficitur ita ad aliquod obiectum, vt tamen non velit facere quantum eſt ex ſe ad illud obtinendum: vnde iterùm oritur differentia alia, quòd cum hac deteſtatione non cohæret voluntas de nouo peccandi: cùm enim in hominis poteſtate ſit fugere peccatum craſtinum; eo ipſo durante illo actu illud fugiet; ſi autem ea deteſtatio eſſet pura ſimplex diſplicentia in peccato, poſſet rectè cohærere cum amore efficaci eiuſdem, vt paulò antè dixi eſſe in multis peccatoribus ſimplicem diſplicentiam circa ſua peccata.

P. Vaſquez cenſet implicare affectum efficacem circa obiectum impoſſibile.

Pater Vaſquez Tomo 1. in 1. 2. diſput. 42. cap. 3. & 4. cenſet non eſſe poſſibilem affectum efficacem circa obiectum impoſſibile: id quod veriſſimum eſt, ſi de affectu ſimpliciter efficaci loquatur, vt iam diximus, non tamen ſi de efficaci, quantum eſt ex ſe, modo à nobis proximè explicato, vt ſcilicet ita odio habeat quis illud obiectum, quod iam non poteſt deſtrui; vt ſi poſſibile eſſet, illud omnino deſtrueret vi huius ſolius affectus: hoc ſolo ſenſu deteſtatio de peccato præterito à nobis dicta eſt efficax.

Item conditionatum efficacem negatur.

Secundò docet non poſſe eſſe de facto affectum qui ſit conditionatus, & explicetur per verbum *vellem*, quia hoc inquit non eſt de facto velle, ſed quod poſitâ occaſione vellem. Hæc tamen doctrina (de quâ nos alibi fusè) fundata in voce illâ *vellem* grammaticaliter acceptâ, contraria eſt planè communi ferè omnium ſenſui. 6

Alius eſt affectus conditionatus in exiſtentiâ ſui, alius conditionatus quoad obiectum.

Pro quò fatemur libenter in rigore Grammatico *τὸ vellem* non ſignificare voluntatem de præſenti, ſed futuram ſub conditione; ſicut amarem non ſignificat me actu amare, ſed quod ſub tali conditione amarem; quando tamen communiter dicitur dari affectus conditionatos circa impoſſibile, non eſt ſermo de affectibus in exiſtentiâ, ſeu in ſeipſis conditionatis, id eſt, qui non exiſtant, ſed exiſterent: loquimur ergo de affectibus, qui cùm in ſe de præſenti verè & propriè exiſtant non minùs quàm efficaces, ſeu quàm abſoluti, ideòque explicentur propriè per verbum *volo*; ex parte tamen obiecti apponunt conditionem dependenter, à quâ obiectum volunt. Sicut quando dico, Promitto me cras auditurum Sacrum ſi frigus non fuerit; certè iſte actus de præſenti eſt abſolutè, licet apponat conditionem ex parte obiecti. Hoc ergo modo dicimus poſſe eſſe affectus conditionatos circa obiectum impoſſibile, qui abſolutè non ſunt efficaces, ſed eſſent eâ poſitâ conditione; ſunt tamen abſolutè complacentiæ, aut diſplicentiæ tales, quæ ſi de præſenti non inferunt ſuum obiectum, id eis non prouenit ex earum debilitate, ſed ex impoſſibilitate conditionis; ſicut eſt affectus, quo damnatus ad mortem vellet illam euadere: qui affectus haud dubiè exiſtit de præſenti, & ita eſt efficax, vt ipſo immutato, ſi poneretur poſſibilitas ex parte obiecti, efficaciter determinaret reum illum ad eam fugam ſimpliciter & abſolutè tentandam.

7 De hoc actu in ſe quidem abſoluto, ex parte verò obiecti conditionato, quem ſæpè ego explicui tum in Philoſophiâ, tum in Tomis Theologicis, fusè & benè agit hic Cardinalis Lugo diſput. 4. ſect. 2. oſtendens minùs benè illum à nonnullis vel vt chimæricum, vel vt otioſum, imò etiam vt malum moraliter reiici; & quidem illum non eſſe impoſſibilem, meo iudicio manifeſtè probatum eſt à me in actibus alijs, qui obiectum volunt quidem de præſenti, non tamen abſolutè,

Inſtantia à ſenſibus externis allata à P. Vaſquez refutatur.

ſed cum conditione; vt, *Dono tibi pallium, ſi hoc & illud, &c. feceris*: qui actus ſine dubio apponit conditionem ex parte obiecti; & eſt omnino diſtinctus ab eo quo dicerem, *Dono tibi abſolutè & de præſenti pallium.* Ex quo illud obiter noto contra Patrem Vaſquez, minùs benè eum ad impugnandas eas volitiones conditionatas adducere inſtantiam ex ſenſibus; qui non habent actus, *Viderem*, ſed *Video*, &c. ergo neque voluntas habere poteſt eos actus, *Vellem*, &c. ſed *Volo*; infero inquam, hanc inſtantiam minùs benè adduci: nam ſi quidquam probaret, ſanè etiam impugnaret eas volitiones, *Dabo, ſi veneris, ſi feceris.* Nam viſus non habet viſionem obiecti ſub conditione, *Video, ſi venerit*, aut, *Audio, ſi hoc vel illud euenerit*, &c. argumentum ergo ab his ad intellectum illum & voluntatem etiam eſt contra ipſum Vaſquez. Facilè autem ei reſpondetur, ſenſus non niſi à præſenti obiecto moueri, neque eſſe capaces earum reflexionum, *Si hoc aut illud euenerit*, &c. quarum ſunt capaces intellectus & voluntas; multò ergo minùs in ordine ad conditiones impoſſibiles valebit argumentum à ſenſibus ad voluntatem.

Explicatur ampliùs actus conditionatus efficax etiam circa obiecta impoſſibilia.

8 Secundò ex eâ meâ ratione infero, Si ſemel concedatur poſſibilis actus amans ſuum obiectum non abſolutè, ſed dependenter ab aliquâ conditione, poſſe & debere id admitti, etiamſi conditio illa ſit impoſſibilis; quia in ordine ad punctum, quòd ea conditio non ſit de præſenti, quando eſt actus, eadem ratio eſt de conditione poſſibili; ſi tamen illa hodie non exiſtat, quæ poteſt eſſe de conditione impoſſibili. Quòd verò aliqui dicunt, ſtultum eſſe conari ad hoc, vt peccatum non fuerit, cùm id ſit impoſſibile; hoc inquam non multum vrget: Primò, quia iam diximus, per eum actum voluntatem non conari abſolutè ad hoc, vt peccatum non fuerit, ſed ita diſplicere ſibi in eo peccato, ſeu ita illud nunc odio habere, vt ſi poſſet efficere ne fuiſſet, id re ipsâ præſtaret. Et ſanè cùm omnes omnino Auctores debeant admittere, poſſe eſſe odium & deteſtationem de re præteritâ (hoc enim habet omnis dolor de malo illato) non capio, quomodo inuenerint ſpecialem aliquam repugnantiam in hac efficacitate eius doloris ſeu deteſtationis quam nos ponimus: nullum enim in eâ maius myſterium eſt, quàm quòd ſit adeò vehemens dolor ille, adeò appretiatiua ea deteſtatio, vt ſi homo poſſet efficere, ne peccatum fuiſſet, id præſtaret; in hac autem magnâ appretiatione quæ quæſo inuenitur repugnantia? quæ indecentia? quæ ſtultitia? cùm peccatum ſummo odio haberi mereatur, & numquam nos tanto illud proſequemur, vt maius & maius non mereatur. Neque cogitandum eſt per eam deteſtationem hominem ſimul velle quòd peccatum fuerit, & eo poſito efficere ne fuerit: id enim eſſet quaſi directè velle coniungere duo contradictoria; & fortaſſe tam malus quàm bonus eſſet iſte actus; malus, quatenus vellet vt fuerit peccatum; bonus, quia vellet vt ſimul non fuerit actus; ergo is non eſt de quo nos loquimur, etiamſi alioquin phyſicè eſſet poſſibilis: alium elicit Pœnitentia, quo optat ipſam præteritionem phyſicam peccati non fuiſſe; non fuiſſe autem peccatum abſolutè eſt in ſe obiectum poſſibile, & fuiſſet honeſtum admiſsâ eâ conditione.

Obiectio: Soluitur.

Dices: Nunc quando id homo vult, non eſt iam poſſibile; ergo. Reſpondeo conceſſo antecedenti, negando tamen inferri inde vel impoſſibilitatem vel malitiam illius actus: non impoſſibilitatem, quia res ſimpliciter poſſibilis, eſto impoſſibilis per accidens; benè poteſt amari: non malitiam, quia res amata, vt dixi, bona eſt: non aliter quàm dum opto habere infinitas vires ad ſeruiendum Deo eumque amandum: nec per hoc volo deſtructionem Dei, vt Secundò alij obiiciunt volendo conditionem impoſſibilem, quâ poſitâ Deus deſineret eſſe; etenim illam ipſam conditionem impoſſibilem appeto ſub hac conditione, ſi ſine vllo Dei detrimento eſſe poſſet. Et hæc obiter circa efficaciam eius deteſtationis.

SECTIO TERTIA.

Quomodo ea deteſtatio procedat à Pœnitentiâ.

QVÆRIMVS, An Pœnitentia ſolùm imperet, an etiam eliciat eam deteſtationem. 9

Si Pœnitentia reſpiceret ſolam compenſationem, probabiliter non poſſet elicere deteſtationem vllius peccati, niſi ſolius impœnitentiæ.

Reſpondeo, Si loquamur in ſententiâ docente Pœnitentiam ſolùm reſpicere bonum relucens in compenſatione vt tali, probabile eſſe à Pœnitentiâ non poſſe elici deteſtationem niſi vnius tantùm ſpeciei peccati, ſcilicet impœnitentiæ ſeu voluntatis non ſatisfaciendi; quia talis voluntas directè opponitur ſatisfactioni à Pœnitentiâ amatæ; aliorum verò peccatorum non poſſe elicere deteſtationem, quia illa peccata nullo modo opponerentur compenſationi; quæ eſt vnicum obiectum Pœnitentiæ; imò neceſſariò præſupponerentur ad eam compenſationem.

Obiectio:

Dices contra hanc rationem: Etiam poſſum agere pœnitentiam de ipſo peccato impœnitentiæ, & poſſum velle pro illo ſatisfacere; & tamen ad hanc ſatisfactionem neceſſariò prærequiritur peccatum ipſum impœnitentiæ; ergo prærequiri peccata ad Pœnitentiam non impedit, quò minùs poſſint ab eâdem Pœnitentiâ immediatè odio haberi.

Soluitur Primò.

Reſpondeo Primò, A me non probatum alia peccata non poſſe odio haberi à Pœnitentiâ, eâ præcisè ratione quòd ad illam debent præſupponi. Nam ſuperiùs fusè oſtendi poſſe aliquam virtutem deteſtari illud obiectum, ſine cuius tamen exiſtentiâ ipſa virtus non poſſet duos actus elicere; vſus ſum ergo immediatè antè eâ ratione, quòd cetera peccata non opponuntur formaliter bono compenſationis, quod præcisè ſupponimus à Pœnitentiâ amari; huic autem bono opponitur per ſe (vt conſtat) voluntas non compenſandi ſeu peccatum impœnitentiæ, ideoque poteſt hoc ab illâ odio haberi.

Secundò.

Secundò reſpondeo, Peccatum non ſatisfaciendi non præſupponi ad omnes actus Pœnitentiæ, ſed ſolùm ad aliquos, ſcilicet ad illos, quibus pro tali peccato volo ſatisfacere: vnde licet ab his actibus amantibus pro ipſo compenſationem non poſſet odio haberi ea impœnitentia, poterit ab aliis, ad quos non præſupponitur; alia autem peccata neceſſariò præcedunt omnem actum Pœnitentiæ in hac ſententiâ; quia niſi ſit peccatum, pro quo quis ſatisfaciat, non poteſt vllos actus Pœnitentiæ exercere: vnde nullus eſt actus in Pœnitentiâ qui præcedat hæc

peccata,

peccata, & qui poſſit illa odio habere. Dixi, *Elicitiuè ab eâ virtute non poſſe oriri odium peccatorum*, quia imperatiuè optimè poteſt; videns enim Pœnitentia dolorem ſeu odium de peccato ab alterâ virtute elicitum eſſe vtile ad ſatisfaciendum Deo, poteſt ex affectu eius ſatisfactionia imperare alij virtuti, vt tale odium eliciat. Imò ex hoc capite etiam elicitiuè poſſe oriri à Pœnitentiâ voluntatem non peccandi de cetero cenſent nonnulli Recentiores; quia ipſum non peccare de cetero eſt medium vtile ad ſatisfaciendum Deo; ergo immediatè poteſt à virtute Pœnitentiæ prodire actus, quo dicat, *Volo amplius non peccare, vt Deo ſatisfaciam.*

Replica: An carentia præciſa peccati ſit ſatisfactoria.

10 Dices; Carentia præciſa peccati non eſt ſatisfactoria, quia neque eſt meritoria, neque bona: aliud enim eſt non peccare, aliud benè operari: licet enim non peccando non diſpliceamus Deo, non tamen ideò poſitiuè placemus; ergo neque per eam carentiam peccati illum placabimus; quia ad placandam eum requiritur poſitiua bonitas. Confirmatur à ſimili: Nemo enim dicet eſſe proportionatam ſatisfactionem pro iniuriâ contra Regem commiſsâ, eum ampliùs non afficere nouâ iniuriâ; ergo ratio ſatisfactionia, ſi quæ eſt in non peccando, non eſt in ipsâ carentiâ peccati, ſed in voluntate poſitiuâ, quâ talis carentia amatur, & non vtcumque, ſed ex bono fine; quia in ipſo actu ſibi complacet Deus; & dum illi offero hunc actum, offero aliquid quo placetur; ergo immediatè ex affectu compenſationis non poteſt amari illa carentia peccari, ſed actus terminatus ad carentiam; ergo non poteſt elici à Pœnitentiâ voluntas non peccandi, ſed ſolùm imperari.

Diſparitas inter actus externos & carentiam peccati.

Si fortè obiicias, Nos ſuperiùs admiſiſſe, poſſe à Pœnitentiâ ex affectu compenſationis immediatè amari ieiunium, orationem & alia opera externa; quæ tamen non ſunt ſatisfactoria, niſi prout denominantur à voluntaris actu libero; ergo etiam immediatè amari poterit carentia peccati à Pœnitentiâ, licet non conſtituatur formaliter in ratione ſatisfactoriæ niſi ab actu libero imperante: ſi inquam ita obiicias, reſpondebitur negando conſequentiam, quia ieiunium & aliæ actiones (de quibus ſuprà) ſunt in ſe poſitiuè bonæ & vtiles ad ſatisfactionem ratione propriæ bonitatis; at carentia peccati non eſt poſitiuè bona, ſed eſt carentia malitiæ, & quaſi opus indifferens; quod quia per ſe non eſt vtile ad ſatisfaciendum, non eſt amabile immediatè ex hoc fine.

An carentia pura peccati ſit bona obiectiuè.

11 Quòd ſi iterùm dicas; Ipſa carentia peccati vt talis eſt obiectiuè bona; ideò enim velle non peccare propter bonitatem in hac repertam eſt actus bonus; quia ipſa carentia peccati habet bonitatem non ſecùs ac ieiunium & aliæ actiones externæ. Negabitur antecedens; nam iuxta dicta non peccare vt ſic formaliter, præciſè eſt carentia actus mali, quæ longè differt ab actu poſitiuè bono; vnde non peccare per puram omiſſionem etiam liberam non placet Deo poſitiuè, ideoque nihil meretur homo per eam. Ad argumentum ergo videtur dicendum, Non poſſe amari carentiam peccati vt talis eſt formaliter propter bonitatem in ipsâ repertam, quia nullam habet bonitatem; poſſe tamen amari ex amore virtutis, cui peccatum opponitur, vel ex amore Dei, cui malum eſt peccatum. Et licet non offendere Deum vt ſic non ſit poſitiuè bonum; velle tamen illum non offendere ex amore ipſius Dei bonum eſt poſitiuè & placens ipſi Deo: vnde confirmatur quod diximus, ſcilicet ipſum non offendere, non poſſe immediatè amari ex affectu Pœnitentiæ, quia non apprehenditur vt poſitiuè placans Deum; poteſt autem amari ipſe actus nolendi peccare propter Deum, aut propter alium bonum finem: quo ſenſu licet actus indifferens, ſeu obiectum indifferens, immediatè non poſſit amari, poteſt tamen amari actus, quo illud obiectum indifferens propter bonum aliquem finem eligitur: quia tunc electio illius obiecti indifferentis eſt bona à fine, licet obiectum habens ſe per modum medij in ſe ſit indifferens.

Reſpondetur Primò:

In ieiunio videtur adhuc aliqua eſſe difficultas, quia etiam conſiſtit in negatione comeſtionis; ſicut peccati carentia conſiſtit in negatione mali moralis. Nihilominùs tamen ieiunium quâ parte eſt meritorium, videtur conſiderari non vt pura negatio comeſtionis, ſed vt eſt actio mortificatiua & cauſatiua doloris in homine; quâ parte & illum priuat delectatione cibi, ad quam homo inclinatur, & inde etiam oritur dolor aliquis phyſicus. Nihilominùs adhuc tenenda eſt ſuprà poſita concluſio, & dicendum, etiam ipſam peccati carentiam vt Deo placentem poſſe amari per Pœnitentiam.

Reſpondetur Secundò, & abſolutè.

Pro quo aduerte dupliciter poſſe eam carentiam accipi; Primò, vt dicit puram negationem non peccandi; quomodo dum dormio, dum diſtractus ſum, non pecco; vt ſic autem fateor eam non eſſe aliquid bonum moraliter, ſed puram negationem mali moralis; & vt ſic non eſſe idem, *Non diſplicere Deo ac illi placere.* Hanc ergo negationem ſic acceptam peccati dico non eſſe materiam aptam ad ſatisfaciendum Deo: & hoc probatur hucuſque dictis contra opinionem Recentiorum. Secundo ergo modo poteſt accipi ea carentia quaſi poſitiuè, v. g. quando quis aduertit ſe poſſe liberè peccare, & tamen voluntariè ſe continet, & priuat delectatione in illâ actione repertâ, ad quam inclinabatur: hæc priuatio peccati cum his circumſtantijs non ſolùm eſt negatio mali moralis, ſed aliquid ſimpliciter honeſtum & potens terminare honeſtum actum virtutis; imò nos ſuperiùs paſſim diximus, bonum relucens in carentiâ peccati vt tali eſſe obiectum Pœnitentiæ; & pro hoc facit locus Eccli. 31. *Beatus vir qui poſt aurum non abijt, &c. qui potuit transgredi, & non eſt transgreſſus, facere mala, & non fecit.* Vbi omnia explicantur per carentiam peccati, priuatiuam tamen: *Poſt aurum non abijt*: ac ſi diceret: Cùm ante ſe videret aurum ſuâ pulchritudine & ob hominum ſummam de illo æſtimationem alliciens ad ſui amorem, adhuc glorioſè ab illo abſtinuit. Quo ſenſu etiam in humanis, ſi incitatus aliquis magno propoſito præmio vt Regem vel occidat, vel infamet, liberè tamen ille id omittit, certum eſt non ſolùm non facturum Regi offenſam, eo modo, quo ille qui de eo Rege nihil penitus audiuit, non facit eidem Regi vllam iniuriam; ſed poſitiuè illi valdè placiturum, & quidem iure merito; ergo ſimiliter ſi quis ad peccandum vehementer tentatus liberè non peccet propter

12 *Duplex eſt carentia peccati, negatiua,*

Priuatiuâ.

Carentia peccati priuatiua eſt honeſta.

bonitatem repertam in hoc, quod eſt non offendere Deum, ſine dubio Deo placebit per talem omiſſionem peccati; ergo hæc omiſſio poterit immediatè amari animo ſatisfaciendi Deo. Et in hoc ſenſu acquieſco doctrinæ Recentiorum ſuprà poſitæ.

13 *Obiectio: Soluitur Primò, Secundò.* Dices adhuc: Talis omiſſio non eſt meritoria, ergo nec ſatisfactoria; quia eadem videtur eſſe de vtroque ratio. Reſpondeo Primò, A multis dici meritoriam: de quo alibi. Reſpondeo Secundò; Etiamſi non ſit formaliter meritoria, nec ſatisfactoria, quia ad hoc fortè requiritur actus poſitiuus, tamen in ſe eſſe Deo placentem moraliter; ex affectu autem compenſationis poſſum immediatè amare omnia illa quæ intelligo Deo placere, ergo & iſtam omiſſionem: per ipſum autem actum, quo illam ego amo, eam conſtituo proximè & formaliter ſatisfactoriam; ergo aptitudo ad ſatisfaciendum ſufficit vt ametur propter hunc finem, ſicut ſuprà dixi de actionibus externis bonis.

Vrgetur obiectio: Vrgebis rurſus: Actus indifferens vt talis habet negationem mali moralis ſeu peccati; & tamen vt talis nec placet Deo, nec eſt ſatisfactorius; ergo ſimiliter nec priuatio peccati. Reſponderet aliquis, actum indifferentem etiam includere negationem boni, ideoque non placere *Soluitur.* Deo. Sed contrà, quia indifferens actus ſolùm habet priuationem boni poſitiui, non verò boni reperti in hoc, quod eſt non peccare; ergo ex hoc capite bonus erit. Meliùs ergo reſpondetur, actum indifferentem, eſto non ſit peccatum, non tamen habere ſibi annexam omiſſionem ſimpliciter peccati; vnde quaſi negatiuè non eſt malus, non verò priuatiuè: id quod ſuprà diximus requiri, vt carentia peccati ſit bona: quòd ſi aliquis actus indifferens eligeretur à voluntate vt impeditiuus peccati, iam tunc non indifferens, ſed bonus eſſet.

Quid in noſtrâ ſententiâ dicendum. Hæc dicta ſint caſu quo virtus Pœnitentiæ ſolùm reſpiceret bonum compenſationis; nam in noſtrâ ſententiâ, docente eam extendi etiam ad bonum repertum tam in compenſatione quàm in præcautione peccati mortalis; (eas enim duas honeſtates ſibi eſſe æquiualentes ſuprà oſtendimus;) in hac ergo noſtrâ ſententiâ dicendum eſt poſſe elicitiuè odium peccati ab illâ prodire, non ſolùm ex animo compenſandi Deo, iuxta immediatè dicta, ſed etiam ex animo ne offendatur Deus, ſeu ne lædatur pax cum Deo; quia in noſtrâ ſententiâ obiectum Pœnitentiæ eſt bonum relucens in carentiâ peccati; ſiue hæc proueniat ex deſtructione antiqui iam commiſſi, ſiue ex impeditione noui.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm Pœnitentia habeat aliquem actum exteriorem.

14 HAc diſputatione ſolùm explicuimus actus interiores Pœnitentiæ, id eſt, qui immediatè ab ipsâ eliciuntur; iam oportet declarare, an & quos habeat etiam exteriores: quod breuiſſimè expediemus, quia res eſt facilis. *Duobus modis dicitur aliquis actus exterior reſpectu virtutis.* Duobus modis poteſt dici aliquis actus exterior reſpectu virtutis; vno modo, qui ab illâ non fiunt, ſiue ſint in eâdem voluntate interiori, ſiue etiam in intellectu; & hoc ſenſu omnes actus aliarum virtutum, quos imperari poſſe à Pœnitentiâ diximus tanquam vtiles ad ſatisfaciendum Deo, poſſunt dici exteriores reſpectu illius; quo ſenſu nos iam non agimus, quia de illis ſatis ſuprà. Secundo modo poteſt dici aliquis actus exterior propriè & in rigore, quatenus eſt actus exterioris potentiæ; qui propriè dicuntur exteriores; vti elargitio eleëmoſynæ eſt actus exterior miſericordiæ; & ceſſatio à ſuperfluo cibo eſt exterior actus temperantiæ; & reſtitutio pallij eſt actus exterior iuſtitiæ, &c. hoc ſenſu quærimus, Vtrùm Pœnitentia habeat aliquem actum. Quæ difficultas duplex eſſe poteſt; Prima, Vtrùm habeat aliquem actum exteriorem proprium, qui non ſpectet ad aliam virtutem. Alter ſenſus, Vtrùm ſaltem habeat communem cum ceteris.

Circa primum punctum dico, Pœnitentiam nullum habere; nam per ſe loquendo eſt virtus quæ conſummatur interiùs: præcisè enim eſt dolor de præterito peccato, & propoſitum non peccandi in futurum. *Pœnitentia nullum habet actum exteriorem proprium non communem alijs virtutibus.*

Dices: Hoc propoſitum neceſſariò habet pro actu exteriori carentiam peccati. Reſpondeo, Ita eſſe, inde tamen nihil contra nos; quia illa carentia non eſt propria Pœnitentia, ſed primariò ſpectat ad eas virtutes, contra quas immediatè ſunt illæ actiones, ad temperantiam, iuſtitiam, quæ furtum, ebrietatem, &c. prohibent; & in tantum Pœnitentiæ eas fugere proponit, in quantum opponuntur eis virtutibus. Hinc autem reſpondetur ad ſecundum ſenſum quæſtionis. 15 *Obiectio: ſoluitur.* Dicimus ergo, Si Pœnitentia conſideretur quatenus etiam præcauet peccata, habere pro actibus externis omnium peccatorum fugam tam exteriorum quàm interiorum; ex quo capite complectitur obiecta omnium aliarum virtutum obligantium ſub peccato: ſi verò conſideretur quatenus eſt compenſatio pro peccato, tunc dicimus, In rigore non habere vllum actum exteriorem propriè ad ſe ſpectantem quaſi per modum finis; quia ſatisfactio præcisè conſiſtit in actibus voluntatis, maximè autem in actu charitatis quem imperat, vtpote maximè proportionatum ad eam remiſſionem: *Pœnitentia habet pro obiecto omnem fugam exteriorem peccati.* habet etiam omnia exteriora opera quæ Deo ſunt grata, vt actus orationis, religionis, miſericordiæ, maximè verò ea quæ ſunt dolorifera; quia ſunt magis proportionata ad ſatisfaciendum etiam pro pœnâ, vti ieiunia, diſciplinæ, ciliciorum geſtationes, & ſimilia: & licet hæretici eas actiones dicant à Pœnitentiâ non debere imperari, quia ſola Fides cauſſat peccati remiſſionem, non ideò quidquam curandi ſunt; quia Scriptura paſſim commendat eas mortificationes in pœnitentibus. Error autem de ſolâ Fide iuſtificante eſt communis ad alias materias, ideoque alibi reiectus. *Item bona opera exteriora.*

16 *Oſtenditur afflictiones corporis eſſe bonas.* Quòd verò obiici vlteriùs poſſet, Contra rationem eſſe affligere corpus proprium, etiam reiicitur facilè ex immediatè dictis. Nam Scriptura & ieiunia & alias afflictiones laudat; ergo ſentit illas eſſe bonas ac nullo modo contrarias rationi: quomodo autem ſint honeſtæ vidimus Tomo 5. agentes de Temperantiâ; breuiſſimè dico Primò eſſe vtiles, quatenus corpus magis diſponunt ad virtutes, & ad ſeruanda præcepta, maximè caſtitatem: Secundò habent vim ad mouendum Deum vt concedat quæ ab eo petuntur: Tertiò

(vt

(vt immediatè dixi) ſunt ſatisfactoriæ maximè pro pœnâ debitâ ex peccatis ; poſſunt ergo immediatè oriri à Pœnitentiâ etiam ſine interuentu aliarum virtutum. In quo ceteræ etiam virtutes ferè conueniunt cum Pœnitentiâ ; nam & caſtitas poteſt eos omnes actus exteriores ordinare ad obtinendam honeſtatem caſtitatis ; & religio poteſt illos imperare per modum cultus Dei, & obedientia, charitas, &c. quia poſſunt eſſe vtiles ad fines diuerſarum virtutum. Hoc autem ſenſu pertinent hi actus magis ad obiectum materiale proſecutionis Pœnitentiæ quàm ad rationem actuum elicitorum : de quo puncto nunc diſputamus.

DISPVTATIO SEXTA.

An ad iuſtificationem obtinendam extra Sacramentum ſufficiat aliquis actus, qui non ſit Charitatis.

1 NON diſputo de actibus intra Sacramentum ſufficientibus; de his enim inferiùs agetur, dum de Sacramento Pœnitentiæ; neque item in hac diſputatione tracto, Vtrùm actus charitatis ſit ſufficiens, & qualis ille debeat eſſe ; nam de hoc puncto ſequentibus diſputationibus agetur : ſolùm ergo nunc quæro, Vtrùm actus aliquis inferior charitate, ſiue ille ſit per modum doloris de ipſo peccato, ſiue per modum proſecutionis honeſtatis moralis, ſufficiat ſolus ad gratiam iuſtificantem & mortalis remiſſionem obtinendam.

SECTIO PRIMA.

Quædam ſupponuntur.

Auctoritate hic magis quàm rationibus agendum.

PRIMVM eſt, totam hanc neceſſitatem horum potiùs actuum quàm illorum non eſſe deſumendam ex ipſis naturis rerum, ſed ex determinatione diuinâ. Potuit enim Deus pro ſuo libitu hos aut illos actus à nobis petere iam extra Sacramentum quàm etiam intra illud, vt condonaret peccatum. Vnde tota hæc difficultas auctoritate decidenda eſt ; licet poſſint aliquæ congruentiæ poſteà adhiberi ad oſtendendum, cur Deus hos potiùs quàm illos re ipsâ deſignauerit.

2 Secundò ſuppono quod dixi ſuprà, peccatum poſſe odio haberi ob diuerſas rationes ; vel quia eſt malum Deo , vel quia contra obedientiam, vel quia contra cultum illi debitum , vel quia priuat gloriâ , &c. Circa quæ rurſus obſerua, duplicitet poſſe per aliquem actum odio haberi peccatum , quia eſt contra amicitiam Dei , aut contra ius ipſius ; Primò ita, vt actus ille habeat pro motiuo Deum ipſum , cui contrarium eſt illud peccatum, & ex complacentiâ in Deo odio habeatur peccatum: vt ſic autem actus ille pertinebit ad virtutem Charitatis , ſiue dicendus ſit amor virtutis Charitatis, ſiue odium ab eâ elicitum ; quæ eſt diſſenſio de nomine. Vbi obiter moueri poteſt quæſtio aliqua , An ſcilicet deteſtatio illa includat formaliter amorem Dei , an ſolùm implicitè & virtualiter. Pater Suarez hîc diſput. 4. ſect. 2. negat vniuerſaliter loquendo eum amorem requiri , eſto per ſe loquendo neceſſarius ſit. Dum verò negat amorem, non agit præcisè de amore diſtincto realiter à deteſtatione, ſed de amore quatenus abſtrahit à diſtincto & identificato realiter cum deteſtatione. Quòd amor per ſe requiratur , probat ex variis locis Scripturæ; in quibus dicitur ſine amore non obtineri Dei amicitiam. Priorem verò partem probat, quia per illam ſatisfit omnibus teſtimoniis probantibus neceſſitatem amoris; & eſt id valdè conforme ſuauitati diuinæ Prouidentiæ & humanæ conditioni ; quia reuerà non poteſt homo ſine magnâ difficultate ad plura ſimul aduertere, & circa illa operari, maximè in re tam graui & arduâ.

Peccatum vt eſt contra Deum poteſt dupliciter odio haberi.

An amor requiratur ad contritionem. Senſus Patris Suarez.

3 Ego , vt verum fatear, non capio , quomodo cohæreant duæ hæ partes doctrinæ inter ſe. Ratio dubitandi eſt, quia ſi deteſtatio, quæ non ſit formalis amor , imò neque vllum habeat ſibi adiunctum amorem, ſufficit ad hominem iuſtificandum; quomodo ergo dicit, per ſe loquendo requiri amorem , quandoquidem facillimè, frequentiſſimè, & per ſe loquendo haberi poſſit ea deteſtatio ſola ? & verò (vt ipſe Suarez ait) contrarium eſt valdè difficile, & contra fragilitatem humanæ naturæ , ſi ea deteſtatio per ſe haberet annexum amorem, & ſolùm in aliquo caſu extraordinario reperiri poſſit ſine illo , locum haberet ea doctrina. At ſi amor non requiritur , & deteſtatio facilius habetur ſola quàm cum amore, profectò non poteſt dici per ſe requiri amorem, ſed potiùs oppoſitum , id eſt non requiri; ac proinde nec duæ illæ partes inter ſe cohærebunt; nec Suarez ſatisfacit oppoſitis argumentis vtriuſque ſententiæ, ſed dum vult vtrumque conciliare , vtriuſque incurrit obiectiones.

Reiicitur Primò,

Quidquid verò de hoc ſit, Secundò circa hoc punctum iudico, non ſufficienter ab hoc Auctore explicari quæſtionem. Nam illud ipſum motiuum , quòd ſcilicet peccatum ſit offenſa Dei, poteſt dupliciter odio haberi , vel quia offenſa ſummi boni eſt contra naturam rationalem, ſeu mala in ſe moraliter, & eum qui Deum offendit afficit malè moraliter ; poteſt item conſiderari prout eſt malum ipſius Dei. Si primo modo odio habeatur , iam non pertinebit ad charitatem; ac proinde non iuſtificabit extra Sacramentum. Si verò ſecundò modo conſideretur, videtur neceſſariò debere per eum actum amari Deum formaliter, quia deteſtari malum alicuius quà eſt malum eius , eſt amare eum formaliter non minùs , quàm optare illi bonum quà bonum illius eſt; quia ſicut dum opto illi bonum, ideò illum amo, quia ei volo bonum ; ita dum malum eiuſdem odio habeo , amo illum : velle enim ab eo auferre malum non minus bonum eius eſt , quàm ei velle poſitiuum bonum ; imò frequenter plus id eſt, quia frequenter optabilior eſt carentia mali alicuius grauis, quàm bonum aliquod poſitiuum : & id ſpecialiter in peccato contingit , quia plus Deo diſplicet vnum mortale , quàm placeant è contrario multa bona 4

Secundò.

opera poſitiua hominis iuſti, imò quàm omnium iuſtorum, ſi ſint puræ creaturæ, ſimul ſumptorum. Adde, cùm Deus ſit formale obiectum eius actus, neceſſarium eſſe vt attingatur per illum; ac proinde neceſſum eſt illum tunc amari: ex qno capite ſæpè alibi dixi, per omnem actum, quo alicui amo bonum, aut odio habeo è contrario eius malum, amari etiam ipſum ſubiectum. Quæ eſt doctrina valdè communis in Scholis, per quam longè faciliùs explicatur, quo pacto tales actus ſpectent ad Charitatem. Nam ſi reuerà Deus ipſe non amatur, cùm obiectum illud amatum poſſit amari, aut odio haberi ob alia motiua, nemo dicere poterit, quando pertineat ad hanc virtutem, quando ad illam. Vnde tandem concludo, eam deteſtationem debere eſſe formaliter amorem & odium; odium peccati, amorem verò Dei. Neque hìc aliquid dicitur contra ſuauem Dei Prouidentiam, aut contra conditionem naturæ humanæ, quin potiùs valdè illi conforme; quandoquidem ex naturâ ſuâ non aliter poteſt homo odio habere malum alicuius vt tale, quàm ſimul amando illam perſonam, ſeu ſimul attingendo obiectum formale illius odij eodem in-

Deteſtatio peccati vt ſpectat ad charitatem debet eſſe formaliter amor Dei.

5 diuiſibili actu. Neque propterea opponor his quæ ſuprà dixi, poſſe ſcilicet aliquando odium negationis alicuius reperiri, quod non ſit amor vllius obiecti; vt ſi carentiam Dei in ſe odio habeam, quatenus illa mihi proponitur vt in ſe mala; ſicuti è contrario Deus proponitur mihi vt in ſe bonus; hæc inquam doctrina non eſt his contraria, quia in præſenti non agimus de tali odio, ſed de eo quo fugimus alia mala Dei.

Alter modus, quo poteſt peccatum vt eſt offenſa Dei odio haberi:

Secundo modò poteſt odio haberi peccatum quatenus eſt Dei offenſa; non quia ipſe Deus ametur per illum actum, aut quia placeat mihi eius bonitas; ſed quia offenſa illa in ſe eſt mala moraliter; ſicut ſuprà diximus poſſe amari reſtitutionem pallij Petro aut ſatisfactionem Deo, quatenus illa ipſa reſtitutio aut ſatisfactio eſt in ſe moraliter bona bonitate diſtinctâ ab eâ quam habet Deus vel Petrus; etiamſi illa eadem bonitas ſit reſpectiua ad Petrum & ad Deum, hoc eſt, ſit bona etiam illis; ſicut creatura eſt bona in ſe & bonitate diſtinctâ à Deo, licet illum reſpiciat. Dico ergo, Si hoc ſecundo modo odio habeatur peccatum, non pertinebit illud odium ad charitatem; quia pro obiecto formali non habebit Deum ipſum, ſed vel bonum repertum in carentiâ offenſæ, vel in cultu aut obedientiâ Dei iuxta motiuum illius odij.

Non pertinet ad charitatem.

Quâ doctrinâ ſuppoſitâ, duæ rurſus hìc moueri quæſtiones poſſunt: Prima de nomine; Secunda de re: illa erit, quod ex his odijs peccati dici queat contritio perfecta, an ſolum illud, quod habet pro motiuo Deum, an etiam aliquid aliud ex enumeratis; & quod illud ſit. Contritio metaphoricè à verbo contero ſignificat actionem, quâ rem aliquam ſolidam in minutiſſimas partes

Quis ex illis duobus modis ſit contritio.

Quid ſignificet vò contritio.

6 aut etiam in pulueres redigimus. Contritio enim cor priùs per peccatum quaſi induratum, deinde per Pœnitentiam diſſoluit, iuxta illud Ioëlis 2. *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra:* eſt enim phraſis ordinaria magnum aliquem animi dolorem per diuiſionem cordis explicare; poteſtque hic loquendi modus fundari in his quæ in materiâ de paſſionibus tradi ſolent communiter, eſſe ſcilicet proprium effectum triſtitiæ annexæ dolori, cor ipſum comprimere & quaſi contundere; vti è contrario dicitur dilatari per lætitiam. Meritò ergo dolor de peccatis, cui triſtitia annexa eſt, dicitur contritio, & cor eo dolore tactum dicitur contritum, iuxta illud Pſalmi 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.* Ad eam ergo quæſtionem de nomine dicimus, ſi iuxta hanc ſolam acceptionem vocis loquendum eſſet, omnem omnino grauem dolorem de peccatis, quodcumque ſit illius motiuum, poſſe dici contritionem perfectam; & verò fortaſſe quia dolor ex horrore pœnarum, quas vehementiùs ſolemus apprehendere quàm motiua alia, vehementiorem etiam triſtitiam & afflictionem ſolet excitare, potiori iure dici deberet contritio in ſenſu præſenti, quàm ille qui ex amore Dei oritur. Nihilominùs tamen dolor ex eo timore ſolùm dicitur ab omnibus attritio: quæ vox ferè ſignificat idem quòd contritio, ſi ad rigorem Latinum attendamus; Theologicè autem eſt quid minùs perfectum. De eo ergo dolore non eſt quæſtio hæc, quam dixi de voce, quia illum nemo vocat contritionem perfectam; eſt tamen, Vtrùm ſaltem ille dolor, qui ex alijs motiuis aliquantulùm generoſioribus, vt ex religione, ex obedientiâ, ex offenſâ Dei, quatenus eſt contra rationem naturalem, deſumitur, poſſit vocari contritio; an verò præciſè ille qui eſt ex motiuo charitatis.

Secunda quæſtio, & maximè de re, eſt, An 7
ad iuſtificandum extra Confeſſionis Sacramentum ſolùm ſufficiat hic dolor ex Charitate, an alius ex motiuo alio; & quod illud ſit. De priori quæſtione, vtpote de ſolâ voce, non eſſet multum curandum, niſi poſſet inde aliquid circa ſecundam de re inferri. Cùm enim omnis contritio ſoleat dici ſufficiens ad iuſtificandum extra Sacramentum, conſequenter, ſi dolor ex alio motiuo dicatur contritio, poſſet fortè inde deduci; ergo ille dolor ſufficiet ad iuſtificandum: quæ quæſtio eſſet valdè de re, vt dixi; ob hanc ergo connexionem primæ cum ſecundâ quæſtione poteſt illa iudicari alicuius momenti, de cetero nullius eſſet: vtramque ſimul diſcutiemus; vel (vt magis ad rem loquar) ex ſecundâ de re concludemus quid ſentiendum in primâ. Agunt de illâ Auctores ex propoſito, & fusè Pater Vaſquez hìc quæſt. 85. a. 2. Lugo diſput. 5. ſect. 1. Suarez diſput. 4. ſect. 2. & alij paſſim. Hoc poſito ſit

SECTIO SECVNDA.

An ſit probabilis ſententia docens motiuum inferius charitate ſufficere ad iuſtificationem.

PATER Suarez eâ ſect. 2. agens de motiuo 8
iuſtitiæ docet ſe aliquando ſenſiſſe illud eſſe ſufficiens ad veram contritionem quæ iuſtificet extra Sacramentum: quam opinionem Cardinalis Lugo tribuit Soto & alijs, quos ibi non nominat. Quod de motiuo iuſtitiæ dictum eſt, poteſt intelligi de motiuo obedientiæ, religionis & pœnitentiæ. Hanc ſententiam P. Vaſquez dicit

Senſus Auctorum & Sanctorum, Patrum.

Lugo ſentit eſſe probabilem.

dicit eſſe erroneam ; Lugo verò fusè conatur oſtendere, eam eſſe probabilem : multi enim ex recentioribus & antiquioribus Theologis eam tenent, eſtque ſatis conformis antiquorum Patrum modo loquendi ; ſolùm enim illi putant contritionem eſſe dolorem ob offenſam Dei: offenſa autem Dei vt offeoſa non pertinet ad ſolam Charitatem, ſed etiam ad Pœnitentiam. Ego puto hanc confirmationem ex eo modo loquendi antiquiorum eſſe valdè infirmam ad hoc intentum; nam ſenſus communis eius propoſitionis, *Deteſtor offenſam Dei quà talem*, eſt, quòd obiectum formale deteſtationis ſit Deus ſummè dilectus: recipere quidem abſolutè poteſt (iuxta dicta ſectione præcedenti) ſenſum alium, quòd ſcilicet offenſa Dei vt talis vſurpetur, quatenus eſt naturæ rationali contraria ; hic tamen ſenſus eſt magis abſtruſus, & minùs communis ; vnde quando non explicatur, ſemper propoſitio eſt intelligenda in priori; eò ergo quòd antiquiores Theologi & aliqui Patres ita locuti fuerint, nihil omnino ſequitur ad rem noſtram.

Reiicitur Primò,

9 *Secundò.* Secundò, vt oſtendat probabilitatem eius ſententiæ, adducit varia Scripturæ loca, in quibus nihil dicitur de amore Charitatis, ſed ſolùm exigitur Pœnitentia, per quam homo à ſe abiiciat omnes iniquitates & peccata ; vti Ezechielis 18. ferè per totum : id quod docere etiam videtur Chryſoſtomus Homiliâ 6. in Geneſim & alij Patres. Ego tamen (vt verum fatear) non capio, quomodo hæc loca inducantur ad dandam probabilitatem ei ſententiæ ; cùm enim hic Auctor iure merito doceat, non eſſe probabile Pœnitentiam ex motiuo pœnarum inferni, aut è contrario ex amore beatitudinis iuſtificare extra Sacramentum ; & his locis citatis non magis excludatur in eâ Pœnitentiâ (de quâ loquitur Ezechiel) motiuum hoc pœnarum quàm alterum obedientiæ, iuſtitiæ, &c. inſuper generaliſſimum motiuum ſit in hoc ordine rerum hoc ex pœnis & præmio deſumptum; non video inquam, quomodo ex eis locis poſſit illa ſententia firmari potiùs quàm altera de motiuo pœnarum & beatitudinis, quam ipſe meritò iudicat improbabilem, vt dixi.

Lugo conatur oſtendere, quomodo ad iuſtificationem poſſit ſufficere motiuum Religionis, & non Spei:

Obiicit ſibi ex nonnullis Auctoribus, nobilius eſſe motiuum Spei quàm Religionis, ergo magis illud ſufficiet quàm hoc. Reſpondet, perfectiùs hominem ad Deum conuerti per actum Religionis quàm per actus Spei ; quidquid interim ſit de materiali perfectione maiori Spei : etenim Spes eſt amor concupiſcentiæ, qui non tam benè hominem conuertit quàm odium peccati ex virtute Religionis. Ex hac doctrinâ poſſet fortè etiam reſponderi ad obiectionem ex dolore ob timorem pœnarum ; qui etiam eſt actus concupiſcentiæ. Hæc tamen ſolutio duplici ex capite clarè reiicitur: Primò, quia tota ea inæqualitas eſt per accidens ad loca Scripturæ allata ; in quibus non aliud requiritur, quàm vt homo à ſe abiiciat omnes iniquitates; hoc autem (quidquid ſit de eâ maiori conuerſione) perfectè fit per motiuum Spei, & per timorem pœnarum ; ergo adhuc ea loca vel nimiùm vel nihil probabunt.

Reiicitur Primò,

10 *Secundò.* Secundò ea ſolutio non ſatisfacit ; quia in eâ minùs benè dicitur odium peccati ex virtute religionis, obedientiæ, iuſtitiæ, non eſſe amorem concupiſcentiæ: non enim minùs id habet quàm ſpes & timor pœnarum. Etenim dum amo obedientiam, iuſtitiam, religionem, &c. eam bonitatem amo mihi, quia honeſta eſt mihi ; ego enim tunc ſum obiectum, cui illa honeſtas procuratur; quia ſcilicet mihi eſt honeſtum, mihi eſt honum reddere Deo reuerentiam & cultum, reddere Petro quæ illius ſunt, &c. vti amo mihi viſionem beatam, quia mihi eſt honeſtiſſima ; ergo omnes illi actus ſunt concupiſcentiæ reſpectu perſonæ amatæ. Id quod etiam fatetur hic Auctor, ſiue dicat tunc non amari in me vllam bonitatem, ſed ſolam meam entitatem; ſiue dicat etiam amari bonitatem : de quo nos alibi : hoc enim ad præſentem quæſtionem de amore concupiſcentiæ eſt per accidens omnino, quia etiam repetitur in ipſo amore ſpei, & in odio pœnarum ex timore inferni ; ergo nulla eſt diſparitas quoad punctum concupiſcentiæ. Aliunde autem iuxta dicta nobilius eſt motiuum Spei, quia viſio beata multò magis eſt mihi honeſta quàm Religionis actus ; & quâ parte intrat Deus in obiectum illius infinitè eſt nobilior; ergo ſi non ſufficit ad iuſtificationem extra Sacramentum Spes, multò minus ſufficiet motiuum Religionis.

11 *Replica:* Dices: Per Religionem ita homo amat cultum Dei, vt ſi neceſſaria eſſet hominis ipſius annihilatio ad eum cultum, illam vellet; hoc autem non habet actus Spei ; ergo meliùs per illum actum homo exit ex ſe, & conuertitur ad Deum, quàm per actum Spei. Quam doctrinam extendit etiam hic Auctor ad motiuum obedientiæ & pœnitentiæ. Sed contrà, quia gratis & ſine vllo fundamento illa vis tribuitur Religioni præ virtute Spei. Etenim Religio non amat cultum niſi præcisè vt honeſtum, & quidem non per modum ſubſtantiæ, ſed per modum accidentis, ſeu vt honeſtum homini rationali, id eſt ſibi colenti Deum ; ergo repugnat, quòd illum amet magis quàm ſe, aut quòd velit annihilationem ſui in ordine ad illum: ſicut qui amat ſanitatem ſibi, repugnat, vt in ordine ad illam amet annihilationem ſui ; quia repugnat in terminis ſibi amare ſanitatem & ſimul annihilationem ſui. Confirmo : Virtus obedientiæ non habet pro obiecto niſi obedientiam vt à ſe exhibendam ; ſicut caſtitas non amat caſtitatem vt ab alio ſeruandam, ſed à ſe ; quomodo ergo poteſt concipi quòd dicat, *Volo ego annihilatus exercere actum Religionis & Deum colere & ſeruare caſtitatem!* Neque eſt vlla virtus quæ eam annihilationem ſui ſubiecti præferat obiecto amato, niſi ſola Charitas, quæ quia non fertur in Deum vt bonum homini amanti, ſed vt bonum in ſe; neque amat ſolùm obſequia à ſe facta, ſed quidquid eſt per ſe bonum Deo, poteſt eo ipſo amore velle citiùs annihilari quàm illum offendere.

Soluitur.

Religio non amat ſuum obiectum per modum ſubſtantiæ, ſed accidentis.

12 *Alia replica:* Fortaſſe adhuc replicabis ; Licet in ordine ad actum poſitiuum Religionis veriſſima ſit doctrina à nobis tradita ; attamen ex immediatè dictis poſſet reſponderi, Religionem poſſe amare annihilationem citiùs quàm facere aliquid contra cultum Dei; & eodem ſenſu etiam caſtitas amabit citiùs mori, aut annihilari, quàm admittere aliquid turpe. Sed contra Primò, quia eo ſenſu idem dicam ego de timore pœnarum, quòd

Reiicitur.

ſcilicet citiùs homo vellet annihilari quàm peccando ſe reddere dignum pœnâ inferni, iuxta illud Chriſti Matthæi 26. *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.* Secundò, quia neque in caſtitate, neque in aliâ vllâ virtute, exceptâ charitate, datur talis vis præferendi annihilationem ſubiecti ei bono amato; nam iuxta paulò antè dicta hæ virtutes pro obiecto formali *cui* habent proprium ſubiectum; hoc autem eo ipſo magis amatur quàm forma quæ illi procuratur; ac proinde fieri nequit, vt ſubiecti annihilatio præferatur ei bono; & ſanè ob hanc ſolam rationem dicit hic Auctor per ſpem non præferri Deum homini, quia Deus per eam amatur ipſi homini tamquam ſubiecto *cui*; ſubiectum autem cui aliquod bonum amatur, magis amatur quàm ipſum bonum; debet ergo ſeruari conſequentia in doctrinâ, & dici idem in aliis virtutibus quæ etiam ipſi ſubiecto amant bonum honeſtum obedientiæ, religionis, &c. Conſtet ergo nullo prorſus modo eſſe probabilius ſufficere motiuum formale religionis ad iuſtificationem extra Sacramentum, quàm ſufficiat motiuum ſpei, aut timoris pœnarum.

Nulla virtus præter charitatem præfert annihilationem ſui ſubiecti bono à ſe amato.

13 Aliunde fortaſſe quis cum maiore ſpecie probabilitatis poſſet id explicare; nam ſpes & timor pœnarum non videntur ex ſe excludere omne omnino peccatum. Si enim Deus non decreuiſſet hominem punire pœnâ inferni, nec eumdem eleuaſſet ad gloriam (quod vltimum naturaliſſimè fieri potuiſſet) non poſſent hæ virtutes remouere hominem à peccato: at religio, obedientia, pœnitentia, iuſtitia, neceſſariò & eſſentialiter in omni omnino caſu retrahunt ab omni omnino peccato, quia in omni caſu peccatum opponitur eis virtutibus; & eo ipſo quòd eis non opponeretur, deſineret eſſe peccatum; magis ergo vniuerſaliter reducunt ad Deum, & auertunt à peccato obedientia, religio, & iuſtitia, quàm ſpes & timor pœnarum. Ratio à priori huius doctrinæ ea eſt, quòd motiuum ſpei & timoris deſumitur ex effectu peccati, quem cauſſat moraliter vt pœnas, aut quem è contrario impedit vti gloriam. Hi autem effectus poſſunt impediri manente peccato; ergo illæ virtutes non retrahunt in omni caſu à peccato; at motiua obedientiæ, religionis, iuſtitiæ, &c. deſumuntur ex intrinſecis prædicatis peccati, quæ non poſſunt ab eo abeſſe; ac proinde in omni caſu habent ea motiua vim ad retrahendum à peccato. Hæc differentia eſt quidem bona; non tamen videtur ſufficere in præſenti. Etenim hoc ſaltem habet ſpes & timor, quòd quando exiſtunt, impediunt omne omnino peccatum; quòd verò dum non exiſtunt nihil efficiant, non prouenit ex earum imbecillitate, ſed aliunde: ad hoc autem vt illæ ſint motiuum generale contra omnia peccata ſufficit, quòd quando exiſtunt, repugnent omni peccato; vti in hac ſerie rerum repugnat omni peccato ille timor & ea ſpes. Quòd enim quando non exiſtunt nihil impediant, mirum non eſt; nam & charitas ipſa hoc habet, quòd ſi ſcilicet non exiſtit, non poſſit impedire peccatum.

Melior quædam, quamuis inſufficiens, ratio affertur, cur religio potiùs quàm ſpes poſſet eſſe ſufficiens ad iuſtificationem.

14 Fortè adhuc dices: Si quis inuincibiliter putet peccatum mortale non mereri pœnam æternam etiam in hoc ſtatu rerum, non fugiet ex eo motiuo peccata. Reſpondeo, Hanc replicam nullam eſſe; quia ſi eam pœnam ignorat, non poterit elicere deteſtationem peccatorum ex eo motiuo: loquimur autem, caſu quo homo verè eo motiuo vti poſſit. In eo autem ſenſu eodem modo ſi quis inuincibiliter ignoraret omne peccatum eſſe contra iuſtitiam Dei, vel quia enim aliquibus putaret non poſſe interuenire talem iniuſtitiam inter nos & Deum, vel certè quia licet poſitiuè de contrario non cogitaret, non tamen ei occurreret ea ratio iniuſtitiæ; profectò non poſſet ea peccata deteſtari. Idem dico de religione: poteſt enim quis non aduertere peccatum eſſe contra religionem Dei, etiamſi ſciat illud eſſe contra obedientiam; & tamen tam motiuum religionis quàm obedientiæ iudicatur ab hoc Auctore ſufficienter generale; ergo & motiuum timoris erit generale, quidquid ſit de eâ accidentali ignorantiâ.

15 Contra eam ſententiam obiicit prætereà ſibi, quòd Patres omnes videantur expreſsè poſtulare charitatem ad hoc vt peccator iuſtificetur: atqui ea motiua religionis & obedientiæ non pertinent ad charitatem; ergo non eſt probabile Pœnitentiam ex eis motiuis conceptam eſſe ſufficientem. Reſpondet huic obiectioni nu. 9. Hæc omnia poſſe vtcumque explicari de dilectione non omnino rigorosè & ſtrictè ſumptâ, ſed prout amare dicitur idem ac velle bonum alicui: id quod per religionem præſtamus reſpectu Dei, cui volumus cultum & honorem; ſicut multi dicunt ex charitate in proximum non teneri nòs ad vllum actum ortum ex ſpeciali motiuo dilectionis in proximum, ſed ſufficere ſi illi omnia bona procuremus quæ tenemur. Confirmat hoc idem: Nam Patres generaliter loquuntur de omni omnino iuſtificatione; & tamen conſtat poſſe ſine amore Dei ſuper omnia intra Sacramentum Pœnitentiæ fieri iuſtificationem; ergo.

Secundò conatur Lugo oſtendere, non requiri charitatem ad iuſtificationem:

Vehementer miror hanc ſolutionem adhiberi ab hoc Auctore; cùm enim (& quidem in hoc iure merito) ſupponat motiuum ſpei non ſufficere extra Sacramentum (& idem eſt de timore;) quomodo quæſo eam inſtantiam adfert de diſpoſitione intra Sacramentum? quæ ſi eſſet bona, eodem modo probaret ſufficere extra Sacramentum attritionem, cùm intra illud non minùs dolor ex timore pœnarum quàm ex virtute religionis, obedientiæ & iuſtitiæ ſufficiat; ergo per hanc ſolutionem non aſſignat differentiam, quam intendit inter ea motiua ſpei & timoris ex vnâ parte, & religionis ac obedientiæ ex aliâ.

Sed reiicitur.

16 Quòd ſi Patres, dum iuſtificationem dicunt ſine charitate non poſſe conſiſtere, æqualiter explicat de charitate impropriâ, quæ in attritione etiam ob timorem pœnarum poteſt reperiri, & hinc infert, ſufficere iuxta phraſim Patrum charitatem impropriam, quæ reperitur in obedientiæ actu; profectò debuiſſet inferre, etiam ſufficere eam charitatem quæ in actu timoris & ſpei reperitur: id quod ſine vllâ penitus probabilitate diceretur. Conſtet ergo ſolutionem illam bonam non eſſe, ac proinde Patres ſolùm debere explicari de propriâ dilectione; quia loquuntur de iuſtificatione extra Sacramenta, & eâ ratione quâ in Lege etiam veteri contingebat. Id quod magis vrgebitur probando oppoſitam & communem ſententiam. Vnde Secundò reiicitur ea ſolutio huius Auctoris; nam Patres adeò

expreſsè

expreſsè veram dilectionem requiſiuerunt, vt non ſit probabile eos de minùs propriâ explicari commodè poſſe.

Congruentiam pro ſe affert Lugo: Ad reddendum autem eam ſententiam probabilem adfert congruentiam inde ſumptam, quòd valdè ſit difficile homini moueri ex motiuo dilectionis Dei, ac proinde ſi neceſſaria eſſet ea dilectio, eſſet ſupra modum difficilis iuſtificatio extra Sacramentum; non videtur autem credibile Deum eam non reliquiſſe aliquo modo ſuauiorem. Sæpè dixi, in congruentiis non poſſe nos ſolidè firmare; quia vel minùs certum principium aſſumunt, vel tale, quod poteſt in diuerſas partes trahi. Ego dicerem è contrario, *Quæ reijcitur Primò.* Cùm Deus homini in Lege gratiæ tantum beneficium contulerit, vt intra Sacramentum poſſit facilè obtinere gratiam, congruentius fuiſſe extra Sacramentum relinqui eam conuerſionem difficilem, vt homo frequentiùs & libentiùs illud Sacramentum adiret, & ne etiam nimis diu illud differret, ſperans ſe, ſi fuerit vitæ periculum, aliis viis facilè iuſtificandum.

17 *Secundò.* Secundò, ea congruentia ideò mihi minùs placet; quia ſi res benè & diligenter ponderetur, nullo prorſus modo eſt faciliùs odiſſe peccatum ex motiuo obedientiæ, religionis & iuſtitiæ, quàm ex motiuo charitatis; imò probabiliſſimè quis dicet contrarium; quia faciliùs poſſum apprehendere bonitatem Dei ita, vt eam amem, ſeu vt me alliciat ad ſe, quàm obedientiæ, iuſtitiæ & religionis bonitatem. Deus enim per ſe ſupponitur ab omnibus apprehendi vt bonus, pulcher, omnipotens, æternus, ſapiens, &c. qui conceptus facilè poſſunt excitare amorem ſui. At bonitas obedientiæ & religionis eſt ita purè putè moralis, & in ipſis ſolis actibus voluntatis ſita, vt difficulter, præſertim à rudioribus, apprehendatur, & verò adhuc iam apprehenſa non ita facilè moueat ad amorem ſui. Fateor, quia in amore obedientiæ, iuſtitiæ, religionis, &c. ipſa perſona amans eſt obiectum formale, cui illa bonitas optatur (vt in ſuperioribus dixi;) in amore autem Dei nullo modo homo ſe amat; fateor inquam ex hac parte faciliùs hominem excitari; quia tamen illud bonum morale repertum in coltu Dei eſt valdè à noſtris ſenſibus alienum, & minùs apprehenſibile à nobis quàm bonitas Dei, adhuc habet locum mea obiectio, quòd faciliùs fortè ſit odiſſe peccatum, quia Deum ſummè bonum offendi, quàm quia contra religionis honeſtatem mihi bonam moraliter feci, aut certè æquè difficile; ac proinde non redditur per hoc facilior conuerſio. Denique, ſi hæc ratio de facilitate haberet locum, certè maximè deberet probare dolorem de peccatis ob pœnas inferni, vel ob ſpem præmiorum ſufficere; quia hi ſoli duo actus videntur eſſe, qui *Concluſio.* ſine tantâ difficultate poſſunt fieri. Conſtet ergo nihil eſſe quod reddat probabilem ſententiam docentem, motiuum religionis, aut vllum aliud præter charitatem, eſſe ſufficiens ad iuſtificationem extra Sacramentum; per quod tamen non auderem eam ſententiam dicere erroneam, quæ à multis viris doctis, vt vidimus, traditur.

SECTIO TERTIA.

Solus dolor ob motiuum charitatis iuſtificat extra Sacramentum.

QVIDQVID igitur de cenſurâ ſit, contraria 18 ſententia, quam docent omnes alij Theo- *Ita cum D. Thomâ communiter omnes.* logi, eſt omnino tenenda: eam tradit D. Thomas hac quæſt. 85. art. 5. & 6. vbi ſupponit actum Pœnitentiæ ſecundùm vltimum ſuum complementum debere procedere ab amore Dei, licet in eo ipſo art. 5. videatur inſinuare, deteſtari peccatum propter malitiam propriam ipſius peccati eſſe actum charitatis; eſt tamen intelligendus (ne verba ſint ſibi ipſis contraria) vt deteſtari peccatum propter ipſum idem ſit ac deteſtari illud, quatenus eſt contra bonum infinitum Dei, quem homo amat; alioquin deteſtari peccatum propter malitiam præcisè quam habet, ibi ſiſtendo, non eſt actus charitatis, vt ſæpè diximus. Eamdem doctrinam tradidit clariſſimè infrà quæſt. 86. art. 3. in corpore, vbi probans, vnum peccatum non remitti ſine alio, hæc habet: *Si enim diſpliceret ei illud peccatum in quantum eſt contra Deum ſuper omnia dilectum (quod requiritur ad rationem veræ Pœnitentiæ) ſequeretur, quòd de omnibus peccatis pœniteret*, &c. Id ipſum docet aliis in locis, & cum eo omnes ferè Thomiſtæ. In 4. verò in eam diſtinctionem 17. idem docent Commentatores, vt Paludanus, Bonauentura, Richardus, Caietanus, Durandus, Alenſis, Petrus Sotus, Vega & alij, quos refert Suarez ſuprà; ex Recentioribus verò Lugo hac diſput. 5. Hurtadus diſput. 2. difficultate 2. Vaſquez, Tannerus, & omnes communiter: neque operæ pretium eſt in eis citandis immorari. Huius probatio non *Vnde probetur:* eſt adeò facilis; video enim communiter ſuaderi *Ex ſacrâ Scripturâ;* ex eo loco 1. Ioannis 3. *Qui non diligit, manet in morte.* Mihi tamen valdè dura videtur hæc probatio: etenim ille locus nullam facit diſtinctionem inter remiſſionem extra Sacramentum & intra Sacramentum, ſed vniuerſaliter omnino videtur loqui. Certum eſt autem, ſaltem intra 19 Sacramentum, hominem ſine charitate iuſtifi- *Sed inefficaciter.* cari, ergo ex eo loco nihil penitus colligi poteſt, maximè cùm illa ſententia prolata ſit à Ioanne in ſuâ Epiſtolâ poſt Sacramentum Confeſſionis inſtitutum: vnde puto eum non de dilectione, vt eſt diſpoſitio ad remiſſionem peccatorum, locutum; ſed voluiſſe dicere, illum qui odit fratrem eo ipſo eſſe in peccato; *tò* autem *Qui non diligit* intellexiſſe de amore implicito, qui reperitur in eo homine, qui alteri non facit quæ ſibi non vult: eo enim ipſo dici ſuo modo poteſt diligere alterum ſicut & ſe. Secundò poteſt *Secundò probatur.* ſuaderi ex Lucæ 7. vbi Chriſtus ait de Magdalenâ; *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm. Cui autem minus dimittitur, minus diligit.* Ad quem locum multi Patres expreſsè requirunt charitatem pro verâ Pœnitentiâ. Auguſtinus autem variis in locis, vti lib. de Verâ & falsâ Pœnitentiâ cap. 9. & 17. & Sermone 7. de Tempore, & lib. 2. Contra Creſconium c. 12. & alibi expreſsè docet, ſine charitate numquam eſſe veram Pœnitentiam. Hæc tamen loca habent eamdem difficultatem, quam

immediatè

Digitized by Google

immediatè antè inſinuaui; nam cùm vniuerſalia ſint, maximè quæ ex Auguſtino adferuntur; vtitur enim ille eo verbo *nunquam*; videntur planè nimium probare, ſcilicet, neque intra Sacramentum Pœnitentiæ poſſe obtineri veniam ſine charitate: id quod apertè falſum eſt. Vrgetur autem hæc difficultas ex eo, quòd in Lege gratiæ poſt inſtitutum Sacramentum Pœnitentiæ ordinariâ viâ, & quæ directè eſt ſub præcepto in ordine ad remiſſionem peccatorum, eſt ipſum Sacramentum; nam de contritione nullum eſt præceptum niſi per accidens, quando non poteſt quis habere copiam Confeſſarij: cumque Sacramentum non requirat contritionem, ſeu amorem Dei, ſed pro eo ſufficiat attritio; profectò clarè concluditur, ordinarium modum & per ſe remittendi peccata in Lege gratiæ non exigere eam contritionem: quomodo ergo illæ locutiones Patrum, quæ vniuerſaliter eam requirunt,
20 poterunt verificari? Si modus obtinendi veniam per confeſſionem eſſet in vno aut altero caſu extraordinario; & per accidens poſſet fortè dici, Patres locutos de eo quod per ſe requiritur, & caſum confeſſionis eſſe exceptionem extraordinariam à regulâ; quam exceptionem illi non conſiderarunt: at cùm è contrario confeſſio ſit per ſe requiſita, vt dixi, non poteſt profectò intelligi per modum exceptionis à regulâ generali; ac proinde ea loca adhuc retinent grauem difficultatem.

Probatio commoda ex ſacrâ Scripturâ.

Ego quidem quoad locum Chriſti Domini dicerem, illum locutum tunc iuxta diſpoſitionem eo tempore requiſitam pro iuſtificatione: neque enim tunc adhuc erat Sacramentum confeſſionis inſtitutum, multò minùs promulgatum ſufficienter; ac proinde rectiſſimè Chriſtus dixit; *Cui minus dimittitur, minus diligit*; hoc eſt, Ei qui nihil diligit, nihil dimittitur; per quod tamen non dixit quid eſſet deinde futurum neceſſarium poſt Sacramenti Pœnitentiæ inſtitutionem. Vnde iudico locum illum etiam probare, hoc tempore neceſſariam eſſe charitatem, ſi loquamur extra Sacramentum; quia hoc ablato manet idem modus requiſitus pro iuſtificatione qui tunc erat; ergo ille locus ſic explicatus optimè inducitur pro noſtrâ ſententiâ.

Probatur ex Sanctis Patribus, ſed non efficaciter.

Secundò circa Auguſtinum & Patres aliquos dico, Fortaſſis ipſos non diſtinxiſſe quæſtiones has, aut certè fuiſſe in eâ opinione, quòd etiam requiratur contritio intra Sacramentum; vt de facto aliqui Scholaſtici Theologi etiam poſt definitionem Tridentini dicunt eſſe neceſſariam ſaltem per ſe, niſi bona fides excuſet: quid ergo mirum ſi aliqui Patres ante eam declarationem id inſinuauerint? vnde ex hoc capite loca illa Patrum non poſſunt induci pro noſtrâ ſententiâ.

21 Circa quos tamen dici poteſt vlteriùs, eos locutos de iuſtificatione prout vniuerſaliter fit abſtrahendo à Lege gratiæ & Lege antiquâ; item prout fit in Lege gratiæ generaliter tam à Catechumenis quàm à baptizatis, & in caſibus, in quibus non eſt copia Confeſſarij.

Quartò denique, vt diligentiùs examinemus ea loca, quæ communiter adferuntur, dico aliqua ex illis non eſſe ad rem præſentem; vt dum Auguſtinus Sermone 7. de Tempore ait: *Pœnitentiam certam non facit niſi odium peccati & amor Dei.* Locus enim hic facilem habet explicationem; nam in eo loquitur Auguſtinus de certitudine; meritò autem dicitur eam à ſolis illis actibus cauſari. Nam de confeſſione dubitari poteſt; tum quia non eſt certum illum qui abſoluit eſſe Sacerdotem; tum quia non eſt certum illum habere intentionem abſoluendi: quo ſenſu etiam Beatus noſter Pater Franciſcus Borgia ſolebat frequenter dicere, Nihil eſſe præter contritionem quod animæ perfectam quietem & ſecuritatem pariat. Nam licet etiam de ipſo dolore contritionis poſſit dubitari, verùm ſit ſupernaturalis, &c. hæc tamen dubitatio eſt minima quæ eſſe poteſt, & quæ in hac vitâ tolli non poteſt: prætereà tota quanta ea eſt, includitur etiam in Sacramento Pœnitentiæ; nam & ibi dubitare poſſum, an habeam ſufficientem attritionem. Et prætereà ſunt illa alia duo capita, de quibus poteſt dubitari, ſcilicet de Ordine ſacerdotali, & de intentione abſoluendi: nihil ergo Auguſtinus nec pro nobis nec contra nos ibi docuit.

Sola contritio præſtat ſecuritatem ſumma.

Secundus locus ex libro 2. Contra Creſconium cap. 12. Tomo 7. etiam non vrget; quia potiùs ibi admittit mundari homines ſacrificio cordis contriti, mundari eleëmoſynis, mundari & charitate; dum verò ſtatim addit, *Quæ ſi deſit, omnia fruſtra ſiunt*, iam non agit ad rem noſtram: ſolùm enim agit de charitate in proximum & de vnione fidelium inter ſe: ibi enim contra Donatiſtas ſe ab Eccleſiâ ſeparantes diſputat, ideò immediatè addit hæc verba, quibus concludit illud caput: *Vnde meritò creduntur, qui extra Eccleſiam Baptiſmum receperunt, non habere Spiritum Sanctum, niſi cùm ipſi Eccleſiæ in vinculo pacis per connexionem charitatis adhæreſcunt.* Vides hunc locum minùs benè adduci ad punctum de contritione & amore Dei ſuper omnia. 22

Tertius locus eſt ex libro de Verâ & falsâ Pœnitentiâ cap. 9. & 17. vbi ait: *Pœnitentiam certam non facit niſi amor Dei & odium peccati.* Hic tamen locus coincidit cum illo ex Sermone 7. de Tempore, de quo nos paulò antè; qui præterea non eſt ad quæſtionem præſentem ex varijs capitibus; Primò, quia in eo diuus Auguſtinus agit etiam de Pœnitentiâ intra confeſſionis Sacramentum; nam ponit etiam exemplum in eo qui confitetur propter vanitatem, & vt ab hominibus iudicetur deuotus; certum autem eſt intra Sacramentum Pœnitentiæ non eſſe neceſſarium amorem Dei. Secundò, diuus Auguſtinus ibi vult maximè oſtendere, non debere hominem deſerere peccata, eò præcisè quòd timeat deprehendi in illis, & eo animo, vt ſi periculum non ſit, quòd ſit deprehendendus, non curet peccare: Tertiò oſtendit debere Pœnitentiam planè eſſe vniuerſalem, non excipientem vllum omnino peccatum: Quartò ait non debere hominem ſtatim poſt Pœnitentiam redire ad peccata: Quintò, eam non eſſe differendam ad finem vitæ; agitque vniuerſaliter de omni Chriſtiano in fine vitæ agente Pœnitentiam, vbi neceſſariò debuit ſupponere multos, & maiori quidem ex parte Chriſtianos, eam agere intra Sacramentum; non potuit ergo tunc vt neceſſarium requirere eum amorem Dei ſuper omnia.

Quartus locus ſumitur ex libro 11. de Ciuitate 23

Digitized by Google

tate Dei cap. 27. vbi ait: *Niſi deſiſtant à peccatis ſuis habendo charitatem, quæ non agit perperàm, nihil eis prodeſſe poteſt.* Verùm hic locus nullo modo eſt ad rem præſentem, quia ibi de charitate in proximos agit; vult enim probare eleëmoſynis ſolis non redimi peccata, ſed debere hominem deſerere omnia peccata, & in melius vitam emendare, maximè autem amando proximum ſicut ſeipſum. Secundò, in eo loco vniuerſaliter agit pro omni caſu ſiue intra Sacramentum ſiue extra illud, ac proinde non poteſt eſſe pro præſenti ſententiâ; ex quibus concludo, nullo modo conuinci eam, nec quidem probabiliter eis teſtimoniis.

Optimè & vnicè ex Tridentino Concilio probatur.

Vnicè ergo illa eſt probanda ex Tridentino Seſſione 14. cap. 4. vbi contritioni, quæ eſt charitate formata, tribuit, quòd hominem Deo reconciliet ante Sacramenti ſuſceptionem actualem; pro quo effectu, dum expreſsè petit eum amorem, videtur ſoli illi tribuere eam vim iuſtificandi extra Sacramentum. Nec poteſt reſponderi, Concilium ibi nomine charitatis intellexiſſe ipſam gratiam habitualem, ſeu ipſum habitum charitatis: etenim ibi agit de diſpoſitione ex parte hominis ad ipſam gratiam, ſeu ad iuſtificationem; habitus autem ipſe gratiæ & charitatis non diſponit ad ſe, aut ad iuſtificationem, cùm ſit ipſa formalis iuſtificatio & ſanctificatio; aut ſaltem ſi diſtinguatur à gratiâ, infunditur ſimul cum hac; ergo neceſſariò debuit agere non de habitu, ſed de actu charitatis. Confirmatur Primò manifeſtè; nam iuſtificationem tribuit ei contritioni, quatenus includit votum confeſſionis; at habitus ipſe gratiæ vel charitatis non poteſt vllo modo dici includere votum confeſſionis: ea enim incluſio debet neceſſariò intelligi de actu, qui poteſt eſſe formale aut virtuale propoſitum alicuius rei.

24 Secundò, ſtatim Concilium condiſtinguit eam charitatem ſeu contritionem perfectam à contritione imperfectâ, ſeu ab attritione, quæ concipitur ex timore pœnarum, &c. & de quâ dicit, quòd ſufficiat ſolùm intra Sacramentum; ergo egit de actu charitatis habente nobilius & perfectius motiuum, quàm habeat attritio; non ergo de habitu, ſed de actu locutum eſt; & prætereà oſtendit, omnem alium actum habentem motiuum inferius, quale eſt turpitudo ipſa peccati, in quâ neceſſariò includitur motiuum irreligionis, inobedientiæ, &c. (omnia enim hæc ſunt turpitudo peccati) illum inquam actum habentem tale motiuum non ſufficere ad iuſtificandum: duo ergo eo loco clarè definit Concilium, & per actum ex motiuo charitatis obtineri iuſtificationem extra Sacramentum, & per alios inferioris motiui non niſi intra idem Sacramentum.

Denique, Concilium ibi non agere de charitate habituali, ſed de actuali, inde manifeſtè conſtat: nam ſi nomine charitatis, quâ dicit perfici contritionem, ſeu formari, intelligeret ipſam gratiam, ſeu charitatem habitualem, quæ iam ſupponit gratiam; nihil profectò aliud tunc definiuiſſet, quàm quod contritio, quando eſt coniuncta cum gratiâ, eſt coniuncta cum gratiâ: hæc autem definitio vti planè eſt identica, ita ridicula & indigna Concilio; poſſetque eodem omnino modo applicari ad contritionem imperfectam, imò ad quemcumque actum naturalem; quia hic, quando eſt coniunctus cum gratiâ habituali, ſeu cum charitate habituali, etiam iuſtificat; & ſanè quando attritio imperfecta iungitur cum Sacramento, iungitur cum gratiâ habituali, & conſequenter iuſtificat; non tamen Concilium ideò etiam intra Sacramentum vocat illam contritionem perfectam: non ergo perfectionem illius deſumit ab habitu, ſed à motiuo actus.

SECTIO QVARTA.

Occurritur cuidam obiectioni; & an aliunde probari poſſit noſtra ſententia.

25 *Obiectio ex verbis Concilij Tridentini.*

DICES: Hic locus videtur nimis multum probare; nam ſupponit ibi Concilium, ipſam contritionem perfectam poſſe aliquando eſſe charitate formatam, aliquando verò non: id enim manifeſtè denotant ea verba; *Etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat:* demus ergo eam non eſſe charitate formatam, rogo, Erit-ne tunc diſpoſitio ſufficiens ad gratiam an non? Si non eſt, ergo abſolutè verum erit, quòd contritio, etiamſi ſit perfecta, & diuerſa ab attritione, non tamen ſufficiat ad iuſtificandum extra Sacramentum. Hoc autem planè videtur eſſe contra omnium ſenſum; nam omnes ſine diſtinctione dicunt veram contritionem eſſe ſufficientem ad gratiam. Quòd ſi ideò reſpondeatur, eam etiam tunc iuſtificare, eo ipſo videtur dicendum, Concilium gratis requiſiſſe, eam eſſe formatam charitate ad hoc vt iuſtificet. Vrgetur hæc difficultas; nam Concilium planè videtur diſtinxiſſe contritionem ab attritione imperfectâ in motiuo ipſius attritionis (vt ex verbis ſequentibus conſtat.) Rogo ergo, quod ſit motiuum illius contritionis perfectæ, quando non eſt charitate ſeu amore Dei formata? ſi enim ſit Deus ipſe, iam videtur omnino ſufficere ad iuſtificandum, præterquam quòd non poteſt intelligi facilè, quomodo Deus ipſe ſit motiuum intrinſecum actus, & tamen per illum non attingatur; ſi autem attingitur, debet attingi per amorem, ſeu per charitatem; ergo non poterit reperiri ea contritio niſi ſit charitate formata; cuius oppoſitum ibi docere videtur Concilium. Quòd ſi proptereà dicatur motiuum illius contritionis eſſe aliquid aliud à Deo diſtinctum; profectò non video quod illud ſit, niſi vel timor pœnarum, vel ſpes gloriæ; vel quia peccatum eſt in ſe malum, quatenus eſt contra iuſtitiam aut religionem, aut contra Deum; hoc autem totum eſt ipſa turpitudo peccati: iam enim diximus ſuprà, Etiamſi peccatum odio habeatur, quatenus eſt offenſa contra Deum, poſſe tamen totum hoc fieri præcisè conſiderando malitiam ſeu turpitudinem peccati, quæ conſiſtit in illâ oppoſitione cum Deo: hæc autem omnia motiua ſunt quæ Concilium ibi aſſignat pro attritione imperfectâ; quomodo ergo poſſumus ſaluare eam doctrinam Concilij?

Ideò fortaſſe quis diceret, duobus modis poſſe eam contritionem reperiri; Primò, vt vnicus 26

ſit

ſit actus, qol deteſtetur peccatum, & amet Deum. Secundò, vt ſint duo actus; vnus, qui ſolùm amet Deum, alter qui deteſtetur peccatum etiam amando Deum vt motiuum eius odij. Hoc poſito reſponderi poſſet, Concilium pro iuſtificatione requiſiuiſſe non ſolùm eum actum, quo peccatum deteſtarer ob Deum amatum, ſed vt ſint dno actus; vnus ſolius amoris, alter amoris & odij peccati. Hæc tamen reſponſio patitur eam difficultatem, quam paulò antè tetigi, quia ille vnicus actus eſſet perfectiſſima contritio; & tamen non ſufficeret ad iuſtificandnm extra Sacramentum, iuxta Concilium, eſto eſſet veriſſima charitas; hoc autem eſt contra communem ferè omninm ſententiam. Deinde, ſi ſemel ille actus eſt charitaris, non ſcio quare Concilium requirat alterum actum, etiam charitatis, quo informetur.

Ideò Secundò aliqois reſponderet, Concilium nomine contritionis, quam dicit aliquando contingere eſſe charitate formatam, intellexiſſe non contritionem perfectam, ſed quemcumque dolorem de peccatis, quem, eo ipſo quòd accedat actus chatitatis, iam vocat contritionem perfectam. V. g. dolet quis de peccato ob timorem pœnarum, hic actus, ſi conſideretur ſecundùm ſe, pront abſtrahit ab eo qoòd coniungatur cum alio actu amoris Dei ſuper omnia, vel ab eo qnòd ſit ſolus, erit contritio abſtrahens ab imperfectâ & perfectâ; ſi conſideretur vt ſolus, erit imperfecta; ſi ſimul cum amore, dicetur contritio, & ſufficiet ad iuſtificandum; nullum autem actnm haberi poſſe, qui, ſi abſtrahas ab amore,
27 ſit contritio perfecta. Reſponſio hæc ex vnâ parte videtur ſatis conformis ipſi Tridentino, quia eo capite 4. in verbis immediatè ante illa, de qoibus agimus, nullum prorſus motiuum in particulari poſuit pro eâ contritione, ſed illam omnino accepit genericè; poſteà verò illam videtur diſtinxiſſe in eas duas ſpecies, vnam quæ ſit chatitate formata, quam vocauit contritionem perfectam, alteram, quam attritionem dixit; quibus inſinuauit nullum alium dolorem vocari poſſe contritionem, niſi illum qui eſt coniunctus com charitate; ex aliâ verò parte, quia (vi panlò antè inſinuaui) Concilium ex ipſis motiuis diſtinguit attritionem à contritione perfectâ, vt illa verba oſtendunt; *Ea verò contritio imperfecta, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſidratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*, &c. manifeſtè inſinuare videtur, contritionem perfectam, etiam illam quam charitate formatam eſſe contingit, habere aliud maios & nobilius motiuum; alioquin ſolùm debuiſſet dicere; Eam verò attritionem, quæ eſt ſine charitate, &c. ergo iuxta Concilium diuerſitas inter duos eos actus non deſumitur præciſè ex eo, quòd vnus ſit coniunctus cum charitate, alter non, ſed ex intrinſecis motiuis; ac proinde redit tota difficultas ſuprà poſita, quale ſcilicet ſit motiuum illud contritionis perfectæ; & quomodo adhuc præter hoc motiuum exigat alium actum diſtinctum charitatis. Hæc difficultas etſi à paucis moueatur, ſatis grauis videtur.

28 *Soluitur.* Reſpondendum illi eſt, Tridentinum, dum vtitur illo verbo *contingat*, non velle ſignificare eam contingentiam phyſicam quam habet ſubiectum, vt idem nomero manens iam ſit album v.g. iam nigrum, iam calidum, iam frigidum; Ideoque nequaquam ex hoc loco inferri, Eamdem numero contritionem poſſe eſſe iam charitate formatam, iam non formatam; ex quo capite tota ferè difficultas eius loci deſumebatur. Agit ergo ibi Tridentinum de contritione in genere; & ſicut poſſumos dicere, Animali contingere eſſe rationale; quia animal vt ſic poteſt eſſe non rationale; per quod tamen non denotamus huic numero animalitati eſſe accidentalem rationalitatem; ita Concilium dixit contritioni vt ſic contingere, quòd ſit charitate formata; hoc eſt, contritionem vt ſic aliquando contrahi per dolorem ex motiuo charitatis, ita tamen vt non ſint ibi duo actus, ſed vnus; eamdem verò contritionem ſecundùm rationem genericam aliquando contrahi ad alium dolorem qui ſit ex alio motiuo inferiori. Vnde concludo, Nec Concilium dixiſſe, poſſe eſſe aliquam contritionem perfectam non formatam charitate; nec inde ſequi, contritionem non differre ab attritione eſſentialiter in ipſis motiuis, nec deniq;ue eſſe neceſſariom vt contritio iuſtificans includat duos actus. Vnde infertur (quod directè hîc intendebamus) Non poſſe eſſe contritionem propriam, quæ non ſit ex motiuo charitatis, ac proinde non ſufficere vllom alium dolorem ex motiuis iniuſtitiæ, inobedientiæ aut irreligionis pro ſufficienti peccati deteſtatione ad iuſtitiam extra Sacramentum Pœnitentiæ.

Circa alteram partem tituli ſectionis, Vtrùm aliunde poſſit probari noſtra ſententia, Cardinalis Lugo ſuprà num. 15. eam addocit congruentiam, quòd per peccatum mortale expellitur charitas; vnde infert, Debuiſſe requiri ad eius charitatis reſtitutionem aliquem actum contritionis, ſeu charitatis: ſicut enim Fides, quæ per hæreſim expellitur, non reſtituitur niſi per aliquem actum Fidei, & ſpes non reſtituitur niſi exerceatur aliquis actus ſpei; ita debemus de charitate diſcurrere. Hæc congruentia triplici ex capite minùs mihi placet; Primò, quia ſi bona eſſet, deberet etiam probare intra Sacramentum requirendam contritionem perfectam; quia etiam tunc recuperatur charitas, quæ expulſa fuerat per peccatum mortale. Secuodò, quia minùs bonam adducit inſtantiam: etenim eſto qois amiſiſſet ſpei habitum per actum deſperationis, ad conuerſionem tamen non requiritur in rigore vllus actus ſpei; ſi enim per attritionem ex timore pœnarum inferni, eſto non eliceret actum ſpei poſitiuè, ſed per Fidem crederet ſe poſſe iuſtificari, confiteretur tamen, verè reciperet habitum ſpei: ergo etiamſi per peccatum adhuc directè oppoſitum charitati expuliſſet quis charitatem; non tamen ideò neceſſum eſt ad recipiendam eamdem charitatem habitualem elicere actum charitatis. Idem eſt in aliis omnibus actibos aliarum virtutum; nam qui per actum directè oppoſitum caſtitati expulit habitum caſtitatis, non ideò ad recipiendum illum habitom debet habere actum caſtitatis. Poſui panlò antè aduertenter inſtantiam in actu attritionis ex timore pœnarum intra Sacramentum, quia ſimilitudo huius Auctoris de eis habitibus Fidei & ſpei videtur eſſe vniuerſalis pro omni receptione eorum habituum, ſiue ea intra Sacramentum

19 *Quomodo aliunde conetur noſtram ſententiam probare Lugo:*

Sed reijcitur Primò,

Secundò,

mentum ſiue extra illud contingat: alioquin ea noſtra inſtantia non haberet nouam rationem impugnationis diſtinctam ab eâ quam primo loco poſui; ſi verò abſolutè id volumus impugnare, poſſumus vti eâ doctrinâ, quam dixi alibi eſſe valdè probabilem, ſcilicet poſſe hominem ſine vllo actu ſpei per ſolum amorem Dei ſuper omnia iuſtificari; quo caſu etiam ſine vllo actu ſpei reſtitueretur habitus ipſe ſpei; ergo inſtantia ab his allata non eſt bona. *Tertiò.* Tertiò; nam quandocumque homo iuſtificatur ſiue in Sacramento, ſiue extra illud, etiam recipit aliarum virtutum habitus; & tamen non exiguntur actus aliarum virtutum; ergo.

30 *Replica Lugo:* Hanc obiectionem tetigit hic Auctor, eique reſpondet negando conſequentiam; quia per actum dilectionis diſponitur homo ad habitum charitatis, qui propter ſuam perfectionem continet virtualiter & eminenter aliarum virtutum perfectionem, quas ſecum affert; quando verò exercet actum religionis aut obedientiæ, nihil exercet, in quo contineatur actus charitatis virtualiter. *Soluitur Primò,* Hæc tamen reſponſio nullo modo ſatisfacit; Primò, quia iam deſtruit inſtantiam, quam attulerat de actu ſpei, quem dixit eſſe neceſſarium ad reſtitutionem habitus ſpei: etenim etiam habitus charitatis continet eminenter habitum ſpei non minùs quàm habitum caſtitatis; ergo ſicut ob eam continentiam non eſt neceſſum in iuſtificatione interuenire actum caſtitatis ad recipiendum habitum caſtitatis, ita non erit neceſſarium interuenire actum ſpei ad recipiendum habitum ſpei; cùm tamen ex hac neceſſitate probatum ſit debere interuenire actum charitatis, ſicut interuenit actus ſpei. *Secundò.* Contrà Secundò, quia ſi habitus charitatis diſtinguatur à gratiâ (vt ſentit communis ſententia, quæ ſaltem pro hac quæſtione admittenda eſt; neque enim veritas hæc, quòd requiratur actus contritionis extra Sacramentum, pendet ab eo puncto controuerſo de diſtinctione habitus charitatis à gratiâ;) profectò habitus charitatis etſi nobilior ſit quàm alij habitus, non tamen eos continet eminenter propriè, quia neque illos neque eorum actus poteſt producere. Quòd enim ille qui diligit Deum ſuper omnia, teneatur datâ neceſſitate & occaſione, in quâ obligent præcepta aliorum actuum, eos exercere, non probat continentiam eorum in amore. Nam eo ſenſu etiam ipſe amor charitatis continetur in actu obedientiæ; qui enim vult bonum obedientiæ quà tale, tenetur, ſi vrgeat præceptum amandi Deum ſuper omnia, illum amare: & idem dici poteſt de qualibet virtute habente motiuum vniuerſale, ratione cuius excludat omne peccatum; vti eſt affectus beatitudinis, timor pœnarum inferni, virtus iuſtitiæ, ipſa etiam Pœnitentia vt amans bonum pacis cum Deo: hæ enim omnes obligant hominem dum exiſtunt ad habendos quoſcumque ex actibus aliarum virtutum, qui ſunt ſub præcepto, etiam ipſum actum charitatis; ergo ex eâ obligatione nulla infertur continentia aliorum habituum in habitu charitatis magis quàm huius in habitu obedientiæ; ergo non aſſignatur adhuc diſparitas inter actum charitatis & alios actus.

31 *Quartò reiicitur congruentia Lugo.* Quartò denique ea congruentia abſolutè reiicitur; nam homo per peccatum non opponitur directè charitati Dei magis quàm obedientiæ, religioni, bono pacis cum Deo & aliis virtutibus; ac proinde non magis directè expellit habitum charitatis quàm habitum virtutum earum; quas omnes ideò expellit, quia illi pendent in ſuo connaturali eſſe à gratiâ, quæ per peccatum expellitur; vnde ſi habitus hi omnes poſſent naturaliter conſeruari ſine gratiâ, omnes manerent, etiam ipſe habitus charitatis: ſi ergo non magis directè per peccatum expellitur habitus charitatis quàm alij aſſignati, cur quæſo vt reſtituantur omnes hi, magis debet interuenire actus charitatis quàm ceterarum virtutum? Vides ergo congruentiam illam ex multis capitibus deficere.

Melior congruentia pro noſtrâ ſententiâ. Poteſt ergo alia magis probabilis adferri, quòd cùm peccatum mortale ſit maximum malum Dei, & ex parte ipſius hominis ſumma Dei iniuria & offenſa, pro quâ homo ipſe etſi infinitos actus bonos efficeret, non poſſet ſatisfacere; ac proinde venia, quæ illi offertur, ſit maximum Dei beneficium, valdè ſit rationi conforme, vt ſub eo onere ei illa concedatur, vt ſaltem efficiat homo nobiliſſimum actum in ſpecie quem poteſt; qualis eſt amor Dei ſuper omnia. Neque contra hanc congruentiam (quam etiam Lugo ſuprà attulit, eſtque communis) obeſt quòd intra Sacramentum Pœnitentiæ non requiratur talis amor. Etenim in Sacramento Christus voluit ſingularem adhuc fauorem facere pro Lege gratiæ, qui non fuit neque in Lege naturæ neque in ſcriptâ, ſuauiorem reddendo iuſtificationem ob merita ſua quæ in eo Sacramento includuntur; vnde ex eâ ipsâ rationabili obligatione, quòd homo deberet Deo offerre nobiliſſimum actum quem efficere poteſt, per auxilium gratiæ voluit Chriſtus aliquid remittere exigendo præciſè attritionem. Fortaſſis etiam, quia ea maior facilitas obtinendi veniam per attritionem valdè compenſatur ex obligatione detegendi omnia ſua peccata alteri homini in Sacramento, quæ res eſt vtcumque difficilis. *Probatio P. Vaſquez reiicitur.* Pater Vaſquez hanc concluſionem probaret, eò quòd actus contritionis ſit forma ſanctificans, ac proinde ſufficiat pro expellendo peccato. Hæc tamen probatio & nititur falſo principio (de quo nos alibi) & eo admiſſo adhuc non eſt adæquata; nam licet probet benè ſufficere contritionem, non tamen probat alios actus ex inferioribus motiuis non ſufficere ſaltem ex acceptatione Dei. Concludo ergo, non eſſe quærendam aliam probationem quàm ex Tridentino, adiunctâ congruentiâ paulò antè explicatâ.

SECTIO QVINTA.

Magis declaratur hic actus ad iuſtificationem extra Sacramentum neceſſarius: vbi, An amor Dei ſuper omnia imperatus ab inferiori virtute ſufficiat ad eam iuſtificationem.

CIRCA primum ſuppoſitâ neceſſitate eius amoris quæri poteſt, Vtrùm ad eam iuſtificationem non ſufficiat illud odium peccati ex alio motiuo inferiori, ſi ſolum ſit; ſufficiat tamen, quando imperatur reflexè per actum chari- 32 *Vtrùm attritio à charitate imperata iuſtificet.*

tatis.

tatis. Affirmant nonnulli, eâ maximè moti ratione, quòd putent ſe hoc modo explicare rectè Tridentinum, dum vbi ſuprà ait contritionem charitate formatam (id eſt, vt hi intelligunt odium peccati imperatum ab actu charitatis) ſufficere extra Sacramentum ad iuſtificandum. In hac quæſtione duo dubia inuoluuntur; vnum eſt, Vtrùm ille dolor ex motiuo inferiori, eo ipſo quòd imperetur ab actu charitatis, dici poſſit contritio perfecta nécne. Hoc autem dubium ad modum loquendi ſpectat; in quo mihi negatiua ſententia magis placet, quia contritio perfecta in ratione talis differt intrinſecè ab imperfectâ contritione, ſeu ab attritione, ratione motiui, vt deduxi fuſiùs paulò ſuperiùs; in caſu autem quæſtionis dolor ille etiamſi ſit imperatus, non habet tamen diuerſum motiuum ab eo, quod haberet, ſi non imperaretur; quia per illud imperium non mutatur vllo modo eius eſſentia (vt in omnibus actibus imperatis alibi docui vniuerſaliter, eſtque omnium Doctorum ſententia;) non eſt ergo ille dolor vera contritio. Neque ſi dicatur illud odium naturâ ſuâ pendere ab amore, à quo imperatur, quidquam inde inferetur contra nos; Primò, quia actus ille potuit etiam connaturaliſſimè fieri ſine vllo imperio, ac proinde malè ea dependentia illi tribuetur. Secundò, quia eſto naturâ ſuâ pendeat, non tamen propterea intrinſecè attingit motiuum eius amoris, ſed purè putè per denominationem extrinſecam: id quod non ſufficit ad conſtituendum illum propriè in ratione veræ contritionis de quâ loquimur, niſi abutamur vocibus.

Attritio coniuncta actui charitatis non debet vocari contritio.

Secundus ſenſus, qui in eâ quæſtione inuoluitur, eſt, Vtrùm complexum illud ex duobus his actibus (ſiue dicatur rigoroſa contritio, ſiue non, quod ad vocem, vt dixi, ſpectat) re ipsâ iuſtificet nécne. In hoc autem ſenſu videtur planè ex vnâ parte dicendum iuſtificare, vti illi Recentiores docent; quia & eſt verus dolor de peccatis ſuper omnia, & charitate formatus; habet ergo quidquid Tridentinum exigit. Aliunde verò contrarium videtur ab eodem Tridentino inſinuari; cùm enim contritionem perfectam diſtinguat in motiuo ab attritione, & ſimul requirat illam contritionem charitate informari, videtur duos actus exigere; quorum vnus ex nobiliori motiuo ſit contritio, alter ſit charitatis informans eam contritionem; ergo dolor ex inferiori motiuo, etiam coniunctus cum actu amoris, non ſufficiet iuxta Tridentinum.

33 Pro huius difficultatis intelligentiâ notandi ſunt varij ſenſus, in quibus illa poteſt tractari. Primus eſt, An ſi quis inuincibiliter oblitus ſe habere vllum mortale (cùm tamen re ipsâ habeat) amet Deum ſuper omnia, iuſtificetur eo ipſo. Secundus ſenſus eſt, Vtrùm, ſi recordetur peccati mortalis, poſſit amare Deum ſuper omnia, & nullum tunc habere odium expreſſum de eo peccato, an verò teneatur vi eius amoris dolere. Tertius ſenſus, An ſi poſſet tunc amor eſſe ſine dolore, ſufficeret tamen ad iuſtificandum. Ex his quæſtionibus pendet exacta reſolutio totius difficultatis quam propoſuimus: nam ſi ſolus amor etiam ſine dolore iuſtificat, profectò à fortiori iuſtificabit, ſi ei ſuperaddatur alius actus doloris de peccato, etiamſi hic non ſit ſummus, ſeu non ſit ex ſummo motiuo; quia ea additio non tollit valorem prioris amoris, imò auget eius vires; ſi verò dicatur amor ille non iuſtificare, ſatis difficile erit tunc determinare, vtrùm dolor, qui ei debet addi, ſit neceſſariò futurus ex eodem motiuo charitatis, an ſufficiat ex inferiori virtute. Omnes autem hi ſenſus pendent à ſequentibus diſputationibus, in quibus declarandum eſt, quomodo actus charitatis Dei & contritionis ad iuſtificationem ſufficiant; ideóque in eis decidentur.

Circa ſecundam partem in titulo propoſitam, An contritio imperata reflexè ab alio actu, qui non ſit actus charitatis, ſed virtutis alicuius inferioris, ſit etiam ſufficiens ad iuſtificationem extra Sacramentum, nonnulla eſt difficultas. Quæſtionem hanc tractant Recentiores fusè, non ita Antiquiores. Supponenda autem eſt doctrina, quam ex Diuo Thomâ probaui Tomo 3. poſſe ſcilicet voluntatem propriè & in rigore imperare ſibi aliquos actus dicendo v. g. *Volo habere actum amoris Dei; Volo elicere actum eleemoſyna interiorem*, &c. Supponendum item, hæc imperia, ſeu reflexas has volitiones, poſſe eſſe vel omnino efficaces, quæ omnino determinent voluntatem ad habendum actum illum volitum; vel ſolùm inefficaces, id eſt tales, vt eis ſtantibus voluntas poſſit adhuc omittere eum actum imperatum. Supponendum Tertiò, du- 34
bium eſſe inter Scholaſticos, Vtrùm illa imperia efficacia, quæ omnino determinant ad ſequentes actus, tollant libertatem eorum, an verò eos relinquant adhuc liberos: quidam enim, pauci tamen, hoc ſecundum afferunt; reliqui libertatem negant eis actibus imperatis: de quo puncto etiam egi eo loci, & docui videri omnino certum, per imperium huiuſmodi tolli libertatem: id quod non eſt ampliùs in præſenti diſcutiendum, ſed iuxta principia ibi tradita diſcurrere debemus. Supponendum Quartò, illa eadem imperia efficacia eſſe poſſe in duplici differentiâ; quædam quæ omnino determinent ad illud ipſum inſtans, in quo ipſa exiſtunt; v. g. Fac in hoc inſtanti actum contritionis; & de his maximè debere intelligi quod immediatè dixi, per ea ſcilicet tolli libertatem: alia eſſe quæ ſolùm imperant ſub disiunctione, vt facias actum contritionis hoc vel ſequenti inſtanti: de his ſecundis maior eſt difficultas, vtrùm tollant libertatem etiam in primo inſtanti; & videtur omnino eam non tollere: cùm enim non cogant voluntatem, vt in primo inſtanti actum efficiat, relinquunt eam pro illo primo liberam; pro ſecundo verò inſtanti non cogit imperium illud vt durans ſolùm in eo primo; quia poſſum ego ab ipſo imperio ceſſare, deinde in ſecundo inſtanti & conſequenter ab ipſo actu imperato; ergo in primo inſtanti tale imperium reliquit omnino liberum actum illum non ſolùm quoad circumſtantias anticipationis, ſed etiam quoad totam ſubſtantiam: & ita ſentit Cardinalis Lugo. Quam ſententiam fusè etiam diſcuſſi eo Tomo 3. vbi dixi eſſe quidem illam probabilem; probabiliùs tamen etiam tunc illum actum ſolùm eſſe liberum quoad anticipationem, non quoad ſubſtantiam; neque eſt animus ea de re aliquid amplius repetere, ſed quæſtionem præſentem de ſufficientiâ contritionis ad iuſtificationem, quando imperatur ab actu alterius virtutis,

Vtrùm contritio ab inferiore virtute imperata iuſtificet.

Quomodo voluntas ſibi actus imperet.

tutis, decidere conſequenter ad varias opiniones de libertate huiuſmodi actuum imperatorum.

35 *Concluſio prima: Contritio ineſſicaciter imperata iuſtificat.*

Quo poſito ſit PRIMA CONCLVSIO: Si actus contritionis ſolùm proueniat ab imperio ineſſicaci, quod, vt diximus, non tollit libertatem, omnino ſufficiet ad inſtificationem, non minùs quàm ſi non eſſet imperatus; id quod conſequenter etiam dico iuxta ſententiam eorum qui aſſerunt nec per imperium efficax tolli libertatem actui imperato.

Probatur.

Ratio eſt clara, quia ille actus tunc omnia retinet quæcumque haberet, ſi eſſet ſolus, libertatem ſcilicet & intrinſecam bonitatem. Neque enim adimitur vlli actui vlla perfectio, eò quòd coniungatur cum altero minùs ſe perfecto; imò potiùs ea creſcit inde (vt ex terminis eſt notum;) & hinc addo, etiamſi ille actus charitatis imperaretur ab actu venialiter malo (de quo non diſputo in præſenti, an ſit poſſibile) ſufficeret ad iuſtificandum; nam licet tunc extrinſecè aliquo modo talis amor denominaretur malus venialiter, abſolutè tamen intrinſecè in ſe (quandoquidem manet, vt ſupponimus, liber) eſſet eiuſdem valoris, ac ſi non imperaretur; ergo iuſtificaret: neque enim repugnant inter ſe in eodem inſtanti duo hæc, & per vnum actum Deo venialiter diſplicere, & per alium à mortali iuſtificari, imò & per eundem, per quem iuſtificatur, quaſi remotè diſplicere non ratione ipſius actus, ſed ratione alterius imperantis, qui extrinſecè tantùm denominat malum eum imperatum.

36 *Concluſio ſecunda: Contritio ſic imperata à virtute inferiore vt perdat libertatem, non iuſtificat.*

SECVNDA CONCLVSIO: Si actus imperatus amittat ſuam libertatem, non erit ſufficiens ad iuſtificandum: id quod nunc maximè intelligo de actu imperato pro determinato inſtanti; vbi nullo modo, neque quoad circumſtantiam temporis, retinetur vlla libertas. Hæc concluſio eſt ferè omnium eorum qui hanc difficultatem in terminis tractant; probaturque ſatis efficaciter

Probatur.

ex eo, quòd actus ille charitatis tunc temporis non maius haberet meritum ratione ſui, quàm ſi ab homine dormiente aut omnino ſtulto productus eſſet, quandoquidem careret propriâ libertate. Dixi *in ſeipſo*; nam extrinſecè denominaretur ſine dubio liber, quatenus prodiret ab alio actu interiori libero honeſto, & ex ſe meritorio. At ſicut hic actus imperans non ſufficit, vt ſupponimus, ad iuſtificandum; ita neque actus charitatis ratione denominationis ab eo acceptæ ad id ſufficiet.

Obiectio prima:

Dices Primò: Actus amoris Dei ſuper omnia ratione ſuæ propriæ entitatis habet repugnantiam cum peccato; ergo quomodocumque ponatur, ſiue liberè, ſiue neceſſariò, illud eiiciet.

Soluitur.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens; Habet repugnantiam cum peccato actuali, admitto antecedens; vnde ſtante eo amore non poterit homo peccare actualiter mortaliter: Habet repugnantiam ex naturâ ſuâ cum habituali, nego antecedens: de quo contra Patrem Vaſquez Tomo 5. fusè.

37 *Obiectio ſecunda:*

Dices Secundò: Saltem ex acceptatione Dei habet de facto eam repugnantiam etiam cum habituali; ergo de facto illud expellit. Confirmo: Ex ſacrâ Scripturâ nobis conſtat, amanti Deum ſuper omnia condonari peccatum: quòd autem ille amor debeat eſſe liber non exigitur in Scripturâ neque in Concilijs aut Patribus; quare ergo nos eam exigemus?

Soluitur.

Reſpondeo, A Deo acceptatum talem amorem vt moralem, liberum & meritorium: exigitur enim à Deo per modum cuiuſdam compenſationis moralis pro culpâ; quando autem homo neceſſariò elicit talem amorem, ſicut non eſt in eo dignus laude, ita nec moraliter cenſetur compenſare: ſicut ſi quis omnino ſine libertate in ebrietate, aut dormiens, ab alio quem offenderat peteret veniam, certè per illum actum nullo modo illam mereretur. Quod dicebatur in confirmatione, in ſacrâ Scripturâ, Concilijs & Patribus non requiri libertatem eius amoris, facilè negatur. Nam ſacra Scriptura & Patres loquuntur de hominibus agentibus liberè, ſeu operantibus moraliter in ordine ad meritum aut demeritum, laudem aut vituperium, more denique humano: vnde implicitè excluſerunt actum hunc imperatum, quem ſupponimus non eſſe liberum.

38 *Obiectio tertia:*

Dices tamen Tertiò; (& ſit replica contra immediatam ſolutionem:) Ille amor in tali caſu abſolutè eſt liber ratione actus imperantis; abſolutè enim fuit in poteſtate hominis illum omittere, omittendo imperium illius: ſicut Chriſto Domino fuit libera mors & meritoria, quia licet poſito præcepto de illâ non potuerit non mori; non enim potuit peccare; quia tamen potuit vel non acceptare præceptum, vel petere diſpenſationem de illo abſolutè, liberè & meritoriè mortuus eſt.

Soluitur.

Sed contrà, & quidem quantum ad exemplum fortè eſt eadem, ſi non maior, in eo difficultas quàm in noſtro caſu; ideoque illud non admitto. de quo alibi. Abſolutè autem reſpondeo, Illam libertatem remotam non eſſe ſufficientem in amore ad iuſtificandum, quia per illam non conſtituitur amor in ſe liber, ſed denominatiuè ab actu imperante; vnde omnes admittunt in eo caſu amorem illum non habere proprium ſuum meritum, ſed ſolùm meritum actus imperantis, quia ſolùm habet libertatem illius; ergo ſolùm poterit eſſe diſpoſitio ad iuſtificationem denominatiuè ab actu imperante; cumque hic (vt ſupponimus) non ſit ſufficiens, nec amor ratione illius ſufficiet.

Obiectio quarta: An actus imperans habeat totam bonitatem actus imperati.

Dices Quartò; (& ſit etiam replica contra vltimam ſolutionem:) Actus imperans habet bonitatem totam actus imperati; ergo actus imperans amorem erit tam bonus quàm ipſe amor; ergo ſi amor cum libertate ſufficeret, ſufficeret imperium liberum amoris. Reſpondebis fortè negando antecedens, quia obiectum non refundit totam ſuam bonitatem in actum à quo reſpicitur; vnde voluntas amoris Dei non eſt tam bona quàm ipſe amor (ſicut nec amor Dei tam bonus quàm Deus) ac proinde nec ſufficiens ad iuſtificationem.

39

Adhuc tamen in hac ſolutione eſt ea difficultas, quòd licet in alijs obiectis, quæ non producuntur à ſuis actibus, verum ſit non deriuari totam obiecti bonitatem in actum, vt in exemplo poſito de amore Dei, quia Deus non producitur per ipſius amorem; in obiectis tamen quæ producuntur à voluntate medijs ipſius actibus id non videtur verum; nam tota malitia actionis externæ; v. g. furti, reperitur in voluntate efficaci furandi; & è contrario tota bonitas externæ elargitionis eleëmoſynæ reperitur in voluntate efficaci, à quâ talis elargitio reſpicitur vt obiectum, & producitur à parte rei; ergo cùm

imperium voluntatis ita illum actum amoris habeat pro obiecto, vt ſit cauſſa productiua illius, habebit totam bonitatem eius amoris. Poſſet reſpondere aliquis negando conſequentiam, quia amor eſt actio interna, elargitio verò eleëmoſynæ externa; voluntatem autem efficacem ſolùm habere omnem bonitatem aut malitiam actionis externæ, non verò internæ. Sed contrà, quia gratis hoc dicitur; nam quando actio interior non eſt libera, perinde eſt ac ſi eſſet externa.

Soluitur. Meliùs ergo reſpondebitur concedendo eamdem eſſe rationem de vtrâque actione; negando tamen actionem externam communicare totam bonitatem quam habet (idem eſt de malitiâ) actioni internæ: imò ex hoc ipſo exemplo reſpondeo clariùs; Nam voluntas occidendi non eſt tam nociua generi humano quàm ipſa occiſio; nec voluntas mentiendi tam contraria politicæ gubernationi quàm mendacium ipſum; item non eſt tam proficua voluntas dandi eleëmoſynam quàm ipſa eleëmoſyna; ergo numquam eſt verum totam bonitatem refundi ab obiectis in actus, etiam in illos à quibus producuntur. Quando autem dicitur actionem externam non habere aliam bonitatem quàm internam, ſermo eſt de bonitate meritoriâ, quam non communicat actio externa internæ; ſed è contrario externa habet ab internâ; bonitatem autem, quam in ſe habet obiectum, id eſt, quòd ſit naturæ humanæ proficuum, & malitiam, id eſt, contrarietatem cum eâdem naturâ, non transfundit totam in actum, vt conſtat ex dictis.

40 *Concluſio tertia.* TERTIA CONCLVSIO: Vtrùm actus amoris Dei imperatus pro indeterminato inſtanti, eſto careat libertate quoad ſubſtantiam (vt diximus eſſe probabilius carere) nihilominùs tamen quia liber eſt ſaltem quoad anticipationem, ſit ſufficiens ad iuſtificandum, eſt aliquantulò difficilius. Etenim in morte Chriſti Domini non videtur fuiſſe alia libertas quàm quoad circumſtantiam temporis; & tamen fuit ſufficientiſſima ad redemptionem humani generis; ergo idem erit ſuo modo de actu contritionis in ordine ad iuſtificandum: & ita ſentiunt nonnulli Recentiores. Nihilominùs probabiliùs iudico omnino non ſufficere; & quidem inſtantia ex operibus Chriſti non multum vrget; Primò, quia cùm opera Chriſti fuerint infiniti valoris à perſonæ operantis dignitate, ſufficiebat ad redemptionem humani generis, quòd haberent vel in aliquâ circumſtantiâ laudabili libertatem; id quod in noſtris operibus non ſufficit: habebit quidem homo in eo caſu, ſi anticipatè faciat illum actum amoris, meritum quod ei anticipationi reſpondet; illud tamen quod ipſi ſubſtantiæ amoris nullo modo; ergo cùm actus amoris non niſi ratione meriti, quod ſubſtantiæ ipſius actus reſpondet, ſit ſufficiens ad iuſtificationem, profectò ſi hoc non manet in illo actu, licet maneat aliud meritum reſpondens circumſtantiæ, non erit ſufficiens. Secundò ea inſtantia ex morte Chriſti non eſt bona, quia fusè oſtendi Tomo 6. quo pacto Chriſtus Dominus fuerit liber etiam quoad ſubſtantiam. *Contritio à virtute inferiori imperata pro inſtanti indeterminato non iuſtificat.*

Probatur. Quòd verò abſolutè noſtra concluſio ſit probabilior facilè oſtenditur conſequenter ad dicta: Nam ille actus amoris per eam libertatem vti non extrahitur ad meritum ſubſtantiale (iuxta paulò antè dicta) ſed purè putè iuxta valorem eius anticipationis, ita neque ad merendam remiſſionem mortalis; quia fortè meritum eius anticipationis non æquiualet merito quoad ſubſtantiam vnius actus humilitatis aut caſtitatis; qui tamen nullo modo ſunt ſufficientes ad iuſtificandum; ergo ſolum illud accidentale meritum anticipationis non erit ad iuſtificationem ſufficiens. Fateor potuiſſe Deum acceptare amorem, ſeu contritionem etiam cum hac ſolâ libertate, imò & ſine vllâ prorſus factum; quia vt ſuperiùs notaui, quòd hic vel ille actus de facto ſufficiat ad iuſtificationem, non ex naturâ rei, ſed ex diuinâ voluntate pependit; quamdiu tamen non habemus fundamentum ad dicendum eum ſine libertate ſufficere, nullo modo id debemus aſſerere.

DISPVTATIO SEPTIMA.

An ad iuſtificationem extra Sacramentum ſufficiat ſolus amor Dei ſuper omnia ſine dolore, aut dolor ſine amore.

1 PER amorem Dei & dolorem ex eodem motiuo ſimul ſumptos hominem iuſtificari extra Sacramentum videtur manifeſtè definitum in Tridentino eo loco ſæpè citato; ex quo præcedenti diſputatione collegimus non ſufficere alium actum habentem inferius motiuum; nunc ergo quærendum eſt, An duo illi actus charitatis ſint ita neceſſarij, vt vnus ſine altero non ſufficiat.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm amans Deum ſuper omnia & peccati memor teneatur de hoc dolere.

FINE præcedentis diſputationis poſui ſecundum ſenſum dubij ibidem facti; ſcilicet, Vtrùm amans Deum & memor peccati teneatur de eo dolere, etiamſi tunc non vrgeat præceptum contritionis. Circa quod Cardinalis Lugo rem obiter tangens diſput. 5. ſect. 5. aſſerit non eſſe neceſſarium, vt qui amat Deum ſuper omnia, etiamſi recordetur ſe peccaſſe, doleat de eo peccato, ſeu illud deteſtetur, niſi vrgeat tunc neceſſitas contritionis. Ratio illius eſt, quia vi amoris Dei ſuper omnia ſolùm teneor ad faciendum hîc & nunc ea quæ hîc & nunc ſunt ſub graui obligatione; non autem cogor vllo modo ad facienda ea quæ ſolùm ſunt ex ſupererogatione, vt omnes fatentur; eſtque res in ſe certiſſima; ergo ſi ego hîc & nunc ex ſupererogatione eliciam actum amoris Dei, licet recordet me heri peccaſſe, quia tamen non vrget nunc neceſſitas habendi vllum dolorem, non tenebor illum elicere. Eamdem ſententiam ad idem argumentum tenent alij in manuſcriptis. *Negat Cardinalis Lugo.*

2 *Affirmatiua.* Ego tamen probabilius cenſeo contrarium, & quidem

fateor

fateor libenter ex eo capite in argumento hoc aſſignato non cogi nos ad eum dolorem, quaſi ſi illum iam non haberemus, Deum de nouo offenderemus; hoc enim ſine dubio eſt falſum; quia ſi non teneor nunc ad habendum ipſum amorem, neque obligabor ad habendum dolorem de peccato, eſto daremus illum dolorem eſſe neceſſarium, vt hîc & nunc remitteretur peccatum; quia iam ſupponimus me non teneri hîc & nunc ad iuſtificationem; in hoc ergo ſenſu
Probatur. optimum eſt Cardinalis argumentum. Aliunde ergo probanda eſt noſtra hæc doctrina, quia ſcilicet videtur moraliter impoſſibile eum, qui Deum ſuper omnia diligit, & videt ſe ab eo ob leuem voluptatem grauiter auerſum, non ſtatim dolere de eâ auerſione. Vt qui filium vehementer diligit, & videt illi graue malum aliquod accidere ex naturali eo affectu, neceſſariò prorumpit in odium illius mali, & concipit ſtatim voluntatem, quantum eſt ex ſe efficacem illud malum propulſandi. Id ipſum videtur efficaciter experientiâ demonſtrari; nam ſi offendimus grauiter amicum, & eum poſteà vehementer iterùm amare incipimus, ſi recordamur offenſæ ei à nobis illatæ, pudorem ac dolorem continere non poſſumus; id autem maximè contingit, ſi adhuc agnoſcimus eam offenſam non eſſe extin-
3 ctam. Vnde non dubito Beatos in cælo vi amoris Dei neceſſitari ad deteſtanda peccata quæ commiſerunt, licet dolorem nullum habeant; quia illius non ſunt in eo ſtatu capaces; mihi autem ſufficit nunc, quòd nos habeamus neceſſariò deteſtationem peccati vi eius amoris: etenim ea deteſtatio eſt ſufficiens dolor pro intento noſtro. Confirmatur: Qui amat Deum ſuper omnia, mauult omnia perdere quàm illum offendere; vbi eo ipſo odio habet omnia peccata futura; ergo à fortiori ibi habebit odio illa peccata quæ præſentia ſunt, & per quæ videt ſe grauiter Deum offendiſſe, & etiam nunc quaſi offendere; nam licet iam nouum non committat peccatum, illa tamen perſeuerantia moralis non minùs Deum, vt ſic dicam, grauat & offendit quàm in primo inſtanti; ergo quodammodò non minùs cogitur homo ad deteſtandum illud peccatum, quàm ad non committendum aliud nouum.

Replica. Reſpondebis: Eo ipſo quòd quis amet Deum, iam non durat ampliùs illud peccatum, eſto non ſequatur vlla noua illius deteſtatio; ergo ratione perſeuerantiæ non eſt cur homo cogatur ad eum
Soluitur. dolorem & deteſtationem. Sed contrà Primò, quia adhuc eſt ſub lite, vtrùm tollatur peccatum tunc per amorem, ſi non ſequatur dolor. Secundò, quia licet in actu exercito tollatur per amorem; quia tamen vſque ad illud inſtans perſeuerat, iudicatur ac ſi actu in ipſo inſtanti intrinſeco, quo efficitur amor, duraret peccatum; maximè cùm cognitio omnis præuia, & quæ hunc amorem dirigit, non noſcat adhuc illud eſſe ablatum, quia id primò fiet per amorem poſteriùs naturâ ſecuturum; ideoque in ordine ad directionem pro amore habet ſe illa cognitio perinde ac ſi diceret durare actu illud peccatum.

4
Replica ſecunda. Reſpondebis Secundò, Hoc argumentum nimis multum probare, ſcilicet numquam poſſe nos amare Deum ſuper omnia, niſi eo ipſo deteſtemur peccata quæcumque fecimus totâ vitâ, etiam illa pro quibus iam eſt à nobis ſatisfactum; hoc autem videtur eſſe contra experientiam, quia ſæpè habemus tales amores ſine vllo dolore & deteſtatione; ergo. Sed contrà, quia ſi, *Soluitur.*
dum eum amorem elicimus, recordamur commiſſorum peccatorum, valdè probabile eſt nos eo ipſo cogi ad deteſtanda antiqua omnia peccata; neque video, vnde hoc dici poſſit eſſe contra experientiam, quia quando amor ille ſolus eſt, non ſolet eſſe attentio intellectus ad peccata, ſed purè putè ad infinitam Dei bonitatem. Contrà Secundò, quia conſequentia illa ex peccatis nondum condonatis ad iam dimiſſa non eſt bona; diſparitas ex ipsâ experientiâ in aliis materiis valdè probabiliter colligitur. Etenim mater extremè amans filium, ſi illum videat aliquid graue actu patientem, non poteſt non dolere de eo malo; (idem eſt in amico reſpectu amici, vt ſuprà dixi;) & ex eo amore oritur in matre voluntas auferendi cùm primùm poſſit illud malum; ſi tamen hoc ipſum malum non apprehendatur vt præſens, ſed vt præteritum, ac iam omnino ſanatum, ſeu ablatum, non mouetur mater neceſſariò ad dolendum de illo. Ratio etiam 5
à priori facilis eſt, quia præſentia illa mali vehementer auget apprehenſionem, & naturâ ſuâ hominem allicit, ſeu quaſi cogit ad illud tollendum; id quod non habet malum, quando ita iam eſt præteritum, vt ſit omnino ablatum. Vt homo ſeipſum amans, ſi ſe agnoſcat de præſenti patientem magnam infamiam, naturaliter non poteſt continere dolorem, & determinatur quodam modo ad volendum illam tollere; ſi tamen eam infamiam ſolùm noſcat vt præteritam, & iam ſufficienter extinctam, nequaquam ex amore ſui cogitur ad dolorem & ad deteſtationem illius; quia id quod iam ablatum eſt reputatur quaſi nihilum.

Hinc dico; Si homo diligens Deum ſuper *Concluſio*
omnia aduertat ſe actu habitualiter graue malum inferre Deo aut offenſam, videtur neceſſariò cogendus ad dolendum de eo malo, & ad procurandum illud auferre quantum commodè poteſt; non quia ſi illud nunc non auferat, offendat de nouo Deum, ſed quia videt actu antiquum malum protrahi, eodem omnino modo ac ſi iam phyſicè committeretur: quid ergo mirum ſi ad deteſtationem illius neceſſitetur per eum amorem? eſt enim ea perſeuerantia quædam quaſi moralis productio eius peccati, ac perinde ſicut vi illius amoris determinatur ad ampliùs nullum admittendum, ita ad diſplicendum in præſenti illudque tollendum: quare ſi præter illum amorem iudicarem aliquem alium actum eſſe neceſſarium ad expellendum peccatum, illumque haberet in ſuâ poteſtate, non dubitarem quin ad illum ponendum cogeretur vi eius amoris.

Reſpondebis adhuc Tertiò; Eodem modo 6
aliena peccata ſunt malum extrinſecum Dei ſicut *Replica.*
noſtra; ergo ſi vi amoris Dei ſuper omnia cogitur homo quaſi phyſicè ad deteſtanda propria peccata, quia ſunt mala illius, & ad dolendum de illis, eodem modo neceſſitabitur ad dolendum de alienis: hoc autem videtur eſſe planè contra experientiam, quia paſſim amamus Deum ſuper omnia, & non dolemus de alienis peccatis.
Sed contrà Primò, quia iuxta dicta in oppugna- *Soluitur.*
tione ſecundæ reſponſionis, probabiliſſimè poſſumus admittere ſequelam, ſcilicet ſi homo aduer-

Digitized by Google

aduertat ad peccata aliena, cogendum tunc ad ea deteſtanda, ſeu ad diſplicentiam in illis. Contrà Secundò, quia conſequentia à propriis ad aliena nulla eſt: vti enim amor ille ſolùm præfert quoad ſuam perſonam Deum omnibus rebus; hoc eſt, ſolùm dicit malle ſe omnia amittere, quàm Deum offendere; quid autem alij homines ſint facturi non curat ille actus; ita eodem modo dum aduertit ſe offendiſſe grauiter Deum, & non prætuliſſe eum omnibus rebus, vti proponit ſe in futurum prælaturum, imò agnoſcit ſe ad illud vſque inſtans illum offendere, cogitur ad dolendum de ſuo peccato, illudque deteſtandum, licet de alieno non ſit tunc ſolicitus. Concludo ergo vt longè probabilius, neceſſariò eſſe annexum dolorem de nondum remiſſis ei amori ſuper omnia.

Amor Dei ſuper omnia in eo qui recordatur ſuorum peccatorum iuſtificat. Hinc autem clarè infertur, Amorem Dei ſuper omnia in eo qui recordatur ſuorum peccatorum ſufficere ad remiſſionem ſaltem ex eo capite, quòd talis amor habet ſemper annexum dolorem, & quidem ex eodem motiuo charitatis: id enim probatum eſt hucuſque; nam ſi vi amoris Dei ſequitur dolor, profectò hic debebit eſſe ex eodem motiuo amoris; quia reliqua motiua vel tunc non proponuntur, vel ſi proponantur, habent ſe omnino per accidens: præter amorem autem & dolorem ob Deum ſummè dilectum nihil aliud requiritur à Concilio; ergo.

SECTIO SECVNDA.

Vtrùm, caſu quo amor ille ſit ſolus, ſufficiat ad iuſtificandum.

7 *Senſus Patris Suarij:* HÆc eſt tertia difficultas ex his quas ſine præcedentis diſputationis tetigimus; circa quam Pater Suarez diſput. 9. ſect. 5. ſolùm admittit amorem ſufficere, quando homo non cogitat de peccato iuxta primum ſenſum ſuprà poſitum; rationem verò addit, quia cùm dolor de illo ſit per ſe medium neceſſarium ad iuſtificationem, neceſſum eſt, vt quando poteſt commodè adhiberi, adhibeatur: atqui quando recordatur homo ſuorum peccatorum, facilè poteſt adhibere dolorem de illis; ergo debet illum adhibere. *Impugnatur à Lugo.* Hanc doctrinam impugnat Lugo ſect. 7. quia cùm eo inſtanti non ſit obligatio habendi iuſtificationem, quia nec ad ipſum amorem tenebatur homo, non eſt cur debeat illum adhibere; vt quando eſt peccatorum obliuio, non tenetur homo dolere de illis, eò quòd non aduertitur neceſſitas doloris ad finem Pœnitentiæ. Huic tamen argumento iam videtur reſpondiſſe tacitè Suarez; non enim probat in caſu obliuionis non requiri dolorem, eò quòd non aduertatur ad illam neceſſitatem, ſed quia tunc non poteſt haberi dolor: nemo enim poteſt dolere de peccatis, ſi non recordatur ſe ea commiſiſſe; vnde conſultò dixit Suarez, Illum dolorem adhiberi debere quando commodè poteſt: id quod haud dubiè poteſt fieri quando homo recordatur peccatorum, non poteſt tamen quando eſt obliuio; nullam ergo ex hoc capite notam inconſequentiæ in Suario video.

8 *Meliùs impugnatur P. Suarez.* Meliùs & clariùs poteſt aliunde reiici eius doctrina, quia ſi amor ille eſt ex ſe ſufficiens ad iuſtificandum, profectò, etiamſi dolor ſit medium per ſe, non ſequetur, quòd ſine dolore non poſſit obtineri iuſtificatio; vti licet in Lege gratiæ ſit per ſe medium neceſſarium ad iuſtificationem Sacramentum Pœnitentiæ; nihilominùs quia contritio habet vim delendi peccatum, poteſt illud delere etiam quando homo poſſet commodè confiteri; (ſi tamen obligatio nulla ſit tunc confitendi, quia non adeſt tempus quo obligamur ad hoc Sacramentum;) ergo cùm ſupponamus in eo caſu, etiamſi recordetur homo peccatorum, & conſequenter etiamſi poſſit habere dolorem de illis, non tamen ad illum teneri, quia nondum venit tempus, quo obligetur ad vtendum mediis omnibus per ſe neceſſariis pro iuſtificatione; verè iuſtificabitur per eum amorem, perinde ac ſi non fuiſſet recordatus peccati, quia iuxta dicta ex eâ recordatione non oritur in homine vlla obligatio moralis habendi illum dolorem. Fortaſſe ad hanc rationem reſpexit Suarez addens numero 12. Tunc ſolùm ex dilectione teneri nos ad habendum dolorem, quando peccata proponuntur tamquam deteſtanda & delenda. Quæ verba non poſſunt habere commodiorem ſenſum, quàm tunc eſſe neceſſarium dolorem ſimul cum amore, quando obligat præceptum doloris, ſeu quando peccata proponuntur vt ex obligatione deteſtanda; non verò quando ſimpliciter proponuntur vt præciſè capacia deteſtationis. Per quam limitationem euadit quidem vim argumenti à nobis facti; videtur tamen planè dicere idem per idem, ſcilicet tunc hominem ex amore teneri ad eliciendum odium peccatorum, quando eſt obligatio habendi illud odium, quod eſt idem per idem; ac proinde in hoc ſenſu nemo de eâ veritate poteſt dubitare: id quod benè notauit Cardinalis Lugo eam limitationem Suarez examinans.

Quidquid verò de illâ ſit, vt ad quæſtionem reuertamur, Dolorem ſimul cum amore in omni caſu requiri poſſet fortè probari, eò quòd Tridentinum ſæpè citatum agens de dolore expreſſè dicit illum fuiſſe neceſſarium ad remiſſionem ſemper & quouis tempore; nullam autem penitus facit exceptionem de dolore in voto, ſicut agens de Sacramento Pœnitentiæ dicit quidem illud eſſe in Lege gratiæ neceſſarium, excipit tamen ipſam contritionem, quam ait eſſe Pœnitentiam in voto, & ſufficere extra Sacramentum ad iuſtificationem; eſto maneat obligatio confitendi deinde: ergo cùm nullum aliud ponat eius doloris votum, nullus alius actus ſine eo dolore ſufficiet, etiamſi amor ipſe dici queat votum illius doloris. 9 *Proponitur ratio dubitandi.* Vnde obiter reiici poteſt fundamentum quoddam Patris Suarez, qui ad probandum amorem ſolum ſufficere ſic argumentatur; Licet Sacramentum Pœnitentiæ ſit medium per ſe ordinarium pro iuſtificatione, nihilominùs votum illius, quod in contritione includitur, ſufficit ad remiſſionem peccati; ergo eodem modo licet dolor ſit medium ordinarium, ſufficiet amor Dei ſuper omnia, qui eſt, vt diximus, quaſi votum eius doloris, eumque virtualiter includit. Hoc inquam fundamentum ex dictis immediatè reiicitur clarè. Nam in his rebus requiſitis ad ſalutem debemus ſemel venire ad vnum actum, qui per alterum non poſſit ſuppleri,

alioquin

alioquin iremus perpetuò in infinitum, hunc actum loco illius, & tertium loco ſecundi, quartum locum tertij, &c. perpetuò ſubſtituentes; ergo ex eo quòd poſſit Sacramentum Pœnitentiæ per contritionem ſuppleri, non infertur rurſus, Ipſam contritionem poſſe per ſecundum actum ſuppleri; alioquin de illo ipſo ſecundo actu ego ita diſcurrerem: Contritio poteſt per ſecundum actum ſuppleri, ergo & ille actus ſecundus per alium tertium; & ſic daretur quem dixi proceſſus in infinitum; aliunde ergo probari debet, poſſe eum dolorem ſuppleri: iam autem oſtendi, potiùs ex Concilio conſtare contrarium, eò quòd non faciat vllam exceptionem, vti eam facit reſpectu Sacramenti Pœni-

10 tentiæ. Negari non poteſt quin hæc ſententia ſuam habeat probabilitatem; vnde eam re ipsà

Concluſio: nonnulli tenuerunt: communis tamen hoc tempore docet, Amorem ſuper omnia etiam ſine expreſſo dolore eſſe ſufficientem ad iuſtificandum;

Probatur. & quidem ſi homo non recordetur actu inuincibiliter ſuorum peccatorum res videtur valdè certa, quia alioquin in tali homine ſalus eſſet omnino impoſſibilis; nam deteſtationem & dolorem nemo poteſt elicere, ſi nullo modo putat ſe commiſiſſe peccata; non eſt autem vllo modo credibile Deum talem hominem reliquiſſe incapacem ſalutis: quòd ſi ſemel dicamus in eo ſufficere ad iuſtificandum ſolum amorem, profectò debemus idem dicere in homine qui recordatus peccatorum, niſi aliunde tunc obligetur ad habendum dolorem; cùm enim in eo caſu eum dolorem omittendo nullo modo peccet, & aliunde ponat actum illum, quem Deus pro iuſtificatione acceptauit, non eſt cur dicamus eum non iuſtificandum.

Obiectio: Dices; Cùm hi actus non habeant ex naturâ ſuâ vim iuſtificandi, ſed ex liberâ acceptatione Dei, potuit optimè Deus ſtatuere, vt non ſufficeret amor, quando eſt memoria peccatorum, & conſequenter quando poteſt facilè haberi dolor; eſto in caſu obliuionis ſufficeret, quia tunc

Soluitur. nec moraliter poteſt haberi dolor. Reſpondeo; Extra controuerſiam eſſe, in Dei voluntate ſitum fuiſſe rem ita diſponere. Addo tamen, nos non habere fundamentum vllum, vt hanc limitationem ſeu exceptionem ponamus; debemus ergo abſolutè amori eam vim iuſtificandi in omni caſu tribuere, eſto poſteà ſit obligatio habendi ſuo tempore dolorem, de quo infrà; vti etiam eſt obligatio ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

15 *Probatur concluſio Secundò.* Secundò probatur communis ſententia omnibus illis locis, quibus Scriptura promittit diligentes Deum etiam à Deo diligendos nullo requiſito expreſſo dolore: vti ad Magdalenam dixit Chriſtus Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; nam licet illa tunc plorauerit, fleuerit, doluerit de ſuis peccatis, tamen Chriſtus non tribuit remiſſionem dolori, ſed amori, additque vniuerſalem ſententiam; *Cui autem minus dimittitur, minus diligit:* Prouerbiorum 8. *Diligentes me diligo:* Eccleſiaſtici 34. *Oculi Dei in diligentes ſe:* Ioannes totâ ſuâ primâ Epiſtolâ id paſſim repetit, inter

1. Ioan. 4. alia autem illud habet: *Qui manet in charitate, in Deo manet.* Innumera ſunt loca Scripturæ, quæ dilectioni tribuunt hanc vim reconciliandi hominem cum Deo; vt proinde de eâ veritate dubitare non liceat; cùmque in illis nihil dicatur de neceſſitate doloris illi amori adiuncti, non poſſumus nos probabiliter illum requirere.

Obiicies fortè, His teſtimoniis nimium probari, ſcilicet quemcumque actum amoris Dei eſſe ſufficientem ad iuſtificationem, quia & ille eſt vera dilectio; & (vt diximus immediatè) cùm Scriptura nihil amplius exigat quàm dilectionem, non licet nobis aliquid aliud petere vt neceſſarium. Conſequens autem eſt abſurdum, quia communiter omnes dicunt, & nos infrà fuſiùs id probabimus, Hunc amorem iuſtificantem debere eſſe ſuper omnia. *Obiectio:*

Reſpondeo, Me ſequenti *Soluitur.* diſputatione oſtenſurum, vnde probetur debere hunc amorem eſſe ſuper omnia; nunc ad obiectionem ex eo deſumptam, quòd in locis Scripturæ non requiratur amor hic ſuper omnia, facilè reſpondemus; Primò, eſto id ita ſit, aliunde nos eam neceſſitatem oſtenſuros: vt autem præter amorem requiratur dolor, nullum adducitur teſtimonium, ex quo cogamur alia loca Scripturæ eâ cum limitatione intelligere, ac proinde rectè nos inferre, Illum dolorem non eſſe neceſſarium, ſed amorem ſolum ſufficere. Secundò reſpondeo, Etiam ea loca ſatis probabiliter exigere amorem ſuper omnia. Suppono enim non poſſe 12
abſolutè dici, Deum amari à me vt amicum, ex eo quòd habeam aliquam complacentiam vel amorem ſimplicem in illum, quique cohæreat cum affectu illum grauiter offendendi: atqui amor, qui non magis amat Deum quàm omnia, ſed præcisè plus quàm vnam vel alteram creaturam, cohærere optimè poteſt cum voluntate eumdem Deum grauiter offendendi; ergo Scriptura, quæ amorem amicitiæ maximè requirit, & amorem, qui abſolutè dicatur amor, non autem præcisè ſecundùm quid, debet intelligi de amore Dei ſuper omnia, etiamſi expreſsè eum citatis verbis non declaret.

Obiicies tamen Primò contra hanc vltimam *Replicatio prima:* rationem: Omnes iuſti amantur à Deo tanquam amici, & tamen neceſſarium non eſt eos habere amorem Dei ſuper omnia; dummodò enim non habeant peccatum, ſed retineant gratiam, quam in Baptiſmo obtinuerunt, aut quam per Sacramentum Pœnitentiæ cum ſolâ attritione recuperarunt, poſſunt eſſe amici Dei: igitur ex conceptu amoris amicitiæ non infertur, A Scripturâ requiri amorem ſuper omnia. Reſpondeo, Ho- *Soluitur.* minem, dummodò habeat gratiam, poſſe à Deo amari vt amicum; eſto ipſe homo non ſolùm non habeat amorem Dei ſuper omnia, ſed neque vllum planè; vti conſtat in infantibus iuſtis; non ergo argumentatus ſui ex amore Dei in homines, ſed ex amore hominis in Deum; de quo eis locis, quibus nos vſi ſumus, Scriptura loquitur: neque item diximus, ſine eo amore non poſſe iuſtitiam ſtare, ſed illum amorem, quo remiſſio peccatorum obtinetur, non debere eſſe ſimplicem aliquem & imperfectum, ſed veram dilectionem ad amicitiam pertinentem.

Secundò tamen obiicies, & ſit replica contra 13 *Replica ſecunda.*
dicta; Poſſum ego eſſe veriſſimus alterius amicus, eumque diligere vt amicum, eſto non ſim paratus ad amittendum meum honorem & omnia mea in gratiam illius; multò autem magis, etiamſi non ſim paratus alios omnes offendere

ciriùs quàm illum; ergo pari ratione potero eſſe amicus Dei, licet non ſim paratus omnia omnino illi poſtponere, vel propter illum vitam omniaque mea amittere. Reſpondeo, Omnem amicitiam tam humanam quàm diuinam, vt vera & honeſta ſit, debere eſſe iuxta regulas rationis, ita ſcilicet vt amicus iniuſta non petat ab amico. Cùm [illegible]o homines, etſi amici, poſſint tamen ſæpè in[illegible]a petere, non poſſum ex verâ amicitiâ eſſe paratus ad omnia facienda quæ ille petierit, ſed debebo ſolùm eſſe amicus, vt dicitur, vſque ad aras. Cùm ergo amico non teneat omnia mea dare, multò minùs alios ſine cauſiâ offendere, inde fit veram in eum amicitiam me ad id non poſſe cogere: at vt nullum faciam peccatum mortale contra Deum ratio ipſa naturalis independenter à puncto amicitiæ me obligat; quid ergo mirum, ſi ratione amicitiæ in Deum teneat ita illum amare, vt illum omnibus præferam; hoc eſt, vt malim omnia amittere quàm vllum mortale committere? Nihil autem aliud nunc dicimus requiri in eo amore ſuper omnia ad iuſtificationem neceſſario. Quòd ſi ipſe Deus adhuc in rebus naturâ ſuâ non malis peteret à nobis, vt eas in gratiam ſui contemneremus, & ad id ſub peccato nos obligaret; id quod haud dubiè optimo iure præſtare poteſt, cùm habeat multos titulos, Creatoris, Domini, &c. ob quos poteſt eam obligationem imponere; profectò iam eo ipſo teneremur, iuxta dicta, ea omnia relinquere et-
14 iam independenter ab amore amicitiæ. Non ergo petitur à nobis in eo amore aliquid ad quod multis aliis titulis non teneamur. Aliunde verò, niſi talis ſit ille amor, non excludit omne peccatum, vt diximus; ergo non erit perfecta conuerſio ad Deum, niſi amor ſit ſuper omnia. Eadem veritas de ſufficientiâ amoris ad iuſtificationem probari poteſt innumeris locis ſanctorum Patrum, quos Vaſquez adducit pro ſuâ ſingulari ſententiâ, quòd amor ſit forma ſanctificans; quibus omnibus ſaltem ſuadetur noſtrum præſens intentum, eum ſcilicet amorem, etiamſi dolor non adſit, eſſe de facto ſufficientem diſpoſitionem ad gratiam. Ratio verò à priori ea eſt: Nam ille ipſe eſt virtualiter & eminenter dolor. Non dico quia ille determinat ad dolorem; poteſt enim actus inferior determinare ad ſuperiorem; vti poſſum per actum attritionis imperare dolorem, imò & amorem Dei ſuper omnia; non tamen ideò attritio iuſtificabit. Dixi ergo, Quia amor illum dolorem virtualiter & eminenter continet; tum quia ad illum determinat datâ occaſione; tum quia totum motiuum illius doloris continet; tum quia implicitè dolet. Nam Deum amare ſuper omnia eſt amare illum ſupra peccatum omne; eſt item illum præferre omnibus non ſolùm pro tempore futuro & præſenti, ſed etiam pro præterito; ac proinde ibi eſt implicitè nolle peccaſſe, ſeu, ſi per impoſſibile poneretur iam in tempore præterito, nollet tunc offendere Deum; hoc autem eſt odio habere quod peccauerit: qui enim dicit, *Non facerem, ſi iam eſſem in illis occaſionibus*; eo ipſo dolet ſe illud tunc feciſſe; ergo ſufficiet ad iuſtificandum, etiamſi fortè hîc & nunc non ſequatur ex illo vllus dolor. Denique quando ſequitur dolor non habet aliam perfectionem, niſi quòd ſit ſecundus amor Dei, in quo expreſsè Deum præfert peccatis præce-

Soluitur. Cur ad amicitiam diuinam requiratur amor ſuper omnia, & non ad amicitiam humanam.

Ratio à priori concluſionis noſtræ.

Confirmatur concluſio.

dentibus; non videtur autem neceſſarium ponere duos amores ad iuſtificationem; neque ea comparatio expreſſa cum peccato eſt neceſſaria, vti ſtatim dicemus de comparationibus cum aliis creaturis. Conſtet ergo illum amorem eſſe ſufficientem ad iuſtificationem etiam ſine dolore.

15 Nunc ad obiectionem ex Concilio Tridentino ſuprà poſitam dico, Ab eo non requiri ibi duos actus, quorum vnus ſit dolor, alter amor, vt fuſiùs ſuprà deduximus, ſed agere ibi de dolore in genere, quem dicit aliquando contrahi ad dolorem ex motiuo charitatis, ideoque iuſtificare; cuius rei non aliam habuit Concilium rationem, quàm quòd ſuppoſuerit amorem Dei ſuper omnia eſſe ad iuſtificationem ſufficientem: quando ergo docet, illum motum doloris fuiſſe ſemper ad remiſſionem peccati neceſſarium, agit vel de eo tempore, pro quo conuerſionis occaſio obligat, vel certè de dolore formali aut æquiualente, qualem diximus in amore includi; loquitur etiam naturali & ordinario modo, id eſt in eis hominibus, in quibus eſt memoria peccatorum, in quibus eſt impoſſibile (vt ſuprà notauimus) eſſe amorem Dei ſuper omnia, & non ſequi eo ipſo dolores & gemitus illos, quos ibi Concilium aſſignat; cùm tamen extra controuerſiam ſit non eſſe neceſſarios vllos proprios gemitus aut clamores, ſed ſufficere ſolùm interiorem dolorem: declarat ergo ibi Tridentinum magnâ ex parte per ipſos effectus vehementiam amoris Dei ad iuſtificationem ſufficientis.

Obiectio ſoluitur.

SECTIO TERTIA.

An dolor ſit neceſſarius ſaltem neceſſitate præcepti.

16 EX dictis præcedenti ſectione poſſunt varia dubia moueri; inter quæ primum eſt, quod in titulo ſectionis poſuimus, Vtrùm etiamſi neceſſitate medij non ſit neceſſarius dolor expreſſus de peccatis, quia amor ſuper omnia ſufficit, ſaltem neceſſitate præcepti requiratur, quando obligat præceptum ſe diſponendi ad iuſtificationem. De hac difficultate non tractant ex propoſito Auctores; videntur tamen ſupponere vt omnino certum, eſſe tunc neceſſarium eum dolorem, quia ſaltem hoc videtur Tridentinum docere; confirmarique poteſt ratione quâ Pater Suarez probat diſput. 4. ſect. 3. eſſe neceſſarium per ſe propoſitum emendationis vitæ; nam vnus è præcipuis finibus Pœnitentiæ eſt emendatio vitæ in futurum; ad hoc autem valdè conducit expreſſum propoſitum emendationis. Hæc ratio poteſt ad rem noſtram applicari, quia etiam videtur maximè neceſſarius formalis dolor de peccatis ad eam emendationem: qui enim valdè dolet ſe peccaſſe, valdè etiam attendit ne in poſterum iterùm labatur. Deinde in Scripturâ ſemper, quando agitur de pœnitentiâ peccatoris, inculcatur ſummè dolor de peccatis: *Scindite corda veſtra* per dolorem de peccatis commiſſis; qui dolor maximè contriſtat, & quaſi ſcindit corda. Idipſum vox *Pœnitentia* denotat; ſignificat enim directè & propriè dolorem ſeu retractationem præcedentium factorum; Pœnitentiam autem eſſe neceſſariam paſſim Scriptura

Affirmat Suarez & alij: Rationes eorum.

Ioel. 2.

&

& Patres teſtantur: quòd ſi hæc eſt neceſſaria, haud dubiè tunc maximè cùm inſtat tempus, in quo homo tenetur ſub præcepto ſe diſponere ad iuſtificationem: & ita hanc ſententiam ſupponit Suarez diſput.9. ſect.1. vbi etiam extra caſum præcepti videtur docere eſſe neceſſarium eum dolorem, ſi adſit memoria peccatorum. In quo puncto iam eum ſuprà reiecimus; attulerat autem ad initium eius ſectionis multa loca, quæ eum dolorem exigunt, ex quibus poteſt hoc ar-
17 gumentum formari: Quòd hic vel ille actus ad iuſtificationem requiratur, ſolùm prouenit ex voluntate Dei; ergo cùm de eâ voluntate nobis ex Scripturâ, Conciliis ac Patribus conſtare debeat, ea autem teſtimonia ſatis clarè oſtendant Deum de facto eam contritionem ſeu dolorem expreſſum requiſiuiſſe, id nos debebimus admittere. Et verò ita ab omnibus ſentiri, excepto Medinâ Tractatu primo de Pœnitentiâ, quæſt.12. art.2. ait Suarez ſuprà; miror tamen quòd Vegam etiam non exceperit, quem ipſe paulò inferiùs citat pro ſententiâ docente, per ſolam orationem poſſe obtineri remiſſionem mortalis ſine formali amore aut dolore. Si enim orationem ſolam dicit Vega ſufficere, à fortiori dicet ſufficere amorem Dei ſuper omnia. Vt verum fatear, ego valdè dubius ſum in hoc puncto; nam ſi ſemel dicatur extra caſum neceſſitatis poſſe iuſtificationem à ſolo amore oriri, non facilè oſtendi poterit ea neceſſitas expreſſi doloris; nam licet (vt diximus ſuprà) potuerit Chriſtus illum requirere non ſolùm in caſu, in quo eſt neceſſitas ſe diſponendi ad iuſtificationem, ſed etiam quandocumque eſt peccati memoria; cùm tamen non conſtet vllo modo de eâ voluntate, & amor ex ſe ſufficiat, cur ſecundum eum actum nos dicemus eſſe tunc ſub præcepto?

Rationes pro ſententiâ negatiuâ.

Obiectio:

Dices: Hæc forma argumentandi non eſt bona; etenim contritio eſt ex ſe ſufficiens ad iuſtificandum extra Sacramentum; & tamen ſi adſit copia Confeſſarij tenemur confiteri in caſu mortis, ſeu quando obligat præceptum, vt diſponamur ad iuſtificationem; ergo idem dicere poſſumus de amore reſpectu doloris, vt ſcilicet ille ſufficiat, & tamen in caſu mortis teneamur ad dolorem.

Soluitur.

Reſpondeo, Me non velle illam conſequentiam eſſe omnino legitimam & neceſſariam; imò propterea dixi paulò antè, Potuiſſe ſine dubio rem ita à Chriſto inſtitui etiam extra caſum neceſſitatis, quando adeſſet memoria peccati. Nihilominùs tamen addo, debere nos habere aliquod fundamentum poſitiuum ad eum diuerſum modum diſcurrendi in vno præ altero caſu, nec ſufficere, quòd ita potuerit à Chriſto
18 inſtitui; nam etiam potuit contrario modo. Hinc facilè ad eam inſtantiam reſpondemus, de neceſſitate confeſſionis clariſſimè nobis conſtare ex Concilio Tridentino & Eccleſiæ traditione fundatâ in illis verbis, quibus Chriſtus Apoſtolis conceſſit poteſtatem abſoluendi à peccatis, & ea retinendi: de quo fuſiùs infrà. In noſtro autem caſu nullum eſt argumentum probans dolorem illum, vt condiſtinctum ab amore, eſſe ſub præcepto. Etenim loca ſacræ Scripturæ, Patrum, Conciliorum loquuntur abſolutè de neceſſitate doloris pro obtinendâ iuſtificatione; loquuntur item generaliter in omnibus caſibus; ergo vel debemus dicere, numquam amorem ſolum ſine eo dolore ſufficere; vel ſi, quia amor ille eſt virtute & æquiualenter dolor ac pœnitentia, dicimus benè poſſe de illo intelligi illa loca Scripturæ; profectò id ipſum debemus dicere etiam pro caſu mortis, ſeu pro caſu in quo obligamur ad iuſtificationem; nam diuerſa alia loca de neceſſitate præcepti eius doloris nulla penitus habemus, nec de vllo ſecundo præcepto conſtat.

Pro quo aduerte quod docui Tomo 3. de Sacramentis in genere, licet quandò vna res determinatè eſt neceſſaria tamquam medium ad ſalutem, eo ipſo ſit obligatio naturalis ſub præcepto eâ vtendi in caſu extremæ neceſſitatis, quia homo tenetur non facere iacturam ſalutis æternæ; ſi tamen ſit aliud medium, quo poſſit ſuppleri defectus eius primi medij, eo ipſo illud primum non fore ſub præcepto, niſi nouum ac diſtinctum poſitiuum de illo præceptum ſeu noua lex imponatur. Vnde cum eodem Suario, Lugo & aliis oſtendi, Sacramentum Pœnitentiæ, eo ipſo quòd per contritionem etiam poſſit obtineri ſalus, non fore ſub præcepto, niſi ſpecialiter poſitiuè ipſe Chriſtus illud imperaſſet; de quo imperio poſitiuo dixi ibi nobis conſtare ex definitione Tridentini & Patrum, &c. Cùm ergo è contrario in præſenti nihil penitus adferatur, quo probetur, etiam habito iam amore, & obtentâ per illum iuſtificatione, adhuc eſſe neceſſarium dolorem, non video vnde id poſſimus nos docere.

Non tenemur vti medio ſalutis tali, quod poteſt alio medio ſuppleri, niſi cogat poſitiuum præceptum.

Declaro id ampliùs; Nam etiamſi dicamus 19
neceſſarium eſſe huiuſmodi dolorem in caſu mortis ſupra amorem, adhuc tamen fatendum eſt, habito in priori naturæ aut priùs tempore amore ſuper omnia, eo ipſo ſequi iuſtificationem; vt etiamſi in horâ mortis obliger ad confeſſionem Sacramentalem, ſi tamen priùs naturâ aut tempore habeam contritionem, eo ipſo ſum in gratiâ, licet cum obligatione confitendi, ne ab illâ cadam; ergo in noſtro caſu ante dolorem iam ſum iuſtificatus & amicus Dei; rogo nunc, Quomodo iam ex locis ſuprà citatis ſacræ Scripturæ inferetur neceſſitas habendi illum dolorem, quandoquidem in eis præcisè ſolùm dicitur ille dolor neceſſarius ad obtinendam remiſſionem peccatorum, quam tamen iam ſupponimus ante illum obtentam? Confirmo adhuc; Nam loca Scripturæ & Patrum abſolutè loquuntur, nullâ factâ exceptione Sacramenti Pœnitentiæ; loquuntur item de dolore charitatis ſeu de contritione perfectâ iuxta communem interpretationem; nihilominùs eo ipſo quòd Sacramentum Pœnitentiæ ſit ſufficiens ad conferendam primam gratiam, & quis in illo per ſolam attritionem iuſtificetur, non tenetur iam adhibere eos dolores, eoſque actus charitatis; quia finis ob quem hi poterant requiri, nempe iuſtificatio, iam ſupponitur nunc obtenta; ergo cùm in noſtro caſu iam etiam ſupponatur obtenta iuſtificatio per ſolum amorem Dei ſuper omnia ante omnem dolorem, non erit neceſſarium tunc eum habere nec neceſſitate medij, quia iam eſt homo iuſtificatus, nec neceſſitate præcepti, quia iam oſtendimus non eſſe vllum fundamentum pro eo præcepto.

Confirmatur, non eſſe neceſſarium dolorem vltra amorem Dei ſuper omnia.

Confirmatur Secundò.

Adhuc tamen vrgebis; Si ergo nec neceſſitate præcepti nec neceſſitate medij requiritur ille

Obiectio:

dolor,

dolor, quo ſenſu poterunt eſſe vera tot loca Scripturæ, quibus dicitur toties, *Niſi egeritis pœnitentiam, niſi ſcideritis corda veſtra, niſi ingemueritis*, &c. *non obtinebitis veniam*? *Soluitur Primò,* Reſpondeo Primò, Hanc difficultatem omnibus eſſe communem. Conſtet enim ſine eo dolore, imò & ſine amore charitatis, per Sacramentum poſſe obtineri ſalutem; non ergo hæc noſtra ſpecialis ſententia premitur eâ obiectione. *Secundò,* Reſpondeo Secundò; Etiamſi huiuſmodi dolor non ſit determinatè requiſitus neceſſitate medij, eſſe tamen indeterminatè; quia vel ille, vel amor, vel Sacramentum requiruntur; ſufficit autem id ad eas locutiones, quibus maximè denotatur vtilitas eius doloris. *Tertiò.* Tertiò & meliùs reſpondeo, Eas locutiones debere intelligi de dolore & gemitu ſiue expreſſo, ſiue virtuali & æquiualente, & quia amor Dei ſuper omnia continet (vt dixi) talem dolorem, adeò vt in meâ ſententiâ illum neceſſariò cauſſet, quandocumque eſt attentio ad peccata; in aliorum verò ferè neceſſariò & ordinariè: quod vltimum ſufficit pro explicatione Scripturæ, quæ per eos actus, qui ſunt ordinariè coniuncti cum verâ pœnitentiâ, illam explicat. *Concluſio.* Conſtet ergo valdè probabile eſſe, nullam omnino eſſe eius doloris obligationem.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm è contrario ſit neceſſarius amor formalis; an verò ſolus dolor ob Deum offenſum ſufficiat ad iuſtificationem.

20 *P. Suarez dicit ſufficere ſolum dolorem.* QVÆRIMVS, Vtrùm amor virtualis Dei incluſus in dolore ſufficiat; ſicut è contrario diximus ſufficere virtualem dolorem. Pater Suarez eâ diſput.4. ſect.2. ſupponens contritionem ad iuſtificationem ſufficientem debere eſſe ex virtute charitatis; nihilominùs docet poſſe eſſe deteſtationem ſimplicem, qui non ſit amor; aitque eam eſſe ſententiam D. Thomæ in 4. diſ. 14. quæſt.1. art.2. quæſtiunculâ 2. & aliorum, qui non requirunt alium actum quàm odium peccati. Ego autem in D. Thomâ nihil inuenio de hac quæſtione. Ceteri Auctores etſi dicant ſolum odium ſufficere, non tamen propterea ſunt pro eâ ſententiâ, quia illud ipſum odium debet habere motiuum charitatis, id eſt Deum, vt dicam ſtatim; hoc autem motiuum debet neceſſariò per talem actum amari. Ratione eam probat Suarez; nam ſi quis habeat deteſtationem perfectam peccati, eo ipſo iuſtificabitur: ita enim Ezechielis 33. cap. dicitur: *Si auerterit ſe peccator ab iniuſtitiâ ſuâ, vitâ viuet*, &c. item Pſalmo 31. *Dixi; Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei*. & 2. Regum 12. ſolùm legitur Dauid dixiſſe, *Peccaui Domino*; & ſtatim ſubiunxit Propheta, *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*. Tridentinum etiam Seſſione 14. cap.4. dum de contritione agit, nullam facit mentionem amoris; nam quòd poſteà dicat perfectam contritionem informari charitate, non oportet id intelligi de actu; ſed ſufficit ſi de infuſione gratiæ & charitatis. Ratio denique ea eſt, quia odium mali eſt virtualiter amor boni oppoſiti; ergo ſufficit deteſtatio peccati, quæ non ſit formalis amor.

21 *Reiicitur P. Suarez.* Hanc ſententiam nullo modo puto eſſe veram; & quidem antequam vlteriùs progrediar noto, non poſſe ſuſtineri quod hîc docet Suarez circa locum Concilij exigentis contritionem informari charitate, quòd ſcilicet id ſit de habitu charitatis, non de actu ipſo intelligendum: etenim eo ſenſu, & (vt ſuprà cum Lugo ad aliud propoſitum notaui) redderetur planè ridicula ea definitio; dicere enim contritionem, quando extra Sacramentum habet adiunctam infuſionem gratiæ & habituum ſupernaturalium, iuſtificare, idem eſſet ac dicere, quando ob contritionem extra Sacramentum infunditur gratia, tunc infunditur gratia; hoc autem non magnâ ſanè indigebat definitione. Secundò argumentor, quia iuxta eam explicationem vel non conſtaret per contritionem nos iuſtificari extra Sacramentum, vel certè non poſſet dici, qualis deberet eſſe ea contritio. Etenim ſi Concilium ſolùm definit, aliquando contritionem informari gratiâ habituali, id eſt, aliquando eſſe coniunctam cum infuſione gratiæ, non ſciremus inde vllo modo, quid requiratur ex parte contritionis ad hunc effectum. Deinde non poſſet colligi, contritionem ad iuſtificationem ſufficere; nam contritionem, quando eſt infuſio gratiæ, iuſtificare, nihil dicis, an contritio habeat vim ad iuſtificandum; & eodem ſenſu poſſumus dicere de attritione, attritionem, ſi coniungatur cum gratiâ habituali, iuſtificare; imò de quocumque bono opere id dici poſſet. Denique Concilium expreſsè agit ibi de diſpoſitione ad gratiam, non de formâ ipſâ ſanctificante; ergo dum dicit, aliquando contingere eam contritionem extra Sacramentum informari charitate, agit de illâ charitate quæ eſt diſpoſitio, non de eâ quæ eſt forma ſanctificans; qualis eſt habitus charitatis & gratiæ: non poteſt ergo negari, ibi Concilium requiſiuiſſe ad iuſtificationem eam contritionem eſſe informatam amore charitatis.

22 *Concluſio Probatur.* Oſtendendum autem nunc eſt id non poſſe fieri, niſi ille ipſe dolor ſit actus amoris; aut (quod pro me idem eſt) oriatur ex amore. Etenim vel ille actus ita dicit, *Deteſtor pro Deo hoc malum, quia illius malum eſt*; (quo pacto videtur Suarez eum actum intelligere, licet expreſsè numquam declaret, qualis ille ſit & quod motiuum habeat;) vel nihil aliud dicit ille actus quàm *Deteſtor hanc malitiam quia mala eſt, vel quia eſt contra rationem naturalem*: ſi dicat primùm, iam teneo intentum, quia velle à Deo auertere aliquod malum quà malum illius, formaliſſimè eſt illum amare, iuxta ſæpè dicta. Vti enim procurare Petro poſitiuum bonum quà illius bonum, eſt eum amare; ita procurare illi negatiuum bonum, hoc eſt carentiam mali, v.g. carentiam morbi quà morbus eſt illius malum, eſt formaliſſimè eum amare. Si verò dicatur ſecundum, ſcilicet eum actum nihil aliud habere quàm deteſtari malum culpæ quà eſt in ſe malum, ſeu contra rationem naturalem, tunc actus ille non extrahetur à ratione imperfectæ attritionis, quam dicit Concilium concipi ex turpitudine peccati; ergo vt ſic ille dolor non poterit iuſtificare; vt ergo iuſtificet, debet eſſe formaliter amor Dei.

Confirmo

Confirmatur. Confirmo & explico: Vel ille actus tangit Deum, vel non; ſi non tangit, ergo non eſt magis charitatis quàm obedientiæ, quàm iuſtitiæ, quàm Pœnitentiæ, &c.quandoquidem malitia illa peccati, quam ſolùm tangit, tam eſt odibilis vt oppoſita iuſtitiæ, obedientiæ, religioni, &c. quàm vt oppoſita Deo; ſi verò ille actus tangit Deum intrinſecè, non poteſt alio modo eum tangere quàm eum amando; quia non poteſt Deus eſſe motiuum niſi vt amatus: neque enim ſe habet vt terminus odio habitus, neque item quaſi purè purè vt terminus extrinſecus,ad eum modum quo actus ille, quo quis dicit, *Volo hoc pallium Petri*, tangit Petrum in obliquo, eum nec amando, nec odio habendo: eo enim ſenſu amor ille nec virtualiter nec implicitè eſſet amor Dei, & conſequenter nec ſufficeret vllo modo ad iuſtificationem; ergo neceſſariò debet ille eſſe expreſſus amor Dei.

23 *Obiectio.* Dices iuxta multorum ſententiam; Poſſum amare medicinam v. g. propter ſanitatem, etiamſi non tangam intrinſecè per eum actum ipſam ſanitatem; ergo licet intrinſecè non amem Deum per eum actum, quo deteſtor mortale, poterit tamen ea deteſtatio eſſe propter Deum.

Soluitur Primò, Reſpondeo Primò, Me in Philoſophiâ negaſſe id poſſe fieri; nam bonitas illa vtilis non poteſt mouere, niſi ametur intrinſecè ipſa ſanitas. Re- *Secundò.* ſpondeo Secundò negando conſequentiam; nam in electione mediorum præcedit ſaltem amor finis, ex quo oritur amor mediorum; vnde licet hic amor ſecundus non attingat ipſum finem intrinſecè, quatenus tamen ex naturâ ſuâ & eſſentialiter pendet illa voluntas ab electione, dici poteſt amare implicitè finem. At hæc ratio ceſſat omnino in noſtro caſu; nam ſi dolor ille oritur ab actu amoris, iam per amorem ipſum ſupponeretur remiſſum peccatum: ſi autem non præſupponit amorem vllum (vt videtur omnino docere Pater Suarez) non habet vnde dicatur pertinere potiùs ad charitatem quàm ad alias virtutes, niſi intrinſecè Deum attingat.

Obiectio ſecunda: Soluitur Primò, Fortè Secundò dices, Ideò illum actum eſſe charitatis, quia procedit ab habitu charitatis. Sed contrà, quia antequam dicamus illum actum pertinere ad habitum charitatis, debemus conſiderare, Vtrùm ex ſuo conceptu, ſeu ex ſuo obiecto ad eum habitum pertineat néce; ſi enim ex obiecto non pertinet, tunc dicere non poſſumus illum oriri ab eo habitu; iam autem *Secundò.* oſtendi eum non pertinere; ergo. Contrà Secundò, quia quòd actus ille procedat efficienter ab habitu, eſt planè per accidens ad rem noſtram: neque enim ideò eſt intrinſecè melior ad hoc, vt propterea Deum moueat ad remittendum peccatum: imò in caſu noſtri argumenti non poteſt ille oriri ab habitu, cùm ſit diſpoſitio ad illum; ſed per auxilium extrinſecum debet neceſſariò produci.

24 *Obiectio tertia:* Tertiò reſpondebis, Illam deteſtationem dicere hoc, *Doleo me peccaſſe, quia peccatum eſt malum Dei*; in hoc autem conceptu nihil prorſus de amore Dei dici, & tamen attingit Deum ita, vt ametur implicitè: dolere enim de malo alieno quà tale eſt illum amare implicitè, vt *Soluitur.* paulò ſuperiùs diximus. Sed contrà Primò, quia ſi non præſuppono iam amaſſe perſonam illam, non videtur poſſe fieri vt doleam de malo illius quà tali. Cur enim doleo de malo quà Dei potiùs quàm de malo bruti, niſi quia Deum amo,brutum non amo? Proponuntur mihi v. g. hìc & nunc duo mala, primum Dei, ſecundum Antonij; cur dolerem de primo,non de ſecundo, niſi amatem Deum, non Antonium?

Dices: Vtrumque eſt odibile liberè; pro meâ *Replica:* autem libertate me determinare ad vnum potiùs quàm ad aliud; vti è contrario in amore debemus omnes id ipſum fateri: proponuntur enim mihi duo bona, Deus & creatura, haud dubiè poſſum ego ſine prævio alio amore (alioquin daretur proceſſus in infinitum) me determinare ad amorem vel Petri, vel Dei; ergo eodem modo potero me determinare ad odium huius potiùs mali quàm illius, etiamſi antecedenter non amauerim potiùs Petrum quàm Deum; ergo ſi ſemel conceditur actum illum eſſe implicitum amorem Dei, benè poterit ſolus eſſe, & ſufficiet ad iuſtificationem. Sed contrà, quia licet ea doctrina *Soluitur.* habeat locum in obiectis quæ proponuntur per ſe amabilia, aut è contrario odibilia, non tamen in his quæ ſolùm ratione alterius. Ratio diſparitatis eſt clara; nam quod ratione ſui eſt bonum, 25 poteſt ratione ſui primò amari, nullo alio antecedenter amato; & idem dico è contrario de eo, quod eſt in ſe malum: poteſt enim odio haberi antequam aliud ametur; quia non propter allud, ſed propter ſe odio habetur. At quod eſt bonum præcisè ratione alterius, non poteſt niſi ratione alterius amari;non poteſt autem ratione alterius amari, niſi illud alterum ametur; ergo & idem eſt è contrario de odio;quod enim odio habetur non vt in ſe eſt malum, ſed vt alteri, neceſſariò debet odio haberi, quia illud alterum amatur: quid enim meâ intereſt hoc eſſe malum alteri,vt propterea ego illud odio habeam, niſi quia illud alterum bonum amo, & volo ab illo malum hoc remouere? Cùm ergo in præſenti caſu ſupponamus peccatum odio haberi non prout eſt in ſe malum,ſed prout eſt Deo malum,non poſſum ego vllo modo determinari ad illud reſpuendum, niſi quatenus benè afficior Deo; ergo vel ille ipſe actus debet eſſe amor ipſius Dei, vel neceſſariò debet procedere ab amore Dei; ſicut voluntas mediorum (ſi vera ſit ſententia negans per illam voluntatem attingi immediatè ipſum finem) debet ſaltem præſupponere amorem eius finis, ex quo oriatur, vt & ſuperiùs notaui.

Fortè adhuc Quartò dices, A me ſuprà tra- *Obiectio quarta:* ditum, poſſe nos aliquando inchoare à puro odio, vt ſi carentiam Dei conſideremus vt in ſe malam, poſſum non amato expreſsè Deo illam carentiam odiſſe; ergo eodem modo apprehendendo peccatum vt in ſe malum potero illud odio habere, licet Deum non amem expreſsè. Sed contrà, quia in caſu obiectionis apprehen- *Soluitur.* ditur illa carentia Dei vt in ſe mala, ac proinde iuxta immediatè dicta poteſt voluntas incipere ab odio illius. At peccatum non concipitur in 26 noſtro caſu vt in ſe malum; hoc enim ſpectat ad attritionem: nam iuxta Tridentinum attritio deſumitur ex turpitudine ipſâ, ſeu ex malitiâ peccati in ſeipſo; quamdiu ergo per actum illum non tranſeo vlteriùs amando Deum, non habeo veram & propriam contritionem. Odium autem, de quo nunc agimus,non reſpicit peccatum vt formam contradictoriè oppoſitam Deo, ſicut tenebræ

tenebræ ſunt reſpectu lucis; ac proinde odium illius non eſt implicitè amor Dei, ſicut odium tenebrarum eſt amor lucis: conſideratur ergo peccatum tamquam forma poſitiua malè afficiens Deum extrinſecè; ſicut dolor non eſt negatio mei, ſed forma mihi poſitiuè contraria, & me malè afficiens, aut (ſi loqui velimus in ſententiâ conſtituente peccatum omne in priuatiuo) tunc ea malitia erit priuatio non Dei, ſed boni illius moralis mihi debiti: ac proinde ſummùm inde infertur, Per illud odium peccati amari bonitatem illam, quâ peccatum priuat; de amore autem Dei nihil penitus inde inferetur; ergo hoc aliud odium, de quo nunc agimus, non poterit deteſtari peccatum, niſi quatenus amat Deum, contra quem illud eſt; vti non poteſt mihi diſplicere morbus Petri, niſi quia ipſum amo: ex quibus omnibus concluditur non poſſe odium peccati ad charitatem Dei pertinere, niſi ſimul ſit formalis amor ipſius Dei.

27 Ad argumenta Patris Suarez reſponſum eſt partim ſuprà, dum oſtendimus Concilium, eo ipſo quòd dicat contritionem debere eſſe formatam charitate, requirere amorem; quoad loca Scripturæ etiam eſt virtualiter ſatisfactum: diximus enim odium ſpectans ad charitatem (quale etiam in ſententiâ ipſius Suarez requiritur ad iuſtificationem extra Sacramentum; nam odium ex motiuo obedientiæ, religionis, &c. non iudicat ſufficere) neceſſariò debere eo ipſo amare Deum. Vnde licet Scriptura expreſsè non nominet amorem, implicitè tamen illum ſignificat. Quod denique dicebatur in ratione à priori illius ſententiæ, odium mali eſſe amorem boni oppoſiti, ſolùm poteſt habere locum (vt diximus) ſi conſideretur bonum illud, cuius malum priuat formaliter; at peccatum non eſt priuatio Dei, neque peccatum eſt carentia Dei, ſed præcisè rectitudinis debitæ; reſpectu verò Dei illud eſt malum eo modo, quo dolor eſt homini malum, non priuando hominem homine, ſed malè illum afficiendo. *Reſpondetur rationibus Patris Suarij.*

DISPVTATIO OCTAVA.

Quomodo amor Dei debeat eſſe ſuper omnia.

1 SEMPER ſuppoſuimus amorem pro iuſtificatione neceſſarium debere eſſe ſuper omnia; in quo autem id conſiſtat nondum explicuimus, cùm tamen (vt ex dicendis conſtabit) id ſit ſatis difficile explicatu, vt proinde iure merito hanc exigat ea difficultas diſputationem; & verò neque adhuc ſolidè probauimus illum debere habere talem appretiationem Dei ſupra reliqua; quod caput eſt totius quæſtionis.

SECTIO PRIMA.

In quo differat maior amor intenſiuus à maiori appretiatiuo; & vnde probetur ad iuſtificationem requiri maximum appretiatiuè.

SVBSECTIO PRIMA.

Reſpondetur quæſtioni.

Amor eſt dupliciter maior, intenſiuè & appretiatiuè. CIRCA primum punctum communiſſima eſt diuiſio magnitudinis amoris in appretiatiuam & intenſiuam: poſſum enim amare intenſiſſimè aliquod obiectum, & tamen valdè parum illud appretiare, hoc eſt, vix illud vlli alteri præferre: poſſum item è contrario aliquid appretiatiuè ſummè amare per actum remiſſiſſimum. Ratio huius à priori eſt, quia intenſio ſumitur ex multiplicatione graduum amoris; vnde ſi per primum gradum non præferebam obiectum illud niſi pauculis aliis obiectis, aut fortè nulli, quantumuis deinde multiplicentur gradus ſimiles amoris, non præferam ampliùs illud obiectum; ac proinde non amabo illud magis appretiatiuè quàm per primum actum.

2 Appretiatio autem non deſumitur ex multitudine graduum, ſed ex modo intrinſeco ipſi actui eſſentiali, quo reſpicit ſuum obiectum. Vnde Deus amat ſe per actum omni omnino intenſione carentem, quia eſt indiuiſibilis; ac proinde non per minorem intenſionem amat creaturas quàm ſe; nihilominùs tamen per illum eumdem actum infinitè magis appretiatiuè ſe amat quàm creaturam. Ex quâ certâ doctrinâ oſtendi Tomo 1. agens de voluntate Dei, Deum non eo ſolo ſenſu magis amare vnam creaturam quàm alteram, quatenus vni confert beneficia maiora quàm alteri (vt multi putant non capientes quomodo, cùm idem realiter ſit amor Dei circa omnes creaturas, poſſit tamen eſſe maior reſpectu vnius quàm alteriùs;) ſed quia licet eo ipſo, quòd amor ſit in ſe idem reſpectu omnium obiectorum, non poſſit eſſe maior entitatiuè ſeu intenſiuè reſpectu vnius quàm reſpectu alterius; quia ſi eſt vna indiuiſibilis (vt ſic dicam) pars reſpectu omnium, non poteſt maior eſſe, ſeu non poſſunt plures eſſe reſpectu vnius quàm reſpectu alterius; per hoc tamen nullo modo infertur, Illam eamdem indiuiſibilem entitatem amoris non poſſe dicere, *Præfero hoc illi*, ſeu, *Mihi plus placet hoc quàm illud*, ſeu, *Malo hoc amittere quàm illud*, &c. Hoc ergo ſuppoſito, quærimus in hac ſectione, vnde probetur amorem ad contritionem ſufficientem eſſe debere appretiatiuè maiorem quàm omnium creaturarum. *Cur ad contritionem requiratur amor ſummus appretiatiuè.*

Pater Suarez id probat diſput. 3. ſect. 9. & cum eo Lugo ex illis Chriſti Domini verbis Matthæi 10. *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus.* Hic locus mihi non videtur efficax, quia certiſſimum eſt ſine eo amore ſuper omnia poſſe hominem ſaluari, ſaltem ratione Sacramenti. Deinde illa ſententia Chriſti eſt generalis ad omnes homines, tam qui non peccauerunt, quàm qui peccauerunt. At nos in præſenti non agimus niſi de amore neceſſario ad exeundum è peccato. Vnde ſi quis *Ratio Patris Suarij & Lugo: Reiicitur.*

per

per attritionem aut ex deſiderio æternæ ſalutis non peccaret, is eſſet Deo dignus, eſto non haberet amorem ſuper omnia, de quo nunc diſputamos; ergo ibi Chriſtus non eum petit actum poſitiuum amoris, ſed ne ſit è contrario actos poſitiuus amoris, quo Chriſtus alicui obiecto creato poſtponatur.

3 *Aliæ probationes minùs efficaces.* Adducuntur etiam ea loca, quibus iubemur Deum diligere ex toto corde, & ex omnibus viribus, &c. Verùm neque hæc mihi omnino videotur ad rem; nam in eis non tam requiritur hic poſitiuus amor, quàm ne è coorrario vllum obiectum, quodcumque illud ſit, præferatur Deo. Ac denique licet concederemus ibi eſſe ſermonem de præcepto poſitiui amoris Dei, non tamen id eſſet propriè ad rem noſtram; quia illud præceptum affirmatiuum ſolùm obligat aliquando (& quidem etiam iuſtos;) per hoc tamen non conſtat Deum illum requiſiuiſſe pro remiſſione peccati: vti enim illum non requirit intra Sacramentum, potuit noo requirere etiam extra; nec tamen per hoc fuiſſet quidquam de- *Deut. 6.* tractum de eo præcepto Decalogi; *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c.

Probatur meliùs Primò. Diſputatione præcedenti ſectione 2. tractans, Vtrùm ſolus amor Dei ſine expreſſo dolore ſufficiat ad iuſtificationem, dixi, quo pacto illa loca, quibus promittitur iuſtificatio, poſſint intelligi de amore Dei, non quocumque, ſed de efficaci, & qui verè pertineat ad amicitiam; vbi ſimul oſtendi, quare talis debeat eſſe ſuper omnia, & cur amicitia in homines non petat eos amari ſuper omnia, amicitia verò in Deum id petat ſaltem habitualiter; id ergo quod habitualiter petit amicitia Dei, videntur ea loca requirere actualiter, vt homo exeat ex peccato: hoc eſt; Omnis iuſtus debet eſſe paratus, vt ſi occurrat occaſio vel Deum grauiter offendeodi, vel amittendi omnia alia, velit citiùs hæc perdere quàm Deum offendere: ad hunc actum efficiendum non tenetur, ſi iam ſit iuſtus, niſi datâ occaſione, quâ vnum ex illis duobus obiectis deberet eligere; hoc ergo, ad quod habitualiter iuſtus debet eſſe paratus, iure merito Deus exigit à peccatore, qui veniam obtinere vult; exigit inquam, vt per poſitiuum & expreſſum actum Deum ſuper omnia amet; & hoc ſenſu dicimus intelligenda ea loca, quibus dicuntur homines per pœnitentiam & amorem fuiſſe iuſtificati.

4 *Probatur Secundò.* Quòd ſi tamen ex eis non iudicetur adhuc ſufficienter probari hanc communem concluſionem, dico illam valdè clarè colligi ex Concilio Tridentino; nam eo loci, vbi de dolore & amore agit, ſupponit illum debere eſſe talem, qui excludat omnia peccata, & contineat ſeriam emendationem vitæ ex integro in futurum: hoc autem non poteſt habere amor ille, niſi Deum diligat ſuper omnia; id eſt, ita illum diligat, vt ob amorem ipſius omnia velit vitare peccata, citiuſque alia mala admittere, & bona omnia negligere, quàm ipſum offendere; hoc autem eſt formaliſſimè amare Deum ſuper omnia.

Obiectio: Fortè dices: Attritio eſt ſufficiens dolor iuxta Tridentinum ad corrigendam in futurum vitam; & tamen ooo deteſtatur peccatum ſuper omoia, hoc eſt ſupra ipſas pœnas inferni; quia iuxta illud certum principium, id quod ad odium aut amorem alterius obiecti mouet, magis odio habetur aut amatur implicitè quàm alterum obiectum, ad quod mouet; ergo attritio odio babens peccatum ob pœnas inferni magis deteſtatur implicitè ipſas pœnas quàm peccatum; & tamen (vt diximus) eſt ſufficiens propoſitum pro vitæ emendatione; ergo ex eo, quòd amor Dei, qui eſt neceſſarius ad iuſtificationem, debeat continere emendationem vitæ in futurum, non conuincitur illum debere amare Deum ſuper omnia implicitè ſaltem. Reſpondeo, Ex hac ipsâ in- *Solutur.* ſtantiâ ſuaderi potiùs noſtram deductionem: etenim vti ille actus, qui ob pœnas iofetni peccatum fugit, eo ipſo quòd habeat pro motiuo pœnas, timet illas implicitè magis quàm ipſum peccatum; ita eo ipſo quòd ex amore Dei homo odit peccatum, debet neceſſariò per eum actum plus amare Deum quàm omoia alia; quia motiuum ſemper magis appretiatur quàm obiecta materialia; hoc ergo ſuppoſito dico, Etiamſi ex eo præcisè, quòd amor ille ſit odium peccatorum in futurum, non colligatur odio habere peccatum ſupra omnia, etiam ſupra ipſas pœnas inferni; (vti attritio illud non odio habet ſupra illas; & tamen eſt ſufficiens propoſitum de futuro;) quia tamen habet amor ille pro obiecto volito efficaciter fugam omnis inimicitiæ Dei, habet item pro motiuo fugæ Deum, à quo per quodlibet mortale homo recedit; ideò actus ille Deum amat ſuper omnia omnino creata bona Deo coorraria.

SVBSECTIO SECVNDA.

Examinatur replica difficilis.

REPLICABIS; Si ea præcisè peccata, quæ homo per attritionem odio habet, deteſta- 5 *Replica.* retur ex charitate, id ſufficeret, vt iuxta Tridentinum iuſtificaret: Concilium enim ſolùm exigit dolorem illum, qui eſt genus ad attritionem & contritionem, coniungi cum amore, ſeu contrahi per differentiam motiui illius amoris Dei; totum autem hoc fieret eo caſu: etenim contritio vt ſic, prout eſt genus ad contritionem perfectam & ad imperfectam, non poteſt plura habere prædicata, quàm habeat deinde qualibet ratio ſpecifica, quia iuxta regulam Logicam tota ratio generica reperitur in qualibet ſpecie; ergo ratio generica contritionis non poteſt ſe extendere ad plura peccata, quàm ſe extendat vna ex illius ſpeciebus: atqui attritio non ſe extendit ad ea peccata, quæ non eſſent punienda pœnâ inferni; ergo deteſtatio eorum præcisè continetur in ratione communi; ergo ſi ei deteſtationi adderetur motiuum amoris Dei, haberet quidquid Concilium Tridentinum requirit pro iuſtificatione, nempe rationem communem genericam attritionis & contritionis contractam ad amorem. Hinc vlteriùs argumentor; Amor ille non eſſet etiam tunc fuga peccati ſupra omnia, hoc eſt ſupra pœnas inferni, quandoquidem non ſe extenderet magis quàm attritio; ergo ad iuſtificationem non eſt neceſſarius amor Dei ſuper omnia omnino creata. Quòd verò poſſit quis ex amore Dei deteſtari præcisè illa ſola peccata, quæ per attritionem deteſtamur, eſt certo certius; nam amor Dei habet latitudinem: poſſum enim ego ex amore Dei velle dare eleëmoſynam,

Digitized by Google

etiamſi tunc non velim ex eo amore fieri Religioſus; poſſum velle dare decem nummos, non tamen mille; ergo eodem modo poſſum velle fugere ex amore Dei mille peccata, etiamſi per eum actum non velim fugere omnia omnino; ergo poteſt reperiri ratio illa generica ad attritionem & contritionem contracta per differentiam amoris Dei, vt de eis peccatis ex puro puto amore Dei doleam; & tamen vi illius actus non vitarem peccata omnia abſolutè poſſibilia; quale eſſet illud, cui ſaltem ex liberâ Dei voluntate non eſſet annexa pœna inferni; non eſt ergo adhuc benè probatum, amorem, quem Tridentinum exigit pro iuſtificatione, debere eſſe planè ſuper omnia.

6 *Reſponſio inſufficiens:* Diceret fortè aliquis, Amorem illum Dei debere eſſe efficacem, vti timor pœnarum (vt ſufficiat ad veram attritionem) debet eſſe efficax; hoc eſt, quòd homo non ſolùm habeat aliquam ſimplicem diſplicentiam in eis pœnis, ſed talem, vt quantum eſt ex ſe, omnino reſolutè non velit eas vllo modo incurrere: quo caſu cùm quodlibet mortale ſit illatiuum earum pœnarum, quodlibet odio habetur implicitè in eâ attritione; ita eo ipſo quòd efficaciter homo Deum amet, & quodlibet peccatum in quocumque ordine poſſibili ſit Deo contrarium, neceſſum eſt vt ille amor ſe extendat non ſolùm ad peccata ad quæ attritio, quia huius motiuo non ſunt omnia contraria, vt oſtendi, ſed etiam ad omnia omnino; ac proinde ratione illius motiui magis extendetur contritio. *Reiicitur.* Sed contrà, quia videtur in hac ſolutione grauis committi æquiuocatio ratione illius particulæ *amor efficax Dei:* *Amor Dei non poteſt dici efficax eo ſenſu, quo dicitur efficax odium inferni.* in quo puncto eſt maxima diſparitas inter odium efficax inferni & amorem Dei; nam Deus non eſt obiectum factibile per meum amorem, vti fuga inferni eſt factibilis per me; vnde non poteſt amor Dei dici efficax eo ſenſu, quo fuga inferni dicitur à me efficaciter volita: & in hoc puncto dico eſſe aliquam æquiuocationem. Hinc conſtat clarè, cur deteſtatio efficax pœnarum inferni includat voluntatem vitandi omnia omnino peccata, quando illa ſunt meritoria eius pœnæ. Nam voluntas efficax vitandi aliquod malum non poteſt cohærere cum admiſſione alicuius rei, quæ malum illud cauſſat: hæc ratio tota ceſſat, vt dixi, in amore efficaci Dei; nam hic amor, cùm non ſit cauſſatiuus Dei, non poteſt propriè dici reſpectu illius efficax, ſed reſpectu alicuius boni, quod Deo optamus, ſeu procuramus: poſſumus autem efficaciter Deo aliquod bonum extrinſecum optare, licet non ei procuremus omnia omnino bona. Quòd ſi ideò dicatur amor ille eſſe efficax non reſpectu ipſius Dei in ſe, ſed reſpectu amicitiæ illius, iam tunc ſedit difficultas tota ſuprà poſita; vnde ſcilicet probemus non ſufficere amorem Dei, quo ex complacentiâ in ipſo amem ipſius amicitiam ſupra omnia ea bona, ſupra quæ attritio cadit, maximè cùm Concilium nihil planè dixerit de amore optante amicitiam Dei, ſed de amore, quo verè Deum ipſum diligo; poteſt autem eſſe veriſſimus amor, vt oſtendi, etiamſi non ſit omnino ſupra omnia.

7 *Reiicitur Secundò ea reſponſio.* Secuodò eſt difficultas in eâ ſolutione; nam amor charitatis in Deum eſt quidem in ſe & in actu exercito amor amicitiæ; at non videtur habere pro obiecto amicitiam: non enim dicit, *Volo eſſe amicus Dei*; etenim eo ſenſu eſſet quodammodò amor concupiſcentiæ, quatenus ſibi ipſi homo procuraret amicitiam Dei; ſolùm ergo dicit ille, *Quia Deus eſt bonus, illi opto bonum hoc, eique afficior, de illius bonis gaudeo*, &c. hoc autem totum quantum poteſt eſſe, etiamſi amicitiam Dei non præferat omnibus omnino rebus poſſibilibus. Nam qui ob bonitatem Dei ei optat multa bona, etiamſi actus ille non ſe extendat nec quidem implicitè ad omnia, verè & veriſſimè Deum amat, & efficaciter quidem quoad illa bona: vnde quod ait Cardinalis Lugo diſput. 5. ſect. 2. Quemcumque actum dilectionis Dei, qui oritur ex charitate, debere eſſe affectum amicitiæ, atque ideò non poſſe tendere ad ſolam bonitatem intrinſecam Dei, quin ſimul tendat ad coniungendum amantem cum amato, hoc inquam mihi nullo modo placet. *Non omnis amor Dei eſt affectus amicitiæ.* Nam quidquid ſit, vtrùm hoc debeat habere actus ille amoris, qui ad iuſtificationem extra Sacramentum requiritur (de quo nunc diſputamus) aſſerere tamen, id debere conuenire omnibus omnino actibus charitatis, videtur mihi planè improbabile: ſi enim quis nihil reflexè cogitans de eâ coniunctione, vel certè iudicans eam eſſe impoſſibilem, complaceat ſibi in bonitate Dei in eâ ſiſtendo, & gaudeat de eius exiſtentiâ quâ tali, ad quam quæſo aliam virtutem poteſt talis amor ſpectare quàm ad charitatem Dei? certè actus ille neque ſpei, neque fidei, multò minùs aliarum virtutum inferiorum erit. Vrgeo, quia ipſemet Lugo benè docuerat contra Patrem Suarez paulò antè eâdem ſectione, de facto poſſe Deum amari, etiamſi non amore illo perfectiſſimo; imò putat probabile aliquos ex antiquioribus Philoſophis, qui diuinam bonitatem ſpeculabantur, ita de facto dilexiſſe Deum. Vnde infero; Ergo non eſt verum, quòd omnis omnino amor Dei ex charitate debeat ferri in eam amicitiam. Quòd ſi ſolùm id doceat de amore Dei ſuper omnia quâ tali, id quod fortaſſe præcisè contendit eo loci, adhuc non placet; quia nihil dicendo reflexè de eâ amicitiâ, poteſt tamen ille amor dicere, *Malo omnia mala pati, & omnia bona negligere, quàm hanc infinitam bonitatem grauiter offendere*, ſeu, *quàm ei dare occaſionem ad grauem diſguſtum.* 8 *Imò nec amor Dei ſuper omnia.* Certè hic actus, quem paſſim ſanctiſſimi homines habent non cogitando in eo de affectu amicitiæ, eſt perfectiſſimæ charitatis. Tertiò, quia hic Auctor non explicat quæ ſit illa coniunctio amantis cum amato, quam ait eſſe obiectum omnis amoris Dei: ſi enim loquatur de coniunctione, quæ formaliter obtinetur per ipſum amorem, tunc amor ille eſſet reflexus ſupra ſeipſum; & licet fortè alicui actui ea reflexio non repugnet, eam tamen dicere in omni amore charitatis eſſe neceſſariam non videtur probabile: deinde, cùm illa conſiſtat in ipſo actu, ad quid quæſo requiritur eam reflexè amari? Si verò loquatur de coniunctione ex parte ipſius Dei per amorem Dei in amantem, non poteſt probabiliter dici, per charitatem efficacem id intendi, tum quia id non eſt in poteſtate ipſius hominis; tum quia (vt inſinuaui ſuprà) accederet per hoc actus ille ad amorem concupiſcentiæ optando ſibi amorem Dei. Quòd ſi de coniunctione aliâ ab

hoc

hoc amore diuerſâ loquatur, multò minùs placet, quia nulla alia eſt quæ poſſit amari. Denique (iuxta immediatè dicta) non oſtenditur adhuc, cur exigatur hic perfectiſſimus amor ad iuſtificationem extra Sacramentum; & cur non ſufficiat ex amore Dei deteſtari omnia, quæ attritio deteſtatur timore pœnarum.

9 *Satisfit replicæ initio propoſitæ.*

Obiectio hæc grauem continet difficultatem, & quæ vix ab Auctoribus tractatur; omnes enim ſupponunt hunc amorem debere eſſe ſaltem implicitè ſuper omnia: vnde autem id probetur non ſunt ſoliciti, niſi ſummùm ea loca adducendo quæ nos ſuprà reiecimus vt minùs efficacia. Ei reſpondeo; Concilium etſi non definierit expreſsè, amorem illum debere eſſe ſuper omnia, implicitè tamen id inſinuaſſe. Etenim odium illud, quod deteſtatur peccata ob Deum, neceſſariò debet habere motiuum generale ſe extendens ad omnia peccata mortalia: iam enim dixi non ſufficere ſi talis ſit diſplicentia, quæ ſimul ſecum admittat voluntatem peccandi efficacem; ſi autem eſt efficax, ergo deberet habere aliquid, quod efficaciter in eis peccatis horreat; hoc autem non poteſt eſſe aliud quàm ratio offenſæ grauis in Deum, cui homo per amorem afficitur: hæc autem ratio offenſæ extendit ſe ad omnia peccata in quocumque ordine. Admitto ergo obiectioni ſuprà poſitæ hunc amorem, qui eſt ſimul odium, non eſſe propriè efficacem reſpectu Dei, quia Deum ipſum ſine dubio non vult ponere aut producere; dico tamen debere eum eſſe fugam efficacem reſpectu alterius mali, ſeu reſpectu alterius rationis communis, in quâ conueniant illa peccata; non poteſt autem eſſe vlla alia ratio, quàm quòd ea ſint offenſa grauis eius bonitatis infinitæ à ſe amatæ: ſi autem ſemel deteſtatur efficaciter eam rationem offenſæ, neceſſum eſt, vt implicitè deteſtetur omnia peccata. Hinc concedo differentiam inter attritionem, quæ deteſtetur efficaciter pœnas inferni, & inter amorem, qui non amat efficaciter Deum, non eo ſenſu accipiendum quaſi Deus eſſet ponendus ab ipſo à parte rei; addo tamen ſimul illum eumdem actum debere eſſe efficacem fugam alicuius alterius mali propter Deum, mali inquam ſecundùm rationem illam offenſæ grauis Dei: cùm autem ea ratio reperiatur in omnibus omnino peccatis, neceſſum eſt vt omnia implicitè deteſtetur; & hoc eſt amare Deum ſuper omnia, vt ſcilicet malit omnia amittere, quàm Deum grauiter offendere. Vnde Secundò apparet differentia inter actus, quibus ob Deum procuro aliqua bona poſitiua, & inter actus, quibus propter eumdem Deum deteſtor mortale; nam licet efficaciter velim Deo placere, non ideò cogor ad omnia eligenda quæ illi placent, niſi expreſsè dicam, *Volo placere in omnibus*: vt enim abſolutè placeam, ſufficit ſi multa faciam quæ illi placent, nec requiritur vt omnia; at verò vt abſolutè ei non diſpliceam, debeo in nullâ re grauiter ei diſplicere: vnde ſi volo efficaciter in gratiam ipſius ei non diſplicere, debeo omnia fugere quæ ei grauiter diſplicent. In hoc ergo ſenſu dicimus, ad iuſtificationem amari debere Deum ſuper omnia, id eſt ſuper omnia quæ grauiter ipſum offendere poſſunt. Vnde ad rem noſtram concludimus, non poſſe quem ex motiuo perfectæ charitatis deteſtari ea ſola peccata quæ attritio deteſtatur; quia charitas ea debet deteſtari quatenus offenduot Deum grauiter, & quatenus homo ille efficaciter deteſtatur offenſam grauem Dei: ſub hoc autem motiuo etiam includuntur ea peccata, ad quæ non ſe extendit attritio, ſcilicet illa quæ non eſſent punienda pœnâ inferni; nam etiam illa eſſent grauis offenſa Dei, ac proinde ſub motiuo eo charitatis includuntur, & Theologi omnes ſentiunt talem debere eſſe eam deteſtationem.

10 *Cur poſſim ex amore Dei velle tantùm aliqua bona poſitiua, & non etiam deteſtari tantùm aliqua peccata.*

SECTIO SECVNDA.

Vtrùm amor ſuper omnia debeat eſſe expreſſè comparatiuus.

Qværimvs, Vtrùm amor ille, quem diximus ſuper omnia, poſſit ſine expreſsâ comparatione cum creaturis habere tantam perfectionem, vt caſu quo homo vel deberet Deum offendere, vel alia amittere, cogeretur vi eius amoris tunc durantis ad omnia ea deſerenda propter Deum. Dixi *vi amoris tunc durantis*, quia non eſt de eſſentiâ amoris, quantumuis ſit ſuper omnia, vt non poſſit homo ab eo ceſſare; aliunde autem omnis repugnantia contrariorum non deſumitur niſi pro tempore quo exiſtunt; vt ipſa viſio beata, quæ maximè retrahit ab omni peccato, non habet vim id præſtandi niſi pro eo inſtanti quo exiſtit. Vnde etiamſi ab æterno quis vidiſſet Deum, ſi tamen hodie ab eo auferretur viſio, iam eo ipſo eſſet tam capax peccati, quàm ſi caruiſſet ſemper illâ viſione; niſi fortè ex eâ præcedenti viſione relicta eſſet in illo aliqua cognitio memoratiua Dei valdè fortis, de quâ redit etiam argumentum, quòd ſcilicet ea non niſi dum exiſtit habet vim impediendi peccatum; ergo amor hic Dei ſuper omnia quantumuis fortis & in maximâ intenſione non poteſt habere vim peccatum impediendi, niſi pro inſtanti quo durat. Neque vt ſit amor ſuper omnia neceſſum eſt, ſi eo durante in inſtanti A v. g. proponatur vehementiſſima tentatio, ita firmet voluntatem, vt non poſſit homo in inſtanti B ſequenti ceſſando ab eo amore peccare: hoc enim iam non ſpectaret directè ad illius actus appretiationem, ſed ad perpetuitatem eius. Omnes autem noſtri actus in hac vitâ, quantumuis perfecti, poſſunt à nobis omitti quandocumque volumus; quia liberi ſunt tam in fieri quàm in conſeruari: & ſicut licet nulla eſſet tentatio, poſſet ab eo pro libitu ceſſare, à fortiori poterit ſi hæc occurrat. Tota ergo vis eius actus debet in eo conſiſtere, quòd ipſo durante non poſſit homo Deum offendere. 11

Omnis repugnantia contrariorum non eſt niſi pro eo tempore quo exiſtunt.

Ad amorem Dei ſuper omnia non requiritur, vt veniente tentatione non poſſit homo ab eo ceſſare.

Hoc poſito Pater Suarez diſp. 3. ſect. 9. & nonnulli alij putant non eſſe neceſſariam eam comparationem, ſed ab excellentiâ motiui poſſe oriri eam amoris perfectionem. Hæc tamen doctrina meritò reiicitur à Cardinali Lugo eâ diſput. 5. ſect. 2. & aliis communiter, quia amor non ſemper fertur in obiectum, ſeu in motiuum, quantùm hoc eſt in ſe amabile; id quod experientiâ eſt certiſſimum; ergo quantumuis Deus, qui eſt eius amoris motiuum, exigat ex ſe amorem maximè appretiatiuum, non tamen continuò ſequitur voluntatem in illum ſemper prodituram: quòd ſi non prodit ſemper, redit 12

P. Suarez non requirit eam comparationem ad amorem Dei ſuper omnia: Reiicitur.

iam tota difficultas, quomodo poſſit dignoſci, quando re ipsâ prodeat, ſi per ſuum actum nihil aliud efficiat quàm Deum amare, & de eâ comparatione nihil omnino dicat. Vnde re meliùs conſideratâ ipſemet Suarez Tomo 1. de Gratiâ lib. 1. cap. 31. num. 12. reiicit hanc explicationem; & tandem requirit num. 13. circa finem, vt actus dicat, *Volo Deo omne bonum eius*, ſeu *es placere in omnibus*; in quo actu iam ponit expreſſam comparationem. Obiter tamen noto, eum nimis multum in eo actu exigere: etenim amor Dei ſuper omnia ad iuſtificationem neceſſarius non cogit ad procuranda Deo omnia bona quæ illi placent; alioquin teneter vi eius actus ad omnes pœnitentias, mortificationes, abnegationem omnium bonorum, omnes denique omnino actus mihi poſſibiles & Deo gratos; id quod nullo modo poteſt probabiliter dici; ſolùm ergo ille actus obligat ad non offendendum Deum grauiter. Dico etiam ſemper *grauiter*, quia nec quidem excludit peccata venialia.

Amor Dei ſuper omnia non cogit ad faciendos omnes actus bonos,

Nec ad excludenda omnia venialia.

13 *Nec Lugo eam expreſſam comparationem requirit:*

Cardinalis Lugo ſuprà, priorem partem ſententiæ Suarez ſecutus, quòd ſcilicet non ſit neceſſaria vlla expreſſa comparatio, id tamen totum reducit non in motiuum, ſed in ſpecificam naturam actus illius amoris, qui ex ſe habet ita fortiter adhærere Deo, vt non permittat voluntatem aliò trahi; vti in intellectu etiamſi ex parte obiecti nihil nouum cognoſcatur, nihilominùs aliqui actus naturâ ſuâ ſunt adeò certi & euidentes, vt intellectus non poſſit facilè dimoueri ab eo obiecto; alij verò ſunt ſolùm probabiles, & cum formidine, à quibus facillimè retrahitur homo: vnde ſi contingat intellectum aſſentiri certò vni obiecto & alteri ſolùm probabiliter, aduertatque hoc alterum eſſe contrarium illi, teneatur eo ipſo deſiſtere ab aſſenſu hoc probabili, & retinere certum. Quòd ſi huic Auctori obiicias, Poſſe hominem ita Deum amare, vt malit ſubire omnia mala, quàm Deum carere aliquâ perfectione intrinſecâ; non tamen ideò malit ille homo ſubire eadem mala, ne Deo negetur honor aut cultus debitus, ac proinde ne Deus offendatur: ſi hoc inquam obiicias, reſpondebit negando id vllâ ratione fieri poſſe, quia omnis amor Dei ex virtute charitatis debet eſſe amicitiæ; ac proinde non poteſt tendere in ſolam bonitatem intrinſecam Dei, niſi etiam tendat ad coniungendum amantem cum amato; ergo debet eſſe amor Dei ſuper omnia, etiam ſupra mala extrinſeca ipſius Dei.

14 *Reiicitur.*

Multa in hac doctrinâ mihi ingerunt difficultatem; Primò, quia (vt oſtendi ſuprà) amor ille etiamſi ſit amicitiæ in actu exercito, non tamen debet reflexè ferri in eam amicitiam, ſed poteſt in ſolam Dei bonitatem. Secundò, quia eſto feratur in eam, non tamen ideò eam amat ſuper omnia, niſi id expreſsè dicat. Nam etiam poſſum amare Antonium amore amicitiæ rigoroſæ, non tamen ideò illum amabo ſuper omnia. Tertiò, quia nullo modo explicat hic Auctor, quomodo purè purè amando Deum, & nihil aliud dicendo, ſeu ſine vllâ aliâ comparatione, ille actus in actu exercito hæc omnia dicat, *Placet mihi Deus, & quoad bonitatem intrinſecam & etiam quoad extrinſecam volo illi coniungi affectiuè ſuper omnia*, &c. Quartò, quia cùm etiam poſſimus amare homines amore amicitiæ, non explicat hic Auctor, cur amor Dei magis adhæreat Deo quàm amor Petri Petro. Pone amorem qui ſit amicitiæ in Petrum, alterum qui ſit amicitiæ in Deum, & ita vt neuter quidquam dicat de comparatione ſui obiecti cum alio; vnde quæſo niſi purè purè diuinando, aut nihil omnino explicando, poſſumus aſſerere hunc amorem Dei eſſe ſuper omnia appretiatiuè, illum verò non? Dices fortè, Quia Deus ita exigit amari. Sed contrà, quia hoc ipſum eſt relabi in ſententiam Suarez ab hoc Auctore reiectam: reducitur enim iam id in excellentiam motiui, ſeu in perfectionem ipſius Dei talem amorem exigentis (vt Suarez dixerat) qui ſine dubio non negauit actui ipſi eam ſpecialem perfectionem, quam ei tribuit hic Auctor. Ad inſtantiam verò allatam pro ipſo ex intellectu facilè reſpondeo, Ibi clarè intelligi vnde veniat illa certitudo actui, nempe ex claritate ſpecierum excitantium apprehenſionem illam vehementiorem, & quidem omnino naturaliter & neceſſariò ſine vllâ intellectus aut voluntatis libertate. At in voluntate non eſt explicabile, in quo ea maior adhæſio conſiſtat; quandoquidem quantumuis clarè & diſtinctè proponatur voluntati obiectum amabile, poteſt tamen iam hoc iam illo modo illud amare, & (vt paulò antè dixi) duobus obiectis æqualiter propoſitis vnum poſſit appretiatiuè præ alio amare, & è contrario; in quo ergo conſiſtet, quòd hoc præ illo & non è contrario amet, quandoquidem actus nihil aliud penitus dicunt quàm amo Petrum, amo Ioannem, amo Deum, &c.

15 *Quomodo in intellectu poſſit eſſe ſumma adhæſio ſine vllâ comparatione.*

Concluſio.

Dicendum ergo puto vt longè probabilius, talem amorem neceſſariò debere eſſe comparatiuum expreſsè, ita vt dicat, Malo omnia tolerare, quàm te grauiter offendere. In hanc ſententiam tandem relabitur (vt dixi) Pater Suarez ſuprà; eam tenent communiter Recentiores; & probatur facilè ex dictis, quia reuerà non eſt explicabile in quo conſiſtat illa appretiatio ſuper omnia, niſi adſit huiuſmodi volitio.

Obiectio.

Obiicies tamen, quando quis amat finem, v. g. ſanitatem, & propter eam amat ſciſſionem venæ, amat tunc appretiatiuè magis ſanitatem quàm ipſam ſciſſionem, iuxta illud principium commune, *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; & tamen tunc nulla eſt expreſſa comparatio; neque enim voluntas tunc dicit, *Malo finem quàm medium*; ergo poteſt eſſe maior amor appretiatiuus vnius obiecti præ altero ſine vllâ prorſus comparatione expreſsâ.

16 *Soluitur.*

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Poteſt eſſe amor maior appretiatiuè ſine vllâ comparatione in amore finis & mediorum, ſeu inter amores inter ſe connexos, & quando vnus ab alio pendet, concedo conſequentiam; inter amores duorum finium inter ſe diſparatorum, nego conſequentiam. Diſparitas eſt manifeſta; nam quando vnum amatur propter ſe, ſanitas v. g. propter ſe, & ſciſſio venæ propter ſanitatem, ſine dubio ſanitas magis amatur quàm ſciſſio venæ: hæc enim purè purè amatur vt vtilis ad illam; ac proinde ſi ſanitas ſine ſciſſione venæ poſſet obtineri, hæc non curaretur; ex ipsâ ergo ratione, ob quam ea duo obiecta amantur, oritur illa differentia ſine vllâ aliâ comparatione. At quando duo obiecta amata talia ſunt, vt quodlibet

propter

Digitized by Google

propter ſe ametur, & vnum independenter ab alio, non eſt vnde colligatur maior appretiatio vnius quàm alterius, niſi actus ipſe dicat, *Malo hoc quàm illud, aut quàm reliqua omnia alia*; inter quæ etiam includitur illud alterum. Cùm ergo amor Dei, de quo nunc agimus, non reſpiciat creaturas per modum medij, Deum verò per modum finis, quia purè putè amat Deum, de aliis verò obiectis nihil dicit expreſsè; ſicut quando amo Petrum nihil dicendo de vllâ aliâ comparatione; non apparet vnde ille amor poſſit eſſe magis appretiatiuus Dei quàm reliquorum obiectorum, niſi ad comparationem noſtram recurramr.

17 *Confirmatur concluſio.* Denique hæc noſtra ſententia ſuadetur, quia amor Dei ad iuſtificationem ſufficiens debet eſſe efficax, vt ſæpè dixi: ſimplex enim complacentia in Deum nullo modo ſufficit, quia hæc poteſt cum peccato & cum voluntate directè Deum odio habendi cohærere; vti poteſt cohærere aliqua ſimplex complacentia erga inimicum, quem tamen odio habeo abſolutè: atqui non poteſt intelligi, quomodo amor ille Dei ſit efficax, niſi ſit volitio alterius obiecti propter Deum, id eſt omnia tolerandi citiùs, quàm ipſum velit offendere. Etenim Deus ipſe in ſe, cùm non ſit factibilis à nobis, non poteſt propriè amari efficaciter; nam amor efficax ideò talis dicitur, quòd ſit factiuus ſui obiecti, ſeu quòd determinet voluntatem ad efficiendum obiectum; ergo reſpectu Dei non poteſt propriè dici efficax, niſi ſimul velit aliquid, quod ab ipſo volente ſit factibile; quale eſt, omnia mala citiùs tolerare, quàm Deum offendere; hoc autem non poteſt dicere niſi comparationem aliquam faciat; non eſt ergo ea ei actui neganda.

Obiectio ſecunda. Dices Secundò; In illo eodem amore, quo fit ea expreſſa comparatio Dei ſupra omnia alia, debemus quaſi per modum radicis, vnde comparatio oritur, concipere vehementiam quamdam affectus, quo homo fertur in Deum, & ex quâ oritur deinde illa poſtpoſitio omnium in comparatione Dei; ea autem vehementia amoris non eſt formaliter comparatiua, ſed cauſſa comparationis; ergo ſi ſolam eam vehementiam ponamus in aliquo actu, etiam ſine omni comparatione expreſsâ poſſumus concipere talem amorem, qui datâ deinde aduertentiâ ad alia obiecta, ſeu cognitâ per intellectum comparatione cum illis, poterit prodire in contemptum illorum præ Deo; ac proinde ille amor erit virtualiter ſuper omnia, non tamen formaliter, vt dicit prima

18 *Soluitur.* ſententia. Reſpondeo, In eo actu eſſe idem realiter ac ratione noſtrâ Deum ſummè amare, & eum omnibus aliis præferre; nam cùm ille amoris exceſſus non ſit in intenſione aliquâ, non eſt in quo alio poſſit conſiſtere quàm in eâ prælatione. Fateor quidem ad eam appretiationem impulſum valdè hominem, eò quòd nouerit bonitatem illam diuinam eſſe ſummo eo appretiatiuo amore digniſſimam; quia tamen (vt diximus paulò ſuperiùs) non tenetur voluntas amare obiectum quantum eſt in ſe amabile, non poſſumus nos etiam ratione noſtrâ eum amorem appretiatiuè maiorem concipere, niſi vltra hoc, quod eſt amare illud obiectum, dicat ipſa voluntas, *Malo hoc quàm omnia alia*; & licet daremus fortè eſſe poſſibilem talem aliquem actum, qui eam haberet vehementiam ſine expreſsâ comparatione, profectò non video, quomodo de facto voluntas poſſit ſe liberè ad illum determinare (cùm via eum actum nunc percipiamus;) longè ergo clariùs diſcurrimus, ſi dicamus voluntatem non aliter prodire in eum ſummum amorem quàm per actum illum, *Malo te, ô Deus, non offendere, quàm omnia alia bona poſſidere, aut mala fugere*, &c. & certè quoties de hoc actu charitatis ſeu contritionis ad iuſtificationem neceſſario audiui homines loquentes, non niſi per hanc expreſſam comparationem illos eum explicantes audiui; ſignum autem hoc eſt ſatis probabile non poſſe alio modo explicari, taceo haberi illum actum.

Illud autem circa eam comparationem obſeruandum eſt, non requiri vt illa ſit expreſſa & diſtincta in particulari omnium obiectorum, v.g. Malo Deum non offendere, quàm non amittere honorem, diuitias, filios, vxorem, & ſic per omnia etiam in particulari & in indiuiduo diſcurrendo; hanc inquam adeò diſtinctam dico non eſſe neceſſariam: id quod etiam omnes Auctores benè notarunt, tum quia id eſt penitus impoſſibile; quomodo enim homo diſtinctè cognoſcet omnes ſpecies & indiuidua omnia poſſibilia, vt faciat comparationem ſupra illa? tum quia licet id eſſet poſſibile; ad aſſerendum tamen id requiri nullum penitus eſt fundamentum. Imò ſuadent prudenter Doctores non eſſe expediens ordinariè loquendo, maximè viris ſæcularibus, & non benè fundatis in virtute, facere valdè expreſſam & diſtinctam comparationem cum aliquibus obiectis: id enim maximum periculum poteſt habere annexum ob ſpecialem affectum aut auerſionem in contrarium, quæ nonnulli habent circa hæc aut illa obiecta: vti magno alicui viro nobili zelotypo, & naturâ ſuâ iracundo, ſi deberet fieri hæc comparatio, quòd etiamſi vxorem ſuam in flagranti adulterio deprehenderet, nolit ſe de illâ tunc vindicare propter Deum; certè hæc comparatio poſſet illum ex integro impedire ab huiuſmodi amore ſuper omnia. Idem proportione ſeruatâ dici poteſt de aliis materiis iuxta earum grauitatem, vt dixi, & iuxta propenſionem vehementem hominis ad illa. Satius eſt ergo eo caſu, in communi ex amore illo Dei, non deſcendendo ad particularia, dicere; *Malo omnia mala, ô Domine, ſuſtinere, quàm te grauiter offendere.* 19 *Non requiritur comparatio diſtincta in particulari.*

SECTIO TERTIA.

An & quomodo contritio debeat deteſtari peccatum ſupra pœnam æternam.

DIXIMVS, contritionem ſeu amorem Dei ad iuſtificationem neceſſarium debere eſſe ſuper omnia; ſub hoc autem termino includitur pœna æterna; vnde etiam infertur, hominem debere malle eam tolerare, quàm vnum mortale committere: hoc autem ipſum videtur valdè durum. Nihilominùs tamen certa inter Catholicos omnes doctrina docet, hominem magis teneri ad fugiendum non ſolùm mortale, ſed etiam leuiſſimum vnum veniale, quàm omnes pœnas inferni & carentiam gloriæ æternæ; ac 20 *Homo magis tenetur fugere peccatum etiam veniale quàm infernum, vel carentiam cæli.*

ac proinde ſi occurreret occaſio, in quâ homo deberet vnum è duobus eligere, vel incurrere pœnam æternam ſine vllo peccato, vel peccatum admittere ſine eis pœnis, debere citiùs eligere eas pœnas, quàm peccatum committere. Quæ eſt doctrina Anſelmi lib. de Similitudinibus cap. 190. & , vt dixi, communis inter Catholicos. Nam etſi Durandus in 4. diſtinct. 17. quæſt. 5. doceat, malum æternæ pœnæ numquam eſſe eligibile ad vitandum peccatum, intelligendus tamen eſt de facto (vt benè notant Auctores;) quia Deus de facto potiùs mortale punit pœnâ æternâ, quàm è contrario non peccantem puniat pœnâ, ſeu, ne faciamus vim in voce *puniat*, quàm eum ideò deſtinet ad tormentum æternum.

SVBSECTIO PRIMA.

Diſcutitur primum dubium.

21 *Proponitur quæſtio.*

ILLVD autem ſit; Quid ſi ex ignorantiâ inuincibili putaret quis non poſſe ſine Pœnitentiæ Sacramento, cuius tunc copiam non habet, ſaluari, quia ſcit ſe eſſe in peccato; cogeretur autem tunc à Tyranno vel mori, vel nouum peccatum admittere; quid huic homini tunc faciendum? nam iam ille eſſet de facto conſtitutus in dubio, de quo immediatè antè, ſcilicet vel incurrendi æternam pœnam, ſi moriatur hîc & nunc ob non committendum peccatum nouum, vel certè illud committendi; ergo etiam in hoc ordine rerum, licet ex errore, occurrere poſſet talis caſus, in quo debeat quis pœnam æternam eligere, ne committat peccatum mortale. *Primus ſenſus illius quæſtionis:* Ante deciſionem aduerte, dupliciter poſſe proponi hunc caſum; Primò, ita vt homo ille tunc ſupponat ſe peccaturum mentiendo, etiamſi id faciat ob vitandam æternam damnationem. *Soluitur.* Et in hoc ſenſu reſolutio videtur clariſſima, ſcilicet illum hominem fore obligatum ad admittendam damnationem citiùs quàm peccatum illud; quia ſi non obſtante eo metu putat ſe peccare, repugnat in terminis eum iudicare ſibi id fore licitum; cùm repugnet eſſe licitum quod tamquam peccatum proponitur. Circa hunc caſum ſic propoſitum ſola poteſt eſſe difficultas, Vtrùm de facto Deus permittat hominem in has coniici anguſtias: de quo paulò pòſt. *Secundus ſenſus quæſtionis.* Secundus ergo ſenſus & magis diſputabilis eſt, An obiectum illud, v. g. mendacium, quod naturâ ſuâ malum eſt, poſſit reddi tunc licitum ob vitandas eas pœnas æternas. Hoc poſito, in primo ſenſu Cardinalis Lugo bis hunc caſum tractat, ſemel comparando mortale cum fugâ æternæ damnationis, & ſemel veniale cum eâdem fugâ: de primâ comparatione ſect. 3. de ſecundâ ſect. 5. circa primam ait, Caſum illum de ſe non eſſe omnino impoſſibilem, & fortaſſe Deum, in pœnam alicuius antecedentis peccati, poſſe permittere hominem in tales anguſtias coniici; piè tamen debere credi, non permiſſurum re ipsâ ita fieri: quod ſi tamen contingeret, teneretur ille homo citiùs permittere ſe æternùm damnari, quàm admittere mortale. Quod idem docet de veniali

22 *Quid fieret cum illo peccatore, qui ex ignorantiâ perplexus eligeret potiùs infernum quàm peccatum.*

ſectione 5. Quæ doctrina eſt valdè probabilis; circa quam aliqua mihi notanda occurrunt. Si re ipsâ contingeret hic caſus, & homo ille, ne Deum offenderet, mallet mori, & pœnas æternas ſubire, probabiliſſimè eum à Deo excitandum ad contritionem, quâ re ipsâ ſaluaretur; licet ex illo errore, quem in eo ſupponimus, putaret ſe damnari. Etenim illa generoſa determinatio eſſet actus de congruo merens, vt Deus daret illi efficax auxilium ad contritionem; quia reuerà ille homo poneret pro Deo corpus & animam: id quod fortè vix poſſet moraliter fieri ſine actu amoris Dei; aut certè niſi quodammodò obligaretur Deus ad illum hominem excitandum ad eum amorem.

An peccatum fiat licitum ob vitandum infernum & peccata in eo æternùm committenda.

Circa ſecundum ſenſum ſuprà poſitum dixi maiorem eſſe difficultatem ratione peccatorum aliorum, quæ deberet homo ille in inferno perpetuò ex quadam quaſi morali neceſſitate committere; inde enim aliquis iure meritò dubitare poſſet, An in tali caſu teneretur mori, an verò poſſet mentiri: nam licet ob vitanda quæcumque phyſica tormenta non liceat peccatum vnum, nec quidem veniale committere; ob vitanda tamen alia peccata, & numero & qualitate longè grauiora, videtur reddi licitum quod aliàs erat malum, leuius tamen, ſi omnia ſint ab eodem homine committenda. Dico, *Si omnia ab eodem homine*; nam, vt aliena vitem, nullo modo poſſum ego committere vllum peccatum, quia ego debeo mihi ante alios omnes attendere. *Ratio pro parte affirmante.* Etenim eo caſu perinde me habeo ac ſi offerretur occaſio, in quâ neceſſariò deberem ex duobus malis vnum eligere, & eligerem minus; id quod ſine peccato facere poſſem, imò ad id tenerer.

Obiectio prima: Dices; Etiam in eo caſu locum haberet illud Auguſtini: *Non ſunt facienda mala, vt veniant bona.* *Soluitur Primò,* Reſpondeo Primò, De hoc ipſo eſſe dubium, an in tali caſu eſſet malum illud mendacium. *Secundò.* Reſponderi Secundò poſſet, Auguſtinum ita intelligendum, vt doceat neminem poſſe facere mala propter bona ab aliis facienda; cum quo tamen ſtat, quòd ſi mihi duo mala moralia immineant, eligere poſſim quod minus eſt, ne incurram grauius.

Dices adhuc Secundò, Me eo caſu teneri ad 23 *Obiectio ſecunda.* vitandum tam hoc quàm illa alia grauiora: cùm enim & hoc & illud ſint mihi omnino libera, & ſiue primum euitem, ſiue non, adhuc in meâ poteſtate ſit futurum vitare reliqua etiam in inferno; quia cùm & illa ſupponantur fore peccata, ſupponuntur profectò fore libera, ergo non poſſum me nunc excuſare committendo vnum, eò quòd id faciam ob vitanda reliqua: ex quo capite fortaſſe difficiliùs intelligitur, quomodo, quando vtrumque peccatum eſt à me committendum, ego poſſim vnum committere, ne committam alia, quàm ſi reſpectu ſecundæ perſonæ loqueremur; nam reſpectu tertiæ perſonæ cùm vitare aliena peccata immediatè & proximè non ſit mihi liberum (vt ex terminis conſtat) ſed id ad eam tertiam perſonam pertineat, faciliùs dici poteſt me tunc obligari, vt efficiam id quod eſt mihi liberum, nempe committere illud leue peccatum, vt hoc modo quantum poſſum impediam aliena peccata grauia, quàm quòd poſſem nunc vnum liberè facere, ne deinde committam alia. Vnde etiam ſumitur clara diſparitas inter caſum illum, quando non poſſum vitare vtrumque, & inter præſentem; nam tunc ſi complexum non poſſum euadere, debeo facere minimum quod poſſum: at in caſu noſtro poſſum

vitare

vitare vtrumque etiam ſimul ſumptum; ergo debeo vtrumque præſtare, & nullo modo dum vnum committo excuſabor, eò quòd id faciam animo vitandi ſequentia; quia mihi dici poteſt, *Hoc oportet omittere, & illud non facere.* Reſpondeo, Etſi hæc doctrina videatur veriſſima in caſibus ordinariis, non tamen carere graui difficultate in caſu noſtro de inferno. Diſparitas eſt ſatis magna; nam in ordinariis caſibus ſecundum peccatum eſt tam liberum quàm primum; vnde non eſt cur ex eo, quòd primum quis committat, iudicandus ſit ſe liberare à ſecundo, aut cur non teneatur ad vtrumque directè & immediatè. At in peccatis illis quæ ſequuntur in damnatis, in blaſphemiis, odiis Dei, &c. per totam æternitatem eſt quædam neceſſitas moralis (vt dixi ſuo loco;) quæ etſi abſolutè non tollat libertatem ad peccandum requiſitam, efficit tamen, vt ea vix vitari poſſint; ac proinde impedire id ex quo ſecutura videtur damnatio, eſt perinde moraliter loquendo ac vitare illa omnia

Soluitur.

24 peccata deinde futura. Cur ergo non dicemus Deum fore optimè mecum contentum, ſi, ne incurram talem neceſſitatem, & quidem infinitorum peccatorum per totam æternitatem, & grauiſſimorum committendorum, ego eligam vnum, quo liberer certò ab omnibus illis, ſeu à neceſſitate morali illa omnia committendi?

Hæc obiectio vtcumque eſt difficilis; & fortaſſe non deerit, qui iudicet in eo caſu licitum fore admittere illud obiectum, quod ex ſe extra eam occurrentiam foret omnino illicitum. Vbi non eſt putandum nos dicere, fore licitum ipſum peccatum: non enim fieri, neque concipi poteſt eſſe ſimul licitum, & ſimul eſſe peccatum; præciſè ergo dicimus, quod alioquin foret peccatum, hîc & nunc non fore peccatum, ſed licitam actionem. Nihilominùs abſolutè dicendum eſt, etiam tunc non reddi illud obiectum licitum, v. g. mendacium, periurium, &c. quia etiam tunc habet locum illa ratio, quam paulò antè attulimus, quando ſcilicet vtrumque peccatum eſt liberum, me teneri tam hoc quàm illud ſequens vitare. Neque obeſt quòd ſit deinde futura moralis neceſſitas; nam eâ non obſtante, ſicut non eſt ille homo excuſandus ab eis peccatis, ita neque ab obligatione illa vitandi; ac proinde vtraque ſunt ei libera; ideò ad vtraque fugienda obligatur, nec mendacium poteſt fieri licitum, eò quòd illo admiſſo alia ſit admiſſurus, ex ſuâ tamen libertate; nam & mendacium & reliqua potuit ſimul vitare.

Concluſio negatiua.

Obiectio. Obiicies tamen; Adhuc ſaltem ratione inimicitiæ in Deum perpetuò duraturæ, quæ æterna permanentia iam non eſſet ampliùs in libertate illius, ac proinde neque dici poſſet illi tunc, *Et hoc oportet vitare & illud*, videtur dicendum, Deum magis voliturum vt ille homo tunc admitteret illud mendacium leue, vt in eius amicitiam in perpetuum rediret, quàm ſi, ne mentiretur, eligeret potiùs eſſe Dei perpetuum hoſtem. Quibus omnibus ponderatis puto non poſſe negari magnam probabilitatem huic parti; & ſaltem in ordine ad deſiderium ſpeculatiuum ipſemet Lugo fatetur magis debere hominem optare, ne à Deo permittatur mori ſine pœnitentiâ, quàm ne permittatur labi in veniale: vnde ſequitur, ſi ſit concurrentia vtriuſque, vel mori ſine pœnitentiâ, & æternum eſſe Dei hoſtem, vel mendacium leue admittere, magis debere conari ne ſine pœnitentiâ moriatur, quàm ne admittat leue mendacium.

Soluitur.

SVBSECTIO SECVNDA.

Diſcutitur alterum dubium.

Secvndò circa eam deteſtationem peccati ſupra pœnam æternam moueri poteſt ea quæſtio, quam ſuperiùs tangit Cardinalis Lugo, Vtrùm teneatur quis ita deteſtari peccatum ſupra pœnam æternam, vt deſideret ſibi nunc dari occaſionem efficiendi, ne fuerit peccatum, etiamſi ad hunc finem ſit neceſſarium tolerare ipſas pœnas æternas; Reſpondet autem, Non eſſe neceſſarium tale deſiderium, ſed ſufficere, ſi per voluntatem conditionatam dicat; *Si talis occaſio daretur, quòd poſſem ego iam efficere tolerando infernum ne peccauerim, id efficerem; non tamen propterea opto eam occaſionem occurrere.* Vti poſſum eſſe paratus ad moriendum, ne peccem ſi detur occaſio, in quâ vnum è duobus deberem eligere; non tamen ideò ego deſidero abſolutè vt occurrat ea occaſio, imò poſſum deſiderare contrarium: poteſt enim quis optare ne occurrat occaſio martyrij, & tamen ex amore Dei ſuper omnia eſſe paratus, vt ſi ea occurrat, velit illud tolerare citiùs, quàm Deum offendere. Si in contrarium ei obiicias, Sequi hinc, quòd ſi homo ex corde non deſiderat dari talem occaſionem, videatur pluris facere pœnas quàm peccatum; vti parens qui dolet magis de morte filij quàm de iacturâ mercium, eo ipſo deſiderat ſibi eſſe poſſibile eum reuocare ad vitam per mercium iacturam; ergo homo dolens de peccato ſuper omnia debet deſiderare dari ſibi occaſionem tollendi peccatum præteritum etiam per quodcumque medium, quantumuis difficile, etiam eas pœnas inferni ſuſtinendo; ſi hoc inquam obiicias, reſpondebit, Peccatum eſſe quidem ſummè odibile in ordine ad voluntatem efficacem tam abſolutam quàm conditionatam, non tamen in ordine ad deſiderium; nam licet quis ſciret ex reuelatione Dei, quòd ſi eat ad talem locum, ſit peccaturus, & poſteà factâ pœnitentiâ ſaluandus, non tenetur tamen mori, vt fugiat talem occaſionem; hoc autem deſiderium vocat quaſi ſpeculatiuum: rationem verò à priori deſumit ex doctrinâ Patris Vaſquez, & alioquin communi, quòd ſcilicet delectatio & voluntas inefficax, quæ non habet vim ponendi ſuum obiectum, non eſt ſemper mala, licet obiectum ſit malum. Vnde etiamſi non liceat procurare homicidium, ex quo ſequitur Reipublicæ bonum, licebit tamen de illo gaudere propter idem bonum. Secundò id oſtendit; quia poſſumus licitè optare amico vt incidat in aliquod peccatum, ad hoc vt caueat ſibi à multis aliis; non tamen poſſumus hoc ipſum procurare. Item ex charitate in proximum non tenetur quis impedire eius peccatum cum magno ſuo damno; ſi tamen proximus ſit in ſalutis æternæ magno periculo, v. g. infans in periculo mortis ſine Baptiſmo, debeo etiam cum periculo meæ vitæ illi ſuccurrere. Vnde infert hic Auctor, Maius eſſe damnum, quòd proximus amittat vitam æternam,

25 *An teneat deſiderare dari mihi nunc occaſionem, ne fuerit peccatum præteritum, etſi ad hunc finem deberem infernum eligere.*

Negat Lugo,

Et obiectioni reſpondet Primò,

26

Secundò,

æternam, quàm quòd ad tempus committat aliquod mortale; & tamen ipſe homo non poteſt admittere mortale, nec quidem ad tempus etiam ex deſiderio vitæ æternæ. Denique à poſteriori id probat; nam ſi peccatum eſſet magis odibile quocumque odio quàm carentia ſalutis æternæ, non poſſet Deus ex amore erga aliquem hominem velle permittere eius peccatum, quod eſt medium ad ſalutem; nam vellet illi permittere maius malum, hoc eſt peccatum, vt vitaret minus malum, id eſt carentiam gloriæ; id quod non eſſet ſignum beneuolentiæ: vnde colligit maius bonum hominis eſſe, quòd ſalutem conſequatur, quàm quòd vitet peccatum hoc, licet homo ipſe non poſſit, nec quidem pro ſalute conſequendâ velle committere peccatum. Ad inſtantiam autem parentis, qui ex affectu in filium ſeriò optat poſſe ſe illum etiam cum mercium iacturâ liberare, reſpondet, Parentem dolere etiam de morte filij dolore ſecundi generis, ſeu dolore ſpeculatiuo; quia mors filij non ſolùm eſt mala, vt ponibilis ab ipſo parente, ſed etiam ſecundùm ſe; ideoq́ue eſt magis odibilis quàm mercium iactura, etiam odio ſpeculatiuo, ſeu odio correſpondente deſiderio.

Tertiò.

Inſtantiam ſoluit.

27 Ego in hac doctrinâ aliqua cenſeo eſſe vtcumque confuſa; aliquas etiam video inſtantias quæ non ſunt omnino ad rem: & quidem quòd ego poſſim optare proximum labi in vnum peccatum, vt vitet alia multa, non videtur eſſe ad rem præſentem; quia ſi ego facio comparationem inter vnum peccatum leue ex vnâ parte, & alia grauiora numeroque plura ex alterâ parte, non poteſt eſſe dubium, quin mihi liceat optare illud, vt vitentur hæc; quia hæc haud dubiè ſunt maiora mala quàm illud: vtrumque enim eſt intra idem genus malitiæ, in quo multiplicatio & grauitas efficiunt, vt illa ſecunda ſint longè magis abominabilia quàm primum non ſolùm deſiderio ſpeculatiuo, ſed etiam practico, & verò etiam voluntate efficiendi; nam ſi daretur ille caſus, quo homo eſſet neceſſitatus ad vnam ex illis partibus eius complexi, procul dubio deberet dicere, *Malo efficaciter carentiam illorum plurium quàm carentiam huius, quod & numero vnicum eſt, & grauitate longè inferius*; vnde ſi loquamur de facto in ordine ad propoſitum in futurum, quilibet poteſt dicere, *Magis adlaborabo ad fugienda peccata illa omnia ſimul ſumpta quàm iſtud vnum*. Idem eſt de dolore de præterito; poteſt enim dicere, *Minùs doleo me illud commiſiſſe quàm hæc alia*. Ex hac autem inſtantiâ quid quæſo infertur circa noſtrum caſum, in quo fit comparatio inter peccatum & inter carentiam vitæ æternæ? Vbi certiſſimum eſt, omnibus penſatis, maius malum eſſe peccatum ipſum quàm eam carentiam; vti etiamſi homo ponatur in biuio, & debeat vnum ex illis eligere, non licet dicere, *Malo peccatum quàm vitæ æternæ carentiam*; nec item licet dicere poſitiuè, *Libentiùs habeo quòd ſim ſaluandus, quàm ſi non peccaſſem*.

Examinatur doctrina Lugo.

28 Ex hoc eodem capite reſpondetur ad ſecundam inſtantiam de Deo permittente vnum peccatum ad vitanda alia plura & maiora: etenim tunc non debet fieri comparatio inter peccatum & inter gloriam, ſed inter peccatum illud quod permittitur, & alia plura ac grauiora quæ Deus vitare intendit in eo homine per illud, quod de facto in eo permittit: quæ conſideratio poteſt locum habere, eſto homo non eſſet deſtinatus ad gloriam; nam & tunc poſſet Deus permittere hominem labi in vnum peccatum, vt euitaret alia plura & grauiora. Quis autem dubitare poterit eſſe fauorem Dei maximum, ſi, cùm aliàs permiſſurus me eſſet cadere in centum peccata grauiſſima, id permutet in permiſſionem vnius tantùm, & quidem longè leuioris, per quod ea multa impediuntur? Hinc verò, vt paulò antè dixi, nihil ad rem noſtram, in quâ comparatio fit inter peccatum, quod eſt maximum malum morale, & inter carentiam vitæ æternæ, quæ non eſt niſi phyſicum malum hominis. Probant quidem aliqui ex his inſtantiis nobis licere optare multa, quæ non poſſumus efficaciter amare, ſeu intendere; vti poſſum optare quòd peccet Petrus, ad hoc vt vitet grauiora peccata, non tamen poſſum id procurare; in quo puncto omnes conueniunt; at hîc & nunc in ordine ad meipſum, Vtrùm poſſim magis optare viſionem beatam quàm carentiam omnis peccati, nihil probant. Nam certum eſt, ſi homini ante peccatum diceretur, *Vel peccabis, & deinde ſaluaberis, vel carebis viſione beatâ, nullo tamen admiſſo peccato*, non poſſe illum dicere, *Magis deſidero viſionem præmiſſo peccato quàm carentiam peccati*; quod tamen deſiderium in præcedentibus caſibus, ſi inter duo peccata fiat comparatio, iam dixi eſſe tam antecedenter quàm conſequenter licitum & ſanctiſſimum.

Poſſunt quædam optari, non tamen efficaciter amari.

29 Præterea, quòd dicitur, Mihi eſſe licitum optare, ne occurrat occaſio martyrij ad vitandum peccatum, etiamſi datâ eâ occaſione tenear martyrium ſubire citiùs, quàm peccare, veriſſimum quidem eſt, non tamen ad rem noſtram; quia in eo caſu nec per deſiderium ſpeculatiuum præfero ego vitam peccato, ſed purè purè opto vt & carentiam peccati habeam, & ſimul vitam retineam; ſolùm enim opto ne occurrat ea occaſio vnum ex illis amittendi; in quo deſiderio manifeſtè conſtat me neutrum alteri præferre. Id ipſum conſtat in eâ inſtantiâ de morte filij & iacturâ mercium; vbi tamen nec per deſiderium ſpeculatiuum præfert parens iacturam mercium vitæ filij; nam ſine dubio optare ille poteſt, ne occurrat occaſio, in quâ ad vitandam filij vitam ſit neceſſum facere iacturam mercium, quia & vitam filij & merces cupit habere. Denique, quòd reſpondet, Parentem vtroque deſiderio debere præferre vitam filij mercibus, aſſeritur quidem; non tamen inde oſtenditur aliqua diſparitas inter vtrumque caſum. Dicere enim, Filij mortem eſſe malam, ſiue à parente ſiue ab alio cauſetur, non ſufficit; quia eo ſenſu reſpectu Dei peccatum omne eſt malum, ſiue à me ſiue ab alio quocumque ponatur. Deinde, iam nos in præſenti agimus non de deſiderio vitandi peccati alieni, ſed de deſiderio vitandi proprij; hoc eſt, Vtrùm tenear optare dari occaſionem, in quâ patiendo pœnas æternas efficiam ne ego offenderim Deum: vtrùm autem tenear eas pœnas optare, ne Deum offenderit meus proximus, alia eſt quæſtio, de quâ nos nunc non agimus; ergo ad rem noſtram omnino per accidens eſt illa differentia, quòd mors filij ſit mala, ſiue à parente ſeu ab alio ponatur; peccatum verò non

ſit

ſit malum, niſi vt poſitum ab ipſo homine, cùm hinc inferaiur, ſaltem reſpectu proprij peccati debere eſſe tale deſiderium.

30 *Concluſio: Probatur.* Dicendum ergo eſt in hac quæſtione, Non teneri hominem ad illud deſiderium; quia nulla eſt ratio quæ oſtendat neceſſitatem talium deſideriorum de eis conditionibus omnino iam impoſſibilibus, & (vt ſic dicam) inutilibus; cùm enim ex terminis repugnet efficere, vt quod fuit non fuerit, vt quid Deus in amore ſui obligabit nos ad huiuſmodi deſideria? Satis ergo eſt ſi homo habeat talem voluntatem, quæ omne peccatum poſſibile excludat; & verè quæ ſi fuiſſet quando homo peccauit, etiam excluſiſſet illud peccatum; vti non eſt neceſſarium in amore Dei recurrere ad illas conditionales impoſſibiles, ad quas narratur recurriſſe Auguſtinus dicendo, *Si tu eſſes Auguſtinus, & ego eſſem Deus, mallem vt tu eſſes Deus*, &c. *Inſtantia parentis amantis filium ſoluitur.* Ad inſtantiam illam parentis optantis poſſe redimere mortem filij per mercium iacturam reſpondeo, Diſparitatem eſſe magnam; nam parens ille adhuc iacturam filij patitur de præſenti; quid ergo mirum ſi optet etiam de præſenti per iacturam mercium recipere filium? At in noſtro caſu homo iam ſupponitur liberatus à peccato, ac proinde de præſenti non patitur illius malum; quid ergo è contrario mirum, ſi non curet illud tam potenter, vt cupiat carere viſione beatâ ad ſolam præteritionem eius peccati vitandam, quæ iam ei propriè non eſt mala, ſed fuit? vel ſi adhuc eſt in peccato, certè poteſt ſine æternæ gloriæ amiſſione per alia media faciliora exire ab illo? Vti ſi ille idem parens haberet alia media faciliora longè quàm ſit mercium iactura ad iterùm habendum ſuum filium, etiamſi per hoc non impediret, quò minùs fuiſſet priùs mortuus; profectò non curaret ille multum de eo deſiderio impediendi præteritam mortem per iacturam mercium. Quæ eſt clara ſolutio, & omnino independens ab eo, quòd illa mors filij ſit ipſi parenti mala, non ſolùm vt cauſſata ab ipſo parente, ſed vt abſolutè à quocumque, prout reſpondebat hic Auctor.

Si daretur tale deſiderium, eſſet bonum. Addo tamen circa eamdem difficultatem, etſi homo ad illud deſiderium non teneatur, poſſe tamen adeò in eo horrore peccati & in Dei amore proficere, vt habeat ſimilia deſideria circa eum caſum impoſſibilem, quæ haud dubiè eſſent maximi meriti coram Deo.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm etiam huiuſmodi amor Dei ſuper omnia debeat deteſtari peccatum ſupra malum intrinſecum Dei.

31 QVÆ hucuſque diximus intelligenda ſunt de malo creaturæ ſiue poſitiuo ſiue priuatiuo; nam creaturæ damna reſpectu damni extrinſeci Dei, quale eſt peccatum, nullius ſunt momenti. Iam moueri graue dubium poteſt, Quid ſi per impoſſibile ex omiſſione peccati ſequeretur Deo intrinſecum aliquod graue malum, ideoque ad vitandum illud eſſet neceſſarium admittere peccatum aliquod, foretne id licitum? Hanc quæſtionem mouit Suarez vbi ſuprà ſect. 2. de eâ agit Lugo ſect. 2. ſuprà num. 26. & nonnulli alij; omnes autem illi docent, eo caſu admittendum omnino illud peccatum. *Concluſio.* Quæ reſolutio ita eſt intelligenda, non vt actio illa etiam tunc maneret in ratione peccati, & ſimul eſſet admittenda; repugnat enim in terminis aliquem iuxta rectam rationem teneri aut poſſe admittere id, quod dum admittit, peccat; volunt ergo præcisè docere, eo caſu actionem illam, quæ alioquin fuiſſet mala, reddi licitam ob vtilitatem impediendi malum intrinſecum Dei. *Peccatum tunc non eſſet peccatum.*

Obiectio: Quòd ſi vrgeas; Poſſet contingere vt in eo caſu ex errore talis homo iudicaret ſe adhuc neceſſariò peccaturum etiam malum illud Dei intrinſecum impediendo; quid ergo deberet tunc facere? *Soluitur.* Reſpondent hi Auctores, & benè, talem hominem debere tunc permittere vt bonum illud intrinſecum Dei tolleretur; ratio autem eſt clara, quia ſi omnibus penſatis, & non obſtante eâ vtilitate, Deus diſplicet ſibi in eâ actione, illamque prohibet, aut ſaltem inuincibiliter ille homo ita iudicat, procul dubio debebit illam omittere. Tota hæc doctrina videtur mihi vera; maximè autem hæc ſecunda pars.

32 *Difficultas grauis in hoc puncto.* Circa primam tamen eſt aliqua difficultas, & meo iudicio non exigua; quia etiam tunc vrgeret illud vniuerſale principium, quod ſæpè repetiuimus, *Non ſunt facienda mala vt veniant bona.* Confirmo & explico rationem hanc dubitandi: Nam ſi ſemel dicimus, mendacium v. g. fieri licitum ob vtilitatem illam impediendi damnum intrinſecum Dei, eò quòd damnum intrinſecum grauius ſit quàm extrinſecum in peccato repertum; profectò iam erit difficillimum ſufficientem rationem reddere, cur quando vtilitas eius mendacij eſto non ſit tanta, eſt tamen abſolutè valdè magna, & quodammodò infinita, non etiam debeamus dicere, illud mendacium fore licitum v. g. ſi per illud impedirentur infinitorum hominum peccata mortalia grauiſſima, quæ haud dubiè infinities magis Deo diſplicent quàm illud mendacium; cumque ratio à priori, quæ in malo intrinſeco Dei locum habet, ſcilicet quòd Deo, omnibus penſatis, magis diſpliceat amittere aliquam perfectionem intrinſecam, quàm quòd aliquid fiat contra naturam rationalem; cùm inquam hæc ratio etiam in noſtro caſu locum habeat, quia omnibus penſatis multò magis, etiam infinitè, vt dixi, diſplicet Deo complexum illud omnium eorum peccatorum quàm mendaciolum leue; profectò non videtur poſſe negari, etiam in eo caſu reddendum licitum mendacium illud tam ingentem ſecum trahens vtilitatem. *Cur liceret mendacium ad vitandum malum Dei intrinſecum, & non ad vitanda infinita peccata.*

33 *Non benè à quibuſdam enodatur.* Reſpondebis fortè; Damnum intrinſecum Dei eſſe longè maius quàm extrinſecum, quod in eâ multitudine peccatorum conſiſtit; ideoque non benè argumentum ex illo trahi ad peccata. Reſpondeo, In toto quidem rigore Logico argumentum non concludere, ac proinde hæc ratio dubitandi non eſt euidens; nihilominùs, vt ſic dicam, mediatè ſaltem videtur valdè vrgere: nam, vt dixi, ſi ſemel admittimus ob vtilitatem illam extrinſecam poſſe cohoneſtari mendacium, non videmur habere poſſe vllum argumentum ad negandum, eam vtilitatem impediendi infinita & grauiſſima peccata non eſſe etiam ſufficientem cauſſam ad re ipsâ illud cohoneſtandum;

etiamſi ea vtilitas non ſit tanta, quanta illa, quâ damnum intrinſecum Dei impedietur. Nam (vt ſæpè in ſimilibus difficultatibus dixi) quando ſemel à regulâ generali deſiſtimus per aliquam exceptionem, eſt ſupra modum difficile poſteà dicere, Tantus exceſſus vt octo v.g. ſufficit, non verò alter aliquantulo minor. Denique ratio à priori facta, quòd Deo infinities magis diſpliceat illud aggregatum quàm mendacium, ac proinde, quòd videatur malle carere eo aggregato quàm mendacio, adhuc vrget; & fortaſſe propter illam iudicari deberet argumentum factum etiam in omni rigore Logico concludere; nam licet in damno intrinſeco Dei ſit multò maior exceſſus quàm hic, hic tamen abſolutè eſt valdè maior: ſi autem ob exceſſum fit ibi compenſatio, cur non & hîc? aut cur ab intrinſeco bono Dei, quod illud peccatum ſecum adferret, quodque eſſet maius, quàm quod in eiuſdem peccati carentiâ reperitur, cohoneſtabitur ipſum peccatum? & etiam à maiori bono Dei extrinſeco, quod in altero caſu affert, non etiam cohoneſtabitur, cùm ſemper ſit verum illud principium, Ex duobus malis eiuſdem generis inter ſe inæqualibus minus eſſe eligendum?

34 Vt verum fatear, hæc ratio mihi vtcumque videtur difficilis, nec ſcio quam aſſignare poſſim bonam diſparitatem; nam ſolùm aſſerere, *Illa vtilitas ſufficit, hæc non*, potiùs eſt diuinare quàm diſcurrere: vnde non ſine aliquâ ratione dubitandi defendo eam ſententiam. Fortaſſis ex eo capite poſſet aliqua certa diſparitas aſſignari; nam damnum illud phyſicum Dei, quod in eo caſu impoſſibili dicimus vitandum per mendacium, ita ſequeretur neceſſariò ex carentiâ peccati, vt nulla noua interueniret libertas; ac proinde ego tunc illud non impediens eſſem quaſi planè determinata cauſſa illius; & ex hoc capite poterat mihi ſoli eſſe obligatio illud impediendi mentiendo, quia nullum alium talis obligatio poterat tunc reſpicere: in noſtro autem caſu de mendacio ad vitanda alia peccata grauiora eſt longè diſparitas; nam quomodocumque caſus fingatur, debet neceſſariò eſſe noua libertas in commiſſione ſecundi peccati, ideoque & noua obligatio, quæ nequit elidere priorem. Explico id magis: Nam caſus vel ita ponitur, vt dicar ego per meum præſens mendacium impediturus, ne ego ipſe deinde maiora committam; vel ponitur ita, vt ſim impediturus, ne alij ea committant. Si ſecundo hoc modo caſus poneretur, tunc dici debet obligationem vitandi ea maiora non eſſe penes me, qui in eis committendis non ero liber, ſed penes proximum; ac proinde meam obligationem fugiendi mendacium ſemper me vrgere, quia in eo ſolo ſum liber ego; ideoque ego ſolùm teneor videre quid ego faciam, viderint alij quid faciant ipſi. Si verò ponatur caſus primo modo, vt ſcilicet ego committam nunc veniale, ne poſteà committam alia grauiora, etiam dici mihi poterit id quod anteà notaui; *Eſto nunc fugias mendacium, non propterea tolletur tibi libertas poſteà, ſed etiam tunc poteris, ſi volueris etiam illa vitare; hæc igitur oportet vitare, & illa non admittere.* Aliter, vt dixi, 35
contingeret in illo caſu impoſſibili de damno intrinſeco Dei; quod ſupponimus ita neceſſariò ex meo peccato ſecuturum, vt poſitâ meâ liberâ omiſſione mendacij v.g. non alia interueniat operatio libera; ac proinde videatur iam eo ipſo ſupra me tota ea obligatio illud repellendi incumbere. Vnde ſi poneremus huiuſmodi caſum circa peccata, vt per impoſſibile, ex eo quòd ego non mentirer ſine vllâ planè nouâ meâ aut alicuius alterius libertate, ſequerentur illa noua grauia peccata (video quidem in hoc eſſe repugnantiam, pro præſenti tamen quæſtione meliùs intelligendâ hoc impoſſibile ſuppono) profectò tunc ego dicerem, me potiùs debere mentiri, quàm dare neceſſariam illam cauſſam, ex quâ ſine nouâ vllius alterius libertate tot alia grauia ſequerentur peccata. Vnde denique ad rem noſtram dico; Si taliter poneremus caſum illum de damno intrinſeco Dei; quòd ſi ego v.g. non mentirer, alter ex ſuâ malitiâ liberè eſſet Deo illaturus illud damnum phyſicum, tunc omnino dicerem, me fore obligandum ad non mentiendum; quia tunc ego ſolùm deberem eſſe ſolicitus, vt meâ libertate benè vterer: quòd verò ex eo bono meo vſu alter ſcandalum paſſiuum acciperet ad inferendum Deo illud damnum, non deberet à me vllo modo curari; ſed ipſi deberet dici, *Vtere tu tuâ libertate prout decet.* De quo puncto adhuc nonnihil dicam fine ſequentis diſputationis.

Soluitur: Quia illud damnum intrinſecum Dei mihi imputaretur.

Si per impoſſibile ſequerentur neceſſariò & ſine nouâ vllius libertate grauia peccata, niſi ego mentirer leuiter, tenerer mentiri.

DISPVTATIO NONA.

Qualis debeat eſſe contritio quoad alias circumſtantias.

1 EXPLICVIMVS hucuſque motiua contritionis & amoris Dei ſuper omnia; item quo pacto debeat Deum præferre aliis creaturis: reſtant adhuc nonnullæ aliæ conditiones, quæ in eis actibus à diuerſis Auctoribus requiruntur ad hoc, vt ad iuſtificationem ſufficiant; de quibus hac & ſequenti diſputatione agendum erit, vt exacta notitia actus iuſtificantis extra Sacramentum habeatur. Et in primis ſuppono illam debere eſſe honeſtam, & quoad ſubſtantiam ſupernaturalem, ſicut ſunt omnes alij actus meritorij præmij ſupernaturalis de condigno; de quo fusè actum eſt in materiâ de Gratiâ & de Merito; ideoque hîc de eo puncto nihil repetendum. Suppono item ex eâdem materiâ, poſſe eſſe naturalem dolorem de peccatis, & naturale propoſitum non peccandi de cetero, quod tamen non ſit proportionatum ad gratiam promerendam propter diuerſitatem ordinis. Hæc communia omnibus actibus meritotiis, ad propria veniamus.

SECTIO PRIMA.

An qui deteſtatur vnum peccatum propter aliquod motiuum, deteſtetur eo ipſo ſaltem virtualiter omnia quæ illud participant.

2 INTER præcipuas difficultates, quæ de contritione diſquiri ſolent, vna eſt, Quo pacto debeat reſpicere peccata quæ odio habet, an determinatè & diſtinctè omnia; an verò ſufficiat, ſi ſub aliquâ ratione communi. Vbi rurſus noua eſt difficultas, Quomodo, ſi rationem aliquam vniuerſalem omnibus peccatis reſpiciat, eo ipſo omnia illa deteſtetur. Vt ergo hæc difficultas exactè intelligatur, oportuit præmittere hanc vniuerſalem quæſtionem; Quomodo ſcilicet ex deteſtatione motiui vniuerſalis neceſſariò ſequatur deteſtatio omnium peccatorum, quæ illud motiuum participant. Difficultas autem hæc habet eodem modo locum in ordine ad amorem, An qui amat vniuerſale aliquod motiuum, eo ipſo neceſſariò amet omnia quæ illud participant. Dico ſemper, *Quando ex motiuo vniuerſali deteſtatur quis aliquod peccatum*; nam ob particularem malitiam extra controuerſiam eſt, poſſe vnum odio haberi, non odio habitis aliis diuerſis: ſic grauiſſimi peccatores in multis materiis, in vna tamen aut alterâ horrent vehementer peccatum.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponuntur duæ extremæ ſententiæ.

3 *Prima ſententia affirmatiua:*

PRIMA eſt communis, quam & Suarez tradit diſp.3. ſect.8. & Lugo diſput. 5. ſect.6. affirmatque ſine vllâ vlteriori diſtinctione voluntatem teneri ad eam deteſtationem omnium, ſi odio habeat illud motiuum; aut è contrario ad amorem vniuerſalem, ſi amat efficaciter motiuum illud vniuerſale. *Probatur.* Fundamentum huius ſententiæ maximè deſumitur ab his Auctoribus ex habitu fidei; nam eo ipſo quòd quis credit vnam veritatem vt à Deo reuelatam, tenetur omnes omnino credere quæ ſubſtant ei motiuo diuinæ reuelationis; ergo eodem modo voluntas tenebitur amare, aut odio habere omnia ea obiecta materialia, quæ ſubſtant motiuo à ſe efficaciter odio habito, aut amato. Quid in hac ſententiâ placeat, & an ſit efficax ratio pro eâ allata, dicam proponendo meam ſententiam mediam inter hanc & negatiuam.

Secunda ſententia negatiua:

Abſolutè igitur Iohannes de Meda Cod. de Pœnitentiâ, titulo 1. quæſt. 12. art. 2. in ſolutione ad ſecundum negat neceſſarium eſſe, vt qui deteſtatur aliquod peccatum ſub motiuo vniuerſali, deteſtetur etiam omnia ſub eo motiuo contenta. Hanc ſententiam acriter defendunt nonnulli Recentiores, fuſéque deducunt; quidquid tamen circa illam dicunt, reduci poſſunt ad hæc duo. *Probatur.* Primum eſt, quia licet ratio communis ſit ſufficiens, vt propter illam poſſit homo deteſtari omnia peccata, in quibus ea reperitur, eo modo quo deteſtatur vnum ex illis; non tamen inde cogitur voluntas de ſe libera ad talem deteſtationem: poterit enim propter illud motiuum deteſtari vnum ſolum peccatum; & licet poſſit propter illud idem aliud deteſtari, tamen liberè poteſt ceſſare, vel quia in altero peccato reperit delectationem præponderantem, quam in priori, quod deteſtata eſt, non reperit, ſed præcisè malitiam motiui; vel quia, licet non inueniat ſpecialem delectationem in vno, quam in alio, pro ſuâ tamen libertate vult fugere vnum, & non aliud, licet ambo ſint æqualia in malitiâ.

Secundum fundamentum eſt, quia poteſt quis velle dare eleëmoſynam vt quatuor propter honeſtatem eleëmoſynæ, & tamen non velle dare vt centum, quantumuis eadem ratio honeſtatis & maior longè reperiatur in elargitione centum. 4
Confirmatur; Ipſe Deus mouetur propter ſuam gloriam ad producendum hominem; nec tamen ideò tenetur producere alias omnes creaturas, ex quibus eadem vel fortè maior ipſius gloria poteſt prouenire. Imò addunt hi Auctores; Licet deteſtetur quis furtum commiſſum v. g. propter rationem iniuriæ Dei (idem de aliis motiuis vniuerſalibus) adhuc poteſt ſimul velle iterùm illud furtum committere; quia ratione iniuriæ in furto repertæ determinatur pro ſuâ libertate voluntas ad illud deteſtandum pro tempore præcedenti, non tamen pro futuro; in quo nulla videtur eſſe repugnantia: quod etiam verum cenſent, quantumuis voluntas ad deteſtandum peccatum illud in indiuiduo non conſideret circumſtantiam aliquam repertam in illo indiuiduo, ratione cuius ad illud determinetur, ſed præcisè moueatur ex deteſtatione iniuriæ ſecundùm ſe & abſtractè conſideratæ. Vrgent totum hoc exemplo communi; quia dum quis efficaciter vult proiicere merces in mare v. g. propter vitam, poteſt etiam ſimul habere ſimplicem diſplicentiam in eâ proiectione; ergo ſimiliter dum quis efficaciter deteſtatur offenſam Dei, ſeu peccatum, poteſt habere ſimplicem complacentiam in aliquo obiecto, in quo talis ratio offenſæ reperiatur: vnde inferunt; Ergo in illâ deteſtatione offenſæ vt ſic non includebatur virtualiter deteſtatio omnium peccatorum; aliàs, cùm talis complacentia ſit etiam peccatum, non poſſet cohærere cum illâ deteſtatione efficaci. Hæc eſt ſubſtantia totaque vis huius ſententiæ; circa quam

SVBSECTIO SECVNDA.

Prima pars noſtræ ſententiæ.

PRIMÒ cenſeo, in ordine ad actus amoris non eſſe neceſſarium, vt qui ex affectu efficaci ad aliquod bonum ſecundùm ſe & abſtractè conſideratum determinatur ad aliquod obiectum materiale, eo ipſo velit virtualiter omnia alia obiecta, in quibus tale bonum reperitur. In hac conuenio cum his Auctoribus ſecundis; differo verò à prioribus ſuprà citatis vniuerſaliter contrarium aſſerentibus. Probatur autem efficaciter allato exemplo dantis eleëmoſynam propter bonum eleëmoſynæ; qui non ideò neceſſitatus eſt ad dandam omnem eleëmoſynam poſſibilem. Item qui vult propter Deum facere bonum aliquod opus, v. g. confiteri & communicare; non tamen ideò tenetur propter Deum ieiunare toto anno, vel ingredi Religionem, &c. Huius rei poſſumus hanc rationem reddere à priori, quia 5

Concluſio circa actus amoris:

Probatur.

Ratio à priori.

ex

ex eo quòd quis efficaciter amet aliquam bonitatem ſecundùm ſe conſideratam, ſolùm infertur, illum neceſſitari ad ponendum aliquod medium, quo talem bonitatem re ipsâ obtineat; non autem cogitur ad ponenda omnia media, per quæ poſſet eam bonitatem obtinere; ergo ex eo quòd quis efficaciter vult placere Deo v. g. ſeu efficaciter afficitur ad bonum Dei ſecundùm ſe (quod idem eſt) non infertur, illum debere efficaciter amplecti omnia obiecta quæ placent Deo, ſed ſufficiet, ſi vnum tantùm eligat, per quod obtineat ſuum intentum, nempe placere Deo. Hoc mihi eſt certiſſimum, nec puto oppoſitum eſſe probabile; aliàs deberemus dicere, nullum poſſe propter Deum ſummè dilectum aliquod bonum opus efficaciter facere, niſi vellet omnia ſibi poſſibilia facere: quod falſiſſimum eſt, & contra omnem omnino experientiam.

6 Reſponderi fortaſſe poſſet ex his quæ aliqui inſinuant, & inter illos Lugo, Rationem illam communem poſſe magis & minùs efficaciter amari, in caſu autem à nobis poſito non amari honeſtatem eleëmoſynæ efficaciter omnino, ſed aliquantulùm. Hæc tamen ſolutio nullo modo ſatisfacit, quia vel nihil dicit, niſi idem per idem, vel continet doctrinam falſam: etenim ſi per *τὸ amari rationem communem omnino efficaciter* intelligant amari eam rationem vt extenſam ad omnia, quæ ſub illâ continentur, tunc certiſſimum eſt, eum, qui amat eam rationem efficaciter eo modo, debere amare omnia quæ ſub illâ continentur. At id eſt dicere idem per idem; hoc eſt, qui amat rationem genericam vt continet omnia, amat omnia: de quo nullus dubitat, quia eſt propoſitio identica. Si verò *τὸ amari omnino efficaciter* ita intelligant (& planè ita intelligitur communiter) vt homo velit ponere à parte rei eam rationem communem; ſicut dicimus, *Ego omnino efficaciter volo ire Viennam*; id eſt, Sum omnino determinatus ad procuranda neceſſaria media vt Viennam eam: in hoc ſenſu, in quo nos loquimur, falſum continet ea reſponſio; nam omnino efficaciter poteſt quis velle ponere à parte rei rationem illam communem placendi Deo, aut dandi eleëmoſynam, eo ipſo quòd in multis rebus Deo placeat, etiamſi longè plura omittat, quæ ſcit illi placere, poſſetque plura facere; vel veriſſimè amat efficaciter rationem genericam eleëmoſynæ, qui multa dat in eleëmoſynam, eſto poſſet plura (vt diximus) & verè ille exequeretur efficaciter à parte rei rationem animalis, qui aliquod animal produceret, licet non omnia.

Occurritur replica.

Quid eſt amari omnino efficaciter.

7 Dices Primò; Qui ex motiuo Fidei diuinæ credit vni veritati reuelatæ, tenetur & omnibus credere; ergo qui ex motiuo charitatis amat vnum obiectum honeſtum, tenetur ex eodem motiuo omnia amare. Hoc (vt ſuprà dixi) eſt præcipuum fundamentum oppoſitæ ſententiæ: ei reſpondent nonnulli negando conſequentiam; nam eo ipſo quòd quis diſſentiret alicui dicto diuino, iam iudicaret Deum eſſe fallibilem in ſuis dictis, cuius contradictorium ſupponitur creditum ante aſſenſum quemcumque Fidei; ergo non cohæret cum aſſenſu aliquo Fidei diſſenſus alteri dicto Dei; quia nequit ſimul homo duo contradictoria iudicare. Hæc reſponſio probat quidem non poſſe eſſe vnum aſſenſum circa vnam veritatem & diſſenſum circa alteram; non tamen oſtendit non poſſe intellectum ſuſpendere ſuum aſſenſum circa alteram: deinde non explicat, cur voluntas poſſit ſimul velle vnum obiectum, & nolle alterum, in quo eſt idem motiuum; quia etiam inde videtur ſequi, velle & non velle efficaciter illud motiuum. Reſpondeo ergo concedendo antecedens, & negando conſequentiam, quia cùm aſſenſus Fidei pertineat ad intellectum, qui non eſt liber in ſuis operationibus, eo ipſo quòd certum ſibi perſuadeat Deum in omnibus ſuis dictis eſſe veracem, & aduertat hoc in particulari eſſe dictum Dei, non poteſt non iudicare hoc dictum eſſe verum; ſuppono enim aliunde, poſito aſſenſu præmiſſarum, non poſſe intellectum non aſſentiri concluſioni inde euidenter illatæ; qualis eſt in præſenti veritas cuiuſcumque dicti Dei ſuppoſitis illis duabus vniuerſalibus præmiſſis; in ordine autem ad voluntatem nihil tale reperitur, quia cùm ſit libera, poteſt pro ſuâ libertate inter duo obiecta, in quibus eſt eadem bonitas, vnum amare, aliud reſpuere; neque ideò ſequitur contradictio vlla, quia non amat & reſpuit eamdem bonitatem, ſed diſtinctas: amat enim bonitatem vt ſic, quam obtinet amando aliquam in particulari, reſpuit autem præcisè aliam in particulari diſtinctam.

Obiectio prima.

Soluitur à quibuſdam, ſed inefficaciter.

Soluitur meliùs.

Diſparitas inter actus intellectus & voluntatis.

8 Secundò dices: Idem ſecundùm idem ſemper eſt natum facere idem; ergo cùm in illis obiectis materialibus ſupponamus eamdem eſſe bonitatem, quæ eſt in hoc particulari amato, quia omnia participant eam rationem communem, debebunt etiam & alia neceſſariò amari. Reſpondeo, Hoc axiomate ſolùm probari, omnia alia particularia obiecta poſſe etiam amari, non verò concludi, neceſſarium id eſſe; quia, vti dixi, voluntas libera inter obiecta æqualia poteſt pro ſuo libitu hoc vel illud eligere; imò inter inæqualia poteſt relicto nobiliori amare id quod minus bonum eſt.

Obiectio ſecunda.

Soluitur.

Hinc infero, Etiam in peccatore poſſe eſſe actum aliquem amoris, quo ex voluntate efficaci placendi Deo actualiter eligere poſſit aliquod obiectum honeſtum, v. g. largitionem eleëmoſynæ, ieiunium, &c. qui actus neque erit voluntas virtualis aliorum obiectorum honeſtorum, iuxta dicta in præcedenti concluſione, nec etiam erit deteſtatio virtualis peccatorum; nam velle efficaciter placere Deo in aliquo non excludit voluntatem diſplicendi illi in alio: vnde talis amor non erit ſuper omnia, & conſequenter non iuſtificabit, iuxta ſuperiùs dicta.

Replicabis: Talis peccator non habet voluntatem ſimpliciter & abſolutè placendi Deo. Reſpondeo, In hac obiectione admiſceri quæſtionem de nomine, Vtrùm ſcilicet, quia ille amor non ſe extendit ad omnia, dicendus ſit homo ille abſolutè amare Deum, & velle ei ſemper placere. In quâ quæſtione longè probabilius eſt, omnino debere dici, id velle abſolutè, licet non vniuerſaliter in omni materiâ. Certè ex delectatione cibi ſecundùm ſe conſideratâ v. g. habere poſſumus voluntatem abſolutam vnius cibi, licet non habeamus voluntatem alterius; & abſolutè dicemur tunc velle comedere, & amare efficaciter delectationem cibi; quis hoc negabit? ſimiliter qui conſiderans bonitatem Dei, & ſibi compla-

Replicant.

Soluuntur.

eom placens in illâ, vult efficaciter vnum obiectum, quod videt Deo placere, etiamſi reſpuat alia; procul dubio abſolutè dicetur velle placere Deo. Fateor, non dicetur velle placere ſuper omnia, ſi non deteſtetur omnia peccata; (& in hoc ſenſu poteſt dici non abſolutè velle;) hoc tamen ſolùm probat, talem amorem non eſſe ſufficientem ad iuſtificationem, vt diximus, ideóque nec debebit dici amor amicitiæ, quia hic eſt amor ſuper omnia.

Amor qui ſe non extendit ad omnia, non eſt amicitia.

SVBSECTIO TERTIA.

Altera pars noſtræ ſententiæ.

9 *Concluſio circa actus odij.*

SECVNDÒ cenſeo in ordine ad actus odij, eo ipſo quòd quis ex deteſtatione efficaci alicuius motiui ſecundùm ſe conſiderati, v.g. iniuriæ Dei, odit aliquod peccatum, virtualiter etiam odio habere omnia in quibus tale motiuum reperitur. In hoc conuenio cum communi ſententiâ, & differo à Recentioribus pro ſecundâ ſuprà citatis. Probo autem efficaciter concluſionem; & ponamus exemplum in eo qui ob pœnas inferni, vel ne excidat gloriâ, odit peccatum. Certè qui ex affectu efficaci gloriæ odit vnum peccatum mortale, quia illâ gloriâ priuat, non dubium quin eo ipſo neceſſariò debeat odio habere omnia peccata, quæ priuant eâ gloriâ. Nam voluntas efficax alicuius finis, in omnium ſententiâ, eſt voluntas ſaltem virtualis efficax omnium mediorum neceſſariorum ad conſecutionem eius finis; ergo cùm ad obtinendam gloriam ſit medium ſimpliciter neceſſarium non ſolùm fugere vnum peccatum mortale, ſed omnia omnino; certè qui ex affectu efficaci gloriæ vnum odit, non poteſt non & omnia odio habere: hoc tam clarum per ſe apparet, vt à nemine poſſit negari. Similiter qui efficaciter deteſtatur pœnas inferni, id eſt, abſolutè non vult eò ire, neceſſum eſt vt non ſolùm fugiat vnam viam, quâ illuc itur, id eſt vnum peccatum, ſed omnes omnino vias, omnia omnino peccata, quia fuga omnium eſt ſimpliciter neceſſaria ad non eundum illuc abſolutè: & hinc apparet ratio diſparitatis inter duas partes noſtræ ſententiæ; nam qui ex delectabilitate gloriæ efficaciter volitâ determinatur ad faciendum bonum opus, quia cauſſatiuum eſt gloriæ, non ideò determinatur ad facienda omnia bona opera cauſſatiua gloriæ; quia per vnicum obtinere poteſt ſuum intentum. At ſi ex eodem affectu efficaci gloriæ determinatur ad fugiendum vnum peccatum mortale, neceſſariò debet omnia fugere; quia non poteſt conſequi ſuum intentum niſi omnia fugiendo.

Probatur.

10 *Obiectio prima.*

Dices Primò: Poteſt quis, quantumuis efficaciter deteſtetur infernum, propoſitâ tamen aliquâ grandi voluptate in peccato, illud admittere; ergo voluntas efficax fugiendi inferni non eſt deteſtatio efficax omnium peccatorum. Reſpondeo, Ab his Auctoribus magnam hîc committi æquiuocationem: aliud enim eſt hominem illum vinci tunc eâ tentatione, & deſerere propoſitum ſuum antiquum; aliud, quòd propoſitum illud ex ſe non ſit deteſtatio peccatorum omnium; concedimus ergo eum hominem ſuccubuiſſe. At de ratione voluntatis efficacis (vt dixi ſuprà agens de amore Dei ſuper omnia) non eſt, quòd non poſſit homo ceſſare ab illâ etiam quacumque tentatione occurrente; hoc enim eſt falſiſſimum. Nam vti ille actus liberè eſt habitus, ita conſeruatur liberè; ac proinde etiamſi nulla ſit tentatio, adhuc tamen poteſt homo ab eo ceſſare; id tamen non probat illum verè efficaciter non deteſtari omnia peccata: id quod fateri tenentur hi in illo ipſo particulari obiecto, quod actus ille efficaciter deteſtatur; licet enim negent hi per eum actum voluntatem deteſtari cetera obiecta, quæ ſub generali ratione continentur, ſaltem debent admittere vnum particulare eam deteſtari; & tamen occurrente tentatione, imò & ſine vllâ planè, poteſt voluntas mutato eo actu illud idem obiectum amplecti; ergo ea obiectio, quòd voluntas tunc in aliquâ aliâ materiâ ſuccumbere poſſit tentationi, non eſt ad rem præſentem.

Soluitur.

Secundò obiicies: Poteſt quis manere in eâ deteſtatione efficaci inferni per furtum v.g. incurrendi; & tamen ſi poſſit in hac vitâ eſſe Imperator per multos annos, non curare infernum. Reſpondeo, Etiam hîc committi æquiuocationem in eâ obiectione; nam deteſtari infernum vt incurrendum per furtum, non eſt abſolutè nolle damnari, ſed nolle ob tam vile pretium; nos autem loquimur de odio abſoluto inferni, ſeu de abſolutâ voluntate illuc non eundi. Vti mercator, qui iuſto pretio vult pallium vendere, non tamen ideò habet voluntatem illud dandi pro crucifero; neque propterea poteſt dici, Non vult vendere, ſed, Non vult prodigere. 11

Obiectio ſecunda.

Soluitur.

Replicabis: Ex diſplicentiâ circa infernum poſſum efficaciter deteſtari furtum, etiamſi ſimul admittam aliud peccatum, vt diximus: atqui eo caſu etiam deteſtor efficaciter ipſum infernum, quia iuxta illud commune axioma, *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; ergo ſi hoc peccatum deteſtor efficaciter ob infernum, etiam efficaciter deteſtor infernum. Reſpondeo Primò, Hoc argumentum debere ab omnibus ſolui, quia (quidquid ſit de hoc puncto) certiſſimum eſt poſſe medium aliquod executioni mandari ex ſolo ſimplici affectu circa finem. Nam Deus ex voluntate inefficaci ſaluis v.g. Iudæ dedit illi auxilia ſufficientia, omniáque alia media neceſſaria ad hoc, vt poſſet ſaluari; quæ media haud dubiè Deus voluit efficaciter, quandoquidem produxit illa: & idem ſuo modo de omnibus reprobis dicendum eſt: ergo eò quòd ex horrore inferni fugiat quis efficaciter hoc numero peccatum, nullo modo ſequitur, eum abſolutè nolle damnari, ſed abſolutè nolle per hanc viam; terminum verò illius ſolùm inefficaciter tunc odio habet: quid ergo ad obiectionem abſolutè dicemus, & quomodo in eo caſu ſaluabitur illud principium commune? Cardinalis Lugo eâ diſput. 5. ſect. 6. tractans hanc quæſtionem quoad amorem illum inefficacem, quo Deus fertur in ſalutem noſtram, dum per illum dat auxilia ſufficientia, reſpondet, Etiam tunc Deum amare plus ſalutem Iudæ quàm media ad illam; quia Deus ita ſe habet dando media, vt ſi medium illud non eſſet vtile ad ſalutem, illud non tribueret. Hæc tamen reſponſio nullo modo mihi ſatisfacit; nam per eam ſolùm oſtenditur, motiuum adæquatum amandi auxilia illa eſſe eorum vtilitatem ad gloriam; id quod 12

Replicat.

Soluitur Primò.

Solutio Lugo prima.

Reiicitur.

nemo negat, qoin potiùs hinc maximè ſumitur tota ratio dubitandi, quomodo cum hoc ſtet, medium amari efficaciter, quod eſt plus amari, finem verò tantùm inefficaciter, quod eſt minùs amari.

Solutio Lugo ſecunda: Secuodò reſpondet, Ideò medium amari efficaciter, finem verò non; quia finis amatur ſub conditione, quòd non ſit neceſſarium aliud medium pro ipſo; medium verò amatur ſub conditione, quòd ad ipſum ponendum non ſit neceſſarium aliud medium; cumque hæc conditio purificetur reſpectu medij, ideò ait illud amari efficaciter, finem verò inefficaciter, quia reſpectu illius eſt neceſſarium aliud medium. Neque item Deus ſuo affectu præfert exiſtentiam medij alicui obiecto, cui non præferat etiam ſalutem hominis.

Reiicitur Primò, Verùm neque hæc ſolutio ſatisfacit; Primò, quia ex hoc capite oſtendit quidem Auctor medium non amari plus quàm finem; at è contrario finem amari plus (vt axioma illud requirit) nequaquam oſtendit.

13 *Secundò,* Secundò, quia ad volendum efficaciter medium neceſſarium ad ſalutem non facit Deus illam conſiderationem, *Sintne ad ipſum medium alia media neceſſaria nécne*; vnde numquam conditionatè vult medium, ſed omnino abſolutè; ſolùm enim conſiderat illud ſimpliciter requiri ad ſalutem: vult enim homini dare omnia quibus indiget, vt poſſit ſalutem obtinere; licet ei non det omnia, per quæ re ipſâ ſalutem illam conſequatur.

Tertiò, Tertiò falſum eſt, eam conditionem, quam hi ponunt in voluntate diuinâ, purificari reſpectu mediorum; id eſt, non eſſe alia media ad illud neceſſaria; nam ad vltimum medium neceſſarium pro ſalute hominis multa alia media præcedunt neceſſaria; imò etſi eſſent infinita neceſſaria, daret illa Deus; ergo multò magis efficaciter amat medium quàm ſalutem; quia ad ponendum de facto medium non attendit, quòd neceſſitetur etiam ponere alia; ad hoc tamen attendit, vt ponat ſalutem, iuxta hos Auctores.

Quartò, Contrà Quartò, quia poſito iam vltimo medio non eſt neceſſarium aliud pro exiſtentiâ finis; & tamen non ideò Deus cogitur ad volendum efficaciter finem; ergo. Ne verò fortè dicas repugnare, Deum poſt vltimum medium cogi ad volendum efficaciter eum finem; nam iam eo ipſo illa voluntas Dei eſſet vltimum medium; hoc autem eſt contra ſuppoſitionem: ne inquam id dicas, aliter formo vltimam hanc impugnationem, quando Deus dat pænultimum medium, ſine dubio videt ad dandum tunc illud, quod ſcit efficax præ inefficaci, non eſſe neceſſarium vllum aliud medium adhibere; & tamen non obligatur Deus tuoc efficax eligere, & per illud quaſi amare efficaciter finem, ſed poteſt dare medium inefficax; ergo ſolutio non ſatisfacit difficultati.

14 *Quintò.* Contrà tandem, quia licet reſpectu medij & finis præceſſerint duæ illæ voluntates conditionatæ ex parte obiecti in Deo, & in ordine ad illas ſit æqualis finis cum medio; poſtquam tamen Deus vidit poſitam conditionem reſpectu medij, debuit habere voluntatem abſolutam reſpectu illius, cui nihil ſimile datur reſpectu ſalutis; ergo abſolutè ratione illius vltimæ voluntatis magis amatur medium quàm ſalus; ſicut quando dico, *Accipe eleëmoſynam*, magis efficaciter amatur eleëmoſyna, quàm ſi dicam, *Cras tibi illam dabo, ſi venerit Petrus*; qui poſteà non venit, ideoque non do eleëmoſynam.

Meliùs ergo poteſt reſponderi; Non ſemper maiorem eſſe eum amorem quo alicui rei maius bonum amo. *Solutio efficaciter replica propoſita.* Etenim multò magis Deus amat, ſeu magis ipſi placet vnio hypoſtatica poſſibilis de facto non producta, quàm arenula aliqua re ipsâ exiſtens; & tamen arenulæ dedit maius bonum, quia eam produxit, quàm illi vnioni quam non produxit. Vnde etiam patet, non ſemper amorem efficacem eſſe maiorem ſimpliciter quàm ſimplicem omnem complacentiam; ſimiliter in humanis ſæpè contigit, vt pro perſonâ minùs amatâ maiora procurentur bona, quàm pro magis amatâ ob alias diuerſas cauſas: *Non ſemper amor efficax eſt ſimpliciter maior quàm omnis ſimplex complacentia.* & in amore noſtro reſpectu Dei res eſt certiſſima; ille enim qui paratus eſt potiùs vitam & omnia amittere, quàm Deum offendere, procul dubio magis amat ſimpliciter Deum quàm creaturas; & tamen ſæpiſſimè iſte talis maiora bona confert creaturis efficaciter quàm Deo, quia contentus eſt Deum non offendere; de faciendis autem actibus, qui illi placent, non eſt valdè ſolicitus: creaturis verò, v.g. amico intimo, filio, vel vxori, non ſolùm eſt contentus ſi non faciat offenſam, ſed multa poſitiua bona illis ex complacentiâ in ipſis efficaciter procurat; ergo maior amor ſimpliciter non conſiſtit in dando maiori bono; in quo ergo ille conſiſtit?

Reſpondeo, Conſiſtere in maiori voluntatis appretiatione, quæ explicatur per hanc conditionalem, Si eſſent ea duo bona incompoſſibilia, Deus ſcilicet & amicus, & vnus propter alium eſſet relinquendus, priùs relinquerem amicum quàm Deum, licet nunc plura amem amico bona quàm Deo. 15 *In quo conſiſtat, quòd amor vnus ſit altero maior.* Similiter ſi Deus inter vnionem hypoſtaticam poſſibilem & arenulam exiſtentem deberet facere electionem, ita vt vnam ſolùm admitteret poſſibilem, magis vellet poſſibilem eſſe vnionem quàm arenulam, licet de facto vnioni non det exiſtentiam, quam tamen dat arenulæ. Idem ergo dico in præſenti, Deum magis amare ſalutem Petri, quàm medium ad illam vt tale eſt; *Quomodo Deus magis amet ſalutem noſtrã quàm media ad illam.* quia ſi inter hæc duo eſſet repugnantia, & vnum præ alio deberet omitti, priùs vellet Deus non eſſe poſſibile medium, quàm non eſſe poſſibilem ſalutem; imò etiam in ordine ad exiſtentiam, ſi medium repugnaret cum ſalute, & vnum ex illis deberet poni, poneret Deus ſalutem, & non medium; quia tunc nulla eſſet ratio amabilitatis in medio: hæc enim ſolùm eſt vtilitas ad ſalutem, quæ in eo caſu deficeret; ſalus autem ſemper placeret Deo eodem modo. Item, quando ego ex ſimplici diſplicentiâ in pœnis inferni omitto vnum peccatum, abſolutè maius odium habeo circa pœnas quàm circa illud peccatum: ſi enim per impoſſibile vnum vel alterum mihi eſſet eligendum vi eius actus, potiùs eligerem peccatum quàm pœnas. Dixi *per impoſſibile*, quia abſolutè ille actus vtrumque odio habet, ideoque vi illius neutrum poteſt abſolutè amari. Dixi *medium vt medium*, quia poteſt contingere vt medium habeat etiam aliunde bonitatem honeſtam in ſe aut delectabilem, ratione cuius abſolutè magis ametur quàm finis; hoc tamen eſt per accidens ad noſtrum

Digitized by Google

ſtrum caſum: ſolùm enim loquimur de his quæ putè amantur propter alia, & ſub hac reduplicatione medij; vt ſic autem formaliſſimè etiam medium, quod eſt nobilius fine, amatur minùs quàm finis, licet abſolutè ob alias rationes magis ametur.

16 *In quo conſiſtat appretiatio amorum.*

Adhuc tamen inquires, In quo conſiſtat maior ea æſtimatio, ratione cuius dicitur magis amari vnum obiectum quàm aliud. Poſſet reſpondere aliquis, Conſiſtere in motiuo ipſo, quod petit amari ſupra aliud. Sed contrà, quia quidquid ſit de exigentiâ motiui, poteſt voluntas non amare illud ſicut ipſum exigit, vt ſuprà fuſiùs diximus; ergo ex hac parte poteſt amare magis medium quàm motiuum, licet inordinatè procederet voluntas in eo amore, ſicut quando magis amat creaturam quàm Deum. Reſpondent aliqui, Id eſſe reducendum ad naturam ipſam illius actus in ſpecie: ſicut enim in intellectu circa idem obiectum poteſt dari ſimplex apprehenſio, per quam non adhæret illi ſimpliciter, poteſt etiam eſſe iudicium, dubium tamen; poteſt etiam & aliud certum; quæ differentia in naturas ipſorum actuum & modum tendendi illorum debet reduci; ita etiam in voluntate poteſt dari vel ſimplex complacentia, quâ licet complaceat ſibi in obiecto, non tamen illud præferat vlli alteri; poteſt etiam alia eſſe, quâ illud præferat etiam illis obiectis, quibus de facto dat exiſtentiam.

Reſpondetur.

Hanc tamen explicationem reieci ſuprà agens, An poſſit dari amor Dei ſuper omnia, qui non ſit comparatiuus; vbi tangens hanc obiectionem de amore finis & mediorum reſpondi, In his quidem actibus, qui inter ſe dependent, & quorum vnus fertur in bonitatem vtilem, alter in honeſtam, facilè explicari, quid ſit ea appretiatio maior; nam id quod propter ſe amatur, & independenter ab alio, eo ipſo magis æſtimatur quàm id quod purè propter aliud, & ob bonitatem quaſi denominatiuè ab illo alio deſumptam. In aliis verò obiectis inter ſe diſparatis dixi non poſſe eam maiorem appretiationem admitti, niſi cum comparatione expreſſâ; aſſignavique diſparitatem inter intellectum & voluntatem.

17 *Ampliùs declaratur, quomodo Deus amet inefficaciter finem, media verò efficaciter.*

Nunc tandem pro ſolutione illius inſtantiæ ex Deo medium efficaciter intendentis, non verò finem, dico repugnare, Deum eſſe neceſſitatum ad volendum efficaciter gloriam, quando nobis dat re ipsâ & (vt ſic dicam) efficaciter media ſufficientia pro illâ conſequendâ; ac proinde neceſſium eſt, vt ille poſſit cum ſolâ voluntate inefficaci finis habere voluntatem efficacem dandi media, ſaltem quæ ſint ſufficientia. Ratio autem à priori eſt manifeſtiſſima; nam ſi ſine voluntate efficaci gloriæ non poſſet Deus dare media ſufficientia ad eam gloriam, iam eo ipſo illa intentio efficax gloriæ eſſet prærequiſita neceſſariò, ac proinde tolleret homini libertatem, iuxta ea quæ diximus alibi agentes de præfinitionibus; eſſet enim ſuppoſitio omnino antecedens, vtpote neceſſariò & ſimpliciter requiſita; deinde cum eâ non poſſet componi carentia operationis; ergo omnino tolleret libertatem. Præterea, ſi Deus non poſſet ſine illâ dare media ſeu auxilia ſufficientia ad operandum, tunc homo non eſſet liber; quia careret vocationibus ſeu auxiliis illis, quæ cùm à ſolo Deo debeant produci, neceſſum eſt eo ipſo, ad hoc vt à parte rei exiſtant, ab ipſo efficaciter amari.

Adhuc explicatur reſponſio ad replicam propoſitam.

Quòd item nos ex ſimplici ſolùm diſplicentiâ in inferno poſſimus vnum peccatum tantùm deteſtari efficaciter, nihil nocet his quæ diximus; nam etiam eo caſu homo magis deteſtatur implicitè infernum quàm illud furtum v. g. ac proinde ſi vnum è duobus per impoſſibile vi eius actus deberet eligere (vt paulò antè dixi) mallet furari, quàm infernum pati; cum quo tamen optimè ſtat, illum abſolutè non deteſtari infernum ſicut furtum, quia occurrunt alia obiecta magis trahentia, ob quæ abſolutè non curat infernum, quæque illum non trahunt ad furandum. Vnde ſi non eſſet vllum prorſus aliud peccatum, quod ad infernum deduceret, eo ipſo quòd ob infernum deteſtaretur efficaciter furtum, deteſtaretur etiam efficaciter infernum. Et hæc ſatis de eâ obiectione.

18 *Argumenta ſententiæ negatiuæ ſubſectione primâ propoſita diluuntur.*

Iam ad argumenta ſubſectione primâ pro Recentiorum ſententiâ poſita ferè vno verbo reſpondeo, Illa omnia maiori ex parte procedere in affectibus eorum finium, qui poſſunt obtineri vno, vt ſic dicam, medio; v. g. hoc, quod eſt placere amico, placere Deo, obtinetur, ſi multa faciam quæ illi placent, licet non omnia quæ illi ſunt grata, dummodò è contrario ipſum non offendam. In his autem obiectis iam admiſimus libenter, non cogi voluntatem ex affectu efficaci eius finis ad obiecta omnia quæ ſubſtant illi fini; ſecùs eſt quando, vt diximus, finis ille non poteſt obtineri niſi per omnia ea media: vt fuga inferni non obtinetur niſi vitando omnia mortalia; vnicum enim ſufficit ad damnandum hominem. Eodem modo beatitudinem non poſſumus obtinere ſolùm vitando vnum peccatum, ſed debemus omnia. In particulari autem reſpondeo: Ad primum fatemur aliquas rationes communes malitiæ eſſe in peccato, quæ ſufficiunt vt homo deteſtetur omnia peccata; non tamen ideò cogatur ea deteſtari. Addimus tamen, ſi ratio illa motiua ſit talis, quæ ſine deteſtatione omnium non poſſit obtineri, tunc vel illam rationem communem ſolùm inefficaciter odio haberi, aut è contrario inefficaciter amari; vel ſi efficaciter odio habetur, debere etiam eodem modo efficaciter reſpici omnia quæ illi rationi ſubſtant.

Secundum argumentum, de eo qui poteſt velle dare centum aureos in eleëmoſynam, non mille, facit pro noſtrâ concluſione primâ; quia honeſtas eleëmoſynæ non exigit ad hoc vt abſolutè obtineatur, quòd homo det in eleëmoſynam omnia ſua; & idem dicendum eſt ad inſtantiam de Deo producente ob ſuam gloriam vnam creaturam, non tamen omnes: nam gloriam ſuam abſolutè poteſt conſequi ex vnâ creaturâ, licet non ſit tanta gloria, quanta obtineretur ex multis. Ad alteram inſtantiam, de eo qui ob turpitudinem furti ceſſat ab vno furto, non tamen ab omnibus, iam in diſcurſu dictum eſt talem non deteſtari abſolutè efficaciter eam turpitudinem in genere, ſed hanc indiuiduam, quæ
in hoc numero peccato eſt. Ad vltimam inſtan- 19
tiam de eo qui ob vitam tutandam proiicit merces in mare, & ſimul habet aliquam diſplicentiam circa eamdem proiectionem, dico eam non

eſſe ad rem; quia ſimplex illa diſplicentia non repugnat cum abſolutâ proiectione; quid ergo mirum ſi ſimul ſint? At hi Auctores ponunt ſimul cum odio efficaci peccati vnam talem ſimplicem complacentiam, quam dicunt eſſe peccaminoſam; ſi autem eam homo habet, iam eo ipſo ſimul & ſemel dicit efficaciter, *Nolo peccare*; & tamen in actu exercito peccat: id quod haud dubiè repugnat. Porrò talem ab eis poni complacentiam inde patet, quia ponunt eam quæ diceret, *Si tamen non eſſet infernus, ego peccarem*; de quâ nos alibi diximus omnino eſſe peccaminoſam, quia eſt voluntas conditionata malitiæ, & quidem de ſe, ſi conditio illa poneretur, eſſet efficax; in eâ autem conditione non præſcinditur à malitiâ, ſed à pœnâ; ac proinde eſt idem ac ſi diceret, *Ego, ſi non eſſet pœna, omnino peccarem:* quæ volitio eſt omnino peccaminoſa. Vnde ſi talem ſimplicem complacentiam in peccato hi ponerent, quæ non eſſet peccatum, haud dubiè ea cohærere poſſet cum voluntate non peccandi.

SECTIO SECVNDA.

An contritio perfecta debeat cadere ſupra omnia peccata in particulari.

20 *Quæſtio prima; An requiratur deteſtatio diſtincta cuiuſuis peccati. Concluſio negatiua. Probatur.*

DVPLEX circa hoc poteſt eſſe difficultas: Prima; An ſit neceſſaria diſtincta deteſtatio pro quolibet peccato. Circa quam aliqui apud Patrem Vaſquez quæſt. 86. art. 2. dubio 7. affirmant. Contraria tamen ſententia eſt ferè omnium, & certiſſima; quia neque in Scripturâ, neque in Conciliis aut ratione poteſt fundari talis neceſſitas; imò expreſsè videtur contrarium ex Tridentino colligi: loquens enim de contritione habente motiuum vniuerſale, ait illam, ſi charitate formetur, iuſtificare; ergo non requirit Tridentinum diſtinctas deteſtationes, ſed vnam vniuerſalem; de quâ etiam dicit comprehendere peccata, quorum homo eſt oblitus; quod non fieret, ſi de quolibet peccato diſtincta deteſtatio requireretur. Ratio huius concluſionis non poteſt ex naturâ rei deſumi: potuiſſet enim Deus, ſi voluiſſet, eas deteſtationes diſtinctas requirere; deſumenda ergo eſt, quia Concilia & Patres, dum explicant media neceſſaria ad iuſtificationem, numquam de eis diſtinctis deteſtationibus quidquam aſſerunt; ſed præciſè requirunt, quòd homo amet Deum, doleat ſe illum offendiſſe, proponat emendationem, &c. quæ omnia haberi poſſunt cum generali tantùm dolore de omnibus peccatis commiſſis; ergo non poſſumus vllo modo requirere eas diſtinctas deteſtationes. Congruentia verò, cur Deus ita decreuerit, ea eſt, quia aliàs in infinitis caſibus periculi mortis, & præſertim in his qui multa haberent peccata, omnino eſſet ſalus impoſſibilis, quia non poſſent tot diſtinctas contritiones elicere; magnum autem deſiderium, quod Deus habet de noſtrâ ſalute, videtur exegiſſe, vt eam nobis redderet non adeò difficilem.

21 *Obiectio*

Obiicies; Magis debeo deteſtari grauius peccatum quàm minus; ſed hoc non poteſt fieri per vnicam deteſtationem omnia complectentem; ergo. *Soluitur.* Reſpondeo Primò, Saltem quando peccata ſunt æqualia, non fore ob eam rationem neceſſarias plures deteſtationes. Secundò dico, Non teneri nos ad magis deteſtandum vnum peccatum quàm aliud expreſsè: nec enim debet peccator inquirere gradus peccatorum, & ponderare, quod ſit maius, quod minus, vt iuxta eorum exigentias habeat deteſtationes. Certè vix Theologi poſſunt poſt multas diſputationes agnoſcere eum exceſſum peccatorum, & quod ſit alio grauius; quid ergo faciet ruſticus? Tertiò tandem, quia licet hoc requireretur, poſſet per vnum actum fieri; imò omnis maior deteſtatio vnius obiecti præ alio (idem eſt in amore) neceſſariò debet in vnico actu conſiſtere; nam (vt diximus ſuprà) hæc maior deteſtatio non conſiſtit in maiori intenſione actus, ſed in eſſentiâ illius, quâ vnum præfert alteri; ſi autem neuter ex illis actibus tangat niſi vnum obiectum, vnus fugiat furtum, nihil de luxuriâ dicendo, alter è contrario luxuriam, nihil dicendo de furto, non eſt explicabile, quomodo poſſit ibi reperiri deteſtatio vnius præ altero; debet ergo eſſe vnus actus indiuiſibilis, qui dicat, *Malo hoc fugere quàm illud*; verùm neque id requiri, ſed ſufficere, ſi abſolutè dicat, *Nolo vmquam offendere Deum*, videtur apud omnes certiſſimum.

Quòd ſi vrgeas, Datâ occaſione, in quâ deberet vnum è duobus eligi, magis eſt fugiendum quod eſt grauius; ergo etiam quando quis ea deteſtatur, debet magis deteſtari quod grauius eſt; ſi hoc inquam obieceris, reſpondebimus facilè, Non omnia quæ fieri debent quando ponitur homo in aliquâ occaſione admittendi obiectum, debere etiam fieri quando homo abſtractè & remotè, vt ſic dicam, tangit ea obiecta: ſic pro contritione ſufficit dicere, *Volo ſeruare omnia præcepta*, nec eſt neceſſum ea determinatè tunc noſcere; ſi tamen ad praxim veniatur, neceſſum eſt determinatè & in particulari circa illud, quod tunc occurret, dicere, *Volo ſeruare hoc in particulari, quod cognoſco eſſe hic & nunc ſub obligatione*. Non eſt ergo cur ea diſtincta contritio requiratur de quolibet peccato.

Secunda tamen difficultas in præſenti ſit, Vtrùm ſaltem ſit neceſſarium omnia peccata diſtinctè recogitare, vt ſupra illa cadat contritio. *Quæſtio ſecunda; An ſit neceſſarium omnia peccata diſtinctè recogitare.* Multi affirmant apud Patrem Vaſquez ſuprà; ſed ipſe ibi & Pater Suarez diſput. 3. ſect. 8. num. 3. negatiuam tuentur.

22 *Concluſio prima; Non eſt neceſſarium in periculo vitæ.*

Dicendum Primò; Si ſermo ſit de tempore, quo vrget vitæ periculum, non eſſe probabile requiri talem diſtinctam conſiderationem; quia tunc nec præceptum ipſum confeſſionis, quod de ſe obligat ad diſtinctam omnium peccatorum explicationem, eam requirit, ſed dato ſigno doloris petitâque abſolutione poteſt homo validè & fructuosè abſolui; ergo in eo caſu multò minùs contritio petet eam diſtinctam conſiderationem.

Secunda, Nec in obliuione inculpabili.

Dicendum Secundò; Caſu quo quis obliuiſcitur alicuius peccati facto examine, ſi habeat actum reſpicientem motiuum vniuerſale, de Fide eſſe ex Tridentino, illud peccatum etiam tunc remitti, licet de eo non ſit cogitatio vlla.

Tertia, Nec in vllo alio caſu.

Dicendum tandem Tertiò; Etiam extra caſum neceſſitatis, & quando quis poteſt omnium peccatorum recordari, non eſſe neceſſum ad iuſtificationem extra Sacramentum omnia diſtinctè recogitare, ſed ſufficere in confuſo omnia peccata

quæ

quæ ſecit deteſtari ex motiuo charitatis. Ita Pater Suatez & Vaſquez ſuprà, & multi alij.

Probatur. Probaturque; nam talis recogitatio diſtincta non eſt neceſſaria ex naturâ rei, ſeu ex neceſſitate medij, aliàs in extremo periculo eſſet neceſſaria: quod oec Aduerſarij admittunt. Deinde id confitmatur exemplo ex homanis deſumpto; nam ſi quis multas contra alium iniurias commiſit, non eſt neceſſum ad reconciliationem omnes memoriâ repetere, ſed ſufficit pro illis io confuſo veniam petere, & offerre ſatisfactionem, quæ cenſeatur omnibus æquinalere, quæcumque illæ fuerint. Secundò, talis recogitatio non eſt neceſſaria ex præcepto diuioo; quia nollibi de tali præcepio fit mentio: humano autem iure nec poſita eſt hæc obligatio, oec poteſt poni, qnia Eccleſia non poteſt determinare actus neceſſarios ad iuſtificationem, ſed ſolùm explicate determinationem à Deo ſactam.

Obiectio prima. Dices Primò: Quot ſunt peccata, tot ſunt auerſiones à Deo, & conuerſiones expreſſæ ad creaturas; ergo, vt ſufficientet retractentur, debent etiam eſſe è contrario totidem expreſſæ coouetſiones ad Deum & auerſiones à creaturâ.
23 *Reiicitur.* Hoc argumentum ptobat ampliùs quàm veliot eius Auctores, ſcilicet non ſolùm requiri cogitationem de omnibus, ſed diſtinctam de quolibet contritionem; deinde etiam probat requiri id vrgente neceſſitate, quod etiam eſt cootra eos Auctores; imò etiam, dum non occurrit peccatum memoriæ, probat non ſufficienter retractari, ſi non ſit de illo expreſſa deteſtatio: quod eſt cootra Tridentinum. Reſpondeo ergo, Omnes conoerſiones ſufficienter retractari per deteſtationem vniuerſalem ex vniuerſali motiuo, quia illa eſt taoti valoris & efficaciæ ac ſi eſſet exptessa; nec neceſſum eſt contritiooem in omnibus compatari cum peccato, v.g. in duratione, intenſione, &c. idem eſt in expreſsâ conſideratione illorum.

Obiectio ſecunda: Soluitur. Dices Secundò; Homo dum conteritur exercet munus iodicis contra ſe; ergo debet omnia crimina diſtinctè cognoſcete. Nego antecedens; ſolùm enim ſe habet vt teus petens à ſommo iodice Deo veniam de ſuis peccatis, quæ alioqoin ipſi Deo iudici ſatis ſunt nota.

Replica ex ſacrâ Scripturâ. Vrgebis ex Ezechielis capite 18. *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis ſuis, & fecerit iudicium & iuſtitiam*, &c. vbi τὸ *iudicium* ſolùm videtur intelligi poſſe de actu iudiciali circa ſeipſum, præſertim cùm diſtinguantur ibi ab hoc, quod eſt facere iuſtitiam & ſeruare *Soluitur.* præceptum Dci. Sed in primis redarguo hos Auctores; ipſi enim dicunt eſſe præceptum de faciendo iſto actu iodiciali; ergo iam tale iudicium includitur in verbis illis, *Et præcepta mea ſeruauerit*; ergo adhuc bi non condiſtinguunt illud *fecerit iudicium* ab hoc, quod eſt ſeruare præcepta, quandoquidem ibi includitur; noo ergo ex repetitione illorum verborum poteſt inferri aliquid diſtinctum ſignificari, ſed idem magis declarat. Adde, ibi, *facere iudicium*, idem
24 eſſe ac ſeruare iuſtitiam circa alios, ſicut aiebat Dauid Pſal. 118. *Feci iudicium & iuſtitiam; non calumnientur me ſuperbi*; item τὸ *fecerit iudicium* ad tempus futurum poſt pœnitentiam reduci; iam enim ſuppooitur facta illis verbis: *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis.* Nec ex eo, quòd dicat *ab omnibus*, debet inſerre, Illa omoia neceſſariò reuocanda in memoriam expreſsè, ſed ſolùm, quòd de omnibus debet dolere, ſiue lo confoſo ſiue explicitè ea conſideret.

Alia loca ſacra Scriptura explicantur. Alia ſolent loca adferri Scripturæ, vbi de Sanctis dicitur recogitare ſua peccata, & ab occultis etiam petiiſſe veniam; ſed hæc oſtendunt, quid Sancti fecerint, & laudabiliter quidem; non tamen probant præceptum de hac conſideratione; ſicut Dauid dicit ſe rigaſſe lectum ſuum lacrymis; noo tamen inde infertur, eſſe obligationem ad hoc, vt peccata remittantur, vllas lacrymas effundendi.

Vbi & loca Sanctorum Patrum. Tandem adducuntur aliqua Patrum loca, de quibus Vaſquez vbi ſuprà; quæ intelligenda ſunt vel de præcepto confeſſionis, vel de neceſſitate deteſtandi omnia, & non vnum ſolum aut alterum, ſiue hoc fiat ea explicitè recogitando, ſiue non; vel adhortantur nos ad hanc exactam diſquiſitionem, quia vtilior eſt, etiamſi ſimpliciter non ſit neceſſaria.

Nec in confeſſione requiritur dolor diſtinctus de quouis peccato. Quæ diximus intelligenda ſunt etiam quando quis confitetur: licet enim ſit neceſſarium, vt Sacerdoti tamquam iudici omnia peccata explicet, non tamen eſt neceſſum vt contritio vel attritio dicat, *Deteſtor furtum, & periurium, & adulterium*, &c. ſed ſufficit ſi dicat, *Omnia deteſtor*, vel, *Pænitet me Deum offendiſſe*. Ratio huius eſt, quia neque pro tali caſu eſt fundamentum vllum ad requirendum dolorem ita explicitum omnium io particulari.

Illud hac occaſione verti poteſt in dubium, 25
An in memoriâ plurium peccatorum ſufficiat vnum tantùm deteſtari. Rationes pro parte negatiuâ. Vtrùm ſi aliquis memor diuerſorum peccatorum mortalium, vnum tantùm deteſtaretur ob Deum ſummè dilectum, ſufficeret ea dilectio ad iuſtificationem. Aliqui iudicant non poſſe talem actum dari; quia cùm eâdem facilitate poſſit tunc homo deteſtari omnia peccata, profectò ſi id oon ſaciat, eo ipſo videtur cetera approbare, ſaltem interpretatiuè; eo autem ipſo non haberet motiuom vniuerſale, imò (quod grauius eſt) *Negat Suarez.* peccaret. Ita ſenſit Corduba, quem refert & ſequitor Suarez diſput. 4. ſect. 6. & problematicè mietur Tannerus. Confirmatur: Si quis in præſentiâ duorum honeſtorum virorum vnum tantùm honoret, videtur eo ipſo alterum contemnere. *Ratio Suarez.* Suarez præterea id probat, quia formalis pœnitentia eſt neceſſarium medium per ſe ad iuſtificationem; ergo quoties homo eſt in proximâ potentiâ ad eam pœnitentiam, & vult iuſtificari, debet formaliter omnia illa deteſtari. Verum quidem eſt hominem abſolutè ad id non obligari, ex ſuppoſitione tamen, quòd per vnius deteſtationem velit iuſtificari, debebit omnia odio habere. In contritione autem includitur vel virtualiter vel formaliter ea intentio iuſtificationis; ergo. *Reiicitur.* Non placet mihi hæc ratio; Primò, quia contritio non eſt vllo modo reflexa aot directa voluntas iuſtificationis; (quod idem ſuo modo dico de attritione;) procedit qoidem frequenter ex tali deſiderio, at ipſa nihil dicit de iuſtificatione, ſed in actu exercito eſt odium peccati ob Deum ſummè dilectum; ac proinde (vt alibi dixi) eſto homo ignoraret poſſibilem eſſe iuſtificationem omnem, aut quòd Deus velit in eum finem acceptare contritionem, adhuc tamen poſſet dolere de peccatis ob Deum ſummè dilectum,

lectum, vti dolemus de malis quæ iam non poſſunt reparari; nulla ergo eſt ibi reflexio, ob quam homo velit iuſtificari, & ex quâ intentione rurſus cogatur ad habendam expreſſam
26 pœnitentiam de omnibus. Secundò ea ratio mihi diſplicet, quia longè eſt probabilius non eſſe neceſſariam contritionem, etiam per ſe loquendo, ad iuſtificationem obtinendam, quando non obligat aliunde præceptum Pœnitentiæ, ideoque ſolum amorem etiam tunc ſufficere, vt diximus ſuprà; ergo à fortiori ſufficiet, ſi coniungatur deteſtatio expreſſa ſaltem vnius peccati. Tertiò, quia ſaltem ſequendo opinionem contrariam, aut certè ex ignorantiâ inuincibili, vel ex inaduertentiâ, poſſet homo cogitare, ſe non teneri tunc ad eam vniuerſalem deteſtationem, ſiue ſimul iudicet ſe poſſe iuſtificari, ſiue non. Cur ergo tunc non erit poſſibilis talis deteſtatio? & tunc habebit locum dubium propoſitum, an illa valeat ad iuſtificandum.

Prior ratio, quòd tunc cenſeatur homo interpretatiuè cetera peccata approbare, eſt (vt verum fatear) difficilior; maximè autem quia diximus ſæpè, non poſſe eſſe amorem aut odium ſuper omnia, niſi faciat comparationem illam, quòd malit omnia amittere quàm Deum; hoc autem vix poteſt dici, quando homo eſt memor peccati alicuius, niſi deteſtetur illud expreſsè.

Concluſio. Vnde abſolutè non puto poſſibilem in eo caſu amorem ſine vniuerſali deteſtatione omnium peccatorum; non tamen quia ea præciſio circa peccata eſſet eorum approbatio, vt ea prima ratio dicebat, ſed quia reuerà non poſſet ſe tunc voluntas cohibere ab eo odio. Addo, ſi tamen aliquando haberetur talis actus cum eâ vniuerſalitate motiui, illum omnino futurum ſufficientem ad iuſtificationem, ob paulò antè dicta, & ob vniuerſale noſtrum principium, quòd amor ſuper omnia etiam ſine vllâ deteſtatione ſufficiat.

SECTIO TERTIA.

Quomodo ſe debeat voluntas gerere in concurrentiâ peccatorum inæqualium, & in affectu conditionali circa illa.

27 Diximus abſolutè loquendo non eſſe neceſſarium vllam comparationem facere inter peccata; nunc tamen quærimus, Quid ſi eſſem determinatus ad eligendum vnum è duobus malis inæqualibus? Reſpondeo, Me obligandum vt citiùs admitterem minus quàm maius.

Inter duo peccata minus eſſet eligendum. Quam doctrinam ſæpè tradidimus, eſtque rationi naturali adeò conformis, vt explicatis terminis vix poſſit ampliùs probari: qui enim non poteſt totum malum vitare, tenetur ſaltem illud maius quod poteſt. Vnde in eâ concurrentiâ neceſſum eſt expreſsè magis deteſtari quod grauius eſt. Ideò ſi quis ex ignorantiâ inuincibili putaret ſe hic & nunc teneri ad mentiendum, vt innocentem liberaret, & aliunde etiam iudicaret ſe peccare mentiendo, minùs tamen grauiter quàm loquendo verum, & innocentem prodendo; procul dubio teneretur mentiri.

Diſcurſus P. Suarij: Quo caſu Pater Suarez eâ diſput. 3. ſect. 10. duas concluſiones ponit, quæ non videntur mihi veræ: vna eſt, talem ignorantiam eſſe impoſſibilem; quia per ſe eſt notum non poſſe quem teneri ad peccandum.

Reiicitur. Hoc mihi diſplicet; nam licet ſit principium naturale, neminem eſſe poſſe neceſſitatum ad peccandum; non tamen propterea illud omnes tenentur ſcire: numquid enim omnes ruſtici tenentur ſcire omnia principia naturalia, licet ſint per ſe nota intellectui benè diſpoſito? Certè ego puto ſæpiſſimè caſum hunc contingere, & hominem eſſe dubium, nec ſcire quò ſe vertat; quia quodcumque faciat, apprehendit fore peccatum.

Secundus diſcurſus P. Suarij: Reiicitur. Secundò docet Suarez, caſu quo daretur talis ignorantia, eum hominem peccaturum mentiendo ratione conſcientiæ erroneæ. Hoc etiam mihi diſplicet; nam ſi iſte fecit in eo caſu quantum potuit, certè licet putauerit ſe peccare, non tamen ideò peccauit. Pone iſtum fuiſſe omnino neceſſitatum phyſicè ad mentiendum, hoc tamen ab ipſo ignorari; quia potiùs reflexè putat ſe eſſe liberum, mentiatur; dicéſne illum peccare? Profectò hoc nullus admittet, aliàs qui dormiens mentiretur, vel haberet aliquem conſenſum in peccatum, peccaret, ſi ille ipſe iudicaret in ſomniis ſe eſſe liberum; quod tamen eſt omnino falſum. Conſequentia autem eſt euidens, 28
quia tam in vno caſu quàm in alio caret homo libertate, tam in vno quàm in alio iudicat ſe illam habere, & tam in vno quàm in alio fallitur; ergo. Ratio à priori eſt, quia peccatum non reſultat ex iudicio, quo ego puto me peccare: hoc enim iudicium, quia eſt actus intellectus, non poteſt eſſe peccatum; nec præterea eſt cauſſa amandi liberè malitiam; ergo nullo modo poteſt eſſe cauſſa peccati hìc & nunc.

An eligens è duabus maius id quod eſt peius peccet mortaliter. Concluſio. Ex quibus oritur difficultas, An ſi ille tunc eligeret maius peccatum, peccaret mortaliter, an ſolùm venialiter. Reſpondeo, Si exceſſus inter ea duo peccata eſſet tantus, vt ratione ſui æquiualeret peccato graui, peccaturum procul dubio mortaliter; quia omnino liberè illum malitiæ exceſſum admitteret, quem ſupponimus eſſe peccatum graue: ſi verò exceſſus ſit exiguus, nec æquiualeat peccato mortali diſtincto, non peccaturum mortaliter. V. g. eſſet quis determinatus ad furandam vnam è duabus rebus, quæ ſe ſolùm excederent in quatuor cruciferis; in hoc caſu dico, furari illam quæ valet quatuor florenos & quatuor cruciferos v. g. non eſſe mortale; etiamſi non teneretur hanc furari, ſed poſſet omittendo hanc aliam accipere, quæ ſolùm valeret quatuor florenos: & ratio eſt clara, quia tunc moraliter ſolùm furaretur liberè quatuor cruciferos; hoc autem non facit mortale.

In hac doctrinâ, quæ etiam eſt Patris Suarez & multorum Recentiorum, habet aliquam difficultatem, licet non omnino ſe determinet, Cardinalis Lugo ſect. 4. num. 42. vbi ſic obiicit;

Obiectio: Ille exceſſus etiam in ſe exiguus, ſi tamen coniungatur cum materiâ graui, punitur pœnâ æternâ in inferno: qui enim furatur florenum & medium, non ſolùm punietur æternùm propter florenum, qui eſt materia grauis, ſed etiam propter medium illum, licet medius florenus non ſit materia peccati mortalis.

Soluitur. Hæc probatio de pœnâ inferni parum vrget, cùm in communi ſententiâ etiam propter pura venialia homo in inferno æternùm puniatur ſaltem per accidens.
29 Quidquid verò de hoc ſit reſpondeo, Non cogi nos vllo modo per hanc obiectionem à propoſitâ

Digitized by Google

poſitâ doctrinâ deſiſtere. Etenim etiam in ſententiâ ipſius Cardinalis ſi quis eſſet prædeterminanis ad ſurandum florenum, & ex ſuâ libertate adderet quatuor v.g. cruciferos, certiſſimnm eſt talem non peccaturum mortaliter, quia libertatem ſuam non exercuit niſi circa illos cruciferos, qnos ſuperaddit; qui etiam in eo caſu vt coniuncti cum quatuor florenis, ex ſe ſuut materia grauis, non tamen tota libera; ac proinde noo refundunt malitiam niſi ſecundùm eos quatuor cruciferos; ergo ſi hic idem eſſet determinatus non quidem ad vnum numero furtum, ſed vel ad furtum gemmæ vnius valentis florenum & quatuor cruciferos, vel alterius gemmæ valentis ſolùm florenum, & tunc ſe determinaret liberè ad furtum prioris gemmæ; nemo prudens poſſet iudicare talem accepiſſe liberè niſi eos quatuor cruciferos; nam ad reliquam ſummam neceſſitatus erat ſiue in hac ſiue in illâ gemmâ: hoc enim totum licet phyſicam cauſſet diuerſitatem, moraliter tamen eſt omnino per accidens. Quod dixi in materiâ, quæ habet partes realiter diſtinctas, dico eodem modo, quando eſſet indiuiſibilis realiter & ſolùm per intellectom ſeparabilis ille exceſſus: demus v.g. peccatum luxuriæ non excedi à periurio, niſi adeò parum, vt ſi per impoſſibile poſſet ille exceſſus ſeparari, non cauſſaret ſolos niſi venialem culpam; eſſet quis tunc neceſſitatus vel ad luxuriam, vel ad periurium; pro ſuâ tamen libertate ſciens illum exceſſum eſſe leuem, ſe determinaret potiùs ad periurium quàm ad luxuriam; profectò etſi phyſicè loquendo totum periurium (quod alioquin in ſe eſt materia grauis peccati) eſſet illi liberum, loquendo tamen moraliter non eſſet liberum, niſi ille exceſſus qui non cauſſat culpam grauem; ergo tunc non peccaret niſi ſolùm venialiter. Concedo quidem libentiſſimè, quando comparatio debet fieri inter peccata ſe excedentia diuerſæ ſpeciei, vix poſſe ſolidè determinari, Verùm ille exceſſus ſit tantus qui ſufficere poſſit ad mortale; imò ſæpè nec poſſumus certò determinare, quod peccatum excedat, quod verò è contrario excedatur; per hoc tamen nihil contra præcedentem doctrinam, in quâ ſolùm loquimur conditionaliter, ſi exceſſus agnoſcatur, aut putetur leuis; quando autem debeat iudicari talis, non ſpectat huc.

Sæpè non poteſt ſolidè ſciri, quantus ſit vnius peccati præ altero exceſſus.

30 Ad argumentum ergo Cardinalis in formâ reſpondemus, Illud quidem procedere quando tota ea materia peccati infra illum exceſſum eſt peccatum mortale; veriſſimum enim eſt tunc etiam ipſum exceſſum, vt compartem illius peccati, puniri pœnâ æternâ; item eſt verum, illum exceſſum eſſe conſtitutiuum mortalis, quatenus hoc eſt quoddam totum. Quando tamen illa grauis materia, ſupra quam cadit exceſſus, ex defectu libertatis non conſtituit hîc & nunc offenſam Dei grauem, dicimus nec exceſſum additum conſtituere grauem offenſam, nec puniri pœnâ æternâ, &c. Neque obeſt illum exceſſum identificari cum materiâ illâ graui, ac proinde totam illam materiam eſſe liberam, & ad mortale ſufficientem; hoc inquam non obeſt, quia illa libertas phyſica per accidens eſt tunc in genere moris; quandoquidem homo eo caſu eſt phyſicè determinatus ad hanc vel illam materiam ſibi æquiualentem: id quod in ordine ad meritum etiam iuxta hunc Auctorem idem eſt, ac ſi homo eſſet ad hanc numero materiam determinatus phyſicè, & ſolùm liber ad exceſſum; quo caſu in eo exceſſu haud dubiè non peccaretur grauiter. Quæ dixi, caſu quo homo re ipſâ actu eſſet in eâ neceſſitate ad vtrumque, & ſolùm liber ad exceſſum, eodem omnino modo dicenda ſunt de facto ratione voluntatis conditionatæ: vt ſi quis diceret, *Si ego eſſem determinatus ad furandum octo ducatos, adhuc furarer tres cruciferos ampliùs*; aut, *Si deberem inter duo grauia peccata eligere, ita vt non poſſem vtrumque vitare, tunc illud facerem quod eſſet grauius, ſecundùm exceſſum tamen leuem*, &c. Ratio eſt clara, quia id quod liceret facere re ipſâ in eis occaſionibus, licet etiam nunc dicere, *Facerem in eâ occaſione*; hæc enim voluntas conditionata non poteſt eſſe peior, quàm eſſet, ſi poſitâ ipſâ conditione tranſiret in abſolutam. Nam eſto in delectationibus non liceat ſæpè de præſenti delectari ſub conditione etiam illâ, quâ poſitâ re ipſâ licerent delectationes huiuſmodi; (id quod ferè vnicè habet locum in re venereâ ob periculum præſens conſenſus, iuxta dicta ſuo loco;) in volitionibus tamen puris, quæ non ſunt delectationes, veriſſimum ſemper eſt eas, quæ datâ conditione eſſent licitæ, eſſe etiam de præſenti licitas, ſi apponatur illa eadem conditio: vnde licitiſſimum eſt etiam die ieiunij, & maximè obligante præcepto, dicere, *Si non eſſet hodie ieiunium, ego hodie comederem carnes*; & in ipsâ etiam materiâ venereâ licitè dici poteſt, *Si illa eſſet mea vxor, ad illam accederem*, &c. eſto delectari nunc non liceat de copulâ cum illâ cogitatâ etiam ſub eâ conditione, quòd eſſet vxor, ob rationem inſinuatam paulò antè, & alibi fuſiùs explicatam.

Soluitur in formâ obiectio. Quando exceſſus coniunctus cum altero peccato puniatur pœnâ æternâ, & faciat peccatum mortale.

Idem dicendum quoad actus conditionales.

Delectationes quædam ſub conditione non ſunt licitæ, licet eſſent licitæ poſitâ illâ conditione.

Iam hinc aliud dubium oritur, An quando exceſſus inter duo peccata eſt notabilis, & qui etiam ſolus ſufficeret ad mortale, ſit peccatum mortale eligere illud grauius eâ voluntate conditionatâ, v.g. *Si peccandum eſſet, mallem periurium quam furtum; ſi futurus eſſem hæreticus, mallem eſſe atheus quàm Lutheranus*. De hac quæſtione egit Scotus in 4 diſtinct. 7. q. 2. art. 4. vbi ait huiuſmodi volitiones non eſſe peccaminoſas; eum ſecutus eſt noſter Henriquez lib. 1. de Pœnitentiâ cap. 17. & Recentiores aliqui apud Cardinalem Lugo diſp. 5. ſect. 4. horum fundamentum eſt, quòd omnia peccata mortalia contineant auerſionem à Deo; ergo eligere vnam præ aliâ non dicit indecentiam grauem. Hæc tamen doctrina communiter reiicitur, quia licet omnia peccata mortalia ſint auerſio à Deo; nihilominùs vnum eſt auerſio maior quàm alterum, & vnum eſt quaſi duplex Dei offenſa, alterum quaſi ſimplex; quis autem dubitet malum eſſe, inter duo mala eligere quod grauius eſt? item ſi quis deberet abſolutè peccare, ſine dubio ſuppoſito priori peccato grauiter peccaret, ſi admitteret ſecundum, quantumuis iam eſſet per primum auerſus à Deo: & verò hæc ratio etiam de facto locum habet; quia vti non excuſamur cùm ſemel peccauimus, ſi peccemus ſecundò; ita neque excuſaremur, ſi ante omne peccatum diceremus, *Si peccandum eſſet, potiùs peccarem bis quàm ſemel*: item ſi ad eas 31

Quid dicendum ſi exceſſus inter peccata ſit notabilis, & ſolo ſufficiens ad mortale.

Reſpondetur, tunc fore peccatum mortale.

anguſtias reduceremur, vt vnum ex duobus eſſet admittendum, aut furtum, aut homicidium, ſine dubio teneremur ſub peccato furtum potiùs quàm homicidium admittere; ergo dicere nunc per voluntatem illam conditionatam, *Si vnum ex duobus eſſet admittendum, potiùs grauius quàm lenius admitterem*, erit graue peccatum, ſi exceſſus ille ſit notabilis; quia nunc per voluntatem conditionatè efficacem velle obiectum, quod ſi amaretur per abſolutam, poſitâ illâ conditione eſſet mortale, etiam nunc erit mortale, vt paulò antè diximus; è contrario non eſſe peccatum, velle conditionatè id, quod velle abſoluiè eâ conditione poſitâ non eſſet peccatum. Ratio huius à priori eſt, quia quando voluntas per conditionem, quam apponit obiecto malo, non tollit ab eo malitiam, eo ipſo eam amplectitur, ac proinde peccat iuxta grauitatem malitiæ quam amplectitur: atqui per hoc quòd dicat, *Si peccandum eſſet vno e duobus modis, ego peccarem grauiori*, non aufertur malitia illa grauior, ſed relinquitur tota integra, vt ex terminis patet; ergo illam amplecti ſub eâ conditione, quòd eſſet vnum ex illis faciendum, non excuſat à malitiâ; ergo neque à graui malitiâ, ſi exceſſus ſit grauis.

32 *Obiectio. Quid ſentiendum de illâ propoſitione,* Si eſſem futurus hæreticus, mallem eſſe atheus quàm Lutheranus.

Obiici in contrarium poſſunt illa omnia quæ ſuprà diximus in ipsâ propoſitione quæſtionis: etenim multi etiam pij ac docti homines ſine ſcrupulo habere ſolent eos actus; *Si eſſem futurus hæreticus, mallem eſſe atheus quàm Lutheranus*; & tamen certiſſimum eſt atheiſmum eſſe longè grauiorem Lutheraniſmo; ergo in his volitionibus conditionatis non arguitur malitia grauis ex maiori exceſſu obiecti voliti in eâdem malitiâ; poteſtque ea ratio reddi, quòd ibi non eſt affectus abſolutè ad malitiam, ſed foret datâ eâ conditione impoſſibili.

Reſponſio.

Reſpondeo cum Lugo & aliis, Illas volitiones communes intelligendas ita eſſe, vt qui dicit, *Mallem eſſe atheus quàm Lutheranus*, loquatur attendendo aut ad commoditatem propriam, aut certè ad conſequentiam erroris; quia ſcilicet conſequentiùs diſcurrit qui negat vniuerſaliter, quàm qui vnas veritates admittit, alteras non, quando ſub eiſdem motiuis omnes proponuntur credibiles. Ad rationem à priori ex dictis à nobis conſtat, talem hominem etiam de præſenti affici obiecto illi malo, ſeu illius malitiæ, cùm eam non excludat per conditionem, ſub quâ illud obiectum vult: vi enim eius actus ſi poneretur ea conditio, deberet neceſſariò amplecti abſolutè malitiam; per accidens autem eſt, quòd ea conditio ſit poſſibilis, aut non, quia cùm voluntas non verſetur circa illam, ſed circa obiectum, quod eſſet eâ poſitâ, ſufficit quòd illud eſſet malum non minùs ſub conditione impoſſibili quàm ſub poſſibili.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm contritio magis deteſtetur peccatum Originale proprium quàm actuale proprium.

33 DE hac quæſtione benè agit Cardinalis Lugo diſput. 5. ſect. 5. Breuiter dicimus, duplicem hîc poſſe fieri comparationem: Prima eſt inter peccatum mortale proprium & Originale proprium. In hoc ſenſu res caret omni difficultate, quia mortale proprium in omnibus ſuperat Originale; ergo debemus magis illud deteſtari quàm hoc.

Peccatum mortale eſt magis deteſtandum quàm Originale.

Obiectio:

Dices fortè; Mortale proprium poteſt eſſe in aliquâ materiâ leuiori; vt ſi ſit furtum infimæ materiæ ad mortale ſufficientis, Originale verò poteſt eſſe in materiâ graui, v. g. odij Dei, aut hæreſis; tunc autem grauius erit Originale quàm actuale.

Solutio.

Reſpondeo; Etiamſi ex eo capite Originale videatur grauius, abſolutè tamen omnibus penſatis grauiorem eſſe actualem mortalem offenſam quamcumque quàm originalem: vnde illa promeretur odium Dei grauius, eò quòd per veram & propriam & non alienam voluntatem, ſicut Originale, ſit commiſſa: inde etiam Secundò promeretur pœnam ignis, quæ non debetur Originali. De hac ergo comparatione non eſt difficultas.

Quid de peccato veniali collato ad Originale.

Diſtribuitur quæſtio.

Secunda & difficilior eſt inter Originale & veniale. Quam comparationem rurſus duobus modis conſiderat Lugo; Primò in ordine ad Originale habituale, quale contrahimus in inſtanti conceptionis, & in quo durauimus, quouſque condonatum illud nobis eſt per Baptiſmum. Altera comparatio eſt reſpectu commiſſionis ipſius Originalis, quando in Adamo peccauimus. Vti enim in noſtro actuali aliud eſt illud actu committere, aliud verò deinde ipſo vt moraliter manere maculati; ita aliud fuit nos in Adamo peccaſſe; aliud verò deinde contraxiſſe habitualem maculam. Vnde dum de immaculatâ conceptione Beatiſſimæ Virginis agitur, duæ hæ quæſtiones vt diuerſæ tractantur: Prima, An in inſtanti conceptionis contraxerit peccatum: Secunda, An in Adamo peccauerit. Has etiam duas comparationes rurſum ſubdiuidit, vel in comparationem quaſi practicam, An ea charitate liceat admittere veniale, ne contrahatur Originale, aut eius macula; & in ſecundam quaſi purè ſpeculatiuam, ſi ſcilicet daretur optio, quid homo potiùs deberet eligere ea charitate, an præſeruari à veniali, & non ab Originali, an ab Originali, & non à veniali. His poſitis,

SVBSECTIO PRIMA.

Reſpondetur prioribus comparationibus.

Non licet ad vitandum peccatum Originale, vel nec vmquam aliàs, peccare venialiter.

DICENDVM Primò eſt, Si loquamur de voluntate practicâ, non licere venialiter peccare, vt vitetur Originale; & quidem ſi ſupponamus fore etiam tunc illam actionem peccaminoſam venialiter, non poteſt eſſe dubium in hac quæſtione; quia ſi omnibus penſatis adhuc illa actio diſplicet Deo, quantumuis eo animo fiat, vt vitetur Originale, profectò non debet vllo modo admitti; quia repugnat aliquid eſſe peccatum, & ſimul hominem ad illud teneri, aut poſſe illud admittere iuxta regulas rationis. De quo fuſiùs dicemus paulò pòſt comparando peccatum proprium cum alieno. In hoc ergo ſenſu (vt dixi) nulla eſt quæſtio, quomodocumque accipiatur Originale. Quæſtio igitur ita eſt intelligenda, Vtrùm ſcilicet ea actio, quæ ex ſe eſſet peccatum veniale, redderetur licita ex eo capite, quòd fieret ad vitandum Originale: ita 34

enim

enim propoſita uon baber repugnantiam in terminis, eſtque per ſe ſatis diffieilis; ſpectat tamen ad eam quam paulò pòſt diſcutiemus. Iam nunc *Peccatum veniale fugiendum eſt pra Originali habituali, ſeu maculante.* de ſecundâ comparatione venialis cum Originali non vt commiſſo, ſed vt maculanie; in quâ conſideratione placet mibi ſenrentia Cardinalis, quòd veniale ſit præ illo fugiendum. Ratio eſt, quia Originale ſub eâ conſideratione non eſt propriè productio ſeu effectio peccati, ſed duratio moralis, eo modo quo, poſtquam quis peccauit actualiter, manet habitualiter maculatus, quamdiu ei non condonatur peccatum, aut ab ipſo non retractamt. Certum autem eſt, ſi hæc duo concurrant, *Vel debes duobus inſtantibus v. g. differre pœnitentiam pro mortali, vel venialiter peccabis*, magis eſſe fugiendum veniale quàm dilationem illam pœnitentiæ de eo mor- *Probatur.* tali. Ratio à priori iam ferè eſt tacta, quia illa perſeuerannia ſub denominatione peccatoris non addit nouam vllam maliriam, nec nouam diſplicentiam; eſto defœdet hominem nunc, & reddat illum pœnâ dignum; at veniale de nouo commiſſum habet nouam indecentiam, nouam oppoſitionem cum rectâ ratione, &c. & idem in humanis cernitur. Nam poſtquam ſemel grauiter offendi Petrum v. g. non eſt tam malum, quòd per mediam horam v. g. ampliùs differam dare illi ſatiafactionem, quàm ſi de nouo illum offendam, eſto leuiter; ergo ſuppoſito quòd iam in Adamo peccauerim, quòd deinde contraham illud peccatum per modum maculæ habitualis, & quòd in eo durem duobus aut tribus inſtantibus ampliùs, non eſt tanti momenti, quanti committere de nouo vnum peccatum, etiamſi illud ſit veniale: vnde in ipſomet, qui in Originali actu eſſet, quia nondum eſt per Baptiſmum aut per contritionem ei ablatum, ſi eſſet rationis compos, & deberet vnum è duobus facere, vel differre Baptiſmum, quo ab eo Originali liberandus eſſet, vel committere mendacium leue, deberet illud præ hoc eligere.

35 *Obiectio:* Obiicies Primò; Peius eſt etiam pro vnieo inſtanti eſſe obiectum inimicitiæ diuinæ quàm venialiter peccare; quia per hoc ſolùm reddor obiectum diſplicentiæ alicuius leuis. Confirmatur; Quia per dilationem eius conuerſionis protrahitur malum ſeu offenſa grauis Dei; quæ protractio grauior eſt quàm cauſſare aliquod *Soluitur.* malum leuiſſimum extrinſecum ipſius Dei. Re- *Dilatio pœnitentia de peccato graui non eſt tam mala, quàm peccatum veniale.* ſpondeo negando ſubſumptum: etenim licet efficere malum graue Dei, & reddere ſe dignum odio graui, ſit longè peius quàm committere veniale; at poſtquam illud malum eſt commiſſum & dignitas odij poſita, non eſt tanti momenti ea dilatio emendationis, ſeu pœnitentiæ, &c. quàm veniale: quod vel inde patet; nam alioquin de facto poſt mortale commiſſum teneremur magis ad amandam pœnitentiam ſtatim, quàm ad vitandum veniale: atqui pœnitentiam poſſumus licitè differre etiam ad annum ſine vllo peccato etiam veniali; venialiter autem peccare non licet; ergo non æſtimatur moraliter tanti ea dilatio pœnitentiæ, ſeu ea protractio in habituali commiſſo, quàm nouum admittere, eſto ſolùm ſit veniale.

Obiectio ſecunda difficilis. Secundò obiicies: Hæc ratio nimium probat, ſcilicet etiam ipſum manere in perpetuum in peccato habituali eſſe minoris momenti, quàm vnum veniale committere; hoc autem planè videtur abſurdum. Quis enim dicet, Magia eſſe *Praſtátne eligere manere æternum hoſtem Dei quàm peccare venialiter.* eligibile, carere in perpetuum viſione beatâ, & æternùm damnari, atque in æternum eſſe inimicum Dei, quàm committere vnum leue mendacium, quod vix aliquam diſplicentiam cauſſat, eſtque leuiſſima offenſa Dei? Cardinalis Lugo *Senſus Cardinalis Lugo.* ſuprà concedit omnino ſequelam, negat autem in conſequenti vllum eſſe abſurdum: vnde addit, Si (vt abſolutè poteſt) contingeret, quòd aliquis eſſet in mortali, & ex errore putaret ſe non poſſe iuſtificari ſine confeſſione, cuius tunc copiam non haberet, & aliunde immineret illi mora, niſi mentiretur, fore vt bic teneretur ſub veniali ad non mentiendum, eſto videret ſe in æternum damnandum. Addit tamen probabile eſſe, Deum ita res diſpoſiturum, vt ille ob tam egregium actum non damnetur. Hæc illatio maximè habet vim, ſi homo ille etiam ex errore inuincibili putaret ſe eo caſu etiam peccaturum in eo mendacio; quia (vt ſæpè diximus) repugnat in terminis hominem peccare in eo, ad quod iudicat ſe ex regulis rationis teneri; ergo ſi abſolutè iudicat ſibi illicitum eſſe mentiri, mori autem in habituali licitum, haud dubiè tenebitur non mentiri.

De hac quæſtione egi ſuprà diſp. 7. ſect. 3. 36 dixique dubium eſſe, An non tunc illud men- *Noſtra ſententia: Vix poteſt hic clarè & abſolutè reſpondere.* dacium redderetur licitum ex eâ occurrentiâ, quia quidquid ſit de committendo mendacio, vt aliena peccata vitem; de quo inferiùs; certè, vt ego me conſtituam inimicum perpetuum Dei, & quaſi moraliter in hac morte de nouo admittam ea infinita peccata mortalia, quæ quaſi neceſſariò ſequuntur ex damnatione perpetuâ (non conſidero dolorem ipſum æternum, quia in hoc nulla eſt difficultas, cùm non ſit malum morale contra Deum, aut contra naturam rationalem, ſed potiùs ſatiſpaſſio pro peccato) planè mihi videtur ſupra modum durum. Nec videtur magis Deo fore gratum, ſi hoc modo peream, quàm ſi leue mendacium proferam; maximè cùm hîc ceſſet ex integro ea ratio, quæ ſolet adduci, quòd charitas magis ſit ſolicita de proprio ſubiecto, ne illud offendat Deum etiam leuiter, quàm ne alij peccent. Etenim iam hîc facio comparationem inter mendacium leue & mea futura grauiſſima peccata; & licet ſi præciſè conſiderarentur peccata futura in inferno, poſſet fortaſſe dici, non fore licitum veniale; quia, vt ſuperiùs ad aliud propoſitum notaui, dici mihi tunc poſſet: *Habebis tu deinde libertatem ad illa peccata vitanda*; quæ alioquin ſi non eſſent libera, non forent peccata; *tunc ergo tibi primùm incumbet vitare illa, nunc ſis ſolicitus de vitando mendacio, quia & hoc oportet tibi nunc fugere, & illa deinde*: licet inquam ob hanc rationem dici poſſet, debere hominem tunc eligere damnationem præ mendacio; certè ratione ipſius futuræ perpetuæ inimicitiæ cum Deo ob peccatum iam anteà commiſſum; quæ æterna permanentia iam non eſſet ampliùs in meâ libertate, ac proinde neque dici mihi tunc poſſet, *Et hoc oportet vitare & illud*, cùm ad illud, vt diximus, iam non eſſem futurus liber, videtur omnino dicendum, fore Deum tunc magis contentum ſi illud mendacium leue admitterem, vt in eius amicitiam in perpetuum redirem,

reditem, quàm ſi eligerem potiùs eius eſſe perpetuum hoſtem, &c. quibus omnibus ponderatis dixi non poſſe magnam probabilitatem huic parti negari; &. ſaltem in ordine ad deſiderium ſpeculatiuum Lugo fatetur magis debere hominem optare, ne à Deo permittat mori ſine pœnitentiâ, quàm ne permittat labi in veniale; vnde videtur ſequi, ſi ſit concurrentia vtriuſque, vel mori ſine pœnitentiâ, vel admittere mendacium leue, plus debere hominem eſſe ſolicitum, ne ſine pœnitentiâ moriatur, quàm ne non admittat veniale.

Videtur me debere deſiderio ſpeculatiuo potiùs optare ne moriar in peccato graui, quàm ne committam leue.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de comparatione in ordine ad electionem.

37 *Quid de peccato veniali & Originali actuali.*

ALIA comparatio eſſe poteſt inter veniale & Originale in ipſo fieri; quòd ſcilicet magis eſſet eligendum, aut non peccare mortaliter in alienâ voluntate, aut non peccare venialiter in propriâ. Quidam abſolutè putant grauius eſſe veniale, quia eſt cum maiori libertate: alij, vt Granadus 1. 2. controuerſiâ 6. de peccatis Tractatu 8. diſput. 2. ſect. 4. quem Lugo ſuprà citat, aſſerunt Originale eſſe ſimpliciter grauius, quia priuat gratiâ & amicitiâ Dei, licet in ratione voluntarij ſit minus. Cardinalis verò ipſe ait, quidquid ſit de eâ quæſtione, quod ſcilicet ex illis ſit maius, hominem tamen teneri magis euitare peccatum veniale proprium, quàm euitare ne moraliter mortaliter peccet in voluntate alienâ: id quod probat, quia eo caſu poſito adhuc peccatum veniale maneret peccatum; ergo adhuc maneret ineligibile. Ne verò aliquis diceret caſum eſſe impoſſibilem, probat eum caſum poſſe dari: Si v. g. Deus alligaret meam voluntatem voluntati Petri in ordine ad aliquod præceptum, ſicut alligauit meam voluntatem voluntati Adami, poteſt tunc Petrus cogere me ſiue ex malitiâ, ſiue caſu, ad mentiendum, affirmans ſe alioquin vel dormiente me vel carente vſu rationis peccaturum grauiter in eâ materiâ, in quâ eſt alligata eius voluntati mea voluntas; quo caſu nemo dicit me licitè poſſe tunc committere veniale, alioquin ſi licitè poſſem, iam non eſſet veniale; deberem ergo in eo caſu potiùs permittere illud Originale, quod mihi moraliter imputaretur, quàm committere veniale per voluntatem propriam. Cuius rationem vlteriorem eam reddit, quòd affectus dilectionis erga Deum non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè eſt à voluntate propriâ, atque ideò tendit ad coniungendam affectiuè cum Deo voluntatem phyſicam hominis; cui affectui non opponitur peccatum in alienâ voluntate contractum, quia reuerâ poſſet illud mihi diſplicere per voluntatem propriam, ac proinde poſſem ego manere phyſicè affectiuè coniunctus cum Deo; ego autem ex charitate non tam curare debeo affectum Dei erga me, qui tollitur per illud peccatum quaſi Originale, quàm affectum mei in Deum; ergo non tam debeo curare peccatum mortale in alienâ voluntate quàm veniale in propriâ.

Cardinalis Lugo vult ſemper potiùs vitandum eſſe veniale quàm Originale.

38 Ego in hac difficultate primùm cenſeo minùs benè ab hoc Auctore hanc difficultatem indicari independentem à puncto illo, *Vtrùm ſcilicet Originale ſit grauius veniali nécne.* Etenim ſi omnibus penſatis ego grauiùs Deum offendo per Originale quàm per veniale, profectò charitas in Deum magis me inclinabit ad fugiendum Originale quàm veniale; quia charitas (vt & hic Auctor benè notat) cùm reſpiciat meam coniunctionem cum Deo, & fugiat meam offenſam in Deum, longè magis me inclinat ad fugiendum id quod magis repugnat ei coniunctioni, & quod eſt maior Dei offenſa etiam ex parte meâ, quidquid ſit de illâ conſideratione, quòd charitatis actus ſit coniunctio phyſica; quia eſto in ſe ſit phyſica, profectò illa ipſa conſiderat id, quo ego magis minúſve Deum moraliter offendo, & illi diſpliceo; conſiderat inquam vt magis illud fugiat. Vnde ſi vnum è duobus cogor admittere, debeo illud quod eſt omnibus penſatis minus. Qui diſcurſus videtur mihi valdè clarus & certus; pendet ergo ea reſolutio neceſſariò ab illo puncto, quod ſcilicet ſit grauius peccatum.

Noſtra ſententia; Si Originale eſt grauius, eſt magis vitandum.

Secundò dico, Eſſe nobis valdè incertum, quod ex his peccatis ſit omnibus penſatis grauius; nam (vt ſæpè in ſimilibus materiis notaui) difficillimum eſt inter duas res tam phyſicas quàm morales determinare, quæ excedat alteram, niſi in paucis aliquibus, vbi ex operationibus aut aliis principiis notis poſſumus id probabiliter dicere. Hæc autem ratio dubitandi multò magis in præſenti vrget; nam ipſius Originalis peccati eſſentia valdè nobis eſt obſcura; & niſi Paulus dixiſſet Epheſ. 2. *Nos omnes naſci filios iræ*, vix poſſemus illud Originale aliter explicare quàm in carentiâ gratiæ habitualis, quæ potiùs eſſet per modum maculæ phyſicæ quàm moralis. Nihilominùs tamen iudico in re incertâ longè eſſe probabilius quod docet Granadus, Originale omnibus penſatis eſſe grauius; quia ſi res in ſeipſis non ſunt nobis cognitæ, ſed ex effectibus, & à poſteriori debemus de illis iudicare, profectò longè grauiores effectus Scriptura, Patres & Concilia tribuunt Originali quàm veniali: hoc enim leuem aliquam tantùm diſplicentiam Dei cauſſat, quæ non repugnat gratiæ habituali, non viſioni beatæ; ideoque relinquit hominem iuſtum ſanctum, amicum Dei, &c. Originale verò è contrario conſtituit hominem filium iræ (vt dixi ex Paulo) excludit gratiam habitualem, conſtituit hominem incapacem gloriæ, & quidem ex ſe in perpetuum: quis ergo non dicet hæc omnia eſſe longè maioris momenti, quàm quod phyſicè vel moraliter tantùm procedat à voluntate hominis?

Difficile eſt dicere, quod peccatum ſit grauius.

Probabiliter Originale eſt grauius veniali.

SVBSECTIO TERTIA.

Reſpondetur obiectis. Et quid de ſimplici deſiderio.

DICES Primò, Hac meâ ratione nimium probari, ſcilicet teneri me magis fugere alienum mortale quàm meum veniale; quandoquidem omnibus penſatis longè magis diſplicet Deo alienum mortale quàm meum veniale: vnde illud antecedens, quòd charitas magis inclinet ad vitandum id quod Deo magis diſplicet, diſtingui debet ita; *Si vtrumque æquè procedat à meâ voluntate*, concedo; nego verò, *Si vnum* 39

Obiectio prima: Aliena grauiora non deteſtor præ meis leuioribus, ergo nec Originale.

verè

verè à me procedit, alterum ſolum permittitur à me; peccatum ergo, quod in alio ego committo, non niſi permiſſiuè procedit à me; magis ergo ego tenebor permittere vt alius peccet, quàm vt ego poſitiuè committam peccatum. Reſpondeo, Originale non iudicari reſpectu mei vt alienum, ſed vt proprium moraliter, perinde ac ſi à me committeretur. In quo puncto eſt maxima diſparitas inter peccatum propriè alienum & Originale: ratione cuius diſparitatis charitas me poteſt obligare, vt non eutem graue alienum præ meo veniali; è contrario verò poteſt me obligare, vt longè magis curem quod eſt mortale alienum, & ſimul meum, quàm quod eſt ſolùm veniale meum phyſicè. Vnde non benè adducitur ea inſtantia ab hoc Auctore. Porrò eam diſparitatem eſſe bonam eſt certo certius; nam quod eſt propriè ſolùm alienum, non me magis concernit, non me magis defœdat, non auertit magis à Deo, non magis per illud ego Deo diſpliceo, illúmve offendo, quàm ſi illud non eſſet in rerum naturâ; quid ergo mirum ſi charitas, quæ directè & per ſe ſolùm ordinatur ad hoc, vt ego Deum non offendam, ſed ei ſeruiam, ei placeam, non curet illud alienum etiam præ veniali meo, per quod re ipsâ ego aliquo modo Deo diſpliceo, &c. è contrario res accidit cum Originali; nam per hoc eſto à me phyſicè non ſit commiſſum, nihilominùs ego ita diſpliceo Deo, ita reddor illius hoſtis, inimicus, ita à filiatione ipſius excludor, ita à me ſanctitatem pello, ac ſi phyſicè illud commiſiſſem; iure ergo merito charitas, quæ maximè ordinatur ad hoc, vt ego non reddar inimicus Dei, me inclinabit tunc, vt magis fugiam hoc alienum quidem phyſicè, moraliter tamen meum, quàm vnum meum phyſicè, leue tamen, quo nec amicitiam, nec filiationem Dei, nec iuſtitiam amitto, nec ipſum grauiter offendo? Profectò lumen naturale videtur declarare, hoc potiùs eſſe permittendum quàm illud.

Reſpondetur. Originale cenſetur vt meum, non vt alienum.

40 Secundò obiicies; & ſit replica contra dicta; Ergo ſi magis tunc debeo fugere illud alienum quàm meum, iam eo ipſo non peccabo admittendo veniale proprium; quia, vti ſæpè diximus, ſi quis inter peccata æqualia, quando non poteſt vtrumque fugere, eligat quod minus eſt, nullo modo peccabit; hoc autem videtur eſſe contra ſuppoſitionem, quia ſupponimus illum tunc ſaltem venialiter peccaturum. Hoc argumentum propoſui ſuperiùs ex hoc Auctore, quo probat etiam eo caſu me obligatum omnino fore ad non peccandum venialiter; quia ſi adhuc ea actio eſt peccatum, licet veniale; ergo iuxta rectam rationem teneor illam vitare. Reſpondeo tamen Primò, Poſſe caſum illum excogitari etiam ſub eâ repugnantiâ, dato ſcilicet quòd vtrumque faciendo peccaret; quid tamen etiam tunc deberet eligi? certè non deſunt aliqui Auctores, qui iudicant, ſi homo eſſet determinatus ad vnum è duobus actibus, qui alioquin eſſent peccatum, adhuc, in quodcumque illorum incidat, peccaturum; & ita à Suario inſinuari ſuprà diximus. Id ergo quod Auctores illi docent etſi re ipsâ in ſe ſit falſum, ponamus nos vt poſſibile pro præſenti quæſtione, ſcilicet non obſtante eâ neceſſitate ad vnum ex illis duobus, peccaturum tamen eum hominem ſiue hoc ſiue illud eligat; hoc verò poſito dicimus illum fore obligatum ad peccandum venialiter, ne admittat mortale in alienâ voluntate: per hoc ergo quod obligaretur ad minus, non excuſaretur à culpâ veniali iuxta eam ſolutionem. Reſpondeo Secundò, Eo caſu excuſandam etiam à ratione culpæ venialis eam actionem; & hoc maximè inquiri in hac quæſtione, Vtrùm ſicut ſi quis eſſet phyſicè neceſſitatus vel ad mentiendum, vel ad occidendum, teneretur mentiri; & eo caſu illud mendacium non eſſet peccatum ex defectu libertatis; ita in præſenti quando eſſet determinatus vel ad mentiendum venialiter, vel ad peccandum grauiter in alienâ voluntate, illud mendacium deſineret eſſe peccatum.

Obiectio ſecunda: An ſi ad cauendum Originale committerem peccatum veniale, verè tunc eſſet peccatum.

Reſponſio prima.

Reſponſio ſecunda: In illo caſu ceſſaret ratio peccati.

Dices Tertiò; & ſit adhuc replica contra datam ſolutionem; Si hic homo non eſt ipſe commiſſurus illud mortale in alienâ voluntate, quid quæſo eſt effecturus, vt illud vitet? vel quomodo impediet illud? aut quid iuuabit mendacium vt impediatur alienum peccatum? ergo tunc reſpectu illius alieni, etiamſi iudicetur moraliter proprium, non ſe poterit aliter habere quàm permiſſiuè. Hoc autem minus malum eſt etiam reſpectu peccati mortalis, quàm poſitiuè committere aliquod veniale; vti etiam patet in ipſo Deo, qui poteſt permittere etiam infinita peccata, & quidem in ſe grauiſſima; non poteſt tamen vnum vel leuiſſimum veniale poſitiuè efficere; ergo adhuc vrget ea ratio, quòd magis nos teneamur fugere proprium veniale quàm Originale etiam mortale. Reſpondeo Primò, Si homo tunc temporis nihil efficere poſſit, quo illud Originale impediat, etiamſi mentiatur, non eſſe caſum noſtræ quæſtionis; ſupponimus enim iam, ſiue per poſſibile, ſiue per impoſſibile, per mendacium illud impediendum Originale; & tunc dicimus, ſi id non faciat, ſed mentiatur, non ſolùm permiſſurum Originale, ſed etiam poſitiuè moraliter illud effecturum. Vnde inſtantia è Deo non eſt ad rem, quia Deus præcisè permittit peccata; pura puta autem permiſſio ſemper eſt magis licita, eſto reſpectu mortalium, quàm poſitiua cooperatio in quodcumque etiam leuiſſimum veniale: negamus tamen id de permiſſione, quæ ſimul aliquid habeat de poſitiuo influxu morali. Id quod facilè poſſumus nos oſtendere, quia iuxta communem & certam ſententiam, ſi quis teneatur alterius peccatum impedire ita, vt ſi id non faciat, imputetur ipſi peccatum alienum, & verò ita imputetur, vt non excuſetur per hoc, quod ipſe tunc ſe occupauerit in re obligante ſub veniali; profectò magis tunc deberet attendere, ne ipſe & pupillus peccarent mortaliter, quàm ne ipſe venialiter non peccaret; deberet ergo veniale ſeu venialis materiam admittendo mortale ſuum morale impedire; & ad hoc parum eſt, quòd connexio illa ſit ſolùm ex transfuſione voluntatis, non verò ex naturâ rei. 41

Obiectio tertia: Homo quoad Originale habet ſe ſolùm permiſſiuè; ergo hoc potius debet permittere quàm leuiter peccare.

Soluitur.

Permiſſio eſt duplex.

Ex his ſufficienter ſatisfactum argumentis contrariæ partis; oſtendimus enim illam rationem, quòd phyſicè procedat veniale ab ipſo homine, compenſari valdè, imò ſuperexcedi per hoc, quòd illud Originale fundet odium inimicitiæ, expellat gratiam, &c. 42

Hinc etiam reſpondetur ad vltimam comparationem, quæ poteſt fieri, quid ſcilicet ſit per ſolum

Quid per deſiderium ſpeculatiuum ma-

Digitized by Google

gis eſt optandum, præſeruari à mortali Originali, an proprio leui.

ſolum deſiderium ſpeculatiuum magis optandum ſeu petendum à Deo, an vt non permittat me peccare mortaliter in alio, an vt non venialiter in meipſo. In quo puncto maiorem rationem inuenit dubitandi Cardinalis Lugo; abſolutè tamen etiam iudicat optandum magis carere veniali quàm Originali, quia licet per Originale magis Deus ſeparetur à nobis, per veniale tamen nos magis ſeparamus à Deo; charitas autem magis curat ne nos ſeparemot à Deo, quàm ne Deus ſe ſeparet à nobis. Dixi ex reſolutione poſitâ decidi hanc quæſtionem, quia cùm oſtenderimus etiam per voluntatem efficacem & practicam magis nos debere fugere Originale, à fortiori id erit dicendum de hac ſpeculatiuâ. Ratio verò in contrarium allata mihi videtur in terminis inuoluere contradictionem; & ex eius refutatione magis confirmabitur reſolutio ſuprà poſita.

Reſponſio.

Deus non poteſt à nobis magis auerti, quàm nos auertamus ab illo.

Etenim ſupponendum eſt, Deum non recedere à nobis per poſitiuum odium inimicitiæ, niſi poſito vero & proprio fundamento ex parte noſtrâ, quod verè & propriè exigat illud odium: non enim Deus pro ſolo ſuo libitu nos proſequitur odio vt inimicos. Hinc meo iudicio oſtendo clarè, in eo argumento eſſe repugnantiam; quia ſi Deus ratione Originalis magis ſe elongat à nobis, & grauiori odio nos proſequitur, & gratiam aufert, &c. repugnat, quin nos etiam ex parte noſtrâ grauius illi dederimus fundamentum, & grauiorem in eum commiſerimus offenſam. In eo autem caſu Deus non ſolùm odio habet Adamum v. g. ſed & me; & mihi vt inimico, vt filio iræ iraſcitur, me iudicat indignum gratiâ habituali, &c. ergo non ſolùm Adamus, ſed ego etiam ei dedi grauius fundamentum, quàm ſi ego ipſe per me dixiſſem vnum leue mendacium: tunc enim nec odio iræ proſequeretur me, nec iudicaret me indignum gratiâ, &c. ergo magis debeo optare, ne ille me permittat in alienâ voluntate, vbi ego ipſe includor, ipſum offendere grauiter, ſeu mortaliter, quàm ne cadam in leue aliquod peccatum veniale. Ecce illius argumenti repugnantiam: quòd ſi rectè ponderetur antecedentis illius vis, potiùs eſt pro nobis; quia eo ipſo quòd ratione Originalis Deus nobis grauiùs offendatur (vt hi meritò fatentur, cùm id ſatis clarè ex Diuo Paulo colligatur) neceſſum eſt etiam, vt & nos grauiùs ipſum offendamus, etiamſi illud peccatum non ſit à nobis phyſicè, quia Deus ab hominibus non auertitur, eis non iraſcitur, niſi prout homines ipſi ſe auertunt à Deo, & prout illum offendunt. Quæ ratio videtur mihi demonſtrare intentum meum vniuerſaliter, quòd ſcilicet tam quoad volitionem practicam, quàm quoad ſpeculatiuam debeat homo potiùs optare non peccare mortaliter in alienâ voluntate, quàm venialiter in propriâ. Et ſatis de comparationibus inter peccata propria, quæ, vt ſuprà notaui, multum habent de diuinatione. Iam ad comparationem cum alienis.

SECTIO QVINTA.

Quomodo quis debeat magis deteſtari proprium quàm alienum.

43 VLTIMA comparatio & difficilior eſt inter peccatum proprium & alienum, Vtrùm ſcilicet debeam deteſtari magis alienum grauius quàm proprium leuius. Ratio autem dubitandi eſt, quia charitas reſpicit bonum Dei ſecundùm ſe, & fugit illius malum ſecundùm ſe; ergo vbi eſt maius damnum Dei, ibi debet eſſe maior deteſtatio: atqui peccatum grauius proximi eſt maius malum Dei abſolutè loquendo quàm meum leue proprium; ergo magis teneor deteſtari alienum grauius quàm proprium leuius. Similem quæſtionem tractaui ſuprà diſput. 8. ſect. 3. agens de comparatione inter peccata propria leuiora & grauiora; & ferè iuxta ibi dicta res eſt decidenda in præſenti.

Ratio dubij.

Senſus Patris Suarij.

P. Suarez diſp. 3. ſect. 10. cum communi affirmat magis eſſe deteſtandum proprium leuius quàm omnia aliena, etiam grauiſſima: ait enim aliena vno è tribus modis poſſe ad me comparari, vel vt permittenda præcisè, vel vt aliquo modo à me cauſſanda, vel vt diſparata. & ſolùm in ordine ad ſimplicem diſplicentiam meæ voluntatis circa illa; ſi vt permittenda comparentur, priùs, inquit, debeo illa permittere quàm proprium committere; nam permittendo aliena non pecco; permiſſio enim de ſe non eſt mala; ſecùs autem committendo propria: ſi verò comparentur vt aliquo modo à me cauſſanda, tunc iam non ſunt aliena, ſed mea, & vt ſic, quò grauiora ſunt, eò magis teneor illa deteſtari: tandem, ſi vt diſparata conſiderentur, magis teneor appretiatiuè proprium deteſtari, etiam leue, quàm alienum graue; id eſt, Magis debeo conari vt non ſit meum, quàm vt non ſit alienum, quia charitas etſi reſpiciat Deum vt obiectum, reſpicit tamen proprium ſubiectum vt principium placendi aut offendendi Deum; ergo priùs debet mea charitas erga Deum vitare in me offenſam quàm in aliis.

Senſus Recentiorum.

Recentioribus nonnullis non videtur hæc ratio ſufficiens, & vt communem ſententiam defendant, recurrunt ad naturam amicitiæ, quæ talis eſt, vt neceſſariò prohibeat, ne iniuriam grauem committam contra meum amicum; nam per illam diſſolueretur amicitia.

Noſter ſenſus à Patre Suario & Recentioribus.

Ceterùm ego in hac re iudico caſum, ſicut proponitur à Patre Suarez & his Recentioribus, eſſe implicatorium in terminis; nam ex vnâ parte ſupponunt meam actionem futuram peccatum, aliunde autem dubitant an ex rectâ ratione teneat illam facere; quod eſt implicatorium, vt ſæpè diximus: nam ſi teneor, non erit peccatum; ſi è contrario eſt peccatum, non tenebor: quia recta ratio non cogit ad peccatum, neque ad hoc eſt neceſſarium recurrere ad naturam amicitiæ, vel ad alia principia, quàm ad rationem tactam. Hoc ipſum ampliùs declaro; quia vel facere eam rem ad vitandum grauius peccatum proximi eſt peccatum, & grauius quàm illam non facere; & vt ſic non tenebor illam facere, ſed potiùs omittere: vel eſt peccatum, eſto leuius quàm omittere illam, & tunc dico nec peccatum eſſe; nam, vt ſuprà oſtendi, quando cogor vnum è duobus malis eligere, ſine peccato eligitur id quod eſt minus malum, licet aliàs eſſet peccatum: vel ſunt æqualia, & tunc nullius electio erit peccatum; quia homo determinatus ad duo æqualia ſub diſiunctione, non poteſt vnum eligendo præ altero peccare. Quæſtio ergo in hoc ſenſu nullam habet difficultatem, imò 44.

implica-

Status quæſtionis, An actio per ſe mnoſa poſſit ceſſare eſſe peccatum.

implicatoria videtur: vt ergo clarè proponatur, debet fieri comparatio non inter peccatum meum vt peccatum eſt, & inter alienum, ſed inter obiecta de ſe aliàs mala, vnum à me poſitum, aliud à proximo; & tunc inquiritur, An ego poſſim iuxta regulas rationis, & conſequenter ſine peccato, & ſeruatâ amicitiâ cum Deo, admittere actionem illam de ſe aliàs malam, vt vitem alienam grauiorem; v. g. An ego poſſim licitè mentiri, ne innocens occidatur iniustè, aut ne fiat aliud grauius peccatum. Et hîc videtur vrgere ratio ſuprà facta in dubitatione; cui non videtur ſatisfacere reſponſio Patris Suarez & aliorum; quæ, vt dixi, ſolùm habet locum, quando mendacium actu manet in ratione peccati; ego autem hîc inquiro, An extrahatur à ratione peccati per hoc, quòd fiat ad impedienda grauiora peccata aliena.

Obiectio.

Dices: Mendacium eſt naturâ ſuâ malum; ergo nullo honeſto fine poteſt reddi bonum.

Soluitur.

Sed contrà, quia de hoc dubitamus, cur, quando finis eſt priuatio aliorum grauiorum peccatorum, non poſſit habere mendacium rationem boni.

Inſtantia in humanis, quòd v. g. mendacium poſſit fieri licitum.

Ponamus exemplum: Dare Regi alapam de ſe & ex naturâ ſuâ eſt offenſa contra Regem; ſi tamen dum hoſtes quærunt Regem vt occidant, aut capiant, nec illum benè norunt; ex circumſtantiis autem ferè iam iam illum dignoſcebant, tunc vnus ex famulis Regis non potens eum aliter liberare, vt deluderet hoſtes, daret illi alapam, quaſi oſtendens non eſſe Regem illum, quem ſubditus coram omnibus tali iniuriâ affeciſſet; & ſic hoſtes deluſi, aliò pergerent, Rege liberè euadente; certè in iſto caſu nullus imputaret ad culpam famulo eam actionem; nam licet de ſe mala, & iniurioſa Regi, quia tamen hîc & nunc per eam grauius Regis damnum impeditum eſt, licita & honeſta reputatur. Et vrget hoc idem caſus à Patre Suarez circa Deum poſitus, ſcilicet ſi per impoſſibile Deo deberet euenire malum aliquod intrinſecum, aut ego peccare deberem; ait enim me debere peccare, ne Deo malum illud eueniret. Taceo quod minùs benè à Suario dicatur, me debere tunc peccare: ſi enim teneor facere, ergo non pecco; ſed de hoc ſuperiùs. Ad rem venio, & vlteriùs argumentor; Ergo etiam de facto ad vitandum grauiſſimum peccatum proximi erit mihi licitum mentiri, vel committere aliud obiectum leuius ex ſe intra genus mortale. Probo conſequentiam, quia vt ea diſput. 8. dixi, ideò in illo caſu impoſſibili liceret mihi mentiri, quia per mendacium vitaretur maius damnum Dei; ergo potero pro hoc

45 licitè mentiri, quia etiam hîc vitatur. Reſpondeo Primò, Hanc difficultatem non pertinere propriè ad nos; quia ego non diſputo in præſenti quæ ſint peccata, quæ non, & an mendacium in aliquo caſu poſſit eſſe licitum; ſed ſolùm inquiro, inter peccata ipſa quod teneat magis deteſtari ex charitate, quod verò minùs.

Non quod eſt leuius, ſed quod magis vult Deus, oliſgendum eſt.

Reſpondeo Secundò abſolutè; Si adhuc penſatâ illâ maiori commoditate tamen ipſe Deus non vult, vt ego propter illam admittam vel leuiſſimam rem in ſe intrinſecè malam, tunc non potero illam admittere, etiam pro vitandis omnibus peccatis poſſibilibus. Ratio eſt manifeſta, quia ſi ipſa perſona, quæ amatur per charitatem, etiam ponderatâ illâ commoditate eius actionis, abſolutè non vult vt illam ego faciam, ego teneor me illi conſormare: amor enim tendit ad conformandum ſe cum voluntate amici; & illa conſormatio debet dici hîc & nunc maius bonum reſpectu ipſius. Vnde non poſſum omittere rem præceptam à Deo, etiamſi ſit in infimo gradu virtutis; nec poſſum me tunc occupare etiam in actibus amoris Dei, licet hi ex ſe multò magis placeant Deo quàm auditio Sacri v. g. aut cura de infirmo. Et ad hoc facit illud Samuelis ad Saulem: *Melior eſt obedientia quàm victimæ, & auſcultare magis quàm offerre adipem arietum.* 1. Reg. 15.

Potiùs permittenda ſunt grauiſſima aliorum peccata quam leue proprium faciendum.

Cùm ergo de facto nobis conſtet à Deo eſſe prohibitum mendacium in omni caſu ſine exceptione vllâ; quod & ſancti & Theologi paſſim docent, & inde ortum eſt illud axioma, *Non ſunt facienda mala vt veniant bona*; ideò ego ex charitate teneor non mentiri, quia hoc mihi à Deo præcipitur, & debeo permittere vt alius peccet; quia Deus vult me ita id permittere, quando id non poſſim impedire niſi mentiendo.

46

Obiectio: Quid ſi non conſtaret de voluntate Dei.

Sed vrgebis: Ergo ex naturâ rei ſi non ſciremus à Deo id eſſe in omni caſu prohibitum, poſſemus pro vitando alieno ſacrilegio v. g. vel morte innocentis mentiri. Reſpondeo; Fortaſſè in illo caſu dici poſſet futurum licitum mendacium.

Reſpondetur probabiliùs adhuc, cauendum potiùs proprium leue.

Abſolutè tamen probabilius iudico negandam conſequentiam; cuius hanc reddo rationem, quam ſuprà tetigi, quia cùm culpa aliena ſit ſoli proximo voluntaria, mihi autem nullo modo (vt ſupponimus;) ego non obligor præcepto impediendi illius culpam hîc & nunc: è contrario autem meum mendacium mihi ſoli eſt voluntarium, & non proximo; ergo tunc teneor ego vitare mendacium, & non teneor impedire culpam alterius; nam obligatio præcepti mihi impoſiti me ſolùm reſpicit, & ſolùm actionem quæ mihi eſt libera; pro proximo autem iam eſt aliud præceptum illum obligans.

Soluitur inſtantia ſuprà ab humanis deſumpta.

Ad exemplum autem ſuperiùs poſitum de Rege reſpondeo, Actionem illam etiam percutiendi, ſiue infligendi alapam, non eſſe naturâ ſuâ malam & intrinſecè, ſed ex fine & motiuis; cùm autem in prædicto caſu finis & motiuum ſint bona; non eſt mirum actionem illam bonam eſſe; inde autem nihil infertur contra nos loquentes ſolùm de actione intrinſecè malâ.

Replica: Quòd mendacium v. g. ceſſaret eſſe malum in noſtro caſu.

Dices Primò in hac ſolutione: Supponitur adhuc illud mendacium manere in ratione peccati; eo autem ipſo procul dubio charitas erit magis ſolicita, ne ego peccem, quàm ne impediant aliena; quia non impedire non eſt peccatum: quæſtio autem præſens tota eſt in eo, Vtrùm ob illam concurrentiam deſinat mendacium eſſe illicitum, ac proinde charitas iam me non obliget ad illud vitandum.

Vrgetur à paritate.

Vrgerique hoc poteſt ex doctrinâ, quam ſuperiùs tradidimus cum Patre Suario, licet formidantes nonnihil, ſcilicet, quòd ſi ex mei mendacij omiſſione Deus eſſet paſſurus aliquod intrinſecum damnum, tunc deberem mentiri citiùs quàm illud damnum permittere; ergo idem in præſenti dicendum.

47

Reſponſio prima: Cur. ad imoriendam. In intrinſe.

Reſpondeo Primò, & quidem incipiendo ab hac inſtantiâ, Me proptereà ſuprà dixiſſe, eam doctrinam Suarij valdè debilitare doctrinam hanc præſentem; quia licet damnum intrinſecum Dei ſit in altiori ordine quàm extrinſeca omnia

damna,

ſeca Dei liceret mentiri, non verò in caſu noſtro.

damna, ac proinde in toto rigore conſequentia ab illo ad hæc non ſit bona; indirectè tamen valdè benè eo modo, quem ſuprà inſinuaui, deducitur argumentum, quia ſaltem inde infertur, Mendacium non adeò eſſe intrinſecè malum, vt cohoneſtari non poſſit per vtilitatem extrinſecam. Si autem hoc ſemel admittimus, profectò vitare omnia aliorum grauiſſima mortalia licet non adferat tantam vtilitatem, quantam impedire damnum intrinſecum Dei; iudicari tamen debet ſufficiens ad illam cohoneſtationem, quia reuerà videtur eſſe ingens vtilitas, licet non ſit ſumma. Nihilominùs tamen poteſt dici ſatis probabiliter, Maioris longè eſſe momenti, ne prædicatum infinitum Dei pereat, quàm ne committatur aliquod mendacium; quod ſolùm in damnum aliquod leue naturæ rationalis creatæ vergit. Maius enim ſine dubio eſt damnum intrinſecum ipſius capitis Reipublicæ, id eſt Dei, quàm damnum morale leue corporis ipſius Reipublicæ; cùm ergo mendacium ex eo ſolo damno Reipublicæ ſit peccatum, ceſſaret ſine dubio in eo caſu motiuum illud fugiendi. At quando damna alia quæ ſequuntur, etſi ſint magna, non ſunt tamen intrinſeca Deo, ſed extrinſeca, & in eodem genere cum damno ipſius mendacij, præualere debet in me obligatio, quæ mihi in primis incumbit, ne ego quidquam, quod ex ſe malum eſt, admittam, etſi ceteri ex ſuâ nequitiâ alia grauiora ſint admiſſuri. Video hanc diſparitatem non eſſe talem, quæ non patiatur adhuc difficultatem aliquam; eſt tamen probabilis.

48 *Reſponſio ſecunda: Mendacium eſſet*

Ad obiectionem ergo dico, Me in ſolutione non ſupponere mendacium eſſe peccatum etiam in eo caſu, ſed ſupponere eſſe malum contra rationem naturalem, ſeu contra Rempublicam rationalem; hoc enim etiam tunc haberet, quamuis per illud alia mala euitarentur: quo ſuppoſito dico, Me ideò quòd directè obliger ad hoc, vt non noceam liberè naturæ rationali, ad aliorum verò voluntates regendas non obligor, niſi priùs meæ directæ obligationi ſatisfaciam, me ideò tunc temporis teneri priùs ad non mentiendum, quàm ad impediendа aliena peccata.

malum, licet ceſſaret eſſe peccatum.

Illud tandem rogabis, An propter vitandum alienum peccatum tenear ſaltem ego omnes pœnas admittere. Reſpondeo, Me poſſe id honeſtè & laudabiliter facere, non tamen teneri; quia cùm alter ſit liber, & poſſit peccatum illud non committere, non teneor ego propter alterius nequitiam tantam pœnam admittere. Confirmatur id clarè; Nam ſi daretur à parte rei hæc obligatio, eſſet occaſio vt ſæpè nequam homines odio habentes viros ſanctiſſimos, hoc modo illos vexarent dicendo; *Vel debes permittere te omnibus tormentis affici, vel ego faciam periurium*, per ſe autem apparet abſurdum ob talem alienam nequitiam teneri admittere mala phyſica, quæ ille excogitaret.

Ad vitandum alienum peccatum non teneor, poſſum tamen honeſtè ſubire omnes pœnas.

Fortaſſe aliquis diceret non eſſe mirum, ſi in tali caſu non tenear ego ſubire eas pœnas; quandoquidem iam ſupponitur ille homo grauiter peccans, dum me vult tam iniuſtè obligare ad eos dolores ſuſtinendos; ergo tunc per illos non vitarem ego alterius peccatum. Sed contrà, quia licet hoc peccatum non vitarem, cetera tamen, quæ minatur ſe commiſſurum, niſi ego hæc aut illa mala phyſica ſubirem, non vitarem; deberem ergo, vt ea alia impedirem, ſubire omnia illa mala quæ ille vult; haberet ergo adhuc locum argumentum à me factum. Similem ferè quæſtionem tractaui alibi reddens rationem, cur liceat occidere illum qui me iniuſtè aggreditur, eſto damnandus eo ipſo ſit.

DISPVTATIO DECIMA.

Cetera quæ de contritione deſiderantur.

SECTIO PRIMA.

De intenſione & duratione contritionis.

1 *Qualibet intenſio & duratio ſufficit ad veram contritionem.*

QVOAD intenſionem & durationem ferè nulla his temporibus eſt controuerſia; omnes enim admittunt quamcumque intenſionem ſufficere: idem eſt de duratione, quia licet Deus potuerit ſummam intenſionem & durationem à nobis exigere, de facto tamen id non fecit. Id quod conſtat ex Conciliis & Scripturâ, vbi non petitur à nobis aliquid circa durationem & intenſionem, ſed ſolùm amor & dolor, qui ſaluantur in quocumque gradu intenſionis & in quacumque duratione. Confirmatur quoad durationem exemplo Dauidis, qui vix dixerat *Peccaui*; & ſtatim audiuit à Prophetâ, *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*; certè vix poteſt eſſe breuior duratio quàm illa fuerit. Congruentia pro hac veritate poteſt ea eſſe, quòd intenſio & duratio ſunt nobis valdè difficiles cognitu; ſi autem Deus certum & determinatum gradum intenſionis & tempus durationis petiiſſet, vix & nec vix quidem poſſet homo cognoſcere, quando ſatisfeciſſet ei præcepto; vnde mille anxietates & difficultates orirentur. Et hinc conſtat diſcrimen inter intenſionem & motiuum amoris; nam motiuum facilè quis poteſt cognoſcere ſaltem probabiliter, intenſionem autem nullo modo poteſt cognoſcere. In duratione etiam valdè eadem difficultas vrget. Nam homini ex occurrentibus variis cogitationibus eſt ſupra modum difficile cognoſcere qualem habuerit, & an illam per notabilem moram continuauerit. Deinde ſæpè occurrit occaſio, in quâ adeò è vicino mors imminet, vt nec quidem ante illam ſit tempus pro eâ duratione notabili: eſſet ergo de ſalute deſperatum in innumeris caſibus, ſi notabilis aliqua duratio requireretur.

Probatur.

2. Reg. 12.

Dices; Homo tenetur facere quantum poteſt; ergo. Reſpondeo, Si argumentum eſſet bonum, hinc probandum teneri hominem in hoc actu amoris totâ vitâ durare, imò & facere omnes alios

Obiectio prima: Soluitur.

actus

actus bonos qoos poſſet: id quod apertè eſt falſum. Reſpondeo ergo, Teneri hominem facere quantum poteſt, vt habeat amorem ſuper omnia, qnia hic per ſe eſt etiam ſatis difficilis; hoc autem habito dico non teneri ad alias circumſtantias, quia Deus ex ſuâ miſericordiâ eas à nobis non petiit.

2 *Obiectio ſecunda:* Secundò obiicies; In ſacrâ Scripturâ videtur paſſim requiri ſumma doloris intenſio: dicitur enim Deuteronomij 4. *Cùm quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum; ſi tamen toto corde quæſieris, & totâ tribulatione animæ tuæ;* & illud: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ, & ex totâ fortitudine tuâ.* Deuter. 6. & Matthæi 22. Chriſtus hoc præceptum approbauit; ergo tenemur ad omnem intenſionem nobis poſſibilem. Ob hæc & ſimilia loca Adrianus in 4. q. 2. de Pœnitentiâ ſenſit neceſſariam eſſe ſummam intenſionem; alij verò, vt Petrus Soto lect. 14. & 15. de Pœnitentiâ dixerunt, Debere ſaltem contritionem excedere alios actus, quos habemus circa alia obiecta: id quod Cyprianus & Ambroſius videntur ſenſiſſe, ille Tractatu de Lapſis, is verò ad Virginem lapſam cap. 18. dum docet

Soluitur. debere pœnitentiam eſſe fortiorem culpâ. Reſpondeo, Hæc lóca nimis multum probare, & longè plus quàm velint hi Auctores, ſcilicet exigi pro remiſſione mortalis omnia omnino opera quæ poſſunt abſolutè fieri ab homine, vt paulò antè in primæ obiectionis ſolutione notaui. Abſolutè reſpondeo, In iis locis ſacram Scripturam hortari nos ad id quod eſt perfectiſſimum, vt collimantes ad ſummum tangamus ſaltem quod neceſſarium eſt; quando autem cum eâ limitatione dixit ſacra Scriptura: *Inuenies Deum; ſi tamen toto corde,* &c. non tam agit de pœnitentiâ; loquitur enim vniuerſaliter cum omnibus etiam non peccatoribus; quàm ne Deum vllâ ex parte homo offendat, iuxta illud Iacobi 2. *Qui offendit in vno factus eſt omnium reus.* Ambroſius autem & Cyprianus ſummùm requirunt contritionem eſſe intenſiorem quàm ipſum peccatum fuerit; nihil autem dicunt quod debeat ſuperare alios actus omnes noſtros: verùm neque de intenſione illi loquuntur, ſed vt pœnitentia in ſe ſit fortior quàm peccatum; id quod haud dubiè habet, quandoquidem contritio poteſt extinguere omnia peccata præcedentia.

3 *Obiectio tertia: Soluitur.* Dices Tertiò cum Caietano; Si non requiritur aliqua certa duratio contritionis, ergo facilè homo poſſet ſcire ſe eſſe in gratiâ. Reſpondeo; Vel Caietanus dicit eſſe aliquod præceptum de eâ certâ duratione requiſitâ, vel non; ſi dicit non eſſe, quo ergo fundamento illud fingit? Neque enim ſufficit dicere; Ponendum eſt, ne ſciamus nos eſſe in gratiâ: id enim ſcire non eſſet abſordum, ſi aliunde non probaretur. Quòd ſi oſtendere poteſt aliquod præceptum, quod quæſo illud eſt, & quanta in eo mora requiritur? Certè illam ipſam moram cognoſcere fortè non eſſet valdè difficile, niſi eam tam longam poneret, vt, iuxta paulò antè dicta, via poſſet homo & eam tamdiu continuare, & reflexè eam noſcere: vnde Caietanus dum vult facere incognitam noſtram iuſtificationem, eam reddet ferè

Reſponſio Lugo: impoſſibilem. Abſolutè reſpondet Lugo, Nobis ideò eſſe incertum, an actus ille amoris fuerit ſufficiens, quia neſcimus an adiuncta illi fuerit aliqua circumſtantia mala ſaltem venialiter, tenens ſe ex parte actus. Ego hanc rationem dubitandi de noſtro actu non facilè admiſerim; *Reiicitur.* Primò, quia dum quis ſolùm cogitans de bonitate infinitâ Dei & grauitate ſuorum peccatorum, prodit in illorum odium, non video quomodo ibi admiſceri poſſit culpa venialis, aut quomodo, ſi ea adſit, ignoretur. Secundò, quia eſto admiſceatur, non poterit impedire valorem illius actus ſupernaturalis honeſtiſſimi, &c.

Meliùs ergo ipſe reſpondet Secundò, Sæpè nos putare habere hunc vel illum actum, maximè vbi tam altum motiuum attingi debet, cùm tamen re ipsâ illum non habeamus. *Reſponſio Lugo ſecunda melior.* Denique etſi concedamus ſæpè hominem habere aliquam ſecuritatem de contritione ſuâ, nihil abſurdi diximus. Non volumus enim vllo modo dicere cum hæreticis huius temporis, debere nos fide diuinâ credere nos eſſe in gratiâ: at moralem certitudinem numquam exclusit Tridentinum, vel Patres; imò paſſim eam ſolent habere ſancti viri: ideò noſter Beatus Franciſcus Borgias dicebat ſæpè, Nihil eſſe in hac vitâ quod poſſit animam quietam reddere præter actum contritionis & amoris Dei. Nam, vt ad aliud propoſitum alibi dixi, in abſolutione Sacramentali admiſceri poteſt aliquod dubium; vel quia fortè non eſt Sacerdos, aut non habet intentionem ille qui dat abſolutionem; eſt prætereà ibi dubium, Vtrùm homo habeat actum illum, qui ad valorem Sacramenti requiritur. Quæ dubia ceſſant ferè ex integro in amore Dei ſuper omnia.

Obiici denique poſſet; Quid ſi amor ſit valdè *Obiectio quarta:* remiſſus, non ſufficiat ad omnia contemnenda præ Dei offensâ. *Soluitur.* Iam dixi ſuprà, non eſſe de ratione eius amoris, quòd homo ab eo non poſſit ceſſare: hoc enim nec ſi ſit intenſiſſimus habet, ſed vt eo durante omnia ſuperentur; hoc autem habet, etiamſi ſit remiſſiſſimus.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo ad contritionem requiratur propoſitum ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

HANC quæſtionem diſcutio propter Cardinalem Bellarminum, qui eo libro 2. 4 *Sententia Bellarmini.* cap. 14. docet, Si quis, dum recordatur Sacramenti Pœnitentiæ, habeat amorem Dei ſuper omnia, eum non poſſe non habere expreſſum propoſitum de illo ſuſcipiendo; ſi tamen re ipsâ illud non habeat, ait illum non iuſtificandum: quod idem dici poteſt de adulto nondum baptizato reſpectu propoſiti ſuſcipiendi Baptiſmum. Hæc ſententia habet maximum in Tridentino fundamentum; nam contritioni eâ ratione tribuit vim iuſtificandi, quia eſt Pœnitentiæ votum.

In hoc puncto PRIMVM IVDICO, Meritò dici *Concluſio. Non poteſt eſſe contritio ſine propoſito confeſſionis implicito.* à Bellarmino, non poſſe fieri vt amor ille ſit ſine voto Baptiſmi, aut Pœnitentiæ, ſi intelligatur id de voto ſaltem implicito: id quod maximè locum habet in noſtrâ ſententiâ; nam amor ſuper omnia nequit eſſe niſi comparatiuus, hoc eſt dicens, *Volo omnia mala pati citiùs quàm Deum offendere;* ibi autem neceſſariò includitur

voluntas Pœnitentiæ, vti & omnium reliquorum præceptorum grauiter obligantium.

SECVNDÒ DICO, Si de eo voto ſermo ſit, non poſſe nec quidem per impoſſibile admitti ſuppoſitionem, quia eſt in ipſis terminis contradictoria; ſupponit enim & quòd homo velit obſeruare omnia præcepta, & quòd non velit omnia, quia non vult ſeruare præceptum confeſſionis; vnde ſuppoſitio eo modo accepta infert vtrumque, & quòd homo ille amaret Deum ſuper omnia, & quòd non amaret, ac proinde ſequeretur etiam, quòd iuſtificaretur, quia amor ſuper omnia ad id ſufficit; & non iuſtificaretur, quia non amaret Deum ſuper omnia.

Poteſt eſſe contritio ſine propoſito confeſſionis expreſſo.

TERTIÒ DICO, Si ſermo ſit de expreſſo & formali propoſito confeſſionis, minùs benè Bellarminum dicere, illud eſſentialiter oriri ex amore Dei ſuper omnia: certiſſimum enim mihi contrarium videtur, quia ſufficit, ſi homo tunc proponat expreſsè omnia ſeruare, eſto non dicat in particulari, *Volo ſuſcipere Sacramentum Pœnitentiæ:* ſicut qui videt centum homines ſimul, & inter illos Petrum, poteſt vno actu dicere *Omnes veniant*, licet non nominet in particulari & expreſsè ipſum Petrum.

5 *Obiectio:*

Dices; Poteſt quidem quoad voces externas eum non nominare; at mente vix eſt conceptibile, quòd eum non attingat determinatè. Reſpondeo Primò, Poſſe fortè priùs naturâ eſſe volitionem illam generalem, per quam non tangit determinatè Petrum, & poſteriùs naturâ determinatam cognitionem Petri; tunc autem clariſſimè intelligi, quo pacto non attingatur ille expreſsè per illam volitionem, etiamſi ſimul tempore habeatur diſtincta illius cognitio in intellectu. Secundò reſpondeo; Etiamſi intellectus ea indiuidua determinatè noſcat, nihil tamen obeſſe quò minùs voluntas in ſuo actu dicat ſolùm *omnia*, non tangendo vllum determinatè, licet, ſi tunc voluiſſet, potuiſſet omnino habere actum diſtinctum reſpectu illius.

Solvitur Primò,

Secundò.

Si eſſet amor Dei ſuper omnia ſine propoſito confeſſionis, ſufficeret ad iuſtificationem.

QVARTÒ DICO, Dato per impoſſibile vel per poſſibile quòd non ſequatur ille dolor, ſeu illud propoſitum, omnino tamen iuſtificandum hominem per eum amorem Dei ſuper omnia. Vt hoc probem ſuppono hominem tunc per eam omiſſionem expreſſi eius propoſiti non peccare mortaliter, alioquin nulla eſſet quæſtio: quomodo enim peccanti mortaliter actu remitterentur peccata, & conferretur gratia? Hoc ergo poſito argumentor ſic: Amor ille ex defectu illius propoſiti expreſſi non amittit quidquam de ſuâ vi & efficaciâ; atqui ſi propoſitum ſequeretur, iuſtificaret; ergo etiamſi non ſequatur, iuſtificabit. Probo hanc conſequentiam, quia etiam quando ſequitur illud propoſitum, non iuſtificat niſi ſolus amor; propoſitum enim nec quidem partialiter concurrit, ſed in priori naturæ, in quo eſt amor, eſt iam poſita diſpoſitio ſufficiens ad gratiam; propoſitum autem ſequitur tantùm vel ex neceſſitate phyſicâ, quia infertur ab amore, vel ex obligatione præcepti; ſi autem præceptum illud tunc ibi ſine culpâ non impletur, vis amoris tota quanta manet. Porrò ſolum amorem habere illam vim oſtenditur manifeſtè ex eo, quòd ſi quis non attendens ad Confeſſionis Sacramentum, & ad obligationem illud ſuſcipiendi, amet Deum ſuper omnia, iuſtificatur etiam in ſententiâ ipſius Bellarmini; ergo amor ſolus eam habet vim.

Probatur.

Obiectio:

Solvitur.

Dices fortè; Deus in homine memore confeſſionis petiit etiam huius votum expreſſum, ſecùs in non memore. Sed contrà, quia licet eam diuerſitatem requirendi illud propoſitum potuiſſet Deus haud dubiè ſtatuere, cùm tamen nullo modo conſtet ex ſacrâ Scripturâ & Patribus conceſſam amori eam vim in vno caſu, non in altero; profectò longè magis conſequenter eam illi tribuimus in omnibus; propoſitum autem dicimus vel ſolùm eſſe tunc neceſſarium ex præcepto, vel neceſſariò dimanare ab amore; vti in ſimili diximus de dolore expreſſo; de quo adhuc ſtatim.

SECTIO TERTIA.

Quomodo contritio debeat habere propoſitum non peccandi de cetero.

6

HÆC difficultas poſt immediatè dicta haud operosè poteſt expediri; eſt tamen ſpecialiter diſcutienda propter aliquos Auctores nobis contrarios; eâdem autem occaſione debet aliquid dici de neceſſitate doloris ab amore diſtincti; quia tamen de hoc vltimo puncto ſuprà diximus multa, eis omiſſis ſolùm ea quæ propria ſunt huius loci breuiter tangemus.

SVBSECTIO PRIMA.

Statuitur vera doctrina.

Concluſio

ASSERIMVS ergo; Si amor Dei ſuper omnia ſit, eſto ſine vllo expreſſo propoſito non peccandi, & ſine vllo dolore, adhuc tamen fore ſufficientem ad iuſtificationem extra Sacramentum. Tenent hanc ſententiam multi, quos citat Bellarminus ſuprà cap. 6. & Suarez ſect. 5. Ipſe verò Bellarminus valdè huic ſententiæ opponitur, quia cenſet contrarium eſſe longè conformius tum Scholaſticis antiquioribus, qui requirunt ſemper dolorem de præteritis, & propoſitum non peccandi in futurum, tum etiam ſacræ Scripturæ & Conciliis, quæ etiam eos actus ſemper requirunt: pro quo adducit multa loca, vt Amos 5. *Odite malum, & diligite bonum, & conſtituite in portâ iudicium; ſi fortè miſereatur Dominus Deus exercituum.* Iſaiæ 1. *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum,* &c. Ezechielis 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & fecerit iudicium,* &c. ibi autem reiicit Bellarminus varias Vegæ reſponſiones ad hæc loca; vnam tamen non ponit, quæ clariſſimè omnia explicat: ea autem eſt, eam pœnitentiam, eum dolorem & propoſitum includi eminenter in ipſo amore Dei ſuper omnia. Etenim manifeſtiſſimè Ezechiel ibi, dum requirit ad remiſſionem mortalis, vt peccator obſeruet præcepta omnia, & faciat iudicium & iuſtitiam, non loquitur prout verba materialiter ſonant; alioquin repugnaret hominem iuſtificari per contritionem ante actualem re ipsâ obſeruationem omnium præceptorum, & ante actuale exercitium iudicij & iuſtitiæ: hoc enim verba ipſa vt iacent ſonant: loquitur ergo Propheta de obſeruatione in actu primo, &, vt ſic dicam, virtuali

Eſt contra Bellarminum.

Loca ſacræ Scripturæ à Bellarmino adducta:

Explicantur.

Digitized by Google

virtuali ſeu eminentiali; qualis eſt in amore Dei ſuper omnia; ergo poſſumus illum eâdem ratione explicare de propoſito virtuali ſeu eminentiali; quale eſt in ipſo amore Dei ſuper omnia. Quo modo etiam fortè antiquiores Scholaſtici locuti ſunt, qui ſuam mentem non ſatis explicuerunt in hoc puncto, imò neque quæ-

7 *Concilia explicantur.*

ſtionem ſub his terminis diſtinxerunt. Eodem modo ad Tridentinum & Florentinum, quorum auctoritate maximè mouetur Bellarminus, reſpondendum eſt; Dicimus Concilia hæc requirere quidem in hominibus, qui memores ſunt peccatorum à ſe commiſſorum, dolorem expreſſum & propoſitum expreſſum non peccandi, quia (vt diximus ſæpè) qui amat Deum ſuper omnia, eo ipſo, quoad futurum proponit ſe omnia mala velle potiùs tolerare quàm Deum offendere; oſtendimus enim ſuprà, ſine hac comparatione expreſſâ non poſſe explicari, in quo conſiſtat illum amorem eſſe appretiatiuè ſuper omnia; quoad dolorem etiam dicimus, eum qui amat ſuper omnia Deum, & videt ſe illi adhuc aliquod malum inferre, quale eſt peccatum, eo ipſo dolere neceſſariò de illo: per hoc autem non negarunt Concilia amorem Dei ſuper omnia, ſi ſine iis duobus actibus conſiſtat, ſufficere ad iuſtificationem; alioquin qui non recordaretur ſuorum peccatorum, ideoque non haberet dolorem, non poſſet iuſtificari, quantumuis Deum amaret ſuper omnia; id quod & ipſi Bellarmino contrarium eſt (vt ſectione præcedenti diximus;) Concilia autem ibi non faciunt vllam prorſus diſtinctionem inter memores peccatorum & non memores, ſed vniuerſaliter loquuntur de medio neceſſario ad hoc, vt peccator extra Sacramentum iuſtificetur; ergo ea definitio debet habere locum etiam in eo qui oblitus eſt peccati; & conſequenter etiam in eo debemus requirere dolorem & propoſitum, non autem requirimus expreſſum & formale; ergo debemus dicere, ſufficere virtuale & eminentiale, quale in ipſo amore includitur; ergo non eſt cur etiam ſoli amori, ſi adſit ſine dolore, etiam datâ memoriâ peccatorum, non tribuamus

Confirmatur concluſio.

vim iuſtificandi. His autem locis Bellarmini multa alia poſſumus nos opponere, quibus amanti Deum ſuper omnia, nullâ factâ mentione doloris, tribuitur iuſtificatio à peccatis. Video illum reſpondere, Charitatem veram omnino ſufficere ad ſalutem; nam vbicumque adeſt charitas, ibi adeſt iuſtitia, & inde neceſſariò abeſt peccatum lethale. Hæc tamen reſponſio non videtur eſſe ad quæſtionem præſentem: vel enim loquitur de charitate habituali; & in hoc ſenſu etiam vbi eſt humilitas habitualis, & caſtitas habitualis, eſt ſanctitas; quia omnes hi habitus, cùm ſint connexi cum gratiâ, non infunduntur

8

niſi cum illâ. Neque loca Patrum & ſacræ Scripturæ loquuntur de habitu charitatis, ſed de amore ipſo charitatis. Quòd ſi propterea dicas, Vbi adeſt amor, ibi eſſe iuſtitiam, quatenus ſtante eo amore ſeruari debent omnia præcepta, etiam non eſt ad rem ea reſponſio; quia Patres docent ipſo momento, quo eſt amor ille, etiam antequam adueniat opportunitas ſeruandi alia præcepta & totam Legem, hominem iuſtificari; iuſtificatio ergo tunc tribuitur ipſi actui dum exiſtit, etiam priùs naturâ quàm ſequatur dolor & propoſitum (vt in ſimili oſtendimus ſectione præcedenti de amore Dei ante propoſitum confeſſionis:) omnia enim illa habent eodem modo hîc locum mutato termino propoſiti confeſſionis in dolorem & propoſitum non peccandi de cetero. Fatemur enim hæc duo vel neceſſitate præcepti vel ex naturali connexione oriri ab amore Dei ſuper omnia; dicimus tamen per hoc non probari, ipſam iuſtificationem ac remiſſionem peccati eſſe eis actibus tribuendam, aut expectandum donec illi ponantur, etiam quando re ipsâ ponendi ſunt, ſed in priori naturæ, quo amor illatiuus illarum ponitur, eo ipſo poni ſufficientem diſpoſitionem ad hoc, vt Deus infundat gratiam & peccata remittat. Quæ eſt iam ſententia ferè omnium Recentiorum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Duæ ſingulares opiniones reiiciuntur ex dictis.

PRIMA eſt Patris Coninck, qui diſput. 2. de effectu Pœnitentiæ num. 54. cùm benè 9 *Prima opinio P. Côninck.*

ſuppoſuiſſet amorem Dei ſuper omnia habere vim ad delendum peccatum, illumque priùs naturâ exiſtere quàm ſit contritio; nihilominùs ait ipſam contritionem ſeu dolorem ſecutum diſponere ad gratiam, eò quòd ſimul tempore ſit cum amore, & naturaliter ab eo ſequatur; item quia licet ſolus amor ſufficiat, contritio tamen ei coniuncta perfectiùs diſponit ſubiectum; ac proinde docet, Deum in eo caſu intuitu vtriuſque infundere gratiam. Hæc mihi minùs benè dicta *Reiicitur.*

videntur, quia ſi ſufficit amor; ergo in priori naturæ, quo illum Deus videt, mouetur ad dandam gratiam; & verò illam dat in ſecundo ſigno non expectato eo dolore; & ad hoc parum iuuat, quòd ſit ſimul tempore; nam (vt ipſe Coninck benè obſeruat aliis in locis) diſpoſitio, quæ reducitur ad materialem & ad efficientem cauſſam, debet exiſtere non tantùm in eodem inſtanti reali cum effectu, ſed in priori naturæ. Vnde ea diſpoſitio melior, quæ deinde additur, per accidens ſe habet iam ad voluntatem diuinam de gratiâ infundendâ; quia hæc voluntas concipitur vel naturâ priùs quàm ſit dolor, vel certè in eodem ſigno; cauſſa autem debet priùs eſſe ſuo effectu.

Secundò hinc colliges minùs benè eum docere, in homine memore ſuorum peccatorum ideò requiri dolorem formalem, quia amans Deum tunc ita efficaciter impellitur ad dolorem, vt non poſſit eum omittere, niſi deſiſtendo ab amore. Hoc etiam minùs benè dicitur; nam ſi iam ſupponitur amor, profectò etiamſi ille homo, vt cohibeat dolorem, ceſſet ab vlteriori amoris conſeruatione in ſequenti inſtanti, iam ſupponetur ei remiſſum peccatum (vt diximus ſuprà;) cumque expreſsè hic Auctor ibi agat, quando non eſt præceptum contritionis, poterit profectò durare in acceptâ iuſtitiâ homo ille, licet eam contritionem omittat. Probabiliùs dixiſſet, eum dolorem tunc ſequi etiam in eodem inſtanti, ac proinde amorem haberi ſine illo non poſſe; ſicut eſſentiæ non poſſunt eſſe ſine eis paſſionibus, à quibus pendent à poſteriori; non tamen propterea iuſtificationem ei dolori tribuendam, vt oſtenſum eſt paulò antè.

10 *Secunda opinio Tanneri, requirentis ad iuſtificationem motiuum iuſtitiæ vltra motiuum charitatis.*

Secundò ex dictis hucuſque à fortiori reiicies Tannerum, qui ſingularem etiam in hoc puncto ſententiam defendit diſp. 6. quæſt. 3. dub. 2. à num. 27. & , quod mirabile eſt , ait ſe non ſcire vllum eſſe in contrariâ (excepto Patre Vaſquez;) ait ergo actum formalis Pœnitentiæ (quam, vt ſuprà diximus, ipſe putat eſſe veram & propriam iuſtitiam commutatiuam) eſſe neceſſarium per ſe loquendo ad iuſtificationem, vt, niſi ſaltem imperatiuè ab eo procedat amor Dei ſuper omnia, & dolor de peccatis etiam ſuper omnia ex eodem motiuo amoris Dei , non ſufficiat ad iuſtificandum per ſe loquendo: quam dicit eſſe apertam ſententiam Diui Thomæ hîc quæſt. 86. a. 2. qui dum neceſſarium actum pro iuſtificatione exponit, ait illum eſſe tum deteſtationem peccati , tum propoſitum emendationis; quod pertinet, inquit , ad rationem pœnitentiæ; & ibidem a. 4. ait recompenſare emendam ad pœnitentiam pertinere ; pro eâdem ſententiâ citat Patrem Henriquez lib. 4. cap. 19. num. 17. vbi motiuum charitatis ait non eſſe ſufficientem diſpoſitionem , ſi memor ſit quis ſe offendiſſe Deum , debereque talem habere dolorem, quo ob formalem rationem pœnitentiæ intendat in ſe punire offenſam Dei, & quoad poteſt illam recompenſare ; aitque Henriquez eam eſſe communem ſententiam Patrum apud Cardinalem Bellarminum lib. 2. de Pœnitentiâ cap. 9. & 10. tum Doctorum cum Magiſtro in 4. diſtinct. 16. quatenus cum verâ Pœnitentiâ ſatisfactionem & compenſationem coniungunt ; citat etiam Diuum Thomam, paludanum , Sotum, Canum, Ledeſmam , Bañes , Durandum, Baſſolim , Gabrielem & alios , qui docent Pœnitentiam pertinere ad iuſtitiam.

11 *Probatur.* Hanc aſſertionem probat Tannerus Primò Iudicio ſapientum ; Secundò ex ſacrâ Scripturâ ; quæ cùm Pœnitentiam deſcribat per modum cuiuſdam iuſtitiæ erga Deum , ait eam neceſſariam eſſe ad ſalutem. Vnde Ierem. 3. dicitur ; *Verumtamen ſcito iniquitatem tuam , quia in Dominum Deum tuum prauaricatus es.* Tertiò, quia magis accommodatum medium ad obliterandam offenſam eſt actus quidam iuſtitiæ, quo formaliter & intendatur & fiat compenſatio, quàm actus charitatis & dolor illius ; ſicut qui vt amicus aut vt pater offert creditori munus , profectò non ei ſatisfacit ; ſed neceſſarium eſt vt ei ſolutionem offerat tanquam creditori. Addit que, Etiamſi actus charitatis ſit nobilior, nihilominùs non ideò eſſe ſufficientem præ pœnitentiâ; quia hæc includit maiorem humilitatem & ſubiectionem hominis erga Deum, quæ maximè in ſatisfactione pro iniuriâ illatâ conſiderantur.

Refutatur. Nihilominùs tamen doctrinam hanc Tanneri iudico eſſe ferè improbabilem, & ſolùm fundatam in æquiuocatione quadam vocis *Pœnitentia.* Etenim (vt ſuprà diximus) Pœnitentia poteſt vſurpari vel magis vniuerſaliter , vt ſignificat omnem actum doloris de peccatis , & propoſitum non peccandi de cetero ; vel vt ſignificat actum, qui ex ſpeciali motiuo eius virtutis (quam Scholaſtici vocant Pœnitentiam) concipit illum dolorem & propoſitum non ampliùs peccandi. In primo ſenſu comprehenditur etiam actus ille, quo ex dilectione Dei homo dolet de peccatis , eaque deteſtatur. In ſecundo verò ſenſu ſolùm includitur ſpecialis actus , de quo Tannerus loquitur , qui , quod Patres & Scriptura abſolutè docent de Pœnitentiâ ſub eâ vniuerſaliori ſignificatione, ipſe transfert ad magis ſtrictam & Scholaſticam.

Quo poſito ſic argumentor : Numquam eſt in Patribus & ſacrâ Scripturâ vel minimum ſignum, quod vel leniter oſtendat eos fuiſſe ſolicitos , vt ex hoc ſpeciali motiuo debeat homo deſerere ſua peccata, & ad Deum conuerti. Eſt quidem plena ſacra Scriptura & Patres pleni doloris & emendationis, quæ homo debet habere vt iuſtificetur : at cùm hæc longè meliùs ex motiuo charitatis concipiantur, quàm ex altero motiuo Pœnitentiæ, ſiue iuſtitia ea ſit, vt vult Tannerus, ſiue aliqua alia ſpecialis virtus; non video quo fundamento Patrum & Scripturæ teſtimonia traxerit hic Auctor ad illud motiuum particulare ignobilius ; multò autem minùs capio, cur Deus ipſe potiùs petierit illud particulare quàm hoc nobiliſſimum charitatis. 12

Oſtendendum ergo nunc eſt , eos dolores ac gemitus , & propoſitum etiam non peccandi de reliquo commodiùs concipi ex charitate in Deum quàm ex affectu iuſtitiæ. Certum enim eſt amoris affectum eſſe ex ſe potentiorem, quando graue damnum fit perſonæ amatæ , quàm amor alicuius honeſtatis quaſi in abſtracto; vnde faciliùs quis prodibit in ſummam afflictionem, ſi dilectiſſimum ſibi videat mortuum, aut infirmum, aut ſpoliatum, &c. quàm ſi contra aliam perſonam, quam non amat, videat iuſtitiam eſſe violatam. Id quod veriſſimum eſt, etiamſi damnum illatum perſonæ amatæ non ſit contra iuſtitiam, vti eſſet, ſi à beſtiâ aut præter intentionem læſa illa fuiſſet ab alio , vbi iuſtitia nulla violata eſſet : ergo ad hoc vt homo doleat , & ſeriò affligatur ac promittat emendationem, &c. efficacius longè motiuum eſt, quòd videat ſe Deo, quem ſupra omnia diligit , damnum intuliſſe graue , quàm ſi non amato Deo , ex honeſtate, quæ eſt in ſeruandâ cuilibet æqualitate, moueatur, illud pertinet ad charitatem, hoc ad ſpecialem & propriam Pœnitentiam ; non eſt ergo cur ex illis actibus , quos Scriptura & Patres requirunt pro iuſtificatione , quidquam inferatur de motiuo formali iuſtitiæ, prout diſcurrit Tannerus. Aliunde autem infinita ſunt loca, quæ amo- 13
ri ſeu dolori orto ex amore promittunt iuſtitiam; quo ergo fundamento, præter dolorem & propoſitum ex charitate, poteſt requiri alius actus virtutis ſpecialis Pœnitentiæ, de quâ adhuc ferè eſt ſub lite , vtrùm re ipsâ detur , aſſerentibus nonnullis nullam eſſe , ſed quamlibet virtutem deteſtari oppoſitum ſibi peccatum, v. g. religionem peccata irreligionis, caſtitatem peccata luxuriæ, &c. Si præter amorem Dei ſuper omnia dixiſſet Tannerus neceſſarium eſſe dolorem & propoſitum non peccandi de cetero , quia Patres & Concilia paſſim dolorem, paſſim gemitus, paſſim propoſitum emendationis requirunt , probabiliùs locutus fuiſſet. Dico *probabiliùs*, quia , vt ſuprà diximus , eſto hi actus non ſequantur , ſolus tamen amor, qui eos continet, ſufficit. At dicere , illum dolorem , & propoſitum , vt ſit ſufficiens, debere eſſe ex motiuo iuſtitiæ, & non eſſe magis proportionatum , ſi ſit ex amore Dei, non capio quam probabilitatem habeat.

Dolor meliùs oritur ex amore quàm ex iuſtitiâ.

Argumen-

Reiicitur Tannerus ex Tridentino. Argumentor prætereà ex Tridentiuo, quod dum. docet, Aute Sacramentum Pœnitentiæ re ipsâ ſuſceptum obtineri per contritionem remiſſionem mortalis, procul dubio non requiſiuit pro eâ remiſſiooe attritionem ſimul cum contritione; ſed ſolam contritionem dixit ſufficere. Atqui iuxta Tannerum deberet etiam interuenite attritio; ergo eius ſentencia non eſt confotmis Tridentino. Probo minorem; nam ille dolor de peccato commiſſo, quatenus eſt contra iuſtitiam, eſt ipſa formaliſſima attritio, quam Concilium eo loco explicat: etenim ibi Concilium dicit eam eſſe quæ concipitur ex turpitudine peccati; atqui peccatum eſſe contra iuſtitiam eſt turpitudo ipſa peccati, vt ex terminis conſtat; ergo ſi vltra dolorem ex motiuo charitatis debet eſſe dolor, quia peccatum eſt contra iuſtitiam, requiretur contritio & attritio ſimul ad remiſſionem mortalis: id quod, vt diximus, videtur eſſe contra Tridentinum.

SVBSECTIO TERTIA.

Reſpondetur argumentis oppoſitis.

14 *Argumentum primum reijcitur.* IAM facillimum erit reſpondere argumentis ſuprà poſitis; & quidem quòd primo loco ait Tannerus, ſuam ſententiam à nemine non doceri, excepto Vaſquez, non videtur vllo modo verum. Nam licet multi Auctores dicant ſolum purum amorem Dei ſine dolore & propoſito non ſufficere, & in hoc puncto differant à Vaſquez; vix tamen eſt vllus qui dicat, Si dolor ille ſit ex motiuo charitatis (& idem dico de propoſito non peccandi) non ſufficere etiam per ſe ad iuſtificationem. Fateor Henriquez in eâ eſſe ſententiâ; cui valdè etiam fauet Diuus Thomas quæſt. 85. a. 5. vbi tamen doctrinam difficilem admodum tradit, ſcilicet charitatem non poſſe proponere emendationem in futurum, ſed ſolùm dolere quòd Deum offenderit: id quod mihi duriſſimum videtur, quia ſi, eò quòd peccata ſint malum extrinſecum Dei, quem amo, poſſum dolere me peccaſſe, quomodo poteſt negari, eamdem virtutem habere vim vt dicat, *Non volo ampliùs peccare, ne Deum amicum offendam?* profectò nihil poteſt ex eo dolore ſub illo motiuo magis connaturaliter inferri quàm illud propoſitum; imò ſi ſerius ſit ille dolor, vti ſine dubio eſt, neceſſariò infert propoſitum non peccandi ſub ipſo motiuo: quo ſenſu reliquæ etiam omnes virtutes habent vim etiam proponendi carentiam peccandi in futurum. Caſtitas v.g. dolet ſe peccaſſe de præterito, & proponit non peccare in futurum in materiâ luxuriæ. Imò in rigore ad nihil aliud videntur ordinari virtutes quàm ad cauenda peccata in ſuâ materiâ. Cùm ergo charitas in Deum habeat vniuerſale motiuum, ſub quo omnia peccata includuntur, poteſt dolere, & proponere vniuerſaliter vitare omnia peccata.

Replica: Dices fortè, Non negari in hoc ſenſu charitatem poſſe proponere in futurum, ſed ipſam non dare per ſe ſatisfactionem pro præteritis, *Soluitur.* niſi imperet actum qui ſit ſatisfactio. Sed contrà, quia ipſa charitas, eò quòd doleat de peccato, & promittat ſe ampliùs non velle vllo modo peccare, iam eſt ipſa formalis ſatisfactio pro peccato, quam Deus requirit.

Quod vt meliùs intelligas, aduerte, neque ipſum amorem Dei ſuper omnia, neque propoſitum non peccandi, neque dolorem ex motiuo charitatis (multò autem minùs ex aliis virtutibus inferioribus) imò neque actus omnes omnium virtutum ſimul ſumptos eſſe ex ſe & naturâ ſuâ æqualem pro peccato ſatisfactionem pro mortali; quando ergo dicimus contritionem, quæ includit amorem Dei ſuper omnia, eſſe in actu exercito ſatisfactionem, nolumus vllo modo dicere, eam eſſe æqualem, ſed eſſe illam, quam Deus ex ſuâ liberalitate de facto requiſiuit pro delendo peccato: id quod nos probamus ex locis, quæ dilectioni & dolori de peccatis ac propoſito non peccandi de futuro promittunt iuſtificationem, de quibus ſuprà; maximè autem ex Tridentino, quod contritioni perfectæ eam tribuit remiſſionem. Hinc enim argumentamur clarè: Tota ratio perfectiſſimæ contritionis ſaluatur, ſi ex motiuo charitatis ſit dolor & propoſitum non peccandi de cetero; & ibi maximè reperitur quidquid ſacra Scriptura requirit: *Proiicite à vobis omnes iniquitates veſtras, facite vobis cor nouum*, &c. ergo non eſt vllo modo neceſſarius dolor ex alio motiuo inferiori; nam ſi ex naturâ rei loquamur, non magis eſt neceſſarius quàm alij actus honeſti; ex voluntate verò Dei non poteſt requiri, quia nec verbum vllum eſt in totâ ſacrâ Scripturâ & Patribus de eo ſpeciali motiuo; licet de dolore, de propoſito, &c. multa ſint. 15 *Nulla datur æqualis ſatisfactio pro mortali.* Ezech. 18.

Argumentum ſecundum reiicitur. Et hinc reiicitur quod ſecundo loco aſſerit hic Auctor, ſcilicet ſuam ſententiam eſſe conformem Patribus & ſacræ Scripturæ: id enim omnino gratis aſſeritur. Bellarminus etiam lib. 2. de Pœnitentiâ cap. 9. etſi dicat charitatem ſine pœnitentiâ non ſufficere, non fauet his Auctoribus, quia per pœnitentiam ille intelligit dolorem de peccatis & propoſitum non peccandi; hæc autem poſſunt eſſe ex motiuo charitatis, vt diximus.

16 *Argumentum tertium reiicitur Primò.* Quod dicitur, Si inter homines quis creditori det vt amico & parenti, &c. non ſatisfacturum, non videtur eſſe ad rem; Primò, quia inter homines poteſt debitor facere liberalem donationem creditori, per quam nihil extinguat. At Deus taliter ſe nobiſcum gerit, vt ſi ei offeramus obſequium, etiamſi dicamus, *Non offero vt præmies, ſed gratis*, &c. nihilominùs illud remunerat; ſimiliter ſi vouimus aliquid, & illud faciamus, eſto non ſimus tunc memores voti; nihilominùs voto ſatisfacimus: & idem eſt de præcepto; nam ſi ego audio die Dominicâ Sacrum, non aduertens eſſe Feſtum, adhuc tamen ſatisfacio præcepto perfectiſſimè; non ergo benè ex hoc capite argumentum trahitur ad Deum. *Reiicitur Secundò.* Secundò dico, Ideò eam inſtantiam eſſe minùs bonam, quia etiam ex ipſo charitatis motiuo nobiliſſimè poteſt amari compenſatio; ex amore enim Dei poſſum velle non lædere in honore alium, non furari, non occidere, ſeruare cuilibet ſuum ius: hoc enim habent omnes virtutes quæ reſpiciunt vniuerſale motiuum; quòd ſcilicet poſſint ſe extendere ad obiecta omnium virtutum; vti ſi omne peccatum eſt, iuxta multorum ſententiam, contra religionem, poteſt religio ex affectu ſui obiecti omnia cauere peccata: idem eſt de obedientiâ; nam ex affectu ſolius illius honeſtatis, quæ reperitur in obediendo Deo,

poſſum velle non furati, non lædere vllum, etiamſi tunc non moueat propriè honeſtate, quæ reperitur in hoc, quod eſt ſeruare cuilibet ſuom ius. Quæ doctrina cùm veriſſima & certiſſima apud omnes ſit, miror huoc Auctorem iudicaſſe, non poſſe charitatem in Deum velle facere compenſationem. Aliud enim eſt dicere, *Volo verè & propriè compenſare id quod Deo abſtuli*; aliud autem dicere, *Volo eam compenſationem ob honeſtatem quæ reperitur in compenſando*; illud habet charitas, noo hoc ſecundum: vti aliud eſt, *Volo verè & propriè furari*; aliud, *Volo furari non ob delectationem furti, ſed vt poſſim*

17 *fornicari.* Vnde rurſus probatur noſtra ſententia, qoia licet ſacra Scriptura & Patres requirant voluntatem compenſandi, ſatisfacieodi, extinguendi peccatum, &c. ex quo tamen motiuo id facere debeamus, nequaquam dicunt. Vnde adhuc obſeruaui ſuprà, valdè difficulter ex ſacrâ Scripturâ probari, neceſſarium eſſe actum amoris Dei ad iuſtificationem extra Sacramentum; quòd ſi de hoc difficulter id ſuadetur, profectò multò difficiliùs ſuadebitur hoc motiuum iuſtitiæ requiri, quod eſt mioris momenti, & illud altiùs ooo ſufficere. Denique, quod dicebatur, voluntatem compenſandi ex affectu iuſtitiæ includere maiorem humilitatem, quàm affectum compenſandi propter Deum offenſum, in primis tranſeat; vnde quæſo probat hic Auctor eſſe neceſſarium eum affectum maiorem humilitatis? certè hac de re nihil in ſacrâ Scripturâ & Patribus oſtendi poteſt; nam licet illi requirant humiliationem ex parte peccatoris, debere tamen eſſe eam maiorem quæ eſt in actu iuſtitiæ, & non ſufficere illam quæ eſt io dolore de peccato ob Deum offeoſum (ſuppooo enim hos oon negaturos etiam in eo actu eſſe aliquam humiliationem) noo video quomodo poſſint oſtendere. Dicere enim requiritur, quia eſt maior, eſt planè arbitrarium; & ego poſſem dicere, nec quidem hunc actum iuſtitiæ valere, ſed debere eſſe actum propriæ illius virtutis humilitatis; quia licet dolor ex affectu iuſtitiæ fortè ſit nobilior, oon tamen tantam arguit humilitatem, vt hi argumentantur. Secundò reſpondeo, & nego io eo actu iuſtitiæ eſſe maiorem humilitatem; imò dico longè eſſe maiorem in dolore ex motiuo charitatis: ratio aotem eſt clara, quia longè potentius motiuum ad ſe humiliandum habet homo, ſi comparet ſuam offenſam à viliſſimâ creaturâ cum infinitâ Dei bonitate infinitè amabili, quàm ſi præcisè conſideret ſe non ſeruaſſe eam æqualitatem, quam ratio naturalis dictat ſeruandam reddendo cuilibet quod ſuum eſt. Id quod magis declaro: Nam hærendo præcisè intra terminos ioſtitiæ, fortaſſe peccatum non creſcit ex perſonæ quam lædo grauitate; nam furari centum à Rege non eſt peccatum grauius, quàm furari eadem ceutum à ciue: vnde ex hoc capite non caoſſat perſona Regis maiorem humilitatem in fure quàm perſona ciuis. At ſi coosidero offenſam infinitæ bonitatis infinito amore dignæ, profectò inde vehementer pudeſio, humilior, &c. ergo etiam ex hoc capite motiuum charitatis eſt vehementius ad excitandam humilitatem, qoàm actus propriæ & ſpecialis pœnitentiæ.

An affectus iuſtitiæ includat maiorem humilitatem quàm amor.

Maior eſt humilitas in amore quàm in affectu iuſtitiæ.

18 Illud tandem contra hunc Auctorem addo, ſi (vt ipſe potat) loca ſacræ Scripturæ & Patrum loquuntur de actu propriæ & ſpecialis virtutis Pœnitentiæ, minùs benè eumdem excipere aliquos caſus, in quibus docet, ſine eo actu poſſe iuſtificationem obtineri. Etenim ſacra Scriptura & Patres agunt de actibus ſimpliciter neceſſariis, nec vllam omnino faciunt exceptionem; ergo vel vniuerſaliter eſt negandum, vel vniuerſaliter aſſerendum eum actum eſſe neceſſarium; affirmari antem non poteſt vniuerſaliter, etiam ipſo Tannero teſte; ergo negandum eſt.

Ampliùs refutatur Tannerus.

Fortè huic obiectiooi reſpondebis, Etiam nos dicere, amorem ſolum ſine dolore ſufficere in aliquibus caſibus; & tamen per ſe dicimus etiam requiri dolorem, cùm tamen ſacra Scriptura de eâ limitatione nullam faciat mentionem. Reſpondeo facilè, Nos eum dolorem & propoſitum non requirere tamquam id per quod peccatum deleatur; quia ſi adſit actus veræ charitatis ſuper omnia, ſemper ille tollit eo ipſo momento ante omnem dolorem peccatum; ideò ergo dolorem exigimus, quia neceſſariò pullulat ex amore, quandocumque eſt aduertentia ad peccata commiſſa; hoc autem modo non poteſt hic Auctor requirere eum dolorem Pœnitentiæ, quia voluntas ſemel ex amore Dei deteſtans peccatum non tenetur illud ob alia motiua inferiora deteſtari; ac proinde ſine fuodameoto facit illas exceptiones.

Replica.

Soluitur.

Tandem aduerto, io hac ipsâ ſententiâ non videri conſtanter diſcurriſſe Tannerum; etenim (vt ex aſſertione 5. num. 3. conſtat) totam eam neceſſitatem ſpecialis virtutis ſolùm reducit ad neceſſitatem præcepti: vnde fatetur, quandocumque homo non tenetur conteri, poſſe iuſtificari abſque formali Pœnitentiâ per ſolum amorem ſuper omnia? imò etiamſi ſit obligatio eliciendi contritionem, ſi tamen homo eam ignorat, ait poſſe iuſtificari per ſolum eum amorem.

Oſtenditur Tannerum inconſequenter locutum.

Hinc ergo argumentor Primò; Rationes omnes, quas hic Auctor adducit, ſi quid probant, 19
illud maximè, eam ſpecialem Pœnitentiam eſſe neceſſariam neceſſitate medij, vtpote magis proportionatam, magis homiliantem hominem, &c. item illa inſtantia de eo, qui creditori vt amico & parenti daret id quod debet; qoo caſu ait hic Auctor illam dooationem non fore ſatisfactiooem æqualem; probat id ipſum.

Secundò argumentor euidenter; Quia ſacra Scriptura & Patres, quos ipſe citat, nullam penitus (dum agunt de neceſſitate doloris, contritionis, &c. ad hoc vt iuſtificetur homo) faciunt diſtinctionem inter neceſſitatem præcepti & neceſſitatem medij, vt conſtat euideoter ex verbis ipſis; ſed maximè videntur probare neceſſitatem medij; dicunt enim, *Niſi hoc feceris, &c. non ſaluabitur*: id quod videtur debere intelligi de eâ neceſſitate. Quidqoid verò ſit, verùm magis de hac quàm de illâ, certè euidenter hinc infertur nos non habere vllum fundamentum, vt dicamus eum dolorem requiri quidem neceſſitate præcepti, oon tamen neceſſitate medij; idque ex Patribus & Scripturâ colligi.

Tertiò argumentor; In hoc ipſo non videtur ſeruare conſequentiam, quia cùm doceat, amorem Dei, etiam quando homo aduertit ad obligationem habendi contritionem, præcedere priùs naturâ ipſum dolorem ortum ex ſpeciali motiuo Pœniten-

Digitized by Google

Pœnitentiæ, profectò etiam tunc debet amor iuſtificare; ac proinde ad iuſtificandum nunquam, nec quidem neceſſitate præcepti, erit neceſſarius ille alter actus; ſed ſummùm in inſtanti ſequenti erit neceſſarius, ne homo iterùm è gratiâ decidat non obſeruando præceptum: id quod aliud longè eſt à quæſtione præſenti.

Denique cùm hic Auctor benè agnouerit eſſe poſſe veram contritionem ex motiuo charitatis, & ad iuſtificationem etiam neceſſitate præcepti nihil ſit aliud neceſſarium quàm perfectè conteri (iam non loquor de neceſſitate confeſſionis) non video quomodo requirat ſpecialem actum ex motiuo virtutis iuſtitiæ, quam ipſe dicit eſſe virtutem Pœnitentiæ.

DISPVTATIO VNDECIMA.

De Attritione.

1 EX dictis de contritione non erit difficile attritionem, quæ contritio imperfecta dicitur, explicare; ideò eam quæſtionem ante effectus contritionis expediemus. Supponendum ad hoc, vt ſufficiat in Sacramento ad remiſſionem, debere eſſe honeſtam; inferiùs autem explicabitur, quomodo id illi conueniat.

Attritio debet eſſe honeſta.

Supernaturalis.

Secundò ſupponendum eam debere eſſe ſupernaturalem; quod ex Tridentino probat Pater Suarez diſput. 5. ſect. 1. quia verò difficultas eſt omni actui proportionato ad gratiam communis, in eâ non immoror: fusè de illâ egi Tomo 4. in Tractatu de Gratiâ.

Non ex motiuo charitatis.

Attritio erit illa, quæ non ex motiuo charitatis, id eſt, non propter Deum ſummè dilectum, ſed vel ex deſiderio beatitudinis, vel ex timore pœnarum, vel ex turpitudine peccati habetur; hanc autem ſufficere intra Sacramentum definitum eſt à Tridentino Seſſione 14. cap. 4. vbi eam à charitate condiſtinguens docet, licet extra Sacramentum non ſufficiat, ſufficere tamen intra illud. Vnde redarguas Syluium q. 1. Supplem. a. 3. docentem attritionem, quæ in Sacramento requiritur, debere eſſe actum charitatis, imperfectum tamen: etenim ſi *τὸ imperfectum* ſolùm dicit non requiri valdè intenſum, apertè opponitur Tridentino, quod actum illum ex timore pœnarum (qui nullo modo eſt charitas, nec quidem remiſſa) definit ſufficere intra Sacramentum. Si vero per *τὸ imperfectum* intelligat Syluius actum non habentem motiuum diuinum, ſed illum, qui eo ſenſu, quo omnis voluntas non peccandi dicitur amor Dei impropriè, iuxta à nobis ſuprà dicta, & illum dicat actum charitatis, tunc dicit verum in re; errabit tamen in nomine, & in modo loquendi ad minimum opponetur Tridentino. Id quod fuſiùs infrà, dum Deo dante de Sacramento Pœnitentiæ egerimus. Hoc poſito,

SECTIO PRIMA.

Quæ pœnæ ſufficiant, vt ex earum fugâ concipiatur attritio vera.

2 PATER Vaſquez q. 92. art. 1. dub. 3. affirmat ſolam intelligi æternam; vnde conſequenter ait, Si quis poſt primam confeſſionem vel contritionem de peccato illud deteſtaretur, quia adhuc in Purgatorio punitur pœnâ temporali, non habiturum attritionem requiſitam ad valorem Sacramenti. Contrariam tamen ſententiam puto omnino certam, nam quia Tridentinum non excluſit pœnam Purgatorij; quòd autem eam non expreſſerit, non obeſt; nam etiam non expreſſit motiuum beatitudinis, quod tamen, iuxta ipſum Vaſquez, ſufficit, quia eſt nobilius quàm timor pœnarum. Vrgeo hoc idem euidenter; Si quis habeat ſolùm peccata venialia, certum eſt, eum de illis poſſe habere attritionem ſufficientem ad Sacramentum, quia per ſe ſunt materia ſufficiens illius; hic autem non poteſt dolere de illis propter pœnas æternas, quia venialia non illas merentur; ergo propter temporales Purgatorij. Nec poteſt dici, non poſſe habere attritionem de venialibus propter timorem pœnarum; nam Concilium vniuerſaliter aſſignat motum attritionis ſufficientis ad Sacramentum tam pro veniali quàm pro mortali; ergo vtrumque poſſumus deteſtari ſufficienter pro Sacramenti valore ex timore pœnarum; dicere enim attritionem de venialibus propter timorem pœnarum Purgatorij, cùm bona ſit & ſupernaturalis, item ex motiuo vniuerſali, non eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramentum, expreſsè videtur limitatio contra Concilium docens vniuerſaliter illam ex timore pœnarum ſufficere.

P. Vaſquez requirit æternas pœnas.

Reiicitur.

Sufficiunt pœnæ Purgatorij.

3 Secundò adhuc cenſeo cum Cardinali Lugo eâ diſput. 5. ſect. 9. id quod & Suarius tradiderat diſput. 5. ſect. 2. etiam ex timore pœnarum huius vitæ, ſaltem prout à Deo infliguntur, poſſe eſſe ſufficientem attritionem ad Sacramentum: ex quo à fortiori probatur præcedens concluſio. Hoc autem videtur eſſe ex Tridentino; nam vbi ſuprà adducit exemplum Niniuitarum, qui ex timore ſubuerſionis ciuitatis, quam Ionas nomine Dei minatus eſt, pœnitentiam egerunt; ergo ſenſit Tridentinum attritionem conceptam ex timore pœnarum huius vitæ eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramentum. Video hîc obiici poſſe, hunc locum Concilij vel nimium, vel nihil probare: etenim Niniuitæ non egerunt pœnitentiam intra Sacramentum confeſſionis, quod tunc nullum erat; & tamen obtinuerunt veniam per illum dolorem (vt ibi definit Tridentinum;) ergo vel non fuit ille dolor propter timorem pœnarum non ſolùm huius vitæ, ſed neque inferni; vel ſufficit extra Sacramentum dolor ex timore pœnarum. Huic obiectioni dupliciter reſpondeo; Primò, Tridentinum non definire, Niniuitas conſecutos veniam peccatorum, ſed miſericordiam: id quod poſſumus optimè intelligere de miſericordiâ quoad mitigationem pœnæ illius imminentis, quam Ionas Propheta impendere eis intra quadraginta

Etiam pœnæ huius vitæ, prout à Deo infliguntur, ſufficiunt.

Exemplum Niniuitarum.

Obiectio contra exemplum de Niniuitis.

Soluitur Primò.

draginta dies dixerat; non eſt ergo cur cogamur ponere in illis veram contritionem, ſed ſufficit attritionem honeſtam, quæ à Deo remunerata eſt temporalis pœnæ relaxatione.

4 Replicabis fortè; Si peccata eis non erant condonata, profectò eos permittere diutiùs viuere, vt grauioribus peccatis ſe in momenta oneraſſent, & deinde in inferno longè terribiliùs æternùm punirentur, non debuiſſet iudicari remuneratio, ſed caſtigatio, & quidem grauis; ergo illa miſericordia, quam Concilium definit eos conſecutos, debet intelligi de remiſſione peccatorum; ac proinde ſine dubio habuêre illi veram contritionem. Reſpondeo, Hanc replicam debere ab omnibus ſolui. Certiſſimum enim eſt dici pœnam Dei ſimilem anticipationem mortis etiam in his peccatoribus; qui, ſi diutiùs vixiſſent, peccaſſent etiam frequentiſſimè & grauiſſimè. Nónne ignis ille de cælo in Sodomitas deſcendens pœna fuit grauiſſima Domini Dei; & tamen ſi illi diutiùs vixiſſent, haud dubiè & auxiſſent peccata, & pœnas longè maiores fuiſſent promeriti? poſſumus ergo iure merito eodem modo dicere, Eam ciuitatis ſubuerſionem, etiamſi per illam eſſent liberandi à nouis peccatis, fuiſſe tamen veriſſimam pœnam, quam Deus eis infligere cogitauerat, & ab eâ conſecutos miſericordiam per attritionem illam, quæ licet honeſta & ſancta, quia tamen ex motiuo charitatis non fuit, non fuit ſufficiens ad iuſtificationem. Concilium autem non aliud ibi intendere videtur, quàm oſtendere, eum timorem eſſe honeſtum; ad quod non eſt neceſſum oſtendere illos fuiſſe iuſtificatos, quia non agebat de contritione ſed de attritione. Reſpondeo Secundò; Etiamſi admittamus Niniuitas veram egiſſe pœnitentiam, adhuc Concilium à nobis ſtare: duo enim docet eo capite; Primum eſt, attritionem ex timore pœnarum eſſe ſanctam & bonam, contra hæreticos dicentes illam eſſe peccaminoſam; & ad hoc probandum adfert exemplum Niniuitarum, qui ex timore pœnarum ſanctè egerunt pœnitentiam: Secundò, de hac eadem attritione, quam exemplo Niniuitarum probat eſſe ſanctam, definit ſufficere intra Sacramentum; & ad hoc non affert exemplum Niniuitarum. Vtrùm autem Niniuitæ incipientes ab hac ſanctâ attritione aſcenderint ad contritionem, per quam obtinuerunt veniam peccatorum, non explicat ibi Tridentinum, etiamſi id piè credi poſſit.

Secundò.

5 Dico *etſi piè credi poſſit*; nam licet Chriſtus Dominus Matthæi 12. & Lucæ 1. illos pœnitentiam egiſſe dixerit, non tamen cogimur id de Pœnitentiâ ad iuſtificationem ſufficienti intelligere, ſed ſufficit de eâ, quæ in attritione conſiſtit. Nam & de Iudâ, qui tamen nec attritionem ſupernaturalem habuit, ſacra Scriptura dicit eum pœnitentiâ ductum retuliſſe triginta argenteos. Et ſanè ad intentum Chriſti ibi contra incredulos Iudæos neceſſarium non fuit oſtendere ampliùs, quàm quòd illi verè credidiſſent Ionæ, quòd veram egiſſent pœnitentiam, licet non tam perfectam, quæ ſola potuerit obtinere veniam peccatorum. Non ergo cogimur omnino ad tribuendam illis veram contritionem. Credi tamen id piè poteſt (vt dixi) quia ſatis probabiliter id inſinuant Chriſti verba, & Deus, qui volebat mundo oſtendere, ſe locum dare pœnitentiæ cuilibet quantumuis graui peccatori; vti illos mouit primò ad attritionem veram, credendus eſt etiam mouiſſe ad veram contritionem. Et ſatis de Niniuitis occaſione motiui attritionis.

Secundò adhuc obiicies; Si timor illius mortis, ſeu euerſionis, ſuffecit ad veram ſupernaturalem attritionem, ergo etiam timor pœnæ temporalis, quæcumque illa ſit, & vt à Iudice infligendæ, ſufficiet pro attritione intra Sacramentum. Negat Pater Suarez conſequentiam, quia timor pœnarum à Iudice humano non ſufficit ad arcendum hominem ab omni peccato, niſi ad ſummum ab externâ actione, quæ ſola eſſe poteſt nota ei Iudici; pro quo videtur facere Auguſtinus ita loquens: *Si propterea non furaris, quia times videri, iam furatus es in corde tuo.* Contrà inſurgit Lugo ſuprà, quia ſi Iudex aliquis diuinitus haberet vim cognoſcendi etiam ſecreta cordis ſuorum ſubditorum, tunc deteſtatio propter timorem pœnarum ab hoc Iudice eſſet ſufficiens ad arcendum hominem ab omni peccato etiam interno.

Obiectio ſecunda: An ſufficiant etiam pœna quæcumque à Iudice humano infligenda. Negat Pater Suarez, & benè: Cuius rationem oppugnat Lugo.

6 Hæc tamen impugnatio non vrget: poſſet enim reſponderi Primò; Etiamſi ille Iudex haberet eam vim cognoſcendi ſecreta, adhuc non ideò fore vt poſſet ea punire; nam niſi ex ſpeciali Dei commiſſione humani Iudices non poſſunt interna punire: ſi autem conſideretur vt habens ſpecialem commiſſionem à Deo, tunc procul dubio timor pœnarum, vt ab eo infligendarum eſſet ſufficiens ad attritionem; quia iam ille timor haberet reſpectum ad Deum: quod ſolum hi Auctores requirunt, & benè: de quo ſtatim. Reſpondeo Secundò, Caſum illum eſſe accidentarium, qui non immutat vim attritionis; vnde non debet ille conſiderari ad cognoſcendum quæ attritio ſufficiat. Cùm ergo regulariter & per ſe Iudex ignoret ſecreta cordis, per ſe etiam attritio ob timorem Iudicis erit incapax ad impediendum interius peccatum, & conſequenter non erit etiam intra Sacramentum proportionata pro remiſſione.

Sed inefficaciter.

Secundò idem Auctor impugnat Patrem Suarium; nam etiam peccata interna cauſſant in homine pœnam aliquam, triſtitiam, conſcientiæ remorſus, qui ad corpus prodeunt, &c. & tamen odio habere peccata, quia cauſſant hanc triſtitiam, licet ſit motiuum vniuerſale pro omnibus peccatis, non ſufficit ad attritionem intra Sacramentum. Ergo timor pœnæ temporalis à Iudice non ideò deficit ab attritione ſufficienti, quia non ſit vniuerſalis. Hæc etiam impugnatio non ſatisfacit, quia reuerà non oſtendit hic Auctor, cur dolor de peccatis ob illud motiuum, ob quietem ſcilicet conſcientiæ, non ſit ſufficiens ad veram attritionem. Et (vt verum fatear) mihi longè probabilius eſt hunc dolorem ex anxietatibus conſcientiæ deſumptum eſſe omnino ſufficientem pro attritione ad Sacramentum requiſitâ. Vnde reſponſum Patris Suarez iudico valdè probabile: poſſet tamen adhuc aliter cum Lugo aſſignari diſparitas inter pœnas vt à Iudice infligendas & pœnas æternas; quòd per illas, vt ſunt à Iudice inflictæ, nullo modo homo ad Deum conuertitur; quia hæ pœnæ vt ſic non habent ordinem ad Deum. Ad attritionem autem ſufficientem pro Sacramento requirimus, vt homo conuertatur ad Deum, etſi non perfectè ipſum

Alia additur ratio, cur pœna à Iudice infligenda non ſufficiant.

ipſum amando (hoc enim ſpectat ad contritionem) ſaltem timendo ipſum, vel colendo, vel ei obediendo, vt hoc modo ſatisfaciat aliqualiter pro peccato, per quod auerſus fuit à Deo, licet non ex odio expreſſo ipſius, aduertendo tamen ſe illum iniuriâ afficere, ipſius præceptum tranſgrediendo, &c. Timor autem pœnæ temporalis, vt inflictæ à Deo, iam facit hominem ad ipſum conuerti, ſaltem eum timendo; ergo licet timor, quo conuertimur ad ſolum Iudicem humanum, non ſufficiat ad attritionem requiſitam pro Sacramento, ſufficiet tamen timor pœnarum etiam temporalium vt infligendarum à Deo.

SECTIO SECVNDA.

Quid de turpitudine peccati vt eſt contra ſolam naturam rationalem.

7 *Lugo docet hoc motiuum non ſufficere.* CARDINALIS Lugo ex dictis præcedenti ſectione colligit deteſtationem peccati præcisè, vt eſt contra naturam rationalem, ſeu contra dictamen rationis, ibi ſiſtendo, non eſſe ſufficientem pro Sacramento, quia tunc non eſſet conuerſio ad Deum, ſed ad naturam rationalem; ſicut è contrario diximus Tomo 3. caſu quo omnino Deus ignoraretur, & quis committeret aliquid graue contra dictamen rationis, non peccaturum propriè, nec meriturum pœnam æternam, ſed ſolùm admiſſurum indecentiam moralem contra naturam rationalem. Ex quibus intelligitur, quid à Concilio ſignificetur in ſecundo motiuo de turpitudine peccatorum, ſcilicet non vt intelligatur ea turpitudo quaſi purè naturalis contra dictamen rationis præcisè, ſed vt habet malitiam inobedientiæ, irreligionis, aut aliquid aliud contra Deum. Id quod vlteriùs declarat hic Auctor, eò quòd Concilium dixerit *turpitudinem peccati*; peccatum autem non eſt niſi formaliter contra Deum; quo ignorato eſſet quidem indecentia moralis contra naturam rationalem, non tamen eſſet peccatum, vt immediatè dixi me tradidiſſe eo Tomo 3.

Contrariũ tamen eſt probabilius. Hæc ſunt ſatis probabiliter dicta; mihi tamen abſolutè videtur probabilius cum Patre Suario, illud motiuum omnino eſſe ſufficiens ad veram attritionem, quæ in Sacramento requiritur pro iuſtificatione: nam Concilium vniuerſaliter ſine vllâ limitatione loquitur de turpitudine peccati; cur ergo nos illud magis ad hanc quàm ad illam coarctabimus? neque rationes in contrarium cogunt nos ab hac doctrinâ recedere. *Soluuntur rationes pro Lugo poſita.* Ad primam, quòd conuerſio per attritionem eſſe debeat ad Deum, admittimus id libenter; negamus tamen hoc non fieri, ſi quis deteſtetur peccatum ex odio huius turpitudinis; nam homo ſciens Deum eſſe caput naturæ rationalis, profectò vti peccando contra naturam rationalem eo ipſo ſcit illum offenſum, etiamſi nullo modo intendat eum offendere; ita eâdem etiam ratione dum dolet ſe peccaſſe, eò quòd offenderit eam naturam, cuius agnoſcit Deum eſſe caput, iam eo ipſo ad Deum in actu exercito & implicitè ſaltem conuertitur, etſi non habeat pro motiuo formali eius deteſtationis malitiam, quæ in Dei offensâ quà tali reperitur.

Secundum verò argumentum deſumptum ex eâ ponderatione, quòd Concilium agens de turpitudine vtitur voce *peccati*, peccatum autem iam denotat offenſam Dei, non valdè vrget; quia auerſio à naturâ rationali, quæ de facto eſt, non alio vocabulo nominatur ab vllo niſi peccatum; vnde non debuit Concilium quærere noua vocabula, vt deſignaret propriam malitiam illius, etiamſi non requiſiuiſſet dolorem ſub eâ conſideratione reflexè acceptâ. Adde, Concilium citato loco clarè ſuppoſuiſſe, poſſe concipi eam attritionem ex aliis motiuis quàm ex timore pœnarum & ex turpitudine peccati; vnde aduertenter poſuit illud verbum, *communiter concipitur*; ergo licet concedamus turpitudinem peccati ibi à Concilio poſitam dicere ordinem ad Deum, profectò cùm alia adhuc ſint motiua attritionis, relinquitur nobis liberum inter ea ponere hoc de turpitudine contra naturam rationalem; quia reuerà poſt illa duo, de turpitudine contra Deum, & de timore pœnarum (vbi iam includitur etiam timor amittendæ beatitudinis) ego non video quod poſſit nobilius motiuum excogitari, ob quod ea attritio concipi ſaltem extraordinariè poſſit, vt ait Concilium, quàm turpitudo peccati, vt eſt contrà naturam rationalem: hoc enim eſt honeſtiſſimum motiuum, imò fortaſſe honeſtius quàm pœnarum timor ſaltem inferni; quia honeſtius eſt amare naturæ rationalis bonum morale, quàm amare carentiam propriorum dolorum; non eſt ergo cur negemus huiuſmodi motiuum eſſe validum pro attritione ad remiſſionem intra Sacramentum requiſitâ, prout Suarez docet. 8 *Explicatur Concilij ſenſus, & ex eo noſtra ſententia confirmatur.*

9 Pro cuius ſententiâ, maximè verò ad euertendum argumentum Cardinalis contra illam, quòd ſcilicet motiuum attritionis debeat eſſe vniuerſale, Deumque reſpiciens, poſſet quis ita argumentari: Si talis vniuerſalitas motiui eſt neceſſaria, v. g. quòd peccatum ſit contra religionem ſeu cultum Dei, contra obedientiam Deo debitam; profectò eo ipſo talis attritio complecteretur omnia peccata, ac proinde non poſſet eſſe Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; cuius tamen contrarium docet hic Auctor, & nos id reiecimus Tomo præcedenti. Reſponderet fortaſſe aliquis, Illam ipſam iniuriam, ſeu inobedientiam in Deum, poſſe conſiderari Primò vniuerſaliter, vt eſt omnibus peccatis communis; Secundò vt eſt propria huius peccati: vti enim oppoſitio cum naturâ rationali eſt ratio omnino generica tranſcendens omnia peccata; & tamen poteſt conſiderari ſecundùm rationem ſpecificam, & vt talis odio haberi; ita etiam ratio irreuerentiæ & irreligionis in Deum poteſt conſiderari vt quid commune & vt ſpecialis irreuerentia in Deum, & ita haberi odio. Hæc ſolutio in ſe quidem bona eſt, neſcio tamen an poſſit aptari menti huius Auctoris, qui hîc ſemper reddit rationem, cur debeat vera attritio habere motiuum aliquod reſpiciens Deum, ſcilicet vt hominem perfectè conuertat ad Deum; ad hoc autem ſine dubio requiritur illud motiuum eſſe vniuerſale, id eſt rationem vniuerſalem irreligionis, inobedientiæ, &c. reſpectu Dei; ac proinde videtur ille dolor debere includere omnia omnino peccata mortalia. Cumque

Concilium ibi tam loquatur de attritione, quæ eſt pars Sacramenti, quàm de eâ quæ eſt diſpoſitio ad gratiam; profectò ſi hic Auctor dicat, apud Tridentinum non eſſe veram attritionem, niſi includat illud motiuum vniuerſale, iam eo ipſo debebit dicere, non poſſe eſſe attritionem vllam ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficientem, quæ non ſit ad gratiam: id quod dixi ab hoc Auctore negari. Non caret ſuâ difficultate hæc obiectio; quidquid tamen de conſequentiâ huius Auctoris in eâ doctrinâ ſit, ſufficiat nobis oſtendiſſe, attritionem ex motiuo turpitudinis peccati etiam contra naturam rationalem admitti à Tridentino vt ſufficientem intra Sacramentum.

10 *Soluitur adhuc aliud fundamentum Lugo.*

Illud tamen adhuc videtur habere difficultatem, quòd vel Concilium nomine turpitudinis peccati incluſit etiam hanc turpitudinem, de quâ nos agimus; & tunc non erit facile aſſignare alia motiua, ob quæ ſaltem extraordinariè poſſit elici attritio, vt ibi videtur ſupponere Concilium, & nos ſuprà deduximus; vel ſi nomine pœnarum non intelligatur ea turpitudo, ergo ex Concilio nihil poſſumus de eâ decidere; aliunde autem non habemus fundamentum vllum vt aſſeramus eam ſufficere; ergo vel non diſcurrimus conſequenter ad Concilium; vel certè præter illius mentem dicimus ſufficere hanc malitiam. Reſpondeo retorquendo pro me argumentum; Nam vel Concilium nomine turpitudinis peccati incluſit hanc de quâ agimus, & tunc Concilium ex eâ parte ſtat clarè pro nobis. Ad obiectionem verò factam, quòd non ſit aliud motiuum, ob quod extraordinariè poſſit concipi attritio, dicimus Primò, Eam obiectionem non eſſe ſpecialiter contra nos, ſed contra omnes qui dicunt eam malitiam includi ibi; ego enim pro meo intento non curo abſolutè quòd ibi includatur; nam ſi non includitur, tunc clariùs argumentum meum procedit, quia reuerà per hanc malitiam congruentiſſimè explicatur motiuum illud extraordinarium, de quo Concilium; & ſic obiectio ex vtraque parte pro me relinquetur. Reſpondeo Secundò abſolutè; Si Concilium hanc turpitudinem incluſit, poſſe pro eo extraordinario motiuo aſſignari ſpem aliquorum præmiorum, quæ Deus conferre poteſt iis qui præcepta eius ſeruant, vt longæ vitæ, ſanitatis, &c. quia & hæc ſaltem ſi conſiderentur vt à Deo concedenda, poſſunt eſſe motiuum ſufficiens pro attritione etiam iuxta hunc Auctorem. Conſtet ergo probabiliſſimè dici, ſufficere pro attritione turpitudinem peccati etiam vt eſt contra naturam rationalem, eſto non ordinetur ad Deum.

Quæ poſſint eſſe extraordinaria motiua attritionis.

SECTIO TERTIA.

Attritio ex timore pœnarum eſt honeſta.

11 NON exigua eſt difficultas circa honeſtatem attritionis, quando deſumitur ex timore pœnarum: hæretici enim huius temporis dixerunt, eam potiùs eſſe graue peccatum quàm opus bonum; & verò obiectio, quæ pro eis fieri poteſt, non caret ſuâ difficultate: etenim quando attritio habet pro motiuo pœnas, eas deteſtatur magis quàm peccatum, iuxta illud commune principium, *Propter quod vnumquodque tale & illud magis*; at deteſtari magis pœnas quàm peccatum eſt graue peccatum, ergo. Declaratur obiectio; nam vi eius actus ſi peccatum æternâ pœnâ non puniretur, homo illud admitteret; hoc autem ſine dubio eſt malum. Secundò, ſi diceretur homini, *Vel debes torqueri in æternum, vel debes peccare*, vi eius actus homo potiùs peccaret, quàm toleraret pœnas; ergo actus ille eſt malus, vtpote naturâ ſuâ virtualiter ſaltem ad peccandum inclinans. Vrgeo: Si quis diceret, *Si non eſſet infernus peccarem*, eo ipſo peccaret; ergo de facto cùm idipſum videatur dicere per illum actum attritionis, etiam peccabit.

Proponitur difficultas.

Hac de re fusè agit Suarez diſput. 5. ſect. 2. vbi priùs ex multis ſacræ Scripturæ & Patrum teſtimoniis benè probat, timorem pœnarum eſſe in ſe honeſtum. Illud tamen aduerto, aliqua loca, quæ ex ſacrâ Scripturâ adducit ipſe cum aliis, non eſſe omnino efficacia; quia licet in illis laudetur timor, non determinatur tamen, vtrùm ille ſit timor pœnarum, ſeu ſeruilis, de quo agimus, an verò filialis, de quo nulla eſt controuerſia quin ſit bonus. Aliqua item loca explicari fortè poſſent de timore occaſionaliter; id 12
eſt, quòd timor ſit occaſio emendationis vitæ; vti illi de quibus Pſalmiſta: *Imple facies eorum ignominia; & quærent nomen tuum*, Pſalm. 82. illis enim vexatio & ignominia dedit occaſionem ad quærendum Deum; non tamen propterea infertur, Eos operatos deinde ex motiuo illo fugiendi ignominiam, vti ſæpè contingit hominem ex morte amici integrè redire ad Deum; non quia operetur poſteà ex animo fugiendi mortem; ſcit enim ſe, quantumuis ſit ſanctus, eam non vitaturum: ea ergo mors fuit occaſio vt agnoſceret homo mundanarum rerum inſtabilitatem, & proptereà quæreret maiora & durabiliora, &c. In quo ſenſu nec ipſi hæretici poſſunt negare, honeſtum eſſe timorem pœnarum; etenim nolle damnari, ſine dubio poteſt eſſe occaſio vt homo deinde quærat Deum eum amando, &c. Id quod clariùs definit Tridentinum contra hæreticos huius temporis; neque de hac re dubitandum iam eſt inter Catholicos, etiamſi aliqui, vt Gregorius in 2. d. 26. quæſt. 1. art. 3. Almainus Tractatu 1. Moralium cap. 3. dubio vltimo, & Adrianus quodlib. 4. quæſt. 2. ſenſerint, operari ex timore ſeruili, vt ex fine proximo & motiuo formali, eſſe malum; qui ex dicendis circa rationem dubitandi propoſitam reiicientur.

Sacra Scriptura & ſancti Patres dicunt attritionem eſſe honeſtum.

Attritio quæcumque poteſt eſſe occaſio amoris Dei.

Ergo, vt ad ſolutionem illius accedamus, Pater Suarez eo loco ideò putat eſſe honeſtum timorem pœnarum inferni, quia in eo includitur amor oppoſiti boni, ſcilicet beatitudinis æternæ, quæ eſt honeſtiſſimum obiectum. Ego tamen hanc explicationem ex duobus capitibus minùs iudico ſufficientem; Primò, quia non dat rationem generalem ad timores aliarum pœnarum, qui etiam honeſti ſunt. Certè Niniuitæ vix videntur apprehendiſſe alias pœnas quàm mortem temporalem, excidium ciuitatis, &c. Secundò, quia pœna æterna ſenſus non eſt propriè 13
oppoſita beatitudini; etenim beatitudo ſolùm debetur homini vt eleuato diuinitus ad finem ſupernaturalem; at pœna æterna debetur naturaliter

Probat Pater Suarez attritionem eſſe honeſtam, ſed non ſufficienter.

raliter cuilibet peccato mortali independenter planè ab omni eleuatione hominis Nam ſi in ſtatu puræ naturæ relinqueretur homo, & peccaret mortaliter, haud dubiè mereretur eamdem pœnam quam iam; vti eam merentur qui cum ignorantiâ inuincibili beatitudinis (quam non Chriſtiani habent maximâ ex parte) cum notitiâ tamen Dei, eum offendunt grauiter; negari autem non poteſt, quin etiam tunc ſanctè poſſent homines ex earum pœnarum timore retrahi à peccato; & verò de facto id poteſt contingere. Nam ſi aliquis haberet ignorantiam inuincibilem æternæ beatitudinis ex minùs bonâ inſtructione Parochi, certè adhuc ex timore eorum cruciatuum æternorum poſſet atteri honeſtiſſimè, vt ex terminis patet. Deinde etiam inter omnes ferè, qui beatitudinis notitiam habent, idem conſtat; quia illi incredibiliter magis apprehendunt ipſorum tormentorum grauitatem quàm vllam poſitiuam beatitudinem; ac proinde magis frequenter conuertuntur ex timore quàm ex gloriæ ſpe; ergo in fugâ pœnarum non habent illi pro motiuo bonum, quod relucet in beatitudine ipsâ, ſed præcisè fugam ſeu carentiam eorum ingentium dolorum; ergo bonitas motiui illius non debet ex beatitudinis bonitate explicari. Tertiò, quia etiam ipſæ pœnæ Purgatorij ſunt ſufficientiſſimum motiuum attritionis, & tamen illæ non deterrent eâ ratione, quatenus cauſſant dilationem beatitudinis; quia ſi homo toto eo tempore, quo in Purgatorio eſt futurus, maneret in hac vitâ, haberet eamdem omnino dilationem eius beatitudinis; certum autem eſt eam manſionem in vitâ non habere illam vim deterrendi quam pœnæ Purgatorij; ergo hæ non mouent ad attritionem ratione beatitudinis, quam vel ad tempus differant, vel omnino impediant, ſed aliunde, hoc eſt ratione eorum grauiſſimorum cruciatuum.

Sine ſpe beatitudinis poteſt eſſe attritio.

14 Iudico ergo independenter à beatitudine rem eſſe declarandam; vti etiam videtur id explicare paulò inferiùs idem Suarez; quia ſcilicet ipſa carentia eius phyſici doloris eſt bona homini, & maximè iuxta naturam illius, ac proinde eſt honeſtè amabilis; vti eſt honeſtè amabilis ſanitas, vita, diuitiæ, honor, ſi in eo amore aliunde non admiſceatur aliqua inordinatio: id quod ego efficaciter meo iudicio oſtendi Tomo 5. agens de humilitate. Etenim (vt ibi dixi) omnia quæ ego honeſtè facere poſſum circa proximum ob amorem illius ibi ſiſtendo, poſſum etiam circa meipſum facere ſiſtendo etiam in amore mei (ſi aliunde non admiſceatur aliqua repugnantia) nam & ego ſum eiuſdem ſpeciei cum illo, &, conſideratâ naturâ phyſicâ, tam bonus quàm ille; & eodem modo ſum pars naturæ rationalis ſicut ille; neque vllum poterit inueniri principium naturale, quod vel apparenter ſuadeat me huiuſmodi bona poſſe honeſtè aliis procurare ex affectu erga illos, non verò mihi, cùm potiùs ipſa natura dicat priùs hominem debere ſibi ſuiſque attendere quàm aliis: vnde ſi ego vel proximus de vitâ periclitemur, & non poſſim vtrumque ſaluare, non teneor meam vitam exponere vt proximum ſaluem, ſed poſſum honeſtè priùs mihi attendere, ſuppono aliunde non eſſe extrinſecas alias rationes; vt quòd ille ſit neceſſarius magis Reipublicæ; vel quòd, ſi nunc moriatur, ſit damnandus, &c. Hæc enim omnia ſunt extrinſeca & accidentaria in ordine ad noſtrum diſcurſum. A fortiori ergo potero honeſtè mihi attendere, quando id ſine damno proximi obtineo.

Probatur meliùs, cur attritio ſit honeſta.

Quæ poſſum honeſtè facere proximo, poſſum & mihi.

Ex hoc ergo principio lumine naturæ euidentiſſimo argumentor: Nam teſtibus etiam ipſis hæreticis honeſtè & ſanctè ex ſolo amore proximi, & ob bonum quod fit rationali Reipublicæ, cuius membrum eſt Petrus v.g. poſſum velle ipſum liberare, ſi valeo id præſtare, à doloribus grauiſſimis quos patitur; quòd ſi ſit in periculo vitæ, & poſſum illum iuuare, teneor etiam ad id ipſum; ergo ſi ego, qui etiam ſum pars naturæ rationalis, morbo eodem grauiſſimè vexor, vel de vitâ periclitor, poſſum ſanctè & honeſtè quærere media vt liberer ab eis doloribus ex amore mei. Neque erit neceſſarium alium finem adhibere; vti dum libero Petrum non adhibeo alium finem, niſi quia honeſtum eſt liberare Petrum ab eis phyſicis malis: neque hic actus circa me deſinit eſſe honeſtus ex eo, quòd ego habeam à naturâ inclinationem & propenſionem ad procuranda mihi ea bona: etenim Deus à naturâ habet infinitam inclinationem ad ſe amandum; nec tamen propterea vllus vnquam dixit, amorem illius in ſe non eſſe honeſtiſſimum. Ratio à priori eſt euidentiſſima, quia ſi non obſtante eâ inclinatione obiectum adhuc retinet totam ſuam honeſtatem, non poteſt obſtare ea inclinatio, quò minùs actus ſit bonus. Poteſt quidem ea inclinatio aliquando cauſſare exceſſum in eo amore, & tunc fateor actus ille non erit bonus; ſi tamen voluntas ſe contineat intra limites, & modum non excedat, erit profectò ille amor honeſtus, & fortaſſe ex eo, quòd vrgente eâ inclinatione voluntas tamen ſe continuerit, & terminos non exceſſerit, poterit illi actui ſupernenire aliqua ratio noui meriti. Sed, quidquid de hoc maiori merito ſit, abundè nobis eſt, quòd probauerimus ſubſtantiam illius actus eſſe honeſtam. 15

Ex his concluditur clariſſimè, hominem velle à ſe auertere illos dolores phyſicos æternos inferni, eſſe obiectum honeſtum; vti eſt honeſtum illos eoſdem velle auertere à Paulo, ab Antonio, &c. atqui hoc præſtat timor ille ſeruilis, ergo ille honeſtus eſt.

Honeſtum eſt velle ſe liberare à pœnis inferni:

Secundò id ipſum probatur: Nam præter honeſtatem motiui, quam expoſuimus, habet aliam valdè magnam, quòd aſſumat pro tali fine medium honeſtiſſimum; quale eſt carere peccatis omnibus mortalibus: quid ergo, rogo, poteſt obiici contra bonitatem & honeſtatem eius actus?

Honeſtum item eſt ad id præſtandum eligere pro medio fugam peccati.

SECTIO QVARTA.

Reſpondetur in formâ difficultati in contrarium poſitæ.

IAM in formâ ad obiecta ſuprà. Pro quo aduerte tria præcisè obiici contra timoris honeſtatem. Vnum, quòd non velit vitare peccatum in omni circumſtantiâ, ſed præcisè, quando eſt illi annexa pœna. Alterum, quòd videatur eſſe voluntas virtualis peccandi, quando ea pœna non eſſet. In quibus duobus capitibus vide- 16

Tria obijciuntur.

tur conſiſtere tertium, quòd plus horreat pœnas quàm peccatum; per partes ergo bis obiectionibus clarè ſatisfaciendum erit. Et quidem quoad primam difficultatem dico illam eſſe adeò leuem, vt pudere deberet hæreticos ſe eâ moneri: etenim omnis omnino actus (excipio amorem Dei ſuper omnia, & voluntatem vniuerſalem non peccandi) quantumuis bonus & honeſtus aut indifferens, habet id quod nunc obiicitur: etenim voluntas ambulandi, loquendi, comedendi, dormiendi, dandi eleëmoſynam, ieiunandi, orandi, exercendi actus religioſos, &c. non ſolùm non eſt voluntas numquam peccandi; ſed in rigore neque eſt voluntas vel ſemel non peccandi, quia per illas voluntates nihil omnino propono de vllâ fugâ peccati; ac proinde hæ voluntates compoſſibiles ſunt cum omnibus ferè peccatis; quomodo ergo, aut quâ apparentiâ dici poterit illam voluntatem, quæ licet pro omni omnino caſu poſſibili peccata non fugiat, fugit tamen omnia pro hoc ordine rerum? quomodo inquam dici poterit illam eſſe malam, eò quòd ad illos omnes caſus poſſibiles ſe non extendat? Si quis diceret manè, *Ego facio firmiſſimum propoſitum hodie non peccandi*; peccarétne, eò quòd illa voluntas non ſe extenderet ad omnes dies? ſi ea voluntas diceret, *Hodie nolo peccare, cras tamen volo*, haud dubiè eſſet mala; quia hodie amplecteretur obiectum malum pro craſtino: at eò quòd reiiciat hodiernum peccatum, de craſtino verò nihil dicat, quomodo quæſo efficietur mala? Declaro id meo iudicio manifeſtè (ſi tamen in re tam clarâ requiritur maior explicatio) in acti-
17 bus intellectus. Nam ſi currente Petro & Ioanne ego vno actu dicerem, *Solus Petrus currit*, ſine dubio errarem; at ſi dicam, *Petrus currit*, de Ioanne verò id non affirmem, dummodò non negem, ſed me habeam præciſiuè; vti quando in ſomnis aut vigiliâ de nullo quidquam affirmo, profectò nemo poterit dicere, aut me erraſſe, aut me non dixiſſe veritatem; & ſi fortè non tam magnam veritatem dixiſſem, quàm ſi affirmaſſem vtrumque currere; idem eſt in voluntate, ego purè omittens omnem voluntatem honeſtam non peccandi hodie, cras & in æternum, non pecco; (ſuppono me hîc & nunc non obligari ad vllam volitionem;) ergo ſi pro meâ libertate amplector partem quamdam obiecti illius honeſti, reliquam non tangendo, neque amando, neque fugiendo, nullo modo dicendus ſum peccare, ſed potiùs benè operari, licet non tam benè, quàm ſi omnino proponerem non peccare in vllâ planè occaſione. Et hæc de primâ difficultate.

Reſpondetur primæ difficultati; Quòd attritio non fugiat peccatum in omni occaſione.

Secunda & tertia, Quòd videatur homo plus fugere pœnas quàm peccatum, & quòd, caſu quo pœnæ non eſſent, peccaret, nullo etiam modo vrgent. Etenim reſpondendum eſt ferè eodem modo quo præcedenti: Aliud enim eſt in actu exercito magis amare hoc obiectum quàm aliud; aliud autem magis amare in actu ſignato & reflexo. Amare plus in actu reflexo eſt dicere, Malo hoc habere quàm illud, aut, Malo hoc amittere quàm illud. Si attritio hoc modo reflexè diceret, *Malo peccare, quam tolerare pœnas inferni*, eſſet haud dubiè mala; quia expreſsè præferret malitiam mortalem pœnis, ac expreſsè amplecteretur malitiam; ſicut ſi diceret, *Peccarem, niſi eſſet infernus*: at quòd in actu exercito ſeu materialiter afficiatur magis pœnarum carentiæ quàm carentiæ peccati, nihil penitus ei obeſt: etenim actus quilibet reſpiciens aliud obiectum quàm Deum, ille v.g. quo volo ambulare, ſedere, dormire, dare eleëmoſynam, &c. in actu exercito amat ea obiecta plus quàm Deum, imò nullo modo Deum amat; alia verò obiecta amat vt octo v.g. quod longè adhuc plus eſt; videturque per hoc magis accedere ad malitiam iuxta obiectionem poſitam. Etenim ſi 18
amare vt quatuor v.g. Deum, & creaturas vt octo in actu exercito, dicitur ab his malum; debebunt profectò à fortiori dicere, malum eſſe amare creaturam vt octo, Deum verò nullo modo; quia (vt ex terminis conſtat) peius eſt nullo modo amare quàm aliqualiter: vnde è contrario argumentor; Non poteſt ab vllo dici, malum eſſe illum actum, qui non amat Deum vllo modo, creaturam verò intensè; ergo neque erit malus ille, qui creaturam intensè, Deum verò remiſsè amat. Hoc quod dixi de Deo, eodem omnino modo dicitur de peccato & pœnis; nam ſi, quando non cogito de peccato, & fugio pœnas, actus ille, eſto nullo modo odio habeat peccatum, pœnas verò intensè horreat, non eſt malus, non poterit profectò eſſe malus alter, qui & pœnas & peccatum odio habet, licet magis pœnas quàm peccatum in actu, vt dixi, exercito. Ratio à priori facilis eſt, quia vt actus ſit bonus abſolutè, non eſt neceſſum, quòd habeat obiectum optimum quod poteſt eſſe; item dum verſatur circa illud, non tenetur etiam illud amare optimo modo, quo poteſt amari; ſufficit enim ſi actus habeat obiectum bonum, eſto minùs bonum: item ſufficit, ſi circa illud verſetur bono modo, licet non optimo; alioquin nullus actus eſſet bonus, niſi qui haberet Deum pro obiecto, & verò illum reſpiceret optimo modo poſſibili; quod eſt apertiſſimè contra omnium omnino ſenſum, & contra prima principia naturalia. Libenter ergo concedo melius obiectum eſſe, fugere peccatum ob malitiam quàm ob annexas pœnas; item meliori modo poſſe ea obiecta amari, ſi ea malitia ſit obiectum formale, pœnæ verò materiale: at nego fugam pœnarum non eſſe obiectum bonum (vt in primæ obiectionis ſolutione dictum eſt;) vnde conſequenter nego non eſſe bonum modum operandi, fugere peccata vt fugiat pœnas. Et ſanè Deus ipſe, qui 19
in ſuis volitionibus ordinatiſſimus eſt, ſæpè amat obiectum nobilius propter aliud minùs nobile: conſtat id in Incarnatione, quam ad noſtram ſalutem ordinat; eſt autem illa obiectum longè nobilius in ſe quàm noſtra ſalus: id quod benè Suarez ſuprà ponderauit. Eo autem caſu in actu exercito amatur magis à Deo noſtra ſalus quàm Incarnatio; eodem planè modo quo in noſtro caſu magis amatur fuga dolorum quàm fuga peccati. Neque debilitat vim huius inſtantiæ de Deo, quòd illa eadem Incarnatio ſimul ordinetur ab ipſo Deo ad alium finem nobiliorem, nempe ad ipſum Deum: etenim per hoc non tollitur ea, quam hi volunt dicere malitiam, quòd ſcilicet res nobilior ametur in actu exercito minùs quàm ignobilior; nam (quidquid ſit de aliis finibus) adhuc ſemper eſt ve-

rum,

Reſpondetur ſecundæ difficultati; Quòd attritio magis fugiat pœnas quàm peccatum.

Amare in actu exercito aliquid plus quàm Deum non eſt malum.

Ipſe Deus ſæpè amat obiectum nobilius propter aliud minùs nobile.

rum, & veriſſimum, quòd etiam ordinetur ea Incarnatio ad noſtram ſalutem, & conſequenter quòd obiectum in ſe nobilius ametur ob ignobilius; licet ſimul ordinetur ad aliud nobilius, de quo iam non diſputo.

Ferè omnia obiecta honeſta habent ſimul rationem vtilitatis.

Quod vt tandem radicitus intelligas, aduerte, ferè omnia obiecta honeſta habere in ſe duas bonitates, vnam honeſtam, alteram vtilem. V. g. caſtitas eſt in ſe honeſta, eſt etiam vtilis ad gloriam æternam, ad alias virtutes obtinendas, ad fugiendas pœnas luxurioſis debitas; & idem dico de omnibus aliis virtutibus. Carentia etiam omnis peccati eſt in ſe honeſta, eſt etiam vtilis ad placendum Deo, ad pœnas fugiendas: hoc nemo poteſt negare, neque vllus, quantumuis ſtolidus hæreticus; ſi tamen terminos intelligat: ſi igitur ea carentia habet in ſe vtilitatem, cur quæſo propter illam amari non poterit honeſtè? Certè ea vtilitas eſt ad finem honeſtum; dixi enim eam carentiam pœnæ eſſe obiectum honeſtum, non minùs quàm ſit honeſta cibatio pauperis, curatio infirmi patientis graues dolores: ea enim curatio explicatis terminis eſt ipſiſſima fuga dolorum: ſi ergo carentia peccati habet vtilitatem ad illud obiectum honeſtum, cur quæſo non amabitur honeſtè? Certè quidquid eſt vtile ad rem honeſtam, neceſſariò eo ipſo eſt honeſtè propter illam amabile; nam finis eſt bonus, medium etiam eſt bonum; ac denique nihil in eâ ordinatione fit, quod non ſit naturæ conforme; ergo.

20 *Reſpondetur tertiæ difficultati, Quòd attritio mallet peccare quàm ire ad infernum.*

Quod autem prætereà dicebatur, eum actum virtualiter quaſi cogere hominem, vt caſu quo vel peccare vel pati pœnas deberet, mallet peccare, quàm eas pœnas pati; hoc etiam non vrget, quia in terminis repugnat, vt vi eius actus voluntas id faciat, etiamſi poneretur in ſimili caſu: id quod non explico ego eo modo quo Pater Suarez ſuprà, quia ſcilicet ſi peccaret, iam eo ipſo ſe redderet dignum pœnâ; hoc inquam modo id ego non declaro; nam caſus ita ponitur, vt peccatum non mereretur pœnam ſiue per poſſibile ſiue per impoſſibile, vel certè vt de facto hîc & nunc non eſſet ea infligenda, ac proinde eam fugerem peccando: in hoc autem caſu habet adhuc vim ſuprà facta obiectio. Aliter ergo

Et oſtenditur id in terminis repugnare.

oſtendenda eſt illa repugnantia, eò quòd ille actus abſolutè omnino efficaciter vult fugere peccatum, eſto id faciat ob vitandas pœnas; ergo repugnat vi illius actus me in vllo excogitabili caſu determinari ad peccandum; ſicut voluntas quâ dico, *Volo equum vt eam Viennam*, repugnat vt dicat, *Nolo equum*, quantumuis agnoſceret equum eſſe inutilem pro eo itinere; imò etiamſi expreſsè agnoſceret ſe per equum ab eo itinere impediendum, repugnaret vt vi illius actus diceret, *Nolo equum*, ſed ſummùm eo caſu, ceſſando ab eo actu, haberet homo ille alium, quo ſine equo vellet ire Viennam. Ratio à priori deſumitur ex his quæ ſæpè dixi ad varia propoſita (& eſt alioquin res per ſe nota) actui ſcilicet amanti medium & finem æquè eſſentialem, licet non tam principalem, eſſe reſpectum & ordinem ad obiectum materiale, quàm ad formale: ſicut homini æquè eſſentialis eſt materia, ſicut anima, eſto hæc ſit nobilior quàm illa; ergo repugnat in terminis, vi eius actus eſſentialiter volentis non peccare, determinari aliquem in vllo excogitabili caſu ad peccandum. Summùm

Quòd aliquis actus poſſet indirectè inducere ad peccatum, non obſtat eius honeſtati.

poſſet inferri quod paulò antè in ſimili dixi, vi eius actus, qui per modum intentionis fertur ad ſolam fugam pœnarum, abſtrahendo à mediis, poſſe hominem indirectè induci ad peccandum. At hoc vel non ſequitur, vel certè non ſufficit in omnium omnino ſententiâ ad malitiam: 21 quòd non ſequatur oſtendam paulò pòſt; quòd autem non ſufficiat ad malitiam patet, quia id eſt commune omnibus omnino actibus: actus enim quo volo ambulare habet hoc, vt, ſi ille duret etiam poſtquam eſt prohibita ambulatio, poſſit me ad illam inclinare; idem dico de quocumque alio etiam honeſto: nam voluntas ieiunandi eſt talis, vt ſi duret poſtquam ieiunium eſt mihi grauiter prohibitum, inclinet me ad peccandum, id eſt ad ieiunandum non obſtante contrario mandato; ergo ea indirecta inclinatio, quæ communis eſt omnibus actibus quantumuis honeſtis, excepto illo, quo dico *Nolo peccare*, non poteſt reddere ſpecialiter attritionem malam.

Ratio à priori.

Ratio autem vniuerſalis, cur tam attritio quàm omnes alij actus, quos pro inſtantiâ adduxi, non reddantur mali ex eâ quaſi indirectâ inclinatione ad malum, ea eſt, quia quòd poſitâ eâ conditione prohibitionis obiecti, ſi durent actus illi, habeant vim trahendi voluntatem ad illud, non prouenit eis ex ſe, quia ipſi nullo modo petunt tunc durare, imò potiùs petunt perire: cùm enim noua malitia, quæ anteà non erat, repræſentetur iam in obiecto, profectò quodam modo reluctanter manet ille actus amando id quod agnoſcit iam non tam dignum amore, quàm anteà putabatur. Ex quo capite non defuêre Auctores, qui cenſuerunt non poſſe neque diuinitus eo caſu talem actum permanere; & licet opinio hæc non ſit vera, ſaltem oſtendit non debere tunc tribui illi actui eam perſeuerantiam, ſed ſi durat, id eſſe potiùs malitiæ ipſius voluntatis tribuendum; quæ cùm agnoſcat ſe non debere tunc retinere talem actum, id tamen non curans eum retinet; quo caſu iam ipſe actus, qui anteà erat bonus, redditur malus.

22 *Oſtenditur, quòd attritio nec indirectè inducat ad peccatum.*

Iam verò oſtendo quod dixi ſuprà, neque id poſſe ſequi; nam iuxta probabiliorem ſententiam, ſi actus ille, quo amaui fugam pœnarum, fuit bonus, conſequenter per illum fuit amata carentia illa quatenus bona; quia non ſufficit ad hoc, vt actus ſit boneſtus, quòd amet obiectum in ſe honeſtum, ſed debet illud amare quà tale, ſeu quà honeſtum; atqui eo ipſo quòd ea fuga pœnarum agnoſceretur eſſe connexa cum peccato, non poſſet agnoſci vt bona, ſed potiùs vt mala; ergo tunc non poſſet perſeuerare illa voluntas prior, quia iam non haberet obiectum, quod anteà amabat; ſi fuiſſet volitio aliqua indifferens, potuiſſet durare, quia hæc non amat honeſtatem moralem quà talem; ac proinde durare etiam poteſt quando obiectum redditur malum moraliter; ergo nullo vmquam caſu illa voluntas etiam per modum intentionis poteſt inclinare ad malum.

Deinde attritionis nomine intelligimus & voluntatem ſeu deſiderium fugiendi pœnas inferni, quod poteſt eſſe in omnibus, etiam qui omni carent peccato; & de quo non poſſunt hæretici niſi ſtultè dicere, optare non damnari in perpetuum, eſſe actum malum; vltra hoc ergo deſiderium

derium fugiendi pœnas inferni, quod bonum & optimum eſt, addit attritio dolorem de peccatis, & propoſitum non peccandi de cetero; iam autem oſtendi propoſitum huiuſmodi, cùm ſit efficax deteſtatio peccati, non poſſe in vllo caſu inclinare ad peccatum; nam eo ipſo vellet duo contradictoria, etiamſi per impoſſibile nullæ pœnæ reſponderent peccatis, eſſetque per ſe bonum; ergo ſi ea duo coniungantur in vnum actum, quo velim fugere & infernum & peccatum, non eſt vnde dici ille actus poſſit peccaminoſus.

SECTIO QVINTA.

Aliquæ difficultates de attritione.

23 *Quæſtio prima; Vtrùm attritio compatiatur ſecum actum peccaminoſum. Negatur.*

PRIMA ſit quæſtiuncula quædam à nonnullis hîc mota; Vtrùm ſcilicet ſaltem poſſit de facto cum eâ attritione cohærere alia voluntas quâ dicerem, *Si infernus non eſſet peccarem.* Reſpondent aliqui, Non poſſe, rationemque reddunt; nam illa voluntas eſſet re ipsâ peccatum, ac proinde etiam de facto mereretur pœnam æternam, quam fugit illa attritio. Hæc ratio eſt quidem bona, non tamen adæquata; melius ergo reſpondetur ex dictis, Etiamſi re ipsâ de facto peccatum non mereretur pœnam per talem actum, non poſſe tamen illum cohærere cum attritione, quia hæc eſt deteſtatio efficax non ſolùm pœnarum, ſed etiam peccatorum (vt oſtenſum eſt fusè ſuprà;) ergo illa in nullo caſu non ſolùm per ſe immediatè, vt diximus, poterit inclinare ad peccandum, ſed nec conſortium admittet vllius alterius volitionis, quæ ſit peccatum, quidquid ſit de pœnâ; nam efficaciter velle nullum peccatum admittere, & re ipsâ de facto aliquod admittere, apertam dicunt repugnantiam.

Quæſtio ſecunda; An attritio ex motiuo pœnarum poſſit eſſe ſupernaturalis. Doctrina P. Suarez:

Quæritur Secundò; Vtrùm attritio ex hoc motiuo pœnarum poſſit eſſe ſupernaturalis. Suarez eâ ſect. 2. mouet ſimilem quæſtionem de attritione ex motiuo fœditatis peccati; de pœnis verò tacet; videturque ſupponere, fugam pœnarum eſſe motiuum ſupernaturale. Ego tamen iudico debere eodem modo de vtroque motiuo diſcurri, quia carentia illarum pœnarum in ſe eſt naturaliſſimum obiectum, non minùs quàm ſit ipſa fœditas peccati, de quâ Suarez mouet dubium. Fortaſſis ideò de pœnis nihil dixit, quia ſupponebat fugam inferni eſſe amorem beatitudinis ſupernaturalis vt boni oppoſiti; vnde ſaltem implicitè in eâ fugâ reperitur obiectum ſupernaturale. Verùm hoc fundamentum illius iam ſuprà reiecimus, quia reuerâ bonum relucens in carentiâ pœnarum non eſt beatitudo, ſed pura carentia doloris; hæc autem haud dubiè eſt naturalis; ergo eadem difficultas eſt de pœnis quæ de fœditate peccati; de vtroque igitur motiuo eodem modo diſcurrendum.

24 Idem Suarez conſequenter ad ſua principia de diſtinctione actuum ſupernaturalium à naturalibus per obiectum formale ſupernaturale & naturale docet, eam fœditatem, ſi purè conſideretur vt eſt contra naturam rationalem, ſolùm ſufficere pro virtutibus moralibus acquiſitis, non pro infuſis & ſupernaturalibus; putat ergo debere conſiderari eam vt eſt nota per reuelatam regulam, & vt eſt contra rectam rationem vt eleuatam ad finem ſupernaturalem: nam virtutes diſtinguuntur per obiecta ſeu motiua. In eamdem ſententiam adeò conſentit P. Gaſpar Hurtadus diſput 6. de Pœnitentiâ difficultate 5. vt cùm priùs dixiſſet, dolorem de malo temporali cum reſpectu ad Deum eſſe motiuum ſufficiens pro attritione ad gratiam obtinendam in Sacramento, addiderit, non eſſe neceſſarium vt ea attritio pro gratiâ ſufficiens ſit in ſe ſupernaturalis in ſubſtantiâ, eſto ſpes, quæ etiam requiritur ad effectum Sacramenti, debeat eſſe ſupernaturalis, cùm habeat pro obiecto beatitudinem, quæ eſt ſupernaturalis in ſubſtantiâ. De timore autem pœnarum inferni nihil ibi dicit; vti etiam non explicat, quomodo illud malum naturale, quod iudicat eſſe motiuum ſufficiens, ſit referendum in Deum, vti requirit referri.

Duo ſunt in hac ſententiâ quæ mihi valdè diſplicent. *Reiicitur.* Primum, quòd dicat eam attritionem non neceſſariò eſſe debere ſupernaturalem in ſubſtantiâ. Etenim fusè Tomo 4. de Gratiâ oſtendi, ad meritum, maximè condignum gratiæ, neceſſariò debere interuenire actum in ſubſtantiâ ſupernaturalem; nam ſupernaturalitas quoad modum, quòd ſcilicet actus ille, qui alioquin poterat procedere viribus naturæ, fiat per auxilium gratuitò datum, nec auget naturalem illius bonitatem & valorem, nec rationem meriti. Cùm ergo hic Auctor concedat hanc attritionem eſſe ſufficientem, vt ſi in gratiâ fiat ſit meritoria etiam de condigno, debet concedere illam eſſe in ſubſtantiâ ſupernaturalem; ſed quia de hoc eo Tomo 4. egi fusè, non ampliùs hîc addo. Secundum quod in eâ doctrinâ diſplicet eſt, quòd iudicet de obiecto illo naturali, ſeu de malitiâ ac fœditate naturali peccati, non poſſe eſſe actum in ſubſtantiâ ſupernaturalem: circa obiectum enim in ſe naturaliſſimum, qualis eſt Deus, poteſt verſari actus amoris ſummè ſupernaturalis; id quod alibi à me probatum eſt; vti circa viſionem ſupernaturalem è contrario poſſunt eſſe actus naturales, quales habent hæretici non errantes circa punctum beatitudinis: & idem eſt de actu, quo Incarnationem exiſtentiam gratiæ habitualis credunt; & deinde per voluntatem benè circa illa afficiuntur.

Igitur conſequenter ad ea principia quæ tradidi fusè Tomo 5. circa obiectum naturale, 25 *Soluitur quæſtio.* poſſe eſſe virtutes tam naturales quàm ſupernaturales; è contrario verò circa ſupernaturale poſſe eſſe actus naturales & ſupernaturales, ex ſolo diuerſo modo tendendi inter ſe differentes; dico etiam in præſenti eam fœditatem; vt purè purè eſt contra naturam rationalem, eſſe poſſe obiectum attritionis ſupernaturalis. *Attritio ex motiuo pœnarum, aut fœditatis peccati, poteſt eſſe ſupernaturalis.* Neque ea ratio de differentiâ ex motiuo eſt magni momenti. Nam ita obiecta ſeu motiua dant diuerſitatem actibus, vt tamen etiam aliunde illa ſumatur; nam etſi oculus leonis & oculus hominis idem habeant omnino obiectum tam materiale quàm formale, nempe lucem & colorem, non proptereà eiuſdem eſt ſpeciei mea viſio albedinis cum viſione leonis de eâdem albedine; ſed de hoc fuſiùs citato loco. Quòd autem in præſenti dicit Suarez de fœditate vt reuelatâ per fidem, mihi videtur vtcumque difficile: etenim fides, quæ me dirigit ad eam attritionem, etſi dicat

mihi,

mihi, *In hoc obiecto eſt deformitas contra naturam rationalem*; non dicit mihi, *Ea eſt deteſtanda, quia per hunc actum fides cognoſcitur.* Neque enim actus ille eſt reflexus ſupra ſeipſum, ſed immediatè proponit malitiam obiecti. Neque item neceſſum eſt tunc, vt per aliquem alium actum intellectus noſcat reflexè ſe habere actum ſupernaturalem fidei circa eam turpitudinem peccati; ergo licet tunc ſit in intellectu regula ſupernaturalis, voluntas tamen dum fertur in illud obiectum, non fertur in illud vt ſubeſt regulæ, ſed odio habet malitiam illam, quam regula ipſa nouit; regula autem etſi ſupernaturalis ſit, non nouit niſi naturalem malitiam: & idem dico quando quis horret pœnas inferni, vel amat carentiam illarum; nam licet de inferno nemo forſan ſciret niſi ex reuelatione Dei; & tamen quando ego deteſtor pœnas, non deteſtor illas vt cognitas per fidem, quia ea cognitio non addit illis maiorem deteſtabilitatem, quàm ſi notæ fuiſſent cognitione naturali; ſed deteſtor directè & immediatè phyſicos illos dolores, & è contrario amo phyſicam illorum carentiam, quæ ſine dubio in ſuâ entitate eſt naturaliſſima; non habeo ergo tunc pro obiecto formali vllam ſupernaturalitatem, licet pro principio dirigente habeam cognitionem ſupernaturalem.

26 *Quæſtio tertia; An ſit diuiſio attritionis ſufficienter tradita à Concilio Tridentino. Affirmatur.*

Tertia difficultas circa eam attritionem eſt; Vtrùm ſufficienter ſit eius diuiſio à Concilio tradita. Reſpondet Suarez eâ ſect.2. num.13. illam omnino eſſe adæquatam, quia attritio vnicè ſumitur ob malitiam obiecti; illa autem malitia non poteſt eſſe niſi vel ipſa turpitudo peccati, quam Concilium iam ibi expreſſit, vel quòd ſit cauſſa pœnarum; quod etiam ibi expreſſit; eſt ergo adæquata.

Probat Suarez, ſed non ſufficienter.

Quòd ſi obiicias Primò; Poteſt etiam attritio eſſe ob bonum, quo homo careret, ſi peccaret; Secundò; Nam Tridentinum ibi ſolas pœnas poſuit inferni, cùm tamen nos diximus ſuprà ſufficere alias; Reſpondet Suarez ad primum, Eam carentiam boni debere reduci ad timorem pœnarum; quia idem eſt fugere peccatum ex timore amittendi vitam æternam ac ex amore eam habendi. Ad ſecundum reſpondet, A Concilio non ſolùm gehennam, ſed etiam indefinitè poſitum *ex timore pœnarum.* Hæc ſolutio ſecundi argumenti bona eſt. in primâ verò eſt magna difficultas; nam videtur confudiſſe in vnum hic Auctor duos timores. aliud enim eſt timor amittendi vitam æternam, aliud timor tolerandi torturam ignis. Primus timor reducitur haud dubiè ad amorem gloriæ; quia idem eſt duci amore gloriæ, ac duci timore non acquirendi eamdem gloriam; at timor gehennæ alius eſt: eſt enim timor torturæ illius grauiſſimæ ignis. Pone hominem ambientem aliquam dignitatem, v.g. Papatum, Epiſcopatum, &c. in hoc idem eſt, ſaltem æquiualenter, duci amore dignitatem illam obtinendi, ac duci timore carendi eâ dignitate: in tali tamen homine nullus timor eſt alicuius torturæ aut doloris; vnde ſi, vt aſſequeretur eum Papatum, abſtineret ab aliquâ culpâ, ne ipſius Corriuales inde acciperent occaſionem eum deturbandi, profectò non poſſet dici habuiſſe attritionem ex metu pœnarum, ſed ex timore carendi aliquâ dignitate ſeu aliquo bono; ergo attritio vt purè purè fertur ad gloriam, non deſumitur à pœnis, ſed à bono poſitiuo. Vnde iſta duo poſſunt in præſenti ſeparari ſaltem diuinitus; nam (vt ſuprà dixi) ſi homo non fuiſſet eleuatus ad gloriam, nihilominùs peccata mortalia promerita fuiſſent infernum; eſſet ergo in eo caſu timor inferni, non verò amor gloriæ. Quòd ſi verò è contrario de inferno nihil eſſet, ſed ſola priuatio beatitudinis, poſſet tamen adhuc homo tunc atteri propriè ex amore beatitudinis, ſeu ex timore illam amittendi; de timore autem inferni nihil omnino eſſet; ergo non ſufficienter explicat Suarez illud motiuum.

Meliùs ergo poteſt reſponderi Primò Nomine pœnarum intelligi carentiam beatitudinis, quia hæc habet rationem pœnæ damni grauiſſimè hominem torquentis, iuxta dicta alibi; quia reuerà Deus in pœnam peccati priuat gloriâ; & hinc facilè teiici poteſt ea inſtantia de homine operante ex affectu dignitatis obtinendæ, qui reuerà non operatur ex timore pœnarum; quia ea carentia, ſi ei contingat, non veniet per modum pœnæ, ſed alio modo; nam qui Pontificatu cadit, non cadit in pœnam, ſed vel quia alij ſunt digniores, vel quia maiorem habuêre intelligentiam, &c. Vnde conſequenter, ſi non aſſequi eam dignitatem tantùm contingeret in pœnam peccati, tunc cauere peccatum ex timore eam amittendi haud dubiè eſſet operari ex timore pœnæ damni, licet non pœnæ ſenſus. 27 *Probatur meliùs.*

Secundò poteſt reſponderi; Etiamſi nomine pœnarum non incluſiſſet Concilium affectum gloriæ, non tamen ideò eam diuiſionem eſſe diminutam; quia poſſumus tunc dicere, propterea à Concilio additam illam particulam *communiter*, vt oſtenderet eam attritionem poſſe ex aliis motiuis aliquando haberi. Fateor, in hac explicatione Concilij illud videri difficile, quòd attritio ex affectu gloriæ non extraordinariè tantùm, ſed valdè frequenter concipiatur, ac proinde deberet reduci ad motiuum commune. Ob hanc rationem iudico eſſe ſtandum priori ſolutioni.

Motiuum gloriæ non ſufficit ad contritionem.

Vbi pro complemento obiter notandum, non debere audiri Durandum, quia in 4. diſt. 17. quæſt. 2. docet motiuum gloriæ ſufficere ad perfectam contritionem: etenim ſpes eſt diſtincta virtus à charitate, pertinetque ad amorem concupiſcentiæ; cùm ergo Concilium Tridentinum non agnoſcat motiuum aliud ad iuſtificandum extra Sacramentum ſufficiens quàm amoris ſeu charitatis in Deum, non poteſt probabiliter id à nobis extendi ad amorem concupiſcentiæ ſeu ſpei.

28 *Quæſtio quarta; Quomodo attritio requirat propoſitum non peccandi. Sententia P. Vaſquez refutatur.*

Quarta quæſtio circa attritionem eſt; Quomodo requirat propoſitum non peccandi de cetero. Circa quod poſſet diſcuti ſententia Patris Vaſquez, qui quæſt. 85. art. 4. num. 14. ait Propoſitum non peccandi de cetero non pertinere ad Pœnitentiam ſpecialem virtutem, ſed ad omnes virtutes in particulari; v.g. non peccare in materiâ caſtitatis, pertinere ad caſtitatem; non peccare in materiâ iuſtitiæ, pertinere ad iuſtitiam: & ob eamdem rationem art. 5. negat poſſe eſſe pœnitentiam acquiſitam naturalem; nam propoſitum naturale non peccandi pertinet ad quamlibet virtutem acquiſitam in ſuâ materiâ. Hanc tamen ſententiam diſcuſſi ſuprà diſp. 2. ſect. 1.

quoad primum punctum, quatenus videtur ſolùm tribuere virtuti Pœnitentiæ voluntatem ſatisfaciendi ſine vllo odio elicito peccati. Quæ doctrina valdè eſt contraria communi pænè omnium ſenſui, qui præcipuum actum elicitum à Pœnitentiâ dicunt eſſe dolorem de malè factis: id quod vox ipſa *Pœnitentia* à verbo *pœnitet* accepta ſignificat primariò. Deinde vt ego tollam iniuſtum, quod peccatum cauſſauit (prout Vaſquex ait tolli per pœnitentiam) debet mihi ſanè illud diſplicere; nam ideò habitus ille vult tollere iniuſtum, quia illud apprehendit vt malum; eo autem ipſo debet illud odio habere, & conſequenter habet ibi motiuum ſufficiens vt illud deteſtetur, & nolit illud admittere in poſterum; non ergo in hoc loquitur Vaſquez conſequenter. Quoad ſecundum verò punctum de virtute acquiſitâ non eſt difficultas, quia virtutes infuſæ (vt dixi Tomo 3. & Tomo 5.) non diſtinguuntur à naturalibus, ex eo quòd obiectum harum ſit naturale, illarum verò ſupernaturale; nam circa obiectum naturale poſſunt eſſe naturales & ſupernaturales virtutes; vti è contrario etiam circa obiectum ſupernaturale concedere debemus actus in ſub-

29 ſtantiâ ſupernaturales. Adde, iuxta immediatè dicta, illum habitum, qui extendit ſe ad ſatisfaciendum Deo, & iniuſtum, quod eſt in peccato, tollendum, etiam poſſe elicere propoſitum naturale non peccandi, abſtrahendo ab hac vel illâ materiâ; nam etiam poteſt in peccato vt ſic abſtrahente à luxuriâ, iniuſtitiâ, &c. reperiri ratio diſſonantiæ naturalis contra dictamen rationis, propterquam odio habeatur, non deſcendendo ad particulares malitias; & ob eamdem genericam rationem poteſt quis dolere ſe illud admiſiſſe, poterit quoque velle tollendo illud compenſare Deo pro eâ offensâ; non eſt ergo ex eo capite negandum propoſitum non peccandi de cetero vniuerſale & abſtrahens à particularibus materiis, quodque poſſit ad attritionem ſpectare. Dico *ad attritionem*; nam propoſitum vniuerſale ortum à charitate admittit ipſe Vaſquex; hoc tamen non eſt pro re præſenti; hîc enim ſolùm agimus de attritione. Quidquid autem de mente illius ſit, ſaltem ex timore inferni, quem omne peccatum mortale meretur, vel ex amore beatitudinis, à quâ omne etiam mortale excludit, poteſt eſſe propoſitum vniuerſale non peccandi in vllâ materiâ; eſt ergo dubium, an illud ſit omnino neceſſarium ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ. Agens Tridentinum ſuprà de hoc puncto, ſolùm dixit attritionem ſufficere, ſi excludat voluntatem peccandi de cetero. Auctores autem communiter illud propoſitum requirunt. Nam licet Caietanus, Canus & Nauar. apud Suarez ſect. 1. num. 50. admittant attritionem quamdam inefficacem, ſeu velleitatem non peccandi, cenſent tamen eam eſſe inſufficientem ad iuſtificandum etiam in Sacramento, ac proinde cum eis quæſtio eſt de ſolo nomine, vtrùm ſci-

Ex attritione poteſt ſequi propoſitum non peccandi, quod eſt neceſſarium etiam in Sacramēto, vt effectus Sacramenti ſequatur.

30 licet talis debeat abſolutè vocari attritio. Mihi circa verba Concilij ea occurrit difficultas, quòd videatur inutiliter addidiſſe illam limitationem, *Si tamen voluntatem peccandi excludat.* Nam omnis vera attritio eſt deteſtatio efficax peccati vel ob pœnas inferni, vel ob ſpem gloriæ, &c. atqui hæc deteſtatio eo ipſo repugnat cum voluntate peccandi; vt quid ergo Tridentinum addidit eas particulas? Reſponderet quis ex inſinuatâ Caietani doctrinâ, Eam particulam eſſe additam ad excludendam illam attritionem, quæ ſe habet per modum puræ velleitatis. Probabilis ſolutio. Puto tamen Concilium, quando in genere definiit attritionem, non eam vſurpaſſe prout eſt etiam communis tali ſimplici velleitati, quia hanc, dum maximè homo peccat, poteſt habere; agebat autem Tridentinum de eo dolore, de eis lacrymis, &c. quæ non cadunt niſi in hominem ſeriò pœnitentem; ergo de ſeriâ & efficaci deteſtatione egit, quæ cùm eo ipſo includat propoſitum non peccandi de cetero, non videbatur petere eam limitationem, *Si tamen*, &c. Ideò aliter reſpondeo, Attritionem etiam efficacem & omnino ſeriam poſſe aliquando eſſe ex parte motiui non omnino vniuerſalem, quia licet excludat voluntatem peccandi in ſuâ materiâ, non tamen in aliis; ac proinde non excludit voluntatem abſolutè peccandi: cuius voluntatis excluſionem Concilium requirit vel formaliter vel virtualiter in attritione.

Dices; Ergo non omnis vera attritio eſt ſufficiens diſpoſitio ad gratiam. Reſpondeo concedendo ſequelam; imò addo, neque omnem talem eſſe ſufficientem vt ſit vera pars Sacramenti; fusè enim oſtendi Tomo præcedenti, non poſſe dari attritionem ſufficientem ad valorem Sacramenti, quæ non ſit ad gratiam; ac proinde eam, quæ limitata eſt ad vnam ſpeciem peccati, non ſufficere pro Sacramenti valore.

Non omnis attritio ſufficit ad gratiam, nec vt ſit vera pars Sacramenti, licet habeat motiuum aptum.

SECTIO SEXTA.

An attritio poſſit in contritionem tranſire.

QVÆRIMVS pro complemento eorum quæ de attritione dicuntur, Quo ſenſu intelligendum ſit id quod ſolet frequenter dici. Hominem ex attrito fieri contritum intra Sacramentum: hoc enim videtur ſonare attritionem conuerti in contritionem; quod omnino repugnat. Hac de re Pater Suarez ſuprà ſect. 3. vbi optimè explicat quatuor ſenſus, quibus poteſt ea propoſitio vſurpari. Nos vno verbo dicimus, 31

Cùm attritio differat à contritione non in intenſione, duratione aut aliis circumſtantiis, ſed in ipſo motiuo, quod per actus attingitur, actui autem eſſentialis ſit ordo ad ſuum obiectum, non poſſe vllo prorſus modo eumdem actum, qui anteà erat attritio, tranſire in contritionem: in quo puncto, ſuppoſitis iis quæ vniuerſaliter in Philoſophiâ diximus de ordine actuum ad ſua obiecta, & iis quæ de contritione ſuperiùs ſunt tradita, nihil eſt quòd iam vel hæreamus, vel aliquid addamus amplius. Vnde etiam reiiciendi ſunt Victoria & Ledeſma apud Suarez num. 7. opinantes actum interiorem attritionis per ſolam additionem alicuius exterioris actionis poſſe fieri contritionem: etenim ſemper debet eſſe fixum quod definit Tridentinum, debere contritionem eſſe actum charitatis; hoc autem non poteſt eſſe accidens actus interioris, ſed phyſica illius eſſentia; ergo multò minùs poterit ei hoc prouenire ex aliquo actu externo ſuperaddito. Illa verò quæ Victoria di-

Impoſſibile eſt vt ille actus, qui fuit aliquando attritio, fiat deinde contritio.

cit

cit requiri exteriùs, vt ſunt reſtitutio, fuga occaſionis, &c. non ſunt neceſſaria ad hoc, vt actus interior ſit contritio, ſed vel ne homo de nouo peccet, ſi ea non expleat; vel quatenus debuit proponere ſe ea facturum ad hoc, vt haberet tam attritionem quàm contritionem.

32 *Quo ſenſu poſſit moueri hæc quæſtio.*

Eo ergo ſolo ſenſu poteſt habere probabilitatem conuerſio illa ex attrito in contritum, ſi loco attritionis ſuccedat interiùs alius diſtinctus actus nobilior ac perfectior, qui per ſuam eſſentiam ſit contritio: id quod poteſt adhuc variis modis explicari; Primò, quia Deus intuitu attritionis intra Sacramentum infundit actum contritionis: Secundò, quia dat auxilia efficacia, per quæ homo ſe de nouo excitat ad eliciendam contritionem, per quam tandem iuſtificatur. Hæc tamen doctrina, ſi intelligenda ſit de regulâ aliquâ ordinariâ ac certâ, eſt omnino improbabilis (vt notant benè aliqui Auctores:) nullibi enim conſtat de hac promiſſione Dei vniuerſali & certa dandi omnibus, qui cum attritione accedunt ad Sacramentum Pœnitentiæ, alium dolorem deinde nobiliorem ac perfectiorem, qui ſit contritio vel auxilium efficax ad illum. Quoad infuſionem autem eius contritionis eſt inde noua difficultas, quòd ea contritio debet eſſe libera ad hoc, vt per modum meriti diſponat ad iuſtificationem: vt enim ſuprà oſtendimus, ea non ratione ſuæ phyſicæ entitatis, quaſi ſit forma ſanctificans vel repugnans phyſicè cum peccato, ſed quatenus per modum meriti congrui & obſequij Deo exhibiti liberè, Deum ipſum de facto mouet ad remittendum peccatum & gratiam infundendam; ſi autem illa contritio propriè infundatur à Deo, ſiue id fiat ipſo ſolo Deo eam producente ſine determinante voluntatem, vt eam producat, iam non erit libera, ſicut inſpirationes, quas Tridentinum dicit operari Deum in nobis ſine nobis; ergo ea infuſio non poteſt admitti in ordine ad obtinendam iuſtificationem. Secundò oſtenditur ipsâ experientiâ non conuerti attritionem in contritionem ex certâ lege, quia homines paſſim, quando cum ſolâ attritione confitentur, non ſentiunt in ſe nouos eos actus contritionis, ſed ſæpè immediatè diſtracti ad alia attendunt. Tertiò, quia fundamentum horum Auctorum, quaſi contritio perfecta ſit neceſſaria ad iuſtificandum etiam intra Sacramentum, videtur eſſe contrarium Tridentino, quod ſolam attritionem cùm Sacramento dicit eſſe ſufficientem ad iuſtificandum; gratis ergo confingitur ea conuerſio, vti neceſſaria & ordinaria. Dico *ordinaria & ex certâ lege*, quia non nego frequenter, maximè in hominibus rebus ſpiritualibus magis addictis, paulatim aſcendi per actus attritionis ad contritionem, vt & ipſum Tridentinum inſinuat citato loco.

33 *An attritio accedente amore Dei ſuper omnia dicenda ſit cõtritio. Negatur.*

Vbi illa poteſt eſſe difficultas ad modum loquendi potiùs ſpectans, quàm ad rem ipſam, Vtrùm quando attritioni accedit amor Dei ſuper omnia, dicenda ſit ea attritio facta contritio necne. Cui dubio reſpondeo, Non debere dici; nam ea attritio in ſe manet eadem, nec nouos præſtat effectus, quos anteà non præſtitiſſet; ille autem noui actus acceſſus eſt ipſi accidentalis.

Totum tamen complexum ex amore Dei ſuper omnia & ex attritione poteſt dici contritio.

Totum quidem complexum ex duobus illis actibus poteſt dici contritio, quia amor ſolus etſi ſufficiat ad iuſtificandum quando eſt ſuper omnia, de quo ſuprà fusiùs; non poteſt tamen dici contritio formalis, ſed ſummùm æquiualenter; attritio etiam ſola licet ſit formalis dolor, quia tamen non habet motiuum contritionis, non poteſt dici contritio; ergo aggregatum illud, quia & dolorem formalem & amorem includit, poteſt vocari contritio, vt benè Pater Suarez ſectione 3. notauit; qui tamen addit ibi aliquid, quod non caret graui difficultate; ait enim numero 10. Ita eum hominem per duos illos actus eſſe ſufficienter diſpoſitum ad gratiam, vt non obligetur ad habendum vel procurandum perfectiorem dolorem. Id quod ait fortaſſe non eſſet verum, ſi ille dolor fuiſſet tantùm ob metum gehennæ, vel ob virtutem aliam inferiorem: ille enim excedit in hoc, quòd eſt verus actus iuſtitiæ, & deteſtatio iniuriæ diuinæ quatenus talis eſt. Hæc additio Suarez mihi videtur habere grauem contra ſe difficultatem: vel enim loquitur de attritione intra Sacramentum, vel de illâ extra; ſi intra, profectò etiamſi homo ille non haberet eum amorem ſuper omnia, ſed præcisè attritionem, & verò ex ſolo timore gehennæ, eſſet adhuc ſufficientiſſimè diſpoſitus ad gratiam (vt ipſe Suarez fatetur;) quo ergo ſenſu dicere poteſt, *Fortaſſe hominem illum obligandum ad alios actus, ſi ea attritio fuiſſet ex motiuo ſolius timoris gehennæ aut inferioris alterius?* Quòd ſi loquatur de attritione ante Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu extra illud, cùm totâ eâ ſectione ſemper egerit de attritione vniuerſaliter loquendo, ex quocumque motiuo illa ſit; & in priori parte huius concluſionis nihil dixerit, per quod determinauerit eam attritionem ad motiuum iuſtitiæ, religionis, aut obedientiæ, non capio quomodo in eâ additione dicat, *Fortaſſe non fore verum, ſi attritio eſſet ex motiuo inferiori:* certè pro hac additione debuiſſet priùs dixiſſe attritionem ex motiuo iuſtitiæ, &c. non autem id vniuerſaliter tradere, & deinde ſupponere ſe de eâ ſolâ locutum. Quidquid verò ſit de eâ ſuppoſitione priori, certè additio ipſa inde mihi diſplicet, quòd cùm ſuprà docuerimus, amorem ſuper omnia, etiam ſolum, eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad gratiam extra Sacramentum, dolorem autem formalem non requiri niſi ſummùm neceſſitate præcepti (etiamſi in meâ ſententiâ ille oriatur ſemper ex amore, quando eſt memoria peccati;) loca autem ſacræ Scripturæ & Patrum, quæ in contrarium obiiciuntur, explicuerimus ibi de dolore vel formali vel eminenti (vt in amore includitur;) cùm inquam hæc ita ſint, non video, cur, quando non ſolus eſt amor, ſed etiam expreſſus dolor attritionis, ſiue ille ſit ex timore gehennæ, ſiue aliunde, debeat homo obligari ad habendum alium dolorem ex motiuo nobiliori, cùm in ſacrâ Scripturâ etſi de dolore ſit mentio, nullibi tamen ſit, quòd debeat ille eſſe ex motiuo iuſtitiæ commutatiuæ, quale nos ponimus cum eodem Suario pro motiuo Pœnitentiæ vel ſpecialis alterius virtutis, ad quam alij reducunt illud motiuum eiuſdem Pœnitentiæ. Conſtet ergo dubitari nullatenus poſſe quin attritio ex quocumque motiuo coniuncta cum amore Dei ſuper omnia ſufficientiſſima ſit ad iuſtificandum. Et de conuerſione attritionis in contritionem ſatis. 34

SECTIO SEPTIMA.

Appendix de ordine actuum Pœnitentiæ.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid circa mentem D. Thomæ.

35 *Doctrina D. Thomæ.* Hoc dubium moueo propter Diuum Thomam, qui quæſtione 85. art. 5. tradit doctrinam ſatis difficilem; ait ergo ibi, Poſt actum fidei Primò eſſe in voluntate timorem ſeruilem, quo quis ob ſuppliciorum terrorem retrahitur à peccatis. Secundò ponit ſpem, quâ quis ob conſequendam veniam aſſumit propoſitum ſe emendandi. Tertiò ponit actum charitatis, quo alicui peccatum diſplicet ſecundùm ſeipſum, & iam non propter ſupplicia: Vltimò denique timorem filialem, quo propter reuerentiam Dei offert voluntariè emendationem vitæ. Hæc ille circa voluntatis actus. Priùs autem poſuerat primo loco Dei operationem conuertentis cor iuxta illud Threnorum vltimo, *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur:* deinde poſuerat motum fidei.

Difficultates circa hanc doctrinam. Circa quæ omnia ſunt multæ & graues difficultates. Prima, quia non eſt neceſſum hominem incipere à timore pœnarum; poteſt enim ex deſiderio beatitudinis, poteſt etiam ex ſolo amore Dei ſuper omnia, aut (vt dicit Tridentinum) ex turpitudine peccati.

Secunda difficultas eſt, quia ſpes veniæ non requiritur, niſi vt ex parte actus Fidei proponatur intellectui poſſibilis venia: hoc enim ipſo quod id noſcam, eſto per voluntatem non habeam vllum actum ſpei, videor diſpoſitus ſufficienter ad efficiendam pœnitentiam.

Tertia difficultas eſt, ſi hic actus ſpei eſſet neceſſarius, deberet ſtatim incipere ante timorem ſeruilem: vt quid enim homo ſe excitaret ad dolendum ſupernaturaliter de peccato commiſſo, ſi non ſperaret effecturum ſe aliquid per eum dolorem?

Quarta difficultas eſt, quòd interponatur charitatis actus, cùm nullo modo ſit neceſſarius poſt inſtitutum Sacramentum Pœnitentiæ, niſi quando extra illud homo eſt iuſtificandus.

Quinta difficultas eſt, quòd deteſtari peccatum ſecundùm ſe nequaquam pertinet ad charitatem; nam peccatum ſecundùm ſe ſolùm denotat peccatum ſecundùm intrinſecam ſuam malitiam aut turpitudinem, quæ vt talis (iuxta ſuprà dicta) non eſt obiectum charitatis, ſed attritionis.

36 Sexta difficultas eſt, quia poſt charitatem exigit timorem filialem: videtur enim id otioſum, cùm habitâ iam charitate perfecta ſit pœnitentia, & ex ſe timor, cùm ſit minùs nobilis quàm charitatis actus, potiùs debeat præmitti quàm ſubſequi.

Septima & vltima difficultas eſt, quia propoſitum emendæ, quod tribuit Diuus Thomas timori filiali, oriri poteſt à quocumque motiuo, ſiue à timore ſuppliciorum, ſiue à ſpe beatitudinis, &c. illud enim motiuum, quod ſufficit vt deteſter peccatum, ſufficit vt decernam non ampliùs illud admittere: ſi enim deteſtor, quia diſplicet vt malum, eo ipſo videor nolle illud ampliùs admittere.

Reſponſiones pro Diuo Thomâ. Ad primam difficultatem: Hæc omnia ſatis reddunt difficilem D. Thomæ mentem; putarem tamen Primò eum non intendiſſe docere, neceſſariò & eſſentialiter debere hunc ordinem actuum interuenire, ſed ordinario modo; quia frequentiùs homo incipit moueri timore pœnarum, quo ſatisfit primæ difficultati.

Ad ſecundam: Ad ſecundam, quòd non videatur neceſſarius vllus actus ſpei diſtinctus ab ipſo iudicio intellectus, quo noſcit quis poſſibilem eſſe veniam, reſpondeo, Fortaſſe in toto rigore ita eſſe; nihilominùs tamen connaturaliter vix poſſe fieri, vt qui eo modo dolet, non deſideret veniam, aut eam non appetat; illam autem appetere cum eâ cognitione probabili, quòd illam ſit conſecuturus, conſtituit actum ſpei (vt fuſiùs dixi Tomo 5. tractando de virtute Spei, & etiam Tomo 3. dum de Virtutibus egi;) ſequitur ergo ordinariè in tali homine actus ſpei.

Magis vrget tertia difficultas, quòd ſcilicet ea ſpes veniæ debeat eſſe etiam ante timorem ſeruilem; quia tenerâ cùm primùm homini proponitur per fidem peccato deberi pœnam, poſſe tamen illo per pœnitentiam deleto vitari illam eamdem pœnam ſtatim, primo loco videtur peccator concipere deſiderium ſe liberandi ab illo & à pœnâ illi debitâ, cum probabili iudicio quòd ſit vtrumque obtenturus. Nihilominùs ſatis probabiliter docet Diuus Thomas, eam ſpem primò ſequi poſt timorem: etenim quando alicui proponitur graue aliquod imminens malum, primo loco videtur ſequi timor illius, ſeu horror illius; deinde ex illo ipſo dolore ſequitur deſiderium illud fugiendi; cùm ergo aduertit homo per illos actus timoris & doloris, &c. ſe diſponere ad obtinendam remiſſionem, incipit iam habere non ſolùm iudicium, quòd abſolutè poſſit obtinere veniam; hoc enim iudicium non ſufficit ad ſpem; ſed quod probabiliter re ipsâ illam obtinebit. 37 *Ad tertiam:*

Ad quartam: Circa interpoſitionem actus charitatis, de quo in quartâ difficultate, dico Diuum Thomam agere ibi de Pœnitentiâ quatenus eſt virtus, & poteſt conducere ad iuſtificationem extra Sacramentum; vbi ſine dubio debet interuenire actus charitatis, quia alij actus attritionis extra Sacramentum non ſunt ſufficientes.

Ad quintam: Quòd autem dicat Sanctus Doctor diſplicentiam in peccato ſecundùm ſe pertinere ad charitatem, eſt vtcumque difficile ob dicta; augetur autem difficultas ex eodem D. Thomâ; nam in reſponſione ad argumentum 2. ait, Tam reſpicere peccatum vt eſt Dei offenſa, quàm ob illius turpitudinem, ad charitatem pertinere: cùm ergo ibi faciat diſtinctionem duplicis eius motiui, offenſæ & turpitudinis, eò ipſo non poſſumus eum explicare, vt dum dixit *Peccatum ſecundùm ſe*, intelligatur peccatum ſecundùm malitiam, quam in ſe quidem habet, Deum tamen reſpicit; hoc enim modo accipitur peccatum prout eſt offenſa Dei; ergo in altero motiuo iam accipitur ſecundùm turpitudinem peccati propriè & abſolutè, ſeu vt eſt in ſe malum contra naturam rationalem. Hoc autem non pertinet ad charitatem; Concilium enim ad attritionem imperfectam hoc reduxit vt ſuprà diximus. 38
Ego ſanè nullam video bonam explicationem mentis Diui Thomæ in hoc puncto, niſi dicere velimus

velimus τὸ *vel ob peccati turpitudinem* non denotare diſtinctum motiuum, ſed eſſe maiorem explicationem illius alterius offenſæ Dei; quia reuerà peccatum etiam ſecundùm ſe non minùs eſt malum extrinſecum, ſeu offenſa Dei, ſeu contra Deum, quàm contra naturam rationalem.

Ad ſextam.

Ad ſextam, quòd vltra actum charitatis ponat illum timorem filialem, non aliud poſſum dicere, quàm quòd ordinariè non ſit neceſſarius, & propterea (vt benè notauit Suarez in Commentario articuli) Concilium non poſuit illum; & ſanè ad explicandum propoſitum emendæ non debuit dici neceſſarius, quia, vt in ſeptimâ obiectione dixi (quam ideò iudico efficacem contra eam doctrinam) illud propoſitum non peccandi poteſt oriri à timore etiam ſeruili, vt ipſe Diuus Thomas priùs dixerat, multò ergo meliùs à charitate, niſi fortè eam confundamus cum timore filiali; quod in Diuum Thomam non cadit, qui expreſsè ibi eos actus diſtinguit.

Ad ſeptimam reſpondere vix poteſt.

Alia difficultas:

Adhuc circa ipſos actus antecedentes eſt noua difficultas; ponit enim immediatè poſt vocationem diuinam actus fidei, cùm priùs debeat eſſe pia affectio, per quam ſe homo diſponit ad fidem.

Soluitur.

Reſpondeo tamen, Diuum Thomam nomine fidei ipſam etiam piam affectionem incluſiſſe, quia per illam actus fidei eſt nobis liber. Et de Diui Thomæ mente hactenus.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid re ipſâ in hac quæſtione dicendum.

39 *Ordinarius ordo actuum Pœnitentis;*

ABSOLVTE ergo dicendum puto, ordinariè loquendo, propoſito per intellectum motiuo deteſtandi peccatum, Primò hominem incipere vel ab amore eius motiui, ſi bonum ſit, vel è contrario ab odio illius, ſi malum; Secundò, ſequi deteſtationem peccati ob illud motiuum. Ratio huius eſt clara; nam ordinariè id, quod mouet ad aliud, priùs amatur, aut odio habetur, quàm illud aliud. Finis enim & ratio formalis motiua prior eſt in intentione. Si ergo homini proponitur peccatum vt cauſſatiuum pœnarum inferni, & homo eis pœnis vehementer terretur, incipit ſtatim eas deteſtari efficaciter; & quia agnoſcit peccatum eſſe illarum cauſſatiuum, prodit in odium illius. Idem è contrario dico de amore beatitudinis, ſi hoc motiuum homini proponatur; primò enim amat gloriam, deinde peccatum odit, eò quòd eâ gloriâ priuet.

Qui tamen non ſemper fit,

Dixi in concluſione ita ordinariè fieri; quia (vt in Philoſophiâ tradidi) poteſt etiam aliquando voluntas propoſito fine & medio aliquo ad eum finem ſufficienti incipere per actum, quo vtrumque amans dicat, *Volo hunc finem per hoc medium*; quia in hoc modo amandi non video ego vllam repugnantiam; ordinariè tamen verum eſt quod dicitur, finem eſſe primum in intentione, vltimum in executione.

Sed variè, prout offertur occaſio, quâ quis inducitur ad Pœnitentiam.

Dixi item in concluſione, hominem incipere vel ab amore beatitudinis, vel ab odio alterius motiui; nullum autem ex his motiuis determinatè primum poſui, quia totum hoc pendet à propoſitione quæ homini fit; ea autem pendet vel ab inſtructore, vel à Concionatore, vel à libro, in quem homo incidit, & quo monetur ad Pœnitentiam; non poteſt ergo vllo modo fixus ordo aſſignari. Aliquando enim Concionator nihil proponit de æternâ gloriâ, ſed de pœnis inferni; & ſic hominem inducit ad pœnitentiam; ibi incipit, & verò fortaſſis etiam finit timor; nam vt ille doleat de eis peccatis, neceſſum non eſt quidquam ei proponi de beatitudine: licet enim debeat ſpem veniæ habere, ſi accedit ad confeſſionem, vt ei condonentur peccata; poteſt tamen optimè id totum contingere non ſolùm ſine ſpe beatitudinis æternæ, ſed etiam ſine illius excitatâ ſpecie: aliud enim longè eſt peccata poſſe remitti, & pœnam inferni illis debitam remitti, aliud verò hominem æternam obtinere beatitudinem.

Aliquando Pœnitentia incipit à timore pœnarum;

40 *Aliquando ab amore beatitudinis;*

Poteſt Secundò è contrario contingere, vt à beatitudinis amore incipiat nihil penitus cogitando de pœnis, ac proinde nullum penitus habeat timorem ſeruilem, ſed timorem, ne priuetur eâ gloriâ; quia etiam hoc motiuum eſt ex ſe ſufficiens ſine illo altero.

Aliquando ab odio peccati vt eſt contra rationem;

Poteſt item Tertiò contingere, vt nec de pœnis inferni cogitet, nec de beatitudine, ſed ſolùm de morali malitiâ eius peccati, vt eſt contra rationem naturalem, ſeu contra Deum Auctorem naturæ; ac proinde nullo alio exſpectato motiuo odio habeat illud peccatum, & proponat amplius nolle illud committere.

Aliquando ab odio peccati vt eſt contra Deũ ſummè bonum.

Quartò denique incipere poteſt à conſideratione peccati, vt eſt contra Deum ſummè bonum, erga quem afficitur; & ſub hac ratione poteſt deteſtari peccatum ſine vllo altero vel timoris vel ſpei actu, licet id difficilius ſit; quia homo non ita poteſt ſe primo impetu ad tam perfectum actum excitare. De quo alibi egi, explicans, An aliquando ex ſolâ notitiâ Dei in ſe, non vt remuneratoris, aut punientis, poſſit homo per amorem Dei ſuper omnia iuſtificari.

Ex his infero, Minùs benè nonnullos Recentiores defatigati diſputando, Vtrùm Pœnitentia incipiat ab affectu proſecutionis, an verò ab affectu odij; minùs benè etiam aliquos dicere, debere incipere ab affectu odij, alios verò è contrario ab affectu proſecutionis; quia reuerà non poteſt tradi regula generalis, cùm (vt oſtenſum eſt) id pendeat adæquatè à motiuis, quæ primò proponuntur; hoc autem caſuale omnino ſit iuxta dicta. Vtrùm autem circa quodcumque ex his motiuis debeat incipere ab actu proſecutionis boni oppoſiti illi malo, quod obiicitur intellectui, an poſſit ab ipſo odio, quæſtio eſt planè generalis ad alias materias, de quâ nos diximus ſuprà aliquid, & oſtendimus omnino poſſe inchoari per odium.

Suppoſito ergo quadruplici eo motiuo, à quo poteſt homo incipere, dico, Si deteſtatio inde ſecuta ſit efficax, eo ipſo in eâ includi ſaltem virtualiter propoſitum non peccandi de cetero. 41

Fateor, ſi homo ſe ad tempus futurum reflectat, eo ipſo naturaliter ſequi propoſitum expreſſum non peccandi de cetero; in ordine tamen ad iuſtificationem non iudico hoc eſſe omnino neceſſarium. Vnde Concilium ſolùm dixit illum timorem debere excludere propoſitum peccandi; non requiſiuit autem propoſitum poſitiuum & expreſſum non peccandi de cetero.

Ordo vlterior Pœnitentia.

Tertiò dico, Si homo extra Sacramentum iuſtificandus ſit, debere vlteriùs ei proponi peccatum illud vt diuinæ bonitati contrarium, debere

etiam

etiam ipſum hominem moueri in amorem Dei & odium peccati ex eo amore, & hoc ipſo illum iuſtificandum ſine vllis aliis actibus; ſi verò iuſtificatio ea intra Sacramentum Pœnitentiæ contingat, ſufficere ſi poſt illum timorem aut amorem beatitudinis & odium peccati, ob aliquod ex illis motiuis confiteatur ſuum peccatum, & accipiat abſolutionem; eo enim ipſo ſine vlteriori actu iuſtificabitur.

Obiectio: An ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur actus ſpei.

Obiicies tamen: Concilium requirit etiam ſpem veniæ. Ex hoc capite (vt vidimus Tomo præcedenti) docuit Gaſpar Hurtadus, Eſſe poſſe Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; nam licet habeat pœnitens dolorem ſufficientem, vt confeſſio ſit valida; ſi tamen (vt poteſt) careat actu ſpei, non habebit diſpoſitionem ſufficientem ad effectum Sacramenti ſeu ad gratiam.

42 *Soluitur.*

Reſpondeo Primò, Spem veniæ duo dicere, & vtrumque iam ſupponi in tali homine: Vnum eſt, quòd credat ſe poſſe obtinere veniam, & obtenturum re ipsâ, ſi adhibeat media à Chriſto inſtituta: hoc totum pertinet ad actus fidei, quos iam ſuppoſuimus ex parte intellectus; hîc enim agimus de actibus tantùm voluntatis; & hoc ſolùm puto à Concilio ibi requiſitum, dum ſpem veniæ exigit. Alterum eſt, quòd voluntas optet eam veniam, & re ipsâ velit applicare media pro illâ; & hoc etiam tunc inuenitur, quia ſupponimus illum hominem ex deſiderio ſalutis, ſeu fugiendi pœnas inferni, deteſtari peccata, & confiteri; quid ergo quæſo illi amplius deeſt?

Poſſet quis pœnitere ſine actu ſpei, & obtinere veniam.

Reſpondeo Secundò, Si contingat hominem ex ignorantiâ inuincibili nihil ſcire de veniâ à Deo promiſsâ agenti pœnitentiam, & tamen illum credentem alia myſteria ſeriò dolere de peccatis ob Deum ſummè dilectum, & proponere, ſe nolle ampliùs peccare, me non dubitare illum obtenturum veniam; quia quodammodò ille magis, vt ſic dicam, generosè ſe gerit cum Deo, quandoquidem minùs ſperat, reliqua tamen facit quæ ad remiſſionem neceſſaria ſunt. Concilium autem non aliâ ratione videtur requirere illam ſpem veniæ, niſi Primò, ne homo erret craſsè circa fidem, ſicut hæretici, qui attritionem inutilem dixerunt. Secundò, vt homo ille erigatur ad habendos illos actus perfectiores, qui propriè per ſe cauſſant remiſſionem peccati; quia difficillimum eſt hominem ad eos eleuari, ſi nihil ſperet. Iam autem ſupponimus hunc hominem nullum habere errorem culpabilem, imò nec inculpabilem, ſed puram carentiam cognitionis de poſſibilitate veniæ. Præterea in concluſione locuti ſumus condiitionaliter, ſi ſcilicet homo ille tunc haberet eos actus charitatis & odij peccati ex charitate, propter quos poſſet eſſe neceſſaria illa ſpes veniæ; ergo ille homo tunc iuſtificaretur: locuti item ſumus de homine qui haberet actum charitatis, & extra Sacramentum iuſtificaretur; nam intra Sacramentum vix poteſt concipi, quomodo homo ad illud accedat, & ſua peccata confiteatur, niſi putet ſe poſſe veniam obtinere per eam confeſſionem. Ratio diſparitatis inter actum charitatis & inter voluntatem confeſſionis quoad punctum præſens eſt manifeſta; nam

Vix poteſt dari Sacramentum Pœnitentiæ ſine actu ſpei.

43

charitas oriri poteſt ex bonitate Dei vehementer propoſitâ; eo autem ipſo ſine reflexione vllâ circa ſpem veniæ, ſi noſcat homo peccatum illud eſſe contra Deum, illud odio habebit, & proponet nolle ampliùs id facere: ſicut ſi quis nouit cibum aliquem ſibi cauſſaſſe detrimentum in ſanitate, dolet ſe illum comediſſe, & proponit nolle amplius comedere, ſi valdè afficitur ſanitati, licet detrimentum iam illatum non ideò ſperet reſarciendum; habebit enim propoſitum ſaltem, ne maius & nouum fiat ſibi damnum. At confeſſio neque naturaliter ſequitur ex odio peccati, neque ex ſe eſt amabilis, niſi quatenus per eam poteſt obtineri venia peccatorum; ergo non poteſt concipi, quòd homo illam ſeriò aggrediatur, niſi quia habet ſpem, quòd ſit per eam obtenturus curationem ab eo peccato. Et ex hoc capite præcedenti Tomo dixi contra Patrem Gaſparem Hurtadum ſuprà citatum, non poſſe dari informe Sacramentum & validum ex defectu ſpei veniæ; nam qui habet attritionem ſupernaturalem ſeriam, & ex illâ vtitur Sacramento, non poteſt intelligi quod id faciat niſi purè putè, quòd ſperet ſe per illam confeſſionem obtenturum veniam. Quòd ſi tamen fingere vellemus caſum talem, in quo ille homo ex malitiosâ planè Parochi aut alterius inſtructione putet eam confeſſionem eſſe quidem neceſſariam, ne Deum de nouo offendat, licet non ſit proficua ad delendum præcedens peccatum; & tamen tunc ille homo cum attritione ſufficienti & propoſito emendæ accedat ad confeſſionem, & abſolutionem accipiat, omnino iudico eum accepturum remiſſionem; quia reuerâ ille defectus ſpei veniæ tunc nihil impediuit ex his quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, vt paulò ſuperiùs diximus explicantes, cur Concilium requiſiuerit eam ſpem veniæ.

DISPVTATIO DVODECIMA.

De ſubiecto & effectu Pœnitentiæ.

1 OMITTO diſputationem de habitu Pœnitentiæ, quia ex dictis de ipſius obiecto formali & materiali conſtat qualis ille ſit; habitus enim à nobis non niſi in ordine ad obiecta diſtinguuntur: ſunt enim qualitates quædam naturâ ſuâ vel facilitantes, vel dantes ſimpliciter poſſe (vti ſunt infuſi) ad eliciendos actus qui ea obiecta reſpiciant.

SECTIO PRIMA.

De ſubiecto huius habitus.

HÆC etiam diſputatio de ſubiecto habitus omittenda eſſet, ſi diſputaremus tantùm de ſubiecto proprio in quolibet homine, an in animâ, an in voluntate, an in intellectu; nam eo ſenſu quæſtio eſt vniuerſalis ad alios omnes habitus, quos alibi dixi recipi in ſolâ animâ; Primò, quia ego non diſtinguo potentias ab illâ;

Status quæſtionis non eſt circa potentias, &c. ſed circa perſonas.

de

de quo in Philoſophiâ. Secundò, quia etſi diceremus eas diſtingui, debet tamen anima concurrere immediatè, vtpote quæ ſola eſt libera, & quæ debet propriè & formaliter intelligere, vt poſſit ſe determinare ad amorem. Quia tamen circa ſubiecta totalia, ſeu circa perſonas, in quibus habitus Pœnitentiæ admittendus eſt, variant Auctores, neceſſum eſt ante declaratum Pœnitentiæ effectum hanc quæſtionem præmittere; pro quâ oportet vti diſtinctione: Vel enim loquimur in ſententiâ illorum, qui dixerunt illum habitum non poſſe alios actus elicere quàm deteſtationem de commiſſo peccato; vel cum eis, qui illum identificant cum habitu iuſtitiæ; vel denique cum illis, qui dicunt à iuſtitiâ diſtingui, & ex ſe æquè eſſe aptum ad peccati deteſtationem in futurum ac ad dolorem de commiſſo efficiendum: iuxta has enim ſententias variè eſt quæſtioni propoſitæ reſpondendum.

Reſpondendum variè iuxta varias ſententias.

2

In Chriſto datur Pœnitentia, ſi eu ſit idem cum iuſtitiâ:

Si verò diſtinguatur, & reſpiciat ſola peccata commiſſa, tunc non datur, nec in Angelis.

Et quidem ſi eum habitum à iuſtitiâ non diſtinguamus, clarum eſt debere in Chriſto, in Angelis, in omnibus denique iuſtis admitti, ſicut admittitur habitus iuſtitiæ; etiamſi in Chriſto, & his qui numquam peccarunt, non poſſit elicere eum actum doloris de præterito peccato; quod in eis nullum admittimus: ſi verò dicamus eum à iuſtitiâ diſtingui, & determinatum ad ſolos actus deteſtationis commiſſi peccati, ſeu ſatisfactionis pro admiſſo peccato, videtur probabilius longè eum non eſſe admittendum in Chriſto, qui talem actum elicere non potuit. Dixi *id eſſe probabilius*, quia abſolutè poſſet non nemo contendere, ſaltem ratione ornatus debere in Chriſto concedi: de quo paulò pòſt. In Angelis etiam videri poteſt non admittendus, quia eſto illi fuerint capaces peccati, re tamen ipsâ illud non habuêre, ac proinde etiam in illis eſſet otioſus.

Obiectio circa Angelos:

Dices; Quando Deus infudit illis gratiam in eo priori, non ſciebat, vtrùm eſſent peccaturi néc ne; ac proinde debuit omnibus infundere hunc habitum. Confirmatur; Quia ſi Deus fuiſſet directus ſcientiâ mediâ, quòd hi non eſſent peccaturi, vt eis non daret habitum Pœnitentiæ, potuiſſent ipſi reflexè cognoſcentes ſe eo habitu carere, inde fortè vlteriùs colligere, ſe non peccaturos. Quidquid verò de his conſiderationibus ſit, cùm Deus decreuiſſet nullo modo eis dare locum Pœnitentiæ, non ſcio ad quid eis foret vtilis talis habitus: ſi enim non erant peccaturi, profectò eo non indigebant; ſi verò peccaturi, etiam eis vtilis non erat; quia Deus non volebat eis hanc gratiam facere, vt poſſent eo habitu vti; ergo omnino erat in eis inutilis: & ita iudico abſolutè diſcurrendum datâ eâ limitatione habitus.

Expeditur.

3

Quid circa Beatam Virginem & infantes.

An verò etiam in Beatâ Virgine eodem modo negandus ſit dubium eſt. quia licet re ipsâ peccatura non eſſet, erat tamen illa capax abſolutè peccati; peccato autem commiſſo etiam poterat Pœnitentiæ actus elicere; vti etiam in infantibus, quos Deus ſcit morituros antequam poſſint peccare; tamen ferè omnes Doctores fatentur infundi hunc habitum. Aliter poſſet reſponderi huic difficultati in doctrinâ Patris Vaſquez, qui quæſt. 85. art. 4. dub. 2. ait, Non propterea habitum aliquem virtutis eſſe negandum alicui ſubiecto, quòd numquam in illo ſit habiturus ſuum actum; hac enim ratione deberemus dicere, infantibus, qui deceſſuri ſunt ante vſum rationis, non infundi habitus fidei & ſpei, quia harum virtutum actus illi numquam ſunt effecturi; non in hac vitâ (vt ſupponimus;) non in cælo, quia ibi fides & ſpes non manent; eis autem negare tales habitus videtur eſſe contra ſenſum communem Theologorum, quia non eſt negandus illis ornatus eorum habituum & potentia ad faciendos actus, quando in ſe, & ratione ſtatus, illos potuerunt efficere. Eam ergo ipſe regulam tradit, vt ſcilicet tunc præcisè negetur alicui habitus Pœnitentiæ, quando vel ratione ſtatus vel aliunde peccare non poterat, vel ſi peccare, habitu tamen ipſo Pœnitentiæ vti non poterat antequam peccaret; & conſequenter per ipſum peccatum erant amiſſuri illum habitum: cuius ratio ea videtur eſſe, quòd gratis conceditur ille habitus, qui non poteſt prodire in actum, niſi priùs deſtruatur: ea enim prima eius productio iam eſſet planè inutilis; vnde infert, Neque in Adamo in ſtatu innocentiæ, quia non poterat peccare venialiter, ſed mortaliter, ideoque non niſi amittendo habitum illum; neque in Angelis, quia non poterant venialiter peccare; neque in Chriſto, neque in Beatâ Virgine, quibus repugnabat peccatum eſſe admittendum. Addit autem infantibus poſſe concedi, quia poſſunt primò peccare venialiter, & ſic habere materiam pro eliciendo eo actu: & idem concedit in Adamo, ſi potuit in eo ſtatu primò peccare venialiter, vt multi Auctores admittunt.

Reſponſio Patris Vaſquez.

Quòd habitus Pœnitentiæ non ſit ponendus in iis qui peccare non poterant, aut ſaltem non poterant vti eo habitu ante peccatum, per quod ipſum habitum expuliſſent.

Hæc doctrina Primò non videtur ſibi conſtans: ſi enim eâ ſolùm de cauſsâ, quòd aliquis non ſit habiturus vllum actum habitus, non debet ei negari huiuſmodi habitus, profectò non video quâ aliâ ratione ipſe poſſit Beatæ Virgini negare habitum Pœnitentiæ; ſuppono enim maternitatem non habere repugnantiam cum peccato; ſed quòd illa numquam peccauerit id vnicè proueniſſe ex ſingulari fauore Dei: id quod maximè habet locum in ordine ad venialia. Deinde in Angelis eſt idem; etenim quòd illi non peccauerint venialiter, non potuit prouenire ex ipsâ repugnantiâ ſtatus; cur enim non potuit leue aliquod vel mendacium vel appetitus venialiter inordinatus laudis in eos cadere? quòd ergo non habuerint veniale in ſolam voluntatem Dei eſt refundendum; ſicut in infantibus, quibus ob ſpecialem fauorem Deus negauit tempus ad vllum peccatum committendum. Eſt ergo eadem de his omnibus ratio, & in Adamo habet hoc ipſum locum; ſolùm in Chriſto, cui ratione vnionis repugnat phyſicè omne peccatum, verificatur illud principium Patris Vaſquez. 4

Examinatur, & reiicitur.

Secundò ſupponit hic Auctor eumdem numero habitum eſſe Pœnitentiæ pro venialibus & pro mortalibus; id quod non caret magnâ difficultate; ſi autem ſemel illi diſtinguantur, ſequeretur planè ex eâ doctrinâ, nulli infanti, imò nulli adulto, niſi qui iam peccauit mortaliter, infundi eum habitum Pœnitentiæ, quo ſatisfacimus pro mortali: nam talis habitus deberet ſemper expelli antequam poſſet vllum actum elicere; hoc autem planè eſt contra omnes.

Tertiò, in hac doctrinâ P. Vaſquez ſupponitur non poſſe eum habitum elicere odium circa aliena peccata vel deteſtationem futurorum: id quod eſt à nobis ſuprà fuſè reiectum.

Dicendum

5 *Noſtra ſententia, Non eſt habitus Pœnitentiæ, vbi non eſt futurus eius actus.*

Dicendum ergo cenſeo, illud principium à Vaſquez reiectum, quòd ſcilicet non ſit ponendus habitus, vbi non eſt futurus eius actus, eſſe probabiliſſimum. Ad rationem verò de habitu ſpei & fidei in infantibus reſpondeo, Si habitus hi non concedantur Beatis, etiam dici probabiliſſimè, nec concedendos eis infantibus: ad quid enim quæſo pro mediâ fortè tantùm horâ ſtatim in morte Infantis deſtruendi illi concederentur? quod ſi admittantur etiam in Beatis ob aliquos actus (vt de habitu ſpei ratione gaudij de beatitudine alibi docui) tunc illos etiam in infantibus debemus admittere; quid ſit autem abſolutè dicendum, maneántne an non in cælis, non ſpectat hùc.

Si habitus Pœnitentiæ eſt determinatus ad ſolos actus de peccatis præteritis, non datur in Beatâ Virgine, Angelis, infantibus morituris ante vſum rationis.

Secundò hinc ad rem noſtram de habitu Pœnitentiæ, dico illum, ſi ſolùm ſit determinatus ad actus ſupponentes peccatum in ſubiecto, non debere poni in Beatâ Virgine atque in Angelis, neque in infantibus, quos Deus nouerat per ſcientiam mediam non futuros proximè capaces peccati; quia ibi eſſent illi omnino otioſi. Dixi *per ſcientiam mediam*, quia per abſolutam fortè Deus priùs præuidit eorum iuſtificationem quàm mortem, ac proinde eâ ſcientiâ non potuit ſe dirigere ad non dandum in eis talem habitum.

Obiectio:

Obiicies: Hic habitus oritur neceſſariò à gratia; ergo debet tribui omnibus qui eam habent.

Soluitur.

Reſpondeo Primò, Nimium probari hoc argumento, ſcilicet etiam eum habitum fore in Christo; quia etiam in eo fuit gratia, à quâ dicitur ille oriri neceſſariò. Reſpondeo Secundò, Hunc habitum oriri quidem à gratiâ, iuxta exigentiam tamen ſubiecti; ſi ergo hoc non eſt futurum proximè capax actuum, ad quos ordinatur habitus, non petit gratia, vt in eo ſubiecto ille infundatur, quia ibi eſſet penitus otioſus.

Habitus Pœnitentiæ oritur à gratiâ, ſed iuxta exigentiam ſubiecti.

6 *Obiectio ſecunda. Potentiæ dantur etiam iis, qui numquam eis vti poterunt. Reſpondetur.*

Secundò dices; Eſto admittamus potentias eſſe diſtinctas ab animâ, nihilominùs fatemur illas eſſe etiam in eis, qui numquam ſunt habituri actus aliquos ex illis; vt in his, qui planè carent vſu rationis, admittimus intellectum; ergo idem dicere poſſumus de his habitibus. Reſpondeo, Potentiam intellectiuam etiam in amente habere ſuam operationem. Maior eſſe poſſet difficultas in viſu, auditu, &c. pro his quos Deus ſcit futuros cæcos aut ſurdos totâ vitâ; nihilominùs etiam in iis dico eſſe admittendas eas potentias, quia illæ oriuntur cum phyſicâ & planè naturali neceſſitate ab animâ, non ſicut habitus à gratiâ, qui ſolùm procedunt iuxta operationum futurarum neceſſitatem; procedunt enim moraliter, quatenus gratia petit, vt Deus infundat eos habitus, quibus ſubiectum indiget pro ſupernaturalibus operationibus; quarum faciendarum habebit occaſionem ea perſona.

Obiectio tertia: Habitus ſupernaturales ſunt ornatus animæ. Soluitur.

Dices Tertiò: Habitus ſupernaturales ſunt per modum ornatus animæ, ergo maximè debent concedi Beatæ Virgini. Reſpondeo Primò, Ob hanc rationem debere etiam concedi Christo; quia etiam illi non eſt negandus ornatus. Reſpondeo Secundò, Abſolutè habitus hos vix eſſe ornatum vllum, ſed purè putè dari propter actus: quòd ſi tamen aliquo modo ornent animam, non propterea debere concedi, quando alioquin carent præcipuo fine, ad quem ordinantur.

Denique dico, Si ob hunc qualemcumque ornatum velis contendere, illum habitum eſſe in Beatâ Virgine, & etiam in innocentibus, non habebo ego magnam difficultatem in eo concedendo; res enim hæc ſolùm per congruentias decidi debet; in his autem facilè eſt in vtramque partem aliquid dicere. Quòd ſi loquamur in ſententiâ ponente habitum Pœnitentiæ tam pro actu retractationis, ſi peccatum præceſſit, quàm pro cauendis in futurum peccatis, & pro odio illis habendis, ponendus erit huiuſmodi habitus etiam in Christo, licet in eo non habeat denominationem Pœnitentiæ, quatenus hæc ſumitur in ordine ad peccata commiſſa; à fortiori autem in Beatâ Virgine, Angelis & infantibus, quia etiam in cælo poſſunt tales actus elicere. 7

Si Pœnitentia verſatur etiam circa futura peccata, datur in Christo, Beatâ Virgine, Angelis, infantibus.

Circa peccatorem poſſet eſſe aliqua ratio dubitandi, quia ex vnâ parte, cùm habitus infuſus Pœnitentiæ ſit ad conuerſionem ipſius peccatoris valdè neceſſarius, & verò magis quàm habitus ſpei, videtur magis neceſſariò ille debere manere in peccatore quàm maneat ſpes; ex alterâ verò parte Theologi omnes ſentiunt, habitus ſupernaturales infuſos (exceptâ fide & ſpe) deperdi, quando amittitur gratia. Auctores, qui non aliam rationem reddunt, ob quam maneant fides & ſpes in peccatore, quàm vt poſſit exercere actus fidei & ſpei ad conuerſionem neceſſarios, eodem ſanè modò coguntur dicere manere habitum Pœnitentiæ; quia etiam poteſt peccator exercere actus multos Pœnitentiæ: imò quoad hoc punctum deberent etiam dicere, manere aliarum virtutum habitus; quia efficere poteſt peccator actus caſtitatis, miſericordiæ, &c.

Manéntne in peccatore habitus Pœnitentiæ?

Cardinalis Lugo obiter rem tangens diſp 6. num. vltimo, ait ideò debuiſſe ſpem manere, quia ſine illâ non poteſt ſe homo diſponere ad iuſtificationem, imò nec aliquid arduum aggredi ſine ſpe veniæ & ſalutis. Hæc ratio ſuam etiam patitur difficultatem; videtur enim confundere in vnum ſpem Theologicam cum aliâ ſpe quaſi morali; alibi enim dixi ſpem non eſſe Theologicam, quia ſperet à Deo, vel quia innitatur auxilio diuino, ſed purè putè quia ſperet Deum, vt ab homine per viſionem beatam poſſidendum, ſeu vt ſibi bonum. Hæc autem Theologica ſpes nullo modo eſt neceſſaria ad ſalutem, alioquin omnis attritio ad ſalutem neceſſaria deberet eſſe propter beatitudinem; cuius contrarium vt certum omnino ſuppoſuit Tridentinum, & conſtat experientiâ. Illa verò ſpes veniæ & remiſſionis peccatorum, quæ fortaſſe eſt neceſſaria ad quodlibet opus arduum, quia nemo aggreditur aliquid magnum niſi habeat ſpem, quod ſit id obtenturus, non eſt virtus Theologica, ſed moralis, pro quâ nullus relinquitur habitus infuſus in peccatore iuxta communem ſententiam Theologorum; imò ſi res benè conſideretur, huiuſmodi ſpes, quæ dicitur neceſſaria ad opus aliquod grande aggrediendum, non tam eſt actus voluntatis quàm intellectus; nihil enim aliud videtur eſſe quàm iudicium probabile, quòd ſit talem rem conſecuturos; nam amor ſeu deſiderium eius rei ſine dubio debet eſſe in eo qui illam vult obtinere, ſeu qui illam procurat; at huiuſmodi deſiderium non eſt propriè ſpes, & tranſcendit virtutes omnes; nam & peccator qui vult eſſe caſtus aut miſericors, & nihil alienum 8

Ratio Cardinalis Lugo, cur in peccatore maneat ſpes, examinatur.

Non omne deſiderium alicuius rei dicitur ſpes propriè, ſed inuenitur in omni virtute.

alienum apud ſe habere, ſine dubio habet deſiderium harum operationum bonarum; quod deſiderium non pertinet ad ſpem Theologicam, quæ verſatur tantùm circa Deum vt obiectum formale, quod ipſi homini bonum eſt, vt paulò antè dixi.

9 *Noſtra reſponſio fundatur in ſolo beneplacito diuino.*

Ego circa hoc punctum, quòd ſcilicet in peccatore maneant virtutes illæ duæ infuſæ, fides & ſpes, non verò reliquæ, non aliam habeo rationem quàm ipſam Dei voluntatem, quæ per Concilia & ſenſum Theologorum nobis nota eſt. Nam quod ſolet dici de neceſſitate eorum habituum pro actibus ſupernaturalibus fidei & ſpei, quos peccator poteſt exercere, magnam patitur difficultatem (vt inſinuaui) cùm certiſſimum ſit poſſe multos miſericordiæ v. g. caſtitatis, humilitatis, timoris inferni, &c. actus fieri ab homine peccatore, & ſæpè re ipſâ fieri, vnde viderentur omnes huiuſmodi habitus in eo neceſſarij; &, quod grauius eſt, ſequitur, olim, quando nondum instituto Sacramento Pœnitentiæ requirebatur actus contritionis à charitate ortus ad iuſtificationem, debuiſſe etiam manere in peccatore charitatis habitum, ſi diſtinguitur à gratiâ: quod planè eſt contra omnium ferè ſenſum; ergo ea ratio nimis multum probat. Quam ergo rationem diſparitatis adferemus? In fide quidem cùm cognitio ſupernaturalis, quæ per eam habetur, ſit ad omnes omnino actus ſupernaturales neceſſaria, quaſi omnes tranſcendens, facilis eſt diſparitas reſpectu aliarum virtutum, quæ ſunt magis limitatæ; in ſpe autem (vt ex dictis conſtat) non poteſt facilè vlla à ratione aſſignari diſparitas, ſed debet totum in Dei voluntatem reiici. Et ſanè cùm fortius ac frequentius motiuum, quo homines ad pœnitentiam agendam excitantur, ſit timor grauiſſimarum pœnarum inferni, quàm ſpes obtinendæ beatitudinis, quia faciliùs homines concipiunt æternitatem & grauitatem dolorum quàm felicitatem viſionis, magis videbatur neceſſarius habitus infuſus timoris in peccatore quàm habitus ſpei. In his tamen rebus contingentibus Deus potuit moueri ad relinquendum habitum ſpei ob vtilitatem actuum ſpei ad ſalutem; non voluit tamen (eſto eadem aut fortè maior eſſet vtilitas in habitu timoris aut pœnitentiæ) hos relinquere; vti Angelos hos produxit ob bonitatem quidem naturæ illorum, interim tamen reliquit alios in ſtatu poſſibilitatis maioris perfectionis, & maioris bonitatis. Et de diuinatione hac circa motiuum diuinæ voluntatis ad non relinquendum in peccatore habitum Pœnitentiæ hactenus; iam ad effectus actuum Pœnitentiæ.

Circa habitum fidei non eſt tanta difficultas, quanta eſt circa ſpem.

SECTIO SECVNDA.

An perfecta contritio ſemper habeat adiunctam remiſſionem mortalis.

10 SOLET in præſenti diſputari, Verùm contritio & actus amoris Dei ſuper omnia deleant peccatum tamquam æqualis pro ipſo ſatisfactio, aut certè per modum formæ ſanctificantis; vti gratia habitualis illud expellit in omnium ſententiâ; quia verò de his quæſtionibus fusè egi Tomo 5. diſputans de virtute charitatis, ideò in præſenti eas omitto, & pro his quæ dicturi ſumus ſuppono communem ſententiam, ſcilicet contritionem ſolùm ex voluntate Dei acceptari de facto tamquam diſpoſitionem congruam non condignam ad remiſſionem mortalis; & inquirimus, an infallibiliter ſit ei annexa huiuſmodi remiſſio. In quo puncto affirmatiua concluſio indubitata foret, ni Franciſcus Syluius in Comment. quæſt. 5. ad Supplementum D. Thomæ art. 10. hæc quatuor docuiſſet; Primò, non ſemper, imò rarò contritionem, etiamſi perfecta ſit, & cum amore Dei ſuper omnia coniuncta, habere annexam remiſſionem mortalis ante realem ſuſceptionem Sacramenti: Secundò, contritionem ſemper afferre ſecum iuſtificationem, ſaltem futuram, quatenus, ſi nouo peccato non impediatur, in fine vitæ dabitur propter illam gratia: Tertiò, extra articulum mortis aliquando etiam dari gratiam intuitu contritionis ante ſuſceptionem Sacramenti, quando ſcilicet non niſi difficillimè haberi poteſt copia Confeſſarij: Quartò, hoc etiam contingere extra talem neceſſitatem, quando contritio eſt vehemens, & coniuncta intenſiſſimæ dilectioni Dei; ſed tamen neque hoc eſſe infallibile, ſed ſolùm in his quibus Deus voluerit.

Supponimus contritionem ſolùm ob acceptationem Dei delere peccatum.

Doctrina Franciſci Syluij.

SVBSECTIO PRIMA.

Reiicitur hæc ſententia.

CONTRA hanc doctrinam benè & fusè egit Cardinalis Lugo hîc diſput. 5. nu. 98. ad 130. Nos breuiùs rem totam comprehendemus. In primis autem videtur hæc Syluij opinio omnino damnata in Tridentino Seſſione 14. cap. 4. vbi hæc habentur; *Hanc autem contritionem etſi aliquando charitate formatam eſſe contingat, hominemque actu iuſtificare priuſquam Sacramentum ſuſcipiatur.* Vbi pro eodem à Concilio vſurpatur, actu iuſtificare ante Sacramentum, & contritionem eſſe charitate formatam; quod expreſsè negatur ab hoc Auctore. Particula enim illa *aliquando contingat* non eſt poſita à Concilio, vt doceat, contritionem charitate formatam aliquando iuſtificare, aliquando verò non; ſed quia contritio vſurpabatur à Concilio vniuerſaliter, prout abſtrahit à perfectâ & imperfectâ. quaſi diceret: *Dolor de peccatis aliquando eſt perfectus, & tunc actu ante Sacramentum iuſtificat; aliquando verò imperfectus, & hic non niſi intra Sacramentum.* Hanc verò fuiſſe Concilij mentem nullus, qui illud legerit, poterit negare. 11

Doctrina Syluij videtur eſſe damnata in Tridentino.

Secundò ex eodem Tridentino Seſſione 16. cap. 7. idem ſuadetur; nam licet propter maximam reuerentiam Euchariſtiæ debitam declaret requiri in conſcio mortalis præuiam confeſſionem, non quia (vt falsò Syluius dicit) putet Concilium contritionem non iuſtificare; ſtatim tamen Sacerdoti, non habenti copiam Confeſſarij, concedit facultatem celebrandi cum ſolâ contritione; ergo Concilium ſentit illam infallibiliter actu iuſtificare, aliàs permitteret Sacerdotem in mortali accedere ad Venerabile Sacramentum: quod, quàm ſit ipſi Concilio & toti Eccleſiæ contrarium, nullus non videt.

q Huic

12 *Reſponſio Syluij reijcitur Primò,*

Huic ſecundo argumento ex Tridentino reſpondere fortaſſis poſſet Syluius; Eo ipſo quòd homo habeat actum contritionis, etiamſi non ſtatim acquirat ſemper actu gratiam, acquirere tamen eo ipſo ius ad illam; ac proinde ſufficienter per hoc diſponi ad Euchariſtiæ Sacramentum. Sed contrà Primò, quia ſi hoc ius ad gratiam ſufficeret pro dignè ſuſcipiendâ Euchariſtiâ; ergo etiamſi putaret Tridentinum non ſemper hominem actu iuſtificari per contritionem, non debuiſſet requirere, vt præmitteretur confeſſio; quia etiam ſine hac eſſet digna diſpoſitio; cuius tamen oppoſitum Syluius ait, vt diximus, ſupponi à Tridentino: ea ergo ſpes gratiæ dandæ non ſufficit apud Tridentinum pro diſpoſitione.

Secundò. Parum iuuat pro ſumendâ hodie ſanctiſſimâ Euchariſtiâ, an cras ſim futurus dignus.

Contrà Secundò, quia illud ius, ſi relinquit hominem actu in ſtatu inimici Dei, ita vt actu non minùs odio habeatur quàm ſi non elicuiſſet talem actum contritionis, nihil penitus videtur iuuare ad hoc, vt de præſenti homo ſumat dignè Euchariſtiam: futura enim dignitas non facit illum hodie dignum, ſed faciet, cùm venerit gratia. Adde, nec quidem de futuro eſſe certam illam dignitatem: ſi enim ille homo peccaturus eſt deinde, non erit verum dicere, illum futurum deinde dignum vi huius contritionis. Eſt autem certiſſimum ad hoc, vt homo hodie dignè communicet, nullo modo requiri, quòd cras non ſit peccaturus; multò autem minùs requiri, ne totâ vitâ deinde peccet. Vnde Diuus Paulus pro hoc Sacramento non petiit, vt homo ſciret, quid eſſet poſteà facturus; non enim eſt illi id poſſibile; ac proinde ridiculum fuiſſet illud Pauli præceptum: de præſenti ergo iuſſit, vt homo videat, vtrùm ſit ſine peccato ac Deo gratus, iuſtus ac ſanctus, quantum moraliter homo poteſt noſcere; ſine hac verò diſpoſitione non permittit hominem accedere, ne iudicium manducet; ergo cùm Concilium ſupponat in abſentiâ Confeſſarij contritionem eſſe ſufficientem diſpoſitionem, profectò ſupponit illam infallibiliter facere hominem actu & de præſenti ſanctum & gratum Deo, ac proinde ab omni mortali liberum.

13 *Tertiò reijcitur doctrina Syluij, quia videtur damnata à Pontificibus, qui Baium damnarunt*

Tertiò reijcitur ea ſententia, quia videtur damnata expreſsè à duobus Pontificibus, Pio V. & Gregorio XIII. in Bullis contra Michaëlem Baium, qui fuit Profeſſor Syluij, & à quo hic eam doctrinam didicit: damnatur enim in eis Bullis Primò hæc propoſitio, quæ eſt ibi 31. *Charitas perfecta & ſincera, quæ eſt ex corde puro & conſcientiâ bonâ & fide non fictâ tam in catechumenis quàm in pœnitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.* item hæc, quæ eſt 32. *Charitas illa, quæ eſt plenitudo Legis, non eſt ſemper coniuncta cum remiſſione peccatorum.* item hæc, quæ eſt 11. & videtur ipſiſſima doctrina Syluij: *Per contritionem etiam cum charitate perfectâ & & voto ſuſcipiendi Sacramentum coniunctam non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis aut martyrij ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.* Fateor huic vltimo loco poſſe Syluium reſpondere, ſe etiam admittere aliquos caſus, qui non ſunt propriè neceſſitatis, in quibus remittitur per contritionem peccatum. Quod ſolum ibi damnant Pontifices, ideò ego duo priora loca efficaciora iudico, quia in illis dicitur non poſſe eſſe contritionem ſine iuſtificatione; & damnatur, qui dicit non ſemper eſſe ſimul ea duo.

Reſpondet Syluius Primò, Baium loqui de habitu charitatis quem dicit poſſe coniungi cum peccato. *Reſponſio prima Syluij reijcitur.* Omiſsâ longiori impugnatione, quâ ex Auguſtino (à quo Baius ea verba deſumpſit) euidenter oſtenditur illum loqui de charitate actuali, faciliùs ex ipſis propoſitionibus Baij contrarium oſtenditur: loquitur enim de charitate ex corde puro & fide non fictâ & conſcientiâ bonâ; quæ omnia actui charitatis non habitui conueniunt. *Baius locutus eſt non de habitu, ſed actu charitatis.* Item agit de charitate, quæ eſt plenitudo Legis, alludens ad Paulum; *Plenitudo ergo Legis eſt dilectio:* & Paulus alludens ad Chriſtum; Rom. 13. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum ſicut teipſum. In his duobus præceptis vniuerſa Lex pendet & Prophetæ:* Matth. 22. ergo non de habitu, qui nec eſt dilectio, nec plenitudo Legis, nec de illo eſt mandatum, ſed de ipſo actu amoris loquebatur Baius. 14 Tandem, quia in 11. propoſitione, quando dicit *Contritionem coniunctam cum charitate perfectâ & voto Sacramenti,* non poteſt τὸ *charitas perfecta* de habitu intelligi; nam habitus charitatis vel in minimo gradu eſt perfectus; & ita non addidiſſet *charitate perfectâ*; vel in ordine ad intenſionem numquam in iuſto eſt perfectus, quia ſemper magis & magis intenditur; loquitur ergo de charitate perfectâ, id eſt, de actu habente pro motiuo diuinam bonitatem, qui dicitur charitas perfecta ad diſtinctionem aliorum actuum, qui impropriè dicuntur amor Dei, quatenus Deo amant bonum, licet non ex complacentiâ ipſius, nec ex amore ipſius ſuper omnia (vt ſuprà ſæpè diximus.) Denique, cùm habitus charitatis non diſtinguatur à gratiâ, vel certè numquam infundatur niſi cum gratiâ, loqui de illo Baius non potuit, quando dixit charitatem perfectam non coniungi ſemper cum remiſſione peccati; ergo locutus eſt de charitatis actu, vti loquitur ipſe Syluius. Neque dici poteſt Baium contra omnium Catholicorum opinionem ſenſiſſe, habitum charitatis poſſe eſſe ſine gratiâ: de hac enim extraordinariâ doctrinâ in Baio nulla omnino eſt mentio.

Vrgeo impugnationem; Nam Concilia & Pontifices deſumpſerunt fundamentum ad damnandum prædictas propoſitiones ex Patribus & Scripturâ; hæc autem de habitu charitatis vix vmquam, ſed de actibus ipſis loquuntur: quod benè obſeruarunt Canus & Sotus apud Patrem Vaſquez 1. 2. diſput. 203. cap. 4. vbi plura Scripturæ & Patrum teſtimonia Vaſquez congerit; & licet ab eo afferantur ad probandum ipſum actum charitatis eſſe formam iuſtificantem, quod quidem non perſuadent, ſuadent tamen coniunctam eſſe cum illo actu charitatis remiſſionem peccati. Vnde Concilium Tridentinum ſumpſit occaſionem eam veritatem definiendi; & cùm à Baio poſt Concilium negaretur, iterùm eam confirmarunt Pius V. & Gregorius XIII. citatis Bullis.

Reſpondet Secundò Syluius, Baium docuiſſe, numquam coniungi gratiam cum contritione ante Sacramenti ſuſceptionem; quod ipſe non affirmat. 15 *Reſponſio ſecunda Syluij reijcitur.* Sed contrà, quia hoc eſt euidenter falſum ex propoſitionibus Baij ſuprà allatis: in vnâ enim præcisè dicit, *Non eſt ſemper coniuncta;* in

in alterâ, *Extra caſum neceſſitatis.* Quod ſolum docet etiam Syluius.

Reſponſio Syluij tertia reijcitur Pontifices dicunt per charitatem acquiri ipſam iuſtificationē, & non tantùm ius ad illam.

Reſponder Tertiò; Loca Scripturæ, Patrum & Pontificum ita intelligenda, vt charitas dicatur iuſtificare actu, quatenus dat ius in futurum ad gratiam. Sed contrà Primò, quia Tridentinum expreſsè dicit iuſtificare ante Sacramentum; quæ propoſitio, niſi mutetur ſignificatio verborum, non poteſt pati eam expoſitionem. Contrà Secundò, quia Baius etiam concedebat dari ius ad gratiam per charitatem; & tamen damnatur, quia negat ipſam gratiam dari re ipsâ ante Sacramentum; ergo. Contrà Tertiò, quia ſi contritio, eò quòd det ius in futurum ad iuſtificationem, caſu quo non interueniat peccatum, dicitur abſolutè iuſtificare; eodem omnino modo dici deberet eadem contritio reddere homines videntes Deum; nam etiam dat ius ad viſionem Dei: hoc autem per ſe erroneum eſt, ſcilicet dicere, *Omnis qui amat Deum in hoc mundo ſuper omnia, eſt beatus, & videt ipſum Deum.* Contrà vltimò, & efficaciùs, quia loca Scripturæ de præſenti promittunt amanti Deum gratiam & remiſſionem peccati: ita Petrus Epiſtolâ 1. cap. 4. id deſumens ex Prouerb. 10. ait; *Charitas operit multitudinem peccatorum:* non dixit *operiet* de futuro, ſed *operit* de præſenti. Eodem modo loquitur Ioannes 1. Epiſt. cap. 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus eſt*, iam de præſenti, non de futuro. Item Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo.* Ad hoc faciunt innumera alia loca, in quibus dicitur, quòd *eâdem horâ*, quâ peccator egerit pœnitentiam, & ad ipſum Deum conuerſus fuerit, *iniquitatum ipſius ampliùs Deus non recordabitur*; vt Ezechielis 33. & Iſaiæ 35. Quæ omnia falſa ſunt in ſententiâ Syluij, quia poteſt conuerti peccator perfectè; & tamen adhuc eodem modo recordabitur Deus peccati; illum etiam eodem modo odio habebit ac anteà. Multa alia teſtimonia Patrum poſſunt adduci; quæ omitto, quia res eſt certior, quàm vt longiorem exigat probationem.

16 *Doctrina Syluij eſt contra Catechiſmum Romanum;*

Quartò eadem ſententia refutatur ex Catechiſmo Romano, vbi expreſsè docetur, ſtatim ac verè conterimur gratiam nobis infundi. Explicat hoc Syluius de contritione valdè intensâ. Sed contrà, quia non requirit hoc Catechiſmus, ſed præcisè vt verè conteramur: id quod etiam in remiſsâ intenſione reperitur. Contrà deinde, quia neque valdè intenſæ contritioni ipſe Syluius annectit ſemper gratiam.

Et contra Theologos.

Quintò ex communi Theologorum conſenſu docentium, ante alia Sacramenta etiam viuorum, exceptâ Euchariſtiâ, non teneri nos præmittere confeſſionem, etiamſi ſit copia Confeſſarij, ſed ſufficere habere contritionem; & hoc idem à Clemente VIII. in Pontificali Romano traditur; ergo quia & Pontifex & Theologi ſentiunt nos actu ſemper iuſtificari per contritionem, aliàs permitterent nos in peccato mortali accedere ad Sacramenta viuorum; quod eſt contra Theologorum & Pontificum mentem; & tunc gratis prærequireretur ea contritio ante Sacramentum, ſi hominem non redderet in ſtatu iuſti ac ſancti.

Doctrina Syluij oppugnatur ratione. Si contritio dat ius ad gratiam,

Tandem ratione impugno Syluium, quia ſi ex vnâ parte ſupponit, & meritò, contritionem ſaltem dare ius ad gratiam, nulla poteſt eſſe ratio, ob quam non ſtatim ea conferatur, niſi velit facere Deum iniquum; quia non dat homini quod hic meretur, vel ſaltem quod ei promiſit.

non eſt ratio, cur illud ius differatur in executione.

Dices; Non promiſit illi Deus gratiam pro illo inſtanti, ſed in futurum. Fateor hoc potuiſſe Deum facere; vnde tamen conſtat ita feciſſe, hoc certò ſcimus Deum promiſiſſe gratiam contritioni; ſcimus etiam non requiſiuiſſe aliam conditionem; vnde optimè inferimus, eam ſtatim dari. Vt verò dicamus aliquando dari, aliquando verò non, nullum eſt fundamentum (vt conſtabit ex dicendis;) ergo non niſi diuinando, & quidem contra tam potentia argumenta, traditur ea doctrina; ex quâ prætereà ſequitur (vt fatetur ipſe Auctor in ſolutione ad 16.) extra caſum etiam neceſſitatis vel mortis, aliquando Deum ita dare gratiam homini habenti contritionem intenſiſſimam, vt tamen non omnibus æqualem habentibus infundat eam gratiam; poterit ergo alius adhuc maiorem dolorem habens non accipere vllam gratiam actu; hoc autem quàm ſit abſurdum nemo non videt; non eſt ergo vllo modo ea opinio toleranda.

17 *Reſponſio Syluij ad vltimā oppugnationē ſoluitur.*

Sitne ſententia Syluij hæretica.

Circa cuius cenſuram poteſt eſſe aliqua difficultas: Pater Coninck Auctorem non nominans Tomo 1. de Sacramentis breuiter rem tangens diſp. 68. art. 2. eam dicit erroneam: Pater Vaſquez Tomo 2. in 3. Par. diſput. 152. num. 3. dicit eſſe contra ſententiam Catholicam; quod clarioribus terminis videtur ſonare, eſſe hæreticam. Alphonſus Curiel teſte Lugo iudicat illam eſſe periculoſam & parum tutam in Fide. Mihi, ſtantibus eis definitionibus Pij V. & Gregorij XIII. & aliis, quas ponderauimus, minimum videtur erronea, ſi non poſſit dici omnino hæretica. Quidquid autem de cenſurâ ſit, ſatis apertè eius falſitas eſt oſtenſa. Videndum nunc vnde ille in eum errorem inductus ſit.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur argumentis Syluij.

18 *Primum ex D. Thomâ:*

QVI Primò pro ſe adducit Diuum Thomam, immeritò tamen; nam etſi dicat Sanctus Doctor eum, qui cum contritione imperfectâ accedit ad Euchariſtiam, iuſtificandum vi Sacramenti; quibus verbis videtur docere, non omnem contritionem iuſtificare ante ſuſceptionem actualem Sacramenti; nihil tamen inde pro Syluio deducitur: nam Diuus Thomas agit non de contritione propriâ, ſed de attritione, quæ dicitur contritio imperfecta, vt oſtendimus in materiâ de Sacramentis. Vbi obiter noto, Cardinalem Lugo, qui Tomo de Euchariſtiâ fortiter negauerat à D. Thomâ doceri, per Euchariſtiam aliquando remitti peccata, iam in præſenti, vt eundem Diuum Thomam liberet ab opinione Syluij, admittere, non tamen ſatis conſequenter, à Diuo Thomâ doceri, Euchariſtiam concedere gratiam ei, qui inuincibiliter accedit in peccato cum ſolâ attritione, nos ſine vllâ inconſequentiæ notâ explicamus & hîc & ibi Diuum Thomam.

Soluitur.

Secundum ex eodem.

Obiicitur Secundò idem Sanctus Doctor, qui docet contritionem præcedere tempore iuſtificationem; ergo non ſemper ſunt ſimul.

Soluitur.

Reſpondeo, Eum loqui de eâdem contritione in fieri, id eſt de actibus illis, quibus homo incipit diſponi ad contritionem perfectam; aliàs ipſe expreſsè docet, vbi primùm eſt perfecta contritio ſtatim infundi gratiam.

Adducit pro ſe Caietanũ Syluius, ſed immeritò.

Adducit etiam Syluius pro ſe Caietanum in Summâ verbo *Contritio*; non tamen ſtat pro illo; loquitur enim Caietanus conſequenter ad ſua principia, ſcilicet contritionem aliquando eſſe naturalem, aliquando ſupernaturalem; quod ideò docet, vt oſtendat, quomodo non poſſit quis eſſe certus, quòd ſit in gratiâ: eo enim ipſo quòd aliquando contritio ſit naturalis, non poteſt homo certitudinem habere de ſuâ iuſtificatione; quia ſi contritio ſit purè naturalis, non poteſt ſufficere ad tollendum peccatum. Hinc autem nullo modo colligitur Caietanum ſtare pro Syluio, imò potiùs eum ſenſiſſe, contritionem ſupernaturalem ſemper habere annexam ſibi actualem infuſionem gratiæ; alioquin facillimum ei fuiſſet reſpondere, non recurrendo ad ſupernaturalitatem & naturalitatem, ideò hominem, eſto certus ſit de contritione, non tamen ſcire an ſit filius iræ; quia non ſemper tollitur actu peccatum per contritionem.

Caietanus eſt potiùs contra Syluium.

19 *Caietani doctrina circa contritionem naturalem & ſupernaturalem valdè improbabilis.*

Fateor hanc ipſam doctrinam Caietani eſſe omnino improbabilem, & in ſuo genere peiorem quàm ſententiam Syluij; quia Syluius docet, quando homo reſpondens diuinis inſpirationibus facit quantum eſt in ſe, & elicit contritionem perfectam, licet non ſtatim accipiat gratiam, eſſe ſaltem in certâ ſalutis viâ, quarenus ſi de nouo non peccet mortaliter, certò ſaluabitur. Caietanus autem ita diſcurrit, vt poſſit contingere caſus, vbi æqualiter ſupernaturaliter vocatis, & ex ſe æqualiter illi vocationi reſpondentibus, vnus efficiat contritionem naturalem, alter ſupernaturalem, ideoque vnus ſaluetur, alter damnetur: id quod iudicari debet ab omnibus planè abſurdum. Eſt etiam valdè durum in Caietani opinione, quòd idem homo eumdem adhibens conatum, vt iiſdem inſpirationibus diuinis reſpondeat, & quidem quantum eſt ex ſe æqualiter re ipsâ reſpondens, ſi per quadrantem v. g. duret in eo actu, primo medio quadrante, quia elicit ſupernaturalem amorem, mereatur; ſecundo verò quadrante nihil mereatur, aut è contrario: idemque argumentum fieri poteſt, ſi idem homo hodie naturalem & cras ſupernaturalem habeat. Maior ergo abſurditas eſt per ſe loquendo in ſententiâ Caietani, licet, vt explicet definitiones Conciliorum & ſententias Patrum ſuprà allatas, meliùs diſcurrat quàm Syluius.

Scholaſtici Doctores ſunt contra Syluium.

Illud nunc addo, etſi vnus aut alter Scholaſticus, maximè ex his qui ante Tridentinum ſcripsêre, Syluij doctrinam tradiderit, totam tamen reliquam Scholam Theologorum in contrarium ſtare. Variant quidem aliqui in conditionibus veræ contritionis; conueniunt tamen omnes, quòd illis poſitis ſemper detur ſtatim gratia.

20 *Tertium fundamentum Syluij ex S. Auguſtino.*

Ex Patribus obiicit Auguſtinum Tractatu 13. in Ioannem, vbi ait *catechumenum, quantumuis proficiat, ſemper tamen ſarcinam iniquitatis portare*. Certum eſt autem catechumenum ſæpè habere actum contritionis. Sentit ergo Auguſtinus non ſemper contritioni etiam perfectæ eſſe annexam iuſtificationem. Variorum Auctorum explicationes ad hunc locum adfert Lugo ſuprà, quas omnes dicit eſſe probabiles; ego tamen illas maiori diſcuſſione dignas cenſeo.

Variè à variis explicatur.

Explicatio P. Vaſquez minùs bona.

Pater Vaſquez diſp. 152. num. 9. putat Auguſtinum regulariter locutum, quia rarò catechumenus perfectam habet contritionem, aut ſaltem non habet illam moralem ſecuritatem, quam habet qui eſt baptizatus. Hæc explicatio valdè difficilis mihi videtur; cùm enim Auguſtinus dicat, *Quantumcumque catechumenus proficiat*, profectò non agit de caſibus ordinariis tantùm, ſed etiam extraordinarios complectitur. Neque enim verè dici poteſt, *Catechumenus quantumcumque proficiat, non poteſt habere contritionem.* Deinde non adeò rarum erat olim, quando etiam viri valdè probi diu differebant Baptiſmum, eos habere actum contritionis. Quod autem de ſecuritate dicitur, etiam non ſatisfacit; nam de onere ipſo iniquitatis, non de ſecuritate per reflexam cognitionem loquitur Auguſtinus.

21 *Explicatio Bellarmini eſt probabilis;*

Secunda explicatio eſt Bellarmini lib. 2. de Pœnitentiâ Tomo 2. cap. 14. vbi ait Auguſtinum locutum contra aliquos, qui ex præſumptione putantes ſe non indigere Baptiſmo, illum renuebant, aut certè valdè diu differebant illius ſuſceptionem: & ſanè eo loco paulò antè hæc habet verba Auguſtinus, quæ valdè fauent huic explicationi: *Multi contempturi erant Baptiſmum, eò quòd iam maiori gratiâ præditi viderentur, quàm viderent alios fideles; ille catechumenus poſſet dicere in corde ſuo; Quid mihi opus eſt Baptiſmum accipere, vt hoc habeam quod & iſte, quo iam melior ſum?*

Non tamen ſufficit.

Hæc explicatio eſt ſatis plauſibilis; attamen cùm Auguſtinus ad perſuadendum, vt omnes baptizentur, poſteà dicat non deponi ſarcinam iniquitatis, quantumcumque proficiat, profectò iam loqui videtur expreſsè de catechumeno volente baptizari: etenim ille qui Baptiſmum reſpueret, quomodo iuſtificari poterat, ſi in ipsâ voluntate non ſuſcipiendi mortaliter peccabat? & quomodo de illo, qui actu peccaret mortaliter, dici poterat, *Quantumcumque proficiat?* Deinde Auguſtinum loqui de eo qui volebat baptizari conſtat clarè ex eius verbis, cùm ait *illi non remitti peccatum, niſi cum venerit ad Baptiſmum*; qui autem venit, haud dubiè antecedenter habuit voluntatem veniendi, & tamen adhuc ſarcinam iniquitatis portabat; ergo non loquitur de ſolis nolentibus baptizari, aut ita differentibus, vt in ipsâ dilatione peccarent.

22 *Explicatio P. Coninck:*

Coninck quæſt. 68. art. 2. putat nomine ſarcinæ iniquitatis intelligi ab Auguſtino ipſam obligationem ſuſcipiendi Baptiſmum; quo modo etiam Richardus de Sancto Victore 1. Part. de Poteſtate ligandi & ſoluendi ait obligationem ſuſcipiendi poſt contritionem Sacramentum Pœnitentiæ eſſe reatum pœnæ æternæ, quatenus ſi voluntariè negligat quis illud Sacramentum, damnabitur.

Reiicitur.

Contra hanc explicationem vrgent verba quæ ſtatim addit Auguſtinus: *Preſſuris peccatorum nemo caret, niſi cùm ad fontem Baptiſmi peruenerit.* Certè τὸ *preſſuris peccatorum* ad peccata antè commiſſa videtur alludere, non ad vnum illud, quod poſteà committeretur neglecto voluntariè Baptiſmo

poſt

poſt habitam contritionem. Ex his conſtat Auguſtinum ſatis difficulter locutum.

Difficulter poteſt explicari Sancti Auguſtinus, qui tamen non eſt pro Syluio.

Fortaſſis (vti ſolet frequenter contingere in aliis materiis) ad homines magis deterrendos à dilatione Baptiſmi aliquantulò magis exaggerauit Sanctus Doctor eius neceſſitatem, quàm re ipsâ ea ſit. Addo prætereà Secundò, Eum locutum non eſſe pro Syluio, quia Auguſtinus ibi vniuerſaliter negat vllum ante Baptiſmum iuſtificari poſſe: id enim denotant illa verba, *Quantumcumque proficiat:* Syluius autem licet dicat ordinariè ita fieri, admittit tamen, quando contritio eſt maximè intenſa, remitti peccata etiam ſine actuali Baptiſmo. Item Auguſtinus non facit eam diſtinctionem, quòd ſaltem in futurum omnis contritio habeat annexam iuſtificationem, niſi nouum peccatum mortale committatur; imò videtur clarè ſupponere, quòd ſi ille catechumenus, etiam quantumuis profecerit, in tali ſtatu moriatur, ſit periturus; hoc autem Syluius omnino negat; non ergo locus Auguſtini eſt pro illo.

Explicatur S. Auguſtinus, quod intellexerit catechumenos incapaces Sacramentorum.

Abſolutè dici poſſet, Auguſtinum intellexiſſe nomine ſarcinæ ac preſſuræ peccatorum indignitatem illam, quâ catechumenus reiicitur adhuc à Sacramentis Eccleſiæ, maximè verò à ſuſceptione corporis Chriſti: de quo puncto multa dicit idem Auguſtinus Sermone 21. agens ſub Nicodemi perſonâ de catechumenis; vbi, dum ait illis ſe Chriſtum non credere, petit attentionem ab auditoribus, fortaſſe timens ne illi putarent catechumenos illos non poſſe eſſe in gratiâ: explicat ergo quid ſit Chriſtú ſe non credere illis, & ait; *Interrogemus eum catechumenum: Manducas carnem Filij hominis, & bibis eius ſanguinem? Neſcit quid dicimus, quia Ieſus non ſe credidit eis.* Hanc ergo incapacitatẽm cenſet Auguſtinus eſſe ſarcinam & preſſuram peccatorum: alibi enim ſæpè etiam docuit catechumenos poſſe iuſtificari.

23 *Replica:* Replicabis: Ea incapacitas ad communicandum non poteſt dici ſarcina iniquitatis aut preſſura peccatorum, maximè cùm, etiamſi catechumenus nullum peccatum habuiſſet (& pro præſenti caſu, etiamſi non contraxiſſet Originale) adhuc tamen non continuò potuiſſet ſuſcipere fructuosè Euchariſtiam, niſi eſſet baptizatus; non ergo Auguſtinus de hac incapacitate locutus eſt.

Soluitur. Reſpondeo, Etiamſi incapacitas ea non ſit propriè peccatum, nec preſſura, ab Auguſtino tamen conceptam per modum effectus cuiuſdam peccati, maximè Originalis; à quo meritò non putauit hominem immunem niſi poſt Baptiſmum. De illo autem puncto, An ſi quis careret Originali, & non eſſet baptizatus, eſſet adhuc capax Communionis, quia ad ſtatum præſentem eſt conditio inutilis, ideò Auguſtinus ibi non fecit mentionem: & de eo ſatis, quia certum eſt, vt dixi, ipſum multis in locis clarè ſenſiſſe charitatem eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad gratiam ſtatim recipiendam.

Quartum Syluij fundamentum ex S. Bernardo: Secundò ex Patribus obiicit Bernardum Epiſtolâ 77. vbi ait hominem poſſe cum deſiderio Baptiſmi ſaluari, ſi tamen mors anticipans vel inuincibilis aliqua alia vis obuiaret: ergo ſentit extra caſum neceſſitatis hominem ſine Baptiſmo non iuſtificari.

Reiicitur. Reſpondetur communiter, & benè, Bernardum meritò dixiſſe talem hominem non ſaluandum niſi ſub eâ conditione; quia ſi ſine eâ neceſſitate omiſiſſet Baptiſmum, eo ipſo de nouo peccaſſet: per quod tamen non negauit eum hominem iam fuiſſe iuſtificatum antecedenter per contritionem.

Quintum Syluij fundamentum ex Tridentino: Tertiò obiicit Tridentinum, quod Seſſione 6. cap. 6. ait eos qui ſe præparant ad Baptiſmum incipere amare Deum; & tamen adhuc illi non conſequuntur iuſtificationem.

Soluitur. Reſpondetur communiter, & benè, *τὸ incipere amare Deum* debere intelligi de imperfecto amore, qui adhuc non eſt ſuper omnia.

24 *Alia obiectio ex Tridentino: Soluitur.* Poſſet etiam ex eodem Tridentino obiici, quòd dicat aliquando contingere vt per contritionem iuſtificetur homo. Verùm ſuprà reſpondi *τὸ aliquando* non cadere ſupra contritionem perfectam, ſed ſupra contritionem abſtrahentem vt ſic à perfectâ & imperfectâ, quæ aliquando contrahitur ad perfectam, aliquando ad imperfectam, ideóque aliquando iuſtificat, aliquando non.

Sextum fundamentum Syluij ex nouo Teſtamento: Reiicitur. Quartò argumentatur; Magdalenæ, poſtquam dilexerat multùm, adhuc non fuerunt dimiſſa peccata, quoſque Chriſtus ei dixit, *Remittuntur tibi*, &c. Reſpondetur facillimè, *τὸ Remittuntur* non denotare illud ipſum inſtans, quo Chriſtus eſt locutus, ſed totum illud tempus præſens, quo Magdalena flere, dolere, & amare incepit. Alioquin Chriſtus falsò poſteà ſecundò dixiſſet, *Remittuntur tibi peccata tua*, cùm iam anteà ad priora verba fuiſſent remiſſa.

Replica: Vrget; Nam Auguſtinus de eâdem Magdalenâ dixit Homiliâ 23. inter 50. *Acceſſit ad Dominum immunda, vt rediret munda: acceſſit agra, vt rediret ſana*, &c. & tamen antequam accederet, iam dilexerat.

Soluitur. Reſpondeo, Illum acceſſum non debere intelligi quaſi corporaliter, ſed à quo primùm cœpit ſe diſponere ad conuerſionem, ſeu à quo cœpit mente ad Chriſtum accedere; quando ergo voluit accedere antequam perfectam charitatem haberet, tunc erat ægra, & accedendo per charitatem ſanata eſt.

25 *Septimum Syluij fundamentum à ratione: Retorquetur.* Obiicit Quintò à ratione: Si contritio iuſtificat, cur requiritur poſteà confeſſio? Reſpondeo, Hoc argumento multùm probari etiam contra Syluium. Nam quando quis obliuiſcitur alicuius peccati, & alia confitetur, definitum eſt in Tridentino, Illud ipſum peccatum, cuius quis eſt oblitus, remitti tunc; & tamen quando recordatur de illo poſteà, tenetur illud confiteri, vt ſubiiciat illud clauibus Eccleſiæ: hoc ergo idem de confeſſione poſt contritionem dicendum eſt, eam ſcilicet requiri, vt peccata illa ſubijciantur Eccleſiæ, & ab ipsâ, quæ eſt conſtituta iudex, remittantur. Denique hoc argumentum totum eſt contra Syluium; nam etiamſi neget actu dari gratiam per contritionem, docet tamen ſaltem certiſſimè dandam deinde, ſi homo non committat nouum peccatum. Iam ergo rogo, cur huic homini, qui nouum non commiſit, maneat obligatio accedendi ad Sacramentum Pœnitentiæ? Quod Syluius dixerit pro futuro tempore, hoc ipſum dicam ego de præſenti.

Octauum fundamentum Syluij: Retorquetur, & reiicitur. Vltimò obiicit; Quia ſi contritio iuſtificat ſemper de præſenti, ad quid quæſo debet præmitti confeſſio Sacramentalis ante Euchariſtiam? Reſpondeo, Hoc argumentum etiam eſſe contra hunc Auctorem; nam (vt ſuprà contra ipſum diximus) ſaltem in defectu Confeſſarij permittit Eccleſia accedere cum contritione. Vnde ego potiori

potiori iure infero, Eccleſiam ſentire, contritionem iuſtificare ſemper; quia cùm numquam ſit licitum accedere indignè ad hoc Sacramentum, numquam permitteret etiam in Confeſſarij abſentiâ accedere non præmiſsâ confeſſione, ſi non ſupponeret hominem tunc iam eſſe iuſtificatum: dico ergo id ſpecialiter in Euchariſtiâ requiri ob maiorem ei Sacramento debitam reuerentiam, quæ eo ipſo maiorem exigit de ſtatu iuſtitiæ ſecuritatem.

SECTIO TERTIA.

Vtrùm verus actus Pœnitentiæ poſſit quæcumque & qualitate & numero magna peccata delere.

26 Diximus quidem hucuſque contra Sylvium, contritionem & amorem Dei ſuper omnia habere annexam ſibi ſtatim remiſſionem mortalis; adhuc tamen quæri poſſet vlteriùs, vtrùm id ita ſit intelligendum, vt ſupra quodcumque planè peccatum illa contritio cadat, habeat hanc vim, an verò ſint aliqua peccata, quæ nequeant per Pœnitentiam, quantumuis in ſe bonam, remitti. In hoc punctо varij fuêre errores, quos Pater Suarez refert diſput. 8. ſect. 1. Quidam enim dixêre, peccata hominis iam Chriſtiani non poſſe deleri. Alij verò docuerunt, pòſtquam homini Chriſtiano ſemel ſunt peccata dimiſſa, non poſſe ſecundò dimitti: pro quo errore refertur à nonnullis Tertullianus. Alij verò Tertiò non vniuerſaliter, ſed de aliquibus grauiſſimis peccatis id tradidêre. Hi tamen omnes non ſufficienter diſtinxerunt, vtrùm ea impotentia ad obtinendam remiſſionem oriatur ex eo, quòd tales non poſſint elicere dolorem, qualem eliciunt alij, quibus peccata remittuntur; an verò ſenſerint, etiamſi peccatores eliciant ſimilem actum, illum tamen non fore ſufficientem ad eam remiſſionem; hæc enim duo valdè ſunt diſtincta; videntur tamen ferè hoc ſecundum inſinuare, de quo nos in hac ſectione.

Varij circa hoc errores.

Contra omnes hos errores ſtatuitur veritas Catholica, quæ aſſerit nullum omnino eſſe aut qualitate adeò graue, aut multitudine adeò repetitum peccatum, quod non deleatur eo ipſo, quòd homo agat veram pœnitentiam de illo. Quæ doctrina non poteſt ratione vllâ ex naturâ rerum deſumptâ probari, iis ſuppoſitis quæ nos alibi tradidimus, ſcilicet contritionem & amorem Dei ſuper omnia non eſſe ex naturâ ſuâ ſufficientem ſatisfactionem pro peccatis, ſed de facto per eam illa deleri; quia Deus voluit homini hanc gratiam præſtare acceptando eam diſpoſitionem pro concedendâ veniâ: hoc autem ſuppoſito, ſine dubio potuit Deus numerum aliquem aut qualitatem peccatorum certam determinare, vltra quam nollet peccata dimittere, etiamſi vera & veriſſima de illis haberetur contritio; debet ergo ea doctrina ſuaderi auctoritate ſacræ Scripturæ & Conciliorum; per quam nobis conſtat Deum de facto acceptaſſe veram pœnitentiam pro remiſſione cuiuſcumque & quorumcumque peccatorum.

Concluſio Catholica affirmatiua:

27 Ea autem auctoritas clara eſt, quia paſſim abſque vllâ prorſus limitatione vniuerſaliter dicitur Deum remittere per pœnitentiam peccata. Ita Sapientiæ 1. Iſaiæ 55. Ieremiæ 18. Ezechielis 18. & Chriſtus Dominus Matthæi 18. Petro dubitanti, an ſi ſepties homo relabatur, ſit ei condonandum peccatum, reſpondit, Etiam ſeptuagies ſepties: qui numerus ponitur ad oſtendendum ſemper fore locum remiſſioni: Ioannis autem 20. ſine vllâ limitatione dedit Apoſtolis poteſtatem abſoluendi atque ligandi. Eamdem veritatem paſſim tradunt omnes ferè Patres, maximè Concilium Tridentinum Seſſione 6. c. 14. & Lateranenſe cap. *Firmiter.* de ſummâ Trinitate, & alij, vt videre eſt apud Suarez ſuprà: neque enim in re adeò inter Catholicos certâ lubet diutiùs hærere. Vide ſi placet Cardinalem Bellarminum lib. 2. de Gratiâ & libero arbitrio cap. 5. & lib. 2. de Pœnitentiâ cap. 15. vbi rem hanc fusè tractat.

Probatur auctoritate

Obiici tamen in contrarium ſolet Primò Marci 3. & Lucæ 12. blaſphemiam in Spiritum Sanctum dici numquam remittendam. Reſpondeo, Ibi non denotari difficultatem in remittendâ blaſphemiâ poſt factam veram pœnitentiam; nam quoad hoc æquali facilitate omnia peccata remittuntur; ſed ſignificari, difficulter valdè blaſphemum ſe diſponere ad faciendam veram pœnitentiam: nam blaſphemia, de quâ ibi Chriſtus loquitur, explicatur communiter pro peccato illo, quo homo ſigna facta virtute Spiritus ſancti ad probandam Chriſtianam Catholicamque religionem tribuit arti magicæ: homini autem ſigna credibilitatis & motiua conuerſionis in peſſimam partem detorquenti difficillima eſt conuerſio, quia præcludit ſibi vias omnes ad illam; phraſi autem ordinariâ Scripturæ quæ difficilia ſunt, impoſſibilia ſolent dici.

Obiectio prima circa blaſphemiam in Spiritum ſanctum: Soluitur.

Simili modo explicandus eſt Paulus ad Hebræos 6. aiens; *Impoſſibile eſt ſemel illuminatos, & poſteà relapſos ad pœnitentiam renouari.* Hic enim locus non tam probat contra nos docentes factâ verâ pœnitentiâ omnia peccata remitti, quàm quòd non poſſit ea pœnitentia fieri: de quo paulò pòſt. Secundò dico, neque hoc probari à Paulo, qui benè ſciebat Petrum Apoſtolum illuminatum cecidiſſe, & iterùm ſurrexiſſe. Et ipſe Paulus paſſim ſcripſit ad eos qui lapſi fuerant, vt emendarentur; ſi autem cenſuiſſet impoſſibilem conuerſionem illorum, non laboraſſet pro illâ; eo ergo loco ideò illam dicit impoſſibilem, quia valdè difficilem. 28

Explicatur locus ſancti Pauli.

Secundò obiicies 1. Regum 2. *Si peccauerit vir in virum, placari ei poterit Deus: ſi autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* Cui loco etiam videtur conſenſiſſe Ioannes Epiſtolâ 1. cap. 5. *Eſt peccatum ad mortem: non pro illo dico vt oret quis.* Reſpondeo, Vtrumque locum intelligendum de maximâ difficultate in obtinendâ veniâ; & circa locum Ioannis aduerto, Apoſtolum non prohibuiſſe orationem pro eo peccato: nec enim dixit, *Dico vt non oret quis*, ſed, *Non dico vt oret.* Quod ſolùm denotat non præcepiſſe Apoſtolum orationem; ſi autem cenſeret impoſſibilem eſſe conuerſionem, procul dubio prohibuiſſet orationem tamquam inutilem; ſicut nobis prohibetur orare pro dæmonibus. Cenſuit ergo conuerſionem eſſe quidem poſſibilem; quia tamen iudicabat eam valdè difficilem, non auſus eſt poſitiuè hortari ad orationem pro illâ: ne ſi poſteà

Obiectio ſecunda ex libris Regum & Ioanne: Soluitur.

non

non exaudiretur, putarent ſe deluſos ab Apoſtolo; qui dum hortatus fuiſſet ad orationem, viſus etiam fuiſſet promittere effectum illius, quem tamen non obtinebant.

29 *Obiectio tertia: An ſit poſſibile peccatum eſſentialiter irremiſſibile.*

Tertiò obiicies: Non repugnat aliquod peccatum, quod ex ſuâ eſſentiâ non poſſit etiam diuinitus remitti. Nam ſi Deus habuiſſet decretum aliquod non condonandi re ipsâ peccata in hac ſerie rerum, & illud ſuum decretum ita reuelaret alicui, vt teneretur id credere ſub peccato, ſi talis re ipsâ id non crederet, peccaret; hoc autem peccatum non poſſet nec diuinitus remitti, quia ſi remitteretur, eſſet ea reuelatio falſa; cumque illud peccatum eſſentialiter ſupponeret eam reuelationem, eſſentialiter etiam eſſet irremiſſibile: Hanc obiectionem tractat Cardinalis Lugo diſput. 8. ſect. 1. vbi fatetur tale peccatum omnino fore eſſentialiter irremiſſibile, ideò ait concluſionem noſtram, quòd nullum peccatum ſit irremiſſibile, debere intelligi de hoc ordine rerum, quando Deus non habet huiuſmodi decretum & reuelationem de illo.

Affirmat Lugo.

Negatur.

Ego tamen adhuc putarem poſſe illud peccatum diuinitus remitti. Pro quo aduerte (quod in materiâ de Fide & alibi tradidimus) poſſe ſæpè eſſe obligationem credendi, eſto re ipsâ non exiſtat reuelatio; quia motiua ita homini proponuntur, vt teneatur vi illorum credere: vti quando Parochus proponit alicui ruſtico myſterium aliquod, quod re ipsâ non exiſtit, adeò tenetur credere, vt non credendo idem numero peccatum committat, quod committeret, ſi re ipsâ illud myſterium fuiſſet reuelatum. Cuius ratio vniuerſalis deſumenda eſt ex eo, quòd in materiâ de Actibus humanis fuſiùs diximus, peccatum, aut è contrario bonum opus, non deſumi immediatè ex ipsâ Lege vt in ſe exiſtente, ſed ex iudicio illius. Vnde idem numero peccatum committit, qui comedit carnes die Iouis, putans omnino certò eſſe diem Veneris; quod committeret, ſi re ipsâ eſſet dies Veneris: & idem numero peccatum adulterij committit, qui accedit ad ſuam vxorem, putans omnino certò illam eſſe ſuam concubinam; quod committeret, ſi re ipsâ eſſet concubina, & non vxor: & idem eſt, ſi quis Petrum occideret, putans eſſe Antonium: idem enim homicidium numero in ratione peccati committeret, quod commiſiſſet, ſi re ipsâ fuiſſet

Peccatum non deſumitur immediatè ex ipsâ Lege vt in ſe exiſtente, ſed vt iudicata exiſtere.

30 *Probatur noſtra reſponſio.*

Antonius. Hinc meo iudicio colligo euidenter, ſi ille homo habuiſſet eadem motiua credendi illam reuelationem, aut (vt melius dicam) ſi ipſe inuincibiliter iudicaſſet eſſe eadem, & ſe teneri ad credendum eodem modo, quando re ipsâ non erat reuelatio; colligo inquam illum idem numero peccatum commiſſurum, non credendo quod committeret, quando re ipsâ eſſet ea reuelatio: atqui ſi ea reuelatio non eſſet, illud peccatum eſſet remiſſibile; ergo abſolutè illud ex ſuâ eſſentiâ eſt remiſſibile. Vnde ad argumentum Lugo dicendum eſt, Illud peccatum, etiam vt eſt hoc numero, non pendere eſſentialiter ab eâ reuelatione re ipsâ exiſtente, ſed ſolùm vt iudicatâ inuincibiliter exiſtente, ac proinde abſolutè eſſe remiſſibile. Et verò optimè idem Auctor hoc eodem loco fatetur etiam, in hac ſerie rerum poſſe aliquem ex ignorantiâ craſsâ ſibi perſuadere, eſſe talem reuelationem Dei, & ſe teneri ad credendum illi; quod ſi non faciat, peccabit; hoc tamen peccatum eſſe de facto remiſſibile, quia Deus tale decretum non habet. Ex quâ doctrinâ reiicitur alia prior eiuſdem Auctoris; nam eſto re ipsâ tale decretum exiſteret, peccatum tamen, vt dixi, eſſe poſſet idem numero quod nunc; ergo licet nunc ex ſuppoſitione decreti illud idem numero, quod nunc eſt, eſſet irremiſſibile, id tamen non haberet eſſentialiter; quandoquidem eſſe poterat illud idem, quando nullum eſſet decretum, ac proinde quando poſſet remitti.

Reſpondetur Lugo.

Dices, Saltem factum cum eis circumſtantiis non poſſet remitti; ergo eſſet irremiſſibile. Reſpondeo, In hoc ſenſu etiam omnem finalem impœnitentiam eſſe de facto in his circumſtantiis irremiſſibilem; quia tamen illæ ſunt accidentales peccato huic, etiam in indiuiduo concepto; ideò illud eſt abſolutè remiſſibile: quod idem ad noſtrum caſum applicandum eſt.

31 *Si actus intellectus non poteſt reflectere ſupra ſe, non datur peccatum eſſentialiter irremiſſibile.*

Secundò addo, ſi loquamur in ſententiâ negante poſſe aliquem actum intellectus etiam inadæquatè eſſe reflexum ſupra ſe, debere etiam aliunde dici, illud peccatum infidelitatis non eſſe irremiſſibile; quia illa reuelatio, quòd Deus nollet condonare vllum peccatum, non poſſet cadere ſupra ipſum peccatum infidelitatis, ſed ſupra alia directa; alioqnin eſſet reflexa ſupra ſe ſaltem inadæquatè; diceret enim; *Deus non remittet vllum peccatum, etiam illud, quòd nolit credere me exiſtere*; hæc autem iam eſſet propria reflexio ſupra ſe; ergo illa reuelatio ſolùm deberet reſpicere alia peccata quæ non eſſent reflexa ſupra ipſam reuelationem; ergo tale peccatum eſſentialiter irremiſſibile dari non poſſet in eâ ſententiâ. Ego abſolutè non vtor hoc ſecundo argumento, quia (vt ſæpè dixi) non video vllam repugnantiam in eâ inadæquatâ reflexione.

Fortaſſe aliquis etiam diceret committi aliquam æquiuocationem in eo argumento Cardinalis; nam aliud eſt Deum reuelaſſe, ſe non velle remittere vlla peccata in eo ordine rerum, aliud verò reuelaſſe, quòd non poſſint remitti: primum ſolùm ſupponitur, non ſecundum; ergo adhuc ſtante veritate reuelationis, quod non eſſent remittenda; nihilominùs poſſet eſſe verum, ea eſſe remiſſibilia. Hæc tamen obiectio nullius eſt momenti; cùm enim ſupponatur illud infidelitatis peccatum non poſſe exiſtere, niſi quando eſt decretum illud; quando autem illud eſt, non poteſt remitti peccatum, eo ipſo illa infidelitas eſſet eſſentialiter irremiſſibilis; ergo ex hoc capite argumentum illud Cardinalis optimum eſt; & niſi dicamus (vt oſtenſum eſt) eam infidelitatem non pendere eſſentialiter à reuelatione vt re ipsâ exiſtente, ſed vt iudicata exiſtere, concedendum eſt omnino, illud peccatum eſſe irremiſſibile eſſentialiter.

32 *Replica: An poſſit aliquis actus peccati pendere ab hac reuelatione vt exiſtere. Reſpondetur.*

Obiicies tamen adhuc contra reſolutionem noſtram: Non repugnat aliquod peccatum, quod eſſentialiter pendeat ab eâ reuelatione vt actu re ipsâ exiſtente, & non ſolùm apparenter propoſitâ: quæ enim hinc ſequuntur duo prædicata contradictoria? ergo ſaltem illud erit irremiſſibile eſſentialiter. Reſpondeo, Cùm in meâ ſententiâ actus naturales voluntatis non diuerſificentur per cognitionum diuerſitatem, ſi idem omnino obiectum ſecundùm eamdem amabilitatem

& odibilitatem proponant, vix poſſe aſſignari actum vllum peccati, quod ita pendeat ab eâ reuelatione actu exiſtente, vt nec diuinitus potuerit fieri, ſi re ipsâ non præceſſiſſet reuelatio, eſto tamen præceſſiſſet alius actus naturalis repræſentans eamdem obligationem credendi, quam proponeret actus ille verus eſſentialiter, ſeu eſſentialiter pendens ab exiſtentiâ reuelationis. Nam peccatum non dirigitur propriè à reuelatione ipsâ, ſed à cognitione obligationis credendi; ea autem cognitio eſt naturalis, & poſſet exiſtere, eſto obiectum non exiſteret; quia actui naturali intellectus non eſt eſſentialis veritas, vt aliunde ſuppono. Denique addo, ſi adhuc contendatur non repugnare eam dependentiam peccati alicuius à reuelatione vt in ſe exiſtente, dici debere, illud peccatum fore irremiſſibile; quod tamen iuxta dicta probandum non eſt ex eo præcisè, quòd talis reuelatio exiſtat, & quòd ei non credatur.

Si dependeret aliquis actus ab hac certâ reuelatione vt exiſtente, poſſet dari peccatum eſſentialiter irremiſſibile.

Obſeruo tamen, non propterea fore impoſſibilem veram Pœnitentiam de illo peccato: licet enim non eſſet remittendum, poſſet homo de illo dolere, poſſet habere contritionem; poſſet etiam talis homo habere amorem Dei ſuper omnia etiam poſt illud peccatum, eſto Deus non remitteret illud; quia ſolùm ex acceptatione liberâ Dei ſufficit ad remiſſionem actualem peccati ille amor & illa contritio: quòd ſi adhuc velimus eum caſum ponere, in quo Deus non ſolùm reuelaſſet ſe non dimiſſurum peccata, ſed nec daturum auxilium peccatori ad eliciendam contritionem vel amorem Dei ſuper omnia, tunc eodem modo dicendum eſſet, poſt illud peccatum infidelitatis circa reuelationem præteritam non poſſe dari contritionem aut amorem Dei ſuper omnia. Verùm de his caſibus ſolùm diuinitus poſſibilibus ſatis.

De peccato eſſentialiter irremiſſibili poſſet dari Pœnitentia.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm ſit aliquod vel qualitate adeò graue, vel numero adeò magnum peccatum, vt Deus deneget propter illud auxilium ad veram Pœnitentiam.

33 QVÆRIMVS, Vtrùm non ſolùm vera Pœnitentia deleat quælibet peccata, ſed etiam nullum ſit peccatum, pro quo non poſſit re ipsâ haberi ea Pœnitentia. Dico nullum eſſe peccatum; loquor enim priùs de qualitate peccati, an ſcilicet Deus habeat decretum ob certam aliquam ſpeciem peccati non dandi auxilia ad Pœnitentiam neceſſaria. De multitudine autem peccatorum, ſeu de conſuetudine peccandi, paulò pòſt dicam. Reſpondeo, Inter Catholicos certiſſimum eſſe, nullum dari adeò graue peccatum, poſt quod homo non poſſit Pœnitentiam agere, quia Deus vniuerſaliter ſine limitatione inuitat ad Pœnitentiam; & nulla eſt vlla ſpecies peccati aſſignabilis, in quâ non ſint aliqua in ſacrâ Scripturâ exempla actæ Pœnitentiæ, vt Latronis furta, Petri negatio, Dauidis adulterium & homicidium, Adami inobedientia, Manaſſis idololatria, & alia grauiſſima peccata. Huius autem concluſionis veritas magis declarabitur ex dicendis ſtatim circa dubium ſecundo loco propoſitum, Vtrùm ſcilicet quocumque tempore poſt quamcumque peccatorum multitudinem ſit poſſibilis vera & fructuoſa Pœnitentia.

Nullum eſt peccatum tam graue, vt de eo non poſſit dari Pœnitentia fructuoſa.

An poſt quamlibet peccatorum multitudinem ſit poſſibilis Pœnitentia.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponitur ſententia negans.

HENRICVS quodlib. 8. quæſt. 1. Abulenſis in Exodum c. 4. q. 12. & in Deuter. c. 2. q. 10. Medina lib. 3. de Rectâ in Deum fide cap. 1. Catherinus Opuſculo de Reprobatione & prædeſtinatione, Roffenſis art. 36. contra Lutherum, cenſent nonnullos peccatores in hac vitâ ad eum ſtatum & cumulum peccatorum peruenire, vt iam non valeant ſufficientem Pœnitentiam agere: id quod probabile exiſtimat Ruardus art. 7. Fundamentum huius doctrinæ eſt duplex; vnum ex variis locis ſacræ Scripturæ, in quibus id videtur inſinuari; vt Rom. 9. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat.* item Eccle 7. *Conſidera opera Dei, quòd nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit.* & Pſalmo 80. *Dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum*; & ſimilia: quibus tamen vno verbo reſpondeo Primò, Ex eis non probari vllam regulam generalem in hac materiâ, ſed quòd aliquos Deus permittat perire. Secundò reſpondeo, Neque eis oſtendi quidquam de impotentiâ ad Pœnitentiam, ſed quòd Deus eis hominibus negauerit auxilia efficacia, per quorum ſubtractionem poſſunt explicari commodiſſimè omnia loca, quæ de induratione peccatorum tractant, vti Patres, quando loquuntur ordinariè de obduratione. Dixi, *quando ordinariè*, quia nonnulli habent quædam verba aliquantulùm difficiliora; vti Iſidorus de Summo bono cap. 15. dicens: *Nonnulli ita deſpiciuntur à Deo, vt non poſſint mala plangere, etiamſi velint.* & de Pharaone Auguſtinus propoſitione 62. in inchoatâ expoſitione ad Romanos ait *ita illum fuiſſe à Deo deſertum, vt iam impœnitentia non imputaretur ei ad culpam, ſed ad pœnam.* eſt etiam difficilis locus apud Ioan. 12. cap. *Propterea non poterant credere, quia dixit Iſaias, Excæcacor.* vbi Caietanus docet illos non potuiſſe Pœnitentiam agere ex defectu gratiæ præuenientis. Poteſt tamen reſponderi, eis omnibus locis ſolùm denotari difficultatem ſummam in talibus hominibus ad Pœnitentiam, vt ratione illius dicatur hæc impoſſibilis. Adhuc tamen Auguſtini locus eſt difficilis, quia eo ipſo quòd negat imputatam fuiſſe Pharaoni ad culpam eam impœnitentiam, negat omnino eum habuiſſe potentiam ad illam vitandam; nam ad peccandum ſufficit potentia phyſica. Reſpondeo tamen Primò, Auguſtinum non loqui ibi de impœnitentiâ quatenus dicit omiſſionem contritionis (vt putat Suarez & alij) ſed quatenus poſitiuè Pharao contra Deum operabatur nolens populum dimittere; ac proinde teſtimonium hoc non eſt contra præſentem quæſtionem. Reſpondeo Secundò, Auguſtinum quidem valdè ibi obſcurè loqui; nam eâ vnâ parte docet Pharaoni non imputatum, quòd non obtemperauerit, quia obdurato corde obtemperare non poterat; quibus planè verbis videtur libertatem omnem excludere ab eo, eſto dicat id factum fuiſſe in pœnam præcedentium peccatorum.

34 *Negans.*

Fundamentum huius doctrinæ in ſacrâ Scripturâ:

Soluitur.

Sancti Patres explicantur.

35 *Explicatur peculiariter locus S. Auguſtini.*

rum. Inferiùs tamen videtur contrarium dicere cùm ait, Non tamen ideò auferri homini liberum arbitrium ſiue ad bonum ſiue ad malum. Video adhuc poſſe in vltimis his verbis Auguſtinum explicari de libero arbitrio, per quod Pharao promeritus fuerat obdurationem; non quia iam obduratus illud habuerit. Vnde valdè propendeo ad credendum ſenſiſſe Auguſtinum, Pharaonem verè non habuiſſe libertatem circa finem vitæ, ſed fuiſſe tamquam ſtultum, incapacem iam meriti & demeriti. Vnde conſequenter noto Auguſtinum nullo modo dixiſſe, Pharaoni imputatam eam impœnitentiam ad ſupplicium, licet non ad culpam, vt Suarez inſinuat num. 4. in fine. Etenim ſi libertate neceſſariâ ad culpam caruit Pharao, non potuit haud dubiè mereri per eas actiones ſupplicium; quia vbi culpa non eſt, etiam deeſt meritum pœnæ. Non ergo Auguſtinus loquitur de imputatione actionum illarum ad ſupplicium, ſed ait illam obdurationem ſeu illam carentiam libertatis fuiſſe ſupplicium ob priora peccata; quod longè aliud

S. Auguſtinus ſentit probabiliter Pharaonem in fine vitæ caruiſſe libertate;

Et dicit illam obdurationem fuiſſe ſupplicium peccatorum eius.

36 eſt. Dici nihilominùs poteſt Auguſtinum non abſolutè negaſſe Pharaoni omnem libertatem, ac proinde nec omnem omnino culpam, ſed quia ex paſſione erat valdè excæcatus, ideò illum multò leuiùs peccaſſe quàm anteà: ea enim quæ fiunt cum aliqua excuſatione, licet non omnino ſufficiente ad tollendam omnem culpam, ſolemus abſolutè dicere non fuiſſe culpabilia. Vti idem Auguſtinus in Pſalm. 63. de Pilato agens, vehementer illius culpam extenuat, eò quòd ad inſtantiam Iudæorum Chriſtum crucifixerit; & tamen illa inſtantia non ita turbarit Pilato libertatem, ſicut excæcatio Pharaoni.

Secundum fundamentum negantium à congruentiis:

Secundum fundamentum eius ſententiæ ſumitur ex congruentiâ quadam, quòd ſcilicet peccatum habeat condignitatem ad hoc, vt Deus propter illud neget locum Pœnitentiæ, & aliunde expediat ad terrorem aliorum ita fieri. Item, quòd Deus maiori ſæpè pœnâ de facto re ipsâ puniat peccatores, quàm hæc ſit; aliquando enim illos interfecit miraculosè in ipſo actuali peccato, aliquando etiam corpore & animo demergit ad inferos: è contrario etiam multos confirmat in gratiâ in hac vitâ; cur ergo non alios grauiſſimos peccatores obdurabit in peccatis? Hæc tamen ratio nimiùm probat, ſcilicet ob quodcumque peccatum debere Deum eam pœnam imponere, quia quodlibet illam meretur. Secundò probat etiam tales homines non habere libertatem ad fugienda obiecta mala; ac proinde ſi tententur ad furtum, ad luxuriam, non poſſe non furari, luxuriari, &c. ſicut confirmati in gratiâ è contrario non poſſunt peccare; id autem manifeſtè eſt etiam contra hos ipſos Auctores, quia licet eis negent libertatem ad Pœnitentiam, non tamen docent illos in actionibus malis non peccare. Abſolutè ergo reſpondeo, Eſto omnes eas congruentias pro eâ parte concedamus, nihil inde ſolidè inferri, quia è contrario poſſunt multò plures adduci, debuiſſe ſcilicet in hac vitâ ſemper eſſe locum Pœnitentiæ, ne homines deſperarent, & in grauiora ſine fine ruerent peccata; maximè cùm Chriſtus Dominus in maximorum peccatorum conuerſione præcipuè oſtendat paſſionis ſuæ efficaciam, qui (vt de ſe ait) non venit vocare iuſtos, ſed peccatores. Quòd verò aliquando in ipſo actuali peccato repentinâ morte punierit, non infert regulam generalem: expediens enim fuit hoc aliquando fieri, ne audaces nimiùm fierent homines: expediens etiam eſt, ne vlla ſit in eo puncto certa regula generalis, ne (vti ſuprà diximus) homines deſperantes ſalutem in grauiſſima quæque ſcelera ruerent: nihil eſt ergo, quod nos vllo modo cogat ad eam ſententiam defendendam.

Soluitur.

SVBSECTIO SECVNDA.

Prima pars noſtra ſententiæ.

Sit ergo in hoc puncto prima CONCLVSIO; 37
Nullus eſt numerus peccatorum in hac vitâ, ob quem ex aliquâ regulâ generali Deus neget auxilia ad pœnitentiam veram. Hæc eſt communiſſima apud omnes ferè Scholaſticos, vt videre eſt apud Suarez ſuprà num. 6. & probatur manifeſtè ex omnibus locis ſacræ Scripturæ, quibus omnes peccatores inuitantur ad pœnitentiam; ex definitionibus Conciliorum, maximè Lateranenſis ſuprà, quod docet ſemper eſſe locum in hac vitâ pro Pœnitentiâ agendâ. Adducit Suarez etiam ex Tridentino, quòd Deus in hac vitâ neminem deſerat, niſi ipſe priùs ab homine deſeratur. Hæc tamen probatio meo iudicio non multùm vrget, quia facilè reſponderent Aduerſarij, Per peccata illa, quibus homo meruit indurationem, deſeruiſſe iam Deum, ac proinde Deum non deſerere antequam deſeratur. Et ſanè (vt ſuprà vidimus) Auguſtinus hoc modo de Pharaone diſcurrit. Meliùs idem probatur ex Cypriano lib. 4. Epiſt. 1. Chryſoſtomo Homiliâ 4. de Lazaro, Auguſtino Epiſtolâ 59. q. 2. & lib. de Prædeſtinatione & gratiâ cap. 14. Hieronymo, qui pulchrè ait; *Si per ſingulos dies erraueris, per ſingulos dies corrigere*; Gregorio, Epiphanio & alijs, quos videre licet apud eumdem Suarez. Res enim eſt certiſſima, & ex mente omnium Catholicorum, qui in horâ mortis quantumcumque grauem peccatorem ad Pœnitentiam hortantur, ſupponentes adhuc eſſe locum pro veniâ: vnde ſi homo tunc nolit agere pœnitentiam, & ſibi præſens ſit, omnes ſupponunt eum grauiter in hac ipsâ impœnitentiâ peccare; ergo omnes ſupponunt illam tunc poſſibilem ei homini fuiſſe.

Nullus eſt de facto numerus peccatorũ, ob quem Deus regulariter neget auxilia ad veram Pœnitentiam. Probatur.

Deinde ſic argumentor; Quia aduerſa pars 38
non poteſt vllâ prorſus ratione determinare, quis ſit numerus peccatorum, & qualium, ob quæ Deus deneget neceſſaria auxilia ad pœnitentiam; vnde infero Primò, Eos non niſi diuinando & ſine vllo aliunde deſumpto fundamento diſcurrere. Secundò infero, Cùm de eo numero & qualitate non conſtet vllo modo, non poſſe etiam vllum caſum indiuidualem adduci, vnde probetur illorum ſententia; Tertiò, Non expediuiſſe vllo modo ita ſtatui, quia eſſet occaſio vt peccatores graues aliqui vel iudicarent, vel dubitarent, vtrùm iam ipſi eſſent ex eo numero, ac proinde valdè ab eâ procurandâ deterrerentur.

Ampliùs reiicitur ſententia contraria.

Dixi *nullum numerum ex regulâ generali eſſe*, quia certiſſimum eſt, ſæpè ſiue ob multa, ſiue ob vnum aliquod graue peccatum, aliquibus non

Sæpè tamen Deus non dat peccatoribus locum Pœnitentiæ.

non dari locum Pœnitentiæ, quia vel in ipſo actuali peccato moriuntur, qui ſine dubio locum non habuêre de eo peccato Pœnitentiam agendi; vt qui in actu ipſo luxuriæ diuinitus extincti repentè ſunt, vel immediatè pòſt incidunt in amentiam perpetuam, ac proinde non habent neceſſariam libertatem ad illam Pœnitentiam; vel quia diſtracti ad alia non cogitant ampliùs de eâdem Pœnitentiâ agendâ. Id quod in Gentilibus contingit frequentiſſimè. Pro quo reuocanda eſt in memoriam doctrina inter omnes certiſſima, ſcilicet Deum ad danda auxilia, ſeu vocationes pro Pœnitentiâ, non vti miraculis, ſed ſe accommodare cauſſis naturalibus: v.g. dormit quis, tunc naturaliter eſt incapax benè operandi, aut Pœnitentiam agendi, Deus illum non excitat è ſomno miraculosè, aut extraordinariè, eo animo vt ille agat Pœnitentiam; ergo

Deus in dandis auxilijs non vtitur miraculis, ſed accommodat ſe cauſſis naturalibus.

39 tunc eſt illius incapax. Item homo eſt naturaliter planè diſtractus, cogitans de aliis rebus, non excitat Deus illi miraculosè ſpecies de Pœnitentiâ, &c. ad danda ergo proximè auxilia ordinariè expectat, vt homo ille cogitet de emendatione vitæ, de turpitudine peccati, &c. eiuſmodi autem cogitationes excitantur in homine vel per Concionatores, vel dum alij de iis rebus loquuntur, vel per librorum ſpiritualium lectionem, eo planè modo quo excitantur ſpecies de aliis obiectis; ergo quamdiu tali homini ſpecies illæ non excitantur non habet proximam libertatem ad Pœnitentiam; contingit autem ſæpè vt poſt vltimum peccatum homini non excitentur ſpecies de Pœnitentiâ ante mortem, quia ſe poſuit ad dormiendum, & in ſomno eſt mortuus; vel quia, dum diſtractus eſſet, confoditur ab alio, aut tangitur apoplexiâ, &c. ergo ille non habuit potentiam proximam ad Pœnitentiam; hoc tamen, vt dixi, non prouenit ex aliquâ lege generali Dei, ſed ex concurſu cauſſarum naturalium, quas Deus noluit impedire; & hoc eodem modo dicendum eſt etiam multos caruiſſe potentiâ proximâ non ſolùm ad Pœnitentiam, ſed ad veram Fidem; vti multi Gentiles, qui numquam nec rationem quidem dubitandi habuerunt; eſſètne eorum fides falſa? Quomodo autem hi tales habuerint potentiam vt ſaluarentur explicui in materiâ de Prædeſtinatione; eò quòd ſi illi ſuam vitam meliùs inſtituiſſent, vt potuerunt, Deus eis dediſſet auxilia vlteriora ad Fidem.

Multi pereunt, quia non excitantur eis ſpecies de Pœnitentiâ.

40 Secundò ergo dico ad rem noſtram, Homini, cui iam eſt excitata ſpecies Pœnitentiæ, ſeu malitiæ peccati, &c. quamuis grauia & multa habeat peccata, Deum non negare excitationes ad Pœnitentiam tales, quibus ſi ille cooperaretur, daret illi Deus adhuc maiores: non dico quòd daret efficaces; id enim apertè falſum eſt; nam nulli ex his qui damnantur habent efficaces; alioquin re ipsâ non damnarentur; dat ergo ſufficientes, quibus homo ille poſſit reſpondere, eſto re ipsâ reſponſurus non ſit; & hoc maximè intendimus in præſenti. Ratio autem eſt, quia cùm homo, quandiu adhuc viuit, ſit in viâ, videtur valdè congruum, vt Deus non deneget ei in occurrentibus occaſionibus vires & auxilia pro eâdem Pœnitentiâ.

Si cui excitentur ſpecies de Pœnitentiâ, Deus numquam negat auxilia ſufficientia.

Ad inſtantiam de confirmatis in gratiâ, qui etiam adhuc ſunt in viâ, & tamen non poſſunt peccare, reſpondet Suarez, Eam confirmationem eſſe fauorem & beneficium, ac proinde valdè & ipſi homini optabilem, & Deum decentem, negationem autem auxiliorum homini eſſe malam, ac proinde non decentem Deum; qui antequam via hominis finiatur, non debet incipere illum punire. Hæc diſparitas meo iudicio non eſt admodum efficax, quia cùm homo ipſe per ſua peccata iam ſit totum id promeritus, non eſt cur in rigore dicatur dedecere Deum eam pœnam illi infligere. Secundò, quia ſi tali homini non eſt daturus Deus auxilium efficax, profectò negatio ſufficientis non videtur eſſe mala homini illi, imò potiùs bona; quia per eam impeditur peccatum, quod commiſſurus fuiſſet non agendo Pœnitentiam: ſi enim careat ſufficienti auxilio, carentia Pœnitentiæ non erit peccatum; eſſet verò, ſi haberet vocationem: aliunde autem nullum apparet bonum ei homini proueniens ex auxilio purè ſufficienti. Dixi ſæpè congruentias eſſe valdè debiles ad probandas concluſiones Theologorum, quia facillimè poteſt homo eas trahere in quamcumque partem. Ideò concluſionem hanc non meliùs probari poſſe iudico quàm auctoritate & ſenſu communi ſuprà adductis.

Inſtantiam de cõfirmatis in gratiâ ſubſolutione priori allatam ſoluit Suarez, ſed non ſufficienter.

Soluitur meliùs ſolùm auctoritate.

41 Obiicies adhuc; Si alicui reuelaretur ſua damnatio, & (vt grauiùs vrgeat argumentum) etiam obſtinatio in peccato, non poſſet dolere de illo etiam phyſicè; ergo poteſt aliquando homo eſſe etiam ſine phyſicâ libertate ad Pœnitentiam. Hanc obiectionem tangit Lugo diſput. 8. ſect. 1. à num. 18. eique benè reſpondet. Nos vno verbo dicimus, eam reuelationem, cùm ex ſuâ naturâ ſupponat operationem futuram liberam voluntatis, non poſſe in priori naturæ tollere libertatem ad eam obſtinationem, neque ad dolorem in communi de ſuis peccatis. Dico *in communi*, quia ſi homo ille ex eâ reuelatione prodiiſſet in odium Dei, eò quòd non daret ſibi auxilium congruum, non poſſet expreſsè conteri de eo odio; quia iam hoc ſupponeret futuram impœnitentiam, cùm niteretur reuelatione illius; (quod benè ibi notauit Lugo;) poſſet ergo dolere de ceteris peccatis, & impedire ne illud odium hîc & nunc exiſteret; ergo ex hoc capite homo ille etiam moralem potentiam habere poſſet ad ſalutem. Circa odium verò, caſu quo exiſteret, vtrùm eſſet naturâ ſuâ eſſentialiter irremiſſibile, vide quæ paulò antè diximus vniuerſaliter de peccato infidelitatis ſupponente reuelationem Dei de non condonandis peccatis.

Obiectio: An, cui eſſet reuelata eius damnatio & obſtinatio, poſſet dolere de peccatis. Reſpondetur affirmatiuè.

Non tamen de peccato ex ipsâ reuelatione orto.

SVBSECTIO TERTIA.

Altera pars noſtra doctrinæ.

42 SECVNDA principalis concluſio in hac materiâ ſit, Sæpè aliquos homines tum ex naturæ iniquitate, tum ex grauiſſimorum & multorum peccatorum acquiſitis intenſiſſimis habitibus adeò eſſe prauè affectos, vt non habeant potentiam moralem proximam ad Pœnitentiam, etiamſi de illâ excitentur in eis ſpecies; & probabiliter talis fuit Pharao; tales etiam aliqui, de quibus in Hiſtoriis Eccleſiaſticis legitur, quòd circa horam mortis, dum à Confeſſario & circumſtantibus ad Pœnitentiam vrgerentur, ipſi

Dantur aliqui homines moraliter impotentes pœnitere.

Digitized by Google

ipſi nil aliud repoſuerint quàm ſe eſſe damnatos, neque iam ſibi locum eſſe Pœnitentiæ; inter quæ verba infelicem animam efflarunt. Et ſaltem hanc concluſionem perſuadent ea loca Auguſtini & aliorum Patrum, de quibus ſuprà.

Suadetur id ex Sanctis Patribus.

P. Suarez & Lugo non ſunt ſibi inuicem nec nobis contrarij.

In hac concluſione videmur habere contrarios Patrem Suarium & Cardinalem Lugo; illum, quia videtur concedere vniuerſaliter in omnibus potentiam etiam moralem, vti illum Lugo explicat; hunc verò, quia mediâ viâ incedens docet, ad Pœnitentiam quidem ipſam immediatè & proximè aliquando dari impotentiam moralem; addit tamen, ſemper talem hominem poſſe abſolutè agere Pœnitentiam, ſi faciendo opera alia bona faciliora paulatim ſibi redderet minùs difficilem eam Pœnitentiam: ita enim à Deo obtineret vberiora auxilia ad
43 Pœnitentiam. Reſpondeo, Neque Suarium eſſe contrarium Cardinali; nam ille præciſè dicit idem quod Lugo. Legatur numerus 22. vbi valdè clarè oſtendit ſe non admittere potentiam immediatam ad Pœnitentiam, ſed vel ad illam, vel ad donum aliquod gratiæ, quo ſe homo ad eam Pœnitentiam paulatim diſponat; id quod eſt ipſa doctrina Cardinalis; non ergo illi ſunt ſibi contrarij, neque nos vlli ex ipſis in hac concluſione, quia eam ſolam immediatam potentiam negauimus, de remotâ verò nihil diximus hucuſque. Iudico tamen Tertiò eſſe valdè probabile, neque illam in aliquibus reperiri. Et ſanè citata loca Patrum, quibus maximè Lugo vult ſatisfacere, abſolutè negant potentiam ad eam Pœnitentiam; quod autem alicui poſſibile eſt, licet priùs ponendo aliquod aliud medium non ſolet vllo modo dici abſolutè impoſſibile, vti licet ego non poſſim nutriri niſi priùs comedendo cibos; ſi tamen hos poſſum habere, non poteſt abſolutè dici mihi impoſſibilis nutritio; ergo Patres tam mediatam quàm proximam potentiam negarunt: ergo ſi eos non explicamus de phyſicâ potentiâ, debemus ſaltem de morali, quam omnino peccatoribus talibus negaſſe videntur. Secundò id videtur deduci ex dictis, quia vehemens paſſio & inclinatio ad malum non ſolùm obdurat moraliter immediatè animum circa Pœnitentiam & dolorem de peccatis, ſed etiam circa alia opera bona.

Probabile eſt aliquos homines nec mediatè eſſe moraliter potentes pœnitere.

Probatur Primò ex Sanctis Patribus.

Probatur Secundò.

Probatur Tertiò, quia licet poſſent ponere alia bona opera, tamen non inferrent neceſſario Pœnitentiam.

Dubium præterea eſt, Vtrùm tales, eſto efficerent illa opera bona, obtinerent certò per illa auxilia ad Pœnitentiam; ſi autem hæc auxilia non eſſent neceſſariò connexa cum illis operibus, profectò potentia ad ea bona opera non continuò cauſſaret potentiam nec mediatam ad Pœnitentiam: vt enim finis aliquis dicatur eſſe in meâ poteſtate, non ſufficit quòd habeam aliquod medium ex ſe valens aliquando cauſſare eum finem, ſi ea cauſſatio etiam me inuito impediri poteſt. Vnde licet quis petat Cardinalatum aut Epiſcopatum à Papâ, & Papa poſſit illi annuere; quia tamen hoc eſt adæquatè in libertate Pontificis, etiam poſitâ illâ petitione non poteſt ille qui petit dici abſolutè habere in ſuâ poteſtate Cardinalatum aut Epiſcopatum; vti nec ego poſſum abſolutè dici potens volare, quia poſſum id à Deo petere, & Deus etiam poteſt annuere; ſi autem poſitâ meâ petitione teneretur id concedere, tunc rectè dici poſſem habere potentiam mediatam ad volandum. Ergo cùm incertiſſimum ſit, an per ea opera talis peccator eſſet obtenturus auxilia vberiora ad Pœnitentiam; non poteſt propereà dici, quòd in eius poteſtate morali ſit ea Pœnitentia. Denique, et- 44
iamſi habeat attentionem perfectam rationis, poteſt tamen grauitate morbi ac dolorum ſimul cum inclinatione ad peccata (de quâ paulò antè) adeò reddi incapax eorum operum bonorum, vt neceſſitatus moraliter ſit ad impatientiæ ac querelarum actus etiam in Deum, vt ex omni planè parte illi ſit moraliter impoſſibile per bona opera ſe diſponere ad Pœnitentiam, niſi Deus det illi vberiora auxilia; quæ tamen ſæpiſſimè non dat in pœnam præcedentium grauiſſimorum peccatorum. Ipſe autem Suarez fatetur aliquos ita eſſe diſpoſitos, vt cum ordinariâ gratiâ difficillimè poſſint conuerti. Quòd ſi hoc verum eſt (vti eſt veriſſimum) certè cùm non conſtet Deum cuilibet dare gratiam excedentem menſuram ordinariam & omnibus communem, imò contrarium ſit dicendum; nam ſi illæ extraordinariæ gratiæ darentur omnibus, iam illæ ipſæ eſſent ordinariæ, cuius oppoſitum ſupponimus; profectò dicere debemus, multos ſæpè relinqui cum eâ morali impoſſibilitate ad Pœnitentiam. Quòd ſi, vt ſuperiùs diximus, ſaltem ratione ſomni aut aliarum cauſſarum naturalium impedientium attentionem ſæpè peccatores relinquuntur etiam ſine libertate phyſicâ ad conuerſionem, non eſt iudicandum mirum, ſi etiam ſtante aduertentiâ, licet tunc habeant phyſicam potentiam, non tamen habeant moralem.

Probatur Quartò.

Obiicitur, Quare ergo hortamur tales ad Pœnitentiam? Reſpondetur.

Poteſt tamen adhuc obiici ex dictis ſuprà; Hortamur tales homines in horâ mortis vt agant Pœnitentiam; ergo ſupponimus illos etiam moraliter facere illam poſſe; alioquin gratis id ſuadendo fatigaremur: quia quod eſt moraliter impoſſibile numquam fit. Reſpondeo, Poſſe nos non aduertere tunc tam grauem impotentiam, vel certè conari, vt per noſtras adhortationes, preces, orationes, &c. reddatur minor. Denique vti homo tenetur reſiſtere tentationi, licet impotens ſit moraliter ad illam vincendam; ita poſſumus nos tunc illum hominem adhortari vt reſiſtat.

SECTIO QVINTA.

Vtrùm mortale remittatur de facto, aut poſſit ſaltem remitti partialiter.

Ratio dubitandi.

45 Hæc difficultas nobis reſtat pro complemento effectus Pœnitentiæ ſeu remiſſionis peccati mortalis; poteſtque ratio dubitandi pro illâ deſumi ex remiſſione pœnæ debitæ peccato: hæc enim (vt dicemus infrà fuſiùs) remittitur paulatim, ſi v.g. aliquod mortale fuerit promeritum centum dies pœnæ, remitti hodie per vnum bonum opus poteſt vna dies eius pœnæ, altera dies per ſecundum opus, &c. Quærimus ergo, An non eodem modo, ſi mortale in Deo fundauit ius ad odium vt centum, poſſit remitti per aliquod bonum opus ea dignitas ad odium vt nonaginta, &c. Confirmari hæc ratio dubitandi poteſt ex humanis; ſolemus enim ob ſatisfactiones partiales ſucceſſiuè nobis exhibitas paulatim deponere odium & inimicitiam in alium; nec videtur eſſe ratio cur in Deo idem non poſſit contingere.

Digitized by Google

contingere. Hoc dubium in diſputationibus publicis audiui aliquoties moueri; ex propoſito autem tractatum ſolùm vidi apud Cardinalem Lugo eâ diſput. 8. ſect. 2. à num. 72. vbi illud extendit etiam ad remiſſionem venialis; & reuerà eadem eſt in illo ratio dubitandi.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de diminutione per condonationem extrinſecam.

46 *Cardinalis Lugo docet peccatum partialiter remitti poſſe, de facto tamen ſic non remitti*

EO loco Cardinalis Lugo duo docet circa condonationem extrinſecam; vnum eſt, de facto non remitti per partem peccatum: alterum eſt, diuinitus tamen poſſe. Primam partem ait non benè probari ex eo quòd illud remittatur de facto per gratiam habitualem, quæ totum extinguit peccatum. Etenim licet gratia cohærere non poſſit cum reatu grauis odij, poteſt tamen cum leui, vti cohæret cum venialibus. Iam ergo eſt difficultas, cur ſicut per gratiam commutatur reatus pœnæ æternæ in reatum temporalis compoſſibilem cum gratiâ, eodem modo etiam reatus ad offenſam grauem non permutetur in reatum ad offenſam leuem; qui reatus non repugnat cum gratiâ. Deinde in ipſis venialibus eſt difficultas, cur reatus ille leuis non remittatur partialiter per opera bona, quæ licet ex toto non ſint condigna ſatisfactio, ſunt tamen ex parte. Denique obiicit ſibi; Si dicatur id ſemel eſſe poſſibile diuinitus, videri neceſſariò concedendum ita etiam de facto fieri, quia noſtra bona opera licet non ſint adæquata ſatisfactio pro peccato mortali, habent tamen bonitatem magnam, ex quâ habent aliquid de ſatisfactione, quam ex parte tenetur Deus acceptare; & ex illâ parte eo ipſo peccator diminuit ſuum debitum. Quod argumentum in primis probat ſecundam partem eius doctrinæ, ſcilicet diuinitus poſſe fieri eam diminutionem ſaltem per condonationem extrinſecam, Deo aliquid de iure ad grauiorem offenſam remittente, retinente tamen ad leuiorem: neque in hoc vlla penitus oſtenduntur contradictoria. Ratio verò à priori eſt; nam Deus, qui eſt Dominus illius iuris, ſicut poteſt totum retinere, vel totum condonare, ita poteſt dicere; *Volo grauem offenſam deponere, retinere tamen leuem*; ſeu, *Volo ex parte remittere, non ex toto*. Id ipſum poſſe fieri, ſi remittatur peccatum per gratiam habitualem, videtur ex dictis ſuaderi, ita vt offenſa, quæ maneat, non ſit mortalis; quia talis repugnat gratiæ: quo vltimo caſu peccatum illud quà mortale deleri debet, & tranſire in veniale.

Ratio à priori.

47 *Noſtra doctrina contraria Lugo. Non poteſt Deus remittere partialiter peccatum. Odium peccati grauis non tantùm penes intenſionem, ſed ſpecie differt ab odio venialis.*

Ego quidem cenſeo hæc ſatis probabiliter dicta; non tamen minùs, imò magis probabile mihi videtur contrarium. In quo ſuppono, odium Dei in Petrum peccatorem ob luxuriæ peccatum v.g. non ſolùm eſſe maius quaſi imenſinè, quàm ſit odium eiuſdem in eumdem Petrum ob mendacium leue, ſed eſſe eſſentialiter omninò diuerſum in ſpecie; vti malitiæ ipſæ ſunt eſſentialiter ſpecie inter ſe diuerſæ: Deus enim odit peccatum iuxta eius naturam, vti amat virtutem iuxta illius naturam: appretiatio enim, quam Deus habet de actu amoris ſui ſuper omnia, valdè differt ſpecie ab amore & appretiatione, quam habet de actu temperati hauſtus. His ſuppoſitis ſic argumentor: Peccator per peccatum odij Dei v.g. non poſuit fundamentum niſi ad illud ſpecie odium, & ad illam diſplicentiam in ſpecie, quam Deus habet de facto contra talem hominem; vnde non fuit in poteſtate Dei illum alio diuerſo ſpecie odio proſequi; ergo ſi vult illum hominem odio proſequi, non poterit niſi illo odio ſpecifico. Patet conſequentia, quia ad aliud caret fundamento; ſine fundamento autem non poteſt Deus proſequi hominem odio ſpectante ad inimicitiam vel offenſam: erit ergo in illius poteſtate vti aut non vti illo fundamento ad proſequendum odio hominem; at verò vnum odium mutare in alterum non poterit, quia non poteſt ipſe mutare prioris odij fundamenta in fundamentum alterius odij; quia nec poteſt mutare ipſas eſſentias peccatorum; vti nullo modo poteſt habere circa amorem Dei ſuper omnia illam complacentiam, quam habet circa diuerſum actum etiam leuiorem. Si amores aut odia illa differrent eo modo, quo amor noſter intenſus differt à remiſſo, facillimum foret concipere, quomodo mutari poſſet grauior offenſa in leuiorem; at ſuppoſitâ diuerſitate ſpecificâ, quam diximus, res eſt difficilis.

Et hinc ſtatim apparet diſparitas inter reatum pœnæ & inter reatum culpæ, vnde ſuperiùs deſumpſimus rationem primam dubitandi; nam pœna maior & minor ſolùm differrent penes magis & minùs intra eamdem ſpeciem; ac proinde facile eſt remittere aliquid, & aliquid retinere. Deinde cùm taxatio pœnæ pro culpâ ſit in liberâ poteſtate iudicis punientis, facile eſt intelligere, eum pro ſuâ libertate taxare hanc vel æquiualentem, etiam minorem; at in ordine ad diſplicentiam & odium longè eſt (vt vidimus) ratio diuerſa. Conſtat etiam ex hac doctrinâ diſparitas reſpectu alterius inſtantiæ de debito pecuniario, quia illud eſt penes magis & minùs intra eamdem ſpeciem. 48 *Diſparitas inter reatum culpæ & pœnæ.*

Ratione à priori deſumptâ ex quodam principio ab omnibus omnino Auctoribus recepto confirmo hanc doctrinam; Nam actus omnes intellectus & voluntatis eſſentialiter ſunt diuerſi iuxta obiectorum diuerſitatem; volitio creandi mundum eſſentialiter differt in ſuo conceptu à volitione infundendi iuſto gratiam, cognitio mundi eſſentialiter à cognitione myſterij Incarnationis; & ſic de ceteris omnibus actibus: neque poteſt Deus facere, vt ſi amat Incarnationem, ille actus ſit eiuſdem ſpeciei aut rationis cum amore Petri; vti facere non poteſt, vt cognitio formicæ ſit eiuſdem ordinis & eſſentiæ cum Angeli cognitione. Cùm ergo (vt iam oſtendimus) mortale differat plus quàm ſpecie à veniali, repugnat, Deum reſpicientem illud idem odij obiectum quod anteà, id eſt illud idem peccatum mortale, efficere; vt actus ille tranſeat in alium reſpectum; qualis eſſet, qui reſpiceret veniale: quæ ratio etiam habet locum in mutatione actuum etiam ſolo numero diuerſorum; nam nec cognitio, quæ eſt ſolius Petri, poteſt tranſire in cognitionem Pauli, aut è contrario.

Confirmatur noſtra doctrina ab inſtantiâ actuum intellectus & voluntatis.

Dices tamen, Hoc diſcurſu probari quidem manifeſtè, diſplicentiam Dei grauem in odium ſui non poſſe mutari in diſplicentiam leuem, in mendacium; at nullo modo oſtendi, non poſſe mutari 49 *Obiectio. An poſſit odium peccati graue*

mutari in leue intra eiuſdem peccati genus;

mutari in diſplicentiam leuem intra ipſum genus odij; & (ne fortè dicas in materiâ odij Dei non poſſe eſſe veniale, niſi ex defectu integræ libertatis) ponamus exemplum in furto. Cur enim odium Dei in Petrum ob furtum centum florenorum non poterit remitti, ita vt maneat odium in eumdem Petrum, ac ſi furatus fuiſſet solùm nonaginta; & rurſus diſplicentia in furtum vt nonaginta remitti per partes vſque ad diſplicentiam in ſolo furto leui: eo enim caſu ſemper illud odium minus & minus maneret intra ſpeciem odij propter furtum. Confirmatur; Quia ſaltem intra ipſum genus mortalis multa differunt tantùm penes magis & minùs, vt furtum centum à furto mille: ergo ſaltem in his poterit Deus remittere culpam vt mille, & retinere culpam vt centum, & illum qui furatus eſt mille præcisè odio habere ac ſi ſolos centum eſſet furatus. Idem eſt quando peccatum mortale maius conſiſtit in maiori intenſione actus; poterit enim tunc remitti odium grauius, & retineri leuius.

Aut intra genus peccati mortalis.

Reſpondetur: De poſteriori conceditur, de priori negatur.

Reſpondeo, Quoad hoc ſecundum de intenſione me non habiturum vllam difficultatem, quia reuerà videtur valdè efficaciter probatum replicâ factâ. Quoad primum verò de odio graui, vt ſic dicam, mortali, mutato in odium veniale etiam intra eamdem materiam peccati furti, luxuriæ, &c. nego conſequentiam; quia etiamſi illa duo odia ſint intra materiam furti, aut intra materiam luxuriæ, nihilominùs tamen inter ſe differunt ſpecie, imò fortè genere, & quidem multò magis quàm differant duo odia grauia, vnum ob furtum, alterum ob luxuriam: fundamentum enim ad vnum eſt ſpecie morali diuerſum à fundamento ad alterum; ergo non poteſt Deus depoſito vno aſſumere alterum, quia ad illud ſecundum non habet fundamentum.

50 *Obiectio ſecunda: An peccatum graue det æquiualenter ius pro odio leui. Negatur.*

Dices Secundò; Licet formaliter furtum graue non det fundamentum ad diſplicentiam venialem, dat tamen æquiualenter; nam qui mihi dat occaſionem vt illum reſpiciam tanquam inimicum, æquiualenter dat mihi occaſionem vt circa eum habeam diſplicentiam aliquam leuiorem. Reſpondeo negando antecedens; nam illa leuis diſplicentia eſt totaliter diuerſa ab eo priori odio: dicit enim; *Diſplicet mihi hic homo, quia intra amici limites me offendit leniter*. Hanc diſplicentiam Deus habere non poteſt propter mortale, quia non eſt tale fundamentum in eo homine. Neque nouum eſt aliqua inferiora prædicata non contineri in ſuperioribus; vti incorruptibilitas quantitatis non continetur in animâ equi aut leonis, nec æquiualenter propriè; licet illæ animæ habeant maiorem longè perfectionem in alio genere, ob quam etiam abſolutè ſint perfectiores. Dixi *æquiualenter propriè*; nam quatenus aliunde in alio genere fit compenſatio, poteſt concedi æquiualentia, non tamen in ordine ad alia prædicata, ſeu effectus, qui poſſunt ex perpetuitate prouenire. Ita dico in ordine ad illud ſpecificum odium, eſto leuius, quo proſequitur Deus hominem ob furtum veniale, non haberi nec formaliter nec æquiualenter fundamentum in furto mortali, eſto hoc ſit multò grauius, & eo ſenſu, quatenus maius, dicatur æquiualere furto leui.

Sæpè ſuperiora prædicata non continent in ſe æquiualenter propriè inferiora.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de diminutione per ſatisfactiones partiales.

Dico Secundò à fortiori; Non poteſt fieri ea permutatio ratione ſatisfactionis inæqualis exhibitæ ab ipsâ creaturâ. In hac conuenio cum Lugo ſuprà. Fundamentum huius Auctoris eſt, quia ſi id fieri poſſet, ſequeretur poſſe hominem per ſuas ſatisfactiones inæquales tandem delere peccatum, hoc autem eſt abſurdum, ac contra ſententiam ferè omnium Theologorum; ergo. Sequela probatur; Quia ſi quis eſſet reus ſacrilegij v.g. & per opus bonum deleret aliquam partem ſatisfactionis debitæ, licet leuiſſimam, ita vt iam Deus non auerteretur ab illo, niſi vti auertitur ab eo, qui commiſit furtum v.g. quod eſt aliquantulùm leuius ex ſe quàm ſacrilegium; ergo per aliam ſatisfactionem poterit iterùm aliam partem eius debiti delere; ergo cùm illud peccatum non ſit infinitum, neque eius malitia conſtet infinitis gradibus intenſis æqualibus vni tertio, neceſſariò dicendum eſſet, poſt longum tempus & multiplicatis operibus ſatisfactoriis tandem delendum totum illud peccatum. 51

Non poteſt peccatum partialiter deleri per partiales ſatisfactiones. Probatur à Lugo.

Hæc ratio in veniali, quod poteſt ab homine de condigno deleri, non videtur abſolutè habere locum; quia ibi non eſt abſurdum, ſi dicamus hominem iuſtum per bona opera multiplicata poſſe delere veniale: nihilominùs hic Auctor etiam pro veniali eâ vtitur, quia ſequetur ipſum peccatorem de facto per attritionem & bona opera ante iuſtificationem facta delere re ipsâ veniale; nam ſatisfactiones pro culpâ Deus tenetur acceptare, licet non ſatisfactionem pro pœnâ; eò quòd determinatio pœnæ pertinet ad iudicem, determinatio verò ſatisfactionis pro culpâ ad offendentem, dummodò veram exhibeat. Atqui abſurdum eſt, quòd homo peccator ſatisfacere poſſit pro veniali; ergo nec veniale poteſt deleri per partes.

Ratio Lugo non valet pro venialibus:

Hoc argumentum mihi non probatur; Primò, quia Deus non tenetur ab homine acceptare ſatisfactionem, etiamſi alioquin eſſet æqualis: (de quo alibi fuſiùs:) ratio autem eſt; nam Deus habet ius petendi noſtra omnia opera ob alios diuerſos titulos; ac proinde non ideò cogitur ad præſentiam eorum operum, eſto eſſent æqualia peccato, hoc remittere, niſi priùs ceſſerit aliis titulis. Secundò, quia eſto per opera noſtra bona aliquid minueretur de reatu culpæ mortalis, nequaquam inde ſequeretur, tandem totum minuendum. Pro quo ſuppono certam inter omnes doctrinam, quæ eſt etiam huius Auctoris; Mortale eſto non ſit infinitæ grauitatis (vt indicant aliqui) nihilominùs adeò eſſe in altiori ordine, vt etiamſi infinita opera bona puræ creaturæ, & omnium creaturarum ſimul ſumpta, offerantur Deo, non poſſint adæquare grauitatem eius peccati: vnde clarè colligitur, in eo peccato eſſe vnam grauitatem æquiualentem omnibus omnino illis operibus bonis omnium creaturarum. Infertur hinc vlteriùs euidentiſſimè, illud odium Dei in mortale æquiualere, imò & præponderare infinitis illis diuinis complacentiis in ea opera infinita; ergo licet conci- 52

Et abſolutè non vrget: Primò,

Secundò. Licet per bona noſtra opera ſemper aliquid de peccato mortali minueretur, non tamen ideò veniretur ad finem, vt totum deleretur, quamuis peccatum non ſit infinitum.

peremus illud odium per eas complacentias extingui, adhuc non extingueretur totum, ſed ſemper poſſet in infinitum decreſcere. Ad quod non eſt neceſſarium concipere realiter infinitas partes in illo odio; ſufficit enim concipere illud in altiori ordine: hoc enim ipſo eſto mutaretur poſt vnam ſatisfactionem in aliud minus, hoc ipſum tamen ita eſſet minus, vt adhuc maneret in altiori ordine etiam reſpectu omnium ſatisfactionum poſſibilium; & ſic de reliquis: poſſumus enim odia concipere poſſibilia, inter illud & odium venialis infinita, ſe excedentia; vti inter hominem & murem poſſumus concipere poſſibilia infinita animalia nobiliora & nobiliora in infinitum; per quod non infertur hominem eſſe infinitum, aut habere partes infinitas, ſed vnam perfectionem in altiori ordine conſiſtentem; ergo etiamſi mutaretur odium in aliud minus poſt quamlibet ſatisfactionem, numquam tamen poſſet venire ad mutationem in tam debile odium, vt non poſſet eſſe debilius; ac proinde non ſequitur vllo modo illud inconueniens, quod hic Auctor intulerat.

53 *Non debet hoc decrementum odij concipi per partes determinatas & quaſi intenſiuè, ſed per odia ſine gradibus intenſionis eſſentialiter appretiatiuè minora.*

Neque ad hoc decrementum debemus concipere deſcenſus per partes determinatas, v. g. ex odio vt octo ad odium vt ſex, & ex hoc ad odium vt quatuor, vt in argumento dicebatur: hoc enim modo intra tres ſaltus veniremus ad fundum, ſed ad odia ſine gradibus intenſionis, eſſentialiter tamen minora & minora appretiatiuè; qualia diximus eſſe poſſibilia infinita. Quæ doctrina frequens apud Doctores in ſimilibus materiis. Vti è contrario eſto complacentia diuina in animali, muſcâ immediatè altiori, ſit maior quàm in ipſâ muſcâ, & ſic aſcendendo per alia animalia, numquam tamen ſucceſſiuè; & neque verò ſimul omnes illi exceſſus complacentiarum facient vnam æqualem ei, quam Deus habet circa hominem, eſto hic non ſit infinitus. Idem ergo è contrario eſſe poſſet per deſcenſum illius odij.

Probatur à Lugo Secundò.

Secundò ratione à priori idem probat, quia qui eſt offenſus ab aliquo, & ab eo coactus receſſit per odium ab illo, non debet cogi ad hoc, vt redeat ad illum depoſito odio, niſi reuocetur ab ipſo offendente; debet autem reuocatio eſſe efficax & æqualis expulſioni; nam ſi frigidè tantùm reuocet, non tenebitur alter redire.

Etiam hæc probatio reijcitur Primò:

Hæc etiam ratio non ſatisfacit, quia debemus duplicem reditum conſiderare in eo caſu; vnum totalem, ſeu quo deponatur odium ex integro: cumque pro hoc reditu frigidè alter reuocet, fatemur libenter tunc offenſum non teneri eo modo redire. Alter reditus eſt ſolùm ad permutandum odium grauius in minus; pro hoc autem reditu dicent Aduerſarij eam ſatisfactionem fuiſſe non frigidam, ſed ſufficienter calidam, ac potuiſſe neceſſitare Deum ad eum reditum: &, ne abeamus à ſimilitudine frigidæ reuocationis, eam retorqueo ego pro me efficaciter; pono hîc calidum fortiſſimum, veniat frigidum remiſſum; certè ad extinguendum illud calidum, &, vt ſic dicam, ad reuocandum illud ex integro, nullo modo valet illud frigidum remiſſum; at vt extrudat octauum gradum caloris ſufficiens eſt, ac pro hoc effectu ſufficienter vrget, ſufficienter clamat, &c. ergo ex illâ ratione potiùs contrarium infertur, ſcilicet debere Deum facere eam mutationem in odium minus.

54 *Reijcitur Secundò inſtantiâ ab homine habente ſimul plura venialia, quorum vnum ſine altero dimittitur.*

Secundò vrgeo inſtantiâ quam hic Auctor obiicit ſibi, & videtur non ſatis ſoluta; ea autem deſumitur ex homine habente v. g. quatuor peccata venialia tantùm, qui ratione omnium illorum ſimul ſumptorum dat vnum ius integrum Deo ad diſplicentiam in eo homine; & tamen non exhibitâ æquali ſatisfactione pro toto illo iure, ſeu pro quatuor illis venialibus, poteſt pro vno ſatisfacere; debet ergo concedi, poſſe ius Dei offenſi extingui ab offendente etiam per partes, ſi offerat aliquid æquale partiali iuri Dei.

Reſpondet Lugo Primò.

Huic obiectioni reſpondet Primò negando conſequentiam, quia ea quatuor peccata non faciunt vnum ius, ſed quatuor iura; ac proinde benè poteſt vnum ſine altero extingui.

Secundò.

Seconda ſolutio, quam iudicat meliorem, eſt negando antecedens, quia ſingula peccata, quæ adueniunt, reddunt difficiliorem remiſſionem prioris; vnde fit, vt qui eſt in peccato mortali, non poſſit condignè ſatisfacere etiam pro veniali; rationem autem à priori reddit, quòd illa peccata ſucceſſiuè poſita integrant vnam rationem, & cauſſant maiorem auerſionem; quæque non extinguitur, niſi ponatur cauſſa æqualis ad reuocandam totam illam offenſam.

Secunda Lugo reſponſio refutatur.

Hanc ſecundam reſponſionem ego (vt verum fatear) non capio: Quomodo enim dicitur, quòd ſi ſint duo venialia peccata, non poſſit pro vno ſatisfieri, niſi vtrumque ſimul deleatur, cùm de facto in omnium omnino ſententiâ vnum tollatur ſine alio per contritionem? Si enim habeo mendacium leue, & furtum leue, & conteror de mendacio, non de furto, remittitur mihi mendacium, non furtum, & quidem, iuxta multorum ſententiam, de condigno; iuxta alios verò, etſi dicant non de condigno de facto, quia ea contritio occupatur in merito gloriæ; ſi tamen id non obſtaret, tolleret de condigno illud veniale; ergo in ſatisfactione pro venialibus vt vnum deleatur nullo modo eſt neceſſum delere omnia; neque vt offeratur æqualis ſatisfactio pro vno, debet offerri pro omnibus; nullo ergo modo poteſt negari illud obiectionis antecedens:

55 *Reijcitur & prima iuxta principia Lugo.*

iam autem eo admiſſo reiicitur prima ſolutio, quia reuerà conſequentia videtur eſſe bona. Nam ſicut propter illa peccata quatuor venialia dicitur eſſe quadruplex ius, ideoque exhibitâ ſatisfactione æquali pro vno debet illud tolli, etiamſi alia iura maneant. Ita in noſtro caſu ius ex mortali poteſt dici multiplex, quia eſt ad diuerſiſſimas diſplicentias Dei inæquales; ergo quando offertur Deo æqualis ſatisfactio pro deponendâ maiore diſplicentiâ, tenebitur id facere; non ſecùs ac deponere debet diſplicentiam in vno veniali, quando ei ſufficiens datur ſatisfactio pro illo; adhuc ergo vrget illa inſtantia contra argumentum huius Auctoris.

Probatio noſtra.

Omiſſis ergo illis, concluſio noſtra ſecunda debet probari eodem planè modo quo prima; quia ſcilicet ſatisfactio inæqualis non mutat fundamentum odij, nec transfert illud in fundamentum odij leuis; ergo numquam poteſt minuere odium Dei.

Similitudo ab impulſu.

Et ſicut quando grauiſſimo alicui corpori imprimo impulſum non adæquatum, tam parum efficio quàm ſi nullum penitus impreſſiſſem; ita quando non do adæquatam ſatisfactionem, quâ Deum ex ſuo (ſic dicam)

moueam

Digitized by Google

mouEam odio in me, tam parum efficio dando illi inæqnales ſatisfactiones, ac ſi nihil dediſſem. Id ipſum paſſim in multis effectibus cernitur; nam ſi totalis & adæquata diſpoſitio pro præcipuâ formâ intentâ non ponitur, nihil omnino efficitur: cuius ratio à priori reducenda eſt ad eam vnicam poſſibilem diſplicentiam, quæ eo ipſo non poteſt deponi, niſi tota deponatur.

56 *Obiectio: Poſsitne intra mortale, in manendo deponi ob ſatiſfactionẽ partialem graue odium, & aſſumi leuius.* Dices tamen; Ergo ſaltem quando peccatum mortale eſt grauius ob maiorem ſui intenſionem, aut ob duplicatam materiam, ſicut furtum mille florenorum reſpectu furti centum; quo caſu admiſimus poſſe Deum odium vt mille deponere, retento odio vt centum, poterit fieri ea depoſitio odij grauioris ad exigentiam ſatisfactionis ex ſe ſufficientis pro illo exceſſu, licet non pro toto reatu. Reſpondeo; Si poſſibilis ſit inæqualis ea ſatisfactio, poſſe etiam per illam deleri illum exceſſum; addo tamen, eam non eſſe poſſibilem à nobis, quia exceſſus ille in *Reſponſio, Ob noſtram ſatiſfactionem non poteſt;* mortalibus ſupponitur grauis; ac proinde ſicut non poſſumus pro mortali dare ſatisfactionem, ita nec pro eo exceſſu. Non enim in odio, quod Deus habet in peccatorem ratione offenſæ grauis, conſiderandæ ſunt quaſi infinitæ partes ratione noſtrâ diſtinctæ odij leuis, quæque ſimul ſumptæ faciant odium graue: vt enim ex materiâ de Peccatis ſuppono, etiamſi homo haberet infinita venialia, & conſequenter etiamſi Deus haberet infinitas diſplicentias leues in eum hominem, omnes tamen illæ ſimul ſumptæ adhuc non facerent vnam diſplicentiam grauem, qualem habet ob vnum mortale; neque illi æquiualerent. Debet ergo ea diſplicentia conſiderari vt quid etiam ratione noſtrâ indiuiſibile, ac proinde incompenſabile per vlla opera creaturæ. Si loqueremur de ſatiſfactione Chriſti infinitâ, *Ob ſatiſfactionem Chriſti poſſet.* applicatâ non totaliter, ſed partialiter, facilè concederem poſſe tunc tolli illud odium in furtum vt mille, & conuerti in odium furti vt centum, eo modo quo diximus poſſe per condonationem extrinſecam fieri eam permutationem.

Ex his concluſionibus facilè deducitur tertia, 57 *Concluſio: De facto non tollitur mortale partialiter.* (in quâ etiam conuenio cum Cardinale) de facto non tolli mortale per partes; quia ſi id diuinitus fieri non poteſt, à fortiori de facto non fit. Illud ſolum nunc reſtat explicandum, quod ſuprà in ratione dubitandi eſt inſinuatum, Cur in humanis poſſit, & re ipsâ ſæpè fiat ea placatio per *Cur in humanis offenſa poteſt per partes dimitti.* partes, non tamen ea poſſit in Deo contingere. Reſpondeo, In nobis ideò id fieri, quia ordinariè magna illa auerſio, quam initio habuimus, conſiſtebat tantùm in intenſione odij ex vehementi propoſitione iniuriæ in nos commiſſæ; ea autem intenſio ſine dubio poteſt per partes ſucceſſiuè diminui: & idem de propoſitione vehementi quæ paulatim minuitur, ac proinde etiam paulatim infert odium leuius. Hæc autem in Deo contingere non poſſunt ob rationes hucuſque allatas; ideoque non poteſt minuere odium niſi in caſibus poſitis.

DISPVTATIO DECIMATERTIA.

De volitione Dei condonantis peccatum.

1 EXPLICATA virtute contritionis ſeu Pœnitentiæ ad mouendum Deum pro remiſſione peccati, oportet explicare, quomodo ſeu quâ volitione re ipsâ Deus illud remittat; quâ etiam occaſione tractari ſolet de conſtitutiuo ipſius habitualis peccati. De quibus punctis fuſiſſimè aliqui Auctores diſputant, quia reuerâ grauis in eis eſt difficultas, maximè circa condonationem ipſam diuinam. *Breuiter hæc quæſtio hic expedietur, quia alibi tractata.* Quia verò vtrumque punctum ego tractaui alibi; primum quidem de conſtitutiuo habitualis Tomo 3. totâ diſput. 49. ſecundum verò Tomo 4. de Legibus diſput. 2. ideò ab his breuiùs me expediam: imò nihil de illis dicerem, niſi aliqua de nouo vidiſſem in aliquibus Auctoribus, quæ pro maiori intelligentiâ doctrinæ noſtræ ibi traditæ exigunt diſcuſſionem aliquam; omnem ergo repetitionem fugiens dicam quæ occurrunt addenda.

SECTIO PRIMA.

Quid de conſtitutiuo peccati habitualis.

2 *In quo conſiſtat peccatum habituale.* CITATO eo loco Tomi 3. dixi peccatum habituale adæquatè conſiſtere in ipsâ præteritione phyſicâ illius vt actualis, & in carentiâ condonationis diuinæ & æqualis ſatiſfactionis; ſententias verò varias de qualitate quadam morbidâ, de priuatione gratiæ habitualis, tam vt conſtitutiuo adæquato quàm inadæquato, ibidem efficaciter reieci.

SVBSECTIO PRIMA.

An priuatio gratiæ poſsit partialiter admitti pro conſtitutiuo habitualis ſaltem indeterminatè.

HOC dubium moueo propter Cardinalem Lugo, qui cùm diſput. 7. de Pœnitentiâ *Affirmat Lugo:* ſect. 2. optimè propugnaſſet hanc ſententiam noſtram, quam dixi eſſe inter Recentiores communem, ac reſpondiſſet argumentis, quæ contra illam fiunt; in fine tamen ſectionis addidit, poſſe priuationem gratiæ admitti partialiter ad conſtitutionem habitualis non determinatè, ſed indeterminatè, quatenus habituale dicit condonationis carentiam. Condonatio autem poteſt duobus modis fieri, vel purè extrinſecè, vel per infuſionem gratiæ ſeu intrinſecè. Nam Deus dupliciter poteſt condonare peccatum; vno modo purè extrinſecè ſine infuſione gratiæ, vt contra Vaſquez & paucos alios ſupponit communis ſententia; altero verò modo per infuſionem gratiæ: neceſſum ergo eſt vt habituale dicat in ſuo conceptu carentiam eius infuſionis gratiæ, quæ alioquin deſtruitur. Hanc autem doctrinam ideò tradidiſſe videtur, vt faciliùs explicet, quod ſit obiectum condonationis diuinæ; nam

Digitized by Google

eo caſu, quo tolleretur peccatum per gratiæ infuſionem, neceſſarium non eſſet aliud obiectum eius remiſſionis aſſignare quàm ipſam phyſicam infuſionem gratiæ, quæ ſatis eſt clarum obiectum volitionis diuinæ.

Reÿcitur Primò, quia malè vſurpat vocem, conſtitui peccatum indeterminatè; ſed dicere debuiſſet, tolli peccatum indeterminatè per gratiam.

3 Hanc doctrinam ego iudico minùs veram, & non conſequentem ad principia eius Auctoris; & quidem ſtatim noto, minùs benè dictum eſſe, eam priuationem gratiæ conſtituere indeterminatè peccatum habituale: debuiſſet enim dici conſtituere determinatè. Aliud enim eſt, quòd peccatum ipſum poſſit indeterminatè tolli vel per gratiam, vel per condonationem extrinſecam; (id quod nunc admittimus, diligentiùs paulò poſt diſcutiendum;) aliud verò, quòd eſſentia habitualis indeterminatè conſiſtat in eâ priuatione gratiæ. Hoc ſecundum falſum eſt, & non ſequitur ex primo; imò contrarium planè inde ſequitur. Dico ergo, dato eo duplici modo ablationis peccati, omne omnino habituale peccatum dicere eſſentialiter priuationem gratiæ, ac proinde determinatè conſtitui per eam priuationem, non indeterminatè; quaſi poſſit eſſe aliquod peccatum quod eam priuationem non dicat, vt formale conſtitutiuum partiale ſui. Probatur id clarè, quia eo ipſo quòd gratiâ poſitâ manere nequeat vllum mortale, neceſſum eſt omne mortale includere priuationem gratiæ; ergo omnia determinatè & non indeterminatè includunt eam priuationem. Oſtenditur id in carentiâ æqualis ſatisfactionis & condonationis diuinæ; nam eo ipſo quòd ſola ſatisfactio æqualis poſita, aut ſola condonatio tollat peccatum, neceſſum eſt hoc dicere, non ſolam carentiam condonationis, aut ſolam carentiam ſatisfactionis æqualis, ſed vtramque carentiam determinatè; licet ablatio illius peccati fieri poſſit indeterminatè, vel per condonationem diuinam, vel per ſatisfactionem æqualem, ſi daretur illa, ergo vox *indeterminate* non debet cadere ſupra conſtitutionem peccati, ſed ſupra eius ablationem. Et hæc obiter circa modum illum loquendi.

Secundò, quia falſum eſt per gratiam tolli peccatum. Etiam, quando in condonatione peccati interuenit infuſio gratiæ, requiritur volitio Dei remittentis peccatum.

4 Quoad punctum verò priuationis dico, eò quòd illis duobus modis intrinſecè & extrinſecè poſſit peccatum remitti, nihil omnino inferri de conſtitutiuo illius per priuationem. Pro quo aduerte, etiam quando remiſſio peccati habitualis fit intrinſecè per gratiam, & non per condonationem ſolùm extrinſecam, debere vltra infuſionem gratiæ interuenire volitionem Dei remittentis peccatum; & ſolum ideò tunc dici peccatū remitti intrinſecè, quia infunditur vna forma intrinſeca, quæ petit eam remiſſionem, non verò quia ipſa gratia ſit formaliter remiſſio. Exemplo rem meo iudicio manifeſtè declarabo: Dupliciter poteſt mihi calor auferri, vno modo intrinſecè, altero extrinſecè; extrinſecè, ſi nullo mihi ſuperaddito frigore Deus mihi calorem auferret, relictâ meâ manu neque frigidâ neque calidâ; & hoc ſolum poteſt fieri miraculosè; intrinſecè verò tollitur, quando producto in me intrinſecè frigore ei calori contrario expellitur calor. At tam in ſecundo hoc modo quàm in primo debet interuenire ceſſatio phyſica actionis Dei, quâ conſeruabatur calor: quæ ceſſatio eſt immediata & proxima cauſſa eius deſitionis; nam productio poſitiua caloris non eſt ipſa frigoris deſtructio, ſed id quod exigit deſtructionem. Deus enim præuiſo calore cogitur naturaliter ad volendum ceſſare ab actione poſitiuâ conſeruatiuâ frigoris; aut è contrario præuiſo frigore cogitur ad ceſſandum à conſeruatione caloris; & tunc immediatè ceſſat calor: vnde nullus poteſt inferre, eſſentiam frigoris conſiſtere vllo modo determinatè aut indeterminatè in carentiâ caloris, aut è contrario calorem in carentiâ frigoris. Idem prorſus eſt in noſtro caſu; nam etiamſi, quando gratia habitualis infunditur homini, qui anteà erat peccator, dicatur ei peccatum intrinſecè remitti; hoc tamen nihil penitus aliud ſonat, quàm quòd infuſum ſit ei homini vnum donum, quod naturaliter exigit, vt Deus remittat peccatum; per quod non tollitur vllo modo, quo minùs exiſtere debeat in Deo actus voluntatis condonans, qui formaliter non habet pro obiecto infuſionem gratiæ, quam iam ſupponit, & ex quâ vt ex cauſâ ille actus concipitur. Id autem maximè locum habet in ſententiâ, quam Auctor hic paſſim inſinuat, gratiam ſcilicet habitualem diuinitus poſſe ſtare cum peccato. Vbi clarè conſtat, eam gratiæ carentiam nullo penitus modo pertinere ad conceptum peccati habitualis, ne quidem diſiunctiuè.

Gratia non tollit formaliter, ſed tantùm exigit, vt tollatur peccatum.

Licet gratia eſſentialiter pugnaret cum peccato in eodem ſubiecto, adhuc eius infuſio non eſſet ipſa formalis condonatio, aut ſublatio peccati. Explicatur à paritatibus.

5 Dixi *maximè habere locum, ſi dicamus gratiam habitualem poſſe diuinitus cohærere cum peccato*; nam eſto dicamus virtualiter contradictoriè ea duo pugnare, ſicut pugnat amor & odium in ſubiecto eodem; nihilominùs vis mei argumenti tota manet: quia ſicut tunc etiam debet interuenire immediatè ipſa phyſica ceſſatio actionis conſeruatiuæ odij, aut è contrario amoris, vt ſtatim magis declaro; ita in præſenti poſt volitionem Dei de gratiâ infundendâ debet interuenire ipſa remiſſio peccati. Vnde addo, eodem modo quoad hoc punctum eſſe diſcurrendum, ſi habituale tolleretur per vnionem hypoſtaticam superuenientem, quam nos ſuo loco docuimus cum communi ſententiâ eſſentialiter repugnare cum peccato: ratio autem eſt; nam licet odium & amor, aſſenſus & diſſenſus circa idem obiectum repugnent inter ſe eſſentialiter, non tamen ideò productio aſſenſus eſt formaliter deſtructio diſſenſus; ſed hæc deſtructio oritur ex illâ quaſi efficienter: eo enim ipſo quòd Deus videt productum priùs naturâ diſſenſum v.g. tenetur ſtatim ceſſare à conſeruatione aſſenſus; ea autem ceſſatio formaliter eſt ipſa deſtructio aſſenſus; vnde tenetur Deus tunc habere duas voluntates, vnam, quâ dicat, *Volo concurrere ad productionem diſſenſus*; alteram, quâ dicat, *Volo ceſſare à conſeruatione aſſenſus*; ac proinde ſi per impoſſibile hæc volitio ſecunda non ſequeretur poſitâ primâ, manerent re ipsâ ſimul aſſenſus & diſſenſus. Hæc quidem ſecunda volitio oritur neceſſariò ab illâ; non tamen propterea deſinit eſſe ab eâ realiter diſtincta: illa enim prior potuit eſſe ſine hac, ſi anteà in ſubiecto non fuiſſet aſſenſus; tunc enim per eamdem numero volitionem dicere potuiſſet Deus, *Volo producere diſſenſum*. Secunda item è contrario potuit eſſe realiter ſine primâ; nam ſi nullo ſuccedente diſſenſu ceſſaret homo ab aſſenſu, deberet Deus habere volitionem ceſſandi à productione illâ. Idem omnino eſt in præſenti; licet enim admittamus gratiam non poſſe cohærere nec quidem diuinitus cum peccato; (vti admittimus 6

Licet gratia opponeretur eſſentialiter peccato, adhuc

Infuſio gratia & condonatio peccati eſſent ſeparabiles.

admittimus vnionem hypoſtaticam omni peccato diuinitus repugnare;) hinc tamen ſolùm ſequitur, eò ipſo quòd Deus vult producere gratiam, neceſſitari ad ſecundam volitionem quâ dicat. *Condono tibi peccata.* Quæ duæ volitiones inuicem ſeparabiles ſunt; nam prima infundendi gratiam potuit eſſe ſine ſecundâ, caſu quo homo non habuiſſet anteà peccatum: hæc item ſecunda potuit eſſe ſine primâ, ſi peccatum illud per ſolam Dei extrinſecam condonationem remitteretur. Ratio huius eſt clara, ſuppoſitis his quæ de peccato habituali nos docemus cum hoc Auctore; nam illud non conſiſtit in carentiâ eius pulchritudinis poſitiuæ, quæ in gratiâ habituali aut in vnione hypoſtaticâ reperitur, ſed in auerſione voluntariâ & liberâ à Deo nondum per ſatisfactionem æqualem deletâ, aut nondum à Deo remiſsâ; pulchritudo autem illa phyſica gratiæ cùm nec ſit ipſa remiſſio, nec ſatisfactio, non poteſt auferre per ſe immediatè illam poſitiuam maculam, ſed ſummùm poteſt Deum obligare ad hoc, vt eam auferat: id quod maximè habet locum (ſicut inſinuaui) ſi hic Auctor doceat poſſe gratiam & peccatum cohærere diuinitus inter ſe.

7 *Licet gratia ſit pulchritudo animæ, non tamen in eâ conſiſtit carentia peccati.*

Ex hac immediatè deductâ ratione colliges impugnationem cuiuſdam doctrinæ, quam hic Auctor adfert loco citato num. 162. vbi ait, Gratiam, eò quòd per ſuam naturam & entitatem ſit maxima animæ pulchritudo, reddere animam pulchram & amabilem perinde ac ſi homini fœdo adderentur tales animæ dotes, quæ ſuperarent eam fœditatem, redderentque illum ſimpliciter amabilem; cum hac tamen differentiâ, quòd fœditas illa, cùm ſit quid phyſicum, non tollitur per eas dotes; at turpitudo habitualis, quæ eſt quid morale, tolleretur per gratiam. Colliges inquam huius doctrinæ impugnationem; nam turpitudo illa peccati cùm non ſit negatio gratiæ (vt hic Auctor ait) ſed ſit quid poſitiuum, aut certè (ne faciamus iam quæſtionem de conſtitutiuo formali peccati actualis) ſaltem ſi in priuatiuo conſtitit, non fuit gratiæ priuatio, ſed alterius rei, non poteſt tolli formaliter per gratiam, ſed vel per ſatisfactionem æqualem; qualis non eſt gratia habitualis; vel per condonationem Dei; gratia autem non eſt condonatio Dei: hæc enim dicit ex ſuo conceptu formali actum Dei; infuſio verò gratiæ non eſt actus Dei. Vrgeo hoc ipſum ex doctrinâ eiuſdem, quia num. 157. & 158. optimè docuit, Voluntatem infundendi gratiam non eſſe condonationem peccati. Hinc enim infero; Ergo ipſa infuſio gratiæ non poteſt eſſe forma, quâ ſolâ poſitâ tollatur illa macula habitualis, quæ vel poſitiua eſt, vt dixi, vel ſi negatiua, alterius ſanè rei quàm ſit gratia.

8 *Reſponſio pro Lugo facta, Voluntatem infundendi gratiam non eſſe condonationem, ſed cauſſam condonationis. Reiicitur. Quid ſignificet condonatio.*

Reſponderi fortè poteſt ex eius doctrinâ, Eam voluntatem producendi gratiam eſſe cauſſam condonationis, non condonationem; nam ſi per impoſſibile Deus poſt totam eam voluntatem non produceret re ipſâ gratiam, non condonaſſet formaliter peccatum, ſed præcisè voluiſſet condonare; ergo non voluntas, ſed ipſa gratiæ infuſio eſt actualis condonatio. Sed contrà, quia niſi abutamur vocibus, gratiæ infuſio non poteſt dici condonatio, quia condonatio ſignificat formaliter actum voluntatis; ſed ſummùm dici debet ablatio phyſica peccati; ſicut ſi per æqualem ſatisfactionem tolleretur peccatum, illa ipſa ſatisfactio non diceretur condonatio, ſed ablatio peccati. Quidquid verò de voce & modo loquendi ſit, ſic argumentor Primò: Si ipſa gratiæ infuſio eſt actualis ablatio iuris, & actualis deletio peccati, ergo voluntas, quâ Deus vult gratiam infundere homini, erit ipſa formalis ceſſio, ſeu condonatio iuris; quod tamen hic Auctor negauerat eo num. 157. Probo autem ex ipſius doctrinâ hanc conſequentiam; ait enim donationem in genere eſſe voluntatem illam, quâ donator vult eſſe in donatario ius ad vtendum pallio v. g. pro ſuo libitu; condonationem verò formalem & formaliſſimam eſſe voluntatem illam, quâ offenſus, aut creditor vult nullum eſſe in offendente paſſiuum ius ad odium, aut in debitore nullam obligationem ad ſoluendum: hæc ille; è quibus ſic argumentor: Gratiam eſſe in ſubiecto, in Petro v. g. & non eſſe in illo fundamentum vllum ad odium, idem omnino ſunt (vt pro præſenti diſcurſu permittimus huic Auctori;) ergo dum Deus vult eſſe in homine gratiam, ſeu dum vult hanc homini infundere, vult formaliſſimè non eſſe in homine vllum ius ad odium; ergo ea voluntas infundendi gratiam non eſt cauſſa condonationis, vt hic Auctor docet in vltimâ ſolutione, ſed eſt ipſa formalis condonatio peccati: non ſunt ergo duæ illæ doctrinæ cohærentes ſibi.

Si infuſio gratiæ eſt actualis ablatio peccati, ergo voluntas infundendi gratiam eſt ipſa condonatio iuris.

9 *Reſponſio ſecunda facta pro Lugo: Expellere peccatum eſſe effectum ſecundarium gratiæ.*

Reſponderi adhuc poteſt Secundò, Hoc, quod eſt expellere peccatum, ſolùm eſſe ſecundarium effectum gratiæ, non primarium; quia poteſt gratia infundi nullo præuio peccato quo expellatur; voluntas ergo Dei circa gratiæ infuſionem non eſt voluntas expellendi ius ad odium ex illo ſubiecto; quia voluntas producendi formam in aliquo ſubiecto non eſt ex ſuo conceptu eſſentiali voluntas effectus ſecundarij eius formæ, ſed præcisè effectus primarij & eſſentialis: ita illo num. 158. Ego tamen hanc ſolutionem puto duplici ex capite clarè poſſe refutari; Primò, quia licet ſub terminis illis *expellere peccatum* non ſit effectus eſſentialis ſeu primarius gratiæ, quia poteſt hæc infundi quando peccatum nullum præceſſit; at ſub terminis, quibus ego ſum vſus, ſcilicet, *Carere omni fundamento ſeu iure ad odium*, aut ſub his, *Non eſſe in ſubiecto fundamentum ad odium*, eſt effectus eſſentialis ſeu primarius gratiæ; quia hæc eſſentialiter repugnat illi iuri ad odium; ideoque eſſentialiter efficit, ne illud fundamentum odij ſit in ſubiecto, ſiue illud non eſſe iuris, ſiue illa non admiſſio iuris dicatur expulſio peccati, quando hoc priùs fuerat in ſubiecto, ſiue non dicatur expulſio; hoc enim accidentarium eſt pro præſenti puncto. Sic ergo argumentor ex hac ſuppoſitione; Reddere ſubiectum immune ab omni fundamento odij diuini, ſeu ab omni iure paſſiuo ad odium diuinum, eſt gratiæ effectus primarius ſeu eſſentialis; ergo volitio Dei cognoſcens clarè & diſtinctè eam naturam gratiæ, dum illam vult infundere ſubiecto, vult eo ipſo formaliſſimè reddere ſubiectum illud immune ab omni iure odij; ſeu vult illud ſubiectum verè & realiter non habere vllum debitum odij, ſiue, vt dixi, ea non-habitio debiti vocanda ſit hîc & nunc expulſio iuris; quia hoc præceſſerat; ſiue

Reiicitur, quia idem eſt effectus expellere peccatum, & impedire fundamentum ad odium diuinum.

10 non ſit vocanda niſi pura non-habitio. Atqui iuxta hunc Auctorem illa volitio, quæ vult in ſubiecto non eſſe vllum debitum ad odium, eſt condonatio formalis & formaliſſima; ergo volitio Dei de infundendâ gratiâ erit ipſa formalis condonatio. *Ratio à priori. Expellere peccatum differt tantum penes denominationem extrinſecam ab eo, quod eſt impedire ius ad odium Dei,* Ratio à priori huius impugnationis eſt; Nam quòd ab infuſione gratiæ habitualis poſſit ſeparari hic effectus expulſionis peccati, nullo modo prouenit ex eo, quòd gratiæ ad præſtandum eum effectum debeat aliquid addi; aut quia impediri ille poſſit infuſâ gratiâ; ſed prouenit ex purâ purâ denominatione quadam antecedenti, quâ ſemel ſuppoſitâ poſitio gratiæ ſubit denominationem expulſionis eius iuris; eâ verò non præſuppoſitâ, gratiæ infuſio non dicitur illius iuris expulſio, ſed impeditio; in vtroque tamen caſu habet ſemper gratia ſibi eſſentialiter annexam carentiam eius iuris. *Sicut exiſtentia & continuatio, ſeu conſeruatio.* Vti, quòd mea exiſtentia in inſtanti A dicatur continuatio eſſe aut potiùs inceptio, non prouenit à prædicato illo poſitiuo ſuperaddito ei exiſtentiæ, ſed præcisè ab eo, quòd extiterim aut non extiterim in inſtanti antecedenti. Vnde, eo ipſo quòd me Deus viderit exiſtentem in inſtanti A, & velit mihi dare durationem pro inſtanti neceſſario eſſentialiter, vt ſic dicam, dat mihi continuationem eſſe; ergo Deus volens homini, quem præuideret immediatè antè in peccato, dare nunc gratiam, eo ipſo vult expellere ab eo ius ad odium; ergo eo caſu voluntas infundendi gratiam eſt formaliſſima volitio carentiæ iuris; ergo ea voluntas eſt formalis condonatio; prætereà quam, quod iam dixi, non eſſe nobis neceſſarium vti eis terminis expulſionis; ſufficit enim ſi vtamur illis, *Vult non eſſe in eo ſubiecto ius vllum paſſiuum ad odium*; eo autem ipſo condonat iuxta dicta.

11 *Reiicitur Secundò. Quid habet pro obiecto Deus, quando vult illum ſecundarium gratiæ effectum?* Secundò argumentor contra eam ſolutionem; Quia ſi expellere è ſubiecto habituale peccatum non eſt primarius effectus gratiæ, rogo, An pro eo effectu ſecundario cauſſando poſt gratiæ infuſionem debeat Deus habere nouam volitionem, an non? ſi debet nouam habere, iam redit tota difficultas, quam hic cupit vitare per eam doctrinam, quam ſuprà notaui; quale ſcilicet ſit eius voluntatis obiectum. Quòd ſi non ſit neceſſaria noua volitio, ergo prima illa neceſſariò habuit pro obiecto eum effectum, quem dicit ſecundarium; quia omnes hi effectus, maximè hic remiſſionis peccati, deberent eſſe Deo voluntarij, ſeu ab illo voliti; ergo prior illa volitio voluit etiam expreſsè expulſionem iuris ad odium ex illo ſubiecto; ac proinde iam eo ipſo illa fuit formaliſſima condonatio etiam iuxta hunc Auctorem; quia (vt oſtendimus) illam vocat condonationem, quæ directè vult expulſionem ſeu carentiam debiti ad odium. Vides eam doctrinam non ſufficienter cohærere & cum veritate & cum principiis eiuſdem Auctoris, vt initio dixi; ex quibus concludo, eam ſententiam de conſtitutiuo peccati habitualis in ipſo actuali præterito, & in carentiâ tam æqualis ſatisfactionis quàm condonationis Diuinæ ſine vllâ aliâ gratiæ priuatione conſtanter defendendam, vti nos eo Tomo 3. cum Recentioribus multis defendimus.

SVBSECTIO SECVNDA.

Diſcutitur breuiter hac occaſione, quomodo in Sacramento Pœnitentiæ peccatum remittatur per gratiam.

DIXIMVS ſuperiùs, tunc remitti peccatum habituale intrinſecè per gratiam, quando ob huius infuſionem Deus mouetur ad habendam volitionem illud condonandi. 12 Hinc autem oritur occaſio diſputationis præſentis: Nam Sacerdos nomine Chriſti remittens peccatum per illa verba, *Ego te abſoluo*, non ſignificat priùs gratiæ infuſionem, & deinde remiſſionem peccati, ſed è contrario priùs remiſſionem peccati, & eius cauſsâ infuſionem gratiæ. *Ratio dubitandi.* Vnde videmur admittere, de facto peccatum remitti formaliter per condonationem extrinſecam: quod eſt contra communem ſenſum Theologorum. Hanc difficultatem mouet contra ſe Cardinalis; ei autem reſpondet, *Solutio Lugoi.* Etiam per eam abſolutionem remitti peccatum intrinſecè, ſeu per gratiæ infuſionem: quando enim Sacerdos dicit, *Ego te abſoluo*, nondum remittitur peccatum, ſed id fit in ſequenti inſtanti naturæ, quando Deus intuitu eorum verborum infundit illi pœnitenti gratiam: tunc enim Deus cum Sacerdote remittit peccatum. Ego hanc ſolutionem, etſi veram *Non ſatisfacit.* fortè doctrinam contineat, non puto ſatisfacere rationi dubitandi paulò antè propoſitæ; nam in abſolutione non dicitur iuxta hunc Auctorem, *Dono tibi gratiam*, ſed, *Condono tibi peccatum.* Et ſanè ſi Deus voluiſſet remittere peccatum per ſolam extrinſecam condonationem nullâ infuſâ gratiâ (vti poteſt diuinitus etiam iuxta hunc Auctorem) non potuiſſet aliis verbis vti quàm illis, *Abſoluo te à peccatis*: quòd autem ſimul per Sacramentum Pœnitentiæ infundatur de facto gratia, videtur ad vim eius ſignificationis omnino per accidens, & ſolùm id prouenire ex ratione communi omnium noſtrorum Sacramentorum, quæ cauſſant gratiam, licet nihil dicant de abſolutione à peccatis: habetque hæc ratio maximam vim in ſententiâ huius Auctoris, qui admittit poſſe Sacramentum Pœnitentiæ dari validum & informe. Quo etiam caſu ſine dubio vera debent eſſe verba illa, *Ego te abſoluo*; nam per verba falſa repugnat fieri Sacramentum verum & validum; ergo ea verba non ſignificant infuſionem gratiæ, ſed aliam abſolutionem, cuius obiectum oporteb it inueſtigare non aliter quàm pro condonatione à culpâ. Vnde vlteriùs argumentor; Ergo quando ſubiectum eſt paratum ad abſolutionem à culpâ, illam debent ea verba ſignificare immediatè, & non gratiæ infuſionem, iuxta principia huius Auctoris.

Difficultati ergo ſuprà poſitæ reſpondeo in meis principiis, de quibus infrà, Eam nullam eſſe; 13 *Solutio noſtra. Abſoluo te, id eſt Confero gratiam.* cenſeo enim eorum verborum, *Abſoluo te*, hunc eſſe ſenſum; *Confero tibi gratiam ex ſe remiſſiuam peccati*: vnde priùs naturâ eſt etiam tunc infuſio gratiæ quàm remiſſio peccati; ideóque verum eſt etiam, tunc illud non remitti per ſolam condonationem extrinſecam. *Dubium: Quomodo poteſt gratia eſſe prior remiſſione.* Pro maiori tamen explicatione dubitari adhuc poteſt, qui fit vt infuſio gratiæ ſit prior naturâ quàm remiſſio peccati, cùm potiùs abſolutio ſeu remiſ-

ſio

Digitized by Google

ſio ſit cauſſa eius infuſionis; deinde cùm gratia repugnet peccato, quo pacto ea poſſit intrare in ſubiectum adhuc exiſtens in peccato. Confirmatur ratio dubitandi; nam eo priori, quo infunditur gratia, adhuc Deus habet libertatem, vt poſſit odio habere eum hominem; ergo hic debet tunc ſupponi habens peccatum, quia Deus non concipitur potens odio habere niſi peccatorem.

Eo priori, quo infunditur gratia, eſt ius ad odium, ergo & peccatum.

Reſponſio quorumdam inepta.

Hoc argumentum maximam difficultatem ingeſſit Recentioribus aliquibus apud Cardinalem Lugo; vt verò ei ſatisfacerent dixerunt, In eo priori ſigno naturæ ante gratiæ infuſionem non concipi illum hominem exiſtentem aut carentem exiſtentiâ, ideoque neque dignum odio; ſed priùs Deum debere ſe determinare, an velit illi homini peccatum remittere, aut è contrario non remittere; poſt hanc autem volitionem primò incipere concipi exiſtentiam illius. Optimè reiicit hanc doctrinam Cardinalis ſuprà, quia eo inſtanti, quo homo per contritionem v.g. ſe diſponit ad gratiam, priùs naturâ exiſtit, quàm ſit gratia: id quod ex libertate, quâ ille homo eo inſtanti exercet eum actum, & ex cauſſalitate ipſâ in actum eumdem euidenter ſuadetur; ergo Deus eo inſtanti, antequam præuideat, vtrùm ſit condonaturus peccatum nécne, videt neceſſariò iam eum hominem exiſtere; & (vt verum fatear) non ſcio quomodo Recentiores hi potuerint contrarium dicere.

14
Reſpondetur Primò, Eſſe difficultatem communem.

Ad difficultatem ergo reſpondeo Primò, Eam non eſſe huius loci, ſed planè communem omni remiſſioni mortalis, ſiue fiat per Baptiſmum, ſiue per contritionem, ſiue per confeſſionem, ſiue per alia Sacramenta (ſi ea cum attritione deleant aliquando peccatum;) nam in omnibus his caſibus priùs naturâ infunditur gratia, & poſteriùs remittitur peccatum ad connaturalem gratiæ exigentiam. Reſpondeo Secundò, Mihi hanc difficultatem videri nullius planè momenti, & verò etiam generalem ad alias materias diuerſas à remiſſione peccati (de quâ ſolâ nunc agimus) quomodo ſcilicet poſſit Deus relaxare votum, cùm in priori naturæ oporteat vt adhuc ſit aliqua obligatio in homine; quandoquidem poteſt Deus eo inſtanti eam obligationem ſeu ius retinere aut ſoluere. Reſpondeo ergo, Non eſſe neceſſarium vt in eo priori concipiatur aliqua obligatio actu exiſtens; ſufficit enim ſi fuerit in inſtanti reali præcedenti, & in eo priori nondum concipiatur deſtructa; eo enim ipſo poteſt permanere: ſicut in priori naturæ, quo Deus liberè deſtruit lucem, non eſt neceſſum vt tunc concipiatur illa lux exiſtere; ſufficit enim quòd fuerit, & adhuc non concipiatur deſtructa; eo enim ipſo poteſt manere aut non manere in eo inſtanti: cùm ergo in eo priori ante gratiæ infuſionem Deus noſcat hominem priùs fuiſſe in peccato, & adhuc non videat quidquam poſitum, quod petat, ne illud duret, poteſt Deus dicere, *Nolo illud remittere*; cumque adhuc etiam è contrario nihil videat, quod petat illud durare, dicere etiam è contrario poteſt, *Volo infundere gratiam quæ me ad remittendum illud peccatum obligabit.* Vides quàm res ſit facilis; vnde vlteriùs, niſi de vocibus contendamus, non arbitror eſſe vllo modo neceſſarium pro hac difficultate dicere, in eo inſtanti eſſe aliquod debitum, ſaltem radicale in homine (vt dixit Lugo;) quia etſi tunc nullum ſit, iam dixi ſufficere, quòd fuerit, & adhuc in eo priori non concipiatur homo liber ab illo, ſed præſcindatur; quia verò hæc ipſa præciſio poteſt fortè vocari ius remotum, dixi quæſtionem eſſe poſſe de voce; in quâ tamen ſi velimus propriè loqui, certè ob ſolam eam præciſionem non poſſumus dicere dari in Deo vllum ius; nam eo inſtanti, quo homo benè operatur, potens tamen liberè peccare, debemus in priori naturæ admittere præciſionem illam à iure ad odio habendum, & ab eius carentiâ; & tamen nemo dicet Deum eo inſtanti habuiſſe aliquod ius etiam remotum ad odio habendum hominem eâ ſolùm de cauſſâ, quòd ille homo potuerit eo inſtanti peccare. Eſt quidem fateor aliqua differentia inter hos duos caſus, quòd in hoc ſecundo homo etiam in inſtanti antecedenti non habuerat vllum peccatum, in primo verò caſu iam fuerat peccatum, à quo homo non poterat ſe liberare niſi per Dei gratiam; & ratione cuius poterat Deus, ſi voluiſſet, retinere odium. Vnde potiori iure dici poteſt in eo primo caſu remotè ſolùm fuiſſe obnoxium iræ; ſed tamen hoc, vt notaui, ad vocem ſpectat.

Reſpondetur Secundò.

Non eſt opus, vt eo priori concipiatur vllum ius, ſed tantùm inſtanti reali præcedenti.

15
An poſſit dici tunc eſſe ſaltem ius radicale, quæſtio eſt de voce.

SECTIO SECVNDA.

Aliqua circa noſtram ſententiam de obiecto condonationis Diuinæ notantur.

PRÆCEDENTI ſectione dixi Cardinalem Lugo putare, nullam eſſe difficultatem in explicando eo obiecto, quando remittitur peccatum per gratiæ infuſionem; ego tamen (quod & ibi obſeruaui) iudico eamdem eſſe in vtroque caſu condonationis ſiue intrinſecæ ſiue extrinſecæ: id quod ex parte ſectione præcedenti oſtendi, dum probaui, poſt infuſionem gratiæ debere ſubſequi in Deo voluntatem remiſſiuam, cuius obiectum tunc oportebit explicare. Secundò dico, Eſto vnico indiuiſibili actu voluiſſet & infuſionem gratiæ & remiſſionem peccati, adhuc difficultatem totam manſuram; quia quando ſupponitur peccatum in homine, & Deus illi infundit gratiam, non dicit præcisè, *Volo tibi gratiam infundere*; id quod diceret, ſi homo ille, cui gratia infunditur, nullum habuiſſet anteà peccatum; ſed debet hæc duo dicere, *Dono tibi gratiam, & ſimul condono propter illam peccatum.* Iam ergo explicare oportebit, quod ſit hoc ſpeciale obiectum volitionis eius præ illâ alterâ, quæ ſolùm diceret, *Infundo tibi gratiam*; eſt autem per accidens pro hac difficultate, quòd ea duo vnico actu aut duobus diſtinctis amentur, cùm id, quod per ſecundam voluntatem de nouo amatur, non poſſit explicari per illud quod amat prior voluntas, id eſt per gratiæ infuſionem. Obiectum ergo hoc inquirimus, & in eo eſt tota difficultas, quæ in condonationis obiecto eſſe poteſt; per accidenſque eſt, vt dixi, quòd vnicâ volitione realiter & virtualiter vtrumque obiectum ametur, aut quod duabus ratione noſtrâ. Nam obiectum illud duplex eſt, & ex ſe, vt dixi, amabile per duas diſtinctas volitiones; ergo etiam quando per vnam vtrumque amatur, debet tamen in obiecto ipſo aſſignari

16
Manet difficultas explicandi obiectum condonationis, licet peccatum remittatur per infuſionem gratiæ, & licet id fiat vnico actu.

gnari diuerſitas. Ergo per gratiam habitualem non explicatur quidquam de obiecto condonationis. Reſtat adhuc ergo tota difficultas circa hoc obiectum; nam phyſica præteritio peccati, quæ eſt vna pars habitualis, non poteſt iam tolli; altera verò pars non eſt niſi ipſa carentia condonationis: nam ſatisfactio æqualis non poteſt ab homine exhiberi; & licet poſſet, non tolleretur tunc peccatum per condonationem, de quâ nunc agimus; ergo illa condonatio non videtur poſſe aliquid aliud velle, quàm tollere carentiam ſui; hoc autem eſt formaliſſimè ſe ſolam habere pro obiecto: id quod planè eſt abſurdum. De hac difficultate occaſione voluntatis legiſlatiuæ egi in Tomo 4. diſp. 2. vbi tripliciter quoad punctum præſens reſpondi.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de carentiâ odij.

17 *Si Deus eſſentialiter odit peccatum, poteſt eſſe obiectū condonationis carentia odij peccati.* PRimò ergo docui, Poſſe dici obiectum condonationis eſſe carentiam odij; nam iuxta mea principia, cùm Deus eſſentialiter habeat odio peccatum, videtur dicendus, eo ipſo quòd ceſſare velit ab eo odio, tollere peccatum. Contra hanc explicationem obieci mihi id quod iam inuenio per diuerſiſſimas inſtantias, omnes tamen in vnum omnino recidentes, à Cardinali Lugo deductum, *Obiectio: Aliud eſt, nolle vſum, aliud, nolle ius rei.* aliud eſſe, velle ceſſare ab vſu alicuius rei, aliud à iure in illam; vti poſſum vouere, me nolle meum pallium à Petro repetere; per quod tamen licet auferam à me quaſi vſum pallij, non aufero vllo modo dominium ſeu ius in illud. Deus item poteſt nolle à me petere id quod ego ipſi voui; & tamen non ideò diſpenſat in voto, neque aufert à ſe ius. *Soluitur. Quia in hac ſententiâ vſus & ius quaſi ſunt idem.* His omnibus inſtantiis vno verbo reſpondeo, & dico, Quidquid ſit de illis, in ordine tamen ad odium Dei in peccatores, adhuc noſtram ſolutionem ſubſiſtere; quia ſuppoſito quòd Deus eſſentialiter ſit neceſſitatus ad odio habendum peccatum, profectò eo ipſo quòd vult ceſſare ab odio, vult indirectè ſaltem tollere peccatum. In allatis autem inſtantiis poteſt manere ius ſine actuali vſu, ideoque etiam poteſt quis nolle vti retento iure; ſi tamen poneremus talem caſum, vt omnino repugnaret aliquem eſſe dominum alicuius rei, niſi actu illâ vteretur, profectò eo ipſo quòd eâ vti nollet vllo modo, cederet iure ſuo; id quod videtur ex terminis planè notum; ergo ſuppoſito quòd in Deo ius ad odium in peccatorem non poſſit manere ſine odio, iam eo ipſo quòd ille velit non odio habere, ſeu non vti eo iure, eo ipſo cedit illo, ac conſequenter condonat peccatum.

18 *Difficilior obiectio prima de condonatione iuris ad pœnam.* Contra hanc doctrinam duo vel tria obiici nunc poſſunt; Primum eſt, quòd ſaltem in condonatione iuris ad pœnam non videatur defendi id poſſe; certiſſimum enim eſt poſſe Deum retinere ius ad puniendum hominem peccatorem, & tamen eum actu non punire; ergo velle cedere iure aliquid amplius dicit: ſi autem ſemel in ceſſione iuris ad pœnam relinquimus eam difficultatem de obiecto eiuſdem ceſſionis, poſſumus eam relinquere in condonatione offenſæ quà talis; *Soluitur, idem dicendo de pœnâ quod de culpâ.* quia quâ viâ explicare poterimus vnum obiectum, poterimus & aliud. Reſpondeo, Poſſe nos id ipſum dicere in pœnâ quod in odio, ſcilicet eo ipſo quòd Deus nolit nos vmquam punire, condonare formaliter debitum pœnæ ex culpâ ortum. Videbitur id fortaſſe alicui mirum; ſi tamen res benè ponderetur, apparebit ſatis probabile. Pro quo aduerte, tripliciter me poſſe *Tripliciter poſſum mereri pœnam.* per peccatum hodiernum mereri pœnam; Primò, vt eam promerear pro totâ æternitate ab ipſo puncto quo pecco; Secundò, vt eam promerear pro vnicâ tantùm die hac vel illâ indeterminatè; Tertiò, vt in poteſtate Dei ſit determinare vel tempus vel quantitatem pœnæ: quod tamen vltimum mihi minùs placet, quia puto ipſam grauitatem culpæ determinare ſibi quantitatem pœnæ; ac proinde id in Deo non eſſe arbitrarium, licet poſſit eam quantitatem in hac vel illâ materiâ ipſe determinare; pro præſenti tamen quæſtione totum hoc admitto vt poſſibile. Hoc ergo ſuppoſito dico; Si ſecundo modo ego *Explicatur ſolutio data per partes.* promerear pœnam, tunc ſine dubio poſſe Deum me nolle hodie punire, retento tamen iure ad pœnam. At in eo caſu non ſolùm non cedit Deus 19
iure ad puniendum, ſed nec vult ceſſare ab actuali punitione; quia etſi hodie nolit me punire, non propterea me non vult punire cras; per quam craſtinam punitionem ego ſoluerem quod deberem. Ex hoc ergo caſu non poteſt adferri inſtantia, quaſi poſſit Deus nolle actu punire, retento tamen iure; quia tunc per *to non vult actu punire* non adimitur quidquam (vt oſtendi) non ſolùm de iure, ſed nec de actuali & totali punitione. In eo ergo caſu dico; Si Deus diceret, *Nolo te neque hodie, neque cras, neque vmquam punire*, eo ipſo etiam debere admitti mihi condonatam eſſe pœnam, & ius in eam ablatum eſſe à Deo. Si primo modo culpa mereatur pœnam, tunc etiam dico volitionem non puniendi eſſe ceſſionem iuris. Vnde ſi Deus non vult me incipere hodie punire, ſed cras, dico iam condonare pœnam hodiernam, etſi non craſtinam, ac proinde cedere iure ad pœnam hodiernam, non ad craſtinam; quia ſicut pœna habet latitudinem, ita ius ipſum: quo ergo pacto actu non vult punire, eodem modo actu cedit iure ad puniendum. Nec video quo argumento poſitiuo poſſit probari, in Deo non eſſe idem dicere, *Nolo te in æternum punire*, ac dicere, *Condono tibi pœnam in æternum & ius ad illam.* Item dico; Si peccatum non mereatur certam pœnam, ſed taxatio illius pertineat ad Deum; tunc enim ſi taxat minorem, tollit ſibi & vſum & ius ad maiorem; ſi nullam velit taxare, aut infligere, ex integro ſibi tollit ius in illam, ſeu eam condonat.

Secunda difficultas contra eam ſolutionem eſt magis ſpeculatiua; quia ſi Deus neceſſariò tenetur odio habere peccatorem quamdiu talis eſt, 20 *Obiectio ſecunda: ſi Deus neceſſario odit peccatum, quid concipitur in illo priori, quo Deus eſt potens condonare, vel non condonaret.*
rogo, In priori, quo concipio Deum potentem condonare, aut non condonare, ſeu odio habere, & non odio habere, quid concipiatur antequam Deus odio habeat ſe ipsâ peccatorem? Non poteſt dici, Quòd ſola præteritio peccati, nam hæc etiam concipitur poſtquam eſt condonatum peccatum, v. g. nunc reſpectu Sancti Petri; & tamen id nullo modo ſufficit, vt Deus odio poſſit habere pro nunc Diuum Petrum; ergo neque ea ſola præteritio ſufficit, vt odio habeat peccatorem. Nec poteſt reſponderi nunc, Vltra præteritionem phyſicam concipi carentiam condonationis;

tionis; hoc inquam dici non poteſt, quia ab eâ carentiâ tunc præſcinditur, quandoquidem etiam præſcinditur ab odio; quomodo ergo ille homo nunc eſt indifferens, vt odio habeatur, aut non habeatur? Explico argumentum; Vel pro illo priori concipimus iam peccatum, & tunc non poterit non odio haberi à Deo, quia (vt diximus) Deus neceſſariò odit peccatum; vel pro illo priori nondum concipitur peccatum, & tunc non poterit Deus illum hominem odio habere, quia non præcognoſcit in illo adhuc fundamentum odij, hoc eſt peccatum; non poteſt autem dici quòd per ipſummet odium conſtituat hominem in ratione digni odij, cùm debeat præcedere dignitas ex parte ipſius hominis, antequam odio habeatur. Reſpondebis ad hoc, Vt Deus poſſit odio habere peccatorem in hoc inſtanti, ſufficere, quòd nouerit illum peccaſſe, & pro præcedenti inſtanti reali non fuiſſe adhuc remiſſum peccatum; eo enim ipſo habet ſufficiens fundamentum, vt eum odio habeat, & hoc ipſo odio compleat, vt ſic dicam, peccatum habituale: habet item libertatem, vt nolit eum hominem odio habere, cùm pro eo priori etſi non videat iam remiſſum peccatum, nondum tamen illud videt eſſe completum in ratione habitualis; ideoque nihil adhuc videt quod eum

Hæc difficultas non ita vrget alias ſententias;

21 cogat ad odio habendum eum hominem. Hæc reſponſio nullo modo poteſt ſuſtineri iuxta noſtra principia; nam vel in eo priori concipitur homo ille peccator, vel non: ſi nondum concipitur, ergo non eſt adhuc ſufficiens obiectum odij pro eo inſtanti; quòd enim pro aliis fuerit, non reddit illum odibilem pro hoc, alioquin deberet ſemper eſſe odibilis, neque vnquam poſſet ei remitti peccatum: quòd enim dicebatur ad hoc, vt odio habeatur ſufficere, illud peccatum nondum cognoſci eſſe remiſſum; hoc inquam non poteſt defendi, quia licet non cognoſcatur dimiſſum, nondum tamen cognoſcitur completum; vt autem odio habeatur eo inſtanti, neceſſum eſt cognoſci completum pro eo ipſo inſtanti. Si autem ideò quis dicat, in eo priori iam cognoſci peccatum completum, fateri deberemus Primò, eo inſtanti deleri non poſſe tale peccatum, quia non poteſt quod ſupponitur completum in aliquo priori naturæ deſtrui in eodem inſtanti reali, vt ſæpè diximus. Sequetur Secundò, non poſſe Deum non odio habere illum hominem, quia iuxta noſtram ſententiam Deus eſt neceſſitatus ad odio habendum hominem, in quo videt peccatum: vnde idem eſt Deum poſſe illum odio habere, & ad id teneri.

Fortè alicui videri poſſet hæc difficultas communis omni ſententiæ; priùs enim quàm dicat Deus, *Condono peccatum*, vel ſupponitur eſſe iam peccatum, vel non: ſi ſupponitur, ergo non poteſt in eo inſtanti reali deſtrui, vt immediatè antè diximus; quia nihil poteſt deſtrui in aliquo inſtanti reali, ſi in eo ſupponebatur priùs naturâ exiſtens: quòd ſi nondum ſupponebatur exiſtens, quomodo ergo Deus erat potens ad odio habendum hominem illum & ad non condo-

22 nandum peccatum? Adhuc tamen hæc difficultas longè maior eſt in noſtrâ ſententiâ de voluntate condonatiuâ, quam dicimus conſiſtere in voluntate non odio habendi; nam ſi ea condonatio explicetur per aliam voluntatem, dici optimè poteſt, Deum in inſtanti B v. g. antequam concipiatur potens odio habere aut non habere hunc hominem, concipi potentem ad condonandum peccatum vel non condonandum; ad hoc autem non requiri vt illud peccatum tunc ſit, ſed quòd fuerit, & nondum per condonationem fuerit remiſſum; vti ad hoc vt Deus in hoc inſtanti ſit liber ad deſtruendam vel conſeruandam albedinem (idemque eſt de quacumque aliâ formâ) non requiritur in priori naturæ eſſe illam formam, aut illius carentiam, ſed ſufficit illam fuiſſe in inſtanti præcedenti, & adhuc nec concipi deſtructam neque è contrario productam. Quòd ſi Deus ſe determinet ad non condonandum, iam eo ipſo concipietur peccatum durans; & ſecundo eo ſigno Deus erit potens odio habere eum hominem. Hæc duo ſigna, vnum priùs ad condonandum, antequam videatur poſitiuè durans peccatum, & alterum ad odio habendum poſt non-condonationem, dicimus iuxta noſtra principia, quòd idem ſit condonare, & odio eum nolle proſequi, non poſſe habere locum; ideoque obiectio prima facta habet in noſtris principiis difficultatem, quam in aliis non patitur.

Igitur cenſeo in hac noſtrâ ſententiâ debere ita reſponderi, vt Deus, antequam concipiatur potens habere odio, ſe determinet reflexè ad nolendam carentiam odij; eo autem ipſo iam intelligitur peccatum durans, & homo conſtitutus in ratione obiecti capacis odij; ac proinde Deus iam erit proximè potens, imò & neceſſitatus ad odio illum habendum. Quòd verò Deus debeat ſe determinare ad non volendam carentiam odij antequam ſe ipsâ ſit potens odio habere, non eſt vllum inconueniens; nam (vt paulò antè dixi) in omnium ſententiâ, etiam antequam odio habeat, debet ſe determinare ad non condonandum, alioquin non poſſet agnoſcere hominem proximè capacem odij: illam autem determinationem ad non condonandum, quam alij aliter explicant, ego dico eſſe per voluntatem reflexam dicentem, Nolo velle omiſſionem odij.

Soluitur tamen: Antequam Deus poſſit peccatorem odiſſe, debet prius ſe reflexè determinare ad nolendam carentiam odij.

SVBSECTIO SECVNDA.

Replica contra dicta ſoluitur.

REPLICABIS: Vt poſſit Deus dicere, Nolo imperare carentiam odij, debet iam videre eum hominem dignum odio; quomodo enim ſi nondum noſcit, vtrùm ille ſit dignus odio, poteſt nolle habere voluntatem ceſſandi ab odio? Confirmatur; Nam vt dicat, Nolo velle omiſſionem odij, debet noſcere, poſſe ſe habere odium; vt autem hoc noſcat, debet iam noſcere hominem eſſe in peccato; ergo de primo ad vltimum debebit ante eam volitionem iam agnoſcere peccatum habituale in hoc homine; hoc autem repugnat omnino iuxta ſuprà dicta, aliàs non poſſet tunc remitti illud peccatum. Reſpondeo, Eamdem vim habere hanc replicam contra omnes; nam antequam Deus dicat, *Nolo condonare*, ſeu, *Volo retinere peccatum*, videtur etiam eodem modo debere præuidere, poſſe ſe retinere odium in illum hominem; ergo iam debet illum vt odio dignum agnoſcere; alioquin quomodo poteſt noſcere eſſe ſibi liberam continuatio-

23 *Replica: Priùs debet eſſe peccatum, quàm Deus poſſit nolle carentiam odij.*

Hæc replica eſt contra omnes:

Soluitur. Eo priori non videt Deus hominem proximè capacem odij.

nationem odij? ſi autem illum agnoſcit vt dignum odio, ergo vt peccatorem. Reſpondeo ergo vniuerſaliter, Eo priori, quo dicere poteſt Deus, *Nolo velle ceſſare ab odio*, ipſum non agnoſcere hominem proximè capacem odij pro eo ſigno; quia vti nolle ab odio ceſſare non eſt propriè odio habere; ita non requiritur vt pro eo ſigno ſit iam homo dignus odio, ſed vt pro ſigno ſequenti, pro quo quaſi imperatur odium, agnoſcat fore illum hominem capacem eius odij. Hoc autem haud dubiè agnoſcit Deus tunc, quia ſcit, eo ipſo quòd per hanc nolitionem impediat condonationem, durabit peccatum, ac proinde homo hic erit capax odij

54 Quòd in replicæ confirmatione dicebatur, ad hoc vt Deus dicat, *Nolo ceſſare ab odio*, neceſſariò requiri vt cognoſcat ſe habere poſſe odium, ad hoc autem rurſus iam debere noſci peccatum, Reſpondeo iuxta dicta, Ad eam nolitionem non requiri vt pro eo priori cognoſcatur Deus iam capax odio habendi hominem; quia tunc Deus non concipitur proximè potens ad odium, ſed ad imperandum illius volitionem vel nolitionem; ſufficit ergo ſi pro ſequenti inſtanti naturæ, pro quo imperatur ipſum odium, ſeu ceſſatio ab illo, videat Deus hominem fore obiectum ſufficiens illius odij: quando enim impero aliquem actum non eſt neceſſum, vt tunc iam exiſtat obiectum eius actus imperati, ſed ſufficit, ſi eo tempore, aut eo ſigno quo actus imperatus erit, videatur etiam futurum obiectum illius. Cùm ergo Deus ſciat tunc, eo ipſo quòd nolit condonare, durabit peccatum, & eo ipſo homo erit dignus odio; ſine dubio poteſt dicere tunc etiam expreſsè, *Nolo pro eo ſigno futuro imperare ceſſationem odij.*

Quando impero aliquem actum ſufficit, ſi eo tempore vel ſigno videam futurum obiectum actus imperati.

Reſpondetur Secundò toti huic ſecundæ obiectioni.

Reſponderi Secundò poteſt toti argumento, Hoc, quod eſt dicere, *Nolo condonare*, ſeu, *Nolo velle carentiam odij*, totum quantum poſſe haberi, etiamſi adhuc nihil noſcatur de futuro peccato in ſigno ſequenti; nam ea volitio non dicit, *Volo odio habere*; ad quod fortè deberet cognoſci futurum peccatum; ſed purè purè dicit, *Non volo reflexè velle odij carentiam*; cum quo ſtat benè, eam carentiam, etſi reflexè non reiiciatur, re ipsâ tamen dari; quia poteſt quis non odio habere, etiamſi non dixerit reflexè, *Non volo nolle odio habere*; nam dicere, *Nolo reflexe imperare amorem aut eius carentiam*, ſtat optimè cum hoc, quod eſt in actu exercito habere amorem aut illius carentiam; ergo in illâ voluntate reflexâ non condonandi nihil Deus dicit de poſitiuo odio futuro, ſed purè purè, quòd nolit ſe impedire reflexè ad illud odium, ſi aliunde habuerit, vt ſic dicam, occaſionem illius: poſitâ autem hac voluntate ſe non impediendi, dicimus peccatum, quod pro præcedenti inſtanti fuerat, per hanc nolitionem impedimenti conſtitui formaliter in ratione durantis pro hoc inſtanti, & eo ipſo facere Deo facultatem, imò etiam cogere illum ad habendum odio eum peccatorem.

55 Hæc tamen vltima ſolutio videtur inde habere difficultatem, quòd cùm reſpectu Dei pura omiſſio non habeat locum (vt alibi ſæpè diximus) eo ipſo quòd Deus dicat, Nolo habere volitionem reflexam carentiæ odij, iam eo ipſo dicit, Volo odio habere; ergo iam eo ipſo ſe determinat ad odium. Imò hinc oritur difficultas grauis contra dicta in prioribus ſolutionibus; nam Deum dicere, *Non volo imperare carentiam odij*, & dicere, *Volo odio habere*, videntur eſſe ſynonyma; ergo quando agnoſcit ius in ſe ad dicendum, *Non volo imperare carentiam odij*, iam agnoſcit ſe poſſe odio habere, & conſequenter iam debet agnoſcere ex parte illius hominis capacitatem vt odio habeatur. Quod verò dicebatur, Deum eo ſigno cognoſcere ſe futurum in ſequenti ſigno capacem ad odio habendum, videtur repugnare in terminis; nam ſigna rationis, quæ in vno inſtanti reali ponimus, ſunt ſigna independentiæ: vnde non poſſumus dicere, ea quæ ſunt in ſecundo cognoſci quaſi de futuro in primo; in ſignis enim rationis nulla eſt futuritio; ergo Deus non poteſt imperare pro ſigno ſecundo nolitionem omiſſionis odij, ſi in eo primo ſigno nondum videt peccatum; vel ſi poteſt imperare, iam agnoſcit peccatum; ideoque redibit tota ea ſecunda difficultas ſuprà tacta.

Reſpondeo ad primam partem obiectionis, Eâ manifeſtè oſtendi, non poſſe abſolutè ſuſtineri ſolutionem eam, quam ſecundo loco immediatè antè adhibui, ideoque ſtandum primæ. Ad ſecundam partem obiectionis, quatenus impugnat etiam ſolutionem primam, dico; Etiamſi per eam volitionem ſe determinet Deus ad odio habendum, & idem ſit dicere, Non volo imperare carentiam odij, ac dicere, Volo odio habere, non tamen conſequi inde vllo modo, Deum eo ſigno, quo concipitur potens id dicere, debere concipi potentem odio habere proximè; quia determinare ſe ad odium deinde habendum, non eſt odium habere; ergo ad eam determinationem non requiritur idem quod ad odium ipſum; ſufficit ergo Deum tunc noſcere hæc; *Eſto adhuc Petrus non ſit integrè dignus odio, ſi tamen habuero hanc volitionem reflexam, quæ eſt non-condonatio, eo ipſo erit dignus odio*: datâ enim hac cognitione poteſt optimè dicere, *Non condono*, ſeu, *Volo non imperare carentiam odij*, & virtualiter, *Volo deinde odio habere.* Neque eſt ibi 26
vlla ſignorum confuſio, prout in obiectione dicebatur; nam ea illatio dignitatis odij eſt neceſſaria, ſicut calefactio ex igne approximato; ſeu ſicut ex agentibus aliis neceſſariis ſequitur neceſſariò effectus in ſecundo ſigno. Nam ex eo quòd Deus non velit remittere peccatum, ſeu velit non imperare carentiam odij, neceſſariò ſequitur fore illum hominem peccatorem habitualem, ac proinde dignum odio; ergo ſine vllâ confuſione ſignorum rem totam explicamus. Nec facimus in priori ſigno eam futuritionem ſecundi, quam alibi diximus repugnare; ea enim repugnantia ſolùm habet locum in rebus liberis; in priori enim, quo concipio hominem potentem amare, aut non amare, non concipio adhuc amorem vel illius carentiam futuram, quia neutrum eſt cum eo principio coniunctum, & neutrum eſt cauſſa ſui; quando autem vna res eſt naturaliter connexa cum alterâ, benè poteſt in priori naturæ dici, *Si hæc ſit, illa ſequetur deinde*; ergo ſtante cognitione illius illationis benè poteſt Deus nolle remittere peccatum, ſeu nolle velle carentiam illius, & ibi virtualiter ſe determinare, vt in tertio ſigno odio habeat, pro quo iam videt, ſi ponat eam volitionem, fore hominem digniſſimum odio.

Tertia

Digitized by Google

Obiectio tertia: Quod ſit obiectum condonationis humanæ.

Tertia difficultas contra eam doctrinam eſt; Nam ſaltem inter homines poteſt quis nolle alterum odio habere actu, & tamen iniuriam ei non condonare; tunc autem debebimus explicare, quod ſit obiectum voluntatis condonantis: quòd ſi ſemel hoc voluerimus in humanis explicare, poterimus id ipſum transferre ad Deum.

17 *Reſpondetur, id huc non pertinere.*

Reſpondeo Primò, Me non teneri nunc niſi diuinæ condonationis obiectum explicare, ſiue poſteà in creaturis maneat difficultas, ſiue non; diſparitatem autem poſſe me facilè aſſignare ex eo, quòd homo & Angelus non teneatur neceſſariò habere odio ſuum hoſtem; & verò de facto quandocumque homo vel dormit, vel eſt diſtractus, re ipsâ illum odio non habet; ac proinde non mirum, quòd in humanis velle actu odio non habere, non ſit condonatio offenſæ ſicut in Deo, qui, vt diximus, non poteſt non odio habere peccantem, non tam quia eſt ipſius Dei inimicus, quàm quia eo ipſo eſt moraliter malus, iniuſtus, impius, &c. Deus autem, qui eſt ſumma & infinita ſanctitas, neceſſariò ſibi diſplicet in impietate: *mundi enim ſunt oculi eius*, neque poſſunt non auerti ab impietate: hinc autem clarè colligitur, eo ipſo quòd amplius nolit ſibi in eo homine diſplicere, tollere re ipsâ illam maculam, ſeu illam condonare; hoc autem non habet creatura. Quòd ſi ex hac diſparitate remanet adhuc explicandum obiectum creaturæ condonantis iniuriam, id ad me iam non pertinet, quia hîc de ſolo Deo diſputo.

Habacuc 1.

Reſpondetur Secundò abſolutè.

Reſpondeo tamen abſolutè, Vix poſſe intelligi etiam in ipſis creaturis, quòd dicat aliquis hoſti aut inimico ſuo; *Ego te nullo vmquam tempore volo odio habere*; & quòd tamen eo ipſo non condoner illi iniuriam; ſicuti dixi ſuprà, vix poſſe concipi quòd aliquis dicat, *Ego te in nullo vmquam caſu puniam*, & quòd non eo ipſo remittat ei pœnam abſolutè. Quidquid verò de hoc puncto ſit,

28 *Reſpondetur Tertiò: Homines condonando concipiunt ſe aliquod ius voluntate deſtruere, quod non poteſt dici de Deo.*

Reſpondeo Tertiò, In hominibus faciliùs poſſe nos aſſignare illud obiectum condonationis quàm in Deo: etenim homines ſiue fingendo, ſiue impropriè res concipiendo, ſemper apprehendunt ius ad rem aliquam per modum cuiuſdam entis realis, non ampliùs diſtinguentes quid illud ſit, & quales partes habeat; ac proinde facilè, dum volunt illud ius deſtruere, aut è contrario volunt illud manere, re ipsâ per illam voluntatem inducunt aut deſtruunt formaliter illud. In Deo autem, qui diſtinctiſſimè noſcit obiectum ſui actus & partes illius, non poſſumus ponere voluntatem vllam confuſam ad illud ius, ideò debemus magis reale obiectum quærere diſtinctumque ab ipsâ volitione Dei; ac proinde debemus recurrere ad carentiam illam omnimodam odij, ad quam non cogimur in creaturâ: vti enim quando cognoſcimus Angelum v.g. cognoſcimus illum per modum iuuenis formoſi, alati, &c. licet re ipsâ talis non ſit; Deo autem talem cognitionem non poſſumus tribuere; ita in præſenti dico hominem valdè confusè & imperfectè concipere illud ens; ſicut quando concipit hominem, ignorans tamen eius definitionem, ac proinde fortaſſe re ipsâ ſe reflectit in confuſo ſupra illam ipſammet voluntatem ſuam ſimul apprehendendo aliquid fictum, illam ſcilicet poteſtatem per modum entis realis ſine vllâ vlteriori diſtinctione.

SVBSECTIO TERTIA.

Alij duo modi explicandi idem obiectum condonationis.

Secundò docui eâ diſput. 2. Tomo 4. n. 40. 29
Si ſola ea carentia odij non ſufficit, addi poſſe pro obiecto iudicium quoddam dicens; *Hic homo mihi iam nihil debet*; ita vt condonatio dicat duo hæc, Nolo te ampliùs odio habere, &, Volo te iudicare ac ſi me numquam offendiſſes: oſtendi autem ibi, quomodo hoc poſſet dici ſine vllâ reflexione tam ex parte voluntatis ſupra ſe quàm ex parte iudicij. Et videtur ſanè ea explicatio maximè iuxta ſenſum hominum, qui dum condonant culpam, aut pecuniarium debitum, dicere ſolent; Iam ego te in poſterum iudicabo perinde ac ſi me numquam offendiſſes, aut mihi numquam quidquam debuiſſes.

Præter illam carentiam odij poteſt pro obiecto condonationis aſſignari quoddam iudicium dicens, Hic homo mihi iam nihil debet.

Tertiam ſolutionem addidi deſumptam ex actuum voluntatis diuerſitate: vti enim circa idem omnino obiectum datur volitio efficax differens ex naturâ ſuâ ab inefficaci, dari prætereà poteſt inter inefficaces vna purè purè complacens ſibi in obiecto, illud non deſiderans, alia verò vltra complacentiam addens deſiderium: quas differentias nos non poſſumus magis explicare, ſed debemus id in naturam actuum illorum experientiâ cognitorum refundere; ita dixi, experientiâ nobis eſſe cognitam vnam ſpeciem actus, qui naturâ ſuâ vt ex ſpeciali modo, quo reſpicit obiectum, v. g. carentiam odij, aut productionem alicuius rei, ſi ſupponatur in perſonâ illum habente ſufficiens auctoritas, ſit verum mandatum, aut condonatio iniuriæ, ideoque inducat veram obligationem. Quæ doctrina etiam ad votum, &c. transferri debet. Varias autem obiectiones contra illum ibi diſcuſſi, quas proptereà nunc omitto.

Poteſt etiam condonatio diuina explicari per ſpecialem actum huius naturæ.

Tandem docui ibidem, vt ſufficienter declaretur obiectum condonationis diuinæ, non requiri vt totum obiectum illius actus ſit diſtinctum ab ipſomet actu; quia non repugnat reflexio inadæquata alicuius actus ſupra ſe: id quod ſæpè varijs in locis oſtendi. Poſitâ autem hac doctrinâ dici poteſt vlteriùs, Actum condonatiuum Dei habere pro obiecto & carentiam odij, & ſimul repugnantiam ad illud idem odium reſumendum, eſto ea repugnantia ſit deſumpta inadæquatè ex ipſo actu. Admitti autem poſſe in actibus aliquibus voluntatis eam reflexionem eſt communis Theologorum & Philoſophorum ſenſus, adeò vt aliqui putent omnes omnino actus noſtros habere eam reflexionem; quam opinionem ſæpè inſinuat Pater Suarez: quidquid autem ſit, an omnibus conueniat, certè id negari non debet vniuerſaliter eſſe poſſibile in creatis, multò autem minùs in actibus diuinis, vt ſtatim magis declarabo. Ex hoc ergo capite, ſi poſſimus inuenire vnum obiectum ſaltem partiale diſtinctum ab ipsâ volitione condonatiuâ, per quod explicemus eam condonationem, puto nos ſatis clarè & diſtinctè diſcurſuros. 30

Non repugnat reflexio inadæquata actuum ſupra ſe.

Videamus quid contra hanc doctrinam communem

Obiectiones Cardinalis Lugo contra reflexionem inadæquatam:

munem de reflexione inadæquatâ obiiciat Cardioalis Lugo eâ ſect.9. o. 156. ait ergo; Vel ea condonatio diuina ſeipſam habens pro ioadæquato obiecto reſpicit ſe vt exiſtentem; & vt ſic magis erit gaudium de condonatione qoàm poſitio condonationis. Deinde ſi præcedit cognitio ſui ipſius vt exiſtentis, eoipſo volitio præcedit ſeipſam: priùs enim naturâ eſt rem exiſtere, quàm videri exiſtentem; ergo ea volitio erit prior quàm ſcientia ſui; cumqne ſcientia (vt ſupponimos) ſit etiam prior volitione, à fortiori illa volitio erit prior ſeipſâ: quod omnino repugnat.

31 *Quòd ea condonatio non foret libera:*

Deinde ſequeretur, eoipſo eam condonationem non fore Deo liberam; quod eſt abſurdum: ſequela patet, quia actus iſte noo eſt liber, quia præſupponit aliquid neceſſariò connexom cum eiuſdem actus exiſteotiâ: id quod vt omoino certum ex materiâ de Libertate ſuppono. Atqui cognitio Dinina affirmans exituram volitionem habet connexionem cum ipſâ volitione, quia omnis cognitio Diuina eſt eſſentialiter vera, ac proinde habitura neceſſariò obiectum pro inſtanti, pro quo illud affirmat; ergo daretur aliquid prius naturâ connexom cum eâ volitione, ac proinde tolleretur illius libertas.

Quòd volitio efficax habeat aliquem influxum reſpectu obiecti:

Quòd ſi ideò dicitor condonationem ferri ad ſeipſam vt purè poſſibilem, ſicut voluntas efficax fertur ad ſuum obiectum; hoc etiam eſt valdè durum, quia omnis voluntas efficax habet influxum ſaltem improprium reſpectu obiecti; nihil autem poteſt habere iufluxum in id à quo nec ratione diſtinguitur.

Quòd ſi reſpondeas, Voluntatem neceſſariam, quâ Deus ſeipſum amat, habere etiam ſeipſam pro obiecto partiali, & hoc idem poſſe dici in condonatione liberâ; negat paritatem, quia volitionem neceſſariam poteſt præcedere cognitio intuitiua ipſius vt exiſtentis pro inſtanti ſaltem ſequenti; ſicut præcedit in Patre æterno cognitio ipſius Verbi producendi pro inſtanti ſeu ſigno ſequenti; hoc autem repugnat volitioni liberæ; nam inconueniens ſolùm eſſe poteſt, quòd deſtruatur libertas per illud iudicium (vt paulò antè diximos;) hoc autem ibi nullum eſt, quia iam ſupponitur ea volitio neceſſaria; & hinc ſumitur diſcrimen in ordine ad volitionem liberam, quia ad hanc, vt dictum eſt, ratione libertatis repugnat cognitionem requiſitam de ipsâ eam repræſeotare vt exiſtentem; non ergo valet argumentum illud: Amor neceſſarios Dei poteſt eſſe reflexus per modum gaudij ſupra ſe; ergo etiam poterit & liber.

32 *Soluuntur. Poſſe volitionem liberam Dei, imò neceſſariò debere eſſe reflexã inadæquatè ſupra ſe.*

Nihilominùs cenſeo non eſſe recedendum à poſitâ ſuprà doctrinâ: iudico enim volitioem etiam liberam Dei eſſe poſſe reflexam inadæquatè ſupra ſe; imò de facto id neceſſariò dicendum. Nam Deo (vt communiter Theologi docent) non ſolùm eſt libera ſua volitio in actu exercito, ſed etiam in actu ſignato; id eſt, non ſolùm liberè amat, ſed etiam liberè vult amare, ita vt amor & ſit volitus, & ſit volitio. Cuius rei ea eſt ratio, quia hoc modo perfectiùs explicatur voluotarium Dei in ſuis actibus. Deinde ſic idem vrgetur: Ille amor liber Dei eſt obiectum bonum & ſufficiens ad terminandum vt quod amorem Dei, cùm Deus illum reflexè cognoſcat; ergo etiam illum Deus amat. Patet conſeqnentia, quia Deus non poteſt ſe purè omiſſiuè habere circa obiecta cognita; imò hic Auctor neqne id in homine admittit; negat enim puram omiſſionem liberam; ergo Deos debet vel velle illum amorem, vel reſpuere; reſpuere autem non poteſt, quandoqoidem voluntariè illom habet; ergo illom amat. Hoc certum. Vlteriùs: Non amat illum amorem per alium oec ratione diſtinctum, ergo per ipſum; ergo ille eſt reflexua ſupra ſeipſum. Vtraque conſequentia bona eſt; antecedens probatur clarè, quia ſi illum amaret per alium amorem diſtinctum, de illo diſtincto facerem idem argumentum, & probarem illum etiam debere amari ob rationem immediatè antè factam; ergo vel per ipſum, & ſic habeo inteotum, ſcilicet illum ſecundum amorem eſſe reflexum ſupra ſe, & directum ſupra primum; quod autem dicitur de ſecundo, poſſet dici de primo. Si verò dicatur etiam ſecundum amari per alium tertium diſtinctum, de illo rurſus redibit idem argumentum; & ſic in infinitum debebimus concedere in Deo ioſinitos actus liberos ratione noſtrâ diſtinctos, reflexos ſupra ſe, ſecundum ſupra primum, &c. quod ex ipſis terminis apparet falſum; & hi iidem Auctores meritò hoc io aliâ occaſione negaot in Deo, qoia ex tali proceſſu infinito ſequeretur eſſe vnum actum ratione noſtrâ, qui à Deo nullo modo cognoſceretur, & amaretur; quod omnino falſum eſt: de quo proceſſu in infinitum, ſi actus illi ratione noſtrâ ſupra ſe reflexi admittantur, fuſiùs egi Tomo 1. in materiâ de Viſione Dei: vide ibi dicta.

Debet ergo oeceſſariò concedi, poſſe aliquem actum liberum Dei habere ſeipſum pro obiecto inadæquato; in eo autem infringitur totum argumentum ſuprà contra nos poſitum.

33 *Reſponſio ad noſtram ſolutionem:*

Reſponderi fortè poſſet, Non ſequi iſtum proceſſum infinitum, etiamſi prima volitio libera Dei non poſſet eſſe reflexa ſupra ſeipſam, ſed indigeat ſecundâ; oam illa ſecunda non indigebit aliâ tertiâ, ſed per ſe poterit eſſe ſupra ſe reflexa; oec ex hac valere argumentum ad primam; nam prima eſt libera, vnde non poteſt iuxta ſuprà dicta ad ipſam præcedere cognitio de ipſius exiſtentiâ, ne tollatur illi libertas; at ſecunda, qoia non eſt formaliter libera, ſed neceſſaria (nam eo ipſo quod Deus v.g. velit creare Petrum, neceſſariò ſibi complacet in eâ volitione) poteſt habere ante ſe cognitionem aliqoam connexam cum ipſius exiſtentiâ, ideoque poterit eſſe gaudium de ſeipsâ.

Reiicitur.

Sed contrà, quia licet Deus in genere ſuppoſitâ voluotate creandi Petrum debeat io illâ voluntate ſibi complacere; tamen hoc poteſt facere per hanc vel illam complacentiam ex diuerſis motiuis, vel ex diuerſo modo amandi illum; ergo amare illom hoc potiùs modo quàm illo eſt liberum Deo, etiam ſuppoſitâ exiſtentiâ primæ voluntatis; ergo ex hac parte non miοùs repugnat ſecnodam eſſe reflexam ſupra ſe quàm primam, quandoquidem vtraqoe formaliter eſt libera; ergo vel debet admitti proceſſus infinitus, vel volitio libera ſupra ſe reflexa.

Solutio ſecunda obiectionis à Lugo factæ ſuprà: Non eſt opus vt actus efficax habeat

Abſolutè ad argumentum reſpondeo, Nooeſſe de eſſentiâ actus efficacis habere cauſſalitatem aut qoaſi cauſſalitatem in ſuum obiectum; ſi enim hoc requireretur, non poſſet Deus nec per actum ratione noſtrâ diſtinctum velle efficaciter actum proprium; quia diſtinctio ſolius rationis non

vllam cauſſalitatem in ſuum obiectum.

ſufficit ad cauſſalitatem aut quaſi cauſſalitatem. Debet ergo actus efficax cum obiecto habere quoad exiſtentiam connexionem, id eſt, vt rectè inferatur, *Exiſtit actus efficax; ergo exiſtit eius obiectum.* Hoc autem perfectiùs repetitur, quando actus non diſtinguitur ab obiecto; quia rectè infertur, *Exiſtit actus; ergo exiſtit eius obiectum*; quandoquidem ſunt idem inter ſe: ſicut rectè infertur, *Exiſtit homo; ergo exiſtit animal rationale*.

34 *Alia eiuſdem obiectionis ſolutio. Condonatio poteſt eſſe gaudium de ſeipsâ.*

Secundò dico, Illam condonationem poſſe eſſe gaudium de ſeipsâ, eo ipſo quòd ſit ſupra ſe reflexa; nam ad hoc vt poſſit eſſe gaudium ſui, non requiritur priùs naturâ cognitio de ſeipsâ vt iam exiſtente, ſicut hi obijciunt; ſed ſufficit cognitio, quæ ſic dicat; *Si exſtiterit volitio creandi mundum, illa erit reflexa etiam ſupra ſe:* hoc enim ſuppoſito habet Deus ſufficientem cognitionem præuiam, vt poſſit ſe determinare ad eam volitionem; quæ, eo ipſo quòd exiſtat, erit gaudium de ſeipsâ: aliunde autem ex prædictâ cognitione non infertur vlla neceſſitas in eo actu, quia nihil præcedit ipſum, quod habeat connexionem abſolutam cum illo vt futuro; ergo.

Replica: Nil volitum quin præcognitum.

Adhuc tamen vrgebis; Nihil volitum quin præcognitum: atqui quando dicit volitio, *Placet mihi quod exiſtam*, adhuc nulla eſt cognitio, quæ dicat voluntati, *Iam exiſtit hæc volitio*; quomodo ergo poterit prorumpere Deus in volitionem dicentem, *Placet mihi mea exiſtentia?* hoc enim idem eſt ac dicere, *Placet mihi quod exiſtam*; & tamen, vt ſupponimus, adhuc non nouit ea voluntas ſe exiſtere: quòd enim anteà nouerit, ſi exiſtat volitio mundi, illa erit volitio ſui, nondum voluntati dicit, *Exiſtit illa:* ſtante enim totâ eâ cognitione conditionali poteſt adhuc manere in eſſe purè poſſibilis ea condonatio: vnde ergo Deus ſcit eam exiſtere, vt prodeat in gaudium de exiſtentiâ illius?

Retorquetur, & oſtenditur par difficultas in volitione non liberâ.

Reſpondeo Primò, Argumentum hoc etiam habere difficultatem, ſi res benè ponderetur, in volitione neceſſariâ; nam illa etiam gaudet ſe exiſtere; quis autem antequam exiſteret dixit voluntati, *Exiſtit iam hæc volitio?* quod enim reſpondebant hi, id dici per cognitionem antecedentem, quæ in inſtanti A diceret; *Exiſtet pro inſtanti B talis volitio*; vnde rectè poteſt voluntas in illam eamdem volitionem prorumpere dicendo, *Gaudeo me exiſtere iam in inſtanti B:* hæc inquam ſolutio non ſatisfacit, quia etiam iuxta illam vix vitatur mutua prioritas: etenim illa cognitio, quæ dicit, *Exiſtit amor in inſtanti natura B*, pendet eſſentialiter in eo inſtanti reali ab ipſo amore, non minùs quàm è contrario amor à cognitione in eodem inſtanti; cur ergo non æquè amor erit prior naturâ cognitione, quàm è contrario; quandoquidem prioritas naturæ neceſſariò debet fundari in independentiâ, & hæc non maior eſt, vt dixi, in cognitione quàm in ipſo amore? quòd enim cognitio aliquando poſſit eſſe tempore prior quàm obiectum, vt patet in cognitione futurarum creaturarum, quam habet Deus ab æterno, nequaquam probat poſſe in eodem inſtanti reali cognitionem eſſe priùs naturâ amore, ſi eſſentialiter

35 *Ratio.*

pendeat ab eo vt ab obiecto. Ratio diſparitatis eſt clara; nam in eodem inſtanti reali prioritas ſolùm ſumitur, vt dixi, ex independentiâ ab eo quod eſt poſterius, & ſimul ex huius dependentiâ ab illo; quæ duo iam oſtendi non magis eſſe in cognitione reſpectu amoris, quam è contrario in amore reſpectu cognitionis; ergo fatendum eſt, vel ibi eſſe mutuam prioritatem, quæ certiſſimè repugnat, vel admittendum, poſſe aliquem actum voluntatis per modum gaudij eſſe reflexum ſupra ſe, eſto non videatur iam exiſtens, aut futurus in ſecundo inſtanti naturæ, ſed ſimul ſint & cognitio illius vt exiſtentis & ipſius exiſtentia.

Reſpondetur abſolutè replicæ: Vt voluntati placeat exiſtentia amoris, non eſt opus eam exiſtentiam iam productam præcognoſci, ſed tantùm poſſibilem.

Hinc ad argumentum dico; Vt voluntati placeat exiſtentia amoris non eſſe neceſſarium eam exiſtentiam præcognoſci iam productam; ſufficit enim ſi cognoſcatur poſſibilis. Id quod optimè declaratur in meâ ſententiâ de obiecto ſcientiæ mediæ, viſionis, ac ſimplicis intelligentiæ; oſtendi enim idem omnino eſſe trium earum ſcientiarum obiectum cum hac ſolâ differentiâ, quòd vna dicat, *Si exiſtat*, altera dicat *Exiſtet* ſine illâ conditionali; conditio autem non ſe tenet ex parte obiecti, ſed ex parte modi illud cognoſcendi. Nouerat ergo Deus totam quantam eſſentiam illius condonationis modo ſuprà dicto, *Si exiſtat, erit bona & amabilis*; habuit ergo ſufficientem notitiam, vt poſſet prorumpere ſaltem per actum diſtinctum in complacentiam aliquam, quâ diceret, *Placet mihi hæc condonatio*; ergo ratione cognitionis etiam potuit per ipſammet condonationem dicere, *Placeo ego mihi*; eo autem ipſo quòd illa dicat, *Placet mihi mea exiſtentia*, eſt gaudium de ſeipsâ, quia neceſſariò debet exiſtere illa ipſa exiſtentia. Vnde ad obiectionem nego ad hoc, vt ille actus dicat, *Placet mihi mea exiſtentia*, ſeu; *Placet mihi quòd exiſtam*; quæ duo re ipsâ idem ſunt; (nam τὸ *quòd exiſtam* non ſe tenet propriè ex parte obiecti; ſola enim exiſtentia eſt quæ terminat actum, & quæ placet:) ad hoc inquam nego eſſe neceſſarium, vt priùs per cognitionem proponatur voluntati iam re ipsâ dari à parte rei exiſtentiam; ſufficit enim eam totam exiſtentiam cognoſci: id quod fieri optimè poteſt, etiamſi cognitio præuia non dicat, *Exiſtit*. Et ſatis de hac conditionis reflexione inadæquatâ ſupra ſe, ad oſtendendum quod dixi, ſi aliud partiale obiectum inueniant, per quod ſimul cum ipsâ reflexâ condonatione explicari poſſit præſens quæſtio, eam non adeò eſſe difficilem.

SECTIO TERTIA.

Diſcutitur breuiter alia eiuſdem obiecti explicatio.

CARDINALIS Lugo à n. 148. ait voluntatem condonatiuam talem eſſe, vt Deus, quantum eſt ex parte ſuâ, velit efficaciter peccatum præteritum iam ampliùs non dare ius ad odium: id quod eſt velle reſtituere hominem ad priſtinum ſtatum, quem habuit ante peccatum: ne verò ea condonatio ſit reflexa ſupra ſe, dicit Deum non velle abſolutè efficaciter peccatum præteritum non dare ius, quia ad hoc requireretur, vt vellet efficaciter ipſam condonationem; cuius poſitio eſt omnino neceſſaria, ne peccatum illud fundet ius; ſolùm ergo vult 36

Cardinalis Lugo explicat condonationem diuinam per volitionem quantum eſt in ſe efficacem, ne peccatum præteritum det ampliùs ius ad odium.

vultq; per hoc euitare reflexionem actus ſupra ſe.

efficaciter, quantum eſt ex ſe, obiectum aliquod, quod verè eſt impoſſibile. Quaſi diceret Deus; *Si eſſet poſſibile vt peccatum præteritum ampliùs non fundaret ius, ego vellem hoc libenter*; ad modum quo peccator, dum retractat peccatum, vult non quidem abſolutè & efficaciter, vt non fuerit peccatum; hoc enim eſt impoſſibile; ſed id vult quantum eſt in ſe, id eſt ſub hac conditione; *Si eſſet poſſibile vt non fuiſſet peccatum illud, ego id efficerem*: neque hic modus volendi Deo eſt impoſſibilis; velle enim impoſſibile, ſub conditione quod eſſet poſſibile, non dicit imperfectionem. Deinde non repugnat apprehendere rem impoſſibilem, cognoſcendo tamen eſſe impoſſibilem, & id affirmando; imò hoc modo cognoſcit Deus ſimiles has veritates; *Angelus per ſuam eſſentiam non poteſt eſſe lapis; homo non poteſt per eſſentiam eſſe Deus*. Item; *Homo non animal rationale eſt chimaricum & repugnans*. Hæc ergo voluntas licet in ratione volitionis non ſit efficax abſolutè, eſt tamen formaliter efficax; quatenus per ſeipſam formaliter tollit peccatum habituale, quod conſiſtebat in carentiâ huius voluntatis. Sicut volitio efficax quâ dicerem, *Si haberem occaſionem, occiderem meum hoſtem*; licet in ratione volitionis non ſit efficax abſolutè, in ratione tamen peccati eſt efficax; id eſt, punitur peccatum per ipſam, quia ipſa eſt peccatum. Hæc ille; quæ in re tam difficili ſunt ingenioſè excogitata.

37 *Examinatur doctrina Lugo;*

Concedo libenter modum volendi obiectum impoſſibile ſub eâ conditione, ſi non repugnaret, poſſe Deo conuenire; & eum poſſe ens rationis cognoſcere non quidem vt verum, ſed vt fictum; ideoque non puto repugnare prædictam voluntatem in Deo ex hoc capite; adhuc tamen ex duplici alio ſentio hîc magnam difficultatem;

Quia non euitat reflexionem actus ſupra ſe.

Primò, quia vix poteſt ſaluari, quomodo ea voluntas non ſit reflexa ſupra ſe: etenim ius ad odium non fundatur à ſolo peccato præterito; hoc enim manet etiam poſt condonationem, quando iam non fundatur ius; fundatur ergo hoc à peccato præterito cum carentiâ condonationis; ergo quando Deus vult illud obiectum impoſſibile, ſcilicet non-fundationem iuris, non vult præcisè, vt à ſolâ præteritione peccati non fundetur ius: hoc enim non eſt impoſſibile, imò eſt neceſſariò exiſtens, quia ſola præteritio peccati diui Petri & diui Pauli non fundat, & verò neque poteſt fundare ius; ergo vult vt illud ius non fundetur ex eo fundamento, ex quo re ipſâ fundatur, id eſt ex peccato præterito, & ex carentiâ condonationis. Quaſi diceret Deus; *Si eſſet poſſibile, vt ex peccato commiſſo, & non condonato, non reſultaret ius ad odium, ego hoc vellem.* Tunc vlteriùs: Hæc voluntas, quâ hoc vult Deus, eſt ipſa condonatio; ergo illa dicit hoc modo; *Vellem vt peccatum commiſſum adhuc me reipsâ non exiſtente* (hoc enim ſonat illud *non exiſtente condonatione*) *non fundaret ius*; ergo iam illa volitio habet ſeipſam pro obiecto, quandoquidem vult vt adhuc ipsâ non exiſtente non fundetur ius; eam autem reflexionem maximè volunt vitare hi Auctores.

38 *Reſponſio quædam:*

Reſponderi fortè poteſt pro eâ ſententiâ, Deum nihil dicendo de ipsâ condonatione hoc velle; *Cuperem, quantum eſt ex me, vt peccatum præteritum nullam omnino haberet vim nec inadæquatam fundandi ius ad odium.*

Reiicitur.

Contrà tamen, quia quando Deus dicit *nec inadæquatam*, facere videtur diſtinctionem inter alteram partem, cum quâ peccatum fundat illud ius; ac proinde ſemper fit reflexio ſupra ipſam condonationem, quia fit ſupra illius carentiam; quod, vt dixi, vitare maximè hic Auctor vult.

Secundò oppugnatur doctrina Lugo.

Secundò principaliter impugno eam ſolutionem, quia nullo modo Deus, dum condonat, vult vt peccatum, quantum eſt ex ſe, non habeat vim fundandi ius; quia id eſſet velle, vt Deus non haberet vllam occaſionem remittendi peccatum. Deus ergo potiùs gaudet, quòd peccatum habeat eam vim, vt miſericordiam ſuam poſſit oſtendere; quam non potuiſſet exercere, ſi peccatum vim hanc non haberet: potiùs ergo dicit; *Gaudeo quòd peccatum talem vim habeat, vt ego etiam habeam quod condonem, vti de facto condono; ac proinde ego contra ipſam exigentiam peccati volo vt non fundetur hic & nunc illud ius, quod peccatum poteſt fundare.* Certè hæc eſt quaſi connaturaliſſima deſcriptio eius voluntatis condonatiuæ, vbi neceſſariò videtur fieri illa reflexio ſupra ipſam carentiam condonationis.

Tertiò oppugnatur ea doctrina, quia talē actum habet Deus reſpectu omnium peccatorum

Tertiò impugno eam opinionem, quia non ſufficit illa volitio ad remiſſionem peccati; nam quòd Deus velit, quantum eſt ex ſe efficaciter, vt ampliùs non fundetur ius ex peccato, non eſt ceſſio iuris; ſicut quòd velit Deus, quantum eſt ex ſe, vt homo non peccet, ſeu non peccauerit, & conſequenter vt non fuerit nec ſit ius contra peccatorem, non eſt formaliter condonatio peccati; nam reſpectu omnium peccatorum habet Deus hanc voluntatem, quantum eſt ex ſe, efficacem. Id eſt; *Si per me ſolum ſtaret, non fuiſſet peccatum illud*; & tamen non ideò condonat Deus omnia peccata.

39 *Reſponſio pro Lugo ad hanc tertiam oppugnationem;*

Poſſes reſpondere, Diſcrimen magnum eſſe inter has duas voluntates; nam illa prior vult, vt etiam ex ſuppoſitione, quòd fuerit peccatum, non reſultet ius; hoc autem propriè eſt condonare peccatum. At ſecunda voluntas vniuerſalis, quâ Deus vult, quantum eſt ex ſe, vt non ſit aut fuerit peccatum, ſolùm eſt quaſi impeditiua peccati quantum ad primum eſſe, non autem condonatiua ex ſuppoſitione, quòd illud fuerit: vnde illâ ſtante poteſt Deus habere ſimul voluntatem ex ſuppoſitione, quòd iam fuerit peccatum, nolle illud condonare: id quod non cohæret cum voluntate illâ, de quâ in præſenti; quandoquidem illa dicit; *Adhuc ex ſuppoſitione quòd fuerit peccatum, vellem vt non fundaret ius.*

Reiicitur.

Sed contrà, quia licet iſtæ ſint diſtinctæ voluntates, in tantum tamen ea, quam hi ponunt, poteſt deſtruere peccatum, in quantum per eam Deus, quantum eſt ex ſe, efficaciter vult, vt ampliùs non reſultet ius ex peccato: atqui etiam per voluntatem à me aſſignatam vult Deus efficaciter, quantum eſt ex ſe, non ſolùm non reſultare ampliùs ius ex peccato, ſed vt numquam illud reſultaſſet, quatenus vult vt numquam fuerit peccatum: cùm enim eſſe peccati ſit ipſum reſultare ius, profectò dum vult numquam fuiſſe peccatum, vult vt numquam reſultauerit ius; hoc autem multò magis eſt quàm velle vt am-

pliùs

pliùs non reſultet; ſicut magis eſt velle vt numquam fuerit morbus, quàm velle vt ab hodiernâ die non ſit; vnde licet voluntas illa aſſignata poſſit dici quaſi ſanans, quæ verò à me ponitur ſit quaſi præſentans; hinc tamen pro me fortius inſurgit argumentum, quia ſi affectus efficax, quantum eſt ex parte Dei, vt ab hac horâ non ſit ius (quod eſt ſanare vulnus contractum ex peccato) ſufficit vt Deus cedat iure; à fortiori ad hoc idem ſufficit affectus, quo non ſolùm vellet, vt ab hac horâ non ſit ius, ſed vt planè numquam reſultaſſet, ſiue vt non fuiſſet in rerum naturâ; quod eſt præſeruatio vulneris.

40 *Ampliùs refutatur doctrina Lugo:*

Tandem addo; Sicut hi docent, cum affectu efficaci Dei, quantum eſt ex parte ſuâ, ne ſit peccatum, ſtare voluntatem non condonandi illud poſtquam eſt, ideoque illam voluntatem non eſſe remiſſiuam; ita ego etiam addam, Cum voluntate, quòd peccatum non fundet ius ampliùs, optimè ſtare aliam voluntatem, quâ velit, vt (quandoquidem ius illud fundatur re ipsâ à peccato) retineatur adhuc, præſertim cùm illa voluntas non ſit faciendi, quantum eſt ex ſe, vt non reſultet ius ampliùs; ſed quâ vellet, vt ex parte peccati non reſultaret: cui volitioni non repugnat retentio iuris poſtquam videt illud reſultans; ergo hæc volitio non eſt condonatio eius iuris. Dixi, *Hanc volitionem non eſſe faciendi quidquid eſt neceſſarium ex parte Dei, ad hoc vt non reſultet ius*; quia ſi hoc eſſet, eſſet reflexa ſupra ſe; vellet enim ſeipſam ponere; quia hoc modo Deus impedit re ipsâ reſultantiam iuris; hanc autem reflexionem reiiciunt Aduerſarij, contra quos arguimus; ergo.

Reiicitur item à paritate condonationis humanæ.

Quartò argumentor; In creatis quando quis condonat propriam offenſam, non habet talem volitionem de obiecto illo impoſſibili actu poſito; quis enim vmquam debuit præmittere talem conſiderationem de obiecto impoſſibili, vt parceret inimico? ergo Deus non indiget tali volitione ad condonandam propriam iniuriam. Conſequentia eſt euidens, maximè in huius Auctoris principiis; nam obiectum, quod aſſignari poteſt pro condonatione creatâ, ait poſſe ſuo modo pro diuinâ. Et ſatis de his, quæ addenda indicaui huic quæſtioni eo quarto Tomo fuſiùs diſcuſſæ.

SECTIO QVARTA.

An Deus poſſit remittere peccatum ſine retractatione peccatoris.

41 *Affirmatur.*

DE hac quæſtione fusè hîc Doctores: ego illam ex propoſito diſcuſſi eo Tomo 4. diſput. 46. ſect. 3. per totam; vbi affirmatiuam ſententiam vt certam defendi; imò addidi cum aliquibus, etiam ſine vllâ mutatione phyſicâ ipſius peccatoris fieri poſſe eam remiſſionem; & oſtendi hanc quæſtionem pendere maximâ ex parte ab alterâ de conſtitutiuo habitualis. Nam qui dicunt hoc conſiſtere in priuatione gratiæ, neceſſariò tenentur docere, non poſſe ſine gratiæ ſeu ſine formæ ſanctificantis infuſione deleri. Hoc addo propter gratiam vnionis, quâ etiam poſſet tolli in eâ ſententiâ habituale; quia ea gratia eſt eminenter gratia habitualis. Qui verò peccatum habituale conſtituunt in actu præterito & carentiâ retractationis, neque volunt recurrere ad carentiam condonationis diuinæ, neceſſariò debent dicere, illud non poſſe tolli niſi poſitâ retractatione. Qui verò probabiliùs diſcurrunt, & dicunt habituale eſſe actum ipſum præteritum moraliter manentem in ordine ad odium, &c. non minùs quàm ſi actu phyſicè exiſteret; hanc autem permanentiam explicant per negationem æqualis ſatisfactionis & remiſſionis Dei, vt in præcedentibus vidimus; eo ipſo dicunt, Si vel remiſſio Dei, vel ſatisfactio æqualis ponatur, tolli habituale: id quod veriſſimum iudico, nec indiget nunc maiori probatione.

Obiectio. In contrarium tamen obiicies: Si Deus poteſt, condonando peccatum habituale, ſine vllo peccatoris actu illud tollere; ergo poteſt ipſo inſtanti, quo illud eſt actualiter, etiam condonare.

Soluitur. Huic difficultati reſpondi ſuperiùs, quod & iam dico negando conſequentiam; nam quando actu exiſtit peccatum in ſenſu compoſito, nequit tolli eius eſſentia, quæ eſt reddere hominem auerſum à Deo, & rectæ rationi contrarium: nam licet Deus potuerit illud impedire ne exiſteret, ſi tamen ſemel illud permittit, non valet eius eſſentiam deſtruere; vti licet Deus poſſit non producere in me albedinem, ſi tamen ſemel hanc producit in me, non poteſt impedire, ne me faciat album: at in habituali cùm nihil ſit phyſicum actu, ſed morale, idque totum pendens à Dei non-condonatione, poteſt Deus ipſe efficere, ne illud duret.

42 *Cardinalis Lugo putat odio poſſe haberi peccatum ſine odio ipſius peccatoris. Reiicitur.*

Quod ad odium attinet, Cardinalis Lugo putat Deum poſſe illud condonare ita, vt licet odio habeat peccatum, non tamen peccatorem propter illud. Ego tamen Primò aliquam difficultatem ſentio in conſequentiâ doctrinæ huius; nam ſi poteſt Deus ſuſpendere odium in peccatorem, poterit & in peccatum; nam peccatum vnitum neceſſariò facit odibile ſubiectum: ſi ergo Deus poteſt non odio habere ſubiectum odibile, cur etiam non poterit non odio habere peccatum odibile? & verò liceat ſic dicere, quodam modo maiori & grauiori diſplicentiâ dignus eſt homo ipſe peccans liberè quàm peccatum ipſum; ergo æqualiter debet diſcurri de vtroque. Abſolutè autem (vt & ſuprà inſinuaui) longè probabilius cenſeo non poſſe Deum illud odium ſuſpendere; nam licet, ſi conſideremus illud peccatum vt offenſam Dei, præſcindendo per impoſſibile à ratione malitiæ & deformitatis moralis, poſſet Deus fortè iure in odium cedere, ſeu remittere ſuam offenſam, etiam dum hæc exiſtit; quia tamen in peccato eſt malitia moralis, & per illud homo redditur moraliter deformis, impius, maculatus, moraliter non poteſt non Deus infinitè Sanctus neceſſariò diſplicere ſibi in eâ deformitate, & in eo homine deformi. Et ſanè maior eſt ille conceptus ſanctitatis, in quo includitur neceſſitas ad diſplicendum in malitiâ morali, quàm ſi eâ neceſſitate careret; ergo Deus infinitè Sanctus neceſſitatus eſt ad ſimile odium; ac proinde non poterit non odio habere peccatum pro eo inſtanti, quo hoc exiſtit.

DISPVTATIO DECIMAQVARTA.

De Pœnitentiâ pro remiſſione venialis.

1 QVIA difficultatem hanc ferè ex integro tractaui Tomo 4. diſput. 47. agens de gratiâ ſanctificante, vt comparatâ cum remiſſione venialis, & Tomo 5. diſputans, Vtrùm contritio ſit adæquata ſatisfactio pro mortali; eâdem enim viâ diſcuſſi, An ſaltem ſit adæquata pro veniali; ideò in præſenti citò me ab hac quæſtione expediam: inſinuabo breuiſſimè quæ ibi tradidi, & vnum vel alterum punctum addam, quod ibi minùs explicui; vt quidquid pro præſenti materiâ de Pœnitentiâ tam pro mortali quàm veniali conſiderari poteſt, hîc poſſit facilè reperiri.

SECTIO PRIMA.

Proponitur difficultas materiæ, & variæ ſententiæ.

Venialia non opponuntur gratiæ ſanctificanti.

ADVERTO autem hanc materiam eſſe valdè dubiam, quia cùm venialia non opponantur gratiæ ſanctificanti, vti opponuntur mortalia, non poſſumus habere certum fundamentum, ex quo circa illorum remiſſionem diſcurramus. Deinde, cùm venialium remiſſio ſit minoris momenti quàm mortalium, longè fuêre Concilia minùs ſolicita de explicando modo, quo illa remittuntur, quàm de remiſſione mortalium; vnde ſolùm definierunt, in vniuerſum poſſe venialia per confeſſionem remitti, eſſeque alios varios & diuerſos modos, quibus etiam poſſunt tolli, adeoque non eſſe obligationem ea ſubiiciendi clauibus Eccleſiæ; qui autem ſint illi modi nequaquam declararunt: vnde factum eſt, vt Doctores valdè in hoc puncto inter ſe diſſideant; quidam enim etiam per dolorem naturalem putant ea poſſe tolli, alij per quamcumque infuſionem gratiæ, etiamſi non adſit deteſtatio illorum, dummodò non ſit actualis complacentia in illis; alij per quemcumque actum bonum ſupernaturalem; alij per quamcumque attritionem; alij è contrario non niſi per contritionem aut per attritionem coniunctam cum Sacramento Pœnitentiæ; alij verò etiam per attritionem & alia Sacramenta: & quod grauius eſt, ipſe D. Thomas valdè obſcurè loquitur quæſt. 87. art. 1. 2. & 3. vbi non videtur ſatis conſequenter diſcurrere; ait enim pro venialis remiſſione non eſſe neceſſariam gratiæ infuſionem, ſed ſufficere actum aliquem, etiam per quem gratiæ infuſio non obtineatur. Quæ doctrina eſt valdè difficilis, cùm venialia non remittantur, niſi vel quando homo gratiam remiſſiuam mortalis ſimul accipit, vel certè quando iam conſtitutus in gratiâ efficit illud opus bonum, de quo D. Thomas loquitur: omne autem opus bonum ſupernaturale (imò in multorum ſententiâ etiam naturale) factum in gratiâ eſt meritorium augmenti illius, vt aliunde ſuppono; quomodo ergo Sanctus Doctor ait ſufficere pro remiſſione venialium actum, qui non ſufficiat pro merendo augmento gratiæ & gloriæ? Docet etiam idem Sanctus Doctor art. 2. expreſsè, venialia non tolli per infuſionem gratiæ habitualis: nam licet admittat aliquando remitti veniale, quando infunditur gratia habitualis; expreſsè tamen docet tunc non correſpondere illam remiſſionem infuſioni gratiæ, ſed actui, quem de nouo elicit homo ille: ita in reſponſione ad 1. poſteà verò a. 3. planè videtur docere contrarium; ait enim tripliciter remitti peccata venialia; primo modo, in quantum infunditur gratia habitualis; quo pacto dicit ea per omnia Sacramenta remitti: ne autem videretur id docere eo modo, quo diximus paulò antè, vt remittatur tunc veniale non ratione gratiæ, ſed ratione actus alicuius boni, qui tunc fiat, addit ſecundum modum, ſcilicet remitti etiam ratione actus alicuius boni, qui in infuſione gratiæ ſolet excitari. Ecce iam & ratione gratiæ & ratione actus docet fieri venialium remiſſionem; quod priùs negauerat. Neque euacuatur difficultas, eò quòd hoc ipſo art. 3. expreſsè dicat, ad remiſſionem venialis non requiri infuſionem gratiæ habitualis: aliud enim eſt non requiri infuſionem, aliud verò eam non ſufficere; tantùm ergo in præſenti aſſerit non requiri; ſufficere verò expreſsè tradit dum eos tres modos remiſſionis ponit; quod videbatur negaſſe eo articulo 2. Sufficiat nobis oſtendiſſe materiam hanc valdè eſſe dubiam, ne quærantur rationes concludentes in iis quæ dicturi ſumus.

Concilia parum loquuntur de remiſſione venialium.

Diuerſi ſenſus Doctorum.

D. Thomas in hoc puncto obſcurus.

2

SECTIO SECVNDA.

Veniale non remittitur niſi per actum ſupernaturalem & augmentum gratiæ.

3 PRIMÒ docui citatis locis, veniale numquam de facto remitti, niſi ſimul infundatur gratia habitualis; quia numquam remittitur veniale homini in mortali exiſtenti, neque iuſto, niſi efficiat aliquem actum bonum, quo eo ipſo mereatur augmentum gratiæ, vel ſuſcipiat debitè aliquod Sacramentum; quo caſu etiam ei augebitur gratia habitualis. Duo in hac doctrinâ continentur; vnum eſt, actus naturales non eſſe ſufficientes ad remiſſionem venialis; alterum, de facto non remitti veniale niſi per augmentum gratiæ habitualis. In primo puncto etſi contrarius nobis videatur D. Thomas, vt paulò antè notaui, eſt tamen pro nobis. Alij verò, quos refert Suarez diſp. 11. ſect. 1. qui dicunt, per actum naturalem ei veniali oppoſitum poſſe illud deleri, clarè nobis aduerſantur; vt Durandus in 4. diſt. 26. q. 2. & diſt. 2. q. 1. alij autem, vt Gabriel, Maior, & Nominales, eâ diſtinctione 16. (in quod etiam propendet Scotus diſtinctione 21.) dicunt, ſuſtinendo debitam pœnam veniale illud remitti, quia non relinquit poſt ſe niſi reatum pœnæ, qui ſine dubio tollitur ſufferendo debitam pœnam. Nihilominùs noſtra concluſio quoad eam primam partem eſt omnium aliorum Auctorum;

Veniale numquam de facto remittitur, quin ſimul infundatur gratia.

Actus naturales non ſufficiunt ad remiſſionem venialis.

Probatur.

Digitized by Google

Veniale non tantùm reatum pœna, ſed & culpa poſt ſe relinquit.

ctorum; & videtur valdè certa ex principiis quæ tradidimus Tomo 3. agentes de peccatis; ibi enim diximus veniale etiam eſſe Dei offenſam, licet leuem, & relinquere poſt ſe maculam habitualem leuem, diſtinctam à reatu pœnæ. Id quod in præſenti materiâ eſt mihi ferè euidens ex ſenſu totius Eccleſiæ & Tridentini; ſupponunt enim omnes veniale remitti quoad culpam per abſolutionem Sacramentalem; & tamen adhuc ſupponunt manere reatum pœnæ alicuius: vnde totius Eccleſiæ recepta praxis (in quâ ſine errore dici non poteſt Eccleſiam errare) imponit pœnitentiam, etiamſi homo de ſolis venialibus fuerit confeſſus; ergo omnes illi ſupponunt, poſt remiſſam totam culpam venialem poſſe adhuc manere reatum aliquem pœnæ. Ex hac certè doctrinâ facilè ſuadetur noſtra concluſio, quia illa macula, & illa offenſa exigit ſine dubio aliquam ſatisfactionem ſibi æqualem, vt de facto tollatur; & licet, quia offenſa eſt leuis, non habeat eam ſummam grauitatem, quam tribuimus peccato mortali, ob quam diximus Tomo 6. de Incarnatione à purâ creaturâ non poſſe ad æqualitatem pro illo ſatisfieri; negare tamen non poſſumus, quin ex Maieſtate Dei (eſto leuiter, propriè tamen offenſi) aliquem habeat ordinem altiorem, ratione cuius improportionati ſint ei actus purè naturales, fortaſſe etiam omnes ſimul ſumpti.

4 *In purâ naturâ non poſſet veniale tolli per æqualem ſatisfactionem.*

Vnde valdè dubium cenſeo id quod nonnulli tradunt, ſcilicet in purâ naturâ veniale poſſe tolli per æqualem ſatisfactionem; non enim facilè mihi perſuadebo vnum aut alterum actum naturalem tam eſſe potentem ad placandum Deum, quàm fuerit peccatum ad offendendum. Adhuc ſi ad multos actus, eoſque intenſos valdè, ſimul ſumptos recurratur, fortaſſe id poſſet habere aliquam probabilitatem, licet & hoc ipſum ſit mihi dubium: & abſolutè Suarez id negat, eò quòd etiam in eo ſtatu homo ob alios titulos deberet ſua opera naturalia Deo. Verùm hæc ratio iam eſt diuerſa à noſtro intento, & habet etiam locum in actibus ſupernaturalibus. Meliùs ergo ex grauitate Dei offenſi debet id perſuaderi

Probatur.

Secundò, quia ſi eo caſu actus naturales eſſent ei peccato æquales, etiam eſſent in hoc ordine, ac proinde nunc per actus naturales poſſemus obtinere remiſſionem venialium: id quod apertè falſum eſt. Vbi obiter noto, Tannerum d. 6. de Pœnitentiâ, q. 4. num. 37. iudicare, in purâ naturâ veniale poſſe faciliùs remitti etiam per actus naturales; quia tunc illud peccatum alterius foret rationis, hoc eſt, non deordinans à fine ſupernaturali. Addit tamen Secundò, etiam eſſe valdè probabile nec tunc remittendum per opera naturalia. Hanc ſecundam partem omnino iudico veram; prima tamen mihi valdè diſplicet, quia (vt ſæpè dixi) ſi homo peccans venialiter ignorat ex integro eam eleuationem ad finem ſupernaturalem, vel eſto habitualiter id non ignoret, inuincibiliter tamen eius non recordatur, dum venialiter peccat; profectò illud peccatum nullam planè malitiam maiorem aut diuerſam nunc habebit, quàm haberet, ſi non eſſet homo eleuatus ad eum finem, quia circumſtantia omnino inuincibiliter ignorata non poteſt malitiam vllo modo augere; ſi ergo malitia non augetur, profectò non poteſt plus nunc requiri de ſatisfactione quàm eo tempore, quia ſatisfactio ſolùm debet eſſe æqualis offenſæ; ergo quando offenſa eſt eadem, eadem ſufficiet ſatisfactio.

An in purâ naturâ peccatum veniale poſſet faciliùs quàm nunc remitti.

Negatur.

5 *Ratio, cur veniale non poſſit tolli per actus naturales.*

Ad rem noſtram dicimus contra Auctores ſuprà citatos, remiſſionem venialis non fieri niſi ratione alicuius doloris, aut actus ſupernaturalis: id quod debet maximè fundari in principio generali de gratiâ, quòd nullo modo, nec de congruo, poſſit opus eſſe meritorium augmenti gratiæ & gloriæ, niſi ſit ſupernaturale. Quæ doctrina in hac ſatisfactione pro veniali locum habet; quia plus videtur eſſe neceſſarium ad ſatisfaciendum æqualiter pro offenſâ Dei, quàm ad augendam gratiam iam habitam. Et ita abſolutè defendit hanc doctrinam D. Thomas, qui locis citatis ſemper ait veniale non remitti niſi per aliquem actum bonum procedentem ex gratiâ; articulo autem 4. in reſponſione ad 2. ait requiri ad eam remiſſionem actum gratiæ, qui non poteſt eſſe in eo qui ſubiacet mortali; actus autem naturales boni ſine dubio poſſent eſſe in peccatore. Fateor in hac ratione eſſe aliquam difficultatem, quia attritio etiam ſupernaturalis eſſe poteſt in peccatore; & ea ſufficit ad delendum peccatum in homine iuſto. Explicandus eſt ergo D. Thomas, vt dicat eam attritionem, vt ſufficientem ad delendum veniale, non poſſe eſſe in peccatore; quia licet ſecundùm ſuam entitatem eſſe poſſit, ſola tamen ſine gratiâ dignificante ſubiectum non ſufficit ad maculam venialis delendam. Defendunt etiam hanc ſententiam Auctores communiter, Abulenſis, Petrus Soto, Suarez, Vaſquez, Henriquez; quos refert & ſequitur Tannerus ſuprà n. 7. eſtque valdè conformis ſacræ Scripturæ, in quâ ſanguini Chriſti maximè tribuitur, quòd emundet nos ab omni peccato: ita Ioannes Epiſt. 1. cap. 1. & 2. ea autem, quæ vnicè tribuuntur ſanguini Chriſti, maximè ſpectant ad ordinem ſupernaturalem.

Eſt conformis ſacræ Scripturæ.

6 *Rationes aliæ minùs efficaces.*

Probari etiam ſolet, eò quòd in Oratione Dominicâ id petamus à Deo, *Et dimitte nobis debita noſtra.* Hæc tamen probatio debilis eſt, quia etiam petimus in eâdem Oratione panem quotidianum, per quem multi intelligunt victum neceſſarium, qui ſine dubio eſt res naturalis. Probari etiam poteſt Secundò, quia remiſſio venialis valdè confert ad ſalutem: omnia autem quæ ad ſalutem conferunt, ſunt ex gratiâ Chriſti. Hæc etiam ratio habet contra ſe inſtantiam, quia multò magis confert ad ſalutem fugere mortale; & tamen ea fuga in ſententiâ ferè communi poteſt ſæpè fieri viribus naturæ; debet ergo ea ſententia probari ex his quæ diximus, eam ſcilicet offenſam non ſufficienter compenſari per actum naturalem.

Obiectio: Cur actus naturalis non ſatisfacit ſaltem de congruo.

Dices: Veniale non remittitur per opera ſupernaturalia de condigno, vt dicemus; quia illorum dignitas occupatur in promerendo augmento gratiæ & gloriæ; ergo præciſè concurrunt de congruo; hoc autem modo, cur non poterit concurrere actus naturalis, eſto non habeat condignitatem cum veniali? Reſpondeo; Si Deus voluiſſet ex ſuâ libertate eo modo acceptare actum naturalem quantumuis improportionatum, ſine dubio potuiſſet. At non habemus vllum fundamentum ad dicendum, de facto ita acceptaſſe; imò in contrarium vrget ratio inſinuata, quòd ad finem ſupernaturalem, ad quem

Soluitur.

ea remiſſio maximè ordinatur, non acceptauerit Deus de facto etiam per modum meriti congrui opus, quod non ſit ordinis ſupernaturalis.

An poſſit tolli veniale, quin ſimul infundatur gratia.

Affirmat P. Tannerus:

7 In ſecundâ parte noſtræ ſententiæ quoad infuſionem gratiæ habemus contrarium Patrem Tannerum, qui diſput. 6. de Pœnitentiâ q. 4. dub. 2. ait actum attritionis in homine iuſto ſine imperio charitatis actuali aut virtuali non eſſe meritorium augmenti gratiæ & gloriæ, eſſe tamen ſatisfactorium pro culpâ veniali; quia hæc remiſſio eſt quoddam præmium ſecundarium, quod tantùm conſiſtit in carentiâ culpæ; quâ ratione putat à D. Thomâ in 4. diſt. 21. q. 1. art. 3. q. 1. ad 4. concedi in Purgatorio opus meritorium præmij accidentalis, ſeu maioris gratiæ & gloriæ; poteſt ergo in huius Auctoris ſententiâ eſſe remiſſio venialis ſine infuſione gratiæ habitualis.

Reiicitur.

Hæc tamen doctrina mihi valdè diſplicet; & quidem quòd ait ad meritum augmenti gratiæ & gloriæ eſſe neceſſarium charitatis imperium, fusè eſt à me reiectum Tomo 5. vnde eâ de re nihil cogito hîc repetere.

An remiſſio venialis ſit effectus ſecundarius attritionis.

Quòd verò addit Tannerus, hanc venialis remiſſionem eſſe præmium ſecundarium, ac proinde minùs longè ad illam obtinendam de condigno requiri quàm ad augmentum gratiæ & gloriæ, indiget longè maiori conſideratione; & quidem ſi illa ratio, quòd hoc præmium conſiſtat in peccati carentiâ, quidquam valeret, etiam probaret remiſſionem mortalis eſſe minus præmium quàm augmentum gratiæ: quod aperiè falſum eſt, & contra ipſum Tannerum. Pro intelligentiâ ergo huius aduertendum eſt, etiamſi ipſa carentia peccati in ſe non ſit planè vllum bonum poſitiuum, in ratione tamen præmij debere conſiderari reſpectiuè ad grauitatem offenſæ quæ deletur; ac proinde ſi offenſa in genere mali æquiualet attritioni in genere boni, tunc remiſſio eius offenſæ erit adæquatum, & (vt ſic dicam) primarium & eſſentiale præmium eius attritionis; & illud præmium tunc erit æquale augmento gratiæ & gloriæ, æquale inquam non ratione ſui, ſed ratione iniurium, quibus Deus cedit condonando illam offenſam, & quibus erat obnoxius peccator.

8 Iam autem, Vtrùm offenſa leuis accipiat à Deo infinito offenſo leuiter tantam grauitatem, quantam habet bonitatem attritio, aut alij actus ſupernaturales, eſt valdè dubium; de quo nos nonnihil ſtatim. Vnde colligo totum illud de præmio primario aut ſecundario, quod Tannerus adducit, eſſe extra intentum noſtrum. Addo, cùm Tridentinum videatur longè magis clarè omnibus operibus ſupernaturalibus iuſtorum tribuere meritum augmenti gratiæ & gloriæ quàm meritum remiſſionis venialium, me valdè mirari hunc Auctorem tam securè negare meritum ei attritioni ob defectum imperij charitatis, concedere tamen illi meritum condignum remiſſionis venialis.

Cur Diuus Thomas concedat animabus Purgatorij meritum remiſſionis venialium, non verò meritum gratiæ & gloriæ.

Neque D. Thomas ei fauet; nam quòd animabus Purgatorij concedat meritum remiſſionis venialis, neget verò augmenti gratiæ & gloriæ, non fundat in eo, quòd hoc ſit maius quàm illud; ſed quia remiſſio venialis eſt ibi neceſſaria, non autem augmentum gratiæ; & quia mereri gratiam eſt proprium viatoris: animæ autem Purgatorij iam ſunt extra ſtatum viæ. At ſatisfacere pro veniali cùm per hoc nihil augeatur de præmio, non requirit eum ſtatum; vnde D. Thomas illud meritum ſatisfactionis tribuit contritioni, quæ ſine dubio ex ſe etiam erat ſufficiens pro merendo augmento gratiæ & gloriæ.

Cur attritio, licet non mereatur gratiam, non poſſet adhuc dici mereri remiſſionem venialis de congruo.

9 Ad hæc omnia dicere poſſet fortaſſe Tannerus, eis probari, non tolli de condigno venialia per attritionem; cum quo tamen ſtat quòd tollantur de congruo, ſicut tolluntur mortalia per contritionem: ac proinde eſto contritio illa non mereatur augmentum gratiæ, eam tamen ſufficere ad delenda venialia. Sed contrà, quia eſto ſine dubio potuiſſet ita Deus inſtituere, vt quantumuis attritio ſine charitatis imperio non mereretur augmentum gratiæ, acceptaretur tamen ab ipſo ad remiſſionem venialis; vt tamen de facto dicamus ita contingere nullum habemus fundamentum: & ſanè hic Auctor de condigno vult eſſe eam remiſſionem, non de congruo: quòd ſi ei dat remiſſionem de congruo, cur quæſo non dat etiam meritum gratiæ de congruo, vti contritioni, quæ etiam meretur re ipsâ gratiam & gloriam? Conſtet ergo non remitti veniale ſine augmento gratiæ.

Concluſio.

Infuſio gratiæ non eſt cauſſa remiſſionis venialium.

Secundò principaliter eo loco tradidi contra Patrem Vaſquez, eam remiſſionem, eſto cum infuſione gratiæ coniunctam, non tamen eſſe proprium effectum illius (vt paulò antè diximus tradi à D. Thomâ.) Ratio eſt, quia gratia in quocumque gradu eſt compoſſibilis cum veniali.

Veniale poteſt extra Sacramentum tolli per attritionem.

Tertiò docui, illud poſſe tolli per attritionem ſolam extra Sacramentum; ſiue hæc attritio ſit æqualis, ſiue non; vti tollitur mortale per contritionem, etiamſi hæc non ſit æqualis ei mortali: nam Deus, qui (vt eodem loco fusè probaui) poteſt per ſolam extrinſecam condonationem tam mortale quàm veniale remittere, à fortiori poterit poſitâ ex parte peccatoris attritione de eo veniali; quæ attritio aliquam habet cum veniali repugnantiam; hoc tamen paulò pòſt eſt magis declarandum.

SECTIO TERTIA.

Quomodo contritio aut attritio ſint æquales remiſſioni venialis.

Contritio eſt adæquata ſatisfactio pro veniali.

Probatur.

10 QVARTÒ docui, probabilius eſſe contritionem naturâ ſuâ eſſe adæquatam ſatisfactionem pro veniali; quia licet ex aliis rationibus in auctoritate maximè fundatis, & ex grauitate infinitâ perſonæ per mortale offenſæ, dicamus contritionem non æquiualere mortali; in veniali tamen, quod eſt offenſa leuis, ceſſant illæ rationes; ac proinde non eſt cur negemus contritioni eam æqualitatem cum illo.

Poſſunt dari tam multa & in ſuo genere tam grauia venialia, vt eis vna contritio non æquiualeat.

Probatur.

Hanc tamen doctrinam ita intelligendam velim, vt vna contritio ſit æqualis vni veniali: non enim dubito quin multiplicari poſſint ita venialia, & in ſuo genere adeò eſſe grauia, vt vna ſola contritio illis omnibus æquiualere non poſſit. Ratio à priori eſt meo iudicio ſatis efficax, quia licet dicamus contritionem eſſe æqualem veniali; vt tamen dicamus illam eſſe in altiori ordine reſpectu venialium, eo modo quo mortale eſt in altiori ordine reſpectu omnium operum bonorum puræ creaturæ, non habemus vel leuiſſimum fundamentum. Fortaſſe contritio de vno mendacio illud purè adæquat; tunc ſi cadat ſupra

duo

dno mendacia, iam erit mediâ ex parte minor; ac proinde non poterit vtrumque de condigno delere: fortaſſe eſt duplo aut triplo maioris valoris quàm ſit demeriti illud mendacium, tunc ſufficeret pro tribus mendaciis, non pro quattuor, multò minùs pro centum, & pro aliis venialibus grauioribus ſimul ſumptis; ergo non eſt cur di-
11 camus quamlibet ſufficere pro omnibus. Quod argumentum à fortiori vrſi contra Patrem Vaſquez ad probandum, etiamſi ei permitteremus vnam contritionem eſſe ſatisfactionem adæquatam pro vno mortali, nullam tamen penitus poſſe adduci rationem ad aſſerendum, quamlibet contritionem eſſe adæquatam ſatisfactionem pro omnibus omnino mortalibus ſimul ſumptis.

Idem dicendum eſſet de mortalibus in ſententiâ P. Vaſquez.

Quæ doctrina etiam habet locum, eſto diceremus contritionem per modum formæ ſanctificantis habere repugnantiam cum omnibus mortalibus, vti gratia habitualis in quolibet gradu habet repugnantiam cum quolibet mortali & cum omnibus ſimul ſumptis. Aliud enim eſt vnam indiuiſibilem formam habere repugnantiam cum infinitis aliis; ac proinde dum ipſa eſt in ſubiecto non dare locum vlli ex illis: quæ oppoſitio eſt propria omnium contrariorum. Aliud verò longè eſt illam indiuiſibilem formam habere tantum perfectionis æquiualenter, quantum habent aliæ formæ ei oppoſitæ ſimul ſumptæ. Hoc ſecundum nullo modo ſequitur ex primo, imò omnino repugnat ſequi; alioquin daretur ibi mutuus exceſſus in perfectione, qui claram inuoluit contradictionem. Explico: Vnus gradus gratiæ repugnat omnibus peccatis ſimul ſumptis, ſi inde colligitur illum gradum in bonitate æquiualere peccatis omnibus in malitiâ; ego argumentum inuertam, dicamque hoc modo; Peccatum leuiſſimum mortale excludit etiam ex animâ infinitos gradus gratiæ habitualis, ſi hos ibi inueniat; ergo illud peccatum ſolum habet plus malitiæ, quàm bonitatis habeant omnes gradus gratiæ. Vides quomodo inde ſequatur & vnum gradum gratiæ eſſe altiorem omnibus peccatis, & è contrario vnum peccatum eſſe altius omnibus gratiis; quæ duo manifeſtè ſunt contradictoria; ex repugnantiâ igitur mutuâ in ſubiecto non infertur, vnam contritionem æquiualere omnibus peccatis.

Aliud eſt formam aliquam opponi aliis infinitis, nullique ex illis dare locum in ſubiecto, dum ipſa in eo eſt; & aliud habere tantam perfectionem æquiualenter, quantam omnes formæ oppoſitæ ſimul ſumptæ.

12 Vnde vlteriùs addo, Cùm ad rationem æqualis ſatisfactionis non ſufficiat dari aliquid repugnans cum offensâ, ſed debeant dari obſequia tam grata quàm ſunt ingratæ offenſæ ſimul ſumptæ; certè eſto poneremus naturalem repugnantiam inter vnam contritionem & omnia habitualia mortalia, non ideò capio, quo fundamento dicere poſſimus, vnicam contritionem, quantumuis leuem, eſſe obſequium tam bonum, tam acceptabile, quàm omnia mortalia grauiſſima ſimul ſumpta; ergo eſto concederemus Patri Vaſquez aliquam contritionem eſſe æqualem aliquibus peccatis, aſſeri tamen nullo modo poteſt, eſſe æqualem pro omnibus: quæ ratio, vt dixi, habet etiam locum ſuo modo in venialibus.

Obiectio: An contritio de pluribus peccatis ſit nobilior quàm de vno.

Dices fortè: Contritio, eo quòd ſit de pluribus peccatis, augetur illi perfectio; ergo ſi, quando de ſolo vno peccato habetur, eſt illi æqualis, eo ipſo quòd habeatur de duobus, erit illis duobus æqualis; ac proinde ſemper erit æqualis omnibus de quibus habetur. Reſpondeo Primò; Etiamſi, quando expreſsè & diſtinctè ferretur ea contritio in quodlibet ex illis peccatis, haberet locum ſolutio data, nullo tamen modo poſſe habere, quando confuſè contritio reſpicit omnia. Explico: Pono duos homines, quorum vnus ſolùm habuit duo mortalia, & quidem ex leuioribus, alter habuit millena & millena grauiſſima; vterque planè immemor quæ & quanta habeat peccata, elicit contritionem æquè intenſam, &c. profectò illa contritio non eſt nobilior, aut maioris valoris, maioris obſequij, &c. in eo qui habet illa innumera peccata quàm in altero; quia ea præcedentia plurium peccatorum habet ſe tunc per accidens ad bonitatem operantis; ergo non ſequitur vllo modo, quòd æquiualeat illis omnibus peccatis in bonitate, eſto æquiualeat duobus: neque enim per eam præcedentiam plurium accipit maiorem bonitatem, vt obiectio contendebat.

Reſpondetur Primò, De contritione confuſâ.

Reſpondeo Secundò, Valdè dubium eſſe, Vtrùm etiam quando eſt aduertentia ad plura peccata, habeat maiorem bonitatem, quàm ſi eſſet de paucis; quia contritio non habet bonitatem à grauitate aut à multitudine peccati: imò fortaſſe inde decreſcit; vnde conteri de veniali fortè eſt maioris meriti, quàm conteri de mortali; eo quòd quò minor eſt malitia, eò magis laudabile & magis generoſum eſt eam fugere, quàm quando eſt maior: hæc enim quodammodò neceſſitat ad odium ſui. 13

Reſpondetur Secundò, De contritione explicitâ.

Tertiò, quia licet dicamus inde creſcere æqualiter bonitatem, non poteſt cum vllâ probabilitate dici, quòd creſcat in duplum, vt ſcilicet contritio ſub eodem motiuo & intenſione de duobus peccatis ſit eo ipſo duplo melior, quàm ſi eſſet de vno; ergo ex eo exceſſu non poteſt dici, illam, quæ ſi eſſet de vno, æquiualeret vni mortali, debere æquiualere duobus diſtinctis, ſi ſit de duobus.

Reſpondetur Tertiò.

Hanc doctrinam ſuo modo extendendam eſſe ad attritionem de venialibus mihi omnino certum videtur; hoc eſt, ſi fortaſſe attritio aliqua ſupernaturalis hominis iuſti habeat condignitatem cum aliquo veniali leui, ideoque poſſit illud delere formaliter; non tamen continuò dicendum eam eſſe æqualem omnibus venialibus ſimul ſumptis: in quo puncto non eſt noua difficultas ſupra præcedentem; imò à fortiori ex illis ſequitur, quia ſi in contritione (quæ eſt ex ſe longè nobilior) poteſt dari ea inſufficientia reſpectu omnium peccatorum venialium, à fortiori dari poterit in attritione.

SECTIO QVARTA.

An re ipsâ, & quomodo tollantur venialia per contritionem aut attritionem.

14

QVINTÒ docui eo loco; Etiamſi contritio hominis iuſti ſit ex ſe condigna & æqualis ſatisfactio pro veniali, de facto tamen nullo modo tollere venialia per modum æqualis ſatisfactionis; quia contritio & attritio hominis iuſti ex integro occupantur in promerendo augmento gratiæ & gloriæ. Quod enim dixêre nonnulli, ſatisfactionem & meritum eſſe duo genera inter ſe diſparata, quæ inuicem ſe non impediunt, eſt à me ibi refutatum; quandoquidem ille ipſe effectus ſatisfaciendi non aliter cauſſatur quàm

Contritio de facto non tollit venialia per modum æqualis ſatisfactionis. Probatur.

An ſatisfactio & meritum ſint duo genera diſparata ſe inuicem non impedientia.

ob bonitatem, quæ placet Deo, & eum obligat, vt remittat ius ſuum. Certum eſt autem quòd ſit duplex præmium adæquatum homini, propter illud opus bonum donare ei præmium tantum quantum illud opus valet, & inſuper ei donare ius, quod etiam iterùm valet tantum quantum opus illud: ſunt enim re ipſâ duæ donationes integræ, eſto vna dicatur per modum præmij, alia per modum ſatisfactionis: id quod ad ſolum modum loquendi pertinet. Ex hoc ergo capite dixi non tolli de facto niſi per modum meriti congrui.

An quauis contritio de facto acceptetur à Deo ad deletionem omnium venialium.

Ex his dubium oritur duplex: Primum, An ſicut contritio etiamſi adæquata non ſit pro omnibus mortalibus, de facto tamen acceptatur à Deo ad remiſſionem venialium omnium, ſupra quæ cadit; & quidem cùm plus ſit acceptari ad remiſſionem omnium mortalium, videtur dicendum, à fortiori acceptari ad remiſſionem venialium omnium.

Ratio dubij.

Ex alterâ verò parte videtur eſſe minor ratio, quia ad mortalium omnium remiſſionem ideò acceptatur, quòd vnum non remittatur de facto ſine altero; per contritionem autem infunditur gratia, quæ habet repugnantiam naturalem cum omnibus illis peccatis. Deinde in mortalibus fuit valdè neceſſarius ille fauor Dei, vt homo poſſet habere remedium pro ſuâ ſalute; quod non haberet niſi cum ſummâ difficultate, ſi tot requirerentur contritiones di-

15 ſtinctæ, quot ſunt mortalia. Hæ autem rationes ceſſant in venialibus, quia nec remittuntur per formam, quæ ex ſe ſit repugnans cum omnibus; vnde vnum ſine altero poteſt remitti; nec eorum remiſſio in hac vitâ eſt adeò neceſſaria: deinde poteſt aliis multis modis fieri; vnde non fuit neceſſum à Deo de facto per modum meriti congrui acceptari quamlibet contritionem ad remiſſionem omnium venialium, etiamſi ſupra omnia illa cadat. Quæ doctrina à fortiori habet locum in attritione quæ eſt minùs perfecta.

De attritione videtur probabile, quod non acceptetur ad remiſſionem omnium venialium.

Ex hoc capite mihi redditur reſolutio huius dubij ſatis dubia; & licet communiter tradere videantur Auctores, per contritionem quamlibet, cadentem ſupra venialia, omnino illa deleri, ego tamen valdè dubito ob dicta; & ſanè in attritione omnino iudico ita dicendum, vt licet ſit acceptata à Deo etiam extra Sacramentum ad delenda venialia, non tamen vniuerſaliter ad omnia, ſed iuxta maiorem vel minorem illius perfectionem, durationem, intenſionem, &c. plura aut pauciora remitti. Ex quo capite facilè poteſt explicari, quomodo per Sacramentum confeſſionis poſſint deleri venialia; quia eſto præceſſerit de illis omnibus attritio, non tamen eſt neceſſum, vt omnia ante abſolutionem ipſam remittantur. De quo infrà.

16 *Obiectio:*

Dices: Si attritio cadit æqualiter ſupra omnia illa peccata, non eſt maior ratio, cur dicamus hoc potiùs quàm illud remitti; ergo debebimus dicere, vel omnia, vel nullum: hoc autem vltimum aſſeri non poteſt, quia (vt eo Tomo 4. dixi) valdè probabiliter ex Tridentino deducitur, attritionem etiam extra Sacramentum ſufficere ad remiſſionem venialis.

Soluitur Primò:

Reſpondeo tamen Primò, Poſſe dici, Deum determinaſſe vt illa deleantur quæ ſunt antiquiora, ſi v. g. ratione huius attritionis hîc & nunc non poſſunt deleri niſi duo, & homo habeat decem, deleantur duo antiquiora, ad eum modum quo in phyſicis ſententia docens gradus intenſiùs eſſe homogeneos, ac proinde gradum contrarium, caloris v. g. aduenientem non habere nunc maiorem repugnantiam cum vno frigoris quàm cum alijs præcedentibus, ait Deum tunc determinare vt ille destruatur, qui diutiùs eſt in ſubiecto. Quia verò in noſtro caſu fortaſſe aliunde habere grauem difficultatem poſſet hæc ſolutio; nam aliquando contingeret, quòd attritio eſſet tam remiſſa, vt eſto eſſet acceptata, vt de congruo deleret venialia duo peccata leuia, non tamen vt deleret duo grauiora, & eo caſu ea antiquiora duo eſſent ex grauioribus, ac proinde attritio etiam de congruo pro illis non ſufficeret;

Soluitur Secundò. Deus determinat, quod veniale debeat prius remitti.

ideò poſſet Secundò, & meliùs, reſponderi, Deum ſe determinare liberè, an priora, an antiquiora, an media delenda ſint; neque eſſe nouum, in his ſimilibus quæſtionibus ad determinationem diuinam recurrere.

17 *Attritionem infallibiliter ſequitur remiſſio aliqua venialium.*

Vbi aduerte, me non docere, Deum pro ſolo ſuo libitu iam dimittere venialia omnia, iam non, ad præſentiam attritionis (vt aliqui docent:) puto enim Deum in hac materiâ regulam generalem ſeruare, & ita attritionem eſſe congruam diſpoſitionem pro remiſſione venialium, vt ſit infallibilis, & non ad eum modum, quo ratio iam obtinet quod petit, iam non. Dico ergo, Deum, quoad numerum & grauitatem peccatorum, habere decretum infallibile ratione attritionis; ſolùm ergo doceo, Eum, quando attritio eſt inæqualis omnibus peccatis modo explicato, determinare, quæ tunc venialia ſint condonanda, quæ non.

Suarez & alij putant quamcumque contritionem eſſe condignam pro omnibus venialibus, ſupra quæ cadit, & de facto omnia delere.

In vtroque puncto nobis eſt contrarius Pater Suarez; in contritione quidem, quia planè iudicat quamcumque eſſe condignam pro omnibus venialibus, de quibus habetur, & de facto delere omnia. Id quod etiam Tannerus ſuprà num. 9 cenſet eſſe omnino certum, citatque D. Thomam quæſt. 87. a. 10. vbi tamen nihil penitus dicit Sanctus Doctor de hac vniuerſalitate, quòd omnis contritio tollat omnia venialia, ſupra quæ cadit: etiam citat Caietanum, Valentiam, Henriquez & alios; qui omnes in eo fundantur, quòd ſi contritio tollit mortalia omnia, à fortiori venialia. Dico *omnia, ſupra quæ cadit*; quia ſi non ſit retractatio illorum, non videtur vllo modo apta eſſe ad eorum remiſſionem: & D. Thomas ita videtur diſcurrere, quando ait de actu, per quem remittuntur venialia.

Idem ferè docent de attritione.

Quoad attritionem verò eſt etiam contrarius Suarez & Tannerus, etſi ille aliquantulùm dubitet, ſi ea comparetur cum multis & grauibus venialibus; quia poteſt eſſe remiſſa & imperfecta; ex aliâ tamen parte, quia informatur à gratiâ, putat eam habere maiorem condignitatem quàm habeat contritio, prout eſt prior quàm infuſio gratiæ, cùm eo priori non poſſit dignificari per gratiam.

18 *Reiiciuntur Primò,*

His tamen non obſtantibus perſiſtendum eſt in noſtrâ reſolutione; Primò, quia etiam contritio non tollit venialia de condigno, quantumuis dignificetur per gratiam; occupatur enim in merito augmenti gratiæ & gloriæ, ideóque non manet ei vlla condignitas ad ſatisfaciendum, iuxta paulò antè dicta: quòd ſi ſolùm concurrit de congruo, iam eo ipſo non valet argumentum ad venialia ex mortalibus; quia in his, quæ Deus ex congruitate facit, aliquando concedit maiora,

non

non tamen minorâ. Certè plus eſt concedere remiſſionem mortalis quàm auxilium efficax ad non peccandum; & tamen hoc ſecundum non concedit contritioni etiam hominis iuſti; ac proinde etiam dignificatæ per gratiam habitualem; illud tamen prius & grauius concedit contritioni, etiam pro priori naturæ, ſeu nondum adhuc dignificatæ, ergo quòd eidem contritioni concedat de congruo tollere omnia mortalia, quod maius eſt, nullo modo probat etiam concedere vt tollat venialia, quod minus eſt; habetque Deus poteſt pro hac diuerſitate fauoris cauſſas à nobis ſuprà tactas, quæ ſunt ſatis efficaces.

Secundò.

Reſpondeo Secundò; Licet, ſi ex vnâ parte comparetur remiſſio ſola venialium, & ex aliâ ſola remiſſio mortalium, hæc ſit longè maior quàm illa; at maius quid erit remittere ſimul & omnia venialia & omnia mortalia; ergo poteſt fieri, quòd peccator aliquis grauis habens multa mortalia & venialia efficiat contritionem aliquam remiſſam, quæ ſufficiat pro mortalibus, non verò ſimul pro venialibus.

19 *Replica: Cur ſi contritio deleret omnia mortalia, non deleret ſimul etiam venialia.*

Video hîc poſſe replicari, illam contritionem, quantumuis remiſſam, futuram ſufficientem ad remittenda etiam alia innumera mortalia, præter illa quæ de facto inuenit: atqui magis ſuiſſet illa ſimul remittere cum bis, quàm ſi cum his mortalibus loco illorum aliorum mortalium adderemus ſola venialia; vnde ſemper infertur; contritionem habere vim ad remittenda ſimul & mortalia & quæcumque venialia; ergo.

Soluitur.

Video quidem ita eſſe; id tamen prouenit ex eo, quòd (vt diximus ſuperiùs) gratia, quæ cauſſatur per contritionem, pugnat cum mortalibus omnibus; non quia inde ſequatur illam eſſe tam bonam, quàm ea omnia peccata ſunt mala. Aliunde autem lumine naturæ videtur eſſe certum principium, quod aſſumpſimus in hoc argumento; faciliùs eſſe æquiualere ſolis mortalibus, quàm illis omnibus & ſimul venialibus; ac proinde non eſſe bonum hoc argumentum; *Deus acceptat ſiue de congruo ſiue de condigno* (quod iam non curo in hoc argumento) *contritionem in ſatisfactionem pro omnibus mortalibus; ergo etiam illam acceptabit ſimul pro mortalibus & venialibus*. Conſtet ergo nullo modo eſſe certum, venialia de facto omnia tolli per quamcumq; contritionem; ſed valdè probabile, aliquando adeò poſſe hanc eſſe remiſſam, & venialia adeò multa & grauia, vt non deleantur omnia ſimul cum mortalibus: quòd ſi tunc talis ad confeſſionem accedat, & ſe de venialibus accuſet, liberabitur vi Sacramenti ab illis omnibus, à quibus anteà non fuerat etiam quoad culpam liberatus.

20 *Reiicitur Suarez etiam de attritione.*

Iam verò quoad attritionem videtur ex dictis quaſi certò inferri, non quamlibet eſſe æqualem omnibus venialibus; quod autem ait Suarez eam dignificari à gratiâ habituali, nonnihil quidem auget eius valorem, non tamen ideò illam facit æqualem omnibus venialibus. Adde, eam totam quantam cum ſuâ condignitate occupari, vt diximus, in merito; ideoque condignitatem nullam illi reſtare, nec quidem ad ſatisfaciendum pro vno veniali; ſolùm ergo per modum diſpoſitionis congruæ liberaliter de facto acceptatur à Deo ad illam remiſſionem; ſi autem liberaliter & de congruo, deberemus aliunde oſtendere, Deum re ipſâ quamlibet acceptare ad remiſſionem quorumcumque venialium: hoc autem nullibi poteſt oſtendi. Conſtet ergo longè probabilius eſſe, ad poſitionem cuiuſlibet attritionis non remitti omnia venialia.

P. Tannerus docet eundem actum mereri gratiæ augmentũ & peccati remiſſionem.

Illud nunc notandum contra Patrem Tannerum, quia à n. 22. ait actum mereri & augmentum gratiæ, & ſimul remiſſionem peccati; quia nullum præmium magis proportionatum eſſe poteſt pro eo actu quàm offenſæ remiſſio; oſtendit autem vtrumque poſſe per vnum actum obtineri: nam Chriſtus Dominus vno eodemque actu promeruit nobis dona gratiæ & remiſſionem peccati.

Refutatur.

Hæc doctrina mihi eſt valdè difficilis; & in primis non rectè deſumpſit ab operibus Chriſti inſtantiam: nam illa cùm fuerint valoris infiniti, habere potuerunt condignitatem ad ſatisfactionem & meritum; quâ infinitate cùm noſtra opera careant, non poſſunt ſimul cum vtrumque effectum præſtare; & ex hoc capite ſumitur fundamentum ad totam doctrinam reiiciendam.

21 *Etſi concederemus eundem actum mereri ſimul & ſatisfacere, non tamen adhuc diceremus eum poſſe vtrumque conſequi per modum præmij.*

Nam licet ſub diuerſis reſpectibus aliqui in vno eodemque actu, etiam noſtro, admiſerint meritum & ſatisfactionem, quos tamen ego non iudico adhuc ſatis ſolidè diſcurrere, vt paulò ſuperiùs notaui; nullus tamen admittet, per modum præmij poſſe vnum eumdemque actum noſtrum obtinere de condigno & gratiam & remiſſionem culpæ: ſuppono enim actus hominis iuſti occupari ſecundùm totam ſuam rationem meriti in augmento gratiæ & gloriæ. Nam ſi aliquid de hoc præmio debito adimeretur, fateor, poſſet fieri compenſatio per remiſſionem venialium: at ea permutatio eſſet homini valdè nociua, quia priuaretur in æternum illo augmento gratiæ. Si autem tota ratio meriti occupatur in gratiâ, profectò repugnat, intra eamdem rationem meriti adhuc illum actum retinere vim ad obtinendam remiſſionem venialis; quia id eſſet habere vnum præmium adæquatum, & alterum inadæquatum.

P. Tannerus docet, contritionem non eſſe ſatisfactionem ex toto rigore iuſtitiæ, etſi ſit condigna.

Addit Tannerus citato dubio 2. aſſertiſſimè, eam ſatisfactionem etiamſi condignam, non tamen eſſe ex toto rigore iuſtitiæ; quia rigoroſa iuſtitia excludit omnem gratiam factam debitori: hæc autem ſatisfactio neceſſariò ſupponit aliquam gratiam factam puro homini.

Obiectio: An Deus potuiſſet non acceptare ſatisfactionẽ pro veniali, adeoq; ob veniale excludere iuſtum à beatitudine.

Obiicit autem ſibi, hinc ſequi, Deum, ſeruato toto iuſtitiæ rigore, potuiſſe non acceptare ſatisfactionem hominis iuſti pro veniali; vnde de potentiâ Dei abſolutâ poſſet iuſtus priuari beatitudine ob ſolum veniale; ac proinde ſequitur, veniale, quantum eſt ex ſe, priuari in æternum beatitudine & vltimo fine, nec naturâ ſuâ differre à mortali: quod eſt contra certam Catholicorum doctrinam.

Reſpondetur Primò: Gratia præuia facta non impedit rigorem iuſtitiæ.

Ego quidem in hoc dubio Primò cenſeo, rigorem iuſtitiæ, niſi abutamur vocibus, non impediri per gratiam aliquam factam debitori antecedenter ad ipſum contractum. Nam ſi Rex mihi ob aliam cauſſam donauit mille, poſſum optimè per illa, deinde ex toto rigore iuſtitiæ emere ab ipſo aliquod dominium, v.g. quod valeret mille, aut illi ſatisfacere pro aliquâ iniuriâ in eum commiſſâ, quæ eſſet illis mille æqualis: de quo puncto fuſiùs egi Tomo 6. de Incarnatione.

22 *Reſpondetur Secundò:*

Secundo iudico quoad illam perpetuitatem venialis me mirari ex eo, quòd poſſit venia-

le

Etſi ob veniale non remiſſum poſſet homo æternùm priuari cælo, adhuc veniale differret à mortali.

le ex naturâ ſuâ durare in æternum, inferri, illud non differre ſpecie à mortali; quandoquidem etiamſi in æternum duret, præciſè fundat perpetuam leuem diſplicentiam, non autem inimicitiam, quam fundat mortale. Deinde pœnam ignis non exigeret æternam; hanc enim, etiamſi non remitteretur veniale, poſſe finiri eſt mihi certiſſimum, maximè in homine iuſto, qui eam acceptaret voluntariè; ergo ex hoc capite eſſet diuerſitas pluſquam ſpecifica ex naturâ rei inter mortale & veniale, eſto Deus, attento toto rigore iuſtitiæ, poſſet non acceptare ſatisfactionem hominis iuſti pro veniali.

Reſponſio P. Vaſquez minùs bona.

Tertiò dico, Minùs benè Patrem Vaſquez ab eodem Tannero ibi citatum putare difficultatem hanc ſolui, ſi dicatur contritionem hominis iuſti tollere veniale etiam independenter ab omni acceptatione Dei: etenim etiam hoc admiſſo perpetuitas venialis manet; nam licet poſitâ eâ contritione deberet tolli veniale, adhuc tamen Deo eſſet liberrimum in ordine illo non dare gratiam efficacem ad efficiendam illam contritionem, ſeu illum amorem; ergo ex hoc capite adhuc illud peccatum poſſet eſſe æternum, & vrgeret difficultas immediatè tacta. Addo præterea, etiamſi omnimoda ſit æqualitas inter contritionem ac veniale, nihilominùs Deum non teneri ad illius acceptationem pro remiſſione; quia poteſt illum actum petere ob alios titulos, vel acceptare illum in merito augmenti gratiæ & gloriæ (vt de facto diximus occupari;) ideoque non remaneret illi locus, vt mereretur remiſſionem venialis, aut vt ſatisfaceret pro veniali; ac proinde etiam ex hoc capite non placet ea ſolutio Patris Vaſquez.

Licet contritio eſſet omnino par veniali, Deus tamen non tenetur acceptare eam pro remiſſione venialis.

Si gratia finalis dat ius ad beatitudinem, tenetur Deus remittere veniale.

23 Quoad ſubſtantiam verò difficultatis iudico, ſi gratia finalis dat abſolutè verum ius ad æternam beatitudinem, Deum obligari naturaliter ad remittendum illud veniale, per quod impeditur viſio perpetua; ſiue id faciat per condonationem extrinſecam, ſiue excitando hominem ad actum æqualem ei veniali, &c.

Obiectio:

Dices: Ius ad gloriam non cauſſatur à gratiâ, niſi ſuppoſito, quòd nullum ſit impedimentum; eo autem caſu eſſet impedimentum venialis.

Soluitur. Probabiliùs gratia finalis cauſſat abſolutè ius ad beatitudinem.

Reſpondeo, Mihi longè probabilius eſſe, non ſolùm conditionatè, ſed abſolutè cauſſari illud ius à gratiâ finali, ac proinde eam omnino exigere vt tollatur illud impedimentum peccati. Id quod maximè iudico verum, ſi ſimul interuenêre merita; quia hæc, quando per mortem finiuntur, petunt à Deo ſtipendium ſolui pro labore (vt loquitur Tridentinum;) non videtur autem Deus poſſe non concedendo homini auxilium ad veniale liberari ab obligatione ſoluendi mercedem operariis, & negare hereditatem filiis in perpetuum: eſſet enim id deceptio quædam (ſi liceat loqui more humano) excogitata ad non ſoluendum debitum prætendendo eas leues diſplicentias. Dixi, Si Deus ſemel opera bona acceptauit ad meritum gloriæ, & gratiam acceptauit ad hereditatem: nam loquendo in toto rigore non dubito quin poſſit Deus infundere gratiam habitualem alicui etiam in perpetuum, non acceptando illam ad gloriam, poſſitque eleuare nos ad benè operandum ſupernaturaliter, & petere à nobis ea bona opera, nihil de præmio promittendo, ſed vtendo variis aliis titulis, Domini, Creatoris, Benefactoris, &c. de quo puncto fuſiùs egimus in materiâ de Merito. In quam ſolutionem relabi videtur ea, quam Tannerus ſuprà num. 32. ex Patre Suario & aliis tradit, quòd Deus potuerit iuſtum in gratiâ decedentem in æternum non acceptare ad gloriam, non titulo iudicis punientis, ſed vt ſupremus Dominus creaturarum.

Poſſet abſolutè Deus infundere gratiam habitualem alicui non acceptando illam ad gloriam.

SECTIO QVINTA.

Digreſſio de remiſſione venialium per Sacramentum.

CIRCA remiſſionem venialium per Sacramentum Pœnitentiæ dixi eo loco, probabile eſſe remitti multa, etiam quæ homo non confitetur, neque habet dolorem, dummodò non ponat poſitiuum obicem complacentiæ in illis; & per hoc explicui communem ſenſum multorum, quòd in confeſſione faciliùs deleantur venialia quàm mortalia: id quod alij diuerſà viâ tentant explicare, inſufficienter tamen, vt ibidem oſtendi. 24

Intra Sacramentum Pœnitentiæ delentur venialia, etiam quæ quis non confitetur, nec de illis dolet; dummodò ſibi in eis non complaceat.

Obiectio.

Dices, Per hoc non ſatisfieri difficultati toti; nam eo caſu quo illa venialia ita remitterentur, propriè & in rigore non remitterentur vi abſolutionis Sacramentalis, nec vi clauium, ſed quaſi concomitanter: cùm enim non ſint ea peccata materia confeſſionis, non poſſunt remitti vi abſolutionis; nam τὸ *Ego te abſoluo* debet intelligi iudicialiter ab his peccatis, quæ ego vt iudex noui, & de quibus tu vt reus & teſtis te accuſas.

Hoc non eſſe remitti vi abſolutionis.

Pater Suarez omnino concedit vi abſolutionis numquam remitti ſola venialia, neque id iudicat abſurdum; quem etiam ſequitur Tannerus num. 55. quòd autem communiter dicantur per Sacramentum ea poſſe remitti, putant explicari ſufficienter per hoc, quòd ſimul cum mortalibus remitti poſſint: item quòd cadere ſupra illa etiam remiſſa poſſit abſolutio eo modo, quo cadit ſupra mortalia, de quibus homo iam eſt contritus, aut quæ iam ſemel ſubiecit ritè clauibus Eccleſiæ. Quæ doctrina mihi etiam valdè eſt probabilis; diſplicet tamen valdè Cardinali Lugo diſput. 9. num. 19. vbi ideò ait attritionem extra Sacramentum non ſufficere ad delendum veniale: quòd autem non poſſit dici, venialia numquam remitti per Sacramentum, probat ex ſenſu communi fidelium, qui ideò ad confeſſionem venialium accedunt, vt eorum obtineant abſolutionem; ergo ſupponunt per talem confeſſionem formaliter deleri. Huic tamen argumento dici poteſt, ideò fideles accedere, tum vt maiorem certitudinem habeant de remiſſione; quia quòd remittantur per ſolam attritionem eſt dubium; tum vt augmentum maius gratiæ recipiant; vti etiam venialia, de quibus fueramus confeſſi, iterùm confitemur; tum vt remiſſionem pœnæ maiorem obtineant per idem Sacramentum.

P. Suarez concedit.

Et quidem probabiliter: Sed diſplicet Lugo, qui docet, per attritionem non tolli venialia extra Sacramentum.

Quidquid tamen de hoc ſit, poſſumus etiam reſpondere, Omnino remitti ſæpè venialia per Sacramentum Pœnitentiæ formaliter: id quod facillimè explicatur ex doctrinâ paulò antè traditâ, quæ eſt media inter ſententias Patris Vaſquez & Cardinalis ex vnâ parte, & Suarij ac 25

Quomodo remittantur venialia in confeſſione.

Tanneri

Tanneri ex alterâ, ſcilicet eſto attritio extra Sacramentum ſæpè ſufficiat ad delendum vnum aut alterum veniale, non tamen ad omnia ſimul, maximè quando eſt valdè remiſſa. Hinc ſequitur, ſæpè eſſe locum vt accedens cum attritione de eis venialibus accipiat vi Sacramenti remiſſionem eorum; quia abſolutio ad omnia ſe extendit quæ ſunt materia: habet enim ex meritis Chriſti maiorem vim quàm attritio: deinde verba ipſa, *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, ſunt vniuerſalia, ab omnibus ſcilicet de quibus te accuſas cum vero dolore ſupernaturali.

Quid ſi attritio ſit Primò in illo inſtanti, quo eſt abſolutio.

Poſſet fortaſſe etiam Tertiò reſponderi; Si contingat vt ipſa attritio de venialibus non ſit niſi in inſtanti, quo datur abſolutio, tunc poſſe ea venialia deleri per abſolutionem vi Sacramenti, quod ſimul cum attritione operaretur tunc. Hæc tamen ſolutio non poteſt abſolutè ſuſtineri; Primò, quia qui eo modo confiteretur ſine dolore, & cum primò haberet cùm datur abſolutio, planè grauiter peccaret; quia dolor, vtpote diſpoſitio, præcedere debet abſolutionem; & licet in rigore ſi quis eam ſimultaneitatem certò cauſſare poſſet, fortè ſatisfaceret; non eſt tamen dubium, quin ſe exponendo ei periculo Sacramentum perficiendi ante diſpoſitionem peccaret grauiter: vti qui, quando non eſt copia Confeſſarij, poteſt cum ſolâ contritione celebrare, aut communicare, peccaret mortaliter, ſi vellet contritionem differre ad vltimum punctum, quo verè Euchariſtia dicitur manducata. Secundò; Ea ſolutio non poteſt ſuſtineri, quia recurrit ad caſus planè extraordinarios & quaſi metaphyſicos, cùm ſenſus communis fidelium, quòd venialia deleantur ſæpè per confeſſionem Sacramentalem, ſit de caſibus ordinarijs, & qui etiam reſpectu hominum plebeiorum euenire poſſunt; ea autem ſubtilis dilatio non cadit in tales homines. Clariùs ergo rea tota per priorem ſolutionem componitur.

Reſpondeo, Qui ſic dolorem differret, peccaret grauiter.

26 Docui præterea loco ſuprà citato, etiam per alia Sacramenta remitti venialia, maximè per Euchariſtiam & Extremam Vnctionem, etiamſi homo non ſit de illis venialibus attritus, dummodò in illis non habeat complacentiam, obicemque eo ipſo non ponat.

Etiam per alia Sacramenta delentur venialia.

Circa rationem verò, vnde probari poſſit alijs Sacramentia ineſſe eam vim remittendi veniale, varia dici poſſunt. D. Thomas hac q. 87. art. 3. rationem reddit, eò quòd per omnia Sacramenta infundatur gratia habitualis, quæ eſt remiſſiua peccati. Hanc rationem iudicat Suarez difficilem; Lugo verò illam probat, eò quòd, quandocumque homo ad nouos amplexus diuinæ amicitiæ eleuatur, æquum eſt, vt aliqui defectus leues ei remittantur; vti in humanis videtur contingere: quam explicationem etiam Suarez tetigerat. Ego tamen, cùm Cardinalis Lugo benè contra nonnullos doceat, non per quamcumque infuſionem gratiæ remitti venialia, niſi adſit aliqua eorum deteſtatio, iudico illam rationem de amplexu & eleuatione ad maiorem amicitiam debilem eſſe, quia illa tota quanta videtur eſſe independens ab eo, quòd homo poſitiuè deteſtetur veniale. Nam ſi ad deteſtationem recurramus, fortaſſe quis potiori iure dicet tunc quidem remitti veniale, non tamen ratione maioris gratiæ, aut ratione noui illius amplexus, ſed propter ipſum motum doloris in peccatum: id quod D. Thomas ſatis apertè inſinuat art. 2. dum ait veniale poſſe remitti ſine infuſione gratiæ ob motum aliquem implicitum virtutis, quem ſupponit poſſe eſſe ſine eâ infuſione. Et verò idem D. Thomas eo loco à Lugo citato expreſsè condiſtinguit modum remittendi veniale per infuſionem gratiæ à modo remittendi per actum doloris tunc influentem, hunc enim ponit tamquam ſecundum modum diſtinctum à primo de ſolâ infuſione gratiæ: vnde Sanctus Doctor grauiſſimum dedit fundamentum illis Auctoribus, qui dixerunt, Etiamſi homo non doleat de venialibus, nihilominùs ſemper aliqua remitti quandocumque homini infunditur gratia maior; non ergo defendit Cardinalis rationem D. Thomæ prout à Sancto Doctore traditur.

Probatur à D. Thomâ.

Et Lugo.

Minùs benè.

Alias rationes adducit Suarez, quæ etiam non placent Cardinali Lugo; vt quod omnia Sacramenta poſſunt cauſſare gratiam primam, ſi cum attritione & bonâ fide ad ea accedatur; ergo à fortiori remittent venialia. Et antecedens diſplicet Lugo, qui cenſet non cauſſare omnia Sacramenta remiſſionem mortalis: conſequentia etiam diſplicet; nam ſi Sacramenta remittunt eo caſu mortalia, id fit ob repugnantiam, quam habet gratia cauſſata à Sacramentis cum mortali; at cum venialibus nullam habet gratia oppoſitionem. De antecedenti nos egimus ſuo loco, illudque cum Suario defendimus vt probabilius. Conſequentia autem etſi non ſit efficax in omni rigore, eſt tamen ſatis probabilis; cumque probabiliter tantùm tribuamua hanc vim Sacramentis, non ſcio cur non debeat hæc ratio ſufficere; quia reuerà ſi dedit Deus Sacramentis vim remittendi mortalia, ſatis apparenter dicitur, à fortiori dediſſe etiam remittendi venialia. 27

Probatur Secundò à Suario probabiliter.

Denique cùm ex inſtitutione Sacramenti non magis Euchariſtia quàm Matrimonium & alia Sacramenta videantur ordinari ad remiſſionem venialium, & Euchariſtiæ hanc vim tribuat Tridentinum, valdè probabiliter id ceteris omnibus tribuimus.

Probatur Tertiò.

De aquâ benedictâ, benedictione Epiſcopali, Oratione Dominicâ, eleëmoſynâ, confeſſione generali, & pane benedicto, quibus tribui ſolet, quòd remittant venialia, dixi id quidem verum eſſe ſæpè, occaſionaliter tamen, quatenus, vt ait D. Thomas, hæc omnia excitant in hominibus dolorem aliquem de peccatis; nam his rebus à Chriſto Domino non inſtitutis, ſed ab Eccleſiâ, quæ ex ſe non habet poteſtatem ad remittenda venialia, non video quâ probabilitate poſſimus ex eâ inſtitutione Eccleſiæ eis annectere vim illam remittendi veniale, aut cauſſandi gratiam ex opere operato.

An etiam Sacramentalia, &c. habeãt vim remittendi venialia.

SECTIO SEXTA.

Quid de remiſſione venialis poſt hanc vitam tam in iuſtis quàm in reprobis. 28

Veniale in iuſtis poſt hanc vitam remittitur per contritionem, vt condignam ſatisfactionem.

CIRCA remiſſionem venialium in iuſtis poſt hanc vitam dixi probabilius eſſe, ea non per ſolam Dei condonationem, ſed per actum contritionis, qui immediatè poſt mortem ab eis iuſtis efficitur, tamquam per condignam ſatisfactionem, non verò tamquam per puram putam conditio-

conditionem, remitti. Hæc eſt contra Suarium, Tannetum, Lugo & alios; eò enim quòd tempus alterius vitæ non ſit tempus viæ, dicunt illam contritionem non eſſe meritum. Secundò, eò quòd illa contritio non ſit ibi ſatisſactoria pro pœnâ, dicunt non eſſe ſatisſactoriam pro culpâ; vnde vniuerſaliter inferunt, Illud tempus non eſſe ſatisfaciendi, ſed ſatiſpatiendi. Noſtra tamen reſolutio eſt expreſsè D. Thomæ in 4. diſt. 21. q. 1. a. 3. q. 1. ad 4. vbi in Purgatorio concedit opus meritorium præmij accidentalis, ſeu remiſſionis venialis peccati, non tamen meritum gratiæ & gloriæ: vnde minùs benè citatur pro ſe à Patre Tannero, eò quòd q. 7. de malo art. 11. in fine corporis dicat, Quia in alterâ vitâ non eſt tempus merendi, ideò actum dilectionis non mereri abſolutionem vel diminutionem pœnæ ſicut in hac vitâ. Dico *minus bene citari*, quia expreſsè duo ibi diſtinguit D. Thomas; vnum eſt remiſſio culpæ, alterum remiſſio pœnæ: de primo expreſsè docet remitti eis eodem modo quo in hac vitâ. Cumque D. Thomas videatur ſupponere culpam venialem dimitti in hac vitâ de condigno propter amorem Dei ſuper omnia, idem ſentiet etiam in alterâ vitâ; licet meritum alterum remiſſionis pœnæ illis neget; quod & nos etiam illis negamus.

Ita D. Thomas.

Probatur.

Hanc concluſionem probaui eo citato loco meo iudicio efficaciter; quia cùm contritio ex ſe habeat condignitatem (vt etiam ipſi aduerſi Auctores fatentur) ad ſatisſaciendum adæquatè pro venialibus, & in Purgatorio non occupetur in merito augmenti gratiæ & gloriæ, ac denique illam Deus exigat pro remiſſione, non video cur dicendum ſit, cum nolle illam acceptare ſecundùm ſuam condignitatem, aut quid incommodi ex eâ acceptatione vel apparenter ſequi poſſit; cùm potiùs è contrario magis ſit iuxta rei naturam, eam tunc concurrere ſecundùm totam ſuam actiuitatem.

29 *Explicatur magis.*

Quod vt melius intelligas aduerte, me nequaquam contendere cum Vaſquez, eam contritionem talis eſſe naturæ, vt non potuerit à Deo non acceptari; hinc enim fortaſſe ſequeretur illud inconueniens ſuprà inſinuatum, quòd etiam teneretur Deus eam acceptare ad remiſſionem pœnæ, quia etiam pro illâ eſt condigna. Dico ergo illam omnino potuiſſe non acceptari, quia Deus habet varios titulos, ob quos poteſt eam exigere, nihil illi de præmio aut ſatisſactione dando; imò ex hac ipſâ Dei poteſtate ad acceptandum vel non acceptandum ego diſcurro in præſenti, & duas opiniones valdè certas explico commodiſſimè. Dico Deum eam contritionem potuiſſe non acceptare ad vllum ex eis effectibus, potuiſſe è contrario ad vtrumque, potuiſſe denique ad vnum ſatisfaciendi pro culpâ, non ad alterum ſatisfaciendi pro pœnâ. Dico præterea, de facto illum pro ſuâ libertate eam acceptaſſe pro remiſſione culpæ, non verò pœnæ. Neque in hoc puncto diſcurro ſine fundamento: etenim eo ipſo quòd Deus (vt omnes fatentur) eam acceptauit tamquam conditionem pro remiſſione eius culpæ, longè probabilius eſt, quòd permiſerit ſe eâ moueri iuxta capacitatem & vim illius; quia hoc eſt magis conforme naturis rerum, dum ſcilicet aliqua cauſſa, continens alioquin ex ſe adæquatè effectum, concurrit ad illum, connaturalius eſſe eam operari ſecundùm ſuam virtutem, & non ſe habere purè purè vt conditionem. Neque (vt verum fatear) poſſum videre vllam vtilitatem, quæ ſequatur ex eo, quòd ad eius præſentiam remittat Deus culpam, non tamen ob bonitatem illius æqualem omnino ei remiſſioni; quia ex eo capite nec ſequitur homines faciliùs in hac vitâ commiſſuros venialia, nec minùs curaturos hîc ſatisfactionem pro illis, cùm pro illis, ſi ſemel remittuntur venialia per contritionem, non minùs momenti aut vtilitatis id afferat, ſi id fiat eâ contritione ſe habente vt purâ conditione; quam afferret, ſi fieret illâ ſe habente vt merito condigno: id quod ex terminis patet. Quod ad libertatem verò Dei attinet etiam nulla eſt difficultas; quia ſi res prudenter conſideretur, æquiualenter ſe res habet, quocumque modo fiat: quòd enim videtur relucere magis in hoc, quòd condonetur quaſi purè liberaliter, & non ad exigentiam ſatisfactionis à creaturâ exhibitæ; hoc ex aliâ parte diminuitur, dum Deus acceptare non vult eam condignitatem in ſatisfactione repertam. Id quod poſſemus facilè explicare in noſtris meritis ſuppoſitâ ſententiâ communi, quòd non obſtante illorum condignitate potuerit Deus ea non acceptare, ſi hoc poſito Deus quidem ad præſentiam meritorum daret nobis eamdem gratiam quam iam, ita vt ſe haberent merita tamquam conditio pura, eſſent tamen tam requiſita quàm nunc; profectò, iuxta prudentem rationem, non magis quàm nunc oſtenderet ſuam libertatem in nos; ergo.

Nec eſſet liberalior Deus, ſi eam acceptaret tantùm vt conditionem.

30 *Quare contritio poſt hanc vitam non tollat etiam reatum pœnæ.*

Secunda verò pars de non-acceptatione eiuſdem contritionis ad ſatiſpaſſionem, ſuppoſito quòd, non obſtante priore ſatisſactione, potuit hæc ſecunda non eſſe, probatur optimè ex ipſâ communi ſententiâ negante de facto talem acceptationem. Adde iuxta principia mea, quæ ſæpè inſinuaui, hanc ſecundam partem planè ex priori ſequi. Nam cùm dixerim contritionem non habere condignitatem ad ſatisſaciendum ſimul pro culpâ & ſimul pro pœnâ, quia fortaſſe nec quælibet contritio habet condignitatem cum quibuſcumque venialibus etiam ſolùm quoad culpam; rectè infertur, Si illa occupatur eo inſtanti in ſatisſactione pro culpâ, non poſſe ſimul pro pœnâ; quidquid verò de hoc ſit, quia poſſet dici vt conditionem ſaltem remittere pœnam, clariſſima eſt congruentia, cur Deus id voluerit; quia ſcilicet ſi homines eſſent primo inſtanti poſt vitam à Purgatorij pœnis per contritionem aut actum amoris Dei tunc eliciendum liberandi, certè nec curarent in hac vitâ venialia, nec de eis per ſatisſactionem extinguendis quoad culpam & reatum pœnæ eſſent vllo modo ſoliciti. Vides ergo quàm congruenter in hac noſtrâ ſententiâ diſcurratur?

Probatur, quòd Deus acceptet contritionem poſt hanc vitam vt condignam ſatisfactionem, quia id eſt magis connaturale.

Illud pro complemento huius materiæ eſt notandum, nonnullos apud D. Thomam cit. q. 3. de malo putaſſe hominem peccare, ſi moriatur in venialibus; quia id arguit maximam ſalutis negligentiam. Quam opinionem D. Thomas benè reiicit, quia fieri poteſt, vt homo iuſtus habens venialia, & nihil de morte cogitans, mactetur repentè, aut ſomno oppreſſus, morbo inſtantaneo obruatur, & moriatur; tunc autem non potuit vllam habere obligationem delendi ea

An peccet qui moriatur in venialibus.

Negatur.

peccata

An omnia iuſtus ſe ad mortem præparans moriatur in contritione. Videtur quòd non.

peccata venialia: putat tamen D. Thomas hominem iuſtum ſe ad mortem præparantem ſemper elicere contritionem de venialibus, ac proinde ſemper illa in hac vitâ talibus remitti. Verùm hoc ſecundum mihi eſt valdè dubium; Primò, quia non eſt vlla talis ratio & obligatio habendi eam contritionem de venialibus, imò in multorum & communi ſententiâ nec quidem de mortalibus, ſi habeat quis copiam Confeſſarij. Et ſanè multi, maximè ex rudioribus, re ipsâ cum ſolâ attritione moriuntur, & limitatâ quidem ad ſola mortalia. Secundò, quia iam dixi ſuprà eſſe mihi valdè dubium, Vtrùm quælibet contritio de facto acceptetur ad venialium omnium remiſſionem etiam quoad ſolam culpam; non poteſt ergo dubitari contingere etiam ex hoc capite ſæpiſſimè multos iuſtos mori cum venialibus adhuc nondum quoad culpam remiſſis.

An omnis contritio ſicut in hac ita in alterâ vitâ tollat aliquid de pœnâ temporali.

31 Circa quod quæri vlteriùs poteſt; Vtrùm, ſicut ſuprà Suarez & alij quidam tradidêre, quandocumque per contritionem tollitur reatus pœnæ æternæ, etiam tollatur aliquid de pœnâ temporali, eò quòd illa contritio ſemper eſt intenſior quàm ſimpliciter foret neceſſaria ad tollendum peccatum; ita eodem modo per contritionem, quâ in Purgatorio tollitur veniale, ſemper aliquid remittatur de pœnâ temporali debitâ.

Negatur.

Communiter omnes negant, & meritò, quia non eſt vnde id aſſerere poſſimus. Quòd enim in hac vitâ priuilegium hoc dederit Deus noſtris actibus, nihil omnino probat de alterâ, quando iam homo eſt extra viam. Adde iuxta mea principia rem facilè declarari. Dicimus enim contritionem, ſecundùm quod eſt actus omnino liber & propriè meritorius, nullo modo ſatisfacere pro pœnâ etiam in hac vitâ, ſaltem de condigno; quia vt ſic totus quantus occupatur in merito vitæ æternæ, etiam quatenus eſt afflictiuus; quia ex hac ipsâ afflictione creſcit formaliter meritum. Cùm ergo in Purgatorio ille actus nihil inferat à ſe diſtinctum quod ſit pœnalitas, ratione cuius poſſit ſatisfacere pro pœnâ, videtur ſequi, eum eſſe ſimilem omnino ei, cui etiam in hac vitâ negamus ſatisfactionem pro pœnâ; quòd ſi in hac vitâ eam illi negamus, à fortiori negabimus in alterâ, quia ibi minor locus eſt ſatisfactionis, & ſolùm per ſatiſpaſſionem res tota debet declarari.

Obiectio prima.

Dupliciter poteſt contra hanc rationem obiici; Primò, etiam in animâ ſeparatâ poſſe ex ipsâ contritione formaliter liberâ ſequi aliquos actus doloris & triſtitiæ, qui non ſint liberi niſi radicaliter; quoad hoc enim eadem eſt ratio de animâ ſeparatâ quæ eſt de vnitâ corpori; quia etiam dum eſt in corpore, ſequuntur tamen in ipsâ, & non ſolùm in appetitu ſenſitiuo actus doloris & triſtitiæ ſpiritualis; qui vti in ſolâ animâ, non in corpore recipiuntur, ita poſſunt ſequi, eſto anima ſitâ corpore ſeparata.

Secunda:

Secundò poteſt obiici, quando contritio in viâ habetur, ideò non eſſe ſatisfactoriam; quia tota quanta occupatur in merito, vt inſinuatum eſt. At in alterâ vitâ cùm ceſſet hoc impedimentum, quia ibi non eſt locus meriti, vt diximus, poterit commodiſſimè ſatis-
32 facere pro pœnâ loco meriti gratiæ. Quòd ſi reſpondeas, eam tunc occupari ſatisfaciendo de condigno pro culpâ, ideoque non poſſe pro pœnâ; adhuc vrgebitur contrà: Nam probabile, imò ferè certum eſt, eam contritionem non ſolùm durare vno inſtanti, ſed pluribus, & quidem cum nouâ libertate; ergo poſtquam in primo inſtanti ſe expediuerit à culpâ, poterit in ſecundo ſatisfacere pro pœnâ.

Quæ etiam ampliùs vrgetur.

Quòd ſi in actu contritionis eſſet aliqua difficultas, & vellet nonnemo eum, ablatâ omni culpâ, iam locum non habere, ſaltem verſabitur in amore Dei ſuper omnia, quem haud dubiè perpetuò illæ animæ eliciunt; talis autem actus non minùs eſt dignus eâ remiſſione pœnæ quàm contritio; neque ad id eſt neceſſum illum eſſe doloriferum aut afflictiuum; nam ſatisfactio non deſumitur per ordinem ad dolorem, ſed quatenus datur creditori ſeu perſonæ offenſæ aliquid tam ei placens, & tanti valoris, quanti erat ius, quod habebat ad odio habendum; vel ad puniendum ratione peccati: ergo ſi reus per actum ſibi nullo modo doloriferum nihilominùs dat offenſo tantum bonum, quantum ei intulerat damni; cur non ſatisfaciet tam pro pœnâ quàm pro culpâ?

Soluitur vtraque obiectio.

Ob hæc iudico eam ſpecialem probationem deſumptam ex meis principijs circa ſatisfactionem huius vitæ non eſſe ſolidam; ideoque probandam communem ſententiam ratione ſuprà allatâ, quòd ſcilicet nullum penitus ſit fundamentum ad dandam ei talem vim:

Confirmatur ſolutio.

id quod confirmatur ampliùs; nam ſi in primo inſtanti aliquid deleret, cur non quæſo in ſecundo, cur non in tertio? & ſic per omnia inſtantia; concedere autem quod animæ illæ perpetuò per actum contritionis, aut per amorem Dei ſuper omnia, & non per ſolam phyſicam tolerantiam pœnarum ſatisfaciant, repugnat planè ſenſui omnium Theologorum: & ſanè cùm illæ erumpant in maximum Dei amorem & dolorem de peccatis ob motiua tunc ſibi potentiſſimè propoſita, non poſſent non intra breuiſſimum tempus totam illam pœnam extinguere: quod eſt contra ſenſum fidelium & receptiſſimas Hiſtorias, quòd animæ non tantùm vno, ſed multis annis in grauiſſimis pœnis ſæpè detineantur.

Damnatis numquam remittitur veniale quoad culpam;

Occaſione remiſſionis peccati venialis in iuſtis aliquid dicendum eſſet breuiter de remiſſione eorum venialium in alterâ vitâ, quando coniunguntur cum mortali aut Originali in damnatis. 33
De hac quæſtione tractaui Tomo 3. diſp. 53. ſect. 4 vbi oſtendi, quoad culpam non remitti, ob rationem generalem, quòd homo peccator nec faciat opus condignum pro eâ ſatisfactione, nec ſi faciat, acceptetur à Deo, peccato mortali iuſtè eam non-acceptationem exigente:

Remittitur tamen quoad pœnam;

quoad pœnam verò eam omnino finiri per ſatiſpaſſionem, quia hæc non requirit nec culpæ remiſſionem, nec voluntariam acceptationem pœnæ.

Vt & ijs qui habent Originale.

Hinc dixi, multò minùs eum, qui cum ſolo veniali & Originali moreretur, eſſe puniendum pœnâ æternâ ſenſus; addidique, cùm in pueris (vt ratio naturalis videtur requirere, quæ à minoribus ad maiora progreditur) frequenter ſit imperfectus vſus rationis ſufficiens ad veniale, non ad mortale; deinde ſint aliqui totâ vitâ ſemiſtulti, habentes capacitatem venialis, non mortalis, non poſſe adeò rarum caſum eſſe mortis cum Originali, & ſolo veniali, vt quidam putant, ſed fortaſſe eſſe valdè frequentem: quâ autem pœnâ tales Deus in alterâ puniat donec ſatiſpa-

Multi moriuntur cum ſolo Originali & venialibus.

Digitized by Google

ſatiſpatiantur, eſt nobis incognitum; nec eſt neceſſum recurrere ad pœnam ignis; habemus enim ex multis Hiſtorijs aliquos alijs modis purgari. Quòd ſi ad ignem ſit recurrendum, cur non eos Deus etiam extra Purgatorium in alio loco igne torquere poterit, vti etiam dæmones extra infernum & animæ Purgatorij extra illum locum ſæpè torquentur? Denique nec, quia nobis ſit incognitus locus, debemus negare poſſibiles eſſe caſus mortis cum ſolo Originali, qui in Gentilibus, niſi ad miracula recurramus, frequentiſſimi debent eſſe ob dicta.

DISPVTATIO DECIMAQVINTA.

Vtrùm peccata reuiuiſcant de facto, aut ſaltem diuinitus poßint reuiuiſcere.

1 POSTQVAM explicuimus effectum Pœnitentiæ, qui in remiſſione peccatorum conſiſtit, neceſſum eſt explicare, an ea remiſſio talis tamque potens ſit, vt ampliùs nullum peccatis locum relinquat reſurgendi; è contrario verò, an eadem remiſſio reſtituat omnem ſtatum, qui fuerat antequam peccata ſuperuenirent. De his quæſtionibus aliqui valdè fusè, & fortaſſis non ſatis diſtinctè, maximè de ſecundâ: Primò enim agunt de reditu antiquæ gratiæ, ac deinde de reditu meritorum; cùm tamen, vt oſtendimus inferiùs, redire antiqua merita nihil penitus aliud eſſe poſſit, quàm gratiam illis debitam redire: ne ergo bis eadem repetamus ſub diuerſis vocibus, ſenſum quæſtionis diligenter oportet explicare. Agemus priùs de peccatorum reditu, quia minorem habet difficultatem, deinde de meritis.

SECTIO PRIMA.

Status quæſtionis, & variæ ſententiæ circa reditum peccatorum dimiſſorum.

An peccatum actuale redire poſſit, ſaltem diuinitus.

NON loquor de peccato actuali, quia hoc redire non poteſt, niſi phyſicè producatur idem numero actus phyſicus, qui præceſſerit; hoc autem naturaliter non poteſt fieri (vt ſuppono ex Phyſicis) eſtque difficultas communis omnibus alijs rebus ſemel deſtructis; poteſt tamen fieri diuinitus, quia in hoc nulla apparet repugnantia: neque enim ille actus phyſicus fuit eſſentialiter alligatus his circumſtantijs temporis, loci, &c. quibus productus eſt, niſi loquamur in ſententiâ Cardinalis Lugo: Actus intellectus & voluntatis identificantis cum ſuis durationibus alligatis huic & illi tempori: quam ſententiam alibi examinaui. Nihilominùs tamen etiam ab eâ ſententiâ abſtrahendo P. Suarez obijcit; Si miraculosè reproduceretur idem numero peccatum, Deus eſſet propriè cauſſa illius; (quod repugnat;) quia productionis miraculoſæ

Negat Suarez:

2 Deus eſt propriè cauſſa. Reſpondeo, Nullam hîc difficultatem eſſe; nam in ſententiâ ipſius P. Suarez, & omnium benè ſentientium, licet Deus non determinet ad ſpeciem actus, determinat tamen ad indiuiduationem; quaſi hoc modo diceret, *Ego non te determino vt fureris, ſed tuæ id relinquo voluntati, vt facias, vel non facias, prout libuerit; non tamen paro tibi concurſum niſi ad hanc indiuiduam voluntatem furandi*; vnde ſequitur, caſu quo ille homo velit furari, non poſſe habere aliam voluntatem niſi hanc numero. Hoc ergo ſuppoſito ad rem noſtram dico, Deum, quando ſecundò parat concurſum eidem peccatori vt furetur vel non, eâdem planè facilitate, quâ poteſt illi determinate concurſum ad indiuiduum volitionis B, etiam poſſe loco illius parare ad indiuiduum A, quod priùs fuerat productum. Cùm enim illa duo indiuidua ſint omnino inter ſe æqualia, & Deus teneatur dare concurſum ad vnum ex illis; certè quod det potiùs ad A quàm ad B, aut è contrario, nullam nec apparentem indecentiam dicit; & ad punctum nouæ, maioris aut minoris malitiæ per accidens omnino eſt, quòd illud indiuiduum iam fuerit aut non fuerit productum: ac proinde ſicut potuiſſet Deus, caſu quo anteà non extitiſſet, determinare ſuum concurſum modo dicto ad illud, ita eodem modo poteſt, eſto extiterit; quia non eſt ideò maioris malitiæ, quàm ſi non extitiſſet. Fateor ergo Deum eſſe ſpecialem cauſſam, non quòd ille homo furetur, ſed quòd, caſu quo furetur, id faciat per hunc numero actum potiùs quàm per alterum omnino ſimilem; in quo, vt diximus, nulla eſt indecentia, eſto ſit actio miraculoſa.

Reijcitur.

Hoc tamen ad rem noſtram obſeruandum; Etiamſi eo caſu rediret idem numero peccatum quod anteà fuerat, non tamen illum reditum eſſe eum de quo in præſenti agimus: eo enim caſu offenderetur quidem Deus per illum actum, ſicut fuerat offenſus priùs; non tamen offenderetur, quia hic homo olim Deum offenderat per eum, ſed quia iam illum offendit; ac proinde moraliter non rediret antiquum peccatum, ſed quaſi nouum omnino æquale primo committeretur. Quæſtio ergo eſt, An homine non peccante de nouo in eâ materiâ, eo tamen ipſo quòd aliud peccatum facit, odio habeatur, aut haberi poſſit à Deo, non ſolùm ob nouum peccatum, ſed etiam ob antiquum, quod fuerat iam illi remiſſum. Agimus de reditu peccati; nam de habitibus malis non eſt nobis ſermo: hi enim poſſunt etiam cum ipsâ gratiâ manere, & per illos Deus non offenditur vllo modo. De quo puncto alibi fusè.

Licet idem peccatum actuale reproduceretur, non tamen diceretur moraliter redire antiquum peccatum.

3 Erit ergo quæſtio de reditu peccati habitualis tam quoad maculam quàm quoad pœnam: in quâ non defuêre Antiquiores aliqui qui affirmauerint; refertur Hugo de Sancto Victore lib. 2. de Sacramentis Par. 4. cap. 9. & Gratianus diſt. 4. de Pœnitentiâ cap. 10. &, quod grauius eſt, Magiſter Sententiarum in 4. diſt. 22. quæſtione in vtramque partem diſcuſsâ ait; Vtrique parti quæſtionis probati fauent Auctores; ideoque alicui

Quæſtio eſt ſolùm de peccato habituali.

alicui parti non præiudicans, ſtudioſo Lectori iudicium relinquo. Medina verò Codice de Pœnitentiâ, dum reſpondere conatur argumentis in contrarium, videtur velle inſinuare eam ſententiam eſſe probabilem.

Sententia Hurtadi, Peccata de facto non reuiuiſcere neque quoad pœnam, neque quoad malitiam, neque quoad offenſam.

Thomas Hurtadus, è RR. Patribus Clericis Minoribus, in ſuo Præcurſore Theologico diſp. 2. de Reuiuiſcentiâ operum, Controuerſiâ 1. ait adeò certum eſſe, peccata de facto non reuiuiſcere neque quoad pœnam, neque quoad malitiam, neque quoad offenſam, vt id iudicet eſſe de Fide; quia nullus eſt ex Catholicis, qui aſſerat peccata perfectè reuiuiſcere; nam Hugo Victorinus, Gratianus, Guilielmus Pariſienſis & Magiſter in 4. diſt. 22. ſolùm loquuntur de reditu peccati ob ingratitudinem imbibitam in peccato ſubſequente. Idem verò Hurtadus poſteà Controuerſiâ 2. membro 1. vt P. Vaſquez ſententem, nec de potentiâ abſolutâ poſſe peccata redire, faciliùs reiiciat, hæc habet: *Hanc ſententiam prorſus falſam exiſtimo; multi enim antiqui Patres exiſtimant per ſubſequens peccatum vel per aliquod in particulari redire omnia peccata antiqua non ſolùm de potentiâ abſolutâ, ſed etiam de facto.* Hæc ille. Vide manifeſtam contradictionem: ſcio illum paulò pòſt

4 dicere, ſe non putare Patres ita ſenſiſſe. Verùm in hoc ipſo addit nouam contradictionem; nam ſi Patres non ita ſentiunt, quomodo quæſo dicit ſententiam Patris Vaſquez, quòd de potentiâ abſolutâ nequeant redire peccata, eſſe prorſus falſam & contrariam omnibus antiquis & pluribus Patribus? quomodo item paulò pòſt ita loquitur: *Magiſtri qui dicunt de potentiâ abſolutâ vel de facto poſſe peccata redire, ſicut Magiſter, Gratianus, Hugo Victorinus,* &c. poſt quæ addit: *At Vaſquez nullum adducit pro ſe Auctorem antiquum.* Vbi duas vel tres contradictiones huius Auctoris conſidera, non tamen ex aliâ cauſſâ prouenientes, quàm ab animo perturbato ex odio in Patrem Vaſquez, quem amarulentè ibi paſſim excipit quaſi malè affectum in Patres, quaſi carentem luce doctrinæ, quaſi impingentem Patribus paſſim hæreſes, quaſi minùs benè loquentem de alijs Doctoribus: quæ omnia quàm ſint à veritate aliena, ſummum nomen, quod apud omnes benè ſentientes Pater Vaſquez ſemper habuit, manifeſtè oſtendit. Sed iam contradictiones huius Auctoris videamus.

Contradictiones. Prima.

Prima eſt, quòd cùm à Recentioribus Primò mota ſit hæc quæſtio de potentiâ abſolutâ, non apparet vnde Vaſquez doctrina quoad hanc poſſibilitatem poſſit eſſe antiquis contraria, qui de illâ non egerunt; niſi dicat, Eſto expreſsè de eâ non egerint, quia tamen docent de facto peccata redire, eo ipſo à fortiori eos ſentire etiam de potentiâ abſolutâ poſſe. Verùm ſi hoc dicat, eo ipſo fatetur Patrem Vaſquez iure optimo dixiſſe, eos antiquos eſſe in tali ſententiâ; fatetur etiam ſe malè dixiſſe ſuperiùs, nullum eſſe pro eâ ſententiâ; & certum eſſe de Fide, non dari talem reditum: non enim dicet de Fide id, quod omnibus antiquis & pluribus Patribus eſt contrarium.

5 *Secunda.* Secunda huius Auctoris contradictio eſt, quòd cùm ſuperiùs dixerit Gratianum, Magiſtrum, &c. non de reditu peccati in ſenſu præſenti, ſed ratione ingratitudinis, quæ in ſubſequenti peccato imbibitur, locutos eſſe, iam hîc, vt oſtendat Patrem Vaſquez nullum habere pro ſe Auctorem, dicit illos locutos de hoc reditu. Et reuerà ſi Hurtadus legit Magiſtrum, neſcio quomodo auſus eſt dicere, eum non egiſſe de proprio peccatorum antiquorum reditu? cùm enim in 2. §. eius diſtinctionis 22. agat expreſsè Magiſter de ſententiâ explicante reditum hunc per ingratitudinem, & hanc dicat eſſe aliorum ſententiam; quis non omnino cæcus non videat, Magiſtrum in priori ſententiâ, pro quâ citauit tot Patres, egiſſe de vero peccatorum reditu in ſenſu præſenti, & pro eo illos citatos eſſe Patres, quos Vaſquez deinde citauit, ob quam citationem adeò in Vaſquez Hurtadus exarſit? Et ſanè Magiſter non eſt auſus prædictos Patres explicare pro ſententiâ de ingratitudine; imò addidit, vtramque ſententiam habere pro ſe probatos Doctores; ideoque alicui parti non præiudicando, ſtudioſo Lectori iudicium ille relinquit. Et reuerà adeò clarè aliqui ex Patribus loquuntur de eo reditu, vt diligenter rem conſideranti appareat expoſitionem huius Auctoris de reditu per ingratitudinem eſſe violentam.

Auctoris probationes. Prima;

Id quod facilè probo Primò, quia multi ex illis id limitant ad certas ſpecies peccati; ob quas ſolas dicuntur antiqua redire: at ingratitudo omnibus ſubſequentibus peccatis conuenit; ergo illi non de ingratitudine loquuntur, ſed de proprio reditu. Nec ſufficit dicere, illis ſpecialibus peccatis conuenire ſpecialiter ingratitudinem: hoc inquam dicere non ſufficit ad mentem Auctorum illorum & Patrum, quia illi non dicunt antiqua peccata ſpecialiter per aliquas nouas ſpecies peccatorum redire, ſed abſolutè dicunt per aliquas redire, per aliquas non; hæc autem negatiua omnino eſt falſa iuxta explicationem de ingratitudine, in quâ omnia redeunt, licet non omnino æqualiter.

Secundò, ideò ea explicatio eſt inſufficiens, 6 *Secunda.*
quia ea ingratitudo ſæpiſſimè non interuenit, quandocumque ſcilicet homo peccat ſine cogitatione peccatorum antiquorum, aut non aduertens ea eſſe ſibi remiſſa; hæ autem inaduertentiæ paſſim in talibus peccatoribus contingunt, qui dum peccant (maximè ex repentinâ paſſione) non ſe reflectunt facilè ad ſtatum ſuum præteritum, & ad hoc, quòd iam anteà de alijs peccatis egerint pœnitentiam. Auctores verò qui eum reditum ponunt, non limitant ſuam ſententiam ad caſus, in quibus non obliuiſcitur peccator antiquorum peccatorum.

Idem Tertiò probo, quia ea ingratitudo non *Tertia.*
ſolùm inuenitur in primo peccato, quo ille homo iterum amittit gratiam, ſed etiam in omnibus alijs peccatis, quæ deinde committit; vnde quò plura tunc de nouo committit, eò magis auget ingratitudinem, quatenus non ſolùm eſt Deo ingratus ob iuſtificationem ſibi olim conceſſam, ſed quia eum Deus adhuc ſuſtinet poſt commiſſa noua peccata. Atqui Patres & Theologi qui dicunt redire antiqua peccata, ſolùm loquuntur de peccato illo primo, quo iuſtificationem amittit hic homo; ergo agunt non de circumſtantiâ ingratitudinis communi omnibus peccatis, ſed de vero reditu odij & pœnæ ob præcedentia peccata.

7 *Vltima.* Vltimò id ipſum probo, quia ea ingratitudo non deſu-

deſumitur ex peccatis antiquis, ſed ea illorum condonatione, quatenus homo eſt beneficio diuino ingratus; vnde illa tota malitia noua purè purè ſe tenet ex parte noui peccati, quod redditur grauius ex eâ circumſtantiâ. Atqui Patres aliqui elatiſſimè dicunt eum hominem puniri non ſolùm ob nouum peccatum, quod agnoſcit iam eſſe grauius, & conſequenter etiam grauiùs puniri; ſed addunt puniri etiam ob ipſa præterita. Quo ſenſu loquitur Magnus Gregorius lib. 4. Dialogorum cap. 60. vbi ita ait: *Ex quibus conſtat, quia ſi hoc, quod in nos delinquimus, non ex corde dimittimus, & illud rurſus exigitur, quod nobis iam per pœnitentiam fuiſſe dimiſſum gaudebamus.* Ex quibus verbis efficaciter argumentor: Peccatum ingratitudinis, & malitia illa inde accreſcens non fuerat nobis remiſſa; ſed primò deinde committitur. Atqui Gregorius ait illud ipſum, quod fuit remiſſum, exigi à nobis; ergo non agit de peccato futuro, ſed de ipſo iam remiſſo. Quo etiam ſenſu ferè loquitur Rabanus relatus cap. 2. de Pœnitentiâ: *Conſiderandum*, inquit, *quod dixit vniuerſum debitum, quia non ſolùm peccata, quæ poſt Baptiſmum homo egerit, reputabuntur ei ad pœnam, verum etiam peccata Originalia, quæ in Baptiſmo ei dimiſſa ſunt.* Vbi pondera hunc Auctorem cum emphaſi dixiſſe *vniuerſum debitum:* hoc autem non poteſt per ingratitudinem ſaluari; nam licet demus ex eâ creſcere aliquantulùm peccata, non poteſt cum apparentiâ probabilitatis dici homini, cui ſunt dimiſſa innumera & grauiſſima peccata, ſi deinde per ebrietatem amittat gratiam, eam ebrietatem apud Deum mereri tantum odium tantamque pœnam, quantam omnia illa innumera peccata ſimul ſumpta, & quodlibet in ſe grauiſſimum, merebantur, vt optimè oſtendit D. Thomas 3. Par. quæſt. 88. art. 3. in corpore: ergo non redit per ingratitudinem quidquid anteà debebatur, ſeu vniuerſum debitum; quod tamen, vt dixi, cum
8 emphaſi ponderat Rabanus. Præterea non ait hic Auctor, Peccata, quæ poſt Baptiſmum egerit, erunt maiora, & grauiùs punientur; ſed, Et hæc & illa punientur. Vides hæc & ſimilia Patrum verba adeò ei ſententiæ clarè fauere, vt niſi cum aliquâ violentiâ nequeant explicari de ingratitudine; vnde (vt dixi ſuprà) neque ipſe Magiſter Sententiarum auſus eſt eis explicationem vllam dare; ſed ſecundam ſententiam de ingratitudine ponens, neutram determinatè tenet. De Auguſtino, ob cuius citationem etiam reprehendit Vaſquezium Hurtadus, multa eſſent dicenda. Illud certè mirandum eſt, quòd dixerit Hurtadus, Auguſtinum nec leuiter eam ſententiam inſinuaſſe, cùm Diuus Thomas in Auguſtino verſatiſſimus eum ſæpiùs adduxerit, ſaltem vt eum explicaret. Verùm hic Auctor in gratiam, vt dixi, impugnandi Vaſquez videtur ſui & veritatis oblitus; nam Magiſter Sententiarum citat Auguſtinum pro eâ ſententiâ; dicat iam Hurtadus, cur ea loca D. Thomas non adduxerit, ſaltem vt ea explicaret, niſi velit etiam ipſum Magiſtrum Sententiarum reprehendere tamquam malè citantem Auguſtinum. Præterea ipſemet Hurtadus membro 1. videtur omnino ſupponere Auguſtinum difficulter in hac materiâ locutum, cùm ad eum excuſandum recurrerit ad extrinſecas rationes, quòd ſcilicet D. Proſper Auguſtini diſcipulus, qui à ſuo Magiſtro non ſolet diſcedere, contrarium expreſsè docuerit. Certè ſi Auguſtinus nec leuiter id inſinuaſſet, non fuiſſet opus ad Proſperum recurrere, ſed vno verbo dicere; Nihil ex Auguſtino affertur, quo ea ſententia vel leuiter inſinuetur. Denique licet fortè ea loca contra Donatiſtas poſſent facilè explicari, tamen Tomo 10. Serm. 15. abſolutè aſſerit hunc reditum peccatorum, ideoque indiget explicatione de reditu ratione ingratitudinis. Vides ergo etiam iuxta hunc Auctorem Auguſtinum inſinuaſſe ſaltem leuiter eam ſententiam. Cur ergo eum D. Thomas non citauit, aut cur Vaſquez reprehenditur eum citans cum Magiſtro, & abſolutè eum explicans in bonam partem? Et ſatis de hoc Auctore in Ieſuitas iniquo animo paſſim inſurgente, & de cenſurâ ipſius in ſententiam vniuerſaliter affirmantem, per quodlibet peccatum ſequens redire dimiſſa peccata.

Alij igitur Auctores etſi vniuerſaliter de om- 9
nibus peccatis id dicere non audeant, quatuor tamen ſpecies grauiores aſſignant, ob quas eum reditum de facto concedunt; hæ autem ſunt, odium in fratres, apoſtaſia in fide, contemptus confeſſionis, & dolor de actu priùs Pœnitentiæ. Fundatur hæc opinio in illâ parabolâ Matth. 18. de ſeruo, cui dominus remiſerat omne debitum ſuum, poſteà verò, quia noluit ipſe dimittere conſeruo ſuo, iterùm dominus debitum repetiit ab eo, & curauit in carceres intrudi quoadusque redderet vniuerſum debitum. poſt quæ addit Chriſtus Dominus: *Sic & Pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.* Ex quo loco licet ad primam tantùm ſpeciem ex quatuor enumeratis videatur argumentum poſſe deſumi, & ita nonnulli Auctores de eâ ſolâ primâ ſpecie loquantur; alij tamen vniuerſaliter inde diſcurrerunt, quia non eſt maior ratio de illâ primâ ſpecie quàm de aliis tribus.

Quidam dicunt certas quatuor peccatorum ſpecies reuiuiſcere:

Eorum fundamentum.

Circa eum igitur locum P. Vaſquez hîc q. 89. art. 1. putat, vt ſuprà diximus, aliquos ſanctos Patres, vt Auguſtinum, Ambroſium, Chryſoſtomum, & alios motos hac parabolâ ſenſiſſe, ſaltem propter peccatum crudelitatis redire dimiſſa peccata; ipſe verò ibi poſt refutatas varias expoſitiones eius loci in illam maximè inclinat, quam ait ſe maluiſſe videre apud alium, quàm primùm illam tradere, ſcilicet Deum frequenter punire ſimile peccatum, permittendo vt homo ille labatur in tot ac tam grauia peccata quàm fuerant illa priùs remiſſa, ideoque æquiualenter dici poſſe illa redire. Probabilis expoſitio, cùm tamen Chriſtus in parabolâ videatur generalem quaſi regulam tradere, & permiſſio hæc non ſit infallibilis in pœnam eius peccati, videri poſſet non omnino ſatisfacere.

Explicatio fundamenti ſupra ex ſacrâ Scripturâ poſiti facta à P. Vaſquez eſt probabilis.

Secundò alij dicunt, Peccatum illud poſt re- 10
miſſa peccata accipere ex circumſtantiâ ingratitudinis tantam malitiam, vt quodam modo videatur æquare omnia priora. Hæc tamen ſolutio eſt ſummè difficilis; nam Chriſtus Dominus non eſt locutus vniuerſaliter de omnibus peccatis, quæ habere poſſunt eam circumſtantiam ingratitudinis, ſed ſolùm de proximi odio. Poteſt autem ille, cui innumera & grauiſſima peccata ſunt remiſſa, peccare deinde in alio genere, v. g. infideli-

Secunda explicatio minùs bona.

Google

infidelitatis, blaſphemiæ, &c. hæc autem peccata non minorem accipere debent grauitatem ex eâ ingratitudine, quàm acciperet proximi odium; quare ergo Chriſtus ſpecialiter de hoc odio loquens dixit; *Sic & Pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris*: ergo ea ſolutio nulla eſt. Diſplicet eadem Secundò, quia poteſt contingere, vt homo poſt peccata dimiſſa peccet ſine vllâ aduertentiâ planè ad obligationem, quam habet ratione remiſſorum peccatorum: ſine aduertentiâ autem non poteſt creſcere ea malitia. Tertiò, quia eſto maiorem ex eo capite habeat ſequens peccatum contrarietatem cum ratione, eſt tamen valdè dubium, quanta ea maior malitia ſit; & fortaſſe vix æquiualebit duobus aliis peccatis diſtinctis; vnde non poteſt ratione illius dici quòd æquiualenter redeant peccata iam dimiſſa.

Explicatio melior. His ergo & aliis explicationibus reiectis, quas Suarez diſcutit diſput. 3. ſect. 1. à num. 7. mihi facilior illa videtur, quæ dicit non fuiſſe ſeruum illum punitum poſteà propter debitum iam anteà illi remiſſum, ſed propter peccatum nouum, ſeu propter voluntatem ſuffocandi conſeruum; illa verò verba, *Quoaduſque redderet vniuerſum debitum*, non de debito priùs remiſſo, ſed de nouo contracto intelligenda eſſe: nolebat enim ampliùs Deus illum ſeruum expectare,

11 ſicut expectauerat pro priori debito. Quod tamen vltimum non eſt ita intelligendum, vt numquam Deus expectet ad pœnitentiam eum qui ſimili odio in fratres peccauit; ſeu quòd numquam talibus det auxilia etiam efficacia ad pœnitentiam: certum enim eſt ſæpè tales re ipsâ illam agere, & ſaluari; ſed quia ex ſe peccatum illud videtur talem pœnam promereri, quam etiam frequenter Deus infligit; quod autem paulò ſuperiùs inſinuauimus, Chriſtum ibi regulam generalem videri tradidiſſe, ex quo capite dixi, fortaſſe alicui non probandam ſolutionem Patris Vaſquez, non eſt cum omni rigore intelligendum; quia ex nullâ ferè parabolâ poteſt regula generalis deſumi. Mihi ergo ex hoc capite non diſplicet ſolutio Vaſquez, ſed quia pœna, de quâ loquitur, valdè raro videtur infligi in pœnam eius peccati; vnde non poteſt in regulam non ſolùm vniuerſalem omnino, ſed nec moraliter generalem accipi.

Explicatio alia etiam bona. Secundò principaliter reſponderi poteſt; Eſto in eâ parabolâ eſſet ſermo de reditu peccatorum in ſenſu quæſtionis noſtræ, nihil tamen inde efficaciter contra nos: nec enim omnia, quæ in parabolis continentur, applicantur poſteà in toto rigore ipſi veritati: multa enim ponuntur quaſi ad ordinandam parabolam; quod facilè ex multis aliis poſſemus oſtendere, niſi res eſſet valdè certa. Solùm ergo eſt in parabolis penſandus finis præcipuè intentus: in hac autem præciſè fuit oſtendere grauitatem crudelitatis in fratrem, & quàm ſeuerè Deus illam puniat; & quòd reddatur quaſi inexorabilis propter hoc peccatum: quòd autem alia redeant, vel non redeant, eſt extra intentum parabolæ.

12 *Reſpondetur aliis locis ſacræ Scripturæ.* Ad ea verò loca, quibus petitur, ne Deus recordetur antiquorum peccatorum, dici poteſt, nomine antiquorum non intelligi ibi peccata iam remiſſa, ſed olim commiſſa, & nondum expiata, ob quæ Deus adhuc diſtulit pœnam; quamque videtur ſeruare in diem iræ. Petitur etiam, ne ob illa moueatur iam Deus ad noua permittenda, vel ad negandum locum pœnitentiæ: quod idem ſuo modo dici poteſt, etiamſi de iam remiſſis loquamur; quia ob eam circumſtantiam ingratitudinis (de quâ paulò ſuperiùs) licet non creſcant peccata eo ſenſu, quo Auctores aliqui loquuntur; moueri tamen Deus frequentiſſimè ſolet ad negandum locum ſecundæ pœnitentiæ.

Fundamentum aliud affirmantium peccata reuiuiſcere. A ratione non video, quid poſſit pro hac ſententiâ obiici, niſi quòd pœna debita pro peccatis iam dimiſſis, ſi nondum eſt ſoluta ab eo qui damnatur, ſit futura æterna in inferno; quòd ſi redit æternitas pœnæ remiſſæ, ergo redit & culpa: hac enim non redeunte, iniquum eſſet illam redire; pœna enim vt talis dicit ordinem ad culpam.

Soluitur. Hoc argumentum ſatis magnam difficultatem habet in eorum ſententiâ, qui nullam in inferno admittunt ſatiſpaſſionem, ob quam etiam ſunt in varias ſolutiones diuiſi; quas omnes meo iudicio efficaciter reieci Tomo 3. diſp. 53. à n. 14. vbi defendi vt longè probabiliorem ſententiam Scoti docentis, pœnam debitam pro mortalibus iam remiſſis quoad culpam, vel pro venialibus nondum remiſſis, non durare vltra illud tempus quo deberent durare, ſi homo non fuiſſet damnatus; quia nec peccata præcedentia vt præcedentia redduntur ex adueniente nouo mortali digna maiori pœnâ; nec ſatiſpaſſio requirit eſſe amicú eum, qui ſatiſpatitur, nec petit voluntariam acceptationem. Nec deniquè ex eo quòd 13
culpa duret, debet durare pœna; quia culpa illa vt præcedens ſolùm merebatur duos dies v. g. pœnæ; his autem toleratis etſi maneat culpa, non manet dignitas ad alios duos dies, quia hoc eſſet nouam dignitatem reſurgere in eo peccato; ſed ſi volumus dicere manere illam dignitatem, ita id intelligendum, vt de præſenti verum ſit dicere, Hoc peccatum eſt dignum pro tali differentiâ temporis eâ præcedenti pœnâ, quam tunc tulit; ſicut in propoſitionibus dici ſolet, quòd maneant de præſenti affirmantes curſum v. g Petri non pro inſtanti quo durant propoſitiones, ſed pro eo quo primò productæ ſunt, maximè in illis de Fide; *Chriſtus naſcetur*; quam habuit Iudæus immediatè antequam naſceretur Chriſtus, in quâ durauit vſque poſt natiuitatem: manet enim illa propoſitio affirmans ſemper; *Naſcetur reſpectu eius inſtantis, quo primò extitit*; ita dignitas illa pœnæ manet hoc modo, quaſi dicens, *Hoc peccatum eſt dignum eâ pœnâ pro eo inſtanti, quo illam tulit*; ſeu, *Hæc eſt illa dignitas, cui iure fuit impoſita talis & talis pœna*: non licet autem dicere, *Hic eſt dignitas ad aliam pœnam* (ſuppoſitâ priori) *imponendam*: hæc enim valdè diuerſa ſunt, ac proinde eſto maneret dignitas præcedens, nihil tamen de protractione pœnæ inferre liceret. Vide hæc omnia fusè ibi diſcuſſa.

Addo nunc pro præſenti materiâ, ſi peccata non ſint remiſſa quoad culpam, tunc etiamſi diceremus illorum pœnam eſſe æternam, nihil tamen inde contra præſentem difficultatem, quia ſolùm agimus de reditu peccatorum; eo autem caſu cùm non ſint adhuc remiſſa, non poſſet eſſe

reditus propriè ; quod verò pœna tunc protraheretur, non valet niſi ad inferendam aliam concluſionem à noſtro intento diſparatam, quòd ſcilicet ſi non remittatur peccatum quoad culpam, non remittatur quoad pœnam.

SECTIO SECVNDA.

Proponitur certa & communis ſententia eum reditum negans : vbi de reditu pœnæ ſenſus.

14 CONTRARIA ergo ſententia docens, peccata ſemel dimiſſa non ampliùs redire, eſt certiſſima inter omnes ferè Scholaſticos, vno vel altero, vt dixi, excepto, cum D. Thomâ hîc quæſt.88. art.1. & in 4. diſt. 22. probari autem ſolet ea Ezechielis 18.cap. vbi hæc habentur; *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea*, &c. *omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor.* Mihi tamen non videtur hic locus admodum efficax, cùm eadem ferè verba è contrario dicantur ab eodem Prophetâ de opere bono, ſi poſteà ſequatur peccatum ; & tamen merita admittuntur redire. Tannerus ait eſſe valdè diuerſum vnum teſtimonium ab altero; in quo autem ſit ea differentia non declarat; & reuerà penitus nulla eſt; nam quòd dicat ſacra Scriptura, *Non recordabuntur, Non recordabor*, ad intentum præſens nihil omnino facit. Quod verò dicitur à Suario & aliis, diuerſiſſimè dimitti peccata quàm mortificentur merita, hoc inquam etiamſi in ſe veriſſimum ſit, nihil tamen penitus iuuat ad loca ſacræ Scripturæ cum eâ diſtinctione intelligenda; nam in eis nihil omnino dicitur de eâ diuerſitate. Aliud autem eſt, ſententiam aliquam rationibus perſuadere, aliud verò auctoritatibus ſacræ Scripturæ & Patrum.

Probatur hæc ſententia, ſed non ſufficienter.

Secundò probatur etiam inefficaciter.

Secundò probatur alio teſtimonio Pauli, quo D. Thomas eſt vſus in argumento *Sed contra :* ad Romanos enim 11. ait; *Sine Pœnitentiâ ſunt dona Dei*; ergo Deus non reſumit iterùm peccata iam dimiſſa. Circa quem locum dico, ex eo non probari concluſionem noſtram ; quia ſolùm dicitur in eo, non pœnitere Deum de his quæ conceſſit : id quod veriſſimum eſt, quia Deum non pœnitet, quòd remiſerit peccatum ; at per hoc non oſtenditur vllo modo eam remiſſionem fuiſſe cum hac vniuerſalitate, vt licet iterùm homo peccaret, nollet eum odio habere ob præcedentia peccata.

15 *Probatur efficaciter.*

Relictis ergo his locis probatur faciliùs ea ſententia ex Gelaſio Papâ in cap. *Diuina*, de Pœnitentiâ, diſtinctione 4. vbi ait : *Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem redire non patitur.* Idem habet S. Proſper in reſponſione ad 2. obiectionem Gallorum : quam auctoritatem D. Thomas citat ex Auguſtino in libro Reſponſionum Proſperi. Duo ergo hi Patres ita habent: *Qui enim recedit à Chriſto, & alienus à gratiâ finit hanc vitam, quid niſi in perditionem cadit; ſed non in quod remiſſum eſt recidit, nec Originali peccato damnabitur ; qui tamen propter poſtrema crimina eâ morte afficietur, quæ ei propter illa quæ remiſſa ſunt debebatur.*

Ponderat autem Cardinalis ibi (quod etiam in Thomâ Hurtado diſp.2. controuerſiâ 2. memb. 1. inuenio ponderatum) Proſperum ſenſiſſe, eſſe de Fide peccata non redire, cùm dicat tam falſum eſſe aſſerere eum reditum, quàm dicere non eſſe illum damnandum, qui poſt gratiam acceptam labitur in peccatum, & in eo moritur. Quod vltimum ſine dubio eſt hæreticum. Hæc tamen ponderatio nullo modo eſt ſolida ; nam Proſper in prioribus verbis (quæ & ipſe Lugo citat) quibus eam fecit comparationem, non egit de hac quæſtione. Hæc enim ſunt formalia Proſperi verba : *Sed relapſum poſt Baptiſmum ad infidelitatem & impios mores qui negat fuiſſe Originali peccato purgatum, tam falſa opinatur, quàm qui eumdem aſſerit non æternâ morte eſſe damnandum.* Vides comparationem eſſe circa remiſſionem veram peccati præcedentis, non circa negationem reditus peccatorum : de quo ſolo reditu nunc agimus. Sufficiat ergo Proſperum abſolutè eſſe pro hac noſtrâ ſententiâ.

Probatio à ratione.

In probatione illius à ratione non conueniunt inter ſe Auctores ; communiter id probant, quia omnino repugnat talis reditus etiam diuinitus. Cùm enim malum culpæ procedere debeat ab homine ; Deus enim ſolus non producit peccatum; repugnat illud à ſolo Deo iterùm produci; nam homo, eò quòd nouum committat, non reproducit antiquum, vt per ſe eſt clarum: & licet tunc illud reproduceret, iam non puniretur propter antiquum, ſed propter nouam productionem, quæ eſſet perinde ac nouum peccatum. De huius argumenti efficaciâ non poteſt melius quidquam dici quàm ex ſecundâ quæſtione ſtatim diſcutiendâ, Vtrùm ſcilicet peccata ſemel dimiſſa poſſint diuinitus redire.

16 *Quid de reditu pœnæ ſenſus.*

Priùs tamen explicandum ſecundum punctum in titulo poſitum de reditu pœnæ ſenſus debitæ ob peccata dimiſſa. Dico *pœna ſenſus* ; nam de reditu pœnæ damni dicam ſectione ſequenti. Eſt autem in hoc reditu ex vnâ parte minor difficultas; nam eſto Deus ſolus nequeat producere culpam, pœnam tamen ſolus poteſt infligere. Aliunde verò Suarez adducit vnum vel alterum locum ſacræ Scripturæ, quaſi eum reditum pœnæ ſpecialiter inſinuaret; vt 3.Reg.17. *Quid mihi & tibi ô vir Dei? reuerſus es, vt memorentur iniquitates meæ ?* & imprecatio Pſalm.108. *In memoriam redeat iniquitas patrum eius.* Reſpondeo tamen, Hæc loca tam eſſe de reditu & memoriâ nouæ culpæ quàm pœnæ, quia nulla fit ibi omnino mentio ſpecialis pœnæ : & idem dico de tertio teſtimonio ex Pſalm.37. *Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ :* quaſi propter ſtultitiam noui peccati recruduerint antiqua. Dico enim, neque in hoc mentionem eſſe de pœnâ ſpecialiter, ac proinde non eſſe ad rem. Reſpondeo Secundò abſolutè (ſicut paulò antè dixi ad alia pro primâ quæſtione allata;) Eſto ibi eſſet ſermo de pœnâ peccati tam damni quàm ſenſus (de quâ nunc loquimur) non tamen eſſe ſermonem de peccatis remiſſis, ſed de olim commiſſis ; quæ fortè poterat quis putare quaſi humano modo in obliuionem coram Deo veniſſe, eò quòd ea non puniiſſet. Tertiò dico, Neque eſſe ſermonem de reditu eius pœnæ inferni, ſed alicuius temporalis ; vel certè, quòd Deus ob ingratitudinem

Loca ſacræ Scripturæ, quæ videntur probare reditum pœnæ.

hominis

Digitized by Google

hominis in beneficia accepta permitteret labi in
17 noua peccata. Quod item dicitur, *In memoriam redeat iniquitas patrum eius*, ex eo rurſus capite non eſt ad rem, quia ibi parentes illi iam ſupponebantur mortui pridem; ergo pœna illis debita non poterat redire nunc ratione peccati de nouo ab iis commiſſi: de quo ſolùm puncto nunc diſputamus. Præterea non redibat ea pœna in parentes qui peccauerant, ſed in filios: id quod reducitur ad aliam quæſtionem, Vtrùm ſcilicet poſſint filij puniri ob delicta parentum. Denique illud de putrefactione delictorum multi probabiliſſimè explicant de putrefactione ob dilatam pœnitentiam, alij de relapſu in alia antiquis ſimilia ob non vitatas cauſſas peccatorum; ſicut ſolet ad eumdem morbum ſecundò labi infirmus, ſi ſecundò faciat exceſſum quem priùs; nihil ergo omnino eſt quod vel de reditu pœnæ vel de reditu culpæ ex eis locis colligi poſſit.

Concluſio: Pœna non reuiuiſcit.

Abſolutè autem dubio propoſito reſpondendum, neque pœnam de facto redire. Ita omnes, quos diximus ſuprà ſtare contra reditum peccatorum, qui abſolutè indiſcriminatim loquuntur. Adducitur in confirmationem huius doctrinæ locus ille Nahum 1. *Non iudicabit Deus bis in idipſum:* verùm optimè P. Suarez oſtendit eum non eſſe ad rem; negabunt enim ſtatim Aduerſarij fore ibi punitionem bis, cùm prima peccata adhuc non fuerint punita ſemel. Faciliùs ergo id ſuadetur Primò ex eis locis, quibus vſi ſumus pro primâ quæſtione; quia in illis vtrigis adhuc excluditur reditus pœnæ quàm culpæ, vt benè notauit idem Suarez: qui ratione illam probat; nam Deus non poteſt retractare ſuam voluntatem, neque agere contra ſuum decretum: atqui per primam remiſſionem abſtulit ſimpliciter & abſolutè debitum pœnæ; ergo hæc non poteſt iam redire. Hæc ratio ſupponit id quod eſt probandum; nam Aduerſarij dicunt Deum non niſi ſub hac conditione pœnam remiſiſſe; *Niſi homo iterùm laberetur in peccatum.* Contra quam ſolutionem non facit quod Suarez ibi fusè probat; Deus etſi tamquam Dominus poſſit infligere dolores, eos tamen tunc pœnæ rationem non ſubituros; concedimus enim hoc, negamus tamen eo caſu fore id neceſſarium, cùm remiſſa nondum fuerit abſolutè pœna debita peccato remiſſo quoad culpam. Quæ ſolutio maximè habet locum iuxta doctrinam quam tradit ibidem Suarez; & ego etiam omnino cenſeo veram, quòd diuinitus poſſit remitti culpa, eſto reatus pœnæ æternæ maneat.

Probatur.

Probatio Suarij minùs bona.

18 Secundò idem poteſt ex Vaſquez probari; quia ſi quis iuſtificatur per contritionem, extinguitur omnino peccatum tamquam per adæquatam ſatisfactionem; ergo totum debitum pœnæ æternæ extinguitur: ſi verò iuſtificatio fiat per gratiam habitualem, hæc etiam extinguit, non tegit aut ſopit peccatum; ergo debet omnem reatum pœnæ æternæ delere; ergo cùm per ſubſequens peccatum non redeant antiqua, non poterit redire reatus eis antiquis reſpondens. De hac ratione iure dixit Suarez, multa falſa ſupponere fundamenta: vnum eſt, quòd contritio ſit ſatisfactio adæquata pro mortali tam quoad culpam quàm quoad reatum pœnæ æternæ: id quod & nos ponderauimus ſuprà, & fuſiùs reiecimus Tomo 5. Secundò ea doctrina videtur falſa; quia ſi contritio planè extinguit pœnam æternam, vix, aut ne vix capi poteſt, quomodo relinquat reatum pœnæ temporalis; quandoquidem peccato non debebatur duplex pœna, vna æterna, altera temporalis.

Probatio P. Vaſquez in pluribus peccans.

Si contritio de condigno extinxit pœnam æternam, vix poteſt oſtendi, quomodo reſtet pœna temporalis.

Fortè dicet quis æternam tolli, quia eſt incompoſſibilis cum gloriâ, ad quam contritio dat ius; at temporalem poſſe cohærere cum eo iure, ideoque non mirum ſi non tollatur. Solutio hæc licet in aliorum principiis poſſit omnino ſubſiſtere, iuxta ea tamen quæ hic Auctor docet, quòd ea pœna æterna planè tollatur de condigno ex valore contritionis, non poteſt huc applicari; nam ſi ea tollitur ex adæquato valore Deo dato, ergo non eſt liberum Deo aliam temporalem loco illius ſubſtituere. Denique (vt idem Suarez benè notauit) ſaltem prima contritio, aut primus amor Dei ſuper omnia elicitus poſt iuſtificationem, deberet extinguere totam illam pœnam temporalem, quæ longè eſt minor quàm ſit illa æterna, quam extinxit prima contritio; & verò cùm ſecunda hæc habeat prærogatiuam illam præ primâ, quòd in fieri dignificetur gratiâ habituali, maiorem longè deberet inde habere vim ad extinguendam pœnam. Hoc idem vrgeri poteſt etiam in ipsâ primâ contritione, quæ non ita inſtantaneè durat, vt libertatem nouam aliquam non habeat; ea autem noua duratio libera tam meritoria eſt noui præmij adæquati, quàm ſi loco illius homo ille aliam numero diſtinctam eliceret; quia & id pro Dei honore eſt idem, & ex parte hominis nihil minus Deo offertur: quod fuſiùs deduxi Tomo 3.

Nunc autem occurrunt duo verba circa instantiam quamdam ex creatis; vnde video aliquos inductos ad negandum æquale meritum in continuatione actus; ea autem eſt: Nam ſi ego alicui offero ſemel donum aliquod non mereor tantumdem de nouo in oblatione ſecundâ eiuſdem doni quàm in primâ; idem ergo erit reſpectu Dei. 19

Diſſoluitur inſtantia à creatis deſumpta, cur in repetitâ donatione eiuſdem rei non merear inter homines, merear apud Deum

Hæc inſtantia contra me ab aliquibus, vt dixi, facta declarat efficaciam meæ doctrinæ: etenim in his rebus, quæ ſemel oblatæ alicui iam non manent ampliùs in poteſtate offerentis, ideoque ſiue ego reuocem voluntatem, ſiue non, ſiue offeram ea ſecundò, ſiue non, ſemper erit ea res illius, cui eam donaui; neque ego eam magis minùſve pono in ipſius poteſtate per ſecundam quaſi donationem; procul dubio habere non poſſum nouum æquale meritum per eam ſecundam oblationem; & verò non ſolùm non habebo æquale, verùm neque indiuiſibile accreſcet ex parte rei oblatæ; ſed ſummùm magis proteſtabor meum affectum: id quod verum erit, licet per actum omnino nouum poſt ceſſationem à primo rem illam iam donatam offeram. Non ſic contingit in merito noſtrorum actuum reſpectu Dei. Nam actus ille non ideò placet, quia aliud à ſe donet Deo, ſed quia ſeipſum dat; quia ſeipſo placet Deo, & per ſuam exiſtentiam recreat (loquor more humano) Deum: atqui ex eo quòd recreauerit pro vno inſtanti, non recreat pro ſecundo; ergo dum nouam illius actus liberam continuationem Deo offero, nouum donum offero (quia quilibet actus non eſt donum, niſi pro

inſtanti quo durat) perinde ac ſi eo actu ceſſante alium omnino ſimilem ei offerrem. Et ſatis de hac digreſſione.

Ex quâ ad rem noſtram probo eam contritionem in ſecundo inſtanti, quo poſt remiſſum mortale liberè conſeruatur, debere tantam pœnam extinguere de condigno, quantam in inſtanti priori extinxit; ac proinde vix poſſe capi, quo modo maneat vlla pœna temporalis in Purgatorio toleranda. Quòd verò Vaſquez & alij dicunt, non poſſe hominem manere dignum pœnâ, ſi culpa non maneat, cùm ea dignitas ſit paſſio culpæ, habet difficultatem contra hunc Auctorem; quia illa ipſa pœna temporalis, quæ in ſententiâ Catholicâ ſolet manere, eſt etiam paſſio culpæ; ideoque maior non eſt difficultas in permanentiâ huius, quàm eſſe poteſt in permanentiâ æternæ.

20 *Poteſt manere reatus pœna ablatâ culpâ.*

Dicimus ergo; Vti in phyſicis aliquando manent multa ex accidentibus, quæ videbantur tantùm à ſubſtantiâ deſtructâ prodire; vt in homine mortuo violenter permanet calor, mollitiea, &c. ita poſſe in mortalibus manere illum reatum pœnæ etiam ablatâ culpâ. Quidquid verò ſit de phyſicis, in genere moris res eſt clariſſima, quia permanentia illa moralis eſt ſolùm in ordine ad memoriam, vt ſic dicam, Dei; poteſt autem, etſi deponat odium in hominem, ideoque remittat illi peccatum quoad culpam, adhuc tamen retinere ius ad puniendum, qoia noluit hoc remittere: erat enim dominus vtriuſque iuris; ideoque potuit vel vtrumque condonare, vel vnum tantùm; ex quo capite etiam pœnæ æternæ reatus poteſt diuinitus manere ablatâ culpâ in ratione culpæ, vt paulò ſuperiùs inſinuaui.

Gratia vt ſanctificans non tollit reatum pœnæ.

Iam verò ad alteram partem de remiſſione culpæ per gratiam dicimus, Eſto gratia naturâ ſuâ ſanctificet ſubiectum, petatque non tegi, ſed tolli culpam, hinc tamen præcisè inferri, tolli culpam in ratione culpæ; at de dignitate pœnæ nihil inde colligi, quia hæc dignitas ad pœnam optimè poteſt redire quando ablata fuerit gratia ex ſubiecto, eſto, dum hæc durat, non poſſit eſſe reams ille; quia aliud eſt dicere, Quamdiu hæc forma gratiæ durat, debet abeſſe reatus; aliud, Hæc forma etiam quando non exiſtit ampliùs, impedit tamen me ne redeat reatus. Id quod clariùs infertur ex doctrinâ, quam, oſtendendo etiam quoad culpam poſſe redire peccata, paulò pòſt trademus. His ergo rationibus omiſſis non putarem meliùs poſſe communem eam ſententiam probari (vt in ſimili de præcedenti dixi) quàm quòd Deus de facto totum planè remiſerit ſimpliciter & abſolutè; de hac autem voluntate nobis conſtare ex auctoritate ſuperiùs allatâ; neque eſſe nunc quærendam rationem ex principijs ipſis naturalibus deſumptam, cùm ſimus in quæſtione ferè vnicè ex ſolâ Dei voluntate deſumptâ. Habet autem hæc doctrina locum quoad pœnam reſtantem mortali dimiſſo, aut venialibus non dimiſſis; iam enim dixi neque hanc fore æternam ob nouum peccatum ſuperueniens.

SECTIO TERTIA.

Quid de reditu pœnæ damni.

PATER Suarez ſuprà à num. 16. ad 31. de hac quæſtione diſputans ait vix poſſe decidi, quid ſit in eâ ſentiendum. Iudico tamen ad rem noſtram dubium hoc eſſe ferè inutile, & meo iudicio facillimum, ac, niſi de vocibus, vix poſſe eſſe vllam in eo diſſenſionem. Pro quo aduerte, varia poſſe circa eam pœnam quæri; Primò, Vtrùm redeat eadem numero aut ſpecie quæ anteà erat; Secundò, An ea ſit æqualis in omnibus; Tertiò, ſi inæqualis, vnde ea inæqualitas deſumatur. Hæ duæ vltimæ quæſtiones non ſunt ad rem noſtram, quia eamdem omnino habent difficultatem, eſto peccata non redeant vllo modo: poteſt enim in duobus peccatoribus inæqualibus, qui numquam fuêre iuſtificati, habere difficultatem eamdem: & de illâ egi Tomo 3. diſputans de pœnis peccatorum. Prima verò etſi huc videatur ſpectare, nullius tamen eſt difficultatis, explicatis terminis dicam breuiſſimè circa illas omnes meum ſenſum. 21

Pœna damni variè poteſt conſiderari.

Supponendum tamen eſt dupliciter poſſe conſiderari eam pœnam; Primò, vt eſt in ſe carentia viſionis beatæ: vbi duplex iterùm poteſt eſſe conſideratio: prima, vt eſt pura carentia viſionis; ſecunda, vt eſt priuatio. Alterum quod in eâ pœnâ poteſt conſiderari eſt dolor, ſeu afflictio quam damnati habent de eâ carentiâ; quæ afflictio proximè & immediatè torquet hominem; nam illa carentia obiectiua ſi non cognoſcatur, poteſt eſſe homini mala, at non afflictiua: ſicut quando pauper v. g. dormit, eodem modo caret diuitijs ac quando vigilat; nullo tamen modo tunc affligitur eâ carentiâ magis quàm ſi eſſet ditiſſimus omnium; vti è contrario diues tam parum delectatur, quando de diuitijs ſuis non cogitat, quàm ſi mendiciſſimus eſſet. His ſuppoſitis quæ ſunt apud omnes omnino certa;

22 *Per nouum peccatum redit tota pœna damni obiectiua, non tamen vt pœna priorum peccatorum.*

PRIMÒ DICO; Per peccatum nouum rediit pœnæ damni obiectiua tota quanta, quæ erat anteà, ſi conſideretur ſecundùm rationes negationis iuxta primum ſenſum ſuprà poſitum: in hoc non poteſt eſſe vlla ratio dubitandi; non tamen redit quatenus pœna præcedentium peccatorum, ſed ratione noui tunc commiſſi. Probatur prima pars manifeſtè; nam homini anteà in mortali non ſolùm debebatur carentia huius aut illius viſionis, huius aut illius gradus, ſed planè omnium omnino graduum poſſibilium; hoc in dubium verti non poteſt; iam etiam per nouum mortale eſt eodem omnino modo reus omnium omnino carentiarum viſionis beatæ poſſibilium; ergo habet ex parte obiecti eaſdem nunc carentias quas anteà, quia præter poſſibiles omnes, quas anteà habebat in reatu, nullæ aliæ ſunt, quas nunc poſſit habere: quòd ſi rurſus nunc habet omnes poſſibiles, habet adæquatè eaſdem quas anteà; ex parte item ſubiecti earum carentiarum eadem omnino anima eſt quæ anteà; ergo circa illam primam pœnam non poteſt eſſe difficultas vlla. Quoad ſecundam partem, quòd illa pœna obiectiua non redeat intuitu antiqui peccati, eſt etiam certo certius; nam quodlibet mortale habet eam incompoſſibi-

poſſibilitatem cum omnibus omnino viſionibus; ac proinde quodlibet ex ſe infert adæquatam obiectiuam carentiam omnium poſſibilium, ergo ad eam hic & nunc inferendam per hoc nouum peccatum habet ſe omnino per accidens antiquum, ac proinde nihil inde ſequitur de reditu pœnæ; quia hæ carentiæ viſionis non infligentur propter antiquum.

Peccator addens nouum peccatum non incurrit nouam pœnam damni.

Hinc infero, Etiam quando quis ſupra peccatum mortale adhuc non remiſſum addit aliud, nullam nouam negationem viſionis induci per hoc ſecundum; quia nulla eſt (vt diximus) quæ poſſit ampliùs induci. Additur quidem nouus titulus ad illas eaſdem, ita vt ſi per poſſibile vel per impoſſibile tollatur primus titulus, ſeu primum peccatum, & maneret ſecundum, adhuc manebit homo reus omnium illarum negationum, non tamen erit reus nouæ carentiæ.

23 *Qui plura habuit merita acquiris peccando maiorem priuationem viſionis beatificæ proximam;*

Secundò dico, Si ea carentia viſionis conſideretur quatenus ſubiectum illud habebat capacitatem aliquam ad viſionem beatam, ſeu ſecundùm rationem priuationis, adhuc dupliciter poſſe nos loqui, vel vt homo ille erat non ſolùm capax viſionis remotè, quatenus poterat habere multa merita, ſed vt etiam proximè, quatenus habebat iam ius ad illam. In hoc ſenſu conſtat non poſſe eſſe diſſenſionem vllam, ſed debere omnes fateri, illum, qui plures gradus gratiæ habebat anteà, acquirere nunc maiorem priuationem, hoc eſt, plura perdidiſſe quàm alterum, qui habebat minora merita: id quod explicatis terminis certiſſimum eſt. Si verò ea carentia conſideretur etiam quoad eſſe priuationis, non rei iam acquiſitæ, ſed quam poterat abſoluè aſſequi, cùm, quantum eſt ex ſe, Deus omnes remotè æqualiter eleuarit ad gloriam, & quilibet potuerit eſſe tam ſanctus quàm alij omnes, habebunt omnes æqualem priuationem in eſſe priuationis. Hinc infertur, Per nouum peccatum poſt iuſtificationem non redire æqualem priuationem gratiæ iuxta primum ſenſum, ſed maiorem in eo qui anteà fuit ſanctior; iuxta ſecundum verò ſenſum redire æqualem.

Priuationem verò remotam acquirunt omnes æqualem.

Obiectio ſoluitur.

Neque hinc ſequitur, quòd Suarez obiicit num. 21. priuationem viſionis poſſe eſſe minorem in eo qui grauiſſimè peccauit, ſi anteà nullam vel exiguam gratiam habuerat, quàm in eo qui leuiſſimè peccauit, & anteà habuit magna merita; hoc autem eſt abſurdum, quia tunc pœnâ damni grauiùs punitetur ille, qui minùs peccauit; cùm tamen maximè hæc pœna debeat reſpondere culparum grauitati & multitudini; hoc inquam non ſequitur ex noſtrâ doctrinâ, quia quòd plus damni paſſus ſit ille qui fecit naufragium multarum mercium, quàm qui exiguarum, eſt euidentiſſimum ex terminis. Cùm ergo nos accipiamus eam denominationem priuationis pro carentiâ gloriæ, ad quam anteà quis obtinuerat ius, non poteſt explicatis vocibus negari, maiorem priuationem ſequi in eo qui plus habuit, quàm in eo qui minus: ſicut ſi vnus habens pretioſas veſtes denudetur omnino, pluribus priuabitur quàm alter qui ſolùm habebat induſium, quo nunc exuitur. Addimus tamen, dolorem, ſeu afflictionem ob eam carentiam, fore maiorem in eo, qui cum grauioribus peccatis damnatur; ac proinde non ſequi in ratione pœnæ propriè loquendo eſſe eum exceſſum, quem Suarez meritò dicebat eſſe abſurdum.

Hinc vlteriùs colligo ponderationem quamdam eiuſdem Auctoris, quòd carentia gloriæ non conſideretur in ratione priuationis, ſeu per modum pœnæ, niſi attentâ bonitate, cui opponebatur peccatum, per quod demeruit eſt quis gloriam; hanc inquam conſiderationem non niti ſolido fundamento, nec rem præſentem declarare: non quidem fundamento ſolido, quia (vt fusè ſuo loco) malitia moralis ſæpè conſiſtit in poſitiuo; odium enim Dei, v.g. quando non eſt impetratus vllus amor, non habet priuationem (quâ conſtituatur in eſſe mali) vllius actus boni; quia ad nullum actum bonum tenebatur homo tunc, ſummumque ad aliquem indifferentem, quo diceret, *Nolo odio habere*; odium autem illud ſine dubio habet malitiam longè maiorem, quàm requirebatur de bonitate in eo actu ad hoc, vt non eſſet peccatum; ergo taxari non poteſt pœna illa priuationis iuxta menſuram gloriæ, quam actus contrarius, ad quem hîc & nunc obligabat, poſſet mereri. Fortaſſe quando peccatum conſiſtit in priuatiuo, vt in omiſſione liberâ actus præcepti, poſſet locum habere ea doctrina; quia tunc quanta debebat eſſe perfectio & meritum actus imperati tanta dici poſſet è contrario malitia eius omiſſionis. Verùm neque hîc locum habet ea doctrina, quia præcepto audiendi Sacrum poterat optimè quis ſatisfacere non merendo quidquam de gratiâ, non ſolùm quia in peccato illud Sacrum audire potuit, ſed quia potuit audire & ſatisfacere præcepto ſine vllo prorſus actu ſupernaturali; ergo tunc iuxta hanc doctrinam potiùs dici deberet, nullam priuationem beatitudinis incurrere, quia nulla verè debebatur actui oppoſito, quo me priuat illa omiſſio Sacri. 24

An pœna damni non infligatur peccato, niſi quatenus bonus fuiſſet actus illi peccato contrarius, & in quantum gloriam fuiſſet promeritus. Negatur.

Alias autem priuationes, quæ in ipſo actu malo ſecundùm rationem genericam actus fingi ſolent, iam non reiicio, quia fusè eas ſuo loco vt improbabiles reieci. Nunc Secundò ad rem noſtram addo, illas eſſe inutiles ad taxandam priuationem gloriæ; quia ſi actus ille conſideretur ſecundùm rationem genericam, nulla certa ei debebatur intenſio meriti, ſed infima ſufficiebat; ergo ſummùm reſpondere ei potuiſſet infima priuatio gloriæ: & quidem omnibus peccatis reſponderet eadem, quia ſecundùm rationem genericam omnibus illis ſolùm debebatur infima perfectio actus virtuoſi; hoc autem apertè falſum eſt, & contra intentum huius Auctoris. 25

An cuilibet mortali debeatur vt pœna priuatio omnis beatitudinis, eſt incertum.

Tertiò dico; Vtrùm cuilibet mortali debeatur pro pœnâ priuatio omnis beatitudinis, an verò certorum tantùm graduum, iuxta grauitatem maiorem vel minorem peccatorum (de quo puncto agit Suarez) eſt res non neceſſaria & incerta: non neceſſaria, quia ſiue per modum pœnæ, ſiue alio modo diuerſo, certum eſt, quodlibet mortale eſſe repugnans non ſolùm cum certis aliquibus gradibus viſionis, ſed cum omnibus omnino (vt fuſiùs paulò antè deduxi) ac proinde de facto quodlibet mortale inferre eam integram carentiam omnium; ergo parum refert ad rem præſentem, quòd hoc aut illo modo res explicetur. Dixi etiam eſſe incertam, quia non facilè poſſunt oſtendi principia, ex quibus colligamus, quid ſit in hoc puncto. Probabile indico peccatum tam per modum pœnæ quàm per

modum

modum contrarij repugnare cum omni viſione Dei: & quidem per modum contrarij eſt certo certius, quia inimicitia repugnat communicationi bonorum; qualis fit per viſionem beatam. Quòd verò per modum pœnæ id mereantur, videtur eſſe ſatis probabile: quæ enim magis proportionata pœna, quàm inimicum eiicere ex præſentiâ amici?

26 *Obiectio:* Dices cum Suario; Ergo quodlibet mortale meretur pœnam infinitam, quandoquidem petit puniri priuatione infinitæ viſionis; hoc autem *Soluitur.* eſt abſurdum, ergo. Reſpondeo negando eam eſſe pœnam infinitam propriè, quia (vt alibi *Negatio boni non eſt tam mala, quàm bonum eſt ipſum bonum, cuius eſt priuatio.* dixi) non proportionatur negatio alicuius boni, in ratione mali, bono ipſi cuius eſt priuatio: neque enim carere Pontificatu eſt malum tam grande, quàm eſt bonum ipſa dignitas: nec Beatiſſima Virgo carens vnione hypoſtaticâ poteſt dici tam mala, quàm è contrario Chriſtus illam vnionem habens ſit bonus. Nec ſufficit dicere, nobis non fuiſſe debitam eam vnionem, ac proinde non habere in nobis rationem priuationis & mali; hoc inquam dixi non ſufficere, quia ſi res benè ponderetur, carentia ipſa non nocet minùs ex eo quòd ſit pura carentia, quàm quòd ſit priuatio. Nec enim lapidi minùs eſt mala carentia oculorum, etiamſi non habeat capacitatem illius, quàm eadem carentia ſit mala homini cæco. Fateor eam diuerſitatem priuationis aut puræ negationis conducere multum ad dolorem reflexum, quem homines ſolent habere de eâ carentiâ; quia quò homo vicinior fuit bono, eò fortiùs dolet ſe illud amiſiſſe. At inde non probatur ipſam carentiam in ſe priuare hominem maiori aut minori bono. Dico ergo eam caren- *Carentia viſionis infinitè intenſæ non eſt infinitè mala.* tiam viſionis infinitè intenſæ non eſſe infinitè malam; poteſt ergo potiori iure cadere ſub meritum cuiuſcumque peccati, quàm cadat æternus cruciatus, qui eſt pœna poſitiua. Certè in humanis id videmus; nam quæcumque grauis offenſa in alium facta reddit hominem dignum, cui perſona offenſa nullum omnino beneficium gratuitum conferat; ac proinde etſi ea perſona potuiſſet offendenti donare gratis infinita, iure merito poteſt ea omnia illi negare. Ratio eſt clara, quia ad impedienda beneficia, ad quæ alioquin nemo tenetur, facilè intelligitur, quomodo habeat vires etiam vnica, ſi tamen grauis ſit, offenſa.

27 Denique in hoc puncto dico, damnatos ex *Inæqualiter affliguntur damnati ex pœnâ damni ob inæquales apprehenſiones.* maiori & vehementiori apprehenſione earum carentiarum obiectiuarum, in quibus iuxta dicta ſunt æquales, magis affligi iuxta maiora peccata: vnde è contrario docui, pueros in Lymbo, etiamſi æqualem habeant carentiam (quod ad defectum viſionis attinet) cum alijs damnatis, nullum tamen inde dolorem ſentire. Ex hac ergo inæqualitate afflictionis conſtat eam pœnam eſſe inæqualem, & proportionari grauitati peccatorum; ac proinde poſt peccatum nouum com- *Ex peccato nouo non redit pœna damni vt afflictiua eſt.* miſſum non redire pœnam damni anteà debitam; quia licet redeat ipſa carentia obiectiua viſionis, afflictio tamen non redit, ſed homo ſolùm eam apprehendit iuxta grauitatem noui peccati, propter quod damnatur. Quomodo autem ex eâdem carentiâ magis minùſve apprehenſâ ſit maior dolor, eſt nimis nobis experientiâ notum: duo enim eumdem defectum bonoris aut bonorum patientes inæqualiter affliguntur ex inæqualitate apprehenſionum. Imò idem ipſe homo iam magis iam minus affligitur, prout apprehenſio eſt fortior aut debilior. Deus ergo damnatis infundit eas vehementes apprehenſiones, vt per eas illos puniat iuxta grauitatem peccatorum: quod etiam habet locum, quando homo numquam eſt iuſtificatus, habet tamen peccata grauiora; vnde etiamſi aliquis vicinior fuerit maximæ beatitudini, & poſteà ob vnum leue mortale peccatum damnatur, non tamen magis affligetur per illud damnum; Deus enim non permittet illum torqueri vltra debitum peccati, quod ſupponimus fuiſſe ex minoribus. E contrario verò ille qui numquam habuit actu ius in gloriam, & conſequenter nihil amiſit propriè, ſi tamen grauiora habeat peccata, grauiùs apprehendet viſionem, ad quam creatus fuerat; ideoque grauiùs de eius carentiâ dolebit. Et per hoc explicantur ſufficienter omnia quæ ad eas carentias & reditum earum pœnarum ſpectant; quibus expeditis,

SECTIO QVARTA.

Vtrùm peccata ſemel dimiſſa poßint diuinitus redire quoad culpam.

DIFFICVLTAS hæc eſt valdè grauis, & à quâ ferè pendet exacta reſolutio præcedentis de actuali reditu peccatorum; nam ſi dicatur peccatum nec diuinitus poſſe redire, facile eſt ſtatim inferre; Ergo de facto non redit; ſi autem aſſeratur poſſe, tunc neceſſum eſt in ſolam ferè voluntatem Dei reducere cauſſam, cur de facto non redeant. 28 *Difficultas grauis.*

SVBSECTIO PRIMA.

Proponitur affirmatiua ſententia.

IGITVR P. Valentia Tomo 4. diſp. 7. q. 5. puncto 1. ſecutus Scotum in 4. diſt. 22. quæſt. vnicâ, art. 1. affirmat. Quia verò hi duo minùs bonis principijs nituntur, non magnam ei ſententiæ auctoritatem tribuunt; Valentia quidem, quia putat peccatum habituale conſiſtere in ſolâ priuatione gratiæ; Scotus verò, quia illud in ſolo reatu ad pœnam conſtituit. P. Coninck diſp. 2. de Pœnitentiâ, dub. 18. à num. 149. cùm ſatis inclinet in hanc Scoti ſententiam, in fine tamen dubij dicit vtramque eſſe probabilem, & difficulter poſſe iudicari quæ ſit vera. Thomas verò Hurtadus in ſuo Præcurſore Theologico, de quo ſuprà, diſp. 2. Controuerſiâ 2. memb. 1. adeò veram iudicat hanc ſententiam, vt contrariam dicat eſſe omnino falſam, & contra omnium ferè antiquorum ſenſum, & contra plures Patres Eccleſiæ; licet hoc videatur iterùm retractare, vt Patrem Vaſquez pluries refutet: addit vlteriùs, ſententiam negantem poſſibilem eſſe hunc reditum (quam non niſi Vaſquez ſententiam nominat) nullum habere pro ſe Auctorem antiquum vel Patrem: verùm quomodo in his cenſuris ſibi contradicat, in gratiam Patris Vaſquez ſuperiùs fuſiùs dixi. Nunc ſolùm reiicio eam cenſuram tamquam ſine vllo fundamento prolatam, cùm neque ipſe Hurtadus

velit

velit agnoſcere vllum Patrem antiquum egiſſe de poſſibilitate huius reditus de potentiâ abſolutâ; nam qui ſortaſſis poterant adduci, quatenus videntur admittere, etiam de facto peccata redire, hi inquã ab Hurtado explicantur de ſolo reditu per circumſtantiam ingratitudinis in nouo peccato. Vnde illi Patres non ſunt locuti iuxta hunc Auctorem in noſtræ quæſtionis ſenſu. Vbi eſt ergo ea repugnantia contrariæ ſententiæ cum antiquis Patribus? Quidquid ergo de hac minùs conſideratâ cenſurâ ſit, cenſeo probabiliorem longè eſſe ſententiam affirmantem, diuinitus poſſibilem omnino eſſe eum reditum peccatorum: id quod oportet exactè explicare; quod vt faciam, ſupponendum eſt quod tradidimus ſuprà, peccatum habituale eſſe peccatum præteritum non ſufficienter retractatum & condonatum; deinde de facto, imò & de poſſibili non poſſe à puro homine per æqualem ſatisfactionem illud tolli, ac proinde ſemper tolli per condonationem, etiamſi hæc fiat ad exigentiam gratiæ habitualis. His poſitis,

29 *Si peccatum tollatur per æqualem ſatisfactionem, non poteſt redire.*

Prima conclvsio; Si peccatum tolleretur per æqualem ſatisfactionem, omnino repugnaret illud ſemel ablatum redire. In hac omnes vt puto conuenient; quia qui dicunt poſſe redire peccatum, loquuntur de ablato per condonationem Dei. Ratio concluſionis eſt facilis, quia æqualis ſatisfactio abſtulit totum ſundamentum odij & iuris in Deo exiſtentis; ſeu abſtulit vnam partem eſſentialem peccati habitualis, ſcilicet carentiam ſatisfactionis æqualis; non poteſt autem poſteà fieri, vt non fuerit exhibita ſeu poſita ea æqualis ſatisfactio; ergo non poteſt eius carentia redire, prout deberet, ad hoc vt rediret illud habituale iam remiſſum; ergo non eſt in poteſtate offenſi illud peccatum habituale ſuſcitare; quia ſicut non fuit deletum ex ipſius voluntate, ſed quia ipſi eſt redditum tantum, quantum per offenſam fuerat illi ablatum; ita iam non poteſt ampliùs iuſtè eſſe offenſus, quantumuis velit: nec poteſt item redire ex voluntate offendentis; nam licet hic poſſit offendere ſecundò Deum committendo nouum peccatum, non tamen poteſt efficere, vt redeat antiquum, ſeu vt ius, quod habebat Deus ex antiquo peccato, redeat; nam illud fundabatur in carentiâ æqualis ſatisfactionis; iam autem dixi, fieri non poſſe vt hæc carentia ſit, quia ad præteritum non datur potentia: fuit quidem in eius poteſtate protrahere illud peccatum habituale non dando eam ſatisfactionem; eâ tamen ſemel exhibitâ, iam non poteſt efficere, vt habeatur odio propter illud; ſed ſi nouum committat, incurret nouum odium ob hoc ſecundum, non ob primum.

30 *Secundus caſus: Si Deus condonet peccatum abſolutè, non poteſt redire peccatum.*

Secvnda conclvsio; Si Deus condonet peccatum omnino abſolutè, & ſine vllâ conditione in poſterum, etiam non poterit illud nec diuinitus redire. Quia non poteſt Deus reuocare eam voluntatem; imò etſi per impoſſibile id poſſet, adhuc nihil efficeret: nam licet fuiſſet in poteſtate ipſius cedere vel non cedere iure ex peccato contra peccatorem contracto; poſtquam tamen ſemel omnino ceſſit, iam non poteſt reſumere illud ius, licet reuocet voluntatem. Sicut Dominus manumittens ſeruum, quantumuis ipſum poſteà pœniteat, & reuocet voluntatem, non tamen ideò ſecundò faciet illum ſuum ſeruum. Hoc modo de facto à Deo condonantur peccata; ideòque ſtante modo præſenti, nec diuinitus poſſunt redire: in quo conuenio cum his qui negant poſſe peccata diuinitus redire.

Et ſic de facto condonantur peccata.

Tertius caſus. Si Deus promittat condonationẽ ſub conditione futurâ, non poteſt redire peccatum.

Tertia conclvsio; Si Deus dicat, *Condono tibi peccatum, ſi cras ieiunaueris, aut oraueris*, &c. non poteſt etiam redire peccatum, quia in hoc caſu nondum eſt de præſenti vlla remiſſio, ſed promiſſio illius in craſtinum, ſi conditio poſita fuerit; ac proinde quouſque craſtinâ die homo ſe determinauerit ad ieiunandum, remiſſio erit ſuſpenſa pro tempore futuro. Dico *pro futuro*; nam de præſenti adhuc homo ille manet peccator: ſicut ſi dicerem Petro, *Do tibi pallium, ſi cras ad me veneris*, hodie de præſenti non eſt dominus pallij, ſiue re ipsâ venturus ſit, ſiue non; tranſlatio autem aut omnimoda carentia dominij in diem ſequentem differtur, quando requiſita conditio eſt ponenda, aut omittenda. Hinc vlteriùs ſit, vt ſi poſteà non poſitâ conditione requiſitâ peccatum duret, non id proueniat, quia reuiuiſcat, ſed quia numquam fuerat mortuum, ſed ſemper viuens; eò quòd non fuit poſita conditio neceſſaria pro eius morte, ſeu pro abolitione; ſi verò poſteà ponatur conditio, tunc primò extinguetur peccatum, & iam ampliùs non poterit redire, ſicut in caſu præcedentis concluſionis.

Ex hac conditionali remiſſione decepti ſunt nonnulli Auctores, qui quando audiunt dici ſub his terminis peccata poſſe redire, ſi ſub conditione à Deo remittantur, putant ſermonem eſſe de hac conditione futurâ & neceſſariâ ante remiſſionem; ideòque inculcant eam rationem quam nos poſuimus: quòd tunc non ſint de præſenti peccata remiſſa, ſed primò remittenda, quando conditio ponetur: id quod nos eis libentiſſimè fatemur, neque concluſionem ſuprà poſitam eo modo defendimus. Ideò ſit 31

Quartus caſus: Si Deus abſolutè condonet, ita tamen vt ſeruet ſibi ius ſub conditione odium reſumendi, poteſt peccatum redire.

Qvarta conclvsio: Poteſt Deus aliter condonare peccatum hoc modo; *Ego tibi ſtatim de præſenti condono abſolutè peccatum independenter pro præſenti condonatione ab vllâ conditione; ita tamen condono, vt ſi poſteà iterùm peccaueris, poſſim eſſe tibi inimicus tam pro peccato tunc committendo, quàm pro hoc, quod de præſenti tibi condono.* In hoc ſenſu puto veram eſſe ſententiam Scoti & Valentiæ affirmantium peccata ſemel dimiſſa iterùm redire poſſe diuinitus; & in hoc ſolo ſenſu eam ſuprà approbaui.

Explicatur hic quartus caſus:

Antequam verò eam probem, aduerte multos hunc ſecundum modum condonandi confudiſſe cum præcedenti, ideòque (vt paolò antè notaui) non admiſiſſe poſſibilem eum reditum peccatorum. Differentia tamen eſt clariſſima, quia in condonatione tertiæ concluſionis non fit de præſenti remiſſio peccati, ſed expectatur poſitio futuræ conditionis, vt tunc fiat; at in hoc quarto modo condonatio & depoſitio iræ eſt de præſenti, & non pendet à conditione futurâ; ſola verò reſumptio iræ & inimicitiæ pendet à conditione futurâ. Dicit enim Deus: *Ego iam nunc tibi condono peccatum de præſenti nullâ expectatâ conditione; ſed reſumam iram, ſi aliud peccatum feceris.* Vnde infertur euidenter probatio noſtræ concluſionis: ſicut enim illi dicebant, & meritò, de præſenti non eſſe condo-

Et probatur.

natum

natum peccatum, quando Deus dicit, *Condonabo, ſi feceris*; quia quouſque ponatur conditio, non ponitur condonatio; ita etiam è contrario, quando dicit Deus, *Reſumam iram, ſi poſteà peccaueris*, non intelligitur habens ſimpliciter & abſolutè de facto inimicitiam, nec ius ad illam, ſed habiturus poſteà, ſi fortè homo iterùm poſuerit eam conditionem.
32 Imò hunc modum condonandi de facto habet Deus ex parte; licet enim omnino abſolutè & irreuocabiliter peccatum præcedens condonet, tamen iram & odium non deponit omnino abſolutè & in perpetuum; neque in ſuam amicitiam me abſolutè & in perpetuum recipit, ſed ſemper cum hac conditione, Niſi poſteà nouum peccatum mortale commiſeris: ſicut ergo homo abſolutè de facto eſt iuſtus & amicus Dei, licet ſit verum, quòd cadet ab hoc ſtatu, ſi poſteà peccauerit; ita etiam poteſt eſſe abſolutè de facto liber à peccato præcedenti, eſto verum ſit, quòd ſi iterùm nouum peccatum fecerit, erit debitor non ſolùm pro nouo, ſed etiam pro antiquo. Exemplo poteſt hoc explicari, ſi Pontifex v. g. potens relaxare votum ieiunandi, orandi, &c. diceret alicui; *Ego tibi votum relaxo de præſenti, vt non amplius tenearis orare, niſi poſteà feceris iuramentum de eâdem oratione; datâ enim eâ conditione volo vt redeat obligatio, quam nunc habes ratione voti*; profectò in tali caſu, quando homo ille ſe rurſus non obligat per iuramentum, tam liber eſt ab obligatione voti quàm ab obligatione iuramenti; quia non magis eſt in poteſtate ipſius, ne hæc ſurgat, quàm ne illa reſurgat: quòd enim vna fuerit anteà, alia verò adhuc non, quid quæſo facit de præſenti & de futuro ad libertatem maiorem aut minorem ab vnâ quàm ab aliâ, quando æquè eſt in poteſtate illius efficere, ne vlla ex illis in poſterum ſit? Fatemur libentiſſimè fuiſſe illum ſub vnâ olim, non verò ſub alterâ; at fuiſſe non facit eſſe de præſenti aut fore; ergo ſicut de præſenti ſum omnino liber ab obligatione iuramenti, ita liber
33 ſum ab obligatione voti. Quòd denique iuramentum illud, ſi exiſtat, ſit inducturum duas obligationes, vnam ratione ſui, alteram per modum conditionis, vt redeat votum, planè nihil facit ad præſentem ſtatum; ita in caſu noſtro, quòd poſitio illius conditionis, ſeu noui peccati faciat me eſſe debitorem tam pro nouo peccato quàm pro præcedenti, non facit me de præſenti vllo modo debitorem: ſicut enim non ſum debitor illius conditionis, ita nec illius, quod pendet eſſentialiter ab illâ conditione. Ille ergo modus condonandi in ordine ad tollendum de præſenti peccatum & inimicitiam Dei tam potens eſt, quàm ſi nihil dixiſſet de eo conditionato reditu, & ſolùm inde infertur, talem hominem, ſi poſteà peccet, fore dupliciter Deo inimicum: quæ futuritio conditionata nihil de præſenti ponit (vt paulò pòſt fuſiùs declarabo;) ergo ſi hoc modo peccata à Deo condonentur, clarè intelligitur, quo pacto ea poſſint diuinitus redire. Quòd autem Deus tali modo poſſit peccata dimittere, eſt certo certius: cùm enim ille ſit perfectus Dominus iuris ex peccato reſultantis, & in ipſius poteſtate ſit, vel illud in perpetuum retinere, vel in perpetuum condonare, ſine vllâ planè conditione aut onere, cur quæſo non poterit mediâ viâ incedere, & condonare cum eâ conditione? ſæpè enim diximus donatorem, ſeu condonatorem (hæc enim duo idem ſont pro præſenti intento) poſſe apponere conditiones quas velit, dummodò alioquin ſint in ſe honeſtæ.

Instantia in humanis.

Poteſt Deus condonare modo in quarto caſu poſito.

Certum eſt autem homini, quem Deus poterat habere in perpetuum pro inimico, gratiam maximam facere, ſi eum ita ab eâ inimicitiâ liberet, vt planè, niſi ipſe homo ex ſuâ nequitiâ ſecundò peccet, non poſſit reddi inimicus: tam liber enim eſt iam, quàm ſi numquam Deum offendiſſet; ergo. Hæc noſtra ſententia magis confirmabitur tum ex ſolutione argumentorum oppoſitæ opinionis, tum ex impugnatione aliorum modorum, quibus eadem noſtra doctrina ab aliis defenditur: de hoc ſubſectione tertiâ, de obiectionibus in ſecundâ.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur argumentis contrariæ doctrinæ.

CONTRARIAM ſententiam tenent Vaſquez hîc quæſt. 88. art. 1. dubio vnico, Ludouicus Torres & Moncæus apud Thomam Hurtadum ſuprà, qui, vt ibidem inſinuaui, grauiter in hanc inuehitur, dum putat eſſe oppoſitam omnibus ferè antiquioribus & pluribus Patribus Eccleſiæ. De quâ cenſurâ egi ſuprà fuſiùs. Eamdem ſententiam negantem poſſe diuinitus peccata redire defendit Suarez rem obiter tractans diſput. 13. ſect. 1. Cardinalis Lugo diſput. 10. ſect. 1. & Tannerus diſput. 6. quæſt. 5. dubio 3. 34
pro quâ ſic poteſt obiici: Si culpa ſolùm remittitur ſub conditione, non remittitur abſolutè; nec poterit dici illa culpa ablata, nec homo mundatus & purificatus ab illâ: condonare enim eſt radicitus excidere, euellere radicem offenſæ; ſi autem manet altâ mente repoſtum peccatum præteritum & radix querelæ, ergo non eſt condonata offenſa; quia non eſt reducta ad ſtatum antiquum, quandoquidem Deus adhuc ſibi reſeruat ius querelæ & offenſæ. Nec ſufficit dicere, interim dum homo non peccat, eum odio non haberi: etenim licet tunc non odio habeatur, manet tamen ius in Deo, vt poſſit illum odio habere: qui enim aliquid debet ſub conditione, abſolutè debet: & per illud ius Dei impeditur, quò minùs homo ille ſit iuſtus & purus ab omni labe, ac proinde, quo minùs poſſit eſſe ſanctus per gratiam habitualem; quia illud conditionale debitum repugnat cum eâ gratiâ. Confirmatur, quia illa macula ſic mortificata ſeu ſopita non poſſet cohærere cum hypoſtaticâ vnione, quæ cùm afferat ſecum puritatem & ſanctitatem infinitam, non poſſet non extinguere omnino quamcumque maculam peccati: nec videtur poſſe concipi, quòd Deus aſſumat alicuius peccatoris humanitatem ad vnionem; & tamen non condonet omnia peccata abſolutè, ſed ſolùm pro tempore quo duraret vnio: & ſanè poſſet homo ille iuſtè tum orare Deum, vt ſibi remitteret hoc peccatum; ergo ille ſtatus culpæ dimiſſæ ſolùm ſub conditione eſt verè labes & macula repugnans cum perfectâ puritate & ſanctitate. Hæc oppoſiti Auctores, maximè Cardinalis

Obiectio.

Confirmatur.

35 *Reſponſio.* lis Lugo. Quæ tamen nullo prorſus modo nobis officiunt; & in primis dico hîc fieri poſſe quæſtionem de nomine, Vtrùm ſcilicet eo caſu dicenda ſit omnino perfecta & abſoluta illa condonatio. Si enim hi Auctores dicant nomine perfectæ condonationis eam ſolam ſignificari, in quâ nullum nec conditionatum ius manet in Deo, nemo poterit dicere, tunc veram & abſolutam fore condonationem. At in hoc ipſo eſt tota difficultas, Vtrùm tale odium ſub conditione futurum, ſeu, vtrùm ius ad illud ſufficiat ad hoc, vt peccatum non dicatur ſimpliciter & abſolutè condonatum, eſto impediat, ne dicatur omni omnino modo poſſibili condonatum; quod longè aliud eſt; vti aliud eſt, equum, leonem eſſe abſolutè & ſimpliciter animal, aliud verò, eſſe perfectiſſimum animal. Primum eſt verum, ſecundum autem falſum. In hac autem quæſtione de nomine non probant hi Auctores eam partem, licet probent ſecundam, quia ex terminis conſtat eſſe perfectiorem modum, quando ſine conditione remittitur.

Licet illa condonatio ſub priori caſu quarto poſita non ſit perfectiſſima, eſt tamen perfecta & vera.

Ad confirmationem reſponſio. Quia tamen difficile eſt in quæſtionibus de voce hærere; nam quilibet pro ſuo libitu dicet, *Hoc ego ſignifico, non illud*; nec libenter immoror in eis, illud erit de re, an cum eâ condonatione poſſit cohærere ſanctitas & amicitia Dei, imò & vnio hypoſtatica, licet (vt id obiter obſeruem, & oſtendam eam confirmationem ex vnione non eſſe efficacem, eſto cum illâ non cohæreret talis remiſſio) non ſequeretur vllo modo quidquam contra nos; quia cùm ſanctitas ex vnione hypoſtaticâ proueniens ſit infinita, poteſt exigere longè maiorem abolitionem peccati, quàm exigat gratia habitualis & amicitia, vt ſic dicam, creata Dei: quòd ergo ille exigat abolitionem perfectiſſimam, non probat gratiam habitualem non eſſe cum eâ imperfectâ abolitione contentam. Vti vnio hypoſtatica non admittit maculam peccati venialis, quam tamen admittit gratia habitualis; & in ſententiâ huius Auctoris vnio non admittit potentiam peccandi, & amittendi per peccatum ipſam vnionem, hanc tamen potentiam admittit gratia habitualis; non ergo benè ex vnione trahitur argumentum ad gratiam. Sed iam ad rem ipſam.

Licet illa condonatio non poſſet ſtare cum vnione hypoſtaticâ, poſſet tamen ſtare cum gratiâ.

36 *Explicatur magis.* Pro quâ obſeruo doctrinam inter Catholicos certiſsimam, nempe peccatum & meritum, vt futurum tantùm ſub conditione, non eſſe de præſenti abſolutè & ſimpliciter meritum aut demeritum: ex hoc enim capite Auguſtinus contra Semipelagianos, qui dicebant infantes ſaluari aut damnari ob peccata quæ erant facturi, ſi ad rationis vſum venirent, aut ob iuſtitiam, quam habituri tunc eſſent; ex hoc inquam capite meritò reſpondet, Illa merita aut demerita ſic futura non eſſe abſolutè merita aut demerita, ac proinde in ordine ad Deum eſſe perinde ac ſi futura non eſſent. Vnde nec Iudas debet hodie dici ſanctus, eò quòd ſub auxilio tali & tali, ſi poſitum fuiſſet, illa & illa habuiſſet merita; ſicut nec è contrario Diuus Petrus debet dici peccator, eò quòd, ſi diuerſum ei auxilium datum fuiſſet, peccaſſet, & fuiſſet odio habitus à Deo. Hinc manifeſtè infero, hoc, quod eſt me eſſe hodie debitorem odij præcisè ſub hac conditione, *Si cras peccauero*, mihi non officere hodie, nec me reddere hodie maculatum, aut inimicum Dei; vti è contrario ſi Deus diceret hodie peccatori, *Si feceris aliquando actum naturalem contritionis vel attritionis, remittam tibi ex integro peccatum, & dabo tibi gratiam*, non continuò, antequam ea conditio ponatur, facit hominem ſanctum, iuſtum, carentem peccato; aut (vt meliùs dicam) nihil omnino ea futuritio conditionata iuſtitiæ in eo minuit de dignitate præſenti ad odium, & de præſenti inimicitiâ. Confirmo & explico rem hanc meo iudicio euidentiſſimè. Omnes iuſti (etiam ipſa humanitas Chriſti Domini) de facto obnoxij ſunt huic debito conditionali, ſcilicet, ſi peccauerint cras v. g. erunt inimici Dei, poterunt odio à Deo haberi; ac proinde etiam Deus habet ius ſub conditione ad illud odium; & tamen per hoc debitum ſub conditione, ſeu per ius, quod Deus de facto habet, vt poſitâ conditione poſſit habere illos odio, nemo dixit illos de præſenti eſſe maculatos, aut de præſenti debitores abſolutè; neque per hoc quidquam derogatur de gratiâ & amicitiâ præſenti, ergo nec ex eo, quòd debitor ſit conditionatè ratione præcedentis peccati illius odij, quidquam impeditur de gratiâ & ſanctitate præſenti. Explico id adhuc magis, & pono exemplum in Petro, cui eo modo remiſſum eſt peccatum furti promerens v. g. quatuor gradus intenſionis odij & inimicitiæ; remiſſum inquam eſt ſub eâ conditione, *Si iterum cras admiſeris ſimilè furtum vt quatuor, ego te odio habebo vt octo, vt quatuor propter nouum furtum, vt quatuor autem ob antiquum.* 37

Rogo, Eſtne Petrus hodie reus odij vt octo néc ne? Dici non poteſt illum eſſe, quia peccatum ſub conditione futurum non facit eum de præſenti reum; ergo nec eſt reus odij vt quatuor: hanc conſequentiam euidenter probo, quia non poteſt ille incurrere odium vt quatuor, niſi ſimul incurrat vt octo iuxta caſum poſitum; nec Deus nunc habet maius ius ad illum odio habendum vt quatuor quàm vt octo. Vbi ergo quæſo eſt maior macula ex vno quàm ex altero debito? aut quid quæſo facit ad punctum libertatis præſentis Petri præ me, qui non peccaui, quòd ille, ſi peccet, debeat eſſe inimicus vt octo, ego verò ſolùm ſim futurus inimicus vt quatuor; quandoquidem tam inimicitia vt quatuor quàm vt octo, quando exiſtit abſolutè, repugnat cum gratiâ & amicitiâ Dei? Si ergo eſſe ſub conditione reum inimicitiæ vt quatuor non tollit amicitiam hodiernam; profectò nec eam impediet, quòd ſim reus hodie, ſub eâdem tamen conditione inimicitiæ vt octo, & vt centum. Quòd item vna dignitas, ſeu (liceat barbarè loqui ad rem magis explicandam) vna reitas fundetur in antiquo peccato, alia verò in futuro, etiam nihil penitus ad rem facit; quia inde ſolùm licet colligere, per vnam reitatem me olim fuiſſe maculatum, & olim inimicum Dei, & olim incapacem gratiæ: quæ omnia libentiſſimè concedimus: at quòd de præſenti magis ſim per vnam quàm per alteram maculatus, nec quidem apparenter probatur; quandoquidem quoad futurum (vt iam oſtendi) nulla eſt differentia. Quòd autem ante annum fuerim hoſtis, non facit me hoſtem hodie; ergo de præſenti tam ſum liber à primo vno iure quàm à ſecundo. 38

Ratio à priori eſt manifeſtiſſima meo iudicio; nam vt aliquis ſit

abſolutè & ſimpliciter liber à debito pecuniario, à carcete, à ſupplicio, &c. nihil aliud requiritur, quàm quòd, niſi ipſe velit dare nouam cauſſam, non teneatur aut ſoluere, aut ire ad carcerem, nec poſſit torqueri: quòd enim, ſi de nouo peccauerit, ſit puniendus vt quatuor, aut vt duo, per accidens planè ſe habet ad hoc, vt de præſenti dicatur debitor aut liber; ergo cùm hic homo non poſſit odio haberi, niſi liberè ipſe det cauſſam, nemo poteſt prudenter dicere, eum eſſe iam vel reum, vel ligatum, vel obligatum, &c.

Reſpondetur in formâ obiectioni ſuprà poſitæ.

Facillimum hinc erit in formâ reſpondere eis argumentis. Ad primum, quòd ſi culpa ſolùm remittitur ſub conditione, non remittitur abſolutè, nec dici poſſet illa culpa ablata, reſpondeo, Culpam non remitti ſub conditione, ſed abſolutè & ſimpliciter; conditionem autem ſolùm apponi ad hoc, vt Deo redeat ius in eum hominem: vnde potiùs ego euidenter inſero; Ergo culpa eſt abſolutè ablata; reſumptio autem iuris ad odium ſolùm poteſt eſſe data eâ conditione; ac proinde ea reſumptio non eſt ſimpliciter in manu Dei, nec ad illam habet nunc Deus ius, ſed habebit, ſi homo peccauerit. Vti ſine dubio, ſi Petrus me offenderit cras, potero ego illi eſſe offenſus; at non propterea habeo ego hodie ius vt illi offendar, &c. ſed tunc primò habebo, ſi fuerit poſita ea conditio. Ego ergo hodie non habeo niſi capacitatem, vt poſitâ illâ conditione habeam ius; ea autem capacitas de præſenti non facit vllo modo illum inimicum mihi, nec reddit eum incapacem amicitiæ meæ; ita dico, Deum hodie non habere propriè ius vllum, ſed capacitatem, vt ſi homo ille cras peccauerit, habeat ius ad eum odio habendum non ſolùm ob peccatum futurum, ſed etiam ob præteritum. Quòd ſi tamen velis hoc vocare ius de præſenti, ne in vocibus hæreamus, admittam id nunc; at debebit mihi eodem modo concedi, quòd Deus hodie etiam contra illum, qui numquam peccauit, habeat ius ad odio eum habendum, ſi peccauerit, ſeu poſitâ conditione. Debebit etiam Secundò concedi, tale ius nullo modo eſſe contrarium amicitiæ; alioquin nullus eſſe poſſet amicus Dei, quia contra omnes habet Deus hoc ius conditionatum.

39 *Tunc non manere peccatum altâ mente repoſitum:*

Quòd autem vrgebatur, manere illud peccatum altâ mente repoſitum, non vrget; quia hæc ratio vltra argumenta allata, quibus iam reſpondimus, nihil addit niſi medium carmen; cui tamen reſpondeo, Abſolutè & ſimpliciter non manere altâ mente; ſed manſuram, ſeu, vt meliùs dicam, redituram ad altam mentem, ſi homo ille peccauerit: iam autem oſtendi id quod eſſet, ſi talis conditio poneretur, non continuò eſſe de facto. Neque enim eſt Pontifex de facto ille, qui eſſet, ſi eligeretur. Manet etiam abſolutè de facto in Dei mente, vel Deus noſcit hunc peccaſſe; at & id ſcit de Petro & Paulo, quibus omni modo condonauit iniuriam. Quod dicebatur hominem non eſſe reſtitutum ad ſtatum antiquum, ex parte eſt verum, non tamen obeſt nobis, quia ad amicitiam præſentem non requiritur ea integra reſtitutio.

Quamuis ex parte eſſet verum, quòd homo non ſit reſtitutus in ſtatum antiquum:

Dixi *ex parte eſſe verum*, quia de præſenti planè eſt in ſtatu antiquo, cùm homo ille tam habeat in ſuâ poteſtate ne ampliùs eum Deus odio poſſit habere, quàm habet quicumque qui non peccauit. Hinc colligo minùs benè dici, Deum ſibi reſeruaſſe ius odij; etenim ſibi nullum reſeruauit, ſed potiùs totum tradidit ipſi homini hoc modo; *Ius ad te odio habendum totum à me abdico, totum tibi trado, tu, ſi volueris, poteris mihi illud reſtituere peccando, ſi nolueris, tuum erit*; profectò in hoc caſu potiùs eſt dicendum perſonam, quæ offendit, eſſe dominum illius iuris, non autem Deum. Vnde non ſolùm Deus ceſſat ab odio, ſed etiam à iure ad illud, cùm illud transferat, vt dixi, in creaturam. Hinc etiam colligitur non benè dici, illam maculam non eſſe deletam, ſed ſopitam: eſt enim deleta & extincta abſolutè.

Falſum tamen eſſet, quòd Deus ſibi reſeruarit ius odij.

Quod Quartò dicebatur, non poſſe gratiam cohærere cum peccato ſic remiſſo, reiectum eſt ſatis. Quod Quintò vrgebatur circa vnionem hypoſtaticam non eſt vllius momenti; Primò, quia ſuprà oſtendi, conſequentiam nullam eſſe ad gratiam habitualem: Secundò, quia ipſum antecedens eſt dubium; & quâ facilitate aſſeritur, eâdem negatur: iam enim efficaciter ſuprà oſtendi, etiam in omnibus iuſtis & in ipsâ Chriſti humanitate dari eo modo ius illud conditionatum ad odium, ſi peccauerit; nam quòd illud ius deſumatur à peccato, quod anteà fuit, dummodò de præſenti non ſit (vti non eſſe probatum eſt) vel à peccato ſub conditione futuro, nihil efficit pro tempore præſenti.

40 *An homo poſſet orare, vt illa condonatio transiret in perfectè abſolutam.*

Quod denique dicebatur illum hominem poſſe orare, vt illud conditionatum ius remittatur, in primis in humanitate vnitâ Verbo, de quâ loquebatur hic Auctor, non habet locum; quia ſi illa ſciat certò ſe non amiſſuram vnionem hypoſtaticam, ac proinde ſe non daturam occaſionem pro eius odij reſumptione, non erit cur oret. Si enim ego haberem hanc obligationem, quòd ſi venirem Conſtantinopolim, eſſem eo ipſo mactandus, & aliunde ſcirem per reuelationem me illuc numquam venturum; profectò non curarem liberari ab eâ obligatione conditionatâ, quia nihil mihi de facto officit aut officere poteſt, ſuppoſito, vt dixi, quòd illuc non ſim venturus. Quidquid verò de hoc ſit, admitto eam humanitatem poſſe petere liberationem, non quia de præſenti obſit, ſed quia pro eo caſu conditionali eſſet ipſi melius non incurrere odium niſi vt quatuor, quàm incurrere vt octo: vti ſi quis faciat votum de ſe non inebriando, poteſt nunc petere relaxationem eius voti; non quia per eam obligationem conſtituatur Deo odioſus, aut inimicus, ſed quia iudicat ſibi melius eſſe, caſu quo ſe inebriet, ſolùm peccare contra vnum præceptum, quàm contra duo; ſeu (vt magis ad rem præſentem loquar) quia melius eſt incurrere odium vt duo quàm vt octo; per hoc tamen de præſenti nullum incurrit: ita in noſtro caſu de præſenti nullo modo eſt inimicus Dei; petit tamen liberationem, quia ſi fortè poſteà ſit peccaturus, melius illi erit incurrere odium Dei ob ſolum vnum peccatum, quàm ſimul etiam ob antiquum. Addo, fortaſſe in eo caſu melius illi eſſe non liberari, quia per hoc habet maiorem rationem cauendi illud nouum peccatum, eò quòd ſit incurſurus quaſi duo peccata: vti ob ſimilem vtilitatem facimus votum cauendi etiam ea, quæ alioquin ex ſe ſunt intrinſecè mala.

Dices

41 *Obiectio:* Dices fortaſſe; Si ego dono pallium Petro ſub hac conditione, quòd ſi me aliquando offenderit, teneatur mihi illud reſtituere, non facio illum verè dominum pallij; ac proinde nec poteſt illud abalienare, multò minùs conſumere; ergo cùm Deus in noſtro caſu ſolùm mihi condonet ius ex antiquo peccato ſub ſimili conditione, non faciet me perfectè dominum eius iuris, ac *Soluitur.* proinde non ero abſolutè liber à peccato. Reſpondeo Primò retorquendo argumentum; Etiam tunc ego donans pallium Petro non maneo dominus illius pallij, & ſanè multò minùs quàm ipſe Petrus; ergo neque Deus manebit dominus illius iuris, ac proinde non poterit eſſe mihi offenſus. Secundò reſpondeo, Illam eſſe veram donationem, ac proinde verum dominium transferri in Petrum, eſto cum aliquo onere, vt qui accipit rem cum incapacitate illam vendendi, eſt verè dominus illius (vti hic Auctor expreſsè tradit ſæpè Tomo de Iuſtitiâ) licet ali- *Diſparitas.* quo modo habeat ligatum dominium. Tertiò reſpondeo, Eſto in caſu pallij non ſit verum dominium apud Petrum, in noſtro tamen omnino eſſe; quia cùm Petrus, caſu quo offenderet donatorem, deberet pallium illud idem numero reſtituere, poſſibile autem ſit quòd offendat, nec ſciat ipſe certò quid ſit facturus, non poteſt diſtrahere pallium, ne ſe reddat incapacem ad eam reſtitutionem: ſi autem, eò quòd non poſſet vti liberè, non eſt dicendus verè dominus illius, id iam ego permittam; at ſi per reuelationem ſciret ſe non offenſurum donatorem, poſſet tunc pallium comburere, donare, &c. & idem eſſet, cùm primùm donator moreretur, & ceſſaret iam occaſio eum offendendi; vnde potiùs è contrario debemus dicere eum fuiſſe verum dominum, vſum verò pallij fuiſſe ſuſpenſum.

42 In noſtro autem caſu ceſſat ea tota ratio, quia eſſe dominum alicuius iuris nihil aliud eſt, quàm in poteſtate ipſius eſſe retinere illud, aut transferre in alium; quia illud ius non eſt res vſu conſumptibilis; cùm ergo non ſit in poteſtate Dei, ſed hominis peccare, aut non peccare, & per hoc efficere, vt Deus habeat, aut non habeat ius ad odio habendum eum hominem, ſine dubio homo ille, non Deus, erit propriè dominus eius iuris; ac proinde liberrimus erit homo, quamdiu non committit nouum illud peccatum; nihil ergo ex illo caſu donationis pallij infertur contra noſtram ſententiam.

Soluitur alia quadam obiectio. Iam hinc videre licet, cur, ſi Deus diceret, *Integro hoc anno te odio non habebo*, non poſſet dici peccatum eſſe remiſſum per eum annum (vt aliqui putant inferri ex noſtrâ doctrinâ:) etenim tunc homo non eſſet liber à debito odij, ſed etiam hoc ipſo anno independenter à propriâ voluntate haberet reatum odij; in noſtro verò caſu nihil haberet quod eum faceret debitorem. Da dimitti duos ex carceribus; vnum hoc modo, *Per hanc hebdomadam poteris vagari, ſequenti tamen iterùm debebis redire*; alterum verò hoc modo, *Abſolutè es liber, nec vmquam teneberis redire, niſi voluntariè tu ipſe velis; tunc enim iterùm conijcieris in vincula, ſicut hucuſque fuiſti*; procul dubio maxima eſſet inter eos duos diuerſitas, & nemo prudens diceret illum primum fuiſſe abſolutè liberatum; vti è contrario nemo prudens poſſet negare, fuiſſe hunc ſecundum abſolutè & ſimpliciter ac rigoroſè liberum: hoc ſecundum ponimus in noſtro caſu, ac proinde facimus eum hominem ſimpliciter liberum à peccato.

SVBSECTIO TERTIA.

Examinantur alij modi defendendi noſtram ſententiam.

NOSTRA hæc ſententia aliâ viâ probari ſolet à nonnullis, inter quos P. Coninck 43 *Primus modus; Quod peccatum commiſſum poſſit interrumpi:* hîc; quia peccatum commiſſum poteſt intelligi poſteà interrumpi, ita vt nullo modo maculet, donec aliqua nunc conditio reſultet. Id quod probatur clarè in peccato Adami, quod licet fuerit commiſſum ante millenos annos, toto tamen tempore intermedio, vſque ad meam v. g. conceptionem, me non maculabat; poſitâ autem conceptione me maculat. Vt verò hoc argumentum magis vrgeatur, ponamus animam diuinitus à Deo produci priùs tempore quàm vniatur corpori; in eo caſu veriſſimum eſſet dicere de eâ animâ, *Peccauit in Adamo*; & tamen antequam vniretur corpori, non eſſet maculata illo peccato; quia Originale non contrahitur niſi per vnionem ad corpus ex generatione humanâ; ergo illo tempore intermedio ſopitum fuiſſet peccatum illud Originale, ita vt nullo modo maculauerit. Confirmatur hoc ipſum; Nam ſi Deus annihilaret animam peccatoris, ſine dubio illa deſineret eſſe Deo offenſa, maculata, &c. ſi verò reproduceretur à Deo, iam eo ipſo inficeretur antiquo peccato; ergo poteſt peccatum ſemel deſtructum redire.

De hoc argumento Patris Coninck fusè agit *Reiicitur à Lugo.* Lugo ſuprà à num. 13. cui Primò reſpondet negando conſequentiam ab Originali ad actuale; quia in Originali quà tali etiamſi ſupponatur peccatum commiſſum in Adamo, non tamen ſupponitur eſſe peccatum eius animæ, quouſque ea vniatur corpori; in noſtro autem caſu ſupponitur iam illud peccatum eſſe huius hominis; ac proinde nihil penitus deſideratur vt illum maculet. Quòd ſi vrgeas vlteriùs; De animâ adhuc ante vnionem eſt verum dicere, quòd aliquando peccauit, & quidem ſimul cum Adamo, neque adhuc eſt ei condonatum peccatum; eſt ergo verè in peccato: id quod magis vrgetur, ſi ponatur anima illa iam creata, quando Adamus iam peccauit; ergo neceſſariò de illâ verum fuit dicere, *Peccat*: quòd ſi poſteà maneat aliquamdiu ante vnionem ad corpus, de illâ dici poteſt, *Peccauit, & non eſt ei condonatum peccatum*; hoc autem formaliſſimè eſt eſſe in peccato habituali. Aliunde verò Theologi omnes ſupponunt Originale non contrahi niſi in ipſo puncto generationis; ergo non potuit verè de illâ animâ dici, quòd iam contraxiſſet Originale. Reſpondet Lugo dupliciter; Primò, tunc temporis non potuiſſe de eâ animâ dici, *Peccauit in Adamo*, ſed primò id debere dici poſt vnionem illius ad corpus. Neque repugnat, inquit, in moralibus, vt propoſitio aliqua de tempore præſenti 44 ſit vera de præterito; & quòd tamen eo ipſo tempore præterito non fuerit vera de præſenti. Vti ſi alicui nouo Cardinali daret Pontifex antiquitatem perinde ac ſi ante viginti annos fuiſſet creatus,

Digitized by Google

tus, poteſt de eo diei, *Hic moraliter eſt creatus ante viginti annos*; & tamen ante viginti annos non fuit verum de præſeuti dicere, *Iam Petrus creatur Cardinalis* : & verò fortaſſe tunc nou erat capax Cardinalatus, quia erat vxoratus, vel non baptizatus (meliùs dixiſſet, quia necdum erat conceptus : hoc enim maius impedimentum eſt ad Cardinalatum.) Vnde iuxta hanc ſolutionem admittit eo tempore intermedio eam animam poſſe eſſe vnitam non ſolùm gratiæ habituali, & ab eâ reddi ſanctam, ſed etiam Verbo hypoſtaticè. Hanc ſolutionem putat probabiliorem.

Secundam tamen addit, quòd poſſit concedi, eam animam tunc verè eſſe in peccato habituali; quia licet non ſit adhuc vnita corpori, eſt tamen abſolutè vnienda; & ex eâ futuritione accipit de præſenti denominationem actu maculatæ: cùm enim effectus ille non ſit phyſicus, ſed moralis, optimè poteſt deſumi â futuritione vnionis. Vti de facto re ipsâ nos dicimur peccaſſe moraliter in Adamo, etiamſi tunc non extiterimus phyſicè; quia tunc erat verum dicere, quòd eſſemus concipiendi ex ipſius ſemine. Solumque ait huic ſolutioni obſiſtere communem modum loquendi Theologorum, qui dicunt maculam Originalis non contrahi, niſi in ipſo inſtanti conceptionis. Huic tamen replicæ ait reſponderi poſſe, Theologos loqui de facto, quando animæ non niſi in ipſo inſtanti conceptionis creantur : non enim loquuntur de caſibus his ſolùm de potentiâ abſolutâ poſſibilibus. Quòd ſi iterùm replicetur, iuxta ſolutionem hanc, etiam in priori naturæ, quo anima exiſtit ante vnionem, debere concedi, illam iam eſſe maculatam; quia etiam tunc eſt verum dicere de futuro, *Hæc anima vnietur corpori ex ſemine Adæ*; Reſpondet (& quoad hoc benè) In illo inſtanti naturæ nihil eſſe de futuritione; quod & ego ſæpè alibi dixi; quia illa ſigna ſolius ſunt cauſſalitatis; at futuritio aut eius carentia ſe habent per accidens ad illud ſignum, & potiùs ſunt effectus illius prioris ſigni; ergo.

Noſter ſenſus de probatione Patris Coninck.

45 Ego circa has difficultatea poſſem me vno verbo expedire; neque enim indigeo eo argumento Coninck pro meæ ſententiæ probatione, vt ex dictis conſtat. Deinde licet hinc probetur poſſe hominem à peccato liberari, ipſo peccato quaſi adhuc manente; id tamen totum non eſſe ad quæſtionem præſentem, in quà ſolùm agimus de reditu peccati iam dimiſſi: in caſibus autem argumenti peccatum non dimittitur, ſed aufertur ſubiectum illius; ex cuius ablatione non datur effectus formalis peccatoris, qui requirit peccatum ſeu formam vnitam ſubiecto. Ex quo fortaſſe poſſet inferri, Si ſine remiſſione peccati homini anteà peccatori vniretur Verbum, ceſſaturum in eo peccatum quod eſt cum vnione impoſſibile, rediturum poſteà ſi vnio auferretur.

Oppugnatio Lugo facta contra Coninck non diſcurrit conſequenter.

Quidquid verò de hoc ſit, mirum mihi ſanè videtur, quòd cùm iuxta primam ſolutionem admittat Cardinalis illam humanitatem certò & infallibiliter futuram, deinde obnoxiam peccato & odio Dei, & quidem omnino independenter à libertate eius humanitatis; ex quo capite longè clariùs apparet, quomodo totum ius ad eam odio habendam & puniendam ſit ex parte Dei; cùm inquam hæc admittat, nihilominùs dicat eam humanitatem intermedio eo tempore poſſe eſſe ſanctam, iuſtam non ſolùm per gratiam habitualem, ſed etiam per vnionem hypoſtaticam; & tamen videatur huic Auctori difficile, quòd in noſtro caſu, quando debitum incurrendi nouum odium non eſt certum & infallibile, ſed potiùs eſt adæquatè in libertate eius hominis illud non incurrere; vnde incomparabiliter eſt magis liber quàm ea anima (de quâ in obiectione;) dicat tamen hic Auctor eum hominem non poſſe eſſe gratum Deo, nec habere vnionem
hypoſtaticam. Certè, ſi res diligenter conſidere- 46
tur, maiorem longè de præſenti arguit indecentiam, & magis dicit eſſe maculatam, quòd debeat incurrere odium Dei independenter à ſuâ libertate, quàm ſi non teneatur illud incurrere, niſi caſu quo per nouum & graue peccatum propriâ libertate factum; quia hinc ſolùm ſequitur, quòd ſi peccet, ſit incurſura odium paulò grauius, quàm alioquin illud nouum peccatum mereretur; illud autem maius aut minus per accidens eſt de præſenti ad excludendam gratiam & vnionem, quia hæc tam benè eiiciuntur per vnum peccatum mortale quàm per duo; ergo de præſenti, quòd homo debeat odium vt duo ſub conditione liberâ futuri peccati, vel debeat vt quatuor ſub eâdem conditione, non habet ſpecialem oppoſitionem cum gratiâ & vnione: at quòd certò illud iam debeat independenter à ſuâ libertate pro craſtinâ die, ſine dubio dicit de præſenti grauem indecentiam; quomodo ergo hæc indecentia non repugnat cum vnione, ſic verò illa? duæ ergo hæ impugnationes meæ & Patris Coninck ſententiæ non ſibi benè cohærent.

Secundò, ſicut hic Auctor dicebat contra nos, eam animam vnitam Verbo eo intermedio tempore poſſe à Deo petere, vt ſibi abſolutè remitteretur peccatum ſine vllâ conditione, & hoc reputat inconueniens, nònne hoc idem clariùs infertur in caſu de peccato Originali? poſſet enim multò potiori iure anima vnita Verbo orare Deum, ne peccatum Adami ipſam macularet poſteà, quando dimiſsâ vnione ad Verbum vniretur corpori ex ſemine Adami formato. Certè efficaciùs hoc deberet petere quàm in noſtro caſu, quia hîc non pendebat ea futuritio ab animæ illius libertate, ſicut pendet in noſtro caſu.
Quòd ſi reſpondeatur in prædicto caſu de Ori- 47
ginali, eam animam, etſi peccauerit, non tamen ſub eo ſtatu vnionis ad Verbum, nec ſub eodem poſteà contracturam peccatum, ſed vtrumque ſub carentiâ vnionis; eodem modo nos dicemus in noſtro caſu peccatum fuiſſe commiſſum ab homine antequam haberet gratiam vel vnionem ad Verbum, eoque remiſſo ſub illâ conditione, habuiſſe gratiam & vnionem; quâ retentâ non poterat redire peccatum illud ſic remiſſum, ſed neceſſariò vt rediret, requireretur aliud peccatum, per quod ea anima caderet ab vnione & à gratiâ; tunc autem vltra nouum peccatum commiſſum reſurgeret etiam ipſum dimiſſum. Vides non poſſe cum conſequentiâ doctrinæ impugnari meam & Patris Coninck ſententiam.

Quid abſolutè ſentiendum de doctrinâ Lugo.

Tertiò, circa ſolutionis illius ſubſtantiam idem nunc indico, quod dixi Tomo 6. de Incarnatione diſp. 16. ſect. 4. nam hic Auctor ad explicandam immunitatem Beatæ Virginis à proximo

ximo debito peccati vſus eſt hac eâdem doctrinâ, & attulit inſtantias ſimiles: quod enim hîc de Cardinalatu dixit, ibi de profeſſione religioſâ, ſi ſcilicet profeſſus duorum annorum v.g. fieret ex priuilegio profeſſus octo annorum, retrò trahendam profeſſionem ad illos octo annos; ſicut hîc dixit de Cardinalatu. Circa hanc ergo doctrinam, quam ibi fusè examinaui, dixi non videri per eam vllo modo ſatisfieri ſenſui Theologorum, quando dicunt nos in Adamo peccaſſe: non enim ſolùm volunt dicere, in nos eſſe deriuatum aliquem effectum ex peccato Adami, ſed verè nos in illo peccaſſe; & planè duo hæc omnino condiſtinguunt, in illo peccaſſe, & inde in tempore contraxiſſe peccatum. Vnde maior pars Auctorum liberat quidem Beatam Virginem ab ipſo peccato Originali, quod alij homines contrahunt in inſtanti conceptionis; & tamen admittunt Beatam Virginem in Adamo peccaſſe; nam licet non deſint qui & hoc ipſum negent,

48 tamen maior pars id affirmat. Denique & qui negant & qui affirmant, ſupponunt hoc ſecundum non eſſe idem cum primo; alioquin malè negaretur vnum, alterum verò concederetur; & gratis etiam diſputaretur, Vtrùm ſuppoſito quòd vno caruiſſet, careret etiam altero. Sunt ergo ea duo iuxta mentem omnium Theologorum diuerſa. At hic Auctor per omnes illas inſtantias, & per totam illam primam ſolutionem, nihil aliud docet eſſe, peccaſſe in Adamo, quàm contrahere poſteà peccatum; id autem ſolum doceri meo iudicio clariſſimè oſtendo ex illis inſtantijs. Nam quòd Cardinali hodie creato, aut profeſſo hodie facto, Pontifex tribuat antiquitatem decem annorum, nihil aliud penitus eſt nec phyſicè nec moraliter, quàm dare eis effectus ſeu priuilegia Cardinalium & profeſſorum octo annorum: vnde implicat in terminis concipere in hoc caſu, quòd illi tales fuerint æquiualenter ante octo annos facti & Cardinalis & profeſſus, niſi quatenus hodie datur illis huiuſmodi priuilegium; ſi autem hoc non fuiſſet datum, quomodo, rogo, de his poſſemus cum vllâ probabilitate dicere moraliter, ſeu æquiualenter, Ante octo annos facti ſunt Cardinalis & profeſſus? ergo iuxta eam explicationem peccaſſe in Adamo ac iam peccare idem omnino ſunt diuerſis vocibus; hoc autem, vt dixi, eſt contra ſenſum Theologorum. Propterea ſecunda ſolutio mihi multò melior apparet, iuxta quam dicendum omnino eſſet, eo tempore intermedio ante vnionem verè fuiſſe eam animam in peccato, & incapacem vnionis ac gratiæ. Addo tamen (quod inſinuaui ſuprà) neque nos teneri ad eam recurrere, ſed fortaſſe poſſe Patri Coninck concedi, eſto ea anima antè peccauerit moraliter in Adamo, & nondum ei ſit condonatum peccatum, non tamen ideò ſequi, eam eſſe tunc actu in habituali peccato, ſeu in actuali Originali. Ratio facilis eſt iuxta principia de peccato Originali, quia illa anima peccauerat moraliter reſpectiuè tantùm pro ſtatu, quo deberet vniri corpori ex ſemine Adæ concepto; ergo cùm adhuc eo intermedio tempore non ſit vnita corpori, adhuc non contraxit Originale; ſed habet tantùm denominationem, quòd contraxerit ſeu incurrerit debitum contrahendi deinde ſuo tempore Originale; interim tamen ſuſpenſum eſt illud debitum, ac proinde non odio habetur. Verùm quidquid de hoc ſit, pro intento noſtro non curo hoc argumentum ob rationem ſuperiùs datam.

Quid eſt dari v. g. alicui recenter creato Cardinali antiquitatem decem annorum.

Hanc eamdem noſtram ſententiam defendit (vt dixi ſuprà) Thomas Hurtadus; eam tamen explicat meo iudicio improbabiliter; Primò enim dicit, Etiamſi Deus retineat ius ad odium, adhuc tamen, eo ipſo quòd non odio habeat actu peccatorem, remittere verè illud peccatum: rationem reddit; nam ius ad odium tenet ſe ex parte ipſius Dei, ac proinde non poteſt maculare ipſum hominem. Vnde infert Secundò, Si Deus dicat peccatori, *Te toto hoc anno non proſequar odio, poſt annum illud reſumam*, & interim pro hoc anno infundat ei gratiam habitualem, cenſet futurum omnino ſanctum & iuſtum. Hic tamen modus explicandi noſtram doctrinam, niſi ad quæſtionem de voce res reducatur, non poteſt vllo modo ſuſtineri. Id quod ferè eſt iam in ſuperioribus oſtenſum; nam ſi manet in Deo adhuc ius ad odio habendum, neceſſariò debemus dicere, etiam manere ex parte hominis peccatum; nam ius illud nihil aliud omnino eſt quàm ipſum peccatum habituale, ſeu ipſa malitia moralis defœdans animam. Neque enim fingere hîc debemus entia aliqua moralia media inter entia rationis & vera (vt alibi diximus;) ius ergo illud etiamſi dicatur reſidere in Deo, id tamen eâ ſolâ ratione intelligendum eſt, quatenus Deus ratione peccati reſidentis in Petro, eumque maculantis, poteſt illum odio habere; vti ius, quod ego habeo contra furem, vt ille mihi reſtituat pallium v. g. nihil aliud eſt, quàm quòd ille ſit mihi illud furatus, & nondum reſtituerit; & ius, quod ego habeo, vt poſſim iraſci Ioanni, qui me offendit, nil aliud eſt, quàm ipſa præcedens in me offenſa, & quòd nondum ille mihi ſatisfecerit; illud ergo idem formaliſſimè, quod Petrum reddit furem & iniquum retentorem, eſt meum ius ad repetendum pallium; ergo eo ipſo quòd hic Auctor concedat manere in Deo ius ad odium, debet admittere manere in homine peccatum. Secundò, etiamſi concederemus dari aliqua entia moralia media, in quibus macula peccati, ius Dei, &c. conſiſtant; & licet concederemus maculam peccati eſſe diſtinctam à iure Dei, adhuc dicimus repugnare intrinſecè ablatâ maculâ manere ius. Nam ius Dei ad hoc eſt maximè, imò vnicè, vt eum hominem tamquam malum odio habeat, eique iuſtè iraſcatur, & ſibi in illo tamquam in inimico diſpliceat; repugnat autem in terminis Deum habere ius vt odio habeat tamquam malum id, quod non eſt reuerà malum; & idem eſt de iure ad diſplicentiam in illo vt inimico, ſi ille iam non eſt inimicus. Vnde videtur ſibi hic Auctor clarè contradicere, dum ait manere in Deo ius ad odio habendum, & tamen hominem non eſſe malum, cùm obiectum odij formaliter ſit malitia; ergo eo modo quo manet ius, deberet manere malitia. Quòd autem ait Deum ſuſpendere eo tempore intermedio odium, nihil omnino facit ad rationem remiſſionis; nam cùm hic Auctor dicat odium eſſe diſtinctum à peccato, procul dubio ablatio odij non eſt nec formaliter nec virtualiter ablatio peccati: vti quia odium, ſeu diſplicentia iuſta, quam ego poſſum habere in eum, qui me iniquè offendit, non eſt ipſa offenſa; ideò

49 *Secundus modus, quo Thomas Hurtadus defendit noſtram ſententiam, improbabilis.*

50

licet ego dormiam, illumque odio oon habeam; imò licet dicam, *Nolo te hodie ob eam offenſam odio habere*; non ideò ille deſinit eſſe reus & moraliter capax diſplicentiæ. Idem eſt de illo, qui eſt reus mortis, licet dicam, *Ego nolo te hodie damnare, vel punire, ſed cras primò*; nemo dicet, niſi planè abutatur vocibus, eſſe illi condonatam iniuriam; vti neque eſt remiſſum debitum ei, cui dicit creditor, *Hodie non peto à te debitum, ſed cras mihi ſolues*; ideò dixi ſuprà, eum, qui dimittitur ex carcere cum obligatione redeundi poſt tres dies, non eſſe vllo prorſus modo propriè liberum; ſecùs ſi ita liberatus fuerit, vt niſi propriâ voluntate ſe reddiderit reum, non poſſit ſecundò pelli ad carceres. Vnde concludo, eum tali tempore non minùs eſſe peccatorem, quàm ſi nullo modo ceſſaſſet Deus ab odio illius; & licet gratia habitualis ei infundatur, non fore propriè ſanctum; quia reuerà eſto Deus illum non odio habeat, ſeu (vt loquitur hic Auctor) licet ille non odiatur, poteſt tamen Deus eum odio habere; ac proinde neceſſariò agnoſcit in illo capacitatem & debitum eius odij. Conſtet ergo eam ſententiam defendi non poſſe, niſi eo modo quem nos tradidimus; & niſi (vt paulò antè notaui) abutamur vocibus, & dicamus eum, à quo actu creditor non petit ſolutionem, eſſe liberum à debito: id quod planè eſt contra omnium ſenſum.

SVBSECTIO QVARTA.

Aliqua alia difficultates circa noſtram doctrinam.

51 NOSTRAM ſententiam alij etiam reiiciunt argumentis ſuprà ex Lugo tactis; vt, quòd poſſet peccatum verè ad vnum tantùm annum exempli gratiâ remitti, cui iam ex integro ſatisfecimus. Secundò, eò quòd Deus non poſſit miraculosè reproducere peccatum: verùm & hoc tetigimus ſuprà, diximuſque, peccatum non reproduci, ſed Deum reſumere odium, quod ipſe poteſt directiſſimè velle; erat enim potens ad odio habendum hominem per totam æternitatem; & dicere poterat reflexè, *Volo illum in æternum odio proſequi*; aut (ſi carentia odij non efficit condonationem iuxta aliorum ſententiam) dicere poterat, *Nolo in æternum huic homini condonare peccatum*; ergo potuit etiam hanc eamdem non-condonationem dato eo, vt diximus, nouo fundamento reſumere ſine vllâ indecentiâ. Igitur non eſt cur de eâ concluſione noſtrâ dubitetur ea hac parte.

Prima; An poſſit reuiuiſcere pœna.

Circa quam poſſet in dubium verti Primò, An etiam pœna dimiſſa poſſit redire diuinitus. Verùm cùm iuxta noſtra principia poſſit pœna manere tota, etiam culpâ omni modo quo poteſt in ratione culpæ dimiſſâ, à fortiori poterit dimitti ſub eâ conditione quam hucuſque poſuimos, ſi homo ſe non iterùm reddat dignum nouâ pœnâ.

Secunda; An poſſit tunc dici pœna illa verè & abſolutè remiſſa.

Circa quem caſum adhuc quæres Secundò; Vtrùm poſſet tunc dici pœna illa verè & abſolutè remiſſa. Reſpondeo conſequenter; Si culpa poteſt dici remiſſa, poſſe etiam à fortiori idem dici de pœnâ. Vti in humanis remiſſa eſt abſolutè pœna ei, qui niſi ex ſuâ libertate nouum committat peccatum, non poteſt iam propter antiquum puniri.

Tertiò dubitari poteſt; An quia de facto peccatum per habitualem gratiam remittitur, ita extinguatur connaturaliter debitum pœnæ, vt non poſſit redire. Dixi *connaturaliter*; nam re ipsâ extingui pœnam æternam, & nec quidem temporalem, quæ remanet, fieri æternam, iam dixi ſæpè. Eſt ergo quæſtio, Vtrùm id perfectioni gratiæ habitualis debeatur. Hæc difficultas ex parte recidit in eam, quam agentes de meritorum reditu diſcutiemus, Vtrùm exigat gratia reſtituta, ne homo priuetur in pœnam præcedentium peccatorum vllo gradu gratiæ ex his, quos anteà habebat; eò quòd illa priuatio eſſet pœna æterna. Reſpondeo, Mihi rem eſſe valdè dubiam; nam cùm adhuc non deſint Auctores, qui putent gratiam etiam naturaliter eſſe poſſe cum maculâ ipsâ peccati, à fortiori dicent tales illam poſſe eſſe cum debito pœnæ: debitum enim hoc multò minùs repugnat ſanctitati quàm fundamentum ad odium. 52

Tertia; An gratia extinguat pœna reatum connaturaliter.

Res eſt dubia.

Secundò, cùm gratia potiùs expellat debitum pœnæ æternæ tamquam quid incompoſſibile cum gloriâ, ad quam dat ius, & non ſe habeat ſicut compenſatio ſeu ſatisfactio extinguens in Deo quidquid habebat iuris contra peccatorem, valdè dubium eſt, An non tollat illud debitum præcisè pro tempore, quo ipſa gratia habitualis eſt in ſubiecto; concedere enim ei exigentiam, qua de præſenti petat, vt licet ipſa ex ſubiecto pellatur, adhuc tamen non redeat debitum pœnæ, eſt (vt dixi) mihi valdè dubium; & reuerà ex vi virtutis ſanctificatiuæ omnino iudico id non inferri: vtrùm autem ex ſpecificâ ſuâ perfectione id petat, quis decidet, cùm nobis ſit ignota quantitas perfectionis gratiæ habitualis, ceteraque prædicata, quæ formaliter non ſpectant ad effectum ſanctificandi de præſenti animam? hunc enim effectum ex Concilijs, ex Patribus & communi Theologorum ſententiâ deducimus ſatis probabiliter.

Vnde vlteriùs infero, Longè magis dubium eſſe, vtrùm quoad ſecundum illum effectum 53 reſtituendi totam gratiam antiquam habeat etiam eam vim gratia habitualis; eam quidem illi tribuit Cardinalis Lugo abſolutè, & inde probat deinde debere redire totam antiquam gratiam, etiam illam quæ data fuerat ſine meritis; eſt tamen, vt dixi, mihi hoc longè incertius, quia multò minùs videtur ad gratiam pertinere ius reuocandi totum antiquum ſtatum quem homo habebat, quàm poſſit pertinere, omnino tollere pœnam æternam debitam peccato; quia hic effectus videtur omnino ſpectare ad extinguendum peccatum perfectè; reuocare autem antiquos gradus gratiæ longè plus eſt quàm extinguere perfectè peccatum, quia hoc poteſt eſſe perfectiſſimè extinctum ſine vllâ habituali gratiâ reſtitutâ; vti in purâ naturâ poterat perfectiſſimè condonari ſine vllâ gratiæ infuſione. Habet autem hæc ratio longè maiorem vim, ſi aliquis diceret per peccatum tolli gratiam habitualem (nihil dico de meritis, aut de gratiâ datâ per merita, ſed de aliâ infuſâ gratis) non ſolùm per modum pœnæ, ſed per modum formæ incompoſſibilis ſimul: tunc enim eſto & culpa & pœna tota ex integro remitteretur, adhuc poſſent

non

Digitized by Google

non reſtitui antiqui gradus gratiæ,non quidem ita, vt ea non-reſtitutio illorum ſe haberet per modum pœnæ; ſed quia cùm ſemel perierint ex aduentu contrarij, nec ſit vlla poſitiua cauſſa, quæ illorum exigat reditum, non poſſunt redire; aliud enim longè eſt ceſſare eam cauſſam, quæ hominem occidit v.g. aliud, debere eo ipſo reſtitui ei vitam: vti in habitibus qui deſtruuntur per actus aut alios habitus contrarios, ſi ego per habitum iuſtitiæ v. g. deſtruxi habitum iniuſtitiæ, quem habebam anteà, eſto poſteà per ſolam ceſſationem actuum (iuxta multorum ſententiam) pereat habitus ille iuſtitiæ, & conſequenter eſto pereat forma, quæ expulit iniuſtitiæ habitum, non tamen ideò hic ſtatim reſurget, ſed manebit homo ſine vllo habitu in bonum aut in malum, ſicut eſt infans recens na-
54 tus carens vtroque. Nec facilè percipitur, quomodo ex ſolo defectu formæ oppoſitæ reſurgat antiqua in ſubiecto, niſi ſubiectum illud naturâ ſuâ habeat exigentiam vnius ex illis duabus determinatè. Homo autem non habet naturalem exigentiam aut gratiæ aut peccati; poteſt enim vtroque naturaliſſimè carere: & licet daremus hanc exigentiam gratiæ aut peccati, cùm iam ſupponamus homini dari nouam gratiam, eam ſcilicet quæ reſpondet nouis meritis, aut nouæ diſpoſitioni cum Sacramento, per quod iuſtificatur, non video quomodo colligatur ex defectu, vt dixi, antiqui peccati, quod vt forma contraria expulit antiquam gratiam, debere hanc redire, cùm noua cauſſa illius non ſit; iam enim dixi nouam, quæ venit ex eo, quòd de facto ſanctificet, non petere, niſi expellere de facto peccatum antiquum perfectiſſimè, & gratum reddere ſuum ſubiectum, ſi eſt gratia vt octo, gratum vt octo, ſi vt ſex, gratum vt ſex. Ad hunc autem effectum antiquæ gratiæ reſtitutio nullo prorſus modo requiritur; dubia ergo valdè eſt ea quæſtio, nec niſi planè diuinando videtur poſſe decidi. Si tamen in re dubiâ aliquid dicendum eſt, magis propendeo ad negandam ei talem vim; quia non debemus concedere ſine fundamento gratiæ habituali perfectiones, quæ annexæ ex conceptu ſuo non ſunt ei prædicato, quod nos præcisè de eâ gratiâ aliunde nouimus: non enim licet rebus quæcumque prædicata, quæ ex ſe non repugnant, concedere, niſi poſitiuum habeamus fundamentum. Iam autem oſtendi, neque in conceptu ſanctificantis perfectiſſimè de præſenti hoc includi, neque aliunde nobis ſuppetere rationem vllam poſitiuam aut auctoritatem id dicendi: de auctoritate conſtabit ex ſequenti quæſtione, in quâ ferè maior pars negat re ipsâ eam gratiam datam ſine meritis redire; ex his verò qui eum reditum concedunt, ferè omnes in ſolam liberalitatem Dei id reuocant; ergo neque ratio vlla ſuppetit pro eo reditu.

Probabiliùs negatur.

DISPVTATIO DECIMASEXTA.

Vtrùm merita & gratia per peccata interrupta reſurgant per Pœnitentiam.

1 GRATIA iuſtificans homini data eſt duplex; vna in præmium bonorum operum in gratiâ factorum: altera data ſine merito ſuſcipientis virtute Sacramentorum; quæ dici ſolet dari ex opere operato. De vtraque in præſenti quærimus, An reſurgat per Pœnitentiam tota quæ ceciderat per culpam.

Aduerte, ad præſentem quæſtionem per accidens eſſe Primò, quòd redeat eadem numero gratia, dummodò redeat alia illi æquiualens, etiamſi numero diſtincta; Secundò eſſe etiam per accidens, quòd peccata tollantur per contritionem aut per attritionem in Sacramento. Nihil dico ſi tolleretur peccatum per æqualem & condignam ſatisfactionem; quo caſu omnis omnino pœna deberet tolli. De hoc ergo caſu nihil dico, quia de facto eſt impoſſibilis: non enim nos poſſumus talem exhibere ſatisfactionem. Vtrùm autem ex ſatisfactione æquali à Chriſto exhibitâ aliquid colligatur, dicemus poſteà. Quærimus ergo, An ablato peccato de facto reuiuiſcat tota gratia, quæ priùs fuerat. Non ſuppono cum aliquibus, merita ſiue gratiam non extingui, nec mori per peccatum, ſed ſolùm mortificari; quia hæc ipſiſſima eſt quæſtio, de quâ in præſenti agimus, Vtrùm ſcilicet omnino pereat gratia per peccatum, ſiue moriatur, an verò ſolùm mortificetur ita, vt poſteà redeat; non eſt autem concluſio ipſa, de qua agimus, ſupponenda, nec quidem ſub aliis terminis. Quia verò diuerſa ratio dubitandi eſt de gratiâ datâ per merita, quàm ſit de datâ ſine meritis, duas eas quæſtiones diuidemus.

SECTIO PRIMA.

Gratia data per merita reuiuiſcit.

ADVERTO, gratiam datam per merita redire poſt iuſtificationem, idem eſſe formaliſſimè ac redire merita præcedentia: non enim agimus de reditu phyſico meritorum; ſi enim id fieret, potiùs eſſet noua merita habere, quàm redire antiqua. Solùm ergo poteſt reditus ille eſſe ratione præmij proprij eorum meritorum, quod eſt gratia & gloria; ergo redire merita idem eſt aliis terminis ac redire gratiam debitam iis meritis. Vnde non video quomodo P. Tannerus quæſt. 5. dub. 1. priùs ſtatuat redire totam antiquam gratiam; id quod fusè probat; deinde tamen dub. 2. diſputet; Vtrùm antiqua merita redeant. Quidquid igitur ſit de minùs exactâ explicatione huius quæſtionis, 2

Idem eſt redire merita & redire gratiam.

Variæ fuêre in hoc puncto ſententiæ. Quidam ſolo nomine hunc reditum admittunt; quidam ſolùm ex parte; quidam ſolùm in fine vitæ; quidam illum concedunt iuxta diſpoſitionis intenſionem, quâ peccator reſurgit; quidam dicunt

Variæ ſententiæ.

redire ad ſolum præmium accidentale, hoc eſt ad gaudium quoddam accidentale maius, quod habebit Beatus, eò quòd fecerit talia opera. Harum ſententiarum diuerſos Auctores qui videre voluerit, legat Suarium in Opuſculis, Relectione de reuiuiſcentiâ meritorum, vbi hanc rem fuſiſſimè tractat. Poteſt etiam legi P. Tannerus loco immediatè citato. Ex probatione noſtræ ſententiæ colligetur, quid ſit de aliis ſentiendum. Communis ergo ſententia docet abſolutè merita redire, licet, iuxta paulò antè notata, vel ſolâ voce, vel inadæquatè hic reditus à variis explicetur. Ita cum D. Thomâ omnes Thomiſtæ, & alij quos Suarez refert ſuprà ſect. 2. diſput. 1. Nos tamen non ſolùm hunc abſtractum ſenſum intendimus, ſed dicimus illa redire perfectè quoad omnes gradus, quos anteà homo habuit ob ea merita, additis etiam his qui reſpondent nouo actui iuſtificanti, ſiue ille ſit contritio ſiue attritio cum Sacramento. In hoc ſenſu concluſio hæc defenditur à Suario ſuprà diſput. 1. ſect. 7. Vaſquez 1. 2. diſput. 233. n. 45. & hîc art. 5. dub. 2. Dorando, Scoto, Almaino, Maiore, Aureolo, Medinâ, Ockamo, Marſilio, Henrico, & aliis apud Suarez eâ diſput. 2. ſect. 2. num. 17. & Tannerum ſuprà num. 38.

Noſtra ſententia.

3 Et in primis quòd merita reuiuiſcant, abſtrahendo iam à modo quo id fiat, communiter probatur ex Ezechielis 18. capite, vbi hæc habentur: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt*, &c. *vitâ viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor.* Hinc putant multi valdè efficaciter ſuaderi noſtram ſententiam; nam ſi merita non redirent, ergo Deus ad non dandum præmium recordatur eorum peccatorum. Nihilominùs hunc locum puto pro hoc intento inefficacem; quia Deus ibi non aliud dicit, quàm eum hominem agentem pœnitentiam non retardandum à vitâ nouâ per antiquas iniquitates, nec Deum fore memorem ad eum odio habendum ob antiqua peccata; per quod nihil penitus inſinuat de reditu meritorum: nam ſi dicamus ea extincta per peccatum, eſto Deus illa non remuneretur; non faciet tamen eò quòd peccatorum recordetur, ſed quia iam re ipſâ non ſunt merita vlla, perinde planè ac ſi non peccando caruiſſet eis meritis; quo caſu etſi Deus nullius peccati recordatus fuiſſet, nihilominùs de præmio pro talibus operibus, quæ non fuerant, nullo modo cogitaſſet. Porrò ibi non agi de reditu meritorum videtur mihi clarum; Primò, quia ibi non agitur de peccatore, qui ante peccatum fuerat iuſtus, & poſteà ſecundò redit ad Deum, ſed abſolutè de quolibet peccatore etiam, qui anteà ſemper fuerat in peccatis; vbi ſine dubio non habet locum reditus meritorum, de quo loquimur. Secundò, quia eodem modo agit de iuſto cadente in peccatum, ac è contrario de peccatore agente pœnitentiam; ait enim; *Omnes iuſtitia eius non recordabuntur*; & tamen nemo dicit peccata redire; ergo neque vi eorum verborum debet dici merita redire. Et ob hanc cauſſam dixi ſuprà hunc locum non eſſe ſufficientem ad probandum non redire peccata, cùm è contrario non obſtante eodem tenore verborum dicantur redire merita.

4 Meliùs ergo id poteſt ſuaderi ex Paulo ad Hebræos 6. cap. vbi cùm illos reprehendiſſet grauiter, quòd defeciſſent à iuſtitiâ, hortatur eos ad pœnitentiam, inter alia motiua illis proponendo Deum non eſſe iniuſtum, *vt obliuiſcatur operis veſtri, & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ipſius, qui miniſtraſtis ſanctis, & miniſtratis.* Ex hoc loco videtur colligi clarè, apud Deum adhuc eſſe memoriam eorum operum bonorum quæ olim facta fuerunt, & interrupta deinde ſunt per peccatum. De hoc teſtimonio fusè agit Suarez diſput. 1. ſect. 1. vbi explicationes quaſdam contrarias huic noſtro diſcurſui reiicit. Quidam enim dixerunt eſſe ibi ſermonem de operibus in peccato factis, per quæ homo iuſtificationem de congruo meretur. Cui expoſitioni fauet D. Thomas ad eum locum lectione 3. contra quam ait Suarez ſtare Ambroſium, Hieronymum, Theodoretum, Theophylactum, Chryſoſtomum & alios. Et reuerà ex eâ diſtinctione, quam ibi facit Apoſtolus, *Miniſtraſtis, & miniſtratis*, videtur ſatis clarè colligi eum agere de operibus in diuerſis ſtatibus, gratiæ ſcilicet & peccati factis, quia loquebatur Apoſtolus vniuerſaliter cum omnibus illis; non eſt autem credibile omnes illos tunc fuiſſe in peccato. Si verò de tempore materialiter tantùm diuerſo ageret, quid ad obliuionem Dei faciebat, quòd tunc aut vnâ die antè fuiſſent ea opera, in peccato tamen omnia facta? Deinde Deus non tenetur operibus in peccato factis quidquam ex vllâ iuſtitiâ dare. Dicit autem Apoſtolus Deum futurum iniuſtum, ſi non retribuat; ergo loquitur de factis in gratiâ, pro quibus idem D. Paulus alibi dixit ſperare ſe coronam iuſtitiæ.

Probatur ex loco Diui Pauli.

Secunda aliorum explicatio eſt, D. Paulum loqui cum illis tantùm qui nondum ceciderant, neque obeſſe quòd eos terrefecerit; quia id non dixit, vt à lapſu eos excitaret, ſed vt impediret, ne caderent. Id quod ſatis videtur confirmari ipſâ ponderatione à nobis factâ contra priorem explicationem, quòd ſcilicet dicat D. Paulus futurum alioquin Deum iniuſtum, ſi eis præmium non reddat; hoc autem non cadit ſupra opera mortificata; Primò, quia Deus non obligatur ex iuſtitiâ ad vocandos hos homines ad pœnitentiam; Secundò, quia (vt dicemus infrà) eſt valdè dubium, an hic reditus meritorum, ſi admittatur, ſit ex iuſtitiâ, an ex miſericordiâ ſolâ; ergo non poteſt D. Paulus de eo loqui. Nihilominùs benè oſtendit ibi P. Suarez ex multis Patribus & gloſſis ad eum locum, ex ipſo etiam contextu Epiſtolæ D. Pauli, eum loqui cum Hebræis, quorum magna pars ſaltem ceciderat è gratiâ, ideoq; facere illam diſtinctionem, *Miniſtraſtis, & miniſtratis*; quæ (vt ſuprà etiam notaui) non debet ſumi in ordine ad ſolum tempus præſens & præteritum, niſi accipiatur ſub diuerſis ſtatibus, antiquo in gratiâ, à quâ excidiſtis, & præſenti, in quo iam multi ex vobis eſtis in gratiâ. Confirmatur, quia τὸ *vt obliuiſcatur Deus* non poteſt intelligi, ſi illi adhuc eſſent in gratiâ; etenim eâ de re nemo dubitare poterat, ſcilicet opera bona eorum, qui ſunt in gratiâ, eſſe in memoriâ Dei in ordine ad præmiandum, ſi decedant in gratiâ: neque poteſt dici, quòd Deus non obliuiſceretur in ordine ad dandam pro illis perſeuerantiam finalem (vt aliqui interpretantur;)

Quidam conantur D. Paulum aliter explicare.

tur;) quia Deus nullo modo tenetur ex iuſtitiâ dare iuſtis, quantumuis multa bona opera fecerint, perſeuerantiam finalem; vnde neque è contrario poteſt Deus auxilium efficax negans iuſto dici iniuſtus; ergo non id potuit intendere D. Paulus: agit ergo etiam de illis qui anteà in gratiâ benè operati ſunt; & vt eis reddat faciliorem pœnitentiam, proponit illis reditum meritorum: agit etiam cum his qui adhuc erant in innocentiâ, vel redierant ad gratiam.

6 Quòd verò ſuperiùs obiiciebatur Primò, Deum ex iuſtitiâ non teneri lapſis dare auxilium vt redeant, ergo non agebat de his Apoſtolus, non vrget; nam ſenſus D. Pauli ibi non eſt hic; *Quia non eſt Deus iniuſtus, ideò vos reſtituet in gratiam antiquam*; ſed hoc modo eſt declaranda ea adhortatio; *Rogo vos vt Deo ad pœnitentiam vos vocanti reſpondeatis; nam ſi id feceritis, non eſt iniuſtus Deus, vt non remuneret antiqua merita*: quæ eſt clara deductio. Quod Secundò item obiiciebatur, dubium eſſe, Vtrùm eſto merita redeant, redeant ex iuſtitiâ, an verò ex ſolâ miſericordiâ, non vrget; quia facilè explicabimus paulò pòſt, quomodo reditus hic poſſit dici ex iuſtitiâ. Conſtet ergo ex hoc loco valdè probabiliter ſuaderi hanc ſententiam. Probari illa prætereà ſolet & ſimul confirmari allata expoſitio loci D. Pauli ex Tridentino Seſſione 6. cap. 16. vbi ait; *Hac igitur ratione iuſtificatis hominibus, ſiue acceptam gratiam perpetuò conſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint, proponenda ſunt Apoſtoli verba: Abundate in omni opere bono, ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino: non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri, & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius.* Vbi notandum factam à Concilio diſtinctionem illam; *Siue acceptam gratiam perpetuò conſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint*; per quam clarè inſinuat ſe loqui de bonis operibus interruptis per peccatum, & deinde reſuſcitatis; cumque pro hoc intento adducat verba citata D. Pauli, iam videtur ſimul confirmare explicationem à nobis allatam.

Confirmatur noſtra doctrina ex Tridentino.

7 P. tamen Suarez ſuprà optimè notat, hunc locum ita poſſe explicari, vt loquatur quidem Concilium de iuſtificatis poſt lapſum, non autem de operibus factis ante lapſum, ſed de factis poſt pœnitentiam; vt ſenſus ſit: *Opera in gratiâ facta, ſiue ea gratia perpetuò fuerit conſeruata, ſiue amiſſa, ac iam recuperata, apud Deum mercedem habebunt.* Quam explicationem meritò fatetur Suarez non poſſe facilè redargui; nihilominùs minùs videtur probabilis, quia iuxta illam Tridentinum feciſſet eam diſtinctionem planè gratis, ſi ſolùm intendiſſet docere, etiam illum, qui amiſſam gratiam recuperauit, eſſe capacem meriti; hoc enim nimis certum erat; nemo enim dixit vnquam D. Paulum aut D. Petrum non meruiſſe per opera quæ poſt peccatum ſuum fecerunt; ergo loquitur etiam de operibus mortificatis; nam de his eſſe poterat aliqua ratio dubitandi. Eadem explicatio confirmatur ex alio loco eiuſdem Concilij eodem capite, vbi ait iuſtos per bona opera mereri gloriam, *ſi tamen deceſſerint in gratiâ*; non dixit, Si poſt ea opera perpetuò perſeuerarint, ſed, *Si in gratiâ deceſſerint.*

Confirmatur ſecundò.

Secundò principaliter ex ſancto Paulo probatur ea ſententia; nam ſcribens ad Galatas lapſos ex gratiâ, vt ea aſpera verba oſtendunt; *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit?* volens eos ad pœnitentiam reducere ait cap. 3. *Tanta paſſi eſtis ſine cauſsâ? ſi tamen ſine cauſsâ*; oſtendens per hanc aduerſatiuam adhuc locum eſſe, vt ea opera non ſint inutilia, ſi iuſtitiam amiſſam recipiant. Quæ eſt clariſſima explicatio Hieronymi vnde confirmatur etiam valdè noſtra ſententia. Verba Hieronymi hæc ſunt: *Simul & hic aſpiciendum, vt quicumque ob Chriſti Fidem laborauerit, & poſteà lapſus fuerit in peccatum, ſicut priora ſine cauſsâ paſſus dicitur dum peccat, ſic rurſum non perdet ea, ſi ad priſtinam fidem & antiquum ſtatum reuertatur.* Eodem modo explicant Ambroſius, Anſelmus, D. Thomas, Chryſoſtomus, Theophylactus & Theodoretus; vnde tantorum Patrum conſenſus valdè facit hanc explicationem certam, & conſequenter ſententiam noſtram ſummè confirmat.

Probatur ſecundò noſtra ſententia ex D. Paulo & Sanctis Patribus.

Vltimò probatur auctoritate Patrum, qui independenter etiam ab hoc loco Pauli illam tradunt; vt Hieronymus ad locum Aggæi 1. Chryſoſtomus in Epiſtolâ 5. ad Theodorum lapſum: Auguſtinus lib. de Verâ & falsâ pœnitentiâ cap. 4. idem ſentit. Vbi mirandus eſt quidam Thomas Hurtadus in ſuo Præcurſore Theologico diſp. 2. Controuerſiâ 2. §. 2. qui ſiniſtrum affectum in doctiſſimum Patrem Vaſquez diſſimulare non valens, ait ſe non poſſe aſſequi ingenium Vaſquez aliena obnubilantis vt ſua appareant; vnde ait eum oſtendere, ſe habere parum lucis, ſi quidem lucere non poteſt niſi abſconditis aliis. Fundamentum autem huius tam acerbæ admirationis non aliud eſt, quàm quod Vaſquez dixerit difficillimum eſſe probare auctoritate & ratione reditum hunc meritorum; impingit autem illi Hurtadus, quòd exploſerit ferè omnes auctoritates ſacræ Scripturæ & Patrum. Debuiſſet ſanè hic Auctor, antequam talem virum carperet, attentiùs conſiderare quid ille dixerit. Certè Vaſquez hac quæſt. 89. art. 5. dubio vnico, vnde illum citat Hurtadus, modeſtiſſimè & efficaciter oſtendit vnum vel alterum locum Auguſtini, qui à Soto adducitur pro hac ſententiâ, non eſſe efficacem: quod idem de Chryſoſtomo & Ambroſio probat. Neque video quid ibi reprehenſibile admiſerit Vaſquez. Ex Scripturâ autem licet locum Ezechielis non cenſuerit efficacem, vti reuerà non eſſe oſtendimus etiam nos, eò quòd eodem modo Propheta loquatur de bonis & malis operibus, cùm tamen peccata non reuiuiſcant; idque quod non conſiderauit Hurtadus; licet inquam hunc locum non approbet, ex Paulo tamen, & ex Ioële & Tridentino eam ſententiam optimè deducit Vaſquez. Vnde potiùs laudandus eſt Vaſquez, qui diligenter verba Patrum diſcutit, an eorum ſint, & quo ſenſu intelligenda. Sed de ſiniſtro huius Auctoris in Patres Societatis affectu dicam aliquid inferiùs. 8

Vt verò ad rem noſtram reuertamur, clariſſimè hanc communem ſententiam tradidit Felix Papa III. apud Baronium anno Chriſti 483. ſcribens enim ad Acatium Epiſcopum lapſum ait: *Vbi eſt, frater Acati, labor tuus, quo tyrannidis hæreticæ tempore deſudaſti? patieris hoc damno ſcientia tua eiuſmodi perire mercedem?* Vbi manifeſtè inſinuat ea merita reparari poſſe per

per pœnitentiam. De hoc ergo redim abſolutè loquendo non poteſt eſſe dubium, pet quod prima pars noſtræ ſententiæ ſuadetur; an autem ſit ex iuſtitiâ nécne, dicetur inferiùs.

SECTIO SECVNDA.

Ea gratia reuiuiſcit ſecundùm omnes antiquos gradus.

9 *Eſt contra D. Thomam:* QVòD merita redeant ſecundùm omnes antiquos gradus, non eſt tam commune, ideoque nec tam certum; maximè cùm D. Thomas hac quæſt. art. 5. ad 5. non alium admittat reditum quàm ad gaudium quoddam accidentale, quod bomo habebit de illis operibus, vt dixi ſuprà; vnde valdè miror Patrem Suarez eâ diſp. a. ſect. 1. ad initium, teferentem hanc ſententiam de gaudio accidentali, dicere, eam non inueniri apud Scholaſticum in terminis, cùm ipſemet Suarez alibi locum hunc D. Thomæ, quo eam ſententiam expreſſis verbis tradit, fuſiſſimè diſcutiens fateatur ſe non poſſe in bonum ſenſum D. Thomam explicare. *Probatur.* Noſtra ergo ſententia tenenda eſt, etiamſi in eâ videatur nobis contrarius Diuus Thomas: etenim loca Scripturæ & Patrum, quando loquuntur de merito bonorum operum, & de præmio illorum, ſemper intelliguntur de eo merito & præmio, quod ſimpliciter & abſolutè dicitur præmium; hoc autem eſt præmium eſſentiale: nam illud gaudium accidentale non vocatur præmium operum, nec propriè dicitur vita æterna & merces, &c. & (vt benè notarunt Suarez, Lugo, & alij) *Beati habebunt gaudium accidentale etiam de operibus bonis factis in ſtatu peccati.* illud gaudium accidentale etiam habebunt Beati de operibus bonis factis in peccato; quæ tamen in omnium ſententiâ non obtinebunt præmium, nec reuiuiſcent, &c. quod autem ſint tale gaudium de iis habituri eſt certiſſimum: etenim per illa opera ſæpè de congruo obtinuerunt iuſtificationem; Secundò, per illa ſuo modo laudarunt Deum, eique placuerunt, &c. hoc autem materia eſt gaudij in cœlo non minùs quàm ob opera facta in gratiâ; imò fortaſsè maior erit occaſio gaudendi propter illa, quia hæc non iuuerunt eos ad ſurgendum ſicut illa.

10 Quoad D. Thomam ingenuè fateor, eâ reſponſione ad 3. tenuiſſe hanc ſententiam; cùm enim dicat hominem non ſurgere ad maiorem gratiam quàm anteà, niſi habeat actum magis intenſum, colligitur manifeſtè eum ſenſiſſe, nihil penitus de gratiâ dari ob antiqua merita ſupra eam, quam promeretur quis per actum, quo recuperat gratiam: ſupponamus enim illum hominem anteà habuiſſe ſex gradus gratiæ, habeat nunc diſpoſitionem vt ſex, rogo, an præter gratiam vt ſex, quæ huic diſpoſitioni reſpondet, detur aliquis gradus ob antiqua merita, an non? ſi non datur, teneo intentum, ſcilicet nihil de eo præmio eſſentiali redire; ſi verò aliquis gradus additur, ergo iam gratia erit intenſior quàm anteà: fuit enim præcisè vt ſex, iam verò eſt vt ſex ratione diſpoſitionis, & aliquid ampliùs additur ratione meritorum antiquorum; hoc autem eſt contra D. Thomam, qui iuxta notata non admittit poſſe hominem reſurgere ad maiorem gratiam, quam habet diſpoſitio præſens. Vnde quòd Pater Suarez ait in præſenti ad art. 5. D. Thomæ dub. a. Sanctum Doctorem ſentire, tantùm reſtitui antiquam gratiam quando datur diſpoſitio æqualis gratiæ antiquæ, eſt clarè contra Sanctum Doctorem; nam tunc daretur duplex gratia, vna ob merita antiqua, alia ob diſpoſitionem præſentem; quam pono eſſe vt ſex; & conſequenter daretur gratia vt duodecim: id quod D. Thomas apertè negat art. 2. huius quæſtionis, non admittens poſſe ad maiorem gratiam hominem reſurgere quàm ſit diſpoſitio, quâ ſe præparat. Conſtet ergo D. Thomam in boc puncto valdè obſcurè loqui; non tamen ideò debemus à communi ſententiâ recedere.

11 *Redire merita non eſt tantùm dari nouam gratiam etiam intuitu antiquorum meritorum.* Quòd verò Bañes & alij Thomiſtæ docent, redire merita etiam ad gratiæ præmium, non quia detur propter illa aliquis nouus gradus gratiæ, ſed quia hæc, quæ datur, datur etiam intuitu præcedentium meritorum, eſt adhuc longè improbabilius; quia hoc reuerà non eſt redire merita, nec quidem quoad accidentale præmium, ſed ſolâ voce; hoc autem eſt facere ridiculam eam promiſſionem S. Pauli. Quid enim vtilitatis & emolumenti illi Hebræi eſſent habituri ex eo, quòd Deus diceret illis, Petro v. g. *Hoc tibi ob duos titulos do, tibi verò Ioanni præcisè ob vnum*, ſi res data ſit eadem? Si item non ſum recepturus nec vnum indiuiſibile ampliùs ob illa opera mortificata, quo iure non dicar ego in illis ſine cauſâ laboraſſe? Hæc ſententia Bañes ferè fundatur in aliâ eiuſdem Auctoris, quòd homo iuſtus per noua opera non mereatur nouum gradum gratiæ, niſi ea ſint intenſiora quàm gratia exiſtens in ſubiecto; vt autem explicet Concilij Tridentini auctoritatem definientis, iuſtos per omnia opera bona mereri, ait tunc augeri nouum titulum pro gratiâ iam habitâ. Quam doctrinam vt omnino improbabilem in materiâ de merito reiecimus. Qui voluerit, legat Suarium eâ lectione diſp. 2. ſect. a. in quâ fuſiſſimam digreſſionem facit circa hoc punctum, quam ferè Secundò reperit ſect. 3.

12 *Quæ opinio eſt periculoſa.* Nos, quia cum præſenti materiâ ea difficultas eſt connexa, breuiſſimè dicimus, eam planè dare occaſionem ad contemnenda opera bona, maximè in eis hominibus qui gratiam habent valdè intenſam, & vix poſſunt efficere actus intenſiores quàm ea ſit; ac proinde vt ſummè periculoſa ea opinio debet teneri. Probatur autem aſſumptum; nam ad animandos homines ad labores parum refert illis dicere, *Laborate, deſudate ſtrenue; habebitis enim ingens præmium: quia licet non dabitur vobis quidquam de maiori gloriâ pro centum operibus quam pro vno; illa tamen eadem gloria dabitur vobis ob centum titulos.* Quis enim vnquam diceret iuſtum eſſe Regem, qui hoc modo ſuos milites & Duces præmiaret, non dando illis propter noua facinora nec teruntium, ſed ſolùm addendo nouum titulum? Certè hoc modo poſſet quis vnico floreno præmiare alterum, etiamſi feciſſet mille glorioſiſſima facinora, dando illi eum ob mille titulos. Hoc ex ſe apparet ita ridiculum & falſum, vt vix poſſit vllus prudens id non reſpuere; ſicut è contrario eſſet ridiculum in pœnâ, ad deterrendos fures v. g. à nouo furto, minari illis maximam pœnam; quæ tamen ſolùm in hoc conſiſtet, vt ea, quam anteà debebant ſubire, ſit poſteà nouo titulo infligenda: certè parum illi curarent

curarent eos nouos titulos, ſi dolorem non haberent maiorem. Vnde Tridentinum apertè definiuit omnibus operibus correſpondere augmentum. gratiæ & gloriæ, non dixit nouos titulos ad eamdem gratiam: hoc enim quid ponit in præmio? Huius rei eam reddo rationem à priori, quia ille titulus nihil eſt aliud quàm denominatio deſumpta ex ipſo opere de nouo promerente; ſi autem nihil ab illo diſtinctum danit, ergo ſolùm præmiatur illud opus per ipſummet opus, quod eſt contra omnem rationem præmij exigentis eſſentialiter diſtinctionem à merito.

13 *Obiectio 1. Quòd eamdem rem, vt eſt corona alicuius certaminis, ſit magis æſtimabile. Soluitur.*

Quod verò ſolet Bañes pro ſe adducere, eamdem rem datam in certamine vt coronam eſſe magis æſtimabilem quàm ſi ſimpliciter donaretur, hoc inquam eſt extra quæſtionem præſentem; nam in eo caſu non habet rationem præmij entitas ipſa rei datæ ſecundùm ſe: quale enim præmium conſtituunt quatuor folia lauri aut palmæ? Eſt ergo ibi præmium honor; hic autem eſt maior, quando ex nobiliori datur certamine; at in præſenti non loquimur de præmio prouenieute Beatis ex honore maiori, ſed ex entitate phyſicâ gloriæ & viſionis Dei; hæc enim eſt præmium; ergo hæc debet augeri per merita. Adde, etiamſi in cælo honor eſſet præmium, adhuc futuram per accidens eam multiplicationem titulorum: dum enim omnibus Beatis conſtaret me feciſſe omnia illa bona opera, eumdem ſanè haberem honorem ex illis, licet beatitudo ſolùm eſſet data ob vnum, ac ſi ob duo, aut ob omnia; quia non facit me dignum honore, quòd hic detur ob opera, ſed quòd ego illa opera fecerim, & alij id ſciant; ergo etiam ex hac parte eſt impertinens illa titulorum multiplicatio.

Confirmo id meo iudicio valdè clarè; nam ſi præter Deum & me nulla alia eſſet perſona rationalis, apud quam ego habere poſſem laudem & gloriam ex meo opere, non ideò opus illud factum cum eâdem intenſione, &c. cum quâ nunc mereretur minus præmium, quàm de facto mereatur; quia meritum non ponderatur ex aliorum honorum exiſtentiâ, ſed ex gratiâ quam habeo ex intenſione, ſpecie, &c. illius; ergo in eo caſu deberet habere ſuum præmium: atqui tunc cùm & Deus & ego iam ſciremus me feciſſe ea bona opera, & nullus maior honor mihi ampliùs poſſet prouenire ex eo, quòd daretur mihi illa viſio ob hunc titulum, quàm ſi ob priorem tantùm gratiam; quia inde nec Deus neque ego me magis æſtimarem: æſtimatio enim (iuxta paulò antè dicta) deſumitur ex ipſâ honeſtâ & glorioſâ actione, non verò ex eo, quòd alter poſteà dicat, *Benè feciſti*; & ſummùm ad eam gloriam ſpectat diuulgatio eius facinoris; profectò, quando diuulgatio noua eſſe non poteſt, non poteſt concipi facilè, quo modo ſit ibi maius præmium; ergo deberent tunc non tituli, ſed viſio ipſa augeri, ne opus illud maneret ſine præmio; ergo cùm in hoc ordine rerum ego per ſimilem actum, vt dixi, idem merear quod tunc, debebit mihi nunc viſio ipſa noua dari in præmium, non verò nouus tantùm titulus, qui eam viſionem nequaquam adæquat.

14 *Obiectio ſecunda, Quòd nullum agens intendat paſſum vltra ſe. Reiicitur.*

Quòd item hic Auctor vtatur eo principio phyſico, ſcilicet nullum agens intendere paſſum ſupra ſe, parum illum iuuat: etenim in cauſſis phyſicis intenſio oritur ab agente, quod non intendit niſi vel aſſimilare ſibi paſſum; ac proinde ſi iam inueniat ſimile, nihil habet quod agat; vel ſi dicamus gradus intenſionis eſſe heterogeneos, & octauum perfectiorem quàm ſit ſeptimus, repugnat agens vt ſeptem, quod non continet perfectionem octaui gradûs, illum producere; quia, iuxta certum Philoſophorum principium, nemo dat quod non habet. Hæc autem omnia ceſſant omnino in merito reſpectu gratiæ. Nam actus amoris Dei v. g. aut actus humilitatis, iuſtitiæ, &c. non intendit aſſimilare ſibi animam, quæ eſt paſſum, ſed intendit vel leuare miſeriam pauperis, vel Deo placere: ex eo verò quòd ſit dignificatus gratiâ, quòd ſit bonus ſupernaturalis, &c. habet vim Deum prouocandi ad remunerationem. Vti quando laborat in meâ vineâ mercenarius, non intendit paſſum ſibi aſſimilare, ſed vineam colere; & quia mihi rem gratam facit, & vtilem, &c. mercedem à me meretur, & quidem eamdem, etiamſi ille habeat domi centum florenos, quàm ſi non haberet nummum; ac proinde ceſſat hîc tota ea ratio, cur non poſſit augeri gratia ſuper eam quam habet operans; ſicut opus mercenarij promerens florenum obtinet hunc, etiamſi, quia operarius ille habet centum domi, iam fiat intenſio, vt ſic dicam, centum & vnius floreni; quæ eſt maior quàm intenſio illius laboris in vineâ. Quoad ſecundum verò de cauſsâ efficienti, non habet locum in moralibus; nam in illis intenſius præmium non cauſſatur ab ipſo merito phyſicè, ſed à Deo præmiante; Deus autem continet perfectè totam illam præmij intenſionem, meritum verò per ſuum valorem mouet voluntatem diuinam ad dandum præmium; in ordine autem ad hanc motionem per accidens ſe habet, quòd homo iam ſupponatur ex præcedentibus meritis habens intenſiorem gratiam quàm ſit nouum meritum: ſicut enim hinc non impeditur, quò minùs habeat proprium valorem & laudabilitatem ex præſuppoſitâ gratiâ; ita etiam non impeditur, ne moueat voluntatem Dei ad nouam remunerationem; imò quia meliùs homo priùs certauerit, tantum abeſt vt reddatur indignior præmio, vt potiùs videatur ceteris paribus ex hac parte dignior vt ei augeatur. Adde, ſi vellemus ſtare huic rigori phyſico, non ſolùm deberet dicere Bañes, non augeri gratiam per opus remiſſius, ſed nec per vllum opus quantumuis intenſum poſſe nos mereri gratiam; quia hæc eſt multò perfectior ſubſtantialiter quàm opus; nihil autem phyſicum poteſt aliud ſe perfectius producere vt cauſſa principalis; quale eſt in genere moris meritum reſpectu præmij; hoc autem dicere eſſet planè hæreticum.

Præmium non producitur à motiuo, ſed à præmiante.

SECTIO TERTIA.

Opportuna digreſſio, quâ oſtenditur merita non eſſe diſpoſitionem phyſicam ad gratiam.

QVIA in hoc puncto de proportione diſpoſitionis phyſicæ valdè magnam vim faciunt aliqui Thomiſtæ, iudicaui me hîc aliquid de eo puncto debere dicere. Duo ergo noto; nos nec leuiſſimum quidem habere fundamentum, 15

ſi res

ſi res prudenter conſideretur, ad dicendum, noſtra merita eſſe diſpoſitionem phyſicam pro gratiâ; ſecundum, eſto diceretur diſpoſitio phyſica, adhuc tamen nihil ſequi de eâ proportione, quam Thomiſtæ volunt intrudere. Vt primam partem oſtendam, ſuppono nos de gratiâ habituali & meritis nihil penitus ſcire, niſi ex Fide, ex quâ ſcimus homines mereri per ſua bona opera, & accepturos prout geſſerint in hac vitâ, ſanctiores futuros qui maiora fecerint, &c. ex Concilio verò Viennenſi & Tridentino colligere nos valdè efficaciter, gratiam ſanctificantem eſſe qualitatem ſeu habitum infuſum nobis phyſicè inhærentem. Hinc meo iudicio formo argumentum valdè efficax; eò quòd gratia detur nobis in præmium bonorum operum, & ipſa ſit quid phyſicum, nullo prorſus modo aliud poteſt inferri, quàm noſtra opera eſſe per modum meriti illius; atqui ex genere ſuo ratio meriti nihil penitus dicit, quòd debeat eſſe phyſica diſpoſitio, ſed purè putè moralis, vt patet in omnibus alijs meritis. Nam miles in bello aut iuriſperitus in pace exhibens Principi obſequia, per quæ meretur vel dignitates vel bona ſtabilia, non ponit vllam phyſicam conditionem pro eis bonis aut honore, ſed purè putè moralem; Chriſtus etiam nobis promerens auxilia pro remiſſione peccatorum, &c. non ponit ſuis operibus phyſicam diſpoſitionem in nobis; nec è contrario auxilia nobis data in eo recipiuntur; propriè autem & propriiſſimè ipſius opera habent rationem cauſſæ meritoriæ; ergo, eò quòd noſtra opera mereantur nobis gratiam, nihil penitus probatur, quòd ſint diſpoſitio phyſica, ſed purè putè eſſe cauſſam meritoriam ſeu moralem: quòd ſi ſemel ea ratio ceſſat, nullum aliud fundamentum eſt aut in ratione naturali, aut in Patribus ad eam phyſicam diſpoſitionem adſtruendam: ſine fundamento autem non licet pro libidine dicere, *Debet eſſe diſpoſitio phyſica*; ego id nego, tu aſſeris; aſſerentis eſt probare: oſtende ergo vnde id probes; iam enim ego probaui nullum eſſe fundamentum.

Probatur, merita non eſſe diſpoſitionem phyſicam ad gratiam;

Sed tantùm diſpoſitionem moralem.

Quia nulla eſt ratio id dicendi.

16 Neque valet, quòd Tridentinum dicat eſſe diſpoſitionem; hoc enim optimè ſaluatur de diſpoſitione morali; ſicut dici poteſt optimè de militibus ſtrenuè dimicantibus, quòd præmientur à Rege iuxta ſuam diſpoſitionem. Secundò circa hoc dico, Concilium hanc vocem diſpoſitionis ſolùm tribuere illis actibus, quibus peccator iuſtificatur; quos ideò vocat diſpoſitiones ad gratiam, quòd condigni non ſint gratiâ: ex hoc autem capite multò magis apparet eos non eſſe phyſicam diſpoſitionem, ſed moralem pro eâdem gratiâ, cùm non exiſtant phyſicè quando hæc datur. Conſtet ergo nullum eſſe fundamentum pro eâ phyſicâ diſpoſitione.

Probatur idipſum poſitiuè Primò;

Iam verò poſitiuè oſtendo eos non eſſe diſpoſitionem phyſicam; Primò, quia diſpoſitiones phyſicæ ad aliquam formam non ſolùm concurrunt in fieri, ſed in facto eſſe; ſicut diſpoſitiones pro formâ hominis ſunt etiam neceſſariæ vt ea forma conſeruetur; merita autem non durant phyſicè quamdiu durat gratia; ergo non ſunt diſpoſitiones phyſicæ, ſed morales, quæ vti moraliter cauſſarunt gratiam, ita dum moraliter perſeuerant in Dei acceptatione, dici inte optimo poſſent moraliter etiam perſeuerare in illâ gratiâ. Vides quàm clarè & facilè res tota explicetur non quærendo vllas phyſicas proportiones?

Secundò argumentor poſitiuè, Nam ſæpè dum confertur illa gratia non exiſtunt phyſicè illa opera, quæ ſunt diſpoſitiones ad illius iuſtificationem iuxta Tridentinum. Etenim quò quis per intenſiorem attritionem & actum ſpei ſe diſponit ad Sacramentum Pœnitentiæ, accipit maiorem gratiam per ipſam abſolutionem iuxta communem ſententiam, etiam iuxta Diuum Thomam: & hoc maximè videtur voluiſſe ibi Tridentinum definire. Atqui ſæpiſſimè illa attritio, illi actus, quibus homo diſponitur, non exiſtunt in ipſo vltimo inſtanti, quo completur abſolutio, & confertur gratia (vt omnes fatentur fieri poſſe;) & verò ſæpè re ipſâ fieri, quia pœnitens tunc eſt diſtractus, &c. aut quia iam eſt alienus à ſenſibus; poſtquam enim confeſſus eſt, ante datam abſolutionem amittere poteſt vſum rationis, adhuc tamen eſt capax abſolutionis: iam non loquor de eo qui abſente Confeſſario dedit ſigna doloris; nam ibi negarent fortè hi poſſe dari validè abſolutionem; loquor ergo quando Confeſſario præſenti dedit ſigna, & etiam confeſſus eſt integrè, ante abſolutionem tamen vſum rationis amiſit; ibi certè non exiſtunt phyſicè ea opera, quando datur illi gratia; ergo illa non ſunt diſpoſitio phyſica, ſed ſolùm moralis: patet, quia repugnat aliquid non exiſtens phyſicè eſſe phyſicè diſpoſitionem, maximè poſt notabilem moram. Hoc addo, ne rem claram faciam dependentem ab alijs opinionibus ad rem præſentem diſparatis; qualis eſt illa quorumdam Thomiſtarum, quòd res non exiſtens poteſt in primo inſtanti immediatè ſequenti phyſicè operari. Ab hac opinione etſi falsâ abſtraho; ideoque dixi, *Saltem poſt aliquam morulam*; nam quòd res, quæ ante mediam horam extitit phyſicè, poſſit iam phyſicè cauſſare, nemo dixit; habet autem maiorem vim hæc ratio in diſpoſitionibus, quæ in genere cauſſæ formalis concurrunt: hoc enim non poſſunt præſtare, niſi per ſeipſas exiſtant, quidquid fortè ſit de efficienti cauſſalitate, quæ eſt extrinſeca ipſi cauſſæ; non poſſunt ergo ea merita eſſe phyſica diſpoſitio, ſed moralis. 17

Secundò, quia merita ſæpè non exiſtunt dum datur gratia.

Secundò iam probo; Eſto concederemus ea opera eſſe phyſicam diſpoſitionem, non poſſe tamen nos ad eas proportiones phyſicas, quas Thomiſtæ aliqui ponunt, confugere. Pro quo aduerto, nobis, etiam in alijs rebus phyſicis, nullo modo conſtare, qualis proportio ſeruetur inter diſpoſitiones & formam ipſam; quando agentia ſunt eiuſdem rationis, colligere poſſumus calidum vt duo v.g. non intendere paſſum ſupra ſeipſum, quia id docet ipſa experientia; at in rebus diuerſi generis, vt inter calorem & formam ſubſtantialem, nihil certi poſſumus dicere. Certè experientia magnam in hoc ipſo oſtendit diuerſitatem iuxta differentiam ſubiecti; nam vt ſtupa recipiat formam ignis, longè minorem calorem requirit, quàm vt eam recipiat materia ferri; quomodo ergo nos poterimus ſolidè dicere, Tot gradus hîc, tot ibi requiruntur? Cùm ergo gratia habitualis ſit longè diuerſæ rationis quàm ipſa merita, vnde ſciemus, quanta proportio requiratur inter ea duo, an meritum intenſum vt duo ſufficiat ad gratiam vt duo, an 18

Probatur, Licet merita eſſent diſpoſitio phyſica ad gratiam, non poſſe admitti proportiones Thomiſticas.

tantùm

tantùm ad gratiam vt vnum? Deinde vnde ſciemus, ſemel iam diſpoſito ſubiecto per merita etiam præcisè vt vnum, non poſſe accipere gratiam maiorem, quæ tamen non detur propter illud meritum, ſed ob alios titulos? Vnde Secundò infero, Nullatenus poſſe colligi, an cùm homo pro gratiâ vt ſex habeat iam diſpoſitionem, quæ in præcedentibus meritis conſiſtit, an inquam non ſufficiat pro nouo gradu gratiæ addi nouum gradum meriti; nam ſicut hic gradus gratiæ cum antiquis facit gratiam vt ſeptem, ita hoc opus, quod ſe habet per modum diſpoſitionis, faciet cum antiquis operibus diſpoſitionem vt ſeptem, ac proinde ſemper ſibi hæc reſpondebunt: quantumuis enim actu de præſenti non exiſtant illa opera antiqua, poterunt facere vnam diſpoſitionem in ordine ad mouendum Deum cum præſenti actu. Id quod maximè habet locum, ſi dicamus gradus ipſos intenſionis eſſe homogeneos. Conſtet ergo minùs benè adſtrui neceſſitatem meritorum per modum diſpoſitionis phyſicæ; de quo adhuc ſequenti ſectione aliquid dicam, probans gratiam habitualem ex ſe poſſe dari à Deo etiam ſine vllis meritis.

SECTIO QVARTA.

Recentior quidam Bañes ſententiam confirmans reiicitur.

19 CVM hæc pro prælo iam diſpoſita haberem, ad meas manus venit Præcurſor Theologicus Thomæ Hurtadi, Clerici minoris; de quo ſuprà; in quo refutatam iam à nobis opinionem Dominici Bañes conatur valdè fulcire diſput. 2. controuerſiâ 2. & licet nihil noui adferat, ſed ſolùm repetat quæ dixit Bañes, indicaui tamen debere me hanc ſectionem propter illum addere.

Thomas Hurtadus conatur defendere Thomiſtas antiquos,

In Præfatione autem ait ſe id facere in defenſionem antiquorum Thomiſtarum; quibus ait illuxiſſe veræ lucis radium. Sæpè dixi, etſi de Diuo Thomâ optimè ſentiendum ſit, vtpote de quo Pontifices ipſaque Veritas grande reddit teſtimonium, me tamen non videre, à quo Pontifice ſit ideò definitum, Soncinatem, Capreolum, Bañes fuiſſe à Deo illuminatos, aut eis illuxiſſe veræ lucis radios, aut ad intelligendum D. Thomam eis fuiſſe à Deo data ſpecialia auxilia: non enim id reduci poteſt ad hoc, quòd ſint eiuſdem Religionis cum Sancto Doctore; tum quia inde deberemus inferre, D. Thomam, qui alterius eſt Ordinis, non tam benè intellexiſſe ſanctum Auguſtinum, quàm hunc intelligant Religioſi S. Auguſtini: tum quia, ſi hæc ratio bona eſſet, non ſcio quo titulo hic Auctor putet ſe meliùs intelligere Diuum Thomam, quàm eum intellexerit Suarez: non enim ipſe magis geſtat veſtem ſancti Dominici, quàm eam geſtauerit Suarez: ac proinde non ſcio, quomodo ipſe præſumat ſibi à Deo infuſam intelligentiam Diui Thomæ, ita vt putet ſe iam non indigere oratione ad eum intelligendum; ideoque membro primo in ea tam ſuperba verba contra Societatem & tam glorioſa per ſe erupetit:

Et carpere Doctores Societatis Ieſu.

Valeat ergo Schola Ieſuitarum, & oret Deum, vt mentem D. Thomæ illis aperiat: quo modo etiam paulò antè in ſapientiſſimum ac modeſtiſſimum Doctorem Franciſcum Suarez debacchatur, dicens *ſe neſcire, quâ fronte dixerit eam ſententiam eſſe improbabilem*. Benè eſt, quòd Franciſcum Suarium totus Orbis ſit admiratus, quòd ipſi Eccleſiæ præcipui Epiſcopi & ſupremi Inquiſitores Luſitaniæ alterum huius ſæculi Auguſtinum dixerint. Benè eſt quòd Paulus ipſe Quintus, ſummum Eccleſiæ Caput, de Suario dixerit, totam Eccleſiam ei valdè multum debere: vbi enim ſunt tam fortia teſtimonia pro Suario, non poterunt cuiuſdam ferè ignoti hominis, & ipſis verbis iniquum affectum in totam Religionem Societatis præſeferentis, ſcommata nocere. Sed his omiſſis ad rem veniamus.

20 *Doctrina Thomæ Hurtadi.*

Fusè ergo (vt notaui) hic Auctor, quod dixerat Bañes de gloriâ eâdem datâ, varijs titulis transfert, Primò ad gratiam, vt inde faciliorem ſuæ doctrinæ viam ſternat ad gloriam; putat enim eamdem qualitatem phyſicam gratiæ datam ex maiori Dei affectu eſſe quid maius in eſſe gratiæ; ideoque fusè diſtinguit membro ſecundo gratiam in eſſe qualitatis ab eâdem in eſſe gratiæ, vnde ait, Eſto merita mortificata reuiuiſcere dicantur, nòn tamen gratiam redire ſecundùm entitatem phyſicam, ſed quatenus datur à Deo ob plures titulos.

Diſtinguit gratiam in eſſe qualitatis & in eſſe gratiæ.

Probat autem id, quia ſi Deus ab homine iuſto ſine illius culpâ auferret gratiam habitualem, maneret ille homo in diuinâ acceptatione gratus, & cum iure ad gloriam; ergo entitas phyſica gratiæ aliquid diſtinctum eſt à dignitate morali. Confirmat, quia dignitas virtutis Fidei & Spei eſt aliquid diſtinctum ab earum entitate: manent enim hæ entitates in peccatore, & non manet dignitas virtutum. Confirmat Secundò, quia actus boni in peccatore habent ſuam entitatem phyſicam, & non habent dignitatem in ordine ad meritum. Denique, ſi gratia ſimul diuinitus ſit cum peccato, habebit ſuam entitatem; & tamen non habebit dignitatem moralem; ergo: quod autem ex eo affectu, quo à Deo gratia datur, habeat dignitatem nouam moralem, probat ex operibus Chriſti, quæ accipiunt à perſonâ infinitâ dignitatem moralem infinitam: & idem eſt in operibus aliarum virtutum, quæ ex imperio charitatis accipiunt ſpecialem valorem & dignitatem ad meritum. Poteſt ergo gratia per peccatum omnino phyſicè perire, ita vt nullo modo redeat, licet maneat ſecundùm eſſe morale & dignitatem, ſecundùm quam eſt efficax ad producendum hominem in vitam æternam.

21 *Reiicitur.*

Hæc doctrina nullo modo poteſt ſuſtineri, nec vllo modo cohæret cum principijs huius Auctoris, vt facilè oſtendo: & in primis æquiuocat illam vocem *gratia*: hæc enim aliquando ſignificat fauorem Dei, qui tamen hominem non reddit iuſtum aut ſanctum in ordine ſupernaturali pulchrum ac formoſum; quo ſenſu auxilia, vocationes diuinæ, etiam illa quibus peccator reſiſtit, ſunt ſine dubio gratia Dei, fauor Dei; per ea tamen auxilia homo, vt dixi, non redditur amabilis, iuſtus, &c. Alia eſt acceptio gratiæ habitualis, non ſolùm vt denotat fauorem Dei, ſed vt eſt forma ſuâ phyſicâ pulchritudine animam reddens decoram, ſanctam, gloriæ heredem, &c. hæc prædicata ſunt illi eſſentialia, & non debent confundi cum prioribus illis; vnde fit, vt poſſit ipſa entitas gratiæ eſſe in vno

Æquiuocat in voce gratia.

minor fauor, & minor gratia in primo ſenſo, eſto in ſecundo nihil plus addat: id quod à nullo poteſt negari, quia ſi eoſdem gradus quatuor gratiæ infundat Petro peccatori,& Ioanni anteà exiſtenti ſine vllo peccato, ſed creato in purâ naturâ, certiſſimum eſt longè maiorem fauorem in eâ infuſione facturum Deum Petro, qui ob peccatum præcedens exigebat, ne ea gratia infunderetur, quàm eam dando Ioanni, qui non erat inimicus, iuxta illud Apoſtoli Rom. 5. *Oſtendit Deus charitatem ſuam in nobis; quod cùm adhuc inimici eſſemus*, &c. & tamen nullus Theologus adeò ineptè diſcurrit, vt ex eo capite dixerit Ioannem per eos quatuor gradus gratiæ futurum minùs Deo gratum, minùs pulchrum, heredem minoris gloriæ, quàm Petrum ſimiles quatuor gradus accipientem; ergo quòd ea gratia ſit maior fauor, aut maior gratia, iuxta eum ſenſum, eſt planè impertinens in ordine ad ſecundum, de quo nunc agimus. Vnde non ſcio, quòd huc uſque aliquis Theologus, præter hunc, dixerit duos homines, æqualem omnino gratiam habitualem habentes, poſſe ex ſolâ extrinſecâ Dei voluntate eſſe inæqualiter iuſtos, inæqualiter in ordine ſpirituali formoſos; loquor in ſententiâ eorum, qui dicunt gratiam habitualem ex ſuâ intrinſecâ naturâ ſanctificare: & idem eſt in aliis formis phyſicis. Non enim eſt in poteſtate Dei efficere, vt ſi eadem albedo ponitur in duobus ſubiectis capacibus eodem modo phyſicè vnita, vnum reddat magis album, aut formoſum quàm alterum.

22 *Soluuntur argumenta Thomæ Hurtadi. Primum:*

Iam verò argumenta huius Auctoris facilè reiicientur, & ex ſolutione clariùs apparebit veritas noſtræ & communis doctrinæ. Ad primum de caſu illo, quo Deus auferret ab homine gratiam ſine culpâ illius, reſpondeo Primò, Eum tunc non manſurum iuſtum, filium adoptiuum Dei, formoſum, &c. non minùs quàm ſi ab humanitate Chriſti auferretur vnio hypoſtatica, non maneret amabilis, infinitè ſancta, &c. ſicut ablatâ pulchritudine phyſicâ à Petro non poteſt manere pulcher. Nec video quâ probabilitate hic Auctor proiecerit eam propoſitionem ſine vllâ vlteriori probatione, ac ſi res eſſet omnino certa. Reſpondeo Secundò; Etiamſi id concederemus; nihil tamen eſſet contra nos, quia in eo caſu ille affectus eſſet purè moralis, vti diſcurrimus in peccato habituali: cenſetur enim perſeuerare gratia ſecundùm ſuum eſſe, perinde ac ſi phyſicè exiſteret; vnde ſolùm poteſt inferri, Poſſe gratiam moraliter exiſtentem perinde ſe habere ac ſi exiſteret phyſicè; ea tamen dignitas non orietur tunc à maiori aut minori Dei affectu, neque à diuerſis prædicatis gratiæ in eſſe gratiæ, & in eſſe qualitatis, ſed quia tota illa poteſt præſtare abſens id quod præſens. Quòd ſi eo ſenſu dicat hic Auctor hominem, poſtquam ſurrexit è peccato, manere tam charum Deo, tam formoſum, tam iuſtum, quàm anteà, eſto ea gratia in ſe non producatur phyſicè, tolerabiliùs diſcurreret; at tunc deberet etiam fateri, per eam dari ius ad eoſdem gradus viſionis beatæ, ad quos anteà habebat ius ille homo; quia in viſione, quæ non eſt forma moralis, ſed phyſica beatitudo & voluptas, non poteſt vllâ probabilitate admitti, deficiente phyſicè viſione, manere hominem tam beatum quàm fuerit anteà.

Secundum argumentum de dignitate virtutum fidei & ſpei, & omnium actuum meritoriorum, nullum planè eſt; quia illa dignitas eſt ipſa gratia vnita ſubiecto faciens illud ſanctum, capax meriti de condigno, &c. non eſt autem ibi quidquam de volitione diuinâ aut fauore extrinſeco; & idem eſt in ſanctitate operum Chriſti Domini: id enim totum oritur ex phyſicâ ipſâ vnione hypoſtaticâ, quæ ſanctificat intrinſecè illud ſubiectum & operationes illius. Quod denique dicebatur, caſu quo peccatum & gratia eſſent ſimul, &c. nihil vrget, quia nos dicimus effectum grati, ſancti ac iuſti, formoſi, in ordine ſpirituali duo dicere, & phyſicam entitatem gratiæ, & carentiam peccati deformantis; vti vt homo ſit actu pulcher, debet habere eas partes, quæ formoſitatem poſitiuam faciunt, & carentiam aliarum, quæ defœdare poſſunt: ibi autem nihil eſt de extrinſeco fauore aut volitione dantis, ſed duæ partes phyſicæ, vna poſitiua, altera negatiua, quibus poſitis æqualiter in duobus hominibus, æqualiter erunt formoſi, eſto à diuerſis & inæqualibus cauſſis illæ prouenerint. 23 *Secundum.*

Iam oſtendam euidenter eum Auctorem non eſſe ſibi in hac doctrinâ conſtantem, & vt voces illas, quibus rem totam intricat, vocando, contra omnium etiam D. Thomæ modum loquendi, præmium eſſentiale gaudium illud accidentale; quod ſolum gaudium iuxta eum redit ex antiquis meritis; has inquam voces omittendo, rogo, An per reditum eius gaudij & tituli conſtituatur homo tam ſanctus, tam gratus Deo, tam beatus, quàm ſi rediret phyſicè tota antiqua gratia (& idem dico à fortiori de iure ad gloriam in antiquo gradu) an non? ſi non redit, ſed homo eſt minùs ſanctus & beatus quàm anteà, clariſſimè ſibi hic Auctor contradicit; nam vt meritorum reditum probaret, affert locum illum, quem etiam adducunt omnes ferè, ex Ioëlis 2. cap. *Et reddam vobis annos, quos comedit locuſta*; vbi Gloſſa ait, *Non patiar perire vbertatem, quam perturbationibus animi perdidiſtis.* Ecce hic locus totam vbertatem dicit redire, nihil perire; quidquid comedit locuſta reddendum, &c. ergo dum hic Auctor deinde docet, non redire niſi multò minùs, iam clarè opponitur huic loco; item & illi ad Hebræos 6. *Non enim eſt iniuſtus Deus, vt obliuiſcatur*: ſi enim ſolùm recordatur mediæ partis, aut fortè minoris, & reliquam relinquit, profectò valdè obliuiſcitur: quòd ſi ideò dicat illud gaudium accidentale æquiualere omnibus gradibus præteritis actu exiſtentibus, profectò, præterquam quòd docet rem contra omnium ſenſum, etiam D. Thomæ, qui ſemper indicat gaudium illud eſſe accidens beatitudinis, ſolùm eſſe aureolam; ac proinde ſemper indicat eſſe longè inferius præmium, vti accidens eſt longè inferius quàm ſubſtantia; præter hanc inquam impugnationem adhuc reiicitur Secundò euidenter, quia ſi æquè creſcit beatitudo & ſanctitas per augmentum præcisè eius gaudij, ſine vllo augmento phyſico gratiæ & gloriæ, eo ipſo ceſſant omnia omnino argumenta ad probandum gratiam phyſicè augeri per opera bona etiam intenſiora; & idem dico de augmento ipſius viſionis; ac proinde omnes omnino Beati erunt in phyſicâ entitate gratiæ & viſionis æquales, & ſolùm different in gaudio illo: hoc autem

Oſtenditur Thomam Hurtadum inconſequenter diſcurriſſe.

24

eſt

eſt apertè contra hunc Auctorem, & contra omnes ferè Catholicos. Sequelam probo meo iudicio ratione morali euidenti, quia in hac materiâ de augmento gloriæ & gratiæ nihil habemus ex rationibus naturalibus, cùm ſit res purè purè ex Fide credita; ex Fide autem ſolùm habemus, Beatos in cælo futuros inæquales, ſicut ſtella differt à ſtellâ in claritate, & ſtationes multas fore in cælo, & quemlibet recepturum iuxta ea quæ geſſit in vitâ; & quod Tridentinum definit, quolibet bono opere noſtro in gratiâ facto nos mereri augmentum gratiæ & gloriæ. Hæc ſunt principia, ex quibus nos in hac materiâ diſcurrere poſſumus; & nulla alia. Atqui ſi vera eſt doctrina, quam in hac reſponſione ex hoc Auctore ſupponimus, quidquid his teſtimoniis dicitur, ſaluatur perfectiſſimè ſine vllo phyſico augmento gratiæ vel gloriæ, & quidem æquè perfectè, ac cum hoc augmento per ſolum augmentum illius gaudij, quod hic Auctor dicit ex integro quoad omnia æquiualere ei augmento phyſico; ergo ceſſat ratio hoc phyſicum ponendi; imò erit ratio ne ponamus illud, quia tam in ordine gratiæ quàm naturæ eſt veriſſimum id quod dicitur communiter; Fruſtrà fiunt per plura, quæ poſſunt fieri per pauciora; & non ſunt multiplicandæ entitates ſine neceſſitate.

SECTIO QVINTA.

Nouæ illius obiectiones ſolutæ; vnde clariùs ea ſententia reiicitur.

25 *Obiectio prima:* OBICIT Primò: Non infunditur gratia niſi iuxta menſuram diſpoſitionis, iuxta Tridentinum; ergo non poteſt infundi maior, quàm ſit ipſa diſpoſitio, quæ aufertur peccatum. *Soluitur.* Hoc eſt vnicum huius doctrinæ fundamentum, quod patitur æquiuocationem quam ſuprà explicuimus; nam ea gratia, quæ datur propter antiqua merita, non datur propter præſentem diſpoſitionem: hæc enim in ordine ad illam reuiuiſcentiam non aliud facit quàm auferre obicem; quo ablato redit gratia propter antiqua merita. Vnde Tridentinum non adducitur ad rem, quia illud loquitur de gratiâ, quam homo meretur de nouo tunc.

Replica: Replicabis: Iam Deus ſemel ſatisfecit illis meritis; ergo non tenetur eis dare nouam gratiam: ſicut ſi ego promeritus ſum equum à Rege, & ille mihi illum dat, ego autem poſteà eum amitto, iam non tenetur Rex dare mihi alium, quia *Soluitur.* iam ſatisfactum eſt illi merito. Hoc argumentum & laborat æquiuocatione; & ſi quid probat, ſanè contra eius Auctorem. Etenim ſi eſt ſatisfactum merito, & ego meâ culpâ illud præmium deſtruxi; ergo non reſurgent vllo modo merita, vti in eâdem inſtantiâ de equo. Nam ſi ego, caſu quo primus equus à Rege in præmium donatus, mihi periiſſet, facerem nouum ſeruitium, quo promererer à Rege alium equum; certè Rex dans mihi hunc ſecundum, nihil penitus diceret de antiquo titulo, nec ibi augeretur gaudium accidentale; nec daretur mihi hic ſecundus propter antiqua facinora, quia iam illa fuêre remunerata. Vides defectum conſequentiæ? Abſolutè reſpondeo, Eſſe in hoc puncto ingentem differentiam inter caſum noſtrum & equum illum. Nam quando ego accipio equum à Rege non tenetur ille ampliùs conſeruare mihi equum, multò minùs in æternum: vnde ſiue moriatur, ſiue furto accipiatur, mihi ſoli perit; & Rex nihil penitus curat, quid eum equo fiat. At merita petunt vt Deus det mihi gratiam, vt ſex verbi cauſsâ, in perpetuum, quamdiu ego per peccatum illam non impedio; ac proinde eſto mihi eam abſtulerit quamdiu fui in peccato, cùm tamen primùm liberor à peccato, debet mihi illam reſtituere, ſiue illam numero, ſiue aliam eiuſdem ſpeciei: hoc enim eſt per accidens pro præſenti quæſtione. Clarius adhuc exemplum ego ponam in ipſo Rege pro me: Si enim ob egregium aliquod facinus dediſſet mihi clauem auream cum hac conditione, *Ego tibi hanc do quamdiu non fuerim tibi grauiter offenſus*; ſi 26 *Exempla in humanis.*
poſteà illum grauiter offenderem, & auferret illam à me, certè ſi ſatisfacerem poſteà illi, vel ipſe mihi condonaret offenſam, eo ipſo teneretur mihi vel eamdem numero vel aliam clauem eiuſdem æſtimationis reſtituere: quòd ſi, dum ſatisfacio illi, efficerem aliquod opus, quod ex ſe mereretur nouum præmium, haud dubiè & clauem reſtituere, & illud aliud præmium reddere deberet Idem poteſt oſtendi in dignitate Eccleſiaſticâ; Si enim mihi Papa eam concederet hoc modo; *Hanc tibi in perpetuum do quamdiu non manſeris in excommunicatione*; ſi incidam deinde in excommunicationem, amitto pro eo tempore illam dignitatem: quòd ſi ego ab eâ excommunicatione abſoluar, tenetur iam Pontifex vi prioris pacti reſtituere eam dignitatem non in præmium abſolutionis ab excommunicatione; nam etiamſi ſine vllâ meâ actione liberaret, deberet mihi reſtitui, ſed vi prioris meriti, quod voluit cum eâ vniuerſalitate remunerare Pontifex, quodque habuit, vt ſupponimus, condignitatem cum eâ perpetuitate. Quòd ſi nouo aliquo facinore mererer ſimul nouam dignitatem, & ſimul abſolutionem ab excommunicatione, ego redderer dignus aliâ nouâ dignitate cum primâ compoſſibili, nemo poſſet dicere, tunc redire mea merita antiqua, aut mihi ſatisfieri pro antiquâ promiſſione, dando mihi hanc ſolam dignitatem, quam de nouo mereor; & dicendo mihi, *Hanc do pro hoc opere & pro antiquo*; profectò hæc inſtantia manifeſtè declarat rem pro nobis.

Secundò obiicit: Merita mortificata reuiuiſcunt ad hanc numero gloriam; ad quam habe- 27 *Obiectio ſecunda:*
bant ante peccatum efficaciam; at reſpectu gratiæ in eſſe phyſico non poſſunt redire, quia illa eſt annihilata; aliam autem numero gratiam non poſſunt mereri, quia ſunt determinata ad hanc numero; ſicuti hic numero ignis eſt determinatus ad hunc numero calorem vt octo; & è contrario hic numero calor eſt determinatus ad hanc numero formam ignis. Reſpondeo, Hoc argu- *Soluitur.*
mentum multa ſupponere falſa, & planè eſſe contra hunc Auctorem. Primò enim falſum eſt quod de eâ determinatione dicit. Nec capio quomodo dicat hanc numero formam aquæ (de quâ eſt idem quod de igne) eſſe determinatam ad hos numero gradus frigoris; nam hi corrumpuntur quando aqua caleſit; dum verò ſecundò frigeſit, neceſſariò alij noui producuntur, quia ipſe ſupponit non redire idem numero accidens;

cidens; alioquin ego etiam dicerem redire eamdem numero gratiam corruptam: eſt ergo ea forma ex ſe indifferens ad eos diuerſos calores. Cur ergo non idem dicam de merito ad hanc vel illam numero gratiam? Secundò, quidquid ſit de cauſſis phyſicis, cùm merita non niſi moraliter concurrant petendo præmium, non capio, vnde hic dicat hoc numero meritum eſſe determinatum ad hoc numero præmium. Sicut ſi ego meo facinore mererer equum valentem mille, & Rex habeat duos, quemlibet valentem mille, ſintque inter ſe omnino ſimiles, quis vmquam dicere poterit, non eſſe pro meo merito per accidens, quòd detur mihi hic numero & non alius numero equus? Sed age, demus eam alligationem; ſic argumentor manifeſtè: Sicut hi dicunt merita eſſe alligata huic gratiæ numero, & è contrario ego infero; Ergo hæc numero gratia eſt alligata huic numero gloriæ, & è contrario: imò cùm merita non reſpiciant gloriam immediatè, ſed ratione gratiæ quam immediatè merentur, repugnat hæc numero merita eſſe alligata huic numero gloriæ, niſi quia ſunt alligata huic numero gratiæ, & hæc numero gratia eſt

28 alligata huic numero gloriæ. Vnde infero vlteriùs; Ergo ſi non redit hæc numero gratia, repugnat, quòd illa eadem gloria, quæ anteà debebatur, maneat; vt hic Auctor ſupponit.

Reiicitur euidenter. Secundò efficaciùs argumentor ad hominem: Hæc numero merita ſunt alligata huic numero gloriæ; (iam nihil curo de gratiâ intermediâ;) ergo diſtincta numero merita ſunt alligata diſtinctæ numero gloriæ; ergo repugnat, quod eadem numero illi gloria detur ob antiqua merita, & ſimul propter nouum meritum; ergo ſi antiqua reuiuiſcunt, debet dari diſtincta gloria ob antiqua, & diſtincta propter noua. Explico id euidentiſſimè: Demus Petrum habentem merita vt duo peccare, & poſteà per actum amoris Dei vt quatuor reſurgere ex peccato, & mereri quatuor gradus gloriæ; ſic argumentor: Eumdem amorem Dei numero potuiſſet hic efficere, eſto non peccaſſet, quem iam efficit poſt peccatum; (pro maiori enim efficaciâ pono illum oblitum omnino ſe offendiſſe Deum, efficere illum amorem ſuper omnia;) etenim præceſſio peccati non facit illum amorem eſſe diuerſum. Ecce, ſi non peccaſſet ille, habuiſſet & illos duos numero gradus gloriæ antiquos reſpondentes priori merito, quod fuit vt duo; & ſimul habuiſſet nouos alios quatuor gradus ob hunc actum intenſiorem; ergo etiamſi peccauerit, ſi tamen receptâ gratiâ redit eadem numero gloria debita antiquis meritis, debet redire alia numero diſtincta ab eâ, quæ debetur huic amori; quia iam oſtendi, eis actibus diuerſas gratias deberi, & eos actus potuiſſe eſſe eoſdem numero, ſiue interueniſſet peccatum, ſiue non; ergo ex principio huius Auctoris, quòd his numero meritis debeatur hæc numero gloria, euidenter infertur, non poſſe ob antiqua & noua merita eamdem gloriam dari; ergo debent dari diſtincti numero gradus, qui debebantur antè, & hi qui iam ob nouum & diſtinctum meritum debentur, & qui anteà nullo modo erant debiti. Vides totum hoc argumentum eſſe contra hunc Auctorem; vnde vel ſolâ voce adſtruit reuiuiſcentiam meritorum, vel debet admittere diſtinctos gradus ſaltem gloriæ, quidquid iam ſit de gratiâ.

Obiicit Tertiò: Peccata ideò non redeunt, 29 *Obiectio tertia:* quia ſunt abolita; ſed etiam gratia in eſſe phyſico eſt deſtructa; ergo. Miror hoc argumento vti eum Auctorem, cùm ipſo teſte peccata neque moraliter, neque vllo modo redeant, vti redeunt merita: hinc enim infertur clariſſimè, nullam eſſe conſequentiam ab vno ad alterum.

Soluitur. Reſpondeo abſolutè, Peccata non ideò non redire, quia de facto non ſint: ipſe enim Auctor (vt vidimus ſuprà) fatetur ea poſſe diuinitus redire; ſicut è contrario potuit Deus efficere, vt non redirent merita. Ratio ergo eſt, quia Deus peccata condonat ſine vllâ omnino conditione, ac proinde non poſſunt redire; at merita, ex liberalitate licet Dei, quaſi radicaliter habent tamen ius ad gratiam ac gloriam, quamdiu non ſunt actu impedita per peccatum: vnde fit, vt eo ipſo quòd auferatur peccatum, redeat ius ad antiquam gratiam; vt in exemplis paulò antè deductis eſt à me clarè oſtenſum.

Obiectio quarta: Obiicit Quartò: Aliquid poteſt eſſe æquale in entitate phyſicâ viſionis, & maius in ratione præmij eſſentialis; ergo etiamſi non detur niſi eadem entitas phyſica viſionis, quæ reſpondet diſpoſitioni, quâ tollitur peccatum, poterit præmium eſſentiale eſſe maius. Conſequentia eſt bona; antecedens patet è contrario in pœnâ; nam carentia viſionis eadem eſt in illo damnato, qui habebat anteà magnam gratiam, & poſteà ob vnum ſolùm mortale damnatur, quàm in aliquo grauiſſimo peccatore, qui numquam fuit in gratiâ; & tamen hic multò maiorem pœnam etiam damni habebit quàm alter; ergo.

30 *Soluitur.* Reſpondeo, Hoc argumentum eſſe leuiſſimum; & quidem ſi iuxta doctrinam D. Thomæ, quam hic Auctor defendit, & ego etiam veram iudico, diſcurramus, apertè ſibi contradicit. Nam Diuus Thomas totam quantam beatitudinis eſſentiam conſtituit in viſione, nullo modo in amore aut gaudio inde ſecuto; ergo repugnat viſionem eſſe minorem, & beatitudinem eſſe maiorem; vnde cùm D. Thomas præmium eſſentiale quà tale in ſolâ beatitudine conſtituat, quâ probabilitate dici poteſt præmium eſſentiale eſſe maius, eſto beatitudo, ſeu viſio Dei, vt viſio ſit minor? Inſtantia de pœnâ damni nulla eſt; nam (vt ipſe benè ait) ea carentia, quæ quoad obiectum eſt eadem in omnibus damnatis (ſicut etiam beatitudo obiectiua è contrario eſt eadem in omnibus Beatis, id eſt idem Deus) in ratione pœnæ, completur formaliter per dolorem, quem habent damnati de eâ priuatione, hic dolor eſt inæqualis, & maior in eo qui grauiora peccata habet; ideóque etiam formaliter habet maiorem pœnam damni, licet obiectum ſit idem. Hæc ratio non habet locum in noſtro caſu ob immediatè dicta; nam beatitudo formalis tota adæquatè, iuxta principia huic Auctori & nobis communia, in ipſâ viſione, quà viſio eſt, conſiſtit; ergo repugnat, vt ſi viſio ſit in eſſe viſionis (quod eſt adæquatum phyſicum eſſe illius) minor, poſſit beatitudo eſſentialis eſſe maior: quæ eſt clariſſima impugnatio huius ſententiæ. Vnde Diuus Thomas negans dari ob antiqua merita alios gradus gratiæ, numquam dixit beatitudinem eſſentialem, ſeu præmium eſſentiale eſſe maius; dixit tamen fore gau-

dium

dium aliquod accidentale ex illis operibus.

Reiicitur illud, quòd in humanis eadem res, licet leuis, poſſit reputari magnum præmium ratione honoris, qui ex hoc conſequitur.

31 Et hinc reiicitur, quod hic Auctor ſæpè inculcat, in humanis ſæpè rem aliquam in ſe leuem phyſicè reputari magnum præmium, eò quòd ſit ſignum honoris, ſi detur à Rege, &c. hoc inquam refutatur, quia in humanis ratio præmij tunc deſumitur ex honore, qui apud alios inde conſurgit, non ſurrecturus alioquin, ſi illam rem, ſeu illud ſignum, non habuiſſet; vnde ſi ſine eo ſigno, eodem modo conſtaret apud omnes eum fuiſſe victorem in tali & tali occaſione, & ita iudicatum à Rege, nihil homo curaret ea ſigna, illam ſcilicet coronam lauream, aut ex palmis. Hoc nec quidem apparenter locum habet in cælo; nam ibi ſiue Deus dicat, *Do tibi hanc gloriam ob illa bona opera quæ feciſti antequam peccares*, ſiue id non dicat, omnes ſciunt illum ea opera bona feciſſe, ſciunt illa fuiſſe Deo grata; ex eo autem quòd Deus dicat, *Do tibi hanc numero gloriam etiam ob illa, & non ſolùm propter vltimum bonum opus*, vel ex eo quòd dicat, *Do ob ſolum vltimum opus*, nihil plus laudis, plus honoris ille habet: de gaudio autem iam dixi idem fore, etiamſi Deus id non diceret; quia per hoc non minùs fuiſſent bona opera Deo grata; ergo per illud gaudium penitus nihil explicatur de præmio eſſentiali, quod in viſione ipſâ quà tali, quà clariori, intenſiori, &c. conſiſtit, vel, quod grauius, nec quidem de præmio accidentali aliquid explicatur; quia eſto merita non reuiuiſcerent,
32 eſſet adhuc gaudium illud totum. Quod item inculcat ad ſuum nouum modum loquendi confirmandum, illud gaudium eſſe præmium eſſentiale, cùm radicetur in præmio ipſo eſſentiali, & ab illo proueniat, eſt planè futile; Primò, quia gloria corporis etiam radicatur in beatitudine, & ab illâ prouenit; ac proinde quò beatitudo eſſentialis eſt maior, eò etiam gloria corporis eſt maior in omnium ſententiâ; quis autem ideò dixit corporis gloriam eſſe beatitudinem eſſentialem, aut ſi manente in duobus eâdem numero viſione vni daretur maior gloria corporis quàm alteri, ideò illum dicendum magis beatum eſſentialiter, ſeu maiorem habere beatitudinem eſſentialem? Secundò ideò ea ſolutio nihil valet; nam gaudium illud maius non oritur à viſione, quia illa eadem fuiſſet, etſi homo ille omnino caruiſſet antiquis meritis; habuiſſet tamen de facto eam diſpoſitionem, quâ iuſtificatus eſt re ipſâ, & cui reſpondet viſio in eſſe phyſicæ viſionis & beatitudinis eſſentialis; eo autem caſu non habuiſſet illud gaudium; ergo hoc non oritur à beatitudine illâ phyſicâ, quæ eſt propriè beatitudo, ſed à meritis; ergo ſolùm habet rationem præmij accidentalis.

Oſtenditur malè ab hoc Auctore præmium accidentale vocari eſſentiale.

Amplius reuicitur doctrina Thomæ Hurtadi propter inconſequentiam.

Illud nunc obiecto contra hunc Auctorem; Quòd cùm ſemper faciat vim in eo, quòd in omnibus formis intenſibilibus intenſio contingat iuxta diſpoſitionem ſubiecti phyſicam, non moralem, & gratia ſit forma phyſica; ergo debet intendi ſecundùm quantitatem phyſicam ſubiecti, ſeu ſecundùm diſpoſitionem phyſicam: cùm inquam hoc ſæpè repetat in quo vniuerſalis ratio, eodem modo vrget de omni intenſione gratiæ, quocumque modo fiat, manifeſtè poſteà ſibi contradicere, dum per Sacramenta ex opere operato admittit intendi gratiam vltra diſpoſitionem ſubiecti; nam & tunc gratia intenditur, & tamen non ſecundùm phyſicam diſpoſitionem ſubiecti; cur ergo non idem in meritis? Forraſſe dicet tunc intendi ob merita Chriſti, quæ ſunt æqualia et intenſioni maiori; ſed contrà euidenter; ergo etiam quando reuiuiſcunt merita, etiamſi diſpoſitio præſens ſit minor; quia tamen gratia illa antiqua non datur propter eam diſpoſitionem, ſed propter antiqua merita; hæc autem ſunt æqualia ei maiori intenſioni; nihil
nos dicemus, quod hic etiam non dicat. Secun- 33
dò reiicitur euidenter ea ſolutio, quia merita Chriſti non ſunt diſpoſitio phyſica ſubiecti, in quo recipitur gratia; ergo non eſt verum vniuerſaliter, quòd gratia ſolùm intendatur ſecundùm diſpoſitionem phyſicam ſubiecti, & quòd non ſufficiat moralis diſpoſitio. Vnde clarè colligitur eodem modo dicendum, nec eam gratiam debere dari ſubiecto, niſi iuxta phyſicam diſpoſitionem actuum illius: id quod apertè eſt falſum; vt patet in gratiâ datâ infantibus. Ex quibus omnibus potiùs probatur, gratiam ex ſe non petere vllam phyſicam diſpoſitionem aut intenſionem meritorum, ſed eſſe quamdam formam ſupernaturalem, quam Deus pro ſuo libitu vel gratis, vel ex meritis poteſt infundere, quando autem merita requiruntur, concurrunt præciſè in genere moris, vti omnia merita reſpectu præmij, de quo ſuprà; ac proinde nequaquam debere attendi, an phyſicè ſint eiuſdem intenſionis cum gratiâ néc ne, ſed qualem habeant valorem moralem, non conſiderando, vtrùm homo habeat iam anteà alios gradus phyſicos, & numero æquales eis, quos de facto habet ipſum opus meritorium. Et ſatis occaſione huius Auctoris, contra quem etiam in præcedentibus dixi ſatis multa; quia dum vult ſe Thomiſtam oſtendere, ſequitur vnam ſingularem ſententiam, quam ſolus Bañes & nec quidem vniuerſaliter defendit; cùm (vt dicemus) admittat gratiam antiquam non reſpondentem meritis infundi etiam vltra intenſionem actus, in quo & principium de diſpoſitione phyſicâ deſeritur, vt immediatè notaui, & non adhæreret D. Thomæ, qui nullo caſu admiſit redire maiorem gratiam, quàm ſit diſpoſitio ad iuſtificationem.

Gratia non petit phyſicam diſpoſitionem.

SECTIO SEXTA.

Reiiciuntur variæ limitationes ſententiæ communis.

CONTRA hanc eamdem noſtram ſenten- 34
tiam ſtant alij; qui admittunt quidem redire etiam aliquid de antiquâ gratiâ, id tamen limitant ad quantitatem diſpoſitionis; quâ homo reſurgit ex peccato; hoc tamen ipſum variè ab eis explicatur: aliqui enim dicunt, Si diſpoſitio ſit ſecundùm totas vires ſubiecti, tunc reſtituendam totam gratiam antiquam; ſi verò ſit mediâ ex parte minor quàm poſſet, tunc ſolam mediam partem gratiæ reſtituendam, & ſic pergendo vlteriùs. Hoc Valentia reputat abſurdum, & meritò, quia videtur eadem diſpoſitio requiri pro reſtitutione antiquæ gratiæ, quando hæc fuit vt octo v.g. ac quando fuit vt mille; id quod planè eſt abſurdum: ideò ipſe recurrit ad incertam nobis, determinatam tamen à Deo propor-

tionem, ac ſi pro gratiâ vt quatuor reſtituendâ ſit neceſſaria diſpoſitio vt duo, pro gratiâ vt octo erit diſpoſitio vt quatuor; additque, ſi primâ vice homo totam non recuperet, per ſequentes actus plus & plus recuperare, donec tandem tota ei reddatur.

Alij verò dicunt, Si diſpoſitio ſit vt octo v.g. tunc reſtituendam gratiam vt octo, præter illam quæ propter nouam diſpoſitionem datur. Fundamentum horum eſt, quia diſpoſitio ſufficiens ad nouos quatuor gradus gratiæ, ſufficit etiam ad quatuor ex antiquis. Hi omnes Auctores fingunt iſtas propoſitiones, ne videantur premi argumento Bañes ſuprà poſito ex Phyſicis, ſcilicet non poſſe agens ſupra ſe intendere paſſum; ſed licet hoc illis concederemus etiam in genere moris, adhuc tamen illud argumentum in præſenti non habet locum; nam gratia antiqua, quæ reſtituitur, non datur propter nouam diſpoſitionem, vt propter meritum aut cauſſam; ſed præcisè ea diſpoſitio requiritur, vt conditio remouens impedimentum pro illis octo gradibus, id

Fundamentum horum Auctorum:

Soluitur.

35 eſt peccatum. Cùm ergo hoc tam perfectè remoueatur per contritionem vt vnum quàm per contritionem vt mille; nam æquè mundat animam gratia vt vnum à peccato ac gratia vt mille; per accidens eſt ad reſtitutionem meritorum antiquorum, quòd diſpoſitio ſit intenſior, aut æquè intenſa, etiamſi id requireretur, vt primò cauſſaretur gratia æquè intenſa.

Reiiciuntur hæ limitationes:

Deinde etiam Auctores hi loquuntur minùs conſequenter, quia omnes admittunt vltra gratiam de nouo datam, quæ æquatur diſpoſitionis intenſioni, etiam dari aliquid de antiquâ; ergo iam hîc & nunc datur intenſior gratia quàm ſit diſpoſitio; ſi autem ſemel admittas poſſe aliqualiter dari intenſiorem, eo ipſo corruit totum argumentum ex Phyſicis; vbi nec ad indiuiſibile poteſt agens ſupra ſe intendere paſſum. Et prætereà non conſequenter aſſeritur poſſe dari duplo maiorem gratiam quàm ſit diſpoſitio, non verò triplo aut quadtuplo, prout fuerit ea gratia ante peccatum.

Reiiciuntur etiam ex Tridentino.

Denique omnes hi reiiciuntur eo loco Tridentini ſuprà ponderato, in quo eis operibus, vt augmentum gratiæ mereantur, nihil amplius deeſſe definit, quàm vt fiant in gratiâ, & poſteà homo in gratiâ decedat: at hi præter hoc exigunt, quòd homo reſurgat cum tantâ vel tantâ intenſione aut conam è peccato, qui ſi deſit, non obtinebit antiquorum meritorum præmium; ergo iam aduerſantur Concilio: nam dicere, *Requiritur ampliùs*, & *Non requiritur amplius*, haud dubiè ſunt oppoſita; ergo.

Obiectio:

Obiiciunt aliqui ex his: Antiqua merita dum reuiuiſcunt, dignificantur de nouo per gratiam habitualem; hæc autem non poteſt dignificare ad intenſius præmium quàm ipſa ſit; ergo non poſſunt merita reſurgentia habere nunc magis intenſum præmium quàm ſit gratia, per quam tollitur peccatum, & conſequenter quàm ſit intenſa diſpoſitio, iuxta quam tunc confertur gratia. Reſpondeo, Hoc argumentum deſtruere id totum quod ſupponunt eius Auctores; eo enim probatur non dari plus gratiæ homini reſurgenti quàm ſit intenſio diſpoſitionis, prout ſuprà diximus doceri à D. Thomâ; vnde probauimus efficaciter, ab eo ſentiri, nihil penitus dari de

Retorquetur:

priori gratiâ, alioquin illud plus coniunctum cum gratiâ, quæ ob præſentem intenſionem datur, faceret aliquid maius quàm ſit intenſio diſpoſitionis. Probat Secundò hoc argumentum; 36
Si duo iuſti habentes gratiam æqualem v.g. vt duo operentur inæqualiter, & vnus efficiat amorem Dei vt centum, alter verò non niſi vt duo, non mereri illum plus quàm hunc; quia gratia dignificans ea merita non eſt niſi vt duo, ac proinde non poterit meritum eſſe niſi vt duo; quis autem hoc non dicat pluſquam erroneum? Prætereà non eſt verum à gratiâ maiori aut minori reddi opus dignius maiori aut minori præmio, de quo egi in materiâ de Gratiâ Tomo 4. Et quidquid ſit de certitudine eius doctrinæ, fateri debemus omnes, præſens punctum de reuiuiſcentiâ meritorum eſſe omnino independens ab eâ difficultate; cuius ratio à priori eſt; nam antiqua merita ſolùm redeunt ex eo, quòd auferatur impedimentum, nempe peccatum; hoc autem, vt dixi, ex integro aufertur per quamcumque diſpoſitionem; ergo quantitas gratiæ, quæ iam infunditur, eſt per accidens ad punctum præſens. Denique ſi loquendum ſit in rigore ſcholaſtico, gratia data intuitu diſpoſitionis non eſt prior quàm antiqua, quæ redit; nec ea gratia dignificat opera, cùm ſit effectus ipſorum operum; ſed cùm primùm Deus videt hominem iam ſufficienter diſpoſitum, vel per contritionem extra Sacramentum, vel per attritionem intra illud, eo ipſo dat vtramque gratiam, & eam quæ debebatur antiquis meritis, & quam noua diſpoſitio requirit.

Et oſtenditur, quòd nimis multum probet,

Ac falſum ſupponat.

Quod denique ab his ex Tridentino inculcatur, non dari gratiam niſi iuxta cuiuſque diſpoſitionem, ac proinde numquam infundi intenſiorem quàm ſit diſpoſitio, non eſt ad rem; & in primis eo probaretur, etiam opera facta in gratiâ, & non interrupta per peccatum, non mereri gratiam, niſi ſint intenſiora (vt docuit Bañes; ab his tamen cum quibus iam diſputo negatur.) Denique hoc argumento premuntur etiam, quia (vt paulò antè oſtendi) ſaltem aliquo modo admittunt gratiam poſſe eſſe intenſiorem ipsâ diſpoſitione. Abſolutè & facilè ei reſpondetur, Concilium definire gratiam, quæ datur propter diſpoſitionem, non eſſe maiorem ipsâ diſpoſitione; (de quo in præſenti non tractauimus, & libenter nunc illud admittimus;) per hoc autem non negatur, gratiam reſurgentem poſſe eſſe maiorem quàm ſit contritio, per quam tollitur obex; quia ea contritio non ſe habet vt cauſſa reſpectu eius gratiæ, ſed ſolùm vt remouens prohibens; pro quo ſufficit, vt omnino expellat peccatum: id quod perfectè præſtat, quantumcumque ſit remiſſa, quandoquidem obtinet gratiam, quæ ſecundùm omnes omnino ſuos gradus eſt incompoſſibilis cum peccato. 37

Soluitur obiectio ex Tridentino.

Tandem noſtræ ſententiæ aduerſantur hi, qui admittunt quidem reuiuiſcere merita ad totam intenſionem gloriæ, quam anteà merebantur & ad gratiam; dicunt tamen hanc non dari niſi in fine vitæ. Verùm hi Auctores omnino diuinant, quia nullum nec apparens fundamentum reperitur, cur debeat ea gratia differri ad finem vitæ, quandoquidem ipſi fatentur manere condignitatem ad illam & ablatum eſſe impedimentum, id eſt peccatum; nec poteſt dici, requiri inten- 38

Quidam dicunt merita non reuiuiſcere niſi in fine vitæ.

Reiiciuntur.

ſiorem

ſiorem diſpoſitionem, quia hoc argumentum ſuprà reiectum eſt; deinde ſi quid probat, probat etiam nec in fine vitæ debere dari eam gratiam, niſi tunc ſit intenſior ea diſpoſitio; eſt autem valdè incertum quòd eam ſit habiturus, maximè ſi ille homo habebat anteà valdè multa merita: vnde enim conſtat debere eam tunc habere diſpoſitionem illis omnibus æqualem? imò eſto eam haberet, adhuc vrgeret difficultas; nam illa diſpoſitio tunc ratione ſui mereretur tot gradus gratiæ, quot ipſa habet intenſionis; ergo ſi vltra hos addantur omnes antiqui ad eam horam dilati, profectò iam dabitur valdè multum vltra eam diſpoſitionem; ſi autem tunc datur vltra, cur non id fieri potuit, quando homo primò redit ad ſtatum gratiæ?

Concluſio noſtra amplius probatur, & ſtabilitur.

His ergo limitationibus eius ſententiæ reiectis; concluſio tenenda eſt prout à nobis vniuerſaliter eſt tradita; quæ vel inde ſufficienter probatur; Primò, quia teſtimonia quæ reditum meritorum probant, eum reuerà ſuadent: ceteræ enim explicationes, vt vidimus, vel nomine tenus ſatisfaciunt eis teſtimonijs, vel illa interpretantur abuſiuè, dum loco præmij, quod ſolum dicitur viſio beata, ponunt neſcio quæ accidentalia gaudia; vel denique non ex integro illum reditum admittunt, cùm (vt oſtenſum eſt) ratio, quæ inadæquatum reditum probat, quia ſcilicet auferatur impedimentum illorum meritorum, nempe peccatum, idem omnino probet de integro reditu; ac denique nihil vllius momenti contra nos obiiciatur, quod cogat ad non cedendum ex integro veritati.

SECTIO SEPTIMA.

Vnde hic reditus proueniat.

39 ILLVD nunc declarandum, An hic reditus ſit ex iuſtitiâ, an ex miſericordiâ, an ex naturâ rei, an ſolùm ex liberalitate Dei.

SVBSECTIO PRIMA.

Referuntur variæ ſententiæ; & quædam pro deciſione notantur.

Non prouenit ex purâ miſericordiâ Dei.

NONNVLLI dixêre id prouenire ex ſolâ Dei miſericordiâ. Hoc tamen, niſi aliter explicetur, nullo modo verum eſt, quia inde ſequeretur hominem non ex meritis præcedentibus habiturum eos gradus antiquos gratiæ, ſed ex ſolâ voluntate Dei; quod videtur eſſe contra Tridentinum, quod ad hoc, vt merita ſint verè condigna gloriæ, ſolùm requirit, vt homo moriatur in gratiâ, etiamſi hæc interrumpatur per peccatum; ergo merita mortificata, poſtquam homo iterùm reſurgit, habent veram condignitatem ad gloriam; ergo hæc non datur ex purâ miſericordiâ & liberalitate Dei, ſed etiam propter meritorum valorem.

Sententia P. Vaſquez.

Pater Vaſquez diſp. 221. in 1. 2. cap. 3. & 4. & hîc dub. 1. docet ita merita reuiuiſcere ex naturâ rei, vt nec Deus id potuerit impedire, ſuppoſito quòd peccator recuperet gratiam: mouetur, quia ſi poſſent à Deo impediri, ne reſurgerent, non reſurgerent ex iuſtitiâ, ſed ex miſericordiâ: quod videtur eſſe contra Tridentinum & Paulum ſuprà citatos. Pater Suarez ſuprà & diſp. 1. ſect. 3. concedit merita de ſe habere dignitatem fundamentalem, vt poſſint à Deo acceptari ad reuiuiſcentiam; addit verò etiam potuiſſe non acceptari; vnde infert, debere interuenire aliquam miſericordiam quoad ipſam acceptationem, quâ, miſericordiâ ſuppoſitâ, merita illa ex iuſtitiâ inferunt præmium; quia Deus ex iuſtitiâ tenetur ſeruare ſuas Leges ad remunerandum ſtatutas.

Et P. Suarez.

Notandum Primò. Non fit iniuria, ſi pretium, etſi condignum, non acceptetur.

Pro ſolutione huius dubij aduerte Primò, etiamſi aliqua res, pretium v. g. ex ſe ſit condignum, & æqualis valoris cum aliquo præmio, aut cum re emendâ, non tamen ideò neceſſariò illud promereri ita, vt ſi ei denegetur, fiat ipſi iniuria. Ratio eſt clara, quia præter condignitatem inter datum & acceptum requiritur voluntas dandi & acceptandi; poteſt autem citra omnem iniuriam non acceptare quis pretium condignum, imò & ſuperabundans, quod ſibi offertur pro equo v. g. ſi tamen velit acceptare, & contractum faciat, iam emptio & venditio erunt ex omni rigore iuſtitiæ; nec dicetur ille homo tunc dare illum equum gratis; hoc ipſum reperiri in meritis noſtris reſpectu gloriæ dixi Tomo 1. ſunt quidem illa ex ſe æqualis valoris cum præmio gloriæ, non tamen tenetur ea Deus acceptare; quòd ſi tamen acceptare velit, contractus ille erit ob pretium condignum; quo ſenſu erit ex iuſtitiâ; abſtraho nunc ab alijs conditionibus iuſtitiæ, & conſequenter abſtraho ab hoc, an rigoroſa iuſtitia intercedat inter nos & Deum; quia hæc difficultas etiam eſt communis operibus non mortificatis. Hinc obiter infero, Minùs benè Patrem Vaſquez intuliſſe, Deum non poſſe denegare præmium operibus mortificatis, ſi ipſa ex ſe habeant condignitatem; id autem probo, quia in remuneratione gloriæ interuenit quaſi quidam contractus dati & accepti; non tenetur autem Deus vendere gloriam, quantumuis homo ei offerat æquale pretium pro illâ: id quod non ſolùm verum eſt in merito mortificato, ſed etiam in viuo; ergo ex hac parte, quòd requiratur libera voluntas Dei acceptandi merita mortificata, non benè infert, Illa merita non eſſe de ſe condigna; neque probat largitionem præmij poſteà non fieri ex iuſtitiâ: ſimilis enim libera voluntas requiritur in omni contractu, vt dixi, quantumcumque ſit ex rigoroſâ iuſtitiâ.

Reiicitur doctrina P. Vaſquez. 40

Notandum Secundò.

Aduerte Secundò, ſolùm in præſenti quæri à nobis, An ſicut merita non mortificata habent ex ſe condignitatem cum gloriâ, ſiue obligent ex iuſtitiâ, ſiue non; ita etiam interrupta, poſtquam homo redit ad gratiam, habeant iterùm eamdem condignitatem, quam anteà habuerunt, ſiue ea ſit ex iuſtitiâ ſtrictâ, ſiue non. In quo non videtur conſequenter loqui Pater Suarez, dum ex vnâ parte ſolùm dicit dari eis operibus gloriam ex fidelitate Dei; quam fidelitatem vocat iuſtitiam; non inquam loquitur conſequenter, quia ex hac fidelitate etiam poſſet illis correſpondere gloria, licet nullam haberent condignitatem, ſed omnimodam improportionem, perinde ac ſi Deus omnino liberaliter, ſeu independenter ab vllis bonis operibus, eam gloriam promiſiſſet; ergo aliquid amplius in præſenti requiritur quàm hæc iuſtitia, ſeu fidelitas diuina, quâ Deus tenetur ſtare promiſſis; quærimus 41

Reiicitur doctrina P. Suarez.

ergo æqualitatem inter datum & acceptum, etiamſi Deus potuerit non acceptare ea merita iuxta ſuprà dicta. His poſitis,

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de quæſtione.

42 *Quidam docent, ſi peccata remittantur per gratiam, merita reuiuiſcere ex naturâ rei,*

NONNVLLI vt eam æqualitatem explicent, duo dicunt; Primum, Si peccatum remittatur per gratiam iuſtificantem, merita mortificata redire ex naturâ rei; quia gratia petit naturâ ſuâ dimitti omnem pœnam æternam, quam peccatum iam ablatum incurrerat; ergo petit reſtitutionem meritorum, imò & omnia alterius gratiæ, quæ etiam ſine meritis data erat illi homini; alioquin per totam æternitatem priuaretur homo gloriâ illâ anteà ſibi debitâ, ideóque puniretur pœnâ æternâ, ſaltem priuatiuâ; debet ergo illi reſtitui tota ea antiqua gloria. Secundò dicunt; Si peccatum remittatur per ſolam Dei condonationem ſine gratiâ, tunc merita non petere ex ſuâ naturâ reuiuiſcere, quia nihil eſt quod fundat illud ius; poterunt ergo tunc reuiuiſcere, ſi Deus non ſolùm condonet offenſam, ſed etiam omnem pœnam æternam ex illâ contractam: poterunt item è contrario non reſurgere, ſi non condonet omnem pœnam, prout poteſt liberè non condonare; in hoc ergo caſu, quòd reſurgant vel non reſurgant merita, omnino pendebit ex voluntate liberâ Dei.

Si verò remittantur per condonationem, tunc non reuiuiſcere ex naturâ rei, ſed aliunde poſſe reuiuiſcere vel non reuiuiſcere.

Examinatur hac doctrina, & reiicitur.

Duo in hac doctrinâ examinanda forent, ex quibus eius veritas pendet; Primum, Verùm ablatio gratiæ & dignitatis ad gloriam ſit ſolùm pœna peccati mortalis, an verò etiam effectus formalis ſecundarius illius. Secundum, An gratia petat omnem pœnam æternam remitti. Verùm quia de his aliquid ſuprà occaſione reditus pœnæ ſenſus, facilè me ab hac difficultate nunc expediam. Et quidem priuationem gratiæ & gloriæ eſſe pœnam peccati mortalis eſt certiſſimum; nam hoc meretur æternam torturam & inimicitiam Dei; ergo meretur etiam carentiam gloriæ
43 & amicitiæ Dei. Quòd item peccatum expellat gratiam per modum formæ contrariæ, & non ſolùm per modum demeriti, mihi eſt certiſſimum; quia gratia eſt forma cauſſans amicitiam Dei, peccatum verò fundat inimicitiam; amicitia autem & inimicitia formaliter expelluntur, & opponuntur inter ſe multò magis quàm calor & frigus, aut aliæ formæ naturaliter contrariæ. Confirmatur: Etiamſi Deus vellet nullo modo punire hominem actu peccantem, eo tamen ipſo quòd hic peccet, habet repugnantiam naturalem cum gratiâ, & illam expellit, vt fatentur hi Auctores, & res eſt clara; quia homo actu moraliter grauiter defœdatus, & oppoſitus grauiter Deo præcipienti, ac naturæ rationali, cuius Deus eſt ſupremum caput, redditur omnino naturaliter incapax gratiæ habitualis, quæ eſt animæ pulchritudo; atqui in prædicto caſu non eſt incapax per modum demeriti, vt ſupponimus, ergo per modum habentis formam contrariam moraliter gratiæ. Vrgetur vlteriùs; Etiamſi Deus de potentiâ abſolutâ eidem peccatori actuali gratiam infunderet, velletque illum nullo modo punire, adhuc tamen non poſſet facere; vt quando homo habet peccatum, poſſet eſſe ſanctus, filius adoptiuus Dei, & habens ius ad gloriam; ergo peccatum non ſolùm per modum pœnæ meretur ablationem iuris ad gloriam, ſed etiam per modum formæ contrariæ & repugnantis illi iuri, & naturâ ſuâ petentis expelli gratiam.

Peccatum expellit gratiam non ſolùm per modum demeriti, ſed & per modum contrarij.

Hinc infero; Etiamſi his Auctoribus concedamus, gratiam petere remitti omnem pœnam, 44
adhuc non ſubſiſtere eorum doctrinam, quòd ſcilicet ex gratia petat redire merita, ſiue antiquam gratiam; quia hæc non ſolùm in pœnam peccati, ſed formaliter ex contrarietate cum peccato fuit expulſa: quando autem ſemel eſt aliqua forma deſtructa ex aduentu alterius contrariæ, non ideò ablatâ hac contrariâ redit illa, vt ſuperiùs oſtendi, niſi quando non datur naturaliter medium inter ea duo contraria, vti non datur inter calorem & frigus; at inter merita & carentiam gratiæ datur medium, nempe habere gratiam & non habere ea merita, vti in infante contingit; item datur medium non habere gratiam, nec peccatum, ergo ex ablatione perfectâ peccati nequaquam ſequitur neceſſariò reditus meritorum aut antiquæ gratiæ.

Reſponderi fortaſſe poſſet, id quidem eſſe veriſſimum, ſi loquamur de gratiâ datâ ſine vllis meritis, at in gratiâ datâ propter merita neceſſariò debere admitti eum reditum, ſi tota pœna ceſſet: etenim merita ſemper exiſtunt in memoriâ Dei, in quâ habent ſuam vim cauſſatiuam; ergo eo ipſo quòd tollatur culpa, quæ exigebat ne illa actu mouerent Deum ad dandum præmium, neceſſariò illum mouebunt; ac proinde inferent reſtitutionem gratiæ, quæ fuerat anteà data propter illa: & hinc ſumitur diſparitas inter hunc caſum & alia exempla phyſica, quæ in contrarium obiici poſſunt: quando enim homo moritur ex nimio calore v.g. eſto ceſſet poſteà ille calor, non tamen ideò vita ei homini reſtituitur; & idem eſt in innumeris alijs exemplis; Inter hæc ergo & noſtrum caſum aſſignatur ex dictis
clariſſima diſparitas. Nam hæ formæ phyſicæ ſi 45
ſemel deſtruuntur, eſto ceſſet iam omnino cauſſa deſtructiua illarum, non continuò poſſunt redire, niſi detur de nouo poſitiua cauſſa, quæ illas producat, quia iam omnino perierunt. At in formis moralibus, qualia ſunt merita, hæc doctrina non habet locum; nam huiuſmodi formæ cùm primùm ſemel extiterunt, ſemper deinde exiſtunt moraliter, ſemper eodem modo Deum mouent, ac ſi actu exiſterent, quia ſemper Deo placent: quòd enim inſeruiuerim Deo ſemper eſt ei gratum; ac proinde ſemper habent ea obſequia vim mouendi, vt Deus det præmium illis proportionatum; nec ea vis cenſetur moraliter extincta, niſi poſtquam eſt ei ſatisfactum per præmium: tunc enim etiamſi duret complacentia Dei in illis operibus, motio tamen actualis ad dandum nouum præmium iam ceſſat. Cùm ergo per aduentum peccati non tollatur ea complacentia Dei in illis operibus pro ſuâ differentiâ temporis, & nondum ſit eis datum præmium illud, ad quod habent condignitatem, adhuc habebunt ſuam vim motiuam cauſſatiuam moraliter volitionis Dei de dandâ gloriâ, quam non cauſſabant præſente peccato, quod eam cauſſalitatem impediebat; per hoc tamen vis in actu primo non fuit eis ablata: vnde remoto impedimento, neceſſariò producitur ſeu cauſſatur

Replica oſtendens diſparitatem inter formas phyſicas alias, & inter gratiam per merita acquiſitam.

moraliter ea motio; hoc eſt, iterùm inducunt Deum, vt velit dare gloriam.

46 *Confirmatur.* Explico rem inſtantiâ clarâ; Mandat mihi Superior vt faciam hanc aut illam rem; mandatum illud mouet me moraliter etiam poſtquam phyſicè extitit; occurrit interim impedimentum eſſentiale, quò minùs poſſim exequi rem præceptam, tunc quidem mandati vis ſuſpenditur; ceſſat poſteà impedimentum, iam eo ipſo redit vis motiua præcepti; quia non mouet ratione ſuæ exiſtentiæ phyſicæ hîc & nunc, ſed ratione illius quam olim habuit, quando fuit validum; & quia adhuc non eſt moraliter annullatum, ſed purè purè eſt poſitum impedimentum pro executione; & huc videtur collimaſſe Tridentinum dum dixit, bonis operibus in gratiâ factis ad merendum gratiam & gloriam nihil deeſſe, niſi quòd homo moriatur in gratiâ; quaſi diceret, per illam receptionem gratiæ auferri impedimentum interpoſitum per peccatum ea merita mortificans.

Reſpondetur. Reſpondeo, Probabiliter valdè hoc modo rem præſentem declarari; ac proinde puto merita, ſi ſemel remittatur culpa & pœna, redire naturaliter ex hoc capite. Quod vt meliùs intelligas, aduerte duplex in nobis eſſe ius ad gloriam; *Duplex eſt in nobis ius ad gloriam.* vnum per modum hereditatis, quod prouenit formaliter à gratiâ habituali, vt conſtituente hominem iuſtum, amicum ac filium adoptiuum Dei: hoc ius omnino perit cum gratiâ, adeoque etiamſi nullâ ex parte noſtrâ interueniente culpâ auferret à nobis Deus diuinitus gratiam, eo ipſo non eſſet iam in nobis vllum ius

47 ad gloriam: de hoc iure non agimus nunc. Aliud eſt, quod fundatur in præcedentibus meritis; perſeuerantia huius eſt quid morale; & licet cùm primò acquiſitum illud fuit, debuerit eſſe gratia dignificans opera ad meritum condignum; eo tamen primo inſtanti elapſo iam hoc ius non pendet ab actuali exiſtentiâ gratiæ; ac proinde ſi (vt dixi paulò antè) auferretur diuinitus gratia ab homine ſine vllâ culpâ, merita illa, ſeu ius ab eis meritis cauſſatum maneret æquè viuum quàm iam eſt, dum manet gratia.

Obiectio contra immediatè dicta: Obiicies, Nimis multum probari hac ratione, ſcilicet etiam dum eſt actu peccatum, merita eſſe viua; id quod apertè eſt falſum, & contra omnes. Sequela autem patet; nam vt eo tempore dicerentur mortificata, deberet ſaltem interrumpi memoria Dei, vel certè complacentia in illis meritis; neutrum autem in Deo poteſt interrumpi (vt ex dictis conſtat;) nam neque Deus poteſt obliuiſci vllius rei; complacentiam autem pro tempore, quo ea opera ſunt facta, ſemper retinet Deus; nam quantumuis illi diſpliceat Petrum de facto eſſe in peccato; quòd tamen olim fuerit benè operatus, ſemper eſt Deo gratum. Reſpon- *Soluitur.* deo negando ſequelam; nam licet merita moueant ratione ſuæ exiſtentiæ præteritæ & complacentiæ diuinæ in eis, actualis tamen motio ſeu voluntas dandi pro eis gloriam non eſt ea complacentia, ſed volitio ratione noſtrâ inde reſultans; pro eo ergo tempore peccati licet habeat Deus actualem complacentiam, non tamen habet voluntatem eis dandi gloriam; ſed prior voluntas pro eo tempore omnino eſt ſuſpenſa, quouſque videat Deus, vtrùm ille homo ſurgat à peccato, & moriatur in gratiâ.

Replicabis; Hoc ſenſu, etiam antequam mortificentur ea opera, non habet Deus voluntatem 48 *Replica:* abſolutam illa præmiandi, quia adhuc non videt, vtrùm homo ille ſit caſurus ex gratiâ; & tamen non ideò opera tunc temporis poſſunt dici mortificata; ergo nec poterunt dici mortificata quando eſt peccatum. Reſpondeo; Licet abſo- *Soluitur.* lutam voluntatem dandi gloriam non habeat Deus, etiamſi homo actu ſit in gratiâ, quouſque mortem in eâ gratiâ videat; nihilominùs, quamdiu in iuſtitiâ perſeuerat, habet Deus voluntatem dandi ei gloriam ſecundùm præſentem ſtatum; è contrario verò circa peccatorem habet voluntatem ſecundùm eum ſtatum non dandi illi gloriam, ſed potiùs infligendi æternam pœnam: iure ergo merito bona opera dicuntur tunc mortificata, viua autem, quando homo eſt in gratiâ, etiamſi adhuc non ſciatur, vtrùm ſit in eâ gratiâ diſceſſurus; vnde poſſumus dicere, ius *Ius ad gloriam non tollitur per peccata non finalia.* ad gloriam ortum ex meritis non expelli naturaliter à peccato, niſi ſub eâ reduplicatione, ſi fuerit morte conſummatum. Cetera verò peccata non finalia quatenus non poſſunt auferri viribus naturalibus, ac proinde naturâ ſuâ ſunt perpetua, dici poſſunt radicaliter pugnare cum iure ad gloriam, formaliter verò & immediatè non illud tollere, ſed ſuſpendere: neque in hoc puncto maius aliquod myſterium quærendum eſt.

Addidi ſuprà, Ex hoc capite dici, poſſe na- *Aliunde adhuc eſt difficultas in ſententiâ initio ſubſectionis poſitâ.* turaliter redire merita, ſi ex integro tota pœna remittatur; adhuc enim manet aliunde difficultas ex his quæ paulò ſuperiùs notauimus, quòd ſcilicet Deus in acceptatione meritorum ad gloriam ineat quaſi contractum quemdam cum homine, & poſſit ea merita abſolutè non acceptare etiam non mortificata; potuit ergo à fortiori dicere, *Accepto ea ſub hac conditione, quod per ſuperueniens mortale non retractentur:* ſi autem talis conditio non apponeretur, profectò quantumuis deinde pœna tota condonaretur, non propterea naturaliter redirent merita; ergo adhuc non eſt verum, quòd remiſsâ totâ pœnâ debeant neceſſariò redire merita; neque item eſt vniuerſaliter verum ideò præcisè merita mortificari, quia peccatum id exigit per modum pœnæ.

Præterea abſolutè eſt mihi in hac ſententiâ 49 *Adhuc oſtenditur difficultas citatæ ſententiæ.* dubium, Vtrùm gratia exigat naturâ ſuâ condonari totam eam pœnam, quia reuerâ (vt ſuprà notaui) effectus formalis gratiæ, hoc eſt actu ſanctificare & tollere deformitatem peccati, &c. non exigit ex conceptu ſuo eam condonationem *Gratia non videtur naturâ ſuâ exigere condonationem omnis pœnæ.* pœnæ; vti manifeſtè patet in debito pœnæ temporalis in Purgatorio ſoluendæ, quam in omnium ſententiâ relinquit.

Dices, Aliam eſſe rationem de pœnâ temporali, aliam de æternâ, quia aliquamdiu puniri ob culpam non repugnat amicitiæ; at verò in æternum puniri eſt valdè illi contrarium. Reſpondeo, Hanc diſparitatem aſſeri quidem, non tamen ſufficienter probari; nam rogo, An quando illa temporalis pœna infligitur, homo in toto rigore à Deo ametur amore amicitiæ, & quidem tam multum, quàm amatur, dum actu non punitur, an non? Non poteſt hoc ſecundum dici, alioquin illud debitum pœnæ macularet actu hominem reddendo illum minùs amicum, minùs dignum amore Dei; id quod eſt contra ſenſum communem; ergo debet dici primum; ergo

etiamſi

etiamſi pœna eſſet duratura per æternitatem, cùm non impediat vllo modo rigoroſam amicitiam, non opponetur gratiæ; cuius effectus primarius ſolùm eſt reddere hominem dignum amicitiâ Dei: neque idem opponetur alteri effectui eiuſdem gratiæ, ſcilicet facere hominem dignum gloriâ ſeu viſione beatificâ. Nam hæc dignitas, ad quam dat ius illa gratia noua, tota manet integra, poteſtque habere ſuum effectum beatitudinis, etiamſi non detur illi homini gratia antiqua; & conſequenter licet videatur puniri pœnâ æternâ in carentiâ eius antiquæ gratiæ conſiſtente: ea tamen talis qualis punitio non eſt contra effectum formalem, quem gratia dat de præſenti; ac proinde non video quomodo ea exigentia inde poſſit inferri. Ex his autem apparet è contrario, cur gratia exigat remitti pœnam æternam ſenſus, quia ſcilicet hæc eſt contraria beatitudini, quam exigit ipſa gratia.

Exigit tamen condonationem pœnæ ſenſus.

50 *Obiectio:* Dices: Talis homo carens per totam æternitatem illâ gloriâ anteà debitâ poteſt habere occaſionem ſufficientem doloris: id quod videtur eſſe contrarium ſtatui beatitudinis. *Soluitur.* Reſpondeo, Si velimus attendere ad cauſſas iuſti doloris, maiorem longè futuram in eo beato ratione peccati commiſſi, quàm quòd minorem habeat gloriam; nam peccatum fuit malum morale & contrarium Deo; pœna autem licet phyſicè ſit mala, moraliter tamen bona eſt; ergo Beati, qui perfectiſſimè ſunt conformes rationi, magis deberent dolere, quòd commiſerint offenſam contra Deum, quàm quòd careant intenſiori gloriâ in pœnam illius offenſæ: ſicut ergo dolorem de offenſâ dicimus ſuſpendi diuinitus, idem poſſumus dicere de dolore ob amiſſam gloriam. Adde, cùm illis Beatis factum fuerit penè infinitum beneficium, eò quòd qui fuerant iuſtè promeriti pœnas æternas & omnis gloriæ carentiam, à Deo tamen ad pœnitentiam vocati ſint, & dimiſſa ſint eis mortalia, condonata pœna æterna, & è contrario beatitudo perpetua conceſſa; huius beneficij ſumma æſtimatio meritò poteſt illis omnem omnino dolorem ex vlteriori gloriâ amiſsâ extinguere.

Concluſio. Igitur in hac difficultate dicendum eſt Primò, Deum, ſiue gratia habitualis id exigat naturâ ſuâ, ſiue non, ex liberalitate tamen condonare omnem omnino pœnam, ob quam poſſent non redire merita: item quando acceptauit merita ad vitam æternam, ſeu (iuxta ſuprà dicta) quando contraxit de dandâ gloriâ ob merita ei gloriæ æqualia, non appoſuiſſe in eo contractu aliam conditionem, quàm quòd homo decedat in gratiâ: quod vltimum videtur valdè clarè à Tridentino definitum loco ſuprà citato, dum dixit bonis operibus nihil deeſſe ad meritum; dummodò homo in gratiâ decedat. Ex his duobus ſuppoſitis clariſſimè colligitur ea merita redire radicaliter quidem ex miſericordiâ, quatenus iuxta dicta Deus gratis condonauit eam pœnam; ex iuſtitiâ tamen, quatenus condonatâ pœnâ habent merita totum ſuum valorem ac condignitatem ad gloriam.

Merita reuiuiſcunt ex miſericordiâ & iuſtitiâ ſimul.

51 Neque eſt contra iuſtitiæ rationem, quòd præſupponatur neceſſariò aliqua liberalitas (vt diximus paulò antè) reperiri in quolibet contractu; nam licet pecunia v.g. quæ offertur ſit æqualis; non tamen mercator cogitur ad contrahendum, ſeu ad dandas merces; & tamen ſuppoſitâ eâ volitione iam ibi iuſtitia intercedit; ita dicimus merita mortificata vt redeant indigere liberali condonatione pœnæ, eâ autem ſuppoſitâ exigere neceſſariò eum reditum. Vnde fit, vt licet fauor ille condonandi pœnam omnem fuerit æqualis ex parte Dei reſpectu omnium, non tamen ideò omnes reſurgant ad æqualem gloriam; quia ea reſurrectio duo dicit, & ablationem præſentis impedimenti, & vim natiuam meritorum, quæ operari poſſunt etiam in æternum, ſi impedimentum auferatur; ideoque quò merita ſunt maiora, magis operantur, minùs verò, quò ſunt minora, eſto ablatio impedimenti æqualis ſit, vt dixi, pro omnibus. Vti ſi ingens copia aquæ detineatur, quò minùs fluat, ablato impedimento fortiùs fluit quàm exigua ſimili impedimento detenta. Ideò in modo loquendi ſemper debet cum diſtinctione reſponderi, quando rogatur, Vtrùm merita redeant ex iuſtitiâ, an ex gratiâ? cum diſtinctione inquam eſt dicendum redire ex miſericordiâ quoad ablationem impedimenti; & quidem in hoc purè purè ex miſericordiâ, quia merita nullo modo exigebant eum reditum, ſeu eam ablationem peccati ſubſecuti: neque enim merita antiqua Deum obligant vllo modo, nec de congruo, vt remittat mihi peccata grauia, quæ admiſi poſt ea merita; eſt ergo reditus ex hac parte omnino gratioſus. Quoad vim verò obligandi, iam ablato impedimento dicendum eſt omnino ex iuſtitiâ ea merita concurrere, & quidem ad proportionem ſuæ magnitudinis, id eſt, fortiùs maiora, debiliùs minora. Explicato meritorum reditu, quæri poſſet, quo ordine antiqua & noua gratia conferatur: de hoc tamen dicemus commodiùs ſect. ſequenti poſt dubium de reditu gratiæ datæ ſine meritis.

SECTIO OCTAVA.

An redeat gratia data ſine meritis.

PATER Vaſquez 2. 2. diſput. 221. cap. 7. quem ſequitur Ludouicus de Torres 2. 2. de Fide & Spe diſput. 69. dub. 3. & Gaſpar Hurtadus diſput. 2. difficult. 25. docet gratiam datam virtute Sacramentorum, ſeu ex opere operato, non redire remiſſo peccato; quod inde probat, quia ea gratia, cùm non ſit debita homini, non redit ex naturâ rei; ergo ſi rediret, id eſſet ex purâ Dei liberalitate; non habemus autem argumentum vllum ad aſſerendam de facto in Deo hanc liberalitatem; nam teſtimonia ex Sanctis & Concilio Tridentino deſumpta non niſi de meritis ſeu bonis operibus loquuntur; ceſſante autem fundamento non poſſumus rem adeò ſupernaturalem adſtruere gratis. 52 *Sententia negatiua*

Reijcitur. Nihilominùs contraria ſententia tenenda eſt, quam defendit Suarez ſuprà diſput. 2. ſect. 24. Coninck diſp. 2. de effectu pœnitentiæ, dub. 2. concluſ. 3. imò Bañes, qui gratiam correſpondentem meritis dixit (vt ſuprà vidimus) non redire, niſi quando diſpoſitio eſt intenſior; gratiam tamen datam per Sacramenta dicit etiam redire, quia cùm non fuerit data propter diſpoſitionem operantis, nec ad menſuram illius, non eſt neceſſum ad hoc vt reſurgat attendere intenſionem diſpoſitionis, ſed ſolùm quòd auferatur impedimentum, hoc eſt peccatum.

peccatum. Vtrùm autem hæ duæ doctrinæ ſint ſibi cohærentes néene, alia eſt quæſtio. Idem tenet Tannerus eâ quæſt. 5. dub. 1. num. 8. citatque pro eâ Valentiam, Ockamum, Gabrielem, Almainum, Maiorem, Ioannem Medinam: eamdem defendit Cardinalis Lugo diſp. 11. ſect. 3.

Affirmatiua probatur Primò ab auctoritate:

53 Probari autem Priorò poteſt ad hominem contra Vaſquez, qui ſuprà cap. 2. adducit, & meritò, ad probandam meritorum reuiuiſcentiam locum Ioëlis 2. quem etiam D. Thomas adduxerat priùs; vbi dicitur: *Et reddam vobis annos quos comedit locuſta, bruchus*, &c. id quod Hieronymus intelligit de vbertate gratiæ amiſſæ poſteà perturbationibus peccatorum: quod idem intelligit Gloſſa. Atqui per peccatum non ſolùm erat deperdita gratia data per merita, ſed etiam data gratis: & hæc etiam reputatur inter annos antiquos; ergo quando hi dicuntur reſtituendi, etiam dicitur reſtituenda gratia tota, ſiue per merita ſiue ſine illis data fuerit. Ad hoc idem poteſt induci parabola de filio prodigo; cui per pœnitentiam redeunti mandat parens reſtitui ſtolam primam, id eſt gratiam antiquam; vt ibi Chryſoſtomus Homiliâ 4. in Lucam Tomo 2. explicuit, & communiter alij; ergo tota gratia antiqua reſtituitur, quocumque modo fuerit data. Et reuerà multa loca Patrum, quæ ſuperiùs pro reuiuiſcentiâ meritorum adduximus, loquuntur indifferenter de gratiâ antiquâ; ideoque negari nequit maximum eſſe in auctoritate pro hac opinione fundamentum.

Probatur Secundò ratione congruâ.

Ratione probatur à P. Suarez, Tannero & nonnullis Recentioribus; quia in Sacramentis datur nobis gratia ob Chriſti merita illis applicata, & quaſi facta noſtra: atqui merita Chriſti non ſunt inferioris valoris apud Deum quàm noſtra; ergo ſi noſtra redeunt, redibunt & Chriſti in Sacramentis. Hæc eſt bona congruentia, vt Deus potuerit ita rem inſtituere, & fortaſſe re ipsâ inſtituerit, non tamen abſolutè vrget; nam licet merita Chriſti ex ſe habeant infinitum valorem ad eam reuiuiſcentiam, ideoque, ſi Chriſtus voluiſſet, hoc potuerit multò meliùs quàm noſtra; quia tamen Chriſtus applicuit ſua merita nobis & Sacramentis cum limitatione; neque enim nobis datur ob illa infinita gratia, cuius ſunt condigna, nec perſeuerantia finalis eſt illis annexa, licet potuerit eſſe; conſequenter poſſumus fortè timere, ne re ipsâ de facto ſua merita Sacramentis cum hac limitatione applicuerit, vt non redeant, ſi homo cadat ex gratiâ.

Probatio Lugo minùs vrget.

54 Cardinalis Lugo eâ diſp. 11. ſect. 3. inde argumentatur; Quia ſi non reſtitueretur ea gratia, puniretur homo per totam æternitatem priuatione illius; quod eſt contra ſtatum amici Dei pœnitentis non puniri pœnâ æternâ. Suprà tamen oſtendi hanc rationem non eſſe ex duobus capitibus efficacem; Primò, quia gratia non aufertur ſolùm per peccatum in modum pœnæ, ſed etiam per modum formæ contrariæ: vnde etſi careret homo per æternitatem eâ gratiâ, non ideò diceretur punitus pœnâ æternâ. Secundò, quia non eſt certum gratiam petere remitti omnem pœnam æternam, ſi hæc non ſit repugnans cum ſtatu beatifico. Vide ibi dicta, vbi aſſignaui diſparitatem inter gratiam datam ob merita, & inter datam ſine meritis.

Probatio alia inefficax à paritate, quòd Sacramenta in peccato ſuſcepta cauſſēt gratiam eo peccato ablato.

Tertiò alij probant hanc ſententiam; quia ſicut multi dicunt Sacramenta in peccato ſuſcepta ablato poſteà obice cauſſare gratiam, ne perpetuò homo ille defraudetur fructu Sacramenti; ita etiam videtur dicendum, debere redire gratiam datam per Sacramentum, & ablatam per peccatum recedente poſteà obice, ne priuetur in perpetuum gratiâ Sacramentali ordinatâ ad exercendas rectè functiones ad illud Sacramentum pertinentes. Hæc ratio aſſumit minùs certum ad probandum magis certum; nam hæc reuiuiſcentia gratiæ Sacramentalis à ſolo ferè Patre Vaſquez & duobus eius diſcipulis negatur. Illud autem de Sacramentis fictè ſuſceptis (excepto Baptiſmo) & à Vaſquez & à Scotiſtis omnibus negatur. Deinde diſp. 5. de Sacramentis ſect. 3. oſtendi non defraudandum hominem gratiâ actuali Sacramentali, etiamſi non daretur poſteà recedente obice gratia habitualis; quod idem in præſenti dico, ſcilicet etſi non rediret gratia habitualis, poſſe tamen poſteà hominem in occaſionibus occurrentibus virtute Sacramenti ſuſcepti habere auxilia ſpecialia Sacramentalia.

Dices; Hæc non dantur immediatè propter Sacramenta, ſed propter gratiam habitualem à Sacramentis conceſſam. Nego ſuppoſitum; nam gratia data per Sacramenta cùm ſit eiuſdem omnino rationis in vno Sacramento ac altero, non petit ex ſe eam diuerſitatem auxiliorum, quæ commodiùs petitur immediatè ab ipſis diuerſis Sacramentis: hæc enim cùm habeant valorem ex meritis Chriſti ad promerendam immediatè gratiam habitualem, non video, quo fundamento debeamus negare vim, vt etiam immediatè promereantur auxilia gratiæ, eſto non redeat gratia habitualis data per eadem Sacramenta. 55

Concluſio noſtra firmatur.

Dicendum ergo, Pro reditu gratiæ habitualis datæ ſine meritis non facilè inueniri poſſe rationem efficacem. Cùm enim hæc res tota pendeat à ſolâ voluntate Dei, probanda eſt vnicè ex auctoritate; hanc autem diximus pro nobis ſtare; & ſufficiens eſt teſtimonium Ioëlis ſuprà poſitum; prætereà communis modus loquendi Patrum, qui ſine vllâ limitatione de omni gratiâ amiſsâ loquuntur, quando dicunt eam redire; denique ferè omnium Theologorum ſenſus; cùm præſertim pro contrariâ nullum ſit argumentum quod difficultatem aliquam habeat.

Obiectio:

Obiicies tamen, Sequi ex noſtrâ doctrinâ, ſemper hominem reſurgere ad maiorem gratiam quàm anteà habebat; quia & habet totam antiquam, & aliam propter nouam diſpoſitionem conceſſam; hoc autem videtur abſurdum.

Soluitur. Homo poſt peccatum ad maiorem gratiam reſurgit, quàm habuerat ante peccatum.

Reſpondeo conceſsâ ſequelâ, nego tamen inde vllum abſurdum ſequi. Replicabis; Ergo tali homini profuit peccatum. Nego conſequentiam; quia ille non habet maiorem gratiam ratione peccati, ſed quia ſupra merita antiqua nunc habet actum contritionis, vel ſuſcipit cum attritione aliud Sacramentum; quod idem potuiſſet facere, etſi non habuiſſet peccatum, imò multò plus; quia toto tempore intermedio, quo fuit in peccato, etiamſi habuerit bona opera ſupernaturalia, non tamen auxit gratiam; quam tamen auxiſſet, ſi caruiſſet eo peccato; obfuit ergo illi, non profuit peccatum, etiamſi ad maiorem gratiam deinde reſurgat.

Obiectio ſecunda:

56 Dices Secundò; Conſtat hominem poſt peccatum ſemper eſſe debiliorem ad benè operandum; ergo

Google

ergo non recuperauit tam intenſam gratiam quàm anteà habebat: cum gratiâ enim etiam dantur antiqui habitus, & conſequenter antiqua facilitas ad benè operandum. Qui dicunt habitus infuſos dare facilitatem, fortè prementur hac obiectione: at ego id nego: vnde nego vlteriùs ex eorum incremento augeri facilitatem. Adde, poſſe etiam reſponderi, licet hi habitus dent facilitatem, & ex hac parte peccator conuerſus, quia intenſiores habitus acquirit, ſit facilior; quia tamen per habitum ex peccato acquiſitum inclinantem ad contrarios actus minuitur aliquo modo facilitas habitus ſupernaturalis, ideò non ſequi omnibus penſatis futuram maiorem facilitatem quàm anteà.

Soluitur.

Eodem modo dicendum de reditu gratiæ in Adamo.

Quæ diximus de reditu gratiæ in conuerſis peccatoribus, intelligenda etiam ſunt de Adamo; quia nulla eſt ratio cur illi hic fauor denegetur, præſertim cùm fortè magnam partem gratiæ etiam habuerit per bona opera, quæ procul dubio exercuit & numero & qualitate magna ante peccatum; vtrùm autem cum hoc ſtet totam gratiam Adami fuiſſe ex meritis Chriſti, alibi explicatum eſt; nunc ſufficit dicere, ſaltem ratione reuiuiſcentiæ illum eam habere dependenter à meritis Chriſti.

An priùs infundatur noua, an antiqua gratia. Reſpondetur, noua probabiliter.

Duæ nunc ſuperſunt difficultates non magni momenti. Prima, Vtrùm priùs naturâ infundatur gratia antiqua quàm noua, an è contrariò; an verò ſimul. Reſpondeo probabiliter dici, Priùs naturâ infundi nouam. Moueor, quia iuxta Concilij & Patrum loquendi modum reuiuiſcentia antiquæ pendet ex remiſſione peccati; ergo hæc remiſſio eſt priùs naturâ quàm antiqua gratia; ſed remiſſio peccati de facto eſt poſterior ad gratiam; fit enim ad exigentiam gratiæ datæ ſubiecto; ergo de primo ad vltimum antiquæ gratiæ reparatio erit poſterior naturâ productione nouæ.

57 *Obiectio 1*

Dices: In Sacramentis fictè ſuſceptis, quando reuiuiſcunt, non cauſſatur priùs gratia à nouo Sacramento, quo tollitur obex, quàm ab antiquo, ſed ſimul ab vtroque, ſolùm præcedente naturâ diſpoſitione requiſitâ ex parte hominis; ergo idem dicere poſſumus in præſenti de antiquâ & nouâ gratiâ. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia Sacramentum nouum in illo caſu non præſupponit gratiam, vt poſſit illam cauſſare: at reuiuiſcentia meritorum ſupponit peccatum remiſſum: fit enim dependenter ab hac remiſſione: cùm ergo hæc remiſſio ſupponat gratiam neceſſariò, à fortiori antiqua reuiuiſcentia eam ſupponit.

Soluitur.

Probabile etiam eſt vtramque gratiam ſimul infundi.

Dixi *hoc eſſe probabile*. Nam ſatis etiam probabiliter dici poteſt, vtramque gratiam infundi ſimul naturâ. Ad obiectionem autem factam, quòd reuiuiſcentia pendeat à remiſſione peccati, reſpondetur, Deum, vt antiquam gratiam velit reſtituere, non expectare actualem remiſſionem peccati, ſed præuiſâ iam ſufficienti cauſsâ eius remiſſionis, vnico actu ſimul velle & nouam infundere, & antiquam reſtituere: & hanc ſolutionem ſuprà inſinuaui hîc tradendam; & ferè magis in eam quàm in præcedentem inclino. Res eſt tamen dubia, quia Deus potuit vtroque modo id facere; quem autem elegerit non poſſumus niſi ferè diuinando dicere.

Secunda difficultas: Quomodo componantur in ſubiecto antiqui & noui gradus gratiæ. Reſpondeo, In meâ ſententiâ docente eos eſſe homogeneos, nullam eſſe difficultatem, quia antiqui poſſunt eſſe ſecundi, licet olim fuerint primi, & è contrario; imò propriè dum ſunt in ſubiecto nulla eſſet diuerſitas primi & ſecundi: omnes enim immediatè inter ſe & cum animâ vniuntur; illa autem eſt pura denominatio ab eo, quòd priùs vel poſteriùs fuerint infuſi: adde non redire eoſdem numero antiquos, ſed alios ſimiles. In ſententiâ verò docente eos eſſe heterogeneos difficultas eſt, & quidem non parua, eſto communis non ſolùm reuiuiſcentiæ meritorum, ſed etiam meritis non mortificatis; quo pacto ſcilicet actus remiſſus ex ſe non merens niſi primum gradum gratiæ poſſit obtinere vigeſimum, qui eſt multò perfectior eo primo. De quâ difficultate egi in materiâ de Merito. Quoad præſens ſolùm aduerto in hac ſententiâ de heterogeneitate graduum, ſi (vt in primâ difficultate diximus) gratia, quam meretur homo de nouo, priùs infundatur quàm vigeſimus gradus, debere Deum pro illo ſigno naturæ miraculosè eum vigeſimum gradum producere; naturaliter enim non poteſt exiſtere, niſi priùs alij, quos ex naturâ ſuâ præſupponit, præexiſterent. Et ex hoc capite poteſt etiam dici abſolutè probabilior ea ſecunda ſolutio ſuprà tradita, quòd ſcilicet omnes illi gradus gratiæ ſimul infundantur. Poſſet tamen adhuc Secundò dici, cùm ſupponamus nullomodo redire eoſdem numero gradus gratiæ, qui anteà fuerunt, ſed alios illis æquiualentes, & hunc hominem ratione antiquæ gratiæ, & ratione eius quam de nouo promeretur, debere habere decem gradus v. g. ex quibus media pars debetur propter antiquum ſtatum, & media pars propter diſpoſitionem nouam. Dico *media pars*, non quoad numerum, ſed æquiualenter: cùm enim altiores gradus ſint nobiliores, eo ipſo pauciores ex illis æquiualent pluribus ex inferioribus. Demus ergo exempli gratiâ quinque inferiores æquiualere tribus ex ſuperioribus, & eum hominem anteà habuiſſe quinque, iam promereri de nouo tres æquiualentes illis quinque; hoc poſito dicimus, etſi Deus priùs moueatur ad infundendam gratiam ratione nouæ diſpoſitionis, & verò priùs illam re ipsâ infundat, infundere tamen quinque gradus primos; quia licet hi formaliter non debeantur huic nouæ diſpoſitioni, ſed vltimi tres; quia tamen, vt dixi, tres vltimi æquiualent quinque primis, idem eſt moraliter infundere quinque primos ac tres vltimos; è contrario verò ratione antiquorum quinque infundere tres vltimos illis quinque æquiualentes; fieri autem à Deo hanc permutationem (quæ reſpectu præmij debiti nulla eſt, iuxta dicta) vt priùs infundat priores, qui naturaliter iuxta eam ſententiam de heterogeneitate graduum prærequiruntur ad infuſionem ſecundorum; & ſimul ſaluetur id quod pro hac doctrinâ ſupponimus, ſcilicet Deum priùs naturâ moueri ob nouam diſpoſitionem ad infundendum præmium ei debitum, & poſteriùs naturâ ad reſtituendam gratiam, quam ante peccatum habuerat hic homo.

58 *Quomodo componantur in ſubiecto antiqui & noui gradus gratiæ.*

In ſententiâ ponente gradus heterogeneos habet hæc quæſtio difficultatem;

Soluitur tamen triplici.

59 *Secundò.*

DISPV-

DISPVTATIO DECIMASEPTIMA.

De obligatione faciendi Pœnitentiam.

1 EXPLICVIMVS hucuſque partes & effectus veræ pœnitentiæ, prout abſtrahit à Sacramento confeſſionis; de quo fuſiùs infrà. Iam oportet explicare, An ſit obligatio eam pœnitentiam faciendi; vnde illa proueniat; pro quo tempore ſit; & ad quos actus. Quæ omnia hac & ſequenti diſputatione declaranda ſunt; in hac quidem de ſubſtantiâ obligationis, in ſequenti de alijs punctis.

SECTIO PRIMA.

Datur ea obligatio.

SVPPONIMVS vt omnino certum inter Catholicos, ſine pœnitentiâ non remitti mortale: iam quærimus, An ſit obligatio eam faciendi, ita vt qui eam voluntariè negligit, nouum committat peccatum. Et licet hucuſque de eâ pœnitentiâ egerimus, quæ poteſt fieri ſine Sacramenti ſuſceptione, pro hoc tamen dubio comprehendimus tam pœnitentiam extra Sacramentum quàm intra illud; hoc eſt, Vtrùm ſit obligatio agendi pœnitentiam, ſiue ea ſit per contritionem ſolam, ſiue per attritionem cum Sacramento. Vtrùm autem determinatè ſit obligatio contritionis, etiamſi ſuſcipiatur Sacramentum, dicetur infrà. Ante deciſionem verò obſeruo, aliquos confusè hanc quæſtionem diſcurrere; inter quos eſt Tannerus diſp. 6. quæſt. 6. dub. 3. vbi aſſertione primâ ait extare aliquod præceptum contritionis perfectæ; id quod dicit eſſe inter omnes certiſſimum contra Nauarrum in Manual. cap. 1. num. 37. vbi duo non approbo: primum eſt, quòd citet Nauarrum pro contrariâ, qui expreſsè hanc, quam Tannerus dicit communem, defendit, & ponit eoſdem caſus, quos ipſe Tannerus; ſolumque ait hoc præceptum, quia eſt affirmatiuum, non obligare pro ſemper, ſicuti nec cetera præcepta affirmatiua: quod veriſſimum eſt, & ab omnibus admittitur.

Aliqui confundunt hic quæſtiones.

2 Secundò diſplicet, quòd cùm in concluſione Primò dixiſſet obligationem eſſe de contritione perfectâ, poſteà diuiſiuè loquatur de contritione vel attritione cum Sacramento; ponit quidem in mortis articulo etiam obligationem perfectæ contritionis, id tamen nequaquam ex ſententiâ communi, ſed vnius vel alterius Auctoris, & quidem ſub formidine. Concluſio autem ea prima poſita erat vt planè communis inter omnes; ſolùm ergo poni debet quæſtio vti à nobis inſinuata eſt, in quâ communis omnium ſenſus eſt dari præceptum pœnitentiæ vt abſtrahentis à contritione, & ab attritione coniunctâ Sacramento Pœnitentiæ. Ita D. Thomas hac quæſt. 84. art. 7. ad 1. Canus, Ioannes de Medinâ, Sotus, Viguerius & Vega apud eumdem Tannerum, quibus ipſe ſubſcripſit; apud quos etiam alij plures videri poſſunt; item Suarez diſp. 15. ſect. 1. Vaſquez quæſt. 86. art. 2. dub. 2. Lugo diſp. 7. ſect. 12. & alij communiter. Solus Victoria apud Canum Relectione de Pœnitentiâ Parte 4. pro contrariâ refertur Dari ſolus, quia immediatè antè oſtendi Nauarrum, quem etiam cum Victoriâ Tannerus iungit, planè eſſe in ſententiâ noſtrâ communi.

Datur præceptum pœnitentiæ.

Probari autem hæc veritas ſolet ab his Auctoribus ex Ieremiæ cap. 8. vbi dicitur: *Numquid qui cadit, non reſurget? & qui auerſus eſt, non reuertetur? Quare ergo auerſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione contentioſâ? Nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens, Quid feci?* Hic tamen locus meo iudicio planè eſt inſufficiens: etenim in eius primâ parte inſinuatur tantùm potentia ad pœnitentiam faciendam; in ſecundâ miratur Propheta, cur nullus eam faciat: quæ admiratio nullatenus requirit præceptum de illâ faciendâ; ſufficit enim, quòd per illam poſſit homo tam ingens bonum obtinere; quale eſt iuſtificatio, & liberatio à reatu odij diuini & pœnæ æternæ. In vltimâ denique parte Propheta reprehendit eos, qui nec agnoſcere volunt ſe peccaſſe, dum dicunt *Quid feci?* Profectò hinc nihil de eo præcepto colligitur. Citantur etiam alia loca, quibus dicitur: *Niſi pœnitentiam egeritis, peribitis:* hæc tamen per ſe loquendo, ſeu in rigore, non oſtendunt præceptum, niſi per rationem & diſcurſum inde inferatur. Vidit hæc P. Suarez ſuprà eâ diſp. ſect. 1. ideò ea ſic vrget; quia ex ſimilibus locis in ſacrâ Scripturâ colligimus præceptum de Euchariſtiâ, Baptiſmo & Sacramento Pœnitentiæ; ergo etiam debemus colligere præceptum de Pœnitentiâ vt abſtrahente ab eo Sacramento.

Probatur Primò non ſufficienter.

Probatur Secundò etiam inſufficienter.

Nec ſatisfacit explicatio Patris Suarij.

Verùm neque ſic confirmata illa teſtimonia mihi videntur vtilia; & quidem ſi pro lege gratiæ ſolùm loquatur Pater Suarez, minùs benè videtur in confirmationem adduxiſſe tertio loco præceptum de Sacramento Pœnitentiæ, quia illud non eſt diſtinctum à puncto præſenti, in quo ſumus; agimus enim tantùm de præcepto Pœnitentiæ, ſiue vt dicit Sacramentum Pœnitentiæ, ſiue alio modo, vt paulò antè contra Tannerum obſeruaui; ac proinde qui per Sacramentum Pœnitentiæ, iuſtificatur, non tenetur per ſe vllo alio præcepto Pœnitentiæ; non ergo hinc propriè deſumitur inſtantia, cùm potiùs ſit ipſa materia, in quâ ſumus. Quidquid tamen de hoc puncto ſit, dico conſequentiam ab his Sacramentis nullam eſſe, maximè ex Euchariſtiâ; quia hæc non eſt inſtituta ad cauſſandam primam gratiam, imò ſupponit hominem iam iuſtificatum; ergo dum ſacra Scriptura dicit, *Niſi manducaueritis*, &c. debuit præceptum denotari de illâ; alioquin ex defectu ſumptionis ipſius non poſſet vllo modo homo periclitari. At cùm ſine pœnitentiâ non remittantur peccata præcedentia, iure merito (eſto de illâ non ſit nouum præceptum) dicitur, *Niſi illam egeritis, peribitis.* Nam licet non pereat homo propter nouum peccatum in omiſſione pœnitentiæ commiſſum, peribit tamen propter antiqua, quæ ex pœnitentiæ defectu non fuêre deleta; vti de facto 3

Diſparitas inter præceptu de SS. Euchariſtiâ, &c. & de Pœnitentiâ Ioan. 6.

illi omnes pereunt, qui habuerunt peccata mortalia, & mortui ſunt antequam agerent pœnitentiam, eſto eam non neglexerint culpabiliter: id quod in Euchariſtiâ non poteſt intelligi, niſi præceptum ſit de illâ. Quod de Euchariſtiâ dixi, intelligendum etiam eſt de Baptiſmo; nam licet ſit inſtitutus ad cauſſandam gratiam, non tamen ita, vt ſine illo cauſſari ea non poſſit. Vidit hanc replicam Suarez, addidit tamen nullius eſſe momenti; quia etiam ipſa pœnitentia non requiritur ad gratiam ex naturâ rei, ſed ex inſtitutione Dei, ſicut Baptiſmus & Sacramentum Euchariſtiæ. Nihilominùs iudico impugnationem noſtram eſſe euidentem; etenim ſiue ex naturâ rei id oriatur, ſiue ex ſolâ Dei voluntate (neque enim in hac ego facio vllam vim) certiſſimum eſt de facto re ipsâ nullum omnino peccatorem poſſe ſaluari ſine pœnitentiâ, prout hæc abſtrahit à Sacramento Pœnitentiæ & à contritione; at certum & certiſſimum eſt è contrario ſine Euchariſtiâ poſſe ſaluari, vti ſine Baptiſmo re ipsâ ſuſcepto; ergo quando ſacra Scriptura dicit, *Niſi pœnitentiam egeritis, peribitis*, intelligere id optimè poſſum: *Peribitis ratione præcedentium peccatorum, non ratione noui commiſſi in omiſſione pœnitentiæ* (vt paulò antè dicebam;) at quando Scriptura ait, *Niſi Euchariſtiam ſuſceperitis, peribitis*, non poteſt intelligi τὸ *peribitis* ratione præcedentium peccatorum, quia illa non remittuntur per Euchariſtiam; ergo id debet intelligi ratione omiſſionis Euchariſtiæ; ergo oportuit eam eſſe ſub præcepto. Pro quâ differentiâ non video, vt dixi, quid faciat, quòd ſine pœnitentiâ non remittantur peccata de facto niſi ex ſolâ voluntate Dei: vndecumque enim id veniat, ſatis eſt, quòd non aliter re ipsâ fiat.

4 *Secunda explicatio Patris Suarij.* Secundò fortaſſe reſponderi poſſet ex eodem P. Suario, Etiam in hoc ſenſu illam differentiam non eſſe bonam; nam ſi contingat hominem iuſtificari per ſolum amorem, adhuc tenebitur ad formalem pœnitentiam; ergo tunc non poterit dici perire eum hominem ratione præcedentium peccatorum, ſed ratione noui commiſſi in ipsâ omiſſione pœnitentiæ; ergo etiam de hac imponitur præceptum eis in locis. *Reiicitur.* Sed contrà, quia in hoc puncto videtur committi circulus; nam formalem pœnitentiam eſſe neceſſariam ad ſalutem probauerat ſolùm ex his locis; iam verò, vt probet hæc loca debere intelligi de pœnitentiâ formali, ſupponit illam eſſe neceſſariam per ſe loquendo; probat ergo neceſſitatem ex his teſtimonijs; & ſuppoſitâ neceſſitate probat hæc loca debere de eâ neceſſitate intelligi. Quidquid verò de hoc circulo ſit, Secundò impugno eam ſolutionem; nam amor Dei ſuper omnia in ordine ad iuſtificationem in phraſi ſacræ Scripturæ eſt idem ac pœnitentia; ac proinde ex ſacrâ Scripturâ non poteſt vllo modo ſuaderi, ſtante amore Dei ſuper omnia, quo homo iuſtificatur, debere adhuc ſequi pœnitentiam. de quo fuſiùs ſuprà.

Tertia explicatio euſdem non ſufficiens. Tertiò addit Pater Suarez, eo ipſo quòd pœnitentia ſit neceſſaria neceſſitate medij, rectè colligi, illam eſſe ſub præcepto. Hoc totum admitto, vt ſtatim videbimus; per illud tamen non oſtenditur in ſacrâ Scripturâ tradi præceptum, ſed explicari neceſſitatem pœnitentiæ; ex quâ neceſſitate nos deinde adiunctis alijs principijs colligimus eſſe obligationem de eâ habendâ.

Adduci etiam ſolent aliqua teſtimonia Patrum, quæ tamen non tam præceptum quàm neceſſitatem pœnitentiæ probant. Solus Tertullianus lib. de Pœnitentiâ cap 4. expreſsè docet à Deo præceptam eſſe pœnitentiam. *An poſſit probari ex Sanctis Patribus.*

SECTIO SECVNDA.

Explicatur difficilis locus D. Thomæ in contrarium.

PRIVSQVAM oſtendamus, quomodo ex pœnitentiæ neceſſitate inferatur præceptum illius, oportet explicare locum D. Thomæ, qui videtur contrarium ſentire; & fortaſſe ratione illius negauit præceptum hoc Victoria; ait ergo Sanctus Doctor 2. 2. quæſt. 14. art. 2. impœnitentiam, prout dicit ſolam negationem pœnitentiæ vſque ad mortem, non eſſe ſpeciale peccatum, ſed circumſtantiam peccati; prout verò dicit propoſitum non pœnitendi, eſſe ſpeciale peccatum. Fuſiſſimè Auctores de intelligentiâ huius loci diſputant, Vaſquez, Suarez, Lugo, Coninck, & alij. Mihi tamen in primis videtur non eſſe ad rem; nam eùm expreſsè doceat Sanctus Doctor, voluntatem non pœnitendi eſſe ſpeciale peccatum; profectò neceſſariò neceſſariſſimè debuit ſentire, eſſe præceptum aliquod ſpeciale pœnitendi; quia repugnat voluntatem non faciendi aliquid eſſe peccatum, niſi illud, quod non fit, ſit ſub obligatione, vt ex terminis conſtat; ſenſit ergo D. Thomas re ipsâ pœnitentiam eſſe ſub præcepto. Quomodo autem cum hoc nihilominùs ſimul iudicauerit, non pœnitere ſine eâ voluntate reflexâ vſque ad mortem, non eſſe peccatum ſpeciale, ſed circumſtantiam illius, eſt, vt verum fatear, ſatis difficile; nam ſi dicere, *Nolo audire Sacrum*, eſt ſpeciale peccatum; profectò etiam voluntariè omittere idem Sacrum ſine vllâ voluntate poſitiuâ erit peccatum. Præterea difficile eſt creditu D. Thomam hic τὸ *non pœnitere vſque ad mortem* intellexiſſe de non-pœnitentiâ per puram omiſſionem; nam ibi non agebat de eâ diuerſitate inter puram pœnitentiæ omiſſionem ſine omni actu poſitiuo, & inter omiſſionem pœnitentiæ per actum reflexum. Pater Suarez ſect. 2. tetigit ferè omnes expoſitiones, quæ ei loco adhiberi ſolent, eaſque examinauit. Ex eis Pater Coninck illam ſecutus eſt, quæ dicit D. Thomam agere de impœnitentiâ non voluntariâ. Dura hæc explicatio viſa eſt Cardinali Lugo, quia inuoluntaria omiſſio non eſt, nec quidem circumſtantia aliorum peccatorum. Verùm impugnationem hanc tetigerat priùs ipſe Suarez, eique reſponderat, non agere D. Thomam de circumſtantiâ in genere moris, quæ addat malitiam, ſed de circumſtantiâ quaſi Phyſicâ. Mihi verò hoc ipſum videtur difficile creditu, quia D. Thomas ibi agebat de genere morali & de malitiâ, ac proinde non debuiſſet dicere abſolutè eſſe circumſtantiam peccati, ſed faciliùs & clariùs ad rem dicendum erat; *Ea autem permanentia non eſt peccatum*; iudico ergo adhuc cum Lugo eam Suarij expoſitionem non eſſe ſufficientem.

D. Thomas ſenſit dari præceptum Pœnitentiæ. — *Difficultas.* — *Explicationes variæ.* — *Patris Coninck non ſatisfacit.* — 6

Pater Vaſquez elegit explicationem, quam Suarez ſecundo loco poſuerat, ſcilicet D. Thomam *Nec P. Vaſquez.*

mam agere de propoſito non pœnitendi ex contemptu; quod peccatum dicit eſſe contra Spiritum ſanctum. Suarius & poſt ipſum Lugo habent in hoc difficultatem, quia Sanctus Doctor nullam diſtinctionem agnoſcit in eo propoſito; vnde omne propoſitum non pœnitendi videtur indicare ſufficiens ad eam malitiam. Ipſe ergo Suarez tertiam approbat, quòd D. Thomas vtramque impœnitentiam dicat eſſe peccatum abſolutè, eam tamen, quæ per directam volitionem amatur, vtpote magis propriè voluntariam dicat ſpeciale peccatum, & quidem contra Spiritum ſanctum; aliam autem omiſſionem indirectè voluntariam non dicat eſſe contra Spiritum ſanctum; verùm autem habeat ſpecialem malitiam diſtinctam à peccatis alijs, ait Suarez non decidi à D. Thomâ ibi; quia præciſè erat ſolicitus, vt oſtenderet, ſub quâ ratione illa impœnitentia eſſet peccatum contra Spiritum ſanctum. Addit verò Suarez, re ipſâ non differre eas duas impœnitentias, niſi eo modo, quo voluntarium indirectum à directo. Hanc explicationem Lugo reiicit, quia D. Thomas conatur in his locis conſtituere diuerſitatem ſpecificam inter peccata, quæ dicit contra Spiritum ſanctum; nec videtur eſſe contentus diuerſitate ſolùm numericâ. Hæc impugnatio habet vim aliquam; poſſet tamen pro Suario dici, D. Thomam diuerſitatem aliquam quæſiuiſſe, maiorem quidem eâ numericâ, quæ ordinariè reperitur inter duo peccata eiuſdem infimæ ſpeciei; hanc tamen reperirii inter voluntarium directum & indirectum: certum enim eſt maiorem eſſe differentiam inter homicidia duo; vnum directè volitum, alterum indirectè, quatenus potens v. g. dare manum homini periclitanti in aquis neglexit ex alio motiuo, & ſic ſubmerſus eſt ille; & alterum homicidium directè volitum & cauſſatum à me; maiorem inquam differentiam quàm ſit inter duo homicidia æqualiter directè aut æqualiter indirectè volita: & hoc mihi videtur ſufficiens ad ſaluandum eum difficilem locum D. Thomæ.

Explicatio facta à Patre Suarez eſt bona.

7 *Explicatio Lugo probabilis;* Aliam explicationem adhibet Lugo, D. Thomam nomine impœnitentiæ non eam intelligere, quæ eſt purè habitualis, ſed loqui de permanentiâ actuali in ipſis peccatis, quando quis non ſolùm non agit pœnitentiam de facto v. g. ſed nec furari ceſſat; hanc autem impœnitentiam, ſeu permanentiam, dicit eſſe circumſtantiam peccati, quia maior minòrve duratio peccati ab omnibus iudicatur circumſtantia; eſſe verò hanc mentem D. Thomæ probat idem Auctor ex eo art. 3. 2. Sententiarum, vbi in reſponſione ad tertium comparat impœnitentiam cum virtute contrariâ, id eſt cum perſeuerantiâ in bono, quam ait non eſſe ſpecialem virtutem, prout ſolùm includit perſeuerantiam actualem in bono opere; quatenus verò dicit voluntatem expreſſam perſeuerandi, eſſe ſpecialem virtutem: ergo loquitur de impœnitentiâ vt eſt actualis permanentia in ipſis peccatis. Satis probabilis eſt hæc explicatio; habet tamen contra ſe quatuor difficilia: Primum, quod ſiue Sanctus Doctor loquatur de perſeuerantiâ etiam actuali, ſiue de habituali, loquitur ſanè de perſeuerantiâ in impœnitentiâ planè vſque ad mortem incluſiuè: hoc enim ipſa verba clarè demonſtrant, *Non pœnitere vſque ad mortem*; ſi enim ſuppoſuiſſet ibi eum hominem ante mortem agere pœnitentiam, profectò id debuiſſet dicere expreſsè; alioquin commiſiſſet in eâ voce *vſque ad mortem* æquiuocationem maximam, dum agens de propoſito non pœnitendi, eam vſurpat vſque ad mortem incluſiuè; agens verò de ipsâ actuali non-pœnitentiâ eam vſurpauit excluſiuè, ita vt ante mortem admitteretur pœnitentia; hæc autem æquiuocatio non cadit in D. Thomam: quòd ſi ille egit de actuali impœnitentiâ finali, & quidem liberâ & voluntariâ vſque ad mortem, iam debuit ibi neceſſariò admittere peccatum diuerſum ab ipſis voluntatibus præcedentibus furandi, etiam iuxta ipſum Cardinalem; ergo aliter debet explicari Sanctus Doctor.

Difficultates tamen contra eam. Prima,

Secunda difficultas contra eam explicationem eſt, quòd D. Thomas videatur nomine obſtinationis (quam ponit vt peccatum diſtinctum ab eâ impœnitentiâ etiam reflexè volitâ; eam enim ponit inter ſex peccata contra Spiritum ſanctum) planè intelligere eam perſeuerantiam actualem in peccato: non enim aliud poſſumus intelligere nomine furis obſtinati, quàm furis qui non vult ceſſare à furto. Quòd ſi ideò dicas nomine obſtinationis debere intelligi furem, qui etiam nolit ceſſare vſque ad mortem incluſiuè, non ideò excludes eum ab impœnitentiâ finali; nam & ibi illa neceſſariò includitur; ac proinde D. Thomas non ſufficienter diſtinxiſſet obſtinationem ab impœnitentiâ, cùm tamen ea duo ponat inter ſex peccata contra Spiritum ſanctum. 8 *Secunda,*

Tertia difficultas, quòd nondum ſaluet, quo pacto D. Thomas dixerit eam impœnitentiam finalem eſſe circumſtantiam actus; id quod maximè videtur hic Auctor velle explicare; etenim non eſt credibile D. Thomam agere de eo, qui conſtanter maneat in liberâ eâ volitione actuali occidendi v.g. aut luxuriandi vſque ad mortem, ſine vllâ interruptione phyſicâ etiam valdè notabili per ſomnum, per negotia alia occurrentia, quæ iam eo ipſo efficiant, vt ea ſecunda repetitio volitionis furandi aut fornicandi non ſit circumſtantia, ſed nouum peccatum ſaltem numero diſtinctum; quod propriè circumſtantia dici non poteſt; & verò neque vllus Auctor id vocat circumſtantiam. Vrgeo clariſſimè, eſt aliquis v. g. homo luxurioſus, qui hodie cum hac, cras cum illâ, hodie pollutione, cras etiam ſodomiâ peccat; vel eſt fur, qui conſtanter furatur hodie ab vno, cras ab altero, hodie pecuniam, cras veſtes, &c. hos dicit Cardinalis intellexiſſe D. Thomam nomine impœnitentium vſque ad mortem, etiamſi habeant voluntatem in fine vitæ agendi pœnitentiam. Atqui in talibus nemo dicet furtum hodiernum mille aureorum v. g. eſſe circumſtantiam reſpectu furti heſterni, quo pallium, veſtes, aut quid ſimile furatus eſt; & idem conſtat in luxurioſo, qui hodie cum vnâ, cras fornicatur cum alterâ, volens tamen ad finem vitæ pœnitere; profectò ea ſecunda fornicatio cum Ioannâ à nullo dicitur circumſtantia fornicationis cum Franciſcâ, ſed nouum & diſtinctum peccatum; ergo neque iuxta hanc explicationem ſaluatur modus loquendi D. Thomæ; quòd ſcilicet ea impœnitentia ſit circumſtantia, non verò nouum peccatum: ob hunc autem modum loquendi præciſè reiecit hic *Tertia,*

Auctor explicationes Suarij & Vaſquez; ergo.

9 *Quarta.* Quarta & vltima difficultas contra eam eſt, quam ipſemet tetigit, quòd ſcilicet D. Thomas eâ quæſt. 14. art. 1. tradiderat, peccatum contra Spiritum ſanctum debere eſſe ex contemptu; atqui ea voluntas non agendi pœnitentiam ex pigritiâ non eſt ex contemptu; ergo non intelligit illam ibi nomine peccati ſpecialis. Reſpondet Cardinalis, D. Thomam non requiſiuiſſe ad peccatum contra Spiritum ſanctum eum contemptum, ſed id tantùm ex alienâ ſententiâ poſuiſſe. Hæc tamen ſolutio nullatenus ſatisfacit; imò illius occaſione reiicio Quartò clariſſimè eam explicationem circa mentem D. Thomæ; quia licet Sanctus Doctor in corpore eius articuli tantùm retulerit aliorum ſententias; in reſponſione tamen ad tertium expreſsè docet, ad peccatum contra Spiritum ſanctum requiri contemptum; habet enim hæc formalia verba: *Ad tertium dicendum, quod peccatum ex certâ malitiâ, ſecundùm quod prouenit ex inclinatione habitus, non eſt ſpeciale peccatum, ſed quædam generalis conditio peccati; prout verò eſt ex ſpeciali contemptu affectus Spiritus ſancti in nobis, habet rationem ſpecialis peccati.* Et hæc dixit D. Thomas ex propriâ ſententiâ; poſteà addit iuxta ſententiam ſecundam, quæ fuit Auguſtini, peccatum in Spiritum ſanctum non eſſe ſpeciale; ac denique concludit, impœnitentiam finalem poſſe eſſe circumſtantiam cuiuſlibet generis peccati. Quæ verba nullo modo patiuntur limitationem huius Auctoris; quòd ſcilicet D. Thomas loquatur de homine, qui etſi velit perſeuerare in furto v. g. ad mortem, ita tamen vt in horâ ipſâ mortis velit agere pœnitentiam: de hoc enim euidenter non agit D. Thomas, dum vtitur illis verbis, *Impœnitentia finalis.* Hanc ergo ibi docet Sanctus Doctor, ſi non fiat ex contemptu, non eſſe ſpeciale peccatum, ſed poſſe eſſe circumſtantiam omnium; ergo clariſſimè reiicit eam explicationem huius Auctoris.

10 *Explicatio noſtra.* Poteſt ergo cum Vaſquez dici, D. Thomam locutum de impœnitentiâ, ſecundùm quod eſt ex contemptu; quia reuerà in vtroque eo articulo requirere maximè videtur talem contemptum ad peccatum contra Spiritum ſanctum, quale dicit eſſe illam impœnitentiam. Quòd verò ipſum non pœnitere ſolùm dicat eſſe poſſe circumſtantiam omnium peccatorum, intelligo quoad motiuum peccandi; quia ex amore huius & illius obiecti poſſum non ceſſare à voluntate furandi, luxuriandi, &c. Vtrùm verò ea omiſſio tunc habeat aliam ſpecialem malitiam, quæ tamen non ſit contra Spiritum ſanctum, de quo agebat ibi D. Thomas, non explicuit. Et de eo ſatis.

Obiectiones contra præceptum Pœnitentiæ ſoluuntur. Obiici etiam contra eam obligationem pœnitendi poſſet Primò, quòd ſequeretur nullum damnari propter vnicum peccatum; propter furtum v. g. ſed neceſſariò debere interuenire ſecundum, id eſt impœnitentiam, & verò etiam de hac ſecundâ nouam impœnitentiam, & ſic in infinitum. Reſpondeo negando ſequelam, quia poteſt quis mori repentè ante tempus, quo obligatur ad pœnitentiam; & tunc non damnabitur ob impœnitentiam; poteſt item in amentiam perpetuam incidere: quod verò de eis reflexionibus dicebatur non eſt vllius momenti, quia homo non ſe ſolet tam procul reflectere, in infinitum autem non poteſt.

Secundò obiicitur, quia non apparet, an hoc præceptum ſit naturale, an poſitiuum, an diuinum, an humanum. Huic tamen obiectioni reſpondebimus ſtatim explicando, vnde illud præceptum colligatur.

SECTIO TERTIA.

Quomodo ea obligatio agendi pœnitentiam probanda ſit.

SVBSECTIO PRIMA.

Examinantur duo fundamenta.

PATER Suarez tria capita ponit; primum eſt iuſtitiæ, quâ quis tenetur ſatisfacere iniuriæ in alterum commiſſæ. Non placet hoc caput Vaſquezio, Hurtado & Lugo; eò quòd ſaltem non omnia peccata ſint contra iuſtitiam; deinde, quia contritio non eſt perfecta ſatisfactio. Ego duas has impugnationes non puto ſufficientes: non primam, quia alibi fusè oſtendi, omne peccatum eſſe contra iuſtitiam: non ſecundam, quia licet non poſſit homo ſatisfacere ex integro, tenebitur ſaltem dare quod poteſt. Vt enim optimè dicit Pater Suarez eâ diſp. 15 ſect. 3 Iuſtitia quæ obligat ad æqualitatem faciendam integrè, ſi illa poſſibilis eſt, conſequenter, vel à fortiori obligat ad faciendam illam ex parte, ſeu ad inæqualitatem minuendam quantum poſſibile ſit, ſeu ad dandum quod poteſt, ſi dare nequit quantum debet; quod vti reſpectu creditoris creati obligat, ita reſpectu diuini. Confirmat id Suarius his optimis inſtantijs: prima; nam licet non poſſit homo gratias condignas pro beneficijs acceptis agere, debet tamen quas poteſt: item, non poteſt adorationem & cultum dignum tantæ Maieſtati tribuere, tenetur tamen colere prout poteſt; non eſt ergo cur ex hoc capite hæc obligatio agendi pœnitentiam non reducatur ad virtutem iuſtitiæ. 11 *P. Suarez dicit nos teneri ex iuſtitiâ valdè probabiliter.*

Difficilius fortaſſe obiici poſſet contra eam Suarij rationem; nam ſi bona eſt, videtur etiam probare, teneri hominem ad agendam cùm primùm pœnitentiam; hoc autem eſt valdè durum, ergo. Reſpondeo; Etiamſi ob rationes, quas agentes de iuſtitiâ noſtrâ erga Deum attulimus, non teneamur ſtatim ſatisfacere, quia Deus ex dilatione ſatisfactionis non patitur vllum nouum detrimentum; nihilominùs tamen aliquando nos teneri ad id faciendum, quia verè ratio naturalis dictat teneri nos humiliari coram ſummo Principe, quem offendimus grauiter; ſi autem dicatur hominem teneri ad eam ſatisfactionem, certè maximè debet obligari ante mortem, quia id deinde præſtare non poterit. Non caret ergo magnâ probabilitate ea ratio prima Patris Suarez; quæ ſic eſt intelligenda, vt ea obligatio non ſit ad faciendam pœnitentiam ex ſpeciali motiuo virtutis Pœnitentiæ, ſed ſufficiat à fortiori, ſi id fiat ex motiuo charitatis, aut in Sacramento ex motiuo iuſtitiæ: quod cùm benè hîc notauerit idem Suarez, non debuiſſet ſuprà docuiſſe, eſſe per ſe obligationem faciendi pœnitentiam ex motiuo huius virtutis. Quam doctrinam nos ibidem reiecimus.

Pater

12 *P. Vaſquez dicit nos teneri ex charitate in Deum etiam probabiliter.*

Pater Vaſqoez quæſt. 8. art. a. dub. 3. etſi hanc rationem Suarez reiiciat, vt dixi, quanmm ad iuſtitiæ rigoroſæ puoctum, eam tamen apptobat, ſi intelligatur de iniuſtitiâ ſecundùm quid; ait enim nos illnd iniuſtum ſecundùm quid, quod per peccatum commiſimus contra Deum, teneri ex charitate in Deum tollere, '& ei reconciliari. Quæ tatio non caret magnâ probabilitate, etiam admiſsâ illâ alterâ obligatione iuſtitiæ, quam cum Suario conceſſimus Primò. Hæc eſt ſecunda ratio, quâ eam obligationem Suarius probat; ait enim virtutem charitatis obligare hominem, vt in amicitiam ipſius redire ſatagat. Diſplicuit etiam hæc tatio Cardinali Logo, quia lex charitatis ooo me obligat ad procurandum, vt me amet amicus, ſed præcisè vt ego illum amem; vnde putat, ſi actus contritionis conſideretur præcisè vt medium ad impetraodam remiſſionem peccati, non fore ex lege charitatis obligationem ad illum habendum. Puto tamen rectiſſimè & Suarium & Vaſquez dixiſſe, ex charitate oriri eam obligationem; quia maximè videtur obligare lex amicitiæ vt me reddam amabilem amico, ſeu ne ille quidquam habeat, ratione cuius poſſit contra me eſſe offeoſus. Vnde ſicut facit contra regulas amicitiæ, qui amicum offendit, eſto ſimul cum eâ offenſione illum per poſſibile vel impoſſibile ſummè amaret; ita qui non curaret reconciliari amico, eſto amorem in illum renouaret, in omoium prudentum iudicio oon ſe gereret ioxa regulas amicitiæ; quia qui eſſe alterius amicus vult, non ſolùm amare, ſed amari vult, aut ſaltem eſſe dignus amore. Denique, quatenus charitas obligat ad amandum Deum ſuper omnia, fatetur ipſe Lugo eſſe obligationem retractandi ſaltem implicitè peccatum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Tertia ratio de charitate in ſeipſum.

13 *Tertia ratio eſt optima;*

PRÆTER has duas rationes tertia efficaciſſima & clariſſima deſumitur ex charitate in ſeipſum; quia ſi homo videat imminere ſibi æternam damnationem, ſi non agat pœnitentiam, procul dobio tenetur incomparabiliter magis ad eam agendam ex amore ſui, quàm ex eodem tenetur ad non permittendum ſe mori fame, ſi habet quod poſſit comedere. Quæ ratio ſolùm habet locum in hoc ſtatu rerum, quando Deus vult per pœoitentiam remittere peccatum; nam ſi decreuiſſet non remittere vllo modo peccatum homini pœnitenti, cùm tunc noo vitaretur æterna damnatio per pœnitentiam, noo eſſet ex hoc capite vlla obligatio eam agendi. De ſimili obligatione ortâ ex neceſſitate medij egimus fusè Tomo 7. de Sacramentis, diſp. de neceſſitate Baptiſmi.

Sed habet ſolùm locum in hoc rerum ſtatu.

Obiectio:

Pater Vaſquez ſuprà dub. 3. putat hanc malitiam non eſſe propriam impœnitentiæ finalis, ſed communem omnibus peccatis, per quæ nos exponimus periculo æternæ damnationis. Tetigerat etiam priùs hanc impugnationem Vega lib. 13. in Tridentinum cap. 20. cique benè reſponderat, alia peccata non afferre illud damnum; quia eſto homo ſe alicui periculo exponat, quatenus poteſt repentè ſtatim mori; hoc tamen periculum non eſt adeò graue, vt inde ſit noua obligatio non committendi illud peccatum. Id quod optimè confirmat Lugo, quia omnes ferè Catholici quando peccant, ſperant ſe dein acturos pœnitentiam; ac proinde non peccant eo peccato impœnitentiæ. Deinde, quia poſtquam quis iam peccauit actualiter, non peccat denuò differendo per menſem pœnitentiam; & tamen non minùs, imò multò magis per hanc dilationem ſe exponit nouo periculo, quàm ſe expoſuit per effectionem ipſius peccati; quia hæc durauit fortè vno ſolo inſtanti, aut mediâ horâ; intra quod tempus noo tam facilè occurrere poteſt periculum mortis quàm intra menſem; ergo ſi ratione periculi videantur omnia peccata habere eam malitiam, neceſſarium eſſet in omni nouâ dilatione pœnitentiæ nouam malitiam inueniri, ſaltem numero diſtinctam; quia ſemper eſt nouum periculum. Tertiò idem oſtendo, quia ſi ego haberem reuelationem, quòd eſſem acturus pœnitentiam; adhuc tamen furtum hodie à me commiſſum haberet ſuam malitiam grauem; & tamen nullo modo eſſet ratione æternæ damnationis contra charitatem in ſeipſum, vti eſſet, ſi vellem mori in peccato, & damnari.

Soluitur Primò,

Secundò,

Tertiò.

Noo acquieſcit tamen Cardinalis Lugo, quia ſi poſſibilitas remedij tollit, ne peccatum ſit contra charitatem in ſeipſum, ergo ſi quis ſciret eſſe aliquem virum ſanctiſſimum, qui poſſet & vellet ſuſcitare Petrum v. g. à mortuis, non eſſet peccatum contra charitatem eumdem Petrum occidere. Deinde etiam ſequeretur, Iudæos, qui ſciebant Chriſtum ab inferis reſurrecturum (tenebantur enim id fide diuinâ credere) non peccaſſe peccato homicidij, ſed ſolùm ratione ignominiarum & grauium dolorum, quos in eâ illi inflixerunt; conſequens autem eſt abſurdum; ergo ſimiliter, licet facilis ſit reſurrectio animæ à morte ſpirituali, non ideò peccatum excuſabitur à graui malitiâ contra ſtudium propriæ ſalutis; quia peccans, quantum eſt ex ſe, occidit animam irreuocabiliter. Hinc deducit, argumenta eſſe grauia pro vtrâque parte, nec facilè poſſe decidi, vtrùm non quodlibet peccatum habeat eam malitiam, quam tribuimus impœnitentiæ, vt Vaſquez ſenſit. 14

Replica contra ſolutionem:

Cenſeo tamen hanc replicam nullam omnino habere difficultatem; & quidem ſi ita poneremus caſum, vt nullum aliud damnum eſſet ſecuturum ex hoc, quòd ego occiderim Petrum, quàm quòd ad ſex vel octo horas quaſi dormiret; profectò tunc temporis non putarem fore peccatum homicidij. Id quod ego explico ex quorumdam doctrinâ, quam ego ipſe ab illis audiui, in ſe quidem lepidâ, ad rem tamen noſtram declarandam valdè vtili. Dicunt ergo illi, dormiente homine animam ſeparari à corpore, & huc illucque vagari; quo caſu ſine dubio homo ille dormiens in toto rigore ſcholaſtico debet dici mortuus, quia abſente animâ à corpore non eſt homo. Ecce in hoc caſu, quòd ego dem homini medicinam ad hoc vt dormiat, eſto inde ſequatur, quòd ſit eo tempore futurus mortuus; quia tamen certa eſt reunio, ſeu reſuſcitatio, nullum penitus eſt peccatum homicidij; ergo ſi mihi euidenter conſtaret de reſurrectione Petri ſtatim poſt eas ſex horas ſomni futurâ, non peccarem peccato homicidij, ſi ſine vllo dolore ipſius, aut vllo alio penitus damno, ei auferrem vitam.

Soluitur. Eſſétne peccatum homicidij occidere hominem, quem ſcio reſurrecturum.

15 Quòd de Iudæis Chriſti interfectoribus dicebatur, etiam non vrget; quia illi non crediderunt eum reſurrecturum, & directè intenderunt eum perpetuò occidere. Denique quod dicitur, quodlibet peccatum occidere ſpiritualiter animam, includit æquiuocationem aliquam; nos enim iam non loquimur de occiſione ſpirituali, quæ re ipſâ actu cauſſatur per peccatum; nam hæc eſt de præſenti grande malum, hominem defœdat, facit illum dignum odio, &c. & hæc eadem eſſet per totam æternitatem, etiamſi Deus non eſſet puniturus vllâ pœnâ peccatorem. Agimus ergo de tormentis æternis, ſeu de periculo ea incurrendi. Ab his tormentis dicimus reddi ſpecialiter malam eam impœnitentiam finalem, quia reuerà per eam incurritur de facto talis mors; at per alia peccata diximus non incurri actu, ſed ſummùm periculosè & remotè; vnde non habent ea peccata malitiam eamdem cum impœnitentiâ. Quod vt declarem obſeruo, Etiamſi aliquando actio aliquâ ratione periculi mali moralis contrahat aliquam malitiam, non tamen continuò illam fore eiuſdem ſpeciei cum illâ alterâ proximâ & formali. Hoc explico facilè & clarè. In peccato luxuriæ omnes dicunt tactus luxurioſos ideò eſſe peccatum, quia per ſe ordinantur ad fornicationem, ſeu quia remotè ad illam diſponunt; non tamen propterea dicunt eſſe peccatum eiuſdem ſpeciei cum ipſâ fornicatione; ergo licet concedamus remotum periculum damnationis in quolibet mortali, quia poteſt homo mori antequam ei liceat agere pœnitentiam; nihilominùs non poteſt illa malitia eiuſdem eſſe ſpeciei cum ipſâ voluntate moriendi in peccato; cui voluntati certò & infallibiliter annexa eſt ipſa damnatio æterna. Poteſt ergo ex eo capite impœnitentia finalis conſtituere pec-
16 catum ſpeciale à reliquis diſtinctum. Ratio à priori eius diuerſitatis ſpecificæ facilis eſt; quia reliqua peccata etſi habeant illud periculum, habent tamen ſimul capacitatem admittendi remedij, & poſſunt committi cum animo remedium illud applicandi; eam autem capacitatem non habet impœnitentia. Atqui habere capacitatem impediendi damni imminentis eſt prædicatum ſpecie diuerſum etiam moraliter ab hoc, quod eſt actu incurrere damnum ipſum ſine vllâ euadendi ſpe. Vnde in ipſâ materiâ occiſionis externæ, quæ eſt maximè ſimilis ei de quâ nunc agimus, id videtur manifeſtum. Nam poteſt quis, etiam nullo modo peccando contra præceptum ſe non occidendi, exponere ſe manifeſto periculo mortis temporalis, ſicut peccator ſe exponit periculo damnationis æternæ ob defectum pœnitentiæ; ergo ratione huius periculi non incurretur ea ſpecialis malitia, quam ambo incurrerent, ſi vnus ſe euidenter occideret phyſicè, alter moraliter in æternum. Conſequentia eſt euidens; antecedens autem probo manifeſtè; Nam qui longam nauigationem ſuſcipit, tam ſe exponit periculo vitæ temporalis, quàm peccator periculo non habendi locum pœnitentiæ, imò longè maiori; nam incomparabiliter plures paſſi ſunt naufragium, quàm qui inter Chriſtianos ſunt mortui repentè, immediatè poſt ipſum actuale peccatum, antequam haberent locum eliciendi dolorem ſeu actum contritionis, aut confitendi; & tamen infinitè propè maior eſt numerus peccantium quàm nauigantium; ergo maius eſt periculum in nauigatione quàm hîc. Quòd ſi ille qui nauigare volebat non conſcenderet nauim, ſed ſupra fluctus ambulare vellet, & vbi à nemine extrahi poſſet; profectò iam contraheret malitiam totam homicidij ſuiipſius. Vides ergo in ordine ad contrahendam malitiam ob damnum futurum imminens ex aliquâ actione noſtrâ eſſe maximam diſparitatem ex eo, quòd damnum certò & irreparabiliter ſequatur, vel tantùm ſub dubio, & quidem valdè remoto & raro?

Maiorem ſanè difficultatem ego haberem ad 17
excuſandum à peccato ratione huius damni illum hominem, qui, poſtquam in Paſchate ſatisfecit præcepto confeſſionis, admiſit peccatum luxuriæ, aut furti v. g. & diceret, *Ego non confitebor niſi ſequenti Paſchate*; hic enim per hanc voluntatem incomparabiliter maiori ſe exponit periculo incurrendi illud damnum per mortem ſubitaneam, quàm ſe expoſuerit per ipſum peccatum furti aut luxuriæ; & tamen ea dilatio poteſt ſine peccato vllo amari, quia non tenetur ille ſub obligatione noui peccati ad citiùs agendam pœnitentiam, niſi præuideat aliquod aliud vitæ periculum. Vides ergo quàm ſit clara & bona ea ratio tertia, quæ eſt communis ferè omnium pro hac obligatione pœnitentiæ, quam nec Vaſquez nec Lugo obiectiones debilitent?

Vna tamen adhuc mihi ſupereſt difficultas *Replica ſecunda:*
contra illam. Nam ſi verum eſt, quodlibet peccatum non habere ſpecialem malitiam ex eo capite, ſequeretur, non poſſe nos ob motiuum pœnæ æternæ dolere de eis peccatis; & idem dico de motiuo beatitudinis; nam quomodo dolebo quòd peccauerim, & me expoſuerim periculo inferni, ſi peccatum illud ex eo periculo non habuit ſpecialem malitiam? Maximè autem vrgetur ea difficultas, ſi quis ſciret certò, dum peccauit, ſe eliciturum poſteà dolorem de eo peccato; tunc enim (vt diximus ſuprà) nullo modo fuiſſet expoſitus tali periculo; & tamen etiam tunc ſine dubio ex odio pœnarum vel ex amore beatitudinis poſſet quis habere attritionem de illo peccato; ergo. Reſpondeo tamen, Quoad *Soluitur.*
priorem partem nullam eſſe difficultatem, quia vt doleam de peccato ratione inferni ſufficit, quòd peccatum ex ſe illum promereatur, & quòd hîc & nunc fuerim re ipſâ in periculo illum incurrendi. Ad ſecundum caſum dico, Eo tempore fortaſſe non fore locum tali dolori; quia reuerà perinde fuiſſet, ac ſi re ipſâ nullus infernus eſſet debitus peccato. Secundò tamen dico, Etiam tunc poſſe eſſe locum tali dolori; ad quem ſufficit, quòd ex ſe peccatum habeat eam dignitatem pœnarum inferni; eo enim ipſo poſſum dolere me admiſiſſe culpam, quæ puniri ex ſe mereretur tali pœnâ.

SECTIO QVARTA.

Explicatur magis hæc obligatio Pœnitentiæ; vbi, An Deus poßit in eâ diſpenſare.

ALIQVA dubia diſcutienda ſunt pro maiori notitiâ huius obligationis; inter quæ primum eſt; Ad quod præceptum ex decem ea reducatur. Pater Vaſquez ſuprà eo art. 2. dub. 3. ait, 18 *Ad quod præceptum ſpectet hæc obligatio.*

Google

ait, Non omnia præcepta naturalia reduci ad decem; nam illa duo, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum ſicut teipſum*, non ſunt è numero decem præceptorum, ſed aliquid vniuerſale & quaſi tranſcendens: primum enim præceptum eſt, *Vnum Deum coles:* idem dicit de præcepto eleëmoſynæ, aut miſericordiæ; quod non reducitur ad vllum ex decem.

Probabilis eſt hæc doctrina, etſi contrarium videatur probabilius. Nam amor Dei videtur omnino includi in illo primo præcepto Deum colendi, & ſolum illum pro Deo habendi; colitur enim Deus & amore, & adoratione, &c. miſericordia autem & eleëmoſyna in præcepto non occidendi; quia eleëmoſyna ordinatur ad famem, morbos alia'que miſerias proximi pellendas, quæ videntur per ſe ordinari ad mortem hominis. Ne verò in hoc puncto hæreamus, reſpondendum eſt quæſtioni iuxta tria capita ſuprà aſſignata.

Nam ſi ad iuſtitiam referatur ea obligatio, reuocabitur ad præceptum quintum non faciendi furtum: ea enim impœnitentia eſt quoddam furtum reſpectu ſatisfactionis Deo debitæ. Quòd ſi cum ſecundâ explicatione id reducatur ad charitatem in Deum, generalis erit quæſtio, Ad quod præceptum ſpectet amor Dei; iam dixi debere ad primum reduci. Denique ſi ex charitate in ſeipſum, reducetur ad illud, ad quod ſpectat ſe non occidere, non mutilare, &c.

An ea obligatio ſit naturalis purè. Reſponſio. Secunda quæſtio eſt, An ea obligatio ſit purè naturalis. Reſpondeo, Si ratione iuſtitiæ aut charitatis in Deum oriatur (vt in primâ & ſecundâ ratione diximus) eam eſſe purè naturalem; ſi verò procedat ex periculo æternæ damnationis iuxta tertium caput, tunc dicendum eam eſſe præſuppoſitiuè poſitiuam, quatenus pendet ab hoc, quòd Deus inſtituerit contritionem aut pœnitentiam pro remedio in hoc rerum ordine ſufficienti ad condonationem peccati: hoc enim non ex naturâ rei, ſed ex poſitiuâ Dei voluntate
19 pendet. Aſſignatâ autem ſemel eâ ſufficientiâ remedij, per ſe oritur naturaliter ea obligatio, perinde ac ſi non haberem vllum cibum, quo vitam ſuſtentarem, ſed deberem fame mori; Deus tamen miraculosè mihi ſuppeditaret panem; obligatio illa tunc comedendi eum panem, ne morerer, eſſet præſuppoſitiuè miraculoſa; ſuppoſito autem miraculo, neceſſariò naturaliter planè ſequeretur: & hæc eſt ſententia expreſſa D. Thomæ, Soti, Caietani, Cani, Alenſis & aliorum multorum, quos refert Suarez ſuprà ſect. 3. & explicat in ſenſum à nobis traditum; quem etiam ipſe ibi defendit.

An poſſit Deus in hac obligatione diſpenſare. Tertia quæſtio eſt; Vtrùm Deus poſſit diſpenſare in hoc præcepto naturali. Pater Suarez ait non poſſe. Nam licet indirectè remittendo peccatum poſſit homini tollere obligationem agendi pœnitentiam; hoc tamen non eſt propriè diſpenſare, ſed auferre occaſionem, vt ſic dicam, illam pœnitentiam faciendi. Cardinalis verò Lugo ſect. 12. neque hoc modo vult poſſe auferri eam obligationem; putat enim, etiamſi Deus remitteret peccatum ſine vllo actu peccatoris, adhuc obligationem eam manſuram; quia ſicut non poteſt Deus cedere iure ad amorem & cultum, ita vt ceſſet in nobis obligatio eum amandi & colendi manente adhuc infinitâ bonitate & excellentiâ ipſius, quæ amorem & cultum exigit; ita non poteſt per condonationem ſeu ceſſionem iuris tollere obligationem, quam ipſius infinita bonitas & excellentia inducit iure naturæ ad reuocandam offenſam, & exhibendum ei hunc cultum. Si verò dicas ſufficere tunc quòd homo peteret veniam, & humiliaret ſe Deo, argumentatur contra; Nam eſto apud homines, qui cordis ſecreta non penetrant, petitio veniæ acceptari ſoleat, quia ſaltem implicitè iudicatur culpæ deteſtatio; apud Deum tamen, qui cordis intima intuetur, ſola poſtulatio veniæ, abſque internâ facti reprobatione, non exhibet cultum, quem exhibere debet peccator.

Ego tamen non ſolùm per condonationem culpæ iuxta Suarez, ſed etiam ſine eâ condonatione cenſeo poſſe à Deo diſpenſari in illâ obligatione quantumuis naturali. Pro quo aduerte, hos Auctores debuiſſe diſtinguere inter præcepta affirmatiua & inter negatiua: in negatiuis Deus non poteſt diſpenſare vmquam, at in affirmatiuis omnino poteſt. Ratio autem differentiæ eſt manifeſta, quia negatiua prohibent obiecta ex ſuâ intrinſecâ naturâ & eſſentialiter mala, ac proinde quæ numquam poſſunt licitè amari: at affirmatiua ſolùm præcipiunt actum aliquem, bonum quidem in ſe; cuius tamen non affectio, ſeu omiſſio à Deo amari, imò & præcipi poteſt; quia licet Deus eſſentialiter non poſſit amare malum, non tamen ideò eſt neceſſitatus ad amandum efficaciter omne bonum creatum, etiamſi ſit bonum inter creata è maximis; vnde poteſt circa creaturas quantumuis perfectas, etiam perfectiſſimas, habere volitionem eas non producendi, vt circa vnionem hypoſtaticam, circa actus amoris perfectiſſimos; ac proinde non ſolùm poteſt Deus mihi dicere, *Ego tibi non offendar de nouo, etiamſi me non amaueris*; ſed poteſt dicere ob diuerſa motiua, quæ poſſunt ei occurrere, *Mando etiam tibi ne me ames.* Vti ſi daremus pro hoc puncto id, quod ego quidem abſolutè verum iudico cum Patre Suario, & pro præſenti quæſtione Lugo ſaltem debet permittere, dari poſſe iuſtitiam inter nos & Deum; certè etſi homo ex eâ iuſtitiâ teneretur Deo offerre aliquem actum, poſſet tamen illi dicere Deus, *Ego nolo vt illum mihi offeras*; & quidem poſſet id facere iuxta principia Cardinalis, non ablato iure iuſtitiæ; ergo idem dicendum de amore & cultu Dei. Ea ergo inſtantia, quam adfert hic Auctor, quòd Deus non poſſit diſpenſare, vt manente infinitâ bonitate & excellentiâ Dei, ego non tenear illum amare, eſt fortè longè minùs certa quàm noſter caſus; quia faciliùs non præcedente peccato poteſt Deus cedere iure ad amorem & cultum, quàm in homine peccatore cedere iure, vt peccator non obligetur ad amorem; quia in hoc ſunt plures tituli quàm in illo: ea ergo probatio aſſumit rem magis dubiam pro ſuadendâ minùs dubiâ.

20 *Reſponſio affirmatiua.*

Secundò dico; Eſto Deus non poſſet diſpenſare in præceptis affirmatiuis, optimè tamen poſſe tollere eam obligationem per ſolam remiſſionem culpæ, vt docet Suarez; quòd enim obiiciebatur in contrarium, etiam tunc vrgere obligationem retractandi peccatum, aſſeritur, non probatur: ea enim obligatio non videtur poſſe 21

aliunde deſumi, quàm vt homo cum Deo redeat in gratiam; id autem iam eſt factum per condonationem: & ſanè ſi per habitualis gratiæ infuſionem Deus condonaret diuinitus peccatum, non maneret vlla obligatio eliciendi illum actum.

Denique quod dicitur, petitionem veniæ non ſufficere apud Deum, qui cordis intima penetrat, ſicut ſufficit apud homines, qui interiora non noſcunt, non videtur mihi ad rem; quia ſi petitio veniæ apud Deum non ſit exterior ſolùm, ſed etiam interior, non ſcio quid faciat illa differentia, quòd ipſe noſcat etiam interiora, quia iam ibi noſcet tam ſeriam petitionem interiorem, quàm homines noſcant in aliis petitionem exteriorem; ergo. Et verò petitio interior veniæ vix poteſt moraliter eſſe ſine diſplicentiâ in ipſo facto; ſolùm autem hanc diſplicentiam videtur hic Auctor exigere, nec multùm curat, vtrùm ea fiat ex motiuo amoris Dei ſuper omnia, an verò ex timore pœnarum & amore beatitudinis. In quo puncto (vt verum fatear) non mihi videtur omnino conſequenter loqui; nam iſtæ humiliationes & retractationes plus accedunt ad concupiſcentiam propriam, quàm ad pœnitentiam illam, quæ deſideratur à naturâ rationali in homine, qui Deum offendit: videtur enim ab eo exigi, vt pro compenſatione grauiſſimâ infinitæ Maieſtatis diuinæ offerat illi actum quem poteſt nobiliſſimum. Quòd ſi è contrario ſemel tollitur hæc obligatio, quando à Deo condonatur peccatum ſine vllo peccatoris actu, non video cur debeamus transferre eam obligationem ad actum illum minùs perfectum, & non potiùs cum Suario dicere, eam omnino ceſſare, quia iam eſt ablata tota culpa.

Confirmatur noſtra reſponſio: Si poſitâ condonatione non tenemur ad contritionem, ergo nec ad aliam pœnitentiam.

SECTIO QVINTA.

An obligatio Pœnitentiæ cadat aliquando determinatè ſupra actum contritionis.

22 DIXIMVS tantùm de obligatione Pœnitentiæ ſiue in Sacramento, ſiue extra; iam quærimus duo: Primùm, Vtrùm, caſu quo non ſit copia confeſſionis faciendæ, & obliger ad pœnitentiam, ſatisfaciam ei obligationi amando Deum, an verò tenear etiam propriè conteri. Secundum, Vtrùm eſto ſit facta confeſſio validè, dari adhuc poſſit obligatio habendi contritionem aut amorem Dei ſuper omnia. De primo in hac ſubſectione, de altero in ſequenti.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de quæſtione extra articulum mortis?

SVPPONIMVS quæ diximus ſuprà, ſi homo eliciat amorem Dei ſuper omnia ſine actu formali contritionis, nihilominùs iuſtificandum: quâ doctrinâ poſitâ, ad caſum præſentem dico præceptum naturale non cadere determinatè ſupra contritionem, quia non cadit niſi ſupra medium illud, quod hîc & nunc eſt neceſſarium ad expellendum peccatum; eo autem ipſo quòd vel dilectio, vel contritio ſufficiat, neutra eſt neceſſaria determinatè; ergo neutra eſt ſub præcepto hoc naturali, de quo loquimur. Vtrùm autem ſit de facto poſitiuum præceptum de contritione, diximus ſuprà fusè, vbi negantem partem defendimus. Licet enim homo, qui aduertit ad peccatum, & Deum amat ſuper omnia, non poſſit ſe ab eo dolore continere; ea tamen contritio non videtur tunc neceſſaria nec neceſſitate præcepti, nec neceſſitate medij. Hanc eamdem ſententiam defendit Vaſquez ſuprà dub. 2. quem ſequitur Lugo ſect. 12. vbi benè docet, quocumque actu, ſiue amoris Dei ſuper omnia, ſiue dolore expreſſo, ſiue dolore ob Deum ſuper omnia amatum, ſiue retractatione, ſiue propoſito in futurum tollatur peccatum, non teneri deinde ad reliquos actus vi præcepti naturalis pœnitentiæ; quia neque ad finem obtinendæ gratiæ, cùm iam hæc ſupponatur obtenta, ſunt neceſſarij, neque ad retractandum peccatum, cùm iam hæc retractatio obtineatur per quemlibet ex illis actibus. Vnde non video, quo fundamento Suarez dicat, Deum de facto non acceptare amorem Dei ſuper omnia ad remiſſionem peccati, niſi quatenus eſt votum contritionis: quòd non acceptet contritionem, niſi quatenus eſt votum Sacramentalis confeſſionis, habemus ex Tridentino & ſenſu Eccleſiæ; at de voto contritionis vt condiſtinctæ ab amore nullum extat teſtimonium, nec ratio vlla id probat, vt ex dictis conſtat; non eſt ergo, cur nos id adſtruamus.

Præceptum naturale non cadit determinatè ſupra contritionem.

Addit etiam benè Vaſquez, ex amore Dei ſuper omnia, ſi homo recordetur peccatorum, ſequi neceſſariò dolorem formalem illorum: id quod nos defendimus ſuprà cum hac limitatione, ſi ſcilicet iam non ſint remiſſa ea peccata, quia tunc malum eſt præſens: & qui amat aliquem vehementer, ſi videat illum pati aliquod damnum, non poteſt non dolere de illo; quando verò damnum iam eſt ablatum, non ſequitur neceſſariò ille dolor: præteritum enim damnum, iam tamen emendatum, non habet tantam vim ad extorquendum neceſſariò dolorem. Quæ duo benè hîc notauit Lugo; minùs tamen benè ſuperiùs negauerat eam connexionem amoris Dei ſuper omnia cum dolore expreſſo peccatorum, etiam in homine eorum memore. Quidquid verò ſit de conſequentiâ, doctrina hæc mihi videtur certa. 23

Circa quam illud prætereà quæritur, Quid eſſet dicendum, ſi Deus non voluiſſet remiſſionem peccati vlli omnino actui annectere, dediſſet tamen auxilia ad eos actus efficiendos, relictâ ſibi libertate condonandi quando vellet. Hanc quæſtionem tetigit Suarez, & ait talem modum prouidentiæ non videri Deo conſentaneum; eo tamen admiſſo probabile eſſe manſuram obligationem amandi Deum ſuper omnia; quia talis actus in dubio deberet ab homine eligi vt maximè proportionatus ad placandum Deum; addit tamen Secundò, non fore tunc ſpecialem obligationem eliciendi actus contritionis, quia non obligaretur ad credendum talem actum fore tunc neceſſarium ad obtinendam veniam; iudicare enim poſſet ſufficere amorem, maximè ſi adiungeret inſtantem petitionem veniæ.

Quid ſi Deus nulli actui remiſſionem annexuiſſet?

Probabiliter hoc dicitur, non tamen caret probabilitate contrarium, ſcilicet etiam eum

Adhuc probabiliter obligaremur ad

fore

contritionem ſimul & amorem. fore obligatum ad contritionem ſimul cum amore; quia cùm contritio quodam modo ratione doloris, quem inducit, habeat magnam proportionem ad obtinendam veniam; certè in dubio, quis ex illis duobus actibus ſufficeret, non deberet iudicari graue, obligare ad habendum vtrumque, maximè cùm (iuxta paulò antè dicta) contritio naturaliter & expreſsè oriatur in homine cogitante de ſuis peccatis, eo ipſo quòd Deum amet ſuper omnia.

24 *Quid in purâ naturâ?* Hac occaſione, quâ ad caſum illum in alio ordine rerum poſſibilem excutrimus, quæri etiam obiter poteſt, Quid ſit dicendum de purâ naturâ, An poſt peccatum teneretur homo aliquem amorem naturalem & dolorem elicere, etiamſi Deus tunc non reuelaſſet, quem actum vellet habere pro remiſſione concedendâ; imò etiamſi non conſtaret, an re ipsâ eſſet remiſſurus peccatum. *Reſponſio: Adhuc obligaremur ad contritionem & amorem.* Reſpondeo conſequenter ad dicta immediatè antè, Fore hominem obligatum ad amorem naturalem ſuper omnia, & ad dolorem de ſuis peccatis; quia tunc temporis illi actus eſſent maximè proportionati ad veniam; nec poſſet in dubio homo ille commodius medium vſurpare.

Dices: Poſſet obligari ad eliciendos hos actus, & etiam alios quotquot poſſet; nam illos omnes deberet Deo ratione peccati. Reſpondeo, Si de debito ob grauitatem iniuriæ loquamur, extra controuerſiam eſſe, quòd illos & infinitos alios deberet Deo; adhuc enim per omnes illos ſimul ſumptos non ſatisfaceret pro peccato; nihilominùs tamen non videtur illi imponenda tam grauis obligatio, quia moraliter fuiſſet intolerabilis, & nec poſſet ſcire, vtrùm eam adimpleuiſſet néne; & vix poſſet ſine ſcrupulo peccati grauis aliud agere, quàm conſtanter elicere actus virtutum; non ergo debemus ei imponere talem obligationem; ea ergo ſufficeret, quam diximus de eliciendo amore Dei naturali ſuper omnia, & dolore de peccatis: fortaſſe etiam obligaretur petere frequenter à Deo eam veniam. Quòd ſi (vt in alterâ parte dubij diximus) nulla eſſet ſpes veniæ, adhuc tamen teneretur ad amorem & dolorem, vt ex ſe faceret quod moraliter poſſet ad compenſandum pro offensâ; orare tamen tunc pro veniâ non poſſet; nam, vt ſupponimus, conſtaret illam non eſſe à Deo concedendam.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de obligatione determinatâ contritionis in articulo mortis, etiam ſuppoſitâ confeſſione cum ſolâ attritione.

25 *P. Suarez dicit eſſe obligationem.* PATER Suarez eâ ſect. 4. ait talem quidem ad eam contritionem teneri, non tamen vi præcepti Pœnitentiæ, ſed ex charitate in Deum & in ſeipſum: etenim præceptum amoris Dei obligat ſæpè; nec ſufficit ſemel in vitâ eum amorem eliciuiſſe; ſed maximè videtur id in morte vrgere: deinde, quia poſtquam homo per ſubſequens peccatum quaſi retractauit antiquum amorem, caſu quo illum eliciuiſſet, tenetur illum renouare. Ex charitate verò in ſeipſum, quia cùm non ſit omnino certum attritionem etiam cum Sacramento ſufficere, non debet homo in re tanti momenti, & planè irreparabili, ſe exponere ei periculo damnationis æternæ. Eamdem ſententiam tenet Nugnius, Valentia, Granadus, Thomas Sanchez, Zambranus, & aliqui Recentiores apud Lugo ſect. 13. ipſe tamen cum Laimanno, Salas, Becano, Turriano & Philippo Fabro contrarium ſentit. Ego quidem valdè propendeo in ſententiam Suarez, quam etiam Tannerus ſuprà defendit, non ob eam incertitudinem, quam illi Auctores ponunt, quòd ſcilicet non ſit certum, vtrùm attritio intra Sacramentum iuſtificet. *Cuius ſententiam approbamus, non verò rationem.* Hæc enim doctrina mihi videtur ferè eſſe de Fide; vnde nullo modo puto eſſe curandum vnum fortè aut alterum, qui contrarium dixerunt, ſtante adeò clarâ Tridentini definitione pro hac ſententiâ. Ex hoc ergo capite acquieſco Auctoribus ſecundæ ſententiæ, & per hoc effugio aliqua argumenta, quæ illi contra Suarium & alios obiiciunt, & in hoc ſolo ſenſu locutus ſum Tomo 3. diſput. 24. num. 19. vbi agens de obligatione ſequendi opinionem certam præ incertâ, dixi non eſſe obligationem in horâ mortis habendi contritionem; quia quòd attritio ſufficiat intra Sacramentum etiam vt talis cognita, non eſt ſub opinione: de quo ſolo capite ibi agebam; de altero verò fundamento, quod nunc ſubiungo, nihil tractaui. Igitur 26
Probatur aliâ ratione. aliunde mihi videtur eſſe obligatio in eâ horâ mortis habendi contritionem, quia ex parte adminiſtrantis Sacramentum confeſſionis poteſt eſſe magna incertitudo de valore illius; Primò, quia poteſt fieri, vt reuerà non ſit Sacerdos, ſed ſe talem fingat; vt aliquoties contigit; vel licet ipſe bonâ fide credat ſe eſſe Sacerdotem, tamen inuincibiliter erret, quia in conſecrante ipſum fuit aliquis defectus; vel quia licet Sacerdos ſit, animum tamen abſoluendi ex aliquâ nequitiâ non habet; in re autem pro ipſo homine quaſi infiniti momenti, & in occaſione planè irreparabili. non debet vlli prudenti videri grauis & ſine fundamento impoſita obligatio adhibendi adhuc aliquod medium, per quod ille homo, quantum poteſt, prudenter omnia illa pericula adeò grauia effugiat: non tamen tenebitur ille tunc elicere contritionem & amorem ſimul; ſed vnum ex illis ſufficiet. Id quod etiam Suarez concedit. *Non eſt tamen obligatio ad amorem ſimul.*

Obiectio prima: Obiicies tamen Primò; Ergo Confeſſarius tenebitur infirmum admonere de eâ obligatione: cùm enim ea à nobis deſumatur ex periculo damnationis, ſpectabit maximè ad Confeſſarium eâ de re monere infirmum; hoc autem videtur eſſe contra ſenſum totius Eccleſiæ, quia numquam Confeſſarij ſe ad id obligatos iudicarunt; imò hinc graues è contrario orientur ſcrupuli; addiditque Cardinalis ſe nouiſſe vnum Confeſſarium, qui auditâ hac opinione omnes infirmos periculoſos fugiebat. Non poſſet item Confeſſarius talem abſoluere, ſi non conaretur elicere amorem aut contritionem, quia non haberet animum ſeruandi omnia præcepta. *Soluitur.* Reſpondeo, Et quidem hoc vltimum de abſolutione non multum vrgere; quia ſi infirmus bonâ fide procederet, habere haud dubiè poſſet animum ſeruandi omnia præcepta, etiamſi ex ignorantiâ inuincibili, quòd hoc eſſet vnum ex præceptis, illud non adimpleret. Vti ipſemet Cardinalis paulò inferiùs fatetur dari eam obligationem amoris Dei ſuper omnia, non quidem ratione huius periculi, ſed ratione præcepti charitatis,

quo

quo homo circa eam horam maximè videtur teneri; & tamen hic Auctor docet non teneri Confeſſarium monere infirmum de illâ obligatione ad habendum eum amorem ſuper omnia. Vnde reſpondetur ad primam partem obiectionis. Addo autem Confeſſarios maiori ex parte ita re ipsâ facere; ſemper enim hortantur infirmos ad amorem Dei ſuper omnia; quia tamen contraria ſententia eſt probabilis, non ſolùm ſpeculatiuè, ſed in praxi, dico illos excuſari ab eâ admonitione, vt benè idem Cardinalis ibidem probat à num. 272. Dixi *in praxi eſſe probabilem*; quia non ſolùm eſt probabile non eſſe re ipsâ obligationem eliciendi talem actum; ſed etiam eſt probabile, quòd non obſtante totâ eâ incertitudine contritionis, poſſit homo licitè eſſe contentus Sacramento confeſſionis cum ſolâ attritione ſuſcepto; ergo ex hoc capite poſſunt Parochi ſe accommodare ei opinioni.

27 *Obiectio ſecunda:* Secundò obiiciunt; Quia ſi ea incertitudo ſufficit ad obligandum ad contritionem, à fortiori obligaretur ad non differendam contritionem poſt commiſſum peccatum, ſed teneretur ſtatim conteri; quia maior eſt incertitudo vitæ quàm incertitudo illa, an attritio cum Sacramento cauſet gratiam: imò teneretur etiam ſtatim confiteri, quia multò difficilius eſt habere contritionem quàm attritionem intra Sacramentum. Confirmatur, quia etiam aliqui opinati ſunt contritionem, ad hoc vt iuſtificet, habere debere certam durationem & intenſionem; alij verò dixerunt illam debere eſſe diſtinctam de quolibet peccato; & tamen non propterea qui contritionem habuit etiam per breuiſſimum tempus, & non in magnâ intenſione, & vniuerſalem tantùm de omnibus peccatis, obligatur ad nouam habendam; ergo. *Soluitur.* Reſpondeo, Hoc argumentum maiori ex parte non eſſe contra me, ſed contra Suarez & alios, qui eam obligationem fundant in incertitudine eius ſententiæ; *Vtrùm attritio in Sacramento ſufficiat:* quæ incertitudo quia ex vno vel altero Auctore planè improbabiliter diſcurrente deſumitur, nulla omnino eſt ad inducendam obligationem. Et hinc apparet confirmationem argumenti de vno aut altero Auctore circa intenſionem & durationem contritionis aberrante à ſcopo non eſſe contra me. Item illa, quòd teneretur homo non ſolùm conteri, ſed confiteri, quia maior certitudo eſt, quòd habeatur attritio quàm contritio, etiam me non vrget; quia ex eo capite, vnde ego deſumo incertitudinem, falſum eſt ſuppoſitum; loquimur autem in hominibus qui prudenter poſſunt diſtinguere inter contritionem & attritionem. Fateor ergo faciliùs haberi poſſe attritionem quàm contritionem; nego tamen faciliùs decipi poſſe, qui prudenter iudicat ſe eſſe contritum, quàm illum qui iudicat ſe per Sacramentum cum attritione iuſtificatum: etenim illius iudicium eſt quaſi phyſicè certum, quia

28 eſt de ſolo actu, quem ipſe in ſe experitur. At qui cum ſolâ attritione accedit, habet etiam ferè totam rationem dubitandi, quam ille prior habebat; poteſt enim etiam dubitare, Vtrùm attritio illa ſit prout requiritur. Secundò habet duo alia capita dubitandi, in quibus ipſe non poteſt vllam nec moralem habere certitudinem; nempe, Vtrùm Confeſſarius ſit verus Sacerdos; Secundò, Vtrùm habeat intentionem requiſitam; vnde ille tunc ponit ſuam ſalutem in dicto & veracitate alterius hominis, quæ veracitas eſt valdè fallibilis; ponit præterea in veracitate aliorum quaſi infinitorum, à quibus pendet valida ordinatio huius Confeſſarij in Sacerdotem. Nónne hic homo poteſt timere prudenter, ne fortè aliquis ex illis omnibus Epiſcopis vſque ad Apoſtolos, per quos eſt deriuatum meum Sacerdotium, habuerit aliquem defectum eſſentialem, vel quia inuincibiliter non fuit baptizatus, vel quia ipſe ex nequitiâ non ſeriò ſuſcepit Ordines, vel quia in aliquo ex Epiſcopis conſecrantibus defuit voluntas, aut non fuit validè applicata materia? Profectò in tantâ multitudine perſonarum, & tantâ multitudine conditionum requiſitarum, valdè morale eſt vnum ſaltem irrepſiſſe defectum, qui eo ipſo meam ſalutem reddit nullam. Numquid ergo non eſt longè maior hîc ratio dubitandi, & cùm negotium ſit tanti momenti, &, vt ſuprà dixi, pro me quaſi infinitæ æſtimationis? nónne etiam rationabile eſt obligare hominem ad habendam eam ſecuritatem maiorem, quæ ex contritione, quam ipſe in ſe agnoſcere poteſt, deſumitur? Profectò hæc ratio fecit viris religioſis & valdè prudentibus tantum ſcrupulum, vt circa mortem non ſolùm de contritione fuerint ſoliciti, ſed & diuerſis Confeſſariis reconciliati ſint, vt indirectè ſaltem hoc modo in aliquo illorum certam facerent abſolutionem à peccatis omnibus, etiam illis, quæ cuilibet ſeorſum non confitebantur.

Vna adhuc pars argumenti ſecundi reſtat ex incertitudine vitæ, quæ etiam videtur eſſe magna; dico tamen eam non eſſe tantam, quantam immediatè oſtendimus circa confeſſionem, quia ex pluribus longè capitibus hæc deſumitur; illa autem in homine benè valente non eſt tanta.

Tertiò obiicies; Ergo teneretur homo repetere 29 contritionem, quia certius eſt Sacramentum *Obiectio* confeſſionis cum ſolâ attritione cauſare gra- *tertia:* tiam, quàm quòd fuerit vera contritio ea quam primò elicuit; iam autem diximus ſuprà, nos ad eam repetitionem nequaquam obligari. Reſpon- *Soluitur.* deo, Hoc argumentum ſupponere, quòd nos fundemus eam obligationem in incertitudine ſufficientiæ attritionis; id quod non facimus; ſed in alterâ, quam iam dixi eſſe maiorem quàm in homine prudente ſit circa hoc punctum; Vtrùm re ipsâ fuerit contritio ea quam habuit.

Vltimò denique poteſt obiici: Eadem incer- *Obiectio* titudo eſſe poteſt in Baptiſmo; & tamen Eccleſia *quarta:* non ſolùm non obligat ad illum ſecundò ſuſcipiendum, ſed id poſitiuè prohibet; & tamen eſt Sacramentum neceſſarium neceſſitate medij ad ſalutem infantis; ergo. Reſpondeo, Incom- *Soluitur.* parabiliter minorem eſſe rationem dubitandi in Baptiſmo quàm in noſtro caſu. Nam pro Baptiſmo conferendo quælibet perſona eſt capax; nec poſſunt eſſe illæ innumeræ circumſtantiæ, ex quibus poteſt non eſſe in me validum Sacerdotium. Deinde ex parte infantis nulla penitus diſpoſitio requiritur; ex parte etiam materiæ, quæ eſt aqua, exigua eſt ratio dubitandi, quia facillimè agnoſcitur; ſolùm poteſt ex parte baptizantis eſſe defectus intentionis, in quo conuenit cum intentione abſoluentis; at ex hoc capi-

te

Digitized by Google

te difficultas eſt etiam longè minor in Baptiſmo, quia non tam facilè poteſt contingere, vt homo contra infantem habeat aliquid, ratione cuius vellit illum perire, cùm potiùs ipſa ætas omnes alliciat ad affectum in illos: at in adulto & odium & aliæ fortè rationes poſſunt occurrere, quæ inclinent ad eam deceptionem. Reſpondeo Secundò, Baptiſmum ritè collatum non eſſe iterabilem cum fructu primo, nec ſine ſacrilegio; tunc ergo quando humano modo eſt ferè certò collatus, non debet poni noua obligatio ad ſecundò illum conferendum; quia eſſet ferè ſemper obligare ad conferendum illum etiam poſtquam eſſet re ipſâ ritè collatus. At quòd homo obligetur ad contritionem poſt ſuſceptum Sacramentum cum attritione ſolâ in horâ mortis, non eſſet obligatio iniqua, quia non eſſet ad rem; quæ ſine ſacrilegio iterari non poſſit; iteratur enim ſemper, & quidem cum maximo fructu; non ergo argumentum benè trahitur ab vno ad alterum. Conſtet ergo valdè probabilem eſſe eam ſententiam Suarez, & verè abſolutè videri probabiliorem.

Probabiliter ſufficeret pluribus diuerſis Sacerdotibus confiteri.

Solùm poſſet reſponderi, ad periculum hoc vitandum ſufficere, ſi quis duobus vel tribus Sacerdotibus confiteretur; eo enim caſu non poſſet nec quidem moraliter dubitari, quin vnus ſaltem ex illis validè daret abſolutionem: neque eſſet neceſſarium cuilibet omnia confiteri peccata; ſufficeret enim vel vnicum etiam veni le cum dolore ſe ad omnia extendente; eo enim ipſo ſaltem indirectè abſolueretur ab omnibus. Reſpondeo, Poſſe omnino id admitti; obligatio ergo contritionis immediatè tradita habet locum, quando vel pœnitens nolit eis duobus confiteri, vel quando, eſto velit, non tamen poſſit, quia tantùm vnicus eſt Confeſſarius. Intelligenda ſunt quæ diximus de obligatione ex periculo deſumptâ & de præcepto Pœnitentiæ vt tali; nam aliunde, ratione præcepti charitatis, quod obligat etiam eos qui non peccarunt, longè certius videtur illud circa horam mortis maximè obligare, eſto ſit præmiſſa confeſſio, de quo nos ſuo loco.

DISPVTATIO DECIMAOCTAVA.

Quoties & pro quo tempore obliget præceptum Pœnitentiæ.

1 EXPLICATA huius præcepti ſubſtantiâ, agendum erit de tempore, pro quo obligat: quæ res magnam habet incertitudinem ob ſententiarum multitudinem.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm hoc præceptum obliget ad ſæpè agendam pœnitentiam.

DIFFICVLTAS hæc dupliciter poteſt intelligi; Primò, An etiamſi de peccatis commiſſis iam ſemel habuerim dolorem, tenear tamen ſecundò de eiſdem conteri, eſto nullum de nouo ab eâ contritione admiſerim. Secundo modo poteſt ea quæſtio intelligi, An ſi poſt primam pœnitentiam nouum commiſi, tenear ad eliciendum dolorem de illo.

In hoc ſecundo ſenſu quæſtio eſt facillima, quia pœnitentia præcedens non ſe extendit ad hæc noua peccata; ergo hæc exigunt nouam pœnitentiam perinde ac ſi nec commiſiſſem alia peccata, neque habuiſſem de illis vllam pœnitentiam, ſed iam primò in meâ vitâ peccarem; teneret haud dubiè dein aliquando habere pœnitentiam; quæſtio ergo ſolùm in primo ſenſu habet difficultatem. Circa quam aduerto, non agere nos de obligatione confeſſionis ex præcepto Eccleſiæ, ſed de naturali in communi ad pœnitendum. Hac de re fusè agit P. Suarez eâdem diſp. 15. ſect. 4. à num. 2. vbi multos ex antiquioribus refert, qui dicunt hominem teneri ad eum dolorem, quoties peccata homini in mentem recurrunt. Communis tamen ſententia, quam idem Suarez ibi ferè cum omnibus defendit, & Lugo breuiter ſect. 12. negat eam obligationem; quia reuerà neque ex vllo textu poteſt conſtare de eâ vt de præcepto poſitiuo diuino; nec vt humano. Ratione item naturali non poteſt ea obligatio ſuaderi, quia ſi ſemel eſt ablatum peccatum per veram pœnitentiam, iam videntur omnino ceſſare omnia fundamenta ad ponendam obligationem nouæ.

Non obligamur ad ſæpè agendam pœnitentiam.

2 *Obiectio prima:*

Dices: Aliqui Patres frequenter inculcant, pœnitentiam eſſe ſemper agendam; item eum, qui grauiora peccata commiſit, grauiorem debere pœnitentiam agere. Quæ omnia requirunt haud dubiè plus quàm vnum amorem Dei ſuper omnia, aut vnam contritionem cadentem ſupra omnia peccata. Reſpondetur vno verbo, Patres dicere, pœnitentiam eſſe debere perpetuam, hoc eſt, quantum ad non repetenda iterùm peccata, ſeu quoad emendationem vitæ: item ſuadent id quod melius eſt, eſto non ſub obligatione; quòd verò dicant grauiùs debere dolere illum qui grauiùs deliquit, non ex præcepto id dicunt, ſed ex congruitate; vel certè loquuntur in ordine ad ſatisfactionem pro pœnâ temporali, quæ (vt fusiùs infrà) non extinguitur tota ſimul ſicut extinguuntur culpæ, ſed iuxta magnitudinem pœnitentiæ. *Soluitur.*

Obiectio ſecunda: Incertum eſt, an prima contritio fuerit vera, ergo teneor eam repetere.

Secundò obiicies: Valdè incertum eſt, vtrùm homo habuerit contritionem, etiamſi indicet ipſe ſe eam habuiſſe; ergo cùm ſalus æterna ſit tanti momenti; eſt enim maximum negotium quod homo tractare poteſt; oportebit vt aliquoties conetur ad ſimiles actus, vt ſi primâ vice re ipſâ illam non habuit, habeat ſaltem ſecundâ, & ſic moraliter reddat ſecuram ſuam ſalutem. Reſpondeo, Hoc argumentum non carere aliquâ difficultate, quia reuerà non deberet iudicari graue onus, ſi homo obligaretur ad ter aut quater procurandam contritionem; nihilominùs dico non eſſe obligationem hanc; id quod ex Eccleſiæ ſenſu clariſſimè deduco; nam licet illa cenſeat ex Chriſti Domini inſtitutione neceſſa- *Soluitur.*

rium

Digitized by Google

rium eſſe Baptiſmum neceſſitate medij ad ſalutem; non tamen imperat, vt ille ſæpiùs repetatur. Certum eſt autem tam facilè poſſe contingere in illo deceptionem, quàm in hoc, quòd putet homo ſe habere contritionem, re ipſâ tamen illam
3 non habeat. Nam in Baptiſmo poteſt eſſe defectus intentionis in baptizante; poteſt fortè ex parte materiæ interuenire defectus, ſi non ſit aqua elementaris. Deinde hoc ipſum patet in Sacramento Pœnitentiæ, vbi rationes timendi, ne nullum illud ſit, ſunt longè plures; Primò, quia poteſt dubitari, an qui Sacerdos reputatur, ſit verè ordinatus; Secundò, an habuerit intentionem; Tertiò ex parte pœnitentis eſt tota ratio dubitandi, an habuerit actum ſupernaturalem contritionis, aut attritionis; & tamen Eccleſia non obligat per ſe vmquam ad ſecundam confeſſionem eorumdem peccatorum; ergo ea incertitudo de verâ exiſtentiâ contritionis non ſufficit ad obligandum vt ſecundò ea habeatur. Ratio à priori eſt, quia certitudinem phyſicam non poſſumus nos habere de noſtrâ iuſtitiâ, imò, iuxta Paulum, ſemper ſumus dubij; ſufficit ergo, ſi ſimus prudenter certi; hoc autem contingit, quando quis ſe benè reflectendo iudicat ſe doluiſſe de peccatis, eò quòd Deum infinitè bonum, quem ſupra omnia amat, offenderit. Addo tamen, ſi aliquando contingeret, vt non poſſet homo ſufficienter iudicare ſe talem actum habuiſſe, fore tunc obligatum ad eliciendam ſecundò contritionem aut amorem Dei ſuper omnia.

Si quis non poſſet prudenter iudicare, ſe fuiſſe contritum, tenetur ſecundò conteri.

Explicatur locus Eccleſiaſtici 5.

Dices prætereà: Sapiens Eccleſiaſtici 5. ait; *De propitiato peccato noli eſſe ſine metu*; ergo præcipit vt ſecundò & tertiò ſimus ſoliciti de nouo actu doloris, & de petitione nouâ veniæ; alioqnin metus ille, niſi in ordine ad hunc effectum deſeruiat, eſſet nobis planè inutilis. Reſpondeo Primò, Non omnia quæ ibi Eccleſiaſticus ſuadet eſſe per modum præcepti rigoroſi, ſed multa eſſe conſilium. Reſpondeo Secundò, In ordine ad hoc monere ne ſimus ſine metu, quatenus de pœnâ temporali in Purgatorio luendâ iuſtum metum habere poſſumus. Tertiò; Quia ipſe timor poteſt nos facere cautiores in ordine ad futurum. Quartò, Ne ſimus nimiùm præſumentes & irritemus Deum contra nos.

Obiectio tertia.

4 Dices Tertiò: Si, quando occurrunt memoriæ peccata, occurrat etiam cogitatio de habendâ contritione de illis, non poteſt fieri, vt illa contritio omittatur ſaltem ſine peccato veniali (vt ait Cano Relectione de Pœnitentiâ Parte 4.) qui enim honeſtus finis poteſt adhiberi ei omiſſioni?

Soluitur.

Reſpondeo, Si hæc ratio quidquam probaret, illud ſanè, numquam poſſe omitti vllum actum bonum, ſi occurrat illius cogitatio, v. g. amor Dei, actus Fidei, aut aliarum virtutum; dicam enim ego eodem modo, Quis honeſtus finis poteſt ei omiſſioni applicari? Reſpondeo ergo abſolutè; Quando occurrit occaſio actus alicuius, qui non eſt ſub obligatione, omiſſionem illius poſſe varijs titulis cohoneſtari; poſſum enim illum omittere, vt alium hîc & nunc magis neceſſarium efficiam; denique cùm ſupponatur ille non eſſe ſub præcepto, repugnat illius omiſſionem eſſe peccaminoſam, quantumuis occurrat occaſio illum faciendi: poteſt ergo eo caſu ceſſare vel per puram omiſſionem liberam, quam ego poſſibilem alibi dixi, vel per volitionem reflexam, quâ quis dicat, *Nolo iam hunc actum elicere, ſed illum alium*; poteſt per indirectum voluntarium, ſi ſe occupet homo in alijs actibus diuerſis & incompoſſibilibus cum eâ contritione. Non eſt ergo, cur ex hoc capite noua obijciatur contra dicta difficultas.

Ex his obiter infero, quod & ſuprà fuſiùs dixi contra Patrem Suarez, Si obtineatur iuſtificatio per amorem Dei, non manere obligationem eliciendi contritionem, niſi ſummùm ratione Sacramenti Pœnitentiæ. In quo puncto etiam eſt contrarius nobis Tannerus, qui num. 43. ait, Lumine naturæ eſſe notum, ei, cui ſatisfacere ad æqualitatem non poſſumus, debere nos ſatisfacere eo modo quo poſſimus accommodatiſſimo & conuenientiſſimo; addit etiam non minùs euidens eſſe, ſuppoſito ordine gratiæ, modum ſatisfaciendi conuenientiorem nullum alium eſſe, quàm per contritionem perfectam, cùm actus charitatis nihil ex ſe pœnæ vel moleſtiæ habeat, & ad Deum veluti ad amicum non vt ad offenſum referatur, nec adeò per ſe ad peccati expiationem ordinetur, ideoque ad exhibendam ſatisfactionem minimè ſit aptus; maximè cùm lege naturali videatur præcipi, vt qui nimio plus ſibi indulſit Deum offendendo, etiam aliquid contra ſuam inclinationem patiatur ſatisfaciendo, præterquam quòd in offenſi reconciliatione primum locum obtinet cognitio & deteſtatio offenſæ. Hæc ille ibi; in quibus manifeſtiſſimus 5
ſtatim apparet conſequentiæ defectus, & quem notaui ſuprà ſtatim ad initium diſputationis præcedentis de præcepto Pœnitentiæ: etenim argumentum hoc Tanneri totum quantum reſpicit contritionem; & verò ipſe expreſsè illam nominat; interim fatetur ſufficere attritionem cum Sacramento, cùm tamen in eâ attritione nec ſit ratio perfectiſſimæ ſatisfactionis, nec ſit nobilis ille modus, quo homo poteſt Deo pro iniuriâ illatâ ſatisfacere, &c. ergo vel argumentum hoc nihil probat; vel certè dari obligationem, non obſtante attritione in Sacramento Pœnitentiæ, ad habendam eam contritionem. Quòd ſi per attritionem intra Sacramentum tollitur ea obligatio rigoroſæ contritionis, certè id non aliâ ratione poteſt fieri, quàm quia per attritionem deletur peccatum, & homo reſtituitur in gratiam ac amicitiam Dei; ac proinde nulla eſt obligatio nouæ ſatisfactionis; cùm igitur hoc idem obtineatur per amorem Dei ſuper omnia in ſententiâ Tanneri & omnium, non erit ampliùs neceſſitas habendi contritionem. Dixi, *Niſi quando eſt obligatio confeſſionis*, quia ad eam requiritur attritio vel contritio. Hæc quoad defectum conſequentiæ in eis argumentis.

Sententia P. Tanneri, quòd licet iuſtificatus per amorem tenetur ad contritionem.

Reijcitur.

Abſolutè autem reſpondeo, Nimium planè eis probari, ſcilicet hominem teneri non ſolùm ad contritionem vtcumque, ſed ad intenſiſſimam quæ poteſt eſſe, & ad eam ſæpè eliciendam, ſi homo debet facere quantum poteſt, & eligere modum perfectiſſimum; hoc autem manifeſtè eſt falſum. Dicendum igitur, Etiamſi fortaſſis 6
ex naturâ rei daretur obligatio tanta, caſu quo Deus per miſericordiam ſuam non fuiſſet contentus tam facilè nobis condonare peccatum; nihilominùs eo ipſo quòd illud delet per actum amoris ſui ſuper omnia, vel ob attritionem intra

Sacramen-

Sacramentum iam non ampliùs eſſe obligationem contritionis, quia iam nulla offenſa eſt, pro quâ ſatisfaciamus. Potuiſſet quidem Deus eam obligationem imponere, vti impoſuit poſt contritionem obligationem ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ; at cùm id non poſſit aliunde probari, non debemus nos eam obligationem ponere; certiſſimum autem eſt, etſi conſtet ex Eccleſiæ declaratione obligationem confitendi, eſto homo per contritionem acceperit gratiam, nullam tamen eſſe Eccleſiæ aut ſacræ Scripturæ declarationem, quòd homo per amorem Dei iuſtificatus teneatur contritionem elicere; ergo. Quæ dixi de iuſtificatione per amorem Dei, à fortiori ſunt intelligenda de iuſtificatione in Sacramento etiam per ſolam attritionem obtentâ: nulla enim tunc eſt obligatio habendæ contritionis, niſi fortè in horâ mortis, ob dicta ſuprà: & quoad hanc partem conſentiunt nobiſcum & Tannerus & Suarez, quia, vt dixi, non conſtat Chriſtum voluiſſe nos ad id obligare; & (vt benè Suarez notat) ſi eſſet ea obligatio, dicere deberemus Sacramentum Confeſſionis iuſtificare in voto contritionis: qui modus loquendi planè eſt in Eccleſiâ inauditus.

Non negamus etiam iuſtificatum teneri ex charitate ad amorem Dei.

Aduerto tamen, nos non excludere etiam poſt iuſtificationem obligationem amandi Deum ſuper omnia ortam ex charitate: hæc enim obligatio eſt communis, etiam his qui non peccauerunt; ac proinde ſicuti hi, eſto ſint iuſti, tenentur eum actum elicere, ita & illi, poſtquam iuſtificati fuerint, tenebuntur; quando autem & quoties illud præceptum obliget, dixi alibi.

SECTIO SECVNDA.

An hoc præceptum obliget ſtatim poſt admiſſum peccatum.

7 QVÆRIMVS, An obligemur ad faciendam pœnitentiam ſtatim poſt commiſſum peccatum. Hac de re fusè diſputat Suarez diſput. 15. totâ ſect. 5. quæ eſt valdè longa; vbi enumerans tria illa capita, ex quibus priùs dixerat prouenire obligationem pœnitendi, oſtendit nullum ex illis obligare ſtatim. Lugo etiam hanc quæſtionem fusè tractat, maximè contra aliquos Recentiores, quos non nominat; quique videntur fortiter agere pro ſententiâ eam obligationem ponente; pro quâ refert P. Suarez Guilielmum Pariſienſem, Argentinam, Paludanum, Maiorem, Alenſem, D. Antoninum (qui non deſignatis locis citat pro ſe Bonauenturam) D. Thomam & Durandum. Eamdem etiam tenet Caietanus 2.2. quæſt. 66. art. 3. & 1. Tomo Opuſculorum Tractatu 17. item Sotus, Abulenſis & Archidiaconus apud eumdem Suarez; Lugo verò citat etiam Marſilium & Syluestrum. Eamdem quæſtionem tractat Tannerus ſuprà à n. 47. vbi eos Auctores pro affirmatiuâ ſententiâ citat; aitque illam ſpeculatiuè eſſe valdè probabilem; quod vltimum mihi etiam videtur.

Affirmatiua eſt ſpeculatiuè probabilis.

SVBSECTIO PRIMA.

Propoſitis argumentis ſententiæ affirmantis ſtatuitur negatiua.

FVNDAMENTA ergo affirmantis varia ſunt. 8
Primum, quia nemo poteſt licitè dicere, *Ego volo manere in peccato*; ergo ea permanentia eſt peccatum; alioquin illam potiùs velle non eſſet peccatum. Secundum, quòd in re tanti momenti non debeat homo ſe exponere periculo morali; quale eſt occurſus mortis antequam poſſit agere pœnitentiam. Tertium eſt, quòd peccatum eſt iniuſtitia contra Deum; ergo tenetur quis ſtatim ſatisfacere; ſicut qui retinet alienam rem iniuſtè, tenetur eam ſtatim reſtituere. Quartum, licet minùs præcipuum, deſumi poteſt ex reuerentiâ & charitate Deo debitâ: qui enim parentem aut Regem grauiter offendit, tenetur cùm primùm ab eo veniam petere. Addi quintum poteſt ex inſtantiâ ſatis difficili de præcepto correptionis fraternæ; ad quam homo tenetur ſtatim cùm primùm commodè poteſt; ergo à fortiori tenebitur reſpectu ſui eam legem ſeruare ſe corrigendo, cùm charitas in rebus ſpiritualibus primò & per ſe obliget hominem erga ſeipſum. De his argumentis, quæ ſine dubio non carent difficultate, dicemus paulò pòſt.

Fundamentum primum, Secundum, Tertium, Quartum, Quintum.

Contrariam ſententiam negatiuam dicit Lugo iam eſſe communem inter Theologos, vno vel altero Recentiore excepto; pro quâ citat Suarium, qui tamen non adeò communem eam dicit; imò nec multos pro illâ refert, niſi Diuum Thomam, qui cùm in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 1. ad 4. addat illud aduerbium, *Præcipuè in horâ mortis, aut in aliquo articulo, in quo ſine peccati remiſſione peccatum oporteat eum incurrere*; profectò non abſolutè negat eam obligationem, ſed eam in illis occaſionibus magis vrgere inſinuat. Fateor ex ſimilitudine, quam adduxit Sanctus Doctor in reſponſione ad ſecundum, quòd non ſit de neceſſitate ſalutis corporalis ſtatim Medicum quærere, niſi quando neceſſitas curationis incumbit, & ſimiliter ſit de morbo ſpirituali; ex hac inquam ſimilitudine eum videri ſentire, non eſſe ſtatim obligationem agendi pœnitentiam; tamen quia in morbo corporali, ſi ſit grauis, videtur obligatio vocandi Medicum ſtatim vrgere; ideò nec poſt eam ſimilitudinem iudico D. Thomam clarè ſtare pro ſententiâ negatiuâ: pro quâ etiam refertur Durandus, Angelus, Medina, Cano, Adrianus & Viguerius: eam tenet Vaſquez art. 2. dub. 5. Lugo ſuprà, Tannerus & alij: eam etiam cenſeo probabiliorem; quam benè probant Auctores citati, Primò ex perpetuo ſenſu totius Eccleſiæ, quia nec pœnitentes ſe accuſant vmquam de eâ dilatione, niſi ille fuerit vltra tempus pro annuâ confeſſione ab Eccleſiâ præſcriptum; neque ipſi Confeſſarij hac de re interrogant pœnitentes; ergo non eſt talis obligatio: quòd enim Recentiores illi apud Lugo reſpondent, Id totum procedere ex minùs perfectâ inſtructione pœnitentium & Parochorum, meritò reiicitur à Cardinali, quia hoc videtur eſſe malè ſentire de totâ Eccleſiâ, quæ huiuſmodi inſtructionem negligit: agnoſcit enim defectum, quia publicus eſt, & illum

Negatiua ſententia. Eſt probabilior. Probatur Primò ex ſenſu Eccleſiæ.

illum non corrigit; hoc autem eſſet Eccleſiam planè conſentire in rem grauiter malam.

9 *Probatur Secundò,* Secundò probatur, quia alioquin vix vmquam liceret ad confeſſionem accedere cum ſolâ attritione; nam inter peccatum & confeſſionem ſemper intercedit tempus, in quo haberi debuiſſet contritio. Secundò idem grauius olim vrſiſſet, quando Eccleſia Catechumenos non permittebat baptizari niſi in Paſchate & Pentecoſte; in iis autem præſupponebat haud dubiè aliquod peccatum antequam ad Fidem venirent; ergo ſupponebat eos habuiſſe contritionem anteà, cùm poſt peccatum fuiſſent ſtatim ad eam obligati, iuxta ſententiam quam impugnamus; ergo ſupponebat eos tunc non iuſtificari, ſed iam antè iuſtificatos; ac proinde debebat ſupponere Baptiſmum in eis non eſſe inſtitutum ad regenerandum hominem Deo; id quod planè videtur eſſe contra ſenſum totius Eccleſiæ: nihil enim magis commune apud Patres, Concilia & Fideles, quàm per Baptiſmum remitti peccata, hominem Deo naſci, &c. nam licet non negemus id in multis per contritionem priùs fuiſſe obtentum, ipſe tamen Baptiſmus hoc non requirit, nec diſpoſitio ad illum neceſſaria hoc ſupponit, quia poterant per ſolam attritionem debitè accedere; id quod in ſententiâ quam impugnamus non erat ferè vmquam moraliter licitum; quia eſto ſolum Originale illi habuiſſent, tenebantur de illo ſtatim dolere, aut ſaltem, quia de illo propriè dolor eſſe non poteſt, per amorem Dei ſuper omnia debebant illud delere, ne eo tempore ante Paſcha periclitarentur de ſalute æternâ; à fortiori autem ad id obligabantur, ſi habebant peccata actualia grauia.

Tertiò, Tertiò probatur, quia ſequeretur ſemper hominem ſingulis momentis de nouo peccare, quamdiu differt pœnitentiam; quia ſemper eſt noua & noua obligatio pœnitendi; vnde vlteriùs deberet ſemper explicari tempus à quo commiſſum eſt peccatum mortale, & quoties homo ſe reflexiſſet ſupra illud; alioquin non poſſet Confeſſarius iudicium formare de conſcientiâ pœnitentis; hoc autem iterùm eſt contra praxim totam Confeſſariorum & pœnitentium, quia neque hi ſunt ſoliciti, vt dicant à quo tempore commiſerunt mortale, de quo ſe accuſant, neque Confeſſarij eâ de re quidquam interrogant.

10 *Quartò, ſed non efficaciter* Quartò & vltimò probari ſolet ratione à priori, quia præceptum pœnitendi eſt affirmatiuum, quod non obligat pro ſemper. Hoc tamen argumentum mihi non adeò placet; nam Auctores contrarij non dicunt obligare pro ſemper, ſed tantùm obligare ſtatim poſtquam commiſſum eſt peccatum. Quòd verò Auctores aliqui replicant, non eſſe vllum fundamentum ad dicendum tempus, pro quo obligat hoc præceptum eſſe illud immediatum poſt commiſſum peccatum, facilè ab Auctoribus primæ ſententiæ ſoluetur; dicent enim ea quatuor argumenta ſuprà allata eſſe fundamentum, quo oſtenditur pro eo tempore eſſe illam obligationem; & ſanè communiter dicunt Auctores præceptum naturale diligendi Deum obligare pro horâ mortis; & tamen longè minùs vrgentia argumenta adducuntur pro eâ determinatione, quàm ſint hæc præſentia; ergo.

Secundò ideò hæc quarta ratio mihi non videtur efficax, quia Auctores affirmantes fundant hanc obligationem in periculo graui æternæ ſalutis; hoc eſt, ne homo per eam dilationem ſe exponat periculo moriendi non datâ deinde occaſione pœnitentiæ; hæc autem obligatio eſt negatiua, ac proinde obligat ad numquam manendum in habituali peccato. Quòd verò dicitur, neque eſſe fundamentum ad hoc aſſerendum, negabitur ab Aduerſariis, quia (vt paulò antè dixi) argumenta illa videntur ſatis probare, eam obligationem eſſe negatiuam; vti ob idem periculum (licet longè certius & maius) omnes dicunt hominem teneri in horâ mortis agere pœnitentiam; ſufficiant ergo tres priores rationes pro eâ ſententiâ.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur aliquibus ex obiectionibus.

IAM ad obiecta diluenda, in quo haud parùm laborant, qui noſtram ſententiam tuentur, & quidem Pater Suarez probans (vt dixi ſuprà) ex nullo trium illorum capitum, vnde deſumitur abſoluta obligatio huius præcepti, oriri obligationem immediatè poſt commiſſum peccatum; Reſpondet ſatis fusè argumentis ſuprà factis. Circa primum autem non omninò diſtinctè loquitur; videtur enim ſupponere ex vnâ parte eſſe graue peccatum dicere, *Volo manere in habituali*; ex alterâ verò ait nullum eſſe peccatum dicere, *Volo iam pœnitere, ſed id faciam ſuo tempore:* quo etiam modo P Tannerus reſpondet; Quia non omnis, inquit, qui vult antecedens, vult etiam conſequens, niſi hoc tamquam medium per ſe ſit ordinatum ad antecedens: alioquin Deus volens punitionem, vellet etiam peccatum, quod ad illam requiritur; & idem eſſet de homine volente pœnitentiam; ad quam ſimiliter idem peccatum requiritur. 11 *Ad primum reſpondet P. Suarez & Tannerus*

Ego tamen (vt verum fatear) non capio, quomodo hæ inſtantiæ adferantur huc: etenim peccatum non eſt quid conſequens pœnitentiam, aut punitionem, ſed potiùs antecedens & prærequiſitum: vnde quando homo nondum videtur abſolutè peccaſſe, dicunt Auctores communiter non poſſe Deum efficacter intendere pœnitentiam aut punitionem, quia inde ſequeretur debere intendere ipſum peccatum; de quo nos alibi egimus. At in præſenti permanentia in habituali non eſt quid antecedens, & præſuppoſitum ad voluntatem non pœnitendi, ſed potiùs è contrario neceſſariò illa permanentia ſequitur ex eo, quòd ego nolim agere pœnitentiam; & quidem ſuppoſito quòd Deus nolit omninò gratis condonare peccatum, per ſe & eſſentialiter ſequitur ea permanentia, eò quòd ego non agam pœnitentiam; ergo ſi permanentia illa vt talis eſt peccatum, erit etiam peccatum hîc & nunc non velle conteri, ſeu non agere pœnitentiam; quia ex hac carentiâ ſequitur, vt dixi, per ſe & neceſſariò illa permanentia. *Non benè.*

Secundò, cùm ipſe Tannerus dicat ex dilatione pœnitentiæ ſequi permanentiâ peccati, non capio quomodo ſubiungat; *Ac proinde non qui vult hoc poſterius, vult etiam prius;* debuiſſet potiùs è contrario dicere, *Non qui vult prius, vult ſecundum,* quia hoc ſecundum ſolùm per accidens ſequitur ex primo. Sed quidquid de hoc, quod 12

ſortè

fortè ex calami errore prouenit, rogo, An permanentia in habituali ſit intrinſecè mala, etiam vt condiſtincta à peccato præterito, ita vt ſit ibi noua malitia, an non? Si dicatur primum, profectò cùm ea permanentia ſit homini voluntaria, ſaltem per puram omiſſionem, deberet in eâ peccare de nouo; quia licet non per actum poſitiuum, per omiſſionem tamen diceret, *Volo permanere*. Imò in terminis repugnat illam eſſe peccatum, & tamen non peccare hominem aduertenter non facientem pœnitentiam; vti repugnat non-auditionem Sacri eſſe peccatum, & tamen hominem liberè illud non audientem non peccare (ſuppono quod clarum eſt, in tali non eſſe cauſſam excuſantem) ſiue voluntariè directè, ſiue indirectè, ſiue per puram omiſſionem, liberè Sacrum non audiet. Quòd ſi proptereà magis placeat dicere, eam permanentiam quâ talem non eſſe peccatum; ergo non ſolùm dicere *Nolo iam conteri*, ſed etiam dicere, *Volo in peccato manere vſqueqùo teneat agere pœnitentiam*, non erit peccatum.

13 *Reſponſio noſtra.* Vt ergo argumento reſpondeamus diſtinctione opus eſt. Duo enim in permanentiâ peccati habitualis quâ tali eſſentialiter includuntur; vnum eſt præteritio phyſica ipſius peccati; alterum eſt carentia meæ pœnitentiæ; (iam non loquor de carentiâ condonationis, quia non agimus niſi de permanentiâ ex defectu meæ pœnitentiæ;) hoc ſuppoſito dico hoc ſecundum, quòd ea permanentia dicit, poſſe etiam directè amari; quia ſi nulla eſt obligatio me hodie ad pœnitentiam cogens, profectò ego dicere ſine vllo peccato poſſum, *Nolo hodie pœnitentiam facere*, facturus eam cras, quando incipiet obligatio. Illud verò primum, ſcilicet præteritionem peccati, velle non poteſt homo licitè; quia velle peccatum, ſeu velle ſe peccaſſe, eſt quaſi iterùm peccatum illud committere; non poteſt ergo dicere, *Volo abſolutè permanentiam habitualis*, quia hæc ſecundùm vnam partem dicit ipſum peccatum; vnde nullatenus ad rem noſtram infertur, Ergo tenemur ſtatim elicere contritionem; neque item infertur, Ipſum manere voluntariè in peccato adæquatè ſumpto, non eſſe peccatum, quia iam dixi ibi includi peccatum ipſum præteritum: hæc autem præteritio non fit hodie ab homine, ac proinde ille hodie non peccat durans, peccaret tamen amans durationem ex eâ parte. Vnde ſi ſubtili diuiſione præmiſsâ diceret homo, *Quòd peccauerim non mihi placet; eo tamen peccato iam ſuppoſito volo non agendo pœnitentiam permanere habitualiter in eo peccato*, nullo modo peccaret; ex quibus tandem iterùm infertur, eo argumento nihil probari, quòd teneamur ſtatim agere pœnitentiam.

Ad ſecundum reſpondetur. Ad ſecundum, quòd in re tanti momenti, qualis eſt æterna ſalus, non debeat homo ſe exponere periculo mortis repentinæ ſine pœnitentiâ, reſpondemus, Illud periculum in homine benè valente non eſſe tantum, vt ſufficiat ad tam grauem obligationem imponendam. Neque ex eo, quòd vnus aut alter moriatur ſine eâ commoditate agendi pœnitentiam, debet obligatio vniuerſalis deſumi. Quomodo autem hinc non inferatur quidquam contra noſtram concluſionem in dubio præcedenti poſitam de obligatione contritionis aut amoris Dei habendi in horâ mortis diximus ſuprà, oſtendentes longè maiorem rationem dubitandi eſſe ibi quàm hîc.

Replicabis tamen, Licet ratione eius periculi non obliget ſtatim charitas propria, obligabit ſaltem ratione damni ſpiritualis grauis, quod homo patitur; nam ſicut occidere ſeipſum ſpiritualiter eſt graue damnum, ideoque homo ex charitate in ſeipſum tenetur nón peccare; ita plenè ex eâdem charitate videtur teneri ad non continuandam mortem illam, ſeu damnum illud. 14 *Replica:* Vrgetur; Si ego haberem in meâ poteſtate & cauſſare primò, & deinde continuare morbum in Petro; haud dubiè non ſolùm peccarem cauſſando illum pro primo inſtanti, ſed etiam de nouo illum continuando pro ſecundo & tertio, ſi poſſem etiam ſuppoſitâ iam priori exiſtentiâ efficere ne duraret pro ſecundo aut tertio, &c.

Soluitur à Suario & Lugo. Reſpondet Suarez & Lugo, Maiorem obligationem eſſe non inferendi ſibi damnum corporale, quàm ſit illud ſtatim ſanandi; ac proinde potiùs ex hac inſtantiâ confirmari noſtram ſententiam. Id quod declarat magis Cardinalis Lugo, quia qui abſcindit ſibi brachium vel pedem v. g. cauſſat ſibi grauiſſimum damnum tum ob defectum eius membri, tum ob periculum, quod incurrit de impotentiâ ad ſanitatem recuperandam; hoc autem periculum non augetur per hoc, quòd non ſtatim applicet ſibi remedium; quia ea dilatio non cauſſat incertitudinem reſtitutionis: tota enim hæc oritur ex primâ abſciſſione manus; & idem poteſt ſuo modo dici in febri, dolore capitis, &c. Nam quòd non ſtatim applicetur remedium, non facit illum morbum incurabilem; ſupponimus enim tam facile fore remedium adhibere cras quàm hodie: vti contingit in peccato. Nam graue periculum æternæ damnationis ob peccatum certum, & pœnitentiam incertam, idem eſt, eſto differam aliquantulùm eam pœnitentiam: non enim proptereà illa minùs eſt in meâ poteſtate quàm anteà; ergo ex eâ dilatione non incurritur incertitudo; ac proptereà in illâ non eſt graue damnum.

Contra quam ſolutionem eſt difficultas prima. Hæc tamen ſolutio duas habet contra ſe difficultates ſat graues. Prima eſt, quia haud dubiè augetur valdè incertitudo remedij per eam dilationem, non quidem quoad qualitatem ipſius pœnitentiæ (vt hic Auctor benè oſtendit;) nam pœnitentia cras facienda non erit minùs aut magis certa quàm facienda hodie; ratione tamen incertitudinis vitæ non poteſt negari, quòd augeatur periculum; nam ſi, quia eſt incertum an ſim victurus vſque ad morulam ſequentem, vt poſſim in eâ pœnitentiam agere, incurro graue periculum; ergo quando ex eâ primâ morulâ immediatè transfero pœnitentiam ad ſecundam aliam morulam, incurro profectò nouum & maius periculum, quia ſemper ſum magis & magis morti proximus; ſi eſſem ſecurus de vitâ, libenter concederem periculum eſſe idem.

Secunda difficultas eſt; nam licet homo eſſet 15 *Secunda.* fide diuinâ certus ſe acturum pœnitentiam; nihilominùs peccatum mortale eſſet graue ſpirituale damnum hominis, quia ipſum defœdat & deturpat; vnde etiam homo tunc peccaret contra charitatem in ſe non quidem ob periculum damnationis (admitto id nunc) ſed propter grauem indecentiam, quam ſecum affert peccatum; ergo quamdiu quis voluntariè protrahit eam

grauem indecentiam (quidquid iam ſit, an tunc incurratur incertitudo néc ne) protrahit illud malum; ratione cuius in primo inſtanti fecit contra charitatem in ſe ſibi illud cauſſando: & hîc adhuc habet locum quod dixi, ſi cauſſare mihi grauiſſimum dolorem pro vno inſtanti eſt contra charitatem, profectò illum ſecundo & tertio inſtanti de nouo cauſſare erit peccatum nouum.

Reſponſio noſtra ad replicam. Reſpondeo ergo, Quidquid ſit de damnis corporis, quæ phyſicè continuantur (in quibus fortaſſe erit eadem ratio pro ſecundo inſtanti quæ pro primo) in peccato tamen aliam longè rationem eſſe; nam permanentia habitualis non eſt continuatio peccati aut damni, vti continuatio phyſici doloris eſt continuatio eius damni; & continuatio cæcitatis eſt propriè continuatio eius damni, quod fuit in primo inſtanti: hoc enim modo ſola continuatio ipſa libera peccati actualis protrahit malitiam, quæ ſine dubio auget de nouo æqualiter illud peccatum, quoties eſt noua libertas; vti è contrario libera continuatio boni operis auget meritum; de quo fuſiùs Tomo 3. Non hoc modo protrahitur malitia per durationem peccati habitualis; in eo enim permanentia culpæ deſumitur per ſolam denominationem extrinſecam ab actione præteritâ; & licet de facto Deus odio habeat hominem in habituali manentem, non tamen, eò quòd nunc malè operetur; vt patet quando dormiens manens In habituali odio habetur à Deo, ſed quia tunc odium durat propter malam operationem præteritam: dum ergo in habituali dormit quis, eſt quidem reprehenſibilis, non tamen quia dormiens faciat aliquid contra rationem, aut quia malè operetur, ſed quia malè operatus fuit; non ergo infert ſibi nunc vllum damnum, ſed intulit. Tota ergo indignitas & indecentia illius damni fuit in fieri ipſius peccati; iam autem quòd odium Dei in me diutiùs duret aliquantulùm, eò quòd non ago pœnitentiam, non eſt grauis indecentia, ac proinde non teneor ad illud ſtatim per pœnitentiam auferendum.

16 *Replica ſecunda:* Replicabis; Saltem mors ipſa animæ per carentiam gratiæ continuatur propriè phyſicè quamdiu maneo in peccato, quia reuerà noua & noua carentia gratiæ ſemper ſuccedit; ergo ſi peccatum propter carentiam gratiæ, quam infert in primo inſtanti, iudicatur inferre graue damnum, ideóque ego tunc pecco contra charitatem in me, profectò in ſecundo inſtanti, cùm continuem eam carentiam gratiæ, augebo de nouo malum etiam phyſicè, & tandem nouum committam peccatum. *Soluitur.* Reſpondeo, Phyſicam ablationem gratiæ, ſi conſideretur tantùm ad tempus, non debere iudicari graue damnum; vnde ſi haberet quis poteſtatem phyſicè eam in ſe deſtruendi, & deinde recuperandi, non putarem eum peccaturum, ſi eam ad tempus in ſe deſtrueret (vt benè dixit Lugo etiam non peccaturum eum, qui licet poſſit ſtatim frui viſione beatâ, id tamen liberè ad vnum vel alterum annum differret.) Ratio vlterior eſſe poteſt; nam in carentiâ bonorum procurandâ, aut non cauſſandâ, non tam facilè reperitur peccatum, quàm dum mala poſitiua voluntariè quis incurrit. Sic in omnium ſententiâ, & planè ab hoc puncto independenti, quantumuis ipſa gratia habitualis ſit maximum hominis bonum, ac proinde augmentum illius ſit etiam bonum maximum, iuxta illud principium, *Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis:* ſi enim gratia vt octo eſt magnum bonum, profectò duplicatio illius erit duplo maius bonum; non tamen propterea negligere voluntariè illud augmentum eſt peccatum; alioquin quoties omitterem actum bonum, aut intenſionem illius, quo augere poſſim eam gratiam, peccarem grauiter; quod tamen falſiſſimum eſt; nam etiam ſine veniali peccato poſſunt omitti opera conſilij & multiplicatio actuum bonorum, quibus incredibiliter augeri haud dubiè poſſet gratia habitualis, & per illam beatitudo. Conſtet igitur ex eo, quòd ad tempus protrahatur ea gratiæ carentia, non ſequi nouum peccatum in homine; ac proinde non ideò obligati nos ad faciendam ſtatim pœnitentiam poſt peccatum.

SVBSECTIO TERTIA.

Replica contra dicta, vbi, An ex periculo de nouo peccandi oriatur obligatio agendi cùm primùm pœnitentiam.

REPLICABIS: Qui in peccato eſt, ſi non agat ſtatim pœnitentiam, certò cadet iterùm in alia noua, iuxta communem Theologorum ſententiam, quòd homo peccator non poſſit diu reſiſtere tentationibus; ergo ſaltem ratione huius periculi non poterit ex charitate propriâ differre pœnitentiam. De argumento hoc agit Suarez à num. 21. vbi probare vult ex Concilio Mileuitano can. 3. gratiam habitualem eſſe neceſſariam vt vitemus peccata. Nihilominùs non iudico vllo modo hunc locum ad rem noſtram; nimis enim multum illo probaretur, ſcilicet peccatorem ſimpliciter non poſſe nec quidem vnum mortale vincere: id quod eſt præter mentem omnium Theologorum; nam alioquin peccator iam non peccaret, quia ſi careret ſimpliciter potentiâ ad vitandum peccatum, careret libertate; ſine quâ non eſt peccatum. Concilium autem non ſolùm dicit non poſſe ſine iuſtificationis gratiâ peccatum vinci facilè, ſed abſolutè & ſimpliciter. Et verò etiam facilè vnam vel alteram tentationem vinci poſſe ſine gratiâ habituali per auxilia ordinaria gratiæ fatentur omnes; & experientiâ ſæpè deprehenduntur aliquos in vno ſolo mortali ad multos menſes manſiſſe; debet ergo Concilium explicari, vt intelligat nomine *gratiæ iuſtificationis* auxilia & gratias, quæ ad iuſtificationem ordinantur. Per hoc tamen non nego ex communi Theologorum illam propoſitionem, quòd ſcilicet Deus per ſe non det auxilia congrua longo tempore peccatori ad noua vitanda peccata, ac proinde vrget obiectio poſita. Reſpondeo ergo cum eodem Suario & aliis, Non conſtare quàm breue ſit illud tempus, vltra quod ſine gratiâ habituali non poteſt peccator vitare nouum mortale; ideóque non oriri ex hoc capite obligationem niſi ſummùm non differendi eam pœnitentiam ad longum tempus; poteſt autem fortaſſe iudicari vnius anni ſpatium non eſſe longum, idque eſſe ex mente Eccleſiæ non obligantis ad citiùs agendam pœnitentiam. Secundò reſpondeo, Cùm 17 *Replica:* *Soluitur.*

gratia

gratia habitualis per ſe & per ſuos habitus non faciliter hominem ad operandum, de quo diximus alibi fusè, ex defectu illius proximè & immediatè non reddi difficiliorem fugam noui peccati; gratiæ verò auxilia actualia Deus non denegat peccanti maximè fideli ad reſiſtendum.

18 Solùm ergo poteſt oriri ille lapſus ex eo, quòd Deus beneficium illud dandi auxilium congruum ſeu efficax ad reſiſtendum non faciat niſi iuſto; hinc autem nulla omnino ſequitur neceſſitas ad pœnitendum; nam (vt ex doctrinâ Societatis ſuppono) auxilium efficax à ſufficienti non differt niſi ex futuritione conditionatâ præuiſâ per ſcientiam mediam: hæc autem futuritio non facit in actu primo ſuauiorem aut faciliorem effectum; vnde ille qui cadit poteſt eſſe tam facilis in actu primo ad reſiſtendum, quàm qui vincit; ergo ex hoc capite qui pœnitentiam differt, non ſe reddit difficiliorem in actu primo ad vincendam tentationem; non ergo habet ex hoc capite vllam obligationem pœnitentiæ; alioquin etiam teneremur ſub mortali ad vitanda venialia eâ de cauſsâ, quòd Deus ſæpè propter illa negat auxilia congrua ad vitanda mortalia. Ratio à priori eſt, quia non teneor ego Deum obligare vt mihi faciat beneficium ſpeciale; ſed ſolùm teneor illum non offendere. Adde, eam negationem auxiliorum efficacium magis eſſe ob præcedens peccatum quàm ob perſeuerantiam, licet hæc ſit aliqualis conditio.

Doctrina Cardinalis Lugo, cur peccator difficulter vitet peccata:

Cardinalis Lugo eâ ſect. 4. conatur in intrinſecam voluntatis inclinationem reducere eum lapſum in peccatum, quamdiu pœnitentia differtur; quia ea eſt natura & propenſio noſtri arbitrij ad propria commoda, & ad bona ſenſibilia, vt niſi violentiâ ſibimet factâ, & repetito deſiderio efficaci ſalutis æternæ ac boni increati, reſiſtere tentationibus contra legem Dei non poſſit; vt apparet in antiquis Philoſophis; ille ergo qui admiſſo ſemel peccato mortali auertit ſe ab amore vltimi finis, conuertitque affectum ſuum ad bona ſenſibilia, facilè labitur in alia peccata, quamdiu non reformat ſuum affectum, eumque ad vltimum finem non conuertit; non quia deſint ei vires ad reſiſtendum, ſed quia modus aptior ad reſiſtendum eſt per efficacem affectum ad bonum increatum. Quòd ſi dicas, Eum affectum ad ſenſibile bonum ſufficienter corrigi per actum attritionis, qui tamen ad iuſtificationem non ſufficiat; reſpondet, Moraliter non contingere, vt qui habet eam attritionem, non ſe vlteriùs diſponat ad iuſtificationem vel per Sacramentum vel per contritionem. Hanc obiectionem & reſponſum fusè iterùm repetit à num. 244. hanc tamen obligationem non condiſtinguit ab obligatione ſeruandi reliqua præcepta.

19 In hoc tamen puncto aliqua video difficilia; Primò, quia ſi homo habet vires morales ad reſiſtendum tentationibus per actum amoris Dei aut contritionis vniuerſalis; profectò à fortiori poterit reſiſtere per alterum actum, quo dicat, *Nolo me inebriare*, id quod optimè Suarez notauerat: quis enim non videat longè facilius eſſe etiam pro homine ad bona ſenſibilia propenſo dicere, *Nolo furari*, quàm dicere, *Nolo vllum omnino peccatum mortale committere, etiamſi ipſum infernum deberem propter hoc pati.* Neque eſt ad rem, quòd nobilior ſit modus vincendi per illum affectum amoris Dei quàm per alterum particularem: inde enim non infertur, illum eſſe faciliorem; de quo ſolo puncto nunc agimus; imò ſequitur eſſe longè difficiliorem, quia plus includit quàm alter modus minùs nobilis; ergo ſi adueniente tentatione etiam ille, qui pœnitentiam diſtulit, poteſt reſiſtere per amorem Dei ſuper omnia, non tenebitur anteà pœnitentiam agere, nec etiam tunc, quia faciliùs poterit eo amore omiſſo reſiſtere; & (vt verum fatear) non capio, quomodo ex propenſione noſtri liberi arbitrij ad ſenſibilia inferatur, nos non poſſe vnum peccatum vincere, & tamen poſſimus omnia fugere, & amorem Dei ſuper omnia habere; ergo ad rem præſentem nihil iuuat illa pœnitentia.

Examinatur circa quam eſt difficultas prima,

Secunda,

Secunda difficultas, quam in hac doctrinâ video, eſt, eam non eſſe ſpecialem neceſſitatem pro eo qui peccauit præ iuſtis omnibus; nam & hi habent arbitrium propenſum ad ſenſibilia bona; ac proinde etiam debebunt ex hoc capite adueniente occaſione peccati habere eamdem neceſſitatem eliciendi actum amoris Dei. At nos hîc ſolùm agimus de obligatione ſpeciali illius qui peccauit præ iuſtis. Porrò eamdem eſſe rationem de iuſtis mihi videtur certiſſimum. Pone hominem, qui ex aliquo graui timore ante menſem iurauit falsò, iam verò eſt eius peccati planè oblitus, ac ſi nihil effeciſſet; neque vllum aliud habet peccatum graue; pone etiam alium hominem, iuſtum tamen, vtrumque ex ſe æquè ad comedendum inclinatum; occurrat occaſio ieiunij, cur quæſo in hoc genere peccati difficiliorem ſe ſentiet ille, qui ante menſem iurauit, quàm hic alter? Certè habitus iurandi directè non inclinat ad comedendum, vt per ſe eſt notum, indirectè autem, quatenus qui ſemel vnum peccatum commiſit, faciliùs nunc admittet alterum, etiam in tali caſu non inclinat, quia id non poteſt non fieri, niſi ille ſit memor ſe iam admiſiſſe vnum peccatum; proptereà ſuppoſui illum eſſe immemorem ſui iuramenti falſi. Non loquimur nunc etiam de auxilio fortiori, quod Deus ſubtrahere poteſt ratione peccati; de hoc enim paulò antè; ſed de maiori facilitate intrinſecâ ex minori propenſione ad ieiunium: in quo puncto planè non eſt explicabile, quare maiorem vnus quàm alter habeat inclinationem, maximè cùm (vt ſuppono) habitus ſupernaturales, quos habet iuſtus præ altero, non inclinent, nec facilitent ad actus, ideoque neque ex hoc capite poſſit vlla ſumi differentia.

20 *Tertia,*

Tertia difficultas circa hunc diſcurſum eſt; nam ſi bonus eſt, illud maximè probat hominem teneri ſtatim ad pœnitentiam poſt peccatum commiſſum; nam habitus ille vinoſus relictus ex vnico illo iuramento falſo (ſi tamen vnicus actus habitum producit; de quo alibi) maximè inclinat, quò recentior eſt: habitus enim, ſiue quia reverâ pereunt otio, vt ego puto, ſiue quia (iuxta alios Auctores) obruuntur per alios actus, certiſſimum tamen apud omnes eſt minùs inclinare ſucceſſu temporis quàm dum recentiores ſunt; ergo maximè tenebitur homo ſtatim pœnitentiam agere, vt eam inclinationem tunc corrigat, quando maxima eſt; minùs autem obligabitur deinde, cùm ſucceſſo temporis per ſe langueſcit, & debilis redditur, vndecumque

Digitized by Google

hoc proueniat, vt dixi; conſequens autem eſt omnibus contrarium; nam omnes dicunt ratione eius periculi non eſſe vllam obligationem faciendi ſtatim pœnitentiam, quia ad breue tempus poteſt vitare noua peccata etiam peccator; ergo etiam ex eâ propenſione nihil infertur.

Quarta. Denique quòd dicitur, eum affectum relictum ex peccato non tolli ſufficienter per actum attritionis, aut hunc non poſſe diu durare, niſi cogat ad contritionem, aut ad Sacramentum Pœnitentiæ, habet magnam difficultatem; etenim habitus ille naturalis iurandi primo eo actu acquiſitus tolli poteſt per actum contrarium, quo nolit iurare falsè vnquam, eſto non ponat niſi motiuum aliquod indifferens, aut venialiter malum; ergo nec quidem attritio eſt illo caſu neceſſaria: quòd ſi tamen ea ſit, non ſtatim cogit ad iuſtificationem procurandam, ſi ea duraret phyſicè per multos dies, fortaſſe id præſtaret; at ſi ſemel habeatur poſt peccatum commiſſum, & deinde ſolùm maneat habitualiter, non video vnde obligare deinde debeat ad contritionem: actus enim iam non exiſtens quomodo coget voluntatem? Non eſt ergo ex hoc capite noua obligatio ad pœnitentiam deſumenda, niſi fortè habitus vitioſi ſint valdè intenſi; tunc enim ſine dubio grauior erit inclinatio; at hoc totum eſt per accidens ad rem noſtram, quia hi habitus poſſunt etiam manere in iuſto, vt ſunt in inueterato peccatore recenter conuerſo; & è contrario poteſt homo eſſe in peccato ſine talibus habitibus intenſis.

21 *Reiicitur confirmatio Lugo.* Vnde confirmatio, quam hic Auctor adducit pro ſuo intento, minùs eſt bona: ea deſumitur ex experientiâ, quâ videmus hominem, qui ardenter vel honorem vel corporis voluptates inſectatur, etiamſi dolore aliquo remiſſo peccatum in confeſſione retractauerit, poſteà tamen datâ occaſione honoris aut voluptatis facillimè relabi propter vehementiam affectus, quem in confuſo tantùm retractauit. Vnde addit, nos non audere huiuſmodi hominibus in confeſſione diſtinctè proponere pericula & tentationes quæ occurrere poſſunt; quantò ergo magis neceſſe erit humano modo eos iterùm relabi, qui nec quidem eo modo remiſſo retractarunt ſuum peccatum per vllum actum pœnitentiæ? ergo tenetur homo hanc non differre valdè diu propter obligationem ſeruandi reliqua præcepta. Dixi hanc confirmationem non eſſe bonam; Primò, quia ea non iam fundatur in peccato, quà putè habituale eſt, de quo nunc agimus, quàm in magnâ intenſione habituum vitioſorum? quæ duo ſunt inter ſe inuicem ſeparabilia; nam, vt oſtendi, poteſt homo eſſe in peccato habituali ob actum vnicum, qui fortè nullum habitum inclinantem reliquit; quia vnus ſolus actus non generat habitum, aut certè adeò remiſſum, vt ſtatim euaneſcat, ſi eliciatur actus alius ei contrarius, eſto non ſit attritio cum contritione; è contrario item poſſunt eſſe vehementiſſimi habitus inclinantes ad peccatum ſine peccato habituali, & ſine obligatione agendi pœnitentiam, de quâ præcisè nos hîc agimus, vt conſtat in hoc ipſo exemplo de quo agimus; illa ergo obligatio pœnitentiam agendi non rectè fundatur in eâ procliuitate hominis ad peccandum.

SVBSECTIO QVARTA.

Reſpondetur aliis duabus obiectionibus.

TERTIA deſumebatur (vt ſuprà vidimus) ex eo, quòd peccatum ſit iniuſtitia contra Deum, ideoque ſtatim obliget ad ſatisfactionem. 22 *Ad tertiam reſpondet Cardinalis Lugo;* Huic putat Cardinalis Lugo non poſſe aliter reſponderi, quàm negando peccatum eſſe veram & propriam iuſtitiam contra Deum. *Sed reiicitur.* Ego tamen iudico per hanc ſolutionem neque ſatisfieri adæquatè argumento, neque pro reſolutione neceſſariam tradi doctrinam; etenim hic Auctor licet dicat non omnia peccata eſſe iniuſtitiam contra Deum id ſaltem admittit in multis; in illis autem habet locum obiectio poſita, cùm Theologi, vniuerſaliter loquendo, de nullo peccato præ alio dicant eſſe obligationem ſpecialem ſtatim faciendi pœnitentiam, ſed vniuerſaliter de omnibus diſcuttant. Quòd verò neceſſaria ea doctrina non ſit pro argumenti ſolutione, conſtat ex dictis à me Tomo 1. diſp. 3. n. 42. vbi tetigi ſimile argumentum, quod fieri poteſt ad probandum peccata non eſſe iniuſtitiam contra Deum; reſpondi autem illi ex P. Hurtadi doctrinâ Tomo 1. in 3. Par. diſp. 12. à §. 95. dixique *Reſponſio noſtra. Quando teneamur ſtatim ſatisfacere.* obligationem ſtatim reſtituendi aut ſatiſfaciendi oriri ex damno, quod per ſe patitur dominus quamdiu priuatur re propriâ; redditur enim illi impoſſibilis vſus illius, ac proinde tenemur ſtatim reſtituere: quod idem eſt, ſi alterum læſimus in famâ aut honore; teneor enim malam illam opinionem de tali perſonâ à me in aliis cauſſatam & adhuc durantem auferre ſtatim; quia quòd illi diu iudicent falsè me eſſe iniquum, eſt malum meum; ac proinde debet ille, qui hoc cauſſauit, procurare cùm primùm vt reſtituat mihi eum honorem. Vnde ſi apud alios ingeneraſſem ego malam opinionem de Deo, tenerer haud dubiè ſtatim procurare, vt illi reuocarent malum eum conceptum. Quando ergo è contrario ex iniuriâ Deo illatâ nullum aliud damnum extrinſecum ipſi ſecutum eſt, quàm quòd ego fuerim in illum irreuerens, tunc non eſt obligatio ſatisfaciendi ſtatim: id quod (vt dixi) pulchrè P. Mendoza deduxit; & ego aliquid anteà dixeram Tomo 6. Poſſetque hæc res adhuc vlteriùs 23 ſic declarari; Nam obligatio noſtra eſt (vt iam ſupponimus) tantùm ad ſemel habendam contritionem, aut amorem Dei; per hoc autem, quòd ego potiùs hodie quàm cras efficiam illum amorem, nihil plus minúſve do Deo, quia ſemel tantùm pro vnicâ vice erat habiturus illum; attento autem præcisè iure iuſtitiæ non videtur eſſe res grauis momenti, quòd hodie detur vel cras, maximè cùm Deus, qui ab æterno æqualiter videt res futuras hodie ac heri exiſtentes, ideoque æqualem per totam æternitatem habet voluptatem ex bono opere, quod præuidet futurum poſt mille annos, ac quod vidit futurum ab initio mundi; ergo nihil omnino fit in damnum ipſius ex dilatione eius ſatisfactionis. At in rebus quæ habent vſum continuum, & reſpectu hominum ſunt bonæ, pallium, agri, pecunia, &c. ſine dubio ea dilatio eſt nociua, quia & impedit partem vſus aut opportunitatem vtendi iuxta placitum; ideoque dilatio eſt contra iuſtitiam, niſi dominus illius rei cedat ſuo iure in eam

accele-

accelerationem inſtitutionis aut ſatisfactionis.

Ad quartam. An ſaltem ratione charitatis in Deum teneamur ſtatim pœnitere.

Reſtat tamen adhuc reſpectu Dei alius titulus, vnde contra noſtram doctrinam probari videtur ea obligatio ſtatim agendi pœnitentiam; is autem eſt charitatis in ipſum; eſt enim contra amorem ipſi debitum velle permanere in inimicitiâ ipſius; vti filius qui parentem grauiter offendiſſet, ſi nollet citò ab eo petere veniam, eique reconciliari, cenſeri prudenter deberet grauiter de nouo parentem offendere. Confirmatur Primò, quia ſi quis Deo aliquid dicenti non ſtatim crederet, grauiter peccaret; ſupponimus adeſſe motiua ſufficientia ad credendum; ergo Secundò, ſi quis Regi ſibi occurrenti non ſtatim debitam reuerentiam exhibeat, peccabit contra virtutem religionis, ergo eodem modo, qui poſtquam Deum offendit, non eum ſtatim amat, & ab eo petit veniam, eique honorem debitum defert,
24 iam eo ipſo illum iterùm offendet. Confirmatur Tertiò; nam ſi quis peccat peccato infidelitatis, tenetur ſtatim iterùm credere, iuxta probabiliorem ſententiam; ergo eodem modo tenebitur, poſtquam cecidit ex amicitiâ Dei, iterùm ſtatim ad eam redire.

Reſponſio negatiua.

Reſpondeo negando eam dilationem eſſe contra amicitiam Dei; eſt quidem præter amicitiam, non tamen contra eam; quia amicitia vt eſt præceptum negatiuum, tantùm obligat ad non offendendum amicum; quando autem data eſt iam ſemel contra illam rationis regulam offenſa, cùm per dilationem illius non detur amico nouus diſguſtus, aut noua illius occaſio, non fit etiam contra regulas amicitiæ, niſi fortè quis vellet ſemper manere in ea inimicitiâ habituali; quâ parte verò amicitia eſt præceptum affirmatiuum, non obligat pro ſemper; deberetque aliunde ratio adduci ad probandum, quòd obliget ſtatim poſt commiſſum peccatum: quamdiu enim ſine vlteriori fundamento affirmatur id eſſe contra charitatem in Deum, eâdem facilitate à nobis negatur.

Replica. Permanentia in peccato cauſſat in Deo longiorem diſplicentiam, ergo teneor ſtatim pœnitere.

Replicabis; Ideò dare cauſſam offenſionis eſt peccatum, quia cauſſo in amico moleſtiam illam, quæ eſt in ipſâ offenſione, & quæ eſt quoddam malum illius; atqui per dilationem pœnitentiæ efficio, vt continuetur in amico illa offenſa, & illa diſplicentia, & illud malum; ergo nouum peccatum committo in illâ dilatione. Vti ſi cauſſarem aliquid, ex quo Ioanni ſequeretur grauis dolor pro inſtanti A v.g. profectò ſi cum nouâ libertate ego protraherem illam cauſſam doloris ad inſtans B, haud dubiè de nouo peccarem.

Soluitur.

25 Reſpondeo, Me non facere contra leges amicitiæ propriè, eò quòd cauſſem in amico odium mei, quodque ſit ipſi amico malum; nam odium mei non eſt malum amici, ſed mihi: ipſe enim concipit liberè illud odium, & per ipſum me potiùs punit; ergo ex hoc capite potiùs deberet dici, quòd in me protraho malum, non in amico; ideo ergo eſt malum, amicum offendere, quia ipſamet offenſa eſt malum illius, ſicut peccatum meum eſt Dei malum extrinſecum; at odium, quo me proſequitur, non eſt ipſi malum, vt dixi.

Odium peccatoris non cauſſat in Deo aliquam afflictionem.

Fateor frequenter inter homines non ſolùm ſequi in offenſo odium contra offendentem, ſed aliquas afflictiones, quæ cauſſare ſolent moleſtiam ſat grauem ipſi offenſo; id tamen eſt per accidens ad rationem amicitiæ, quia ille dolor fortè ſequitur ex alijs capitibus, quia v.g. ipſum offendentem indicabam ego mihi neceſſarium & vtilem; id quod ad amicitiam non ſpectat: quando enim alter redditus eſt indignus meâ amicitiâ, ego poſſum illum odio habere ſine vllâ meâ moleſtiâ. Neque propterea ſequitur etiam poſſe in perpetuum me non cogitare de eâdem amicitiâ recuperandâ, quandoquidem per hoc, vt diximus, non datur offenſo occaſio alicuius mali in ſe continuandi; hoc inquam non ſequitur, quia ille ipſe contemptus, quòd ampliùs planè eum non curem, eſt moraliter noua offenſa dans fundamentum noui odij. Dilatio autem aliqualis in ſatisfactione exhibendâ non eſt contemptus, ac proinde non eſt noua offenſa, neque continuatio phyſica illius.

Ad inſtantiam de filio, qui de nouo parentem offenderet, ſi ei ſtatim placari non curaret, reſpondeo, Homines frequenter, eò quòd offendens non petat ſtatim veniam, iudicare, adhuc ei placere offenſam, & conſequenter eum manere in actuali illius phyſicâ conſeruatione: id quod maximè parentes poſſunt ſibi de filijs perſuadere; cùm enim filius facilè poſſit obtinere à parente veniam, ſi ſe humiliet, oſtendit profectò, dum id negligit, ſibi adhuc placere datam offenſam. 26

Faciliùs poſſet concedi in humanis obligatio ſtatim ſatisfaciendi quàm in diuinis.

Vnde faciliùs ex hoc capite quaſi indirectè admitterem inter homines eſſe obligationem ſtatim ſatisfaciendi, quàm in Deo, qui corda hominum perfectè noſcit; ac proinde dum videt iam hominem omnino ceſſaſſe à volitione liberâ peccati, non habet nouam circa illum diſplicentiam, eò quòd aliquamdiu maneat in peccato habituali purè putè accepto.

Confirmationi ſuprà, poſita ob inſtantiâ in Fide reſpondet Lugo;

Secunda inſtantia de Fide eſt aliquantulò difficilior. Ex duobus capitibus Lugo aſſignat diſparitatem inter eam & noſtrum caſum; Primò, quòd Fides ſit magis neceſſaria ad bonos actus, vnde neceſſum eſt eam cùm primùm recuperare. Secundò, quia Fides eſt quidam cultus intellectualis, quo diuinam veracitatem & auctoritatem colimus eo modo quo coli debet, ſcilicet credendo id quod per ſe immediatè vel per ſuos miniſtros ac nuntios nobis reuelat; eſſet autem irreuerentia, ſi Regi mihi aliquid narranti non ſtatim crederem, ſed aſſenſu ſuſpenſo abirem. Quòd ſi vlteriùs vrgeas, Etiam bonitas diuina videtur exigere vt eam ſtatim amemus; reſpondet Cardinalis, Diſparitatem eſſe magnam inter charitatem & Religionem; nam cultus exigit, vt quando quis occurrit Regi, aut parenti, ei exhibeat reuerentiam & honorem; at Charitas non exigit, vt quando quis venit in conſpectum alterius, illum amet.

Sed ineſſicaciter.

Hæ diſparitates etſi plauſibiles ſint, habent 27 tamen plus de genere exornatiuo quàm de ſcholaſtico rigore. Nam reuerà eodem modo ego dicam, de ratione maximæ alicuius pulchritudinis, & ex ſe exigentis tantum amorem, quantum excellentia exigit cultum, eſſe, vt cùm de nouo venio in conſpectum eius pulchritudinis, eam iterùm amem; gratis enim dicitur me tunc obligari ad nouum cultum, non tamen ad nouum amorem: cur enim excellentia de nouo cognita peteret cultum nouum, & infinita pulchritudo & honeſtas de nouo cognita non peteret nouum amorem? Vt verò id clariùs intelligas, aduerte, etiam præceptum Religionis non obligare ad hoc, vt quoties ſum in præſentiâ alterius (cui

Ad quid obliget Religio.

alioquin debetur honor) ego illum colam, ſed ſolùm requirere, ne aliquid faciam quod ſit contra reuerentiam ei perſonæ debitam. Hinc fit, vt etiamſi agnoſcam me vbique eſſe coram Deo, non continuò tenear exercere actum Religionis, etiam quando primò id agnoſco, & quando ſecundò, aut tertiò, aut quartò de nouo id mihi occurrit: vnde nec quando è ſomno excitor, eſto me reflectam tum me iterùm quaſi in conſpectu eſſe Dei, non teneor exercere actum adorationis; idem dico etiam coram imaginibus. Fateor quidem inter homines eſſe aſſignata quædam tempora, aut occaſiones, in quibus ſi homo Regem, aut Imperatorem, aut alias perſonas non colat, cenſeatur poſitiuam irreuerentiam admittere; coram illo etiam debere me eſſe perpetuò detecto capite, aut non ſedere, &c. At id nimis multum in nobis reſpectu Dei probaret, ſcilicet debere nos perpetuò eſſe in actuali adoratione ipſius; id quod eſt extra mentem horum & omnium aliorum Auctorum. Ratio à priori eſt, quia hæ actiones in hominibus non tam vſurpantur per modum cultus & adorationis quàm per modum ſigni inferioris meæ conditionis, & longè à Regiâ

28 diſtantis. Vnde aliqui, qui ſunt me in altiori honoris gradu, etiamſi alioquin & ipſi teneantur colere Regem vti ego, poſſunt tamen vel tegere, vel ſedere coram illo; hæc autem reſpectu Dei nullo modo vrgent, quia diſtinctio mei à Deo aliunde eſt ſatis clara, ideoque non obligat nos cultus Dei ad eliciendos huiuſmodi actus adorationis, quoties quaſi de nouo ſumus in ipſius conſpectu; ergo ex eo quòd Fides ſit cultus Dei, nihil planè infertur de eâ obligatione. Quod verò dicebatur in primâ ratione de neceſſitate maiori actus Fidei etiam non vrget; nam eodem ſummùm poſſet probari, quòd teneret de nouo credere, quando occurreret ea neceſſitas efficiendi actum ſupernaturalem, pro quo ille Fidei eſſet neceſſarius: ea autem neceſſitas non tam citò occurrit, nam ad implenda ordinaria præcepta naturalia non requiritur actus ſupernaturalis in ſubſtantiâ, & pendens à Fide; ergo adhuc vrget ea inſtantia ex actu Fidei.

Reiicitur prima diſparitas Lugo.

Fortaſſis reſponderemus faciliùs, ſi diceremus, Qui diſcredit Deo dicenti, eo ipſo illum ſaltem implicitè iudicare mendacem; eſt ergo tunc apud eum hominem Deus in malâ opinione, & habet, vt ſic dicam, amiſſum ſuum honorem; ergo tenetur homo ille deponere cùm primùm eam malam opinionem de Deo; nam ſi dixiſſem ego alteri Deum eſſe mendacem, & ille hoc credidiſſet, ſine dubio tenerer ego ſtatim procurare, vt ille eam falſam opinionem de Deo deponeret; ergo ſi ego in meipſo illam concepi, teneor illam ſtatim deponere: totum enim damnum extrinſecum, quod patitur Deus, ſi Petrus illum iudicet eſſe fallacem, patitur, ſi ego idipſum iudicem; teneor ergo ſtatim ego deponere eum malum conceptum; non poſſum autem illum deponere, niſi iudicando illum vera dixiſſe; hoc autem ipſum eſt iam illi credere; ergo. Non ita contingit in aliis peccatis, quia per illa non ſentio malè de Deo; ac proinde eſto ſtatim pœnitentiam non habeam, non patitur quidpiam apud me bonum Dei nomen & fama; ergo etiamſi tenear hæreſim aut infidelitatem ſtatim abiurare, non tamen teneor agere pœnitentiam ſtatim de quolibet peccato.

Reſponſio noſtra, quia qui non credit ſtatim, indicat Deum eſſe mendacem.

SVBSECTIO QVINTA.

Satisfit inſtantiæ de correptione fraternâ.

QVINTA obiectio eſt ex eâ inſtantiâ de correptione fraternâ: circa quam valdè multa dicuntur ab Auctoribus, quæ examinat Suarez diſp. 18. ſect. 5. & Lugo ſect. 11. à numero 205. ad 215. & Vaſquez quæſt. 86. art. 2. dub. 5. vbi hic Primò refert ſolutionem Adriani & Medinæ aſſerentium, nos non teneri ſtatim ad correptionem proximi; vnde facilè inferunt hi duo, nec teneri nos ad correptionem noſtram ſtatim ſeu ad pœnitentiam; Canus, quem Vaſquez & Lugo ſequuntur, reiicit hanc ſolutionem, quia correptio proximi datâ opportunitate non poteſt differri. Ego tamen (vt verum fatear) non video quâ conſequentiâ Vaſquez & Lugo eam ſolutionem Adriani reiiciant, cùm ipſi paulò pòſt abſolutè reſpondeant, non eſſe obligationem corripiendi proximum ſtatim, ſed quando poſteà occurret periculum committendi nouum peccatum: hoc enim tempus Adrianus & Medina dicere poſſent eſſe eam opportunitatem pro correptione; ac proinde ea ſolutio videtur planè relabi in ſolutionem Vaſquez & Lugo, niſi fortaſſe Adrianos putauerit eam correptionem ordinari ad hoc, vt proximus exeat ex peccato; Vaſquez verò tantùm ad impediendum nouum peccatum. Hæc tamen differentia in rigore non eſt ad rem præſentem, quia iam ſolùm dicimus non eſſe neceſſarium ſtatim corripere proximum, ac proinde nec nos ipſos; quidquid verò ſit de hoc puncto, 29

Prima ſolutio:

Reiicitur a Vaſquez & Lugo inconſequenter.

Secunda ſolutio fit Cani apud Vaſquez docentis, nos non eſſe dominos, ſed cuſtodes bonorum proximi; ac proinde debere illum ſtatim corripere, non verò nos ipſos. Hæc ſolutio meritò reiicitur à Vaſquez; nam (quidquid ſit de iuſtitiæ obligatione) ſaltem ratione charitatis, quæ æquè obligat me ad attendendum meis bonis ſpiritualibus ſicut ad bona proximi, imò multò magis ad mea, tenebor efficere, ne damnum ſpirituale in me ducer, ſi ex eâdem charitate obligor ad illud in proximo non permittendum. Addo ego, nos in rigore non eſſe propriè dominos bonorum corporalium & ſpiritualium, etiam noſtrorum; habemus quidem dominium phyſicum, quia phyſicè poſſumus ea producere aut deſtruere; ſicut poſſum deſtruere pallium Petri v.g. quod apud me habeo. At non video ego, cur licitè magis, etiam intra terminos iuſtitiæ, poſſim mihi mortem ſpiritualem inferre quàm proximo: & ſimiliter dico, nec nos eſſe verè dominos noſtræ vitæ temporalis. de quo puncto alibi.

Secunda ſolutio:

Reiicitur.

Adducit Canus vnam inſtantiam, quæ multis faceſſit negotium; ait enim: Si ego videam bouem proximi iacentem in foueâ, & poſſim illum extrahere, teneor id facere, ſi tamen meum bouem videam, non teneor; ergo magis obligor circa proximi bona quàm circa mea. Vaſquez ad hanc inſtantiam reſpondit, eamdem eſſe rationem de meis & proximi bonis; nam ſi proximus videat ſuum bouem iacentem, & id toleret, ego etiam non teneor extrahere, ſicut nec meum. 30

Replicat

Soluitur benè à Patre Vaſquez.

Lugo

Lugo reiicit hanc explicationem Vaſquez, quia inde ſequeretur nullam eſſe obligationem correptionis fraternæ, quia proximus voluntariè peccat. Facilè tamen Vaſquez reſponderet, Se per eam doctrinam ſolùm voluiſſe oſtendere inſtantiam à Cano allatam ex differentiâ illâ circa meum & alienum bouem, nihil valere, quia eadem eſt obligatio circa vtrumque; per hoc tamen ſe non obligauit Vaſquez ad dicendum, non teneri nos corripere proximum, etiam quando voluntariè aliquod malum incurrit; eſt ergo ſufficienter explosâ ea inſtantia Cani à Patre Vaſquez. Eidem inſtantiæ reſpondit aliter Suarez num.31. admittendo pro argumento, eſſe eam obligationem maiorem curandi alienum bouem; (quod tamen non iudicat abſolutè verum;) negat tamen conſequentiam ad bona ſpiritualia; quia in his charitas magis obligat me circa meipſum quàm circa proximum; vnde rectiſſimè concludit, per eam inſtantiam non ſatisfieri argumentu de correptione proximi. Neque hæc reſponſio placuit Cardinali Lugo num.20. quia adhuc manet difficultas, quomodo charitas, quæ ſolùm obligat ad diligendum proximum, ſicut meipſum, magis tamen vrgeat me ad iuuandum proximum quàm meipſum. Verùm hæc impugnatio non eſt contra Suarez, qui expreſsè eo numero 31. dixerat, ex lege charitatis ſpiritualis, ad quam pertinet fraterna correptio, magis nos teneri erga nos quàm erga proximum; vnde dixerat optimè, quidquid de eâ inſtantiâ Cani è bobus deſumptâ ſit, nondum ab illo ſatisfactum argumento; quia ſaltem in rebus ſpiritualibus magis obligamur ad attendendum nobis quàm proximis; licet in corporalibus aliquando poſſimus magis negligere propria quàm aliena; contra quam reſponſionem non video quid faciat ea replica Cardinalis Lugo, qui relictis aliis ſolutionibus ait, principium illud correptionis fraternæ fundari in eâ regulâ naturæ lumine notâ; *Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis: hæc eſt enim Lex & Prophetæ*; quam Chriſtus tradidit Matthæi 7. vnde infert, Nos non ſolùm obligari ad ſuccurrendum proximo indigenti, ſed etiam non indigenti; quia & nos etiam id nobis fieri vellemus; vnde etiamſi frater ad non peccandum non indigeat noſtrâ operâ; nam cùm liberè peccet, poteſt etiam ſine nobis non peccare; nos tamen tenemur illum iuuare correptione, quia nos in ſimilibus circumſtantiis poſiti idipſum vellemus nobiſcum fieri; ex quâ regulâ infert aliquorum caſuum reſolutionem.

à Patre Suarez.

Solutio Cardinalis Lugo.

31 *Reiicitur.*

Ego tamen in primis difficile iudico in eâ regulâ ſic intellectâ poſſe fundari obligationem hanc ſub peccato; quia nimis multum videtur probare illud principium, *Omnia quæcumque vultis vt vobis faciant homines, & vos facite illis*. Nam ſi Petrus v. g. habet centum millia aureorum, ego ſanè vellem vt donaret mihi mille; non tamen ideò tenetur ille id ſub peccato facere; neque ego, ſi ea centum millia haberem, tenerer id facere ad Petri petitionem; vnde iudico eam ſententiam Chriſti magis eſſe per modum conſilij quàm ſtrictæ obligationis. Reſponderi fortaſſe poſſet, *τὸ omnia quæcumque vultis, vt vobis faciant*, &c. debere non abſolutè intelligi de quacumque voluntate, ſed de rationabili. Sed contrà, quia hic ſenſus etiam non eſt omnino verus; vel enim *τὸ rationabiliter*, intelligitur præcisè pro *licitè*, & ſic falſum eſt; nam licitè poſſum ego optare, vt qui habet centum millia donet mihi mille; & tamen non ideò ille ad hoc tenetur: vel *τὸ rationabiliter* ſignificat, quòd ita ego id velim, vt alter teneatur id facere: & in hoc ſenſu nihil declaratur, ſed dicitur idem per idem. Putarem ego illud principium naturale, vt ſit obligatorium, debere non tam per affirmatiuam quàm per negatiuam propoſitionem explicari; id eſt, *Damnum quod tibi non velles inferri à proximo, alteri ne feceris*; & ita communiter dicitur, *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*; hoc autem ſenſu non habet illam vniuerſalitatem, quæ videtur eſſe difficilis. Quidquid verò de hoc ſit, Secundò cenſeo in ordine ad correptionem poſſe nos vti hoc ipſo principio per eam negationem explicato. Nam permittere hominem in peccatum labi, quando poſſumus illud impedire, eſt ſaltem indirectè facere proximo damnum graue, quod nos non poſſumus etiam in nobis licitè permittere; vnde fit, vt in hoc puncto eadem ſit obligatio quoad nos, quæ quoad proximum; vti docent Vaſquez, Suarez, Lugo, & priùs (vt notauimus ſuprà) videntur idem docuiſſe Adrianus & Medina; quare ſicut ego ex charitate propriâ teneor non peccare, ita ex correptionis præcepto teneor non permittere proximum in peccatum labi, ſi poſſum illud impedire. Vti verò non teneor ego pœnitentiam ſtatim agere, ita non teneor proximum in ordine ad hoc vrgere, ſeu corripere; vti denique datâ occaſione, in quâ quemlibet obligat pœnitentia, ego obligor ad illam faciendam; ita obliger, vt proximum inducam ad faciendam; ſeu obligor tunc ad correptionem fraternam. Vnde tandem conſtat ex hac inſtantiâ nihil contra nos inferri.

Noſtra reſponſio, coincidens cum ſolutione prœmiſſâ.

SECTIO TERTIA.

Pro quo tempore ſit ea obligatio.

IAM reſtat explicare, quod tandem ſit illud tempus, pro quo illa obligatio vrget. Et quidem ſi anteà non ſit facta pœnitentia, obligare circa horam mortis, aut quando eſt graue periculum vitæ, certo certius videtur; quia tunc eſt maxima neceſſitas illius, vt diximus. Prætereà ſi tunc non vrgeret obligatio, numquam vrgeret, quia poſt hanc vitam non eſt locus agendæ pœnitentiæ; quæſtio ergo eſt, Vtrùm ante illud tempus obliget, & quando. 32

SVBSECTIO PRIMA.

Quid ſit in hac quæſtione dicendum.

DIVVS Thomas in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 4. agens de confeſſione vt eſt ſub præcepto diuino, ait ad illam non obligari nos niſi in articulo mortis; & videtur eſſe eadem ratio de pœnitentiâ interiori: pro eâdem ſententiâ citat Suarez Durandum, Medinam, Caietanum, Scotum & Nauarrum, quos ſequitur Vaſquez hac quæſt.86. art.2. dub.6. qui ſolùm loquuntur ex naturâ rei, & per ſe, niſi ex præcepto Eccleſiæ citiùs obligemur, aut ratione alicuius actionis,

Diuus Thomas, &c. docent non eſſe obligationem niſi in mortis articulo.

actionis, ad quam hîc & nunc teneamur, & eam licitè exercere niſi in gratiâ non poſſimus. Ratio huius eſt, quia nullum poteſt eſſe caput, quod oſtendat alio tempore eſſe eam obligationem, vt ex præcedentibus colligi videtur; quandoquidem nec ratione periculi ſalutis, nec ratione charitatis in Deum poteſt citiùs eſſe ea obligatio.

33 *Contraria ſententia eſt communior.* Contraria tamen ſententia longè eſt communior, pro quâ afferri ſolent loca aliqua ſacræ Scripturæ, quæ (vt benè notauit Lugo) non tam ſunt contra homines differentes pœnitentiam, quàm contra non deſerentes peccata. Ex Patribus faciliùs poſſent afferri teſtimonia aliqua, quia illi ſæpè inuehuntur fortiter in eos qui differunt pœnitentiam; licet etiam hi ipſi magnâ ex parte diſputent contra non ceſſantes à ſuis peccatis; fortaſſe vtroſque ſæpè per modum vnius accipiunt; quia illi, qui omnino ceſſant ab actualibus peccatis, rarò diu differunt pœnitentiam. Vbi obiter miror à Patre Suario & Tannero citari pro hac ſententiâ verba hæc D. Bonauenturæ Tomo 1. Opuſculorum, in Collatione de contemptu ſæculi; vbi ita loquitur: *Hoc verum puto, quòd ei non bonus finis eſt, cui ſemper fuerit mala vita.* Hæc inquam miror adferri, cùm expreſſiſſimè ibi ſit ſermo de perſeuerantibus in actualibus peccatis, vti verba ipſa manifeſtè ſonant. Quidquid de his teſtimoniis ſit, ſententia hæc eſt communis inter Recentiores: eam Suarez tradit ſuprà ſect. 6. Coninck diſp. 3. dub. 3. num. 33. Lugo eâ ſect. 11. Tannerus num. 61. & alij.

Varij caſus, in quibus eſt illa obligatio. Pater Suarez Primò ponit aliquos caſus, in quibus quaſi ab extrinſeco poteſt eſſe ea obligatio: eoſdem etiam ponit Tannerus n. 57. qui tamen non tradit eas conſiderationes ac limitationes circa illos, quas prudenter Suarez tetigit; quia reuerà (vt conſtabit) aliqui ex illis non videntur ſubſiſtere.

Primus: Primus quidem, quando occurrit occaſio obligans ad actionem, quam licitè in ſtatu peccati facere non poſſumus, eſt clariſſimus, & iam nos illum tetigimus; vt ſi cogor audire confeſſiones, aut aliud adminiſtrare Sacramentum, pro quo gratiæ ſtatus requiritur, de hoc caſu explicatis terminis dubium eſſe non poteſt.

34 *Secundus:* *Qui tamen vix poteſt defendi.* Secundus fit ex Scoto & aliis, quando occurrit vehemens tentatio, pro quâ ſuperandâ ſit neceſſaria moraliter amicitia diuina. Circa hunc tamen caſum notat Suarez vix poſſe moraliter contingere, quia ad vincendam quamcumque tentationem ſufficit auxilium gratiæ excitantis & adiuuantis; nullumque eſt è contrario principium, vnde homo ſibi perſuadeat non poſſe tale auxilium obtineri ſine gratiâ habituali. Notat Secundò, tunc eam contritionem non eſſe medium ad vincendam tentationem, ſed eſſe ipſam victoriam; vbi optimè addit id (quod nos in ſimili notauimus contra Cardinalem Lugo) faciliùs longè tunc poſſe vinci eam tentationem per omiſſionem conſenſus in furtum v. g. quàm per contritionem; quæ eſt longè difficilior; vnde Scotus videtur exigere medium difficilius quàm ſit ipſe finis intentus. Denique addit, ſi conſideretur ea pœnitentia, non vt neceſſaria ad vnam numero tentationem vincendam, ſed vniuerſaliter ad totam vitam componendam, probabiliter poſſe ex eo capite illam dici neceſſariam; neque hoc tamen ipſum approbat, quia etiamſi homo non ſit in ſtatu gratiæ, poteſt tamen in quolibet tempore determinato ſperare auxilia ſufficientia ad vincendam tentationem.

Tertius, ſed improbabilis: Tertius caſus eſt, Si Reipublicæ immineat graue aliquod malum; at ad illud auertendum neceſſum ſit hominem eſſe in ſtatu gratiæ, vt Deum exoret. Verùm hic caſus, vti duo priores, planè ab extrinſeco deſumitur, & ſine fundamento ſufficienti confingitur à Nauarro, Petro Scoto, Adriano & Tannero; nam malum illud ſolùm obligat ad orandum Deum, vt pro ſuâ miſericordiâ illud impediat; ad quam orationem non eſt neceſſarius ſtatus gratiæ (vt benè notat Suarez) qui quidem non defendit hunc caſum abſolutè, vti eum refert Tannerus; cuius fundamentum eſt; nam quilibet, ſaltem ex charitate circa bonum commune, tenetur quoad poteſt remouere cauſſam exardeſcentis aduerſus communitatem iræ diuinæ; cauſſæ autem ſunt peccata noſtra, ergo. Deinde etiam eo caſu tenetur 35 tollere impedimentum, quod efficit, quò minùs Deus preces bono communi neceſſarias exaudiat. Vnde ſubiungit, hunc caſum tam rarum non eſſe quàm Suarez putat. Nihilominùs ego iudico non eſſe abſolutè admittendam eam obligationem, alioquin, quandocumque eſt bellum in Republicâ, quandocumque peſtis, quandocumque ſiccitas, quandocumque fruges periclitantur, tenebitur homo ſub peccato contritionem elicere, aut confiteri, ſi in mortali ſit; cumque vna aut altera ſimilis calamitas in Republicâ aut Regno vix vmquam abſit, profectò ſemper deberemus eam obligationem admittere; hoc autem quis non dicet eſſe duriſſimum? Imo addo ego, ex hoc capite fore nos obligandos ſub mortali etiam ad contritionem de venialibus, imò ad deſerendas imperfectiones alias, quæ ſæpè nec venialia ſunt, vt in Religioſis regularum tranſgreſſiones; hoc autem apertè eſt falſum. *Et nimis multùm probat.* Probatur verò ſequela, quia etiam ob ſimiles imperfectiones Deus non audit noſtras preces, immittit etiam ſimiles calamitates; quòd ſi grauiter obligamur ad cauſſas illarum vitandas, aut ad impedimenta quò minùs exaudiamur tollenda, etiam obligabimur grauiter ad deſerenda omnia ea venialia. Certè S. Catharina Senenſis tribuebat ſuis imperfectionibus cauſſam bellorum illorum, quibus tunc temporis Chriſtianus orbis exagitabatur; nemo tamen ob id dixit eas imperfectiones tranſiiſſe in culpas mortales: id quod etiam in eiuſdem S. Virginis opinione habet locum.

36 *Reiicitur abſolutè ille tertius caſus.* Abſolutè ergo reſpondeo Primò, Prudentiſſimè poſſe quemlibet iudicare tunc alias eſſe cauſſas, ob quas Deus ea mala permittat. Reſpondeo Secundò, Fortè nec me teneri orare, vt illa à nobis auertat; ſed poſſe me licitè acceptare illa patienter in ſatisfactionem peccatorum meorum, aut ſaltem in aliquam caſtigationem: (eò enim quòd in mortali ſim, non poſſum propriè ſatisfacere.) Vti non teneor, ſi ſim infirmus, orare pro ſanitate; multò ergo minùs tenebor tollere impedimenta planè dubia pro exauditione. His ergo caſibus omiſſis, tum quia incertis, tum quia non ab intrinſecâ obligatione contritionis promanantibus, circa punctum præcipuum de tempore, quo per ſe obligat contritionis ſeu Sacramentalis confeſſionis præceptum (abſtraho iam à lege Eccleſiaſticâ) dicendum

Nullum poteſt tempus determinari, quo per ſe teneamur ad pœnitentiam ante mortem.

dicendum eſt cum Suario, Tannero, Lugo & aliis, non poſſe quidem nos vllum certum determinare, ideoque potiùs explicandum hoc præceptum per modum negatiui, hoc eſt, non differendi ad mortem vſque pœnitentiam; quo autem tempore obliget, vix poſſe decidi; ſed arbitrio prudentis viri hîc & nunc ponderantis circumſtantias, &c. decidendum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Vnde ſit ea obligatio probanda.

37 PATER Suarez putat eam obligationem non deſumendam ex periculo æternæ ſalutis, quia ſemper poteſt ſperare locum pœnitentiæ; quòd autem per ſtatum peccati patiatur iacturam aliquam bonorum operum, non inducit obligationem; nemo enim tenetur ſpeciali præcepto ad procurandum augmentum gloriæ; cenſet ergo ex charitate in Deum meliùs deduci hanc obligationem, quia vero ſimile non eſt infinitam Dei bonitatem non obligare ad amorem ſui niſi in articulo mortis: tanta enim dilatio eſt planè contraria fini præcepti, quod ordinatur ad diligendum & coniungendum hominem cum ſuo vltimo fine Deo; pro hac autem directione non debet articulus mortis expectari, quia iam tunc non eſſet directio vitæ in Deum, ſed mortis. Ego quidem omnino indico præceptum amoris Dei obligare ante mortem; at hæc obligatio non eſt propriè ad pœnitentiam ratione peccati priùs commiſſi, cùm tota ea obligatio ſit in illo qui numquam peccauit; nos autem quærimus hîc obligationem pœnitentiæ quà talis, ac proinde ortam ex peccato commiſſo. In quo puncto (vt verum fateat) mihi maximè placet ea ratio, quæ ex charitate propriâ & periculo damnationis æternæ deſumitur, & reuerà maximè videtur huiuſmodi ratio è mente Chriſti Domini, qui paſſim in Euangelio eam vigilantiam ſuadet vt maximè neceſſariam; *Vigilate, quia neſcitis quâ horâ Dominus veſter venturus ſit.* item; *Vigilate, quia neſcitis diem neque horam.* Id quod repetitur in Euangelio ſæpè; non ſolùm autem volunt ea verba ſuadere ceſſationem à nouo peccato, ſed de præcedente pœnitentiam: ſi enim hanc non fecit homo, profectò non eſt paratus ad Dominum excipiendum; non habet lucernas ardentes, non lampades accenſas, &c. Neque poteſt etiam dici ibi Chriſtum ſolùm dediſſe conſilium; etenim cùm agat de re, in quâ æterna ſalus conſiſtit, in quâ ſi erretur, nulla poſſit ampliùs eſſe correctio; profectò non conſilium, ſed obligationem ſignificaſſe dicendus eſt. Neque Secundò poteſt reſponderi, Ibi ſolùm eſſe impoſitum præceptum poſitiuum, nos verò ſolùm agere de naturali. Hoc inquam dici non poteſt, quia Chriſtus eam neceſſitatem pœnitentiæ oſtendit ex ipſâ incertitudine vitæ & aduentus Iudicis, quæ ex naturâ rei non ex præcepto poſitiuo oriuntur. Periculi item magni-

P. Suarez probat ex charitate in Deum.

Meliùs probatur ex charitate propriâ, & ex verbis Chriſti.

Matth.24.

Matth.25.

Quæ oſtendunt obligationem naturalem.

38 tudo circa æternam ſalutem antecedens eſt omne præceptum; ergo obligatio illa eſt naturalis.

Dubium, quòd ea verba nimiùm probent:

Maior fortaſſe poſſet eſſe ratio dubitandi circa hunc locum, quod nimis multum probate videatur, ſcilicet non licere differre pœnitentiam, ne quidem ad menſem; quia etiam intra illud tempus vrget periculum ex quo Chriſtus eam obligationem deſumpſit. Reſpondeo, Illud periculum non debere accipi quaſi metaphyſicè, ſed moraliter: ad vnum enim vel alterum menſem, maximè ſi homo benè valeat, moraliter res eſt exigua; quando tamen dilatio eſt ad longum valdè tempus, vt qui v.g. putat ſe victurum duos aut tres annos, ideoque non citiùs cogitat facere pœnitentiam; profectò ſuam ſalutem exponit periculo maximo, quia intra tam longum tempus, moraliter loquendo, multa valdè poſſunt euenire, quæ eam pœnitentiam ex integro impediant; mors repentina, morbus auferens vſum rationis; deinde quòd Deus ipſe irritetur ad negandum locum pœnitentiæ homini, qui æternam ſuam ſalutem adeò parum curat.

Soluitur.

Dices; Ea ratio habere poteſt locum, quando homo voluntariè habet propoſitum illud non faciendi pœnitentiam vſque ad mortem; quia tunc eo actu amplectitur totum illud periculum, quod intra longum tempus euenire poteſt: at ſi ſine huiuſmodi propoſito, imò cum contrario v.g. agendi citò pœnitentiam, ſemper tamen eam procraſtinet vſque ad mortem, non videtur peccaturus; quia tali modo numquam differt niſi ad breue tempus, ac proinde numquam ſe exponit graui periculo: ſi enim differre ex hodiernâ die vſque ad menſem v.g. non eſt periculoſum, ergo neque erit periculoſum deinde ex illo menſe differre ad alium; quia per ſe loquendo non poſſunt maiora pericula occurrere illo menſe quàm iſto: vtrumque enim eſt æquale tempus. Reſpondeo, Verum quidem eſſe, non tam manifeſtè apparere malitiam in hoc ſecundo modo differendi pœnitentiam, quàm in illâ volitione complectente totum illud tempus; nihilominùs quando ille cum eis ſuis limitatis dilationibus, quibus vel ſe vel Deum vult decipere, peruenit iam ad longum tempus, & adhuc vlteriùs differt, dico eum iam implicitè velle longum tempus ſcilicet & præteritum, in quo iam ſupponitur neglecta pœnitentia; & alterum, quod ſuperaddit, per quod facit longam dilationem. Vti quando à Petro furatus eſt quis materiam ſummam infra mortale, ſi velit addere iam vnam partem, eſto in ſe leuem, peccat mortaliter, quia virtualiter furatur materiam grauem. Quoad periculum ergo dicimus in primis

Replica. Ergo non peccat, qui ſemper de die in diem, non verò vnâ vice in longum tempus differt pœnitentiam.

Soluitur.

Talis implicitè vult longam dilationem, ſcilicet præteritam & adhuc futuram.

in ordine ad Deum irritandum, ne homini non 39
tribuat locum pœnitentiæ, idem omnino eſſe, & fortè peius, eo modo differre; quia illa ipſa inconſtantia in eis propoſitis eſt quodammodò peior, quàm ſi vno actu distuliſſet pœnitentiam. Secundò quoad extrinſeca pericula etiam eſt magna in eâ dilatione temeritas; nam ſi feliciter euaſerit vno anno, difficilius eſt, quod etiam feliciter ſecundo & tertio euadet; ac proinde grauiori longè periculo ſe exponit quàm in primo ſolo. Vti qui ludit aleis, ſi primâ vice cupiat vitare duas vnitates, ſeu infimum numerum in aleis duabus, faciliùs poteſt id ſperare, quàm poſtquam decies proieciſſet, & numquam prodiiſſet ille numerus, poſſit idipſum ſperare pro vndecimâ proiectione; quia poſtquam ſæpiùs non obtigit, faciliùs imò magis neceſſariò iam euenit.

euenit. Vnde dici ſolet, Toties teſta ad fontem veniet, donec frangatur; & ſanè primâ vice poteſt quis prudenter minùs timere fractionem quàm ſecundâ, ſecundâ minùs quàm tertiâ, & ſic de reliquis. In periculis autem vitæ hoc ipſum eſt manifeſtum independenter omnino ab eâ certâ veritate, quòd res aliquâ faciliùs intra centum dies eueniat quàm intra vnum.

Quò quis ſenior, tantò periculoſiùs differt pœnitentiam.

Nam homo quò magis ad ſenectutem accedit, habet naturam magis expoſitam morbis; ac proinde magis contingens eſt, quòd repentè aliquid ei eueniat, vnde impediatur à pœnitentiâ.

Replica; Ergo ſenex cogitur ſtatim pœnitere.

Non acquieſces tamen, & contra hanc vltimam rationem dices, eâ nimiùm probari, ſcilicet ſi aliquis valdè ſenex iam peccaret, non poſſe illum ad menſem differre pœnitentiam; quia faciliùs illi intra hunc menſem aliquid poteſt contingere ob grauem ætatem quàm iuueni aut viro, etiamſi hic diſtuliſſet pœnitentiam per duodecim annos: atqui hic tenetur eam non ampliùs differre, nec ad menſem, nec ad diem, vt ſupponimus, & quidem propter pericula; ergo tenebitur etiam ſenex eam non differre poſt commiſſum peccatum, nec quidem ad diem; hoc autem eſt planè improbabile, niſi caſu quo ſenex ille eſſet valdè morbidus, & ſpecialiter morti repentinæ obnoxius.

40 *Idem vrgetur in viris & iuuenibus.*

Idem argumentum fieri poſſet etiam in viris & iuuenibus; demus enim tempus longum, vltra quod differre pœnitentiam eſt mortale, eſſe tres vel quatuor annos; ſi adoleſcens ſedecim annorum peccans, non poteſt ob ea pericula vitæ, niſi ſolùm ad vigeſimum annum ætatis pœnitentiam differre; ergo & illi iuueni, qui peccaſſet menſe ante vigeſimum annum, licitum non eſſet etiam vltra menſem differre pœnitentiam; quia ad pericula incurrenda per accidens eſt (ſi eſt in eâdem ætate cum altero) quòd commiſerit, vt dixi, peccatum illud quatuor annis antè, aut certè ſolùm octo diebus; non debet ergo ex eo capite ſumi vlla differentia.

Soluitur.

Reſpondeo negando ſequelam; nam periculum hoc morale non conflatur ſolùm ex tempore ipſo quaſi phyſicè conſiderato, ſed cum circumſtantiis præcedentis periculi aut ſecuritatis: hæc enim magnam faciunt ad rem noſtram diuerſitatem, vti etiam in aliis rebus moralibus. Pone aliquem, qui numquam aleas proiecit, alterum qui proiecit eas quinquies, & habuit ſemper 12. iam verò vterque velit vnâ vice proiicere, procul dubio longè faciliùs ille, qui numquam proiecit, poterit ſperare ſe habiturum duodecim, quàm ille qui iam quinquies ordine habuit duodecim; quia vix eſt morale, vt ſexies ordine prodeant duodecim; eſt autem valdè morale, & verò frequenter contingit, vt dum quis proiecit primâ vice habeat duodecim; eodem modo facilius eſt vt cantharus, qui iam aliquoties ad fontem pro aquâ acceptus eſt, frangatur ſecundâ aut tertiâ vice quâ fertur, quàm alius qui ſimul cum illo primâ vice accipitur; quia difficilius eſt tertiâ vice non periclitari, quàm non periclitari primâ vice, & ſic in aliis innumeris exemplis. Hinc dico, eum, qui iam aliquot menſibus in peccato euaſit periculum mortis ſine animo faciendi pœnitentiam, difficiliùs euaſurum iam, etiam hoc vltimo menſe, quàm euadet hoc eodem vltimo menſe ille, qui primò nunc incipit eſſe in peccato; quia lumen naturale dictat difficilius eſſe euadere duodecim menſibus, quàm euadere vno.

41 *Replica noua contra ſolutionem:*

Dices adhuc; Si iſte illis vndecim præcedentibus menſibus, quibus fuit ſine peccato, fuiſſet in illo, non proptereà feciſſet ſibi pro hoc vltimo menſe magis dubiam mortem repentinam, quàm ſi fuiſſet in gratiâ; quia ſtatus ille peccati aut gratiæ non addit aut adimit nouum periculum, phyſicè loquendo, repentinæ mortis; ergo ſi priùs exiſtens ſine peccato non ſe exponeret nunc graui periculo confeſſionem differens ad menſem, neque etiam ſe exponet, eſto fuiſſet totis illis vndecim menſibus in peccato.

Soluitur

Reſpondeo, Totam hanc replicam pati inſtantiam in exemplis paulò antè à me allatis; nam etiam dicam ego, Ex eo quòd cantharus iuerit vigeſies ad fontem, non facit phyſicè periculoſiorem hanc vigeſimam itionem, & tamen certiſſimum eſt magis periclitari quàm primâ vice, vt ſuperiùs eſt oſtenſum, ergo & idem in aliis exemplis. Reſpondeo ergo abſolutè; Si homo ille vndecim elapſis menſibus fuiſſet in gratiâ, non fuiſſet expoſitus morti ſubitaneæ Theologicè loquendo, vti iam loquimur, quia coram Deo non fuiſſet mortuus ſubitò; ſi ergo primùm iam incipit eſſe in peccato, iam incipit ſe exponere tali morti, ideoque non ſe exponere niſi vno menſe: id quod moraliter non reputatur adeò grauiter periculoſum. At ſi anteà fuiſſet in peccato, iam fuiſſet expoſitus tunc ei periculo repentinæ mortis; quòd ſi iam iterùm velit exponere ſe vno menſe, profectò iam ſe exponit multo tempore; debet autem quilibet iudicare, facilius eſſe ſibi non ſuccedere infortunium aliquod intra primum menſem ſolum, quàm ſi periculum euaſit vndecim menſibus; quod non eueniet vltimo menſe; quia hoc iam eſſet euadere duodecim menſibus; id quod difficilius eſt quàm euadere tantùm vnico. Vnde dico; Licet ratione peccati præcedentis per vndecim menſes non ſit propriè grauius periculum phyſicè loquendo repentinæ mortis hoc menſe, quàm ſi eis vndecim fuiſſet in gratiâ; negari tamen non poſſe, maiori periculo ſe exponere illum qui iungit hunc menſem cum periculo præcedentium, quàm qui incipit hoc menſe tentare periculum; hoc autem ſufficit, vt hic, qui præcedenti addit iam nouum, cenſeatur grauiter Deum offendere, quia valdè parum curat ſalutem; ille verò, qui primò nunc incipit, non cenſeatur nimiùm præſumere, ac proinde nec cenſeatur grauiter peccare.

42 *Ratio à priori.*

Poſſumus etiam rationem moralem à priori reddere ex dictis, quia repentinæ mortes eueniunt ferè ſemper ex caſualibus aliquibus euentibus, qui à Deo ſine vllo planè miraculo per ſolas diuerſas cogitationes, quas huic vel illi homini naturaliter iniicere poteſt, poſſunt euitari, v.g. tranſit hic per eam plateam, vbi ruit domus, vbi cadit tegula; it per aliam, in quâ incidit in alium, cum quo, dum ex nugis incipiunt contendere, veniunt ad gladios, & ſe occidunt; vel tranſit, vbi alij digladiantur, & dum vult eos componere, ipſe occiditur; vel it ad aliquod conuiuium, in quo ſe ita infarcit, vt deinde

de

de apoplexiâ extinguatur; aut nimis multùm independenter à conuiuio de cibo aliquo ſibi nociuo comedit, &c. huiuſmodi ferè ſolent eſſe occaſiones; nam & illi qui repentè ex interiori aliquo morbo ruunt mortui, probabiliſſimè ex aliquâ vel melancholiâ graui, vel exceſſu in hauſtu, cibo aut ambulatione; vltimò turbarunt in ſe humores alioquin inter ſe non benè ordinatos, vt mortem illam repentinam cauſſarent; omnia ergo hæc Deus ſine miraculo impedire potuit. Hinc dico, Eum, qui diu in peccato hæret, ac diuinâ bonitate abutitur ad pœnitentiam differendam, ſine dubio irritare per ſe Deum, vt vel non impediat ſimilem caſum imminentem, vel certè poſitiuè diſponat, vt in talem incidat in pœnam peccati præteriti, accedente tamquam conditione eâ dilatione; quæ licet fortè ex ſe antecedenter ad hoc non ſit peccatum, eſt tamen conditio ad hoc, vt peccatum præcedens fortiùs Deum prouocet; ac proinde ex hoc capite reddetur etiam poſitiuè mala ea dilatio, quia ex eo capite auget periculum mortis ſine pœnitentiâ, hoc autem periculum non augeret ille idem, ſi hucuſque fuiſſet in gratiâ, & iam primò peccans ſolùm differret conuerſionem ad menſem. Et ſatis ad oſtendendum hanc obligationem pœnitentiæ non diu differendæ.

43 *Vltra quod tempus obligemur non differre pœnitentiam.* Iam eſſet noua difficultas in aſſignando tempore, intra quod obliget; nam ob hanc ipſam incertitudinem temporis dixêre nonnulli, non eſſe admittendam ante articulum mortis eam obligationem; quia cùm determinari non poſſit vllum aliud certum illius tempus, non videtur futura vllius vtilitatis obligatio; quid enim ea prodeſt, ſi non ſciatur hora, quam deſignat? Reſpondeo, Difficultatem hanc eſſe communem ferè omnibus præceptis affirmatiuis, in quibus non poſſumus fixum tempus determinare, quo obligent; non tamen propterea ſunt illa omnia neganda. *Probabiliter non vltra annum* Iam dixi ſuprà, valdè eſſe probabile, dilationem vltra annum eſſe materiam grauem ex naturâ rei. Et ſanè ſi multi Auctores graues ſingulis Feſtis obligant, non debet videri vel durum, vel ſine fundamento, dicere, quòd obliget ſaltem ſingulis annis ſemel. Deinde ipſum præceptum amoris Dei ſuper omnia, iuxta valdè communem ſententiam, obligat ſingulis ferè annis; ergo à fortiori obligabit hoc pœnitentiæ, quia in eo eſt tota dilationis obligatio, & inſuper ea, quæ deſumitur ratione periculi æternæ damnationis, quæ non eſt in præcepto amoris; nam ſi homo ſupponatur iam in ſtatu gratiæ, nullo modo periclitatur in dilatione amoris: eſto enim repentè moriatur, quia tamen ſupponitur iuſtus, certò ſaluabitur; ac proinde ibi bona fides circa dilationem poteſt excuſare hominem; id autem non contingit, ſi in peccato manens præoccupetur morte repentinâ ante habitam pœnitentiam, quantumuis bonâ fide eam diſtulerit. Non poteſt ergo negari, quin probabile valdè ſit, non licere ex naturâ rei longiorem in peccato moram texere; fortaſſe ex inuincibili ignorantiâ, aut ratione contrariæ opinionis probabilis, poterit excuſari in eâ maiori dilatione.

Obiectio: Dices; Nos infrà agentes de præcepto confeſſionis docebimus, ſi quis confiteatur anno 40. v.g. primâ Ianuarij, non teneri confiteri vſque ad vltimam Decembris 41. vbi interuenit ſpatium duorum annorum abſque duobus diebus; quomodo ergo hîc dicimus, non poſſe pœnitentiam differri vltra annum? Reſpondeo, Nos ibi loqui de præcepto Eccleſiaſtico confeſſionis, quod potuit pro libitu Eccleſiæ longiorem aut breuiorem terminum habere; per quod nihil determinauimus circa obligationem naturalem pœnitentiæ, ſeu contritionis, aut amandi Deum ſuper omnia. Concedimus ergo illum fore citiùs obligatum ad contritionem, ſi nolit confiteri. *Soluitur.*

Replicabis tamen, Etiamſi ex hoc capite inter ſe non ſint contrariæ hæ duæ doctrinæ, tamen ſi ad argumentum, quo paulò ſuperiùs vſus ſum, attendamus, videor planè contraria hîc docere his quæ infrà. Nam ex eo quòd Eccleſia non obliget niſi intra annum ſemel, dixi eſſe contra illius mentem eam obligationem, quam nonnulli ponunt, habendi contritionem ſtatim poſt peccatum, & aliorum, qui ſaltem ſingulis diebus Feſtis eam admittunt; eodem enim modo ego in præſenti argumentabor: Eccleſia eſt contenta, licet ille homo non confiteatur à commiſſo peccato intra duos annos abſque duobus diebus; ergo ſentit eodem modo non eſſe obligationem citiùs agendi pœnitentiam. Quòd ſi hæc conſequentia hîc non eſt bona, neque erit ſuperiùs. Accedit, quòd iuxta paulò ante dicta Eccleſia in hoc ſuo præcepto potuit longiorem moram præſcribere; ergo malè ſuperiùs ex Eccleſiæ præcepto illos Auctores reiecimus. Reſpondeo, Caſum illum eſſe planè extraordinarium; nam ſi vno anno eo modo ille diſtulit confeſſionem, neceſſariò debuit ſequenti intra ſpatium duodecim menſium confiteri: vnde ex illo caſu nihil poteſt de ſenſu Eccleſiæ colligi. Reſpondeo Secundò, Ideò valdè multos docere, debere confeſſionem planè eſſe intra terminum vnius anni: Tertiò, Eccleſiam imponere præceptum de confeſſione, de alterâ verò obligatione contritionis nihil dicere; quando autem nos ſuprà diximus colligi ex ſenſu Eccleſiæ, non eſſe tam grauem obligationem ſtatim poſt commiſſum peccatum eliciendi contritionem, probabiliter argumentati ſumus à communi planè ſenſu, quòd intra anni ſpatium non ſit ea obligatio. Vtrùm autem vltra annum poſſit adhuc protrahi, ex Eccleſiâ in neutram partem poteſt colligi; ſed nos aliunde probabiliter dicimus, non poſſe eam interiorem pœnitentiam diutiùs differri. 44 *Replica:* *Soluitur.*

SECTIO QVARTA.

Vtrùm ex præcepto poſitiuo ſit determinatum tempus pœnitentiæ.

ILLVD tamen quæri ſtatim poteſt, Vtrùm ſaltem ex iure poſitiuo, ſiue illud diuinum ſit, ſiue humanum, aliqua ſit determinatio circa obligationem pœnitentiæ. Hanc quæſtionem tractat P. Suarez eâ citatâ diſput. 5 ſect. 6. à numero 10. vbi benè reiicit eos, qui dicunt ſingulis diebus Feſtis eſſe huiuſmodi obligationem; pro quâ afferunt locum Leuitici 23. cap. vbi dicitur: *Sabbatum requietionis eſt, affligetiſque animas* 45 *Non eſt obligatio ſingulis Feſtis faciendi pœnitentiam.*

animas veſtras: anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit. Dixi hanc ſententiam benè reijci à Suario, quia nullum fundamentum eſt ad eam obligationem imponendam; nam præceptum de obſeruandis Feſtis id non requirit; ſolùm enim petit ceſſationem ab opere ſeruili, & apud Chriſtianos auditionem Sacri; quæ nullam contritionem requirunt. Addo autem ego Primò, cùm præceptum de colendis Feſtis nihil ſpeciale imponat his qui peccauerunt, præ aliis, non poſſe ex illo quidquam niſi diuinando colligi de obligatione habendæ contritionis, cùm eam non habeant qui non peccauerunt. Secundò addo, cùm præceptum nil ſpeciale dicat pro primâ vice poſt commiſſum peccatum præ vicibus ſequentibus, & habitâ iam ſemel contritione non obligemur ad eam habendam ſecundò, non apparere, quo fundamento poſſint Auctores hi dicere, præceptum de celebrandis Feſtis obligare ad contritionem primo die Feſto poſt peccatum, non verò ſequentibus. Tertiò dico, Illum textum non benè adduci, quia vniuerſalis eſt ad omnes Iudæos ſiue iuſtos ſiue iniuſtos; iuſti autem ſine dubio non tenebantur affligere animas ſuas; eſt ergo ibi ſermo de aliâ afflictione. Adde, etſi de afflictione propter commiſſa peccata ſermo eſſet, adhuc id nos non vrgere; Primò, quia huiuſmodi præcepta legalia iam ſunt antiquata. Secundò, quia (vt notat Suarez) ibi non eſt præceptum vniuerſale pro omnibus Feſtis diebus, ſed pro vno certo ſingulis annis; in quo fortaſſis ſingulariter eis præcipiebatur dolor de peccatis, vti nobis iam ſingulis annis præcipitur confeſſio. Quartò denique dico, Eam ſententiam videri planè contrariam ſenſui totius Eccleſiæ tam hominum doctorum quàm idiotarum. Quis enim vmquam ex Confeſſariis, quando accedunt pœnitentes, eos examinat Primò, quot Feſta ſint elapſa à primo peccato mortali poſt vltimam confeſſionem? Secundò, Vtrùm in eis habuerit contritionem? Ego certè in hoc puncto numquam audiui ab vllo vel minimum dubium motum; neque etiam ipſi pœnitentes in hoc habere ſolent ſcrupulum vllum; ergo non debet talis ac tam ſtricta obligatio poni.

Explicatur citatus locus ſacræ Scripturæ.

46 Ideò ſit ſecunda ſententia, quam Petrus Soto lect. 13. de Pœnitentiâ tradit, obligari nos ſingulis annis, quando eſt præceptum confeſſionis annuæ, vt ſcilicet ſi confiteri non poſſumus, ſaltem conteramur; cuius ratio eſt, quia in præcepto confeſſionis includitur etiam obligatio ad contritionem; quæ eſt pars Sacramenti; ergo ſi non ſit poteſtas ad faciendum totum, ſaltem tenebimur quod poſſumus facere, hoc eſt contritionem. Hæc ſententia meritò etiam à Patre Suarez reiicitur; Primò, quia præceptum confeſſionis non obligat ad contritionem, ſed ſummùm ad attritionem (de quo fuſiùs infrà.) Secundò, quia ad attritionem non obligat, niſi quatenus ea neceſſaria eſt ad valorem Sacramenti, ſeu ne irritum fiat Sacramentum; quando autem hoc non poteſt ſuſcipi, iam ceſſat ex integro obligatio Eccleſiaſtica ad contritionem; vti dum Eccleſia præcipit orationem externam, præcipit attentionem internam, quæ eſt de eſſentiâ externæ orationis: vnde ſi ceſſet obligatio orãdi exteriùs, procul dubio ceſſat obligatio attentionis interioris. Hæc Suarez; quæ licet habeant aliquam difficultatem ratione orationis, quomodo ſcilicet eam poſſet Eccleſia præcipere (de quo fuſiùs egi Tomo 4.) ſunt tamen ad rem præſentem optimè ponderata. Nam ſaltem multò minùs poterit Eccleſia puros actus internos, qualis eſſet ea contritio, præcipere. Ea autem doctrina, quòd actus purè internos nequeat Eccleſia præcipere, eſt communis inter ferè omnes Scholaſticos; ergo non poteſt præcipere puram contritionem, vti eam Soto docet præcipi. Quòd verò dicebatur, Eccleſiam præcipere Sacramentum Confeſſionis, non eſt ad rem; nam eo caſu quando eſt impoſſibilitas illius, iam non poteſt illud præcipi; ad impoſſibilia enim non eſt præceptum; ergo tunc purè purè præcipitur actus interior. Explico: Illud præceptum debet exponi diſiunctiuè, Mando confeſſionem externam, vel, ſi hæc non eſt poſſibilis, Mando tibi contritionem internam; certè in hac ſecundâ parte diſiunctionis præceptum illud eſt purè purè de actione internâ, ac proinde eſt extra omnem auctoritatem Eccleſiæ, licet in priori ſenſu ſit ſub illâ.

Non tenemur ſingulis annis pœnitere.

His ergo duabus ſententiis reiectis Suarez meritò ait non extare vllum præceptum poſitiuum, neque diuinum, neque Eccleſiaſticum, determinans tempus, intra quod ſit obligatio agendi pœnitentiam; ac proinde ipſe abſolutè cenſet neque ex naturâ rei poſſe quidquam certò dici.

Concluſio: Nullum eſt præceptum poſitiuum de pœnitentiâ intra certum tempus faciendâ.

SECTIO QVINTA.

Appendix de obligatione agendi pœnitentiam pro remiſſione pœnæ.

47 LICET hucuſque ſolùm egerimus de pœnitentiâ pro culpâ quà tali, de ſatisfactione verò pro pœnâ acturi Primò ſimus à ſequenti diſputatione, oportuit tamẽ hìc breuiter de obligatione huius ſecundæ ſatisfactionis aliquid dicere, quia res eſt cõnexa cum dictis hac diſputatione, & alioquin pro immediatè diſcutiendis eſt neceſſaria. Quærimus ergo, An vti obligamur ad ſatisfaciendum Deo pro culpâ, ita etiam obligemur & pro pœnâ; an verò poſſimus id ad alteram vitam differre. Supponimus ex Fide, remiſſâ culpâ non remitti ſemper totam pœnam, ſed ſolùm æternam; pro eâ verò reſiduâ poſſe nos ſatisfacere tam hìc quàm in Purgatorio; de quo fuſiùs infrà. Suppono prætereà, de quo etiam infrà, actus interiores liberos ſupernaturales bonos non ſatisfacere pro pœnâ, ſed totos quantos in iuſto occupari in merito augmenti gloriæ; in peccatore verò nullam eſſe ſatisfactionem, ac proinde hanc ſolùm fieri per actiones externas aut interiores, quæ non ſunt formaliter liberæ, iuxta inferiùs dicenda. His poſitis,

Quidam apud Suarez ſuprà ſect. 7. cenſuerunt dari talem obligationem. Videtur autem habere hæc doctrina aliquod fundamentum in Tridentino Seſſione 6. cap. 14. vbi ait Pœnitentiam Chriſtiani hominis inter alia includere ſatisfactionem per ieiunium, eleëmoſynas, &c. loquitur

Sententia affirmatiua.

loquitur autem Concilium de Pœnitentiâ, quæ eſt ſub præcepto naturali. Sancti etiam Patres ſæpè dicunt, Eum, qui grauiùs peccauit, debere pœnitentiam maiorem agere: id quod ſine dubio neceſſarium tantùm eſt propter remiſſionem temporalem pœnæ; nam quoad culpam quælibet, quantumuis remiſſa contritio extra, & attritio intra Sacramentum Confeſſionis tollit æqualiter innumera peccata, ſi ea inueniat in homine, ac ſi vnum tantùm reperiſſet. Ratio etiam videtur huic opinioni fauere, quia cùm non ſolùm animo, ſed etiam corpore homo Deum offenderit, neceſſum eſt eum agere pœnitentiam tam corpore quàm animo.

48 *Negatiua eſt certa.* Contraria tamen ſententia eſt certiſſima; circa quam aduerto, nos iam non agere de obligatione acceptandæ ſatisfactionis, quæ in Sacramento Pœnitentiæ imponitur à Sacerdote; de quâ inferiùs; eſt enim de illâ diuerſiſſima ratio dubitandi; ſed de obligatione, vt dixi, ex naturâ rei, & independenter ab omni præcepto poſitiuo Sacramenti. In hoc ergo ſenſu ſententia negans talem obligationem eſt communis, eamque tradidit D. Thomas expreſsè in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 2. n. 1. & facilè ſuadetur, *Probatur.* quia nullum planè fundamentum eſt, ex quo ea naturalis obligatio deſumatur. Etenim quæ ſuprà nos attulimus ad obligationem pœnitentiæ ſuadendam nihil penitus probant de ſatisfactione pro pœnâ temporali: aliunde autem non poteſt ea neceſſitas oſtendi; ergo. Fortaſſis etiam è contrario ratione à priori poterit oſtendi non eſſe talem obligationem; nam licet ille, qui alterum iniuriâ afficit, teneatur ab eo petere veniam, & procurare vt ei reconcilietur: vt tamen ipſe pœnam aliam ſatisfactoriam ſibi præſcribat, eamque ſubeat, nulla penitus eſt obligatio: id quod maximè cernitur in reis reſpectu Iudicum; nam Iudices debent determinare & qualitatem & quantitatem pœnæ, & tempus quo debeat infligi; rei verò ante hanc determinationem nullam habent obligationem circa eam pœnam.

Probatur Secundò. Quidquid verò ſit de eâ obligatione in humanis ſic ego argumentor adhuc meo iudicio euidentiſſimè contra eos Auctores. *Hinc licet omnem ſatisfactionem ſuam alteri applicare.* Nam certiſſimum eſt inter omnes Catholicos, licitum & ſanctum eſſe omnes ſuas ſatisfactiones pro pœnâ temporali in alium iuſtum transferre; & licet ſub lite adhuc ſit, Vtrùm maioris perfectionis & meriti apud Deum ſit eas ſibi, quantum indiget, applicare quàm aliis (de quo ego egi fusè Tomo 5.) nullus tamen vmquam dixit illicitam eſſe illam applicationem pro aliis; ſed potiùs eam omnes commendant, vt dixi. Vnde argumentor euidenter; Ergo nulla eſt obligatio ſatisfaciendi ſpecialiter pro eâ pœnâ temporali. Probo conſequentiam, quia ſi ea obligatio eſſet, nequaquam liceret pro aliis applicare ſatisfactionem antequam per ſe. Sicut ſi per poſſibile vel impoſſibile eſſet in poteſtate hominis ſatisfacere pro culpâ alienâ vt culpâ, & pro ſuâ, nequaquam ſatisfaceret præcepto ad pœnitentiam obliganti, ſi ſuas ſatisfactiones offerret pro aliis, ipſe verò maneret in peccato. Ratio à priori eſt; quia in rebus ſpiritualibus obligatoriis priùs homo debet pro ſe præceptum explere, deinde, ſi poſſit, liberum ei erit explere pro aliis.

Tertiò argumentor pro eodem intento; nam hæc obligatio ſatisfaciendi pro pœnâ eſſet planè occaſio grauiſſimorum & innumerabilium ſcrupulorum. 49 *Probatur Tertiò.* Nam cùm homo non poſſit ſcire, nec quidem probabiliter, quam debeat pœnam poſt confeſſionem, item quantam vim habeant extinguendi pœnas Purgatorij noſtræ pœnalitates; eſſet grauiſſimum & incertiſſimum onus obligare ad eas ſatisfactiones: ſemper enim haberemus ſcrupulum, vtrùm iam omnes eas pœnas extinxiſſemus nécne; ac proinde, an teneremur plures & plures pœnalitates ſubire. Non ita eſt in ſatisfactione pro culpâ vt tali; nam hæc eſt certa iure, quia vna contritio, vel vna Sacramentalis confeſſio æquiualet & vni & multis præteritis mortalibus; vnde obligatio ad huiuſmodi ſatisfactionem eſt certa, &, vt ſic dicam, pro vnâ vice; hæc autem alia habet grauem eam difficultatem inſinuatam. Neque poteſt reſponderi, Non eſſe obligationem ad tollendam omnem pœnam: id enim vel eſt impoſſibile, vel valdè incertum, vt diximus, ſed ad aliqualem. Hoc inquam dici non poteſt, quia gratis planè id aſſereretur. Cur enim quæſo non licebit mihi reſeruare totam pœnam in Purgatorio luendam, & licebit mihi partem tantùm? aut cur Deo obligabor ad ſatisfaciendum pro parte, & non pro toto, aut ſaltem quamdiu poſſum, quandoquidem ipſe nullam in hoc puncto fecit determinationem aut declarationem?

Denique argumentor; Nam hæc dilatio in Purgatorium non eſt graue damnum, quia non eſt contra amicitiam in Deum, neque eſt irreparabile; cur ergo ad id ſub mortali obligabimur? *Probatur Quartò.* Rationes in contrarium non multùm vrgent; quæ ex auctoritate Tridentini deſumitur facilis eſt: etenim Concilium vel loquitur ibi de ſatiſfactione, quæ imponitur in Sacramento Pœnitentiæ, vel certè de diſpoſitionibus, quibus homo ſolet obtinere à Deo auxilia, quibus ad veram pœnitentiam incitetur; quæ eſt optima quidem præparatio, non tamen neceſſaria: imò idem Concilium dum Seſſione 4. cap. 10. docet pœnitentiam eſſe neceſſariam, eam non aliter declarat quàm per emendationem vitæ & deteſtationem præcedentium culparum. *Soluuntur rationes contrariæ: Prima,*

Secunda ratio ex modo loquendi Patrum etiam non viget, quia Patrès non de neceſſitate & obligatione ſtrictâ, ſed de condecentiâ loquuntur; agunt item de neceſſitate, caſu quo homo velit euadere Purgatorium, ſeu omnino eſſe liber à culpâ & pœnâ; per quod non dicunt eſſe obligationem abſolutè loquendo. 50 *Secunda,*

Ratio verò inde deſumpta, quòd corpus ſimul cum animo peccet, non eſt ad rem; quia peccatum propriè & quà tale ſolùm conſiſtit in ipſâ animâ; ac proinde ex hoc capite illa ſufficeret etiam ad ſatisfaciendum pro pœnâ, vti ſufficit in Purgatorio. *Tertia.* Secundò, quia ſi aliquid valeret, etiam probaret, nec pro culpâ poſſe ſatisfieri niſi per pœnas corporis: cur enim magis in ſatisfactione pro pœnâ debet concurrere corpus quàm in ſatisfactione pro culpâ, cùm argumentum ſupponat ipſam culpam etiam quà talem commiſſam eſſe partialiter etiam per corpus? Tertiò, quia licet concederemus debere corpus pati, non tamen inde legitimè ſequitur ea conſequentia;

tia; *Ergo ipſe homo tenetur ſub peccato ſibi infligere eam pœnam*; ſed ſummùm colligitur, *Ergo Deus debet diſponere ita, vt antequam homo ille ſit beatus, ſatisfaciat tam in corpore quàm in animo.* Nos autem in præſenti purè putè agimus de obligatione tenente ſe ex parte ipſius hominis ſub peccato ad infligendam ſibi eam pœnalitatem ſatisfactoriam. Deinque ideò deficit ea ratio, quia quando aliquis deliquit, non eſt neceſſum illum luere in eâ parte corporis, quâ peccauit; ſufficit enim abundè, ſi vel in eâ, vel in aliâ infligatur ipſi adæquata pœna pro peccato.

51 *Aliter reſpondet P. Suarez, ſed inefficaciter.*

Aliter reſpondet Suarez ei obiectioni; ſcilicet ſi dicatur nullum eſſe peccatum ita purè internum, cui non cooperetur in hac vitâ corpus, etiam poſſe dici, nullam eſſe ſatisfactionem pro culpâ, ſeu nullam ita interiorem contritionem, cui non cooperetur etiam corpus; & hoc ſatis eſſe pro eâ congruentiâ: maximè cum ipſa mors corporis, & quidquid homo in hac vitâ patitur, poſſit eſſe pœna peccati. Hæc tamen reſponſio mihi non omnino probatur. Etenim quòd omnis actus ſatisfactorius pro culpâ ſit etiam æqualiter corpori pœnalis, ac proinde aliqualiter ſatisfactorius pro pœnâ, non extinguit difficultatem argumenti oppoſiti, cùm adhuc maneat alia pars pœnæ, & ſæpè ſatis grauis, luenda in Purgatorio; ergo non tollit ab eo homine obligationem ſatisfaciendi per nouos actus, quia (vt paulò antè dixi reiiciens priorem ſententiam) ſi conſequenter in eâ velimus loqui, non ſolùm debemus dicere, eſſe obligationem ſatisfaciendi pro parte pœnæ, ſed etiam pro totâ. Ex quo capite rurſus diximus, ipſam ſententiam eſſe intolerabilem, & ſcrupulis ſummè obnoxiam.

Quòd ait Suarez ſecundo loco, mortem eſſe pœnam peccati actualis, eſt etiam difficile: etenim mortem incurreret etiam ille homo ſiue numquam peccaſſet, ſiue infinities; ſiue etiam poſt peccata ex integro pro illis ſatisfeciſſet: ea enim mors potiùs eſt pœna originalis quàm actualis; vt in infantibus patet. Aliquando ſolet Deus ſpecialiter graues dolores morti adiungere, aut eam anticipare, aut diſponere, vt ſit infamis: & ſecundùm has conſiderationes poterit aliquid habere de ſatisfactione pro actuali; hoc tamen per accidens eſt ad ordinariam obligationem ſatisfaciendi pro debito pœnæ. Denique eſt etiam in hac ſolutione eadem difficultas, quam paulò antè tetigimus, ſcilicet per eam mortem non ſemper ſatisfieri niſi pro parte aliquâ pœnæ, & fortè valdè leui, ac proinde ſupereſſe obligationem ſatisfaciendi pro reliquâ. His ergo ſolutionibus omiſſis ſufficiant illæ quas nos attulimus.

TRA-

TRACTATVS SECVNDVS, DE POENITENTIA VT COMPARATA CVM REMISSIONE POENÆ: VBI DE SVFFRAGIIS.

1 HVCVSQVE *ſolùm egimus de pœnitentiæ virtute vt comparatâ cum culpâ; iam erit agendum de eâdem quatenus ordinatur ad remiſſionem pœnæ. Pro quo ſit*

DISPVTATIO DECIMANONA,

Præuia ad ſatisfactionem pro pœnâ. An & quomodo Deus eam condonet remiſsâ culpâ.

VT explicemus ſequentibus diſputationibus, quomodo nos tam per bona opera quàm per Indulgentias extinguamus pœnam ex peccato relictam, oportet hanc diſputationem præmittere, in quâ explicandum erit, An & quo pacto cum remiſſione culpæ vt talis ſit connexa remiſſio pœnæ.

SECTIO PRIMA.

Statuitur Catholica veritas, non ſemper totam pœnam cum culpâ remitti.

2 QVÆRIMVS, Vtrùm quandocumque remittitur per contritionem aut per attritionem coniunctam cum Sacramento culpa mortalis, remittatur non ſolùm pœna æterna, quæ eſt incompoſſibilis cùm viſione beatâ, ad quam dat ius gratia habitualis, quâ remittitur mortale, ſed etiam omnis omnino pœna peccato debita. Quæſtio hæc magis eſt controuerſiſtica quàm ſcholaſtica: de illâ ex propoſito contra hæreticos huius temporis egit Cardinalis Bellarminus lib. 4. de Pœnitentiâ à cap. 2. & Caniſius noſter in Catechiſmo de Sacramento Pœnitentiæ, Suarez hic diſp. 10. ſect. 3. Vaſquez quæſt. 94. art. 1. dub. 1. & 10. & Lugo diſput. 2. ſect. 2. Nos breuiſſimè dicimus de Fide eſſe ex Tridentino Seſſione 6. cap. 14. & Seſſione 14. cap. 8. & Can. 12. non ſemper cum culpâ remitti totam pœnam. Probant hoc aliqui ex duplici alio dogmate Catholico, vno de Purgatorio, altero de ſuffragiis; nam ſi tota pœna remitteretur, gratis eſſet Purgatorium & ſuffragia. Mihi hæc probatio non videtur omnino ſolida; nam dici poſſet Purgatorium eſſe pro peccatis venialibus non dimiſſis in hac vitâ nec quidem quoad culpam, & conſequenter habere etiam ibi locum ſuffragia. Quidquid ergo de eâ probatione ſit, præter ſenſum communem totius Eccleſiæ & traditionem ab initio eiuſdem Eccleſiæ, quæ in Sacramento Pœnitentiæ etiam poſt remiſſam culpam imponit aliquam pœnitentiam, conſtat id etiam ex ſacrâ Scripturâ, in quâ Deus poſt remiſſum peccatum quoad culpam adhuc inflixit aliquam pro illo pœnam, vt Dauidi, Moyſi, Aaroni; & de Adamo eſt ferè certum, illum ſtatim poſt reprehenſionem diuinam doluiſſe de peccato, & ad amicitiam Dei receptum; & tamen pœnæ multæ ſecutæ ſunt illud peccatum. Denique in omni Republicâ benè ordinatâ id conſtat; nam etiamſi reo dolenti remittatur culpa in ratione culpæ; pœna tamen ſeu ſatisfactio adhuc aliqua ei imponitur. *Non ſemper remittitur omnis pœna cum culpâ.*

3 Varias eaſque omnes leues obiectiones hæreticorum vide apud prædictos explicatas; quæ enim ex ſacrâ Scripturâ adducuntur, in quâ dicitur Deus obliuiſci omnium iniquitatum, &c. poſitâ pœnitentiâ, debent explicari de obliuione quoad offenſas & diſplicentiam. Aliæ obiectiones, quæ fundantur in Chriſti ſatisfactionum infinitate, vnde noſtræ ſatisfactiones non videntur neceſſariæ, debent reiici eodem planè modo quo eoſdem hæreticos reiicimus, dum ex eiuſdem Chriſti Domini meritis etiam negant neceſſitatem noſtrorum bonorum operum. Dicendum eſt ergo, Chriſtum Dominum, etſi habuerit merita & ſatisfactiones infiniti valoris, eas tamen non applicuiſſe niſi ad promerenda nobis auxilia pro bonis operationibus, & ad gratiam quæ ex opere operato per Sacramenta confertur, ac ad ſatisfactiones quæ per Indulgentias nobis applicantur. De quo fuſiùs infrà. *Quomodò Chriſtus ſua merita nobis applicuerit.*

Occaſione huius obiectionis ſolet quæri inter Scholaſticos, Vtrùm ſatisfactiones noſtræ ex meritis Chriſti ſint maioris valoris quàm ſolæ, aut certè, an ab illo accipiant totum ſuum valorem. Similis quæſtio poteſt tractari de meritis.

Digitized by Google

An noſtra ſatisfactiones accipiant ſuum valorem ex meritis Christi.

Aliqui affirmant, vt Caſtro de Hæreſibus verbo *Pœnitentia*; cui fauere videtur Ledeſma 2. Part. 4. quæſt. 2. art. 7. dub. 3. Vaſquez verò numero 11. omnino negat, quia noſtræ operationes ex ſolâ Dei acceptatione non poſſunt fieri dignæ; debent enim ex ſe totum habere valorem. Chriſtus ergo in ea opera non aliter concurrit quàm impetrando nobis auxilia. Lugo admittit quidem valorem & dignitatem non prouenire eis ſatisfactionibus ex meritis Chriſti; quòd tamen hic & nunc acceptentur ad finem ſatiſpaſſionis, ait oriri ex eis meritis; quia Deus (& idem eſt de quolibet iudice creato) non tenetur acceptare pro culpâ eam ſatiſpaſſionem, quam reus ipſe aſſumit, ſed ſemper habet ius per ſe deſignandi quam velit. Ego circa hoc punctum illam video difficultatem, quòd licet determinare pœnam per ſe ſpectet ad iudicem, & ex hoc capite Dêus non fuiſſet obligatus ad acceptandas noſtras ſatisfactiones; non tamen oſtenditur, eam acceptationem decretam eſſe de facto à Deo ob merita Chriſti immediatè, niſi quatenus Chriſtus nobis promeruit auxilia ad illas, & deſtinationem ad gloriam: quibus poſitis fortaſſe Deus ſe determinauit ad acceptandas eas noſtras ſatisfactiones ſine ſpeciali applicatione Chriſti; hunc autem remotum influxum Chriſti in eas ſatisfactiones non negauit ſine dubio Vaſquez. Quidquid verò de dubio hoc ſit, ſatis probabile eſt, Chriſtum etiam id immediatè nobis obtinuiſſe. Et hæc circa eam digreſſionem.

4 *Cur contritio non deleat totam pœnam temporalem.*

Tertia obiectio hæreticorum, quæque apparenter habet aliquam difficultatem, eſt; Contritio delet reatum pœnæ æternæ, qui eſt longè maior quàm pœnæ temporalis; ergo à fortiori poterit hunc delere. Quòd ſi reſpondeas, Conſequentiam non eſſe bonam, quia magis eſt delere vtrumque ſimul quàm vnum tantùm; vrgeri adhuc vlteriùs poterit, Ergo licet contritio in primo inſtanti, quia tunc occupatur in delendâ pœnâ æternâ, non ſufficiat ad delendam ſimul temporalem, ſaltem ipſa vt liberè durans, vel, ſi vis, alia quæcumque, quæ ſuccedat poſt iuſtificationem, dignificata per gratiam habitualem, cùm iam non inueniat reatum pœnæ æternæ, quem tollat, tollet reatum pœnæ temporalis, qui eſt longè minor.

Ratio Cardinalis Lugo inſufficiens.

Reſpondet Cardinalis Lugo, Contritionem longè faciliùs mereri vitam æternam, quàm ſatisfaciat pro pœnâ, quia in ſatisfactione operatur in præſentiâ contrarij validiſſimi, quod reſiſtit, ne Deus placetur, ne ex facilitate placationis vileſcat Dei offenſa; at in ordine ad merendum vitam æternam nullum habet contrarium; ac proinde faciliùs operatur. Hæc ſolutio videtur mihi difficilis; Primò, quia non habet locum in ordine ad contritionem, quæ fit poſt remiſſum mortale (vt ſupponimus;) ergo tunc poterit extinguere debitum illud pœnæ temporalis, quia tunc nullum penitus habet contrarium, cùm peccatum iam ſit remiſſum. Secundò, quia illud principium, vnde hic Auctor deſumit improportionem contritionis cum peccato, eſt à me efficaciter reiectum Tomo 6. de Incarnatione; vbi non ab eo periculo orto ex facilitate condonationis, ſed aliunde dixi debere deſumi eam improportionem ex principiis intrinſecis ipſius peccati: quia tamen in ordine ad punctum præſens parum intereſt, vnde ea inæqualitas deſumatur, dummodò illa re ipsâ detur, ideò argumentor ſecundò; Nam ſi accipiatur ea contritio, quâ iuſtificatur homo, tunc tam ad merendum quàm ad ſatisfaciendum habebit contrarium: peccatum enim præexiſtens immediatè ante non ſolùm petit, ne ob contritionem remittatur pœna, ſed multò maximè, ne homini detur gloria æterna; ſi verò loquamur de ſecundâ contritione habitâ in ſtatu gratiæ, cùm iam remiſſum inueniat peccatum, nullum habet, vt dixi, contrarium tam in ordine ad ſatisfaciendum quàm in ordine ad meritum: quòd ſi tamen dicatur, etiam poſtquam eſt remiſſum peccatum adhuc reſiſtere ne remittatur pœna; profectò eodem modo dicam ego, etiam illud peccatum tunc reſiſtere, ne ei homini detur gloria; quia illa eadem facilitas dandi gloriam erit occaſio minùs æſtimandi illud peccatum, quandoquidem poteſt homo poſt illud tam facilè meritum augere.

5 *Melior alia eiuſdem ratio.*

Meliùs ergo Secundò idem Cardinalis reſpondet, Contritionem illam totam quantam occupari in promerendo augmento gratiæ & gloriæ, ac proinde eam non poſſe extinguere pœnæ temporalis debitum. Quâ ratione nos ſæpè vſi ſumus ad probandum, de facto per contritionem non deleri peccatum veniale, vt per æqualem ſatisfactionem, etiamſi contritio ſit adæquata pro illo ex naturâ ſuâ.

Vrgebis tamen, Licet non per modum meriti, ſaltem per modum ſatisfactionis poterit contritio delere eam pœnam. Confirmatur, quia ferè omnes Auctores dicunt, quamlibet contritionem delere aliquid de pœnâ temporali, ac tam intenſam eam eſſe poſſe, vt planè deleat totam pœnam; & tamen etiam tunc tota contritio occupatur in promerendo augmento gratiæ & gloriæ; ergo ex hoc capite non explicatur, cur quælibet contritio facta in gratiâ non tollat omnem reatum pœnæ temporalis. Multi Auctores putant vim ſatisfactoriam pro pœnâ eſſe diſtinctam à ratione meriti in contritione; qui quidem difficulter meo iudicio poſſunt reſpondere huic obiectioni, quia reuerâ etiam per modum ſatisfactionis ex gratiâ dignificante videtur quælibet contritio habere vim ad remiſſionem pœnæ temporalis cuiuſcumque: non enim debemus in illâ adſtruere minorem vim ſatisfaciendi quàm merendi; atqui meretur præmium æternum, ergo à fortiori ſatisfaciet pro pœnâ temporali.

6 *Contritio ipſa præciſè conſiderata non eſt ſatisfactoria.*

Ego quidem faciliùs reſpondeo, Contritionem, ſi purè purè conſideretur ſecundùm actum ipſum interiorem voluntatis liberum & meritorium, non eſſe vllo modo ſatisfactoriam; quia quidquid in ſatisfactione impenditur deberet de merito detrahi: plus enim eſt mereri vt octo, & ſimul ſatisfacere pro pœnâ, quàm purè purè mereri vt octo; ergo ſi totam ſuam vim occupet in merito, non poterit ſimul de condigno ſatisfacere. Ratio à priori eſt, quia ſiue in eâ contritione conſideretur obſequij ratio, ſiue dolor, ſiue difficultas ipſius actus, &c. (ex quibus capitibus habere poterit rationem ſatisfactionis) ea omnia deſeruiunt formaliter ad meritum maius; ergo ſi ea prædicata aliquo modo occuparentur in ſatisfaciendo pro pœnâ, debebunt neceſſariò manere minùs potentiæ ad merendum de condigno. Porrò ea etiam ad meritum ipſum

formaliter

formaliter concurrere eſt certo certius, quia quò actus contritionis eſt difficilior, & magis pœnalis, eò magis eſt meritorius: ergo ratio ſatisfactionis non poteſt ei actui tribui ſine detrimento meriti. Id quod videtur Durandus ſenſiſſe apud Patrem Suarez diſp. 10. ſect. 3. num. 2. quem ipſe Suarius reiicit, meo tamen iudicio minùs benè; quia (vt notaui) per eam pœnalitatem contritionis non ſatisfit noſtro argumento. Verùm de hac doctrinâ inferiùs iterùm, vbi agetur, An actus meritorius interior ſit de facto ſatisfactorius pro pœnâ: ibi enim oſtendam ſatisfactionem ſolùm prouenire ab actibus illis interioribus aut exterioribus, qui ex ſe adferunt dolorem & moleſtiam homini, nec ſunt formaliter liberi, ac proinde nihil addunt de merito; quo ſuppoſito reſpondeo, Illos actus nullo modo habere condignitatem cum quacumque pœnâ temporali Purgatorij (taceo cum æternâ) ſed cum aliquâ parte illius; & quidem ſi conſiderentur vt non dignificati per gratiam habitualem, vix aut ne vix poſſet eſſe vlla comparatio: quid enim cum igne illo intenſiſſimo Purgatorij proportionis eſſe poteſt in vno dolore leui aut in vnâ febriculâ? &c. quia tamen hi dolores ab ipsâ voluntariâ ſuſceptione & à gratiâ dignificantur, habent aliquam proportionem cum eâ pœnâ: vti ipſum bonum opus liberum, ſi conſideretur vt præciſum à dignificatione gratiæ, non habet condignitatem cum præmio vitæ æternæ; quanta autem condignitas ea ſit, & ad quotam partem pœnæ Purgatorij, non poſſumus nos decidere.

Qui actus ſint ſatisfactorij.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo pœna æterna commutetur in temporalem.

7 Hæc eſt in præſenti quæſtione præcipua difficultas: etenim vel peccatum merebatur duas pœnas, vnam temporalem, quæ maneat remiſsâ æternâ; hoc autem dici non poteſt, cum tota dignitas peccati ſufficienter puniatur per pœnâ æternam; imò (vt dixi alibi) ſi Fides æternitatem pœnæ non probaret, numquam ratio naturalis potuiſſet concipere tam grauium tormentorum pœnam deberi vel ad vnum annum, ob furtum v. g. vnius floreni; cùm igitur de duabus illis pœnis nihil Fides dicat, quo probabili fundamento poſſumus nos eas ponere? Quòd ſi ideò dicatur eam pœnam debitam mortali vnicam eſſe, difficile tunc intellectu erit, quomodo Deus, dum per gratiam debitum illius pœnæ remittit, aliam relinquat ſoluendam; quandoquidem nullum eſt nouum peccatum, cui ea pœna reſpondeat. Suarez diſp. 10. ſect. 3. à num. 1. refert Caietani opinionem docentis, duplici malitiæ peccati auerſionis & conuerſionis reſpondere duplicem pœnam, illi, quia eſt grauior, æternam, huic temporalem; quæ tamen ſi peccatum non remittatur, fit per accidens æterna: hanc dicit Caietanus manere remiſſo peccato. In quam ſententiam meritò Suarez inuehitur; Primò, quia pœna æterna etiam reſpondet conuerſioni peccatoris ad creaturam. Secundò, quia pœna temporalis maximè eſt ad ſatisfaciendum pro auerſione creaturæ à Deo; ac proinde neceſſariò debet æterna dici commutata in temporalem. Ego duas alias addo impugnationes. Prima eſt, quam proponendo rationem dubitandi tetigi, quòd ſcilicet omnino gratis confingantur illæ duæ pœnæ, cùm vna ex illis, ſcilicet æterna, ſit ſufficientiſſima ad puniendam tam auerſionem quàm conuerſionem, quæ eſt in peccato, & , vt dixi, niſi eam æternitatem Fides poneret, nemo eam poſſet ſibi perſuadere. Secundam addo à priori, quæ fortè ſolùm eſt declaratio maior prioris; nam conuerſio ad creaturam nec quidem ratione noſtrâ poteſt concipi mala niſi includendo formaliter auerſionem à Deo: etenim niſi creatura concipiatur mala, repugnat in terminis, conuerſionem ad illam concipi malam. Vt au- 8
tem creatura concipiatur mala, in ſenſu noſtro oportet illam concipere contrariam Deo; hoc autem ipſum eſt concipere auerſionem à Deo, ergo non poteſt concipi conuerſio vt promerens pœnam niſi ratione auerſionis à Deo; ergo non poteſt eſſe duplex pœna eis prædicatis reſpondens. Faciliùs fortaſſe poſſet habere locum ea duplex pœna ratione duplicis auerſionis, quæ eſt in peccato, & quæ quodammodò inuicem poſſunt ratione ſeparari, imò etiam realiter, iuxta ea quæ dixi Tomo 3. Vna eſt auerſio à naturâ rationali; quæque eſſet, ſi per impoſſibile Deus non exiſteret, aut, quod fieri poteſt, ſi inuincibiliter ignoraretur. Secunda auerſio eſt ab ipſo Deo, quæ eſt longè grauior; ratione ergo illius prioris dici poſſet, deberi tantùm temporalem pœnam, ratione verò huius æternam. Verùm neque hoc habet locum, quia eſto concederemus eam duplicem pœnam, nullâ tamen probabili ratione dici poteſt, ratione auerſionis à naturâ rationali deberi eam grauiſſimam Purgatorij. Cur enim furtum vnius floreni, vt eſt contra Rempublicam rationalem, non ſufficienter punietur virgis, aut etiam aliâ minori pœnâ, quæ reſpectiuè ad Purgatorium nulla planè eſſet?

Pœna peccato debita ob auerſionem & conuerſionem non eſt duplex.

Tertiò principaliter mihi diſplicet ea doctrina Caietani, quatenus ait eam pœnam temporalem reddi per accidens æternam, ſi non remittatur mortale: etenim (vt Tomo 3. oſtendi) ſatiſpaſſio poteſt eſſe, etiamſi culpa non remittatur, vt de venialibus fuſiùs eo loco probaui: id quod eodem modo locum habet in præſenti. Quam doctrinam inuenio optimè, licet breuiter, deductam à Patre Gaſpare Hurtado diſp. 13. de pœnitentiâ, difficultate 5. Coninck etiam, licet cum formidine, eam iudicat probabiliorem. Hac ergo ſententiâ Caietani reiectâ, Suarez putat rem ita explicandam, vt Deus peccatis duplicem pœnam decreuerit, vnam æternam, ſi non remittantur, alteram temporalem, ſi remittantur; quo pacto facilè intelligitur, eo ipſo quòd peccatum remittatur, & ceſſet pœna æterna, ſuccedere alteram temporalem ſecundo loco ei peccato ſub conditione deſtinatam.

Iudico tamen adhuc non ſatisfieri rationi 9
dubitandi ſuprà factæ; nam hoc ipſum videtur eſſe difficile, nec Deum potuiſſe eas pœnas duas eo modo taxare, quia cùm per remiſſionem peccati deſtruatur eſſentia peccati, & aboleatur eius malitia, debet etiam eo ipſo deleri tota dignitas ad pœnam; ergo cùm non reſultet noua alia malitia minor, non poteſt intelligi reſultare in eo homine dignitatem ad eam pœnam temporalem

Explicatur commutatio pœna æterna in temporalem in remiſſione culpæ.

poralem minorem. Ego (vt verum fatear) vix vllam difficoltatem inuenio in hoc puncto, nec iudico eſſe neceſſarium recorrere ad eam anticipatam determinationem pœnæ, ſed facillimè rem declarari, ſi ſupponamus duo vel tria, quæ apud omnes ferè certa ſunt: vnum eſt, in peccato eſſe dignitatem & ad odium & ad pœnam; Secundò, poſſe hanc manere illâ ablatâ. Nam ſi Petrus me ita offenderet, vt iure poſſem eſſe eius inimicus, poſſum illi condonare iniuriam, & in gratiam meam & amicitiam eum iterùm recipere, cum obligatione tamen aliquâ pœnali, vt vel mihi aliquid ſoluat, vel ſe humiliet, vel aliquid aliud pœnale faciat, tunc inimicitia eſſet deleta; relictum tamen ex præcedenti peccato onus aliquod, ſeu ius ad pœnam. Hoc ipſum in Deo poſſe contingere videtur ex terminis clarum, quia etiam Deus, dum cedit iuri vni, non tenetur cedere alteri; quo fundamento melior pars Theologorum docet, poſſe diuinitus remiſsâ culpâ graui retineri ius ad æternùm puniendum. Tertium principium eſt, contritionem non eſſe adæquatam ac perfectam ſatisfactionem pro mortali, ſed ex acceptatione liberâ Dei oriri, quòd de facto propter illam condonetur nobis mortale. Dico ergo, Eſto Deus, quando ſtatuit hominem in mortali decedentem æternâ pœnâ damnare, nihil cogitauerit de ſtatuendâ aliâ pœnâ temporali, caſu quo peccatum condonaretur, ſed circa hoc præciſiuè ſe habuiſſet; nihilominùs optimo iure poſteà, dum decreuit acceptare noſtram contritionem pro remiſſione culpæ, potuiſſe dicere, Etiamſi velim poſitâ contritione in amicitiam meam te recipere, & æternitatem pœnæ condonare; nolo tamen totam pœnam remittere, ſed ad hæc pro luxuriæ peccato v.g. duobus diebus, pro tali verò furto tribus, &c. pu-
10 nire te in Purgatorio volo. In hoc modo commutandi nulla eſt difficoltas neque neceſſitas ponendi ibi nouum peccatum pro eâ pœnâ; antiquum enim totam hanc promerebatur, & longè maiorem: nam quòd Deus debenti mille remiſerit nongentos, non obligat illum vllo modo ad remittendum alios centum reſtantes. In his enim quæ dantur liberaliter non eſt conquirendum nobis, quòd plura non dentur, ſed gratiæ agendæ pro his quæ ſunt donata. Habuit autem Deus iuſtiſſimas cauſſas rem ita diſponendi, quòd enim æternam pœnam remiſerit, fuit neceſſarium, quandoquidem hominem acceptabat ad viſionem beatam & præmium æternum; cum quo repugnat naturaliter æterna pœna: quòd verò aliquam adhuc infligendam retinuerit, iuſtiſſimè eſt factum; Primò, vt eâ terrerentur homines à peccatis committendis: eſto enim ſperent veniam, timere tamen debent illam pœnam eos manentem etiam remiſsâ culpâ: Secundò, vt per eam Deo aliquo modo ſatisfacerent: Tertiò, vt iam iuſtificati excitarentur ad opera alia bona pœnalia, per quæ eam reſiduam pœnam delerent, & eâdem viâ præmium eſſentiale valdè augerent. Vnde infertur vltimò, eam taxationem pœnæ temporalis non oriri ex naturâ rei & quaſi neceſſariò, ſed Deum pro ſuo libitu potuiſſe maiorem longè, potuiſſe minorem taxare, potuiſſe etiam totam condonare; ac proinde minùs benè eos diſcurrere, qui iudicant id totum ex naturâ rei prouenire independenter à voluntate Dei; nam licet in homine ſemel in gratiam recepto ex naturâ rei ſequatur remiſſio æternæ pœnæ; quòd tamen debuerit Deus vllam adhuc retinere temporalem, item tantam, nec maiorem, nec minorem, nullâ ratione poteſt oſtendi, non fuiſſe purè putè in ipſius Dei liberâ voluntate.

Cur remiſsâ pœnâ æternâ, Deus adhuc temporalem ſibi reſeruet infligendam.

SECTIO TERTIA.

Expeditur dubium quoddam ex præcedenti reſolutione ortum.

ILLVD autem mouit Suarex ſuprà à num. 17. 11
Vtrùm ſcilicet quandocumque homo iuſtificatur per contritionem, obtineat remiſſionem non ſolùm pœnæ æternæ, ſed etiam partis alicuius temporalis, in quam æterna fuerat à Deo commutata? Affirmat idem Suarez, pro quo ſupponit Deum cuilibet peccato mortali taxare certos gradus pœnæ æternæ, ſi non remittatur, certam etiam temporalem, ſi remittatur; ex hac ergo ait aliquid remitti ſemper per contritionem; contritio ergo ſi ſecundùm ſe conſideretur, delet ſolùm pœnam æternam; ſi verò conſideretur vt poſterius naturâ, delet aliquid de pœnâ temporali, ſiue ea contritio ſit infima, quæ eſſe poteſt, ſiue perfectior, ſiue intenſior; id quod addit contra Durandum, qui putat, quando contritio eſt infima, non ſufficere niſi purè putè ad remiſſionem pœnæ æternæ.

An contritio præter pœnam æternam deleat aliquid etiam de temporali, in quam illa eſt mutata.

Hanc ſententiam fusè reiicit Cardinalis Lugo diſp. 8. ſect. 2. quia difficulter intelligi poteſt, Deum taxaſſe cuilibet peccato mortali aliquam pœnam temporalem, quam tamen exequi numquam velit; vt quid enim decernitur id, quod numquam eſt faciendum? Porrò Deum numquam executurum talem pœnam, patet, quia ſi mortale remittitur per Baptiſmum, vel martyrium, tunc omnis omnino pœna deletur etiam temporalis. Si verò per contritionem extra Sacramentum, remittitur aliquid de eâ ipsâ pœnâ, vt dicit Suarez, ſi denique per attritionem in Sacramento Pœnitentiæ, aut in aliquo alio Sacramento (ſi quod ſit, quod cauſſet primam gratiam) etiam debet remitti aliquid ratione diſpoſitionis illius, ſeu ratione attritionis. Nam 12
licet Suarez neget tunc quidquam remitti, quando attritio non durat ipſo inſtanti quo infunditur gratia, ſeu quo confertur Sacramentum, Cardinalis tamen fusè conatur probare, etiam debere tunc aliquid remitti ob nobiliorem attritionem; vti etiamſi, dum gratia confertur per abſolutionem, non duret nobilior attritio, quâ homo ſeſe ad illud Sacramentum diſpoſuit; nihilominùs maior gratia illi confertur quàm alteri, qui per imperfectiorem attritionem ſe diſpoſuit: eâdem ratione debet dici, plus de pœnâ temporali tali homini remitti, quam ſi cum minùs perfectâ attritione accederet; ergo numquam contingere poteſt, vt tota illa pœna, quæ eſt taxata, infligatur; ad quid ergo valuit taxatio illa?

Ego tamen putarem facillimè Suarium poſſe reſpondere huic argumento; Primò, Verum quidem eſſe numquam eam totam pœnam infligendam; non tamen ideò inutilem eſſe eam taxationem: deſeruit enim ad hoc, vt Deus poſ-
ſit

Suarez fusè defenſus contra Cardinalem Lugo.

An Deus ſtatuerit

Google

ſeruam pœnam temporalem peccatis mortalibus remiſſis quoad culpam & pœnam æternam.

ſit ſcire, quæ pœna maneat hominem poſt iuſtificationem luenda in Purgatorio. Si enim decreuit Deus aliquid remittere ratione contritionis, & quidem plus minúſve, iuxta ipſius contritionis maiorem aut minorem intenſionem, neceſſum omnino fuit Deum ſcire, quanta eſſet ea ſumma, ex quâ debebat demere, vt ſic ſciret, an ablatâ pœnâ æternâ ſoluenda foret pœna duorum v. g. dierum ob furtum centum florenorum; ergo cùm ratione contritionis deleantur tres horæ, manebunt duo dies abſque tribus horis. Et (vt verum fatear) cùm ipſe Cardinalis Lugo omnino admittat, quò perfectior eſt contritio, quâ remittitur peccatum, plus remitti de pœnâ, non poſſum capere, quomodo id explicet ſine decreto aliquo ſimili ei quod Suarez ponit.

13 Suppono enim Deum non arbitrariè in vno homine præ altero id facere, ſed æqualiter, ſi æquales illi ſint, inæqualiter, ſi inæquales. Vt autem id intelligas, ponamus duos qui æqualiter peccarunt, Petrum & Antonium, conuerſi autem ſunt inæqualiter, Petrus per contritionem vt octo, Antonius per contritionem vt quatuor, Antonio reſtant in Purgatorio ſex dies v. g. Petro quinque, ita vt ratione illorum quatuor graduum, quibus Petrus ſuperauit Antonium, lucratus ſit (vt ita loquar) vnum diem; profectò inde optimè argumentari licet; Ergo illis quatuor gradibus contritionis reſpondet vna dies, ergo aliis quatuor altera dies; ergo peccati illius æterna pœna ſi ſine contritione fuiſſet per ſolam gratiam commutanda in temporalem, Deus decreuerat certum tempus ſeptem dierum in Purgatorio; ex quo numero Antonius per contritionem vt quatuor abſtulit vnam diem, Petrus per contritionem vt octo abſtulit duos; ac proinde Petro reſtant quinque, Antonio ſex, ſoluendi: ergo neceſſariò debet admitti in Deo aliquod decretum formaliter vel æquiualenter ſtatuens cuilibet peccato remiſſo certam pœnam temporalem; ex quâ tamen per contritionem aliquid dematur iuxta maiorem vel minorem illius perfectionem. Dixi decretum illud formaliter vel æquiualenter eam pœnam determinare, quia idem eſt dicere, ſi non fuiſſet ablatum peccatum per contritionem, ſed per ſolam gratiam liberaliter infuſam, temporalis pœna talis peccati fuiſſent ſeptem dies; idem inquam eſt ac dicere, ſi auferatur peccatum per contritionem, quæ tollat ratione ſui vnum diem, manebunt illi homini ſex dies Purgatorij: ex hoc enim decreto rectè illud primum colligitur, & è contrario hoc ſecundum ex primo.

14 Secundò fortaſſe reſpondere poſſet Suarez, Dari etiam caſum, in quo tota pœna taxata maneat, quando ſcilicet per attritionem non exiſtentem, dum datur gratia, remittitur peccatum: tunc enim de pœnâ temporali nihil remittitur, quia illa attritio numquam venit ad ſtatum, in quo informetur gratia, cùm iam non exiſtat, quando hæc datur; ſine ſtatu autem gratiæ non agnoſcit Pater Suarez ſatisfactionem vllam pro temporali pœnâ. Quod verò in contrarium vrgebatur, ſcilicet, ſicut ex maiori intenſione attritionis confertur etiam tunc maior gratia, ita debere etiam remitti plus de pœnâ temporali; hoc inquam negatur à Suario, qui docet gratiam quidem conferri ob attritionem & contritionem, etiamſi non dignificentur, ſed ſe habeant per modum diſpoſitionum præuiarum (vt colligi videtur ex Conciliis;) at ſatisfactionem pro pœnâ temporali non fieri niſi per modum condignæ ſatisfactionis, ideoque niſi opus dignificetur per gratiam ſaltem pro poſteriori naturæ, nequaquam remitti quidquam de pœnâ: vnde ſi vera eſſet ſententia Syluij (de quâ nos ſuprà) quòd contritio, etſi ſemper afferat ius ad futuram iuſtificationem, non tamen ſemper actu illam cauſet; diceret conſequenter Suarez, eo caſu, quo non daretur gratia, nihil planè remittendum de temporali pœnâ, licet eſſet intenſa valdè ea contritio. Ratio autem huius diſparitatis eſt; Nam ad ponendum meritum congruum gratiæ in his diſpoſitionibus habemus fundamentum in Conciliis & Patribus; vt verò purè congruam & non condignam ſatisfactionem pro pœnâ admittamus, omni caremus fundamento; non autem debemus in his rebus ſupernaturalibus plus admittere quàm auctoritate aut ratione cogamur.

An peccatum mortale aliquando remittatur quoad culpam & pœnam æternam remanente integrâ pœnâ temporali, in quam illa erat permutata.

15 Secunda difficultas, quam contra eam Suarij ſententiam mouet Lugo, eſt, quòd contritio perfectior, etiam antequam dignificetur per gratiam, debeat exigere deletionem maiorem illius pœnæ temporalis; ac proinde non poſſit in illo priori facilè concipi, quo pacto in hominibus duobus habentibus inæquales contritiones poſſit Deus moueri ad commutandam pœnam æternam in temporalem; ſed quòd neceſſariò debeat etiam in inæqualem commutare. Hæc etiam obiectio ex immediatè antè dictis ſoluitur, quia Suarez docet, eos actus, quouſque informentur gratiâ habituali, non delere quidquam de pœnâ temporali, ſed æternam indirectè, quatenus merentur gratiam & gloriam, cum quâ eſt incompoſſibilis pœnæ æternitas: vnde ſi non ſequeretur in ſecundo ſigno ea informatio, contritio illa maneret ſine vllâ deletione pœnæ temporalis. Nec valet replicare, Etiam in illo priori eam contritionem habere maiorem congruitatem vt acceptetur ad maiorem ſatisfactionem; reſpondebit enim Suarez, Meritum & ſatisfactionem, quando purè ſunt intra terminos congrui, nec perueniunt ad condignitatem, non obligare vllo modo Deum ad acceptationem, adeoque ſine vllâ ſpecie iniuſtitiæ poſſe vel vtrumque reſpuere, vel vtrumque acceptare; quoad factum autem dicit Suarez ſe habere in Conciliis fundamentum ad docendum, illas diſpoſitiones, etiam dum ſunt congruæ, acceptari ad meritum gratiæ iuxta ſuam capacitatem, non tamen ad ſatisfactionem pro pœnâ temporali, niſi dignificentur gratiâ. Et reuerà Theologi videntur ſatis frequenter ſupponere, ſatisfactionem pro pœnâ ſemper eſſe poſt remiſſum peccatum, ac proinde ſolùm de condigno; meritum autem gratiæ paſſim conceduut ſolùm de congruo.

An contritio nondum dignificata à gratiâ exigat deleri aliquid de pœnâ temporali, in quam fuit mutata æterna.

16 Hinc rurſus ſoluitur tertia obiectio contra eumdem Suarez, quòd ſcilicet non benè dicatur contritionem dignificari ad ſatisfactionem per gratiam datam propter ipſam; eâdem enim ratione dici poteſt, contritionem promerentem gratiam vt duo dignificari per illam eamdem gratiam, vt in ſecundo ſigno naturæ mereatur alios duos gradus, & ſic in infinitum: quod eſt abſurdum.

Contritio nondum dignificata à gratiâ aliter ſe habet in ordine ad gratiam promerendam, aliter ad delendam pœnam temporalem.

Digitized by Google

abſurdum. Dixi ex doctrinâ traditâ ſolui hanc obiectionem, quia cùm contritio iam fuerit promerita in priori naturæ gratiam ſecundùm ſuam capacitatem, & ſolùm illi defuerit modus promerendi de condigno, non dignificabitur ab adueniente gratiâ in ordine ad merendam nouam, ſed ſummùm ad merendam illam meliori modo; maximè cùm in meâ ſententiâ ex maiori gratiâ habituali non creſcat meritum; ſolùm ergo ponitur tunc contritio in ſtatu merendi de condigno: vnde fit, vt iuxta probabiliſſimam multorum ſententiam mereatur tunc primam gloriam de condigno, quam anteà ſolùm merebatur de congruo. At hæc ratio non viget in ordine ad ſatisfactionem, quia cùm circa hanc nihil fit ea contritio operata, ex defectu ſolius condignitatis, inde fit vt adhuc habeat vires integras, vt condignitate adueniente ſatisfaciat: ſi de congruo iam obtinuiſſet anteà aliquid de ſatisfactione, tunc rectè inferretur, eam non poſſe plus obtinere in ſigno ſecundo, quia ſuas vires quoad eam promerendam iam reſumpſiſſet; per modum autem illum aduenientem non debet nouum effectum ſed nouo modo mereri.

17 Quarta obiectio contra Suarez inde ſumitur, quòd videatur minùs benè limitare eam doctrinam ad caſum, quo iuſtificatio fiat per contritionem: verùm in primis non eam limitat vniuerſaliter, ſed quando attritio non durat in inſtanti iuſtificationis ob diſparitatem inter eos duos caſus iam aſſignatam, ex eo quòd ſatisfactio non poſſit eſſe niſi condigna.

Ad quintum denique argumentum deſumptum ex eo, quòd minùs benè loquatur Suarez, dum ex vnâ parte docet, id quod de pœnâ aufertur tolli de condigno; ex aliâ verò ait eam pœnam remitti: etenim debitum, quod condignè ſoluitur, non remittitur. Reſpondeo, Hanc obiectionem eſſe minoris momenti, quia non vſurpat Suarez eam vocem *remittitur* in eo rigore pro condonatione gratuitâ, ſed pro eodem ac *tollitur*. Hæc dicta ſint circa argumenta quibus oppugnatur Suarez.

Deciſio ſuperioris quæſtionis negatiua. Abſolutè autem circa totam quæſtionem dico, in meâ ſententiâ docente, contritionem in quantum eſt purus actus interior liber & meritorius, nullo modo ſatisfacere pro pœnâ, quia tota occupatur in merito, facilem eſſe ſolutionem. Conuenio ergo cum Suario, Deum per generalem regulam determinaſſe pœnam temporalem certam pro quolibet peccato, poſtquam remiſſa eſt æterna. In quo punctò neceſſariò omnes debent conuenire, quandoquidem æqualiter Deus ſe in hoc punctò gerit cum omnibus qui æqualia habent peccata; debet enim eſſe certa pœna, vt poſteà ſciat Deus quantum reſtet cuilibet ſoluendum, ſi tali & tali pœnalitate ſatisfaciat, vt diximus ſuprà.

18 *Per quos actus pœna temporalis deleatur.* Secundò dico, Factâ eâ mutatione in priori naturæ in illam pœnam certam poſteriùs naturâ per alios actus doloris ſecutus, & qui formaliter non merentur, ac proinde ſunt expediti ad ſatisfaciendum, remitti aliquid de temporali; quæ manſiſſet, ſi hi actus non fuiſſent ſecuti, ſed ſola contritio: & id clariùs cernitur in iuſtificatione per Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione, quæ non exiſtit quando infunditur gratia: tunc enim neque ipſa attritio remittit pœnam ob generalem rationem actus liberi occupati in merito. Neque alij actus doloriferi, quia cùm illi ſint per modum ſatiſpaſſionis, non per modum impetrationis in futurum, non poſſunt quidquam efficere antequam homo ſit in gratiâ, vti ſupponimus illam tunc non eſſe. Quando autem deinde aduenit gratia, homo eſt diſtractus, & nullum iam habet opus ſatisfactorium; ergo nullam tunc diminutionem pœnæ temporalis obtinet. Præcedentia verò opera non poſſunt dignificari tunc ad ſatiſpaſſionem; vt ſi quis in peccato exiſtens faciat diſciplinam, ieiunet, ſubeat alia opera pœnalia, nec tunc per illa ſatisfaciet, neque, etiamſi poſteà ſequatur gratia, dignificabuntur illa ad ſatisfaciendum aut ſatiſpatiendum, quia tardè aduenit ea dignitas; tunc ergo purè purè fit commutatio pœnæ æternæ in totam eam temporalem, quæ taxata erat pro eo peccato. Nec video quid poſſit probabilius dici in hac quæſtione, quæ ex ſe eſt ſatis dubia, cùm pendeat à liberâ determinatione Dei circa eam permutationem: de quâ determinatione nihil poſſumus certi ex Scripturâ, Conciliis aut Patribus deducere; ſed per modum coniecturæ diſcurrendum nobis eſt.

Hinc tamen infero, Non attendendum in hoc punctò, Vtrùm contritio in ſe ſit magna, aut parua; quandoquidem (vt diximus) ratione ſui non ſatisfacit; oportet ergo ponderare actus alios pœnales tam interiores non meritorios quàm exteriores, qui ex illâ contritione ſequuntur: vnde ſi ex exiguâ in ſe contritione plures prodeunt quàm ex intenſâ, plus tolletur de pœnâ per exiguam quàm per intenſam.

SECTIO QVARTA.

Duo alia dubia expediuntur.

PRIMVM eſt, Vtrùm de facto in Lege gratiæ plus remittatur nobis de pœnâ temporali per contritionem, quàm fuerit olim in Lege veteri remiſſum. Affirmat Caietanus Tomo 1. Opuſcul. Tractatu 4. quæſt. 4. quia contritio nunc includit votum Sacramenti, quod facit illam maioris dignitatis ad ſatisfaciendum. Meritò id reiicit Suarez, quia illud votum non eſt explicitum, & ſæpè homo non cogitat tunc de Sacramento; ac proinde actus ille non habet vllam inde ſpecialem bonitatem aut meritum. Cardinalis Lugo adhuc eâ ratione reiectâ probabilem putat ſententiam Caietani, ex eo quòd iam ſimus nos Chriſto magis coniuncti quàm olim; negari autem non poteſt quin idem actus elicitus à conſanguineo Chriſti ceteris paribus habeat maiorem congruitatem ad obtinendum aliquid, quàm factus ab aliquâ perſonâ remotiore. Ego, qui hanc ſatisfactionem non niſi de condigno admitto, non poſſum approbare eam rationem, quia maior illa vicinitas vti in ordine ad meritum non addit quidquam, ita neque in ordine ad ſatisfactionem de condigno. Secundò, fortaſſe quoad vicinitatem quaſi phyſicam maiorem habuêre olim Iudæi cum Chriſto; quia ex eorum ſanguine ille erat naſciturus; nos autem ex Gentibus orti eâ caremus vicinitate. 19 *An plus de pœnâ temporali remittatur per contritionem in nouâ quàm veteri Lege.*

Tertiò denique dico. Cùm ea permutatio pœnæ æternæ in temporalem facta ſit ex purâ purâ voluntate *Soluitur dubium.*

voluntate Dei, qui potuit relinquere etiam minorem, incertiſſimum eſſe, Vtrùm pro Lege gratiæ, in quâ ſe liberaliorem exhibet in his, quæ non ſpectant quaſi ad iuſtitiæ rigorem, decreuerat pœnam æternam commutare in minorem temporalem quàm olim, quomodocumque homo iuſtificetur: probabile eſt ita factum in gratiâ Chriſti Domini, qui ſpecialiùs, clariùs & diſtinctiùs nunc colitur quàm olim, etiamſi re ipsâ gratia olim data fuerit ex meritis ipſius. Aliunde verò ſi de pœnâ Purgatorij loquamur, cùm antiqui debuerint in Lymbo viſione beatâ carentes expectare valdè diu; quæ expectatio haud dubiè grauis illis fuit, & reuerâ habuit rationem pœnæ non exiguæ; probabilius eſt, ceteris paribus, eos igne remiſſiùs punitos, ſupplente ex alterâ parte defectum doloris ignis eâ dilatione, quam nos nunc non patimur, cùm ſtatim poſt ſatisfactionem animæ iuſtorum ad cælum accipiantur. Nolo ampliùs in re planè dubiâ diuinare.

20 Altera difficultas eſt, Vtrùm Deus ſi remitteret culpam ſine gratiâ ſanctificante, quæ dat ius ad viſionem beatam, cum quâ ea pœna pugnat, poſſet relinquere debitum totum pœnæ æternæ? Suarez ſuprà ſect.2. refert Scotum, Gabrielem & Medinam negantes; ipſe verò diſtinguit: Vel enim accipitur illa pœna æterna ſecundùm ea quæ de facto habet quoad vermem conſcientiæ, quoad odium Dei, quoad alia peccata quæ in damnatis ſequuntur: & in hoc ſenſu ait talem hominem nullo modo eâ pœnâ poſſe puniri, cùm nullum habeat peccatum; ſi verò pœna accipiatur ſolùm ſecundùm torturam phyſicam, docet benè poſſe à Deo puniri. Cardinalis Lugo iudicat, de potentiâ abſolutâ ferè totam eam pœnam etiam primo modo acceptam poſſe manere, quatenus in primis Deus poteſt torturam ignis infligere, vt & Suarez fatetur. Deinde poteſt Deus in pœnam eius peccati negare auxilium congruum ad reſiſtendum tentationi, eſto præuideat ſecutura mortalia multa, & hominem illum tunc ratione illorum nouorum mortalium ibi commiſſorum paſſurum & vermem conſcientiæ, & in Deum ſe punientem inſurrecturum; ac proinde licet non ratione peccati dimiſſi, ſaltem ratione noui homo incideret in eaſdem pœnas quas nunc damnati patiuntur. Hanc doctrinam ego etiam iudico veram, neque puto eam à Suario negari, qui ſolùm loquitur attento præcisè priori peccato iam remiſſo, & non ſuccedente nouo, quod mereatur illam aliam pœnam.

An poſſet manere debitum pœnæ æternæ in homine, cui Deus culpam condonaret abſque gratiâ iuſtificante.

DISPVTATIO VIGESIMA.

An poßimus habere ſatisfactionem pro pœnâ; & quid ad eam requiratur.

1 SATISFACTIONIS nomine in præſenti intelligimus actionem illam, quâ Deo compenſamus pro culpâ in eum commiſsâ non quoad rationem ipſam formalem culpæ, ſed quoad pœnam ei culpæ debitam.

SECTIO PRIMA.

Quædam ſupponuntur.

PRIMÒ ſupponendum quod diſputatione præcedenti diximus, etiam poſt remiſſam culpam quoad maculam poſſe manere aliquod debitum pœnæ luendum ſiue in hac vitâ, ſiue in alterâ in Purgatorio: ex quâ veritate oritur præſentis quæſtionis difficultas, quomodo pro eâ pœnâ ſatisfacere poſſimus: vbi quæri ſtatim poſſet, Quanta ſit, & à quo determinetur. Cui difficultati reſpondendum cum diſtinctione; Vel enim loquimur de pœnâ temporali debitâ peccatis venialibus, vel de debitâ mortalibus iam dimiſſis quoad culpam & pœnam æternam; ſi de pœnâ debitâ peccatis venialibus, non eſt magna difficultas, quia illa eſt temporalis, certa & determinata iuxta grauitatem ipſorum peccatorum; ac proinde ablatâ culpâ in ratione talis poteſt manere totus ille reatus pœnæ.

2 Dices; Gratiâ quando remittitur culpa mortalis, petit remitti æternam pœnam, & permutari in longè minorem (vt ſuperiùs dictum eſt;) ergo eadem gratia exiget, quando remittitur veniale, vt ſimul aliquid remittatur de pœnâ temporali ei debitâ. Reſpondeo negando conſequentiam; nam ideò gratia petit remiſſionem æternæ pœnæ, quia hæc eſt incompoſſibilis cum viſione beatâ, ad quam dat ius, dum facit hominem filium adoptiuum Dei & heredem regni cæleſtis; pœna autem temporalis non habet eam repugnantiam, quia ſolùm eſt quædam dilatio eius præmij; vti etiam ipſa diuturna vita hominis eſt dilatio gloriæ, & tamen ea non repugnat gratiæ. Vbi, antequam de pœnâ debitâ mortali remiſſo agamus, illud poteſt circa venialia diſcuti, Vtrùm licet non ratione gratiæ habitualis, vti fit in remiſſione mortalis, ſaltem ratione diſpoſitionis ad eam remiſſionem culpæ concurrentis remittatur aliquid de eâ temporali pœnâ, quandocumque macula venialis deletur. Cardinalis Lugo obiter rem attingens ſupponit, quando venialia remittuntur in hac vitâ, ſemper aliquid remitti de pœnâ illis debitâ: & ratio poteſt eſſe, quia (iuxta ipſius ſententiam) omne opus bonum in gratiâ factum tollit aliquid de pœnâ temporali; ergo cùm venialia non remittantur in hac vitâ niſi per opera ſupernaturalia facta in gratiâ, neceſſariò remitti debet aliquid de pœnâ illis debitâ: quòd ſi remittantur per attritionem, quâ homo iuſtificatur in Sacramento Pœnitentiæ, aut per contritionem extra illud, licet tunc ea opera non ſint meritoria de condigno, quia non oriuntur ab homine vt iuſto; nihilominùs vti de congruo merentur remiſſionem culpæ, ita etiam poſſunt ſatisfacere pro aliquâ parte pœnæ.

3 Mihi tamen hæc res valdè dubia eſt, tum quia (vt inferiùs oſtendam) ad ſatisfaciendum pro pœnâ

Cur gratia iuſtificans petat remitti pœnam æternam, non item temporalem.

An quoties remittitur culpa venialis, aliquid etiam de pœnâ tollatur.

pœnâ non ſufficit quodcumque bonum opus interius, etiam factum in gratiâ, niſi habeat aliquod aliud opus externum pœnale, ob quod ſit ſatisfactorium; ſi ergo per opus purè putè in voluntate conſiſtens, & in merito gratiæ occupatum, remittatur veniale quoad culpam, nihil tunc remittitur de pœnâ. Secundò, quia valdè dubium eſt, An contritio, quâ homo iuſtificatur extra Sacramentum, eſto ſe extendat ad venialia, & conſequenter ea tollat quoad culpam; deleat tamen aliquid de pœnâ illis debitâ, vt diximus ſuprà agentes, An quælibet contritio, quâ homo iuſtificatur, non ſolùm deleat pœnam æternam, ſed aliquid adimat de temporali: eſt enim maior hìc dubitandi ratio, quia plus eſt tollere etiam de pœnâ temporali, debitâ ipſi veniali, & ſimul de debitâ mortali. Tertiò, quia eſto quodlibet opus vim eam habeat delendi aliquid de pœnâ, non conſtat, Vtrùm id, quod delet, ſit debitum pro illo ipſo peccato, an propter alia. Video quidem in hoc vltimo argumento aliquid poſſe miſceri de voce; nam cùm tota pœna debita faciat vnam quaſi maſſam, dummodò aliquid de eâ maſsâ tollatur, ad vocem poſteà pertinebit, an id, quod auferτur, dicendum ſit tolli ex parte pœnæ reſpondentis veniali tunc deleto, an ex reſpondente mortali: pro homine enim ipſo idem eſt, ſiue ex hac ſiue ex illâ parte tollatur, dummodò æqualiter ea pœna minuatur; hoc ergo argumento reiecto duo priora ſufficiant ad oſtendendum, reſolutionem hanc eſſe nobis incertam.

Iam ad pœnam temporalem debitam mortali remiſſo, in quâ maior eſt difficultas. Scotus in 4. diſtinct. 22. quæſt. 1. quem Vaſquez reiicit; id totum refundit in meram voluntatem Dei; nam gratia ex naturâ ſuâ non expellit peccatum, ſed ex acceptatione Dei; ergo ex ſolâ voluntate Dei pendebit, quòd ad præſentiam gratiæ remittatur tantum vel tantum de pœnâ. Vaſquez hìc quæſt. 94. art. 1. dub. 20. quòd tollatur reatus pœnæ æternæ, reducit in naturam gratiæ (vt & nos paulò antè explicuimus) quia gratia dat
4 ius ad gloriam. Quòd autem maneat aliqua pœna luenda, dicit eſſe ex naturâ rei, quia Deus non punit niſi eum qui dignus eſt pœnâ; ergo illa dignitas non prouenit ex ſolâ voluntate Dei. Cardinalis Lugo ferè hoc idem dicit, niſi quòd contra Vaſquez ſentiat poſſe diuinitus remiſsâ culpâ in ratione culpæ manere reatum pœnæ æternæ: id quod ego etiam veriſſimum iudico. Secundò tamen addit, ita hanc remiſſionem pœnæ æternæ fieri ex naturâ rei, vt tamen commutatio illius in temporalem tantam vel tantam non habeatur præcisè ex naturâ rei, aut ex exigentiâ gratiæ, ſed ex merâ voluntate diuinâ; qui cùm potuiſſet vel plus vel minùs remittere, ſtatuit ad præſentiam tantæ diſpoſitionis non relinquere niſi tantum, plus verò ad præſentiam alterius minùs perfectæ, &c.

Gratia habitualis ex naturâ ſuâ petit remiſſionem pœnæ æternæ.

In hac re duo mihi videntur certa: Primum eſt, gratiam habitualem naturâ ſuâ nil aliud petere quàm remiſſionem pœnæ æternæ; id eſt, vt ſi aliqua pœna illi homini iam ſit imponenda, ea nullo modo ſit æterna; vndè gratia tantùm tollit æternitatem pœnæ, ac proinde ſentio non rectè eos argumentati, qui ita diſcurrunt: Gratia tollit pœnam æternam debitam mortali; atqui præter æternam nulla alia debebatur illi peccato; ergo ſi nunc aliqua imponitur, ea imponitur vltra meritum peccati: ob quod argumentum ſoluendum nonnulli dixêre, mortali deberi pœnas duas, vnam æternam, quâ tollitur per gratiam, & alteram temporalem, quæ manet primâ remiſsâ: contra quam vltimam doctrinam fuſiùs egi ſuprà. Dixi hos malè argumentari, quia æquiuocant vocem illam *pœnam æternam*; accipiunt enim illam materialiter, hoc eſt, *Gratia tollit illam pœnam quæ eſt æterna*; & inde inferunt illud conſequens abſurdum, ſcilicet, *Ergo nulla alia manet luenda*; debet ergo accipi vox illa formaliter; id eſt, Gratia tollit ſolam æternitatem pœnæ, ſeu petit ne illa pœna ſit æterna; per hoc autem nullo modo efficit, ne non maneat ad centum annos, aut ad mille; vnde vlteriùs conſtat, non eſſe neceſſarium fingere illas duas pœnas de quibus ſuprà.

Secundò certum eſt, quòd remaneat debitum 5
pœnæ temporalis non venire ab ipsâ gratiâ, ſed à grauitate peccati præcedentis, pro quo ſatisfactum adhuc non eſt ſufficienter. Vt ſi quis reus promeritus eſſet integro anno in triremibus laborare v.g. & efficeret deinde opus, quo ſatisfaceret pro duobus menſibus, certè quòd tunc reſtarent adhuc illi decem menſes, non eſſet tribuendum operi illi bono facto: illud enim nihil de pœnâ meretur, ſed potiùs de illius ablatione: quòd ergo reſtent illi adhuc luendi decem menſes, tribui debet delicto præcedenti. Vnde dicendum vlteriùs, gratiam non dicere ſeu non exigere duo illa; primum, ne pœna ſit æterna; alterum, vt ſit temporalis: hoc enim ſecundum gratia non petit, ac proinde illa non exigit eam permutationem adæquatè ſumptam: hæc enim petitur partim à peccato præcedenti, pro quo non eſt perfectè adhuc ſatisfactum, partim ab ipsâ gratiâ. Id quod explicatis terminis à nemine poteſt vel in dubium verti. Argumentum autem quod contra poteſt obiici vide paulò pòſt. His ergo ſtatutis, illud Primò dubium eſt, Vtrùm ablatâ eo modo æternitate pœnæ, quodlibet mortale habeat ſuam certam durationem pœnæ, quam exigat; v. g. furtum tale exigat tot gradus pœnæ, luxuria tot, &c. In quâ quæſtione certum eſt, quò vnum peccatum eſt grauius altero, eò etiam ex ſe eſſe magis dignum, vt diutiùs & grauiùs temporaliter puniatur, ita vt Deus permutans grauioris peccati pœnam in longius tempus quàm minoris peccati, faciat omnino iuxta naturas ipſarum rerum; vtrùm autem quodlibet habeat certi temporis & certæ intenſionis exigentiam, non poſſumus nos determinare; qui tamen id aſſereret, non diſcurreret improbabiliter.

Reatus pœnæ temporalis remiſsâ mortali culpâ prouenit ab ipsâ culpâ, non à gratiâ.

An quò peccatum eſt grauius ex naturâ rei, reſpondeat ei grauior pœna temporalis ſublatâ æternitate pœnæ per gratiam.

Dices; Infra æternitatem pœnæ ſunt milliones 6
millionum annorum; quomodo ergo poſſumus aſſerere ablatâ æternitate deberi tali peccato ſolùm mille, non autem millionem annorum, cùm quodlibet habuerit condignitatem ad æternitatem; ac proinde ex eo quòd per gratiam ſolùm tollatur æternitas pœnæ, non probatur vllo modo, quodlibet mortale non habere adhuc condignitatem ad milliones & milliones annorum pœnæ? Imò hinc videtur deduci, omnia mortalia mereri æqualem pœnam temporalem infra æternitatem illam. Denique cùm nulla

ſit

fit pœnæ duratio ſumma inter temporales, poſſet Deus ferè ſemper eum iuſtum punire, quia ſemper illa pœna eſſet temporalis; hoc autem planè eſt abſurdum; ergo non benè ſuprà dictum eſt, per gratiam habitualem non tolli niſi ſolam æternitatem pœnæ. Hæc eſt obiectio, quam paulò antè dixi fieri poſſe contra eam certam doctrinam. Reſpondeo, Propter hoc argumentum dicendum eſſe, gratiam non ita præcisè exigere diminutionem pœnæ æternæ, vt tantùm æternitas illi auferatur: hoc enim eſſet perinde, ac ſi nihil petiiſſet, ob rationem immediatè allatam; quia intra pœnam temporalem ſemper eſſet plus & plus ſoluendum. Putarem ergo ita à gratiâ peti eam pœnæ æternæ diminutionem, vt intra terminos temporalis petatur aliquis, qui v. g. non excedat mille annos, ne exigentiæ gratiæ pro viſione beatâ nimis diu reſiſtatur.

Gratia non petit præcisè auferri æternitatē pœnæ debita peccato mortali.

Dices; Si gratia exigit, ne tanta ſit ea dilatio viſionis; ergo in ſtatu Innocentiæ, in quo homines victuri erant multis millibus annorum, fieret gratiæ violentia per eam dilationem. Reſpondeo Primò, Dubium magnum eſſe circa eam vitæ longitudinem in eo ſtatu. Fortaſſis enim minùs homines in hoc mundo tunc manerent. Secundò reſpondeo, Me loqui de tempore extra ſtatum viæ, prout ſunt animæ Purgatorij. Addo denique, eam determinationem non eſſe omnino certam, ſed poni numerum certum pro incerto, poſſeque Deum multas habere cauſſas, ob quas maiorem etiam dilationem viſionis non curet; vti (non recurrendo ad incertum tempus ſtatus Innocentiæ) de facto fecit cum multis Patribus antiquæ Legis, Abele, Adamo, &c. qui aliquot millibus annorum in Lymbo detenti ſunt. Hoc poſito, facilè dici poteſt, intra illam durationem peccata exigere iuxta ſuam grauitatem maiorem aut minorem, vt peccatum, quod poteſt dari ſummum, eam ſummam petat ex naturâ ſuâ, aliud ei proximum proximam inferiorem, & ſic deſcendendo per reliqua vſque ad infimum, quod breuem valdè exiget durationem.

7 Video in hoc ipſo haud parum diuinari; nam illud mortale infimum merebatur etiam ex ſe æternam pœnam; videtur autem nimis multùm pro illo à gratiâ peti, ſi non ſolùm æternitas pœnæ illi remittatur, ſed & ferè tota quanta temporalis. Adde, peccatum illud infimum mortale, non ob eam rationem quòd alia peccata ſint ipſo maiora, habere minorem exigentiam pœnæ temporalis, quàm haberet, ſi illa non eſſent: atqui ſi illa non eſſent, non poſſet dici, quòd gratia habitualis, quâ illud remitteretur, ita extingueret æternitatem pœnæ, vt non relinqueret niſi pœnam temporalem pro vnâ die v. g. ergo neque nunc, quando alia peccata maiora ſunt poſſibilia, id poteſt dici. Hæc ratio conuincit intentum quoad illam calculationem. Quòd tamen priùs dixeram, nempe gratiam non ſolùm petere, ne pœna ſit æterna, ſed ita vt ſit determinata aliqua duratio, vltra quam non extendatur, puto eſſe omnino verum, & omnino neceſſariò diſcendum ob rationes ſuprà factas. Neque iudico inconueniens, quòd in hoc puncto ſint æqualia omnia peccata mortalia ſiue parua ſiue magna: vti enim gratia æqualiter æternitatem tollit pro omnibus, ſiue illa magna ſint, ſiue parua, ita putarem pro omnibus certam durationem relinqui, vltra quam puniri non poſſint, ne quaſi in perpetuum, aut ad valdè longum tempus differatur viſio beata, ſiue ea duratio temporalis æqualis ſit pro omnibus, ſiue non: ſi enim æqualis ſit, tunc intra illam poſſumus dicere, per pœnæ intenſionem inæqualem compenſari inæqualem peccatorum exigentiam prouenientem ab eorum inæqualitate in malitiâ: per quod tamen non intendo dicere, Deum ſeruare eum rigorem, vt eo modo de facto remittat peccata; quia fortaſſe pro ſuâ liberalitate & miſericordiâ multò plus remittit, quàm exigeret gratia, aut quàm peccatis ipſis deberetur etiam remiſsâ æternitate pœnæ.

Probabile eſt remiſsâ culpâ mortali exigere gratiam, ne pœna temporalis vltra certam aliquam durationem ſe extendat, nec admodum longam.

Hinc ad rem noſtram dico, Suppoſitâ lege Dei (vndecumque illa veniat) quâ ſtatuit pœnam æternam peccati luxuriæ v.g. commutare in decem annos, pœnam verò homicidij in viginti, &c. tunc iuxta maiorem aut minorem intenſionem gratiæ & contritionis, quâ illa eadem peccata remittuntur, plus minúſve de illis ipſis decem aut viginti annis remitti, ſi vera ſit doctrina eorum, qui dicunt ſemper, etiam per primam contritionem aliquid de ipſâ pœnâ temporali tolli. De quo puncto nos ſuprà fuſiùs egimus; vbi ſimul oſtendimus, quo pacto potuerit Deus independenter à conſideratione intenſionis contritionis aſſignare cuilibet peccato mortali ſuam certam pœnam temporalem, in quam conuertat æternam. 8

Denique dicendum eſt, De facto Deum in eâ permutatione non ſolùm attendere ad quantitatem gratiæ, quâ remittitur peccatum, aut ad quantitatem diſpoſitionis pro eâdem gratiâ, ſed etiam ad alias circumſtantias ex liberâ ſuâ voluntate ſtatutas. Nam fortaſſe in Euchariſtiâ infunditur maior gratia quàm in Baptiſmo; & tamen per Baptiſmum deletur tota pœna debita, quæ tamen per Euchariſtiam non deletur; ſimiliter poteſt fortaſſe quis extra martyrium habere actum nobiliorem quàm habeat Martyr aliquis; & tamen per martyrium extinguitur omnis omnino pœna temporalis, quæ extra illud per ſimilem actum non extinguitur. Quia Deus ob congruentias aliquas ſpeciales voluit gratiam eam ſingularem facere Baptiſmo & martyrio, quam noluit facere aliis actionibus; quomodocumque ergo ea commutatio & taxatio temporalis pœnæ fiat, quærimus in præſenti, An illa per opera noſtra deleri paulatim, aut ex toto poſſit.

Quid attendat Deus in permutatione pœnæ æternæ in temporalē.

SECTIO SECVNDA.

Statuitur certa doctrina.

9 ABSOLVTE loquendo poſſe nos per bona opera noſtra ſatisfacere pro eâ temporali pœnâ, certa eſt inter Catholicos doctrina definita in Florentino & Tridentino; quam Suarez diſput. 37. conatur perſuadere ex variis ſacræ Scripturæ locis; quæ tamen meo iudicio valdè parum ei fauent, vt illud Iſaiæ 1. *Lauamini, mundi eſtote, & venite, & arguite me, dicit Dominus: ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur:* ſimilia habentur apud Ezechielem 18. & 35: & Ioëlem 2. quæ ita inducit

Per bona opera poteſt tolli vel ſatisfieri pœnæ temporali debitæ poſt remiſſam culpam.

ducit pro hac ſententiâ Suarez. Nam ſi ſermo ſit de culpâ quoad maculam, hæc per ſolam contritionem tollitur; ergo ſi nihil veniæ per cetera opera pœnitentiæ comparari poteſt, fruſtrà ad hunc finem ea opera exigerentur.

Ego tamen in his locis nihil audio de aliis operibus pœnitentiæ, quæ vltra contritionem requirantur ad veniam obtinendam: Iſaias enim ſolùm exigit, vt homo & deſinat agere malè, & operetur benè; id quod priùs Dauid dixerat,

Pſal. 33. 16 *Recede à malo, & fac bonum*; & tunc promittit illos homines fore mundos inſtar niuis: hinc autem non video quid inferatur de remiſſione pœnæ temporalis, maximè cùm reatus pœnæ nullo modo tollat nitorem etiam niuis, de quo ibi Propheta; & idem dico ad loca Ezechielis

Ioëlis 2. & Ioëlis; quòd enim hic vltimus dicat, *Conuertimini ad me in ieiunio, & fletu, & planctu; & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra*, non probat illum agere de remiſſione pœnæ temporalis poſt remiſſam culpam, ſed vult explicare naturam contritionis aut fortaſſe operum antecedentium, per quæ homo de congruo obtinet auxilia ad eam pœnitentiam. Id quod ſatis confirmant illa verba quæ addit Propheta, *Quis ſcit ſi conuertatur?* illa enim interrogatio quaſi dubitans ſatis clarè oſtendit non eſſe annexam eis operibus neceſſariò eam remiſſionem. Secundò, fortaſſis loquebatur Propheta ibi de auertendo aliquo malo temporali, quod minatus eis fuerit Deus, & per ea opera poterant illud à ſe auertere.

10 Secundò inducit Suarez illa verba Pauli 2. Corinth. 7. *Gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam.* Verùm & hîc nihil video de ſatisfactione pro pœnâ temporali, ſed quòd Corinthij egerint pœnitentiam de peccatis: quòd enim ibi Chryſoſtomus intelligat etiam vindictam, *Quia contriſtati eſtis ad vindictam*, nihil omnino probat de eâ remiſſione pœnæ; tum quia ipſa contritio, quatenus delet culpam, optimo iure dici poteſt vindicta; tum quia independenter à remiſſione vllius pœnæ eſt valdè laudabile, vt qui plura & grauiora contra Deum admiſit, gratiorem ſe Deo oſtendat, & pro illo plures ſubeat mortificationes & labores, vt eâ ratione ſuam gratitudinem ob tantum acceptum beneficium oſtendat. Id quod poteſt habere locum etiam in eo, qui ante Baptiſmum grauiter peccauerat; nam licet per Baptiſmum ſit ab omni pœnâ etiam temporali liber, nihilominùs quaſi in vindictam præcedentium peccatorum iam plura agat opera pœnitentiæ, quàm qui nullum antè admiſerat peccatum; vt S. Gregorius Papa deducit optimè Homiliâ 2. in Ioannem, hæc vltimò addens verba: *Per hoc quod dicitur, Facite fructus dignos pœnitentiæ, vniuscuiuſque conſcientia conuenitur, vt tantò maiora acquirat bonorum operum lucra, quantò grauiora ſibi intulit damna per culpam.* Vbi nihil Sanctus Doctor de remiſſione pœnæ, ſed de operum bonorum lucro. Eodem modo alia loca ſacræ Scripturæ & Patrum explicari poſſunt, vel de pœnitentiâ pro culpâ, vel de aliquâ compenſatione, quæ ad gratitudinem potiùs reducatur. Nec video vllum adduci locum, qui clarè de ſatisfactione

11 loquatur. Quòd enim Suarez ipſe numero 5. aduertens benè aliqua ex locis ſacræ Scripturæ à ſe adductis non eſſe efficacia, quia à Patribus ad aliud propoſitum explicantur, addit, per hoc non eneruari eorum locorum vim, tum quia in multis eorum vel ſolus eſt litteralis ſenſus de remiſſione pœnæ, vel eſt maximè proprius; hoc inquam non videtur ſatis ſolidè dictum, quia reuerà nullus eſt, qui eum ſenſum litteralem præ ſe ferat, taceo quòd nullum alium admittat. Quidquid ergo de eorum locorum efficaciâ ſit, ſufficit nobis, quòd perpetua Eccleſiæ traditio hæc fuerit, quòd ita ſentiant Catholici omnes, quòd definitum hoc punctum ſit in duobus Conciliis, vt de eâ veritate dubitare non liceat.

Supponendum Secundò, In hac materiâ eſſe de Fide certum, opera hominis iuſti, per quæ dicemus illum ſatisfacere pro pœnâ, non eſſe tantùm puram conditionem, ad cuius præſentiam ex ſolis meritis Christi nobis liberaliter condonetur, ſed eſſe veram cauſſam meritoriam eius remiſſionis. Hæc doctrina eſt contra Michaëlem Baium, in cuius propoſitionibus damnatis à duobus Pontificibus, Pio V. & Gregorio XIII. hæc eſt vna ordine 59. *Quando per eleemoſynas aliaque pietatis opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicuti quidam errantes autumant; nam alioquin eſſemus ſaltem aliquâ ex parte redemptores; ſed facimus aliquid, cuius intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur & communicatur*; alterâ verò ordine 77. *Satisfactiones laborioſæ iuſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.* Dum hæ duæ propoſitiones damnatæ fuerunt, reddita eſt certa contradictoria illarum, nempe noſtra opera eſſe condignam ſatisfactionem pro eâ pœnâ; nam licet ad priorem propoſitionem fortaſſe applicari poſſet quorumdam ſolutio, ſcilicet eam magis damnari propter cenſuram, quam inurit contrariæ; in eâ enim dicit Baius errare eos qui contrarium ſentiunt: quæ reflexa cenſura eſt abſurda, quidquid ſit de veritate doctrinæ; hæc tamen, quæcumque ea ſit euaſio, ſecundæ propoſitioni omni carenti cenſurâ non poteſt applicari; neceſſariò ergo debuit à Pontifice damnari propter ipſam directam doctrinam.

Opera bona hominis iuſti ſunt cauſſa meritoria remiſſionis pœnæ, non pura conditio.

Eſt etiam hæc communis & Catholica ſenten- 12
tia contra alios Scholaſticos apud Suarez, Lugo diſp. 24. ſect. 5. qui rem totam videntur in ſolam Dei acceptationem refundere; niſi fortè hi vltimi ita id doceant pendere à voluntate diuinâ, vt tamen æqualitatem aliquam in operibus noſtris admittant cum eâ remiſſione. Quidquid verò de mente illorum ſit, noſtra concluſio certiſſima debet eſſe tum ob auctoritatem eorum duorum Pontificum contradictorium damnantium, tum ob Concilium Tridentinum & Florentinum, quæ definiunt nos verè ſatisfacere Deo pro huiuſmodi pœnis; ſi autem noſtra opera non haberent condignitatem cum eâ remiſſione, non poſſemus vllo modo ſatisfacere, ſed dicendum eſſet, nobis à Deo condonari gratis eas pœnas. Vti non dicimur ſatisfacere pro peccato mortali, quando per attritionem in Sacramento obtinemus illius remiſſionem, ſed Deus dicitur gratis illud

Digitized by Google

illud coodonare; vnde etiam numquam dicimur ſatisfacere nos pro pœnâ æternâ, eâ ſolùm de cauſsâ, quòd hæc condonatur oobis à Deo ſine merito oostro condigno, etiamſi requiratur pro eâ remiſſione opus aliquod noſtrum, contritio ſcilicet extra Sacramentum, & attritio intra illud; debemus ergo concedere condignitatem in noſtris operibus cum eâ ſatisfactione.

Cur Christus Dominus dicatur noſter redemptor.

Quòd autem obiiciebatur à Baio, fore nos corredemptores, ſi noſtra opera ſint condigna, eſt planè ridiculum; eodem enim modo deberet tollere noſtra merita condigna, ne dicamur corredemptores. Reſpondeo ergo (vt & ſæpè ad alia propoſita obſeruaui) Chriſtum ideò dici nos redemiſſe, quia nobis obtinuit auxilia omnia neceſſaria ad benè operandum, ad merendum, ſatisfaciendum, &c. per quod tamen ipſe nullo modo voluit nos ab obligatione merendi aut ſatisfaciendi liberare; neque proptereà effecit, vt noſtra opera dignificata per gratiam non haberent condignitatem cum præmio aut cum remiſſione pœnæ. Obtinuit nobis etiam prætereà gratiam habitualem ex opere operato, quæ per ſeptem Sacramenta nobis tribuitur vltra dignitatem & valorem noſtrorum operum. Non debet autem ex eo capite negari noſtris operibus dignitas ad ſatisfaciendum.

SECTIO TERTIA.

Explicatur condignitas noſtrorum operum cum eâ remiſſione pœnæ.

13 VT id oſtendamus, ſupponenda ſunt aliqua; Primò, nullum in peccato mortali ſatisfacere pro pœnâ non ſolùm de condigno, ſed nec etiam de congruo: & ita communiter docent Theologi cum Diuo Thomâ in 4. diſtinct. 15. quæſt. 1. art. 3. quæſtiunculâ 2. eos vide apud Suarez ſuprà & Vaſquez quæſt. 94. art. 1. dub. 4. eſtque valdè conformis Tridentino, dum Seſſione 14. cap. 8. agens de his operibus ſatisfactoriis videtur ſupponere, nos, dum ſatisfacimus, debere in Chriſto viuere, moueri, &c. Ratione autem probatur; & quidem de condigno non poſſe nos ſatisfacere facilè oſtenditur; quia opera bona hominis peccatoris non ſunt vllo modo proportionata cum pœnâ Purgatorij debitâ pro peccatis; vt ergo proportionentur, debent à gratiâ dignificari; ergo peccator eâ gratiâ carens non poterit ſatisfacere de condigno pro tali pœnâ. Dixi noſtra opera non eſſe proportionata. Nam ſi pœna ſit eiuſdem rationis cum ea, quam quis debet; etiam homo peccator poſſet de condigno ſatiſpati, vt alibi fuſiùs docui, probans in Purgatorio eſſe ſatiſpaſſionem tum pro pœnâ peccatis mortalibus iam dimiſſis debitâ, tum pro debitâ venialibus, ſiue dimiſſis quoad culpam, ſiue non dimiſſis. Ratio ergo huius noſtræ doctrinæ deſumenda eſt non purè ex ſtatu peccati, ſed & illo, & ex improportione noſtrorum operum, quæ ob defectum gratiæ ſanctificantis non poſſunt eleuari ad condignitatem cum remiſſione, vti in ſimili communiter docetur de merito, nullum ſcilicet eſſe condignum in peccatore. Quòd verò nec de congruo ſatisfaciat peccator pro pœnâ inde conſtat, quia cùm talis ſatisfactio requirat ſingularem Dei liberalitatem, de quâ nullibi conſtat, non poſſumus eam adſtruere niſi penitus diuinando.

Cur opera in mortali facta non ſatisfaciant pro pœnis Purgatorij.

14 Secundò, Ex dictis colligitur, opera in mortali facta non reuiuiſcere deinde: cuius ratio eſt, quia cùm illa numquam habuerint vitam, non poſſunt (eſto gratia deinde accedat, quando ipſa non exiſtunt) reuiuiſcere: aduentus enim gratiæ nihil poteſt illis prodeſſe, quando non ſunt; pro tempore verò præcedenti non poteſt gratia nunc data efficere, vt illa opera fuerint viua; ergo. Quomodo autem cum hoc cohæreat, ſatisfactionem Sacramentalem, etiamſi adimpleatur in mortali, poſſe eo ablato prodeſſe, dicam infrà. Confirmatur hæc doctrina ex merito gratiæ & gloriæ; hoc enim non poteſt eſſe, niſi homo ſit in gratiâ. Quòd ſi opus ex ſe meritorium factum ſit in peccato, non poteſt poſteà reſurgere, quia numquam habuit vitam; ſatisfactio autem & meritum quoad hoc habent ſe eodem modo. Aduerte tamen cum D. Thomâ, ſi talia opera ſint facta in peccato, durent verò vel in ſe vel in effectu aliquo vſque dum homo iuſtificetur, & tunc informentur gratiâ, quia v. g. ex pœnitentiis, quas egit homo exiſtens in peccato, durat grauis dolor, quando iam eſt in gratiâ, & illum tunc tolerat libenter; nota inquam eo ipſo iam hunc ſatisfacturum per opera non vt in peccato facta, ſed vt durantia nunc in gratiâ; nam pro hac duratione illa prior exiſtentia eſt quaſi non fuiſſet, ſed ac ſi iam primò inchoarentur: quem autem fructum ea opera in peccato facta habeant, non eſt huius loci; dicimus tamen ſæpè de congruo diſponere hominem ad auxilia vberiora pro pœnitentiâ obtinenda, item ad vitanda plura alia peccata & mala etiam temporalia.

Cur opera in mortali facta non reuiuiſcant accedente gratiâ poſteà.

15 Præter ſtatum gratiæ requiritur Tertiò, quòd homo ſit viator. Nam in Purgatorio non ſatisfaciunt animæ, ſed ſatiſpatiuntur; quia Deus ſolùm tempus huius vitæ voluit eſſe aptum tam ad meritum, quàm ad ſatisfactionem pro pœnâ; & verò pro pœnæ ſatisfactione congruentiſſimum fuit ita diſponi longè adhuc magis quàm pro merito. Nam ſi in Purgatorio ſeu ſtatim extra viam poſſet homo vno aut altero actu contritionis ſatisfacere, eſſet ea grauis occaſio, vt homines vilipenderent venialia, & omnes ſuas ſatisfactiones in alteram vitam remitterent: quæ ratio in merito non ita vrget; nam defectus meritorum non poſſet in Purgatorio compenſari, maximè ſi tempus manendi breue eſſet valdè, eò quòd ſatisfactio pro pœnâ etiam citiſſimè finiretur. Quare autem ibi admittamus veram ſatisfactionem pro remiſſione culpæ venialis quà talis, dictum eſt ſuprà.

Cur in purgatorio non detur ſatisfactio pro pœnâ.

Quartò requiritur ad ſatisfactionem, quòd fiat per opera libera. Hæc eſt communis; probatur autem à Suario, eò quòd ſatisfactio ſit effectus virtutis pœnitentiæ; de cuius conceptu eſt, vt ſit voluntaria deteſtatio & vindicta peccatorum. Hæc ratio meo iudicio debilis eſt; nam ſatisfactio eo ſolo ſenſu dici poteſt effectus virtutis pœnitentiæ; quòd niſi facta iam ſit pœnitentia pro culpâ; hæcque dimiſſâ, non poteſt eſſe ſatisfactio pro pœnâ; quòd verò procedat ab eâ virtute pœnitentiæ, nequaquam probatur: & ſanè cùm ipſe Suarez dicat (& quidem benè) hominem, etiamſi nihil cogitet de ſatisfactione

Opus ſatisfactorium debet eſſe liberum.

pro pœnâ, imò etiamſi ignoret ſe habere vlla peccata, pro quibus debeat ſatisfacere quoad pœnam, ſi tamen ferat patienter (ex quacunque virtute id faciat) labores à Deo immiſſos, imò efficiendo actus pœnales cuiuſcumque virtutis, eo ipſo illum ſatisfacere, non video, quomodo in eo antecedenti ſupponat ſatisfactionem eſſe effectum virtutis pœnitentiæ, niſi eo præcisè ſenſu, quo immediatè diximus, ſcilicet debere ſupponi remiſſum peccatum quoad culpam; in quo iam oſtendimus nihil includi quòd debeat ea ſatisfactio eſſe libera.

16 Secundò ergo & meliùs idipſum probat, quia ſatisfactio eſt effectus moralis fundatus in valore morali actionis. Nam ſi conſideremus præcisè phyſicum ipſum dolorem actionis, & per modum ſatiſpaſſionis, nullam penitus videntur noſtra opera habere proportionem cum grauiſſimis illis Purgatorij pœnis; debent ergo opera noſtra eleuari per valorem moralem aliquem, qui non poteſt facilè explicari, niſi dicamus ea debere eſſe actiones bonas liberas & morales.

Tertiam rationem addit Suarez, quæ mihi non placet; deſumit autem illam ex eo, quòd ſatisfactio ordinetur ad emendationem ipſius peccatoris, & non ſolùm ad aliorum terrorem, pro quo requiritur libertas illius ſatisfactionis. Hanc rationem dico mihi minùs probari, quia emendatio ipſius peccatoris fortaſſe ſequeretur certiùs, ſi per pœnam inuoluntariam à Deo in hac vitâ homo puniretur. Vti beſtiæ emendantur, eſto non liberè patiantur; dum tamen cognoſcunt ſe ob talem & talem actionem puniri; & reus terretur magis in futurum per pœnam ab alio inflictam, quàm ſi ſibi voluntariè eam impoſuiſſet. Quod autem addit, dormientem & amentem non ſatisfacere ex defectu libertatis, non vrget; quia ſi amens & dormiens non ſciat, cur ſibi ea pœna imponatur, quid quæſo mirum eſt illos non ſatisfacere, quia tunc ratio allata non haberet locum? quomodo enim inde poſſent emendari, ſi nihil noſcerent, nec poſſent aduertere, vnde ea pœna veniret? quòd ſi id noſcerent, & poſſent recordari ſe ideò grauiter vexatos, poſſent haud dubiè, niſi aliud obſtaret, per eos dolores ſatisfacere.

SECTIO QVARTA.

An per actus naturales & obligatorios poßimus ſatisfacere pro pœnâ.

17 CIRCA primam partem tituli quærimus, Vtrùm opus ſatisfactorium neceſſariò debeat eſſe ſupernaturale, an verò ſufficiat ordinis naturalis. Ratio dubitandi ea eſt, quam tangit Suarez ſect. 3. nam licet ad meritum ſupernaturalis præmij, qualis eſt viſio beata, requiratur opus in ſubſtantiâ ſupernaturale (vt ex materiâ de Merito ſupponimus) ad meritum tamen rei temporalis, & verò in ſuâ entitate naturalis, qualis eſt carentia pœnæ Purgatorij, non videtur vlla eſſe efficax ratio, cur debeat requiri ea ſupernaturalitas, & non ſufficiat actus naturalis ab homine iuſto elicitus. Suppono non eſſe neceſſarium proprium actum virtutis charitatis; quia hic neque ad meritum beatitudinis eſt neceſſarius, vt contra paucos aliquos aliunde ſuppono.

Sententia P. Suarez, & eius probationes ineſſicaces, quòd opus ſatisfactorium debeat eſſe ſupernaturale.

Pater Suarez ait, Neceſſariò debere actum eſſe ſupernaturalem, quia nullum meritum poteſt eſſe de condigno niſi in actu ſupernaturali, nec aliter facta eſt vlla Dei promiſſio; iam autem paulò ſuperiùs diximus hanc ſatisfactionem eſſe de condigno. Ego hoc fundamentum indico eſſe valdè infirmum, quia vel Suarez dicit actus naturales bonos non habere ex ſe in actu primo æqualitatem cum vllâ re naturali, quæ dari eis poſſit in præmium; ideóque eis neget omnem omnino capacitatem aliquid merendi de condigno; hoc autem planè eſt improbabile. Quis enim dicet, in ſtatu puræ naturæ hominem naturaliter amantem Deum, & alios bonos actus naturales morales exercentem, non habiturum condignitatem cum vllo præmio, v. g. cum ſanitate, cum dilatione mortis, cum pluuiâ obtinendâ, &c. Profectò hanc condignitatem multi ponunt de facto in talibus actibus à gratiâ dignificatis cum viſione æternâ, quòd licet a- 18 liunde ex Concilijs & Patribus reijci poſſit; vt tamen id non habeat locum reſpectu præmiorum tam leuium, qualia ſunt multa temporalia, non video quâ probabilitate id aſſeratur. Si autem in ſtatu puræ naturæ, quando illa opera non dignificarentur per gratiam habitualem ſubiecti, haberent proportionem cum aliquibus præmijs; profectò eam nunc habebunt, & quidem longè maiorem, cùm dignificentur per gratiam habitualem hominis benè operantis naturaliter. Quòd ſi ideò Pater Suarez dicat, actus quidem naturales hominis iuſti ex ſe habere æqualitatem cum aliquibus præmiis, à Deo tamen non acceptari ad vllum præmium de condigno ob ea opera concedendum, deberet ſanè oſtendere, ex quo loco ſacræ Scripturæ & Conciliorum de eâ voluntate Dei quidquam poſſit ſuaderi. Certè contrarium videntur multi Patres & Theologi ſentire, dum docent gentilibus v. g. Romanis Deum dediſſe in hac vitâ felicitatem, vt remuneraret aliqua eorum bona opera naturalia; vbi ſupponere omnino videntur Deum acceptaſſe talia opera naturalia bona ad præmium aliquod naturale.

Bonum opus naturale habet proportionem ad merendum de condigno aliquod præmium naturale.

Secundò probat, quia ea carentia pœnæ etiamſi præmium ſit temporale, prout temporale opponitur æterno, non tamen eſt temporale, vt opponitur ſpirituali. Nam diminutio pœnæ Purgatorij magnum eſt bonum ſpirituale, & ad ordinem ſupernaturalem ſpectans; quandoquidem inde acceleratur viſio Dei; ergo ad tale bonum promerendum neceſſaria eſt gratia ſupernaturalis. Hæc item ratio non eſt admodum efficax. Nam ea carentia pœnæ non ſolùm eo 19 ſenſu dicitur temporalis, vt opponitur æternæ, ſed eſt quid ordinis naturalis; eſt enim priuatio naturalium dolorum; ſi ergo eſt intra ordinem naturæ, cur per actum naturalem bonum non potetimus eam promereri de condigno? Neque enim quòd ex ceſſatione illius ſequatur acceleratio viſionis illam extrahit ad ordinem ſupernaturalem; nam ea viſio non ſequitur propriè ex ceſſatione pœnæ, ſed planè per accidens; per ſe autem ſequitur ex meritis antiquis & gratiâ habituali: vnde ſi hæc non fuiſſent in homine, etiamſi ſatisfaceret pro eâ pœnâ debitâ (vti poſſemus

An carentia pœnæ Purgatorij ſit bonum ſpectans ad ordinem ſupernaturalem.

mus ſatisfacere in purâ naturâ) non tamen ſequeretur tunc viſio beata; benè autem poteſt aliquid naturale promereri eo ſenſu anticipationem gloriæ per accidens aut auferendo impedimentum. Pone hominem ſtultum à natiuitate baptizatum, incapacem planè naturaliter in poſterum rationis, hic quò citiùs moritur, eò citiùs videt Deum, & mors in illo eſt, eodem planè modo anticipatio beatitudinis; ſicut in animâ Purgatorij ſatisfactio pro pœnâ eſt anticipatio gloriæ, vtrobique ſcilicet per accidens: at quis quæſo dicet, occidere illum ſtultum tribus diebus antequam alioquin erat moriturus, eſſe aliquid ſupernaturale, & non eſſe vires naturales in nobis ad eum occidendum, aut ex hoc capite non poſſe nos per actum naturalem promereri à Deo vt ei anticipet mortem, ad hoc, vt à moleſtiâ, quam propter illum patimur, liberemur, etiamſi ſecutura ſit inde ſalus ratione gratiæ quam habebat? Neque ſi ille eſſet incapax è contrario ſalutis, ſed ad Lymbum puerorum neceſſariò deberet ire, eſſet ideò facilius obtinere à Deo mortem; ergo quòd eo modo per accidens ſequatur ſalus, non extrahit illam remiſſionem pœnæ à ratione naturalis præmij.

20 Dices, Hunc diſcurſum nimis multum probare, ſcilicet eam anticipationem mortis, quando homo eſt in gratiâ, poſſe cadere ſub meritum condignum actus naturalis, eſto inde per accidens ſequatur ſalus æterna eius hominis; quia etiam iſta anticipatio mortis eſt quid naturale, vt hucuſque argumentabamur; hoc autem videtur apertè falſum, quia nec quidem ſub meritum condignum, imò nec congruum infallibile ſupernaturalium actuum cadere poteſt ea anticipatio, cùm per eam formaliter compleatur perſeuerantia finalis in gratiâ, quam alibi ex Catholicâ ſententiâ diximus non cadere ſub meritum condignum nec congruum infallibiliter & ex certâ lege. Reſpondeo negando ſequelam, quia in homine, qui poteſt cadere ex gratiâ, naturaliter loquendo, cùm ſit rationis compos, & datâ quacumque tentatione poſſit peccare, & damnari; in tali inquam obtinere anticipationem illam mortis pro tempore quo eſt in gratiâ, eſt maximum beneficium: eſt enim obligare implicitè Deum, ne eum permittat ampliùs labi in peccatum. Hoc autem beneficium Deus noluit eſſe annexum de facto vlli actui bono; per quod tamen (vt ſuo loco oſtendimus) non tollitur, quò minùs actus bonus ſupernaturalis hominis iuſti, ſi non occuparetur eius valor in promerendo augmento gratiæ & gloriæ, poſſet de condigno mereri eam mortem, ſeu eam perſeuerantiam finalem. Nihil horum planè in caſu à me poſito de ſtulto baptizato repetitur: etenim in illo (vt ſuppoſui) iam eſt omnino certa perſeuerantia, quia naturaliter eſt iam incapax rationis, ac proinde eſt certò futurus beatus; ergo in illo obtinere mortis anticipationem non eſt mereri illi nec quidem implicitè perſeuerantiam finalem; non eſt ergo ibi quidquam, cur ea mortis per duos treſve dies anticipatio dicatur ordinis altioris, vt non poſſit cadere ſub meritum etiam actuum naturalium honeſtorum moraliter, quibus parentes v. g. aut alij peterent à Deo, vt eum ex hac vitâ, in quâ inutilis planè eſſet, dignaretur ad ſe accipere; ergo ex hoc capite benè concludit ratio à nobis facta.

Cur perpetuâ amentiâ laborantis poſſit impetrare anticipatio mortis de condigno, non item hominis exiſtentis in gratiâ perſeuerantia finalis.

21 Quoad quæſtionem ergo totam, res mihi videtur ſatis dubia; nec caret ſuâ probabilitate ſententia affirmans, tales actus honeſtos hominis iuſti valere de condigno pro eâ ſatisfactione. In noſtrâ ſententiâ docente, hominem iuſtum, quandocumque datur occaſio operandi honeſtè naturaliter, ſemper ſimul operari ſupernaturaliter, fortaſſe nulla eſſet difficultas; quia tunc ſaltem ratione illius actus ſupernaturalis interuenientis poſſet opus illud externum pœnale reddi ſatisfactorium de condigno. Quòd ſi tamen cum aliis dicamus, Datâ tali occaſione benè operandi ſemper hominem iuſtum eleuari ad operationem ſolam ſupernaturalem ſine vllâ aliâ naturali circa idem obiectum, adhuc erit minor longè difficultas, cùm nullus ſit actus naturalis, de quo poſſimus dubitare; vnde tota quæſtio ceſſaret.

Deciſio propoſitæ quæſtionis quoad primam partem.

Secundò tamen dico, Probabiliorem eſſe ſententiam Suarez, quæ inde poteſt ſuaderi. Nam (quidquid ſit de naturalitate earum pœnarum, ſeu de naturalitate carentiæ illarum) certè adeò illi dolores phyſici Purgatorij (ſumpto etiam ſimul dolore, quem tunc habent ex dilatione viſionis beatæ) ſunt in longè altiori ordine reſpectu noſtratum paſſionum, vt planè non videantur hæ vllam condignitatem cum illis habere. Et verò etiam quando dignificantur actiones noſtræ pœnales per actus ſupernaturales, eſt difficile explicare, quomodo vna moleſtia ieiunij, vel gemitus aliqui æquare poſſint in valore intenſiſſimas illas pœnas Purgatorij; multò ergo minus id poterimus dicere, quando ſolùm dignificantur per actum naturalem. Neque ſufficit quòd ea ceſſatio pœnæ ſit aliquid naturale; non enim omnia naturalia cadunt ſub meritum condignum actuum naturalium, alioquin quilibet actus naturalis mereretur quæcumque præmia naturalia: id quod manifeſtè eſt falſum.

Probabilius eſt opera naturalia non ſatisfacere pro pœnis Purgatorij.

Iam ad ſecundam partem in titulo propoſitam (quæ etiam eſt valdè inter Auctores controuerſa) Vtrùm ad ſatisfaciendum requiratur opus ſupererogationis, an verò etiam per ea opera, ad quæ tenemur ex præcepto, poſſimus ſatisfacere. Paludanus, Maior, Almainus, Gabriel, Capreolus & D. Thomas apud Suarez diſp. 36 ſect. 4. docent, ſatisfactionem non fieri niſi per opera ſupererogationis; quia quæ ſub præcepto debentur Deo aliis titulis, eo ipſo non ſunt apta ad ſatisfaciendum: requiritur enim vt ratione peccati aliquid exhibeatur Deo, quod anteà ei non debebatur. Alij verò apud eumdem limitant eam doctrinam, vt homo non ſatisfaciat per opera ſub præcepto naturali, ſecùs per reliqua: quæ diſtinctio (vt benè ibi notat idem Suarez) varia eſt, quia quòd ſint ea opera ſub obligatione præcepti naturalis aut poſitiui, in ordine ad punctum præſens eſt omnino per accidens. 22

Sententia negans per actus obligatorios ſatisfieri.

Communis ergo ſententia aſſerit, Ex eo quòd opera ſint ſub præcepto, nullo modo impediri quò minùs ſint ſatisfactoria: pro quâ ſtat Suarez ſuprà citans Caietanum, vtrumque Sotum, Ledeſmam, Victoriam, Adrianum & Medinam: eamdem tenet Lugo diſp 14. ſect. 3. Tannerus diſp. 6. quæſt. 8. num. 40. vbi alios pro eâdem refert Vaſquez quæſt. 94. art. 2. dub. 6. quam ego iudico omnino veram, & quidem argu-

Sententia aſſerens communis & vera.

mentum aduerſæ ſententiæ ſi quidquam probaret, illud certè nec per talia opera ex obligatione poſſe nos quidquam mereri de condigno: (id quod eſt manifeſtè falſum & contra illos ipſos Auctores:) ſequelam autem probo, quia eodem planè fundamento, quo illi dicunt ad rationem ſatisfactionis debere afferri aliquid alioquin indebitum; eodem planè ego dicam, etiam ad hoc, vt aliquis mereatur, debere offerre aliquid indebitum: quomodo enim apud mercatorem v. g. aliquis per pecuniam aliàs ei debitam poterit merces de condigno emere? Quòd ſi hæc ratio apud Deum ceſſat, quia (vt ſuo loco fuſiùs diximus) cedit ipſe eis titulis, & ſolùm conſiderat dignitatem & valorem operum; profectò eodem modo debemus in ordine ad ſatisfactionem diſcurrere.

23 Ex Tridentino idem probat Lugo, quia Seſſione 4. cap. 9. & can. 13. ait, Per flagella à Deo immiſſa & patienter tolerata hominem ſatisfacere pro debito pœnæ: multò autem magis videntur huiuſmodi opera ad eam ſatisfactionem inepta, quàm quæ ſint ſub præcepto; hæc enim ſunt nobis abſolutè libera. Addit Suarez (& ex eo Tannerus) in ipſis operibus ſub obligatione ſemper eſſe aliquid ſupererogationis, ſcilicet ipſam pœnam; nam præceptum ſolum cadit ſupra opus, pœnalitas autem eſt vltra præceptum.

In pœnis à Deo nobis inflictis nobis libera eſt honeſta acceptatio earum.

Mihi tamen hæ duæ vltimæ rationes non ſatisfaciunt; prima quidem, quia licet ipſæ exteriores pœnæ, ſeu flagella à Deo immiſſa non ſint nobis libera; at tolerare ea tunc patienter non eſt ſub præcepto propriè; nam licet teneamur ex præcepto naturali non indignari contra Deum, non tamen tenemur elicere actum honeſtum, quo illos dolores acceptemus, ſed poſſumus nos tunc habere vel purè omiſſiuè, vel certè actum aliquem indifferentem efficiendo; ergo dum tunc habemus actum honeſtum ſupernaturalem, quo eas acceptamus, iam eo ipſo facimus aliquod opus ſupererogationis; & id videtur voluiſſe denotare Concilium, dum vltra pœnarum phyſicam tolerantiam petit acceptationem voluntariam illarum.

Secunda item ratio ideò non placet, quia ſæpè ipſa pœnalitas eſt ſub obligatione; vt cùm alicui diſciplina, cilicium, aliæque afflictiones quà tales imperantur, & quoad hoc fortaſſe meliùs & conſequenter ad ea quæ immediatè diximus, potuiſſent Suarez & Tannerus reſpondere, Præceptum, maximè humanum, rarò cadere ſupra interiorem actionem, ſed ſupra exteriorem; ergo qui non ſolùm ponit actionem ſibi præceptam, ſed etiam ex ſe addit actum honeſtum, quo eam exercet; iam habet aliquid ſupererogationis, per quod ſatisfaciat. Verùm licet hoc ſit omnino verum, non videtur tamen in terminis formalibus reſpondere quæſtioni, Vtrùm per opus præceptum quà tale poſſit ſatisfieri; nam ſi in tali opere quærimus aliquid non præceptum, iam relinquimus quæſtionem indeciſam. 24

His ergo argumentis omiſſis, non video vnde meliùs quàm ex inſtantiâ meritorum probari poſſit communis ſententia. Deinde quia Concilium, nullam faciendo diſtinctionem inter opera ſub obligatione & opera ſupererogationis, abſolutè docet, nos noſtris operibus pœnalibus, gemitibus, &c. ſatisfacere pro pœnâ; non poſſumus autem nos eam vniuerſalem definitionem limitare ad hæc aut illa opera ſine grauiſſimâ cauſsâ, qualis in præſenti non reperitur. Confirmatur etiam inſtantiis à Suario, Lugo & aliis adductis de Martyre, qui cùm teneatur tunc non negare Fidem & pati ea tormenta, excellentiſſimo tamen modo ſatisfacit; item quia Eccleſia directè ad hoc intentum præcipit ieiunia, & Confeſſarius ob eamdem cauſſam imponit etiam eleëmoſynas & alia opera pœnalia. Quid autem ſit reſpondendum ad rationem ſuprà poſitam, conſtabit ex dicendis paulò inferiùs, dum explicabitur, per quos actus ſatisfaciamus de facto.

DISPVTATIO VIGESIMAPRIMA.

An in omni actu interno, an in ſolo externo formaliter conſiſtat ratio ſatisfactionis.

5 Hæc difficultas ferè complectitur quidquid de ſatisfactionis eſſentiâ poteſt dici; ideò diligenter eſt diſcutienda.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm ad ſatisfactionem ſufficiat quilibet actus internus etiam non pœnalis.

Sententia aſſerens omne opus bonum eſſe ſatisfactorium reiicitur.

MVLTORVM ſententia eſt, omne opus bonum quà tale eſſe etiam ſatisfactorium: ita Victoria, Sotus, Scotus, Gabriel, Ledeſma & Medina; quos refert Suarez eâ diſput. 37. ſect. 6. idem ſentit Vaſquez quæſt. 94. dub. 5. num. 3. Aliquorum ex his fundamentum eſt, quòd omne opus bonum habet condignitatem cum gratiæ augmento; quod maius quid eſt quàm pœnæ temporalis remiſſio, ergo & cum hac. Hoc argumentum meritò diſplicuit Suario, quia ſi quidquam valeret, probaret etiam quodlibet opus bonum mereri præmia omnia naturalia, quia hæc ſunt inferioris ordinis quàm ſit augmentum gratiæ; atque Suarez, non benè fieri argumentum in his quæ ſunt diuerſi ordinis ab vno ad alterum. Hæc tamen vltima impugnatio non videtur eſſe ſufficiens: etenim ſi loquamur de condignitate & valore operis, profectò, ſi eſt condignum rei nobiliori, à fortiori erit condignum inferiori, eſto hæc ſit ordinis diuerſi; nam ea condignitas in hoc conſiſtit, quòd hæc res moraliter poſſit iudicari tanti valoris quanti illa: ſi ergo eſt tanti valoris quanti altera maior, à fortiori erit tanti quanti minor; rectè ergo, ſi præcisè loquamur de æquiualentiâ, intulêre illi Auctores; Omne opus in gratiâ factum

factum eſt condignum gloriæ augmento, ergo
2 erit etiam remiſſioni pœnæ. Vitium ergo argumenti illius clariùs debet oſtendi, eò quòd argumentantur à ſenſu diuiſo ad compoſitum; fatemur quidem, quodlibet opus bonum factum in gratiâ habere eam condignitatem cum remiſſione, ſicut habet cum gratiâ; negamos tamen habere eam condignitatem cum vtroque præmio ſimul ſumpto. Vt qui poteſt ſolus portare centum libros, poteſt à fortiori viginti, ſi ſeorſim accipiantur; at non poteſt ſimul centum viginti. Cùm ergo actus meritorius occupet ſuam totam condignitatem in augmento gratiæ & gloriæ, malè intulêre hi Auctores, eum adhuc poſſe ſimul ſatisfacere pro pœnâ, quia hoc eſt illi dare duplicatam virtutem. Meliùs fortaſſe probari poteſt, eò quòd ſatisfactio eſt in alio genere quàm ſit meritum, ac proinde vnum non impeditur per aliud; ideoque ſi habet condignitatem cum remiſſione pœnæ, poterit illam obtinere, eſto occupetur in merito augmenti gratiæ & gloriæ. Hæc tamen ratio impugnabitur à me paulò pòſt.

Contraria & communis ſententia vera, ſolum opus pœnale ſcilicet eſſe ſatisfactorium.

Contraria ergo ſententia eſt communis, quam & veram iudico, ſcilicet ſolum opus pœnale eſſe ſatisfactorium: ita D. Thomas in 4. diſt. 15. art. 5. quæſtiunculâ 1. Bonauentura, Richardus, Durandus, Paludanus, Maior, Alenſis, Adrianus, Syluester, Viguerius, & alij, quos refert & ſequitur Suarez vbi proximè: pro eâ ſtant Gaſpar Hurtadus diſp. 13. diff. 6. & Lugo ſuprà num. 37. qui tamen ex Suario addit, omne opus bonum eſſe de facto ſatisfactorium; quia omne eſt de facto aliquo modo pœnale: idem ſentit Tannerus eâ quæſt. 8. num. 45. Hæc ſententia eſt valdè conformis Concilio Tridentino, quod, dum de ſatisfactione agit, ſemper dicit fieri per opera pœnalia: ita Seſſione 14. cap. 8. vbi ait, Per has pœnas nos reuocari à peccatis, per eas nos patiendo conformari Chriſto Ieſu, qui pro peccatis noſtris patiendo ſatisfecit. Secundò, quòd ſi patimur, conglorificabimur.

3 Ratione eam probat Lugo oſtendendo contra Vaſquez ſatisfactionem non eſſe meritum; vnde colligit; ergo non omne opus meritorium eſt ſatisfactorium. Hoc argumentum non habet meo iudicio aliam vim quàm oſtendere, fundamentum Vaſquez pro ſententiâ oppoſitâ non eſſe efficax; noſtram tamen nullatenus probat. Meliùs ergo idem cum Suario hoc probat; quia ſatisfactio eſt actus, quo quis vindicat & punit in ſe diuinam iniuriam; ergo debet eſſe aliquo modo pœnalia. Præterea ſatisfactio ordinatur ad correctionem ipſius hominis, imò aliorum, ne facilè deinde labantur; ad hoc autem pœnalitas & dolor eſt maximè neceſſarius; ergo debet ea ſatisfactio conſiſtere in actione pœnali. Omnes hæ rationes in tantum meo iudicio vim habent, in quantum (vt paulò pòſt oſtendam) opus bonum quà tale occupatur in merito gratiæ & gloriæ; ideoque non poteſt ex eo capite pœnam extinguere; debet ergo aliquid addi, ratione cuius poſſit eſſe ſatisfactio: quæ eſt mens D. Thomæ, qui nullatenus recurrit ad genus diuerſum meriti & ſatisfactionis (vt infrà vrgebo contra hos Auctores) ſed ad pœnalitatem, per quam homo aliquid patitur pro Deo. Sed de hoc argumento ſtatim fuſiùs.

An omne opus bonum ſit pœnale.

Examinanda nunc ea additio Suarez & Lugo, ſcilicet, Omne opus bonum eſſe pœnale, etiamſi maneat in ratione actus purè interni, imò etiamſi ſit de obiecto homini ſecundùm corpus gratiſſimo, v. g. ſit voluntas comedendi, quando naturaliter homo ad id vehementer propendet. Inquiunt enim, Etiam tunc velle comedere ob pellendam famem, & non tantùm propter delectationem, eſſe actum ex ſe homini difficilem; quia difficile eſt tunc cohibere eum appetitum. Rationem autem à priori reddunt, quia nullum eſt opus honeſtum, quod non aduerſetur alicui bono vel delectabili, vel vtili, vel quod non aliquod malum ſecum adferat; alioquin non eſſet liberum, ſi eſſet merum bonum ex parte obiecti. Pro quo inducunt D. Auguſtinum, qui vniuerſaliter auſus eſt dicere, infideles nullum prorſus bonum opus feciſſe, quia vel ex parte obiecti vel ex parte intentionis aliquem defectum admiſerunt. Quæ doctrina ſaltem regulariter, inquiunt, eſt vera; ergo ſemper quodlibet opus bonum habet aliquam pœnalitatem, ratione cuius poſſit eſſe ſatisfactorium.

Non omne opus bonum habet annexam pœnalitatem, neque annexum malum aliquod poſitiuum.

In hac doctrinâ illud mihi in primis diſplicet, quòd hi Auctores putent omne opus boneſtum debere habere aliquam rationem mali poſitiui, ob quam ſit pœnale, eò quòd alioquin non poſſet eſſe liberum, ſi appareret vt merum bonum. Hoc inquam mihi valdè diſplicet, quia ſæpè dixi, ad hoc vt voluntas poſſit eſſe libera circa aliquod bonum, ſatis eſſe, ſi illud ipſi proponatur vt limitatum & finitum; eſto amor illius nullum aliud poſitiuum malum adferat. Ratio autem eſt clara, quia eo ipſo trahet ſolùm finitè & limitatè; illa autem reflexio ſupra ipſum amorem (ad quem recurrunt hi Auctores) nullo modo eſt neceſſaria, imò frequentiſſimè abeſt, quia ad amandum obiectum liberè non facio ego reflexionem ſupra ipſum amorem, ſed purè putè ex directâ cognitione obiecti me ordinatè determino; ergo ex hoc capite non eſt, cur omne opus bonum ac liberum dicatur propriè pœnale. Adde, iuxta hanc explicationem ipſas etiam actiones phyſicas maximè homini iucundas (& pone non eſſe alioquin malas moraliter, ſed indifferentes) deberemus dicere pœnales vno verbo, quidquid liberè facimus eſſet pœnale; hoc autem eſt contra omnium ferè hominum ſenſum. 4

Moderata comedendi cupido in famelico non eſt mala.

Secundò mihi diſplicet, quòd pro eâ difficultate explicandâ recurrant exempli cauſsâ ad voluntatem comedendi, quando homo famet, & ad cohibitionem illius affectus, quo homo velit comedere ob cibi delectationem; quaſi talis cibi affectus tamquam malus deberet neceſſariò compeſci. Etenim (vt alibi oſtendi) nullâ probabilitate dicitur voluntatem comedendi ob delectationem, ſi non comedatur vltra id quod eſt neceſſarium, eſſe malam moraliter, quia delectatio quà talis niſi aliunde ſit inordinata, eſt obiectum amabile ſaltem indifferenter, ſi non honeſtè; ergo etiamſi homo velit tunc comedere, vt ſe liberet tum à periculo vitæ, tum ab immani rabie famis, tum ob delectationem cibi; quæ omnia ſine vllâ prorſus difficultate & labore, imò naturaliſſimè appetit; poteſt etiam non efficiendo vllum pœnalem actum dicere, Volo etiam comedere, quia Deus ita vult. Profectò 5

(vt verum fatear) ego nec apprehendere poſſom, io quo ibi ſit pœnalitas huiuſmodi actus.

Tertiò abſolutè mihi tota ea doctrina diſplicet; & reuerà videtur ſibi minùs conſtans, maximè in probatione : dum enim priorem partem, quòd ſcilicet debeat eſſe opus pœnale, probare contendunt ex Tridentino, qood ſemper pro hac ſatisfactione requirit actiones pœnales, videntur mihi deſtruere ex integro ſecundam partem, qoòd ſcilicet omne opus bonum ſit de facto ſatisfactorium, vndecumque id illi proueniat : etenim ſi omne opus bonum id habet, cur quæſo dicunt, à Concilio ſemper requiri opera pœnalia ? hæc enim limitatio aliquid excipit. Dixiſſet potiùs rotundè Concilium, per omne opus bonum nos ſatisfacere, ſicut dixerat in ordine ad meritum, oon limitando ad opera pœnalia; ergo ſi pro ſatisfactione aliqua excipit, pro merito nulla, profectò ſopponit non omnia opera bona eſſe pœnalia, & conſequenter nec omnia eſſe ſatisfactoria.

Probatur ex Tridentino, non omne opus bonum eſſe pœnale, neque ſatisfactorium conſequenter.

6 Reſpondebis, Concilium id voloiſſe denotare dum addidit, *Et alia pietatis opera*; vbi omoia opera complectitur. Sed contrà, qnia ea particula *Et alia* non iocludit omnia bona opera; alioquin ſine tot ambagibus & limitationibus dixiſſet ab ioitio, *Per omnia bona opera*; includit ergo alia, ſimilia tamen in pœnalitate his quæ antè poſuerat; dixerat enim id fieri per ieiunia, orationes, eleëmoſynas : nihil amplius ibi poſuit : reſtabant profectò illi multa enumeranda, in omnium iudicio & extra controuerſiam pœnalia, v. g. diſciplinæ, cilicia, cubationes in terrâ, peregrioationes, inſeruire ioſirmis in hoſpitalibus, vigilias agere, &c. ad omnia hæc alluſit Concilium, oon autem vniuerſaliter ad omne omoioo opus bonum; quale eſt comedere ob vitandam famem, quando comeſtio homini eſt gratiſſima : hoc enim oon eſt propriè opus pietatis, de qoo ibi Concilium agebat; ac proinde potiùs ex ipsâ Concilij additione conſtat, illud non intellexiſſe talia opera : qoomodo enim quæſo de talibus dici poteſt, qoòd reddamur ſimiles Chriſto patienti, qni per ſuam paſſionem pro nobis ſatisfecit ? Conſtet ergo minùs conſequenter requiri opus pœnale, & ſimul dici, omne opus bonum eſſe pœoale & ſatisfactorinm : id quod à fortiori conſtabit ex dicendis ſtatim in ſecundâ difficultate. Ad rationem ergo allatam io contrarium, quòd oullus ſit actus, qui non adferat pœnalitatem, iam ex dictis conſtat oppoſitam; nam quando obiectum eſt gratum homini, directio illius in honeſtatem aut in Deum poteſt ſine vllâ pœnalitate haberi, vt oſtenſom eſt : & in aliis obiectis idem poſſet oſtendi; nam filium amare ob bonos mores, & quia putat pareos gratum illum eſſe ſuâ virtute Deo, non eſt profectò opus pœnale, eſto ſit honeſtus amor. Quod de Auguſtino dicitur, non videtur mihi ad rem; Vaſquez enim & alij reſpondebunt, Ideò eum docere, Gentiles non habuiſſe vllum bonum opus, non propter pœnalitatem, ſed quia omne bonum opus de ſe eſt ad ſalutem conducens; ac proinde noo poteſt ſine gratiâ Chriſti fieri. Alij verò dicent, Solùm docuiſſe Auguſtinum rarò fuiſſe tales actus bonos; non tameo abſolutè negaſſe omoi tempore. Ratio autem eius impoſſibilitatis reduci poteſt ad alia capita diuerſa à pœnalitate : defectus enim Fidei & mala educatio poterat maximè reddere illis difficiles per accidens actus ex ſe nullo modo pœnales; ergo ex Auguſtino nihil ad rem colligitur.

Explicatur S. Auguſtinus negans Gentiles vllum opus bonum feciſſe.

SECTIO SECVNDA.

Vtrùm in actu purè interno poſſit eſſe ſatisfactio.

DVPLICITER poteſt actus aliquis eſſe purè internus; vel quia planè conſiſtit in actu ſolius animæ, & hic eſt in omni rigore internus, ſicut amor Dei ſuper omnia; vel quia eſto habeat actus annexos aliquos partis inferioris, illi tamen non prodeunt ad actionem exteriorem potentiarum, ſed manent hominibus per ſe occulti. Poſſunt etiam actus occulti voluntatis hoc ſenſu dici interiores, maximè ſi ſine nouâ libertate fiant; vt de dolore ex amore ſecuto; nam licet amare Deum ſuper omnia ſit liberum homini, ſi tamen tunc aduertat ad ea, quæ fecit contra ipſum, grauia peccata, neceſſariò videtur debere prodire in deteſtationem ac dolorem de illis. Hi ergo actus, qui carent libertate, non iudicantur pro præſenti quæſtione in omni rigore interiores, nam (vt ex dicendis conſtabit) illos ſolùm vocamus interiores, in quibus propriè formaliter & immediatè conſiſtit ratio meriti. His ergo ſuppoſitis, duo poſſunt in præſenti diſcuti; Vnum, An actus voluntatis liber primo modo propriè interior poſſit habere rationem ſatisfactionis, eſto nullum alium pœnalem habeat ſibi adiunctum : Alterum, An eſto requiratur actus exterior, ipſe tamen internus addat nouam rationem ſatisfactionis. Vtrumque ſenſuo breuiter expediemus. 7

Qui actus dicantur propriè interiores in ordine ad ſatisfactionem.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponitur & reiicitur ſententia tribuens omni actui pœnali interiori eam vim ſatisfactiuam.

ET quidem quoad primum multorum ſententia eſt, omnem actum interiorem, etiam illum qui formaliter liber eſt, ſimul eſſe meritorium & ſatisfactorium, eſto nullus penitus alius ſequatur exterior. Hanc dicit Tannerus eſſe communem & certam ſententiam; & colligitur ex Suario diſp. 37. ſect. 5. num. 5. & ex Tridentino Seſſione 13. can. 13. Mihi tamen hæc cenſura videtur aliquantulùm minùs conſiderata : etenim in primis in Tridentino nec veſtigium eſt illius, qoia ſolùm id definitur, quòd ieiunoiis, eleëmoſynis & aliis pietatis operibus ſatisfaciamus : at hæc omnia habent ſuos actus diſtinctos ab ipsâ interiori voluntate merendi, vt ex ſe conſtat. Deinde Suarez ſolùm dixit diſiunctiuè, Opus internum, vel per ſe ſumptum, vel coniunctum cum externo multum valere ad ſatisfactionem; vbi non dixit determinatè, quòd interior ſolus ad id valeat. Fateor Suarium in ratiooe, quâ id probat, recurrere ad actus liberos formaliter, & exemplum ponere in contritione ipsâ, & in oratione, maximè quam ait non ſolùm propter vocem, ſed propter mentis 8

Sententia docens omnem actum internum eſſe ſatisfactorium proponitur.

atten-

attentionem eſſe ſatisfactoriam. At hoc tamen ipſum eſt pro ſententiâ à me ſtatim ponendâ. Nam illa attentio mentis non eſt ipſe actus voluntatis, in quo eſt formaliter meritum, ſed eſt actus intellectus, qui formaliter non habet meritum; contritio autem, vt dicemus, habet annexum dolorem etiam non liberum; ac proinde adhuc nihil dicitur, quòd opus purè internum iuxta priorem acceptionem ſit ſatisfactorium. Quidquid verò ſit, An Suarez eam doctrinam teneat néche, quam ſatis clarè alioquin inſinuat, probari illa poteſt cum aliquibus; quia opera facta in gratia habent condignitatem cum augmento eiuſdem gratiæ & gloriæ; quod eſt multò maius præmium quàm remiſſio pœnæ temporalis; ergo à fortiori erunt condigna pro hac

9 remiſſione. Hanc rationem paulò antè diſcuſſi, & oſtendi eâ ſummùm probari ſub diſiunctione, quòd ſi noſtra opera non eſſent actu meritoria augmenti gratiæ, eſſe condigna pro remiſſione, ſimul tamen eſſe vtriuſque condigna, nullo modo probari, aliàs etiam de facto noſtra opera de condigno ſimul mererentur bona temporalia, quæ ſunt multò minora æternis. Confirmo hanc impugnationem manifeſtè. Quidquid ſit, Vtrùm condignitas pro pœnæ remiſſione ſit in diuerſo ordine à merito augmenti gratiæ (de quo paulò pòſt) quodlibet augmentum gratiæ & gloriæ eſt maius præmium, ſeu maius bonum, quàm remiſſio totius pœnæ Purgatorij: magis enim eligendi ſunt duo gradus gratiæ & gloriæ per totam æternitatem duraturi, quàm carere decem aut viginti annis pœnâ Purgatorij; & tamen non quilibet actus bonus habens condignitatem cum augmento gratiæ & gloriæ, illam habet ad ſatisfaciendum pro totâ pœnâ temporali (vt indubitatum eſt apud Catholicos;) ergo non valet conſequentia, Gloria eſt aliquid maius quàm pœnæ remiſſio; ergo omne bonum opus erit condignum remiſſione pœnæ; cuius ea eſt ratio quam diximus, quia gloria & remiſſio eſt magis quàm gloria ſola.

Primum argumentum pro eâ ſententiâ refellitur.

Secundò ergo ex Patre Vaſquez probari poſſet, quia pœna Purgatorij eſt impeditiua gloriæ; ergo omne opus bonum promerens augmentum gloriæ promeretur diminutionem eius pœnæ. Verùm & hæc ratio (vt benè notauit Suarez, Lugo & alij) non eſt efficax, quia opus bonum non meretur accelerationem vitæ æternæ, aliàs etiam mereretur diminutionem huius vitæ, ſeu accelerationem mortis; quia quamdiu manemus in corpore, tamdiu nobis protrahitur & retardatur viſio beata. Prætereà, ſi opus bonum mereretur ablationem huius impedimenti, deberet mereri remiſſionem totius pœnæ; quia quælibet pars

10 illius eſt retardatiua gloriæ. Tertiò, quia non apparet, cur intenſius meritum debeat extinguere maiorem pœnam quàm remiſſius; nam mereri intenſiorem gloriam eſt ad hoc omnino per accidens; quandoquidem duratio pœnæ in Purgatorio tam eſt contraria gloriæ remiſſæ quàm intenſæ; ergo ex differentiâ circa intenſionem gloriæ non poteſt prouenire diuerſitas circa ablationem impedimenti, quod eſt æquale reſpectu vtriuſque. Quartò (vt benè P. Suarez) etiamſi augeatur gratia & Ius ad intenſiorem gloriam, ſicut fit per ſuſceptionem Sacramentorum ex opere operato, non ideò minuitur pœna temporalis per illam gratiam, quia hæc non eſt ſatisfactoria; ergo non valet, *Augetur ius ad maiorem gloriam, ergo minuitur debitum pœnæ temporalis*. Tandem, quia (vt ſtatim oſtendemus) id eſſet mereri duplex præmium adæquatum actui, aut vnum adæquatum & alterum partiale; quod planè repugnat: ſequela verò probatur; nam actui datur augmentum gloriæ iuxta totam illius condignitatem; ergo ſi vltra hoc datur remiſſio pœnæ, iam datur duplex præmium. Aliter ergo cum Lugo poſſet id ſuaderi, quia ſi actus bonus non occuparetur in merito augmenti gratiæ & gloriæ, ſine dubio poſſet eſſe ſatisfactorius, cùm ſupponamus illum in ſe eſſe pœnalem, boneſtum, dignificatum gratiâ, &c. atqui per hoc quod mereatur gratiam, nullo modo impeditur vis eius ſatisfactiua: hęc enim eſt in diuerſo genere quàm ſit meritum; ergo de facto ſatisfaciet. Confirmat id Lugo, quia ſi in Republicâ eſſent Iudices aut Principes duo, quorum vnus puniret ſcelera, alter remuneraret benefacta; profectò ſi aliquis reus, qui pœnam aliquam ſubire deberet, tolerarét ſponte ſuâ ingentes pro Republicâ labores, æquum eſſet omnino vt Iudex, ad quem punitio ſpectaret, temperaret pœnas tali homini alioquin debitas; quia qui iam ſe ita afflixit, meretur, vt cum ipſo lenius procedatur; & tamen hic Iudex in eâ remiſſione non ſe gereret, ac ſi eſſet remunerans; quia ad eum non ſpectat remunerare, nec per hoc impediret, quò minùs alter Iudex remunerator deberet etiam talem hominem aliquo præmio afficere; ergo ea duo ſe inuicem non impediunt. Ratio à priori (inquit hic Auctor) ea eſt, quòd meritum reddit hominem dignum præmio; ſatisfactio autem non reddit præmio dignum, ſed tollit remotè dignitatem pœnæ; ergo omnis actus bonus, etiamſi ſimul mereatur augmentum gratiæ & gloriæ, poterit eſſe ſimul ſatisfactorius pro pœnâ. 11

Secundum argumentum pro eâdem ſententiâ reijcitur.

Tertium argumentum ex Cardinale Lugo pro eâdem ſententiâ.

Iudico tamen per hæc nullo modo probari eam ſententiam, ſed potiùs ſolis verbis fieri eam diſtinctionem in præſenti inter meritum & ſatisfactionem; inſtantiam verò allatam potiùs eſſe contra hos Auctores, & pro nobis, quàm contra nos; & vt ab eâ incipiamus, mihi videtur ex terminis omnino certum, ſi talis reus pœnæ ſubiiſſet pro Republicâ æquales præcisè pœnas eis quas infligere illi iuſtè poterat Superior ille puniens; certum inquam mihi videtur, ſi ille diceret alteri Iudici præmianti, Ego ſum contentus has pœnas, quas iſte reus acceptauit vltrò, reputare pro aliis omnino æqualibus quas illi poteram infligere, eſto non teneter ad hoc; quia ad Iudicem ſpectat non ad reum determinare pœnam, certum mihi eſt, nullo modo illum alterum Iudicem habiturum tunc obligationem vllam ampliùs remunerandi reum illum. Maximè autem id intelligetur, ſi ponamus duos homines, vnum nullius pœnæ reum, alterum illius quam dixi, ſubirent tunc ambo æqualiter illam pœnam pro Republicâ; nemo prudens dicere poterit, quòd ſi ambo pro remuneratione venirent, non poſſit illi reo reſponderi: Hic tuus labor acceptatur pro ſatisfactione; hoc autem alteri dici nullo modo poſſet. Deinde ſi illi reo & remiſſa fuiſſet pœna, & datum ſimul præmium illi labori æquale, quale alter ſocius paſſionis obtinet, 12

Reijcitur tertium argumentum, & inuertitur in ſuum auctorem.

Digitized by Google

obtinet, omnes dicerent illum maiori præmio affectum eſſe quàm hunc, cùm tamen æqualiter ambo laboraſſent; ergo ea inſtantia potiùs eſt pro nobis. Deinde ſi è contrario ponamus caſum, vt Iudex, qui debet premiare, dicat tunc alteri Iudici, Ego volo hos labores ex integro præmiare, nemo dicet, non fore Iudici punienti liberum pœnam pro antiquâ culpâ exigere; quia enim dicet tali reo tunc factam iniuriam, ſi dato integro præmio laborum, non etiam tota pœna ei condonaretur?

Confirmo adhuc magis eam inſtantiam pro me; & ponamus pœnam, cuius ille homo erat reus, fuiſſe pecuniariam; quia fortè ita ſtatutum lege communi erat, vt delictum, quod ille patrauit, pecuniâ mulctaretur; vel quia ita Iudex ille, ad quem pertinebat punire, decreuit; erat ergo pœna illa debita mille ducati, ſubiit ille labores æquiualentes precisè præmio mille ducatorum; quis poterit in hoc caſu dicere, inter eos duos æqualiter ita laborantes, illi, qui anteà erat reus, debere remitti illos mille ducatos, quos erat obligatus Reipublicæ in pœnam ſoluere, & inſuper in præmium mille alios debere concedi, ſecundò verò illi non niſi mille concedendos, idque ex toto rigore æqualitatis iuſtitiæ cum vtroque. Certè quilibet dicet primum illum, ſi condonentur ei mille quos debebat ex integro, eſſe remuneratum, aut ſi è contrario dentur ei de nouo mille, poſſe ab illo iure merito exigi pœnam ſeu ſolutionem aliorum mille quos debebat. Quod dixi de pœnâ in pecuniâ habet locum in aliis; nam vel formaliter vel æquiualenter poſſunt reuocari ad pecuniam. Obiectio ergo illa ex duobus Iudicibus potiùs eſt pro nobis.

13 *Quartum argumentum refellitur.* Veniamus iam ad rationem à priori, & ad diſtinctionem generum; vnde clariùs adhuc reiicitur ea doctrina; & (vt verum fatear) ego puto ea duo ſolis vocibus in præſenti diſtingui, re autem ipsâ eſſe omnino idem, ſeu in ordine ad faciendum ſatis valori eius actus eſſe planè impertineus, quòd dicatur remitti pœna non per modum præmij, ſed per modum ſatisfactionis: de quo puncto egi fusè Tomo 6. de Incarnatione, *Idem eſt mereri remiſſionem de condigno, & ſatisfacere de condigno pro peccato.* probans idem eſſe mereri de condigno remiſſionem mortalis ac ſatisfacere de condigno pro mortali: egi etiam hac de re dum de remiſſione venialis; vbi dixi contritionem factam in gratiâ ex ſe eſſe æqualem ſatisfactionem pro veniali. Nam licet eam æqualitatem iam mortali negemus ob altiorem ordinem, in quo eam offenſam conſtituimus, id quod adhuc non tam ratione quàm auctoritate probamus; vt tamen idipſum de veniali dicamus, non habemus probabilem rationem; eſt ergo contritio æqualis ei remiſſioni venialis; nihilominùs dixi de facto hoc non tolli per contritionem, quia hæc tota quanta occupatur in obtinendo augmento gratiæ & gloriæ; vbi oſtendi ea duo genera ſatisfactionis & meriti ſolâ voce in præſenti differre, quia Deus ſiue remittens culpam per ſatisfactionem, ſiue per modum præmij eam remiſſionem concedens, idem omnino dat, ſeque eodem iure priuat; pro homine verò ipſo idem etiam datur, idem ille acquirit; ergo idem penitus erit in præſenti præmiare & remittere. Id quod

14 *Quamuis ſatisfacere & mereri* nunc breuiter confirmo: Fateor ego libentiſſimè, ex genere ſuo ſatisfacere & mereri non eſſe idem, quia hoc dicit ordinem ad præmium independenter ab vllâ culpâ ex parte merentis; *ex ſuo conceptu ut ſic differant, in hac tamen materiâ ſunt planè idem.* illud autem ſupponit neceſſariò culpam; at in ſubiectâ materiâ de quâ agimus, ea duo idem ſunt: & in primis diuerſitas generis nihil facit ad rem; nam etiam ſoluere quod furto accepi & emere merces ſunt ex conceptu ſuo diuerſa genera; quis tamen ideò dixit poſſe me per eoſdem centum florenos & ſatisfacere mercatori pro pallio eius valoris, quod furatus illi fui, & iam conſumpſi, ac ſimul poſſe me emere nouas merces valoris centum florenorum? aut quod poſſum ego illi tunc obiicere, etiamſi tibi debeam mille, non potes tamen mihi negare merces valentes mille, quia ſatisfactio eſt in diuerſo genere ab emptione? Hoc ſanè ridiculum eſſet. Habet autem ea ratio adhuc maiorem vim, ſi ego debeam illi eos mille ducatos ob iniuriam aliquam ei illatam, & in pœnam illius; tunc enim longè eſſet maior ſimilitudo cum noſtro caſu. Nemo autem prudens dicet, Me tunc de condigno poſſe per vnum mille extinguere illud debitum pœnæ, & ſimul emere mercea vt mille; ergo etiamſi ſoluere pro debito pœnæ & emere nouam gloriam ſint in diuerſo genere, non poteſt tamen vllo modo dici, occupato opere in ſoluendo non auferri valorem illi ad emendum. Ratio huius à priori eſt manifeſta, quia *Ratio ſuperioris doctrinæ.* ipſa remiſſio pœnæ hîc & nunc habet ſe quaſi præmium boni operis; quia in primis eſt bonum illius cui remittitur: neque enim ſolùm ſunt bona ea quæ ſunt poſitiua, ſed etiam priuatiua; præſeruatio enim à peccato eſt aliquid negatiuum, & eſt maius bonum hominis quàm multi gradus gratiæ; ergo remittere homini pœnam debitam æquiualet ex hac parte bono alicui poſitiuo eidem homini dato; ergo ſi datur operi quantum meretur in augmento gratiæ, non manet illi operi valor, vt detur etiam ei remiſſio pœnæ; quia plus eſt illi dare gloriam & remiſſionem pœnæ quàm ſolam gloriam. Deinde etiam ex parte ipſius condonantis hæc condonatio æquiualet præmio; quia qui condonat pœnam, cedit ſuo iure, & alienat illud à ſe, perinde ac quando dat gratiam vel gloriam quaſi alienat hanc à ſe; ergo vt Deus moueatur ex aliquâ re condignâ ad alienandam gratiam, & ſimul ius illud contra peccatorem, oportet illi aliquid maius offerre, quàm quod ſuffeciſſet, vt de condigno ſolam gloriam alienaret à ſe; ergo meritum gloriæ non eo ipſo formaliſſimè quod ſit æquale cum gloriâ, eſt etiam æquale ſimul cum remiſſione pœnæ; ergo non poteſt hanc extinguere de condigno, niſi aliquid illi detrahatur de gloriâ; ergo diuerſitas illa præmij & ſatisfactionis omnino eſt impertinens ad præſentem difficultatem.

15 *Reiicitur denique tota ea doctrina argumento ad hominem.* Confirmo hoc ad hominem: Quia ſi occupari valorem operis in promerendo præmio nihil illi obeſt ad ſatisfactionem, ergo perinde ſatisfacit ac ſi nihil aliud mereretur. Hæc conſequentia meo iudicio eſt accidens. Vnde vlteriùs ſi non mereretur, ſed purè ſatisfaceret, quodlibet opus quantumuis minimum eſſet ſatisfactorium de condigno pro totâ pœnâ temporali; ergo etiam de facto, licet ſimul mereatur, ſatisfaciet quodlibet opus pro qualibet pœnâ: quod eſt vel hæreticum, vel erroneum. Hæc conſequentia eſt

eſt clara ex dictis ; antecedens probatur , quia dignitas illa , quæ occupatur in præmio , ſi occuparetur in extinguendâ pœnâ, cùm extinctio totius pœnæ temporalis minus bonum ſit quàm augmentum gratiæ, deberet ex integro ſufficere ad extinguendam totam pœnam : ergo ſi totus actus occupetur in extinguendâ pœnâ, quilibet, quantumuis minimus , extinguet totum ; quia quantumuis minimus habet cum totius remiſſione condignitatem,quia illam habet cum gratiæ augmento , quod eſt maius . Habet autem hoc argumentum maiorem vim contra aliquos ex his Auctoribus , qui condignitatem noſtrorum operum cum remiſſione pœnæ intulerunt ex hac vltimâ ratione à me factâ , quòd ſcilicet noſtra merita ſunt condigna cum augmento gratiæ,quod eſt maius quàm ea remiſſio; ergo à fortiori, inquiunt, habebunt cum remiſſione ; optimè ergo ego ſubiungo; Quodlibet tale augmentum eſt bonum longè maius , quàm remiſſio pœnæ temporalis etiam centum annorum;ergo actus habens condignitatem cum augmento habebit cum totâ remiſſione, ſed per meritum eius augmenti (quia hoc eſt in alio genere) non impeditur ſatisfactio vel in minimo , vt hi ſupponunt;ergo de facto minimus etiam actus extinguet ingentem aut certè totam pœnam debitam in Purgatorio: quod dixi eſſe valdè abſurdum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reiiciuntur aliqua euaſiones.

Meritum oritur ex operis honeſtate , ſatisfactio verò ex pœnalitate eiuſdem à gratiâ dignificati.

16 FORTASSE reſpondebitur huic argumento, Cùm ea duo diuerſa genera ſint inter ſe diſparata, non benè deduci ; Opus illud in genere meriti eſt æquale illi augmento ; ergo etiam erit æquale illi per modum ſatisfactionis. Ratio autem à priori ea eſt , quia meritum conſideratur ex laudabilitate & honeſtate operis , ſatisfactio ex pœnalitate ; poteſt autem in eodem actu eſſe magna honeſtas , & tamen exigua pœnalitas , ideoque poterit multùm valere ad meritum & parum ad ſatisfactionem ; ergo non infertur , Poteſt mereri quod maius eſt, ergo & ſatisfacere pro eo quod minus eſt; eſſet autem bona ea conſequentia, ſi maneremus intra meriti genus, Hoc modo poteſt mereri augmentum gratiæ & gloriæ ; ergo per modum meriti habet etiam valorem ad remiſſionem totius pœnæ temporalis , ſi non occupetur in merito eius augmenti. Sed contrà Primò manifeſtè : Nam licet ſubſtantia huius ſolutionis vera ſit , deſtruit tamen totum fundamentum horum Auctorum; iam enim dixi eos inde probare , noſtra opera eſſe condigna pro remiſſione pœnæ etiam per modum ſatisfactionis, quia ſunt condigna per modum meriti cum gratiæ augmento, quod maius eſt. Iam autem in ſolutione hac dicitur ; Etiamſi actus ille in genere meriti ſit condignus ad magnum præmium , non ideò inferri , illum in genere ſatisfactionis eſſe condignum ad tantundem: ſi ergo hoc verum eſt, quæro ab his Auctoribus , quomodo reputent bonam illam conſequentiam , *Bonum opus eſt condignum augmenti gratiæ;ergo & ſatisfactorium de condigno pro pœna remiſſione , quæ eſt aliquid minus ?* hoc ſanè iam non valet , cùm in hac ſolutione dicatur , Poſſe actum plus valere in genere meriti quàm in genere ſatisfactionia , quod ſi plus poteſt valere ; ergo non ſequitur , Ibi valet de condigno , ergo etiam hîc. Non eſt ergo conſequentia in eâ doctrinâ.

Secundò reiicio eam ſolutionē,quia ipſa etiam ratio ſatisfactionis non poteſt ſumi à pœnalitate actus nudè ſumptâ; quia hæc ſecundùm ſe prorſus nullam habet proportionem cum pœnâ Purgatorij ; vti neque in ordine ad meritum debet conſiderari ſola bonitas actus , quia vt ſic non habet proportionem cum præmio ; debet ergo accipi vt coniuncta cum dignificatione gratiæ & honeſtate actus. Hinc autem argumentor ; Ea bonitas ex dignificatione actus eleuatur in genere meriti ad tantum præmium; cur ergo non eleuabitur ea pœnalitas & eadem bonitas ab eâdem gratiâ in genere ſatisfactionis ad remiſſionem æqualem illi præmio, quandoquidem eleuari ad præmium, eò quòd ſit genus diuerſum , nec in minimo officit eleuationi ad ſatisfactionem ? ergo gratis ab his Auctoribus mittitur , hîc & ibi extollitur valor actus illius; ergo ſi ea duo genera non ſe impediunt, tantum debet ſatisfacere quantum meretur. 17

Vnde habeat actus, quòd ſit meritorius & ſatisfactorius.

Secundò principaliter reſpondebitur pro eâ ſententiâ , Actum pœnalem honeſtum (de quo ſolo agimus; iam enim ſuprà diximus non-pœnales non eſſe ſatisfactorios) duo habere, & honeſtatem moralem , ob quam eſt meritorium , & ſimul pœnalitatem, in quâ differt ab aliis actibus meritoriis tali pœnalitate carentibus ; ratione ergo huius habere poterit condignitatem cum pœnæ remiſſione , maximè cùm tota ea pœnalitas non fuerit illi actui neceſſaria ad meritum. Sed contrà Primò , quia ſiue realiter ea duo ſunt in actu diſtincta, ſiue ſolùm ratione , concurrunt tamen ambo ad meritum hoc in particulari: eo enim ipſo,quo ille actus eſt liber in ſe formaliter, & eſt magis difficilis, eſt etiam magis laudabilis, & magis meritorius , cùm ea pœnalitas ſit in ſe immediatè libera; de hac enim ſolâ agimus; ergo etiam illa quà talis occupatur tota in merito augmenti gratiæ & gloriæ ; ergo non habet locum, vt occupetur in ſatiſfactione pro pœnâ. Quod dicebatur, pœnalitatem non eſſe neceſſariam ad meritum , debet diſtingui ; *Ad meritum vt ſic & abſtractè* concedimus, *ad hoc ſpecificum & numericum meritum*,negatur aſſumptum ; vti ad rationem meriti vt ſic etiam non requiritur , quòd actus ſit ex virtute charitatis aut intenſus vt octo ; nam etiam aliarum virtutum actus & remiſſi vt quatuor, vt duo,&c. ſunt meritorij ; per hoc tamen non euincitur vllo modo, differentiam illam actus , ob quàm pertinet ad ſpeciem charitatis , & quatuor illos gradus intenſos non eſſe meritorios in hoc actu, aut illos manere expeditos ad ſatisfaciendum. Si pœnalitas ea non iuuaret ad maius meritum, facilè concederem intentum obiectioni ; at cùm tota ea augeat meritum , nihil per eam obtinetur in ordine ad ſatisfactionem diſtinctam. 18

SVB-

SVBSECTIO TERTIA.

Quid ſit in hoc puncto probabilius.

19 *Actus interior non eſt ſatisfactorius, niſi habeat annexam pœnalitatem diſtinctam, &c.*

DICENDVM eſt, Actum interiorem, qui formaliter eſt meritorius, non eſſe ſatisfactorium, niſi illi adiungatur actio aliqua pœnalis ab eo diſtincta, & quæ non occupetur in merito condigno gratiæ & gloriæ. In hanc ſententiam conſentit Scotus, Almainus & Gabriel apud Suarez ſect. 5. num. 1. requirunt enim actionem externam pro ſatisfactione, in quâ totam illam conſtituunt; qui fortaſſe ideò à Suario & aliis reiiciuntur, quia planè videntur neceſſariò exigere opus omnino externum. In quo mihi etiam non placent, quia (vt ex dicendis conſtabit) pœnalitas poteſt reperiri etiam ſine externo opere, quæ tamen non conſiſtat in ipſâ actione meritoriâ: quod vltimum ego iam contendo; id autem probo argumento, quo præcedentem ſententiam reieci; quòd ſcilicet opera interiora formaliter libera tota quanta occupentur in condigno merito augmenti gratiæ & gloriæ; ergo nulla eis relinquitur vis, vt ſimul de condigno ſatisfaciant pro debito pœnæ, quia hæc ſatisfactio, iuxta dicta, eſt moraliter nouum condignum meritum; eſt ergo aliud quærendum, quod ſine detrimento illius meriti poſſit eſſe ſatisfactorium. Fortaſſe reſpondebitur, Aliquid de valore eius operis in ordine ad meritum augmenti gratiæ & gloriæ tolli, & eius loco dari remiſſionem pœnæ. Hæc tamen ſolutio non poteſt ſuſtineri, quia eſt contra omnes ferè, & ſine fundamento eam diminutionem ponit; ac tandem eſt nociua iuſtis, quia reuerà augmentum quodcumque eius perpetuæ beatitudinis longè maioris eſt momenti, quàm vnâ aut alterâ die tardiùs intrare cælum, & interim pati pœnas aliquas in Purgatorio; eſt ergo quærenda ſolutio, quæ omnia ſaluet, vt nos ſaluabimus.

20 *Quomodo actus externus ſit ſatisfactorius.*

Et quidem, ſi loquamur de bonis operibus planè externis, facilè & clarè rem totam explico; quia cùm (vt aliunde ſuppono) ea actio externa per ſe non augeat meritum, ſed hoc totaliter & adæquatè in interiori volitione conſiſtat, facilè intelligitur, quomodo illa pœnalitas actionis externæ ſuperaddita actui externo addat ſatiſfactionem pro pœnâ, nihil detrahendo de merito; quia hoc conſiſtit in actu interno, ſatisfactio verò in externo; id quod per ſe apparet conforme rationi: ſicut enim laudabilitas & libertas propriè reperta in actu interno habet proportionem cum præmio, ita dolor & paſſio, quæ reperitur in actionibus externis, habet proportionem cum remiſſione pœnæ, quæ in ſe eſt doloroſa. Prætereà, ſicut non quælibet laudabilitas operis habet proportionem cum omni intenſione præmij, ita non quilibet dolor actionis externæ habet proportionem cum remiſſione totius pœnæ; ſed hæc proportio eſt maior vel minor in ordine ad maiorem vel minorem remiſſionem, prout maior vel minor eſt dolor & difficultas actionis externæ; quam porportionem licet nos non poſſimus certò determinare, ſicut nec poſſumus dignitatem ad præmium, quæ in quolibet opere reperitur; Deus tamen perfectè illam noſcit, & iuxta qualitatem illius remittit pœnam, ſicut donat gratiam iuxta quantitatem valoris operis meritorij.

Dices Primò: Dolor quilibet huius vitæ, quantumuis intenſus, vix habet proportionem cum minimâ parte doloris alterius vitæ; ergo non poterit eſſe condigna ſatisfactio pro illâ. 21
Reſpondeo, Si phyſicè conſideretur noſter dolor, & ſecundùm ſe, veriſſimum eſſe, nullam omnino habere proportionem cum pœnis Purgatorij; nego tamen eam non habere, ſi conſideretur vt eleuatus & dignificatus tum à gratiâ ſubiecti, tum ab operatione liberâ & meritoriâ, quâ toleratur, & à quâ etiam dignificatur: ſicut voluntas dandi eleemoſynam non habet proportionem, ſi ſecundùm ſe conſideretur cum præmio gloriæ æternæ; quo ſenſu dixit Paulus Rom. 8. *Non ſunt condigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Accedente tamen dignificatione proueniente à gratiâ redditur illa eleemoſyna condigna ad præmium gloriæ; ita etiam paſſio externa, ſi nudè accipiatur, non eſt condigna, ſi verò dignificetur à voluntariâ acceptatione illius, quæ ſit opus ſupernaturale iuſti, accipiet inde tantam condignitatem, vt poſſit iam æquare aliquam partem pœnæ Purgatorij, & pro illâ de condigno ſatisfacere.

Vnde accipiat proportionem cum pœnis Purgatorij actus noſter pœnalis.

Dices, Grauiſsimi dolores, calculi v.g. aut podagræ diu tolerati æqualitatem habent cum aliquibus ſaltem gradibus breui tempore toleratis pœnæ inferni; ergo ſaltem pro illis poterit peccator ſatisfacere, ſi eos patienter toleret. Reſpondeo, Ob exceſſum intenſionis & qualitatis dolorum adeò alterius altioris ſpeciei vix poſſe inueniri ſufficientem proportionem cum eâ pœnâ in doloribus huius vitæ; quòd ſi tamen aliqua reperiatur cum exiguâ illius parte, & ex hoc capite poſſet admitti compenſatio; Deum tamen eos dolores non acceptare in eum finem, ſed immittere eos ob alios titulos, ob quos habet ius in peccatorem.

Obiter hinc intelliges, cur non ſatisfaciamus pro pœnâ Purgatorij, quando non toleramus patienter huius vitæ dolores, quia ſcilicet tunc non dignificantur ab vllo actu bono, ideóque manent cum improportione naturali, quam anteà habebant, de quâ loquitur obiectio.

Sed vrgebis Primò; Ergo iam recurrimus in hac explicatione ad meritum internum; quod tamen ſuprà negatum eſt. Diſtinguo illatum; recurro vt ad formam dignificantem, concedo; recurro vt ad id, quod propriè ſit meritum aut ſatisfactio pro pœnâ, nego; pro quo aduerte, nullo modo repugnare, vnam eamdemque formam ſimul dignificare ad præmium, & ſimul in ſe ipſâ eſſe opus meritorium. Pone ad hoc propoſitum veram eſſe ſententiam Patris Vaſquez docentis, contritionem eſſe formam ſe ipſâ ſanctificantem ſubiectum; certè ſi homo ſine infuſione vllius gratiæ habitualis eliceret contritionem, & ſimul in eodem vel in ſequenti inſtanti alium actum ſupernaturalem, honeſtum, liberum, procul dubio contritio illa ſimul eſſet meritoria præmij ſibi correſpondentis, & ſimul etiam dignificaret illud aliud bonum opus ad merendum etiam de condigno nouum præmium; quæ duo perinde præſtaret ſimul ac ſi tantùm vnum ex illis. Ratio huius eſt, quia eſſe formam dignificantem meritum, non eſt eſſe 22

Quomodo meritum internum concurrat cum actu pœnali ad ſatisfactionem.

Forma dignificans meritum non eſt meritum.

meritum:

meritum? non enim præmiatur aut remuneratur forma dignificans, ſed opus bonum ab eâ formâ dignificatum. Vnde eadem forma poſſet ſimul dignificare multos actus ad diuerſa & adæquata præmia, perinde ac ſi forma ipſa eſſet multiplex, vel perinde ac ſi ſolùm vnicum actum dignificaret. Vt in ſententiâ ſatis probabili, docente ex maiori gratiâ merita creſcere æqualiter, ſi homo habeat duos actus bonos v. g. & habeat gratiam vt octo, illi duo actus perinde dignificabuntur, quilibet ad præmium vt ſedecim (octo pro intenſione ipſorum, & octo pro intenſione gratiæ) ac ſi facti fuiſſent in diuerſo tempore, & quilibet cum diſtinctâ gratiâ vt octo; ergo ſi in ordine ad præmium poteſt eadem res & ſimul eſſe meritoria, & ſimul dignificare, & quidem perinde multa ac vnum ſine detrimento vnius aut alterius, poterit etiam multò meliùs opus bonum internum obtento toto præmio ſibi correſpondente dignificare alterum actum pœnalem ad ſatiſpatiendum, etiamſi ipſum opus internum non poſſit vltra meritum eſſe ſimul ſatisfactio, vt ſuprà oſtendi contra nonnullos.

23 Dices: Illa ipſa vis dignificandi eſt pretio æſtimabilis; ergo illa etiam eſt præmio digna. Reſpondeo, Nimis hoc argumento probari, ſcilicet per ſolam gratiam habitualem nobis inhærentem poſſe nos aliquid mereri ſine vllo planè alio bono opere, quia illa gratia etiam quando dormio habet vim ad dignificanda opera bona, quæ poſteà ſequentur; illa autem vis eſt pretio æſtimabilis iuxta obiectionem; ergo erit etiam præmiabilis vti vis dignificatiua, quam bona opera habent reſpectu externarum ſatisfactionum. Abſolutè reſpondeo, Illam vim dignificandi, ſiue dicatur præmiabilis ſiue non, numquam poſſe per præmium extingui; quia non poteſt gratia eſſe in ſubiecto niſi illud faciendo amabile & gratum, etiamſi infinita præmia intuitu illius dentur. Nec poteſt actus honeſtus acceptans dolores externos eſſe niſi eo ipſo informans ſeu dignificans eos dolores; ergo per præmium adæquatum datum iam anteà actui non poteſt auferri aut minui ea vis dignificandi. Denique non ſemper ea quæ ſunt æſtimabilia, id eſt optabilia, ſunt præmio digna, vti omnes habitus ſupernaturales, gratia, lumen, gloria, &c.

Difficiliùs è contrario obiicies Secundò; Ergo etiam actio interna dignificabit opus externum ad nouum meritum, ſicut dignificat ad ſatisfactionem vltra meritum. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt manifeſta, quia actus externus cùm non ſit liber in ſe, ideoque in ſe incapax meriti, non poteſt ad hoc dignificari; in ordine tamen ad ſatisfaciendum pro pœnâ, ſiue ad ſatiſpatiendum, eſt in ſe proportionatiſſimus, quia dolorem & pœnam habet formaliter, eſto non ſit liber; ſatisfactio autem ſeu ſatiſpaſſio pro pœnâ non requirit formaliſſimè libertatem, ſed ſolùm phyſicam tolerantiam doloris dignificatam modo dicto.

SVBSECTIO QVARTA.

Breuis digreſſio de merito aut demerito nouo actionis exterioris.

Occasione huius obiectionis etſi videamur aliquantulùm extra orbitam abire, breuiter tamen aliquid dicendum erit: de eâ agit valdè benè Cardinalis Lugo diſp. 4. à num. 56. propter Patrem Ioannem Martinez de Ripalda, qui Tomo 1. de Ente ſupernaturali diſput. 68. ſect. 5. tum ex inſtantiâ ſatisfactionis, quæ creſcit per opus externum, tum vnâ vel alterâ additâ ratione, contendit probare, actum externum addere aliquid de merito ſupra interiorem volitionem. Ego quidem Tomo 3. diſp. 16. ſect. 1. tractaui ex profeſſo hanc quæſtionem, & meo iudicio efficaciter oſtendi, non poſſe per actum externum augeri meritum aut demeritum, quia reuerà videtur id incredibile, & inſtantiis maximè declaratur; quis enim ſibi perſuadebit, ſi ego & Antonius v. g. daremus ex eodem veneno hauſtum eodem omnino animo occidendi, ego Petro v. g. Antonius Ioanni; & poſteà applicaret Ioannes theriacam, Petrus verò eam non poſſet habere, ideoque non effugeret mortem; quis inquam dicet me grauiùs puniendum in inferno, & grauiùs me deliquiſſe coram Deo quàm Antonium, cùm illud caſuale remedium, quod Ioannes inuenit, nec Antonio debeatur verti in laudē, nec mihi è contrario poſſit imputari, quòd illud Petrus non inuenerit? ſumus ergo pares, eſto in vno caſu re ipsâ ſit ſecutum homicidium, in altero non. Quòd ſi fortè dicatur, in hoc caſu etiam nos duos in actione ipsâ externâ fuiſſe æquales; nam actus externus fuit datio veneni; mors autem ſecuta non eſt actio noſtra; ſi hoc inquam dicatur, clariſſimè reiicietur, quia, ſi argumenta huius Auctoris (vt conſtabit) quidquam probant, certè eodem modo etiam de morte probant; quia maximè nituntur in eo, quòd effectus ille ſecutus, eſt Deo extrinſecè malus, aut è contrario bonus; ac proinde pro illo debet mihi aliquid vel pœnæ vel præmij reſpondere; ergo cùm occiſio illa hominis ſancti, & toti orbi vtilis, & non ſolùm ipſa veneni datio ſit mala Reipublicæ naturali, & Deo eius Reipublicæ Auctori etiam inuiſa, in eâ habebit locum tota huius Auctoris ratio, & quidem maiori titulo quàm in veneni propinatione, quæ in ſe niſi ratione mortis ſecutæ non habet malitiam vllam. 24

Actus externus nihil confert ad meritum aut demeritum.

25 Secundò è contrario eadem veritas in bonis operibus ſuadetur; nam ſi ego, vt duobus pauperibus dem eleëmoſynam, illam pro vtroque ponam in portâ, vt eam pauperes inde accipiant; dum verò hi accedunt pro illâ, præcurrit fur, & accipit vnam, non alteram; quis poteſt probabiliter dicere, me minùs mereri apud Deum per vnam quàm per alteram, ex eo quòd in vno caſu non ſit re ipsâ ſecutus actus exterior completus eleëmoſynæ vti in altero?

Vbi aduerto in hac materiâ, eò quòd nihil ſit ex Fide certum, non ideò licere cuilibet pro libitu aſſerere; Ego dico ibi eſſe meritum, & poſteà, quando ſimiles inſtantiæ adducuntur, ad omnes illas negare eſſe abſurdum ita diſcurrere, ſed

Quomodo diſcurrendum circa actus meritorios.

debere conſiderati id quod ex ipſis terminis vi-
detut intellectui benè diſpoſito probabile, aut
certum; quo poſito quis poterit negare, in in-
ſtantiis pro me allatis eſſe plus quàm probabili-
tatem, & talem, vt ferè cogamur ad illis aſſen-
tiendum? & idem eſt de eo, qui putans die Iouis
eſſe diem Veneris comedit carnes, qui non mi-
nùs punietur, quàm ſi re ipsâ iuxta ipſius opi-
nionem eſſet dies Veneris.

Iam breuiter ad ea quæ in contrarium obiici
poſſunt, & quidem ad inſtantiam de ſatisfactio-
ne. Nos qui actibus ipſis meritotiis immediatè
liberis ſatiſfactionem negamus, ita in hoc pun-
cto diſcurrimus, vt obiectio nec apparentem
quidem habeat difficultatem. Nam cum ſatis-
factio pro pœnâ præcisè extinguat dolores no-
bis inferendos, nobiliſſimè intelligitur, eam in
actione interiori aut exteriori quantumuis non
liberâ exiſtere: cuius ratio à priori eſt, quia ſic-
ut ſatispatiendo pœnam illam, vt cum ſatispati-
tur reus dum flagellatur, aut mittitur ad trire-
mes, aut ſuſpenditur, extinguit illum reatum, et-
iamſi ſine libertate vllâ toleret eos dolores, quia
pœna quà talis non requirit vllam in patiente li-
bertatem; ita ex hoc capite actus ille doloris eſto
non ſit formaliter in ſe liber, eſt tamen propor-
26 tionatiſſimus ad eam ſatisfactionem. Vnde ſi ille
dolor eſſet in ſe tam grauis quàm pœna, quæ
debebat infligi in Purgatorio, poſſet ſatisfacere
ad æqualitatem ſine vllâ omnino libertate, ergo
nunc poterit ſaltem ex parte, eſto careat eâ liber-
tate. Ex quo capite clarè conſtat, ſine probabili-
tate trahi conſequentiam ad oſtendendum, etiam
opus non liberum addere aliquid de merito, cùm
meritum vnicè deſumatur ex libertate & hone-
ſtate operantis; nam præmium ordinatur directè
ad remunerandam ingenuitatem, vt ſic dicam,
hominis benè operantis, ad mores illius præ-
miandos, aut etiam ad eumdem hominem exci-
tandum, vt ſecundò, tertiò, &c. benè operetur;
quod idem poteſt de aliis dici, qui intuitu præ-
mij dati Petro excitantur ad benè operandum.
Ad hæc autem omnia impertinens omnino eſt
addere præmium nouum ipſi actioni externæ:
hæc enim vltra voluntatem efficacem hominis
non arguit maiorem ingenuitatem; nec poteſt
eſſe vllum incitamentum niſi ad ipſam volitio-
nem efficacem liberam; impedimenta enim, ſi
quæ poſteà præter voluntatem operantis inſur-
gunt, quæ efficiunt, ne re ipsâ ſequatur actio ex-
terior; ea inquam vti ab ipſo operante non va-
lent impediri, niſi mediâ volitione efficaci; ita
nec iuuat aut nocet homini propter illa addere
præmium aut pœnam, vltra id quod reſpondet
ipſi volitioni efficaci. Et hæc ratio videtur planè
intentum conuincere.

Mala conſequentia ab actu ſatisfactorio ad meritorium; in hoc neceſſaria eſt libertas, non in illo.

27 Quòd autem inſinuabatur ſuprà, etiam opus
ipſum externum eſſe verum obſequium Dei, ſeu
conueniens Deo præmianti; ergo æquum eſt vt
ratione illius addatur aliquid de præmio; hoc
inquam nullius eſt momenti (vt benè oſtendit
eo loco Lugo;) ego addo etiam eâdem ratione
debere concedi, ſi quis ſine libertate, cum per-
fectâ tamen cognitione, vti Beati amant Deum,
offerret ei aliquod obſequium externum, etiam
tunc promeriturum præmium; quia reuerâ et-
iam eo caſu aliquid faceret Beatus, quod eſſet in
obſequium Principis Dei; ergo.

Dices: Facit ſine libertate. Sed contrà, quia
in noſtro caſu illud opus externum, vltra liber-
tatem volitionis efficacis, quam iam ſupponimus
adæquatè remuneratam à Deo, etiam ſequitur
ſine libertate; ergo ſicut in caſu inſtantiæ quia
nulla eſt libertas, nullum eſt meritum; ita ibi
quia non eſt noua libertas, nec quidem æquiua-
lenter, non erit meritum nouum.

Abſolutè ergo reſpondeo, Præmiantem non
attendere propriè, an res ſit ſibi commoda nécne,
ſed, vt dixi, conſiderare ingenuitatem, laudabi-
litatem liberam operantis, iuxta naturam ratio-
nalem; hæc autem omnia ſunt planè independen-
tia ob opere externo; & licet inter homines, qui
ſæpè res ab euentu ponderant, videamur magis
inclinari ad remunerandum illum, qui nobis re
ipsâ præſtitit beneficium, quàm illum, qui ſo-
lùm voluit, & non potuit; in Deo tamen, qui
corda conſiderat, & ea quærit magis quàm ip-
ſam multitudinem ſacrificiorum, non habet lo-
cum ea conſideratio, niſi in quantum intentio
ſeu volitio de eis operibus eſt melior, fortior,
nobilior, &c.

Quid conſiderare debent præmiantes in actu meritorio.

Secundò argumentatur; Si non eſſet noua ma- 28
litia in actione exteriori, non eſſet obligatio con-
fitendi eam actionem exteriorem. Hoc argumen-
tum benè retorquetur à Lugo contra hunc Au-
ctorem; qui licet rationem nouam ponat deme-
riti in actione exteriori, illud tamen demeritum
non putat vllo modo eſſe nouam rationem pec-
cati. Inde argumentatur benè Lugo: Obligatio
confitendi non eſt ratione demeritorum, ſed ra-
tione peccati; ergo adhuc ille Auctor non expli-
cat ſufficienter, cur debeamus actionem exter-
nam confiteri. Hoc argumentum poſui etiam
loco citato, vbi dixi rationem eius obligationis
eſſe triplicem; Primò, quia eſt obligatio confi-
tendi peccata; actio autem exterior eſt peccatum,
eſto denominatiuè. Secundò, quia per ſe loquen-
do ex opere ipſo exteriori melius noſcitur à
Confeſſario interior voluntas, eius duratio, &c.
Tertiò, quia in ordine ad imponendam pœni-
tentiam, & declarandam obligationem ſatisfa-
ciendi tertiæ perſonæ ratione damni ſecuti aut
vitandi has illáſve occaſiones, valdè neceſſaria
eſt ea notitia.

Cur actus externus ſit confitendus.

Tertiò ſpecialiter obiicit, quòd Eccleſia po-
nat cenſuras in peccata, ſi prodeant in actum ex-
ternum, non tamen ſi maneant purè interna; er-
go ipſa actio vt condiſtincta à volitione efficaci
eſt meritoria pœnæ. Reſpondeo cum Lugo, Ec-
cleſiam non punire actionem externam vt condi-
ſtinctam ab interiori, ſed interiorem, dependen-
ter ab eo quòd ſit nota per actum externum ipſi
Eccleſiæ, quæ de occultis alioquin non indicat.
Adde, hoc argumentum nimis multùm probare.
Nam ſi quis duos lædat ad mortem æqualiter,
vnus tamen acquirit præſtantem chirurgum, qui
eum ſanet, alter non; incurret ſanè irregularita-
tem ex morte vnius, ex altero verò ſanato non
incurret, non poteſt autem vel cum ſpeciè pro-
babilitatis dici, quòd propter chirurgum dili-
genter curantem, etiam quando nihil de illo
læſor ſcit, minuatur demeritum illius ex vno
vulnere, in altero verò non; ideò dixi ſuprà,
argumenta huius Auctoris nimis multùm pro-
bare. Et de hac digreſſione ratione ſatisfactio-
nis ſatis.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

Vtrùm quando exiſtit actio exterior ſatisfactoria, debeat neceſſariò exiſtere actus, à quo dignificatur.

29 IN hac quæſtione (vt benè notauit Cardinalis Lugo) videtur Pater Suarez non admodum conſtanter locutus; nam in primis diſp. 37. ſect. 6. expreſsè ait poſſe durare ſatisfactionem, etiamſi non duret meritum; vt quando quis dat eleëmoſynam per famulum, vel per legatum; infrà verò diſp. 48. ſect. 8. planè docet contrarium, non quidem numero 12. & 13. vnde eum citat Cardinalis; nam eis duobus numeris ſolùm proponit rationem dubitandi pro vnâ parte; vnde ſtatim num. 14. incipit; *Nihilominus, quòd tale opus externum per ſe addat ſatisfactionem, ſuaderi poteſt*, &c. Meliùs ergo eum citat Idem Auctor ex num. 16. vbi ſuam ſententiam tradit: ibi enim etſi contrariam dicat probabilem, in negantem tamen magis propendet; & num. 18. ait probabiliſſimum ſibi eſſe, poſitam eſſe totam ſatiſfactionem in actu interiori. Vnde fortaſſe poſſet adhuc Suarez excuſari, vt eâ diſputatione 37. quia tantùm obiter & duobus verbis rem tetigit, dicamus eum magis locutum ex communi ſenſu, quo ſupponitur talia opera eſſe ſatisfactoria. Hic autem rem ex profeſſo diſcutiens, ſuam ſententiam clarè expoſuerit; ſed quidquid de mente illius ſit, paulò pòſt argumenta illius examinabimus, vt difficultatem hanc explicemus. Nunc ſit

30 CONCLVSIO noſtra: Non eſt neceſſum durare actum voluntatis imperantem, quando eſt re ipsâ actio pœnalis, ad hoc vt duret ſatiſfactio. Hanc tenet D. Thomas in 4. diſtinct. 45. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunculâ 3. vbi docet; Si aliquis in charitate decidens præcipiat pro ſe ſuffragia fieri, ea valere defuncto; quamuis illi, per quos fiunt, ſint in peccato; vbi ſentire videtur, non eſſe neceſſarium eo tempore, quo actio exterior bona fit nomine alterius, illum eſſe in actuali eâ volitione imperante talem actionem. Idem docet Paludanus eâ diſtinct. quæſt. 1. art. 1. concluſione 3. & 5. Bonauentura art. 2. quæſt. 2. & Soto quæſt. 2. art. 1. concluſione 4. Nauarrus de Oratione cap. 19. & ſeqq. Lugo diſp. 24. ſect. 4. & probatur facilè; quia perſeuerantia actus non eſt neceſſaria ad hoc, vt actio exterior ſit pœnalis; iam enim diximus, pœnalitatem illam non pendere ab actu ipſo voluntatis; neque item eſt neceſſaria ad dignificationem moralem eius actus exterioris: nam eo ipſo quòd hic oriatur ab illo, etiamſi ille præceſſerit tempore, informatur ab eo moraliter. Vnde etiamſi, quando famulus ex mandato domini dat eleëmoſynam, dominus dormiat, nihilominùs tunc ſatiſfaciet dominus; quia tunc ponetur actio, quæ domino eſt pœnalis; quatenus eſt alienatio pecuniæ, quæ adhuc non erat facta; & ea procedit ex priori illo mandato: quo ſenſu loquitur D. Thomas citato loco.

Actus pœnalis perſeuerat ſatisfacere pereunte actu imperante.

31 Hanc confirmat Cardinalis Lugo; Primò, quia actus externus ideò addit ſatiſfactionem nouam, non quia in ſe ſit liber; quia iam ſupponimus illum non habere libertatem; ſed quia procedit ab interiori: atqui hoc totum habet, etiamſi actu tunc non duret interior; ergo etiam tunc addit ſatiſfactionem. Secundò, quia vix vmquam caſtigatio exterior procedit à voluntate præſenti vt præſenti, ſed prout præteritâ; nam voluntas applicat manum v. g. ad flagellationem; accepto autem impetu iam cadit independenter à voluntate præſenti; ergo ſolum dignificatur à præteritâ vt præteritâ. Hæ confirmationes non videntur eſſe contra Patrem Suarez, qui fortaſſe non aliud aſſerit quàm debere ſaltem virtualiter durare voluntatem imperantem, ad modum quo voluntas conficiendi Sacramenta debet durare ſine interruptione, vt Sacramentalis actio ab eâ procedens ſit valida. In his autem duobus caſibus non interrumpitur virtualiter volitio: manet enim actio propria ipſius hominis imperata ab eo actu honeſto. In caſu verò, quo per ſamulum datur eleëmoſyna, ſi ipſe dominus iam ſit diſtractus, aut certè mortuus, iam interrumpit planè ſuam actionem; ac proinde non facit vnum quid cum eâ paſſione; non ergo eam dignificat; ideoque hæc inſtantia maximè eſt ad noſtrum intentum.

32 Fateor Suarez ponere exemplum in eo qui ſumit potionem amaram, ex quâ deinde patitur ingentes dolores; in quo ait nullam eſſe nouam ſatiſfactionem, ſi non adſit noua voluntas; quo caſu ſine dubio manet prior volitio de potione ipsâ quam homo ſumpſit; ergo plus requirit quàm perſeuerantiam virtualem; nihilominùs poteſt reſponderi, etiam in eo caſu iam ceſſare virtualiter interiorem volitionem, quia omnino ſe habet paſſiuè homo, poſtquam potio eſt in ſtomacho, ſicut qui proiecit aquam in terram; quòd ea aqua deinde fluat vlteriùs, aut abſorbeatur à terrâ, non eſt actio ipſius proiicientis; poſſet ergo ex hoc capite Suarez eis duabus confirmationibus reſpondere. Vnicè ergo puto probandam eam ſententiam ratione à priori allatâ ea ipſo Lugo. Abſolutè autem circa hunc caſum de potione amarâ, quem ex Suario tetigimus, oportet vti diſtinctione: vel enim ille homo potionem amaram eâ præcisè ratione ſumpſit, vt ſe ipſo hauſtu ingrato mortificaret, nihil cogitans de vllo alio vlteriori dolore; vel è contrario hos ipſos præuidit, & voluntariè eos ſibi cauſſare voluit, vt ſatisfaceret, ſi res primo modo contigit; & ille homo, quando aduertit eos nouos dolores inſurgere, non habet vllum actum bonum, quo eos acceptet, & Deo offerat, fateor libenter eum non ſatiſfacturum per illos; quia eo caſu non poſſunt illi cenſeri dignificati per priorem volitionem, cùm non fuerint præuiſi, ideoque nec voluntarij: & fortaſſe in hoc ſolo ſenſu loquitur Suarez.

Si actus liber imperans non prævidit pœnalem fore talem, vel tamdiu duraturum, &c. non dignificat illum vel durationem eius ad ſatisfaciendum.

33 Quòd ſi ſecundo modo caſus ille ponatur, tunc erit idem cum caſu noſtræ concluſionis; in quo iam dicimus omnino eſſe ſatiſfactionem, eſto volitio tunc non duret; quia illi etiam dolores tunc ſunt pœnales, & ſimul informantur moraliter eâ volitione honeſtâ, quâ fuêre acceptati: hæc enim dignificatio non exigit, vt diximus, actualem influxum; vti manifeſtè patet in pœnis immiſſis à Deo, de quibus ex Concilio eſt certum eſſe ſatiſfactorias, vt paulò pòſt dicemus; & tamen ibi nullus eſt verus & proprius influxus alicuius volitionis acce-

ptantis in eas pœnalitates; & ex hoc capite reiicitur efficaciter Suarez, quia illa perſeuerantia actus non videtur neceſſaria aliâ de cauſsâ quàm ad influendum; ad hoc autem (vt oſtenſum eſt) non requiritur; ergo.

Hinc tamen obiicies Primò; Ergo qui hodie Deo offert omnes labores & moleſtias toto ſuæ vitæ tempore ſibi euenturas, ſatisfaciet per illas, etiamſi deinde nullam nouam voluntatem honeſtam habeat; hoc autem eſt incredibile; ergo.

Soluuntur obiectiones.

Reſpondeo Primò, Vix eſſe poſſibile moraliter, vt adueniente deinde poſt longum tempus dolore aliquo homo patienter illum toleret vi præcedentis illius volitionis, cuius iam nec recordatur quidem; ſi eos autem non tolerat patienter, vi eius voluntatis dignificari ſanè non poterunt ab illâ, prout requiri diximus ad ſatisfactionem.

34 Reſpondeo Secundò, Si homo memor eius volitionis & acceptationis præcedentis ſaltem per omiſſionem puram contineat impatientiam, eum tunc ſatisfacturum, negamuſque hoc eſſe incredibile, niſi, quâ parte (vt inſinuatum eſt) non poteſt fieri moraliter, vt ille actus tunc efficiat illam tolerantiam patientem.

Secundò obiicies: Qui dormiens profert verba conſecrationis, etiamſi anteà habuerit intentionem conſecrandi, non conſecrat; ergo neque ſatisfaciet, ſi tunc aliquid aduerſi patiatur.

Cur ſomnians non conſecret, licet verba proferat ſupra materiam.

Reſpondet Lugo negando conſequentiam, eo quòd prolatio verborum in ſomnis non ſit locutio, quia non ſignificat mentem humanam actualem loquentis. Hæc ſolutio habet difficultatem; nam ſine dubio poteſt in ſomnis quis habere veram interiorem voluntatem conſecrandi, quia ſcilicet ſomniat ſe celebrare Sacrum, & inde loquitur (vt multi faciunt in ſomnis;) imò vix eſt factibile aliquem ea verba proferre niſi interiorem volitionem habeat, à quâ oriatur motus ille labiorum. Secundò reſpondet, eam non fuiſſe locutionem, ſed remotam applicationem cauſſarum ad loquendum, dùm ſe poſuit ad dormiendum vi eius intentionis. Verùm neque hæc ſatisfacit, quia licet iacere in lecto non fuerit locutio, ſed ſola remota applicatio cauſſarum ad loquendum, poſteà tamen fuit ſecuta vera & propria locutio; vti ſumere potioné non eſt ſentire dolores, ſed applicatio cauſſæ, ex quâ tamen deinde ſunt ſecuturi; ergo per ſequentem propriam locutionem conſecrabit validè.

35 *Differentia inter conficientem Sacramenta & ſatisfacientem.*

Faciliùs ergo reſpondetur, Ex ſenſu & traditione Eccleſiæ conſtare, Chriſtum Dominum voluiſſe Sacramenta adminiſtrari ab homine rationis compote; vnde Sacerdos ſtultus etſi loquatur, non conſecrat; quia non oritur ea conſecratio ab homine rationis compote; debet enim concurrere ad conſecrationem per illa verba non tamquam brutum, ſed vt homo rationis capax: quando verò homo in ſomnis profert verba, iam ea non profert vi præcedentis intentionis quam habuit, dum eſſet rationis compos, ſed vi alterius, quam habet iam carens vſu rationis, ſiue ea locutio ſit humana, ſiue non: quod pertinet fortè ad modum loquendi.

Patiens dolores in ſomnis poteſt per eos ſatisfacere.

At in ordine ad ſatisfaciendum, iam diximus, non eſſe neceſſium paſſiones procedere ab ipſo homine; nam per immiſſas à ſolo Deo aut extrinſecè aliunde (vt conſtat ex Tridentino) poteſt homo ſatisfacere, ſi eas approbet, & eis conformetur patienter eas tolerando; ergo cùm homo verè patiatur in ſomno; iam enim ſupponimus eum tunc percipere illos dolores; (alioquin ceſſat quæſtio;) & antecedenter eos acceptauerit patienter, non eſt cur per eos non ſatisfaciat. Id quod inde magis conſtabit. Nam ſi per poſſibile vel impoſſibile aliquis me non habente voluntatem loquendi ita ab extrinſeco moueret os, vt formaret talem ſonum, qualem ego dum loquor, certum eſt, eſto ego id patienter ferrem, tamen me non poſſe per ea verba Sacramentum conficere, quamuis eſſem mihi præſens; & tamen poſſem tunc per eum dolorem ſatisfacere; maior ergo ratio voluntarij eſt neceſſaria ad conficiendum Sacramentum quàm ad ſatisfactionem. Replicam, quæ hîc poſſet fieri de homine, qui in hac vitâ anticipatò acceptaret pœnas Purgatorij, qui conſequenter videretur deinde ſatisfactorius, ſoluam paulò pòſt.

SECTIO QVARTA.

An ſi quis ſit in mortali, vel in Purgatorio, dum exiſtit actio pœnalis, poſſit per illam ſatisfacere.

CIRCA primam partem tituli quærimus, An ſi quis exiſtens in gratiâ acceptauit libenter paſſiones, quando tamen hæ veniunt, iam eſt in peccato, ſatisfaciat tunc temporis; & idem eſt de eo, qui poſtquam dedit famulo mandatum, vt daret eleëmoſynam, labitur in mortale, antequam eam famulus re ipsâ det: videtur enim ſatisfacturus, quia cùm diximus illam dignitatem ſatisfactionis prouenire ex actu bono præcedenti, hic autem non poſſit impediri per ſubſequens peccatum, quia hoc non tollit præcedentem actus dignitatem, non eſt cur ei negetur ſatisfactio. 36

Dolores de futuro acceptati in gratiâ non ſatisfaciunt ſi ſuperueniant in ſtatu peccati mortalis.

Nihilominùs dicendum eſt, non ſatisfacturum tunc per ipſum actum externum; quia ſubiectum illud iam eſt redditum incapax ſatisfactionis, & ratione indignitatis ſubiecti etiam deſinit dignificari ea actio. Nam licet hæc dignificatio ſit moralis ab actu præcedente, requirit tamen, ne, dum debet fieri, ponatur obex; quale eſt peccatum. Dixi non ſatisfacturum per actum illum exteriorem, quia ſi dum voluit dare pecuniam, idque mandauit famulo, habuit actum aliquem pœnalem interiorem partis ſenſitiuæ (vti in ſimilibus caſibus contingit;) ſine dubio tunc per illum habuit ſuam ſatisfactionem.

Quid ſi pœna toleretur partim in gratiâ, partim in peccato.

Præcedenti dubio connexa eſt ea difficultas, de quâ fusè multi, Verùm ad ſatisfaciendum per opera externa pœnitentiæ ſufficiat hominem eſſe in gratiâ in fine operis, etiamſi in initio ſit in peccato. Suppono volitionem liberam illius pœnæ fuiſſe primò habitam eo tempore, quo homo eſt in gratiâ; manè v. g. incepit ieiunare in gratiâ, & poſteà veſperi admittit aliquod peccatum. Aliqui abſolutè negant; affirmant abſolutè alij. 37 Puto tamen diſtinguendum; nam vel illud opus pœnale habet partes realiter diſtinctas, vt ieiunium: abſtinere enim manè à cibo diuerſa mortificatio eſt ab abſtinentiâ veſpertinâ, diuerſaque pars ſatisfactionis correſpondet matutinæ abſtinentiæ ab eâ quæ veſpertinæ. Idem eſt in morbis, peregrinationibus, &c. nam dolor matutinus morbi, aut labor matutinæ peregri-

nationis,

Digitized by Google

narionis, diuerſum quid eſt à dolore & labore veſpertino. Hoc ſuppoſito, dico illam partem doloris vel laboris, quæ tolerata eſt in peccato, non reddi poſteà ſatisfactoriam per gratiam ſubſequentem; neque è contrario, quæ priùs facta eſt in gratiâ, impediri per alteram in peccato ſubſecutam. Idem eſt reſpectu vltimarum partium eorum dolorum: licet enim in peccato ab initio homo fuerit, ſi poſteà, dum vltimam partem laboris tolerat, eſt in gratiâ, hæc vltima pars erit ſatisfactoria, perinde ac ſi ab initio operis fuiſſet in gratiâ. Ratio eſt clara ex dictis, quia illæ partes diſtinctæ ſe non impediunt, ſed quælibet ſe habet omnino diſparatè reſpectu alterius: vnde ſi vna habet conditiones requiſitas pro ſatisfactione, nihil ei nocet, quòd altera eis careat; aut è contrario ſi vna caret, non prodeſt ei, quòd altera illas habeat: quæ ratio tam habet locum in primis partibus quàm in ſecundis.

Si verò pœna illa conſiſteret in indiuiſibili (quod vix poteſt intelligi, ſi opus ſit diuiſibile, vt ſupponitur) tunc dico omnino requiri vt ad initium illius operis fuerit homo in gratiâ, & liberè imperauerit eam actionem; alioquin non poterit illa informari ab eâ voluntate; cumque ſupponatur eſſe valor indiuiſibilis, ſi totus non informat nec quidquam illius; ſicut quia ſignificatio Sacramentalis quaſi in indiuiſibili conſiſtit, non ſufficit ſi poſt inceptam prolationem verborum Miniſter habeat intentionem conficiendi Sacramentum, ſed oportet, vt ab initio ex illâ intentione tota prolatio diuiſibilis procedat, vt indiuiſibilis ſignificatio tota informetur illâ intentione.

38 Contra hoc vltimum obiicies; Si poſt inceptum Sacrificium Miſſæ, antequam finiatur ego illud applicem, valida eſt applicatio; & tamen Sacrificium illud conſiſtit quaſi in indiuiſibili; ergo etiam ſufficiet ante finem operis hominem eſſe in gratiâ, vt totum opus ſit ſatisfactorium; eſto ſatisfactio conſiſtat in indiuiſibili. Nego conſequentiam, Diſparitas eſt clara, quia Sacrificium non accipit valorem ex applicatione, ſed præcisè ea applicatio requiritur vt Deus ſe determinet, cui debeat illum valorem donare; ad hoc autem ſufficit, quod applicatio ſit ante determinationem Dei, licet ſit poſt inceptum Sacrificium. Nam Deus nullam habet determinationem applicationis niſi finito Sacrificio; at voluntas noſtra honeſta requiſita pro dolore externo eſt tamquam forma illum dignificans, & dans illi valorem; ad hoc autem non ſufficit, quòd adueniat in fine, ſed debet totum illum dolorem dignificare, & conſequenter toti debet coëxiſtere: de quo puncto aliquid etiam diximus ſuprà.

Quid ſi actius pœnalis vel pœna accepta à viuo ſuperueniat mortuo.

Circa ſecundam partem tituli inquirimus, Quid ſi dominus mandauit dari eleëmoſynam, moritur tamen antequam eam det famulus, ſatisfaciétne, quando re ipſâ eam eleëmoſynam facit famulus? Quæ difficultas eodem modo debet extendi ad legata pia, quæ in teſtamento ſuo mandauit fieri, an tunc primò ille ſatisfaciat dum ea exequuntur heredes; eſto in Purgatorio ipſe per ſe ſatisfacere non poſſit. Reſpondet Lugo, Non ſatisfacere, quia tunc non habet iam
39 ampliùs ſtatum ſatisfaciendi. Mihi hæc ratio videtur inſufficiens, quia licet anima in Purgatorio exiſtens ſit incapax ſatisfactionis per nouum actum tunc elicitum, non tamen vllo modo oſtenditur, cur non ſatisfaciat per actum iam anteà mandatum, & qui oriatur ab eâ voluntate, non minùs quàm oriretur, ſi dormiret idem dominus; aliunde autem ſtatus dormientis in ſe eſt tam incapax ſatisfactionis quàm ſtatus Purgatorij, quia ſatisfactio includit actionem liberam; huius autem tam non eſt capax ille, qui dormit, quàm Purgatorij animæ ſint incapaces propriæ ac rigoroſæ ſatisfactionis. Cur ergo eo modo, quo dormiens ſatisfecit, non dicemus poſſe ſatisfacere Purgatorij animas? Et verò videtur id eſſe maximè iuxta ſenſum fidelium, qui docent per iſtam elargitionem actualem eleëmoſynæ, quam defunctus præcepit, illum ſatisfacere. Certè ob hanc rationem videtur Suarez in contrariam partem deflexiſſe, circa ſatisfactionem dormientis, quia admittere non voluit eleëmoſynas viuorum prodeſſe defunctis: in quo iam cum eo Cardinalis conuenit. Neque ideò poteſt afferri contra nos inſtantia ex eo, qui in gratiâ præcepit dare eleëmoſynam; quando tamen ea datur, iam eſt in mortali, quem diximus non ſatisfacere; quia eſt in ſtatu incapaci ſatisfaciendi: hoc inquam nobis obiici non poteſt, quia peccator eſt incapax & ſatisfactionis & effectus illius per poſitiuam indignitatem: eſt enim in ſtatu, in quo ei non remittitur pœna, niſi ſummùm per ſatiſpaſſionem. At animæ in Purgatorio capaciſſimæ ſunt remiſſionis, & ſunt in ſtatu, in quo poſſunt dignificare ſuam paſſionem, cùm ſint in gratiâ; ergo ſi aliunde non obſtet, poterunt vi priorum operationum ſatisfacere non minùs quàm dormiens.

Replicabis; Ergo qui in hac vitâ Deo obtulit pœnas, quas deinde in Purgatorio eſt toleraturus, ſatisfaciet poſteà per illas: eſt enim planè eadem ratio cum caſu præſenti; nam vtrobique voluntas acceptandi eſt in hac vitâ, vtrobique paſſio ipſa ſequitur homine iam exiſtente in aliâ; ergo idem vtrobique dicendum; non poteſt autem conſequens hoc admitti, ergo. Reſpondeo negando conſequentiam, quia nobis conſtat per pœnas Purgatorij hominem non ſatisfacere, ſed ſatiſpati, Deo ita diſponente: at de pœnis, quæ ſunt extra conceptum pœnarum Purgatorij (qualis eſt ea eleëmoſyna) potiùs contrarium conſtat ex communiori ſenſu fidelium (vt paulò antè inſinuaui;) conſtat etiam id ex inſtantiâ allatâ de eleëmoſynâ factâ à famulo, quando dominus dormit; ergo non valet conſequentia ab eis pœnis Purgatorij ad illas, de quibus agimus. Probabilius fortaſſe diceret, ideò eas animas eſſe incapaces ſatisfactionis etiam per eleëmoſynas ipſarum nomine factas, quia poſt mortem eæ eleëmoſynæ non ſunt ampliùs illis animabus pœnales; ceſſauit enim iam ex integro dominium illarum in pecunias; ad ſatisfactionem autem ſaltem requiritur, actionem eſſe pœnalem, quando quis ſatisfacit: ex quo capite, ſi quis dormiat, ac non ſentiat dolorem vllum, diximus eum non ſatisfacere; ergo idem erit de animabus. Sed contrà, quia iure optimo dici poteſt, illis etiam tunc eſſe pœnalem illam eleëmoſynam, quatenus ea tunc aufertur heredibus, quibus animæ illæ ſpecialiter etiam tunc afficiuntur; maximè ſi filij & conſanguinei illi ſunt: vti enim cenſentur 40 41

Cur non ſatisfiat per pœnas Purgatorij acceptatas ante mortem in gratiâ.

Quomodo eleemoſyna imperata in viuo & data poſt mortem ſit anima pœnalis.

in filiis viuere, ita quæcumque ab heredibus auferuntur, poſſunt iudicari pœnalia illia, & verò eâ de cauſſâ laudantur illi, qui in morte præcipiunt fieri has eleëmoſynas; quia quidquid in cauſſas pias legant, auferunt à ſuis, ideóque quodammodò cenſentur eas auferre à ſe ipſis; nam alioquin certum eſt, quoad propriam perſonam, non magis ſe illis bonis priuare ea legando in cauſſas pias, quàm ſi ſuis filiis & conſanguineis eadem relinquerent; eſt ergo ea actio in omnium hominum iudicio difficilis homini non de præſenti; quia ante mortem ſiue his ſiue illis ea leget, ſemper adhuc ipſe habet dominium eorum bonorum, & quidem eodem omnino modo in vno ac in altero caſu; ergo ideò cenſetur difficilis, quia poſt mortem ſe illis priuat, dum filios, in quibus ipſe moraliter manet, illis priuat: id quod dici debet, etiamſi careret filiis & conſanguineis; nam ſaltem habet amicos, quibus benè afficitur, & in quibus ipſe repræſentatur quodammodò; ſi tamen poneremus caſum, vt nec amicos nec perſonam vllam planè notam haberet, ſed perinde pro eo defuncto eſſet, quòd illa bona acquirantur à pauperibus, ac ab alio quolibet, tunc facilè concederem non fore pœnale tali homini legare ea pauperibus, eſto eſſet meritorius actus, quia haberet ob furtum honeſtum, licet non eſſet difficile; iam enim ſuprà dixi, non requiri ad actus honeſtatem, quòd ſit difficilis, requiri tamen id ad ſatisfactionem.

Iudico ergo probabilius eſſe, ſatisfacere tunc animam Purgatorij per eas eleëmoſynas: quæ eſt ſententia D. Thomæ, & magis conformis his, quæ cum Cardinali Lugo contra Suarium diximus paulò antè; ac proinde Lugo non videtur ex integro in hoc ſeruaſſe conſequentiam.

42 Quia verò punctum hoc tetigimus, oportet explicare magis difficultatem quæ hîc moueri poteſt, Verùm ſi Dominus mandet famulo dare pecuniam in eleëmoſynam, & famulus apud ſe eam retineat, aut illam ipſimet pauperes inſcio famulo furentur, priuetur tunc dominus aliquâ ſatisfactione. Ex vnâ enim parte videtur planè non ſatisfactutus; quia ille re ipſâ non fecit eleëmoſynam, nec amiſit adhuc dominium rei: ſi enim deprehendat quid ſit factum, poteſt iure repetere eam pecuniam; & licet paſſus ſit damnum, vti patiuntur illi, quibus fur accipit pecuniam, non tamen illud acceptauit libenter, quia prior volitio non fuit de tolerando patienter tali furto, ſed de donandâ eleëmoſynâ; ergo ille nondum ſatisfecit: ex alterâ verò parte coram Deo verè dedit eleëmoſynam, à ſe abalienauit pecuniam, omnemque ſuperauit difficultatem, quæ in eâ largitione eſſe poteſt; quid ergo illi coram Deo deeſt ad rigoroſam ſatisfactionem? Confirmatur, quia tota ea differentia, quòd pauper ſit furatus eam pecuniam à famulo, vel eam à dante famulo acceperit, latet ex integro dominum, nec vllum prorſus ideò accipit maiorem aut grauiorem dolorem; quid ergo quæſo deſideratur in eo ad ſatisfactionem? Reſpondeo tamen conſequenter ad dicta, Non habiturum eum hominem ſatisfactionem illam, quæ eſſet reſponſura actuali eleëmoſynæ, vt rationes pro primâ ſententiâ allatæ conuincunt; & conſtat ex his quæ de eleëmoſynis factis poſt mortem paulò antè diximus; quia ſi heredes pro ſe retinent illam pecuniam, priuant defunctum ſatisfactione, iuxta communem ſententiam contra Suarez probatam. Dico communem, quia ipſe 43 Suarez etſi contrarium ſentiat, numero tamen 21. eius ſectionis octauæ agnoſcit noſtram eſſe communem. Iam ergo ad rationem pro contrariâ parte factam dicimus, eo ipſo quòd ſatisfactio hæc non deſumatur ex actione liberâ quâ tali, ſed ex ipſo damno phyſico vel morali hominis, rectè colligi, ſi re ipsâ non ſit eleëmoſyna, neque fieri alienationem pecuniæ, ſed damnum illud, quod ſit domino, eſſe inuoluntarium, quia de tali acceptione non habuit vllam voluntatem; rectè inquam colligi, eam retentionem pecuniæ ſiue furtum illius non informari illâ volitione dandi eleëmoſynam, ſed habere ſe perinde ac ſi antequam voluiſſet dare eleëmoſynam, aliquis ei furatus fuiſſet pecuniam, ipſe verò inſcius vellet eam dare, & non inueniret vnde; quo caſu certum eſt eum non habiturum ſatisfactionem quæ prouenire poteſt ab actione illâ dandi eleëmoſynam. Et ita hanc ſententiam defendit contra Patrem Suarez Cardinalis Lugo ſuprà num. 54. rem breuiter tangens. Neque hinc ſequitur, eum hominem in tali caſu priuandum Iubileo, ſi pro illo lucrando iuſſiſſet famulum dare eam eleëmoſynam; de quo infrà; quia, vt ibi dicemus, non eſt credibile Pontificem velle eum, qui optimâ fide eleëmoſynam dedit, ob occultum ipſi errorem priuare Iubileo, ſiue re ipsâ dicatur dediſſe eleëmoſynam ſiue non; de hoc tamen fuſiùs, vt dixi, infrà.

An dans famulo pecunias in eleëmoſynas, hic verò vel retineat, vel perdat, nihilominus dominus ſatisfaciat.

SECTIO QVINTA.

Quomodo contritio, quæ eſt actus liber, ſit ſatisfactoria.

Hæc difficultas oritur ex dictis ſect. 2. non 44 enim videtur poſſe ſaluari, contritionem eſſe ſatisfactoriam; (quod tamen & Tridentinum & paſſim omnes ſupponunt;) quandoquidem illa eſt actus voluntatis liber, & totus in merito gratiæ occupatus. Dicunt aliqui (inter quos eſt Pater Coninck) illam, quatenus eſt opus Filij, & in obſequium Patris, eſſe meritorium; quatenus verò per eam ſe homo humiliat ſub manu Dei potentis, eſſe ſatisfactoriam. Hæc tamen ſolutio ex dictis à nobis ſuprà reiicienda eſt, quia & tota illa humiliatio, etiam quâ talis, occupatur in merito; nam tota quanta entitas, & omnes formalitates pœnalitatis & humiliationis in eo actu libero immediatè concurrunt ad meritum, iuxta ſuprà dicta; ergo non relinquitur illi contritioni vis vlla ad ſatisfaciendum. Reſpondeo ergo, Eam eſſe ſatisfactoriam non immediatè ratione ſui, ſed ratione actuum dolorum qui ex illâ communiter ſequuntur, & non ſunt proximè & formaliter liberi, ac proinde nec in ſe meritorij; idenque manent expediti vt ſatisfacere poſſint. Eos autem actus ſequi etiam in ipſo appetitu ſenſitiuo eſt certiſſimum; inde ſit vt corpus per ſimiles actus doloris & contritionis vehementer debilitetur, & quidem ſæpè longè plus quàm per diſciplinas, cilicia & ieiunia: habet ergo vnde ſine meriti detrimento poſſit eſſe ſatisfactoria. Idem eſt dicendum de oratione

Contritio ratione ſui immediatè non eſt ſatisfactoria.

tione & meditatione mentali; nam præter actus ipſius voluntatis, quibus me applico ad orandum & meditandum, in quibus præciſè conſiſtit meritum, eſt ipſa attentio intellectus & phantaſiæ, quæ difficillima eſt homini, pariterque moleſtiſſima, ideoque ad ſatisfaciendum aptiſſima.

45 Illud tamen nunc difficile; nam, iuxta hanc doctrinam omnia omnino opera bona poterunt eſſe ſatisfactoria, quia omnia habent annexam ſecum aliquam operationem ſenſus interni quæ eſt pœnalis; hoc autem planè eſt contra id quod fusè ſuprà deduximus. Reſpondeo Primò, Etiamſi concederemus antecedens, non fore tamen contra ſuprà dicta; ſolùm enim probare nunc contendo, ipſum bonum opus formaliter liberum & honeſtum non eſſe de facto ſatisfactorium, ſed requiri adhuc actionem aliquam diſtinctam à merito, quæ ſit pœnalis, & ratione cuius fiat ſatiſpaſſio ex phyſicâ tolerantiâ ipſius ſine detrimento meriti. Quòd ſi omnia bona opera præter ſeipſa, in quibus eſt meritum, habeant etiam aliam actionem diſtinctam pœnalem, quæ formaliter non ſit meritoria, ſum contentus dicere, omne opus meritorium eſſe de facto ſatisfactorium, non quidem ratione præciſâ ſui, ſed tamen ratione actionis diſtinctæ cum illo coniunctæ; quia verò hæc ſolutio non ſatisfacit his quæ præcedenti diſputatione dixi, ideò reſpondeo, Poſſe eſſe multas actiones honeſtas, quæ nullam habeant difficultatem, ſed potiùs voluptatem, etiamſi habeant annexam operationem ſenſus interni; neque enim omnis operatio ſenſus interni eſt pœnalis & laborioſa; ſed multæ ſunt etiam voluptuoſæ (vt dixi ſuprà) quando quis vel famet, vel ſitit, vultque ſatisfacere neceſſitati, quia id Deus mandat, & natura ipſa rationalis id exigit; certè tunc comedere, & bibere, etiamſi ſit actus bonus, nullo tamen modo eſt pœnalis. Similiter quando ex virtute, quæ eutrapelia dicitur, homo appetit honeſtam recreationem, & illam re ipsâ accipit; operatur quidem honeſtè, non tamen laborat, imò requieſcit à labore. In his ergo operationibus dico nullam eſſe ſatisfactionem pro pœnâ, etiamſi in eis reperiatur meritum. Vnde ſi Angelus & anima ſeparata eſſent capaces meriti, & debitoris alicuius pœnæ, quam alioquin poſſent per ſatisfactionem extinguere, eſto multos haberent actus honeſtos, in quibus nullam ſentirent pœnalitatem, & per illos poſſent mereri, non tamen ſatisfacere; & licet diceremus omnes actus liberos etiam animabus eis fore difficiles, ſi tamen alij pœnales inde non ſequerentur, qui libertate immediatâ carerent, non poſſent per illos ſatisfacere, iuxta dicta ſuperiùs.

Dantur multæ actiones honeſtæ, quæ nullam habent difficultatem.

46 Replicabis; Ergo cùm quis habet facilitatem in bonis operibus externis, parum vel nihil ſatisfaciet pro pœnâ; & conſequenter videtur illi nocere conſuetudo bona, quia eiſdem operibus, quando non erat aſſuetus, plus longè ſatisfaciebat quàm iam, quando eſt facilis. Reſpondeo, Ex conſuetudine bonorum operum duplicem difficultatem poſſe diminui: vnam externam & cauſſantem dolorem v. g. ex vſu induendi cilicium, iam vix vllus ſentitur dolor, aut ex longâ repetitione ieiuniorum non ſentit quis vllam moleſtiam in ieiunando. In hoc caſu fateor libenter, ex conſuetudine minui poſteà non ſolùm ſatisfactionem, ſed etiam meritum, quia hoc proueniebat ex difficultate operis; hac autem diminutâ diminuitur & ſatisfactio & meritum, neque eſt inconueniens quòd ex hac parte conſuetudo obſit merito, quia hoc eſt quaſi per accidens, ex eo quòd deficit materia meriti. Alia facilitas poteſt acquiri ex conſuetudine, quæ conſiſtat præciſè in hoc, quòd voluntas ex repetitione actuum imperet actiones aliquas externas bonas citiùs quàm anteà, etiamſi ipſa in eis eamdem habeat phyſicam externam difficultatem; tunc autem nego minui meritum aut ſatisfactionem; nam cùm obiectum ſit æquè difficile ac anteà, certè eò quod frequentiùs ametur à voluntate, non minuitur, ſed potiùs augetur meritum & ſatisfactio.

Quæ conſuetudo minuat meritum & ſatisfactionem, & quæ non minuat.

DISPVTATIO VIGESIMASECVNDA.

Explicantur cetera quæ ad ſatisfactionem ſunt neceſſaria.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm ad illam requiratur acceptatio Dei.

1 Non inquiro, Vtrùm acceptatio Dei ſit neceſſaria ad hoc, vt noſtra opera ſint condigna remiſſionis pœnæ; (etenim condignitas non poteſt eis ab extrinſecâ Dei voluntate prouenire, ſed ex dignitate & valore operis ea debet oriri;) quæſtio ergo tantùm eſt de vi proximâ ad hoc, vt actu pœna extinguatur per ea opera. Pater Vaſquez quæſt. 94. art. 1. dub. 3. & 1. 2. diſput. 222. num. 32. negat eam requiri; imò addit, etiamſi ſtante merito poſſit Deus præmium negare, non tamen poſſe non condonare pœnam datâ æquali ſatisfactione. In hac doctrinâ videtur minùs conſequenter loqui hic Auctor; ait enim in tantum noſtra opera mereri remiſſionem pœnæ, in quantum merentur augmentum gloriæ, cuius impedimentum eſt pœna. Ex quo ſic argumentor; Ergo ſi Deus negaret augmentum illud gloriæ illis operibus, poſſet etiam negare remiſſionem pœnæ; quandoquidem, etiamſi tunc maneret pœna, non impediretur gloria, quæ, vt ſupponimus, non eſſet danda propter illud opus; ergo minùs benè dicit manſuram ſatisfactionem, eſto ceſſaret meritum. Deinde hæc ſententia videtur opponi Tridentino Seſſione 14. cap. 8. vbi ait noſtram ſatisfactionem habere vim ex Chriſto, in quo viuimus, in quo mouemur, in quo ſatisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre: ridicula autem eſſet ea interceſſio, ſi aliunde nullo modo poſſet Pater eam ſatisfactionem reſpuere.

P. Vaſquez inconſequenter locutus de ſatiſfactione & meritoriâ vi operum.

In ſatisfactione noſtrâ requiritur acceptatio Dei.

2 Dicendum ergo eſt omnino requiri eam acceptationem non minùs quàm in meritis : & ita communiter ſentiunt omnes Doctores ; & verò Pater Gaſpar Hurtado, qui ferè ſemper ſequitur Patrem Vaſquez , in hoc ei eſt contrarius diſput.13. diff.9. ratio eſt manifeſta; Primò , quia Deus poteſt tales labores exigere ob alios titulos gratitudinis, &c. Secundò , quia non ſpectat ad reum debentem pro delicto aliquam pœnam , eam ſibi determinare aut permutare in æqualem, aut etiam in maiorem ; hoc enim purè pertinet ad Iudicem; ideóque licet reus offerat pecuniam in eâ quantitate , quæ moraliter ſit maior quàm exilium v.g. vnius anni, quod meretur, non tenetur illam Iudex acceptare ; ſimiliter etſi agat maiorem pœnitentiam quàm meretur: v.g. meretur reus virgas, facit ipſe ſeueriorem & magis infamem diſciplinam aut aliam pœnitentiam , non tenetur id Iudex acceptare , ergo nec tenebitur Deus ſtare noſtrâ pœnalitate, etiamſi eſſet grauior quàm pœna Purgatorij.

Hæc eadem concluſio probatur à Lugo ſuprà num.17. quia de facto noſtra bona opera non ſatisfaciunt pro pœnâ mortis & pro carentiâ Iuſtitiæ originalis, etiamſi habeant ex ſe condignitatem ; cuius ea præciſè eſt ratio , quia non acceptantur de facto ad hoc ; ergo vltra condignitatem ſatisfactionis requiritur libera Dei acceptatio. Hæc ratio non vrget vllo modo,quia Iuſtitia originalis & immortalitas non debebantur ante peccatum ex naturâ rei , ſed conceſſæ erant ex ſupernaturali liberalitate Dei ; non eſt autem neceſſum, vt quæ anteà liberaliter nobis ipſe decreuerat dare, & poſteà per peccatum amiſimus, iterùm redeant ablato peccato, etiamſi auferatur per æqualiſſimam ſatisfactionem: quia ſicut ante peccatum fuit pura liberalitas, velle illa dare ; ita etiam poſt peccatum oportet vt ſit ex ſolâ liberalitate voluntas iterùm illa dandi ; ſicut ſi ego volebam alicui conferre beneficium omnino indebitum , & poſteà ille per offenſam grauem contra me, reuocat me ab eâ voluntate,non eſt neceſſarium ex naturâ rei , vt quantumcumque ſuperabundantem offerat ſatisfactionem , ita vt ampliùs non poſſim eſſe illi offenſus , eo tamen ipſo iterùm tenear velle ei facere priſtinum fauorem.

Satisfactio non obligat ad reddenda dona quæ ante peccatum erant merè gratuita.

3 At pœna Purgatorij, de quâ loquimur, ita nobis per peccatum debetur, vt extincto perfectiſſimè peccato quoad omnia, iam nullo prorſus modo poſſit nobis Deus illam infligere ; (loquor per modum pœnæ;) ergo non valet ; Datâ æquali ſatisfactione non tenetur Deus nobis facere antiqua beneficia; ergo etiam non tenebitur remittere pœnam Purgatorij.

Replicabis ; Eſto homini non fuerit debita gratia & immortalitas ante peccatum , Deus tamen ita vtrumque conceſſit homini,vt nollet niſi in pœnam peccati illud auferre ; ergo eo ipſo quòd per æqualem ſatisfactionem tollatur peccatum, debet etiam tolli tota pœna ; ablatâ autem pœnâ iam debet redire gratia & immortalitas, alioquin adhuc maneret pars pœnæ. Vnde diximus ſuprà , ſi antiqua gratia expelleretur per peccatum , præciſè per modum pœnæ , & non in genere cauſſæ formalis , redituram eam gratiam ex naturâ rei , eo ipſo quòd per æqualem ſatisfactionem auferetur peccatum , vel eo ipſo quòd Deus omnem pœnam condonaret;ergo idem erit de Iuſtitiâ originali & corporis immortalitate dicendum ; eſt ergo adhuc bona ea ratio Cardinalis. Reſpondeo, Si ea ablatio iuſtitiæ fuiſſet purè purè in pœnam peccati Adami, habituram vim eam replicam . At in negatione beneficij antiqui ob peccatum interpoſitum miſceri facilè poteſt alia ratio , & aliud commotiuum in ordine ad eadem beneficia non conferenda ſecundâ vice; quæ ſufficit, vt eſto pœna tota remittatur, non tamen conferatur ſecundò illud beneficium : & quidem in ipſo Originali id poſſumus facilè videre; nam beatiſſima Virgo illud non contraxit , & in multorum ſententiâ nec habuit debitum proximum illius ; & tamen non eſt ei data immortalitas, quam , ſi Adamus non peccaſſet, habuiſſet; caruit ergo illâ, & non per modum pœnæ reſpectu ſui , cùm nullam habuerit culpam. Potuit ergo Deus Adamo & 4
poſteris in pœnam peccati negare ea dona; quibus ſemel negatis noluit reſtituere, etſi omnem omnino pœnam condonaret , ſed acceptâ in futurum occaſione ex peccato , nolle ſecundò ea dona conferre, ſed vti eis rationibus,quibus potuit vti ad eadem non conferenda , antequam primâ vice ea donaſſet; quo caſu haud dubiè eorum donorum negatio non culpæ aut pœnæ noſtræ , ſed libertati Dei tribuenda eſſet : videtur autem Deus hoc modo ſe habuiſſe in hoc caſu , ac proinde non eſt omnino efficax ratio ea ſecunda : prima nobis ſufficientiſſima videtur.

Soluuntur obiectiones.

Iam videamus , quid poſſit adduci pro ſententiâ Vaſquez. Primò ergo dices ; Qui offert Deo pœnas æquales moraliter his, quas debet, eſt dignus remiſſione ; ergo non manet dignus pœnâ, quia non poteſt ſimul eſſe dignus pœnâ & dignus remiſſione pœnæ . Reſpondeo ; Si *τὸ dignus* idem ſit ac habens ius ad remiſſionem, nego illum futurum dignum, etiamſi offerat aliquid æquale,vt ſuprà in exemplo Iudicis oſtendi . Si verò *τὸ dignus* ſolùm ſignificet idem quod capax, vt adueniente acceptatione remittatur ipſi pœna , fateor illum eſſe dignum ; nego tamen repugnare ſimul eſſe capacem remiſſionis, ſeu dignum remiſſione in hoc ſenſu , & ſimul eſſe capacem vt non remittatur pœna ; ſicut qui offert æquale pretium pro mercibus , eſt ſimul capax vt reſpuatur , quia mercator non vult acceptare pretium quantumuis æquale, & ſimul eſt capax qui acceptetur.

Obiices Secundò, A nobis Tomo 3. & ſuprà 5
traditum, Deum non poſſe non acceptare pœnas, quas pro venialibus & pro mortalibus iam remiſſis tolerant in inferno damnati ; cuius rei alia non videtur eſſe cauſſa, quàm quòd illæ ſint æquales & condignæ ; ergo ſi homo in hac vitâ offert Deo æqualem ſatisfactionem , tenebitur Deus illam acceptare. Reſpondeo , Ea quæ ibi nos docuimus nullo modo aduerſari præſenti reſolutioni;quia ibi ſermo eſt non de ſatisfactione per opus diuerſum , quod (vt dixi) non tenetur Iudex acceptare , ſed de ipſamet pœnâ aſsignatâ iam à Iudice in ſatiſpaſsionem , quæ eo ipſo non poteſt ab eo non acceptari, alioquin puniret bis in idipſum.

Cur Deus teneatur acceptare pœnas in inferno toleratas pro venialibus in ſatiſpaſſionem, non autem afflictiones huius vitæ pro mortalium aliquâ ſatiſpaſſione.

Replicabis ; Ergo peccator per pœnas à Deo in hac vitâ ob peccata inflictas ſatisfaciet ſaltem aliqualiter pro pœnis etiam inferni . Reſpondeo Primò , Morbos & alias miſerias, quas homines

homines patiuntur, non infligi vt plurimùm à Deo in pœnam peccatorum, ſed oriri à cauſſis naturalibus, quas Deus non tenetur impedire. Secundò reſpondeo, Omne peccatum habere condignitatem non ſolùm cum pœnis inferni, ſed etiam cum aliis huius vitæ. Nam fur, qui hîc iuſtè ſuſpenditur in pœnam latrocinij, non ideò diminuit quidquam de pœnâ inferni quam debet in alterâ vitâ, ſi decedat in mortali. Ratio à priori eſt, quia peccator & Deum offendit, & Rempublicam rationalem, à quâ etiam poteſt puniri. Tertiò clariùs & faciliùs reſpondeo, Mortale omne ex ſe eſſe condignum, vt ſtatim homo damnetur ad infernum ab ipſo puncto quo illud committitur; ergo Deus differens eam pœnam ad craſtinum facit homini maximam gratiam, quòd hodie eum ab illâ liberet; ergo etiamſi hodie illum affligat aliquibus huius vitæ pœnis, quæ nullæ ſunt reſpectu aliarum, quas hodie potuiſſet infligere, non obligatur propterea quidquam de pœnis craſtinis tollere. In venialibus hæc ſolutio non habet locum, ideò pro illis duæ priores ſolutiones ſufficiant.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo ſatisfaciamus per pœnas à Deo immiſſas.

6 QVÆRIMVS, Vtrùm iuſti ſatisfaciant per dolores à Deo immiſſos, vel per infamiam, paupertatem, & extrinſeca damna illis prouenientia. Reſpondeo, Si illa omnia accepent voluntariè, omnino ſatisfacere: ita Tridentinum ſuprà. Ratio deducitur ex his quæ ſuperiùs diximus, quia illi dolores ſunt dignificati à liberâ acceptatione in gratiâ factâ; habent etiam proportionem cum eâ pœnâ, non minùs quàm illi quos ipſe iuſtus voluntariè vſurpat; nam in primis dolor ipſe externus non eſt minor, eò quòd aliunde proueniat, quàm ſi ab ipſomet eligatur; imò per ſe contrarium ſolet eſſe, vt maior & grauior reputetur ceteris paribus idem dolor, qui ab extrinſeco infligitur, quàm qui eligitur ab ipſo patiente: deinde actus ſupernaturalis liberæ acceptationis dignificat eos dolores, ſicut voluntas efficax illos cauſſandi; erunt ergo abſolutè ſatisfactorij.

SVBSECTIO PRIMA.

Diſcutiuntur aliquæ explicationes huius ſententiæ; & reſpondetur obiectionibus contra illam.

7 HÆc difficultas, quæ ſic explicata meo iudicio non eſt tanti momenti, valdè exaggeratur à nonnullis, qui etiam propter illam diuiſi ſunt in varias opiniones. Quidam enim dicunt per talia flagella ita nos ſatisfacere, vt tamen tota ratio ſatisfaciendi ſe teneat ex parte actuum voluntatis, per quos ea acceptantur. Pro quâ ſententiâ Suarius ſuprà refert Richardum & Gabrielem; P. Vaſquez videtur etiam eis fauere eâ quæſt. 94. art. 5. Hanc reiicit Suarez ſuprà & Lugo ſect. 5. ex Tridentino, quòd non ſolùm dixit per patientiam, ſed per flagella ipſa nos ſatisfacere: quòd enim per actum internum ſatisfaciamus, nihil habet ſpeciale præ aliis actibus,

Varia ſententia de ſatisfactione per flagella à Deo inflicta. Prima.

quibus ſatisfacimus, per amorem ſcilicet inimicorum, per gratiarum actiones Deo ob beneficia accepta per orationes, &c. ergo in ipſis flagellis aliquid ſingulare Tridentinum inuenit. Nos conſequenter ad doctrinam ſuprà traditam faciliùs id reiiciemus: nam actus ipſe voluntatis acceptans eas pœnas, cùm totus occupetur in merendo augmento gloriæ & gratiæ, non poteſt eſſe ſatisfactorius; ergo debemus recurrere vel ad ipſa flagella & pœnalitates exteriores, vel certè ad alios actus interiores non liberos & pœnales, ortos ex illâ patientiâ.

Quomodo afflictiones à Deo immiſſa ſunt ſatisfactoria.

Deinde contra hanc ſententiam militat tota ratio à priori à nobis facta, quòd ſcilicet nos non ſatisfaciamus per ſimiles paſſiones, quatenus liberè à nobis procedunt, ſed quatenus ipſæ in ſe pertinent ad genus ſatisfactionis, & dignificantur per actum noſtrum liberum; quæ dignificatio poteſt eis prouenire ab acceptatione liberâ earum, quia & hæc acceptatio poteſt eſſe actus ſupernaturalis bonus moraliter, & tam bonus quàm ſit alter, quo ego ipſe in me cauſſo ſimiles pœnas; non eſt ergo cur minùs illæ toleratæ patienter ſatisfaciant, quàm ſi cauſſarentur poſitiuè à nobis ipſis.

Secunda ſententia docet, per flagella exteriora remitti pœnam tamquam per vindictam & punitionem ab ipſo Iudice immiſſam, per interiores verò actus vt per veram ſatisfactionem. Quæ ſententia quoad primam partem fortè alicui videretur coincidere in noſtram, quia ſemper inſinuauimus, opera noſtra eſſe in eodem genere ſatiſpaſſionis, ideoque non eſſe neceſſarium illa nobis eſſe libera, ſeu à nobis cauſſata. Verùm (vt ab hoc vltimo incipiamus) nos quidem in eis operibus aliquid ponimus de ſatiſpaſſione, at non ideò negamus veram ſatisfactionem; quia ea ſatiſpaſſio in hoc genere eſt leuiſſima, ac proinde non poteſt habere rationem propriæ ſatiſpaſſionis; eius autem defectus ſuppletur per dignificationem à gratiâ & à liberâ acceptatione ſubiecti, ſeu ab actu honeſto, quo homo in ſe poſitiuè cauſſat eos dolores, longè ergo differimus ab eis Auctoribus: quorum ſententia reiicienda inde eſt, quia in ipſâ actione interiori liberâ nulla eſt ſatisfactio, vt oſtenſum eſt; ergo debet reperiri in eis exterioribus pœnis. Secundò ratione à priori factâ ſuprà, quòd paſsio non quà à nobis procedit eſt ſatisfactoria, ſed quatenus eſt in genere paſsionis, & in eo eleuatur per actum ſupernaturalem & per gratiam hominis iuſti illam tolerantis: quæ tria tam benè reperiuntur in honeſtâ acceptatione quàm in honeſtâ cauſſatione earum pœnarum. 8

Secunda.

Satiſpaſſio reperta in afflictionibus huius vitæ eſt valde exigua, ac proinde recurrendum ad ſatisfactionem ortam ab actu ſupernaturali.

Tertia ergo ſententia eſt Suarez & Lugo, qui cùm benè doceant ea flagella eſſe ſatisfactoria, rationem tamen illius inde deſumunt, quòd per liberam noſtram acceptationem illa fiant quaſi propria noſtra, ſeu quaſi à nobis in nobis cauſſata: fiunt enim quaſi nobis voluntaria, dum conſentiendo in illam punitionem offerimus nos ipſos quaſi ad cooperandum poſitiuè; vel quia voluntariè abſtinemus ab illis remediis, quibus ſolet minui pœna; qualia ſunt indignatio, querela, impatientia, &c.

Tertia.

Ego (vt ſæpè ad alia propoſita dixi) non libenter res ſolidas Theologicas per allegoricas tantùm ſimilitudines explico, multò minùs per 9

verba

verba quæ parum de re continent. Id quod in præſenti applicari omnino debet. Nam totum hoc quod eſt dicere, fieri proprias eas paſſiones, fieri voluntarias, nos ad illas quaſi cooperari, &c. eſt pura puta phraſis, quæ nullam aliam realitatem in eis actibus ponit quàm rationem acceptationis liberæ. Quòd verò in ſecundâ explicatione addebatur, hominem per eam patientiam cobibere illa remedia aliquo modo peccaminoſa, quibus poſſet lenite aliqualiter dolores illos; vt ſunt gemitus, indignationes, &c. hoc inquam habet aliquid plus de re ipsâ. Id tamen totum iam procedit ab ipſo patiente; ac proinde libenter omnes illi, qui eis flagellis negant rationem ſatisfactionis, illam concedent eis compreſſionibus interioribus querelarum, gemituum, &c. quia illæ compreſſiones ſunt valdè pœnales, & illæ totæ quantæ procedunt ab ipſo homine; ergo per illas ſatisfaciet. At per hoc nihil infertur de ipſo phyſico dolore immiſſo à Deo, ſaltem quoad primum eſſe. Nam ſi per eos gemitus poterant minui tales dolores aliquo modo, iam eo ipſo illa non-diminutio erit propriè voluntaria, ac procedet ab eo homine; per hoc tamen adhuc nihil explicatur de totâ ſubſtantiâ eius doloris, qui nec per gemitus nec alio modo poterat tolli; & quæ proinde numquam eſt voluntaria ei homini, niſi allegoricè id quod ad veram & realem ſatisfactionem non videtur ſufficiens. Non eſt ergo, cur ad has allegoricas recurramus, cùm (vti dixi) facilè & clarè id explicemus per hoc, quòd illi dolores in ſe ſunt nobis æquè difficiles, ſiue à Deo ſiue à nobis cauſſentur, ac proinde æqualiter ſint in eodem genere dolorum cum pœnâ Purgatorij; vt verò illi dignificentur per gratiam homitus patientia, & per actum illum generoſum acceptationis, eſt omnino per accidens, quod ipſe homo illos cauſſarit nécne; ergo non recurrendo ad cauſſalitatem noſtram res tota declaratur.

Quo ſenſu dicantur afflictiones à Deo immiſſa fieri propria patienter eas toleranti; & vnde ſiant ſatisfactoria.

10 Videamus iam quid poſſit obiici ad probandum, per pœnas à Deo immiſſas non poſſe eſſe ſatisfactionem. Primò dicunt Concilium Tridentinum docere, in hoc genere ſatisfactionis elucere magis bonitatem Dei & eius munificentiæ largitatem. Atqui, vti nos explicuimus ſuprà hanc ſatisfactionem, non videtur maior eſſe difficultas quàm in ſatisfactione per pœnas quas ipſi nobis infligimus, cùm ſemper inculcauerimus, & dolorem eſſe eumdem, & dignificationem à voluntate acceptante eſſe etiam eamdem; vnde diximus hanc difficultatem non eſſe tantam, quanta ab aliquibus iudicatur. Reſpondeo, Ideò id à Concilio dictum, quia hæ pœnæ temporales cùm proueniant ſæpè ex concurſu naturali cauſſarum, aliquando etiam ex noſtris exceſſibus, licet poſteà ea ſe habeant dignitatem radicalem, quando liberè acceptantur, minùs tamen ordinantur, aut fortè ex ſe nullo modo ad ſatiſfaciendum; ideò maior eſt liberalitas Dei eas acceptare quàm alias à nobis electas; quæ licet non ſint magis pœnales, quia tamen procedunt ex voluntate noſtrâ eas dirigente ad ſatisfactionem, ſaltem virtualiter habent maiorem proportionem vt acceptentur. Dixi *virtualiter*, quia non eſt neceſſum vt expreſsè homo velit ſatisfacere, quando facit opus pœnale ad hoc, vt re ipsâ ſatisfaciat, ſicut nec vt mereatur, neceſſum eſt vt velit expreſsè mereri. Poteſt etiam ea ratio addi, quòd ceteris paribus maioris ſit meriti voluntariè ſibi eas pœnas infligere, quàm inflictas patienter tolerare, eò quòd cùm has homo vitare non poſſit, non adeò ſuam ingenuitatem oſtendit faciendo, vt dici ſolet, ex neceſſitate virtutem, quàm ſi nullâ conſtrictus neceſſitate eas voluntariè ipſe ſibi imponeret. Ex quo capite maius eſt etiam fundamentum, vt Deus, qui alioquin non tenebatur illas acceptare in ſatisfactionem, dignetur tamen hîc & nunc id præſtare; ideò in aliis, vbi titulus hic deficit, magis Deus oſtendit ſuam liberalitatem.

Soluuntur obiectiones.

Cur flagella à Deo immiſſa ſint magis ſatisfactoria quàm pœna voluntaria ceteris paribus.

Secundò obiicies; Ergo etiam in Purgatorio, dum iuſtorum animæ liberè acceptant dolores illis à Deo immiſſos, dignificabunt illos ad multò maiorem valorem, ita vt vna hora v. g. illius vehementis pœnæ dignificata per liberam acceptationem æquiualeat multis diebus eiuſdem pœnæ toleratæ ſine voluntariâ acceptatione; & conſequenter non per ſatiſpaſſionem puram, ſed etiam per ſatisfactionem ibi extinguent debitum pœnæ: id quod videtur eſſe contra communem ſenſum. Imò ſi aliquis magnus dolor in hac vitâ patienter toleratus æquiualet aliquo modo toti pœnæ Purgatorij, certè vel vnicus quadrans illius doloris incredibiliter maioris quàm noſtri ſint, eo ipſo quòd dignificetur & eleuetur à gratiâ & liberâ acceptatione, videbitur extincturus omne debitum pœnæ temporalis. Reſpondeo concedendo libenter, illos dolores ita dignificatos in Purgatorio habere quidem valorem vt poſſent breuiſſimo tempore omnem pœnam extinguere, ſi Deus vellet illos acceptare, ſicut etiam habent magnam condignitatem ad præmium propter ſupernaturalem acceptationem liberam gratiâ informatam; ſicut ergo Deus hoc non obſtante non acceptat eam voluntatem ad præmium, ita etiam dico, eum non acceptare illam voluntatem in ordine ad dignificandam pœnam, ſeu ad extollendam illam ad maiorem valorem; id quod poteſt ſine vllâ iniuriâ Deus facere, ſicut poteſt in merito; quia (vt ſuprà dixi) illa opera habent quidem condignitatem, non tamen obligant Deum ad acceptanda illa; ſolam ergo eam pœnam ibi acceptat ſecundùm phyſicum dolorem illius, & vt purè ſatiſpaſſiuam; quo reſpondetur obiectioni factæ negando illationes illius. 11

Cur pœna Purgatorij patienter tolerata non ſint ſatisfactoria.

SVBSECTIO SECVNDA.

Aliqua dubia circa præſentem doctrinam.

PRIMÒ quæres, An ad eam ſatiſfactionem ſufficiat hominem ſe habere purè omiſſiuè circa has pœnas. Reſpondeo, Si dicamus cum aliquibus puram omiſſionem liberam eſſe poſſe meritoriam, conſequenter dicendum, per eam omiſſionem impatientiæ poſſe dignificari illos labores ad ſatisfactionem. Quòd ſi iuxta meam ſententiam negauerim meritum ei omiſſioni loquendum ſit, eâdem conſequentiâ negandum erit, talem hominem tunc ſatiſfacere purè omittendo. 12

Secundò quæres, An ſatisfactio creſcat per durationem pœnarum, etiamſi actus patientiæ, à quo diximus eas dignificari, non duret toto eo tempore quo illi dolores durant: iacet v. g.

Quamdiu duratio dolorum ſit ſatisfactoria.

quia

quis in grauiſſimis calculi aut podagræ doloribus, quos patientiſſimè ſuffert, ſæpè tamen ceſſat ab interioribus actibus bonis, dolor nihilominùs protrahitur; quærimus, An ille per eam protractionem doloris ſatisfaciat? Reſpondetur, Quamdiu vi præcedentis actus durat patiens tolerantia illorum, non dubium quin ſatisfaciat; quia tunc moraliter influit illa præcedens volitio. Addit Lugo; Etiamſi homo ille ſit diſtractus, & dormiat, eum ſatisfacturum, quia per præcedentem actum non reuocatum factus eſt æquiualenter cauſſa eorum dolorum. Ego tamen cenſeo hîc eſſe omnino neceſſariam diſtinctionem aliquam: vel enim ille homo dormiens aut diſtractus, eſto morali careat libertate, ſentit tamen phyſicos dolores ita, vt verè patiatur, vel non; ſi non ſentit eos dolores, non puto poſſe probabiliter dici, quòd tunc ſatisfaciat, quia reuerà, & in rigore loquendo, tunc non ſunt dolores; quia dolor eſt actus ſenſationis, quem ſupponimus tunc non eſſe. Poterit quidem eſſe humor in pede; aut calor febrilis etiam in dormiente; at dolor & pœnalitas nulla erit, ſi non ſit ſenſatio: id quod maximè locum habet, ſi tunc temporis natura ipſa non debilitetur magis, nec reddatur per hoc minùs potens ad tolerandos deinde dolores in vigiliâ; quia tunc ille ſomnus potiùs debet reputari quies à labore. Si verò (vt ſæpè contingit) etiam dormiens aut ſemidormiens ſentiat eos dolores, eſto moralem libertatem non habeat, omnino iudico cum Cardinali fore tunc ſatisfactionem veram; quia illa acceptatio præcedens extendit ſe ad durationem totam, & virtualiter adhuc cenſetur durare per ipſam dolorum continuationem.

13 *An flagella ex cauſſis ſecundis profecta ſint etiam ſatisfactoria, ſi patienter ferantur.*

Quæres, Vtrùm hæc concluſio ſit intelligenda etiam de flagellis, quæ non ſunt à Deo immiſſa in ſatisfactionem, ſed proueniunt ex aliis cauſſis naturalibus. Reſpondetur affirmatiuè, Si patientia in eis interueniat. Probat id Lugo, quia omnia ea flagella veniunt ex voluntate Dei, qui licet ad actum malum interiorem, quo Petrus v. g. me vult percutere, & qui eſt propriè peccatum, non concurrat Deus niſi permiſſiuè, ad actum tamen exteriorem concurrit poſitiuè; ergo homo patienter eos labores tolerans accommodat ſe diuinæ voluntati; ergo ſatisfacit. Ego tamen iudico non eſſe neceſſarium ad eam cauſſalitatem recurrere; imò, ſi per impoſſibile daremus Deo inſcio immitti nobis tales dolores, adhuc puto eos fore ſatisfactorios, quia per illos (iuxta dicta ſuprà) in primis homo non minùs torqueretur, quàm ſi immiſſi eſſent à Deo, vt ex terminis conſtat. Deinde actus ille eos offerens Deo patienter eſſet tam bonus quàm nunc; imò quodammodò magis eluceret tunc virtus patientiæ, quia difficilius eſſet tolerare id quod ab homine Deo omnino inſcio veniret, quàm ſi ſciremus Deum ipſum, qui infinitum habet ius, & infinitè nos amat, illos immittere; ergo etiam tunc haberent valorem ad ſatisfaciendum ſufficientem. Fateor quidem, quando homo apprehendit dolores illos vt ex Deo pendentes, eſſe locum vt poſſit exerceri quidam actus honeſtus (vltra actus patientiæ) quo homo ſe diuinæ voluntati conformet; quem actum non poteſt habere, ſi eos dolores præter intentionem Dei eueniſſe iudicat; quia tamen nos diximus ſuprà, ſatisfactionem non fieri per actus interiores, non adderetur eo caſu per illum actum noua ſatisfactio, ſed ſola illius dignificatio. An autem eadem paſſio, quando dignificatur nobiliori actu, ſit etiam maioris efficaciæ, infrà dicam. Quidquid ergo de eo actu ſit, & an inde augeatur ſatisfactio, ſatis eſt nobis poſſe tales pœnalitates, etiamſi non concipiantur vt à Deo immiſſæ, eſſe ſatisfactorias.

14 *An & quomodo dari poſſet ſatiſpaſſio in hac vitâ cum impatientiâ tolerantia.*

Circa quod quæri poteſt Quartò, Vtrùm ſi Deus animo puniendi hominem pro peccatis pœnam aliquam Purgatorij permutet pro ſuâ voluntate in dolores v. g. graues colicæ, podagræ, dentium, &c. & homo eos ſine libertate morali, aut (quod grauius eſt) impatienter aliquo modo toleret, ſatisfaciat ſeu ſatiſpatiatur re ipſâ per illos. Reſpondeo, Iuxta mea principia certiſſimum eſſe, talem ſatiſpaſſurum, quia dixi etiam in inferno eſſe ſatiſpaſſionem pro pœnâ venialibus debitâ. Id quod etiam in præſenti materiâ admittit benè Cardinalis Lugo cum duplici limitatione: Prima, quod non ſatiſpatiatur vltrà quàm re ipſâ phyſicè æquiualeant hæ pœnæ: cuius ratio eſt clariſſima, quia ſatiſpaſſio non extinguit debitum pœnæ per dignitatem moralem, ſed per æqualitatem ſeu identitatem cum ipſâ pœnâ debitâ; quomodo autem pœna huius vitæ poſſit habere æqualitatem cum aliquâ parte alterius ibi diſputat: de quo ego non ſum valdè ſolicitus; Primò, quia ſaltem concipere poſſumus, quòd grauiſſimi & diuturniſſimi huius vitæ dolores æquiualebunt vni quadranti aut quatuor inſtantibus alterius vitæ; & in illis habet locum tota noſtra doctrina (vt ibi oſtendit benè idem Auctor.) Secundò, ideò non ſum ſolicitus, quia Deus, ad quem ſpectat determinare pœnas, poteſt pro ſuo libitu determinare homini loco pœnæ Purgatorij dolores grauiſſimos huius vitæ; quo poſito licet in hac deſignatione fuerit liberalitas Dei, quia non tantum determinauit quantum poterat; poſteà tamen homo eos dolores tolerans ex toto rigore ſatiſpateretur, & ibi perfectiſſimè haberet locum noſtra concluſio; vt ſi Iudex humanus potens reum damnare ad mortem facit illi eam gratiam, vt ſit contentus, ſi cædatur virgis, ſine dubio ſuppoſito eo fauore, dum cæditur virgis perfectiſſimè ſatiſpatitur.

15 *Quid ſi impatientia ipſa ſit peccatum mortale.*

Secunda conditio, quam ibi Lugo requirit ad eam ſatiſpaſſionem, eſt, vt ille homo non patiatur eas pœnas cum impatientiâ, quæ ſit mortalis; quia dum quis eſt in mortali non ſatiſpatitur. Hæc tamen conditio eſt quidem poſita iuxta huius Auctoris principia, quòd in inferno non ſit ſatiſpaſſio; abſolutè tamen eam non iudico veram, quia (vt oſtendimus eo Tomo 3.) non eſt neceſſaria ad ſatiſpatiendum voluntaria acceptatio aut ſtatus gratiæ; quia in inferno, vbi ſemper noua & noua peccata damnati committunt, datur ſatiſpaſſio; ratio autem eſt, quam ſæpè dixi, quia ſatiſpaſſio non extinguit pœnas debitas per dignitatem moralem, ſed per identitatem cum pœnâ determinatâ à Iudice; ergo cum hæc toleratur, ex integro ſit ſatiſpaſſio; quòd autem tunc noua committat peccata ille reus, facit quidem vt promereatur nouam pœnam, non tamen reſpondentem antiquo peccato; nam illud non ſit iam in ſe aut dignius maiori pœnâ aut grauius

(vt

(vt ex terminis patet :) & clariùs id habet locum, quando illud iam eſt quoad culpam remiſſum; vbi euidentiſſimum eſt, illud non fieri malus per impatientiam & per peccatum graue nouum; ergo illi non poteſt deberi maior pœna per hoc, quòd ego committam aliud nouum, eſto me reddam dignum nouâ & fortè maiori pœnâ ob nouum peccatum. Vbi Cardinalis Lugo aliquantulùm deſeruiſſe videtur conſequentiam ſuæ doctrinæ; ait enim, Si tamen homo non peccet niſi venialiter in eâ impatientiâ, poſſe ſatiſpati pro antiquo peccato, eſto nouam augeat dignitatem pœnæ. Hanc doctrinam dico non ſatis cohærere cum his quæ idem Auctor tradit agens, An in inferno damnati ſatiſpatiantur pro venialibus, & pro pœnâ debitâ mortalibus iam dimiſſis; ait enim, eos ideò non ſatiſpati, quia pœna illa debet accipi voluntariè; ac proinde quamdiu illi eam patienter non tolerant, non ſatiſpatiuntur. Cum hac ratione, quam ego ibi reieci, nullo modo cohæret præſens doctrina, in quâ admittitur ſatiſpaſſio, etiamſi homo non toleret patienter pœnam : impatientia enim & reſiſtentia etiam poteſt in veniali peccato reperiri : nos maiori cum conſequentiâ vtrobique diſcurrimus. Quidquid verò de conſequentiâ ſit, contra hanc vltimam noſtram doctrinam de ſatiſpaſſione obiicit Vaſquez ſuprà dub. 7. num. 6. ſequi ex illâ, per talem paſſionem ex opere operato extingui pœnam inſtar Sacramenti : quod videtur abſurdum. Optimè hoc argumentum reiicit ibi Lugo, quia Sacramenta ex opere operato cauſſare gratiam, aut remittere pœnam, conſiſtit in eo, quòd cauſſent plus quàm ipſæ actiones in ſe valeant; at in præſenti paſſio non aliud cauſſat quàm formaliter extinguere pœnam ſibi æqualem : ſicut qui dat creditori quatuor nummos quos debebat, extinguit debitum eorum quatuor nummorum, vbi nec veſtigium eſt de opere operato. Vti etiam in Purgatorio animæ ſatiſpatiuntur, neque tamen eſt ibi quidquam de eodem opere operato.

Cardinalis Lugo parum conſequenter loquitur.

SECTIO TERTIA.

Quomodo per orationes ſatisfaciamus.

16 QVÆRIMVS, Vtrùm per orationes immediatè poſſimus impetrare remiſſionem pœnæ temporalis, ſicut poſſumus impetrare auxilia ſupernaturalia & bona etiam temporalia.

SVBSECTIO PRIMA.

Sententia negans proponitur.

PATER Suarez ſuprà ſect. 1. negat, motus auctoritate D. Auguſtini Sermone 3. de Tempore, docentis nihil nobis prodeſſe deprecari, niſi faciamus fructus dignos pœnitentiæ. Hoc tamen teſtimonium parum vrget, quia ibi loquitur Auguſtinus de remiſſione culpæ, quæ non datur per orationes immediatè, ſed propter pœnitentiam & diſpoſitionem ipſius peccatoris. Replicat Suarez, eamdem eſſe rationem de remiſſione pœnæ. Sed contrà, quia, quidquid de hoc ſit, illud ſaltem habemus, ab Auguſtino de pœnâ nil doceri; vtrùm autem ſit eadem ratio de culpâ, infrà dicemus; breuiter tamen dico, non eſſe; alioquin ſicut non poſſum applicare pro altero meam pœnitentiam ad delendam maculam peccati, ita nec poſſem meam ſatisfactionem : quod eſt hæreticum.

Suarez inefficaciter probat, per orationes nos non ſatisfacere pro pœnis temporalibus.

Secundò mouetur Suarez, quia lex diuinæ 17
iuſtitiæ petit, ne relinquantur impunita peccata; ergo ſine actuali ſatisfactione non remittitur pœna ſolùm propter orationem. Neque hæc ratio vrget; non enim manerent tunc inulta peccata: quia per orationes noſtras poſſumus immediatè obtinere à Deo vt applicetur nobis aut proximo ſatisfactio Chriſti, quæ eſt condigna pro pœnâ. Sicut enim non manent inulta peccata, quando per Sacramenta remittuntur; ita ſi ad orationem noſtram moueatur Deus intuitu ſatisfactionis Chriſti, nihil manebit inultum. Confirmatur; Nam quando per Indulgentias & Sacrificium Miſſæ, ac per alia Sacramenta nobis ex opere operato applicatur ſatisfactio pro pœnâ, non manent inulta peccata; ergo, &c. Ratio à priori deſumitur ex dictis; nam licet nihil ſoluamus ex parte noſtrâ, aliunde tamen ſoluitur, ideò licet reſpectu noſtri ſit ea condonatio gratuita, non tamen abſolutè loquendo.

Tertium fundamentum illius eſt; Gratia non datur immediatè propter orationem, ergo nec remiſſio pœnæ. Reſpondeo, Non valere conſequentiam; quia cùm hæc omnia pendeant ex voluntate Dei, potuit velle dare immediatè remiſſionem pœnæ, licet non dederit gratiam. Hanc autem conſequentiam neceſſariò debet ipſe Suarez fateri eſſe nullam; nam (vt in ſimili immediatè antè dixi de pœnitentiâ) nunc dico de augmento gratiæ : hanc enim applicare ego non poſſum proximo, poſſum autem ſatisfactiones. Lugo ſuprà num. 33. hanc reddit diſparitatem, quòd cùm gratia ſit menſura gloriæ, oportuit pro omnibus eſſe certam regulam eam augendi, ne poſſet ſubeſſe aliqua ſpecies querelæ in Beatis, ſi quis haberet maiorem gloriam qui merebatur minorem. Hæc ratio meo iudicio habet contra ſe multas inſtantias; nec videtur in eâ ſatis dignè de Beatis ſentiri. Et in primis, ſi querelis ibi locus eſſet; nónne poſſent conqueri, 18
quòd Deus plura vni dederit auxilia efficacia ad augendum eam gratiam quàm alteri, quòd vitam diutiùs protraxerit vni quàm alteri, cùm inde maiora merita, & conſequenter intenſiorem gloriam habuerit? Deinde Apoſtolis ſine dubio in Feſto Pentecoſtes, fortè etiam ipſo die vocationis data eſt gratia independenter à meritis, & haud dubiè in grandi menſurâ. Tertiò probabiliter longè maior datur nunc infantibus per Baptiſmum quàm olim per circumciſionem; & tamen non ideò conquerentur infantes Iudæi, quòd minus habeant gratiæ. Quartò, in ſententiâ huius Auctoris docentis, ſpecies Sacramentales, quamdiu manent in ſtomacho, cauſſare nouam gratiam, ſi adſit noua diſpoſitio. Eamdem ego inueniam & fortè maiorem occaſionem querelarum : da hominem habentem ſtomachum, qui in momento concoquit omnia; da alterum debilis ſtomachi; vterque habet æqualem diſpoſitionem & gratiam habitualem; vterque in eâ bonâ diſpoſitione æqualiter etiam durat poſt Communionem; illé tamen qui fortiorem

Neque efficaciùs idem probat Cardinalis Lugo. Vbi, An Sancti queri poſſent, ſi per orationes fieret ſatisfactio.

tiorem habuit vim concoctiuam citiùs concoxit
ſpecies; ideò eſto æqualiter per omnia diſpoſitus
fuerit, minus tamen gratiæ ex opere operato ac-
cepit quàm alter; nónne ergo poſſet hic maiori
timlo conqueri, quòd ob ſaniorem & fortiorem
ſtomachum minus gratiæ acceperit, cùm fuerit
in omnibus aliis æqualis? profectò incompata-
biliter maior hæc eſt occaſio querelarum quàm
dicere, Cur alteri oraoti meliùs quàm ego de-
diſti plus de gratiâ quàm mihi? Etenim reſpon-
19 deri hîc poſſet; Tua hæc eſt culpa quòd tam be-
nè non oraſti; ibi autem non poſſet dici, Tua
culpa fuit, qoòd tam citò ſpecies fuerint corru-
ptæ io tuo ſtomacho; hoc enim ipſe non potuit
impedire. Vides ergo, quod dixi, rationem il-
lam habere multas inſtantias contra ſe? iam au-
tem oſtendo in eâ minùs benè videri ſentiri de
Beatis; illi enim vti ſciuot valdè clarè & perfe-
ctè ſe omnia omnino à Deo liberaliter accepiſſe,
& poſſe Deum eis reſpondere quod olim ope-
Matth. 20. rariis; *Amice tolle quod tuum eſt, & vade; vo-
lo huic dare ſicut & tibi*; remoti valdè ſunt ab
omni vel vmbrâ earum querelarum. Maximè
autem in hoc caſu planè ceſſaret omnis ratio, eò
quòd Deus non omnia pro ſuâ liberâ determi-
natione, ſed attentâ oratione eorum iuſtorum
eis gratiam dediſſet; vti idem Auctor admittit
per orationes obtineri liberationem à pœnâ Pur-
gatorij; & tamen non ideò animæ in Purgato-
rio habent querelas contra Deum, quòd citiùs
hæc quàm illa ſit liberata; ergo ea ratio non eſt
ſufficiens; ſed totum hoc debet reduci in diui-
nam voluntatem: vt enim ſuprà diximus, con-
ſtat nobis gratiam non niſi per merita & Sacra-
menta concedi: de aliis verò donis non conſtat
ea limitatio.

Alia argumenta Patris Suarez nihilo efficaciora.

Obiicit tamen adhuc Suarez contra orationes
Beatorum pro eâ immediatâ liberatione; quia
cùm videant Beati hunc modum liberandi non
eſſe diuinæ iuſtitiæ conſentaneum, non eſt pro-
babile eos id petere. Reſpondeo, In hac obie-
ctione ſupponi à Suario id de quo tota eſt diſ-
putatio, Verùm ſcilicet id ſit diuinæ iuſtitiæ con-
ſentaneum; etenim ſi verum ſit non eſſe conſen-
taneum, procul dubio nec nos nec Beati id peti-
mus; prius ergo deberet id probare. Nos enim
id negamus, vt in ſolutione prioris argumenti
dixi; nam ſicut eſto animæ Purgatorij ſint iam
in ſtatu, in quo iuſtitiæ æquitas ſeruanda potiùs
eſt quàm gratia, nihilominùs ſunt adhuc capa-
ces vt fiat eis gratia, quâ applicentur eis merita
Chriſti; cur etiam & hæc alia eis fieri non pote-
rit, cùm, ſi res benè conſideretur, ipſæ animæ,
dummodò inde liberentur, non multùm curent,
vtrùm ea liberatio fiat per applicationem alienæ
ſatisfactionis, an ſine illâ.

20 Secundò timet Suarez, ne ſi precibus id poſ-
ſint obtinere Beati, cùm alioquin potentes illi
valdè ſint apud Deum, facilè Purgatorium eua-
cuent: id quod confirmat ex D. Thomâ in 4.
diſt. 45. quæſt. 3. art. 3. ad 6. vbi cùm obieciſ-
ſet ſibi, Si Sancti pro animabus orent, ergo hæ
facilè liberabuntur à Purgatorio; reſpondet in
hæc verba; *Suffragia Eccleſiæ ſunt per modum
ſatisfactionis aliena defunctis, & ſecundùm hoc
mortuos à pœnâ abſoluunt, quam non ſolue-
runt; ſed Sancti, qui ſunt in patriâ, non ſunt
in ſtatu ſatisfaciendi, & ideò non eſt ſimile
de eorum orationibus & de ſuffragijs Eccleſiæ.*
Vbi Sanctus Doctor videtur inſinuare, cùm
Sancti non poſſint transferendo in animas Pur-
gatorij ſuas ſatisfactiones eas liberare, non ſuffi-
cere eorum orationes ad immediatè eas liberan-
das à pœnâ. Reſpondeo, Mihi videri hoc ſe-
cundum argumentum planè eodem modo eſſe
contra Suarium ac contra nos: etenim ſiue me-
diatè ſiue immediatè Sancti orent pro animabus
Purgatorij; ergo ſi tantam habent vim eorum
orationes, ſaltem mediatè euacuabunt Purgato-
rium, in quo non minùs eſt inconueniens quàm
quòd euacuent illud immediatè. Quòd ſi ideò
dicatur eos non ſemper exaudiri dum immedia-
tè petunt, vt nos offeramus ſufficientes ſatisfa-
ctiones pro illis animabus; eodem modo dici
poteſt eos non ſemper exaudiri, dum immediatè
petunt pœnæ remiſſionem. Secundò in eâ obie-
ctione mihi videtur Suarez adducere teſtimo-
nium D. Thomæ contra ſe; nam (vt infrà di-
cemus) admittit Suarez Sanctos applicare ſuas
antiquas ſatisfactiones ſibi reſiduas; hoc autem
ipſum D. Thomas negat citatis verbis. Abſo- 21
lutè ergo reſpondeo, Non ſemper eas orationes
exaudiri, ideóque non eſſe periculum euacua-
tionis Purgatorij. Quæ ſolutio maximè habet
locum iuxta ea quæ D. Thomas toto eo articulo,
quem Suarius citat, tradit; ibi enim ſupponit
Sanctos non alia petere, niſi quæ vident Deo pla-
cere; ſi ergo Deo non placet (vti ab effectu poſ-
ſumus colligere non placere) quòd euacuetur
totum Purgatorium, tunc id non petent, ac pro-
inde ceſſabit illud periculum. Ad Diui Thomæ
teſtimonium reſpondeo, Illum in eâ ſolutione
obſcuriſſimè reſpondere; nam in argumento
ſexto, cui ibi reſpondet, ſuppoſuerat Sanctos eo-
dem modo orare pro nobis quo pro animabus
Purgatorij, & è contrario: vnde inferebatur,
Quòd ſi impetrant nobis, etiam debent illis im-
petrare. Huic difficultati non reſpondet D. Tho-
mas verbum, neque aſſignat diſparitatem inter
orationes pro nobis & orationes pro animabus.
Deinde ſicut ex eo quòd Sancti orent pro ani-
mabus inferebatur, Suffragia Eccleſiæ non fore
neceſſaria, ita videbatur inferri, Si Sancti orant
pro nobis, non futuras neceſſarias orationes no-
ſtras etiam pro nobis. Huic etiam illationi nihil
reſpondet Sanctus Doctor. Denique neque ab-
ſolutè negat illos orare; neque oſtendit, an ex-
audiantur néene, quídve petant pro animabus,
aut quo modo; ſed purè potè ait illos non ſatiſ-
facere pro animabus, ideóque eſſe de illis diſ-
parem rationem quàm ſit de ſuffragijs. Ego pu-
tarem D. Thomam, dum concludit, *Et ideo non
eſt ſimilis ratio de eorum orationibus & de ſuf-
fragijs Eccleſiæ*, poſſe ita intelligi, vt nequa-
quam neget Sanctos orare, & ſæpè exauditi,
ſed quia illi non applicant ſuas ſatisfactiones
ſicut nos, non obtinere infallibiliter ſuum inten-
tum, ſicut è contrario illud obtinent noſtra ſuf-
fragia: id quod nos etiam libentiſſimè fatemur.

Obſcurus D. Thomæ locus explicatur de ſatisfactione per orationes Sanctorum.

Argumentatur Tertiò Suarez: Eccleſia ita 22
in Sacris pro defunctis orat, vt illi liberentur à
pœnis inferni; ſic enim orat, *Libera eas de ore
leonis, ne abſorbeat eas tartarus*, &c. ſicut orat
vt liberentur à pœnis Purgatorij; ergo ſicut Ec-
cleſia non petit vt liberentur à pœnis inferni, niſi
repræſentando tempus ante mortem, & petendo

An periculum ſit euacuandi ſtatim Purgatorij, ſi orationes Sanctorum pro animabus ſatisfaciant

vt per vias ordinarias illæ liberentur; ita dicendum eſt, non petere vt liberentur ab eis Purgatorij pœnis, niſi per vias ordinarias ſatisfactionis ant ſuffragiorum. Reſpondeo, Hanc conſequentiam eſſe nullam, propter illa quæ diximus ſuprà; quòd ſcilicet res hæc tota ſit dependens à voluntate diuinâ, ac proinde non poſſe nos meliùs de illâ quàm ex auctoritate & ſenſu Eccleſiæ diſcurrere; quòd ergo peccata non remittantur, niſi homo agat pœnitentiam, habemus expreſsè multis in locis ab Eccleſiâ definitum: quid ergo mirum, ſi orationes illas Eccleſiæ circa pœnas inferni cogamur explicare, vt non petat homines liberari ab illis niſi mediâ pœnitentiâ? At, vt dicamus preces noſtras & Eccleſiæ non valere pro eâ condonatione pœnæ Purgatorij, nullum habemus ſolidum fundamentum; è contrario autem ipſæ orationes Eccleſiæ ſatis hoc nobis inſinuant; explicationes autem Patris Suarez (vt vidimus) ſunt aliquantulùm violentæ; cur ergo hoc non admittemus, cùm etiam alia, quæ fortaſſe ſunt maioris momenti in ordine gratiæ, dentur nobis immediatè per orationes, vti auxilia efficacia ad non peccandum, vel ad cauendum à peccato, in quibus longè plus eſt poſitum quàm in anticipatione liberationis à Purgatorio. Vnde formo hoc argumentum: Non habemus fundamentum ad dicendum auxilia efficacia cadere ſub orationem, non autem hanc remiſſionem; ergo debemus æqualiter de vtriſque iudicare.

Quo ſenſu petat Eccleſia liberari animos à pœnis inferni.

23 Dixi paulò antè, pro animabus Purgatorij idem eſſe quòd ad orationes ſiue Beatorum ſiue viatorum liberentur immediatè aut certè applicatis priùs ſatisfactionibus Chriſti. Nunc ergo interrogabit aliquis, quo ex his duobus modis re ipsâ id fiat. Reſpondeo, Rem eſſe omnino incertam; probabile tamen eſt fieri per applicationem ſatisfactionum Chriſti. Per quam doctrinam reſpondetur adhuc faciliùs præcipuo argumento Patris Suarez, timentis ne illa peccata manerent impunita, ſeu ſine ſolutione; eo enim ipſo quòd dicamus applicari eas ſatisfactiones Chriſti, iam eſt perfecta ſolutio non minùs quàm dum ſit applicatio priuata per ſuffragia aut per Indulgentias à Pontifice. Deinde in hac ſententiâ tribuimus Chriſto maiorem influxum in illarum animarum liberationem, dum per ipſius ſatisfactionem immediatè illæ liberantur. Denique pro noſtro intento idem eſt, quia non aliud intendimus quàm quòd per orationes tam Beatorum quàm viatorum detur remiſſio, non attentâ ſatisfactione orationis, & ſine applicatione Indulgentiarum per Pontificem. Circa quod punctum illud vltimò aduerto, eas orationes non habere infallibilitatem, ſed aliquando exaudiri, aliquando non: id quod proprium eſt orationi, quidcumque per eam petatur.

Probabile eſt ad noſtras preces vel Beatorum pro purgantibus animabus illis applicari Chriſti ſatisfactionem.

SVBSECTIO SECVNDA.

Defenditur ſententia affirmans.

24 Immò ſecunda ſententia, quæ admittit poſſe per orationes obtineri immediatè remiſſionem pœnæ, mihi videtur probabilior; quam etiam tenet Lugo ibi; & Suarez eam dicit probabilem & piam diſp. 48. ſect. 5. imò addit, & fortè eſt vera; loquitur autem de impetratione pro aliis, quam adhuc dicit difficiliorem quàm ſit impetratio pro nobis, quia (iuxta Auguſtinum) faciliùs in materiâ ſpirituali homines ceteris paribus exaudiuntur pro ſe quàm pro aliis; ergo à fortiori erit probabile, & fortè verum ex ſententiâ ipſius Suarez, quòd poſſimus nobis per orationes impetrare eam remiſſionem; refert autem pro eâ ſententiâ de impetratione pro aliis Caietanum, Sotum, Durandum, Canum & Nauarrum. Hanc Lugo probat, eò quòd Beatiſſima Virgo & alij Sancti in cælo orent pro eâ remiſſione. Vnde Eccleſia in Collectâ pro defunctis dicit, B. MARIA *ſemper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis*, &c. & aliquæ extant reuelationes, in quibus dicitur B. Virginem liberaſſe ſuis precibus animas à Purgatorio; ac de B. Lutgardâ tradit Suarius, quòd moriens ſecum multas eduxerit animas è Purgatorio ad cælum ſuis precibus liberatas, & Chriſtus ipſe reſurgens multas liberauit, quæ nondum ex integro ſatisfecerant. Deinde in Catechiſmo Romano traditur Confeſſarium poſſe pœnitenti imponere in ſatisfactionem vt oret pro defunctis; quo caſu non priuatur pœnitens vllo modo ſuâ ſatisfactione, cùm potiùs ea imponatur in remiſſionem pœnæ pro peccatis propriis; ergo tunc illæ preces non per modum ſuffragij, ſed impetrando immediatè remiſſionem pœnæ proſunt defunctis, pro quibus ille debet orare.

Per orationes poteſt immediatè impetrari remiſſio pœna.

Hæc argumenta ponit ibi Lugo non magis examinata; ea tamen omnia poſuerat iam contra ſe Suarez, eiſque reſponderat; vnde vel oportet Suarij ſolutiones reiicere, vel aliter noſtram ſententiam confirmare. Priùs verò quàm ſolutiones eas impugnemus, addi poſſet noua præcedentium confirmatio; videtur enim eſſe è ſenſu totius Eccleſiæ, animas defunctorum iuuari ſpecialiùs per Sacra quæ Defunctorum dicimus, quàm per alia ordinaria, etiamſi applicentur eiſdem defunctis; hoc autem ſpeciale iuuamen non poteſt in valore Sacrificij: in hac enim omnia Sacra ſunt inter ſe paria, nec poteſt eſſe in ſatisfactione ex opere operantis Sacerdotis; quia cùm ea Sacra ordinariè ſint longè breuiora, minùs habent de labore, ac proinde minùs de ſatisfactione propriâ, quæ poſſit applicari animabus: vnde potiùs debuiſſet Eccleſia pro intento hoc inſtituere aliquod longum & laborioſum Sacrum; ſentit ergo Eccleſia & Fideles omnes eis orationibus ſpecialiùs iuuari animas directè, quatenus obtinere poſſunt illis remiſſionem pœnæ. His argumentis reſponderi ex Suario poteſt, eas preces ſiue Beatorum ſiue viuorum prodeſſe animabus Purgatorij tribus modis, imò quatuor, non recurrendo ad immediatam remiſſionem (de quâ nunc agimus;) Primò, quatenus obtinent à Deo vt acceptentur ſatisfactiones oblatæ pro animabus: quod maximè habet locum, ſi dicatur ſuffragia non habere infallibilitatem. Hæc tamen ſolutio à Suario non poteſt tradi, quia ipſe paulò, pòſt ſect. ſcilicet 6. eius diſputationis 48. ait eam applicationem habere infallibiliter effectum. Vnde colligitur clarè; Ergo ex hoc capite Sancti nihil efficiunt, quia petunt id quod independenter ab ipſorum orationibus eſt infallibile. Mirorque à Suario abſolutè tradi hanc reſponſionem, quæ non poteſt vllo modo eſſe 25

Variæ ſolutiones Patris Suarez reiiciuntur circa orationes Eccleſiæ pro defunctis.

bona

Google

bona in ipſius ſententiâ. Secundò ergo ait Sanctos orare (& idem eſt de viuis) vt Deus præbeat viuentibus auxilia efficacia ad ſatisfaciendum debito modo pro defunctis, vel pro aliis, ita vt efficaciter earum liberationem obtineant. In hac item ſolutione videtur valdè declinare: ne enim deſerat propriam ſententiam, detorquet verba ad ſenſum valdè alienum à mente Eccleſiæ, quæ non orat nunc, vt Deus ipſimet Eccleſiæ oranti det animum ſatisfaciendi pro defunctis; hic enim animus (liceat ſic dicere) iam ſupponitur ab Eccleſiâ nunc haberi, quandoquidem in actu exercito iam eſt ſolicita de eâ ſatisfactione, quam exhibet re ipsâ ſatisfaciendo & orando pro animabus illis; ergo aliquid

P. Suarez torquet verba Eccleſiæ.

26 aliud nunc ab eâ petitur. Secundò, nemo hucuſque concepit, quòd orationes illæ, quæ vnicè pro defunctis ordinantur, propriè & directè ſint orationes pro ipſis viuis & pro orantibus; nam, iuxta explicationem Suarij, tunc ego directè peterem à Deo vt homines viuos conſtituat in gratiâ, & inſuper det eis efficacia auxilia ad operandum ſupernaturaliter: quæ duo neceſſaria ſunt formaliſſimè ad hoc, vt ſufficienter & debito modo applicentur noſtræ ſatisfactiones animabus Purgatorij; in iis autem petimus pro viuis longè maius beneficium quàm pro ipſis animabus; nam pro illis tantùm petimus accelerationem aliquam beatitudinis, nobis autem ſtatum gratiæ & ſupernaturalia opera merentia augmentum æternum eiuſdem gratiæ & gloriæ: quod eſt longè maius bonum quàm acceleratio beatitudinis: quis autem vnquam ita eſt interpretatus eas orationes, vt dixerit, maximè nos petere pro viuis, etiamſi (liceat ſic dicere) ſub prætextu mortuorum? Eſt ergo hæc explicatio orationum valdè præter ſenſum Eccleſiæ, ac proinde non habet magnam probabilitatem.

Orantes pro viuis plus petimus quàm orantes pro defunctis.

Reſpondet Tertiò, Eis orationibus peti vt citiùs quidem liberentur animæ ex Purgatorio, non tamen remiſsâ pœnâ, ſed compenſatâ intra illud tempus per augmentum dolorum. Verùm & iſta explicatio videtur eſſe præter mentem Fidelium, quia reuerà diminutionem pœnarum petunt, non permutationem; vt cùm quis petit vt condonentur reo pœnæ, aut liberetur, non petit, vt quod per duos dies cum maiori fortè facilitate erat toleraturus, et totum vnâ die duplicato eo dolore infligatur: hoc enim ferè nullum eſt beneficium; aliquod eſſe non nego, licet multi ſint qui contrarium ſentiant, & malint duobus diebus leniter pati, quàm vnâ integrâ die intenſiſſimè: quidquid tamen de hoc ſit, certum eſt Fideles aliud petere dum pro defunctis orant.

27 Reſpondet Quartò Suarez veriſimile eſſe Sanctos, qui in hac vitâ reliquerunt aliquas ſuperabundantes ſatisfactiones proprias, poſſe obtinere à Deo vt his vel illis animabus Purgatorij applicentur: cùm enim tales ſatisfactiones fuerint propriè eius Sancti qui eas in hac vitâ potuit applicare, ſi voluiſſet, non videtur amiſiſſe per mortem & beatitudinis ſtatum hoc ius in eas, poterit ergo illas applicare. Nec inde ſequitur obtineri immediatè remiſſionem pœnæ, ſed eo modo quo per ſuffragia, quæ ſunt mea v. g. dum alteri à me applicantur. Hunc quartum modum orandi pro animabus non audet tribuere iuſtis in hac vitâ, quia videtur ſapere applicationem per Indulgentias; non conſtat autem factam eſſe Eccleſiæ generalem conceſſionem alicuius Indulgentiæ, quæ vi orationum applicetur. Verùm in hoc puncto in primis minùs benè Pater Suarez conſtituit differentiam inter Beatorum orationes & noſtras. Nam licèt diceremus hoc idem à nobis peti quod petunt Beati, nihil ſequetur de Indulgentiis: etenim Indulgentiæ (vt dicemus) habent ſuum effectum infallibiliter; hæ autem orationes non. Deinde ſicut Beati petunt vt Deus applicet, & tamen ibi non eſt quidquam de Indulgentiis; nam neque Beati concedunt Indulgentias, ita neque nos concedemus Indulgentias, licet id ipſum petamus. Benè ergo ex hoc capite idem de vtriſque orationibus dici poſſet. Abſolutè autem eam ſolutionem iudico in toto rigore non eſſe contra nos; quia nunc ſolùm contendimus, per orationes poſſe nos obtinere eam liberationem animarum, ſiue interim Deus eam faciat applicando ad inſtantiam noſtram de theſauro Eccleſiæ, ſiue alio modo: erit enim hic modus diuerſus tum à ſatisfactione propriâ, tum à communicatione noſtrâ pro aliis, tum ab Indulgentiis, quarum applicatio non fit niſi à Pontifice. Tertiò dico, Si ſemel admittamus vi eius orationis Deum liberare animas applicando ſatisfactiones, non video cur formidet Suarez concedere, quòd liberet immediatè ſine vllâ aliâ ſatisfactione. Conſtet ergo adhuc argumenta à nobis facta habere ſuam vim; ac proinde eſſe probabilius, quòd per impetrationem poſſimus obtinere eam liberationem.

Poſſitne Beatus ſuas ſuperfluas ſatisfactiones applicare animæ in Purgatorio.

An idem viator id poſſit.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm eadem paſſio exterior magis ſatisfaciat, ſi à nobiliori actu & maiori gratiâ ſubiecti dignificetur.

DIFFICVLTAS hæc in ſolis noſtris principiis videtur habere locum; cùm enim dixerimus actum ipſum interiorem non eſſe ſatisfactorium, conſequenter non videmur cogi ad dicendum eò magis ſatisfacere hominem, quò per nobiliorē actum imperat exteriorem paſſionem; quandoquidem non ideò ea paſſio redditur melior: confirmarique hoc poteſt exemplo gratiæ habitualis; nam licet hæc ſit neceſſaria ad hoc, vt opus dignificetur ad meritum condignum, non tamen (vt ſuo loco fuſiùs diximus) ſequitur, quò maior ea eſt, eò maius eſſe meritum; ergo eodem modo debemus in præſenti diſcurrere. Ex alterâ verò parte cùm actus ille honeſtus non ſolùm transferat paſſionem externam ſatisfactoriam de congruo ad ſatisfactoriam de condigno pro eâdem pœnâ, ſed planè efficiat, vt quæ nihil nec de congruo quidem merebatur, iam mereatur remiſſionem vnius diei v. g. profectò ſi actus ille ſit duplo melior, etiam efficiet vt ipſa paſſio maiorem longè mereatur remiſſionem pœnæ. 28

An maior gratia ſeruatis paribus conducat ad maiorem ſatisfactionem.

Hoc ipſum poteſt oſtendi Secundò ex Cardinali Lugo, qui docet, Etiamſi gratia maior ſubiecti non conduceret ad maius meritum, debere tamen conducere ad maiorem ſatisfactionē, quia

dolor perſonæ nobilioris maioris eſt momenti quàm dolor inferioris; vnde ſi Comes aliquis & ruſticus committant idem peccatum, nunquam tamen tam ſeuerè punitur Comes quàm ruſticus; ergo plus erit hominem magis iuſtum, ideoque coram Deo magis nobilem, torqueri pœnâ vt octo, quàm ſi eâdem torqueretur infimus iuſtus. Ex quo capite etiam conſequenter docet, minùs pœnæ mereri ceteris paribus iuſtiorem venialiter peccantem, quàm mereatur minùs iuſtus; ergo ratione maioris gratiæ habitualis debemus dicere, poſſe eſſe maiorem ſatisfactionem ſtante eâdem exteriori pœnalitate. Poteſt autem hoc idem transferri ad ipſum actum nobiliorem, quo acceptatur pœnalitas, quia actus ille dignificat ad maiorem gratiam; ergo ſaltem mediatè dignificabit ad maiorem ſatisfactionem, etiamſi antecedenter illi duo iuſti eamdem habuerint gratiæ intenſionem; nam licet gratia conceſſa per actum non dignificet ipſum actum ad maius præmium, etiam in ſententiâ docentium ex maiori gratiâ merita creſcere, quia cùm ſupponatur in priori naturæ totum meritum iam perfectum, non poteſt hoc augeri per nouam gratiam, illa tamen eadem gratia per opus internum data videtur benè poſſe dignificare opus externum pœnale; quia ordinariè illa volitio præcedit etiam tempore, natura verò ſeſè ſemper actionem externam; ergo ſaltem mediatè ipſa nobilior actus meritorius valebit ad maiorem ſatisfactionem: immediatè autem etiam videtur valiturus, quia ipſam perſonam operantem reddit nobiliorem coram Deo, ac proinde eius labores debent plus æſtimari quàm alterius, qui actu minùs generosè operatur.

29 Ego in hac quæſtione primùm cenſeo, id quod Lugo docet de minori debito pœnæ ratione maioris ſanctitatis, eſſe minùs probabile; de quo etiam egi Tomo 6. de Incarnatione, vbi eam opinionem fusè reieci. Nunc illud addo, ſi ad illam inſtantiam ex humanis deberemus attendere, ex eâ plus nimio inferri, ſcilicet hominem iuſtiſſimum à gratiâ cadentem per idem planè peccatum, quo caderet aliquis magnus peccator, puniendum minùs in inferno quàm illum peccatorem (ratione illius peccati præcisè loquor;) hoc autem planè repugnat communi Theologorum ſenſui & rationi ipſi, quia ex duobus æqualiter mortaliter peccantibus nemo dixit minùs eſſe puniendum illum qui anteà fuerat ſanctior; videturque hoc ipſum illatum conſequens eſſe etiam contra illud Ezechielis, *In quacumque die peccauerit homo, amplius illius iuſtitiæ non recordabuntur*: recordaretur autem ſine dubio Deus illarum, ſi ob illas ſtante æquè graui peccato minùs eum hominem puniret. Probo iam ſequi hoc ex illâ inſtantiâ: Nam ſi Comes aliquis v.g. delictum aliquod committat, etiam quo amittat ſuam planè nobilitatem, ſicut homo per peccatum amittit gratiam, punitur tamen etiam tunc ob antiquam nobilitatem minùs quàm aliquis homo vilis ſimile omnino delictum committens: non enim ſolùm habet locum ea inſtantia, quando delictum relinquit eum Comitem adhuc in ſuâ antiquâ dignitate, ſed etiam, vt dixi, quando tale eſt crimen, vt eo ipſo vi Legum cadat ex nobilitate, & verò redditur infamia ipſo facto. Nimiùm ergo probat ea ſimilitudo. Abſolutè reſpondi, homines tunc eâ de cauſsâ minùs punire reum nobiliorem, quia in tali punitione ſemper eſt valdè multum de amiſſione honoris; quæ amiſſio ſine dubio ceteris paribus auget pœnam incredibiliter: eſt enim ſummus pudor, ideoque ſumma pœna Comitem ſuſpendi: at quòd carnifex ipſe ſuſpenderetur, eſſet quidem phyſica pœna, de infamiâ tamen nil penitus haberet, quia non redditur per eam infamior quàm anteà fuerit. Deinde ſæpè homines ſolent in his pœnis infligendis alias conſiderationes habere in ordine ad amicos & conſanguineos eorum reorum, ob quos mitigant ſemper pœnas. Hæc omnia ceſſant reſpectu Dei punientis hominem in Purgatorio & in inferno; quia non habet conſiderationem vel ad amicos vel ad ſtatum antiquum, imò neque ad præſentem, ſed ad pondus ipſius culpæ. Quoad ipſum autem reum in Purgatorio nulla eſt propriè infamia, neque vlla infligitur illis per modum pœnæ, ſed purus dolor phyſicus, quem tam benè ſentit qui pauciores gradus habet gratiæ quàm qui plures; ergo ex hoc capite non eſt cur inæqualiter puniantur. Fortaſſis quoad pœnam damni, quam etiam ibi patiuntur animæ iuſtorum, probabilius dici poſſet aliquam fieri compenſationem in homine iuſtiore, quia cùm ille ſperet maiorem gloriam quàm alter, profectò dum hæc ei differtur, maius damnum patitur, & maiorem habere poteſt dolorem. Verùm licet hoc totum verum ſit, non tamen eſt ad rem præſentem; quia tunc ipſa pœna in ſe eſt maior non moraliter ex dignitate, vt hi volebant, ſed phyſicè ex maiori dolore, & ex maiori priuatione; ac proinde ex hoc capite poteſt fieri, vt qui iuſtior eſt, ceteris paribus compenſet citiùs quàm alter: quidquid verò de hoc ſit, conſtet ratione maioris gratiæ non augeri ex hoc capite opus hominis iuſtioris.

Maior poteſt eſſe difficultas circa ipſum actum nobiliorem, an eleuet ceteris paribus eamdem pœnalitatem ad maiorem ſatisfactionem. In quâ puto eſſe id valdè probabile ob rationem ſuprà inſinuatam. Poteſtque aſſignari diſparitas inter maiorem gratiam in ordine ad maius meritum, & nobiliorem actum in ordine ad maiorem ſatisfactionem; quòd gratia, cùm ſe habeat quaſi mortuo modo, nec poſſit propriè dici actio creaturæ, nec homo magis inde apud Deum laudabilis; id quod maximè conſtat, quando ipſe homo ignorat quam habeat gratiam, non poteſt augere meritum ex parte obiecti. At operatio bona ita dignificat actionem externam, vt ipſa in ſe ſit laudabilis, ſit voluntaria, ſitque digna, vt coniuncta cum actione externâ eò magis eam faciat ſatisfactoriam, quò in ſe fuerit nobilior. Fateor quidem, eam laudabilitatem & rationem voluntarij eius actus videri ſufficienter remuneratam per præmium condignum, (vt ſuprà diximus) ac proinde hæc ſolutio ſolùm vt probabilior à me defenditur; nihilominùs tamen in ordine ad dignificandam eam pœnalitatem adhuc habet vires, vt ſuprà etiam oſtendimus. Et ſatis de hac difficultate, quæ valdè nobis incerta eſt, quia non habemus fundamenta, vnde illam poſſimus in alterutram partem certò decidere. Vltima circa hanc ſatisfactionem quæſtio eſt,

Maior ſanctitas ceteris paribus non facit peccantem minoris digni pœnâ.

Ezech. 18.

Cur nobilior minùs puniatur Legibus humanis quàm ignobilis ceteris paribus.

30

An actus nobilior eleuet pœnalitatem ad maiorem ſatisfactionem ceteris paribus.

31

eſt, Vtrùm ea ſit de rigore iuſtitiæ nécne. De hoc tamen puncto, ſuppoſitis his quæ Tomo 1. & 6. diximus, nihil reſtat dicendum: oſtendimus enim, poſſe dari inter nos & Deum obligationem ex iuſtitiâ, ac proinde cùm in præſenti materiâ ſuppoſuerimus, noſtram ſatisfactionem dignificatam per gratiam habitualem eſſe æqualem ei remiſſioni, ſuppoſuerimus etiam acceptationem Dei pro eâ remiſſione neceſſariam: vti in omnibus contractibus (quam perinde citatis locis diximus non aduerſari vllo modo toti rigori iuſtitiæ) non eſt dubium, quin etiam hæc ſatisfactio ſit de rigore iuſtitiæ, nec video quid hîc amplius deſideretur.

DISPVTATIO VIGESIMATERTIA.

De ſatisfactione pro aliis, ſiue de ſuffragiis.

1 QVIA hic modus ſatisfactionis independens omnino eſt à Sacramento Pœnitentiæ, ideò antequam & de ipſo Sacramento & de ſatisfactione, quatenus eſt illius pars, quidquam dicamus, explicare oportet hanc difficultatem, de quâ Pater Suarez fusè diſput. 48. per totam, Lugo diſput. 26. Coninck diſput. 10. & alij in præſenti.

Quid intelligatur nomine ſuffragiorum. Nomine autem ſuffragiorum pro aliis tam viuis quàm defunctis intelligimus ſatisfactionem pro pœnâ temporali applicatam alteri, ita vt remiſſionem, quam in me v.g. erat alioquin cauſſatura, cauſſet in altero, cui à me applicatur poſitis conditionibus, de quibus infrà.

SECTIO PRIMA.

De poſſibilitate & exiſtentiâ huius ſatisfactionis.

Poſſibilis eſt ſatisfactio per ſuffragia. CIRCA primam partem de poſſibilitate ſatisfaciendi hoc modo pro altero nulla videtur eſſe difficultas; nam cùm, iuxta dicta, determinare pœnam debitam pro peccatis omnino pertineat ad Iudicem humanum in humanis, ad Deum verò ratione peccatorum, profectò eo ipſo quòd Deus velit eſſe contentus vt eam pœnam, quam ego eram ſoluturus, alius pro me ſuſtineat, non poteſt eſſe vlla ratio dubitandi, quin id poſſet facere. Vtrùm autem ea ſatisfactio tunc ſit de toto rigore iuſtitiæ, eſt alia quæſtio, de quâ nunc non agimus. In hoc primo puncto neque ipſos hæreticos habemus contrarios; nam ſaltem Chriſtum ipſum de facto fatentur ſatisfeciſſe pro noſtris peccatis; quoad pœnam tamen poſt dimiſſam culpam, quia illi negant vllam manere ſoluendam, inutilem fortaſſis dicent etiam diuinitus eam ſatisfactionem: hoc tamen non erit ex eo capite, quod iam nos diſcutimus; quia etiam habet locum in ſatisfactione pro ſeipſo: ſi ergo remaneret pœna, ſicut fatentur Chriſtum ſatisfacere pro alienis culpis, dicerent etiam poſſe pro pœnis; & ex hoc capite ſuo etiam modo purus homo diuinitus ſaltem poſſet ſatisfacere. Nulla ergo in hoc primo puncto eſt difficultas.

2 Circa ſecundam partem, Vtrùm ita de facto contingat, tota erit diſputatio. Negant id huius temporis hæretici, vel quia remiſſâ culpâ nullam agnoſcunt pœnam, vt immediatè dixi; vel quia totum hoc volunt tribuere ſatisfactionibus & meritis Chriſti. Quæ duo fundamenta aliò ſpectant; illud nunc fortaſſe poſſent ſpeciale adducere, quòd non videatur eſſe fundamentum ad id aſſerendum; ex naturâ autem rei non videtur id poſſe fieri, quia cuiuſlibet ſatisfactio ordinatur ad ipſum, & vnus non poteſt portare iniquitatem alterius, & pro eo puniri. Vnde in ſacrâ Scripturâ dicitur: *Filius non portabit iniquitatem patris.* *Ezech. 18.* Sunt prætereà aliæ inſtantiæ, quas infrà tangemus, & ſoluemus.

Datur ſatisfactio vnius pro altero ſiue ſuffragia. Dicendum tamen eſt, omnino re ipſâ de facto dari eam ſatisfactionem per ſuffragia: id quod ab omnibus omnino Catholicis tam doctis quàm indoctis creditur; illi enim omnes ſentiunt poſſe vnum alteri ſuas ſatisfactiones applicare.

Variæ probationes parum efficaces. In probatione tamen huius doctrinæ eſt aliqua difficultas, de quâ Pater Suarez ſuprà ſect. 1. vbi loca aliqua ſacræ Scripturæ inducit, quæ reuerà non vrgent; vel quia poſſunt explicari de mutuo adiutorio, quod per orationes ſibi præſtant fideles; vel quia nimis multùm videntur probare; vti eſt illud Dauidis: *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.* *Pſal. 118.* In quo præter communem difficultatem, quòd ea participatio aliter explicetur, hoc ad rem noſtram ego pondero, quòd cùm ad valorem huius ſatisfactionis requiratur, vt alius liberè mihi eam applicet, non videtur credibile, omnes omnino iuſtos, qui viuebant tempore Dauidis, illi applicuiſſe ſatisfactiones ſuas, vt ita potuerit vniuerſaliter dicere in ſenſu de ſatisfactione, ſe eſſe participem omnium timentium Deum; aliud ergo voluit ibi denotare, ſcilicet ſe conformari cum omnibus his qui mandata Dei cuſtodiunt. Secundus locus adducitur ex Paulo ad Romanos 15. vbi ait in Macedoniâ & Achaiâ factas aliquas collationes in pauperes; eò quòd ſi ſpiritualium eorum participes facti ſunt Gentiles, debent & in carnalibus miniſtrare illis. Verùm hanc participationem benè oſtendit ibi ipſe Suarez non eſſe aliud, quàm quòd debeant alere ſuos Magiſtros in fide. Tertius locus ex eodem Paulo ad Coloſſ. 1. *Gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne meâ pro corpore eius, quod eſt Eccleſia; cuius factus ſum ego miniſter,* &c. Quæ verba obſcura ait 3 Suarez & pati alios ſenſus; quia tamen abſolutè loquitur Paulus, non eſt cur excludatur modus hic iuuandi per ſatisfactiones; & verba illa, *pro corpore eius, quod eſt Eccleſia*, ſatis inſinuant illum ſuſtinuiſſe paſſiones, vt etiam vniuerſæ Eccleſiæ prodeſſent. Adducit Suarez pro eâ explicatione Auguſtinum in Pſal. 61. Ego tamen locum hunc valdè debilem iudico pro hac ſententiâ; & in primis Auguſtinus eo loci nihil videtur

detur de hac quæſtione dixiſſe, ſed præciſè, quòd non ſolùm Chriſtus in ſe, ſed in ſuis membris vſque ad diem iudicij patietur: & eodem modo intellexit D. Thomas eum locum his verbis, *Vt ſicut Chriſtus paſſus eſt in corpore, ita patietur in Paulo membro ſuo, & ſic in aliis.* Secundò hæc applicatio ſatisfactionum vnius pro altero non eſt adeò neceſſaria, vt proptereà dixiſſet Paulus, ratione illius deeſſe aliquid paſſionum Chriſti; debuit ergo loqui de re magis neceſſariâ & magis vniuerſali; qualis eſt, quòd debeamus omnes imitari Chriſtum, tollendo crucem, & eum ſequendo, & patiendo aliquid in nobis; vt ſicut ſocij paſſionum ſumus, ita conſolationis. Rationem autem addit potiſſimam Suarez deſumptam ex vnitate corporis Eccleſiæ & vnione membrorum, quæ maximè fit charitate faciente communia omnia bona etiam ſpiritualia, quantum expedit, ſeu quantum conſentaneum eſt rationi. Hoc argumentum probare videtur nimiùm, ſcilicet, etiam vnum iuſtum poſſe ſua merita communicare alteri. Quòd ſi dicatur hoc non eſſe conforme rationi, profectò iam hæc ratio ceſſabit, & debebit oſtendi aliunde, communicationem in ſatisfactione eſſe conſentaneam rationi, alteram verò non, vt inde poſſimus decidere, an illa re ipsâ detur nécne.

An ex vnitate Eccleſia benè probentur ſuffragia.

4 Denique adducit conſuetudinem antiquarum Eccleſiarum: ſolebat enim publicis pœnitentibus aliquid remitti de pœnâ propter aliorum iuſtorum interceſſiones & ſatisfactiones. In hac tamen probatione minùs conſequenter proceſſit Pater Suarez; nam infrà diſp. 49. ſect. 2. agens de Indulgentiis fusè (& quidem valdè benè) probat ex vſu aliquo remittendi pœnas ad inſtantiam Martyrum (vbi citat eadem loca Cypriani & aliorum quæ hic adfert) nihil penitus probari de remiſſione pœnæ Purgatorij per Indulgentias, ſed purè purè de remiſſione eius pœnæ exterioris coram Republicâ; ſicut de facto pœnæ exteriores impoſitæ hæreticis remittuntur eis aliquando ad interceſſionem magnorum virorum, aut ob alias cauſſas, nullâ per hoc eis conceſsâ remiſſione pœnæ Purgatorij. Hæc quæ omnino iudico veriſſima, oſtendunt etiam manifeſtè hunc vſum, ex quo in præſenti argumentatur hic Auctor, non fuiſſe de remiſſione pœnæ Purgatorij per ſuffragia, de quibus nunc diſputamus: id quod meo iudicio valdè efficaciter in præſenti probo; nam cum ipſis Epiſcopis aut aliis iudicibus Eccleſiaſticis, qui remittebant eas pœnas, ex eò quòd alij vellent ſatisfacere, eſſet valdè incertum, an illi ipſi, qui intercedebant, eſſent interiùs ſancti & iuſti; ac proinde ex hoc capite eſſet incertum, Vtrùm illorum ſatisfactiones valerent ad liberandum alterum à pœnâ Purgatorij, non eſt iudicandum illos habuiſſe in eâ remiſſione ſimilem conſiderationem, ſed purè purè condonaſſe; vti nunc etiam Magiſtratus ſæcularis condonat reis pœnam ad inſtantiam Magnatum, &c.

5 Crediderim ergo hanc veritatem probari maximè ex traditione perpetuâ Eccleſiæ, ex quâ conſtat voluiſſe Chriſtum hanc gratiam facere fidelibus, vt poſſint iuuare ſe inuicem ſuis ſatisfactionibus. Secundò, id ſatis probabiliter colligitur ex Symbolo Apoſtolorum ex illis verbis, *Sanctorum communionem.* Nam licet ibi non explicetur, in quo ex communio conſiſtat, & poſſet fortè aliquis dicere eam explicari per orationes, doctrinas, &c. nihilominùs pondero, ibi ſingulariter dici non communionem quorumcumque, ſed *Sanctorum*, quo inſinuatur, ad hanc communionem neceſſariam eſſe gratiam & ſanctitatem inter ſic communicantes; ergo non poteſt id intelligi de communione in orationibus & precibus præciſè, quia in his & iuſtus poteſt prodeſſe peccatori, & peccatores etiam inter ſe; quia ſæpiſſimè orationes eorum exaudiuntur; eſt ergo ſermo de ſatisfactione, quæ requirit ſtatum gratiæ; communicatio autem quoad merita eſſe non poteſt, vt paulò pòſt dicemus; alia verò non eſt niſi hæc de ſatisfactione; ergo. Et proptereà Catechiſmus Pij V. in fine materiæ de Pœnitentiâ docet, vnum iuſtum poſſe pro altero perſoluere quod debet; additque nec de hoc eſſe dubitandi locum, cùm id contineatur in Symbolo Apoſtolorum verbis illis *Sanctorum communionem.* Vbi duo præſtat Catechiſmus, & hanc veritatem docet, & declarat ſimul eam contineri in verbis Symboli.

Optima ſuffragiorum probatio ex traditione. Fauet etiam Symbolum Apoſtolorum.

Neque obiici quidquam poteſt vllius momenti contra hanc veritatem. Noſtras enim ſatisfactiones eſſe proportionatas ad hunc effectum videtur omnino certum; nam ſi habent valorem ſufficientem, vt extinguant pœnam, quam ego eſſem toleraturus, habebunt vt ſimilem planè extinguant in Petro loco illius, quam erant in me extincturæ: quòd item ad hoc debeat interuenire aliqua Dei acceptatio, nihil obeſt; nam etiam (vt diximus ſuprà) ſimilis acceptatio requiritur vt ſatisfaciamus.

Obiicies: Non poſſumus alteri applicare gratiam quam meremur noſtris operibus, ergo nec ſatisfactionem. Negatur conſequentia, quia Deus de facto noluit acceptare proprium meritum hominis ad dandam alteri homini gloriam, etiamſi poſſet (de quo alibi;) voluit tamen in ordine ad ſatisfactionem: cuius congruentia ſatis bona ea eſt, quòd gratia & gloria ſint præmium æternum & eſſentiale, in quo non fuit congruum, vt vnus propter alterum defraudaretur; in pœnâ verò temporali Purgatorij, quæ non eſt tanti momenti, non habuit id vllum inconueniens. Vtrùm autem hæc ipſa communicatio fiat cum lucro, eò quòd meritum ſit maius, quando alteri applico meam ſatisfactionem, dixi fusè Tomo 5. tractans, An ſimpliciter ſit actus magis perfectus applicare ſibi propriam & neceſſariam ſatisfactionem quàm aliis; dixi autem, ſi præciſè attenderemus ad tolerantiam pœnarum, ſine dubio futuram maioris perfectionis eam traditionem alteri propriæ ſatisfactionis: quia verò ex celeriori liberatione à pœnis Purgatorij incredibiliter in homine augentur in cælo actus honeſti & ſupernaturales, qui cedunt in maximam Dei gloriam; & in talibus debeo eſſe magis ſolicitus, vt ego laudem Deum, eum amem, &c. quàm id alij præſtent; ideò teneor magis ex perfectionis regulis procurare, vt ego citiùs incipiam Deum ſummè glorificare, vt faciunt Beati, quàm vt alij incipiant me interim in aliis actibus longè minoris momenti, quales ſunt illi, quos animæ in Purgatorio efficiunt occupatæ: quidquid tamen ſit, Vtrùm maioris meriti nécne ſit ea communicatio, non quærimus 6

Obiectionibus reſpondetur.

Congruentius fuit dare communicationem in ſatisfactione quàm in meritis.

timus in præſenti, niſi, an ſit poſſibilis: id quod non pendet ab eâ maiori perfectione.

Obiici etiam contra eius exiſtentiam poteſt; Culpa noo tollitur per alienam ſatisfactionem, ergo neque pœna. Reſpondetur negando conſequentiam, quia in his rebus, quæ à Dei voluntate pendent, non valet conſequentia ab vnâ ad alteram. Iam dixi, Deum non voluiſſe id in merito gratiæ; nunc addo, neque in ſatisfactione pro culpâ. Ratio congruentiæ eſt bona, quia cùm culpa formaliter ſit libera, debuit propriâ libertate deleri; pœna autem, quia ex conceptu ſuo oon requirit libertatem in ſoluente, potuit per alienam libertatem & ſatisfactionem deleri.

Satisfactio per ſuffragia non eſt ſolùm impetratio auxilij, vt reus pro ſe ſatisfaciat, aut remiſſionis pœnæ.

7 Priuſquam ad alias difficultates circa hæc ſuffragia explicandas veniamus, aduertendum eſt, ita hanc communem concluſionem ab aliquibus explicari, vt eâ ſolùm ratione vnus pro altero ſatisfaciat, quatenus vel illi impetrat à Deo auxilia ad hoc, vt ipſemet reus efficiat opus, quo ſatisfaciat pro ſe; vel obtinet immediatè ipſam remiſſionem pœnæ eo modo, quo diximus ſuprà, eam poſſe per orationes immediatè obtineri. Hæc tamen opinio re ipsâ tollit propria ſuffragia; & quæ diximus paulò antè maximè probant nunc non per ſolas orationes, ſed per applicationem propriam ſatisfactionum, iuſtos poſſe ſe inuicem iuuare: ille verò modus ſuffragandi immediatè per orationes in multorum & ſatis probabili ſententiâ impoſſibilis eſt; & licet nos illum admiſerimus, non tamen fieri poteſt ab illo dependens hæc vniuerſalis doctrina. Confirmatur id benè à Suario & Lugo, quia per impetrationem etiam Beati poſſunt nobis obtinere remiſſionem pœnæ; & tamen illi non applicant nobis ſuas ſatisfactiones, nec poſſunt nos per ſuffragia iuuare; ergo aliquid aliud intelligunt fideles dum ea ſuffragia inter viuos concedunt.

Quòd autem obiiciunt quidam, Niſi ipſe homo ſatisfaciat, ſemper manet dignus pœnâ, non vrget; quia hoc argumentum multò magis impugnat hos ipſos Auctores, qui admittunt poſſe vnum iuſtum alteri impetrare remiſſionem immediatè: tunc enim magis impunita manebunt mea peccata, quàm ſi puniantur in Petro v.g. qui pro me ſatisfacit, eſto in me non puniantur; vti longè magis impunitum maneret homicidium factum à Petro, ſi precibus ſolis meis illum liberarem, quàm ſi ego loco illius pœnam capitis ſubirem. Probat etiam hoc argumentum, non poſſe per Indulgentias obtineri eam remiſſionem, quia etiam tunc non patitur ipſe reus. Abſolutè reſpondeo ex dictis, Non manere delictum impunitum, quando ille, qui vadem agit, punitur. His poſitis,

SECTIO SECVNDA.

Explicantur aliqua dubia circa hæc ſuffragia.

8 PRIMVM eſt; An ſit aliqua lex generalis in hac materiâ, quâ Deus ſe obligauerit ad acceptandam infallibiliter eam tranſlationem ſatisfactionum, ſi conditiones aliæ requiſitæ ſint; an verò ſe habeat Deus ſicut in orationibus aliquando exaudiens, aliquando non. Hoc vltimum docent Corduba lib. 5. de Indulgentiis quæſt. 5. ad 8. & Medina Tractatu 3. de Satisfactione quæſt. 2. & 3. & Tractatu 6. de Oratione quæſt. 19. quorum ſententiam probabilem iudicat P. Cooinck diſput. 10. dub. 7. Fundamentum eorum eſt, quia nullibi extat talis lex infallibilis de hac acceptatione. Pater Suarez etiam videtur in hoc puncto valdè dubius; fatetur enim ſe non habere certum fundamentum de lege eâ vniuerſali, & argumentum, quod fieri ſolet, ſcilicet ſi lex de acceptandâ ſatisfactione eſt disiunctiuâ hoc modo, vt quilibet ſatisfaciat vel per ſe vel per alium, eo ipſo Deum teneri acceptare, ſi per alium offeratur: hoc inquam argumentum benè oſtendit ibi eſſe debile, quia poſſet aliquis dicere, Deum ita eam legem tuliſſe, vt poſſit acceptare pro ſuo libitu. Addit tamen, cùm non conſtet de hac limitatione, veroſimilius eſſe factam legem vniuerſalem; & eodem modo defendo ego eam ſententiam, quia reuerà noo eſt vnde poſſit ſuaderi omnino efficaciter.

Probabile eſt, legem de acceptandis ſuffragiis eſſe vniuerſalem ac infallibilem.

Lugo eam confirmat; quia in Catechiſmo Romano dicitur, quòd iuſti poſſunt alterius nomine Deo perſoluere quod debent; hinc enim infertur, Si poſſunt, ergo habent in ſuâ poteſtate quidquid eſt ad effectum hunc neceſſarium: non enim benè dicitur, Petrus poteſt habere librum Pauli, ſi ei petenti poſſit librum negare Paulus. Probabilis confirmatio, non tamen ſolida, quia non tarò dicimus nos poſſe ea quæ ſunt contingentia, eſto nobis non ſint omnino certa, neque omnino in noſtrâ poteſtate; quia in toto rigore verbum *poſſum* non requirit infallibilitatem; & verò paſſim ſolemus nos dicere, Poſſe nos noſtris precibus multa à Deo obtinere: per quem loquendi modum ea infallibilitas nullatenus denotatur. Ponderat Secundò, quòd Catechiſmus dicat eam veritatem contineri in Symbolo ad illa verba, *Sanctorum communionem*: atqui hæc non ſignificant communionem tantùm poſſibilem aut conditionatam, ſi Deus velit, ſed abſolutam; ergo. Nihilominùs neque hæc ratio facit vllam certitudinem. 9 Nam in eis etiam verbis includitur non ſola hæc communicatio per ſuffragia, ſed etiam per orationes; quia licet diximus paulò antè, ibi non ſolas orationes includi, illas tamen non excluimus; certum enim eſt in eis etiam eſſe maximam communicationem Sanctorum. Vnde vlteriùs argumentor: Hæc communicatio per orationes non eſt infallibilis, ergo, eſto altera includatur etiam eis verbis, oon tamen infertur vllo modo, eam fore infallibilem vi verborum. Quòd ergo dicitur, ibi non includi ſatisfactionem poſſibilem aut conditionatam, debet diſtingui, quia habet aliquam æquiuocationem. Poſſibile enim ſumitur ſæpè pro purè poſſibili in alio ordine rerum; & in hoc ſenſu ſine dubio non vſurpatur in præſenti. Eodem modo *τὸ conditionata* ſumitur frequenter pro re pendente à conditione numquam futurâ; in hoc etiam ſenſu non vſurpatur ea vox in Catechiſmo. Secundo ergo modo *τὸ poſſibile* vſurpatur pro re contingente etiam in hoc ordine rerum, eſto non ſit infallibilis; & in hoc ſenſu dicimus optimè poſſe ea verba vſurpari, ſicut quando Chriſtus dixit Ioan. 16. *Petite, & accipietis*; ſine dubio non eſt locutus de acceptatione poſſibili primo modo, & tamen non omnino infallibilem & certam promiſit; quia non ſemper audit Deus orationes noſtras;

Poſſibile habet duplex ſignificatum.

non

non ergo maior eſt quærenda in eis verbis pro hac ſententiâ certitudo quàm diximus ex Patre Suario.

Satisfactio per ſuffragia eſt ex iuſtitiâ.

Secunda difficultas eſt, An hæc ſatisfactio ſit ex iuſtitiâ. Reſponden, Quæſtionem hanc non eſſe huius loci; ſuppoſitis enim generalibus principiis, quòd poſſit dari iuſtitia inter Deum & hominem; ſuppoſito item quòd opera noſtra pœnalia ſint condigna remiſſione alicuius pœnæ Purgatorij ſaltem in ipſo patiente; ſuppoſito item quòd datâ eâ condignitate & accedente pacto Dei ea ſatisfactio, quatenus reſpicit propriam perſonam, ſit de iuſtitiâ; his inquam ſuppoſitis non poteſt in præſenti ſpecialis eſſe difficultas, niſi dicatur ea ſatisfactio eſſe minoris valoris pro tertiâ perſonâ quàm ſit pro ipſo operante; de quo puncto infrà dicemus difficultate quartâ; vel ſi dicatur non eſſe in Deo pactum de hac acceptatione. Hoc autem in ſuperioribus iam reiectum eſt; ſupponimus enim vel de infallibili acceptatione, vel ſaltem in multis caſibus dari in Deo decretum huiuſmodi. Quod ſine dubio ſufficit ad rationem veræ iuſtitiæ. Vti licet mercator non teneatur mihi vendere merces, etiamſi ego illi pretium æquale offeram; quando tamen illud pretium vult acceptare, eo ipſo contractus ille eſt rigoroſæ iuſtitiæ. Quam doctrinam ſæpè, dum de iuſtitiâ inter nos & Deum agitur, inſinuaui; non eſt ergo cur fuſiùs de hoc puncto iuſtitiæ in hac materiâ diſputemus.

10 *Non ſufficit voluntas ſatisfaciendi pro altero, vt hic liberetur, ſed requiritur ſatisfactio actualis.*

Tertia difficultas eſt, Vtrùm, vt ego v. g. ſim liber à pœnâ quam debeo, ſufficiat Petrum offerre ſe ad ſatisfaciendum pro me, eſto adhuc non ſatisfecerit; poteſtque magis vrgeri difficultas, ſi Petrus ita ſe offerat, vt eſto in hac vitâ non ſatisfaciat, velit tamen in alterâ ſatiſpati; & ne ex vllo capite omittamus rationem dubitandi, ſupponamus Petrum ſe offerre, vt caſu quo damnatus fuerit, velit pro me ſatiſpati in inferno, videbitur alicui fortaſſis eam acceptationem omnino ſufficere; quia in humanis cùm primùm aliquis ſpondet pro alio, & acceptatur à creditore ea promiſſio, ſtatim alter eſt liber, & tota obligatio transfertur in vadem. Nihilominùs contrarium videtur eſſe certum, quia velle ſatisfacere non eſt ſatisfacere; Deus autem ſatisfactionem pro ſatisfactione permutat, non voluntatem ſatisfaciendi pro ſatisfactione reali. Vti enim pro ſe nemo ſatisfacit ſiue pro culpâ, ſiue pro pœnâ, volendo præcisè ſatisfacere, ſed re ipsâ ponendo ipſam ſatisfactionem, ita pro aliis. Neque habemus fundamentum vllum ad dicendum, Deum de facto tali deſiderio aut oblatione fuiſſe contentum. Vnde reſpondetur ad inſtantiam ex humanis deſumptam: quidquid enim homines in hoc puncto faciant, nihil inde probatur, niſi ſimul conſtet Deum re ipsâ tali voluntate fuiſſe contentum: hoc autem in præſenti non poteſt oſtendi, vt dixi; ergo.

Aliqui hanc noſtram concluſionem probant; nam alioquin ſequerentur peccata aliquando manere impunita, ſi fideiuſſor deinde non ſatisfaceret re ipsâ: quòd enim in initio dicebatur illum in Purgatorio ſatisfacturum, non ſatisfacit rationi dubitandi, quia illa eſſet ſatiſpaſſio, non ſatisfactio. Secundò, quia in Purgatorio nemo niſi dignus pœnâ patitur; ex eo autem quòd ego velim pro alio ſatisfacere, non ſum factus dignus pœnâ; ergo. Hæc ratio non eſt meo iudicio ſufficiens; & quidem quòd pœna illa in Purgatorio ſit ſatiſpaſſio, non verò ſatisfactio, impertinens omnino eſt ad punctum præſens, an ſcilicet peccatum maneat impunitum: etenim ea ſatiſpaſſio eſſet optima punitio, & verò in ratione punitionis melior quàm ſi per ſatisfactionem extinxiſſet debitum. Quod ſecundo loco dicitur, non puniri in Purgatorio niſi dignos pœnâ, habet æquiuocum ſenſum, ſi *dignus* vſurpetur pro dignitate ortâ ex propriâ culpâ, tunc dicimus aſſumi in antecedente id, de quo eſt tota quæſtio; ſi verò *τὸ dignus* ſumitur pro debitore, eo etiam modo quo fideiuſſor dicitur debitor ratione alieni debiti in ſe ſuſcepti, fatemur non puniri niſi dignum pœnâ; addimus tamen, talem eſſe dignum eo ſenſu, quandoquidem in ſe ſuſcepit ſatisfactionem pro aliis.

Meliùs poſſet hoc argumentum (quod eſt 11 Cardinalis Lugo) confirmari, caſu quo fideiuſſor cadens ex gratiâ damnaretur antequam ſatisfaceret re ipsâ: vel enim tunc peccata illius alterius manerent impunita; vel hic fideiuſſor perpetuò puniretur in inferno ob eam acceptationem; quandoquidem iuxta communiorem ſententiam nulla eſt in inferno remiſſio; eſſet autem valdè durum, eum æternùm puniri ſecundùm illum exceſſum, non ob vllam culpam, ſed ob actum potiùs honeſtum, quem elicuit, dum eſſet iuſtus, volendo pro aliis ſatisfacere. In hac ſententiâ haberet ſine dubio vim illud argumentum; quia verò nos admittimus in inferno poſſe aliquas pœnas finiri, quæ ſcilicet debentur vel venialibus, vel mortalibus iam remiſſis, ideò hoc argumento vti non poſſumus: quidquid autem de illo ſit, ſatis eſt pro noſtrâ reſolutione, quòd gratis & ſine vllo fundamento fingatur ea volitio Dei, ſine quâ non licet illum modum ſatisfactionis admittere.

Quarta difficultas, Vtrùm poſſit aliquis à ſe abdicare ſatisfactionem non applicando eam alteri, ſupponimus illum re ipsâ indigere tali ſatisfactione. Reſpondetur negatiuè, quia effectus ſatisfaciendi prouenit neceſſariò ex opere pœnali; ſicut præmium ex opere bono meritorio; ergo non eſt in meâ manu illum effectum impedire; debet ergo vel mihi ipſi vel alteri prodeſſe. Dixi ſupponendum eſſe pro hoc dubio eam perſonam indigere ſatisfactione; ſi enim non indigeat pro ſe, quia iam anteà ſatisfecit ex integro, & aliunde non offerat eam alicui, tunc haud dubiè manebit ea ſuſpenſa, ſeu tranſibit in Eccleſiæ theſaurum.

Satisfactio non poteſt abdicari ab operante ita, vt nec illi proſit, ſi indigeat, nec alteri, ſi pro illo offert.

Dices; Eſto illâ indigeat, poterit eam in eumdem theſaurum Eccleſiæ reponere. Reſpondeo, Hanc repoſitionem non fieri niſi ex voluntate Dei, quando mihi vel illi, pro quo ſatisfactionem offero, non eſt neceſſaria; tunc enim vt poſſit aliis prodeſſe, miſericorditer reponitur à Deo in eo theſauro; quando tamen ego illâ indigeo, ſi non transfero de facto in alterum, aut ſi ille eâ non indiget, vel quia nullam debet pœnam, vel quia eſt in mortali, ideoque ineptus cui illa proſit, reuertitur ad me. Ratio autem à priori huius debet reduci in voluntatem Dei; nam ex naturâ rei ſatisfactio propria ordinatur ad ipſum ſubiectum; quòd autem poſſimus alteri eam applicare, prouenit ex ſingulari Dei voluntate, de

quâ

quâ nobis conſtat ex perpetuâ traditione Eccleſiæ: de alterâ autem lege, vt poſſimus noſtram ſatisfactionem relinquere quaſi ſuſpenſam, nullum eſt indicium; & verò neque videbatur congruum id fieri: quæ enim vtilitas, vt de facto nec mihi nec vlli proſit ea ſatisfactio, ſed primò poſt centum annos? melius ergo eſt, vt non maneat nunc otioſa.

SECTIO TERTIA.

Aliæ difficultates circa hanc ſatisfactionem.

12 QVINTA eſt, Vtrùm ſatisfactionem, quæ prouenit ex opere operato, poſſimus alicui alteri applicare; item eam, quæ mihi v.g. ab altero applicata eſt. Reſpondeo, Satisfactionem prouenientem ex opere operato virtute Sacramenti, quæ annexa eſt martyrio iuxta alibi dicta, non poſſe alteri applicari: id quod à poſteriori probatur, quia ſi poſſet adultus dum baptizatur, vel dum martyrio afficitur, à ſe ſatisfactionem pro pœnâ temporali ex Baptiſmo aut martyrio prouenientem abdicare, conſequenter ſi tunc moreretur, deberet ipſe pœnam temporalem, cui anteà erat obnoxius, perſoluere in Purgatorio. Quod videtur contra communem ſenſum Eccleſiæ docentis, baptizatum, qui immediatè moritur, ſtatim ad cælos aſcendere; & Martyri fieri iniuriam, ſi pro ipſo oretur.

Satisfactio ex opere operato Sacramenti non poteſt alteri applicari, nec martyrij:

Poſſet quis reſpondere, Hanc rationem ex Martyre deſumptam nullam eſſe; quia martyrium ex opere operantis & ex propriâ difficultate operis videtur eſſe ſatisfactorium pro pœnâ temporali; ſatisfactionem autem ex opere operantis ſine dubio poſſumus alteri applicare; ergo etiam Martyr poterit propriam ſatisfactionem. Reſpondeo, Non habere Martyrem per ſe loquendo eam ſatisfactionem ex opere operantis, quia dolor externus & difficultas operis non eſt maior per ſe in Martyre decapitato v.g. quàm in alio, qui ob propria delicta vel ob aliam cauſſam decapitatur, aut grauiùs torquetur; ergo ſi ex opere operantis vel ex difficultate mortis dignificatæ actu ſupernaturali Martyris eam acceptantis ſatisfactio pro totâ pœnâ temporali proueniret, quilibet reus, vel ob aliam cauſſam mactandus, ſi actu ſupernaturali eam mortem acceptaret, ſatisfaceret etiam pro totâ pœnâ temporali: quod tamen nullus dicet; vel ſi aliquando hoc contingeret ex maximâ perfectione actus, ea tamen ſatisfactio non eſt per ſe connexa tali morti ſicuti eſt martyrio; ergo hoc habet ex ſpeciali priuilegio ſiue ex opere operato.

13 Dixi in concluſione, Satisfactionem Sacramenti aut martyrij ex opere operato prouenientem. Nam vniuerſalis reſolutio aliquorum docentium, nullam ſatisfactionem ex opere operato prouenientem poſſe alteri applicari, omnino eſt falſa. Etenim incruentum altaris Sacrificium habet annexam ex opere operato ſatisfactionem (de quo inter Catholicos non eſt dubium;) & tamen ſimul eſt certum apud eoſdem, poſſe Sacerdotem exercentem eam actionem ſacrificandi abdicare à ſe ſatisfactionem offerendo Sacrificium pro altero; ergo non eſt vniuerſaliter verum, exercentem aliquam actionem non poſſe abdicare à ſe ſatisfactionem ex opere operato illi actioni coniunctam.

Poteſt autem ex opere operato Sacrificij.

Poſſes dicere, Sacrificio non eſſe coniunctam eam ſatisfactionem ex opere operato determinatè pro ſacrificante, ſed vel pro eo, vel pro illo, pro quo offertur; Sacramentis verò eſſe annexam ſatisfactionem determinatè pro ipſo ſuſcipiente Sacramentum. Reſpondeo, Hoc quidem verum eſſe; hinc tamen probari, non omnem ſatisfactionem ex opere operato eſſe inapplicabilem pro altero; vti illi Auctores vniuerſaliter affirmant ſine vllâ diſtinctione nec mentione Sacrificij. Hinc infero, rationem à priori huius noſtræ doctrinæ, quam adhibet Cardinalis Lugo, quòd ſcilicet nos non aliter poſſimus applicare ſatisfactionem noſtram, niſi quatenus ſumus illius domini; ſumus autem domini quatenus illam producimus; cumque reſpectu ſatisfactionis ex opere operato (quandoquidem illam non producimus) nos non ſimus domini, ſed paſſiuè nos habeamus, inde fit vt illam non poſſimus alteri applicare: colligo inquam hanc rationem non eſſe efficacem, quia patitur inſtantiam in eâ ſatisfactione Sacerdotis ſacrificantis, quæ eſt ex opere operato, & tamen poteſt applicari alteri; ergo.

Probatio inefficax Cardinalis Lugo.

Fortaſſis huic rationi reſpondebitur ex doctrinâ einſdem, ideò Sacerdotem poſſe applicare ſatisfactionem Sacri, quia gerit in eo vices Chriſti, qui eſt Dominus earum ſatisfactionum; ergo & Sacerdos erit earum dominus. Hæc tamen ratio habet clariſſimam inſtantiam in Sacramentis; nam etiam (& pono exemplum in Matrimonio) ipſi contrahentes gerunt vices Chriſti adminiſtrantis illud Sacramentum, ac proinde Chriſtus per miniſtros exercens illud, vti per miniſtros ſacrificat, eſt Dominus earum ſatisfactionum; ergo & contrahentes, quatenus ſunt miniſtri & vicarij Chriſti, erunt etiam domini ſatisfactionis illius, ac proinde eam poterunt aliis applicare: id quod hic Auctor negat vniuerſaliter in omnibus Sacramentis: in aliis quidem, quia ſuſcipientes Sacramentum non ſunt ſimul miniſtri, fortè non habet tantam vim hoc argumentum meum; nihilominus adhuc oſtendo ibi etiam eſſe bonum ſaltem ex eo capite. Nam ſi Miniſter, quia vices Chriſti gerit in Sacrificio, habet poteſtatem applicandi alicui ſatisfactionem ei Sacrificio ex opere operato annexam, ergo aliorum Sacramentorum Miniſtri habebunt poteſtatem applicandi ſatisfactionem omnem ex opere operato eis Sacramentis adiunctam, quia illius ſunt domini eodem iure, quo Sacerdos eſt dominus ſatisfactionis Sacri, quatenus loco Chriſti exercet eas actiones. Nam (vti ex Auguſtino alibi dixi) baptizat Chriſtus per Paulum, Petrum, &c. ergo ratio dominij iam eſt planè inutilis. Secundò, quia etiam ſuſcipiens Sacramentum gerit ſe reſpectu huius actiuè, quatenus intentio, quæ eſt pars eſſentialis Sacramenti, debet ab ipſo poni; ergo ex hac parte poterit eſſe dominus ſatisfactionis ei Sacramento annexæ. Denique ratione 14

à priori è contrario ego id impugno, quia non obſtante defectu cauſſalitatis propriæ in ſatisfactionem ex opere operato, quæ reperitur in Sacramentis, potuit eam Chriſtus illis ita applicare, vt ſuſcipiens poſſet pro alio eam offerre, ſicut de facto fecit in Sacrificio; certè id à Chriſto 15

fieri

fieri potuiſſe nullus poteſt probabiliter negare; ergo ex illâ ratione nihil infertur, quòd de facto non id ita diſpoſuerit. Item potuit Deus è contrario facere non obſtante hac libertate (& quidem congruentiſſimè) vt ſatisfactio proueniens ex noſtro labore & ſudore non poſſet à nobis abdicari & alteri prodeſſe; & idem etiam potuit circa ſatisfactionem à Sacrificio altaris prouenientem; potuit etiam efficere, vt ſatisfactio, quæ prouenit ex opere operato, quia nobis gratis datur, poſſet à nobis abdicari pro alio; ergo hæc ratio de dominio vel cauſſalitate non vrget: tota ergo reducenda eſt ad meram Dei voluntatem id ita decernentis; quam voluntatem ex ſenſu Eccleſiæ & Doctorum debemus adſtruere; conſtat autem ex ſuprà dictis, de facto nos poſſe applicare ſatisfactionem noſtrorum operum; vnde inferimus euidenter, de facto Deum id ita acceptaſſe; non autem conſtat ex vllo teſtimonio aut auctoritate vllâ poſſe nos applicare alteri ſatisfactionem ex opere operato annexam Sacramentis aut martyrio, imò contrarium videtur conſtare ex ratione ſuprà factâ ab abſurdo, ergo, &c.

Ratio conclusionis referenda in Dei voluntatem.

16 Maior eſt difficultas circa ſatisfactionem ab altero mihi applicatam; nam ex eo quòd poſſim illam rurſus alteri applicare, nullum videtur ſequi abſurdum; ergo potero non ſecùs ac propriam, quandoquidem poſt alterius applicationem tam ſum dominus illius, quàm eius quæ in proprio opere à me facto conſiſtit. Via video vnde poſſit certò hæc difficultas determinari, quia pro neutrâ parte eſt vlla auctoritas; ratio autem vix in præſenti habet locum (vt dixi ſuprà) quia totum pendet ex purâ Dei voluntate: nihilominùs probabilius videtur, non poſſe nos à nobis eam ſatisfactionem abdicare, quia ex naturâ rei ſine ſpeciali ordinatione diuinâ nobis debet ea applicari planè iuxta voluntatem eius qui illam in nos transfert; non conſtat autem Deum feciſſe nobis liberum eam alteri applicare; ergo non poſſumus id affirmare, ſed ſtare debemus naturali exigentiæ illius ſatisfactionis prout hîc & nunc ab altero mihi applicatæ. Et hinc conſtat differentia inter noſtram & hanc ſatisfactionem, quòd licet noſtra etiam ex naturâ rei ad nos ordinetur, habemus tamen ex auctoritate communi & conſenſu Eccleſiæ factam à Deo nobis poteſtatem eam alteri applicandi; id quod non conſtat vllo modo de ſatisfactione alienâ nobis applicatâ.

Probabilius eſt me non poſſe applicare tertio ſatisfactionem ab alio mihi applicatam.

Dices: Poſſum ego à Sacerdote aliquo petere vt faciat Sacrum pro mea intentione; & tunc poſſum applicare illud Sacrum cui ego voluero; ergo ſatisfactio mihi applicata poteſt rurſus alteri à me applicari. Reſpondeo negando conſequentiam; nam in eo caſu non applicat mihi Sacerdos Sacrum, ſed applicat illi, cui ego voluero applicare; ego autem tunc me gero vt deſignans perſonam, quapropter ſi Sacerdos diceret, Ego applico pro Petro Sacrum, non poteſt illud Petrus à ſe abalienare, quia iam in illo caſu eſſet determinatè applicatum pro Petro; poteſt verò in caſu obiectionis, quia tunc non applicat pro Petro, ſed immediatè pro illo quem Petrus elegerit; hoc autem eſt dicere, *Applico pro Petri intentione.*

17 Sexta difficultas eſt, Vtrùm ſatisfactio applicata alteri tantum illi proſit, quantum prodeſſet proprio ſubiecto, ſi in eo manſiſſet. Reſpondeo cum Patre Suarez hîc ſect. 3. prodeſſe eodem modo. Ratio à priori eſt, quia quòd pœna Purgatorij ſit huius vel illius ſubiecti, eſt omnino per accidens; neque inde augetur vel minuitur valor ſatisfactionis; ſicut in humanis centum ducati v. g. æqualiter valent ad extinguendum debitum proprium meum centum ducatorum ac alterius, ſi ego pro illo ſoluere volo. Ea parte item ſatisfactionis non eſt vlla differentia: difficultas enim ieiunij non eſt maior aut minor, eò quòd ego illud offeram pro me, quàm ſi pro Petro; ergo abſolutè æqualis erit in vtroque caſu ſatisfactio. Ea parte denique ipſius actus, quo ſatisfactio applicatur, poſſet eſſe aliqua difficultas, ſi loquamur in ſententiâ communi docente, ipſum actum interiorem voluntatis habere diſtinctam ſatisfactionem; tunc enim poſſet aliqua eſſe ratio dubitandi, quis actus ſit magis ſatisfactorius, ille quo volo pro altero offerre meum ieiunium, an ille quo volo pro me; quod punctum tetigi quoad meritum paulò antè, & dixi eſſe magis meritorium offerre pro ſe quàm pro alio ſatisfactorium, quia tamen difficilius eſt, per ſe loquendo, ſe abdicare eâ ſatisfactione, & in ordine ad eam ſatisfactionem maximè conſideratur difficultas operis, fortaſſe non obſtante maiori merito poterit eſſe ille actus magis ſatisfactorius, quo, vt ſatisfactionem alteri donem, me ipſum priuo propriâ. Eſt tamen circa hoc notandum, quod benè Pater Suarez in præſenti aduertit, etiamſi ego pro altero offeram ieiunium, non ideò me offerre reflexè ſatisfactionem, quæ eſt in hac ipſâ reflexâ volitione, quia ea nihil de ſe dicit; non enim ſe habet tunc pro obiecto, ſed ieiunium ſolum. Niſi homo tunc aliquo actu omnino reflexo diceret, Offero totam ſatisfactionem, quam iam habeo tam directam quàm ipſam quæ in hoc eodem actu reperitur; tunc enim totam transferret. Niſi rurſus dicamus cum aliquibus, non poſſe vnquam dari vllum actum, qui ſe etiam in confuſo habeat pro obiecto, de quo alibi. In noſtrâ ſententiâ, quam ſuprà tradidimus, quòd actus interior non habeat ſatisfactionem, nulla eſt difficultas; certum enim eſt tunc totam transferri in Petrum, & eamdem eſſe, ſiue mihi, ſiue alteri eam applicem; quia difficultas ieiunij eſt eadem, actus verò interior vel non auget ſatisfactionem, eſto ſit nobilior; vel ſi auget, refunditur id totum in ipſum ieiunium, quod in alterum tranſtuli.

Tantum prodeſt ſatisfactio ei cui applicatur, quantum profuiſſet ſuo ſubiecto applicanti alteri.

18 Illud in hoc puncto obſeruo, Cardinalem Lugo conſequenter ad principia ſua (de quibus ſuprà) quòd in homine magis ſancto idem phyſicus dolor ſit maior pœna quàm in minùs ſancto docere, ſi mea ſatisfactio delere poterat in me habente quatuor gradus gratiæ tres dies pœnæ, & ego illam applicem pro alio iuſtiore, in eo deleturam minùs quàm tres, quia duo dies illius iuſtioris æquiualent fortè tribus, quos ſoluturus eſſem ego quem ſupponimus minùs ſanctum. Suprà oſtendi, in Purgatorio quoad pœnam ſenſus per accidens ſe omnino habere eam maiorem gratiam; vnde de hoc puncto nihil amplius addam, niſi quòd cùm hic Auctor admittat aliquando augeri gratiam ſine remiſſione pœnæ, videatur eo ipſo admittere, quòd quò quis eſt ſanctior, non eo minùs puniendum; alioquin repugnaret

Rurſus obiter reiicitur ſententia docens, quòd quò quis ſanctior eſt, eò minùs puniatur cæteris paribus.

pugnaret in terminis augeri gratiam, & non eo ipſo minui pœnam. Fortaſſe reſpondebit, Tunc non minui propriè pœnam, etiamſi adimamr aliquid de phyſicâ duratione aur de intenſione illius, quia illud quod manet poſtquam factus eſt ſanctior, conſtituimr iam in ratione tantæ pœnæ quanta erat anteà. Hæc tamen ſolutio videtur ſolis verbis facere illam pœnam tantam; loquendo enim iuxta ſenſum omnium hominum illa dicitur diminutio pœnæ, ſi anteà debebat habere centum ictus, habeat octoginta, non alioquin grauiores quàm illi centum; & ad hoc per accidens eſt, quòd ille creuerit in dignitate. Pone equitem qui debebat ducentos aureos in pœnam, eò quòd v. g. venatus fuiſſet in loco prohibito, antequam ſoluat eam pœnam fit Comes; profectò ſi iam dicatur illi, Non ſoluas niſi centum, nemo dicet tunc ei non eſſe diminutam pœnam; nec euadet dicendo, Tanta pœna eſt, quòd ille iam Comes ſoluat centum, quàm ſi manens eques ſoluiſſet ducentos. Obiter autem in huius doctrinæ confirmationem hoc addo argumentum: Si ex maiori gratiâ ſubiecti dixerimus minui pœnam Purgatorij, profectò excogitare poterimus caſum, in quo aliquis iuſtus venialiter peccans in aliquâ materiâ valdè leui non mereatur vllam omnino pœnam pro eo peccato; hoc autem videtur valdè abſurdum & contra omnes omnino Theologos. Probatur autem ſequela efficaciter.

Abſurdum quod ex eâ ſententiâ ſequitur, nempe peccatum aliquod non puniendum in Purgatorio.

19 Ponamus enim propter exceſſum in mille gradibus gratiæ tolli homini pœnam Purgatorij intenſam vt quatuor reſpondentem duobus diebus; committit ergo Franciſcus habens gratiam vt vnum veniale leue, quod non mereatur pœnam, niſi vt quatuor per duos dies committat illud idem ſine maiori vllâ grauitate Antonius habens gratiam vt mille vel duo millia, profectò cùm per hunc exceſſum debeat condonari illi pœna vt quatuor reſpondens duobus diebus, neceſſum eſt vt tota ea, quam dici poterat promeritus, ei condonetur; quia totam hanc petit remitti exceſſus ille maximus in gratiâ. Nec poteſt reſponderi, eum hominem iuſtiorem etiam augere malitiam venialis ex ſuâ maiori ſanctitate, quia quò ſanctior eſt, videtur teneri ad magis fugienda venialia: hoc inquam non poteſt reſponderi, quia contingere poteſt, vt ille ſine vllâ planè reflexione ad ſuam ſanctitatem aut ad ſuam maiorem obligationem non peccandi peccet re ipsâ: id quod maximè contingit in peccatis venialibus per ſemiplenam libertatem commiſſis; tunc autem non poteſt augeri malitia ex eâ maiori ſanctitate non præcognitâ. Secundò non poteſt ea ſolutio dari, quia poteſt contingere, exceſſum in gratiâ tantum eſſe, vt abſorbeat illum exceſſum illius peccati; ſuppono enim maiorem fieri diminutionem in pœnâ Purgatorij ob exceſſum gratiæ, quàm ob eumdem exceſſum creſcat illud peccatum veniale; alioquin ſi æqualiter vtrumque creſceret, tunc æquali pœnâ ſenſus magis iuſtus cum minùs iuſto punirentur in Purgatorio, & ex integro rueret huius Auctoris doctrina. Tertiò denique non poteſt dici id de augmento venialis ob maiorem gratiam, quia ceteris paribus non quò quis iuſtior eſt, peccat grauiùs, niſi fortè vbi ſcandalum aliquod poteſt interuenire. Conſtet ergo pœnam phyſicam non reddi minorem phyſicè ex maiori gratiâ animæ eam toleraturæ, ac proinde ex hoc capite æqualem fieri remiſſionem pœnæ, ſiue ille, in quem ego transfero meam ſatisfactionem, ſit me iuſtior, ſiue æqualiter iuſtus, ſiue etiam minùs iuſtus. De quo puncto, quod alibi eſt tractatum, vt dixi, ſatis nunc occaſione tranſlationis propriæ ſatisfactionis in alium. Iam ad difficultates reliquas de ſuffragiis.

SECTIO QVARTA.

Quæ conditiones requirantur ex parte illius, pro quo quis applicat ſuas ſatisfactiones.

HVIC dubio fortè poſſet vno verbo reſponderi, requiri eaſdem quas in ſatisfaciente 20
pro ſe; de quibus ſuprâ diximus. Primò ergo requiritur, vt ſit in gratiâ, quia (vt ſuprâ diximus) hæc communicatio non eſt niſi inter membra viua. Qui enim eſt in peccato mortali, non eſt capax ſatisfaciendi pro ſe, ergo neque vt alius pro ipſo ſatisfaciat.

An ſatis ſit applicantem ſatisfactionem eſſe in gratiâ, an verò etiam is cui applicatur.

Dices diſcrimen eſſe magnum, quia quando ſatisfaciens eſt in mortali, non poteſt dare valorem condignum ſuæ ſatisfactioni, ideóque non poteſt ſatisfacere: habet enim tunc duo impedimenta, vnum, quo redditur incapax recipiendi eum effectum; alterum, quo ſe reddit incapacem ad dignificandas ſuas actiones: quando verò alius pro ipſo ſatisfacit, ſi ſatisfaciens ſit in gratiâ, poterit dare verum & rigoroſum valorem ſatisfactioni; ergo ſi ille valor pro ipſo peccatore applicetur, poterit eſſe de condigno ſatisfactorius. Vrgetur ampliùs in noſtrâ ſententiâ docente, poſſe in inferno eſſe ſatiſpaſſionem, quia poteſt ibi eſſe æqualitas cum pœnâ debitâ; ergo ſi alius exiſtens in gratiâ offerat condignam ſatisfactionem pro pœnâ, quam peccator debet, poterit hic liberari ab illâ; quia perinde eſt ac ſi ipſe peccator condignè ſoluiſſet. Reſpondeo, Hoc argumento probari quidem, labores iuſtorum ex ſe eſſe condignos ad extinguendam partem pœnæ temporalis illorum qui exiſtunt in mortali, ſi Deus voluiſſet eos labores acceptare in ordine ad hunc effectum, nullo tamen modo probari, id ita re ipsâ fieri, quia, vt dixi, de facto hæc communicatio non datur niſi inter membra viua; neque congruum fuit vt Deus acceptaret ſatisfactiones iuſtorum pro remiſſione pœnæ eorum, qui tunc ſunt inimici Dei, iuſti verò ipſi ac amici adhuc manerent rei illius pœnæ. Quòd ſi peccatori non ſit remiſſa culpa vlla, pro quâ debeat pœnam aliquam temporalem, clariùs conſtat, cur alius pro ipſo non ſatisfaciat, quia in hoc ordine rerum numquam remittitur pœna niſi remiſsâ culpâ.

An debeat remitti culpa etiam venialis priùs is cui applicantur ſuffragia.

Et hæc eſt prima conditio requiſita ex parte 21
eius pro quo offertur ſatisfactio; habetque locum etiam, ſi homo ille ſolùm commiſerit culpas veniales. Pater Suarez ſect. 7. num. 1. eam reddit rationem, cur debeat præcedere remiſſio culpæ; quia ſcilicet quamdiu manet culpa, tamdiu manet reatus ad pœnam, qui ex illâ oritur. Hæc ratio in meis principiis non eſt efficax, quia poteſt quis per æqualem ſatiſpaſſionem extinguere reatum pœnæ adhuc manente culpâ; ergo ex

ex hoc capite poterit etiam & per ſatisfactionem. Huic autem rationi Patris Suarez alibi reſpondi, eo caſu manente culpâ poſſe dici manere reatum, non tamen oiſi in ordine ad illam eamdem pœnam quam iam tolerauit, ac proinde non debere ei vllam aliam infligi; qnia ſicut eſt verum tunc quòd illam meruerit, ita eſt verum quòd illam ſuſtinuerit. Meliùs ergo poteſt probari, quia non eſt æquum, vt acceptetur à Deo in ſatisfactiooem pœna aliqua pro peccato, antequam homo doleat de illo, & liberetur à culpâ. Naturalis enim ordo petit priùs remitti culpam, deinde pœnam: quod locum habet, quando illa pœoa non infligitur à Iudice propter culpam; tunc enim (vt alibi diximus) non poteſt eam non acceptare Iudex: quando verò ab ipſo reo eligitur, vel ab altero pro ipſo offertur, tunc habet locum ratio facta, vt priùs remitti debeat culpa, quàm admitti gratioſè ſatisfactio pro pœnâ; ex primo verò capite diximus alibi, damnatos in inferno ſatiſpati pro pœnâ veoialibus debitâ: infligit enim illam io ſatiſpaſſionem Deus, ac proinde eâ abſolutâ debet ceſſare noua continuatio illius, quia non eſt neceſſarius pro ſatiſpaſſione ſtatus gratiæ; neque habet peccatum commiſſum in hac vitâ maiorem malitiam, aut maiorem dignitatem pœnæ, ex eo quòd alia peccata deinde ſequantur, vt probaui fusè ſuo loco, & ſæpè in hoc Tomo inſinuaui.

Quid fiat de ſatisfactione, quando is, cui applicatur illa, non eget.

22 Secundò requiritur, vt perſona, pro quâ offertur ſatisfactio, indigeat illâ: ſi enim non indiget, redit ad offerentem vel in theſauros Eccleſiæ. Dices, Poterit eſſe ſuſpenſa quouſque indigeat ille idem, pro quo offertur. Noo video repugnantiam in eo, quòd Deus id ita ſtatuiſſet, vt ſicut reponitur in Eccleſiæ theſauris ea ſatisfactio applicanda poſteà pro alio vel pro ipſo, ita determinatè reſeruaretur pro ipſo applicanda, caſu quo in poſterum eâ indigeret: ſicut poſſem alicui dare centum cum hac conditione, vt ſi aliquo caſu ego contraherem debitum centum apud ipſum, ex his centum ſolutum ſibi crederet. Addo tamen, licet hoc poſſet naturaliter fieri, poſſe tamen & conoaturaliter non dati ſatisfactionem ante debitum contractum. Ideoque ſi actu offerens, aut perſona pro quâ offertur, noo indigeant illâ ſatisfactione, nil prorſus deſeruire illis, niſi fortè per Indulgentias poſteà ſatisfactio, quæ erat repoſita in theſauro Eccleſiæ, applicetur pro illis quaſi caſualiter, iuxta dicenda infrà de theſauro Eccleſiæ.

An requiratur acceptatio illius, cui ſuffragia applicantur.

Tertiò requiri poſſet acceptatio ex parte illius, pro quo offertur: circa quam Pater Suarez dicit requiri ſolam tacitam acceptationem, id eſt, oe reſiſtat poſitiuè; Ego tamen iudico id nullo modo eſſe neceſſarium, quia illa acceptatio oon eſt homini libera, aliàs requireretur, vt poſitiuè vellet eam facere ſuam. Confirmatur à ſimili ex oratione: ſi enim aliquis impetret mihi à Deo ſuis precibus auxilia aliqua, oon potero ego dicendo, Nolo iam illa dari mihi, impedire effectum orationis illius, niſi fortaſſe per accidens reddendo me per peccatum indignum illis. Confirmatur, qnia aliquando Pontifex io Indulgentiis addit hanc clauſulam, vt etiam poſſint pro aliis applicari; vbi eo ipſo ſupponitur, quando ea clauſula non additur, non eſſe liberum homini à ſe abdicare ſatisfactiones per Indulgentias applicatas; ergo eodem modo eas, quæ mibi ab altero applicantur ex opere operato, non potero reſpuere, & eas alteri applicare, quia eadem videtur ratio eſſe quoad hoc de ſatisfactiooibus applicatis mihi ab altero, quæ eſt de applicatis per Indulgentias. Cuius rei ſi vlteriorem ratiooem quæramus, non niſi in Chriſti aut Dei voluntatem eam poterimus refundere; de quâ voluntate ex ſenſu communi nobis vnicè conſtat. Nam (vt ſuprà obſeruaui) ratio illorum Auctorum, qui in defectum dominij in ſatisfactiones alienas io me tranſlatas id reducunt, non videtur omnino ſubſiſtere cum eo defectu dominij, non obſtante quòd potuerit res aliter ſtatui.

Rogabis; Quid ſi alter, pro quo applico ſatisfactionem, eâ non indigeat, eritne ſaltem tunc in poteſtate ipſius eam alteri applicare? Fortaſſe aliquis iudicaret omnino fore. Vti enim quando imponitur mihi pœnitentia Sacramentalis pro peccatis, de quibus confiteor, & pro illis oon indigeo eâ ſatisfactione, quia ipſo dolore priùs pro eis ſatisfeci; applicatur tamen mihi eadem ſatisfactio pro pœnâ debitâ (ſi quam adhuc habeo) ratione aliorum peccatorum, de quibus adhuc non ſum confeſſus; pariter dici poſſet, ſi ego non indigeo, poſſe me eam applicare pro aliis. Nihilominùs tenendum eſt, etiam eo caſu non eſſe in meâ poteſtate illam ſatisfactionem alteri donare, oiſi ſub eâ planè conditione mihi ſit applicata, vt caſu quo mihi neceſſaria non ſit, tranſeat ad alium quem ego voluero: quo caſu ego propriè non applico, ſed alter; ego verò ſolùm perſonam determino, vt in ſimili dixi ſuprà. Ratio huius reſolutionis eſt, quia (vt hucuſque oſtendimus) non niſi noſtras ſatisfactiooes proprias, & eam, quæ ex Sacrificio Miſſæ ex opere operato prouenit, conſtat nobis ex Eccleſiæ ſenſu poſſe nos offerre pro aliis; de reliquis verò contrarium ſupponunt omnes; non poſſumus ergo id aſſerere, cùm ea tranſlatio ſatisfactionum ſolùm ex voluntate Dei proueniat; hanc autem non niſi ex auctoritate admittere poſſimus. 23

An ſatisfactionem mihi ab alio applicatam poſſim alteri applicare, caſu quo eâ non egeam.

Ad inſtantiam illam de ſatisfactione Sacramentali obiectam in contrarium Primò poſſumus dicere probabiliter, non conducere in remiſſionem pœnæ debitæ pro aliis peccatis, vti in præſenti docet Lugo; non conducere inquam ex opere operato, quia ex opere operantis non eſt difficultas: ſicut enim alia opera concurrunt indifferenter pro hac vel illâ pœnâ meis peccatis debitâ, ita & hæc pœnitentia, eſto non ſit impoſita pro eis peccatis. Secundò reſponderi poteſt 24 conceſſo antecedenti negando conſequentiam; quia quando ego debeo pœnam aliquam ſiue pro his ſiue pro illis peccatis iam dimiſſis, ſatisfactio, quæ ſemel mibi applicatur, debet delere pœnam, quam in me inuenit; hoc autem non eſt eam ſatisfactionem à me determinari, ſed à Deo in meum bonum applicari pro eâ pœnâ quam ego aliunde debeo. Vnde nil penitus infertur, quòd ego poſſim ſatisfactionem ab altero mibi ſoli applicatam transferre in quemcumque velim: de quo puncto ſolo nunc agimus. Ex his colligitur, ſi alter, pro quo ego offero ſatisfactionem, eâ non indigeat, illam redire ad me; quòd ſi nec mihi tunc ſit neceſſaria, eam reponi in Eccleſiæ theſauros, perinde ac ſi eam nulli applicarem, & eâ non indigerê. Circa quam

Quid fiat de ſatisfactione Sacramentali, ſi pœnitens deleuit pœnam peccatis debitam per dolorem v. g.

conditio-

Suffragia proſunt ei qui poſſet alioquin ſatisfacere.

conditiones ex parte recipientis requiſitas illud tandem obſerua, Patrem Suarez numero 6. benè docere, non eſſe neceſſarium illum, pro quo offertur ſatisfactio, carere potentiâ ad ſatisfaciendum pro ſe (vt videntur minùs conſideratè aliqui Auctores dixiſſe) alioquin pro viuentibus, niſi iam facti eſſent ſtulti, non haberent locum ſuffragia: quod eſt planè deſtruere Catholicam doctrinam: non haberent item pro animabus Purgatorij, quia hæ licet propriè ſatisfacere non poſſint, poſſunt tamen abſolutè per ſatiſpaſſionem ſaltem extinguere eam pœnam; non eſt autem vlla ratio, cur eis poſſent prodeſſe, quando habent vnum medium extinguendi, non verò quando habent alterum: in vtroque autem caſu id negare eſſet manifeſta hæreſis. De quo etiam alibi nonnihil diximus ratione Indulgentiarum, quia de Fide eſt, Indulgentias poſſe applicari nobis, ſiue poſſimus alioquin per bona opera noſtra ſatisfacere, ſiue non; ergo idem dicendum erit de alienâ ſatisfactione, quia non eſt vlla maior ratio de hac quàm de illâ, & è contrario, quoad hoc punctum.

SECTIO QVINTA.

Quid requiratur ex parte applicantis ſatisfactionem.

25 *Applicans alteri ſuffragia debet eſſe in gratiâ, vt valeant ex opere operantis.*

CIRCA conditiones requiſitas ex parte applicantis alteri ſuas ſatisfactiones dicendum Primò, requiri vt ſit in gratiâ, quando exercet opus ſatisfactorium ex opere operantis. Dico, *quando exercet opus ſatisfactorium*; nam ad applicandas ſuas futuras ſatisfactiones non eſt neceſſarius ſtatus gratiæ. Pro quo ſuppono poſſe me antecedenter applicare meas ſatisfactiones, idque ſufficere, vt deinde, quando eas habuero, Deus illas acceptet, & applicet iuxta meam præcedentem voluntatem, etiamſi iam non habeam vllam volitionem nouam. Quo poſito dico, ſi quis exiſtens in peccato dicat, *Domine offero omnes meas ſatisfactiones futuras pro Petro, quas in gratiâ exiſtens deinde habebo*, huiuſmodi applicationem fore validam, quia cum tunc homo non det valorem ſatisfactioni, ſed ſolùm declaret Deo ſuam voluntatem, non eſt neceſſum vt ſit in ſtatu gratiæ; quia eam etiam peccator exiſtens poteſt optimè declarare.

Illud circa hanc conditionem verti in dubium poteſt, An orationes, quæ dicuntur in Miſsâ nomine Eccleſiæ, habeant ſuum valorem, ſi Sacerdos ſit in mortali; nam cùm Eccleſia ſit in gratiâ, videtur hoc ſufficere, vt Sacrificium ex hac parte condignum ſit. Reſpondeo iuxta à me dicta in materiâ de Euchariſtiâ, Ab Eccleſiâ non habere Miſſam valorem ſatisfactorium, ſed ſolùm impetratorium: id quod nunc ex principiis ſuperiùs traditis facilè declaratur, quia Miſſa non eſt actio pœnalis reſpectu Eccleſiæ: ſatisfactio autem debet eſſe pœnalis reſpectu ſatisfacientis; ergo Miſſa reſpectu Eccleſiæ non eſt ſatisfactoria. Hinc facilè conſtat, etiamſi Miniſter ſit in gratiâ (multò ergo minùs ſi ſit in peccato) eas orationes non futuras ſatisfactorias reſpectu Eccleſiæ. Si verò loquamur de valore impetratorio quæſtio aliò ſpectat; hic enim ſolùm agimus de ſatisfactione; breuiter tamen dico, non impediri per peccatum Miniſtri eam

Quem valorem habeant orationes Miſſæ quando Sacerdos eſt in peccato mortali.

impetrationem; nam etiam ſuo nomine viens poteſt peccator exaudiri, vt D. Thomas ex Auguſtino & aliis docet; faciliùs autem ſi petat nomine alicuius iuſti; ſicuti ſi meus maximus amicus per famulum mihi valdè offenſum à me aliquid peteret, procul dubio non impediretur petitionis effectus; quia non ſuo nomine, ſed amici petit famulus: poterit quidem, ſi famulus etiam eſſet amicus, ab ipſo accipere maiorem aliquam efficaciam oratio; ea tamen quæ prouenit ex interceſſione amici vt talis non impeditur. Quam totam doctrinam optimè tradidit Suarez eâ diſp. 48. ſect. 8. num. 4. Secunda conditio eſt circa intentionem offerentis. Vbi Primò quæritur, An ſatisfactio oblata pro vno defuncto proſit aliis. Ex ſuprà dictis conſtat non prodeſſe, niſi offerens habeat intentionem conditionatam, vt caſu quo ille defunctus non indigeat eâ ſatisfactione, applicetur alteri: tunc enim iam ipſe eam alteri applicuit ſecundo loco. Fateor in Purgatorio ex bono vnius omnes alios gaudere propter amicitiam inter ipſos intercedentem; & quoad hoc poteſt dici, ſatisfactionem vni applicatam aliis prodeſſe quoad illud gaudium; in præſenti autem non de eo gaudio, ſed de remiſſione pœnæ ſenſus agimus.

26 *Quæ intentio requiratur in offerente ſuffragia pro alijs.*

Quando debeat exiſtere intentio applicantis.

Secundò quæritur, Vtrùm ea intentio applicandi debeat præcedere, an verò ſufficiat, ſi ſubſequatur. Reſpondeo, Si valor ſatisfactionis conſiſtat in indiuiſibili, licet opus ipſum externum ſit diuiſibile v. g. in Sacramentis & ſacrificio Miſſæ, tunc ſufficere applicationem exiſtere in eo vltimo inſtanti, in quo primùm eſt valor ſatisfactorius, nec requiri vt applicatio ſit ab initio actionis externæ. Ratio eſt clara, quia non applicatur à Deo ille valor, antequam ſit in manu ipſius; ergo cùm ante vltimum inſtans nihil huius valoris ſit in manu Dei, nihil etiam applicatur ante illud; ergo ſufficiet vt in illo homo explicet ſuam voluntatem ad hoc, vt Deus per illam determinetur ad eum applicandum.

Obiicies: Intentio faciendi Sacramentum aut Sacrificium debet eſſe in initio actionis externæ, ergo etiam applicatio illius ſacrificij. Suprà ſolui hanc obiectionem in ſimili, eò quòd intentio conficiendi Sacramentum informat actionem externam, quæ incipit antequam ſit valor; at applicatio non ſe habet vt informans aut dignificans actionem externam, ſed vt declarans Deo voluntatem offerentis, cui debeat valor applicari: pro quâ declaratione ſatis tempeſtiuè venit applicatio in vltimo inſtanti; quandoquidem ante illud nulla adhuc exiſtit pars valoris, neque Deus quidquam adhuc applicuit: ſi verò applicatio ſit tranſacto valore, nihil valebit, quia non ſuſpenditur à Deo applicatio; ſed cùm primùm opus bonum habet ſuum valorem, Deus illum applicat. Quod inde probatur de facto contingere; (licet potuiſſet Deus aliter ſtatuere; neque enim vlla in hoc apparet repugnantia;) nam ſi de facto ſuſpenderetur applicatio valoris, poſſent nunc Beati fortè & damnati ſatisfactiones, quas habuerunt in vitâ, applicare pro his qui ſunt in mundo, ſi tunc ſuſpendiſſent in futurum eam applicationem; hoc autem omnino falſum eſt. Nullus enim dicit Beatos poſſe nunc pro nobis per opera facta in vitâ ſatisfacere; ſolùm enim admittunt per orationem poſſe nobis impetrare pœnæ remiſſionem.

Non ſuſpenditur applicatio ſatisfactionis, quando ipſa exiſtit ſatisfactio.

27 Scio Patrem Suarez, ne admittat poſſe per orationes immediatè obtineri remiſſionam pœnæ, & vt explicet quo pacto Beati iuuent animas in Purgatorio, ferè admittere, eos poſſe applicare ſatisfactiones ſuas, quæ illis fuêre ſuperfluæ in hac vitâ: hoc tamen neque omnino auſus eſt abſolutè admittere, neque etiam eſt in toto rigore contra id quod in præſenti docemus; loquitur enim Suarez de ſatisfactionibus quæ fuêre illis ſuperfluæ, & quæ ab ipſis tunc non ſunt applicatæ vlli alteri, ac proinde repoſitæ ſunt in theſauro Eccleſiæ; quas ex fauore ſingulari Dei putat aliquando ab ipſis Sanctis diſtribui. Nos autem loquimur de regulâ ordinariâ & per ſe; loquimur item de applicatione ſatisfactionum, quæ adhuc ſint quaſi ſuſpenſæ propter ipſam applicationis dilationem: id quod non admittit ibi Suarez, quia ſatisfactiones illæ non manſerunt ſuſpenſæ, ſed repoſitæ in theſauros Eccleſiæ; vnde poſteà per modum Indulgentiarum applicantur à Beatis; quod diuerſiſſimum eſt à noſtro caſu.

Aduerto rurſus circa concluſionem hanc, quòd circa alias notaui, eam non benè probari, eò quòd tranſactis iam operibus ſatisfactoriis non ſubiaceant ampliùs noſtræ libertati, ideóque applicari iam à nobis non poſſint; etenim ſuprà oſtendi, non obſtante toto eo defectu libertatis, ſi voluiſſet Chriſtus, potuiſſe adhuc relinquere nobis liberam eam applicationem; quia valor ille eſt aliquid moraliter diſtinctum ab opere: vnde etiamſi iam opus ipſum non ſit nobis liberum, potuit tamen illius valor ſeu applicatio manere libera; vt patet in Chriſto, qui nunc, licet in ipſa phyſica opera non habeat dominium, cùm illa non exiſtant, habet tamen quoad totam applicationem valoris illorum; ergo defectus dominij per accidens eſt ad rem præſentem; potuit ergo Deus, ſi voluiſſet relinquere in manu noſtrâ totam hanc applicationem nullâ factâ violentiâ naturæ ipſius ſatisfactionis; ergo hæc controuerſia non ratione à priori, ſed ex voluntate Dei decidenda eſt; de hac autem voluntate conſtat nobis probabiliter ratione ſuprà factâ ab abſurdo in contrarium.

28 *Quando valor operis eſt diuiſibilis, debet eſſe intentio initio operis, vt applicet totum valorem ſecùs ſi ſit indiuiſibilis.*

Ex his conſtat quid dicendum ſit, ſi operum valor ſit diuiſibilis iuxta diuiſibilitatem actionum: tunc enim vt totus valor applicetur, oportet vt ab initio ſit intentio applicandi; aliàs illa pars ſatisfactionis, quæ præceſſerit applicationem, non poterit iam applicari: eadem enim eſt ratio de illo partiali valore ac de totali conſiſtente in indiuiſibili, iuxta paulò antè dicta. Quòd ſi incepto opere incipiat intentio, tunc reliqua pars valoris applicabitur iuxta eam intentionem; quia reſpectu eius partis ſatis tempeſtiuè accedit intentio, licet pro priori tardè venerit. Tertiò poteſt quæri circa hanc intentionem, Vtrùm ſufficiat habitualis, an verò requiratur virtualis, vel actualis; id eſt, Vtrùm ſufficiat me voluiſſe heri Miſſam hodie à me celebrandam applicari pro Petro, dummodò non reuocauerim eam voluntatem, licet hodie, quando facio Sacrum, nullo modo recorder eius præcedentis volitionis; an verò requiratur, vt actu exiſtat, vel vt continuetur in alio opere, per quod quaſi influat in Sacrum, ſicut de Sacramentis alibi diximus.

An habitualis intentio ſufficiat pro applicatione ſuffragiorum.

Probabilius cenſeo ſufficere ſolam habitualem; cuius ratio eſt, quia applicatio non requiritur vt cauſſa operis, vel vt dans illi valorem, ſed præcisè vt innoteſcat Deo animus offerentis illud opus; ad hoc autem ſufficit me heri obtuliſſe illud, ſeu explicuiſſe Deo meum animum de opere hodie faciendo, & hucuſque non retractaſſe illam voluntatem; hoc enim poſito ſatis conſtat Deo de meà voluntate, cui ſcilicet perſonæ applicari velim valorem. Et hinc reſpondetur obiectioni inſinuatæ ex Sacramentis, pro quibus diximus requiri virtualem aut actualem volitionem. Diſparitas enim eſt manifeſta, quia in Sacramentis intentio habet ſe vt pars illorum iuxta noſtra principia, vel ſaltem in omni ſententiâ vt cauſſa illius, ideóque debet exiſtere vel in ſe, vel in aliquo alio effectu, qui duret quando exiſtit Sacramentum; at applicatio, de quâ in præſenti, neque eſt pars, neque cauſſa valoris ſatisfactorij, ſed ſolùm purè explicans Deo animum offerentis, vt ſciat cui velim eam applicari; hoc autem ſufficienter ſcit per applicationem heri factam nondum retractatam.

SECTIO SEXTA.

De ſuffragijs pro defunctis.

HVCVSQVE indifferenter diximus de ſuffragiis tam pro viuis quàm pro defunctis, nunc oportet ſpecialiter aliquid de defunctis dicere. 29

SVBSECTIO PRIMA.

Statuitur certa doctrina, & an ea ſuffragia ſint infallibilia.

SVPPONENDVM ergo eſt, defunctos per noſtra ſuffragia iuuari ſiue infallibiliter, ſiue contingenter, ſiue de iuſtitiâ, ſiue ex miſericordiâ: de quo ſtatim. Hæc ſuppoſitio ſic abſtractè accepta eſt de Fide, & ex ſenſu omnium omnino Fidelium: & quoad orationes ex libris Machabæorum conſtat; *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.* 2. Mach. 12. Illud ergo nunc declarandum, qualis ſit ea ſatisfactio. Pater Suarez ſect. 6. totus eſt, vt oſtendat eam eſſe ex iuſtitiâ & infallibilem; ego de puncto iuſtitiæ nihil dicam, quia eſt difficultas communis ad ſatisfactionem propriam, item ad ſuffragia pro viuis, denique ad ipſa merita. Et innumeri ſunt Scholaſtici, qui omnem omnino iuſtitiam rigoroſam inter nos & Deum negant; veritas autem certa de ſuffragiis pro defunctis non debet fieri dependens ab opinionibus longè minùs certis. Niſi fortè per *τὸ ex iuſtitiâ* intelligat iuſtitiam, abſtrahendo ab eo quòd ſit rigoroſa néc ne, eo ſolùm ſenſu quo Paulus ait ſibi deberi à Deo coronam iuſtitiæ. Quidquid ergo de hoc puncto ſit, Primò certum videtur in hac materiâ, ſi æqualitatem moralem ipſius ſatisfactionis velimus conſiderare, non minorem eſſe cum remiſſione pœnæ pro animabus Purgatorij, quàm ſit pro perſonâ viuâ; aut pro ipſo offerente; quia (vt ſuprà dixi) pœna, quæ remittitur, æqualis eſt, ſiue ſit huius ſiue illius hominis; vti ſi merces valeant mille v.g. & ego do mille, idem eſt quòd eas emam pro me, ac pro Petro aut Ioanne, & è contrario.

Æqualitas ſatisfactionis eadem eſt, ſiue pro viuis ſiue pro defunctis offeratur.

30 Circumſtantia præterea eius ſtatus nil facit ad rem præſentem, quia, ſi res benè ponderetur, omnis omnino ſatisfactio noſtra eſt in ordine

ad

ad ſtatum in Purgatorio, ſeu in ordine ad pœnas, quas in Purgatorio debebamus luere; ergo quòd dum fit applicatio iam alter ſit in Purgatorio aut in hac vitâ, eſt omnino per accidens ad tollendam vel augendam æqualitatem ſatisfactionis cum eâ remiſſione. Secundò certum eſt hanc æqualitatem non ſufficere, niſi accedat libera Dei acceptatio, tum quia etiam vt homo pro ſe ipſe ſatisfaciat in hac vitâ eſt neceſſaria ea acceptatio; Iudex enim pro ſuo libitu poteſt determinare qualitatem pœnæ debitæ; de quo ſæpè; multò ergo magis erit liberum Iudici non acceptare meam ſatisfactionem oblatam pro altero, quicumque ille ſit, ſiue viuus, ſiue defunctus. Tertiò certum eſt potuiſſe Deum lege infallibili velle ſemper acceptare eam oblationem; potuiſſe ſibi item relinquere liberum iam acceptare, iam non; vti reliquit ſibi liberum exaudire orationes noſtras. His duobus vel tribus poſitis, tota difficultas de re ipsâ erit, An Deus de facto habuerit eam voluntatem vniuerſalem ſemper acceptandi, ſi adſint omnes conditiones requiſitæ, an verò ſolùm aliquando. Dico, Hanc ſolam de re eſſe difficultatem; nam ſi ponamus legem infallibilem quærere, Vtrùm eo ipſo eſſet ex iuſtitiâ ratione æqualitatis, & ratione pacti de eâ acceptandâ, ad quæſtionem de ſolâ voce videtur pertinere; quia (vt fuſiùs dixi Tomo 1. in primam partem) non video quam formalitatem aut entitatem ei ſatisfactioni (& idem dico de merito) neget, qui eam non vocat ex iuſtitiâ, quamque ex contrario ei tribuat, qui eam vocat ex iuſtitiâ. Neque enim ſufficit ad indicandum eam diſſenſionē eſſe de re, quòd vnus dicat, Ego cenſeo pertinere ad virtutem iuſtitiæ, alter id non cenſeat; hoc inquam non ſufficit; quia hoc ipſum eſt quæſtio de nomine, niſi vlteriùs oſtendatur, quòd reale prædicatum tribuatur ei ſatisfactioni ab vno, quod è contrario negetur ab altero; nam ſi omnia intrinſeca & realia prædicata ei tribuunt ambo Auctores, procul dubio de re ambo conueniunt; licet hic dicat, Pertinet ad iuſtitiam; alter è contrario, Non pertinet; eâ ergo quæſtione de voce relictâ, quoad rem ipſam dicimus; Licet non omnino certum ſit ex lege infallibili eas ſatisfactiones pro defunctis oblatas acceptari à Deo, eſſe tamen id longè probabilius, vt benè oſtendit Suarez eo loco tum ex Auctoribus Scholaſticis (pauculis exceptis) tum ex Patribus, qui æqualiter dicunt ſuffragia applicari pro defunctis ac pro viuis; pro viuis autem omnes ſupponunt eſſe legem infallibilem, de quâ ſuprà. Denique ſenſus communis Fidelium id ipſum perſuadet; omnes enim ſupponunt, cùm primùm offerunt ſuas ſatisfactiones pro defunctis, ſe abdicare illas à ſe certiſſimò, non minùs quàm ſi obtuliſſent eas pro viuis. Neque eſt vllum fundamentum ad dicendum, aliquando eam applicationem acceptari à Deo, aliquando non, vt ſtatim videbimus; ergo.

Ad ſuffragia pro defunctis requiritur diuina acceptatio.

An ſatisfactio pro defunctis ſicut & pro viuis pertineat ad iuſtitiam, quæſtio eſt de ſolâ voce.

Probabilius eſt ſuffragia pro defunctis infallibiliter acceptari de facto à Deo.

31

Huic doctrinæ opponit ſe Caietanus Tomo 10. Opuſculorum, Tractatu 16. quæſt. 5. quem pauci alij ſequuntur apud Suarez ſuprà; opinatur enim hanc ſatisfactionem eſſe ex miſericordiâ. Quæ doctrina bonum poſſet habere ſenſum, quatenus ſcilicet magna fuit miſericordia Dei, quòd voluerit acceptare hanc tranſlationem ſatisfactionum; nam paulò antè diximus id fuiſſe in ipſius voluntate. Quia verò Caietanus addidit, non infallibiliter acceptari hæc ſuffragia; plus docet eis verbis quàm ea ſonent. Quòd igitur non proſint infallibiliter probat; quia Auguſtinus variis in locis ait ſuffragia pro defunctis non omnibus prodeſſe, ſed illis, qui in hac vitâ meruerunt, vt ſibi prodeſſent; habeturque hoc teſtimonium cap. *Non æſtimemus* 13. q. 2. pro cuius intelligentiâ Caietanus ait duplicis conditionis animas eſſe in Purgatorio, quaſdam quæ in hoc mundo neglexerunt curam pro defunctis; & has dicit eſſe, quæ non meruerunt in hac vitâ, iuuari iuxta Auguſtini ſenſum: alias è contrario ait, quæ diligentes valdè fuerunt in iuuandis animabus Purgatorij; illis ergo primis ait ſuffragia noſtra non prodeſſe infallibiliter, ſed aliquando à Deo acceptari, aliquando non: in his autem putat ſemper acceptari; fundarique hæc doctrina vlteriùs poteſt in quibuſdam reuelationibus, quòd illi, qui neglexerunt pro defunctis orare, valdè diu fuerunt detenti in Purgatorio; non eſt autem credibile non fuiſſe etiam pro illis applicata ſuffragia ſicut pro aliis: ſignum ergo eſt, quòd ea non fuerint ſemper acceptata ob rationem factam.

Caietanus contrarium, ſed abſque fundamento, docet.

Nihilominùs tota hæc doctrina caret omni fundamento; nam præcipuum illud ex Auguſtino oritur ex malâ intelligentiâ eius loci: Auguſtinus enim illis dicit non prodeſſe ſuffragia qui in mortali deceſſerunt; inter animas verò Purgatorij nullam facit diſtinctionem, multò minùs ſub eâ conſideratione Caietani. 32

Auguſtini locus expoſitus.

Secundum autem fundamentum etiam non vrget: ex variis enim capitibus illa maior protractio pœnæ poteſt prouenire. Primò, eò quòd homo negligens orare peccauerit, ideoque aucta ſit illi pœna. Secundò, quia in cælo non habet tot interceſſores quot aliæ animæ: Beati enim, vtpote gratiſſimi ſuis benefactoribus, illos valdè iuuant apud Deum. Tertiò, Deus ſpecialiter etiam diſponit, vt eadem menſura illis ſoluatur, & qui fuêre ſoliciti pro animabus inueniant alios etiam in hac vitâ ſolicitos pro ſe; è contrario verò vix alios inueniant hi qui fuêre negligentes: Vnde nihil planè infertur de certitudine acceptationis, quando ſemel offeruntur ſuffragia pro illis; non eſt ergo cur aliter diſcurramus de his quàm de illis.

Cur diutiùs hæreant in Purgatorio, qui in vitâ neglexerunt defunctis prodeſſe.

Illud nunc poſſet in dubium verti, An ſaltem catechumenorum animæ excludantur ab his ſuffragiis. Reſpondeo, Non excludi: iam enim ſolùm de iis ſuffragiis agimus quæ ſunt ex opere operantis, non verò de his quæ ex opere operato. Baptiſmus autem etiamſi neceſſarius ſit ad participationem in Sacramentis & his fructibus, quæ Sacramenta & Sacrificia concernunt; pro communicatione tamen ex opere operantis non eſt neceſſarius, quia hæc communicatio fundatur in gratiâ habituali, quam etiam habent illæ animæ catechumenorum.

Quorum ſuffragiorum ſint capaces catechumeni.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quomodo animæ Purgatorij iuuentur per bona opera heredum.

ALTERA circa animas Purgatorij difficultas eſt, An poſſint iuuari per reſtitutionem factam ab earum heredibus nomine ipſarum, 33

v.g. per reſtitutionem bonorum, aut per fundationem Eccleſiæ, Hoſpitalis, per eleëmoſynas, &c. Non loquor de orationibus, an eis proſint immediatè; quia hæc eſt communis difficultas etiam ad viuos, quam ſuperiùs decidimus in affirmatiuam partem contra Patrem Suarez; non loquor item de actibus honeſtis & dolorem adferentibus reſpectu ipſorum heredum; nam hi ſi applicentur defunctis, procul dubio illis proderunt, ſicut quorumcumque aliorum iuſtorum actus quando eis applicantur; eſt ergo difficultas de operibus quæ valorem nullum habent vt ab heredibus oriuntur, ſed fiunt ſæpè etiam in peccato ab illis, nomine tamen defunctorũ, vt de reſtitutione, de fundationibus, & eleëmoſynis, &c.

Pia opera heredum, puta fundationes, ſolutiones debitorum, imperata à teſtatore pro ſuâ animâ, eidem proſunt dum fiunt.

Quæſtio hæc dupliciter poteſt proponi; Primò, vt defunctus mandauerit fieri reſtitutionem; Secundò, quòd ille hac de ſe oblitus nihil dixerit; poſteà tamen heredes agnoſcentes debitum, illud ſoluerint ex bonis defuncti. In hoc ſecundo caſu facilior eſt reſolutio, & ex dicendis circa primum à fortiori conſtabit. In principiis noſtris ſuprà poſitis omnino eſt dicendum poſſe prodeſſe defuncto eam reſtitutionem; diximus enim ſuprà tunc dominum actu ſatisfacere per eleëmoſynam, quando ea datur à famulo nomine ipſius domini, etiamſi hic actu dormiat quando famulus eam dat; ergo ſimiliter ſi defunctus mandauit fieri reſtitutionem, tunc de facto ipſe ſatisfaciet, quando heredes faciunt reſtitutionem. Patet conſequentia, quia non minùs inuoluntaria eſt dormienti reſtitutio quàm defuncto: & idem eſt de fundatione Eccleſiæ, &c. & ita cum D. Thomâ & aliis hanc partem defendi ſuprà tangens hanc difficultatem occaſione domini dormientis, dum famulus ex illius mandato dat eleëmoſynam. Confirmatur autem hæc ſententia ex cap. *In litteris.* de raptoribus, vbi iubentur heredes reſarcire damna à defuncto il-
34 lata, vt valeat à peccato liberari. Reſpondet Lugo, Debere corrigi litteram textus, ita vt legatur, *Vt valeant à peccato liberari*, id eſt heredes, iuxta ea quæ in margine dicti capitis notantur. Non videtur ſatisfacere hæc ſolutio; Primùm, quia Gloſſa expreſsè id intelligit de defuncto, & dicit illum poſſe liberari à pœnâ temporali Purgatorij per heredum reſtitutionem. Deinde non rectè videtur dici de heredibus, *Vt valeant à peccato liberari.* Neque enim quia defunctus fuiſſet incendiarius, ideò heredes peccauerunt, aut ideò indigebant liberari à peccato; ergo ſi de illis eſſet ſermo, deberet dici teneri reſtituere damna illata à defuncto ne peccatum contraherent; non erat autem dicendum, vt à contracto iam peccato liberarentur. Tertiò in margine eius capitis non corrigitur littera textus, ſed ſolùm dicitur poſſe etiam legi in plurali *valeant*. Quartò, ſi conſideretur textus capitis, apparet manifeſtè ſermonem eſſe de ipſo defuncto; nam cùm dixiſſet Pontifex, *Vt his, quibus ille per incendium vel alio modo damna contra iuſtitiam irrogauerat, iuxta facultates ſuas condignè ſatisfaciat, vt ſic a peccato valeat liberari*; ecce peccatum iniuſtitiæ à defuncto commiſſum commemorat Pontifex; nihil de peccatis heredum dixit; vnde vt connexio ſit in dictis, debet *vo à peccato* cadere ſupra *peccatum* immediatè antè poſitum, id eſt ab iniuſtitiâ. Neque Pontifex erat interrogatus de peccatis heredum, ſed defuncti; non poteſt ergo negari, quin textus ille valdè faueat huic ſententiæ. Rationem illius ſuprà dedimus, oſtendentes quomodo hæ actiones poſſint dici pœnales ipſi defuncto, eo modo quo poſtquam dominus dedit famulo pecuniam, de quâ iam amplius nihil cogitat; nihilominùs iuxta communem ſententiam ſatisfacit tunc, quando famulus re ipſâ eam dat; & tamen tunc non videtur magis accipere damnum quàm accipiat defunctus; vnde Pater Suarez paritatem rationis agnoſcens, coactus eſt vtrobique negare ſatisfactionem, ne eam vtrobique cogeretur è contrario concedere; Ego autem probabilius iudico eam vtrobique admittendam.

Cardinalis obiicit tamquam validiſſimum ar- 35
gumentum in contrarium; Quòd ſi defunctus eſt in gratiâ, vt ſupponitur, ſolutâ pœnâ liberabitur; non enim meretur nouam, eò quòd tunc ipſius heredes omittant reſtitutionem; ergo hæc reſtitutio nihil conducit ad liberationem illius. Circa quam obiectionem aduerte, nos & alios Auctores, quos ſequimur in hac ſententiâ, non dicere vllo modo, defunctos tamdiu teneri in Purgatorio donec fiat re ipſâ reſtitutio illa; hoc enim planè eſſet abſurdum; in hoc ergo ſenſu fatemur obiectionem illam eſſe validiſſimam.

Quid conferant defunctis heredum ſatisfactiones

Aliquid aliud dicimus magis fauorabile, nempe eam reſtitutionem deſeruire, vt de ipſâ pœnâ debitâ aliquid remittatur defuncto; quia ea ſatisfactio habet rationem pœnalis actionis in genere moris reſpectu illius; ſicut idem Auctor dixit de ipſâ actuali datione eleëmoſynæ factâ per famulum, etiam dum de eâ dominus nihil ſcit, neque ampliùs cogitat.

Quo ſenſu animæ Purgatorij non ſint in ſtatu ſatisfaciendi.

Quod enim reſponderi poſſet pro diſparitate, dominum viuentem adhuc eſſe in ſtatu ſatisfaciendi, in quo iam non ſunt animæ Purgatorij, quæ ſolùm ſatiſpatiuntur; hoc inquam ſuprà à me reiectum eſt; dixi enim eas reſpectu talium actionum non minùs eſſe in ſtatu ſatisfaciendi, quàm ſit ille dominus qui mandauit dari eleëmoſynam, eamque dedit famulo donandam pauperi dum poſteà dormit, & nihil omnino patitur. Animæ ergo Purgatorij non ſatisfaciunt, ſed ſatiſpatiuntur per pœnas Purgatorij; at per actiones illas, quæ ſunt ab illis imperatæ, ſuntque huius vitæ, & de facto adhuc ſunt pœnales reſpectu illarum, non video cur non poſſimus dicere eas poſſe ſatisfacere, maximè cùm id ſit iuxta communem ſententiam Doctorum ac ſenſum Fidelium, vt ipſe Cardinalis fatetur.

Explico hanc vltimam confirmationem: Nam 36
(vt in hac materiâ inculcaui) tota hæc res, quòd poſſim pro aliis ſatisfacere, ſiue illi viui ſint, ſiue defuncti, imò & quòd poſſimus pro nobis ipſis, pendet vnicè à liberâ voluntate Dei: de quâ à ratione nihil poſſumus dicere, ſed ex auctoritate; hinc meo iudicio euidenter argumentor; Auctoritas ferè tota & ſenſus Fidelium ſtat pro nobis, teſtibus etiam his qui contrarium ſentiunt; cur ergo in hoc puncto, quod probandum eſt ex auctoritate non in eam ibimus ſententiam, quæ maximè fulcitur auctoritate? & cur è contrario eam, quæ minorem habet pro ſe amplectemur? Certè illud ipſum principium, quod hi Auctores aſſumunt, ſcilicet animas in Purgatorio non eſſe in ſtatu ſatisfaciendi per hæc opera, debet probari ex auctoritate; iam enim oſtendimus id totum pendere ex voluntate Dei,

de quâ non niſi per auctoritatem diſcurrere poſſumus. Cùm ergo auctoritas communis tribuat illis re ipsâ ſatisfactionem per talia opera, non poteſt aſſumi illud principiũ tamquam commune contra nos, cùm potiùs è contrario communis auctoritas ſtet prò nobis: qui diſcurſus videtur mihi planè reddere longè probabiliorem hanc ſententiam, etſi dum olim docui hanc materiam contrarium indicauerim probabilius.

Quomodo eleëmoſyna, reſtitutiones, fundationes, &c. dici poſſint defunctis pœnales.

Contra modum tamen, quo nos eam explicuimus, poteſt obiici, quòd reuerâ illa reſtitutio facta ab heredibus non poſſit dici pœnalis de facto, maximè ſi heredes non ſint ipſius conſanguinei aut affines: ſi enim non ſunt cum ipſo aliquo modo coniuncti, quomodo, quæſo, ex eo quòd heres ſe priuet eis bonis, vt reſtitutionem faciat, dicetur defunctus pati damnum? Reſpondeo, Me oſtendiſſe ſuprà, reuerà iudicari illis defunctis pœnalem, & propterea ſummè laudari ab omnibus eum, qui ea bona pauperibus non conſanguineis legat, iudicatique talem actionem valdè difficilem, non quia in vitâ ſe priuet ille homo ſuis bonis, ſed quia poſteà in heredibus
37 eſt priuandus. Et hinc fit, vt moraliter defuncti voluntas ſemper duret, & contra illam ſeu (vt ſic dicam) defuncto repugnante cenſeantur fieri, quæ contra eius teſtamentum fiunt; ergo moraliter cenſetur ipſe tunc eis bonis in herede priuari, ſicut ſe priuat dominus, quando ipſo dormiente famulus dat eleëmoſynam. Denique circa hoc punctum aduerte Suarium & Lugo alioſque qui hanc ſatisfactionem nolunt admittere, vt reſpondeant tantæ auctoritati, quanta pro nobis ſtat, concedere quidem eam reſtitutionem iuuare ad liberationem ex Purgatorio Primò, quatenus pauperes & illi, quibus fiunt hæ eleëmoſynæ, orant pro eo defuncto, & illi applicant ſuas ſatisfactiones. Hæc tamen ſolutio non ſufficit ad ſaluandum ſenſum communem; nam hæ orationes non ſunt per ſe coniunctæ cum eleëmoſynis; & in ſententiâ Suarez, qui ait per impetrationem non obtineri remiſſionem pœnæ, habet id maiorem difficultatem. Secundus modus, quo dicunt iuuari, eſt, quatenus Deus non vult audire orationes factas pro eo defuncto tam ab Eccleſiâ quàm ab aliis, quouſque fiant illæ eleëmoſynæ, quia congruum eſt, vt homo ille patiatur, quamdiu alij propter ipſum patiuntur. Ita Lugo ſect. 3. Hic tamen modus explicandi mihi videtur durus valdè; Primò, quia ſæpè non patiuntur alij cauſsâ defuncti qui nihil debebat, ſed potiùs ex liberalitate & miſericordiâ in pauperes multa valdè teſtamento legauit; quòd autem heredes valdè negligant executionem, iam non eſt vllo modo illi tribuendum; ideoque videtur eſſe contra iuſtitiam, ſi eo caſu Deus nollet audire orationes viuorum pro libertate eius defuncti. Secundò, quia eſto fuerit ipſe obligatus, potuit tamen non eſſe niſi ad reſtitutionem poſt mortem; ideoque ſi eam mandauit tunc fieri, non debet vllo prorſus modo ei tribui, quòd alij patiantur. Tertiò denique, quia eſto antè peccauerit, potuit tamen efficere circa mortem quidquid potuit pro eâ reſtitutione, ita vt nullo modo ipſe ſit eius dilationis cauſſa; ſupponimus item iam illi eſſe à Deo pœnam pro priori culpâ deſignatam; cur autem, quæſo, cùm nouam non habeat culpam merebitur, vt non exaudiantur preces pro ipſo factæ?

An obſit defuncto negligentia heredis in exequendâ illius voluntate.

Hinc autem à fortiori reiicies eum modum, quem tertio loco ponit, vt ſcilicet etiam vltra tempus alioquin deſignatum protrahatur pœna, quamdiu non faciunt heredes reſtitutionem: vti in Republicâ ſolent grauiùs puniri illi, quibus pars læſa non condonat iniuriam, aut quamdiu non fatetur eſſe ſibi ſatisfactum: hoc inquam ex dictis à fortiori reijciendum eſt, quia reuerà ſi culpa non promerebatur niſi decem dies pœnæ, & ſunt iam patienter illi tolerati, contra omnem iuſtitiam erit, ſi augeatur pœna non auctâ culpâ, neque vllâ de nouo commiſsâ: & hic habet locum ratio illa validiſſima, quam hic Auctor obiecerat contra communem & noſtram doctrinam, quòd toleratâ iam totâ æquali pœnâ non puniantur ampliùs propter viuorum negligentiam; & ſanè longè grauiùs mihi videtur admittere hoc, quam concedere, reſtitutionem imperatam à defuncto eſſe ſatisfactoriam pro illo. Inſtantia autem ex Republicâ humanâ non vrget; Primò, quia etiam in illâ ſi ſemel determinatur pœna adæquata, quam meretur ille, qui mihi combuſſit domum, v.g. patibulum; profectò etiamſi ego iam ampliùs non condonem; nec vllo modo mihi ſatisfactum ſit, quia reus non habet vnde faciat mihi compenſationem; nemo tamen poterit probabiliter dicere, ideò debere tali homini illud ſupplicium commutari in aliud grauius; vt v.g. candentibus laminis aut lento igne per longum tempus expediatur. Fateor ergo condonationem partis læſæ iuuare; id tamen ſolùm ſeruit, vt ex debitâ pœnâ aliquid remittatur: vnde è contrario ſi pars non remittit, punitur homo ſecundùm totum iuſtitiæ rigorem; ergo cùm ſupponamus iam Deum ex toto rigore taxaſſe pœnam, profectò non poſſumus probabiliter dicere, toleratâ iam totâ illâ, adhuc Deum detinere animas diutiùs in cruciatibus ob culpam non ipſarum, ſed filiorum, &c. Confirmatur; nam ſi iſte homo habuiſſet talem contritionem circa mortem, 39
quæ ſufficeret ad ſatisfactionem ex integro etiam pro pœnâ, nemo probabiliter auderet dicere, talem animam adhuc mittendam in Purgatorium donec fieret reſtitutio; ergo ſi eadem iam exiſtens in Purgatorio ſatiſpatiendo extinxit totum debitum, non poteſt probabiliter dici, quòd ſecundò & tertiò puniatur, donec heredes faciant reſtitutionem. Denique ſi hæc ratio quidquam probaret, illud ſanè, etiam in diem iudicij protrahendam eam pœnam, ſi non ſatisfiat parti; hoc autem eſt incredibile. Non eſt ergo cur ad has anguſtias reducamur, faciliùs nos rem totam explicamus.

38 *An protrahatur pœna Purgatorij donec heredes ſatisfaciant pro iniuriis factis ab animâ purgante.*

An proſint defuncto pia opera heredis ſpontanea.

Hæc dicta ſunt circa eleëmoſynas & reſtitutiones, quæ factæ ſunt ex mandato & voluntate defuncti; quia verò diximus ſuprà alia opera poſſe concipi tunc facta non ex mandato, ſed ex ſpeciali ipſorum heredum inſtinctu, addimus, per talia non ſatisfacere ipſum defunctum, quia ea opera nec ſunt actiones defuncti, nec ab eo imperatæ; ac proinde totam ſuam ſatisfactionem habent vnicè reſpectu eorum, qui immediatè eas exercent; ideoque ſi hi non fuerint in gratiâ, & eam non applicuerint pro defunctis, nullam inde hi vtilitatem recipient; quia (vt vno verbo id concludam) ea non magis ſunt ipſorum defunctorum, quàm quæ fiunt ab aliis eoſdem defunctos non concernentibus.

TRACTATVS TERTIVS, DE SATISFACTIONE PRO POENA TEMPORALI PER INDVLGENTIAS.

1 ALTER *modus, quo ſatisfacimus pro pœnâ temporali, ſeu quo eam extinguimus ex opere operato, eſt per Indulgentias: de quibus nunc agendum, quia independentes illæ ſunt à Sacramento Pœnitentiæ.*

DISPVTATIO VIGESIMAQVARTA.

Explicatur quid ſit Indulgentia, cuius poteſtatis, & quem effectum habeat.

QVIA circa has Indulgentias varia poſſunt in dubium verti, ea in aliquot diſputationes diſtribuemus, ne vnius nimiâ longitudine moleſti ſimus.

SECTIO PRIMA.

Quid nomine Indulgentiarum ſignificetur: An dentur: vnde id probetur: & an earum vſus ſit honeſtus.

CIRCA primum dicimus, Indulgentiarum nomine intelligi temporalis pœnæ debitæ in Purgatorio remiſſionem oon vi operum propriorum, ſed per applicationem ſatisfactionum, vel Christi: quæ cùm fuerint infiniti valoris, adhuc habent vim ad eam remiſſionem obtinendam, ſi debitè applicentur, vel ſatisfactionum Sanctorum, vel iuſtorum, quæ ad Eccleſiæ theſaurum referuntur, eò quòd illi, qui huiuſmodi opera ſatisfactoria habuêre, non indigebant illis eo tempore. Dixi autem *vel iuſtorum*, quia fortè ſæpè poteſt contingere, vt applicentur alicui ſatisfactiones eorum qui in inferno ſunt: multi enim damnantur qui habuêre in hac Vitâ aliquando maximam gratiam, & opera ſatisfactoria valdè multa & inſignia effecerunt; potuitque contingere vt illi tunc non indiguerint tantâ ſatisfactione pro peccatis quæ ad eam diem commiſerant, eamque pro aliis non obtulerint, ac proinde illa fuerit ad theſaurum Eccleſiæ tranſlata; quæ valorem ſuum non amittit iam propter peccata mortalia, quæ deinde illi commiſerant, & ob quæ damnati ſunt; ſicut ſi mihi aliquis modò iuſtus applicet ſatiſfactionem ſuam, mihi proderit eodem modo, etiamſi deinde cadat ille ex gratiâ, & damnetur, ac prodeſſet, ſi ſemper in eâdem gratiâ permaneret; de quo tamen adhuc infrà.

An aliqua merita damnatorum veniant in theſaurum Eccleſiæ.

His ergo circa nomen *Indulgentiæ* breuiter ſuppoſitis, quæ magis adhuc declarabuntur inferiùs, circa ſecundam & tertiam partem tituli dicimus dari io Eccleſiâ poteſtatem ad eas concedendas; de quo fuſiſſimè Auctores Controuerſiſtæ. Videatur Bellarminus Tomo 3. lib. 1. de Indulgentiis, & Suarez diſp. 49. ſect. 1. 2
& 2. vbi benè examinat aliqua teſtimonia, quibus nonnulli probant datam eſſe à Chriſto eam poteſtatem. Circa quæ omnia loca ita cenſeo, ea talia eſſe, vt expreſsè & clarè non requirant hanc poteſtatem Indolgentiarum, poſſint tamen illam admittere: aliud enim eſt, teſtimonium aliquod pro ſui veritate requirere neceſſariò talem aut talem explicationem, aliud verò, quòd commodiſſimè illam poſſit admittere; ſuppoſitâ autem capacitate eius ſenſus, Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu Scripentæ, ita intellexit ſemper ea loca, vt hanc poteſtatem ſimul cum aliâ abſoluendi Sacramentaliter à culpâ & ligandi atque ſoluendi per cenſuras & præcepta incluſerit Dominus dum dixit: *Et quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*, &c. Matthæi 16. item dum eidem Petro dixit, *Paſce oues meas*, Ioan. 21. Quòd verò Eccleſia hanc poteſtatem Indulgentiarum intellexerit eis locis includi, probari poſſet ex ipſo vſu perpetuo Eccleſiæ eas Indulgentias concedentis.

Datur in Eccleſiâ poteſtas Indulgentiarum.

Circa quam probationem Pater Suarez ex vnâ parte videtur eâ ſect. 2. abſolutè, & non ſolùm per modum proponentis rationes in contrarium ſentire, rectè colligi eum vſum ex verbis Pauli 2. Corinth. 2. vbi inceſtuoſo cuidam, quem grauiter priùs punierat, conceſſit indulgentiam partis pœnæ. Aliunde tamen ſtatim à numero 4. probat fusè, nihil eſſe quod efficaciter aut etiam plauſibiliter probet eum vſum ante tempora Gregorij Magni; quia omnia, quæ adducuntur

de

de vſu remittendi pœnas impoſitas pro peccatis, vel intelligenda ſunt præcisè de pœnis exterioribus, nihil interim remittendo de pœnis coram Deo debitis, vel de pœnis impoſitis in foro pœnitentiæ, etiam quoad forum exterius; nam & hanc poteſt mutare, aut auferre, qui illam impoſuit, etiamſi nihil propterea minuat de pœnâ Purgatorij. In quo diſcurſu omnino aſſentior eidem Patri; in eo tamen non videtur ſeruare conſequentiam cum his quæ ſuperiùs diſp 49. ſect. 1. dixerat probans, Eum vſum condonandi pœnas illas impoſitas ab Eccleſiâ in eo eſſe fundatum, quòd alij applicarent ſua ſuffragia pro eis hominibus; ac proinde cenſet ibi agi de remiſſione pœnæ Purgatorij; quod tamen hic negat. Verùm de hac contrarietate dixi etiam ſuprà agens de ſuffragijs.

3 *Vnde probetur origo Indulgentiarum.* Iam ad rem noſtram: Vſus Indulgentiarum à D. Gregorij temporibus maximè eſt in Eccleſiâ receptus; fuiſſe item eum antiquiorem multò benè hic Auctor confirmat ex Romanâ traditione circa aliquarum Eccleſiarum ſtationes ad eas Eccleſias certis diebus per annum ſolitas fieri, in quibus magnæ obtinebantur Indulgentiæ. De quâ re nobis ſatis eſt inſinuaſſe, vnde harum Indulgentiarum origo probetur. Nam de facto veritas hæc eſt definita à variis Pontificibus, & nouiſſimè contra Lutherum à Leone X. & Clemente VII. à Tridentino Seſſione 25. Decreto de Indulgentiis, ac poſtmodum contra Baium à Pio V. & Gregorio XIII.

Indulgentia nec ſunt contra iuſtitiam, neque contra perfectionem. Circa vltimam partem tituli dubitari poſſet, Vtrùm Indulgentiarum vſus ſit repugnans vel perfectioni vel iuſtitiæ. Hæc tamen quæſtio facilis eſt; & quidem quoad iuſtitiam nulla poteſt eſſe difficultas; nam ſi Chriſtus ipſe permiſit hunc modum condonandi pœnam, non video quâ apparentiâ poſſit in dubium verti, Vtrùm in eis committatur iniuſtitia in Deum; imò cùm præcipua pars Indulgentiarum (vt dicemus) ſit ex meritis Chriſti, valdè conforme iuſtitiæ eſt, ſi ipſa Chriſti merita applicentur ad obtinendam eam remiſſionem, ne maneant irremunerata. Quoad alteram verò partem de perfectione, etiam eſt res facillima, quia vti medio, quod ipſe Deus inſtituit ad obtinendam remiſſionem non poteſt vllo modo eſſe contra perfectionem.

Dices: Minùs perfectum eſt velle ſine ſatisfactione Deo exhibitâ condonari ſibi pœnam. Reſpondeo Primò, Hominem poſſe & ſimul velle lucrari Indulgentias, & ſimul exercere illa omnia opera ſatisfactoria, quæ debuiſſet alioquin exercere, ſi non obtinuiſſet eaſdem. Secundò reſpondeo, Hominem tunc non velle ſibi remitti pœnam gratis, ſed per applicationem meritorum Chriſti; ſicut remittitur etiam ex opere operato per ſatisfactionem Sacramentalem. Addo, cùm ex eâ remiſſione pœnæ ſequatur anticipatio beatitudinis, in quâ homo effecturus eſt actus amoris Dei & virtutum aliarum longè nobiliores, & ipſi Deo gratiores, quàm eo tempore exercere potuiſſet in Purgatorio, non video, quomodo poſſit dici eſſe contrarium perfectioni deſiderium euadendi eas pœnas per medium alioquin licitum, vt ſupponimus. Imò potiùs ex eo capite debet illud iudicari valdè iuxta perfectionem; ex quo etiam capite oſtendi Tomo 5. maioris perfectionis eſſe priùs pro debitâ à ſe pœnâ in Purgatorio ſatisfacere quàm prò alienâ; quia magis debeo eſſe ſolicitus vt ego Deum laudem & honorem, quàm vt reliqui id faciant: & huc videtur alluſiſſe Sotus apud Suarez diſput. 49. in fine dum dixit, Ob tollendam pœnam damni, ſeu impedimenti viſionis beatæ, maioris charitatis in Deum opus eſſe, velle ſatisfacere per Indulgentias, quàm tolerando pœnas Purgatorij. Hoc ergo facili dubio expedito, iam ad ea quæ inter Catholicos ſunt dubia.

SECTIO SECVNDA.

Qualis poteſtatis ſit conceſſio Indulgentiarum.

QVÆRIMVS, An poteſtas concedendi Indulgentias ſit ordinis, an verò iuriſdictionis, an vtriuſque. Tres ſunt in hoc puncto ſententiæ; vna dicit eam eſſe ſolius ordinis, eò quòd reducatur ad poteſtatem abſoluendi à peccatis; quæ eſt poteſtas ordinis. Secundò, quia per eas Indulgentias remittitur pœna etiam iniuncta à Sacerdote in confeſſione Sacramentali; ergo qui eas Indulgentias concedit, debet habere etiam poteſtatem Sacerdotalem vel aliam æquiualentem. Poteſtas autem iuriſdictionis non continet in ſe formaliter aut virtualiter poteſtatem ordinis, ergo nec poteſtatem concedendi Indulgentias. Tertiò, quia Indulgentiæ conceduntur etiam defunctis, in quos Eccleſia nullam habet iuriſdictionem; ergo ea poteſtas eſt ordinis. Quartò, quia Indulgentiæ non conceduntur inuitis; ergo non eſt actus iuriſdictionis; hic enim etiam in inuitos exercetur; ergo eſt ordinis. His argumentis paulò pòſt fiet ſatis. Secunda ſententia extrema docet eſſe actum ſolius iuriſdictionis. ita D. Thomas in 4. diſ. 20. quæſt. 1. art. 4. quæſt 2. Paludanus ibi quæſt. 4. Sotus diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. Caietanus Opuſculo de Indulgentiis ad Iulium II. Papam, Suarez ſuprà ſect. 3. Lugo ſect. 1. diſput. 27. & alij communiter. Tertia ſententia media quam inſinuat Durandus in 4. diſt. 20. q. 3. & 5. docet eſſe poteſtatem cuiuſdam alterius curæ, vel prouidentiæ Paſtoralis, non propriè iuriſdictionis, quia hæc duo diſtincta ſunt; vt in Prælato patet; nam curare infirmos non eſt actus iuriſdictionis, ſed cura Paſtoralis muneris. Id quod confirmatur, quia non poteſt exerceri in inuitum; ſi autem eſſet actus iuriſdictionis, poſſet in inuitum exerceri. Secundò, quia ſi eſſet actus iuriſdictionis, non poſſet eâ frui qui eam concedit; non enim habet ille ſupra ſe iuriſdictionem: & hæc etiam poteſt applicari ratio pro primâ ſententiâ facta, quòd hæ Indulgentiæ concedantur etiam defunctis, in quos Papa non habet iuriſdictionem. 4

5 *Poteſtas Indulgentiarum, non eſt ſolius ordinis.* PRIMA CONCLVSIO: Hæc poteſtas non eſt ſolius ordinis. Hæc videtur omnino certa, quia ſimplex Sacerdos non habet poteſtatem concedendi Indulgentias. Dices: Erit ordinis Epiſcopalis. Sed contrà, quia Epiſcopalis ordo vt ordo eſt, non addit aliud quàm poteſtatem conſecrandi Sacerdotem alioſque Epiſcopos; in quo conceptu nihil eſt de remiſſione pœnæ Purgatorij. Sacerdotalis autem ordo in reſpectu remiſſionis peccati, ſi adſit iuriſdictio, eſt perfectè æqualis Epiſcopali; ergo in ordine ad remiſſio-

nem pœnæ temporalis ille ſufficiet ſicut Epiſcopalis, niſi recurratur ad iuriſdictionem.

Ne quidem Ordo eſt ad eam neceſſarius.

Secvnda conclvsio: Sacramentum Ordinis non eſt neceſſarium ad Indulgentias concedendas. Hæc eſt communiſſima, & probari ſolet ex eo, quòd Cardinales adhuc non habentes Ordines ex commiſſione Papæ concedant Indulgentias. Hæc tamen probatio videtur mihi non omnino efficax; facilè enim aliquis diceret, Cardinales non tam concedere Indulgentias quàm deſignare perſonas, quibus factâ eâ deſignatione applicentur illæ Indulgentiæ à Papâ. Auctores autem contrarij non niſi in eo, qui nomine ſuo & auctoritate propriâ eas concedit, dicunt eſſe neceſſarium ordinem. Meliùs ergo hoc idem probatur ex Pontifice ipſo, qui eſto adhuc non ſit Sacerdos, poteſt tamen Indulgentias concedere; ergo ea conceſſio, etiam in eo qui proprio nomine concedit, non eſt actus ordinis. Id ipſum probatur, quia conceſſio Indulgentiarum non eſt actio Sacramentalis; ergo non requirit ordinem, quia ordo propriè & directè ſolùm requiritur ad actionem Sacramentalem abſolutionis.

Requirit hæc poteſtas iuriſdictionem.

Tertia conclvsio, Ad concedendas has Indulgentias eſſe neceſſariam iuriſdictionem in concedente. Hoc patet ex dictis, quia hæc conceſſio requirit aliquam poteſtatem ſpiritualem, vt per ſe patet, non ordinis, vt diximus, ergo iuriſdictionis. Confirmatur; nam cùm primùm Pontifex eligitur, & habet iuriſdictionem, poteſt Indulgentias concedere, quas antea non poterat; ergo ea iuriſdictio neceſſaria eſt ad hanc conceſſionem.

6 *Soluuntur argumenta contraria.*

Iam hinc facile erit reſpondere argumentis primæ ſententiæ. Quod primo loco dicebatur, hanc poteſtatem reduci ad abſolutionem à peccatis, loquendo in ſenſu laxiori, verum eſt, quia eſt liberatio à pœnâ contractâ per peccatum. In hoc tamen ſenſu negandum eſt, poteſtatem ordinis extendi ad hanc abſolutionem. Ordo enim ſolùm extenditur ad abſolutionem omnimodam à culpâ, à pœnâ verò temporali non alio modo quàm imponendo pœnitentiam Sacramentalem pro illis ſolis peccatis, de quibus eſt facta confeſſio; abſolutio autem per Indulgentias (vt oſtenſum eſt) non pendet ab huiuſmodi pœnitentiâ aut abſolutione à culpâ, datâ ab eo qui Indulgentias concedit; non eſt ergo neceſſarium vt qui eas largitur habeat vel formaliter vel æquiualenter poteſtatem ordinis. Quod dicebatur ſecundo loco, per Indulgentias remitti etiam pœnam, quæ per pœnitentiam Sacramentalem remittenda erat, nihil vrget; quia inde ſolùm colligitur, in ordine ad remiſſionem eius pœnæ temporalis æquiualere poteſtatem iuriſdictionis poteſtati ordinis; per quod tamen nullo modo infertur eſſe neceſſarium ordinem ſecundùm ſuam propriam & ſpecificam differentiam, quæ deſumitur ex poteſtate conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti Domini, & abſoluendi Sacramentaliter à culpâ quà tali. Tertium argumentum, quòd concedantur Indulgentiæ etiam defunctis, in quos Eccleſia non habet iuriſdictionem, explicabitur inferiùs, dum dixerimus, quomodo illæ applicentur defunctis.

Ad quartum, quòd Indulgentiæ non concedantur inuitis, reſpondeo Primò, Inde non ſequi, eam non eſſe actum iuriſdictionis; nam abſolutio Sacramentalis eſt actus propriæ iuriſdictionis, & tamen non conceditur inuitis. Secundò reſpondeo, Ad obtinendas Indulgentias non eſſe neceſſarium poſitiuum conſenſum, ſed poſſe applicari à Pontifice etiam his qui de illis nihil cogitant. Tertiò denique reſpondeo, Me paulò pòſt oſtenſurum, etiamſi hæc conceſſio prærequirat iuriſdictionem, non tamen ideò eſſe ex his actibus, quos vocamus ordinariè actus iuriſdictionis.

An conceſſio Indulgentiarum ſit actus iuriſdictionis rigoroſa.

Quod vt intelligas aduerto circa ſententiam tertio loco poſitam, quæ eſt Durandi, docentis eam conceſſionem eſſe poteſtatis alterius generis, ſicut curare infirmos, &c. non poſſe eſſe cum eo diſſenſionem, niſi de ſolâ voce, etiamſi Pater Suarez valdè de eo puncto contra illum diſputet. Etenim Durandus vocem illam *iuriſdictio* 7
ſeu actum iuriſdictionis intelligere videtur actum mandandi aut prohibendi, reprehendendi, caſtigandi, &c. qui ſoli actus communiter dicuntur iuriſdictionis; & hac acceptione ſuppoſitâ remiſſio Indulgentiarum eſto prærequirat iuriſdictionem, non eſt tamen actus formaliter iuriſdictionis: & ad hoc adducit Durandus illam inſtantiam de Superiore dante eleëmoſynam etiam ſuo ſubdito, aut ſubditum infirmum curante; qui actus ſine dubio fundatur in iuriſdictione, non tamen ab hominibus dicitur actus iuriſdictionis. Pater autem Suarez vocat actum iuriſdictionis illum omnem, qui ſupponit iuriſdictionem; quo ſenſu è contrario non negat Durandus illum eſſe iuriſdictionis, cùm adducat inſtantiam Prælati (ac proinde habentis iuriſdictionem) curantis infirmum.

Obiicies tamen: Abſolutio eſt in omnium ſententiâ actus iuriſdictionis; ad hanc autem reduci conceſſionem Indulgentiarum; ergo hæc erit etiam in eo ſenſu rigoroſæ actus iuriſdictionis. Reſpondeo, Abſolutionem omnino eſſe actum iuriſdictionis; vtrùm autem ad abſolutionem reducatur hæc conceſſio, iam eſt alia quæſtio non cum ſolo Durando, ſed cum D. Thomâ & multis aliis; de quâ rurſus idem Pater Suarez fusè agit ſectione ſequenti; vnde iterùm dico in præſenti non eſſe cum Durando ſpecialem quæſtionem de re, ſed de ſolo modo loquendi. In quo, quia (vt ſtatim oſtendam) probabilior videtur ſententia D. Thomæ, non eſſe per modum abſolutionis, licet in hoc ipſo magnâ ex parte ſit diſſenſio de voce, vt dicam; ideóque probabilior etiam mihi videtur modus loquendi Durandi, ſcilicet iam conceſſionem ſupponere quidem iuriſdictionem, non tamen in rigore eſſe iuriſdictionis actum, iuxta acceptionem communem actus iuriſdictionis; quomodo autem ea duo conueniant inter ſe, iam erit oſtendendum.

SECTIO TERTIA.

An conceſſio Indulgentiarum ſit per modum abſolutionis.

Secvnda ergo præcipua quæſtio eſt, An Pontifex, dum concedit Indulgentias, abſoluat propriè per modum Iudicis à pœnâ, aut per modum creditoris à debito, an verò det ſuo ſubdito pretium, quo hic obtineat ab altero, id 8
eſt

eſt à Deo, abſolutionem. Hæc duo eſſe diuerſa eſt certo certius; nam ſi ego debeam Principi centum, poteſt ille dupliciter me liberare ab eo debito, vel dicendo immediatè, Remitto tibi debitum hoc; vel dicendo, Do tibi centum vt ſatisfacias meæ cameræ; & idem dici poteſt, ſi debitum ſit reſpectu Iudicis ratione culpæ, ob quam eſt damnatus quis ſoluere cameræ centum; dicere enim poteſt Iudex ipſe, Ego tibi condono & remitto eam pœnam; vel poteſt dare ipſi reo centum, quibus hic ſatisfaciat. Hac ergo differentiâ ſuppoſitâ quærimus, Vtrùm Pontifex primo, an ſecundo modo in hac conceſſione vtatur.

SVBSECTIO PRIMA.

Id ſit per modum ſolutionis.

An conceſſio Indulgentiarum ſit per modum abſolutionis.

CAIETANVS, Sotus, Corduba, Angelus, Roſella, Armilla & alij apud Suarez ſect.4. opinantur Indulgentias concedi per modum ſolius abſolutionis ſeu remiſſionis pœnæ: id quod videtur probari tum ex aliquibus capitibus, in quibus hæ Indulgentiæ vocantur abſolutiones & remiſſiones, tum ex dictis ſuprà, quòd hæc poteſtas ſupponat iuriſdictionem; ergo eſt actus illius non ligans, vt per ſe patet; ergo abſoluens. Probatur Secundò; nam Chriſtus Dominus dedit Pontifici poteſtatem aperiendi & claudendi cælum; atqui ad hanc poteſtatem pertinet remittere illas pœnas, & abſoluere homines ab illis; ergo eſt actus veræ abſolutionis. Confirmatur præterea ex cap. *Quod autem.* de Indulgentiis; in quo dicitur dantem Indulgentias debere eſſe iudicem, quia nemo ligatur aut abſoluitur niſi à ſuo iudice. Vbi clariſſimè dicitur, verè per eas remiſſiones hominẽ abſolui; eſt ergo actus puræ abſolutionis.

9 Secunda tamen ſententia extrema eſt Durandi, Paludani, Syluestri, Antonini, Adriani, Diui Thomæ, apud Suarez ſect.4. num. 30. docentium, eam remiſſionem ſolùm fieri per modum ſolutionis, quâ Pontifex de theſauro Eccleſiæ applicat tantum ſatisfactionis, quantum neceſſe eſt ad extinguendam illam pœnam, prout conſtat ex definitionibus Clementis VI. in Extrauaganti *Vnigenitus*, & Leonis X. in Bullâ contra Lutherum; eo autem ipſo quòd remiſſio fiat per ſolutionem pretij ſufficientis, non poteſt eſſe per modum abſolutionis; quia duo hi modi ſoluendi videntur inter ſe repugnare.

Tertia denique ſententia media docet fieri vtroque modo, ob rationes vtrinſque extremè oppoſitæ ſententiæ; & quia non repugnant duo hi modi ſimul; per quod ſatisfit argumento vltimo ſecundæ ſententiæ, quo dicebatur non poſſe eos duos modos remiſſionis ſimul eſſe.

Indulgentia fiunt per modum ſolutionis.

Ego in hac quæſtione DICO PRIMÒ; Certum videtur ex ipsâ declaratione Indulgentiarum debere interuenire ſolutionem æqualis pretij: nihil enim aliud intelligimus per Indulgentias quàm applicationem ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum ad extinguendam pœnam Purgatorij; & hinc manifeſtè reiicitur prima ſententia, quatenus ſolùm per modum abſolutionis Indulgentias concedi dixit: etenim abſolutio in toto rigore ſignificat liberationem à Iudice aut creditore factam quaſi liberaliter. Argumenta verò ipſius ſummùm probant in Indulgentiis interuenire abſolutionem; non tamen euincunt non interuenire ſimul ſolutionem pretij. An autem hæc duo inter ſe repugnent dicemus ſtatim.

SECVNDÒ DICO probabiliorem eſſe ſententiam D. Thomæ, aſſerentis ſolùm interuenire ſolutionem pretij reſpectu ipſius Pontificis. Etenim Pontifici non ſubiacet homo immediatè quoad pœnas Purgatorij; nam poteſtas remittendi & detinendi peccata ſolùm eſt in ordine ad abſolutionem Sacramentalem & ſatisfactionem, quæ in illâ exercetur auditâ cauſâ, & iudicatâ per Sacerdotem; expedito autem eo iudicio non poteſt facilè concipi, quomodo homo quoad eas pœnas Purgatorij ſubiaceat Eccleſiæ. Quæ difficultas poteſt variis viis oſtendi; Primò, quia poteſtas concedendi Indulgentias exerceri poteſt ſine vllo actu exteriori ipſius hominis, ſi ei immediatè illas concedat Pontifex, mihi v.g. & ego interiùs acceptem; non eſt autem explicabile facilè, quomodo in Eccleſiâ ſit poteſtas exercendi actum aliquem iudicialem purè internum. Neque video fundamentum vllum ſufficiens vnde probari poſſit ea poteſtas data Eccleſiæ; nam *τὸ remittere & retinere* iam dixi propriè eſſe in ordine ad Sacramentale iudicium, vbi verè eſt poteſtas retinendi & remittendi. Has autem pœnas, ſemel culpâ remiſſâ, iam non poteſt Pontifex retinere, nec impedire me v. g. quò minùs validè per opera ſatisfactoria propria aut aliena illam pœnam Purgatorij extinguam; ergo quoad illam pœnam non ſum vllo modo Pontifici ſubiectus. Id quod vlteriùs ſuadetur, quia Pontifex me non poteſt impedire, quò minùs ego alteri applicem meam ſatisfactionem, aut alius mihi ſuam; ergo non habet per ſe dominium in eas pœnas; ergo non poteſt ab iis me propriè abſoluere. 10

Solutio ipſa fit à Pontifice.

Tertiò probatur hoc ipſum; nam Pontifex, niſi applicet pretium æquale pro pœnâ ex theſauro Eccleſiæ, non poteſt remittere pœnam; eo autem ipſo quòd applicet æquale pretium, intelligi non poteſt facilè quid efficiat abſolutio, quæ à contrariis Auctoribus ponitur; ſi v. g. Petrus eſt reus exilij coram Rege, & Rex ſe obliget, quandocumque Petrus centum, ſiue ex ſe illa habeat, ſiue ab alio donata, ſibi offerat, quòd velit illi exilium remittere, ſeu abſoluere illum; dem ego centum Petro, Rex acceptet, & abſoluat; quomodo quæſo poteſt concipi, quòd ego in eâ donatione vtar poteſtate abſolutiuâ? Explico in Pontifice id ipſum; Etenim quantumcumque ille dicatur vti poteſtate abſoluendi, non videtur ab his Auctoribus declarari quid per eos terminos dicatur. In primis enim non interuenit propria abſolutio in eo, quòd mihi donet de theſauro quantitatem Indulgentiarum, quam ego poſſim Deo offerre; nam donatio pretij quâ talis non eſt abſolutio. Non interuenit præterea abſolutio Pontificis in eo quòd Deus acceptet pretium oblatum in compenſationem illam, quia ea acceptatio eſt ſolius Dei, in quam nihil exercet Pontifex iuriſdictionis; acceptato autem eo pretio, iam eo ipſo homo formaliſſimè eſt liber à pœnâ; in quo ergo quæſo conſiſtit illa ratio abſolutionis? ſeu quid re ipsâ ibi efficit Pontifex præter hoc, quod eſt dare mihi illud pretium, vt ideò dicatur me abſoluere? 11

Fortaſſe aliquis obiiciet contra hanc rationem, 12
eamdem

eamdem eſſe difficultatem in abſolutione Sacramentali; nam etiam homo non eſt iudex peccatorum, nec ipſe ea remitiit: id enim ad ſolum Deum pertinet; & tamen verè homo exercet iudicium & abſolutionem; ergo & hic poterit eamdem exercere. Reſpondeo facilè, Maximam eſſe differentiam inter eos duos caſus; nam in ordine ad peccata mortalia Sacerdos eſt verè iudex: ſi enim ille non abſoluat auditâ cauſſâ, homo eſt adhuc reus confeſſionis; nam licet per contritionem poſſit quis iuſtificari; obligatur tamen adhuc ſe ſiſtere Sacerdoti, & impoſitam ab eo pœnam acceptare. Quia verò hæc ſolutio non eſt vniuerſalis ad abſolutionem à peccatis venialibus; nam hæc non teneor Eccleſiæ ſubiicere; reſpondeo Secundò, In Sacramento Pœnitentiæ conſtare nobis ex ipsâ poteſtate Apoſtolis & Sacerdotibus à Chriſto Domino conceſsâ, ex definitionibus item Conciliorum exerceri verum iudicium in eo Sacramento. Sacerdos enim eſt Vicarius Chriſti in ordine ad eam remiſſionem: vt verò id dicamus de hac conceſſione Indulgentiarum nullum habemus fundamentum; & verò faciliùs longè per puram pretij ſolutionem id intelligimus, cùm iuxta dicta in ordine ad pœnam Purgatorij nullo modo ſubiiciamur Pontifici aut Eccleſiæ, nec ratione illius obligemur ad aliquid faciendum coram Pontifice eo titulo; quomodo ergo deinde poterit directè me abſoluere, cùm iuriſdictionem non habuerit in eum reatum? non facit ergo aliud quàm dare mihi pretium æquiualens, quod Deus acceptat dum ipſi ego illud offero.

Differentia inter Indulgentias & abſolutionem Sacramentalem.

13 Argumentor præterea pro hac ſententiâ retorquendo quoddam fundamentum, quo Pater Suarez vtitur pro contrariâ; ait ergo ille eâ ſect. 4. num. 10. Pontifex dans Indulgentias homini viuo, non donat illi tantam quantitatem ſatisfactionis, vt eam poſſit pro ſuis peccatis offerre, & per eam ſoluere pœnam debitam; ſed immediatè liberat hominem à tali reatu pœnæ viens poteſtate iuriſdictionis ad hoc ſibi conceſsâ; & ideò non interuenit propria donatio alienæ ſatisfactionis facta ei cui conceditur Indulgentia, neque etiam interuenit quaſi oblatio illius ſatisfactionis facta Deo, vt ipſe remittat alteri pœnam, ſed interuenit potiùs condonatio proprij reatus in virtute ſatisfactionis repoſitæ in theſauro Eccleſiæ factâ à Chriſti Vicario vice ipſius Chriſti, ſeu (quod idem eſt) factâ à Chriſto per Vicarium; ergo nihil illi deeſt ad veram rationem abſolutionis. Hoc argumento vtitur Suarez, nec vlteriùs confirmat propoſitiones quas in eo aſſumit; ego autem eas omnino iudico falſas, ideóque aſſumendo contradictorias ſic pro me diſcurro: Pontifex dans Indulgentias donat homini quantitatem ſatisfactionis, quam pro ſe homo Deo offerat, ſicque à pœnâ liberetur; ergo Indulgentiæ ſunt per modum ſolutionis, non verò per modum abſolutionis. Conſequentia eſt bona ex P. Suario & reliquis; antecedens autem probatur Primò quidem, quando concedit Indulgentias cum facultate, vt homo poſſit pro libito illas vel ſibi applicare, vel pro defunctis: eo enim caſu manifeſtum videtur Pontificem non liberare hominem immediatè, ſed dare illi pretium, quod ipſe poſſit vel pro ſe vel pro alio applicare, & modò ſe modò alterum liberare. Nec facilè poterit concipere quis in eo caſu eam immediatam abſolutionem, quam Suarez ponit. Quòd ſi ſemel concedamus, in tali caſu eſto homo ſibi applicet Indulgentias liberari non per modum abſolutionis, ſed ſolutionis, profectò idem erit dicendum in omnibus caſibus; nam ſi argumenta aduerſa quidquam probant, illud ſanè, Indulgentias viuis ſemper concedi per modum abſolutionis; eſt autem valdè materiale, quòd hoc vel illo modo concedantur. Iam tamen Secundò probo, eſto dentur cum limitatione, vt non poſſint applicari niſi ipſi cui conceduntur, non tamen ideò magis concedi per modum abſolutionis. Nam quòd ego eas alteri non poſſim applicare, nihil probat de eâ immediatâ abſolutione (de quâ Suarez) ſed purè purè inde ſequitur vnum è duobus, vel quòd Pontifex applicet immediatè illas pro me, vel quòd cum hac obligatione eas mihi det, vt ego non poſſim vti illis niſi pro me. Perinde ac ſi ego donarem Petro centum cum hac obligatione, vt cogeretur ſe eâ pecuniâ ea carcere redimere; profectò non magis tunc ego eum liberarem abſoluendo illum, quàm ſi dediſſem illi pretium cum facultate, vt poſſet vel illud applicare cuicumque vellet, vel ſeipſum liberare; ergo ea abſolutio tota eſt per modum ſolutionis, non abſolutionis.

Retorquentur argumenta Patris Suarez quæ adfert pro abſolutione.

Probatur Indulgentias eſſe per modum ſolutionis.

Præterea quòd Pater Suarez ait Pontificem liberare immediatè hominem vi ſatisfactionum repoſitarum in theſauro Eccleſiæ, neque interuenire ibi obligationem factam Deo vt ipſe remittat pœnam; hoc inquam videtur mihi valdè durum: etenim contrarium communiter omnes concipiunt; & verò ipſe Suarez fatetur ibi interuenire ſolutionem pretij æqualis. Vnde argumentor; Meo iudicio efficaciſſimè illud pretium alicui ſoluitur, non ipſi Pontifici; quia homo reus pœnæ Purgatorij non eſt debitor Pontifici, ſed Deo; debet ergo Deus illud pretium acceptare: eſt ergo oblatio pretij æqualis facta Deo, & interuenit ipſius Dei acceptatio & voluntas non ampliùs puniendi eum hominem. 14

Tertiò principaliter probatur noſtra concluſio ex Indulgentiis conceſſis defunctis, vbi ferè omnes fatentur non interuenire abſolutionem, ſed ſolutionem; ergo idem erit reſpectu viuorum. Quòd enim dicitur communiter defunctos non eſſe ſubditos Pontificis ſicut ſunt viui, nullo modo euacuat difficultatem præſentem; nam eſto viui ſint ſubditi Pontificis quoad alia, nullo tamen modo oſtendi poteſt eos eſſe ſubditos in ordine ad hanc pœnam; imò contrarium videtur colligi ex dictis ſuprà. Neque valet argumentum; Ego ſum ſubditus Petri, abſolutè loquendo; ergo ſum in ordine ad omnia. Hæc enim conſequentia eſt valdè mala; vnde licet ſim ſubditus Pontifici, non tamen propterea poteſt mihi imperare actus purè internos: in ordine enim ad illos non ſum ei ſubditus. Quid autem quæſo magis internum quàm Purgatorij pœnarum reatus, quando remiſſa iam eſt culpa, & ampliùs non ſubditur Sacramentali confeſſioni? aut vnde quæſo poteſt probari ea ſubiectio noſtra ſpecialis præ defunctis ratione illius reatus, quandoquidem ex generali illâ ratione, quòd ſimus ſubditi Pontificis, abſolutè id non convincatur

Fideles non ſunt ſubditi Pontifici quoad eam pœnam.

uincatur vllo prorſus modo; vti non conuincitur eſſe nos ſubditos in ordine ad actus purè internos? Certè niſi ſupponatur id, de quo eſt tota quæſtio, planè conuincit argumentum.

15 Argumentor Quartò pro eâdem ſententiâ, quia haud dubiè iuxta illam incredibiliter faciliùs explicatur, quomodo ipſe Pontifex, qui ſupra ſe non habet vllam iuriſdictionem, poſſit tamen eſſe particeps Indulgentiarum; nam in ordine ad offerendum Deo æquale pretium pro ſe non indiget vllâ in ſe iuriſdictione, quâ indigeret, ſi deberet ſe abſoluere. Reſpondent aliqui, Hinc probari reſpectu Pontificis eas confeſſiones non eſſe abſolutiones, ſed ſolutiones, reſpectu aliorum verò nihil euinci. Sed contrà, quia nullum fundamentum eſt ad dicendum, diuerſo modo illum concedere Indulgentias ſibi quàm aliis. Secundò, quia ſi ſemel ſaluatur, id fieri per ſolutionem reſpectu ipſius; quid quæſo nos cogit, vt reſpectu aliorum ponamus eam abſolutionem? negari enim non poteſt, eam non tam clarè intelligi, quàm ſi dicatur fieri per ſolam ſolutionem. Ideò inſtantiæ prædictæ reſpondent Secundò alij: (inter quos eſt Lugo;) Etiamſi iuriſdictio cum poteſtate ligandi non ſit ad ſeipſum, poteſtatem tamen merè liberandi alieno nomine benè poſſe eſſe reſpectu ſui. Pontifex ergo nomine Chriſti aperit theſaurum, & offert pretium pro ſuo debito; & rurſus ipſe vt Vicarius Dei acceptat oblatam ſolutionem, & ſeipſum à debito liberat: ſicut ſi aliquis debitor Petri, & ab eo conſtitutus ipſius procurator, acceptet ſolutionem frumenti, & Petri nomine ſeipſum liberet à debito pecuniæ, tunc & ſoluit debitum, & ſimul Petri nomine abſoluit ſeipſum acceptando ſolutionem. Hæc reſponſio eſt quidem probabilis, mihi tamen videtur non extinguere difficultatem; & Primò quidem ſi poteſt vt procurator Petri acceptare ſolutionem, & liberare ſe hoc modo ſe abſoluendo, profectò non video cur etiam eodem modo tamquam habens auctoritatem Petri non poſſit ſe ligare, & ad carceres damnare, tamquam eidem Petro non ſoluentem debitum; neque capio cur officium procuratoris ſufficiat ad abſoluendum ſe, non ad ligandum ſe, cùm non minùs abſolutio quàm

An poſſit aliquis habere poteſtatem ſeipſum abſoluendi, non autem ligandi.

16 ligatio videatur eſſe ad alium. Ne autem mihi dicatur, melius eſſe pro ſolutione argumenti, ſi vtroque modo quis poſſit ſeipſum ligare, impugno abſolutè eam reſponſionem; quia licet fortaſſe hic modus dandi Pontifici vt Vicario Chriſti iuriſdictionem ſe abſoluendi ſit poſſibilis, negari tamen non poteſt, quin difficiliùs intelligatur quàm ſi per modum puræ ſolutionis id faciat; vnde redit argumentum meum, quòd ad hunc modum difficilem recurramus ſine neceſſitate: & verò ſi diſcurſus factus ab hoc Auctore quidquam probaret, illud certè poſſe etiam Pontificem ſeipſum à peccatis abſoluere nomine Chriſti vt illius Vicarium. Cùm ergo id omnes negent, ex eo quòd abſolutio per ſe requirat diſtinctionem inter abſolutum & abſoluentem, neque conſtet ex ſacrâ Scripturâ Chriſtum feciſſe aliquam exceptionem in hoc genere, profectò neque etiam habeamus vllum fundamentum ad dicendum, Chriſtum Pontifici dediſſe iuriſdictionem ſupra ipſummet Pontificem in ordine ad abſoluendum à pœnâ, non autem à culpâ; deinde nec habeamus etiam fundamentum ad dicendum, dediſſe iuriſdictionem non ad ligandum, ſed ad abſoluendum ſe, non video quomodo debeamus vnum aſſerere, alterum negare, niſi planè velimus diuinare. Denique, neque eſt auditum, quòd Pontifex, dum cum ceteris lucratur Indulgentias, dicat, Ego me abſoluo à pœnis Purgatorij; benè autem, Applico pro me ſicut pro aliis de theſauro Eccleſiæ tantum aut tantum; non ergo debemus id explicare per abſolutionem, ſed per ſolutionem.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur argumentis oppoſitis.

IAM ex his facilè reſponderi poteſt ad argumenta oppoſita, & quidem ad textum illum, 17
quòd remiſſiones conceſſæ in ſolemnitatibus Dedicationis Eccleſiæ ſolùm extendantur ad ſubditos; quia abſolui non poteſt qui non eſt ſubditus. Reſpondeo in primis, Pontificem ibi nihil definiuiſſe, ſed quaſi ſub opinione ſuâ priuatâ locutum; vnde dicit *arbitramur*; quod verbum idem eſt ac opinamur. Reſpondeo Secundò; Etiamſi hæc poteſtas ſit ad ſolutionem, ita tamen eſſe, vt ſupponat neceſſariò iuriſdictionem in eos quibus conceduntur Indulgentiæ; vt ſi Rex donaret alicui, Petro v. g. pecuniam ſolùm diſtribuendam inter ſubditos ipſius Petri, illa diſtributio pecuniæ ſupponeret quidem iuriſdictionem in ſubditos, non eſſet tamen in ſe formaliter actus iuriſdictionis: quia ergo Vicarius Chriſti non accepit poteſtatem niſi vt in oues ipſius Pontificis, in quas haberet iuriſdictionem, diſtribueret de theſauris Eccleſiæ, meritò in eo capite Pontifex ratione iuriſdictionis præuiæ requiſitæ dixit eas remiſſiones eſſe abſolutiones, & fieri non poſſe niſi in ſubditos. Et ſanè ſi ad rigorem totum deberemus recurrere, ea verba oſtenderent, ipſum Epiſcopum tunc concedentem in eâ Dedicatione Eccleſiæ Indulgentias, non potuiſſe earum eſſe participem, &, quod grauius eſt, vniuerſaliter etiam numquam Papam eas lucrari; hoc enim ea verba ſonant, *Nemo ligatur aut ſoluitur niſi à ſuo Iudice.* Certum eſt autem, Papam non eſſe ſui Iudicem. Certum item in eo textu æqualiter loqui Pontificem de poteſtate ligandi ac de poteſtate abſoluendi; ac proinde vel erit contra omnes, qui ſaltem ad ſe ligandum fatentur non eſſe in Pontifice iuriſdictionem, vel contra nullum. Vnde vehementer inducor vt credam (& hæc ſit tertia ac præcipua reſponſio ad eum textum) ibi Pontificem egiſſe de remiſſione pœnitentiarum impoſitarum à Confeſſariis, eo planè modo quo diximus ſuprà ex Patre Suario debere intelligi S. Cyprianum & aliquos Patres antiquiores, dum dicunt ad inſtantiam Martyrum fuiſſe aliquibus remiſſas pœnas publicas illis impoſitas: & in his habet locum optimè ea ratio, quòd poteſtas ligandi & abſoluendi proprium requirat iudicem. Inducor præterea ad iudicandum, 18
hanc fuiſſe Pontificis mentem. Nam Epiſcopus non concedit Indulgentias niſi ex licentiâ Pontificis; quando autem Pontifex ſolet dare facultatem, vt in ſolemnitatibus Sanctorum aut in Eccle-

Explicatur cap. Quod autem de Indulgentiis, an illæ ſint abſolutiones.

Eccleſiarum Dedicationibus Indulgentiæ concedantur, numquam coarctantur præcisè ad homines qui ſunt eius Epiſcopatus, ſed ad omnes concurrentes etiam aliunde; & verò quodam modo magis ad hos, vt alliciantur ad ſolemnitates; & qui longiorem viam confecerunt, non maneant minori cum conſolatione quàm viciniores. Igitur ibi ſermo eſt de remiſſionibus earum pœnitentiarum, quæ per ſe ſpectant ad Epiſcopum; ac proinde ſine ſpeciali Pontificis licentiâ imponuntur; non habet autem Epiſcopus iuriſdictionem hanc ordinariam niſi ad ſuas oues; ideoque iure merito dicitur ibi eam poteſtatem ligandi ac ſoluendi non niſi ad ſubditos extendi. Nihil ergo ex illo textu contra nos colligitur.

Quo ſenſu vocentur Indulgentiæ abſolutiones.

Et hinc conſtat à fortiori, quid ſit reſpondendum ad alios textus, in quibus hæ Indulgentiæ dicuntur abſolutiones: fatemur enim ita vocari, quia reuerà per illas abſoluitur peccator ſiue à Deo ſolo, ſiue à Deo per Pontificem. Vti ſi promiſiſſet Rex ſe liberaturum è carcere reum, qui offerret pro ſe centum aureos, haud dubiè qui eos centum pro Petro offerret, dici poſſet abſoluere Petrum ſaltem virtute. Quòd ſi ex modo loquendi è contrario volumus argumentari, poſſet fortaſſe probari noſtra ſententia ex eo quòd Pontifices concedentes Indulgentias numquam dicunt, *Ego te abſoluo à pœnâ Purgatorij*; quod tamen tam propriè dicere poſſent ac, *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, in ſententiâ Aduerſariorum; ſed ſolùm dicunt, *Concedo tibi Indulgentiam plenariam*: qui modus loquendi non tam ſignificat abſolutionem quàm donationem pretij æqualis, & in illo virtualiter etiam remiſſionem pœnæ, quatenus hæc eſt annexa illi pretio; & ex hoc capite illa eadem conceſſio poteſt etiam reſpectu Pontificis dici abſolutio, quatenus in virtute datur, & hoc modo dicitur fortè abſolutio reſpectu viuorum, reſpectu mortuorum verò non abſolutio, ſed ſuffragium; quia (vt inferiùs dicemus) niſi liberaliter à viuo applicetur pro defuncto Indulgentia, non habebit in illo ſuum effectum; ideoque prout à Pontifice conceditur, nondum eſt liberatio aut ſolutio, multoque minùs abſolutio; vnde oportet vt intercedat ipſius hominis viui ſuffragium.

Modus loquendi Pontificis dantis Indulgentias probat eum non abſoluere, ſed ſoluere.

19 Ratio verò à priori contra nos facta, ſcilicet hanc remiſſionem pœnæ, cùm ſit reſpectu ſubditi, habere omnia quæ requiruntur, vt ſit per modum abſolutionis, facilè ex dictis ſoluitur; conſtat enim non eſſe ſubditum quoad hæc propriè reſpectu Pontificis, ſed ſolùm reſpectu Dei, indirectè autem poteſt ſubditus, quatenus tam eſt in manu Pontificis eum liberare dando pretium, ac ſi ipſe Pontifex eſſet Iudex illius.

Quòd denique dicebatur, Chriſtum dediſſe Pontifici poteſtatem claudendi & aperiendi cælum; has autem Indulgentias pertinere ad poteſtatem cælum aperiendi; hoc inquam non vrget; Primò, quia illa poteſtas intelligitur de foro Sacramentali, in quo eſt poteſtas claudendi & aperiendi; at Indulgentiæ ſolùm ſunt ad aperiendum, vt ferè omnes fatentur; ergo ea illis verbis non eſt conceſſa Pontifici, quia ea verba in genere, in quo concedunt poteſtatem aperiendi, concedunt etiam claudendi: meliùs autem intelligitur conceſſa illis aliis verbis Ioannis 21. *Paſce oues meas*. Ad paſtum autem explicandum longè aptior eſt modus ſolutionis quàm abſolutionis; & paſtus in toto rigore non debet eſſe abſolutio. Secundò non vrget illud teſtimonium, quia tam benè aperitur cælum per ſolutionem quàm per abſolutionem.

Largiri Indulgentias eſt officij Paſtoris, non Iudicis, licet ſupponat iuriſdictionem.

Replicabis tamen adhuc ex dictis: Poteſtas Indulgentiarum non eſt ordinis, ſed iuriſdictionis; ergo conceſſio ſeu vſus illarum eſt etiam iuriſdictionis: qualis enim eſt poteſtas, talis eſſe debet illius actus. Reſpondeo, Nos eo ſolùm ſenſu dixiſſe ſuprà, hanc poteſtatem eſſe iuriſdictionis, quatenus prærequirit iuriſdictionem, non autem ordinem; per quod tamen nequaquam cogimur dicere, actum illius eſſe propriè iuridicum formaliter. Declaro id hac inſtantiâ: Si daret aliquis Petro pecuniam cum hac conditione, vt ſolùm poſſet eam donare ſuis ſubditis; profectò poteſtas donandi illam huic vel illi deberet oriri ex iuriſdictione ſupra hunc aut illum; ipſa tamen donatio pecuniæ, licet pendens à iuriſdictione, non eſſet formaliter actus iuriſdictionis, vt & paulò antè dixi; ita ſimiliter Pontifex non poteſt donare de theſauro Eccleſiæ niſi ſubditis: ideoque quando fit dominus ſubditorum acquirit hanc poteſtatem; ipſa tamen donatio poſteà non eſt per modum actus iuridici formaliter.

SECTIO QVARTA.

De effectu Indulgentiarum.

PRÆCIPVA difficultas eſt circa effectum Indulgentiarum; in quâ multæ aliæ comprehenduntur: circa quam variæ occurrunt quæſtiones breuiter diſcutiendæ. 20

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de remiſſione culpæ.

QVÆRIMVS, Vtrùm per Indulgentias remittatur culpa ſiue mortalis ſiue venialis: de hac fusè agit Suarez diſput. 50. ſect. 1. Res meo iudicio eſt valdè facilis. Dico ergo certum eſſe de Fide, mortalia non remitti per Indulgentias; & quidem ratione theſauri, ex quo dicemus eas Indulgentias deſumi, non fuiſſet repugnans ea remiſſio (vt benè oſtendit idem Suarez contra nonnullos;) id tamen intelligendum iuxta dicenda infrà. Nam in hoc theſauro includuntur actiones Chriſti, quæ ſunt infiniti valoris, & ſufficientes ad remiſſionem mortalis; vti eædem actiones applicantur Sacramentis ad conferendam gratiam & remittenda peccata in Baptiſmo & Pœnitentiâ. Non ergo dubitamus, quin potuerit à Deo ea vis committi Indulgentiis, vt applicatæ à Pontifice poſſent delere habituale tam mortale quàm veniale; ſolùm dicimus, de facto id non fuiſſe à Chriſto factum; quia ea Fide conſtat, ad remiſſionem mortalium non eſſe alia media in Eccleſiâ quàm Sacramenta viuorum, & contritionem, etiam extra Sacramentum; per accidens autem (iuxta probabilem ſententiam) cetera Sacramenta, quæ in inuincibiliter attrito & ſe contritum reputanti poſſunt cauſſare primam gratiam.

Peccata mortalia non remittuntur de facto per Indulgentias, licet id fieri non repugnaſſet.

Dices,

Dices, Chriſtus conceſſit Petro poteſtatem ſeu claues Regni cælorum, & in eis poteſtatem remittendi & retinendi peccata, ergo & abſoluendi propriè etiam per Indulgentias. Reſpondeo, Petro quidem eſſe ſpecialiter promiſſam poteſtatem remittendi culpas,non tamen per Indulgentias, ſed per Sacramentalem abſolutionem,quatenus & habuit ille Sacramentum Ordinis, in quo æqualis fuit ceteris Apoſtolis, & ſingulariter iuriſdictionem, quæ etiam requiritur ad Sacramentalem abſolutionem, in quâ fuit ceteris ſuperior.

An Indulgentiæ poſſint impetrare auxilium exiſtenti in mortali vt pœniteat.

21 Dubitari tamen circa hocipſum poteſt, Vtrùm Indulgentiæ ſaltem per modum impetrationis valeant ad obtinendum à Deo auxilium pro remiſſione peccati. Reſpondeo breuiter; Si de infallibili impetratione ſermo ſit,extra controuerſiam eſſe,non valere,quia nulla eſt actio,cui certò & infallibiliter ſit annexa ea obtentio auxilij congrui ad pœnitentiam. Reſpondeo Secundò, Si ſermo ſit de impetratione, quæ aliquando habet ſuum effectum, poſſe ſine dubio ab Eccleſiâ propter merita Sanctorum, & maximè Chriſti Domini, peti auxilium pro eo cui conceditur Indulgentia; hoc tamen non oriri ab Indulgentiâ proximè, quia poteſtas conceſſa vt applicentur merita Chriſti ad ſatisfaciendum pro pœnâ Purgatorij, non eſt poteſtas applicandi eaſdem ſatisfactiones per modum orationis. Indulgentiæ ergo tunc temporis haberent ſe planè per accidens, vt ſe habent reſpectu aliarum orationum quas facit Eccleſia interponendo Chriſti & Sanctorum merita.

An remittantur venialia per Indulgentias.

Vltimò denique dicimus: Neque etiam valere ad remiſſionem culpæ venialis. Nam licet aliqui Auctores dixerint, venialia remitti poſſe per Sacramentalia, &c. tamen opinio ab omnibus ferè reijcitur. Vide P. Tannerum diſp.6. dub.4. vbi multos valdè Auctores pro nobis citat; cùm enim abſoluere à peccatis (ſiue hæc venialia ſint, ſiue mortalia) ad ipſum Deum propriè ſpectet; certè niſi nobis conſtet eum conceſſiſſe Eccleſiæ facultatem ea remittendi per hanc vel illam actionem, non poſſumus dicere, Eccleſiam poſſe id facere: nullum autem fundamentum habemus, vt eam vim tribuamus Indulgentiis; ergo.

Dices: Concilium Tridentinum agens de remiſſione venialium, ait illa multis modis poſſe deleri; ergo dat nobis locum, vt dicamus per Indulgentias etiam deleri poſſe. Reſpondeo negando conſequentiam, quia non propterea poſſumos quoſcumque modos adſtruere ſine vlteriori fundamento; illi autem varij modi, de quibus Concilium, reducuntur ad Sacramenta Viuorum, quæ cùm ſint naturâ ſuâ ordinata ad producendam gratiam, & curandos aliquos leues defectus (vt in Extremâ Vnctione conſtat) poſ-

22 ſumus iure optimo eam vim illis tribuere. Item eamdem vim concedimus attritioni etiam extra Sacramentum; vt autem eam concedamus Indulgentiis nullum habemus fundamentum, ergo; maximè autem cùm & ipſi Pontifices eas concedentes nullum alium effectum eis tribuant quàm ſatisfacere pro pœnâ. Et quidem, ſi loquamur præcisè de theſauro Eccleſiæ, quatenus habet in ſe ſatisfactiones Sanctorum, dicendum eſt omnino eſſe incapacem ad remiſſionem etiam venialium. Pro quo ſuppono doctrinam quam ſuprà fuſiùs tradidi, ſcilicet ſatisfactionem non reſpondere operi bono interiori, quia hoc ex integro occupatur in merito augmenti gratiæ & gloriæ, ſed potè purè operi ipſi exteriori, quique nullum habet nouum meritum, ſed pœnalitatem reſpondentem pœnæ, pro quâ ſatisfacit.

Opera externa Sanctorum non ſunt proportionata ad obtinendam remiſſionem peccati.

Huic doctrinæ addo aliam certam, ſcilicet opera ipſa exteriora Sanctorum non eſſe proportionata ad remiſſionem peccati obtinendam, quia hæc remiſſio requirit opus liberum in ſe meritoriam. Ex quo etiam capite ſi in theſauro Eccleſiæ pro ſatisfactionibus non reponantur niſi actiones ipſæ externæ Chriſti pœnales, profectò conſequenter dicerem illas non eſſe ſufficientes ad remiſſionem etiam venialis. Nam ſi Chriſtus ſine vllo actu libero honeſto paſſus fuiſſet aliquos dolores exteriores, non potuiſſet per illos ſatisfacere pro peccatis noſtris etiam venialibus; quia hæc ſatisfactio debet eſſe obſequium liberum, honeſtum,&c. & propterea dixi paulò antè, ſententiam P. Suarez, quòd theſaurus Eccleſiæ, quatenus includit ſatisfactiones Chriſti, ſit ex ſe ſufficientiſſimus pro remiſſione mortalis, intelligendum cum limitatione quam huc remiſi diſcutiendam. Si verò in theſauro etiam includantur ipſa Chriſti merita, optimè poteſt defendi ea doctrina. Vbi rurſus aduerte

Differentia inter opera Christi & Sanctorum in ordine ad theſaurum Eccleſiæ.

23 differentiam ex hoc capite magnam inter Chriſtum & Sanctos, quòd horum bona opera meritoria ex integro iam accêpere totum præmium quod promerita ſunt; ac proinde ex illis quâ talibus nihil penitus reſiduum fuit, quod ad Eccleſiæ theſauros reponi poſſet: vnde nihil in theſauro eſt quod poſſit à Deo acceptari ad remiſſionem culpæ vt talis, ſed purè purè, iuxta dicta, ad ſatisfactionem pro pœnâ; quia in hac aliquibus Sanctis non fuit ex integro ſatisfactum in vitâ. Aliter ſe res habuit in Chriſto Domino, cuius merita cùm fuerint infiniti valoris, non habuêre præmium ſibi ſufficiens, ac proinde potuêre in theſauro Eccleſiæ à Deo reponi remuneranda; ſicut in Sacramentis de facto obtinent remiſſionem peccatorum, ſiue dicimus id fieri per modum orationis, ſiue per modum meriti: id quod per accidens ſe habet ad quæſtionem præſentem, quam concludo aſſerendo nullam eſſe rationem aut fundamentum vt tribuamus Indulgentiis vim illam remiſſiuam peccati ſiue venialis ſiue mortalis, ſed ſolius pœnæ. Hoc poſito,

SVBSECTIO SECVNDA.

Per Indulgentias remittitur pœna Purgatorij.

ANTEQVAM veniamus ad explicandum modum quo de facto remittantur hæ pœnæ, ſupponendum eſt vt omnino certum, eſſe in Eccleſiâ poteſtatem ad eas pœnas remittendas, vt initio huius materiæ diximus; quæ non ſunt hîc repetenda. Supponendum Secundò, hanc poteſtatem extendi etiam ad pœnam debitam pro peccatis, quæ non ſunt adhuc ſubiecta confeſſioni, vel quia liberum eſt ea confiteri, vt ſunt venialia, vel quia ante confeſſionem homo per contritionem de eis obti- 24

nuit veniam, licet cum obligatione ea deinde confitendi. Hæc poteſtas ſuadetur clarè ex ipſis Pontificibus, qui ſæpè confeſſionem non exigunt, ſed ſunt contenti contritione pro eo effectu. Denique ſupponendum non poſſe obtineri remiſſionem pœnæ, niſi peccatum, quod illam promeruit, ſiue veniale illud ſit, ſiue mortale, ſit iam quoad culpam remiſſum, vt ſæpè diximus.

Indulgentiæ non delent pœnam niſi ſit remiſſ. culpa, & quæ æternam pœnam extinguunt.

Iam ergo quærimus, Vtrùm re ipſâ de facto ſolùm liberetur quis ab obligatione iniunctæ pœnitentiæ exterioris, v. g. ieiunij, peregrinationis, &c. an etiam à pœnâ ipſâ Purgatorij, à quâ liberandus erat homo, ſi eam exteriorem pœnitentiam iniunctam expleuiſſet. Primum docuêre antiquiores nonnulli apud D. Thomam & Bonauenturam in 4 diſt. 20. art. 16. eorum fundamentum fuit, quòd in ipſâ earum conceſſione dicatur ſæpè, *de iniunctis pœnitentijs*. Hæc tamen ſententia iam ita eſt antiquata, vt planè ſit improbabilis: vnde oppoſitam cum D. Thomâ & Bonauenturâ tenent omnes Theologi (vt videre eſt apud Suarez diſput. 50. Sect. 3.) eam probat D. Thomas Primò, quia priuilegium Petri eſt, vt quod ſolùerit ſuper terram, ſit etiam in cælis ſolutum. Hæc tamen ratio nihil euincit; ſolùm enim probat verè etiam apud Deum hominem manere liberum poſt datam Indulgentiam ab obligatione pœnitentiæ; quia etiam coram Deo tenebatur ad implendam eam pœnitentiam: ſicut quando Pontifex diſpenſat in voto, homo etiam coram Deo eſt liber ab eâ obligatione. Secunda ratio D. Thomæ eſt, quia ſi non prodeſſent Indulgentiæ niſi ad tollendam pœnitentiæ obligationem, magis eſſent nociuæ quàm vtiles; quia id eſſet remittere homines ad grauiſſimas Purgatorij pœnas ablatâ obligatione minore, per quam poterant vitare eas maiores. Hanc rationem adeò efficacem P. Suarez iudicat, vt putet non ſolùm non concedi de facto tales Indulgentias eo modo remittentes pœnas, ſed nec poſſe licitè concedi, quia huiuſmodi poteſtas eſſet potiùs in deſtructionem quàm in ædificationem. Nec ſufficit reſpondere (inquit ille) poſſe hominem pro ſuâ libertate etiam ſine obligatione eas implere; Primò, quia id rarò fiet ablatâ obligatione; Secundò, quia etiam tunc cùm non ſint pars Sacramenti, habere non poterunt tantam vim ad tollendam Purgatorij pœnam quàm ſi eſſent adhuc ſub obligatione vt pars Sacramenti. Ista tamen hæc ratio & videtur omnino contraria his, quæ hic Auctor agens de vſu Indulgentiæ diceret, & nimis multùm probare: etenim ipſe Suarez (vti vidimus ſuprà) explicans aliqua loca Cypriani & antiquorum quorumdam Patrum, qui adduci ſolent ad Indulgentiarum vſum probandum, ait olim ad inſtantiam Martyrum remiſſas fuiſſe eas pœnitentias nihil interim de pœnis Purgatorij cogitando; quam conſuetudinem ipſe non iudicauit fuiſſe iniquam; quomodo ergo iam eam reprobat? Quòd verò nimium probet ea ratio, eſt certo certius, ſcilicet Eccleſiam malè agere his temporibus, eò quòd ab illarum grauium pœnitentiarum antiquarum vſu ceſſauerit; quia hoc eſt permutare pœnas leues in grauiſſimas, eſtque vſus in deſtructionem & non in ædificationem. Quòd ſi dicatur aliquas fuiſſe cauſſas quæ dehoneſtarunt eam permutationem, vti ſine dubio dici debet eas fuiſſe; aliòquin peccarent grauiſſimè Pontifices non vrgentes, vt iterùm rediretur ad antiquum vſum; profectò eodem planè modo ſine vllâ diſparitate dicendum eſt, poſſe eſſe aliquas cauſſas, quæ eas pœnitentias iam iniunctas aliquo modo tollant; quia quoad punctum præſens, quòd grauem illam pœnam relinquant ſoluendam in Purgatorio, vt aliqua leuis huius vitæ auferatur; idem omnino eſt in vno ac in altero caſu. Rationes autem facilè poſſunt inueniri: Prima, ne homines terrore earum grauium pœnitentiarum Sacramentum Confeſſionis horrerent. Vnde Diuus Thomas agens de pœnitentijs imponendis (vt infrà dicemus) monet, ne illæ ſint graues, & quæ pœnitentes retrahant; Secundò, ne etiam poſt ipſum Sacramentum iam acceptum pœnitentias non explerent, ac proinde grauiter peccarent. Hæ autem rationes ſuo modo habent locum in noſtro caſo; nam libentiùs homo tempore Iubilei accedet ad confeſſionem, ſi ſciat ſibi pœnitentiam magnâ ex parte remittendam; deinde poſt eam acceptam non periclitabitur de nouo peccato, ſi in leuiorem commutetur, ac magnâ ex parte auferatur, non poteſt ergo ex eo capite dici iniuſta talis pœnitentiæ relaxatio.

25
Argumenta parum efficacia pro communi ſententiâ.

26
An poſſent dari Indulgentiæ, quæ ſolum extinguerent pœnam in confeſſione datam.

Aliunde ergo debet reijci ea ſententia; Primò, quia ipſi Pontifices & tota Eccleſia ſentit eas Indulgentias eſſe circa pœnas ipſas Purgatorij. Imò hinc oſtendit Bonifacius VIII. in anno Iubilei imponendas non eſſe pœnitentias, quia tota pœna Purgatorij remittitur per Iubileum. Secundò idem ſuaderi poſſet, quia cùm Sacerdos in actu ipſo Confeſſionis ſit ſupremus Iudex, vix videtur Pontifex diſpenſare poſſe directè in ablatione pœnitentiarum niſi auferendo pœnas Purgatorij, pro quibus auferendis pœnitentiæ imponuntur. Hæc tamen ratio non eſt omnino efficax, quia cùm illæ graues pœnæ olim impoſitæ priùs fuiſſent deſignatæ ab Epiſcopis, & Confeſſarij ſolùm tunc ex Epiſcoporum mandato eas determinauerint peccatori, rectè concipitur, quomodo ex eiuſdem Epiſcopi reuocatione illa eadem pœna mitigari potuerit; neque ad hoc eſt neceſſaria iuriſdictio intra forum pœnitentiæ maior. Quidquid ergo ſit de hoc argumento, ſufficiat primum, quia cùm in Eccleſiâ ſit poteſtas ad eas pœnas remittendas, & Pontifices id apertè inſinuent, non poteſt negari probabiliter, eos de eiuſmodi pœnis loqui dum has Indulgentias concedunt. Denique, ſi ſermo eſſet de ſolâ hac relaxatione, inutiliter & Pontifices & alij omnes concurrerent ad theſaurum Eccleſiæ, & ad ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum. Nam ad eam relaxationem pœnitentiæ Sacramentalis nullus eſt theſaurus neceſſarius, ſi pœna Purgatorij non remittitur; ſicut ad hoc, vt Epiſcopus hæretico condonet vitam, nullus requiritur theſaurus Eccleſiæ.

27
Melior ſententia communis probatio.

SVBSECTIO TERTIA.

Quam pœnam Purgatorij deleant Indulgentiæ.

PRO quo aduerte, Tertiò hominem poſſe delere pœnas tum pro peccatis mortalibus quæ confeſſus iam eſt, tum pro venialibus, de quibus 28

non

non eſt confeſſus, pro mortalibus etiam per contritionem ſolam deletis; iam ergo eſt difficultas, quæ ea his pœnis deleatur per Indulgentias.

Varia ſententia de pœnâ Purgatorij, quam delent Indulgentia.

Prima ſententia dicit eam ſolam pœnam extingui, quæ extinguenda erat per ſatiſfactionem Sacramentalem.

Varius eſt in hoc puncto Auctorum ſenſus: quidam iudicant ſolùm remitti eam pœnam, quæ alioquin fuiſſet extinguenda per pœnitentiam à Confeſſario impoſitam pro peccatis, de quibus abſoluit reum; vnde ſi hic ob alia peccata mortalia iam remiſſa (de quibus non confitetur hic & nunc) merebatur aliam pœnam; vel certè pœnitentia ei impoſita à Sacerdote non erat extinctura niſi decimam v.g. partem pœnæ quam promeretur; conſequenter dicent Indulgentias, etiamſi plenariæ ſint, non tollere debitum niſi eius decimæ partis; & inferunt hi Auctores, tempore Iubilei eſſe optimum conſilium, vt pœnitens petat imponi ſibi grauiſſimas pœnitentias, quia eo ipſo per Iubileum liberabitur à pluribus pœnis. Opinionem hanc tenet Caietanus, Petrus Soto, Durandus, Paludanus & Adrianus, quos citat Suarez diſput. 50. ſect. 30. a. 2. probant autem id ea clauſulâ, quæ olim apponi ſolebat communiter, *de iniunctis pœnitentiis*; quæ eſto de facto non apponatur, videtur ſemper intelligenda: id enim ſonant verba, quibus conceduntur tot dies aut tot anni Indulgentiarum ex iniunctis pœnitentiis; quia olim erant taxatæ pœnitentiæ grauiſſimæ & diuturniſſimæ pro omnibus ferè peccatis: & has pœnas remittit de facto Pontifex. Nec obſtat quòd iam his temporibus non ſint determinatæ vllæ pœnæ, quia adhuc poteſt optimè intelligi, eas remitti quæ remitterentur per tales pœnitentias, ſi nunc imponerentur, vel nunc remitti ex pœnis Purgatorij quod tunc remittebatur per graues illas pœnitentias.

29

Secunda ſententia dicit omnem pœnam remitti, niſi addatur de iniunctis pœnitentiis.

Secunda ſententia eſt, Si Indulgentia plenaria ſit, omnino intelligi de totâ pœnâ debitâ pro omnibus peccatis; quia id ipſa vox ſignificat; quòd ſi plenaria non ſit, & addatur *de iniunctis pœnitentiis*, tunc Caietani ſententiam eſſe veram, ſecùs ſi non addatur.

Tertia ſententia dicit abſolutè omnem pœnam remitti per Indulgentiam plenariam.

Tertia tamen ſententia vniuerſaliter docet iam hoc tempore, etiamſi ea clauſula ponatur, nihilominùs totam pœnam comprehendi, vt non ſolùm liberetur v.g. à centum diebus ea pœnâ correſpondente pœnitentiæ iniunctæ, ſed à totâ quam homo ille abſolutè debet. Ita Suarez pro ſe citans D. Thomam in 4. diſt. 20. quæſt. 1. a. 3. eò quòd ibi dicet Indulgentias valere ad remiſſionem pœnæ, ſiue iniunctæ ſint pœnitentiæ, ſiue non. Hoc tamen teſtimonium meo iudicio non vrget, quia tota ea auctoritas poteſt optimè intelligi de Indulgentiis, in quibus non apponitur clauſula limitans: de his enim nihil ſpeciale D. Thomas dixit, quia ipſa clauſula apertè limitat ad eas ſolas pœnitentias. Idipſum Secundò probat Suarez, quia facilius eſt remittere pœnam, pro quâ non eſt impoſita pœnitentia, quia tunc non eſt lata ſententia, quàm remittere pœnam reſpondentem pœnitentiis; ergo ea clauſula de iniunctis pœnitentiis eſt potiùs ampliatiua: ſicut qui concedit licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, à fortiori concedit à non reſeruatis. Tertiò, quia videtur inutilis ea limitatio ad pœnam debitam reſpondentem pœnitentiis, non ad alteram: cur enim hæc pœna potiùs quàm illa remittetur? quòd enim ille, cui ea eſt impoſita dicatur dignior veniâ, non eſt ad rem; nam Indulgentiæ non conceduntur propter hanc maiorem dignitatem, ſed ob alios diuerſos fines. Præterquam quòd ſi ea conceſſio eſt in fauorem, ergo non debet eſſe peioris conditionis ille, qui diligenter ſuam impleret pœnitentiam; cui proinde nihil per Indulgentias remitteretur, quàm ille qui ea negligentiâ eam diſtulit, ac proinde poſteà liberatur ab eis pœnitentiis.

30

Iudicium de tertiâ hac ſententiâ.

Iudico hanc ſententiam Suarez eſſe valdè probabilem, etſi io eam fortiter inuehatur Lugo, ſentiens tunc ea verba *de iniunctis*, &c. nihil aliud efficere quàm limitare & coarctare Indulgentias. Id quod eſt vnica ratio pro eâ ſententiâ; cui licet Suarez non videatur eâ ex parte ſufficienter reſpondere, dum ait eſſe ampliatiuam, quia reuerâ ea explicatio intelligi facilè ibi non poteſt; ſaltem eo ex capite optimè ei reſpondetur, quòd per illam additionem denotetur Primò ac per ſe remitti pœnam reſpondentem pœnitentiis iniunctis, vt ſtatim tollatur obligatio implendi eas pœnitentias. Id quod fortè non fieret, ſi conceſſio eſſet abſoluta, & ſine illo addito: non enim tunc relaxaretur præceptum de pœnitentiâ iniunctâ, donec moraliter conſtaret remiſſionem illarum pœnarum factam eſſe. Vnde addit idem Suarez probabile eſſe, ſi is qui lucratur talem Indulgentiam de pœnitentiis iniunctis, nolit liberari ab obligatione implendi eas pœnitentias; ideoque potius velit remiſſionem aliarum pœnarum id obtinere apud Deum.

Reſoluitur tota quæſtio de pœnâ quam delent Indulgentia.

Nihilominùs tamen probabilior mihi videtur ſententia ea media, quam tenet Ledeſma, Dominicus Soto, Cordubâ & Nauarrus apud eundem Suarez, Bellarminus item lib. 1. de Indulgentiis cap. 7. ait Pium V. priuatim interrogatum hac de re, idipſum dixiſſe. Eidem opinioni adhæret Lugo ſect. 2. Ratio autem meo iudicio eſt valdè efficax. Nam verba Pontificum debent intelligi vt iacent, niſi aliunde ſit grauis ratio aliqua, quæ cogat eis addere alia verba quæ non continentur in textu. Nam, ipſo Suarez teſte, talis additio non contenta in textu miſera eſt. Atqui in præſenti ea additio Suarez nec requiritur à textu, nec eſt ad rem; quia vti ipſe in hac eâdem materiâ ait, Ad quid Pontifex remittet de pœnâ reſpondente potiùs pœnitentiis quàm de aliâ, cùm ſit idem pro eo homine? ita ego dico, Ad quid priùs Pontifex remittet pœnam reſpondentem pœnitentiis, cùm eadem ſit cum alterâ? non eſt ergo additio (ipſo Suarez teſte) vtilis & aliunde non neceſſaria; non ergo eſt admittenda, ſed explicanda ſunt verba Pontificis vt iacent, ſcilicet, vt remiſſio illa ſit de iniunctis tantùm pœnitentiis.

Iam facilè erit reſpondere ipſius argumentis, quæ ad hoc vnicum reducuntur, quòd qui concedit maius, concedat etiam & minus; maius autem ſit remittere pœnam reſpondentem pœnitentiis, quàm aliam; quia de hac iam eſt lata ſententia, & difficilius eſt poſt latam ſententiam eam reuocare, quàm ante illam condonare pœnam. Huic autem argumento facillimè reſpondetur Primò, fortaſſe eſſe difficilius ante ſententiam quàm latâ ſententiâ pœnam donare. Et verò id vſus communis valdè probat; nolunt enim Iudices, antequam ferant ſententiam, vllam gratiam reo facere; quam tamen faciunt poſt latam ſententiam. Ratio autem à priori eſt multiplex. 31

Stiue facilius poſt antè latam ſententiam pœnam remittere alicui.

Vna, quia ſi gtatia fiat ante ſententiam, non poteſt conſtare quâ pœnâ ille reus ſuerit dignus. Secunda, quæ ex præcedenti oritur, quia non ita apparet miſericordia Iudicis; & fortaſſe aliqui dicere poſſent, nec quidem fuiſſe illum deprehenſum reum. Tertia, quia quò vicinior ſuit reus ſupplicio, eò magis ceteri deterrentur, ne tam procul veniant, vnde fortaſſe vix euadentò. Quarta denique, quia latâ ſententiâ incurritur aliqua infamia, quæ ſe habet per modum pœnæ; non eſt ergo vllo modo vera illa propoſitio, quam Suarez aſſumit, quòd in ſoro exteriori faciliùs ante ſententiam relaxetur pœna; cùm potiùs contrarium verum videatur, ac proinde contrariam conſequentiam maiori iure poſſumus nos inferre. Quidquid verò de eo antecedenti ſit, reſpondeo Secundò, Non ſemper, quando conceditur quod maius eſt, concedi quod eſt minus, niſi hoc in illo includatur; remiſſio autem aliarum pœnarum ſiue maius ſit, ſiue minus, non includitur in remiſſione pœnæ pro iniunctis pœnitentiis. Vnde facilè reſpondetur ad inſtantiam de facultate abſoluendi à reſeruatis; hæc enim moraliter ſupponit aliam abſoluendi à non reſeruatis; & verò niſi recurrendo ad partiales confeſſiones non poteſt quis abſolui à reſeruatis, niſi etiam abſoluatur à non reſeruatis.

Non ſemper concedit minus qui maius concedit.

32 Quid ergo mirum, quòd illa facultas includat ſecundam? in noſtro autem caſu ceſſat hæc ratio; ergo. Reſpondeo Tertiò, Frequenter poſſe fieri, vt magis ſit abſoluere à pœnâ de non iniunctis pœnitentiis; nam ſi quis habeat multa valdè venialia, de quibus non eſt confeſſus, & pro eis mereatur pœnam centum dierum v.g de iniunctis autem pœnitentiis non mereatur niſi octo dies, profectò ſi vi Indulgentiarum concedentium quadraginta dies remiſſionis liberetur à pœnâ de non iniunctis, liberaretur à quadraginta diebus; ſi autem à ſolâ de iniunctis; tunc ſolùm ab octo diebus, quia non meretur ampliùs ratione pœnitentiarum. Conſtet ergo non eſſe cur non intelligamus verba Pontificis vt iacent.

Obiicies tamen vltimò: Si his temporibus non imponuntur illæ pœnæ, quæ ſolebant antiquitus imponi; quid ergo nunc valent Indulgentiæ tales? nam ſi mihi pro omnibus illis peccatis, de quibus ſum confeſſus, non imponitur niſi orare bis Officium Beatiſſimæ Virginis exempli gratiâ; id quod poſſum intra horam facere, quid facient viginti aut triginta dies Indulgentiarum mihi conceſſi? Cardinalis Lugo reſpondet, Etiam obligari de facto quaſi directè pœnitentes ad eas pœnitentias, quæ olim pro huiuſmodi peccatis imponebantur; quia quòd re ipsâ non iniungantur, oritur ex timore, ne reddatur confeſſio odioſa; ac proinde vi Indulgentiarum liberatur quis à directâ eâ obligatione, cùm per Indulgentias compenſentur eæ pœnæ. Mihi tamen hæc ſolutio difficilis videtur, quia non eſt putandum illas pœnitentias, quæ olim imponebantur, v. g. decem aut plurium dierum ieiunij pro fornicatione ſimplici, &c. ita ex naturâ rei fuiſſe debitas illis peccatis, vt Sacramentum Confeſſionis non habuiſſet debitam ſuam compartem integralem, & quam per ſe Chriſtus voluit apponi, ſi minor longè pœnitentia fuiſſet impoſita; imponebant ergo illi ad libitum, & ob alios etiam fines, ad punienda exteriùs ea delicta. Vti Reſpublica furem adiudicat patibulo: quæ pœna pro pœnitentiâ Sacramentali valdè eſſet grauis Hinc colligo, cùm iam ex voluntate ſaltem implicitâ ipſius Pontificis ceſſauerint illæ 33
pœnæ, non ſolùm ceſſare in nobis indirectè eam obligationem, ſed planè directè; vti reuocato præcepto poſitiuo ceſſat directè obligatio rei quam præcipiebat. Fateor quidem, per ſe loquendo, eſſe probabile, quòd aliquandò grauiores deberent à Confeſſariis imponi pœnitentiæ quàm de facto imponantur; at quod deberent eſſe tales quales olim, vt inde explicemus vim Indulgentiarum, quæ iam conceduntur, videtur mihi valdè incertum ac minùs probabile. Reſpondendum ergo eſt, Indulgentias non liberare de facto, nec directè, nec indirectè à pœnitentiis illis externis, quæ olim imponebantur, ſed à pœnis Purgatorij, à quibus, ſi illas pœnitentias nunc efficeremus, liberaremur; & hunc eſſe directum ſenſum eorum verborum; ab obligatione autem adimplendi has ipſas, quæ de facto imponuntur, non liberare propriè, quia cùm non ſint Indulgentiæ plenariæ, non poteſt homo ſcire, vtrùm per eas liberetur à totâ pœnâ debitâ peccatis, pro quibus iniunctæ illæ ſunt; ac proinde non excuſatur ab eâ pœnitentiâ.

An hodie pœnitentes obligentur ad illas graues pœnas, quæ ſolebant olim iniungi pœnitentibus.

An Confeſſarij deberent hodie dare grauiores pœnitentias.

Illud poteſt vlteriùs in hoc puncto quæri, Quomodo intelligendi ſint Epiſcopi, dum dant Indulgentias ſub clauſulâ de iniunctis pœnitentiis. Ita enim in cap. *Cùm ex eo.* de Pœniten. & remiſſionibus, in quo permittitur Epiſcopis certis diebus concedere de iniunctis pœnitentiis quadraginta dies, & additur ipſos Summos Pontifices habentes plenitudinem poteſtatis conſueuiſſe ſeruare huiuſmodi moderationem. Car- 34
dinalis Lugo num. 2. putat, etſi textus hic, quem pro ſe Caietanus adducit ad probandum, vniuerſaliter non poſſe Epiſcopos concedere Indulgentias, niſi de iniunctis pœnitentiis, non faueat huic Auctori, quia in eo ſolùm pro Anniuerſario Dedicationis Eccleſiæ determinantur Indulgentiæ ad iniunctas pœnitentias, aliis verò diebus non; nihilominùs quandocumque dantur dies vel anni Indulgentiarum, eſto nihil dicatur de iniunctis pœnitentiis, ad eas tamen limitari, eò quòd ibi non poſſint intelligi dies & anni Purgatorij; ergo debent eſſe dies pœnitentiarum iniunctarum; ergo etiamſi Epiſcopus nihil ibi exprimat, debet tamen id intelligi. Hæc reſolutio eſt probabilis. Mihi tamen duo hîc diſtinguenda videntur: Vnum eſt, An dies illi ſeu anni reſpondeant diebus Purgatorij, an verò diebus, pro quibus olim imponebantur pœnitentiæ; & in hoc puncto omnino acquieſco Cardinali, hos tantùm intelligi. Aliud autem eſt, Vtrùm illi dies debeant eſſe ſolùm de iniunctis pœnitentiis, an vniuerſaliter de omni pœnâ, quam homo debet in Purgatorio. Iam enim paulò antè dixi poſſe hominem eſſe reum pœnæ ob peccata venialia, quæ non ſubiecit adhuc foro confeſſionis, pro quibus etiamſi confiteretur, ei imponerentur iuxta antiquum morem aliqui dies pœnitentiæ; ergo contingere poteſt, vt aliquis non debeat ob peccata quæ confeſſus eſt niſi viginti dies v. g. & ob alia alios viginti, iuxta pœnitentiam antiquo more imponendam: hoc poſito, non eſt idem, quòd dum conceduntur quadraginta dies Indulgentiæ, ſolùm intelligantur

Quomodo ſint intelligenda Indulgentia data ab Epiſcopo cum clauſulâ de iniunctis pœnis.

ligantur dies iuxta antiquas pœnitentias; & quòd ſolùm ei remitiantur dies de iniunctis iam ei pœnitentijs; nam ſi hoc ſecundum ſit verum, tunc iſte homo tali caſu ſolùm obtineret Indulgentias viginti dierum; nam ſolùm habuit iniunctas pœnitentias, vt ſic dicam, viginti dierum; pro alijs autem peccatis, quæ non eſt confeſſus, 35 nec potuit habere iniunctas pœnitentias. Quòd ſi non limitetur ea Indulgentia ad iniunctas, tunc obtinebit ille omnes quadraginta dies, viginti pro iam iniunctis, viginti verò pro alijs peccatis, de quibus more antiquo alios dies viginti pœnitentiarum habuiſſet, ſi fuiſſet confeſſus: & verò ſi res diligenter conſideretur, habet etiam locum in peccatis mortalibus; nam licet homini in mortali exiſtenti non poſſent concedi Indulgentiæ, non tamen eſt neceſſum ad concedendas quaſcumque Indulgentias, quòd homo fuerit confeſſus; nam ſi per contritionem ſit iam in gratiâ, haud dubiè eſt capax Indulgentiarum: & quando tales dies quadraginta, &c. conceduntur, non requiritur confeſſio Sacramentalis; habeat ergo homo ille contritus non confeſſus mortalia, ob quæ debeat centum dies pœnitentiæ; ob peccata autem, de quibus confeſſus eſt, non debeat niſi viginti dies, aut fortè nihil; quia iam pro illis etiam quoad pœnam temporalem ſatisfecit ex integro; profectò ſi conceſſa eſt Indulgentia cum eâ limitatione de iniunctis, illi nihil omnino proderit, quia nullam eo ſenſu pœnam Purgatorij debet; quandoquidem nulla eſt adhuc illi iniuncta pœna ob peccata, propter quæ debet pœnam Purgatorij.

Exiſtens in peccato mortali poſſitne reddi capax per contritionem Indulgentia, quæ eſt pro pœnis iniunctis.

Hac ergo præmiſſâ doctrinâ dico, Si apponatur clauſula *de iniunctis*, admittendam doctrinam Lugo, iuxta dicta in præcedenti dubio; ſi verò non ponatur, tunc iudico remitti etiam pœnam reſpondentem alijs peccatis nondum in confeſſione explicatis; ac proinde remitti ei poſſe pœnam de non iniunctis pœnitentijs, ſi ille numerus dierum æquiualeat pluribus, quàm ſint illi quos meretur de pœnitentijs iniunctis. Ratio autem huius ſecundæ partis eſt, quâ vniuerſaliter idem Auctor vſus eſt, quia ſcilicet priuilegia Principum non debent coarctari magis, quàm denotent verba; ergo quando nullum verbum apponitur, quod limitet ad pœnitentias iniunctas, nec nos poſſumus facere eam limitationem. Ad rationem in contrarium iam reſpondi, eâ ſolùm probari, numerum illum dierum non debere eſſe de diebus Purgatorij, ſed intelligendum iuxta dies pœnitentiæ antiquitus impoſitos: id quod etiam in præſenti locum habet, ſi dicamus remitti illos iuxta pœnitentiam, quæ debuiſſet imponi tali homini pro illis peccatis: per quam diſtinctionem omnia benè combinantur.

SECTIO QVINTA.

An Indulgentiæ tollant obligationes pœnitentiæ Sacramentalis.

36 QVÆRIMVS, Vtrùm ſi concedantur Indulgentiæ plenariæ de omnibus planè peccatis, ita remittatur tota pœna, vt non maneat obligatio vllius pœnitentiæ Sacramentalis explendæ; & verò quæri vlteriùs poteſt, An liceat Confeſſarijs huiuſmodi pœnitentias imponere, quando pœnitens ſe diſponit ad Iubileum, aut ad plenariam Indulgentiam conſequendam. Reſpondeo, Per ſe & ex vi Indulgentiarum omnino ceſſare eam obligationem imponendi pœnitentias. Ita colligitur ex cap. *Cùm ex eo*, de Pœnitentijs & remiſſione, vbi ait Pontifex, Per indiſcretas Indulgentias eneruari ſatisfactiones Sacramentales: id quod non eſſet verum, ſi Indulgentiæ non tollerent obligationem implendi eas pœnitentias. Præterea Bonifacius VIII. (vt refert Gloſſa in Extrauaganti *Antiquorum*, de Pœnitentijs, & remiſſ.) reprehendebat Confeſſarios, qui anno Iubilei imponebant alias pœnitentias: & videtur hæc eſſe communis ſententia omnium ferè Scholaſticorum apud Patrem Suarium diſp. 38. ſect. 10. Lugo diſp. 28. ſect. 2. & Tannetum diſp. 6 quæſt. 8. dub. 4. Hic tamen vlteriùs cum Suario docet, duas in pœnitentijs iniunctis inueniri neceſſitates; Primam ad ſatisfaciendum: & ſecundùm hanc conſiderationem admittunt hi per Indulgentias tolli obligationem pœnitentiæ Sacramentalis: Aliam, quatenus pœnitentiæ illæ ſunt medicinales, & vt ſic dicunt per Indulgentias non tolli obligationem acceptandi eas pœnitentias; redduntque rationem, quia Indulgentiæ non dantur in ruinam, ſed in bonum animæ; eſſent autem in ruinam, ſi per illas impedirentur pœnitentiæ, quibus anima in poſterum curatur; & ita concludunt his temporibus non licere omittere pœnitentias, etiamſi ſit Indulgentia plenaria, quia pœnitentiæ, quæ de facto imponuntur, leuiſſimæ ſunt, & vix ſufficiunt pro medicinâ.

Indulgentia plenaria per ſe tollit obligationem imponendi pœnam confitenti.

Limitatio Suarez. reiicitur de pœnitentiâ medicinali.

Nihilominùs ob allatos textus & communem 37 auctoritatem abſolutè dicendum eſt, per ſe loquendo ceſſare eam obligationem imponendi pœnitentias; diſtinctionem verò Patris Suarez non eſſe ſufficientem: id quod clarè conſtat ex Bonifacio ſuprà; ſi enim ſaltem pro medicinâ deberent imponi pœnitentiæ, non reprehendiſſet Pontifex Confeſſarios eas imponentes anno Iubilei, nec rectè diceret, eneruari ſatisfactiones per Indulgentias, ſi maneret ſemper ſufficiens ratio eas imponendi per modum medicinæ. Ad argumentum in contrarium reſpondetur, Sacerdotem non habere poteſtatem obligandi pœnitentem ad vitanda peccata futura: hæc enim obligatio ex naturâ rei eſt in pœnitente; iuriſdictio ergo Sacerdotis ampliùs non extenditur quàm ad ea quæ neceſſaria ſunt pro remiſſione & ſatisfactione pro peccatis, de quibus abſoluitur reus, ſeu quæ ſolùm ſubiacent tunc ipſi Confeſſario; futura autem non ſubiacent, ſed ſubiacebunt: & tunc pro illis poterit imponere pœnitentias. Tenetur quidem ipſe pœnitens eas pœnitentias facere, ſine quibus putat ſe non poſſe reſiſtere peccato; hæc tamen obligatio non prouenit ex mandato Confeſſarij, ſed (vt dixi) ex naturâ rei; ideoque antequam confiteatur, etiam tenetur ad eas faciendas; quia tenetur cauere peccata in futurum, etiam antequam quæ commiſit ſint ei remiſſa; & propterea poterit aliquando Confeſſarius pœnitenti hanc neceſſitatem manifeſtare, & explicare obligationem, quam habet, faciendi aliquas pœnitentias; tuncque tenebitur pœnitens non ex mandato Confeſſarij, ſed ex neceſſitate cognitâ per manifeſtatio-

Confeſſarius non habet ius obligandi pœnitentem ad vitanda peccata futura, ſed ipſe ad hoc obligatur ex naturâ rei.

feſtationem ipſius. Præterea quando bis aliunde ratione remiſſionis pœnæ poteſt imponere pœnitentias, habet tunc ius imponendi eas tales (intra limites tamen proportionatarum) vt ſimul ſint præſeruatiuæ; quando tamen pro remiſſione non poteſt imponere, nec poteſt ex eo ſolo titulo præſeruationis.

38 Obiicies Primò: De facto Pontifex concedens Iubileum pleniſſimum expreſsè addit, vt adiungantur pœnitentiæ Sacramentales; ita dum hæc ſcribo præcipitur in Iubileo à Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio X. conceſſo; & in aliquibus alijs præcedentibus idipſum continetur; ergo Indulgentiæ, quantumuis plenariæ, non tollunt neceſſitatem pœnitentiæ Sacramentalis.

Quomodo intelligendus Pontifex mandans tempore Iubilei pœnitentias imponi.

Reſponden, Tunc temporis illam impoſitionem pœnitentiæ eſſe medium requiſitum ad Iubileum obtinendum. Contrà tamen adhuc obiicies: Nam fieri poteſt, vt quis, antequam pœnitentiam à Confeſſario iniunctam perficiat, expleat cetera, quæ Pontifex pro lucrando Iubileo requirit; tunc autem eo ipſo illud conſequetur. Nam licet Pontifex, dum abſoluendi concedit facultatem, ſequitur vt Confeſſarij imponant pœnitentias ſalutares, nullo tamen modo inſinuat eam pœnitentiarum adimpletionem interuenire debere tamquam medium neceſſarium pro obtinendo Iubileo; & ſanè contingere poſſet, vt pœnitentia eſſet res aliqua executioni mandanda poſt longum tempus; non tamen ideò Pontifex vult Iubileum differri ei homini tamdiu. Hinc ergo argumentor: Illud Iubileum ſi obtineatur (vt certò obtinetur adhibitis omnibus quæ requiruntur à Pontifice) extinguit totum debitum pœnæ; ad quid ergo eſt tunc pœnitentia impoſita, niſi fortè per modum medicinæ ad præcauenda peccata in futurum, vt dixit Pater Suarez. Vnde inferes, eſſe ius in Sacerdote etiam ex hoc ſolo capite præſeruationis ad imponendas pœnitentias.

39 Reſpondebis adhuc Secundò, Pontificem concedentem Iubileum habere poteſtatem petendi quaſcumque velit conditiones ad illud lucrandum, vel etiam grauandi hominem ad aliquod opus honeſtum faciendum etiam poſt Iubileum obtentum, huiuſmodi autem eſſe eam adimpletionem pœnitentiæ. Hæc tamen ſolutio non videtur poſſe facilè ſuſtineri; nam (vt ſuprà dixi) Sacerdos (& idem eſt quoad hoc de Pontifice) non habet poteſtatem imponendi Sacramentalem pœnitentiam, niſi præcisè in ordine ad ſatisfaciendum pro pœnâ temporali debitâ in Purgatorio; nam ſolùm ſub hac conſideratione ea pœnitentia habet rationem partis integrantis Sacramentum Pœnitentiæ; quidquid ſit, Vtrùm ſub aliis titulis, vel per modum gratitudinis, poſſit Papa, dum concedit Iubileum, alia opera honeſta mandare; ergo ſi iam ſupponitur eo caſu ex integro remiſſa culpa, non poterit pœnitentia imponi, quæ ſit explenda, aut quæ differri ſaltem poſſit poſt obtentum Iubileum. Reſpondeo, Propter hoc mihi videri dicendum, aut quòd eo caſu non poſſit Iubileum, antequam acceptetur pœnitentia illa iniuncta, obtineri; nam licet Pontifex non dicat eam acceptationem eſſe medium neceſſarium, nihilominùs eo ipſo, quòd requiſat talis pœnitentiæ impoſitionem, eam facit in actu exercito neceſſariam pro Iubileo; vel, quòd tunc temporis ſaltem quoad pœnam debitam eis peccatis, ob quæ impoſita eſt pœnitentia, non concedatur Indulgentia à Pontifice, quouſque impleatur pœnitentia impoſita pro illis à Confeſſario; de alijs verò, ad quæ ea pœnitentia non imponitur, poſſit ſtatim obtineri, ſi abſolutè pro ſubſtantiâ Iubilei neceſſaria non eſt ea pœnitentia. Hinc autem nihil infertur de facultate imponendi eas pœnitentias per modum præſeruationis (vt dixit Pater Suarez.)

Dupliciter poteſt Pontifex in Iubileo requirere impoſitionem alicuius pœnitentiæ.

Obiicies adhuc, Sæpè ſiue ex defectu cauſæ ſufficientis pro Indulgentiâ, ſiue ex defectu exactæ obſeruationis requiſitarum conditionum, eam plenariam non obtineri; ergo ſaltem ratione huius periculi tenebitur pœnitens ad Sacramentalem pœnitentiam. Reſpondeo negando conſequentiam, quia defectus illi non debent præſumi ob pericula, quæ præter opinionem poſſunt occurrere; vti, licet fieri poſſet, quòd Confeſſarius non habeat voluntatem abſoluendi, aut fortaſſe non ſit re ipsâ Sacerdos; nemo tamen ex hoc capite dixit teneri hominem ad contritionem habendam, & non ſufficere attritionem etiam agnitam vt talem, ſaltem extra mortis periculũ; nam in hoc caſu dixi ſuprà eſſe eam obligationem ob æternæ damnationis periculum: eſt autem huius rei clara ratio, quia actiones omnes humanæ à conditionibus occultis pendentes ſemper pati poſſunt aliquem defectum; ob quem tamen, ſi ſecundùm forum exterius omnia requiſita adſint, non oportet immutare modum operandi, niſi fortaſſe aliquando ſumma neceſſitas obtinendi finem intentum ſuaderet tentanda media maximè certa; vti immediatè dixi de horâ mortis ad contritionem. Hæc autem ratio in præſenti ceſſat, quia nullum graue periculum imminet ex eo errore circa Indulgentias, niſi fortè quòd ille homo tunc non ſatisfaciat pro pœnis, quas in Purgatorio debet; hoc autem non iudicatur moraliter graue, maximè cùm per alia bona opera eum defectum facilè poſſit compenſare. 40

Quid faciendum, cùm actio aliqua humana pendet ab occulta conditione fallibili.

SECTIO SEXTA.

Explicatur quid ſit Indulgentia plena, pleniſſima; & quid denotent dies, menſes, anni, pro quibus conceduntur Indulgentiæ.

CIRCA primum ratio dubitandi eſt, cùm Indulgentia plenaria omnem omnino pœnam deleat, quid denotant illæ voces *plenaria*, *pleniſſima*, & *Iubileum*, quibus ſolent Pontifices concedere Indulgentias. Reſpondeo, Si de remiſſione pœnæ loquamur, non poſſe eſſe pleniorem & pleniſſimam; quia cùm primùm tota pœna remittitur nihil remanet quod adhuc poſſit remitti, vt ex ſe conſtat; ſolent ergo illi termini addi, vt magis declaretur mens Pontificis. Circa vocem verò illam *Iubileum* notandum, nihil omnino addere de remiſſione pœnæ, quod non dicat Indulgentia plenaria. Addit tamen alias diuerſas gratias eligendi Confeſſarium, &c. quæ ſunt extra punctum præſens; de quibus infrà nos ſpecialem inſtituemus diſputationem. 41

Quid Iubileum habeat præ Indulgentiâ plenariâ.

Obiicies tamen; Nam vltra ipſam Indulgentiam

tiam plenariam ſolent addi aliqui anni; ergo plenaria non includit remiſſionem totius omnino pœnæ. Corduba & Valentia, quos ſequitur Tannerus numero 101. putant id fieri, vt ſi fortaſſe cauſſa concedendi Indulgentiam plenariam non fuit ſufficiens pro illâ, ſufficiat tamen ad lucrandos eos annos. Hæc ſolutio vt probabilitatem habeat, debet ſupponere, quando datur Indulgentia, ſi cauſſa non eſt ſufficiens pro illâ totâ, nihil penitus valere; ideoque ſi concedatur plenaria, & ea cauſſa non ſit æqualis pro plenariâ, nihil omnino hanc valere; ac proinde eo caſu addi annos illos, vt ſaltem reſpectu illorum ea conceſſio habeat æqualitatem. Dixi hanc ſolutionem pendere ab eâ doctrinâ; nam ſi dicamus, quando cauſſa non valet pro totâ Indulgentiâ, valere tamen pro parte illius, cui cauſſa eſt æqualis, ſolutio Tanneri ferè eſſet ridicula; nam ſi cauſſa non eſt æqualis pro plenariâ, erit æqualis pro aliquâ parte in ipsâ plenariâ inclusâ; ac proinde planè otioſè adderentur illi dies. Hinc ergo eam ſolutionem abſolutè reiicio, quia (vt infrà dicemus) ea ſuppoſitio, à quâ eius probabilitas

Quando cauſſa dandi plenariam non ſubſiſtit pro toto, poteſt pro parte ſubſiſtere.

pendet, eſt omnino falſa; quia cauſſa concedendi Indulgentias, ſi non valet pro toto, valet pro parte in eo toto inclusâ, & cui eſt æqualis; ergo cùm in plenariâ Indulgentiâ ſint partes, quibus poteſt æquiualere cauſſa illa, quæ non æquiualet toti remiſſioni, gratis adduntur illi dies.

42

Quid ſignificent dies vel anni ſuperadditi Indulgentiæ plenariæ.

Pater Suarez diſp. 50. ſect. 4. num. 9. reſpondet Primò, Se numquam in vllâ conceſſione inueniſſe eam additionem; Secundò, fortaſſe eam additionem referri ad diuerſa tempora; vt v. g. ſi poſt obtentum Iubileum intra vnam vel alteram ſeptimanam, aut fortè eodem die, incidat in alia peccata, ob quæ mereatur nouam pœnam, poſſit, orando de nouo aliquid, obtinere eam gratiam. Tertiò, Si vtraque gratia ad idem tempus referatur, probabile eſſe, quòd illa additio ſit, vt per modum ſuffragij applicari poſſit pro aliis; quia licet id non declaretur in conceſſione, ne tamen dicamus ea verba eſſe otioſa, & aliam commodiorem explicationem quàm hæc ſit non poſſint habere, debemus illis hanc concedere. Quæ ſolutiones ſunt ſufficientiſſimæ.

Quæres tamen, Vnde debeat colligi, an detur plenaria Indulgentia. Reſpondeo breuiſſimè, Si verba ipſa id exprimant, nullum eſſe poſſe dubium; vti ſi è contrario verba ſint reſtrictiua ad certum tempus. Dubium ergo eſt, quando ſolùm dicitur Indulgentia nullo addito alio terminò. Reſpondeo cum Patre Suario, Tunc intelligi vniuerſalem, quia indefinita propoſitio

Vnde intelligatur an Indulgentia ſit plenaria, necne.

æquiualet vniuerſali. Deinde, quia alioquin ſi deberent intelligi ea verba de partiali, cùm hæc ſit valdè æquiuoca, & poſſit de octo diebus, de viginti, quadraginta, de menſibus, de annis intelligi, nec tunc ſit maior ratio, cur de vnâ potiùs quàm de alterâ intelligatur, eſſet planè incertiſſima conceſſio; debet ergo accipi de certâ Indulgentiâ, qualis eſt plenaria.

Dices: Indulgentiæ ſunt strictè interpretandæ (vt Paludanus, Baldus, Nauarrus, Innocentius, Oſtienſis & multi alij apud Tannerum n. 102. docent;) ergo vox illa *Indulgentia* non debet extendi ad Vniuerſalem Indulgentiam.
43 Reſpondeo Primò, Multos è contrario docere, Indulgentiam eſſe fauorabilem, ac proinde ampliſſimo iure interpretandam: ita Corduba, Gloſſa, Angelus & Syluester apud eumdem Tannerum. Quidquid tamen de hoc ſit, reſpondeo Secundò, interpretationem ſtrictam talem debere eſſe, vt cadere poſſit prudenter ſupra verba; iam autem oſtendimus non poſſe illud verbum ad partialem Indulgentiam rectè applicari, cùm partialis non magis hanc quàm illam determinet. Verba autem Pontificis non debent iudicari æquiuoca, quia nihil planè tunc concederent. Indulgentia partialis eſt illa, quæ partem tantùm debitæ pœnæ remittit; quia verò intra terminos partis valdè magna eſſe poteſt diuerſitas, ideò huiuſmodi Indulgentiæ ſolent eſſe diuerſiſſimæ iuxta voluntatem Pontificis concedentis, quam ipſo tenore verborum explicat.

Circa ſecundam tituli partem difficultas eſt, quando in eis partialibus concedantur triginta, quadraginta, &c. & mille dies, imò & mille aut 10000. anni pœnarum, quid ibi intelligatur, cùm moraliter ſit impoſſibile homines, ordinariè loquendo, tam longum Purgatorium promereri. De hac difficultate omnes ferè Auctores tractant in præſenti. Pater Suarez diſp. 50. ſect. 5. à num. 11. vbi oſtendit contra nonnullos, eos dies vel annos non eſſe intelligendos de diebus aut annis Purgatorij; quia videtur incredibile (vt immediatè dicebam) aliquem mereri decem millia annorum Purgatorij. Pro ſolutione ergo notandum eſt, quod ſæpè inſinuauimus, antiquitus in Eccleſiâ fuiſſe determinatas pœnitentias pro grauibus peccatis, & aliquando pro vno peccato impoſitam pœnitentiam ſeptem annorum. Hoc ergo poſito poterat contingere, & verò contingebat ſæpè aliquem, qui grauia eáque multa peccata commiſerat, mereri iuxta Eccleſiæ determinationem multa millia annorum pœnitentiæ; ergo per illos dies ſeu annos in Indulgentijs determinatos intelligebantur dies & anni huius pœnitentiæ externæ, quam tenebantur facere; id eſt, vt remitterentur illis tot anni huius pœnitentiæ, quot concedebantur in Indulgentijs. Quia verò hoc præciſè non erat remittere pœnam Purgatorij, denotatur etiam remitti pœnam Purgatorij tantam, quanta ad præſentiam earum pœnitentiarum terminenda fuiſſet.

Quid intelligatur per Indulgentiam mille aut decem millium, &c. annorum.

Adhuc tamen vrgebis; Quia vnus annus pœnitentiæ huius vitæ videtur æquiualere vni anno Purgatorij minimùm; ergo iuxta hanc explicationem perinde erit remittere mille annos pœnitentiæ huius vitæ ac mille Purgatorij, & conſequenter redibit difficultas tota immediatè antè poſita. Propter hoc Sotus in 4. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1. negat antecedens, aitque aliquando nec mille annos pœnitentiæ in hac vitâ æquiualere vni anno Purgatorij; alij verò putant omnino æquiualere vnum annum pœnitentiæ in hac vitâ anno Purgatorij; eò quòd exceſſus pœnarum compenſatur per libertatem actus. Id quod videtur ſatis efficaciter à fortiori inde ſuaderi, quòd iuxta communem ſenſum Catholicorum ſæpè contingat, hominem etiam vnâ intenſiſſimâ contritione, & graui aliquâ, licet breui tempore durante, pœnitentiâ extinguere totum debitum Purgatorij, etſi illud valdè magnum fuerit ob multa & grauia præcedentia peccata: id quod multis etiam Hiſtorijs confirmatur. Quis autem

44

An pœnitentia vnius anni in hac vitâ æquiualeat Purgatorio vnius anni.

 dicet,

dicet, vnius anni integri pœnitentiam, maximè ſi notabilis illa ſit, non æquiualere ſatisſactioni illi breui, etſi intenſæ vnius contritionis? Imò cùm probabiliter ille peccator vnicâ ſuâ contritione non ſolùm vnius anni, ſed multorum pœnam extinxerit; certè, vt pœnitentia vnius integri anni extinguat vnum annum Purgatorij, non eſt neceſſum eam eſſe æqualem illi breui; ſed poterit eam æquare, licet ſit multò minor quàm vnius anni.

In hoc puncto dico, Rem eſſe incertiſſimam, quia pœna in Purgatorio non eſt determinata, ſed poteſt eſſe vt vnum vel vt centum quoad intenſionem. Præterea pœnitentia huius vitæ etiam non eſt determinata; nam annua pœnitentia dicitur, ieiunare omnibus diebus Veneris: item & annualis dicitur, ieiunare toto anno: quomodo ergo abſolutè poteſt dici, Quælibet annua pœnitentia huius vitæ, ſiue magna ſiue parua, æquiualet anno Purgatorij, ſiue intenſa ſit ſiue remiſſa? certè hoc per ſe apparet eſſe incertiſſimum. Quia licet poſſit (quod adhuc eſt incertum) continuum ieiunium per vnum annum æquiualere pœnæ valdè remiſſæ vnius anni in Purgatorio, quis dicet, quòd facere toto anno ſemel in ſeptimanâ diſciplinam, eò quòd hæc ſit pœnitentia annua, æquiualeat pœnæ intenſiſſimæ in Purgatorio per annum? igitur dicendum eſt, hoc totum nobis eſſe incertum. Et hinc reſpondetur obiectioni; dicimus enim Eccleſiam concedere remiſſionem pœnæ Purgatorij æquiualentem illis decē millibus annorum pœnitentiæ in hac vitâ, ſiue hi anni æquiualeant ſoli vni Purgatorij, ſiue centum ſiue mille, de quo non conſtat Eccleſiæ. Et ſiue anni illi Purgatorij conſiderandi ſint etiam ſecundùm grauitatem & intenſionem pœnarum, quæ ſi diuiderentur, poſſent facere multa millia annorum Purgatorij; quia vnus annus pœnæ vt centum poteſt facere centum annos pœnæ vt vnum.

Quid intelligatur per pœnitentiam vnius anni, &c.

45

Reſoluitur dubium de pœnâ, quæ remittitur per Indulgentiam vnius anni, decem annorum, mille, &c.

Independenter ergo ab huius taxationis deciſione, quæ nobis penitus eſt impoſſibilis (nihil enim habemus vnde indicium de eâ re prudenter feramus) ad obiectionem reſpondemus, Eccleſiam concedere quidem eas Indulgentias eorum dierum aut annorum, ſiue interim re ipsâ homo ille, cui conceduntur, ſit promeritus per ſua peccata tantam pœnam, & per pœnitentias, quæ pro illis fuiſſent imponendæ, ſatisfacturus etiam fuiſſet illi pœnæ, ſiue non: vti enim quando conceduntur Indulgentiæ plenariæ, non conceditur quid certum & æquale omnibus, ſed conceditur remiſſio totius pœnæ, quæcumque illa ſit in quolibet; ita etiam quando conceduntur v. g. mille anni, intelligendum eſt concedi eam remiſſionem, quam ego obtinerem per eos mille annos, ſiue interim tam multum debeam, ſiue minus; ac proinde ſiue tota illa liberalitas ſit futura mihi vtilis ſiue ſuperflua ex parte; ſæpè enim conceduntur quadraginta dies, & aliquis lucratur Indulgentias, qui fortè nonniſi pro duobus debebat pœnam; alter verò lucratur, qui etiam pro mille; vnde in illo ea partialis fit plenaria, in alio verò manet partialis.

46

Qualinam annua pœnitentia reſpondeat Indulgentia vnius anni v. g.

Replicabis, Non eſſe rem adhuc ſufficienter declaratam. Nam annua pœnitentia (vt immediatè antè dictum eſt) non fuit determinata, ſed aliquando grauior, aliquando remiſſior; cui ergo pœnitentiæ annuali reſpondent Indulgentiæ conceſſæ? Si enim reſpondeant grauiſſimæ pœnæ, cùm hæc multò magis ſit ſatisſactoria, procul dubio Indulgentiæ erunt multò maiores; minores verò è contrario, ſi reſpondeant remiſſiori pœnitentiæ annuæ. Res eſt ſatis dubia. Probabilior ſolutio videtur ea quæ dicit, illos annos pœnitentiæ eſſe intelligendos reſpectiuè ad perſonam quæ lucratur Indulgentias; nam vniuerſaliter, æqualiter de omnibus id intelligere videtur impoſſibile propter rationem factam. Erit ergo iſte ſenſus illius Indulgentiæ; Si Petrus v. g. pro peccatis, quæ habet, meretur annum pœnitentiæ non adeò intenſæ, ei conceditur remiſſio pœnæ Purgatorij huic anno reſpondentis: ſi verò Ioannes, cui etiam conceditur Indulgentia, mereatur pœnitentiam etiam annuam, grauiorem tamen, ei conceditur remiſſio grauioris pœnæ. Et licet Eccleſia non dignoſcat, quam pœnam annuam quilibet mereatur, & qualis ſit, quæ correſpondet in Purgatorio, Deus tamen id determinatè noſcit; & cùm ipſe ſit, qui debet relaxare pœnam, non requirit aliam ſcientiam in Pontifice & in lucrante Indulgentias, vt exequatur ipſe quod Pontifex conceſſit.

Dices Primò; Ergo qui grauiùs peccauit, maiorem obtinet Indulgentiam quàm qui minùs; id quod videtur abſurdum. Reſpondeo concedendo ſequelam; nego autem id eſſe abſurdum. Sicut quando conceditur Indulgentia plenaria, procul dubio magis conceditur ei, qui grauiorem pœnam meretur, quàm qui leuiorem. Similiter quando conceditur remiſſio mediæ partis pœnæ, vel tertiæ vel quartæ partis, ſemper magis conceditur ei, qui plus debet. Sicut ergo hoc non eſt abſurdum, quia in his Indulgentijs non attenditur rigor Iuſtitiæ, ſed liberalitas; ita non eſt abſurdum idem contingere, quando conceduntur dies aut anni Indulgentiæ. 47

Maiori peccatori poteſt contingere maior Indulgentia cæteris paribus.

Dices Secundò: Adhuc reſolutio difficultatis tota manet obſcura ex alio capite; quia eadem pœnitentia annua externa, v. g. ieiunium idem poteſt prouenire ex maiore vel minore deuotione; & conſequenter poteſt eſſe magis vel minùs ſatisfactorium. Quomodo ergo intelligendus eſt iſte annus Indulgentiæ concedi; an ſecundùm maiorem deuotionē, an ſecundùm minorem? niſi autem hoc à Pontifice dante Indulgentias determinetur, non poterit Deo conſtare de voluntate ipſius: & cùm à Pontifice purè dependeat iſta determinatio, nulla fiet nec quidem à Deo. Reſpondeo, Probabile eſſe non conſiderandam ſummam deuotionem, neque infimam, ſed eam, quâ communiter ſolent fieri illa opera externa, ieiunium illud v. g. ab eâ perſonâ ſecundùm ſtatum in quo tunc eſt; hoc autem benè Deo notum eſt; ſi ergo à Pontifice determinatur ſaltem in confuſo, rectè noſcet Deus, quantam pœnam debeat remittere cuilibet lucranti eas Indulgentias. Neque obeſt, quòd ea deuotio interior occupetur in merito gloriæ; iam enim diximus per modum dignificantis pœnalitatem exteriorem eam omnino deſeruire, & magis conducere quæ maior eſt, & minùs quæ minor eſt.

Iuxta quā deuotionem accipiendum ſit opus pœnale remittendum per Indulgentiam.

DISPV-

DISPVTATIO VIGESIMAQVINTA.

Quid ſit theſaurus Indulgentiarum; & quibus rebus hæ concedi ſoleant.

1 CIRCA primum punctum ſæpè præcedenti diſputatione diximus, Indulgeotias concedi ex theſauro Eccleſiæ; oportet ergo quid ille ſit explicare.

SECTIO PRIMA.

Oſtenditur per theſaurum Eccleſiæ nihil abſonum intelligi.

HÆRETICI nouatores vti ferè omnia Eccleſiæ dogmata ſarcaſticè explodunt, cùm rationibus omnino deſtituaotur; ita in præſenti theſaurum Indulgentiarum irrident, ſolentque ironicè quærere, vbi ille ſit, qoibus clauibus obſeratur, quos ibi anreos, quæ monilia habeat, &c. Reſpondendum tamen illis eſt, eos de more ſibi contrarios eſſe etiam io hoc puncto, & craſsè valdè etiam contra Chriſti merita nugari; & quidem eos ſibi contrarios eſſe clariſſimè apparet inde; nam theſaurum hunc ſaltem ex Chriſti meritis conſtantem adeò illi ipſi admittunt, vt nimio plus illum extendant: nam cùm dicant in ſingulos dies nobis remitti peccata ob ſola merita Chriſti, item ob ea ſola donari nobis gratiam, gloriam, &c. profectò iam eo ipſo opera Chriſti adhuc vigentia ad omnes hos effectus illi admittunt; hoc antem eſt formaliſſimè theſaurus Chriſti, quem nos ponimus cuo hac ſolâ differentiâ, quòd illi enm admittunt in ordine ad augmentum gratiæ & gloriæ, &c. nos ad ſatisfactionem pro pœnâ temporali: quæ differentia ad craſſas illas & imperitas interrogationes nullius eſt momenti: craſſas dico, quia theſaurus nihil eſt aliud quàm merita ſeu ſatisfactiones Chriſti & Sanctornm; quæ adhuc non ſunt ſufficienter remunerata; & quorum Deus recordatur in ordine ad ea datâ occaſione præmianda, quid in hoc difficultatis? aut cur neceſſariæ materiales claues, locus, &c. vt autem id meliùs intelligas,

Hæretici ſibi contradicunt, dum negant theſaurum Eccleſiæ, ex quo Indulgentiæ depromuntur.

2 Supponendum Primò ex materiâ de Incarnatione, merita & ſatisfactiones Chriſti Domini ratione vnionis ad Verbum fuiſſe infiniti valoris, ſiue id habuerint omoino præcisè ratione eius vnionis, ſiue aliquid interuenerit de liberâ acceptatione Dei, vt Scotus docet: hæc enim diuerſitas in præſenti non eſt decidenda, quia materialiter ſe habet pro noſtro intento. Vnde valdè deceptus eſt Mairo negans eas ſatisfactiones & merita Chriſti adhuc habere vim ad obtinendam nobis remiſſionem pœnarum.

Supponendum Secundò (quod & ſuprà obiter dixi) licet Sanctorum merita ex integro fuerint præmiata augmento gratiæ & gloriæ, ideoque illa non manſerint in prævisione Dei in ordine ad nouum aliquod præmium de condigno obtinendum, ſatisfactiones tamen pœnales, quæ ſunt diſtinctæ iuxta principia noſtra, & ſolùm fundatæ io pœnalitate actionis formaliter non liberæ, ac proinde non impedientis meritum, ſæpè manſiſſe non remuoeratas; quia vel non habebant Sancti, quando illas exercuerunt, debitum vllius pœnæ in Purgatorio luendæ, vel quia fuerunt maioris valoris; ideoqoe aliquid ſuperfluum fuit, illudque ab ipſis non eſt applicatom vlli alteri, ac proinde manſit quaſi ſuſpenſum. Vnde optimè poſſunt illæ ſatisfactiones de facto à Deo acceptari ad remittendam nobis pœnam æqualem, quam nos in Purgatorio debebamus luere. Quod enim aliqui docuerunt Sanctis ratione earum ſatiſpaſſionum, quæ dum viuerent non fuêre aut circa ipſos occupatæ, aut pro alijs applicatæ ab ipſiſmet Saoctis, dari in cælo nouum præmium accidentale, gratis omnino confingitur, cùm actio illa quà talis non ſit propriè meritoria.

Aliqua opera Sanctorum pœnalia manſerunt irremunerata.

Iam ex his duobus capitibus, quibus poſſibilitatem rei oſtendimus, clariſſimè probatur, Pontifices, dum theſaurum hunc dicunt conſtitui ex meritis Chriſti, Beatiſſimæ Virginis & Sanctorum omnium, nihil dicere abſurdi, ſed (quod in omnium ſententiâ fieri poteſt) decidere re ipſâ factum Deo ita volente. De hac autem voluntate Dei Eccleſiæ eidem conſtat ex perpetuâ traditione, vel ex reuelatione; ſicut de alijs rebus quæ ſucceſſu temporis manifeſtatæ ſunt eidem Eccleſiæ. Hoc ergo modo & Clemens VI. in Extrauaganti *Vnigenitus*. de Pœnitentiâ, ex ſenſu perpetuo Eccleſiæ declarauit theſaurum hunc: quod idem fecêre poſteà Leo X. Gregorius XIII. Pius II. & alij; vnde non eſt cur in re tam facili diutiùs immoremur.

Theſaurum Eccleſiæ dari docet perpetua traditio.

SECTIO SECVNDA.

Declarantur aliquæ quæſtiones circa hunc theſaurum.

NVNC explicandæ breuiter quæſtiunculæ, quæ circa hoc moueri poſſunt. Prima eſt, 3
Cur idem Clemens citato loco dicat ad prædictum theſaurum concurrere iuſtorum omnium à primo vſque ad vltimum merita, cùm non merita, ſed ſatisfactiones concurrant (vt paulò antè diſtinximus.) Deinde cùm multi fuerint iuſti, qui nullas habuêre ſuperfluas ſatisfactiones (alioquin nullus ex illis iuiſſet ad Purgatorium;) quomodo potuerunt omnes contribuere pro hoc theſauro? diximus enim paulò antè non contribuiſſe niſi ex ſuperfluis. Reſpondeo facilè, Merita ibi accipi latè pro ipſo opere bono ſatisfactorio; quod etiam diximus debere dignificari per merita, vt eſſe poſſit ſatisfactorium. Ad ſecundum dicimus ea verba debere intelligi cum hac additione, *Omnium ſcilicet qui ſuperfluas habuêre ſatisfactiones*; nam certum eſt infantes, qui caruêre omni opere ſatisfactorio, etiamſi inter iuſtos computentur, nullo modo conduxiſſe

Explicatur locus Extrau. Vnigenitus. de Pœnit. circa conflationem theſauri Eccleſiæ.

tem cùm tranſeat ad alios, optimè poteſt manere pro illis, etiamſi ipſe operans ſit redditus iam in perpetuum incapax illius effectus; nihil ergo inde infertur contra probabilitatem eius ſententiæ.

Probabilius eſt ſatisfactionẽs reproborum non referri in theſaurum Eccleſiæ.

Crediderim tamen contrarium eſſe longè probabilius. Cùm enim tota hæc res pendeat ex ſpeciali fauore Dei, qui electos eo honore dignatur ſine vllâ planè neceſſitate, & ſatisfactiones Chriſti ſint ex ſe infinitæ, ac proinde pluſquam ſufficientes, non eſt cur timeamus in primis aliquod ſecuturum inde damnum, ſi reproborum ſatisfactiones ex eo theſauro eiiciantur; vt autem dicamus eis fieri fauorem & honorem illum, quo admittantur ſimul cum Chriſto pro remiſſione pœnæ, nulla omnino eſt ratio; cur ergo id dicemus? iudico ergo omnibus penſatis non reponi.

Dices Primò: Id potiùs fore in maiorem eorum dolorem, cùm videant alijs prodeſſe ſuam ſatisfactionem, ſe verò grauiſſimè torqueri. Reſpondeo, Omnino hinc poſſe eorum dolorem augeri, maximè ſi id ſciant; (quod valdè dubium eſt;) hanc tamen congruentiam non videri ſufficientem ad præponderandum honori, qui inde poſſet oriri, & vt in re incertâ dicamus re ipsâ ea merita reponi.

7 Secundò obiicies; Ergo è contrario neque reponentur etiam quando ſunt in gratiâ. Primò reſpondebo, Poſſe facilè concedi conſequentiam; neque in conſequenti video vllum abſurdum; neque, vt iam inſinuabatur, id eſt contra omnes. Secundò tamen poteſt negari, quia dum adhuc ſunt in gratiâ, verè ſunt amici & filij Dei; & pro eo ſtatu ſunt adhuc digni eo honore; & adhuc non ſunt in actu quaſi exercito ſegregati ab agnis.

Satisfactiones prædeſtinatorum ſeruantur in theſauro Eccleſiæ etiam cùm ſunt in peccato graui.

Iam hinc infero; Si loquamur de ſatisfactionibus prædeſtinatorum eo tempore, quo hi ſunt in mortali, probabilius eſſe adhuc verè manere repoſitas in theſauro Eccleſiæ; quia ſi de reprobis, etiam dum ſunt in peccato, eſt probabile, profectò probabilius erit de ipſis prædeſtinatis. Deinde cùm illæ ſatisfactiones ſint iterùm reponendæ, quia prædeſtinati tandem venient ad ſtatum gratiæ, non video cur dicamus eas inde ad tempus auferri aut ſopiri; adhuc enim perſeuerat ratio illa, quòd velit Deus illum prædeſtinatum eo honore præmiare.

Tertium dubium eſt, Quomodo ſatisfactiones præteritæ Sanctorum poſſint nunc eſſe in theſauro Eccleſiæ; quandoquidem Sancti non poſſint eas applicare. Reſpondetur facilè, eam applicationem à Deo fieri, qui vult recordari earum ſatisfactionum in ordine ad eas remunerandas. Quæ explicatio clariſſima eſt, neque pro illâ cogimur recurrere ad vllam voluntatem virtualem aut expreſſam, quam illi habuerint in vitâ circa hanc applicationem; nam etiamſi illi ex aliquo errore voluiſſent non reponi in theſaurum Eccleſiæ ſuas ſatisfactiones, nihilominùs illæ fuiſſent repoſitæ. Neque item eſt neceſſum recurrere ad hoc, quòd Eccleſia ſucceſſerit velut mater in bona ſuorum filiorum cum eodem iure, quod illi habebant. Hæc enim explicatio etſi plauſibilis ſit pro vulgo, non tamen eſt ſcholaſticè bona; quia iuſti etiam viuentes poſt habitas iam ſuas ſatisfactiones nullum ampliùs habuêre ius, vt poſſent pro ſuo libitu illas applicare: ergo, eò quòd Eccleſia ſucceſſerit in ius illorum, non infertur, quòd poſſit illas applicare. Fortaſſe ſi volumus hærere ei allegoriæ de hereditate, dicere poſſemus Eccleſiam ſucceſſiſſe in bona illa, ius tamen ea diſtribuendi ſolùm eſſe penes Deum. Et de alligoriâ ſatis, quæ re ſemel intellectâ curanda non eſt. 8

Cur Deus reponat Sanctorum ſatisfactiones in theſauro Eccleſiæ, cùm Chriſti ſufficiant.

Quarta difficultas; Cùm Chriſti ſatisfactiones ſint infinitæ, ad quid in eo theſauro reponuntur Sanctorum ſatisfactiones? Reſpondeo, Non reponi ex neceſſitate, vti diximus, ſed quia Deus vult hoc honore afficere Sanctos accipiendo illorum ſatisfactiones in conſortium pretij pro eâ remiſſione, etiamſi ſint infinitè inferioris valoris quàm ipſius Chriſti, quomodo autem, ſeu quâ proportione applicentur, dicemus inferiùs.

Etiam in Lege veteri fuit theſaurus Eccleſiæ.

Quintum dubium, Vtrùm in Lege veteri fuerit theſaurus huiuſmodi ſatisfactionum. Reſpondeo, Omnino fuiſſe: id quod Clemens VI. videtur definiiſſe, cùm dixit in eo poſitas eſſe ſatisfactiones à primo ad vltimum iuſtum. Per hoc tamen nullo modo ſequitur fuiſſe in Lege veteri poteſtatem concedendi Indulgentias. De hoc enim priuilegio facto Eccleſiæ non habemus pro eo tempore vllum fundamentum; ac proinde cùm res ſit planè ſupra omnem exigentiam naturæ, non debemus eam tunc concedere.

An abſque theſauro Eccleſiæ poſſint dari Indulgentiæ.

Sextum dubium, Vtrùm ad Indulgentias concedendas ita ſit neceſſarius Eccleſiæ theſaurus, vt aliunde numquam illæ concedantur. Reſpondeo, Duo hîc poſſe fortè in dubium venire: Primùm, An aliquando remittatur alicui pœna ſine applicatione ſatisfactionum in theſauro. Hæc difficultas pendet ex his quæ ſuprà noſtractauimus; ibi enim oſtendimus vt probabilius, aliquando per orationes obtineri remiſſionem pœnæ temporalis; ergo ex eo capite poteſt dici, tunc concedi remiſſionem à Deo omnino gratis, & ſine diſpenſatione vllius theſauri, ſaltem quæ fiat ab Eccleſiâ. Dico, *ſaltem quæ fiat ab Eccleſiâ*; 9
nam vtrùm tunc temporis Deus pro eâ remiſſione applicet aliquid de eo theſauro, eſt res valdè dubia, vt ſuprà inſinuaui; etſi probabile ſatis ſit ita fieri. Aliud dubium in præſenti eſt, Vtrùm per proprias Indulgentias remittatur aliquando pœna, non tamen ex theſauro Eccleſiæ. Huic autem facilè reſpondetur, Id videri explicatis terminis omnino repugnans. Etenim remitti per Indulgentias, vt ſupponimus, non eſt remitti gratis, ſed per æqualem ſatisfactionem; ergo cùm omnis æqualis ſatisfactio ſit repoſita in theſaurum Eccleſiæ, repugnat in terminis, vllam æqualem aliunde dari quàm ex eo theſauro. Iam enim non loquimur de remiſſione, quæ fit à iuſto in hoc mundo, applicante alteri ſuam ſatisfactionem.

Vbi aduerte, Cùm ſermo in præſenti ſolùm ſit de Indulgentijs, non de remiſſione culpæ, quæ fit in Sacramentis, in toto rigore non eſſe neceſſarium; theſaurum Eccleſiæ conſtare Chriſti ſatisfactionibus aut meritis: poſſumus enim concipere, eſſe in eo theſauro tot Sanctorum ſatisfactiones, quæ ſaltem ad aliquod tempus valere poſſint pro Indulgentijs concedendis; hoc tamen addendum, etiam eo caſu debere interuenire ſaltem remotè ſeu mediatè merita Chriſti. Cùm enim acceptare alienas ſatisfactiones ad remittendam mihi pœnam, ſit donum Dei in ordine gratiæ,

gratiæ, ad quod Deus nullo modo tenetur, homini autem nulla prorſus fiat gratia in ordine ſupernaturali niſi ex meritis Chriſti; ſaltem hoc deberet eo caſu attribui Chriſti meritis, quòd obtinuerit à Patre, vt vellet acceptare ſatisfactiones Sanctorum pro remiſſione eâ faciendâ. Vti ſi aliquis apud Petrum intercederet, vt vellet mihi, pro iuſto tamen pretio, equum v. g. vendere; licet in ipsâ actuali venditione nulla eſſet propriè gratia, quia nihil de iuſto pretio remittitur; eadem tamen venditio radicaliter tribuitur interceſſioni illius, qui obtinuit, vt Petrus haberet voluntatem vendendi, ad quam non tenebatur, etiamſi ei iuſtum & ſuperabundans etiam pretium offerrem; ita in noſtro caſu tunc temporis dicendum eſſet.

10 *Tam paſſiones quàm merita Chriſti ſpectant ad theſaurum Eccleſiæ; illa tamen magis propriè.*

Secundò addo, ad theſaurum Eccleſiæ (prout ad Indulgentias de quibus agimus) ſpectat magis pertinere paſſiones Chriſti quàm merita; quia hæc remiſſio pœnæ magis propriè reſpondet ſatisfactioni pœnali quàm merito. Nihilominùs quia merita Chriſti ſunt infiniti valoris, poſſunt ſe ad hanc etiam remiſſionem extendere; & videtur probabilius vtraque concurrere, vt & meritis & ſatisfactionibus Chriſti aliquis effectus reſpondeat. Quoad Sanctos alia eſt ratio; nam eorum merita iam habuêre ſuum adæquatum præmium in augmento gratiæ & gloriæ (vt oſtendi ſuprà;) ideoque non poſſunt ad theſaurum Eccleſiæ reponi, ſed ſolæ pœnalitates ipſorum Sanctorum, quibus adhuc non eſt ſatisfactum. In his tamen ipſis ſatisfactionibus includuntur merita per modum formæ dignificantis exteriores paſſiones; non enim paſſio exterior poteſt habere condignitatem ad remiſſionem, niſi ab homine iuſto per actum bonum & ſupernaturalem vel cauſſata vel acceptata eleuetur ad eam dignitatem; ſicut ipſa opera ſupernaturalia fiunt per gratiam habitualem condigna eiuſdem gratiæ & gloriæ augmento.

SECTIO TERTIA.

Quomodo hic theſaurus diſpenſetur.

11 *An Indulgentia ſemper concedantur ex ſatisfactionibus Chriſti & Sanctorum ſimul.*

CIRCA quod Primò quærimus, An dum conceduntur Indulgentiæ, ſemper fiat diſtributio ex ſatisfactionis theſauro tam iuſtorum quàm Chriſti, an aliquando ſolius Chriſti; an è contrario aliquando præcisè iuſtorum; & an in manu Pontificis ſit pro libitu eam determinationem facere. Pater Suarez ſect. 3. probabilius putat omnino id eſſe in poteſtate Pontificis, quia Chriſtus ei conceſſit ſine vllâ limitatione poteſtatem diſpenſandi theſaurum: vbi enim eſt ea limitatio, vt tantùm vno modo poſſit illum diſpenſare? addit tamen ordinariè id eos non facere, quia Sanctorum ſatisfactiones ſunt finitæ; & contingere poſſet vt aliquando deficerent.

Meritò hæc reſolutio viſa eſt dubia Cardinali Lugo, quia non videtur eſſe in poteſtate Pontificis facere eam applicationem iam ex meritis S. Franciſci v. g. iam S. Ioannis; neque vmquam Pontifices in ſe poteſtatem hanc agnouerunt. Hæc tamen ratio non multùm probat, quia cùm ignoretur, an hic aut ille Sanctus in particulari habeat aliquas ſatisfactiones, & quales, non poteſt eo modo fieri illa applicatio à Pontifice etiam in ſententiâ Suarez, qui ſine dubio ſolùm docet debere id fieri in communi, non deſcendendo in particulari ad hunc potiùs quàm illum Sanctum. Aliter ergo mihi videtur reiiciendus Suarez, quia is modus applicandi eſt inutilis omnino, ideoq; non eſt credendum, Deum dediſſe ad illum poteſtatem Pontifici: eſſe inutilem patet; nam pro his, quibus conceduntur Indulgentiæ, idem omnino eſt, quòd ex hac parte theſauri eis concedatur, quod eſſet, ſi ex aliâ concederetur; in ordine etiam ad ipſum vſum eſt res otioſa. Cùm enim non ſit omnino certum, verùm ſemper re ipsâ ex Sanctorum ſatisfactionibus aliquid ſit repoſitum, ipſo Suarez teſte, qui fatetur illum theſaurum ex hac parte, quia finitus eſt, poſſe deficere; non video quod honeſtum motiuum habere Pontifex poſſit, vt dicat, Volo nunc ex ſatisfactionibus ſolis Sanctorum concedere, non verò Chriſti, aut è contrario, vt
excludat Sanctorum ſatisfactiones. Quod verò 12
Pater Suarez dicit nullam factam eſſe limitationem poteſtatis (vbi enim ea extat?) non multùm vrget. Nam potiùs è contrario diſcurrendum videtur, Nulla eſt facta ampliatio talis; vbi enim illa extat? Ad concedendum autem priuilegium quod ex naturâ rei non debetur, non ſufficit dicere illud nullibi inueniri negatum; ſufficit enim ſi non inueniatur conceſſum. Forè dicet, conceſſum illis verbis, *Paſce oues meas.* Reſpondeo, Inde nec quidem leuiter illud inſinuari; nam iam oſtendimus, ad paſcendas oues eam facultatem ſeligendi eſſe planè inutilem. Alioquin eâdem omnino conſequentiâ diceret aliquis, In eis verbis datam eſſe facultatem Pontifici vt hodie concederet Indulgentias de ſatisfactionibus Chriſti, quas habuit in Circumciſione præcisè, & cras de ſatisfactionibus primâ die ieiunij; poſt annum verò de ſatisfactionibus in horto, & ſic de alijs; Secundò vt quando abſoluit hominem Sacramentaliter, ei concederet gratiam habitualem ob merita Chriſti in infantiâ, deinde ex meritis in pueritiâ, &c. hoc autem omnino eſt contra ſenſum Theologorum. Quòd ſi ſemel dicamus (vt profectò dicere debemus) ad poteſtatem paſcendi oues, remittendi pœnam, & abſoluendi à peccatis, huiuſmodi poteſtatem eligendi inter has & illas ſatisfactiones ſe habere per accidens, negandum conſequenter eſt eis verbis conceſſam eam poteſtatem; nam in verbis, quibus conceditur aliquod priuilegium, non cenſentur incluſa ea alia, quæ ſe habent planè per accidens ad vſum illius; ideoque iure merito nos diximus nullum pro hac facultate eſſe teſtimonium, rationem item non eſſe iam oſtendimus; quo ergo titulo id concedemus?

13 *Probabilius eſt non poſſe Pontificem modò ex Chriſti ſolius, modò ex ſolorum Sanctorum ſatisfactionibus dare Indulgentias.*

Concludo ergo probabiliùs, id non eſſe in manu Pontificis; ac proinde quoad totam quæſtionem reſpondemus, incertiſſimum eſſe quo pacto Deus faciat eam applicationem. Probabile eſt ita ſatisfactiones Sanctorum eſſe quaſi in vnam maſſam congeſtas, vt cum debitâ proportione ex vtriſque Deus accipiat, ſi v. g. pro eâ remiſſione, quæ conceditur, eſt neceſſarius valor vt decem, accipiat Deus ex ſatisfactionibus Chriſti valorem vt ſeptem, vel vt octo; ex ſatisfactionibus verò Sanctorum ſolùm valorem vt tria, aut duo. Vnde vlteriùs facilè colligi poteſt, cur hæ ſatisfactiones Sanctorum non facilè exhauriantur, quandoquidem de illis non multùm accipiatur.

Cardinalis

Google

Cardinalis Lugo addit, probabile eſſe Deum ita res diſpoſiturum, vt in fine mundi nullæ ſatisfactiones Sanctorum ſint ſuperfluæ, ne illæ maneant ſine ſuo effectu; ſatisfactiones verò Chriſti, quia ſunt infiniti valoris, neceſſariò debere manere non ex integro ſolutas; nam etiamſi ex illis ſolis concederentur Indulgentiæ, ſemper multum de illis maneret ſuperfluum. Iudico rem eſſe dubiam, maximè ſi circa ipſum finem mundi aliqui ex vltimis iuſtis martyrio ſint afficiendi; fortaſſe enim illi relinquent aliquas otioſas ſatisfactiones, vel quia Indulgentiæ nullæ deinde concedentur, vel quia nullus iam erit qui indigeat illis. Nihil ergo in re adeò dubiâ decido.

14 Secundò circa eiuſdem theſauri diſpenſationem quærimus, An diſpenſetur aliter quàm per Indulgentias. Reſpondeo, Si de theſauro vt includente merita Chriſti loquamur, diſtribui etiam illum per Sacramenta tam in ordine ad remiſſionem peccatorum, quando illa remittuntur, quàm ad gratiæ productionem, quàm ad remiſſionem pœnæ temporalis, quæ vel per illa Sacramenta vel per Sacramentalem ſatisfactionem in pœnitentiâ conceduntur; vno verbo, ille theſaurus ſecundùm talem conſiderationem concurrit ad effectus omnes, qui donantur nobis (vt dici ſolet) ex opere operato. Quòd ſi loquamur de eo theſauro vt ſatisfactiones Sanctorum includit, tunc cùm hæ non niſi ad pœnæ remiſſionem applicentur, & hoc ſolùm fiat per Indulgentias, ſolùm etiam per has illæ applicantur.

An theſaurus Eccleſiæ aliter diſpenſetur quàm per Indulgentias ſolas.

Dices: Per ſatisfactiones Sacramenti Pœnitentiæ remittitur etiam pœna temporalis; ergo etiam ibi poſſent applicari Sanctorum ſatisfactiones. Reſpondeo, Ex hoc capite id fieri optimè potuiſſe, & fortaſſe ita re ipsâ fieri; nihilominùs quia nihil habemus de applicatione earum ſatisfactionum per Sacramenta, imò omnes videntur ſupponere, in eis & collationem gratiæ & remiſſionem culparum fieri ex ſolis meritis Chriſti, & quidem eâ ſolùm ratione, quâ cenſentur eſſe actiones Chriſti Domini, non ſint autem vllo modo actiones Sanctorum; non eſt cur dicamus in eis applicari Sanctorum ſatisfactiones pro remiſſione pœnæ, ſed ſolius Chriſti. Vtrùm autem merita Sanctorum ſub tali ratione poſſint diſpenſari in ordine ad obtinendum aliquid à Deo per modum meriti de congruo, ſeu impetrationis, eſt alterius loci; quia hic ſolùm agimus de Indulgentiis. Breuiter tamen dico, Omnino id poſſe fieri; quia Eccleſia ob interceſſionem Sanctorum ſæpè à Deo petit multa beneficia; hoc autem eſt, ea merita ad impetrandum diſpenſare. In quâ tamen impetratione non eſt infallibilitas ſicut in Indulgentiis.

SECTIO QVARTA.

De illis quibus conceduntur Indulgentiæ.

15 HÆc eſt ſecunda difficultas in diſputationis titulo propoſita, circa quam variæ quæſtiones in præſenti moueri poſſunt; quæ etſi non ſint magni momenti, neceſſariò tamen debent tangi pro exactâ intelligentiâ materiæ Indulgentiarum: & quidem ſupponendum ſolos homines eſſe earum capaces, quia Angeli ſi boni ſint, eis non egent, ſi mali, liberari à pœnis iam non poſſunt.

Primò quæritur, An ſoli baptizati ſint Indulgentiarum capaces. Cui dubio reſpondeo, Eos ſolos eſſe capaces. Si enim loquamur iuxta communem ſententiam, quòd reſpectu viuorum concedantur per modum abſolutionis, cùm non baptizati nondum ſint ſubditi Eccleſiæ, manifeſtè conſtat eos eſſe illarum incapaces. Licet autem loquamur in noſtrâ ſententiâ, quòd Indulgentiæ dentur per modum ſolutionis, etiam ſuadetur facilè ex dictis ſuprà eos non eſſe capaces; quia iam diximus non eſſe datam eam poteſtatem Pontifici, niſi reſpectu ouium ipſius Pontificis immediatè: quòd verò nec mediatè, vt applicantur Indulgentiæ defunctis, ſint earum capaces, conſtabit ex dicendis infrà, dum de ſuffragiis pro defunctis egerimus.

An ſoli baptizati ſint capaces Indulgentiarum.

Inter baptizatos autem dubium eſt, Vtrùm qui ratione caret, ſit illarum incapax. Suarez & aliqui alij abſolutè affirmant eſſe incapacem; iudico tamen, licet pro Indulgentiis, in quibus exigitur aliquod opus bonum ad eam inueniendam faciendum ab ipſo lucrante, omnino locum habeat ea doctrina; quia tamen communiter docetur poſſe concedi Indulgentiam non petito nouo vllo opere, ſed vel in gratiarum actionem pro ſeruitiis exhibitis Eccleſiæ, vel ob alios titulos, non video cur tali homini in amentiam incidenti non poſſit tunc concedi Indulgentia, cùm maximè illi tunc ſit neceſſaria. Quòd ſi (vt aliqui putant) non habeat locum Indulgentia niſi reſpectu eorum qui non poſſunt pro ſe ſatisfacere, certè in tali maximè locum haberet.

An amens baptizatus ſit capax Indulgentiæ.

Deinde non requiritur expreſſâ acceptatio in eo cui applicatur Indulgentia; non eſt ergo cur amenti de Eccleſiâ benè merito eam non poſſit Pontifex applicare. Et fortaſſe Auctores ſolùm de primo modo conceſſionis ſunt locuti. Noſtram ſententiam tenet Lugo ſecutus Lauteorium Portel. 16

Secunda difficultas eſt; Quandoquidem Indulgentiarum non ſint capaces niſi perſonæ rationales, quo ſenſu dicantur aliquæ Indulgentiæ perſonales, aliæ reales, locales aliæ. Reſpondeo, Licet omnis Indulgentia ſit in bonum hominis, & conſequenter in bonum perſonæ, aliquas tamen immediatè concedi homini ipſi, animæ Purgatorij; alias tamen loco, vt templo, ſacello; alias rei, vt numiſmati, cruci, &c. quia non niſi eo loco, aut per numiſma obtineri poſſunt; de quibus nihil ſpeciale occurrit dicendum; ſed ad cognoſcendum modum, quo debeant obtineri, debere conſiderari, quæ conditiones fuerint à Pontifice requiſitæ: variæ enim ſolent eſſe, & ex ſe ſatis claræ.

Poteſt tamen in dubium hac occaſione verti, quid ſi concedatur Indulgentia viſitanti tale templum aut in eo oranti, acquirétne Indulgentiam, qui ob multitudinem populi, aut quia templum eſt clauſum, intrare non poteſt? Affirmant aliqui apud Suarez diſput. 52. ſect. 1. quia ea videtur eſſe intentio concedentis, licet illam non expreſſerit. Quæ ratio meritò diſplicuit Lugo, quia in his rebus non debemus ad præſumptam intentionem, ſed ad id quod verba ſonant recurrere. Meliùs ergo reſpondetur, Cùm actio illa

An acquirat Indulgentiam templo v. g. conceſſam, qui non poteſt intrare, ſed tantùm accedere: vbi de viſitatione altarium.

moraliter poſſit reputari pro viſitatione templi, omnino ſufficere. Vnde conſequenter addendum, ſi expreſsè petatur ingreſſus ad templum, aut actio, quæ ſine eo ingreſſu fieri non poſſit; vt v. g. ſi concedatur celebranti in eo templo, aut in tali altari, aut viſitanti quinque eius templi altaria, nullo modo id fieri poſſe, ſi ille non ingrediatur. Imò quoad viſitationem altarium addunt benè aliqui non ſufficere, ſi homo ſit iam intra templum, & ex vno loco immobilis intentionem ſuam iam ad hoc iam ad illud altare dirigat; quia reuerà tunc moraliter non viſitat ea altaria; ſufficiet tamen, ſi eo loco flectat, vnde omnia ea videre poſſit, & iam ad vnum caput vertens, iam ad aliud orationem faciat; quia ea eſt propriè viſitatio, nec requiritur vt fiat ad ipſum planè altare.

17 Obiicies: Si Indulgentia petat, vt oretur in Eccleſiâ, non ſatisfacit, qui orat extra illius portam. Reſpondeo, Iuxta moralem æſtimationem eo caſu etiam illam orationem eſſe in Eccleſiâ: de quo fuſiùs infrà.

An diruto vetere templo, & nouo ædificato, in hoc maneant priora Indulgentiæ.

Tertium dubium eſt: Quid ſi diruatur templum, & nouum ædificetur, durabitne adhuc Indulgentia antiquo templo conceſſa? Aliqui abſolutè negant; alij abſolutè affirmant; alij mediâ viâ gradiuntur. Meo iudicio res eſt valdè dubia, quia non ſcimus quomodo eam gratiam Pontifex affixerit ei Eccleſiæ: hoc tamen certum, ſi alio loco ædificetur noua Eccleſia, tunc perire Indulgentiam; quia & re ipſâ & moraliter eſt diuerſa, niſi eſſet conceſſa Indulgentia Eccleſiæ v. g. Ieſuitarum Pragæ, non determinando hanc vel illam; at eo caſu non poteſt dici fuiſſe conceſſam propriè illi in indiuiduo Eccleſiæ, ſed Ieſuitis pro quacumq; ſuâ Eccleſiâ Pragæ. Quòd ſi in eodem loco noua omnino ædificetur, probabile putat *Suarez* non perire Indulgentias; *Lugo* dubitat, quia reuerà iam eſt alia Eccleſia: ego etiam dubito valdè; ſi tamen paulatim diruatur, & reædificetur, tunc poſſet moraliter iudicari eadem Eccleſia, ac proinde non amiſiſſe Indulgentiam. Circa quæ omnia addo, his temporibus vix eſſe locum huic quæſtioni; nam Pontifices non dant niſi ad ſeptennium Indulgentias Eccleſiæ, vel *Sacellis*: intra quod tempus non facilè diruitur & ex integro reædificatur Eccleſia.

Requiratúrne ſpecialis honeſtas, vt Papa huic templo, numiſmati, coronæ, &c. præ aliis applicet Indulgentias.

Dices: Quæ ratio honeſtatis ſpecialis eſſe poteſt in eo quòd viſitetur hoc potiùs templum quàm illud, vt propterea vni concedatur Indulgentia, non alteri? Quod argumentum adhuc videtur fortiùs vrgere in Indulgentiis realibus: ex duobus enim numiſmatibus ab eodem artifice fuſis, quid maius habet vnum quàm alterum etiam poſt Pontificis deſignationem, vt vnum ſufficiat pro obtinendâ Indulgentiâ, alterum

18 non? Reſpondeo, Ad hanc ſpecialem gratiam non eſſe neceſſarium quærere ſpecialem honeſtatem; ſufficit enim, quòd ſit in eis honeſtas communis cum viſitatione aliorum templorum, aut cum aliis imaginibus ſacris; eo enim ipſo habent capacitatem, vt omnia accipiant Indulgentiam; quòd autem huic potiùs detur quàm illi, efficit voluntas ipſius Pontificis, qui potuit nulli concedere, potuit omnibus, potuit huic potiùs quàm illi. Vt, ſi concurrerent triginta ad petendum beneficium, & omnes eſſent æquè capaces illius, certè, vt huic potiùs quàm illi daretur, non eſſet neceſſarium hunc habere aliquid præ illo, ſed ſufficeret, quòd eſſet æquè capax, & quòd collator pro ſuâ voluntate determinaſſet liberè hunc potiùs quàm illum. Quæ ſolutio meo iudicio eſt magis vniuerſalis, magis ex ipſâ naturâ priuilegij quàm aliæ, quas Auctores adferunt, conantes oſtendere ſpecialem etiam honeſtatem in eo loco aut re cui ea Indulgentia conceditur. Licet enim ſæpè poſſimus illam ſpecialem honeſtatem inuenire; vt quòd Deus ſpecialiter velit hunc aut illum Sanctum honorare; vt quòd ad ædificationem Fidelium conducat, ſi hoc præ illo templo frequentetur, &c. quòd item expediat vt omnes ad eamdem Eccleſiam concurrant, &c. non tamen ſemper ea honeſtas reperiri poteſt. In multis enim vix eſt id explicabile (vt dixi in numiſmatibus) imò in ipſis etiam templis ſatis plauſibiliter aliquis in contrarium diceret, quando in vnâ magnâ ciuitate aſſignatur vnum templum pro omnibus, fore maiorem honeſtatem, ſi cuilibet liceret in quocumque templo orare, tum ne cetera templa desererentur; tum quia in magno concurſu hominum ſolent eſſe grauia peccata, & maximæ in oratione diſtractiones. Denique (vt ſæpè dixi ad alia propoſita) 19
in his quæ ex congruentiis deſumuntur, facillimum eſt iam in hoc iam in contrario inuenire maiores & maiores. Vt ſi Pontifex petat vt oretur quinque Pater & Aue, profectò maior eſſet honeſtas, ſi quis loco eius orationis ieiunaret in pane & aquâ, & diſciplinam faceret; & tamen hæc non ſufficerent eo caſu; ſufficeret tamen illa oratio; quare? quia ita voluit qui Indulgentiam conceſſit; in his enim rebus non eſt attendenda maior honeſtas, aut vtilitas, ſed determinatio voluntatis concedentis; vt ſi ego dicam Petro, Dono tibi pallium ſub hac præcisè conditione, vt ores in hac Eccleſiâ, & non in aliâ, Pater & Aue. Profectò ſi in eâ Eccleſiâ non orauerit, licet in alterâ oret centies Pater & Aue, & totum Pſalterium, non tamen pallium illud faceret ſuum; quia non expleuit conditionem petitam & omnino determinatam à donatore. Quam doctrinam ideò ſpecialiter confirmaui, quia videntur nonnulli parum eſſe ſoliciti in Iubileis de ſeruandis præſcriptis conditionibus, putantes ſe illud lucraturos, ſi faciant aliquid æquiualens in honeſtate; à fortiori autem ſi faciant aliquid maius: in quo puncto grauiter decipiuntur ob rationem immediatè datam.

Conditiones requiſita ad obtinendas Indulgentias exactè ſeruanda, alioquin non obtinentur Indulgentia ipſa.

Quartum dubium eſt, Vtrùm Indulgentia conceſſa alicui ciuitati comprehendat illius Religioſos, Clerum, &c. Reſpondeo, Omnino comprehendere, quia Eccleſia talem fauorem ſine dubio maximè vult facere eis, qui primo loco ad Eccleſiam pertinent.

Dices: Quando interdicitur populus, non cenſetur interdictus Clerus. Reſpondetur, In fauorabilibus Clerum comprehendi, non in odioſis, maximè quando cauſſa interdicti ad ſolum populum ſpectat.

Secundò dices: Epiſcopo non ſunt ſubiecti Religioſi; ergo non poſſunt Indulgentiarum ab eo conceſſarum eſſe participes. Reſpondeo, Eos in odioſis eſſe exemptos, non in fauorabilibus.

Quintum dubium circa ſubiectum Indulgentiarum, 20

tiatum, Quomodo in reali Indulgentiâ includatur ipſe Pontifex: de hoc tamen fuſiùs egimus ſuprà, oſtendentes eum tunc gerere duo munia, & Paſtoris, & ouis. *Papa ſibi ſoli poteſt dare Indulgentias.* Pater Suarez addit Papam poſſe ſibi ipſi etiam ſoli concedere Indulgentiam, ſi præcedat aliqua iuſta cauſſa, quæ ſicut in aliis perſonis poteſt præcedere, poteſt etiam in ipſo: id quod mihi etiam placet.

Obiicit D. Thomas in 4.diſt.21.a.5.quæſt.4. Cauſſa ſufficiens pro Indulgentiâ debet eſſe talis, vt is, cui conceditur, excitetur ad inſeruiendum Eccleſiæ; Pontifex autem cùm ex ſuo munere ad id teneatur, non poteſt per Indulgentias ad id ipſum excitari, ergo neque eas ſibi dare. Reſpondetur Primò, Non ſemper cauſſam eas dandi eſſe aliquid in futurum, vt diximus, ſed ob merita præcedentia; ſi ergo Pontifex ante ſuam electionem, & antequam teneretur eo ſpeciali modo Eccleſiæ inſeruire, talia fecit ex ſuâ liberalitate, qualia ille qui promeritus eſt Indulgentias, cur non ſeipſum poterit eis Indulgentiis iam Pontifex remunerare, ſicuti remunerat alios? Reſpondeo Secundò cum Patre Suarez, homines præmiis propoſitis non ſolùm excitari ad facienda opera ſupererogationis, ſed etiam ea ad quæ ex obligatione tenentur. Prætereà non ſolùm inter homines affici præmio eos, qui liberaliter aliquid glorioſi egerunt; ſed etiam eos qui præcepta diligentiſſimè obſeruarunt. Certè Pontifex per Iubilea & Indulgentias ſæpè vult excitare Reges & Principes vt faciant ea quæ ad ipſorum ſtatum maximè pertinent, populum item ad emendationem prauorum morum; ad quam ſine dubio obligantur naturali lege: non eſt ergo cur ex eo capite non poſſit ſeipſum Pontifex per Indulgentias vel remunerare pro ſuis laboribus in Pontificatu pro Eccleſiâ glorioſè exantlatis, vel excitare ad nouos ſubeundos. Denique Pontifex non tenetur ad omnia; ergo ſaltem ſe poterit ad aliqua indebita excitare.

DISPVTATIO VIGESIMASEXTA.

De conditionibus ad obtinendas Indulgentias neceſſariis.

1 SVB hoc titulo comprehenduntur ferè præcipuæ difficultates circa Indulgentias, & maximè ad praxim pertinentes, quas expediemus breuiter.

SECTIO PRIMA.

De ſtatu gratiæ ad Indulgentias conſequendas neceſſario.

Qui lucrari vult indulgentias, opus eſt vt ſit in gratiâ, ſaltem dum implet vltimum requiſitum. EX dictis ſæpè hucuſque certum eſt, eum qui lucratur Indulgentias debere eſſe in gratiâ, eo ſaltem vltimo puncto, quo vltimam adhibet diligentiam ſeu conditionem requiſitam ad eas obtinendas, quia peccatori Deus non remittit pœnam; ſi autem loquamur de pœnâ debitâ illi peccato nondum remiſſo, eſt etiam noua ratio, cur exiſtenti in mortali nequeat illa remitti; quia ſcilicet eſto ſubiectum ſit capax eius fauoris, numquam tamen de facto remittitur pœna, niſi priùs culpa, ob quam debetur, remittatur. Vnde colliges obiter, ſi iuſtus aliquis adhibeat diligentiam pro conſequendâ Indulgentiâ plenariâ requiſitam, venialia tamen aliqua habeat, de quibus non dolet, vel certè non ſufficienter, ita vt ei dimittantur, nullo modo poſſe conſequi Indulgentiam plenariam; manebit enim ei minimùm ſoluenda pœna debita illis peccatis venialibus. Vide Suarium ſuprà ſect.2. diſp.52.

2 *Quandonam cauſſetur effectus Indulgentiæ, in tempore, an in inſtanti.* Hac occaſione, vt explicetur quando homo debeat eſſe in gratiâ, à nonnullis fusè tractatur, An effectus Indulgentiæ cauſſetur in inſtanti, an in tempore, an dum vltimò intrinſecè perficitur opus, quo complentur conditiones omnes requiſitæ pro eâ Indulgentiâ, an verò in inſtanti aut tempore ſequenti. Ratio autem dubitandi deſumitur ex Ariſtotelicâ ſententiâ, iuxta quam res ſucceſſiua dicitur non terminari intrinsecè per vltimum ſui eſſe, ſed extrinsecè per primum ſui non eſſe; quando ergo debebit cenſeri ieiunium compleri vt dicatur accipere effectum Indulgentiæ? Hæc difficultas propriè huc non ſpectat; eſt enim nimis generalis ad alias materias ferè ſimiles. Breuiſſimè dico cum Patre Suarez ſuprà eâ ſect. 2. rem eſſe valdè dubiam; poſſe tamen duobus modis explicari; Primò, ſi dicatur tunc conferri Indulgentia, quando ieiunium eſt phyſicè completum, ac proinde in primo non eſſe ipſius; quia illud inſtans ſequens licet ſit extrinſecum ieiunio, eſſentialiter tamen requiritur, vt poſſit dici completam eſſe conditionem à Pontifice requiſitam; habetque minus inconueniens hæc doctrina quàm in Sacramentis quoad cauſſationem gratiæ. Nam gratia remiſſiua peccati non poteſt produci niſi in homine dum viuit; fieri autem poteſt vt inſtans primum poſt Sacramentum ſit primum non eſſe hominis, ac proinde cùm iam non ſit in hac vitâ, non videtur eſſe capax vt tunc primò ei remittatur mortale, & gratia habitualis infundatur; hæc autem difficultas omnino ceſſat in remiſſione pœnæ: hæc enim fieri eodem modo poteſt poſt mortem hominis ac dum viuit; non eſt ergo vllum inconueniens, ſi dicatur ea remiſſio obtineri poſt mortem. Secundus modus explicandi eam difficultatem eſt, vt in inſtanti aliquo ante phyſicè elapſum totum diem ieiunij, quando iam non poteſt eſſe comeſtio quæ illud violet, cauſſetur ille effectus; quia iam tunc moraliter ieiunium eſt perfectum. Vtraque ſolutio eſt probabilis, nec lubet diutiùs in hac quæſtione hærere: eſt enim difficultas, vt dixi, communis multis materiis, & deſumitur ex inexplicabili quæſtione de continuo. Iam ad lineam.

3 *An ponens omnia requiſita ad indulgentias in ſtatu peccati, eas nihilominus acquirat poſteà vbi ſtatum mutauerit.* Secundò circa eum ſtatum gratiæ quæri poteſt, Vtrùm ſi, dum quis ponit omnes conditiones requiſitas ad lucrandum Iubileum, eſt in peccato, ideoque non recipit tunc effectum illum, poſſit tamen illum deinde recipere ablato obice peccati, ſicut in Sacramentis diximus ſuo loco. De hac re benè & fusè Suarez; Lugo breuiter rem tangit diſput.27. n.84. in vtramque partem aliquos

aliquos citatos Auctores; notaique benè, poſſe aliquam miſceri quæſtionem de nomine in hac difficultate. Mihi res videtur valdè certa; ac proinde breuiſſimè dico id non poſſe vllo modo fieri: ratio eſt euidens, quia (vt paulò antè inſinuauimus) ſi ea, quæ Pontifex requirit pro obtinendâ Indulgentiâ, non fiant eo tempore & modo, quo Pontifex ipſe requirit, nullum habet Indulgentia effectum. Cùm ergo Pontifex concedens hoc anno Iubileum requirat, vt intra talem hebdomadam, quâ illud ſum lucraturus, ſim in gratiâ, & ego hanc conditionem non ponam, ſed primò poſt menſem iuſtificer; pro quo tempore Pontifex nihil petiit, inde eſt quòd ego nihil planè tunc lucrer: quòd ſi tamen Pontifex ita diceret, Ores, ieiunes, des eleëmoſynam hac hebdomadâ, & poſteà, quando fueris in gratiâ, lucraberis Indulgentiam, fieri quidem poterit vt eam ego lucrer; eo tamen caſu non fui ego in peccato, quando debuit mihi applicari Indulgentia, ſeu quando appoſiti vltimum opus ad illam obtinendam neceſſarium; quia hoc opus fuit illa ipſa pœnitentia, ſeu exitus ille à ſtatu peccati, quem poſteà pono. Vnde concludo cum Suario, Nec quidem eſſe in poteſtate Pontificis efficere vt reuiuiſcat Indulgentia; quia non poteſt ille Indulgentias concedere, niſi vno ex his duobus modis. In primo autem iam probauimus non eſſe vllum fructum; in ſecundo etſi ſit fructus, non eſt tamen reuiuiſcentia, quia

Papa facere nequit vt Indulgentia reuiuiſcant, quemadmodum Sacramenta reuiuiſcunt

4 numquam fuit mortua ea Indulgentia; neque eſt verum, quòd illius fructus detur poſtquam fuêre poſita omnia neceſſaria ad illam obtinendam: & in hoc puncto habet locum, quod dixi à Lugo benè obſeruatum vt ad quæſtionem de voce pertinens, Vtrùm eo caſu verum ſit Indulgentiam compleri eo puncto quo ponor in gratiâ, an verò quando antecedenter abſolui alias conditiones à Papâ requiſitas; in quo iudico omnino dicendum, illum ipſum ſtatum gratiæ eſſe partem earum conditionum, quia conditionis nomine reuerà nihil aliud poteſt intelligi quàm actio aliqua noſtra, ſeu habitualis ſtatus noſter eſſentialiter requiſitus ad eam applicationem Indulgentiæ, ſeu ad conſecutionem illius: ante eas enim conditiones non eſt completa Indulgentia, licet Pontificis voluntas longè antè præceſſerit; & licet aliqua ex operibus ab eo requiſitis fuerint iam executioni mandata. Et hinc facilè reſpondetur ad inſtantiam de Sacramentis: hæc enim quoad totam ſuam ſubſtantiam ſunt independentia ab ſtatu gratiæ, ideoque poſſunt exiſtere quando non eſt gratia, ac deinde hac redeunte cauſſare nouam gratiam, quam cauſaſſent, ſi dum phyſicè extiterunt, fuiſſet homo in ſtatu gratiæ. At Indulgentiæ in actu primo ſecundùm ſuam eſſentiam requirunt in puncto vltimo, quo completur, gratiam in ſubiecto, modo dicto: quæ ſi adſit, effectus ſequitur; ſi non adſit, deeſt pars eſſentialis requiſita à Pontifice. Quòd autem hæc alio tempore poſteà ponatur non complet moraliter cauſſam præcedentem. Vti ſi hodie aliquem lauo, & baptizandi intentionem primò cras habeo, non efficio Sacramentum, quia illa duo ſunt diſparata inter ſe; ac proinde tunc non eſt locus vt Sacramentum reuiuiſcat, quia numquam fuit validum.

SECTIO SECVNDA.

De neceſſitate confeſſionis ad Indulgentias obtinendas.

PRO deciſione aduerte, in rigore, & ex natura rei confeſſionem non requiri; ſufficit 5
enim quòd homo ſit baptizatus, & in ſtatu gratiæ, ſiue hanc per contritionem ſiue per confeſſionem adeptus fuerit. Vnde colligitur, ſi Pontifex non petat expreſsè confeſſionem, non fore illam neceſſariam; quia non debemus plures conditiones requirere quàm ille petierit; multò autem minùs id requiretur, quando ipſe expreſsè facit diſiunctionem, dicendo *contritis vel confeſſis*: eo enim ipſo dat optionem vt homo præmiſsâ vel contritione vel confeſſione lucretur eas Indulgentias.

Confeſſio ex naturâ rei non eſt neceſſaria ad conſequendas Indulgentias.

Aduertendum è contrario, Pontificem poſſe omnino requirere pro libitu confeſſionem præuiam non ſolùm peccatorum mortalium, ſed etiam venialium; iam enim diximus illum poſſe requirere quaſcumque honeſtas conditiones (vti eſt confeſſio.) Vnde ſi expreſsè ea confeſſio requiratur, ſine illâ non poterit obtineri Indulgentia, ſiue culpabiliter ſiue ob impotentiam ea negligatur: hæc certa, illa dubia: Primò, An eo ipſo quòd dicatur *confeſſis & contritis* requiratur omnino ea confeſſio. Secundò, An intelligendum etiam in his qui mortalis peccati conſcientiam non habent, & conſequenter an obliget ad confeſſionem venialium. Tertiò, An ſufficiat confeſſio informis, aut etiam ſacrilega, ſi deinde ſequatur ſtatus gratiæ per contritionem ante vltimum inſtans, quo eſt obtinenda Indulgentia.

Poteſt tamen Papa vt conditionē neceſſariam ponere, etiam venialium tantùm.

Circa primum non defuêre, qui negauerint 6
requiri tunc actualem confeſſionem; aiunt enim ſufficere contritionem & propoſitum confitendi ſuo tempore. Ita Paludanus, Gerſon & alij quos refert Suarez ſect. 3. eamque doctrinam ipſe Suarez dicit eſſe valdè probabilem, quia per illa verba *confeſſis & contritis* non videtur tunc Pontifex requirere confeſſionem tamquam ſpeciale opus ad Indulgentiam conſequendam neceſſarium, ſed præciſè vt homo ſit capax effectus ipſius Indulgentiæ, ſeu vt ſit in gratiâ: atqui, vti diximus, ad eum effectum ex ſe ſufficit contritio; ergo. Confirmat, quia dum Pontifex requirit contritionem & confeſſionem, id facit iuxta ea quæ inſinuantur in Extrauaganti *Vnigenitus*, ne Pontificia poteſtas extendatur vltra ſuos limites; hoc eſt, ne Indulgentias concedat incapacibus: atqui ad hoc ſufficit, ſi præmittatur contritio, quia iam eo ipſo homo eſt capax; ergo. Secundò, quia illa verba *contritis & confeſſis* non poſſunt intelligi coniunctiuè; alioqnin ſemper eſſet neceſſaria contritio & confeſſio; quod nulla probabilitate dici poteſt, quandoquidem ſufficit confeſſio cum attritione; ergo debent intelligi diſiunctiuè *aut contritis aut confeſſis*: ſi autem nomen *contritis* intelligatur abſtractè, prout præſcindit à contritione & attritione, non eſt mirum requiri confeſſionem, quia illa contritio abſtracta non ſufficit ad iuſtificationem.

Quando ponitur à Pontifice confeſſis & contritis, an ſit neceſſaria tunc confeſſio, vt conditio ſine quâ non.

Iudico tamen longè probabiliorem eſſe ſen- 7
tentiam,

Reſoluitur dubium in partem aſſerentem.

tentiam, quæ tunc requirit confeſſionem, quia verba Pontificis id ſonant; nec debemus nos ea ſine vrgenti valdè in oppoſitum fundamento violenter explicare: in præſenti autem argumentum vigens in contrarium nullum omnino eſt; ergo. Confirmo; Aliud longè eſt dicere, *Concedo Indulgentiam verè pœnitentibus*; aliud verò dicere, *verè pœnitentibus & confeſſis:* illa enim priora, vt ex terminis apparet, minùs dicunt, quàm hæc ſecunda.

Dices, *τὸ confeſſis* eſſe maiorem explicationem priorum. Contrà, quia explicatio ſi bona eſt, non debet plus includere quàm requirat terminus qui explicatur: eſt autem certum quòd vera pœnitentia poſſit eſſe ſine confeſſione; ergo ea additio maius quid ſignificat. Atqui ſi ſolùm fuiſſet dictum *contritis* requiſita fuiſſet diſiunctiuè vel contritio vel confeſſio; ergo dum additum eſt *& confeſſis*; petita eſt propria confeſſio.

Soluuntur argumenta contraria.

Iam ad argumenta: Ad primum, quòd ea confeſſio non vt ſpeciale opus petatur, ſed propter capacitatem ſubiecti, ſeu propter ſtatum gratiæ, negatur antecedens: vti enim idem Suarez, quando Pontifex dicit *confeſſione præmiſſâ*, non putat id dictum propter ſolam capacitatem ſubiecti, ſed tamquam opus ſpeciale requiſitum pro Indulgentiâ, ita ego idem dico in præſenti, quia reuerà idem eſt dicere *præmiſſâ confeſſione*, ac dicere *confeſſis*; ſicut idem omnino eſt dicere *præmiſſâ Communione*, ac dicere *communicantibus*.

8 Addo, licet Pontifex non peteret confeſſionem niſi eo fine, vt ſubiectum ſit capax, eſſe tamen valdè probabile ob maiorem certitudinem iuſtificationis requirere tunc confeſſionem, vti præceptum diuinum de confeſſione ante Communionem ſolùm eſt ob certitudinem maiorem ſtatus gratiæ; & tamen illud præceptum, etiamſi homo ſit contritus, obligat ad præmittendam confeſſionem; ergo etiamſi Pontifex ob maiorem eamdem diſpoſitionem petat confeſſionem de mortalibus pro obtinendis Indulgentiis, non ſufficiet contritio. Quam doctrinam veram etiam iudico, eſto confeſſio bonâ fide aut ob impotentiam omittatur. Nam Pontifices valdè diligenter, quando non adſtringunt Indulgentias certæ alicui conditioni, ſolent addere: *Quod ſi tamen ob impedimentum aliquod, morbum, iter, carceres, &c. non potuerint hoc aut illud præſtare; nihilominus tali vel tali modo diſpenſamus, vt ſuppleatur:* ergo cùm nihil ſimile dicant circa punctum confeſſionis in ordine ad eas Indulgentias, profectò debemus ſupponere eos non velle in eo puncto tunc diſpenſare: vti è contrario diſpenſant aut declarant præceptum diuinum de præmittendâ ante Euchariſtiam confeſſione, quòd non obliget in hoc aut illo caſu, pro quo præſcribunt, quomodo ſe debeat Sacerdos aut laicus communicaturus gerere. Et hinc colligitur, eam clauſulam non poni eo præcisè animo, vt oſtendatur conceſſionem non extendi vltra limites poteſtatis; ad hoc enim ſufficeret dicere *verè pœnitentibus*; imò eſto nihil omnino diceretur, res eſſet falſa, cùm inter Catholicos ſupponatur non eſſe Indulgentiæ capacem qui non eſt in gratiâ: Plus ergo ea verba ſonant, & ita ſunt accipienda.

Nihil iuuat, licet bonâ fide omiſſa fuerit confeſſio, vel ob impotentiam, &c.

Secundum argumentum Suarij multò minùs 9
vrget, quia ſenſus illorum verborum eſt clariſſimus ſine vllo inde abſurdo ſecuto hoc modo; *Illis qui cum contritione (ſiue illa ſit perfecta contritio, ſiue attritio) adiunxerint confeſſionem, concedimus*, &c.

Dices ergo: Sufficiſſet dicere *verè confeſſis*; nam ibi intelligitur iam attritio aut contritio. Reſpondeo, Fortaſſis ſufficiſſet; at hîc dicitur clarè, quod tunc dictum fuiſſet obſcurè, non autem ideò plus aut minùs; ſæpè verò Legiſlatores dicunt (ſic liceat rem declarare;) per definitionem expreſſam id, quod potuiſſent per definitum; vti etiam expreſsè requirunt id, quod ex naturâ rei ſupponitur requiſitum; iam enim dixi, ex naturâ rei ſupponi debere hominem eſſe in gratiâ; & tamen hoc expreſsè requirere ſolent illis verbis, *vel confeſſis vel contritis*. Secundò reſpondeo, Si Pontifex dixiſſet præcisè *confeſſis*, fore vt poſſet ſuboriri aliquod dubium, Vtrùm confeſſio ſacrilega ſufficeret, ſi poſteà extra confeſſionem acceſſiſſet ſtatus gratiæ; ad periculum ergo huiuſmodi vitandum meritò eſt addita illa particula.

Quæres tamen circa hoc Primò, An quando requiritur præcisè Communio, etiam debeat confeſsio præmitti: cùm enim Communio præſupponat confeſsionem, videtur Pontifex petens Communionem etiam petere confeſsionem. Nihilominùs dico non eſſe neceſſarium, quia ſi Pontifex ſupponeret numquam poſſe quem licitè communicare ſine præuiâ confeſſione, bona eſſet ea præſumptio; at cùm potiùs contrarium ſupponat, & nihil dicat de confeſſione, non eſt cur nos plus etiam ibi requiramus, ideòque ſi occurrat caſus, in quo poſsit licitè communicare ſine confeſsione, poterit lucrari eas Indulgentias.

Non ſemper requiritur confeſſio ad Indulgentias, quando Communio requiritur.

Quæres Secundò; Quid ſi homo intuitu Indulgentiæ obtinendæ confeſſus ſit; antè tamen ...àm vltimam conditionem pro Indulgentiâ ...beat, & conſequenter antequam lucretur ...am Indulgentiam, incidat in nouum mortale, ſufficiétne illa confeſsio cum contritione de nouo peccato, an debebit etiam de eo confiteri? Reſpondeo cum Suario, Omnino requiri confeſſionem, quia Pontificis verba requirunt confeſſionem mortalium, quæ impediunt effectum Indulgentiæ: hunc autem effectum non minùs impedit illud nouum peccatum quàm antiquum; ergo. Confirmatur, quia illa confeſsio præcedens ſe iam habet reſpectu Iubilei per accidens. Pone duos, vnum qui ante tempus, quo inchoauit Indulgentias pro Iubileo, nullum habuit mortale, alterum qui habuit; eſt tamen confeſſus eo primo die, iam ambo ſunt æquales; labantur ambo ſecundo die in mortale, profectò ſicut tenebitur confiteri ille, qui anteà fuerat in gratiâ ſemper, ita & ille qui primo die fuerat iuſtificatus; nam pro peccato præſenti eadem eſt vtriuſque conditio & ratio, & non debet eſſe peioris conditionis ille qui anteà fuerat innocens, quàm ille qui hodie relapſus eſt; cùm ad finem, quem Pontifex poteſt intendere in eâ confeſsione, non videatur vlla apparere diſparitas.

10

Si confeſſus recidat in mortale ante poſitã vltimam conditionem pro Indulgentiis, tenetur denuò confiteri.

Hinc tamen oritur noua quæſtio, Vtrùm ſi quis obliuiſcatur alicuius mortalis in confeſsione,

Inculpabiliter oblitus cõfiteri

aliquod mortale, deinde memor illius fiat ante expletas omnes conditiones, an teneatur denuò confiteri.

ne, quam alioquin rectè fecit, teneatur ad lucrandam Indulgentiam confiteri illud peccatum, ſi recordetur ante tempus eam lucrandi. Affirmat Pater Suarez, quia ex vi talis conceſſionis eſt neceſſaria confeſſio omnium peccatorum mortalium. Ego tamen contrarium planè iudico probabilius; quia illud peccatum in ordine ad ſecuritatem remiſſionis iam eſt quaſi declaratum in confeſſione; quia tam certum eſt de illo ob-

11 tentam eſſe remiſſionem quàm de ceteris omnibus (vt ſuppono de Fide ex Tridentino;) quia vnum ſine altero non deletur; ergo ſicut non tenetur vi Iubilei tunc alia confiteri, ita neque illud cuius eſt oblitus; quòd autem ex alijs principijs nos dicamus eum hominem teneri illud peccatum ſubiicere Eccleſiæ clauibus, eſt per accidens ad punctum Iubilei, quia non videtur pro eo Pontifex requirere, vt ea obligatio ſtatim ſit ante Iubileum, cùm abſolutè homo ille confeſſionem optimam fecerit: id quod maximè adhuc habet locum, ſi ille obliuiſcatur toto tempore Iubilei eius peccati; tunc enim videtur mihi certum, quòd ſit lucratus Indulgentias. In quo puncto mihi nullo modo videtur conſequenter loqui Pater Suarez; ex vnâ enim parte num. 8. aliorum referens ſententiam (quam nullo modo improbat, ac proinde approbare videtur) docet hominem etiam ita inuincibiliter oblitum, dum ſinceram confeſſionẽ fecit, & primùm illius peccati recordatum poſt tempus Iubilei, non lucrari Indulgentias; ſine autem numeri noni ait, Si poſt primam confeſſionem intra tempus Iubilei ita committatur peccatum ſecundum mortale, vt tamen homo inuincibiliter illius obliuiſcatur reliquo tempore; vel certè non aduertat ſe debere illud confiteri niſi elapſo Iubilei tempore, ſi tamen habuerit contritionem,

12 verè lucraturum Iubileum. Hæc inquam duo mihi videntur penitus contraria: ſi enim obliuio & bona fides iuuat eum qui habet mortale, quod quidem nec directè nec indirectè ſubiecit Eccleſiæ clauibus, quâ conſequentiâ quæſo [illegible] poteſt, eamdem bonam fidem non profuturam ei qui ſaltem indirectè in confeſſione illud peccatum ſubiecit Eccleſiæ clauibus, & de quo in eâ confeſſione obtinuit tam certò remiſſionem quàm reliquorum mortalium? Contrarium profectò mihi dicendum videtur; nam hic abſolutè per confeſſionem illius ſaltem implicitam eſt iuſtificatus, prior verò ille non niſi per contritionem; cùm tamen Pontifex requirat per confeſſionem mortalium commiſſorum ante tempus lucrandi Iubilei obtineri eorum remiſſionem.

Si daretur confeſſio valida informis, an ſufficeret ad Indulgentias obtinendas.

Secundò, in hoc puncto videtur mihi Pater Suarez valdè apertè deſeruiſſe conſequentiam; ait enim num. 6. Si quis fecit confeſſionem validam, informem tamen (quam iuxta ipſius principia poſſibilem eſſe alibi diximus) poſſe tamen eum Indulgentiam obtinere, dummodò per contritionem ſit in gratiâ tempore Indulgentiæ obtinendæ; argumentor enim hinc euidentiſſimè: Confeſſio informis & valida non poteſt in huius Auctoris ſententiâ aliter contingere quàm ex obliuione vnius peccati mortalis, & ex dolore limitato ad peccata quæ occurrunt memoriæ: (ita enim explicat ille confeſſionem validam & informem:) atqui in hoc num. 8. docet; Eſto valida fuerit confeſſio, & homo ab omnibus peccatis abſolutus, ſi tamen inuincibiliter alicuius obliuiſcatur, non poſſe obtinere Indulgentiam, niſi re ipsâ ante elapſum tempus Indulgentiæ illud confiteatur; ergo multò minùs Indulgentiam conſequetur ſine confeſſione eius peccati, quando obliuio fuit in confeſſione inualidâ; quia ſi cetera omnia ſunt paria, vt ſupponimus, profectò quòd confeſſio fuerit ſine fructu nequit iuuare ad effectum Indulgentiæ, quin potiùs debet impedire, cùm nullam omnino attulerit remiſſionem nec diſpoſitionem pro Iubileo requiſitam, quam tamen attulit confeſſio

valida. Contrario ergo modo diſcurrendum, ac 13

dicendum omnino in eo caſu debere hominem illud peccatum confiteri ante tempus lucrandi Indulgentias (ſi admittamus confeſſionem validam & informem.) Ratio eſt manifeſta, quia iam diximus, requiri à Pontifice vt omnia mortalia per confeſſionẽm expientur, ſiue id fiat directè, ſiue indirectè. Atqui illud peccatum, cuius ſum oblitus in inualidâ confeſſione, nullo prorſus modo nec directè nec indirectè eſt ſubiectum clauibus Eccleſiæ; ſicut è contrario fuit, quando interuenit confeſſio vtilis: tunc enim ratione doloris vniuerſalis ſubiecit omnia etiam ea quæ eſt oblitus inuincibiliter, ideoque de eis obtinuit veniam; ergo neceſſum eſt in eo caſu illud confiteri. Confirmo: Si homo habuiſſet hoc vnicum mortale, & illius inuincibiliter oblitus, habuiſſet contritionem, non fuiſſet lucratus Indulgentiam, iuxta Patrem Suarez, & iuxta ea quæ nos diximus; ergo eodem modo eas non adipiſcetur, ſi habens quinque peccata, quatuor confeſſus eſt inualidè, & quintum adhuc nullo modo confeſſus eſt. Probo conſequentiam, quia licet illa confeſſio abſtulerit obligationem confeſſionis ſecundæ reſpectu illorum quatuor, nullo tamen modo abſtulit reſpectu quinti; maximè cùm Pontifex non confeſſionem vtcumque, ſed omnium mortalium requirat. Et ſanè hic Auctor docet, ſi quintum illud peccatum fuiſſet commiſſum poſt confeſſionem fructuoſam aliorum quatuor, non poſſe obtineri Indulgentiam, niſi de hoc ſecundo peccato confiteatur quis intra tempus Iubilei; ergo à fortiori tenebitur, ſi confeſſio illorum quatuor fuit inualida: ſi enim dicamus mentem Pontificis ſolùm fuiſſe, vnam confeſſionem exigere intra tempus Iubilei, profectò ille qui eam fecit integram formaliter & materi, ac proinde omnino fructuoſam, à fortiori ſatisfaciet deſiderio Pontificis, eſto deinde intra tempus illud Iubilei labatur in aliud peccatum; magis inquam ſatisfecit quàm ille, qui habens quinque mortalia quatuor eſt confeſſus; de quinto verò oblitus, nullum etiam dolorẽ de illo habuit; quia hic nec formaliter nec materialiter fecit vllam confeſſionem bonam &

integram. Vides ergo has doctrinas huius Aucto- 14

ris eſſe inter ſe valdè contrarias. Nos conſequenter dicimus, mentem Pontificis tunc eſſe, vt per validam & fructuoſam confeſſionem homo ſe diſponat ad Iubileum. Vnde rectè colligimus, ſi confeſſio fuit fructuoſa, eſto ex obliuione non fuerit materialiter integra, non eſſe neceſſitatem eam repetendi; quia reuerà ille iam fuit per confeſſionem ab omnibus iuſtificatus; ſi verò confeſſio fuit infructuoſa, aut nulla omnino, ſiue ex obliuione ſiue aliunde id venerit, non obti-

neri

neri Indulgentias, quia te ipsâ non eſt poſita conditio, quam Pontifex requiſiuit.

An confeſſio venialium ſit neceſſaria ad Indulgentias.

Reſtat nunc dubium de confeſſione peccatorum venialium. Circa quod dicimus, niſi Pontifex expreſsè dicat, *Præmiſsâ confeſſione etiam de venialibus*, non eſſe neceſſarium, ſi illa ſola adſint, confeſſionem præmittere; quia iuxta communem omnium ſenſum dum petitur confeſſio, id ſit ratione mortalium, & ſolus Adrianus putat, ſi dicatur in formâ Indulgentiæ *de omnibus peccatis*, ratione illius particulæ *omnibus* requiri etiam confeſſionem venialium: verùm neque illa particula accipitur communiter in eo ſenſu, ſed pro ſolis mortalibus, quæ poſſunt impedire fructum Iubilei.

SECTIO TERTIA.

Quale debeat eſſe opus, quo quis lucratur pro ſe Indulgentias.

15 CIRCA quod Primò quæritur, An vt quis pro ſe lucretur Indulgentias, debeat opus, quo illas obtinet, eſſe in indiuiduo omnibus penſatis bonum. Hanc quæſtionem tetigi agens de Indulgentijs pro defunctis, dixique, niſi expreſsè à Pontifice requiratur ea bonitas, illam non eſſe neceſſariam, ſed ſufficere, ſi opus ſit ex ſe bonum, eſto hîc & nunc vitietur aliquo fine operantis venialiter malo. Ratio eſt clara, quia Pontifex poteſt etiam nullo opere petito, ſi aliunde habeat cauſſas ſufficientes, concedere Indulgentiam, ergo poteſt eſſe contentus ad eamdem concedendam, ſi homo ipſi obediat ponendo opus illud, quod præcepit; licet in indiuiduo aliquid addatur, quo vitietur illud opus; ſicut ſatisfacit præcepto Eccleſiæ qui audit Sacrum, etiamſi auditio ea vitietur aliquo fine malo; ſufficit ergo vt ponatur opus imperatum, ita vt nihil omnino deſit ex his quæ iniuncta ſunt.

An opus requiſitum pro Indulgentijs vitiatum peccato veniali ſufficiat.

Quando requiritur oratio, eleëmoſyna, &c. quanta debeant eſſe, vt ſufficiant pro Indulgentijs obtinendis.

Secundò circa idem opus quæritur, ſi petatur oratio, eleëmoſyna, &c. quanta debeat ea eſſe. Reſpondetur facilè, Sufficere in quacumque magnitudine, duratione, aut intenſione, quæ poſſit dici moraliter oratio aut eleëmoſyna, &c. neque eſſe neceſſarium (prout minùs benè aliqui dixerunt) eum, qui ditior eſt, plus dare quàm eum qui pauperior. Ratio deſumitur ex ſæpè inſinuatis; quòd ſcilicet etiam nullo petito opere bono poſſit Pontifex concedere Indulgentiam; ergo à fortiori quando petit aliquid, & nihil ipſe determinat, neque plus ab vno quàm ab alio exigit, neque addit, vt det quilibet eleëmoſynam iuxta ſuam dignitatem, aut diuitias, nihil etiam nos debemus determinare, ſed fateri id ſufficere, quod propriè & moraliter eſt oratio, eleëmoſyna, &c. Ratio autem à poſteriori optima ea eſt, quia difficillimum eſſet determinare, quæ eſſet dicenda eleëmoſyna huic homini proportionata, quæ verò illi, &c. nam ſi qui ſolùm habet centum, det vnum florenum, deberet, qui habet mille, dare decem, & qui centum millia, mille; hoc autem eſſet grauiſſimum onus. Eadem ratio vrgeri poteſt in intenſione & deuotione, quia eſſet difficillimum, & mille expoſitum ſcrupulis, ſcire an homo expleuiſſet nécne conditiones requiſitas. Simili argumento probauimus ſuprà, agentes de contritione neceſſariâ ad iuſtificandum, nullam in eâ peti certam & determinatam intenſionem.

Huic reſolutioni videtur D. Thomas opponi, dum loco ſæpè citato ex 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 5. quæſt. 3. ad 3. ait; Quando requiritur pro Iubileo eleëmoſyna determinatè, v. g. in auxilium ad fabricam Eccleſiæ, debere intelligi tale auxilium, quod ſit conueniens dignitati & diuitijs eius qui illud dat, & ſecundùm illud plus vel minùs de Indulgentiâ eum conſequi. Vnde etiam aliquis pauper dans vnum denarium conſequetur totam Indulgentiam, non autem diues; quem non decet ad opus tam pium & fructuoſum adeò paruum dare: ſicuti non diceretur Rex alicui homini auxilium dare, ſi ſolum obolum elargiretur; ergo. Reſpondeo, Eam D. Thomæ doctrinam ſolùm habere locum, quando aliunde conſtat de mente concedentis Indulgentiam, quòd petat eam proportionem; nam in toto rigore non poteſt ob rationem à nobis paulò antè factam ea limitatio admitti. Quod autem in contrarium adducitur de Rege dante obolum in eleëmoſynam, probat id quod nos paulò antè diximus, debere eam talem eſſe, quæ moraliter cenſeatur eleëmoſyna; ſicut oratio debet talis eſſe, vt propriè habeat rationem orationis. Vtrùm autem vnus obolus reſpectu Regis debeat prudenter iudicari eleëmoſyna, eſt difficultas huc non ſpectans; & verò etiam reſpectu ipſius Regis poteſt eſſe eleëmoſyna maior & minor etiam in omni rigore eleëmoſynæ; nam ſi det v. g. viginti aureos, eſt eleëmoſyna; ſi det octo, eſt eleëmoſyna; nec tamen ideò tenetur dare viginti. Abſurdum autem quod videtur ſequi ex hac doctrinâ, ſcilicet eſſe valdè facile Indulgentiam lucrari, ſi nulla certa quantitas eleëmoſynæ ſit neceſſaria, cùm tamẽ videantur valdè rarò homines conſequi Indulgentiá, diſcutietur poſteà. 16

D. Thomas explicatus circa quantitatem eleemoſynæ ad conſequendas Indulgentias.

Illa tamen adhuc nobis circa orationem reſtat difficultas, An neceſſariò debeat eſſe vocalis, an ſufficiat mentalis. Reſpondeo, Si dicatur quòd debeat orari vnum aut duo Pater & Aue, neceſſariò debere eſſe orationem vocalem; quia ea verba id ſignificant iuxta communem acceptionem; & idem eſt ſi dicatur, quòd debeat orari Roſarium. Si autem ſolùm dicatur, Oretur pro felici ſtatu Eccleſiæ v. g. non videtur requiri vocalis, quia in toto rigore orare ex ſe non requirit motum labiorum ſeu vocalem orationem; nam de Ieremiæ animâ in Lymbo Patrum exiſtente dicitur 2. Machab. 15. *Multùm orat pro populo & vniuersâ ſanctâ ciuitate*; vbi tamen nulla fuit oratio vocalis. Eodem modo Sancti in cælis ſine vllâ limitatione dicuntur orare pro nobis; quorum tamen oratio non eſt vocalis. Denique etiam iuxta ordinariam phraſim Eccleſiæ ſub Memento tam viuorum quàm mortuorum iubemur orare; & tamen tunc non petitur oratio vocalis; ergo ſi Indulgentiæ non coarctant eam vocem *oratio* ad vocalem, non eſt cur non ſufficiat mentalis. Quæ res adeò mihi videtur clara, vt mirer Cardinalem Lugo ſub formidine tantùm docere, non eſſe improbabilem ſententiam Nauarri docentis, non requiri vocalem orationem. Certè ex dictis etiam euidentiſſimè apparet ſufficere mentalem. 17

An oratio, dum requiritur, debeat eſſe vocalis.

18

Sufficitne, ſi ad Sanctum fiat tunc oratio, quando requiritur oratio ad Deum.

Denique ſufficit, Si ſit oratio ad Beatiſſimam Virginem, aut ad alios Sanctos, eſto dicatur, vt

Digitized by Google

oretur Deus; nam per Beatiſſimam Virginem & per Sanctos oratur Deus, cùm ipſos ponamus interceſſores noſtri apud Deum.

Ex his, quæ circa orationem & eleëmoſynam diximus deciditur aliud dubium, quod ſolet moueri propter Caietanum, qui apud Suarez ſect. 15. requirit antecedenter ex parte eius, qui lucraturus eſt Indulgentias, ſolicitudinem circa ſatisfactionem pro pœnis in Purgatorio debitis; propter hanc inquam doctrinam moueri ſolet dubium, An præter opera ipſa, quæ Pontifex requirit pro Indulgentiâ, ſit neceſſaria aliqua alia diſpoſitio actualis. Hoc tamen ſoluitur, vt diximus ea immediatè antè traditâ doctrinâ: quando enim Pontifex nihil tale requirit, non poſſumus nos vllâ probabilitate id dicere eſſe neceſſarium. Vnde multò minùs eſt audiendus Altiſiodorenſis apud eumdem Suarium, docens non poſſe obtineri Indulgentias niſi ab eo, qui non poteſt aliunde ſatisfacere pro pœnis manentibus ex peccatis remiſſis; hoc inquam multò minùs eſt audiendum: eſt enim contra ſenſum omnium planè Catholicorum & ipſorum Pontificum Indulgentias concedentium, quia eas vniuerſaliter pro omnibus largiuntur, etiam pro maximè potentibus pro eis pœnis ex opere operantis ſatisfacere. Quando enim pro Eccleſiâ totâ conceduntur, quis eſt quæſo qui non poſſit aliunde ſatisfacere, vt dicamus pro illo ſolo illas conceſſas? certè ipſimet Infirmi, qui maximè viderentur incapaces, maximè tamen poſſunt ex opere operantis ſatisfacere per ſe, patienter ſuſtinendo moleſtias ac difficultates morborum; & tamen etiam pro illis expreſsè Pontifices concedunt Indulgentias, determinant tempus ac modum, quo poſſint illas lucrari. Ego (vt verum fatear) niſi eum, qui iam incidit in amentiam, nullum penitus video, qui non poſſit ſatisfacere pro pœnis; vnde non capio, pro quibus iudicet Altiſiodorenſis concedi illas Indulgentias.

Poteſt lucrari Indulgentias etiam ille, qui poſſet facilè alio modo ſatisfacere pro pœnis ex peccato remiſſo debitis.

59 Dices pro Caietano: Qui neglexit hucuſque ſatisfactionem pro peccatis, indignus eſt cui concedantur Indulgentiæ. Reſpondeo Primò, Eſto fuerit indignus, poſſe iam eum dolere de ſuâ præteritâ negligentiâ, & fieri capacem eius fauoris. Reſpondeo Secundò, diſtinguendo *τὸ indignus*, id eſt, vt non poſſit ei Pontifex ex liberalitate ſuâ concedere Indulgentias, nego; indignus, id eſt, non meretur poſitiuè eum fauorem, concedo antecedens. Inde tamen nihil contra nos; nam & qui mihi v. g. nullum bonum præſtitit, imò me leuiter offendit, eſt indignus eo ſenſo meâ gratiâ, ego tamen poſſum ex meâ liberalitate illi conferre beneficium quodcumque.

Obiicies Secundò: Indulgentiæ ſolùm conceduntur verè pœnitentibus; non eſt autem verè pœnitens, qui non curat ſatisfacere pro ſuis peccatis. Reſpondeo Primò, Eſto anteà non curauerit, poſſe iam curare. Reſpondeo Secundò, *τὸ pœnitentibus* intelligi de mortalibus, non autem de venialibus; ea autem negligentia circa ſatisfactiones ſummùm eſt veniale peccatum.

An lucretur partem Indulgentiarum, qui ſolùm partem requiſitorum facit.

Adhuc poteſt circa ea opera requiſita pro Indulgentijs quæri, An ſi quis ea non ponat ex integro, poſſit tamen ſaltem partialiter lucrari Indulgentiam. V. g. requiruntur tres dies ieiunij, ieiunat quis duobus tantùm, priuabitúrne ea integro Indulgentijs, an tantùm tertiâ parte reſpondente ei tertio diei neglecto? Reſpondeo, Omnino priuandum totâ Indulgentiâ, niſi mens Pontificis contrarium dicat; quia illa conceſſio eſt quid indiuiſibile, & determinatio illa iuxta quantitatem operis neglecti eſt talis, quæ via poſſet ab vllo fieri. Nam præter ieiunium v. g. 20
eſt eleëmoſyna, eſt oratio; quis decidet, an Pontifex diuiſerit inter orationem & ieiunium eam Indulgentiam, & quomodo? an æqualem partem ieiunio cum eleëmoſynâ, an minorem, an maiorem? Cùmque in his conditionibus non ſit attendendus valor & meritum illarum, ſed præcisè ad voluntatem Pontificis, qui tamen de eâ diuiſione nihil cogitauit; profectò non poteſt ea diſtributio probabiliter concedi. Denique hîc videtur eſſe communis ſenſus Fidelium, qui ſi vnam ex conditionibus requiſitis negligant, eo ipſo iudicant ſe nihil penitus obtinuiſſe. Fortaſſe ſi Pontifex concederet Indulgentiam diuiſibilem, v. g. orantibus bis Pater & Aue concedit duos dies Indulgentiæ, poſſet tunc dici eum, qui ſemel oraret Pater & Aue, obtenturum Indulgentiam vnius diei: nihilominùs etiam iudico tunc nihil obtenturum, quia duos eos dies Pontifex conceſſit indiuiſibiliter; non enim dixit, Qui ſemel orauerit Pater & Aue, obtinebit vnius diei Indulgentiam; ſi autem idem Secundò fecerit, obtinebit pro alio die. Non hoc modo conceſſit Pontifex, ſed dixit, Qui bis fecerit, obtinebit duos dies; quaſi quilibet ex illis diebus debeat reſpondere vtrique illi binæ orationi Pater & Aue.

An omittens leuem partem operis praſcripti, lucretur tamen Indulgentias.

Illud tamen adhuc quæres circa hoc; Si negligat quis non quidem omnino vllum opus, ſed leuem aliquam partem alicuius requiſiti, quod non ſufficiat vt moraliter iudicetur omiſſum illud opus; v. g. requiritur ieiunium, homo illud fregit venialiter tantùm, id eſt eâ quantitate, quæ, ſi fuiſſet ieiunium illud ſub præcepto, ſuffeciſſet ad peccatum veniale, amittetne ille totum fructum Iubilei, aut ſaltem aliquid? Pater 21
Suarez putat eum hominem nihil inde amiſſurum: quod & mihi placet. Quia vti ſi illud ieiunium fuiſſet ſub præcepto graui, non ſuffeciſſet ea violatio leuis, vt diceretur abſolutè tranſgreſſus præceptum; ita nec ſufficiet, vt abſolutè dicatur non ſeruaſſe conditionem poſitam à Pontifice; qui licet haud dubiè potuerit eam conceſſionem facere omnino dependentem à carentiâ illius etiam leuis tranſgreſſionis, non tamen debet iudicari adeò rigorosè id exegiſſe, vt minimus defectus in illo opere illum effectum impediat.

Obiicies: Hæc doctrina non cohæret cum his quæ paulò antè diximus, ſcilicet ſi omittatur vnum Pater & Aue ex duobus quæ requiruntur, nihil obtinendum de Indulgentiâ; etenim illud Pater & Aue videtur eſſe materia parua, neque iudicari debet Pontifex in tanto rigore ea requiſiuiſſe. Reſpondeo negando conſequentiam; nam aliud eſt omittere abſolutè opus requiſitum à Pontifice; vti quando petit duo ieiunia v. g. ego autem non ſeruo niſi vnum; tunc enim dicimus nihil illum hominem lucrari: aliud autem eſt facere quidem abſolutè opus requiſitum cum aliquo licet defectu leui; in quo ſecundo caſu dicimus non fruſtrari hominem eo fructu, quia abſolutè tunc impletur voluntas ipſius Pontificis, ex quo apparet differentia ad alterum caſum.

SECTIO

SECTIO QVARTA.

An poßit quis per tertiam perſonam explere quæ requiruntur pro Indulgentiâ.

22 SVPPONIMVS (niſi ſpecialiter in hoc puncto diſpenſet Pontifex) non eſſe liberum lucranti Indulgentias illas alteri applicare. Quærimus ergo, An ſaltem ſit liberum homini per tertiam perſonam orationes, ieiunia, eleëmoſynas explere. Pro ſolutione diſtinguendum eſt: vel enim ea quæ præcipiuntur ſunt perſonalia, vt ieiunium, oratio, aliæque mortificationes; in his autem dicimus neceſſarium eſſe ab ipſo lucrante ea omnia poni, quia ita Pontifex requirit: vel illæ diligentiæ ſunt reales, v. g. eleëmoſyna, quæ faciliùs poteſt fieri per alium qui dat; de hac autem reſpondetur omnino poſſe, ita tamen vt ille qui dat, det meo nomine, egoque id acceptem quaſi beneficium mihi collatum; tunc enim perinde eſt ac ſi alter donaſſet mihi illum florenum v.g. & ego illum dediſſem pauperi. A fortiori autem ſufficit, ſi ego eleëmoſynam facio ex meâ pecuniâ per famulum aut aliquem alium, quia in genere moris idem eſt ac ſi ego dediſſem immediatè.

Opera realia pro Indulgentijs iniuncta poſſunt per alios fieri, cum limitatione tamen, perſonalia verò non poſſunt.

Sed quid, ſi famulus ex nequitiâ retineat pro ſe eam pecuniam, lucrabórne ego Iubileum? Negant communiter Auctores, quia reuerà tunc non eſt data eleëmoſyna prout Pontifex requirit: hic enim non petit ſolam voluntatem dandi, ſed quod re ipsâ & actu detur. Non dubito quin (iuxta ſæpè dicta) poſſit Pontifex exigere pro eis Indulgentijs eleëmoſynam re ipsâ factam; valdè tamen è contrario dubito, an cum eo rigore de facto loquatur, & an non ſit contentus eâ actuali pecuniæ alienatione, quam facio, dum eam do famulo, & quâ ex integro completum eſt totum meritum operantis etiam externum, caſu quo diceremus actionem externam aliquid addere de merito; id enim ſolùm deberet tunc intelligi de actione phyſicâ ipſius largientis, non de actione, quæ poſteà ipſo iam
23 penitus inſcio fieret per manus famulorum. Ideò mihi valdè probabile eſt Pontificem contentum eſſe eâ datione: & ita ſentiunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine citat Lugo num. 112. licet ipſe contrarium ſentiat; eò quòd nondum ſit tranſlatum dominium, & reuocari à domino poſſit illa donatio. Fateor quidem non eſſe tranſlatum dominium, mea tamen ratio dubitandi deſumitur ex eo, quòd Pontifex non videatur ad hanc ſubtilem conſiderationem reſpexiſſe, ſed, vti ſine dubio potuit, ita re ipsâ hac donatione ex parte domini, ex ſe dominij tranſlatiuâ, fuiſſe contentum; hæc autem pia præſumptio de voluntate Pontificis non impeditur per eam conſiderationem. Vnde conſequenter idem cenſeo dicendum, ſi, antequam famulus ille det eleëmoſynam, elabatur tempus Iubilei: hoc enim adhuc multò minùs mihi videtur excluſum à Pontifice. Cur enim ſi ego die Sabbati præſcripto do eleëmoſynam famulo, & hic eam oblitus dat die Lunæ, Pontifex me priuabit eo fructu ob eam negligentiam famuli, quæ & in ſe eſt exigua, & reſpectu mei quodammodò ineuitabilis? Nam ſi iaceam infirmus, nec pauperes ad me poſſim vocare, quid aliud faciam, quàm per famulum mittere illam eleëmoſynam?

Quid ſi famulus v.g. retineat domini eleëmoſynam, obtinebitne dominus Indulgentias?

Non videtur Pontifex in largitione Indulgentiarum nimis ſubtiles conſiderationes curare.

Dices; Ergo ſi obtentâ iam à me Indulgentiâ inuenirem pecuniam apud famulum, poſſem eam recipere; quia reuerà adhuc ſum ipſius dominus; tunc autem quia Indulgentia iam eſt conceſſa, non poſſet reuocari; ergo & retinerem Indulgentiam & ſimul pecuniam; ac denique nullâ omnino factâ eleëmoſynâ, nullâ datâ pecuniâ lucrarer Indulgentias: quod videtur abſurdum. Fortaſſe diceret aliquis, Eamdem eſſe difficultatem, ſi re ipsâ data eſſet eleëmoſyna; quia etiam tunc, licet peccando, poſſet eam dominus à pau-
pere accipere poſt obtentum Iubileum. Nihilo- 24
minùs hæc reſponſio non valet, quia tunc dominus eſſet fur de præſenti accipiendo eam pecuniam à paupere, non aliter quàm ſi ab eo acciperet rem aliam quamcumque, quæ fuiſſet propria eius pauperis; & dominus per furtum illud non efficeret, ne anteà fuiſſet data eleëmoſyna, quia reuerà data fuit. In caſu autem noſtro ſine furto, ſine iniuriâ pauperis recipit dominus eam pecuniam, & quidem ita, vt planè ſit verum nunc dicere, eum non feciſſe eleëmoſynam vllam; hoc autem repugnat voluntati Pontificis concedentis Indulgentias. Poſſet fortaſſis reſponderi Secundò, eo caſu ſuſpenſum eſſe effectum Iubilei, quouſque ille homo inuentâ eâ pecuniâ illam daret pauperibus. Hoc tamen iam eſſet reuocare ſententiam & dicere, non obtineri Indulgentias quouſque re ipsâ detur eleëmoſyna. Fortaßis hîc poteſt habere locum limitatio oppoſitæ ſententiæ, quam adhibet Lugo, vt ſcilicet tunc cenſeatur ea eleëmoſyna ad Iubilei intentum facta, quando ſaltem aliquis eam acceptaret nomine pauperis; quia tunc iam non eſſet ex parte dantis reuocabilis ea donatio, & ceſſaret totum inconueniens poſitum. Nihilominùs independenter ab hac ſolutione dico Pontificem non conſideraſſe hunc caſum extraordinarium, ſed ſicut (iuxta multorum ſententiam) ſæpè petit pro Indulgentijs aliquas conditiones vel in re, vel in voto, quo caſu obtinetur de præſenti Indulgentia, quando eſt votum illius conditionis; licet homo poſteà negligat re ipsâ ſatisfacere voto illi. Ita enim & Suarez & Lugo & Vaſquez & ferè omnes dicunt; Si homo habens animum lucrandi Iubileum curet ſe abſolui à caſibus reſeruatis, eum ita fore abſolutum vt ſit ſine vllâ obligatione legitimo Confeſſario ea peccata dicendi, quantumuis mutato animo poſteà negligat ceteras diligentias pro Iubileo, & conſequenter negligat Iubileum ipſum; cur ergo non potero dicere pro vno caſu longè rariori fuiſſe Pontificem contentum eo non ſolùm voto dandi eleëmoſynas, ſed planè moraliter loquendo actuali elargitione illius, etiamſi poſteà in eo caſu extraordinario contingat illum hominem mutato animo recipere eam pecuniam, quam putabat iam pauperibus eſſe diſtributam, ſed & caſu reperit nondum datam.

Sufficit aliquando votum faciendi opus iniunctum ad obtinendas Indulgentias.

Sed quid, ſi pauperi ficto detur eleëmoſyna; 25
tunc enim re ipsâ non eſt eleëmoſyna, poteſtque ea repeti detectâ illâ fraude. Reſpondeo, Id nullatenus fructum Iubilei impedire; ſiue enim tunc transferatur dominium, ſiue non, de quo puncto nihil iam diſputo, non eſt credibile poſſe in

Eleëmoſyna facta paupere ficto non impedit conſecutionem Indulgentiæ.

mentem

Digitized by Google

mentem venire Pontificis facere fructum illum Iubilei dependentem ab eo errore, ſi ſcilicet in ponte S. Angeli (vt contingere frequenter ſolet) ſtipem eo tempore Iubilei aliquis nullo modo indigus emendicaret, & pro obtinendo Iubileo illi decem aut viginti homines darent eleëmoſynam, eſto maiorem multò quàm alij dent vero pauperi, priuandos tamen illos eo fructu Iubilei ob ficti pauperis nequitiam. Certè talis exceptio iniuſta foret ex parte Pontificis, cùm error ille non poſſit moraliter à dante eleëmoſynam præuideri. Confirmatur; Quia illa eleëmoſyna non exigitur à Pontifice tam ob bonum ipſius pauperis, quàm ob meritum dantis, vt Deum placet. Ad hos autem fines nulla eſt penitus differentia inter eas duas elargitiones eleëmoſynæ; ergo. Et hæc mihi videtur clarior huius rei probatio, quàm quæ à Lugo traditur, quòd ſcilicet etiam tunc transferant dominium eius pecuniæ in eum fictum pauperem, maximè ſi ea non ſit in notabili ſummâ, licet poſſit ob fraudem ab eo repeti. Iudico enim has omnes rationes in ordine ad mentem Pontificis & ad finem moralem Iubilei eſſe omnino per accidens; & ſolùm planè conſiderandum id quod diximus de merito dantis, &c. & quòd eſſet planè irrationale ob talem errorem, qui nullo modo potuit à donante præuideri, illum poſt ieiunia, confeſſiones & ceteras diligentias exactiſſimè impletas priuare eo Indulgentiarum fructu ipsâque etiam pecuniâ: neque poſſumus de Pontifice ſimilem volitionem præſumere.

SECTIO QVINTA.

Opportuna digreſſio circa Bullam Cruciatam

26 OCCASIONE huius eleëmoſynæ diſcutiendum hîc breuiter dubium quoddam, quod moueri poteſt circa Bullam Cruciatam: vt enim quis fruatur priuilegijs, quæ per eam conceduntur, & conſequatur Indulgentias in illâ contentas, neceſſum eſt dare duos Iulios, ſeu regales in eleëmoſynam. Quærimus ergo; Si meus amicus me inſcio det eam eleëmoſynam, & acquirat pro me eam Bullam, an ego tunc poſſim lucrari Indulgentias, quæ in eâ conceduntur? habétque difficultas hæc maiorem locum, ſi demus me etiam in poſterum ignorare quid ille fecerit; nihilominùs me facere in omnem euentum omnia quæ in Bullâ requiruntur, vt eas Indulgentias lucrer, caſu quo poſſum: non enim repugnat me eo modo conditionaliter operari, eſto planè ignorem me habere Bullam. Dixi in hoc caſu maiorem eſſe difficultatem, quia ſi ego ſciam illum dediſſe, & acceptem, perinde eſt, ac ſi ille mutuo dediſſet eam pecuniam, & per illam ego acquiſiuiſſem Bullam; ipſe verò mihi deinde eam pecuniam condonaſſet; hoc autem non poteſt dici, quando ego etiam poſteà ignoro quid ille pro me egerit. Reſpondeo tamen, Omnino id ſufficere ad obtinendas eas Indulgentias. Quia etiamſi id ignorem, moraliter tamen poſſum cenſeri acceptans eam donationem; ac proinde poteſt alter iudicari, quaſi meo nomine & vt amicus meus pro me expendiſſe il-

An Bulla Cruciata Indulgentias obtineat is, pro quo alius ſoluit, ipſo tamen inſcio ſeruante reliqua in Bullâ requiſita.

lam pecuniam. Secundam rationem addo (quæ pro me eſt magis efficax, & videtur mihi magis petita ex fine & modo, quo conceduntur Bullæ Cruciatæ:) hæ enim gratiæ dantur ad excitandos fideles vt ſuis eleëmoſynis concurrant ad ſuſtentationes claſſis, quæ in bonum Eccleſiæ defendit Mediterraneum à Mauris illud infeſtantibus, ac peregrinos ad limina Apoſtolorum euntes captiuantibus; vel certè ob alias vtilitates, quæ in bonum Eccleſiæ ex eis eleëmoſynis ſpectantur. Hinc puto mentem Pontificis requirentis eam eleëmoſynam non fuiſſe vt planè ea detur à me vel ex proprio marſupio, vel certè quaſi ex pecuniâ ab amico mihi donatâ; ſed contentiſſimum illum eſſe, dummodò ea eleëmoſyna detur & quidem intuitu mei: eo enim ipſo iam obtinetur totum planè intentum Pontificis, ſiue id fiat, quia ego moraliter priùs ſum factus dominus eleëmoſynæ, ſiue non: hoc enim ad eum finem eſt planè per accidens. Explico id inſtantiâ valdè clarâ, quando v. g. Comici aut hiſtriones neminem admittunt ad ſuas comœdias & ſpectacula niſi ſoluat medium Iulium; certè vt illi me permittant intrare, ſufficit eis ex integro, quòd Petrus dicat, *Ego nomine Roderici do medium Iulium*: ad quod non eſt neceſſum concipere, quòd ego priùs fiam moraliter dominus illius pecuniæ, &c. Vnde dico, me eo caſu, etiamſi ſim Religioſus, poſſe intrare ad videnda ea ſpectacula, nec me ibi peccare etiam leuiter contra votum paupertatis; quia nullius rei dominium aut vſum accipio, ſed ingredior perinde ac ſi ipſi Comici nullâ petitâ à me pecuniâ facerent mihi licentiam intrandi: quo caſu nemo diceret me in eo ingreſſu facere contra paupertatis votum; quia ingreſſus ipſe & viſio ſpectaculi non eſt res propriè ſpectans ad votum paupertatis: alioquin etiamſi illi hiſtriones ea facerent omnino gratis, & quidem pro omnibus, non eſſet mihi licitum niſi peccando contra votum paupertatis ea videre. Id quod non poteſt ſine abſurdo dici. Quòd autem ab aliquibus pecuniam exigant, à me non, non facit me vtentem re aliquâ ſine licentiâ Superiorum, vt ex terminis patet. Dico ergo, eo ipſo quòd Petrus v. g. det eam eleëmoſynam in gratiam mei pro Bullâ, ſiue ego reclamem, ſiue non, ac proinde ſiue ego cenſear fieri dominus, ſiue non, Pontificem facere me capacem Indulgentiarum in Bullâ contentarum; quia iam habet totum quod poterat intendere in eo quod ego darem vel immediatè vel quaſi per alterum eam pecuniam.

Finis Bullæ Cruciatæ.

27

Non peccat contra votum paupertatis Religioſus permittens alterum ſoluere pro ſe pretium pro adeundo ſpectaculo, aut obtinendâ Bullâ Cruciatâ v. g.

Vnde concludo cum Cordubâ de Indulgentijs quæſt. 26. dub. 1. non peccare me Religioſum contra paupertatem, ſi ſine licentiâ Superioris, datâ ab amico eleëmoſynâ intuitu mei pro Bullâ, ego deinceps me geram ac ſi Bullam haberem. Cuius contrarium docet hîc Lugo ſect. 6. ſecutus Emmanuelem Rodriguez in Expoſitiona Bullæ §. 9. num. 23. & §. 12. num. 15. qui tamen non aliam adferunt rationem, quàm quæ à nobis eſt inſinuata, & ſolum, quòd ſcilicet tunc ego moraliter acceptem illud pretium. Negamus tamen ibi moralem meam acceptationem pretij; admittimus autem eſſe fauorem ex pretio ſecutum: qui fauor non eſt materia paupertatis, vt in exemplo de ſpectaculis oſtenſum eſt. Confirmo & explico rem clariſſimè: Dat 28

Petrus

Petrus pro me eam pecuniam, & accipit Bullam, ex eo quòd nolim eam acceptare, ſeu illâ non vti, non poteſt magis Petrus ſuam pecuniam iam recipere, quàm ſi ego eam Bullam acceptaſſem; ergo ex hoc capite nulli vſui aut dominio pareo: ſi verò acceptem, nihil de pecuniâ expendo, nullâ re vtor, ſed fruor Indulgentijs, quæ non ſunt materia voti paupertatis. Cetera autem, quæ præmiſſa ſunt, manent eodem modo, ſiue ego vtar priuilegija Bullæ, ſiue non; quid ergo eſſe poteſt moraliter loquendo, quod in eo vſu me efficiat tranſgreſſorem voti?

An poſſit Religioſus ſaluâ paupertate rogare alium, vt ſoluat pretium Bullæ, vel pro ſpectaculo adeundo pro ſe.

29 Dices; Ergo etiamſi ego rogem illum, vt faciat mihi eam gratiam dandi pecuniam, non peccabo contra paupertatem, eſto id ego petam ſine Superioris licentiâ; hoc autem videtur abſurdum, ergo. Reſponderet quis, non eſſe idem, quando ille iam effecit omnes ſumptus independenter à me, velle vti liberalitate illius in re quæ non eſt materia voti; non eſſe inquam idem cum petitione eâ, quâ ego poſitiuè eum vrgeo ad expendendam eam pecuniam; nam per hoc quodammodò ego me facio illius debitorem perinde ac ſi peterem pro me ab illo pecuniam. Sed contrà, quia non eſt contra votum paupertatis petere ab aliquo, vt ille inſumat pecuniam, ſi non inſumit in rem, quâ ego vtor, & quæ ſit materia voti paupertatis; cùm ergo iam oſtenderimus me per eam inſumptionem non vti re aliquâ pretio æſtimabili, non erit contra votum petere, vt id ipſe faciat. Eritne quæſo contra votum, ſi ego ſuadeam alicui domino, vt faciat haſtiludia, quæ ego poſteà videam? Reſpondeo ergo abſolutè concedendo ſequelam, negando verò vllum eſſe in conſequenti abſurdum (vt in exemplo immediatè poſito conſtat) ſi me videre haſtiludia eſſet contra votum, tunc non ſolùm petere vt ea faceret, ſed & videre illa quæ à ſe alij decreuiſſent, non foret licitum ſine facultate Superiorum; at in caſu præſenti nullo modo violatur paupertas. Cùm ergo obtinere eas Indulgentias non ſit materia voti paupertatis, certè quòd ille in gratiam mei, vt me faciat capacem, det Pontifici eam pecuniam, non me efficiet dominum alicuius rei aut vtentem illâ. Non video ergo cur id petere ſit iudicandum contra paupertatem.

30 Replicabis: Illa Bulla eſt pretio æſtimabilis; ergo eo ipſo quòd illam accepto, accepto rem pretio æſtimabilem, licet in vſu illius nihil ſit quod ad paupertatis votum ſpectet. Reſpondeo iuxta mea principia; Eſto (ſic liceat loqui ad maiorem claritatem) emptio Bullæ ſit pretio æſtimabilis, id tamen non fuiſſe à me factum, ſed à Petro. Emptâ autem iam pro me Bullâ ſine vllâ nouâ acceptatione ego fio capax illarum Indulgentiarum, ac proinde nullius rei dominium aut vſum acquiro. Imò (vt paulò antè oſtendi) etiamſi ego dicam, *Nolo acceptare eam Bullam*, nihilominùs ero capax Indulgentiarum; ſicut ſi in exemplo ſuprà poſito Comicus dicat, *A Religioſis nihil volo petere vt intrent*, etiamſi ego dicam, *Nolo acceptare hanc gratiam*, adhuc tamen ſemper erit mihi licitum intrare; ergo nihil ego ibi vſurpo quod poſſit eſſe contra votum.

Illud Secundò circa eam Bullam quæri poteſt, (ex quo etiam magis confirmabitur hæc noſtra reſolutio) An ſi Petrus accipiat pro me Bullam, & ego iam habeam aliam, ideóque illa, quam Petrus accepit, ſit mihi inutilis, poſſim vel ego vel Petrus eam pro altero applicare. Diana ſecutus Villalobos Tomo 1. de Bullâ Cruciatâ, reſolutione 101. affirmat poſſe applicari: negat Lugo, & benè, quia eo tempore eleëmoſyna eſt facta pro me, nec poteſt iam ipſe qui eam dedit retractare ſufficienter ſuam voluntatem. Ex quâ doctrinâ manifeſtè confirmo illam quam immediatè antè tradidi contra eumdem Lugo. Etenim ſiue ego non acceptem eam Bullam, quia iam habeo aliam, ſiue purè putè quia nolo, ſiue è contrario eam acceptem, nihil minus aut magis ille qui dedit eleëmoſynam expendit: ſemper enim manet independenter ab omni meâ voluntate verum, quòd illa Bulla ſit pro me accepta; ergo ex hoc capite eam acceptando nihil de pecuniâ magis mihi attribuo, quàm ſi non acceptarem; vſus autem illius Bullæ, vt iam dixi, non eſt in materiâ voti paupertatis; ergo ex eo quòd ego vi illius Bullæ lucrarer Indulgentias, nihil efficerem contra votum.

An Bullam Cruciatam pro me petitam, mihi tamen inutilem, poſſim alteri applicare.

31 Hinc rurſus colligo, ſi aliquis accipiat pro me Bullam, me non poſſe renuntiare priuilegijs quæ per illam conceduntur: potero quidem eis priuilegijs nolle vti, facultatem tamen eis vtendi non potero mihi auferre, perinde ac ſi ego ipſe eam pro me accepiſſem, & poſteà dicerem, *Nolo eam pro me retinere*, non poſſem à me validè ius illud abiicere. Ratio à priori meo iudicio eſt clara; nam illud priuilegium dat mihi Pontifex, eo ipſo quòd dentur meo nomine ſeu intuitu mei duo illi regales: non autem requirit ipſe ibi vllam aliam acceptationem ex parte mei; ergo cùm iam ſit poſita ea conditio, eo ipſo facta eſt mihi à Pontifice poteſtas, quam ego iam à me auferre non poſſum, etiamſi (vt dixi) poſſim actum illius non exercere.

Si alius pro me emat Bullam Cruciatam, non poſſum ius illius abdicare, licet poſſim non vti actu.

Replicabis: In Bullâ dicitur, *Et quia vos Rodericus dediſtis hanc eleemoſynam, concedimus vobis*, &c. atqui ſi ego non acceptem eam eleëmoſynam vt meo nomine factam, non verificantur illa verba, quòd ego dederim eam eleëmoſynam; ergo. Reſpondeo, Illa verba ita intelligi ex acceptione omnium vt ſolùm ſonent; *Et quia vos vel alius intuitu veſtri ſeu veſtro nomine dedit*, &c. hoc autem eſt veriſſimum, eo ipſo quòd alter det meo nomine, ſiue ego acceptem, ſiue non; ergo non potero impedire quò minùs verè à parte rei ſit poſita conditio à Pontifice requiſita, vt acceptem eam gratiam; ac proinde ea gratia iam independenter etiam à meâ voluntate in me manebit: ſicut quando Pontifex dat facultatem obtinendi aliquod Iubileum, poſſum quidem ego illud non obtinere, facultatem tamen obtinendi non poſſum à me reiicere.

32 Quæres tamen, Quid ſi non ſolùm ipſe qui Bullam accepit pro me, quando ego habeo aliam, aut certè quando eam non accepto, ſed etiam ille qui eam dedit, & accepit pecuniam, ſit contentus, vt ea Bulla ſeruiat alteri, ſeu vt eleëmoſyna data intuitu mei reputetur pro Ioanne, poteritne id fieri? Videtur enim ex vnâ parte id poſſe, quia in omnibus ferè contractibus, licet vna ſola pars non poſſit illum reſcindere; ſi tamen ambæ inter ſe conueniant, poſſunt ſine dubio id facere; ergo etiam in præſenti poterunt reſcindere hunc quaſi contractum. Quòd ſi ſemel

An repudiante Bullam eo, pro quo eſt data pecunia, poſſit Bulla alteri applicari ex conſenſu ſoluentis & acceptantis pretium.

hoc

hoc dicatur, profectò iam inde poterit probari, me acceptando eam Bullam, quia iam eo ipſo impedio ne contractus poſſit reſcindi, etiam illis duobus volentibus, conſequenter acquirere quaſi ius aliquod ſupra eam pecuniam, ac proinde me facere contra votum paupertatis, cuius oppoſitum diximus hucuſque. Ex aliâ verò parte videtur non poſſe eum contractum reſcindi; quia quòd ea Bulla pro me valeat, iam non pendet ampliùs à voluntate illius, cui ego dedi eleëmoſynam, ſed à voluntate Papæ, qui, vt mihi faceret eam gratiam, ſolùm petiit tamquam conditionem eam primam dationem eleëmoſynæ meo nomine: quæ prima datio iam non poteſt reuocari; effici enim iam non poteſt, vt non ſit verum intuito mei eleëmoſynam illam fuiſſe datam. Ad permutationes autem illas non dedit Pontifex vllam facultatem.

Abſolutè iudico hanc ſecundam reſolutionem eſſe veram, ex quâ obiter eſt reſponſum rationi in contrarium allatæ; quia oſtendimus eam rem non ab illis ſolùm qui dant Bullas pendere, ſed maximè à Pontifice, qui eo tempore non cenſetur velle facere vllam remiſſionem prioris conceſſionis. Confirmo id; nam ſi ratio in contrarium allata aliquid probaret, certè etiam poſtquam acceptaui abſolutè eam Bullam pro me, poſſe me iterùm circa medium annum conuenire cum eo qui Bullas eas diſtribuit, vt velit acceptare illam eamdem ad medium annum ſequentem pro altero; nam etiam tunc conueniremus ambo contrahentes (vt dicebatur in ratione dubitandi;) hoc autem manifeſtè eſt contra ſenſum commonem; ergo. Et ſatis de digreſſione circa Bullam.

SECTIO SEXTA.

An eodem opere poſsit quis lucrari diuerſas Indulgentias: vbi, quid denotent Indulgentiæ conceſſæ ad longum tempus.

33 *An qui habet diuerſa numiſmata v.g. poſſit lucrari plures Indulgentias per idem, vel quaſi per idem opus.*

CONTINGERE a ſæpè ſolet, vt habeat quis diuerſa numiſmata aut imagines cum diuerſis Indulgentiis; quæ tamen aliquando conueniunt in vnâ aut alterâ ex conditionibus requiſitis: v.g. vtrumque numiſma habet hanc gratiam, vt qui illud habet, ſi oret vnum Pater & Aue, acquirat decem annos Indulgentiæ v.g. Hinc autem oritur difficultas circa primam partem tituli, An dicendo tunc ſemel illud Pater & Aue valeam obtinere vtramque Indulgentiam, an verò cum quolibet numiſmate debeam diuerſam orationem adiungere. Pater Suarez diſp. 25. ſect. 8. num. 9. negat ſufficere, quia vnaquæque ex his Indulgentiis poſtulat actionem illam applicatam ad talem effectum ſaltem vt cauſſam partialem talis conceſſionis; idem autem actus ſimul applicatus ad multa minor eſt in ſingulis, vnde ceteris paribus non reddet proportionatam cauſſam ad tot Indulgentias ſimul ſumptas. Hæc ratio non mihi videtur efficax, quia in quæſtione propoſitâ ſupponimus quòd datæ ſint Indulgentiæ illæ ob cauſſam ſufficientem pro conceſſione, ac proinde non compleri cauſſam per eas actiones, eſto vltra ſufficientem cauſſam petierit Pontifex (vt ordinariè fieri ſolet) aliquam actionem ex noſtrâ parte; qualis eſt illa oratio; hoc autem ſuppoſito, argumentum Suarij non conuincit, quia non oſtendit, cur pro Indulgentiâ petatur ea adæquata applicatio orationis pro eo intento. Imò cùm dixerimus ſuprà, etiam ex mente eiuſdem P. Suarez, per opus venialiter peccaminoſum poſſe obtineri Indulgentias; eo autem caſu nullus valor illius operis (quia nullum habet) applicatur ad vllam ex eis intentionibus, ſed præcisè ponitur conditio requiſita à Pontifice; profectò nullo modo eâ ratione oſtenditur, quare nequeat vna illa oratio Dominica v.g. ſufficere ad hoc, vt obtineantur duæ illæ Indulgentiæ.

In hac quæſtione Primò certum eſt, ſi ſermo ſit de Indulgentiâ plenariâ, non eſſe locum vt eas duas obtineamus; quia repugnat in terminis, vt ſi ſemel obtineam Indulgentiam plenariam, adhuc retineam debitum pœnæ pro aliâ Indulgentiâ plenariâ (vt benè Suarez & Lugo obſeruarunt) eſtque res explicatis terminis certiſſima & clariſſima. Addo tamen, etiam in his poſſe ſaltem tunc eſſe locum dubitandi, ſi (vt ſæpè fieri ſolet) in vnâ ex illis aut in vtrâque fieret facultas eas Indulgentias applicandi pro defunctis; tunc enim poſſem ſecundam etiam plenariam applicare defuncto, primâ pro me retentâ; & in hoc caſu eadem erit difficultas cum partialibus Indulgentiis. 34

De his ergo omnibus longè probabilius eſt non poſſe bis obtineri; ita cum citato Suario tenet Lugo referens pro eâdem Ludouicum Turrianum. Id probat Lugo, quia omnes illæ Indulgentiæ videntur tendere ad vnum effectum; vt ſi quis haberet vnâ viâ priuilegium liberandi ſe ab onere recitandi vnâ die Officium, quoties recitauerit Coronam Beatiſſimæ Virginis, & ruſſus hoc idem priuilegium haberet aliâ viâ; non tamen ſatiſfaceret pro officio duorum dierum orando eâdem die ſemel Coronam Beatiſſimæ Virginis. Hæc tamen ratio habet difficultatem aliquam contra ſe, quia ſupponit id, de quo videtur eſſe tota lis: quærimus enim, An illæ duæ conceſſiones reſpiciant eumdem effectum. Imò addo, contrarium eſſe omnino certum. Nam ſi quis repetat illud Pater & Aue, poteſt obtinere bis Indulgentias, ſemel per vnum numiſma, ſemel per aliud: ergo ibi difficultas non oritur ex eo, quòd duæ illæ Indulgentiæ reſpiciant eumdem effectum, ſed ex eo quòd non ponatur bis ea conditio requiſita à Pontifice; hoc autem non videtur eſſe neceſſarium. Deinde in eâ inſtantiâ de Coronâ eſt aliqua difficultas. Nam ſi priuilegium dicat, vt eâ die, quâ dixeris Coronam, non tenearis dicere Officium, clarum eſt, cur non poſſit vnâ die repetitâ Coronâ liberari à duobus Officiis; quia ſolùm liberatur pro illâ die, quâ dicit Coronam: tunc autem non debet niſi vnum Officium; ergo. Si verò priuilegium dicat abſolutè, vt à tot Officiis liberetur, quot Coronas recitauerit, ſine dubio poſſet vnâ die dicendo bis Coronam liberari à duorum dierum Officiis. Nihilominùs poteſt rectè ea ratio ſuſtineri. Quia illa duo priuilegia reſpectu vnius Pater noſter cenſentur eamdem gratiam concedere duobus titulis; ac proinde ſolùm inde efficietur, vt ſi vnus titulus non fuit adæquatè ſufficiens, alter

Probabilius eſt non poſſe plures Indulgentias obtineri per opus, quod eſt pro ſingulis requiſitum.

35

alter compleat; aut ſi vnus planè nihil valuit, alter verè fuit ſufficiens, conſequatur Indulgentiam ratione vnius, eſto non ratione alterius. Et confirmatur à poſteriori; quia cùm ſint diuerſimoda talia grana & numiſmata, altaria, Eccleſiæ, &c. quæ eſto habeant diuerſas benedictiones, conueniunt tamen ſæpè in vnâ aut alterâ conditione requiſitâ pro Indulgentiis, eſſet planè incredibile, quòd vnicâ actioue tali obtineret quis omnes illas diſtinctas Indulgentias reſpondentes eis omnibus numiſmatibus, altaribus, &c. neque eſt præſumendum de mente Pontificis, voluiſſe multiplicare eas gratias non multiplicato opere, eſto abſolutè loquendo potuerit ita concedere.

An ſaltem vna Communio & confeſſio ſufficiant ad plures Indulgentias eodem die lucrandas, quarum ſingula eas requirunt.

36 Quæres, An hoc idem ſit dicendum de Communione & confeſſione; vt ſi eodem die in duabus Eccleſiis ſint Indulgentiæ decem annorum v g. ſufficiat ſemel communicare & confiteri, vt vtramque Indulgentiam obtineam. Quoad confeſsionem prout ordinariè conceduntur Indulgentiæ, non videtur eſſe difficultas; quia ea ſolùm requiritur quaſi præſuppoſitiuè ratione certioris diſpoſitionis ad iuſtificationem; ac proinde ſi nouum non ſuperuenit mortale eâ die poſt confeſsionem, non videtur requiri noua confeſſio; ſi autem ſuperuenit mortale, & Indulgentiæ tenor dicat *contritis & confeſſis*, tunc videtur omnino neceſſaria confeſsio noua, iuxta ea quæ ſuperiùs diximus. Imò id verum iudico, eſto ſemel tantùm concedatur Indulgentia, & lapſus ſit quis in nouum mortale ante vltimam diligentiam pro obtinendo Iubileo neceſſariam, vt ſuprà diximus. Abſolutè autem tam circa confeſſionem quàm circa Communionem iudico ordinariè ſufficere vnam pro Indulgentiis duabus eiuſdem diei, quia non ſolent ea duo requiri niſi per modum diſpoſitionum, quibus ſubiectum redditur magis capax magiſque diſpoſitum ad effectum Indulgentiarum. Communio autem & confeſsio dignè ſuſcepta æquè reddit ſubiectum capax duarum Indulgentiarum ac vnius; ſuppoſitâ autem Communione requiritur per modum conditionis talis aut talis viſitatio templi, &c. vnde ſi hæ repetantur, haud dubiè poterit obtineri effectus duplex: & ita ſentiunt Turrianus & Diana, quos refert & ſequitur Lugo ſuprà; qui tamen eam limitationem addit, vt id non intelligatur, quando ipſa Communio per ſe requiritur, quaſi directè, vt in quibuſdam Iubileis ſolemnioribus; tunc enim putat non ſufficere Communionem vnam, v. g. die Dominicâ, vt obtineat Indulgentiam plenariam eo die, & poſteà ſi pro die Sabbati ſequentis ſit alia Indulgentia, obtineat eandem.

Reſpondetur affirmatiuè.

Limitatio reſponſi.

37 Quæ limitatio mihi placet; habet tamen aliquam inde difficultatem, quæ etiam redundat in totam doctrinam traditam. Nam quandocumque requiritur Communio, videtur requiri directè & per ſe; pro diſpoſitione enim ſubiecti ſufficeret ipſa confeſsio; ergo numquam ſufficiet vna Communio pro duabus Indulgentiis. Reſpondeo, Hanc replicam non carere ſuâ difficultate, ideoque ſatis eſſe probabilem contrariam reſolutionem. Nihilominùs poteſt dici tunc directè Communionem peti, quando eò maximè per Indulgentias videtur Pontifex collimare, vt Communio frequentetur; ſicut quando conceditur communicantibus ſimul in tali Eccleſiâ ſingulis menſibus, &c. item in ipſis Iubileis, in quibus maximè per eas Communiones intendit Pontifex, vt fideles placent Dominum Deum ad concedendam Eccleſiæ pacem, vel ea alia dona quæ à Deo ſperantur: quando verò Indulgentiæ conceduntur in honorem directè Sanctorum vel Eccleſiæ, tunc videtur Communio ſolùm ſe habere per modum melioris diſpoſitionis. Dixi *melioris diſpoſitionis*, vt reſponderem obiectioni factæ, quòd ſcilicet per confeſſionem homo ſit ſufficienter diſpoſitus. Fateor enim confeſſionem ita diſponere vt homo ſit capax Indulgentiæ; cum quo tamen optimè ſtat per Communionem longè nobiliùs diſponi; & ſine dubio poteſt Pontifex exigere eam maiorem diſpoſitionem, quâ ſuppoſitâ ſolùm requiritur directè oratio in Eccleſiâ eius Sancti, quæ ad illius cultum ordinatur. In talibus ergo caſibus fateor poſſe vnam Communionem ſufficere ad obtinendas binas Indulgentias, quæ ſint in duabus Eccleſiis ad honorem duorum Sanctorum. Dico *ad honorem duorum*; nam ſi idem Sanctus ſit in duobus templis, S. Franciſci & Ignatij v.g. tunc non poterit bis obtineri Indulgentia non ex defectu duplicis Communionis, ſed quia illa eadem eſt moraliter in vtroque loco; conceditur autem duobus templis illis, vel vt faciliùs poſſint eam lucrari, vel quia vtrobique ſunt Religioſi eius Ordinis, &c.

Per Communionem nobiliùs quis diſponitur ad Indulgentias quam per confeſſionem.

Quæri denique poteſt, An ſaltem repetito eo opere, quod requiritur per modum conditionis, poſſit bis obtineri Indulgentia. Reſpondetur, Si Indulgentia dicat, *Quoties dixeris talem vel talem orationem*, &c. tunc clariſſimè conſtare, obtineri ſæpiùs Indulgentias, ſi ſæpiùs repetantur orationes. Difficultas ſolùm eſt, quando ſine eis terminis conceditur, v g. *viſitantibus talem Eccleſiam conceduntur.* De hac difficultate, quæ pertinet ad ſecundam partem in titulo ſectionis poſitam, agit P. Suarez diſput. 57. ſect. 1. vbi benè duos diſtinguit modos concedendi Indulgentias: vnus eſt ſicut ſolet, vt, *viſitantibus diebus Veneris in Quadrageſimâ Eccleſiam ſancti Petri Romæ, vel intra Octauam Dedicationis*, &c. in his caſibus ait non concedi Indulgentiam niſi ſemel; vnde quòd ſecundò, tertiò, &c. viſitetur Eccleſia, non poteſt iuuare ad ſecundam Indulgentiam, niſi fortè primâ vice non ſit obtenta. Alio modo conceditur Eccleſiæ in perpetuum, & viſitantibus eam Eccleſiam conceduntur tot aut tot dies annive remiſſionis; & in his cum D. Thomâ & communi Theologorum ac Summiſtarum docet, toties concedi eas Indulgentias, quoties illa Eccleſia viſitatur; quod etiam Lugo ſuprà defendit. Diſparitas inter hos duos modos ea eſt, quòd quando ad vnam diem vel hebdomadam conceditur, intelligitur id pro vnâ vice ratione eius diei aut ſolemnitatis; & ita apprehendunt eas Indulgentias omnes fideles. Quando autem Indulgentia eſt perpetua pro toto tempore, non poteſt explicari, quòd tantùm ſemel in vitâ concedatur cuilibet; eſſet enim ea longè minor Indulgentia, quàm ſi concederetur ſingulis annis tali die; quia tunc quilibet ſaltem ſingulis annis nouam poſſet obtinere, hîc autem ſolùm ſemel totâ vitâ. Certum 39
eſt autem eam conceſſionem perpetuam pro omnibus annis & pro quolibet die eſſe longè

38 *An repetito opere, v.g. oratione, obtineatur Indulgentia toties quoties.*

Duobus modis conceduntur Eccleſiis Indulgentiæ.

Digitized by Google

maius beneficium, ergo non debet coarctari ad vnam vicem: quòd ſi non ad vnam, certè neque ad duas, neque ad tres, &c. ergo debebit intelligi etiam de ſingulis diebus. Vtrùm autem ipſis ſingulis diebus poſſet bis, ter quaréve obtineri Indulgentia, ſi locus toties viſitetur, maius eſt dubium, quia ibi poſſet eſſe iuſta ratio determinandi ad ſemel obtinendam. Vnde benè notat ibi Suarez, nihil poſſe io hoc puncto eſſe certú, quia totum pendet ex intentione concedentis. Mihi ſanè cum Corduba & Paludano, apud eumdem Suarez ibi, eſt valdè veriſimile, quòd non aliter Pontifex concedat perpetuam pro omnibus diebus alicui templo Indulgentiam, quam concedit aliis pro vno die io anno: Vnde ſicut diximus eâ die non niſi ſemel poſſe obtineri Indulgentias, ita dico non poſſe io perpetuum in eâ Eccleſiâ niſi ſingulis diebus ſemel. Quòd ſi tameo adhuc dicatur obtineri toties quoties, id tamen ita intelligendum eſt, vt moraliter ſint diſtinctæ viſitationes templi; nam ſi quis intraret, & ſtatim egrederetur, iterumque ſic pergeret aliquoties orando, eſſet non ſolùm ſuperfluum, ſed etiam irriſorium, vt Suarez notauit; debet ergo eſſe moraliter diuerſus ingreſſus, vt ſi quis, dum it ad ſcholas, viſitaret templum, & iterùm in reditu illud ingrederetur, moraliter eſſet bis, & ex hoc capite ſufficiens ad bis lucrandum Indulgentiam: à fortiori autem erit duplex, ſi manè ad Sacrum, poſt prandium ad Veſperas viſitetur.

Quomodo intelligenda Indulgentia conceſſa templo v.g. in perpetuum, pro ſingulis, vel ſaltem ſtatis diebus.

40 Circa id verò quod diximus, quando Indulgentia conceditur per totam Octauam, ſolùm poſſe eam obtineri ſemel, Corduba apud Patrem Suarez putat tunc ſingulis diebus obtineri, imò ait ita communiter vſu receptum; de quo tameo vſu Suarez dicit ſe nihil intellexiſſe, ac proinde ſupponit omnino contrariam. Lugo benè diſtinguit; ſi enim ea ampliatio eſt ad totam Octauam, vt populus totus poſſit accedere, tunc non videtur concedi niſi ſemel Indulgentia intra illud tempus; ſi verò concedatur per Octauam, vt toto illo tempore frequentetur templum, & fideles excitentur ad frequentiorem viſitationem eo modo, quo pro Octauâ Corporis Chriſti conceſſit Vrbanus V. aſsiſtentibus Miſſæ & Officio, probabilius videtur poſſe ſaltem ſingulis diebus vnam Indulgentiam obtineri; licet neque hoc ſit omnino certum.

Quid de Indulgentiâ conceſſâ in Feſto aliquo & per Octauam eius ſentiendum.

SECTIO SEPTIMA.

Quàm ſit infallibilis effectus Indulgentiarum.

41 QVÆRIMVS, An hæ Indolgentiæ infallibiliter obtineant ſuum effectum in faciente opus requiſitum à Pontifice pro eis obtinendis. Hac de re breuiter P. Suarez diſp. 52. ſect. 8. vbi refert Bonauenturam & Adrianum ſentientes, etiamſi homo ſit in gratiâ, & faciat omnia quæcumque à Pontifice requiruntur, & eſto Pontifex habuerit iuſtam cauſſam Indulgentias concedendi, nihilominùs tamen non continuò eas ſemper obtineri, ſed pro maiori vel minori deuotione magis vel minùs hominem conſequi. Hæc ſententia fundari poteſt in Extrauagante *Aliquorum*, de Pœnitentiis & remiſsione, vbi Bonifacius Octauus, cùm omnibus viſitantibus Apoſtolorum templa anno Iubilei pleniſsimam Indulgentiam conceſsiſſet, ſubdit: *Vnuſquiſque autem plus merebitur, & Indulgentiam efficaciùs conſequetur, qui Baſilicas ipſas ampliùs & deuotiùs frequentabit.* Sentit ergo Pontifex, non omnes, qui viſitabunt, etiam deuotè ſemel templa (prout ab ipſo requirebatur ad Indulgentiam pleniſsimam) eam conſequi; aliàs pluries & deuotiùs viſitare non conduceret ad efficaciùs eam conſequendam: obtentâ enim pleniſsimâ Indulgentiâ nihil amplius reſtabat obtinendum.

An qui explet omnia requiſita à Papâ infallibiliter conſequatur Indulgentias.

SVBSECTIO PRIMA.

Explicato hoc teſtimonio probatur vera ſententia.

42 ANTEQVAM ſententiam contrariam proponam, oſtendo hoc teſtimonium etiam eſſe contra eos Auctores, qui ſine dubio admittere debent, Pontificem concedentem Indulgentiam plenariam, etiam pro his qui ſemel viſitarent Eccleſiam, non conceſsiſſe aliquid ſupra ſuam poteſtatem; id enim eſſet dicere, Pontificem decipi in eis conceſsionibus, & decipere etiam Eccleſiam; quod non eſt vllo modo admittendum. Si ergo Pontifex benè ſupponit poſſe vnâ viſitatione obtineri Indulgentiam plenariam, quomodo ſimul inuitat ad ſecundò & tertiò viſitandas Eccleſias ob eum finem? Pro hac enim impugnatione ſufficit, ſi vel vnicus eam plenariam Indulgentiam ſemel viſitando Eccleſiam obtineat. Rogo enim, An ille viſitando pluries templa aliquid amplius lucretur nécne? ſi amplius; ergo ſupra pleniſsimam aliquid amplius eſt. Et hoc poteſt dici de omnibus; Si nihil amplius, ergo falſa eſt illa propoſitio vniuerſalis Pontificis dicentis, vnumquemque plus mereri, & efficaciùs conſequi Indulgentiam qui pluries viſitauerit; dùm iam do vnum, in quo id eſt falſum; vnde ſaltem in vno tenentur reſpondere loco Pontificis, & quam ſolutionem io illo dederint, eamdem dabo ego in omnibus. Poteſt ergo reſponderi Primò, Particulam illam *plus merebitur* non eſſe in ordine ad Indulgentias, ſed in ordine ad meritum gratiæ & gloriæ; quod procul dubio augetur, quoties multiplicantur orationes in gratiâ, quia hæc non habet terminum; particulam verò alteram, *Indulgentiam efficaciùs conſequetur*, non ſignificare quòd conſequatur maiorem Indulgentiam, ſed idem eſſe ac dicere, certiùs conſequetur eam Indulgentiam; quia ſi quælibet viſitatio ſufficit, certiùs erit ſufficere multas. Deinde poterit contingere, vt in vnâ aut alterâ viſitatione ille homo non ſit in gratiâ, quia non habuit dolorem ſufficientem in confeſſione, eſto putauerit ſe illum habere; vel quia Confeſſarius non habuit animum eum abſoluendi, aut certè non fuit legitimè ordinatus; eum autem gratiæ defectum ſecundâ aut tertiâ vice dum Eccleſiam viſitat iam non habeat, quia excitatus eſt ad contritionem, aut ad maiorem Dei ſuper omnia amorem.
43 Secundò potuit eſſe defectus, quia diligentiam requiſitam adeò primâ vice imperfectè adimpleuit, vt menti Pontificis non ſatisfecerit, eoſque defectus corrigat, dum ſecundò eam Eccle-

Explicatur Extrau. Aliquorum, de Pœnitentiis & remiſſione occaſione Indulgentiarum.

Quid ſibi velint plus mereri & efficaciùs conſequi Indulgentiam.

ſiam viſitat; ſemper ergo eſt verum, quòd efficaciùs conſequetur quis Indulgentiam diligentiùs repetendo viſitationes. Poteſt denique reſponderi, Si fortè Pontifex non habuit ſufficientem & adæquatam cauſſam vt eas Indulgentias tam amplas concederet, eum defectum ſuppleri per repetitionem illatum diligentiarum. Verùm de hoc puncto infrà paulò fuſiùs. Pater Suarez aliam reddit explicationem, vt *τὸ efficaciùs* denotet nouam Indulgentiam pro his, qui ſecundò fecerint diligentias requiſitas. Hæc tamen explicatio dura videtur; quia efficaciùs conſequi Indulgentiam non videtur poſſe explicari pro ſecundâ Indulgentiâ nouâ.

Pontifex debet habere cauſſam iuſtam vt validè concedat Indulgentiam.

Contraria ergo ſententia, quæ eſt D.Thomæ & aliorum apud P.Suarez ſuprà, quibus ipſe ſubſcribit, vera videtur; pro quâ ſuppono Pontificem validè non poſſe concedere Indulgentias ſine iuſtâ cauſsâ; hac tamen datâ poſſe validè eas concedere, etiam nullo nouo opere requiſito ex parte illius qui eam lucraturus eſt. Primam partem huius propoſitionis aliqui negarunt, qui à fortiori fauebunt noſtræ ſententiæ in quâ ſumus. Ne tamen rem certam faciamus dependentem ab aliâ falsâ, ſupponimus cauſſam iuſtam omnino eſſe neceſſariam non ſolùm vt licitè, ſed etiam vt validè Indulgentiæ obtineantur; & ita ſentiunt ferè omnes; de quo benè P.Suarez diſput. 50. per totum. Ratio eſt, quia poteſtatem Indulgentiarum non conceſſit Deus in deſtructionem & ruinam Eccleſiæ, ſed in ædificationem; eſſet autem in ruinam, quia eſſet occaſio non curandi venialia, nec ſatisfactionem pro mortalibus dimiſſis, ſi Pontifex pro ſolo ſuo libitu ſine vllâ aliâ cauſsâ poſſet totam pœnam remittere, & Purgatorium vnâ vice ex integro euacuare: id quod abſurdum valdè videtur.

Quando honeſtum iudicetur liberare proximum à miſeriâ, vel à pœnâ.

44 Dices: Ipſæ Indulgentiæ habent intrinſecè annexam ſibi cauſſam honeſtam, nempe liberare proximum à miſeriâ, ergo non eſt neceſſarium aliud diuerſum motiuum. Reſpondeo; Licet liberare proximum innocentem à miſeriâ, quam ſine vllâ culpâ incurrit, ſit ſemper obiectum honeſtum; at liberare reum à pœnâ debitâ non eſſe ſemper honeſtum, imò contra rationem iuſtitiæ vindicatiuæ, niſi aliunde ſuppetat aliqua ratio id cohoneſtans; cùm ergo miſeria, à quâ homo liberatur per Indulgentias, ſit pœna venialibus aut mortalibus dimiſſis debita, inde fit debere Pontificem habere cauſſam iuſtam, vt applicando Indulgentias eos liberet; Deus enim ita illi tradidit hunc theſaurum, vt tamen non niſi prudenter eum diſpenſet; de quo fuſiùs egimus ſuprà.

Habitâ iuſtâ cauſsâ dandi Indulgentias non tenetur Pontifex aliquod opus iniungere pro illis obtinendis.

Secunda pars, quòd ſuppoſitâ iuſtâ cauſsâ eas Indulgentias concedendi non requiratur aliquod aliud opus, eſt etiam communis inter Theologos. Nam ſi ea perſona, cui Indulgentiæ conceduntur, iam eſt in gratiâ, eo ipſo ex parte ipſius nullum eſt pro eis Indulgentiis impedimentum; ergo nihil aliud requiritur ex parte illius; ex parte verò Pontificis iam ſupponimus interuenire cauſſam iuſtam, quæ non deſumitur ex diligentiis, quas Pontifex præcipit fieri, ſed aliunde ex fine ipſius Indulgentiæ, ex motiuo & occaſione ad illam concedendam: ex fine v.g. ſi Eccleſia patiatur grauiſſimam aliquam perſecutionem, & ad incitandos fideles, vt Deum ſuis orationibus placent, proponat omnibus confeſſis & communicantibus ac Deum orantibus Indulgentiam plenariam; ſolent etiam eſſe ſufficientes cauſſæ, v.g. dies coronationis ipſius Pontificis; ſicut in coronatione Regis ſolent omnes rei dimitti liberi ex carceribus, neque ideò Iudices cenſentur tunc facere contra iuſtitiam; item in 45
Canonizatione Sanctorum; in gratiarum actionem pro beneficio eximio Eccleſiæ conceſſo; quando item Religio aliqua conuenit ad Congregationem aut Capitulum generale, &c. Religioſis datur Indulgentia; à fortiori quando congregatur generale Concilium, vt pro ipſius felici ſucceſſu fideles Deum orent. Hæ & ſimiles cauſſæ vniuerſales poſſunt occurrere; particulares autem in vnâ vel alterâ perſonâ v. g. quòd glorioſè pro Eccleſiâ laborauerit reducendo ad ipſam hæreticos aut infideles, &c. Omnes hæ iuſtæ cauſſæ Indulgentiæ concedendæ ſunt independentes ab eo, quòd ex parte recipientis requiratur deinde aliqua diſpoſitio actualis vltra ſtatum gratiæ. In hoc ergo caſu dicimus Pontificem poſſe validè concedere eas Indulgentias nullâ conditione petitâ. Hæc enim conditio non requiritur, vt ſit iuſta cauſſa diſpenſandi, quia, vt vidimus, iam ea eſt ante conditionem. Deinde nec requiritur, vt reddat ſubiectum capax; quia eo ipſo quòd ſit in gratiâ, habet capacitatem; neque vt per eas diligentias promereatur quis ipſam Indulgentiam, vt ſit quaſi proportio inter opus & illam; quia ſi hæc proportio requireretur, Indulgentiæ eſſent planè otioſæ, cùm per ipſum opus ex opere operantis remitteretur tota illa pœna: ideò autem proportio non requiritur, quia Indulgentiæ non conceduntur ex rigore iuſtitiæ & æquitate inter datum & acceptum, ſed ex Dei liberalitate & ex opere operato. Licet autem liberalitas ne declinet in prodigalitatem, requirat iuſtam cauſſam illum actum exercendi, ſicut ſuprà diximus, non tamen requirit vt apponantur conditiones oneroſæ ei cui
fit ea liberalitas. Hoc confirmatur euidenter à 46
ſimili ex Sacramentis, in quibus, quia non datur nobis gratia propter opus noſtrum, ſed ex meritis Chriſti, non requiritur abſolutè vllum bonum opus ex parte recipientis, vt gratia conferatur; ſed ſufficit ſi recipiens Sacramentum ſit in gratiâ, ideoque non ponat obicem; ergo idem erit à fortiori in Indulgentiis, vbi maior eſt liberalitas, licet non circa eadem dona. In Sacramentis enim confertur gratia ex opere operato; per Indulgentias verò ſolùm remittitur pœna temporalis ſine vllâ externâ cæremoniâ, & ſine infuſione gratiæ ſanctificantis.

Cur in Sacramentis creſcat gratia ex meliore diſpoſitione, non item Indulgentia pro meliore diſpoſitione ſint maiores.

Sed ne ex Sacramentis retorqueatur argumentum dicendo ibi creſcere effectum ex meliori diſpoſitione; ergo etiam idem erit in Indulgentiis. Reſpondeo negando conſequentiam, quia Sacramenta non habent determinatum effectum gratiæ, ſed ille eſt maior minórve determinatus à Chriſto iuxta maiorem aut minorem ſuſcipientis diſpoſitionem. Pro his verò qui ſine vllâ poſitiuâ diſpoſitione accedunt poteſt concedi certus gradus, qui in omnibus eo modo accedentibus æqualis erit. Et quoad hoc vltimum punctum attuli hanc inſtantiam ad Indulgentias; in quibus ea eſt diſparitas, quòd hæ determinantur ex voluntate Pontificis (à quo pendet

earum diſpenſatio) vel vt ſint totales, vel ad certos dies, annos, &c. vltra quam menſuram nemo vi Indulgentiæ accipere poteſt, etiamſi habeat perfectiſſimam diſpoſitionem; vti è contrario non accipiet minos qui habet imperfectam; ſi tameo eam habet, quam Pontifex petiit: perinde ac ſi Rex liberet ex carcere reos, vel exerceat liberalitatem aliquam dandi pecuniam determinatam, v.g. 100. cuilibet, procul dubio in ordine ad hoc per accidens ſe habebit, quòd vnus
47 alio ſit magis benè meritus de Rege. Fateor poſſe Pontificem non determinare Indulgentias, ſed concedere maiores vel minores prò maiori vel minori diſpoſitione; & tunc valdè conduceret exceſſus in diſpoſitione; quando tamen hoc non facit, ſed determinat Indulgentiam, & determinat diſpoſitiones pro illâ, dicimus quemcumque eas omnes diſpoſitiones adimplentem lucrari totam illam Indulgentiam, ſiue magnam ſiue paruam habeat deuotionem; quia circa hoc nihil præſcripſit Pontifex: quòd ſi præſcripſiſſet, tunc requireretur ſacere quod præſcripſit.

Poſſet Papa concedere Indulgentias maiores & minores pro diſpoſitione lucrantis illas.

Hinc ad concluſionem ſuprà poſitam à fortiori colligitur, quòd ſi Pontifex poteſt concedere Indulgentias validè nullâ petitâ conditione ex parte noſtrâ, poſſit eas concedere petendo aliquas conditiones, v. g. confeſſionem, Communionem, ieiunium, &c. non determinando in his conditionibus gradum aliquem deuotionis, aut affectum aliquem valdè intenſum eas lucrandi, prout aliqui dicunt; imò addo, Eum poſſe petere prædictas actiones externas, non requirendo vt ex omnibus circumſtantiis bonæ ſint, ſed præcisè vt ieiunetus hoc animo, & in eo caſu, licet ieiunium illud ex aliquo fine malo venialiter reddatur malum, ſufficiet tamen pro Indulgentiâ obtinendâ, quia etiam vt ſic ſatisfacit conditioni petitæ, ergo ſufficiet ad Indulgentiam, quæ ſolùm pendebat à conditione petitâ, prout petita eſt; vt ſic autem abſtrahit à bonâ & malâ venialiter. Imò (niſi peccatum mortale redderet ſubiectum incapax Indulgentiæ) ex hac parte licet in illo ieiunio mortaliter peccaretur, poſſet adhuc per illud ſatisfieri conditioni poſitæ, & conſequenter obtineri Indulgentia.

Poſſent obtineri Indulgentia peccando venialiter in opere requiſito.

SVBSECTIO SECVNDA.

Obiectio difficilis ſoluitur: vbi, An per diligentias ex parte lucrantis poſsit ſuppleri defectus cauſſæ eas concedendi.

48 DICES; Ergo quando conceduntur eiuſmodi Indulgentiæ, ferè omnes qui faciunt diligentias petitas, illas obtinent; quia ferè omnes faciunt bonam confeſſionem, & licet negligenter, abſolutè tamen exequuntur omnia, quæ à Pontifice requiruntur: id quod iuxta nos ſufficit ad obtinendam totam eam Indulgentiam. Hoc autem videtur eſſe contra communem ſenſum, quia ferè omnes iudicant rariſſimos eſſe qui in talibus occaſionibus Iubileum obtinent; circumfertorque communiter Hiſtoria quædam, in quâ cùm ferè innumerabilis populus pro Iubileo à Pontifice conceſſo feciſſet diligentias, reuelatum tamen fuit cuidam ſancto viro, ex totâ eâ multitudine vnicam tantùm feminam illud obtinuiſſe. Incredibile autem prorſus eſt, quòd in tantâ multitudine nullus alius fuerit in gratiâ, & non fecerit quæ requirebantur à Pontifice; ergo non ſufficiunt pro Indulgentiis externæ actiones petitæ vtcumque factæ.

Reſpondeo, Admiſſâ Hiſtoriæ veritate (de quâ non diſputo) nobis non conſtare, quæ fuerint conditiones à Pontifice petitæ, vt inde poſſimus dignoſcere, quare ſola illa femina obtinuerit eam Indulgentiam plenariam. Fortaſſis Iubileum illud fuit ordinatum pro remedio alicuius magnæ neceſſitatis, vt omnes diligentiſſimè Deum orarent; idque petiit Pontifex pro conditione; alij autem, exceptâ eâ feminâ, licet in gratiâ orauerint, fecerunt id tamen valdè negligenter, ideòque non expleuêre conditionem petitam. Reſpondeo Secundò, Fortè Pontificem in eo caſu non habuiſſe cauſſam ſufficientem concedendi Iubileum illud, feminam autem per magnam ſuam præparationem quaſi compleuiſſe cauſſam pro illo; quia (vt Pater Suarez docet) poteſt aliquando ex ipſis diligentiis à lucrante exhibitis compleri cauſſa ſufficiens eas concedendi. Quòd autem dicitur, ſequelam obiectionis eſſe contra communem ſenſum, facilè negatur; imò Theologi, qui de hac quæſtione diſputant, ferè omnes ſunt ab hac ſententiâ.

Vnde oriri poſſit, quòd pauci Indulgentias obtineant.

Occaſione huius ſolutionis vltimæ ex Patre Suario dicere aliquis poſſet, repugnare, quòd ſi cauſſa concedendi Iubilei v. g. non fuit ſufficiens, ea deinde compleatur per multiplicationem diligentiarum; etenim ſi cauſſa non fuit ſufficiens, iam eo ipſo conceſſio fuit inualida; ſi inualida, ergo diligentiæ, quæ deinde fiunt, ſunt nullius momenti, perinde ac ſi ego eas diligentias facerem nullis à Pontifice conceſſis Indulgentiis: eo enim caſu nihil mihi prodeſſent ad remiſſionem ex opere operato, ſed ſolùm ea opere operantis. Hæc obiectio non caret ſuâ difficultate: vnde probabile iudico, ſi Pontifex non habuit ſufficientem cauſſam pro eis Indulgentiis, nihil prodeſſe mihi quòd ego bis terve aut pluries repetam eas impoſitas diligentias. Pro quo tamen meliùs intelligendo aduerte, duobus modis poſſe contingere defectum cauſſæ ſufficientis ex parte Pontificis; Primò, vt & cauſsâ careat, & diligentiæ quas determinat ſint valdè leues. Poteſt Secundò contingere, vt cauſſa non ſit ſufficiens; ipſe tamen Pontifex conditiones graues exigat, & quæ ex ſe ſint aptæ vt ſuppleant defectum cauſſæ. Si res contingat hoc ſecundo modo, tunc omnino puto veram eam doctrinam Suarez, quòd ſcilicet re ipsâ per eas diligentias ſuppleatur defectus aliquis cauſſæ. Imò dicerem tales eſſe poſſe ac tam graues eas diligentias, vt licet nulla alia ſit cauſſa ex parte Pontificis, conceſſio tamen inde ſit valida. Ratio 50
à priori eſt clariſſima; nam diſpenſator etſi theſauros ſui domini non poſſit expendere prodigè, non tamen ideò iudicari debet prodigus, quando, licet nulla cauſſa dandi occurrat, imponit tamen onus cedens in adeò magnum domini bonum, vt meritò cenſeatur futurus contentus ipſe dominus eâ donatione. Porrò exemplum illud quod paulò antè tetigimus de reis, qui ex carcere dimittuntur liberi: poteſt enim id fieri vel ob magnitudinem cauſſæ & motiui, vti diximus fieri in Coronatione Regis, in natiuitate

49 An defectus iuſtæ cauſſæ dandi Indulgentias ſuppleri poſſit ex parte lucrantis.

Duplicitèr poteſt eſſe defectus cauſſæ ex parte Pontificis pro dandis Indulgentiis.

ſitate heredis, in nuptijs Regis, &c. & tunc non eſt neceſſarium vt aliud onus ipſis reis imponatur ad hoc, vt putetur Rex ipſe futurus contentus, & approbaturos eam dimiſſionem ab Inferiori Iudice factam; fieri etiam poteſt vt illi iidem Iudices nullâ datâ huiuſmodi cauſsâ ſeu motiuo diminant liberos reos, eos tamen ita occupando in aliquo opere, ipſi maximè Regi aut Reipublicæ vtili, vt eo etiam caſu non indicentur vllo modo agere contra voluntatem Regis aut præter illam, ſed maximè iuxta illam; ergo Pontifex, qui eſt diſpenſator theſauri Eccleſiæ, non iudicatur prodigè aut contra voluntatem Dei agere, quando concedit Indulgentias, eſto ſine vllo extrinſeco motiuo, imponendo tamen opera ſeu conditiones valdè graues, & valdè ipſi Deo gratas; à fortiori ergo quando habet motiuum, non tamen omnino ſufficiens, poterit id per opera quæ exigit ſupplere. In hoc ergo caſu

Quomodo Pontifex poſſit ſupplere defectum cauſſæ dandi Indulgentias.

51 non eſt difficultas vlla. Maior eſt, ſi nec ſit ſufficiens cauſſa, nec ipſe Pontifex requirat diligentias proportionatas; ſed ego ipſe qui lucraturus ſum Indulgentias, eas diligentias ita deuotè expleo, & ſimul addo alias diſpoſitiones Deo valdè gratas, & ex ſe ſatisfactorias; & in hoc caſu quærimus, An per illas poſſit ſuppleri defectus ille cauſſæ ſeu motiui. Reſpondeo, Mihi videri probabilius non poſſe, quia in hoc caſu illæ diligentiæ à me deinde liberè adhibitæ non ſe tenent ex parte contractus ſeu conceſſionis à Pontifice factæ; ac proinde non faciunt prudentem donationem illam, & conſequenter nec validam: id enim quod omnino liberaliter ego facio non iuſtificat diſpenſationem iam factam à Pontifice; ſi autem ipſa donatio præcedens fuit nulla, iam meæ diligentiæ nullius ſunt momenti. In priori autem caſu quando exigit Pontifex eas graues conditiones, iam hæ per ſe & intrinſecè concurrunt ad contractum illum, eumque iuſtum faciunt, ac proinde conformem poteſtati traditæ diſpenſatori non prodigendi, ſed prudenter iuxta regulas rationis & in bonum domini theſauros ſibi concreditos diſpenſandi.

Hinc ad rem noſtram dico; Cùm Pontifex in caſu argumenti non poſuerit illam viſitationem templi ſecundò aut tertiò factam per modum conditionis à ſe requiſitæ, re ipsâ nihil valere, quòd ego ex meâ libertate illam ponam, vt propterea cenſeatur ſuppleri defectus cauſſæ; ideoque ſolutio Patris Suarez non videtur in præſenti habere locum. Sufficiant ergo quæ priùs nos diximus.

DISPVTATIO VIGESIMASEPTIMA.

De cauſsâ, duratione & ceſſatione Indulgentiarum.

1 EXPLICVIMVS quæ ad conſtitutionem & effectum Indulgentiarum ſpectant; iam ad ea quæ tam pro ipſarum productione & duratione, quàm è contrario pro ceſſatione requiruntur.

SECTIO PRIMA.

De cauſsâ concedente Indulgentias.

VOX hæc *cauſſa* poteſt dupliciter vſurpari in præſenti; Primò, pro motiuo dandi eas Indulgentias; Secundò, pro perſonis, quæ illas poſſunt concedere: & de vtroque puncto nobis nunc agendum eſt.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de motiuo ad valorem Indulgentiarum neceſſario.

NECESSARIAM eſſe iuſtam aliquam cauſſam ad Indulgentias concedendas, ſaltem licitè, diximus ſuprà; in quo puncto omnes omnino Auctores conueniunt; vtrùm autem eſto illicitè, validè tamen poſſint ſine vllâ cauſsâ concedi, aliqua maior eſt difficultas: nonnulli enim, teſte Paludano in 4. diſt. 12. quos tamen non nominat, dixêre eam cauſſam non eſſe neceſſariam; id quod videtur inde probari, quia diſpenſatio etiam ſine cauſsâ, in ieiunio & alijs legibus, eſto ſit illicita, eſt tamen valida. Contraria tamen ſententia ad valorem Indulgentiæ requirens iuſtam cauſſam eſt communis inter Theologos, probaturque ratione ſuperiùs ſæpè inſinuatâ, quòd Pontifex non ſit abſolutus Dominus, ſed diſpenſator Indulgentiarum; ergo debet id facere prudenter iuxta regulas rationis. Non enim habent diſpenſatores bonorum facultatem ſine cauſsâ validè donandi quæ volunt. Contra hoc fundamentum eſt duplex obiectio ſatis efficax. Prima deſumitur ex ratione in oppoſitum immediatè poſitâ. Nam etiam facultas diſpenſandi in legibus & votis ſolùm eſt ad id prudenter faciendum; & tamen eſto ſine cauſsâ fiat, eſt valida; ergo. Secunda, quia etiam quando dominus dat diſpenſatori aut eleëmoſynario pecuniam vt emat, vel det pauperibus, dat vt prudenter id faciat; & tamen eſto aliqua emat ſuperflua, aut eſto inæqualiter diſtribuat pauperibus eleëmoſynam, factum tamen tenet; ergo. Multus eſt Pater 2
Suarez diſput. 53. ſect. 2. in ſolutione huius obiectionis; ait ergo, illam conditionem, quæ omnino eſt neceſſaria ad finem, propter quem datur poteſtas aliqua, eſſe eo ipſo neceſſariam ad valorem actus eius poteſtatis; quæ propoſitio videtur ex terminis nota; addit, poteſtatem hanc datam eſſe ad ædificationem, non ad deſtructionem; ſi autem neceſſaria non eſſet ea cauſſa, certò eſſet in deſtructionem ea poteſtas, quia eneruaret Eccleſiaſticam diſciplinam; vnde putat non ex ſpeciali reuelatione colligendum eſſe hanc poteſtatem conceſſam Pontifici à Chriſto ſub hac conditione, ſed ex ipsâ naturâ rei id eſſe probandum; ex quâ etiam ratione ait communiter Auctores docere, diſpenſationem in rebus, quæ ſunt ex iure diuino, eſſe inualidam, ſi fiat ſine iuſtâ cauſsâ; quia non poteſt irrationabilis voluntas inferioris irritare rationabilem ſuperioris.

An ſit cauſſa neceſſaria ad dandas validè Indulgentias.

Ego tamen licet videam multos hunc modum diſcurrendi Patris Suarez tenere, iudico tamen illum non eſſe omnino ſolidum; admitto ergo libenter allatam rationem eſſe optimam congruentiam, vt ita potuerit Deus limitare, & verò vt limitauerit re ipsâ Pontifici poteſtatem hanc Indulgentiarum; nego tamen ita eâ congruentiâ rem probari, vt magnam adhuc non habeat difficultatem, & neceſſarium ſit omnino vlteriùs recurrere ad aliquam quaſi reuelationem, quâ nobis conſtet ita à Chriſto re ipsâ fuiſſe eam voluntatem limitatam: id quod maniſeſtè meo iudicio probatur; nam non obſtante toto eo periculo potuit Chriſtus ita dare eam poteſtatem, vt Pontificem quidem ſub peccato mortali obligaret ad non diſpenſandum ſine cauſsâ, ſi tamen id faceret, eſſet valida eius theſauri diſpenſatio; neque tunc poſſet dici ea poteſtas fuiſſe in deſtructionem, quia vt eſſet in ædificationem, ſufficeret, quòd ſine graui peccato id non poſſet Pontifex facere: eo enim ipſo deberet ſupponi vt plurimùm, Pontifices eo peccato graui territos non vſuros illâ poteſtate ſine cauſsâ.

Poterat Christus Dominus nullam cauſſam requirere pro validâ conceſſione Indulgentiarum.

3 Vti poteſtas quam dedit Eccleſiæ idem Chriſtus, vt Sacramenta validè poſſint adminiſtrari etiam in peccato, non eſt in ruinam, licet longè multò plura peccata vitarentur, ſi etiam ad valorem Sacramenti neceſſarius eſſet ſtatus gratiæ in Miniſtro: non eſt inquam in ruinam, quia quod non poteſt fieri niſi ſub graui peccato, cenſetur moraliter ſufficienter impeditum. Id quod aliunde Secundò oſtenditur, quia cùm Chriſti merita fuerint tanti valoris, vt etiamſi omnis pœna Purgatorij nobis remitteretur, ipſo ea ſua merita pro nobis applicante, nullâ nouâ petitâ pro ſalute noſtrâ ſatisfactione, adhuc nulla eſſet deſtructio Eccleſiæ, neque ruina. Sanè non video quomodo ex naturâ rei, non recurrendo ad ſpecialem voluntatem Chriſti Domini facultatem Indulgentiarum concedentis, colligatur eam eſſe datam cum hac conditione, vt requiratur ea iuſta cauſſa, non ſolùm ad hoc vt licitè, ſed etiam vt validè concedantur; habetque hæc ratio maiorem vim ex inſtantiâ deſumptâ à Sacramentis, quæ cùm in ſe ſeu ex naturâ ſuâ ſint valdè leues actiones, & ſæpè reſpectu ſuſcipientis nulla detur diſpoſitio; vt in infantibus, dum baptizantur, &c. tamen quia illis Sacramentis applicantur Chriſti merita, non ſolùm remittunt eam pœnam temporalem Purgatorij ex toto, vel ex parte, ſed, quod grauius eſt, ingens gratiæ iuſtificantis donum concedunt. Cur ergo quæſo in re minoris longè momenti non poſſemus dicere applicata eſſe ab ipſo Chriſto ſua merita pro eis pœnis, ita vt ſi Pontifex velit concedere, teneat conceſſio, eſto nullam habeat cauſſam?

4 Iudico ergo efficaciorem eius ſententiæ communis probationem deſumendam eſſe ex ſolâ voluntate Chriſti, de quâ nobis conſtat ex communi ſenſu ferè omnium Theologorum: hic enim conſenſus eſt quaſi probabilis reuelatio eius voluntatis, vt ſæpè diximus in ſimilibus materijs; Secundò & clariùs ex ipſis Pontificibus, qui, dum de Indulgentijs loquuntur, non aliter dicunt Indulgentiarum conceſſionem eſſe validam, quàm ſi fiat ex rationabili cauſsâ, quo modo loquitur Clemens VI. in Extrauagante *Vnigenitus*, Martinus V. in Bullâ quæ habetur poſt Concilium Conſtantienſe, & Leo X. in Decretali ad Cardinalem Caietanum. Cùm ergo de hac facultate concedendi Indulgentias vix conſtet nobis aliunde quàm ex ipſorum Pontificum eas concedentium teſtimonio, profectò, ſi illi ipſi non aliter dicant ſe poſſe illas concedere quàm ex iuſtâ cauſsâ, optimè inde colligimus eam cauſſam eſſe neceſſariam ad valorem earum conceſſionum; & hinc vno verbo reſponderi poteſt ad omnes inſtantias, quæ in contrarium allatæ ſunt, aut poſſunt adferri: dicimus enim, cùm hæc res ſit pendens à voluntate Chriſti Domini, illum noluiſſe eam poteſtatem concedere niſi ſub hac conditione, quidquid ſit de alijs inſtantijs voti aut legis humanæ. Poteſt etiam facilè Secundò dici, in alijs caſibus, maximè circa leges humanas, in quibus qui diſpenſant, ſunt earum Domini, & poſſunt eas etiam ſine vllâ cauſsâ tollere, non eſſe mirum, ſi validè poſſint etiam ſine cauſsâ diſpenſare, ideóque inde nihil ſequi ad rem, quæ purè purè ſpectat ad Dei ſotum, vti hæc de libertate à pœnis Purgatorij.

Vnde probetur requiri cauſſam ad validam conceſſionem Indulgentiarum.

Ipſi Pontifices agnoſcunt ſine cauſsâ ſe non poſſe dare Indulgentias.

Replicabis: Collatio beneficij facta indigno eſt valida, eſto Collator non ſit dominus, ſed diſpenſator, & eſto ea collatio ſit contra ius Diuinum; ergo & hîc. Reſpondeo in primis negando conſequentiam iuxta priorem diſparitatem, quòd in his rebus à voluntate Chriſti pendentibus nihil valeat argumentum ex vnâ ad alteram. Secundò negatur conſequentia, quia ex eo quòd collatio illa beneficij eſſet inualida, ſequerentur grauia incommoda, quæ non ſequuntur ex eo quòd collatio Indulgentiæ ſine cauſsâ ſit inualida. Addo, Eam collationem non eſſe immediatè contra ius Diuinum, ſed contra voluntatem eorum qui ea beneficia ſtatuerunt. Circa quam eamdem inſtantiam multa dicit Suarez ea ſectione ſecundâ; quorum aliqua non carent difficultate, nobis tamen dicta ſufficiant. 5

In rebus pendentibus à liberâ voluntate non valet argumentum à paritate.

Duo vel tria ex dictis oriuntur dubia: Primum, An caſu quo non ſit ſufficiens cauſſa, excuſetur tamen qui lucratur Indulgentias ab obligatione explendi pœnitentiam Sacramentalem. Reſpondetur, Ratione conſcientiæ pœnitentis, qui nec debet examinare, nec poteſt cognoſcere, vtrùm fuerit cauſſa valida néc ne, certum eſſe, eum liberari ab eâ obligatione; ſemper enim debet ſupponere Indulgentiarum conceſſionem eſſe validam; quoad rem tamen ipſam non liberatur, quia hæc libertas non fit per Indulgentias tollendo directè ipſum præceptum Confeſſarij, ſed ſubtrahendo, id eſt, tollendo debitum pœnarum, pro quibus debebat eſſe ea ſatisfactio Sacramentalis; ſi autem Indulgentia eſt nulla, nequaquam tollitur illud debitum, ergo re ipsâ manet obligatio.

An pœnitens excuſetur à pœnitentiâ Sacramentali faciendâ, quando Indulgentia eſt nulla.

Secundum dubium eſt, An ſi ipſemet Pontifex concedens Indulgentiam iudicat inuincibiliter eſſe ſufficientem cauſſam eam, quæ reuerà in ſe non eſt ſufficiens, ſit tunc valida conceſſio Indulgentiæ. Reſpondeo cum Patre Suario & Lugo, Probabiliter eſſe validam, quia Deus non poteſt requirere à prudente diſpenſatore, maximè in re quæ non cedit in vllius præiudicium, niſi vt iuxta ſuam conſcientiam probabilem & prudentem operetur; quòd autem vt homo aliquando

Probabile eſt quòd Pontifex inuincibiliter errans in ſufficientiâ cauſſæ Indulgentiarum, validè eas concedat.

do re ipsâ præter opinionem fallatur, non facit illum non proceſſiſſe prudenter; ac proinde etiam tunc cenſetur Deus approbare donationes ab ipſo factas.

6 Dices: In abſolutione Sacramentali, & in adminiſtratione aliorum Sacramentorum, ad hoc vt validè conferantur, opus eſt, vt re ipsâ detur illa diſpoſitio quam Chriſtus requiſiuit, nec ſufficit, quòd homo iudicet inuincibiliter ita eſſe, ſi tamen re ipsâ non ſit; vnde eſto ego putem inuincibiliter me eſſe validè conſecratum Sacerdotem, non ideò tamen validè conſecrabo, aut abſoluam à peccatis. Ob hanc replicam iudicat Suarez ſuprà ſect. 3. non eſſe omnino certum, quòd eo caſu Indulgentiæ valeant. Ego tamen non tam vi huius replicæ, quàm quòd in hac materiâ, quæ vnicè pendet ex voluntate Chriſti, nihil habeamus, vnde poſſimus certò determinare, quid ipſe voluerit, iudico non eſſe omnino certam reſolutionem hanc. Replicæ autem factæ facilè reſpondetur, Magnam eſſe differentiam inter hanc conceſſionem Indulgentiarum & Sacramentorum adminiſtrationem. Nam circa Sacramenta ſunt à Chriſto determinati Miniſtri, qui ſi careant auctoritate, ſine dubio non conficient validè Sacramentum: ex parte item ipſius Sacramenti eſt certa materia & forma, ſine quibus non poſſunt confici; ex parte ſuſcipientis certæ diſpoſitiones requiſitæ. At in caſu Indulgentiarum ſupponimus & Pontificem potentem concedere, & alios potentes recipere; eam verò cauſſam extrinſecam ſolùm requirimus tamquam motiuum ad hoc, vt Pontifex prudenter diſpenſet & operetur; ad hoc autem vt prudens ſit operatio, non requiritur re ipsâ ita in ſe exiſtere motiua, ſed ſufficit ſi ita appareant homini rem diligenter perpendenti, vt etiam tunc dici poſſit prudenter ſe geſſiſſe.

Differentia magna inter adminiſtrationem Sacramentorum & conceſſionem Indulgentiarum

7 Tertium dubium eſt, Vtrùm valeant huiuſmodi Indulgentiæ in ordine ad alias conceſſiones, quæ fiunt circa licentiam v. g. eligendi Confeſſarium, commutandi vota, &c. valeant inquam non ſolùm quoad conſcientiam pœnitentis (vt diximus paulò antè de obligatione Sacramentalis ſatisfactionis) ſed re ipsâ; ita vt licet deinde conſtaret non fuiſſe validam eam conceſſionem; nihilominùs non eſſet obligatio confitendi peccata ſecundâ vice.

Conceſſiones annecti ſolitæ Indulgentijs valent, licet Indulgentia fortè non ſubſiſtant.

Reſpondeo Primò, Quoad ablationem reſeruationis peccatorum non eſſe difficultatem vllam, quia (iuxta dicta ſuprà) eo ipſo quòd bonâ fide homo confiteatur ei, qui bonâ etiam fide habet iuriſdictionem (ſuppono alioquin eſſe verum Sacerdotem) ceſſat re ipsâ reſeruatio; iam autem ſupponimus eo caſu pœnitentem & Confeſſarium eſſe in bonâ fide, ergo. Quidquid etiam de hoc puncto ſit dico abſolutè, Omnia illa valida eſſe, quia ſunt de iure humano; & Pontifex abſolutè dat nunc facultates illas, vnde non eſt cur non iudicentur omnino re ipsâ conceſſæ. In votis poſſet eſſe aliqua difficultas maior, quia illa directè ſpectant ad forum Dei. Nihilominùs vti diximus de conceſſione Indulgentiarum, ita de hac diſpenſatione ſentiendum eſt.

SVBSECTIO SECVNDA.

De proportione eius cauſſæ cum Indulgentijs.

QVÆRIMVS, Vtrùm non ſolùm debeat eſſe aliqua cauſſa iuſta pro Indulgentijs, ſed etiam eis proportionata. Diuus Thomas videtur ſenſiſſe, quamcumque cauſſam ſufficere, dum in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ait effectum Indulgentiarum non commenſurari quantitati ſeu grauitati cauſſæ, ſed quantacumque ſit Indulgentia, totam eſſe validam, ſi cauſſa ſit pia, eſto ſit minor. Pro eâdem ſententiâ referuntur multi alij à Patre Suario ſectione 3. vbi valdè laborat, vt Diuum Thomam explicet, & ab hac opinione liberet; vix tamen id præſtat, quia reuerà ſi legatur attentè Sanctus Doctor, clariſſimè eàm defendit; quidquid tamen de eius mente eo loci ſit, probabilior ſententia, & magis conformis his quæ diximus, affirmat debere cauſſam eſſe proportionatam Indulgentiæ. Ita Suarez ſuprà & Lugo eâ ſect. 8. Tannerus diſput. 6. quæſt. 8. dubio 5. vbi pro eâ refert Albertum, Richardum, Adrianum, Auguſtinum de Anconâ, Maiorem, Caietanum, Nauarrum, Cordubam, Bellarminum, Henriquez, Innocentium, Ioannem Andream & Oſtienſem. Pro intelligentiâ verò aduerte, dum diximus cauſſam debere eſſe proportionatam, non agere nos de cauſsâ quæ ſit planè in ſe ſatisfactoria æqualiter pro totâ eâ pœnâ; in hoc enim ſenſu Indulgentiæ nihil operarentur. Adde, cùm cauſſa, de quâ nunc diſputamus, ſit præcisè motiuum extrinſecum Indulgentiæ, neceſſitas v. g. grauis totius Eccleſiæ, aut alia vtilitas publica, aut priuata pro publicâ vel priuatâ Indulgentiâ; hæ autem cauſſæ non efficiant, vt ego, qui lucrari debeo Indulgentias, ſatisfaciam vel in minimo pro debito pœnæ; non poteſt eo ſenſu intelligi adæquata Indulgentiæ cauſſa illa, quæ ex ſe ſufficeret ad extinguendam pœnam, quæ remittitur per Indulgentias: hæ enim cauſſæ & motiua non ſolùm totam, ſed nec partem extinguunt. Dicitur ergo cauſſa eo ſenſu proportionata, quòd habeat motiuum prudens ad faciendam eam gratiam; ita vt iuxta prudentem operationem grauitas motiui reſpondeat grauitati Indulgentiæ conceſſæ; in hoc ergo ſenſu noſtra ſententia ſuadetur eâdem ratione, quâ abſolutè probauimus requiri aliquam cauſſam; quia ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis, & reuerà ſi cauſſa non eſt proportionata illi quantitati Indulgentiæ, tunc eo ipſo ſecundùm illum exceſſum dabitur Indulgentia ſine cauſsâ (vt benè notauit Suarez.) Præterea ſi quæcumque cauſſa pia ſufficeret ad quamcumque Indulgentiam, profectò ipſe affectus ſubueniendi animabus Purgatorij, & liberandi illas ab eâ miſeriâ, cùm ſit affectus pius, deberet eſſe ſufficiens, ideoque ſequerentur illa abſurda ſuprà poſita, quòd Pontifex poſſet totum Purgatorium vnâ vice euacuare, & viuentes ab omni debito pœnæ liberare; vnde relaxaretur valdè diſciplina Eccleſiaſtica, neque curarentur venialia peccata, & opera ſatisfactoria, & pœnitentialia. 8

Cauſſa Indulgentiarum debet eſſe proportionata.

9 *Quo ſenſu requiratur cauſſa proportionata pro Indulgentijs.*

Quo ſenſu Indulgentiæ proportionentur theſauro Eccleſiæ.

Quòd autem Diuus Thomas obiiciebat, Indulgentias proportionari theſauro Eccleſiæ, eſt verum in vno ſenſu, hoc eſt, in eo theſauro eſſe ſufficiens pretium ad quaſcumque Indulgentias concedendas; at in altero ſenſu, quòd ideò poſſint applicari ſine cauſsâ æquali, nequaquam eſt verum. Et certè ſi ea ratio valeret, probaret etiam, ſine vllâ omnino cauſsâ conceſſionem fore validam; quod tamen ipſe Diuus Thomas negat, & meritò.

10 Dices adhuc: Eccleſia aliquando ob eamdem cauſſam iam maiores iam minores concedit Indulgentias; ergo non requirit æqualitatem cauſſæ. Reſpondeo, Pontificem benè poſſe minores dare Indulgentias, quàm cauſſa exigat, quia ad nullas dandas tenetur; ac proinde benè poteſt pro cauſsâ vt octo v. g. dare Indulgentias vt duo, vt tria, vt ſex, vt octo; at negamus poſſe maiores quàm vt octo concedere.

Dices Tertiò: Si cauſſa ſit adæquata, exiguus eſt fauor Indulgentiarum. Reſpondeo negando conſequentiam, quia (vt paulò antè notaui) cauſſa illa, quantumuis grauis, nihil in me minuit de debito pœnæ; ac proinde maximus mihi fit fauor, quòd poſitâ eâ cauſsâ remittatur pœna Purgatorij; ſi diceremus requiri ex parte eorum, qui lucrantur eas Indulgentias, aliquod opus graue & magnæ ſatisfactionis, quodque per ſe extingueret ferè totam illam pœnam, haberet ſanè locum hæc obiectio. At non agimus nunc de tali cauſsâ, ſed de motiuo extrinſeco, quod ex ſe nihil facit ad tollendum pœnæ debitum, niſi accedant Indulgentiæ.

Quartò obiicies, Difficillimum eſſe tangere eam æqualitatem. Reſpondeo, Id quidem verum eſſe, ac propterea debet iudicio prudentis decidi; vnde paulò antè diximus, ſi Pontifex prudenter procedit, eſto re ipsâ cauſſa in ſe non ſit valida, Indulgentias non valere. Reſpondeo Secundò; Si cauſſa non fuerit æqualis toti illi Indulgentiæ, ſaltem erit parti æqualis, & tunc operabitur eam partem. Replicabis, Superiùs diximus, ſi Pontifex ponit pro conditione Indulgentiæ aliqua opera, & vnum omittatur, non reſpondere quidquam de Indulgentiâ pro altero opere; ergo eodem modo, ſi cauſſa Indulgentiæ non eſt adæquata, non reſpondebit quidquam de Indulgentiâ. Reſpondeo cum Patre Suario negando conſequentiam, quia Pontifex non dat Indulgentiam, niſi dependenter ab eâ conditione quam exigit; quæ ex integro ſi non ponatur, arguit defectum voluntatis in dante; non poteſt autem quidquam concedi ſine voluntate concedentis. At in præſenti nihil deeſt ad valorem eius partialis Indulgentiæ, non voluntas in concedente; nam ſi dare vult mille v. g. à fortiori vult centum; non capacitas ex parte ſubiecti, vt conſtat; non denique proportio cauſſæ cum eâ partiali Indulgentiâ. Nam licet ea cauſſa non ſit proportionata ſummæ Indulgentiæ, habet tamen proportionem cum minore; ergo hanc ſaltem concedit.

Si cauſſa nõ ſit æqualis toti Indulgentiæ, tum acquiri poteſt Indulgentia minor ei cauſſæ proportionata.

11 Quintò obiicitur; Quia in anno Iubilei conceditur Indulgentia plenaria ciui Romano viſitanti aliquas Romanas Baſilicas: quod opus eſt valdè improportionatum ei Indulgentiæ. Deinde non plus conceditur venienti è longinquo: id quod videtur durum, vt ſcilicet idem detur ſummè laboranti, quod datur ei qui vix aliquid efficit. Reſpondeo, Obiectionem non eſſe ad rem, quia non agimus de operibus requiſitis ex parte lucrantis, ſed de motiuo Pontificis dantis eas Indulgentias. Motiuum autem concedendi annum Iubilei eſt maximus honor Dei, & vtilitas Eccleſiæ conſiſtens in eo, quòd ad vnionem fidelium ad profeſſionem fidei conueniant omnes fideles eo in loco, vbi eſt Chriſti Vicarius, & fidei regula; pro quâ cauſsâ nihil facit, quòd vnus plus laboret altero, quia non reſpondet Indulgentia labori, ſed cauſſæ illi ſeu motiuo. Neque eſt inconueniens in his rebus æqualiter aliquos præmiari qui inæqualiter laborant; nam cum eodem labore & diligentijs plus longè accipit, qui debebat centum annis eſſe in Purgatorio, quàm qui ſolùm vnâ horâ: in his enim quæ communitatem reſpiciunt non eſt poſſibile ſemper omnes æquales eſſe in beneficijs quæ diſtribuuntur. Adde, ordinariè tunc minùs peti à peregrinis.

Poteſt eadem Indulgentia ab vno minore labore multò quàm ab alio acquiri.

Vltimò obiicies: Dantur aliquando imaginibus, numiſmatibus ingentes Indulgentiæ ob leues cauſſas. Reſpondeo Primò, Hinc ſummùm inferri, eſſe aliquando exceſſum in concedendo, ac proinde tunc non fore cauſſam proportionatam. Secundò reſpondeo, Non attendi tunc conditiones quæ exiguntur ex parte lucrantis Indulgentias; iam enim dixi, eas nullo modo requiri, multò autem minùs debere eſſe proportionatas, ſed attendi motiua quæ habuit Pontifex, v. g. ſingularem cultum alicuius Sancti poſt canonizationem illius, aut merita alicuius Principis, alicuius Religionis, & ad cuius petitionem conceduntur illæ Indulgentiæ.

Ad hanc proportionem cauſſæ cum Indulgentijs reduci poteſt eius vniuerſalitas; Vtrùm ſcilicet debeat eſſe cauſſa publica; an verò ſufficiat priuata. De hac re fusè agit Suarez eâ diſput. ſect. 4. Nos breuiter dicimus, Si Indulgentia ſit priuata, non requirere cauſſam publicam, quia cauſſa accommodatur Indulgentiæ; & ita praxis eſt Pontificum, quæ non poteſt abſolutè reprehendi, concedere priuatis perſonis ob priuata merita Indulgentias. Quòd ſi Indulgentia ſit pro totâ Eccleſiâ, requirit cauſſam aliquam vniuerſalem, id eſt, quæ planè totam concernat Eccleſiam, vel certè aliquam magnam Prouinciam Eccleſiæ: ſæpè enim ab vnius prouinciæ bono pendet pax & tranquillitas totius Eccleſiæ; eodem modo ob merita vnius perſonæ particularis, quæ toti Eccleſiæ valdè eſt neceſſaria, dantur Indulgentiæ toti Eccleſiæ; vti facere ſolent Pontifices poſt electionem ſuam, vt Deus dignetur ipſos dirigere ad adminiſtrationem perfectam Eccleſiæ: in quibus caſibus ſemper tandem ea cauſſa refertur ad bonum vniuerſale. 12

Pro Indulgentiâ vniuerſali requiritur cauſſa vniuerſalis, non item pro priuatâ.

Dices cum Soto (qui opinatur non poſſe concedi Indulgentiam vllam, nec quidem priuatæ perſonæ, niſi ob publicam cauſſam) theſaurus Eccleſiæ eſt communis, ergo non debet vni applicari ob priuatam commoditatem. Reſpondeo, Argumentum in multis peccare; Primò, quia cùm theſaurus hic ſit infinitus, neque exhauriri poſſit, parum obeſt, aut omnino nihil; reliquæ communitati, quòd huic particulari ex illo aliquid etiam ob priuatam cauſſam detur: neque enim ideò minùs manebit, quod reliquis poſſit diſtribui,

diſtribui. Secundò, Argumentum ideò peccat, quia cùm communitas nihil aliud ſit quàm Petrus, Paulus, Ioannes, &c. ſi Petro dentur priuatæ Indulgentiæ, & Paulo priuatæ, redundabit eo ipſo in bonum totius communitatis. Tertiò (quod benè notat Suarez) theſaurus eſto ſit in ordine ad bonum communitatis, non eſt tamen ſub dominio communitatis, ſed Pontificis, qui habet poteſtatem & toti communitati & partibus communitatis illum diſpenſandi, prout neceſſitas & ratio exigit; vti qui habet ærarium publicum, vt inde ciuitati prouideat, non ſolùm poteſt toti communitati, ſed etiam vni particulari ciui indigenti proſpicere. Aduerto ad hoc, vt cauſſa aliqua ſit honeſta in ordine ad concedendas Indulgentias non requiri, eam eſſe omnino ſpiritualem, ſed ſufficere temporalem, quæ quodammodò ordinetur ad ſpiritualem; vt ſi v. g. eſſet vniuerſalis aliqua peſtis, fames, ſiccitas, poteſt concedi Iubileum ad incitandos homines, vt Deum ſuis precibus placent: ſimilia enim Eccleſia petit in Sacro & alijs orationibus: & Diuus Gregorius ob auertendam peſtem inſtituit Litanias; ergo ad excitandos homines vt id à Deo petant, & ad reddendos illos magis diſpoſitos ad id obtinendum per confeſſionem & Communionem, poteſt iure merito Pontifex concedere Iubileum.

Sufficit cauſſa temporalis ad dandas Indulgentias, modò habeat reſpectum aliquem ad ſpiritualem.

SVBSECTIO TERTIA.

De perſonis quæ poſſunt concedere Indulgentias.

13 ET quidem poſſe à Papâ concedi eſt extra omne dubium; quia ille eſt ſummus Paſtor, cui oues ſunt commiſſæ; ac proinde ad illum ſpectat eas paſcere, &c. hoc ſuppoſito, Primò quæritur, Virùm ea etiam poteſtas ſit in Concilio generali. Quæſtio hæc duplex eſt: Prima, An ſit in eo de iure Diuino & independenter à Papâ ea facultas. Secunda, An ſaltem de iure humano à Papâ ſit ei conceſſa. De hac quæſtione benè Pater Suarez diſput. 55. ſect. 1. Res meo iudicio valdè eſt clara, ſuppoſitis his quæ alibi tradi ſolent. Suppono enim Concilium non eſſe ſupra Papam; Secundò, non habere auctoritatem vllam iure Diuino, quia tale ius non poteſt vel apparenter oſtendi; & tota poteſtas regendi Eccleſiam eſt data Petro, & ſucceſſoribus; nam regimen Eccleſiæ eſt purè Monarchicum. Vnde in tantum aliquod Concilium eſt legitimum, & habet auctoritatem decidendi aut ferendi leges, in quantum eſt congregatum auctoritate Pontificis, eique per ſe vel per ſuos Legatos Pontifex præſidet. Ac proinde ſine fundamento diſcurrunt aliqui apud Suarez numero 3. qui Concilio generali eam poteſtatem tribuunt ex iure Diuino. Secundò dico, Quòd ex aliquo iure humano ſit à Pontificibus ea gratia illis conceſſa oſtendi nullatenus poteſt; ac proinde dicimus non habere talem poteſtatem, niſi fortè ſpecialiter aliquando ſit alicui Concilio facta, de quo non conſtat; vti etiam non conſtat, quam facultatem ſoleat Pontifex concedere ſuis Legatis, dum ad præſidendum Concilio eos mittit.

Concilium non habet ius dandi Indulgentias.

Dices: Concilium Baſileenſe Seſſione 24. conceſſit aliquas Indulgentias. Reſpondeo, Inde nihil probari, quia id potuit facere ex aliquâ ſpeciali commiſſione factâ Legatis Pontificis qui aderant; quòd verò, quando idem Concilium fuit Schiſmaticum, concefferit Indulgentias, non probat id validè aut iure factum; vti idem Concilium ſibi vſurpauit auctoritatem ſupra Papam. Fateor, Nicolaum Quintum poſteà eaſdem Indulgentias confirmaſſe, aut potiùs Primò feciſſe validas; quia cùm res in ſe fuiſſet bona, placuit Pontifici ſupplere defectum poteſtatis ad maiorem vnionem cum his qui fuerant in eo Concilio.

Dices; Saltem Sede vacante habebit Concilium hanc poteſtatem, quia illud ſuccedit loco Pontificis. Nego ſequelam, quia Concilium non habet aliud ius quàm in ordine ad eligendum Pontificem, imò neque hoc, quia ad ſolos Cardinales id ſpectat; ſi quæ verò negotia occurrant, quæ debeant neceſſariò tunc determinari, fortaſſe poterit id Concilium præſtare; conceſſio autem Indulgentiarum non eſt talis; patitur enim longiores etiam moras. 14

Secundò poteſt quæri de Epiſcopis, Virùm habeant eam poteſtatem ex iure Diuino. Ita opinantur quidam à Patre Suarez citati ſect. 2. quia iuriſdictio Epiſcoporum eſt de iure Diuino; huic autem eſt annexa poteſtas concedendi Indulgentias. Confirmatur, quia, iuxta nonnullorum doctrinam, quidquid Pontifex poteſt in vniuerſâ Eccleſiâ, poteſt etiam quilibet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu. Contraria tamen ſententia, quam Suarez eo loco defendit, eſt communis & verior. Pro quâ aduerte, etiamſi Epiſcopi dicantur eſſe de Iure Diuino, id tamen ita intelligendum, quòd Chriſtus inſtituerit gradum Epiſcoporum & Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum, non tamen quòd illis immediatè ipſe Chriſtus dederit aliquam poteſtatem, ſed quòd obligauerit Pontificem, vt per Epiſcopos Eccleſiam gubernaret, & conſequenter vt illis det auctoritatem ad hanc gubernationem neceſſariam; qualis eſt poteſtas ferendi leges, abſoluendi à peccatis, excommunicandi, &c. quam tamen ita dare tenetur Pontifex, vt illam poſſit iuſtas ob cauſſas magis minúſve coarctare. In hoc ſenſu nō 15 debet includi poteſtas concedendi Indulgentias, quia hæc non eſt per ſe neceſſaria ad Epiſcopatus adminiſtrationem; nam cùm ſit res minoris momenti, & non tangat ſubſtantiam ſalutis æternæ, neque politicam exteriorem adminiſtrationem, non videtur Chriſtus obligaſſe Pontificem ad eam poteſtatem concedendam Epiſcopis; ideoque neque debet eo ſenſu dici de iure Diuino. Vnde Clemens Sextus in Extrauaganti *Vnigenitus*, de pœnitentiâ & remiſſione clarè dicit, ſoli Petro eiuſque ſucceſſoribus conceſſum eſſe hunc theſaurum Fidelibus diſtribuendum. Vbi obſeruo non dixiſſe Papam, Datum eſſe Petro hunc theſaurum, vt ipſe illum daret Epiſcopis, vt hi ipſum diſtribuerent, ſed vt ipſe Petrus eiuſque ſucceſſores illum diſtribuerent. Quòd autem dicebatur ſuprà, quemlibet Epiſcopum de iure Diuino poſſe in ſuo Epiſcopatu quidquid Pontifex in totâ Eccleſiâ, eſt omnino falſum. Nam Pontifex poteſt in totâ Eccleſiâ dare facultatem, vt ſimplex Sacerdos conferat Sacramentum Confirmationis; id autem Epiſcopus non poteſt in ſuo Epiſcopatu; & idem eſt de facultate ad conce-

Epiſcopus non habet ius dandi Indulgentias.

Non poteſt Epiſcopus in ſuâ quidquid Pontifex in totâ Eccleſiâ.

Tanneri ſententia contraria refellitur.

concedendos Ordines; de quâ infrà. Vbi aduerto, Tannerum eâ diſput. 6. quæſt. 8. oum. 44. dicere, hanc poteſtatem eſſe penes Summum Pontificem & Epiſcopos, ac proinde penes Concilium Epiſcoporum, citareque pro hac ſententiâ Suarium; qui tameo contrariam plaoè tenet, ſcilicet eam poteſtatem ſolùm eſſe io Sommo Pontifice, in Epiſcopis verò quatenus à Pontifice delegatur: docet etiam Suarez in Concilio Epiſcoporum nullam talem eſſe iuriſdictionem, niſi eam delegatam, qoam habet quilibet Epiſcopus.

16 Addit Tannerus exigui momenti eſſe quæſtionem illam, Vtrùm ea poteſtas ſit de iure Diuino, néene; & probabilius eſſe, eam eſſe de iure Dioino, ſicuti aliæ iuriſdictiones Epiſcoporum. Verùm & hoc mihi diſplicet, & quidem ſcire, Vtrùm Chriſtus immediatè dederit Epiſcopis hanc iuriſdictionem, an verò ex integro eam accipiant à Papâ, non eſt res ad modum loqoendi pertinens, aut parui momenti. Nam ſi dicamus eſſe de iure Diuino, tunc, eo ipſo quòd Pontifex nihil velit limitare, eſto poſitiuè è contrario oihil concedat, haberet Epiſcopus in ſuâ Diœceſi poteſtatem concedendi etiam plenariam Indulgentiam, non minùs quàm Papa in totâ Eccleſiâ; ſi autem dicamus id ſolùm eſſe de iore humano ex conceſſione Papæ, profectò eſto hîc non reſiſtat, ſi tameo non concedat poſitiuè facultatem, nihil magis Epiſcopus poterit de Indulgentiis quàm ego. Vnde conſequenter antequam de eâ re quidquam vel pro vel contra circa alios Epiſcopos decreuiſſent Pontifices, nihil illi penitus, nec pro vnico die, de Indulgentiis potuêre concedere, iuxta noſtram ſeotentiam; potuêre autem & plenarias & omnes dare, iuxta ſententiam Tanneri. Hæc aotem diuerſitas non eſt ſaoè de ſolâ voce, aut parui momenti. Quòd verò dicat eſſe de iure Diuino ſicuti alias iuriſdictiones, etiam diſplicet; quia eſto de aliis admitti id debeat quia neceſſariæ ſunt ad gubernationem Eccleſiæ etiam particularis; io hac tamen non habet locum, quia (vt paulò antè disi) non eſt admodum neceſſaria ad eam gubernationem, neque dicenda eſt à Chriſto coonceſſa ſicut altera.

17 Secundò aduerto, Eum ideò negare Epiſcopis poteſtatem concedendi Indulgennas pro defunctis, quia non habent poteſtatem eas concedendi niſi ſuis ſubditis. In quo diſcurſu vel minùs beoè infert; vel certè ſupponit noſtram ſententiam; Mioùs benè inſert, quia etiam Pontiſex ipſe noo habet poteſtatem concedendi Indulgentias niſi ſuis ſubditis; & tamen poteſt concedere mediatè defunctis, dando ſcilicet eas viuis, cum facultate illas applicandi deſunctis, iuxta ea quæ diximus ſuprà agentes de Indulgentiis pro defunctis; ergo, eò quòd Epiſcopi non habeant poteſtatem niſi concedendi ſubditis, non ſequitur, eos non poſſe pro defunctis; cumque ipſe ex iure Diuino dicat, eodem modo competere Epiſcopis in ſuâ Diœceſi ſicut Papæ in totâ Eccleſiâ; & aliunde noo reperiatur poſitiua Papæ prohibitio, ne Epiſcopi eas concedant oiſi ſuis ſubditis, cum licentiâ tamen, vt poſſint illas applicare pro deſunctis; non video quâ conſequeotiâ dicat, Epiſcopum non poſſe pro defunctis, quia ſolùm poteſt viuis. Quòd ſi propterea dicat, ideò ſolis viuis poſſe ab Epiſcopis concedi Indulgentias, quia Summos Ponnifex noo eis dedit poteſtatem ita concedendi viuis, vt liberum ſit his etiam eas applicare pro defunctis, tunc optimè diſcurret; at iam ibi ſupponitur noſtra tota doctrina, ſcilicet Epiſcopos non ſolùm pendere à Ponnifice io hac iuriſdictione, quatenus eam poteſt coarctare, eſto ſit eis immediatè conceſſa à Chriſto; ſed quia planè nullam habent, niſi quam poſitiuè Papa eis concedit; quandoquidem in hoc caſu, vbi nulla eſt poſitiua coarctatio Pontificis, vt diai, nullam habent poteſtatem, quia nulla eſt poſitiua conceſſio. Vides ergo illum diſcurſum vel nullum eſſe, vel io eo ſuppooi noſtram ſententiam contradictoriam ei, qoam hic Auctor eo loco inſinuat.

Quidquid tamen ſit de iure Diuino (vt ad rem redeamus) ex iure homano ordinario facta eſt Epiſcopis à Pontifice poteſtas concedendi Indulgentias cum magnâ tamen limitatione, ſcilicet in diuerſis occaſionibus Iodulgeotias quadraginta dierum; in Dedicatione Eccleſiæ Indulgentias voius anni. Eſt etiam conceſſa ea facultas Epiſcopis non otularibus, ſed iis qui iuriſdictionem & ſubditos habeot. Disi hanc poteſtatem eſſe ordinatam; hinc enim ſequitur eos poſſe eam alteri delegare. 18

Pontifex dedit limitatam poteſtatem Epiſcopis dandi Indulgentias.

Circa quæ Primò quæri poteſt, An eis ſit data facultas concedendi Indulgentias pro defunctis. Reſpoodetur negatiuè, quia conceſſio noo ſonat niſi pro viuis; non debent autem conceſſiones hæ magis extendi quàm ſonant.

Secundò quæritur, An ſimul multi Epiſcopi poſſiot vni perſonæ coocedere multas quadragenas. Affirmat Paludanus apud Suarez, ſi vnus concedat ea delegatione alterius, & alter ex ſuâ propriâ auctoritate. Meliùs tamen oegat idem Suarez, quem ſequitur Lugo; quia eo ipſo quòd Epiſcopus non concedat oiſi ſuo ſubdito Indulgentias, non poteſt alteri Epiſcopo delegare oiſi ſuam vnicam poteſtatem; ergo alter, cui delegatur poteſtas, non poterit oiſi eam vnicam quadragenam concedere, quam poterat delegans.

Tertiò quæritur, An Epiſcopus non ſolùm illicitè, ſed etiam inualidè concedat vltra quadraginta dies. Reſpondeo, Cùm Epiſcopi à ſe non habeant poteſtatem concedendi Indulgentias (vt diximus) ſed à Pontifice eam acceperint; profectò ſi hic ſolùm dedit pro quadraginta diebus, non poterunt illi nec licitè nec validè vltra dare; ſi tamen dederint, eſto ſecuodùm eum exceſſum non ſit ea conceſſio valida, erit tamen vſque ad quadraginta dies, vti ſuprà diximos, ſi Pootiſex aliquando non habet cauſſam ſufficientem pro eâ magnâ Indulgentiâ quam concedit, hanc tamen eſſe validam ad quantitatem cauſſæ.

Quartò quæritur, An poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias extra ſuum territorium. Reſpondetur, Suis ſubditis poſſe, quia eſt actus iuriſdictionis non contentioſæ, ſed voluntariæ; vnde poteſt pro ſubdito extra territorium exiſtente aſſignare templum, quod viſitando lucretur Indulgentias; quia hoc non eſt loco, ſed ſubdito in tali loco Indulgentias concedere. 19

Non eſt opus conſecratione, vt poſſit Epiſcopus dare Indulgentias.

Quintò quæritur, An pro hac conceſſione requiratur Epiſcopi conſecratio. Reſpondetur negatiuè, quia eſt actus iuriſdictionis, vt ſtatim ad

initium

initium diximus; non debet tamen eſſe excommunicatus, quia tunc ſubtrahitur illi hæc poteſtas; debet prætereà eſſe à Pontifice confirmatus; nam ſola Electio non dat illi hanc iuriſdictionem. Peccatum autem mortale non impedit hunc actum, imò neque illum facit peccaminoſum; quia non apparet, vnde debeat eſſe neceſſaria gratia pro hac conceſſione.

Poteſt Archiepiſcopus dare Indulgentiam in Epiſcopatibus ſibi ſubiectis.

Sextò quæritur, An ſub nomine Epiſcopi intelligatur etiam Archiepiſcopus. Reſpondeo, In ſuo proprio Archiepiſcopatu eum omnino intelligi, quia ibi eſt Epiſcopus, & quodammodò aliquid amplius; in aliis verò Epiſcopatibus ſibi ſubditis poteſt eſſe aliqua ratio dubitandi. Nihilominùs cùm Honorius III. in cap. *Noſtro*, de Pœnitentiâ & remiſſione, illis expreſsè hanc poteſtatem concedat, neque conſtet eam eſſe reuocatam, omnino aſſerendum eos poſſe; & iuxta hunc ſenſum Archiepiſcopus & Epiſcopus poterunt ſimul concedere eidem perſonæ duas quadragenas Indulgentiarum. Neque in eo textu fit vlla limitatio ad tempus, quo viſitat alios Epiſcopatus. Aduerte tamen, Primatem non poſſe niſi in eis Epiſcopatibus, quorum eſt Archiepiſcopus. Vnde Toletanus v.g. eſto ſit Primas totius Hiſpaniæ, non tamen poteſt in totâ Hiſpaniâ, ſed in Epiſcopatibus ei propriè ſubditis; quia Primati quà tali nullibi legitur facta ea conceſſio.

Legati Pontificij & Cardinales non habent ordinariam poteſtatem dandi Indulgentias, nec Generales Ordinum.

Circa Legatos Pontificis eſt etiam aliqua difficultas. Benè tamen docet Suarez, Eos non intelligi abſolutè nomine Epiſcopi aut Archiepiſcopi: vnde ex eo quòd Epiſcopis ſit ea facultas conceſſa, non licet inferre, eſſe etiam conceſſam Legatis; ſub proprio autem conceptu ſeu voce Legati in nullo textu habetur ea conceſſio; ac proinde non eſt eis tribuenda. Verùm quidem eſt, ordinariè, dum fiunt Legati, maximè à latere, dari ſimul eis hanc poteſtatem iuxta voluntatem Pontificis, de quâ nos nunc nihil poſſumus determinare, quia habet caſualem latitudinem.

20 Ob eamdem rationem Cardinales quà tales non cenſentur habere eam ordinariam poteſtatem, niſi ſpecialiter Pontifex eis talem gratiam faceret; multò autem minùs eam habent Abbates & Generales Ordinum. Vbi quæri poteſt, An præſcripta conſuetudo in his inferioribus Prælatis ſufficiat ad validè concedendas has Indulgentias. Reſpondeo, Vel ea conſuetudo ortum trahit à conceſſione Summi Pontificis, vel non: ſi trahit, ſine dubio valebit, non tamen quà conſuetudo, ſed quà ex conceſſione Papæ; ſi verò non trahit inde ortum, non poteſt ſufficere; quia conſuetudo licet poſſit excuſare ab obligatione legis, non tamen poteſt efficere quòd Pontifex velit id, de quo ipſe nihil cogitauit; ſi autem Pontifex nolit dare eas Indulgentias, profectò eſto omnes alij conſpirent, illæ non dabuntur; ergo. Hinc denique colligitur, multò minùs Parochos, & Sacerdotes ordinarios, habere eam poteſtatem ordinariam.

Quid concedant Prælati Ordinum illis, quos faciunt participes meritorum ſui Ordinis.

Hac occaſione diſputat Suarez ſect. 2. quid concedant Prælati Religionum, quando aliquem faciunt participem meritorum Ordinis. Supponimus, quoad meritum gratiæ & gloriæ id non habere locum. Supponimus Secundò, per hoc non applicari illis à Prælato Religionis ſatisfactiones Religioſorum; quia hæc applicatio non poteſt fieri niſi ex voluntate ipſius operantis, ſeu ſatisfacientis. Supponimus Tertiò, non eſſe in Religione aliquem theſaurum per modum Indulgentiarum, qui poſſit diſtribui inter Religioſos, & inter eos qui fiunt participes meritorum. His poſitis vix videtur reſtare aliqua vtilitas, quæ ex eâ participatione proueniat; dicimus tamen eam eſſe quoad orationes, quæ in eâ Religione fiunt; impetrant enim indirectè aliquid eis hominibus, quatenus Deus mouetur ſæpè de congruo ſpeciali ratione ob merita alicuius iuſti ad benefaciendum illis, qui cum eo iuſto ſunt ſpecialiter coniuncti; ergo eo ipſo quòd ſæcularis aliquis eſt ſpecialiter Religioſis coniunctus, Deus propter merita eorum Religioſorum benefacit ſpecialiter ei ſæculari. De quâ difficultate, vti de omnibus præcedentibus, circa perſonas quæ concedere poſſunt Indulgentias, vide Suarium eâ ſect. 2. vbi ea omnia fusè valdè & doctè diſcutit. Res eſt enim non magnâ indigens ſpeculatione, ideò me ab illâ breuiter expediui.

Pontifex poteſt delegare poteſtatem dandi Indulgentias cuicumque;

De his item, quibus poteſt hæc poteſtas delegari, diſputat ſect. 6. circa quod mihi in primis certum videtur Papâ poſſe cuilibet dicere validè, ſiue vir, ſiue femina ille ſit; *Do tibi poteſtatem vt concedas cui velis, datâ ſufficienti cauſsâ, & ceteris requiſitis, Indulgentiam talem aut talem, aut prout tibi placuerit*; quia cùm ea conceſſio immediata, quæ deinde fiet, non ſit actus ordinis Sacramentalis exigens aliquem ſpecialem characterem aut conſecrationem, & Pontifex immediatè per ſeipſum poſſit eam Indulgentiam concedere, poterit & per quamcumque perſonam. 21

Non item Epiſcopus.

Vnde addo, Si poſitiuum aliquod ius humanum non obſtaret, etiam Epiſcopus, qui poteſt delegare hoc munus, poſſet hoc delegare ſæculari; quia tamen ſæculares ſunt iure humano ab Eccleſiaſticis muneribus, quale hoc eſt, excluſi, non poteſt Epiſcopus eam facultatem ſæculari concedere, poteſt autem Sacerdoti ſimplici, Diacono, denique cuicumque Clerico. Pontifex autem qui illud ius humanum, quod ſolum obeſſe diximus, poteſt reuocare, poteſt etiam ſæculari concedere facultatem dandi Indulgentias. Vbi tandem quæri poteſt, Cui de facto ſit delegata ea poteſtas? Huic tamen nos reſpondere non poſſumus, quia res eſt facti, nec poſſumus ſcire gratias actuales, quas Pontifices faciunt ex ſuâ voluntate huic aut illi perſonæ, huic aut illi Prouinciæ, Religioni, &c.

SVBSECTIO QVARTA.

Sub quâ formâ debeant & ſoleant concedi Indulgentiæ.

Nulla eſt certa forma conceſſionis Indulgentiarū

CIRCA modum ſeu formam, quâ conceduntur Indulgentiæ, aliqui videntur requiſiuiſſe determinata verba ad modum, quo pro Sacramentis ſunt aſſignata à Chriſto. Verùm vno verbo reſpondemus; Quandoquidem Chriſtus ipſe in hac materiâ nihil penitus determinauit, ſufficere quodcumque vel verbum, vel ſcriptum, vel ſignum, quo Pontifex declarat ſuam mentem: ſi enim ab eo peto Indulgentiam plenariam pro morte, & ille capite annuat; hæc erit ſuffi- 22

ſufficientiſſima forma eam concedendi: & hoc ipſum dico, Quando Pontifex facit gratiam pro horâ mortis, ita vt Confeſſarius concedat morituro Indulgentiam plenariam: ſufficit enim tunc, ſi vel morituro ipſi, vel per ſe, vel altero pro illo eam petente, Confeſſarius vel verbo, vel capite, vel alio ſigno annuat; quod intelligendum eſt, niſi Pontifex in eâ conceſſione determinaſſet aliquam formam, ſeu verba, ſub quibus deberet à Confeſſario concedi: tunc enim neceſſariò deberet ea ſeruari; id tamen non ſolet vmquam Pontifex præſcribere. Hinc conſtat à potiori ſufficere, ſi Pontifex, aut quicumque alius poteſtatem habens concedendi Indulgentias, dicat, *Abſoluo te*, volendo Indulgentiæ conceſſionem ſeu abſolutionem à pœnâ Purgatorij denotare: id quod poteſt etiam intendere, quando dans Sacramentalem abſolutionem dicit, intendens vtramque abſolutionem ſignificare per eas voces, *Abſoluo te à peccatis*; quia non ſola abſolutio à culpâ, ſed etiam à pœnâ iure optimo dici poteſt abſolutio à peccatis.

Difficilius eſt, An ſi pœnitens eſt oblitus petere eam abſolutionem, & Confeſſarius nihil eâ de re ſciat, poſsitne nunc concedere eam Indulgentiam? Reſpondeo cum Patre Suario; Si Confeſſarius nihilominùs intendat abſoluere etiam ab eâ pœnâ, in quantum poteſt, ſeu caſu quo poſſit, tunc reuerà abſoluturum; quia re ipsâ habet eam poteſtatem, & verba ſunt de ſe ſignificatiua vtriuſque abſolutionis; cur ergo eam non concedet? Id conſtat manifeſtè in eo, qui eſto nihil ſciat, quòd poſſit baptizare validè, ſi tamen habeat intentionem faciendi quidquid poteſt, & applicet re ipsâ veram materiam & formam, ſine dubio baptizabit. Quòd ſi tamen Confeſſarius nec quidem ſub eâ conditione quidquam de Indulgentiis cogitet, procul dubio nihil concedet.

An opus ſit exteriore ſigno ad conceſſionē Indulgentiæ.

23 Ea nunc poſſet eſſe difficultas; Quòd nec quidem videatur eſſe neceſſarium aliquod ſignum externum pro Indulgentiæ conceſſione. Cùm enim non ſit actio Sacramentalis, nec aliunde probari poſſit, cur non ſufficiat interior voluntas Pontificis, videtur omnino ea ſufficere, maximè cùm per ſolam applicationem interiorem mearum ſatisfactionum poſſim ego alterum liberare à pœnâ Purgatorij; cur ergo id ipſum non poterit Pontifex efficere per ſolum actum interiorem? Confirmatur, quia ſaltem reſpectu ſui ipſius poteſt applicare Indulgentias per ſolam interiorem voluntatem; ad quid enim ſibi debet aliquid exteriùs dicere? cùr ergo non poterit etiam reſpectu aliorum? Reſpondeo tamen, Id non poſſe fieri, & quidem ſi dicamus non concedi Indulgentiam, niſi quis acceptet, res eſt facilis; quia ad acceptandum requiritur priùs manifeſtatio voluntatis concedentis; ergo debent interuenire ſigna aliqua exteriora manifeſtantia eam voluntatem. Independenter autem ab hoc argumento, quia fortaſſis aliquis diceret ſufficere, ſi accepturus Indulgentiam diceret, *Accepto, ſi tu mihi conceſſeris*, & tunc per ſolam interiorem voluntatem concedentis poſſe concedi. Secundò argumentor; Quia circa hanc poteſtatem non debemus aliter diſcurrere quàm circa reliquas iuriſdictiones conceſſas à Deo Pontifici; atqui omnes ferè illæ in ſuis actibus debent per ſigna exteriora completi, ſeu declarari: deinde omnes Auctores ſupponunt hoc ſolo modo eſſe conceſſam à Chriſto hanc poteſtatem; non eſt ergo nobis liberum aliter diſcurrere. Hinc ad rationes in contrarium allatas dicimus; ad primam, Eſto ea conceſſio non ſit actio Sacramentalis, ex voluntate tamen Chriſti requirere verba; quia ita ad rectum vſum illius poteſtatis neceſſarium eſt. Quod Secundò dicebatur, Non poſſe aliunde probari neceſſitatem eius ſigni, iam eſt refutatum. Ad inſtantiam de applicante ſatisfactionem pro alio facilè reſpondemus, Magnam eſſe diſparitatem; Primò, quia Indulgentiæ non conceduntur niſi vel vniuerſaliter pro totâ Eccleſiâ; & tunc maximè eſt neceſſarium, vt omni ei conſtet; poteſtque id facilè fieri per litteras à Pontifice per totam Eccleſiam miſſas: vel pro perſonâ priuatâ, quæ eas petit, & cui facilè poteſt declarari voluntas Pontificis. At applicatio priuata poteſt fieri à quocumque pro quocumque quantumuis diſtanti, vbi moraliter non poterat eſſe communicatio & ſignificatio meæ voluntatis.

Differentia inter applicantem ſuas ſatisfactiones alteri, & concedentem Indulgentias.

Secunda differentia eſt, quòd hæc applicatio non ſit actus iuriſdictionis aut abſolutionis, qui debent fieri per verba, aut ſigna externa, ſed ſit applicatio à me facta Deo pro altero: quòd ſi hæ duæ differentiæ non ſufficiant, dic Deum non exegiſſe hanc exteriorem manifeſtationem pro ſatisfactione, Chriſtum verò eam exegiſſe pro concedendis Indulgentiis. Ad id quod vltimò dicebatur de Pontifice ſibi concedente Indulgentias reſpondetur, ibi per accidens non eſſe neceſſariam eam exteriorem locutionem, cùm idem ſit qui dat, & qui recipit. 24

Quomodo Pontifex poſſit dare Indulgentias pro horâ mortis, & per quæ poſſint applicari.

Vbi aduerte, aliquando concedi etiam Indulgentias in futurum, non requiſitâ vllâ nouâ manifeſtatione; vt cùm Pontifex concedit alicui Indulgentiam plenariam pro horâ mortis, non petendo vt ea conferatur ab alio, v.g. à Confeſſario. Eo autem caſu præter manifeſtationem factam tunc temporis, quando eam conceſſit Pontifex, non eſt deinde vlla alia neceſſaria, ſed poſitâ conditione mortis, immediatè confertur Indulgentia.

Dices; Pontifex non habet poteſtatem concedendi immediatè Indulgentias defunctis; atqui in ipſo puncto mortis iam ille, cui conceſſa dicitur, eſt defunctus, & extra iuriſdictionem Pontificis; ergo non poteſt ei immediatè concedi Indulgentia. Reſpondeo, Dupliciter poſſe eam concedi; Primò pro eo inſtanti aut momento ante mortem, in quo ea naturaliter ſit ſecutura; quia reuerà iam illud inſtans dici poteſt mortis; Secundò, Etiam poſſe admitti, eam applicationem immediatè fieri ipſo inſtanti mortis; Pontificem autem tunc non concedere Indulgentiam mortuo, ſed conceſſiſſe viuo & ſubdito, dependenter tamen à conditione futurâ: vnde nihil aſſerimus contra ea quæ ſuprà diximus, ſcilicet non poſſe Pontificem concedere Indulgentias mortuis. Ex his ſolutionibus prior mihi magis placet, quia magis ſaluat iuriſdictionem Papæ in hominem illum, cui confertur Indulgentia. 25

Quis intelligatur nomine Confeſſarij pro Indulgentiis impertiendis in horâ mortis.

Circa quam Indulgentiam pro horâ mortis quæri poteſt, An habilis Confeſſarios, poſſit eam conferre alius ſimplex Sacerdos, aut etiam laicus?

Nonnulli

Nonnulli (quos refert Diana Tomo 1. Tractatu da Bullâ Cruciatæ, reſolutione 106.) affirmant; id quod approbat ipſe quoad Indulgentiam Bullæ Cruciatæ. Verùm in hac nullum eſt myſterium, quia Pontifex in Bullâ non dat Indulgentiam vt per tertiam perſonam conferendam, ſed præmiſsâ confeſſione eam immediatè cõcedit ipſe Pontifex; ergo ibi nec laicus nec Confeſſarius eſt neceſſarius. Iudico in hoc puncto debere conſiderari verba conceſſionis Papæ; nam ſi ille dixit, Concedo tibi vt Confeſſarius in horâ mortis conferat tibi Indulgentiam plenariam, tunc ſine dubio non poterit à laico neque à Diacono concedi; poteſt tamen dubitari, an tunc requiratur ipſe proprius Confeſſarius, an è contrario alius Sacerdos, etiam cui infirmus non eſt confeſſus, eam concedere valeat. Reſpondeo, Si indultum dicat, *vt à ſuo Confeſſario*, procul dubio non poterit eam dare, niſi ille cui vel tunc confitetur, vel qui erat ordinarius Confeſſarius; nam hîc etiam intelligitur ſine dubio nomine Confeſſarij: ſi autem ſolùm dicat *à Confeſſario*, poteſt intelligi quicumque ex approbatis, quia verè ille eſt Confeſſarius. Semper tamen, vt dixi, attendenda ſunt verba indulti, ſeu conceſſionis Pontificiæ, & præcisè vt ſonant interpretanda. Cùm enim res tota pendeat à voluntate illius, & iam hoc modo iam illo concedat eam Indulgentiam, non poſſumus nos regulam generalem pro omnibus tradere, multò minùs in particulari eas diſcutere; hoc ſolùm vniuerſaliter dici poteſt, eſſe contra ſtylum curiæ, & contra mentem Pontificis, vt per ſæculares ea gratia communicetur; quia non ſolent hæ res ſpirituales illis committi, nec quidem tamquam inſtrumento.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo ſit interpretanda conceſſio Indulgentiæ.

26 QVIA aliquando conceſſio Indulgentiæ non adeò claris traditur verbis, vt non pariatur explicationes laxiores, aut è contrario rigidiores, quærimus, An debeat fauorabili, an ſtricto iure explicari? De hac quæſtione agit fusè Suarez diſput. 56. ſect. 2. putatque eam eſſe valdè difficilem, ideò vix ſe in vllam partem reſoluit, ac tandem vtitur diſtinctione; ait ergo facultatem concedendi Indulgentiam eſſe ſtricti iuris, ideoque rigorosè interpretandam, ipſam tamen actualem conceſſionem Indulgentiarum ſuppoſitâ poteſtate concedentis debere latiſſimè explicari; quia eſt fauor Principis, & nemini eſt nociuus. Ego tamen (vt verum fatear) nec tantum hîc video myſterium, nec neceſſariam iudico eam Patris Suarez diſtinctionem, & quidem, ſi loquamur de ipsâ poteſtate concedendi, ego non capio, cur debeat dici odioſa; cùm poteſtas aliqua non poſſit in ſe dici odioſa, aut fauorabilis, niſi ratione actus, ad quem ordinatur; ſi hic ſit odioſus, illa dicitur odioſa, fauorabilis, ſi hic ſit fauorabilis; ergo cùm ipſe Suarez admittat actualem conceſſionem Indulgentiarum eſſe fauorabilem, profectò & ipſa poteſtas concedendi eas Indulgentias erit fauorabilis. Ratio item à priori eſt clara, quia quod Christus Dominus dederit ſuo Vicario in terris facultatem concedendi Indulgentias, fuit inſignis fauor & ſingulare beneficium toti Eccleſiæ collatum; nec video, cur debeat vllo prorſus modo dici odioſus, ſicut poteſtas quam fecit, vt per abſolutionem Sacramentalem cum ſolâ attritione remittatur mortale; (quod alioquin, ſi Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet, requireret contritionem, quæ eſt valdè difficilis;) profectò magnus eſt fauor, eſto, quâ parte eſt neceſſarium alteri manifeſtare ſua peccata, habeat aliquid de odio; hoc tamen eſt extra intentum noſtrum, quia non agimus de hac obligatione, ſed de facilitate per attritionem obtinendi remiſſionem mortalis. Vnde ſi etiam ab eo puncto volumus abſtrahere, poſſumus fortiorem inſtantiam adferre ex aliis Sacramentis, quibus tribuit idem Christus vim cauſſandi gratiam ex opere operato Euchariſtiæ, Extremæ Vnctioni, Baptiſmo, &c.

Facultas concedendi Indulgentias eſt fauorabilis, & non ſtricti iuris.

27 Quod verò obiiciebatur contra facultatem concedendi Indulgentias, ſcilicet poſſe per eam eneruari pœnitentias Sacramentales, patitur inſtantiam claram ex dictis de Sacramentis; nam etiam ea vis cauſſandi gratiam poſſet fortaſſe reddere homines valdè ſegnes in procurando augmento gratiæ per opera bona; quandoquidem eam poſſunt augere ex opere operato per Sacramenta, & tamen non propterea vllus vmquam dixit eam inſtitutionem Sacramentorum eſſe odioſam. Ratio à priori, cur non debeat ex hoc capite ea facultas dici odioſa, eſt, quòd nihil planè ſit in rerum naturâ, quantumuis magnum bonum conferat, quod non poſsit per accidens eſſe occaſio mali alicuius; non tamen ideò debent omnes omnino res, omnia beneficia, &c. dici odioſa & ſtrictè explicari. Secundò, Ea ratio de relaxatione diſciplinæ, &c. non eſt ad rem; quia ſi aliquam haberet vim, magis directè oſtenderet ipſam conceſsionem Indulgentiæ eſſe odioſam; nam diſciplina non relaxatur, nec pœnitentiæ Sacramentales diminuuntur per facultatem Indulgentiam concedendi, ſed per ipſam conceſsionem: & huc facit quod anteà dicebam; non poſſe vocari odioſam facultatem, niſi actus illius ſit odioſus.

Soluuntur obiectiones.

Vt verò vlteriùs conſtet gratis de hac poteſtate diſputari, aduerte, poſſe nos loqui vel de Pontifice qui habet eam poteſtatem à Chriſto, vel de aliis quibus eam ille delegat; (nam in ſententiâ Suarez, quam & nos vt veram defendimus, ſolus Papa habet ordinariam eam facultatem:) ſi loquamur de Papâ ipſo, ſeu de poteſtate quæ eſt in ipſo, planè inutiliter quærimus, an ſit reſtringenda, an amplianda, quia apud omnes eſt certum, eum habere ampliſsimam ad dandas quaſcumque Indulgentias, dummodò adſit cauſſa ſufficiens: ſi verò loquamur de Epiſcopis, & aliis, quibus concedere eam ſolet ipſe Pontifex, ſeu quibus de iure eſt conceſſa, etiam videtur mihi non valdè, imò fortè nullo modo neceſſaria ea quæſtio; quia in Epiſcopis iam conſtat quos limites habeat ea poteſtas, ſcilicet ad concedendum in Dedicatione Eccleſiæ vnum annum, aliàs verò quadraginta tantùm dies. De his autem, quibus concedit caſualiter Pontifex ſimilem aliquam poteſtatem, vix poſſumus aliud dicere, quàm eam intelligendam iuxta ſenſum verborum. Et verò in hoc puncto hæc con- 28

ceſſio cùm ſit fauor principis, & ipſe habeat poteſtatem concedendi etiam latiſſimè tales Indulgentias, voluntas autem concedendi ſemper debet laxiſſimè explicari (ipſo Suario teſte num. 8.) dicendum omnino videtur, eam conceſſionem Epiſcopis factam debere laxè accipi. Denique totum hoc (ſiue de poteſtate, ſiue de ipſâ cōceſſione loquamur) non eſt magni momenti; quia facillimum eſt ex verbis conceſſionis intelligere quid intendat Pontifex, & quid circa Indulgentias concedatur; ſi tamen occurrat aliquod dubium, & locus ſit alicui explicationi, omnino puto eſſe laxè interpretandam, quia eſt fauor, non odium. Quòd autem per accidens inde poſſit ſequi aliqua relaxatio, non conſtituit hanc conceſſionem in ratione odioſæ, quia (vti paulò antè diximus) vix eſt poſsibilis fauor vllus, ex quo non poſsit per accidens oriri aliquod inconueniens.

In dubio Indulgentiæ ſunt laxè explicandæ, quia fauorabiles.

Hinc deciditur alia quæſtio, quam ſectione 3. tractat Suarez, Vtrùm Indulgentia tantum valeat quantum ſonat; id eſt, ſi dicit *Indulgentiam plenariam*, valeat ad plenariam remiſsionem; ſi dicit viginti dies, valeat ad viginti dies, &c. In quo puncto aliqui Catholici ſatis audacter has conceſsiones reprehendunt. Nos ex hucuſque dictis aſſerimus, ſi cauſſa ſit ſufficiens, omnino valere; quid autem per illos dies & annos intelligatur explicuimus ſuprà. Dixi, *ſi adſit cauſſa*; neque enim aſſerimus, nunquam in hac re facti poſſe Pontificem errare excedendo in eâ conceſsione; interim tamen quamdiu apertè non conſtat de nullitate conceſsionis, ſemper eſt præſumendum cauſſam eſſe ſufficientem; & ſaltem tunc ſi ſecundùm totam ſuam latitudinem non valuerint Indulgentiæ, valebunt, quantum cauſſæ magnitudo poſsit, vt inſinuatum eſt ſuperiùs.

SECTIO TERTIA.
De duratione & ceſſatione Indulgentiarum.

29 HÆc eſt vltima difficultas circa Indulgentias. In quo puncto Primò certum eſt, ſi Pontifex concedat Indulgentiam in perpetuum, illam eſſe perpetuam, ita tamen, vt vel per ipſum Pontificem, vel per alterum ſucceſſorem poſſit tolli; quia tales donationes ſemper ſunt reuocabiles: & verò re ipsâ paſſim Pontifices reuocant eiuſmodi conceſſiones Indulgentiarum in perpetuum; aliàs autem ad tempus reuocant, etiam antequam illud tempus elabatur, in quo eſt eadem ratio quæ in reuocatione perpetuarum. Secundò certum eſt, ſi Indulgentia eſt ad annum tantùm, non durare vltra; & eodem modo diſcurrendum de qualibet maiori minoriue duratione, quia hæc omnia pendent à voluntate concedentis; ideò ſicut ad alios effectus Indulgentiæ, ita ad hunc conſideranda maximè ſunt verba concedentis. Quod dico de conceſsione ipſarum Indulgentiarum, dixerim eodem modo de conceſsione facultatis ad largiendas Indulgentias, quia etiam hæc ipſa poteſtas dari poteſt vel ad tempus, vel in perpetuum; vti Epiſcopis data eſt illa, quam diximus, facultas in perpetuum: poteſt tamen Pontifex illam ipſam auferre, aut magis coarctare, quia ſemper poteſt reuocare eam ſuam conceſsionem circa Indulgentias: hæc enim materia non eſt talis, in quâ ita transfertur dominium, vt non poſsit poſteà reuocari ab eo, qui illud conceſsit. Iam poſſet in dubium verti, quam durationem habeant Indulgentiæ plenariæ, quæ concedi ſolent templis aut ſacellis: verùm hoc non poteſt à nobis decidi; eſt enim res pendens à voluntate Pontificis, & reſpicit caſus particulares, qui non ſunt nobis noti: variè enim concedi ſolent; iam his temporibus ordinariè ad quinquennium tantùm conceduntur, quo elapſo debet peti earum confirmatio noua; quando tamen conceduntur ſine vllâ reſtrictione (vt quæ Religionibus aut communitatibus concedi ſolent) cenſentur eſſe perpetuæ, niſi aliqua ſit generalis regula in contrarium, quæ comprehendat ſuâ limitatione etiam illas, quæ alioquin non habent in ſuâ conceſsione verba limitantia. An autem Indulgentia conceſſa alicui loco poſsit eodem die bis aut ſaltem ſingulis diebus obtineri, diximus ſuprà.

Poteſt Pontifex Indulgentias pro arbitrio reuocare, etiam perpetuas.

Circa ceſſationem autem è contrario earundem Indulgentiarum certum eſt, quando conceſſæ ſunt ad certum tempus, & hoc elabitur, eas ceſſare: in quo puncto nulla poteſt eſſe ratio dubitandi: hæc autem ceſſatio poteſt dici quaſi ab intrinſeco ex naturâ ipsâ eius Indulgentiæ. Difficultas ergo eſt circa ceſſationem ab extrinſeco ratione cauſſæ ipſius aut motiui, ob quod datæ ſunt: in quo puncto prima difficultas eſt, An illæ pereant per ſolam mortem concedentis. Certa & communis etiam apud vulgares homines doctrina eſt, non perire; quia ſufficit voluntas præcedens non retractata, vti in aliis conceſsionibus & in ipſis etiam legibus: quæ doctrina maximè habet locum in Indulgentiâ conceſsâ à Pontifice, qui non habet vllum à quo limitetur ea conceſſio, niſi ſubſequens Pontifex illam reuocet: in aliis autem inferioribus, v.g. Epiſcopis, quia poteſt Pontifex, dum eis facultatem concedit, limitare illam, vt non poſſint concedere niſi vſque ad ſuam mortem, maior eſt ratio dubitandi; nihilominùs ſi eam non limitauit, debent cenſeri poſſe abſolutè ſine reſtrictione concedere Indulgentias; quia cùm ex ſe Indulgentia non habeat hanc limitationem, non debemus eam adſtruere ſine ſufficienti cauſsâ, qualem pro eo caſu non habemus. 30

Indulgentiæ non ceſſant moriente eo qui conceſſit.

Secundum dubium eſt circa ceſſationem per reuocationem concedentis, aut ſucceſſoris, qui eſt æqualis poteſtatis, An ſine cauſsâ poſſit validè reuocari. Cui reſpondeo Poſſe, quia non eſt ibi propriè tranſlatum vllum dominium, vt paulò antè diximus, quodque ampliùs non pendeat à voluntate concedentis, ſicut quando dono Petro pallium, licet ea donatio in fieri pendeat à meâ voluntate, in conſeruari tamen nullo modo, conceſsio Indulgentiæ talis non eſt, ſed ſemper dicitur pendere à voluntate concedentis.

Poſsitne Indulgentia ſemel conceſſa ſine cauſsâ licitè reuocari.

Tertia difficultas, An ſaltem illicitè reuocetur Indulgentia, quando fit ſine vllâ cauſsâ. Aliqui apud Suarium dicunt, Non poſſe licitè ſine cauſsâ reuocari, quia oſtenderet Pontifex aliquam leuitatem animi. Ipſe verò Suarez dicit, Per ſe id poſſe fieri ſine peccato, niſi quando ſequeretur ſcandalum ex eâ reuocatione, vel quando conceſſio eſt facta cum promiſsione non reuocandi Indulgentiam; vel denique quando ea Indulgentia 31

gentia cenſetur valdè proficua, & nullum è contrario nocumentum adfert. Quòd ſi dicas, Hæc ratio etiam probat, concedentem non potuiſſe ab initio non concedere eam Indulgentiam, ſi idem fructus ſperabatur; reſpondet negando paritatem, quia ante inchoatam Indulgentiam fructus ille ſolùm poterat eſſe in ſpe, ac proinde valdè incertus; iam autem eſt notus, ideoque non debet ſine cauſâ impediri. Quòd verò per ſe loquendo extra hos caſus non requiratur ad reuocationem Indulgentiæ vlla cauſſa (quæ erat prima pars ſententiæ ipſius) probat inde; quia ſicut potuit abſque vllâ aliâ cauſâ licitè ab initio negari, ita & poſteà etiam licitè ſine vllâ nouâ cauſâ poterit non conſeruari, ergo & reuocari; quia hoc nihil aliud eſt quàm eam non conſeruari. Secundò; nam qui eam conceſſit, non ſe obligauit in perpetuum. Tertiò; quia per conceſſionem Indulgentiæ nullum ius eſt acquiſitum in eo cui eſt conceſſa.

32 Ego tamen (vt verum fatear) aliquam habeo in hoc puncto difficultatem; & verò non ſatis videtur eſſe ſibi cohærens hæc doctrina. Nam ſi Pontifex dediſſet Indulgentiã præcisè ad viginti annos, ſine dubio non teneretur ſequens aut idem Pontifex eiapſo eo tempore eam rurſus concedere ad alios viginti annos, etiamſi fructus & vtilitas illius eſſet maxima; & tamen tunc ea vtilitas non fuiſſet tantùm in ſpe (vt reſpondebat paulò ſuperiùs Suarez, dum diſparitatem inter conceſſam & concedendam voluit aſſignare,) ergo ſi non eſt licitum iam conceſſam vniuerſaliter reuocare, profectò id non ex vtilitate debet colligi, quia iam probauimus in caſu à nobis allato eſſe eamdem; debet ergo id reduci ad ipſam rationem præcedentis conceſſionis, vel certè ea limitatio Patris Suarez non traditur conſequenter. Secundò, ea differentia, quòd in vno caſu illa vtilitas percipiatur, in altero verò ſit ſolùm in ſpe, non ſufficit ad rem præſentem; quia etiamſi certus ſit Pontifex de vtilitate futurâ, non tamen ideò obligatur ad dandam Indulgentiam; ergo ex hoc capite neque ad non reuocandam. Præterea habet difficultatem ratio eiuſdem Auctoris inde deſumpta, quòd hæc collatio ab initio fuerit beneficium gratuitum, ac proinde ſemper poſſit reuocari. Etenim etiam quòd Pontifex v. g. fecerit aliquem Cardinalem fuit ab initio beneficium gratuitum, & tamen nemo ideò dicet, poſteà licitè ſine vllâ prorſus cauſâ poſſe eum deponi ex Cardinalatu; ergo ea ratio ſecundùm ſe ſumpta non eſt efficax.

33 *Deciditur quæſtio negatiuè.* Omnibus ergo penſatis magis propendeo in ſententiam priorem; quia etenerà in iis conceſſionibus eſto non acquiratur illud ius, quod in donationibus rerum temporalium, ratione cuius poſteà reuocari nec quidem validè poteſt ea donatio, aliquod tamen ius acquiritur: omnis enim donatio aliquod ius dat; eius autem iuris violatio ſine cauſâ aliquam habet in ſe indecentiam. Confirmo & explico ex ipſius Suarez doctrinâ; ait enim, Si Pontifex promiſit ſe non reuocaturum, non poſſe reuocare; vnde ſic argumentor, Quando Indulgentia eſt conceſſa abſolutè, habet ex ſe vim durandi in perpetuum; ergo ſupponit voluntatem in concedente de hac perpetuâ duratione; nam ſine tali voluntate non poſſet ſequi ea perpetuitas; atqui eo ipſo quòd cum hac voluntate dat Indulgentiam, implicitè dicit, *Do tibi hanc in perpetuum*; ibi autem rurſus includitur voluntas non reuocandi in perpetuum; ergo ſaltem ex hoc capite ea reuocatio non eſt licita: Argumenta autem Suarez non vrgent, quia multa poſſunt omitti initio licitè ſine vllâ aliâ cauſâ; quæ tamen poſtquam inchoata ſunt, non debent reuocari; vt in Legibus patet: poſſunt enim ſæpè omitti; eas autem iam latas reuocare non licet. Vbi aduerte hoc maximè habere locum (id quod ipſe Suarez benè fatetur) quandò poſt promulgatam Indulgentiam iam ab aliis inchoatæ ſunt conditiones quæ petuntur, v. g. ieiunia; & à fortiori iam eſt data eius intuitu magna eleëmoſyna: eo enim caſu eſſet grauis deceptio defraudare eum hominem fructu Indulgentiæ.

Diximus eam reuocationem non eſſe per ſe licitam; quæri nunc poſſet, An ſit grauiter illicita. Reſpondeo, Non habere nos fundamentum vt in eâ ponamus malitiam peccati mortalis, niſi fortè quando Pontifex per illas Indulgentias inuitaſſet ad graues ſumptus; v. g. ſi Iubileum ſeu Indulgentiam conceſſiſſet euntibus contra Turcas ad bellum, & poſt factos ſumptus, antequam illi lucrarentur Iubileum, illud reuocaret: illa enim eſſet valdè grauis deceptio, quæ fortè non poſſet à mortali excuſari, niſi haberet animum refundendi ſumptus; id quod tamen vix ſufficeret ad excuſationem.

SECTIO QVARTA.

Quibus modis debeat ea reuocatio fieri.

Circa quod Primò quæritur, Vtrùm Indulgentiæ ceſſent eo ipſo quòd reuocatio fiat v. g. Romæ, an verò tunc primùm, quando reuocatio venit in notitiam eorum quibus conceſſa erat Indulgentia. Communis ſententia apud Suarez diſput. 57. ſect. 2. ait non ceſſare; cuius fundamentum deſumitur ex intentione Pontificis, de quâ dicunt illi conſtare ex communi interpretatione Doctorum. Quam ſententiam duobus modis Suarez intelligit; Primò, vt reuocatio non habeat locum, donec ſit ſufficienter promulgata, ita vt per ſe loquendo peruenire potuerit ad notitiam Prouinciæ, pro quâ ſit. In hoc autem ſenſu eam ſententiam dicit Suarez maximè eſſe piam & conſentaneam praxi Eccleſiæ. Alterum ſenſum tradit; vt nulli perſonæ in particulari noceat ea reuocatio; quouſque illi in particulari innoteſcat; & hunc ſenſum ait maximè intendi ab Auctoribus communis ſententiæ; quia illi ad reuocationem dicunt neceſſariam eſſe notitiam; promulgationem autem videntur cenſere non ſufficere. Addit ille, optare ſe vt hæc ſententia ſit vera, quia pia eſt & fauorabilis; (quòd ſi hæc ſit Pontificis voluntas, erit omninò vera, quia ſi Pontifex non vult eas Indulgentias ceſſare antequam mihi innoteſcat reuocatio, procul dubio non ceſſabunt;) putat tamen idem Auctor non poſſe ſufficienter de eâ voluntate Pontificis conſtare, cùm leges etiam irritantes habeant ſuum effectum poſtquam ſufficienter ſunt promulgatæ, etiamſi aliquæ perſonæ in particulari eas inuincibiliter ignorent; & tamen longè maiora incommoda ſequi poſſint ex va- 34

Vt Indulgentia ceſſet per reuocationem, debet hæc ſufficienter eſſe promulgata.

Non eſt tamen opus, vt

reuocatio ſingulis innoteſcat.

lote earum Legum irritantium quàm ex reuocatione Indulgentiarum, quia hîc ſolùm ſequitur quædam materialis deceptio inducens ad bonos
35 actus. Hæc ratio mihi etiam placet, & confirmari vlteriùs poteſt, quia eam notitiam ad omnes in particulari peruenire eſt valdè difficile; ac proinde non debet exigi ad valorem reuocationis Pontificis. Vrgeo meo iudicio euidenter: ſi enim Indulgentiæ alicui templo conceſſæ reuocentur à Pontifice, & verò publicè ea reuocatio in ipſomet templo promulgetur, non videtur probabile, quòd ſi aliquis, qui abfuit vel ex ciuitate, vel ex templo, & de eâ Indulgentiæ reuocatione caſu nihil audiuit, poſſit tamen poſteà ſingulis annis Indulgentias ibi lucrari, eò quòd ipſi non conſtet de reuocatione, quia neque ipſe dubitat, & tamquam de re iam planè antiquâ nihil alij loquuntur; ergo non requiritur ea notitia ad omnes omnino.

An per ſolum actum internum poſſit Indulgentia reuocari.

Circa quod vlteriùs quæritur, An de plenitudine poteſtatis poſſit Pontifex per ſolum actum interiorem reuocare Indulgentias, ita vt nullâ factâ promulgatione exteriori impediatur effectus illarum. Affirmat Pater Suarez vbi ſuprà, Primò, quia efficacia Indulgentiæ pendet ex voluntate concedentis; Secundò, quia ſi exteriùs promittat Indulgentiam, interiùs autem non habeat animum, nihil efficit; ergo ſi exteriùs continuetur donatio, ſi tamen Pontifex interiùs non continuat animum, nihil etiam efficiet. Vnde, quòd aliqui in contrarium obiiciunt, ſolam interiorem donationem ſine exteriori non valere; vnde inferunt, Ergo neque interior reuocatio ſine exteriori valebit, ait ille non multùm vrgere; quia eo ipſo quòd ad donationem duo requirantur, ablatio cuiuſlibet efficiet ablationem do-
36 nationis: malum enim ex quolibet defectu. Hanc ſententiam Cardinalis Lugo diſp. 27. num. 148. dicit ſibi ſemper viſam difficilem tum propter doctrinam generalem quam tradit Thomas Sanchez cum alijs lib. 3. de Matrimonio diſp. 36. quòd licentia alicui conceſſa non reuocetur per ſolum diſſenſum concedentis, tum quia valor Indulgentiæ non pendet ex voluntate præſenti, ſed ex præteritâ legitimè intimatâ. Vnde etiam, quando mortuus eſt qui conceſſit Indulgentias, valor adhuc illarum durat non ob voluntatem illius nunc exiſtentis, neque ob voluntatem ſucceſſoris (vt indicat Suarez) quia antequam eligatur ſucceſſor adhoc durant Indulgentiæ; & fortaſſis electus ſucceſſor de eâ re non cogitat; ergo vt valor Indulgentiæ ceſſet, debet tolli cauſſa præterita non per non-conſeruationem, ſed poſitiuè eam reuocando ſeu illius moralem perſeuerantiam; hoc autem non videtur poſſe fieri niſi per actum externum: vti enim conceſſio, quia eſt actus iuriſdictionis viſibilis, debet habere ſignum externum, ita reuocatio, quæ etiam eſt actus iuriſdictionis, debet eſſe exterior.

Deciditur quæſtio affirmatiuè.

Ego tamen adhuc iudico longè probabiliorem eſſe ſententiam Patris Suarez, quia reuerà, cùm conceſſio Indulgentiarum pendeat eſſentialiter à voluntate concedentis (non dico quòd illa ſola voluntas ſufficiat, ſed quòd ab illâ pendeat eſſentialiter) neque aliunde poſſit oſtendi eum indigere exteriori publicatione ad voluntatem illam ſuam ſufficienter retractandam, non video cur poſſimus eius poteſtatem in hoc puncto reſtringere, maximè cùm (teſte Suarez ſuprà) communis ſententia pro nobis ſtet. Neque argumen- 37
ta contraria multùm vrgent. Primum enim, quod ex Thomâ Sanchez adfertur, non eſt ad rem; quia ibi Sanchez non agit niſi de licentiâ datâ ad aſſiſtendum loco Parochi pro matrimonio contrahendo, quam ait non reuocari antequam per nuntium expreſſum directum ad eam perſonam aut Parochum intimetur illi ea reuocatio; vnde ait Sanchez, Etiamſi aliunde conſtet Parocho de eâ reuocatione, poſſe tamen adhuc aſſiſtere; nec pro eâ ſententiâ vllos alios ibi citat Auctores (vt ait Lugo;) certum eſt autem, pro reuocatione Indulgentiarum non eſſe neceſſarium talem nuntium, ſed ſufficere ſi aliquis fide dignus mihi dicat ſe audiuiſſe eam reuocationem; ergo ea inſtantia nimis probat: quòd verò non ſit efficax patet, quia non oſtendit id eſſe neceſſarium omnino ex naturâ rei; poteſt enim in matrimonio ob grauiſſima inconuenientia, quæ inde ſequerentur, requiri ea intimatio: fieri enim poſſet vt Parochus neſciens quidquam de reuocatione licentiæ aſſiſteret bonâ fide, ideoque matrimonium cenſeretur validum, & cohabitarent inter ſe coniuges; poſteà autem diceretur, *Iam tunc Romæ erat reuocata licentia, ac proinde matrimonium non eſt validum*; & tunc liceret marito vxorem relinquere, aut è contrario; non ergo fuit ibi expediens vt Pontifex ita faceret; fortaſſe tamen ſi vellet vti plenitudine poteſtatis, factum valeret. At in Indulgentijs nullum planè ſequitur abſurdum; quòd enim bono animo aliquis ſit confeſſus, putans ſe lucraturum Iubileum, eſto deinde illud non lucretur, nihil illi nocet magis, quàm ſi ſciens ſe non lucraturum confeſſus fuiſſet: imò ea ignorantia illi prodeſt, quia fecit ex eâ opus bonum, quod aliàs fortè non feciſſet.

Cur facultas aſſiſtendi matrimonio ſpecialiter reuocari debeat, vt ceſſet, non item Indulgentia.

Secundum argumentum multò minùs obeſt, 38
imò nobis prodeſt. Nam ſi Indulgentiæ valor prouenit à voluntate præcedenti non retractatâ, profectò eo ipſo quòd Pontifex dicat, *Nolo concedere*, ſeu, *Reuoco meam conceſſionem*, iam retractat ſuam voluntatem: quæ enim maior retractatio quàm contrarium omnino velle? fatemur ergo libentiſſimè huic Auctori, valorem Indulgentiæ non deſumi à voluntate præcedenti nunc exiſtente, ſeu durante phyſicè, neque à voluntate ſucceſſoris; at non capio, quomodo non aduertit, aliud eſſe, non exiſtere phyſicè antiquam voluntatem, aliud, eam per oppoſitam & contrariam retractari, vti ipſe & omnes concedunt, ſi ego do famulo pecuniam vt det pauperibus, eo ipſo quòd ego contrarium non velim, ea donatio eſt valida etiam me dormiente; non enim pendet à voluntate meâ poſitiuè durante; at ſi ego interiùs retracto voluntatem antequam famulus eam det pauperibus, non eſt in rigore valida donatio. Ex quo capite hic Auctor (vt vidimus ſuprà) docet, quando petitur eleëmoſyna ad lucrandum Iubileum, non ſufficere quòd dominus det famulo pecuniam illam diſtribuendam, ſed debere priùs diſtribui; quia quamdiu non datur, ſemper dominus poteſt reuocare donationem; cur ergo idem non dicemus in præſenti materiâ? Reſpondebis hîc quidem retractari voluntatem, non tamen ſufficienter. Sed contrà, quia iam incumbit his Aucto-
ribus

ribus oſtendere, quòd ſufficienter non retractetur: argumentum eorum erat, quòd non eſſet retractatio; retractationem iam oſtendi & quidem ex genere ſuo ſummam, quæ eſt in oppoſitâ voluntate; cur autem ſufficiens hîc non ſit, debet ab eis oſtendi: id quod nequaquam præſtatur, nec aſſignatur differentia inter hunc caſum & eum de donatione pecuniæ pro dandâ eleëmoſynâ; vbi per ſolam interiorem voluntatem ſit retractatio ſufficiens.

39 Dices: Reuocatio eſt actus iuriſdictionis externæ. Sed contrà, quia vel in hac ſolutione petitur principium, vel nihil dicitur: ſi enim per actum iuriſdictionis externæ intelligatur actus, qui non poſſit fieri niſi per externam actionem, tunc aſſumitur id, de quo eſt tota quæſtio; ſi verò dicatur ea reuocatio ſupponere neceſſariò iuriſdictionem externam in eo qui concedit reſpectu concedentis, fatemur id libentiſſimè; at inde non infertur quidquam de neceſſitate reuocationis exterioris. Argumentum quod ex conceſſione ſumitur, quæ non poteſt eſſe ſine exteriori promulgatione, in primis ſolutum iam fuit à Patre Suario, vt paulò antè, dum eius ſententiam propoſui, oſtendi. Secundò ei reſpondeo ex doctrinâ quam hic Auctor cum communi tradit, ſcilicet ideò neceſſariam eſſe ex parte lucrantis Indulgentiam acceptationem illius, quia eſto ſit actus iuriſdictionis, eſt tamen iuriſdictionis voluntariæ: vnde rectè ſequitur eſſe neceſſariam exteriorem manifeſtationem, quia ſine eâ non poteſt interuenire acceptatio. Hinc argumentum retorqueo, clareque oſtendo, eam rationem ex integro ceſſare in reuocatione. Nam hæc reuocatio poteſt fieri omnino reluctante ſubdito; non enim e[illegible]tus iuriſdictionis voluntariæ; vnde licet P[illegible]ifex non poſſit Indulgentiam concedere nolenti, poteſt tamen illam omnino auferre ſummè reclamanti, ſummè inuito; non eſt ergo, cur debeat interuenire notitia ad valorem reuocationis.

Cur ad conceſſionem Indulgentiæ requiratur actus exterior, non item ad reuocationem.

40 Dices fortè, In hoc diſcurſu à me committi aliquam æquiuocationem; argumentor enim ab ipsâ actuali Indulgentiâ ad poteſtatem lucrandi: Licet ergo nullus non volens poſſit actu obtinere Indulgentiam, facultas tamen eam obtinendi poteſt etiam inuito concedi; vnde etiamſi ego dicam, *Nolo acceptare poteſtatem lucrandi Iubileum*; ſi tamen mihi illam concedit Pontifex, ſemper erit mihi poſteà liberum tempore aſſignato illud lucrari; ergo æqualiter conceſſio ac reuocatio eſt actus iuriſdictionis non voluntariæ, ac proinde non benè inde aſſignari diſparitatem. Reſpondeo, Meum argumentum eſſe adhoc optimum, quia Auctores, dum dicunt Indulgentiam eſſe actum voluntariæ iuriſdictionis, vel loquuntur de conceſſione Indulgentiæ prout denotat facultatem obtinendi; & tunc clariſſimè conſtat me rectè argumentatum. Nam ſi facultatis conceſſio eſt actus voluntariæ iuriſdictionis, profectò debet acceptari; vt autem acceptetur, debet eſſe promulgatio; eo autem ſenſu iam oſtendi reuocationem non eſſe iuriſdictionis voluntariæ, quia facultas Indulgentiæ obtinendæ poteſt auferri etiam ab inuito. Quòd ſi Auctores loquantur de ip[illegible], quo lucrot Indulgentiam, tunc etiam [illegible] ſententia. Nam licet Pontifex non poſſit efficere vt ille actu lucretur, ſi nolit, poteſt tamen efficere vt non lucretur, quantumuis ipſe velit lucrari; ſemper ergo verum eſt, minùs pendere ab ipſo lucrante quòd non lucretur, quàm quòd lucretur, ac proinde non eſſe ita neceſſariam exteriorem ſcientiam ad reuocationem quàm ad conceſſionem.

SECTIO QVINTA.

Quomodo pereat Indulgentia ex defectu ſubiecti, aut per alteram Indulgentiam incompoſſibilem.

Alius modus, quo poteſt Indulgentia perire, eſt per deſtructionem rei cui eſt conceſſa, ſi templum v. g. aut ſacellum, cui eſt conceſſa, diruatur, de quo diximus ſuprà nonnihil: quando tamen imaginibus aut crucibus conceditur ita, vt ſi amittatur poſſit alia loco amiſſæ ſubſtitui, verti poteſt in dubium; quid ſi, poſtquam ego aliam loco amiſſæ ſubſtitui, inueniam amiſſam, retinebúntne ambæ Indulgentias, aut quæ ex illis? Cardinalis Lugo putat in ſolâ eâ quæ ſubſtituta eſt manere Indulgentias; quia verificata fuit conditio, vt ritè hæc ſecunda eligeretur; ſi autem ritè eſt electa, ergo ceſſauit prioris Indulgentia; quia in duabus manere non potuit: ſi autem ceſſauit, ergo non rediit; quia nullus eam reſtituit. Res eſt dubia, poſſet fortaſſe è contrario dici, ſolam priorem retinere benedictionem; quia illi fuit abſolutè & ſimpliciter conceſſa, alteri ſecundùm quid, &, vt ſic dicam, per modum vicariæ; vnde alterâ redeunte vicariæ officium expirat. Quòd autem dicat Lugo verificatam conditionem ad electionem legitimam eius ſecundæ, eſt veriſſimum; oportet tamen aduertere, eam electionem legitimam fuiſſe, vt per modum vicariæ ſeu in abſentiâ alterius valeret: vt ſi putatur Rex occiſus, poteſt eligi legitimè alius, qui in abſentiâ regat; at redeunte Rege ceſſat iam valor eius electionis, & Rex redit ad officium ſeu dignitatem, quæ ipſius erat. Qui diſcurſus eſt valdè rationi conformis, ac proinde magis abſolutè propendeo in hanc partem; quia verò res eſt dubia, & bona opinio lucrantis Indulgentiam, non iuuabit, ſi interim in re ipsâ altera opinio diuerſa ab eâ, quam ipſe ſequitur, eſt vera; ideò in tali caſu ſuadendum eſt, vt retineat vtramque; quòd ſi ſecundò amittatur prima, tunc iterùm valebit ea quæ erat ſubſtituta. Nec debet tunc reputari noua ſubſtitutio, quia moraliter eſt eadem cum primâ; vnde non licebit iam tunc aliam ſubſtituere loco prioris, quia non eſt data facultas ad ſubſtituendas duas, ſed vnam tantùm. 41

Poſſitne amiſſo numiſmate v. g. cum Indulgentijs aliud ſubſtitui? quid ſi deinde amiſſum reperiatur?

Quæres, An ea ſubſtitutio poſſit tunc fieri per ſolam interiorem voluntatem eligentis vnam imaginem loco alterius. Reſpondeo; Omnino poſſe; id quod non probo præcisè eâ ratione, quâ vtitur Lugo, quòd ſcilicet ille qui eligit non det propriè Indulgentiam, ſed determinet materiam: vnde eſto laico non detur facultas, vt poſſit concedere Indulgentias, datur tamen vt poſſit facere hanc determinationem vnius imaginis pro alterâ; ergo non eſt cur dicamus, ad eam deſignationem eſſe neceſſariam exteriorem actionem. Dico me non hac ſolùm ratione vti, quia eſto 42

An ſubſtitutio illa fieri poſſit ſolo actu interno.

ea eſſet actio concedendi propriè Indulgentiam, cùm tam ſit reſpectu ipſius lucraturi, non videtur vllo modo ibi neceſſaria exterior locutio aut ſignum; vnde ſi Papa pro ſe velit conſtituere aliquam imaginem aut numiſma, vt orando ad illud obtineat Indulgentiam, non iudico vllo modo neceſſarium, illum id facere per verba vlla exteriora: quo enim quæſo fundamento id dicemus? An facere volumus hanc electionem Sacramentum octauum; vt proinde debeat rebus vt materia, & verbis vt forma conſtare? non eſt ergo cur reſolutio noſtra reſtringatur ad hoc, quòd ea electio numiſmatis non ſit datio Indulgentiæ.

An ceſſet vna Indulgentia ſuperueniente alterâ.

Quartò ſolet deſtrui Indulgentia per aduentum alterius, quando ſimul ambæ non poſſunt eſſe; vt ſi in die Dedicationis Eccleſiæ Epiſcopus conceſſit vnum annum Indulgentiæ, & Archiepiſcopus adueniens conceſſit ſimilem Indulgentiam, hæc ſecunda valebit priore extinctâ. Ita Corduba apud Suarez ſuprà; qui tamen benè oſtendit, exemplum hoc non eſſe ad rem, quia Archiepiſcopus non habet poteſtatem tollendi iuriſdictionem Epiſcopi ad concedendas Indulgentias; ac proinde ſi prior eſt validè conceſſa ab Epiſcopo, non poteſt Archiepiſcopus eam reuocare; vnde tunc potiùs erit nulla conceſſio Archiepiſcopi; ideò concludit Suarez, non poſſe
43 habere locum hunc modum ceſſationis. Adhuc tamen ego inuenio caſum, in quo poſſit ea ceſſatio admitti; ſi v. g. vltra eum annum concederetur ratione Iubilei aduenientis, vel alio capite Indulgentia plenaria: tunc enim eo ipſo quòd hæc obtineretur, cùm ſupra plenariam non ſit poſſibilis maior, ceſſaret pro tali occaſione illa prior. Video & hîc poſſe eſſe aliquam difficultatem. Nam ſi tunc quis vellet priùs facere diligentiam pro obtinendâ priori Indulgentiâ minori, poſſet eam lucrari; ergò ea non perierat. Ideò ergo dixi; Si quis velit priùs lucrari plenariam, tunc non habituram locum alteram. Adhuc tamen dices; Etiam obtentâ plenariâ ſi quis aliqua venialia committeret, poteſt rurſum eâdem die illum annum lucrari. Reſpondeo, Habituram tunc locum noſtram doctrinam, ſi ponamus caſum, quo ille lucretur plenariam in vltimo puncto, quo poterat obtineri pro vno annô; tunc enim non eſſet locus huic vltimæ replicæ.

Quomodo ceſſent aliæ Indulgentiæ tempore anni Iubilei.

Ad hunc quartum modum poſſet reduci ceſſatio Indulgentiarum per annum Iubilei. Dico *poſſet*, quia reuerà non fit tunc ea ceſſatio per aduentum Indulgentiæ incompoſſibilis, ſed quia Pontifex ipſe intuitu Iubilei eas reuocat expreſſè; ſiue ergo reducatur ad hunc, ſiue ad alium, quæri poteſt, quomodò per annum Iubilei, vel etiam per Bullam Cruciatæ in locis vbi hæc conceditur, ceſſent aliæ Indulgentiæ. De hac quæſtione agit fusè Tannerus eâ diſp. 6. quæſt 8. n. 104. & quidem in anno Iubilei 1625. hæc fuere verba Vrbani VIII. *Omnes & ſingulas Indulgentias quibuſuis Eccleſijs, &c. Ordinibus, &c. tam ſæcularibus quàm quarumuis etiam Mendicantium regularibus perſonis coroniſque, granis, &c. tam ſingulariter quàm vniuerſaliter per quoſcumque Romanos Pontifices, aut etiam nos, cum clauſulis aut decretis, &c. conceſſas; quorum omnium tenorem, formam, derogationem & decreta præſentibus pro expreſſis habere volumus, ſuſpendimus, &c.*

Ex quibus Primò certum eſt, etiamſi Indulgentiæ firmatæ ſint quibuſlibet clauſulis, eas tamen reuocari per eam Bullam, quæ harum clauſularum mentionem facit, & opponit illis contrariam clauſulam. Secundò certum eſt derogari pro omnibus eas Indulgentias, ſiue ire poſſint Romam, ſiue non; nam licet motiuum reuocationis ſit, vt maior ſit numerus accurrentium ad limina Apoſtolorum, reuocatio tamen eſt generalis, & omnes comprehendit, etiamſi in aliquibus non habeat locum ea potentia eundi Romam, vt in Monialibus, infirmis, &c. & eodem modo, etiamſi ſint conceſſæ pro defunctis, Indulgentiæ ceſſant; nam & quæ ſunt pro defunctis, conceduntur ipſis viuis, vt ſuprà diximus; hoc tamen anno 1650. Romæ deciſum eſt, non perire quæ ſunt pro defunctis. Tertiò certum eſt, etiamſi in aliquibus prioribus Bullis pro alijs annis Iubilei non ſint reuocatæ niſi plenariæ Indulgentiæ; quia tamen Vrbanus ſine limitatione quaſcumque, etiam granis conceſſas, reuocat, omnes eas iudicandas eſſe reuocatas; quia hæc reuocatio pendet à voluntate Pontificis, qui poteſt plus minùs reuocare quàm præcedentes: vnde argumentum ab vno ad alterum non valet, quando verba plus ſignificant in vnâ quàm in alterâ Bullâ. Neque obeſt quòd Vrbanus ſe referat ad exemplum ſuorum prædeceſſorum, quia non ideò illos in omnibus ſequitur; imò ordinariè quilibet aliquid de ſuo addit aut demit, vt oſtendant ſe parem habere cum illis poteſtatem. 44

Concludendum ergo ex his eſt, Omnes omnino Indulgentias eo anno ceſſare, ſeu (vt meliùs dicam) ſuſpendi vſque ad annum eum elapſum, quando ex integro ceſſat motiuum reuocationis. Hoc tamen addendum, cùm in citatâ clauſulâ anni Iubilei nihil prorſus dicatur de Indulgentijs conceſſis ab Epiſcopis, ſed ſolùm à Summis Pontificibus, non debere has cenſeri reuocatas. Neque hîc valet dicere; Pontificiæ, quæ ſunt maioris firmitatis & auctoritatis, reuocantur; ergo à fortiori reuocantur aliæ ab Epiſcopis conceſſæ; hoc inquam non valet, quia hîc non attendimus niſi quid verba reuocent. Secundò, quia illæ datæ ab Epiſcopo ſunt valdè exiguæ, ac proinde non reputantur moraliter obeſſe Pontificis intento pro anno Iubilei. 45

Anno Iubileo non ceſſant Epiſcopales Indulgentiæ.

De Bullâ Cruciatæ communiter docetur, per eam ſuſpendi quidem omnes Indulgentias alijs conceſſas, exceptis Ordinibus mendicantibus quoad Religioſos; dicunt tamen, ſi in Eccleſiâ Mendicantium ſit aliquod altare priuilegiatum, illud etiam priuari Indulgentiâ; quia tale priuilegium non eſt pro ſolis Religioſis, ſed pro omnibus Sacerdotibus: vnde qui voluerit in eo altari animam liberare, debet habere Bullam Cruciatæ.

Hac occaſione quæri etiam ſolet, An per annum Iubilei & per eamdem Bullam Cruciatæ reuocetur facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis. Affirmat Emmanuel Rodriguez de anno Iubilei Tractatu de Bullâ Cruciatæ §. 12. in additione, dubio 6. Contrarium tamen eſt commune, vt videre licet apud Lugo diſput. 20. num. 145. Vnde miror Tannerum ſcrupuloſè hanc ipſam ſententiam tradere; forte non viderat ea quæ Romani intellexerunt. Dicimus ergo cum Sanchez, Henriquez, Villalobos apud Dianam Tomo 1. 46

Ceſſetne tempore Iubilei anni facultas abſoluendi à reſeruatis.

mo 1. Tractatu de Bullâ Cruciatæ, reſolutione. 100. cum Fillucio Tractatu 8. cap. 10. Benzonio (quem citat Lugo) Tannero & alijs, ſolùm reuocari eas facultates abſoluendi à caſibus reſeruatis quæ ſunt datæ in ordine ad Indulgentias conſequendas: id quod expreſsè ex Bullâ Gregorij XIII. pro anno 1585. conſtat, & licet pro anno 1600. in primâ Bullâ Clementis omiſſa fuerint ea verba, *Indulgentiarum cauſſâ*; Clemens tamen ipſe interrogatus dicitur reſpondiſſe, Se in eodem ſenſu locutum. Vnde ſecundò impreſſa eſt Bulla, additâ rurſus eâ clauſulâ; & licet eamdem omiſerit Vrbanus Octauus pro anno 1625. interrogatus tamen etiam ipſe poſteà dixit, ſe ſolùm locutum in ſenſu ſuorum prædeceſſorum; vnde addit Lugo, non fuiſſe eâ de re Romæ ampliùs dubitatum. Idem etiam de Bullâ Cruciatæ defendit ibi Lugo cum Emmanuele Rodriguez, Sanchez, Ledeſmâ, Graffio, Ioanne de la Cruz & Dianâ; quia Bulla non tollit priuilegia conceſſa Ordinibus, ſed Eccleſijs aut particularibus Monaſterijs, hoſpitalibus, &c. locis pijs, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus & perſonis particularibus. Quam doctrinam tam de anno Iubilei quàm de Bullâ Cruciatæ ait Lugo fuiſſe traditam à Patre Ioanne de Salas in expoſitione Bullæ Cruciatæ, quæ non eſt typis mandata.

47 Sextus modus extinguendi Indulgentias eſt per renuntiationem illius cui eſt conceſſa. Verùm iam ſuprà diximus, etiamſi poſſet quis non lucrari Indulgentiam, potentiam tamen eam lucrandi non poſſe reijcere, quia ea prouenit à liberali alterius voluntate, quâ durante ſemper manet in poteſtate eius, cui confertur Indulgentia, mutare ſuam voluntatem, & illam lucrari. Quòd enim dicunt, tunc ceſſare, ſi concedens mutet ſuam voluntatem, non eſt ad rem; quia (vt benè Pater Suarez obſeruat) hoc non eſt ceſſare per renuntiationem, ſed quia qui conceſſit Indulgentiam eam iam reuocat viſâ voluntate alterius; ceſſat ergo tunc per reuocationem concedentis, non per renuntiationem.

Septimus & vltimus modus eſſe poteſt per ceſſationem cauſſæ. Verùm & hunc modum reijciunt Auctores, quia ſi cauſſa prout tunc exiſtebat, quando data eſt Indulgentia, fuit ſufficiens vt hæc daretur ad annum, aut in perpetuum, Indulgentia durabit in annum, aut in perpetuum, eſto cauſſa ceſſet ante finem anni, aut non duret in perpetuum. Quòd ſi cauſſa non fuit ad tam longum tempus ſufficiens, etiamſi ea deinde ſemper duret, Indulgentia tamen non durabit niſi ad tempus illud, pro quo cauſſa fuit ſufficiens; quia & temporalis cauſſa poteſt eſſe adeò grauis, vt ſufficiat ad Indulgentiam perpetuam; & è contrario, etiamſi cauſſa perpetuò duret, poteſt eſſe adeò leuis, vt non niſi ad temporalem Indulgentiam ſufficiat. *Ceſſante cauſſâ non ideò ceſſat Indulgentia.*

DISPVTATIO VIGESIMAOCTAVA.

De Indulgentijs pro defunctis.

1 EXPLICATIS his quæ ſpectant ad Indulgentias pro viuis, quibus maximè illæ concedi ſolent, iam de Indulgentijs pro defunctis agendum erit.

SECTIO PRIMA.

Dari poſſunt tales Indulgentiæ & variæ explicationes circa modum quo id fit.

IN primo puncto tituli, quòd ſcilicet Indulgentiæ poſſint concedi pro defunctis, etſi nonnulli etiam Catholici apud Patrem Suarez diſput. 53. ſect. 1. num. 2. id negauerint; certa tamen & Catholica veritas eſt, poſſe Indulgentias prodeſſe defunctis. Quæ doctrina deſumitur ex communi Eccleſiæ ſenſu & traditione, & ex declaratione aliquorum Pontificum contra hæreticos id negantes. Id ipſum probat vlteriùs Suarez, eò quòd Indulgentias prodeſſe defunctis nihil aliud ſit, quàm iuſtos per ſuffragia communicare defunctis ſuas ſatisfactiones; ergo ſicut poteſt quis per modum ſuffragij defunctos in Purgatorio exiſtentes iuuare, ita etiam poterit per Indulgentias. Hæc tamen ratio probat quidem, ex ſe hunc modum iuuandi defunctos poſſibilem eſſe; at cùm tota hæc facultas transferendi in alios ſatisfactiones proprias ſit ex purâ putâ liberalitate Dei (vt ſuprà agentes de ſuffragijs diximus) non videtur rectè inferri, Conceſſit Deus, vt poſſimus alijs donare noſtras ſatisfactiones; ergo conceſſit, vt etiam poſſimus illis donare eas, quas per Indulgentias obtinemus: & verò re ipsâ conſtat hanc conſequentiam non eſſe bonam, quia non poſſumus alteri viuo eas Indulgentias concedere, imò neque defuncto, niſi Pontifex ſpecialem nobis faciat ad id poteſtatem; ergo ex eo quòd noſtras ſatisfactiones ex opere operantis poſſimus defunctis donare, & ex eo quòd quæ conceduntur per Indulgentias, quodam modo fiant noſtræ, non colligitur ſufficienter etiam has poſſe à nobis transferri in defunctos. Aliunde ergo debet probari, id nobis eſſe de facto poſſibile. Non video autem (vt verum fatear) aliud fundamentum, quàm id referre in putam putam Dei voluntatem, quam nouimus ex traditione & ſenſu Eccleſiæ, vt dixi; & licet olim hæc veritas (vti etiam aliæ multæ) non fuerit tam apertè & certò tradita, iam tamen poſt Pontificum definitiones omnino videtur eſſe de Fide. Neque obſtat, quòd Christus [illegible] conceſſerit Pontifici facultatem ad [illegible] oues proprias, hoc eſt, fideles adhuc viuentes, ex quo quodammodò videtur ſequi, eum non habere facultatem concedendi Indulgentias defunctis, qui iam non ſunt oues ipſius Pontificis; hoc inquam non obeſt; ſtatim enim oſtendemus, quomodo hæc duo rectè cohæreant inter ſe. 2 *Vnde probetur dari poſſe Indulgentias defunctis.*

Pro quo tractanda eſt altera quæſtio in titulo propoſita, quomodo ſcilicet ea applicatio fiat. Duobus modis dicuntur concedi Indulgentiæ, Vno per modum abſolutionis, altero per modum

dum ſuffragij: primo modo conceduntur viuis, qui ſunt ſub iuriſdictione adhuc Papæ; ſecundo verò modo defunctis. Nam licet non defuerint qui dixerint, Etiam defunctorum fidelium animas adhuc eſſe quoad aliquos actus ſub iuriſdictione Pontificis; id tamen communiter reiicitur, quia reuerà Pontifex non præeſt niſi Eccleſiæ militanti. Vnde Diuus Thomas in 4. diſtinct. 45. quæſt. 2. art. 5. quæſtiunculâ 1. & alij Theologi apud Suarez ſectione 2. docent, defunctis non niſi indirectè ſeu mediatè poſſe applicari Indulgentias; hoc autem quod hi vocant *mediate*, recentiores Theologi dicunt per modum ſuffragij, non verò abſolutionis: vnde ipſimet Pontifices eas concedentes, quando loquuntur de defunctis, ſemper illas vocant ſuffragia. Hoc poſito tota præſens difficultas eſt in explicatione eius diuerſitatis.

An ſuffragia pro defunctis ſint infallibilia.

3 Nonnulli ergo dicunt illam in eo conſiſtere, quòd ſuffragia non ſint infallibilia; Indulgentiæ verò pro viuis omnino certum habeant effectum. Ita apud Suarium ſectione 3. dixit Caietanus; quem Sotus & Canus ſecuti ſunt; videturque ipſa vox *ſuffragium* id ſignificare; nam qui ſuffragatur alteri apud tertiam aliam perſonam, non continuò infallibiliter obtinet effectum, ſicut è contrario obtinet qui alterum abſoluit. Contraria tamen ſententia, quam idem Suarez ibi defendit, eſt omnino certa: pro quâ aliquos alios citat Tannerus diſput. 6. quæſt. 8. num. 91. Vbi tamen ex Bellarmino videtur tacitè inſinuare, contrariam eſſe ſatis probabilem. Pro hac ſecundâ etiam ſtat Lugo ſectione 5. Probari autem poteſt cum Suario Primò; nam defectus infallibilitatis deberet oriri vel ex defectu pretij; hoc autem dici non poteſt, cùm ſit idem pretium, quod offertur pro viuis: vel ex defectu poteſtatis in applicante, & hoc etiam dici non poteſt, cùm abſolutè Chriſtus promiſerit Petro ea omnia fore in cælis ſoluta, quæ ipſe ſoluerit in terris. Hæc tamen ratio mihi non probatur, quia iam ſuprà oſtendimus, hanc poteſtatem

Matth. 16. Indulgentiarum non contineri eis verbis, *Quacumque ligaueris*, &c. *erunt ligata & in cælis*; alioquin contra ipſum Suarez ſequeretur, Pontificem poſſe in animas Purgatorij exercere iuriſdictionis actum; quod tamen ipſe meritò negat: ſequela verò probatur; nam ſi ſub illis verbis, *Quacumque ligaueris*, &c. defunctorum animæ includuntur, profectò cùm ſoluere & ligare ſit actus iuriſdictionis, neceſſariò in illas poſſet à Papâ exerceri iuriſdictio.

Et verò ipſe Auctor paulò antè probauerat *ligare ſuper terram* ita intelligi, vt hi, in quos exercetur ea poteſtas, ſint in terrâ. Vnde ego infero; Ergo ibi non includitur facultas Indulgentiarum pro defunctis. Sec[illegible]bat eamdem veritatem Suarez, & cum i[illegible]nalis Lugo; nam ſecluſâ infallibilitate [illegible] ſpeciale haberet Pontifex præ alijs, qui etiam poſſunt orare Deum vt acceptet eas ſatisfactiones pro defunctis. Hoc argumentum in principijs Lugo & noſtris bonum eſt; nam ſuprà oſtendimus etiam per orationem poſſe nos iuuare animas. In doctrinâ verò Suarij id negantis, facilè poſſet aſſignari diſparitas inter Pontificem & alios, quòd alij nullo modo id poſſint præſtare non solùm infallibiliter, ſed nec contingenter, Pontifex verò poſſit ſæpè obtinendo effectum illum, licet non ſemper.

Meliùs ergo id probatur ab eodem Suario ex Bullâ Leonis X. ad Caietanum; vbi inter alia hæc habentur: *Omnes tam viuos quàm defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias huiuſmodi conſecuti fuerint, à tantâ temporali pœnâ ſecundùm Diuinam iuſtitiam pro peccatis ſuis actualibus debitâ liberari, quanta conceſſa & acquiſita Indulgentia æquiualet.* Quibus verbis æqualiter defunctis ac viuis promittitur abſolutè ea liberatio. Reſpondebit aliquis, Pontificem ſolùm dixiſſe, *Eum qui conſecutus fuerit Indulgentiam eſſe liberandum*; non autem dixit (vti debebat ad rem noſtram dicere) *Omnes defunctos quibus Indulgentiæ applicantur liberari.* Sed contrà, quia vt Lugo benè notat, quando Pontifex dixit, *Omnes qui conſequuntur Indulgentias liberari*, non loquitur in ſenſu obiectionis, hoc eſt, *Omnes qui conſequuntur liberationem promiſſam in Indulgentijs liberantur*: id quod planè eſt identicum, ideoque omnino indignum vt in eo definiendo Pontifex defatigaretur; ſolùm ergo denotat, illos omnes, qui compleuerint omnes diligentias requiſitas à Pontifice, obtenturos eam remiſſionem iuxta proportionem Indulgentiæ. Denique ſaltem inde deduco, non aliter ipſum de defunctis locutum quàm de viuis, ac proinde non debere ex capite infallibilitatis illam peti diſparitatem, quam Caietanus & alij Auctores poſuere. 4

Indulgentia & ſuffragia non benè per hoc differunt, quòd illa ſint abſolutio, hæc verò ſolutio.

Secundò ergo poteſt ea differentia ſic explicari, vt ratio ſuffragij in eo præcisè conſiſtat; quòd non ſit ea conceſſio per modum abſolutionis, ſed purè per modum ſolutionis; quia viuis ipſe Pontifex remittit immediatè pœnam, pro mortuis verò tantùm ſoluit Deo pretium, vt ipſe eos ſoluat ex pacto ſeu promiſſione infallibili priùs factâ. Chriſtus enim tradidit Petro hunc theſaurum diſpenſandum; licet ergo Pontifex nullam in defunctis habeat iuriſdictionem, habet tamen in theſaurum. Ita Suarez & poſt ipſum Coninck, qui diſput. 22. num. 44. addit, Pontificem immediatè poſſe applicare Indulgentias defunctis, quia conuenientius eſt, quòd ipſe eas diſtribuat immediatè, quàm quòd tradat alijs diſtribuendas. Hanc doctrinam meritò reiicit Lugo, quia non eſt conceſſa hæc poteſtas Indulgentiarum Pontifici niſi illis verbis, *Paſce oues meas*; in eis autem nihil continetur niſi in ordine ad viuentes. Neque video, vnde Suarez quidquam de theſauro & eius conceſſione inuenerit in Scripturâ, vt id potuerit docere. De primatu quidem Petri ſunt ea verba, *Tibi dabo claues*; & *Paſce oues meas*; in his autem nihil eſt de theſauro in animas Purgatorij diſtribuendo. Secundò argumentatur Lugo; Quia ex eâ fieret, poſſe Pontificem immediatè concedere Indulgentias defunctis: id quod planè videtur contra praxim Eccleſiæ: & ſolus Coninck id docuit. Quòd autem Suarez reſpondet, Id quidem ex ſe fieri poſſe, non tamen moraliter; quia ordinariè requiritur aliqua actio ad Indulgentias obtinendas, quæ non poteſt defunctis iniungi; hoc inquam non admodum ſatisfacit, cùm frequentiſſimum ſit concedere Indulgentias ob præcedentia merita nullâ petitâ actione de nouo; vt conceditur in Sacello Pontificio poſt concionem habitam: 5 Ioan. 21. Matth. 16.

habitam: & pro horâ mortis ſæpè eadem Indulgentia ſine vllâ actione requiſitâ conceditur. Faciliùs fortaſſe huic argumento abſolutè reſponderi poſſet; Eſto praxis adhuc non oſtenderit eum modum concedendi Indulgentias immediatè, non tamen ideò eum eſſe impoſſibilem, quia non ſemper Pontifices exercent omnes actus ſuæ iuriſdictionis. Certè extra controuerſiam eſt Pontificem poſſe dare Indulgentias cum poteſtate eas applicandi aliis viuis ſicut defunctis; & tamen non facilè id concedunt. Ego ſanè non recordor me id vmquam vidiſſe; ſolùm enim concedi ſolet poteſtas applicandi defunctis. Quidquid ergo ſit de hoc ſecundo argumento contra Suarium, primum nobis ſufficiat: cui etiam accedit, quòd adhuc ſub lite ſit, Vtrùm etiam pro ipſis viuis Indulgentiæ ſint per modum abſolutionis; de quo ſuprà; vbi ex Diuo Thomâ & aliis contrarium oſtendimus; alia ergo eſt aſſignanda inter viuos & defunctos differentia.

SECTIO SECVNDA.

Vera explicatio eius differentiæ.

6 *Vera differentia inter indulgentias & ſuffragia.* EST ergo tertia ſententia, quam D. Thomas inſinuat quæſtiunculâ 2. docens Indulgentias non concedi defunctis niſi ſecundariò & mediatè: quod ita eſt intelligendum, vt Pontifex concedat viuo Indulgentiam cum poteſtate eam transferendi in defunctum: id quod fieri optimè poteſt ſine vllâ iuriſdictione Pontificis in animas Purgatorij. Vt ſi Princeps daret poteſtatem ſuo theſaurario diſtribuendi ex ærario publico ſolis ſubditis frumentum pro ſuâ ſuſtentatione, ipſe quidem theſaurarius non poſſet tunc theſaurum diſtribuere immediatè in alios quàm in ſubditos; per hoc tamen ſubditi non prohiberentur, quò minùs, ſi ipſi vellent ſubtrahere ſibi de ſuâ ſuſtentatione, poſſent illud frumentum donare alteri non ſubdito. *Soluuntur obiectiones.* Hanc explicationem, quam omnino iudico eſſe veram, impugnant & Lugo & Suarez; ille, quia ſequitur poſſe Pontificem cōcedere Indulgentias pro defunctis nullo petito opere bono; hoc autem videtur planè eſſe contra praxim; ſemper enim requiritur à viuo aliquod opus bonum. Hoc tamen argumentum deſumptum ex defectu praxis iam dixi paulò antè non eſſe bonum; in præſenti autem multò adhuc minùs vrget, quia poſſibilem eſſe hunc modum concedendi multò plures Auctores admittunt quàm illum priorem. Fortaſſis dici poſſet, Ideò aliquando concedi viuis Indulgentias nullo de nouo petito bono opere; quia viuis tamquam actu ſub curâ Paſtoris æquum eſt vt fiant maiores gratiæ; vnde etiam fit, vt longè rariùs concedantur Indulgentiæ applicandæ pro defunctis quàm pro viuis.

7 Argumentatur Secundò; Quia ſi datur viuo cum poteſtate eam applicandi defunctis; ergo ſi ipſe viuus voluerit pro ſe illam retinere, poterit id facere; hoc autem eſt contra ſenſum fidelium. Reſpondeo, Hoc argumentum totum quantum vel eſſe contra hunc Auctorem, vel certè ex ipſiſſimâ eius doctrinâ poſſe illi ſatisfieri; ipſe enim (vt ſtatim videbimus) docet applicari Indulgentias defunctis eleuando opus viuentis ad condignum valorem; id tamen ita fieri, ſeu ſub eâ conditione, vt non eleuetur opus illud, niſi ipſe viuus velit illud applicare pro defunctis; eodem ergo iure dicam ego nunc eâ ſolùm ratione Pontificem donare Indulgentias viuo, ſi hic illas donet alteri: quæ enim quæſo maior difficultas eſt apponendi eam conditionem ipſi donationi quàm ipſi eleuationi operis? aut quomodo magis in vno quàm in altero caſu poterit id eſſe in bonum ipſorum viuorum, pro quibus ſolis dicit hic Auctor habere Pontificem poteſtatem diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ?

Replicabis tamen (& ſit tertium argumentum.) Nam difficulter intelligitur, quomodo poſſit ea ſatisfactio fieri propria hominis viuentis, & ſimul poſſit illam donare aliis; nam fieri propriam idem eſt ac eam applicari viuo; eo autem ipſo iam habet ſuum effectum in viuo; quòd ſi ſolùm ego habeo ius ad illam ratione operis quod exerceo, & illud transfero in alterum: ergo Pontifex ipſe ratione iuris, quod ego transfero, donat defuncto Indulgentias; ac proinde ſequeretur inde illum habere poteſtatem immediatè concedendi Indulgentias defunctis: quod diximus verum non eſſe. Reſpondeo, Etiam hoc 8
argumentum non eſſe ſolidum; cur enim hîc non admittemus quod paſſim contingit in Religioſis, vt ſcilicet dum aliquis donat Petro v.g. profeſſo rem aliquam, dominium illius tranſeat in communitatem, cui tamen immediatè non donatur, ſed per Petrum; quia hic non niſi pro communitate acquirere poteſt ius vllum in rem illam. Id quod clariùs contingit, quando per modum hereditatis ſuccedit talis Religioſus in bona aliqua. Vt verò ad rem noſtram magis id ipſum explicemus; Pono mihi datum eſſe ab alio pallium v.g. cum eo onere, ne poſſim illud donare vlli communitati, priuatæ autem perſonæ poſſim; numquid non poſſem illud tunc alicui Religioſo, Petro v.g. donare, etiamſi inde ſequeretur, quòd ad communitatem eſſet res deuentura? nam tunc propriè ego illam rem non dono communitati, ſed priuatæ perſonæ, ex quâ tamen tranſit ad communitatem. Quidquid verò ſit de his exemplis, reſpondeo ad argumentum in formâ, Dupliciter poſſe intelligi eam ſatisfactionem fieri meam; Primò, vt Deus intuitu illius mihi remittat pœnam, quam ego debeo. *Quo ſenſu ſuffragia dicantur fieri propria viuentis, qui ea defuncto applicat.* In hoc ſenſu dicimus, Non eſt neceſſum, Indulgentiam fieri propriam viuorum ad hoc, vt hi eam transferant in defunctos: hic enim modus transferendi videtur omnino repugnare, niſi iterùm pœna mihi remiſſa rediret; id quod nunc ſupponimus vel non poſſe fieri, vel ſaltem de facto non contingere. Alio ergo modo poteſt aliqua res dici fieri mea, ita vt habeam verum dominium eam donandi cuicumque velim; per hoc autem non eſt vllo modo neceſſum mihi eam eſſe applicatam, ſed ſufficit, quòd antecedenter Pontifex mihi concedat eam ſatisfactionem cum tali poteſtate. Explico id meo iudicio valdè clarè ex ipſâ materiâ præſenti; nam ipſemet Pontifex in ordine ad applicationem illarum eſt ſine dubio Dominus, neque tamen ad hoc requiritur, imò potiùs repugnat, quòd eas Indulgentias priùs pro ſe applicet; ergo ad hoc, vt me conſtituat dominum illarum, non eſt ne-

ceſſe

Digitized by Google

ceſſe quòd priùs mihi illas applicet eo ſenſu, vt in me extinguant actu debitum pœnæ: neque inde ſequitur, ipſum Pontificem tunc illas immediatè applicare aut donare defunctis; & (vt
9 verum fatear) quoad hoc ego non video vllam differentiam inter ſatisfactiones à propriis actionibus prouenientes, & inter ſatisfactiones ex Indulgentiis: nam ſicut antequam lucrer Indulgentias, non ſum actu dominus illarum, quia nondum exiſtunt; ita antequam efficiam mea bona opera ſatisfactoria, cùm ea nondum exiſtant, non poſſum eſſe actu illorum dominus, multò autem minùs ſum dominus ſatisfactionis quâ talis: diſtinguo enim in eis duo, quæ ſunt in omni rigore ſeparabilia; vnum eſt, quòd elicere poſſim aut non elicere illud opus, hoc ius ſeu dominium haberem ego, etiamſi Dominus Deus non feciſſet nobis facultatem applicandi nobis aut alteri eam ſatisfactionem; nam & tunc eſſet mihi liberum producere aut non producere eum actum. Alterum dominium eſt, quòd poſſim donare eam ſatisfactionem alteri, ſiue viuo ſiue mortuo: hoc dominium comparo ego cum dominio in Indulgentias; & dico me non inuenire ſpecialem aliquam difficultatem in noſtro caſu præ illo: vti enim ad dominium hoc ſufficit, quòd ego poſſim applicare cui velim eam ſatisfactionem, dum eam produxero; ita in noſtro caſu ſufficit, quòd poſſim, quando lucratus fuero Iubileum, eas ſatisfactiones alteri applicare. Differentia autem illa, quòd mearum actionum ſatisfactionem poſſim etiam pro me retinere, probat quidem magis amplum dominium meum in eam ſatisfactionem quàm habeam in Indulgentias applicandas pro defunctis, non tamen probat me non habere dominium; hoc enim abſolutè admittit magis & minus: ſi enim ego Petro rem aliquam donem cum eo onere, vt pro ſe illam non retineat, ſed donet cuicumque velit, ſine dubio ille erit dominus illius; nihil ergo eſt, quòd ex hoc capite reiiciat illum modum explicandi ſuffragia per Indulgentias.

Applicatio ſuffragiorum defunctis non differt ab applicatione ſatisfactionum noſtrarum iiſdem factá.

10 Videamus quid Pater Suarez obiiciat; ait ergo, Si ille admittatur, debere conſequenter admitti, etiam pro aliis viuis poſſe concedi per modum ſuffragij, ſi Pontifex diceret, *Do tibi poteſtatem vt eas Indulgentias applices alteri viuo, quicumque ille ſit*; hoc autem videtur eſſe contra id quod in hac ſolutione ſupponit D. Thomas. Nam eo caſu illi tertiæ perſonæ, cui ego applicarem Indulgentias, ipſe Pontifex eas immediatè concederet, ego verò ſolùm me haberem tamquam deſignans perſonam; ergo quando eas applico defunctis, ipſe Pontifex eas illis immediatè concedit; hoc autem eſt, vt dixi, contra D. Thomam, qui non admittit poſſe Pontificem immediatè concedere Indulgentiam defunctis. Quòd ſi è contrario ego, qui applico Indulgentias, poſſim dici propriè illas concedere, iam ſequeretur me habere poteſtatem clauium, ſaltem partialem; non eſt autem credibile Pontificem paſſim eam poteſtatem concedere cuilibet ex plebe viris & feminis. Vrgetur Secundò, Nam quando Pontifex dat facultatem Epiſcopo aut Legato concedendi Indulgentias, Legatus ipſe non eſt qui eas diſpenſat, ſed Pontifex poſitâ voluntate & determinatione Legati; debet ergo vnicè tota ea differentia explicari eo modo, quo ſuprà ex ipſo Suario diximus, vt etiam immediatè poſſit Pontifex applicare defunctis nullo interueniente viuo Indulgentias; dicantur autem hæ per modum ſuffragij, quia Pontifex eos non abſoluit, ſed offert Deo pretium ſufficiens.

Soluuntur obiectiones.

Reſpondeo tamen, ipſum Suarez eâdem ſectione 3. tandem admittere, poſſe concedi Indulgentias per modum ſuffragij etiam reſpectu viuorum; licet id non ſit in vſu; cùm ergo reſpectu defunctorum id ſit in vſu, cur non totum id per eam mediatam conceſſionem explicabimus? quòd verò dicebatur, id eſſe concedere poteſtatem clauium ſaltem partialiter viris ac feminis, non multùm vrget; nam poteſtas clauium non conſiſtit in poteſtate transferendi in alium ſuas Indulgentias, ſed in hoc, quòd ipſe Pontifex independenter ab vllius alterius hominis conceſſione, ſed ſolùm auctoritate Dei poſſit eas concedere determinando & quantitatem earum, & cauſſas eas concedendi, & opera pro eis requiſita, & conditiones, ſub quibus ſint donandæ. Nihil autem horum nec partialiter habeo, dum Indulgentias mihi conceſſas transfero defunctis; nam id ipſum totum quantum facio ex conceſſione ipſius Pontificis, non determino quantitatem illarum, non conſidero cauſſas concedendi, non aſſigno diſpoſitiones requiſitas, &c. nihil ergo ibi ſit, quod in rigore dici poſſit proprium clauium, niſi abutamur vocibus; ſi autem id exiguum, quod ibi eſt, vocetur deriuatio partialis poteſtatis clauium, debet certè aliunde adferri ratio, quæ probet repugnare, Pontificem poſſe facere hanc communicationem: id quod nullâ auctoritate, nullo argumento Suarez probat. Quòd Secundò dicebatur, Epiſcopos, ceteroſque, qui ex poteſtate delegatâ concedunt Indulgentias, non propriè eas concedere, ſed id facere ipſum Pontificem ad deſignationem Epiſcopi, poteſt admitti; imò inde oſtendi ego ſuprà argumentum, quo nonnulli vtuntur ad probandum Indulgentiarum conceſſionem non eſſe actum ordinis, quia poſſunt concedi à non ordinatis, non eſſe bonum, quia eo caſu dici poſſet non Epiſcopos, ſed Pontificem concedere, Epiſcopos verò ſolùm ſe habere vt determinantes materiam. Quidquid ergo de hoc puncto ſit, reſpondeo negando hinc ſequi, quando Indulgentias conceſſas pro defunctis ego illis applico, etiam tunc Pontificem ipſum illas concedere. Diſparitas eſt clara, quia in hoc caſu iam ſunt conceſſæ mihi Indulgentiæ, & ego tamquam rem propriam illam dono, Pontifex ergo non immediatè donat, ſed dat mihi cum onere, vt donem aliis: quando verò Epiſcopi auctoritate ipſius dant Indulgentias, tunc moraliter cenſetur ipſe eas dare, & ſolùm per alterum tamquam per inſtrumentum concedere ſeu diſpenſare theſaurum Eccleſiæ; nihil eſt ergo quod nos ab eâ opinione communi deterreat. 11

In quo conſiſtat poteſtas clauium Pontificis quoad Indulgentias largiendas.

SECTIO TERTIA.

Quid in hoc puncto ſenſerit Cardinalis Lugo.

CARDINALIS Lugo, qui, vt diximus, hanc explicationem Diui Thomæ oppugnat, aliter conatur rem totam explicare; putat ergo Pontificem non concedere propriè homini viuo Indul- 12

Cardinalis Lugo refellitur in explicandis ſuffragiis.

Indulgentiam pro defunctis, ſed eleuare illius opus ad hoc, vt ſit condigna ſatisfactio pro eâ pœnâ, quæ defuncto eſt remittenda. Vt verò hanc eleuationem explicet, ait Pontificem applicare operibus hominis viui de ſatisfactionibus Chriſti & Sanctorum tantum, quantum requiritur ad eam condignitatem; cùm autem id non ſit propriè paſcere viuos (ex quâ ſolâ poteſtate paſcendi benè iudicat prouenire poteſtatem concedendi Indulgentias) addit, maximam eſſe vtilitatem ipſorum viuentium, quòd per eorum ſatisfactiones liberentur defuncti.

Hæc explicatio mihi nullo modo placet, etſi acuta ſit; Primò, quia vti in materiâ de Sacramentis diximus, agentes quo pacto noſtra Sacramenta ſint cauſſa condigna gratiæ, non poteſt ea condignitas explicari facilè, niſi dicendo Sacramenta eſſe actiones Chriſti Domini moraliter: ſicut actio Legati cenſetur moraliter actio ipſius delegantis; ideoque à Chriſto tunc moraliter operante habere eam condignitatem. Hinc argumentor in contrarium: Pontifex concedens Indulgentias non poteſt vllo modo efficere, vt ea actio, quâ ego eas lucror, cenſeatur & verò re ipsâ ſit moraliter actio Chriſti; nam licet dum ego abſoluo abſoluam nomine Chriſti, & eiuſdem nomine baptizem, conſecrem, &c. at non lucror Indulgentias nomine Chriſti; non habet ergo hæc actio vnde poſſit reddi condigna ſatisfactio. Qui diſcurſus eò eſt in præſenti maioris valoris, quòd ipſe Cardinalis eo vtitur ad explicandam illam quam dixi condignitatem noſtrorum Sacramentorum cum remiſſione peccati. Confirmo & explico ex communi ſenſu omnium ferè Theologorum. Repugnat actiones noſtras bonas per applicationem præciſè extrinſecam meritorum Chriſti reddi infiniti valoris, quia ea applicatio extrinſeca non illas informat, neque efficit meliores, magis gratas, &c. Vnde nec quidem ipſi Deo tribuunt Theologi vim eo modo augendi valorem; atqui eadem omnino eſt difficultas in eo, quòd reddantur noſtræ actiones condigna ſatisfactio per Chriſti merita, aut per ſatisfactiones ipſius extrinſecas; ergo quòd ſi è contrario ſemel conceditur, poſſe per extrinſecam coniunctionem ſatisfactionum actiones reddi condignas in genere ſatisfactionis, debet profectò idem concedi de meritis.

Pontifex largiendo Indulgentias non poteſt facere, vt hominis actio cenſeatur ipſius Chriſti actio.

13 Secundò item argumentor contra hunc Auctorem; nam hic modus concedendi Indulgentias videtur omnino eſſe alienus ab illis verbis, *Paſce oues meas.* Pone hunc caſum, quòd ego haberem panem vt eo paſcerer (ſic loquor vt magis declarem rem noſtram) & alius diceret; *Huic pani ego do triplò maiorem vim ſuſtentandi quàm habeat in ſe; ita tamen vt ſi tu illum comedas, nihil amplius habeat quàm anteà habuerit; ſi tamen dederis illum Petro, in ipſo operetur eum maximum effectum*; quis quæſo in tali caſu poſſet iure dicere, me paſtum & ſuſtentatum eſſe eo maiori robore addito tali pani, quandoquidem robur illud non habuiſſet panis, ſi ego illum comediſſem, ſed præciſè ſi Petrus? Non ergo benè explicat hic Auctor illum paſtum viuorum per hoc, quòd eleuentur illa opera ad condignum valorem, ſub eâ tamen conditione.

Quomodo dicatur paſcere o-

Fortè replicabis: Hæc ratio eodem modo vrget contra nos; quia etiam non eſt paſcere me, dare mihi Indulgentias cum eo onere, vt ego debeam alteri illas donare, & non poſſim pro me illas retinere. Reſpondeo iuxta noſtram explicationem, Saltem fio ego dominus earum ſatisfactionum, illaſque deinde concedo; hoc autem in rigore eſt, Pontificem non donare ea paſcua niſi ſubditis ſuis; eſto ſubditi ea aliis deinde donent. At iuxta hunc Auctorem viuus non fit dominus earum ſatisfactionum ſecundùm illum exceſſum, ſed Pontifex eas applicat actionibus hominis viui, quando hæ fiunt pro defuncto.

ues ſuas Pontifex concedendo Indulgentias pro defunctis.

Tertiò ea explicatio reiicitur; quia licet modus ille eleuandi actiones noſtras ad eam condignam ſatisfactionem eſſet poſſibilis, non video quo fundamento dicatur, Deum de facto Pontifici dediſſe facultatem ad eam eleuationem operum tali modo faciendam, cùm res tota longè ſuauiùs explicetur per eam mediatam conceſſionem Indulgentiarum quàm ex D. Thomâ & aliis tradidimus.

Quartò & vltimò argumentor; quia ſi iuxta hunc Auctorem cenſetur homo viuus paſci eâ eleuatione operum, licet non cedat in bonum ipſius, ſed defuncti, quia ipſum benefacere defuncto eſt bonum hominis viui benefacientis; ideoque ait, eum modum eleuandi opera contineri ſub illâ poteſtate *Paſce oues meas*; profectò id ipſum maiori longè titulo poterimus cum D. Thomâ nos reſpondere dicendo, Illam ipſam facultatem transferendi meas Indulgentias in defunctos reduci debere ad poteſtatem illam paſcendi oues; quia dum illas ego transfero in mortuos, illis benefacio, & quidem longè magis propriè quàm in ſententiâ huius Auctoris, vt paulò antè oſtendimus. Quòd ſi ſemel hæc difficultas ſuperatur, ego non video quare potiùs non debeamus ad D. Thomæ ſententiam recurrere, quæ eſt alioquin clara valdè? Neque aliunde habet vllum argumentum contra ſe vllius momenti. 14

Dices, Hoc inde ſequi, poſſe applicari à Pontifice immediatè Indulgentias mortuis; quod repugnat etiam iuxta nos: ſequela probatur; nam ſi Pontifex ipſe ſibi aliquas applicet cum eâ indifferentiâ, quâ donat nobis, poterit illas concedere defunctis: hæc autem eſſet conceſſio immediata, vt ex terminis patet; ergo. Reſpondeo Primò, Hoc inconueniens, ſi quod eſt, reperiri eodem modo in ſententiâ huius Auctoris. Nam ſi Pontifex eleuet immediatè ſua propria opera ad eum valorem, iam immediatè nullo alio interueniente liberabit animas è Purgatorio, ſeu concedet illis Indulgentias; ergo ob hanc difficultatem non eſt diſcurrendum diuerſo modo in vno caſu quàm in alio. Reſpondeo Secundò abſolutè, In caſu obiectionis Pontificem gerere duplicem perſonam, aliam diſpenſatoris theſauri, vt eſt Caput Eccleſiæ, & ratione huius ſolius diximus non poſſe concedere immediatè Indulgentias defunctis; hanc autem perſonam ſolam exercet, quando aliis dat Indulgentias: aliam perſonam ſubit in caſu obiectionis, ſcilicet fruentis ipſo theſauro Eccleſiæ, perinde ac aliæ omnes oues Eccleſiæ: non enim debuit ipſe ſolus priuari eis paſcuis: ſicut ergo aliæ omnes oues poſſunt conceſſas ſibi eâ conditione Indulgentias à ſe abdicare; ita Pontifex ſibi à ſe-

Quo ſenſu poſſit Pontifex ipſe per ſe applicare defunctis ſuffragia.

ipſo

ipſo conceſſas poterit defunctis concedere: quo caſo vt Pontifex eſt non concedit illas defunctis immediatè, ſed vt eſt talis perſona fruens illis Indulgentiis.

Cur non poſſint fideles paſſim omnes Indulgentias defunctis vel etiam aliis viuis applicare.

15 Obiicies Secundò; Ergo quilibet poteſt ſuas Indulgentias applicare pro defunctis, imò pro aliis viuis; hoc autem eſt falſum, nam aliquando additur in Indulgentiis ea facultas applicandi pro aliis; vnde clarè infertur è contrario, quando non additur, non concedi eam licentiam: ſequela verò probatur ex dictis, quia ſubditus acquirit ius dominij ſupra eas Indulgentias; ergo poterit ſemper illas à ſe abdicare, & aliis concedere. Similem obiectionem tetigimus ſectione 2. quòd ſcilicet ſequeretur poſſe viuum pro ſe retinere eas Indulgentias: vti verò illi reſpondimus negando ſequelam, ita nunc reſpondemus; ratio etiam eſt ibi data, quia poteſt Pontifex apponere in donatione Indulgentiæ conditionem aliquam, quâ impediatur ſubditus eas applicare pro altero: ſicut licet abſolutè loquendo, pallium v.g. mihi dono datum poſsim cuilibet donare; ſi tamen qui mihi illud donauit appoſuit conditionem, ne dem illud alteri, non potero illud donare. Hanc ergo conditionem apponit Pontifex Indulgentiis, quando non dat expreſsè facultatē, vt eas poſſim pro altero applicare, ideóque quando eo caſu teneor illas pro me retinere.

Dices vltimò; Differentia à nobis aſſignata inter abſolutionem & ſuffragium non ſatisfacit difficultati, quia etiam ipſis viuis poteſt applicari indirectè Indulgentia mediante alio viuo; & tamen tunc non eſſet per modum ſuffragij; ergo. Reſpondeo, A me ſuprà vel ex eo capite probatū, etiam reſpectu viuorum, quando mediatè conceduntur Indulgentiæ, non eſſe per modum abſolutionis, ſed ſolutionis, ſeu ſuffragij; ex quo vlterius intuli, Etiam quando immediatè datur ipſi viuo, non eſſe propriè abſolutionem: Vocantur autem Indulgentiæ ſuffragia reſpectu defuncti, reſpectu verò viuorum dicuntur abſolutio; quia quando immediatè conceditur viuis, non pendet Pontifex ab alterius voluntate vt eos liberet, ideò etiamſi id faciat ſolùm ſoluendo pretium, poteſt iure dici dare abſolutionem, maximè cùm hæc poteſtas ad eum modum concedendi fundetur in iuriſdictione ſupra ipſum viuum, qui liberatur; quando autem conceditur defunctis, pendet ea remiſſio ab alterius volontate; ideóque reſpectu Pontificis non eſt abſolutio: præterea nulla ad hoc requiritur iuriſdictio in perſonam ipſam defuncti, cui mediatè conceditur; ideóque non eſt vnde dicatur abſolutio.

Cur Indulgentia viuis conceſſa vocentur abſolutio, & conceſſa defunctis ſuffragia.

16 Replicabis tamen contra hanc ſolutionem, Malè in eâ ſupponi, quando Pontifex concedit Indulgentiam viuo, non pendere ipſum ab alienâ voluntate ad hoc vt ea ſortiatur effectum; pendet enim à voluntate ipſius hominis viui, cui ea conceditur; ergo ex hoc capite non poteſt aſſignari ratio, cur ea conceſſio Indulgentiæ debeat dici abſolutio præ conceſſione pro defunctis. Reſpondeo Primò, Nos ſuprà docuiſſe, poſſe homini viuo concedi Indulgentiam etiam non expectatâ vllâ poſitiuâ acceptatione ipſius: homini enim, qui de Eccleſiâ valdè benè eſt meritus, poteſt Pontifex circa horam mortis concedere Indulgentiam ob præcedentia merita, licet iam tunc ſit extra ſe, & nequeat habere vllam poſitiuam acceptationem. Reſpondeo Secundò, Me ſolùm dixiſſe non requiri conſenſum tertiæ perſonæ diſtinctæ ab eâ cui fit Indulgentia; nam conſenſus eius qui liberatur non obeſt rigoroſæ abſolutioni. Si enim Princeps diceret alicui reo in vinculis detento, Si vis exire liber è carcere, ego ſum contentus exeas; ſi tamen nolis acceptare hunc fauorem, etiam ſum contentus vt maneas; profectò in hoc caſu ea liberatio pependiſſet à voluntate ipſius liberali; & tamen propriè dici deberet abſolutio reſpectu Principis. Si autem tertiæ perſonæ, Petro v. g. diceret Rex, Do tibi ius in eum reum, ſi velis eum liberare, poteris; tunc ſanè non poſſet propriè ipſe Rex dici liberaſſe, ſed Petrus, à cuius voluntate id proximè pendet.

SECTIO QVARTA.

Quid requiratur ad lucrandas Indulgentias pro defunctis.

CIRCA quod Primò quæritur, An ſit neceſſarius ſtatus gratiæ. Quid requiratur ad eas obtinendas pro ſe diximus ſuprà, quia nulli remittitur pœna, ſi ſit in mortali. Hæc ratio ceſſare videtur, quando lucror Indulgentias pro defunctis, quia tunc non mihi, ſed illis remittitur pœna; ac proinde ſolùm requiritur illos eſſe in gratiâ; quòd autem ego exercens eas actiones ſim in peccato, non eis obeſt vel in minimo; quia non per valorem earum actionum, ſed per ſatisfactionem Chriſti liberantur illæ animæ; ſolùm ergo meæ actiones concurrunt tamquam conditiones per ſe requiſitæ à Pontifice; cùmque hic non requiſierit vt fiant in ſtatu gratiæ, non erit hoc neceſſarium; ſufficiet ergo etiam extra gratiam facere ea opera bona, quæ petuntur à Pontifice pro conditione ad Indulgentiam. Quòd ſi Pontifex, vt poteſt (quia in manu eius eſt determinare conditiones) petierit vt fiant omnes diligentiæ in gratiâ, id erit proculdubio neceſſarium pro fructu obtinendo. 17

An ad ſuffragia lucranda pro defunctis debeat viuus, qui ea lucratur, eſſe in gratiâ.

Suarez diſput. 53. ſect. 4. ob rationem factam concedit, peccatorem poſſe pro altero obtinere Indulgentias; quia tunc non acquirit ius ad illas, nec facit eas proprias, ſed præcisè ſe habet vt deſignans perſonam, cui à Pontifice illæ applicentur. Ad hoc autem non requiritur ſtatus gratiæ. Hæc ratio in principiis ipſius Suarez optima eſt; in noſtris verò res eſt difficilior, quia cùm approprier ſibi Indulgentias qui eas lucratur, videtur omnino in eo requiri ſtatus gratiæ: & ita cenſent nonnulli Recentiores. Adhoc tamen puto omnino non requiri per ſe eum ſtatum; nam aliud eſt acquirere quaſi ius & dominium ſupra Indulgentias, vt poſſit eas ſibi vel alteri applicare, aliud eſt ſibi eas applicare. Fateor ergo libenter, vt pro ſe quis eas applicet validè, debere eſſe in gratiâ, quia applicare eas pro ſe & remitti ei pœnam idem ſunt; non remittitur autem pœna, niſi ſit in gratiâ; ergo nec validè ſibi applicat Indulgentiam. Acquirere tamen ius ſupra Indulgentias nullo modo requirit ſtatum gratiæ, neque ipſum applicare pro aliis: id quod in primis ex ipſo Pontifice euidenter 18

Cur requiratur ſtatus gratiæ ad ſibi lucrandas Indulgentias, non item ad lucranda defunctis ſuffragia.

oſten-

oſtenditur, qui licet ſit in peccato mortali, adhuc habet ius & dominium ſupra Indulgentias, & exiſtens in peccato, poteſt eas alteri applicare; ergo vt ſimile ius transferat in Petrum, non requiritur Petrum eſſe in gratiâ. Ratio à priori eſt, quia per hanc acquiſitionem iuris nullo modo remittitur homini pœna, ſed ſolùm fit poteſtas eam alteri remittendi; licet autem nulli remittatur, vt diximus, pœna, niſi ſit remiſſa culpa, poteſt tamen qui habet culpam remittere alteri pœnam & culpam. Illud tamen adhuc circa eumdem ſtatum gratiæ verti poteſt in dubium, An ſententiâ Cardinalis Lugo docentis, actiones viuorum per applicationem Pontificis fieri condignas remiſſione pœnæ, requiratur etiam ſtatus gratiæ. Affirmat hic Auctor, quia opera peccatoris non poſſunt eſſe condigna ſatisfactio; ego tamen iudico etiam in eâ ſententiâ id non requiri. Ratio, quâ moueor, eſt, quia etiamſi ad valorem actionis ex opere operantis requiratur ſtatus gratiæ, quia tunc valor ille ſumitur à dignitate ipſius perſonæ operantis; ad valorem tamen ex opere operato, ſeu ex refuſione ſatisfactionis Chriſti, id non requiritur; vt patet manifeſtè in Sacramentis & Sacrificio altaris: quia enim illæ actiones non habent valorem ex ipſo Miniſtro, ſed ex Chriſto, ideò quantumuis Miniſter ſit in peccato, Sacramentum tamen habet ſuum integrum valorem: & idem eſt de Sacrificio altaris.

19 Certum eſt autem iuxta huius Auctoris ſententiam valorem illum meæ ſatisfactionis, quando Indulgentias pro defunctis lucror, non eſſe ex opere operantis, ſed ex opere operato; ergo non eſt neceſſarius ſtatus gratiæ ad hoc, vt illum à Chriſti ſatisfactionibus habeat, niſi fortè ipſe Pontifex expreſsè requireret (vti poteſt iuxta paulò antè notata) eam conditionem ſtatus in gratiâ. Vrgeo hoc ipſum ad hominem meo iudicio euidentiſſimè; nam hic Auctor fatetur poſſe aliquem per actum venialiter malum lucrari Indulgentias tam pro ſe quàm pro defunctis. Vnde ſic argumentor: Maior longè repugnantia eſt in eo, quòd peccatum veniale ſit meritorium, quàm in eo quòd peccator mereatur per actum bonum (vt ex terminis patet;) quia peccatoris ſtatus non eſt incapax omnis meriti, ſi habeat actum bonum; at actus malus in quocumque ſubiecto ſit, eſt incapax meriti; ergo ſi veniale peccatum, quando non informatur valore deſumpto ab ipſo actu, ſed ab applicatione ſatisfactionis Chriſti, poteſt eleuari ad condignè obtinendam remiſſionem pœnæ, longè maiori titulo id obtinere poterit actus bonus hominis peccatoris: illa ergo duo non cohærent inter ſe. Imò addo, licet ſit opus venialiter aut mortaliter malum, poſſe eſſe ſufficiens ad obtinendas pro aliis Indulgentias; vt patet in ſacrificante & adminiſtrante Sacramenta per actum etiam mortaliter malum.

Dices: Fideles videntur ſentire, eſſe neceſſarium ſtatum gratiæ ad eas Indulgentias. Reſpondeo Primò; Contrarium videtur eſſe longè probabilius. Nam qui dant eleëmoſynam vt accipiant Bullam Cruciatæ pro defunctis, non ſunt ſoliciti vt tunc ſint in gratiâ, & tamen tunc lucrantur Indulgentiam (vt ſtatim dicam cum hoc eodem Auctore;) ergo. Reſpondeo Secundò, Vulgus fidelium parum ſcire de his quæ ad lucrandum Iubileum requiruntur, ſed bonâ fide facere ea, quæ à Pontifice præſcribuntur; quo autem tempore & Iubileum obtineatur, & an debeant omnia ad illum requiſita fieri in gratiâ, an aliqua, & quæ illa, vix inter centum vnus nouit, cùm etiam inter ipſos Doctores Scholaſticos maxima ſit opinionum diuerſitas in his punctis.

Hinc infero; Quando conceditur Bulla Cruciatæ pro defunctis, quâ Bullâ conceditur eo ipſo Indulgentia plenaria defuncto, non eſſe neceſſarium gratiæ ſtatum in eo qui eleëmoſynam dat, vt Bullam illam accipiat. Nam licet illa elargitio eleëmoſynæ ſit vltimum opus, quo obtinetur ea Indulgentia (nihil enim amplius deinde requiritur) iam tamen diximus neceſſarium non eſſe ſtatum gratiæ in lucrante; etiùs contrarium quoad ſtatum gratiæ docet Lugo ſuprà, conſequenter tamen ad ſuam doctrinam. 20

Bulla Cruciata pro defunctis non requirit ſtatum gratiæ in eo qui eam accipit.

Secundò quæri poteſt, An quando ad lucrandas Indulgentias pro defuncto requiritur auditio Sacri, v.g. aut ieiunium, poſſit tunc quis ſatisfactionem ex opere operantis, quæ in eis actionibus reperitur, offerre pro ſeipſo, aut pro aliquo alio; an verò debeat pro eo defuncto totum illud applicare. Ratio dubitandi eſt; nam Indulgentia etiamſi requirat illud opus, non tamen conceditur propter illius ſatisfactionem ex opere operantis; vnde diximus, Etiamſi homo ſit in peccato, poſſe lucrari Indulgentias pro defunctis; tunc autem nulla eſſet ſatisfactio ex opere operantis; ergo etiamſi hæc adſit, non erit neceſſarium eam pro defuncto applicare. Cardinalis Lugo ait, Si Pontifex dicat hoc modo, *Liberabis animam è Purgatorio, ſi pro illa obtuleris ieiunium, roſarium*, &c. neceſſum tunc fore offerre etiam eam ſatisfactionem ex opere operantis: id enim expreſsè inſinuant verba conceſſionis; ſi tamen ſimpliciter dicatur, *Quoties ieiunaueris, liberabis vnam animam*, &c. tunc poſſe eam ſatisfactionem, quæ eſt in ieiunio, offerri pro altero; citatque pro hac reſolutione Patrem Suarium eâ diſput. 53. ſect. 4 ibi tamen Pater Suarez non loquitur in hoc ſenſu, ſed agit ſolùm de ſatisfactione, quæ ex opere operato reperitur in Miſſa; & hanc dicit debere offerri pro defuncto, ſi conceſſio Indulgentiæ dicat; Si obtinueris pro eo Miſſam.

An ieiunans v.g. pro lucrandis defuncto ſuffragiis debeat etiam illis ſatisfactionê ex opere operantis applicare

21 De ſatisfactione autem, quæ ex opere operantis ibi reperitur, contrarium planè docuit; & quidem cùm Suarez ibi dixiſſet, hominem etiam peccatorem (qui nullam poteſt ſatisfactionem ex opere operantis habere) poſſe pro defunctis aut pro altero lucrari Indulgentias; conſequenter debuit dicere, non eſſe neceſſarium vt lucrans offerat ſatisfactionem ex opere operantis, cùm offerre valeat Sacrum etiam ille, qui nullam habet ex opere operantis; non ergo benè Suarez citatur pro eâ ſententiâ. Dixerat etiam idem Suarez Secundò, Si expreſsè requiratur in conceſſione, vt opus illud quod offertur ſit ſatisfactorium, & vt tale applicetur defuncto, tunc ſine dubio debere applicari; quia Pontifex poteſt exigere pro ſuo libitu (vt diximus) has vel illas conditiones pro obtinendo Iubileo, & conſequenter vt fiant in gratiâ, & ſint ſatisfactoria; ac denique vt talia offerantur pro eo cui lucror Indulgentiam. At hoc non eſt ſimpliciter dicere, *Volo vt offeras roſarium pro altero*; ſed, *Volo vt roſarium in gratiâ ores*,

& ſatisfactionem pro altero offeras; quo caſu non poteſt in dubium verti id eſſe neceſſarium: ſæpè enim diximus, in Pontificis manu eſſe adhibere conditionem honeſtam, quam velit qualis hæc eſſet. Et de Suarez mente ſatis.

Reſpondetur dubio ſuprà poſito negatiuè. Igitur cum ipſo dico; Eſto eo primo modo Pontifex loquatur, non ideò eſſe neceſſarium ſatisfactionem ex opere operantis offerre, ob rationem inſinuatam, quæ eſt euidens in noſtris principiis; quia etiam tunc poſſum in peccato exiſtens eam Indulgentiam lucrari; tunc autem nullam ſatisfactionem ex opere operantis habeo; ergo non fuit petitum à me vt illam offeram: alioquin vndecumque proueniret, quòd eam non offerrem, non lucrarer Indulgentiam; ergo, eſto re ipsâ eam habeam, & illam non offeram, lucrabor tamen eodem modo Indulgentiam, quia pro defuncto ipſo idem eſt quòd nihil offeram, eò quòd ex meâ nequitiâ nihil habeo, vel quòd non offeram; quia licet habeam, id tamen alteri applico. Quæ ratio etiam habet vim in principiis Cardinalis; qui (vt vidimus) admittit obtineri poſſe Indulgentias tam pro aliis quàm pro ſe per actum venialiter peccaminoſum, ac proinde qui nullam omnino habeat ſatisfactionem ex opere operantis: id quòd verum eſt etiam quando Pontifex dicit, *Liberabis animam è Purgatorio, ſi pro eâ obtuleris ieiunium aut roſarium*; eo autem caſu certiſſimum eſt nullam poſſe pro eo defuncto offerri, vti diximus de homine exiſtente in mortali; ergo etiam in ſententiâ Lugo non eſt neceſſum offerre vl-
22 lam ſatisfactionem ex opere operantis. Fateor, quòd ſæpè dixi, potuiſſe Pontificem dicere, Non peto pro illâ Indulgentiâ vt ſatisfactionem habeas, ac proinde abſolutè non peto vt illam offeras; ſi tamen habueris aliquam, volo vt eam offeras; fateor inquam id potuiſſe peti: at neque auditum eſt, quòd id exegerit aliquando; neque valdè decens eſt vt petatur: quid enim eſſet dicere, Sum contentus vt in peccato exiſtens & nihil offerens pro defuncto eum liberes; ſi tamen ex bonitate tuâ feceris opus in gratiâ, non permitto vt tibi applices eam ſatisfactionem, ſed debes mihi eam dare, vt ſimul cum Indulgentiâ liberetur defunctus? Quidquid verò ſit de æquitate eius conditionis, certiſſimum eſt verba illa vt iacent id non ſignificare: id quod nobis in præſenti ſufficit.

Iam ergo oportet explicare quid ea verba requirant, *Si roſarium aut ieiunium pro eâ animâ offeras*. Reſpondeo, Ibi ſolùm ſignificari quòd ea actio exterior pia ac ex ſe ad cultum Dei pertinens offeratur ad intentionem lucrandi eam Indulgentiam (vt benè Suarez ſuprà notauit;) qui etiam benè obſeruauit, reſpectu Sacerdotis celebrantis non habere vim argumentum noſtrum quoad ſatisfactionem ex opere operato eius ſacrificij; quia hic valor poteſt reperiri, etiamſi in peccato quis celebret; ac proinde quando Pontifex requirit, vt offeratur Sacrum pro eâ animâ, videtur requirere ſatisfactionem, quæ in eo eſt ex opere operato.

Non eſt opus animas Purgatorij ſcire vel acceptare ſuffragia. Quæri vltimò poteſt, Vtrùm neceſſarium ſit animas Purgatorij ſcire & acceptare Indulgentias pro ſe oblatas. Reſpondeo, Nullo modo, quia ipſæ non concurrunt actiuè, ſed paſſiuè ad eas, quatenus abſoluuntur à debito pœnæ; ad abſolutionem autem non requiritur per ſe loquendo voluntas poſitiua patientis, ſed poteſt etiam inuitus abſolui. Adde, etiamſi eſſet neceſſaria aliqua voluntas, ſufficeret virtualis; certum eſt autem animas Purgatorij virtualiter eas Indulgentias acceptare, cùm nihil magis deſiderent quàm eam libertatem à pœnâ: neque video, vnde poſſit cum probabilitate aliquâ dici, neceſſariam eſſe talem formalem acceptationem, aut Deum illas debere priùs monere de oblationibus, quæ pro ipſis fiunt, ac rogare, ſint contentæ nécne, ſi pro ipſis applicentur.

SECTIO QVINTA.

Appendix de Catechumenis.

EX his quæ de defunctis diximus oritur dubium breuiſſimè diſcutiendum, Vtrùm eodem modo pro Catechumenis poſſint concedi Indulgentiæ. Affirmat Lugo; quia in hac conceſſione mediatâ non attenditur, vtrùm perſona, cui conceditur, ſit ſubdita nécne; ergo ſicut poſſum pro Catechumenis applicare ſatisfactiones meas ex opere operato, potero & per Indulgentias. Probabilis eſt hæc reſolutio; nihilominùs tamen probabilius videtur eos eſſe incapaces Indulgentiarum; nam (vt benè Pater Suarez Tomo 3. in 3. art. agens de Sacrificio altaris, diſput. 79. ſect. 10. oſtendit ex Auguſtino, Chryſoſtomo & D. Thomâ) Catechumeni non ſunt capaces ſatisfactionis conſiſtentis in Sacrificio altaris, eò quòd adhuc non ſunt intra Eccleſiam, & adhuc non ſunt propriè Chriſtiani: hanc enim ſpecialem gratiam ſolùm concedere voluit Chriſtus his qui eſſent re ipsâ Chriſtiani. 23 *An poſſint concedi Catechumenis Indulgentia.*

Non ſunt capaces ſatisfactionis ex opere operato qui ſunt extra Eccleſiam. Ex quo vlteriùs deducitur quædam regula generalis, ſcilicet ſatisfactionis ex opere operato illos eſſe incapaces, ſicut etiam ſunt gratiæ datæ ex opere operato, quia nullum Sacramentum validè poſſunt recipere, excepto ipſo Baptiſmo, quo in Eccleſiam intrant; neque videtur vlla eſſe quoad hoc differentia inter ſatisfactionem & gratiam; ſunt autem capaces ſatisfactionis ex opere operantis, ſicut & gratiæ datæ ex opere operantis; quia poſſunt benè operari, & gratiam augere, & propriis operibus pro ſe vel pro aliis ſatisfacere, & alij pro ipſis; & ita quæſtionem hanc in præſenti diſput. 53. ſect. 4. breuiter tractans idem Suarez magis propendet in hanc noſtram reſolutionem.

Dices; Animæ baptizatorum quæ ſunt in Purgatorio, ſunt capaces Indulgentiarum, & tamen illæ non ſunt ſubditæ Pontifici; ergo & Catechumeni, eſto adhuc non ſint ſubditi, erunt capaces earum Indulgentiarum. Reſpondeo negando conſequentiam, quia animæ per Baptiſmum fuêre factæ capaces ſatisfactionis ex opere operato; quòd autem iam non ſint ſubditæ Pontifici facit, vt immediatè non ſint capaces Indulgentiarum, non verò vt nec mediatè; Catechumeni autem non ſunt propriè Chriſtiani, neque in his reddimus pro ratione defectum ſubiectionis, ſed Characteris baptiſmalis.

DISPV-

Digitized by Google

DISPVTATIO VIGESIMANONA.

De Iubileo.

1 QVIA inter Indulgentiarum conceſſiones præcipuum ſolet eſſe Iubileum, & his ipſis diebus, quibus hanc materiam ſcribo, illud habemus conceſſum à Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio X. pro Pace inter Principes Chriſtianos conciliandâ, operæpretium erit breuiter aliqua dubia, quæ circa illud moueri poſſunt, expedire. Diximus ſuprà, Iubileum vltra Indulgentias plenarias non addere niſi aliqua priuilegia ſpecialia circa electionem Confeſſarij, abſolutionem à caſibus reſeruatis, à votis, &c. propter quæ ſolent peti pro eo obtinendo grauiores aliquæ conditiones quàm pro ordinariâ Indulgentiâ plenariâ. Ideò omnes ferè difficultates erunt circa eas abſolutiones à peccatis & electionem Confeſſarij. Et quidem Primò ſupponendum vt omnino certum, etiamſi nonnulli contrarium ſine cauſſâ docuerint, poſſe hominem abſolui à reſeruatis commiſſis intuitu facilioris abſolutionis futuræ in ipſo Iubileo. V.g. ſcitur hîc Pragæ iam Romæ publicatum Iubileum, & huc mittendum; hac ſpe committit quis aliqua reſeruata; dicimus omnino poſſe tempore Iubilei ab illis abſolui: ratio eſt clariſſima, quia Pontifex abſolutè ſine vllâ limitatione dat facultatem abſoluendi ab omnibus reſeruatis ad finem obtinendi Iubilei; non poſſumus autem nos eam licentiam limitare ad peccata hoc vel illo animo commiſſa.

Vi Iubilei poteſt abſolui à reſeruatis, quæ in ea incidit ſpe abſolutionis per ipſum Iubileum obtinenda.

Dices: Priuilegium non debet eſſe in ruinam animarum; ergo. Reſpondeo, Per accidens eſſe quòd poſſit illud priuilegium eſſe cauſſa alicuius noui peccati; neque hoc æſtimauit Pontifex reſpectiuè ad alia bona quæ per ſe intendit; quia nihil eſt adeò bonum, ex quo aliqui non poſſint accipere occaſionem ruinæ: vti è contrario in ipſamet reſeruatione caſuum conſtat; nam multi ex illâ occaſionem accipiunt vel faciendi confeſſiones ſacrilegas, vel tempore debito eas omittendi, vel in peccato communicandi; non tamen propterea dicendum eſt eam reſeruationem non eſſe iuſtam, vtilem, &c. hoc ergo ſuppoſito ſit

SECTIO PRIMA.

An poſſit abſolui quis virtute Iubilei à peccatis commiſſis etiam elapſo Iubilei tempore.

2 VARII poſſunt eſſe ſenſus huius dubij. Primus eſt, An planè elapſo Iubileo, ſiue illud obtinuerim, ſiue non, poſſim abſolui; in hoc tamen non videtur de negatiuâ parte eſſe dubium, quia Pontifex non dat facultatem vt vi Iubilei poſteà ego abſoluar, ſed in ordine ad illud obtinendum. Eſt ergo ſecundus ſenſus eius dubij, An ſi ego vltimâ hebdomadâ lucratus ſim Iubileum confeſſione, Communione & ieiunio, ceteriſque requiſitis præmiſſis, vltimâ verò die Dominicâ, quæ etiam pertinet ad Iubileum, committam reſeruatum, poſſim ab eo abſolui vi Iubilei. Cui reſpondetur etiam negatiuè, Non poſſe; quia pro me iam eſt finitum tempus eius Iubilei; illa autem facultas ſolùm eſt data in ordine ad lucrandum Iubileum. Tertius ergo ſenſus eſt, Vtrùm ſi primâ hebdomadâ feci omnia ad lucrandum Iubileum neceſſaria, ideóque illud iam obtinui, poſſim hebdomadâ ſecundâ abſolui à reſeruatis eâ ſecundâ hebdomadâ commiſſis. Reſpondeo, Hîc poſſe adhuc duo dubia includi: vnum, An non faciendo de nouo diligentias pro ſecundâ vice lucrando Iubileo poſſim abſolui: ſecundum, An ſaltem poſſim tentando de nouo lucrari Iubileum. Si primo modo res contingat, certum eſt me non poſſe abſolui, quia tunc omnino eſt pro me elapſum tempus Iubilei: Si ſecundo modo proponatur caſus, videtur omnino poſſe fieri: licet enim quatenus in primâ hebdomadâ illud lucratus ſum, iudicari poſſit elapſum etiam pro me tempus Iubilei; quia tamen poſſum fortè ſuſpicari me non omnia perfectè obiiſſe, & adhuc tempus eſſe vt poſſim diligentias omnes ſecundò adhibere, & id omnino volo facere ieiunando, dando eleëmoſynam, &c. de nouo, poſſum etiam de nouo frui eo priuilegio, & à caſibus reſeruatis abſolui. Imò eſt valdè communis ſententia doceos poſſe me ſecundò lucrari Iubileum illud: eam tenent Henriquez lib. 6. cap. 17. num. 3. & lib. 7. de Indulgentijs cap. 11. & alij apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis reſol. 151. eamque probabilem iudicat Lugo numero 122.

Non poteſt abſolui à reſeruato vi Iubilei commiſſo poſt acquiſitum Iubileum, licet tempus nondum expirauerit Iubilei.

Secùs eſt, ſi poſſit adhuc omnia opera requiſita repetere & putet ſe probabiliter non obtinuiſſe primâ vice.

Nihilominùs tamen cum eodem Lugo ibi & Suario Tomo 2. de Religione lib. 6. cap. 16. Sanchez lib. 4. in Decalogum cap. 55. & alijs, quos Diana refert, iudico oppoſitum longè eſſe probabilius: imò Fillucius noſter Tomo 1. Tractatu 8. cap. 10. num. 278. ait ita reſpondiſſe Clementem Octauum etiam de Iubileo anni Sancti; & id ipſum reſpondiſſe Congregationem Cardinalium aſſerit num. 168. Hæc ſententia probatur à Lugo inſtantiâ è Bullâ Cruciatæ; 3 nam qui ſemel per vnam Bullam lucratus eſt Indulgentiam plenariam, non poteſt per alteram Bullam aliam Indulgentiam plenariam obtinere, & abſolui ſecundò à caſibus reſeruatis in Bullâ Cœnæ. Ego in hac materiâ non admodum fido inſtantijs, quia cùm res tota pendeat à voluntate concedentis, facilè eſt in Bullâ limitare conceſſionem ad vnam tantùm vicem, in Iubileis verò permittere, vt bis térve poſſit homo illud lucrari. De Bullâ Cruciatæ conſtat ex communi ſenſu non prodeſſe magis duas quàm vnam; non conſtat autem in Iubileo ex ſententiâ communi, quòd non poſſit bis obtineri duabus hebdomadibus. Et ſanè cùm Bulla Cruciatæ ſit res ordinaria, quæque ſingulis annis conceditur, & poſſit facilè per duos Iulios obtineri, foret graue incommodum, ſi quilibet poſſet eam ſecundò, tertiò, quartò acquirendo toties abſolui ab eis

Non poteſt quis idem Iubileum bis lucrari.

caſibus reſeruatis ſingulis annis. Hæc ratio in Iubileo non habet locum, quia non ita facilè illud conceditur, ſed intra aliquot annos ſemel; & tunc tempus limitatur ad duas ſolùm hebdomadas: & ſolent plura requiri quæ reddunt illud difficilius. Nec habet tanta inconuenientia illa facultas abſoluendi ſequenti hebdomadâ à caſibus reſeruatis poſt obtentum primâ vice Iubileum commiſſis, cùm & tempus illud admodum breue ſit, & homo poſt Iubileum immediatè obtentum non ſupponatur tam citò relapſurus. Quidquid ergo de eâ inſtantiâ ſit, ſententia hæc noſtra probatur; quia reuerà tenor ipſe Bullæ concedentis Iubileum planè videtur clarè indicare, non poſſe illud niſi ſemel obtineri; dat enim duas hebdomadas; vt qui eſt impeditus in vnâ, poſſit in alterâ; ſemper tamen inſinuat non niſi ſemel poſſe obtineri: nec poſſumus nos pro ſolo noſtro libitu extendere huiuſmodi facultates. Quòd autem dicebatur ſuprà, fieri poſſe vt ego primâ vice, etſi videar impleſſe omnia quæ requiruntur, ex aliquo tamen defectu mihi ignoto illud non obtinuerim; ſufficit quidem, vt ſi ego facio ſecundò eas diligentias requiſitas, & re ipsâ ſuppleo defectum illum, lucrer tunc Iubileum, at non propterea conceditur facultas abſoluendi à caſibus eâ ſecundâ vice; quia Pontifex illam tantùm conceſſit pro primâ, quando bonâ fide adhibeo diligentias omnes neceſſarias pro Iubileo: pro euentu autem illo, quando ex occulto impedimento ego non lucror Iubileum, cùm mihi incertum ſit, an lucratus illud fuerim nécne, & potiùs præſumptio ſtet in fauorem, non concedit mihi Pontifex facultatem ſecundò confitendi cuilibet, &c. Vnde addo, ſi poſteà clarè mihi conſtaret ex aliquo defectu, quem priùs non notaui, me non obtinuiſſe Iubileum, fore vt tunc omnino poſſem eligere Confeſſarium, &c. quia tunc pro me prior illa hebdomada fuiſſet perinde ac ſi nihil in eâ feciſſem. Addo denique in hoc puncto, Licet probabilitas contrariæ ſententiæ parum efficiat in ordine ad Iubileum ipſum obtinendum, ſi re ipsâ Pontifex non habuit eum animum, in ordine tamen ad abſolutionem à caſibus reſeruatis poſſe me vti eâ probabili ſententiâ: tunc enim re ipsâ ceſſat reſeruatio; quia iuxta communem ſententiam qui vtens probabili opinione abſoluitur à reſeruatis, manet re ipsâ directè ab eis abſolutus.

An ex voluntate Confeſſarij differens confeſſionem poſt elapſum Iubileum, poſſit tamen vi illius abſolui a reſeruatis.

Quartus ſenſus præcipui dubij ſuprà poſiti eſt, Vtrùm vltimo Sabbato, ad quem diſtulit quis confeſſionem, ſi poſtquam eam incepit audire Confeſſarius iudicauit non poſſe illam intra vnam diem perfici, poſſit illam differre ad diem Lunæ v. g. qui iam eſt extra tempus Iubilei, & tunc abſoluere pœnitentem à reſeruatis. Quæ difficultas duplicem adhuc poteſt habere ſenſum: vnus eſt, An poſſit tunc abſolui à reſeruatis quæ commiſſa erant ante finem Iubilei; alter, Vtrùm ſi poſt inchoatam confeſſionem ipſo die Lunæ (qui, vt ſupponimus, iam eſt extra Iubileum) commiſit aliqua reſeruata, poſſit etiam ab illis abſolui.

Circa primum noto, in antiquioribus Bullis datam fuiſſe facultatem ſine limitatione Confeſſario (ſi ita iudicaret expedire) ad transferenda omnia neceſſaria pro obtinendo Iubileo in aliud tempus; ac proinde tunc poterat etiam confeſſio & Communio transferri; in recentibus tamen Bullis ea facultas limitari videtur ad alia opera neceſſaria exceptâ confeſſione & Communione: vnde in caſu propoſitæ quæſtionis ſuppoſitâ illâ dilatione pœnitens non valuit obtinere Iubileum (vt benè Cardinalis Lugo notauit diſp. 27. num. 119.) quod tamen olim poterat; vnde duplex rurſus ſenſus quæſtionis oritur; vnus, An olim potuerit eo die Lunæ abſolui à reſeruatis; alter, Vtrùm de facto & ſuppoſitâ nouâ Bullâ poſſit abſolui. Lugo diſput. 20. ſect. 8. ſentit tam ratione antiquarum quàm præſentium Bullarum poſſe quemcumq; abſolui eo die Lunæ; & quidem ſi ſequamur antiquam Bullam, id eſt clarum; quia illa peccata fuêre commiſſa eo tempore quo per ſe erat facultas abſoluendi; & verò etiam tunc ſubiecta erant illa peccata Confeſſario; ea autem dilatio, quæ pro maiori vtilitate ipſius facta eſt, non debet ei præiudicare, cùm non impediat ipſum, quò minùs obtineat Iubileum; ad quem finem data eſt facultas illa abſoluendi: ergo ſi antiquæ Bullæ conſiderentur, nulla eſt difficultas. Quòd verò etiam attentis nouis abſolui poſſit, fatetur quidem Lugo non eſſe tam certum; nihilominùs abſolutè id defendit; quia ſi cum animo lucrandi Iubileum accedit pœnitens, eo ipſo acquirit ius & priuilegium, vt poſſit abſolui, etiamſi aliqua opera requiſita nondum compleuerit. Certum enim eſt abſolui poſſe hominem vi Iubilei à reſeruatis etiam ante vltimam diligentiam pro obtinendo Iubileo neceſſariam, & conſequenter etiam prinſquam Iubileum lucretur; ergo eo ipſo quòd homo ille cum animo Iubileum lucrandi acceſſit ablata eſt reſeruatio caſuum; cumque durante tali animo incipiat Confeſſarius audire pœnitentis confeſſionem, poterit poſteà ea iuriſdictio continuari, etiamſi pœnitens videat ſe non poſſe perficere ea quę exiguntur illâ hebdomadâ pro obtinendo Iubileo. Hæc ſententia non caret ſuâ probabilitate.

Reſolutio quæſtionis negatiua.

Iudico tamen eo caſu non poſſe abſolui ab eis reſeruatis; ratio eſt, quia antequam Confeſſarius exerceat iuriſdictionem ſuam, iam eſt reddita impoſſibilis conſecutio Iubilei (vt ſupponimus:) eo enim ipſo quòd Sacerdos non vult eum pœnitentem abſoluere intra illud tempus, iam reddit illum incapacem Iubilei; ergo iam eo ipſo ſe priuat poteſtate abſoluendi à reſeruatis; quia facultas abſoluendi non conceditur niſi in ordine ad obtinendum Iubileum; ita enim expreſſa verba ſonant; ergo.

Dices; Sufficit animus lucrandi ſub quo eſt inchoata confeſſio: id quod poteſt confirmari ex his quæ infrà dicemus, ſi quis volens lucrari Iubileum eſt abſolutus à reſeruatis, non redire reſeruationem, etiamſi poſteà ex nequitiâ mutet animum, & nolit Iubileum obtinere; ergo idem dicere poſſumus in præſenti, ſcilicet eum hominem incipientem confeſſionem animo obtinendi Iubileum frui priuilegio ablatæ reſeruationis. Reſpondeo, Animum obtinendi Iubileum debere non tantùm eſſe quando inchoatur confeſſio, ſed maximè quando datur abſolutio: id quod meo iudicio concedere tenentur omnes: nam ſi quis hunc caſum reſeruatum inciperet confiteri animo lucrandi Iubileum, & antequam re ipsâ abſolueretur, mutaret propoſitum, & nollet illud lucrari, etſi poſſet; nemo diceret il-

Animum obtinendi Iubileum debet eſſe quando datur abſolutio a reſeruatis, vt hæc ſit valida.

lum

lum poſſe tunc abſolui, quia in illo non haberent locum verba Bullæ, vt ſcilicet in ordine ad conſequendum Iubileum abſolueretur, etiamſi concedamus poſtquam durante eo animo abſolutus eſt non redire iam reſeruationem; ergo cùm in hoc caſu eſto ſerium habuerit animum dum acceſſit, quia tamen eum debuit deponere antequam abſolutionem acciperet; agnouit enim ſe illius obtinendi incapacem iam eſſe; neceſſum profectò eſt, vt iam non poſſit dici abſolutus in ordine ad obtinendum Iubileum; ergo ceſſat finis in ordine ad quem datur poteſtas abſoluendi.

6 Hinc colligitur differentia clara inter hunc caſum, & eum quem pro inſtantiâ ſuprà nos adduximus; nam in noſtro incepit confiteri in ordine ad Iubileum; non tamen abſolui potuit in ordine ad illud, vti exigit Bulla; *Do facultatem abſoluendi à reſeruatis in ordine ad obtinendum Iubileum.* In altero verò caſu & inchoata eſt confeſſio, & abſolutio data propter obtinendum Iubileum; quia animus illud obtinendi non eſt depoſitus niſi finitâ iam confeſſione: quòd verò iterùm eorum peccatorum iam ſemel directè remiſſorum redeat tunc reſeruatio, nullo modo in Bullâ dicitur; quare nec nos poſſumus eum reditum aſtruere. Vnde addo, Si & Sacerdos & pœnitens bonâ fide dum datur abſolutio iudicauerint; adhuc poſſe à pœnitente obtineri Iubileum; omnino illam abſolutionem futuram validam; quia reuerà dici poſſet data in ordine ad obtinendum Iubileum, eſto deinde agnouerint eſſe iam impoſſibile illud lucrari. Et hæc circa peccata commiſſa ante ipſum finem Iubilei.

Licet is animus ceſſet ante obtentum Iubileum, non tamen redit reſeruatio.

Circa alia verò inter tempus Iubilei & ipſam confeſſionem, qui erat ſecundus ſenſus dubij ſuprà propoſiti, ſi loquamur iuxta tenorem præſentium Bullarum, res eſt ex dictis nimis certa; quia ſi quæ antè erant commiſſa non poſſunt remitti, multò minùs quæ deinde committuntur; ſolùm ergo habet locum quæſtio iuxta Bullas antiquas: tunc enim ea dilatio confeſſionis fuiſſet vtilis ad obtinendum Iubileum: & verò (vt paulò antè diximus) pro eo homine tempus Iubilei videtur omnino protractum perinde ac ſi ex itinere tunc veniſſet; ergo peccata commiſſa etiam eo die Lunæ adhuc deberent cenſeri commiſſa intra tempus Iubilei; ergo adhuc poterat ab eis abſolui: quòd enim pro alijs hominibus elapſum ſit tempus, videtur eſſe per accidens reſpectu huius. Bartholomæus de Sancto Fauſto apud Lugo numero 133. affirmat poſſe abſolui; id quod probabile iudicat Alphonſus de Leon & Diana ibidem. Mihi etiam valdè probabile id videtur ob rationem immediatè datam, quòd ſcilicet verè ea peccata ſint commiſſa intra tempus Iubilei; eodem planè modo quo ſi ex itinere veniens inciperet tunc lucrari Iubileum. Dixi *ob rationem immediatè datam*; nam ea quâ aliqui vtuntur, quòd iam ſit cauſſa inchoata, & de communi partium conſenſu prorogetur tempus; quo caſu non expirat poteſtas, iuxta caput 4. de Cauſſis, de officio delegati; vbi hæc habentur: *De cauſſis quæ iuxta certum tempus decidenda committuntur hoc tuam volumus cognitionem tenere, quòd niſi dies ab Apoſtolicâ Sede præfixus de communi conſenſu partium prorogetur,*
7 *eo tranſacto mandatum expirat.* Ex verbis enim illis, *niſi de communi*, videntur aliqui inferre, eo ipſo quòd de communi conſenſu confitentis ac Confeſſarij prorogetur tempus abſolutionis, adhuc retineri iuriſdictionem. Hoc inquam argumentum ego non approbo, quia in eo capite agitur de litigantibus inter ſe, vbi ea dilatio tam ad vnius quàm ad alterius bonum ordinatur; at in confeſſione nulli ſunt litigantes, ideoque textus ille non videatur huc extendi. Quidquid verò de hoc ſit, ideò ſecundò ea ratio non placet, quia circa peccata illa nondum erat inchoata cauſſa, cùm necdum commiſſa eſſent; ac proinde nec potuit pœnitens accedere animo illorum confeſſionem inchoandi. Hac ergo ratione omiſsâ prior facit eam opinionem valdè probabilem. Nihilominùs probabilius eſt ab illis non potuiſſe abſolui, quia reuerà non eſſent commiſſa propriè intra tempus Iubilei, nam licet ille homo non lucretur Iubileum niſi die Lunæ, ac proinde ſecundùm quid poſſit pro eo illa dies dici tempus Iubilei; ad mentem tamen Pontificis dantis illud priuilegium abſoluendi non eſt iam tempus Iubilei; aliud enim eſt, vnam vel alteram ex diligentijs neceſſarijs poſſe differri; ideoque quaſi per accidens differri inſtans obtinendi ipſam Indulgentiam; aliud autem, tempus proprium & per ſe Iubilei differri: primum eſt verum, non ſecundum. Ad inſtantiam autem de peregrino reſpondetur, Pro talibus ipſummet Pontificem aſſignare tamquam tempus proprium illam ſequentem hebdomadam à finito itinere, in quâ per ſe ſine vllâ ſpeciali Confeſſarij diſpenſatione debent fieri omnia quæ ad Iubileum ſpectant; vnde conſequenter dico, Si confeſſio ſit inchoata intra tempus Iubilei, & peccata noua reſeruata ſint etiam intra illud tempus commiſſa, quia inchoatâ confeſſione die Sabbati v. g. manè, & dilatâ ad diem Lunæ, eodem Sabbato veſperi noua reſeruata commiſit; poterit die Lunæ ab his etiam abſolui; nam licet reſpectu horum peccatorum non fuerit tunc inchoata confeſſio ob rationem immediatè datam (quæ etiam tunc vrget) eſſent tamen ea peccata commiſſa intra tempus Iubilei, & antequam illud lucraretur; ergo incluſa in facultate à Pontifice conceſſâ.

Quid olim licuerit in reſeruatis commiſſis inter tempus Iubilei, & dilata confeſſionis ex arbitrio Confeſſarij.

SECTIO SECVNDA.

An qui confeſſus eſt animo obtinendi Iubilei, quod tamen deinde non lucratur, relabatur in antiquam reſeruationem.

QVÆRIMVS, An ſi quis ex ſerio animo conſequendi Iubileum confiteatur, & abſoluatur à caſibus reſeruatis, mutato tamen deinde 8
animo illud non obtineat, quia ieiunium & cetera requiſita omittit, illi redeat reſeruatio eorum caſuum. Pater Suarez hoc Tomo 4. diſput. 31. ſect. 4. Thomas Sanchez lib 4. in Decalogum cap. 54. & alij docent, non redire, quia non fuit data facultas abſoluendi ad reincidentiam. Nihil enim in Bullâ reperitur quod id inſinuet. Addit tamen Suarez, eum hominem peccaturum grauiter ob pactum quaſi implicitum Pontificis, qui ei facit illam gratiam cum onere perficiendi

ficiendi reliqua ad Iubileum obtinendum neceſſaria: habet enim ſe illa obligatio ſicut pœnitentiæ Sacramentalis impoſitio & acceptatio; non tamen ideò illud peccatum erit reſeruatum, quia de eâ reſeruatione nullo modo conſtat. Pater Thomas Sanchez non vult ibi vllum peccatum admittere, nec vllum pactum, quia ad eam confeſſionem ſufficit propoſitum vniuerſale non peccandi de cetero; neque eſt neceſſarium aliud votum ibi lucrandi Iubilei, ſed ſufficit voluntas nunc efficax, quæ tamen nullam inducit obligationem ſub mortali.

An deponens animum lucrandi Iubileum poſt confeſſionem incidat in reſeruationem.

Quæſtio hæc, vtpote pendens vnicè à mente Pontificis concedente Indulgentiam, qui ſine dubio potuit eam reincidentiam reſeruationis intendere in pœnam mutati animi, & qui potuit tollere reſeruationem ſine vllo eo onere, ſolo contentus ſerio animo lucrandi Iubilei, non poteſt à nobis niſi (vt ſic dicam) diuinando de eius mente decidi. Ego quidem (vt verum fatear) ſatis propendeo ad iudicandum tacitè intelligi eam reincidentiam; quia illa reſeruatio ſolùm eſt ablata in ordine ad finem Iubilei; neque videtur rationi conforme vt per eam fraudem obtineat talis homo tantum fauorem, & non impleat cetera quæ ſunt odioſa. Nihilominùs ſaltem propter auctoritatem extrinſecam dicendum eſt non redire; quia cùm reditus hic ſit odioſus, non debet concedi, niſi verba ipſa Bullæ eum contineant. Ad rationem ergo in oppoſitum dico; Eo ipſo quòd dum fit confeſſio requiratur ſerium propoſitum obtinendi Iubilei, non poſſe eſſe fraudem vllam ſaltem eo tempore; quòd autem deinde mutet animum, eſt per accidens; & verò ſaltem eſt obtentus ille finis, quòd fuerit hic homo rectè diſpoſitus ad gratiam, & ſe Deo reconciliauerit; per quod licet Indulgentiam non obtinuerit, effecit ſaltem multùm ad obtinendum à Deo id quod per tale Iubileum intenditur, nempe placare Deum, &c.

9 *In Iubileo duo ſpectantur, liberatio ſcilicet à pœna in Purgatorio, & bona opera: hæc autem ſunt præcipuus finis, non illa.*

Quod vt meliùs intelligas, aduerte duo eſſe in illo Iubileo; vnum, quòd ille homo liberetur à pœnâ temporali ipſi debitâ in Purgatorio; hoc non intendit directè Pontifex, quia per hoc propriè loquendo nihil obtinemus à Deo in ordine ad calamitates imminentes Eccleſiæ auertendas, aut ad ſpecialem aliquem fauorem pro Eccleſiâ exorandum; id quod vnicè & vltimatè Pontifex tunc deſiderat; hæc ergo liberatio datur potiùs per modum gratiæ, fauoris & illicij ad homines excitandos ad confeſſionem, Communionem, ieiunium, &c. quàm per modum intenti: ſi autem homo alia faciens ferè omnia, ex defectu vnius ſe priuat Indulgentijs his, ſeu eâ liberatione à pœnâ Purgatorij, ſibi potiùs tunc nocet quàm intento Pontificis. Secundùm quod in eis Iubileis reperitur, ſunt ipſa opera bona quæ pro illis exiguntur, ieiunium, oratio, eleëmoſyna, confeſſio, Communio; inter quæ fortaſſe Deo maximè accidit grata ipſa confeſſio; & maximè eâ tunc delinitur, quia per illam peccatores in gratiam ipſius redeunt: id quod maximè Deus deſiderat. Ad hanc confeſſionem alacriùs faciendam præter illicium illud quod diximus de Indulgentijs, proponit Pontifex eam licentiam eligendi Confeſſarij, qui abſoluat à reſeruatis; vtilitatem ergo eius confeſſionis iam obtinuit tunc Pontifex, etiamſi omittat ille homo poſteà vnam diem ieiunij aut viſitationem templi, & ex hac omiſſione ſe priuet illo primo illicio, nempe Indulgentijs; non eſt ergo, cur non poſſet cenſeri iuſtè conceſſa ſine vllo onere reuiuiſcentiæ ea poteſtas abſoluendi à reſeruatis. Confirmatur, quia poſſet talis homo etiam expleto ieiunio & eleëmoſynâ negligere orationem (quæ in ſe non eſt magna res, cùm etiam bis Pater & Aue ſæpè ſufficiat) & ex hoc defectu non lucrari Iubileum; quo ſenſu cùm omiſſio ea (vt dixi) ſit leuis, videtur valdè graue onus reddere illi inutilem eam abſolutionem à reſeruatis, & obligare eum vt ſecundò eadem peccata alteri confiteatur. Quoad Indulgentias verò, quas non fuerat adhoc lucratus, non eſt tantum inconueniens, quòd eis priuetur, cùm nullum adhuc acquiſiuiſſet ius, & ipſe voluntariè id velit; non ergo eſt obligandus tunc ad ſecundam confeſſionem.

10 *An peccet grauiter, qui abſolutus à reſeruatis vi Iubilei, deponit animum illud conſequendi.*

Quoad ſecundum punctum, Vtrùm eo caſu peccet grauiter ceteras diligentias aut vnam ex illis omittendo, maior poſſet eſſe difficultas ob rationem Patris Suarez. Nihil-minùs cùm non habeamus ſufficiens fundamentum in verbis Bullæ ad tam grauem obligationem imponendam, non eſt cur eam imponamus; ſatis eſt, ſi ea negligentia mulctetur poſteà priuatione Indulgentiarum ipſarum. Habet autem maiorem locum hæc ratio, quando materia, quæ neglecta eſt, eſt in ſe parua (vt dixi paulò antè) v. g. omiſſio orationis illius, quæ etiam iuxta ipſum Suarez ſufficit, etiamſi leuiſſima ſit; tunc enim illa ratione ſui non videtur habere capacitatem ad peccatum graue, vt ex terminis conſtat; quòd autem ſit cauſſa, ne homo ille lucretur Indulgentias, non facit illam peccatum graue; alioquin & qui non eſt fruitus vllo priuilegio abſolutionis à reſeruatis, ſi omitteret illam orationem, etiam peccaret mortaliter: id quod nec à Suario nec ab vllo alio aſſeri probabiliter poteſt; ille autem eodem modo tunc ſe priuaret eo fructu ac alter qui abſolutus eſt à reſeruatis. Nec denique graue peccatum eſſe poteſt ex vllo pacto oneroſo & quaſi contractu implicito; quia ſi hic interueniſſet, ſummùm inde ſequeretur, quòd reuiuiſceret reſeruatio: cùm enim materia illa quæ omittitur ſit leuis, ac proinde ſolùm poſſit ea neceſſariò requiri ad durationem contractus, non ideò peccabitur nunc de nouo grauiter; ſæpè enim dixi, ad valorem & durationem contractus alicuius poſſe à contrahentibus requiri etiam rem quæ non ſit materia grauis peccati, quæ ſi non ſeruetur, reſcinderetur contractus, ſine peccato tamen. Hinc à fortiori colligitur verum eſſe quod Pater Suarez tertio loco tradit, ſcilicet eam omiſſionem non eſſe peccatum reſeruatum, quia nullus textus illam facit peccatum; ergo multò minùs reſeruatum: reſeruatio enim non ex naturâ rei, ſed ex ſolo iure poſitiuo conſurgit; ideòque vbi de illâ in Iure nihil reperitur, non poteſt illa admitti.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

An omnia peccata ante Iubileum commiſſa, eſto non occurrant memoriæ, deſinant eſſe reſeruata in intendente lucrari Iubileum.

11 *An lucratus Iubileum oblitus inculpabiliter peccati reſeruati, poſſit elapſo Iubileo ab illo per quemcumque Confeſſarium abſolui.*

DIFFICVLTAS eſt, An qui tempore Iubilei non eſt confeſſus, eò quòd iudicauerit bonâ fide ſe non habere vllum peccatum mortale, aduertens poſteà ſe habuiſſe, & quidem reſeruatum, poſſit vi eius Iubilei abſolui. Dupliciter poteſt hic caſus proponi, Primò, vt ille homo habuerit contritionem, & ex hoc capite Iubileum lucratus fuerit; alio modo, vt illud non ſit lucratus; quia licet ex ignorantiâ, re tamen ipsâ manſit in peccato. Circa primum punctum Diana Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolutione 150. citat Thomam Sanchez lib. 8. de Matrimonio diſp. 19. num. 2. pro negante tunc poſſe abſolui: at Lugo diſp. 20. num. 102. putat Sanchez præcisè agere, quando Iubileum non eſt obtentum; eò quòd non ſint adhibita neceſſaria ad illud conſequendum. Puto tamen fuiſſe Sanchez benè à Dianâ citatum; nam ideò præcisè dicit Sanchez Iubileum non eſſe comparatum, quia putat neceſſariam omnino eſſe confeſſionem etiam in non habente conſcientiam mortalis; neque eo citato loco ſine eius numeri vllius alterius operis pro obtinendo Iubileo neceſſarij defectum notat, quàm quòd confeſſus ille homo non fuerit: verum quidem eſt eum non diſtinguere ibi, Vtrùm ille pœnitens habuerit tempore Iubilei ſaltem contritionem, per quam iuſtificatus fuerit; quidquid autem ſit de ſenſu illius in hoc loco, certè illam, pro quâ eum citat Diana, defendit expreſsè idem Sanchez lib. 4. in Decalogum cap. 54. num. 46. nam tribus aut quatuor numeris antè agebat ſupponendo ſine confeſſione poſſe obtineri Iubileum; vbi neceſſariò in tali homine habente reſeruata debebat ſupponere fuiſſe tunc contritionem, quandoquidem ſi in mortali manſiſſet, non potuiſſet acquirere Iubileum; ergo quando poſteà numero 46. vnde illum citaui, nullâ mentione factâ defectus alterius operis requiſiti pro Iubileo, ſed ſolâ deficiente confeſſione ait, Poſteà non poſſe eum hominem abſolui ab eis caſibus reſeruatis quorum fuerat oblitus; loquitur clarè ſupponendo illum habuiſſe contritionem, alioquin extra controuerſiam eſſet, quòd non potuiſſet Iubileum obtinere; ergo concedit etiam eum qui lucratus eſt Iubileum non poſſe
12 poſteà abſolui. Fateor Sanchez ſibi eſſe intra duas columnas planè contrarium, quod valdè miratus ſum; numero enim 34. ad medium hæc habet: *Nam ratio, ob quam communiter Doctores tradunt peccata tempore Iubilei oblita non manere eo tranſacto reſeruata, non eſt, eò quòd pœnitens ſit ab illis tempore Iubilei abſolutus indirectè, dum à reliquis in confeſſione detectis abſolutus eſt, vt benè probat idem Suarez Tomo 4. in 3. par. diſput. 3. ſect. 4. num. 13.* & poſt pauca; *Sed legitimam cauſſam tradit idem Suarez, quòd acquiſiuerit pœnitens per ipſum Iubileum ius, vt poſſit poſteà liberè cuiuis Confeſſario confiteri.* Ex hac ratione deducit numero 41. retentâ opinione probabili, quòd is qui non habet conſcientiam mortalis, non teneatur confiteri ad lucrandum Iubileum, ſi nullâ præmiſsâ confeſſione illud eſt lucratus, & elapſo tempore recordetur ſe habuiſſe caſum reſeruatum, poſſit tunc ab eo abſolui à quolibet approbato; & licet ipſe iudicet confeſſionem etiam de venialibus requiri, ideoque abſolutè illationem non iudicet veram, datâ tamen eâ ſuppoſitione omnino eam iudicat certam. Hæc docet eo numero, numero autem 46. planè contradictorium tradit; ait enim, Si nulla eſt facta confeſſio tempore Iubilei, non auferri reſeruationem caſuum, quia hæc non aufertur niſi per abſolutionem; nam Iubileum non aufert reſeruationem, ſed dat ius Confeſſario eam auferendi mediâ confeſſione. Ecce & concluſionem & rationem, quam anteà ex Suario approbauerat, iam reiicit; & quidem argumentum hoc ſecundum, quòd Confeſſarius auferat reſeruationem, videtur mihi graui æquiuocatione laborare, cùm reſeruatio non auferatur à Confeſſario, ſed à Papâ: aufertur enim ad hoc, vt ego poſſim ad quemlibet accedere, & iam facta ſunt peccata omnia eiuſdem rationis; Confeſſarius enim dans abſolutionem non facit ſibi poteſtatem vt poſſit abſoluere, ſed vtitur datâ à Papâ, & tollit peccata quoad culpam, non quoad reſeruationem. Denique ea ratio, quam pro communi ſententiâ ex Suario approbauerat Sanchez; eſt optima, quia abſolutio indirecta non tollit reſeruationem, vt patet in exemplo Religioſi, ſine memoriâ caſus reſeruati confitentis ſuo Prælato: tunc enim iuxta communem ſententiam non tollitur reſeruatio eius caſus, de quo eſt oblitus pœnitens, vt loco citato idem Sanchez docet; & tamen eſt abſolutus indirectè ab habente poteſtatem directam abſoluendi à reſeruatis; ergo confeſſio interueniens in Iubileo habet ſe per accidens ad hoc punctum: & ita abſolutè tenenda eſt ea prima doctrina Sanchez, Suarez & aliorum, ſcilicet iam ea peccata, quorum eſt oblitus, non eſſe reſeruata. *Deciſio ſuperioris quæſtionis affirmatiuà.*

13 *Quid ſi non ſit lucratus Iubileum.*

Circa ſecundum ſenſum ſuprà poſitum non eſt tanta difficultas; nam cùm Pontifex ſolùm concedat facultatem abſoluendi à caſibus & Confeſſarium eligendi in ordine ad obtinendas Indulgentias, & hic nec eas obtinuerit, nec iam poſſit illas obtinere; conſequenter non poteſt iam vi eius Iubilei abſolui à reſeruatis.

Dices: Ille proceſſit bonâ fide, & fecit reliqua ad Iubileum obtinendum neceſſaria; ergo illi in ordine ad Iubileum fuit ablata reſeruatio; potuit enim eâ licentiâ vti; quòd autem re ipsâ non ſit eâ vſus, ortum eſt per accidens ex ignorantiâ inuincibili, quæ non debet ei vitio verti; ergo reſeruatio eſt illi ablata abſolutè; non eſt ergo cur dicatur reduiſſe magis quàm alteri qui lucratus eſt Iubileum. Confirmo & explico ex his, quæ in hac materiâ notaui; nam facultas, vt poſſit quis abſolui à reſeruatione, non datur in præmium obtenti Iubilei, quia Iubileum ipſum potiùs eſt præmium, & quidem maximum; datur ergo ea facultas vti & ipſum Iubileum per modum præmij ad excitandos homines vt orent Deum, ieiunent, dent eleëmoſynam, confiteantur, & communicent; nam his rebus maximè placa-

placatur Deus, & obtinetur Eccleſiæ pax, aut finis alius intentus à Pontifice; atqui ille & ieiunauit, & dedit eleëmoſynam, & orauit, ergo etiam illi facta eſt ea gratia non minùs quàm alteri: nam quòd alter ſimul obtinuerit hanc ſecundam, ſcilicet Iubileum, non reddit illum magis, imò quodammodò minùs dignum illâ priori, quia magis eſt remuneratus quàm alter; remuneratio autem maior quà talis non auget meritum: quòd verò hæc opera fecerit hic in mortali ex ignorantiâ, nihil penitus facit ad rem præſentem, quia iam ſæpè diximus poſſe ea opera fieri in peccato, etiam quando re ipsâ obtinetur deinde Iubileum; & fortaſſis ille, qui illud lucratus eſt non fuit in gratiâ, niſi in vltimo ferè momento antequam communicaret, & lucraretur Iubileum; quare ergo erit minùs dignus eâ gratiâ ille qui inuincibiliter manſit in peccato?

14 Confirmatur Secundò; nam qui animo lucrandi Iubileum abſoluitur à reſeruatis, manet verè & in rigore abſolutus iuxta multorum ſententiam, quam defendimus vt probabiliorem; licet poſteà ex nequitiâ omittat reliqua ad lucrandum Iubileum neceſſaria, non enim ideò fiunt iterùm reſeruata ea peccata; ergo cùm huic fuerit ablata reſeruatio, eo ipſo quòd reliqua fecerit vt Iubileum lucraretur, & poſteà nihil omnino omiſerit culpabiliter; profectò videtur magis dignus, cui non auferatur priuilegium illud non-reſeruationis, quod iam habuerat, quàm alter ſit dignus ne ei redeat iterùm reſeruatio.

Intentum Pontificis in concedendo Iubileo & facultate eligendi Confeſſarium.

Non caret hæc obiectio graui difficultate; vt verò ei reſpondeam aduerte, non concedi à Pontifice gratiam eligendi Confeſſarium illo præciſè fine impellendi hominem ad ea opera, quibus diximus Deum placari: etenim eſto ille homo eadem faceret, & quidem triplo maiora; ſi tamen non vellet obtinere Iubileum, nequaquam poſſet abſolui à reſeruatis. Ita ergo hæc facultas datur ad alliciendum hominem ad ea opera, vt ſimul planè detur dependenter à Iubileo, vt ſic dicam, in re vel in voto acquiſito: vnde fit, vt qui re ipsâ illud acquiſiuit, eâ gratiâ fruatur; & qui per confeſſionem bonam ea animo illud acquirendi quaſi in voto illud etiam acquiſiuit, etiam eâ gratiâ fruatur; (licet hoc ſecundum, quando re ipsâ deinde non poſuit reliqua requiſita, non careat difficultate graui, iuxta ea quæ ſuprà diximus;) at ille qui manens ſemper in peccato nec per confeſſionem nec per contritionem ſe poſuit in ſtatu capaci illud conſequendi, eſto aliqua alia opera fecerit, manet adhuc re ipsâ indignus eo priuilegio. Confirmo; Illa facultas eligendi Confeſſarium eſt data immediatè eo fine, vt homo ille, qui fortaſſe ob pudorem dicendi vni certæ perſonæ ſuum peccatum, manebat adhuc in ſtatu inimici Dei, & venerabile Sacramentum non poterat dignè ſumere, iam factâ eâ licentiâ confiteatur, & ſe ad gratiam diſponat, ac dignè communicet; ille autem qui erat in peccato, & neglexit contritionem, licet in eâ omiſſione non peccauerit, nihil tamen fecit in ordine ad intentum Pontificis, nec ad gratiam rediit, nec Communionem dignam fecit; ſuppono enim nec attritionem cum eâ Communione habuiſſe (vt abſtraham à ſententiâ quæ docet tunc per Euchariſtiam conferri gratiam;) ergo non fuit meritus vt ei duraret non-reſeruatio, ſed eam, quam habere poterat durante Iubileo, amiſit elapſo illius tempore. Alter verò, qui eſto ſine confeſſione, re tamen ipsâ rediit ad gratiam, dignè communicauit, & Iubileum obtinuit, dignus adhuc eſt vt fruatur eâ ablatione reſeruationis pro peccatis ad tempus, quo lucratus eſt Iubileum, commiſſis.

Explico adhuc id vlteriùs: Nam quando hic per contritionem lucratus eſt Iubileum, ſi poſteà eligat Confeſſarium, iam ea confeſſio eſt implicitè ad finem Iubilei, vt abſoluatur directè ab his peccatis, à quibus fuerat per contritionem abſolutus ſolùm in voto Sacramenti: hæc ergo abſolutio nunc data complet vnam integram cum eâ, quæ per contritionem obtenta eſt; ac proinde ſicut eius hominis iuſtificatio fuit in ordine ad Iubileum, ita confeſſio nunc facta de peccatis, quæ tunc erant, complet vnam perfectam abſolutionem à peccatis in ordine ad Iubileum. Nihil autem planè horum eſt in eo, qui non fuit iuſtificatus, nec lucratus eſt Iubileum; ergo: & ex his manet reſponſum ad ea quæ in contrarium fuêre obiecta. 15

An concipiens animum lucrandi Iubilei vltimo vel penultimo die, & tunc confiteatur, reliqua deinde facturus, poſſit abſolui à reſeruatis.

Adhuc poteſt circa eum caſum quæri, Vtrùm qui per vtramque hebdomadam vſque ad diem Sabbati fuit ſine animo lucrandi Iubilei, poſſit illo Sabbato mutato animo velle illud lucrari, poſſitque ideò abſolui à reſeruatis petendo à Confeſſario, vt vi clauſulæ Bullæ in ſequentem hebdomadam differat ſibi ea quæ non poteſt iam perficere. Sanctarellus, Lauorius & Diana, quos citat & ſequitur Lugo diſp. 20. num. 139. affirmant, quia poteſt Confeſſarius permutare omnia illa opera in ſequentem hebdomadam. Ego tamen vix puto id eſſe probabile, attentis verbis Bullæ; & quidem ipſe Lugo non videtur in hoc puncto conſtans fuiſſe; nam infrà diſputatione 27. ſectione 7. licet quæſtionem non tractet in terminis, agens tamen de poteſtate transferendi in aliud tempus diligentias pro Iubileo obtinendo, ſolùm eam concedit his qui legitimè fuerunt impediti: & quidem id iure merito docet, cùm verba ipſa Bullæ ſolùm de his loquantur: at qui ſciens potenſque id diſtulit ex ſuâ nequitiâ, non fuit legitimè impeditus; ergo non poteſt eas in aliam hebdomadam transferre. Explico; Pontifex ſolùm facit licentiam permutandi ea quæ non poteſt pœnitens exequi; atqui illa, quæ ex nequitiâ ſuâ diſtulit, ſeu neglexit, propriè non dicuntur cadere ſub impotentiam; ergo ea non poſſunt transferri; alioquin aliquis aduertens tertiâ hebdomadâ futura ieiunia ex obligatione, poſſet nolle lucrari his hebdomadibus Iubileum, ſed dicere Sabbato vltimo, Fortè mutabo animum, & hoc modo ieiunia transferam in eam tertiam hebdomadam, & Iubileum lucrabor ſine nouis ieiunijs; id quod nullo modo eſt admittendum; iudico ergo talem neque Iubileum ipſum poſſe acquirere, ac proinde neque à caſibus reſeruatis abſolui; quòd ſi tamen concedatur eum poſſe Iubileum lucrari, tunc etiam concedam poſſe abſolui ab eis caſibus.

SECTIO QVARTA.

Quomodo Regularibus proſit Iubileum ad abſolutionem à caſibus, & ad eligendum Confeſſarium.

16 *An vi Iubilei poſſit Religioſus eligere Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo, modò ſit à ſuo Prælato approbatus.*

QVÆRIMVS, An Religioſi vi Iubilei poſſint eligere quemcumque Confeſſarium à ſuis Prælatis approbatum, eſto ab Ordinario approbatus non ſit. Pro quo ſuppono, ſæpè approbari à Prælatis pro confeſſione domeſticorum illos qui non habent ab Epiſcopis licentiam audiendi confeſſionem. Hoc poſito affirmat Bonacina diſput. 5. de Sacramentis quæſt. 7. puncto 4. §. 1. num. 25. & Diana Par. 5. reſolutione 57. vbi refert Sanctarellum & alios, qui dicunt nomine Ordinarij debere intelligi ordinarium eius qui confitetur. Bonacina etiam addit durum eſſe dicere, non poſſe Religioſum ad effectum Iubilei confiteri ſuo Prælato, ſi hic approbatus ab Ordinario non ſit; cumque in aliquibus Religionibus, vti apud Carthuſianos, qui ſæcularium confeſſiones non audiunt, vix ſit vllus approbatus ab Ordinario, nullam planè gratiam eis faceret Pontifex. Nihilominùs contraria ſententia, quæ eſt communis, tenenda eſt; eam docet Suarez hîc diſputat. 28. ſect. 6. num. 11. & videtur eam ſupponere vt omnino certam Reginaldus in praxi Tomo 1. lib. 2. cap. 15. ſect. 2. num. 175. Vega & alij, quos refert & ſequitur Lugo diſput. 20. ſect. 8. Probatur autem efficaciter, quia in his conceſſionibus non debemus magis extendere facultates quàm verba ipſa ſonent; verbum autem *Ordinarium* maximè cum particulâ additâ *locorum* numquam ſignificat niſi Epiſcopum aut eius Vicarium. Nullum item fundamentum affert aduerſa pars, vt immutet ſignificationem illam; ergo. Idipſum à poſteriori confirmant Suarez & Lugo; quia alioquin poſſent Religioſi confiteri Sacerdoti ſæculari etiam non approbato ab Epiſcopo; quia extra Iubileũ poſſunt illi confiteri de licentiâ Prælati; ergo poſſunt tunc ab eo abſolui à caſibus reſeruatis; hoc autem eſt abſurdum. Probabile argumentum; fortaſſis tamen reſponderent Bonacina & alij, Bullam intelligendam de Confeſſariis approbatis ab Epiſcopo, ſi non ſint eiuſdem Religionis, vel de approbatis à Prælato pro propria Religioſia; nam licet poſſit Prælatus confiteri ſæculari Sacerdoti non approbato, non tamen per hoc propriè dicetur illum approbare; quia ad Prælatum Religionis non ſpectat iudicare de doctrinâ ſæcularis in ordine ad eum approbandum, licet illi poſſit dare iuriſdictionem abſoluendi ſe & ſuos; eò quòd Prælatus non eſt Epiſcopo ſubditus; id tamen non poteſt propriè moraliter dici approbatio; ſecùs quando Religioſum ſuum tamquam proprius index declarat capacem & ſufficientem ad audiendas ſuorum confeſſiones; tunc enim etiam ille poteſt abſolutè dici approbatus: quidquid ergo de hoc argumento ſit, primum ſufficit. Ad id verò quòd ſuprà in contrarium obiiciebatur reſpondeo, Non eſſe inconueniens vllum, quòd aliquibus Religioſis non fiat tunc ſpecialis gratia in ordine ad eligendum intra proprium Ordinem Confeſſarium, quia eligere poteſt ex ſæcularibus vel ex aliis Religioſis approbatis: id quod eſt ſatis magnus fauor. Meritò autem id non conceſſit Pontifex, quia valdè graue eſt abſoluere à caſibus ipſi Papæ reſeruatis; nec expediebat id concedere intra Religionem cuilibet ab ipſo Prælato deſignato, & de cuius ſcientiâ parum vel nihil conſtaret Eccleſiæ.

SECTIO QVINTA.

Cetera quæ de Iubileo deſiderari poſſunt declarantur.

QVOMODO confeſſio requiratur pro Indulgentiis obtinendis, & conſequenter pro Iubileo, diximus ſuprà: circa quod verti poteſt in dubium, Vtrùm, qui primâ hebdomadâ ieiunauit, poſſit ad interium Iubilei confiteri & communicare Dominicâ ſecundâ; quod idem de eo qui ieiunauit ſecundâ hebdomadâ poteſt quæri reſpectu tertiæ. Vno verbo quærimus, An Dominica ſequens reputari queat pro hebdomadâ præcedenti. Reſpondeo, Quoad Communionem, ordinarium contextum Bullæ facultatem tribuere, ait enim; *Atque peccata ſua confeſſi ſequenti ſaltem die Dominico ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reuerenter ſumpſerint, & eleëmoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint.* Pater Fillucius Tomo 1. Tractatu 8. cap 10. putat ex his verbis ſolam Communionem poſſe ad Dominicam diem differri, quia id ſolum verba denotant; aitque ita à Clemente Octauo declaratum, eſto ſimul permiſerit Pœnitentiarios ſancti Petri; vt die etiam Dominicâ à reſeruatis abſoluerent. Ego tamen non video quomodo hic Auctor ſolam Communionem dicat ad diem Dominicam poſſe differri, cùm verba Bullæ poſt Communionem etiam ponant elargitionem eleëmoſynæ. 17 *An Dominica ſequēs poſſit reputari pro hebdomadâ precedente in Iubileis.*

Dicendum ergo eſt, Etiam confeſſionem poſſe differri: ita ferè omnes Auctores nunc ſentiunt; eſtq; (vt ait Cardinalis Lugo diſput. 27. n. 104.) in praxi Romæ eâdem die Dominicâ ante Communionem confiteri pro Iubileo; quam praxim non poſſunt ignorare Pontifices. Et certè verba Bullæ licet inter confeſſionem & Communionem interponant diem Dominicam, non tamen ideò denotant confeſſionem debere eſſe ante illam diem, ſed optimè poſſunt hoc modo explicari: Qui confeſſus eâ die Dominicâ communicauerit, ita vt ad confeſſionem & Communionem referatur *tò die Dominicâ*. Confirmo, quia cùm ad accedendum cum maiori diſpoſitione ad Communionem melius longè ſit immediatè antè confiteri, ne detur occaſio nouis peccatis ſaltem venialibus; & verò ita communis praxis Fidelium etiam aliis diebus ſeruet; ſit planè moraliter certum, Pontificem, qui Communionem permiſit ad eam diem differri, etiam permiſiſſe differri confeſſionem. Quòd verò dicebatur de declaratione Clementis VIII. non eſt authenticum, vti neque quod ait Bonacina, priuilegium communicandi die Dominicâ ſequenti non ſe

extendere

extendere extra Romam: etenim licet Bulla, dum agit de Iubileo alibi obtinendo, oon repetat omnia verbo ad verbum, quæ dixerat dum egit de Vrbe; addit tamen illas particulas *pariter & ſimiliter*, quæ denotant nihil in hoc puncto ſpeciale concedi pro Vrbe, quod non pro totâ Eccleſiâ. Nec video quæ ratio ibi poſſet vrgere ad hoc priuilegium concedendum Romæ, non verò alibi.

18 Vbi aduerte, non defuiſſe aliquos qui dixerint è contrario primam diem Dominicam non pertinere ad Iubileum; id quod planè videtur eſſe contra ſenſum fidelium, imò & contra verba ipſa Bullæ: cùm enim hebdomadæ inchoëntur à Dominicâ die, non à die Lunæ; profectò ſi Bulla dicit bis duabus hebdomadibus poſſe Iubileum obtineri, neceſſum eſt includat etiam primam Dominicam: & ita, vt dixi, communiter ſentiunt fideles.

An poſſit quis requiſita ad Iubileum partiri in duas hebdomadas.

Secundò nota, Bonacinam, quem citat Lugo numero 104. & Dianam putare, intra illas duas hebdomadas poſſe quem diuidere requiſita ad Iubileum, ita vt in vnâ ieiunet, in alterâ det eleëmoſynam ac confiteatur. Quæ doctrina videtur omnino contraria verbis Bullæ; nam in eâ expreſsè ideò conceduntur duæ hebdomadæ, vt in vnâ ex illis poſſit obtineri Iubileum; non verò vt in vtrâque mediam partem diligentiarum, in vnâ mediam & mediam in vltimâ faciendo: finis etiam dandi duas hebdomadas non eſt niſi propter multitudinem hominum, qui in multis locis non poſſent vnâ hebdomadâ confiteri; vel quia aliqui ſunt vnâ hebdomadâ occupati, vt poſſint habere tempus pro illo lucrando: ac denique in hoc ſenſu planè Bulla accipitur ab omnibus fidelibus, neque ſufficit quod dicit Diana, ex præſumptâ voluntate Pontificis poſſe in eas duas hebdomadas ea opera requiſita diuidi; etenim verba ipſa Bullæ nil de eâ voluntate ſignificant, potiùs oppoſitum: ſi autem Pontifex haberet eam voluntatem, quam Diana dicit, cur quæſo vteretur verbis contrarium planè ſignificantibus?

Ieiunia pro Iubileo ſeruanda iuxta morem patriæ.

Secundò dubitatur, An in ieiuniis requiſitis debeat abſtineri à lacticiniis. Reſpondeo cum communi, Debere ſeruari conſuetudinem loci & temporis, in quo ieiunatur: ſi enim ſit in Quadrageſimâ, & tunc non liceat veſci lacticiniis, debebit quis ab eis abſtinere; ſi verò extra Quadrageſimam, & etiam tunc non ſunt licita lacticinia, vti non ſunt in ditione Pontificis, etiam non erunt pro Iubileo; ſi verò licita ſunt, vt in Hiſpaniâ & Germaniâ, tunc etiam poterit quis pro Iubileo ieiunare ea comedendo.

19 Dices; Ergo qui habet facultatem comedendi carnes, aut cœnandi diebus ieiunij, poterit Iubileum obtinere idem obſeruando diebus illis quibus pro Iubileo ieiunatur. Negatur conſequentia, quia illud priuilegium deſtruit ieiunij ſubſtantiam; ideò licet excuſet à præcepto, non valet tamen ad obtinendum Iubileum. Hæc ſolutio aliquam habet difficultatem ex his quæ Tomo quintô dixi, oſtendens ea naturâ rei ieiunium non dicere abſtinentiam à carnibus; nam in Lege veteri erant ieiunia ſine eâ abſtinentiâ per ſolam vnicam comeſtionem ad diei finem. Rationem autem dedi; nam excluſo naturali ieiunio, quod propriè dicit carentiam omnis cibi & potus, reliqua ieiunia ſunt ad libitum Legiſlatoris, habentque magis & minus; vnde eo loco intuli valdè eſſe probabile, eum, qui comedit carnes eâ ſolùm ratione quòd ei piſces ſint nociui, teneri ad non cœnandum: vnde ad rem præſentem aliquis diceret, eum, qui habet priuilegium comedendi carnes, habere etiam priuilegium ſeruandi ieiunium mutatâ tantùm circumſtantiâ, ac proinde eum poſſe eo modo obtinere Iubileum. Nihilominùs reſpondeo, Etiamſi abſolutè loquendo verum ſit, ieiunij ſubſtantiam non exigere eam abſtinentiam à carnibus, ſed ſaluari poſſe in vnicâ comeſtione, Bullam tamen Pontificis debere intelligi iuxta communem ordinariam acceptionem ieiunij noſtris temporibus; hoc autem tempore ieiunium cenſetur tamquam ſubſtantiam, ſaltem partialem, includere abſtinentiam à carnibus; ac proinde omnes ferè iudicant, ſi cum aliquo diſpenſatur vt edat carnes, diſpenſari eo ipſo vt non ieiunet. Pro Iubileo autem (ſeclusâ commutatione quæ fieri poteſt à Confeſſario) requiritur ieiunium proprium: in lacticiniis non habet locum hæc ratio, quia ea non deſtruunt ſubſtantiam ieiunij iuxta ſenſum planè totius Eccleſiæ; vnde Pontifex petens pro Iubileo ieiunium non tollit lacticinia, vbi eis licitum eſt veſci diebus ieiuniorum.

Ieiunium pro Iubileo debet eſſe cum abſtinentiâ à carnibus.

Adhuc circa ea ieiunia dubitatur, An per illa, quæ ſint alioquin ſub præcepto, aut ſub voto, poſſit quis Iubileum lucrari. Reſpondeo, Difficultatem hanc non poſſe moueri ab his qui ſciunt Romæ omnia ferè Iubilea in Quadrageſimâ obtineri, licet ad nos communiter veniant extra illam poſt Paſcha. Si ergo Romanis ſufficiunt illa ieiunia ſub obligatione, cur non & nobis, ſi etiam apud nos in ſimili concurſu publicarentur? 20

Poteſt obtineri Iubileum per ieiunia quæ alioquin ſunt ex obligatione.

Dices; Non dat eleëmoſynam qui pauperi dat id quod debet; ergo neque ieiunat pro Iubileo, qui eo die ieiunat, quo aliàs tenebatur. Reſpondeo, Conſequentiam eſſe valdè mirabilem; nam in caſu obiectionis neque pro Iubileo neque abſolutè dat eleëmoſynam, qui ſoluit quod debet. At quis dixit eum non ieiunare verè, qui ieiunat in Vigiliâ ſancti Mathiæ incidente in Quadrageſimam, eſto habeat tunc duas obligationes, imò eſto haberet mille ieiunandi? Reſpondeo ergo abſolutè, Eleëmoſynam ex ſuo conceptu eſſentiali petere vt ſit liberalis donatio, redditio autem debiti non eſt donatio; ieiunij verò eſſentia non tollitur, vt diximus, per hoc quòd ſit etiam ſub mille præceptis, quia illius eſſentia ſolùm conſiſtit in abſtinentiâ à carnibus & vnicâ comeſtione. Neque Pontifex petit vt illa ieiunia non ſint aliàs ſub præcepto: poſſet quidem id petere; interim quando nihil dicit, non poteſt eſſe ratio dubitandi in hoc puncto.

Circa eleëmoſynas verò dubitatur, quomodo Religioſi poſſint eam dare, cùm nihil habeant. Reſpondetur, Eos poſſe dare ex bonis communitatis; Superior ergo dare poteſt nomine omnium. Id quod etiam ad Franciſcanos extenditur. Nam licet non habeant dominium, habent tamen vſum cum poteſtate donandi & transferendi dominium, ideoque poſſunt eleëmoſynas facere.

Quomodo Religioſi facere poſſint eleëmoſynam pro Iubileo.

Illud

21 Illud circa hoc punctum poteſt habere maiorem difficultatem, Vtrùm neceſſarium ſit particularibus Religioſis conſtare factam eſſe eam eleëmoſynam, debeantque eam ratam habere, vt lucrentur Iubileum. Affirmat Lugo, quia ea eleëmoſynæ elargitio eſt opus morale, ad quod requiritur aliqua cognitio & voluntas; ergo debent ipſi Religioſi eâ de re præmoneri. Probabile tamen mihi videtur non eſſe neceſſariam expreſſam & diſtinctam notitiam & volitionem, ſed ſufficere quòd implicitè velint facere omnia quæ ad Iubileum conſequendum ſunt neceſſaria: eo enim ipſo approbant implicitè quæ à Superioribus fiunt in ordine ad eum finem. Neque in Bullâ quidquam requiritur de diſtinctâ ac expreſsâ approbatione.

An qui ex ignorantiâ Iubilei permiſit tempus elabi, poſſit poſteà illud obtinere.

Quartò quæritur, An qui ex ignorantiâ Iubilei illud non eſt lucratus, poſſit elapſis duabus hebdomadibus præſcriptis illud lucrari. Reſpondetur, Olim vi antiquarum Bullarum omnino potuiſſe, quia in eis vniuerſaliter omnibus, qui aliquo impedimento detenti illud non lucrabantur, fiebat poteſtas illud deinde lucrandi: at recentes Bullæ ſolis nauigantibus & iter agentibus concedunt eam facultatem; ceteris autem legitimè impeditis ſolùm permittitur, vt arbitrio Confeſſarij poſſint aliqua opera prorogare. Quod cùm benè obſeruauerit Lugo, miror eum ſuprà docuiſſe, illum, qui ex nequitiâ vſque ad diem vltimum Sabbati ſecundæ hebdomadæ noluit lucrari Iubileum, poſſe tunc ex Confeſſarij conſenſu in ſequentem hebdomadam transferre reliqua pro eo obtinendo neceſſaria: etenim talis homo non fuit aut iter faciens aut nauigans, aut legitimè impeditus: ſed de hoc iam diximus ſuprà fuſiùs.

22 *Quid ſi vltimâ die reſciens confiteatur & communicet, cetera pòſt peracturus.*

Difficilius eſt, An ſaltem ſi ex ignorantiâ vſque ad eam diem Sabbati non fecit neceſſaria pro obtinendo Iubileo, poſſit eo Sabbato confiteri, & die Dominicâ communicare, reliqua verò in immediatam hebdomadam transferre? Reſpondeo, Omnino poſſe, quia talis & fuit legitimè impeditus pro aliis operibus, confeſſionem autem & Communionem, quæ transferri non poſſunt, non transfert, ſed intra debitum tempus explet; ad alia verò transferenda Confeſſarius habet poteſtatem, quia ille moraliter cùm ignorauerit Iubileum, nequiuit ea facere; hoc autem dici non poteſt de eo qui ex malitiâ ea noluit explere.

An poſſit quis facere partem requiſitorum pro Iubileo in vno loco, & partem in altero.

Quintò quæritur, An qui in ciuitate non manet toto tempore promulgationis, ſed eſt ibi duobus diebus, & deinde pergit aliò, poſſit efficere in vno loco mediam partem diligentiarum, & aliam mediam in alio. Suppono hunc, ſi velit, poſſe abſoluto itinere in loco ad quem venerit lucrari Iubileum vi facultatis factæ itinerantibus (de quâ immediatè antè;) quæſtio ergo non eſt, An hic abſolutè poſſit illud obtinere, ſed, An diuidendo opera poſſit. Reſpondeo, Aliqua eſſe pro obtinendo Iubileo quæ non pendent à loco; vti ieiunium, eleëmoſyna, confeſſio & Communio. Hæc ſine dubio poſſunt fieri extra Pragam v. g. & tamen potero lucrari Iubileum quod me Pragæ exiſtente promulgatum eſt; quia Pontifex non petit, vt in eodem loco ea omnia faciam, ſed vt ea faciam illâ hebdomadâ. Alia ſunt opera quæ alligantur loco, vt intereſſe Proceſſioni Pragenſi, viſitare Eccleſias Pragenſes; & in his poteſt eſſe dubium, vtrùm ſi veniam ad ciuitatem diſtinctam, ſufficiat viſitare Eccleſias ibi aſſignatas, eſto Pragæ iam ieiunauerim die Mercurij, Iouis, &c. Cardinalis Lugo negat diſput. 27. ſect. 7. quia vi promulgationis Pragenſis non acquiſiui ius niſi poſitis conditionibus, quæ in promulgatione Pragenſi requiruntur: qualis eſt viſitatio Eccleſiæ Pragenſis: ſi autem Pragæ dedi eleëmoſynam, ea non prodeſt pro alterâ ciuitate, ad quam veni poſt factam promulgationem; quia ſi quis die Dominicâ ante promulgationem Iubilei confiteatur, illa confeſſio non valet: debent enim fieri omnes diligentiæ, poſtquam quis per promulgationem acquiſiuit ius ad lucrandum Iubileum.

Ego tamen putarem id omnino ſufficere: vti enim præcepto audiendi Sacrum die aliquo poteſt fieri ſatis, ſi quis audiuit Sacrum etiam antequam præceptum illud imponeretur; (id quod cum hoc eodem Auctore nos alibi docuimus;) cur quæſo per confeſſionem & Communionem, quam hac hebdomadâ requirit Iubileum, non fiet ſatis, quantumuis ea ſit facta ante promulgationem Iubilei? maximè ſi quis præſciens futuram promulgationem ordinauerit confeſſionem & Communionem ad hoc intentum. Et ſanè id videtur eſſe in praxi: multi enim ſcientes promulgandum Iubileum die Dominico poſt concionem, ipſi manè eodem die confitentur & communicant; & quidem quoad confeſſionem ex alio capite non eſt vlla difficultas, quia ea ſolùm requiritur in his qui habent conſcientiam peccati mortalis; vnde ſi mortalia iam ille abſtulit per confeſſionem etiam die Sabbati antecedenti, non tenebitur ampliùs confiteri. Verùm hoc eſt per accidens ad noſtrum intentum; in quo non iudico Pontificem adeò fuiſſe de eâ re ſolicitum, vt ſi Communio ac confeſſio die ipſo facta ſit, & quidem animo lucrandi Iubileum quod ipſe requirit; noluerit tamen ad obtinendum illud eam prodeſſe, ſi fiat medio quadrante aut mediâ horâ ante promulgationem: videtur enim id mihi valdè leue pro toto Pontificis intento, non dico Pontificem non potuiſſe id exigere; ſed dico non debere præſumi id exegiſſe. Hinc diſcurro vlteriùs, ac ſecundò dico, Valdè eſſe probabile, ſi & hîc Pragæ & in vicinâ ciuitate eodem tempore publicatum ſit Iubileum, ſufficere ſi ego viſitem in vicinâ ciuitate Eccleſiam ibi deſignatam, etiamſi tempore publicationis non fuerim ibi, ſed Pragæ, & Pragæ inceperim ieiunare, aut dederim eleëmoſynam, quia tota ea diuerſitas videtur eſſe valdè materialis ad mentem Pontificis; & eo ipſo quòd ego ſciam in vtroque eo loco publicatum eſſe Iubileum, poſſum dici acquiſiuiſſe ius pro eo vtroque loco; ac proinde facere potero eleëmoſynam Pragæ, & in vicino viſitare Eccleſias ibi aſſignatas.

23 *Valent pro obtinendo Iubileo confeſſio & Communio factæ paulò ante promulgationem illius.*

Circa facultatem autem permutandi aliquas ex conditionibus, quæ pro Iubileo requiruntur, iam diximus, poſſe à Confeſſario omnes eas permutari pro his perſonis, quæ ſunt legitimè impeditæ, exceptâ confeſſione & Communione. Quoad commutationem verò votorum nihil ſpeciale occurrit, præter ea quæ in ipsâ Bullâ

clarè

Quis Confeſſarius intelligatur in Bullâ pro votis commutandis.

clarè continentur; quia verò in eâ dicitur id debere fieri à Confeſſario, quæri poteſt, Vtrùm id debeat fieri ab illo, cui tunc quis confitetur, an verò poſſit quis vni confiteri, & ab altero petere permutationem votorum; quòd ſi multa habeat vota, an poſſit ab vno Confeſſario petere permutationem vnius, aliorum verò ab altero. Reſpondeo breuiter; Quandoquidem Bulla non dicit omnia debere fieri ab vno, ſed præcisè à Confeſſario approbato; ſiue autem id fiat ab vno, ſiue à duobus, ſemper ſit verum fieri ab approbato Confeſſario; probabilius videri non eſſe neceſſarium id determinate ad vnum: & ita ſenſit Henriquez lib. 1. de Indulgentiis cap. 10. & Thomas Sanchez lib. 4 in Decalogum cap. 54. quos Lugo ſequitur ſuprà numero 120.

Dices; Ille cui ego non confiteor ordinariè, neque hîc & nunc non poteſt reſpectu mei dici Confeſſarius; ergo nec poterit mea vota permutare, quia Bulla non dicit abſolutè arbitrio Confeſſariorum, ſed ſuorum Confeſſariorum. Reſpondeo, Illud verbum *ſuorum* non legitur iam in modernis Bullis, ſicut in antiquis legebatur. Vnde licet fortè olim propter hoc verbum non potuerit fieri ea permutatio niſi à proprio Confeſſario, vel ordinario, vel cui tunc actu confitebatur, de facto tamen eâ reſtrictione ablatâ non eſſe, cur nos reſtringamus eam facultatem; ſufficiet ergo quilibet Confeſſarius ex approbatis ab Ordinario. Et ſatis de Iubileo ac de totâ materiâ Pœnitentiæ & ſatisfactionis prout præſcindit à Sacramento.

TRA-

TRACTATVS QVARTVS, DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

1 EXPLICVIMVS *hucuſque quidquid ad remiſſionem culpæ & pœnæ temporalis poteſt concurrere extra Sacramentum Pœnitentiæ, iam ipſum Sacramentum explicandum erit. Et quidem non eſt animus contra hæreticos huius temporis probare, illud eſſe verum Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum; id enim ſufficientiſſimè à Controuerſiſtis tam recentioribus quàm antiquioribus præſtitum eſt. Videatur Bellarminus lib. de Pœnitentiâ cap. 10. & 13. Suarez diſput. 6. ſect. 1. & 13. ferè per totum, Valentia in Controuerſias lib. de Numero Sacramentorum, & lib. de Neceſſitate confeſſionum, & alij apud ipſos. Nos veritatem Catholicam ſupponentes ea diſcutiemus, quæ inter Scholaſticos aliquo modo ſunt controuerſa, & ſpeciali indigent explicatione.*

DISPVTATIO TRIGESIMA.

De inſtitutione, efficaciâ & partibus in genere huius Sacramenti.

SECTIO PRIMA.

A quo, & quomodo ſit inſtitutum hoc Sacramentum.

2 *Chriſtus dedit Eccleſiæ Paſtoribus facultatem remittendi peccata.*

CIRCA primam ſectionis partem dicendum eſt, Chriſtum Dominum reliquiſſe Paſtoribus Eccleſiæ poteſtatem ad remittenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa, vt conſtat ex illis verbis eiuſdem Chriſti ad Petrum Matthæi 16. *Tibi dabo claues Regni cælorum: & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis,* &c. ad omnes Apoſtolos Matthæi 18. & Ioannis 20. *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quòd enim aliqui hæretici reſpondeant, ibi eſſe ſermonem de poteſtate prædicandi Fidem, per quam remittuntur peccata, eſt planè ridiculum; nam poteſtas prædicandi aliis verbis expreſſis fuerat conceſſa: verbum autem *prædicare* non ſignificat remittere peccata. Denique Fide remitti peccata eſt alius error nouus peior fortè hoc, de quo agimos. Nec item poſſunt intelligi ea verba de poteſtate baptizandi, quia Baptiſmus non poteſt remittere ſufficienter peccata, cùm non poſſit niſi ſemel conferri; & Eccleſiâ iam fundatâ ſemper erat conferendus infantibus, ac proinde pro tollendis peccatis reliquæ totius vitæ nullius eſſet futurus vtilitatis; remittere autem ſolùm Originale non eſt ſufficiens vt aperiantur portæ cæli, quæ maximè clauduntur per peccata mortalia actualia; ergo ea loca clariſſimè hanc poteſtatem abſoluendi ſignificant, & ita ſunt intellecta à ſanctis Patribus & Pontificibus; ac ex illis definita eſt paſſim in Conciliis hæc veritas, & vſu perpetuo Eccleſiæ comprobata.

3 Circa ſecundam tituli partem, ſeu circa tempus, quo eſt hoc Sacramentum inſtitutum, dicimus Primò, Illud non fuiſſe inſtitutum immediatè poſt Adami peccatum, nec ante aduentum Chriſti (vt quidam falsò dixerunt.) Probatur, quia de inſtitutione nullum penitus eſt fundamentum; in rebus autem his ſupernaturalibus, & à liberâ Dei voluntate ſupra omnem naturæ exigentiam inſtitutis, nihil eſt dicendum, niſi quòd ex Scripturâ, Patribus, Pontificibus aut Conciliis conſtat; vbi ergo nihil horum eſt, vti hic nihil eſt, non poteſt aſſeri anteà extitiſſe Sacramentum hoc; deinde Concilia definiunt illud fuiſſe inſtitutum à Chriſto Domino; ergo anteà non erat: & verò gratis Chriſtus eam dediſſet Apoſtolis poteſtatem, ſi ea iam anteà erat conceſſa. De quâ re, vti de præcedenti puncto, vide Suarium diſput. 16 ſect. 1. & diſput. 17. ſect. 2.

Secundò dicendum (vt paulò antè eſt inſinuatum) hoc Sacramentum fuiſſe immediatè à Chriſto Domino inſtitutum, & quidem poſt reſurrectionem, quando Ioannis 20. cap. inſufflauit in Apoſtolos dicens; *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Vbi hæc inſtitutio clariſſimè exprimitur; & ita à Tridentino Seſſ. 14. Cap. 10. prædictus locus intellectus; eſt & definitum, in eo contineri huius Sacramenti inſtitutionem. Aduerte tamen, licet Concilium eo loco addiderit particulam *præcipuè*, quaſi denotans alibi etiam fuiſſe inſtitutum hoc Sacramentum, non tamen ita

Sacramentum Pœnitentiæ eſt à Chriſto poſt reſurrectionem inſtitutum.

principaliter; id eo ſenſu dixiſſe, vt denotaret in aliis locis factam huius Sacramenti mentionem, eſto tunc non fuerit inſtitutum re ipsâ actu, ſed promiſſum; vt dum Matthæi 18. dicitur; *Quæcumque alligaueritis ſuper terram*, &c. vbi non inſtitutio ſed promiſſio Sacramenti continetur; quia autem ipſa promiſsio ſolet aliquando reputari pro Inſtitutione rei, ideò Concilium dixit, *Præcipuè illis verbis inſtitutum.*

4 Hinc colliges, falsò nonnullos dixiſſe, hoc Sacramentum fuiſſe iam inſtitutum quando Matthæi 4. hortabator Chriſtus homines vt agerent pœnitentiam; nam ibi non de Sacramento Pœnitentiæ, ſed de virtute Pœnitentiæ, dolore ſcilicet & emendatione vitæ ſermo erat. Neque enim vbicumque inuenitur vocabulum *pœnitentia*, ibi de Sacramento fit mentio. Quæ fuit occaſio aliquibus grauiter errandi, & aſſerendi immediatè poſt peccatum Adami fuiſſe hoc Sacramentum inſtitutum: de quo paulò antè.

Sed obiicies: Hoc Sacramentum fuit inſtitutum in Cœnâ, quando Chriſtus ordinauit Apoſtolos in Sacerdotes; ergo non poſt reſurrectionem. Confirmatur, quia ipſe Chriſtus in cruce dixit, *Conſummatum eſt*, oſtendens Legem nouam iam tunc perfectè ſtabilitam. Reſpondeo, In Sacramento Ordinis de facto dari duas poteſtates diſtinctas reſpicientes diſtinctos effectus, quæ conferuntur per diſtinctam formam & materiam, ſcilicet poteſtatem conſecrandi validè Chriſti corpus, & poteſtatem abſoluendi à peccatis. Dico ergo, In cœnâ datam fuiſſe Apoſtolis priorem poteſtatem præcisè conſecrandi & offerendi Sacrificium: vnde tunc non habuere adæquatum Sacerdotium, poſt reſurrectionem verò fuiſſe illis ſecundam poteſtatem conceſſam; & tunc completum Sacramentum Ordinis in ipſis, ſicut de facto priùs nobis conceditur poteſtas conſecrandi, & de facto priùs etiam conſecramus, offerimuſque Sacrificium; poſteà autem circa finem Sacri conceditur poteſtas abſoluendi, quâ integratur Ordo, de quo infrà.

Ioan. 19.
In Cœnâ dedit Chriſtus poteſtatem conſecrandi, non abſoluendi.

Ad confirmationem ex verbis Chriſti reſpondeo, Illud *Conſummatum eſt* non tam de Lege gratiæ quàm de paſſione, & de his quæ ad propriam perſonam Chriſti pertinebant, intelligi. Multa enim ſtatuit Chriſtus poſt reſurrectionem, quæ ad Legem gratiæ pertinebant, illis quadraginta diebus, quibus cum Apoſtolis poſt reſurrectionem egit de Regno Dei. His poſitis,

SECTIO SECVNDA.

An hæc poteſtas ſit Ordinis, an iuriſdictionis.

5 INTER Catholicos ſolet fusè diſputari hac de re; eſt tamen quæſtio tota ferè de nomine & modo loquendi; nam de re certum eſt ex Concilio Tridentinn Seſſione 14. cap. 3. non poſſe Sacerdotem non ſolùm licitè, ſed nec validè abſoluere aliquem à peccatis, niſi præter Ordinem ſuſceptum habeat iuriſdictionem aliquam vel ordinariam, vel delegatam, eò quòd poteſtas abſoluendi ſit iudicialis, quæ dicit ordinem ad ſubditos; vnde ex hac parte de re certum eſt in ordinatione Sacerdotis non conferri integram poteſtatem abſoluendi.

In conſecratione Sacerdotis non datur integra facultas abſoluendi.

Contra hóc tamen ſolet obiici Primò, quòd quilibet Sacerdos habeat poteſtatem abſoluendi à venialibus & à mortalibus; de quibus iam anteà fuerat pœnitens abſolutus. Reſpondeo, Hanc obiectionem nullius eſſe momenti; Primò, quia eſto diceremus pro his peccatis datam à Chriſto cuilibet Sacerdoti adæquatam poteſtatem, inde tamen non ſequeretur datam vniuerſaliter pro mortalibus quæ primò quis confitetur. Secundò, quia longè probabilius eſt hanc poteſtatem conceſſam non à Chriſto, ſed ab Eccleſiâ.

Secundò obiicitur; nam quilibet Sacerdos poteſt abſoluere Papam; ergo quilibet habet eam poteſtatem immediatè à Chriſto; nam Papa non poteſt dare vlli iuriſdictionem in ſe. Reſpoodent aliqui, Poſitâ electione Sacerdotis ad confeſſionem, Chriſtum dare illi iuriſdictionem immediatè; vti quando Cardinales eligunt Pontificem, Chriſtus illi confert immediatè iuriſdictionem. Probabiliùs reſponderi poteſt, Chriſtum, qui dedit Pontifici poteſtatem dandi Sacerdotibus iuriſdictionem in alios, dediſſe etiam vt eam concederet ſupra ſe; quandoquidem voluit vt ille etiam confiteretur ſua peccata (vt Lugo benè notauit;) & alioquin etiam Reſpublica ſolet dare iuriſdictionem ſupra ſe dum aliquem eligit in ſuum caput. Neque hinc ſequitur poſſe Papam dare alteri poteſtatem excommunicandi ipſum Papam; hæc enim poteſtas excommunicandi eſt tota à Pontifice; ac proinde non poteſt Pontifex eâ ligari, cùm poſſit ſe ſoluere quando velit. Conſtat ergo non conferri à Chriſto cuilibet Sacerdoti totam poteſtatem abſoluendi dum ſit Sacerdos.

Quomodo Papa poſſit abſolui.

6 Certum præterea eſt è contrariò, ipſam iuriſdictionem ſolam non ſufficere ad abſoluendum; vt patet in Epiſcopo non ordinato: licet enim habeat integram iuriſdictionem, non tamen poteſt abſoluere à peccatis; eſt ergo certum vtrumque requiri. Hæc de re; & in eis Catholici inter ſe non diſſentiunt. De nomine autem erit diſſenſio, Vtrùm poteſtas in Ordine collata ſit vocanda abſolutè poteſtas abſoluendi; iuriſdictio verò poſteà conceſſa ſit dicenda ſolùm conditio, an verò partialis poteſtas abſoluendi: in quâ quæſtione quandoquidem Concilium Tridentinum abſolutionem vocat actum iudicialem, & actus hic iudicialis æquè ſupponit iuriſdictionem ac Ordinem, multò meliùs & clariùs procedetur, ſi dicatur & poteſtatem Ordinis & iuriſdictionem eſſe duas partes integrantes vnicam poteſtatem abſoluendi, quamlibet autem ſeorſim eſſe inadæquatam; Ordinem enim vocare iuriſdictionem apertè videtur eſſe contra Tridentinum, ſupponens poſſe Sacerdotem eſſe ordinatum & non habere iuriſdictionem.

Non ſufficit ſola iuriſdictio ad abſoluendum.

Poteſtas abſoluendi ex duobus conflatur.

Reſpondebis, Concilium loqui de iuriſdictione proximâ, non de remotâ. Ecce nouam quæſtionem de nomine, quæ videtur eſſe contra mentem Concilij non agnoſcentis aliam iuriſdictionem niſi illam quæ conceditur vltra Ordinem. Præterea Ordo non poteſt dici radicaliter iuriſdictio; quia neque iuriſdictio hæc pendet ab Ordine, vt patet in Epiſcopo non ordinato, & in Vicariis ipſius, qui ſæpè non ſunt Sacerdotes; & tamen habent perfectam iuriſdictionem.

Ordo non eſt radicaliter iuriſdictio.

dictionem. Neque è contrario ipſe Ordo eſt radix inferens iuriſdictionem, quia ſine vllâ violentiâ Ordini factâ poteſt ſemper manere ſine iuriſdictione; quo ergo ſenſu poterit Ordo vocari iuriſdictio radicalis, ſi nec infert iuriſdictionem proximam, neque hæc ſupponit Ordinem? habent ſe ergo diſparatè inter ſe, licet ad abſoluendum à peccatis eſſentialiter ambæ requirantur, ideoque ſuprà diximus, poteſtatem abſoluendi ſignificare & Ordinem & iuriſdictionem.

7 Sed obiicies; In Ordine datur Sacerdotibus poteſtas abſoluendi his verbis; *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*; ergo poteſtas Ordinis eſt abſolutè poteſtas remittendi peccata. Reſpondeo, Id intelligendum de inadæquatâ poteſtate remittendi peccata; neque enim aliud ſonant verba illa quàm facio vos capaces, vt accedente iuriſdictione poſſitis validè abſoluere. Replicabis; Ergo pari ratione, quando conceditur ſola iuriſdictio, poſſet etiam dici quòd concedatur poteſtas abſoluendi & remittendi peccata; quia etiam tunc datur inadæquata poteſtas abſoluendi. Reſpondeo Primò concedendo ſequelam, in quâ nullum video abſurdum. Imò de poteſtate conceſsâ Petro vt Pontifici Eccleſiæ, quæ ſolùm eſt poteſtas iuriſdictionis; (nam Papa non ordinatus eſt verus ſucceſſor Petri & Vicarius Chriſti;) de hac inquam poteſtate dicitur; *Et tibi dabo claues Regni cælorum: & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis*, &c. ergo poteſtas iuriſdictionis etiam dicitur ligandi & abſoluendi. Et ratio eſt clara; quia ſi ille qui habet iuriſdictionem, eſto careat Ordine, eam non concedat alteri habenti ſolum Ordinem, procul dubio retinebit peccata; non enim poterit fieri validum Sacramentum Pœnitentiæ; dum verò illam concedit, abſoluit à peccatis quaſi radicaliter. Secundò reſpondeo, Eò quòd iuriſdictio longè faciliùs poſſit obtineri quàm Ordo, ideò eum qui ordinatus eſt iudicari, & meritò, proximiorem longè ad poteſtatem abſoluendi eo qui habet ſolam iuriſdictionem ſine Ordine; id quod tamen non denotat vnam minùs eſſe neceſſariam alterâ; ex hoc ergo capite poteſt tribui Ordini ſpecialiùs poteſtas abſoluendi quàm tribuatur iuriſdictioni.

Solus Ordo reddit proximiorem ad abſoluendum quàm ſola iuriſdictio.

8 Circa hoc rogabis Primò, An Apoſtolis de facto ſimul cum Ordine fuerit conceſſa iuriſdictio. Reſpondeo cum Patre Suarez, Omnino fuiſſe, & illos ſpecialiter in hoc puncto non dependiſſe à Petro vt Capite Eccleſiæ, ſed Chriſtum poſt reſurrectionem illis omnibus conceſſiſſe immediatè iuriſdictionem in omnes homines quando eis dixit; *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Poſteà tamen ipſorum Apoſtolorum Succeſſores non habuiſſe illam iuriſdictionem, niſi vel immediatè à Petro & eius ſucceſſoribus, vel mediatè, ſicut nunc de facto illam habent omnes Sacerdotes ab ipſo Papâ.

Apoſtoli omnes ſimul cum Ordine acceperè à Chriſto iuriſdictionem, quam S. Petrus non poterat reuocare.

Quâ occaſione rurſus quæri poteſt, Vtrùm ea ordinaria iuriſdictio Apoſtolis à Chriſto immediatè conceſſa potuerit à Petro vt Capite eorumdem Apoſtolorum impediri. Reſpondeo, Cùm poteſtas à ſuperiori auctoritate conceſſa non poſſit per ſe impediri ab inferiori; conſequenter neque Petrum potuiſſe impedire poteſtatem quam Chriſtus ipſo maior conceſſerat. Potuit ſanè Chriſtus ita eam iuriſdictionem Apoſtolis concedere, vt ſubiiceret eam Petro; quia tamen de hac oppoſitâ limitatione non conſtat, & principium illud generale allatum, quòd facultas à maiori conceſſa reuocari aut impediri à minori non poſſit, dicendum eſt non potuiſſe. An autem Petrus præueniendo & imperando aliquid potuerit impedire ne alij contrarium imperarent, & è contrario alij potuerint ipſi Petro imponere ſimile impedimentum, non eſt huius loci; per quod non negamus habuiſſe Petrum in alios Apoſtolos iuriſdictionem ad eis imperanda ea quæ pro Eccleſiæ bono vtilia iudicaret. Verùm hæc difficultas huc non ſpectat; iam ad rem noſtram.

Rogabis vlteriùs, An aliqua ſaltem poteſtas adæquata abſoluendi ſit annexa Ordini. Non defuêre qui iudicarent poteſtatem abſoluendi à venialibus, & à mortalibus vel iam remiſſis vel in mortis articulo eſſe independenter ab Eccleſiâ annexam Ordini. Iuxta quorum ſententiam noſtra præcedens concluſio ſolùm deberet intelligi de poteſtate abſoluendi à mortalibus extra articulum mortis; quæ omnino (vt vidimus) requirit iuriſdictionem diſtinctam ab Ordine; probabilius tamen eſt etiam à venialibus, & in articulo mortis à nullis peccatis poſſe Sacerdotem abſoluere ſine iuriſdictione ab Eccleſiâ conceſsâ; hanc autem de facto concedere dum ordinat Sacerdotes: attendens enim Eccleſia ad bonum fidelium, & ne aliquis damnetur præſente Sacerdote ex defectu iuriſdictionis, eam conceſſit omnibus Sacerdotibus pro illo caſu; ad abſoluendum verò à venialibus etiam eam conceſſit omnibus non excommunicatis. Ex quo conſtat hanc poteſtatem non eſſe annexam Ordini, aliàs non poſſet ab excommunicatis auferri; ſicut non poteſt ab eis auferri poteſtas vt validè conſecrent. Et ratio huius ſententiæ eſt, quia nullo modo poteſt colligi, à Chriſto fuiſſe datam hanc poteſtatem diuerſo modo in Ordine ad aliqua peccata quàm ad alia, ergo vniformiter ad omnia; ergo ad omnia requiritur vltra Ordinem ipſum iuriſdictio Eccleſiæ. 9

Sine iuriſdictione ab Eccleſiâ conceſſâ non poteſt Sacerdos à venialibus abſoluere.

SECTIO TERTIA.

Quomodo hæc poteſtas dicatur clauis.

POTESTAS hæc abſoluendi explicatur communiter per metaphoram clauium, quam etiam Chriſtus expreſſit dum Petro eam conceſſit. Sicut enim claues & aperiendo & claudendo præbent vel negant ingreſſum; ita poteſtas Sacerdotalis abſoluendi dum negat vel concedit abſolutionem, claudit vel aperit cæli portas, & præbet vel negat ingreſſum in cælum: quo ſenſu non ſolùm clauis cæli, ſed & inferni dici poſſet; ſed quia hæc poteſtas non habet pro fine inferni portas aperire, ſed cæli, ideò communiter clauis cæli nuncupatur. Hæc clauium poteſtas primò & per ſe ſignificat ſupremam poteſtatem, quæ eſt in Summo Pontifice, à quo deriuatur in alios; eſtque duplex, alia clauis ſcientiæ, alia pœnitentiæ. Hæc eſt poteſtas abſoluendi atque ligandi, de quâ in præſenti, item gubernandi, excommunicandi; quæ procul dubio primò & per ſe in Papâ reſidet, & poteſt ab ipſo alijs communicari. Clauis ſcientiæ eſt in Ordine ad definiendas veritates ad Religionem pertinentes; & hæc 10

Quid ſignificet poteſtas clauium primò & per ſe.

in ſolo Papâ ita reſidet, vt alteri non poſſit ab eo commonicari, eſto poteſtas tota iotiſdictionis ſit communicabilis, ſignificat etiam poteſtatem interpretandi Scripturam, proponendi populo veritates credendas; & io hac parte etiam alijs commooicatur.

Vtraque hæc poteſtas imperfecto tamen modo poteſt dici reperiri io Sacerdote confeſſiones audiente; dum enim & poteſt examinare pœoitentis conſcientiam, & eum dirigere, dicitur habere clauem ſcientiæ, dum verò eum abſoluit clauem potentiæ.

11 Solet hîc à nonnullis ſatis fusè diſputari, An claues iſtæ reperiantur io poteſtate Ordinis, an io iuriſdictione ab Eccleſiâ conceſsâ. Quæſtio hæc tota eſt de modo loquendi, & ferè eadem cum eâ quam paulò antè tetigimus; conſequeoter autem ad ibi dicta, ſcilicet poteſtatem abſoluendi includere duas partes eſſentiales, Ordinem & iuriſdictionem, etiam nunc dicimus poteſtatem clauium conſiſtere adæquatè in Ordine & in ioriſdictione, partialiter verò in qualibet ſeorſim ſumptâ. Vbi valdè miror nonnullos Recentiores, qui cùm oobiſcum ſentiant poteſtatem abſoluendi dicere & Ordinem & iuriſdictionem, in præſenti tamen dicunt poteſtatem clauium ſolùm ſignificare Ordinem, moti eo argumento, quòd poteſtas clauium ſit poteſtas delendi peccata; hæc autem poteſtas ſolùm conceditur in Ordioe; oam Eccleſia etſi poſſit dare iuriſdictionem, oon tamen poteſtatem remittendi peccata; ergo poteſtas clauium ſolùm ſignificat poteſtatem Ordinis. Miror inquam; nam in hoc argumento mioùs conſequenter loquuntur eius Auctores: abſoluere enim à peccatis & remittere peccata idem eſt formaliſſimè (vt per ſe conſtat) ſed abſoloere à peccatis dicit iuxta hos Aoctores duas poteſtates, Ordinis & iuriſdictionis; ergo & poteſtas remittendi ſeu delendi peccata etiam dicet ioriſdictionem & Ordinem; ergo ſi poteſtatem clauium dicuot hi eſſe poteſtatem remittendi peccata, inde ſanè deberent ioferre, poteſtatem clauium includere iuriſdictioem & Ordinem. Ex quo patet minorem ſyllogiſmi ab eis facti & falſam eſſe & cootra illos, ſcilicet poteſtatem delendi peccata ſolùm concedi in Ordine: hæc enim eſt poteſtas abſoluendi, quæ non conceditur adæquatè in Ordine, ſed partialiter & partialiter in iuriſdictione. Confirmatio etiam illius minoris nullius momenti eſt, qoia in primis Eccleſia dans iuriſdictionem oon concedit illam nomioe & auctoritate propriâ, nam à ſe nullam habet, ſed auctoritate Chriſti, qui illam conceſſit Petro & ſucceſſori-

Poteſtas clauium conſiſtit in Ordine & iuriſdictione, vbi quidam inconſequenter locuti.

12 bus eius. Cur ergo ex hac parte, etiamſi iuriſdictio eſſet adæquata poteſtas abſoluendi, non poſſet ab Eccleſiâ concedi, ſicut ab Epiſcopo conceditur Ordo, non quidem auctoritate propriâ Epiſcopi, ſed Chriſti, cuius miniſter eſt? Differentia autem inter iuriſdictionem & Ordinem ſolùm conſiſtit in hoc, quòd iuriſdictio datur ſine Sacramento, Ordo verò cum illo; vtraque autem poteſtas à Chriſto datur Eccleſiæ; vnde & ipſa Eccleſia & Epiſcopus eam concedens operatur nomine Chriſti, qui procul dobio integram etiam poteſtatem abſoluendi potuiſſet relioquere io Eccleſiâ non inſtituto Sacramento Ordinis. Secundò, illa confirmatio nulla eſt, quis non benè infertur, Eccleſia dat iuriſdictionem, quæ eſſentialiter requiritur ad remittenda peccata; ergo dat abſolutè virtutem remittendi peccata; quia ad hoc requiritur vt vtrumqoe concedatur. Imò ſi poteſtatem clauium io toto rigore velimos accipere, deberemus dicere, eam poſſe dari in ſolâ iuriſdictione; nam hæc ſola fuit promiſſa Petro quando ei dictum eſt, *Tibi dabo claues Regni cælorum:* ipſe autem ſpecialiter ſupra alios Apoſtolos non Ordinem (io quo eſt alijs æqualis) ſed iuriſdictionem accepit; ergo ſola iuriſdictio videtur à Chriſto Domioo nuncupata cæli clauis. Nihilominùs tameo dicendum eſt, non eam ſolam eſſe clauem cæli adæquatè, iuxta ſuprà dicta. Ideò verò ſpecialiter Petro dici clauem datam, qoia iam aliunde habebat Ordinem, in quo conueniebat cum alijs Apoſtolis; ſpecialiter autem accepit iuriſdictiooem ſupra Eccleſiam pro ſe & pro ſucceſſoribus, quâ ioriſdictione, ſuppoſito Ordioe, completur adæquata poteſtas clauium.

SECTIO QVARTA.

Vtrùm poteſtas abſoluendi ſit quoad culpam, an tantùm quoad pœnam.

DE hac difficultate diſputant nonnulli agentes de formâ hoius Sacramenti, ſeu de ſenſo illorum verborum, *Ego te abſoluo.* Mihi tamen commodior locus videtur hic, dum agimos & de inſtitutione Sacramenti, & de fine, ad quem ordinatur. 13

Noo defuêre grauiſſimi aliqui Aoctores, qui negarunt io hoc Sacramento remitti peccata quoad culpam, Bonacina, Altiſiodorenſis, Hugo, Richardus, Ockam, Gabriel, Maior, Alexander, Argentina, Medina, Abulenſis, & Adriaous apud Patrem Suarez diſput. 16. ſect. 2. Nec tamen hi omnes inter ſe conueniunt; nam quidam dicunt remitti pœnam æternam poſtquam Deus remiſerat culpam ante Sacrameotum. Alij dicunt remitti etiam aote Sacramentum pœnam ſenſus æternam, non tamen pœnam damni, ſeo indignitatem ad fruendum Deo; à quâ dicunt noa liberari per hoc Sacramentum. Tertiò alij ſentiunt ante Sacramentum etiam eſſa remiſſam pœnam damoi, in voto tameo abſolutionis, quâ accedente homo liberatur ab obligatione cooſitendi peccata. Quartò alij putant ſolùm remitti pœnam temporalem. Quintò deniqoe cenſent alij per ea verba *Abſoluo te* non aliud ſignificari, quàm *Oſtendo & declaro te abſolutum per contritionem.*

Docuêre aliqui in Sacramento Pœnitentiæ non remitti culpam.

Antequam certam ſententiam proponam, adoerto omnes ferè has relatas ſententias oon ſibi benè conſtare; videntur enim vt certum ſupponere, contritionem eſſe in Lege gratiæ non minùs efficacem quàm fuerit olim in Lege veteri. Vlteriùs ſupponunt oeceſſariò ante abſolutionem debere contritionem haberi: ei enim tribuunt vim totam tollendi culpam. Hioc autem clarè illos reijcio: Nam ſi eſt remiſſa culpa mortalis, vel remittebatur olim in Lege veteri, ergo pœna æterna eſt etiam iam remiſſa, ſiue damni ſiue ignis illa ſit; ſicut etiam fuit remiſſa per contritionem io Lege ſcriptâ & naturæ. Quòd enim Iudæi in gratiâ mortui fuerint in Lymbo deten-

Inconſequentia horum Doctorum

ti,

ti, non fuit ex defectu condonationis, ſed quia Deus noluit vllum intrare cælum, antequam Chriſtus Dominus illud ipſe conſcenderet. Deinde cùm culpa grauis remittatur tantùm per gratiam habitualem, & hæc det ius ad gloriam, omnino debet extinguere pœnam æternam tam damni quàm ſenſus: quòd ſi hæ ſupponantur iam remiſſæ, profectò confeſſio ad nihil aliud valebit quàm ad grauandum hominem. Illa etiam declaratio, quòd ſint remiſſa peccata, erit grauiſſimum onus & inutile; quia coram Deo talis declaratio nihil efficit, non coram hominibus; nam Confeſſarius minùs poteſt ſcire meam contritionem quàm ego ipſe; & licet confeſſio fiat in ſecreto, nemine qui eam declarationem audiat præſente, erit non minùs vtilis quàm facta in publico; ergo vtilitas non deſumitur ex vllâ declaratione, ſed ex verâ & reali abſolutione.

Reddunt confeſſionem inutilem.

14 Secundò in eis ſententijs eſt ex eo capite defectus conſequentiæ, quòd cùm negent culpas per abſolutionem dimitti, eò quòd ſolius Dei ſit peccata remittere, admittunt tamen remitti pœnam æternam; cuius etiam remiſſio ad ſolum Deum pertinet: id quod etiam habet locum, ſi reſtringatur doctrina ad pœnam temporalem Purgatorij, quia etiam ſpectat ad ſolum Deum huius pœnæ remiſſio; ſi ergo hi Auctores concedunt ab ipſo Deo eleuari Sacerdotem per modum inſtrumenti & delegati pro remiſſione pœnæ, potuiſſent profectò eâdem viâ clarâ & facili communem ſententiam & veritatem ipſam in Scripturâ traditam propugnare. Quòd item hi omnes ſupponant neceſſariò debere ante abſolutionem præcedere contritionem, quæ eo ipſo tollit peccatum, adeò falſum eſt, vt videatur planè in Tridentino deciſum contrarium; de quo infrà: quomodo autem, quando re ipsâ præcedit contritio, & per eam ſupponuntur remiſſa peccata, item quando quis confitetur ſecundò eadem peccata, verificentur verba, *Abſoluo te à peccatis*, dicetur infrà.

In Sacramento Pœnitentiæ remittitur culpa.

Communis ergo ac certa inter Catholicos ferè omnes ſententia eſt, per abſolutionem Sacramentalem remitti peccata quoad culpam. Huius Auctores vide apud Patrem Suarez ſuprà numero 5. Eam ita ego iudico certam, vt planè poſt Tridentinum iudicem eſſe de Fide: Primò, quia definit Seſſione 14. cap. 4 contritionem imperfectam, quæ extra Sacramentum ad iuſtificationem non ſufficit, intra Sacramentum ſufficere; vnde euidenter concluditur, in hoc Sacramento poſſe obtineri iuſtificationem: hoc autem eſt

15 quod hæc communis ſententia docet. Secundò, quia idem Tridentinum eâ Seſſione cap. 1. expreſſè definit fuiſſe à Chriſto datam Apoſtolis poteſtatem reconciliandi hominem cum Deo; idque probat ex verbis Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Atqui reconciliatio non ſignificat remiſſionem pœnæ, ſed culpæ (vt per ſe eſt euidens) niſi velimus immutare nominum ſignificationes. Vrgetur id vlteriùs, quia perfecta reconciliatio poteſt ſtare ex Tridentino adhuc manente debito pœnæ temporalis; ergo reconciliatio condiſtinguitur manifeſtè à Tridentino à remiſſione pœnæ, cùm ſeparari inter ſe poſſint. Aduerte prætereà, in prædicto loco Tridentinum etiam oſtendere, verba Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata*, de remiſſione culpæ intelligenda; quandoquidem ex his probat poteſtatem reconciliandi, quæ, vt diximus, fit per remiſſionem culpæ. Ex eodem Tridentino id Tertiò probatur; nam ſuprà cap. 6. totam hanc difficultatem videtur comprehendiſſe, & contrariæ ſententiæ argumentis reſpondiſſe his verbis: *Quamuis autem abſolutio Sacerdotis alieni beneficij ſit diſpenſatio; tamen non eſt ſolum nudum miniſterium vel annuntiandi Euangelium, vel declarandi remiſſa eſſe peccata;* (Ecce videtur damnaſſe expreſſis terminis contrariam ſententiam;) *ſed ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à iudice ſententia pronuntiatur; atque ideò non debet pœnitens adeò ſibi de ſuâ ipſius fide blandiri, vt ſi Sacerdoti animus ſeriò agendi & verè abſoluendi deſit, putet tamen ſe verè & coram Deo eſſe abſolutum: nec is eſſet niſi ſalutis ſuæ negligentiſſimus, qui Sacerdotem ioco ſe abſoluentem cognoſceret; & non alium ſeriò agentem ſedulo requireret.* Ecce his verbis & oſtendit Concilium, 16

Probatur ex Tridentino concilio.

etiamſi beneficium abſolutionis per ſe non poſſit à Sacerdote, ſed à Deo conferri, tamen Sacerdotem fuiſſe aſſumptum vt iudicem, non ſolùm ad declarandum remiſſum eſſe peccatum, ſed verè ad abſoluendum. Vnde rurſus infert, Si Sacerdos non abſoluat ſeriò pœnitentem, hunc non manere abſolutum, & periclitari de æternâ ſalute. Quibus vltimis verbis apertè oſtenditur ſermonem eſſe de remiſſione culpæ mortalis, non de pœnâ; nam remiſſâ culpâ mortali iam non periclitatur homo de æternâ ſalute; quod præcipuè eos Auctores vrget, qui dicunt ſolùm remitti à Sacerdote pœnam temporalem; vt ſunt maiori ex parte qui contrariam tenent. Sed nec euadunt qui dicunt remitti pœnam æternam; ideóque etiamſi non remittatur culpa per Sacramentum, ſed iam ſupponatur remiſſa, adhuc hominem periclitari de æternâ ſalute, quia non remiſſâ æternâ pœnâ non poteſt ſaluari: quâ ſolutione videbantur poſſe hi fugere vim verborum Concilij: neque hi inquam effugiunt; nam pœna æterna de facto ſemper remittitur remiſſâ culpâ mortali; ergo ſi hæc ſupponitur remiſſa, ſupponetur & pœna æterna. Conſequentia eſt euidens; & per eam ruit Aduerſariorum ſolutio: antecedens autem eſt ferè de Fide, quia culpa mortalis non remittitur niſi per gratiam conſtituentem hominem filium adoptiuum, & heredem Beatitudinis, & conſequenter iam liberum à pœnâ æternâ, cum quâ non poſſet ſtare hereditas cæli: id quod etiam Tridentinum ipſum definit, dum ait de facto ſemper remitti pœnam æternam, quando remittitur culpa mortalis. Ita Seſſione 6. cap. 4 ergo ſi ille qui negligeret abſolutionem, negligeret ſuam ſalutem æternam, ex Concilio Tridentino ſignum eſt per eam abſolutionem remitti culpam ipſam. Ad confirma- 17

Peccatum mortale non remittitur niſi per gratiam conſtituentem filium adoptiuum.

tionem etiam huius veritatis faciunt verba Chriſti Domini, ex quibus eam Concilium deduxit: neque enim verè diceretur Petro & ſucceſſoribus eius primariò, ſecundariò autem omnibus Sacerdotibus ab illo habentibus iuriſdictionem, *Tibi dabo claues regni cælorum*, niſi ipſi Sacerdotes & aperire & claudere poſſent Regnum cælorum; hoc autem non fit niſi per abſolutionem aut retentionem culpæ; quæ dum retinetur, cælum

lum clauditur, dum remittitur, aperitur. Pœna autem temporalis non aperit aut claudit, ſed ſolùm detinet aliquantulùm. Præterea verba Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. idem clarè innuunt. Sicut enim vox *peccatum* non ſignificat pœnam ipſius peccati, ſed culpam, cui pœna debetur; ita remiſſio peccati abſolutè dicta non poteſt non intelligi de remiſſione culpæ.

Probatur etiam conclusio ex Sanctis Patribus.

In hanc ſententiam paſſim omnes Patres conſentiunt; Hieronymus à Tridentino citatus ſecundam poſt naufragium tabulam appellat hoc Sacramentum; quæ ſententia falſa eſſet, ſi per illud non liberaremur à culpâ, quæ ſola facit naufragium. Alij autem paſſim docent peccatum remitti in hoc Sacramento: id quod de culpâ intelligendum eſt: id enim ſignificat vox *peccatum*. Auguſtinus in Sacerdotibus hanc poteſtatem agnoſcit lib. de Catechizandis rudibus cap. 13. Sanctus Leo Epiſtolâ 1. & Epiſtolâ 88. Cyrillus lib. 12. In Ioannem cap. 56. Ambroſius lib. de Pœnitentiâ cap. 2. & 7. & lib. 2. Bernardus Sermone 1. de ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo, Hilarius Can. 16. in Matthæum, Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio, & alij multi, qui videri poſſunt apud Caniſium 2. Par. Catechiſmi cap. 1. & apud Bellarminum lib. 1. de Pœnitentiâ cap. 10. Res enim hæc iam eſt inter Catholicos omnino certa; vnde fit vt illi, qui ſe peccato mortali grauatos ſentiunt, & iuſtificari cupiunt, ad hoc Sacramentum ſtatim recurrant, neque ſe ſecuros reputent, niſi poſtquam abſolutionem obtinuerunt. In hanc veritatem etiam adduci poſſunt Concilium Florentinum in litteris vnionis, Conſtantienſe in Bullâ Martini V. contra Ioannem Hus, item Gregorius XIII. qui reiicit Michaëlem Baium docentem, non tolli Sacerdotum miniſterio culpam, ſed reatum pœnæ. Verùm in ſe clarâ hæc ſufficiant.

SECTIO QVINTA.

Aliquæ obiectiones ſoluuntur.

18 OBIICIVNT in contrarium Primò, quòd ſolius Dei ſit peccata remittere. Huic tamen rationi iam reſpondimus oſtendentes id fieri à Sacerdotibus per delegationem, vti per eamdem in Baptiſmo & in aliis Sacramentis cauſſatur gratia. Neque enim eſt maior difficultas in remiſſione culpæ quàm in cauſſatione gratiæ.

Obiiciunt præterea aliquos ſanctos Patres, qui poteſtatem abſoluendi, quam habent Sacerdotes, & Sacramentalem abſolutionem comparant Lazari reſurrectioni: vbi priùs ipſe Deus Lazarum viuificauit, & poſteà Apoſtolis tradidit ſoluendum; ergo ſolus Deus priùs iuſtificat, & poſteà diſcipuli ſeu Sacerdotes hominem ſoluunt à pœnâ: quæ videtur eſſe expoſitio Gregorij Homiliâ 26. in Euangelia, Auguſtini Tractatu 22. & 49. in Ioannem, & Sermone 8. de verbis Domini, 19. capit. Ioan. Diui Thomæ & aliorum.

Locus ex S. Gregor. explicatur.

Pater Suarez dicit Gregorium valdè difficulter & obſcurè locutum, interpretandum tamen benignè; mihi tamen videtur eum expreſſè noſtram ſententiam tradidiſſe; ait quidem ibi homines priùs ſuſcitari quàm veniant ad confeſſionem; expreſſè tamen ſe explicat, dum ait compunctionis gratiâ, id eſt excitatum dolore de peccatis; non quia iam ſit iuſtus, ſed quia incipit ſuſcitari, quando incipit dolere & agere de reconciliatione: & ad hoc propoſitum affert hiſtoriam Lazari; & paulò pòſt adhuc clariùs docet, non viuificari hominem peccatorem niſi veniente ipſo foras per confeſſionem externam; ſupponit ergo ante ipſam confeſſionem illum eſſe mortuum abſolutè, etiamſi excitatus ſit compunctionis gratiâ. Vnde acutè obſeruauit, non dictum fuiſſe Lazaro *Reuiuiſce*, quaſi adhuc in ipſo ſepulchro reuixerit, ſed *Veni foras*; quia veniendo reuixit: concludit; *Venientem verò foras ſoluunt diſcipuli, vt Paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amouere quam meruit.*
Quæ verba licet de ſolâ pœnâ videantur con- 19
cludere, intelligenda tamen ſunt iuxta prædictum ſenſum, ſcilicet peccatorem per confeſſionem, per quam venit foras, reuiuiſcere, non ante illam. Fortè autem his verbis, dum facit diſtinctionem inter diſcipulos & Eccleſiæ Paſtores, videtur indicare diſtinctionem inter ordinarios Confeſſarios & Prælatos Eccleſiæ, vt ſenſus ſit, Venientem foras abſoluunt diſcipuli (id eſt confitentem peccatorem abſoluunt Confeſſarij à culpâ) vt Paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amouere, id eſt, vt Prælati Eccleſiæ alias pœnas externas, quas merebatur, eis relaxent. Alios Patres benè explicat ipſe Suarez ſuprà de vitâ per compunctionem, non per gratiam; quam ſolùm ſupponunt in pœnitente ante abſolutionem; & ideò comparant hoc Sacramentum reſurrectioni Lazari.

S. Chryſoſtomus explicatur.

Difficiliùs loquitur Chryſoſtomus Homiliâ 15. in Matthæum, ſub medium: *Liberare quippe à putredine peccatorum Chriſti virtutis eſt; vt autem ad illa iterùm non reuertantur Apoſtolorum cura eſt atque laboris:* vbi etiam ipſe notauerat comparatos Apoſtolos ſali, qui non ſanat corrupta, ſed à corruptione præſeruat; ergo ſentit per abſolutionem non remitti peccata. Poſſet aliquis reſpondere, Chryſoſtomum loqui de virtute principali, quæ ad remittenda peccata ſolùm eſt in Chriſto vt Deo; hæc tamen expoſitio non ſufficit, quia in hoc ſenſu etiam virtus principalis præſeruandi à peccatis ſolùm eſt in Chriſto; & conſequenter eodem modo ſicut negat Apoſtolis virtutem ſanandi, deberet negare virtutem ad præſeruandum. Reſpondeo ergo, Chryſoſtomum ibi loqui de Apoſtolis non vt Sacerdotibus, ſed vt Prædicatoribus & Magiſtris orbis; qui vt tales non habent vllam poteſtatem ſanandi à peccatis, ſed ſolùm poſſunt conducere ad ea impedienda: exhortatio enim & doctrina non curat peccatum commiſſum, ſed impedit committendum; & ad ſummum circa commiſſum facit, vt peccator moueatur ad deferendum peccatum ad tribunal confeſſionis, vbi iam Sacerdos non Doctoris aut Magiſtri repræſentat perſonam, ſed gerit vices Chriſti.

S. Hieronymus expoſitus.

Hieronymus ſuprà à Suarez citatus, aſſerens 20
non eſſe Sacerdotis damnare innoxium, vel abſoluere prauum, ſicut olim non erat Sacerdotum facere hominem leproſum, vel ſanare, ſed ſolummodò dignoſcere, an eſſet leproſus néc ne, non vult negare Sacerdotibus poteſtatem ligandi & abſoluendi; ſed ſolùm oſtendit, non eſſe in ſolâ poteſtate Sacerdotis abſoluere & ligare, ſed requirit diſpoſitionem ex parte peccatoris, nec abſoluere

abſoluere prauum, id eſt malè diſpoſitum, nec damnare innoxium, id eſt benè præparatum. Aduerte locum hunc Hieronymi, ſi aliquid probaret, certè etiam contra hós Auctores; nam olim Sacerdotes non ſolùm à maculâ ipsâ lepræ non poterant liberare, ſed nec à pœnâ illis aſſignatâ; ergo & nunc Sacerdotes noſtri nec à culpâ nec à pœnâ poterunt liberare: quod tamen eſt contra hos Auctores, qui eo teſtimonio vtuntur.

Quo ſenſu dicatur præcedere ſententiam Petri, & ſequi ſententiam Dei.

Obiici præterea poteſt; Si abſolutio Sacerdotis ſignificat & operatur remiſſionem culpæ, quo ſenſu dicunt Patres ſententiam Petri præcedere, & ſubſequi ſententiam Dei; ita enim Cyprianus, Hilarius, Bernardus, Hugo de Sancto Victore apud Vaſquez quæſt. 84. art. 3. dubio 1. num. 8. & 9. Tripliciter reſponderi poteſt; Primò, Licet Dei & hominis eadem ſit ſententia, diuinam tamen dici ſequi, quatenus approbat Deus id quod homo fecit, & ſibi in eâ ſententiâ latâ complacet. Explicationem hanc confirmat Vaſquez ſuprà ex Auguſtino Tomo 4. de Verâ & falsâ pœnitentiâ. Alij Secundò dicunt id intelligi de approbatione diuinâ poſt mortem hominis, & in die vniuerſalis iudicij. Tertiò, quia priùs naturâ eſt Sacerdotis abſolutio, deinde voluntas Dei infundendi gratiam ac remittendi peccatum. Adde denique, hoc argumentum multò magis eſſe contrà ſententias ſuperiùs relatas; in quibus omnibus iam ſupponitur peccatum remiſſum, antequam ſententiam Sacerdos proferat; vnde multò minùs tunc Sacerdotis abſolutio poteſt præire abſolutionem à Deo factam.

21 Denique obiici poteſt, Si verba Sacerdotis ſignificant verè & cauſſant remiſſionem culpæ; ergo pro eo ſigno, quo proferuntur, iam eſt remiſſa culpa; quia tunc ſunt vera; & eo ipſo ſigno, quo intelligitur Creditoris remiſſio, debet intelligi remiſſa culpa. Conſequens autem eſt falſum, quia culpa remittitur de facto per gratiam habitualem, quæ eſt effectus eius abſolutionis, ac proinde poſterior quàm abſolutio. Reſpondeo, Verba eſſe priora quàm ſit remiſſio; eſſe tamen vera, quia in eodem inſtanti ea remiſſio ſequitur; vti dum in conſecratione dicimus, *Hoc eſt corpus meum*: priùs enim naturâ eſt prolatio verborum quàm poſitio Chriſti; & tamen etiam illa verba ſunt vera non minùs quàm illa alia, *Ego te abſoluo*. Quod item dicebatur, illa verba eſſe ipſam remiſſionem, negatur abſolutè: verba enim ſunt remiſſio Sacerdotis, quâ præuisâ Deus vult infundendo gratiam remittere peccatum. Secundò, eſto admittatur, quòd illa eadem remiſſio hominis ſit remiſſio Dei, debet reſponderi cum Lugo diſput. 7. num. 162. illam voluntatem eſſe de infundendâ gratiâ, per quàm poſteà peccatum deleatur. *Tò* ergo *te abſoluo* non eſt actualis abſolutio, ſed reflexa illius volitio, quatenus eſt volitio infundendi gratiam, per quam deletur culpa. Quæ doctrina à nobis quidem conſequenter traditur; dicemus enim infrà ea verba ſignificare directè gratiam. In Cardinalis verò principiis qui id negat, habet maximam difficultatem, vt infrà oſtendemus. Conſtet ergo poteſtatem à Chriſto datam Sacerdotibus verè eſſe ad remittendam ipſam culpam, & non ſolùm pœnam, aut ad ſolùm declarandum hominem iam eſſe abſolutum.

SECTIO SEXTA.

De partibus in genere Sacramenti Pœnitentiæ.

Hæc difficultas inter Catholicos, quod ad rem attinet, vix poteſt eſſe vllius momenti; ſed ferè tota de ſolo modo loquendi. Certum enim eſt inter Catholicos, vt Sacramentum Pœnitentiæ fructuoſum ſit (abſtraho nunc ab eâ quæſtione, Vtrùm poſſit eſſe validum, informe tamen) neceſſaria eſſe hæc omnia; Primò Ordinem & iuriſdictionem in Sacerdote; Secundò verba abſolutionis & intentionem abſoluendi, aut faciendi quod facit Eccleſia; ex parte verò pœnitentis, quòd ſit baptizatus, quòd doleat de peccatis, & proponat ea emendare, quòd ea confiteatur; ſi vel vnum ex his deſit, non conficitur Sacramentum ſaltem fructuosè: de ſatisfactione dicam ſpecialiter infrà. Hæc de re inter omnes certâ. Iam autem illud dubium, ferè tamen (vt dixi) ad modum loquendi ſpectans, Vtrùm hæc omnia ſint dicenda pars Sacramenti, an verò ea denominatio partis ſoli conueniat abſolutioni, an ſoli confeſſioni & dolori, reliqua verò dicantur conditio. In quo quidem conſequenter ad principia noſtra, quæ in multis aliis materiis tradidimus, ſcilicet omne id, quo præcisè ablato, ceteriſque rebus ab eo diſtinctis manentibus, aufertur denominatio alicuius totius, eſſe partem conſtitutiuam, ſaltem partialem illius totius; nam ſi tota eſſentia, ſeu omnia, quæ conſtituunt eſſentiam, manent, repugnat non manere eſſentiam totam, ac proinde repugnat non manere totum, cùm totum nihil aliud ſit quàm eſſentia, ſeu omnes eius partes; conſequenter inquam ad hanc doctrinam in præſenti dicendum eſt breuiter, ea omnia quæ enumerauimus eſſe partes eſſentiales ſeu intrinſecas Sacramenti Pœnitentiæ, quia verè quacumque ex illis ablatâ, ceteris omnibus remanentibus, non manet Sacramentum; ergo & confeſſio, & dolor & abſolutio ſunt pars illius; vnde ſaluatur etiam in hoc Sacramento quod de omnibus vniuerſaliter definierunt Concilia, conſtare ſcilicet rebus vt materiâ, & verbis vt formâ: abſolutio enim, quæ eſt forma, conſiſtit in verbis; dolor, qui ſe habet per modum materiæ, res eſt, imò ipſa confeſſio, eſto ordinariè fiat per verba; contraponitur tamen verbis, quatenus poteſt fieri per ſigna, per Scripturam, &c. reliqua autem ſuprà memorata ſpectant partim ad formam, vti Ordo & iuriſdictio Sacerdotis ac voluntas conficiendi Sacramentum, partim ad ipſam materiam, vt eſt propoſitum non peccandi de cetero; quòd homo ille ſit baptizatus, &c. 22

Enumerantur partes Sacramenti Pœnitentiæ conſtitutiuæ.

Quid dicatur pars conſtitutiua alicuius.

Solùm poteſt eſſe in hoc puncto difficultas aliqua ratione ipſorum peccatorum præteritorum: videntur enim illa ex vnâ parte ſolùm eſſe materia remota, quæ deſtruitur potiùs per hoc Sacramentum quàm illud conſtituit; ex aliâ verò parte (iuxta diſcurſum immediatè factum) videtur dicendum ea eſſe intrinſecam partem huius Sacramenti: nam ceteris omnibus manentibus, & præcisè ablatâ phyſicâ præteritione peccati, non poteſt eſſe Sacramentum Pœnitentiæ. Fortaſſe aliquis diceret, ideò ablatâ peccati 23

Quomodo peccata præterita ſint materia huius Sacramenti.

præteritione non eſſe Sacramentum, quia non poteſt eſſe dolor de peccatis, ſi illa non præceſſerunt; dolor autem ſolùm pendet ab eâ præteritione præcisè vt à conditione. Sed contrà Primò, quia poteſt abſolutè eſſe dolor, ſi quis putet inuincibiliter ſe peccaſſe, cùm tamen re ipsâ non peccauerit; tunc autem non erit Sacramentum. Contra Secundò, quia etiamſi impoſſibile eſſet poni dolorem ſine præteritione peccati, adhuc tamen argumentari poſſemus hoc modo; *Si per poſſibile vel impoſſibile poneretur dolor ille ſine peccato, non eſſet tamen Sacramentum Pœnitentiæ; ergo.* Hoc enim modo argumentamur ad probandum Deum non eſſe partem intrinſecam hominis; quia ſi per impoſſibile poneretur id quod in me eſt diſtinctum à Deo, Deo ipſo non exiſtente eſſem adhuc homo; ergo Deus non eſt pars intrinſeca hominis, ſed cauſſa extrinſeca, omnino tamen neceſſaria ad conſeruationem eius entitatis diſtinctæ, quæ eſt homo.

24 Hoc eodem argumento reiicitur aliud effugium, quod poſſet prætendi, dicendo peccata præterita in tantum requiri, in quantum ad Sacramentum eſt neceſſaria conſcientia peccati: ad quam conſcientiam ipſum etiam peccatum requiritur, ſolùm tamen vt conditio; hinc inquam reiicitur Primò, quia ea conſcientia, vt diximus, poteſt eſſe inuincibiliter ſine peccato; Secundò, quia eſto non poſſet, ſi tamen per impoſſibile eſſet, adhuc non eſſet Sacramentum. Quòd ſi dicas tunc eam conſcientiam non fore veram, adhuc non ſatisfacies; nam ſcientia ſeu conſcientia vt vera nihil ſuperaddit ſupra ipſam ſcientiam, niſi exiſtentiam eius obiecti, ſeu niſi ipſum obiectum in ſe; ergo hoc erit pars eius Sacramenti: & licet dicamus cum Hurtado & aliis actum verum eſſe intrinſecè verum; adhuc tamen licebit nobis argumentari eo modo quo de dolore: nam ſi per impoſſibile poſſet actus ille ſine obiecto manere, non fieret Sacramentum; quia ſi re ipsâ non fuerunt peccata, non eſt ſupra quòd cadat abſolutio, ideoque repugnat eſſe Sacramentum Pœnitentiæ.

An peccata præterita dici debeant pars conſtitutiua Sacramenti Pœnitentiæ: Ob hunc diſcurſum Cardinalis Lugo diſput. 12. ſect. 2. affirmat eam præteritionem peccatorum eſſe partem eſſentialem huius Sacramenti. Quam ſententiam iudico valdè probabilem; vt enim ſæpè diximus agentes de denominationibus extrinſecis, frequenter hæ conflantur ex vnâ parte, cui illa denominatio non conuenit, ſed potiùs oppoſitum; peccatum ſcilicet, quod eſt malum, includit in ſe concurſum indifferentem Dei, qui eſt bonus, item Legem ipſam, quæ eſt bona, libertatem in actu primo, quæ eſt bona: & in aliis compoſitis idem poteſt notari; nam hæc denominatio, quòd ego ſim Antichriſto prior, includit Antichriſtum ipſum, qui non prior, ſed poſterior me eſt; ergo pari ratione eſſentia Sacramenti, quæ eſt denominatio quædam ex diuerſis rebus ſibi inuicem extrinſecis conflata, poterit includere aliquam partem, quæ in ſe ſit mala, etiamſi Sacramentum bonum ſit: an autem ideò ſequatur peccatum cauſſare gratiam, & eſſe moralem actionem Chriſti, dicam paulò pòſt; eſt ergo ea ſententia valdè probabilis.

25 *An ſolum conditio extrinſeca.* Fortaſſis tamen poſſet res ita explicari, vt peccata præterita non ſint niſi pura conditio extrinſeca; ſi enim dicamus Sacramentum Pœnitentiæ conſtitui intrinſecè non ſolùm voluntate abſoluendi, quam habet Sacerdos, ſed etiam voluntate ipſius Dei; nam cùm abſoluere à peccatis ſit opus Dei, non poſſumus intelligere, validam eſſe voluntatem Sacerdotis abſoluendi, niſi intelligamus ſimul cum Sacerdote vt cum Miniſtro interuenire voluntatem Dei abſoluentis vt cauſſæ principalis, vt ea vtrâque conſtent cauſſa abſolutionis; ſi hoc inquam dicamus, clarè explicatur tota difficultas: dicimus enim deficiente præteritione peccati deficere Sacramentum non quidem formaliter & immediatè, ſed conſecutiuè; quatenus eo ipſo Deus non habet ſimul cum Sacerdote voluntatem illam abſoluendi, quam diximus eſſe partem Sacramenti; ex defectu autem huius voluntatis immediatè & proximè deficere ipſum Sacramentum. Vnde ſi per impoſſibile deficiente præterito peccato Deus haberet voluntatem abſoluendi, dicimus fore tunc integrum & validum Sacramentum Pœnitentiæ.

An iuriſdictio Sacerdotis ſit magis conſtitutiua Sacramenti Pœnitentiæ quam præteritio peccati. Hæc explicatio eſt ſatis probabilis; habet tamen contra ſe duas obiectiones graues. Prima eſt, quòd inde ſequatur poſſe etiam à conſtitutiuo intrinſecô huius Sacramenti reiici & iuriſdictionem Sacerdotis, & pleraque ex his, quæ paulò antè diximus, eſſe de eſſentiâ illius; dicam enim ego deficiente iuriſdictione deficere hoc Sacramentum non formaliter & immediatè, ſed remotè; quatenus ex defectu huius iuriſdictionis non habet Deus eam voluntatem abſoluendi; (quam diximus deeſſe, quando non fuit præteritio peccati;) ex defectu autem eius ſolius volitionis deeſſe Sacramentum. Imò hac ratione & confeſſionem & dolorem poſſemus reiicere à conceptu intrinſeci conſtitutiui Sacramenti, & ſolùm ea ponere tamquam extrinſecam conditionem; eſſentialem tamen ad hoc, vt Deus habeat eam voluntatem, quæ eſt pars eſſentialis Sacramenti.

Altera difficultas eſt, quòd voluntas abſoluendi à peccatis, quam Deus habet, non poſſit eſſe pars Sacramenti, ſed effectus illius: ideò enim Deus determinatur ad volendum abſoluere, quia Sacramentum eſt perfectum; mouetur enim vi Sacramenti; ergo ante illam volitionem iam Sacramentum eſt perfectum: atqui quòd ante illam voluntatem Dei non ſit Sacramentum, quando non fuêre peccata, non poteſt aliunde prouenire quàm eò quòd illa peccata ingrediantur conceptum Sacramenti, ideoque eis deficientibus non ſint omnes partes Sacramenti (vt paulò antè argumentabamur;) ergo. 26

Nihilominùs tamen poteſt adhuc his obiectionibus ſatis plauſibiliter reſponderi. Ad primam dicimus, Etiamſi in rigore poſſemus eo modo ſaluare intrinſecam eſſentiam Sacramenti, excludendo illa de quibus in obiectione; quia tamen in eo quòd illa pertineant moraliter tamquam pars ad hoc Sacramentum, non eſt vllum prorſus inconueniens; quale videtur eſſe in hoc quòd ipſum peccatum includatur; ideò poſſe nos iure merito ea admittere, peccatum verò excludere. Ad ſecundam dicimus, Voluntatem Dei de abſolutione non eſſe effectum Sacramenti, ſed partem illius, Deumque ad eam habendam moueri non ob Sacramentum, ſed ob præuiſam confeſſionem & abſolutionem Sacerdotis; *An voluntas, quâ Deus vult abſoluere, ſit effectus Sacramenti Pœnitentiæ.*

cerdotis;

cerdotis; vti in Euchariſtiâ illa voluntas, quâ Deus mouetur ad ponendum Chriſtum ſub ſpeciebus, ſine dubio nequit eſſe effectus Sacramenti, cùm ſit antequam ponatur Chriſtus: ante poſitionem autem Chriſti ſub ſpeciebus non poteſt eſſe Sacramentum; illa ergo voluntas ponendi Chriſtum pendet à priori voluntate Sacerdotis legitimè volentis ponere Chriſtum: quæ voluntas Sacerdotis non eſt adhuc Sacramentum. Ita in præſenti dicimus, Dei quidem voluntatem de abſolutione eſſe poſteriùs naturâ ad Sacerdotis volitionem, non tamen poſteriùs ad Sacramentum; quia illa volitio Sacerdotis non eſt adhuc integrum Sacramentum, quouſque accedat etiam Dei voluntas abſoluendi, quâ approbat abſolutionem Sacerdotis.

27 Replicabis adhuc; Sacramentum quà tale mouet Deum moraliter ad effectum gratiæ; ergo etiam debet illum mouere ad volitionem remittendi peccata; quia pro hac remiſſione maximè eſt neceſſaria condignitas quam habent Sacramenta, quatenus ſunt actiones Chriſti; non ſunt autem actiones Chriſti, donec ſint completæ in ratione Sacramenti; ergo antequam Deus habeat voluntatem remittendi peccata, iam debet videre Sacramentum perfectum ſeu completum in ratione actionis Chriſti Domini; non ergo poteſt per illam voluntatem compleri. Reſpondeo, Hoc idem argumentum poſſe obiici in Sacramento Euchariſtiæ contra voluntatem Dei de ponendo Chriſto ſub ſpeciebus; nam & illa ipſa voluntas debet eſſe ex meritis Chriſti, ſeu ex conſecratione Sacerdotis, vt facta nomine Chriſti; ergo iam in eâ conſecratione, vti eſt cauſſa inferens in Deo voluntatem ponendi Chriſtum ſub ſpeciebus, debet reperiri ratio meriti Chriſti mouentis Deum; debet ergo ea actio iam eſſe antecedenter tota ratio Sacramenti (vt in obiectione dicebatur;) hoc autem eſt apertè falſum, cùm Sacramentum Euchariſtiæ in omnium ſententiâ conſtituatur formaliter, vt diximus, per ipſam actualem exiſtentiam Chriſti Domini ſub eis ſpeciebus: hæc autem poſitio eſt etiam poſt voluntatem Dei; voluntas autem Dei eſt poſt voluntatem & conſecrationem Sacerdotis. Vides ergo eamdem vtrobique difficultatem vrgere.

28 *Abſolutio Sacerdotis prout præcedit voluntatem Dei de peccato remittendo, eſt actio Christi Domini.*

Ei abſolutè reſpondeo, Tam actionem conſecrandi, etiam prout præcedit ipſam actualem poſitionem corporis Chriſti, quàm Sacerdotis abſolutionem, etiam prout præcedit abſolutam voluntatem Dei de remittendo peccato, eſſe actionem Chriſti Domini; ita vt ſicut ſi non fuiſſet ſub illis ſpeciebus ſubſtantia panis, conſecratio non fuiſſet nomine Chriſti; quia Chriſtus non voluit ſuo nomine eſſe niſi eam prolationem quæ caderet ſupra legitimam materiam; ita eam abſolutionem non eſſe nomine Chriſti niſi quando præceſſerunt verè peccata: non enim Chriſtus voluit ſuam abſolutionem eſſe ridiculam; eſt autem ridicula, quando nihil eſt à quo abſoluatur ille ſupra quem cadit, cùm cadat ſupra innocentem; vt ergo Chriſtus eam abſolutionem acceptet tamquam ſuam, debet præuidere eam præteritionem peccatorum; per quod tamen non infertur eam præteritionem eſſe partem acceptationis, aut partem Sacramenti; quando ergo videt Chriſtus Sacerdotem abſoluentem ſub eis conditionibus, quas ipſe requiſiuit, tunc reputat eam abſolutionem ſuam; & reuerà tunc tantùm eſt ipſius moraliter; & tunc Deus vi eius actionis vt habentis valorem infinitum mouetur & ad ponendum Chriſtum in Euchariſtiâ, quâ poſitione completur Sacramentum Euchariſtiæ; & in Sacramento Pœnitentiæ mouetur ad volendum abſoluere; quâ voluntate completur Sacramentum Pœnitentiæ; vt ſic autem completum rurſus mouet Deum ad infundendam gratiam, quâ remittitur re ipsâ illud peccatum; vti in Euchariſtiâ poſt poſitionem corporis Chriſti mouetur ad dandam gratiam homini rectè communicanti.

Replicabis tamen adhuc; Ergo Deus non mouetur ad remittenda peccata vi Sacramenti quà 29
talis. Secundò; Ergo priùs eſt voluntas delendi peccata quàm infundendi gratiam; cuius tamen oppoſitum videtur eſſe certum, tum quia remiſſio ſit per ipſam gratiam; tum quia (vt oſtendimus fuſiùs infrà) illa verba, *Ego te abſoluo*, videntur primariò facere ſenſum hunc, *Infundo tibi gratiam ex ſe remiſſiuam peccati:* vbi primaria ſignificatio eſt gratiæ, ſecundaria verò remiſſionis peccati. Reſpondeo ad primum, Non eſſe inconueniens, ſi dicamus eam voluntatem remittendi non cauſſari à Sacramento ſecundùm totum ſuum eſſe; vti in voluntate Dei de ponendo Chriſto ſub ſpeciebus oſtendimus manifeſtè. Secundò, In hoc ipſo Sacramento id debet admittere Cardinalis, etiamſi dicat peccata eſſe partem intrinſecam Sacramenti; non enim ideò fatetur ipſa peccata cauſſare gratiam moraliter; nam hoc videtur eſſe in terminis repugnans: quomodo enim forma cauſſabit alteram ſummè oppoſitam ſibi moraliter, aut quomodo ſeipſam efficienter deſtruet? Poſſumus ergo nos dicere, eam remiſſionem non cauſſari à toto Sacramento, quia & illa ipſa voluntas remittendi eſt pars Sacramenti. Secundò, ſi loquamur de ipsâ actuali remiſſione, res eſt clarior, quia hæc ab integro Sacramento cauſſatur: oritur enim etiam ab ipsâ voluntate diuinâ, quæ eſt vltimum complementum Sacramenti. Id verò quod in ſecundâ replicâ dicebatur, priùs debere eſſe voluntatem infundendi gratiam quàm remittendi peccatum, facilè poteſt diſtingui, vt voluntas remota remittendi peccatum ſit prior, & per eam compleatur Sacramentum; illa autem voluntas exequatur ſuum effectum per infuſionem gratiæ, quæ ſit altera voluntas poſterior, & ad quam moueatur Deus vi prioris vt complentis Sacramentum Pœnitentiæ. Hæc videntur ſatis probabiliter dicta ad excludendum peccatum præteritum ab intrinſeco conſtitutiuo huius Sacramenti in gratiam omnium ferè Auctorum, qui communiter videntur ſupponere peccata eſſe id quod per Sacramentum tollitur, non verò quid intrinſecum Sacramento, eſſe etiam materiam remotam, non proximam. An autem in extremâ Vnctione poſſimus etiam euitare, ne dicamus præteritionem peccati eſſe partem illius, quatenus ſi infirmus nullum habuiſſet re ipsâ peccatum, non eſſet re ipsâ verum Sacramentum extremæ Vnctionis, conſtabit infrà, dum de eo Sacramento Deo dante nobis fuerit ſermo.

Voluntas remittendi peccata non cauſſatur à toto Sacramento Pœnitentiæ.

SECTIO

SECTIO SEPTIMA.

An omnes partes huius Sacramenti cauſſent gratiam.

30 *Admiſſo peccata præterita eſſe partem conſtitutiuam Sacramenti Pœnitentiæ, an ſequatur ea cauſſare gratiam, quatenus component Sacramentum.*

QVòD ſi tamen alicui minùs hæc placuerint, & iudicauerit debere omnino peccata admitti vt partem (vt air Lugo;) hoc tamen velim omnino vlteriùs notatum ; non propterea vllo modo dicendum ea peccata concurrere ad gratiam producendam. In quo puncto Lugo valdè ſe torquet; ait enim numero 38. peccata, licet ſecundùm ſe non cauſſent gratiam, ſeu non moueant Deum moraliter ad eam cauſſandam, prout tamen cum confeſſione & dolore integrant hoc Sacramentum, ſeu quatenus ſunt partes illius aggregati, dici poſſe mouere Deum ; vti è contrario in ipſo peccato, quod mouet Deum ad odium, includitur lex Dei, libertas in actu primo, & cognitio obiecti; quæ tria ſunt in ſe bona, & placent Deo ſecundùm ſe ; quatenus verò complent illud peccatum, ſeu ſimul cum actu malo, odio habentur à Deo. Hanc doctrinam non videtur hic Auctor conſequenter defendere; nam infrà numero 17. ait certum eſſe peccata non importari in recto per vocem *Sacramentum*, cùm Sacramentum, inquit, ſit id quod mouet Deum ad dandam gratiam, & peccatum ex ſe magis moueat ad auferendam illam ; ergo non ſignificatur ſecundùm ſe & directè per nomen Sacramenti, ſed ſolùm de connotato : hæc ille, quibus iam deſtruit alteram doctrinam immediatè datam. Nam ſi hic loquatur de peccatis ſecundùm ſe, & vt non componentibus Sacramentum, tunc nec de connotato dicuntur per Sacramentum : & in eo ſenſu nulla penitus eſt differentia inter peccata & inter auditionem illorum ex parte Confeſſarij ; quam tamen dicit idem Auctor ſignificari in recto & cauſſare gratiam ; quòd ergo non ſit differentia patet clarè. Nam etiam auditio ſi conſideretur ſecundùm ſe, & vt non conſtituit Sacramentum, nec ſignificatur in recto, nec cauſſat gratiam, vt ex Tridentino patet; ergo in hoc omnes partes Sacramenti ſunt pares inter ſe. Quòd ſi auditio conſideretur vt pars illius totius, quo ſolo ſenſu poteſt dici cauſſare gratiam ; etiam idem docuerat anteà hic Auctor de peccatis ipſis, ſcilicet vt ſunt conſtitutiuà illius totius cauſſare gratiam; ergo ex hoc capite tam benè poſſunt peccata dici in recto quàm eorum auditio; vel certè non deberet dici ea per modum vnius cum aliis rebus cauſſare gratiam. Et hæc quidem quoad conſequentiam eius doctrinæ.

31 *Soluitur quæſtio negatiuè.*

Abſolutè autem dicendum iudico, Nullo modo ea peccata neque ſecundùm ſe, neque vt partem eius totius mouere Deum ad dandam gratiam. Et quidem exemplum allatum ab hoc Auctore reieci tum agens de conſtitutiuo libertatis, tum aliis in locis, vbi dixi nequaquam debere admitti, legem, ſeu prohibitionem diuinam vt coniunctam cum actu malo diſplicere Deo, ſicut dicitur actus malus vt coniunctus cum lege diſplicere; nam aſſerere, quòd dum ego pecco non aliter diſpliceat Deo meus actus, quàm diſpliceat ei ipſius lex, & è contrario; eſt meo iudicio adeò abſurdum, cùm Deus ſibi in ſuâ lege abſolutè complaceat, in meo autem acto abſolutè ſibi diſpliceat ; adeò inquam eſt abſurdum, vt ſi aliter res non poſſet explicari, potiùs vellem dicere, libertatem & malitiam eſſe omnino intrinſecam & eſſentialem actui. Reſpondendum ergo dixi, Licet in ordine ad conſtitutionem denominationis peccati omnia illa ſint quid intrinſecum (quia connotata extrinſeca eſſentialia in ordine ad compoſitionem alicuius totius non poſſunt probabiliter admitti) in ordine tamen ad terminandum odium, aut è contrario amorem (reſpectu quorum actuum ea connotata non poſſunt eſſe aliquid conſtitutiuum) optimè poſſe & verò ſæpè debere admitti connotata ſeu conditiones extrinſecas. *Quo ſenſu admitti poſſint & debeant connotata.* Nam infirmitas Petri eſt conditio, ſine quâ ego non amarem curationem & medicinam illius; non eſt tamen id quod ego vllo modo amo, ſed potiùs odio habeo & deteſtor, &c. Ingens dolor dentium v. g. eſt conditio, quâ præuisâ amo hanc aut illam medicinam ; ipſe autem dolor nullò modo nec in ſe nec coniunctus cum medicinâ mihi placet, ſed potiùs odio habetur.

Deus non odit omnia quæ peccatum conſtituunt.

Dico ergo in exemplo eius Auctoris, Legem Dei, quæ reſpectu peccati eſt pars conſtitutiua, reſpectu odij Dei eſſe purè conditionem ; quâ præuisâ odium Dei fertur ad ſolum purum putum eum actum meum, quo legem ipſam diuinam tranſgreſſus ſum; non ergo odium terminatur ad omnia quæ peccatum dicit, ſed ad partem illius. Hoc eodem modo loquor in præſenti de 32
hoc Sacramento; dico enim, Etſi Deus non moueretur ad dandam remiſſionem, niſi videret præceſſiſſe peccatum, ideoque peccati præteritio ſit pars Sacramenti ; non tamen ideò peccatum aut ſecundùm ſe aut vt coniunctum cum aliis partibus allicere Deum ad eam remiſſionem, ſeu ad infuſionem gratiæ, ſed potiùs quodammodò ad contrarium impellere; cum quo tamen ſtat optimè illud præteritum peccatum ita eſſe conditionem, vt ſi præuiſum non fuiſſet, non habuiſſet Deus hanc voluntatem, ſicut paulò antè dixi; ſi non viderem eum, quem extremè amo, infirmum, non procurarem ei medicinam ; non tamen inde infertur, eum morbum mihi vllo modo placere ; imò quia omnibus modis diſplicet, volo illum pellere. Non ergo omnia quæ in Sacramento ſunt debent dici concurrere ad mouendum Deum ; vti neque omnia debent dici non ſolùm ſecundùm ſe, ſed neque vt coniuncta cum aliis eſſe actiones Chriſti : eſt enim valdè abſurdum dicere, peccata mea, etiam vt coniuncta cum aliis partibus, eſſe moraliter actiones Chriſti, aut nomine Chriſti fieri ; & quoad hoc facilis eſt ratio à priori, quia vt aliquod totum habeat condignitatem cum aliquâ re, aut dicatur illam producere, non eſt neceſſe vt ſecundùm omnes partes habeat condignitatem, & ſecundùm omnes producat illam rem, ſed ſufficit, ſi id præſtet ſecundùm vnam, eſto illa pendeat ab alterâ reſpectu amoris aut odij vt à conditione, non vt à concauſâ. Et ſatis de hac quæſtione occaſione partium intrinſecarum Sacramenti Pœnitentiæ.

Non omnia quæ ſunt in Sacramento mouent Deum ad dandam gratiam.

33 *Quænam partes Sacramenti Pœnitentiæ cauſſent gratiam.*

Illud ergo nunc quærendum, Quandoquidem non omnes partes Sacramenti, eo ipſo quòd tales ſint, debent cauſſare gratiam, quæ ſint illæ, quæ de facto illam cauſſant. Loquimur in noſtris principiis,

principiis, quòd Sacramenta ſolùm moraliter eam cauſſent, quatenus ſunt actiones Chriſti. Reſpondeo, Rem nobis eſſe vtcumque ignotam; ſcimus enim ab eo toto cauſſari; à quâ autem parte cauſſetur propriè, & à quâ ſolùm denominatiuè, ſicut actiones vnius partis ſolent applicari toti, res eſt incerta, nec magni momenti: in quâ tamen dicendum videtur, ea quæ ad hoc Sacramentum concurrunt, & non ſunt per modum actionis, vti iuriſdictio & Ordo in Confeſſario, Character baptiſmalis in confitente, nullo modo influere in gratiam; quia iuxta ea quæ ſuo loco agentes de Sacramentis in communi diximus, Sacramenta ideò ſunt cauſſa condigna gratiæ, quia ſunt moraliter actiones Chriſti. Vnde infero; Ergo ea quæ in Sacramentis non ſunt per modum actionis, ac proinde non poſſunt fieri propriè nomine Chriſti, non poſſunt participare de eâ condignitate cum gratiâ, ideoque non poſſunt eſſe cauſsâ moralis illius, modo quo à nobis ea cauſſalitas explicatur. Si cum Patre Suario & aliis admitteremus cauſſalitatem phyſicam, poſſemus etiam eis rebus, ſi phyſicæ eſſent, & durarent dum confertur gratia, cauſſalitatem in illam tribuere, etiamſi non eſſent per modum actionis. Sed de hac ſententiâ nihil amplius in præſenti.

34 *Quo ſenſu dolor pœnitentis, & confeſſio dici poſſint actiones Chriſti.*

Secundò inter eas res quæ ſunt per modum actionis, vti confeſſio & dolor ex parte pœnitentis, auditio peccatorum & abſolutio ex parte Confeſſarij, poſſumus dicere omnes concurrere moraliter, & omnes fieri Chriſti nomine: licet enim Chriſtus nec doleat de peccatis, nec ea confiteatur, quia nullum omnino habet, aut habuit; illæ tamen actiones poſſunt conſiderari quatenus ordinantur ad cultum Dei, ad quem ordinatur Sacramentum, & ſecundùm hanc rationem poſſunt dici actiones Chriſti; quia per illas ſpecialiter colit Deum, per nos ſicut per ſuos Miniſtros; quo ſenſu etiam diximus, agentes de Sacramentis in communi, contrahentes matrimonium agere nomine Chriſti; non quia per illos Chriſtus contrahat matrimonium tamquam per Miniſtros, ſed quia ille contractus hîc & nunc, quatenus eſt in honorem & cultum Dei, fit nomine Chriſti. Neque enim repugnat actionem aliquam, quæ fit per procuratorem, ſeu delegatum, fieri nomine delegantis, quatenus per eam exhibetur cultus & honor tertiæ perſonæ; etiamſi ea actio phyſicè conſiderata ſecundùm conceptum ſpecialem ſuum non fiat nomine delegantis. Ratio à priori, quia illa denominatio extrinſeca eſt realiter ſeparabilis ab ipſo intrinſeco conceptu actionis; ideoque non eſt neceſſum, vt ſecundùm omnes conceptus dicatur fieri nomine Regis: nam ſi Legatus Regis ſit claudus v.g. & dum accedit ad adorandum Pontificem nomine Regis claudicet, illa ipſa claudicatio eſt nomine Regis, quatenus per eam colitur Pontifex; at vt eſt vitioſa ambulatio non fit nomine Regis; neque dicitur Rex moraliter per illum Legatum claudicaſſe; ita in præſenti dicimus, quatenus confeſſio & dolor fiunt à pœnitente pro conſtitutione Sacramenti, & in honorem Dei, qui per ea Sacramenta colitur, fiunt Chriſti nomine; quatenus verò materialiter ſunt confeſſio, dolor aut contractus matrimonij, non fiunt nomine Chriſti, qui nec accipit tunc vxorem, nec ſua confitetur peccata, nec dolet, &c.

35 Contra hanc doctrinam obiici poteſt; ex eâ ſequi non minùs ipſum pœnitentem miniſtrare ſibi Sacramentum Pœnitentiæ, aut ſe abſoluere, ſibique dare gratiam, quàm abſoluatur à Confeſſario, & ab eo recipiat Sacramentum, cùm ambo partialiter ad eam cauſſationem concurrant vt Miniſtri Chriſti. Reſpondeo, Hanc obiectionem laborare aliquâ æquiuocatione; aliud enim eſt me mereri gratiam, aliud mihi ipſi eam dare: homo per bona opera meretur gratiam, non tamen dicitur dare ſibi gratiam; ſicut nec miles, qui ob glorioſa facinora promeritus eſt à Rege Comitatum, quem poſteà accipit, dicitur ſibi donaſſe Comitatum, aut ſe ipſum feciſſe Comitem: hoc enim Rex fecit dando illi quod ipſe eſt promeritus; ſicut etiam dum quis per contritionem promeretur, vt Deus ei remittat peccata, ſeu vt eum à peccatis abſoluat, non dicitur ſe abſoluere, aut ſibi remittere peccata: hæ enim denominationes, remitto, dono, pertinent tantùm ad illum qui erat dominus rei, aut iuris, re ipsâ & illam rem donat, aut eo iure cedit. Ita dico Pœnitentem, eſto per actiones, quas facit nomine Chriſti modo explicato, promereatur gratiam & remiſſionem, non dici tamen ſibi eam dare, aut ſe abſoluere, ſed ſummùm dici poſſe obligare Deum vt ſe abſoluat, & ſibi det gratiam. Confeſſarius autem quia non ſolùm eo titulo concurrit, quòd in honorem Dei faciat aliquid nomine Chriſti, ſed eſt à Chriſto conſtitutus vt Iudex, & vt ſimul nomine ipſius Chriſti proferat ſententiam, & abſoluat, verè dicitur dare gratiam & abſoluere; eſt ergo Sacerdos duobus titulis Miniſter Chriſti, vno modo, quatenus concurrendo ad actiones Sacramentales colit Deum nomine ipſius Chriſti; quo ſenſu facit aliquid condignum gratiæ, & in hoc ſenſu eſt ſimilis pœnitenti; alio modo concurrit nomine Chriſti, vt Chriſtus non ſolùm colit Deum, ſed vt habet poteſtatem abſoluendi à peccatis; & ratione huius ſecundi tituli dicitur abſoluere, dare gratiam pœnitenti, &c. Hæc eſt meo iudicio clara & facilis huius difficultatis explicatio, de quâ alij valdè fusè multa miſcentes, quæ non carent graui difficultate, nec videntur ſufficienter tangere punctum quæſtionis.

Differentia inter promerentem præmium & illud dantem.

Quomodo Confeſſarius nomine Chriſti concurrat ad Sacramentum Pœnitentiæ.

SECTIO OCTAVA.

Quæ ex his partibus dicantur in recto.

36 VLTIMA difficultas circa eas partes Sacramenti eſt, quænam ex illis importentur in recto; non enim eſt idem (vt ſæpè notauimus) aliquid eſſe de intrinſeco conſtitutiuo alicuius totius, & illud ſignificari in recto: etenim album eſſentialiter dicit vt partem intrinſecam albedinem; & tamen eam ſolùm dicit in obliquo: explicamus enim illud concretum hoc modo; *Album eſt ſubiectum habens albedinem*; vnde fit vt rectè dicamus, *Album eſt dulce*, hoc eſt, *Subiectum albedinis eſt ſubiectum dulcedinis.* Obſeruo autem, quod & ſæpè notaui, hoc de recto & obliquo non eſſe niſi ſecundùm modum noſtrum explicandi ea concreta: dum enim aliquid ponimus in nominatiuo, dicimus illud ſignificari in recto, in obliquo verò quando in alio

alio caſu ponitur; vt in exemplo allato de albo ſubiectum ponitur in nominatiuo, albedo in obliquo. Tota ergo hæc quæſtio eſt de modo loquendi; de quâ etiam aliquid dixi agens de Sacramentis in communi. Dico ergo breuiſſimè, ne in re parui momenti diu hæreamus, non eſſe in hoc puncto certum & fixum modum loquendi, ac proinde nec nos habere certam regulam, vnde poſſimus decidere, quid dicatur in nominatiuo per vocem *Sacramentum confeſſionis*; conſequenter tamen ad ea quæ vniuerſaliter de Sacramentis docuimus, videtur hîc dicendum & confeſſionem & dolorem ex parte pœnitentis, & abſolutionem ex parte Confeſſarij dici in recto; quia ſi interrogemur quid ſit Sacramentum confeſſionis, reſpondemus benè, *Eſt confeſſio doloroſa peccatorum, & abſolutio ab illis.*

Quid dicat Sacramentum Pœnitentiæ in recto.

37 Vbi aduerto Lugo, qui hac de re fusè agit eâ diſputatione 17. ſectione 3. obiicere ſibi ad probandum, quòd confeſſio non ſit pars Sacramenti, eam aliquando poſſe eſſe non vndequaque honeſtam, ita vt non valeat placere Deo, ſi procedat ex aliquo fine vanæ gloriæ venialiter culpabili; ergo eo caſu, inquit, non poterit ex ſe mereri gratiam etiam de congruo, ac proinde non poterit ſignificari in recto. Huic obiectioni reſpondet numero 64. ad hoc vt ea confeſſio dicatur in recto, ſufficere quòd communiter & regulariter etiam in recto cauſſet gratiam modo explicato; quia nomina imponuntur ad ſignificandum ſecundum modum communem concipiendi; ſupponitque ibi hanc confeſſionem & dolorem non poni nomine Chriſti, ac proinde non niſi, quatenus ſunt actiones peccatoris, poſſe de congruo cauſſare gratiam. In quâ doctrinâ Primò non placet, quòd neget eam confeſſionem & dolorem eſſe nomine Chriſti; iam enim oſtendimus paulò antè quo ſenſu illæ partes Sacramenti fiant Chriſti nomine. Secundò diſplicet, quòd dicat eas partes cauſſare gratiam in recto: eſt enim (vt dixi paulò antè) maxima æquiuocatio: hoc de recto & obliquo, quod purè putè pertinet ad modum noſtrum concipiendi, transferre ad rem ipſam ſecundùm ſe, & à parte rei, ſeu ad cauſſationem ipſam gratiæ: cùm enim à parte rei in ipſis complexis nihil ſit de recto aut obliquo, multò minùs erit de cauſſatione gratiæ in recto aut in obliquo. Quòd ſi per hoc velit hic Auctor præciſè intelligere, quòd confeſſio ſolùm cauſſet gratiam, quatenus eſt in toto, ad modum quo id dixerat de peccatis, id ipſum fortaſſe eſſet abuti vocibus; quia in obliquo eſt in alio caſu à nominatiuo: quomodo ergo cauſſare per ſe gratiam, & non ſolùm quatenus eſt pars totius, dicetur cauſſare in nominatiuo? Tertiò diſplicet, quòd pro hac ſignificatione recti vel obliqui recurrat ad cauſſationem gratiæ, cùm etiam in ſententiâ, quæ ſolùm ponit cauſſalitatem phyſicam in Sacramentis, ac proinde ſolùm in abſolutione quæ ſemper eſt poſt phyſicam ceſſationem confeſſionis; nihilominùs etiam tunc confeſſio dicatur in recto, & tamen non cauſſet gratiam; & idem in aliis Sacramentis: ſiue enim forma Baptiſmi finiatur ante perfectam abſolutionem, ſiue poſt, ſemper Baptiſmus dicit in recto ablutionem & verba. Non eſt ergo ad has cauſſalitates pro eâ ſignificatione in recto & in obliquo recurrendum, ſed ad communem modum loquendi; de quo, vt dixi, non eſt multùm curandum, quia nec eſt fixus vllus communis in hac materiâ, nec ad vllam penitus aliam quæſtionem ille neceſſarius: & fortaſſe aliquis diceret ſolùm dici in recto confeſſionem & abſolutionem, dolorem verò tantùm in obliquo, quia poſſumus hoc Sacramentum ſic explicare, *Eſt confeſſio orta ex dolore, & Sacerdotis abſolutio*; per quem modum loquendi dolor dicitur in obliquo, confeſſio autem & abſolutio in recto.

DISPVTATIO TRIGESIMAPRIMA.

Explicatur in genere, quæ peccata ſint materia neceſſaria, quæ verò contingens Sacramenti Pœnitentiæ.

1 QVIA diximus Sacramentum Pœnitentiæ conſtare rebus vt materiâ, & verbis vt formâ, oportet ad declarandam eius eſſentiam incipere à materiâ, quæ prior ſolet eſſe quàm forma; quia verò hæc materia eſt duplex, vna remota, alia proxima, & illa primo loco debet ſupponi, quia etiam tempore debet præcedere, ab illâ incipiemus; ea autem eſt peccatum.

Dico peccatum; nam imperfectiones morales, quæ nec quidem attingunt rationem peccati venialis, non ſunt ſufficiens materia, multò minùs neceſſaria confeſſionis. Inquiri autem ſolet, Vtrùm ſaltem liceat eas ad maiorem humilitatem dicere in confeſſione. Ioannes Sanctius apud Lugo diſput. 16 ſect. 2. acriter reprehendit vſum eas dicendi; quia in confeſſione non debet cum verâ materiâ coniungi falſa: nihilominùs tamen non eſt id vllo modo reprehendendum, ſed laudandum; eſtque recepta praxis virorum doctorum, de eis ſe accuſare tum ob humilitatem, tum quia ſæpè latent venialia, vbi homo putat ſolas eſſe imperfectiones: id quod Lugo benè ibi notauit. Quod de admixtione materiæ falſæ dicitur non vrget; quia nulla ex eâ admixtione ſequitur indecentia. Nec eſt periculum vllum, cùm Sacerdos benè agnoſcat eas imperfectiones non eſſe materiam, in quam abſolutio poſſit cadere, ideoque nullum ſit ibi periculum; vtilitas è contrario ſæpè ſit magna. His obiter notatis, circa peccata, quæ ſunt propria materia confeſſionis, varia in dubium verti poſſunt, quæ ſequentibus diſputationibus diſcutiemus.

Imperfectiones morales vtiliter explicantur in confeſſione.

Et quidem ſupponendum eſt peccata commiſſa ante Baptiſmum non eſſe materiam huius Sacramenti, quia ſunt peccata hominis adhuc non ſubditi Eccleſiæ, de quibus Eccleſia iudicare non poteſt; vt enim ait Paulus: *De iis qui foris ſunt quid ad nos?* Obſeruo tamen hanc rationem habere vim ſuppoſitâ voluntate Chriſti; 1. Cor. 5.

nam

Digitized by Google

nam cùm alioquin ipſe habuerit iuriſdictionem in omnes homines, etiam non baptizatos, potuit dare Eccleſiæ eamdem iuriſdictionem, vt abſolueret à peccatis commiſſis etiam ante Baptiſmum: quo caſu etiam non baptizati fuiſſent Eccleſiæ ſubiecti ſaltem quoad hunc effectum. Quidquid de illo caſu ſit, de facto non voluit ea peccata eſſe materiam aut neceſſariam aut ſufficientem pro hoc Sacramento.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm peccata commiſſa ipſo inſtanti Baptiſmi ſint materia confeſſionis.

2 QVÆRIMVS, An hæc peccata deleantur poſteà vi Baptiſmi reuiuiſcentis, an verò debeant ſubiici clauibus Eccleſiæ, ſeu, an debeant per Pœnitentiæ Sacramentum deleri. De hac quæſtione agit Suarius Tomo 3. in 3. Par. diſput. 28. ſect. 5. Vaſquez Tomo 2. diſput. 159. & Lugo fuſiſſimè diſput. 16. ſect. 2. Qui benè obſeruat hanc quæſtionem eſſe purè ſpeculatiuam; nam in praxi nemo poteſt ſcire, vtrùm ipſo intrinſeco inſtanti Baptiſmi ceſſauerit illud peccatum néc ne, ac proinde omnia quæ habuit quis tunc debet poſteà explicare, ſaltem ex eo capite, quòd dubium ſit, an durauerint vlteriùs. Addo tamen, fortaſſe ſi quis ſequatur opinionem quorumdam (de quâ infrà) quòd non teneamur confiteri peccata dubia, poſſet etiam ad praxim præſens difficultas deſeruire; quidquid tamen de hoc ſit,

SVBSECTIO PRIMA.

Proponitur vera ſententia.

3 VARIÆ ſunt in hoc puncto ſententiæ; quidam enim omnino negant ea peccata pertinere ad Sacramentum Pœnitentiæ; alij omnino affirmant: tertij diſtinguunt inter peccata; quædam enim exiſtunt eo inſtanti Baptiſmi, ideoque impediunt effectum gratiæ; (loquor de mortalibus;) non tamen ſunt contraria directè Baptiſmo; quia non ſunt voluntas illum ſuſpiciendi ſine debitâ diſpoſitione; ſed quaſi per accidens ſeu concomitanter ſe habent; & hæc dicunt non pertinere ad Sacramentum Pœnitentiæ: quædam verò ſunt quæ directè opponuntur Baptiſmo vt formale peccatum fictionis; & hæc pertinere putant ad Pœnitentiam; quia cùm ex ſe ſint contraria directè effectui Baptiſmi, non poſſunt per illum deleri. Cardinalis Lugo ait in ſententiâ Ariſtotelicâ neceſſariò debere ea peccata ad Pœnitentiam pertinere, quia peccatum deſinit in inſtanti intrinſeco, Sacramentum verò conficitur in extrinſeco; ergo non ſimul; vnde ſi priùs peccatum finiatur, iam non habet locum quæſtio præſens, ſi verò pòſt, eò ipſo debere ad Pœnitentiam pertinere. Ego ab hac quæſtione Philoſophicâ abſtraho, quia non maior videtur eſſe ratio de Sacramento, cùm etiam cauſſet gratiam & characterem in inſtanti, quàm de ceſſatione peccati; ſupponimus ergo pro præſenti puncto vtrumque omnino fieri ſimul, ſiue vera ſit ſententia Leonis, ſiue in Ariſtotelicâ concedendum etiam ſit omnia entia incipere & deſinere intrinſecè & extrinſecè. Quo poſito

PRIMÒ DICENDVM eſt diſtinctionem illam inter eas duas ſpecies peccati, de quibus tertia ſententia loquitur, gratis eſſe confictam; quia vtrùm peccata pertineant ad Pœnitentiam néc ne, non debet ex eâ oppoſitione directâ aut indirectâ deſumi, ſed ex phyſicâ coëxiſtentiâ aut anteceſſione, vt videbimus ſtatim. Vnde, eſto illa voluntas fictè ſuſcipiendi ex ſe ſit directè oppoſita effectui Baptiſmi, & illum re ipsâ impediat, ſi tamen immediatè antè ceſſat phyſicè, non pertinebit vllo modo ad Pœnitentiam, ſed ad Baptiſmum: vbi benè notat Lugo, ſi inter ea peccata diſtinctio aliqua quoad rem præſentem eſſet admittenda, potiùs dicendum illam voluntatem directam fictionis non pertinere ad Pœnitentiam; quia illa non poteſt prohiberi ab Eccleſiâ, cùm ſit prior naturâ quàm Baptiſmus, per quem homo ſubiicitur Eccleſiæ; alia autem peccata in eo inſtanti commiſſa prohiberi ab Eccleſiâ poſſunt; ergo magis hæc ſpectant ad claues Eccleſiæ. Verùm abſolutè idem de omnibus dicendum conſtabit ſtatim. 4

Inutilis quorumdam diſtinctio peccatorum in Baptiſmi ſuſceptione commiſſorum.

SECVNDÒ DICO ea omnia peccata pertinere directè ad Pœnitentiam, non ad Baptiſmum. Hæc eſt communis ferè inter omnes: eam citato loco retractatâ priori oppoſitâ defendit Lugo, oſtendens tamen valdè eſſe probabilem etiam contrariam: ego tamen puto exiguam in contrariâ eſſe probabilitatem. Pro quo aduerte, pro eâ oppoſitâ aliud non eſſe fundamentum, quàm quòd Tridentinum dicat Seſſione 14. cap. 20. Eccleſiam in neminem iudicium exercere, qui non priùs in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus; illa autem vox *priùs fuerit ingreſſus* denotare clarè videtur, peccata, quæ non committuntur poſtquam homo iam eſt baptizatus, non poſſe ad Eccleſiam pertinere. Capite item quinto initio docet idem Concilium, Pœnitentiæ Sacramentum à Chriſto inſtitutum eſſe neceſſarium omnibus poſt Baptiſmum lapſis; ergo lapſis in ipſo Baptiſmo non eſt neceſſarium. Hoc eſt vnicum eius ſententiæ argumentum; cui cùm facillimè reſpondeatur, & pro nobis efficaciſſima ratio ſit, exigua ei oppoſitæ ſententiæ reſtat probabilitas. Ad primum quidem ego facilè reſpondeo, In eo nihil dici quòd peccata debeant eſſe poſt Baptiſmum commiſſa, ſed quòd Eccleſia non exerceat iudicium, niſi in eos qui iam ſunt baptizati; quod longè aliud eſt: etenim Sacramentum ipſum confeſſionis, ſeu abſolutionis, per quod Eccleſia exercet iudicium in pœnitentem, dari nullo modo poteſt niſi poſt Baptiſmum. Nam ipſo inſtanti Baptiſmi homo nequit confiteri, nequit dolere de peccato tunc commiſſo, multò minùs abſolui; quia ſi eo inſtanti peccat actu, ergo eſt incapax tunc abſolutionis; & quomodo tunc doleret de peccato quod tunc committit? ſi verò peccata iam tunc non durant, non ſunt materia Pœnitentiæ; ergo meritò dixit Concilium, iudicium non fieri ab Eccleſiâ niſi in priùs baptizatos. 5

Peccata in Baptiſmi inſtanti commiſſa ſpectant ad Pœnitentiæ Sacramentum.

Soluuntur obiectiones ex Tridentino petita.

Quia verò ſecundo loco loquitur de lapſis poſt Baptiſmum; quibus verbis iam requirit ipſa peccata eſſe commiſſa poſt Baptiſmum; poteſt adhiberi ſolutio vniuerſalis pro vtroque loco: nolo autem defatigari cum aliquibus, quorum ſolutionem Lugo impugnat, vt probem illa peccata eo inſtanti commiſſa eſſe poſt Baptiſmum; 6

quia reuerà non ſunt, ſi de temporis coëxiſtentiâ loquamur; naturâ autem ſunt ſimul: & verò peccatum fictionis potiùs eſt prius naturâ. Hac ergo ſolutione reiectâ reſpondeo, Concilium ideò dixiſſe, peccata commiſſa poſt Baptiſmum pertinere ad Pœnitentiam, quia locutum eſt ſolùm de duobus temporibus, ſcilicet ante Baptiſmum & poſt illum; nam de illo caſu ferè metaphyſico, quòd peccatum eodem phyſico inſtanti cum Baptiſmo finiatur, non erat operæ pretium agere, aut quidquam definire. Hanc verò eſſe mentem Concilij clarè colligetur ex eiuſdem Concilij verbis & ratione, quam adducit ex Paulo; & quæ eſt vnica eaq́ue efficaciſſima ſententiæ noſtræ probatio.

7 Tridentinum enim eâ ratione dixit peccata debere eſſe poſt Baptiſmum, quia, vt ait Paulus 1. Corinth. 5. *Quid mihi de iis qui foris ſunt iudicare?* vnde cap. 5. ait idem Concilium Sacerdotes eſſe conſtitutos iudices à Chriſto, vt ad ipſos omnia peccata mortalia deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderunt. Ex his clarè argumentamur; Eo ipſo inſtanti quo Baptiſmus perficitur, homo eſt Chriſti fidelis, eſt intra Eccleſiam, eſt ſubditus Eccleſiæ; ſicut ipſo primo inſtanti, quo homo accipit gratiam, eſt propriè & in toto rigore filius adoptiuus Dei, eſt iuſtus, heres gloriæ, &c. non minùs quàm in reliquis omnibus ſequentibus inſtantibus; & idem eſt in omnibus aliis formis: nam in inſtanti primo quo communicantur ſubiecto, dant illi ſuum effectum formalem, non minùs quàm in ſecundo & tertio. In primo enim inſtanti quo vnitur mihi albedo, ſum omnino albus, in primo quo calor, ſum calidus, in primo quo frigus, frigidus, &c. ergo in primo inſtanti, quo homo baptizatur, eſt fidelis, eſt Chriſtianus, eſt Eccleſiæ ſubiectus, ſicut in ſecundo, tertio & quarto ſequentibus; ergo peccata, quæ in eo inſtanti fiunt, ſunt hominis Chriſtiani, fidelis, ſubiecti Eccleſiæ; ergo illa peccata ſubiacent clauibus Eccleſiæ. Confirmatur aliâ inſtantiâ; nam qui facit profeſſionem religioſam, eo ipſo inſtanti quo illa profeſſio completur, eſt verus Religioſus, eſt ſubiectus Religioni, &c.

Eo inſtanti quo Baptiſmus perficitur, homo eſt fidelis, & ſubditus Eccleſiæ.

Hoc idem probat Lugo ſuprà, quia Eccleſia poteſt hominem excommunicare pro peccato eo inſtanti Baptiſmi commiſſo; ergo illud peccatum ſubiacet clauibus Eccleſiæ. Hoc argumentum omitto, quia ipſum antecedens eſt tam dubium quàm quæſtio in quâ ſumus; vnde non aliter probari poteſt, Eccleſiam habere eam vim excommunicandi ob tale peccatum, quàm recurrendo ad principium à nobis allatum, quòd ſcilicet peccatum tunc commiſſum ſit hominis fidelis, &c. hoc autem principio admiſſo, non eſt neceſſarium recurrere ad hoc, quòd poſſit Eccleſia excommunicare talem hominem, &c.

8 Secundò poteſt ea noſtra ſententia ſatis efficaciter inde probari, quia omnia peccata debent directè deleri vel per Baptiſmum, vel per Pœnitentiam ex Chriſti inſtitutione: atqui peccata commiſſa eo inſtanti Baptiſmi non poſſunt per ſe deleri per illum; ergo debent deleri per Pœnitentiæ Sacramentum: conſequentia eſt bona, & maior certa; quia videtur in terminis repugnare, Baptiſmum eſſe per ſe & naturâ ſuâ ordinatum ad delendum id, quod ſimul eſt cum ipſo Baptiſmo: nec poteſt reſponderi, Baptiſmum poſteà reuiuiſcentem poſſe delere illud peccatum; etenim illa reuiuiſcentia non eſt certa. Et ſanè ex eo quòd Chriſtus non dediſſet Baptiſmo vim reuiuiſcendi, nequaquam ſequeretur peccata facta in inſtanti Baptiſmi magis eſſe hominis Chriſtiani quàm iam ſint; item non magis eſſet Pœnitentia ordinata ad ea peccata tollenda quàm iam; quia ordinatio illa eſt per ſe & independens à vi reuiuiſcendi. Denique Baptiſmus reuiuiſcens non videtur poſſe alium effectum præſtare quàm illum, quem, dum re ipsâ eſt ſuſceptus, poterat præſtare, ſi non fuiſſet impeditus: atqui vt deleat peccatum, quod ſimul cum ipſo exiſtit, eſt planè in terminis repugnans; ergo dum reuiuiſcit non poteſt habere per ſe vim delendi peccatum ſibi in fieri coëxiſtens; ergo per ſe debent huiuſmodi peccata ad Pœnitentiam ſpectare.

Omnia peccatà debent per Baptiſmum vel Pœnitentiam directè deleri poſſe.

Baptiſmus non poteſt delere peccatum quod cum ipſo exiſtit.

Forſaſſe dices, Hoc argumento nimiùm probari, ſcilicet etiam peccata commiſſa ante Baptiſmum debuiſſe remitti per Pœnitentiam, caſu quo Baptiſmus non reuiuiſceret; nam etiam tunc non remitterentur per Baptiſmum fictè ſuſceptum. Reſpondeo negando ſequelam, quia etiamſi actu tunc non remitterentur per Baptiſmum, potuiſſent tamen remitti per ſe; quia etiam tunc habuiſſet Baptiſmus vim remittendi omnia peccata commiſſa ante ſe; per accidens autem contigiſſet, quòd cum fictione Baptiſmus eſſet ſuſceptus; eo ergo caſu remitterentur per accidens per Pœnitentiam. Sicut ſi quis ante Baptiſmum habeat contritionem, non remittentur ei peccata per Baptiſmum, cùm iam ſint priùs remiſſa; & tamen ſemper eſt verum, quòd illa peccata per ſe loquendo debeant per Baptiſmum deleri. Ideò in argumento à me facto non dixi omnia peccata debere actu remitti per Baptiſmum, vel per Pœnitentiam, ſed debere eſſe capacia, vt poſſint per vnum ex eis Sacramentis remitti; hoc autem non poteſt conuenire his peccatis, quæ eodem tempore coëxiſtunt cum Baptiſmo, vt per ſe poſſint per illum deleri; ergo per ſe debent ad Pœnitentiam ſpectare. 9

Obiicies; Peccata eo inſtanti commiſſa non ſunt hominis Chriſtiani vt Chriſtiani; ergo non ſpectant ad Sacramentum Pœnitentiæ. Reſpondeo, Si in illâ reduplicatione *vt Chriſtiani* velint Auctores huius obiectionis dicere, & Characterem & eſſe Chriſtianum ſe habere per accidens, ſeu non influere in ea peccata, facilè à me id nunc admittendum. At nego inde quidquam inferri ad intentum noſtrum; nam etiam quandocumque aliquis fuit baptizatus (etiam ante mille annos ſi vis pro argumento) & poſteà planè inuincibiliter oblitus ſe eſſe Chriſtianum peccat, procul dubio reſpectu illius peccati ſe habet omnino per accidens ratio Chriſtiani; & maioris claritatis gratiâ ponamus hominem illum, qui inuincibiliter penitus ignorat ſe eſſe Chriſtianum, baptizatum fuiſſe infantem, & poſteà educatum inter gentes, ideoq́ue nihil de Chriſtianiſmo audiiſſe, certè huius peccata nullam penitus malitiam aut grauitatem ex eo capite Baptiſmi ſuſcepti accipient; ergo materialiter omnino ſe habebit ea ratio ad peccatum, ideoq́ue non erit illud peccatum Chriſtiani vt Chriſtiani in ſenſu, in quo iam loquimur; nemo 10

An peccatum commiſſum in Baptiſmo ſit hominis Chriſtiani.

tamen

tamen inde potuit inferre, nec apparenter quidem, illud peccatum non pertinere ad Sacramentum Pœnitentiæ; ergo. Dixi me admittere, quòd ratio Chriſtiani ſe habeat per accidens ad illud peccatum; nam cùm in eodem inſtanti vtrumque fiat, non eſt facilè explicabile, quomodo non accipiat ex eâ circumſtantiâ grauitatem, ac proinde etiam quòmodo non pertineat ad Pœnitentiam. Verùm noſtra ſententia non pendet ab hoc puncto; ſiue enim accipiat inde grauitatem, ſiue non, pertinet ad Pœnitentiam; quia pro hoc puncto non conſideratur maior aut minor grauitas, ſed, an ſit factum necne ab homine ſubiecto Eccleſiæ: quo ſenſu ex dictis conſtat euidenter debere peccatum illud dici Chriſtiani vt Chriſtiani; neque ad hoc eſſe quærendas prioritates naturæ, ſed coëxiſtentias phyſicas reales, quæ eo caſu à nemine poſſunt negari.

11 Dices adhuc vlteriùs: Per Baptiſmum applicatur ſanguis Chriſti ad ſoluenda debita omnia contracta; inter quæ ſine dubio includitur illud ipſum debitum, quod tunc contrahitur: vti ſanguis Chriſti effundebatur ad ſatisfaciendum etiam pro peccato quod committebant ab ipſis crucifixoribus. Reſpondeo; Si hæc inſtantia de ſanguine Chriſti quidquam probaret, oſtenderet ſanè euidenter, per Baptiſmum poſſe remitti etiam illa peccata, quæ tempore ſunt eo poſteriora; quia & id habet Chriſti ſanguis, vt etiam pro futuris peccatis ſit redemptio. Dicimus ergo, Debitum contractum in ipſo Baptiſmo non poſſe per illum ſolui, vt paulò ſuperiùs oſtendimus. Aſſigno autem manifeſtam diſparitatem inter ſanguinem Chriſti & Baptiſmum ad rem præſentem, quòd ſanguis Chriſti eſt pretium vniuerſale ex ſe abſtrahens ab omni applicatione; inde de ſe eſt aptus vt deleat omnia peccata, pro quibus modo debito applicatus fuerit; pretium autem ad ſoluendum benè poteſt eſſe etiam antequam contrahatur debitum: at Baptiſmus eſt applicatio eius pretij & ſanguinis, ſeu eſt ipſa ſolutio actualis. Implicat autem, eo ipſo tempore, quo contrahitur & exiſtit debitum peccati, illud ſolui; ergo Baptiſmus non poteſt eſſe ſolutio pro eo peccato.

Obiicies vltimò; Ergo ſi quis in Baptiſmo committat peccatum aliquod veniale, & immediatè pòſt moriatur, non ibit ſtatim ad cælum, cùm illud peccatum non remittatur quoad culpam per Baptiſmum, multò minus quoad pœnam; hoc autem videtur eſſe contra communem ſenſum. Reſpondeo concedendo ſequelam; nego autem id eſſe contrarium ſenſui communi; quia quando communiter dicitur illum, qui moritur immediatè poſt Baptiſmum, ire ſtatim ad cælum, ſupponitur non commiſiſſe vllum peccatum neque in ſuſceptione Baptiſmi neque poſt illum. In Martyre poſſet etiam habere locum eadem difficultas; facilè tamen reſpondetur, Martyri ex opere operato dimitti reatum dum moritur, non verò dum liberè ſe obtulit martyrio, quia poſt eam oblationem poteſt peccare venialiter: quæ peccata ſaltem poſteriora eâ voluntate non poſſunt per illam deleri; ergo debent deleri ex opere operato in ipſo mortis momento, quo iam non poteſt committere veniale; imò tunc conteritur de illis, ſi quæ habuit immediatè ante mortem.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quæ fuerit Auguſtini & Diui Thomæ mens in hoc puncto.

PVTANT nonnulli Auguſtinum omnino fuiſſe in contrariâ ſententiâ, eò quòd Tomo 7. lib. 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 12. dicat per Baptiſmum dimitti omnia peccata, etiam quæ ſunt in ipſo Baptiſmo, ſeu remitti ipſam fictionem, etiamſi poſteà eadem peccata iterùm redeant; vti in parabolâ illâ Matthæi 18. Dominus dimiſit actu ſeruo ſuo omne debitum, etiamſi hic ſeruus nondum tunc dimiſiſſet conſeruo ſuo ſuum creditum; cui tamen ob continuatum illud odium iterùm omnia peccata dimiſſa redierunt. Reſpondeo, Auguſtinum, ſi vt hæc obiectio ſonat loquatur, docere rem planè improbabilem, & quidem ex duplici capite: Primò, quòd peccata poſſint actu remitti eo ipſo inſtanti quo committuntur, vel quo homo nullo modo dolet de illis: Secundò, caſu quo remittantur verè, nihilominùs poſteà redire; debet igitur Auguſtinus ab omnibus explicari. 12

Dico ergo, eum ibi ſolùm agere contra Donatiſtas, vt probet non debere hominem rebaptizari, etiamſi cum peccato accedat ad Baptiſmum; vt autem id oſtendat, rogat Donatiſtas, An eo caſu, quo quis accedit cum peccato, dimittantur peccata necne. Vbi nihil ipſe Auguſtinus aſſerit de ſuo; vnde factâ interrogatione ait, *Eligant quod volunt, ſi inquiunt eſſe dimiſſa*; illis obiicit, quomodo ſit verum, quòd Deus effugiat fictum; & tamen eum hominem fictè accedentem ſuſcipiat in ſuam gratiam. Vbi potiùs Auguſtinus putat impoſſibile tunc ea peccata remitti; addit tamen (perinde, ac ſi admiſſo aliquo impoſſibili caſu diſcurreret) licet concedamus quòd in ipſo momento Baptiſmi dimittantur ea peccata; admittendum etiam quòd nihil illis paulò pòſt ea remiſſio profit; quia ſtatim propter peccatum durans redeunt antiqua: ſicut ſeruo illi, cui odium adhuc habenti in ſuum conſeruum Dominus in puncto rationis reddendæ omnia remiſit; quæ tamen iterùm duplicata ſunt de nouo ob odium continuatum. Hæc eſt tota mens Auguſtini; ex quâ nihil prorſus ad rem noſtram, An peccatum ipſo Baptiſmi phyſico inſtanti commiſſum remittatur, deinde per Baptiſmum, an per Pœnitentiam; quandoquidem ibi Auguſtinus eodem inſtanti ſuppoſuit contra Donatiſtas remiſſionem; hanc autem non admittunt vllo modo hi cum quibus agimus.

S. Auguſtinus explicatus de peccatis in Baptiſmo commiſſis.

Cardinalis Lugo explicans hunc locum dicit Auguſtinum non loqui de peccato perſeuerante ipſo puncto quo finitur Baptiſmus; nam ſi admittit tunc omnia dimitti, ergo tunc non committitur peccatum. Probabilis ſolutio, cenſeo tamen etiam de eo momento locutum Auguſtinum, non tamen (vt dixi) ex ſententiâ ſuâ; nam ſupponit ita illud odium, ſeu illam non-condonationem debiti, fuiſſe in eo ſeruo contra ſuum conſeruum, vt planè & antè & tunc & deinde durauerit; admittit ergo ad conuincendos hæreticos vnum abſurdum ab illis dictum, quòd Deus condonet omnia etiam illi qui actu peccat; & proptereà obiicit illis locum Scripturæ, 13

quomodo ſtet quòd Deus non amet peccatum, ſeu fictum; clara ergo eius loci ſolutio eſt quam dixi, quòd loquatur ſuppoſitâ ſententiâ abſurdâ Aduerſariorum.

Explicatur D. Thomas de iiſdem peccatis in Baptiſmo commiſſis.

Circa Diuum Thomam eſt etiam aliqua difficultas; nam quæſtione 69. art. 10. ad 2. hæc habet: *Ad ſecundum dicendum, quòd fictio non remouetur per Baptiſmum, ſed per Pœnitentiam ſubſequentem; quâ remotâ Baptiſmus aufert culpam ad reatum omnium peccatorum præcedentium Baptiſmi, & etiam ſimul exiſtentium cum Baptiſmo*: vbi ſentit clarè peccata in Baptiſmo commiſſa per illum remitti: in reſponſione item ad tertium ait effectum Baptiſmi eſſe, remittere peccata præterita vel præſentia.

14 Negari non poteſt Diuum Thomam valdè obſcurè ibi locutum, ac valdè inſinuaſſe contrariam ſententiam. Cardinalis Lugo duas adhibet explicationes; vnam numero 41. quòd Diuus Thomas loquatur de fictione actuali, quam dicit tolli per Pœnitentiam ſequentem; per quod non negat reatum eius fictionis prout coëxiſtentem Baptiſmo auferri per virtutem Baptiſmi præteriti, cùm ſtatim ſubiungat, quòd remotâ fictione per Pœnitentiam, Baptiſmus aufert culpam & reatum omnium peccatorum præcedentium Baptiſmum & etiam ſimul exiſtentium cum Baptiſmo; vnde putat hic Auctor culpam fictionis iuxta Diuum Thomam tolli per Baptiſmum, fictionem verò actualem tolli per Pœnitentiam: quam expoſitionem conatur ibi probare ex aliis verbis eiuſdem D. Thomæ in 4. diſt. 4. quæſt. 3. art. 2. quæſtiunculâ 3. ad tertium. Ego tamen, vt verum fatear, non poſſum intelligere, an Cardinalis per hanc explicationem intendat oſtendere, D. Thomam eſſe contra nos, an verò pro nobis; cùm enim in hac (quæ eſt ſecunda explicatio ipſius pro Diuo Thomâ) nolit loqui de peccatis, quæ immediatè antequam perficeretur Baptiſmus fuerunt finita, ac proinde quæ in ipſo Baptiſmi inſtanti non exiſterunt; (de his enim loquitur in primâ ſolutione vt ſtatim videbimus;) ſed loquatur de illis quæ coëxiſtunt Baptiſmo eo inſtanti, quo ille perficitur, & de his dicat hic Auctor Diuum Thomam loqui, eaque non per Pœnitentiam, ſed per Baptiſmum remitti quoad culpam; profectò iam videtur clarè admittere, ex mente Diui Thomæ remitti per Baptiſmum peccatum phyſicè coëxiſtens ipſi Baptiſmo, etiamſi rationem actualem fictionis dicat tolli per Pœnitentiam: hoc autem eſt contra hunc Auctorem, & contra ſententiam quam hîc defendit, eſto olim (vt fatetur & vidimus) contrariam defenderit; vnde via non inducor, vt ſuſpicer hanc explicationem pro Diuo Thomâ fuiſſe ab hoc Auctore traditam olim, quando contrarium docuit, poſitamque hîc ſine refutatione nouâ, vt videbatur exigere; quidquid tamen de hoc ſit, primam explicationem eiuſ-
15 dem, eſto ea ipſi non ita placeat, ego cenſeo eſſe optimam, quando ſcilicet Diuus Thomas loquitur vtroque loco citato de peccatis ſimul exiſtentibus cum Baptiſmo, non loqui in eo rigore metaphyſico, in quo nos iam ſumus; id eſt, vt ſint ea peccata vltimo illo inſtanti, quo perficitur Baptiſmus, quia (iuxta notata paulò antè à nobis) cùm neſciat homo, an ea fictio non durauerit ſaltem vno inſtanti vltra finem ipſius Baptiſmi; quo caſu ſine dubio non poſſet per Baptiſmum remitti ſaltem ſecundùm eam vltimam durationem; non erat ad intentum Diui Thomæ de eâ rigoroſâ coëxiſtentiâ loqui, ſolùm ergo agebat de peccatis illis quæ homo committit, dum quaſi moraliter eſt in actu ſuſcipiendi Baptiſmum, dum rogat vt baptizetur, dum ſe diſponit, dum Sacerdos accedit, &c. omnia enim hæc dicuntur præſentia Baptiſmo; in ordine autem ad conſiderationem noſtram ſunt præterita, dummodò in ipſo vltimo inſtanti non exiſtant.

Quid intelligat Diuus Thomas per peccata coëxiſtentia Baptiſmo.

Confirmo hanc explicationem Primò, quia ipſe Diuus Thomas proponens argumentum tertium eâ quæſt. 69. ſuppoſuit in eo non remitti per Baptiſmum niſi peccata præcedentia: quam propoſitionem non reuocat deinde, vti debuiſſet, ſi verè iudicaſſet, peccata vltimo inſtanti Baptiſmi facta poſſe per illum remitti; ergo poſteà, dum dicit remitti etiam præſentia, loquitur iuxta noſtram ſolutionem de præſentibus morali modo, non omnino phyſicè; in argumento verò, dum dixit ſola præterita remitti, locutus fuit de præteritis propriè & phyſicè; & ita ea duo conciliantur. Secundò confirmo eam explicationem, quia pro intento Diui Thomæ eo articulo erat impertinens diſputatio de noſtro caſu rigoroſo; ſolùm enim volebat ibi oſtendere, Baptiſmum reuiuiſcere deinde ad cauſſandam gratiam ablatâ per Pœnitentiam fictione; dicit autem eam fictionem per Pœnitentiam non per Baptiſmum auferri: pro quo punctò ea altera quæſtio erat
inutilis. Confirmo Tertiò, quia Diuus Thomas 16
non dixit vnquam fictionem remitti per Baptiſmum, ſed per Pœnitentiam, ſi autem putaſſet peccata, etiamſi exiſtant ſimul cum Baptiſmo, per hunc deleri, neceſſariò id debuiſſet admittere in fictione; quia hæc vt eſt fictio, ipſo vltimo inſtanti Baptiſmi finitur: reliquo enim tempore ſequenti iam non eſt fictio, ſed fuit; ergo ſupponit Diuus Thomas pro certo remiſſionem peccati exiſtentis eo inſtanti, quo debebat eſſe effectus Sacramenti, non pertinere ad Baptiſmum, ſed ad Pœnitentiam; ablatâ autem per Pœnitentiam fictione, vt pote quæ debuit neceſſariò durare vſque ad ipſum inſtans vltimum Baptiſmi, delet omnia alia peccata præcedentia.

Obiectio.

Obiicies: Etiam fictio potuit finiri ante vltimum Baptiſmi inſtans: etenim, ſi quis voluit iniquè recipere Baptiſmum, & vi huius voluntatis re ipſâ illum recepit, verè habuit fictionem, quantumuis, dum actu finitur Baptiſmus, fuerit diſtractus; ac proinde etiamſi iam ceſſauerit ab eo peccato phyſicè loquendo; quo caſu certum eſt poſſe per Baptiſmum deleri eam fictionem, quia in ratione peccati tota quanta præceſſit Baptiſmum; ac proinde eo caſu non eſt poſteà neceſſarium niſi habere attritionem de illâ: eo enim ipſo Baptiſmus reuiuiſcet iuxta ea quæ diximus Tomo præcedenti. Caſus autem hic eſt valdè frequens. Quomodo ergo Diuus Thomas dixit fictionem remitti debere per Pœ-
nitentiam? Reſpondeo, Poſſe quidem hunc ca- 17
ſum euenire aliquando; nego tamen illum eſſe frequentem, quia cùm ea voluntas fictè ſuſcipiendi illud Sacramentum ſe habeat per ſe hîc & nunc ad eam ſuſceptionem, non facilè homo obliuiſci poteſt tunc ſe malè agere & peccare dum ſuſcipit Baptiſmum; ideoque puto Diuum Thomam

Prima reſponſio.

Thomam non agere niſi de fictione, quæ propriè eſt voluntaria ac libera eo inſtanti quo exiſtit; ea autem, de quâ in obiectione, non eſt propriè tunc voluntaria: & verò in rigore phyſico nec tunc erat peccatum, ſed fuerat. Quòd ſi tamen ob concurſum hominum & varias cæremonias dicas etiam frequenter tunc diſtrahi baptizatum vti in primo Sacro ſolent diſtrahi Neomyſtæ, poteſt Secundò reſponderi, D. Thomam, dum docet per Baptiſmum deleri peccata ſimul exiſtentia cum illo, loqui non de peccatis coëxiſtentibus actualiter, ſed de coëxiſtentibus habitualiter; ac ſi dixiſſet, Baptiſmus remittit omnia peccata antecedentia, quæ adhuc durant habitualiter, & maculant ipſum hominem etiam dum fictè ſuſcipit Baptiſmum; ita vt dum facit D. Thomas eam copulatiuam, *præcedentium &, etiam comitantium Baptiſmum*, non loquatur de diuerſis peccatis aliquibus iam præteritis, aliis verò tunc exiſtentibus, ſed de eiſdem actu præteritis & manentibus moraliter. Hæc enim omnia tolluntur per Baptiſmum. Quæ expoſitio continet valdè claram doctrinam, & eſt in ſe facillima.

Secunda.

Replica: Soluitur Primò,

Dices; Sufficiebat eo ſenſu dicere, Baptiſmum delere peccata præterita. Reſpondeo, Fortaſſe id ſuffeciſſe; pro maiori tamen claritate Diuus Thomas vſus eſt eâ additione. Secundò reſpondeo, Non id ſuffeciſſe, quia poterant eſſe aliqua peccata præterita, iam tamen deleta per contritionem; ac proinde non durantia habitualiter, quæ per Baptiſmum eo ipſo non delebantur. Et de Diuo Thomâ hactenus.

Secundò.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo peccata, quæ iam ſemel ſunt in confeſſione dicta, ſint materia confeſſionis.

18 PECCATA, de quibus iam eſt homo confeſſus, poſſe eſſe etiam materiam pro ſecundâ confeſſione, eſt omnino certum, de quo infrà. Item non eſſe obligationem ea ſecundò confitendi, niſi inualida fuerit abſolutio, etiam dicemus infrà. Nunc ſolùm inquirimus (antequam declaremus in particulari quæ & quomodo ſint confitenda) An teneatur pœnitens ita dicere quæ confeſſus eſt, vt conſtet Sacerdoti iam eum fuiſſe illa confeſſum; & è contrario quæ tunc primò confitetur, intelligat Confeſſarius ea nondum fuiſſe clauibus ſubiecta.

Vtrùm peccata iam in confeſſione deleta ſint dicenda cum eâ circumſtantiâ, quòd fuerint clauibus ſubiecta.

Pater Ludouicus Torres in Opuſc. Theol. centur. Theol. 4. dub. 7. dicit id omnino eſſe neceſſarium, imò addit, non eſſe in praxi tutam contrariam ſententiam, ſed perniciosam & improbabilem. Fundamentum illius eſt, quia ſæpè eſt neceſſarium dicere tempus, quo peccatum eſt commiſſum, vt ſi ſit à Religioſo, & ſit reſeruatum; nam commiſſum in ſæculo non fuit reſeruatum, ſecùs ſi in Religione: Secundò, ſi pœnitens ſit in proximâ occaſione peccandi, & iterùm relabendi: Tertiò, ſi pœnitens habeat conſuetudinem peccandi, quam debeat explicare, vt debita ipſi applicetur medicina, & iudicare poſſit Sacerdos, an ſit dignus abſolutione néc ne. Quartò, quia Confeſſarius poteſt interrogare, vtrùm ea peccata confeſſus fuerit; & teneatur pœnitens reſpondere; ergo etiam tenebitur à ſe id dicere. Quintò, ad imponendam pœnitentiam videtur neceſſaria ea cognitio; longè enim grauior debet imponi ei qui primò nunc illud peccatum confitetur, & nullam pro eo anteà fecit pœnitentiam, quàm illi qui eam fecit, & fortè æqualem peccato. Sextò denique, quia magis diſtat peccatum deletum per confeſſionem à non deleto quàm veniale à mortali; nam illa duo diſtant, ſicut ens & non ens: peccatum enim remiſſum non eſt iam peccatum; non remiſſum autem eſt verè & propriè peccatum; debet ergo explicari differentia illa.

Sententia P. Torres.

Nihilominùs contraria ſententia, quam docet Suarez, Thomas Sanchez, Bonacina, Homobonus & Diana, quos refert & ſequitur Lugo ſuprà ſectione 2. eſt veriſſima: & Ludouicus Torres grauiſſimè in eâ cenſurâ errauit; & in primis aduerto ferè omnia argumenta huius Auctoris ſummùm probare, in aliquo caſu eſſe poſſe eam obligationem. Dixi, *fere omnia*, quia quintum & ſextum videtur eſſe generale ad omnes caſus. Nihilominùs & illud nimis multùm probare videtur; de quo ſtatim. Vt verò ab vltimo incipiam, dico me planè mirari vehementer, potuiſſe illud ſub eis terminis ab homine docto obiici; nam ſi illa inſtantia de ente & non ente quidquam valeret, profectò etiam teneretur homo dicere, vtrùm habuiſſet antè contritionem de peccatis quæ primò confitetur, an ſolam attritionem; nam ſi contritionem habuit, iam illud peccatum eſt non ens, quia iam eſt remiſſum: hoc autem quis non iudicet eſſe abſurdum? Secundò, ſi peccatum illud iam debet conſiderari in genere peccati, ſicut non ens conſideratur in genere entis; ergo illud peccatum verè non eſt peccatum; ergo neque erit materia confeſſionis; quia non peccata, ſeu quæ ſunt minùs adhuc quàm veniale (vt ait hic Auctor) non ſunt materia ſufficiens pro confeſſione; hoc autem dicere eſt hæreticum; ergo illud argumentum nimis multùm probat: ei abſolutè reſpondeo, Nos non confiteri illud peccatum quaſi hodie manens, ſed ratione ſtatus, quem habuit dum homo peccauit; tunc autem fuit verum ens in genere peccati, ſeu verum peccatum.

19 *Qui confitetur peccata iam ſemel ritè expiata, non tenetur eâ de re monere Confeſſarium.*

Soluuntur argumenta contraria.

Primum argumentum de tempore ratione reſeruationis non eſt ad rem; Primò; quia ſi confiteatur habenti iuriſdictionem etiam abſoluendi à reſeruatis, iam tota ea ratio ceſſat. Secundò ceſſat, ſi peccatum non eſt reſeruatum. Tertiò ceſſat, ſi ſit in articulo mortis, quando nulla eſt reſeruatio. Eodem modo ſecundum argumentum non probat vniuerſaliter, quia non omnia peccata habent eam occaſionem proximam, ſeu periculum relabendi; & licet habeant, ſufficiet ſi pœnitens, nihil dicendo de ſecundâ aut tertiâ confeſſione, dicat ſe eſſe in proximâ occaſione peccandi. Ad tertium, negamus eſſe obligationem dicendi, habere ſe conſuetudinem peccandi, niſi interrogetur; & fortaſſis non ſemper nec interrogatus tenebitur confiteri, niſi conſuetudo ſit tanta, quæ Confeſſarium poſſet ad negandam abſolutionem ad tempus inducere; quia ego non teneor Sacerdoti mea priora peccata reuelare; de quo infrà dicam fuſiùs. Vbi obſerua grauem in hoc puncto æquiuocationem ab hoc Auctore committi; nam ex eo quòd ego vnicum v. g. fur- 20

tum, homicidium, &c. millies confeſſus fuerim, aut non niſi iam primâ vice, nullo modo ſequitur me eſſe in proximâ aut remotâ occaſione relabendi: hoc enim non prouenit ex confeſſione multiplici aut vnicâ eiuſdem numero peccati, ſed ex eo quòd admiſerim alia ſimilia ei peccato, de quo fueram iam antè abſolutus.

21 Hoc autem punctum planè eſt extra noſtrum intentum de confeſſione ſecundâ aut primâ. Quartum, quòd Confeſſarius poſſit id interrogare, non videtur vrgere; Primò, quia multa poteſt Confeſſarius interrogare, quando iudicat ſe indigere eorum ſcientiâ ad perfectiùs ſuo officio fungendum; quæ tamen non interrogatus non tenetur pœnitens dicere. Secundò, quia fortaſſis pœnitens non tenetur eo caſu reſpondere; ſed poſſet dicere, Ego hoc feci; vtrùm confeſſus ſim nécne, non teneor dicere. Si vult mihi imponere pœnitentiam grauem, perinde ac ſi non fuiſſem illud confeſſus, faciat, acceptabo; aut dicat Confeſſarius, *Talem impono ſi es confeſſus, & talem ſi non.* Et ex hac ratione reſpondetur ad quintum de impoſitione ſatisfactionis; habetque id maximè locum, quando homo iam eſt confeſſus, & id non dicit: tunc enim ſe ſolùm exponit periculo, vt grauior ipſi imponatur pœnitentia; ſi autem pœnitens eſt contentus eam ſubire, nemini facit iniuriam, ſed potiùs ſibi vtilitatem ſpiritualem: remittitur enim ipſi hoc modo plus de pœnâ in Purgatorio debitâ, quia magis ea opera ceteris paribus ſatisfaciunt, ſi ſint impoſita in ſatisfactionem, quàm ſi fierent voluntariè vſurpata. Concludo ergo, nullam penitus eſſe rationem, quæ vel probabiliter eam inducat obligationem; non debet ergo concedi.

22 *An faciens confeſſionem generalem teneatur dicere, quæ peccata non ſit antea confeſſus.*

Hinc tamen oritur dubium grauius; videtur enim ſequi, ſi pœnitens dicat velle ſe facere confeſſionem generalem, poſſe peccatum quod hodie fecit explicare, perinde ac ſi feciſſet ante multos annos. Occaſione huius argumenti tangit Lugo difficultatem ex ſuâ ſententiâ, quòd duratio ſit identificata actibus liberis, ac proinde iis peccatis. Vnde ſi pœnitens vel dicat expreſsè aliam durationem peccati, vel ex tali modo confitendi eam inſinuet, iam eo ipſo dicet aliud peccatum; id quod videtur eſſe contra valorem confeſſionis: non enim debet vnum peccatum pro altero dici. Hæc tamen obiectio mihi videtur huc violenter intruſa; & quidem non habere magis probabile argumentum hunc Auctorem ad identificandum actus voluntatis & intellectus cum duratione quàm cum vbicatione, oſtendi alibi meo iudicio manifeſtè. Secundò, quia eſto ea ſententia re ipsâ eſſet vera; qui tamen confitetur, nec cogitat de illâ, multò minùs tenetur ſe illi accommodare: cui enim vnquam pœnitenti id venit in mentem? Tertiò, quia eſto duo illi actus ratione durationis ſint phyſicè diuerſi, in genere tamen moris ſunt planè iidem; alioquin ſemper tenerer dicere, non ſolùm quòd ſim furatus, ſed quâ die, quâ horâ, quo quadrante, quâ parte quadrantis; quia alioquin non dicerem idem numero peccatum quod feci: ad hoc autem obligare eſſet plùs quam abſurdum. Quartò, quia totum id habere poſſet non explicando an ſim de eo confeſſus nécne, ſed dicendo, Heri tali horâ hoc feci, etiamſi iam ab eo tempore bis, etiamſi nec ſemel eſſem confeſſus. Eâ ergo inſtantiâ vt à puncto præſenti penitus alienâ reiectâ, ad quæſtionem ſuprà propoſitam reſpondeo, Nullum eſſe inconueniens, quòd in eo puncto decipiatur Confeſſarius, dum credit peccatum fuiſſe iam pridem commiſſum; quod tamen heri primò admiſſum eſt: neque quoad hoc eſt maior difficultas, quòd is error contingat, dum pœnitens dicit ſe velle facere confeſſionem generalem, quàm ſi id non diceret; ideò ego hoc dubium non reputo grauius præcedenti, ſeu ab illo diſtinctum.

Aliud rurſus hac occaſione moueri poteſt, Vtrùm ſi quis dicat ſe velle facere confeſſionem generalem, poſſit tamen reticere aliqua peccata. 23
Victoria in Summâ §. 155. ſeu 166. & Ledeſma 2. parte quarti, quæſt. 8. art. 2. dub. 15. dicunt, Si pœnitens dicat ſe velle omnia dicere, non poſſe deinde vllum reticere; contrarium tamen eſt certum, quia licet ea eſſet aliqua deceptio, non tamen in puncto materiæ debitæ; nam ea peccata non ſunt materia neceſſaria; aliunde verò dat ſufficientem pro abſolutione cum ſufficienti dolore; ergo non peccat grauiter, magis quàm ſi priùs dixiſſet ſe fuiſſe ſanctum, deuotum, &c. Addo, eſto in eo mendacio peccaſſet grauiter, poſſe tamen eum deinde mutato animo ſe ita accuſare de illo, vt Confeſſarius non intelligeret ipſum in eo dicto de confeſſione generali commiſiſſe mendacium. Denique ſi hæc ratio de deceptione eſſet vllius momenti, ſequeretur eum, qui, antequam veniat ad ſuum ordinarium Confeſſarium, confiteretur grauiora omnia alteri, peccare mortaliter: quod etiam eſt contra omnes Auctores, vt videre licet apud Dianam Tomo 2. Tr. 4. Reſolutione 132.

SECTIO TERTIA.

Quid de peccatis dubiis.

GRAVIOR difficultas eſt, Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia. Dupliciter poteſt aliquid dici dubium; Primò, quia eſto habeam iudicium probabile de illo, non tamen euidens & certum; Secundò, quia habeo rationem dubitandi, non tamen talem quæ ſufficiat ad formandum iudicium, nec quidem probabile de vllâ ex duabus contradictoriis, vt dici communiter ſolet, an ſtellæ ſint pares, an impares. 24

His poſitis, certum eſt apud omnes, ſi quis formet iudicium probabile, quòd non peccauerit grauiter, non teneri ad confeſſionem, quia ſequi poteſt opinionem probabilem ſicut in aliis materiis: eo enim ipſo operabitur humano modo prudenter.

Qui iudicat probabiliter ſe non grauiter peccaſſe, non tenetur confiteri.

Dices, Saltem ratione periculi æternæ damnationis tenebitur confiteri; nam ſi re ipsâ peccauit, & non confiteatur, ea probabilis conſcientia non liberabit illum à peccato. Hæc ratio vrget validè Patrem Suarez, qui vniuerſaliter docet diſp. 22. ſect. 9. quidquid eſt neceſſarium ſubmittere contritioni, etiam ratione periculi eſſe neceſſarium confiteri; & hinc probat debere peccata ſecundo modo dubia ſubmitti confeſſioni; videtur autem inferri clarè, etiam hæc, quia eſt idem periculum in eis. Nos reſpondemus Primò, Iam non eſſe ſermonem ratione

periculi,

periculi, ſed per ſe; Secundò, illi periculo poſſe occurri vel per contritionem vel per confeſſionem aliorum peccatorum cum dolore generali de omnibus; eo enim ipſo abſoluetur ſaltem indirectè ab hoc; ideoque ceſſabit totum illud periculum, non minùs quàm ſi re ipſâ confeſſus fuiſſet illud peccatum.

25 *Quid ſi ſciat ſe peccaſſe, dubitet autem an ſit confeſſus, iudicando probabiliter quòd ſit.*

Circa hoc idem punctum, priuſquam ad dubium ſecundum veniamus, quæri poteſt, An ſit idem dicendum, caſu quo homo ſciret certò ſe peccaſſe, ſolùm tamen haberet probabile iudicium, quòd ſit confeſſus. Ratio dubitandi eſt, quia etiam in hoc caſu poteſt formare iudicium illud probabile prudens, quod diximus vniuerſaliter loquendo ſufficere ad operandum iuxta rationis regulas; ex alterâ verò parte cùm poſſeſſio certa ſit pro obligatione, & ſolùm probabile iudicium quòd illi ſatisfecerit, videtur adhuc obligandus. Pater Coninck diſp.7.num.68. putat talem omnino teneri ad confeſſionem; ſicut qui certò ſcit ſe debere Petro v.g. centum, & ſolùm probabiliter iudicat ſe illi ſatisfeciſſe, tenetur ei ſatisfacere. Iudico tamen magis conſequenter nos diſcurrere, ſi omnino dicamus etiam eo caſu non eſſe obligationem confitendi. Ratio eſt, quia in omni materiâ videtur ſufficiens illud iudicium probabile ad operandum licitè, niſi in caſu quo eſſet aliquod periculum graue; quale iam diximus hîc non ſubeſſe, cùm per confeſſionem aliorum peccatorum deleantur ſaltem indirectè ea, quæ homo vſus bonâ fide non confitetur. Confirmo; nam quantumuis ſit certiſſimum præceptum obligans Sacerdotes ad orandum, ſi tamen homo formet iudicium probabile ſe iam hodie oraſſe, iam id ſufficit, vt non obligetur ad ſecundò orandum; ergo etiamſi ob certitudinem peccati commiſſi conſtet euidenter de obligatione confitendi, ſi tamen poteſt formare iudicium probabile, quòd iam ſit confeſſus, poterit illud peccatum non ampliùs confiteri, niſi inſtaret periculum vitæ, & nullum aliud haberet peccatum: tunc enim ratione periculi iuxta dicta ſuprà obligaretur ad confitendum illud; & (vt verum fatear) non video ego cur ſit maior obligatio in hoc caſu, quàm quando format iudicium probabile, quòd non peccauerit. Ad inſtantiam dico eodem modo eum hominem non teneri tunc ſatisfacere Petro, ſed poſſe acquieſcere probabilitati quam de ſolutione habet, vel certè non teneri totum refundere, ſed ſummùm mediam partem: id quod in præſenti non habet locum in ordine ad confeſſionem.

26 *An dubius de peccato admiſſo teneatur illud confiteri.*

Circa peccata dubia rigoroſè loquendo, Pater Layman nihil definiendo, ſed eam aliis quaſi cogitandam proponens, ſat ſibi probabilem eſſe inſinuat Tomo 1. lib. 1. Tract. 1. cap. 5. n. 37. ſententiam, quæ negat eſſe obligationem ea confitendi; Pater verò Ioannes Præpoſitus in præſenti quæſt. 5. de integritate confeſſionis dub. 3. num. 117. ſpeculatiuè dicit eam eſſe probabilem; Coninck autem eam admittit, quando dubium eſt, non an ſit mortale, an veniale, & an ſit de illo confeſſus, néc ne, ſed quando dubitat, an re ipſâ illud commiſerit. Aliqui autem Recentiores id abſolutè docent; quos quidem ego non legi; aliunde tamen intelligo ita ab eis ſentiri. Hæc ſententia non aliud habet fundamentum, quàm quod ex aliis materiis deſumi poteſt, in quibus ſolet dici, in dubio meliorem eſſe conditionem poſſidentis: quod etiam vrget in contrarium Suarez, hoc principium non rectè hîc applicari, quia homo eò quòd obligetur ad confitendum hoc peccatum, non obligatur ad aliud quod excedat dubium; quia ſolùm obligatur ad dicendum hoc peccatum eſſe dubium; dubium autem eſſe peccatum omnino eſt certum: hoc inquam mihi nequaquam ſatisfacit; nam hæc ipſa obligatio confitendi eſt ſatis certa & determinata, nec admodum leuis (vt benè notauit Lugo) adhuc ergo illud principium videtur vrgere ad probandum non eſſe talem obligationem. Poteſt etiam eadem ſententia ex Tridentino Seſſione 14. cap. 5. confirmari; ibi enim Concilium dixit oportere à pœnitentibus omnia mortalia dici, quorum, poſt diligentem diſcuſſionem ſui, conſcientiam habent: atqui qui dubitat, an verè peccauerit, non poteſt dici habere conſcientiam peccati; quia habere conſcientiam eſt eſſe certum de eo peccato.

Pro contrariâ autem opinione non videtur eſſe fundamentum alicuius momenti; quòd enim nonnulli dicunt in dubiis certiorem partem eſſe ſequendam, non habet hîc locum; Primò, quia nec abſolutè illud principium eſt verum, vbi conditio poſſidentis præualet. Secundò, quia ſi homo per contritionem doleat de eo peccato, ſi illud commiſit, eo ipſo iuſtificabitur, nec erit vllum periculum in omiſſione confeſſionis. Tertiò, quia ſi habet alia peccata ſaltem venialia, quæ vix vmquam deſunt; poteſt de illis confiteri, & habere dolorem vniuerſalem de omnibus aliis, ſi quæ re ipſâ commiſit, vti paulò antè diximus, caſu quo probabiliter iudicet ſe non peccaſſe; & tunc indirectè ſaltem abſoluetur ab eo dubio, ſi aliunde non ſupponamus eſſe obligationem illud confitendi: & quidem quoad periculum non eſt maius in caſu dubij quàm in caſu æqualis probabilitatis pro vtrâque parte; nam quando vtraque pars eſt æquè probabilis, tam facilè in qualibet ex illis poteſt quis re ipſâ decipi, quàm quando vtraque eſt purè purè dubia; ergo ratione periculi ſalutis non eſt maior ratio, cur quis teneatur in caſu huius dubij ſecundi quàm in caſu probabilitatis.

Abſolutè DICENDVM eſt PRIMÒ; Si homo certus ſit ſe mortaliter peccaſſe, dubitet tamen an ſit confeſſus, tunc clarè apparere quòd teneatur; quia poſſeſſio ſtat eo caſu pro peccato, vt ſic dicam; à poſſeſſione autem ſeu à debito certo non debet liberari quis per dubiam ſolutionem: & quoad hoc optimè poteſt ex aliis materiis argumentum deduci pro præſenti; nam Tomo 3. agentes de ſimilibus caſibus vniuerſaliter diximus, quando debitum, ſeu præceptum eſt certum, dubium autem è contrario, vtrùm illi ſit ſatisfactum, certam eſſe obligationem ſatisfaciendi; ergo ex hoc capite non eſt in præſenti difficultas. 27 *Dubitans an ſit confeſſus peccatum certò patratum, tenetur confiteri.*

SECVNDÒ DICO, Eam diſtinctionem Patris Coninck, quòd ſi ſit dubium an commiſerim peccatum néc ne, non tenear confiteri, tenear autem, ſi certus ſim quòd commiſerim, dubitem tamen an fuerit mortale an veniale; hanc inquam diſtinctionem non videri conſequenter traditam, quia cùm peccata venialia non ſint materia

 ſub

ſub obligatione confeſſionis, profectò dubitare an ſit mortale, an veniale, idem omnino eſt ac dubitare, vtrùm commiſerit peccatum quod teneatur confiteri, (vt obſeruauit benè Lugo;) eſt ergo eodem modo in vtroque caſu aut negandum aut aſſerendum.

28 DICO TERTIÒ; Etſi ſtando ratione non careat magnâ probabilitate ea ſententia negans talem obligationem, ob illud fundamentum quòd in dubiis ſit melior conditio poſſidentis, & ob verba Tridentini; cùm tamen res hæc tota vnicè pendeat ex inſtitutione & voluntate Chriſti Domini, qui ſine dubio exigere potuit, vt talia peccata confiteremur, non obſtante toto eo oppoſito fundamento; potuit etiam è contrario ad id non obligare, non videmur meliùs poſſe nos eam quæſtionem decidere quàm ex auctoritate communi, ex quâ inueſtigandum eſt quæ fuerit in hoc puncto eiuſdem Chriſti Domini voluntas; cumque omnes Doctores hucuſque ſenſerint omnino talia peccata debere manifeſtari ſub ratione dubiorum; & verò (quod longè grauius eſt) etiam totius vulgi ſenſus id ſupponat vt omnino certum; videtur planè perpetuâ Eccleſiæ traditione creditum in Eccleſiâ, Chriſtum omnino voluiſſe ea peccata manifeſtari in confeſſione; ac proinde nequaquam licitum erit ab eâ conſuetudine diſcedere. Auctores autem duo vel tres, qui quæſtionem hanc ex profeſſo recenter diſcutientes verterunt in dubium eam obligationem (& verò nec ſunt auſi abſolutè contrarium docere, haud dubiè, quia viderunt in contrarium totum communem ſenſum Eccleſiæ) non poſſunt facere probabilem contrariam ſententiam, nec præualere contra communem fidelium ſenſum, maximè cùm poſitiuam nullam rationem pro ſe adferant; jam enim oſtendimus, eis rationibus non obſtantibus, potuiſſe Chriſtum Dominum naturaliſſimè requiſiuiſſe eorum peccatorum confeſſionem; vt verò oſtendant Chriſtum id non voluiſſe, non adferunt nec quidem apparens fundamentum. Et ex hoc noſtro diſcurſu reſponderi vno verbo poteſt omnibus quæ poſſunt adduci obiectionibus ex aliis materiis; nam huiuſmodi inſtantiæ nihil probant de eâ voluntate Chriſti, ac proinde non ſunt ad rem.

Dubitans an peccauerit grauiter tenetur confiteri.

29 Dices: In dubio Legis latæ hæc non obligat (vt ait Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 1. num. 32.) quod principium etiam ſequitur Lugo ſect. 1. num. 109. vbi etiam addit, contra eum, qui ius clarum potuit dicere, & non dixit, interpretationem eſſe faciendam; ergo cùm Chriſtus expreſsè & clarè non obligauerit ad dubia confitenda, non debemus nos eam obligationem adſtruere. Huic reſpondet idem Lugo ſecutus Sanchez, In præſenti non dubitari de præcepto; nam præceptum eſt confitendi peccata certa & dubia; vnde qui ſcit ſe habere peccata dubia, non dubitat de præcepto, licet dubitet de peccatis. Hæc ille num. 74. quæ (vt verum fatear) ego non ſatis capio: quomodo enim hi Auctores dicunt non dubitari de præcepto, cùm tota quanta hæc dubitatio ſit, an detur præceptum de confitendis peccatis dubiis? aut quomodo ſupponunt præceptum eſſe de confitendis dubiis & certis, cùm de hoc ipſo formaliſſimè dubitemus? quod enim ſit præceptum de confitendis certis, non facit præceptum de confitendis dubiis. Forraſſe debuit ita ſolutio tradi, vt dicatur præceptum de peccatis confitendis, eſt certum (non additâ eâ particulâ *de confitendis certis & dubiis*, de quâ eſt tota quæſtio;) vtrùm autem hæc fuerint peccata nécne, dubium eſt. Quæ videtur eſſe ſufficiens ſolutio pro obiectione poſitâ; habet tamen grauem adhuc difficultatem, quia reuerà videtur illud ipſum præceptum moraliter eſſe duplex; vnum de peccatis certis, aliud de dubiis: vnde licet conſtet certò de primo, non tamen conſtat de ſecundo; ergo non ideò ſecundum debet obligare. Reſpondeo abſolutè, Aliud eſſe non conſtare omnino certò de præcepto, aliud verò illud eſſe dubium: quòd enim eſt dubium, denotat non eſſe rationes vt probetur illud eſſe; at nos oſtendimus iam eſſe, & quidem non ſolùm longè probabiliores quàm ſint ad illud negandum, ſed moraliter quodammodò certas, vt non videatur licitum eis reſiſtere; vnde concludimus Chriſtum clarè illud ius dixiſſe, eſto non adeò clarè, vt ſit omnino euidens.

SECTIO QVARTA.

Examinantur aliæ probationes communis ſententiæ; & reſpondetur obiectionibus contra illam.

LVGO conatur hanc noſtram ſententiam vlteriùs probare, eò quòd Sacerdotes ſint conſtituti vt vicarij Chriſti, ad quos peccata omnia deferantur, quæ debuiſſent ad Chriſtum ipſum, ſi in terris eſſet, deferri (vt inſinuat Tridentinum Seſſione 14. cap. 5.) Atqui ſi Chriſtus eſſet in terris, debuiſſent omnes ad illum etiam cum peccatis dubiis recurrere; nam ad illum debuiſſent omnes illi recurrere quicumque ante inſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ tenebantur recurrere ad contritionem; quandoquidem contritio ſolùm remittit in vi & voto confeſſionis. Rurſum, ante Chriſtum omnes qui habebant conſcientiam dubiam de mortali tenebantur habere contritionem de illo non ſolùm in mortis articulo ob periculum damnationis, ſed etiam aliis temporibus, quando in vitâ obligabantur ad gratiam Dei & amicitiam procurandam; ergo de primo ad vltimum nunc obligabimur confiteri peccatum eo ſenſu dubium. Neque hinc (inquit) ſequitur, eum etiam, qui habet dubium probabile de peccato, teneri ad illud confitendum; nam ante Chriſtum, qui probabiliter putabat ſe non peccaſſe, poterat etiam probabiliter iudicare ſe eſſe in amicitiâ Dei; ac proinde non tenebatur aliquid amplius facere; quia qui probabiliter operatur iuxta regulam rationis, prudenter operatur, nec vlteriùs obligatur; at ille qui nec probabiliter quidem ſcit ſe eſſe in Dei gratiâ, tenetur ſine dubio eam procurare. Neque item inde ſequitur (ait idem Auctor) nos teneri ad procurandam amicitiam aut æqualitatem iuſtitiæ cum aliis hominibus, quando dubitamus, an illos offenderimus, aut iniuriâ affecerimus; quia præceptum charitatis erga homines eſt negatiuum re ipsâ; vnde dummodò mihi non conſtet me offendiſſe proximum, aut læſiſſe illum in bonis, ad nihil teneor; 30

neor; at præceptum charitatis in Deum eſt affirmatiuum, obligans ad procurandam cum illo pacem & amicitiam; ergo non ſufficit quòd non ſciam me eſſe extra gratiam illius, ſed oportet poſitiuè aliquo modo id ſcire, ſaltem probabiliter.

31 Totus hic diſcurſus eſt probabilis, non tamen talis vt ſententiæ contrariæ probabilitatem impediat; quia multa in eo miſcentur, quæ ſunt valdè dubia: etenim (vt paulò antè dixi, explicans in quo ſint momenta vtriuſque ſententiæ) omnibus his rationibus non obſtantibus potuit Chriſtus Dominus non obligare ad confeſſionem dubiorum, ſiue ipſe maneret in mundo, & poſſent ad ipſum omnes recurrere, ſiue non; quòd autem id re ipsâ voluerit, non probat hic diſcurſus ex eâ manſione deſumptus.

Secundò argumentor, quia videtur conſequentia deſiderari in hac doctrinâ; ſupponit enim hic Auctor, quando eſt dubium probabile, non teneri hominem vnquam confiteri, neque in articulo mortis, ſed ſufficere tunc contritionem. Hinc argumentor euidenter, & probo falſam eſſe eam propoſitionem vniuerſalem, in quâ ferè fundatur tota vis eius diſcurſus, ſcilicet Chriſtum obligaſſe ad Sacramentum Pœnitentiæ, quandocumque in Lege antiquâ erat obligatio ad contritionem; hanc inquam vniuerſalem propoſitionem oſtendo euidenter falſam, quia in Lege antiquâ erat obligatio contritionis in periculo vitæ, quandocumque erat probabile dubium peccati mortalis, ne ille homo ſe exponeret euidenti periculo damnationis; & tamen in Lege gratiæ non ſucceſſit loco huius obligationis obligatio confitendi peccata huiuſmodi, vt ſupponunt ferè omnes Auctores; ergo non in omnia ſucceſſit Pœnitentia. Rogo ergo, Vnde infert hic Auctor, ſucceſſiſſe circa dubia?

An in omni caſu, quo tenebantur ad contritionem in Lege veteri, teneamur in nouâ ad confeſſionem.

Tertiò, ille diſcurſus habet aliquam difficultatem, quia præceptum confeſſionis non obligat etiam in Lege gratiæ, quandocumque obligaſſet in antiquâ contritio; nam ad confeſſionem obligamur tantùm ſemel in anno. Multorum autem valdeque probabilis ſententia eſt, præceptum amoris Dei & contritionis obligaſſe frequentiùs quàm ſemel in anno; & licet fortè ea ſententia vera non ſit, eſt tamen longè probabilior quàm ea quam impugnauimus; ac proinde non poteſt huius falſitas fieri dependens ab illius falſitate.

32 Denique etiam in Lege gratiæ ſæpè tenemur ad contritionem, non tamen ad confeſſionem, ſcilicet quando adminiſtramus Sacramenta, aut ea ſuſcipimus; (excipio Euchariſtiam.) Et probabiliſſimum eſt etiam Sacerdotes antiquos adminiſtrantes Sacramenta maximè circumciſionis fuiſſe obligatos ad contritionem, ſi habebant conſcientiam mortalis; ergo non eſt vniuerſaliter verum in Lege gratiæ eſſe obligationem ad confeſſionem, quando quaſi ex naturâ rei eſt obligatio aut fuit in Lege veteri ad contritionem.

Dicerem ego ad diſcurſum huius Auctoris, ob illam amicitiam Dei me in caſu peccati dubij teneri ad contritionem ſicut teneor dum ſuſcipio Sacramentum, aut adminiſtro; non tamen teneri ad confeſſionem: eo enim ipſo ceſſat vis totius eius diſcurſus. Non eſt ergo hîc maius myſterium quærendum quàm quod iam nos oſtendimus.

Poſſet tamen Secundò ex Tridentino vlteriùs communis ſententia ſuaderi. Nam Concilium Seſſione 14. cap. 5. ait; *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum eâdem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur.* Hinc enim poſſumus argumentari hoc modo; Ergo peccata illa dubia non remittuntur per eam confeſſionem. Patet conſequentia, quia de illis non eſt verum dicere, quòd non occurrerint vllo modo memoriæ; occurrunt enim, & quidem adeò, vt homo nequeat formare iudicium probabile, quòd ea non commiſerit: quòd ſi non includuntur eâ confeſſione, profectò, ne homo faciat confeſſionem ſacrilegam, tenebitur ea confiteri, vt ſic remittantur. Hac ratione vtitur etiam Lugo ibi; eſt tamen meo iudicio valdè inefficax; Primò, quia eo ſenſu etiam non includerentur peccata occurrentia, de quibus poſſum formare iudicium probabile, quòd ea non fecerim; nam etiam de illis nullo modo poteſt dici, quòd non occurrant vllo modo memoriæ; & tamen ad illa dicenda non obligamur; ergo neque hîc. Secundò, quia eſto non includerentur eâ confeſſione, ſolùm fieret inde, teneri hominem ad contritionem de illis, ne impediret fructum confeſſionis; ſicut quando non vult confiteri peccatum probabiliter dubium, tenebitur conteri de illo, ſi fortè timet ne (quia cum occurrerit memoriæ, & non ſit illud confeſſus) non comprehendatur in eâ confeſſione: eſt enim, vt dixi, eadem de vtroque ratio quoad punctum occurrendi memoriæ.

An ex Tridentino probari poſſit eſſe confitenda peccata dubia.

Hinc è contrario conſtat nullam eſſe obiectionem pro aduerſâ ſententiâ inde deſumptam, quòd Concilium eo loco non ponat vt neceſſariam materiam pro confeſſione peccata dubia; ergo non tenemur ea dicere. Reſpondetur enim; Eſto Concilium non dixerit ea eſſe neceſſariam materiam; non tamen ideò ea negaſſe. Hanc ſolutionem non approbat Lugo num. 71. aitque ideò aliter eſſe obiectioni reſpondendum; & tamen numero 72. reſpondet ei per eadem verba quæ hîc negat, ſcilicet Concilium licet nihil explicauerit circa peccata dubia, ea tamen non excluſiſſe: quòd verò hîc addit pro ſolutione, Concilium ea incluſiſſe dum dixit, *Illa omnia eſſe materiam neceſſariam quæ occurrunt memoriæ; cumque dubia occurrant memoriæ, eo ipſo eſſe materiam*; hoc inquam reieci immediatè antè, quia etiam probat de peccatis quorum habemus conſcientiam probabilem; nam & hæc occurrunt memoriæ. Nobis ergo pro ſolutione ſufficiat, quòd ibi id non negauerit Tridentinum. 33

Quod prætereà ſuperiùs obiiciebatur, Tridentinum dixiſſe, ea ſola peccata eſſe materiam neceſſariam, de quibus homo habet poſt diligentem diſcuſſionem conſcientiam; de dubiis autem nemo dicatur habere conſcientiam; hoc inquam non cogit nos, quia nihil eſt frequentius in modo loquendi quàm conſcientiam diuidere in dubiam, certam, probabilem: paſſim enim dicimus; Ille operatur cum conſcientiâ dubiâ, &c. ergo qui poſt diligens examen dubitat an peccauerit, habet verè & propriè conſcientiam de illo peccato, licet dubiam. Non oſtendit autem obiectio Tridentinum requiſiuiſſe conſcientiam certam; ergo locus ille nullo modo vrget nos.

Quòd

Obiectiones contra ſententiam communem ſoluuntur.

Quòd item obiici ſolet, In dubio, an ſit caſus reſeruatus, non teneri pœnitentem adire Superiorem; ergo neque in dubio mortalis tenebitur confiteri; hoc inquam non viget; ei reſpondet Lugo, Reſeruationem, cùm ſit lex pœnalis, debere explicari ſtrictè, & de his ſolùm delictis quæ ſunt propriè delicta; homicidium autem dubium eſt homicidium ſecundùm quid; ergo non debet cenſeri reſeruatum. At poteſtas retinendi peccata eſt fauorabilis Sacerdoti; ergo debet explicari laxè, & vt extendatur etiam ad peccata dubia: hoc enim Sacramentum eſt inſtitutum, vt in caſibus, in quibus anteà homines tenebantur in hac vitâ recurrere ad Tribunal Dei, teneantur nunc ad Sacerdotem.

Hæc tamen reſponſio facilè reiicitur; Primò, quia ſi res conſiderentur diligenter, nequit quoad hoc vlla prorſus aſſignari diſparitas inter illas duas Leges; nam ſicut legem confeſſionis dicit Lugo fauorabilem, quia Sacerdotibus dat poteſtatem retinendi, quantumuis ſit odioſiſſima reſpectu pœnitentium, quatenus hos cogit ſua delicta manifeſtare; profectò eâdem omnino ratione dicam ego legem reſeruationis eſſe fauorabilem, quatenus Superioribus dat facultatem retinendi illud peccatum; quantumuis ſit odioſa pœnitenti, quem obligat ad illud confitendum eidem Superiori.

34 *Reſpectu quorum lex aliqua debeat dici odioſa, vel fauorabilis.*

Diſplicet Secundò ea ſolutio, quia lex non debet dici odioſa aut fauorabilis, niſi ratione illorum qui eâ obligantur; at lex obligans ad confeſſionem peccati dubij, non concernit ipſos Confeſſarios; ij enim eâ non ligantur; ſed reſpicit præciſè pœnitentes quos obligat; his autem odioſa eſt, non fauorabilis (vt ex terminis patet) ergo nulla ſumi poteſt inde differentia. Confirmo id clariſſimè, quia ſi ſufficit ad hoc, vt lex ſit fauorabilis, quòd ſit in alicuius fauorem, etſi ille eâ lege non tangatur, excogitabilis non erit lex vlla, quæ non ſit fauorabilis; quia eſto ſit odioſa reſpectu eorum quos obligat, eo tamen ipſo eſt in fauorem aliorum, in quorum vtilitatem, honorem aut commodum redundare debent actus illi, ad quos obligat talis lex.

Tertiò impugnatur ea ſolutio, quia (vt diximus paulò antè) non eſt verum illud principium, quòd teneamur recurrere ad confeſſionem, quoties tenebamur ad Deum ante inſtitutionem confeſſionis; ruit ergo fundamentum ſolutionis huius Auctoris.

Vnde peccatum dicatur dubium.

Quartò diſplicet, quatenus dicit peccatum dubium non eſſe abſolutè peccatum, ſed ſecundùm quid: hoc enim apertè eſt falſum, & contrarium eidem Auctori, qui (vt ſtatim videbimus) oſtendens, cur qui confeſſus eſt peccatum vt dubium, & poſteà deprehendit ſe certò illud commiſiſſe, non teneatur ſecundò confiteri, optimè ait; peccatum eſto ſit dictum vt dubium, dictum tamen ſecundùm totam ſuam eſſentiam, & ſecundùm omnia quæ ex parte ſuâ habuit; quia dubium vel certum non tenet ſe ex parte peccati, ſed ex parte ſcientiæ de ipſo peccato. Hinc ergo argumentor; Scientia aut dubitatio non facit peccatum in ſe eſſe abſolutè peccatum, aut eſſe ſecundùm quid; hoc enim à ſe debet habere, non à dubio Confeſſarij, aut meo; ergo peccatum illud verè eſt & abſolutè peccatum, licet ego de illo non ſim certus. Aliunde ergo quærenda eſt obiectionis poſitæ ſolutio; & quidem ea erit conſequens ad fundamentum noſtræ ſententiæ, vt ſic magis doctrina tota cohæreat. Diximus ergo, hanc obligationem confitendi peccata dubia non ex ipsâ rei naturâ, ſed ex voluntate Chriſti nobis communi traditione manifeſtatâ deſumendam eſſe. Idem è contrario dico, quòd peccata dubia non ſint reſeruata de facto, non debet ex naturâ ipsâ rei deſumi, aut eò quòd non ſint peccata abſolutè, ſed ex purâ voluntate reſeruantium, qui ſine dubio potuerunt illa reſeruare; quòd autem re ipſa non reſeruauerunt, colligimus (ſicut ibi contrarium) ex communi ſenſu Doctorum: qui ſenſus maximè circa leges humanas eſt nobiliſſimus earum interpres.

SECTIO QVINTA.

Appendix ad dicta.

CVM dubium præcedens iam pro impreſſione expediuiſſem, incidi in quemdam Recentiorem, qui fuſiſſimè conatur probare, nullam eſſe obligationem ea dubia peccata confitendi; ait ergo, eum, qui dubitat de peccati commiſſione, quantitate, aut abſolutione, non teneri confiteri: id quod deinde fuſiſſimè, vt dixi, probat. Ego verò antequam ad eſaminanda fundamenta illius veniam, obſeruo in hac theſi ſic vniuerſaliter poſitâ illum non ſeruare conſequentiam; nam licet dicat dubium de confeſſione numquam eſſe poſſe, tamen reducendo rem ad rigoroſos terminos ait, dato eo dubio de confeſſione & certitudine commiſſi peccati, teneri ad confeſſionem ſaltem in articulo mortis, & quando ſuſcepturus eſt Eucharistiam, habet enim hæc formalia verba: nam etſi rationes obligationem confitendi perſuadeant, non oſtendunt ante articulum mortis teneri. Vides eum abſolutè concedere obligationem confitendi; quod tamen hîc vniuerſaliter negauerat eâ ſecundâ concluſione, eodem modo quo in dubio de peccato. Secundò etiam noto circa hæc vltima verba me mirari, quòd cùm videat hic Auctor rationes obligare ad confitendum, addat tamen id eſſe durum concedere; rectè hic Auctor toto eo opere nihil vult niſi meris rationibus aſſerere; infinities enim propè repetit nihil curandum, quòd Auctores dixerint contrarium; inculcat enim ſæpiſſimè, ſingulis diebus reddi probabilia quæ à nullo dicta anteà, & quæ videbantur eſſe contra omnes. 35

Recentioris ſententia.

Plus iuſto videtur dicere.

Vlteriùs, ſi eſt obligatio confitendi illud peccatum, profectò debebit eſſe ante articulum mortis, ſaltem quando obligat præceptum annuæ confeſſionis: cùm enim talis homo habeat peccatum mortale, & teneatur ad confeſſionem (abſolutè abſtrahendo nunc ab hoc vel illo tempore) quâ probabilitate poterit dici, non cadere ſupra illud peccatum præceptum de annuâ confeſſione? Id quod maiorem habet difficultatem, ſi adhuc habeas alia mortalia, & ratione illorum tenearis confiteri: quo enim iure tunc ille liberabitur ab obligatione non reticendi illud in eâ confeſſione?

Idem vlteriùs aſſeritur.

Quòd verò hic Auctor dicebat, non poſſe dari tale dubium de confeſſione, mihi (vt verum fatear) viſum eſt valdè mirabile; neque capio, 36

Dari poteſt dubium de confeſſione.

capio, cur magis poſſit homo dubitare vero dubio, an conſenſerit nécne in talem delectationem illicitam, quàm vtrùm poſteà eam ſit confeſſus, cùm in vtroque caſu res ſit facti; circa quod ex defectu memoriæ paſſim dubia ſimilia oriuntur etiam in his qui habent optimam memoriam. Ego ſanè puto me illam habere vtcumque bonam; & aliunde non ſoleo valdè arripi cogitationibus aut diſtractionibus; & tamen ſæpè habui proprium dubium, an orauerim nécne, Tertiam, Sextam v. g. &c. cur ergo non potero habere dubium, an dixerim in confeſſione hoc aut illud?

Reſpondetur obiectioni.

Obiectio autem huius Auctoris deſumpta ex eo, quòd vel illa perſona confitetur ordinariè benè, vel malè: ſi benè, pro ipſo ſtat præſumptio, quòd illud peccatum dixerit; ſi verò malè, è contrario ſtat, quòd non ſit confeſſus benè: hæc inquam obiectio nullius eſt momenti; nam eſto ſoleat talis homo optimè confiteri, non ſcio vnde perſuadeat ſibi hic Auctor non poſſe hominem, eſto ſe diligenter examinet, non recordari alicuius peccati; aut vnde colligat, eſto in examine recordatus fuerit, non potuiſſe in ipsâ confeſſione illius obliuiſci; certè liceat ſic dicere, Totius orbis experientia in contrarium ſtat; nam paſſim ob ſimiles obliuiones ſecundò & tertiò acceditur ad confeſſionem; hoc ergo ſuppoſito, cur quæſo non poterit mihi poſt confeſſionem venire ſpecies clara alicuius commiſſi peccati, quin poſſim recordari, an illud cum cæteris ſim confeſſus? non ergo de poſſibilitate huius dubij etiam frequenter dubitandum eſt: dato autem illo, videtur omnino certum, teneri hominem illud peccatum confiteri; quia debito certo non ſit ſatis per dubiam ſolutionem, vt in Horis Canonicis; quia certum eſt præceptum orandi, ſi ego poſteà planè dubito an orauerim, teneor ſine dubio orare; & idem eſt in voto, &c. iuxta omnium receptiſſimam ſententiam, quæ non pendet ab illâ alterâ, an in materiâ pecuniæ etiam tenear ſoluere, quando dubito an ſoluerim; quia ibi ob damnum in eâ poſitione pecuniæ fortè eſt alia ratio quam hîc: quod enim illi homini graue damnum importat illa confeſſio? imò magnum meritum. Verùm quidquid de hoc ſit, ſolutio ſuprà poſita certiſſima eſt. Hæc circa dubium de confeſſione, quando eſt certitudo de commiſſo peccato, & dubium de confeſſione.

Argumentum primum huius Auctoris;

37 Iam ad præcipuum punctum, quando eſt dubium de ipsâ commiſſione. In quo fortiſſimè hic Auctor negat obligationem confitendi, licet in fine quæſtionis videatur in dubium reuocare quæ dixit, & indeciſus manere. Id quod Primò probat, quia in Tribunali Mechlinienſi hæ accuſationes, Appello de latrocinio ſortem, quia dubitó vtrùm furatus fuerit, &c. & ſimiles admitti non debent. Verùm ego non video, cur Tribunal Mechlinienſe debeat eſſe regula totius Eccleſiæ; & ex dicendis paulò pòſt conſtabit, ex forenſibus iudiciis nullum ad rem noſtram deſumi poſſe argumentum.

Secundum.

Secundò argumentatur, quia materia dubia ſola non ſufficit ad confeſſionem; quòd autem aliqui dicunt, debere tunc pœnitentem confiteri, vel de aliquo mortali iam anteà ſubiecto clauibus, ſi illud habeat, vel de aliquo veniali, hoc ipſe fortiter impugnat; quia obligare ad mortale ſecundò dicendum, eſt grauiſſimum onus. Secundò, quia poteſt contingere vt nullum habeat. De veniali autem ait apertè eſſe contra Tridentinum, quod nullatenus obligat ad confeſſionem venialium. Quòd ſi verba Tridentini ſunt de Fide, & ita vniuerſaliter prout iacent; profectò facere in illis vllam exceptionem erit illicitum, maximè priuatâ auctoritate.

Per accidens poteſt eſſe obligatio confitendi venialia.

Hæc tamen obiectio non habet difficultatem; nam neceſſariò ab omnibus ſunt intelligenda ea verba per ſe loquendo, & ratione remiſſionis venialium; hoc eſt dicere, Venialia pro remiſſione non requirunt vel confeſſionem, vel votum illius; hoc autem in omni caſu veriſſimum eſt; quòd autem aliquando per accidens ex alio capite poſſit eſſe obligatio confitendi venialia, certiſſimum eſt. Nam ſi præcipiatur confeſſio, vt per Regulas præcipitur in omnibus ferè Religionibus certis temporibus, & quis non habeat niſi venialia, haud dubiè tenebitur ea confiteri: idem eſt, ſi voto ſe ad confeſſionem ſingulis menſibus obligauit, & non habeat mortale, debebit venialia confiteri; neque per hoc vel in minimo derogabitur Tridentino;

Explicatur Tridentinum.

ergo dicere, caſu quo aliunde detur obligatio confeſſionis (vti diximus dari ex peccato dubio) teneri hominem ad confitendum aliquod veniale, vt det materiam certam, nullo modo obeſt ei definitioni Tridentini, neque eſt exceptio à regulâ: de hac enim neceſſitate ex alio capite extrinſeco proueniente non loquitur Tri-

Secunda ſolutio.

dentinum. Secundò reſpondeo, Si contingat Pe- 38
trum v. g. nullum aliud habere nec quidem veniale, ſed vnicum mortale dubium (& hoc ipſum reſponderi poteſt, etiamſi habeat alia venialia, & non placeat prior ſolutio) poſſe tunc confiteri ſub dubio illud peccatum, & ſub dubio accipere abſolutionem. Mirum eſt, quòd non contra hanc ſolutionem dicat; ait igitur, Fortè ibi eſſe Sacramentum, fortè non: (id quod nos libentiſſimè ei concedimus:) addit verò dicere,

Replica.

Si verè furatus es, ego te abſoluo, & impono talem pœnitentiam; ſi verò non es furatus, non te abſoluo, quidquid alij clament, non eſſe ferre ſententiam, non eſſe reum mulctare, non eſſe abſoluere. Hæc tamen obiectio videtur probare, non ſolùm non eſſe neceſſarium confiteri illud peccatum, ſed nec poſſe quem, eſto velit; quia id non eſt verum efficere Sacramentum.

Reſpondetur.

Reſpondeo abſolutè, Me mirari valdè hunc Auctorem in hoc ſingularem reperiſſe difficultatem præ Baptiſmo in caſu dubij, & præ confirmatione, &c. ſicut enim dici poteſt, *Ego te confirmo, ſi non es confirmatus, Te baptizo, ſi non es baptizatus*; & ſicut in tali caſu dubij de Baptiſmo eſt obligatio illum dandi; cur ratione dubij Sacramenti (relinquo nunc alia argumenta) non poſſet eſſe obligatio confitendi eo modo, & dandi etiam abſolutionem eo modo conditionatam, ſiue id dicatur eſſe ferre ſententiam, ſiue non, quod ad quæſtionem de voce pertinet; de quâ ego non ſum ſolicitus? Dicam tamen, ſi re ipsâ ille eſt reus, re ipsâ latam ſententiam; non latam, ſi non eſt.

An eo caſu danda abſolutio cum expreſsâ conditione.

Circa quod illud breuiter occurrit dubium, 39
Vtrùm eo caſu teneatur Sacerdos in abſolutione dicere expreſsè, *Te abſoluo, ſi non es abſolutus*; an verò ſufficiat mentaliter eam conditionem adhibere. Putat hic Auctor contra Ioannem Sanchez in Selectis debere exprimi, neque id conſe-

quenter

quenter à Sancio negatum; quia verba formæ debent reſpondere confeſſioni, ne proferatur exteriùs forma inualida; vti ob ſimilem rationem ipſe pœnitens tenetur ſub dubio dicere ſuum peccatum. Mihi tamen magna in hoc puncto apparet differentia inter pœnitentis confeſſionem & abſolutionem Sacerdotis; nam ſi pœnitens ſuum peccatum non dicat ſub dubio, non poterit colligi aliunde illud eſſe dubium; quid ergo mirum, ſi teneatur expreſsè ſub dubio confiteri? At eo ipſo quòd pœnitens vnum tantùm peccatum, & illud quidem ſub dubio confitetur, intelligitur Sacerdos dando abſolutionem reſpondere illi eo ſenſu quo eſt confeſſus; hoc eſt ſub dubio dare abſolutionem, etiamſi exteriùs id non explicet verbis. Omnino ergo iudico cum Sanchez circumſtantiam eſſe tunc talem, quæ conditionem mente conceptam ſufficienter declaret; quando autem datur talis aliqua circumſtantia, iam fatetur etiam hic Auctor non eſſe neceſſarium eam conditionem exprimere exteriùs.

Noua ex Tridentino obiectio: Secundò eamdem doctrinam ex Tridentino conatur ſuadere, quia eâ Seſſione 24. cap. 5. ait quemlibet debere confiteri ea peccata, quorum, poſt diſcuſſionem diligentem conſcientiam habuerit: atqui licet in aliis locis vox *conſcientia* de dubiâ etiam dici poſſit, non tamen in hoc loco Tridentini, quia in eo ea confeſſio requiritur, vt Sacerdos cognitâ cauſsâ poſſit ſententiam ferre; non poteſt autem cauſſa dubia dici cognita; ergo. Vides hoc argumento probari, non ſolùm nos non teneri, ſed nec poſſe confiteri dubiè peccatum dubium; quia ſi exerceri circa illud non poteſt iudicium, ergo nec poſſumus illud confiteri; hoc autem ego ferè dicerem

40 *Soluitur.* erroneum. Abſolutè ergo reſpondeo, Concilium ibi, dum cauſſam cognitam requirit, non exigere niſi cognitionem ſtatus ipſius pœnitentis; hunc autem ſtatum ego perfectè noſco, dum ſcio illum habere dubium; habeo enim de hoc reflexam cognitionem certam: id quod ſufficit, vt ego ſciam, quomodo debeam illi dare abſolutionem, & aliquam imponere pœnitentiam, non tam grauem, quàm ſi conſtaret certò de peccato; in omnem tamen euentum aliquam. Quod item rurſus ex eodem Tridentino pro ſe adfert, ſcilicet ſola peccata quæ occurrunt teneri nos dicere, parum illi fauet; nam reuerà dubia occurrunt dubiè memoriæ, & probabilia probabiliter, & certa certò; vnde tenebitur eo modo illa dicere; potiùs ergo hinc videtur iuuari communis ſententia: quidquid verò de hoc ſit, ſaltem non militat contra eam hæc obiectio. Vnde quòd addat Concilium nihil aliud requirere, non addit vim ei ſententiæ, quia iam oſtendimus Concilium non excluſiſſe ea dubia.

Quid de Auctoribus pro eâ ſententiâ. Præter hæc argumenta adducit pro eâ varios Auctores, & primo loco Ioannem Sanchez in Selectis diſput. 1. num. 12. Ego eum habere non potui; in verbis tamen, quæ ex illo citantur, nullo modo eam ſententiam tenet; quod enim dicat, *Semper tamen liberum erit pœnitenti ſolam materiam dubiam confeſſioni ſubiicere, quando certam mortalem non habet, vel in venialem ſolam fuerit lapſus*, non fauet ei ſententiæ: non enim debet intelligi docere, erit liberum ſubiicere dubiam, vel non ſubiicere; ſed, erit libe- *Non citatur benè Sanchez.* rum illam materiam ſubiicere ſolam ſine alio peccato; egerat enim, An cum ſolâ dubiâ poſſet dari abſolutio, & dixerat expedire vt aliquid certi adderetur: poſt quæ ſubiungit citata verba; hoc eſt, Non cogetur pœnitens addere aliam

certam materiam. Portò hunc eſſe verum ſenſum 41

patet manifeſtè ex his quæ addit; *Liberum erit, quando aliud mortale non habet, neque in veniale eſt lapſus*; hinc enim euidentiſſimè conſtat eum non de abſolutâ confeſſione peccati dubij locutum. Nam ſi quando non habet aliud peccatum, non tenetur confiteri dubium; multò minùs tenebitur, quando habet aliud; quia in hoc caſu per confeſſionem peccati certi remitteretur ei, ſaltem indirectè, peccatum dubium, caſu quo re ipsâ illud commiſiſſet; ac proinde non eſſet in periculo damnationis, ſicut ſi nullum habens niſi dubium, nullo modo confiteretur; tunc enim exponeret ſe periculo damnationis; non ergo loquitur Sanchez de libertate ad abſolutè confitendum, ſed ad confitendum vel ſimul cum aliis, vel ſolum; non ergo ibi fauet huic ſententiæ.

Secundò inducit Baldellum & Salas: verùm hi duo nullo modo agunt de caſu noſtro, licet *Neque Baldellus & Salas.* videantur vniuerſaliter loqui, ſed præciſè de generali quæſtione, An qui dubitat ſe debere centum proximo ſuo, poſſit in conſcientiâ etiam pro ſe iudicare ſe nihil debere, & dicunt omnino poſſe: (id quod nos etiam in omnibus aliis materiis omnino docemus; & quando quæſtionem hanc præſentem non tangimus, loquimur ſine exceptione:) per quod tamen de dubio confeſſionis, in quo ſunt aliæ rationes diuerſiſſimæ ex periculo æternæ damnationis, ex praxi Eccleſiæ, &c. de quibus ſtatim, illi nihil docent. Citat præterea Stephanum Bauni, qui tamen expreſſiſſimè eſt contra ipſum; nam ait teneri eum qui probabiliter dubitat: atqui omnis dubitans dubitat non ſolùm probabiliter, ſed certò; nam licet dubium ſit, an peccatum fecerit, quòd tamen dubitet eſt certiſſimum; ergo hic Auctor contrarius eſt ei ſententiæ. Citat etiam Granedum, quem ſemper ita vocat; credo eſſe errorem: eſt enim Granadus noſter, quem ei fauere puto. Addit Auſonium; qui tamen apertè eſt pro contrariâ ſententiâ: quòd autem argumenta illius vel eam non probent, vel ipſe non loquatur conſequenter, nullo modo oſtendit eum eſſe in hac ſententiâ; quam potiùs dicit improbabilem. Citat præterea varias theſes, quæ non magnam habent auctoritatem. Ei fauet Paulus Layman; (qui tamen ſaltem in horâ mortis ait teneri nos confiteri illud peccatum:) fauet etiam Amicus; qui tamen eam ad ſummum dicit probabilem.

Quid in hac quæſtione ſit dicendum iam oſ- 42

Sententia Auctoris. tendi: nunc rurſus dico fruſtrà in eâ quæri rationes pro vnâ aut alterâ parte, cùm tota quanta pendeat ab inſtitutione Chriſti: non obſtantibus enim omnibus rationibus pro vnâ & alterâ parte fuit liberum & liberrimum Chriſto Domino obligare nos ad confitenda dubia peccata, ſiue in Tribunali Mechlinienſi ſiue in quocumque alio cauſſæ dubiæ non admittantur; fuit etiam è contrario liberrimum nos non obligare: quid autem de facto voluerit, non poteſt niſi ex auctoritate diiudicari. In eâ autem etſi definitio nulla reperiatur, ſenſus tamen communis

hucuſque

hucuſque in Eccleſiâ receptus videtur omnino ſuadere, Chriſtum voluiſſe nos ad id obligare: etenim omnes omnino videntur ita id practicare, vt ſemper ſe de dubiis accuſent.

Euaſio præcluditur.

Videamus quid huic probationi reponat hic Auctor; Primò ergo ait ex hac ipſâ experientiâ oſtendi non conſtare clarè, multò minùs certò de hoc præcepto, ac proinde illud eſſe dubium; in dubio autem præcepti meliorem eſſe conditionem poſſidentis pro libertate noſtrâ.

Replicaret fortaſſe aliquis, præceptum eſſe de confitendis omnibus mortalibus commiſſis; & hoc quidem certiſſimum eſſe; dubium autem vtrùm hoc ſit commiſſum, ac proinde poſſeſſionem ſtare pro præcepto. Hæc tamen replica non habet difficultatem vllam; nam eo ipſo quòd præceptum ſolùm ſit de commiſſis, & dubitetur, an hoc ſit commiſſum, iam formaliſſimè eſt dubium de præcepto circa hoc peccatum; ac proinde non poteſt dici poſſeſſionem eſſe pro præcepto. Meliùs ergo Secundò dicimus, Licet non ſit planè omnino certum illud præceptum, colligi tamen ferè certò ex eâ communi praxi fidelium: multa enim in Eccleſiâ tenentur, ita vt vix liceat ſine notâ erroris ab eis diſcedere; quæ tamen non omnino clarè colliguntur ex traditionibus aut definitionibus Eccleſiæ; vt circa receptiores Sanctorum Hiſtorias, quas temerariè quis præſumeret negare.

43 *Alia reſponſio refutata.*

Secundò ergo reſpondet, Argumentum illud de communi Eccleſiæ praxi ſibi videri tantum valere, quantum ſi contra feſtum Immaculatæ Conceptionis ſic argumentaretur quis: Fuit praxis & vſus Eccleſiæ non celebrare Feſtum Immaculatæ Conceptionis, & non agnoſcitur eius praxis initium; ergo credendum eſt ab ipſis Apoſtolis promanaſſe, qui quæſtionem de Immaculatâ Conceptione potuerunt meliùs cognoſcere. Ita ille. Quæ ſolutio valdè mihi lepida videtur; & quidem libentiſſimè illi admittimus benè inferre, eam conſuetudinem non celebrandi Conceptionem fuiſſe tempore ipſorum Apoſtolorum, imò, ſi amplius vult, etiam ab ipſo exordio mundi: ſed quid inde? aliud enim longè eſt agere de vſu priuatiuo, *Hoc non fiebat olim*; aliud verò, *Hoc fiebat; & quidem in materiâ, de quâ alioquin ex naturâ rei nemo cogitaſſet.* Ratio diſparitatis à priori eſt clariſſima. Nam ad non introducendum nouum vſum naturæ indebitum non eſt neceſſarium declarare illum eſſe illicitum aut malum, aut eſſe prohibitum à Domino, aut à Chriſto in lege gratiæ; ſed ſufficit illum non fuiſſe creditum tunc obligatorium: per quod non impeditur, quò minùs poſteà fiat obligatorius. Et hoc modo dicimus de Conceptionis feſto vti & Aſſumptionis tempore Apoſtolorum; quia cùm celebrare illud Feſtum fuiſſet quid noui, non celebrare autem fuiſſet conſuetudo, vt ſic dicam, antiqua, certè vt pergerent non celebrando, non fuit neceſſaria poſitiua vlla ratio, quaſi id eſſet illicitum. E contrario autem accidit in vſu poſitiuo, qualis eſſet, ſi ab initio fuiſſet inſtitutum Feſtum illud; deberemus enim dicere, vt Apoſtoli præter conſuetudinem communem decernerent debere celebrari illud Feſtum, debuerunt indicare eam Conceptionem dignam fuiſſe celebratione, ac proinde non fuiſſe peccaminoſam. Circa noſtrum caſum res hoc ſecundo modo contingit: Nam cùm confiteri peccata ſit manifeſtè præter ordinem naturæ, & ad id obligare ſit graue onus; quodque eo ipſo non eſt credendum fuiſſe ab omnibus ſuſceptum, ſi ad illud non eſſet vlla obligatio, rectiſſimè infertur; Omnes tunc confitebantur peccata dubia, & confeſſi ſunt deinceps; ergo ſignum eſt eos omnes ſuppoſuiſſe à Chriſto traditum eâ de re præceptum.

Reſpondet Tertiò, Non conſtare de tali praxi. 44 *Tertia ſolutio reiecta.* Sed contrà, quia manifeſtè id falſum eſt, cùm vel vnus aut alter Doctor, qui à paucis diebus quæſtionem hanc mouit, vix audeat eam obligationem negare: id quod profectò eſſet ridiculum, ſi non agnoſceret praxim, aut aliud principium valdè receptum; cui quia ſe opponere non audet, ideò eam etiam ſententiam non audet tradere, ne quid ceteris valdè nouum dicat; ſupponit ergo illos ſenſiſſe, hucuſque talem eſſe obligationem.

Quarta refutatur, & vnde orta ſit praxis confitendi dubia.

Quartò reſponderi ex ipſo poteſt, Praxim illam ortum habere, eò quòd Auctores omnes hucuſque ita docuerint, & pauci à paruo tempore inceperint id reducere ad dubium, prout ſæpiùs contingit in ſententiis antiquari incipientibus. Sed contrà Primò, quia hoc ipſum quòd doctrina hæc noſtra ſit tradita à Doctoribus, & pertineat maximè ad mores, rectè colligimus eam fuiſſe traditam à Chriſto Domino, qui in rebus tam neceſſariis, & vſum Sacramentorum concernentibus, non patitur inualeſcere ferè per totam Eccleſiam aliquid falſum. Secundò ea ſolutio clarè reiicitur, quia quando Doctores, maximè Scholaſtici, inceperunt tradere eam doctrinam, non id fecerunt mori aliorum Doctorum auctoritate, quia hoc modo abiremus vſque ad Chriſtum; (quod adhuc eſſet melius pro nobis;) fecere ergo id, quia vel ipſi ita confitebantur, vel alios audierant hoc modo confitentes; vel quia notauerant hunc eſſe ſenſum omnium fidelium; ac proinde ſemper inſerunt, fuiſſe in Eccleſiâ eam perſuaſionem, quòd deberent etiam peccata dubia in confeſſione explicari.

Neque quod dicitur de aliis opinionibus, quæ iam incipiunt fieri probabiles, quidquam probat. Nam vel in aliis materiis ſenſus poſitiuus contrarius non fuit communis, ſed præciſè de eis non fuit actum, vt de negatiuo vſu paulò antè dixi; vel certè non in materiâ morali, & circa inſtitutionem Sacramentorum, vt ſenſus ille fuerit quaſi reuelatio quædam voluntatis Chriſti, ſed in puncto naturalibus rationibus vel principiis decidendo, licet concernente moralem: in quibus rebus auctoritas non habet tantum locum, ac proinde ſenſus præcedentium Doctorum non impedit, quò minùs contra illos aliquid dicatur ob ſolidam aliquam rationem de nouo inuentam.

SECTIO SEXTA.

Quid ſi peccatum ſit dictum vt dubium, & deinde deprehendatur vt certum.

QVÆRIMVS, Si quis confiteatur peccatum vt dubium, quia non poteſt certò recordari; poſteà tamen deprehendat ſe illud certò commiſiſſe, tenebitúrne tunc ſecundò illud vt 45

certum confiteri? Ratio dubitandi ea eſt, quia ſi ab initio peccatum illud fuiſſet certum, debuiſſet vt tale dici: debent enim peccata dici prout ſunt in conſcientiâ pœnitentis. Ergo poſteà quando iam ſcio eſſe certum, debeo illud confiteri vt certum; poteſtque id confirmari; nam aliud planè iudicium format Confeſſarius, & aliam imponere debet pœnitentiam, quando peccatum eſt dubium, quia tunc fortaſſe re ipsâ nullum fuit, & homo ille fortè eſt innocens, quàm dum certò conſtat illum commiſiſſe illud peccatum. Ob hæc argumenta Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 1. num. 69. Ludouicus Torres de Pœnitentiâ quæſt. 9. art. 2. diſp. 26. dub. 6. & Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſolutione 91. affirmant omnino eſſe eam obligationem; eſt tamen ex alterâ parte grauis ratio dubitandi, quàm fusè & optimè vrget Lugo.

Qui numerum incertum pro certo dixit, non tenetur repetere confeſſionem, ſi poſteà certum reſciat.

Nam ſi quis dixit in confeſſione ſe decies plus minúſve iuraſſe falsò, aut turpibus cogitationibus conſenſiſſe; (non enim poteſt diſtinctè recordari numeri;) ſi poſteà recordetur certò ſe duodecies determinatè id feciſſe, non tenetur ſecundò confiteri, & dicere determinatè & certò duodecies peccaſſe; & tamen eo caſu illa duo peccata vltra decem, imò illud ipſum decimum ſolùm dixit ſub dubio, non aliter quàm ſi de vnico iuramento falſo tamquam de dubio ſe accuſaſſet: quia ſicut ſe habet vnum peccatum ſolùm ſub dubio dictum, ita ſe habent illa tria aut quatuor dicta ſub dubio; etiamſi alia nouem priora v. g. dicta ſint certò; quia certa accuſatio de his nouem non facit accuſationem certam de illis aliis duobus aut tribus, vt per ſe conſtat: & reuerà non poteſt ad rem præſentem aſſignari vlla diſparitas, quandoquidem ſupponimus vt certum ex Tridentino etiam numerum peccatorum eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, non minùs quàm ſpecierum; atqui hominem eo caſu de numero non teneri ad repetendam confeſſionem, & ad dicendum illum numerum certum, qui deinde deprehenditur, eſt extra controuerſiam inter Doctores; & Suarez id vt indubitatum planè ſupponit diſp. 22. ſect. 5. idem tenet Vaſquez in præſenti quæſtione 91. art. 1. dub. 6. Coninck diſp. 7. de integritate confeſſionis, dub. 7. num. 62. Vega, Ledeſma, Villalobos, & Saa apud eumdem Lugo: & reuerà id ipſum videtur eſſe ex communi fidelium ſenſu, quia in praxi nullus putat ſe teneri in ſimili caſu ad ſecundam confeſſionem; Lugo cùm eo loco fusè deduxiſſet paritatem inter vtrumque caſum (quæ, vt dixi, adeò eſt clara, vt non egeat magnâ deductione) nec audet abſolutè excuſare ab eâ obligatione in vtroque caſu; nec putat debere in vtroque concedi obligationem: ait tamen ſe aliquos viros doctos conſuluiſſe, & inter eos Patrem Nicolaum Richardum Magiſtrum ſacri Palatij, & omnes iudicaſſe probabile, non eſſe obligationem in vllo ex his caſibus; quia tamen in re morali non eſt facilè recedendum à communi ſenſu; & quia nullum inuenit ſcriptorem pro eâ parte; pauci autem qui quæſtionem attigerunt, inclinant in contrariam; nihil audet de-
46 finire, ſed conſulit ſecuriorem partem. Ego tamen non video cur adeò ſcrupulosè ſit agendum; & quidem non capio, quare dicenda ſit ſecurior pars ea, quæ docet huiuſmodi peccata eſſe ſecundò confitenda; nam in contrariâ nullum omnino poteſt periculum ſubeſſe, cùm iam certò ſint remiſſa ea peccata, eo ipſo quòd declarata fuerint ſub dubio. Secundò Auctores, qui quæſtionem ex vnâ parte attigerunt, & eam obligationem ponunt, ſunt tantùm propriè duo; nam tertius Diana eam tangens, ne quidem dicit vtrùm eam ſequatur, ſed purè putè refert verba Turriani & Thomæ Sanchez. Turrianus autem non magnam fidem facit, quia facillimè ſententiam probabilem reiicit vt erroneam; vt benè in ipſo notauit idem Lugo & Diana ſæpè. At Auctores alterum caſum (in quo, vt vidimus, manifeſtè eſt eadem ratio cum primo) tractantes, & in eo contrariam habentes opinionem, ſunt longè plures. Praxis etiam fidelium (vt diximus) illis fauet; cur ergo non iure merito & ſine formidine dicemus hanc partem alteri præualere; ac ſi vna debeat (vti debet) alteram ad ſe trahere, hanc ſecundam debere trahere priorem, & non è contrario?

Confeſſus peccatum ſub dubio non tenetur denuo confiteri, licet ſciat pro certo deinde ſe peccaſſe.

Dico ergo abſolutè, Non eſſe eam obligationem in eis caſibus: id quod & ex voluntate Chriſti, & ex ratione quaſi à priori poteſt oſtendi; ex voluntate quidem Chriſti, quia ipſe ſenſus communis Doctorum & fidelium oſtendere videtur, Chriſtum non petiiſſe niſi vt quando quis ea peccata primâ vice confitetur, ea dicat prout tunc ſunt in conſcientiâ peccatoris; quando autem iam homo ſemel eſt abſolutus ab eis peccatis hoc modo dictis, non eſſe neceſſariam ſecundam eorum confeſſionem. Ratione item quaſi à priori idem ſuadetur, quia (vt benè Lugo ſuprà) quando homo eſt confeſſus illud peccatum, abſoluitur directè ab illo: non enim abſoluitur, eò quòd abſoluatur directè ab aliis, ab hoc verò indirectè, ſed directè, directiſſimè ab hoc; quod & explicitè ſecundùm totam ſuam malitiam & eſſentiam pœnitens declarauit: nam certitudo & dubium non facit quidquam latere aut plus cognoſci ex parte obiecti, ſed tenet ſe ex parte cognoſcentis; deinde de illo peccato homo ſe expreſsè accuſat; ergo ſi poſita eſt re ipsâ conditio, quòd ſcilicet re ipsâ ſit commiſſum, abſoluitur homo directè ab illo: & verò ſi circa horam mortis, aut alio tempore, quo teneretur confiteri, nullum aliud peccatum haberem, tenerer eodem modo de illo confiteri; & tunc ſi re ipsâ illud extitiſſet, fuiſſet validum Sacramentum, & abſolutus tunc fuiſſem non indirectè, quia à nullo alio abſoluor, vt ſuppono; ergo directè; ergo non eſt neceſſum illud iterùm confiteri, quia vltra directam abſolutionem non eſt neceſſum aliam quærere; confirmarique poteſt eadem doctrina, quia ſi quis dubius de voto aut irregularitate cenſuráve petat abſolutionem cum hac conditione, ſi fortè obſtrictus ſit, eaque ipſi detur, non debet (eſto deinde deprehendat ſe certò obſtrictum) petere nouam abſolutionem; quia prior ideò eſt data, vt ſi fortè re ipsâ poſita eſt ea conditio, ſeu ſi re ipsâ eſt votum, &c. maneat homo liber; ergo quando deprehendit certò re ipsâ fuiſſe votum, iam deprehendit certò fuiſſe abſolutionem validam; ac proinde non eſt cur cogatur petere ſecundam: quod benè notauit Lugo.

Contra hanc doctrinam aliqua obiiciuntur, 47
quæ tamen omnia habent eodem modo vim, non

ſolùm

ſolùm in caſu Patris Thomæ Sanchez, ſed etiam in altero de numero; vbi tamen omnes ferè ſtant pro nobis; habent inquam vim, quia, vt diximus, non eſt poſſibile diſparitatem inter vnum & alterum aſſignare. Primò obiicitur; Ergo ſi narrem illud peccatum Confeſſario non vt à me factum, ſed vt poſſibile, non erit poſteà neceſſarium dicere me illud feciſſe. Reſpondeo negando ſequelam; & verò mihi valdè mirabilis videtur hæc obiectio: in eâ enim narratione nihil eſt de accuſatione, nihil de ſignis doloris, nihil de petitione abſolutionis; quâ ergo probabilitate comparatur hic caſus cum noſtro, in quo & accuſatio & dolor, &c. perfectè repetiuntur, non minùs quàm dum ſub dubio ſe accuſat de octo aut decem?

Soluuntur obiectiones.

Secundò obiicitur; Peccatum debet manifeſtari prout eſt in conſcientiâ pœnitentis; ergo ſi deprehendam poſteà me certò illud feciſſe, debebo vt de certo me de illo accuſare. Hoc argumentum iiſdem terminis repetit Lugo ſecundo & quarto loco; illudque vtrobique vrget contra alteram partem, quæ eſt communis; illud nos ſuprà inſinuauimus, diximuſque non eſſe neceſſariam eam conformitatem niſi pro primâ vice, quando homo directè ab illo abſoluitur. Vnde etiam obiter reſpondetur tertiæ obiectioni, quòd ſi ab initio fuiſſet certum, debuiſſem tunc illud manifeſtare vt tale, ergo & nunc: negatur enim conſequentia, quia primâ vice non eram ab eo abſolutus, debebam ergo tunc dicere vt certum, alioquin decepiſſem, & non fuiſſem ſincerè confeſſus; quando tamen iam ſum abſolutus, non reſurgit noua obligatio ob dicta: quòd ſi ex ignorantiâ, quâ putarem inuincibiliter poſſe me peccatum certum confiteri vt dubium, etiam primâ vice dixiſſem vt dubium, eſto tunc non peccaſſem de nouo, ob eam quam diximus ignorantiam, non tamen obtinuiſſem abſolutionem; quia non confeſſus eſſem illud prout in mente erat, quando illius directam abſolutionem eram obtenturus, & quando re ipsâ illud dedi vt materiam, ſed decepi aduertenter Confeſſarium.

Peccatum confitendum eſt prout eſt in mente confitentis dum confitetur.

48 Denique obiicitur; Quia ſi oblitus ſum circumſtantiæ mutantis ſpeciem, debeo illam deinde explicare, & verò etiam peccatum ipſum ſecundò dicere, ſi aliter non poſſum detegere eam circumſtantiam; ergo & hic, quando illius circumſtantiæ, quòd certò illud fecerim, ſum oblitus, tenebor illud repetere. Iam dixi ſuperiùs certitudinem non eſſe circumſtantiam ex parte obiecti & peccati, ſed ex parte cognitionis; nihil ergo latet Confeſſarium ratione cuius obligetur ad ſecundam confeſſionem; vti quando non manifeſtatur circumſtantia, quæ moraliter eſt nouum peccatum. Hæc obiectio poſſet iudicari habere vim contra Lugo, qui (vt paulò antè vidimus) pro ſolutione obiectionis cuiuſdam dixerat peccatum dubium non eſſe peccatum niſi ſecundùm quid. Hinc enim inferri videtur; Ergo quando diximus illud vt dubium, non ſumus confeſſi peccatum verum, ſed peccatum ſolum ſecundùm quid; ac proinde non ſatisfecimus noſtræ obligationi. In noſtrâ tamen doctrinâ ſuperiùs datâ obiectio caret difficultate, quia iam oſtendimus, rationem dubij & certi non eſſe ex parte obiecti, ſed ex parte ſcientiæ; ac proinde fuiſſe tunc totum peccatum manifeſtatum in confeſſione, & non ſolùm peccatum ſecundùm quid.

Illa nunc mihi occurrit obiectio, quam obiter tetigimus ſuprà, quòd ad imponendam pœnitentiam valdè videatur conducere, ſcire vtrùm re ipsâ commiſſum ſit illud peccatum nécne; grauior enim debet imponi, quando certò conſtat fuiſſe commiſſum, quàm quando de illo dubitatur. Propter hanc autem pœnitentiam debent manifeſtari circumſtantiæ mutantes ſpeciem; ergo & hæc certitudo debebit declarari. Reſpondeo tamen, Non omnia, quæ ad maiorem minorémve pœnitentiam imponendam debent cognoſci, neceſſariò eſſe manifeſtanda; de quo fuſiùs infrà agentes, An circumſtantiæ notabiliter aggrauantes intra eamdem ſpeciem debeant ob hanc cauſſam manifeſtari. Secundò reſpondeo ex eo principio de æqualitate Pœnitentiæ, Cùm iam ſpecies peccati tota quanta ſit nota (vt diximus) Sacerdoti, ſummùm inferri obligationem in Confeſſario, vt hoc modo dicat pœnitenti, Hanc tibi impono pœnitentiam; quòd ſi tamen deinde deprehenderis te certò illud commiſiſſe, facias talem grauiorem.

Non omnia quæ faciunt ad grauiorem pœnitentiam, ſunt neceſſariò in confeſſione explicanda.

Illud pro complemento huius puncti aduerte etiam iuxta ſententiam Sanchez & Dianæ; ſi quis integrè confeſſus eſt peccatum ſecundùm omnes ſuas circumſtantias, eſto ipſe non diſtinxerit, vtrùm fuerit veniale nécne; imò etiamſi id Confeſſarius ipſe non cognouerit; non tamen eſſe neceſſarium poſteà; ſi certò deprehendat fuiſſe mortale, illud ſecundò confiteri. Ratio eſt, quia non eſt neceſſe Confeſſarium ſcire ſemper, vtrùm peccatum ſit mortale, an veniale. Quam doctrinam etiam Lugo approbat vt omnino certam. Ego tamen, vt verum fatear, longè maiorem in eâ inuenio difficultatem quàm in præcedenti; quia cùm ſpecies ſaltem peccati debeat manifeſtari, & ita, vt, quantum fieri poſſit, eam intelligat Confeſſarius; cumque mortale à veniali non ſolùm ſpecie, ſed etiam genere differat, non ſcio quo ſenſu dicere verè poſſimus Confeſſarium formaſſe verum iudicium de eo peccato, ſi quod fuit mortale iudicauit eſſe veniale. Ergo ſi ego ſcio Confeſſarium iudicaſſe me ſolùm venialiter peccaſſe, & ego deprehendo reuerà fuiſſe mortale, iam deprehendo differentiam ſpecificam, & longè quidem maiorem quàm ſi putaſſem eſſe furtum, quod fuit ebrietas. Nec ſufficit reſpondere, iam noſci totam ſpeciem phyſicam, dum ſcitur fuiſſe furtum: etenim ſpecies phyſica eſt quaſi per accidens in ordine ad punctum præſens, in quo moralis grauitas & diuerſitas per ſe & principaliter debet conſiderari. Ego fateor, ſi res ſpeculatiuè eſſet conſideranda, dicendum fore, dari talem obligationem; quia tamen eſſet graue onus pœnitentis illum obligare ad hoc vt Confeſſarius formet iudicium de qualitate venialis aut mortalis, poſtquam iam ipſe ex parte ſuâ rem totam cum omnibus ſuis circumſtantiis declarauit, non creditur Chriſtum illum ampliùs obligaſſe. 49

Confeſſus peccatum cum omnibus circumſtantiis, ignorans tunc tamen eſſe mortale, reſciens deinde fuiſſe mortale, an teneatur denuò confiteri.

Deciditur quæſtio negatiuè.

Congruentia etiam ſat bona pro hac doctrinâ adferri inde poteſt: Nam quòd circumſtantiis omnibus iam enarratis Confeſſarius iudicet eſſe mortale, aut veniale, pendet ex doctrinâ & ingenio, aut è contrario ex ſtoliditate eiuſdem Confeſſarij, quam pœnitens non tenetur examinare 50

nare, nec deceret id facere; vti etiam non expediret eumdem interrogare, an intellexerit quale illud peccatum ſit; debet enim ſupponere pœnitens in Confeſſario eſſe ſufficientem pro hac diſtinctione ſcientiam: & licet ipſi conſtet quòd fortaſſe Confeſſarius aliter iudicauerit, non eſt cur cogatur iterùm redire, & illum informare aliter; ſicut ſi ipſe ſincerè determinatè numerum peccatorum expoſuiſſet, eſto fortaſſe Confeſſarius ex aliquâ inaduertentiâ putaſſet alium numerum fuiſſe, & hoc poſt confeſſionem ſincerè, vt dixi, factam deprehendiſſet, nequaquam teneretur ideò ſecundò confiteri ad eam ignorantiam depellendam; quia hoc eſſet onus expoſitum grauiſſimis ſcrupolis & afflictionibus confitentium. *Limitatio reſponſi.* Addo tamen, ſi pœnitens (licet in eâ narratione non peccaſſet, vel quia inuincibiliter id fecit, vel quia ita putabat factum eſſe) tali tamen modo narraſſet ſuum peccatum, vt quaſi neceſſariò ea narratio induceret in quocumque Confeſſario etiam prudenti iudicium, quòd non fuiſſet niſi veniale, & deprehendiſſet poſteà idem pœnitens fuiſſe mortale, tunc omnino iudicarem illum teneri ad declarandum fuiſſe mortale; quia tunc ex parte ſuâ non feciſſet id quod erat neceſſarium ad hoc, vt Sacerdos ferret iudicium de qualitate eius peccati.

51 *Quid faciendum Confeſſario, ſi pœnitens incertus numero certo addat plus minùs.* Huic annexum eſt aliud dubium, quando quis dicit, *Accuſo me, quòd decies plus minúſve peccauerim*, quotus numerus, maior aut minor è contrario per ea verba denotetur. Variæ ſunt in hoc puncto opiniones, quia res eſt in ſe incerta, & omnino pendens à prudentum taxatione: quod enim vni videtur parum, alteri eſt multum; vti ſemper ſolet in ſimilibus materiis euenire: quidam ergo dicunt eſſe debere quartam partem aſſignati numeri; vt ſi dico octo, intelligantur duo plus vel duo minùs; alij dicunt tertiam, alij dicunt quintam partem. Verùm hi omnes non videntur rem tetigiſſe; nam ad hoc debet primo loco ponderari magnitudo eius numeri determinati. Nam licet duo, quod eſt quarta pars, ſint plùs minúſve reſpectu octo; at ſi dico mille profectò addere quartam partem, id eſt 250 non eſt plus minùs; viginti tamen aut triginta eſſent parum reſpectu mille. Fateor me non videre vllam regulam generalem, quâ tradi poſſit; optimum tamen conſilium eſſet pro Confeſſariis ipſis, ſi quando pœnitens dicit, Iuraui v. g. centies plus minùs, interrogent illum, Putáſne te decies ſupra centum probabiliter nécne? & ſic ſuo modo in ſimilibus numeris: tunc enim ſi pœnitens ipſe ſcit ſe in hoc determinare, reſpondebit ſtatim, & ceſſabit totum dubium; ſi non ſcit, non eſt ampliùs quærendum, ſiue iam Confeſſarius dubitet, an illud plus denotet 30. ſiue 20. ſiue 50. quia non tenebitur pœnitens tunc plus dicere.

SECTIO SEPTIMA.

An ſit mortale dicere peccatum falſum in confeſſione.

52 ALIIS terminis ſolet proponi hæc quæſtio; An ſit mortale in confeſſione mentiri. Dico *in confeſſione*, hoc eſt in materiâ ad confeſſionem pertinente; nam in aliis eſto ſub confeſſione fiat, reſpectu tamen confeſſionis habebit ſe per accidens. Suppono cum Suario diſput. 22. ſect. 10. num. 5. & Lugo ſuprà num. 98. id quod nos ſuprà inſinuauimus ad aliud propoſitum, non teneri pœnitentem etiam Confeſſario interrogante reſpondere ad ea quæ directè non pertinent ad hanc confeſſionem; inde ſi quærat, An aliud peccatum commiſerit, quod iam ille alibi confeſſus ſit, non teneri reſpondere; ac proinde vtendo debitâ reſtrictione, poſſe negare ſe illud commiſiſſe, niſi fortè id declarare eſſet omnino neceſſarium, vt Confeſſarius ferret iudicium circa ſtatum pœnitentis: de quo fuſiùs infrà agemus de dilatione abſolutionis.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de veniali ficto, aut ſi illud ſine dolore dicat.

PRO primâ quæſtione & ſecundâ ei affini, de defectu doloris circa aliquod ex dictis in confeſſione, quam ſimul cum hac tractabimus, ſuppono nullum eſſe dubium, id non fore mortale, ſi homo dicat ſe illud veniale (quod fingit, aut de quo non dolet) non dare pro materiâ confeſſionis: eo enim ipſo quòd id dicat, iam non mentietur propriè in confeſſione quà tali; nec in peccato ad eam pertinente deerit dolor; ac denique neque erit vllum periculum, quòd Confeſſarius ſit prolaturus verba abſolutionis ſupra indebitam materiam. Quæſtio ergo eſt, quando ita confitetur illud peccatum, vt poſſit Sacerdos putare illud dari pro materiâ abſolutionis. 53 *An ſit mortale dicere peccatum veniale fictum in confeſſione vel verum ſine dolore.* In quo puncto eum grauiter peccare affirmant multi apud Suarez diſp. 22. ſect. 10. eò quòd illud peccatum tunc datur pro materiâ; & tamen non poteſt ſupra illud cadere forma abſolutionis, quia nec de illo poteſt eſſe dolor neque abſolutio. Hæc autem eſt grauis irreuerentia contra Sacramentum; vt ſi quis Sacerdoti conſecraturo multas hoſtias immiſceret aliquas hordeaceas. Deinde redditur forma abſolutionis falſa; ſignificat enim hominem abſolui ab omnibus illis quinque v. g. interim tamen non abſoluitur niſi à quatuor; vnde iuxta ſententiam aſſerentem, propoſitionem dicentem quatuor occurrere, ſi non occurrant niſi tres, totam reddi falſam, fieret fortaſſe tota forma abſolutionis falſa; hoc autem eſſet grauis iniuria Sacramenti. His iiſdem argumentis probatur etiam eſſe graue peccatum confiteri peccatum veniale verum, ſine dolore tamen; quia etiam ſupra illud non poteſt cadere abſolutio, vt ſupra debitam materiam, &c. Vnde ſimul hîc vtrumque punctum, vt dixi, tractabimus, ne bis eadem ferè cogamur repetere.

Communis ſententia negans. Contraria nihilominùs ſententia vera eſt; eam defendit Suarez ibi cum vtroque Soto, Angelo, Sylueſtro & Nauarro, quos ſequitur Vaſquez quæſt. 91. art. 1. dub. 7. & Lugo eâ ſect. 2. num. 99. Dicimus ergo ſolùm id eſſe veniale peccatum, dummodò dentur alia venialia aut mortalia pro Sacramenti valore & effectu ſufficientia. Probari autem ſolet communiter à Suario, Lugo & aliis; quia etiam in reliquis Sacramentis non eſt mortale admiſcere aliquid, quod non pertineat ad materiam; vt ſi roſaceæ aquæ guttulæ paruulæ admiſcerentur elementaribus

pro

pro materiâ Baptiſmi; ſi in calice plus de aquâ infunderetur quàm poſſet conuerti in vinum,& conſequenter quàm poſſet conſecrari; in opinione etiam communi, quæ negat aquam immediatè tranſire in ſanguinem, vbi ea forma, *Hic*
54 *eſt calix*, non caderet ſupra illam aquam. Quæ inſtantia maiorem habet vim eo caſu,quo Sacerdos ſumens calicem deprehenderet eſſe aquam; teneretur enim tunc ſtatim conſecrare; non eſt autem credibile ſtatim illam aquam conuerti in vinum; ergo tunc Sacerdos proferret verba ſupra materiam aliquam incapacem; & tamen nec quidem id eſt leue peccatum: idem ergo in noſtro caſu dicere poterimus.

Probationes communes parum efficaces. Hæ inſtantiæ non videntur mihi admodum efficaces,& quidem prima de aquâ in Baptiſmo nihil apertè probat; quia verbum illud *baptizo* in toto rigore eſt verum, dummodò præcipua pars ſit aqua naturalis: vnde per illam admixtionem aquæ roſaceæ nihil impeditur, quod potuerit ibi ſignificari per ea verba; non enim aliud ſonant quàm Lauo te aquâ elementari; hoc autem veriſſimum eſt, quantumuis ſimul ille aſpergatur aquâ roſaceâ: non enim propoſitio illa dicit, *Totum hoc quo te abluo eſt aqua*, ſed abſolutè indefinitè *Lauo te*; quod, vt dixi, eſto ſimul illum intingat oleo, eſt veriſſimum; imò de facto illa aqua habet aliquid ex mandato Eccleſiæ de Sacro liquore, qui non eſt aqua, & conſequenter nec materia ad lauandum. At Sacerdos dum dicit, *Ego te abſoluo*, videtur ſignificare ſe ab omnibus illis peccatis, quæ prolata ſunt, abſoluere; vnde pœnitens non apponens dolorem requiſitum, vel peccatum illud fingens, planè videtur eſſe cauſſa, quòd verba ſint ſaltem inadæquatè falſa: id quod cenſeri poſſet grauis in Sacramentum injuria.

Inſtantia item illa de aquâ admixtâ vino multò minùs eſt efficax; maximè ſi vera ſit ſententia multorum, quòd ea adhibeatur ex Chriſti inſtitutione. Facilè enim dicitur ipſum Chriſtum Sacramenti auctorem potuiſſe ita id diſponere, ideoque non poſſe probari nobis licere alias partes materiæ adhibere; quòd autem aliquando ſit ibi vel terræ vel alterius rei aliquid admixtum, eſt per accidens, quia & moraliter non eſt vitabile, nec eſt notabile ab hominibus: at ea additio venialis ſine dubio eſt & vitabilis à pœnitente, & notabilis à Confeſſario.

55 Dices cum Lugo diſp. 14. num. 118. In hoc Sacramento pij homines ſolent accuſare ſe etiam de imperfectionibus, quæ tamen non ſunt materia Sacramenti, nec capaces abſolutionis; ac proinde videntur etiam ex parte reddere falſa verba abſolutionis, non minùs quàm veniale fictum. Reſpondeo, Neque hac inſtantiâ quidquam probari; nam Confeſſarius aduertens eas imperfectiones non eſſe peccata, ſine dubio non profert formam abſolutionis ſupra illas, vti diximus ſuprà. Difficultas autem nulla eſt in admixtione materiæ incapacis, quando in Sacramenti Miniſtro eſt aduertentia ad eam materiæ diuerſitatem; vti non eſt vlla omnino irreuerentia, quòd dum ego conſecro hoſtiam triticeam, videam aliam ibi prope hordeaceam, ſi agnoſco eſſe hordeaceam; nam tunc non dirigo intentionem ad vtramque; vnde potiùs ex hoc capite (vt vidimus) deſumitur argumentum in contrarium; quia ſi illæ duæ hoſtiæ ita ponerentur, vt illas Sacerdos non poſſet diſtinguere, ac propterea ſupra vtramque æqualiter proferret formam, eſſet graue peccatum eam dare occaſionem; ergo. Et hinc breuiter reſpondetur alteri inſtantiæ (quâ vtitur hîc Lugo) quòd fortaſſe ex Eccleſiæ conſenſu poſſet eſſe licitum hoſtiam conſecrandam ornare aliquibus punctulis aureis, quæ tamen ſint capacia conſecrationis. Reſpondetur inquam in talibus punctis, eo ipſo quòd poſſent à Sacerdote diſtingui, ceſſare totum periculum proferendi verba ſupra illa, ideoque nullum fore periculum falſitatis in eâ formâ. Vides his inſtantiis nullatenus probari noſtram ſententiam, ſed potiùs inde quodammodò reiici.

Iudico ergo eam ſententiam non poſſe poſitiuo argumento probari, ſed ſolùm indirectè oſtendendo, ea quæ in contrarium adducuntur non eſſe efficacia; ac proinde non eſſe cur dicamus ibi eſſe malitiam grauem, quam non debemus ponere ſine fundamento ſufficienti. Argumentor ergo pro illâ ſic; Mendacium ex ſe non eſt niſi peccatum veniale, ſi aliunde non adfert aliquod graue nocumentum, quale hîc non reperitur; ergo ſolùm eſt veniale peccatum fingere veniale quod non commiſiſſet; quoad doloris verò defectum res eſt clarior; quia non dolere de veniali non eſt mortale, niſi aliunde eâ carentiâ doloris adferatur aliud nocumentum; atqui hîc nullum adfertur, ergo. Imò hæc ratio ex hoc capite videtur ſuadere, quando veniale, quod confiteor, ita à me eſt commiſſum, & ſolùm eſt ibi defectus doloris, non eſſe in eâ carentiâ nec quidem venialem culpam. *Vera probatio ſententiæ communis.*

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur obiectionibus.

IAM ad obiectiones oppoſitas. Ad exemplum ergo de hoſtiis reſpondet Suarez eâ diſp. 22. differentiam in eo conſiſtere, quòd forma Eucharistiæ directè cadit ſupra materiam: vnde redditur falſa, ſi aliquæ ponerentur vt conſecrandæ, quæ tamen eſſent conſecrationis incapaces; at forma abſolutionis cadit ſupra perſonam, & ſolùm ſignificat quòd pœnitens abſoluatur: id quod veriſſimum eſt: ſignificat etiam quòd illi detur gratia remiſſiua peccati; hoc autem verum eſt, eſto non omnia ea peccata illi remittantur; non ergo fruſtratur Sacramentum. Cardinali Lugo non placuit hæc ſolutio, & meritò; quia verba abſolutionis ita cadunt ſupra perſonam, vt tamen ſignificent remiſſionem eorum peccatorum, quæ pœnitens confeſſus eſt; ergo ſi ponit pœnitens impedimentum pro abſolutione ab vno, reddit formam ſaltem inadæquatè falſam. Ideò ipſe Lugo aliter reſpondet, verba abſolutionis ſolùm ſignificare, *Ego quantum eſt ex me remitto tibi peccata*; hoc autem etiam tunc eſt verum, licet ob indiſpoſitionem pœnitentis non dimittatur illud, de quo non habet dolorem, & aliud, quod reuerà non eſt commiſſum. At verba conſecrationis dicuntur abſolutè, *Hoc eſt corpus meum*: inde oportet vt ſaltem in ſingulis hoſtiis ibi appoſitis ea verificentur, etiamſi in qualibet hoſtiâ ſit aliquid admixtum de terrâ, aut aliâ materiâ, quæ non ſit capax conſecrationis; 56 *Solutiones obiectionum parum efficaces.*

 quia

quia ſupra talem non iotendit Sacerdos proferre veiba. Hæc ſolutio mihi non placet, quia ex illâ videtur ſequi, etiamſi nullum verum peccatum confitereiur homo illè, eum tamen adhue non peccaturum grauites; quia ſi ea verba ſolùm denotani, *Quantum eſt ex me te abſoluo*; profectò ſicut dicitor verè de omnibus, etiamſi ab omnibus non abſoluat, etiam verè dici poterit, eſto à nullo penitus abſoluat; quia ſemper ſubintelligitur, *Quantum eſt ex me.*

57 Reſpondebis fortaſſe, Verba quidem etiam tunc fore vera; quia tamen nullam daret materiam, Sacramentum ſore irritum; hoc autem eſſe graue peccatum. Sed contrà, quia in tantum eſt iniuria grauis Sacramenti illud facere irritum, in quantum datur occaſio, vt formæ verba proferantur à Miniſtro nomine Chriſti falsè & irrisoriè: atqui eo caſu non proferrentur falsè, quia fieret ſenſus ille conditionatus; ergo non fieret grauis inioria.

Reſpondebis adhuc, Iniuriam eſſe io eo, quòd proferantur verba facientia Sacramentum, & interim nullum omnino fiat. Sed contrà, quia ſi non eſt iniuria, quòd nomine Chriſti proferantur verba abſoluentia ab omnibus peccatis, eſto re ipsâ ab omnibus non abſoluant, quia ſolùm dicit quòd abſolnat quantum eſt ea ſe; (id quod nunc verè dicitur;) etiàm non erit grauis iniuria, ſi dicat nomine Chriſti ſe facere Sacramentum, eſto illud oon faciat; quia non dicit ſe abſolutè illud facere, ſed quantum eſt ex ſe: id quod etiam eſt veriſſimum tunc temporis. Quare enim erit mortale, quod ego dem occaſionem Sacerdoti vt dicat; *Ego quantum eſt ex me te abſoluo, & facio Sacramentum*; eſto ob alterius defectum nullum tunc re ipsâ fiat? ſi verba abſolutè proferantur, tunc facilè apparet vbi ſit indecentia in eorum fruſtratione.

Secundò ea ſolutio non placet, quia longè probabilius eſt ea verba proferri abſolutè vti in omnibus aliis Sacramentis; & ſaltem veritas huius puncti, in quo iam ſumus, non pendet ab eo quòd verba proferantur cum reflexione illâ, *Quantum eſt ex me*; quam reflexionem ideò ponit hic Auctor, vt explicet, quo pacto poſſit dari Sacramentum hoc validum & informe. Quæ eſt etiam ſingularis opinio, à quâ non pendet veritas huius puncti, quòd ſcilicet non ſit mortale dicere vnum veniale ſine dolore, aut confiteri vnum quod re ipsâ commiſſum non eſt. Et quidem, ſi ad priuatas ſententias in aliis punctis pro huius quæſtionis ſolutione licet recurrere, nos ſtatim expediremur ab hac difficultate; diceremus enim ea verba ſignificare, *Dono tibi gratiam remiſſiuam huius & illius peccati*

58 *quantum eſt ex ſe*. Quæ verba abſolutè ſunt vera, & cauſſant ſuum effectum, licet per accidens ab hoc aut illo peccato ea gratia ideò non liberet, quia vel non eſt illud commiſſum, vel non eſt diſpoſitio pro illius remiſſione. At verba illa *Hoc eſt corpus meum* directè cadunt ſupra omnes illas materias, ad ponendum in eis Chriſtum; neque habent ſenſum alium, in quo poſſint verificari, ſi materiæ illæ non ſint capaces.

Vera ſolutio, vbi explicatur

Abſtrahendo tamen ab iſtis priuatis opinionibus reſponderi poteſt, Confeſſarium circa peccata venialia, quæ ſcit non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, & poſſe odio haberi ſub particularibus motiuis, quorum vnum ſe non extendat ad omnia alia, & circa quæ, eò quòd difficiliùs vitentur, non ita ſoleat eſſe vniuerſale propoſitum ea omnia vitandi, probabiliter ſupponere, poſſe circa vnum aut alterum ex illis pœnitentem eſſe minùs benè diſpoſitum, & ob eam cauſſam illam abſolutionem eſſe limitatam ad ea, pro quibus apponitur ſufficiens diſpoſitio: quæ etiam ratio applicari poteſt ad veniale fictum; nam etiam in enarrandis venialibus poteſt facilè aliquis error admiſceri, ideò non eſſe eam volitionem iam expreſſam ad omnia quàm ſit in mortalibus. Fortaſſe contra hanc ſolutionem dicet aliquis; Ergo ſi Sacerdos abſolutè velit ab omnibus abſoluere, iam abſolutio erit nulla; ac proinde pœnitens qui dedit eam occaſionem nullum faciendi Sacramentum grauiter peccauit. Secundò, quia non videtur pendere ex Confeſſarij voluntate, quòd poſſit ſine mortali error admiſceri. Reſpondeo, Has obiectiones etiam habere locum in ſolutione Lugo & aliorum; quia quòd Sacerdos dicat, *Abſoluo te in quantum poſſum*, nòn verò dicat, *Abſolute & ſimpliciter te abſoluo*, etiam videtur prouenire ab eius voluntate. Abſolutè autem dico, In omnium ſententiâ debere concedi id pendere aliquo modo ab intentione Confeſſarij; nam ſi ille intendat ita abſoluere ab omnibus illis peccatis, vt ſi ab vno non abſoluat, non abſoluat ab aliis; ſine dubio dato eo noſtro caſu, tota abſolutio eſſet nulla, & quidem etiamſi pœnitens ſine vllâ ſuâ culpâ, ſed putans ſe illud veniale commiſiſſe, illud diceret, aut eſto commiſiſſet illud, ex inaduèrtentiâ tamen inuincibili de illo non doleret: eo enim caſu abſolutio illo ſenſu data circa omnia peccata nulla eſſet omnino: nemo autem docet ordinariè loquendo, ſi in eo errore interueniat bona fides, reddi Sacramentum nullum; ergo illæ replicæ habent locum etiam extra caſum in quo iam ſumus. Reſpondemus ergo abſolutè Pœnitentem non dicendum peccare grauiter, eò quòd poſſit Sacerdos occaſionem accipere proferendi formam falſam: pœnitens enim ſupponit habiturum Confeſſarium eum ſenſum, qui eſt per ſe annexus huic Sacramento, vt dictum eſt.

quomodo Confeſſarius ſe debeat habere in abſolutione venialium.

Abſolutio pendet aliquo modo à Confeſſario.

Replicabis; Ergo tunc Sacerdos profert verba illa indeterminatè ſupra hæc aut illa peccata, 59
perinde ac ſi quis haberet ante ſe duas hoſtias, vnam conſecratam, alteram non; ipſe tamen eam non poſſet diſtinguere, quo caſu nnn poſſet validè conſecrare, quia non poſſet determinatè illam oſtendere quam conſecraret; ergo cùm Confeſſarius non ſciat quod peccatum ſit materia valida pro hac abſolutione, quod verò non, non poterit determinatè ſcire, à quibus peccatis abſoluat; vnde tota abſolutio videtur reddenda nulla: ſi enim diceret, Abſoluo te ab vno tantùm ex his duobus, & non diceret determinatè à quo, non eſſet abſolutio valida; cùm ergo illa verba *Abſoluo te* habeant implicitum eum ſenſum ab his peccatis, ſicut dum dico, *Hoc eſt corpus meum*, habent ſenſum ſupra has hoſtias, quas poſſum determinare; profectò ſicut ſi non poſſit determinare materiam, efficit inualidam conſecrationem; ita, ſi non poſſit determinare quæ ſint ea peccata, à quibus abſoluat, faciet inualidam

An Confeſſarius debeat poſſe determinare materiã,

ualidam

ſupra quam profert abſolutionem.

ualidam abſolutionem. Reſpondeo, Hanc replicam non eſſe contra ſolutionem à me datam, ſed vniuerſalem contra totam ſententiam, quam defendimus: ei reſpondemr, Abſolutionem Sacramentalem non eſſe eo ſenſu alligatam ad præſentem materiam clarè & diſtinctè propoſitam, ſicut eſt conſecratio; quia ſi pœnitens dicat, *Si forte habeo aliquod aliud peccatum, de illo doleo, & peto abſolutionem*; etiam ſupra illud cadit abſolutio ſaltem indirectè: idem à fortiori contingit, quando fit confeſſio vnius tantùm peccati expreſsè, reliquorum in communi, aut tantùm per ſola ſigna doloris, nullo dicto peccato; vt in periculo vitæ, & quando homo poſt petitam confeſſionem amittit vſum rationis, aut loquelam: quibus caſibus Confeſſarius nec vnum quidem peccatum poteſt determinare. Id autem non ſufficit in conſecratione, pro quâ planè debet eſſe demonſtrabilis materia; deinde ſi Confeſſarius audiuit mea peccata, etiamſi poſteà in fine confeſſionis iam non recordetur priorum, nec poſsit illa determinatè demonſtrare, nihilominùs validè me abſoluit. In conſecratione autem nequaquam ſufficit, quòd paulò antè viderim & potuerim demonſtrare materiam conſecrandam; ſed requiritur, vt in ipſo puncto quo verba profero eam materiam poſsim oſtendere. Aliter ergo ea demonſtrario requiritur in

Differentia inter materiam conſecrationis & abſolutionis reſpectu ſuarum formarum & eas proferentis.

60 conſecratione quam in abſolutione. Cuius ratio à priori eſt facilis; quia cùm Chriſtus dederit facultatem Sacerdotibus abſoluendi, non ab vno tantùm aut duobus, ſed etiam à millenis & millenis, ſi de omnibus illis quis confiteatur, & in his caſibus ſæpè moraliter ſit impoſsibile Confeſſarium diſtinctè omnium recordari, vt poſsit ea oſtendere; non potuit ab eo requiri determinata notitia. Cùm item, vt paulò antè dixi, circa venialia ſit difficile illud propoſitum & dolor de omnibus, & in eorum narratione, quia faciliùs elabuntur è memoriâ, poſsit eſſe error, non fuit expediens, vt tantum Chriſtus ibi requireret rigorem in prolatione eius formæ. Denique cùm ea abſolutio ab illis omnibus detur per modum vnius, ſufficit quòd in illo complexa ſint, quæ poſsint abſolutè remitti, & ratione quorum poſsit abſolutè verum eſſe, quòd hic homo abſoluitur. Adde, ſi velimus in toto rigore loqui, fortaſſe eamdem eſſe rationem in conſecrationis materiâ; nam licet ea ita debeat eſſe vicina, vt poſsit à Sacerdote oſtendi, ſeu demonſtrari, non tamen eſt vllo modo neceſſarium Sacerdotem ſcire, quanta illa ſit, parua, an magna, an multæ hoſtiæ, an paucæ; ideò etiamſi non videat hoſtias actu, & iudicet plures eſſe, aut è contrario longè pauciores quàm ſint reuerà, aut putet alias eſſe diuerſas quàm re ipsâ ſint, validè conſecrabit. Quòd item dicebatur, ſi ille vellet abſoluere ſolùm ab vno ex duobus quæ audiuit, & non determinaret hoc potiùs quàm illud; fore vt à neutro abſolueret, eſt veriſsimum; at in noſtro caſu iam determinat peccatum implicitè, quatenus intelligit ibi Abſoluo te abſolutè ab aliquibus; ab hoc autem ſi eſt pro illo diſpoſitus, & ab altero ſi eſt diſpoſitus; inde cùm conditio ponatur reſpectu aliquorum, non reſpectu aliorum, inde eſt vt determinetur tum abſolutio ad hoc potiùs quàm ad illud; & quoad hoc etiam poſſet conſecrari materia aliqua, de quâ non certò conſtat eſſe ſufficientem, ſi intentio conſecrantis ea eſſet; *Volo conſecrare hanc hoſtiam, ſi non eſt conſecrata, aut ſi eſt triticea, non hordeacea*, &c. & ex his reſpondetur ad ea quæ ſuprà vrgebantur de veritate eius propoſitionis, *Abſoluo te ab omnibus his peccatis.*

SVBSECTIO TERTIA.

Quid de mortali ficto.

QVÆRI vlteriùs poteſt, An ſit idem di- 61
cendum, ſi quis fingeret peccatum mortale, quod non commiſiſſet. Reſpondeo, Si non dicat ſe illud iam eſſe confeſſum, ſed quaſi primò illud det pro materiâ, tunc omnino peccaturum mortaliter. Ratio eſt, quia vt non poteſt peccatum graue reticere, ita nec poteſt graue fingere, ſed debet in eo Tribunali ſincerè agere, ſi contra ſinceritatem agit, peccat iuxta materiæ grauitatem, grauiter ſi materia eſt grauis, leuiter ſi leuis: poteſt etiam ſecunda ratio adduci ex immediatè antè dictis de veniali; nam cùm mortalia nondum in confeſsione directa ſint materia neceſſaria confeſsionis, & vnum non poſsit remitti ſine alio (contrario modo quàm venialia) neceſſum eſt vt Sacerdos, eo ipſo quòd illud mortale audit à pœnitente, ſupponat vt omnino certum, & quidem per ſe illud dari pro materiâ; ac proinde etiam eius intentio & verba planè cadent directè ſupra illud aliter quàm diximus de venialibus; ſi ergo pœnitens malitiosè dedit cauſſam, vt Confeſſarius fungens ſuo officio indebitè re ipsâ proferat formam abſolutionis ſupra totam illam materiam, ſine dubio peccabit grauiter. Sed quid, ſi pœnitens diceret ſe iam illud anteà confeſſum fuiſſe; videtur enim tunc eſſe eadem de illo ratio, quæ de veniali. Reſpondetur communiter, non eſſe eamdem rationem; quia (vt paulò antè diximus) ille homo ſe grauiter infamat in eo Tribunali, vbi cogitur agere ſincerè; & licet ipſe ſuâ intentione non det illud peccatum tamquam materiam abſolutionis, adhuc tamen illud ſubiicit huic iudicio, & variat notabiliter conceptum, quem de pœnitente Confeſſarius habet in ordine ad vitam præteritam. Ita Lugo eo loco, quæ non carent difficultate; & quidem quod dicitur de variatione conceptus, patitur inſtantiam è contrario, ſi ille pœnitens de aliquo peccato, quod anteà fecerat, & de quo fuerat iam confeſſus, dum illud ſecundò commiſit, ſe accuſaret, ac diceret, ſe ſimile peccatum anteà non commiſiſſe: ſine dubio enim variaret conceptum Confeſſarij eodem planè modo quo in caſu noſtro, in noſtro variatet in peius, hic in melius; & tamen non ideò hic mortaliter peccaret; ergo
variatio illa non indicat grauem malitiam. Quod 62
præterea dicebatur illud ſubiici huic iudicio, etiam non vrget; nam (eodem Auctore teſte) ſi aliquod mortale, de quo iam fuerat pœnitens abſolutus, repetat in confeſſione ſecundâ ſine dolore, dummodò det aliam materiam abſolutionis, non peccat; ſicut quando dat veniale ſine dolore; (quæ doctrina eſt omnino bona, & conſequenter tradita;) & tamen haud dubiè tunc illud ſubiicit præſenti iudicio non minùs quàm illud confictum; ſubiicit inquam verbis, non re,

Fingere peccatum mortale in confeſſione eſt peccatum graue.

Quid ſi fingens addat ſe illud peccatum iam fuiſſe confeſſum.

quandoquidem de illo non dolet; cur ergo hoc modo ſubiicere aliquid fictum erit mortale magis quàm in altero caſu, ſi attendere præciſè velimus eam rationem, quòd ſubiiciatur iudicio? Denique illa ratio, quòd in eo iudicio debeat homo agere ſincerè, & ſe non grauiter diffamare, etſi maiorẽ habeat vim, fortaſſe non omnino conuincit, quando pœnitens dicit ſe iam fuiſſe illud peccatum confeſſum; quia tunc ea diffamatio cùm non ſit in materiâ neceſſariâ eius iudicij, non eſt tanti momenti, & poteſt perinde ſe habere ac ſi pœnitens intra confeſſionem; non tamen ſe accuſando de eo peccato diceret aliquid, vnde Sacerdos conciperet eum iam anteà peccaſſe grauiter; v.g. ſi diceret, *Accuſo me quod peccaui cum vna, cum quâ anteà peccaueram; de quo tamen antiquo peccato iam me non accuſo, quia iam fui de illo confeſſus*; aut aliter, ne in hoc caſu recurratur ad aliquam quaſi conſuetudinem, *Accuſo me quòd furatus ſim ab eâ perſonâ pecuniam, cum quâ olim peccaueram; de quâ fornicatione iam egi pœnitentiam, & nunc me non accuſo*; tunc enim non peccaret mortaliter: propter hæc ego non auderem ita certò tale mendacium dicere eſſe mortale: & ita abſolutè ſentit P. Tannerus diſp. 6. q. 4. dub. 12. Addo tamen, ſi circa illud peccatum adderetur aliqua circumſtantia grauis noua falſa, quam anteà non fuiſſet ille confeſſus, tunc ſine dubio fore mortale; quia quoad illam circumſtantiam grauem iam ea confeſſio eſt prima, ac proinde ſi res ſit grauis, eſt obligatio grauis veritatem ſincerè dicendi.

DISPVTATIO TRIGESIMASECVNDA.

De obligatione confitendi circumſtantias aggrauantes: vbi aliquid in particulari, quæ ſint mutantes ſpeciem.

1 PECCATI circumſtantiæ, vt ſuppono ex Tomo 3. de Actibus humanis, quædam ſunt quæ transferunt peccatum in aliam ſpeciem; vt circumſtantia coniugati transfert copulam cum alienâ ad ſpeciem iniuſtitiæ: aliæ ſunt quæ intra eamdem ſpeciem aggrauant notabiliter; vt furari mille non extrahit furtum ad aliam ſpeciem, aggrauat tamen notabiliter peccatum ſupra furtum v. g. vnius floreni; & quidem debere explicari eos quæ ſpeciem mutant, definitum eſt à Tridentino Seſſione 14. cap. 5. & Can. 6. vbi damnat eos qui dixerint non eſſe neceſſarium eas confiteri. Quæ definitio vniuerſalis non patitur exceptionem. Vnde quòd aliqui dixerunt, circumſtantias, quæ ſolùm mutant ſpecies magis notas, non eſſe neceſſariò explicandas, non videtur vllo modo poſſe tolerari, niſi fortè loquantur de differentiâ ſpecificâ in genere tantùm phyſico, non in morali. Hæc tamen doctrina ita eſt intelligenda, vt circumſtantia illa, quam tenemur confiteri, addat ſpeciem nouam mortaliter grauem; nam ſi addat ſolùm circumſtantiam ſpecie quidem diuerſam, venialiter tamen tantùm malam, procul dubio ſicut non tenetur confiteri venialia, ita neque illam nouam circumſtantiam, quæ vt ſic eſt ſolùm veniale peccatum; v.g. ſi fornicationi, furto, &c. adueniat circumſtantia mendacij aut vanæ gloriæ, &c. Licet autem in genere ſit certa hæc obligatio confitendi eas circumſtantias mutantes ſpeciem, eſt tamen poſteà in praxi maxime difficile oſtendere in particulari quæ illæ ſint: de quo puncto nos ſecundo loco in hac Diſputatione tractabimus, quia reuerà (vt dicam infrà) non ſpectat ea quæſtio huc; circa aggrauantes ergo ſit

Circumſtantia vt ſit materia neceſſaria confeſſionis, debet addere ſpeciẽ nouam mortaliter malam.

SECTIO PRIMA.

Proponuntur duæ oppoſitæ ſententiæ; & in quo ſit ſubſtantia difficultatis.

2 QVÆSTIO hæc, An ſufficiat dicere, Furatus ſim materiam peccati mortalis, eſto furatus ſim millionem, celebris eſt, & ad praxim valdè pertinens. Diuus Thomas, Albertus, Paludanus, Bonauentura, Almainus Carthuſianus, Durandus, Adrianus, Nauarrus, Conarruuias, Turrecremata, Angelus & Armilla apud Patrem Suarez diſp. 22. ſect. 3. item Valentia quæſt. 11. puncto 1. Vaſquez quæſt. 91. dubio 2. Lugo ſect. 3. (innumeros alios congerit Diana Tractatu 1. de Circumſtantiis aggrauantibus; vbi tamen non præfert hanc ſententiam alteri) negant neceſſarium eſſe eas circumſtantias confiteri: contrarium aſſerunt Suarez, Sanchez, Coninck & Tannerus, apud quos, ſicut apud citatum Dianam, videre eſt multos alios pro eâdem.

Ego ab hac quæſtione facilè me extricabo, quia reuerà omnia quæ pro vtrâque parte fusè à multis dicuntur, ferè reuocantur ad vnum vel alterum argumentum pro qualibet parte; quod tamen variè à variis dilatatur. Sententia negans videtur vnicè fundata in Tridentino, quod Seſſione 14. cap. 5. cùm nullam feciſſet mentionem circumſtantiarum aggrauantium, ſed alia poſuiſſet quæ pœnitens debet præſtare, addit, *Nihil aliud a pœnitentibus in Eccleſiâ exigi*; ergo excludit ibi neceſſitatem dicendi circumſtantias aggrauantes: clariùs autem videtur id ipſum colligi ex eodem Concilio, dum affirmans eſſe obligationem confitendi circumſtantias mutantes ſpeciem, nihil dicit de aggrauantibus; videtur ergo eo ipſo negare eſſe neceſſarium has confiteri. Nec ſufficit dicere, ibi etiam non negaſſe Concilium id requiri, ſed abſtraxiſſe, ac proinde ſolùm eſſe argumentum negatiuum; hoc inquam non ſufficit: cùm enim agendo 3

Sententia negans circumſtantias tantùm aggrauantes confitendas proponitur.

Digitized by Google

do de circumſtantiis limitet Concilium ſuam deciſionem ad mutantes ſpeciem, profectò iam excludit alias; ſicut dum explicat, quorum peccatorum confitendorum ſit obligatio, eo ipſo quòd non nominet niſi mortalia, reiicit venialia: quòd ſi voluiſſet Concilium abſtrahere ab opinionibus inter Catholicos, dixiſſet ſanè, *Debere ſaltem explicari circumſtantias mutantes ſpeciem*; non autem eſſent addenda ea verba, *Nihil aliud à pœnitentibus exigi*; quibus quaſi virtualiter dicit non eſſe neceſſarium confiteri aggrauantes: & hinc probatur clarè ex Chriſti inſtitutione nullam eſſe obligationem eas confitendi; quandoquidem Eccleſia tota Spiritus ſancti lumine illuſtrata in generali Concilio non potuit hanc obligationem ex verbis Chriſti colligere; vnde fit legem illam ſaltem non eſſe claram. Lex autem in dubio legis latæ non obligat, vt cum aliis tradit ipſe Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 10. num. 31. contra eum enim qui ius clarum dicere potuit, & non dixit, interpretatio eſt facienda.

Secundò rationem addunt; quia ſi circumſtantiæ notabiliter aggrauantes debent declarari; ergo etiam notabiliter minuentes; quia in confeſſione ſicut nemo poteſt negare delicta, ita neque è contrario ea augere; obligare autem ad hoc eſt planè contra communem ſenſum Doctorum; ergo.

Tertiò, quia etiam deberet declarari quantitas in detractione & damnis illatis, item duratio actus, intenſio & alia, ad quæ tamen vix vllus obligat.

Quartò addi poteſt eſſe valde incertum, quæ ſint circumſtantiæ notabiliter aggrauantes, quæ verò leuiter tantùm, ac proinde per contrariam ſententiam reddi valdè incertam eam obligationem. Hæc eſt tota ſubſtantia huius opinionis, quam eſſe probabilem & tantorum virorum auctoritas & rationes prædictæ perſuadent manifeſtè.

Proponitur ſententia aſſerens, & vt probabilior defenditur.

4 Nihilominùs contrariam iudico eſſe probabiliorem, & in primis teſtimonium ex Tridentino videtur mihi ſatis exigui & leuis momenti: Primum quidem, quia (vt Lugo ipſe notat) dum Concilium dicit, *Nihil aliud à pœnitentibus in Eccleſiâ exigi*, non eſt ſermo de circumſtantiis mutantibus ſpeciem, vt inde probetur Eccleſiam poſitiuè dicere, Non eſſe neceſſum confiteri ſolùm aggrauantes; eo ergo loco Concilium præcisè ait in communi, Non exigi aliud quàm vt poſt debitum examen conſcientiæ dicantur ea peccata quæ occurrunt memoriæ: id quod non eſt ad rem præſentem. Secundum autem teſtimonium etiam non vrget: optima enim eſt ſolutio ſuprà inſinuata, quòd tradiderit Concilium, quæ ſunt certa abſtraxerit ab incertis. Replicæ verò factæ, maximè à Lugo, ſunt contra ipſum; nam expreſsè agens de peccatis dubiis (quæ ipſe dicit eſſe materiam neceſſariam confeſſionis) obiicit ſibi ſimile argumentum; quòd ſcilicet Tridentinum non dixerit illa eſſe neceſſariò confitendi; ei autem reſpondet his verbis num. 72. *Concilium licet nihil ibi explicuerit de peccatis dubiis, ea tamen non excluſiſſe.* Ecce hîc approbatam reſponſionem Suarij & aliorum in noſtrâ materiâ. Fateor illum ibi etiam aliam addere reſponſionem, & conari probare, Concilium etiam feciſſe mentionem de iis peccatis dubiis; verùm iam non de ſecundâ hac ſolutione, ſed de primâ ago; quam vt bonam tradit; contra eam autem poſſunt fieri omnia argumenta, quæ ipſe hîc facit contra Suarium de lege dubiâ, &c. Deinde illa confirmatio, quòd Concilium docens materiam neceſſariam eſſe mortalia, eo ipſo implicitè excluſerit venialia; poteſt potiùs retorqueri contra ipſum; nam quia Concilium voluit poſitiuè excludere venialia, non ſolùm dixit affirmatiuam illam de mortalibus, ſed ſtatim expreſsè id de venialibus negauit dicens: *Nam venialia*, &c. ergo cùm hîc non fecerit exceptionem de circumſtantiis aggrauantibus, ſed ſolùm affirmauerit poſitiuè de mutantibus ſpeciem, profectò non debet iudicari voluiſſe poſitiuè eas excludere; ſed ſolùm quòd noluerit rem (quæ adhuc erat in opinione multorum) determinare vt de Fide in alterutram partem. Vrgeo id meo iudicio efficaciter valdè. Nam vti nobis obiicit hic Auctor, quòd ſi præ- 5
ſcindere voluiſſet Concilium, dixiſſet, *Saltem mutantes ſpeciem*; eò autem quòd id non dixerit, colligi mentem Concilij fuiſſe poſitiuè dicere, non eſſe neceſſarium eas confiteri: ego ſanè potiori iure dicam, ſi Concilium voluit eas excludere, cùm ſciret multos eſſe graues Auctores, qui contrarium iudicarent, & ſine dubio præſentes ibi aderant multi, ſaltem Soto contrarium ſentiens ibi erat; cur quæſo non dixit Concilium, vt ſuam mentem declararet? *Non tamen neceſſum eſt confiteri purè aggrauantes*: hoc enim tam facilè addi potuiſſet, quàm è contrario dicitur, potuiſſe addi *τὸ ſaltem*; quia reverà ſi poſitiuè ſenſit eas non eſſe ſub obligatione, magis erat neceſſaria ea poſitiua excluſio, quàm ad præſcindendum fuerit neceſſarium *τὸ ſaltem*; nam præciſio ex naturâ rei quaſi intelligitur, dum vnum affirmatur, & de altero nihil dicitur; excluſio autem poſitiua vnius non intelligitur per affirmationem alterius. Vides ergo non magis ſtare Tridentinum pro illis quàm pro nobis? Quod dicebatur, In dubio legis eam non obligare, &c. etiam non vrget; quia hîc non eſt dubium propriè legis, ſed probabilitas, & quidem maior quàm de oppoſito, vt dicemus; ac proinde etiam dicimus dari obligationem probabilem. Denique quòd Eccleſia illuſtrata lumine Spiritus ſancti id non collegerit ex inſtitutione Chriſti, etiam non vrget. Iam enim oſtendi neque collegiſſe contrarium, cùm illud etiam non expreſſerit; fatemur quidem non eſſe id de Fide; at non propterea nihil poſitiui affirmare de Sacramentis poſſumus, niſi illud ſit de Fide; & niſi Eccleſia id collegerit manifeſtè ex inſtitutione Chriſti. Numquid non hîc Auctor dicit ſpecies vini cauſſare gratiam nouam? hoc autem non definit Concilium, neque colligitur ex Concilio. Numquid non dicit eas quamdiu ſunt in ſtomacho nouam cauſſare gratiam? Numquid non dicit aquam tranſire immediatè in vinum? hæc non definit Concilium. Similiter poſſunt multa adduci; ſed ſatis ad clarè probandum Concilium non ſtare pro ipſis.

Ad rationem primam, quòd deberent decla- 6
rari etiam circumſtantiæ notabiliter diminuentes intra eamdem ſpeciem; reſpondemus Primò, Non deeſſe Auctores qui id admittant, vt Scotus

&

& Cano apud Suarez; qui aliter reſpondet, ſcilicet non poſſe eſſe circumſtantias quæ notabiliter minuant, quia non poſſunt extrahere peccatum ab ordinario modo quo ſolet committi.

An circumſtantia notabiliter minuentes ſint explicandæ in confeſſione.

Verùm hæc ſolutio mihi non placet; nam ſi cogeret metu grauiſſimorum ſuppliciorum & mortis ad me inebriandum, certò, eſto non excuſaret à peccato, non eſſet tamen illa circumſtantia intra ordinarium modum peccandi, nec de eâ diminutione poſſet Sacerdoti, nullo alio dato fundamento, quidquam occurrere. Ego, vt magis conſequenter diſcurram, non dubitarem eo caſu teneri dicere, me ob illam cauſſam inebriatum: & idem eſt, ſi ſimili tentatione ſuperatus aliud quodcumque peccatum commiſiſſem; deberem enim id declarare. Reſpondeo Tertiò, Has circumſtantias modo explicato notabiliter minuentes raras eſſe; alias autem, quæ etiam minuant, vix reperiri, ideoque eam obligationem illas declarandi vix habere locum, niſi in vno aut altero caſu raro. Quòd in ſecundâ ratione dicitur, Etiam debere declarari longam durationem, &c non dubito eodem modo id eſſe dicendum ac de quantitate furti; quia ſi quis liberè conſtanter odium Dei traheret per duas tréſve horas, aliud eſſet formandum iudicium, quàm ſi per ictum oculi. De intenſione, eſto ea valdè augeat malitiam, quia tamen nos non poſſumus illam dignoſcere, non eſt tanta obligatio. Circa vltimum, quòd non poſſit determinari, quæ ſit notabiliter aggrauans, quæ leuiter, dicemus paulò pòſt.

SECTIO SECVNDA.

Ampliùs confirmatur ſententia affirmans.

7 CONTRARIA ergo ſententia, quam dixi probabiliorem, ſuaderi maximè poteſt fundamentis, quibus idem Tridentinum vtitur ad probandum debere declarari in particulari peccata in confeſſione, & non ſufficere ſe in communi accuſare, *Peccaui*; ait ergo Concilium: *Conſtat enim Sacerdotes, iudicium hoc incognitâ cauſsâ exercere non potuiſſe, neque æquitatem illos in pœnis iniungendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere dumtaxat, & non potiùs in ſpecie ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent:* vnde infert, Debere omnia omnino mortalia declarari, & circumſtantias mutantes ſpeciem; quòd ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innoteſcant, vt de grauitate criminum rectè cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet pro illis imponere pœnitentibus. Ex hoc diſcurſu licet ipſum Concilium, vt diximus, ſolùm intulerit neceſſitatem explicandi circumſtantias mutantes ſpeciem (quia de aliis eſt opinio probabilis negans;) nihilominùs valdè efficaciter nos inferimus, eſſe eam obligationem, quia reuerà, quando ſunt notabiliter aggrauantes, vehementer mutant iudicium Confeſſarij, & aliam per ſe inducunt obligationem pœnitentiæ imponendæ. Si enim ego ſum furatus vnum millionem, alter ſolùm vnum florenum (qui ſufficit ad peccatum mortale;) profectò incomparabiliter maior eſſet inter nos differentia in genere moris, & magis digna quæ à Confeſſario ſciretur, maximè ad imponendam pœnitentiam, quàm ſi ego duobus actibus diſtinctis furatus eſſem, vno vnum, altero alterum florenum, aut quàm ſi ei furto addidiſſem circumſtantiam ſimplicis fornicationis, aut ſacrilegij; eò quòd ex templo illum florenum accepiſſem. Nec poteſt facilè, qui ſine præconceptâ iam opinione rem conſiderat, negare, hanc deductionem eſſe longè probabiliorem quàm argumenta, quæ pro contrariâ ſententiâ adducuntur.

Circumſtantiæ notabiliter aggrauantes confitendas eſſe probatur ex Tridentino.

Dices Primò: Hæc mea deductio non eſt vllius momenti, quia Deus propè infinitè maiori pœnâ punit illum qui furatur florenum integrum ſufficientem ad mortale, quàm puniat eum, qui ob vnum cruciferum minùs acceptum non peccauit mortaliter; illum autem qui millionem ſupra florenum furatus eſt, non tum tanto exceſſu punit; non eſt ergo mirum quòd Confeſſarius etiam ipſe non teneatur ita ſcire exceſſum mortalium inter ſe quàm mortalis à veniali; etiamſi videatur hic exceſſus ex parte materiæ longè minor quàm ille. Reſpondeo; Licet mortale quamdiu non remittitur, maiori eâ pœnâ puniatur, vt in obiectione dicitur, in ordine tamen ad intentum noſtrum optimam eſſe eam comparationem. Nam remiſſo iam mortali per pœnitentiam, non videtur probabile Deum non ſtatuere in Purgatorio longè maiorem pœnam pro furto vnius millionis reſpectu furti vnius floreni tantùm, quàm ſtatuat pro eius floreni furto reſpectu furti venialis quinquaginta nouem cruciferorum. Cùm igitur pœnitentia à Confeſſario imponenda vnicè reſpiciat magnitudinem pœnæ illius, quæ poſt dimiſſum peccatum debetur in Purgatorio, optima eſt illa mea ponderatio, quòd in ordine ad hanc pœnitentiam imponendam longè magis neceſſaria videatur notitia furti integri millionis præ furto floreni, quàm notitia furti floreni præ furto quinquaginta nouem cruciferorum. 8

Dices Secundò, Manifeſtum eſſe, hanc rationem non æquè procedere pro his circumſtantiis, ac pro illis quæ mutant ſpeciem; nam ſi æquè probarem in vtroque caſu, ergo Concilium dixiſſet idem de vtroque. Reſpondeo, Hinc ſolùm oſtendi eas rationes non vrgere tam clarè & tam certò in his circumſtantiis quàm in aliis; quod ſufficit, vt Concilium in vnis definierit obligationem, in aliis præſciderit. At per hoc nequaquam oſtenditur, quòd infra limites ſummæ certitudinis (quæ ad Fidem requiritur) non probent illæ rationes ita, vt reddant noſtram ſententiam probabilem & probabiliorem contrariâ; quod ſolùm nos intendimus: neque enim volumus vllo modo noſtram facere de Fide, ſed deductam magis probabiliter ex principiis Fidei.

Reſpondebis Secundò: Sine notitia circumſtantiæ mutantis ſpeciem non ſcitur peccatum in ſpecie. Sed contrà, quia eodem modo ſi non ſciam illum furatum eſſe millionem, non ſcio peccatum in indiuiduo, non ſolùm in indiuiduo phyſico, vt ſic dicam, ſed nec morali. Id quod fortiùs vrgetur contra Cardinalem Lugo, qui eâ ſolutione vtitur; nam ipſe ait, Si ego occidi Petrum, & in confeſſione dico me occidiſſe Ioannem (ſuppono aliunde non eſſe maiorem grauitatem in vno quàm in altero, nec vllam penitus aliam differentiam) me tunc non confiteri validè; 9

Cardinalis Lugo non ſatis cohærenter locutus.

dè; quia non dico illud peccatum quod feci, ſed aliud. Inde argumentor; Tunc dico peccatum quod feci in ſpecie & moraliter in indiuiduo; quia, vt dixi, idem eſt moraliter quòd occiderim Petrum ac ſi occidiſſem Ioannem; ergo ad notitiam in Confeſſario requiſitam non ſufficit dicere peccatum in ſpecie, ſed in indiuiduo. At ille qui dicit ſe furatum materiam grauem, non dicendo vtrùm millionem, an verò vnum florenum, non dicit moraliter loquendo peccatum in indiuiduo quod fecit: nam nemo per illa verba ſuſpicatur eam maximam pecuniæ ſummam ſignificari. Confirmo id rurſus ad hominem; quia idem ipſe Auctor fusè conatur contra Patrem Vaſquez probare, ſi quis vno ictu occidat centum homines, in rigore non magis eſſe ibi plura peccata, quàm ſi vnâ vice accipiat furto ex menſâ centum aureos, maximè ſi hi ſint diuerſorum dominorum; quo caſu ſicut occidens centum facit diuerſis damnum, ita accipiens eos centum facit diuerſis damnum: quam paritatem fuſiſſimè hac ſectione probat (vt dixi) contra Patrem Vaſquez; ex eâ autem obiicit ſibi; In tali caſu non ſufficiet dicere, *Feci homicidium*; ergo nec ſufficiet in furto mille aureorum dicere, *Furatus ſum rem grauem*: reſpondet autem, Ideò non ſufficere dicere, *Feci homicidium*, quia vox illa *homicidium* videtur ſignificare mortem vnius tantùm.

10 Ex hac ſolutione ſic ego ad rem noſtram argumentor: Nam quantumuis ea vox *homicidium* ex ſe non neget plures eſſe occiſos; quia tamen communiter homines non ſolent intelligere niſi vnum, non ſufficit dicere, *Feci homicidium*; ita eodem prorſus modo dico, eſto ea vox *furtum vnum* non neget fuiſſe vnius millionis; quia tamen nullus in communi acceptione ſolet eam grauitatem apprehendere, profectò debet ea vox vſurpari pro longè minori materiâ; ac proinde per eam non declarabitur peccatum hoc numero, quod factum eſt, ſed aliud. Quidquid autem ſit de his vocibus,

Secundò argumentor; Quia ſaltem in caſu illo, quo vno ictu occidit decem, ſatisfaceret (iuxta doctrinam huius Auctoris) ſi pœnitens diceret, Feci homicidia; iam enim ponit vocem in plurali, quæ planè nullam habet limitationem, ſed ex integro eſt indifferens ad duo, tria, centum, mille; ſicut furtum ad furtum vnius floreni, duorum, centum, mille, millionum; quis autem quæſo audebit dicere, ſi ille homo voluit, & re ipsâ occidit centum, ſufficere dicere in confeſſione, Feci homicidia? Quòd ſi Sacerdos ſit ſimplex, & nihil amplius quærat ab eo pœnitente, hunc tamen ſufficienter ſuum declaraſſe peccatum. Quòd ſi illa vox adhuc non placet, ponamus aliam: ſi quis dicat, *Ego fui homicida*; hæc enim indifferens eſt ad multa homicidia ſignificanda; & tamen non poteſt probabiliter dici id ſufficere pro confeſſione in eo caſu; ergo cùm (iuxta hunc Auctorem) eadem ſit ratio quoad præſens de furto mille aureorum, & de homicidio centum hominum vno ictu facto, v.g. accendendo pulueres, & omnes illos centum excutiendo in aëra, &c. profectò ſi ibi non teneor dicere, me furatum mille, aut centum millia, nec tenebor etiam dicere, me occidiſſe centum: quod, vt dixi, videtur eſſe planè contra mentem omnium etiam contrariæ ſententiæ Auctorum.

Vbi, antequam replicam contra diſcurſum à me factum diſſoluam, aduerto, Patrem Vaſquez ſuprà, cùm ſibi obieciſſet hanc inſtantiam de eo qui vno ictu occidiſſet duos, qui tamen tenetur numerum dicere, reſpondiſſe negando conſequentiam ad quantitatem furto acceptam: diſparitatem autem aſſignat; nam quando circumſtantia ſupponit iam malitiam, tunc eſt aggrauans, & non eſt obligatio eam dicendi; quando autem eam non ſupponit, tunc ait debere explicari. Cùm ergo occiſio Petri non ſupponat Pauli occiſionem, neceſſum eſt vtramque declarare. Hæc ille; quæ tamen non videntur vllo modo ſubſiſtere. Idem enim ego dicam de furto, ſi pecunia, quæ eſt in menſâ v. g. ſit media pars Petri, media Ioannis; eo enim caſu malitia furti pecuniæ Ioannis non ſupponit vllo modo malitiam furti pecuniæ Petri; quia omnino independenter à furto vnius pecuniæ furari potui alteram; & è contrario ſicut dicit Vaſquez potuiſſe me occidere Ioannem, eſto nihil de Paulo cogitaſſem, & è contrario; & tamen quantumuis mihi conſtaret de diuerſis dominis illius pecuniæ, non tenerer in ſententiâ Vaſquez illam materiam aggrauantem dicere; ergo ea diſparitas nulla eſt: & verò hæc impugnatio nullo modo pendet ab eo, quòd illa pecunia ſit diuerſorum; etenim ſi ſint in menſâ duo cumuli Ioannis, in quolibet centum ducati, ſi vno ictu accipio vtrumque cumulum, certiſſimum eſt furtum vnius cumuli non magis ſupponere furtum alterius, & è contrario, quàm occiſio Petri non ſupponat Pauli occiſionem; ergo ſi vterque eſt occiſus vno ictu, ſicut vtraque pecunia eſt vnicâ volitione accepta (vti ſupponimus) non poterit eſſe maior ratio declarandi ea duo homicidia quàm ea furta; vel è contrario non minor obligatio hîc quàm ibi, ſi diſcurſus Patris Vaſquez probare aliquid iudicandus ſit; vnde tandem conſtat non poſſe aliquam bonam in hoc puncto differentiam aſſignari. Iam videamus quid è contrario obiici nobis poſſit. 11

Effugium P. Vaſquez præcluſum.

Dicet ergo aliquis, Nimis multùm probari noſtro diſcurſu; nam in homicidiis non ſolùm teneor dicere numerum notabiliter aggrauantem, ſed quemcumque maiorem; at in furto non quamcumque maiorem quantitatem teneor, ſed notabiliter maiorem. Reſpondeo, Me vſum argumento ad hominem ex Cardinalis doctrinâ tam fusè contra Vaſquez probatâ. Abſolutè enim in homicidio videntur mihi eſſe diſtincta numero peccata iuxta diſtinctionem hominum: ratio eſt, quia in communi acceptione hominum (in quâ ſumus, dum agimus, an dicatur vnum, an duo peccata) vnus homo cum altero non facit vnum moraliter loquendo, ſed quilibet cenſetur diſparatus reſpectu alterius; vnde occiſio duorum non dicitur moraliter vna occiſio, ſed duplex, ſeu duæ occiſiones: at vna pecunia cum alterâ facit vnum quid, vnam ſummam; ac proinde furtum eius ſummæ moraliter reputatur vnum peccatum, vnum furtum; & ex hoc capite non eſt neceſſum quemlibet exceſſum declarare, quia ſemper eſt vnum peccatum, ſeu vnum furtum: ſolùm ergo debet declarari quando circumſtantia auget illud numero peccatum notabiliter, propter rationes factas.

Quare ſingula homicidia explicanda in confeſſione.

ſactas. At in homicidio, cum ex quolibet homine occiſo fiat nouum peccatum numero diſtinctum moraliter, non mirum ſi tamquam diſtinctum peccatum debeat explicari. Hanc ego diſparitatem puto abſolutè veram; argumentum autem ſuprà formaui ad hominem contra eum Auctorem, vt dixi.

SECTIO TERTIA.

Ampliùs confirmatur præcedens diſcurſus.

12 PATER Soarez diſp. 22. ſect. 5. etſi ſententiam noſtram, vt dixi, defendat; hunc tamen diſcurſum præcedenti ſectione à nobis pro illâ factum non videtur approbare; ait enim, Caſu quo aliquis occideret vno ictu duos pluréſve homines, ideò præcisè fore in confeſſione obligandum ad numerum, non quia ſint ibi multa homicidia, vt diximus, ſed quia illa multitudo eſt circumſtantia aggrauans: porrò non fuiſſe ibi multa homicidia probat à ſimili; nam dare eleëmoſynam diuerſis pauperibus non ſunt multi actus eleëmoſynæ; ergo neque occidere multos homines vno ictu erunt multa peccata. Quòd ſi ideò reſpondeas, eam elargitionem eleëmoſynæ dici vnum bonum opus à totâ illâ ſummâ pecuniæ, quæ datur in eleëmoſynam, vrget; ergo è contrario ſi quis decem pauperibus extremè indigentibus neget eleëmoſynam, erit illud vnum peccatum ab vnâ illâ ſummâ negatâ, quia contrariorum eadem eſt ratio. Reſpondeo tamen ad hanc vltimam replicam (cetera enim eo ipſo ſoluta ſunt) Eo caſu illam negationem eleëmoſynæ extremè indigentibus ideò iudicari multa peccata, quia per illam negationem illi homines quaſi occiduntur moraliter, ideoque iam redint ad eam priorem noſtram doctrinam; in eleëmoſynâ autem iis pauperibus datâ non reperiuntur effectus illi diſparati, à quibus dicantur varij actus virtuoſi. Adde, cùm tota hæc diſtinctio numerica peccatorum ſit à Doctoribus eâ maximè de cauſsâ inuenta, vt explicetur obligatio ea peccata declarandi in confeſſione, & circa actus bonos non ſit id neceſſarium, vti eſt in malis; ideò reputari moraliter multa peccata illum actum qui multos occidit; at illum qui multis benè facit non vocari è contrario multos actus; neque in re morali, & ad acceptionem vocum pertinente quærendum eſt maius myſterium.

Cur negare eleëmoſynam pluribus extremè egentibus ſint plura peccata; dare autem ſimul pluribus non ſint plures actus eleemoſynæ.

Vnde reſpondetur obiectioni alteri, quam adducit idem Suarez de amore vnico circa decem homines, qui non dicitur decem amores; ergo neque è contrario homicidium vno ictu decem dicetur decem peccata; huic inquam reſpondetur, In actu malo ob rationem datam præcisè conſiderari eam multiplicitatem non quidem phyſicam, nam in hoc pares illi duo ſunt, & hoc probant maximè argumenta Suarez, ſed moralem. Reſpondeo Secundò, Aſſignari etiam poſſe

13 aliam diuerſitatem, quòd amor vt purè ſiſtens intus, cùm non cauſſet exteriùs diuerſos adæquatè & numero effectus, non dicitur moraliter multiplex bonus actus; ſicut è contrario occiſio decem dicitur decem homicidia; ac proinde ſi odium decem accipiamus, fortaſſe ex hoc capite non faciet decem peccata, nec quidem moraliter.

Replicabis cum Patre Suario & Lugo; Si quis vno ictu comburat aut velit comburere domum cum totâ ſuâ familiâ, quæcumque illa ſit, non poteſt actus ille dici habere plures malitias; quot enim illæ erunt? & tamen neceſſum eſt explicare grauitatem obiecti; ergo ea obligatio non oritur ex eo, quòd illa voluntas ſit multa peccata. Reſpondeo, Hanc obiectionem meo iudicio eſſe etiam contra Suarium; nam quòd ille interrogat tamquam impoſſibile in meâ ſententiâ, ſcilicet Quot erunt ibi peccata? ego interrogabo eodem modo contra illum, Quanta eſt ibi grauitas materiæ? nam ſicut ego ex numero hominum occiſorum deſumo numerum moralem peccatorum iuxta dicta; ita ipſe Suarez ex eodem numero hominum occiſorum deſumit grauitatem maiorem eius peccati, quod ipſe vocat vnum: ſi ergo ego, quia non ſcitur numerus occiſorum, non poſſum numerum peccatorum dicere, eâdem ratione nec poterit ipſe dicere illius vnius peccati grauitatem. Vides difficultatem planè eſſe communem? Vti ergo Suarez debet reſpondere, cùm peccati magnitudo non deſumatur ab effectu, ſed ab intentione, oportere in eo caſu rurſus quærere, non quot homines re ipſâ in eâ domo ille occiderit; fortaſſe enim vel præter illius opinionem nullus erat; fortaſſe omnes euaſêre; fortaſſe erant longè plures quàm ille cogitauerat; eſt ergo quærendum, quot ille præter propter apprehenderit eſſe ibi; & ſicut iuxta illum numerum Suarez auget malitiam illius vnius homicidij, ita ego multiplico numero homicidia, & ex eis moraliter multiplico numero peccata occiſionis. Vides quàm facilè res hæc componatur?

Quòd denique Suarez dicebat, Hanc obligationem explicandi quot homines illo vno ictu fuerint occiſi non pendere ab eo, quòd illa volitio ſit vnum aut multiplex peccatum; vnde ille argumentatur contra negantes circumſtantias intra eamdem ſpeciem notabiliter aggrauantes eſſe declarandas; quandoquidem hæc debet declarari, eſto ſolùm aggrauet, non autem multiplicet numero peccatum; hoc inquam mihi etiam placuiſſet, ſi quod paulò ſuperiùs inſinuauimus, quælibet circumſtantiâ aggrauans in aliis etiam materiis eſſet declaranda. Ipſe enim fatetur, & meritò, ſi in furto materia mortalis ſit florenus, non eſſe neceſſarium, ſi furatus ſim duos, id explicare, ſed eam obligationem tunc ſolùm dari quando circumſtantia notabiliter aggrauat; at in homicidio, ſi vel vnum ampliùs hominem occidi, teneor id declarare; ergo hæc obligatio vel non oritur ex eâ regulâ generali; vel recurrendum ad noſtram explicationem, quòd ſcilicet illa homicidia non faciant moraliter vnum quid, ſed multa, ideoque tamquam moraliter multa homicidia debeant declarari; & reuerâ non video ego viam, quâ meliùs hæc omnia combinentur quàm hæc ſit. 14

Dices tamen adhuc; Ergo ſi quis furatur pecuniam diuerſorum dominorum, non ſufficeret dicere, *Furatus ſum tantam materiam*; ſed debebit dicere, fuiſſe diuerſorum, ſeu ſe diuerſis perſonis intuliſſe damnum. Si quis v. g. furetur rem pertinentem ad plures heredes; reſpondebis, Eo caſu ius illud ad hereditatem non fuiſſe multiplex, ſed vnicum reſidens pro indiuiſo in

An qui furatus eſt à pluribus, debeat eam plurium circumſtantiam confiteri.

omnibus

omnibus heredibus. Hæc ſolutio non ſatisfacit; nam poteſt ea pecunia furto accepta, fuiſſe diuerſorum dominorum ſine vllâ connexione illorum in iure; vt ſi quilibet in eodem ſacco poſuiſſet centum florenos. Meliùs ergo dicitur, pro malitiâ furti non conſiderari niſi quantitatem rei ablatæ; quòd autem ab hac aut ab illâ perſonâ, eſſe per accidens, niſi ſpeciale inde & graue alicui ex illis nocumentum prouoniat, de quo nunc non agimus; ac proinde in genere moris idem eſſe, ſiue vni ſiue duobus auferatur, nec eſſe neceſſum dicere, vnam aut duas aut tres fuiſſe eas perſonas à quibus furatus ſum. Non ita in homicidio, quia hoc reſpectu eiuſdem perſonæ non habet propriè magis & minùs, ideoque non poteſt in ipſo conſiderari maior aut minor ſumma, ſed quòd vnum ſit diſtinctum moraliter ab altero, & ideò vt tale explicandum in confeſſione.

55 *An reddens ſe incapacem orandi Breuiarij debeat confiteri ſingulas vices quibus omiſit poſteà.*

Denique confirmo meum diſcurſum aliâ inſtantiâ valdè clarâ. Nam ſi vnus Sacerdos, ne oret, proiiciat Breuiarium in mare, quando nauigatio non eſt niſi duorum ſummùm dierum, alter verò quando nauigatio eſt trium menſium; nemo dicet hunc ſatisfacere dicendo, Proieci Breuiarium in mare, ſed explicare debere neceſſariò, quam putauerat futuram diuturnam eam nauigationem, quia illæ recitationes diuerſorum dierum non vniuntur inter ſe, vt faciant vnum quid: etenim obligatio orandi vnâ die eſt planè independens per ſe ab obligatione alterius diei. Porrò eum Sacerdotem magis teneri dicere quàm illum qui ſolùm ad vnam diem putauit ſe reddere incapacem ad orandum, videtur ex terminis notum. Neque hîc poteſt recurri ad vocem externam, ſicuti paulò antè dixêre nonnulli de eâ voce *homicida*: etenim vox illa, *Proieci Breuiarium in mare*, ex ſe tam eſt indifferens ad ſignificandum tempus longiſſimum quàm breuiſſimum futuræ nauigationis; ergo ſi Auctores nolint hîc agnoſcere multa peccata, ſed ſolùm circumſtantiam aggrauantem, debebunt concedere eas circumſtantias eſſe declarandas.

An vnico conſilio inducens plures ad peccandum debeat eam pluralitatem explicare.

Id quod vlteriùs vrgeo aliâ inſtantiâ apud omnes ferè certâ, ſi ſcilicet ego directè ſuadeo vno argumento, aut vno imperio, mando diuerſis vt furentur, certò obligor dicere quot homines ego induxi vt ſint fures; nec ſufficit dicere, me ſuaſiſſe furtum, quia reuerà ego ſum cauſſa moralis directa & per ſe omnium eorum furtorum; ergo teneor dicere quot. Item ſi aliis vno argumento ſuaſiſſem vt eſſent homicidæ, non ſuffeciſſet dicere, Suaſi homicidium, ſed, Suaſi duobus, tribus, &c. ergo ſi ipſe immediatè occidiſſem plures, etiam id debuiſſem explicare; ergo circumſtantia aggrauans debet explicari.

Fortè reſpondebis, Quando aliquibus ſuadeo vt ſint fures, ego ſum cauſſa moralis ſaltem mediata peccatorum quæ illi committunt; ſicut ergo illi committunt multa, ita ego ſum cauſſa multorum; ac proinde ego debeo etiam numerum dicere illorum quibus id ſuaſi; at quando vno ictu occido multos, non ſunt ibi multæ actiones occidendi, ſed vna. Reſpondeo, Meum conſilium & perſuaſionem etiam in eo caſu eſſe vnum, & illud ſolum eſſe quod mihi eſt peccaminoſum; nam aliorum peccata ſolùm ſe habent per modum obiecti reſpectu mei conſilij; ac proinde ex eo quòd deinde plura aut pauciora homicidia ſequantur, ego iam non pecco plus aut minùs quàm peccauerim dum conſilium dedi; ergo eâ præciſâ ratione obligor, quòd damna moralia illata ſint multa: hæc autem ratio eadem eſt in noſtro caſu; nam homicidia facta per illam actionem etiam ſunt multa; eſt ergo eadem ratio vtrobique; ergo debent etiam circumſtantiæ aggrauantes intra eamdem ſpeciem declarari.

SECTIO QVARTA.

Aliorum argumenta pro eâdem ſententiâ; & quæ ſit iudicanda circumſtantia notabiliter aggrauans.

Pru hac eâdem concluſione Tannerus ſuprà congerit diuerſos antiquos Canones Eccleſiaſticos, quibus videtur declarari obligatio confitendi eas circumſtantias: hos eoſdem adduxerat, licet non tam fusè, Pater Suarez; ego tamen eis non vtor, quia nec ſunt adeò pro nobis expreſſi; nec aliud videtur ex illis inferri quàm particularis aliquorum vſus in iis circumſtantiis explicandis. 56

An verum ſit illud, Non tenetur pœnitens omnia ſponte dicere, quæ tenetur interrogatus.

Argumentatur præterea Suarez; Quia ſi Sacerdos interroget grauitatem materiæ, tenetur eam pœnitens declarare; ergo etiam non interrogatus debuit eam dicere. Negant Aduerſarij conſequentiam, quia multa poteſt interrogare Sacerdos, quæ pœnitens à ſe non tenetur dicere. Hæc tamen ſolutio licet fortè in aliis rebus, quæ propriè non ſunt peccata, deſeruiunt tamen ad hoc, vt Confeſſarius intelligat peccatum ipſum, locum habere poſſit, in his tamen quæ peccata ſunt, non video cur teneatur reſpondere, ſi à ſe alioquin non teneatur ea dicere; excuſatur quidem aliquando pœnitens non dicendo id ad quod tenetur, quia id facit ex ſimplicitate: quando autem Sacerdos interrogat debet reſpondere; quòd tamen ablatâ ignorantiâ non teneatur à ſe dicere, & interrogatus teneatur reſpondere, non facilè capio: vti quia non eſt de neceſſitate dicere venialia, eo ipſo eſto interrogetur, an illa habeat, non tenetur id dicere; habet autem hæc inſtantia è venialibus maiorem vim, quia eâ vtuntur ſententiæ aduerſæ Auctores, vt ſuprà vidimus. Denique (vt optimè ponderat Suarez) iudicij huius confeſſio non eſt violenta, ſed voluntaria; ergo non tenetur pœnitens fateri interrogatus ſeu coactus plus quàm tenebatur voluntariè & à ſe ipſo. Omitto alias probationes Tanneri & aliorum, quæ minoris momenti ſunt, & poſſunt facilè explicari. Hæc nobis ſufficiant ad maiorem huius ſententiæ probabilitatem oſtendendam.

57 *Quanta debeat eſſe circumſtantia aggrauans, vt quis eam teneatur confiteri.*

Circa ſecundam partem tituli quærimus; Quandoquidem non quælibet circumſtantia aggrauans neceſſariò eſt explicanda in confeſſione, quæ debeat cenſeri notabiliter aggrauans. Aliqui putant eam quæ duplicat materiam, ſi v.g. materia ad mortale ſufficiens in furto eſt florenus; tunc qui furatus eſt duos, tenebitur id dicere, & conſequenter omnem maiorem quantitatem ſupra duos, vti duos & medium, tres, &c. quia iam illa quantitas reſpectu floreni eſt notabiliter aggrauans mediâ ex parte, imò plus. Hæc reſo-

lutio videtur dura Patri Suario; mihi tamen potiùs videtur in praxi ſuauis. Nam ſi non iudicetur circumſtantia aggrauans, niſi quæ aſcendit ad decem florenos, ideoque qui nouem eſt furatus non teneatur dicere niſi, Feci furtum peccati mortalis; profectò eſto re ipsâ non ſit furatus niſi duos florenos; quia tamen Confeſſarius ſciret, eſto furatus ſit nouem, poſſe eam ſummam reticeri, habebit tunc ex eo modo confitendi occaſionem, vt ſuſpicetur pœnitentem furatum eſſe nouem; ideoque ex hoc capite patietur potiùs bona æſtimatio pœnitentis apud Confeſſarium; ſi autem ſtatim dixiſſet, Furatus ſum duos, impediuiſſet illam ſuſpicionem; potiùs ergo ex hac parte iudicanda eſt ſuauior ea ſententia. Quia tamen ex alterâ parte poteſt, eſto re ipsâ furatus ſit nouem, ſuſpicari Sacerdos eum furatum eſſe tantùm quatuor, aut duos, videtur compenſari illud periculum; ideò, quidquid ſit, an ex hoc capite dici debeat durior, an ſuauior, dico aliunde, nullo modo eſſe duram, quia quò minor eſt ille exceſſus, eò obligatio illum dicendi minùs nocet pœnitenti; quia ſuppoſito quòd dicat ſe furatum eſſe materiam peccati mortalis, nihil ei nocet ſi dicat partim, etiam vltra illam.

18 Pro ſolutione aduerte, In hac quæſtione ſolùm eſſe dubium de vno determinato termino; nam illo aſſignato, iam quidquid ſupra illum fuerit, ſemper erit aggrauans notabiliter reſpectu materiæ infimæ ſufficientis ad mortale. Vnde ex hoc capite eſt hic longè minùs difficilis reſolutio quàm in aliis taxationibus, in quibus ſemper eſt neceſſarium nouum & nouum iudicium prudens. Hoc poſito dico, Si materia v. g. furti grauis infima eſt florenus, videri ſatis probabile, ſi quis furetur quinque, debere iam obligari ad id dicendum, & conſequenter à fortiori ſi quinque & medium, &c. quia lic[illegible]e medius non aggrauet notabiliter, aggrauat tamen ſimul cum aliis reſpectu vnius floreni, quem ſupponimus eſſe materiam, ſupra quam cadit aggrauatio, & reſpectu cuius reliquæ omnes ſummæ ſuperiores ſemper ſunt aggrauantes; & quò magis eis ſummis additur, redduntur magis aggrauantes; ideoque ſemper omnes illæ debent explicari. Nec video cur Suarez dicat totum hoc relinquendum conſcientiæ pœnitentis, vt quando ille iudicet ſe notabiliter exceſſiſſe modum ordinarium peccandi, tunc teneatur id explicare; miror inquam hæc dici, cùm modus ordinarius peccandi pro præſenti materiâ ſit ille, qui præcisè ſufficit ad mortale, v. g. florenus in furto; ad ſciendum autem quæ quantitas addita floreno notabiliter excedat florenum, non eſt neceſſaria vllo modo conſcientia pœnitentis, vt per ſe patet; ſed hoc à non peccantibus poteſt decidi tam benè quàm à peccantibus. Mihi ſanè valdè probabile videtur quod dixi quinque florenos, alius fortè dicet ſolos quatuor augere notabiliter eam materiam; & tunc iam habetur pro reliquo ſuperiori augmento regula generalis.

Resolutio quæſtionis, & quid pro hac materiâ obſeruandum.

Circa intenſionem fortè poſſet ex hoc capite eſſe difficultas, quia in eâ non poſſumus agnoſcere, an ſint duo, an tres, an quatuor gradus; quomodo ergo ſciemus quando eſt obligatio illam declarandi? Reſpondeo, Me ideò ſuprà dixiſſe vix vmquam eſſe obligationem illam manifeſtandi, quia nobis eſt valdè incognita; illud tantùm poſſumus aſſerere cum Suario de eâ vehementiâ affectus & valdè extraordinariâ, quæ debet iudicari notabiliter aggrauans, neminem meliùs poſſe decernere quàm ipſum pœnitentem. In duratione facilior res eſt, quia clarè ea poteſt dignoſci; in eâ autem ſi quis vno quadrante perſeueraret in volitione peccaminosâ, non dubitarem id debere explicari, à fortiori autem ſi diutiùs, eo modo quo de furto diximus; quando autem duratio diei vnius v. g debeat cenſeri vnum peccatum, quando verò duo, tractaui Tomo 3. diſp. 43. ſect. 6.

An circumſtantia intenſionis ſit in confeſſione explicanda.

Quid de duratione dicendum.

SECTIO QVINTA.

Explicantur breuiter aliquæ circumſtantiæ mutantes ſpeciem, quæ debent in confeſſione manifeſtari.

SI Scholaſticam methodum rigoroſè tenere vellemus, hac de re nec verbum nobis agendum hîc eſſet. Vti enim ratione confeſſionis non eſt nobis hîc tractandum, quæ actiones ſint peccata, quæ verò non; ita neque agendum eſſet, quæ circumſtantiæ dent diſtinctam ſpeciem, quæ verò non. Alioquin ſub hoc prætextu, quæ ſcilicet teneamur dicere in confeſſione, deberemus huc introdere omnes omnino ad vnam morales materias; quod eſſet valdè abſonum. Perinde ac ſi quis tractans materiam de Fide ageret ibi de omnibus omnino myſteriis, quæ tenemur credere; & è contrario de his quæ ſunt extra obiectum eius Fidei. Nihilominùs cedendo multorum praxi aliqua hîc dicemus breuiter de his circumſtantiis: de quo puncto fuſiſſimè agit Cardinalis Lugo totâ ferè diſp. 18. quæ longiſſima eſt. De his circumſtantiis egi Tomo 3. diſp. 43. ſect. 6. vbi tradidi regulam dignoſcendi, quando mutent ſpeciem, quando non; illis ſuppoſitis, 19

SVBSECTIO PRIMA.

Proponuntur aliqui caſus circa obligationem confitendi eas circumſtantias.

PRIMVS eſt, An Religioſus peccans contra caſtitatem teneatur dicere ſe eſſe Religioſum, an ſufficiat dicere ſe habere votum caſtitatis. Reſpondeo, Non eſſe neceſſarium aliud dicere quàm ſe habere votum: ita Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſp. 23. quia votum caſtitatis in Religione non obligat niſi vi virtutis Religionis ipſi voto intrinſecæ. Contrarium ſentit Lugo, quia putat Religioſum ſe tradere Religioni, ſicut vxor ſe tradit marito; ac proinde ſicut vxor peccat contra dominium mariti, ita Religioſum peccare contra ius quod habet Religio; hæc tamen ratio mihi videtur ſupponere falſum. Etenim vxor ideò peccat contra ius mariti, quia hic habet ius vtendi corpore vxoris: contra quod ius eſt vſus cum alio viro. At Religio nullum habet ius vtendi corpore Religioſi; nec per votum caſtitatis Religioſus ſe ſubdit Religioni, ſed ſoli Deo; per votum autem obedientiæ explicatur ea traditio, ac proinde caſtitatis violatio non eſt immediatè contra ipſam Religionem.

Religioſus peccans contra caſtitatem ſatisfacit confitendo ſolum votum ſe violaſſe.

Secun-

Digitized by Google

Obſtrictus voto caſtitatis ſuadens alteri peccatum luxuriæ nō peccat contra ſuum votum.

20 Secundus caſus, An ſi quis habeat votum caſtitatis, & ſuadeat alteri, aut indirectè det illi occaſionem peccandi contra caſtitatem, teneatur id explicare; quâ occaſione agitur hîc fusè à nonnullis, ad quod vitium ſpectet ſcandalum, de quo egi ſuo loco Tomo 3. In præſenti dico, Etiamſi, dum alteri ſuadeo luxuriam, peccem contra caſtitatem abſolutè, non tamen me peccare contra votum meum caſtitatis; quia votum meum non fuit niſi de ſeruandâ in me caſtitate: ſicut ſi feciſſem votum virginitatis non peccarem contra illud ſuadendo alteri, vt duceret vxorem; ac proinde ex hoc capite nec quidem tamquam circumſtantia aggrauans eſt neceſſarium illud votum explicare; ſecùs ſi feciſſem votum non inducendi alium in luxuriam.

Quid ſi perſuaſus habuit votum etiam, tenetúrne ſuaſor id confiteri?

Tertiò quæritur, An ſi alterum habentem votum caſtitatis induxi ad luxuriam, debeam dicere illum habuiſſe votum. Communiter videntur Auctores ſupponere id eſſe neceſſarium, quia illud ſcandalum participat malitiam ex malo ad quod inducit proximum. Lugo tamen eâ ſect.4. num. 159. diſtinguit, ſi ſcandalum ſit cauſſa directa, quia proximo hoc ſuadeo & intendo vt fornicetur, vt inebriet ſe, &c. admittit eam ſententiam communem; ſi autem præter meam intentionem & indirectè tantùm id ſequatur ex meâ actione, tunc putat eſſe ſolam malitiam ſcandali, nec teneri me aliud dicere, quàm me fuiſſe cauſſam quòd alter peccauerit grauiter. Diſparitatem aſſignat, quod quælibet virtus v.g. caſtitas me obligat non ſolùm vt ego ſim caſtus in me, ſed ne poſitiuè impediam, quò minùs alij ſint caſti; non tamen me obligat, vt ego procurem poſitiuè illos eſſe caſtos: ſicut Prælatus Petri, v.g. obligans illum ad ieiunium, obligat ſimul me indirectè, ne ego Petro conſulam ieiunij violationem; non tamen ideò me obligat vt poſitiuè procurem Petrum ieiunare, aut vt impediam ne non ieiunet.

Ego tamen in hac doctrinâ magnam video difficultatem. Primò, quia eſto dicamus cum ſententiâ communi caſtitatem obligare me ad vitandum illud ſcandalum etiam indirectum, ex quo Petrus peccaturus eſt contra caſtitatem; non tamen ideò cogeremur dicere caſtitatem obligare ad poſitiuè procurandam Petri caſtitatem; ergo cùm omiſſio ſcandali non ſit procuratio poſitiua caſtitatis alienæ, ſed ablatio cauſſæ, quæ alterum induxit ad non ſeruandam caſtitatem; ad hanc autem ablationem cauſſæ, iam hic Auctor fatetur me obligari per caſtitatem: non ei fauet, quòd non teneat poſitiuè procurare caſtitatem proximi. Vnde videtur mihi aliqua æquiuocatio commiſſa in eâ doctrinâ, dum in eâ dicitur obligari me ad ceſſandum à ſcandalo, eſſe obligari ad procurandam poſitiuè in altero caſtitatem; & dum inde infertur, Caſtitas non obligat vt poſitiuè procurem Petri caſtitatem; ergo neque me obligat ne dem illi indirectè occaſionem luxuriæ.

21 Secundò diſplicet ea doctrina; quia ſi non obſtante quòd indirectè tantùm ſim cauſſa eius peccati, nihilominùs contraho abſolutè malitiam grauem ex illo effectu ſeu ex illo damno ſecuto in proximo; cur quæſo non contraham diuerſam ex diuerſo malo quod in eo cauſo? Nam malitiam vt ſic ego non cauſo in proximo, ſed malitiam luxuriæ; aut ebrietatis; quia malitia vt ſic nec à me agnoſcitur tunc, nec præſcindo tunc à particularibus ſpeciebus; ſed determinatè, vt ſupponimus, video me inducere illum in luxuriam; ergo non facio contra charitatem inducendo illum in malum vt ſic, ſed in malum contra caſtitatem; ergo ſi ab inductione in malum participo rationem mali, profectò ob inductionem in malum hoc contraham malitiam hanc in ſpecie: fateor me illam ipſam non contrahere tam grauiter, quàm ſi directè ſuaſiſſem; id tamen non probat magis de ipſâ ſpecificâ malitiâ luxuriæ quàm de malitiâ vt ſic, ſeu de malitiâ ſcandali, ſeu contra charitatem; quia omnes illas contraho longè minùs quando indirectè induco quàm dum directè; ac proinde ſiue dicendæ ſint duæ malitiæ, ſiue vna, tenebor ſemper dicere ad quod peccatum induxerim; vt videntur ferè omnes docere, vno aut altero excepto.

An is qui neglexit fraternam correctionem teneatur confiteri in quâ ſpecie peccati neglexerit.

Dices: Qui omittit correctionem fraternam; etſi peccet contra charitatem, non tamen contrahit malitiam eius peccati, quod non corrigit; ergo neque hic. Reſpondeo Primò, Hic habere locum quod dicit Lugo, virtutem v. g. caſtitatis me non obligare ad poſitiuè procurandum vt alij ſeruent caſtitatem; corrigere autem alterum iam eſt poſitiuè procurare vt ille ſit caſtus, &c. at dare ſcandalum plus eſt quàm non procurare poſitiuè vt alter ſit caſtus, ſeu plus eſt quàm proximum non corrigere: eſt enim è contrario dare poſitiuam cauſſam, vt ille contra caſtitatem peccet; non eſt ergo bona conſequentia ex vno ad alterum. Secundò dico; Cùm correctio fraterna iam ſupponat hominem lapſum, & quaſi per ſe ordinetur ad hoc vt ſurgat, non ita pro illâ conſiderari ſpeciem peccati, quàm quòd non agat pœnitentiam; ac proinde eam omiſſionem non habere malitiam ex ſpecie peccati, ſed ex damno non recipiendi iterùm gratiam, &c. Quòd ſi aliquando etiam obliget ea correctio ad impediendum peccatum, tunc ego non dubitarem dicere obligari etiam me ad dicendum in confeſſione, in quâ ſpecie ille homo, quem non correxi, periclitabatur, quia tenerâ tunc debeo dici cauſſa illius peccati.

Obſtrictus voto caſtitatis peccans cum aliâ perſonâ etiam obſtrictâ illi voto debet vtrumque explicare.

22 Quod diximus de ſcandalo, à fortiori dicendum eſt, Si quis habens votum caſtitatis peccet cum altero habente ſimile votum, quia ibi datur maior adhuc cooperatio in peccatum alterius; & verò id habere etiam locum in ſententiâ Cardinalis Lugo, vt expreſsè ipſe docet hac eâdem diſput. num.14. & num. 258. ter eumdem caſum tractans;) vti etiam quando vxoratus peccat cum maritatâ: quam obligationem ipſe reducit ad hoc, quòd ſit diuerſa ſpecie obligatio, quâ caſtitas obligat me, vt ego ſim caſtus, ab eâ quâ obligat ne alios ad luxuriam inducam; ego tamen pro hac doctrinâ meliorem iudico rationem Sanchez, Vaſquez & Salas, quòd in tali caſu fiat duplex iniuria in adulterio contra duas perſonas; vti in Religioſo cum Religioſâ fit duplex ſacrilegium; vnum ex parte viri, alterum ex parte feminæ. Reſpondet Lugo, Hoc quidem verum eſſe, non tamen habere locum in ſententiâ negante circumſtantias purè aggrauantes debere explicari in confeſſione; quia ea eſt circumſtantia

cumſtantia purè putè aggrauans. Verùm iam dixi duo homicidia etiam vno ictu facta eſſe duo peccata; id quod etiam habet in præſenti locum, quia ibi eſt tranſgreſſio duplicis voti caſtitatis in duplici perſonâ. Ratio allata ad probandum aliunde eam ſententiam, eò quòd ſit diuerſa obligatio caſtitatis pro me ac pro caſtitate alienâ, habet contra ſe aliquam difficultatem; quia in rigore non eſt ibi duplex ſpecie obligatio, ſed vna, minùs tamen quemlibet obligans circa caſtitatem alienam quàm circa propriam: cùm enim materia circa quam ſit eiuſdem ſpeciei, & circa perſonas etiam eiuſdem ſpeciei, non video quare debeat eſſe ea obligatio diuerſa in ſpecie propriè loquendo; ergo ex hoc capite adhuc ea erit circumſtantia aggrauans intra eamdem ſpeciem.

An is qui præbet ſcandalum debeat numerum perſonarum quibus dedit confiteri.

23 Illud reſtat circa præſens punctum, vtrùm quando fui ſcandalo aliis tenear non ſolùm ſpeciem peccati, ſed etiam numerum perſonarum quas ſcandalizaui dicere. In ſententiâ, quæ docet aggrauantes circumſtantias debere explicari, haud dubiè idem erit in præſenti dicendum; in negante tamen putaret quis non eſſe neceſſarium, quia ea multitudo non cauſſat diuerſitatem ſpecificam; nihilominùs etiam iuxta eam doctrinam puto declarandum quoad fieri poſſit numerum, vti diximus de eo qui vno ictu occidit multos homines; quia reuerâ eadem eſt vtrobique ratio; & nullus eſt qui neget, ſi directè ſuadeo decem hominibus vt fiant fures me id teneri confiteri; ergo ſi meo exemplo, eſto indirectè, re ipſâ eos ad furandum induco, debebo eum numerum explicare ſemper. Dico, *ſi inducam re ipſâ*; iam enim non diſputo, quando debeam dici inducere, & peccare peccato ſcandali, ſed id aliunde ſuppono ex Tomo 5. diſput. de Charitate.

An Religioſus violans præceptum Superioris committat duplex peccatum.

Quæritur Quartò, An Religioſus violans præceptum Superioris faciat contra duo præcepta, & voti & obedientiæ, ac proinde teneatur id declarare. Reſpondeo, Si independenter à voto poſſit Superior obligare ſub peccato, tunc contrahi duas malitias, vnam contra votum, alteram contra obedientiam, ideoque vtramque declarandam; ſi verò non aliam habeat quàm ex voto, ita vt eſto maneret homo ſubditus, & deberet ei obedire, non tamen ad id teneretur ſub peccato graui; tunc dico non fore niſi vnicam malitiam in tranſgreſſione præcepti Superioris, cui ex voto tantùm teneor ſub mortali obedire. Quâ occaſione fusè à nonnullis tractatur hîc, An res præcepta eo ipſo ponatur in illâ ſpecie virtutis, in quâ eſt illa materia. De quo puncto ego fusè egi Tomo 3. diſput. 41. ſect. vltimâ; vbi oſtendi, frangere ieiunium, ad quod teneor ex voto, non eſſe contra virtutem naturalem abſtinentiæ; & idem dico, Si Superior mihi mandaſſet grauiter illud ieiunium, nihilominùs addo, non videri ſufficiens dicere in confeſſione, Peccaui contra votum, ſed debere dici in quâ materiâ; quia eſto hauſtus vini v.g. temperatus, factus tamen contra mandatum Superioris, non contrahat indecentiam eius ſpeciei, quam habet ebrietas; contrahit tamen diuerſam malitiam, quàm ſi mihi eſſet mandata celebratio Sacri, & eam omiſiſſem; eſt ergo per ſe obligatio eam malitiam in confeſſione declarandi.

SVBSECTIO SECVNDA.

Alij caſus explicati.

QVINTO quæritur, An qui fornicatur, ſi ſit eunuchus, aut alioqui impotens, teneatur hanc circumſtantiam dicere. Hunc caſum bis tractat Lugo ſub eiſdem terminis & n. 178. & num. 338. vbi contra Fillincium benè ait eam circumſtantiam eſſe declarandam, non ſolùm quando ſecuta eſt copula, ſed etiam in voluntate efficaci & deſiderio eam habendi: quam ſententiam tenent Henriquez, Leſſius, & Sanchez, quos ibi citat: ratio autem eſt, quia ea circumſtantia transfert fornicationem illam ad peccatum contra naturam, eſtque quaſi in ſpecie pollutionis, cùm ea copula nullo modo ordinetur ad generationem humanam. 24

An eunuchus peccans contra caſtitatem teneatur eam circumſtantiam confiteri.

Sexto, An ſi ſponſa de futuro peccet ante matrimonium contractum, teneatur explicare ſe habuiſſe ſponſalia. Aliqui negant, quia nondum eſt alieni iuris; vti qui habet votum Religionis, ſi peccet contra caſtitatem, non tenetur illud votum explicare; quia licet habeat implicitum votum emittendi deinde votum caſtitatis, hoc tamen votum adhuc non habet. Alij affirmant, quia cùm ex contractu teneatur ſe craſtinâ die v.g. quaſi vendere ſponſo, iniquè facit, ſi hodie ſe reddit peioris conditionis: vt qui teneretur hodie ex contractu vendere cras equum, faceret contra iuſtitiam, ſi hodie eruto oculo equi illum peiorem redderet. Tertiò alij dicunt, A feminâ ſponſâ peccante debere explicari eam circumſtantiam, non tamen à ſponſo; quia grauius eſt ſponſam peccare, & grauius dedecus ſubit, quàm ſi ſponſus de futuro peccet. Has tres ſententias dicit Lugo probabiles. Mihi ſecunda maximè placet; tertia non videtur ſatis conſequenter tradita; nam licet ſit grauior ea fornicatio in ſponſâ quàm in ſponſo, eſt tamen etiam grauis in ſponſo, quia & ſponſus ſe vendet ſponſæ; erit ergo etiam in illo obligatio eam declarandi, licet non tanta.

An ſponſa teneatur ſuam circumſtantiam fateri, ſi peccaut in ſponſalibus.

Septimò quæritur, An dignitas operantis, v.g. quòd ſit Epiſcopus, Sacerdos, debeat explicari. Reſpondeo, Aliunde decidendum, quando hæc dignitas addat notabilem grauitatem peccato, quando verò non. Breuiter tamen reſpondeo, Niſi ratione ſcandali aut voti ea maior grauitas oriatur, ratione ſolius auctoritatis vix vnquam oriri; ideoque neque eſſe ſpecialem obligationem confitendi eam circumſtantiam. 25

An circumſtantia grauitatis perſonæ ſit confitenda.

Octauò dubitatur circa peccata ex ignorantiâ admiſſa, Vtrùm ea differant ſpecie nécne à peccatis in eâdem materiâ commiſſis. Supponimus autem debere ignorantiam eſſe culpabilem; quâ occaſione dubitari etiam ſolet, Vtrùm nolle inquirere de veritatibus Fidei, ne cogatur eas credere, ſit peccatum infidelitatis, & eiuſdem ſpeciei cum peccato negantis myſterium aliquod ſufficienter propoſitum; ſicut, An nolle reſcire vtrùm ſit fera, an homo ille in quem iaculatur, eſt peccatum homicidij. De ignorantiâ egi Tomo 3. vbi oſtendi, per illam minui valdè malitiam, & ex hoc capite iudico etiam debere explicari in confeſſione; dixi etiam illud peccatum eſſe in eâdem ſpecie ſaltem ſubalternâ cum commiſſo ſcienter ſcientificè.

Ignorantia circumſtantia confitenda.

ſcientificè. Circa negligentiam verò ſciendi myſteria Fidei Pater Vaſquez 5. 2. diſp. 126. cap. 2. & 3. ait; Etiamſi malitia homicidij maneat eadem, quia ſiue homo occidatur ex ignorantiâ affectatâ, ſiue ſcienter, re ipsâ ille occiditur, at tamen illum qui ignorat affectatè myſteria Fidei, ne cogatur ea credere, non habere malitiam infidelitatis; quæ conſiſtit in hoc, quòd quis ſcienter aduerſetur dictis & auctoritati Dei loquentis. Hæc doctrina viſa eſt difficilis Cardinali Lugo, eò quòd etiam quando quis negligit examinare, an ſit doctrina Dei, & ob eam negligentiam re ipsâ diſſentit his quæ ſunt à Deo dicta, offendit auctoritatem Dei; ergo eſt eadem malitia; maximè cùm non requiratur pro hæreſi hominem ſcire, id eſſe dictum à Deo. Confirmatur autem inſtantia hæc; nam ſi quis affectatè ignoret quis ſit Pontifex, ne ei deferat honorem, etiam incurrit peccatum eiuſdem rationis, licet non tam graue quàm ſi ſcienter illum contemneret.

26 *In quo conſiſtat malitia hæretici*

Mihi tamen adhuc videtur ſatis probabilis ea doctrina Vaſquez; pro quo aduerte malitiam hæretici non conſiſtere in eo, quòd putans Deum loqui, nolit tamen ei credere, hoc enim fortaſſe eſt impoſſibile, cùm lumine naturæ ſciatur Deum eſſe neceſſariò veracem, ideoque qui credit id eſſe à Deo dictum, vix poſſit non credere eſſe verum; eſt ergo malitia propriè in eo, quòd homo viſis & auditis motiuis credibilitatis ſufficientibus ad quemcumque proteruum intellectum mouendum non velit aſſentiri, ſed eis diſſentiat. Hæc malitia in rigore non inuenitur in eo, cui ea motiua non ſunt propoſita, eſto affectatè ea ignoret; nam talis nequaquam oſtendit duritiem ſui capitis, imò eſt paratus, ſi audiret ea motiua, omnino illud myſterium credere. Sicut qui (licet non malitiosè, quia ad id non tenetur) voluntariè tamen negligit ſcire hiſtorias Bibliorum Sacrorum, ac conſequenter eas non credit, non facit eam irreuerentiam nec quidem materialiter loquendo, quam facit qui non permittit auditis motiuis Fidei trahi ſe ad præbendum illis aſſenſum.

Vnde ad rationem Cardinalis dico malitiam infidelitatis non conſiſtere in eo præcisè, quòd homo non credat, ſed quòd viſis & auditis tot motiuis non ſinat ſe eis moueri: quæ malitia nullo modo eſt in eo qui ſcienter negligit audire ea motiua: eſt enim infidelitas quædam ſpecies contentionis proteruæ & duræ, nolentis cedere veritati claræ; contentionis autem malitia non poteſt eſſe in eo, qui nulla argumenta in contrarium audiuit. Hinc pulchrè poteſt aſſignari ea diſparitas, quam Pater Vaſquez intendit; nam malitia homicidij conſiſtit in eo, quòd proximus priuetur vitâ; hoc re ipsâ fit etiam quando ſub dubio illum occido. At ea contentio & durities non eſt, quando nulla argumenta in contrarium audiui; eſt quidem in vtroque caſu omiſſio credendi Deo, & in hoc eſt aliqua ſimilitudo cum homicidio; at ea negatio ſeu carentia aſſenſus non eſt propriè peccatum hæreſis: hæc enim, vt diximus, conſiſtit in duritie illâ, quâ auditis motiuis non vult cedere: & hoc eſt quod Vaſquez dicere voluit, malitiam hæreſis conſiſtere in hoc, quòd quis ſcienter aduerſetur dictis Dei; hoc eſt, quòd reſiſtat motiuis ſufficienter propoſitis. Et de hac digreſſione ſatis.

Iam ad rem noſtram dicimus; Siue illud peccatum dicant habere eamdem malitiam, ſiue diuerſam, certiſſimum eſſe debere, eam eſſe longè minorem, & fortè ſpecie infimâ diuerſam; ac proinde debet ſine dubio explicari in confeſſione: vti ſi quis omiſit actum Fidei quando tenebatur illum elicere, longè diuerſum peccatum fecit ab illo qui negauit myſterium Fidei; licet vtrumque ſit contra Fidem. de quo fuſiùs egi Tomo 5. dum de infidelitate diſputaui: vbi etiam tractaui, per quem ex illis actibus amittatur habitus Fidei. quæ omnia, quia huc non pertinent, nunc omitto. 27

Nonò quæritur, An qui peccat ex conſuetudine teneatur id dicere in confeſſione. Henriquez, Fagundez & alij apud Dianam Tomo 1. Tractatu de Circumſtantiis, reſol. 15. affirmant; Suarez verò, Vaſquez, Bonacina, & alij apud eumdem Dianam negant; quia ſi ea antiqua peccata iam ille eſt confeſſus, non tenetur ea ſecundò confiteri. id quod ego etiam verum omnino iudico. *An circumſtantia conſuetudinis peccandi ſit confitenda.*

Dices; Per ea peccata conſtituitur quis in occaſione proximâ peccandi; ergo tenetur occaſionem vitare; ergo, ſi eam non vitat, peccat; ergo debet id explicare in confeſſione. Hæc obiectio viſa eſt ſatis difficilis Cardinali Lugo; reſpondetur tamen, non eſſe obligationem eam conſuetudinem confitendi; quia nec homines attendunt communiter ad illud periculum morale ſequentis peccati; neque facilè poſſunt ſcire, quando conſuetudo perueniat ad hoc, vt inducat proximum periculum peccandi. Hæc vera. Addo tamen ego, mihi obiectionem videri non ſolùm non grauem, ſed è contrario leuiſſimam, quia ſine dubio eſt obligatio tollendi eam conſuetudinem, & eam iam homo quantum eſt ex ſe abſtulit; nam cùm ea conſuetudo non ſit diſtincta ab ipſo peccato, & hoc debeamus tollere, ſine dubio debemus tollere conſuetudinem; quòd verò illam ille homo ex ſe abſtulerit patet, quia iam dolet de illo peccato: quòd ſi ſecundò iterùm induxit conſuetudinem peccando iterùm de illâ dolet iam, & ſeriò proponit eam tollere: in quo apparet ſumma diſparitas inter hunc caſum & alias occaſiones ſeu pericula peccandi; nam illa ſunt quid diſtinctum ab ipſo peccato, v. g. quòd maneat in eâdem domo cum feminâ, &c. Vnde dicendo quòd peccauerit cum illâ & quòd doleat, non dicit ſe dolere, aut ſe velle deſerere occaſionem peccandi, ſeu exire ex eâ domo, aut certè ex illa meretricem eiicere. ſicut in noſtro caſu, vbi occaſio eſt ipſum peccatum quod iam defleo, de quo doleo, &c.

Difficiliùs Secundò obiicies conſequenter ad noſtram doctrinam; Si Sacerdos interroget de conſuetudine, tenetur ei pœnitens reſpondere; ergo etiam non interrogatus tenebitur; quia (vt ex Suario ſuprà diximus) hoc iudicium eſt voluntarium, & quod homo tenetur interrogatus dicere, tenetur à ſeipſo. Confirmatur, Quia vel dicere eam conſuetudinem iuuat ad cognoſcendam grauitatem peccati, & ad imponendam diuerſam pœnitentiam, vel non: ſi iuuat, ergo etiam non interrogatus tenebitur id dicere; ſi non iuuat, ergo neque interrogatus tenebitur; quia non tenetur ille bis dicere ſuum peccatum. 28 *An ſaltem interrogatus teneatur confiteri eam conſuetudinem.*

Reſpondeo tamen Primò negando conſequentiam; nam quæ ſuprà diximus debent intelligi de obligatione dicendi ea quæ propriè ſunt peccata, & intrinſecè ad ea ſpectant, vt ſunt circumſtantiæ aggrauantes; de aliis verò rebus, quæ non ſunt circumſtantiæ, poteſt aliquando Confeſſarius, quando non putat ſe formaſſe ſufficiens iudicium, interrogare aliqua, ad quæ pœnitens interrogatus tenetur reſpondere; quæ tamen ex ſe non erat obligatus dicere. Secundò & meliùs reſpondeo, Per ſe loquendo non teneri eam conſuetudinem dicere etiamſi interrogetur; quia nemo per ſe cogitur bis confiteri idem peccatum; de quo rurſus infrà agentes, An aliquando ſit obligatio bis idem confitendi.

Hac occaſione diſputant aliqui, Vtrùm ſi quis tam potentem habeat conſuetudinem iurandi falsò, vt poſteà ſine libertate iuret, teneatur ſub mortali eam conſuetudinem tollere: ex vnâ enim parte videtur non obligari, cùm iam ampliùs non peccet in eo iuramento; ex alterâ, cùm iuramentum illud ſit aliquid ſaltem materialiter malum, tenetur occaſionem illius vitare. Et hæc ratio eſt omnino efficax; de quo puncto fusè & & benè agit Lugo; eſt tamen extra intentum noſtrum, quia hîc non diſputamus quæ ſint peccata, ſed ſuppoſito quòd ſint peccata quæ teneamur confiteri

An circumſtantia virginitatis violatæ ſit explicanda.

Dubitant Decimò de violatione virginitatis, an debeat explicari, ſeu an ſit ſpecialis in eâ malitia. De quo puncto fusè egi Tomo 5. vbi vt longè probabilius dixi, nullam addere malitiam ſpecie diuerſam nec notabiliter aggrauantem, ideòque non eſſe neceſſum eam confiteri. Vide Lugo hîc à numero 213. ad 230. benè id ipſum oſtendentem. Nam & Aureola amittitur & reſeratur clauſtrum eodem modo per copulam licitam, & tamen ibi nulla eſt malitia, ergo quòd hæc duo cauſentur per copulam illicitam arguet quidem peccatum commune copulæ illicitæ, nihil tamen ſpeciale ex his duobus capitibus deſumetur. Alios caſus particulares circa hanc materiam caſtitatis omitto, quia non tam huc ſpectant quàm ad materiam de Matrimonio vel de caſtitate.

SVBSECTIO TERTIA.

Aliæ circumſtantiæ, quæ debent explicari.

29 *An violans duo præcepta in eâdem materiâ teneatur id ipſum confiteri.*

VNDECIMÒ quæritur, An qui violauit duo præcepta in eâdem materiâ, naturale & poſitiuum, aut qui incidente Vigiliâ in Quadrageſimâ aut Quatuor Temporibus, non ieiunauit, teneatur id confiteri. Hæc difficultas pendet ab his quæ dixi Tomo 3. diſput. 41. ſect. 3. & 4. diſputans, Vtrùm inde augeatur ſpecie aut ſaltem numero malitia peccati: de eâ etiam agit hîc Lugo à num. 244. vbi ait durum eſſe obligare pœnitentem, vt quando ſe accuſat de furto teneatur dicere, vtrùm illud ſit in eâ Prouinciâ vbi peccauit aliquâ lege ſpeciali prohibitum; quòd verò ibi non ſit diuerſa malitia probat, eò quòd peccatum inobedientiæ contra Deum adeò ſit magnum, vt circumſtantia, quæ addit inobedientiæ contra hominem, parum augeat eam malitiam. Obiicit ſibi; Ergo irreuerentia contra Deum & hominem non erit diuerſa ab irreuerentiâ in ſolum Deum: quod videtur eſſe contra omnes. Reſpondeo, Diſcrimen inter obedientiam ex vnâ parte, & Religionem ac iuſtitiam ex alterâ eſſe, quòd Religio & iuſtitia reſpiciunt directè bonum alienum; diuerſum autem quid eſt lædere Deum ab hoc, quod eſt lædere Sanctos. At obedientia reſpicit bonum proprium, vnde præceptum debet ordinari ad bonum proprium ſubditi; inde fit, vt, ſi res mandata eſt eadem, non debeat conſiderari diuerſitas imperantis, niſi illa ſit infinita, vt eſt diuina; quia multò magis eſt conforme naturæ rationali ſineie ſe regi à Deo quàm à Superiore creato; ergo quando abeſt contemptus Superioris creati, nulla eſt ſpecialis ibi malitia præter inobedientiam in Deum.

An Religio vel iuſtitia magis reſpiciant bonum alienum quàm obedientia.

Hæc doctrina eſt ſatis difficilis, & in primis in eâ per ſecundam rationem planè deſeritur prima, quæ inde deſumebatur quòd ſupra excellentiam diuinam parum aut nihil addat Superior creatus; vnde intulit hic Auctor, Parum aut nihil addere malitiæ, quòd quando inobedientia eſt contra Deum, ſit etiam contra homines. Hæc inquam tota quanta ratio deſeritur, & recurritur ad hoc, quòd obedientia non reſpiciat bonum imperantis, ſed obedientis: quidquid tamen de conſequentiâ ſit, diſplicet Secundò ea ratio; nam ſicut quòd Petrus honoret ſuum parentem eſt bonum morale parentis; ita quòd ei obediat eſt bonum etiam eiuſdem parentis: ideò enim habere ſuperioritatem in alios eſt bonum morale ipſius Superioris, ſicut habere excellentiam ſuprà alios; ergo ſicut qui non honorat altiorem aufert illi aliquod moraliter debitum, ita & qui ei non obedit aufert illi aliquid moraliter ei debitum: non enim minùs obedientia cedit in honorem Superioris, imò multò magis quàm genuflexio, &c. & quidem hoc intrinſecè ex ipſo conceptu obedientiæ; vnde miror in hoc puncto quæſitum eſſe diſcrimen ab hoc Auctore. Vrgeo 30
id; nam vel non obedire alicui Superiori, prout conceptus Superioris abſtrahit à Superiori creato & increato, denotat aliquid auferri moraliter ab eo cui non obeditur, vel id non denotat, ſed præcisè arguit hominem non facere id quod eſt in bonum ipſiuſmet hominis operantis; ſicut non colere excellentiam dicit aliquid auferri moraliter debitum ei excellentiæ; ſi aſſeratur ſecundum, ſcilicet non dicere quidquam de eâ ablatione, manifeſtè inferam, Ergo non obedire Deo nullam adferet ſpecialem malitiam magis quàm ſi purè putè non obediretur creaturæ; quia vt ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis; ſi verò ille conceptus in communi adfert ablationem aliquam rei debitæ Superiori, ſicut negatio cultus aufert ablationem alicuius rei debitæ illi excellentiæ quæ non colitur; ergo ea inobedientia contracta ad Superiorem creatum & increatum aliquid auferet ſimul & à Superiore increato & à creato, ideòque erit inobedientia illa contra vtrumque, eodem omnino modo quo inhonorare Sanctos eſt contra illos & contra Deum. Quòd verò dicebatur, Obedientiam eſſe debere in bonum ſubditorum, nihil minuit de difficultate. Primò, quia ſolùm hinc probatur eam habere duo, & facere rem quæ moraliter eſt in bonum ſubditi, & ſimul etiam in Superioris honorem, ſeu reuerentiam,

An non obedire Superiori aliquid eidem detrahat.

ſeu

ſeu cultum prout vocare id volueris: annexum enim id eſt intrinſecè actui obedientiæ. Secundò, quia obligatio propria obedientiæ in rigore nequaquam deſumitur ex eo, quòd res ſit in bonum ſubditi; nam quantumuis ſit in huiuſmodi bonum, ſi non ſit mandata, non eſt obligatio ad illam; ergo obligatio faciendi illam eſto ſupponat quòd debeat eſſe in meum bonum, non tamen inde oritur, ſed ex hoc quod ratio naturalis dictat æquum & neceſſarium eſſe exhibere, cui honorem honorem, cui obedientiam obedientiam; non eſt ergo in hoc puncto differentia inter cultum & obedientiam. Adde, neque ſemper eſſe neceſſarium vt res illa quæ præcipitur (exceptâ moralitate obediendi) ſit in bonum ipſius; cernitur autem id maximè in obedientiâ religioſâ mandante res alioquin indifferentes; vt dum S. Franciſcus iuſſit lactucas inuerſo modo plantari: dixi ex propoſito (exceptâ moralitate obediendi;) nam in hoc ſenſu etiam colere alios, & reſtituere illis debita, eſt maximum bonum morale ipſius colentis & reſtituentis. Propterea in Republicâ ſæpè multa vni mandantur, quæ non ſunt propriè in bonum illius; & idem conſtat in famulis huc & illuc ad res ipſis moleſtiſſimas miſſis; ergo neque ex hoc capite eſt vlla diuerſitas in his virtutibus.

Non eſt opus vt res imperata ſit in bonum ſubditi.

31 Denique aſſumo argumentum ab hoc Auctore factum, meo tamen iudicio nullo modo ſolutum, ſi quis non obediret ſoli Superiori creato, haberet ille actus aliquam malitiam, quam non haberet qui præciſè non obediret Deo; ergo actus qui vtrique non obedit, habet in ſe duas illas malitias, ideoque eſt diuerſus ab inobedientiâ in ſolum Deum. Reſpondet, illam inobedientiam, quæ ſolùm eſſet in hominem, ideò habituram tunc ſpecialem malitiam, quia eſſet ſolùm in hominem; hanc autem non poteſt retinere eo ipſo, quòd ſit ſimul inobedientia in Deum; ac proinde negat tunc habituram duas malitias. Hæc ſolutio videtur mihi non carere magnâ æquiuocatione. Pro quo aduerte, in illâ inobedientiâ circa purum hominem duo debere conſiderari: vnum eſt poſitiua malitia, ſeu quòd ſit mala vt octo; alterum, quòd non ſit magis mala, ſeu quòd non ſit mala vt duodecim: quòd ſit mala vt octo; purè purè habet ex conceptu illo poſitiuo, quòd ſit inobedientia contra hominem; nam ille alter conceptus, quòd ſit ſolùm contra hominem, ſeu quòd non ſit contra Deum, non dat illi malitiam, imò potiùs aufert, ſeu impedit: ſicut quòd copula cum Ioannâ v. g. ſit contra caſtitatem, non prouenit illi ex eo, quòd Ioanna non habeat maritum, ſeu quòd ea copula ſit purè purè contra caſtitatem, ſiue quòd non ſit contra iuſtitiam: hic enim conceptus, quòd non ſit contra iuſtitiam, non eſt conceptus dans malitiam, ſed ex ſe potiùs in eo genere eam negans. Hinc argumentor efficaciter meo iudicio; Conceptus ille dans malitiam illi inobedientiæ in purum hominem, totus quantus reperitur, licèt non ſolus, in eâ inobedientiâ, quæ eſt in Deum & in hominem; quòd autem addatur illi alius, adeòque primus ille iam non ſit ſolus, non tollit malitiam prioris, ſed addit aliam: ſicut quòd copula cum maritatâ Antoniâ non ſit ſolùm contra caſtitatem, ſicut erat copula cum Ioannâ ſolutâ, vt diximus, non aufert ab eâ, quòd ſit contra caſtitatem, ſed tantùm aufert illi hunc conceptum, quòd non ſit purè purè contra caſtitatem. Atqui ex eo quòd alicui actui malo tollatur hic conceptus negatiuus, ſcilicet, *Non opponi niſi vni virtuti*, & addatur illi opponi duabus, non poteſt tollere priorem malitiam, ſed nouam addere: neque quoad hoc ſum ſolicitus, an illa prior maneat eiuſdem ſpeciei cum alterâ formaliter, an æquiualenter; nam & illa volitio, quâ quis vult cum maritatâ peccare, non habet malitiam formaliter eiuſdem omnino ſpeciei infimæ cum alterâ alîus actus, quo vellet cum ſolutâ peccare; quia prior ille habet ſibi eſſentialiter identificatam iniuſtitiam, hic verò non; illa autem identificatio ſine dubio facit eſſentialem diuerſum conceptum formaliter; & eodem modo actus, qui eſſet ſimul fides & ſcientia, non haberet eiuſdem infimæ ſpeciei conceptum cum actu qui eſſet puræ ſcientiæ; non tamen propterea non haberet formaliter illum conceptum in aliâ tamen ſpecie; ergo ea inobedientia habet totam malitiam inobedientiæ in ſolum hominem, & totam quæ in Deum ſolum; licet ob identitatem vtriuſque inobedientiæ conſtituerent vna alia ſpecies diuerſa ab illis, æquiualens tamen vtrique. Conſtet ergo non eſſe aſſignandam differentiam inter inobedientiam & Religionem.

An facere contra mandatum Dei & hominis plus habeat malitiæ, quàm facere contra ſolum Dei mandatum.

Abſolutè in hoc puncto loco citato dixi; Si Legiſlator ſpecie diſtinctus velit inducere nouam obligationem ſuo præcepto ſupra illam quæ eſt impoſita ab altiore Legiſlatore, tunc ſine dubio inducendam, & eo caſu futuram obligationem vtriuſque præcepti in confeſſione aperiendi: quòd verò ſuprà obiiciebatur, dictum eſſe pœnitentem obligare vt dicat, vtrùm furtum in eâ Prouinciâ ſit prohibitum necne, non vrget; quia illæ Leges accidentales ordinariè non inducunt obligationem mortalis, ſed augent tantùm pœnas exteriores; ideoque non eſt obligatio eas declarandi. Vide quæ citato loco dixi. 32.

Reſolutio ſuperioris quæſtionis.

Quoad alterum punctum de Vigiliâ incidente in Quadrageſimâ aut Quatuor Temporibus, etſi aliqui (vt Tannetus hîc quæſt. 7. dub. 3) dicant eſſe obligationem id confitendi; contrarium tamen eſt longè probabilius, vt & citato loco dixi; quia nullus facit ſibi vllum ſcrupulum, quaſi ex eo capite grauiùs peccauerit.

Quæri Duodecimò poteſt; An ſi peccato commiſſo fuerat annexa excommunicatio, teneatur quis id declarare, quaſi ex eo capite peccatum illud fuerit grauius. Si ratione excommunicationis non poteſt abſolui, haud dubiè debebit hæc declarari. Abſolutè negant aliqui, quia ea circumſtantia non addit malitiam peccato; neque ſpecialiter quis obligatur ad non peccandum ex eo capite; Ego tamen non dubito eſſe ibi ſpecialem malitiam ſaltem aggrauantem; nam reddere ſe incapacem ſuffragiorum Eccleſiæ, auditionis Sacri, Communionis fidelium, & ſepulturæ ſacræ, ſi in eo ſtatu moriatur, adfert haud dubiè maiorem aliquam malitiam; vtrùm autem ea ſit tanta, vt diuerſitatem cauſſet neceſſariò in confeſſione explicandam, eſt mihi valdè dubium: probabile iudico debere dici, quia ſaltem aggrauat notabiliter intra eamdem ſpeciem.

An circumſtantia annexæ excommunicationis ſit confitenda.

SVBSECTIO QVARTA.

An in deſiderio de malo proximi ſit declaranda ſpecifica differentia mali optati.

An qui optat proximo malum, debeat malum ipſum ſpecificare.

33 Hoc eſt decimumtertium dubium in præſenti materiâ, Vtrùm in odio proximi ſit declarandum malum quod illi optaui; an verò ſufficiat dicere, Optaui illi malum graue. Loquor de puro deſiderio, non de voluntate efficaci: bæc eoim ſine dubio accipit iode diuerſitatem; nam velle efficaciter infamare proaimum, diuerſum peccatum eſt ab hoc, quod eſt velle illi comburere domum; eſt ergo difficultas ſiſtendo in deſiderio ipſo. Mihi videtur longè probabilius dari talem obligationem. Ita Suarez diſput. 6. de Charitate, Syluius apud Dianam eo Tractatu de Circumſtantiis, reſolut. 3. & apud Lugo num. 259. Coninck de Charitate diſput. 29. dub. 3. num. 61. Ratio à priori eſt, quia illud deſiderium ſuo modo participat rationem malitiæ quæ eſt in obiecto, ſicut voluntas efficax; atqui efficaa diuerſificatur, ergo etiam deſiderium: & vrgeo ad hominem ex Cardinali Lugo, qui inſinuat contrarium eſſe probabilius; nam expreſsè paulò inferiùs num. 376. agens de delectationibus moroſis habet hæc formalia verba: *Dico itaque breuiter, delectationem, ſicut & deſiderium, malitiam accipere ex malitiâ ſui obiecti*; addit (quod tamen ad rem noſtram impertinens eſt) *etiam accipere aliunde; ac proinde etiam poſſe delectationem aliquam eſſe malam, eſto obiectum illius ſit bonum:* rationem à priori reddit num. 378. quia quando per delectationem & gaudium & deſiderium non ſeparat voluntas rationem mali ab obiecto, approbat & amplectitur illud per affectum; & hinc ſequentibus numeris colligit diuerſa peccata eſſe, & debere in confeſſione explicari delectationem de copulâ cum coniugatâ à delectatione in copulâ ſimplici, &c. niſi mente ſeparentur illæ circumſtantiæ ab eo actu. Hinc autem euidenter infertur, idem in præſenti de deſiderio diuerſorum malorum proximi dicendum eſſe; iam enim ſupponimus in eo deſiderio non ſeparari eas malitias ſpeciales. Confirmatur

Deſiderium participat malitiam obiecti.

34 rurſus ad hominem ex doctrinâ eiuſdem qui hac eâdem diſput. num. 266. ait, Si ſimul cum iactantiâ de peccatis commiſſis ſit complacentia & gaudium circa illa, neceſſariò debere explicari in confeſſione ſpeciem peccati circa quod fuit ea complacentia; quia hæc (ſicut & gaudium) ſpecificatur à malitiâ obiecti; & ſic de aliis. Quam doctrinam vniuerſaliter tradit ad omnes materias homicidij, furti, &c. eſt autem eadem ratio de deſiderio quæ de complacentiâ, quia deſiderium eſt quædam complacentia in re vt apprehensâ, ſicut gaudium eſt in re vt iam obtentâ. Vnde meritò idem Auctor eo citato numero 376. gaudium & deſiderium inter ſe omnino idem facit quoad participationem malitiæ ex obiectis; & reuerà ex terminis apparet longè aliud odium eſſe, deſiderare Petro vt ei auferantur tres aut quatuor floreni à deſiderio vt occidatur crudeliſſimè, aut vt infamiâ ſummâ afficiatur: vnde oon video quomodo hæ duæ doctrinæ eius Auctoris cohæreant inter ſe; debet ergo noſtra abſolutè defendi.

Sententia negans malum deſideratum eſſe ſpecificandum.

Pro contrariâ tamen ſtant Vaſquez, Turrianus, Lorca & alij apud Dianam ſuprà, qui etiam pro eâdem citatur à Lugo. At Diana non magis fauet huic opinioni quàm noſtræ; ſolùm enim addit, *Hæc etiam eſt probabilis*. Illam ita Lugo dicit probabilem, vt planè in probatione eam præferat noſtræ; ideò dixi ſuprà eum inſinuare contrariam: huius fundamentum eſt; nam volitio efficax accipit malitiam ſpecificam ex obiecto, etiamſi tantùm materialiter ametur, quia ratione illius opponitur ſufficienter virtuti ſpeciali prohibenti talem actum: iuſtitia v. g. prohibet lædere ius proximi in famâ; huic virtuti aduerſatur qui vult lædere famam; licet id materialiter velit ob quoſcumque alios fines. At deſiderium mali alieni v. g. infamiæ non eſt contra iuſtitiam, ſeu contra ſpecialem virtutem, ſed tantùm contra virtutem generaliter prohibentem deſiderium mali alieni; quia vt proximo non deſideremus infamiam, non eſt in ipſo ſpecialis neceſſitas, nec etiam in nobis ſpecialis difficultas in eo deſiderio omittendo; ſed id oritur ex titulo generalis coniunctionis, quam proximus habet nobiſcum; ex quâ coniunctione naſcitur generalis obligatio non deſiderandi illi malum. Hæc ille; quæ mihi videntur valdè dura; & Primò iam notaui huic doctrinæ ea integro aduerſari id quod inferiùs de gaudio & deſiderio expreſsè tradit; idem in materiâ caſtitatis, vbi generaliter loquitur de omni materiâ. Secundò ego non capio quo ſenſu dicatur, quòd ad prohibendum deſiderium ſimplex mali proximi non indigeamus nos ſpeciali virtute diſtinctâ à Charitate; & tamen ad efficacem affectum cohibendum indigeamus eâ ſpeciali virtute: videtur enim mihi, ſi res diligenter ponderetur, è contrarium potiùs eſſe dicendum; nam cùm longè ſit difficilius cohibere ea deſideria, quàm cohibere affectum efficacem (vt ea terminis patet;) profectò ſi pro cohibendo deſiderio ſufficit coniunctio cum proximo per affectum amoris, ſufficeret à fortiori eadem coniunctio ad non volendum illi efficaciter illud malum; nam qui frenare ſe poteſt vt non deſideret, à fortiori frenabitur, ne efficaciter appetat; id quod naturæ lumine mihi videtur euidentiſſimum: è contrario autem poteſt quis eſſe frenatus à voluntate efficaci, non tamen à deſiderio; vnde dixi, ibi potiùs eſſe neceſſariam nouam virtutem. Quòd item dicebatur, ex parte proximi non eſſe ſpecialem neceſſitatem, eſt etiam difficile creditu, ſi (vt ipſe Auctor infrà docet) de tactibus impudicis, eos, qui ordinantur ad copulam, prohiberi à caſtitate; quia ſunt quaſi inchoatio copulæ: (quæ eſt ratio valdè bona, & apud omnes communis:) inde enim dico, Deſiderium nocendi proximo in diuitiis eſt inchoatio quædam furti; ergo proximus qui indiget virtute me frenante à furto, indigebit etiam virtute me frenante ab inchoatione furti, ſeu à deſiderio furandi: & ſicut eadem caſtitas prohibet inchoatam copulam per diſpoſitiones, ſeu per illos tactus, & completam per ipſum actum luxuriæ; ita iuſtitia prohibebit & conſummatum furtum & inchoatum per deſiderium illius, & ſic diſcurrendo conſequenter in omni materiâ. Denique ſiue diſtincta virtus ſeu habitus ibi debeat interuenire, ſiue non, actus ij reſpiciunt malitiam diuer-

An ſit opus ſpeciali virtute quæ prohibeat deſiderare malum proximo. 35

Difficilius eſt deſideria mali proximi, quàm volitiones efficaces eiuſdem refrenare.

diuerſam, cui afficiuntur, & à quâ non præſcindunt; ergo ſunt actus moraliter diuerſi; ergo explicandi in confeſſione. Neque enim nos ſpecificam diuerſitatem peccatorum colligimus ex habitibus; ſiue enim hi dentur, ſiue non, illa diuerſitas ſtat, & à nobis ex obiectis directè probatur. Ex actuum autem diuerſitate potiùs colligimus diuerſitatem habituum.

36 Quòd verò aliqui dicant ea omnia mala appeti ſub eâdem ratione odij proximi (vt loquitur Ledeſma apud Dianam) aliquam includit æquiuocationem; nam mala illa amantur quidem per odium, non tamen ſub ratione odij, quia odium non eſt reflexum ſupra ſe; amantur ergo quia mala proximo: quo ſenſu ſi ex odio & non ex deſiderio ditandi me, &c. illi acciperem bona, aut ea comburerem, illúmve occiderem, omnia ſanè facerem ex odio, & omnia quà mala illius amarem; non tamen ideò deſinerent eſſe actus illi diuerſi ſpecie. Ratio eſt; nam malitia obiecti contrahitur, etiamſi materialiter tantùm ametur; contrahitur etiam per deſiderium, niſi hoc præſcindat ab illâ.

Malitia obiecti etiam materialiter tantùm amata contrahitur.

Hinc conſequenter dico, A fortiori debere explicari circumſtantiam infamiæ, quam re ipsâ intuli proximo: & ita multi ſentiunt, etſi in contrarium ſtent alij cum Caietano, Molinâ & Saa apud Dianam, quibus ſubſcribit Lugo: quorum fundamentum eſt, quòd omnes contumeliæ pertineant ad lædendum honorem; & ſicut omnia furta, quia lædunt fortunæ bona, ſunt eiuſdem rationis; ita omnes contumeliæ ſunt eiuſdem ſpeciei, quia lædunt honorem. Reſpondeo tamen, In materiâ fortunarum omnia eſſe eiuſdem ſpeciei, quia omnia reducuntur ad pecuniam, & per eam omnia haberi poſſunt; vnde ibi meritò non iudicatur eſſe moraliter vlla differentia ſpecifica. Non ſic in honore, qui moraliter loquendo eſt quoddam genus ſub ſe habens honores ſummè in ordine ad æſtimationem moralem differentes, neque vnum alteri æquiualentem in prudentum æſtimatione; neque vnus per alterum poteſt emi, ſeu compenſari. Alia enim infamia eſt eſſe filium carnificis, alia eſſe mendacem in dictis, alia eſſe ſuperbum, durum, luxurioſum, alia eſſe ſpurium, eſſe atheum, &c. & (vt verum fatear) non video quomodo abſolutè dicant honorem ſemper eſſe eiuſdem ſpeciei moraliter, cùm contrarium planè dicat moralis æſtimatio hominum: quàm enim differt honor ex nobilitate regiâ ab honore ex doctrinâ; & licet honor ſit idem; oppoſitio tamen eſt valdè diuerſa; ſicut eidem virtuti poſſunt eſſe vitia duo extrema & ſanè in infamiis apparet; nam eſto diceremus eumdem eſſe honorem ex eo quòd ſit natus nobili genere, & ex eo quòd ſit Sanctus, & ex eo quòd ſit doctus, quis dubitat, ſi ego filium legitimum Regis dicam eſſe ſpurium, & ſuppoſititium, ac re ipsâ filium carnificis, longè diuersâ ſpecie infamiâ me eum læſurum, quàm ſi de homine doctiſſimo dicerem illum eſſe ſimplicem, & nihil ſcire; debet ergo ibi ſpecifica moralis agnoſci differentia.

Cur in materiâ fortunarum non detur differentia ſpecifica, ſit verò in materiâ honoris, & conſequenter eius circumſtantia confitenda.

SVBSECTIO QVINTA.

Ceteri caſus declarantur.

Decimò quartò quæritur, Vtrùm quando quis ſe iactat de peccato commiſſo, debeat explicare ſpeciem illius. Dico de peccato; nam iactare ſe de aliquâ circumſtantiâ non malâ, quòd ſcilicet ita occultè, ita dextrè, &c. illud commiſerit, poteſt ſtare ſine peccato. Supponendum præterea, ſi ſimul adſit complacentia in eo peccato, debere tunc illius ſpeciem declarari; quia illa complacentia accipit malitiam ab obiecto (vti ex Lugo paulò ſuperiùs diximus) vbi notauimus eum in hoc minùs conſequenter ad ea, quæ de deſiderio mali proximi dixerat, diſcurriſſe. 37

An qui ſe iactauit de peccato commiſſo, debeat illud peccatum ſpecificare.

Prima ſententia affirmat id explicandum. Ita Pater Thomas Sanchez lib. 1. In Decalogum cap. 3. vbi pro ſe citat Emmanuelem Rodriguez, Alcacer & Lopez. Contrariam cum Nauarro cenſet probabiliorem Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſolut. 161. Lugo vtramque dicit probabilem; magis tamen in hanc ſecundam inclinat: rationem huius ſententiæ Diana & Lugo tangunt, quòd malitia iactantiæ conſiſtat præcipuè in irreuerentiâ, quæ fit Deo dum peccator gloriatur de eius offensâ; hæc autem irreuerentia non poteſt eſſe contra ſpecialem virtutem, v. g. contra caſtitatem, quia caſtitas non eſt perſona capax vt ipſi fiat irreuerentia; ergo ſolum fit Deo; ergo omnes iactantiæ ſunt tantùm intra terminos irreuerentiæ contra Deum; ergo omnes eiuſdem ſpeciei. Hæc tamen ratio meo iudicio debilis eſt, & verò ſi ad terminos, quibus eam Cardinalis explicat, attendamus, eſt contra ipſum: adducit enim in eâ hanc inſtantiam; ſicut ſi quis ſubditus gloriaretur de proditione aut contumeliâ Principi illatâ, quo pacto videretur inſultare Principi, & eamdem contumeliam iterùm inferre. Hinc argumentor: Ea gloriatio eſt quaſi ſecunda illatio illius iniuriæ & contumeliæ; ergo habet ſuo modo malitias primæ illationis; ac proinde ſicut initio fuêre diuerſæ contumeliæ, ſic ſecundæ hæ illationes erunt diuerſæ. Secundò, quòd dicitur eam malitiam conſiſtere in hoc, quòd homo aſſumat offenſam Dei vt materiam gloriationis, admittimus quidem; inde tamen argumentamur pro ſententiâ primâ, quia ſi aſſumere offenſam Dei pro materiâ gloriationis eſt offenſa Dei; ergo aſſumere grauiorem offenſam erit maior offensâ: ſicut enim ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita ſe habet magis ad magis. Si homo ſolùm gloriaretur; Ego peccaui mortaliter, non conſiderando ſpecialem rationem malitiæ, haberet locum ea ratio; at ſi gloriatur quòd fuerit atheus, profectò aliter Deum offendit quàm ſi gloriaretur, quòd eſſet furatus vnum florenum; ac proinde aliter etiam Deum offendit.

Sententia aſſerens vt probabilior defenditur.

Quod denique dicitur de iniuriâ, cuius non eſt capax virtus caſtitatis, quia non eſt perſona rationalis; multò minùs vrget, quia caſtitas eſto non ſit perſona, prohibet ne quis fornicetur; ergo poteſt prohibere ne quis glorietur de fornicatione; quia cùm gloriatio ex ſe ſit de aliquo bono; (nam de malo pudet potiùs hominem;) profectò eo ipſo quòd caſtitas dicit, *Fornicatio* 38

An gloriatio de peccato opponatur virtuti, quæ illud peccatum prohibet.

eſt

eſt mala, dicit, *De eâ non eſt gloriandum*; eſt ergo ea gloriatio contra caſtitatis doctrinam; hoc enim ſolo ſenſu dicimus luxuriam eſſe contra caſtitatem; nam alioquin ſicut virtus caſtitatis non eſt perſona capax cui inferatur iniuria; ita etiam non eſt perſona capax imperandi aut prohibendi. Denique etiamſi ibi nihil cogitemus de iniuriâ, niſi in ſolum Deum; profectò ſicut cetera omnia peccata eſto non ſint iniuria niſi in Deum ſolum (loquor ſecundùm grauitatem moralem; nam iniuriam aliam minoris momenti in homines aliqua peccata etiam habent;) inde tamen nullo modo infertur, Intra eam rationem iniuriæ non habere maiorem aut diuerſam rationem vnum peccatum præ alio; ita idem de hoc peccato iactantiæ dicendum eſt.

Ex his concludo, Longè probabilius eſſe, & multò magis conſequens ad ea quæ hucuſque diximus, eas iactantias eſſe moraliter diuerſas; ac proinde eſſe obligationem eas declarandi in confeſſione. Obſerua autem (quod benè notauit Lugo) pro hoc puncto, per accidens ſe habere quòd homo re ipsâ fecerit illud peccatum; quia hæc iactantia eſt ob ſcandalum annexum, quod intrinſecè habet imbibitum. Vti blaſphemia, eſto interiùs homo non ita ſentiat, habet ſuam malitiam, quia de ſe eſt illatiua apud audientes minoris æſtimationis virtutis, vel cauſſatiua affectus in illud vitium, &c.

39 *Qui laudauit alium de peccato graui, tenetur illud ſpecificare, licet eo abſente eum laudauerit.*

Secundò hinc obſerua à fortiori, qui alterum laudauit ob commiſſum peccatum, debere declarare ſpeciem peccati laudati; quia id eſt quaſi directè illum hominem & alios ad peccatum hortari; & idem eſt ſi è contrario eum vituperet, quòd non peccauerit: Lugo addit, Si hæc laudatio aut reprehenſio non fiat coram ipſo qui peccauit, ſed coram aliis, non eſſe neceſſariò explicandam ſpeciem peccati, quia tunc ſolùm indirectè alios inducit; ego tamen quia ſuprà dixi, Eſto ſolùm indirectè quis moneat ad peccatum, debere explicare ſpeciem peccati, id ipſum cenſeo hîc dicendum. Addo & meo iudicio efficaciter, laudem & reprehenſionem non minùs de ſe inducere alios quàm ipſum qui fecit, quia eâ ſolùm ratione inducit, quatenus laus & gloria eſt ex ſe motiuum attrahens ad ſimilem actionem faciendam: atqui ea laus ex ſuo conceptu non eſt minùs attractiua reſpectu eius qui adhuc eam actionem non fecit, quàm reſpectu eius qui illam fecit: ſicut enim hic attrahitur ad faciendam ſecundò eam actionem, ob quam eſt laudatus; ita alij attrahuntur ad faciendam illam primò, vt pari modo laudentur. Imò ſi deberemus loqui iuxta ea quæ de temporalibus bonis meritò docet ſanctus Gregorius, quòd poſſeſſa minùs delectent quàm dum proponuntur abſentia, cùm ſæpè homo experiatur minùs ſe eâ laude ſatiari quàm putauerat, dum eam expetiit; fortaſſe diceret aliquis, magis ob eam laudationem alios qui adhuc eam laudem non obtinuerunt moueri ad imitationem facti, quàm ipſum laudatum ad ſecundò ſimile factum aggrediendum. Quidquid tamen de hac maiori motione ſit omnino iudico declarandam eam ſpeciem peccati, etiamſi abſens quis laudetur ob illud. Hinc conſtat à fortiori debere declarari ſpeciem peccati, quando quis directè conſulit & mandat aliquid, quia ille eſt moraliter cauſſa eius mali. An autem ſit minus malum conſulere aliquid, quàm immediatè per ſe illud cauſſare, dixi fusè Tomo 3.

Circa blaſphemias quæritur, Vtrùm debeat dici quòd fuerint contra Deum, aut contra Sanctos. Reſpondeo, Vti cultus Sanctorum differt ſpecie à latriâ, quæ eſt cultus Dei; ita è contrario irreligionem, ſeu blaſphemiam in Sanctos eſſe diuerſam à blaſphemiâ in Deum; de quo in materiâ de Religione fuſiùs; vnde colligitur vlteriùs omnino eam debere declarari in confeſſione. Quæritur prætereà de peccato hæreſis, An ſit neceſſarium explicare, quæ illa hæreſis fuerit. Hæc quæſtio pendet ab his quæ in materiâ de Fide dicuntur. Ex quibus ſuppono diuerſum ſpecie peccatum eſſe, negare Deum exiſtere, quàm negare Incarnationem; item diuerſum eſſe, negare Incarnationem ab hoc, quod eſt negare canem Tobiæ occurriſſe ſuo domino; non ſolùm eâ ratione (quâ benè vtitur Lugo cùm Caſtro Pallao) quatenus hæ diuerſæ hæreſes inferunt diuerſos ritus, ſed quatenus negant etiam diuerſas veritates maioris aut minoris momenti. Deinde qui negat Deum eſſe, negat eius veracitatem directè; & ipſi magis immediatè facit iniuriam, quàm qui admiſsâ totâ Dei exiſtentiâ veraci negat hoc aut illud myſterium eſſe ſufficienter propoſitum ad hoc vt credatur; nam licet per aliquot conſequentias oſtendatur talis homo non credere Deo, id tamen eſt valdè remotè & implicitè, ac proinde non poteſt habere eam malitiam quæ reperiretur in diſſenſu illo immediato eius veracitatis diuinæ: & idem dico de eo, qui dicit Chriſtum fuiſſe hominem magnum; longè enim aliam ei & Deo infert iniuriam quàm ſi diceret, non conſtare ex Scripturis quòd ipſe Chriſtus inſtituerit Sacramentum Pœnitentiæ; eſt ergo ea diuerſitas declaranda. Fateor in aliquibus articulis eſto inueniatur diuerſitas phyſica inter eos diſſenſus, quia ex obiecto materiali etiam ea deſumitur (vt aliunde ſuppono) in ordine tamen ad Fidem eſſe planè materialem differentiam; vt qui diceret Tobiam non habuiſſe Angelum ſecum, & qui diceret Ionathan non fuiſſe iunctum amicitiâ Dauidi, non haberent diuerſitatem moralem peccati; quia neque in ordine ad motiua ipſa credibilitatis, neque in ordine ad iniurias tertiæ perſonæ aut Dei eſt vlla diuerſitas inter eos diſſenſus. de hoc tamen fuſiùs egi Tomo 5. de Fide.

40 *Blaſphemia in Deum vel Sanctos ſunt ſpecificanda.*

Diuerſitas ſpecifica in hæreſi etiam explicanda.

Maius dubium eſt de apoſtaſiâ, quam aliqui dicunt addere nouam malitiam. Contrarium tamen dixi eo loco (niſi fortè per accidens:) poſſunt enim æquè clarè & fortiter proponi motiua vt obligetur homo ad credendum de nouo, quàm proponantur ad continuandam Fidem, ſeu ad non deficiendum ab illâ, imò aliquando fortiùs. Ex hoc ergo capite nulla prorſus erit ſpecialis obligatio credendi in vno caſu præ altero; aliunde etiam poteſt quis ignorare ſe eſſe baptizatum, ideoque neque ex eo capite quidquam accreſcit. Dixi *niſi per accidens*; nam ſi homo agnoſcat ſe eſſe Deo per hoc ſpecialiter ingratum, ſine dubio grauiùs inde peccabit. Hæc tamen circumſtantia poteſt etiam inueniri in aliis caſibus; neque adeò aggrauat peccatum, vt obliget ad eam explicandam in confeſſione. Denique (quod benè obſeruauit Lugo) ſi quis confiteatur ſe fuiſſe hæreticum, iam eo ipſo dicit ſe poſt Bapiiſmum

41 *An apoſtaſia à Fide ſpecificanda.*

ptiſmum commiſiſſe illud peccatum; quia hæreſis ante Baptiſmum admiſſa non eſt materia confeſſionis.

Multos alios caſus tangunt hi Auctores; verùm ſicut ferè magna pars eorum quos & nos attulimus non ſpectant huc, ſed ad proprias materias, an ſint peccata, an diuerſa ſpecie, an numero (vt initio huius ſectionis notauimus;) videri tamen poſſunt multi ſpecialiter circa peccata carnis cum conſanguineâ, Confeſſarij cum pœnitente, de obligatione in delectatione moroſâ dicendi qualitatem perſonæ, &c. apud Lugo hîc & apud Dianam eo Tractatu de Circumſtantiis. De delectatione moroſâ nos fusè egimus Tomo 3. diſp. 47. per totam; vbi vt probabiliùs omnibus penſatis diximus eas non differre inde ſpecie; neque huic concluſioni obeſt quod paulò ſuperiùs diximus de deſiderio, ſcilicet illud etiam in aliis materiis accipere diuerſam malitiam: etenim ibi agebamus de deſiderio quod directè fertur in mala diuerſa; vt deſiderium mortis proximi, deſiderium infamiæ illius, &c. hæc enim deſideria directè reſpiciunt mala illa diuerſa; quo ſenſu etiam admittimus, delectari de Sodomiâ diuerſum peccatum eſſe à delectatione in ſimplici fornicatione, aut à delectatione in beſtialitate; quia hæc obiecta intrinſecè in ſe differunt. Loquebamur ergo de circumſtantiis, quæ illi copulæ, de quâ quis delectatur, ſunt accidentales, & aliò pertinent, & à quibus præſcindere ea delectatio poteſt; vt ſunt, quòd femina illa ſit maritata, ſit conſanguinea, ſit Religioſa, &c. Vide fuſiùs eo loco dicta. Iam ad ea quæ propriè ſunt huius Tractatus de confeſſione, ſuppoſitâ ex aliis materiis declaratâ malitiâ & diuerſitate peccati.

An obiectum delectationis moroſæ in materiâ venereâ ſit ſpecificanda.

Dices, Me nimis ſcrupuloſè in hac materiâ agere, & valdè onerare Confeſſarios ad interrogandum pœnitentes de his omnibus circumſtantiis. Reſpondeo, Vt iam dixi paulò antè, Hanc quæſtionem non eſſe propriam huius loci, ſed ſpectare ad Tractatus de ſcandalo, luxuriâ, &c. vbi propriè diſcutitur, an ex illis circumſtantiis mutetur ſpecies peccatorum necne; vnde dico, Me hîc non grauare Confeſſarios; quia quòd declarandæ ſint in confeſſione circumſtantiæ, quæ diuerſificant ſpeciem, non eſt doctrina à me inducta, ſed tradita vt de Fide à Tridentino, cui (ſi eſt in hac materiâ aliquod grauamen) tribuendum illud eſt; ſeu Chriſto potiùs, qui eo modo nos voluit ad confeſſionem obligator. Quòd autem dixerim eas iactantias, contumelias, blaſphemias, &c. eſſe ſpecie diuerſas, non magis ad Confeſſarios quàm ad ipſos peccantes ſpectat; & ex dictis hucuſque videtur omnino efficaciter ea diuerſitas probata.

DISPVTATIO TRIGESIMATERTIA.

Quibus caſibus poſſit aut debeat in confeſſione reticeri peccatum aut circumſtantia illius.

1 Hvcvsqve diximus quæ peccata ſint materia confeſſionis, iam oportet explicare, quibus caſibus poſſint aliqua ex his aut etiam omnia omitti, quibus etiam ob aliquod graue periculum debent reticeri, & quomodo ea tunc remittantur.

SECTIO PRIMA.

Nonnulli caſus traduntur.

Primvs poteſt eſſe quaſi vniuerſalis ad omnia peccata; An ſi Confeſſarius peccauit cum pœnitente ſiue in materiâ carnis, ſiue in quacumque aliâ furti, homicidij, &c. poſſit tunc pœnitens complex ei confiteri. Diuus Thomas agens de Confeſſario qui cum feminâ peccauit, dicit in additionibus quæſt. 20. art. 2. ad primum, Quòd nec Sacerdos debeat audire eam confeſſionem, ſed feminam ad alium dirigere; nec illa debet ei confiteri tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia; ſi tamen re ipſâ illa cum vero dolore confiteretur, abſolutionem fore validam. Cui doctrinæ nihil eſt addendum, niſi quòd id poſſit permitti, quando ambo seriò dolerent, & omne periculum ceſſaret: & quòd licet minùs per ſe deceat, non tamen ideò (niſi alius grauis defectus admiſceatur) id erit peccatum graue.

An Confeſſarius poſſit audire perſonam cum quâ peccauit.

2 Secunda difficultas, Vtrùm quando pœnitens ſibi aut alteri timet damnum aliquod graue, poſſit reticere in confeſſione aliquod peccatum, aut illius circumſtantiam mutantem ſpeciem, quam alioquin tenebatur dicere. Communis & certa ſententia affirmat; pro quâ Suarez diſp. 22. ſect. 2. refert multos Auctores. Ratio communis pro eâ eſt, quòd præcepta poſitiua non obligent cum diſpendio & periculo magno; vbi etiam communiter notatur, non eſſe neceſſarium illud periculum imminere ipſi pœnitenti, ſed ſufficere ſi vel Confeſſario, vel proximo cuilibet, quia lex charitatis obligat me ad præcauendum malum illius; ac proinde me liberat ab illâ obligatione dicendi talia peccata, ſi ex eâ confeſſione malum illud immineat. Aduertunt etiam communiter Doctores, non debere ſibi pœnitentes facilè fingere ea pericula, ſed neceſſariam eſſe valdè probabilem cauſſam timendi; quæ autem illa ſit, non poteſt à nobis decidi, quia pendet ab innumeris circumſtantiis, quæ à nobis determinari non poſſunt, v. g. à materiâ ipſâ, à qualitate perſonæ, ab indole Confeſſarij; an ſoleat reuelare confeſſiones, an timeatur ſaltem vſurus eâ ſcientiâ. Communiter tamen dicitur, Si quis peccauerit cum eius ſorore aut conſanguineâ valdè proximâ, eſto nihil aliud damni timeatur quàm ipſa illa ſcientia, reputari graue damnum, & ſufficiens ad reticendum illud peccatum. Verùm hoc ad caſum in titulo propoſitum ſpectat, non ad hanc ſuppoſitionem.

Pœnitens timens malum Confeſſario poteſt peccatum reticere, idem eſt ſi ſibi vel alteri timeat.

Tertiò aduertunt, talem pœnitentem debere quærere (quantum commodè fieri poteſt) alium Confeſſarium, cui integrè confiteatur. Vbi dubitari ſolet, An in tali caſu debeat quis confiteri

Tenetur tunc quærere alium Confeſſarium.

reliqua

Digitized by Google

reliqua peccata, an verò omnino confeſſionem differre donec inueniat alium, cui integrè confiteri queat. Diuus Thomas in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 4. docet, tunc debere hominem ſe gerere perinde ac ſi non haberet copiam Confeſſarij; & verò addit, fore melius confiteri tunc laico quàm tali Sacerdoti. Vnde Viguerius putat omittendam potiùs confeſſionem quàm dimidiandam. Nihilominùs ſi neceſſitas aliqua confeſſionis occurrat, confitenda eſſe reliqua peccata communis ſententia docet. Et verò Vaſquez quæſt. 91. art. 2. dub. 3 num. 2. ait, certum eſſe quòd propter vnum peccatum, quod ſine periculo dici non poteſt, non excuſetur pœnitens à confeſſione aliorum peccatorum, ſi ſit obligatio alioquin confitendi. Id ipſum docet Suarez ſuprà citans Sotum, Alenſem, Paludanum & Nauarrum; ſi ergo occurreret neceſſitas ſumendi Euchariſtiam, & non haberet alium cui confiteretur, deberet eam confeſſionem quaſi dimidiatam conficere, vt debitè accederet ad Euchariſtiam: Secundò, ſi vrgeret mortis periculum propter maiorem certitudinem ſalutis: Tertiò, vt præceptum annuæ confeſſionis ſeruetur: Quarta neceſſitas eſt, vt vitet aliquam infamiam, quam incurrere poſſet, ſi non confiteretur: Quintò, ſi negligat magnam vtilitatem, quam homo percipit ex confeſſione, & deberet eam multo tempore differre. Notant præterea Auctores, datâ poſteà occaſione teneri illud peccatum confiteri, quia nondum fuit clauibus Eccleſiæ directè ſubiectum, eodem planè modo quo dicimus de peccato non occurrente memoriæ: ſi enim illius poſteà recordetur quis, debet illud confiteri.

An poſſit tunc dimidiare confeſſionem, ſi alium non habeat Confeſſarium.

3

An licitè reticens peccatum teneatur de illo conteri.

Iam verò circa hunc eumdem caſum poſſunt aliqua in dubium verti. Primum, An teneatur habere contritionem de eo peccato. Ratio autem dubitandi eſt, quia tunc perinde ſe habet ac ſi non eſſet copia Confeſſarij; quo caſu deberet eſſe de illo contritio; nihilominùs cùm ex Tridentino conſtet peccata quæ non occurrunt memoriæ remitti ſimul cum aliis, & eadem ratio ſit de hoc, quod reticetur ob cauſſas iuſtas, non eſt cur requiratur contritio.

An proximâ occaſione teneatur illud confiteri.

Secundum dubium eſt, An teneatur quis cùm primùm fuerit facta Confeſſarij copia ſtatim illud dicere. Habet autem maximè locum hæc quæſtio in annuâ confeſſione, ſi illam feci non integram; & ſtatim poſt illam habeo copiam Confeſſarij, an tenear illud ſtatim confiteri, vt ſic ſingulis annis confitear omnia peccata quæ occurrunt memoriæ. Ita ſentit Soto apud Suarium ſuprà numero 8. quem tamen benè ipſe reiicit, quia ex nullo iure obligatio illa poteſt oſtendi; non eſt ergo ea imponenda; ſatis igitur erit, ſi quando occurret deinde occaſio ſecundæ confeſſionis, & habeam Confeſſarium, cui ſine periculo confiteri poſſim, illud confitear. Quod dicitur de neceſſitate ſtatim confitendi illud peccatum, vt ſatisfiat præcepto confeſſionis annuæ obligantis ad omnia mortalia occurrentia dicenda in confeſſione ſemel in anno, habet aliquam difficultatem infrà tractandam; & fortaſſe eo caſu admitti poterit talis obligatio cùm primùm dicendi illud peccatum.

4

An teneatur confiteri, ſi nullum aliud mortale habeat.

Tertiò quæritur, An ſi non habeat ille homo vllum aliud mortale, præter hoc quod dicere non poteſt, obligetur ad confeſſionem eis caſibus de quibus paulò antè. Reſpondeo, In mortis articulo ob periculum damnationis deberet ſaltem alia venialia, quibus ſine dubio non caret, confiteri, & de omnibus ſe accuſare, vt ſic certò obtineret remiſſionem etiam de illo mortali: & idem eſſet quando deberet Euchariſtiam ſuſcipere, quia tunc obligatur ad confeſſionem ob maiorem certitudinem de ſtatu gratiæ: cùm enim (vt colligitur ex Tridentino) tam certò dimittatur tunc illud peccatum omiſſum, quàm ſi fuiſſet in confeſſione explicatum, non eſt cur excuſetur homo ille à procurandâ eâ remiſſione per viam illam certam confeſſionis, quam exigit Tridentinum pro debitè ſuſcipiendo Sacramento Euchariſtiæ.

Quando periculum eſt ob ſolam circumſtantiam, an ſubſtantia peccati ſit confitenda tacitâ circumſtantiâ.

Quartò quæritur, Si peccatum illud non niſi ratione circumſtantiæ mutantis ſpeciem habeat annexum periculum, ſit melius illud omnino reticere etiam quoad ſubſtantiam, quæ poſſet alioquin ſine periculo dici; an verò hæc ſit dicenda omiſsâ circumſtantiâ, ex quâ poteſt oriri periculum illud. Hoc vltimum affirmant nonnulli; Lugo tamen putat hoc eſſe periculoſum, quia Confeſſarius fortaſſis interrogabit vlteriùs; ſi autem ei reſpondeatur, Non recordor, vel non poſſum id dicere, aut non teneor, veniet in maiorem ſuſpicionem; ſi autem abſolutè negetur ea circumſtantia, iam tunc non dicetur peccatum illud, quod eſt re ipsâ factum, ſed aliud quod non eſt commiſſum; ideoque confeſſio eſſet inualida. Ego ex hac vltimâ parte non haberem magnam difficultatem, quia niſi fortè ex conſcientiâ erroneâ pœnitentis aliter contingeret, non puto eo caſu futuram inualidam confeſſionem; etiamſi circumſtantiam illam pœnitens omnino negaret: de quo fuſiùs infrà, dum egero, An dicere vnum peccatum in indiuiduo phyſico diuerſum ab eo quod feci, moraliter tamen idem cum illo, reddat inualidam confeſſionem. Circa ſubſtantiam ergo quæſtionis non dubito, quin ſæpè ſit illud periculum, quod Cardinalis inſinuat: & verò fortaſſe nulla factâ nouâ interrogatione poteſt aſtutus Confeſſarius colligere circumſtantiam illam ex ſolâ confeſſione ſubſtantiæ ipſius peccati; tunc ergo totum eſſet omittendum. Addo tamen, aliquando è contrario nullum penitus eſſe periculum, vt poſſit deprehendi; eo autem caſu ſine dubio debebit dici ſubſtantia peccati tacita circumſtantia iuxta primam ſententiam, quia homo tenetur dicere peccata omnia quæ ſine periculo poteſt; quando autem timeri poſſit Confeſſarium venturum in notitiam circumſtantiæ, quando verò non, nos decidere non poſſumus, ſed ipſius pœnitentis prudenti iudicio id erit relinquendum.

Quid ſi damnum ſequatur ex purâ malitiâ Confeſſarij, liceбitne reticere?

Vltimò circa hoc dubitari poteſt, An ſi damnum illud, quod timetur in Confeſſario, prouenturum ſit ex malitiâ ipſius, quia v. g. audito tali peccato ſit accepturus occaſionem feminam pœnitentem ſolicitandi ad peccatum, ideòque non tam ipſi pœnitenti quàm Confeſſario timeatur damnum, debeat tunc peccatum illud reticeri. Nauarrus & alij apud Suarez dicunt; Si periculum illud ſequatur ex malitiâ Confeſſarij non curandum, niſi inde poſteà ipſa femina ſibi aut alteri tertio timeat aliquod aliud damnum; ſi verò Confeſſarius fragilis ſit naturæ, tunc pœnitentem

tentem teneri non dare ei vllam occaſionem peccandi. Quæ doctrina mihi etiam videtur bona; quomodo autem homo poſſit per accidens vtendo ſuo iure facere aliquid in multis caſibus, vnde proximus occaſionem ſumat peccati, dixi fusè Tomo 3.

SECTIO SECVNDA.

Quid ſi nullum aliud damnum timeatur ex eâ confeßione, quàm quòd perſona complicis innoteſcat Confeſſario.

5 HÆc difficultas valdè celebris eſt inter Auctores; oriturque ex dictis præcedenti ſectione: inſinuanimus enim, ad reticendum aliquod peccatum, aut circumſtantiam illius, ſufficere, ſi tertiæ perſonæ timeatur graue aliquod malum; cùm autem diffamatio ſit ex ſe graue damnum, quærimos, An illud ſolùm ſufficiat ne declarem circumſtantiam, quâ dictâ Confeſſarius noſcet perſonam complicis; ideoque hic apud illum diffamabitur. Supponendum autem, ſi poſſit pœnitens totum ſuum peccatum dicere non detegendo complicem, teneri in conſcientiâ ſub peccato graui id facere; quia non poteſt infamare alterum ſine cauſsâ: in quo puncto omnes conueniunt, excepto Gerſone & Medinâ apud Vaſquez quæſt. 91. art. 2. dub. 3. num. 1. eos ſecutus eſt Fagundez lib. 5. de ſecundo Præcepto Eccleſiæ cap. 1. num. 3. qui pro ſe malè citat Suarium, cùm hic diſp. 34. ſect. 2. num. 1. communem ſententiam clariſſimè tradat.

Si pœnitens poteſt peccatum integrè confiteri non prodendo complicem, peccat eum prodendo.

Dices fortè; Non eſt graue apud vnum Confeſſarium infamari, cùm ille rem totam in ſecreto retenturus ſit. Sed contrà, quia eodem modo ſi ſub iuramento ſecreti manifeſtarem etiam non Confeſſario ſine vllâ cauſsâ delictum alterius graue, non peccarem: id quod tamen eſt manifeſtè falſum. Dico ergo, Non ſolùm apud multos, ſed apud quemlibet ſeorſim eſſe rem grauem, quòd ille de me habeat ſiniſtrum in re graui conceptum.

SVBSECTIO PRIMA.

Propoſitis duabus extremis ſententiis declaratur, in quo ſit quæſtionis difficultas.

6 MVLTI graues Auctores, quos refert & ſequitur Diana citato ſæpè Tractatu de Circumſtantiis, reſolut.49. & Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 54. diſput. 34. ſect. 2. dicunt debere etiam tunc eam circumſtantiam reticeri; ſunt autem hi, Marſilius, Nauarrus, Viguerius, quos etiam refert Suarez diſput. 34. ſect. 2. præter hos ſunt Valentia, Villalobos, Ludouicus Lopez, Ioannes De la Cruz, Faber, Medina, Bañez, Canos, Victoria, Petrus Soto, & Ledeſma; licet hi vltimi excipiant caſum mortis, in quo dicunt poſſe detegi complicem. Verùm hæc limitatio eſt improbabilis; quare enim ego magis potero alium detegere dum morior quàm dum viuo, cùm ad ſecuritatem abſolutionis & conſequenter meæ ſalutis illa declaratio non ſit neceſſaria?

An quando periculum eſt prodendi complicem, poſſit peccatum vel aliqua circumſtantia reticeri.

Secunda ſententia, quæ eſt multò communior, docet id licitum eſſe; pro eâ citat Suarez ſuprà valdè multos, quos & Diana refert & Lugo; qui vltimus etiam eam defendit. Adducitur pro eâ Diuus Bernardus in Formulâ honeſtæ vitæ, vbi hæc habet; *De nullo prorſus ſiniſtre loquaris, quantumcumque ſit verum, vel manifeſtum, niſi in confeſſione; & hoc vbi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum.* Hoc tamen teſtimonium quia nec diſtinguit inter venialia & mortalia, cùm tamen ad declarandum veniale id non liceat (vt ſtatim dicemus) & quia nimis vniuerſaliter loquitur non excipiendo vllos caſus, fortaſſe non habet magnum pondus: quidquid de illo ſit, iudico quæſtionem hanc valdè eſſe dubiam, vtpote vnicè planè pendentem à voluntate Chriſti Domini; qui & potuit ad id obligare, & potuit eſſe contentus, ſi in ſimilibus caſibus fieret confeſſio formaliter integra, eſto non materialiter. Vnde aduerto, gratis aliquos ex Auctoribus ſecundæ ſententiæ defatigari in probando eam manifeſtationem criminis in complice eſſe contra præceptum naturale, ac proinde non poſſe per poſitiuum reddi licitam; item infero è contrario, Auctores ſecundæ ſententiæ minùs benè deſudare, vt oſtendant ita eam manifeſtationem eſſe ex naturâ rei malam, vt tamen etiam ex naturâ rei poſſint multæ circumſtantiæ occurrere, quæ eam faciant licitam, ſeu auferant ab illâ conditiones illas, ſub quibus tantùm erat illicita; vt cùm inde ſequitur maius bonum ipſius reuelantis, cùm natura iudicij id requirit, cùm non ſit ſine cauſsâ, &c. In quo puncto valdè fusè diſcurrit Suarez. Colligo inquam hos 7
omnes gratis defatigari his diſcurſibus. Et quidem Primò, certum eſt; nam licet in obiectis aliquibus intrinſecè malis, vt in mendacio, odio Dei, &c. non poſſit Deus diſpenſare; aliqua tamen obiecta dicimus nos intrinſecè mala, quæ tamen à Deo ſine vllâ aliâ cauſsâ, ſed ſolâ ſuâ voluntate reddi poſſunt licita, & verò etiam honeſta; quale eſt occidere innocentem, & hoc (de quo nos diſputamus) ſcilicet detegere crimen alterius occultum: cuius ratio eſt manifeſta; cùm enim Deus ſit Dominus vitæ & famæ noſtræ, poteſt haud dubiè ipſe ſolâ ſuâ voluntate dare mihi facultatem vt & alterum occidam, & vt crimen occultum illius manifeſtem: quo pacto in die iudicij occultiſſima quæque toti mundo manifeſtabuntur. Cùm ergo Chriſtus Dominus inſtituens Sacramenta habuerit ius hoc in vitam & famam noſtram; potuit inſtituendo Sacramentum dare licentiam pœnitenti, vt complicis crimen manifeſtaret Confeſſario, quando aliter ſuum peccatum dicere non poſſet: ad quod faciendum, præter rationem adductam ex dominio, accederent congruentiæ, quæ poſſent valdè cohoneſtare eam reuelationem; non eſt ergo probandum id de facto non licere ex repugnantiâ in naturâ rei, aut ex malitiâ intrinſecâ & eſſentiali eius reuelationis. Hinc etiam colligo è contrario, gratis Auctores ſecundæ ſententiæ defatigari, vt oſtendant ex naturâ rei eſſe tunc licitam eam manifeſtationem: etenim ſicut ad hoc, vt fieret licita, ſufficeret ſi Chriſtus eam imperaſſet, ita è contrario ſi eam non imperauit, aut ad eam non dedit licentiam, profectò ex naturâ rei manet illicita, & omnia omnino argumenta eorum Auctorum nullius ſunt ponderis; quia vel ſupponunt quòd deberet probari, vel

Sententiæ veritas pendet à Chriſti voluntate.

Aliqua obiecta mala poteſt Deus ſuâ voluntate reddere licita.

Potuit Chriſtus velle vt complex detegatur, potuit nolle

aſſumunt principia valdè incerta. Et ſanè & Suarez & poſt ipſum Lugo agnoſcunt benè multa ex his fundamentis nulla eſſe; vt & nos paulò pòſt etiam breuiſſimè inſinuabimus.

8 Relictis ergo his fundamentis deueniendum eſt ad Christi Domini voluntatem, & inueſtigandum, Vtrùm de eâ aliquid pro vnâ aut alterâ parte oſtendere poſſimus. De quo puncto non multùm videntur eſſe ſoliciti Auctores; ſed qui ſecundam tenent ſententiam, inde probant poſſe tunc complicem manifeſtari; Primò, quia non eſt damnum graue infamari apud vnum, & maximè qui tenetur in ſecreto ſeruare delictum. Verùm hi ſupponunt falſum; ipſi enim admittunt, ſi ſcirem meum peccatum eſſe manifeſtandum à Confeſſario vel vni ſoli, me non teneri illud Confeſſario dicere; ergo hæc manifeſtatio vni ſoli facta ſufficit ad non declarandum peccatum complicis etiam ex horum ſententiâ. Secundò, quia ſi id eſſet ex ſe leue peccatum, ergo etiam tantùm leuiter peccarem, ſi dum poſſem alteri confiteri, manifeſtarem huic Confeſſario peccatum complicis; hi autem ſupponunt me tunc peccare grauiter; ergo: ſcio quidem Dianam (qui tamen eſt in contrariâ ſententiâ) iudicare, etiam extra confeſſionem non eſſe graue peccatum reuelare vni ſoli perſonæ mortali occultum alterius, & ex hoc capite eum iudicare, eſſe probabilem ſententiam ſecundam, licet probabiliorem iudicet primam. Verùm, quidquid ſit de antecedentis veritate, quod communiter negant Auctores, vt dixi immediatè; profectò minùs benè Diana intulit inde probabilitatem ſecundæ ſententiæ; nam ſaltem admittit eam reuelationem alieni peccati vni ſoli factam eſſe veniale; ergo tunc ſaltem venialiter peccabo in eâ confeſſione manifeſtando complicem; ſi autem venialiter pecco, iam eo ipſo non tenebor illud manifeſtare; in præſenti autem quærimus, Vtrùm omnino licitè poſſit id fieri. Quòd ſi Diana dicat malitiam illam venialem compenſari aliunde, etiam poſſet idem dicere, eſto illa manifeſtatio vni ſoli facta ſine cauſsâ eſſet mortale peccatum; non ergo benè intulit probabilitatem huius ſententiæ.

An ſit leue apud vnicum diffamari in re graui.

SVBSECTIO SECVNDA.

Examinantur alia argumenta pro ſecundâ ſententiâ; & quid tandem tenendum.

9 PRO quâ alij præterea argumentantur; nam pœnitens habet ius vt confiteatur ſuum peccatum integrè, etiamſi per accidens debeat detegere complicem. Adde, ipſum complicem ſe exposuiſſe huic periculo, cùm ſciret alterum in confeſſione debere illud detegere. Verùm in hac ratione ſupponitur id de quo eſt quæſtio; quia de eo iure pœnitentis dubitatur. Adde, ſi ea propoſitio rectè examinetur, videri habere ſenſum falſum: quomodo enim obligationem manifeſtandi complicem vocatur ius pœnitentis? Ius ſolet dici ad aliquid fauorabile ei in quo eſt; quando autem eſt obligatio ad faciendum aliquid, maximè ſi id ſit onerosum, non poteſt vllo modo dici ius. Atqui detegere perſonam complicis non eſt in fauorem pœnitentis, ſed potiùs eum ad id obligare eſt quodam modo odioſum; ergo ex hoc capite non poteſt dici, debere præualere illud ius pœnitentis contra alterum complicis; nec poteſt dici, pro meliori ipſius pœnitentis directione eſſe vtiliorem eam manifeſtationem, vt ex hoc capite poſſit vocari ius pœnitentis ea obligatio manifeſtandi complicem: quia vix, & ne vix quidem eſt explicabile, quæ vtilitas ſequatur pœnitenti ſecluſo præcepto declarandi circumſtantias mutantes ſpeciem, ex eo quòd manifeſtem complicem; ad remiſſionem enim culpæ id non requiritur niſi vi præcepti, neque ad directionem in futurum; non poteſt ergo loquendo rigoroſè dici ius ea obligatio: de quo adhuc paulò pòſt. Quòd verò dicebatur, complicem debere ſibi imputare eam manifeſtationem, cùm dum peccauit præuidit fore vt alter ſit obligandus ad detegendum ipſum, quando id confiteri debuerit, non vrget; Primò, quia euenire poteſt vt complex nihil de hoc ſciat, ſi Christianus non ſit; in eo autem etiam eſt obligatio conſulendi ipſius honori. Secundò quia iam in hoc argumento ſupponitur id de quo eſt tota quæſtio, ſcilicet poſſe detegi à complice, de quo ille, eſto Christianus ſit, fortè nihil omnino cogitat, imò contrarium ſupponit.

Peccamcum alio ita vt peccatum confiteri is nequeat niſi reuelando complicem, an det implicitè facultatem vt reuelet.

Argumentatur præterea Suarez, quia in iudicio iuſto (ſub quâ ratione hoc Sacramentum inſtitutum eſt) ille qui eſt ſocius criminis hoc ipſo ratione delicti fit ſubditus Iudici, quantum ad hoc vt Iudex poſſit inquirere peccatum ſui ſubditi; etiamſi id fieri non poſſit niſi quaſi in obliquo cognoſcendo perſonam, cum quâ peccauit: vnde in foro externo qui habet ius accuſandi aliquem, poteſt illum de tali delicto in iudicio accuſare, etiamſi neceſſe ſit indicare perſonam complicis; teſtis etiam legitimè interrogatus tenetur reſpondere, &c. ergo idem erit in præſenti materiâ. Hoc tamen argumentum meo iudicio & 10
ſupponit quod vertitur in dubium, & aliunde nimis multùm probat; etenim dubium eſt, vtrùm Christus hoc Sacramentum inſtituerit ſub ratione iudicij ſecundùm has omnes conditiones, quas Suarez tribuit humano iudicio: Aduerſarij enim id negant; vnde id quæſo reijcitur? Quòd verò ea inſtantia nimis multùm probet, adhuc eſt clarius, quia in humano iudicio eſto crimen poſſit totum declarari non detecto complice, poteſt tamen Iudex me ad illum detegendum cogere. Nam ſi dico, Furatus ſum cum aliis mille, certè vt meum delictum cognoſcatur etiam perfectiſſimè, nihil omnino facit ad rem quòd illi alij ſocij fuerint, Petrus potiùs quàm Ioannes. Vnde in confeſſione Sacramentali non poſſum tunc dicere qui illi fuerint; & tamen Iudex poteſt me cogere ad eos declarandos; ergo. Imò eſto non dicendo me habuiſſe ſocium poſſit crimen meum declarari, poteſt Iudex interrogare me, an aliquem habuerim. Deinde hæ interrogationes poſſunt à Iudice fieri, eſto inde aut mihi aut complici aut aliis ſecuturum ſit malum aliquod aliud graue. Hoc autem in confeſſionis iudicio non fit. Ratio diſparitatis à priori inter hæc duo iudicia quoad punctum præſens eſt nimis clara: nam humanum iudicium directè ordinatur ad bonum Reipublicæ, non autem perſonæ reæ, quæ interrogatur; imò in rigore eſt in damnum huius: deinde Iudex humanus (quod ferè ex præteritâ ratione deducitur) non intendit ſolùm

An iudicium Pœnitentiæ Sacramenti ſit inſtitutum iuxta omnes conditiones iudicij humani.

Differentia inter Iudicem humanum & Iudicem fori pœnitentiæ.

ſolùm punire hunc reum, ſed omnes alios; & quia illi voluntariè & vltrò non ſe detegent, imò quàm fieri poteſt occultabunt ſua peccata; ideò Iudex habet ius ad eas interrogationes; & verò etiam ex ſolis indiciis poteſt id facere, vt Reipublicæ noxios deprehendat. Aliter in iudicio Sacramentali res contingit; nam illud ordinatur præcisè in bonum ipſius pœnitentis, non aliorum; eſt item voluntarium, vnde etiam ſupponitur ad illud venturus alter complex ſi ſit Chriſtianus, ſicut hic venit, & de ſuo peccato acturus pœnitentiam. Deinde notitia (ſi quam poſſit Confeſſarius habere de complice) nihil poteſt deſeruire ad complicis emendationem; non eſt ergo ratio, cur debeat hîc ſeruari idem tenor qui in aliis iudiciis.

An ſpectet ad reuerentiam Sacramenti, vel faciat prodere complicem.

11 Argumentatur Tertiò Suarez, quia reuerentia debita huic Sacramento magis exigit, vt debitè tractetur, & in ſuâ puritate ac integritate conſeruetur dicendo omnes ſpecies peccati, quàm vnius complicis bonum nomen exigat, vt proptereà debeat Sacramentum relinqui imperfectum; maximè cùm ea manifeſtatio non ſit adeò nociua complici. Verùm hæc ratio multò magis ſupponit id quod probari deberet: ſi enim Chriſtus non petiit pro hoc Sacramento eam declarationem in tali caſu, profectò reuerentia debita Sacramento id non exiget; vti id non exigit (etiam iuxta hunc Auctorem) quando timetur aliud malum mihi aut complici. Ratio à priori; nam Sacramentis non alia debetur reuerentia, nec alia materia quàm Chriſtus petierit; vnde ſi voluiſſet vt in confeſſione ſolùm nos accuſaremus in communi dicendo *Peccaui mortaliter*, non deberetur maior accuſatio pro reuerentiâ Sacramenti quàm ea confuſa.

An faciat ad proximi vtilitatem prodere complicem.

Quartò ergo ait, ſpiritualem vtilitatem proximi id requirere vt meliùs eius conſcientiæ proſpiciatur, & pœnitentia Sacramentalis commodiùs imponatur: hæc ratio apud negantes circumſtantias notabiliter aggrauantes debere explicari, non multum roboris habere poteſt; quia longè magis ibi ea declaratio videtur eſſe neceſſaria ad ſatisfactionem imponendam, & ad vtilitatem proximi, ac magis frequenter ille caſus occurrit quàm manifeſtatio complicis noti Confeſſario; quæ vix contingit, niſi quando cum ſorore aut conſanguineâ peccatur: in ſententiâ autem Suarez & noſtrâ, qui eas circumſtantias aggrauantes dicimus declarandas, videtur habere aliquam vim. Nihilominùs dico abſolutè illud eſſe debile, quia vtilitas pœnitentis ſolùm poteſt eſſe, quòd ille ponatur in ſtatu gratiæ, & ad hanc non eſt neceſſaria ea declaratio, quia illud peccatum tunc ex integro dimittitur, ſicut peccatum de quo fuit oblitus: poteſt item ea vtilitas eſſe maior pœnitentiâ; hanc autem poteſt tunc petere pœnitens, eſto eam circumſtantiam

12 non declaret. Denique ea vtilitas non eſt tanta, vt inde detur obligatio manifeſtandi complicem. Tertia vtilitas poteſt excogitari in ordine ad aliquam ſpecialem inſtructionem, quam daturus ei fuiſſet Confeſſarius, ſi eam circumſtantiam noniſſet: verùm neque hæc habet locum, quia non probamt eam eſſe tanti momenti, vt æquiualeat ei reuelationi delicti. Denique, quia ſi Chriſtus non obligauit ad hoc, non eſt attendenda vtilitas hæc, nec impoſitio eius pœnitentiæ. Vides argumenta hæc leuia eſſe?

An Chriſtus voluerit fideles ſua peccata conſiteri integrè, nullâ habita ratione proximi famæ.

Magis ad rem ipſam argumentatur Lugo numero 398. ait enim Chriſtum in hoc Sacramento voluiſſe vt fideles integrè deferrent ſua peccata ad Sacerdotes, non obſtante infamiâ quæ ex confeſſione oritur: ſicut autem obligauit ipſum pœnitentem ad ſubeundam propriam infamiam apud Confeſſarium propter bonum confeſſionis; ita obligauit ad eadem detegenda etiam cum infamiâ complicis; quia magis per ſe requiritur ad obligandum aliquem vt ſeipſum infamet, quàm vt infamet alterum, cùm poſſim aliquando manifeſtare crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum graue. Cùm ergo bonum integræ confeſſionis tale ac tantum ſit, vt propter illud Chriſtus obliget pœnitentem, vt manifeſtet ſua crimina, conſequens eſt, vt propter illud idem bonum permiſerit vt manifeſtetur complex. Hæc ratio etſi magis probabilis, nullo tamen modo ſatisfacit; quia cùm res hæc tota, vt dixi, pependerit ex Chriſti Domini voluntate, qui potuit pœnitentem ipſum obligare vt ſe manifeſtaret, non obligando, imò nec dando licentiam vt manifeſtaret complicem.

Diſparitas inter pœnitentem & complicem in fructu ex Sacramento conſecuto.

Certè conſequentia ab vno ad alterum non valet; & quidem ratio diſparitatis inter eas duas perſonas ad rem præſentem eſt maxima; nam cùm pœnitenti conferatur beneficium maximum in Sacramento, quale eſt condonatio peccati & augmentum gratiæ & gloriæ, non habet quòd moleſtè ferat, ſi obligetur etiam cum aliquâ infamiâ, ad ſua peccata Sacerdoti manifeſtanda. Hæc ratio tota quanta ceſſat reſpectu complicis, qui ex eo Sacramento nullam prorſus habet vtilitatem; ſed ſi & ipſe velit liberari à peccato, iam tunc debebit Confeſſario ſuum delictum manifeſtare. Deinde, cùm per ſe loquendo 13 rarò contingat hoc periculum, & pœnitentis peccata poſſint per ſe ſufficienter explicari ſine eâ læſione proximi, non videtur fuiſſe neceſſarium ad integritatem per ſe Sacramentalis iudicij dare eam licentiam declarandi complicem: quòd enim in vno aut altero caſu non ita explicaretur ille ſtatus, non fuit tanti momenti, vt propterea eſſet diſpenſandum in obligatione naturali ſeruandi famam proximi, aut (vt loquamur magis iuxta diſcurſum ſuprà factum) non fuit neceſſitas vt Chriſtus vteretur ſuo dominio in famam hominum, & daret pœnitenti licentiam, imò imponeret obligationem manifeſtandi complicem.

An Sacramentum Pœnitentiæ ſecum trahat neceſſitatem reuelandi complicem.

Dices cum Lugo; Hoc Sacramentum per ſe videtur afferre eam manifeſtationem; nam per ſe loquendo vnuſquiſque debet confiteri proprio Paſtori: eſt autem per accidens, quòd Paſtor concedat facultatem confitendi alteri, quam poſſet non dare; Paſtori autem notæ ſunt oues; ergo ſaltem quatenus complex debet eidem Paſtori confiteri: confeſſio integrè facienda afferet eam infamiam. Hæc tamen ratio reiicitur eodem argumento quo hic Auctor vſus eſt contra eos, qui dicebant complicem, dum peccauit, ſe expoſuiſſe huic infamiæ, ac proindè illum ceſſiſſe iure ſuo. Contra hanc rationem argumentatur hic Auctor; nam fieri poteſt vt complex ſit Ethnicus, & quidem id per ſe, maximè in primitiuâ Eccleſiâ; ergo: hæc ratio etiam hîc habet vim contra ipſum. Secundò dico, Eſto per ſe confeſſio ſit facienda Paſtori, non eſſe neceſſum vt

idem ſit Paſtor fratris & ſororis; qnia in eâdem ciuitate poſſunt eſſe in diuerſia Parochiis diuerſi Paſtores. Tertiò, quòd Parochi eſſent habituri ſe adiuuantes, & Pontifex ſummus Paſtor eſſet daturus facultatem vt independenter etiam à voluntate Parochi poſſent aliis confiteri, per ſe fuit intentum à Chriſto & non per accidens. Denique cùm per ſe eſſet futurum, vt in quolibet oppido, fortè etiam pago, futurus ordinariè eſſet diſtinctus Parochus, & aliunde peregrini per ſe fruantur priuilegio loci ad quem veniunt; facilè potuit, qui vitare cupiebat infamiam proximi, excurrere ad locum vicinum, vbi notus ipſe non eſſet, aut ſaltem non eſſent noti parentes & ſorores, &c. non ergo fuit neceſſitas obligandi ad eam manifeſtationem.

An in Pœnitentia inſtitutione ſuſtulerit Chriſtus obligationem non diffamandi complicem.

14 Fortaſſis ſic poſſet aliquis argumentari: Chriſtus Dominus abſolutè voluit vt declararetur peccatum pœnitentis cum circumſtantiis ſaltem variantibus ſpeciem (vt ex Tridentino ſuprà oſtendimus:) atqui non conſtat illum feciſſe exceptionem vllam de caſu, quo complex eſſet declarandus; ergo abſolutè obligauit etiam ad hoc, quia generalis regula omnia complectitur. Hoc argumentum eſſet apud me efficaciſſimum, ſi Auctores omnes, etiam qui hanc ſententiam defendunt, non facerent exceptionea multas ex eâ regulâ generali; quas tamen exceptionea tam parum conſtat factas eſſe à Chriſto, quàm conſtet de hac noſtrâ, de quâ dubitamus: quòd ſi illæ ponuntur, quia ex naturâ rei videtur eſſe ad illas obligatio, & non conſtat è contrario poſitiuè eas à Chriſto ablatas; idem omnino ego dicam de hac noſtrâ, ſcilicet ex naturâ rei eſſe eam obligationem non manifeſtandi alienum peccatum, & non conſtare, quòd in eâ Chriſtus diſpenſauerit; ergo non debemus id aſſerere: nam obligatio, quæ eſt ex naturâ rei, non cenſetur ablata, etiam ab eo qui poteſt eam auferre per legem poſitiuam, niſi expreſsè eam reuocet, aut niſi lex illa poſitiua petat neceſſariò eam ablationem; id autem in præſenti non petere patet ex aliis ſimilibus caſibus, quos dixi excipi ab omnibus; v.g. quando ego timeo meum peccatum à Confeſſario reuelandum vel vni tantùm, etiamſi timeatur ſolùm in confeſſione id faciendum; tunc enim non obligor meum peccatum tali Confeſſario dicere; & tamen ibi non eſt maior manifeſtatio, quàm ſi ego reuelem complicem: hîc enim peccatum complicis reuelatur vni, cui ille non confitetur, ſed ego, qui illud reuelo. In eo item caſu eſt hoc idem; nam meum peccatum reuelaretur tunc à meo Confeſſario vni, cui ego non confiteor, ſed confitetur ille qui illud reuelat; ergo ſi ego excuſor dicere meum, ne alius quàm meus Confeſſarius illud ſciat, etiam excuſabor dicere peccatum Petri, ne alius, cui Petrus non confitetur, illud ſciat; quia iam dixi cùm hoc Sacramentum in pœnitentis bonum ſummum ordinetur, faciliùs fuiſſe illum obligare ad ſe in eo diffamandum aliquo modo, quàm vt diffamet proximum, qui ex eo Sacramento nihil prorſus vtilitatis accipit.

Iudicium de vtrâque ſententia.

Ex his conſtat ſtando ratione probabiliorem eſſe primam ſententiam; quia cùm non conſtet à Chriſto illam obligationem naturalem non prodendi complicem eſſe ablatam per hoc Sacramentum, non poſſumus nos dicere ablatam eſſe; obligat ergo etiam in eo caſu. Secunda autem ſententia habet pro ſe Scholaſticos plures. Quidquid de re ipsâ ſit, vtraque in praxi poteſt commodè teneri.

SECTIO TERTIA.

Aliqua dubia circa caſum præcedentis ſectionis.

PRIMÒ poteſt quæri, An ſi delictum complicis iam ſit planè notum Confeſſario, poſſim ſaltem tunc illum manifeſtare. Reſpondeo, Omnino poſſe, quia tunc non eſſet diffamatio; nam & extra confeſſionem poſſum tunc illud dicere, ſeu vt de re notâ cum illo loqui. Vnde dico, Si conſtet mihi certò illum confeſſum fuiſſe iam hoc ipſum peccatum eidem Confeſſario, non dubium quin poſſim tunc & debeam eam circumſtantiam declarare; quia iam non eſt diffamatio, & tunc obligabit integritas confeſſionia. 15

Caſu quo ſit licitum prodere complicem, an etiam ſit neceſſarium.

Secundò quæres, An ſi dicamus cum ſecundâ ſententiâ licitum eſſe eo caſu complicem detegere, debeamus eo ipſo dicere, etiam ad id teneri, ita vt vnum ſequatur ex alio. Reſpondeo, Omnino id ſequi, quia (vt benè ait Suarez numero 11. & magis vniuerſaliter Vaſquez q.91. art. 2. dub.9. num.40.) quotieſcumque poſſum nullo obſtante impedimento integram confeſſionem facere, debeo eam facere; quia tunc obligat præceptum generale faciendi integram confeſſionem: atqui eo ipſo quòd ſit licitum complicem detegere, nihil obſtat quò minùs eam faciam integram; ergo teneor.

In hac tamen ratione ſic vniuerſaliter deductâ habet Cardinalis Lugo difficultatem, eò quòd ſi ego ex confeſſione timeo mihi aliquod malum, poſſum reticere illud peccatum; & tamen poſſum etiam illud confiteri, quia poſſum cedere iure meo ad vitandum illud malum; ergo. Idem in aliis caſibus ſimilibus probat Lugo ibi. Ego omnino iudico non ſemper illud vniuerſale principium eſſe verum. Quoad punctum tamen præſens videtur efficaciter concludere; & contra illud non habet vim ea inſtantia, quam etiam ſibi oppoſuerat Suarez, eíque reſponderat, Ideò me tunc poſſe confiteri integrè, quia poſſum cedere & non cedere iure meo; at reſpectu proximi, quem iam ſupponimus etiam inuitum poſſe declarari à me, non poteſt eſſe aliquid aliud, quod me excuſet, quò minùs integrè confitear rectè; ergo ibi benè infertur, Poſſum licitè illum detegere, ergo teneor vi præcepti Chriſti de confeſſione integrè faciendâ.

Reiectâ ergo eâ ratione Suarij & Vaſquez, reſolutionem tamen eorum & noſtram probat Lugo redeundo ad illud principium; Quòd ſicut bonum meum nomen me non excuſat quò minùs obliger ad meum peccatum manifeſtandum etiam cum aliquâ meâ infamiâ; ita neque me excuſat quò minùs reuelem complicem: hæc tamen ratio iam eſt à me reiecta, & aſſignata diſparitas inter me & complicem. Tenendum eſt ergo fundamentum illud Patrum Suarez & Vaſquez.

Dato quòd teneat in peccato mortali, an teneat in peccato veniali declarando.

Tertiò quæri poteſt, An datâ eâ ſecundâ ſententiâ, dicendum ſit idem, ſi neceſſitas declarandi complicem oriatur ex peccato veniali de- 16
clarando:

tali prodere complicem, an teneat etiam in veniali, ſi id velim confiteri.

clarando: hanc mouet Lugo à num. 410 & beoè reſpondet, tunc non licere; quia cùm ad veniale confitendum Chriſtus nos non obligaverit, non poteſt dici oeceſſarium nobis eſſe pro integritate confeſſionis proximum infamare. Quam doctrinam maximè iudico veram, ſi pro declarando veniali meo ego deberem mortale proximi reuelare; ſi autem ſolùm etiam eſſet detegendum veniale proximi, fortè poſſet dici, id eſſe licitum, quia eâ infamia eſt leuis. Nihilominùs etiam tunc puto pœnitentem venialiter peccaturum, quia non habet cauſſam ſufficienter excuſantem, cùm nullo modo teneatur illud veniale confiteri, & totam vtilitatem Sacramenti poſſit obtinere alia venialia confitendo, aut illud ipſum confitendo, non tamen declarando eam circumſtantiam. Addit autem benè ibidem hic Auctor, hoc ipſum eſſe intelligendum de mortali iam ſemel in confeſſione remiſſo; quia iam de hoc confitendo nulla eſt obligatio, quæ poſſit mihi licitam facere eam proximi manifeſtationem, cùm iam non ſit eius manifeſtatio ad integritatem confeſſionis neceſſaria. Addit Secundò, ſi de veniali dubitem an ſit mortale, tunc eodem modo me fore obligatum ad manifeſtandum complicem; quia peccata dubia ſunt etiam materia neceſſaria confeſſionis. Quæ doctrina ſuppoſitis eis duabus ſententiis nullam habet difficultatem.

Secundò dices, Praxim eſſe in contrarium. Feminæ enim ſæpè ſolatij caoſsâ referunt Confeſſario peccata maritorum ſubinde etiam grauia; Confeſſarij autem id ſine ſcrupulo vllo permittunt frequenter. Reſpondeo, In rigore hanc obiectionem eſſe extra noſtrum caſum; quia hæc conſuetudo eſt iodependens ab eo, quòd illæ feminæ dicere poſſint ſua peccata non reuelando peccata mariti, ſed qoaſi independenter ab hoc puncto ſolatij cauſsâ ea dicunt; eo modo quo extra confeſſionem poſſent ea narrare. Vnde dico, Si extra confeſſionem poteſt ob illud ſolatium hic mos cohoneſtari, poſſe & in confeſſione: quòd ſi extra confeſſionem illicitus eſt, erit & in ipsâ confeſſione; nam quòd ego accedam vt me accuſem, non dat mihi ius vllum vt de alienis peccatis loquar, maximè quando vt mea explicem non eſt vlla neceſſitas explicandi aliena, prout videtur ſupponi non eſſe in obiectione factâ. Quaſi tamen nequeat proprium ſine alieno ſatis declarari, id pertinebit ad dubium ſequens.

Si peccatum aliter explicari nequeat, an debeat tertia perſona non complicis prodi naturalis defectus aut peccatum.

17 Vlteriùs Quartò quæritur, An eadem ſit ratio de manifeſtatione peccati tertiæ perſonæ non complicis; vbi etiam vertitur in dubium, An ſi ego meum peccatum non poſſim ſufficienter declarare niſi manifeſtando alterius naturalem defectum occultum, v. g. quòd ſit ſpurius, quòd infamis, &c. poſſim & teneat id facere: vt ſi filius det matri venenum, eò quòd eſſet graoida ex adulterio; aut ſi detexit occultè peccatum illius. Suarez ſuprà ſect. 2. num. 14. negat, quia complex ex eo quòd fuerit particeps delicti, factus eſt ſpecialiter ſubiectus illi iudicio; ac proinde amiſit ius in ſuam famam. Quæ ratio in delicto perſonæ non complicis noo habet locum: deinde ratio quæ ex reuerentiâ debitâ Sacramento deſumitur hîc etiam ceſſat, cùm caſus ſit rariſſimus, & reuerentia debeat ſeruari rationabili modo; nulla autem ratio patitur, vt is qui inultus ſuſtinuit aliquam iniuriam, v. g. virgo aliqua planè violenter eſt deflorata, eadem rurſus toleret alteram infamiam ſine vllâ culpâ ſuâ, dum à ſtupratore in confeſſione detegitur. Denique ait ceſſare vtilitatem ex parte pœnitentis, quia eo caſu ipſe debet ſuſtinere detrimentum, ne alius incurrat infamiam, cùm ipſe ſolus illud delictum commiſerit. Non carent magnâ probabilitate hæ rationes, maximè illa de duplici iniuriâ; quia ſi ſoror v. g. violenter eſt ſtuprata ſine vllo ſuo peccato (de quo non fuit propriè complex) profectò durum eſt, vt adhuc eam frater detegat apud Confeſſarium. Non eſt item hæc ratio vniuerſalis, quia poteſt aliquando contingere (vt in interrogatione ipsâ ſupponimus) tale eſſe peccatum illud qood detegitur, vt non fiat tertiæ perſonæ à pœnitente duplex iniuria, ſed pura puta ea manifeſtatio de quâ agimus; vt ſi ego peccaui cum eâ, cum quâ frater meus peccauerat; tunc enim quærimus, An poſſim detegere meum fratrem. Eo autem caſu ego per meum peccatum non feci fratri iniuriam; eſto meum peccatum, quia inde habet grauitatem, non poſſit declarari non explicato fratris peccato; ceſſat ergo ibi ea ratio Patris Suarez. Prior etiam de iudicio non videtur efficax, quia obligatio declarandi complicem non eſt niſi ratione integritatis confeſſionis; ad quam per accidens ſe habet, quòd peccatum alterius ſit peccatum complicis nécne; ſi tamen meum non poteſt ſine vllo declarari. In humanis iodiciis, vbi Iudex omnium delicta punire debet, & ex vno complice tranſit ad alterum, habet vim ille diſcurſus; at in noſtro nullo modo.

Ego hanc ſententiam Suarez ſequor in eo caſu de ioiuriâ; quem etiam ferè admittit Lugo num. 423. in aliis putarem magis conſequenter ad principia eius ſecundæ ſententiæ diſcurri, ſi dicatur eſſe etiam tunc obligationem manifeſtandi illud peccatum; cùm ratio complicis videatur ſe habere per accidens, & aliunde nihil ſit quod excuſet. Dico *nihil ſit quod excuſet*; nam quando eſt ea duplex iniuria, poteſt illud ipſum reputari graue malum eius perſonæ; & habet maiorem vim, ſi ea ſit innocens; vnde non erit tunc obligatio eam prodendi. 18

Reſolutio dubij.

Quantam induſtriam facere debeat quærendo alium Confeſſarium pœnitens ne prodat complicem.

Quintò quæritur, Dum dicitur in eâ ſecundâ ſententiâ non poſſe pœnitentem detegere alienum peccatum, ſi commodè poſſit alium Confeſſarium inuenire, quid intelligatur per *τὸ commode*, an teneatur aliò ire vt eum habeat, an exſpectare ad tempus, & quamdiu. Reſpondeo, Rem hanc eſſe prudentum iudicio decidendam; pendet enim à diuerſis circumſtantiis, v. g. à periculo pœnitentis, à deuotione & frequentiâ circa Sacramenta, à commoditate ſine magnâ moleſtiâ inueniendi alium Confeſſarium, & ſimilibus circumſtantiis. Meritò docet Lugo, ſi poſt illud peccatum pœnitens eſt confeſſus, illudque oblitus, quia iam eſt in gratiâ, non eſſe cur ita properet ad integram confeſſionem, niſi ea dilatio fiat cum aliquâ notâ; vt ſi cogeretur Sacerdos omittere Sacrum, ego hanc limitationem non ponerem, quia fortaſſe talis poſſet tunc celebrare ſine confeſſione, iuxta ea quæ dixi Tomu 7. oſtendens probabiliter non eſſe obligationem præmittendi ante Communionem confeſſionem nouam de peccatis, quorum inuincibiliter

liter eſt oblitus; quia quoad totum certitudinem de ſtatu gratiæ & diſpoſitionem pro Venerabili iam ille habet quidquid optare poſſet, ſi non fuiſſet oblitus eius peccati; quidquid tamen ſit de hoc puncto, vt diximus, quando Confeſſarius eſt in ſtatu peccati, & non vult dolere, ideóque peccando eſt adminiſtraturus Sacramentum, non ideò me debere id valdè curare, ne negligam meam vtilitatem ex confeſſione ortam: idem ſuo modo hîc dicimus, non eſſe neceſſarium valdè diu eam confeſſionem differre ob reticendum complicis peccatum. Fateor maiorem aliquantulùm eſſe obligationem expectandi quàm in caſu allato de Confeſſario; eò quòd Confeſſarius ſemper poteſt elicere actum contritionis, & ſine peccato audire confeſſionem, quam ego volo facere; ideóque ſi in peccato velit me audire, ſibi imputet, non mihi: in noſtro autem præſenti caſu non eſt in manu complicis, quòd ego habeam alium Confeſſarium; ideò ego debebo paulò plus de ipſius honore eſſe ſollicitus, & aliquantulùm ad duos tréſve dies expectare; quia tamen habere contritionem eſt valdè difficile, & aliunde non minùs periculoſum in ſtatu mortalis iacere, non putarem vltra duos vel tres dies obligandum ad eam dilationem in gratiam proximi.

19 *Qui complicem diffamauit in confeſſione an teneatur ad famæ reſtitutionem.*

Sextò quæritur, Si pœnitens potens alteri (cui complex ſit ignotus) confiteri, id non faciat, & illum iniuſte infamet, an teneatur ad reſtitutionem. Reſpondeo, Si fieri poſſet reſtitutio, teneretur ad illam (vt benè docet Lugo;) eſt tamen difficillimum inuenire in eo caſu modum reſtitutionis; nam dicere, *Non cum illâ, ſed cum aliâ peccaui*, eſſet mentiri & dare vnum peccatum pro alio. Meliùs poſſet excuſare ſi diceret Confeſſario deinde, Errauì dicendo eſſe talem; quia reuerà in praxi errauit id dicendo. At ſi Confeſſarius iam ſciat hanc ipſam doctrinam, nihil credet inde. Quoad damna extrinſeca fortunarum, ſi quæ ſequantur, tunc clarior eſt obligatio, & modus facilior ea compenſandi.

Vltimò quæri poteſt, An ipſe Confeſſarius, quando habet notas perſonas omnes domus pœnitentis poſſit hunc interrogare, an ſit in occaſione proximâ peccandi: inde enim facilè colligere poterit quis aut quæ ſit complex. Reſpondeo, Si ſequamur ſententiam primam, non fore licitam eam interrogationem, caſu quo (vt ſupponitur) Confeſſarius ſit eo ipſo deuenturus in notitiam complicis: nam ſi pœnitens non poteſt hunc dicere, profectò nec Sacerdos poterit cogere pœnitentem, ſiue dare occaſionem manifeſtandi illum. Quòd ſi iuxta ſecundam ſententiam ſit diſcurrendum, dicere etiam debemus, licitè poſſe illam interrogationem fieri; nam licet ob notitiam peccati non ſit neceſſaria, quia tamen ad periculum, in quo verſatur, explicandum, & pro directione Confeſſarij eſt valdè vtilis ea notitia, poteſt omnino ea interrogatio fieri.

SECTIO QVARTA.

An extra caſum integritatis confeſſionis poſſit eſſe obligatio manifeſtandi alienum delictum.

QVÆRIMVS, An eſto ad integritatem confeſſionis non ſit neceſſarium manifeſtare complicem, poſſit tamen aliquando Confeſſarius pœnitentem cogere ad illum manifeſtandum. Quæ difficultas etiam habet locum, eſto alter, cuius peccatum ſcio, non ſit complex. De hac quæſtione egit fusè Bañez 2.2. quæſt. 33. in fine, qui in primis ait non eſſe medium aptum ad correctionem alterius notitiam, quæ habetur in confeſſione: Secundò ait, Multa ex eâ manifeſtatione poſſe ſequi inconuenientia: Tertiò addit, Eum vſum eſſe initium Sacramento, quia eſt aliquo modo contrarius eius ſigillo. Pro contrariâ ſententiâ refert Lugo eâ diſp. 18. ſect. 8. Ferdinandum Guerterum Archiepiſcopum Granatenſem, à pietate & doctrinâ celebrem, qui multos ponebat caſus, in quibus dicebat debere Confeſſarium cogere pœnitentem ad eam manifeſtationem; quam ſi facere nolit, addebat negandam ei abſolutionem: Primò, ſi ſciret aliquem occultè dogmatizare, & pœnitens ipſe cum non poſſet deferre: Secundò, ſi ſciat Sacerdotem reuelare confeſſiones: Tertio, ſi ſciat aliquem celebrare, qui non ſit Sacerdos: Quartò, ſi ſciat de Medico aut Pharmacopolâ venenatis medicinis Rempublicam inficiente: Quintò, ſi femina ſollicitata ab amico mariti in proximo ſit periculo conſentiendi. His poſſunt ſimiles alij caſus excogitari pro eâ obligatione adſtruendâ. 20

An Confeſſarius poſſit adigere pœnitentem ad prodendum peccatum alienum extra caſum complicis.

Pro hac ſententiâ citat etiam Lugo ibi Gandauenſem, Antoninum, Bonauenturam, Richardum, & Syluestrum; Suarez verò diſp. 34. ſect. 4. num. 18. obiter rem tangens ſupponit aliquando poſſe eſſe obligationem eius manifeſtationis, citatque pro eâ doctrinâ Sotum. Priùs verò idem Suarez ſect. 2. eiuſdem diſputationis docuerat, ob aliquam vtilitatem magnam licitam eſſe eam reuelationem; pro quo citauerat Auguſtinum ex cap. *Hoc videtur.* cauſâ 22. quæſt. 5. imò Diuus Antoninus ab eo citatus ob ſolam hanc vtilitatem, quòd Confeſſarius, ſi noſcat perſonam illam, ſit pro illâ efficaciùs oraturus, putat poſſe licitè complicis aut alterius delictum manifeſtari.

Hæc res facilè poteſt decidi; pro quo DICO PRIMÒ: Sæpè contingit pœnitentem antecedenter ad confeſſionem, ſeu independenter ab eo quòd confiteatur, teneri deferre delictum alienum, etſi occultum; vt tenemur deferre ad Tribunal ſanctæ Inquiſitionis hæreticos & alios iuxta diuerſas Bullas Pontificum; & ad hoc punctum pertinent aliqui ex caſibus quos ex Guerrero adduximus. Item in Republicâ ciuili ſine dubio ſi quis ſciret de hoſte Reipublicæ occulto grauiſſimum damnum moliente, teneretur illum deferre; in Religione item ſi ſciret aliquem ſuis malis moribus inficientem reliquos, teneretur eum prodere. In his & ſimilibus caſibus ea obligatio eſt omnino, vt dixi, independens à confeſſione; ac proinde ſi Confeſſarius intelligat talem 21

Tenetur pœnitens independenter à confeſſione aliquando peccatum alienum manifeſtare.

Digitized by Google

talem non velle deferre eas perſonas, poteſt illum cogere, non quia ipſe ei obligationem imponat, ſed quia declarat eam, quam alioquin habet, & poteſt ei negare abſolutionem, ſi non faciat; ſicut eum qui reſtituere non vult cùm poſſit, tenetur non abſoluere. In hoc puncto nullus poteſt dubitare.

Non tenetur ea ſub ſigillo confeſſionis manifeſtare, nec poteſt ad hoc obligari.

DICO SECVNDÒ: In nullo ex his caſibus poteſt Confeſſarius pœnitentem obligare, vt ſibi ſub ſigillo confeſſionis reuelet tales perſonas. Hanc etiam puto certiſſimam eſſe, nec poſſe à Guerrero negari. Probatur autem facilè Primò, quia ea obligatio deferendi, quam diximus eſſe in pœnitente, non erat ad deferendum ipſi Confeſſario, ſed vel Inquiſitoribus vel Prætori ciuitatis, &c. Confeſſarius autem non imponit tunc nouam obligationem. Secundò, quia ea delatio ſub ſigillo confeſſionis eſſet planè inutilis, cùm Confeſſarius non poſſet vti eâ ſcientiâ ad emendandos eos defectus; ergo eſſet ſpeculatiua tantùm notitia, ac ſolùm ad curioſitatem ſpectans; cumque, vt diximus, non ſit neceſſaria ad declarandum peccatum pœnitentis, non poſſet Confeſſarius obligare, vt ſibi illud reueletur; imò nec ſine peccato graui poſſet admittere vt ſibi dicatur; & pœnitens etiam peccaret mortaliter illud reuelans.

22 DICO TERTIÒ: In his & omnibus aliis caſibus ſi pœnitens per ſe velit illas perſonas deferre eis quibus obligatur, non poteſt Confeſſarius cogere, imò nec rogare pœnitentem, vt ſibi etiam ſine ſigillo confeſſionis eas perſonas manifeſtet; quia iam eſſet diffamatio non neceſſaria, neque vtilis, cùm ſupponamus deferendas eas perſonas iis ad quos ſpectat.

Quando poſſit & debeat pœnitens talia peccata Confeſſario manifeſtare, & quomodo.

DICO TAMEN QVARTÒ: Si contingat & pœnitentem habere eam obligationem deferendi & ei per ſeipſum non poſſe ſatisfacere, tunc poſſet Confeſſarius in ſe hoc onus ſubire, & eos deferre: quòd ſi pœnitens alium non haberet per quem id exequeretur, teneretur etiam tunc manifeſtare eos Confeſſario; extra ſigillum tamen confeſſionis; vt ſcilicet poſſet eâ ſcientiâ vti in ordine ad illam delationem: quòd ſi tamen pœnitens eſto per ſe non poſſet deferre, haberet tamen alium, per quem id vellet præſtare, non poſſet Confeſſarius illum cogere, vt ſibi eos reuelaret; quia obligatio pœnitentis ad deferendum non erat determinata ad ipſum Confeſſarium, ſed ad deferendum ei qui poſſit illi malo occurrere, ſiue id immediatè præſtet per ſe, ſiue per alium; iam enim dixi eam obligationem eſſe antecedenter ad confeſſionem & omnino independenter ab illâ: poſſet ergo tunc eligere quemcumque vellet. Addo autem, ſi pœnitens ipſe per ſe commodè poſſit, nec vllum inde ſibi timeat graue malum, teneri per ſeipſum eos deferre, & non poſſe aut Confeſſarium aut vllum alium eligere, eò quòd iam vni ampliùs quàm eſſet neceſſarium faceret notam eam infamiam alienam: id quod ex dictis in tertiâ concluſione de Confeſſario clariſſimè conſtat non eſſe per ſe licitum. Dixi paulò antè, Poſſe Confeſſarium acceptare in ſe eam curam deferendi; nam ſi nolit, ſed id remittat ipſi pœnitenti, vt vel per ſe id faciat, vel aliquem quærat qui id præſtet, non poteſt pœnitens eum obligare; ſi tamen contingeret pœnitentem planè nec per ſe nec per alium id poſſe præſtare, Confeſſarius verò poſſet ſine periculo, tunc iure naturæ ea obligatio relaberetur in ipſum; quia etiam Confeſſarius tenetur bonum communitatis reſpicere: ideò enim diximus poſſe eum obligare pœnitentem ad eam manifeſtationem, vt præſtet ipſe quod alter non poteſt; ergo tunc cogitur ipſe id præſtare: eſt autem aduertendum circa hoc, melius in tali caſu fore ſi pœnitens licentiam illam det extra confeſſionem, vt quæ poſteà facta fuerint, habeant minorem ſpeciem violati ſigilli confeſſionis. Monet etiam Lugo benè, ſi Confeſſarius ſit Prælatus, & quæ ei dicuntur ſint de ſubditis, debere valdè cautè ſe gerere in credendo; quia poſſent duo vel tres nequam hoc modo malitioſè contra aliquem conuenire dando licentiam Prælato vt vtatur eâ ſcientiâ in gubernatione alterius, non tamen dando licentiam vt illi aliquid dicat; & tunc neſciens quid circa ſe agatur, & quâ de cauſâ puniatur, non poſſet excuſationem etiam iuſtam adducere, & inauditus pateretur. 23

Cautela pro Prælatis qui ſuorum confeſſiones audiunt.

Ex his conſtat, quid ſit dicendum de ſententiâ Bañez, cui in his concluſionibus magnâ ex parte aſſenſi ſumus; quatenus verò vniuerſaliter videtur dicere, numquam eſſe licitum dare eam licentiam Confeſſario, reiiciendus omnino eſt; quia & ſæpè non poteſt per alium impediri illud damnum (vt diximus;) ne autem in præiudicium ſigilli confeſſionis ſit ea manifeſtatio, poteſt ea licentia dari extra confeſſionem; & denique poſſunt eſſe multi caſus, vbi planè ſciri non poſſit, an aliquis alius à pœnitente dixerit eam rem Confeſſario, qui illam poſteà defert, multò autem minùs ſciatur dictam eſſe in confeſſione. Quòd ſi Petrus potuit à me petere (eſto mihi non confiteretur) vt eam rem ego deferrem ob iuſtas cauſſas, cur non idipſum poterit petere, eſto fuerit mihi confeſſus? Certè confeſſio non impediuit eam potentiam id à me petendi. Denique quod inſinuabatur ſuprà ex D. Antonino, pœnitentem poſſe explicare alienum delictum vt Confeſſarius, quia ei afficitur, feruentiùs pro eo oret, non poteſt vllo modo admitti, quia effectus illius orationis eſt valdè incertus abſolutè; multò autem magis eſt incertus, quatenus ex eo capite oratio eſt feruentior, nec debet alter pro tam dubiâ vtilitate certam infamiam incurrere.

Non licet dicere delictum alterius Confeſſario præciſè, vt pro eo feruentiùs oret Confeſſarius.

DISPVTATIO TRIGESIMAQVARTA.

De obligatione dicendi actionem externam peccati & peccatorum numerum.

1 HÆ difficultates propriæ ſunt huius loci; in his enim non tam agimus quæ ſint peccata, quàm quæ debeant in Confeſſione declarari, etiamſi ſæpè aliquid circa primum punctum admiſcere nobis erit neceſſarium.

SECTIO PRIMA.

An ſufficiat confiteri voluntatem interiorem efficacem effectu non declarato.

An actus externus ſit neceſſariò explicandus in confeſſione.

QVÆRIMVS, An ſufficiat dicere, Volui efficaciter occidere Petrum; an verò vlteriùs tenear dicere, Dedi ei ictum lethalem; an etiam Tertiò debeam dicere, Et re ipsâ occidi. In hac quæſtione poteſt aliquid de re miſceri, Vtrùm ſcilicet actio illa exterior addat aliquid de bonitate & malitiâ ſupra interiorem. De hac tamen fusè egi Tomo 3. vbi cum communi docui, nihil omnino augere. Poteſt etiam aliquid miſceri de modo loquendi, Vtrùm ſcilicet non obſtante quòd nihil addat de malitiâ, nihilominùs ſit dicenda ea actio peccatum. Cui reſpondetur, Omnino debere dici: vti enim liberè dicor ſcribere, ambulare, currere, &c. quia illæ actiones denominantur à meâ interiore volitione liberâ; ita eodem modo nominantur peccata aut è contrario virtutes. Rurſus hîc eſt noua quæſtio de voce circa effectus qui deinde ſequuntur, Do ictum v. g. lethalem Petro, ex quo ille paulò pòſt moritur; mors non eſt iam actio mea phyſica non ſolùm potentiæ liberæ voluntatis; huius enim nec ipſe ictus eſt, ſed nec potentiæ vllius exterioris: iam enim ego amplius nihil ibi facio; nam etſi ego ſim abſens, imò mortuus, aut etiam ex integro annihilatus, mors illa aut ſanitas è contrario eodem omnino modo cauſſabuntur in Petro: id quod habet locum, ſiue immediatè poſt ictum moriatur, ſiue poſt horam, ſiue poſt
2 annum. In his ergo quæ non ſunt, vti dixi, actiones meæ phyſicæ, habet locum quæſtio ea ſecunda de voce, Vtrùm ſcilicet dicendus ego ſim peccare, & tunc moraliter occidere, quando operatur venenum à me datum; an verò hæc omnia purè ſint dicenda effectus mei peccati. In hac autem quæſtione, vt patet de voce, in quâ eo ipſo vnus hoc modo, alter illo loquitur, ſunt variæ ſententiæ, nam quidam dicunt, ſi ſequatur effectus immediatè, tunc poſſe me dici peccare in ipſo effectu, non verò ſi diu pòſt. Secundò alij putant hominem peccare toto tempore, quo effectus ille durat. Diſtinguunt Tertiò alij; vel enim retractauit voluntatem, qui dedit cauſſam, vel non: ſi retractauit, eo ipſo dicunt ceſſare in illo eam denominationem cauſſantis; ſi non retractauit, dicunt eam durare. In hac tamen ipsâ retractatione eſt varietas ſententiarum; nam quidam putant eam debere fieri per actum ſupernaturalem, & talem, vt deleat peccati illius maculam. Alij cenſent ſufficere, ſi ſit etiam naturalis; quia hæc efficit, ne effectus ille dicatur voluntarius.

An ſolùm tunc effectus dicendus ſit voluntarius, quando ſubeſt actu libertati noſtræ.

De hac quæſtione ego egi Tomo 3. diſp. 45. à num. 1. vbi dixi, Primò non planè eſſe loquendum in eo rigore quo Pater Vaſquez, qui tunc ſolùm dicit effectum eſſe nobis voluntarium, quando ſubeſt actu noſtræ libertati: quam ſententiam etiam hîc ſequitur Lugo; etenim in omnium hominum ferè iudicio dum carnifex iugulat, dicitur illi libera ea iugulatio, & ea cenſetur opus ipſius; quòd ſi id faceret priuatâ auctoritate & peccando, nemo diceret iugulationem illam non vocandam actionem externam illius & peccatum; & tamen ſi in toto rigore ad rationem Vaſquez attendamus, ea non deberet dici niſi purus effectus carnificis; imò in rigore ipſa etiam gladij ad collum applicatio non eſſet vocanda actio illius: id quod eo citato loco probaui, quia licet cùm primùm carnifex v. g. impetum dedit brachio, fuerit liber, ipſo tamen tempore, quo iam gladius cadit, nullam profectò habet ampliùs carnifex poteſtatem retinendi ictum, etiamſi vellet illum retrahere. Simili ratione vtitur Lugo ad probandum actionem ſatisfactiuam pœnalem non eſſe nobis formaliter liberam, quia cùm primùm quis dat impetum flagellis v. g. vt verberet, iam ampliùs non habet libertatem ad cohibendam manum. Vnde in præſenti contra ipſum & Patrem Vaſquez infero, Ego vt in communi modo loquendi aliquid dicatur peccatum, & iudicetur verè actio externa peccaminoſa hominis, non eſt neceſſum eam tunc ſubiacere actu libertati, ita vt tunc poſſit cohiberi.

Dixi Secundò, Nec è contrario ad id ſufficere, quòd trahat initium à peccato, alioquin qui 3
ſemel dedit alteri venenum, quod per duos vel tres annos operatur, deberet dici ſemper tunc actu peccare & actu occidere illum hominem: id quod eſt contra communem modum loquendi. Dixi etiam ibi, Ad hoc, vt in eà longâ morâ ceſſet denominatio illa peccantis, non eſſe neceſſarium cum eis tertiis Auctoribus recurrere ad retractationem voluntatis, multò autem minùs requiri eam retractationem eſſe ſupernaturalem. Hæc ibi fuſiùs deduxi circa hanc quæſtionem de voce; ea autem debui breuiter inſinuare pro præſenti intento.

Sententia negans actum externum confitendum.

In quo Pater Vaſquez Tomo 1. num. 12. diſp. 94. cap. 3. negat eſſe neceſſarium declarare in confeſſione eos effectus; aitque ſufficere dicere, *Dedi cauſſam ſufficientem mortis, ebrietatis*, &c. Idem tenet Lugo ſuprà num. 44. vbi pro ſe citat Granadum ac Suarium Tomo 2. de Religione, lib. 3. cap. 8. num. 5. ſunt quidem in eo Tomo tres libri tertij, in nullo tamen quidquam eâ de re inuenire potui; in libro tertio, qui eſt in vltimo Tractatu, agit quidem Suarez cap. 8. num. 5. de conſuetudine iurandi, aut peierandi,

peierandi, de obligatione verò confeſſionis nihil dicit; citat etiam pro ſe Patrem Sanchez tamquam reputantem probabilem eamdem ſententiam lib. 1. in Decalogum, cap. 16. num. 46. ad finem; vbi etiam nihil inuenio; imò nec ibi ſunt numeri niſi 26. Diana etiam reſolutione 64. de Circumſtantiis citat Laimanum lib. 1. Tractatu 2. cap. 3. verùm neque ibi quidquam planè reperire potui. Alios prætereà citat Diana, quos videre non licuit. Quorumcumque ea ſententia ſit, probari ſolet, quia illi effectus non ſunt peccata; ergo non eſt neceſſum eos dicere in confeſſione.

4 *Sententia aſſerens actum externum ſiue effectum confitendum.*

Contrarium tamen tenet Thomas Sanchez lib. 9. de Matrimonio, diſp. 45. num. 30. Tannerus in t. 2. quæſt. 4. dub. 3. & alij quos refert Diana ſuprà; quam ſententiam ipſe etiam dicit probabilem, imò videtur eam non poſtponere oppoſitæ. Hæc videtur probari ipſo communi ſenſu fidelium; in confeſſione enim numquam dicunt præcisè, *Dedi ictum vnde debebat ſequi mors*, ſed abſolutè, *Occidi hominem*, *Inebriaui me*; & tamen ebrietas ſolùm eſt propriè effectus, non autem actio mala hominis: hæc enim in hauſtu præcisè conſiſtit. Neque hanc conſuetudinem Vaſquez dicit eſſe inutilem, ſed potiùs eam laudat; vnde poſſumus probabiliter argumentari eo modo, quo circa peccata dubia argumentabamur; eò enim quòd ferè omnes, quando dubitant de peccato, cenſent ſe debere illud confiteri, efficaciter colligimus Chriſtum Dominum voluiſſe vt ea etiam peccata dubia referentur ad Confeſſarium; eodem planè modo ex vſitato omnium ferè modo eos effectus confitendi poſſumus valdè efficaciter colligere Chriſtum voluiſſe, vt illi explicentur in confeſſione, ſiue ſint vocandi peccata, ſiue effectus peccati extrinſecus tamen illi: id quod ad ſolam vocem pertinet. Confirmo; Nam in rigore loquendo, coram Deo, cui in confeſſione volumus reconciliari, ea malitia exterioris actionis eſt omnino nihil, ſolumque pura putaque denominatio extrinſeca; & tamen illam debemus explicare in confeſſione (vt omnes ſentiunt, & ſtatim dicemus) ergo etiamſi illa mors ſecuta nihil omnino noui de malitiâ coram Deo adferat in eo effectu; quia tamen communiter ſolet reputari actio noſtra, & denominatur mala, dicendum eſt Chriſtum voluiſſe illam explicari in confeſſione, non minùs quàm ipſam actionem exteriorem etiam in ſe nec liberam nec nouam habentem malitiam. Nec deeſt magna congruentia huius obligationis; nam vt Confeſſarius de obligatione reſtituendi aut ſatisfaciendi parti læſæ tam in bonis quàm in famâ, & de aliquibus cenſuris quæ ab Eccleſiâ imponendæ erant ob diuerſa peccata dependenter ab ipſo effectu re ipsâ ſecuto, meliùs ſciret deliberare, expediens per ſe fuit eos effectus Confeſſario declarare; & licet in vno aut altero caſu ea neceſſitas videatur ceſſare, non ideò erit abſolutè dicendum, Chriſtum non præcepiſſe eam confeſſionem: etenim (vt in materiâ de Legibus & alibi ſæpè dicitur) non eſt neceſſum ad hoc, vt Lex aliqua obliget vniuerſaliter, eius rationem ſeu motiuum occurrere in omnibus omnino caſibus, ſufficit ſi per ſe & frequentiùs occurrat.

5 Ego in hac materiâ cenſeo ſecundam hanc ſententiam eſſe probabiliorem, & magis iuxta ſenſum fidelium; & has rationes, prout à nobis deductæ ſunt, valdè efficaciter oſtendere eam fuiſſe mentem Chriſti: quòd ſi tamen cum eâ vniuerſalitate non debeat defendi, quando ſcilicet effectus planè eſt moraliter ſeparatus à meâ actione, vt cùm do venenum, & mors deinde in altero ſequitur; quando tamen quaſi per modum vnius eſt ille effectus coniunctus cum meâ actione, eſto iam non ſit phyſicè in rigore liber, vt in illo exemplo de decollatione & de combuſtione dixi, planè iudico non ſufficere dicere actionem meam, prout præcisè orta eſt ab imperio libero, ſed etiam ſecundùm ſe totam, etiamſi in fine iam non potuerit cohiberi à me. Quis enim aſſeret ſufficere ad confeſſionem dicere, *Dedi impetum manui, cùm pugione ad confodiendum Petrum*, non dicendo quòd re ipsâ confoderit? vti nec eſſe obligatum ad dicendum, *Dedi alapam publicè Sacerdoti*, ſed *Impuli meam manum ad dandam alapam?* Forraſſe in his caſibus nec Vaſquez, nec alij id negabunt; & ſolùm de illis effectibus tam tempore quàm loco à meâ actione ſeiunctis locuti ſunt, vt de veneno & iaculatione; nam mors ibi à me iam remotè cauſſatur.

Probabilius eſt confitendos eſſe effectus ſecutos ex cauſâ liberè datâ.

Circa quæ obſerua cum Cardinale Lugo; Si quis animo non orandi proiecit Breuiarium in mare, non debere ſe in confeſſione accuſare præcisè dicendo, Quòd non orauerit ſex, octo diebus; quia fortè illæ omiſſiones propriè non fuêre peccatum; ſed debere dicere, Se, dum cogitaret viginti v.g. diebus fore in nauigatione, proieciſſe Breuiarium, & ſe reddidiſſe incapacem ad orandum: quòd ſi velit addere, poterit etiam dicere, *Vt ne ipsâ orans.* Clariùs hæc doctrina apparet in voto caſtitatis; nam ſi quis contra illud ducat vxorem, non debet ſe accuſare quòd habuerit copulam toties cum vxore; etenim ſi id fecit reddendo debitum, potiùs fecit bonum opus iuſtitiæ quàm peccatum; ſed debet dicere, *Accepi vxorem, quo me expoſui periculo id faciendi.* Circa actiones verò ipſas meas externas immediatè à volitione malâ imperatas nulla eſt inter Auctores diſſenſio; omnes enim fatentur debere declarari in confeſſione; cuius rei varias rationes adferunt, quæ non multùm ſuadent. Lugo num. 457. ait actionem externam ſimul cum voluntate internâ integrare vnum idemque peccatum; quia tamen conſtatur illud peccatum ex duobus ſubiectis participantibus malitiam diuerſiſſimè; vnum enim ſubiectum illam participat intrinſecè, alterum extrinſecè & denominatiuè; neceſſum fuit vtrumque ſubiectum explicare, alioquin non explicaretur tota ſpecies peccati, quæ non ſumitur ſolùm ex malitiâ, ſed ex ſubiectis illius; ſi ergo non explicatur actus externus, nondum explicatur peccatum illud, quatenus participat mediatè & denominatiuè. Hæc tamen ratio vel ſumit idem per idem, vel falſum aliquid ſupponit; ſi enim in rigore loquatur de ſpecie peccati vt peccatum eſt & offenſa Dei, & vt meretur pœnam odiumque illius, profectò falsò ſupponitur ſpeciem peccati vt ſic deſumi propriè ex actione externâ: nam hæc tam ſe habet per accidens ad odium fundandum ad grauitatem offenſæ augendam ac ſi non eſſet in rerum naturâ; cur ergo in ordine

6 *Multò magis confitendæ ſunt actiones ipſa externæ.*

ad

Digitized by Google

ad reconciliationem cum Deo, quam ſolam (vt dixi paulò antè) in confeſſione intendimus, non debet iudicari ſufficientiſſimè & adæquatiſſimè nota ea peccati ſpecies, eſto non noſcatur actio externa? quod ſi hic Auctor nomine peccati iam intelligat totum id, quod ſiue propriè ſiue purè denominatiuè vulgariter dicitur peccatum, fatemur totum id non cognoſci niſi cognito exteriori actu; at hîc eſt tota difficultas præſens, cur ſit neceſſarium confiteri peccatum totum in eo ſenſu, cùm, vt diximus, iam includat aliquid, quod ſolum quoad voces videtur addi ſupra propriam rationem peccati? eſt ergo ea ratio inſufficiens.

Probatio vera communis ſententia.

Ego vti dixi rem hanc totam ex Chriſti inſtitutione decidendam, ita non video aliam meliorem probationem, quàm quòd perpetuâ Eccleſiæ traditione conſtet eam fuiſſe voluntatem eiuſdem Chriſti; quandoquidem omnes omnino in confeſſione ſemper ita ſe explicant, & ad id ſe obligatos iudicant. Chriſtus ergo voluit, vt peccata quæ apud homines, licet denominatiuè, verè tamen reputantur peccata, ad Confeſſarium deducantur.

An circumſtantia loci ſit confitenda.

7 Hîc ſolet quæri circa locum, quanta ſit obligatio dicendi, vbi peccauerim. Verùm hæc res ſpectat ad ſpeciales materias, in quibus agitur, quando ex loco noua proueniat malitia, v.g. An pollutio in loco ſacro, an effuſio ſanguinis, &c. habeat nouam malitiam. Ego vno verbo respondeo; Si nouam habeant malitiam, quæ ſit quaſi ſacrilegij, erit explicanda, ſin minùs, ex dictis huc vſque conſtat non eſſe obligationem vllam, niſi aliquis contendat intra eamdem ſpeciem aggrauare notabiliter; quod tamen eſt difficile creditu, quia ea circumſtantia, ſi aliquid addit, certè id, extra ſpeciem ſuam, luxuriæ, &c. reputandum eſt. Videatur Lugo ſuprà à num. 461.

Quomodo diſcurrendum circa reliquas circumſtantias in ordine ad confeſſionem.

Secundò quæri poteſt de aliis circumſtantiis, v.g quibus auxiliis commiſſum eſt peccatum; item de fine actionis, &c. quâ ocaſione fusè hic multa nonnulli repetunt, quæ ad alias materias morales purè ſpectant, vt notaui initio præcedentis diſputationis. De his fusè Lugo, maximè autem, An opus incompoſſibile cum re præceptâ ſit etiam peccatum, & diſtinctum ab omiſſione rei imperatæ; item, An lex poſitiua imperans hodie ieiunium, ponat illud intra virtutem temperantiæ, ita vt illud frangere (eſto præcisè ad ſedandam famem ſine vllo alio exceſſu) ſit tamen peccatum contra temperantiam. Hæc & ſimilia non ſpectant huc, ideò in his hærendum non iudico, ſed diſcurrendum iuxta ea quæ quilibet in propriis locis de his materiis docuerit: ſi enim ex his capitibus nouam malitiam in illis actionibus agnouerit, conſequenter dicat eas debere manifeſtari ob rationem generalem ſuprà datam; quòd ſi nouam neget malitiam, neget etiam obligationem eas confitendi. Has quæſtiones ego tractaui Tomo 3. diſput. 45. ſect. 1. & diſp. 41. ſect. 5. & alibi. Iam ad ea quæ ſunt propria huius loci.

SECTIO SECVNDA.

An ſi quis ex errore peccauit, ſatisfaciat dicendo ſe peccaſſe, an debeat dicere id factum ex errore.

ILLVD magis ſpectat ad rem præſentem, Vtrùm ſi quis hodie diem Lunæ v.g. putat ex errore eſſe diem Veneris, & tamen comedit carnes, teneatur in confeſſione dicere hunc errorem, ſi illum deprehendit ante confeſſionem; an verò ſufficiat dicere, *Comedi carnes die prohibito*. Idem eſt de accipiente rem propriam furtiuè, putando ſe accipere rem alienam. Pro hac ſententiâ ſuppono ex Tomo 3. quoad malitiam idem omnino etiam moraliter eſſe illud peccatum, quod fuiſſet, ſi reuerà die Veneris comediſſet carnes, &c. eſt ergo quæſtio propoſita propria huius loci, quia ſi dicamus ſufficere, videmur planè admittere errorem ſubſtantialem; nam ego tunc confiterer peccatum, quod tamen re ipsâ non feci; quia ego re ipsâ non comedi carnes die prohibito, nec furatus ſum re ipsâ rem alienam. Vnde, ſicut qui occidit Petrum ſi diceret, *Occidi Paulum*, non rectè confiteretur, quia non diceret peccatum quod fecit, ſed aliud quod non fecit; ita in præſenti: ex aliâ verò parte, ſi negemus id ſufficere, imponimus graue onus pœnitentibus; vt ſcilicet quando poſt confeſſionem deprehendunt ſuum errorem, teneantur ſecundò confiteri, quia reuerà non fuerant confeſſi ſuum peccatum: hoc autem & eſt difficile, & contra praxim Eccleſiæ; nullus enim iudicat ſe teneri ad eam confeſſionem iterandam. 8

Pater Suarez diſput. 22. ſect. 4. num. 14. ait, Si poſſet explicari in confeſſione illud peccatum non explicato errore, non multum id ad confeſſionem referre; quia verò moraliter vix aliter poteſt explicari peccatum, debere etiam errorem declarari; ideoque in praxi ſemper declarari re ipsâ. Secundò quia expediens ſæpè eſt, vt Confeſſarius poſſit illum errorem tollere. Hæc vltima ratio mihi videtur non magni momenti in ordine ad eam vtilitatem pœnitentis; imò in rigore ſupponit falſum: etenim vel pœnitens dum confitetur noſcit ſuum errorem, vel non: ſi non agnoſcit, non poteſt illum tunc manifeſtare; ſi agnoſcit, ergo iam eſt ablatus ille error; ideoque ex hoc capite non erit neceſſarium dicere, ſe ex errore peccaſſe. Prima ratio magis accedit ad rem ipſam; diſplicuit tamen Cardinali Lugo, quatenus dicitur in eâ, quòd communiter declaretur ille error in confeſſione; cùm ruſtici vix vmquam dicant ſe ex errore peccaſſe. At Suarez tamen loquitur de iis qui iam agnoſcunt ſuum errorem; ruſtici autem (de quibus loquitur Lugo) nondum ſciunt ſe erraſſe; quid ergo mirum ſi confiteantur eodem modo ac ſi ſine errore peccaſſent? quidquid de hoc puncto ſit,

Qui peccauit ex errore, non tenetur errorem explicare, modò peccatum confiteatur.

Sententia negans eſſe neceſſarium eum errorem confiteri eſt omnino vera; quam Vaſquez & Sanchez, quos refert & ſequitur Lugo, tenent; & videtur ſufficienter probata ratione paulò antè factâ; nec aliâ indiget probatione, quàm vt oppoſitæ ſententiæ obiectioni ſatisfaciamus, quomodo ſcilicet tunc confeſſus fuerit peccatum, 9

tum, quod re ipſâ fecit. Reſpondeo cum Lugo, quoad malitiam volitionis interioris nullam planè eſſe difficultatem; quia hæc tota quanta eadem numero eſt, quæ fuiſſet, ſi re ipſâ comediſſet carnes die Veneris: nam hæc malitia non deſumitur immediatè ex ipſâ prohibitione, ſed ex cognitione prohibitionis, ſeu ex eo quòd proponatur prohibitio; tunc autem iam eſt propoſita, & eodem modo ac ſi extitiſſet à parte rei, ergo: quoad ipſam verò actionem externam eodem modo dicendum eſt illam fuiſſe malam & contra præceptum Eccleſiæ, non quidem contra præceptum re ipſâ exiſtens, ſed tamen propoſitum voluntati vt exiſtens; & hoc eſt quod ei actioni externæ dat malitiam, eodem planè modo quo immediatè diximus de actione interiori; ac proinde moraliter æquiualenter in ordine ad rationem peccati fuit contra prohibitionem Eccleſiæ. Quam doctrinam facilè applicare etiam poſſumus ad caſum, quo rem meam abſtuli putans eſſe alienam; nam malitia interior eadem numero eſt: non enim deſumitur ex eo quòd re ipſâ id, quod accepi, ſit alienum, ſed quòd ego iudicans eſſe alienum illud rapuerim. Deinde acceptio exterior etiam eſt eadem in ratione malitiæ, ſicut diximus de comeſtione carnis.

Vnde deſumatur malitia volitionis comedendis carnes v.g. die vetito.

10 *An confeſſus ſe occidiſſe Petrũ, cùm Paulum occiderit, teneatur repetere cùm ſuum errorem deprehenderit.*

In occiſione Petri, quem putaui Paulum, inuenit maiorem difficultatem Lugo; ego autem iuxta ipſius principia inuenio ferè minorem: nam cùm ipſe dicat non teneri nos confiteri effectum, ſed actionem noſtram tantùm exteriorem, profectò cùm eadem actio mea exterior ſit quando iacio ſagittam, ſiue hæc deinde tangat Petrum, ſiue tangat Paulum, ſiue feram (vt ex terminis conſtat) non erit error in peccato prout eſt materia confeſſionis; ſiue dicam, Ieci ſagittam in Petrum, ſiue dicam, Ieci in Paulum; error autem ille in effectu ſecuto ex meo peccato erit planè per accidens, quia non eſt circa materiam peccati & confeſſionis: & idem planè dico, eſto non iaculando, ſed confodiendo & decollando occidiſſem Paulum; nam motus ille meæ manus circa pugionem idem eſt numero, ſiue pugio diuidat hanc numero materiam, ſiue illam; vti immerſio meæ manus in aquam non eſt diuerſa ex eò quòd ſit hæc aut illa aqua: & idem eſt quando in ipſo aëre moueo manum meam; non enim ille motus eſt diuerſus ex eo quòd iam ſit hic iſte numero aër, quem diuido de facto ab eo qui fuiſſet, ſi eſſet alius numero aër diſtinctus. Ratio à priori eſt, quia motus ille manus habet idem numero ſubiectum in vtroque caſu, nempe eamdem numero manum, pergit per idem ſpatium imaginarium: quòd autem ex vbicatione meæ manus aut pugionis producatur deinde magis diſtincta numero vbicatio in vno caſu quàm in altero, quia in vno truditur ex ſuo loco caro Petri, in quâ pugio facit foramen, in alio verò truderetur caro Pauli, non facit meum motum eſſe diſtinctum, ſed effectum mei motus diſtingui ab eo, quem idem meus motus alibi produxiſſet; effectus autem ille mei motus non eſt materia confeſſionis in ſententiâ Cardinalis; vnde non ſcio, cur ille dixerit futuram diſtinctam meam actionem, eò quòd occidiſſem Petrum, ab eâ quâ Ioannem.

11 In noſtrâ tamen ſententiâ, quæ dicit, probabilius eſſe debere hos effectus aperiri in confeſſione, maximè quando immediatè coniuncti ſunt cum meâ actione; vt dum decollo aut confodio alterum, maiorem habet difficultatem obiectio; nam tunc mors ſecuta eſt diſtincta planè in vno caſu ab eâ quæ eſſet in altero: ergo ſi vna dicatur loco alterius, fiet error ſubſtantialis in materiâ neceſſariâ confeſſionis. Nihilominùs adhuc inſiſtendo ſolutioni pro aliis caſibus datæ dico; Eſto phyſicè ille effectus fuerit numero diſtinctus, imò & ſpecie, ſi loco Petri occidi feram; nihilominùs in ordine ad confeſſionem moraliter eſſe eumdem omnino effectum: nam ſi effectus non variant vllo modo iudicium Confeſſarij in ordine ad imponendam ſatisfactionem, & ad cognoſendam actionem externam & internam pœnitentis, error in illis non eſt notabilis.

Reſpondetur negatiuè, niſi quid aliud obſtet

Dices: Saltem mentiretur pœnitens, dum diceret occiſum eum, qui re ipſâ occiſus non eſt. Reſpondeo; Si aduertenter id faciat peccabit venialiter; an autem impediat valorem abſolutionis, dicetur ſectione 3. Quòd ſi confeſſus ille fuit antequam errorem deprehendit, non eſt mentitus formaliter, ſed materialiter; & tunc habet locum data ſolutio, quòd ille error ſit per accidens ad confeſſionem; & inde infero, Non teneri ſecundò confiteri vt corrigat illum, quia non ſcio quem finem vtilem poſſet habere ſecunda ea confeſſio illo tantùm animo facta.

In ſecundo exemplo ſuprà poſito de furto eodem modo eſt diſcurrendum, quo de motu phyſico, dum alium occido manu, vel inſtrumento aliquo, accipio: in tantum enim illam rem traho mecum, in quantum teneo fortiter vbicationes manus ne cadat, aut ne aperiatur; vnde prouenit rem detentam, quæ ratione ſuæ quantitatis non poteſt penetrare meam manum, manere in eo loco; ergo actio mea furandi, vt eſt actio phyſica mea, eſt eadem numero, ſiue teneam manu aurum, ſiue argentum, ſiue plumbum; ergo ex eo capite non eſt ex parte meâ diuerſa actio, eſto ſit diuerſus effectus inde ſecutus, qui, vt iam dixi, moraliter in ordine ad confeſſionem ſe habet per accidens.

Vbi obſeruo, Cardinalem Lugo ideò putare exteriorem meam actionem eſſe eamdem numero, ſiue accipiam partem plumbi, ſiue partem auri, quia ego immediatè exerceo actionem circa quantitatem; quantitas autem deinde trahit ſecum ſubſtantiam argenti, aut auri; prima ergo actio eſſet eadem, ſiue ſub illâ quantitate, ſub quâ de facto eſt aurum, eſſet argentum aut plumbum, vel è contrario; quantitatem autem ipſam non ſignifico determinatè, ſed hanc vel illam. Hæc tamen explicatio mihi non placet; Primò, quia iam oſtendi meam actionem non eſſe diſtinctam etiam independenter à toto hoc puncto de quantitate; quia ea quæ propriè eſt mea actio, non verſatur niſi circa vbicationem meæ manus: quæ vbicatio eadem eſt numero, ſiue ſupra manum teneam libram plumbi, ſiue libram auri, eſto ex eâ detentione manus oriatur diuerſa vbicatio auri aut plumbi. Secundò, quia ego dum dico, *Furatus ſum argentum*, non ſignifico, Furatus ſum quantitatem accidentalem diſtinctam à formâ argenti aut auri; nam etſi quantitas ſit identificata cum ipſâ formâ auri, 12

eſſet

eſſet idem modus quo confiteretur ruſticus ſe furatum partem plumbi. Tertiò, quia eſto quantitas ſit diſtincta, & ſit occaſio impenetrabilitatis, probabilior tamen ſententia dicit accidentia recipi immediatè in materiâ: à quâ opinione non pendet hoc punctum de confeſſione. Fortaſſe tunc per ipſam materiam poſſet res explicari, quia eadem numero materia eſſet, ſiue in illâ eſſet forma auri ſiue forma plumbi. Et ex hoc capite hæc impugnatio non haberet locum, ideò vniuerſaliùs & clariùs eam ſolutionem impugno; quia ſiue quantitas ſiue materia ſignificetur, ego tamen dum dico, *Accepi aurum*, non dico, Accepi materiam aut quantitatem quæ poterat eadem numero eſſe ſub formâ auri aut plumbi; ſed, Accepi illam quæ re ipsâ erat ſub auro, hanc tamen re ipsà non accepi; ergo iam non dico eamdem meam actionem ſed aliam; clariùs ergo res explicatur, & magis iuxta Philoſophica principia, eo modo quo ego dixi.

SECTIO TERTIA.

Quid ſi dicatur vnum peccatum non commiſſum loco alterius commiſſi, eiuſdem tamen rationis.

13 HAC occaſione moueri poteſt dubium magis vniuerſale, ex cuius deciſione quid dicendum ſit de præcedenti clariùs conſtabit; quæro ergo, An validè confiteat, ſi inter actiones exteriores, quæ propriè ſunt peccatum externum, dicam vnam pro alterâ: imò & de volitione interiori idem quæritur, An ſi ego dicam, Habui voluntatem furandi hunc librum, interim tamen non habui, ſed alium numero diſtinctum eiuſdem omnino rationis & valoris cum altero, ſit valida confeſſio? Idem eſt ſi inter duas feminas ſolutas dicerem, Volui peccare cum Mariâ, & re ipsâ peccaui, interim peccaui cum Ioannâ. Habet autem maiorem difficultatem quæſtio, ſi aduerterter in hoc commiſi mendacium: quæri enim poteſt, An illud impediat valorem abſolutionis, & ſit peccatum graue. Pro claritate autem ſuppono nullam omnino in genere moris differentiam inde deſumi.

Confitens peccatum aliud pro alio ſolo numero diſtincto, an validè confiteatur.

Cardinalis Lugo ſemper ſupponit eam confeſſionem futuram inualidam, quia non confiterer peccatum quod feci, ſed aliud; vnde videtur manifeſtè inferri, Quòd ſi ego dixi per obliuionem *Peccaui cum hac*, quæ re ipsâ non erat illa cum quà peccaui, tenear illud idem peccatum ſecundò confiteri. Et idem eſt, ſi dicam, Furatus ſum centum Petro, cùm tamen non niſi Ioanni ſim furatus. Imò ſequitur [illegible] ſententiâ non fuiſſe validam confeſſionem, ſi nullum aliud peccatum dedi pro materiâ. Alij Auctores non tractant ex propoſito hoc dubium; videntur tamen ſupponere communiter, ſi mendacium illud committatur intra confeſſionem, non fore validam; quia re ipsâ non dicitur peccatum illud quod factum eſt, ſed aliud diſtinctum; quod cùm re ipsâ non extiterit, non eſt homo ille capax abſolutionis. Quæ ratio habet locum maximè circa volitionem ipſam interiorem, in quâ eſt malitia; nam ſine dubio alia malitia numero eſt, quâ quis vult peccare cum Ioannâ ab eâ, quâ cum Mariâ, ſiue interior actio ſit eadem, ſiue non; eò quòd (iuxta paulò antè dicta) phyſica actio non reſpiciat immediatè niſi ipſius agentis ſubiectum, reliqua verò ſint ei extrinſeca. Nihilominùs negari non poteſt, quin in rebus moralibus, quando indiuidua ſunt omnino ſimilia, pro nihilo planè reputetur, quòd ſit hoc indiuiduum potiùs quàm illud: ſi enim ſunt duo ducati aut floreni (& idem eſt de qualibet aliâ monetâ) planè omnino ſimiles, nemo diceret eſſe furtum, ſi ego vnum meum loco alterius alieni permutem: quòd ſi loco ducati, quem furatus ei fueram, aut loco noui pallij ei reſtituam alium numero ducatum aut pallium aliud ex eodem omnino panno, eodem modo factum, quodque numquam fuiſſet in vſu; ac proinde eiuſdem omnino rationis cum primo, ita vt nec diſcerni vllo modo inter vtrumque poſſit; dicere iure merito poſſum, Reſtitui illi ſuum ducatum, ſuum pallium; & tamen phyſicè loquendo non reſtitui, ſed alium numero; ergo eâdem planè ratione ſi ex illis duobus pallijs aut ducatis omnino inter ſe (vt dixi) ſimilibus ego furatus eſſem pallium A, eſto poſteà in confeſſione dicerem, Furatus ſum pallium B, adhuc tamen moraliter loquendo dicerem idem omnino peccatum quod feci. Ratio à priori eſt, quia tota ea diſtinctio numerica in genere moris eſt planè nullius momenti; vnde in materiâ de Merito dixi, eum, qui eſſet phyſicè determinatus ad vnum è duobus actibus omnino æqualibus eiuſdem ſpeciei, non habiturum libertatem ſufficientem ad meritum; quia eſto phyſicè loquendo tota ſubſtantia illius actus, quem eliceret, eſſet ipſi omnino libera; quia tamen in genere moris idem eſt ille actus, ac alter numero diſtinctus, fieret, vt perinde tunc planè iudicaretur ac ſi eſſet determinatus phyſicè ad hoc numero indiuiduum: vnde ſi famulo det dominus vnum ducatum, vt pauperi in eleëmoſynam illum donet, & ille loco illius ducati numero donet alium omnino ſimilem, poteſt ille famulus iure dicere, *Feci quod iuſſiſti, dedi eleemoſynam quam mandaſti*. In peccatis autem reſpectu confeſſionis hæc ratio habet maiorem vim, quia in ordine ad iudicium, quod Confeſſarius debet formare tum de grauitate peccati, tum de pœnitentiâ imponendâ, tum de ſtatu ipſius pœnitentis, ea differentia purè purè numerica videtur mihi penitus inutilis; non eſt ergo ille error talis, qui impediat abſolutionis efficaciam. Confirmatur à poſteriori ex abſurdo quòd ſuprà tactum eſt, & reuerà eſt ſatis graue. Nam ex oppoſitâ ſententiâ ſequitur, ſi vel per errorem inuincibilem homo dicat, Furatus ſum pallium Petri, dum vellet dicere Pauli (cuius re ipsâ pallium acceperat) fore talem hominem obligatum deinde cùm primùm aduerterit ſe erraſſe ſecundò confiteri illud peccatum: id quod eſt grauiſſimum onus, maximè ſi non habeat eumdem Confeſſarium, ſed alteri nouo debeat peccatum illud manifeſtare. Imò, vt ſuprà dixi, ſequitur eam priorem confeſſionem fuiſſe inualidam, ſi aliud non dixit peccatum; quia non eſt appoſita materia capax abſolutionis, ac proinde illi non eſt remiſſum illud peccatum; hoc autem planè videtur eſſe contra ſenſum omnium fidelium.

Sententia negans validè confiteri illud peccatum.

Contraria ſententia vera: In moralibus non attenditur differentia purè numerica.

14

Prædeterminatus ad alterum è duobus indiuiduis ſolo numero diſtinctis nihil meretur hoc præ illo eligendo.

Ad

In confeſſione non attenditur phyſica indiuidualitas, ſed moralis in actibus.

Ad rationem dubitandi ſuprà poſitam; quòd eo caſu pœnitens non ſit confeſſus peccatum quod fecit, ſed aliud, ſatisfactum iam eſt, dum oſtendimus phyſicè quidem non eſſe idem peccatum, moraliter tamen eſſe idem numero. Vti in ſententiâ Cardinalis Lugo, qui durationem identificat cum actu interiori voluntatis, ac conſequenter cum actu qui eſt propriè peccatum, ac proinde peccatum factum hodie eſt neceſſariò quoad ſubſtantiam diſtinctum ab eo quod fuit heri; ob id tamen neque conſequenter ad ſuam ſententiam obligaret pœnitentem, qui ex errore dixiſſet, Die Martis occidi Petrum, ſi tamen illum occidit die Lunæ; non inquam obligaret vt confiteretur ſecundò illud idem homicidium, licet re ipsâ non dixiſſet peccatum quod fecerat, ſed aliud: nec excuſaretur ab hac ſecundâ confeſſione ex eo quòd per errorem id dixiſſet; nam ſi argumentum ſuprà contra nos factum quidquam probat, profectò eodem modo conuincit in vno caſu quo in altero: ſi enim non ſum confeſſus peccatum quod feci, ſed quod non feci, ſiue ex errore id proueniat ſiue ex ſcitoriâ, non dedi materiam ſufficientem, quia non abſoluitur vllus ab eo quod non fecit, ſed ab eo quod fecit; quis autem poteſt probabiliter dicere, Eo quòd duratio ſucceſſiua identificaretur cum actibus voluntaris neminem validè confeſſurum, niſi diceret; Occidi Petrum tali anno, tali menſe, tali die, tali horâ, tali quadrante, tali momento? nam alioquin peccatum illud non fuiſſet re ipsâ declaratum.

15 *Imò ſufficit ſpeciem peccati dicere tacitâ indiuiduatione.*

Et hinc formo rationem alteram à priori pro eâ doctrinâ; nam ſi aliquis ſolum dicat peccatum in ſpecie, eſto nihil dicat de indiuiduatione, confitetur validè & ſufficienter, idque in omnium omnino ſententiâ, v. g. Peccaui cum ſolutâ, Furatus ſum ducentos aureos cuidam, Occidi vnum hominem, quibus caſibus non dixit ille peccatum in indiuiduo; nam peccare cum ſolutâ eſt ſpecies quæ poteſt contrahi ad hanc & illam feminam, & conſequenter poteſt contrahi ad hanc numero fornicationem vel illam; ergo notitia differentiæ indiuidualis, ſeu peccati in indiuiduo vt indiuiduum eſt, non eſt neceſſaria ad valorem & integritatem confeſſionis; ergo eſto in eâ indiuiduatione erretur, & dicatur vna pro alterâ, quia tamen ſpecies tota dicitur; erit valida confeſſio: probo hanc conſequentiam meo iudicio clarè, quia ad valorem confeſſionis non ſolùm requiritur, ne in materiâ neceſſariâ detur vna pro alterâ, ſed vt materia neceſſaria diſtinctè cognoſcatur; ergo ſi indiuiduatio eſt materia, & ideò non debet vna pro alterâ ſupponi, eodem omnino modo non ſufficiet ab eâ abſtrahere, ſed debebit ea declarari; vel ſi è contrario non eſt neceſſum eam indiuiduationem dicere, profectò ratio erit, quia quà talis non eſt materia neceſſaria; ſi ergo non neceſſaria, ergo error in illâ indiuiduatione non impediet abſolutionis valorem. Vti quia inſtrumentum, quo occidi, non eſt materia confeſſionis, eo ipſo dicere, Occidi pugione, eſto id fecerim non pugione, ſed gladio, non poteſt reddere confeſſionem nullam.

Dicere in confeſſione vnum indiuiduum pro altero non eſt peccatum mortale.

Iam hinc colligo, etiamſi ex propoſito quis in eo puncto mentiatur, non peccaturum mortaliter; quia mendacium illud non adfert ſecum vllum notabile nocumentum: non enim aliud ibi poſſet excogitari, quam reddere confeſſionem nullam; hoc autem iam diximus non inferri; ergo ſi quis v. g. vt Confeſſarium deluderet, diceret, Peccaui cum perſonâ tibi omnino ignotâ (ſuppono autem illum peccaſſe cum ſorore ipſius Confeſſarij) certè quoad totum iudicium quod de peccato ibi fit, integrè eſt confeſſus; nam in confeſſione non tractatur, an fuerat hæc femina numero, an illa; ergo error in hac indiuiduatione habet ſe omnino per accidens.

Dices: Mentitur in confeſſione, ergo eam reddit inualidam. Reſpondeo, Mendacium ex ſe ſolùm eſſe veniale, niſi aliunde habeat grauem malitiam; peccatum autem veniale non impedit valorem confeſſionis, ergo neque illud mendacium, quod (vt iam oſtendi) non habet aliam grauem malitiam.

Et hinc colligitur à fortiori, nullo modo eſſe neceſſarium confiteri eum errorem quando dixit, Furatus ſum rem alienam, & poſteà deprehendit eſſe ſuam (vt dixi ſectione præcedente:) etenim tunc moraliter dixit peccatum quod fecit; quia in ordine ad abſolutionem, ad dolorem, ad ſatisfactionem re ipsâ eſt furatus rem alienam, licet phyſicè non niſi ſuam acceperit; hoc autem in ordine ad totum confeſſionis eſt valdè per accidens. 16

Confeſſarius non debet ferre iudicium de ſpeciebus naturæ, ſed de moribus.

Confirmo hoc ex his quæ Pater Suarez diſp. 22. ſect. 2. num. 2. tradit ex Nauarro, Soto & Caietano; quæque dicit adeò eſſe vera & certa, vt nulla ratio dubitandi circa illa appareat; ſcilicet, nullam eſſe obligationem in confeſſione declarandi ſpeciem purè phyſicam peccatorum; Quia, inquit, Confeſſarius non debet ferre iudicium de ſpeciebus entis, ſeu naturæ, ſed de moribus; & ideò ad illud iudicium impertinens omnino eſt naturales ſpecies diſtinguere. Hæc ille: ex quibus ad rem noſtram manifeſtè argumentor; Ergo pari ratione, imò & maiori, erit impertinens ad hoc iudicium diſtinguere inter indiuiduationes purè purè phyſicas peccati; qualis eſt, Verùm hæc fornicatio fuerit cum hac aut cum illâ; ergo etiamſi erretur in hoc puncto, nulla eſt penitus ratio, cur de valore confeſſionis dubitetur. Denique id probo ex communi omnium ſenſu; nam ſi quis peccauit cum ſorore v. g. Confeſſarij, & pœnitens poſſit talem circumſtantiam, vetam tamen, dicere, per quam Confeſſarius planè iudicet eum cum aliâ omnino feminâ peccaſſe, nemo dicet, ideò illum non abſolui validè. Atqui in tali caſu Confeſſarius non intellexit peccatum pœnitentis, ſed aliud numero, & tamen abſolutio eſt valida; ergo etiamſi pœnitens expreſsè dixiſſet ſe cum aliâ peccaſſe, adhuc abſolutio eſſet valida: patet euidenter, quia in tantum poteſt requiri vt ille dicat ſuum numero peccatum, in quantum eſt id neceſſarium vt Confeſſarius illud cognoſcat; nam confeſſio non ordinatur vt ego ſciam quid fecerim; (id enim independenter ab omni confeſſione ſcio;) ergo debet eſſe vt Confeſſarius, qui me debet abſoluere, ſciat materiam determinatam, à quâ me eſt abſoluturus; ergo in ordine ad abſolutionem per accidens eſt, quòd ego illud numero peccatum confitear, aut quòd non confitear: ſi in vtroque caſu Confeſſarius format conceptum eiuſdem peccati, per accidens item erit, quòd ego indi-

rectè narrando eam circumſtantiam cauſſem iudicium aliud in Confeſſario; aut quod id faciam directè dicendo me peccaſſe cum aliâ; non eſt ergo cur dicatur, eo caſu non fore validam confeſſionem.

SECTIO QVARTA.

Quomodo ſit in confeſſione explicandus, numerus peccatorum.

17 HÆc difficultas propria eſt huius loci, habet quidem annexas ſibi quæſtiones varias, de quibus fusè agitur in Tractatu de Actibus humanis, circa explicationem numeri peccatorum tam interiorum quàm exteriorum; quando ſcilicet quis diu manet in eâdem volitione occidendi Petrum v. g. aut fornicandi, furandi, &c. (cùm neceſſum ſit paſsim interrumpere eas volitiones, vel ob diſtractionem naturalem, vel ob extrinſecas occaſiones occurrentes) quot ſint eo caſu dicenda peccata, an vnum, an plura; & quomodo ea pluralitas multiplicanda. Habet etiam difficultatem in ipſis actionibus exterioribus, v. g. in eodem exemplo allato de eo qui vult occidere Petrum, & eâ de cauſsâ quærit gladium, exit domo, interrogat vbi eum poſſit inuenire, &c. an hæ actiones omnes ſint vnum peccatum, an plura. Has inquam quæſtiones aliò ſpectantes habet ſibi annexas hæc quam propoſuimus; ſi tamen hanc obligationem confeſſionis excludamus, quæſtiones illæ planè impertinenter tractarentur: quoad rem enim ipſam nulla in eis eſſe poteſt difficultas; nam ſiue actus illi dicantur vnum, ſiue duo peccata, apud Deum tamen ſemper habent nouum æquale demeritum, quoties cùm nouâ libertate continuantur; vti è contrario etiam in merito: id quod fusè oſtendi Tomo 3. diſp. 42. ſect. 1. & 2. Vtrùm autem ſint dicendi vnum, an multa peccata, pertinet planè ad modum loquendi; qui niſi ratione confeſſionis (vt dixi) nullius eſſet momenti. De quo etiam ego, qui iudico circumſtantias aggrauantes, etiamſi ſpeciem non mutent, eſſe in confeſſione aperiendas, non multùm curarem, quia niſi in ordine ad confeſſionem tota ea quæſtio nullam planè habet vtilitatem; eo autem ipſo quòd debeamus etiam eas circumſtantias confiteri, parum vel nihil intereſt, quòd dicatur vnum aut duplex peccatum; quia eſto ſit vnum, teneor tamen, quantum moraliter poſſum, eius durationem liberam confiteri, cùm ſaltem ſit circumſtantia notabiliter aggrauans; hoc autem ſufficit iam pro explicando illo peccato; quia verò ſententia negans, debere eas circumſtantias explicari, eſt valdè communis, numerum tamen peccatorum aperiendum eſſe in confeſſione ſit certum ex Tridentino, neceſſum eſt declarare, quomodo in ſimilibus caſibus dicantur multiplicari numero ea peccata.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid ſit de numero peccatorum externorum.

18 ETSI actiones externæ, maximè quæ ex ſe alioquin ſunt indifferentes, non ſubeant denominationem peccati, niſi ratione volitionis interioris; quia tamen in ipſis eſt aliqua ſpecialis difficultas, ſiue volitio interior ſit vna, ſiue multiplex, de eis ſpecialiter nunc agendum. De hoc puncto egi Tomo 3. diſp. 16. ſect. 2. & diſp. 43. à num. 27. vbi oſtendi, in hac quæſtione, vtpote de ſolâ voce, ideoque ab acceptione hominum pendente, diuerſiſſimum eſſe modum diſcurrendi; quidam enim iudicant, eo ipſo quòd homo quacumque demum ratione ceſſet ab actuali volitione illâ peccaminosâ, & eam iterùm reſumat, iam nouum committere peccatum, ac vt tale declarandum in confeſſione: & ſanè phyſicè loquendo res ita eſt, quia illa volitio interior phyſicè non habet vnionem vllam cum ſequenti, ac proinde facit duo peccata; in ordine tamen ad confeſſionem id videtur nimis rigidum alijs Auctoribus, ac proinde dicunt, Etiamſi phyſicè diſcontinuetur ea volitio, dummodò in opere exteriori maneat virtualiter connexa, facere vnum peccatum. Addunt vlteriùs alij, Etiamſi in ipsâ actione exteriori diſcontinuetur, dummodò non diu, adhuc manere vnum peccatum; vt ſi quærens hoſtem dormiat in viâ. Alij, Etiamſi diſtractio ſit magna, dummodò interiùs non retractetur per contrarium actum, quantumuis de nouo per integrum annum volitio eius obiecti non repetatur, dicunt vnum tantùm eſſe peccatum. *Diuerſitas magna opinionum de volitionibus internis verſantibus circa idem obiectum, an ſint plura peccata dicendanécne.*

Aduerto nos agere de volitione quæ reſpicit idem peccatum externum; vt ſi eumdem Petrum velit occidere, eamdem pecuniam furari, cum eâdem feminâ peccare; nam ſi velit diuerſa obiecta, iam erit in omnium ſententiâ duplex peccatum: id quod noto propter Cardinalem Lugo, qui, vt probet ad vnitatem peccati externi non ſufficere, quòd multæ actiones proueniant ex vnâ voluntate interiori, vtitur inſtantiâ illius, qui vno actu velit duobus diebus Dominicis ludere, & videt eâ occaſione omittendum Sacrum; qui tamen duo peccata committit: ad hanc enim inſtantiam reſpondetur, eam eſſe de duobus obiectis diſparatis, quorum quodlibet ſuam habet malitiam; ac proinde non eſſe mirum, ſi ibi ſint duo peccata. Nos autem in præſenti agimus, vt dixi, de vnico obiecto malo, v. g. de vnâ cæde Ioannis longo tempore volitâ & tentatâ; & ob hanc cauſſam non eſt ad intentum præſens alia einſdem inſtantia de eo qui vnico actu vellet & pollui & furari: etenim ibi ſaltem ob ſpeciem diuerſam peccati neceſſum eſſet totum illud dicere, ſiue iam ea volitio dicatur vnum, ſiue duo peccata; id quod ad vocem puram pertinebit. *Si actus interni reſpiciant diuerſa obiecta externa, ſunt diuerſa peccata.*

Aduerto Secundò, Hîc à nonnullis moueri 19 diſtinctas quæſtiones de peccatis externis, & diſtinctas de internis; cùm tamen, ſi res benè perpendatur, tota difficultas ferè ſit in ſolis internis (vt ſuprà inſinuaui:) id patet in ipſo exemplo, quo maximè vtuntur in hac materiâ, de illo qui diu manet in voluntate occidendi, & ex hac facit iter vt quærat ſuum inimicum; vbi diſputant, quot ille peccata externa commiſerit. In hoc enim, ſi res benè ponderetur, tota difficultas eſt circa voluntatem internam; nam iter externum & aliæ diligentiæ non ſunt peccatum nec quidem obiectiuè in ſe, niſi vt denominantur ab illâ voluntate interiori occidendi, quæ ordinantur ad homicidium; ac proinde exteriùs, antequam ad homicidium perueniatur, nullam habent malitiam; ſi autem re ipsâ occidatur hoſtis, *Immeritò ſeparant aliqui quæſtiones de externis & internis peccatis.*

non

non habetur niſi vnica malitia: tota ergo difficultas eſt ibi circa interiores volitiones malas, quoties illæ debeant dici interruptæ, quoties connexæ, vt inde ſciatur quoties denominent ea media exteriora in ratione diſtinctorum peccatorum: & idem eſt in voluntate diuturnâ non reſtituendi; nam omiſſio exterior vna eſt, & non poteſt multiplicari niſi ratione volitionum.

Dixi, Ferè ſolùm eſſe difficultatem circa actus interiores; nam in aliquibus caſibus eſt etiam circa exteriores, vt in publicâ meretrice: ibi enim peccata ipſa exteriora poſſunt quodammodò per modum vnius reputari. Idem eſt in fure, qui conſtanter, prout occaſio fert, furatur, & ſimilibus; licet in his ipſis tota planè ratio dubitandi ad ipſam volitionem interiorem reducatur. Nam ſi vnâ volitione vnam fornicationem tantùm & aliam aliâ intendiſſet, ſine dubio eſto vnam poſt alteram immediatè admiſiſſet, debuiſſet dici commiſiſſe multa peccata: tota ergo dubitandi ratio reducitur in volitionem, quatenus per vnicam voluit ea omnia obiecta exteriora.

Quando interruptio actuum internorum breuis, dicuntur vnum peccatum; ſecùs ſi ſit magna interruptio; & quomodo talia peccata explicanda in confeſſione.

Quidquid ergo de hac re ſit, eis citatis locis ex 3. Tomo docui, quando interruptio eſt breuia, illas omnes actiones externas ad idem homicidium ordinatas iudicari vnum tantùm peccatum; ſi tamen ſit magna interruptio, & planè impertinens ad finem intentum, poſſe dici duo peccata: quia verò in hoc ipſo eſt ſumma varietas iudiciorum, ego omnino cenſeo eſſe in confeſſione dicendum, *Tanto tempore in tali voluntate permanſi; eam autem, vt inter homines contingere ſolet, occurrentibus occaſionibus interrupi, iterumque reſumpſi; quoties autem determinatè id dicere non poſſum.* Hic eſt meo iudicio vnicus modus explicandi eam durationem peccati in confeſſione.

20

Si res volita ſit in ſe mala & multiplex, debet id ipſum explicari, licet vno actu ſit volita; debet item actus externus ſecutus explicari quoties ſecutus ſit.

Secundò dico; Si res volita in ſe peccaminoſa fuit planè multiplex, vt duplex fornicatio, duplex homicidium, duplex furtum, non ſufficit dicere, Volui furari, Volui occidere, ſed totiea & tot perſonas; quòd ſi re ipsâ id præſtitit, debet addere, Et re ipsâ ita factum eſt; quia eſto volitio fuerit vna quæ totam eam multitudinem reſpexit, ea tamen obiecta ſunt inter ſe planè diſparata, & non vniuntur moraliter ac iuxta ſenſum hominum ad faciendum vnum quid, ſed planè quodlibet ſe habet ac ſi ſolum ipſum fuiſſet volitum; dicendus ergo eſt quantum fieri poteſt numerus: & licet vi ipſius volitionis internæ cenſeant aliqui non eſſe neceſſarium id explicare, tamen ſi re ipsâ ſequantur actiones illæ peccaminoſæ, diſparatæ, omnes ferè fatentur debere explicari: neque enim ſatis eſt dicere, Habui voluntatem non orandi Officium diuinum, eſto dicat per totum annum; ſed ſi re ipsâ poſteà ſingulis diebus liberè omiſit, tenetur hoc ipſum explicare in confeſſione; quia cùm ſingulis diebus teneretur reuocare illam volitionem, & orare Officium illud, profectò ſi id non præſtitit, tenetur tamquam nouum peccatum id declarare.

Dices; Suprà docuimus, eum qui proiicit Breuiarium in mare, non teneri poſteà dicere quot diebus re ipsâ non orauerit; ergo neque hîc. Nego conſequentiam; nam ibi ſuppoſitâ proiectione Breuiarij nullum nouum committebatur peccatum non orando; at in noſtro caſu ſingulis diebus cum nouâ libertate & de nouo peccando omiſſum fuit Officium, ideò addidi ea verba, *Quando poſteà illæ actiones aut omiſſiones ſequuntur cum nouâ libertate & peccaminoſâ.* Excipitur tamen communiter Officium vnius diei, quod, prout complectitur omnes ſeptem Horas, ſolet reputari vnum quid; ideoque ibi ſolùm eſt vnum peccatum, ſufficitque dicere, Peccaui grauiter omittendo Officium diuinum: pro quâ ſententiâ aliquos citat Lugo numero 543 & Diana Tomo 1. Tractatu de Horis Canonicis, reſolut. 27. quam tamen ego ita intelligo, vt vno actu ab initio voluerit non orare totâ die; nam ſi primò habuit voluntatem tantùm terminatam ad non orandum Matutinum, illudque non orauit; deinde addidit volitionem non orandi reliquas Horas; non videtur dubium, quin duo ibi commiſerit peccata, cùm & volitiones illæ inter ſe fuerint diſparatæ, & circa diuerſas materias; quarum quælibet eſt capax conſtituendi per ſe mortale peccatum.

Qui vno actu vult totum Breuiarium omittere, facit vnum peccatum; ſecùs ſi pluribus actibus velit plures partes omittere.

Idem dicendum eſt de eo qui habuit copulam cum tribus feminis; non enim ſufficiet dicere, Fornicatus ſum, ſed debebit dicere, Ter: & eodem modo eſto cum vnâ ter peccauerit, debebit etiam dicere, Ter fornicatus ſum; nam quòd fornicationes illæ tres ſint cum vnâ aut cum tribus, eſt per accidens ad confeſſionem Sacramentalem. Contra hanc doctrinam obiicit Lugo, ex eâ ſequi, illum Sacerdotem, qui ſe exponit ad audiendas confeſſiones in peccato, debere dicere quot audiuit; quandoquidem auditio vnius confeſſionis non facit etiam vnum quid cum auditione alterius, & ſemper ſit obligatio auditâ vnâ ceſſandi ab auditione alterius: cuius tamen oppoſitum docuerat ipſe Lugo ſectione 3. eius diſp. 16. cum Emmanuele Rodriguez. Reſpondet, Diſparitatem in eo eſſe, quòd confeſſiones illæ omnes continent irreuerentiam contra eumdem Deum & Chriſtum: non enim ſunt in rigore irreuerentiæ contra ius aliquod reſidens in ipſis Sacramentis, ſed in Auctore Sacramentorum; faciliùs autem actiones, quæ ſunt contra ius vnius, vniuntur ad vnum quid componendum, quàm quæ ſunt contra iura diuerſorum; vti ſunt occiſiones trium hominum; nam quilibet habet ius ad ſuam vitam. Hæc tamen ſolutio meo iudicio nullo modo ſatisfacit difficultati; nam eſto quoad homicidium trium hominum aſſignauerit diſparitatem, non tamen quoad peccatum luxuriæ; de quo maximè ibi loquebatur: etenim etiam triplex fornicatio cum eâdem feminâ eſt præcisè contra ius vnius perſonæ, ſcilicet Dei, & (ſi vis) etiam ipſius feminæ; & tamen ipſe ibi dixerat eſſe tria peccata, & vt talia confitenda: imò licet cum diuerſis peccaret ter contra caſtitatem, adhuc in rigore illæ tres fornicationes ſolùm eſſent contra ius vnius perſonæ, nempe Dei; nam ſi femina illa conſenſit, nihil eſt factum contra ius illius; contra virtutem autem ipſam caſtitatis non magis eſt factum ter, quàm contra virtutem religionis exigentem debitam tractationem Sacramenti, ſit etiam factum ter ab eo Sacerdote; non eſt ergo data vlla ſufficiens differentia inter eos duos caſus. Ego ſanè (vt verum fatear) non facilè video vllam diſparitatem; ac proinde vt conſequentiùs loquar, cenſeo dicendum idem de eo Sacerdote, quod

21

Sacerdos audiens confeſſiones in peccato, tot peccata committit quot perſonas abſoluit.

quod de viro peccante cum tribus feminis diximus; aut è contrario de feminâ expoſitâ peccante cum tribus viris; ſcilicet debere hunc dicere quot audiuerit confeſſiones.

22 Replicabis; Ergo de Sacerdote qui Communiones dat in peccato idem erit dicendum; eſt enim ibi eadem ratio; cuius tamen contrarium nos docuimus eo Tomo 3. diſp. 43. num. vltimo. Reſpondeo, In dante Communiones eſſe minorem difficultatem, quia omnium Communiones iudicantur per modum vnius conuiuij aut prandij; vti quando multi aſſident eidem menſæ dicuntur facere vnum prandium: ideò qui eis miniſtraret carnes die prohibito, ſufficienter explicaret ſuum peccatum, ſi diceret, Dedi ad menſam conuiuis carnes. Fateor quidem miniſtrantem ad menſam quia eſſet cauſſa peccatorum diuerſorum in diuerſis perſonis, quæ peccata inter ſe non faciunt vnum quid, debere explicare numerum aſſidentium; vti diximus de eo qui vno argumento directè ſuaderet multis vt peccarent; non enim ſufficeret dicere, Perſuaſi peccatum, ſed, Perſuaſi illud tot & tot hominibus: fateor inquam hanc iti eo futuram obligationem; id tamen prouenit non quòd ibi dicantur multa aut diuerſa prandia, ad quod ſolum propoſitum ego adduxi inſtantiam, ſed ex eo quòd cauſſaret in diuerſis diuerſa peccata. In caſu autem Sacerdotis communicantis alios ceſſat hæc ratio, quia nullum in communicantibus cauſſat peccatum: vnde ſi illi ipſi peccarent communicando, tunc omnino deberet dicere quot communicaſſet, ſeu quibus fuiſſet cauſſa peccati in eâ iniuſtâ Communione. Quòd ſi adhuc hæc ſolutio non omnino placet, dic eum Sacerdotem tunc non peccare mortaliter ex illâ actione: de quo nos egimus Tomo præcedenti.

Secùs ſi diſtribuat tantùm Euchariſtiam.

23 Quæri etiam poſſet circa iuramenta & blaſphemias, An ſi in eodem colloquio vno iracundiæ calore aut obſtinatione eamdem rem pluribus falſis iuramentis confirmet, vel plures blaſphemias dicat, ſufficiat in confeſſione ſe accuſare, quòd iurauerit falſò, & blaſphemauerit, non dicendo quoties. Communiter reſpondetur, id ſufficere, quia omnia illa cenſentur per modum vnius. Mihi tamen non videtur adeò facile explicare, cur tres copulæ ordine cum vnâ feminâ etiam in eodem luxuriæ calore debeant cenſeri tria peccata; & tamen tria iuramenta falſa non debeant dici tria peccata, eſto facta fuerint in eodem calore non cedendi. Poteſt tamen reſponderi, iuramenta illa, eò quòd cadant ſupra eamdem virtutem, & ordinentur ad vnum quid, ad ſuadendam ſcilicet præſentibus eam aſſertionem, non cenſeri moraliter diſtincta. Copulæ autem ex ſe ſunt planè diſparatæ, nec ad vnum quid ordinantur. In his autem rebus, quas iam dixi planè ad quæſtionem de modo loquendi pertinere, facillimum eſt ex vnâ leuiſſimâ diſparitate, quæ in ſcholaſtico rigore non ſubſiſteret, aliter loqui in vno caſu quàm in altero. Eſt tamen hoc ipſum in ordine ad confeſſionem, de quâ agimus, valdè dubium, Vtrùm Chriſtus Dominus fuerit contentus eâ tam leui diſparitate, vt in vno caſu non petierit in confeſſione dici ea tria iuramenta, petierit autem dici eas tres copulas. Certè, niſi ob extrinſecam auctoritatem Doctorum, ego in multis ex præcedentibus caſibus, in quibus diximus non eſſe neceſſarium explicare eum phyſicum numerum actuum, omnino dicerem eſſe obligationem; & reuerà quia iuxta noſtram ſententiam circumſtantiæ valdè aggrauantes debent explicari, omnino iudico, quando quater aut quinquies illa iuramenta multiplicantur, iam debere explicari, quia ſaltem ea eſt circumſtantia valdè aggrauans.

An ſæpius iurans, blaſphemans, &c. in eâdem irâ debeat numerum explicare.

Solutio quæſtionis affirmatiua.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de tactibus impudicis præcedentibus & ſubſequentibus copulam.

QVÆRIMVS, Vtrùm ſufficiat in confeſſione fateri copulam, an verò ſit neceſſarium eos 24 tactus ſpecialiter dicere. Communiter docetur, tactus, qui præcedunt, non neceſſariò declarandos, quia ordinantur ad copulam, faciuntque vnum peccatum cum illâ. Ego tamen (vt verum fatear) habeo magnam difficultatem in hac doctrinâ, ſuppoſitâ ſententiâ Lugo & aliorum qui eam tradunt; dicunt enim tactus illos habere malitiam ſpecie diuerſam à copulâ: inde argumentor; Ea malitia non eis aufertur per hoc, quòd ſequatur copula; ergo ſiue vocanda ſint duo peccata, ſiue vnum, erit obligatio dicendi vtrumque, ſaltem tamquam circumſtantiam mutantem ſpeciem. Reſpondebis cum Lugo eâ diſp. 16. num. 242. in tactibus eſſe malitiam contrectationis illicitæ & turpis alicuius perſonæ: item quòd ea delectatio ibi ſiſtat, & non progrediatur ad copulam. Prima malitia etiam reperitur in copulâ, quia illa etiam eſt contrectatio illicita perſonæ; ac proinde ſufficientiſſimè explicatur ea malitia dicendo ſe habuiſſe copulam. Altera, quæ in eis tactibus reperitur, eſt quòd vlteriùs non ordinentur ad copulam; hoc autem prædicatum non explicatur quidem dicendo præcisè copulam: at illud re ipſâ tunc non fuit in illis tactibus, quia illi non ſtiterunt in ſe; ſeo non fuit verum de illis dicere quòd non fuerint ordinati ad copulam; non eſt ergo neceſſum ens declarare. Hæc ſolutio plus habet de ſpeculatione quàm de veritate. Pro quo obſeruo differentiam ſpecificam, eſto aliquando à nobis explicetur per ſolam negationem alterius differentiæ oppoſitæ; ſicut increatum explicamus per negationem creationis, & irrationale per negationem rationis; nihilominùs tamen in re ipſâ ſemper eſſe debere prædicatum aliquod eſſentiale diuerſum ab oppoſitâ differentiâ; alioquin daremus à parte rei rationem ipſam genericam ſine vllâ differentiâ; illam autem ipſam negationem alterius differentiæ diceremus differentiam: id quod eſt planè contra ſenſum omnium 25
& rationem ipſam, quia per ſolam extrinſecam carentiam differentiæ non differt eſſentialiter res ab illâ, ſed accidentaliter; ſicut ſubiectum per ſolam carentiam albedinis non fit in ſe ſubiectum diuerſæ ſpeciei ab eo qui habet albedinem: ſaltem enim debemus vltra eam rationem genericam, vt conſtituat ſpeciem diuerſam, concipere repugnantiam eſſentialem ad hoc, vt identificetur illi oppoſita differentia; vti concipimus in bruto eſſentialem repugnantiam cum rationalitate: quam repugnantiam non concipimus in ratione

An tactus ante & poſt illicitam venerem ſint explicandi in confeſſione.

Differentia, quæ per negationes explicantur à nobis, non ideò ſunt purum nihil, ſed prædicata poſitiua.

ratione genericâ, ergo io tactibus & oſculis inhoneſtis debemus concipere præter rationem genericam, in quâ conneniunt cum copulâ, differentiam eſſentialem, ſcilicet quòd ex ſuâ eſſentiâ quaſi ibi ſiſtant, ſeu quòd eis ſit eſſentiale non eſſe copulam, & per hanc differentiam conſtituent ſpeciem diuerſam à copulâ; hoc autem prædicatum ſeu hanc differentiam eſſentialem ſine dubio etiam retineot quando copula adeſt; quia etiam tunc oſcula ſunt diuerſa à copulâ. Hanc autem differentiam nequaquam explico dum dico copulam; ergo.

Secundò id oſteodo adhuc fortiùs, quia illa negatio vt eſt porè quid extrinſecum, & vt eſt explicata ab hoc Auctore, non eſt malitia, ſed potiùs eſt negatio malitiæ; vti quòd Petri occiſio non fiat in templo, oon eſt malitia, neque conſtitutiuum malitiæ, ſed oegatio illius; ac proinde qui ſpecificam malitiam homicidij debet explicare, non ſatisfacit dicendo, Non fuit ſacrilegium, ſed debet dicere quid fuerit poſitiuè; ita qui dicit, *Habui copulam*, ſine dubio dicit ſe non caruiſſe copulâ, ſeu ſe non habuiſſe eam negationem copulæ, quæ deeſt oſculis; at ſe habuiſſe oſcula, ſeu malitiam poſitiuam ſpecificam oſculi non declarat, vt per ſe eſt euidentiſſimum. Meliùs fortaſſe poſſemus dicere, eos tactus non differre propriè ſpecie morali, ſed penes magis & minus, ideoque non eſſe neceſſum eos explicare; quia nec variant ſpeciem, nec notabiliter aggrauant. Quæ ratio poteſt applicari ad eoſdem tactus copulam ſecutos; in quibus tamen minùs conneniunt Auctores. Nam & Soarez & Vaſ-

Tactus turpes integrant vnum ens morale cum copulâ, quando non diſtant niſi modico tempore ab illâ.

26 quez & Coninck apud Lugo num. 553. dicunt debere illos explicari, quia illi non ordinantur ad copulam præcedentem; ergo non explicantur dicendo illam: quæ ratio habet maximam vim contra Lugo, qui docet eos non neceſſariò explicandos; habet inquam vim, quia (vt immediatè anteà vidimus) eâ ſect. 3. num. 242. ideò dixit declarari tactus declarando copulam; quia eo caſu id qood eſt quaſi differentia propria eorum tactuum, ſcilicet, quòd ſiſtant in ſe, non habetur, quando ordinantur ad copulam. Hæc ſolutio quæcumque illa ſit, planè ceſſat in tactibus ſubſequentibus, quia reuerà illi non ordinantur ad præcedentem copulam. Vnde coactus eſt hic Auctor ob argumentum Suarez explicare totam differeotiam ſpecificam malitiæ eorum tactuum, independenter ab eo quòd ordinentur ad copulam, ſeu quòd in ſe ſiſtant: vnde maius robur habet argumentum noſtrum paulò antè factum, quòd dicendo copulam, nequaquam explicetur propria malitia ſpecifica illorum. Meliùs conſequenter ad ſolutionem immediatè traditam dicimus eos, ſiue ante copulam ſint, ſiue poſt illam, facere vnum quid cum ipſâ, ſeu vnam ſpeciem integram; ſicut ex diſpoſitionibus, eſſentiâ & paſſionibus fit vnum quid in genere phyſico, ac proinde oon eſſe neceſſariò declarandos. Addo, moraliter ſemper illos interuenire, ac proinde ex hoc ipſo capite non eſſe oeceſſarium illos declarare, quia id ipſum ſupponitur à Confeſſario; addiderim tamen, ſi notabili interpoſitâ morulâ haberentur, vix poſſe negari obligationem eos declarandi, quia reuerà iam non fa-
27 cerent vnum quid cum copulâ. Hoc ipſum dico de delectatione purè intrinſecâ, quæ de copulâ immediatè præcedente aut futurâ haberi poſſet, illam ſcilicet per modum paſſionis iudicari facere vnum quid cum ipſâ copulâ. Hinc dicendum eſt è contrario, ſi illi tactus etiam ante copulam aſſumantur ſine vllo aoimo copulæ, quæ tamen poſteà ex nouo conſenſo admittatur, omnino debere declarari in confeſſione. Ita Diana Tomo 3. Tractatu 4 Miſcellan. reſolut. 20. Lugo num. 556. Gaſpar Hurtadus de Sacramento Pœnitentiæ diſp. 9. difficult. 6. & Vaſquez quæſt. 91. dub. 5. num. 27. quia tunc non faciunt vnum quid cum copulâ, ſed ſe habent diſparatè. Hæc ratio meo iudicio in principiis Lugo nullo modo ſatisfacit; nam licet ratione eius ordinationis optimè oſtendat, quomodo in priori caſu ſint vnum peccatum, non verò in ſecundo; at ſi in primo ablata eſt illis tactibus malitia propria ſpecifica, quæ conſiſtebat in eo, quòd non coniungerentur cum copulâ, profectò etiam hæc eadem aoſertur illis, ſi ſequatur immediatè copula, eſto antè non fuerit intenta, ac proinde tunc non addent malitiam ſpecie diuerſam; quoad numerum verò etiam oon addent iuxta huoc Auctorem, quando interruptio eſt parua: ponit eoim exemplum in eo qui die ieiunij è menſâ, in quâ comedit carnes, ſurgit etiam animo finiendi prandium, & tameo illo animo ſtatim motato iterùm comedit carnes, quem putat non teneri dicere, ſe bis eas comediſſe; ergo ſi immediatè poſt tactus ſequatur copula, eſto ab initio non fuerit vnico actu intenta, non faciont duo peccata carnis, ſed vnum numero; ex nullo ergo capite erit tunc obligatio iuxta hunc Auctorem eos tactus confitendi. Nos qui ad eas negationes pro hac explicatione non recurrimus, maiori cum conſequentiâ dicimus eo caſu eſſe obligationem illos confitendi, non verò in primo; quia in primo ita moraliter ex illis & copulâ fuit vnom peccatum, vt nullam propriam habuerit differentiam ſpecificam: io ſecundo verò ob diſparatas eas duas volitiones fuerunt duo numero peccata. Quæ de tactibus impudicis reſpectu copulæ dixi, debent intelligi eodem modo reſpectu pollutionis, ſi quis ſeipſum turpiter tangat animo ſe polluendi: tunc enim facient vnum peccatum cum pollutione, diſtinctum tamen, ſi ſine eo animo ſe tangat, ac paulò pòſt mutato animo re ipſâ voluntariè ſe polluat.

Quid ſi fiant ſine intentione copulæ, hæc tamen poſteà ſequantur.

Adhuc tamen reſtat obiectio immediatè antè 28
obiter inſinuata de eo qui die ieiunij bis comedit carnes, & tamen non ſunt ibi duo peccata; ergo neque hi tactus ſimul cum ipſâ copulâ facient duo numero peccata, etiam quando habiti ſunt ſine animo copulæ, quæ deinde eſt ſecuta. Reſpondeo, Comeſtionem illam, cùm ſit actio eiuſdem omnino ſpeciei, faciliùs cenſeri continuari quàm tactus cum copulâ, à quâ ſpecie differunt. Adde, priorem volitionem comedendi carnes non fuiſſe determinatam ad illud tempus, quo primâ vice ceſſauit, ſed anteà ſaltem vagè ſe extendiſſe ad comedendum quidquid afferretur ad menſam; & licet, quia nihil ſingulare iam videbat, ſurrexerit, adhuc tamen oon eſt voluntas perfectè reuocata; ſed cùm primùm vel aliquid ſpeciale ferculum videt afferri, vel amicos venientes, iterùm quaſi reuiuiſcit ea voluntas, & coniungit moraliter duas illas comeſtiones. Non ita contingit in tactibus; nam præfixus

An ceſſans à comeſtione carnis illicitâ, moxq; mutato animo rurſus comedit, debeat vt duplex peccatum confiteri.

planè erat in eis terminus vi prioris voluntatis; vnde quòd poſteà vi voluntatis ſecundæ de nouo ortæ voluerit etiam copulam, non poteſt propriè illi priori volitioni tribui; ideoque non poſſunt tunc dici vna actio etiam moraliter, ſed duæ omnino diſtinctæ.

SVBSECTIO TERTIA.

Quomodo explicandus numerus volitionum internarum.

29 Hoc dubium maximè mouetur circa eas interiores volitiones, quæ eſto habeant pro obiecto aliquam actionem exteriorem, non tamen prodeunt in illam, vel certè ſemel tantùm; nam de volitionibus, quæ prodeunt in actus diſtinctos, actum eſt duabus præcedentibus ſubſectionibus; de illis ergo quærimus, quomodo earum numerus ſit dignoſcendus. Melchior Canus Relectione de Pœnitentiâ Part. 5. ait, *Cani ſententia de volitionibus purè internis interruptis merà ceſſatione non confitendis* Si quis turpem v. g. amorem feminæ renocauit per volitionem contrariam, & iterùm illum reſumpſit, explicare debere in confeſſione quoties id fecerit; ſi verò per ceſſationem puram, vel per diſtractionem, ſomnum, &c. ceſſet, tunc non teneri dicere ampliùs quàm, Per diem v. g. per hebdomadam, per menſem, manſi in eo amore turpi. Hanc ſententiam quoad ſecundam partem vt incredibilem (ſi ei nihil addatur) reiicit Suarez diſput. 22. ſect. 5. num. 9. eamdem Vaſquez dicit eſſe falſiſſimam eâ quæſt. 91. art. 1. dub. 5. num. 1. Lugo tamen putat eam non benè à Suario reiectam, eò quòd dixerit illam repetitionem peccati apud Deum mereri nouam pœnam; ergo eſt nouum peccatum. Contra quod ait Lugo hoc argumentum habere vim, etiamſi illa volitio fuiſſet continuata cum nouâ libertate; quo tamen caſu etiam iuxta Suarium eſſet vnum tantùm peccatum; ergo ea ratio de merito apud Deum nimis multùm probat. Aduertendum tamen eſt Suarium non vſum fuiſſe eâ ratione adeò ſolitariè acceptâ, ſed dixiſſe, *Illæ duæ volitiones merentur duplicem pœnam*; & addidiſſe, *Eas ſatis apud homines eſſe diſtinctas, nullam habere inter ſe vnionem phyſicam aut moralem vt conſtituant vnum peccatum.* per quas duas vltimas clauſulas præuenit Suarez impugnationem Lugo, quia in inſtantiâ, quam in contrarium hic attulit, eſt continuatio moralis, & apud homines non eſt diſtinctio

30 ſufficiens. Argumentum ergo Suarez manet adhuc bonum. Quia verò dixerat, *Niſi aliquid addatur ei Cani ſententiæ, eam eſſe intolerabilem*, addit, *Si interruptio illa interior ſit nimis breuis, & quæ moraliter vix poſſit à nobis diſtingui*, non eſſe neceſſarium dicere niſi, *Manſi in eo peccato vnâ horâ, duabus horis*, &c. ſi tamen interruptio ſit notabilis, eſto ea fiat per puram ſuſpenſionem ſine actu contrario, debere tamen explicari; quia reuerà illa ſunt coram Deo & in ordine ad moralem æſtimationem plura peccata.

Lugo tamen adhuc addit; Si ſecunda voluntas reſumatur quaſi vi prioris, à quâ ceſſatum *Cardinalis Lugo ſententia de iiſdem volitionibus.* erat; v.g. decreuit heri quis furari, poſteà ceſſauit vel per ſomnum, vel per cibum; vel per garritionem cum aliis, aut per aliam quamcumque diſtractionem ab eâ voluntate, hodie verò recordatus illius, illamque approbans, adhuc quærit furandi occaſionem; in hoc caſu dicit hanc repetitionem facere vnum peccatum cum præcedenti, & habere locum ſententiam Cani. Ego tamen non video quomodo hoc deſeruiat ad punctum confeſſionis, de quo agimus. Admitto nunc (id quod ad quæſtionem de voce pertinet) eas duas volitiones dici vnum peccatum: rogo tamen, An velit hic Auctor ita ea dicere vnum, vt pœnitens planè non teneatur in confeſſione aliud dicere quàm, Habui volitionem fornicandi, nec teneatur addere quòd fuerit in illâ tribus quatuórve diebus, an verò debeat hoc addere; ſi primum dicatur, videtur planè terribiliter laxa ea ſententia: & ſanè in illâ videntur habere locum cenſuræ Suarez & Vaſquez; quis enim dicat, Si hoc modo per integrum annum, aut etiam duos annos, homo ſingulis diebus liberè eam volitionem peccaminoſam reſumeret, eò quòd illam habuerit ad initium anni, non fore obligandum ad ampliùs dicendum in confeſſione quàm, Habui ſemel voluntatem fornicandi. Profectò neque Canus ipſe hoc dixit; nam eſto eas volitiones vocauerit vnum peccatum, cenſuit tamen debere explicari in confeſſione tempus, quo in eis homo etiam cum eâ interruptione durauit.

Quòd ſi Lugo ita admittat debere dici vnum peccatum, vt tamen teneatur pœnitens dicere, ſe duobus tribúſve diebus in eâ volitione duraſſe, tunc parum intererit vel potiùs nihil ad confeſſionem diſputare, Vtrùm ſit vnum aut duplex peccatum; quia Confeſſarius ſine dubio intelliget fuiſſe tunc interruptiones ſaltem ratione ſomni & aliàs, quæ ferè neceſſariò ſingulis etiam horis contingunt, etiam circa res de quibus homines ex vehementi paſſione cogitant.

Obiicies cum eodem: Si illæ volitiones tandem perueniſſent ad opus, & homo habuiſſet 31
copulam cum eâ feminâ, ſuffeciſſet dicere, Semel peccaui cum feminâ; nec fuiſſet neceſſarium dicere quoties habuiſſet propoſitum; ergo etiam ante conſummationem operis illæ voluntates habebant inter ſe ſufficientem connexionem ad conſtituendum vnum peccatum; nam ſi ante opus iam fuiſſent duo, non potuiſſent per ipſum opus fieri vnum. Reſpondeo negando antecedens; nam licet caſu quo ea voluntas prodiret in opus, non eſſet neceſſarium dicere quoties id voluerit, debuiſſet tamen dicere quàm diu manſit in eâ voluntate: hîc enim habet locum quod dixi ſuprà, videri planè incredibile, eum, qui toto anno voluiſſet fornicari cum aliquâ, repetendo centies eamdem voluntatem liberè ſingulis diebus, & tandem in fine anni fuiſſet fornicatus, non debere aliud in confeſſione dicere quàm, *Fornicatus ſum ſemel cum ſolutâ*, nihil dicendo de eo longiſſimo tempore quo id voluit: & verò etiamſi decem annis id procuraſſet, ſufficeret eodem modo illa confeſſio; hoc autem (vt verum fatear) mihi videtur omnino improbabile; imò idem Auctor paulò ſuperiùs numero 545. docet, voluntatem occidendi Petrum, ſi per interruptionem extraordinariam fuerit intermiſſa, non facere vnum peccatum; vt ſi v. g. ſcio illum primò poſt menſem rediturum, & decerno tunc illum occidere, interim diſtrahor,

rediit

tediit ille, occido illum vi prioris voluntatis cuius recordor, & quam approbo; eo caſu, inquit, non eſt vnum peccatum, ſed duo. Ex hac doctrinâ, quæ eſt veriſſima, efficaciter ad rem noſtram argumentor; Ergo non debemus pro eâ multiplicatione peccati interni conſiderare, Vtrùm ea ſecunda volitio aſſumatur quaſi ex memoriâ prioris, quia hæc aſſumptio etiam ipſo teſte poterit fieri poſt menſem, quando non facit vnum peccatum, ſed debet attendi ad regulam Patris Suarez, Vtrùm ſcilicet ea interruptio fuerit exigua, ita vt quaſi pro nihilo reputetur.

32 *Quando breues fuêre interruptiones volitionum internarum, ſatis eſt dicere tempus, quo ſimul omnes durarunt; & quantum debeat eſſe tempus quo durant, vt debeat explicari.*

Quòd ſi interruptiones tales fuerint, vt eas poſſit ipſe pœnitens diſtinguere, non dubito quin ad eas explicandas teneatur; quando verò interruptiones non poſſet diſtinguere, debet ſe explicare eo modo, quo ſtatim ad initium huius quæſtionis diximus. *Manſi v.g. tribus horis in malâ cogitatione; quoties autem ea quaſi imperceptibiliter fuerit retractata non ſcio.*

Illud nunc in dubium verti poteſt, Quanta debeat eſſe ea continuatio, vt homo non ſatisfaciat dicendo Volui fornicari, ſed debeat addere, protraxique eam per tantum aut tantum tempus. In hoc puncto variæ ſunt ſententiæ, & quidem aliquæ laxæ nimis; aliqui dicunt tunc explicandam, ſi duret per menſem; alij è contrario ad horam id adſtringunt. Mihi videtur, ſi per duas horas ea cogitatio protrahatur, omnino eſſe explicandam, quia re verâ intra duas horas ſatis multæ repetitiones liberæ eius peccati contingunt; & magna eſt diuerſitas ab eo qui inſtantaneè tantùm idem obiectum appetit; Lugo putat, quoties quis voluntariè ceſſat ab eâ cogitatione, ſi poſteà eam reſumat, eſto morula ſit breuis, debere dici vt duo peccata. Denique ego concludo hanc quæſtionem repetendo quæ paulò ſuperiùs dixi, vix eſſe morale Chriſtum reliquiſſe materiam confeſſionis adeò laxam, & pendentem in quæſtione de voce ab vnius vel alterius acceptione; *Vtrùm illi actus debeant vocari vnum aut duo peccata.* Vnde longè probabilius mihi videtur debere in talibus occaſionibus rem ſincerè declarari dicendo; *Tanto aut tanto tempore in tali voluntate permanſi; intra quod probabiliter habui tot interruptiones:* aut ſi nec huius rei rationem poteſt reddere, dicat; *Quoties autem interruperim nullo modo dicere poſſum.*

33 *Quid faciendum illis, qui longo tempore manſerunt in ſtatu peccati, ſiue ſemper parati ad peccandum oblatâ occaſione.*

Circa illas item perſonas, quæ in ſtatu continuo peccandi diu manſerunt; vt ſunt publicæ meretrices, mercatores, qui continuò plus longè quàm iuſtum pretium exigunt, fur, qui datâ quacumque occaſione furatur, &c. agitur in præſenti fusè ab Auctoribus, qui communiter dicunt, Si aliter hæ perſonæ non poſſunt explicare commodè numerum, teneri dicere ſe tanto tempore in occaſione peccati manſiſſe. Quia verò eâ vna meretrix (& idem eſt ſuo modo de fure, &c. poteſt intra vnum annum millies, alia centies peccare, debebit dicere quanta probabiliter fuerit ea frequentia peccati. Debet etiam meretrix explicare, Vtrùm peccauerit cum habentibus votum caſtitatis, aut cum vxoratis; quia hæ circumſtantiæ trahunt peccatum ad diuerſam ſpeciem: in furtis item, an fuerint res Eccleſiaſticæ; quia etiam ea circumſtantia extrahit furtum ad rationem ſacrilegij. Hæ autem malitiæ non declarantur dicendo ſolam illam conſuetudinem, quia hæc tota manere potuit, licet nullus Religioſus aut habens votum caſtitatis, peccauerit cum eâ; & licet fur nihil ex Eccleſiis acceperit. Quoad numerum verò internarum volitionum, etiam dicunt communiter & meritò Auctores, non interrogandas tales perſonas; quia moraliter eſt impoſſibile vt vllum explicent. Tota hæc doctrina habet locum, etiamſi homo non exiſtat in exteriori actuali occaſione peccandi, ſit tamen ita affectus, vt nullam videat fœminam, quam non turpiter amet, aut numquam excitetur ei ſpecies actus turpis, quin habeat delectationem moroſam, &c. Idem eſt de eo qui concubinam habet conſtanter domi.

Verùm circa ruſticos & idiotas, qui valdè craſſo modo confitentur, poteſt moueri ea quæſtio, An ſi poſteà euadant doctiores, & poſſint meliùs diſtinguere illum numerum, cogendi ſint ad ſecundò confitendâ ea peccata. Reſpondeo iuxta ea quæ ſuprà diximus de illo qui confitetur peccatum dubium vt tale, non teneri illud ſecundò confiteri, etiamſi poſteà deprehenderit ſe certò illud feciſſe; eodem modo diſcurrendum in præſenti, & aſſerendum eos non obligari ad repetendas illas confeſſiones. Solùm poſſet obiici, hinc à paritate rationis ſequi, ſi quis ob temporis anguſtias, quia imminebat vitæ periculum, fecit confeſſionem dimidiatam, non teneri poſteà, ſi euadat, integrè confiteri; id autem videtur eſſe contra ſenſum ferè omnium. Reſpondetur tamen negando conſequentiam; nam in noſtro caſu dicta ſunt omnia peccata ſecundùm ſpeciem, quoad numerum verò quantum fieri potuit, ita vt Confeſſarius vtcumque illum intellexerit. At quando dimidiata fuit confeſſio, vel quia tantùm dixit, *Habeo multa peccata*, nullum determinando, vel quia vnum determinatè dixit, alia verò in communi, non ſubiecit ea in ſpecie clauibus; ac proinde non fuit directè ab eis abſolutus. Vnde ſi ruſticus & puer, quando fuerunt craſſo modo confeſſi, non explicuerunt ſpecies peccati, ſine dubio debebunt eas poſteà declarare, ſi contingat eos deprehendere poſteà quid fecerint. Quòd ſi denique in illâ confeſſione inchoatâ ob mortis periculum dictæ ſunt ſpecies peccatorum, numerus autem eorum, licet non omnino determinatè, ita tamen vt Confeſſarius plus minùs, iuxta qualitatem pœnitentis, eum intellexerit, tunc etiam non erit neceſſarium quidquam circa eam confeſſionem repetere; ſecùs ſi tantùm fuit dictus numerus in communi, nihil planè determinando: tunc enim debet poſteà numerus dici.

34 *An idiota factus doctior teneatur repetere quæ agnoſcit ſe minùs clarè explicaſſe?*

Circa quam materiam aduertunt benè Doctores, Confeſſarium non debere nimis ſcrupuloſè examinare & interrogare pœnitentem, ne reddat confeſſionem nimis grauem, maximè in materiâ caſtitatis, in quâ & maior pœnitenti inijci poteſt pudor, & fortaſſis dari occaſio vt ſciat ea quæ anteà ritè ignorabat; ac denique vel ipſi pœnitenti vel Confeſſario poteſt ſuboriri tentatio aliqua grauis: quantum autem debeat eſſe illud examen, non poteſt facilè decidi, ſed id prudentis Confeſſarij iudicio relinquendum.

Confeſſarius ne ſit nimiùm minutus in examinando maximè ſexto præcepto.

Non eſt conſultum idiotas à confeſſione remouere vt meliùs ſe præparent, ſed potiùs examinandi.

Aduertunt Secundò, excuſari meritò ſæpè Confeſſarios qui admittunt ad confeſſionem pœnitentes anteà non præparatos, maximè ſi ſint ruſtici, & valdè ſimplices: etenim tales etſi remittantur millies, vt ſuam examinent conſcientiam; nihil penitus deprehendent amplius; nec poſſunt meliùs præparari quàm ſi Sacerdos diligenter eos examinet, & interroget, diſcurrendo per ea præcepta, quæ moraliter ab illis potuerunt violari. Ego ſanè inter multos ruſticos, quos audiui, & qui ſeriò fuerant priùs moniti, vt ſe diligenter examinarent, & verò quorum multi omnino ſe iam eſſe præparatos dicebant, vix duos aut tres audiui, qui à ſe aliud dicere ſcirent quàm *Peccaui*; ſummùm autem addebant, *Blaſphemaui, iuraui*; cùm tamen poſteà diligenter eos interrogaui in particulari, licet ſæpè nihil amplius extorquere potuerim, à multis tamen ſatis diſtinctam confeſſionem extorſi, quam, ſi ſe ſeorſim præparaſſent, in æternum non fuiſſent aſſecuti ob nimiam rudiratem; ob quam vix ſæpè ſunt huius Sacramenti capaces.

DISPVTATIO TRIGESIMAQVINTA.

An aliquando ſit obligatio idem peccatum bis confitendi.

1 EXPLICVIMVS præcedenti diſputatione, quando homo liberetur ab obligatione confitendi peccata; iam in hac è contrario tractandum, quando teneatur illud bis dicere.

SECTIO PRIMA.

Aliqui caſus clariores proponuntur.

SVPPONIMVS, ſi integrè & rectè fuit facta confeſſio, & abſolutio data ab habente iuriſdictionem & volente abſoluere, nullam eſſe neceſſitatem repetendi, eſto poſſit homo, ſi velit, ea ſecundò confiteri. Neceſſitas ergo repetendi debet venire ex defectu aliquo, de quo iam hîc agendum; & quidem, ſi deſit dolor, vel propoſitum requiſitum ex parte pœnitentis ad valorem Sacramenti, certum eſt eam confeſſionem debere repeti; vt ſi audiens confeſſionem non fuit Sacerdos, vel non habuit animum abſoluendi, vel certè caruit iuriſdictione. Vbi tamen aduertendum eſt dupliciter poſſe pro præſenti puncto eum carere iuriſdictione; Primò, quia nullam omnino habet niſi ad ſola venialia, quam habent (vt dicemus infrà) omnes Sacerdotes. Secundò, quia habebat quidem ad mortalia, non tamen ad omnia; eò quòd aliqua ex illis erant reſeruata.

Confeſſus bonâ fide reſeruata non habenti iuriſdictionem, debet ſola reſeruata deinde repetere, non alia mortalia, niſi etiam pro his caruiſſet iuriſdictione Confeſſarius.

In hoc autem caſu communiter dicunt Doctores, pœnitentem, qui bonâ fide confeſſus eſt, non teneri repetere niſi ea peccata reſeruata, cetera verò, quia ab eis directè eſt abſolutus, non eſſe repetenda: reſeruata verò ideò debebit iterùm confiteri; nam licet ab eis ſit abſolutus, quia vnum mortale non remittitur, niſi ſimul cetera remittantur, ea tamen abſolutio non fuit directa à reſeruatis; eodem planè modo ac ſi oblitus fuiſſet illorum: quo caſu deberet datâ occaſione illa confiteri. Id quod etiam dicendum eſt, ſi pœnitens bonâ fide accedat ad eum, qui ſolùm habet poteſtatem abſoluendi à venialibus, & confiteatur ſimul cum venialibus mortalia; quia
2 tunc cùm venialia remitti non poſſint niſi remiſſo etiam mortali, & ſupponamus tunc bonâ fide procedere tam pœnitentem quam Confeſſarium, abſoluetur ab omnibus indirectè; erit tamen obligatus ad omnia mortalia deinde confitenda habenti ad illa iuriſdictionem. Dixi, Si confiteatur veniale aliquod; nam ſi nullum confitetur, tunc quia à nullo potuit abſolui directè, à nullo etiam abſoluetur indirectè. Habebit autem locum hæc indirecta abſolutio à mortalibus ratione venialium, eſto illa mortalia ſint etiam reſeruata; quia veniale de facto non remittitur, niſi remiſſis omnibus mortalibus; obligabitur ergo hic pœnitens, cùm deinde errorem intellexerit, ea confiteri Sacerdoti habenti ad illa omnia iuriſdictionem. Eodem modo tenebitur repetere confeſſionem, ſi Confeſſario ob excommunicationem erat iuriſdictio ſuſpenſa; quia perinde eſt ac ſi nullam haberet. Circa quod tamen obſerua, non impediri eam iuriſdictionem quacumque excommunicatione, ſed requiri poſt Concilium Conſtantienſe, vt illa ſit vel ob notoriam Clerici percuſſionem, vel quia nominatim declaratus eſt excommunicatus. Quartò debet repeti confeſſio, ſi pœnitens reticuit aliquid, quod putauit mortale: id quod ita intelligendum, vt in ipsâ occultatione peccauerit mortaliter, ideoque impedierit valorem confeſſionis; nam ſi putauit ſe adhuc poſſe obtinere remiſſionem aliorum, habuitque dolorem ſufficientem, tunc non erit neceſſium, vt ea peccata, quæ dixerat, repetat, ſed ſolùm illud quod reticuit: ſi autem confeſſionem fecit inualidam, tunc omnia debet repetere. Quòd ſi (vt ſæpiſſimè contingit) poſt eam confeſſionem malè factam faciat alias bo-

Qui reticendo aliquid in confeſſione peccauit mortaliter, licet ex errore, tenetur confeſſionem repetere, & ſequentes omnes malâ fide factas.

nas, quia ex obliuione præcedentis malæ, aut ex alio capite, iudicauit ſe non teneri ad præcedentem repetendam, tunc Confeſſarius, qui errorem deprehenderit, non debet illum obligare ad repetenda peccata, quæ in aliis confeſſionibus bonâ fide factis confeſſus eſt; quia iam ab illis eſt abſolutus directè; ſed ad ea quæ in eâ aut in eis confeſſionibus, quas malâ fide fecit confeſſus eſt, niſi & illa eadem in ſequentibus bonis dixiſſet: quòd ſi & illud ipſum peccatum, quod tacuit, confeſſus eſt in ſequentibus confeſſionibus bonis, nihil tamen dicendo, quòd fuerit anteà malè confeſſus, non tenebitur de illo ſe accuſare de nouo, ſed ſolùm dicere, Quòd fecerit confeſſionem inualidam ſemel; quia hoc ſolum peccatum non eſt confeſſus: nec poteſt à Confeſſario cogi vt dicat, quale fuit illud peccatum quod tunc reticuit; poteſt enim tunc reſpondere, Se iam illud deinde in confeſſione bonâ fide factâ aperuiſſe. 3

Aliqui dicunt, caſu quo quis non impleuit pœni-

pœnitentiam; teneri etiam ea peccata ſecundò confiteri; alij verò id limitant, quando quis eſt oblitus pœnitentiæ; nam tunc cùm non poſſit ei proportionata imponi, niſi peccata ſciantur, oportebit ea iterùm confiteri, vt ei imponatur pœnitentia. Verùm vtraque hæc ſententia eſt planè improbabilis; Prima quidem, quia bonitas præcedentis confeſſionis non reuocatur per ſequens peccatum, & ſummùm erit obligatio adhuc eam pœoitentiam perficiendi, & accuſandi ſe de peccato io eius omiſſione commiſſo: de quo infrà. Secunda verò ſenteotia etiam caret fundamento, quia ſatisfactio non eſt pars eſſentialis, ſed tantùm iotegralis Sacramenti, ac proinde ſine illâ ſtat valor abſolutionis præteritæ; obligatio autem ſatisfactionis implenda eſt ſolùm, quando moraliter poteſt impleri: in eo autem caſu obliuionis iam non poteſt moraliter, neque eſt vlla obligatio ſecundam petendi.

Oblitus pœnitentia non tenetur ideò ſua peccata rurſus confiteri.

4 Maior difficultas eſt in caſu, quo Confeſſarius eſt ignarus, an teneatur poſteà apud alium doctum totam confeſſionem repetere. In hoc puncto eſt duplex ſententia: vna quæ dicit, ſi Confeſſarios eſt ita ignarus, vt nec communia mortalia ſciat diſtinguere à venialibus, tunc confeſſionem eſſe inualidam, quia eſt perinde ac ſi quis confeſſus eſſet vel dormienti vel ignotanti idioma: ſi verò ſaltem communia mortalia à venialibus poſſit diſtinguere, etiamſi vnum aot alterum oon poſſit, tuoc confeſſionem eſſe validam: ita Vaſqnez quæſt. 93. art. 3. dub. 2. vbi pro ſe refert Syluestrum, Richardum & Nauarrum: eamdem etiam tenet Luiſius Turrianus de Pœnitentiâ diſput. 25. dub. 2. Altera ſententia docet io vtroqne caſu confeſſionem eſſe validam: ita Suarez hîc diſput. 28. ſect. 2. num. 12. citans Gabrielem, Medinam & alios: eamdem tenent Henriquez lib. 5. de Pœnitentiâ cap. 15. num. 5. Gaſpar Hurtadus de Sacramentis diſput. 10. de Pœnitentiâ difficult. 15. Lugo. num. 602. & Diana Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis reſol. 121. In hac quæſtione dicendum eſt Primò: Si pœnitens acceſſit bonâ fide, confeſſionem fuiſſe validam, quia ad valorem illius ſufficit, quòd Confeſſarius intelligat vnum peccatum, imò noſcat peccatum in communi; ergo tunc ab omnibus, ſaltem indirectè, abſoluitur: & quidem ad hominem contra prioris ſententiæ Auctores facilè id probatur, quia ſi quando Sacerdos vnius vel alterius delicti grauitatem ignorat, nihilominùs adhuc ab eo abſoluit etiam directè, profectò eſto ignoret omnia, abſoluet directè ab omnibus, iuxta illud principium, *Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis*. Addit confirmationem Suarez, quia in articulo mortis, ſi non eſſet alius Confeſſarius, deberet pœnitens ei ignaro cōfiteri omnia ſua peccata mortalia, non ob indirectam abſolutionem, ſed ob directam; ergo talis habet poteſtatem abſoluendi directè.

An ob ſolam ignorantiam Confeſſarij ſit repetenda confeſſio.

5 Fortaſſe contrarij Auctores negabunt antecedens, dicentque in eo caſu ſolùm teneri moribundum dicere ſe peccaſſe. Quidquid ergo de hac ſecundâ impugnatione ſit, prima mihi videtur ſufficiens: addo rationem à priori, quia in Confeſſario non requiritur niſi vt intelligat mea peccata; eorum autem inter ſe comparationes non eſt neceſſum vt calleat; imò ſæpè in pleriſque moraliter id eſt impoſſibile: nam ſæpè dixi, quando comparantur ſpecies aliquæ inter ſe tam phyſicæ quàm morales, vix poteſt explicari quæ ex illis ſit nobilior, an verò ſint æquales: quis enim dicet, an viridis color ſit nobilior rubro, an ruber ſit nobilior cæruleo, & ſic de omnibus ferè? non tamen propterea dicendi ſumus ignorare eos colores. In moralibus autem ſpeciebus idem ſuo modo reperitur. Nam ipſe Vaſquez negat vmquam poſſe peccatum inferioris ex ſe ſpeciei creſcere ex circumſtantiis, vt adæquet ſuperius: alij conſtantiſſimè contrarium aſſerunt; quidam dicunt, Non implere ſatisfactionem Sacramentalem eſſe mortale, alij eſſe veniale: quidam dicunt, Mentiri in confeſſione, etiamſi non ſit in materiâ ipsâ neceſſariâ pro abſolutione, eſſe mortale, alij veniale: quidam dicunt, Furari quatuor Iulios eſſe materiam mortalis, alij venialis: & ſic in innumeris aliis materiis. Accedat pœnitens (vt poteſt fieri) cum talibus peccatis tantùm ad confeſſionem, ecce iam Confeſſarius in nullo ex illis ſciet perfectè diſtinguere, & quidem eſto ſit valdè doctus; quis ergo dixit talem non poſſe validè abſoluere?

Non eſt opus vt Confeſſarius comparationes inter peccata calleat, modò ea intelligat.

Dices; Saltem ille Confeſſarius ſcit diſtinguere inter alia communia, & quæ ſunt omnibus nota. Sed contrà euidenter, quia vt ab iis peccatis, quæ ego hodie ei confiteor, me abſoluat validè, nihil omnino iuuat eum habere ſcientiam de aliis quæ non confiteor, ſi de his quæ confiteor ſcientiam nullo modo habet. Quæ propoſitio mihi videtur euidentiſſima; vnde euidenter etiam videtur reijcea opinio, quia reuerà per accidens eſt, quòd pœnitens habeat alia peccata Confeſſario magis nota.

Obiectiones ſoluta.

Secundò obiicies; Debet Confeſſarius ſcire poſſe imponere pœnitentiam, quæ ſit peccatis proportionata; hoc autem non poteſt, ſi neſciat inter veniale & mortale diſtinguere. Reſpondeo Primò, Hanc obiectionem habere locum etiam in eo caſu, quo ſolùm confiteretur ea peccata, quæ ille non ſcit diſtinguere. Reſpondeo Secundò, Hanc rationem in ſententiâ Vaſquez nullam habere vim; nam io ordine ad imponendam proportionatam pœnitentiam profectò multò magis deberent explicari circumſtantiæ aggrauantes notabiliter, quàm debeat ſciri hæc diſtinctio peccatorum. Pone vnum qui furatus eſt millionem ducatorum, alterum qui ſolùm florenum, tertium qui florenum abſque octo cruciferis, hic peccauit venialiter; (ſupponamus integrum florenum eſſe materiam neceſſariam pro mortali;) duo priores peccauerunt mortaliter: quis tamen non dicet, eum qui furatus eſt millionem mereri longè maiorem pœnitentiam reſpectu illius qui ſolùm florenum, quàm hic mereatur maiorem quàm ille, qui eſt ſolùm furatus florenum abſque octo cruciferis? & tamen non eſt neceſſarium (iuxta Patris Vaſquez principia) vt Confeſſarius ſciat illam differentiam priorum illorum inter ſe; quia cùm pœnitens non teneatur eam dicere, non poteſt illam Confeſſarius ſcire; cur ergo quæſo ratione imponendæ pœnitentiæ æqualis debebit ſcire differentiam inter ſecundum & tertium furtum? Profectò ſi moraliter & prudenter res conſideretur, apparebit, nullam eſſe diſparitatem. Dicimus igitur Sacerdotem debere percipere & intelligere 6

Quid velit Tridentinum requirens in Confeſſario notitiam diuerſitatis peccatorum

telligere diuerſitatem peccatorum, vt Tridentinum ait; hoc autem ſine dubio ille intelligit dum dico illi, *Furatus ſum, Fornicatus ſum*: intelligit enim fornicationem non eſſe furtum, & è contrariò; at vt intelligat, vtrùm hoc ſit grauius illo, non eſt neceſſum; nec de eo quidquam dixit Tridentinum: quòd ſi inter ipſa mortalia inter ſe non eſt neceſſum vt ſciat diſtinguere, non erit neceſſum inter mortalia & venialia, quia eadem eſt ratio in ordine ad ſatisfactionem imponendam.

7 *Confeſſarius idiota licet validè, illicitè tamen administrat Sacramentum Pœnitentiæ.*

Replicabis; Ergo non ſolùm validè, ſed etiam licitè talis idiota Confeſſarius poterit abſoluere. Reſpondeo negando conſequentiam, quia licet ad valorem abſolutionis id non requiratur; (quod ſolùm nos hucuſque probauimus;) vt tamen licitè id præſtet, nec ſe exponat periculo malè dirigendi pœnitentem, alióſve errores committendi, neceſſaria eſt in eo ſcientia maior.

Reſtat nunc exemplum ſuprà allatum de dormiente & de ignorante idioma; cui reſpondemus illum primum nihil re ipsâ audire, ſecundum nihil intelligere, ac proinde reſpectu ipſorum nullam eſſe confeſſionem factam: in noſtro autem caſu ſcit homo peccatum & ſpeciem, licet non ſciat illius grauitatem.

Contra hanc communem ſolutionem poſſet quis obiicere, Eſto Confeſſarius non intelligat idioma, percipit tamen ex ipſis ſignis pœnitentem ſe accuſare de peccato in communi, eodem modo quo ab infirmo, qui loqui nequit, aut à muto; qui tamen poſſunt abſolui; ergo. Reſpondeo, Hanc replicam nihil nobis obeſſe, quia nunc ſolùm loquimur de abſolutione directâ à peccatis. Secundò loquimur, quando nec in genere ob defectum idiomatis intelligit Confeſſarius pœnitentem ſe accuſare; quomodo autem, quando per ſigna ſola, & quando quis in communi nullum dicendo peccatum in particulari ſe accuſat, valeat abſolutio, fuſiùs inſtà dicemus.

8 *Si pœnitens reſciat dormitaſſe Confeſſarium audiendo confeſſionem, teneturne totam vel ſaltem partem repetere?*

Quia verò tetigimus caſum de dormiente, dubitari circa illum poteſt, Vtrùm ſi quis aduertat Confeſſarium dormitantem aliqua non audiuiſſe peccata, teneatur totam confeſſionem repetere. Huic dubio reſpondent; Si in particulari conſtiterit poſteà, quod fuerit illud peccatum, quod Confeſſarius non audiuit, videri omnino certum, eſſe obligationem illud confitendi; quia de illo, vt diximus paulò antè, reuerà non eſt facta confeſſio. Dubium ergo eſt, Vtrùm, quando non ſcitur quod illud fuerit, teneatur tamen pœnitens totam confeſſionem repetere.

Diſtinctio Cardinalis Lugo.

Reſpondet cum diſtinctione Cardinalis Lugo; Vel enim ea confeſſio fuit generalis multorum peccatorum: & de vno tantùm in genere dubitatur; & tunc ait non eſſe neceſſarium vllum in particulari repetere, ſed ſolùm dicere, ſe de aliquo accuſaſſe, & illud non fuiſſe à Confeſſario auditum; quod autem fuerit in particulari non ſcire; addit tamen debere vlteriùs eum dicere, Eo tempore ſolebam confiteri tales & tales ſpecies: quòd ſi illud dubium ſit de vnâ particulari confeſſione, in quâ pauca peccata confeſſus eſt, tunc debere repeti illa omnia; quia tunc de quolibet in particulari poſſet dubitari, vtrùm illud dixiſſet in confeſſione. Exemplum adducit, ſi ex reuelatione ſciretur Romæ eſſe aliquem, qui putat ſe eſſe baptizatum, & tamen non eſt; non poſſet in particulari vllus de ſe dubitare, an eſſet baptizatus; nec ideò ei liceret rebaptizari: at ſi id diceretur inter decem, tunc quilibet poſſet prudenter dubitare, vtrùm ipſe eſſet nécne; ac proinde omnes deberent baptizari ſecundò ſub conditione. In hac inſtantiâ illud videtur 9
mihi ad modum loquendi pertinere, vtrùm etiam in primo caſu dicendum ſit nécne, quemlibet poſſe timere, ſeu dubitare, an non ipſe ſit; etenim certum eſt dubium illud cadere etiam tunc debere ſupra quemlibet: quod vel inde patet, quia ille ipſe, de quo re ipsâ verificabitur, quòd non fuerit baptizatus, non habuit maiorem cauſſam timendi quàm ceteri Romani; & tamen re ipsâ fuit de illo verificatum, quòd non eſſet baptizatus; potuit ergo ille iure timere, potuêre ergo etiam reliqui. Aliud ergo eſt dicere, tunc iure non potuiſſe quemlibet timere; (ex rigore enim potuêre omnes timere;) aliud verò, quòd ea occaſio timoris non fuerit tanta, vt ſufficerit ad hoc, vt quilibet rebaptizaretur: hoc ſecundum verum eſt, primum non ita; id tamen, vt dixi, fortaſſe totum, pertinet ad ſolam vocem. In caſu ergo confeſſionis in primis iuxta ſententiam eorum, qui docent peccata dubia non neceſſariò debere in confeſſione dici, conſequenter aſſerendum non teneri in particulari vllum peccatum repetere; quia de quolibet eſſet dubium, vtrùm iam in confeſſione fuiſſet explicatum; ac proinde dubitaretur, vtrùm eſſet materia neceſſaria confeſſionis.

Dices; Aliquid non fuiſſe dictum omnino eſt certum, licet in particulari non conſtet quid ſit illud; ergo eſt obligatio certa confitendi vnum. Reſpondeo, Eam obligationem confitendi eſſe certam eo ſolùm modo quo eſt certitudo, quòd non ſit explicatum illud peccatum, nempe vagè & quaſi in communi. Sufficiet ergo tunc dicere; *Vnum peccatum non intellexit Confeſſarius, non ſcio quod illud fuerit, ac proinde de illo me accuſo uti poſſum.* Secundò dico, Videri mihi ſat graue onus obligare pœnitentem ad ſecundam peccatorum confeſſionem, cùm iam ab omnibus ſit abſolutus, & quidem directè vno excepto; obligare inquam ſolùm propter vnum quod fuit neglectum, non ob culpam pœnitentis, ſed ob Confeſſarij ſomnolentiam: ſi conſtaret mihi mediam partem aut ampliùs non fuiſſe ab eo auditam, facilè admitterem obligationem hanc; at propter vnum dubium obligare ad dicenda ſecundò decem aut viginti peccata, videtur ſatis graue onus; vnde non niſi ad ſe accuſandum in communi modo paulò antè dicto eum obligarem. Vnde ea obligatio, quam Lugo imponit, dicendi, *Solebam tunc tales ſpecies peccati committere*, valdè eſt grauis; quia tunc pœnitens ille valdè multùm cogeretur de ſuis antiquis peccatis dicere ei ſecundo Confeſſario.

Reſolutio ſuperioris dubij negatiua.

SECTIO

SECTIO SECVNDA.

Quid ſit dicendum, quando pœnitens eſt excommunicatus.

Sententia P. Vaſquez negans poſſe abſolui.

10 QVÆRIMVS, Vtrùm debeat reperi confeſſio, quando pœnitens eſt excommunicatus, & non abſoluitur priùs ab excommunicatione. Pater Vaſquez 3 Part. Tractatu de Excommunicatione, dub. 4. ait confeſſionem tunc temporis eſſe inualidam, ideoque omnino repetendam, ſiue excommunicatio ſit maior, ſiue minor; pro quo citat Paludanum, Syluestrum & alios; quos etiam refert Suarez Tomo 5. de Cenſuris, diſput. 10. ſect. 3. num. 1. vbi Sotus id limitat ad excommunicationem maiorem: Fundamentum huius ſententiæ maximè deſumitur ex cap. vltimo, *Si celebrat.* de Clerico excommunicato: in quo hæc habentur de minori excommunicato, quæ à fortiori de maiori locum habent; *Peccat autem conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta; ſed ab eo collata virtutis non carent effectu, cum non videatur à collatione, ſed à participatione Sacramentorum, quæ in ſola conſiſtit perceptione, remotus.* Hæc enim verba videntur denotare talẽ excommunicatum eſſe factum incapacem ſuſcipiendi Sacramenti; ergo cùm Eccleſia habeat poteſtatem reddendi aliquos incapaces abſolutionis (poteſt enim tollere iuriſdictionem omni Sacerdoti reſpectu pœnitentis excommunicati) de facto eam abſtuliſſe ex eo textu omnino dicendum eſt. Huic loco fidit Vaſquez valdè; Lugo verò n.617. ait à Patre Suario iudicari difficillimum, & varias tentatas eſſe ſolutiones pro eo; ac tandem ipſum conſentire in ſolutionem Nauarri, quam priùs reiecerat: Suarez tamen nequaquam ad intentum noſtrum dixit eſſe locum illum difficilem, nec pro eo intento varias ei adhibuit ſolutiones; ſed ad propoſitum adminiſtrandi Sacramenta dixit eſſe difficilem, cùm in eo dicantur duo quæ videntur contraria, ſcilicet & quòd per minorem excommunicationem non priuetur homo poteſtate adminiſtrandi Sacramenta, & quòd nihilominùs peccet in eorum adminiſtratione; & vt hæc duo combinaret, adhibuit Suarez varias ſolutiones diſput. 24. ſect. 2. quas ex ipſo hîc examinat Lugo.

Cur excommunicatus aliqua Sacramenta validè ſuſcipiat, non tamen Sacramentum Pœnitentiæ, niſi ſit ſolutus excommunicationis ſuæ, & bonâ fide accedat.

11 Nos eis relictis, quia non huc, ſed ad materiam de excommunicatione & eius effectu ſpectant, ad rem noſtram dicimus locum eſſe facilem, quia in illo ſolùm dicitur, quòd per eam excommunicationem fiat homo remotus à ſuſceptione Sacramenti: id quod non debet intelligi, niſi de licitâ, non de validâ, vt ex eo conſtat euidenter; nam non ſolùm validè poteſt talis excommunicatus ſuſcipere Sacramentum Pœnitentiæ (quâ inſtantiâ vtitur Lugo ad probandum in eo loco eſſe difficultatem communem Patri Vaſquez) ſed omnium aliorum; nam & validè recipit Ordines & Euchariſtiam & Confirmationem & Extremam Vnctionem; non ergo ibi Pontifex egit de remotione à validâ ſuſceptione, ſed à licitâ: vnde cùm Pœnitentiæ Sacramentum, vt validum ſit, requirat, ne homo in eo mortaliter peccet, eo ipſo quòd Eccleſia eius ſuſceptionem reddidit illicitam, reddidit indirectè inualidam: vnde ad rem noſtram colligitur è contrario, quòd ſi quis immemor excommunicationis, ac proinde non peccans, accedat bonâ fide ad eius ſuſceptionem, validè poſſit abſolui, & Pœnitentiæ Sacramentum ſuſcipere. Locus igitur ille nihil habet difficultatis contra nos.

Quidam præterea obiiciunt; Excommunicatus eſt præciſus ab Eccleſiâ; ergo non poteſt de ſuis peccatis iudicare. Hoc tamen argumentum eſt ridiculum; probaret enim, Eccleſiam non poſſe punire excommunicatos, quia ſunt extra Eccleſiam; imò neque poſſe eos abſoluere ab excommunicatione, quia vt exerceatur actus abſolutionis, debet priùs iam ſupponi iuriſdictio. Alia etiam abſurda ex eo antecedente deduci poſſent. Dicendum ergo eſt, Excommunicatum nullo modo liberari à iuriſdictione Eccleſiæ, cùm actu ſubiaceat pœnis ab ipsâ inflictis, ſed ſolùm à participatione Sacramentorum, à communibus precibus, &c.

Reſolutio totius quæſtionis.

Contraria ergo ſententia, quam fusè eo loco defendit Suarez & Lugo num.613. quæ docet, eam confeſſionem eſſe validam & habere ſuum effectum, tenenda eſt; pro quâ & hi duo & Diana 2. Tomo, Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut.78. multos alios adducunt. Ratio illius non poteſt alia eſſe, quàm quòd nullo modo poſſit oſtendi, Eccleſiam per excommunicationem intendiſſe inhabilitatem illam etiam in eo qui bonâ fide accederet; ſi autem Eccleſia id non intendit, negari nequaquam debet eos eſſe capaces; & verò nec prudenter Eccleſia id tentaſſet, alioquin, inquit Lugo, ille qui eſſet immemor excommunicationis, numquam poſſet iuſtificari per Sacramentum Pœnitentiæ; quia numquam peteret abſolutionem ab illâ, cùm ignoraret ſe eâ innodatum. Ad hoc tamen poſſet reſpondere Vaſquez negando conſequentiam, quia ideò præmittitur ante abſolutionem Sacramentalem abſolutio ab excommunicatione. Quidquid ergo de eo abſurdo ſit, ſaltem ex eo capite id non videretur prudenter factum; quòd cùm homo ille procedat inuincibiliter iuſtè, habeatque omnia neceſſaria ad abſolutionem à peccatis, & hæc ſit tanti momenti, non erat expediens illum conijcere in periculum grauiſſimum æternæ damnationis ob eam excommunicationem, quæ ſolùm poſita eſt vel per modum cuiuſdam pœnæ temporalis, vel vt homines ad reſipiſcendum excitarentur. 12

An excommunicatus ignorans ſuum ſtatum bonâ fide confitens, abſoluatur ab excommunicatione per formulam abſolutioni Sacramentali præmiſſam.

Secundum dubium præcedenti annexum eſt, An per ea verba, quæ ante abſolutionem à peccatis præmittuntur circa abſolutionem ab excommunicatione, re ipsâ tollatur ea excommunicatio, quam homo bonâ fide ignorabat. Pater Suarez diſp. 31. ſect. 4. num. 19. cenſet, etiamſi quis habens caſum reſeruatum, cuius tamen oblitus eſt, confiteatur habenti iuriſdictionem in illum, non abſolui directè ab illo, ſeu non auferri reſeruationem: vnde de cenſurâ occultâ dicit, eam non auferri tunc niſi ad reincidentiam, quia ea abſolutio præmittitur in quantum eſt neceſſaria ad abſolutionem Sacramentalem; ideoque dicitur, *In quantum indiget:* atqui ad hanc abſolutionem non eſt neceſſum tolli excommunicationem abſolutè; ſufficit enim ſi tollatur pro eo effectu abſolutionis, eſto deinde redeat: 13

redeat: vti quando Pontifex confert alicui gratiam aliquam, ſolet præmittere abſolutionem ab excommunicatione, in ordine tamen ad ſolùm eum effectum. Cardinali Lugo viſa eſt hæc ſententia dura & difficilis. Verùm & hoc ipſum Suarez eo loco inſinuauit; ait enim: *Quòd ſi ad nimis rigidum videatur.* Poteſt reſponderi Secundò, tolli tunc abſolutè cenſuram, non tamen reſeruationem caſus, ob quem ea impoſita fuerat. Quam ſolutionem æquè defendit ac primam.

14 Ego circa hunc caſum ita iudico; Primò, illum non eſſe ad rem noſtram, quia hîc agimus de peccatis & de obligatione ea confitendi ob defectum in confeſſione commiſſum; hoc autem in præſenti non habet locum, quia ſupponimus illum hominem eſſe abſolutum ab eis peccatis quæ confeſſus eſt, nec obligari ampliùs ad ea dicenda; quoad alia autem quorum eſt oblitus, ſine dubio habet obligationem ea confitendi, ſiue maneant reſeruata, ſiue non; quia ea non ſubiecit Eccleſiæ, vt diximus. Verùm autem reſeruatio tunc tollatur necne, non eſt huius loci; de eo infrà; vti nec eſt huius loci, an tollatur ea cenſura ad reincidentiam, an abſolutè, quia hoc pertinet ad materiam de Excommunicatione.

Reſponſio affirmatiua.

Secundò tamen dico breuiter, Probabilius eſſe eam abſolutè tolli; quod, vt dixi, etiam defenditur à Suario, & benè probatur à Lugo eo loco. Addo alteram eiuſdem probationem, quia ſuppoſitâ doctrinâ paulò antè traditâ, quòd excommunicatio, eſto duret, non impediat valorem abſolutionis, non poteſt in rigore tunc dici data ea abſolutio à cenſurâ in ordine ad ſolum valorem abſolutionis, cùm ſine illâ hæc eſſet valida; debet ergo habere conſtantem effectum, alioquin planè nullius momenti ea eſſet. Et de hoc puncto ad intentum noſtrum ſatis.

SECTIO TERTIA.

Quid ſi Sacerdos ante abſolutionem obliuiſcatur peccatorum.

15 QVÆRIMVS, An ſi vel omnium vel multorum ex peccatis auditis obliuiſcatur Sacerdos ante abſolutionem, teneatur pœnitens confeſſionem repetere.

SVBSECTIO PRIMA.

Explicantur varij ſenſus quæſtionis, & aliquorum ſententiæ proponuntur.

VARIIS de cauſſis ea obliuio poteſt contingere; vel quia confeſſio eſt valdè longa; vel quia non vno die facta; vel quia Sacerdos eſt obliuioſus, & in fine non recordatur, quid initio dixerit pœnitens; vel quia confeſſio fuit irrita defectu doloris in pœnitente, aut iuriſdictionis in Confeſſario; aut quia reticuit vnum peccatum aduertenter, & paulò pòſt redit ad eumdem Confeſſarium; an dicere tunc ſufficiat, *Accuſo me de præcedentibus peccatis & de hoc quod tacui.* Multa ſub hoc dubio continentur, quæ magnâ indigent diſtinctione. Et Primò quidem ſuppono vt omnino certum, quæſtionem ſolùm eſſe, ſi ad eumdem Confeſſarium redeat pro abſolutione. Nam ſi diſtincto, qui non audiuit priora peccata, non eſt dubium debere omnia repeti, quia ego non poſſum abſoluere ab his quæ ego non audiui, ſed Ioannes; ergo reſpectu mei, qui ſum daturus abſolutionem, tam per accidens ſe habebit illa confeſſio facta Ioanni, ac ſi facta non eſſet; debet ergo apud me diſtinctè tota illa repeti. Secundò ſuppono etiam vt certum, ſi poſt auditam totam confeſſionem, quando Confeſſarius & recordabatur peccatorum, & reliqua omnia aderant ad abſolutionem neceſſaria, impoſuit pœnitentiam, ſolamque abſolutionem diſtulit ob aliquas cauſſas iuſtas, non eſſe neceſſum eum poſteà, quando pœnitens redit pro abſolutione, recordari, nec quidem in confuſo eorum peccatorum, ſed ſufficere, ſi recordetur eum pœnitentem fuiſſe benè confeſſum, & abſolutionis capacem: quòd ſi hic ab eo tempore nouum aliquod peccatum commiſit, tenebitur hoc dicere, & pro eo imponenda erit noua pœnitentia, & danda abſolutio pro omnibus. Ratio huius eſt, quia ea notitia nunc de præſenti nec eſt neceſſaria ad pœnitentiam imponendam, eam enim ſupponimus impoſitam, nec ad valorem abſolutionis; quia ſi recordatur de præſenti Iudex ſe heri audiuiſſe reum & illius delicta, ac ei determinaſſe pœnam, ſub quâ erat dimittendus hodie ex carcere, non eſt neceſſum ad hodie faciendam eam dimiſſionem recordari vllo modo eorum delictorum; ſed approbare poteſt hodie ſententiam quam heri reliquit inchoatam. In hac parte conuenire omnes videntur contra Nauarrum, qui confuſam ſaltem peccatorum notitiam etiam tunc requirit; id tamen, vt oſtendimus, ſine neceſſitate adſtruitur.

Confeſſario, qui impoſitâ pœnitentiâ diſtulit abſolutionem, non eſt opus vt recordetur deinde peccatorum quando abſoluet.

Dices, Hac ratione probari, etiamſi Sacerdos ille non habuiſſet iuriſdictionem, ſi tamen impoſuiſſet pœnitentiam proportionatam illis peccatis, poſſe dare poſteà abſolutionem, eſto non recordaretur vllo modo, nec quidem in confuſo, peccatorum: etenim confeſſio explicita (vt diximus ſæpè) non aliâ de cauſâ requiritur, quàm vt pœnitentia debito modo imponatur; ergo ſi hæc eſt impoſita, non erit vllo modo neceſſaria in eo noua illorum peccatorum notitia. Conſequens autem videtur planè abſurdum; confeſſio enim illa facta non habenti iuriſdictionem, perinde debet cenſeri ac ſi omnino nulla fuiſſet. 16

Quid ſi caruiſſet iuriſdictione quando audiit, & poſteà acquiſiuiſſet quando eſt danda abſolutio.

Reſpondeo, Quidquid ſit de veritate conſequentis, de quo infrà, nego conſequentiam; quia non poteſt cenſeri valida impoſitio pœnitentiæ, ſi non habet iuriſdictionem qui illam imponit; debet ergo tunc perinde iudicari ea impoſitio ac ſi nulla fuiſſet, oportebitque de nouo eam imponere, de nouo autem non poteſt, cùm non recordetur peccatorum vllo modo, nec quidem in confuſo, vt ſupponimus; debet ergo tunc ſecundò audire ea peccata, quando iuriſdictione iam acquiſitâ voluerit dare abſolutionem: nos autem locuti anteà fuimus in caſu quo omnia ſunt ritè facta, & ſola abſolutio deſideratur; ad hanc enim diximus non eſſe neceſſum recordari vllo modo peccatorum, nec quidem confuſè; & pro hoc caſu habet locum tam ratio quàm inſtantia allata de Iudice, qui auditâ heri cauſâ rei, & aſſignatâ illi debitâ pœnitentiâ,

Quædam ſupponuntur pro dubij reſolutione.

ſine

Google

ſine vllâ bodie memoriâ delicti poteſt ex carcere eum dimittere.

His poſitis tota præſens difficultas reducitur ad caſum, quo vel non ſit impoſita pœnitentia, vel certè non validè; quia deficit in Sacerdote iuriſdictio; aut quia ipſe pœnitens non eſt ritè confeſſus, vel ob doloris defectum, vel quia malitioſè reticuit aliquod peccatum. In omnibus autem his caſibus poteſt noua ſuboriri difficultas circa ipſam obliuionem peccatorum ex parte Confeſſarij; nam in eâ contingit magna inæqualitas. Obliuio enim eſt quando penitus excidunt è memoriâ peccata, vt non magis recordetur, quàm ſi nihil audiuiſſet. Obliuio etiam eſt, quando in confuſo tantùm recordatur, videtur autem pro præſenti quæſtione magna hæc diuerſitas; ideò dixi ſuprà, oportere diligenter omnes hos caſus diſtinguere.

Quid faciendum ſi confeſſio fuit vitioſa, & Confeſſarius non recordetur illius, nec pœnitentia ſit impoſita.

17 Suarez quidem diſp.22. ſect.6. docet non nocere eam obliuionem, quando confeſſio priùs facta non habuit defectum vllum in ſe, neque ex parte Confeſſarij: quòd ſi illum habuit, tunc putat neceſſariò eam repetendam. Fundamentum huius ſecundæ concluſionis eſt, quòd talis confeſſio non fuit materia confeſſionis (puto voluiſſe dicere, Non fuit materia abſolutionis) nec vera accuſatio Sacramentalis; ideò ſiue Sacerdos imponat pœnitentiam, ſiue non, indicat debere iterari confeſſionem; non declarat autem, vtrùm id ſit intelligendum, quando Confeſſarius eſt omnino oblitus peccatorum, an verò etiamſi adhuc retineat confuſam notitiam eorum.

Sententia Suarij,

Vaſquez verò eâ quæſt. 92. art. 3. dub. 3. refert Paludanum & Adrianum pro aliâ limitatione, vt tunc ſcilicet teneatur pœnitens confeſſionem repetere, quando Confeſſarius non habuit iuriſdictionem; quia tunc illa confeſſio non fuit Sacramentalis, quia non eſt facta vero iudici. Hanc diſtinctionem ipſe Vaſquez non admittit, quia ſi eſt defectus aliquis, ſiue ex parte Confeſſarij, ſiue ex parte confeſſionis, ſemper confeſſio eſt non Sacramentalis.

Vaſquez,

Gaſpar Hurtadus diſp.8. de Pœnitentiâ diff.8. putat, etiamſi Sacerdos non recordetur ſtatus pœnitentis, ita vt poſsit prudenter imponere pœnitentiam, quam non impoſuerat anteà, non requiri iteratam confeſsionem explicitam, ſed ſufficere mediam quamdam minùs diſtinctam, quæ ſufficiet vt poſsit taxari prudenter pœnitentia.

Hurtadi,

Denique Cardinalis Lugo Vaſqueum reiicit num. 635. Suarium verò num. 634. & inter vtrumque mediam amplexus viam; ſentit ergo, ſi defectus ſit ex parte Confeſſarij, quia vel non eſt Sacerdos, vel non habet iuriſdictionem, putat contra Vaſquez eam confeſſionem nihil valere, ſi excidit è memoriâ Confeſſarij; ſi verò facta ſit vero Sacerdoti, iudicat tunc eam Sacramentalem, & ſufficientem vt prout manet in memoriâ Sacerdotis, & renouatur per ſubſequentem accuſationem, ſufficiat ad validam obtinendam abſolutionem. Fundamentum illius eſt, quia confeſſio Sacramentalis eſt accuſatio ſui facta coram legitimo iudice; ergo quando hoc habet, eſto deinde ex defectu abſolutionis non fiat Sacramentum, erit adhuc Sacramentalis, & poterit modo dicto pro abſolutione deſeruire: at quando Sacerdos non erat iudex, non videtur illa confeſſio Sacramentalis ex ſe, ſed perinde ac ſi fieret mero laico.

Cardinalis Lugo.

Ego tamen in hac doctrinâ Primùm cenſeo 18
non reſponderi quæſtioni ex integro, quia in eâ ſupponit manere in Confeſſario confuſam memoriam ſufficientem ad imponendam abſolutionem. Nos autem quærimus quid ſit dicendum etiam, quando nulla manet memoria. Secundò puto hunc Auctorem, vt roiiceret Suarium & Vaſqueum, aliqua inter ſe pugnantia tradidiſſe; contra Suarium enim ait num. 634. praxim communem eſſe contra illum; nam eſto quis confiteatur caſus reſeruatos ei qui non habet iuriſdictionem, & Sacerdos tunc differat in craſtinum abſolutionem, donec obtineat facultatem, abſolutio poſteà data eſt valida, etiamſi tunc non adſit memoria diſtincta eorum peccatorum; nec obligatur tunc pœnitens ad repetenda ea peccata, ſed præcisè vt ſe accuſet de illis in confuſo. Hanc doctrinam dico non videri planè cohærere cum eâ, quam diximus paulò antè tradi ab eo contra Vaſquez num. 635. ſcilicet confeſſionem factam Sacerdoti non iudici eſſe perinde ac ſi eſſet facta laico; ſi autem eſſet facta laico, deberet repeti diſtinctè; ergo illa de reſeruatis, quia eſt facta non iudici, repetenda erit; cuius oppoſitum docet in eo argumento contra Suarium. Reſpondere fortaſſe poteris, Illum Confeſſarium, licet non habeat in reſeruata iuriſdictionem, habere tamen in alia, ac proinde reſpectu illorum eſſe iudicem legitimum; ideóque non eſſe neceſſarium illorum confeſſionem repetere. Sed contrà, quia hîc & nunc ea iuriſdictio omnino eſt per accidens; nam cùm pœnitens habet reſeruatum aliquid, eo ipſo hîc & nunc Sacerdos ille non habet abſolutè iuriſdictionem ad abſoluendum ab omnibus aliis, magis quàm quilibet Sacerdos non approbatus non habet iuriſdictionem, ſeu non eſt legitimus iudex ad abſoluendum etiam à venialibus (ſuppono aliunde non eſſe cauſſam ad confeſſionem dimidiandam) Secundò, ea ſolutio ideò non poteſt tradi, quia oppoſitum ſentit eo numero 634. Cardinalis; praxim enim, quam adducit contra Suarium, ait eſſe, vt licet Confeſſarius oblitus fuerit etiam ipſorum reſeruatorum, non tamen cogatur repetere pœnitens etiam ipſa reſeruata. Certiſſimum autem eſt, quòd ille Sacerdos tunc reſpectu reſeruatorum non fuerit legitimus iudex; ergo eæ impugnationes contra Suarium & Vaſquez non ſibi cohærent. Quidquid verò de conſequentiâ huius Auctoris ſit,

Mihi in hoc puncto, quæ ſcilicet ſit dicenda 19
confeſſio Sacramentalis, aliquid videtur miſceri de voce, & quodammodò in eo peti principium. Si enim ea dicatur confeſſio Sacramentalis, quæ poſteà ſufficiat ad abſolutionem, ſupponetur id de quo eſt diſputatio; quia id ipſum in præſenti quærimus, quæ ſufficiat, quæ non? ſi verò dicatur Sacramentalis, quæ facta eſt quaſi in ordine ad Sacramentum, & quæ inducat obligationem ſecreti, profectò omnes illæ debent vocari Sacramentales, eſto deſit iuriſdictio in Confeſſario. Vnde ſi quis confiteatur caſus reſeruatos alicui, qui non aduertit ſe non ſolùm habere iuriſdictionem, ac deinde reflectit ſe non poſſe abſoluere; nihilominùs tenetur ad ſigillum non aliter, quàm ſi habuiſſet perfectiſſimam iuriſdictionem, &

Quid intelligatur nomine confeſſionis Sacramentalis eſt de voce.

& idem dico, ſi eſſet fictus Sacerdos, ac proinde nullam planè haberet iuriſdictionem, ſi alter bonâ fide ei confitetur, tenetur ad ſigillum; ergo in hoc puncto illæ omnes confeſſiones ſunt Sacramentales; quo ergo ſenſu vna dicetur Sacramentalis, altera non? Vrgeo hoc ipſum; Nam ſi è duobus Sacerdotibus vnus ſolùm audiat caſus reſeruatos neſciens ſibi deeſſe iuriſdictionem, ſecundus audiat caſus non reſeruatos, & vterque imponat pœnitentiam iuſtam, vterque differat iuſtas ob cauſſas abſolutionem in craſtinum; interim primus ille reflectat ſe, quòd illi caſus eſſent reſeruati, & ſtatim petat à Superiore & re ipsâ obtineat facultatem abſoluendi; redeantque ambo die ſequenti ad ſuos pœnitentes, ambo etiam obliti peccatorum, ſolumque ſciant ſe impoſuiſſe debitam pœnitentiam, & pœnitentes fuiſſe abſolutione dignos; cur quæſo magis vnus dare poterit abſolutionem quàm alter? aut, ſi vnus non poteſt, cur poterit alter? aut cur magis vna præcedens confeſſio dicetur Sacramentalis, altera verò non? Declaro id ratione à priori; nam neceſſitatem dicendi omnia peccata in particulari colligit Tridentinum, eò quòd Sacerdotes ex Chriſti inſtitutione ſint Iudices, & inauditâ cauſsâ non poſſint imponere pœnitentiam proportionatam; atqui ad hunc finem per accidens eſt, quòd ea iuriſdictio Confeſſarij fuerit ante auditam confeſſionem, aut poſt illam; quia (vt ſuppono) ad proportionatam imponendam ea iuriſdictio ſe habet per accidens; ergo vt confeſſio dicatur Sacramentalis, non eſt neceſſarium vt fiat iudici vt iudici. Vrgeo id ad hominem; Nam eſto quis confiteatur habenti alioquin iuriſdictionem, ſi tamen pœnitens non habet vllum dolorem, poſſumus in toto rigore dicere, Hìc & nunc illam confeſſionem factam eſſe non habenti iuriſdictionem; quia reverâ nullus Sacerdos habet iuriſdictionem abſoluendi eum, qui non habet dolorem; quia non dedit Chriſtus iuriſdictionem faciendi Sacramentum ſine partibus eſſentialibus: ſicut nullus habet iuriſdictionem abſoluendi à reſeruatis alteri ſupra ſe, & nullus habet poteſtatem baptizandi ſine aquâ, aut conficiendi Sacramentum Confirmationis vel extremæ vnctionis ſine Chriſmate & ſine oleo. In hoc autem ſenſu videtur mihi meritò dixiſſe Vaſquez ſuprà, omnes eas confeſſiones non dicendas Sacramentales, vel certè non magis vnam quàm alteram.

Habet ſe per accidens iuriſdictio ad imponendam proportionatam pœnitentiam.

20 Dices tamen; Ergo idem erit admittendum, ſi quis confiteatur alicui ficto Sacerdoti; qui tamen immediatè poſt factus re ipsâ Sacerdos, & acquirens etiam iuriſdictionem, rediret ad pœnitentem; deberemus enim conſequenter dicere, ſine nouâ confeſſione poſſe illum vi prioris dare abſolutionem; hoc autem videtur planè abſurdum. Reſpondeo Primò negando conſequentiam. Diſparitas eſt manifeſta; nam laicus nullam penitus habet iuriſdictionem audiendi confeſſiones nec remotam nec proximam; ac proinde quidquid tunc audiuit, fuit perinde ac ſi non audiuiſſet. At Confeſſarius approbatus eſto in aliqua peccata reſeruata non habeat iuriſdictionem, eſt tamen abſolutè deſignatus ab Eccleſiâ Miniſter, eſt iudicatus ſufficienter potens, prudens ad imponendam pœnitentiam, etiam pro illis ipſis reſeruatis: quòd enim hæc ſint reſeruata, non eſt ideò factum, quia in Confeſſario non ſupponatur ſufficiens doctrina ad iudicandum de illis, aut ad imponendam pœnitentiam eis proportionatam; ſed vt pœnitentes ob difficultatem obtinendæ abſolutionis magis coërceantur ab eis peccatis. Vnde idem Superior cum eâdem omnino ſcientiâ, eo ipſo quòd ceſſet ab officio, iam non poteſt abſoluere, à quibus anteà poterat & alter, eo ipſo quòd è contrario fiat Superior, habet poteſtatem abſoluendi, quam anteà non habebat, eſto nulla addatur ei ſcientia noua. Prætereà in eo caſu vterque bonâ fide acceſſit; non eſt ergo cur dicamus, eam pœnitentiam impoſitam tunc prudenter iuxta delicti grauitatem non ſufficere, vt accedente deinde iuriſdictione ſit valida illa abſolutio; ſicut eſt valida in altero, qui habebat etiam facultatem tunc abſoluendi ab eis caſibus; ac proinde colligitur inde non eſſe vniuerſaliter verum, quòd actualis iuriſdictio faciat ad hoc, vt cum minori memoriâ peccatorum poſſit abſolui pœnitens, prout dicebat Lugo contra Suarez & Vaſquez. Reſpondeo Secundò, Me hucuſque ſolùm dixiſſe, ex eâ iuriſdictione non eſſe ſumendam vllam diſparitatem ad vocandam vnam confeſſionem præ alterâ Sacramentalem. Quid autem ſit abſolutè ſentiendum iam ſtatim explicabo.

Non ſunt ideo reſeruata peccata, quod Confeſſarius non ſit ſufficienter ad imponendam pœnitentiam inſtructus.

SVBSECTIO SECVNDA.

Deciditur quæſtio.

21 PRIMA CONCLVSIO: Si ante impoſitam pœnitentiam Confeſſarius obliuiſcatur ita peccatorum, vt nec quidem in confuſo eorum recordetur, ſed perinde ſe habeat ac ſi planè ea non audiuiſſet, neceſſarium videtur eam confeſſionem etiam explicitè & diſtinctè ex integro repetere, vt licitè detur abſolutio. Id quod verum iudico, ſiue Sacerdos habuerit omnem iuriſdictionem requiſitam, ſiue nullam, & ſiue ex parte pœnitentis nullus fuerit defectus ſiue aliquis. Hanc concluſionem non ita diſtinctè ponunt Auctores; ſolus Vaſquez abſolutè eam videtur tradere ſuprà num. 2. cùm enim dicat non eſſe ſpecialem rationem de confeſſione factâ iudici aut non factâ iudici, & ibi doceat, ſi non maneat memoria confuſa peccatorum, debere confeſſionem repeti; quia perinde eſſet ac ſi non præceſſiſſet, profectò ſentit debere diſtinctè repeti; nam ſi non præceſſiſſet, ſine dubio deberet fieri omnino diſtinctè & in particulari: eamdem etiam tenet Cardinalis Lugo ſuprà num. 641. contra Gaſparum Hurtadum: eamdem etiam ſupponere videtur Suarez, dum ſemper ad hoc, vt ne iteretur confeſſio, requirit aliquam memoriam peccatorum, & quidem quæ ſufficiat ad imponendam prudenter pœnitentiam. Ratio pro hac ſententia eſt clara, nam ſi non eſt memoria vlla præcedentis confeſſionis magis quàm ſi non fuiſſet audita, non poteſt planè vlla eius vtilitas nunc de præſenti eſſe quæ poſſit excuſare à ſecundâ confeſſione, & quidem omnino explicitâ; nam ſi nihil manet quod excuſet, ergo idem dicendum erit, quod diceremus ſi non præceſſiſſet: tunc autem omnino requireretur diſtincta, ergo & nunc. Confirmatur exemplo ex humanis; nam eſto Iudex audiuiſſet

Si Confeſſarius planè ſit oblitus confeſſionis ante impoſitam pœnitentiam, repetenda eſt confeſſio.

uiſſet olim, quando ſententiam non tulit, delicta alicuius rei; ſi tamen iam, dum debet illi aſſignare pœnitentiam vt eum dimittat, non magis recordatur delictorum quàm ſi nihil audiuiſſet; profectò iniquè & contra muneris ſui obligationem ageret, ſi iam eum inauditum dimitteret, ſiue aliquam imponeret pœnitentiam, cùm ſe graui errori in eâ imponendâ exponeret.

Dices: Chriſtus non aliud requirit (vt ex Tridentino conſtat) quàm vt omnia peccata deferantur ad legitimos iudices; ergo ſi demus hunc Sacerdotem fuiſſe tunc ex parte ſuâ legitimum iudicem, quia ipſi de iuriſdictione nihil deerat, iam erit ſatisfactum per præcedentem confeſſionem explicitam, eſto ea nunc omnino euanuerit ex eius memoriâ, vti ſuprà diximus non ampliùs requiri, ſi impoſita eſt pœnitentia. Reſpondeo, Chriſtum ideò eam confeſſionem diſtinctam petiiſſe, vt Sacerdos imponere poſſet pœnitentiam; vnde ſi hanc non impoſuit tunc quando peccata intellexit, ea præcedens confeſſio iam eſt perinde ac ſi non fuiſſet, vt in allato exemplo iudicis clarè conſtat.

Confeſſio præterita debet aliquo ſaltem ſigno doloris repeti ante abſolutionem, vt hæc ſit valida, etſi data iam erat pœnitentia.

22 Secvnda conclvsio: Si in eo caſu daret ille Sacerdos abſolutionem, inualida ea eſſet, niſi aliquo ſigno accuſationem ſuam renouaret pœnitens. In hanc videntur omnes conſentire; [illegible]per enim requirunt etiam ad valorem, vt præcedens confeſſio aliquo nouo ſigno renouetur: & ratio eſt; nam ſi ſe ille de nouo non accuſat, cùm ſupponamus præcedentem confeſſionem fuiſſe nullam, vndecumque id veniat; profectò ſi non renouetur per aliquam accuſationem, vt reddatur capax abſolutionis & pœnitentiæ, non poterit eſſe ſufficiens vt cadat validè abſolutio in illa peccata.

Dices, Si moribundus hodie petat abſolutionem, & quidem ex parte ſuâ benè præſente me adhuc non Sacerdote, eſto cras, quando ego primùm accipio iuriſdictionem abſoluendi, quia fio Sacerdos, poſſum tamen illum abſoluere validè vi præcedentis confeſſionis etiam non renouatæ coram me iam iudice; ergo idem erit in homine ſano: nam licet in infirmo ob periculum damnationis vt licitè id faciam non ſit neceſſaria noua confeſſio, pro valore tamen abſolutionis eadem videtur eſſe vtrobique ratio. Vrgeo id ampliùs: Nam eſto ille infirmus quando petiit confeſſionem non habuerit dolorem, & interim etiam eſto ex parte ipſius non fuerit valida confeſſio; ſi tamen antequam ego Sacerdos accedam, & dem ei abſolutionem, ille deſtitutus ſenſibus, interiùs tamen præſens ſibi addidit dolorem ſufficientem, & ego do illi abſolutionem, omnino erit illa valida.

Forraſſis reſpondebis, In infirmo ideò validè poſſe dari abſolutionem, quia ſupponitur duraſſe adhuc in ſuâ confeſſione, nec eam per nouum peccatum retractaſſe: at qui benè valet, poteſt mutaſſe animum, aut per nouum peccatum retractaſſe in actu exercito eam confeſſionem. Sed contra Primò, quia hæc ratio habere locum poſſet, etiamſi ille validè fuiſſet confeſſus, & ego habuiſſem omnem iuriſdictionem, ac illi impoſuiſſem pœnitentiam; eo autem caſu nemo requirit ad dandam illi deinde abſolutionem, vt ille renouet ſuam confeſſionem; & tamen etiam tunc potuit mutare animum; ergo ea diſparitas nulla eſt. Contra Secundò, quia poſſum ego conuenire cum illo, cuius confeſſionem explicitam audio, hoc modo; Si non habueris nouum peccatum cras, aut non mutaueris animum, non erit neceſſarium quidquam mihi dicere, ſed ego veniens dabo tibi abſolutionem; ſi autem aliquid de nouo habueris, accuſare de illo, vt ab omnibus te abſoluam; tunc autem eo ipſo quòd ille taceat dum ego venio, multò magis ſe oſtendit non mutaſſe animum quàm infirmus, qui eſto non det iam vllum ſignum, fortaſſis interiùs habuit aliquam complacentiam in peccata, & retractauit in actu exercito confeſſionem priorem.

23 Obiectio hæc meo iudicio non caret graui difficultate, nec tangitur ab Auctoribus; & via poterit facilè aſſignari diſparitas inter eos duos caſus; nihilominus dico eam non tam eſſe contra caſum præſentem de obliuione peccatorum, quàm vniuerſaliter contra alios caſus: eſt enim eadem difficultas, eſto omnino recordarer eorum peccatorum, quæ mihi nondum Sacerdoti ille eſt confeſſus ex parte ſuâ ſeriò & cum vero dolore; nam etiam tunc non poſſem iam factus Sacerdos & habens iuriſdictionem eum abſoluere, niſi aliquo modo renouaret eam priorem confeſſionem ſaltem dicendo, Accuſo me de eis peccatis, &c. hoc autem videtur ipſum impugnari eâ inſtantiâ infirmi; ergo obiectio nimis eſt vniuerſalis. Reſpondeo Secundò, Conſtare ex Concilio Chriſtum Dominum voluiſſe vt homo confiteretur vero Sacerdoti; eo autem caſu nec explicitè nec implicitè ille homo eſt confeſſus vero Sacerdoti: non explicitè, quia quando fecit confeſſionem explicitam ego non eram Sacerdos: non item implicitè, quia quando iam eram Sacerdos nullum dedit ſignum doloris aut confeſſionis; ergo non eſt confeſſus prout requiritur ad obtinendam abſolutionem. In caſu autem infirmi alia eſt ratio, quia hic non confitetur per ſe immediatè Sacerdoti, ſed quaſi per interpretem; ad hoc autem non eſt neceſſum vt interpres audiens ſit Sacerdos; ſufficit ergo quòd poſteà per interpretem id reſciat ille qui iam verus Sacerdos daturus eſt abſolutionem; quia Chriſtus pro caſu eius neceſſitatis fuit contentus eâ confeſſione: poſſum autem optimè ego ipſe, qui heri audiui ab infirmo eam petitionem eſſe per memoriam eius quaſi nuntius ad meipſum, & quidem meliùs quàm ſi ancillæ ſolæ id heri audiuiſſent, & hodie mihi iam Sacerdoti narrarent. Sanus autem & qui poteſt per ſeipſum immediatè loqui, non poteſt per tertiam perſonam nec licitè nec validè confiteri: vnde memoria, quam ego habeo de confeſſione illius heri mihi nondum Sacerdoti factâ, eſto adhuc apud me ſit & quodammodò ſufficiens, vt per modum tertiæ perſonæ ſeu nuntij poſſim mihi hodie referre præcedentem confeſſionem illius, non valet tamen abſolutè; quia Chriſtus in homine ſano & potente per ſe agere cum Confeſſario noluit vt ageret per internuntium.

Cur abſolui poſſit æger, qui coram laicis ante duos dies v.g. dedit ſignum doloris petens Confeſſarium, poſteà ſenſibus captus eſt, non item ſanus, qui integrè confeſſus erat abſque abſolutione, niſi det nouum doloris ſignum.

24 Replicabis; Nos dicimus non eſſe illicitum confeſſionem fieri per interpretem, dummodò abſolutio detur in præſentiâ: vnde ſi aliquis per famulum mihi omnia ſua peccata diceret, & rogaret, vt venirem, & ei darem abſolutionem, poſſem id facere; eſtò quando ad illum intrarem, nullam de nouo faceret confeſſionem, ſed ex-

An per interpretem vel litteras abſenti confeſſus poſſit deinde à præſente Sacerdote abſolui abſque noua confeſſione, vel ſaltem ſigno doloris.

ſpectaret abſolutionem; ergo diſparitas allata non ſufficit. Reſpondeo, Me etiam in eo caſu non admiſſurum forte abſolutionem validam, niſi dum Confeſſarius accedit, vno ſaltem verbo pœnitens renouet ſuam accuſationem: id quod ſufficiet, vt etiam licitè poſsit ei dari abſolutio etiam directa ab omnibus peccatis ſine vllâ nouâ confeſſione. Neque huic doctrinæ quidquam docemus infrà contrarium; nam licet dicamus, à Clemente Octauo non eſſe reiectam opinionem quæ docet, confeſſionem poſſe fieri abſenti; per hoc tamen non diximus illum qui poteſt loqui, eſto explicitam confeſſionem abſenti factam non teneatur repetere, non debere tamen aliquo ſigno in præſentiâ confirmare coram Sacerdote ſuam confeſſionem ad hoc vt abſoluatur validè. Hanc autem neceſſitatem ſecundæ proteſtationis negamus eſſe neceſſariam, quando infirmus non poteſt loqui, & quoad hoc dicimus illi Chriſtum feciſſe fauorem, quem non fecit potentibus per ſe loqui. Quòd ſi vlteriùs quæratur, Vnde nobis conſtet de hac Chriſti Domini voluntate; reſpondendum erit, Ex ſenſu communi Doctorum; nam moribundis eo modo confeſſionem petentibus dari poſſe abſolutionem ſentiunt ferè omnes (vt infrà videbimus;) homini autem benè valenti, & per ſe loqui potenti poſſe dari, ſi ipſe præſens nullum det Sacerdoti ſignum, nullus docet, imò contrarium omnes ſupponunt; ergo.

25 TERTIA CONCLVSIO: Vt non ſolùm validè, ſed etiam licitè Confeſſarius poſsit pœnitentem abſoluere, requiritur ea peccata non ita excidiſſe è memoriâ Confeſſarij, vt prudenter non poſsit ei pœnitentiam imponere; nec ſufficit vnius vel alterius peccati etiam in indiuiduo recordari: id quod habet locum, ſiue dum audita eſt confeſſio, defectus fuerit ex parte iuriſdictionis, ſiue ex parte ipſius pœnitentis, dummodò non ſit impoſita pœnitentia. In hac conuenio cum Patre Vaſquez, qui (vt vidimus ſuprà) in merito dixit, Quicumque interueniat defectus in confeſsione, ſiue ex parte pœnitentis, ſiue ex parte Confeſſarij, ſi non eſt perfectum Sacramentum, nec impoſita pœnitentia, debere dici, illam confeſsionem non eſſe Sacramentalem. Diſſentio autem nunc à Patre Suario, qui putat eam obliuionem non nocere, quando nullus fuit defectus, etiamſi non ſit impoſita pœnitentia: diſſentio etiam à Cardinali Lugo, qui putat non obeſſe obliuionem, ſi confeſsio eſt facta coram legitimo iudice, eſto ex parte ſuâ illa non fuerit exacta; oſtendi enim ſuprà, in rigore, ſi confeſsio non habeat dolorem & integritatem, &c. non poſſe hîc & nunc dici fieri coram iudice legitimo, cùm Chriſtus Dominus non dederit iuriſdictionem vllam ad abſoluendum hominem carentem dolore & propoſito emendationis. Ratio vniuerſalis huius doctrinæ noſtræ deſumitur ex dictis ſuprà; quòd ſcilicet explicita confeſsio exigatur in ordine ad imponendam pœnitentiam proportionatam; ergo quamdiu hæc eſt imponenda, debet Sacerdos habere notitiam diſtinctam peccatorum; vndecumque ſupponamus prouenire, quod anteà non fuerit impoſita; debebit ergo, vt licitè procedat Sacerdos, iterùm tunc eam confeſsionem audire. Ex quo capite minùs placet, quòd Suarez putauerit id ſolùm

Ad abſoluendum pœnitentem nuper confeſſum non impoſitâ ei pœnitentiâ requiritur tanta peccatorum memoria in Confeſſario, vt poſſit prudenter competentem pœnitentiam imponere.

locum habere, quando confeſsio alium defectum non habet præter impoſitionis pœnitentiæ: nam propter hanc ferè vnicè requiritur ea confeſsio explicita. ergo quando non eſt impoſita ea pœnitentia, debet repeti confeſsio.

Cardinalis Lugo, qui (vt vidimus) putat, etiamſi ex parte confeſsionis fuerit defectus, non tamen neceſſariò eam eſſe repetendam; obiicit contra Suarium, & conſequenter à fortiori contra nos, id eſſe contra communem ſententiam. Verùm id obiicitur, non probatur, cùm & Vaſquez & Paludanus & Adrianus & Suarez ita ſentiant, nec poſsit ipſe pro contrariâ alios adducere qui eam expreſsè defendant, niſi ſummùm Patrem Gaſparum Hurtadum. Vrget, Ex noſtra ſententiâ ſequi, ſi pœnitens in confeſsione ex pudore reticeat vnum peccatum, & immediatè poſtquam ſurrexit à pedibus Confeſſarij reſipiſcens redeat, & illud eidem Confeſſario confiteatur, debere cogi ad repetendam confeſſionem; quia etiam tunc non tam diſtinctè recordatur Confeſſarius peccatorum quàm dum audiuit illum dicentem, *Sexies fornicatus ſum, vigeſies furatus*, &c. hoc autem eſt contra communem praxim; ergo. Reſpondeo, Eo caſu, ſi ſtatim redeat pœnitens, non eſſe morale vt Confeſſarius ſit iam oblitus peccatorum: quod dicebatur, non habere eum tunc tam diſtinctam notitiam, quàm quando ea audiuit, eſt fortaſſe veriſsimum; at hoc in omnibus omnino tantillum longis confeſsionibus contingit, etiam quando immediatè datur abſolutio; nam in fine non poteſt Confeſſarius tam diſtinctam habere notitiam numeri & ſpecierum peccatorum quàm inter ipſam auditionem habebat; quia in fine ob multitudinem peccatorum non poteſt Confeſſarius vnico quaſi intuitu diſtinctè eorum recordari, imò nec ipſe pœnitens id poterit. Vnde neque moraliter potuit Chriſtus requirere ad abſolutionis valorem eam ſimultaneam & actualem memoriam omnium peccatorum auditorum, quæ vix non phyſicè eſt impoſsibilis. Denique cùm in eo caſu ſupponatur impoſita pœnitentia pro eis quorum eſt oblitus Sacerdos, non eſt vllo modo contra nos.

26 *Soluuntur obiectiones.*

Obiicies Secundò aliam communem praxim: Si quis hodie confiteatur reſeruata, & Sacerdos differat abſolutionem in craſtinum, valida hæc eſt ſine vllâ obligatione repetendi reſeruata, eſto Confeſſarius ſit eorum oblitus. Reſpondeo, Me iam oſtendiſſe ſuprà, hanc obiectionem eſſe etiam contra hunc Auctorem; etenim ipſe ait illam confeſſionem, quæ non fit coram legitimo iudice, non eſſe verè Sacramentalem, nec prodeſſe ad abſolutionẽ, ſi Sacerdos eſt eius oblitus: atqui hæc praxis deſumitur ex caſu quo facta eſt confeſsio non habenti iuriſdictionem: Sacerdos enim ille non erat legitimus iudex pro caſibus reſeruatis; ergo vel nimiùm vel nihil probat obiectio ex eâ praxi deſumpta. Secundò ei abſolutè reſpondeo, Si loquamur de neceſsitate repetitionis reſeruatorum, nihil inferri de praxi communi; quia moraliter loquendo eſt impoſsibile Confeſſarium obliuiſci reſeruatorum: cùm enim hæc ex ſe ordinariè ſint pauca, & ratione reſeruationis hærere ſoleant memoriæ, ac intuitu illorum petatur iuriſdictio à Superiore, vix eſt 27
morale Confeſſarium eorum ſtatim obliuiſci:

vnde

Digitized by Google

vnde non mirum, ſi regulariter non petatur noua confeſſio; quòd ſi tamen aliqoando obliuiſceretur, & tunc peteret nouam confeſſionem, iam caſus non eſſet contra oos; ſi verò non peteret, cùm ſit rarus caſus, non faciet praxim tantam, quæ euertat noſtram doctrinam. Quòd ſi ideò in obiectione loquamur de noo reſeruatis, dicaturqoe potuiſſe pœnitentem ſimul cum reſeruatis alia multa habere noo reſeruata, quorum obliuiſceretur Sacerdos, qui diſtulit in diem ſequentem abſolutionem; & tamen non ſolùm non cogitur pœnitens ad repetenda reſeruata, quorum Sacerdos recordatur, ſed nec ad noo reſeruata, quorum non recordatur. Reſpondeo, Etiam de bis non poſſe eſſe ibi praxim adeò communem; Primò, quia ea dilatio in ſequentem diem oon eſt tam ordioaria, cùm potius qui habet caſus reſeruatos, ordinariè curet peti facultatem antequam incipiat confiteri. Quòd verò in ipsâ primùm confeſsione agnoſcatur reſeruatio, non eſt adeò ordinarium vt faciat praxim. Reſpondeo Secundò; Non eſt etiam ordinarium, quòd eo caſu babeat valdè multa peccata grauia oon reſeruata. Reſpondeo Tertiò, Neque conſtat tuoc Confeſſarium noo exigere à pœnitente aliquam confeſsionem ſaltem breuem, quæ ſufficiat ad excitandas ſpecies præcedentium peccatorum. Reſpondeo Quartò, Neque conſtat eo caſu Confeſſarium oblitum fuiſſe. Cùm ergo ex omnibus his capitibus pendeat ea praxis contra ſententiam Patris Suarez & oostram, & omnia ſimul ea concurrere ſit difficillimum; ooo video vnde probauerit eſſe praxim communem, quæ ei ſententiæ obſit. Denique reſpondeo, Nos non loqui in hac concluſione cum eo rigore, vt debeat Confeſſarius babere tam diſtinctam memoriam peccatorum omnium, ac ſi ea videret vno intuitu, ſed ſufficientem ad imponendam prudenter pœnitentiam; nullo autem modo ea praxis oſtendit contrarium, ſed ſolùm, quòd non ſit neceſſaria memoria omnino diſtincta: id quod paulò antè docui etiam contingere frequenter, quando immediatè poſt auditam confeſsionem datur abſolutio.

Quando Confeſſarius abſoluit, non eſt opus vt clarè recordetur omnium peccatorum, modò poſſit prudenter pœnitentiam dare.

28 Tertia praxis poteſt obiici; Quando aliquis qui diu non eſt confeſſus, & facit generalem confeſsionem, ſolet per duos treſve dies eam facere; quo caſu certum videtur Confeſſarium vltimâ die, quando dat abſolutionem, non recordari diſtinctè omnium peccatorum; & tamen nullus docet eo caſu obligatum eſſe pœnitentem illum ad repetendam confeſsionem; ergo. Reſpondeo (vt paulò antè dixi) Nos noo requirere permanentiam explicitam confeſsionis, ſed talem quæ ſufficiat ad prudenter imponendam pœnitentiam. Talem autem memoriam habet ille Confeſſarius tunc; ſine dubio enim recordatur, an ille in materiâ luxuriæ, iniuſtitiæ, &c. habuerit grauia peccata, & præter propter etiam retinet memoriam conſuetudinis peccandi. Vnde nihil inde contra nos, qui in concluſione loquimur de eo caſo, quo Confeſſarius ita obliuiſceretur, vt non poſſet imponere debitam pœnitentiam. Quanta autèm debeat eſſe ea memoria non explicita, ſufficiens ad imponendam prudenter pœnitentiam, dicam ſobſectione ſequenti.

Confeſſarius datâ nuper competenti pœnitentiâ poteſt iam abſoluere pœnitentem, licet ſit oblitus confeſſionis pœnitentis, & fuerit caſus reſeruatus in eâ, pro quo tunc non habebat iuriſdictionem.

Quarta conclvsio: Si Sacerdos audiens confeſsionem, & deprehendens aliquem caſum reſeruatum imponat pœnitentiam proportionatam, abſolutionem verò dandam differat, donec facultatem obtineat, validè & licitè dabit abſolutionem; etiamſi dum redit ad pœnitentem fuerit ex integro oblitus omnium peccatorum, & ſolùm recordetur pœnitentem fuiſſe benè diſpoſitum, & ſe illi debitam pœnitentiam impoſuiſſe. Hæc doctrina in eo differt à ſuppoſitione, quam initio ſtatim ſectionis tradidimus; nam ibi loquebamur, quando integra fuerat iuriſdictio in Sacerdote, & ſola defuit ipſa abſolutio; quo caſu nullum videtur eſſe dubium ob rationem ibi datam: nunc autem loquimur, quando ad aliqua peccata defuit iuriſdictio in Sacerdote; quo caſu eſt longè maior ratio dubitandi ob ſequentem obiectionem, ex cuius ſolutione probabitur hæc concluſio. eſt autem hæc: Suprà diximus ex Concilio Tridentino Chriſtum requiſiuiſſe, vt ad Sacerdotem habentem iuriſdictionem deferantur peccata; vnde oſtendimus, confeſsionem factam non Sacerdoti, etiamſi ille doctus ſit, & impoſuerit proportionatam pœnitentiam, non valere ad hoc, vt ſi ea peccata exciderunt omnino ex eius memoriâ, poſsit licitè aut validè abſoluere, eſto iam ſit factus Sacerdos, & babeat omnem iuriſdictionem neceſſariam.

Hinc ergo argumentum ſumitur contra hanc concluſionem quartam: Nam etiam hic Sacerdos noo erat legitimus iudex reſpectu horum peccatorum reſeruatorum, & verò etiam reſpectu aliorum; qoia neque ab illis poterat abſoluere, quamdiu noo accipiebat iuriſdictionem in reſeruata adiuncta; ergo confeſsio illi facta eſt perinde ac ſi eſſet facta laico; ergo eſto tunc impoſuerit Sacerdos pœnitentiam, quia tamen non habebat iuriſdictionem, debebit poſteà de nouo eam imponere: quòd ſi peccatorum non recordatur vllo modo, debebit iterùm ea pœnitens illi repetere: id quod in bac quartâ concluſione negatum eſt. Reſpondeo: Quando ille qui audit confeſsionem eſt verus Sacerdos, & abſolutè habens iuriſdictionem abſoluendi, quòd tamen ſupra vnum aut alterum peccatum reſeruatum eam non habeat, nequaquam obeſſe; quia ad imponendam pœnitentiam pro non reſeruatis habuit iuriſdictionem; eſto, quia vnum ſine altero non remittitur, non potuerit dare pro illis abſolutionem; ergo in ordine ad pœnitentiam pro illis non eſt neceſſum ea ſecundò audire: imò neque Superior ipſe, à quo ille petit licentiam pro reſeruatis, poteſt quidquam circa non reſeruata decernere. Quoad reſeruata verò non eſt difficultas, tum quia ſupponimus illum per ſe habere ad id ſufficientem ſcientiam: vt enim ſuperiùs dixi, hæc reſeruatio non fit ob defectum ſcientiæ, ſed præciſè ad reddendam difficiliorem eam abſolutionem, & per hoc deterrendos magis ſubditos ab eis peccatis. Vnde fit, vt Confeſſarius, qui hodie non habet poteſtatem abſoluendi, ſi fiat Superior, eam habeat ſtatim, eſto non ideò habeat iam maiorem ſcientiam aut prudentiam; & idem dico è contrario de eo qui ceſſat ab officio, & eo ipſo eſto nihil amiſerit de antiquâ ſcientiâ, iam tamen non poteſt abſoluere ab illis peccatis; ergo ea iuriſdictio cenſetur hîc & nunc ad eum finem rectè imponendæ pœnitentiæ quaſi inutilis. Vnde etiam ordinariè dum

29 *Obiectio.*

Differentia inter ordinarium Confeſſarium quoad caſus reſeruatos, & non Sacerdotem quoad ordinaria peccata audienda in ordine ad abſolutionem quando poſteà acquirent competentem iuriſdictionem.

dum licentiam dant Superiores, nihil determinant de pœnitentiâ; quòd ſi tamen ad hanc imponendam dicamus eos carere iuriſdictione, tota tolletur difficultas, ſi tunc Superior ipſe determinet pœnitentiam pro illis reſeruatis, & eam Confeſſarius dicat pœnitenti; ad hoc autem non requiritur vlla repetitio confeſſionis ex parte pœnitentis, neque vlla maior memoria ex parte Confeſſarij. Aliter contingit, quando Confeſſarius eſt fictus Sacerdos, quia tunc nec proximam nec remotam auctoritatem vllam omnino habet imponendi pœnitentiam pro vllis peccatis, imò nec potentiam, vt per modum cuiuſdam internuntij Superiorem adiret, vel ab eo imponendam pœnitentiam exquireret, aut vllam facultatem abſoluendi acciperet. Quid ergo mirum, ſi & impoſitio pœnitentiæ & auditio ipſa iudicentur inutiles, vt poſſit ille poſteà, quando iam nullo modo recordatur peccatorum, ab eis abſoluere ſine nouâ eorum notitiâ, ex quâ imponere poſſit debitam pœnitentiam.

SVBSECTIO TERTIA.

Qualis debeat eſſe ea memoria peccatorum, ne ſit neceſſarium peccata repetere.

Qualis debeat eſſe memoria nuperæ confeſſionis, vt Confeſſarius poſsit abſque repetitione dare pœnitentiam, & abſoluere.

30 DIXIMVS hucuſque non eſſe neceſſariam omnino explicitam memoriam, iam oportet explicare, qualis ſufficiat. Ratio autem dubitandi eſt; nam infra explicitam, ſeu intra limites confuſæ eſt maxima latitudo: nam confuſa eſt, dum recordor omnium, non tamen numeri, an ſæpè, an rarò; in quâ ex illis ſpeciebus frequentiùs, in quâ rariùs, &c. oporteret ergo explicare quæ ex his confuſis notitiis ſufficiat; nam inter eas eſt maxima differentia, & vix videtur poſſe vniuerſaliter de omnibus illis affirmatiuè reſponderi. Præterea ſi ratio Patris Suarez ſuprà facta vllius eſt momenti, cùm deſumatur ex eo, quòd ea confeſſio non ſit Sacramentalis, debebit iudicari ea confeſſio perinde ac ſi nullo modo eſſet facta; ac proinde noua & omnino diſtincta debebit interuenire. Reſpondeo (quod in ſimilibus materiis ſæpè notaui) Difficillimum eſſe taxare quid ſufficiat, quid non, quando ſemel venitur ad rem quæ patitur magis & minus. Ego putarem ſufficere eam memoriam, quâ recordaretur quis maiori ex parte ſpecierum peccati: vt enim recordetur omnium omnino, etiam ipſorum indiuiduorum, eſt planè ferè ſemper impoſſibile, etiam quando immediatè datur abſolutio poſt confeſſionem non interruptam, ſi hæc ſolito longior ſit: id quod maximè verum eſt circa numerum; hic enim facilè euadit ex memoriâ. Si ergo, quando immediatè datur abſolutio poſt confeſſionem, non eſt neceſſaria ea omnino diſtincta memoria, profectò non video quo fundamento poſſimus eam requirere in caſu noſtræ quæſtionis: nec puto Patrem Suarium plus requirere; nam loquitur, quando planè omnia exciderunt è memoriâ: ita enim quæſtionem proponit initio numeri ſexti; vnde meritò numero ſeptimo ait, Eo caſu non poſſe

31 illam confeſsionem repeti per vnum verbum; quando autem manet ſaltem confuſa memoria, non exigit integram repetitionem: & in hac videtur maximè conſtituiſſe differentiam inter confeſſionem validam ex parte ſui, quòd tunc ſi impoſita eſt pœnitentia, nulla omnino nec confuſa quidem requiratur memoria peccatorum; ſi autem pœnitentia non eſt impoſita, valida ſit abſolutio, eſto nullam omnino habeat memoriam; erit tamen, inquit, illicita, quia ſe non poteſt Confeſſarius dirigere prudenter pro dandâ pœnitentiâ; vt verò licita etiam ſit, tunc dicit ſufficere confuſam. Quòd autem dicebatur, argumentum Suarij, ſi quid probat, etiam oſtendere, debere eſſe omnino diſtinctam eam ſecundam confeſſionem, negamus id ſequi; nam ſi iterùm pœnitens ſe accuſet de illis peccatis, & Confeſſarius habeat confuſam memoriam, iam de præſenti facit confeſſionem ſufficientem; vnde meritò (vt notaui paulò antè) dixit Suarius eam confeſſionem non poſſe fieri vno verbo, quando peccata exciderunt omninò è memoriâ; quando tamen confuſè ſaltem Confeſſarius recordatur, poſſe vno verbo reuocare ſpecies, ſi pœnitens dicat, *De omnibus illis me accuſo.* Et in hoc ſenſu etiam loquitur Lugo ſuprà.

An ſufficiat confeſſio, quâ pœnitens dicit ſe habere eadem planè peccata quæ habuerat in vltimâ confeſſione, poſito quòd Confeſſarius vltimæ confeſſionis benè recordetur.

Rogabis: Si ego iam non niſi confuſè recordor eorum quæ mihi Ioannes confeſſus eſt ante annum, & ille hodie ad me veniat, dicatque eumdem nunc eſſe ſtatum ſuæ conſcientiæ qui fuit ante annum, habere ſe ſcilicet tot ac tam grauia peccata, & eiuſdem ſpeciei, an poſſim ego dare ei abſolutionem ſine diſtinctiori confeſſione. Lugo dicit hoc non ſufficere, quia tunc non tam Confeſſarius format iudicium de ſtatu pœnitentis, quàm ipſe pœnitens de ſe; debet autem in hoc tribunali ſolus ipſe Sacerdos ex peccatorum notitiâ formare iudicium de eorum grauitate.

32 Iudico tamen hîc eſſe opus diſtinctione; nam ſi pœnitens dicat, *Habeo eadem peccata quæ ante annum, & tot numero*, profectò ſi Confeſſarius habet memoriam eorum quæ ante annum confeſſus ille eſt, iam ipſe Confeſſarius format iudicium, & pœnitens dicit peccata; hoc autem ſemper debet interuenire, quia ſemper pœnitens eſt accuſator & teſtis contra ſe; cui vnicè eſt credendum: ſi tamen pœnitens diceret ſe alia habere peccata alterius rationis, æquè tamen grauia, tunc haberet locum ratio huius Auctoris, quia Confeſſarius cùm non ſciret quæ illa eſſent, non poſſet ipſe de grauitate eorum iudicare. At ſi pœnitens dicit, *Habeo eadem quæ ante annum*, profectò iam format iudicium de ſtatu pœnitentis, eo modo quo format quando dat abſolutionem, & imponit pœnitentiam poſtquam audiuit diu confeſſionem, eamque ſolùm retinet in memoriâ confuſâ: alioquin ſi ratio contraria probaret aliquid, certè & illud, etiamſi ego hodie diſtinctè recordarer Ioannem mihi ante annum confeſſum viginti furta, decem adulteria, &c. & ille mihi diceret, *Accuſo me, quòd hoc anno commiſerim eadem numero & ſpecie quæ ante annum, & non alia; habeo enim ſcriptam vtramque confeſſionem*, ſequeretur, inquam me non poſſe dare ei tunc abſolutionem, niſi ea peccata repeteret; eſto mihi certiſſimo conſtaret me eorum clariſſimè recordari: hoc autem planè eſt contra communem ſenſum, quia etiamſi mihi nec quidem ſit confeſſus peccata, ſi tamen ego illa aliunde ſcio, & ſe de illis accuſat, ego poſſum illi dare abſolutionem; ergo cùm in

præſenti

præſenti caſu ex memoriâ meâ, & ex dicto ipſius, cui teneor credere, clarè ac diſtinctè conſtet quæ fuerint peccata, non video quâ ratione probabili dicere poſſimus, me debere ab eo exi-
33 gere maiorem notitiam. Quod dico de notitiâ omnino diſtinctâ, eodem modo intelligendum eſt de confusâ, eo ſtatu quo confuſa confeſſionis proximæ ſufficit; nam etiam tunc (vt iam oſtendimus) habeo eamdem notitiam confuſam, dum ille mihi reuocat in memoriam confeſſionem antè factam, & addit illam minorem, *Se eadem nunc omnino habere peccata quæ tunc.* Et denique in hanc ſententiam videtur etiam conſentire hic Auctor num. 642. & 643. dum ait id ſufficere, ſi, poſtquam pœnitens dixit ſe hoc anno habere tot peccata, &c. refricetur Confeſſario memoria confuſa eorum peccatorum; tunc enim ait poſſe vllum abſoluere: at in hoc tamen ipſo ſenſu, & ſuppoſitâ eâ confusâ memoriâ ex parte Confeſſarij, videtur locutus numero 640. dum conatur probare; Eſto ob memoriam confuſam confeſſionis heri factæ poſſim hodie dare Petro abſolutionem, non tamen poſſim, ſi ſtante in me eâdem memoriâ peccatorum, quæ ante annum confeſſus eſt, hodie mihi dicat, *Idem omnino eſt ſtatus meæ conſcientiæ qui ante annum*; profectò in hoc caſu, ſi adeſt ea memoria confuſa, neceſſum eſt vt excitentur ſpecies: vnde, vt verum fatear, non capio quomodo ea diſparitas, quam ibi dat, cohæreat cum ſecundâ hac doctrinâ.

Quid ſi tantum habeat confuſam notitiam prioris confeſſionis

Reſoluitur quæſtio.

Abſolutè autem circa eum caſum omnino indico, niſi planè diſtincta ſpecierum & numeri peccatorum præcedentis anni memoria maneat in Confeſſario, non poſſe licitè eum abſoluere, in quo conuenio cum primâ eâ reſolutione Cardinalis, & à ſecundâ diſſero. Ratio à priori, quâ ſimul oſtendo diſparitatem inter eum caſum & priorem, ea eſt; nam vt ego licitè abſoluam Petrum, neceſſum eſt me ſcire ea peccata à quibus abſoluo, etiam quoad numerum; non dico debere me ea ſcire in puncto ipſo quo do abſolutionem, ſed vel nunc, vel antè; hoc enim minimùm requirit Tridentinum: atqui in eo caſu neque iam dum do abſolutionem neque anteà numerum & ſpecies illas diſtinctè ſciui; ergo: probo
34 minorem; nam ſi quando peccator ſe remittit ad confeſſionem præcedentem, Confeſſarius non recordatur & ſpecierum & numeri præcedentium peccatorum, non eſt verum vllo modo, quòd numerus peccatorum hoc anno commiſſorum ſit dictus Confeſſario (prout requirit Tridentinum) non enim eſt in ſe dictus, vt patet; non in alio, quia ſi iam illius alterius numeri non recordor, non poſſum ex illo mediatè & per conſequentiam deuenire ad notitiam præſentis numeri (vt ex terminis patet;) ergo neque de præſenti neque de præterito ſcio numerum illum: non de præſenti, vt oſtenſum eſt; non etiam ſciui de præterito, quia ante annum ſciui quidem numerum eorum peccatorum quæ tunc fuerunt, at non ſciui numerum futurorum, quia non habui tunc alteram præmiſſam, ſcilicet, *Et anno ſequenti erunt tot quot hoc anno.* Vt autem quis poſſit hodie conſequentiam inferre, non ſufficit quòd ante annum habuerit aliquam propoſitionem, quæ ſi hodie exiſteret ſimul cum alterâ hodie acquiſitâ, inferre poſſet quis aliquam veritatem, debent enim præmiſſæ ſimul eſſe vt poſſit inferri conſequens; numquam eſt ergo verum, quòd ego habeam aut habuerim notitiam numeri eorum peccatorum, à quibus eum hominem hoc anno debeo abſoluere, ſed habui aliorum, à quibus olim abſolui; hoc autem ſine dubio non ſufficit ad abſolutionem hodiernam: & hinc colligitur ea quam dixi differentia inter hunc caſum & illos priores; nam in illis licet dum Confeſſarius dedit abſolutionem, non recordaretur diſtinctè eorum peccatorum, illa tamen ipſa peccata verè diſtinctè iam nouerat; non eſt autem pro valore abſolutionis neceſſarium, vt in ipſo puncto, quo illa datur, ſit eâ notitia diſtincta, ſed vel tum vel anteà eam habuerit Confeſſarius: in præſenti verò noſtro caſu neque tunc habet, neque anteà habuit horum peccatorum notitiam diſtinctam; ergo.

SECTIO QVARTA.

Vltima difficultas circa confeſſionis repetitionem.

EA eſt, Vtrùm, qui oblitus eſt circumſtantiæ mutantis ſpeciem teneatur poſteà, dum eam circumſtantiam confitetur, repetere etiam ipſum peccatum; an ſufficiat dicere v. g. Oblitus ſum circumſtantiæ iniuſtitiæ; non dicendo an in materiâ luxuriæ, an honoris, &c. 35

SVBSECTIO PRIMA.

Prior pars vera ſententiæ.

RESPONDEO cum communi ſententiâ, Si ea circumſtantia ſecundùm ſuam ſpeciem poſſit declarari non declarato peccato, non teneri illud repetere; v.g. contra votum in materiâ caſtitatis poteſt quis peccare non peccando contra caſtitatem, ſi habens votum caſtitatis petat ab vxore debitum; è contrario etiamſi non habens votum fornicetur, peccet contra caſtitatem, non contra votum; ergo ſi primò dixit ſe fornicatum, & oblitus eſt circumſtantiæ voti, ſatisfaciet, ſi dixerit poſteà, *Peccaui in re graui contra votum.*

Oblitus circumſtantiæ mutantis ſpeciem non tenetur ipſum peccatum repetere, ſi abſque repetitione poteſt circumſtantiam confiteri.

Contra hanc doctrinam obiicit Cardinalis Lugo, quòd reuerà qui dicit ſe violaſſe votum in re graui, oſtendit ſe peccaſſe in aliquâ aliâ materiâ non prohibitâ; ergo non confitetur peccatum quod fecit, ſed aliud quod non fecit. Confirmat; Si quis dicat ſe furatum eſſe viginti, cùm furatus ſit centum, non dicit furtum quod fecit; ſed aliud diſtinctum. Quo caſu Vaſquez & alij dicunt confeſſionem non eſſe validam; ergo etiam in præſenti. Patet conſequentia, quia ſicut in eo furto malitia conflatur ex duplici illâ quantitate 20. ſcilicet & 80. ita in eo peccato malitia ſpecifica conflatur ex eâ duplici violatione voti & caſtitatis: & ſicut in hoc peccato carnis eſt duplex malitia contra duplex ius voti & caſtitatis; ita ſi quis furetur vno actu pecuniam, quæ ſit hominum diuerſorum, faciet contra duplex ius: vti ſi vno ictu occidat duos homines, facit ſine dubio contra duplex ius; ideoque non ſatisfacit, ſi dicat ſe vnum hominem occidiſſe. Propter hanc obiectionem putat hic Auctor nume-

to 657. ſtando ratione, probabiliorem eſſe contrariam ſententiam, quam ita tenet Syluester verbo *Confeſſio* 1. quæſt. 10. vt dicat contrariam
36 magnum errorem continere. Ego tamen hoc argumentum non reputo tale, vt probabilitatem æqualem faciat ei ſententiæ, taceo maiorem, quia in primis abſtrahentium non eſt mendacium; & illa propoſitio, Violaui votum in re notabili ſeu graui, eſt veriſſima in toto rigore non ſolùm morali, ſed etiam Philoſophico: quòd autem Confeſſarius intelligat aliter, nihil intereſt, quia non tenetur pœnitens cauere eos errores Confeſſarij. Et ſanè hîc ipſe Auctor docet ſuprà, & optimè, quando eſt periculum, ne Confeſſarius veniat in notitiam perſonæ complicis, vnde poteſt aliquod graue incommodum ſequi, non teneri, imò nec debere pœnitentem eam circumſtantiam confiteri; & verò, ſi nullo modo mentiendo poſſit pœnitens aliquid dicere, vnde Confeſſarius putet eſſe aliam perſonam, tunc poſſe id facere: v.g. pœnitens eſt frater Confeſſarij, ſi dicat ſe cum ſorore peccaſſe, iam Confeſſarius intelliget ſuam ſororem. Da, mihi conſtare Confeſſarium certò putare ſororem ſuam & meam non exiuiſſe domo totâ die, cùm tamen re ipsâ fuerit in campis; profectò ſi ego dicam in confeſſione, *Peccaui heri cum ſolutâ in campo*, ille intelliget non fuiſſe ſuam ſororem; & tamen nemo vnquam dixit ideò illam confeſſionem non fuiſſe validam. Et verò pro oſtendendâ hac veritate non eſt nobis neceſſarium ad eos caſus & ſuppoſitiones recurrere, ſed vniuerſaliter loquendo, quandocumque eſt periculum, ne ex circumſtantiâ peccati colligat Confeſſarius perſonam complicem, & inde aliud malum timeatur, poteſt in omnium ſententiâ reticere eam circumſtantiam; & tenetur confiteri peccatum, niſi etiam ſit periculum, quòd ex ipſo peccato deprehendat eam circumſtantiam.

Non tenetur pœnitens præuenire omnes errores Confeſſarij, licet prauideret illos ſecuturos ex ſuo loquendi modo.

37 Demus ergo ceſſare hoc vltimum periculum, tenetur ſine dubio peccatum dicere tacitâ circumſtantiâ. In hoc ergo caſu ſemper habet locum ratio eius Auctoris, ſi aliquid contra nos valeret; nam etiam tunc, ſi Ioannes dicat, *Commiſi fornicationem cum ſolutâ*, tacet autem, quòd ſit ſoror, Confeſſarius eo ipſo concipit aliud peccatum quàm rê ipsâ fuerit, quia concipit peccaſſe cum diuersâ feminâ ab eâ, cum quâ re ipsâ peccauit. Secundò, illud peccatum ratione circumſtantiæ fuit ſpecie diuerſum à ſimplici fornicatione, & tamen confeſſio eſt valida & validiſſima; ergo.

Fortè reſpondebis, Ibi excuſari ratione periculi. Sed contrà euidenter; quia nullum periculum poteſt efficere, vt ego licitè confitear peccatum quod non feci, loco illius quod feci, multò minùs vt validè abſoluar ab eo, quod non feci, & quod dedi tunc pro materiâ. Poſſet quidem tunc periculum illud efficere, vt ego reticerem totum peccatum; ſi tamen dicere illud ſine eâ circumſtantiâ eſt dicere aliud quod non feci, loco illius quod feci (vt hic Auctor opinatur;) profectò nullum periculum poteſt mihi ad id dare facultatem, taceo obligare. Atqui Auctores non dicunt poſſe me tunc totum illud peccatum reticere, ſed ſolam eam circumſtantiam, ex quâ cognitâ imminet damnum; tunc verò præcisè dicunt debere etiam ipſum peccatum reticeri, quando eo dicto timeri poteſt, ne Confeſſarius vlteriùs diſquirens veniat in notitiam circumſtantiæ; ergo illud argumentum, quod fortaſſe Confeſſarius formabit conceptum alterius peccati, non obeſt huic ſententiæ; quia huiuſmodi errores Confeſſarij ex ſuo præcipitato iudicio non ſunt curandi: ſcire enim deberet ille, ſi prudens eſſet, poſſe eo modo diuidi confeſſionem peccati vel ob obliuionem præteritam, vel ob aliquod periculum in detegendâ materiâ, ſeu circumſtantiâ; poteſt ergo continere ſuum aſſenſum; quod ſi non facit, ſibi imputet. Habetque meus hic diſcurſus locum, etiam quando 38
pœnitens ob iuſtas cauſſas reticet omnino peccatum; nam etiam tunc Confeſſarius iudicat illum non habere aliud peccatum graue, cuius tunc recordetur; id autem etiam videtur obeſſe abſolutioni, non minùs quàm quòd concipiat vnum peccatum pro alio, quia ad integram notitiam ſtatus pœnitentis non minùs exigitur ſcire hunc nihil amplius habere, quàm intereſt ſcire, habere hoc & illud: vti ergo in eo caſu non curatur hic error, ita neque debet in noſtro caſu.

Nullum periculum poteſt facere, vt vnum peccatum pro altero confitear, aut vt abſoluar ab vno pro alio.

Oſtendo prætereà argumentum illud non eſſe bonum, quia ſequeretur manifeſtè, eſto per obliuionem naturalem homo eam circumſtantiam omiſiſſet, fuiſſe tamen inualidè confeſſum: non dico ſequi, eum, vt declararet circumſtantiam omiſſam, teneri confiteri etiam ipſum peccatum, hoc enim eſt de quo diſputatur; ſed dico Confeſſionem præcedentem fuiſſe inualidam, ſi ſolum illud peccatum confiteatur: hoc autem eſt contra communem omnium ſenſum. Sequelam probo manifeſtè; nam ſi quis oblitus planè voti, ſolùm recordetur fornicationis, ideoque ſolam illam fateatur, nec ei aliud peccatū occurrat, tunc iuxta hos Auctores confitetur peccatum quod non fecit, non confitetur autem quod fecit; ergo non eſt confeſſio valida vllo modo, & conſequenter nec abſolutio, quia nemo validè abſoluitur ab his quæ non fecit: quis autem dicat hunc ex eâ obliuione eſſe incapacem validè accedendi ad hoc Sacramentum, ſi non recordetur niſi fornicationis?

Denique ſi eſſet bonum illud argumentum, 39
ſequeretur nec validè confiteri qui diceret, *Peccaui cum feminâ ſolutâ*, niſi diceret quæ illa eſſet, eaque eſſet Confeſſario nota; quia niſi hoc ſciat Confeſſarius, non intelligit peccatum in indiuiduo, neque pœnitens illud confitetur; ergo ſi Confeſſarium intelligere vnum peccatum numero loco alterius facit confeſſionem inualidam, quia non concipit peccatum quod fecit pœnitens; eodem planè modo quando ſolùm intelliget peccatum in ſpecie, & non in indiuiduo, non erit validum Sacramentum, quia non ſolùm requiritur, ne Confeſſarius poſitiuè decipiatur, ſed vt poſitiuè intelligat quid fecit pœnitens, & à quo ipſe eum abſoluat. Vides quàm multùm probet illud argumentum, ob quod reijcitur ab hoc Auctore vt minùs probabilis ea ſententia communis? ei reſpondi ſupra: Eſto Confeſſarius vnum indiuiduum phyſicum peccati loco alterius intelligat, imò etiamſi in hoc poſitiuè mentiretur pœnitens, quia dum dicit ſe furatum librum A, furatus eſt librum B, einſdem tamen omnino rationis, valoris, &c. in ordine

Valor abſolutionis aut confeſſionis non impeditur per mendacium pœnitentis circa indiuiduationē peccati.

dine ad abſolutionem eſſe errorem planè materialem, quia ea indiuiduatio quâ talis nec eſt mala, nec ab eâ abſoluitur homo moraliter, neque ad ſtatum pœnitentis cognoſcendum eſt ex ſe vllo modo neceſſaria. Idem dico cum proportione de malitiâ ſpecificâ; pro quo aduerte duo eſſe in eâ tranſgreſſione voti in re graui: vnum, quod ſit contra votum, hoc totum perfectè perfectiſſimè cognoſcitur; & ex ſpecie ſuâ idem quidem, ſiue noſcatur fuiſſe in materiâ carnis, ſiue non. Alterum eſt, quòd illâ tranſgreſſio iudicetur à Confeſſario non habere aliam malitiam. Hic error nihil facit ad rem, quia cùm ea altera malitia, quæ tunc ignoratur à Confeſſario, iam fuerit per confeſſionem ei pœnitenti remiſſa directè, eo ipſo, moraliter loquendo, perinde ſe habet ac ſi re ipsâ non fuiſſet: & vti ea malitia non ſpectat ad forum huius Confeſſarij, ita eſt per accidens quòd ille eam ignoret, ſeu quòd putet illam non fuiſſe; vti quòd ille putet me non habere alia peccata, eſto re ipsâ illa habeam (quæ tamen ei non poſſum confiteri) eſt etiam per accidens (vt paulò antè dicebam:) ſiue enim inde ſequatur eum formare iudicium alterius ſpeciei ei peccato adiunctæ, ſiue non, ſemper format materialiter iudicium eius ſpeciei moralis, quam pœnitens tenetur ſubiicere clauibus hîc & nunc.

40 Solùm reſtat illa inſtantia de homine, qui cùm fuiſſet furatus centum, diceret, Furatus ſum viginti; quæ in noſtrâ ſententiâ obligante ad confeſſionem circumſtantiarum aggrauantium non habet magnam difficultatem: in aduerſâ verò ipſi videant, cur ille, quandoquidem tunc verum dicit (quia qui furatus eſt centum, ſine dubio furatus eſt viginti) non tamen confiteatur validè. Addo tamen, ſi pœnitens dicat, *Furatus ſum quinquaginta*, & ſecundò dicat, *Furatus ſum alia quinquaginta*, ſufficientiſſimè confiteri, quia reuerâ declarat totum ſuum peccatum: id quod verum iudico, ſiue ea pecunia fuerit duorum hominum, ſiue vnius; quia ea differentia eſt tota materialis in ordine ad confeſſionem: & licet fortaſſe aliquantulùm ſit grauius totum illud damnum vni tantùm homini inferre quàm duobus; ea tamen differentia non eſt in ordine ad confeſſionem notabilis; neque vllus dixit neceſſariò aperiendam in confeſſione. Deinde per hoc, quòd diuidam illud peccatum, non inſinuo fuiſſe diuerſas perſonas eas, à quibus ſum furatus.

Qui eſt ſimul furatus centum, an ſatisfaciat dicendo bis ſe furatum quinquaginta, quaſi duabus vicibus fuiſſet furatus.

Dices; Eo caſu oſtendo me commiſiſſe duo furta, cùm tamen fuerit vnicum. Reſpondeo, Me tunc confiteri duo quidem peccata, at quæ æquiualent moraliter illi vni; vti idem Lugo fatetur, ſi duos occidi vno ictu, vnâ voluntate, quo caſu feci vnicum tantùm peccatum interiùs; nihilominùs ſi vnâ vice dixi me occidiſſe vnum, alterâ poſſum dicere, *Occidi vnum*; & tamen denoto duo peccata, cùm re ipsâ non fuerit niſi præcisè vnum. Quòd enim ait differentiam in eo eſſe, quòd in homicidio violo duo iura, at verò in furto vnum tantùm, nihil omnino probat; quia eſto fuerint in eodem homine iura illa, in ſe tamen ſunt duo; nam ius ad quinquaginta priora eſt diſtinctum realiter à iure ad alia quinquaginta. Deinde ſi nihil aliud dicam quàm *Furatus ſum centum*, hic Auctor admittit me benè confeſſum; & tamen tunc non dico fuiſſe illas vnius hominis; ergo ratione vnici illius iuris nullo modo oſtenditur differentia ad rem noſtram. Et vt oſtendam id clariùs, pone duos homines: vnus ſcit eſſe in ſacco quinquaginta ducatos Petri & quinquaginta Ioannis; alter ſcit in alio ſacco eſſe centum omnes Antonij; ille furatur vno actu illum ſaccum, hic alio actu vnico alterum ſaccum: ambo deinde confitentur, nec dicunt ampliùs quàm *Furatus ſum centum*; vterque ſatisfacit; & tamen vnus fecit contra duo iura, alter contra vnicum; quomodo ergo quæſo ratione iuris vnici minùs benè è contrario confiteretur, ſi ſecundus diceret, *Furatus ſum quinquaginta*, & idem ſecundò diceret, *Furatus ſum quinquaginta*, alter verò etiam in eo caſu benè confiteretur? profectò ſi ius vnicum non obſtat in caſu, quando nihil magis vnus quàm alter explicuit, neque etiam oberit vllo modo in eo ſecundo caſu; quia & in illo vtroque modo confitentur. Non eſt ergo hinc quærenda vlla diſparitas.

Denique abſolutè reſpondeo, Quia illa vox 41
quinquaginta iuxta communem ſenſum addita furto videtur negatiua quantitatis maioris, fortaſſe dici poteſt non eſſe validam eam confeſſionem: at in noſtro caſu dum dico, *Violaui votum in materiâ graui*, vox hæc *in materiâ graui* non additur ad diminuendum, ſed ad oſtendendum quòd fuerit materia capax peccati mortalis; vtrùm autem aliunde habuerit ea ipſa materia rationem peccati, nullo modo, nec quidem iuxta communem acceptionem, aut negat aut affirmat illa confeſſio.

An liceat in eâdem confeſſione diuidere peccatum, quod eſt in duabus ſpeciebus, dicendo ſemel peccati ſubſtantiam, & aliquibus interiectis addere, quòd peccarit contra votum v. g. in re graui.

Verùm hinc replicabis; Ergo etiamſi ego ex propoſito in eâdem confeſſione ea diuidam ac dicam, *Peccaui contra caſtitatem*, & paulò pòſt, *Violaui votum in re graui*, faciam validam ac licitam confeſſionem; hoc autem videtur eſſe contra communem ſenſum; non enim admittunt eam diuiſionem niſi ex obliuione, aut ratione alicuius imminentis periculi. Reſpondeo, Auctores licet in prioribus caſibus dicant licere, de ſecundo tamen caſu nihil negare; vnde ſatis probabiliter dici poteſt ſufficere; & ita expreſsè Suarez fatetur num. 9. Neque obeſt quod obijcit contra Suarium Lugo, ſcilicet ſi ille modus confitendi non ſignificat ea fuiſſe duo peccata, ſed abſtrahit ab eo, quòd fuerint duo aut vnum tantùm; ergo ſi reuerâ fuerunt duo, debebo non ſolùm dicere, *Peccaui contra caſtitatem*, &, *Peccaui contra votum in re graui*; ſed tenebor dicere, *Et id feci per duos actus*; alioquin non intelliget Confeſſarius me duo peccata feciſſe, prout debet intelligere iuxta Tridentini doctrinam: hæc autem obligatio eſt planè contra ſenſum communem. Reſpondeo, Illum modum confitendi ex ſe denotare, fuiſſe ibi duo peccata; ac proinde non eſſe vllam obligationem in hoc ſecundo caſu illius additionis. Per hoc tamen negamus, in primo caſu fuiſſe malam confeſſionem; nam (vt dixi) quòd Confeſſarius, quando fuit vnum peccatum æquiualens moraliter duobus, illud concipiat, perinde ac ſi fuiſſent duo illa diſtincta, quibus æquiualet, non obeſt confeſſioni; vt ſi vnâ volitione vno ictu occidi duos homines, poſſum abſolutè dicere, *Occidi duos*; licet hæc vox ſic dicta planè ſignificet

ficet

ficer duo peccata, quia ratò vnâ volitione & vnâ actione occiduntur duo; eſt ergo ea doctrina Suarij valdè probabilis.

Solutio dubij ſuperio ris. Secundò tamen reſpondeo cùm Lugo negando ſeqnelam, quia quando ſeparatio illa fit in eâdem confeſſione, videtur planè denotare, illud peccatum non habuiſſe talem circumſtantiam; quando autem non eſt vlla ratio faciendi eam diſtinctionem, ſinceritas confeſſionis exigit vt non ſeparetur circumſtantia à peccato cuius fuit, neque peccatum à ſuis circumſtantiis, prout hic ſine neceſſitate fieret.

SVBSECTIO SECVNDA.

Altera pars veræ ſententiæ.

42 *Quando circumſtantia omiſſa non poteſt explicari ſine peccati repetitione, tum ipſum peccatum repetendum eſt.* EA autem eſt; Quando circumſtantia peccati in priori confeſſione omiſſa non poteſt declarari integrè, niſi repetatur ſubſtantia peccati, tunc oportere vt peccatum illud iterùm dicatur. Pro quo aduertit Lugo, Aliquando illam ipſam circumſtantiam eſſe rationem genericam, quæ non poteſt explicari niſi explicando materiam, per quam contrahitur ad talem vel talem ſpeciem; vt circumſtantia ſacrilegij, quæ reperitur in furto rei ſacræ, & in homicidio Sacerdotis; nam per hoc, quòd quis dicat, *Commiſi ſacrilegium*, nullo modo declarat ſpeciem illius etiam intra ſacrilegij conceptum: aliud enim ſacrilegium eſt occidere Sacerdotem, aliud rem ſacram furari: ſimiliter violentia eſſe poteſt circumſtantia peccati; at diuerſa ſpecie violentia eſt, quæ infertur virgini, ab eâ quæ meretrici; quia violentia eſt contra iuſtitiam: diuerſum autem ius eſt, quod quis habet in vitam, ab eo quod habet in honorem, in famam, &c. Vnde, ſicut non ſufficit dicere, *Læſi grauiter meum proximum*, ſed oportet dicere in quâ ſpecie; ita non ſufficit pro explicatione illius circumſtantiæ dicere, *Intuli violentiam grauem proximo*, ſed debet dici in quâ materiâ.

Circumſtantia voti & ſacrilegij pari paſſu ambulant in ordine ad confeſſionem. Hæc doctrina eſt valdè probabilis, non caret tamen aliquâ difficultate, maximè ratione illius exempli de Sacrilegio: nam ſacrilegij circumſtantia reduci videtur ad ſpeciem religionis, ſicut tranſgreſſio voti; nec videtur magis minùſve in ſuo conceptu diuerſificari per materiæ diuerſitatem quàm tranſgreſſio voti. Pone Iudicem qui habeat ius occidendi aliquem, & illum curar occidi in templo; hæc occiſio non habet niſi puram malitiam ſacrilegij, ſicut tranſgreſſio voti in re alioquin licitâ, graui tamen; ergo, ſicut quia poterat eſſe voti tranſgreſſio ſine fornicatione, & è contrario fornicatio ſine tranſgreſſione voti, ſuprà inferebamus, Eam circumſtantiam voti eſſe quaſi diſparatam cum eâ materiâ, & poſſe explicari vnam malitiam ſine alterâ in eâ fornicatione; profectò cùm idem contingat in eâ occiſione hominis in templo, debemus dicere eam rationem ſacrilegij eſſe diſparatam. Idem poſſumus concipere in occiſione Sacerdotis; poteſt enim in eâ ſeparari ratio ſacrilegij à ratione ho-

43 micidij. Nam ſi Iudex habeat ius occidendi Sacerdotem reum grauis criminis, & adiudicatum morti, non poſſit tamen illum occidere antequam degradetur; certè ſi eum ante degradationem occideret, eſſet ſacrilegus, non eſſet homicida; & verò eodem modo ſacrilegus intra rationem puri ſacrilegij (ſecluſo conceptu homicidij) ac ſi occidiſſet innocentem Sacerdotem: eſt ergo circumſtantia ſeparabilis ab homicidio, & explicabilis ſine illo. Quod verò dicebatur, illud ſacrilegium ex ſpecificâ materiâ accipere grauitatem, habet etiam locum in voto; nam longè aliud eſt non dare Deo votum ſimplex ieiunium quod vouiſti, quàm ei non dare decem millia, quæ vouiſti in Dei honorem pauperibus; ergo ex hoc capite non eſt maior difficultas in ſacrilegio quàm in voto. Vnde ſatis mihi eſt probabile, non eſſe etiam tunc ſpecialem obligationem declarandi ſubſtantiam illam peccati in ſacrilegio magis quàm in voto; & idem poteſt cum proportione dici de violentiâ & de iniuſtitiâ. Nam ſi ego iam antè dixeram me furatum eſſe centum, & in alterâ confeſſione dico me intuliſſe grauem violentiam; iam dico totum peccatum. Idem eſt ſi dico, *Occidi hominem*, & poſteà dico, *Grauem violentiam intuli parenti meo contra pietatem*, eo enim ipſo dico totum peccatum occiſionis parentis. Idem eſt in materiâ caſtitatis, ſi quis dicat, *Fornicatus ſum cum ſorore*, & poſteà dicat, *Intuli violentiam grauem ſorori*, iam videtur totum peccatum dicere. Nihilominùs maximè in hoc puncto violentiæ videtur omnino tenenda ea limitatio Cardinalis Lugo, quæ & fuerat Suarij; ſic autem ego explico eam differentiam: Si quis occideret vnum alium hominem, & ſuo parenti inferret violentiam grauem extra percuſſionem, non committeret in iis duobus peccatis tam graue quid, quàm ſi violenter eumdem parentem occidiſſet; ergo hæc violentia non ſufficienter explicatur dicendo *Occidi hominem*, & poſteà dicendo *Intuli violentiam parenti in re graui.*

Secundò tamen obiicies ex dictis à nobis Tomo 3. diſput. 4. num. 42. Etſi votum & lex non ponant materiam præceptam, & quam noui, in eâ virtute ad quam alioquin ſpectat ea materia; nihilominùs in confeſſione aperiendam eſſe eam materiam, quia ab illâ accipit votum ſpecialem grauitatem; ergo non ſufficiet in confeſſione dicere, *Tranſgreſſus ſum votum in re graui*; ſed debebit explicari quæ res ea ſit; ergo ſiue ea materia aliàs ſit contra alterum præceptum, ſiue non, ad explicandam tamen ipſius voti grauitatem debebit ea declarari. Confirmatur, eodem omnino modo diſcurri ibi de voto, quo de Lege, reſpectu materiæ quam præcipit: atqui non ſufficit mihi dicere, *Tranſgreſſus ſum præceptum Eccleſiæ in re graui*; ſed debeo dicere, *Non audiui Sacrum die Dominico*; ergo eodem modo ſi vouiſſem eam auditionem die Lunæ, non ſufficeret mihi dicere, *Tranſgreſſus ſum votum in re graui*; ſed tenebor dicere quæ illa fuerit; hoc eſt, *Omiſi die Lunæ Sacrum quod voueram*; ergo ſi Sacrum illud fuiſſet ſub aliâ obligatione eo die, v.g. ſub præcepto, & ego iam fuiſſem confeſſus, quòd tranſgreſſus eſſem præceptum audiendi Sacrum, adhuc poſteà vt declararem malitiam voti, deberem illam omiſſionem Sacri confiteri. Hæc replica probat mihi eas inſtantias allatas communiter non eſſe omnino bonas; & puto in eis habere locum eam limitationem Suarij. Nihilominùs tamen ſubſtantia ſententiæ communis adhuc tota ſtat, quia poſſum ione- 44 *Qui violauit in re graui votum, an teneatur ipſam rem ſiue materiam explicare in confeſſione.*

nite

nire caſus multos, vbi eſto explicetur materia eius circumſtantiæ (vt hæc obiectio contendit) non tamen ideò detegatur peccatum anteà iam in confeſſione dictum; nam in eodem exemplo audiendi Sacrum, ſi ego feci votum illud audiendi die Dominicâ, & poſteà illud non audio, ac in confeſſione oblitus circumſtantiæ voti, dixi me neglexiſſe Sacrum die Dominicâ; poſteà tamen quando volo declarare circumſtantiam voti, etſi debeam dicere, *Omiſi Sacrum, ad quod ex voto tenebar*, non eſt neceſſarium dicere, illud fuiſſe die Dominicâ; ac proinde non eſt neceſſum vt alteram malitiam tranſgreſſionis præcepti declarem. Idem eſt in furto; nam ſi dixi me furatum eſſe pecuniam, & oblitus ſum dicere me habuiſſe votum non furandi, quantumuis tenear poſteà, dum dico me tranſgreſſum fuiſſe votum, dicere etiam materiam; poſſum tamen non dicendo peccatum furti eam dicere hoc modo: *Accepi pecuniam quam vo-*
45 *ueram me nolle accipere.* In caſtitate poteſt fortè idipſum oſtendi, ſi vxoratus dicat, Habui copulam eo die quo ex voto tenebar non habere; poteſt enim fieri vt Confeſſarius ſciens illum habere vxorem, putet eum loqui de copulâ cum ſuâ vxore, quæ alioquin eſt licita. Denique concludo; Quandocumque potuerit ea circumſtantia explicari explicatâ materiâ, prout neceſſum diximus eſſe ad circumſtantiæ declarationem, abſque eo quòd præcedens peccatum explicetur, habet locum concluſio communis, vt ex Suario & Lugo notauimus.

Iam autem ex his, quæ immediatè notauimus, ſoluitur alia obiectio contra eam communem ſententiam: quòd ſi non eſt neceſſarium dicere materiam, quam per votum violaui, neque erit neceſſum dicere materiam, in quâ Deum grauiter offendi, ſed præciſè accuſo me, quòd offenderim Deum in materiâ graui; hoc autem eſt hæreticum, & contra Tridentinum definiens, eſſe neceſſum ſpecies peccati declarare. Huic inquam obiectioni reſpondetur, Nos ideò conſequenter docere, etiam in eis caſibus eſſe neceſſarium dicere materiam, quam tranſgreſſus ſum; licet quando illa aliunde eſt prohibita, & hoc ſecundum ego iam ſum confeſſus; non ſit neceſſum dicere eam prohibitionem, quando non dicto peccato dici ea materia poteſt: vt ſi iuraui falsò, & contra votum, & accuſaui me de iuramento falſo, ſatis eſt quòd poſteà dicam, *Accuſo me, quòd cùm haberem votum non iurandi, illud tranſgreſſus ſum in iuramento graui*: & in exemplis ſuprà poſitis clarè idipſum cernitur.

DISPVTATIO TRIGESIMASEXTA.

De integritate confeſſionis in caſu neceſſitatis.

1 EXPLICVIMVS hucuſque materiam remotam Sacramenti Pœnitentiæ; iam agendum de confeſſione quæ eſt proxima: circa quam varia poſſunt in dubium verti, quæ hac & ſequentibus diſputationibus declaranda erunt; in hac quidem de integritate eiuſdem in caſu neceſſitatis, quando ſcilicet homo non valet vel ſomnia vel etiam vllum in particulari dicere, nec dare doloris ſigna.

SECTIO PRIMA.

Quid ſi vnum tantùm peccatum aut nullum planè determinatè dici poſſit.

Si alicui hic & nunc ſit communicandum, & vnicum habeat peccatum mortale, quod ob iuſtas cauſas non debeat confiteri, an ſaltem venialia debeat confiteri ante Communionem.

ANTE propoſiti dubij explicationem quæri breuiter poteſt, cùm ſuperiùs diximus, peccatum, ob cuius confeſſionem graue aliquod damnum timetur, non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, quid ſit dicendum, caſu quo Ioannes v.g. non haberet ex mortalibus niſi vnum tale, & occurreret ei neceſſitas communicandi, quia vel ſine notâ eam Communionem differre non poſſet, vel deberet ſatisfacere præcepto Communionis annuæ, an obligaretur tunc ad dimidiandam confeſſionem & ſola venialia dicenda? Pater Suarez ſect. 2. diſput. 23. negat; quia non obligatur homo ad confitenda venialia. Ego tamen conſequenter ad ea quæ Tomo præcedenti de Euchariſtiâ tradidi, dicendum iudico, eum omnino teneri; etenim eo loci oſtendi rationem, ob quam tenemur ante Euchariſtiam præmittere confeſſionem, eſſe, vt habeat homo quaſi moralem certitudinem de ſtatu gratiæ pro Venerabili Sacramento dignè ſuſcipiendo neceſſariæ; hæc autem ratio habet locum in præſenti: nam licet ille homo non dicat peccatum illud mortale; ſi tamen (vt ſupponimus) Confeſſarius habeat iuriſdictionem ad abſoluendum ab illo, eo ipſo quòd homo ille confiteatur venialia cum dolore vniuerſali ſe ad illud mortale etiam extendente, abſoluetur ab illo, perinde ac ſi fuiſſet directè de illo confeſſus: nam illud peccatum debet tunc iudicari perinde ac ſi homo fuiſſet illius oblitus; quo caſu iuxta Tridentini definitionem remittitur ſimul cum alijs, licet cum obligatione illud poſteà, quando data occaſio fuerit, confitendi competenti Confeſſario. 2 Cùm ergo in hoc caſo poſſit ille homo habere eamdem planè certitudinem de ſtatu gratiæ pro Euchariſtiâ ſuſcipiendâ, quam haberet, ſi fuiſſet confeſſus illud peccatum, non eſt cur excuſetur ab eâ obligatione præmittendi confeſſionem ante Euchariſtiam; vnde conſequenter dicendum iudico, illum non teneri, cùm primùm facta ſit ei occaſio confitendi, illud ſtatim confiteri, ſed poſſe expectare vſque dum obliget per ſe præceptum confeſſionis: id quod adhuc videtur aſſerendum, eſto debeat communicare; quia iam illud peccatum in ordine ad neceſſariam diſpoſitionem ita cenſetur remiſſum, ac ſi verè illud confeſſus fuiſſet.

Qui vi morbi oppreſſus nullum poteſt peccatum ſpecificare, an poſſit abſolui.

Iam ad dubium ſuprà in titulo propoſitum: An qui incipit confiteri, & oppreſſus vi morbi non poteſt vlteriùs pergere, poſſit abſolui. Quæ difficultas habet locum, etſi nullum in particulari

lari peccatum dixerit, ſed ſolùm in communi, *Peccaui, & peto abſolutionem.* Reſpondeo, Quoad primam partem ea communi omnium (vno excepto Victoriâ, qui Relectione de Confeſſione num. 164. ſubdubitat) omnino poſſe abſolui, quia integritas confeſſionis ſolùm requirit, vt dicantur ea peccata quæ poſſunt dici: vnde ſicut quando ex obliuione, aut ob graue periculum, quod timetur, omittuntur aliqua, non eſt id contra eſſentiam Sacramenti; ita neque eſt, quòd eo caſu, quando non poteſt niſi vnicum dici, non dicantur reliqua.

3 *Sententia negans talem poſſe abſolui, & eius rationes.* Circa ſecundam partem, quando non poteſt dici vllum determinatum, ſed ſolùm *Peccaui*, maior eſt difficultas, eo quòd Soto, Canus, Abulenſis, Ledeſma, Nauarrus apud Patrem Vaſquez quæſt. 91. art. 2. dub. 1. num. 2. Apud Dianam verò Tractatu 3. de Abſolutione moribundi, reſolutione 1. etiam Conradus, Medina, Nunnus, Auila, Aluarez, Coquerius, Graffius, Pedraca & Angles negent, poſſe abſolui: quorum fundamentum eſt, quia materia huius Sacramenti debet eſſe confeſſio; in eo autem caſu, ſi nullum peccatum dicitur, nulla eſt confeſſio; ergo. Confirmatur, quia Iudex non poteſt prudenter iudicare, niſi cognitâ cauſâ. Hoc tamen argumentum, ſi bonum eſſet, probaret etiam non poſſe abſolui, ſi ſolùm vnum peccatum dicatur; nam apud Tridentinum agens de confeſſione nulla eſt diſtinctio inter eos duos caſus, quòd dicatur vnum tantùm reliquis omiſſis, vel dicatur ſolùm *Peccaui*. Quoad confirmationem item ea conceptu iudicij, &c. eodem modo videtur requiri, non ſolùm vt vnum peccatum cognoſcatur, ſed omnia; alioquin non poterit benè exerceri iudicium. Quid enim iuuat ſcire vnum, ſi ignorentur mille? ergo ſi hi Auctores fatentur eſſe validam, quando vnum dicitur peccatum ceteris omiſſis, eò quòd tunc dici non poſſunt; debebunt etiam fateri, quando ſolùm dicitur *Peccaui* eſſe validam confeſſionem, quia hoc ipſum eſt, confiteri quantum poteſt.

Ad bonam confeſſionem non eſt opus vt pœnitens dicat aliquid ignotum Confeſſario. Dices, Quòd ille peccauerit iam ſciri à Confeſſario, qui ſcit omnem hominem eſſe peccatorem. Reſpondeo, Ad valorem confeſſionis Sacramentalis non eſſe neceſſum, vt pœnitens dicat Confeſſario aliquid ei ignotum; nam ſi Confeſſarius vidit meum delictum, poſſum ego accedere & dicere, *Accuſo me de eo peccato quod tu ſcis*; accuſatio ergo ſolùm dicit agnitionem culpæ coram iudice & petitionem abſolutionis; id autem poteſt propriè eſſe, eſto nihil noui dicatur Confeſſario. Adde, eſto ſciat Confeſſarius nullum hominem eſſe ſine peccato, non tamen ideò ſcire, hunc hominem non fuiſſe paulò antè confeſſum, ita vt nullum habeat iam peccatum. Adde vlteriùs, eum non ſciuiſſe, verùm hic vellet abſolui, & doleret de peccatis: quæ duo pro dandâ abſolutione debent à Confeſſario ſciri.

4 *Cur abſolutus non factâ integrâ confeſſione teneantur deinde, ſi poſſit, integrè confiteri.* Secundò obiicies: Semper debet homo abſolui directè ab aliquo peccato, vt indirectè abſoluatur à reliquis quæ non dicit: at qui tunc directè à nullo abſoluitur, cùm nullum dicat; ideoque tenetur poſteà, ſi conualeſcat, omnia in particulari dicere. Hæc difficultas eſt viſa valdè grauis Cardinali Lugo diſp. 17 ſect. 5. ci Suarez reſpondet diſp. 23. ſect. 1. num. 11. tunc dimitti peccatum ſecundùm rationem offenſæ diuinæ, ideoque relinqui omnes ſpecies peccati vt ſubiiciendas deinde confeſſioni. Hæc ſolutio etiam eſt viſa difficilis Lugo, eò quòd ratio generica, vel ſunt omnia peccata confusè ſumpta, vel aliqua ratio metaphyſica abſtracta; omnia illa ſimul ſumpta eſſe dimiſſa dici non poteſt, quia eo ipſo non eſſet obligatio vllum ex illis ſubiiciendi: non item ratio aliqua communis abſtracta, quia abſoluere directè ab aliquo peccato, eſt cedere iure, quod Deus habet ad auerſionem propter illud; quo ergo Deus tunc iure cedit? Nam ſi ſolùm rationem communem condonat, poterit propter rationem ſpecificam ei homini iraſci. Ratio autem ſpecifica cuiuſcumque peccati, v. g. adulterij, ſecundùm quod excedit infimum peccatorum mortalium, eſt digna odio & auerſione graui. Imò ſi eo caſu moribundus fuiſſet abſolutus à minimo mortalium (ponamus dari illud poſſe) non teneretur tunc illud confiteri; quia iam eſſet abſolutus directè à totâ malitiâ graui illius; hoc autem eſt falſum, ergo.

Nihilominùs idem Auctor dicit admitti poſſe, 5
tunc peccatum dimitti directè ſecundùm rationem communem; id quod ita explicat: Nam in his, quæ includunt actionem intentionalem, non eſt neceſſarium ſemper deſignare id, ad quod terminatur ea actio: v. g. ſi Deus alicui peccatori promitteret; *Puniam quidem te propter mortalia, non tamen in æternum*; vi huius promiſſionis teneretur Deus ceſſare aliquando, non tamen hoc anno aut ſequenti, quia ſemper poſſet diutiùs & diutiùs protrahere non puniendo in æternum; vnde nunquam ita ceſſaret, quin ſemper adhuc nouam gratiam faceret illi homini. Ita in præſenti, dum Deus condonat eo caſu directè rationem communem peccati, obligat ſe, vt non iraſcatur propter illud, ſicut priùs; quantum autem debeat remittere de indignatione non continetur in eâ promiſſione, quia poſſet minus & minus & minus remittere.

Iudico rem hanc eſſe faciliorem quàm vt ad tales conſiderationes nos cogat venire. Et in primis ſi admittatur (vti multi iudicant poſſibile) peccatum mortale omnium infimum, non poteſt conſideratio huius Auctoris habere locum, quia remiſſâ ratione peccati mortalis vt ſic, quæ in eo reperitur, nulla ſpecifica mortalis manere poteſt, quæ remittatur; tunc autem iuxta hunc Auctorem non eſſet obligatio illud peccatum confitendi, quia quod in eo manet remittendum ſolùm eſt, vt ſic dicam, veniale; veniale autem non eſt materia neceſſaria confeſſionis; ergo per eam ſpeculationem non ſoluitur difficultas: quia etiam tunc, ſi conualeſceret ille homo, deberet confiteri peccatum illud mortale etiam infimum, quia non eſſet explicatum in confeſſione.

Verùm quidquid de hoc ſit, ſi res ad prima principia reducatur, facillima eſt. Etenim loquendo reſpectu Dei omnis remiſſio peccati etiam eo caſu eſt directa, directiſſima quoad culpam totam & reatum æternum; neque ibi eſt neceſſum quidquam de ratione communi ſeu abſtractâ conſiderare: vt quando homini Deus dimittit peccata propter contritionem, omnia directè directiſſimè dimitti; (vbi obiter noto me re ipsâ non videre ſpecialem aliquam difficultatem in noſtro caſu præ eâ remiſſione per 6 *Quo reſpectu dicantur peccata directè vel indirectè remitti.*

contri-

Google

contritionem;) quòd autem Theologi vtantur eâ voce *directè* vel *indirectè dimitti*, purè purè id fit in ordine ad obligationem ea peccata poſteà ſubiiciendi clauibus: quando enim manet obligatio ea ſubiiciendi, dicimus indirectè ea fuiſſe dimiſſa, directè verò quando non eſt obligatio. In eo ergo caſu, ſi loquamur de dimiſsione in ordine ad Deum, dicimus omnia eſſe directè directiſsimè dimiſſa, nec opus eſſe ad eas rationes confuſas logicas recurrere; ſi verò loquamur in ordine ad ſenſum Theologorum, dicimus nullum planè eſſe dimiſſum directè, quia manet obligatio omnia confitendi: cur autem maneat ea obligatio in foro externo, cùm in interno omnia ſint iam condonata, non poteſt aliud fundamentum aliaque ratio adduci, quàm quòd Christus voluerit imponere eam obligationem, vt omnia peccata mortalia, quantum fieri poteſt, expreſsè ſubiiciantur Confeſſario, eſto iam ſint per aliam viam etiam per ipſam confeſsionem dimiſſa; ſi tamen adhuc non ſunt explicata.

Ex ſolâ Christi voluntate oritur, quòd peccata indirectè remiſſa debeant explicari in confeſſione.

7 Quæ obligatio eſt planè independens à puncto illo remiſsionis, vt patet euidenter ad hominem & contra Suarium & contra Lugo; nam ipſi admittunt Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; quo caſu dicunt, Eſto ea peccata, quæ tunc in confeſsione dicuntur, nullatenus ſint remiſſa neque quoad rationem communem culpæ, neque quoad particularem, non eſſe tamen ampliùs obligationem ea confitendi. Vnde debemus eo caſu dicere, In ſenſu Theologorum ea peccata eſſe directè remiſſa, quia ea remiſsio directa purè purè conſiſtit in ablatione obligationis declarandi ea peccata Confeſſario; eo autem caſu talis remiſsio directa non fit per eas conſiderationes metaphyſicas, quandoquidem nihil de ratione communi aut particulari propriè dimittitur in foro Dei; ergo pro eâ dimiſsione directâ non eſt neceſſarium ad aliud recurrere quàm ad hoc, quòd Christus voluerit omne mortale, ſiue dimiſſum ſit per contritionem ſiue per confeſsionem non explicitam, ſubiici expreſsè Eccleſiæ clauibus, ſi fieri poteſt. Eo igitur caſu obiectionis Sacerdos abſoluens ac dicens, *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, virtute hæc omnia dicit, *eſto non habeas niſi attritionem. Ego te abſoluo à tuis omnibus peccatis coram Deo quidem directè directiſſimè, & do tibi gratiam iuſtificantem: coram Eccleſiâ verò, ſeu in ordine ad obligationem tua omnia peccata ſubiiciendi deinde in confeſſione explicitâ, ſi poſſibilis tibi fuerit, nullam penitus do tibi abſolutionem.* Vides quàm res ſit clara, & in ſe facilis?

Quis ſit ſenſus abſoluentis à peccatis iam indirectè remiſſis.

8 Differt autem hæc confeſsio ab illâ, in quâ aliqua peccata, non tamen omnia fuêre dicta; nam tunc licet in foro Dei etiam abſolutio (iuxta dicta) ſit directa directiſsima quoad omnia peccata, in ordine tamen ad forum Eccleſiæ homo ille liberatur ab obligatione ſubiiciendi deinde ea, quæ tunc diſtinctè confeſſus eſt; non tamen liberatur ab obligatione dicendi ea quæ tunc non potuit dicere; ideoque tunc dicimus ab aliquibus abſolui directè, ab aliis verò indirectè. In quo nullum eſt maius myſterium quærendum.

Sententia aſſerens poſſe & debere abſolui, & rationes eius.

Secunda ergo ſententia dicit poſſe tunc & debere abſolui pœnitentem: ita Suarez, Vaſquez, Diuus Antoninus, Salas, Ioannes Medina, Corduba, Angelus, Richardus, Turrianus, Coninck, & alij multi, quos refert & ſequitur Diana; eamdem etiam tenet Lugo ſuprà. Probatur autem, quia integritas confeſsionis non obligat ad impoſsibilia, ſed exigitur in quantum fieri poteſt: vnde ſi periculum aliquod timeatur ex manifeſtatione alicuius peccati, non eſt obligatio illud dicendi; neque eſt credendum Chriſtum Dominum voluiſſe tales perſonas relinquere incapaces iuſtificationis per hoc Sacramentum. Confirmatur, quia ſi (quod fieri poteſt) aliquis recordaretur ſe peccaſſe mortaliter, & planè oblitus eſſet, quale eſſet illud peccatum, teneretur confiteri ſe peccaſſe nullum in particulari dicendo peccatum; ergo peccatum in genere eſt materia ſufficiens confeſsionis, alioquin in dicto caſu repugnaret obligatio confitendi. Denique idem ſuadebitur ex dicendis de iis qui abſente Confeſſario dederunt ſigna pœnitentiæ.

SECTIO SECVNDA.

Aliqua dubia circa caſum præcedentem.

INTER quæ primum ſit: An ſi Sacerdos audiens confeſsionem timeat ſe moriturum ante finem, poſsit ſtatim dare abſolutionem, ſiue adſit alius, ſiue non, qui eum pœnitentem poſsit audire. Cenſent nonnulli, vt detur tunc abſolutio, ſufficientem cauſſam eſſe, ne talis pœnitens cogatur bis ea peccata confiteri. Ita Sotus in 4. diſtinct. 18 quæſt. 2. art. 2. Suarez verò diſp. 23. ſect. 1. initio, ſolùm id admittit, ſi non adſit alius qui confeſsionem perficiat: vbi non explicat; an hæc ſola neceſsitas ſufficiat, an verò debeat eſſe etiam aliquod aliud periculum ex parte ipſius pœnitentis. Vaſquez quæſtione 91. art. 2. dub. 2 magis diſtinctè videtur docere, niſi etiam ex parte pœnitentis ſit aliquod periculum, non ſufficere: id quod etiam docet clariùs Lugo diſp. 16. num. 4. & videtur valdè conforme ſenſui communi. 9

An ſacerdos moriturus poſſit pœnitentem abſoluere non auditâ integrâ eius confeſſione, ita vt non teneatur repetere quæ eſt confeſſus.

Nam ſi quis incipiat confiteri mihi alienâ linguâ, ex parte tantùm notâ, & ego audiam duo vel tria peccata, deinde tamen videam me non poſſe exactè illum intelligere, non do illi abſolutionem, ſed remitto illum ad alium, qui eam linguam perfectè calleat. Addunt aliqui aliam inſtantiam de eo qui poſt aliqua peccata non reſeruata profert aliquod reſeruatum; tunc enim Sacerdos non dat abſolutionem, ſed remittit illum ad alium, qui habeat poteſtatem. Hæc tamen inſtantia non videtur omnino efficax, quia eo caſu Sacerdos ratione reſeruatorum agnoſcit ſe non habere poteſtatem abſoluendi validè; quid ergo mirum ſi non abſoluat, in noſtro autem caſu non eſt ea ratio, cùm ſupponamus eum habere integram iuriſdictionem. Confirmo, quia in caſu quæſtionis videntur Auctores docere, eſto illicitè, validè tamen dari poſſe tunc abſolutionem; at in caſu de reſeruatis, ſi audito peccato reſeruato daret Sacerdos abſolutionem, profectò ea eſſet inualida, eſt ergo diuerſitas inter vtrumque. Quidquid tamen de inſtantiâ ſit, ſententia eſt probabilis.

Reſoluitur quæſtio negatiuè.

Negandum tamen non eſt etiam contrariam eſſe probabilem; quia illud onus dicendi bis peccatum ſæpè excuſat à confeſsione integrâ materialiter: probari fortaſſe id poſſet; nam qui obli- 10

Probabilis ſententia aſſerens fieri poſſe.

Digitized by Google

rus circumſtantiæ eam poſteà confitetur, non tenetur in ſecundâ confeſsione repetere illud peccatum ad hoc, vt faciat integram materialiter totius illius peccati confeſsionem, vt diximus ſuprà. Hæc tamen inſtantia non multùm valet, quia eo caſu iam eſt priùs dicta ſubſtantia tota illius peccati, ideoq́ue facta eſt confeſsio etiam materialiter integra; quid ergo mirum, ſi non ſit obligatio dicendi ſecundò illud peccatum? in noſtro autem caſu datetur abſolutio ſuprà ea quæ adhuc non ſunt dicta ſine vllâ neceſsitate, præcisè ne pœnitens cogeretur dicere ſecundò ſuum peccatum. Meliùs poſſet idipſum confirmari ex aliâ doctrinâ multorum Theologorum, qui dicunt poſſe Superiorem audire ſubditum quoad caſus reſeruatos, illumq́ue abſoluere, ac deinde remittere ad ordinarium Confeſſarium, vt apud eum reliqua confiteatur, ibi autem iam fit dimidiata confeſsio. Nec ſufficit, quod obiicit in contrarium Cardinalis Lugo, Etiam in hoc ipſo caſu Auctores dicere, illum pœnitentem tunc debere Confeſſario ordinario declarare omnia peccata, etiam ipſa reſeruata, & quæ antè confeſſus fuerat: hoc inquam non obeſt. Etenim licet hinc optimè probetur, quòd pœnitens ille obligetur ad confitenda ſecundò ea peccata (id quod tamen aliqui negant; de quo infrà) ſaltem colligitur, quòd vt poſsit dari abſolutio non auditis ex integro peccatis pœnitentis (prout illam dat in eo caſu Superior) non ſit neceſſaria magna cauſſa; neque enim illius prioris abſolutionis defectus ſuppletur per hoc, quòd ſecunda confeſsio ſit integra: hæc enim ſecunda habet ſe per accidens reſpectu primæ. Eſt ergo adhuc probabilis ea prima ſententia.

11 Secundò circa prædictum caſum quæri poteſt; An ſi Confeſſarius hodie incepit confeſſionem infirmi audire, & cras dum reuertitur, eum inuenit deſtitutum ſenſibus, poſſit eum abſoluere. Reſpondet benè Lugo num. 6. cum Dianâ, Chapeauillâ & Zambrano, Omnino poſſe, nec debere timeri eum mutaſſe voluntatem, niſi planè poſitiua eſſent ſigna eius mutationis. Id quod ampliùs confirmabitur ex dicendis de eo qui in abſentiâ Confeſſarij petiit abſolutionem.

Si dicta confeſſione generali in ſacro Sacerdos vel Miniſter caderet in periculum mortis, an vi illius confeſſionis poſſet abſolui.

Tertium dubium, Vtrùm Sacerdos, qui in Sacro dicit confeſſionem generalem, ſi caderet repentè in apoplexiam, nullumque aliud daret ſignum doloris, poſſet abſolui vi eius confeſſionis? Habet locum hoc dubium etiam in ipſo miniſtrante ad Sacrum & eamdem confeſſionem generalem dicente. Reſpondeo cum Laymanno lib. 5. Tractatu 6. cap. 8. & Lugo num. 23. illos non poſſe abſolui, quia ea confeſſio non eſt Sacramentalis, nec in ordine ad Sacramentum; & ſanè Miniſtri ſæpè eam dicunt, quando potiùs habent contrarium animum non confitendi: quod idem in multis peccatoribus Sacerdotibus contingit.

Quartum dubium eſt, Vtrùm non ſolùm poſſint in caſu illo neceſſitatis abſolui, ſed debeant. Reſpondeo, Omnino debere, quia cùm ſit ſaltem probabilis ea ſententia communis, poſſitq́ue ab eâ abſolutione pendere æterna infirmi ſalus, tenetur Confeſſarius ex charitate ei opinioni ſe accommodare, cùm è contrario nulli ſe exponat periculo; neque in eo caſu vlla fiat irreuerentia Sacramento.

Quintum dubium, An pro dandâ abſolutione, confeſſione imperfectâ, ſit etiam ſufficiens neceſſitas, quando eſt periculum naufragij aut incendij, &c. Reſpondeo, Omnino eſſe, quia illud non minùs eſt periculum vitæ, quàm ſi eſſet vi morbi: imò tunc ſi non poſſet omnibus ſeorſim dare abſolutionem, omnes tamen vel vnicum peccatum dicerent, vel certè clamarent, Peto abſolutionem, poſſe omnes vnâ vice ſimul abſoluere; ſicut ſuo modo diximus de Baptiſmo, poſſe ſimul multos vnâ formâ baptizari. 12

In periculo naufragij, incendij, &c. poteſt quis abſolui non præmiſſâ integrâ confeſſione.

Sextum dubium eſt, Vtrùm qui ſolùm dixit veniale in communi, poſſit etiam abſolui. Reſpondeo, Etiam poſſe, quia adhuc magis diſtinctè eſt confeſſus, quàm ſi præcisè dixiſſet *Peccaui*; ergo à fortiori eſt abſolutionis capax: debet verò abſolui, quia fortaſſe habet mortalia, quorum non recordatur, & per eam abſolutionem iuſtificabitur; alioquin ex defectu illius damnandus. Vnde idem dico de puero, de quo dubitatur, vtrùm habeat vſum rationis nécne, ſi confitetur aliquod veniale, à fortiori autem ſi aliquod mortale dubium, abſoluendus erit ſub dubio; quia ſi confeſſionem certam fecit, & dubium eſt de vſu rationis perfecto, meo iudicio eadem omnino ratio eſt, ac ſi eſſet de iudicio rationis certum, & dubium vtrùm de peccato; quo caſu omnes admittunt eſſe materiam ſufficientem, & debere dari abſolutionem ſaltem ſub conditione; & idem dico, eſto non potuerit vllum in particulari peccatum dicere, dederit tamen ſignum doloris, & petierit abſolutionem.

Qui in tali periculo ſolum veniale in communi confitetur, abſolui debet, ſicut & infans de quo dubitatur an ſit rationis capax.

Septimum dubium eſt, Vtrùm ſi infirmus non dedit ſigna, quibus peteret abſolutionem, ſed purè putè dedit ſigna doloris, v. g. tundendo pectus dicendo, *Domine miſerere mei*, & *Propitius ſis mihi peccatori*, &c. poſſit tamen abſolui. Pater Suarez videtur omnino ſentire, id non ſufficere; quia quòd homo habeat dolorem, non eſt ſignum quòd habeat animum confitendi. Pro quâ ſententiâ multos refert Diana Tomo 2. Tractatu 3. reſolutione 2. Contrariam tamen ſententiam, quam tenent Chapeauilla, Laymannus & Zambranus, quos refert & ſequitur Diana eo loco, & poſt ipſum Lugo ſectione 7. omnino tenenda eſt; quia in Catholico credente neceſſitatem Sacramenti Pœnitentiæ, ſigna illa doloris planè ſunt in ordine ad obtinendam remiſſionem peccati per confeſſionem, quam ſcit eſſe ad eam remiſſionem neceſſariam; ac proinde illa ſigna ſunt etiam petitio confeſſionis. Adde ſaltem eo caſu eſſe dubium, vtrùm ea ſigna ex eo affectu confeſſionis oriantur; ergo tamquam in dubio poterit & debebit tunc abſolui ſaltem ſub conditione. 13

Infirmus qui dedit ſigna doloris abſolui debet, licet non petierit expreſsè Confeſſarium.

SECTIO TERTIA.

De infirmo nullum dante doloris ſignum.

Qvæstio hæc olim nulla, nunc à nonnullis valdè potenter agitata, diligentem ſui exigit diſcuſſionem, maximè propter Modernum quemdam acerrimum Nouitatum defenſorem. Quærimus ergo, An qui nullum planè doloris aut confeſſionis ſignum dedit, & moribundus iacet, poſſit abſolui. 14

SVB-

SVBSECTIO PRIMA.

Sententia affirmans proponitur.

Molfeſij, Homoboni & Antonij de Litteratis ſententia.

MOLFESIVS, Homobonus & Antonius de Litteratis apud Dianam ſuprà reſolutione 8. affirmant, ſi moribundus ille ſit bono bonæ vitæ, & conſueuit confeſſionem frequentare, poſſe ei abſolutionem dari; quia de ipſo præſumendum eſt, quòd eo articulo deſideret hoc Sacramentum ſuſcipere. Verùm quidquid de ſententiæ veritate ſit (de quâ paolò pòſt) hæc ratio pro illâ allata ſi ita ab ipſius Auctoribus intelligatur, vt loquantur in eâ de deſiderio abſolutionis concepto à moribundo poſt periculum illud vitæ, probare videtur plus quàm ipſi intenderant; nam etiam ſceletati homines, ſi tamen Chriſtiani & Catholici, ſupponendi ſunt in mortis periculo habere voluntatem confitendi, cùm omnes debeant tunc ſupponi velle ſaluari, & conſequenter adhibere velle remedium, qood ſciunt eſſe ad eam ſalutem neceſſarium. Hoc tamen facilè reiicitur, quia huiuſmodi graue vitæ periculum frequentiſſimè incurritur, ita vt homo de eo penitus nihil noſcat; deſtituitur enim repentè ſenſibus; ergo nihil poteſt inde inferri adhuc, vt iudicentur tales homines capaces abſolutionis. Vt igitur magis veroſimiliter hi Auctores diſcurrant, debent loqui de deſiderio confeſſionis, antequam quis in illud periculum incidat: hoc enim deſiderium præſumi faciliùs poteſt in homine qui frequentiùs confitetur. Quid tamen huic argumento dicendum infrà conſtabit. Confirmant eam ſententiam auctoritate Gregorij XV. qui dum fuit Archiepiſcopus Bononienſis, in memoriali Confeſſariorum edito Bononiæ præcepit ſimilibus dari abſolutionem. Reſpondemus tamen id non aliam auctoritatem habere quàm priuati hominis ita ſentientis.

Auctoritate Gregorij XV. confirmatur,

Tertiò id probant ex facto Clementis. VIII. qui dicitur abſoluiſſe ſub conditione hominem, quem vidit cadentem ex fabricâ ſancti Petri. Cardinalis Lugo ait ſe diligenter inquiſiuiſſe Romæ, & nihil potuiſſe de hoc facto deprehendere. Recentior quidam ait, Etiamſi nihil ſit inventum à Cardinali non propterea ſequi, non eſſe probabile ita re ipsâ contigiſſe; ego tamen dico, Ex tam incertâ narratione nihil inferri pro caſu noſtro.

Clementis VIII. facto,

15 Secundò reſpondeo, Neque omnino eſſe eam hiſtoriam ad huius Moderni mentem, quia potuit prudenter cogitare Pontifex illum hominem adhuc in caſu ipſo habuiſſe iudicium plenum, & agnouiſſe ſuum periculum, & deſideraſſe abſolutionem: hoc autem non ſufficit ad loquendum vniuerſaliter de omnibus moribundis, qui frequentiſſimè ita repentino morbo obruuntur, vt nullo modo poſſint agnoſcere ſe eſſe in eo periculo; ideoque nec nos poſſumus præſumere in eis eſſe ſufficientem diſpoſitionem pro abſolutione; adde, neque eam totam interiorem diſpoſitionem tunc de nouo habitam eſſe ſufficientem ſine exteriori petitione abſolutionis; de quo infrà fuſiùs; multò ergo minùs erit diſpoſitus ille, de quo tunc non poteſt interior diſpoſitio præſumi.

Caſtrenſium Confeſſariorum praxi,

Adducunt Quartò praxim caſtrenſium Confeſſariorum, quos dicunt abſoluere milites cùm eos in pugnâ vident cadentes, non expectato vllo ſigno doloris. Reſpondeo, Hinc non videri poſſe deſumi quidquam pro præſenti dubio; in caſu enim pugnæ manifeſtum vitæ periculum præuiſum poteſt præſumi aliquem dolorem de peccatis & deſiderium abſolutionis extorſiſſe, & verò communiter de hoc ipſo præmoneri ſolent antè, imò interrogari, an non petant abſolutionem, ſi fuerint læſi periculosè: hoc autem non poteſt præſumi de aliis qui inopinatè extra ſe facti ſunt. Quod verò hic Recentior reſpondet, aut obiicit in contrarium, milites qui ſibi præſentes, & periculum prauidentes non confitentur, cùm poſſint, minùs debere præſumi habere animum ad confeſſionem, ideoque videri eos minùs eſſe ad abſolutionem diſpoſitos; hoc inquam non obeſt vllo modo: nam quòd non confiteantur tunc, frequentiſsimè prouenit, quia cùm pauci ſint ordinariè Confeſſarij, & milites multi, non facilè poſſunt confiteri; ſupponique debent habere contritionem, aut ad eam conari, vt caſu quo abſolui Sacramentaliter nequeant, per illam ſaluentur. Denique reſpondeo, ſolùm ex eâ praxi ſequi, aliquos eſſe in ſententiâ horum Auctorum, non tamen propterea veram illam eſſe.

16 Quam probant tandem hi ex Sacerdotali antiquo Romano de Sacramento Pœnitentiæ, vbi ex S. Antonino dicitur, quòd poſſit tunc abſolui. Lugo reſpondet, dubium eſſe an ſanctus Antoninus loquatur de abſolutione Sacramentali: verùm cùm verba illius expreſsè dicant, *Sacerdos faciat abſolutionem ab omni ſententiâ & peccato*; per hoc vltimum verbum ſatis clarè denotat ſe de abſolutione Sacramentali loqui: nam licet abſolutio à cenſurâ non ſit Sacramentalis, à peccato tamen ſemper eſt Sacramentalis. Nec obſtat etiam quòd addat idem Diuus Antoninus, communicandum illum eſſe, etiamſi non fuerit confeſſus, quia non potuit; quibus verbis denotare videtur non fuiſſe ibi Sacramentum confeſſionis: hoc inquam non obſtat, quia τò *Non fuerit confeſſus* debet intelligi de confeſſione expreſsâ. Eſt ergo valdè probabile ibi Antoninum admittere veram abſolutionem à peccatis. Meliùs ergo reſpondetur, Illud Rituale non fuiſſe approbatum, ſed multos habuiſſe errores: de quo vide ipſum Lugo Tomo de Sacramento Euchariſtiæ diſp. 20 ſect. 3. Secundò reſpondeo, Antoninum non loqui ibi cum eâ vniuerſalitate, quâ loquuntur multi ex Aduerſariis, ſed de eo præciſè qui aſſueuit frequentare confeſſionem; eſt enim in eo maior longè præſumptio quàm in aliis. Hanc eamdem ſententiam fusè Recentior ille, de quo ſuprà, qui eam ſine vllâ limitatione (prout præcedentes Auctores) ſed abſolutè defendit, & quidem cum indignatione in illos qui eam non volunt dicere ſaltem probabilem; aitque, niſi ſibi afferatur demonſtratio Sole meridiano clarior in contrarium, non fore contentum.

Sacerdotali antiquo Romano.

17 Verùm non omittam, antequam examinem huius Auctoris fundamenta, notare obiter hîc, periculosè illum ex hoc principio in genere moris diſcurrere paſſim, dum, niſi manifeſtiſſima demonſtratio ipſi adferatur in quacumque materiâ, illam ſtatim dicit probabiliter licitam, vnde laxat incredibiliter conſcientias: in quâ enim morali materiâ poſſunt eiuſmodi demonſtratio-

Periculoſus cuiuſdam Auctoris diſcurſus notatur.

nes adduci? ſanè vix eſt vna aut altera; vnde enim obſecro luce meridianâ elariùs oſtendet ipſe in Decalogo (extra quem oullum penitus admittit vel veniale peccatum) contineri prohibitionem pollutionis? libenter (vt ioculeat ipſe) eam demonſtrationem ego viderem, & cui aliquo modo ſatisfacere non poſſem: quòd enim

. Cor. 6. Paulus dicat, *Molles Regnum Dei non poſſeſſuros*, non obeſt; nam idem dicit de auaris eodem ipſo loco; certiſſimum autem eſt auaritiam intra limites auaritiæ non eſſe mortale peccatum: vehementer ſanè timeo ne ex ſimilibus principiis paulò pòſt vix vllum ſit peccatum mortale. Vrgeo; In Decalogo eodem modo prohibetur furtum quo mendacium; det quæſo hic Auctor demonſtrationem ſole meridiano clariorem, quâ oſtendatur Deum prohibuiſſe ſub peccato mortali furtum, non verò mendacium. Dicendum eſt ergo, ſufficere in rebus moralibus demonſtrationes moraliter tales, ſeu moraliter certas, maximè quando conſenſus ferè communis Theologorum & fidelium id ipſum perſuadet; hoc poſito ad rem noſtram.

SVBSECTIO SECVNDA.

Examinantur aliqua argumenta huius Auctoris.

18 *Hic Auctor pro ſe argumentum Malderi & aliorum retorquet.*

IGITVR retorquendo pro ſe argumentum Malderi & aliorum, ait; Abſolutio eſt actus iudicialis; ergo debet interuenire in illo accuſatio: at ille qui oon dat ſignum vllum, non ſe accuſat; ergo. Hoc argumentum retorquet, quia vti in iudiciis ſufficit accuſatio virtualis, ita hîc; ſufficere verò in eis iudiciis putat ſe euidenter oſtendere: nam ſi quis deprehendatur in cubiculo ſuſpenſus, damnatur tamquam ſibi manus iniecíſſet, & per carnificem trahitur, &c. quis eum accuſauit? reſpondet, Vita malè antè acta, ſcelera, &c. vnde infert errare eos qui accuſationem veram requirunt io iudicio; rogatque ſincerum Lectorem, vt recognoſcat vter ex Concilio meliùs ſuam ſententiam deducat; putatque euidens eſſe, ſe meliùs dialecticari.

In hoc argumento æquiuocationem paſſus:

Si ipſius euidentiæ non ſint aliæ quàm hæ, non adeò mirarer eum velle habere euidentias pro omni morali materiâ. Ego dico euidens eſſe & euideotiſſimum, eum in hoc argumento æquiuocatiooem paſſum; Primò, quia in hoc differt iudicium Sacramentale ab aliis, quòd in hoc accuſatio debet eſſe ab ipſomet reo; ergo requiritur vt ipſe reus eam faciat; ergo non poteſt deſumi ex eo quòd deprehendatur etiam in ipſo facto; alioquin ſi superueniam & deprehendam Petrum ſodomiticè peccantem, quia illa eſt accuſatio virtualis, poterо ego illi etiam nihil dicenti dare abſolutionem, quia iam ſe accuſat virtualiter; & talis virtualis accuſatio ſufficit iuxta hunc Auctorem. Vide quid probet ea euidens dialecticatio. In aliis iudiciis accuſatio oon requiritur vt fiat à reo, ſed à quocumque, & quomodocumque; non enim alio de capite requiritur, niſi vt iudici conſtet de delicto: vnde in delicto publico non eſt vlla propria accuſatio neceſſaria. Da Iudicem cum multis aliis in eum, quem dixi ſodomiticè peccantem, incidere, non eſt alia tunc accuſatio neceſſaria, ideoque poteſt ipſo facto eos duos adiudicare igni, etiamſi illi centies negent ſe peccaſſe; quæſo autem an poſſem abſoluere Sacramentaliter eum, de cuius peccato per meos oculos & per Dei reuelationem conſtaret, ſi tamen ille negaret ſe peccaſſe, aut non peteret veniam? Ecce quàm leue eſt illud argumentum, vt erroris damnet Dianam & alios quærentes pro abſolutione Sacramentali accuſationem ipſius rei.

Secundò ait Tridentinum obſcurè loqui in hac materiâ Seſſione 14. cap. 3. vbi ait; *Sunt autem quaſi materia huius Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempe contritio, confeſſio & ſatisfactio.* Hinc argumentatur; Contritionem intelligit communis ſententia de contritione impropriâ & imperfectâ. Secundò, confeſſionis vocabulum æquiuocum eſt, & à multis de confeſſione integrâ materialiter intelligitur. Satisfactio item variè accipitur. Quibus poſitis ait, Cur temerè ſic Petrus ſecum diſcurreret: eodem modo loquitur Concilium de confeſſione, quo de contritione & ſatisfactione: atqui ſufficit contritio impropria & imperfecta, nempe attritio; ſufficit etiam ſatisfactio volita; ergo etiam ſufficiet confeſſio impropria & imperfecta; qualis illa eſt, quæ ex vitæ teſtimonio præſumitur. Prætereà contritionis nomine Concilium intelligit deſiderium contritionis; ergo & intelliget deſiderium confeſſionis. Poſt hæc petit ſibi demonſtrari aliquo euidenti ſyllogiſmo diſparitatem. 19 *Tridentinum obſcurè loqui dicit:*

Circa hoc argumentum ego primùm dico, In eo iniuriam fieri Concilio, quòd dicatur illud æquiuocè & obſcurè locutum; locutum enim eſt adeò clarè, vt non ſciam quid clarius poſſit optari. Vtitur enim ipſum Coocilium voce illâ attritionis, & illam ſufficere expreſsè definit. Vnde potiùs retorqueo manifeſtè argumentum: C[illegible] contritionem expreſsè limitat priora verb[illegible] declarat quo ſenſu ſit locutum; circa confeſſionem verò nihil limitat; quo ergo quæſo iure tu debes corrigere in hoc verba Concilij, & impropriè explicare quod illud abſolutè docet. *Concilio iniuriam facit dicendo obſcurè locutum.*

Regula generalis inter Catholicos omnes omnino certa eſt, verba Scripturæ, & à fortiori Conciliorum (quæ magis ſe ſolent declarare) debere intelligi io oaturali & proprio ſenſu, oiſi inde aliquod ſequatur abſurdum manifeſtum; atqui oullum poteſt hîc oſtendi, ſi verbum *confeſſio* propriè intelligatur; ergo. *Regula inter Catholicos generalis, eaq; certa.*

Secundò quòd dicit deſiderium contritionis poſſe ſufficere, hoc ego dico improbabile, niſi annexam habeat deteſtationem peccati ob pœnas inferni, &c. vbi explicat ipſum Concilium; iam autem hoc deſiderium erit vera attritio. *Deſiderium contritionis poſſe ſufficere eſt improbabile.*

Vbi vlteriùs notandum, aliud eſſe, attritionem eſſe imperfectum dolorem, quatenus non habet motiuum nobiliſſimum, aliud non eſſe verum & proprium dolorem, & deteſtationem peccati. Concilium autem primò vſurpauit vocem *contritio* in genere prout ſignificat dolorem verum, deteſtationem veram, verum propoſitum non peccandi, &c. in hoc ſenſu abſtrahendo à nobiliſſimo motiuo dixit eſſe partem Sacramenti; quando autem deſcendit ad explicandas differentias ſpecificas illius doloris clariſſimè dixit, illum dolorem, qui contrahitur ad nobiliſſimum motiuum, & vocatur contritio, ſufficere extra Sacramentum, intra Sacramentum 20 *Attritio quid.*

verò

verò ſufficere alterum minùs perfectum; vbi hîc obſcuritas? vbi hîc cauſa, vt tu trahas id ad confeſſionem non ſolùm imperfectam, ſed etiam impropriam? Quoad ſatisfactionem autem etiam

Satisfactio vt exercita non requiritur. euidentiſſimè conſtat, eam vt exercitam non requiri, ſeu non eſſe partem eſſentialem, ſed integralem: vnde ipſum Concilium verbo integritatis Sacramenti vſum eſt; dico enim dixit, & ad integritatem Sacramenti, & ad plenam & perfectam remiſſionem ea tria requiri. Vnde omnes omnino Theologi de ſatisfactione in re exhibitâ ita cenſuerunt. Ratióque eſt manifeſtiſſima; nam cùm ſit certiſſimum, cùm primùm datur abſolutio, etiam antequam ponatur re ipsâ ſatisfactio, dimitti peccata, & infundi gratiam, euidenter colligitur Sacramentum iam quoad eſſentialia eſſe perfectum; quia Sacramentum antequam eſſentialiter perficiatur nec dat gratiam, nec remittit peccata. Da quæſo mihi vnam paritatem tam euidentem, vt defendas tuam explicationem circa confeſſionem.

21 *Huius Auctoris argumentum retorquetur.* Iam nunc retorqueo argumentum; Si ille modus diſcurrendi huius Auctoris valet, rogo illum (& debet mihi dare diſparitatem euidentem, alioquin nihil efficiet; ad hominem loquor, quia re ipsâ in rebus moralibus non ſum adeò obſtinatus, vt ſine euidentiis nihil agam.) Si Petrus ſecum ita diſcurrat, Concilium ita loquitur de abſolutione ſicut de contritione, confeſſione & ſatisfactione; atqui ſufficit contritio imperfecta, confeſſio imperfecta, & deſiderium ſatisfactionis; ergo etiam ſufficiet abſolutio impropria, imperfecta, imò deſiderium illius; diſcurrétne temerè Petrus? audebiſne dicere, Annuere capite aut ſcribendo abſolutionem, illam chartam ei dare, ſufficere ad Sacramenti valorem? Vidéſne ad quæ deuoluimur per eiuſmodi deductiones?

Obiectio Fortaſſe dices; Forma debet eſſe verba, quia alibi Florentinum dixit, Sacramenta, excepto Matrimonio, debere conſtare verbis pro formâ; hinc enim rectè infertur, Non ſufficere nutus

Soluitur Primò, pro abſolutione, &c. Sed contra Primò, Ergo fateris poſſe aliunde nos inferre diſparitatem; admittas ergo illam quam ego infero contra tuum argumentum ex ipsâ declaratione Concilij, vt paulò antè dixi. Secundò, ex hac ſolutione probas quidem requiri verba; at quæ debeant eſſe vera & perfecta abſolutio non probas, quia etiam verba poſſunt indicare impropriè abſolutionem: vt ſi quis dicat, Credo te eſſe abſolutum, cupio te abſolutum, ecce deſiderium abſolutionis, ſicut tu argumentaris de deſiderio contritionis. Neque etiam obeſt, quod ipſum Tridentinum ponat ibi verba, *Ego te abſoluo*: etenim non obſtante quòd in indiuiduo ponat ea tria, tu ipſe iudicas probabile, ſufficere dicere *Abſoluo*; ergo ex eo, quòd ea ibi ſint, non infertur,

Secundò. illa eſſe eſſentialia. Contra Secundò, quia Concilium illa poſuit, vt oſtenderet debere eſſe verba abſolutionis, ſicut etiam dixit requiri confeſſionem; ergo ſicut explicatur definitio de confeſſione per confeſſionem impropriam, cur idipſum non dicam ego explicari poſſe de verbis indirectè abſolutionem denotantibus? Conſtet ergo eam explicationem Concilij non poſſe vllo modo ſubſiſtere, ac proinde ex eâ non fieri probabilem eam ſententiam.

22 *Obiectio.* Obiicit Tertiò: Nam eſto requiratur vera accuſatio etiam in caſu mortis, veréque manifeſtata exteriùs (quod tamen rurſus repetit, ſibi nondum eſſe euidenter demonſtratum) ea tamen adhuc datur, eſto tunc temporis nullum dederit moribundus ſignum: in quo puncto dicit, Omnes Auctores, aut ferè omnes confundere duas quæſtiones toto cælo diuerſas. Vt ergo ſuum intentum probet, ponit Sacerdotem pium & religioſum eo modo opprimi morbo; hic autem ſingulis diebus orat ſuas Horas, & petit à Deo dum orat Pater noſter, vt Deus ei remittat peccata; hoc autem non petit niſi vt per viam ordinariam fiat, id eſt per confeſſionem, quia aliter de facto non remittuntur peccata; an non iſte confeſſionem poſtulat ſingulis horis? Hac ratione dicit ſe conuiciſſe ante aliquot annos doctiſſimum quemdam, vt fateretur id eſſe veriſſimum, ſi conſtaret mihi talem Sacerdotem cum attentione internâ dicere Pater noſter. Extendit autem id ad omnes vix non impios & ſceleratos, quia & illi etiam orant, & iuxta Hiſpanicum adagium, Non eſt latro qui non habeat ſuam deuotionem. Format ergo ex his rationem; Ille eſt dicendus exteriùs petere confeſſionem, qui facit exteriùs ea quæ non faceret, ſi illam non peteret: atqui hi ſunt tales; ergo. Additque, eum qui ducit vitam orthodoxam & piam non ſignificare animom petentem vltimam abſolutionem, debere negate omnia ſigna; certius enim eſt eum qui viuit Chriſtianè, velle mori Chriſtianè, quàm confeſſionem peti ab eo qui pectus manu percutit, aut cælum aſpicit.

Reſpondeo, Auctores communis ſententiæ non ſolùm non omnes (vt hic nimis audacter obiicit) ſed vix vllum conſuſidiſſe hîc eas quæſtiones; ſed iure merito dixiſſe, Hanc confeſſionem externam ab hoc Auctore poſitam non eſſe ad rem præſentem. Id quod clariſſimè oſtenditur ſupponendo vnum principium, quod eſt euidentiſſimum apud Confeſſarios ex notitiâ confeſſionum, & ferè apud omnes alios, ſcilicet longè aliud eſſe, me hodie habere voluntatem confitendi in horâ mortis, idque deſiderare, idque petere à Deo etiam hodie; aliud verò, quòd hodie iam doleam de peccatis, & proponam me non ampliùs peccaturum. Hæ duæ volitiones adeò toto cælo differunt, vt qui eas confundit patiatur æquiuocationem grauiſſimam: & id ſuadeo euidenter ex dictis huius Auctoris; nam ſi nullus eſt fur ſine aliquâ deuotione; ergo nullus eſt fur Catholicus, qui etiam quando eſt fur non velit ſaluari, & ad hoc ordinet illam deuotionem, & qui non velit in horâ mortis dolere de peccatis; & tamen de fide eſt, illum, dum actu furatur, & non deſerit vitium illud, neque poſſe confiteri ſufficienter, neque poſſe ei dari abſolutionem. Hinc etiam eſt, quòd toties à Concionatoribus & aliis reprehendantur illi, qui differunt conuerſionem & pœnitentiam ad finem vitæ, aut certè ad aliquod longius tempus; reprehenduntur autem non propterea quòd non velint mori Chriſtianè, aut in horâ mortis nolint confiteri, cùm certum ſit eos id velle, ſed quia id differunt; ergo habere hodie animum confitendi eâ horâ mortis non eſt vllo modo ſignum, quòd hodie doleat de peccatis, & velit ampliùs non peccare; prout de fide eſt, ſequiri ad hoc, vt ſit capax abſolutionis. Secundò hinc colligi- 24

23 *Reſponſio.*

tur, quidquid de recitatione Pater noſter dicitur eſſe nullius momenti, eò quòd illud recitetur ferè ab omnibus omnino Catholicis, imò hæreticis ſingulis diebus; & tamen ſimul eſt certiſſimum maiorem partem eorum eſſe in mortali, vel ferè ab omnibus dici, aut dictum aliquoties etiam dum ſunt vel erant in peccato, & dum non habebant actu dolorem de illo. Dicere enim maiorem partem hominum eſſe attritam dum orat Pater noſter, eſt meo iudicio penitus improbabile: vnde euidenter colligitur, dicere recitationem illam eſſe pèr ſe ſignum actualis doloris de peccatis, & propoſiti actualis emendandæ vitæ, eſt (iterùm dico) penitus improbabile; ergo per hoc non eſt facta confeſſio exterior ſufficiens pro abſolutione. Dixi in maiori parte hominum, quia eſto in vno aut aliquibus ſit; vt tamen ſit ſignum per ſe, debet eſſe ſaltem in pluribus. Ratio eſt, quia illa petitio ſummùm eſt ſignum optantis in horâ mortis obtinere dolorem & remiſſionem, vt diximus.

Quid de Sacerdote pio & religioſo.

Veniamus iam ad Sacerdotem illum pium & religioſum; in quo maior eſt probabilitas de bonâ interiori diſpoſitione; nihilominùs tamen dico neque in eo ſufficere; id quod meo iudicio efficaciter probo: Nam vel ſupponimus eum Sacerdotem habere peccatum mortale, non obſtante totâ eâ exteriori piâ vitâ, vel non: ſi ſupponimus non habere, non eſt cur ita ſoliciti ſimus de dandâ ei abſolutione cum materiâ adeò dubiâ; quandoquidem non indiget eâ abſolutione: quòd ſi ſupponimus, vel timemus ne ſit in mortali, profectò debemus neceſſariò etiam fateri, totam illam exteriorem eius hominis pietatem non eſſe ſignum veri doloris & actualis attritionis; quia peccatum mortale cadens in eam deuotionem deſtruit ex integro præcedentem petitionem abſolutionis, & doloris exteriorem manifeſtationem, quæ in Confeſſario debet eſſe vt det abſolutionem. Explico id clariſſimè: Ponamus Petrum hodie mihi dicere, Ego peto à te abſolutionem ad vltimam horam mortis, ſine dubio hic expreſſiſſimam iam habet confeſſionem, & quidem ratione expreſſionis ſufficientiſſimam: Secundò tamen ponamus eum poſt mediam horam peccare mortaliter, idque mihi euidenter conſtare, quia vidi illum fornicantem, cadat ille ſtatim in periculum vitæ nullo dato de nouo ſigno doloris, poteróne illum abſoluere vi petitionis præcedenti die factæ? nullus id probabiliter dicere poteſt, cùm peccatum illud mortale euidentiſſimè retractauerit dolorem præcedentem, & prætereà ratione ſui requirat iam nouum de ipſo dolorem; ergo longè minùs ſufficiet ea petitio confeſſionis adeò implicita & impropria, quæ in recitatione Pater noſter & in exteriori bonâ vitâ continetur, ſi aliquo mortali in eam cadente retractatur virtualiter: ergo ſi ſuppono eum Sacerdotem eſſe in peccato mortali, nihil apud me exteriùs proteſtabitur tota illius bona vita exterior.

25 *Quid de viro petente abſolutionem ad vltimam horam mortis.*

Confirmo id Secundò, quia à maiori parte confitentium, quâ in re optimi teſtes ſunt qui frequentes audiunt confeſſiones, à maiori inquam parte etiam illi qui ſingulis menſibus aut etiam hebdomadibus confitentur, & exteriùs reputantur pij & optimi Chriſtiani, accedunt tamen (non dico omnes, ſed à maiori parte) ferè ſemper cum aliquo mortali: quàm enim facilè ſæculares in aliquam turpem cogitationem conſentiunt, in aliquam grauem detractionem, aliquod interius odium, &c. & tamen omnes illi etiam quando in eo peccato ſunt, & antequam conterantur, dicunt Pater noſter; ergo ea bona exterior vita non eſt ſufficiens confeſſio pro abſolutione.

Sæculares facilè in mortalia cõſentiunt.

Probat prætereà ſuam ſententiam ex abſolutione quæ ſolet dari militibus: verùm huic iam paulò antè reſpondi. Vrget, quia ille poteſt abſolui qui dixerit, Si eò venero & caream ſenſibus, peto abſolui; ergo cùm omnes ſupponantur hoc velle, omnes poterunt abſolui. Huic tamen iam reſpondi, illam petitionem non eſſe ſufficientem (niſi fortè paulò ante illum morbum facta fuerit iuxta dicenda inferiùs) quia per ſe loquendo retractatur nouo peccato.

Quis poſſit abſolui.

SVBSECTIO TERTIA.

Alia argumenta pro eâdem ſententiâ.

26 *Caſus de aliquo hæretico materiali.*

POST hæc adducit alium caſum de hæretico aliquo materiali, hoc eſt non errante culpabiliter, & interrogat; An ſi ille diceret, Ego, vtrùm ſit confeſſio auricularis neceſſaria nécne, ignoro omnino, ſi tamen eſt neceſſaria, illam volo, quærit, An talis poſſit ſub conditione abſolui; & cùm ſupponat omnino poſſe, infert, A fortiori poſſe Catholicum in noſtro caſu. Reſpondeo, In obiectione hac duo miſceri in vnum valdè diſparata: nam materialis ille hæreticus ex parte petitionis abſolutionis habuit quidquid fuit neceſſarium; vnde ex illo ad Catholicum nihil petentem nihil valet conſequentia, quia in præſenti toti ſumus, an ſine eâ petitione ſigno aliquo manifeſtatâ à Confeſſario poſſit abſolui: quomodo ergo in quæſtione de neceſſitate petitionis argumentatur ab vno expreſſiſſimè petente ad alterum omnino mutum?

Diſparitas inter hæreticum & Catholicum moribundum.

Secunda difficultas quæ miſcetur in eâ obiectione eſt, An ille modus credendi conditionaliter ſit ſufficiens ad ſalutem. In hoc verò puncto eſt è contrario ſumma diſparitas inter hæreticum illum & Catholicum moribundum; nam hic ſine vllâ dubitandi ratione ſupponitur habere quod neceſſarium eſt ex parte Fidei; de illo autem eſt vt minimùm grandis ratio dubitandi. Vnde quoad hoc aſſumitur ibi difficilius antecedens quàm ſit conſequens, aut, vt meliùs dicam, planè diſparatum. Quòd ſi me vrgeas vt dicam quid de illâ conditionatâ fide ſentiam; reſpondeo, Id quidem non eſſe de re, nec debere omnes quæſtiones vbique miſceri; abſolutè tamen omnino dixerim eſſe inſufficientem, quia debet eſſe actus fidei ſupernaturalis, vt homo ſit diſpoſitus proportionatè ad gratiam; quia *ſine Fide impoſſibile eſt placere Deo.* Heb. 11. Atqui ſubſumo; Non eſt propria fides dicere, *Credo tibi hoc dicenti, ſi ita eſt:* hic enim actus eſt planè ridiculus, & qui non arguit vllam maiorem æſtimationem de dicto Dei quàm de dicto hominis cuiuſlibet, etiam mendaciſſimi; nam & huic loquenti eodem modo dicere debeo, Credo tibi ſi ita eſt. Et ſanè in hoc ſenſu non video, cur nos non poſſimus dicere, imò cur non etiam teneamur eſſe parati ad dicendum: Si vera eſt te

ipſâ

Digitized by Google

ipsâ fides Mahometana aut Iudaica, nunc ego illas credo, ſeu illas teneo. Fides ergo vera & ſincera & requiſita ad ſalutem has conditiones nugatorias excludit, & credit abſolutè ſimpliciter ſine formidine dicendo, *Ita ita eſt :* eo enim alio modo conditionali etiam Ethnici credunt noſtram fidem, ſi vera eſt.

27 Reſpondere fortaſſis poſſes, Illum hæreticum non dicere ſolùm Credo ſi ita res eſt; ſed, Credo ſi Deus id re ipsâ dixit; hoc autem me non dicere de Petro, aut de homine, quia eſto eum id dixiſſe ſciam, non tamen continuò id credo; ergo per eum actum iam præponit Dei veracitatem veracitati humanæ. Sed contrà manifeſtè, quia per hoc ſolùm oſtenditur, hominem illum aſſentiri partiali obiecto formali Fidei diuinæ, hoc eſt, Deum non poſſe errare: at per Fidem veram plus creditur; nam Deum non poſſe errare & mentiri credunt omnes omnino hæretici, niſi blaſphemi ſint in Deum; & pro hac veritate credendâ non eſt multùm neceſſarium captiuare intellectum in obſequium Fidei (vt Paulus dixit;) nam explicatis terminis Deum eſſe veracem omnino perſuadet ratio naturalis. Aliud ergo principium aut obiectum formale Fidei, quod credi debet abſolutè, eſt, Deum re ipsâ hoc dixiſſe; ſeu hoc reuelaſſe; & circa hoc ſunt motiua credibilitatis, circa hoc eſt pia affectio ſupernaturalis & reuerentia in Eccleſiam id proponentem: quis autem non videat ridiculum eſſe dicere; Piam affectionem requiri ad hunc aſſenſum, Credo hoc dictum eſſe à Deo ſi re ipsâ dictum eſt? & in hoc aſſenſu habent locum omnia quæ ante hanc ſolutionem dixi, quòd id omnes omnino credant, &c. Vides quàm labefactentur principia Fidei noſtræ per huiuſmodi actus conditionaliter tantùm credentes, hoc eſt, Credo ſi ita eſt. Et ſatis de hac digreſſione.

Deum non poſſe errare nec mentiri credunt omnes hæretici.

Quid in caſu moribundi contingere poſſit.

Iam ad noſtram quæſtionem. Alias addit rationes pro eâ ſententiâ ex aliorum Auctorum mente. Prima eſt Molfeſij, quòd in caſu moribundi poſſit contingere, vt ille ſit memor ſalutis, & interiùs habeat attritionem, quâ ſit rectè diſpoſitus ad ſalutem; docet enim experientia frequentiùs ita fieri: quæ ratio ſaltem probat in eo, qui Catholicè vixit, & vbi vigent conciones & catechiſmi. Reſpondeo Primo, Me non capere, vnde hic Auctor dicat experientiâ conſtare ita frequentiùs fieri: etenim ſi de dolore tunc eo articulo primùm elicito loquatur, eùm; qui ex huiuſmodi periculis euadunt pauciſſimi ſint, non ſcio vnde deſumatur ea experientia

28 maior. Dixerim potiùs ex his, qui vel aquis, vbi via non ſunt ſubmerſi, vel cadendo, &c. incurrêre talia pericula, & ad ſe poſteà rediêre, aliquos audiui, & ſemel dum exirem ex naui cadens in aquam ſat profundam expertus ſum ipſe, vix quidquam de alterâ vitâ aut de dolore de peccatis eis occurrere, ſed totam attentionem ad ſe trahi ab ipſo periculo. Quòd ſi loquatur de attritione & dolore, qui ſit frequentiùs in homine perfectè ſano, iam oſtendi ſuprà potiùs eſſe contrarium etiam in his qui videntur valdè Chriſtianè viuere: non enim cùm primùm mortaliter peccant, ſtatim ſe pro confeſſione diſponunt. Sed quidquid ſit de hoc, Secundò abſolutè reſpondeo, Hoc argumentum eſſe idem cum eo, quod eſt ſolutum ſuprà, dum oſtendi bonam exteriorem vitam non eſſe petitionem exteriorem abſolutionis & confeſſionis; imò addiderim potiùs, eſſe ſignum in contrarium. Nam quò meliùs homo viuit, eò ſe minùs peccare oſtendit; vnde & minùs indigere confeſſione. Addo iam, licet mihi diuinitus conſtaret per reuelationem Dei, eum hominem verè eſſe attritum, & optare confeſſionem, non ideò fore eum capacem illius; nam materia huius Sacramenti debet eſſe externa, & poni ab ipſo pœnitente; atqui eo caſu clarè conſtat nullam eſſe; ergo quòd ſupponatur vel non ſupponatur interiùs habens eam attritionem, non iuuat vel in minimo eam ſententiam, quia tota difficultas eſt circa exteriorem accuſationem. Aliam refutationem huius argumenti vide ſtatim.

Secundò argumentatur ex Homobono; quis in neceſſariis ad ſalutem tutior pars eſt eligenda, & certiori periculo occurrendum; irreuerentiam autem Sacramenti, vel ſacrilegij periculum tum conditione adhibitâ, tum probabilitate opinionis ex auctoritate ſaltem extrinſecâ vitare poſſumus; ergo. Reſpondeo, Hoc argumentum nimis multùm oſtendere, ſcilicet poſſe gentilem aliquem bonorum morum, & addictum Chriſtianis, eſto numquam planè petierit Baptiſmum, vel de eo quidquam dixerit, poſſe inquam in mortis periculo dum ſenſibus eſt deſtitutus baptizari; quis fieri poteſt vt interiùs id deſideret, & ſit attritus (vti in præcedenti argumento dicebatur) & quia in rebus ad ſalutem neceſſariis tutior pars eſt eligenda, & vitari poteſt periculum ſacrilegij & irreuerentiæ per conditionalem formam. Habetque meo iudicio id maiorem vim in Sacramento Baptiſmi, quia ex ſe nullam requirit materiam aut formam ex parte baptizandi; vnde ſi mihi conſtaret aliquem Gentilem habere deſiderium Baptiſmi, quia Deus id mihi reuelaret, poſſem omnino, imò deberem eum baptizare. At paulò antè oſtendi, licet ex eâdem reuelatione conſtaret mihi de attritione & deſiderio confeſſionis, ſi tamen exteriùs materiam non adhibuit, me non poſſe ei dare abſolutionem; quòd autem ea exterior vita non ſit accuſatio Sacramentalis, iam eſt ſufficienter oſtenſum.

In neceſſariis ad ſalutem tutior pars eligenda.

Hinc abſolutè reſpondeo, Ita in neceſſariis ad ſalutem nos debere ſequi partem tutiorem; 29
vt tamen habeamus in Sacramentis id quod exigunt Concilia pro eorum conſtitutiuo; nam ſi eo caremus (vt oſtendimus in hoc caſu carere) nihil penitus agimus, ſed potiùs Deum quodammodò tentamus, vt ex inſtantiâ allatâ de Baptiſmo clarè conſtat.

Ex his etiam reiicitur alia inſtantia ex Sacramento Extremæ Vnctionis, quod poteſt dari tali moribundo, eſto nullo ſigno illud petierit, ergo & abſolutio; reſpondetur enim, Diſparitatem eſſe maximam; nam Extrema Vnctio non requirit vt partem eſſentialem actum aliquem exteriorem infirmi; ſufficit enim quòd non iudicetur ille auerſari hoc Sacramentum; cumque in eo ſuſcipiendo nulla ſit moleſtia pro infirmo, ſed potiùs maximum bonum tum quoad augmentum gratiæ, ſi in eâ ſit, tum quoad remiſſionem mortalis, ſi fortè illud habeat, & ſit attritus, non eſt, cur non debeamus illum cenſere habitualiter velle hoc Sacramentum: hoc autem

Extrema Vnctio non requirit vt partem eſſentialem actum aliquem exteriorem infirmi.

pro valore abſolutionis non ſufficit, quia debet adhiberi ab ipſo ſuſcipiente materia ipſa, quâ conſtat Sacramentum, ſcilicet confeſſio exterior ſaltem implicita per petitionem exteriorem abſolutionis; oſtendimus autem manifeſtè eo caſu nullam adhiberi exteriorem materiam ab ipſo abſoluendo, ergo. Hæc pro probabilitate intrinſecâ eius opinionis; circa extrinſecam verò ab auctoritate nihil aliud adfert, quàm quod nos initio attulimus.

SVBSECTIO QVARTA.

Oppoſita ſententia defenditur.

Oppoſita ſententia tenenda, quam reliqui Auctores defendunt.

30 TENENDA ergo oppoſita ſententia, quam reliqui omnes Auctores defendunt, vt videre eſt apud Dianam ſuprà reſolutione 8. & Tomo 3. Tractatu 4. Miſcellaneo, reſolutione 92. & apud Lugo ſuprà num. 39. & ſeqq. & quæ ante triginta aut quadraginta annos adeò certa erat apud omnes Theologos & Fideles, vt (ipſis Aduerſariis teſtibus) oppoſita non fuerit probabilis. Vnde dico pro me, Neque hodie eam eſſe probabilem, quia illius Auctores non adducunt ſolutionem probabilem ad loca Conciliorum, quibus clarè noſtra probatur, vti ex dictis hucuſque conſtat. Quàm enim leues ſint reſponſiones ad Tridentinum iam vidimus.

Probatur ex Arauſicano Concilio & Carthaginenſi tertio & quarto.

Probari prætereà poteſt ex Arauſicano Concilio c. 12. & Carthaginenſi tertio & quarto; in quibus hæc habentur: *Subitò obmuteſcens baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet.* Quo eodem modo loquitur Rituale Romanum auctoritate Pij Quinti editum, non dans licentiam abſoluendi niſi ſub eâ conditione. Circa Arauſicani locum & conſequenter circa Romanum Rituale vix non nugatur hic Auctor, aitque conſequentiam à nobis ex hoc loco illatam tam eſſe lepidam, ac ſi quis diceret, *Homo eſt animal; ergo equus non eſt animal:* inde addit, Niſi corrumpamus textum addendo particulam *tantùm*, nihil nos effecturos; ego tamen cum maiori veneratione accipio licentias datas à meis Superioribus, maximè autem ab Spiritu ſancto. Nam ſi Pater Rector mihi dicat, *Si abſolueris id quod tibi commendaui, potes ire ſpatiatum*, non nugabor, nec dicam, Qui dat licentiam, ſi hoc feci, non negat, ſi non feci, ſicut qui dicit hominem eſſe animal, non negat equum eſſe animal: hoc enim modo interpretari dicta Conciliorum eſt planè ea reddere ridicula. Ratio à priori eſt manifeſta, quia quando illa conditio additur, ponitur vt requiſita; vt cùm dicitur, Poteſt celebrare, ſi ſit Sacerdos, poteſt licitè, ſi non ſit irregularis. Denique in omnibus omnino materiis huiuſmodi conditiones appoſitæ ponuntur vt neceſſariæ, non vt otioſæ & inutiles.

Obiectio:

31 Secundò reſpondet, Eo ipſo quòd Concilium coniunxit ibi Baptiſmum cum Pœnitentiâ, fauere potiùs ipſis, quia catechumenus in morbum lapſus poteſt baptizari; ergo & Catholicus abſolui.

Soluitur.

Sed contrà, quia catechumenus eo ipſo quo talis eſt iam in præparatione animi, & petitio Baptiſmi in eo non deſumitur ex morum probitate, ſed quia expreſsè exteriùs ſe velle baptizari dixerat. Vnde ſaltem infertur, Etiam pro abſolutione debere anteà eam aliquo ſigno peti; eſt autem inter Baptiſmum & abſolutionem magna quoad hoc diſparitas; nam Baptiſmus propriè non componitur ex voluntate ſuſcipientis, eſto requiratur ea voluntas vt ſit illi voluntarius; ad hoc autem ſufficit ſemel illum petiiſſe, & eam voluntatem non retractaſſe, ſiue in peccatum poſteà inciderit, ſiue non; quia peccata non retractant voluntatem ſuſcipiendi validè Baptiſmum; nec pro huius valore & effectu requiritur accuſatio exterior de peccatis, ſufficit interior attritio ad effectum gratiæ: ad valorem autem ſimpliciter nec attritio requiritur, ſed præcisè, vt dixi, quòd illi ſit voluntarius, de quo ſufficienter conſtat ex voluntate præcedenti non retractatâ; de quâ retractatione ego non debeo quidquam ſupponere in malam partem, ſed procedere bonâ fide. At pœnitentia requirit veram accuſationem ſui & peccatorum ad illud momentum, quando debet dari abſolutio commiſſorum. Iam autem clarè oſtendi ſuprà, bonam vitam non eſſe accuſationem ſui, imò potiùs eſſe excuſationem; oſtendi prætereà ipſam etiam vocibus exteriùs factam petitionem abſolutionis retractari per peccatum ſequens. Ideoque eſto nunc à me petat Petrus, vt ipſi dem abſolutionem poſt mediam horam; ſi tamen intra illam admittat aliquod peccatum, de quo mihi conſtet, non potero illi dare abſolutionem, niſi noua adſit poſt peccatum petitio, quæ ſit iam accuſatio eius peccati. Cùm ergo ideò cenſeant hi Aucto- 32
res eſſe aliquam rationem vrgentem ad dandam abſolutionem, quia fortè ille homo eſt in nouo peccato graui, profectò etiamſi exteriùs anteà clarè & expreſsè petiiſſet abſolutionem, non tamen ei poſſet dari, quia per ſubſequens peccatum retractauit eam accuſationem; poſt commiſſum autem peccatum nullam poſuit, vti de fide eſt eſſe neceſſarium pro illius obtinendâ remiſſione per confeſſionem; ergo adhuc cum totâ eâ bonâ vitâ eſt incapax abſolutionis.

Quid de eo qui anticipatè petit abſolutionem pro horâ mortis.

Fortaſſe tamen ad hoc vltimum reſponderi poſſet, Eum, qui anticipatè petiit abſolutionem pro horâ mortis, habuiſſe tunc temporis peccatum mortale, pro quo illam petiit; ab eo autem tempore debere nos præſumere nullum nouum ab eo admiſſum, ac proinde poſſe nos illi dare abſolutionem. Verùm hæc conſideratio raro ſubſiſtit, neque valet pro regulâ generali: ſimiles enim petitiones abſolutionis pro horâ mortis moraliter loquendo & per ſe eò tendunt, vt ſi deinceps cadat in aliquod mortale, non periclitetur de ſalute æternâ; nam ea petitio fit ordinariè coram Sacerdote: hic enim rogatur, vt eam det, ſi contigerit petentem deſtitui repentè ſenſibus; ſi autem ſolùm eſſet ille ſolicitus de remiſſione mortalis, quod tunc habet (vt obiectio ſupponit) & de eo peteret abſolutionem, & haberet iam tunc dolorem ſufficientem de illo, cur quæſo non abſolutionem ſtatim peteret? niſi vel quia non eſt diſpoſitus, vel quia non vult adhuc deſerere illud peccatum; quodcumque autem ex his tunc occurrat, ea petitio eſt planè inſufficiens.

Secundò reſpondeo, Si tamen damus caſum, 33
Eam petitionem abſolutionis eſſe quidem pro peccato ſolo tunc exiſtente, de quo ille, eſto iam doleat,

Digitized by Google

doleat, ob aliquam tamen aliam cauſſam differt confeſſionem, fortaſſe poſſe nunc admitti ſi incidat ille in grauem eum morbum, poſſe ei dari abſolutionem modo inferiùs explicando.

Aliam euaſionem huius Auctoris, quòd vita orthodoxa ſit petitio eius abſolutionis, quia recidit in argumentum ipſius quod ſuprà refutauimus, non petit nunc nouam impugnationem.

Vbi aduerte Iacobum Baium apud Dianam ſuprà eo Tomo 3. reſol. 92. & apud Lugo ſuprà num. 42. docere, abſolutè poſſe ei moribundo dari per modum ſuffragij; quâ doctrinâ vel intendit hic Auctor eam abſolutionem ſic datam valere ad remiſſionem peccati; in hoc autem ſenſu improbabiliter diſcurrit, quia remiſſio peccati non datur niſi per Sacramentum: ea autem abſolutio per modum ſuffragij non eſt Sacramentum (vt per ſe patet) cum iam oſtenderimus non dari materiam neceſſariam huius Sacramenti. Si verò dicat Baius, Eam abſolutionem datam per modum ſuffragij valere per modum orationis alicuius eo modo quo à Concionatoribus ſolet poſt concionem dari, libenter admittimus; in hoc autem ſenſu res eſt extra præſentem quæſtionem; noto tamen talem abſolutionem non debere dari per verbum *Abſoluo*, quod ſignificat actum Sacramentalem, ſed deprecatiuè; *Miſereatur tui; Abſoluat te Deus*, &c.

SVBSECTIO QVINTA.

Tria dubia annexa ſoluuntur.

34 *An ſub dubio dari poſſit abſolutio.*

ROGABIS Primò; An ſaltem ſub dubio dari poſſit abſolutio? affirmat Bartholomæus à Sancto Fauſto apud Dianam ſuprà, eò quòd poteſt ſub conditione ei de quo dubitatur vtrùm habeat rationis vſum, dari abſolutio; ergo & in præſenti. Reſpondeo tamen, Non poſſe, quia in allato caſu de dubio vſus rationis non conſtat certò deeſſe vllam partem neceſſariam pro valore Sacramenti; in noſtro autem caſu licet de dolore interiori ſit dubium, an detur in eo homine; de confeſſione tamen & accuſatione externâ nullum omnino eſt dubium, ſed manifeſtè conſtat nequaquam eſſe, vt hucuſque oſtendimus; materiâ autem eſſentiali certò deficiente non poteſt nec ſub conditione nec ſub dubio concedi abſolutio.

An hæc opinio ſit probabilis ſaltem per auctoritatem extrinſecam.

Secundò rogabis, An hæc opinio ſit probabilis ſaltem per auctoritatem extrinſecam. Reſpondeo, A multis ita cenſeri, qui ſine dubio poterunt eâ vti ſequendo aliorum iudicium. Ego pro me nullo modo iudico illam probabilem: quando enim habeo clariſſimum Concilij textum in contrarium, & Eccleſiæ totius hucuſque communem praxim, non cenſeo probabile hoc à quatuor vel quinque Auctoribus recenter & quidem ſolùm ſub dubio aſſertum. Vti in eâdem materiâ confeſſionis, etiam poſt deciſionem Tridentini, non deſunt qui dicant probabile eſſe attritionem non ſufficere in Sacramento ad eius effectum; hoc tamen mihi adeò euidenter falſum videtur, cùm intelligenti Latinè contrarium clariſſimè conſtet ex definitione eiuſdem Tridentini Seſſione 4. cap. 14. vt illis verbis ſaluis audeam dicere, Totus mundus non faciet mihi contrarium probabile; quia etſi mihi euidenter videnti rem aliquam, exempli gratiâ Solem, omnes dicant, Probabile eſt nunc eſſe noctem, non potero dicere, Omnino id eſſe probabile; & pro actione morali, quæ niſi mediâ nocte fieri licitè non poſſet, non poſſem vllo modo ſequendo eorum hominum dictum licitè eam actionem tunc facere.

Vbi pro complemento noto, hunc Auctorem, vt auctoritatem adderet ſententiæ iam refutatæ, narrare quamdam hiſtoriam me (eſto ibi non nominet) concernentem; ait enim, Iacente extra ſenſus, & nullo dato ſigno doloris, Don Balthaſare Marradas, olim armorum in Bohemiâ Generali, me ſuperuenientem iuſſiſſe vt ſotas omnes exirent, & ei abſolutionem dediſſe, ac poſteà dixiſſe ab eo datum ſignum doloris; vſum verò me hac arte & eo leui mendacio, ne præſentes ſcandalizarem datâ abſolutione ſine vllâ petitione moribundi. Hiſtoria hæc omnino eſt falſa; (decepit Auctorem grauiſſimè quicumque eam ipſi narrauit;) & iniuriam facit Don Balthaſari, quem tam miſerè pro æternitate diſpoſitum deceſſiſſe dicit; facit & mihi, quem licet bono animo mentitum dicit, & vſum opinione, quam tunc temporis nec quidem ſciui ab vllo penitus doceri; ac proinde non potui illam iudicare probabilem, quam etiam hodie viſis eorum Auctorum argumentis adhuc pro me iudico improbabilem. Res aliter longè contigit. Iacebat Don Balthaſar grauiter infirmus, ſibi tamen præſentiſſimus: differebat admonitus (vti multi ſolent) confeſſionem, quòd periculum tantum eſſe non apprehenderet; ego tamen abire omnibus iuſſis, rogaui vt confiteretur; prætendit non poſſe iam ſe præparare; repoſui, difficiliùs poſteà; ego ipſe ſine moleſtiâ præparabo Veſtram Excellentiam; & diſcurrendo per præcepta, &c. interrogaui an haberet aliquid, &c. vbi recordabatur annuit, negauit vbi non; abſoluto examine, quæſiui an doleret; reſpondit claris verbis ſe dolere, & abſolutionem petere, quam & dedi: & verò aliis vicibus interrogando illum an ſecundò doleret, & vellet abſolutionem, eam ſecundò & tertiò ei dedi: manſi enim apud illum tribus diebus, & noctibus, & in ipsâ domo celebraui. Iam quilibet videat quæ poſſit ex hac hiſtoriâ pro contrariâ opinione confirmatio ſumi. 35

Rogabis tamen vltimò circa hoc punctum; An ſaltem ſi quis hodie perfectè ſanus, neque de mortis periculo quidquam cogitans, diceret coram me, Si, quod Deus auertat, repentè incidero in aliquam apoplexiam, & ſenſibus deſtitutus fuero, peto ab hoc momento abſolutionem; & deinde die ſequenti coram me in eam apoplexiam fuerit lapſus, poſsimne ego vi eius prioris confeſsionis ei dare abſolutionem? Caſum hunc tangit Lugo in militibus, qui ob repentinam aggreſsionem hoſtium ſpatium confitendi non habent, & dicunt ex corde ſe deſiderare confeſsionem, & iam tunc abſolutionem petere Sacramentalem ſi in mortis articulo ſint; aitque eos poſſe tunc abſolui. Quæ deciſio poteſt etiam in noſtro caſu habere locum, maximè cùm ſæpè dixerimus poſſe dari abſolutionem etiam diu poſt auditam confeſsionem. Eſt tamen adhuc aliqua in hoc puncto difficultas; nam intra ſpatium vnius diei facilè contingere poteſt vt talis homo commi- 36

Siquis perfectè ſanus repentè incidat in apoplexiam, peterône vi prioris confeſſionis ei dare abſolutionem?

commiſerit aliquod mortale, pro quo ea accuſatio præcedens non eſt ſufficiens; nam (vt benè Lugo ait num. 39.) videtur ridiculum, quòd velit ſe aliquis hodie accuſare de peccato cras primùm committendo, vt ab eo abſoluatur vi huius accuſationis. Omnis enim accuſatio eſt poſt commiſſum delictum; & ex hoc capite eſt diuerſitas inter hunc caſum & illum, quo hodie do abſolutionem illi qui fuit confeſſus heri; nam hic hodie accedens (ſi fortè aliquod graue commiſit à tempore quo confeſſionem fecit) accuſabit ſe hodie; quòd ſi non ſe accuſat, ſupponimus nullum nouum peccatum mortale commiſiſſe: at in eo, qui poſt declaratam heri ſuam volitionem cadit hodie in apoplexiam, non habeo ego vllum ſignum quòd non commiſerit aliud mortale; quòd ſi commiſit, nullam habeo de eo accuſationem aut confeſſionem. Nihilominùs tamen iudico poſſe tunc dari abſolutionem ſaltem ſub hac conditione, *Si ab heſterno die non admiſit mortale*. Ratio eſt, quia eo caſu habeo iam materiam confeſſionis certam, id eſt accuſationem heſternam; & ſummùm eſt dubium, vtrùm eam per ſecundum peccatum reuocauerit; ergo poſſum tunc vti in dubio de peccato dare abſolutionem.

37 Quæres tamen vlteriùs, Quàm procul poſſit cenſeri permanens ea petitio; nam ſi id admittamus ſine termino, poſſemus etiam dicere, Quòd petere hodie eam abſolutionem ſufficeret, vt poſt annum abſolueretur ille, ſi lapſus eſſet in ſimilem morbum; hoc autem videtur valdè durum, quia ferè eſt ex integro recidere in ſententiam paulò antè tam fortiter reiectam. Reſpondeo tamen Primò, Etiamſi id admitteremus, non ideò nos relapſuros in illorum ſententiam, quia illi ita eam tradunt, vt omnino abſtrahant à tali petitione; nos autem per illam petitionem explicamus totam difficultatem circa materiam externam huius Sacramenti, quam illi nullatenus ſaluant, cùm nullam omnino ſupponant exteriorem confeſſionem nec formaliter, nec æquiualenter. Eſt etiam alia differentia, quæ ad maiorem huius explicationem pertinet, quòd hîc loquimur, caſu quo ea petitio abſolutionis facta ſit illi ipſi Confeſſario qui daturus eſt abſolutionem. Auctores autem oppoſiti putant quemlibet Sacerdotem, etiamſi nec viderit vmquam eum moribundum, neque habeat vllos teſtes aſſerentes eum petiiſſe confeſſionem, poſſe tamen illum abſoluere; hoc autem omnino eſſe improbabile conſtabit ex dicendis infrà circa abſolutionem eius qui in abſentiâ tantùm Sacerdotis dedit ſigna doloris. Secundò reſpondeo, Difficile eſſe in his rebus moralibus, quando ab indiuiſibili ac certo termino receditur, dicere, Tantum tempus ſufficit, non verò paulò maius. Ego in primis in homine ſæculari, qui probabiliter frequentiùs cadit in graue peccatum, vix vltra tres quatuórve dies putarem poſſe iudicari perſeuerare ſufficienter eam petitionem, niſi ſimul eſſet valdè bonæ vitæ; tunc enim multò plures dies poſſent admitti; vti in Religioſis, qui longè rariùs aut ferè numquam cadunt.

38 *Obiectio.* Dices tamen, Vel ſupponimus eum hominem à tempore, quo petiit abſolutionem, admiſiſſe peccatum graue, vel non; ſi admiſit, eo ipſo (vt diſcurrebamus) ea prior petitio nihil valet, ac proinde non poterit ei dari abſolutio; ſi verò ab eo tempore non admiſit vllum mortale, non eſt neceſſum dare ei abſolutionem, quia non eſt in neceſſitate, ob quam debeamus nos exponere ei dubio; ergo nullo modo eſt ei tunc danda. Reſpondeo, Hanc abſolutionem prodeſſe, vt ſi quando petiit confeſſionem habuit aliquod mortale, & ſimul attritionem de illo, liberetur ab illo caſu quo nouum non commiſerit. *Reſponſio.*

Dixi eum hominem per ſubſequens peccatum retractare eam priorem accuſationem; hoc tamen ipſum alicui videbitur non carere graui difficultate, nam quatenus illa confeſſio reſpiciebat præcedentia peccata, nequaquam retractatur, ſummùmque inde videtur colligi, quòd de ſubſequente peccato non ſit vlla confeſsio; at ad valorem abſolutionis non eſt neceſſum quòd dicantur omnia peccata, vti duabus præcedentibus diſputationibus oſtendimus; ergo adhuc tunc erit confeſsio ſufficiens. Reſpondeo tamen, Adhuc eſſe veriſſimum quod dixi, retractari eam confeſsionem per ſubſequens peccatum; nam confeſsio valida debet eſſe ſaltem implicitè de omnibus peccatis; hoc autem in noſtro caſu non eſt. Deinde dolor, qui per eam confeſsionem declaratur, debet etiam ſe extendere ad omnia peccata, ſaltem vt abſolutio habeat effectum gratiæ; ergo ea prior accuſatio, quia iam reuocata per ſubſequens peccatum, non ſufficit ad dandam validè nunc abſolutionem.

SECTIO QVARTA.

An confeſſio in abſentiâ facta ſit valida.

39 Nvnc declarandum aliud præcipuum in hac materiâ dubium, Vtrùm ſcilicet, ſi doloris ſigna non ſint data in præſentiâ Sacerdotis, teſtentur tamen præſentes eum petiiſſe confeſſionem, poſsit Sacerdos ſuperueniens eum abſoluere. De hac quæſtione, vt quæ ad praxim valdè deſeruit, & à quâ frequentiſsimè ſalus æterna infirmi dependet, fusè valdè egerunt Auctores; quia verò ſententia affirmatiua, paucis exceptis, acriter ab omnibus defenditur, & à nonnullis ex his eſt diligentiſsimè tractata, breuiter me ab illâ expediam.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponitur ſententia negans & præcipuum eius fundamentum.

Sententia negans eam abſolutionem eſſe validam docetur à paucis Recentioribus, quos citat Diana eo Tractatu de Abſolutione moribundi, reſolutione 4. maximè autem propugnata eſt à Didaco Aluarez Dominicano in 1. 2. diſput. 8. per totam. Huius fundamentum vnicum ferè deſumitur ex Bullâ Clementis Octaui, editâ 2. Iunij anno 1602. in quâ dicitur non licere in vllo caſu per litteras vel internuntium Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſolutionem obtinere: atqui in caſu prædicto pœnitens confitetur per internuntium Sacerdoti abſenti, ergo contra id quod Clemens ſtatuit. *Sententia negans poſſe abſolui ægrum, qui in præſentia Sacerdotis nullum poteſt dare ſignum doloris, licet antè dederit.*

In

40 In eſplicando hoc decreto valdè laborant Auctores noſtræ oppoſitæ ſententiæ; quidam dicunt ibi ſolùm prohiberi eam confeſſionem, non verò declarari nullam, ſeu irritam: hæc tamen reſponſio videtur eſſe inutilis, tum quia ſi illicita eſt etiam in eo caſu, certè nullus timoratus Sacerdos eam impendet. Secundò, quia ſi valida eſſe poſſet, profectò cùm ab eâ infirmi ſalus ſæpiſſimè dependeat, non potuiſſet dici illicita; cur enim illicita collatio valida Sacramenti, quando neceſſaria eſt ad æternam proximi ſalutem? & quidem cùm hoc Sacramentum non exigat illas cæremonias, quibus conficitur Euchariſtia, in quarum defectu non poteſt etiam ob bonum infirmi ſine paramentis, altari, &c. celebrari, ſed ſit rei quæ non niſi accuſatione & abſolutione perficitur; ſi eo caſu valida eſſet abſolutio, quæ rogo poſſet eſſe cauſſa iuſta, eam tunc illicitam reddens?

Varia explicationes Bullæ Clementis Octaui, quæ pro hac ſententiâ citantur, & iudicium de illis.

Secunda explicatio.

Alij reſpondent, Eam confeſſionem fieri in præſentiâ Sacerdotis, quandoquidem præſente ipſo Sacerdote & præſente etiam ipſo infirmo ea confeſſio fit. Ita Vaſquez quæſt. 92. art. 2. & alij, quos refert Diana ſuprà reſolut. 4. Vnde hic Auctor colligit, Si hi, qui audierunt ſigna illa à pœnitente, non reuertantur ſimul cum Sacerdote, quem vocarunt, & in infirmi præſentiâ ea quæ dixerant confirment, non poſſe validè dari abſolutionem. Meritò Cardinalis Lugo reijcit hanc ſententiam. Primò, quia hoc ipſum, quod ex eâ inferunt Auctores, oſtendit illam eſſe falſam: id quod ego ſic vrgeo; quid enim quæſo re prudenter conſideratâ efficit ad intentionem noſtram, quòd præſente pœnitente, qui nihil penitus aut videt, aut audit, repetat mihi ille nuntius verba infirmi intra cubiculum, vt ſatis non ſit id dixiſſe in cubiculo anteriori? éſtne etiam credibile in inſtitutione huius Sacramenti Chriſtum Dominum eſſentialiter requiſiuiſſe vnam rem, quæ planè eſt moraliter ridicula?

41 Vrgeo hoc ipſum ratione à priori, quam ſuprà Lugo benè tetigit. Nam ad hoc, vt quæ fiunt per interpretem, verè dicantur fieri in præſentiâ Confeſſarij, non ſufficit, quòd Confeſſarius ſit præſens, quando interpres loquitur, ſed debet etiam eſſe, quando interpreti loquitur pœnitens. Nam locutio pœnitentis cum Confeſſario eo caſu duo dicit, & locutionem pœnitentis cum interprete, & locutionem huius cum Confeſſario: quantumuis autem interpres meum loquatur in præſentiâ infirmi, non tamen ideò ego reddor præſens locutioni pœnitentis infirmi cum interprete; neque per eam præſentiam infirmi, dum mihi interpres loquitur, cenſetur approbare infirmus ſuum delictum, aut illud mihi oſtendere, cùm tam parum audiat, quàm ſi eſſemus mille leucis inde; ergo in rigore ea confeſſio fit abſenti. Id quod confirmat benè ex matrimonio quando fit per interpretem: ſi enim contrahentes ante aduentum Parochi (qui idioma contrahentium neſciebat) dixiſſent ſuam voluntatem interpreti, & poſt aduentum Parochi interpres in eodem quidem cubiculo vbi ſunt contrahentes; his tamen nec audientibus nec videntibus loqueretur cum Parocho, & ei exponeret mentem contrahentium, non fieret validum matrimonium; quia Parochus tunc ſolùm poſſet teſtari, interpretem dixiſſe, eos velle contrahere; per quod tamen non fieret teſtis, quod ipſi contrahentes dixerint quidquam interpreti; ergo tunc teſtimonium Parochi nihil aliud haberet roboris, quàm ſi ipſe interpres teſtaretur eos voluiſſe contrahere; Parochi autem præſentia requiritur, vt ipſe ex ſe non ex aliorum dictis ſit teſtis matrimonij; debet ergo & videre eos loquentes cum interprete, & hîc præſentibus illis & videntibus ac annuentibus illud narrare Parocho, alioquin non eſt locutio in præſentiâ per interpretem.

Confitens ſanus per interpretem debet eſſe præſens Confeſſario & interpres etiam.

Contrahentes matrimonium per interpretem debent eſſe præſentes Parocho dum eorum mentem explicat interpres.

Tertia ergo aliorum reſponſio, quam Lugo omnibus præfert & illuſtrare conatur, diſtinguit duas confeſſiones Sacramentales; vnam propriam & ſtrictam, quâ in actu ſecundo ſe accuſat iudicialiter reus coram Iudice; alteram minùs propriam, quæ extenditur ad ea quæ præcedunt; vt cùm reus dicit, *Ego volo confiteri meum delictum de quo ſum accuſatus*; vel quando ad hunc finem vocat Iudicem & Notarium vt audiant confeſſionem. Hoc ſuppoſito, ait confeſſionem illam propriam non valere, niſi fiat coram Iudice & Notario; illam autem ſecundam, quia eſt extraiudicialis, poſſe admitti, & ſuos effectus habere, etiamſi non fiat coram Iudice & Notario. Dicunt ergo Clementem locutum de confeſſione rigoroſâ, eamque definiiſſe, debere coram Iudice fieri, de hac verò ſecundâ nihil ibi definiiſſe. In confirmationem huius explicationis adducit Lugo teſtimonium Petri Lombardi Archiepiſcopi Armacani ad longum in Epiſtolâ hac de re ſcriptâ ad Patrem Coninck 6. Iunij anno 1624. quam etiam refert ad longum ipſe Coninck Opuſculo de Abſolutione moribundi in fine. In eâ ergo Petrus Lombardus ait rem diſtinctam eſſe confeſsionem Sacramentalem à voluntate, ſeu voto, ſeu deſiderio Sacramentaliter confitendi; id eſt, aliud eſſe confeſsionem eiuſmodi re ipsâ factam, aliud attentatam, & tantùm in voto ſeu deſiderio habitam. Rurſus diſtinguit votum hoc, ſeu deſiderium, ſeu voluntatem confitendi, in deſiderium purè internum, & ſoli Deo notum, & in deſiderium exterius etiam ſignis declaratum. Hoc ſuppoſito ille ait, Non licere Sacramentalem confeſsionem in abſentiâ facere. At verò ſi inueniat infirmum ita deſtitutum ſenſibus, vt non poſſit ſuum deſiderium declarare, ſed tamen præſentes dent teſtimonium eius deſiderij, poſſe tunc abſolui eum infirmum; additque ſe interrogaſſe ipſum Clementem Octauum hac de re, eumque dixiſſe, Non fuiſſe ſuæ mentis eam abſolutionem in tali caſu impedire. Hæc ille. 42

Tertia Bullæ explicatio de duplici confeſſione Sacramentali, formali alterâ & ſtrictâ, alterâ in deſiderio & voto.

Teſtimonium Epiſcopi Armacani ſuper mente Clementis Octaui.

Ego circa hanc explicationem primùm indico Petrum Lombardum videri locutum terminis minùs Scholaſticis, & minùs conformibus iis quæ de hoc Sacramento tradit Eccleſia. Etenim omnes ſupponimus Pœnitentiæ materiam eſſe confeſſionem Sacramentalem re ipsâ factam, exercitam, & non ſolùm deſideratam, ſeu attentatam; vti enim ad incurrendam excommunicationem ob homicidium v. g. Clerici, non ſufficit deſiderium, ſeu voluntas, ſeu votum occidendi etiam attentatum, ſeu ſignis exterioribus notum; ſed requiritur re ipsâ homicidium aut actualis re ipsâ vulneratio: ita in ſimili de confeſsione. Vnde Auctores omnes, qui noſtram ſententiam tuentur, non aliter dicunt tunc dari 43

poſſe

poſſe abſolutionem, niſi quatenus ista ſigna de-
ſiderij dicunt eſſe veram actualem confeſsionem
delicti, & non ſolùm deſiderium confeſsionis;
dicunt enim, qui petit abſolutionem eo ipſo ſe
fateri reum, & confiteri ſaltem in communi, ſeu
in confuſo, ſua peccata. Ergo termini illi, qui-
bus Petrus Lombardus vtitur, minùs ſunt con-
formes veritati, longè meliores ſunt illi, quibus
diximus vti Lugo de confeſsione ſtrictiſsimâ &
minùs ſtrictâ, quia per illos admittitur non ſo-
lùm deſiderium habendi veram materiam, ſed
datur re ipsâ vera materia. In Sacramentis enim
non ſufficit deſiderium quantumuis verum &
proprium, etiam exteriùs manifeſtatum. Quod
vt meliùs intelligas, aduerte quod diximus ſuprà
contra illos, qui cenſent poſſe abſolui etiam il-
lum, qui nec coram aliis dedit vllum ſignum
pœnitentiæ; ibi enim notauimus pœnitentem
reſpectu huius Sacramenti duo habere, & vo-
luntatem illud ſuſcipiendi, & inſuper quòd ipſe
det materiam proximam illius; ratione ergo vo-
luntatis illud ſuſcipiendi diximus poſſe admitti,
quòd ſufficiat bona vita illius, & quòd frequen-
tauerit hoc Sacramentum: at ratione materiæ,
quam ipſe debet adhibere, diximus id non ſuffi-
cere, ſed debere ipſum exteriùs ponere aliquid,
quod ſit vera confeſsio, vera materia. Ex his
44 eodem modo in præſenti dicimus, voluntatem
illam ſeu deſiderium illud huius Sacramenti et-
iam exteriùs declaratum, ſi ſolùm ſub eâ redu-
plicatione deſiderij declarati accipiatur, iudicari
debere ſufficiens ad hoc, vt poſſet conferri ei
hoc Sacramentum, ſi aliunde ipſe non deberet
adhibere materiam illius; quia verò eam debet
adhibere, ideò illud non ſufficit. Etenim vt ali-
quis adultus baptizetur, etiam debet eſſe deſide-
rium Baptiſmi, & quidem non purè internum,
ſed ſignis declaratum; & tamen qui baptizatur,
non applicat materiam proximam aut remotam;
vti è contrario in caſu noſtro pœnitens efficit
confeſsionem, quæ eſt pars materiæ: ergo vltra
voluntatem ſeu deſiderium declaratum oportet
actualem materiam ſeu confeſsionem poſitam
non in deſiderio ſed re ipsâ admittere in eo ca-
ſu, vti admittit Lugo; circa cuius explicationem

In Sacramentis non ſufficit deſiderium ponendi materiam, ſed debet realiter poni.

Deſiderium confeſsionis vt deſiderium eſt, non ſufficeret ad abſolutionem obtinendam.

Secundò dico, Eam vel debere relabi in illam
quam ſubſect. a. trademus, vel minùs bonam
eſſe. Etenim cùm illa confeſsio magis rigoroſa,
quam dicit à Clemente Octauo reiectam, æqui-
ualeat etiam deſiderio confitendi: ſi enim qui di-
cit *Volo confiteri, vocate mihi Parochum*, con-
fitetur re ipsâ ſufficienter, vt poſsit deinde ab-
ſolui, profectò longè magis confitetur ille, qui
dicit *Volo confiteri, & eo animo dico tibi pec-
cata omnia mea, vt ea dicas Parocho, & ille
veniat, & me abſoluat*; aut, *Do tibi in hac char-
tâ mea peccata, vt ea deferas ad Parochum, &
ille ea legens huc veniat, & me abſoluat*. Ergo
illa confeſsio ſtricta & rigoroſa, ſiue ſub ratione
minùs rigoroſæ, ſiue ſaltem quatenus explicat
deſiderium & voluntatem confitendi, debet va-
lere ad abſolutionem etiam iuxta Lugo & Pe-
trum Lombardum, cuius ſententiam prius ille
dicit ſe ſequi. Iam ergo ſi illa confeſsio ſufficit
ſaltem ſub eo conceptu generali, rogo, quare
Clemens eam reiecit abſolutè & per verba ma-
ximè vniuerſalia? Profectò ego non video ali-
45 quam in ordine ad caſum noſtrum vtilitatem in
eâ diſtinctione confeſsionis ſtrictæ & minùs
ſtrictæ; neque vnde potuerit Pontifex colligere
in ordine ad dandam abſolutionem Chriſtum
Dominum fuiſſe contentum confeſsione minùs
ſtrictâ abſenti, & non à fortiori contentum fuiſſe
confeſsione rigoroſâ etiam factâ abſenti, cùm
ratione abſentiæ vtraque ſit æquè improportio-
nata, ratione verò declarationis maiorem habeat
proportionem ea quæ magis eſt explicita, ideo-
que omnibus penſatis ſit magis digna abſolutio-
ne quæ eſt magis explicita, cùm & æquiualeat
minùs explicitæ, & habeat aliquid amplius, in
puncto autem abſentiæ ſit par alteri; nec debet
eſſe peioris conditionis in ordine ad hunc effe-
ctum, ex eo quòd ſit magis declaratiua deſiderij
abſolutionis, & explicatiua magis peccatorum;
non eſt ergo vlla vtilitas in eâ diſtinctione pro
noſtro intento. Fortaſſe in ordine ad hoc, quòd
ſi Pontifex reiecit eam ſtrictam & rigoroſam
confeſsionem, non autem alteram minùs rigo-
roſam, dicere poſſemus, Caſu quo infirmus bo-
nâ fide mitteret integram & rigoroſam confeſ-
ſionem omnium ſuorum peccatorum, eamque
legeret Confeſſarius, & veniens iam inueniret
infirmum alienum à ſenſibus, poſſet illum ab-
ſoluere; quia iuxta dicta illa confeſsio ſaltem
haberet vim deſiderij confeſsionis exteriùs de-
clarati, ſeu confeſsionis minùs perfectæ; ſi tamen
infirmus rediret deinde ad ſe, non poſſet ea con-
feſsio eſto explicita valere ad abſolutionem di-
rectam omnium peccatorum, ideoque talis de-
beret ex integro confiteri ſecundò omnia ea pec-
cata. Quoad hunc effectum dici poſſet vtilis 46
ea diſtinctio; at (vt notaui) hic effectus iam eſt
totus extra præſentem quæſtionem, in quâ non
agimus, An poſteà ſit obligatio repetendi con-
feſsionem explicitam, ſed, An ea ſigna, quia
data in abſentiâ, valeant pro confeſsione.

Quartò ergo alij dixerunt, Ibi damnari copu-
latiuam propoſitionem; id eſt, quòd vtrumque
fiat abſenti & confeſsio & abſolutio; per hoc
tamen non damnari, quòd confeſsio fiat abſen-
ti, dummodò abſolutio detur præſenti. Contra
hanc ſolutionem obiicit Lugo & alij, quòd ipſe
Clemens reiecerit eam explicationem, & ſub
Paulo V. die 14. Iulij anno 1605. in Congrega-
tione Sancti Officij ſit declaratum eam explica-
tionem non ſubſiſtere. Et reuerà ſi ſola copula-
tiua propoſitio ibi reiicitur, ergo, dummodò
confeſsio fiat in præſentiâ Sacerdotis, licebit ab-
ſenti dare abſolutionem; hoc autem planè eſt
contra Pontificis ſenſum. Sequela verò patet,
quia etiam in eo caſu non eſſet id quod copula-
tiua ea propoſitio ſignificat. Vnde mirari forsè
quis poſſet, quod poſt hæc omnia & Becanus de
Sacramentis cap. 37. quæſt. 8. & Filliucius To-
mo 2. Tractatu 7. cap. 1. num. 10. Coninck &
Villalobos apud Dianam reſolut. 8. eam expo-
ſitionem tradiderint, quam & ipſe Diana vide-
tur probabilem iudicare.

Quarta Bulla explicatio.

SVBSECTIO SECVNDA.

Explicatur Clementis teſtimonium, & defenditur affirmatiua ſententia. 47

Vera explicatio & genuinus Bullæ Clementis Octaui ſenſus.

NIHILOMINVS mihi adhuc ea reſponſio
ſano ſenſu intellecta videtur ſatis probabi-
lis, & poſſe facilè reſponderi his quæ in con-
trarium

trarium obiiciuntur. Pro quo aduerto tria ibi eſſe; vnum eſt, confeſſionem fieri abſenti; alterum, abſolutionem dari abſenti; tertium, vtrumque dari abſenti. Hoc poſito dico in primis Pontificem declaraſſe, non licere abſenti vtrumque: hoc eſt nimis clarum, quia non poteſt ea propoſitio ſenſum habere laxiorem. Secundò dico, Non ita Pontificem damnaſſe copulatiuam vt relinqueret diuiſiuam propoſitionem quamlibet probabilem, id eſt, vt poſſit tam confeſſio fieri abſenti, ſi detur abſolutio præſenti, quàm è contrario poſſit dari abſolutio abſenti, ſi facta eſt confeſſio præſenti. In hoc ſenſu corrigo parum eam explicationem, quia reuerà non eſt probabile, quòd abſolutio poſſit dari abſenti; non eſt ergo vtraque pars disiunctiuæ ſeorſim ſumptæ relicta probabilis. Et iuxta hanc explicationem meritò & ipſe Clemens & Congregatio Sanctæ Inquiſitionis dixerunt eam explicationem non ſubſiſtere, quia dabat manifeſtam occaſionem ad dicendum poſſe abſolui abſentem, dummodò confeſſio facta eſſet in præſentiâ; id quod dixi falſum omnino eſt; per hoc tamen dico non damnari à Clemente vtramque ex illis propoſitionibus diuiſiuè ſumptam; ac proinde adhuc poſſe dici, licere confeſſionem fieri abſenti.

Quando propoſitio copulatiua falſa eſt, vel damnata, non ſequitur idem dicendum de partibus diſiunctiuè ſumptis, ſed nec ſequitur eſſe veras aut non damnatas vtraſque, aut alteram.

48 Porrò inſtantiam clatam dixiſſet quis, Chriſtus cœpit prædicare, & mortuus eſt anno decimo quinto Tiberij Cæſaris; profectò meritò Clemens Octauus, & quilibet alius Pontifex, Bullâ aliquâ damnare potuiſſet eam propoſitionem, quia de fide eſt Chriſtum tribus annis minimùm prædicaſſe: quod ſi poſt hanc Clementis damnationem dixiſſet aliquis, Solùm in eâ damnari copulatiuam eam propoſitionem, haud dubiè iure merito & ipſe Clemens & Congregatio Sanctæ Inquiſitionis ſub Paulo dicere potuiſſet, & verò debuiſſet, Eam explicationem non ſubſiſtere eo rigore; quia ſi ſola copulatiua ea propoſitio fuiſſet damnata, ergo quælibet ex illis ſeorſim ſumptis relicta eſſet probabilis; ac proinde vnus poſſet dicere probabiliter, Chriſtum incepiſſe prædicationem anno decimo quinto Tiberij, alter etiam probabiliter dicere poſſet, Chriſtum mortuum anno decimo quinto Tiberij; hoc autem eſt apertè falſum, cùm ſit de fide, eum mortuum minimùm decimooctauo anno eiuſdem Tiberij. Per hoc tamen, quòd eo ſenſu reiiceretur ea explicatio de ſenſu copulatiuo, non ſequitur vllo modo, quòd etiam vtraque illa propoſitio ſeorſim damnaretur, cùm potiùs vna illa prior ſit de fide, Chriſtum incepiſſe anno decimoquinto Tiberij; altera verò, mortuum eo anno decimoquinto eſt apertè contraria ſacræ Scripturæ. Idem planè in præſenti dicendum eſt, & meo iudicio ratio à priori eſt manifeſta, quia inter hæc extrema, ſcilicet, *Copulatiua tantùm propoſitio damnatur*, & hoc, *Vtraque etiam diuiſiuè damnatur*, eſt medium, ſcilicet vnam tantùm determinatam ex illis eſſe damnatam.

49 Dices id quidem veriſſimum eſſe; quia ſine dubio non eſt idem, vtramque ſeorſim eſſe probabilem, & vnam ex illis eſſe probabilem; vnde tamen cùm Pontifex nihil plus dicat de vnâ quàm de alterâ, colligitur damnari illam, *Abſolutio fieri poteſt abſenti*, non verò alteram, *Confeſſio fieri poteſt abſenti?* Reſpondeo, Vi verborum damnationis nihil ſpeciale colligi, vti etiam in eo caſu de propoſitione illâ, *Chriſtus incepit prædicare*, &c. vi illius damnationis nihil ſpeciale de vnâ potiùs quàm de alterâ inferri poſſet; per hoc tamen non excluditur, quò minùs nos aliunde habeamus fundamenta, vnde id clarè poſſimus colligere. In præſenti ergo noſtro caſu dico, Abſolutionem poſſe dari abſenti, numquam fuiſſe in Eccleſiâ auditum, nec probabile; ac proinde iuxta eum ſenſum meritò dicimus, Non admiſiſſe Pontificem, quòd vtraque pars eius copulatiuæ ſit permiſſa ſeorſim, non ſimul; per hoc tamen non debemus negare, vnam ſaltem eſſe veram.

Vnde conſtet non eſſe damnatam à Clemente Octauo hanc partem copulatiuæ, Confeſſio fieri poteſt abſenti.

Sententia aſſerens ægrum, qui abſente parocho ſigna doloris dedit, petijtque confiteri, abſoluendum eſſe, licet iam careat ſenſibus, defenditur, & probatur ex Romano Rituali.

Quo poſito ſecunda eaque communiſſima ſententia inter omnes Auctores, exceptis paucis (de quibus paulò antè) admittit validam eſſe eam abſolutionem præſenti datam ob confeſſionem factam abſenti. Vide Dianam ſuprà, vbi inuenies innumeros Auctores pro illâ. Probatur autem primò hoc ipſo conſenſu Doctorum, qui eâ in re pendente à ſolâ voluntate Chriſti, Sacramenti auctoris, maximam ei tribuit auctoritatem. Quâ enim viâ meliùs de Chriſti voluntate poſſumus aliquid intelligere, ſi aliunde res non ſit definita, quàm ex communi conſenſu tantorum virorum, qui re diligentiſſimè examinatâ id fortiſſimè defendunt? Secundò probatur efficaciſſimè, quia in Rituali, 50
Pauli Quinti auctoritate & approbatione editi, etiam poſt illam Bullam Clementis, præcipitur toti Eccleſiæ, vt infirmus ſenſibus deſtitutus, ſi confitendi deſiderium ſiue per ſe ſiue per alios oſtenderit, abſoluatur. Vbi eò progreſſi ſunt aduerſæ ſententiæ Auctores, vt auſi ſint dicere, illud Rituale non habere auctoritatem niſi vnius Doctoris; hæc tamen eſt audaciſſima euaſio, quæque vehementem dat hæreticis occaſionem ad impugnandos vt omnino illicitos ritus omnes, quibus Eccleſia in Miſsâ & adminiſtratione Sacramentorum vtitur; nam nec Miſſale nec Cæremoniale grauioribus verbis Pontificum approbata ſunt quàm hoc Rituale; in Bullâ enim illi præfixâ ait Pontifex, *Se hoc Rituale curaſſe edi pro Officij ſui munere, vt in Sacramentorum adminiſtratione omnia ſeruentur iuxta Apoſtolicas traditiones & decreta Sanctorum Patrum, ideoque demandaſſe ſe id nonnullis Venerabilibus Fratribus ſuis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui cum conſilio eruditorum virorum, &c. hoc Rituale confecerunt.* Additque; *In quo cùm receptos & approbatos Catholicæ Eccleſiæ ritus ſuo ordine digeſtos & approbatos conſpexerimus* (nota hoc verbum *conſpexerimus*, quod maximam approbationem ſignificat) *illud ſub nomine Ritualis Romani edendum indicauimus.* & infrà; *Vt in poſterum omnes tamquam Eccleſiæ Romanæ filij eiuſdem Eccleſiæ omnium Matris & Magiſtræ auctoritate conſtituto in ſacris functionibus vtantur, & in re tanti momenti, quæ Eccleſia Catholica & ab eâ approbatus vſus antiquitatis ſtatuit, inuiolatè ſeruentur.* Hæc Pontifex. Vnde poſt tot grauiſſimas eius approbationes dicere, Errorem eſſe contra Fidem in eo Rituali, ego iudicarem ferè hæreticum; ſed à cenſurâ abſtraho. 51

Explicatio prima Ritualis reiecta.

Explicatio altera Ritualis Romani reiecta.

Secundò alij minùs improbabiliter reſpondent, Rituale agere de eo, qui præſente Sacerdote

ipſo dedit per alios ſigna doloris & confeſſionis. Verùm neque hæc explicatio poteſt ſuſtineri; Primò, quia ſi præſens iam eſt Sacerdos, cur quæſo infirmus non ipſi Sacerdoti daret ea ſigna, ſed aliis? Secundò, quia in Ritualibus antiquioribus Romanis, vnde ea clauſula accepta eſt, habetur clarè noſter caſus verbis his: *Adſtantibus infirmo debet credi, ſi perhibent teſtimonium quòd confeſſionem petierit.* Tertiò, quia omnes intellexerunt ſenſum Ritualis eſſe illum, de quo nunc agimus; vnde aliqui ex Aduerſariis ad Congregationem Eminentiſſimorum Cardinalium Sanctæ Inquiſitionis, vt ea clauſula, vtpote contraria Decreto Clementis, tolleretur, recurrerunt; decretum tamen fuit, obſeruandum Rituale, & illud non fuiſſe contrarium Clementi Octauo.

Probatur communis ſententia hæc ex Conciliis.

Secundò principaliter probatur ea ſententia; nam videtur expreſsè tradita olim à Conciliis & ſanctis Patribus; in Arauſicano Concilio I. cap. 11. & in Carthaginenſi IV. cap. 63. & Euſebius Papa apud Iuonem in Decreto Par. 15. cap. 3. & 35. & ſanctus Leo Magnus Epiſtolâ 91. ad Theodorum idipſum aſſerit: horum verba vide apud Lugo & Coninck. Quòd autem aliqui ex Auctoribus aduerſæ partis reſpondent, In ais textibus agi ſolùm de abſolutione ab excommunicatione, reiectum eſt efficaciter ab Auctoribus noſtræ ſententiæ; quia in eis locis duo ponuntur, & reconciliatio & abſolutio pœnitentialis: reconciliatio ſignificat abſolutionem à cenſurâ, altera verò à peccatis; vnde, cùm vtrumque ibi concedatur, ſaltem ex vno capite habemus, olim fuiſſe eam pœnitentiam conceſſam poſt talia ſigna data in abſentiâ.

Conciliorum explicationes reiectæ.

52 Aliam reſponſionem Cani & Soti, quam referunt Vaſquez eâ quæſtione 91. art. 2. dubio 4. & Aluarez diſput. 1. ſect. 4. in eis textibus eſſe ſermonem de publicis peccatoribus, qui iam priùs fuerant confeſſi ſua peccata, & pœnitentiam implendam iam acceperant; in quo caſu licet non poſſent Sacerdoti præſenti ſecundò confiteri, poterant tamen abſolui; hanc inquam ſolutionem benè etiam reiicit Lugo & alij, quia in eis textibus ea poteſtas abſoluendi non alligabatur illi Sacerdoti, cui anteà peccatores illi fuerant confeſſi; ſed conſuetudo erat in illo articulo, vt quilibet Sacerdos abſoluere poſſet, vt & Tridentinum inſinuat Seſſione 14. cap. 7. de Pœnitentiæ Sacramento. Secundò, ea reſponſio non cadit in Leonem; nam eâ citatâ Epiſtolâ egit de his qui confeſſionem differunt ad vltimum vitæ terminum; de quibus tamen ſubiungit, *Quòd ſi eo articulo mortis pœnitentiam petant*, &c. Denique ſi Sacerdos confeſſionem illius hominis iam audierat, quid quæſo fuit neceſſarium vt præſentes teſtarentur de voluntate confitendi illius infirmi? Reſpondebis fortè, Vt conſtaret eum manere adhuc in eâ voluntate, & ſe accuſare de peccatis, ſi quæ fortè commiſerat de nouo. Sed contrà, quia iam hoc ipſo habeo intentum; nam ſaltem fieret tunc confeſſio abſenti reſpectu eorum peccatorum de nouo commiſſorum, & de perſeuerantiâ adhuc eius voluntatis; quòd ſi ſemel de nouo vno peccato id admittitur, debet & de omnibus. Conſtet ergo ea teſtimonia ſolidiſſima eſſe pro noſtrâ ſententiâ, quam & Diuus Thomas expreſsè defendit Opuſculo 65. §. de Extremâ Vnctione, vbi ait: *Si infirmus, qui petit Vnctionem, loquelam amiſit antequam veniat Sacerdos; debet baptizari, & à peccatis abſolui*; hoc eſt, *Si Baptiſmum petijt antè, debet baptizari; ſi pœnitentiam petijt antè, debet abſolui.* Vbi ridiculè reſpondet Aluarez explicando Diuum Thomam de abſolutione, qualis ſolet fieri per illa verba, *Miſereatur tui omnipotens*, &c. ridiculè inquam, quia ad hanc neceſſarium non eſt, quòd infirmus anteà quidquam dixerit; deinde pro eâ abſolutione non eſt neceſſarius Sacerdos. Denique ibi adeò clarè agit Diuus Thomas de abſolutione Sacramentali, vt, niſi manifeſtam vim inferendo verbis, non poſſit in alium ſenſum trahi.

Communem ſententiam clarè docuit Diuus Thomas, nempe talem ægrum abſoluendum.

Circa hanc communem doctrinam Primò quæri poſſet, An ſufficiat pro eâ abſolutione, quòd Sacerdoti conſtet de voluntate infirmi non per ipſos qui immediatè id audierunt ab infirmo, ſed mediatè ab his, qui id intellexère ab aliis. Reſpondeo, Omninò id ſufficere, quia teſtimonia citata non exigunt immediatam eam auditionem: ſi enim ſemel non requiritur id immediatè ab ipſo pœnitente audire, parum eſt, quòd vno gradu aut duobus gradibus mediatè id audiatur. 53

Ad talem ægrum abſoluendum ſufficiunt mediati teſtes.

Secundò quæritur, An ſufficiat quòd hoc teſtimonium detur Parocho extra præſentiam infirmi. De hoc dubio egi diſcurrendo ſecundam reſponſionem quorumdam ad Bullam Clementis, & oſtendi omninò id ſufficere; quia illa præſentia habet ſe planè impertinenter ad notitiam, quæ in Sacerdote requiritur; & ita id defendit Lugo ſuprà num. 85. & multi alij, quos Diana citat vbi ſuprà.

Non eſt opus vt teſtes ſint in præſentiâ ægri, quando eius mentem explicant Confeſſario.

Tertiò quæritur, An ſufficiat vnicus teſtis. Reſpondetur affirmatiuè, quia in re, quæ nulli adfert præiudicium, vnius teſtimonium ſufficit ad fidem faciendam. Imò addunt Auctores, non eſſe neceſſarium, quòd teſtis ille ſit Chriſtianus, dummodò ſit talis, cui poſſit prudenter credi; cùm credibile ſit, eum in re, quæ ſuâ non intereſt, non velle mentiri.

Sufficit vnicus teſtis.

Quartum dubium, Vtrùm eo caſu obligetur Sacerdos, etiamſi oppoſitam ſententiam teneat, eum infirmum abſoluere. Reſpondeo, Obligari, quia negari non poteſt, quin noſtra ſit ſaltem probabilis; ergo tenetur ex charitate ſe ei accommodare. Addo tamen, ſi non formet ille abſolutè iudicium de probabilitate noſtrâ fore vt non teneatur, imò neque poſſit licitè id facere, quia tunc ex erroneâ conſcientiâ peccaret. Certè, viſo tantorum Doctorum conſenſu & fundamentis adeò ſolidis pro noſtrâ ſententiâ, deberet eſſe valdè excæcatus, qui eam ſaltem ob auctoritatem extrinſecam non iudicaret eſſe probabilem, & mallet infirmum æternæ damnationis periculo exponere, quàm ei ſententiæ ſe accommodare.

Confeſſarius licet ſentiat contrarium, tenetur tamen hanc ſententiam in praxi ſequi, & abſoluere talem infirmum, cum aliquâ tamen limitatione.

Vltimò denique quæritur, An eo caſu debeat abſolui ſub conditione ſaltem mentali; ſicut baptizatur ille, de quo dubitatur, an ſit baptizatus. Affirmat Suarez diſput. 23. ſect. 1. numero 12. Vaſquez verò ſuprà num. 1. & n. 39. negat, quem ſequitur Lugo num. 90. pro ſe etiam citans Ioannem Sancium; quia in Rituali non monetur Sacerdos de addendâ eâ conditione, ſicut monetur circa Baptiſmum. Diſparitatem hanc

An talis æger abſoluendus ſit ſub conditione.

tradit,

tradit, quòd in Baptiſmo ſupponitur planè dubium; vnde non poteſt niſi ſub dubio ſeu ſub conditione dari abſolutio: in noſtro verò caſu eſt probabilitas de abſolutione; in caſu autem probabilitatis non eſt neceſſum addere illam conditionem; vnde addit, Si dubium ſit, etiam vtrùm pœnitens habeat vſum rationis, vtrùm te ipſâ commiſerit peccatum illud, quod confitetur, debebit abſolui etiam ſub conditione. Quæ doctrina clara & facilis eſt. Et ſatis de materiâ huius Sacramenti quatenus includit confeſſionem.

DISPVTATIO TRIGESIMASEPTIMA.

De dolore ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſito.

1 QVIA confeſſio peccatorum, quam hucuſque explicuimus, non niſi cum dolore & propoſito non peccandi de cetero vtilis eſt ad effectum huius Sacramenti obtinendum, ideoque communiter hic dolor reducitur ad materiam huius Sacramenti, oportet antequam de illius formâ diſputemus, agere de his duobus actibus. In hac quidem diſputatione de dolore, in ſequenti verò de propoſito non peccandi de cetero.

SECTIO PRIMA.

Vtrùm dolor de peccatis ſit pars huius Sacramenti.

Dolor de peccatis neceſſarius ad hoc Sacramentum.

REQVIRI eſſentialiter dolorem de peccatis (quem ſub attritionis & contritionis nomine Tridentinum explicuit) ad effectum huius Sacramenti, eſt certiſſimum inter omnes Catholicos; vtrùm autem ille ſit pars Sacramenti, an verò ſola conditio ad effectum illius requiſita, minùs eſt certum: quidam enim cenſent, vti in adulti Baptiſmo dolor de peccatis eſt quidem requiſitus ad gratiam, non tamen eſt Sacramenti pars, ſed hoc totum ſtat ſine illo dolore, ita in præſenti. Pro hac ſententiâ refert Lugo ſuprà Ledeſmam, Vegam, Bernardum de Gaunaco, & alios, qui vlteriùs progredientes dicunt poſſe etiam ſine dolore hominem iuſtificari, dummodò non habeat actualem complacentiam in peccatis; alios etiam Suarez adfert diſput. 20. ſect. 3. quos ex parte ibi excuſat ab hac opinione.

Dolor eſt pars intrinſeca Sacramenti Pœnitentiæ.

Quidquid de illis ſit, certa & communis ſententia Theologorum eſt, dolorem eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti. Ita Diuus Thomas 3. Par. quæſt. 84. art. 1. ad 1. & quæſt. 86. art. 6. & alibi; eum ſequuntur ceteri (vt videre eſt apud Suarez eo citato loco;) & videtur eſſe clara ſententia Tridentini eâ Seſſione 14. vbi inter partes huius Sacramenti ponit dolorem; nec poteſt explicari de parte ſolùm integrali, ſicut eſt ſatisfactio, tum quia ſi eſſet ſolùm integralis, poſſet dari validum hoc Sacramentum ſine dolore. Vnde eſto homo non iuſtificaretur, non teneretur tamen ea peccata ſecundò confiteri; hoc autem eſt contra praxim totius Eccleſiæ; quandocumque enim conſtat hominem caruiſſe dolore, eo ipſo ab omnibus obligatur ad repetendam confeſſionem.

2 *Reſponſio.* Reſpondebis, Eo caſu non fuiſſe confeſſionem integram, quia non dixit illud peccatum carentiæ doloris. Aliquis id reiiceret; nam ſi non eſt neceſſarius dolor ad valorem, neque etiam erit neceſſaria integra peccatorum confeſſio, cùm hæc non videatur aliâ ratione poſſe requiri quàm vt ſit dolor vniuerſalis. Nihilominùs hæc replica non vrget, quia in aliis Sacramentis (vbi dolor de peccatis non eſt pars) eſt tamen ille requiſitus, ſaltem ne fruſtretur Sacramentum ſuo effectu; ergo ex hac parte peccabit ille; ergo cùm aliunde confeſſio peccatorum omnium, quæ occurrunt, ſit pars Sacramenti, ſi ille ſe non accuſat de eo peccato, non ponit partes omnes ad hoc Sacramentum requiſitas. Aliunde ergo eſt ea ſolutio reiicienda, quia eſto ille per ignorantiam inuincibilem cogitaret ſe non peccare non habendo hunc dolorem, non propterea ab vllo excuſaretur à repetendâ confeſſione illâ; ergo non ex defectu confeſſionis ipſius, ſed ex defectu doloris reputatur ab omnibus inualida. *Reiicitur.* Poſſet etiam ſecundò excuſari à nouo peccato, ſi eſto aduerteret ſe peccare, non tamen putaret ſe teneri ad confitendum hoc peccatum; ergo. Ratio, cur in hoc Sacramento ſit neceſſarius dolor tamquam illius pars, ea eſt; quòd ſit inſtitutum per modum iudicij, ac proinde debeat in eo interuenire accuſatio delicti; accuſatio autem non eſt ſimplex narratio, ſed includit dolorem & propoſitum emendationis ex parte rei qui accuſatur. *Ratio à priori concluſionis.* Alia etiam additur, quod hoc Sacramentum ſit per modum reconciliationis Dei cum homine & hominis cum Deo; ergo debuit includere vt partem dolorem, quo homo auertitur à peccatis ſuis, ſicut Deus auertitur ab odio in homines. Hanc congruentiam non valdè approbo; nam eodem modo Baptiſmus eſt Sacramentum reconciliationis; & tamen non requirit vt partem eum dolorem, relictâ ergo eâ congruentiâ ſufficiat prior ratio.

3 *Obiectio. Reſponſio.* Obiicies; Dolor non eſt quid ſenſibile, ergo non eſt pars huius Sacramenti. Reſpondeo negando ſequelam, quia vt ſit pars, non eſt neceſſarium eum in ſe immedia[illegible] eſſe ſenſibilem; ſufficit enim ſi fiat ſenſibilis per alteram comparrem; ſicut in matrimonio nemo poteſt negare conſenſum internum contrahentium eſſe partem eſſentialem illius, & tamen ille non eſt ſenſibilis niſi per verba, quæ etiam ſunt pars eius Sacramenti: & idem eſt in adulto de voluntate ſuſcipiendi Ordines, Confirmationem, Baptiſmum, &c. nam ſi habeat voluntatem contrariam, certò non recipiet Sacramentum; illa ergo volitio ſuſcipiendi, aut ſaltem carentia volitionis contrariæ eſt pars Sacramenti, & tamen eſt occulta in ſe; ergo ex eo capite non eſt negandum dolorem eſſe partem intrinſecam Pœnitentiæ: & ſanè ſi vox ipſa *Pœnitentia* conſideretur, oſtendit ſtatim

Google

in eâ debere includi pœnitudinem ſeu dolorem de peccatis.

An hic dolor ſit pars per accidens.

Circa quod quæri ſolet, Vtrùm dolor hic dicendus ſit pars per accidens, an verò per ſe Sacramenti. Reſpondeo, Quæſtionem eſſe de nomine ſuppoſitâ præcedenti veritate; ſi enim eſt pars eſſentialis, ita vt ſine illâ non ſit verum Sacramentum, procul dubio debebit dici pars per ſe: quid enim magis per ſe alicui rei quàm ipſa illius eſſentia? quod ſi nomine partis per ſe intelligatur, quæ per ſe ſit ſenſibilis, in hoc ſenſu poteſt dici non eſſe partem per ſe. At hoc etiam eſt commune iam conſenſui coniugum in matrimonio quàm intentioni Miniſtri; quæ ſunt nota tantùm per aliud, & tamen ipſa etiam ſunt pars eſſentialis & per ſe Sacramenti; ergo.

SECTIO SECVNDA.

Quando debeat hic dolor exiſtere.

4 *Sententia aſſerens debere præcedere.*

QVÆRIMVS, An dolor hic debeat præcedere confeſſionem, an ſufficiat, ſi eam ſequatur. Coninck in præſenti diſput. 4. dub. 6. ait omnino debere præcedere, quia confeſſio facit dolorem ſenſibilem; ſi autem dolor non eſt quando confeſſio incipit, non poteſt per illam oſtendi; ergo non ſufficiet. Hanc eamdem ſententiam tuetur Layman lib. 5. cap. 4. vbi vult probare Suarium verbotenus eſſe contra illam;

Quid Suarez in hoc puncto.

Suarez tamen expreſſiſſimè & fortiſſimè illam reiicit: dicit enim diſput. 20. ſect. 4. num. 31. *in contrarium eſſe praxim fidelium tam pœnitentium quàm Confeſſariorum, qui poſt abſolutam peccatorum omnium confeſſionem ſolent excitari & excitare ad contritionem.* Ad argumentum verò oppoſitum ait, Ipſum expectare abſolutionem poſt dicta peccata, eſſe oſtendere dolorem. De mente ergo Suarij non poteſt eſſe dubium. Bonacina etiam de Sacramentis diſp 5. quæſt. 3. puncto 2. num. 18. illam reiicit.

Varij Auctores contra Coninck

Diana autem Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis reſolutione 134 vtramque referens opinionem nihil dicit quid ipſe ſentiat. Clarùs Fagundez, de Præceptis Eccleſiæ præcepto ſecundo lib. 2. cap. 6. num. 10. vbi alios pro ſe refert, eam reiicit. Lugo autem diſput 14. ſect. 4. ait eam eſſe extraordinariam, & habere contra ſe omnes alios Theologos, & praxim quam dixi ex Suario. Additque, Etiam quando faciunt aliqui confeſſionem generalem per vnam vel alteram diem, ſolere differre dolorem vſq; ad finem.

Reſponſio Coninck.

His reſpondet Coninck, Eo caſu dum pœnitentes deinde dicunt, *Doleo de his omnibus peccatis, aut accuſo me de illis*, repetere virtualiter totam confeſſionem.

5 *Reiicitur Primò,*

Hæc ſolutio mihi videtur grauem habere difficultatem; Primò, quia (vt Lugo & alij benè notant) ordinariè nec pœnitentes ſunt ſoliciti vt ſecundò dicant *Accuſo me*; nec Confeſſarij id exigunt, ſed incipiunt dare abſolutionem non expectato nouo alio ſigno doloris.

Secundò.

Secunda difficultas quam ego inuenio eſt, quòd præcedens confeſſio, datâ eâ ſententiâ Coninck, fuiſſet peccaminoſa per ſe loquendo; nam cùm ſit obligatio præmittendi dolorem, alioquin fiet confeſſio ſacrilega; profectò eo ipſo qui confitetur ſine illo dolore, per ſe peccat, niſi habeat animum dicendi poſteà iterùm poſt dolorem habitum, *Accuſo me de his peccatis*; hanc autem imponere obligationem planè eſt contra ſenſum fidelium: nemo enim poſuit talem obligationem poſt dicta peccata repetendi, *Accuſo me*, &c.

Non eſt neceſſe vt dolor præcedat ipſam confeſſionem.

Dicendum igitur cum citatis Auctoribus, Ad valorem confeſſionis neceſſarium non eſſe quòd dolor præcedat confeſſionem, ſed ſatis eſſe ſi exiſtat ante datam abſolutionem. Ad illam verò obiectionem dicimus, Eſto dolor non ſit prior confeſſione, poſſe fieri ſenſibilem per illam; poteſt enim intelligi per modum rei cum ipſo dolore connexæ; nam (vt benè ait Lugo) qui confitetur ſeriò, oſtendit id ſe facere animo obtinendi remiſſionem peccatorum, ideóque ſe habere iam aut ſaltem velle habere omnia neceſſaria ad eam remiſſionem; inter hæc autem neceſſaria vnum eſt dolor; ergo oſtendit ſe illum vel habere iam, vel habiturum tempore opportuno, hoc eſt antequam detur abſolutio.

6 *Obiectio.*

Dices; Si confeſſio ſignificat dolorem præſentem, vel futurum, ergo mentitur ille in confeſſione, qui dolorem præſentem non habebat, nec animum dolendi, ſed primò illum deinde habuit.

Reſponſio.

Reſpondeo Primò, Hanc obiectionem etiam poſſe fieri contra hunc Auctorem; nam eſto quis ſine dolore dicat ſua peccata, facit tamen validum Sacramentum, ſi illum dolorem deinde habeat, & dicat, *Accuſo me de his peccatis*; rogo autem, An tunc ille fuerit mentitus in primâ confeſſione? ſi non, ergo neque in noſtro caſu. Dicere autem illum mentitum cùm ſit in re graui, eſt idem ac dicere, illum grauiter peccaſſe, ac proinde debuiſſet ſe accuſare ſecundò de eo peccato; hoc autem planè eſt inauditum; ergo. Reſpondeo Secundò, Animum ſaltem implicitum dolendi neceſſariò habuiſſe eum qui ſeriò voluit confiteri, & ſciuit dolorem eſſe neceſſarium. Tertiò poſſet reſponderi, eam confeſſionem non eſſe ſignum doloris per modum loquelæ, ſed per modum rei connexæ; quo caſu non eſt mendacium eam ponere ſine dolore; vt qui ridet exteriùs, eſto interiùs doleat, non mentitur propriè.

Secunda obiectio.

Secundo obiicit Coninck; Si dolor non debet præcedere, ergo ſufficeret narrare peccata Sacerdoti per modum hiſtoriæ alicuius, & interiùs dolere ad hoc vt obtineret validè abſolutionem: id quod à nemine admittitur.

Reſponſio.

Reſpondeo, Id repugnare, quia Sacerdos, ſi non aduertit illum velle abſolui, & eo animo ea peccata dicere, non poteſt illi dare abſolutionem; nec tunc ille dolor fieret ſenſibilis per vllam rem; & quoad hoc ego non video maius myſterium in noſtrâ quàm in Coninck ſententiâ. Pone enim eumdem pœnitentem interiùs quidem habere dolorem, & ex eo oriri quòd confiteatur, interim tamen mihi narrat ſua peccata per modum hiſtoriæ nihil amplius dicendo; profectò nec ego poſſum tunc dare abſolutionem, quia illam non petiit, nec mihi oſtendit ſuum animum & dolorem. Quid enim quæſo ſpeciale, ſi confeſſio fiat exteriùs per modum narrationis, quòd interior dolor ſit ante vel quòd ſit poſt confeſſionem; nam eſto antecedat, non tamen ideò demonſtratur?

7 *Tertia obiectio.*

Denique obiicitur, Quòd accuſatio vera debeat eſſe ex odio delicti.

Reſponſio.

Reſpondeo, Omnino debere eſſe; at eo ipſo quod vult quis confiteri

animo

animo obtinendæ veniæ, iam habet animum dolendi & odium alterum imperfectum peccati.

Conſultum tamen eſt dolorem præmittere.

Illud tamen non negauerim in praxi eſſe valdè periculoſum differre dolorem ad finem confeſſionis; facilè enim poteſt vel obliuio, vel diſtractio aliqua accidere, ob quam negligatur ille dolor, & fiat irritum Sacramentum: poteſt item contingere, vt Sacerdos etiam diſtractus & oblitus hortandi hominem ad eum dolorem, aut fortè nec quidem dans tempus pro illo, proferat ſtatim verba abſolutionis: id quod maximè euenire poteſt, quando eſt magnus concurſus pœnitentium, & Confeſſarij volunt ſe citò expedire. Vnde omnino ſuadendum ſemper eſt, dolorem præmittere, quidquid ſit de valore confeſſionis quando tantùm ſequitur. Debet autem eſſe ante abſolutionem, alioquin hæc non caderet ſupra accuſationem, & ſupra hominem benè diſpoſitum; nam concomitantia realis non ſufficit, quia accuſatio quà talis debet omnino præcedere ſententiam; iam autem dixi confeſſionem conſtitui in ratione accuſationis per eum dolorem; debet etiam ea diſpoſitio mouere Iudicem ad dandam abſolutionem, ergo debet eſſe

Debet autem abſolutionem neceſſariò præcedere.

8 prior. Deinde eſto ea concomitantia realis ſufficeret; certè cùm non ſit morale pœnitenti eam agnoſcere; dum enim attendit ad tempus, quo verba proferuntur, impeditur valdè à dolore, qui requirit & attentionem & conatum magnum, facilè præmitteretur abſolutio, fieretque irritum Sacramentum. Eſt ergo moraliter ferè ſemper expediens, aut certè neceſſarium præmittere ante confeſſionem eum dolorem.

SECTIO TERTIA.

An vnus dolor ſufficiat pro diſtinctis confeſſionibus.

Hæc eſt difficultas maximè ad praxim neceſſaria, in quâ quærimus, Vtrùm pro qualibet confeſſione ſit neceſſarius nouus dolor de peccatis. Si peccata ſint noua, nullum eſt dubium, quia antiquus dolor non poteſt ſe ad hæc noua extendere; quæſtio ergo propoſita ſolùm habet locum quando confeſſio eſt de iiſdem peccatis. De hac ait Lugo num. 25. non loqui expreſsè Doctores; miror tamen id dici: etenim & Henriquez ab ipſo citatus eam in terminis diſcutit. Item Ioannes de la Cruce, Ledeſma & Diana hos duos vltimos citans Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolutione 116. eam etiam diſcutiunt. Hos eoſdem & Lugo ipſe citauerat ſimul cum Patre Salas in manuſcriptis & Patre Henriquez. Vaſquez etiam quæſt. 92 art. 3. dubio 5. num. 1. & Bonacina de Sacramentis diſp. 5. quæſt. 4. puncto 4. licet contrariam ſententiam teneant à præcedentibus; mouent tamen expreſsè quæſtionem: quidquid tamen de hoc ſit,

Expreſsè tractatur à Doctoribus hæc difficultas.

Prima ſententia requirit nouum dolorem. Ita
9 Vaſquez, Bonacina & alij, quos refert Diana ſuppreſſo nomine; quorum fundamentum eſt, quia cùm dolor ſit materia proxima huius Sacramenti, neceſſum eſt, vt quoties Sacramentum repetitur, etiam illa materia repetatur: licet enim cum eâdem materiâ remotâ (qualis eſt aqua reſpectu Baptiſmi) poſſint fieri multi Baptiſmi, ſicut de iiſdem peccatis poſſunt fieri multæ confeſſiones, non tamen cum eâdem ablutione poteſt eſſe duplex Baptiſmus, ergo nec duplex Sacramentum confeſſionis cum eodem dolore. Confirmatur, quia ob eamdem rationem confeſſio debet eſſe duplex; ergo. Secunda tamen ſententia, quam tenent alij ſuprà citati negat requiri nouum dolorem: id quod eſt longè probabilius. Ante illius tamen probationem aduerto à Dianâ & Lugo citari pro hac ſententiâ Ledeſmam; qui tamen (iuxta verba Hiſpanica quæ ex illo refert Diana) non videtur planè nobis fauere. Obſeruo autem maioris claritatis gratiâ duplicem poſſe eſſe ſenſum huius quæſtionis; vnum, An perſeuerante phyſicè antiquo dolore poſſit confeſſio noua peccati, cuius eram oblitus, ſufficere ad nouam abſolutionem: & in hoc ſolo ſenſu loqui videtur ibi Ledeſma; hæc enim ſunt verba, quæ ex illo Diana citat: *Itaque ſi pœnitens iterùm confitetur idem peccatum non renouando dolorem, ſed perſeuerans in aliquo,* &c. Vides illum exigere adhuc perſeuerare antiquum dolorem? qui autem ab eo iam ceſſauit, eſto non retractauerit illum, dici non poteſt propriè perſeuerare in dolore; eſt ergo minimùm dubia ibi Ledeſmæ mens. Secundus ergo ſenſus huius quæſtionis eſt, An eſto phyſicè dolor non duret, ſed ſolùm moraliter, ſufficiat tamen ad valorem confeſſionis nouæ.

Prima ſententia requirens nouum dolorem.

Plures de iiſdem peccatis confeſſiones fieri poſſunt cum vno dolore moraliter durante.

Primus ſenſus quæſtionis.

Ledeſmæ mens.

Secundus ſenſus.

In primo ſenſu iudico rem eſſe adeò certam, 10
vt videatur mihi omnino improbabile requirere diſtinctum numero dolorem, ſi antiquus phyſicè exiſtit. Cuius ratio eſt manifeſta; nam (vt dixi fusè Tomo 3. agens de actibus humanis) idem omnino eſt in ordine ad complacentiam diuinam, retinere duobus inſtantibus eumdem actum amoris v. g. ac duos numero diſtinctos ſibique omnino æquales, vnum vno inſtanti, alterum altero habere, ſicut idem eſt me duobus inſtantibus per eamdem numero viſionem Deum videre, ac duas viſiones eiuſdem Dei omnino inter ſe ſimiles, vnam vno inſtanti, alteram altero habere; ergo ſi durat phyſicè eo caſu dolor ille, quem anteà habui, idem erit ac ſi ille periiſſet, & alius ſolo numero diſtinctus eius loco ſucceſſiſſet. Adde, illam durationem phyſicam eius doloris poſt obtentam primam abſolutionem iam eſſe nouum dolorem pro ſecundâ abſolutione. Confirmo hoc in ipſo Baptiſmo; nam ſi Deus vellet eaſdem numero vbicationes, quas ego tribui huic numerò aquæ dum baptizaui Petrum, reproducere cùm iam baptizo Ioannem in hoc eodem ſpatio imaginario, & ſimul eaſdem numero actiones, quibus eas vbicationes in aquâ produxi primâ vice, id quod ſine dubio diuinitus fieri poteſt; (ſuppono enim quando alterum abluo non recipi in illo vbicationes aquæ, ſed in ſolâ ipsâ aquâ;) certè eo caſu eadem numero eſſet ablutio quæ priùs fuerat, nec tamen proptereà poſſet dubitari quin validè baptizaretur Ioannes; quia illa ſecunda exiſtentia illius ablutionis eſſet perinde ac ſi eſſet diſtincta numero ablutio; & idem eſt quoad vnctiones in eodem Petro bis in periculo mortis exiſtente: ſi ergo hîc ponamus durare phyſicè actum illum doloris, non poteſt eſſe dubium, quin ſit omnino ſufficiens ad ſecundum Sacramentum. Tota ergo difficultas reducitur ad ſecundum ſenſum, quando non manet dolor phyſicè, ſed ſolùm mora-

Quid dicendum in primo ſenſu.

Confirmatio.

In ſecundo ſenſu maximè tractatur quæſtio.

moraliter; hoc eſt fuit, & adhuc non eſt retractatus, & ex memoriâ illius vult homo hîc & nunc ſecundò confiteri.

11 *Vt concretum dicatur nouum, non eſt opus vt omnes eius partes ſint nouæ.*

In hoc ergo ſenſu nos eam ſecundam ſententiam defendimus, quæ probatur Primò, quia ad hoc, vt ſit nouum Sacramentum, non requiritur, vt omnes partes illius ſint nouæ; nam in Euchariſtiâ Chriſtus, qui eſt pars Sacramenti, ſemper eſt idem. Hæc ratio eſt optima ad probandum, vt dixi, non eſſe neceſſarium omnes partes eſſe diſtinctas. At cùm Chriſtus etiam ſit phyſicè actu præſens in ſecundâ hoſtiâ ſicut in primâ, potiùs videtur hæc inſtantia eſſe pro præcedenti reſolutione quàm pro hac ſecundâ; debet ergo ei inſtantiæ aliquid addi, ſcilicet neceſſarium non eſſe in Sacramentis omnes eius partes phyſicè exiſtere, quando illa perficiuntur; vt patet in hoc ipſo Sacramento Pœnitentiæ, & independenter à quæſtione præſenti: non enim requiritur, vt quando datur abſolutio, debeat exiſtere phyſicè actu ipſa confeſſio; ſufficit enim ſi moraliter cenſeatur manere; vt quando poſt heſternam confeſſionem hodie datur abſolutio.

Sacramenta non requirunt ſemper omnes partes phyſicè exiſtentes.

De ipſo etiam dolore idem clarè patet; poteſt enim quis petere abſolutionem, & confiteri ſua peccata, & tamen ante obtentam abſolutionem vſum rationis amittere, abſolutionem autem diu pòſt validè ſuſcipere vi præcedentis doloris & confeſſionis; quæ licet phyſicè actu non durent, moraliter tamen durant; ergo ſi aliunde non eſt neceſſum vt ad nouum Sacramentum ſint de nouo omnes partes, poterit idem dolor etiam non exiſtens phyſicè informare eam ſecundam confeſſionem pro ſecundâ abſolutione.

Confirmatio ex ſatisfactione diſcutitur.

Hoc idem confirmari poteſt ex ſatisfactione, quæ eſto ſit pars integralis Sacramenti, poteſt eadem numero deſeruire pro duplici abſolutione; nam ſi imponitur pœnitenti pro ſatisfactione ieiunium craſtinum, & immediatè pòſt recordatus alicuius leuis peccati illud mihi confiteatur, poſſum ſecundò illi in ſatisfactionem imponere illud idem ieiunium; quandoquidem poſſum in ſatisfactionem imponi etiam opera ad quæ aliàs homo tenebatur. Hanc tamen confirmationem ego omitto; Primò, quia fortaſſe in eâ habebunt Aduerſarij eamdem difficultatem quam in dolore. Secundò, quia cùm ſatisfactio non ſit pars eſſentialis Sacramenti, non eſt tantum myſterium in eo, quòd illa non ſit diſtincta, quantum in partibus eſſentialibus.

12 Hanc doctrinam non ſolùm intelligo, quando homo oblitus alicuius peccati illud poſteà confitetur, & vi prioris doloris abſoluitur (vt docet Henriquez ſuprà) ſed etiam quando repetit eadem peccata, à quibus anteà fuerat quis abſolutus directè: quod vltimum idem Henriquez negauit; benè autem Cardinalis Lugo oſtendit illum in hoc puncto non fuiſſe conſequenter locutum, quia ſi dolor ille antiquus non manet, parum eſt quòd peccatum illud iam fuerit pœnitens confeſſus: ſemper enim ea ratio videtur obſtare, quòd cùm dolor ſit materia proxima confeſſionis, debeat eſſe nouus pro nouo Sacramento; huic autem non ſatisfit magis in vno caſu, quàm in altero.

Henriquez inconſequenter locutus.

Reſponſio Henriquez.

Reſpondet Henriquez, quando noua confeſſio eſt de peccato nondum in confeſſione dicto, tunc dolor, qui per illam declaratur, eſt ſaltem virtualiter diſtinctus ab eo qui fuerat anteà; nam primus ſolùm ſe extendebat ad peccata, quæ tunc ſunt dicta, non autem ad hoc quod de nouo quis confitetur; in altero autem caſu nec quidem virtualiter eſt diuerſus. Hanc ſolutionem impugnat Lugo num. 33. quia ad valorem huius Sacramenti requiritur dolor vniuerſalis; ergo dolor ille etiam vt ſe extendebat ad illud peccatum, quod excidit ex memoriâ, fuit requiſitus pro valore. Hæc impugnatio in meis principiis negantibus Sacramentum validum & informe poteſt optimè adhiberi; at iuxta Cardinalem non habet locum: vnde miror quòd eam poſuerit vt abſolutè efficacem, & quidem (vt ait ibi) iuxta ſua principia ſect. 5. tradenda; quandoquidem ait dolorem purè purè ſe extendentem ad peccata dicta in confeſſione ſufficere pro valore Sacramenti.

Impugnatio Lugo reiicitur.

13 *Melior ſecunda eiuſdem impugnatio.*

Quidquid verò de hoc ſit, eam optimè Secundò impugnat, quia ille dolor in tantum terminabatur ad omnia peccata, de quibus confitetur pœnitens, in quantum habebat pro motiuo aliquid vniuerſale extendens ſe ad omnia peccata, v. g. vel fugam inferni, vel ſpem gloriæ; ergo neceſſum eſt vt ille dolor ſecundùm totam ſuam vniuerſalitatem, & prout ſe extendebat ad peccatum, cuius homo eſt oblitus, fuerit diſpoſitio pro præcedenti abſolutione. Nec poteſt Henriquez dicere, illum dolorem fuiſſe ex motiuo ſpeciali; hoc enim probaret euidenter, illum dolorem non ſufficere pro peccato ſequenti, quia non extendebatur ad illud; & tunc manifeſtiſſimè deberet interuenire alius nouus dolor etiam phyſicè & ſpecie diuerſus. Secundò ego impugno eam ſolutionem clariſſimè, quia negari non poteſt, quòd, eſto per contritionem rigoroſam ille homo ſe diſpoſuiſſet ad confeſſionem illam, adhuc vi eius doloris nullum nouum repetendo, poſſet peccatum illud nouæ ſubiicere abſolutioni, quod adeò verum eſt, vt eſto ad omnem confeſſionem Chriſtus requiſiuiſſet contritionem rigoroſam (vt aliqui dixerunt) potuiſſet ille eodem modo non repetendo nouam contritionem dicere illud peccatum, cuius fuerat oblitus. Vnde euidenter argumentor: Contritio eſſentialiter ſe extendit ad omnia peccata, etiam ad illud de quo agimus; & illa fuerat per confeſſionem oſtenſa; ergo poſteà dum quis confitetur peccatum nouum, nullum prorſus dolorem nouum aut magis ſe extendentem oſtendit; & tamen validè petit nouam abſolutionem ab eo peccato; ergo non poteſt conſequenter in vno aliter diſcurri quàm in altero.

Iam oportet reſpondere ad argumentum oppoſitum, & quidem non debere pro quolibet nouo Sacramento nouas partes intrinſecas concurrere oſtendimus ex inſtantiâ Euchariſtiæ: nouam nunc addo, ſupponendo in matrimonio corpora contrahentium eſſe materiam proximam iuxta quorumdam ſententiam, quæ vt vera pro præſenti quæſtione admitti debet; certè in eo Sacramento idem homo, qui fuit materia pro vno matrimonio cum Ioannâ, poteſt eſſe pro ſecundo & tertio, &c. cum Franciſcâ, cum Mariâ, imò cum eâdem Ioannâ, ſi diſſolutum illud fuiſſet per ingreſſum in Religionem, & poſteà Pontifex diſpenſaſſet in votis ſolemnibus, vt poſſent ſecundò contrahere. Non eſt ergo ex hoc capite vlla difficultas. Sola illa replica, quòd etiam videretur ſufficere eadem omnino confeſsio ad diuerſas 14

Soluuntur obiectiones.

Inſtantia ex Sacramento Matrimonij.

Vna confeſſio cur non ſufficiat ad duas abſolutiones.

diuerſas abſolutiones, videtur adhuc vrgere. Reſpondeo tamen cum Cardinali Lugo negando conſequentiam, quia hoc Sacramentum eſt per modum iudicij, quod non poteſt exerceri ſecundò abſque nouâ confeſſione; quia poſtquam ſententia valida prolata eſt in cauſâ aliquâ à Iudice, non poteſt iterùm proferri noua ſententia, niſi fiat noua accuſatio & nouus proceſſus, quia iam eſt functus ſuo munere Iudex. Vt autem ponatur noua accuſatio, non eſt neceſſarius nouus dolor; ſufficit enim noua confeſſio, quæ eſto in ratione accuſationis includat ſeu ſignificet dolorem, non eſt tamen neceſſum dolorem eſſe nouum, quia confeſſio dicit per modum ſubiecti & in recto ipſam externam locutionem, in obliquo autem & per modum formæ ipſum dolorem; concretum autem abſolutè dicitur nouum & multiplicari ex multiplicatione ſubiecti, vt duo ſubiecta cum eâdem albedine dici poſſunt duo alba; vti ſi nouum ſubiectum accipiat albedinem eſto non nouam, dicitur tamen nouum album, vt vniuerſaliter de omnibus concretis diximus in Philoſophiâ, Tomo 1. Theologico & alibi.

15 *Obiectio.* Obiicies tamen adhuc; Ergo poſſet aliquis initio anni habere dolorem de aliquibus peccatis, & in virtute illius doloris non renouati confiteri ſingulis diebus toto anno eadem peccata;

Solutio. quod videtur abſurdum. Reſpondeo, Ex repetitione confeſſionis id non eſſe magis abſurdum quàm ſi non niſi ſemel, poſt habitum tamen diu dolorem, confiteretur. V. g. aliquis petit confeſſionem, & immediatè redditur extra ſenſum, duratque in eo morbo multis hebdomadis nulla vmquam dando rationis ſigna, poteritne ille abſolui à Sacerdote primo ſuperueniente poſt duos menſes nécne? ſi poteſt, & hoc non reputatur abſurdum, eſto ille dolor iam fuerit ante duos vel tres menſes, eodem modo ego dicam id poſſe fieri, etiamſi per duos illos menſes fuiſſet ſibi præſens, & confeſſiones multiplicaſſet; quia ſi ad antiquitatem doloris attendamus, non habet maiorem aut minorem ex eo quòd fuerint interpoſitæ confeſſiones; neque redditur inde magis aut minus informans confeſſiones ſequentes; ergo: ſi autem etiam quoad vnicam abſolutionem requiratur, ne dolor ille nimis diu præceſſerit, idem poteſt in præſenti quoad ſecundam & tertiam confeſſionem dici; ergo ex hoc capite non eſt vlla ſpecialis difficultas contra nos.

Differentia quoad hoc inter Baptiſmum & Pœnitentiam. Abſolutè autem ego iudicarem per accidens omnino ſe habere in hoc puncto morulam temporis; nam licet in aliis Sacramentis requiratur coniunctio aliqua inter formam & materiam, quia ipſa forma ſignificat quaſi de præſenti materiam; vt cùm dico, *Ego te baptizo*: non enim id verè dicitur de præſenti, ſi baptizatio ipſa fuit etiam heri: idem in Confirmatione, Ordine, &c. At in Sacramento Pœnitentiæ abſolutio nihil penitus dicit de præſentiâ actuali confeſſionis & doloris, ſed ſolùm, *Abſoluo te à peccatis tuis*; ſubintelliguntur autem, quæ confeſſus eſt; vtrùm verò confeſſio illa ſit præſens nécne, non dicit vllo modo ea forma: & ſanè cùm in iudiciis omnibus ſæpè ſententia feratur diu poſt accuſationem, & poſt proceſſum factum, nec conſtet Chriſtum in hoc puncto quidquam mutaſſe in hoc Sacramento; non video cur ea longa præceſſio impediat, niſi fortè, quia poſſunt interponi peccata aliqua grauia, quæ moralem illam doloris durationem interrumpant. De hoc autem inconuenienti teſtis erit ipſe pœnitens, qui ſcire optimè poterit, an ea peccata commiſerit nécne: ſi enim commiſit, tenebitur ſine dubio dolorem renouare; ſi non commiſit, habebit locum totus noſter diſcurſus. *Dolor poteſt ſat longo tempore præcedere abſolutionem.*

SECTIO QVARTA.

Vtrùm dolor de peccatis ad confeſſionem neceſſarius debeat ex confeſſionis intentione oriri.

DVBIVM hoc benè diſcutit Lugo cit. diſp. 54. à num. 36. ad 50. Tota autem difficultas 16 *Ratio dubitandi.* oritur eo, quòd dolor ſit materia proxima Sacramenti; vnde videtur neceſſarium eum procedere ex animo ſuſcipiendi Sacramentum: qui enim ablueret infantem ſine animo illum baptizandi, & deinde conceptâ intentione proferret formam ſupra illum, non baptizaret validè; ergo requiritur voluntas antecedens conficiendi Sacramentum; ex aliâ verò parte neque ex Concilio, neque ex naturâ ipsâ iudicij oſtendi poteſt id eſſe neceſſarium; ergo.

Pater Suarez diſp. 20. ſect. 4. num. 29. diſputans, quo pacto dolor poſſit antecedere aut comitari confeſſionem, ait eſſe neceſſarium, vt talis dolor internus ex intentione ipſius pœnitentis ſiue formali ſiue virtuali ad confeſſionem referatur; quibus verbis ſatis apertè inſinuat eum dolorem debere fieri ex animo vel explicito vel virtuali confeſſionis; quia tamen ſubiungit ſtatim ſeipſum declarans, Id poſſe tribus modis ſaluari ſufficienter, vel quoties quis ea peccata recogitat, & de eis dolet in ordine ad confeſſionem; vel quando præbet ſignum ſui doloris in ordine ad abſolutionem; vel quoties quis cum expreſſo confitendi propoſito dolet de peccatis; quia inquam ita ſe explicat, & in ſecundo modo nihil aliud requirit, quàm quod dolorem manifeſtet exteriùs cum ordine ad abſolutionem; ita corrigit priorem ſententiam, vt planè ſit in eâ quam trademus ſtatim, vt benè Lugo notauit. Ego obiter addo, Patrem Suarez ibi tres modos eius relationis doloris ad confeſſionem poſuiſſe, qui re ipsâ non videntur eſſe niſi duo; in primo etenim dicit: Quando quis cogitat vt ea confiteatur; tertius autem eſt, Quando cum expreſſo animo confitendi de eis dolet; hi autem duo modi non differunt inter ſe, quia ſi in primo eſt animus confitendi, iam recidit in tertium caſum; quia cogitare vt ea confiteatur, & habere animum ea confitendi, idem eſt. Quidquid tamen de hoc puncto ſit, *Sententia Suarez.*

Certa ſententia docet, non eſſe neceſſariam eam intentionem, ſed poſſe quem, non cogitando de confeſſione, dolere de ſuis peccatis, & ex eo dolore concipere animum confitendi. Imò hic modus magis eſt connaturalis, quàm ſi è contrario ex animo confitendi doleat: etenim propterea quis vult confiteri, quia dolet ſe peccaſſe: à diſplicentiâ enim in peccatis debet ordo ille actuum Primò procedere; vti infirmus non dolet de morbo ex affectu medicinæ, ſed ex do- 17 *Non eſt opus vt dolor de peccatis oriatur ex intentione confitendi.* *Probatur Primò.*

lore morbi & ex diſplicentiâ in illo vult procurare medicinam, vt ſit priùs naturâ dolere, & deinde velle adhibere medicinam: & ita in humanis iudiciis contingit; qui enim alium accuſat, id facit, quia diſplicet illi ſcelus alienum, & inde mouetur ad illud deferendum ad Iudicem,

Secundò. vt caſtigetur. Probatur deinde hoc ipſum; nam iuxta Tridentinum attritio, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ in Sacramento, ad Dei gratiam obtinendam diſponit; neque aliud ex parte attritionis Concilium requirit. In his autem nihil penitus dicitur, quod ex confeſſionis propoſito debeat dolor ille procedere; cur ergo nos id requiremus?

Reſpondetur argumento oppoſito. Iam ad argumentum oppoſitum, quòd ex intentione præuiâ Sacramenti ſint eius partes ponendæ, in quo fuſus eſt ſuprà Lugo; atque non eſſe neceſſum vt partes proximæ Sacramenti omnes fiant ex intentione conficiendi Sacramenti; vt patet in ſpeciebus Sacramentalibus, quæ ſunt pars Euchariſtiæ, non tamen fiunt animo Sacramenti; nam in pane ordinario poteſt validè fieri conſecratio. Secundam ego addo ex eodem Sacramento inſtantiam, ſcilicet in ipſo Chriſti corpore, quod haud dubiè eſt partialis pars proxima eiuſdem Sacramenti, non ſolùm ratione vbicationis, ſed maximè ratione ſui, & tamen iuxta probabilem ſententiam (quæ licet fortè vera non ſit, non tamen ex hoc capite, ſed aliunde reiicitur) ipſa ſubſtantia Chriſti non producitur à conſecrante; ergo ad rationem Sacramenti non eſt neceſſum, vt omnes partes illius in ſe & quoad ſubſtantiam producantur animo conficiendi Sacramentum; ergo idem nos poſſumus dicere de dolore. Differentiam autem inter aliquas partes & abſolutionem eam aſſignat hic Auctor, quòd ſuſcipiens Sacramentum non operatur propriè nomine Chriſti, ſeu animo conficiendi Sacramentum; confirmat ex ſatisfactione Sacramentali, quæ (iuxta probabilem ſententiam) poteſt validè expleri, licet homo ſit omnino immemor ſibi eſſe impoſitam illam pœnitentiam, ſi tamen faciat actionem re ipsâ ſibi impoſitam; ea autem ſatisfactio eſt etiam pars Sacramenti, ergo.

18 *Obiectio.* Obiicit in contrarium ſibi; nam qui ordinatur non eſt miniſter Sacramenti, & tamen debet habere intentionem Sacramenti; nam ſi ſine eâ tangat calicem aut patenam, non ordinabitur; ergo etiam ex parte ſuſcipientis requiritur ea in-

Solutio. tentio. Reſpondet, Illum contactum ordinandi complere materiam quæ applicatur à Miniſtro: hic enim per traditionem conficit illud Sacramentum Ordinis; traditio autem includit acceptationem alterius. In confeſſione etiam requiritur aliqua intentio, id eſt, vt confiteatur Iudici vt tali; non enim ſufficit ea peccata purè narrando dicere; ac proinde confeſſio etiam debet oriri ex intentione ſuſcipiendi Sacramentum; at in dolore id non eſt neceſſarium.

Replica. Replicabis; Infanti poteſt conferri validè Ordo ſine vllâ acceptatione ex parte ipſius; ergo in adulto non ideò eſt neceſſaria ea intentio dum tangit calicem, quia per ſuam acceptationem compleat materiam quæ applicatur à Miniſtro. Reſpondet cum Sanchez lib. 2. de Matrimonio diſp. 6. num. 15. & 27. eam acceptationem requiri in adulto, non in traditione quæ fit infanti; & quoad hoc eſſe eamdem rationem de voluntate ſuſcipiendi Sacramentum: hæc enim requiritur in adulto baptizando, confirmando, &c. non tamen in infante. Hæc autem intentio ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ſatis eſt, ſi ſit cùm confeſſionem inchoat; quia per hanc maximè conſecratur exteriùs, quod proprium eſt Sacramenti; non eſt autem neceſſum vt illam intentionem habeat quando dolorem concipit. Ve- 19
rùm adhuc contra hoc replicabitur; nam ſi eâ præcisè ratione intentio requiritur vt ſuſcipiat effectum Sacramenti, ſufficiet illam habere in fine abſolutionis quando perficitur Sacramentum; ſicut in matrimonio ſufficit, ſi quando alter coniunx vltimò profert verba, prior habeat intentionem ſeriam contrahendi, eſto eam fortè non habuerit dum ipſe primò protulit ea verba: vt verò maiorem adhuc vim habeat obiectio (ne quis dicat etiam eo caſu non fuiſſe validum matrimonium) ponamus virum dicere illa verba, *Ego te accipio in meam*, feminam verò nihil de matrimonio cogitaſſe niſi quando vir protulit vltimam ſyllabam, & tunc acceptando reſpondiſſe, *Ego quoque*; certè tunc validum erit Sacramentum; ergo non eſt neceſſe vt intentio ſit ante confeſſionem, ſed ſufficiet circa fi-

Reſponſio. nem abſolutionis. Reſpondetur negando conſequentiam, quia matrimonium, eo ipſo quòd pro materiâ proximâ habeat contractum, pro contractu verò ſufficiant verba vel nutus moraliter permanentia, etiamſi iam phyſicè præterierint, ſufficit quòd adhuc prior coniunx ſua priora verba non retractet ad hoc, vt cenſeantur adhuc permanere, ac ſi phyſicè tunc proferrentur de nouo. At in aliis Sacramentis verba non cenſentur moraliter manere in ordine ad eam approbationem; vnde ille qui, dum Sacerdos dicit, *Ego te baptizo in nomine*, &c. haberet animum non ſuſcipiendi Baptiſmum, quantumuis illum mutaret dum dicitur *& Spiritus ſancti*, non accepiſſet verum Sacramentum; quia oportet, vt ſicut Miniſter totam formam dicit ſub intentione faciendi quod facit Eccleſia, ita illam etiam formam præcedat ex parte ſuſcipientis intentio. Deinde 20

Quando debeat eſſe intentio ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ. quoad confeſſionem ipſam, iam dixi illam eſſe accuſationem, non hiſtoricam narrationem; ac proinde debere informari dolore & animo deferendi peccata Iudici; ad hoc autem debet cùm primùm ea incipit narrare, habere animum obtinendæ abſolutionis, aut ſi ab initio non habuit, vno ſaltem verbo circa finem eam confeſſionem repetere; non eſt ergo cur ea intentio debeat præcedere dolorem. Secundò fortaſſe breuiùs poſſet reſponderi, Omnem dolorem de peccatis eſſe implicitum propoſitum confeſſionis, & quidem ſi peccata ſint mortalia nondum per confeſſionem remiſſa, res eſt clariſsima; quia cùm dolor ille ſit deſiderium obtinendæ remiſsionis, ſeu liberationis ab illis peccatis, & ad hanc liberationem ſit neceſſaria confeſſio iam implicitè, ibi includitur propoſitum confeſſionis.

Deinde, ſi peccata ſint venialia aut mortalia iam in confeſſione remiſſa, reſpectu quorum non eſt abſolutè neceſſaria noua confeſſio, adhuc tamen ille dolor videtur eſſe implicitum deſiderium habendæ nouæ & certioris remiſſionis, ſeu maioris de illâ ſecuritatis, ad quam confeſſio illa ſecunda eſt valdè vtilis, ideò poteſt

iure

iure dici in eo dolore includi aliquod propoſitum confeſſionis, vti omnis diſplicentia in morbo aliquo eſt implicitè voluntas applicandi remedium tutius, & quod facilè poteſt ab ipſo infirmo applicari.

SECTIO QVINTA.

An ad valorem confeſſionis ſufficiat dolor reflexus de carentiâ doloris; vbi de dolore pro confeſſione venialium.

21 ILLVD circa hunc dolorem verti ſpecialiter poteſt in dubium, An ſi quis doleret ſe non poſſe, ſeu non habere dolorem de peccatis, quem etiam re ipſâ non haberet, ſufficeret tamen id ad accedendum ad confeſſionem. Hurtadus diſp. 6. difficultate 4. Vaſquez & Filliucius negant illum ſufficere, quia dolere quòd non habeatur dolor, non eſt habere dolorem; vti dolere quòd Deum ſuper omnia non amet, non eſt illum amare: Concilium autem dolorem verum requirit. Confirmari id poteſt; Nam ſi quis hodie v. g. dicat, volo cras dolere de peccatis ac confiteri, profectò etiamſi illa volitio dici queat implicitè continere dolorem, omnino tamen eſt inſufficiens ad Sacramentum, niſi poſteà habeat ille verum & proprium dolorem. Secundò id confirmo; Nam ſi eiuſmodi reflexæ continentiæ doloris de peccato in reflexo dolore de eius carentiâ ſufficeret ad Sacramentum, etiam deberet iudicari ſufficiens alius tertius actus reflexus ſupra ſecundum, Doleo quòd non habeam dolorem de carentiâ doloris, & ſic quaſi in infinitum poſſemus per hos reflexos actus aſcendere: id quod planè videtur abſurdum.

Sententia negans.

22 Iudico, ſi rem ſpeculatiuè conſideremus, omnino ita eſſe, quia reuerà ille reflexus dolor de carentiâ doloris non eſt dolor de peccatis. Nihilominùs tamen addo, vix poſſe moraliter contingere, quòd aliquis habeat verum dolorem de eâ carentiâ, & ſimul non habeat aliquem dolorem de ipſis peccatis; ac proinde putarem id fore ſufficiens pro Sacramento; & verò in ſimili caſu ſanctum Bernardum abſoluiſſe quemdam refertur in Vitâ ipſius. Pro explicatione autem huius noſtræ ſententiæ aduerto dolorem de carentiâ doloris eſſe voluntatem habendi dolorem, & quidem, quantum eſt ex ſe, efficacem; licet ille homo ob aliquam ſpecialem diſpoſitionem, vt ſic dicam, corporis aut phantaſiæ non putet ſibi poſſibile hîc & nunc elicere eum dolorem expreſſum, de cuius carentiâ dolet. Suppono vlteriùs, vix poſſe fieri vt aliquis habere velit dolorem de re aliquâ, niſi illam apprehendat vt malam; nam de re bonâ nemo dolet. Inde vlteriùs infero, Vix eſſe morale non ſequi tunc in tali homine aliquam diſplicentiam in re illâ, ſeu in illis peccatis. Hinc colligo, ſi prior ille dolor ex ſe ſit efficax, talem fore vt non admittat vllo modo peccatum: quomodo enim peccabit ille qui seriò & efficaciter ex ſe ſaltem mediatè, diſplicet ſibi in peccatis, & qui cupit efficaciter illa deteſtari? hoc autem iuxta Tridentinum videtur ſufficere ad hoc Sacramentum; non enim requirit aliud quàm dolorem talem qui excludat voluntatem peccandi de cetero; iam autem oſtendimus in eo caſu, etſi expreſſus dolor ſeu diſplicentia de peccatis ſit valdè remiſſa, reflexum tamen illum dolorem eſſe talem vt non patiatur ſecum peccatum (vt dixi;) ergo ille homo tunc eſt ſufficienter diſpoſitus ad gratiam cum Sacramento. Suppono aliunde illum dolorem reflexum eſſe ſupernaturalem, ideoque ex eo capite eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad gratiam iuxta ea quæ vniuerſaliter alibi tradidimus de ſupernaturalitate actuum in iuſtificatione interuenientium.

Dolor de carentiâ doloris de peccatis moraliter loquendo eſt ſufficiens pro Sacramento Pœnitentiæ.

23 Hinc facilè reſpondemus ad ea quæ obiiciebantur: ad Primum, quòd ille dolor reflexus non ſit propriè dolor de peccatis, iam eſt dictum, quomodo habeat ſaltem annexum aliquem dolorem, licet remiſſum, ratione cuius ſatisfit his quæ requirit Tridentinum, adiunctâ ſimul efficaciâ eius reflexi doloris excludentis (vt oſtendi) peccatum. Ad primam confirmationem de eo qui hodie dicat, *Volo cras dolere de peccatis*, quique non eſt propterea ſufficienter diſpoſitus, niſi habeat alium actum doloris, dicimus, ſi illa volitio ſit ſupernaturalis & efficax, vix poſſe ſine aliquo dolore de peccatis haberi, ac proinde illam probabiliter etiam ſufficere. Reſpondeo Secundò negando conſequentiam ex illâ ad dolorem de quo agimus; quia voluntas illa quæ obiectum ſuum reſpicit per modum amoris non conſiderat directè tàm maliliam peccati quàm vtilitatem confeſſionis; ac proinde adhuc non includit diſplicentiam in peccatis, niſi valdè imperfectè. At ille ſerius dolor (de quo agimus modò) qui obiectum ſuum reſpicit per modum diſplicentiæ & fugæ, neceſſariò conſiderat malum; non poteſt autem conſiderare malum eius carentiæ, niſi iuxta dicta apprehendendo ſatis fortiter & efficaciter malitiam peccatorum, quæ eum dolorem exigunt, ac proinde moraliter ſemper habet adiunctum proximè & immediatè aliquem dolorem. Reſponderi Tertiò poteſt, Propoſitum illud confitendi cras non includere de præſenti vllum dolorem de peccatis, imò ſtare optimè cum propoſito nunc peccandi; paſſim enim dum homines peccant, habere propoſitum ſerium deinde confitendi; ergo illud propoſitum non poteſt valere pro dolore ad craſtinam confeſſionem neceſſario. Ratio vlterior eſt, quia de præſenti nihil vult; pro futuro verò tempore nihil poteſt inferre, niſi in illo exiſtat: ſi autem de præſenti durauerit cras illud propoſitum, & fuerit tam efficax quàm dolor à nobis aſſignatus, omnino diceremus illud eſſe omninò ſufficiens, non quatenus hodie, ſed quatenus cras exiſtet.

Reſponſio ad obiecta.

Non item voluntas de eliciendo cras v. g. dolore præcisè in ſe ſpectata.

Reſponſio.

24 Neque huic rationi obeſt quòd ſuprà diximus non eſſe neceſſarium, vt ipſo momento confeſſionis duret dolor; vnde dicere aliquis poſſet, illud propoſitum, eſto iam non duret phyſicè, poſſe ſufficere, ſi tamen includat dolorem: hoc inquam non obeſt, quia intelligi id debet de actu qui ſit verus dolor. Hoc autem propoſitum non eſt verus dolor pro illo inſtanti quo exiſtit, quia pro illo nihil omnino vult; pro inſtanti autem quod reſpicit vt obiectum, non poteſt eſſe dolor, niſi in eo exiſtat; ergo ſi non ſupponamus eum hodie actu durare, non poſſumus dicere, Vi durationis ſolius heſternæ eum eſſe implicitum dolorem, multò minùs explicitum;

Digitized by Google

tum; ergo neque heri fuit dolor, neque hodie eſt; nullo ergo modo ſufficit. Nos autem loquimur de eo dolore reflexo, qui de præſenti carentiâ doloris circa peccatum ſumitur, ac proinde etiam de præſenti infert, aut certè habet annexum dolorem, vt explicatum eſt à nobis, ideoque excludit neceſſariò de præſenti dein voluntatem peccandi; quid ergò mirum ſi ſufficiat?

Secunda confirmatio de eo proceſſu in infinito non habet vllam vim; Primò, quia ſi ille tertius reflexus actus habeat alias conditiones (quas diximus habere eum ſecundum) eodem modo diſcurrerem, eumque ſufficientem dicerem. Secundò reſpondeo, Vix eſſe poſſibile talem hominem non habere dolorem immediatum de carentiâ doloris, habere tamen mediatum: cùm enim tota quanta malitia quæ reperitur in carentiâ eius ſecundi doloris reflexi, reperiatur, & verò cum maiori titulo in carentiâ ipsâ immediatâ doloris; profectò ſi homo ille non nugetur tunc, ſed ſeriò doleat, tam facilè poterit habere hunc actum, *Doleo quod non habeam dolorem de peccatis*, quàm illum alterum, *Doleo quod non habeam dolorem de eâ carentiâ doloris.* Ac proinde caſus ille videtur omnino impoſſibilis, ideoque nihil inferri ex illo poteſt contra noſtrum intentum; adhuc ergo eſt valdè probabile in noſtro caſu eum hominem eſſe ad Sacramentum hoc recipiendum fructuosè ſufficienter diſpoſitum. Quæ huc uſque diximus de doloris neceſſitate intelligenda etiam ſunt eodem modo quoad venialia, quæ tanquam materia confeſſionis dicuntur; nam & hæc non remittuntur ſine dolore. Vtrùm autem hic dolor debeat eſſe efficax omnino, an ſufficiat ſimplex diſplicentia, explicabitur diſputatione ſequenti; quia ea efficacia maximè videtur pertinere ad propoſitum efficax non ampliùs illa committendi; de hoc autem propoſito agemus ſequenti diſputatione.

Idem de dolore de venialibus.

DISPVTATIO TRIGESIMAOCTAVA.

An requiratur ad confeſſionem propoſitum non peccandi de cetero: vbi de obligatione vitandi occaſionem peccati.

SECTIO PRIMA.

Quid circa propoſitum non peccandi.

1 CONCILIVM Tridentinum Seſſione 14. cap. 4. ſic loquitur: *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet animi dolor ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cetero.* Propter hæc vltima verba fuit aliquorum ſententia, omnino eſſe neceſſarium expreſſum & diſtinctum propoſitum non peccandi præter dolorem de commiſſis. Ita Ioannes Medina codice de Confeſſione, quæſtione de confeſſione fictâ iterandâ, & Toletus lib. 3. Summæ cap. 4. §. *Quinta eſt.* E contrario alij id negant, Vt illi qui nec quidem dolorem dicunt eſſe neceſſarium ad hoc Sacramentum; de quibus Suarez eâ diſp. 20. ſect. 3. num. 7. & quoad propoſitum emendationis expreſsè Sorus apud eumdem Suarium ſect. 4. num. 32. Verùm hi vltimi nimis clarè opponuntur verbis Tridentini iam citatis. Eſt ergo media ſententia, quæ dicit neceſſarium eſſe propoſitum, non tamen formale & expreſſum, ſed ſufficere virtuale; quale includitur in attritione aut contritione, quæ eſt diſpoſitio ad gratiam, & qui eſt dolor de peccatis. Et quidem non eſſe neceſſarium diſtinctum dolorem videtur ex citatis Tridentini verbis colligi; in illis enim ipſa contritio dicitur eſſe dolor & propoſitum. Vnde ſi vno actu indiuiſibili quis & doleat de peccatis, & ſimul proponat non peccare, certo certius eſt, illum actum fore ſufficientem; nec plus exigunt qui formalem dolorem requirunt. Difficultas

Quorumdam ſententia.

Contraria ſententia.

2 ergo eſt, quando actus doloris præcisè fugit peccata ob malitiam, nihil verò de futuro dicit; & in hoc ſenſu loquitur hæc tertia ſententia, quæ eſt Suarij ſuprà Lugo ſect. 1. & Recentiorum communiter: vbi, antequam eam probem, ne certa cum incertis confundamus, & ne eamdem difficultatem diſcutiamus bis, obſeruo, in præſenti materiâ poſſe nos agere vel ſupponendo ſententiam Suarij & Lugo, quòd poſſit dari Sacramentum validum & informe, vel in ſententiâ contrariâ, quam nos Tomo 7. defendimus vt probabiliorem. Si loquamur in ſententiâ Suarij & Lugo, fatendum eſt, non quemcumque dolorem de præteritis peccatis ſufficere, quia iuxta eam ſententiam non quicumque dolor de præteritis eſt propoſitum non peccandi de futuro; vidimus enim eo Tomo 7. Cardinalem ex hoc capite docere, poſſe eſſe dolorem de peccatis omnibus quæ homo confitetur ex ſpeciali eorum malitiâ, quæ non reperiatur in peccatis futuris; ac proinde non omnis dolor erit propoſitum, vti neque è contrario omne propoſitum eſt dolor; iuxta Tridentinum autem debet eſſe propoſitum; ergo tunc debebit eſſe expreſſum & planè diſtinctum ab ipſo dolore. Solùm ergo iuxta ea principia habebit locum noſtra concluſio, ſi motiuum eius doloris extenderit ſe non ſolum ad peccata quæ confitetur, ſed fuerit vniuerſale, omnia omnino peccata complectens. Quo caſu in omnium ſententiâ eſto inuincibiliter fuerit oblitus aliquorum peccatorum, omnia tamen remittentur; & in eo caſu includitur ibi, vt diximus, implicitè propoſitum non peccandi de cetero; vtrùm autem illa ſententia vera ſit nécne, non eſt nunc diſputandum.

In quo ſit poſita difficultas.

Varius ſenſus quæſtionis.

Quid in ſententiâ Suarij & Lugo.

3 Quòd ſi loquamur ſupponendo noſtram, quòd vel dolor pro valore Sacramenti requiſitus debeat habere motiuum vniuerſale, quod etiam ſe extendat ad peccata non occurrentia memoriæ & ad futura, vel quia (vt eo loco diximus) illud propoſitum non peccandi de cetero debeat habere motiuum vniuerſale extendens ſe etiam ad præterita; vnde diximus, illud idem propoſitum eſſe dolorem de præteritis. Facilè probatur

Quid in noſtrâ.

noſtra

Google

noſtra & communis concluſio, quia qui efficaciter dolet ſe aliquid admiſiſſe ob motiuum generale ad præterita & futura, ſine dubio omnia deteſtatur ſaltem implicitè, ſi deteſtatur; ergo habet animum ea non committendi de cetero. Vnde eodem citato capite Tridentinum, agens in ſpecie de attritione ex metu gehennæ, *ait illam, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ ſufficere ad iuſtificationem:* vbi non videtur vllo modo requiſiuiſſe expreſſum propoſitum non peccandi, ſed quòd attritio talis ſit naturæ, vt non admittat animum peccandi; eo autem ipſo quòd ob motiuum vniuerſale deteſtatur præterita peccata, iam diximus excludere omnem affectum ad illa; hoc autem eſt includere virtualiter propoſitum ea non admittendi.

Obiectio.

Contra hæc obiici Primò poteſt, Concilium ipſum Tridentinum damnans eo capite 4. illos qui dicunt contritionem ſolùm includere ceſſationem à peccatis & vitæ nouæ propoſitum; malè ergo diximus nos, Illud propoſitum generale non peccandi ob motiuum vniuerſale eſſe
4 ſufficiens ad hoc Sacramentum. Lugo quidem huic obiectioni reſponderet, Non omne propoſitum vitæ nouæ includere odium præcedentium, vt in exemplo quod ipſe affert de ſene, qui facilè proponit caſtam vitam in futurum, licet illi non diſpliceat laſciuia ſuæ iuuentutis; vnde addit, neceſſarium eſſe dolorem. Ego tamen hanc inſtantiam eo citato loco reieci, quia ibi reuerà ſolùm eſt propoſitum non laſciuiendi, quia non poteſt: ſi enim vires & vigorem iuuentutis reciperet vi eius propoſiti, nec in minimo ſe emendaret ille in futurum. Quidquid ergo de hoc puncto ſit, reſpondeo, A nobis illud ſolum propoſitum de futuro admitti vt ſufficiens, quod fundetur in deteſtatione peccati; id eſt, quòd ideò proponit ſe numquam ampliùs admiſſurum ea peccata, quia ea vt mala odio habet, nec ob alias præcisè rationes extrinſecas proponit illa non facere; quo ſenſu è contrario dicimus omnem dolorem ſub motiuo vniuerſali eſſe ſufficiens propoſitum non peccandi in futurum, prout à Tridentino requiritur; nam licet ponat illud verbum; *Cum propoſito non peccandi de cetero* (vt in obiectione diximus) debet tamen id intelligi prout ipſum Concilium agens de attritione ſe explicat (iuxta paulò antè dicta;) quòd ſcilicet talis ſit ille dolor, vt excludat propoſitum peccandi in futurum, ſeu, vt huiuſmodi propoſitum non admittat; eo autem ipſo quòd eſt dolor efficax, ſine dubio illud non admittit: quis enim dolet efficaciter ſe aliquam rem malam admiſiſſe, qui tamen velit eam ſecundò admittere?

Reſponſio.

Dolor de peccatis ex motiuo vniuerſali eſt etiam propoſitum non peccandi de cetero.

5 *Secunda obiectio.*

Secundò principaliter obiicitur, quòd attritio, quantumuis habeat motiuum vniuerſale, ſcilicet timorem gehennæ & ſpem vitæ æternæ, non poſſit eſſe propoſitum nec quidem implicitum non peccandi de cetero; ergo debet addi alius actus diſtinctus, qui ſit propoſitum. Antecedens poteſt probari variis modis; Primò; nam ad vitandas pœnas æternas, & ad non amittendam vitam æternam, non eſt neceſſarium non peccare, ſed purè putè requiritur non mori in peccato; ergo in eâ deteſtatione præteritorum ob huiuſmodi motiua non includitur voluntas non faciendi illa, ſed agendi pœnitentiam pro illis ante mortem; habet autem hæc replica maiorem difficultatem, ſi poneremus aliquem, qui ſciret ſe eſſe prædeſtinatum: hic enim vi odij inferni non poſſet dicere, Non volo peccare, cùm ſciret ſibi illud peccatum non obfuturum, quia eſſet habiturus re ipsâ de illo pœnitentiam. Secundò poteſt idem antecedens probari, quia ſi alicui proponeretur, *Vel debes admittere hoc peccatum, vel damnaberis*; id quod ea ignorantiâ poſſet aliquis reputare verum; non poſſet ille ea odio pœnarum inferni velle potiùs damnari, quàm illud peccatum admittere, vt diximus, agentes de attritione. Explicatur magis hæc difficultas; nam ſi aliquis apud ſe conſiderans grauitatem pœnæ inferni diceret, *Ego mallem peccare quam in perpetuum pati eas pœnas*, peccaret grauiter; de facto autem repugnat fugere hoc peccatum ex odio pœnarum, quia hoc eſſet dicere duo contradictoria ſimul, Nolo peccare ne damner, & Volo peccare ne damner.

Vno ferè verbo his omnibus obiectionibus reſponderi poſſet, Eis non tam probari in attritione non includi propoſitum non peccandi de cetero, niſi fortè in ipſo mortis momento, quàm nec poſſe vi illius hominem deteſtari omnia peccata præterita; imò illam non eſſe bonam videtur inde ſuaderi, cùm videatur appretiatiuè magis deteſtari pœnas quàm peccatum. De his difficultatibus egi ſuprà diſputans de attritione & honeſtate illius; vbi explicui, quo pacto non ſit de conceptu cuiuſlibet actus boni æſtimare magis omne obiectum magis honeſtum quàm minùs honeſtum: dixi enim id ſoli actui amoris Dei ſuper omnia conuenire; nam & voluntas dandi eleëmoſynam magis amat in actu exercito eleëmoſynam quàm alia obiecta; imò alia nullo modo amat: neque vi eius actus poſſet homo vitare alia peccata, exceptâ immiſericordiâ. Quòd ergo attritio quaſi in actu exercito magis fugiat infernum quàm peccatum, facit quidem vt illa non ſit perfectiſſimus actus; quòd autem ſit malus, nullo modo arguit. 6

Vniuerſalis ſolutio.

Quo pacto non quilibet actus bonus amat plus quòd eſt honeſtius.

Et hinc reſpondetur vltimæ obiectioni, quòd videatur potiùs ea attritio eſſe mala; iam enim ex dictis conſtat non eſſe: quoad alias verò dicimus eo modo quo pro obiectione admittitur, per attritionem poſſe odio haberi omnia peccata præterita; eodem modo nos dicere, In eâ includi propoſitum omnia illa peccata vitandi in futurum. Ad id quod primo loco dicitur, Ad vitandam pœnam æternam & non amittendam gloriam, non eſſe neceſſarium fugere peccata, ſed ſufficere velle agere pœnitentiam finalem; facilè reſpondeo, cùm homo, eo ipſo quòd peccet, iam ſit dignus eâ pœnâ, & omnino ſit incertus de tempore & auxilio efficaci ad pœnitentiam, id ſufficere, vt nolit vllo modo ſe ei tam graui periculo exponere.

Ad vltimam obiectionem.

Ad confirmationem de eo qui haberet reuelationem ſuæ ſalutis Primò poſſumus reſpondere, In eo caſu fortaſſe illud motiuum non fore ſufficiens ad vitanda in futurum omnia peccata; ſicut ſi aliquis ex ignorantiâ inuincibili ſibi perſuaderet aliquod mortale non puniendum de facto pœnâ æternâ, non poſſet ſine dubio tunc illud deteſtari vi eius ſolius motiui. Secundò reſpondeo, Vti etiam quando ſemel quis eſt confeſſus de mortali, & conſequenter poſtquam 7

Ad confirmationem.

tam

Google

reſt, vt aliquando maior gratia conferatur in confeſſione venialium quàm in confeſſione mortalium tum ob maiorem diſpoſitionem, quam eo caſu habet pœnitens; tum quia iam ſupponitur homo in gratiâ; ac iuxta quoſdam ex ipſâ gratiâ ſubiecti creſcit effectus Sacramenti, etiam ille qui dicitur ex opere operato. Deinde res dubia eſt, An non maior gratia ex ſe reſpondeat Sacramento Pœnitentiæ etiam de ſolis venialibus, quàm Sacramento Extremæ Vnctionis, aut fortaſſe etiam ipſius Euchariſtiæ.

12 *Dilatio confeſſionis an ſit graue peccatum.* Denique quia (vt optimè obſeruat Lugo) etiamſi remiſſio mortalis ex ſe ſit res grauis, tamen quòd fiat hodie per hanc confeſſionem aut cras per aliam ſecundam, videtur eſſe res leuis; ergo accedere hodie ad confeſſionem mortalium ſine vllo dolore, cum propoſito tamen iterùm confitendi cum dolore poſt mediam horam, aut craſtinâ die, non erit damnum magni momenti; quia ſolùm per hoc patitur homo damnum dilationis illius breuiſſimæ; quod iam dixi eſſe in ſe rem valdè leuem. Non enim poteſt recurri vt exaggeretur ea grauitas ad periculum æternæ damnationis; quia hoc periculum idem omnino fuiſſet, ſi ille noluiſſet abſolutè facere eam priorem confeſſionem, quam ſine dolore facit, ſed ſolùm ſecundam poſt mediam horam, aut certè cras; in eâ autem dilatione nec venialiter quidem peccaſſet; ergo nihil efficit ad rem præſentem illud periculum. Vrgetur ampliùs, quia ſi ex eo quòd per eam confeſſionem faciat iacturam leuem, non eſt peccatum mortale; ergo femina, quæ mentito viri habitu curaret ſe ordinari, non peccaret mortaliter, quia illa nullam omnino iacturam gratiæ tunc faceret, cùm nullam potuiſſet accipere; quis autem negabit eſſe erroneum dicere, non peccare grauiter eam feminam, quæ eſſet cauſſa vt irriſoriè & fruſtrà proferrentur verba Epiſcopi illam conſecrantis; ergo idem erit in noſtro caſu, vbi & eodem modo irriſoriè ea verba proferuntur, & negligitur fructus, quem poterat ille percipere; qui fructus in eâ ordinatione fictæ feminæ, quæ alioquin nihil inde poterat ſperare, nullo modo negligitur.

13 *Reſpondetur argumento oppoſito.* Ad contrariæ ſententiæ argumentum præcipuum, quòd fruſtretur Sacramentum in re leui, oſtenſum eſt non fruſtrari in re leui; quia non fruſtratur in ipſis peccatis venialibus, quæ ſunt res leuis, ſed fruſtratur in carentiâ doloris; dolor autem ille non eſt res leuis: deinde eſto eſſet leuis, quia tamen inde fit vt nullum omnino fiat Sacramentum, fit vt fruſtratio ſit grauis, quia eſt irriſoria productio Sacramenti, quod in ſe eſt res grauiſſima. Ad probationem ex confeſſione multorum venialium, ſine omnium tamen deteſtatione, diximus fusè ſuprà, eo caſu non fruſtrari abſolutè Sacramentum ſuo effectu; fit enim verum Sacramentum, & infunditur gratia, eſto abſolutio non cadat ſupra omnia peccata, de quibus ille confitetur; quod longè aliud eſt.

Reſponſio ad inſtantiam. Eodem modo reſpondetur ad inſtantiam de omiſſione ſatisfactionis leuis; ibi enim non impeditur Sacramentum, ſed complementum quoddam minùs principale illius, nec magni momenti; tum quia (iuxta probabiliorem ſententiam) nullam cauſſat ex opere operato gratiam habitualem; tum quia ea remiſſio pœnæ temporalis in ſe eſt res vtcumque leuis, & facilè aliunde reparabilis. Ad illam Caietani doctrinam de Euchariſtiâ reſpondemus Primò negatâ conſequentiâ, quia eo caſu non fruſtratur Sacramentum; hoc enim non conſiſtit in ſumptione ipſâ, ſed antecedenter; ſolùm ergo impeditur ibi fructus: quod impedimentum fortè re ipſâ maius non adfert damnum, quàm ſi ille homo liberè omiſiſſet ex integro eam Communionem, quo caſu nullo modo peccaſſet; aliunde autem non ſumit irreuerenter Chriſtum, ergo. Secundò reſpondetur, Fortaſſis ex eo ipſo capite reiici debere Caietanum, quòd ea duo doceat, & fructum impediri, & nihilominùs non eſſe obligationem accedendi cum deuotione. Ad vltimam 14
è Sacramento Matrimonij reſpondetur ex doctrinâ Patrum Henriquez & Thomæ Sanchez (quos ſequitur Cardinalis ſuprà) Chriſtum Dominum ne eleuando matrimonij contractum ad rationem Sacramenti illud redderet grauiſſimum, ſi non liceret (vt anteà licebat) ob graue periculum vitæ aut honoris, &c. ſimulare conſenſum, noluiſſe nouam inducere obligationem habendi tunc verum conſenſum, ac proinde non benè inde trahi argumentum ad alia Sacramenta; in quorum actionibus fingendis nulla eſt vtilitas ad alios fines, & maximè in præſenti caſu Pœnitentiæ: quid enim quæſo damni aut periculi poteſt ſequi ei homini confitenti omnia venialia, eò quòd habeat dolorem ſaltem de aliquibus?

Iam poſſet tractari illud punctum quod inſinuatum eſt, An ſit mortale non dolere de omnibus venialibus, quæ quis confitetur per modum veræ materiæ; quia tamen de hoc dixi ſuprà vbi tractaui, an ſit mortale confiteri aliquod veniale quod non fecerim: eſt enim eadem de vtraque quæſtione ratio, ideò de eâ hîc nihil amplius dicam. *An ſit mortale non dolere de omnibus venialibus quæ quis confitetur.*

Obiicies adhuc: Minùs requiritur ad remiſſionem venialis quàm mortalis; hoc autem maximè debet eſſe in hoc propoſito efficaci. Confirmatur, quia de vno veniali poſſum dolere, eſto non de omnibus; ergo poſſum dolere de præſenti veniali, eſto non deteſter futurum, & conſequenter eſto non habeam propoſitum illud vitandi. Reſpondeo, Eo præcisè ſenſu minùs requiri pro remiſſione venialis quàm pro mortali, quòd vnum veniale poteſt remitti ſine altero, vnum verò mortale non poteſt ſolum; circa illud verò veniale quod remittitur nihil minus requiritur de dolore quàm circa mortale.

Ad confirmationem, quòd poſſimus odio habere vnum veniale ſine altero, ergo & deteſtari præteritum, eſto non velimus vitare futurum, reſpondetur diſtinguendo antecedens; Poſſum vnum odio habere ſine altero, ſi à primo ſit aliquo modo diuerſum, concedimus; ſi ſit omnino ſimile, negamus. Vnde eodem modo conſequens eſt diſtinguendum; Ergo poſſumus odio habere præteritum, & nolle vitare futurum; ſi præteritum ſit omnino ſimile futuro, negatur conſequentia, ſi ſit aliquo modo diſſimile, conceditur. Et quoad hoc idem etiam de mortalibus eſt dicendum; non enim differunt in hoc à venialibus, quòd poſſit aut non poſſit quis vnum ſine altero deteſtari, ſed in hoc, quòd illa deteſtatio particularis in mortalibus non ſufficiat ad remiſſionem, ſufficiat verò è contrario in 15 *Dolor efficax de peccato præterito eſt propoſitum vitandi futurum planè ſimile.*

venialibus; ſi ergo ponimus peccatum præteritum omnino ſimile futuro, neceſſum eſt vt deteſtatio efficax præteriti ſit etiam propoſitum non committendi illud in futurum: poterit ergo eo caſu ſufficere dolor de præterito ſine animo non faciendi futurum, quando in præterito conſideratur aliqua circumſtantia ſpecialis vel intenſionis magnæ, vel durationis, vel reflexionis maioris, &c. ob quam ſpecialiter poteſt odio haberi, & ex hoc capite, etiamſi ambo ſint eiuſdem ſpeciei, poterit pœnitens vnum ſine altero deteſtari; ex quo capite poteſt reddi facilior confeſſio de ſolis venialibus, quæ aliquibus ratione eius propoſiti videtur difficilis.

SECTIO TERTIA.

Obiectio quædam grauis diſcutitur.

16 *An dolor ſub ratione generali de omnibus venialibus ſit, vel trahat ſecum propoſitum ea deinceps vitandi.*

MAIOR eſt difficultas in explicando è contrario, quomodo ille, qui etiam de omnibus venialibus ſub ratione aliquâ generali dolet, poſſit tamen proponere omnia omnino in futurum vitare, cùm ſine ſpeciali gratiâ ſit impoſſibile moraliter omnia vitare. Ergo vel dicendum eſt, quantumuis homo doleat, & confiteatur omnia venialia præcedentia, non tamen poſſe omnia ei per confeſſionem illam remitti; quod eſt abſurdum; vel contra ea, quæ immediatè diximus, erit admittendum, ſine propoſito vitandi omnia poſſe omnia remitti.

De hac difficultate bis egit Suarez & diſp. 4. de Pœnitentiâ ſect. 4. num. 5. & paulò inferiùs in Commentario articuli primi quæſtionis 87. Diui Thomæ; fuſiùs verò Lugo eâ diſp. 14. num. 129. vbi varias ſolutiones refutat, & alias diuerſas adhibet.

Prima quorumdam ſolutio: Prima ſolutio eſt Diui Thomæ, quam reiicit etiam Suarez in citato Commentario articulo 1. quòd poſſit homo proponere vitare ſingula; eſto non omnia.

Reiicitur. Hoc tamen benè ab his Auctoribus reiicitur, quia velle vitare ſingula, eſt velle vitare omnia: vitatis enim ſingulis eo ipſo vitantur omnia; quam ob cauſſam ſæpè dixi contra aliquos, non poſſe vllo prorſus modo intelligi, quòd homo habeat potentiam moralem ad vitanda ſingula venialia, ſeu quodlibet veniale, non tamen ad omnia; poſuique maioris claritatis gratiâ numerum omnium venialium, ſeu totius multitudinis eſſe quatuor; indeque ita diſcurri, Ad vitandum primum habet potentiam moralem; vitet ergo illud; nam ex eo quòd quiuis faciat re ipsâ id ad quod habet potentiam moralem, nullum ſequitur inconueniens.

17 Rogo, An vitato eo primo adhuc habeat etiam potentiam moralem ad ſecundum? ſi habet, demus quod vitet, iam rogo, An ſuppoſitâ eâ duplici victoriâ habeat potentiam moralem pro tertio, nécne? ſi habet, idem dicam, vitato tertio, de potentiâ ad quartum; quod eſt vltimum eius totius collectionis; ergo habuit non ſolùm ad ſingula, ſed ad totam collectionem; nam vitatis tribus habere potentiam ad quartum & vltimum, eſt formaliſſimè habere potentiam ad totam collectionem; id quod eſt contra ſuppoſitionem; ſi verò non habet ad tertium aut quartum, ergo neque ad ſingula; ſed neceſſariò illa impotentia debet tandem in vno aliquo determinato verificari. Quæ doctrina tota in præſenti locum habet.

Secunda ſolutio: Secunda ſolutio, quam ex Suario refert Lugo, eſt, Quòd licet homo non poſſit habere voluntatem vitandi omnia venialia in vniuerſum, poſſit tamen habere propoſitum faciendi quantum eſt ex parte ipſius hominis ad ea vitanda, vel ſaltem minuenda; id quod ſufficit, vt in Sacramento remittantur omnia quæ fuêre confeſſionis materia. Aduerto, etſi Suarez eo loco hanc ſolutionem inſinuet, eâ tamen diſp. 4. ſect. 5. num. 5. aliam tradere, ſcilicet de omnibus peccatis venialibus, quæ cum perfectâ libertate committuntur, poſſe eſſe propoſitum efficax ea vitandi; quia omnia illa poſſunt re ipsâ cum gratiâ ordinariâ vitari. De his autem, quæ fiunt ex ſubreptione, ait non poſſe eſſe propoſitum omnino abſolutum, poſſe tamen hominem proponere, quòd velit adhibere omnem diligentiam ad fugienda illa vel minuenda quantum humano modo potuerit.

18 *Obiectio contra illam.* Contra hanc ſolutionem obiicit Lugo eamdem eſſe difficultatem circa illud verbum, *facere quantum eſt in me ad vitanda ea peccata*; nam ſi ſermo ſit, quòd velim facere quidquid potentiâ phyſicâ poſſum, certum eſt me id non facturum; quia hoc ipſum eſſet vitare omnia venialia, cùm ad hoc habeam potentiam phyſicam: quando enim pecco, non facio quidquid poſſum facere ad non peccandum; ſi verò de potentiâ morali ibi ſit ſermo, id eſt, quòd homo facere velit quidquid potentiâ morali poſſit, iam eo ipſo non proponit vitare omnia, quia non habet potentiam moralem ad omnia; ac proinde non extenditur ad vitanda omnia, de quibus eſt confeſſus, cùm tamen de omnibus omnino doleat; vnde ſequitur, vel falſum eſſe quod ſupponitur, eum dolere de omnibus efficaciter, quia dolor efficax includit propoſitum ea non committendi, vel poſſe remitti præterita ſine propoſito ea vitandi; quod eſt etiam contra ſuppoſitionem.

Confirmatur impugnatio. Confirmatur, quia dolor de peccatis, qui iuxta Tridentinum eſt neceſſarius, vt ea per Sacramentum remittantur (id quod debet etiam intelligi de venialibus) debet eſſe talis, vt non admittat voluntatem ea committendi ſecundò: atqui ſi ſolum requireretur id quod Suarez dicit, poſſem cum eo dolore nihilominùs habere animum committendi aliquod ex illis peccatis quæ moraliter non poſſumus vitare; quomodo ergo tunc dimitterentur ea omnia præcedentia? Ratio à priori huius impugnationis eſt, quia animus faciendi quantum moraliter poteſt, & animus non faciendi vltrà quàm poſſit moraliter non repugnant inter ſe; ergo poſſet quis habere animum peccandi venialiter, quando moraliter non poſſet tale peccatum ſuperare. Ea ergo Patris Suarez ſolutio nequaquam fugit difficultatem.

19 *Duæ ſolutiones Cardinalis.* Ideò Cardinalis adhibet duas alias ſolutiones ſupponendo, quando dolor eſt non de omnibus, ſed de aliquibus tantùm, rectè poſſe eſſe propoſitum de vitandis illis omnibus; quia aliqua collectio vitari poteſt etiam moraliter, licet non omnis; quando ergo accuſatio eſt vniuerſalis, quo caſu maximè ſeu vnicè vrget propoſita difficultas, ait primò hominem ſe accuſare non de ſingulis ſeorſim, ſed de totâ collectione vt talis eſt, ſeu quòd tam multa commiſerit: quòd ſi

obiicias

obiicias hinc ſequi, Vi eius doloris non poſſe vllum peccatum in particulari remitti, quia de nullo habet in particulari dolorem, reſpondet, Poſſe ſaltem tunc remitti illa peccata quæ fuêre vltima, & quæ eo ipſo ſunt commiſſa cum illâ circumſtantiâ aggrauante, id eſt cum frequentiâ; quæ circumſtantia non fuerat in prioribus peccatis; vt cùm quis ſe accuſat, quòd nimis diu fuerit diſtractus in oratione, remittitur ei illud peccatum ſaltem quoad eam partem, in quâ incepit diſtractio eſſe longa: ſi verò iterùm obiicias, Hoc ſequi, ſi quis ſe accuſat de actu extenſiuè malo quâ tali, v. g. quia intra malitiam leuem nimis multùm furatus eſt, non remitti ei vllam partem, quia de nullo ſpecialiter ſe accuſat; reſpondet negando ſequelam, quia eo caſu eiùm ſimul omnes partes accipiantur, omnes ſunt malæ; ac proinde omnes ille homo tunc deteſtatur, quia vna pars denominatur mala ab alterâ: at quando peccata committuntur ſucceſſiuè, illa quæ ſunt priora non participant vllam malitiam magnæ frequentiæ, neque vllam accipiunt denominationem ex futuria; è contrario verò vltima participant malitiam à prioribus, quia facere iam hæc poſtquam tot alia ſunt facta, dicit aliquam ſpecialem indecentiam.

20 *Diſcutitur ea ſolutio.* Hæc ſolutio mihi maiorem adhuc ingerit difficultatem quàm prior Patris Suarez; Primò, quia reuerà in venialibus nullam ſæpè malitiam ſpecialem habent vltima, eò quòd talia ſint præ prioribus; tum quia ſæpè homo dum ea committit, non ſe reflectit vllo modo ſupra hoc, quòd alia fecerit; ſed primò id aduertit, quando ſe examinat pro confeſſione; tunc autem euidenter apparet non poſſe ei homini vi confeſſionis remitti illa quæ fuêre vltima: pone Illud vltimum fuiſſe mendscium leue, certè cum eâ voluntate non committendi in futurum viginti venialis v. g. ſeu tam magnam collectionem (vt loquitur hic Auctor) ſtat voluntas committendi illud idem mendacium cum totâ illâ malitiâ quam anteà habuit; quomodo ergo illud remittetur? Hoc idem dicendum eſt, eſto homo, dum illud mendacium commiſit, aduerterit reflexè ſe alia peccata multa admiſiſſe; nam inde non accreſcit noua malitia, ita vt grauiùs ſit puniendum ſecundum mendacium quà ſecundum, quàm primum; aut quòd ideò magis Deo diſpliceat, ſi in ceteris ambo ſint paria; ergo ea eo capite, quòd per accidens fuerit vltimum, non habet malitiam, ob quam ſpecialiter odio habeatur; ideoque redit argumentum factum, ſcilicet cum eo animo non committendi viginti, ſtare voluntatem committendi mendacium. *Non ſemper ſecundum peccatum eſt ex eo capite grauius.* Secundò ideò ea ſolutio non placet, quia non explicat id quod maximè intendimus, quomodo tunc omnia ea peccata, de quibus eſt confeſſus, dimittantur; nam ſi ad aliquorum tantùm remiſſionem velimus recurrere, facile eſt dicere, quòd ille homo, qui de omnibus dolet, maximè doleat de grauioribus, & illa velit vitare: nam ſi ex ſe vellet omnia fugere quia mala, profectò virtualiter & implicitè fugere primo loco vult grauiora; ac proinde ſi non poteſt de omnibus proponere, intelligendus eſt virtualiter velle grauiora fugere; ideoque ſi omnia ei non remittantur, ſaltem hæc remittentur; eſt ergo tota difficultas, quo modo omnia omnino remittantur: hoc autem ea ſolutio nequaquam explicat.

21 *Vltima eius ſolutionis impugnatio.* Denique ea babet maximam ea eo capite difficultatem, quòd penitus ſit ineaplicabile, quot tunc peccata ei homini remittantur; quia ſi ille dolor non extendimt ad omnia, quis quæſo dicet, à quo numero magno incipiat ille homo iudicare iam eſſe eam circumſtantiam magnæ multitudinis? ſi autem dolor ipſe non determinat illud peccatum, certè nec ipſe Deus illud determinare poterit; quia Deus ibi non remittit niſi ea peccata, ſupra quæ propriè cadit verus dolor, & verum propoſitum ea vitandi; ſi gratis & non vi Sacramenti Deus ea peccata remitteret, poſſet facere ipſe determinationem quæ magis ſibi placeret: at vi huius Sacramenti, & doloris nullum determinantis numerum, nullum poteſt remitti peccatum.

Secunda eiuſdem ſolutio. Secundam ſolutionem adhibet, Aliud eſſe quòd homo non ſit in poſterum vitaturus peccata omnia, aliud verò, quòd de facto, quantum eſt ea ſe; non cupiat illa vitare: licet enim efficaci omnino voluntate non poſſit quis procurare id, quod ſcit certò non eſſe futurum, poteſt tamen id velle voluntate, quantum eſt ex parte ipſius hominis efficaci. Vnde dicunt Theologi communiter non eſſe contra valorem propoſiti ad confeſſionem requiſiti, quòd homo credat ob ſuam fragilitatem ſe non permanſurum diu in illo bono propoſito. Huiuſmodi ergo voluntatem, quantum eſt ea ſe, efficacem habere poteſt homo de omnibus venialibus; & illa ſufficiet ad hoc, vt ea omnia condonentur tunc. Hanc ſolutionem priùs tradiderat Suarez eâ diſp 4. ſect. 3. & mihi etiam placet.

22 *Facilior explicatio.* Iudico tamen pro intento noſtro adhuc faciliorem & clariorem eſſe illam, quam idem ibi inſinuat obiter. Pro quo aduerte nos ſolùm agere nunc, quomodo poſſimus per Pœnitentiæ Sacramentum de venialibus omnibus, quæ confeſſi ſumus, obtinere veniam, cùm ad hoc ſit neceſſarius dolor efficax de illis, & propoſitum ea non admittendi. Pro hoc ergo puncto explicando dicimus nullam penitus eſſe difficultatem; *Aliud eſt non poſſe vitare omnia omnino venialia, aliud, non poſſe ea qua commiſit.* nam licet nequeat vllus homo vitare omnia omnino venialia cum ordinariis gratiæ auxiliis, non ideò ſequitur vllo modo, quòd non poſſit illa omnia de quibus eſt confeſſus; ac proinde non ſequitur, quòd non poſſit de vitandis omnibus illis habere propoſitum prout requiritur ad hoc, vt ea omnia per confeſſionem remittantur: ratio eſt meo iudicio clariſſima, quia nullus commiſit omnia venialia ſeu in omnibus ſpeciebus quæ occurrere poſſunt: vnde eſto non poſſit omnia omnino abſolutè venialia vitare, poterit tamen omnia ſimilia his de quibus eſt confeſſus; hoc autem ſufficit ſine dubio, vt omnia illa remittantur, quia iam diatmus poſſe in venialibus dolorem extendi ad aliqua, eſto non ad alia ſimilia, & illum dolorem ſufficere pro confeſſione illorum. Non eſt ergo quærendum in præſenti maius myſterium, quomodo ſcilicet omnia venialia poſſint vitari, & conſequenter quomodo poſſit quis proponere in futurum ſe ea velle vitare.

SECTIO QVARTA.

Duo dubia circa eum dolorem de venialibus.

23 *An dolens de omnibus venialibus vnius ſpeciei, & ea in genere tantùm confitetur, ab omnibus abſoluatur.*

ILLVD magis proprium huius loci eſt; An quando quis habet dolorem extendentem ſe ad omnia venialia eiuſdem ſpeciei, eaque confitetur cum propoſito ea vitandi, nullum tamen numerum dicendo, ſed, *Accuſo me quòd dixerim multa mendacia leuia & iocoſa*; an tunc omnia illi remittantur néene? Ratio dubitandi eſt, quia ex vnâ parte videntur omnia remittenda, cùm de omnibus doleat, & ſe accuſet; ex alterâ verò cùm Sacerdos non formet conceptum de eorum numero, non videtur poſſe abſoluere niſi ſummùm ab his quæ probabiliter iudicat pœnitentem commiſiſſe. Reſpondet Lugo Primò, Probabiliter dimitti omnia, quia Confeſſarius confusè ſaltem cognoſcit numerum eorum omnium iuxta qualitatem pœnitentis. Secundò reſpondet, Si tamen nullo modo eum numerum cognoſcat, tunc non omnia, ſed aliqua remitti, tot ſcilicet quot apprehendit Confeſſarius; neque neceſſum eſt pœnitentem dicere hæc potiùs quàm illa tamquam materiam; ſufficit enim quòd velit aliquod ex illis: ſicuti ſi debeas centum aureos, & ſoluas decem, non eſt neceſſum dicere pro quibus determinatè velis ſoluere, ſufficit velle pro decem; vti etiam qui habet decem irregularitates, quia decem Clericos occiderat, ſi petat abſolutionem cenſuræ ob duos Clericos occiſos, non determinando quos, abſolutus manet à duabus; & ſufficit ſi poſteà petat abſolui ab octo: putat autem tunc determinatè à Deo remitti priora venialia vel certè grauiora. Hæc ſunt probabiliter dicta; ego tamen putarem, ſi ille homo habet, vt ſupponimus, dolorem vniuerſalem de illis, eſto non dicat quot illa ſint, abſolui ab omnibus: etenim ex parte ipſius eſt dolor ſufficiens, eſt accuſatio de omnibus; nam licet non recordetur numeri, omnia tamen ex ſe vult exprimere, ac proinde debent cenſeri pro expreſſis; Sacerdos etiam non limitat tunc ſuam abſolutionem ad vllum numerum, ſed potiùs extendit ad omnia de quibus pœnitens ſe accuſat; quid ergo deeſt vt omnia remittantur? Niſi fortè ipſe pœnitens nolit ſe de omnibus accuſare, eſto de omnibus doleat; & tunc poterit habere locum ſecunda ſolutio huius Auctoris.

24 *Secunda quæſtio.*

Secundò quæri poteſt, Vtrùm ſi habens dolorem de viginti v. g. venialibus ob motiuum illis omnibus commune accedat ad confeſſionem, interim tamen antequam confiteatur, committat vnum aliud veniale eiuſdem rationis cum aliquo ex illis viginti, & quod continetur ſub eo motiuo vniuerſali, ac proinde quòd etiam promiſerat ſe vitaturum; quæritur inquam, An tunc cenſeatur dolor ille prior, & propoſitum illud iam retractatum circa omnia alia, ac proinde iam non ſit ſufficiens ad confeſſionem aliorum. Eſt autem ratio dubitandi; nam ille dolor in tantum extendebatur ad alia venialia, in quantum deteſtabatur illud motiuum vniuerſale; hæc autem deteſtatio iam ceſſat, ſeu iam reuocatur, eo ipſo quòd amplectatur aliquod veniale contentum ſub illo motiuo: ceſſat enim eo ipſo odium circa illud motiuum vniuerſale. Confirmatur, quia ſi reſpectu mortalium hoc contingat, eo ipſo reuocatur propoſitum illud, & non ſufficiet ad cetera mortalia confitenda; nam qui ob metum inferni deteſtatur furta, & poſteà vult fornicari, eſto videat ſe incurrere inferni debitum; profectò iam reuocat omnino deteſtationem furti ob illud motiuum: vrgerique adhuc magis poteſt, ſi ponamus ſub eodem motiuo illum hominem deteſtari mortalia & venialia, ac poſteà admittere vnum veniale ſub eo motiuo contentum; eo enim ipſo videtur non poſſe iam vi eius doloris confiteri nec quidem illa mortalia; eſt autem aliunde valdè durum dicere eum, qui erat optimè diſpoſitus ad confeſſionem mortalium, iam impediri ex integro ob vnum veniale interpoſitum.

An dolor de certis peccatis ex communi motiuo cenſeatur retractatus & inſufficiens ad confeſſionem, ſi ſuperueniat peccatum aliud contra ipſum motiuum militans.

Prima reſponſio.

Ad hoc vltimum reſpondeo cum Lugo ſuprà num. 144. Dolorem de diuerſis obiectis malis, eſto ſit ob motiuum vniuerſale, & commune omnibus illis, ita tamen terminari ad illa omnia, vt magis deteſtetur id quod eſt grauius, & quod magis opponitur illi vniuerſali motiuo; v. g. deteſtor peccata ſub ratione offenſæ Dei eo ipſo ſaltem implicitè, cùm odium Dei ſit longè maior offenſa magiſque Deo diſplicens quàm mendacium aliquod leue, neceſſariò magis deteſtor odium Dei quàm mendacium illud; id quod ego vlteriùs ſic declaro: Nam ſi ſtante eo dolore quantumuis ſub motiuo vniuerſali per impoſſibile deberem vnum ex eis duobus admittere, certè certiùs admitterem veniale; neque eo ipſo cenſerer amittere auerſionem ab eâ ratione vniuerſali offenſæ Dei, quatenus alia grauiora complectitur. Habet autem hæc doctrina maximè locum in hac, quam diximus comparatione venialis cum mortali propter ingentem eorum inter ſe inæqualitatem, ac proinde vltima difficultas, quòd per vnum veniale impediretur quis à confeſſione mortalium, omnino ceſſat.

25 *Reſpondetur inſtantiæ de mortalibus.*

Secunda etiam de ipſis mortalibus facilè explicatur; nam admittimus conſequenter (licet non in tanto eo rigore) poſſe manere illud odium quatenus reſpicit alia peccata mortalia in ſe grauiora, eſto admittatur aliquod mortale minus; quo tamen caſu non poſſet homo accedere ad confeſſionem, quia ad hanc requiritur dolor de omnibus omnino mortalibus, ſaltem quæ occurrunt memoriæ; addo autem hanc limitationem, vt abſtraham à ſententiis, An confeſſionis Sacramentum poſſit eſſe validum & informe ob defectum doloris de peccatis non occurrentibus. Hinc denique ad primam comparationem ipſorum venialium inter ſe dicimus, ſi ea peccata venialia diuerſa ſint inter ſe manifeſtè inæqualia, ita vt poſſit homo aduertere, quòd ſit grauius, eodem modo poſſe manere illum dolorem vniuerſalem, quatenus extenditur ad ea grauiora venialia, eſto homo admittat vnum ex leuioribus.

Quid ſi venialia ſint inter ſe inæqualia.

Hanc limitationem poſui, quia non eſt res vniuerſaliter decidenda (vt eam Lugo decidit:) ſi enim homo ille eo caſu admittit maximè graue veniale inter ea omnia quæ fuerat confeſſus, iam retractat ex integro illum dolorem vniuerſalem; nam ſi maximum peccatum ſub illo motiuo contentum admittit, non poteſt profectò prudenter iudicari odio habens ob illud motiuum ea

Si admittatur veniale, maximè graue, ex integro retractatur dolor.

Quid ſi venialia ſint æqualia.

quæ ei motiuo ſunt minùs contraria: id quod ratio naturalis dictat. Vnde Secundò dico; Si venialia illa ſint omnino inter ſe æqualia, vel ſaltem talia reputentur à pœnitente, eo ipſo quòd poſt illud propoſitum ex motiuo vniuerſali admittat aliquod ex illis venialibus, eum iam videri omnino reuocare totum illud propoſitum, ita vt planè iam ſit ineptus dolor ille ad confeſſionem; quia non poteſt tunc nec explicitè nec implicitè cenſeri ille odio habens vi eius motiui reliqua peccata, cùm admittat aliquod, in quo repetitur æqualiter tota quanta ea ratio, quæ poterat in eo motiuo apprehendi ad odio habenda reliqua; deberet ergo in eo caſu nouus aliquis dolor de aliis accedere, quia ille antiquus nec phyſicè exiſtit, cùm omnino repugnet cum eo nouo peccato; nec moraliter, cùm iam ſit retractatus per illud peccatum. Neque eſt inconueniens vllum, quòd eo caſu teneatur ille homo nouum habere dolorem pro confeſſione venialium.

SECTIO QVINTA.

An aliquando ob conſuetudinem peccandi ſit alicui neganda aut ſaltem differenda abſolutio.

16 HÆc difficultas eſt connexa his quæ de propoſito non peccandi diximus: cùm enim illud ſit neceſſarium ad valorem Sacramenti, & aliunde in eo qui eam malam conſuetudinem habet, & in quo timetur relapſus, vix videatur habere locum huiuſmodi propoſitum, videtur etiam illi non danda abſolutio, donec conſtet illum reliquiſſe eam occaſionem. De hac difficultate agunt Nauarrus in Summâ cap.3. Suarez diſp. 32. ſect. 2. Diana diuerſis in locis; vbi etiam alios varios Auctores citat Tomo 1. Tractatu 70. reſolut. 15. & reſolut. 55. Tractatu 16. reſolut. 45. & Tomo 4. Tractatu 4. reſolut. 165. & Tomo 5. Tractatu 14. reſolut. 108. & alibi, Lugo eâ diſp. 14. ſect. 10.

SVBSECTIO PRIMA.

Declaratur in quo ſit præſens difficultas.

Quid ſit occaſio remota quid proxima ad peccandum.

ADVERTENDVM eſt, Auctores communiter diſtinguere duplicem peccandi occaſionem; vnam remotam, alteram proximam. Occaſio remota eſt illa, quæ non eſt connexa cum peccato, ſed ſolùm habet potentiam cauſſandi; quo ſenſu aſpectus pulchræ feminæ poteſt iure dici occaſio remota peccandi: proxima verò eſt vel quæ in hoc homine ferè ſemper cauſſat illud peccatum, vel ex ſe adeò eſt potens ad inducendum, vt ſit difficillimum illam vincere etiam pro illo qui primò ſe ei periculo exponit; ita communiter dici ſolet, videre feminam pulchram nudam eſſe grauiſſimam occaſionem
27 peccati. Vbi aduertendum eſt Patrem Suarez diſp. 35. ſect. 3. docere, quando communiter aſſeritur hominem teneri ad vitandam occaſionem proximam peccati, nomine *occaſionis proximæ* nequaquam debere intelligi occaſionem faciendi aliquod peccatum in communi, ſiue hoc ſiue illud, hoc eſt, vt putet ſe peccaturum; non tamen ſibi in vllâ particulari materiâ determinatè timeat, ſed vagè in hac vel in illâ; vt cùm quis aduertit, ſi confeſſionem diu differat, ſe peccaturum in materiâ vel carnis, vel furti, vel homicidij, &c. de nullo tamen peccato in particulari ſibi ſpecialiter timet: in quo caſu etſi valdè probabile, ſtando ratione, iudicet etiam eſſe obligationem vitandi talem occaſionem, aut è contrario adhibendi remedium contra tale periculum, in praxi tamen ait non eſſe obligationem, & huiuſmodi occaſionem non dicendam proximam, ſed remotam; quia quando in communi loquimur, nulla cenſetur moralis occaſio vel periculum morale alicuius peccati: ſecùs eſt, quando occaſio eſt de determinato aliquo peccato; tunc enim propriè poteſt dici occaſio proxima.

Ea doctrina reiicitur.

Hanc doctrinam meritò iudicat difficilem Lugo, quia ſi ex defectu confeſſionis eſt periculum quòd ſequatur hoc vel illud peccatum, aut ex eo quòd ego v. g. intrem talem domum, eſt periculum ne vel blaſphemem, vel rixer, vel ludam iniquè & fraudulenter, vel fornicer; profectò ſi attendam regulam charitatis tam in me quàm in Deum, non eſt minor obligatio non intrandi quàm ſi ſolùm eſſet periculum ex eo ingreſſu quòd eſſem fraudulenter luſurus, imò (vt benè ait Lugo) maior eſt obligatio tunc, quia peius eſt ſe exponere periculo diuerſorum peccatorum quàm vnius tantùm; in primo enim quaſi virtualiter amplectitur homo omnes illas malitias, in ſecundo verò periculo ſolùm vnam: addo tamen limitationem, niſi fortaſſe hæc vna, quæ determinatè timetur, eſſet maxima inter omnes illas; eo enim caſu fateor, minus forte exponere ſe periculo huius magnæ vel alterius minoris, quàm determinatè putare ſe in illam grauiſſimam lapſurum. Verùm hæc differentia per accidens eſt ad noſtrum intentum; non enim aliud quærimus, quàm quòd tunc tam attendendo meum damnum quàm offenſam Dei teneor periculum certum huius vel illius mortalis vitare, ſi teneor vitare huius in particulari.

Probabilior explicatio mentis Suarez.

Aliunde fortaſſe poſſet probabiliùs Suarez ſuam mentem declarare: id quod videtur ſuprà tacitè inſinuaſſe. Nam connexio confuſa cum aliquo peccato, ſiue hoc ſiue illo, non poteſt ita facilè cognoſci, ſicut quando eſt cum certâ aliquâ ſpecie, in quâ & occaſio, & propenſio determinata ipſius hominis, & conſuetudo facit illud periculum magis certum. Ad peccatum autem in communi fortè nec datur habitus, nec naturalis inclinatio, &c. Quidquid de hoc ſit, vno verbo dicimus, ſi his non obſtantibus timeatur non minùs aliquod peccatum in communi quàm in particulari, tunc habet locum ratio Cardinalis Lugo. Occaſio ergo ideò dicitur proxima, quia eſt quaſi moralis certitudo futuri peccati eâ datâ, ſi tamen ipſa occaſio eſt determinata aliqua. Dico *determinata*, quia ſi ipſa occaſio concipiatur aliquid in communi, tunc non poſſet eſſe obligatio ad eam vitandam; deberet enim eſſe ad omnes omnino occaſiones; id quod eſſet importabile onus; neque facilè poſſet homo dignoſcere, an hæc an illa eſſet occaſio. 28

Quæ ſit propria quæſtio huius loci.

His poſitis circa declarationem occaſionis proximæ & remotæ aduerto tractari hîc communiter, An ſit obligatio vitandi occaſionem remotam

tam peccati, an ſolùm proximam; quòd ſi hanc, an ſemper, an tantùm in aliquibus caſibus. Quæ difficultas meo iudicio non eſt vllo modo huius loci, ſed penitus independens à Sacramento confeſſionis; illud ſolum eſt proprium huius loci, An Confeſſarius debeat dare abſolutionem nécne antequam deſeratur occaſio. Nihilominùs quia hoc ſecundum punctum aliquo modo dependet à primo, de illo etiam nos vno verbo dicimus; Si de occaſione remotâ ſit ſermo, omnes Auctores conuenire, non eſſe obligationem eam vitandi: ſi enim ad id cogeremur, deberemus nec oculos vnquam aperire, ne videremus aliquid quod poſſet nos ad ſui concupiſcentiam trahere, nec cibum vllum aut potum guſtare, quia poſſunt nos ad gulam & ebrietatem inducere. Circa proximos verò Auctores omnes è contrario videntur pro certo ſupponere, teneri hominem, ſi poſſit commodè, eam occaſionem deſerere; quia qui amat periculum peribit in illo. Vnde vt ille, qui in eâ occaſione eſt, abſoluatur, debet proponere velle illam vitare; ſi verò in hoc nolit conſentire, non eſt abſoluendus, quia manet in voluntate peccandi.

Non eſt obligatio vitandi occaſionem remotam.

29 His poſitis quæ ad alias materias ſpectant, proprium dubium huius loci eſt, An debeat aliquando abſolutio dari antequam ſubmoueat proximam eam occaſionem. De quo agit Diana Tomo 5. Tractatu 14. reſolut. 107. vbi pro negatiuâ parte refert Nauarrum, Syluestrum Chapeauillam & Antonium Fernandez: è contrario verò pro affirmatiuâ citat Sancium & Fabienam; Sancius autem addit: *Etſi pœnitens retinuerit poſt promiſſionem factam domi ſuam concubinam, eſto ſæpè admonitus, nihilominùs tamen ei non negandam abſolutionem; maximè ſi det ſigna ingentia, & promittat ſe velle eam occaſionem fugere, abſoluendus, inquit eſt, eſto millies id promiſiſſet, & millies decepiſſet; quia indicia præſentia ſuperant præterita, coguntque Confeſſarium vt credat non eſſe illud propoſitum fictum; quod ſi non eſt, ſed verum, non poteſt ei Confeſſarius abſolutionem negare, niſi prudentialiter excuſetur, quia cogitat è contrario ea eſſe ficta.* Diana verò eo loco etſi admittat poſſe talem abſolui ſemel aut bis antequam occaſionem deſerat, addit tamen, rarò abſolutionem concedendam, ſed cogendum pœnitentem vt priùs occaſionem tollat, & poſteà abſoluendum; quia experientia conſtat, huiuſmodi homines, maximè qui ſemel in anno confitentur, rarò aut numquam, poſtquam ſunt abſoluti, tollere occaſionem, ſed iterùm eiſdem & verò etiam grauioribus ſe peccatis implicare. Confeſſarius autem non ſolùm eſt iudex, ſed medicus, ideoque debet ita ferre ſententiam, vt ſimul curet pœnitentem in futurum. Pro quâ doctrinâ citat noſtrum Caſtrum Palaum Tomo 1. Tractatu 2. diſp. 2. p. 9. §. 3. num. 28.

Dua ſententia circa proprium dubium.

SVBSECTIO SECVNDA.

Deciditur quæſtio.

30 Hoc dubium poſſet alicui videri omnino dependens ab altero puncto, de eo qui frequentiſſimè relabitur in eadem peccata, eſto frequentiſſimè confiteatur, an ſcilicet poſſit tali differri abſolutio, donec ſe aliquo modo emendet; etenim eſto dicamus illud ipſum, quod eſt non deſerere occaſionem proximam, eſſe peccatum, non poſſumus tamen dicere, illud eſſe maius peccatum quàm ſit ipſa actualis pollutio v. g. aut iuramentum falſum; ſi ergo homini promittenti ſe non velle ſe ampliùs polluere, aut falsò iurare, debemus dare abſolutionem, quantumuis millies ſit relapſus; cur eodem modo non debebimus eamdem dare ei qui promittit ſe velle occaſionem deſerere, ſeu qui promittit ſe ampliùs nolle committere hoc peccatum manendi in occaſione? neque enim poteſt maior obligatio eſſe occaſionem vitandi quàm ſit vitandi ipſum peccatum; quandoquidem occaſio non eſt mala niſi propter peccatum; & habet ibi locum quod dici ſolet, *Propter quod vnumquodque tale & illud magis tale*; ergo ſi homini relapſo ſæpè in ipſum peccatum non eſt neganda abſolutio, ſi proponat illud deſerere; eodem modo homini relapſo in conſeruationem occaſionis peccati non eſt neganda eadem abſolutio, ſi tamen proponat etiam firmiter ſe velle eam deſerere; cur enim magis obligabitur ad deſerendam occaſionem quàm peccatum? ſunt ergo connexæ hæ duæ quæſtiones.

An hæc quæſtio ſit eadem cum alterâ de relapſo frequenter in eadem peccata.

Nihilominùs tamen iudico Primò longè maiorem eſſe cauſſam ad negandam abſolutionem homini manenti in occaſione, ſeu qui occaſionem non deſerit poſtquam id promiſit, quàm homini qui relabitur in peccata poſtquam promiſit ſe ea non commiſſurum ampliùs. Non probo id, eò quòd maior ſit ratio vitandi occaſionem quàm peccata ipſa; id enim apertè repugnat; cùm occaſio non ſit mala niſi propter peccatum, ac proinde non niſi ratione illius vitanda, & (vt paulò antè dixi) *Propter quod vnumquodque tale & illud magis*; eſt ergo ea ſententia probanda Primò, quia occaſionem tollere eſt longè facilius quàm reſiſtere tentationi poſitâ occaſione. Nam dicere ancillæ vt exeat domo, non habet illam difficultatem, quam homo habet visâ illâ, in non conſentiendo tentationi: qui ergo rem illam longè faciliorem non exequitur, valdè oſtendit ſe nullum verum animum habuiſſe, cùm ſine vllâ ferè tentatione ſuccubuerit. Reſpondebit, Illum ſuccubuiſſe ex 31 ipſâ tentatione peccandi; nam poſt confeſſionem priùs mutauit animum non peccandi cum eâ feminâ, & ex eâ mutatione etiam mutauit animum illam ex domo eiiciendi; ſi verò mutatio animi circa ipſum peccatum luxuriæ non facit illum incapacem ſecundæ abſolutionis, neque eum faciet mutatio circa eiectionem ancillæ, ſeu circa occaſionem fugiendam. Reſpondeo, Licet contingere aliquando ita poſſit, frequentiùs tamen & per ſe oppoſito modo euenire, vt relinquat occaſionem domi, & poſteà vi illius trahatur ad conſenſum; ſupponimus enim in hac ſententiâ eum hominem allici ad peccandum ipſâ occaſione, non quaſi vnicè ex ſuâ naturali complexione; ergo occaſionem illam faciliùs poteſt tollere quàm in eâ poſitus reſiſtere.

Maior ratio eſt neganda abſolutionem perſeueranti in occaſione proximâ quàm relapſo in priora peccata.

Secundò hoc ipſum probatur, ſeu declaratur magis, quia in occaſione tollendâ tantùm eſt difficultas pro vnâ vice; nam ſemel eâ ablatâ, iam non eſt neceſſarium eam ſecundò tollere; at manente occaſione domi, ſunt ſingulis momentis

Secunda probatio.

mentis nouæ ac nonæ difficultates & tentationes. Certum eſt autem longè faciliùs eſſe ſemel hominem ſe vincere quàm ſingulis momentis. Vnde iure meritò inferimus illum, qui vi eius propoſiti nec ſemel ſe vicit, non habuiſſe propoſitum efficax.

Tertiò, Hoc ipſum oſtendo: Nam quò homo eſt vicinior ipſi confeſſioni factæ, cenſetur magis durare in bono illo propoſito & piis conſiderationibus, quas circa confeſſionem habuit; ac proinde tunc cenſetur meliùs & faciliùs poſſe exequi quod promiſit quàm longo tempore poſt confeſſionem, quando à ſuperuenientibus occaſionibus variis & cogitationibus etiam ſine culpâ ipſius occurrentibus diſtrahitur ab antiquo propoſito, vnde habet maiores vires tentatio poſteà inſurgens; cùm ergo eiicere occaſionem poſſit ſtatim poſt confeſſionem, profectò ſi non facit, arguitur valdè probabiliter nullum ſerium animum habuiſſe. Vt ergo poſſit prudenter Confeſſarius eum animum notare, debet pœnitens priùs occaſionem deſerere, & deinde

32 abſolui. Denique ideò eſt citiùs cogendus ad occaſionem tollendam, quia in vnâ occaſione tollentur reliqua peccata; at poſteà non in qualibet victoriâ vnius tentationis tolluntur alia peccata futura; & cùm ea ablatio ſit per modum medij, debet ab eâ inchoari; nam qui medium neceſſarium ad finem non applicat, arguitur nullam habere intentionem ſeriam finis. Ex his oſtenditur clarè, longè maiori titulo poſſe pœnitenti, qui non vitauit occaſionem in ſecundâ confeſſione, negari abſolutionem donec eam vitet, quàm ei qui recidit ſæpè in eadem peccata debeat etiam abſolutio negari. De quo puncto paulò pòſt.

Neganda aliquando abſolutio non vitanti proximam occaſionem,

Ex his dico Secundò, Non ſolum eſſe eam maiorem rationem quam explicuimus, ſed abſolutè negandam eſſe tali homini abſolutionem (vt dicit prima ſententia ſuprà relata) quia reuerà ille homo ſic decipiens Confeſſarium in occaſione vitandâ planè oſtendit ſe nullum ſerium animum eâ de re habere; vel certè dat Confeſſario prudenti occaſionem vt id iure meritò timeat. Et hinc obiter reſpondetur fundamento contrariæ ſententiæ inde deſumpto, quòd ſi homo habeat tunc ſerium dolorem, vt poteſt habere quantumuis anteà peccauerit, non debet ei negari abſolutio. Reſpondetur enim, Si Confeſſarius poſſet interiorem animum immediatè intueri, fortè habiturum locum eam rationem; at cùm ille tamquam prudens Iudex debeat ex his quæ experitur & quæ videt iudicare, tenetur tunc timere meritò defectum illum doloris, quidquid ſit re ipsâ interius; non enim ille iudicat de occultis: an autem ex hoc eodem capite ſit etiam dicendum idem de eo, qui ſine vllâ extrinſecâ occaſione in eadem peccata relabitur, diſcutiam ſectione ſextâ.

Reſpondetur argumento oppoſito.

33 Secundò reſpondeo, Etiamſi Confeſſario conſtaret illum habere ſerium animum, adhuc negare poſſe & verò aliquando debere abſolutionem; quia non ſolùm hæc negatur ſæpè ob defectum doloris, ſed etiam quando cenſetur vtilis ea negatio ad hoc, vt homo potentiùs apprehendat magnitudinem rei, nec non vt timore illius dilationis impellatur ſuauiùs ad deſerendam occaſionem. Simile motiuum ſine dubio habuit Eccleſia in aliquorum peccatorum reſeruatione, vt ſcilicet homines ob difficultatem maiorem abſolutionis obtinendæ retrahantur ab eis peccatis; & ex hac ratione ſoluitur aliud contrariæ ſententiæ argumentum, quòd ſcilicet diſpoſitio præſens bona retractet priora peccata; facilè enim dicimus, Id non ſemper ſufficere ad abſolutionem dandam: vti enim diximus, Eccleſiam ad concedendam abſolutionem in caſibus reſeruatis non eſſe contentam ſi habeat ille homo dolorem ſufficientem de iis, vt propterea det cuilibet Sacerdoti vt ea remittat facultatem, ſed ad vnam ſolam coarctat eam licentiam; ita in præſenti. Hoc tamen eſt intelligendum extra articulum mortis, quia tunc ob periculum æternæ damnationis ſemper in fauorem illius eſt procedendum, maximè cum tunc non vrgeat relapſus periculum.

SVBSECTIO TERTIA.

Quædam limitatio huius doctrinæ.

EA eſt quam communiter adhibent Doctores, ſi ſcilicet periculum aliquod graue vitæ, aut honoris, aut ſcandali non interueniat; tunc enim non obligabitur ad eam deſerendam: id quod efficaciter valdè probatur ex cap. *Conſultationi.* de Frigidis. vbi Pontifex duos, qui contraxerant matrimonium inualidum ob impotentiam coëundi, permittit ſimul habitare tamquam fratrem & ſororem propter ſcandalum & infamiam, certum autem eſt eo caſu futurum in illis periculum proximum tactuum & aliorum peccatorum. Ob hanc limitationem dicunt aliqui, maximè Sancius apud Dianam, ſi pœnitens dedit ancillæ centum aureos mutuò, & non ſperat ſe poſſe illos recuperare, ſi eam breui dimittat è domo, non teneri eam dimittere; neque è contrario ancillam teneri exire, ſi dominus ipſi debeat centum, quos non ſperat ſe foris conſecuturam. Deinde ait non teneri eiicere domo concubinam, ſi ea ſit valdè vtilis ipſi ad lucrandam pecuniam mediâ negotiatione, ſicut (inquit) qui diues eſt, & exercet officium fabri ſiue ferrarij ſiue lignarij, non tenetur die ieiunij ceſſare ab opere vt poſſit ieiunare; neque ille qui properat ad nundinas tenetur vt audiat Sacrum die feſto iter interrumpere, ſi occaſio elabatur è manibus. Denique addit Sancius, ſi concubina nimis vtilis ſit ad oblectamentum, quatenus ſine illâ ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ concubinarum tædio magno afficerent, non teneretur eam eiicere, quia oblectamentum in dictis circumſtantiis conſideratum eſt maioris æſtimationis quàm quodcumque bonum temporale; ob quod tamen fas eſt cuique de nouo admittere famulam, quantumuis ſubſit labendi periculum; ſi ergo nouam poteſt admittere, ergo non tenetur antiquam eiicere cum eodem periculo. Hæc Sancius apud Dianam; qui meritò addit, Vtrùm hæc ſint probabilia aliis iudicandum relinquo: quilibet enim tenetur ſaluti propriæ ſpirituali conſulere etiam cum aliquo corporali & temporali damno. 34

Niſi graue periculum incurratur euitando occaſionem.

Ego in primis in hac doctrinâ miror inſtantias de ieiunio & Sacro fuiſſe à Sancio huc intruſas; aliud enim eſt agere de ieiunio & Sacro, aliud 35

verò de peccato carnis: illæ enim actiones ſolùm ex humano præcepto poſitiuo ſunt obligatoriæ, & datâ eâ neceſſitate ſeu vtilitate deſinunt eſſe malæ; ac proinde ſe non exponit ille homo vlli prorſus periculo peccandi. At in præſenti agimus de actionibus quæ ſunt eſſentialiter malæ, ac proinde agimus de periculo offenſæ grauiſſimæ Dei & damnationis æternæ, an ſcilicet poſſit licitè ille homo in occaſione ferè certâ luxuriæ, &c. manere ob ſolos centum aureos, vel ob guſtum maiorem in cibis. Quid ergo quæſo ad rem facit, quòd alter liberetur ab obligatione poſitiuâ ieiunij, aut ab audiendo Sacro, vel ob morbum, vel ob aliquod lucrum?

Reprehenſi nimis faciles aliqui hac in re.

Secundò in hoc puncto dico eos caſus meo iudicio eſſe improbabiles; & ſanè ita mihi videntur aliqui Auctores prurire hominum auribus his opinionibus adeò periculoſis & laxis, vt planè illos inducant in damnationis æternæ certiſſimum periculum, imò vt re ipsâ damnentur. Simplex aliquis fretus eâ opinione, quòd meliùs ſibi ſapiant cibi à concubinâ præparati, dicet, Ego non pecco eam retinendo, quia vtor opinione grauis Auctoris; & conſequenter quia iudicat ſe non teneri, non vult eam eiicere; dum autem eam non eiicit inceſſanter peccat. Rogo, Liberabitúrne ab his ſecundis grauibuſque peccatis per hoc quòd dicat ſe non peccare retinendo ancillam? quòd ſi non liberatur, ergo vt gratiam facias ei in vno puncto centum aureorum aut ſapidiorum ciborum, reddis illum totâ vitâ grauiſſimè peccantem.

36 *Replica.*

Replicabis; Si damnum ex eiectione ancillæ ſit graue, omnes fatentur non obligari eum ad illam eiiciendam; in eo autem caſu videtur habere etiam vim noſtrum argumentum; nam neque pro graui damno temporali debeo meam vitam totam reddere peccaminoſam; ergo argumentum allatum nimis multum probat. Reſpondeo Primò, Fortè ob hanc ipſam replicam eſſe ſpeculatiuè ſummè difficile, An non etiam cum quocumque periculo graui temporali teneatur homo fugere occaſionem proximam peccati; nam qui ex reuelatione ſciret ſe, ſi in talem domum intraret, damnandum in æternum, deberet etiam cum quocumque detrimento temporali eam domum non intrare; ergo idem erit, ſi inſtet periculum peccati mortalis; quia damnatio æterna ideò præcisè eſt adeò fortiter vitanda, quia includit peccatum mortale. Vidéſne rem non adeò eſſe facilem? Secundò tamen reſpondeo (quidquid de antecedenti ſit, de quo ſtatim) negando conſequentiam ad caſum noſtrum,

Reſpondetur Primò,

Secundò.

Primò, quia damnum illud graue honoris, &c. non tam frequenter contingit; ac proinde illud periculum non iudicatur adeò graue. At quærere titulos, quòd meliùs mihi ſapiant cibi, &c. eſt planè dare occaſionem, vt nullam vnquam vllus teneatur deſerere occaſionem peccati quantumuis proximam; quia ſemper inuenientur hæ apparentes & friuolæ excuſationes. Secundò, quando damnum, quod ex eiectione timetur, eſt valdè graue, cum maiori fundamento poſſumus credere eum hominem ſeriò proponere emendationem, eſto non relinquat occaſionem, quàm ſi ob illa lucra adeò leuia maneat ſemper peccato obnoxius; ac proinde longè citiùs ab illo poſſumus ſperare emendationẽ quàm ab altero.

Oportet nunc reſpondere abſolutè argumento paulò antè facto, ſcilicet ſi quis ſciret ſe damnandum, ſi intraret talem domum, debere etiam ſub grauiſſimo damno & vitæ periculo non intrare; ergo ad fugiendum peccatum erit eodem modo obligatus; ei reſpondeo negando conſequentiam; Primò, quia in caſu noſtro, in quo iam ſumus, non eſt certitudo, ſed probabilitas quòd ſit ſecuturum peccatum; in caſu verò obiectionis eſt certitudo de futurâ damnatione. 37

Quid ad caſum de eo qui ſciret ſe damnandum, ſi in talem occaſionem ſe immitteret.

Secundò, quia eſt magna diuerſitas inter hoc, quod eſt permittere vnum peccatum, & inter hoc, quod eſt incurrere damnationem æternam, in quâ neque eſt ſpes vlla remedij, & ex quâ ſequuntur infinita alia peccata & mala phyſica grauiſſima ipſius hominis; licet ergo, quando venitur ad electionem ipſius peccati per voluntatem poſitiuam, citiùs homo debeat omnia mala eligere quàm ipſum peccatum, etiamſi hoc ſit veniale tantum; at quando agimus de actione permiſſiuâ peccati, qualis tantùm reperitur in non vitandâ eâ occaſione, ex quâ timetur illud ſecuturum, non eſt maior obligatio non permittendi eam actionem, quàm ſit non incurrendi infernum: id quod habet locum in minoribus damnis; nam eſto ſcirem me poſſe impedire furtum graue Petri, ſi ego darem illi centum aureos, non tenerer eos illi dare vt illud peccatum impedirem, ſed poſſem illud permittere; at ſi de eo operatione poſitiuâ in illud peccatum ageretur, non poſſem illam admittere, licet eſſem incurſurus omnia mala poſſibilia. Hæc autem differentia permiſſionis & cooperationis ſuo modo cernitur in Deo, qui licet nullo modo poſſit cooperari poſitiuè etiam minimæ actioni venialiter malæ, etiam alienæ, permittere tamen ea mala poteſt. Et ſatis de hac digreſſione; hæc enim difficultas non eſt huius loci: non enim quærimus, quando homo debeat præ peccato mala alia eligere, ſed quando pro abſolutione obtinendâ debeat priùs reliquiſſe occaſionem peccati, ſuppoſito quòd obligetur abſolutè ad eam occaſionem deſerendam.

Iam quod huc propriè ſpectat diſcutiendum; An qui propter graue damnum, quod timet ex fugâ occaſionis, non cogitur primâ & ſecundâ vice eam deſerere; iuxta dicta ſuprà; ſi tamen poſt aliquot confeſſiones nullam Confeſſarius deprehendat emendationem, debeat tunc ei negare abſolutionem, & eum cogere ad occaſionem illam proximam deſerendam, etiam cum maximo illo detrimento quod inde timetur? Omnino negandam abſolutionem ait Suarez diſp. 32. ſect. 2. Graſſius, Reginaldus & Nauarrus apud Dianam Tomo 1. Tractatu 16. reſol. 47. Coninck de Sacramentis diſput. 2. dub. 14. Contrarium tamen tenet Viualdus & Sancius apud eumdem Dianam, qui ibi ſuam mentem non declarat. Eamdem etiam tenet Lugo num. 156. vbi reijcit argumentum Ioannis Sancij pro eâ ſententiâ deſumptum ex eo, quòd quotidie abſoluimus recidentem in eadem venialia, etiamſi occaſionem eorum non fugiat. Hoc argumentum reijcit (quod & priùs etiam reiecerat Coninck apud eumdem Sancium) eò quòd ad vitandas occaſiones proximas venialium non tenetur homo, nec quidem ſub veniali; ac proinde non peccat quis venialiter eas non relinquendo, vti peccat 38

Propria quæſtio deciditur.

mortaliter

Digitized by Google

mortaliter non reliquendo occaſiones mortalium. Quidquid ſit de hac impugnatione, quæ non caret maximâ difficultate, quia ſicut mortalis occaſionem tenemur vitare ſub mortali, ita videmur obligari ſub veniali ad occaſiones venialis: quidquid inquam de eâ impugnatione aut ſolutione ſit, ſententia hæc Sancij, Viualdi & Lugo mihi probatur: & ratio pro illâ eſt manifeſta; nam ſi primâ vice potuit abſolui, eſto de proximâ occaſione conſtaret, poterit & ſecundâ & tertiâ, eſto deprehendatur ſemper peccare; quia hæc noua experientia non facit aliquid noui cognoſci in ſecundâ confeſſione, quod non fuerit notum in primâ: quòd enim homo ille cadat in eâ occaſione, iam fuerat notum in primâ confeſſione, in quâ ſupponimus Confeſſarium nouiſſe illam eſſe occaſionem proximam, hoc eſt (vt diximus ſuprà) in quâ ille homo frequenter cadit; ergo ſi ex hoc capite non fuit illi negata abſolutio primâ vice, neque ſecundâ debebit ei negari, niſi fortè poſſet tunc colligi, eum non habere animum ſe emendandi, eò quòd toties relabatur; hoc autem iam non prouenit ratione occaſionis, ſed aliunde: & habet locum in peccatis, quæ ſine vllâ aliâ occaſione committuntur frequenter: de quibus ſtatim.

Vera ſententia probatur.

SECTIO SEXTA.

An ei qui ſemper redit cum iiſdem peccatis debeat differri abſolutio.

39 QVÆRIMVS, An qui frequenter confitetur, & numquam ſe emendat, debeat ſemper abſolui; an verò poſſit ei negari abſolutio ad tempus, donec aliqua aduertatur emendatio. Non verto in dubium, an ſit neganda abſolutio, quando Confeſſarius non poteſt formare iudicium ſufficiens de ſerio propoſito; tunc enim certum eſt eum non debere eam dare, quia niſi ipſe prudenter iudicet adeſſe eſſentialiter requiſita pro valore abſolutionis, non debet proferre formam, ne faciat irritum Sacramentum. Eſt ergo quæſtio, quando probabiliter putat pœnitentem habere ſerium animum, nullam tamen experitur emendationem, an poſſit tunc per modum medicinæ ei negare abſolutionem. Singularis eſt in hoc puncto ſententia Ioannis Sancij apud Dianam, ferè in omnibus locis ſuprà citatis, qui primò ait, Confeſſarium non poſſe non abſoluere ſtatim pœnitentem habentem dolorem, & propoſitum ſufficiens, etiamſi millies ſit in eadem peccata relapſus. Secundò dicit pœnitentem non obligari ad reſpondendum Confeſſario interroganti, an habeat conſuetudinem committendi illud peccatum, ſed poſſe æquiuocatione vtendo id negare; quia non tenetur bis confiteri idem peccatum. Hanc ſententiam ait Lugo citari à Dianâ cum laude; Diana tamen laudat quidem Auctoris ingenium & lucubrationes, non tamen hanc opinionem; imò potiùs dicit ſe eam non probare; & in additionibus ad 3. Par. reſolut. 27. ait Sancium improbabiliter in hoc puncto diſcurrere. Quidquid de hoc ſit, prima pars eius opinionis probari poteſt ratione à priori, quia aliud eſt ſimiliter de præſenti proponere, aliud verò poſteà datâ occaſione ceſſando ab eo propoſito peccare; illud ſolum requiritur ad valorem confeſſionis (vt & ſuperiùs diximus agentes de venialibus) non verò hoc ſecundum. Confirmat, quia alioquin neque illi qui frequenter confitentur venialia deberent abſolui, cùm ſæpè redeant cum eiſdem; non requiritur autem minus propoſitum ad valorem confeſſionis de fugiendis venialibus quàm de mortalibus. Cui argumento vehementer fidit hic Auctor. Secundam verò partem, quòd non teneatur pœnitens dicere conſuetudinem, iam probauimus, eo ipſo quòd non teneatur bis confiteri.

Quid hic vertatur in dubium.

Sententia ſingularis Sancij.

Contraria tamen ſententia communis docet (vt videre eſt apud Dianam locis citatis) eſto pœnitens ſit benè diſpoſitus, & habeat ius ad abſolutionem, non tamen ideò illud habere, vt ſtatim ea abſolutio detur, ſed poſſe Confeſſarium eam aliquantulùm differre. Id quod omnino tenendum cenſeo. Ratio eſt, quia Confeſſarius poſt auditam confeſſionem poteſt inſtruere pœnitentem, & de obligatione in futurum, de grauitate periculi docere; neque eſt in poteſtate pœnitentis dictis ſuis peccatis vrgere, vt ſtatim ante omnem inſtructionem ſibi detur abſolutio: poteſt eoſm ob iuſtas cauſſas eum obligare, vt ante abſolutionem impleat pœnitentiam; quid ergo ſi pro pœnâ illi imponat vt deſerat occaſionem? expectare profectò poterit, an eam pœnitentiam expleuerit néc ne. Sicut enim in imponendâ pœnitentiâ exercere debet non ſolùm officium iudicis, ſed etiam medici, neque hoc impedire poteſt pœnitens; ita in abſolutione ipſâ imponendâ idem officium poteſt & debet exercere; quando ergo Confeſſarius videt alia remedia nequaquam prodeſſe, ne ipſâ facilitate abſolutionis ille in ſuâ malâ conſuetudine peccandi obduretur; ſi iudicet eam dilationem ei fore frænum ad ſe continendum, poterit, & verò debebit Confeſſarius eam abſolutionem differre. Ego ſanè dicere poſſum, me aliquoties cum aliquibus iuuenibus hoc remedio vſum, & feliciter mihi illud ſucceſſiſſe. 40

Expedit aliquando negare abſolutionem relapſo;

Eſt tamen cauendum, ne id fiat quando eſt periculum, quòd pœnitens omnino recedet à confeſſione, & liberiùs laxabit habenas peccandi. Aduerto prætereà in eo, qui ſolùm ſemel in anno confitetur, vix poſſe hoc remedium applicari; tum quia talis eo ipſo oſtendit ſe valdè à confeſſione auerſum, eamque odioſam iudicare; ac proinde ſi ei abſolutio negetur, facilè ex integro confeſſionem deſeret; ideoque ex ratione immediatè antè factâ non debet cum eo periculo abſolutio negari. Addo, intra tam longum totius anni tempus mirum non eſſe, ſi relapſus ſit; neque in eo poteſt formari iudicium, quòd ex facilitate ac frequentiâ abſolutionis conceſſæ relabatur in eadem peccata. Optimum pro talibus remedium & medicina eſſet, in pœnitentiam illis imponere vt frequentiùs confiteantur, ſaltem bis in anno eos ad id inducendo, explicando & graue periculum damnationis in quo verſantur; & quòd ipsâ repetitione confeſſionis hæc eadem reddetur eis longè facilior.

Cum cautelâ tamen.

Fateor in talibus hominibus, maximè ſi graues ſint peccatores, huiuſmodi annuas confeſſiones magnâ ex parte eſſe cæremonias, non tamen propterea Sacerdos debet ſuum officium omittere; imò eo ipſo debet magis per inſtructiones, 41

nes, per rationes ſuauiter & efficaciter propoſitas conari huiuſmodi homines ad bonam vitam deducere.

Quid de obligatione dicendi, an ſit relapſus, ſentiat Lugo.

Secunda pars ſententiæ Sancij, quòd pœnitens non teneatur de conſuetudine dicere, quantumuis interrogetur, viſa eſt multò durior aliquibus Auctoribus, maximè Cardinali Lugo, qui putat id eſſe contra omnes Theologos: nam & illi ipſi qui cenſent non teneri pœnitentem ad circumſtantias notabiliter aggrauantes confitendas, dicunt tamen, eo ipſo quòd de illis interrogetur, teneri eas dicere. Vnde infert, non valere argumentum illud: Pœnitens non obligatur ex ſe ad dicendum conſuetudinem; ergo non tenetur eam confiteri ſi interrogetur. Rationem à priori reddit, quia Confeſſarius cùm ſit medicus ac iudex, habet ius ad interroganda illa, quorum notitia neceſſaria eſt ad correctionem vel pœnitentiam conuenientem, quia maiorem debet imponere pro furto graui quàm pro leui; maximè autem locum habet hæc ratio in conſuetudine, quæ valdè mutat ſtatum eius pœnitentis. Neque hoc eſt obligare ad confitenda bis eadem peccata, cùm in ſecundâ hac confeſſione non det pro materiâ antiqua peccata, nec de illis ſe accuſet, ſed explicet ea indirectè, ad declarandum ſuum ſtatum ſicut Monialis vel alia exiſtimata virgo, cùm reuerà non ſit, quando accuſat ſe de peccatis contra caſtitatem, debet explicare ſe iam non eſſe virginem, ac proinde declarare ſuum peccatum antiquum quod iam confeſſa erat (iuxta ſententiam docentem illam circumſtantiam cauſſare diuerſitatem ſpecificam.) Item vxoratus qui cognouit conſanguineam ſuæ vxoris, & poſteà peccat quoties petit ab vxore debitum, debet explicare ſuum inceſtum præteritum. Multa ſimilia exempla poſſunt adferri pro eodem intento. E contrariâ verò ſententiâ ſequerentur grauiſſima incommoda, ſi v.g. aliquis per viginti annos cum concubinâ quotidie peccans quotidie etiam confiteretur, dicendo ſe ſolâ illâ vice peccaſſe cum illâ, quid hoc turpius & magis contra fidem & reuerentiam debitam Sacramento?

42 *Propria ſententia.*

Ego in hoc puncto cenſeo eſſe cum diſtinctione procedendum; & Primò quidem non videtur ea ſententia Sancij adeò eſſe contra omnes Theologos: quòd enim Cardinalis dicat omnes ſentire, circumſtantias aggrauantes debere declarari quando quis interrogatur, eſto non ſit obligatio à ſe illas dicendi; hoc inquam non adeò eſt certum; nam Pater Suarez contrario argumento (& meo iudicio efficaciter valdè) impugnat ſententiam docentem, quòd non ſint tales circumſtantiæ aperiendæ; ait enim hoc iudicium eſſe liberum & ſpontaneum, ac proinde non eſſe obligationem dicendi quaſi coactè, & poſt interrogationem, ea quæ non obligatur quis à ſeipſo dicere etiam ante interrogationem. Non eſt ergo adeò ea res certa. Secundò, Non videtur vniuerſaliter verum, quandocumque Confeſſarius me v. g. interrogat an commiſerim anteà ſimile peccatum, me teneri id fateri: hoc inquam adeò non eſt verum, vt meo iudicio ſit falſiſſimum; ſequeretur enim, quemlibet Confeſſarium ad peccatum quodlibet pœnitentis poſſe interrogare, Commiſiſtine hoc aliâ vice necne? & his interrogationibus totam meam vitam iterùm ſcire; & eo modo, ad quemcumque Confeſſarium venirem, deberem mea omnia peccata præterita dicere; quo nihil durius eſſe, & nihil magis à confeſſione deterrens dici poſſet; ſolùm ergo admitti debet ea obligatio, quando reuerà in eo peccato habui talem conſuetudinem quæ poſſit ſpecialem medicinam exigere. Vnde etiam Doctores, quando dicunt interrogatum pœnitentem de conſuetudine teneri reſpondere, ſemper addunt, ſi legitimè interrogetur, id eſt ex legitimâ cauſſâ; vbi tamen addo, fortaſſe Confeſſarium ſæpè iudicare ſe habere iuſtam cauſſam ad interrogandum; quando tamen pœnitens prudens oppoſitum iudicat, ac propterea tunc non obligabitur ad ei reſpondendum.

An, & quando pœnitens teneatur explicare malam peccandi conſuetudinem.

43 Addo, hanc ipſam obligationem etiam in caſu magnæ conſuetudinis ſatis difficulter poſſe probari: quòd enim dicebatur, Confeſſarium eſſe ſimul medicum & iudicem, eſt quidem veriſſimum, non ſcio tamen an id poſſit huc applicari ſolidè; nam Confeſſarius non eſt medicus & iudex niſi ratione peccatorum quæ hîc & nunc eius iudicio ſubiiciuntur, non reſpectu aliorum, quæ iam ſunt deleta. Pone me in aliis materiis grauiſſimè anteà peccaſſe, & quidem grauiùs quàm ſi habuiſſem conſuetudinem in vnicâ materiâ luxuriæ valdè longam; iam accedo cum aliis peccatis planè diuerſis à prioribus, tenebórne, ſi Confeſſarius me interroget, an anteà fuerim grauis peccator, ei reſpondere, Fui? Profectò hoc nemo dicet; & tamen ſi res prudenter conſideretur, eſto hæc peccata non ſint reincidentia in eâdem materiâ, quia tamen abſolutè ſunt reincidentia, & poſt frequentia & grauiſſima peccata, fortaſſis magis neceſſarium pro medicinâ eſſet Confeſſario illorum habere notitiam, quàm ſi peccaſſem ex conſuetudine in materiâ ſolâ furti v.g. aut luxuriæ.

Confirmatio.

Confirmo hoc; nam Confeſſarius vnicè ſortitur rationem medici in impoſitione pœnitentiæ, vt ferè omnes fatentur. Da ergo pœnitentem pro Iubileo aliquo facere confeſſionem; da item quod Bonifacius Octauus dicitur feciſſe, prohibuiſſe ſcilicet imponere pœnitentiam quando confeſſio eſt in ordine ad Iubileum; in eo caſu haud dubiè ceſſaret ratio Medici; ergo tunc non teneretur pœnitens etiam interrogatus aliquid dicere de ſuâ conſuetudine.

Reiicit unumcautur Lugo.

Quod verò ſuprà ad minuendam difficultatem eius repetitionis dicebatur ab hoc Auctore, ſcilicet non obligari tunc pœnitentem ad ſecundò confitendum ſua peccata, quia non dat tunc illa pro materiâ confeſſionis, ſed dicit illa vt meliùs intelligatur conſcientiæ ſtatus; hoc inquam non lenit, ſed grauat potiùs eam doctrinam: difficultas enim in dicendis peccatis Confeſſario nullo penitus modo prouenit ex eo quòd illa dentur pro materiâ abſolutionis; hoc enim eſt potiùs fauorabile, quia per abſolutionem obtinetur remiſſio illorum, quæ eſt pro pœnitente maximus fauor. Conſiſtit ergo illa difficultas in eo quòd alteri reuelem peccata quorum me grauiter pudet. Hæc autem difficultas ſine dubio manet tota eo caſu, licet ea peccata non dentur pro materiâ, & iuxta paulò antè dicta ceſſat etiam vtilitas, quæ reperitur dum dantur pro materiâ, quia nec remittuntur nec confertur gratia ob illorum confeſſionem; non ergo mitigatur

per

Digitized by Google

per eam ſulutionem, ſed augetur onus illud.

44 Vides ergo rem non eſſe adeò claram? ſi oſtenderetur peccatum, eò quòd ſit ea conſuetudine, eſſe grauius, & quidem notabiliter, tunc eſſet obligatio eam conſuetudinem dicendi, vt grauitas peccati in eâ confeſſione ſubiecti iudicio Confeſſarij benè dignoſceretur; at ſi inde grauitas non creſcit, cumque, vt dixi, Confeſſarius hodiernus non ſit medicus omnium morum morborum, ſed eorum quos nunc dico, & horum grauitas non pendeat à notitiâ præcedentium, non facilè oſtendi poteſt, cur debeam ego præcedentes morbos dicere.

Reſpondebis, quia non poſſunt præſentes curari ſine eâ notitiâ. Sed contrà, quia hoc abſolutè eſt falſum. Secundò reſpondeo, hanc replicam etiam habere locum, quando peccata anteà in confeſſione dicta fuêre in aliâ ſpecie; quia etiam tunc ſupponitur animus valdè propenſus ad non multùm curandum quodcumque ſit peccatum; & quodammodò ea eo capite eſt peior diſpoſitio illius hominis quàm ſi tantùm in vnâ certâ materiâ ſæpè lapſus fuiſſet. Tertiò denique neque inſtantiæ, quæ ſuprà allatæ ſunt de Moniali, &c. vllam habent pro præſenti puncto difficultatem, quia eo caſu non poteſt declarari ea differentia ſpecifica ſine altero peccato; quid ergo mirum ſi ſit ea obligatio indirecta dicendi antiquum peccatum? At in caſu noſtro nec ſpecies fortè nec grauitas indiuidualis pendet ex eâ conſuetudine: vnde ergo erit ea obligatio? & verò ſtatim apparet inſtantias non eſſe bonas, quia in eis non ſolùm poſt interrogationem, ſed ante illam tenetur pœnitens manifeſtare antiquum peccatum; hîc autem ſaltem ante interrogationem non eſt obligatio; ergo non eſt res hæc adeò certa.

Nihilominùs quando conſuetudo talis eſt, quæ verè ipſa ſit quaſi maxima cauſſa peccandi, neceſſum eſt eam manifeſtare, quia etiam tunc illius præſentis peccati notitia perfecta videtur exigere notitiam conſuetudinis, cùm ea conſuetudo reddat illud peccatum ſi non grauius, certè longè periculoſius, ac proinde ex hoc capite alia requiratur non ſolùm pœnitentia, ſed hortatio, etiam ſuſpenſio abſolutionis ad tempus, &c. quæ omnia locum habent etiam tempore Iubilei.

45 Ad id quod ego obieci de recidentiâ in peccata diuerſæ ſpeciei reſpondeo, Eo ipſo quòd homo non habeat aliquam certam paſſionem aut conſuetudinem ad aliquod determinatum peccatum, ſed quaſi vagè ad hoc & illud, faciliùs ſanari; vti humor, qui in corpore hinc inde vagatur, non eſt tam periculoſus, quàm qui ad vnam certam partem potenter occurrit.

SECTIO SEPTIMA.

An poſſit confeſſio oriri ex malo fine.

Hæc difficultas connexa eſt cum his quæ de dolore & propoſito non peccandi tradita ſunt; videtur enim cum his actibus eſſe non poſſe vllus malus finis, cùm à fine vitientur *Prima ſententia.* media ex illo procedentia. Propter hoc fortaſſe aliqui antiquiores Auctores, quos referunt Pater Suarez diſp.20. ſect. 3. & Cardinalis Lugo etiam ſuprà ſect. 9. indicarunt, non ſolùm non poſſe validam confeſſionem à fine malo oriri, ſed eo ipſo, etiamſi finis ſit ſolùm venialiter malus, neceſſariò fore eam confeſſionem graue peccatum; quia rem adeò ſanctam, & quæ eſt remedium peccati, ordinat ad peccatum. Quam doctrinam aliqui ex his Auctoribus transferunt ad voluntatem concionandi, celebrandi, audiendi Sacrum, vno verbo, ad omnes ferè actiones ea ſe ordinatas ad bonum ſpirituale proprium: talis enim homo abutitur illis in malum; quod videtur eſſe grauis deordinatio.

Hæc tamen doctrina vniuerſaliter prolata videtur planè improbabilis, ideoque eam reiiciunt *Reiicitur.* iidem Suarez & Lugo ibi cum Nauarro & Soto, quos citant: eam etiam Coninck impugnat diſput. 35. de Matrimonio dubio 2. Ratio autem eſt facilis, quia licet ſit inordinatio mala rem honeſtam dirigere ad malum finem, ſi tamen ipſe finis non eſt niſi leuiter malus, non poterit ea inordinatio eſſe mala, niſi ſolùm venialiter; quia finis non poteſt dare electioni maiorem malitiam quàm in ſe habet, niſi per accidens inde ſequeretur aliquod aliud graue damnum; quod tamen in præſenti oſtendi nullo modo poteſt, maximè quoad eas actiones concionandi, celebrandi & audiendi Sacrum. Dico *maximè quoad eas actiones*, quia de confeſſione ipsâ adhuc videtur habere locum illa ratio, quam initio tetigimus, quòd ſcilicet per eum malum finem impediatur actus doloris, qui eſt neceſſarius ad valorem Sacramenti; eo autem ipſo fieret irritum Sacramentum: quæ eſt grauis indecentia: & hoc eſt quod nunc nos maximè vertimus in dubium.

Pro quo aduerto tripliciter poſſe contingere confeſſionem imperari à malo fine; Primò, vt 46 *Triplex ſenſus quæſtionis. Primus ſenſus,* ea intentio ſit mortaliter peccaminoſa; eo autem ipſo libentiſſimè admittimus non poſſe validam fieri confeſſionem, quia nec poteſt abſolutio eſſe valida, dum aliquod committitur peccatum mortale: vnum enim ſine altero non dimittitur: nec interueniret ibi integra confeſſio; repugnat enim hominem confiteri & dolere de eo peccato, quod tunc actu committit & approbat dum confitetur: vnde ſi ad quamcumque confeſſionem eſſet neceſſarium confiteri omnia venialia, & de eis dolere, etiam diceremus non poſſe validam confeſſionem oriri ab vllo fine etiam ſolùm venialiter malo.

Secundo igitur modo euenire poteſt impe- *Secundus,* rium mali finis reſpectu confeſſionis, vt quidem ab initio homo ex malo fine etiam grauiter peccaminoſo voluerit confiteri; animo tamen malo iam mutato maneat in propoſito confitendi ob aliquod aliud diuerſum motiuum, quod de nouo intendit. In hoc etiam ſenſu non poteſt è contrario vllum eſſe dubium, quin valida & fructuoſa poſſit eſſe ea confeſſio, ſi ſe in eâ accuſet, & doleat de fine illo grauiter malo, quem ab initio habuit; nam præcedens peccatum non obeſt valori & fructui confeſſionis, quando de illo quis ſe accuſat & dolet: quod ſi in tali caſu peccatum non fuit graue, non erit ad valorem pœnitentiæ neceſſarium illud confiteri, dummodò alia detur materia.

Tertius, in quo habet locum quæſtio. His ergo caſibus reiectis, veniamus ad tertium, in quo ſolo locum habet propoſita quæſtio,

ſtio, ſi finis imperans confeſſionem ſit malus venialiter tantùm, duretque ille actu dum confeſſio fit, in eamque influat, ita tamen vt ſimul adhibeantur ab eo homine omnes omnino partes, quæ alioquin ſunt neceſſariæ ad valorem eius Sacramenti, confeſſio ſcilicet integra omnium mortalium; vel ſi ſolùm habeat venialia, confeſſio ſeria aliquorum cum ſupernaturali attritione, &c. In hoc ergo caſu quærimus, An ſit validum Sacramentum, aut certè, ne videamur ſupponere contrarium eius quod in ratione dubitandi initio obiiciebatur, quærimus. An duo hæc cohæreant inter ſe, imperare confeſſionem ea malo fine, & ſimul adhibere omnes omnino partes quæ ſunt ad illius valorem neceſſariæ?

47 *Poteſt confeſſio eſſe bona, quamuis imperata ſit ab actu venialiter malo.*

CONCLVSIO noſtra ſit, Omnino poſſe ea duo inter ſe cohærere. Quæ eſt ſententia, vt dixi, Suarij, Lugo, Soti, Nauarri & Coninck ſuprà citatorum, & inter Recentiores communiſſima; & quidem valorem & fructum non impediri ea eo præcisè quòd homo peccet venialiter, videtur eſſe certiſſimum; nam veniale etiam actuale cohæret cum omnibus requiſitis ad mortalium confeſſionem, & ad abſolutionem validam. Secundò non impeditur ex eo, quòd ea intentio reddat malam voluntatem ipſam ſuſcipiendi Sacramentum: etenim hæc voluntas eſto ſit eſſentialiter requiſita, ſolùm tamen concurrit ad hoc, vt reddat voluntariam ſeu non violentam ſuſceptionem eius Sacramenti; vnde in aliis Sacramentis, quæ poſſunt etiam pueris adminiſtrari ſine vllâ prorſus voluntate ea ſuſcipiendi, illa tamen cauſſant in illis ſuum effectum gratiæ. Atqui vt ea ſuſceptio Sacramenti ſit voluntaria & ſeria, ſufficit quòd ametur efficaciter ſiue ob hunc ſiue ob illum finem; ergo. Deinde quòd ea intentio venialiter mala non noceat impediendo dolorem & attritionem ſupernaturalem de peccatis, facilè poteſt oſtendi; Primò, quia in confeſſione duo conſiderare debemus: vnum eſt, ipſa actio exterior confeſſionis, quæ videri ab aliis hominibus poteſt, ideoque ſola poteſt apprehendi vtilis ad finem illum vanæ gloriæ; alterum eſt attritio & dolor interior de peccatis: illi autem actus propriè non poſſunt imperari ab eo malo fine vanitatis, quia ad illum ſunt omnino inutiles; debent ergo imperari ab aliâ voluntate non faciendi confeſſionem ſacrilegam; ſed caſu quo ob vanitatem vult confiteri exteriùs, vult ſimul & ſemel non peccare mortaliter faciendo eam confeſſionem ſine dolore & ſine aliis partibus requiſitis ad valorem illius confeſſionis.

Intentio venialiter mala non impedit dolorem pro confeſſione requiſitum

Obiectio.

Dices; Sicut actus exterior imperatus ab interiori nullam addit malitiam aut bonitatem vltra eam, quam habet interior, vt fusè oſtendi Tomo 3. ita actus interior ſi imperetur ab alio interiori reflexo nullam addet ſupra illum malitiam aut bonitatem; ergo actus contritionis aut doloris de peccatis imperatus ab intentione malâ venialiter nullam addet bonitatem ſupra illam, ac conſequenter non poterit eſſe diſpoſitio, quæ ad valorem huius Sacramenti requiritur. Huic argumento poſſet reſponderi ex ſententiâ vel Patris Vaſquez negantis actum interiorem voluntatis poſſe imperari; vel eorum qui dicunt nullum actum efficacem imperantem poſſe adimere libertatem actui imperato.

Reſponſio quædam reiicitur.

48 Vtramque tamen hanc doctrinam fusè reieci Tomo 3. Patris quidem Vaſquez diſp. 3. ſect. 2. & 3. alteram verò diſput. 4. ſect. 1. ideò de hoc puncto nihil amplius dicam: ibidem etiam reieci ſententiam Suarij & quorumdam Recentiorum, qui docent, etiamſi actus imperans neceſſariò inferat imperatum, hunc tamen adhuc retinere propriam libertatem. Deinde ſectione ſecundâ eiuſdem diſputationis diſcuſſi aliam ſolutionem Cardinalis Lugo, qui cùm nobiſcum doceat, actum imperatum pro determinato inſtanti non habere propriam libertatem, ideoque non addere malitiam aut bonitatem ſupra imperantem, vt tamen reſponderet obiectioni propoſitæ, dixit de facto non dari ordinariè tale imperium, ſed pro hoc vel pro illo inſtanti; & eo caſu ſi actus imperans habeatur ante vltimum inſtans, ait fore eo ipſo liberum etiam quoad ſubſtantiam, quia pro inſtanti ſequenti poterat illud imperium ceſſare; ac proinde illud vt durans primo inſtanti nullo modo obligauit ad actum imperatum. Hanc inquam doctrinam ibi examinaui, dixique eſſe quidem probabilem, non tamen videri omnino veram; nunc addo pro præſenti difficultate neceſſariam non eſſe, vt ſtatim dicam.

Reſpondetur abſolutè.

Reſpondeo ergo ea dictis paulò antè, Eo caſu confeſſionis ob finem vanæ gloriæ non poſſe illam attritionem oriri ab eo fine, quia ad illum eſt planè impertinens, ſed ab alio actu diſparato, quo, vt dixi, homo non vult Deum grauiter offendere: qui actus non habetur vllo modo ex intento vanæ gloriæ, vt per ſe conſtat, ſed per accidens coniungitur cum eâ vanâ gloriâ; ergo hæc non vitiat illum actum attritionis: addidi autem eâ diſp. num. 34. ſi ponatur caſus ita Metaphyſicus, vt idem actus venialiter malus imperet efficaciter pro determinato inſtanti attritionem, tunc non poſſe eam deſeruire ad Sacramenti valorem: eodem autem numero & ſequentibus examinaui aliud punctum, vtrùm ſcilicet actus contritionis ſupernaturalis carens propriâ libertate, & imperatus à timore pœnarum, aut à ſpe gloriæ, ſufficiat de facto ex acceptatione Dei ad iuſtificationem; dixique rem eſſe planè incertam, & probabiliùs non ſufficere: quando autem inſtante mortis periculo ea timore inferni aliquis imperat contritionem, dixi ordinariè contingere vt eo inſtanti, quo eſt contritio, non exiſtat actus ille timoris, ac proinde contritionem eſſe ſufficienter liberam vt poſſit iuſtificare. Et ſatis de dolore vt eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ.

DISPV-

Google

DISPVTATIO TRIGESIMANONA.

De Miniſtro huius Sacramenti in caſibus non reſeruatis.

1 *Solus Sacerdos eſt Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ.*

SVPPONIMVS vt certum de fide ſolum Sacerdotem eſſe legitimũ Miniſtrum huius Sacramenti, vt definitum eſt in Tridentino Seſſione 14. cap. 6. quæ veritas ſemper fuit in Eccleſiâ Catholicâ conſtantiſſimè & ſine dubitatione ab omnibus credita. Videatur Vaſquez quæſt.93. art. 1. & Suarez diſput.24. ſect.1. Neque obeſt quòd Baptiſmus poſſit in caſu neceſſitatis à quolibet etiam laico concedi: etenim in materiâ Sacramentorum (quæ tota ex Chriſti voluntate pendet) non valet argumentum: *In hoc Sacramento conſtituit Chriſtus pro Miniſtro quemlibet hominem; ergo etiam in aliis Sacramentis eum conſtituit:* alioquin & feminæ poſſent dare validè abſolutionem eo caſu, imò & poſſent validè conſecrare corpus & ſanguinem Chriſti, & Sacerdotes alios ordinare; quia Baptiſmum etiam feminæ poſſunt validè adminiſtrare, & quidem etiam extra caſum neceſſitatis, licet tunc peccent; ergo argumentum hoc de Baptiſmo nullius eſt momenti: cur autem Chriſtus pro illo omnes omnino homines voluerit eſſe ſufficientes Miniſtros, non eſt huius loci; & quidem nos vix poſſumus niſi diuinando ea motiua tangere; ſuppoſitâ ergo eâ veritate,

Inſtantia à Baptiſmo reſpondetur.

SECTIO PRIMA.

An poteſtas abſoluendi pendeat à poteſtate conſecrandi.

2 *Quæſtio propria. Ratio dubitandi.*

QVÆRITVR, An ſi quis dum conſecratur Sacerdos omittat aliquid eſſentiale, ideoque non accipiat poteſtatem conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti, poſteà tamen in fine Epiſcopus putans illum eſſe validè conſecratum, ei dat poteſtatem abſoluendi per illa verba, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. habeat poteſtatem validè abſoluendi: ex vnâ enim parte videtur habere, quia ibi ſunt duæ poteſtates, quæ ex conceptu ſuo realiter diſtinguuntur; potuit enim Chriſtus dare vnam ſine alterâ; & verò re ipsâ poteſtas conſecrandi confertur ante alteram: & caſu quo poſt primam collatam moreretur Epiſcopus, maneret Sacerdos ille ordinatus potens celebrare, non tamen haberet vllo modo poteſtatem abſoluendi; poteſt ergo è contrario hæc ſecunda poteſtas concedi ſine primâ. Ex alterâ verò parte cùm Tridentinum & alia Concilia dicant ſolos Sacerdotes habere eam poteſtatem, ille autem qui non accepit priorem poteſtatem non ſit vllo modo Sacerdos, non poteſt dici accepiſſe validè poteſtatem abſoluendi. Reſpondeo, Omnino dicendum talem non habiturum eam poteſtatem propter rationem immediatè factam, quæ omnino conuincit intentum. Confirmatur, quia alioquin poſſet etiam directè ex nequitiâ aliquis Epiſcopus validè dicere cuilibet: Do tibi poteſtatem remittendi peccata, nihil dicendo de poteſtate ad conſecrandum: id quod planè eſt contra ſenſum omnium Catholicorum. Ad rationem in contrarium dicimus, Eſto duæ illæ poteſtates ſint ex conceptu ſuo diuerſæ, & poteſtas conſecrandi poſſit concedi, imò re ipsâ de facto concedatur ante poteſtatem abſoluendi, Chriſtum tamen de facto noluiſſe concedi hanc ſecundam niſi priùs re ipsâ conceſsâ priori. De hac autem voluntate Chriſti Domini nobis conſtat ex definitionibus Conciliorum & communi Eccleſiæ traditione; quomodo autem præter hæc requiratur etiam iuriſdictio, dicemus infrà.

Reſolutio quæſtionis.

3

Quo ſenſu dictum ſit à abſente Sacerdote in caſu neceſſitatis confitendum laico.

Hinc colligitur, id quod nonnulli Antiquiores videntur tradidiſſe, Sacerdote deficiente debere nos in caſu neceſſitatis confiteri laico (quomodo Magiſter loquitur in 4. diſtinct. 17. cap.4. & Diuus Thomas ibi quæſt. 3. art. 3. quæſt. 2. in ſolutione primi) vt bonum habeat ſenſum, ſolùm eſſe intelligendum de confeſſione non ad remiſſionem peccatorum obtinendam, ſed ad humilitatem aliquam; nec tamen ob hunc ipſum finem id expedit ſemper, quia poteſt aliunde grauia habere inconuenientia. Quam doctrinam non ſolùm intellige de remiſſione mortalium, ſed etiam venialium; quia cùm concedere virtutem remittendi etiam venialia ſit proprium Dei, nequaquam debemus nos vlli actioni externæ id tribuere ſine ſufficienti & graui fundamento, ex quo conſtet Deum eam poteſtatem delegaſſe tali aut tali perſonæ; in præſenti autem nullum penitus habemus vt dicamus laico datam eſſe eam poteſtatem; ergo.

4 *An laicus tentans dare abſolutionem incurrat irregularitatem.*

Vbi obiter quæres, An ſi laicus tentaret abſoluere à peccatis, eſſet irregularis nécne. Reſpondeo breuiter, Si putaret in caſu neceſſitatis poſſe à laico dari eam abſolutionem, non fore irregularem, quia non exerceret actum Ordinis vt Ordinis, ſed illum quem putaret etiam aliis non ordinatis conuenire poſſe; quòd ſi eam abſolutionem tentaret fingendo ſe Sacerdotem, tunc incurreret irregularitatem iuxta generale principium, quòd qui attentat actum Ordinis illum non habens, fiat irregularis. de quo vide Patrem Suarez Tomo 3. in 3. Par. diſp. 71. ſect.4. & Tomo 5. de Cenſuris diſput.42. ſect.4. n. 10. Nobis hæc breuiter tetigiſſe ſufficiat, quia hoc punctum pertinet ad materiam de Cenſuris, vti alterum, quod etiam tractatur hîc à nonnullis, vtrùm in eo articulo mortis poſſit laicus abſoluere ſaltem ab excommunicatione.

Alia quæſtio.

Circa quod breuiſsimè dico, Aliquos, quos Diana refert & ſequitur Tomo 2. Tractatu de Sacramentis, reſolut.133. affirmare, quia ſicut in eo caſu datur ab Eccleſiâ omnibus Sacerdotibus facultas abſoluendi à quibuſuis peccatis, ita eadem Eccleſia cenſeri debet dediſſe laicis poteſtatem abſoluendi à cenſuris, quia hanc poteſtatem poteſt tribuere etiam laicis; vtilitas autem eius conceſsionis eſſet non quidem ad libertatem à damnatione æternâ, ſed vt poſsit ille infirmus, ſi moriatur, ſepeliri in loco ſacro, & pro

5 eo poſſint offerri Sacrificia. Contraria tamen ſententia, quam tenent Suarez, Vaſquez, Sanchez, Sotus, Coninck, Layman, Villalobos, Couarruuias apud eumdem Dianam ſuprà, Paludanus, Nauarrus, Vgolinus & Graffius apud Suarez Tomo 5. diſput.7. de Cenſuris ſect. 6. videtur probabilior: quam probo ratione immediatè antè factâ, quia poteſtas, quæ ex ſe ſoli conuenit altiori iuriſdictioni, non debet vllo modo dici conceſſa minori niſi de eâ conceſſione poſitiuè conſtet. Arqui nullus eſt textus vnde colligi poſſit conceſſam laicis ab Eccleſiâ eam poteſtatem; ergo: quod enim dicat Tridentinum, in articulo mortis quemlibet Sacerdotem poſſe abſoluere à cenſuris & peccatis, nihil omnino probat de laico; imò cùm ea licentia limitetur ad Sacerdotes, eo ipſo videtur quaſi poſitiuè excludi laicus. Confirmatur, quia illam poteſtatem ſimplicis Sacerdotis ad abſoluendum à cenſuris & excommunicatione in articulo mortis dicit ipſum Concilium fuiſſe ſemper in praxi in Eccleſiâ Dei; atqui numquam fuit in Eccleſiâ vſus, quòd laicus abſolueret ab excommunicatione; ergo.

Non poteſt laicus abſoluere ab excommunicatione in articulo etiam mortis.

Dices: Auguſtinus relatus in cap. *Sanctum eſt*, de Conſecratione, diſtinctione 4. approbauit reconciliationem factam in periculo vitæ à quodam laico. Reſpondetur Primò ibi Auguſtinum non dicere, eam fuiſſe validè & licitè factam, ſed bono animo, & zelo, ac proinde à Deo acceptatam ad liberandos illos duos à naufragio. Secundò reſpondetur, Fortaſſe non fuiſſe reconciliationem excommunicati, ſed publici pœnitentis. Sed iam ad rem de Miniſtro Sacramenti.

SECTIO SECVNDA.

An omnis Sacerdos in articulo mortis habeat iuriſdictionem abſoluendi.

SVBSECTIO PRIMA.

Datur in eis ea poteſtas; & vnde proueniat.

6 *In articulo mortis quilibet Sacerdos eſt Miniſter Pœnitentiæ.*

IN articulo mortis quemlibet Sacerdotem eſſe ſufficientem Miniſtrum huius Sacramenti conſtat ex Tridentino Seſſione 14. cap. 7. vbi ita ait; *Piè admodum, ne hac ipſâ occaſione aliquis pereat, in eâdem Eccleſiâ Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis; atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis & cenſuris abſoluere poſſint.* Circa quæ Primò quæritur, An ea poteſtas ſit à Chriſto immediatè conceſſa; ita enim ſentiunt Cattus, Paludanus, Durandus & Ruardus apud Patrem Vaſquez quæſt.93. art.1. dub.3.

Vnde proſluat ea facultas.

Probabilius tamen eſt, ex ipſius Eccleſiæ conceſſione id prouenire, vt reliqui omnes Doctores tenent; quos refert Suarez diſput. 26. num.7. & Vaſquez ſuprà; probatur quoque ex verbis ipſius Tridentini, quod ait eam conſuetudinem piè ſeruatam ſemper in Eccleſiâ; quibus oſtendit tacitè, ex Eccleſiæ pietate & condeſcendentiâ ortum traxiſſe eam conſuetudinem: & huc videtur facere, quòd ipſi Pontifices, quando reſeruant ſibi abſolutionem alicuius peccati, ſolent addere, *Prætérquam tamen in mortis articulo*, quæ additio otioſa penitus eſſet, ſi in poteſtate ipſorum non eſſet etiam pro eâ horâ ea peccata reſeruare: niſi fortè dicas, ideò ea verba addi, non quia ipſi habeant facultatem reſeruandi, ſed quia volunt vt omnibus conſtet nullam tunc eſſe reſeruationem, vndecumque id oriatur; aut fortè quia tunc etiam adnectunt cenſuram, volunt oſtendere non eſſe in eo articulo reſeruationem cenſuræ.

Aliorum probatio diſcutitur.

Hoc ipſum probant aliqui, quia ad abſolutionem omnem requiritur iuriſdictio, vt Tridentinum definit; ea autem iuriſdictio aut eſt ordinaria aut ſubdelegata. Dici autem non poteſt, quòd omnes Sacerdotes habeant ex officio; quòd ſint inuicem Paſtores & oues; ergo non habent ordinariam, ergo ſubdelegatam, ergo à ſupremo Paſtore in terris, id eſt à Chriſti Vicario prouenientem. Hoc tamen argumentum meo iudicio non eſt efficax, quia dicent Aduerſarij eam iuriſdictionem eſſe ordinariam pro eo tantùm caſu, neque eſſe inconueniens vllum, ſi ratione illius dicantur ſecundùm quid inuicem Sacerdotes omnes inter ſe Paſtores & oues pro illâ mortis horâ; vti hi ipſi, qui hoc argumento vtuntur, debent admittere eam mutuam ſubordinationem ſaltem ex conceſſione Papæ; quæ autem, eos rogo, maior repugnantia in hoc, quòd id habeant ex Papæ conceſſione quàm ex ipſo Chriſto, ſi re ipsâ in vtroque caſu illam haberent? Quidquid ergo de hac ratione ſit, ſufficienter, vt dixi, probatur communis ſententia, quia nullum eſt argumentum oſtendens debere nos pro eâ poteſtate recurrere ad Chriſtum. 7

Obiectio.

Dices; Si Chriſtus ipſe eam facultatem non dediſſet omnibus, reliquiſſet fideles ſine ſufficienti remedio pro horâ mortis.

Reſponſio prima.

Reſpondeo Primò, Poſſe eos fideles elicere actum contritionis, vti in caſu quo nullus planè adſit Sacerdos.

Secunda.

Secundò reſpondeo, Satis eſſe quòd Chriſtus induxerit Vicarios ſuos ad hoc, vt eam licentiam vltrò fecerint omnibus Sacerdotibus: in hoc enim maximè oſtendit ſuam prouidentiam circa Eccleſiam.

Noua quæſtio.

Dixi *omnibus Sacerdotibus*; circa quod dubitari poteſt, vtrùm ea ſit planè conceſſa omnibus ſiue excommunicatis, ſiue degradatis, ſiue hæreticis, dummodò veri ſint Sacerdotes. Reſpondeo, Eccleſiam omnibus his potuiſſe eam facultatem concedere; quòd autem de facto eam etiam conceſſerit, verba ipſa, quæ vniuerſalia ſunt, & ſine vllâ planè limitatione teſtantur. 8

Obiectio.

Dices; Sanctus Hermenegildus paſſus eſt martyrium, ne communicaret de manu Epiſcopi Ariani; ergo non licet hæretico Sacerdoti confiteri.

Reſponſio prima.

Reſpondeo Primò, Id factum extra articulum mortis; nos autem loquimur de eo articulo, pro quo Eccleſia admittit hæreticos ad dandam abſolutionem.

Secunda.

Secundò reſpondeo, Tunc temporis eam communicationem futuram fuiſſe ſignum quòd Sanctus Princeps in Arianam hæreſim conſentiret. Vnde addimus, ſi contingeret vt confiteri hæretico eſſet cenſendum ſignum hæreſis, non deberet homo illi confiteri, ſed ſe ad iuſtificationem per contritionem habendam excitare. Notat tamen benè Lugo hoc periculum vix poſſe eſſe, quia ſi homo teſtetur ſe nullo modo conſentire hæreſi illius Sacerdotis.

tis, ſed confiteri illi, quia alioquin id permittitur ab Eccleſiâ, & vult ipſe quantum poteſt ſuam ſalutem aſſecurare, tolleretur omnis occaſio ſcandali; quòd ſi tamen adhuc poſt eam proteſtationem nonnulli ſcandalizarentur, id non deberet curari, ſed iudicandum eſſet vt paſſiuum ſcandalum.

Tertia. Tertiò reſpondeo ad ſanctum Hermenegildum, Ibi non fuiſſe actum de confeſſione, ſed de Communione; quæ cùm non ſit ita neceſſaria ad ſalutem, non ita poteſt ex manu hæretici ſuſcipi ſicut confeſſio, ne homo ex huius defectu damnetur.

9 *Quid intelligendum nomine articuli mortis.*

Quæres quid intelligant per articulum mortis, an illud tempus quo iam homo vel animam agit, vel violenter eſt occidendus, an periculum ipſum mortis; vt cùm miles aggreditur hoſtem, cùm incipit nauigationem periculoſam, &c. Aliqui putant ſolùm eo primo caſu eſſe eam facultatem generalem abſoluendi; alij verò melius dicunt ea duo pro eodem reputari: ita exceptis duobus aut tribus tenent Auctores, vt videre eſt apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 71. & Thomam Sanchez lib. 2. in Decalogum cap. 13. Ratio huius eſt, quia ſi ille articulus rigoroſus eſſet expectandus, non eſſet prouiſum neceſſitati, ob quam Eccleſia dat talem facultatem; paſſim enim fieret, vt quando veniretur ad illum articulum, iam homo nec loqui poſſet, nec etiam haberet copiam vllius Confeſſarij. Vnde ſicut ob periculum illud mortis etiam ante extremum articulum obligatur homo confiteri; ita tunc fruitur eo priuilegio ſeu facultate ab Eccleſiâ pro eo articulo conceſſâ. Ego tamen putarem, quando quis nauigationem etiam maximè periculoſam inchoat, ſi habet ſecum Sacerdotes, à quibus ſubortâ fortè tempeſtate poſſit abſolui, non debere iudicari periculum mortis, niſi dum incipit tempeſtas, vel ſi ipſe Sacerdos incipiat ægrotare, tunc enim poterit ab eo abſolui ab omnibus caſibus reſeruatis, &c. pro ipſo verò Sacerdote, ſi ſolus ſit, tum periculum incipit quando nauigationem inchoat, quia ipſe ſibi abſolutionem dare non poteſt; quòd ſi ſit alius cum ipſo, debebit de eo, vti de laico immediatè antè, diſcurri.

Obiectio. Dices contra priorem partem; Poteſt fortè in ipſâ nauigatione Sacerdos repentè mori, quando non erit commoditas alium quærendi; ergo etiam pro tali laico erit periculum in initio nauigationis.

Reſponſio. Reſpondeo, Ex eo capite aliquid eſſe difficultatis; quia tamen talis mors repentina eſt valdè extraordinaria, non putarem ex eius præcisè timore poſſe iudicari initium eius nauigationis articulum mortis, vt eâdem causâ poſſit nauigantus confiteri cuilibet. Non eſt eodem modo diſcurrendum de eo qui pugnam incipit; nam licet apud ſe Sacerdotem habeat, periculum tamen iam cenſetur incipere ab ipſo pugnæ initio: non enim poteſt Sacerdotem habere præſentem ad omnem partem, ad quam ſe miles vertit; deinde ictus ſuperuenientes auferunt vitam repentè, antequam in ipſo extremo articulo poſſit cogitare de confeſſione; idemque periculum eſt circa ipſum Sacerdotem. In nauigatione non habet id locum, quia tempeſtas non euertit in momento nauim, ſed ſemper dat locum confeſſioni ſaltem in genere, ſi multæ ſint in naui perſonæ & vnus tantùm Confeſſarius.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quomodo debeat intelligi ea poteſtas quoad caſus reſeruatos.

10 *An in eo articulo præſente Sacerdote habente iuriſdictionem poſſit nihilominùs alius adhiberi.* *Prima ſententia.*

PRÆCIPVA in hoc puncto reſtat difficultas, Vtrùm ita in articulo mortis ſit facta abſoluendi poteſtas omnibus Sacerdotibus, vt tamen id ſit intelligendum, ſi non adſit proprius Parochus aut Superior, qui habeat ordinariam facultatem abſoluendi. De quo puncto fusè agunt Auctores. Prima ſententia affirmat ita intelligendam eam licentiam, eò quòd Concilium propter periculum æternæ damnationis eam facultatem tribuit; ergo quando adeſt proprius Parochus & periculum ceſſat, non eſt cur credatur aliis conceſſa huiuſmodi facultas: ita Suarez, Vaſquez, Sanchez, Azor, Valentia, Molina, Turrianus, & alij, quos refert Diana Tomo 1. Tractatu de Abſolutione ab hæreſi, reſolut. 5. & Tomo 3. Tractatu 4 Miſcell. reſolut. 161. eamdem tenet Lugo diſput. 18. n. 24. Secunda ſententia negat adhiberi debere talem limitationem. Ita Sà, Nauarrus, Petrus Ledeſma, Emanuel Rodriguez, Vega, Henriquez, Barboſa, Villalobos, Coriolanus, Conradus, & multi alij, quos refert & ſequitur Diana ibi: eamdem etiam iudicat probabiliorem Tannerus diſput. 6. quæſt. 9. dub. 3. quibus ego etiam ſubſcribo.

Defenditur. Pro maiori verò claritate oportet diſtinguere duas difficultates, quæ non ita ab Auctoribus diſtinguuntur: vna eſt circa reſeruationem caſuum, altera circa confeſſionem de peccatis non reſeruatis: ſunt enim ea duo valdè diſtincta; nam eſto quis nullum habeat reſeruatum peccatum, ſed mortalia ordinaria, non tamen ideò poteſt cuilibet Sacerdoti confiteri, ſed debet vel ſuo Parocho, vel ei qui habet priuilegium abſoluendi à mortalibus.

Duplex hic quæſtio.

Prima. Poſſumus ergo quærere, Vtrùm ſi quis in eo periculo mortis habeat caſus reſeruatos, poſſit à ſuo ordinario Confeſſario abſolui non petitâ licentiâ à præſente Superiore.

Secunda. Secundò prætereà quæritur, Vtrùm ita poſſit abſolui ab eis peccatis non ſolùm ab ordinario Parocho, ſed etiam à quolibet Sacerdote aliàs non approbato, eſto præſens ſit aliquis alius approbatus ab Ordinario & habens ordinariam iuriſdictionem.

11 *In articulo mortis ceſſat omnis reſeruatio.*

Hoc poſito circa primum dubium omnino iudico ceſſare tunc reſeruationem, quia verba Tridentini manifeſtiſſimè id indicant; dicit enim, *Vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*: ſi autem in eo caſu infirmus omnino teneretur etiam adire per ſe vel per Confeſſarium ſuum Superiorem, & ab eo petere licentiam pro eis caſibus, eſſet tota quanta reſeruatio, quæ ſolet eſſe extra caſum mortis; nam etiam extra eum caſum non teneor adire Superiorem ſi non poſſum. V g. inſtat obligatio communicandi, & habeo alia mortalia præter reſeruatum, nec poſſum commodè adire Superiorem, communiter docetur poſſe me tunc confiteri cuilibet approbato Confeſſario; licet cum onere deinde comparendi; ergo ſi in horâ mortis tenerer adire, ſi commodè poſſem, meum Superiorem, tota quanta reſeruatio, quæ eſt in aliis caſibus, eſſet etiam tunc; hoc autem manifeſtè eſt contra Tridentinum, quod è contrario dicit nullam eſſe tunc reſeruationem:

Digitized by Google

tioonem : & ita videtur Lugo ſentire ſuprà fine numeri 27. dum ait infirmum non obligari ad petendam facultatem per Confeſſarium vel alium nontium, aut ad manifeſtandum ſeipſum. Fateor hunc eumdem Auctorem videri docere contrarium infrà num. 33. vbi ait, Si caſus reſeruatus ſit ex iis à quibus Epiſcopus iure ordinario poſſit abſoluere tunc, quamuis infirmus non poſſit accedere Summum Pontificem, ſi tamen poſſit Epiſcopum, non debere cenſeri infirmum illum carere copiâ Superioris; vbi innuit eum teneri ſaltem Epiſcopo ſe ſiſtere, & non poſſe ab inferiori abſolui; cuius contrarium videbatur dictum eo numero 27.

Mens Lugo in hoc puncto.

12 Eodem modo non videtur Pater Suarez ſatis conſtanter in hoc puncto diſcurriſſe : ex vnâ enim parte ſupponit, ſi adſit Superior, qui poſſit abſoluere à reſeruatis, debere ad eum recurrere infirmum ſiue mediatè ſiue immediatè; ex alterâ verò parte ait, ſi adſint duo tantùm Sacerdotes, vnus habens priuilegium abſoluendi à reſeruatis, alter non; ſi tamen ambo ſint approbati, non teneri tunc infirmum confiteri ei qui habet priuilegium, ſed poſſe alteri. Quæ doctrinæ non cohærent inter ſe; nam vel abſolutè eo articulo mortis tollitur reſeruatio, vel ſolùm quatenus eſt neceſſarium, ne infirmus moriatur ſine confeſſione. Si abſolutè tollitur, ergo quantumuis ibi ſit Superior, qui ea peccata anteà reſeruauerat, non tenebitur ei confiteri infirmus, ſed poterit cuilibet alteri habenti iuriſdictionem ad mortalia non reſeruata. Quòd ſi ideò dicatur reſeruationem non tolli abſolutè, ſed quatenus neceſſum eſt ne infirmus moriatur ſine Sacramento; ergo cùm ſit ibi qui poſſit à reſeruatis abſoluere, iam ceſſabit periculum; ac proinde non poterit confiteri alteri non habenti poteſtatem abſoluendi à reſeruatis; ergo duæ hæ doctrinæ inter ſe non cohærent.

Quid de mente Suarez.

Denique & Sanchez & alij contrariæ ſententiæ Auctores non videntur ſatis conſequenter loqui; nam (teſte ipſo Lugo num. 27.) poteſt inferior Sacerdos abſoluere infirmum à caſibus Epiſcopo reſeruatis; nec obligatur Confeſſarius ad petendam licentiam ab Epiſcopo, licet poſſit; nec etiam infirmus tenetur eam licentiam per litteras vel per nuntium petere. Hæc autem non videntur planè conformia his quæ & idem Lugo num 33. tradit; vbi ait, Si caſus ſit reſeruatus Epiſcopo, debere eum adiri, ſi poſſit, pro abſolutione. Deinde neque ſunt conformia aliorum

Quid de Sanchez & aliis Auctoribus

13 doctrinæ; *Quòd ſi adſit ipſe Superior, tunc infirmus teneatur illi confiteri:* etenim quid quæſo ad rem noſtram facit, quòd abſit aut præſens ſit Epiſcopus ſeu Superior, ſi, licet abſens, poteſt tamen adiri ſine periculo, ne interim moriatur infirmus ſine confeſſione : eo enim ipſo iam ceſſat tota quanta neceſſitas, in quâ illi vnicè fundant facultatem inferioris ad abſoluendum à reſeruatis; ergo debent vel negare vniuerſaliter eo caſu poſſe inferiorem ſine licentiâ Superioris abſentis, qui tamen adiri poſſit, abſoluere; vel certè, eſto præſens ſit, debebunt dicere, eius licentiam non eſſe neceſſariam. Quidquid de conſequentiâ horum Auctorum ſit, noſtra concluſio ex illo verbo Tridentini, *nullam eſſe reſeruationem*, ſatis clarè probatur, quia τὸ *nulla* omnem omnino negat reſeruationem. Vlteriùs confirmatur; nam (vt aliqui ex noſtræ ſententiæ Auctoribus benè ponderarunt) non dixit Concilium, Nullam eſſe reſeruationem ſi abſit Superior, aut ſi abſit Confeſſarius habens ordinariam iuriſdictionem, ſed abſolutè ſine vllâ limitatione id docuit; non eſt ergo cur nos addamus verba, quæ nullo modo ibi includuntur.

Dices; Tridentinum ideò dat eam facultatem, ne infirmus ſine confeſſione decedens periclitetur de ſalute; atqui ſi adſit Superior, qui poſſit abſoluere; iam ceſſat illud periculum; ergo. Reſpondeo Primò, Licet id fuerit motiuum, potuiſſe tamen Eccleſiam ampliorem facere poteſtatem (vt benè Lugo notat oſtendens hoc argumentum eſſe debile pro ſuâ ſententiâ;) confirmaturque id ex doctrinâ, quæ in materiâ de Legibus ſolet tradi, Legem extendi etia[illegible]d caſus, in quibus per accidens videtur ce[illegible] eius motiuum : vti fornicatio dicitur contraria naturæ propter periculum malè educandæ prolis; nihilominùs eſt mala etiam, vbi illud periculum omnino videtur ceſſare. Idem ergo in ſimili dicere debemus, Legem illam eſſe vniuerſalem etiam ad caſum, in quo motiuum illius videtur per accidens ceſſare. Secundò reſpondeo, Falſum eſſe ceſſare motiuum illud in eo caſu; nam licet præſens ſit Superior, adhuc infirmus poteſt habere tantam difficultatem ei ſe manifeſtandi, & apud illum amittendi ſuum bonum nomen, vt ſummè ei reddatur difficilis confeſſio tunc; & vti Eccleſia eam reſeruationem induxit, vt ob illum pudorem homines coërcerentur à committendis talibus peccatis, ita eadem Eccleſia ſupponit poſſe huiuſmodi pudorem eſſe occaſionem vt infirmus habeat ſummam difficultatem confeſſionis; volens autem tunc temporis efficere quàm poteſt ſuauem confeſſionem, piè abſtulit omnem reſeruationem : & quidem in eo caſu etiam ceſſat motiuum ipſius reſeruationis, quod eſt, ne homines cadant facilè in talia peccata; hoc inquam tunc ceſſat, cùm non timeatur iam in eo moribundo relapſus in illa; ergo.

14 *Obiectio.*

Reſponſio prima.

Secunda.

Contra hanc tamen ſolutionem obiicies Secundò; Nam ſaltem ſi nullus adſit tunc Confeſſarius niſi Superior, debebit illi confiteri non obſtante totâ eâ repugnantiâ; ergo etiamſi adſit alius Confeſſarius, poterit obligari ad confitendum Superiori. Reſpondeo, Me ideò dixiſſe Eccleſiam tunc piè voluiſſe facilitare confeſſionem illam, quantum fieri poteſt. In caſu autem, quòd nullus alius ſit Confeſſarius, cùm non valeat Eccleſia liberare ab obligatione abſolutâ confeſſionis impoſitâ à Chriſto, non poteſt etiam infirmo illi ampliùs ſuccurrere; tenebitur ergo infirmus confiteri reſeruata, vti reliqua peccata non reſeruata.

Obiectio ſecunda.

Reſponſio.

Tertiò principaliter obiicies cum Sanchez, ex quo Lugo etiam idem obiicit; Eccleſia non vult nouum ius condere, ſed antiquum obſeruari; ideò enim dixit ipſum Concilium, *Piè in Eccleſiâ obſeruatum eſt.* Atqui numquam in Eccleſiâ fuit obſeruatum, vt præſente Prælato poſſet Sacerdos inferior abſoluere morientem à reſeruatis; ergo neque id conceſſit Tridentinum. Conſequentia videtur eſſe valdè bona; antecedens probant variis antiquis Canonibus, in quibus dicitur, Ne Presbyteri abſoluant infirmos ſine licentiâ Epiſcopi, ſi adiri hîc poteſt.

15 *Obiectio tertia.*

Meritò

Digitized by Google

Reſponſio. Meritò iudicat Lugo hæc teſtimonia non eſſe ex integro ad rem, cùm in eis agatur de abſolutione à cenſurâ; addit tamen poſſe inde deduci argumentum, quia ſicut pro abſolutione à cenſurâ debet recurri ad Epiſcopum, ita videtur cum proportione de abſolutione à peccatis. Miror hunc Auctorem eo modo deducere argumentum, cùm immediatè antè dixerit, pro abſolutione à reſeruatis non eſſe neceſſarium recurrere ad Epiſcopum; quomodo ergo argumentatur ex recurſu ad eumdem Epiſcopum pro abſolutione à cenſurâ ad recurſum pro abſolutione à reſeruatis? Reſpondeo, In cenſurâ eſſe diſparem rationem; Primò, quia cùm illa ſit ordinariè nota, non eſt vlla difficultas pœnitenti ſe manifeſtandi ex eo quòd recurratur ad Epiſcopum; ſecùs eſt in reſeruatis peccatis quæ ſunt occulta. Secunda differentia eſt clara; nam abſolutio à cenſurâ non eſt ad ſalutem neceſſaria; in ordine autem ad hoc vt ſepeliatur ille in loco ſacro, & pro eo fiant Sacra & aliæ orationes Eccleſiæ, poteſt etiam poſt mortem obtineri licentia.

16 *Obiectio quarta.* Obiiciunt Quartò; Nam ſaltem in textu, qui ex Euariſto Papâ adducitur, agitur de confeſſione; in hoc enim ita legitur: *Preſbyteri de occultis peccatis iuſſione Epiſcopi pœnitentes reconcilient, & ſicut ſuprà poſuimus infirmantes abſoluant, & communicent.* *Reſponſio prima,* Reſpondeo tamen hunc textum minùs meo iudicio vrgere; quia non conſtat ibi eſſe ſermonem de peccatis reſeruatis ſpecialiter ipſis Epiſcopis; de quibus ſolis nunc agimus. Nam ſi peccata non erant reſeruata, tunc textus probaret etiam contra Auctores qui eo vtuntur; nam pro peccatis aliis non eſt neceſſum recurrere ad Epiſcopum in caſu mortis, de quo agimus, ſed nec extra illum. *Secunda,* Secundò, quia illa prior pars *iuſſione Epiſcopi* non cadit ſupra infirmos; ad illos enim verba tantùm illa, *& ſicut ſuprà præmiſimus*, extenduntur. Quid autem fuerit illud quod præmiſerat, aut quis modus reconciliandi, cùm integrum caput non extet, non poſſumus decidere; maximè cùm ibi coniungatur cum abſolutione Communio; ad dandam autem Communionem moribundis, certum eſt non eſſe neceſſariam per ſe licentiam Epiſcopi. *Tertia.* Tertiò probabiliter dici poteſt, ibi agi de his infirmis qui erant publicè excommunicati, & *to abſoluant* debebit de excommunicatione intelligi, vt poſteà poſſint communicare.

Obiectio quinta. Quintò obiiciunt prætereà Extrauagantes duas, vnam Benedicti XI. quæ habetur inter communes libro quinto; alteram Bonifacij eodem etiam libro; in quibus ſolùm conceditur licentia abſoluendi, ſi Epiſcopus & Pontifex non poſſit adiri. Reſpondeo tamen, Hos textus non eſſe vllius momenti contra nos; nam Bonifacius ſolùm agit de abſolutione ab excommunicatione; iam autem diximus ex hoc non benè trahi argumentum ad caſus reſeruatos: Benedictus 17 verò non dicit, niſi quòd ſi timeatur mors, antequam poſſint abſolui ab Epiſcopo, illos poſſint abſoluere Religioſi; vbi non loquitur ad caſum noſtrum, quia (vt diximus ſuprà) hoc priuilegium abſoluendi horâ mortis habent etiam non Religioſi. Secundò, quia ibi non dicit, quòd in ipſo mortis periculo recurratur ad Epiſcopum (de quo ſolo puncto nunc agimus) ſed quòd ſi antequam abſoluantur, incidant in mortis periculum, poſſint à Religioſis abſolui; nec exigit ibi Pontifex, vt poſt periculum illud inchoatum adeatur Epiſcopus. Tertiò denique, quia expreſsè agitur ibi de peccato, cui annexa eſt excommunicatio; de quo iam diximus eſſe longè diſparem rationem; eodem modo reſpondetur ad alium textum ex cap. *Qui*, de ſententiâ excommunicationis, in 6. vbi dicitur, Eum, qui in horâ mortis inſtante neceſſitate abſoluitur à cenſurâ reſeruatâ, debere ſe ſiſtere poſteà ſi ſuperuixerit; reſpondetur inquam, Ab excommunicatione non benè deſumi argumentum ad noſtrum caſum; ergo ex his textibus nihil planè colligitur contra noſtram primam concluſionem.

Obiici denique ſolet, quòd Eccleſia in horâ mortis non minùs ſit ſolicita vt prouideat de aliis Sacramentis quàm de Pœnitentiâ; & tamen nec Euchariſtiam nec Extremam Vnctionem permittit dari ſine licentiâ Parochi; & in ipsâ Pœnitentiâ habet locum hæc conſuetudo (quam ignorare non poterant Patres Concilij:) certum enim eſt neminem in horâ mortis confiteri alieno Parocho, niſi vel de licentiâ proprij, vel in eius abſentiâ. Hæc tamen obiectio non concernit hanc, ſed ſecundam noſtram concluſionem; quia hîc non aſſerimus, niſi quòd eo articulo planè ceſſet omnis reſeruatio caſuum; vtrùm autem ſicuti extra mortis periculum nequimus mortalia non reſeruata confiteri cuilibet Sacerdoti, ſed habenti iuriſdictionem, ita etiam idem dicendum ſit in articulo mortis, ſequenti ſectione declarabitur.

SVBSECTIO TERTIA.

Quid de mortalibus non reſeruatis: vbi de obligatione ſe ſiſtendi, ſi conualeſcant.

CIRCA primam partem propoſiti dubij probabile valdè mihi videtur non poſſe ſimplicem Sacerdotem abſoluere niſi in abſentiâ alterius ordinarij Confeſſarij; hoc eſt in articulo mortis non poſſe Religioſum confiteri cuicumque Confeſſario approbato; ſed illi, cui poterat extra mortis articulum: id quod probatur primò ex vltimâ ratione contra priorem concluſionem factâ, quia reuerâ hîc videtur eſſe Religioſorum omnium vſus, vt etiam tunc non audeant Religioſi confiteri niſi ei qui eſt aſſignatus Confeſſarius; quòd ſi alteri volunt confiteri, ſemper petunt licentiam à Superiore; ſignum ergo eſt eos ſupponere, ſe non habere poteſtatem eligendi quem velint; ſi autem in Eccleſiâ Dei fuiſſet ſemper ea licentia, certè non potuiſſet illa ignorari à Religioſis, qui maximè docti ſunt; & nouerunt optimè quid ſit iuris in hoc puncto. Tridentinum autem ibi id, quod dicit licere omnibus in eo articulo mortis, ſupponit fuiſſe ſemper in Eccleſiâ obſeruatum. Secundò, quia expreſsè idem Tridentinum ſolùm ibi agebat de reſeruatione aliquorum peccatorum enormium; quam reſeruationem ſubiungit ſtatim nullam fuiſſe aut eſſe in Eccleſiâ Dei in articulo mortis; circa reliqua verò peccata mortalia non reſeruata nihil dicit ibi, quòd poſſint à quocumque Sacerdote etiam non approbato, & in præſentiâ habentis iuriſdictionem, abſolui: non ergo debemus nos eam licentiam extendere. 18 *Poſſitne in eo articulo abſoluere quiuis Sacerdos à mortalibus non reſeruatis ſi adſit habens poteſtatem legitimam.*

19 Verùm retorquebis argumentum; Si nihil dixit ibi Concilium de eâ poteſtate, ergo etiam in abſentiâ Confeſſarij habentis iuriſdictionem non poterit abſoluere ſimplex Sacerdos; hoc autem eſt clarè falſum. Secundò; Quomodo ergo vniuerſaliter intulit ibi Concilium, *Atque ideò omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis & cenſuris abſoluere poſſint?* Reſpondeo, Duo tradi ibi à Concilio; vnum eſt, nullam eſſe reſeruationem peccatorum illorum, de quibus fuerat anteà locutum: per quam clauſulam reliquit omnia peccata mortalia æqualia inter ſe quoad punctum hoc abſolutionis de quo agimus: alterum ibi tradit, quòd ſcilicet omnes Sacerdotes poſſint abſoluere, &c. in hac autem non dixit, quòd poſſit quilibet etiam in præſentiâ aliorum habentium iuriſdictionem ordinariam, ſed quòd abſolutè poſſint: id quod veriſſimum eſt, ſi explicetur eo modo quo id explicat maior pars Theologorum, id eſt ſeruato ordine debito, ſcilicet vt non poſſit ſimplex Sacerdos præſente eo qui habet iuriſdictionem. Solùm videtur habere difficultatem, quòd id intulerit Tridentinum ex priori clauſulâ dum dixit, *Atque ideò.* Vnde ego (vt verum fatear) ex eis verbis, attentis etiam quæ immediatè pòſt ſubiungit; *Extra quem articulum Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant*; his inquam verbis attentis, putarem Tridentinum ibi non locutum de omnibus omnino Sacerdotibus excommunicatis, & non habentibus ordinariam facultatem, &c. ſed de legitimis alioquin Confeſſariis pro peccatis mortalibus non reſeruatis; ac ſi diceret, *Vnde in articulo mortis quilibet Confeſſarius ordinarius habet poteſtatem abſoluendi à quibuſuis peccatis, quantumuis aliàs reſeruatis & enormibus.*

20 Dices adhuc; Vnde ergo conſtat, quòd in horâ mortis quilibet Sacerdos ſimplex ſaltem in abſentiâ approbati Confeſſarij poſſit abſoluere ab omnibus peccatis? Reſpondeo, Id ante Tridentinum fuiſſe perpetuâ traditione ſcitum; vt patet ex Auctoribus qui ante Tridentinum ſcripſerunt; qui tamen, vt Siluester, Roſella, Armilla, ita docent dari eam poteſtatem in ſimplici Sacerdote, vt ſolùm id intelligant in abſentiâ Confeſſarij approbati.

Quòd ſi tamen hæc explicatio Tridentini videatur aliquibus dura, & omnino contendant, etiam in eo dari omnibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi, poteſt adhuc reſponderi ad obiectionem, illa verba, *atque ideo*, non eſſe per modum propriæ illationis ex priori clauſulâ, in quâ dicimus ſolùm eſſe ſermonem de caſibus reſeruatis, ſed quaſi ampliatiuè, vt dicat; *In horâ mortis nulla eſt reſeruatio; imo & quilibet Sacerdos poteſt quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis quantumuis enormibus*, &c. *abſoluere*. Hinc tamen nihil colligitur, quòd poſſit Sacerdos ſimplex abſoluere in præſentiâ habentis iuriſdictionem.

Quid obſeruandum à pœnitente in eo articulo, ſi adſint plures Sacerdotes.

Circa quod punctum vlteriùs obſerua Primò, etiamſi dicamus ſimplicem Sacerdotem aut etiam excommunicatum degradatum, &c. habere poteſtatem abſoluendi in præſentiâ approbati, nihilominùs pœnitentem teneri, cæteris paribus, ex lege charitatis eligere eum, quem ſcit ita eſſe diſpoſitum, vt ſine peccato ex adminiſtratione iniuſtâ eius Sacramenti poſſit dare abſolutionem. Ratio eſt manifeſta, quia ſi poſſum meam vtilitatem omnem habere non dando occaſionem proximo grauiter peccandi, haud dubiè id debebo efficere. Dixi *cæteris paribus*, quia fortaſſis ego poſſem habere talem & tam grauem difficultatem reſpectu alicuius, vt ea eſſet ſufficiens ratio ad hoc; vt ego paſſiuam illam occaſionem alteri non benè diſpoſito darem. Dico *paſſiuam*, quia Confeſſarius poteſt, ſi velit, tunc per actum contritionis ſe diſponere, vt ſine peccato adminiſtret illud Sacramentum. Pro quo 21
puncto non tam eſt conſiderandum quòd ille ſit vel degradatus, vel ſuſpenſus, vel irregularis, quia hæc omnia poſſunt reperiri ſine actuali ipſius peccato; ac proinde cùm iuxta eam ſententiam ſupponatur habere licentiam confeſſiones audiendi, non peccabit audiens; non itaque hæc tam conſideranda quàm, vtrùm ille ſit hæreticus, publicus peccator, &c. & credatur non conaturus ſe ad iuſtificationem diſponere antequam audiat confeſſionem illam; vnde ex hoc capite deberet etiam aliquando prius peti, vt audiret confeſſiones aliquis irregularis aut degradatus, quem tamen iam poſſemus probabiliter iudicare eſſe in ſtatu gratiæ, quàm vt aliquis etiam ordinarius Confeſſarius; de quo mihi certò conſtaret, quòd eſſet in graui peccato, nec facilè illum habiturum vllum actum contritionis hîc & nunc. Dixi, *Ex hoc capite deberet talem præferri*, quia fortaſſe propter ſcandalum præſentium deberem tunc recurrere ad hunc licet peccaminoſum, legitimum tamen Confeſſarium.

Limitatio quædam proponitur.

Secundò aduerto, etiam in ſententiâ, quæ dicit ſimplicem Sacerdotem non poſſe validè abſoluere in præſentiâ habentis iuriſdictionem, id ita intelligendum, ſi hic velit audire confeſſionem; ſi enim nolit, tunc debet iudicari perinde ac ſi non adeſſet.

22 *Obſeruatio quædam.*

Tertiò aduerto, datâ eâ priori ſententiâ dicendum conſequenter, Non ſolùm debere præferri eum qui habet ordinariam iuriſdictionem, ſed etiam eum qui eam habet ex priuilegio; ſi v. g. ego ex priuilegio Pontificis poſſem abſoluere à reſeruatis, non ſolùm infirmus deberet Superiorem ſuum, qui habet eam ordinariam poteſtatem, præferre alteri nullam habenti, ſed in abſentiâ Superioris deberet mihi confiteri citiùs quàm alteri non potenti abſoluere à reſeruatis; (licet hoc punctum neget Suarez, qui, vt ſuprà notaui, minùs conſequenter diſcurrit;) nam tunc non eſt abſolutè reſpectu infirmi vlla neceſſitas, propter quam poſſit recurrere ad ſimplicem Confeſſarium; imò addo, in eo caſu illum non obligari ad recurrendum priùs ad Superiorem quàm ad me; quia ſi ego habeo reſpectu infirmi eamdem poteſtatem quam habet Superior, ſiue id ex iure ordinario ſiue ex priuilegio proueniat, poterit ille pro ſuo libitu eligere vel Superiorem, vel me.

23 *Quarta obſeruatio.*

Aduerto Quartò, datâ eâ ſententiâ magis conſequenter doceri (etſi in contrarium ſtet Lugo) debere ſimplicem Sacerdotem, & qui nullum aliunde habeat impedimentum, præferri Schiſmatico, hæretico, degradato, ſuſpenſo (vt benè

notaue-

Digitized by Google

notauerunt Suarez, Sanchez & Tannerus ſuprà) quia licet omnes conueniant in hoc, quòd ſint ſimplices Sacerdotes, habent tamen magnam differentiam inter ſe; nam aliqui præter defectum iuriſdictionis habent alia poſitiua & grauia impedimenta ad audiendas confeſſiones & adminiſtranda Sacramenta; nec eſt cur debeamus nobis perſuadere, Eccleſiam diſpenſare in his impedimentis niſi in defectum aliorum Sacerdotum, qui eis careant: quod enim verba Tridentini ſint vniuerſalia (vt obiicit Lugo) & nullam faciant diſtinctionem, parum nos vrget; nam vti non obſtante eâ vniuerſalitate verborum docet ipſe debere præferri eum qui habet iuriſdictionem non habenti, cùm non ſit neceſſitas cur concedatur facultas ſimplici Sacerdoti; ita eodem modo nos dicimus, non obſtante eâ verborum vniuerſalitate debere præferri Sacerdotem non habentem vllum impedimentum poſitiuum ei, qui habet, quia iam non eſt neceſſitas vt Eccleſia diſpenſet cum hæretico, &c. in eo graui impedimento, ſeu cur concedat iuriſdictionem ei qui eſt illius incapax, & non potiùs ei qui non habet vllam incapacitatem, ſed ſolam carentiam iuriſdictionis.

24 *An abſolutus in articulo mortis à non habente aliàs facultatem teneatur ſe ſiſtere legitimo, ſi conualeſcat. Sententia affirmans.*

Circa ſecundam partem tituli, Verùm ſcilicet ita in horâ mortis ceſſet reſeruatio, vt licet quis conualeſcat, non teneatur ſe deinde ſiſtere legitimo Confeſſario, eſt aliqua difficultas maior; nam Pater Gaſpar Hurtadus diſput. 11. de Pœnitentiâ difficultate 13. omnino iudicat eos ſic abſolutos in horâ mortis teneri poſteà comparere, etſi peccato non ſit annexa excommunicatio reſeruata; & verò videtur rem hanc vt certam ſupponere, nullum tamen pro illâ citat Auctorem, ſed eam addit parentheſio (quidquid in contrarium dicat Suarez,) illius fundamentum eſt, quòd facultas abſoluendi eo caſu ab excommunicatione (quæ conceditur in cap. *Eos qui.* de ſententiâ excommunicationis) extenſa eſt à Doctoribus pro abſolutione à caſibus reſeruatis; atqui in eo capite imponitur grauis obligatio comparendi deinde coram legitimo Superiore; ergo eadem obligatio erit annexa abſolutioni à reſeruatis, quantumuis nullam habeant excommunicationem annexam. Idem docuerat Vaſquez in præſenti quæſt. 91. art. 3. dub. 8. num. 7.

Sententia negans eſt probabilior.

Secunda tamen ſententia eam obligationem negans, niſi ſit excommunicatio reſeruata annexa, eſt ferè omnium; eam tenent Suarez, Sanchez, Coninck, Henriquez & alij, quos citant, & ſequuntur Tannerus quæſt. 9. num 71. & Lugo diſp. 20. ſect. 10. & Vaſquez idem tradidit retractatâ priori ſententiâ, quæſt. 93. art. 1. dub. 6. num. 15. Ratio pro hac doctrinâ ea eſt, quia à Concilio Tridentino eo loco ſuprà citato omnis omnino tollitur reſeruatio, vt ibi notauimus: atqui ſi maneret ea obligatio ſe ſiſtendi, nullo prorſus modo eſſet reſeruatio ablata; vti nemo vnquam dixit, quando Religioſis iter facientibus datur licentia, vt ſi in viâ habuerint caſum reſeruatum, poſſint abſolui, cum obligatione tamen ſe ſiſtendi; nemo inquam dixit, eo caſu omnem omnino ablatam eſſe reſeruationem.

25 In quo enim quæſo præcipua eſſentia reſeruationis conſiſtit, niſi in eâ obligatione ſe ſiſtendi? Certè cùm ſententia multorum & valdè probabilis ſit, in caſu neceſſitatis poſſe quem abſolui indirectè à reſeruatis ea non dicendo, vti docet ipſe Hurtadus, nullus omnino fauor fieret moribundis, ex eo quòd tunc poſſent ab iis peccata abſolui ea dicendo Confeſſario, & cum onere ea ſecundò confitendi, quia id eſſet eos obligare vt duabus perſonis confiterentur; & longè melius illis fuiſſet abſolui indirectè cum eo onere comparendi, quia eo modo non niſi vni perſonæ deberent ea dicere. Probatur deinde eadem ſententia; Nam (vt benè Suarez, Lugo & alij) ea obligatio ſiſtendi ſe deinde non eſt annexa ex naturâ rei illi abſolutioni, niſi imponatur à Superiore: atqui nullus omnino textus eſt aut ratio, vnde poſſit colligi impoſitam eſſe eam obligationem; ergo non debemus nos eam adſtruere.

Reſpondetur argumentu oppoſito.

Denique id confirmatur efficaciſſimè reſpondendo argumento oppoſito; negamus enim Patri Hurtado ex illius textus extenſione eam probari facultatem: adeò enim ea res eſt antiquior in Eccleſiâ, vt multi putauerint ab ipſo Chriſto emanaſſe, vt vidimus ſuprà. Deinde Tridentinum aſſerit id ſemper in Eccleſiâ ſeruatum; quomodo ergo quæſo reducit hanc facultatem hic Auctor ad caput illud *Eos qui*, quod vix habet trecentos annos antiquitatis? Eſtne hoc fuiſſe ſemper ita in Eccleſiâ ſeruatum? Dicimus ergo, Ibi ſolùm eſſe obligationem ratione excommunicationis, de quâ ſolâ eſt ibi ſermo. Vnde non licet id ad peccata reſeruata non habentia excommunicationem transferre. Quid autem ſit dicendum circa caſum excommunicationis, & quanta tunc ſit obligatio ſiſtendi ſe, &c. inferiùs conſtabit.

SECTIO TERTIA.

Quis poſſit à venialibus & à iam in aliâ confeſſione remiſſis mortalibus abſoluere.

26 *Vnde proſluat poteſtas abſoluendi à peccatis venialibus & mortalibus iam ſemel remiſſis.*

Hæc difficultas pertinet etiam ad quæſtionem de Miniſtro ordinario pro his peccatis; circa illum verò certum eſt inter omnes ferè Auctores poſſe quemlibet Sacerdotem ab eis abſoluere; excipio iam excommunicatum, ſuſpenſum, &c. dubium autem eſt, Verùm ea poteſtas ſit data immediatè à Chriſto omnibus Sacerdoribus, an verò ab Eccleſiâ. Pater Vaſquez quæſt. 93. art. 1. dub. 6. referens pro ſe Capreolum, Canum, Richardum & Ledeſmam, putat circa venialia à Chriſto immediatè prouenire poteſtatem ab eis abſoluendi: id probat, quia venialia non ſunt materia neceſſaria confeſſionis; ergo eorum abſolutionem non ſubiicit Chriſtus poteſtati Eccleſiæ, ita vt non poſſint remitti niſi recurrendo ad Eccleſiæ licentiam. Ad hoc argumentum reducitur alterum inde deſumptum, quòd Eccleſia non poſſit reſeruare hæc peccata; ergo non dat iuriſdictionem ad abſoluendum ab illis.

Ab Eccleſiâ prouenit ea facultas.

Nihilominùs videtur longè probabilius, eam facultatem datam eſſe ab ipsâ Eccleſiâ immediatè, ideoque in poteſtate illius eſſe reſeruare venialia, non eo ſenſu, vt obliget ad ea dicenda in confeſſione, ſed vt abſolutio dari de eis in confeſſione non poſſit à quolibet: ita Suarez

diſp. 26. ſect. 5. & Coninck in præſenti diſp. 8. dub. 2. qui alios pro eâ referunt; eis etiam ſubſcripſit Lugo ſuprà num. 44. Probatur ab eis Auctoribus, quia etiam abſolutio à venialibus eſt per modum iudicij; ergo debet ſupponere iuriſdictionem in Sacerdote: atqui in ſimplici Sacerdote non eſt iuriſdictio ordinaria, cùm ille non ſit Paſtor nec Prælatus, alioquin ſibi inuicem omnes eſſent Paſtores & ſubditi; quod eſſet perturbare omnem ordinem debitum in Eccleſiâ.

27 *Examinatur quorumdam argumentum.*

Hoc argumentum meo iudicio non habet vllam difficultatem: etenim ſiue ea facultas ſit conceſſa immediatè à Chriſto, ſiue ab eius Vicario, iam illa eſt de facto in omnibus Sacerdotibus, & meritò poteſt dici ordinaria poteſtas; ſiue tamen dicatur ordinaria ſiue non (ne in quæſtione de vocibus hæreamus) eodem modo poſſumus omnes inuicem dici Paſtores & ſubditi, ac ſi illa fuiſſet à Chriſto conceſſa: non enim ad hoc vt ego dicar ſubditus Petri, & Petrus è contrario ſubditus meus, quidquam facit, quòd ea poteſtas ſit nobis data à Chriſto, magis quàm ſi eſſet data à ſancto Petro; quandoquidem & ſanctus Petrus poteſt etiam conſtituere ſubditos Eccleſiaſticos tamquam Vicarius Chriſti. Ego (vt verum fatear) nullum video in hoc ſpeciale myſterium, vti ſuprà dixi ſoluens ſimile argumentum in ordine ad abſolutionem in horâ mortis; omnes ergo debemus dicere eam inadæquatam & ſecundùm quid mutuam ſubiectionem in ordine ad abſolutionem à venialibus, ſiue à Chriſto ſiue à Pontifice conceſſam, non eſſe in turbationem Eccleſiaſticæ politiæ.

Probatio communis ſententiæ.

Meliùs ergo probatur eo modo quo ſuprà circa poteſtatem abſoluendi moribundos diximus, ſcilicet non poſſe nos pro libitu noſtro ſine ſolido fundamento dicere, Chriſtum habuiſſe hanc vel illam ſpecialem voluntatem & inſtitutionem, de quâ nihil ex Scripturis, nihil aliunde colligitur; nam tota ea facultas, quam cognoſcimus de facto, optimè explicatur per conceſſionem Eccleſiæ; ergo. Confirmatur, quia in aliquibus Religionibus habent reſeruata aliqua venialia cum auctoritate & approbatione Eccleſiæ, id quod, ſi Chriſtus omnibus dediſſet poteſtatem abſoluendi à venialibus, non potuiſſet ab Eccleſiâ permitti, quia inferior poteſtas non poteſt coarctare poteſtatem conceſſam ab altiori. At ſi dicamus Eccleſiam conceſſiſſe eam facultatem, clariſſimè intelligitur quomodo eam ex parte retractauerit in eis Religionibus quoad ea venialia, quæ voluit eſſe reſeruata. Iam ad argumenta oppoſita facilè reſpondemus.

28 *Reſpondetur argumentis: Ad primum:*

Primum quidem non habet, vt benè notauit Cardinalis Lugo, ſpecialem difficultatem contra nos quàm contra Aduerſarios; quia vti Chriſtus ipſe dans omnibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi à venialibus, nihilominùs noluit vt eſſet obligatio ea confitendi; ita potuit relictâ Eccleſiæ poteſtate quoad reſeruationem eorum venialium: nihilominùs nolle adſtringere ad eorum confeſſionem, & ſanè in mortalibus, quæ ſemel ſunt iam ſubdita clauibus Eccleſiæ, eſt eadem difficultas; nam & ad illa ſecundò confitenda noluit Chriſtus nos obligatos; & tamen ibi Pater Vaſquez non iudicat adeò eſſe certum, quòd poteſtas ab eis abſoluendi, quam habent omnes Sacerdotes, ſit ab ipſo Chriſto immediatè conceſſa; ergo ex hoc capite non eſt cur in venialibus recurramus ad Chriſtum

Ad ſecundum.

Ad ſecundum, negamus Eccleſiam non poſſe reſeruare hæc peccata; imò ea ſæpè reſeruare iam vidimus: deinde eſto non poſſit propriè reſeruare, poteſt tamen non dare facultatem audiendi vllas confeſſiones, & eo ipſo habemus intentum. Et quidem ipſe Vaſquez Tractatu de Excommunicatione dub. 4. num 3. vniuerſaliter ait Sacramentum Pœnitentiæ collatum ab excommunicato non tolerato non eſſe validum, niſi in caſu neceſſitatis; vbi ſupponere videtur nec à venialibus poſſe illum excommunicatum validè abſoluere; & denique magis dubium eſt Eccleſiam non poſſe reſeruare venialia, quàm quæſtio ipſa de quâ nunc agimus; non ergo inde quidquam contra nos poteſt inferri.

29 *Quid de mortalibus iam antea in confeſſione dictis.*

Circa mortalia, quæ iam ſemel ſunt in confeſſione dicta, ea mouetur ab aliquibus difficultas, quòd Sacerdos non intendat ab eis abſoluere ſub conditione, ſi ſunt remiſſa, ſed abſolutè; hoc autem videtur repugnare, cùm hanc poteſtatem abſoluendi habeant omnes Sacerdotes dependenter ab eo quòd pœnitens iam fuerit ab illis abſolutus; ergo nec poſſunt intendere abſolutionem niſi ſub conditione. Verùm hæc difficultas meo iudicio nulla eſt quoad punctum præſens; hoc eſt, quòd omnes Sacerdotes habeant poteſtatem abſoluendi ab eis peccatis: nam quamtumuis loquamur in eo ipſo, qui habuit facultatem etiam primâ vice abſoluendi ab eis peccatis, de quo nemo negat, quòd habeat etiam poteſtatem abſoluendi ſecundâ & tertiâ vice; in hoc inquam poteſt eodem modo vrgeri illud argumentum: pro quo aduerte duo eſſe in Sacerdote; vnum eſt, quòd potuerit abſoluere primâ vice; alterum, quòd etiam ſecundâ; in primo differt ab aliis ſimplicibus Sacerdotibus, in ſecundo conuenit cum illis: hoc poſito, rogo, An ea ſecunda abſolutio illius Sacerdotis, qui habet iuriſdictionem etiam pro primâ vice, ſit conditionata in ſe, an verò abſoluta: ſi conditionata, & id non reputatur inconueniens, idem dici poterit etiam ſine inconuenienti de omnibus Sacerdotibus; quòd ſi ideò ea abſolutio ſecunda illius Sacerdotis dicatur non conditionata, ſed abſoluta, idem ego dicam de abſolutione datâ ab aliis Sacerdotibus: quòd verò hi non poſſint abſoluere niſi præceſſerit vna abſolutio, non facit hanc ſecundam eſſe in ſe conditionatam; nam hæc non fit conditionata in ſe propter eam dependentiam: multa enim, quæ ſunt in ſe omnino abſoluta, non poſſunt exiſtere, niſi priùs extiterit aliqua cauſſa aut conditio, à quâ pendent.

An abſolutio ab illis debeat eſſe conditionata.

30 Pro quo rurſus aduerte eſſe in ſe formaliter conditionatum, non conuenire niſi ſolis actibus intellectus, aut voluntatis, qui ſuum obiectum aut affirmant aut amant dependenter à conditione aliquâ; vt dum dico, *Dabo tibi librum ſi feceris hoc*; aut dum dico, *Si Petrus vocatus fuerit reſpondebit*: hi ergo actus ſunt conditionales propriè; nam reliqua entia in ſe omnino ſunt abſoluta; vt lapis, lignum, aqua, albedo, &c. hoc poſito facilè intelligetur tota hæc difficultas: nam aliud eſt, quòd aliquis actus intellectus vel voluntatis ad hoc vt exiſtat, pendeat ab aliquâ præſuppoſitâ conditione; aliud verò, quòd in ſe ſit conditionalis, ſeu quòd

Reſpondetur quæſtioni.

reſpiciat

reſpiciat ſuum obiectum ſub conditione. Hoc ſecundum nullo modo infertur ex primo, alioquin omnes omnino actus voluntatis & intellectus deberent dici formaliter conditionales; quod eſt abſurdiſſimum: ſequela verò probatur, quia omnes hi actus, vt exiſtant, pendent ab aliquibus conditionibus; nam & iudicium pendet ab apprehenſione, & hæc pendet à ſpeciebus, &c. & vt magis ad rem noſtram loquamur, illa ipſa abſolutio, quam dat etiam ipſe Papa, eſt in ſuâ entitate dependens à iuriſdictione: ſi enim hanc non haberet illa abſolutio, eſſet nulla; & tamen non propterea actus ille voluntatis apponit illam conditionem; non enim dicit, *Abſoluo te ſi habeo poteſtatem*, ſed purè purè dicit, *Abſoluo te*: idem in noſtro caſu dicendum, ſcilicet ſi ea peccata mortalia non fuiſſent anteà in confeſſione remiſſa, non haberent omnes Sacerdotes vim dandi abſolutionem, ſeu non poſſet ea abſolutio exiſtere; interim tamen illa non dicit, *Abſoluo te ſi iam es confeſſus*, ſed abſolutè, *Abſoluo te*: non eſt ergo ex hoc capite vlla hîc ſpecialis difficultas.

Etiam ea poteſtas prouenit ab Eccleſiâ.

Vtrùm autem hæc poteſtas, quam in omnibus Sacerdotibus reſidere diximus ad abſoluendum à mortalibus iam anteà ſubiectis clauibus, proueniat immediatè à Chriſto Domino, an verò ab Eccleſiâ, poteſt eodem modo verti in dubium ſicut de venialibus; reſpondendumque eſt, etiam eodem modo ab Eccleſiâ eam venire, quia non eſt vlla auctoritas vllúmve argumentum, quo probetur Chriſtum Dominum aliquam differentiam feciſſe in eâ poteſtate; non debemus autem ſine fundamento graui in his recurrere ad Chriſtum, cùm poſſimus per Eccleſiam id explicare.

SECTIO QVARTA.

Quis ſit ordinarius Miniſter huius Sacramenti.

31 MINISTER ordinarius eſt Sacerdos ille, qui eſt Paſtor reſpectu ſuarum ouium; vti Pontifex reſpectu totius Eccleſiæ, Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu, Parochus reſpectu ſuorum ſubditorum; à quo autem Papa poſſit abſolui, dicemus infrà. Epiſcopum verò habere etiam ſupra ſe Paſtorem Archiepiſcopum, Archiepiſcopum

Quinam poſſint ſibi eligere Confeſſarios.

verò Patriarcham, docent aliqui; communis tamen ſententia eos dicit in hoc foro eſſe immediatè ſubditos Papæ; habent tamen ex iure communi facultatem eligendi ſibi Confeſſarium non recurrendo ad Papam: ita ex capite vltimo de pœnitentiis & remiſſionibus: id quod locum habet etiam dum hi ſunt in aulâ Pontificis; intelliguntur autem nomine Epiſcoporum etiam Abbates exempti & immediati Pontifici, Generales Ordinum & Prouinciales & Superiores locales; vti communiter docent Auctores, & videre eſt apud Dianam Tomo 2. Tractatu 2. de dubiis Regularium, reſolut. 1. & Tomo 3. Tractatu 4. Miſcell. reſolut. 1. limitandum tamen id eſt, quando in aliquâ Religione iuxta propriaa regulas inferiores Prælati habent aſſignatum à ſuo Superiore Confeſſarium. Dixi iuxta conſtitutiones ſeu Regulas, quia (vt benè Diana eâ reſolut. 1. de dubiis Regularium) non ſufficit ei priuilegio renuntiare per Capitulum generale, quia cùm illud ius ſit iam inſertum in corpus iuris, habet vim legis; ac proinde renuntiatio illa nihil operatur: at quando in conſtitutionibus ei renuntiatur, cùm conſtitutiones approbatæ ſint per ipſum Summum Pontificem, qui habet poteſtatem tollendi illud priuilegium, quantumuis inſertum in corpus Iuris, eo ipſo pro illis Religioſis nullam iam ampliùs vim habebit.

Vbi quærere aliquis obiter poſſet, An ei priuilegio in Societate noſtrâ per conſtitutiones derogetur. Reſpondeo cum Cardinali Lugo infrà diſp. 20. num. 66. non eſſe derogatum; nam licet Regula dicat, *Curandum eſſe vt ſit vnus omnium Confeſſarius*; illa tamen Regula non adimit Rectori poteſtatem validè aſſignandi ſubditis Confeſſarium (niſi ordinarium; hunc enim ſine Prouincialis licentiâ eligere non poteſt;) poterit ergo etiam pro ſe eligere, licet non ordinarium, pro vnâ tantùm vel alterâ vice, eo planè modo quo Epiſcopi: non loquor nunc de caſibus reſeruatis, de quibus infrà. Iam ad lineam: 32

Dubium ſpeciale circa Societatem Ieſu.

In eo priuilegio eligendi ſibi Confeſſarium non includi Vicarium Epiſcopi docet hîc Lugo; non videtur tamen in hoc conſequenter procedere; nam infrà diſp. 20 num. 58. tractans, An Epiſcopus pro caſibus reſeruatis à Pontifice pro Epiſcopatu poſſit ſibi Confeſſarium eligere; vi huius capitis finalis vlteriùs id extendentis ad Vicarium Pontificis aſſerit cum Vgolino & aliis; omnino eum poſſe ſe facere abſolui à reſeruatis, ſicut poteſt pro aliis perſonis aſſignare Confeſſarios; hoc autem ipſum eſt eum frui priuilegio huius capitis, non ſolùm quoad non reſeruata, de quibus nunc agimus, ſed etiam quoad reſeruata; quod adhuc grauius eſt; id autem, vt dixi, in præſenti negatur à Lugo. Quidquid autem de illius conſequentiâ ſit, dico, Etiamſi vi huius capitis Vicarius non poſſit pro ſe eligere Confeſſarium; quando tamen Epiſcopus dat ei facultatem aſſignandi pro reliquis, debet cenſeri etiam dare illi, vt poſſit ipſe ſicut reliqui ei, qui pro ceteris aſſignatus eſt, confiteri. Putarem tamen ei Vicario non eſſe liberum (ſicuti eſt Epiſcopo) eligere pro ſe vnum, qui non eligatur pro communitate; & fortaſſe in hoc ſolo ſenſu loquitur Lugo hîc; poteruntque hoc modo duæ illius doctrinæ conciliari.

An includatur in eo priuilegio Vicarius Epiſcopi.

A fortiori autem in eo capite finali ſub nomine Prælatorum inferiorum non includuntur Parochi (vt omnes Auctores docent;) quia hi non ſunt Prælati, nec propriè Superiores, ac proinde debent ab Epiſcopo petere Confeſſarium per ſe loquendo. Dico per ſe, quia cùm multi alij, maximè Religioſi, habeant priuilegium audiendi etiam eorum confeſſiones, non obligantur de facto ad Epiſcopum recurrere Cardinales, etiamſi Epiſcopi non ſint; eodem modo habent ſaltem ex conſuetudine facultatem ſibi eligendi Confeſſarium; imò & pro ſuâ familiâ poſſunt illum eligere. 33

An Prælati omnes.

Circa quæ priuilegia illud notandum eſt, de facto vix illa eſſe in vſu; nam poſt Tridentinum ſæculares non poſſunt confiteri niſi Confeſſario approbato ab Ordinario; huic autem Ordinarius, eo ipſo quòd illum approbet, dat etiam ferè ſemper facultatem ſeu iuriſdictionem in omnes ſuos ſubditos. Regulares iam, eo ipſo quòd approbati

Ea antiqua priuilegia vix iam ſunt in vſu.

approbati ſint, habent facultatem abſoluendi quoſcumque ſæculares, imò & Regulares, niſi hi per ſuas conſtitutiones ſint impediti quò minùs aliis confiteantur quàm aſſignatis à ſuis Superioribus, aut de eorum licentiâ. Qui certum non habent domicilium, debent confiteri ei Parocho, ſub quo reperiuntur dum confitentur; additur tamen limitatio, dummodò ex induſtriâ non diſceſſerint ex loco ſuo vt occaſione itineris alteri confiteantur: id quod intelligendum etiam eſt de iure ordinario; nam (vt paulò antè notaui) cùm ſint tot Regulares & ſæculares habentes ex priuilegio facultatem audiendi quoſcumque, poſſunt etiam peregrini & illis confiteri. Denique qui in duobus locis habet domicilium, poteſt quemlibet ex Parochis illorum locorum eligere.

Poſsitne Epiſcopus aut Parochus abſoluere ſubditos ſuos extra ſuam Diœceſim.

34 Quæres Primò, An Parochus vel Epiſcopus poſſit extra ſuam Diœceſim abſoluere ſuum ſubditum. Reſpondetur communiter, Poſſe, quia hæc iuriſdictio non eſt contentioſa, nec requirit cæremonialem ſtrepitum & iudicialem, propter quem ſolet prohiberi, ne Iudex extra ſuum territorium exerceat iudiciales actus; quia tamen ſaltem aliquam habet ſolemnitatem, non ſolet in Eccleſiis alienis audiri confeſſio niſi de licentiâ Parochi aut Religioſorum eius templi: non quia ab eis petatur iuriſdictio, ſed ob decentiam aliquam; vti etiam petitur ad celebrandum. Intelligenda autem eſt hæc concluſio etiam in eo qui habet iuriſdictionem delegatam; v. g. dat mihi Cardinalis Pragenſis iuriſdictionem in ſuos ſubditos, inuenio vnum ex illis extra Bohemiam, poſſum illum etiam ibi abſoluere, niſi fortè ipſe expreſsè limitaſſet eam licentiam ad ſuum Epiſcopatum.

Secunda quæſtio.

Secundò quæres, An ratione delicti acquiratur iuriſdictio in hoc foro; vt qui in alieno Epiſcopatu peccauit debeat ibi abſolui. Nonnulli ita affirmarunt; communis tamen ſententia negat: vnde & in Religione poteſt quis abſolui à peccatis quæ in ſæculo commiſit; & ſi quis è Religione dimittatur, poteſt à ſæculari Sacerdote abſolui à delictis in Religione perpetratis, & in eâ reſeruatis.

An ob inſcitiam Parochi ſui poſſit pœnitens alium Confeſſarium eligere.

35 Tertiò quæritur, Vtrùm propter ignorantiam ſeu inſcitiam proprij Parochi poſſit pœnitens ſuâ auctoritate eligere alium. Huic quæſtioni cauſſam dedit caput 9. *Placuit*, quæſt. 2. de Pœnitentiâ, diſtinct. 6. vbi ita dicitur: *Placuit vt deinceps nulli Sacerdoti liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti recipere ad pœnitentiam ſine conſenſu eius cui ſe priùs commiſit, niſi per ignorantiam illius cui peccans priùs confeſſus eſt.* Propter hanc limitationem vltimam, *niſi per ignorantiam*, communis ſententia, quam ſequitur Vaſquez quæſt. 93. art. 2. dub. 3. affirmat id eſſe licitum; dicit tamen eadem ſententia ignorantiam debere eſſe tantam, quæ confeſſionem reddat irritam. Deinde non poſſe eligi alienum ſi adſint alij, qui habeant ex commiſſione aut priuilegio iuriſdictionem; imò aliqui dicunt, ſi poſſit adiri Epiſcopus, debere peti ab eo licentiam; alij denique docent, debere ſaltem tunc peti licentiam ab ipſo Parocho. Hanc doctrinam extendunt nonnulli ad alios defectus Parochi;

Ad quos alios defectus extendatur hæc doctrina.

quòd v. g. ſoleat reuelare confeſſionem, vel incitare ad malum, vel ſi ſit excommunicatus, aut ſuſpenſus: de quibus opinionibus vide Patrem Suarium diſput. 27. ſect. 2. qui omnino iudicat probabilem eſſe eam ſententiam, & in praxi poſſe omnino teneri etiam cum illâ additione, quòd extendatur ad alios Parochi defectus. Nihilominùs ipſe, quem & ſequitur Lugo ſuprà, eſtque etiam valdè probabile, putat in eo capite non agi de puncto confeſſionis, ſed de pœnitentiis publicis, pro quibus erant conſtituti Sacerdotes; vt ſi aliquis à Sacerdote, cui confeſſus erat, grauiorem longè pœnitentiam publicam acciperet, eò quòd Confeſſarius ille ex ignorantiâ putaret totam illam deberi, poſſet tunc recurrere ad alterum Sacerdotem. Quam explicationem benè ibi vrget Lugo coniecturis valdè probabilibus; vide illum, vti & Suarium eâ de re: neque enim diutiùs in eo puncto cenſeo hærendum, quia hoc tempore ob multitudinem Sacerdotum, qui habent ſaltem ex priuilegio facultatem abſoluendi, & quia ſcientia in Sacerdotibus eſt maior, vix vmquam occurret talis caſus.

SECTIO QVINTA.

De Miniſtro delegato.

Quæ ſint certa circa hanc iuriſdictionem.

36 CIRCA iuriſdictionem delegatam certum eſt Primò Papam poſſe illam concedere cuilibet Sacerdoti in quoſlibet fideles, quia eſt omnium Vniuerſalis Paſtor; Secundò, Epiſcopum in ſuos Diœceſanos; Tertiò, Parochum in ſuos ſubditos: hic autem vltimus debet ſupponere in Sacerdote approbationem ordinariam, quam requirit Concilium Tridentinum; de quâ infrà. Hæc certa. Aliqua alia vertuntur in dubium, quæ digna ſunt maiori conſideratione.

SVBSECTIO PRIMA.

Duo priora dubia diſcutiuntur.

An delegata poteſtas abſoluendi poſſit ſubdelegari.

PRIMVM eſt, Vtrùm qui habet poteſtatem delegatam poſſit eam ſubdelegare. Pater Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſp. 31. affirmat delegatum ad vniuerſitatem cauſſarum poſſe ſubdelegare; pro quo citat multos Auctores. Hanc doctrinam reputat duriſſimam Cardinalis Lugo. Nam Religioſi habent poteſtatem delegatam ad abſoluendum; & tamen non poſſunt eam poteſtatem delegare. Ego puto debere Sanchez intelligi de delegato in officio aliquo, cui annexa eſt ea iuriſdictio, non autem de delegato in ſolâ iuriſdictione ad abſoluendum; aliud enim eſt dicere, *Do tibi poteſtatem vt abſoluas hunc, qui eſt ouis Petri Parochi*, aliud autem eſt dicere, *Do tibi auctoritatem Parochi in abſentiâ proprij.* Primum illud ſolum eſt concedere poteſtatem; hoc autem ſecundum eſt concedere officium, ex quo ea iuriſdictio ſeu poteſtas dimanat; quando ergo conceditur officium, etiamſi per ſolam delegationem, tunc cenſetur etiam dari illi poteſtas ad ſubdelegandum; non autem quando ſola delegatur poteſtas ex officio manans. Denique in hoc puncto aduertendum eſt, illum, qui iuriſdictionem delegat, poſſe, ſi velit, eam ita delegare, vt alter habeat facultatem ſubdelegandi, poſſe etiam eam concedere ſine eâ

exten-

extenſione; quomodo autem de facto & re ipſâ concedatur, debet ex formulâ conceſſionis colligi magis quàm ex aliis rationibus. Secundò principaliter quæritur, An ſit neceſſum, vt qui abſoluit ſciat ſe habere iuriſdictionem. Pater Coninck diſput. 18. dub. 5. num. 33. affirmat abſolutè. Pater item Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſput. 36. agens de licentiâ datâ alicui Sacerdoti ad aſſiſtendum matrimonio, præmittit hoc principium vniuerſale, quòd iuriſdictio non proſit ignoranti. Cardinalis verò Lugo eâ diſput. 19. ſect. 2. ex vnâ parte videtur vniuerſaliter contrarium docere, idque ex inſtantiâ donantis rem, quam ex vno titulo falſo putat eſſe ſuam; eſt tamen verè illius ob alium titulum, quem ipſe ignorat: quam donationem ait eſſe validam: hinc probat vniuerſaliter contrarium; poſteà tamen reſpondendo obiectioni, quam ſtatim tangemus, ait requiri ſaltem notitiam illius iuriſdictionis in communitate aut Religione, ad quam ſpectat ille qui eâ iuriſdictione vtitur: v. g. quòd Societas IESV in communi ſciat ſe habere hoc priuilegium, vel ſaltem virtualiter illud acceptauerit.

An qui abſoluit, debeat ſcire ſuam iuriſdictionem.

37

Distinguitur quæſtio.

Ego tamen puto hanc quæſtionem non benè diſtingui ab hoc Auctore; pro quo aduerte duplicem poſſe eſſe iuriſdictionem alicui conceſſam; vnam, quæ indigeat per ſe acceptatione eius cui datur; ſicut cùm mihi datur pallium, ius in illud non acquiritur, niſi ego acceptem donationem: eodem modo antequam quis acceptet Epiſcopatum, Papatum, beneficium, non iudicatur, & verò nec re ipſâ eſt Epiſcopus, Papa, &c. Pro huiuſmodi iuriſdictione concedo libenter omnino requiri aliquam notitiam; & hoc ſolùm probant textus, quos Sanchez eo loco pro ſuâ ſententiâ adducit. Altera eſt iuriſdictio, priuilegium & gratia, &c. quæ poteſt fieri etiam inuito: & in hac ego non video, quare debeat eſſe neceſſaria ad valorem actus notitia eius, cui fit; & verò poſitiuè videtur contrarium euidentiſſimè oſtendi: etenim gentilis qui nihil ſcit ſibi à Deo datam poteſtatem validè baptizandi, ſi tamen re ipſâ baptizet, volens facere quantum poteſt, & quantum in ſe eſt, in omnium planè ſententiâ validè baptizat. Idem eſſet ſi Sacerdotium conferretur infanti, & eâ ætate ita eſſet ei conceſſum, vt tamen ipſe nihil omnino ſciret; profectò ſi poſteà vellet, quantum in ſe eſt, conſecrare, & proferret verba ſupra debitam materiam, nemo negabit eum validè conſecraturum.

Quid in primo ſenſu; Quid in ſecundo.

38 Idem eſt in voti relaxatione, aut diſpenſatione; nam eſto ego non velim acceptare, ſi tamen Pontifex relaxet illud votum, eo ipſo ego non obligabor; potero quidem nouum votum emittere, vnde noua in me oriatur obligatio; at vi antiqui nullo modo obligabor. Similia multa exempla poſſum adducere pro eâ veritate. Quo poſito, dico iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis talem eſſe, vt planè neceſſaria non ſit vlla acceptatio ex parte Sacerdotis, ſed conferri etiam poſſit inuito; vnde dico conſequenter, Non eſſe neceſſariam illius notitiam: etenim ſi Pontifex dicat, *Ego omnem peccatorum reſeruationem aufero*; profectò velim nolim habeo ego poteſtatem abſoluendi à reſeruatis omnibus, à quibus anteà non poteram; eodem modo ſi dicat, *Do omnibus Sacerdotibus poteſtatem abſoluendi*; ſicut de facto eam dedit Eccleſia pro venialibus, haud dubiè omnes eam habebunt velint nolint, vti eam habent omnes Sacerdotes circa venialia, licet non dubitem multos ex illis eam ignorare. Non eſt ergo cur ea notitia ſit ad valorem actus neceſſaria. Dico ad valorem; nam vt licitè operetur, haud dubiè debet illam ſcire. Deinde ſi mihi Papa eam feciſſet gratiam in particulari, & ego planè deinde illius eſſem oblitus, abſoluerémque à reſeruatis, non aduertens ea eſſe reſeruata, vellem tamen facere quantum poſſem, non poteſt probabiliter dici, eam abſolutionem fore inualidam: iam autem inde argumentor; Nam ſi obliuio illa non obeſt, profectò nec habitualis ignorantia oberit; quia pro præſenti actione ſi nullo modo illa iuriſdictio mihi occurrit, non video ad quid deſeruiat, quòd eam aliquando nouerim.

Instantiâ voti id confirmatur.

Dices; Valet vt eam tunc acceptauerim quando mihi eſt facta. Sed contrà, quia iam oſtendi non eſſe neceſſariam acceptationem pro eâ iuriſdictione acquirendâ; ergo nulla hinc diſparitas deſumi poteſt. 39

Fateor tamen, quod dixi ſuprà, poſſe delegantem ita concedere eam facultatem vt nolit eam valere, niſi poſtquam Confeſſarius eam ſciuerit, id verò de facto ita fieri non video vnde poſſit probari; non eſt ergo neceſſaria ea limitatio Cardinalis, quòd ſcilicet notitia illa ſit neceſſaria, quando conceſſa eſt ipſi ſoli Confeſſario, ſecùs quando toti Ordini; quia reuerà ſi res benè ponderetur, non magis in vno caſu quàm in altero requiritur, niſi, vt dixi, ratione acceptationis, quam clarè oſtendi non eſſe neceſſariam.

Limitatio quadam.

Nunc addo, admiſsâ neceſſitate acceptationis non videri pro particulari Sacerdote quidquam efficere illam totius Ordinis acceptationem, niſi etiam acceptet in particulari hic Sacerdos; quia in præſenti caſu non facilè oſtendi poteſt, cur non ſit verum illud, Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita particulare ad particulare, ſeu, Sicut ſe habet notitia in genere ad acceptationem in genere, ita notitia huius ad acceptationem huius. Quidquid verò de hoc ſit, ſatis conſtat cur nullo modo ea ſit neceſſaria.

Si acceptatio requiratur, qualis debeat eſſe.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quomodo ex voluntate præſumptâ obtineatur iuriſdictio.

QVÆRITVR, Vtrùm ea licentia audiendi confeſſiones ſufficienter habeatur per voluntatem præſumptam. Communis ſententia docet eam voluntatem non ſufficere: ita Suarez diſput. 26. ſect. 1. num. 13. & diſput. 27. ſect. 4. bis hanc difficultatem tractans multos adfert pro eâ ſententiâ Auctores: illam etiam tenet Vaſquez quæſt. 93. art. 2. dub. 2. & Lugo ſuprà numero 22. & videtur omnino vera. Pro quo aduerte, ad conficiendum hoc Sacramentum ſemper & in omni caſu eſſe neceſſariam iuriſdictionem Sacerdoti conceſſam ſiue immediatè à Chriſto, ſiue à Papâ, ſiue ab Epiſcopo, ſiue ab ipſo Parocho: quæ conceſſio debet etiam fieri per voluntatem aliquam alicuius ex his; debet autem ea voluntas eſſe antequam adminiſtretur Sacramentum. Nam, vt validè exerceatur actus iudicij, debet eſſe iuriſdictio quando exercetur, vt ex 40

Communis ſententia.

Obſeruatio quadam.

ex terminis conſtat; nec ſufficit illam dari poſt judicium iam abſolutum.

Præſumpta voluntas Superioris de futuro dandi facultatem abſoluendi non ſufficit ad abſolutionem de præſenti:

41 Hoc poſito, DICO PRIMÒ; Si præſumptâ voluntas concedentis non eſt de præſenti, ſed ſolùm quòd poſteà erit contentus Superior, nullo modo poteſt ſufficere ad valorem huius Sacramenti, quia futura volitio non eſt volitio de præſenti; ergo non dat, ſed ſummùm dabit iuriſdictionem.

Dices; Poteſt per aliquam generalem conceſſionem concedi ea iuriſdictio, eo caſu quo præſumatur fore contentus immediatus delegans; tunc autem licet ipſius delegantis volitio non adſit de præſenti, adeſt tamen illa alia generalis antecedens. Reſpondeo, Si talis præceſsiſſet voluntas, omnino foret valida ea abſolutio; de facto tamen nulla talis eſt; nam in primis Chriſti Domini non eſt: is enim ſolùm immediatè conceſsit eam iuriſdictionem Pontifici, &, ſi vis, Epiſcopis & Parochis in ordine ad ſuas oues; de delegatâ autem nihil ſtatuit. De Pontifice Summo nihil conſtat, quia nullum penitus caput in Iure Canonico poteſt oſtendi, ex quo colligatur facta ea generalis licentia. De ipſis Epiſcopis etiam nihil poteſt dici; tum quia licet quilibet poſſit pro ſuo Epiſcopatu eam concedere, id tamen pro aliis non ſufficit. De generali autem conceſsione omnium Epiſcoporum, quæ poſteà per conſuetudinem tranſiuerit in legem, nihil etiam penitus eſt, quod adferri poſſit; & eodem modo diſcurrendum eſt à fortiori de Parochis, niſi fortè aliquis in particulari declararet pro ſe, quòd dare vellet iuriſdictionem quandocumque eſſent tales circumſtantiæ, ex quibus præſumi poſſet eum fore contentum; tunc enim durante illo Parocho poſſet valere ea præſumpta voluntas pro ouibus eiuſdem Parochi.

42 *Nec præſumpta de præſenti, niſi de eâ certò conſtet.*

SECVNDÒ DICO; Nec valet voluntas præſumpta de præſenti, niſi planè poſitiuè conſtet illum habere reipsâ talem voluntatem. Hæc concluſio, quæ vix differt à præcedenti, debet eodem modo quo illa probari; nam vel illa præſumptio de præſenti eſt talis, quæ oſtendat delegantem habere re ipsâ actu voluntatem; vel ſolùm oſtendit quod eam haberet, ſi de eâ re cogitaret; hæc ſecunda præſumptio ferè coincidit cum illâ primâ, & reducitur ad præſumptionem de futuro conditionato: ſi verò eſt præſumptio talis, quæ probet actu habere talem voluntatem, iam includitur in exceptione noſtrâ: circa quam poteſt magis veroſimiliter dubitari, verùm ſi illa indicia ſint tantùm probabilia, ſufficiant ad hoc vt poſſit audire confeſſiones. Pater Suarez eâ diſput 27. ſect. 17. negat, niſi quando non poteſt opportunè haberi certa iuriſdictio, & adeſt occaſio adminiſtrandi Sacramentum; pro quo citat Sotum; remittitque ſe ibi ad fuſiorem infrà probationem; inferiùs tamen, hoc eſt eâdem diſput. ſect. 6. contrarium docet: propoſitâ enim totâ difficultate ait ob eam fortaſſe aliquem dictum non licere vti eâ iuriſdictione dubiâ, niſi cum limitatione immediatè poſitâ; addit tamen ſtatim id eſſe valdè arduum, & præter conſuetudinem etiam timoratorum virorum; vnde difficultati duobus modis reſpondet oſtendendo abeſſe periculum faciendi confeſſionem nullam; hoc autem periculo ceſſante eodem modo licet vti opinione probabili in Sacramentorum administratione quo in aliis rebus. Vnus ergo modus eſt, quòd ferè ſemper homo confiteatur aliquod veniale peccatum; cumque quilibet Sacerdos habeat iuriſdictionem in venialia, ſaltem indirectè abſoluet tunc ab omnibus. Alter modus eſt; nam licet in rebus, quæ pendent à Chriſti voluntate, vti ſunt materia Sacramentorum, non ſufficiat probabilitas opinionis ad hoc, vt reuerà ſit materia Sacramenti; id quod in ſe à Chriſto non eſt inſtitutum pro materiâ; in his tamen quæ pendent à voluntate Eccleſiæ conferentis iuriſdictionem tacitâ confeſſione eiuſdem Eccleſiæ confertur, quando eſt communis probabilis opinio de eâ confeſſione: ſic qui Parochus verè non eſt, quia Simoniacè creatus eſt; ſi tamen communiter iudicatur Parochus, validam conferet abſolutionem; cùm ergo vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo ſit vti ſecurè ea iuriſdictione probabiliter præſumptâ, cenſetur Eccleſia eam tacitè approbare: & quoad hoc eſt magna diuerſitas inter hanc probabilitatem & aliam particularem ſeu priuatam, quam vnus vel alter habere poteſt. Nam in priuatâ cùm de illâ communiter & publicè nihil ſciatur, non cenſetur Eccleſia nec quidem tacitè defectum vllum ſupplere, ſicut in eâ communi & vniuerſali de quâ agimus.

Suarez non eſt firmus in hoc puncto:

Duobus modis explicat ſuam ſententiam.

43

Sententia Authoris.

Hæc doctrina Patris Suarez mihi etiam ob dicta placet, eamque defendunt Sanchez & alij, quos affert Diana Tomo 1. Tractatu de Opinione probabili, reſolut. 2. Bonacina, Granadus, Caſtro Pallao, Ludouicus Torres, Ioannes Sancius, Malderus & Leſſius, quos refert & ſequitur Lugo eâ diſput. 19. ſect. 2. Obiici tamen in contrarium poteſt ex Patre Ioanne de Salas 1. 2. quæſt. 21. Tractatu 8. diſput. vnicâ, ſect. 10. num. 10. & ſect. 27. num. 286. vtrumque hoc fundamentum non eſſe certum; ergo exponitur pœnitens periculo æternæ damnationis.

Obiectio.

44 *Reſponſio prima,*

Reſpondeo Primò, Si confeſſio fiat extra periculum mortis, clarum eſt non exponi magis quàm ſi tunc (vt poterat) non confiteretur, ponamus illam confeſſionem ex ſolâ deuotione fieri: præterea quando eſt periculum mortis etiam non exponitur, quia tunc habet locum illa alia opinio, quòd in horâ mortis quilibet Sacerdos etiam præſente proprio Parocho habet poteſtatem abſoluendi. Non eſt autem morale omnes has tres opiniones ſimul ſumptas falſas eſſe, vt deberent eſſe falſæ ad hoc, vt abſolutio tunc data eſſet inualida.

Secunda.

Secundò reſpondeo, Patrem Suarez dicere eſſe falſum & improbabile, quòd confeſſio de venialibus facta ſimplici Sacerdoti non ſit valida, ſi pœnitens habeat aliquod mortale, cuius non recordabatur tunc, habeat tamen dolorem ſufficientem; ſi ergo tunc eſt improbabile dicere, quòd non remittatur mortale indirectè, erit profectò etiam improbabile dicere eum, qui mortalium recordatur, eaque confitetur Sacerdoti habenti probabilem iuriſdictionem, & ſimul illi confitetur venialia, in quæ certam iuriſdictionem habet, eum inquam non abſolui à mortalibus; nam obliuio non poteſt in eo priori caſu aliter conducere ad hoc, vt remittatur indirectè illud mortale, niſi quatenus facit, vt homo bonâ fide accedat, & det materiam alioquin ſufficientem, in quam Confeſſarius habeat directam iuriſdictionem; hoc autem totum eſt in caſu noſtro; nam ſi recordatur

cordatur mortalium, iam confitetur illa; deinde procedit tam bonâ fide quàm ille alius, habetque dolorem vniuerſalem; quid ergo quæſo illi deeſt præ alio ad hoc vt abſoluatur directè à venialibus & indirectè à mortalibus? ergo ſi prior illa opinio de caſu obliuionis eſt certa, ita vt contraria ſit improbabilis, eodem modo erit hæc de quâ nos agimus.

45 Vnde (vt obiter id notem) miror Patrem Suarium de illâ priori ita certò loquentem, vix tamen non dubitare de noſtrâ hac ſecundâ, quæ ex illâ eſſentialiter ſequitur: vlteriùs autem eam confirmo ex communi omnium praxi; nam ſi quis oblitus alicuius caſus reſeruati, quem habet, confiteatur etiam multis annis alia mortalia Confeſſario non habenti iuriſdictionem niſi ad mortalia communia, abſoluitur etiam directè ab illis mortalibus, ideoque nullus planè eum tunc obligat ad confeſsionem de illis repetendam; à reſeruato verò illo abſoluitur indirectè, ideoque hoc ſolum tenetur poſteà confiteri ei qui habet iuriſdictionem ſupra reſeruata. Vnde infero, Certum eſſe remitti indirectè illud, ſupra quod Confeſſarius non habet iuriſdictionem; quando tamen pœnitens habet alia requiſita, & proceditur bonâ fide ex parte vtriuſque, ac tandem dantur pro materiâ alia peccata, in quæ Confeſſarius habet re ipsâ iuriſdictionem; quòd autem hæc comparatio fiat inter mortalia non reſeruata cum mortalibus reſeruatis, vel inter venialia & mortalia, eſt omnino impertinens quoad punctum hoc; ergo non eſt cur ex hoc capite dubitemus de veritate illius principij, ex quo ſatis reſpondimus obiectioni Patris Salas.

Æqua ueritas ſententiarum de vtroque principio.

Vltima obiectio.

Meliùs obiiceret quis, id quod tetigimus ſuprà, Poſſe ſcilicet contingere vt ille homo non confiteatur tunc vllum veniale. Verùm hoc eſt moraliter impoſsibile, & pro eo caſu habent locum duæ aliæ ſolutiones. Et ſatis de hac digreſsione.

SVBSECTIO TERTIA.

Aliqua ex dictis deducuntur.

46 EX priori parte noſtræ doctrinæ, quòd non ſufficiat præſumptio niſi ſint fundamenta ſaltem probabilia, quæ oſtendant actu eſſe eam voluntatem in delegante, deducuntur aliqua, quæ in dubium poſſent verti. Primum eſt, An ſi Parochus ex Parochiâ diſcedat ad aliquod tempus, vel moriatur, debeat tunc præſumi ipſius voluntas, aut ſaltem Epiſcopi, de poteſtate eligendi alterum Confeſſarium? Secundum, Vtrùm ſufficiat pœnitentem illam petere, etiamſi Parochus eam neget. Tertium, An ſi pœnitens habeat iuſtam cauſſam ei Parocho non confitendi, quamque ipſe Parochus ſcit, vt ſi femina cum illo peccauit, debeat tunc præſumi concedere licentiam etiam antequam hæc ab eo petatur. Reſpondeo cum Patre Suario ex dictis, in nullo ex his caſibus, ſi aliud ſignum conceſsionis non adſit, præſumi datam eam licentiam; quia licet in eis ſit motiuum ſufficiens vt poſsit dari, & verò in primo & tertio vt teneatur dare, ideoque eam non dans fortaſsis grauiter peccet Parochus; non tamen proptereà ſequitur, quòd re ipsâ illam det; ideò tunc vel ad Epiſcopum, vel eius

Prima quæſtio.

Secunda.

Tertia.

Reſponſio.

Negante Parocho etiam pœnitenti facultatem

Vicarium, vel ad alios habentes iuriſdictionem delegatam recurrendum eſt. Eodem modo diſcurro, ſi Parochus nec audire velit confeſſionem, nec dare licentiam; eo enim caſu multò clariùs conſtaret eum non habere voluntatem dandi; debet ergo tunc reputari caſus perinde, ac ſi non eſſet copia Confeſſarij, & perinde ac ſi pro puero baptizando non eſſet copia aquæ. Vnde tacitè reſpondetur argumento quorumdam in contrarium inde deſumpto, quòd non ſit credibile Christum reliquiſſe tunc illum hominem ſine remedio; reſpondetur inquam Christum non prouidiſſe pro omnibus omnino caſibus de talibus remediis, alioquin (vt in eâdem materiâ perſiſtamus) quid ſi quando Parochus non vult ipſe audire, non adſit vllus alius qui poſſit, aut ſit vnus tantùm, qui etiam nolit audire; dicemóſne ideò poſſe confici hoc Sacramentum ſine Miniſtro? debemus ergo omnes fateri, ſæpè poſſe contingere vt non ſit vlla copia confeſſionis, ideoque debeat pœnitens ad remedium contritionis recurrere; habet autem hæc ratio maiorem locum, quia hîc agimus extra caſum neceſſitatis; nam in neceſſitate ſiue det ſiue non det Parochus licentiam, poſſumus alteri confiteri iuxta dicta ſuprà. Admitto tunc ſufficientem videri occaſionem ad hoc vt Eccleſia daret licentiam eligendi Confeſſarium, quòd Parochus nollet audire aut dare licentiam audiendi; quando tamen eam Eccleſia re ipsâ non dat (nullus enim textus pro eâ re & pro eo caſu poteſt adduci, neque conſuetudo vlla, vt diximus) non eſt ea licentia admittenda vllo modo.

alteri confitendi, nulla eſſet abſolutio.

47

Obiectioni tacita reſpondetur.

Quarto loco quæri ſolet, An quando Parochus eſt ignorans, liceat alium eligere. Verùm de hoc actum eſt ſuprà.

Quarta quæſtio.

Quinto, Quando pœnitens habet magnam difficultatem ob pudorem confitendi Parocho; huic etiam reſpondetur, id non ſufficere vt poſſit iudicari conceſſa licentia; nam (vt paulò antè dixi) eſto ea ſit ſufficiens cauſſa, vt Parochus teneatur dare; at ſi tamen hoc non obſtante dare eam non vult abſolutè, non eſt re ipsâ collata ea iuriſdictio.

Quinta.

Sexto, Circa eamdem iuriſdictionem quæri poteſt, An ſi quis incipit audire confeſſionem, & ante eam finitam ceſſauit delegatio, poſſit ad finem confeſſionem audire? Reſpondetur affirmatiuè, cum omnibus ferè Doctoribus, quos videre poteris apud Dianam Tomo 1. Tractatu de Bullâ Cruciatæ, reſolut. 94 Ratio eſt, quia per illam inchoationem acquiſiuit ius ad finiendam cauſſam; nec debet pœnitens obligari, vt iterùm ea peccata alteri Sacerdoti confiteatur. 48

Sexta.

Septimo dubitatur, An de facto ſicut tenentur fideles omnes ſemel in anno communicare apud ſuos Parochos, teneantur etiam illis confiteri. Reſpondeo breuiter, Martinum V. & Sixtum IV. ita dediſſe Fratribus mendicantibus poteſtatem abſoluendi, aut poteſtatem ab aliis Pontificibus conceſſam ita declaraſſe, vt tamen ſemel in anno tenerentur fideles ſuis Parochis confiteri, vt ex Extrauaganti Sixti IV. *Vices*, de treguâ & pace, & clarè conſtat; iam verò à recentioribus Pontificibus extenſam ita eſſe eam licentiam, vt etiam pro die Paſchatis ſeu pro toto anno ſine obligatione eos remittendi ad Parochos poſſint audire confeſſiones: id quod

Non tenentur fideles ſemel in anno ſuis Parochis confiteri, ſi adſint Mendicantes, &c.

Clemens VIII. ſpeciali Breui declarauit a 2. Decembris anno 1592.

Delegata iuriſdictio non expirat cum delegante neceſſariò.

Octauò dubitatur, Vtrùm iuriſdictio delegata expiret morte concedentis. Pro deciſione ſupponendum poſſe Pontificem concedere priuilegia, quæ durent etiam poſt ipſius mortem niſi à ſucceſſore reuocentur. Hæc veritas eſt tam certa, vt de eâ dubitari non poſſit. Conſtat enim id in omnibus omnino Decretis factis à Pontificibus, quæ etiam Sede vacante durant, & electo nouo Pontifice, etiamſi hic de confirmatione eorum nihil cogitet; & in particulari, ſi de puncto præſenti agamus, id ipſum conſtat; nam facultates ad abſoluendum conceſſæ à Summis Pontificibus durant etiam Sede vacante.

49

Poteſt concedi ea poteſtas, vt non expiret morte concedentis.

De poteſtate ergo delegandi, ita vt per mortem non ceſſet iuriſdictio, non eſt ambigendum. Quod dico de Pontifice, dico etiam ſuo modo de Epiſcopo, de Parocho, & de aliis habentibus iuriſdictionem ordinariam: & patet id manifeſtè in Superioribus Religionum; nam priuilegia conceſſa ab vno durant etiam poſtquam ille officio aut vitâ functus eſt, niſi à ſucceſſore reuocentur.

Obiectio prima.

Dices; Vicarius Epiſcopi non durat mortuo Epiſcopo. Reſpondeo Primò, Me non dixiſſe, quòd omnia conceſſa durent poſt mortem, ſed quòd poſſint durare; in officio autem Vicarij iam vſus ipſe obtinuit, & declarauit mentem Epiſcopi, quòd non velit illum durare poſt ſuam mortem, imò per poteſtatem altiorem, id eſt Summi Pontificis, id iam eſt declaratum. Secundò poteſt reſponderi reddendo rationem à priori, Vicarium non eſſe delegatum, ſed moraliter eſſe ipſum Epiſcopum, ideoque non eſſe mirum, ſi hoc mortuo etiam expiret illius officium: at delegatus eſt aliquid diſtinctum moraliter à delegante, ideoque poteſt in eo manere gratia etiam illo mortuo.

Secunda.

Obiicies Secundò; Ergo poterit Superior concedere ſibi gratiam aliquam, v.g. poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, quæ duret in eo poſtquam functus ſuo officio fuerit; hoc autem videtur abſurdum; ergo. De hac obiectione benè agit Cardinalis Lugo ſuprà à num. 42. reſpondetque negando conſequentiam, quia Superior dum eſt Superior non poteſt habere iuriſdictionem delegatam; inter delegantem enim & delegatum neceſſariò debet eſſe diſtinctio; ergo eo modo nihil ſibi poteſt concedere; indirectè tamen ſiue mediatè benè poſſet id facere, ſi v.g. daret alicui Monaſterio & omnibus qui in illo ſunt poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, tunc ſi ipſe functus officio ad illud Monaſterium tranſiret, frueretur eâ gratiâ à ſe priùs conceſſâ; & idem eſt, ſi iuriſdictionem daret alicui cum poteſtate eam ſubdelegandi, ſine dubio poſſet ipſi etiam deinde illa ſubdelegari ab eo cui eam delegauit.

50

Tertia.

Dices adhuc, Sequi ex hac doctrinâ, poſſe aliquando delegatum habere maiorem auctoritatem quàm ipſum delegantem: ſi enim poſtquam hic delegauit totam ſuam iuriſdictionem Pontifex ei coarctet poteſtatem, iam in ipſo ea erit minor quàm in delegato; hoc autem videtur abſurdum; ergo. Reſpondeo negando abſurditatem: Etenim in cauſſis phyſicis ipſis ſimile quid videmus; nam ſi hodie calor vt octo producat in paſſo calorem vt octo, paſſum, quod eſt quaſi delegatum, retinere poterit octo eos gradus caloris, eſto agens amittat quatuor ex illis, maneatque debilius quàm ſit ipſius effectus. Ratio à priori ea eſt, quòd quantitas effectus non debet conſiderari ſecundùm quantitatem cauſſæ pro tempore quo iam non cauſſat, ſed pro eo quo cauſſauit: id quod in moralibus maximè locum habet. Intelligendum tamen eſt id quando Pontifex præcisè coarctat iuriſdictionem in delegante pro tempore futuro; nam ſi etiam reuocaret gratias ab eo antè factas, ſine dubio hæ non manerent in delegato. Quæ omnia valdè facilia videntur circa poſſibilitatem talis conceſſionis poſteà durantis.

Quid dicendum de iuriſdictione delegatâ in fauorem abſoluentis, aut in fauorem pœnitentis.

Iam nunc quid re ipsâ fiat explicandum erit. Nonnulli docent priuilegium abſoluendi factum Confeſſario in gratiam ipſius durare etiam poſt mortem concedentis, quia eſt gratia & fauor nulli nociuus; ideoque debet reputari ex ſe perpetuus, niſi aliunde ex tenore ipſorum verborum, quibus conceditur, contrarium conſtet: ſi autem ſit factus fauor in gratiam pœnitentis, & non ſit inchoata cauſſa ſeu confeſſio, tunc dicunt perire morte concedentis, quia nondum eſt acceptatus fauor ille; ſi tamen è contrario ipſimet pœnitenti ſit facta gratia, vt poſſit eligere Confeſſarium quem vellet, tunc non perituram eam gratiam, quia erat à pœnitente acceptata. Ita Lugo ſuprà ex Thomâ Sanchez lib. de Matrimonio. 51 Ego tamen cum Patre Suario diſput. 25. ſect. 2. & Tomo de Legibus lib. 3. cap. 31. n. 19. iudico eam facultatem, ſiue facta ſit in gratiam Confeſſarij, ſiue pœnitentis, omnino durare etiam re integrâ. De quo puncto egi Tomo 4. diſput. 34. ſect. 3. agens de interitu priuilegij; vbi etiam explicui quo pacto, cùm videatur idem eſſe dicere, *Do tibi poteſtatem vt abſoluas Petrum*, ac dicere, *Do Petro poteſtatem vt abſoluatur à te*. Nihilominùs hoc ſecundum dicatur in fauorem Petri, illud verò in fauorem meum. Admiſſâ ergo eâ diuerſitate quoad punctum fauoris, noſtram concluſionem vniuerſaliter eſſe intelligendam conſtat inde; nam iura, quæ dicunt gratiam factam Iudici in gratiam pœnitentis expirare morte concedentis, &c. loquuntur ſolùm in foro contentioſo; vnde nihil inde concluditur ad caſum noſtrum, quia in ſimilibus rebus non valet argumentum ab vno ad alterum, maximè quando eſt tanta diſparitas quanta hîc; nam (vt benè notauit Suarez eo loco de Legibus, licet non omnino audeat eam rationem defendere) gratiæ, quæ vel ad cauſſas contentioſas, vel ad beneficia & præbendas dantur, non neceſſariò ſunt tam amplæ quàm quæ concernunt animam.

Obiectio.

Dices cum Thomâ Sanchez ſuprà; Quando eſt data mihi iuriſdictio in gratiam tertij, non cenſetur facta illi gratia, ſed facienda; ergo adhuc non acquiſiuit ille ius in eam; ac proinde expirabit, ſi res eſt integra.

Reſponſio prima.

Reſpondeo Primò, Iam eſſe tunc etiam illi tertio factam gratiam; nam eo ipſo formaliſſimè, quòd Superior dicat Ioanni, In gratiam tui do Petro poteſtatem vt poſſit te abſoluere à reſeruatis, iam eſt etiam Ioanni facta gratia; nam per hoc ipſum eſt ablata iam in Ioanne ea reſeruatio; hoc autem quis neget eſſe gratiam Ioanni factam? Pro quo aduerte non 52

ſolam

Qui dat facultatem abſoluendi Petrum facit eo ipſo gratiam Petro.

ſolam ipſam abſolutionem à peccatis eſſe fauorem meum, ſed ipſum poſſe me ab hoc Sacerdote abſolui non recurrendo ad Superiorem eſſe maximum fauorem; vnde ſuprà agens de Iubileo dixi contra nonnullos reſeruationem caſuum non tolli ab ipſo Confeſſario dum incipit audire confeſſiones, aut dum dat abſolutionem (vti minùs benè aliqui dixerunt) ſed tolli ab ipſo Pontifice immediatè, & omnino antecedenter ad confeſſionem: tollitur enim vt hic Confeſſarius poſſit audire iam quod anteà non poterat; ea autem eſt antecedens actum auditionis; & in eâ potentiâ facit mihi per Iubileum magnum fauorem, eumque ego poſſideo etiam antequam actu abſoluar; ergo in præſenti gratia illa, ſeu fauor ille, quòd mihi liceat confiteri huic Sacerdoti, iam eſt mihi factus, ac proinde iam ego illum poſſideo; non ergo debet per mortem concedentis expirare. Habet autem maximè locum hæc ratio, quando ea licentia data eſt alteri in gratiam mei, ſeu ad petitionem meam; nam tunc

Vrgetur argumentum Auctoris.

ea confeſſio eſt perinde ac ſi dixiſſet Pontifex mihi, *Facio tibi gratiam vt poſſis huic confiteri*; quo caſu omnes ferè concedunt gratiam illam non expirare; quæro autem quæ ſit diuerſitas inter has duas conceſſiones, *In gratiam Petri aufero reſeruationem peccatorum vt poſſis illum abſoluere*, & inter hanc, *Petre tibi facio gratiam vt poſſis à tali abſolui*. Certè ſicut quando datur Confeſſario in gratiam ipſius poteſtas abſoluendi, illa facultas actiua cenſetur eius fauor; ideoque cenſetur iam conceſſa ante ipſam auditionem confeſſionis; ita reſpectu pœnitentis illa potentia paſſiua vt abſoluatur eſt fauor ipſius iam illi conceſſus etiam antequam abſoluatur, & quidem tantò maior fauor quàm reſpectu Confeſſarij ſit poteſtas abſoluendi, quantò magis prodeſt pœnitenti abſolutio quàm Confeſſario. Quæ dixi de reſeruatione intelligenda ſunt de poteſtate abſoluendi; non eſt ergo cur dicamus eam facultatem perire.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA.

De reſeruatione caſuum, & de Miniſtro potente ab eis abſoluere ex iuriſdictione ordinariâ.

1 *De Fide eſt dari in Eccleſiâ poteſtatem reſeruandi.*

DARI in Eccleſiâ poteſtatem ad reſeruanda aliqua peccata eſt omnino de Fide certum & definitum in Tridentino Seſſione 14. cap. 7. Ratio eſt clariſſima, ſuppoſito alio principio etiam de Fide certo, ſcilicet neceſſariam eſſe iuriſdictionem ad abſoluendum, eamque concedi debere à Summo Pontifice Epiſcopis, &c. Hinc enim vti clarè colligitur poſſe Pontificem eam iuriſdictionem dare huic Sacerdoti & non illi, ita poſſe eam dare ad abſoluendum ab his peccatis non ab illis; hoc autem ipſum formaliſſimè eſt reſeruare illa peccata, pro quorum abſolutione non dat facultatem. Qui diſcurſus eodem modo probat de Epiſcopo & de Parocho dante alteri iuriſdictionem. Poſſunt etiam ob eamdem rationem Prælati Religionum, quia etiam dant iuriſdictionem ad abſoluendum, reſeruare. De facto tamen Clemens Octauus determinauit aliqua peccata, vltra quæ non permiſit vt plura reſeruentur in Religionibus de quo infrà.

SECTIO PRIMA.

Varia dubia circa hanc reſeruationem expediuntur.

2 *Primum dubium circa Epiſcopum.*

PRIMÒ ſolet in dubium verti, quomodo Epiſcopus poſſit reſeruare peccata, cùm officium Parochi ſit à Summo Pontifice, & conſequenter etiam iuriſdictio ordinaria, quæ illis competit, ſit à Pontifice. Hæc ratio meo iudicio maiorem habet difficultatem in Papâ reſpectu Epiſcoporum quàm in his reſpectu Parochorum, quia gradus Epiſcoporum eſt ex inſtitutione Christi: id quod non ita videtur eſſe reſpectu Parochorum; hi enim ab Eccleſiâ videntur conſtituti ad ſubleuandos Epiſcopos, quia non expediebat in omnibus pagis eſſe Epiſcopos diſtinctos; ideoque videntur Epiſcopi dediſſe Parochis iuriſdictionem ordinariam in ſuas oues. Quidquid de hoc ſit, dicimus, Eſto ipſe Pontifex det immediatè iuriſdictionem Parocho, adhuc facilè intelligi, quomodo poſſit eam limitare, & ſubiicere Parochos ex parte ipſis Epiſcopis: at in Epiſcopis, ſi eam immediatè accipiunt à Chriſto, non ita facilè apparet, quomodo eam poſſit coarctare. Abſolutè tamen reſpondeo, Hanc obiectionem non ſolùm tangere hoc punctum de reſeruatione, ſed etiam alia multa, quia certum eſt non in hoc tantùm, ſed & in aliis rebus poſſe Epiſcopum aut augere aut minuere Parochorum auctoritatem, & eodem modo Summum Pontificem reſpectu Epiſcoporum. Dicimus ergo vno verbo; Eſto Epiſcoporum inſtitutio ſit à Chriſto (& ſuo modo de Parochis) non tamen ab ipſo datam illis immediatè vllam iuriſdictionem, ſed totum id commiſiſſe Chriſtum ſuo in terris Vicario, vt hic augeret, minueret, &c. prout iudicaret expedire. Vnde poteſt Pontifex eximere aliquem ex integro à iuriſdictione Epiſcopi, faceréque eum ſibi immediatum vti fecit Religioſos; poteſt etiam Epiſcopus vnum eximere à iuriſdictione Parochi, &c. poterit ergo & reſeruare peccata.

Vnde poſſit Pontifex coarctare iuriſdictionem Epiſcoporum.

Secundò certum eſt, eum qui reſeruat poſſe reſeruare peccata vel ſibi vel alteri; hoc enim nihil aliud eſt quàm iuriſdictionem abſoluendi relinquere vel in ſe ſolo, vel in ſe & aliquo alio, ceteris excluſis: in quo nulla penitus eſt difficultas, etiamſi ſine fundamento ſubdubitauerit Sotus in 4. diſtinct. 18. quæſt. 7 art. 5. vbi ait inualidè Epiſcopum reſeruare vnum peccatum vni, & alterum alteri. Dixi id eſſe ſine fundamento aſſertum, quia hæc reſeruatio nihil aliud eſt quàm 3

præciſè dare iuriſdictionem vni ad hæc peccata, alteri ad illa: in quo nulla eſt repugnantia. Aduertunt autem benè Auctores, ſi hoc modo fieret reſeruatio, debere intelligi quando ea peccata ſunt in duabus perſonis; nam ſi in vnâ, id eſſet cogere illam vt dimidiaret confeſſionem; quod eſt abſurdum; eo ergo caſu debebit recurrere ad reſeruantem, niſi dicamus eum, cui grauius peccatum eſt reſeruatum, poſſe abſoluere ab altero minori; hoc tamen totum pendet ex intentione quam reſeruans haberet eo caſu.

4 *Secundum dubium: Quorum peccata reſeruari poſſint.*

Secundò dubitatur, quorum peccata poſſint reſeruari. Reſpondetur, Eorum omnium, ſupra quos habet iuriſdictionem ille qui reſeruat. De pueris dubitari poteſt. An eorum peccata reſeruentur, aut poſſint reſeruari. Si quoad poſſibilitatem ſermo ſit, certum eſt eorum mortalia poſſe reſeruari: vtrùm autem de facto reſeruentur dubium eſt; aliqui quos refert & ſequitur Diana Tomo 1. Tractatu 5. Miſcell. reſolut. 1. negant, quia Eccleſia cum pueris mitiùs in pœnis agit; alij diſtinguunt, & in reſeruatione, quæ eſt per modum medicinæ, dicunt illos comprehendi; de illâ verò quæ eſt per modum pœnæ negant. Ita Lugo ſuprà citans pro ſe Homobonum, Laxarium & Floronum apud Dianam ibi. Per hanc enim diſtinctionem & ſaluant, quòd Eccleſia in pœnis mitiùs cum pueris agat; & quia vbi ratio pœnæ ceſſat, non eſt cur idem de illis non dicatur quod de ceteris. Quæ doctrina mihi etiam videtur vera; quando autem pueri incipiant incurrere pœnas Eccleſiaſticas non eſt huius loci.

Tertium dubium, An ſit neceſſaria notitia reſeruationis vt incurratur.

Dubitatur Tertiò, vtrùm qui ignorat reſeruationem peccati illam incurrat. Reſpondetur, Si reſeruatio non eſt in pœnam, ſed per modum remedij, non eſſe neceſſum vt ea ſciatur: id quod conſtat ex praxi communi; nam in Religionibus etiam illi, qui de reſeruatione nihil ſciuerunt, eam incurrunt: ſi autem reſeruatio ſit in pœnam, tunc multorum ſententia probabilis eſt non incurri, alij tamen etiam probabiliter dicunt non eſſe eam notitiam neceſſariam; verùm hoc pertinet ad Tractatum de Cenſuris Eccleſiaſticis.

5 *Quæ peccata poſſint reſeruari.*

Quartò quæritur, Quæ peccata poſſint reſeruari; & quidem Primò de venialibus dubitari poteſt, ſuppono autem quæ ſuprà diximus non ex Chriſti inſtitutione, ſed ex voluntate Eccleſiæ habere Sacerdotes omnes poteſtatem ab eis abſoluendi: vnde ſi Eccleſia eadem ſeu Summus Pontifex velit, ſine dubio poterit ea reſeruare non quidem eo ſenſu, vt ſit neceſſarium illa confiteri, ſed quòd ſi confitenda ſint, non poſſint niſi tali aut tali; vnde etiam ſuprà diximus, in aliquibus Religionibus aliqua venialia eſſe reſeruata. Secundò de mortalibus iam ſemel in confeſſione declaratis idem omnino dicendum eſt, poſſe eo ſenſu reſeruari, non vt neceſſum ſit ea confiteri ſecundò: ad id enim fortè non poteſt Eccleſia obligare; de quo infrà; ſed vt caſu quo velit quis ſecundò confiteri, non poſſit niſi tali aut tali Sacerdoti.

Quid de peccatis purè internis: Poſſunt reſeruari:

In peccatis purè internis maior eſt difficultas; nonnulli enim, eò quòd Eccleſia non iudicet de occultis, putant ea non poſſe reſeruari. Verùm contraria ſententia eſt planè certa, quia Eccleſia tunc non exercet iuriſdictionem circa peccata interiora, ſed circa confeſſionem illorum; quæ eſt actio exterior; & ſicut poteſt obligare ad confeſſionem de internis, poterit ea reſeruare, &c. Denique ſicut non dat cuilibet Sacerdoti facultatem abſoluendi etiam à purè internis, ſed his quos Papa aut Epiſcopos elegit; ita poſſent hi dicere, Pro talibus peccatis non do vlli alteri poteſtatem, ſed eam reſeruo mihi, pro reliquis do; hoc autem eſt formaliſſimè reſeruare peccata interna: vnde miror vehementer, quòd in hoc puncto aliqui ſubdubitauerint. Et hæc de poſſibilitate reſeruationis.

6 *Obſeruatio vt decidatur, an de facto reſeruentur.*

Priùs verò quàm de facto ipſo loquamur, notandum eſt, quando reſeruatur peccatum externum eo ipſo reſeruari internum; externum enim ſine interno non habet malitiam: & in toto rigore poſtquam quis eſt abſolutus ab interno coram Deo, non habet quòd de externo abſoluatur, etiamſi tamen, vt ſuo loco diximus, ſit obligatio in confeſſione dicendi externum. Vnde infertur, Illum, qui ob cauſſas ſuo loco explicatas dimidiare poteſt confeſſionem dicendo tantum ea peccata quæ non ſunt reſeruata, non ideò tunc teneri dicere volitionem interiorem tacendo actionem exteriorem, ſed ipſam interiorem volitionem & exteriorem actionem per modum vnius debere iudicari vnum peccatum reſeruatum: quo poſito, quoad factum ipſum non ſcitur re ipſâ eſſe vllum purè internum actu reſeruatum neque à Papâ, neque ab Epiſcopis; ſolùm ergo de facto reſeruantur aliqua peccata quæ prodeunt in actum externum. Quia verò peccatum interius vario modo poteſt prodire in actum exteriorem, ideò ad ſciendum quando reſeruetur, oportet ad prohibitionis tenorem in particulari attendere. V.g. reſeruatur homicidium, poteſt voluntas occidendi prodire in actum exteriorem dum quærit inimicum, dum accipit gladium, dum dat ictum, dum iaculatur in illum, etiamſi re ipſâ nec homicidium imò nec vulnus vllum ſequatur. In eo caſu actiones illæ externæ non reſeruantur, quia non ſunt homicidium. Item reſeruatur pollutio, poteſt voluntas illius prodire in actum exteriorem, qui ſit ex animo mortale peccatum, eſto re ipſâ non ſequatur pollutio; tunc illi actus non ſunt reſeruati: & eodem modo debebimus diſcurrere de alijs materiis, in quibus cognoſci non poteſt ex regulâ generali reſeruatio, ſed ex tenore ipſius reſeruationis.

Quomodo ex actione externâ reſeruatio peccati ſit agnoſcenda.

7 *Quomodo reſeruato peccato externo reſeruentur actiones externæ ad illud ordinatæ.*

Hoc addo, ſi aliquando reſeruatur omne peccatum externum contra caſtitatem, non ideò v.g. tunc reſeruari omnem actionem externam quæ à volitione interiori peccaminosâ poteſt eſſe mala, etiam contra caſtitatem. V. g. ſi quis exeat domo eo animo vt fornicetur, non reſeruabitur tunc illa egreſſio, quia non eſt in ſe exterius peccatum contra caſtitatem, ſed medium quod hic & nunc ad illud peccatum ordinatur: eodem modo requiritur, vt materia exterior ſit in ſe peccatum graue: v. g. eſt reſeruatum furtum, vult quis furari materiam grauem, prodit in actum furti leuis, illud peccatum non eſt reſeruatum. Quam doctrinam eſſe communem benè oſtendit Lugo ſuprà diſput. 20. ſect. 2. contra Luiſium Turrianum, qui eam dicit eſſe improbabilem, & non tutam. Hic tamen Auctor paſſim ſine cauſâ cenſurat opiniones alioquin in ſe veras. Certè cùm omnes ſupponant peccatum interius non reſeruari niſi adiungatur peccato exteriori;

exteriori; prætereà etiam ſupponant peccatum veniale non reſeruari; videntur eo ipſo ſanè omnes requirere, vt actio externa, ratione cuius redditur reſeruata ipſa interior volitio, ſit in ſe materia grauis. Confirmo; nam actio illa exterior

Confirmatur.

iniuſtitiæ aut furti in ſe leuis non eſt peccatum graue externum iniuſtitiæ; vti exire ex domo ad quærendam meretricem, aut hoſtem, quem volo occidere, eſto denominetur peccatum ab actu interiori; non eſt tamen in ſe peccatum contra caſtitatem, aut contra iuſtitiam; ergo non eſt reſeruata, dum reſeruatur iniuſtitia grauis aut luxuria.

8 *Obſeruatio pro meliori intelligentiâ.*

Pro quo aduerte, aliud eſſe actionem externam dici malam moraliter ab internâ, aliud, quòd interior ſit mala à malitiâ exterioris: vti enim Tomo 3. agentes de formali conſtitutiuo malitiæ diximus, Voluntas occidendi ideò eſt mala, quia ipſa occiſio exterior eſt mala, ſeu contra naturam rationalem; quando verò ex meâ malâ intentione occidendi denominatur mala mea ambulatio, tunc malitia hæc non tribuitur intentioni ab ipsâ ambulatione, ſed è contrario ambulatio denominatur mala ab illâ intentione. Hoc ſuppoſito, quando dicitur reſeruari peccatum graue exterius contra caſtitatem, non dicitur reſeruata actio exterior, quæ denominetur mala ab interiori, ſed illa quæ denominet malam ipſam interiorem, licet tunc etiam reſeruetur ipſa interior; ergo quando exterior præcisè eſt mala venialiter in ſe, eſto oriatur ab interiori grauiter malâ, non erit reſeruata; quia quatenus exterior non eſt grauiter mala, ſeu intra illam ſpeciem reſeruatam, non eſt exterius grauiter mala.

SECTIO SECVNDA.

Quid de reſeruatione peccati dubij; & aliæ quæſtiones de reſeruatione.

9 QVÆRITVR, Vtrùm mortale dubium poſſit reſeruari. Reſpondeo, Si quis diceret, nos non teneri confiteri peccata dubia (de quo ſuprà) tunc deberet conſequenter aſſerere, illa non poſſe propriè reſeruari, niſi caſu quo quis vellet ea confiteri eo modo, quo de venialibus paulò antè diximus; ſi verò doceamur eſſe obligationem illa confitendi, certum videtur illa poſſe reſeruari; quia cùm ad abſoluendum ab illis ſit neceſſaria iuriſdictio, poteſt hæc negari & limitari ad hunc vel illum Confeſſarium: quod eſt ea reſeruari.

An peccata dubia ſint reſeruata.

Quoad factum autem, id eſt, An re ipsâ ſint reſeruata, grauior eſt quæſtio. Pro quâ aduerte, quod ſæpè notatum eſt, duplex eſſe dubium: vnum, quando homo in neutram partem poteſt formare iudicium: alterum, quando pro vtrâque parte eſt probabilitas rationum. De hoc ſecundo diximus ſuprà agentes de iuriſdictione probabili, poſſe abſolui ab eo qui habet probabiliter iuriſdictionem: id quod conſequenter eſt hîc docendum; nam eo ipſo quòd ſit probabile non eſſe reſeruatum, eſt probabilis iuriſdictio pro illo. Deinde ex dicendis de primo caſu conſtabit quid de hoc ſecundo; quia ſi in dubio non eſt reſeruatio, multò minùs quando iudicatur probabiliter non eſſe reſeruatum.

10 *Communis ſententia.*

Circa primum ergo dubium communis ſententia docet non eſſe reſeruatum: eius Auctores vide apud Dianam Tomo 3. Tractatu 3. de Conſcientiâ dubiâ, reſolut. 4. & Lugo ſuprà num. 18. Ratio communis ſententiæ eſt, quia reſeruatio eſt odioſa, ac proinde debet reſtringi ad caſus certos. Confirmari autem poteſt ea doctrina; *Eius ratio.* nam in dubio melior eſt conditio poſſidentis (vt ſuo loco fuſiùs deduximus:) atqui ſi homo dubitet, vtrùm re ipsâ commiſerit illud peccatum, eſt in poſſeſſione pro ſuâ innocentiâ; vnde ex hoc capite non obligatur quærere alium Iudicem: ſi autem certus ſit ſe illud feciſſe, dubitet verò an ſit reſeruatum, etiam ſtat ex parte ipſius poſſeſſio; nam incerta reſeruatio non debet eum priuare ſuâ libertate: quare autem hæc ratio non habeat locum ad liberandum hominem abſolutè ab obligatione confitendi illud peccatum, diximus ſuprà id oriri ex Chriſti Domini voluntate; hæc autem in ordine ad reſeruationem nulla eſt, quia Chriſtus nulla peccata reſeruauit; de voluntate autem Eccleſiæ nihil conſtat; ergo.

Dices; Si quis proferat hæreſim internam, & dubitet, an tunc eam interiùs crediderit, aut, an protulerit ea verba animo hæreſim aſſerendi; nihilominùs exteriùs punitur vt hæreticus; ergo erit etiam illud peccatum in foro pœnitentiæ reſeruatum. Reſpondetur negando conſequentiam; nam in foro externo contentioſo magis creditur verbis externis quàm excuſationibus occultis, quæ in contrarium adducuntur: at in foro pœnitentiæ, in quo debet credi ipſi confitenti, illa ipſa eius dubitatio præponderat, vt non ſtetur dubio illo.

Circa quod quæri poteſt, An ſi poſtquam quis abſolutus eſt ab eo peccato dubio, recordetur ſe certò illud commiſiſſe, & certò fuiſſe reſeruatum, teneatur ſe ſiſtere de nouo coram habente iuriſdictionem ad reſeruata. Reſpondeo, Non teneri, vt docuimus ſuprà non teneri ſecundò confiteri vt certum, quando confeſſus eſt vt dubium, & poſteà deprehendit ſe certò illud commiſiſſe; nam abſolutio eſt data illi, vt ſi fuerit remittatur; ergo quando deprehendit ſe illud feciſſe, iam deprehendit ſibi illud directè remiſſum: & idem dico, etiamſi dubium ſit, vtrùm illud peccatum habuerit cenſuram ſeu excommunicationem. Nam qui abſoluit ab excommunicatione ſub dubio, ideò abſoluit, vt ſi illa eſt, re ipsâ tollatur; ergo quando deinde deprehenditur illam fuiſſe, non eſt cur de nouo quæratur abſolutio ab illâ. Vnde dicendum eſt conſequenter, tunc eam excommunicationem, quæ alioquin eſſet reſeruata, fieri non reſeruatam ob dubium illud. De quâ re vide Lugo ſuprà. 11

Quid ſi poſt dictum in confeſſione peccatum vt dubium recordetur ſe certò illud commiſiſſe.

Quartò quæri ſolet, Vtrùm de facto ſolùm reſeruentur ea peccata quæ habent annexam excommunicationem. Reſpondeo, Summum Pontificem ſemper ea duo coniungere, alios verò inferiores Prælatos, maximè in Religionibus, ſæpè reſeruare peccata ſine vllâ prorſus cenſurâ. Sixtus etiam Quintus apud Lugo ſuprà num. 25. dicitur reſeruaſſe ſibi ſine cenſurâ peccatum eorum, qui iniquè ſe promoueri curant ad aliquam dignitatem.

Quæ de facto peccata reſeruentur.

12 *Quid quando reſeruatur peccatum habens annexam cenſuram.*

Quæritur Quintò, An quando Pontifex cenſuram & peccatum ſibi reſeruat, intelligatur in rigore ſola cenſura reſeruata ita, vt præcisè quatenus

tentus non poteſt pœnitens abſolui à cenſurâ, non poſſit à peccato. Affirmant nonnulli; Suarez verò & Vaſquez, quos refert & ſequitur Lugo num. 26. probabiliùs docent cadere ſupra vtrumque eam reſeruationem, quia verba ita ſonant; neque eſt vlla ratio faciendi eam diſtinctionem.

Poſſitne ita reſeruari peccatum, vt ne quidem indirectè poſſit abſolui.

Sextò quæritur, Vtrùm Superior ita poſſit reſeruare aliquod peccatum, vt nec indirectè poſſit pœnitens ab eo abſolui. Respondeo, Dupliciter poſſe hanc quæſtionem intelligi: Primò ita, vt ille Superior non auferat poteſtatem abſoluendi ab aliis peccatis; & in hoc ſenſu repugnat quæſtio, quia cùm non poſſint venialia ſine mortalibus remitti, nec vnum mortale ſine altero, repugnat relinqui mihi poteſtatem remittendi aliquod, & non remittendi omnia quæ tunc ſimul exiſtunt. Alio ergo modo poteſt intelligi propoſita ea quæſtio, vt Superior ille etiam auferat poteſtatem remittendi alia peccata, quando hoc in particulari fuerit in pœnitente; hoc autem claris terminis idem eſt ac interrogare, Vtrùm Superior poſſit reſeruare omnia omnino peccata tam mortalia quàm venialia, caſu quo ſimul in eo homine reperiatur peccatum ſodomiæ v. g. aut homicidij. Huic autem quæſtioni claris terminis propoſitæ reſpondetur Primò, Prælatos inferiores ipſo Summo Pontifice non poſſe; quia cùm Pontifex dederit poteſtatem abſoluendi ab omnibus venialibus & à mortalibus iam ſemel in confeſſione remiſſis, non poſſunt inferiores Prælati hanc facultatem adimere; ipſe verò Pontifex omnino poteſt, quia poteſt reuocare priorem facultatem; quoad mortalia verò nondum remiſſa ea quæſtio coincidet cum ſequenti.

13 *An poſſit Epiſcopus pro arbitrio peccata reſeruare.*

An Epiſcopi poſſint pro arbitratu reſeruare quæcumque mortalia. Dico Epiſcopi; nam Summus Pontifex poteſt id validè facere, licet illicitè: validè, quia ſi ipſe nullam dat iuriſdictionem, nullus eam habebit; illicitè verò, quia id eſſet in perniciem Eccleſiæ, ſi pro quolibet mortali deberet ad ipſum Summum Pontificem recurri. Hinc colligitur à fortiori peccaturos Epiſcopos, ſi tot peccata reſeruarent, vt ea reſeruatio eſſet cauſſa, quòd homines diu in ſtatu peccati manerent. Quærimus ergo, An tunc eſſet valida ea reſeruatio; quod eſt idem ac quærere, An Summus Pontifex coarctauerit Epiſcopis poteſtatem, ne nimis multos caſus faciant reſeruatos: ſi enim non coarctauit, profectò ſicut Pontifex in totâ Eccleſiâ poteſt validè, licet illicitè, vt diximus, omnia peccata reſeruare; ita & quilibet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu; quia niſi limitetur iuriſdictio, quilibet poteſt in ſuâ diœceſi quod Pontifex in totâ Eccleſiâ. Vnde infero obiter, Minùs benè aliquos apud Patrem Suarez diſp. 29. ſect. 4. num. 5. (quorum doctrinam ipſe ibi dicit eſſe probabilem) diſtinxiſſe inter Summum Pontificem & inter Epiſcopos, quaſi hi, niſi poſitiuè eis Pontifex dederit poteſtatem reſeruandi, illam non habeant: infero inquam, Hos minùs benè diſcurrere; debuiſſent enim contrario modo dicere, Epiſcopos habere poteſtatem validè reſeruandi, niſi hanc illis limitauerit Pontifex. Ratio autem eſt manifeſta, quia eo ipſo quòd ſit Epiſcopus, niſi limitetur (vt dixi) eius poteſtas, habet eam iuriſdictionem in ſuas oues quam Summus Pontifex in totam Eccleſiam: id quod verum eſt, ſiue dicamus eam iuriſdictionem ei dari immediatè à Chriſto ſiue à Pontifice. Confirmo & explico; Epiſcopus habet poteſtatem dandi iuriſdictionem totalem in ſuas oues; ergo poteſt illam cum limitatione concedere, niſi poſitiuè ſit prohibitus. Patet, quia eâ ſolùm ratione Pontifex poteſt validè facere reſeruationem, quatenus ipſe debet dare iuriſdictionem; ac proinde ſi ſolùm det partialem, ſola hæc confertur; reliqua verò peccata reſeruabuntur. Non poteſt ergo meliùs ea res decidi quàm ſi recurramus ad Pontificis limitationem. quo poſito,

Si non ea coarctetur poteſtas à Papâ, poſſunt Epiſcopi reſeruare omnia.

Dico longè probabilius eſſe, Talem reſeruationem fore validam non ſolùm reſpectu illorum quibus liberaliter dat Epiſcopus iuriſdictionem, ſed etiam reſpectu Parochorum; in quibus, propterea quòd ſint Paſtores animarum, videbatur eſſe maior ratio dubitandi. Dico *Maior*; nam ceteris, vti poterat Epiſcopus nullam dare, potuit & dare limitatam, vt ex terminis conſtat. Probatur ergo vniuerſaliter accepta noſtra reſolutio, quia nullum omnino oſtenditur ius vnde ea poteſtas coarctetur Epiſcopis à Papâ; ergo. Confirmo, quia Tridentinum eâ Seſſione 14. cap. 7. cùm de poteſtate Summi Pontificis ad caſuum reſeruationem egiſſet, addidit: *Neque dubitandum eſt, quin hoc idem Epiſcopis in ſuâ cuique diœceſi liceat*; quod autem additur ibi, *in ædificationem, non in deſtructionem*, oſtendit id quod priùs dixeramus, eos non poſſe licitè omnia reſeruare, aut tam multa, vt id ſit in ruinam hominum: quo ſenſu etiam de ipſo Summo Pontifice dicere poſſumus id ei licere in ædificationem, non in deſtructionem; eam autem clauſulam ſpecialiter pro Epiſcopis poſuit, quia cùm longè ſint plures, nec habeant eam aſſiſtentiam Spiritus ſancti quam Pontifex, præſumuntur faciliùs poſſe errare in vſu eius reſeruationis. 14

Confirmatur ex Tridentino.

Cardinalis Lugo ſuprà num. 37. putat aliquam reſeruationem ſine cauſsâ ab Epiſcopo factam non ſolùm fore illicitam, ſed etiam inualidam; quia Epiſcopus non poteſt ſine cauſsâ pro libitu validè amouere Parochum à ſuo officio; ergo nec auferre illi iuriſdictionem neceſſariam ad illud exercendum; ſi ergo reſeruatio tanta eſſet, vt moraliter non poſſet cum eâ Parochi officium exerceri, iam eſſet inualida; adduque, non poſſe à nobis determinari numerum caſuum, qui poſſunt validè reſeruari, id tamen per accidens eſſe ad punctum præſens. Reſpondeo, Hoc argumentum etſi non careat difficultate, totum tamen eſſe etiam contra eius Auctorem, quia planè eodem modo videtur probare de Summo Pontifice: etenim Epiſcopum, cui legitimè ſit collatus Epiſcopatus, & ſe gerit vt decet, non videtur poſſe Pontifex deponere ſine cauſsâ, magis quàm Epiſcopus non poſſit Parochum: Ordo item Epiſcopi eſt à Chriſto, qui ſine dubio ei annexuit aliquam iuriſdictionem; ex quo capite maiorem adhuc habet difficultatem in Papâ reſpectu Epiſcopi, quia Parochi ſolùm videntur eſſe inſtituti (vt dixi ſuprà) à Papâ; ac proinde fortaſſe potuit etiam licitè illos inſtituere ſine vllâ iuriſdictione ad confeſſiones, ſed præcisè ad Baptiſmum, Euchariſtiam, 15

Examinatur limitatio Cardinalis Lugo.

Extremam

Extremam Vnctionem, ad aſſiſtendum Matrimonio, ad inſtruendum in Fide, &c. poteſtatem verò abſoluendi dare aliis. At cùm Epiſcopi, eo ipſo quòd ſint tales, ſint de iure diuino, minùs videtur poſſe illis validè auferri poteſtas tota ad abſoluendum; & tamen hic Auctor fatetur Pontificem poſſe validè omnia reſeruare, licet illicitè; ergo & poterit Epiſcopus etiam in ſuo Epiſcopatu, eſto illicitè, validè tamen omnia, niſi oſtendatur eum eſſe ab ipſo Pontifice impeditum: id quod hoc argumento non oſtenditur. Abſolutè reſpondeo, Poſſe Epiſcopum eam iuriſdictionem à Parocho auferre validè, per hoc tamen non reddere exercitium officij Parochi impoſſibile; quia poteſt illi dare ſubſtitutum quoad hoc, & vt Parochus doceat populum, ei celebret, adminiſtretque alia Sacramenta. Fortaſſis etiam aliquis dicet, quòd ex integro poſſit illum, eſto illicitè, priuare ſuo officio ſine cauſâ, ſicut Papa Epiſcopum: meliùs ergo idem in vtroque caſu dicitur.

Quid ſit abſolutè dicendum.

SECTIO TERTIA.

De poteſtate Superioris Religioſi ad reſeruanda peccata.

16 CLAMENS Octauus Bullâ editâ 26. Maij, anno Domini 1592. cùm vndecim peccatorum ſpecies enumeraſſet, quas permittit in Religionibus reſeruari, non tamen ad reſeruandum obligat, addit; *Si quod aliud peccatum graue pro conſeruatione Religionis aut pro conſcientiæ puritate reſeruandum videbitur, id non aliter fiat quàm Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in Prouinciâ maturâ diſcuſſione & conſenſu.* Secundò addit; Ne liceat Superioribus Regularium confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte aut proprio motu id ab eis petiuerint. Tertiò addit, vt Superiores in ſingulis domibus deputent duos, tres vel quatuor Confeſſarios pro ſubditorum numero maiori vel minori, qui à reſeruatis abſoluant; & quibus etiam reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi ipſe in primis Confeſſarius iudicauerit. Addit poſteà (teſte Vrbano Octauo in Bullâ 26.) Quòd ſi Superior inſtante Confeſſario ordinario negauerit facultatem abſoluendi à caſu reſeruato, ſi Confeſſarius iudicat eam debere concedi, poſſit pro eâ vice abſoluere pœnitentem Regularem, etiamſi à Superiore licentiam non habeat.

Quid poſſint Prælati Religionum in reſeruatione peccatorum.

17 Ex hac Bullâ conſtat Primò, minùs benè Patrem Fagundez lib. de Tertio Eccleſiæ præcepto cap. 9. dixiſſe, à Clemente prohibitos abſolutè Superiores audire confeſſiones ſubditorum: expreſsè enim poſita eſt limitatio; *Niſi ipſi ſubditi velint*, &, *Niſi caſum habeant reſeruatum.* Imò (vt ex verbis Pontificis colligitur) per ſe loquendo, quando eſt caſus reſeruatus, debet pœnitens recurrere ad Superiorem, niſi ipſe Confeſſarius ordinarius cenſuerit hîc & nunc poſſe & debere ſibi concedi licentiam ad abſoluendum ab illo. Et certè hic eſt finis reſeruationis, non vt præcisè currat ad petendam licentiam ordinarius Confeſſarius, & vt ſemper teneatur Superior eam concedere; id enim eſſet pura cæremonia quædam & defatigatio phyſica Confeſſarij ordinarij, quam parum vel nihil curarent pœnitentes. Eſt ergo finis reſeruationis, vt aliquando teneatur pœnitens ſe ſiſtere Superiori; ſi autem debet ſe ſiſtere, nullus erit qui non malit ſe in confeſſione ſiſtere quàm extra illam, cùm maior inde ſecreti obligatio oriatur in Superiore.

Illatio prima contra Fagundez.

Secundò colligitur, Prælatos Religionis extra Capitulum Generale aut Prouinciale non ſolùm non poſſe plura peccata reſeruare (prout Bulla expreſsè dicit) ſed nec poſſe reſeruationem iam factam magis coarctare; quia hoc re ipsâ eſt nouam reſeruationem facere. Vnde ſi Capitulum reſeruaſſet homicidium certum, non poſſet Prælatus aut Generalis id extendere ad homicidium dubium; vti neque Generalis tunc Prouinciali, neque hic Superioribus localibus poteſt adimere poteſtatem ab eis abſoluendi, quia hæc poteſtas illis conuenit de iure; vnde eam tollere eſſet facere maiorem reſeruationem quàm feciſſet ipſum Capitulum. Denique infertur, Poſſe Capitulum Prouinciale reſeruare aliquod peccatum pro vnâ ſolâ domo eius Prouinciæ; quia ſi dat illis Pontifex poteſtatem reſeruandi pro totâ Prouinciâ, à fortiori pro vnâ ſolâ domo; quod minus eſt.

Illatio ſecunda.

Hac occaſione quæritur, An etiam ſit prohibitum Superioribus imponere cenſuras ſibi reſeruatas, ſeu mandare aliquid ſub pœnâ excommunicationis ſibi reſeruatæ. Reſpondeo cum Dianâ Tomo 2. Tractatu 2. de Dubiis regularibus, reſolut. 49. vbi multos alios adducit, Non poſſe eos id facere, quia ita expreſsè declarauit Sacra Congregatio Cardinalium 7. Iulij anno 1617. per hæc verba, quæ refert Cardinalis Lugo; *Cùm à nonnullis Regularibus dubitaretur, an in Decreto felicis recordationis Clementis Papæ VIII. anno 1592. 16. May, ſuper qualitate caſuum ab eorumdem Regularium Superioribus reſeruandorum edito cenſura etiam comprehenderentur, ita vt iiſdem Superioribus abſque Capituli Generalis aut Prouincialis conſenſu aliquibus peccatis in Decreto huiuſmodi non contentis excommunicationem annectere; eiuſdemque abſolutionem ſibi reſeruare liceat, Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium Præpoſitorum, Illuſtriſſimo Bandino referente, cenſuras in ſuprà dicto Decreto comprehendi cenſuit Romæ 7. Iuly.* Et verò ratio eſt planè eadem omnino, quæ prohibet nouas reſeruationes; ne ſcilicet nimis grauis reddatur confeſſio recurrendo ad Superiorem pro licentiâ; eodem autem modo deberet recurri ratione illius excommunicationis, quo ratione reſeruati peccati; ergo. Addo, ſi res benè ponderetur, longè maiorem eſſe in hoc puncto difficultatem, quia poſſet faciliùs Superior, dum Confeſſarius ordinarius peteret licentiam, ſtatim deprehendere, quiſnam eſſet ille qui deliquit, quàm in peccatis reſeruatis: nam eò quòd petat licentiam pro peccato reſeruato, non poteſt Superior ſcire quis illud admiſerit; at verò ſi ipſe alicui mandaſſet aliquid ſub excommunicatione, & peteret Confeſſarius licentiam abſoluendi ab excommunicatione, ſtatim deprehenderet, quis eſſet ille, quia ſolùm vnus in domo poterat eam excommu- 18

Quid in cenſuris ferendis ſibi reſeruatis.

communicationem reſeruatam ſine reſeruatione peccati incurrere.

19 *Reſponſio. Reiicitur.* Reſpondebis: Poſſet tunc Confeſſarius petere à Superiore ipſius iuriſdictionem, non dicendo an pro peccato an pro cenſurâ. Sed contrà, quia ordinariè non ita petitur, ſed pro peccato ſeu caſu reſeruato: quòd ſi mutaretur modus petendi, vel ex hoc ipſo capite poſſet Superior agnoſcere eſſe ibi aliquod myſterium. Conſtet ergo eam poteſtatem eſſe ablatam per Bullam Clementis.

Dices: Superior poteſt præcipere aliquid ſub excommunicatione; excommunicatio autem ex iure eſt reſeruata ei qui illam imponit; ergo. Reſpondeo, Conceſſo antecedenti diſtinguo minorem: excommunicatio eſt reſeruata ei qui illam fert, niſi aliunde ea reſeruatio impediatur, concedo; ſi impediatur, vt impeditur in noſtro caſu ex mandato Pontificis, nego: tunc enim ab eâ excommunicatione poſſunt abſoluere etiam inferiores.

An reſeruatâ vnâ ſpecie peccati reſeruentur etiam quæ ſunt in eâ peccata mortalia per accidens. Occaſione cuiuſdam doctrinæ Patris Thomæ Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 72. mouet Lugo dubium ſuprà num. 46. An quando in Religione reſeruatur peccatum inobedientiæ, reſeruetur etiam ea inobedientia, quæ eſt mortale peccatum tantùm per accidens: v. g. mandat mihi Superior aliquid, non tamen in virtute obedientiæ; vnde me non obligat ſub mortali; ego non ſolùm non obedio, ſed etiam ita me gero vt contemnam Superiorem dicendo, Nolo obedire: & ponamus grauem eſſe illum contemptum, quæritur, an hoc peccatum ſit reſeruatum: negat ibi Sanchez, Lugo verò fortiter aſſerit; quia illa peruicacia hîc & nunc eſt etiam contra obedientiam: id quod confirmat ex Bernardo libro de Præcepto & diſpenſatione cap. 14. vbi apertè docet; eſto non obedire non ſit ſæpè niſi peccatum leue, ipſum tamen nolle obedire eſſe peccatum graue: id quod probat Bernardus ex Samuele ad Saulem 1. Regum 15. vbi ponderat non dixiſſe Prophetam, *Et quaſi ſcelus idololatriæ eſt non acquieſcere*, ſed *nolle acquieſcere, nolle obedire*. Ego quidem

20 *Explicatur D. Bernardus.* quoad Bernardum puto eum non eſſe pro hac ſententiâ, quia ille non agit (ſaltem eius verba hoc non indicant) de voluntate non obediendi declaratâ per verba externa, ſed de voluntate interiori non obediendi. Certum autem eſt quando non mandatur mihi aliquid ſub peccato, non ſolùm non eſſe peccatum ipſum non obedire, ſed nec voluntatem ipſam interiorem, quâ ego dicerem, *Nolo obedire*. Exemplum item, quod ex Saule affert Sanctus Doctor, etiam non eſt ad rem noſtram; nam Saul non oſtendit exteriùs vllum contemptum neque illam voluntatem dicentem, *Nolo obedire*; quin Prophetæ inobedientiam ſibi exprobranti reſpondit, Se omnino obediuiſſe: diſtinctio autem illa, quòd non ſit dictum *non acquieſcere*, ſed *nolle acquieſcere*, eſt ingenioſa, non tamen pro textu; quia in moralibus in ordine ad peccatum, maximè ſi negetur pura omiſſio libera (vt eam negat Lugo) idem eſt dicere, aliquem non audiuiſſe peccaminosè Sacrum die Dominicâ, ac dicere, eum non voluiſſe audire. Vnde inducor ferè vt credam Bernardum agere ibi de eo qui primùm ſine graui peccato cœpit non obedire, & deinde Superiore vlteriùs vrgente, & grauiùs ac ſeueriùs mandante, fortaſſe etiam ſub obedientiâ, noluit obedire: id enim ſatis indicant verba illa Bernardi; *Et conuertit in crimen grauis rebellionis neuum ſatis leuem ſimplicis tranſgreſſionis*. Deinde Secundò dico, quidquid

21 *Quid re ipſâ dicendum.* de Bernardo ſit, Hanc quæſtionem magnâ ex parte pendere ab altero puncto, Vtrùm ſcilicet contemptus, qui reperitur in alicuius præcepti tranſgreſſione, pertineat ad vitium oppoſitum præcepto quod homo tranſgreditur, an verò faciat aliud vitium diſtinctum, v. g. ſi non ſeruat quis ieiunium ex contemptu, an hæc noua malitia ſpectet etiam ad vitium intemperantiæ, an ad aliud. Item in Religione non vult quis ſeruare Regulam ſilentij ex contemptu, quæritur, An ille contemptus ſit peccatum mortale in genere loquacitatis: ſi enim dicatur ad aliud vitium ſpeciale pertinere, tunc ſententia Patris Sanchez habebit profectò magnum fundamentum; ſi verò è contrario dicatur ad eamdem ſpeciem pertinere, tunc è contrario ſententia Lugo erit probabilior. De contemptu egi fusè Tomo 4. de Legibus diſp. 16. ſect. 6. eſt enim grauis difficultas, quale ſit illud peccatum; quidam opinantur eſſe actum ſuperbiæ, alij probabiliùs (cum quibus ego ſentio) dicunt eſſe iniuſtitiam, ſi comparetur cum perſonâ quæ contemnitur: Ita ex Altiſſiodorenſi & Caietano docent Salas & Suarez à me ibi citati. *An contemptus in tranſgreſſione alicuius repertus opponatur eidem præcepto cuius ipſa tranſgreſſio.* Hinc colligitur, quòd ſubditus contemnat Superiorem ſuum, non propterea peccare contra obedientiam. Poteſt enim contingere vt etiam quando Superior nihil imperat contemnatur, & peccetur grauiter, non tamen peccato Inobedientiæ; quòd verò ille contemptus coniungatur cum inobedientiâ eo caſu, quo Superior mandat, videtur eſſe per accidens ad malitiam inobedientiæ, vt dixit Pater Sanchez: cuius ſententia ſatis videtur ex hoc capite

22 probabilis. Nihilominùs probabilius videtur etiam eam inobedientiam ibi comprehendi ac reſeruatam eſſe, quia ille contemptus, qui reſpectu perſonæ habet rationem iniuſtitiæ, eſt ſimul contra obedientiam; nam & hanc ipſam contemnit: vti qui contemneret ſuam ſanitatem, peccaret contra charitatem in ſe, & qui contemneret Sacrum, peccaret contra Religionem; ergo qui contemnit obedientiam peccat contra illam: quando autem contemptus eſt grauis, peccabit grauiter contra obedientiam. Neque his obſtant *Obiectio ſoluta.* quæ diximus eo Tomo 4. nam expreſsè ibi addidi num. 86. contemptum, ſi comparetur non cum perſonâ, quam contemnit, ſed cum obiecto honeſto, pertinere ad vitium ei obiecto oppoſitum: & in hoc ſenſu intelligendi ſunt Salas, Reginaldus, Emmanuel Rodriguez & alij, quos citat Lugo ibi, qui inobedientiam etiam, quando res non eſt imperata in virtute ſanctæ obedientiæ, dicunt poſſe eſſe peccatum graue, ſi accedat contemptus.

Illatio ex dictis. Hinc colligitur, ſi quis Superiori non habenti poteſtatem mandandi in virtute ſanctæ obedientiæ nolit obedire, & ita contemnat eius præceptum, vt peccet mortaliter, talem inobedientiam verè comprehendendam ſub caſu reſeruato inobedientiæ; quia ipſa obedientia exigit non ſolùm, vt obediatur Superiori habenti poteſtatem obligandi ſub peccato, ſed etiam illi qui

poteſtatem

poteſtatem quidem habet mandandi, non tamen ſub peccato. Fateor difficiliùs circa talem Superiorem tranſire in mortale illum contemptum, quàm ſi eſſet reſpectu altioris Superioris, quia 3. quò perſona eſt maior, eò faciliùs fit grauis contemptus illius. Denique adde, Si Capitulum generale declarauit talem contemptum includi nomine inobedientiæ reſeruatæ, proculdubiò fore reſeruatum; quia Capitulum habens poteſtatem ponendi nouos caſus reſeruatos, habet à fortiori poteſtatem declarandi hunc vel illum in particulari includi in reſeruatione anteà vniuerſaliter factâ.

SECTIO QVARTA.

De eo qui poteſt à reſeruatis abſoluere directè ex poteſtate ordinariâ.

DIXIMVS de perſonis quæ poſſunt reſeruare, & de peccatis quæ poſſunt reſeruari; iam agendum de eo qui abſoluere à reſeruatis poteſt; vbi duplex eſt quæſtio: vna de eo qui poteſtate ordinariâ; altera de eo qui ex poteſtate delegatâ. De primo agetur hac & ſequenti ſectione, de ſecundo in ſextâ. Circa primum regula generalis eſt, eum qui reſeruat peccatum habere poteſtatem ordinariam abſoluendi ab illo; quia ſi habuit iuriſdictionem quam potuit auferre aut dare, ergo & quâ potuit vti abſoluendo, ſi alioquin eſt Sacerdos. Dico eam eſſe regulam generalem; nam poſſet contingere quòd altior poteſtas, Papa v. g. ſtatuiſſet, vt caſu quo inferior Epiſcopus reſeruaret aliquod peccatum, illud eſſet reſeruatum altiori poteſtati, ſeu ipſi Papæ; tunc tamen ideò Superior ille immediatè reſeruans non poſſet abſoluere, quia iam tunc cenſeretur ea reſeruatio firmata ab altiori poteſtate. Ex hac regulâ à fortiori conſtat Superiorem altiorem, & à quo ipſe reſeruans accepit iuriſdictionem, aut cui ſubeſt, poſſe poteſtate ordinariâ abſoluere: vnde Prouincialis poteſt abſoluere à caſibus à Priore aut Rectore Conuentus reſeruatis, & Generalis à caſibus reſeruatis à Prouinciali; vti Epiſcopus à reſeruatis à Parocho, & Papa à reſeruatis ab Epiſcopo.

Ordinariâ qui poteſt reſeruare peccata, poteſt ab iiſdem abſoluere, ſi eſt Sacerdos.

24 Quæri nunc circa hæc poteſt, An Superior dare poſſit alteri facultatem vt abſoluat ipſummet Superiorem. Reſpondeo, Si loquamur de Superiore reſeruante, nullam eſſe difficultatem; quia tunc peccatum illius nulli eſt reſeruatum; nemo enim poteſt reſeruare ſuum peccatum; eſt ergo difficultas quando ab altiore Superiore, v. g. à Summo Pontifice, factus eſt caſus reſeruatus Epiſcopo, aut à Generali alicuius Religionis eſſet reſeruatum peccatum Prouinciali, vt nullus niſi Prouincialis poſſet ab eo abſoluere, vtrùm ſi in ſimile peccatum cadat Epiſcopus aut Prouincialis, poſſint deſignare aliquem qui ipſos abſoluat, an teneantur recurrere ad Papam aut Generalem Religionis. Habet autem hæc quæſtio locum paſſim in Rectoribus, Prioribus & Ordinariis Monaſteriorum & Collegiorum Superioribus, An ſicut pro ſubdito lapſo in peccatum carnis v. g. poſſunt deſignare qui eum abſoluat ab eo peccato, ita poſſint pro ſe, ſi & ipſi labantur. Pater Suarez diſput. 27. ſect. 2. num. 1. omnino ait illos poſſe eligere ſibi Confeſſarium pro eis caſibus reſeruatis; quia verò praxis aliquarum Religionum, & maximè Societatis noſtræ, in contrarium ſtat, vt non poſſit Rector, ſi cadat in reſeruatum caſum, abſolui niſi de Prouincialis commiſſione, addit limitationem eius doctrinæ, ſcilicet niſi iuxta ſpecialia priuilegia vel Conſtitutiones à Pontificibus approbatas debeat Prælatus inferior petere licentiam à Superiore; nam tunc, inquit, textus ille generalis non derogat ſpecialibus iuribus pertinentibus ad conuenientem Ordinem Religionis, maximè quando illæ conſtitutiones priuatæ confirmatæ ſunt à Pontifice poſt illud generale ius.

An Superior Religioſus poſſit dare alteri facultatem ſe abſoluendi à reſeruatis.

Sententia Patris Suarez.

Confirmat autem id ex capite de pœnitentiâ & remiſſione in 6. vbi dicitur, Per generalem confeſſionem factam ab Epiſcopo vt poſſit aliquis ſibi eligere idoneum Confeſſarium, non intelligi datam ei poteſtatem vt abſoluatur à reſeruatis. Addit tamen idem Suarez, in eâ Religione, in quâ Prælatus non habet à Superiore Confeſſarium deſignatum, poſſe eum Prælatum vti priuilegio illius capitis vltimi de pœnitentiis & remiſſione, ſeruando tamen alia iura ſuæ Religionis. 25

Confirmat.

Eamdem quæſtionem tractat Sanchez tum lib. 8. de Matrimonio diſp. 3. num. 3. tum lib 2. in Decalogum cap. 11. num. 11. tenetque eamdem ſententiam cum Suario, ſine eâ tamen limitatione, & pro illâ varios citat Auctores.

Cardinalis verò Lugo eâ diſp. 20. num. 26 primùm oſtendit per eam limitationem Patris Suarez non occurri ſufficienter difficultati; nam in Societate noſtrâ licet Generalis ſoleat aſſignare Prouinciali aliquem qui eum abſoluat à reſeruatis, ſi fortè in ea ceciderit; Prouinciales tamen pro Rectore nullum ſolent aſſignare; & tamen Rectores non habent eam vim ſibi eligendi Confeſſarium; ergo. Hoc tamen argumentum quia non eſt deſumptum niſi ab vſu ſolo Societatis, fortaſſe non euertet limitationem Suarez: poteſt enim (de quo tamen ego nihil ſcio) in aliis Religionibus ea eſſe licentia; & verò in Societate vſus etiam obtinet, vt Rector non confiteatur niſi Confeſſario aſſignato à Prouinciali pro toto Collegio, ſaltem in caſibus non reſeruatis; & tamen ipſe Lugo fatetur num. 66. Rectores poſſe eligere etiam ſæcularem Confeſſarium, qui abſoluat ipſos etiam à mortalibus, non tamen reſeruatis; ergo ex vſu Societatis, quæ per Dei gratiam in materiâ Confeſſarij eligendi valdè delicatè procedit, non poteſt quidquam inferri de poteſtate competente aliis Superioribus ratione eius vltimi capitis; eodem modo reiicitur argumentum, quo conatur Secundò oſtendere, eam Suarij limitationem non ſubſiſtere, eo quòd neque in Conſtitutionibus Societatis, neque in vllo decreto Congregationis Generalis quidquam de hoc puncto fuerit ſtatutum. Nam licet in vnâ inſtructione Generalis dicatur, quòd Superiores Locales debeant 26 recurrere ad Prouincialem, & Prouincialis ad Generalem; cùm tamen poſt Clementem Octauum Generales non poſſint magis reſtringere reſeruationem, nihil videtur valere ea reſtrictio, quæ non eſt à Congregatione Generali facta; addo ego quoad hoc punctum, etiamſi Generalis Congregatio eam feciſſet, nihil valituram; nam (vt ſuprà diximus ex Dianâ agentes de poteſtate

Quid de Suarij ſententiâ dicat Lugo.

Quid in noſtrâ Societate.

poteſtate Superiorum pro caſibus non reſeruatis) cùm illud priuilegium ſit inſertum in corpus Iuris, obtinet eo ipſo vim legis, ac proinde ei non poteſt derogari etiam per Congregationem generalem, niſi ab ipſo Pontifice approbetur. Dixi huic ſecundo argumento eodem modo reſpondendum quo primo, quia reuerà non eſt à primo diſtinctum; ſed ſolùm oſtendit (vt diai) in Societate noſtrâ eſſe eam conſuetudinem non eligendi Confeſſarium, licet nulla ſit Pontificia reuocatio eius capitis vltimi finalis; per hoc autem iam oſtendi non probari quidquam de reliquis ordinibus. Circa quod tamen aduerte, per octauam generalem Congregationem noſtram, cui interfui, ablatam eſſe magnâ ex parte hanc difficultatem, cùm pro Prouinciali deſignans ſit ipſius Socius, qui eum à reſeruatis poſſit abſoluere, pro Rectoribus verò ille qui Confeſſarius primarius eſt noſtrorum in Collegio: quod eodem modo de Præpoſitis Domorum Profeſſarum intelligendum eſt. Dixi per hoc magnâ ex parte ablatam difficultatem, quia adhuc eſt locus quærendi, vtrùm vi iuris communis, cui non poteſt derogare Congregatio generalis (vt dictum eſt ea Dianâ) adhuc retineant noſtri Superiores hanc facultatem eligendi Confeſſarium, quam Lugo ſaltem pro non reſeruatis illis tribuit, & Suarez non audet ſimpliciter negare, ſed ſolùm ſe remittit ad cuiuſlibet Religionis Conſtitutiones & priuilegia propria.

27 *Qui reſponderat quæſtioni Lugo.*

Aliter ergo Cardinalis reſpondet toti quæſtioni (cum aliquâ tamen formidine; quapropter ait ſaluo meliori Iudicio) in eo capite finali non agi directè de caſibus reſeruatis, quia Epiſcopi de quibus ibi erat ſermo, non habent caſus reſeruatos niſi ſoli Pontifici; ab his autem ſine dubio non poterant abſolui ſine ipſius Pontificis licentiâ; licet enim nunc poſt Tridentinum aliqui concedant poſſe Epiſcopum abſolui à delictis occultis reſeruatis Papæ, anteà tamen non poterant, nec etiam nunc poſſunt à reſeruatis non occultis. Confirmatque id ex cap. *Si Epiſcopus.* de pœnitentiis & remiſſionibus, in ſesto; ea quo Suarez ſuprà docet, datâ licentiâ ab Epiſcopo alicui eligendi ſibi idoneum Confeſſarium non intelligi datam ad caſus reſeruatos, vt caput illud expreſsè docet; ergo idem erit vi illius capitis vltimi. Admittit autem nunc; datâ Epiſcopis licentiâ abſoluendi ſubditos à caſibus occultis Pontifici reſeruatis, etiam eis dari facultatem vt poſſint ipſi abſolui ab iiſdem iusta declarationem Cardinalium, quam Suarez eâ diſp. 30. ſect. 2. num. 15. adducit; quia cùm ipſe Prælatus Epiſcopus ſit pars eius communitatis, facultas, quæ eſt ei data pro communitate, ipſum etiam comprehendit. Vnde concludit, in Religionibus idem eſſe dicendum, quando Capitulum Generale reſeruans aliquod peccatum committit eiuſdem abſolutionem Prælatis localibus, vel de eorum licentiâ non excludendo ipſos Prælatos ab eo beneficio. In noſtro autem Ordine, in quo conſtat abſolutionem Prælati localis reſeruari Prælato Superiori, non poteſt id præſumi. Nam licet non habeatur ea exceptio in Conſtitutionibus vel decretis Congregationum, illam tamen fuiſſe mentem Congregationis quintæ generalis, in quâ facta eſt reſeruatio, colligitur apertè ea perpetuo vſu ab eo tempore ad hunc diem in Societate noſtrâ, maximè cùm ipſe Generalis, qui poteſtatem habet à Pontifice declarandi Conſtitutiones & decreta, id ita intellexerit.

28 *Iudicium de eâ ſententiâ*

Hæc doctrina non caret probabilitate, quia reuerà in eo capite finali nulla mentio ſit de caſibus reſeruatis; quia tamen ferè omnes Auctores caput illud intellexerunt etiam de his caſibus, & ratio, quam in eo adducit Pontifex, id videtur requirere, probabiliorem iudico ſententiam Suarij & Sanchez; quam etiam tenent Sà, Henriquez & multi alij, quos apud citatos videre licebit. Porrò rationem Pontificis in eo capite adductam id exigere eſt clarum; ait enim, Ne ob dilationem pœnitentiæ periculum immineat animarum: atqui hæc ratio etiam probat de reſeruatis, à quibus etiam imminet idem periculum; ergo.

Replicas

Replicabis, Hinc probari nimis multum, ſcilicet etiam poſſe à caſibus ipſi Pontifici reſeruatis abſolui; hoc autem planè eſt abſurdum; ergo.

Soluitur.

Reſpondeo negando conſequentiam, Quia intentum Pontificis eo capite ſolùm eſt, ne Epiſcopi & Prælati incurrant ſpeciale periculum ſalutis præ toto populo; quia non debent eſſe peioris conditionis in hoc quàm totus populus: in caſibus autem ipſi Summo Pontifici reſeruatis periculum illud commune eſt toti populo, quia & pro illo & pro ipſis Epiſcopis ſunt reſeruata ea peccata Summo Pontifici. Deinde caſus reſeruati Pontifici valdè rari ſunt; atque ideò illud periculum non ita graue iudicatur, ſicut in caſibus reſeruatis Epiſcopo.

Quo ſenſu olim Epiſcopi non habuerint ca ut reſeruatos niſi ſoli Papæ.

Quòd autem dicebat Lugo ſuprà, Olim Epiſcopos non habuiſſe peccata reſeruata niſi ſoli Summo Pontifici, cui peccata reſeruabantur ab ipſis Epiſcopis, ac proinde hi ipſi Epiſcopi poterant tollere reſeruationem; hoc inquam indiget maiori explicatione, & in vno ſenſu, qui ad rem noſtram vtilis eſt, ſupponit quod deberet probare, in altero nobis non obeſt: ſi enim velit dicere, quòd olim non fuerint auctoritate Papæ aliqui caſus reſeruati, ipſis tamen Epiſcopis, ſicut in Religionibus auctoritate Congregationis generales ſunt caſus reſeruati ipſis Prouincialibus & Rectoribus; ſi inquam hoc velit dicere, non probat hic Auctor ſuam ſuppoſitionem: imò verò contrarium eſt certum.

29 *Quid ex Extrauaganti Inter cunctas inferatur ad rem noſtram.*

Nam licet Pater Suarez diſp. 29. ſect. 3. num. 6. dicat, Iam de facto ea ſolo Iure communi, & ſeclusâ conſuetudine, nullum eſſe peccatum reſeruatum Epiſcopis, admittit tamen in Extrauaganti *Super Cathedram*, de Sepulturis, aliquos fuiſſe caſus reſeruatos, eſto addat eam Extrauagantem fuiſſe reuocatam per Clementinam *Dudum*, de Sepulturis. Verùm in hac citatione error irrepſit grauis Patri Suario; nam Extrauagans *Super Cathedram* nihil penitus tractat de caſibus reſeruatis; neque item ea eſt reuocata per Clementinam *Dudum*, ſed potiùs eſt omnino innouata & confirmata à Clemento & à toto Concilio Vienenſi. Loco ergo Extrauagantis *Super Cathedram* debuit poni Extrauagans *Inter cunctas*; in quâ continentur illi caſus reſeruati Epiſcopo: hæc autem Clementina eſt, quæ reuocat illam *Super Cathedram*, ſiue, vt meliùs dicam, interpretatur illam cum aliquo moderamine circa concordiam Fratrum Dominicanorum & Franciſcanorum cum Parochis

ratione

ratione Concionum, Sepulturarum, &c. vbi Benedictus Vndecimus inſinuat caſus aliquos reſeruatos Epiſcopo. Licet autem hæc Clementina *Inter cunctas* ſit caſſata à Clemente VII. & rurſus, vt dixi paulò antè, prior illa Bonifacij VIII. *Super Cathedram* innouata; id tamen totum erat reſpectu priuilegiorum eorum ordinum; quoad caſus verò alios, quos ibi tetigerat, non videtur vllo modo reuocata: denique ſiue reuocata ſit, ſiue non, ipſe Suarez fatetur, & benè, Pontificem ibi non condidiſſe nouum ius de reſeruatione caſuum, ſed obiter retuliſſe eos qui tunc erant reſeruati communi iure & conſuetudine. Fatetur etiam idem Suarez eos caſus tunc fortè fuiſſe ex iure & conſuetudine receptos.
30 Vnde colligo ad rem noſtram etiam tunc fuiſſe à Pontifice, ſeu iure communi, ſeu conſuetudine generali, quam ipſi Epiſcopi tollere non poterant, caſus aliquos ab altiori poteſtate reſeruatos, non tamen reſeruatos ipſi Pontifici, ſed Epiſcopis, ſicut diximus; nunc in Religione ſunt caſus reſeruati à generali Congregatione aut Generali ipſo Superiori, non tamen reſeruati ſunt ipſi Generali, ſed Superioribus immediatis: id quod de Epiſcopis minùs benè negauit Lugo, vt ſuam explicationem textus probaret; ideò dixi ſuprà, In ſenſu pro nobis vtili aſſumi ſine probatione; id quod videtur eſſe falſum. Et certè omnes Auctores ſupponunt olim fuiſſe iure communi reſeruatos multos caſus Epiſcopis; vnde Syluester verbo *Caſus* ait hac de re Auctores ſine fine diſputaſſe. Ideò in hoc ipſo puncto Pater Tannerus meritò reijcit Suarium diſput. 6. quæſt. 9. num. 8. vbi ait Patrem Suarium putaſſe nullum eſſe iure communi caſum reſeruatum Epiſcopis, cùm tamen nouem ſint, quos idem Tannerus ibidem explicat.

Quòd ſi Lugo dicat, A caſibus non reſeruatis Pontifici potuiſſe Epiſcopos abſoluere ſuos ſubditos, eſt veriſſimum; at inde nequaquam ſequitur independenter ab eo capite finali etiam Epiſcopos potuiſſe aliis dare iuriſdictionem vt ſe abſoluerent. Nam ab omnibus caſibus reſeruatis Religioſorum v. g. huius Collegij poteſt abſoluere Superior localis; & tamen ipſe dar non poteſt alteri licentiam vt ſe abſoluat: abſtraho nunc ab eo capite finali; benè ergo potuit illud caput eam concedere licentiam, vti communis ſententia Auctorum illud explicat.

31 *Reſpondetur obiectioni ex capite Si Epiſcopus.* Quod dicebatur ſecundo loco ex capite *Si Epiſcopus*, de pœnitentiis, &c. non vrget, quia quando ego peto ab Epiſcopo vt poſſim eligere mihi Confeſſarium nihil amplius dicendo, nihil etiam in eâ petitione de reſeruatione intelligitur: vti enim quando Epiſcopus aſſignat Confeſſarios Ordinarios, non ideò dat eis vllam ad caſus reſeruatos poteſtatem, alioquin iam eo ipſo tolleret reſeruationem; faceret enim æqualia omnia illa peccata; ità quando peto ab illo vt mihi eligere liceat Confeſſarium, ſi nihil inſinuo de reſeruatione, nihil etiam cenſetur concedere: & hoc eſt quod declarat illud caput. At in caſu noſtri textus etſi in eo nihil dicatur expreſsè de reſeruatione, ideoque non ſit adeò clara ea doctrina, quia tamen & communiter Auctores illud intelligunt de tali poteſtate, & ratio, quam ibi dat Pontifex, videtur id conuincere (vt diximus paulò antè) ſit longè probabilius; ibi eſſe ſermonem de eâ poteſtate.

Quid de Societatis conſuetudine. Obſtat tamen nobis adhuc Societatis conſuetudo, cui poſſet reſponderi triplici modo; Primo, Generalem Societatis, qui diſpenſationem in Bullâ Clementis VIII. obtinuit quoad multa pro Societate, fortaſſe & pro hoc puncto obtinuiſſe. Secundo, cùm res illa non ſit certa, ſed ſolùm probabiliter inferatur ex eo textu, potuiſſe optimè Generalem ſequendo probabiliorem ſententiam obligare nos vt ſibi in praxi conformemur, quia Superior cum probabili iure mandans poteſt obligare ad obediendum. Tertiò poſſet dici fortaſſe, Eſto iuxta rigorem Iuris id liceat Superioribus, tamen in praxi eos numquam vſos eâ facultate, ſicuti neque vtuntur accipiendo Confeſſarios externos pro aliis peccatis non reſeruatis; ad quod tamen eos habere poteſtatem vi eius capitis finalis fatetur ipſe Cardinalis Lugo.

SECTIO QVINTA.

Explicantur aliqui caſus circa abſolutionem à reſeruatis.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de peregrinis habentibus reſeruatum.

32 *An & quomodo poſſint peregrini abſolui à reſeruatis.* QVÆRIMVS, An peregrinus veniens ad alium Epiſcopatum bonâ fide, non animo ſolùm vt abſoluatur, poſſit ibi abſolui à caſibus reſeruatis. Pro ſolutione aduerte, poſſe ea peccata eſſe reſeruata vel in vtroque Epiſcopatu, vel ſolùm in eo vnde venit, aut ſolùm in eo, in quo de facto confitetur. Poteſt etiam fieri vt Confeſſarius non habeat ibi iuriſdictionem abſoluendi à reſeruatis. Hoc poſito, ſi primo modo res contingat, & Confeſſarius non habeat poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, dubium non eſt talem peregrinum non poſſe tunc abſolui ab eis peccatis: ſiue enim velit regulari legibus ſui Epiſcopatus, ſiue eius in quo eſt, vtrobique inuenit reſeruationem; & aliunde Confeſſarius non poteſt abſoluere; ergo nullum habet titulum vt abſoluatur: quòd ſi peccatum ſit reſeruatum in loco vnde venit, non tamen in loco vbi confitetur, dicunt multi apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. reſolut. 103. non poſſe abſolui, ſi Confeſſarius non habeat iuriſdictionem: probant id ex cap. *Si Epiſcopus*, de pœnitentiis & remiſſione, in 6. vbi dicitur; Si Epiſcopus det alicui licentiam eligendi Confeſſarium, non propterea dare illi poteſtatem vt abſoluatur à reſeruatis; *Quorundam ſententia.* hæc tamen ratio non eſt vllius momenti, quia oppoſiti Auctores non in eâ licentiâ fundantur, ſed in eo, quòd ea peccata in illo Epiſcopatu non ſunt reſeruata: quòd autem ſint in loco vnde venit, dicunt eſſe per accidens ad intentum præſens; ſicut ſi quis ex aliqua Religione, vbi ſunt peccata reſeruata, ſi tamen eadem pro ſæcularibus reſeruata non ſint, poteſt ſine dubio ab ordinario Confeſſario ab eis abſolui. Secundò dicunt illum præſumi malâ fide mutaſſe locum. Reſpondetur, In foro confeſſionis nihil valere præſumptiones has, ſed credendum eſſe pœnitenti.

33 *Quid probabilius.* Probabilior ergo eſt contraria ſententia, quam tenent Caietanus, Paludanus & Antoninus apud Suarez

Suarez diſput. 30. ſect. 1. num. 4. quibus ipſe ſubſcribit Henriquez, item Reginaldus, Homobonus, Villalobos, quos citat & ſequitur Diana eo loco. Ratio eſt quam Suarez & alij afferunt, quia peregrini ex conſuetudine, quam approbauit Eugenius Quartus, reputantur quoad hoc Sacramentum ac ſi eſſent incolæ. Videtur autem reſeruatio ponderanda ex loco & tempore quo fit confeſſio; vti diximus de caſu reſeruato eius qui dimittitur ex Religione: iam enim ea peccata non ſunt reſeruata, eſto fuerint in loco vnde venit. Hinc è contrario dicimus, Eſto in Epiſcopatu, à quo diſceſſit, non ſit reſeruatum illud peccatum; ſi tamen in loco, ad quem venit, eſt reſeruatum, non poterit abſolui à Sacerdote non habente poteſtatem abſoluendi à reſeruatis.

Replica ſoluta.

Replicabis Primò; Ergo etiamſi veniret cum eo peregrino proprius Parochus, non poſſet eum abſoluere ab eo peccato ibi reſeruato, quod in loco vnde exierant non eſt reſeruatum. Reſpondeo negando conſequentiam, quia Parochus proprius habet poteſtatem abſoluendi non ab Epiſcopo loci, vbi iam illi ſunt, ſed eius vnde exierunt; ibi autem illud peccatum non erat reſeruatum, ac proinde Epiſcopus dederat ei Parocho facultatem etiam pro eo peccato. Parochus autem loci vbi eſt tunc peregrinus accepit facultatem limitatam, ideoque non poteſt ab eo peccato abſoluere.

34 Dices, Hic homo dum peccauit nihil de reſeruatione ſciuit; ergo non poteſt nunc reddi reſeruatum peccatum. Reſpondeo; Si, vt peccatum eſſet reſeruatum, requireretur ſciri reſeruationem à peccante, obiectio haberet vim; at cùm id non requiratur, non eſt cur peccatum, quod dum committebatur, non fuit reſeruatum, reddatur poſteà reſeruatum; & eodem modo vt quod non fuit reſeruatum in loco vnde exiuit, ſit iam in hoc loco.

Replica.

Replicabis Secundò; Ergo ſi quis veniat ad Religionem cum peccatis carnis, v.g. quæ in eâ ſunt reſeruata, non poterit abſolui ab ordinario Confeſſario, ſed debebit petere licentiam à Superiore. Reſpondeo negando ſequelam: Etenim in Religione non ſunt reſeruata vlla peccata, niſi quatenus commiſſa intra ipſam Religionem: cùm ergo in caſu obiectionis ſupponantur ea admiſſa in ſæculo, erunt eodem modo non reſeruata, quo fuerant anteà. At quando in aliquo Epiſcopatu certa peccata reſeruantur; non requirit Epiſcopus ad hoc, ea peccata committi intra diœceſim ſuam, ſed vniuerſaliter dicit: Nolo vt Parochus vllus meus in meo Epiſcopatu habeat poteſtatem abſoluendi à ſodomiâ v.g. vbicumque ea fuerit commiſſa: quâ voluntate poſitâ clariſſimè intelligitur, quomodo ille peregrinus nequeat in eo Epiſcopatu abſolui à Parocho eiuſdem loci à ſodomiâ, eſto commiſſa vbi nulla erat reſeruatio.

SVBSECTIO SECVNDA.

An propter reſeruata poſſit dimidiari confeſſio: vbi, An poſſit à reſeruatis in caſu aliquo neceſſitatis indirectè abſolui.

35 HÆc difficultas varios habet ſenſus: poſſumus enim loqui quando Confeſſarius non habet poteſtatem abſoluendi à reſeruatis: Secundò, quando habet: Tertiò præterea in caſu neceſſitatis: Quartò, extra illam. De neceſſitate idem dubitare poſſumus, quæ & quanta illa debeat eſſe: quo poſito breuiter reſpondemus toti quæſtioni;

Ac Primò dicimus, Si nulla ſit neceſſitas, non poteſt fieri ea dimidiatio, quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino; ergo non poteſt omitti in confeſſione vllum peccatum niſi aliquâ vrgente neceſſitate, ob quam probabiliter iudicemus Chriſtum pro tali caſu permiſiſſe eum defectum integritatis.

Sine graui neceſſitate non eſt dimidianda confeſſio.

Hinc dicimus Secundò; Ea neceſſitas debet eſſe grauis, quia ad diſpenſandum in Iure diuino non ſufficit quæcumque leuis excuſatio; ac proinde non videtur ſufficiens prætextus, quòd Superior v.g. Ordinarius prætendat occupationes, ſi hîc & nunc aliud grauius non occurrat, quod moraliter reddat impoſſibilem eam auditionem integram: imò ego planè putarem, eo caſu potiùs debere Superiorem remittere ſubditum ad alium Confeſſarium, quàm mediam illius confeſſionem tantùm audire, niſi fortaſſe quando planè Superior non poſſet audire totam confeſſionem; & ſimul etiam ob alias circumſtantias graues extrinſecas iudicaret neceſſarium eſſe ſe audire illud pœnitentis peccatum. Quem caſum meritò Lugo dicit eſſe rariſſimum. Obiicit Caietanus, qui contrarium tenet, conſuetudinem Romanam, quam non licet improbare: audito enim caſu reſeruato remitti ſolet pœnitens cum aliis peccatis ad ordinarios Confeſſarios. Reſpondeo cum Syluestro, qui fuit & Pœnitentiarius in Baſilicâ ſancti Petri, & dein Magiſter Palatij ſacri, oppoſitum potius fuiſſe in praxi. Quidquid verò olim fuerit, teſtatur Cardinalis Lugo, qui ferè 26. annis in eâ Curiâ verſatur, iam nec veſtigium eſſe eius conſuetudinis; additque, ad Romanam Curiam non ſolitos deferri niſi illos caſus, qui annexam habent maiorem excommunicationem reſeruatam Papæ: quæ peccata ſolùm reſeruantur ratione excommunicationis; ac proinde hac ablatâ ceſſat reſeruatio; *Et fortaſſe* (inquit) *propterea Caietanus dixit diuiſam eſſe abſolutionem, & ablatâ excommunicatione remiſſos eſſe pœnitentes ad alios Sacerdotes qui abſoluerent ab omnibus peccatis:* & eodem modo intelligit Lugo quod Nauarrus docet, ex illis duabus abſolutionibus fuiſſe integratam vnam perfectam abſolutionem.

36 *Obiectio contra eam conſiderationem ſoluitur.*

Hæc conſideratio Cardinalis contraria videtur ipſius principiis; nam ſuprà cum Patre Suarez, & Tomo de Euchariſtiâ diſput. 14. ſect. 5. dicit reſeruationem Pontificiam cadere non ſolùm ſuprà excommunicationem, ſed etiam ſuprà peccata; alioquin, inquit, in caſu, quo quis obligaretur ad communicandum, eſto non poſſet abſolui ab excommunicatione, deberet confiteri & abſolui à pec-

à peccatis, quæ reſeruata eo caſu non eſſent; id quod videtur abſurdum; ergo iam hic Auctor admittit & peccata ipſa eſſe reſeruata immediatè; ac proinde videtur non poſſe habere locum, quòd ablatâ excommunicatione ceſſaret reſeruatio à peccatis, cùm duæ ibi ſint reſeruationes, & vna poſſit tolli ſine alterâ. Nihilominùs reſpondeo, Benè hunc Auctorem diſcurrere, quia licet duæ ſint ibi reſeruationes, & ex ſe vna ſine alterâ poſſit tolli, de facto tamen ex voluntate reſeruantium ablatâ excommunicatione aufertur etiam altera reſeruatio ipſius peccati.

In neceſſitate communicandi poteſt pœnitens tacitis reſeruatis alia peccata confiteri, & abſolui.

37 Tertiò dicimus Confeſſarium, qui non habet iuriſdictionem ſupra caſus reſeruatos, etiam non poſſe dimidiare auditiones confeſſionis, quia dum caret iuriſdictione ad reſeruata, caret etiam abſolutè ad omnia; ex quo capite eſt in eo quaſi duplex impedimentũ: ſi tamen ſit obligatio communicandi, & non adſit qui habeat iuriſdictionem ad reſeruata, poterit illi pœnitens confiteri tunc alia mortalia; ipſa autem reſeruata, cùm ab eis non poſſit ille Confeſſarius directè abſoluere, non tenebitur pœnitens dicere: nam pro abſolutione indirectâ non eſt neceſſum dicere peccatum, ſed ſolùm de illo dolere. Et quidem poſſe habentem reſeruata confiteri in aliquo caſu neceſſitatis ei qui non habet iuriſdictionem in illa, dummodò confiteatur alia peccata, tenet & Lugo hîc, & fuſiùs Tannerus diſput. 6. quæſt. 2. dub 3. vbi pro illâ citat Diuum Thomam, Paludanum, Gabrielem, Almainum Gandaui, Sylueſtrum, Caietanum, vtrumque Sotum, Medinam, Canum, Henriquez, Nauarrum, Valentiam & Suarium; limitat tamen eam ſententiam, niſi ille caſus reſeruatus habeat annexam excommunicationem: de quo vltimo puncto nos non agimus. In hac noſtrâ & communi doctrinâ habemus contrarios Vaſquez, Richardum, Durandum & Adrianum, quos ibidem citat Tannerus; de quibus ſtatim P. Coninck diſput.7.n.86. citans pro ſe Diuum Thomam, Gabrielem, Paludanum, Angelum, Henriquez & Suarium, ait, Omnino debere tunc tali Confeſſario ordinario dici peccata etiam reſeruata; nam licet ab eis non ſit abſoluturus directè, eſt tamen indirectè; ergo expedit vt illa etiam audiat, vt ſciat qualem peccatorem abſoluat. Secundò, quia debet noſcere, vtrùm pœnitens ſit dignus, omnibus penſatis, abſolutione; poteſt autem fieri vt ex reſeruatis ipſis intelligat illum habere domi concubinam: ideòque eſſe indignum abſolutione etiam indirectâ: poteſt etiam fieri vt ratione ipſorum reſeruatorum obligetur ad reſtitutionem, vel aliquid aliud, quod præſtare nolit, ideòque non ſit capax abſolutionis vllius; neque, an ſubſint hæ rationes nécne, debet relinqui iudicio pœnitentis etiam docti. Neque reputandum eſt è contrario graue onus, quòd ea peccata bis confiteri cogatur, cùm ad id vrgeant iam graues cauſſæ. Hæc etiam argumenta tetigerat Suarez, obiter tamen, diſput. 31. ſect. 3. num. 8. Lugo verò hîc diſput. 20. num. 74. obiter tangens hanc quæſtionem ait ſe eam fuſiùs diſcuſſiſſe diſp. 14. de Euchariſtiâ, ſect. 5. ibi tamen etſi noſtram ſententiam defendat, nullum argumentum pro illâ, aut contra illam ponit, ſed videtur vt certam noſtram doctrinam ſupponere.

In contrarium ſtant Vaſquez & alij.

Eorum argumenta.

38 Hæ tamen Suarez & Coninck obiectiones non carent maximâ difficultate, & reuerà valdè faciunt probabilem eam contrariam ſententiam. Nihilominùs tamen non cogunt nos ad noſtram deſerendam, quia nimis multum probant, ſcilicet numquam poſſe dimidiari confeſſionem, etiamſi periculum aliquod timeatur ex manifeſtatione peccati alicuius. Hoc autem eſt apertè falſum, & contra hos ipſos Auctores; ſequelam autem clarè probo, quia ſicut hi dicunt poſſe fieri vt ratione eorum peccatorum reſeruatorum homo ſit incapax abſolutionis etiam ab aliis peccatis, vel quia debet occaſionem relinquere, vel reſtitutionem facere, vel aliquid aliud præſtare, ad quod non eſt paratus; ita eodem modo ego dicam poſſe timeri id ipſum ratione illius peccati, quod tacetur ob imminens pœnitenti aut tertiæ perſonæ damnum: & vti Coninck ait non relinquendum iudicio pœnitentis etiam docti diſcernere, vtrùm ſit ea obligatio nécne, quando eſt caſus reſeruatus; ita ego dicam non relinquendum iudicium de eâ obligatione, quando eſt peccatum, ob quod timetur damnum aliquod. Quòd ſi non obſtante eo periculo poteſt tunc pœnitens reticere illud peccatum, cur attento etiam eo ſolo periculo non poterit reticere reſeruata? Vides ea argumenta nimium probare? eis abſolutè reſpondeo, Pœnitentem poſſe tunc diſcernere, vtrùm ſit benè diſpoſitus, & ſufficientem habeat dolorem non ſolùm de his quæ confitetur, ſed etiam de reſeruatis quæ omittit; ſicuti etiam ad pœnitentem ſpectat in caſu illo communis ſententiæ iudicare, vtrùm ſit benè diſpoſitus etiam ratione peccati aut peccatorum, quæ tacet propter periculum imminens ex eorum confeſſione: non eſt ergo cur eum obligemus tunc ad confeſſionem eorum reſeruatorum. Et hæc quoad Patrem Coninck.

Quid de illis ſentiendum.

39 Habemus etiam contrarium ex alterâ parte, vt dixi, Gaſparem Hurtadum diſput. 11. difficultate 14. vbi ait, Non poſſe vmquam eum qui habet reſeruata abſolui à non habente iuriſdictionem ſupra reſeruata, ideòque cenſet non poſſe tunc confeſſionem diuidi: in quo puncto ſequitur Patrem Vaſquez, Richardum, Adrianum & Turrianum, quos ibidem refert. Fundamentum huius doctrinæ deſumitur ex Tridentino, quod Seſſione 14. cap.7. ait, Extra articulum ſeu periculum mortis (quod tunc non eſt) nihil poſſe Sacerdotes in caſibus reſeruatis, quia non ſunt legitimi iudices; vnde illos monet Concilium, vt pœnitentes, qui caſus reſeruatos habent, remittant ad Superiores & legitimos ſuos iudices. Nec ſufficit reſpondere, Sacerdotes inferiores non habere quidem iuriſdictionem, vt directè abſoluant à reſeruatis; quia tamen poſſunt à non reſeruatis, ideò etiam poſſe indirectè ſaltem à reſeruatis abſoluere: hoc inquam non ſufficit, quia ſi ſaltem indirectè poſſunt ab eis abſoluere; ergo aliquid poſſunt circa reſeruata, cuius oppoſitum docet Tridentinum eo loco. Adde, ſi ea ratio eſſet bona, etiam conſequenter dicendum, eum qui habet mortalia poſſe ſimplici Sacerdoti confiteri venialia, & abſolui indirectè à mortalibus: hoc autem videtur abſurdum & contra conſuetudinem Eccleſiæ; ergo. Vnde infert, Eum qui non poſſet ad Superiorem

Refellitur doctrina P. Gaſparis Hurtadi.

recurrere pro reſeruatis, debere ſe gerere ac ſi planè careret Confeſſario, & per contritionem ſe diſponere ad Euchariſtiam, caſu quo teneretur eam ſuſcipere.

40 *Non videtur conſequenter tradita ea doctrina Vaſquez.*

In hac doctrinâ hîc Auctor, vti & Pater Vaſquez, quem ſequitur, videtur minùs conſequenter diſcentrere; nam §. *Obſeruandum eſt*, addit, Si tamen pœnitens habeat peccata reſeruata, quæ tamen poſſit reticere ob rationes aliquas iuſtas, abſoluendum indirectè ab illis, eſto annexam habeant excommunicationem reſeruatam. In hac doctrinâ dico illos nullo modo loqui conſequenter; vnde & Coninck & Lugo & alij eos fortiter & iure reiiciunt, quia ex eo quòd pœnitens ille taceat ea peccata, nullo modo Sacerdoti confertur iuriſdictio, vti è contrario non adimitur ex eo quòd illa peccata fateatur. Vnde ſi quæ ex Tridentino hi Auctores maximè aſſerunt, ſcilicet extra caſum mortis Confeſſarios Ordinarioa nihil penitus habere iuriſdictionis in reſeruata, vim aliquam habet, certè eodem modo eam babebit, eſto reticeatur illud reſeruatum: nam hoc ipſum, quod eſt ab illis abſoluere quando reticentur, eſt aliquid habere ſupra illa, nec cogitauit ibi Tridentinum de diſtinctione inter caſum quo non dicitur peccatum, & caſum quo dicitur in confeſſione, ſed abſolutè dixit nullam habere poteſtatem extra mortis articulum ſupra reſeruata.

Ratio à priori.

Ratio antem à priori eſt clariſſima, pro quâ demus caſum, in quo quis habet reſeruatum, à quo, ſi illud manifeſtaret huic Confeſſario, alioquin non habenti iuriſdictionem in illud, non poſſet abſolui. Da Secundò ex confeſſione huius peccati pœnitentem timere prudenter grande ſibi damnum; vnde non obligatur ad illud dicendum, quia tamen ipſe iuri huic renuntiare poteſt, & velle ſe exponere ei damno, poteſt, ſi velit, etiam confiteri illud peccatum. Pone Tertiò, occurrere occaſionem grauem communicandi, &c. & non poſſe accedi Superiorem, ſi hic homo confiteretur ſola peccata non reſeruata, & taceret reſeruatum vtendo ſuo iure, poſſet abſolui indirectè ab illo iuxta Patrem Hurtadum. Inde manifeſtè argumentor; Ergo etiamſi ille cedens ſuo iure confiteretur pro maiori humilitate illud peccatum, & faceret omnino integram confeſſionem, poſſet abſolui indirectè ab illo. Probo hanc conſequentiam, quia omnino eſt improbabile dicere, hanc humiliationem eſſe illi homini nociuam ſiue ex voluntate Chriſti, ſiue ex voluntate Eccleſiæ præſumptâ, cùm etiam in altero ſit planè impertinens, quòd reticeat tale peccatum, cùm magis laudabilis eſſet, ſi illud fateretur.

41 *Secunda impugnatio.*

Secundò principaliter diſplicet Hurtadus, quia ſupponit eo caſu teneri hominem confiteri ei inferiori Sacerdoti peccata reſeruata; iam enim dixi paulò antè contra Coninck non eſſe talem obligationem, ſed poſſe ſolùm dicere non reſeruata, ac proinde (etiam ipſo Hurtado teſte) abſolui poterit ſaltem indirectè à reſeruatis.

Iam ad argumentum Hurtadi ex Tridentino reſpondemus, Hoc loqui quando pœnitens poteſt adire ſuum Superiorem, & ſimul non cogitur ob alias rationes ad confeſſionem; ac proptereà dicit, vt Confeſſarij ordinarij remittant pœnitentes ad ſuos Superiores; ſi autem remitti non poſſunt, & aliunde obligat confeſſio, non intendit Concilium impedire eam abſolutionem indirectam.

Obiectio.

Replicabis, Me in hac ſolutione non benè ſupponere eo caſu eſſe obligationem confitendi: de hoc enim eſt tota quæſtio; nam Hurtadus & alij dicent, Tunc debere eum pœnitentem ſe gerere perinde ac ſi non haberet Confeſſarium vllum, & per actum contritionis debere ſupplere defectum confeſſionis.

Reſponſio.

Reſpondeo, Me non ſupponere in eâ ſolutione, quod hîc & nunc ſit obligatio; certum enim eſt, ſi debeam communicare, & habeam conſcientiam mortalis, teneri me confiteri, & quidem ex præcepto diuino (iuxta Tridentini declarationem) vbi aſſumo ponderationem, quam Lugo & alij benè notarunt. Obligatio præmittendi ante Communionem confeſſionem Sacramentalem eſt de iure diuino; actualis autem reſeruatio huius peccati eſt ſolùm de iure poſitiuo Eccleſiæ: èſtne autem probabile Eccleſiam adeò tenacem eſſe ſuæ reſeruationis hîc & nunc, vt malit non præmitti confeſſionem iuxta præceptum Chriſti ante Communionem, quàm dare facultatem vt indirectè Confeſſarius ille abſoluat ab eis reſeruatis, ſiue iam illa dicantur in confeſſione, ſiue non?

42 *Confirmatio eius noſtra doctrina.*

Habetque hæc ratio ex duobus capitibus maximam vim. Primum eſt, quia per eam abſolutionem indirectam non læditur vel in minimo reſeruatio peccati, & finis in eâ reſeruatione intentus; nam illud peccatum perinde manet cum reſeruatione totâ, quam anteà habuit, ac ſi nullam omnino ille homo feciſſet confeſſionem; & conſequenter manet eodem modo obligatus ille homo quo anteà ad ſe ſiſtendum Superiori, &c. ideoque nec in minimo impeditur finis & vtilitas reſeruationis.

Secundum caput vnde ea ratio habet magnam vim eſt, quòd apud omnes Auctores ſit certum, eum, qui oblitus caſus reſeruati inuincibiliter confitetur alia peccata etiam non habenti iuriſdictionem in reſeruatum illud, abſolui indirectè ab illo. Quam doctrinam iuxta paulò antè dicta etiam Hurtadus & Vaſquez admittunt: atqui in noſtro caſu accedit pœnitens bonâ fide, & dat alioquin pro directâ abſolutione materiam, alia ſcilicet peccata; cur ergo erit peioris conditionis quàm ille qui eius peccati non recordatur? ex quo capite etiam poſitiuè firmatur noſtra ſententia.

Reſpondetur contrariæ inſtantiæ.

Ad inſtantiam de eo, qui nullum haberet Sacerdotem approbatum, cui confiteretur mortalia, reſpondeo, Etiam poſſe talem ſimplici Sacerdoti confiteri venialia, vt ſaltem indirectè abſoluatur à mortalibus: neque id eſt iudicandum abſurdum, ſed potiùs conforme valdè rationi, & conſcientiis vtile, cùm ex vnâ parte tota obligatio confitendi ea peccata mortalia adhuc maneat integra, & ex aliâ ſatisfiat obligationi confitendi pro ſuſceptione Venerabilis vrgente, vt ſupponimus, communicandi neceſſitate.

Si Superior auditis reſeruatis remittat pœnitentem cum aliis peccatis ad ordinarium

Circa quæ aduerte; ſi Superior vrgente neceſſitate aliquâ dimidiat confeſſionem, & ſolùm audit reſeruata, & ab eis abſoluit remittendo pœnitentem pro reliquis ad Confeſſarium ordinarium, eo ipſo tolli omnem obligationem dicendi

Confeſſar. non tenetur reſeruata confiteri huic. cendi ei Confeſſario peccata illa reſeruata; quia Superior dum ab illis directè abſoluit, nullam relinquit obligationem ea ſecundò confitendi; quòd autem non ſit tunc directè abſolutus ab aliis, quæ omiſit, probat quidem eum teneri illa confiteri, de reſeruatis verò nihil probat; vti quando ex obliuione inuincibili non facit confeſſionem integram, non obligatur repetere ea quæ anteà dixerat, ſed præcisè illa quorum eſt oblitus.

43 *Obiectio Caietani ſoluitur.* Hac inſtantiâ reiicitur obiectio quædam Caietani dicentis confeſſionem fieri debere Confeſſario, non Confeſſariis; ergo debent deinde dici omnia peccata vni: hæc inquam ratio reiicitur Primò quidem ad hominem contra ipſum Caietanum; nam (vt paulò antè vidimus) ille ipſe fortiter tenet, Superiorem poſſe audire ſola reſeruata, & dare abſolutionem ab illis; ac remittere pœnitentem cum aliis peccatis ad ordinarium Confeſſarium: argumentor enim; Etiam eo caſu Superior ille facit verum Sacramentum, & pœnitens facit confeſſionem veram & ſufficientem, vt abſoluatur directè à reſeruatis illis peccatis; & tamen tunc illi non dicuntur omnia peccata; ergo non eſt neceſſum vt vni omnia dicantur ad hoc, vt abſoluatur validè; ergo poſteà, etiamſi non dicat ordinario Confeſſario niſi peccata non reſeruata, manebit tamen abſolutus directè ab his; cumque fuiſſet iam anteà ab aliis; erit directè ab omnibus, nec tenebitur ampliùs repetere. Secundò reiicitur ea ratio; nam ſi bona eſſet, probaret etiam in caſu obliuionis debere omnia peccata repeti: id quod eſt contra certam omnium ſententiam.

Fundamentum Patris Suarez defenditur. Patris Suarez fundamentum paulò antè tactum, quodque eſt omnino efficax, viſum eſt nullius momenti Patri Fagundez lib.8. de Secundo Eccleſiæ præcepto cap. 3. num. 8. eò quòd in noſtro caſu ea abſolutio Superioris nihil aliud efficere videatur quàm tollere reſeruationem eius peccati, non illud remittere. Quam ſententiam ait eſſe multorum.

44 Meritò Cardinalis Lugo inuehitur in hanc impugnationem, tùm quia Suarius ſolùm fuerat locutus, caſu quo illa Superioris abſolutio eſſet Sacramentalis; quâ ſuppoſitione admiſſâ etiam ipſe Fagundez iudicat inferri optimè, Non eſſe obligationem repetendi ea peccata; Secundò, quia veritatem illius ſuppoſitionis admittit etiam ipſe Fagundez; & reuerà negari illa non poteſt ſuppoſitis principiis certis, quòd liceat aliquando dimidiare confeſſionem, & abſoluere directè ab aliquibus peccatis, & ab aliis indirectè: poteſt enim talis occaſio contingere reſpectu Superioris; & tunc ille auditis ſolùm reſeruatis dare poterit Sacramentalem abſolutionem à reſeruatis tantùm directè, indirectè verò à ceteris, quorum pœnitens ſe tunc non accuſat. Ratio ergò illa Patris Suarez optima eſt; per quam tamen non negamus, imò ſuprà diximus melius fore, ſi Superior tunc alij concedat facultatem abſoluendi, apud quem fiat integra confeſſio, quàm ſi eam ipſe inchoet, & non finiat. Vbi obiter nota, etiam quando Superior Sacramentaliter non abſolueret, ſed daret iuriſdictionem, debere tamen eum ſeruare confeſſionis ſigillum; quia illa notitia ipſi facta ordinatur ad confeſſionem. Vti qui audiuit confeſſionem, eſto deinde non det abſolutionem ob aliquam cauſſam, at proinde eſto non efficiat Sacramentum, tenetur tamen ad ſecretum ſeruandum, vt fatentur omnes Auctores: de quo adhuc infrà.

45 *Auditâ confeſſione pœnitentis non poteſt Superior abſoluere à reſeruatis v.g. & pro aliorum abſolutione remittere ad ordinarium* Tandem notandum, à nonnullis circa præcedentia verti in dubium, an Superior audiens omnia peccata tam reſeruata quàm non reſeruata poſſit abſolutionem dimidiare remittendo directè tantùm reſeruata, & relinquendo obligationem alia confitendi. In hac quæſtione Suarez negat id poſſe fieri, Medina affirmat apud eundem; Lugo verò dicit id eſſe ſatis dubium, nec facilè poſſe oſtendi fore inualidam eam abſolutionem, eſto ſit illicita. Ego tamen omnino iudico cum Patre Suario nullatenus id poſſe validè fieri, quia in primis ille homo tunc, ſi abſoluitur ab aliquibus mortalibus, neceſſariò ſaltem indirectè ab omnibus abſoluitur; hoc eſt, quoad Deum iam eſt abſolutus, & gratiam accepit; ergo quoad hoc punctum diuidi non poteſt abſolutio, neque item diuidi poteſt quoad abſolutionem directam; quia ea abſolutio directa coram Deo nihil aliud efficit, maximè in ſententiâ Cardinalis Lugó, quàm tollere obligationem ea peccata confitendi ei qui habet directam iuriſdictionem ad abſoluendum ab illis. Vnde hic Auctor admittens Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe docet, eo ipſo quòd quis confiteatur ea peccata, etiamſi ob defectum doloris de mortali non occurrente memoriæ non accipiat gratiam, nihilominùs non teneri ea peccata, etiamſi coram Deo non remiſſa, ſecundò confiteri, ſed ſolùm illud cuius eſt oblitus; ergo multò minùs quando confeſſus eſt omnia cum ſufficienti dolore & coram habente iuriſdictionem, & quando omnia ſunt illi coram Deo condonata; multò inquam minùs poterit dici, quòd maneat obligatus aliqua ſecundò confiteri, cùm iam ſatisfecerit obligationi ſe ſiſtendi coram habente legitimam iuriſdictionem, & ille abſoluens indirectè non potuerit priuare ſe eâ iuriſdictione, ac proinde non potuerit illum obligare ad hoc vt ſecundò confiteatur.

DISPVTATIO QVADRAGESIMAPRIMA.

De ablatione indirectâ reſeruationis; & de Miniſtro delegato pro reſeruatis.

1 RESERVATIO poteſt tolli directè, quando Superior ad quem ſpectat directè abſoluere dat licentiam cuicumque confitendi; tunc enim abſolutè tollitur omnis omnino reſeruatio; quòd ſi det pro certâ perſonâ tantùm, tunc reſpectu huius ceſſat eadem reſeruatio: in quo puncto nulla eſt vllius momenti difficultas: quæſtio ergo tota reducitur ad ablationem indirectam ſeu tacitam; pro quâ duo caſus communiter ſolent à Doctoribus poni, quos ſtatim examinabimus.

SECTIO PRIMA.

Quid de primo caſu.

An ſi confitens habenti iuriſdictionem in reſeruata obliuiſcatur reſeruatum cōfiteri, nihilominùs abſoluatur ab eo, tollatúrque reſeruatio.

IS autem eſt, An ſi quis habens reſeruata & eorum oblitus confiteatur alia non reſeruata Superiori, aut ei qui à reſeruatis poteſt abſoluere, cenſeatur eo ipſo ablata reſeruatio, etiamſi abſoluens non cogitet de eâ reſeruatione auferendâ. Communis ſententia affirmat, Gabriel, Adrianus, Sylueſter, Angelus, Roſella, Nauarrus, Couarruuias, Canus, Ledeſma apud Suarez eâ diſput. 13. ſect. 4. Gabriel tamen, Roſella, Sylueſter & Angelus apud Vaſquez quæſt. 29. art. 3. dub. 3. cùm requirant in abſoluente voluntatem quamdam vniuerſalem abſoluendi ab omnibus peccatis & cenſuris, in quâ voluntate virtualiter ſaltem includitur abſolutio à reſeruatis, non poſſunt propriè pro hac ſententiâ citari; nos enim agimus quando voluntas abſoluentis more ordinario non ſe extendit niſi ad peccata, de quibus ſe accuſat pœnitens: quidquid ergo de eâ limitatione ſit, eamdem ſententiam tenet Nunnius, Reginaldus & Henriquez, quos refert & ſequitur Lugo eâ diſp. 20. ſect. 7.

2 *Sententia Suarez.* Suarez verò putat eam doctrinam ſolùm habere locum quando pœnitens petit abſolui à reſeruatis, ſi quæ habeat; tunc enim ait, Etiamſi alicuius reſeruati obliuiſcatur, illud tamen reddi non reſeruatum: ſi enim, inquit, ſubditus recurrat ad Superiorem tamquam ad Confeſſarium ordinarium, non præſumitur Superior velle auferre reſeruationem vllam; abſurdum enim eſt per quamlibet confeſſionem quacumque occaſione cum Superiore factam, accuſando ſe tantùm de verbis otioſis, eo ipſo manere liberum à reſeruatione, cùm id videatur contrarium ipſi fini reſeruationis, vt ſcilicet adhibeatur ſufficiens medicina, &c. Si tamen, inquit idem Suarez, facultas abſoluendi data eſt in fauorem pœnitentis, vt tempore Iubilei, tunc, licet nullam mentionem faciat de reſeruatis, adhuc intelligitur ablata reſeruatio eorum quorum eſt oblitus. *Eamdem tenet Sanchez.* Hanc ſententiam ſequitur etiam Sanchez lib. 8. de Matrimonio diſput. 15. num. 27. & Vaſquez eo dubio 5. num. 18. & 21. docens ſolùm auferri reſeruationem eorum quæ confitentur, non illius cuius obliuiſcitur; ait tamen excommunicationem etiam reſeruatam auferri ab eo qui poteſt illam auferre, eſto de eâ nihil ſciat; auferri inquam per illa verba generalia, quibus abſoluit antecedenter à cenſuris; in quo caſu non putat habere locum illam communem regulam, quòd ablatâ cenſurâ auferatur reſeruatio peccati illius, ob quod ea eſt impoſita. Addit deinde reſeruationem tolli quando quis fatetur integrè reſeruata, licet confeſſio & abſolutio aliunde ſint inualida. Denique num. 38. addit, Si quis petat licentiam eligendi ſibi Confeſſarium pro caſibus reſeruatis, quos habet, ſi tunc obliuiſcatur alicuius peccati reſeruati, illud non manere iam reſeruatum: id quod omnino videtur verum, quia Superior tunc cùm nihil ſciuerit de vllo ex his reſeruatis in particulari, neque ſuam reſtrinxerit voluntatem, videtur neceſſariò per licentiam illam complexus omnia quæ pœnitens tunc habebat, ergo etiam illud, cuius idem pœnitens eſt inuincibiliter oblitus; quia & illud iam erat commiſſum tunc, & implicitè ibi pro eo petebatur facultas.

3 *Probatur à ſimili.* Hæc ſecunda ſententia probatur à ſimili; nam ſi quis obliuiſcatur mortalis alicuius non reſeruati, & indirectè ab eo abſoluatur, non propterea eximitur ille ab obligatione illud confitendi habenti iuriſdictionem ſupra mortalia; neque ideò illud fit quaſi non reſeruatum Confeſſario habenti in mortalia iuriſdictionem; ſeu non propterea fit tale, vt qui ſolùm poteſt abſoluere à venialibus, poſſit etiam ab hoc; ergo eâdem ratione dicere debemus, Eſto confiteatur habenti iuriſdictionem in reſeruata, & obliuiſcatur reſeruatorum, non ideò hæc iam transferri ad iuriſdictionem communem Confeſſarij Ordinarij. Conſequentia meo iudicio eſt valdè bona, quia ſicut ſe habet peccatum reſeruatum reſpectu ordinarij Confeſſarij; ita ſe habet peccatum mortale Ordinarij reſpectu ſimplicis Sacerdotis non habentis iuriſdictionem in mortalia, de quibus non eſt confeſſus adhuc pœnitens: ergo ſicut quòd confiteatur habenti iuriſdictionem in mortalia, non transfert illud cuius ſum oblitus in inferiorem Sacerdotem; ita quòd confeſſus ſim habenti iuriſdictionem in reſeruatum non transfert in ordinarij Confeſſarij poteſtatem illud reſeruatum cuius fui oblitus: ſicut enim ſe habet Sacerdos ſimplex ad mortalia ordinaria, ita reſpectu reſeruatorum ſe habet Confeſſarius ordinarius. In vtroque etiam caſu fuit obliuio inculpabilis: in vtroque facta eſt confeſſio ei qui habebat iuriſdictionem in ea peccata, quæ non occurrerunt memoriæ; cur ergo quæſo vnum retrocedit, vt ſic dicam, vno gradu ad Confeſſarium inferiorem, alterum verò non etiam retrocedit vno gradu ad Confeſſarium inferiorem? Hoc argumentum ſic deductum meo iudicio 4 *Quid de hoc argumento.*
eſſet

eſſet euidentiſſimum, ſi res hæc (vt ſtatim dicam) non eſſet dependens à voluntate Superiorum, qui poſſunt pro libitu hoc vel illo modo dare licentiam pro eis abſolutionibus, & in vnâ materiâ negare, in alterâ, etſi omnino pari, concedere. Vnde obiter noto, multò minùs eſſe è contrario efficacia aliqua argumenta, quæ Cardinalis Lugo oppoſitum ſentiens congerit contra Vaſquez & Suarez tam ad hominem ex his quæ hi dicunt quàm abſolutè; quibus ſingillatim ſatisfacere operoſum non eſſet, niſi ob ſtatim dicenda illud iudicarem etiam otioſum.

Deciditur quæſtio.

In hoc ergo puncto primùm cenſeo non eſſe cur diu hæreamus; nam ſi pro praxi ſit conſideranda hæc difficultas, cùm ſententia prima ſit adeò communis, eſt ſine dubio tutiſſima in praxi, adeoque ſine vllo ſcrupulo poteſt quia ei ſe accommodare. Loquendo autem ſpeculatiuè plus fortè res hæc habet de diuinatione quàm de diſcurſu; tota enim pendet à voluntate Superioris audientis confeſſionem: ſi enim ille velit auferre reſeruationem eo caſu, ſine dubio eam auferet; ſi autem nolit, niſi expreſsè pœnitens confiteatur illud peccatum, etiam poteſt eam reſeruationem retinere; de poſſibilitate ergo non poteſt vllum eſſe dubium. Quoad factum autem, vtrùm talem re ipsâ habeat voluntatem, eſt, vt dixi, quædam quaſi diuinatio de animo Superioris illius; fortaſſe multi eum habent, fortaſſe alij non. Nec video vnde certò poſſimus dicere, aut omnes Superiores eam habere, aut nullum, cùm hoc etiam poſt diſputationes longiſſimas noſtras ſit in poteſtate abſoluentium, qui vti habent diuerſa dictamina, poſſunt habere etiam circa ablationem aut retentionem eius reſeruationis diuerſas quaſi virtuales volitiones: vnde ſi interrogarentur, An hoc an illud implicitè intenderint, nullo modo dubito, quin aliqui reſponderent, Ego nullo modo nec implicitè de ablatione reſeruationis cogitaui; alius diceret, Ego omnino ita volui; nihil ergo certi in hoc puncto dicere poſſumus.

5
Quid poſſit de voluntate Superiorum præſumi.

Si tamen in re dubiâ diuinare licet, profectò dicerem maiorem partem Superiorum non habere eam voluntatem, quando planè pœnitens nihil de reſeruatis dicit; & reuerà ſi antequam de hac quæſtione tractaſſem contigiſſet me eſſe Superiorem, interrogatuſque eſſem poſt auditam talem confeſſionem, vtrùm in tali caſu ſaltem implicitè voluiſſem auferre reſeruationem; ego ſine vllâ omnino dubitatione dixiſſem, Nullo modo me id voluiſſe, imò nec eâ de re cogitaſſe; rogo ergo, Vi cuius voluntatis tunc temporis debuiſſet cenſeri ablata ea reſeruatio in eo qui mihi ita confeſſus fuiſſet? Non ex aliquâ lege aut voluntate alteri, quia ſi talis eſſet lex, tunc ceſſaret tota quæſtio; non item ex voluntate actuali, quia talem non habui; non ex præſumptâ, quia potiùs contraria præſumebatur; ergo: & quoad hoc eſt ſatis magna differentia inter abſolutionem ab excommunicatione & abſolutionem à peccatis; nam ab excommunicatione abſoluo, eſto nihil planè de illâ mihi dicatur; & verba ipſa denotant me velle abſoluere in quantū poſſum & pœnitens indiget: vnde quoad hanc abſolutionem per accidens omnino eſt quòd ſit occulta Sacerdoti. Aliter in peccatis contingit, quia ab illis non abſoluo directè, imò nec poſſum, niſi quatenus ſunt mihi dicta; ergo abſolutio illa non eſt directa; per indirectam autem non tollitur reſeruatio; vt patet quando non recordatus peccati reſeruati confiteor alia ordinario Confeſſario; tunc enim etiam indirectè abſoluor à reſeruatis, & tamen non tollitur reſeruatio: quòd autem Superior habeat poteſtatem ad tollendam reſeruationem, nihil probat, quia in verbis abſolutionis neque in intento, quo illa proferuntur, quidquam includitur de ablatione reſeruationis: eo enim caſu diuerſum quid eſt, *Abſoluo te Sacramentaliter à tuis peccatis*, etiamſi addat *in quantum poſſum*; & aliud longè, *Tollo tibi reſeruationem eorum quæ es oblitus*: hæc enim ablatio propriè loquendo non eſt actus Sacramentalis; quomodo ergo quæſo illa licentia confitendi ea cuilibet poterit inferri ex abſolutione Sacramentali?

Ablatio reſeruationis non eſt actus Sacramentalis propriè loquendo.

6
Confirmatio.

Confirmo hoc meo iudicio efficaciter ad hominem contra Cardinalem Lugo, qui eâ ſect. 7. num. 98. ait, Si Superior habens poteſtatem abſoluendi à duabus excommunicationibus v.g. & vnam ſciens, alteram ignorans, quia & pœnitens etiam inuincibiliter eam ignorat, dicat, *Abſoluo te ab hac excommunicatione*, non manere tunc ablatam reſeruationem alterius; quia verba ſolùm tunc terminantur ad vnam, neque vllo modo indicant abſolutionem ab aliis, vel ab earum reſeruatione; ſi autem generaliter dicat, *Ego te abſoluo ab omni vinculo*, &c. tunc putat abſolui ab omni. Ex hac doctrinâ argumentor repetendo quæ dixi immediatè antè, *Abſoluo te à peccatis tuis*, vt Sacramentaliter dicitur à Confeſſario, nullo modo ſonat abſolutionem à reſeruatione, ſed à culpâ ipſâ & offenſâ Dei, & ab obligatione ea peccata tunc dicta iterùm ſubiiciendi clauibus Eccleſiæ; ablationem autem reſeruationis circa peccata ibi non dicta nullo modo ea verba denotant, quia ea ablatio eſt actio non Sacramentalis; ergo non debemus præſumere eam eſſe intentam à Superiore.

Obiectio.

Obiicies: Dum abſoluit à peccatis, abſoluit in quantum ipſe poteſt & pœnitens indiget; ergo vult tollere omnia vincula peccati quæ poteſt; ſed vnum eſt reſeruatio, ergo hanc vult tollere; eo autem ipſo eam tollit. Reſpondeo, Ita debere nos intelligere extendi tunc abſolutionem Sacramentalem, vt tamen maneat inter proprios terminos Sacramentalis abſolutionis; illud autem aliud, quod per ſe eſt extra eos limites, non poſſumus præſumere, niſi fundamentum aliunde habeamus eius intentionis. Atqui ablatio reſeruationis, loquendo propriè, non eſt actio abſolutionis nec Sacramentalis, vt dixi, quia totum Sacramentum (concedentibus id Aduerſariis) fieri poteſt perfectiſſimè ſine eâ ablatione; & è contrario tota ablatio reſeruationis poteſt fieri ſine vllo Sacramento, vt omnes fatentur; ergo non debet tunc vllo modo de eâ voluntate præſumi vi abſolutionis, niſi aliunde conſtet, vt dixi, de eâdem voluntate. Aliunde autem nihil 7
Reſponſio.

adfertur pro eâ præſumptione; ergo & hanc doctrinam, vt conſequentiùs loquar, extendo etiam cum Vaſquez ad caſum, quo vnum aut alterum reſeruatum dicat pœnitens, obliuiſcatur verò alterius; quia per hoc nihil colligitur de voluntate Superioris audientis circa alia, niſi fortè pœnitens illi dicat, *Venio ad Reuerentiam*

veſtrum vt me à reſeruatis abſoluat: per hanc enim petitionem, & eò quòd Superior annuens illum audiat, poſſumus præſumere prudenter, quòd etiam illi auferat reſeruationem circa alia, ſi quæ eſt oblitus inuincibiliter. Vti etiam ſuprà ex eodem Vaſquez notaui, quando pœnitens peteret indefinitè licentiam vt poſſet à reſeruatis abſolui; tunc enim Superior præſumitur quaſi manifeſtè dare ad omnia quæ iam ſunt commiſſa, inter quæ ſine dubio eſt illud, cuius inuincibiliter pœnitens obliuiſcitur. Neque inde poteſt conſequentia trahi ad noſtrum caſum (quidquid Lugo dicat) quia in noſtro nihil eſt vnde poſſimus de eâ voluntate præſumere, vt oſtendi. Quæ dixi de Superiore intelligenda ſunt de habente iuriſdictionem delegatam ad abſoluendum; quia etiam in illis non eſt cur præſumamus eos velle reſeruationem auferre, niſi fortè quis dicat eum in hoc puncto eſſe magis liberalem quàm ſit ipſe Superior; quia hic videtur magis velle ſcire peccatum reſeruatum, vt adhibeat medicinam neceſſariam: de quo puncto delegatus non eſt ita ſolicitus. Hæc tamen ratio non multum vrget; nam eo caſu cùm ille non poſſit delegare ſuam iuriſdictionem, eo ipſo non poteſt niſi directè abſoluendo tollere reſeruationem; ac proinde ſi cum primâ ſententiâ dicatur etiam per hunc eam tolli, recurrendum neceſſariò eſt ad voluntatem delegantis, ac dicendum hunc tollere eo caſu reſeruationem poſitâ (tamquam conditione) confeſſione cum habente iuriſdictionem delegatam. Cùm ergo tota ea ablatio tandem refundatur in voluntatem præſumptam ipſius Superioris, non videtur poſſe eſſe facilior ea ablatio in vno caſu quàm in altero. Hac occaſione tractat hîc Lugo de tempore Iubilei, An ſi quis obliuiſcatur alicuius reſeruati, tollatur eius reſeruatio. Hoc tamen à me eſt fusè ſuprà diſcuſſum, vbi omnia quæ ad Iubileum ſpectant tractaui. Hoc ſolum noto, quod & ibi dixi, in Iubileo non auferri reſeruationem per ipſam confeſſionem, vt minùs benè aliqui putant, contra quos ibi egi, ſed antecedenter tolli per ipſum Pontificem, qui tunc omnia peccata facit non reſeruata; ac proinde non eſt mirum, ſi tunc, quando in confeſſione quis eſt oblitus reſeruati, non maneat reſeruatum; quandoquidem etiam ante confeſſionem iam erat illius reſeruatio ablata: vnde dixi, Eſto eo loco non fuiſſet confeſſus, quia putabat ſe non habere vllum mortale, ablatam tamen eſſe reſeruationem; vnde ad præſentem quæſtionem non poteſt afferri inde vlla inſtantia.

Ampliatio concluſionis.

8

Quid tempore Iubilei.

Obſeruatio. Aduerte cum Lugo, ſi vera ſit ea prima ſententia quoad peccata reſeruata, quæ non occurrerunt inuincibiliter, eodem modo eam debere habere locum in peccatis reſeruatis, quæ quidem memoriæ occurrerunt, ob iuſtas tamen cauſſas (ob quas ſuprà diximus poſſe aliquando in confeſſione reticeri aliquod peccatum) illa etiam fuêre hîc & nunc omiſſa, quia reſpectu illorum cùm bonâ fide omittantur, eſt eadem ratio ac ſi inuincibiliter non occurriſſent memoriæ.

SECTIO SECVNDA.

Diſcutitur alter caſus.

SECVNDVS caſus, in quo tolli poteſt reſeruatio interpretatiuè iuxta multorum ſententiam, eſt, quando pœnitens confitetur quidem ſuo legitimo Superiori caſum reſeruatum, abſolutio tamen inualida eſt ex aliquo defectu ſubſtantiali: ita ſentiunt Suarez, Vaſquez, Lugo & alij multi; Vaſquez tamen & Suarez eam limitant, dummodò non fuerit defectus culpabilis in integritate ipſius confeſſionis. Lugo verò addit, Eſto fuerit defectus culpabilis, dummodò non fuerit circa ipſa peccata reſeruata, ſed circa alia. Addit prætereà, Caſu quo aliquod non reſeruatum reticuit fraudulenter, & oblitus eſt alicuius alterius etiam reſeruati, neutrius reſeruationem auferri; quia non iudicatur tunc Superior magis velle tollere reſeruationis vinculum, quàm ſi ſcienter & culpabiliter ſubditus reſeruata taceret, quandoquidem ſe non ſincerè & cum ſimplicitate manifeſtat ſuo Superiori. 9

An abſolutio inualida habentis iuriſdictionem in reſeruata tollat nihilominus reſeruationem.

Ego (vt verum fatear) valdè dubito de totâ hac doctrinâ; & rurſus confirmo id quod ſuprà inſinuaui, ſcilicet nos non niſi planè diuinando in hac materiâ præſumere de Superiorum intentione: & quidem non videtur mihi conſequentia ſeruari in eâ vltimâ limitatione Lugo; nam ſi quando pœnitens ipſa peccata reſeruata manifeſtat ſincerè, eſto circa non reſeruata ſe gerat fraudulenter, obtinet tamen ablationem reſeruationis; cur quæſo eam non obtinebit etiam reſpectu alterius reſeruati, cuius eſt oblitus inuincibiliter, quandoquidem hoc non occultat inſincerè, imò paratiſſimus erat dicere ſi occurriſſet; ergo iudicari debet ac ſi dixiſſet illud? Secundò, non facilè mihi poſſum perſuadere, quòd Superior religioſus ac prudens & Deum timens velit illi ſubdito, qui nequiter accedit ad confeſſionem committendo ſacrilegium graue, ac reticendo mortale non reſeruatum, ac proinde nec confeſſionem ſeriam faciendo, huic inquam velit reſeruationem tollere; quæ ablatio eſt in ſe ſat magnum beneficium, cùm potiùs deberet ob illud factum eum grauiſſimè punire.

Quid de hac doctrinâ ſentiendum.

Dices: Iam ille ſatisfecit ſuæ obligationi ſiſtendo ſe Superiori, ſeu illi manifeſtando ſua peccata; ad hoc enim præcisè ordinabatur reſeruatio; ergo non tenetur ſecundò ea illi dicere. 10

Obiectio.

Reſpondeo, Finem reſeruationis non eſſe vt Superior ſciat ea peccata; nam ſi Superior vidiſſet illum committentem huiuſmodi peccatum, iam eo ipſo illud ſciret, non tamen propterea abſtuliſſet ab illo reſeruationem. Reſeruatio ergo eò tendit, vt abſolutio ſit difficilis, & ex eo capite homo difficiliùs illud peccatum committat. Deinde vt Superior meliùs poſſit pœnitentiam congruentem imponere, ideò licet Superior ſciat meum caſum reſeruatum; non tamen ideò mihi iam eſt liberum confiteri illud cuicumque ordinario Confeſſario: atqui pœnitens eo caſu nullam habet intentionem Sacramentum Pœnitentiæ conficiendi, ſed potiùs vt illuſor & irriſor grauiſſimam in illud irreuerentiam committit; cur ergo magis illa notitia peccati reſeruati debet illi prodeſſe ad hoc, vt Superior ei auferat reſeruatio-

Reſponſio.

ſeruationem, quàm ea quam diu habuiſſe eumdem Superiorem, dum vidit illum eumdem pœnitentem huiuſmodi peccatum committere?

De iditur quæſtio.

Confirmo & explico: Certiſſimum debet eſſe apud omnes, per talem confeſſionem non tolli formaliter reſeruationem, niſi libera Superioris voluntas intelligatur accedere: potuit enim Superior validè & verò licitè, & valdè ſanctè, ac meritoriè dicere, *Nolo tollere reſeruationem, ſi iniquè confiteris:* quæ voluntas coram Deo ſine dubio eſſet magis grata quàm ea altera, quâ diceret, *Eſto iniquè & grauiter peccans confitearis, tollo tibi reſeruationem*; hoc poſito efficaciter argumentor: Si ea confeſſio ſeipsâ non tollit reſeruationem, niſi, vt ſic dicam, per modum congruitatis & petitionis, profectò ea longè magis meretur, vt dixi, pœnam quàm præmium.

11 Deinde quando Superior contrarium aliunde non oſtendit, non debeo de illo præſumere volitionem minùs perfectam, ſed potiùs perfectiorem & Deo magis gratam; maximè quando poteſt haberi tam facilè hæc ſecunda nobilior quàm illa minùs nobilis. Concludo ergo ex his, longè probabilius eſſe non tolli reſeruationem, quando confeſſio eſt vitioſa & culpabilis reſpectu pœnitentis. Quòd ſi habeat alium defectum inuincibiliter ab eo ignoratum, ita vt ille in eâ confeſſione ſincerè ſe gerat, poteſt probabiliter dici, tolli reſeruationem non quidem omnium, ſed illorum quæ confeſſus eſt. Nam cùm tunc bonâ fide pœnitens proceſſerit, & Superiori iam conſtet de illis peccatis, non eſt credendum velle obligare ſubditum ad ſecundò ea ſibi dicenda: quæ ratio cùm non habeat locum reſpectu eorum quæ eſt oblitus pœnitens, non cenſetur tunc reſpectu illorum ablata reſeruatio. Et id à fortiori conſtat ex eo quod ſuprà diximus, ſcilicet nec per confeſſionem validam tolli reſeruationem eorum quæ quis obliuiſcitur.

Non debet de Superiore præſumi voluntas minùs perfecta circa abſolutionem à reſeruatis. Altera pars noſtra ſententia.

Si per confeſſionem inuincibiliter inualidam tollatur reſeruatio, tenetur pœnitens inuinctam pœnam implere.

Obſerua cum Vaſquez ſuprà num. 36 quando in confeſſione inuincibiliter inualidâ factâ Superiori tollitur reſeruatio modo immediatè dicto, adhuc eſſe obligationem explendi eam pœnitentiam, quam Superior pro eis peccatis reſeruatis impoſuit: videtur enim cum eo onere Superior abſtuliſſe reſeruationem, vt ea pœnitentia ageretur. Imò addit Vaſquez non ſufficere, quòd ipſe pœnitens ante confeſſionem ſequentem validam illam pœnitentiam perficiat, ſed debere, ſi deinde notet defectum prioris confeſſionis, dicere Confeſſario, apud quem facit ſecundam confeſſionem, ſibi talem impoſitam pœnitentiam in eâ confeſſione; debet inquam id dicere eo fine, vt Confeſſarius ſecundus eamdem ei imponat; alioquin ſi ipſe ſuâ voluntate eam impleat, non eleuabitur virtute clauium ad ſatisfactionem Sacramentalem; ergo debet imponi à Sacerdote validè abſoluente. Ego tamen non iudico id eſſe neceſſarium, quia de ratione pœnitentiæ iniunctæ non eſt, vt debeat eleuari virtute clauium; nam licet homo eam expleat, deinde in mortali, quando ſine dubio non poteſt eſſe ea eleuatio, ſatisfacit nihilominùs, vt dicemus infrà; ergo. Secundò addo cum Suario num. 2. Eſto Superior extra Sacramentum validum non potuerit eleuare eam ſatisfactionem ad effectum ex opere operato, potuiſſe tamen obligare ad illam pœnitentiam exequendam, ſicut docet Vaſquez, quòd obligauerit ad manifeſtandum eam pœnitentiam Confeſſario inferiori.

12 Hæc doctrina videtur Cardinali Lugo difficilis num. 107. cùm tota obligatio debeat procedere à Confeſſario tamquam vero Iudice in hoc Sacramento. Non explicat autem hic Auctor, vtrùm ſola hæc Patris Suarez additio, an verò etiam doctrina Vaſquez ſibi videatur difficilis: ratio quidem totam comprehendit; nam etiam Vaſquez admittit imponi obligationem à Superiore non vt à Iudice Sacramentali, ſaltem ad dicendam Confeſſario inferiori pœnitentiam illam; ergo ex hoc capite vel debet Vaſquez reiici, vel Suarez argumentum bonum eſt; quia ſi Superior etiam non validè abſoluens poteſt obligare ad manifeſtandam pœnitentiam, non video, cur non poſſit etiam obligare ad eam exequendam. Abſolutè autem vtrumque poſſe eſt mihi certum ex Bullâ Clementis Octaui, quam & Lugo ipſe ſuprà citauit; in eâ enim expreſsè dicit Pontifex, Poſſe Superiores dantes licentiam ad abſoluendum determinare pœnitentias, quas poſteà Confeſſarij debeant imponere pro eis caſibus reſeruatis. Supponit ergo Pontifex poſſe Superiorem, eſto Sacramentaliter non abſoluat, dum tamen dat facultatem abſoluendi, obligare ipſos etiam Confeſſarios ad imponendam talem pœnitentiam; ergo à fortiori potuit obligare ipſos pœnitentes ad talem pœnitentiam faciendam. Ratio à priori eſt, quia cùm ea ablatio reſeruationis, quæ eſt in bonum magnum pœnitentis, detur liberaliter à Superiore, potuit ſanè in eâ donatione conditionem illam oneroſam apponere. De poteſtate ergo obligandi non eſt dubium;

Quid de hac doctrinâ ſentiat Lugo.

Quid ſit abſolutè dicendum de poſſibili.

13 vtrùm autem re ipsâ obliget, eſt mihi valdè difficile, maximè in ſententia Lugo & Suarij admittentium Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; etenim illi dicunt eo caſu pœnitentem non teneri confiteri ſecundò ea peccata mortalia, ſed ſolùm illud quod eſt oblitus; nec vllam imponunt pœnitenti obligationem dicendi priorem pœnitentiam: atqui tantum ius habet ille Confeſſarius eo caſu ad obligandum ad pœnitentiam pro mortalibus à ſe impoſitam, quàm habeat Superior ad pœnitentiam pro reſeruatis, vt ex terminis conſtat, imò multò maius; nam illa reſeruata in caſu poſito confitetur pœnitens poſteà in ſecundâ confeſſione; ac proinde ſecundus Confeſſarius ex obligatione ſui officij poterit imponere poſteà proportionatam illis pœnitentiam: at in caſu inſtantiæ ſecundus Confeſſarius nihil ſciet de illis peccatis in eâ confeſſione validâ & informi dictis, ac proinde illa manebunt ſine proportionatâ pœnitentiâ. Quidquid de conſequentiâ in eâ doctrinâ ſit, dico ſatis eſſe probabile, voluntatem Superioris eſſe in eo caſu, obligare confitentem ad eam pœnitentiam ſiue per ſe immediatè exequendam ſiue manifeſtandam Confeſſario inferiori, vt eam hic confirmet; & fortaſſe idem erit in caſu confeſſionis validæ & informis.

Quid verò de facto.

Probabilius eſt, obligari à Superiore Confeſſarium ad imponendam pœnitentiam.

SECTIO TERTIA.

De Miniſtro delegato pro reſeruatis.

14 CIRCA hanc quæſtionem multa diximus ſuprà agentes de Iubileo; nam per illud Confeſſarij approbati ſunt Miniſtri delegati ad reſeruata; illis ergo omiſſis ea præciſè tractabimus quæ à Iubileo ſunt independentia.

SVBSECTIO PRIMA.

An, quando datur facultas abſoluendi, comprehendatur ipſe Sacerdos petens: & quàm extendatur licentia pro vnâ vice data.

An Confeſſarius ipſe poſſit intelligi cùm petit facultatem abſoluendi à reſeruato.

CIRCA primum quærimus, An dum Confeſſarius petit à Superiore facultatem abſoluendi vnum ſubditum, intelligi poſſit ipſe Confeſſarius? Variè huic caſui reſpondent Auctores. Videtur autem dicendum Primò, Si petatur licentia ſub his terminis, *Vt abſoluere poſſim à caſu reſeruato*, nullo modo poſſe intelligi ipſum Confeſſarium, quia hic ſeipſum abſoluere non poteſt; alteri autem dare eam poteſtatem etiam non poteſt, quia delegatus non habet poteſtatem ſubdelegandi. Secundò dicendum, Si ita peteret Confeſſarius, *Rogo vt des mihi pro vnâ vice tuam facultatem pro vnâ perſonâ*, etiam non videri comprehendi poſſe Sacerdotem pœnitentem, quia ex communi acceptione ea verba ſignificant, vt Superior ipſi petenti det facultatem abſoluendi, quo caſu iam oſtendimus eum non comprehendi. Tertiò dicendum, Si petatur licentia ſub his terminis, *Vnus ſubditus indiget facultate veſtrâ pro vnâ vice, vt faciat ſe abſoluere, rogo illam detis*, ſine dubio comprehenderetur etiam ipſe petens, quia eâ petitione nihil penitus eſt dictum, per quod coarctari poſſit ad alium diſtinctum à petente. Quartò addit Lugo ex Villalobos & aliis, Si vniuerſaliter conceditur facultas vt pœnitens eligat Confeſſarium quem velit, tunc etiam includi ipſum petentem, niſi expreſsè excludatur à Superiore.

15

An facultas abſoluendi à reſeruatis, quam dat Superior, extendat ſe etiam ad futura paulò pòſt.

Circa quem caſum vlteriùs quæritur, An, quando petitur licentia pro vnâ vice, ea extendatur ad peccata commiſſa poſt licentiam petitam ante confeſſionem. Reſpondeo cum Lugo, Si Confeſſarius dicat, *Peto licentiam, vt ab vno aut duobus reſeruatis abſoluam*, tunc nullo modo eam licentiam extendi ad alia peccata deinde commiſſa; nam per petitionem ipſam limitatur voluntas Superioris ad illud vnum, aut ad duo illa peccata, pro aliis verò nihil concedit. Vnde quando in Pœnitentiariâ Romanâ conceditur facultas abſoluendi ſub illâ formâ, *Super præmiſſis*, vel *à præmiſſis*, non poſſunt intelligi peccata nondum commiſſa, quando data eſt licentia: imò eſto commiſſa iam ſint, ſi de eis ſaltem implicitè non eſt facta mentio in petitione, non intelliguntur. Quòd ſi Superior dat facultatem ſub his terminis, *Do meam iuriſdictionem pro hac vice*, videntur tunc comprehenſa ea peccata, quæ deinde committentur; quia illa etiam ad eam vnicam vicem poſſunt ſpectare; eſt enim idem ac ſi diceret, *Pro vnâ vice, pro vnâ confeſſione*: quam ſententiam etiam tenet Bonacina & Ioannes Præpoſitus apud eumdem Lugo; habetque locum, ſiue ea licentia detur Confeſſario (quo caſu id etiam admittunt Azor & Vgolinus) ſiue detur ipſi pœnitenti, quia ea differentia videtur planè materialis ad punctum præſens.

Obiicies cum his duobus vltimis; Si ea licentia detur pœnitenti, erit occaſio vt committat noua peccata reſeruata. Reſpondeo Primò, Hoc periculum poſſe etiam reperiri, licet facultas illa concedatur Confeſſario; poteſt enim, & tunc id reſcire pœnitens ipſe, & inde de nouo peccare. Reſpondeo Secundò, Hoc periculum eſſe per accidens; alioquin & Iubilea, in quibus datur ea facultas, & multò magis Bulla Cruciatæ eſſent iniuſta, quia magis generaliter dant eam facultatem & conſequenter eam licentiam. Illud ergo periculum eſt tunc præter intentionem concedentis facultatem. 16

Obiectio prima. Reſponſio prima. Secunda.

Dices Secundò; Ergo poterit ille pœnitens tunc differre eam confeſſionem diu, etiam ad annum, & interim noua reſeruata committere; hoc autem videtur abſurdum, ergo. Quòd ſi ideò negetur hæc tam longa dilatio, ſequitur, etiamſi nullum planè nouum reſeruatum committat, non poſſe eum ab eo, pro quo directè petiuit, abſolui diu pòſt; hoc autem eſt valdè durum; ergo. Reſpondeo cum Lugo, *τὸ pro hac vice* poſſe duobus modis accipi, id eſt pro his peccatis pro quibus petiiſti; & quoad hæc extenditur illa facultas in futurum etiam ad multos annos; poſſe item *τὸ pro hac vice* cadere ſupra confeſſionem faciendam; & in hoc ſenſu dicimus ſignificari aliquam breuem morulam vnius vel alterius diei, intra quam confeſſio fiat; iuxta hanc ſecundam ſignificationem dicimus comprehendi etiam peccata poſt eam licentiam commiſſa; ſi autem ille differat diu confeſſionem & reſeruata noua committat, iam non poſſe ab illis nouis abſolui vi prioris facultatis.

Obiectio ſecunda. Reſponſio.

Addo tandem, ſatis probabilem eſſe contrariam ſententiam, quòd ſcilicet peccata poſteà etiam immediatè commiſſa non poſſint remitti vi eius conceſſionis; quia *τὸ pro hac vice* ſatis probabiliter ſolùm ſignificat *pro his culpis à quibus nunc petis*. Et ſanè ſi Superiorum, ordinariè loquendo, ſenſus, dum hanc facultatem concedunt, quærendus eſſet, puto longè plures ex illis dicturos, ſe ſolùm pro his peccatis dare, quàm qui dent etiam pro committendis ante confeſſionem, eſto hæc ſit intra mediam diem perficienda.

Contraria ſententia eſt probabilis.

SVBSECTIO SECVNDA.

An virtute Bullæ Cruciatæ delegetur poteſtas abſoluendi Religioſos à caſibus reſeruatis.

HÆC eſt præcipua difficultas, quæ in præſenti moueri ſolet, An ſcilicet Regulares virtute Bullæ Cruciatæ poſſint eligere ſibi Confeſſarium, qui eos abſoluat à reſeruatis. Quæ difficultas etiam poteſt trahi vlteriùs, vtrùm ſaltem pro non reſeruatis poſſint eligere quemcumque approbatum. Agunt de hac quæſtione fusè Auctores moderni; nouiſſimè autem Car- 17

dinalis

dinalis Lugo diſp. 20. ſect. 9. & quia res in ſe
eſt clara & certa, eſto aliqui eam in dubium ver-
tant, non diu in eâ hærebo.

Sententia prima affirmans.

Non defuêre graues Auctores qui dixerunt
omnino id licere Religioſis, quia verba Bullæ
eam facultatem concedentis ſunt vniuerſalia ſi-
ne vllâ prorſus limitatione; ergo omnes com-
prehendunt. Pro hac citat Suarez aliquos To-
mo 4. de Religione, Tractatu 9. lib. 2. cap. 16.
Diana verò Tomo 1. Tractatu 11. reſolut. 14.

Secunda.

de Bullâ Cruciatæ refert Ioannem de la Cruz,
atque à Ioanne Sancio iudicari probabilem. Alij
verò eam limitant, vt ſcilicet poſſit Religioſus
abſolui à caſibus reſeruatis vi Bullæ, per Con-
feſſarios tamen ordinarios à propriis Superiori-
bus deſignatos. Pro quâ ſententiâ adducit Diana
Villalobos, qui ait ita ſenſiſſe Salmanticæ Al-
phonſum Curiel, Auguſtinum Antonilez (qui
deinde fuit Archiepiſcopus Compoſtellanus) &
alios; imò & Patres noſtræ Societatis eiuſdem
ciuitatis; & hanc ſententiam Diana dicit in praxi
eſſe probabilem & tutam, quia declarationes
Pontificum, quæ adducuntur in contrarium, ſo-
lùm negant poſſe eligi Confeſſarium à Regula-
ribus, vt conſtat ex petitione in Procemio facta
his verbis: *Et illorum prætextu eligunt aliquan-
do Confeſſorem præter eos, qui à ſuis Prælatis
eorum confeſſionibus deputati ſunt, quod ali-
quando in ſpeciale eorum vergit detrimentum.*
Ex his verbis videtur negata Confeſſariis Ordi-
nariis Religionis poteſtas in Bullâ abſoluendi à
reſeruatis. Tertiò denique alij dicunt, ſaltem pro

Tertia.

18 non reſeruatis mortalibus poſſe Regulares ſibi
eligere Confeſſarium, quia de reſeruatis ſolis
videtur contrarium dixiſſe Clemens Octauus:
cui opinioni Emmanuel Rodriguez apud Dia-
nam ait fuiſſe ſubſcriptum à doctiſſimis Salman-
ticenſibus Magiſtris.

Vi Bullæ Cruciatæ non habent Religioſi facultatem generalem eligendi Confeſſarios quoſcumque.

Prima Conclusio: Non ſolùm falſa, ſed
etiam improbabilis videtur prima ſententia, vni-
uerſaliter dans Religioſis facultatem eligendi
quemcumque Confeſſarium, qui abſoluat à re-
ſeruatis. Et quidem falſam eam eſſe tenent Sua-
rez ſuprà, Corduba, Ledeſma & alij apud Dia-
nam; Lugo verò & ipſe Diana addunt eam eſſe
improbabilem. Ratio eſt moraliter euidens; quia
in gratiis Pontificum debent maximè ipſi con-
ſuli, quo pacto illas ipſi intelligant; quòd ſi illi
omnes conſtanter negent hunc vel illum ſenſum
earum gratiarum, profectò omnino improbabi-
liter dicitur eum ſenſum fuiſſe ab ipſis Pontifi-
cibus intentum, cùm illi qui ſunt interpretes
ſuarum legum & donationum dicant contra-
rium: atqui ſe virtute Bullæ non comprehen-
dere Religioſos, ſaltem Mendicantes, eſt iam ab
octoginta annis & ampliùs conſtanter declara-
tum à Pontificibus ferè omnibus qui eo tempo-
re vixerunt; ergo. Et verò etiam longè antè pro
Ciſtercienſibus id declarauit Alexander Sextus;
pro Auguſtinianis Innocentius Octauus; &
idem pro Fratribus Minoribus; pro Societate
verò noſtrâ Gregorius Decimustertius Bullâ in-
cipiente, *Decet Romanum Pontificem*; & rur-
ſus Clemens Octauus litteris datis 14. Iunij an-

Quis ſit Societatis ſenſus in hoc puncto.

no 1595. Ideò Congregatio ſexta generalis no-
ſtra prohibuit grauiſſimè, ne vllus eo priuilegio
vteretur tam quoad eligendum Confeſſarium
quàm quoad abſolutionem à reſeruatis. Vnde
vt id obiter notem, vix poſſum mihi perſuadere
Patres noſtros Salmanticenſes poſt eam prohi-
bitionem auſos adeò publicè eam ſententiam do-
cere, quam illis tribuit Villalobos. Certè eo 19
tempore quo Antonilez, Cotneo & alij ibi ci-
tati Salmanticæ florebant, ego ibi diu fui, &
audiui ſæpiſſimè à Profeſſoribus noſtris motam
hanc quæſtionem, numquam tamen audiui eos
docentes id eſſe licitum, ſed potiùs contrarium;
intellexi inſuper ſenſum præcedentium Patrum
fuiſſe eumdem. Quidquid verò de hoc ſit, idem
Clemens Octauus item declarauit vniuerſaliter
pro omnibus Mendicantibus ita intelligendum,
& eam declarationem retulit Paulus Quintus in
alio Breui dato 24. Decembris anno 1608. vbi
idipſum rurſus ipſe confirmat. Deinde Grego-
rius Decimusquintus litteris 26. Februarij an-
no 1622. id pro Societate explicuit; ac tandem
Vrbanus Octauus adeò claris verbis rem decidit,
vt via de eâ dubitari poſſit: ait enim Decreto
dato 19. Iunij anno 1630. Motu proprio & ex
certâ ſcientiâ, deque Apoſtolicæ plenitudine po-
teſtatis in hæc verba; *Conceſſionem Sanctæ Cru-
ciatæ quantum ad prædictum articulum eligen-
di Confeſſarium & abſoluendi à caſibus reſer-
uatis cum Regularibus quorumcumque Ordi-
num & Congregationum, Societatiſque & in-
ſtituti Mendicantium & non Mendicantium
vtriuſque ſexus, locum minimè habuiſſe neque
habere, neque illis vllo modo ſuffragari potuiſſe,
neque poſſe*: & deinde aufert Nuntiis & Com-
miſſariis Cruciatæ poteſtatem aliter interpre-
tandi.

Efficax probatio.

Ex his verbis argumentor, interrogando quis
poſſit ſcire meliùs mentem Pontificum & Bullæ
quàm ipſemet Pontifex. Deinde eſto non ſolùm
de ſe, ſed de ſuis Prædeceſſoribus loquatur, ro-
go, An dicere audeat Catholicus aliquis, Ponti-
ficem loquentem ex certâ ſcientiâ, & de pleni-
tudine poteſtatis, poſſe errare in declaratione,
quæ ad mores & gubernationem pertinent Ec-
cleſiæ, & quidem errore valdè turbante Eccle-
ſiam? nam declarat fuiſſe nullas eas abſolutio-
nes, &c. Tertiò tandem rogo, An debeat magis 20
credi vni Theologo Salmanticenſi aut Iuriſtæ,
quantumuis doctus ille ſit, dum dicit mentem
Pontificis concedentis Bullam fuiſſe hanc vel
illam? purè enim purè diuinat, ac proinde ex
hoc capite parum ei prodeſſe ſcientia illa poteſt;
An inquam huic Salmanticæ diuinanti de men-
te Pontificis ſit magis credendum quàm ipſi
Pontifici, qui &, dum Prædeceſſores eam Bul-
lam traderent, erat Romæ, ſciebat ſtylum Cu-
riæ, mentem Pontificum, & deinde iam factus
Pontifex declarat numquam fuiſſe Pontificum
mentem eam quam ille Salmanticenſis diuinat?
eſt ergo planè improbabilis ea ſententia; quòd
enim reſpondent vniuerſaliter eas omnes decla-
rationes reuocari per Bullam ſequentem, eſt pla-
nè ridiculum, quia priuilegium generale non
reuocat ſpeciale contrarium, maximè quando
ipſi concedentes declararunt ſe neque habere,
neque habuiſſe, neque habituros animum talem
reuocationem faciendi.

Secunda probatio.

Secundò principaliter probatur ea ſententia;
quia cùm olim in Bullâ Cruciatæ expreſsè date-
tur ea facultas eligendi Confeſſarium Mendi-
cantibus, ablata eſt iuſſu Pij Quinti eâ clauſulâ,
eò quòd

Digitized by Google

eò quòd ipſe in Breui (quod refert Emmanuel Rodriguez) dato anno 1571. abſtulit eam facultatem Religioſis & Monialibus ſui Ordinis: ſemper autem ab eo tempore omittitur illa clauſula; ſignum ergo eſt Pontifices abſtuliſſe eam poteſtatem; ſi enim voluiſſent eam iterùm confirmare, cur quæſo eam non curarent reponi?

Tertia probatio.

Tertiò probatur ex ipſâ declaratione Commiſſarij Bullæ Cruciatæ, qui cùm alias gratias (exceptis his quæ per Bullam conceduntur) ſuſpendiſſet pro loco, vbi ea Bulla conceditur; addit tamen in fine, *Exceptis quæ conceſſæ ſunt Superioribus Ordinum Mendicantium quoad eorum fratres.* Hinc enim clarè argumentor: Vel enim hoc, quod eſt non poſſe Religioſos Mendicantes vti Bullâ Cruciatæ in ordine ad eos caſus, eſt priuilegium, vel non: ſi eſt, ergo teſte ipſo Commiſſario non reuocatur per Bullam, quia hæc non reuocat priuilegia conceſſa Mendicantibus; ſi verò ideò dicatur id non eſſe priuilegium & gratiam, tum infero, Ergo nec reuocatur per Bullam, quia hæc non reuocat ibi niſi gratias & priuilegia; ergo quæ non ſunt gratiæ non reuocantur.

21 *Obiectio prima. Reſponſio.*

Obiicies: Commiſſarius Cruciatæ expreſsè in Luſitaniâ declarauit contrarium. Reſpondeo, Illum fuiſſe perſonam priuatam, quæ fortaſſe eo animo, vt plures Bullæ acciperentur, fecit eam declarationem. Ponderat autem benè Lugo, probabiliter ad eam declarationem compeſcendam Vrbanum Octauum feciſſe illam, de quâ ſuprà diximus; quâ etiam prohibet ipſis Commiſſariis tales declarationes in poſterum facere; & in eâdem Bullâ Vrbanus aſſerit eas declarationes præteritas malas fuiſſe.

Obiectio ſecunda.

Secundò obiicies; In Bullâ Cruciatæ clauſula eſt tam generalis quàm in Iubileis ſolemnibus: atqui in his datur ea facultas eligendi Confeſſarium, qui abſoluat à reſeruatis; ergo & in Bullâ.

Reſponſio prima,

Reſpondeo Primò, Pro Iubileo nullum planè Pontificem declaraſſe, nolle ſe includere Religioſos, imò potius contrarium; vnde ab omnibus in præſentiâ ipſorum Pontificum & vbique ita ſeruatur; at in Bullâ oſtendimus iam contrarium.

Secunda.

Secundò, Verba Iubilei ſunt longè clariora; quia expreſsè reuocant gratias omnes quibuſcumque factas circa non eligendum Confeſſarium, &c. Bulla autem Cruciatæ nihil dicit de eis reflexionibus, neque apponit ea verba, *Quòd reuocentur, quantumuis habeant clauſulam quòd reuocari non poſſint niſi de ijs fiat mentio*; non eſt ergo cur ex Iubileo ad Bullam fiat argumentum; maximè cùm Iubileum concedatur rariſſimè, & ob grauiſſimas cauſſas, Bulla autem ſingulis annis; & inſuper valeat pro toto anno, ideoque maximè deſtrueret diſciplinam Religioſam. Alia argumenta pro oppoſitâ ſententiâ minoris momenti vide apud Lugo optimè ſoluta.

22 *Neque ordinarij Confeſſarij poſſunt Religioſos à reſeruatis abſoluere vi eiuſdem Bullæ.*

SECVNDÒ DICO, Neque etiam licere Regularibus abſolui à reſeruatis per ſuos Confeſſarios ordinarios ſine Superioris licentiâ vi Bullæ. Ratio eſt, quia Pontifices in ſuis declarationibus non ſolum egerunt de electione Confeſſarij, ſed etiam de abſolutione à reſeruatis; vtrumque enim complexi ſunt. Et licet minùs periculoſa ſit ea facultas limitata ad Confeſſarios aſſignatos à Superioribus, eſt tamen ſatis nociua, quia reuerâ tolleret reſeruationem caſuum, & faceret in Religione peccata omnia æqualia quoad abſolutionem.

Neque vi Bullæ poſſunt pro non reſeruatis eligere Confeſſarium.

TERTIÒ DICENDVM, Neque eſſe licitum vi Bullæ eligere pro mortalibus aliis Confeſſarium. Patet, quia Pontifices de eâ electione etiam egerunt; vti Clemens Octauus in Bullâ ſuprà citatâ, Gregorius Decimuſquintus & Vrbanus Octauus.

Obiectio ex Bullâ Vrbani.

Obiices quamdam Bullam Vrbani Octaui, vbi dicitur; *Sed noſtræ intentionis fuiſſe & eſſe, quod iidem Fratres & Moniales, quantum ad Sacramenti Pœnitentiæ ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum & Sedi Apoſtolicæ, quoad ſibi reſeruata, ſubiecti ſint.* Quibus verbis videtur Pontifex facere diſtinctionem inter electionem Confeſſarij & inter reſeruationem caſuum.

Reſponſio.

Reſpondet optimè Lugo, Per ea verba nihil aliud Pontificem voluiſſe, quàm quòd caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruati eidem Sedi maneant reſeruati, & ſolus Pontifex ab eis poſſit abſoluere; quia non voluit Pontifex Superiores Religionum habere ius in caſus quos ſibi reſeruauit; additque Lugo ſe conſuluiſſe M. A. Maraldum Datarium, qui Bullam illam conſcripſit, eumque reſpondiſſe, Non fuiſſe aliam mentem Pontificis quàm immediatè à nobis traditam; inſuperque vehementer illum admiratum, quòd aliquis aliam eius explicationem tradiderit.

SECTIO QVARTA.

Variæ dubia circa abſolutionem à reſeruatis tam peccatis quàm excommunicationibus.

Prima quæſtio. 23

PRIMÒ quæri poſſet, Vtrùm aliquando ſine recurſu ad Superiorem dari queat abſolutio à reſeruatis. Reſpondeo, Si de indirectâ loquamur, iam eſſe explicatum in præcedentibus quomodo fieri ea poſſit: ſi verò de directâ ſit ſermo, etiam diximus ſuprà, in mortis articulo omnem ceſſare reſeruationem, ita vt neque ſit obligatio ſe poſtcà ſiſtendi Superiori, eſto quis conualeſcat. Circa quæ tamen ſaltem ratione excommunicationis reſeruatæ aliqua occurrunt hîc annotanda.

Poſſitne Prælatus inferior Papâ caſum aliquem ita reſeruare, vt ſubditus in mortis periculo ab eo abſolutus teneatur tamen Superiori ſe præſentare, ſi conualeſcat.

Prima difficultas eſt, Vtrùm Prælatus aliquis inferior Papâ reſeruare poſſit aliquod peccatum ita, vt eſto in horâ mortis ceſſaret reſeruatio, eſſet tamen obligatio illud dicendi poſteà, ſi pœnitens conualeſceret. Hoc dubium moueo propter Suarium, qui diſp. 30. ſect. 9. ſubdubitat, an non id fieri poſſit. Reſpondeo tamen, Debere apud omnes eſſe certiſſimum, id fieri non poſſe. Et verò vehementer miror eâ in re potuiſſe dubitare Patrem Suarium, quandoquidem ablatio omnis reſeruationis pro eo articulo mortis eſt beneficium factum à Concilio & Pontifice (vt ipſemet Suarez fatetur, eſtque res ex citato loco extra controuerſiam;) quomodo ergo fieri poteſt, vt licitè aut validè alios inferior Papâ eam reſeruationem inducat? facultatem enim alterius Iudicis non poteſt inferior coarctare. Poterit quidem Superior annectere excommunicationem reſeruatam ei peccato; & tunc

tunc ratione illius excommunicationis erit obligatio ſe præſentandi, quia Papa voluit, vt quando eſt talis excommunicatio, debeat ſe ratione illius ſiſtere deinde; hoc autem eſt iam extra caſum, vt ſtatim videbimus. Ea autem obligatio non eſt ratione peccati, de quo nunc agimus; ſed ratione excommunicationis.

24 *Aliter ſentiendum de abſolute ab excommunicatione reſeruatâ in ſimili periculo.*

Circa quam ſit ſecunda difficultas, quid ſit eo caſu faciendum. Suppono id quod obiter in ſuperioribus dixi in cap. *Eos qui.* de ſententiâ excommunicationis, obligari eos qui circa horam mortis abſoluuntur ab eâ excommunicatione per Confeſſarium non habentem ius alioquin in eam abſolutionem, vt ſi conualuerint, teneantur ſe præſentare ei qui illos poſſit directè abſoluere; quòd ſi id neglexerint culpabiliter, relabantur eo ipſo ſecundò in eamdem excommunicationem: quæ verba ſatis ſunt clara. Moueri tamen adhuc dubia quædam poſſunt pro maiori intelligentiâ huius obligationis. Et quidem primum eſt, quod Suarez tetigit, & fuſiùs Lugo deducit, quî fieri poſſit illam eamdem excommunicationem redire, cùm importatur ob diuerſas cauſſas: prima enim fuerat propter hæreſim, homicidium, aut quid ſimile; hæc autem ſecunda quæ redit non ob illa delicta, ſed propter ea, quòd non acceſſerit ſuum legitimum iudicem, imponitur, iudicat Suarez eſſe aliam ſimilem primæ; quod & Sanchez apud Lugo ſequitur; ipſe verò Lugo putat phyſicè loquendo eſſe aliam, per fictionem tamen iuris eſſe eamdem numero, quatenus legiſlator vult vt perinde ſe habeat ille homo ac ſi excommunicatus eſſet propter ſolum delictum præcedens. Quæſtio eſt meo iudicio parui momenti, & ferè de ſolo nomine. Nam excommunicationes quoad ſe omnes ferè ſunt eædem etiam numero, quia cùm conſiſtant in eo, quòd non poſſint alij cum eis agere, quòd ſint incapaces Sacramentorum, &c. (loquor de maioribus inter ſe, aut de minoribus inter ſe) & negationes hæ omnes inducantur à qualibet excommunicatione, videntur omnes eſſe idem; ſicut in ſimili dicimus ex parte obiecti eamdem eſſe pœnam damni quæ inducitur per hoc peccatum cum eâ, quæ per alterum, cùm quodlibet inducat carentiam omnis viſionis beatæ; excommunicationes ergo in ſe erunt eædem, licet cauſſæ, ob quas imponuntur, ſint diuerſæ; ſolumque poſſunt inter ſe differre quoad plures paucioréſve negationes, vt differt excommunicatus toleratus à non tolerato; de quo ſtatim; nunc enim non diſputamus niſi ratione eius difficultatis, quòd non videatur eſſe poſſe eadem, cùm ob diuerſa peccata incurratur: hoc autem dixi eſſe extrinſecum excommunicationi, & hanc in ſe eſſe formaliter eamdem.

Quomodo intelligendum, quòd alioquin reinciderent in eamdem excommunicationem.

Quæſtio eſt parui momenti.

25 *Maior declaratio concluſionis.*

Quidquid tamen de hoc ſit, ſi velimus adhuc magis Scholaſticè id declarare, & ipſas etiam cauſſas dicere eſſe intrinſecas ei excommunicationi, poſſet adhuc ſuſtineri, tunc redire eamdem numero excommunicationem, & ob eadem peccata, ob quæ fuit impoſita; facilè enim dici poteſt, eum hominem tunc non fuiſſe propriè abſolutum, ſed ſuſpenſum vſque dum adueniente occaſione ſe ſiſtendi, ſe ſiſtendo eam excommunicationem omnino extingueret, vel non obediendo daret occaſionem, ſeu poneret conditionem adhoc vt eadem numero præcedens etiam phyſicè rediret; (ſi tamen in re hac purè morali poſſumus eamdem phyſicè apprehendere excommunicationem;) rediret inquam non ob inobedientiam, ſed ob præcedens peccatum, poſitâ tamen eâ inobedientiâ vt conditione neceſſariâ ad eum reditum requiſitâ. Hæc mihi videtur eſſe clariſſima explicatio in re ad modum ferè loquendi, vt dixi, pertinente.

Illud tamen circa hoc punctum poteſt Secundò quæri, An redeat cum eo rigore, quo priùs erat; hoc eſt, ſi anteà erat excommunicatus vitandus, verùm etiam ſit vitandus nunc, an verò ſolùm ſit toleratus excommunicatus. Quæ difficultas ad rem, non ad voces pertinet. Reſpondetur, Cùm poſt Concilium Conſtantienſe ſolus ille ſit excommunicatus vitandus, qui eſt publicè denuntiatus vel publicus Clerici percuſſor, non videri poſteà cenſendum excommunicatum vitandum, niſi quando illa contumacia etiam fuerit notoria, ita vt non poſſit vllâ tergiuerſatione negari; quòd ſi occulta ea fuerit, tunc erit excommunicatus non vitandus: quoad punctum ergo hoc pendet ea reuiuiſcentia excommunicationis vt à conditione non ſolùm à contumaciâ, ſed ab illius notorietate ſeu publicitate.

Siue vitandus talis relapſus, prout erat ante abſolutionem à peccatis, &c. in periculo mortis acceptam.

Circa quod aduertendum eſt citato illo cap. *Eos qui;* præcipi, vt antequam in horâ mortis abſoluantur ab excommunicatione, ſi pœnitens poſſit loqui & audire, admoneatur de eâ obligatione comparendi, & petatur ab illo iuramentum quòd velit ſe ſiſtere; aduertit tamen caput *Quamuis*, de ſententiâ excommunicationis, hoc iuramentum non petendum à pueris aut ab his qui habent impedimentum perpetuum recurrendi ad Pontificem; vt ſunt moniales, ſenes, qui iam iter facere non poſſunt, &c. vbi notant Doctores, etſi talibus miraculosè impedimentum ceſſaret poſteà, non ideò eos fore obligatos ad Pontificem recurrere, etiamſi ab eis per errorem petitum fuiſſet iuramentum quando habebant impedimentum perpetuum. Ratio eſt, quia Pontifex propter impedimentum tunc indicatum perpetuum abſolutè liberauit ſine vllo onere eas perſonas; ergo non debet hoc onus eis deinde imponi ob caſualem & præter omnem ſpem mutationem deinde ſecutam. 26

Obſeruatio de admonitione horâ mortis facienda his qui habent reſeruata.

Vbi prætereà aduertendum eſt, etiamſi hoc onus eis excommunicatis non imponatur, nec explicetur, & iuramentum non petatur, eo quòd qui eos abſoluit non ſe reflexit; vel quia illi non erant capaces admonitionis; non tamen proptereà eos fore ab eâ obligatione immunes.

Secunda obſeruatio.

Semper locutus ſum de excommunicatione; nam licet aliquando textus dicat infirmum poſſe abſolui ab omnibus cenſuris, id tamen non eſt intelligendum de cenſuris, quæ nihil obſunt in ordine ad ſuſceptionem Sacramentorum, ſed præcisè ad alios effectus; vnde à ſuſpenſione ab Ordine vel officio aut beneficio non poterit abſolui, quia hæc abſolutio habet ſe per accidens pro ſalute æternâ, cui tantùm conſulitur per abſolutionem à Tridentino & aliis iuribus conceſſam.

Tertia difficultas eſt, An extra mortis periculum poſſint etiam abſolui ab Epiſcopo illi qui excommunicationem reſeruatam Sedi Apoſtolicæ incurrerunt. Reſpondeo breuiter, Omnino poſſe, quando eſt aliquod impedimentum ſiue tempo- 27

An & quando poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione reſeruatâ Papæ.

Digitized by Google

temporale, ſiue perpetuum, quò minùs eamdem Sedem Apoſtolicam accedant : ita in cap. *Mulieres*, cap. *Ea noſcitur*, cap. *Quamuis*, cap. *De ceteris*, de ſententiâ excommunicationis, & cap. *Eos*, eodem titulo, in 6. vbi eadem obligatio imponitur his qui habent temporale impedimentum ſe deinde ſiſtendi, quam diximus imponi moribundis ſi conualuerint; quia verò ea abſolutio committitur tuoc Epiſcopo, oritur inde prima difficultas,

Si Nuntius Apoſtolicus adſit, vel Legatus, adeundus præ Epiſcopo.

An ſi adſit Nuntius Apoſtolicus, vel Legatus, vel alius habens delegatam poteſtatem, teneatur tunc excommunicatus petere ab eo abſolutionem, an poſſit eam dare Epiſcopus. Reſpondeo, Tunc debere eos recurrere ad Legatum, quia expreſsè in eo cap. *Ea noſcitur* dicitur, *Si à Pontifice vel Legato non poſſit abſolui*; ergo ſupponit quòd tantùm in defectum Legati poſſit Epiſcopus. Et idem dicendum de illo qui haberet delegatam iuriſdictionem, quidquid in contrarium dicat Coninck. Ratio autem eſt manifeſta, quia Pontifex recorrit ad Epiſeopos in defectum eorum qui alioquin habent auctoritatem abſoluendi; atqui præſente eo qui babet iuriſdictionem, eſto delegatam, iam non eſt ille defectus, neque illa neceſſitas recurrendi ad Epiſcopum; ergo : & ita docet Lugo ſuprà referens Nauarrum num. 21. vbi benè notat, in praxi non eſſe periculum quòd aliquis vellet cum onere comparendi deinde alteri adire Epiſcopum, ſi poſſit per Legatum, vel per habentem iuriſdictionem delegatam, abſolui ſine eo onere; nam ibi manifeſtari deberet duobus, hîc tantùm vni.

28

An poſſit Epiſcopus tantum in peccatum reſeruatum Papæ ſine cenſurâ, quantum poteſt in excommunicationem & peccatum, cui ea eſt annexa.

Circa quod ſecunda difficultas eſt, An Pontifex id etiam concedat Epiſcopis pro peccatis reſeruatis Pontifici, quæ tamen non habeant annexam excommunicatiooem. Obſerua, non ſciri de tali reſeruatione niſi ex Sixto Quinto, qui reſeruauit ſibi ſine excommunicatione eos, qui curant ſe iniquè promoueri ad dignitates Eccleſiaſticas; aliàs omnia peccata reſeruata Summo Pontifici habent annexam excommunicationem. Pater Vaſquez quæſt. 93. art. 1. dub. 14. negare videtur : Lugo ſecutus Suarium affirmat. Ego dico, Vi eorum capitum, quæ paulò antè citauimus, non intelligi niſi peccata quæ annexam habent excommunicationem, quia de his ſolùm loquuntur. Imò ea obligatio ſiſtendi ſe deinde legitimo Iudici ſolùm eſt ratione ipſius excommunicationis. Inde autem transferri eam regulam ad peccata reſeruata, eſt quidem probabile, non tamen valdè certum. Quòd enim Lugo dicit eſſe eamdem rationem de vtroque caſo, mihi nullo modo placet; nam damnum excommunicationis eſt longè maius quàm vnius peccati reſeruatio: poteſt enim per contritionem tolli peccatum; excommunicatio autem priuat & politico commercio cum aliis, & participatione orationum, ingreſſu in templum, &c. quæ quia Pontifex non optat vt diu durent, dat eam facultatem; in peccatis autem ſine cenſurâ ea omnia ceſſant. Vnde omnibus penſatis probabilior mihi videtur ſententia Patris Vaſquez.

29

An quando non poteſt facilè adiri Epiſcopus, poſſit alius Sacerdos abſoluere à cenſurâ vel peccato ei reſeruato.

Pro maiori huius ſecundæ difficultatis explicatione quæri poteſt, An ea facultas abſoluendi à reſeruatis Papæ, quando commodè hic non poteſt adiri, habeat etiam ſuo modo locum in peccatis & excommunicationibus reſeruatis inferioribus Prælatis. Id eſt, An ſi non poteſt facilè adiri Epiſcopus propter impedimentum vel temporale vel perpetuum, cenſeatur facta à Pontifice licentia, vt poſſit per Parochos vel alios immediatos Confeſſarios abſolui, cum onere tamen comparendi coram ipſo Epiſcopo ablato temporali impedimento. Pater Suarez ea diſput. 30. ſect. 3. rem in vtramque partem diſputat; non tamen audet abſolutè eam facultatem extendere.

Sententia Cardinalis Lugo.

Cardinalis Lugo dicit à Patre Gaſpare Hurtado diſput. 11. difficultate 13. ſupponi eam extenſionem admitti ab omnibus Doctoribus. Ego nihil hac de re in eo Auctore inuenio; quando enim loquitur de abſolutione datâ ab inferioribus Sacerdotibus, ſemper loquitur de articulo mortis. Quidquid verò de Hurtadi mente ſit, ipſe Lugo ait non eſſe vllam rationem, ob quam poſſit ea facultas extendi. Fundamentum ipſius eſt, quia Papa ſolùm voluit prouidere his qui non poſſunt ad ſe recurrere; pro iis autem qui Epiſcopum non poſſunt accedere nihil prouidit, alioquin dixiſſet: *Quòd ſi ad Epiſcopum non poſſint, recurrant ad Parochos*, &c. nihil autem horum ibi legitur; ergo.

30

Congruentia etiam eſt facilis, tum quia ad Epiſcopum acceſſus difficilis non eſt per ſe loquendo; tum quia ad Papam ſolùm ſpectabat prouidere de remedio pro acceſſu ad ſe. Ad ipſos autem Epiſcopos pertinet vt prouideant, quomodo ad ſe poſſint alij accedere.

Suarius declaratur.

Vnde addit Suarium num. 8. non benè citare regulam Iuris, dum dicit, *Poſſe ab inferiori Sacerdote abſolui in caſibus illis impotentiæ*; debuiſſet enim dicere, *ab Epiſcopo, non ab inferiori Sacerdote*. Ego tamen non puto Suarium ibi Epiſcopum vocaſſe inferiorem Sacerdotem, quia loquebatur reſpectu Pontificis.

Sententia Auctoris.

Quidquid tamen de hoc ſit, ego in hac quæſtione, licet capita, in quibus ea licentia conceditur, in decretalibus ſolùm agant de reſeruatis Papæ; caput tamen *Eos qui*, de ſententiâ excommunicationis, in 6. ſatis probabiliter perſuadere videtur contrariam ſententiam : in eo enim hæc habentur; *Eos qui à ſententiâ Canonis vel hominis, cùm ad illum, à quo aliàs de iure fuerant abſoluendi, nequeunt propter imminentis mortis periculum aut aliud impedimentum legitimum pro abſolutionis vinculo habere recurſum, ab alio abſoluuntur.* Circa quem textum pondero Primò, non eſſe ſermonem de ſolo Papâ, alioquin non dixiſſet, *Cùm ad illum, à quo aliàs*; qui eſt terminus vniuerſalis; ſed dixiſſet, *Cùm ad Sedem Apoſtolicam*, &c. deinde cùm dicat, *A ſententiâ Canonis vel hominis*, videtur etiam loqui de ſententiâ Prælatorum inferiorum; nam Pontificiæ dicuntur ſententiæ Canonum.

31

Reſponſiones Lugo. Prima.

Duobus modis reſpondet Lugo huic teſtimonio; Primò, illas duas particulas, *propter imminentis mortis periculum, aut aliud impedimentum legitimum*, non debere quaſi collectiuè accipi, ſed hoc modo, Eos qui in mortis articulo abſoluuntur à cenſuris Epiſcopo reſeruatis; qui verò à Pontificiis abſoluuntur vel propter idem mortis periculum, aut propter aliud impedimentum.

Secunda.

Secundò reſpondet, Per cenſuram latam ab homine ibi poſſe intelligi non ſolùm

lùm ſententiam Epiſcopi, ſed etiam Pontificis, non tamen latam per legem; vnde de vtrâque censurâ verificatur, quòd abſoluatur ab alio inferiori. *Iudicium de illis.* Ego tamen iudico non eſſe ſufficientes has ſolutiones, quia per illam particulam *illum* debemus intelligere non ſolùm Papam, vt dixi, ſed etiam Epiſcopum, quia eſt particula generalis, & Pontifex non ſolet eâ voce ſignificari; ergo eodem modo τὸ *Propter imminentis mortis periculum aut aliud impedimentum*, non debet ita diuidi, vt ad Epiſcopum ſolùm applicetur mortis periculum, aliud autem impedimentum ad Papam, quia illæ particulæ eodem modo cadunt ſupra relatiuum *illum*; & non eſt maior ratio cur ſub vnâ potiùs intelligatur ſolus Papa quam ſub alterâ; & τὸ *aut* debet ibi ſumi perinde ac ſi dixiſſet, *Tam propter mortis periculum quàm propter aliud periculum*; ac proinde debet tota res illa ſic conſtitui, *Qui ſiue ad Papam, ſiue ad alios Prælatos, ad quos de iure ſpectat abſolutio, recurrere non poteſt tum propter inſtantis mortis periculum quam propter aliud impedimentum*, &c. vt ſic autem haud dubiè complectitur vtrumque caſum etiam pro Epiſcopo. Et hinc reÿcitur ſecunda explicatio, quia licet ratione illius verbi *ab homine* nobis non ita faueat, fauet tamen ex eo relatiuo *ad illum*.

32 *Reſponſio ad obiecta in contrarium.* Quod verò obiiciebatur, Papam non declaraſſe ad quem debeamus recurrere, quando non poſſumus accedere Epiſcopum, non vrget; quia ſicut ſe habet Epiſcopus quoad hoc reſpectu Papæ, ita videtur ſe habere Parochus reſpectu Epiſcopi, ideò non erat neceſſarium id ampliùs explicare. Neque eſt vniuerſaliter verum, non eſſe difficile Epiſcopos adire; quia frequenter in Epiſcopatibus qui valdè extenduntur, vt Pragenſis per totam Bohemiam, & alij multi, occurrunt ſæpè ſatis magnæ difficultates.

Replica. Dices: Hæ eædem difficultates ſunt etiam quoad caſus Pontifici reſeruatos; & tamen ſaltem *Solutio.* pro his debet adiri Epiſcopus. Reſpondeo, Plus eſſet, ſi pro his & pro Epiſcopalibus. Deinde dico, in Pontificiis non ita incipi facilè. Denique, quòd à quibuſdam caſibus reſeruatis Pontifici non committatur abſolutio niſi Epiſcopis, conſtat ex ipſis textibus, de aliis verò potiùs contrarium, vt deduximus; ergo.

Alia probabilior explicatio textus. Aliter fortaſſe probabiliùs poſſet reſponderi argumento ex eo textu, ſcilicet, in eo nullum ius ſtatui, neque vllam facultatem nouam concedi quoad abſolutionem, ſed ſolùm declarari quòd incurratur iterùm excommunicatio ab his, qui non ſe deinde ſiſtunt ſuis legitimis Iudicibus; cùm ergo ad hoc ſtatuendum non fuerit neceſſum declarare, an hi eſſent ſolus Papa, an Epiſcopi, de hoc nihil diſtinctè Canon ille dixit, ſed per modum ſuppoſitionis præmiſit, *Quando illi ſe non præſentant ſuo Iudici*, &c. Vnde nihil poteſt inferri, qui ſint illi, qui verò non; ſed pro hoc puncto remiſit ſe ad alia capita: in aliis autem iam diximus nihil eſſe de eâ extenſione. Propter hæc omnibus penſatis iudico probabiliorem ſententiam Suarij & Lugo, quia reuerà non habemus ſufficiens fundamentum ad eas extenſiones faciendas.

SECTIO QVINTA.

De obligatione Superioris dandi licentiam pro hac abſolutione, & ſubditi ad ſe ſiſtendum, quando ea negatur.

CIRCA primam tituli partem ſuppono, quando pœnitens vult ipſi Superiori confiteri, nullam eſſe ſpecialem difficultatem; debebit enim Superior tunc ſe gerere reſpectu eius ſubditi, ſicut alij Confeſſarij ordinarij reſpectu ſuorum pœnitentium: etenim eo caſu cùm reſpectu eius Superioris illa peccata reſeruata non ſint, non eſt cur aliter debeat cum ſuo pœnitente Superior agere, quàm agunt ceteri cum ſuis pœnitentibus. Hoc poſito quærimus; An & quomodo teneatur Superior dare facultatem abſoluendi ſubditum, dum alius Confeſſarius eam petit. 33 Vbi obiter nota, Superiorem Regularem poſſe hanc facultatem concedere cuilibet ſimplici Sacerdoti, etiam non approbato ab Ordinario: nam Tridentinum ſolùm requiſiuit approbationem Ordinarij pro Confeſſariis ſæcularium. *Superior Regularis poteſt committere Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo abſolutionem ad abſoluendum ſubditum, qui caſum reſeruatum incurrit.*

Obiicies tamen; Quomodo ergo nos ſuprà agentes de Iubileo diximus Regulares non poſſe tunc confiteri niſi approbatis ab Ordinario? Reſpondeo, Quia pro Iubileo ita expreſsè requiſiuit Pontifex, qui gratiam fecit, ac proinde potuit apponere conditionem quam voluit; in caſu autem noſtro nullus eſt qui eam poteſtatem limitauerit in Superioribus Regularibus; nam vniuerſale ius de approbatione requiſitâ non extat niſi in Tridentino, vbi ſolùm agitur de confeſſionibus ſæcularium.

Ad rem ergo noſtram ſupponimus (quod ſuprà dictum eſt generaliter etiam pro peccatis non reſeruatis) quando ſubditus timet graue aliquod damnum ſibi ex eâ confeſſione ſecuturum, v.g. reuelationem confeſſionis; aut quòd vtetur Superior eâ notitiâ ad ipſum in foro externo puniendum; tunc pœnitentem habere ius petendi licentiam, vt ab alio abſoluatur, & Prælatum ex iuſtitiâ teneri ad eam licentiam dandam. Sed quid, ſi eam neget re ipſâ, eritne 34 valida abſolutio? Videtur ex vnâ parte fore, quia id quod mihi ex iuſtitiâ debetur, ſi modo debito repetam, & non detur, poſſum ego mihi vſurpare; ex aliâ verò parte, cùm tota iuriſdictio ſit in ipſo Superiore, profectò ſi eam non det re ipſâ, non eſt vnde transferatur. Neque ſemper eſt verum, poſſe me validè vſurpare id quod ex iuſtitiâ mihi debetur; nam inter certantem de dignitate aliquâ iuxta multorum ſententiam debetur ex iuſtitiâ ea dignitas illi, qui illâ præ ceteris aliis dignior eſt omnibus penſatis; & tamen non poteſt eam ſibi validè vſurpare contra voluntatem illorum qui eam tribuunt; ergo. Reſpondeo, Si Confeſſarius, per quem ſubditus licentiam petit, iudicat illam debere concedi, non eſt iam vlla difficultas, poſtquam Clemens Octauus in Bullâ (de quâ ſuprà) decreuit, vt eo caſu, etiamſi Superior nolit dare licentiam, poſſit eo inuito Confeſſarius ordinarius abſoluere ſubditum; eo enim caſu cùm maiorem habeat Pontifex auctoritatem quàm Superior Regularis, potuit eam concedere etiam eo Superiore inuito. *Si Prælatus iniuſtè neget facultatem abſoluendi ſubditum à reſeruatis, poteritne validè abſolui nihilominus?*

Quòd ſi ea Clementis limitatio non eſſet, ſine dubio, licet iniquè ageret Prælatus negando licentiam, non poſſet tamen validè ſubditus abſolui; quia non conſtat Chriſtum Dominum voluiſſe, vt inuito eo qui habet iuriſdictionem ea transferatur in alium, etiamſi qui eam negat iniquè agat.

An ſolus pudor grauis ſe manifeſtandi Superiori ſufficiat, vt is teneatur dare facultatem abſoluendi alteri.

Præcipua nunc reſtat in hoc puncto difficultas, quando ſubditus ſolùm ex manifeſtatione ſuâ timet pudorem apud Prælatum; atque ideò ex infirmitate ſuâ vrget pro facultate confitendi alteri, quid tunc Superior debeat facere. Reſpondeo Primò cum Diuo Thomâ in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſtiunculâ ad 6. & Opuſculo 9. contra impugnantes Religionem, debere concedi aliquando eam facultatem, nec Prælatos ſine peccato poſſe ſe valdè difficiles oſtendere in hoc puncto, quia aliquando tantus ſolet eſſe illa pudor, vt homo malit mori ſine confeſſione quàm ſe detegere. *Vnde* (inquit Diuus Thomas) *illi qui ſunt nimis ſoliciti, vt conſcientiam ſubditorum per confeſſiones ſciant, multis laqueum damnationis iniciunt, & per conſequens ſibi ipſis.* Nihil grauius in hoc puncto dici potuit. Et propterea Clemens Octauus eâ Bullâ, de quâ diximus, remiſit totum hoc iudicium prudentiæ Confeſſarij, ad quem recurrit ſubditus.

An Superior negans facultatem hanc irrationabiliter peccet contra iuſtitiam ſimul & charitatem.

35 Vbi quæri poteſt, An Prælatus eo caſu, quo Diuus Thomas eum dicit peccare, peccet ſolùm contra charitatem in proximum, an etiam contra iuſtitiam. Negat Suarez; meliùs Lugo affirmat, quia Superior tenetur ex iuſtitiâ ad impediendum damnum graue ſui ſubditi. Si ageremus de illo qui non eſt Superior, haberet tamen poteſtatem dandi hanc licentiam, eamque negaret; tunc dici poſſet illum non peccaturum niſi contra charitatem in proximum; at in Superiore ea obligatio debet etiam ad iuſtitiam reduci. Confirmo hoc ipſum ex eodem Suario, qui ſaltem quando damnum, quod ſubdito timetur ex negatione licentiæ, deſumitur ex aliis capitibus, fatetur Superiorem ex iuſtitiâ obligari ad dandam licentiam. Hinc argumentor; Ergo etiamſi damnum timeatur ex imbecillitate ipſius ſubditi, debebit illud ex iuſtitiâ impedire, ſi poteſt licitè, vt ſupponimus poſſe. Patet conſequentia, quia obligatio ex iuſtitiâ, quam ille habet ad damnum impediendum, non pendet à capitibus vnde damnum oritur, ſed ab eo quòd ſit damnum ouis ſibi creditæ, ad cuius bonum obligatur ratione ſui officij.

Superior poteſt negare aliquando facultatem, imò & ſubinde tenetur.

Secundò è contrario certum eſt poſſe Superiorem aliquando negare eam licentiam, & verò teneri ad eam negandam; alioquin reſeruatio eſſet nugatoria, & (vt dixi ſuprà) non eſſet niſi ad defatigandum Confeſſarium ordinarium, dum ad Superiorem recurrere cogitur pro petendâ eâ licentiâ; poteſt ergo negari, quando nimia eſt ſubditi facilitas in eo lapſu, & non videtur corrigi poſſe niſi negatâ eâ licentiâ, vel quando toti communitati damnum graue timetur: quæ omnia prudens Superior cum Confeſſario petente licentiam debent conſiderare.

Obiicies; Si Superior dicat hoc modo, *Si eſt iam frequenter relapſus ſubditus, non do licentiam*, contingat autem eum eſſe relapſum, ac proinde debere ſe ſiſtere immediatè Superiori, iam hic deueniet in cognitionem præcedentium peccatorum eius ſubditi; hoc autem videtur valdè durum, quia eo ipſo redditur inutilis gratia anteà facta, vt abſolueretur per alium; & eo caſu maluiſſet ſubditus ſoli Superiori confiteri, quia tunc non niſi vnus ſciuiſſet caſus illos reſeruatos; iam autem duo illos omnes ſciunt. Propter hanc rationem iudico malè facturum Superiorem, qui eo modo licentiam coarctaret, quia reuerà id eſſet velle ſibi reuelari confeſſiones præcedentes, caſu quo pœnitens ad ſe recurreret. Non ergo ratione reincidentiæ deberet negari ea licentia, ſed ratione periculi alicuius. 36

Imprudenter agit Superior dicendo, Do facultatem abſoluendi, &c. niſi ſit ſæpiùs relapſus.

Quæres tamen; Si ſubditus eſſet ita obſtinatus, vt nollet confiteri, ſi ea licentia negaretur, quo pacto poſſet illi prodeſſe ea ipſa licentia, quandoquidem ſupponitur illa eadem voluntas, *Nolo confiteri niſi detur licentia*, eſſe peccatum graue; ac proinde niſi eam retractet, non poterit validè confiteri; ſi autem eam retractet, iam poterit confiteri immediatè ſuo Superiori. Reſpondeo cum Lugo, Eam facultatem etiam tunc multum poſſe prodeſſe ſubdito, tum quia ſæpè non eſt in eâ voluntate obfirmatus, ſed aliquantulùm titubat, & per licentiam impeditur, ne in eam ex integro conſentiat. Secundò, Quia eſto id iam decreuiſſet, attamen ſedatâ paſſione, & obtentâ licentiâ quam volebat, poteſt faciliùs ad ſe redire, & dolere de ſuâ contumaciâ, iuxta illud Sapientis: *Reſponſio mollis frangit iram.* Prou. 15. Denique faciliùs homo proponit in communi non peccare, & deteſtatur peccatum in communi, quàm dum tentatio grauis in materiâ aliquâ animum turbat.

Quomodo poſſit abſolui ſubditus nolens confiteri, niſi detur facultas, &c.

37 Secunda difficultas circa hanc licentiam, Vtrùm dari poſſit aliquis caſus, in quo Prælatus nec teneatur dare eam licentiam, nec teneatur negare, ſed poſſit pro libitu ſe in quam velit partem determinare. Reſpondeo cum Lugo, Omnino id poſſe fieri, quia huiuſmodi obligationes non conſiſtunt in indiuiſibili ſaltem quoad rationem peccati grauis; poteſt enim fieri vt damnum, quod timetur, ſi concedatur licentia, ſit æquale ei, quod timetur è contrario, ſi illa negetur; vel certè licet maius ſit ex vnâ parte quàm ex alterâ, exceſſus tamen ſit leuis, nec ſufficiat ad hoc, vt negatio reddatur graue peccatum, aut è contrario conceſſio; hoc tamen vniuerſaliter iudico, faciliùs poſſe graue damnum in negatione reperiri ob periculum ſalutis æternæ quàm in conceſſione licentiæ; quia ſi Confeſſarius ordinarius ſit homo prudens, ſciet adhibere remedium ei peccato, etiamſi reſeruatum ſit, ſicut aliis mortalibus non reſeruatis. Et de reſeruatione hactenus.

Secunda difficultas.

DISPV-

DISPVTATIO QVADRAGESIMASECVNDA.

De approbatione requiſitâ ex parte Confeſſarij ad audiendas confeſſiones.

1 *Quid in hoc puncto Tridentinum requirat.*

TRIOENTINVM Seſſione 23. cap. 15. de Reformatione, præter iuriſdictionem, quæ ſemper fuit neceſſaria ad confeſſiones audiendas (de quâ egimus præcedentibus diſputationibus) requirit approbationem ab Ordinario pro ſæcularium tantùm confeſſionibus, vel certè Parochiale beneficium; quia ſupponit, dum hoc confertur alicui ab Epiſcopo, aut alio habente iuriſdictionem, eo ipſo approbari ad confeſſiones audiendas. Hæc autem approbatio tam neceſſaria eſt quàm iuriſdictio, quia voluit Tridentinum neminem eſſe capacem iuriſdictionis ſine approbatione, vnde nec ratione teſtimonij Vniuerſitatis de doctrinâ, nec ratione Epiſcopatus titularis, imò nec Cardinalatus, ſi non ſint alioquin Epiſcopi, aut nondum habent titulum Parochi in Eccleſiam aliquam Romanam, poſſunt audire confeſſiones, quia Concilium ibi neminem excipit: eodem modo ipſi Epiſcopi licet habeant priuilegium eligendi pro ſe Confeſſarium, debent tamen eligere approbatum ab Ordinario: an autem, & quomodo pro ſe approbare poſſint, dicetur paulò pòſt. Dixi approbationem eſſe diſtinctam à iuriſdictione; vnde infertur poſſe Epiſcopum approbare non dando iuriſdictionem; quo caſu ſi occurreret Iubileum, aut vi Bullæ Cruciatæ poſſet ille in Confeſſarium eligi, quia pro talibus caſibus Pontifex ipſe dat illis iuriſdictionem ſuppoſitâ eâ approbatione: poteſt etiam in tali caſu ipſe Parochus dare illi iuriſdictionem ſupra oues ſuæ Parochiæ.

SECTIO PRIMA.

Aliquot dubia circa eam approbationem.

2 *An Parochus dare poſſit iuriſdictionem in ſuas oues Sacerdoti non approbato.*

PRIMVM, de quo diſputatur fusè à nonnullis, eſt, An Parochi poſſint dare iuriſdictionem Sacerdoti non approbato. Quam quæſtionem Diana Tomo 1 Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 146. dicit eſſe difficillimam. Ratio autem dubitandi ſumitur ex Tridentino, quòd eo citato loco ſolùm videtur reuocare conſuetudines & priuilegia in contrarium. Cùm ergo Parochum potuiſſe olim ſimplici Sacerdoti dare iuriſdictionem ad audiendas ſuas oues, non fuerit priuilegium aut conſuetudo, ſed ex officio & poteſtate ſuâ id habuerit, videtur eo ipſo *Prima ſententia:* ea facultas ipſi non reuocata. Et ita nonnulli docent, quos citat Suarez diſput. 28. ſect. 4. & Lugo diſput. 21. plures autem Diana ibi. *Secunda verior.* Contraria tamen negans Parochis eam poteſtatem eſt communis & vera, vt apud eoſdem citatos videre licet; & probatur, quia Concilium ſine vllâ exceptione requirit eam approbationem; ergo eâ deficiente non poteſt dari iuriſdictio. Et verò probabiliter ea prohibitio maximè eſt poſita propter exceſſus Parochorum, qui, vt ſe liberarent ab onere audiendarum confeſſionum, committebant id ſæpè obuiis Sacerdotibus idiotis. *Confirmatio.* Deinde certum eſt, neque etiam ante Tridentinum potuiſſe Sacerdotem ſimplicem audire confeſſiones ſæcularium, niſi ex commiſſione Parochi vel Epiſcopi; ergo ſi nunc etiam poſſunt ex commiſſione Parochi, poterunt à fortiori ex commiſſione Epiſcopi & Papæ, qui ſunt maiori titulo Paſtores quàm Parochus; ergo nihil penitus innouaſſet Tridentinum in hoc puncto: id quod planè eſt abſurdum. 3 Quòd autem, dum nouum hoc ius inſtituit, ſolùm dixerit, *Non obſtantibus priuilegiis & conſuetudine*, nihil verò dixerit de iure in contrarium, nihil penitus nobis obeſt. Nam quòd non requireretur approbatio, non erat ius vllum olim poſitiuum; ſed potiùs, vt ſic dicam, proueniebat ex negatione iuris & ex conſuetudine; vnde maximè debuit ea conſuetudo reuocari. Priuilegia item propterea reuocauit, ne eo ipſo, quòd Pontifex faceret alicui priuilegium audiendi confeſſiones, vti Mendicantibus dedit, crederent ipſi ſe non indigere approbatione: denique quod iuris proprij fuit olim in Parochis, nempe vt ſuam iuriſdictionem poſſent delegare, eis relictum eſt à Concilio. At idem Concilium ceteros Sacerdotes conſtituit incapaces eius iuriſdictionis quamdiu non ſunt approbati; vti quando Eccleſia Sacerdotem aliquem excommunicat, non priuat reliquos Parochos vllo iure ſuo antiquo, iuriſdictionem in ſuas oues alteri dandi; ſed eum Sacerdotem excommunicatum facit incapacem talis iuriſdictionis, ac proinde quaſi per accidens impedit, quò minùs illi Parochus poſſit dare ſuam iuriſdictionem.

Secunda quæſtio. Secunda difficultas eſt circa primum illum approbationis modum initio diſputationis inſinuatum de beneficio Parochiali, An ſufficiat vt audiat in perpetuum, quòd aliquando habuerit tale beneficium. Reſpondetur, Non ſufficere; quia Concilium expreſsè loquitur de præſenti, *niſi habeat*.

An Parochus poſſit committere ſuas oues abſoluendas approbato Sacerdoti ab alieno Epiſcopo. Tertia difficultas, An ea approbatio ſit vniuerſalis, vt poſſit ei Beneficiato dari iuriſdictio ab aliis Parochis etiam extra propriam Diœceſim. Ratio dubitandi eſt, quia ea approbatio ſolùm æquiualet alteri mēbro, *Seu approbationi Ordinarij*: a qui approbatus ab vno Ordinario nō eſt ab omnibus; ergo. Nihilominùs dicendum eſt cum Suario, Vaſquez, Henriquez, & Fagundez (quos refert & ſequitur Lugo num 9. & Diana ſuprà) omnino ſufficere. 4 Ratio (quâ ſimul obiectioni contrariæ reſpondetur) ea eſt: nam circa approbationem per Parochiam nihil immutauit Tridentinum de antiquo iure, ac proinde vti olim ea approbatio erat vniuerſalis, ita & nunc:

de approbatione verò ab Ordinario conſtituit nouum ius; quàm autem amplum illud ſit, debet aliunde probari: de quo nos ſtatim. Vnde meritò idem Suarez, Lugo & Diana dicunt, etiamſi Bulla Cruciatæ aut Iubileum, dum dant licentiam eligendi Confeſſarium, requirant illum eſſe approbatum ab Ordinario, poſſe tamen eligi vbique eum qui eſt alicubi Parochus; quia licet non omnis approbatus ab Ordinario æquiualeat, quoad dicta, Parocho; hic tamen è contrario æquiualet approbato, quia reuerà dum data eſt illi Parochia, eſt eo ipſo approbatus ab Epiſcopo eam dante, vel ab eo, qui Epiſcopalem habuit auctoritatem, vt dixi paulò antè. Solùm obeſt in contrarium quædam Cardinalium declaratio in hæc verba; *An obtinens Parochiale beneficium vbique cenſendus ſit idoneus abſque aliâ Epiſcoporum approbatione, ſeu quòd audire poſſit confeſſiones eorum qui non habent huiuſmodi priuilegium, ſed Parochorum conſenſum. Congregatio reſpondit, Non poſſe.* De hac declaratione agit Suarez eâ diſput. 28. ſect. 4. num. 19. vbi in primis ait ſe non ſcire quantæ illa ſit auctoritatis, quia inter collectas cum diligentiâ ſummâ ab Epiſcopo Conimbricenſi, & à Patribus noſtræ Societatis eiuſdem ciuitatis eam inuenire non potuit. Dubitat etiam Secundò quid ſibi velint ea verba, *Qui non habent huiuſmodi priuilegium*; ſi enim ſermo eſt de priuilegio eligendi ſibi Confeſſarium (quod ſequentia verba videntur denotare) ait potiùs inde ſequi, illos qui habent tale priuilegium (vt habetur per Bullam & Iubileum) eligere poſſe eum qui habet Parochiale beneficium; & hoc ipſum
5 eſt quod intendimus. Additque poſteà, forſaſſe ibi ſermonem eſſe de aliquâ Italiæ conſuetudine, quæ vbique non obſeruatur. Nam in Luſitaniâ, ait, contraria conſuetudo eſt certa, vt ſeſe iuuent inuicem Parochi ex ſolo ſuo conſenſu, non ſolùm quando ſunt intra eundem Epiſcopatum, ſed etiam in confinio diſtinctarum Diœceſium; ac proinde concludit, Si tamen mens Cardinalium fuit aliquid definire contra hanc ſententiam, ſe ſubiicere ſuum iudicium illis; quando verò de oppoſito nihil certi conſtat, ſe non poſſe diſcedere à ſententiâ, quam veram exiſtimat: quæ omnia mihi placent.

Tertiò quæritur, Vtrùm Superiores Regulares intelligantur nomine habentis Parochiale beneficium. Reſpondeo, Non intelligi: ita Suarez, Lugo & ferè omnes, vt videre eſt apud Dianam ſuprà. Ratio eſt, quia ea Prælatura in Iure non dicitur beneficium, intelliguntur tamen Archidiaconi, Archiepiſcopi & Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſæculares.

An approbatus pro pueris aut idiotis tantùm, poſſit nihilominùs alios etiam abſoluere.

Quarta difficultas eſt circa alterum modum approbationis. De quo quæritur Primò, An approbatus ad audiendas ſolùm confeſſiones puerorum v.g. aut ruſticorum, poſſit audire validè omnes. Multi Auctores dicunt, Omnino poſſe, dummodò ea limitatio approbationis non ſit ob defectum doctrinæ, ſed quia eſt nimis iuuenis, aut aliam ob cauſſam. Ita Henriquez, Fagundez, Petrus Fai, Nunnus, & Bonacina apud Lugo numero 18. & alij apud Thomam Sanchez lib. 8. de Matrimonio, diſputat. 34. num. 16. qui etiam id probabile iudicat. Alij è contrario dicunt, Tempore Iubilei, quando dicitur vt Confeſſarius qui eligitur ſit approbatus ab Ordinario, non poſſe illum eligi etiam ab his, pro quibus approbatus eſt; quia ille ſimpliciter non eſt approbatus ab Ordinario, ſed ſolùm ſecundùm quid, ſeu ad certas perſonas tantùm. Hæc tamen ſententia meo iu- 6
dicio eſt improbabilis; quia ſi ille non eſt propriè approbatus ab Ordinario, ergo nec illos pueros etiam extra caſum Iubilei poterit audire; nam Tridentinum pro cuiuſcumque ſæcularis confeſſione & in quocumque caſu excipiendâ requirit propriam approbationem: nec magis aut aliis terminis eam requirit Bulla, vel Iubileum, quàm eam requirat Tridentinum; ergo ſi pro Iubileo non ſufficit, nec ſufficiet pro Tridentino etiam reſpectu eorum, pro quibus dicitur approbatus; hoc autem iam eſt deſtruere ipſam ſuppoſitionem, ſcilicet illum eſſe approbatum ſufficienter pro illis perſonis; ergo hæc ſententia in ſe includit repugnantiam; ideoque dicendum eam approbationem omnino ſufficere, vt illi, pro quibus eſt approbatus, ipſum eligant ratione Bullæ aut Iubilei; cùm Iubileum non reſtringat, ſed potiùs ampliet fauorem.

Tertia ergo ſententia communis dicit, Pro illis, pro quibus eſt approbatus, omnino ſufficere quacumque ratione, pro aliis verò non: ita Suarez obiter rem tangens diſp. 28. ſect. 7. nu. 3 Homobonus, Rodriguez, Ioannes de la Cruz & Villalobos, quos refert & ſequitur Lugò ſuprà num. 16. Ratio à priori eſt, quia approbatio non poteſt magis extendi quàm velit ipſe approbans; ergo ſi hic eam limitauit ad certas perſonas, proculdubiò non poterit extendi ad alias. Confirmatur, quia ſi iuxta Auctores eius ſententiæ, quando limitatio approbationis oritur ex defectu ſcientiæ, non extenditur ad alios; ergo eodem modo non extenditur, ſi ſit ob alium quemcumque defectum. Patet conſequentia, quia approbatio non ſolùm conſideratur ſecundùm ſcientiam, ſed etiam ſecundùm mores, ſecundùm pericula ipſius Confeſſarij, & alias circumſtantias diuerſas. Vnde approbatio ſemel data poteſt reuocari ob mutationem earum circumſtantiarum, eſto ſcientia maneat eadem. Deinde ſic argu- 7
mentatur Cardinalis Lugo. Quia ſi ea approbatio eſſet valida, vt virtute Iubilei poſſet eligi ad cuiuſcumque confeſſiones audiendas, ergo Parochus etiam extra Iubileum, qui habet poteſtatem dandi ſuam iuriſdictionem approbato, poterit illum admittere ad audiendas confeſſiones omnium; hoc autem planè videtur abſurdum; ergo. Ego tamen hoc argumentum non iudico efficax; & ei videtur tacitè reſpondiſſe Diana Tomo 2. Tractatu de Dubiis Regularium, reſolut. 93. vbi licet ſolùm agat de Regulari expoſito à ſuo Superiori ſolùm ad confeſſiones virorum, non autem de approbato cum limitatione ab Epiſcopo, dat tamen rationem vniuerſalem, ex quâ poteſt huic argumento reſponderi; quam rationem ex Fagundez deſumit, ſcilicet prohibitionem, vel limitationem Epiſcopi ſeu Generalis debere rationabiliter explicari, videlicet vt ea limitatio locum habeat quantum ad iuriſdictionem ab Epiſcopo emanantem: cùm enim duo requirantur ad audiendas confeſſiones, iuriſdictio & approbatio, hæc autem ordinariè præſupponatur ad iuriſdictionem,

haud

Digitized by Google

haud dubiè, Epiſcopus non dans approbationem niſi ad audiendos pueros, non dat illi iuriſdictionem niſi ad illos; vnde cùm Parochi iuriſdictio veniat ab Epiſcopo, nec poſſit Parochus dare iuriſdictionem contra voluntatem Epiſcopi, non poterit dare iuriſdictionem ad audiendas confeſſiones virorum ei, cui Epiſcopus limitando approbationem ad ſolos pueros, conſequenter à fortiori limitauit ad ſolos illos iuriſdictionem. Hæc autem ratio non habet locum, quando ſuppoſitâ approbatione iuriſdictio conceditur ab altiori poteſtate quàm ſit Epiſcopi approbantis; vti conceditur ab ipſo Papâ per Bullam, aut per Iubileum; ergo ex eo quòd ille quaſi inadæquatè approbatus poſſit tempore Iubilei aut ratione Bullæ accipi ad audiendas confeſſiones quorumcumque, non ſequitur vllo modo poſſe illi à Parocho concedi iuriſdictionem ad audiendas omnium eius Parochi ſubditorum confeſſiones. Argumentum ergo Cardinalis non premit oppoſitæ ſententiæ Auctores, nec per illud poteſt ſatisfieri inſtantiis oppoſitis. Quidquid ergo de illo ſit,

SECTIO SECVNDA.

Reſpondetur aliquibus obiectionibus contra dicta; & tres aliæ quæſtiones diſcuſſæ.

8 *Obiectio prima.* BONACINA & alij pro contrariâ ſententiâ obiiciunt nobis Primò; quia ſi requireretur approbatio vniuerſalis, ad nihil deſeruiret Bullæ facultas; quandoquidem qui eſt approbatus vniuerſaliter, iam eo ipſo habet iuriſdictionem. *Reſponſio prima,* Reſpondeo Primò, prodeſſe ad hoc, vt poſſint abſoluere à peccatis reſeruatis tam Epiſcopo quàm ipſi Pontifici, pro quibus maximè conceditur illud priuilegium Bullæ & Iubilei. *Secunda.* Secundò, quia poteſt fieri, vt aliquis ſit approbatus ab Epiſcopo, nullam tamen habeat iuriſdictionem, vt ſuprà diximus.

Obiectio ſecunda, Obiiciunt Secundò; Quia inde ſequeretur non poſſe etiam tempore Iubilei eligi Parochum alterius Parochiæ; quia etiam hic non eſt approbatus, niſi ad ſuam Parochiam. *Reſponſio.* Reſpondeo negando ſequelam; Quia Parochus approbatur non ſolùm pro Parochiâ, ſed etiam pro toto Epiſcopatu, imò pro toto mundo, vt ſuprà diximus, quia circa illum nihil innouauit Tridentinum, ſolumque ei deeſt iuriſdictio, vt in alienâ Parochiâ audiat confeſſiones; hanc autem iuriſdictionem Bulla & Iubileum ei conferunt.

Obiectio tertia, Tertiò argumentantur; Quia approbatio diſtinguitur à iuriſdictione; ergo etiamſi Epiſcopus non dederit iuriſdictionem illi Confeſſario ad fœminarum confeſſionem, ſed virorum, eam poterit accipere à Iubileo, vel à Bullâ. *Reſponſio.* Reſpondeo; Si Epiſcopus diceret, *Ego quidem quoad approbationem nullam pono limitationem, ſed abſolutè te approbo, iuriſdictionem tamen non concedo niſi ad confeſſiones virorum*; omnino iudicarem eo caſu poſſe eligi vi Bullæ; at nos loquimur, quando & iuriſdictio, & ipſa approbatio eſt limitata. Vnde rectè colligimus à Papâ non dari illi iuriſdictionem niſi iuxta extenſionem approbationis, id eſt, vt viros poſſit abſoluere etiam à reſeruatis ſiue Epiſcopo, ſiue ipſi Pontifici, vt paulò antè docuimus reiicientes ſecundam ſententiam, quæ dicebat nec pro his poſſe talem Confeſſarium vi Iubilei eligi ad audiendas confeſſiones.

Occaſione huius dubij moueri poteſt alterum, quod tractatur à Dianâ eo loco citato, Vtrùm ſi Superior Religioſis exponat aliquem Religioſum cum eâ limitatione ad audiendas confeſſiones virorum, poſſit hic validè & licitè excipere confeſſiones vi Iubilei. 9 *An Religioſus habens limitatam facultatem à ſuo Superiore ad confeſſiones audiendas v.g. virorum tantùm, poſſit vi Iubilei etiam fœminas audire.* Dubium hoc diſtinguitur à præcedenti, quia in illo locuti ſumus de approbato limitatè ab Epiſcopo; nunc verò agimus de approbato à ſuo Superiori regulari: vbi in primis diſcutiendum eſt, an validè; nam ſi inualidè, eo ipſo haud dubiè illicitè. Diana ibi ſupponit omnino eſſe validam; ego tamen iudico debere diſtingui: Vel enim, ſicut ſæpè ſolet fieri, Epiſcopus remiſit totam approbationem Superiori Regulari, vel ipſe per ſe eum approbauit, & remiſit pro iuriſdictione iuxta Pontificum priuilegia ad Superiorem Regularem. Vtroque enim modo vidi Epiſcopos ſe gerentes. Si ſecundo modo ſe gerat, cùm iam dederit abſolutè approbationem, non dubito validè Religioſum poſſe audire confeſſiones vi Bullæ & Iubilei; quia eo tempore Pontifex de plenitudine poteſtatis, ſuppoſitâ approbatione Epiſcopi, dat iuriſdictionem, ac proinde non potuit hæc à Superiori Regulari limitari.

Dices: Tunc Pontifex non intendit eximere Regulares ab obedientiâ ſuorum Superiorum. *Obiectio.* Reſpondeo Primò concesso nunc antecedenti; *Reſponſio prima,* At dico Superiores tunc poſſe id prohibere, ne licitè fiat; in quo propriè conſiſtit obedientia; non tamen propterea impedient valorem abſolutionis. Reſpondeo Secundò, Fortaſſe nec tunc *Secunda.* poſſe Superiorem id prohibere; poterit quidem dare licentiam limitatè, at id debet intelligi in ordine ad illas confeſſiones, pro quibus ipſe Superior ratione priuilegiorum Pontificiorum applicat iuriſdictionem; cumque in caſu tam Bullæ quàm Iubilei non concedatur iuriſdictio vi priuilegiorum Ordinis, neque dependenter à Superioribus, ſed immediatè ab ipſo Papâ, non poterunt illi ſuppoſitâ Epiſcopi integrâ approbatione, iuriſdictionem dare limitatam; ergo validè tunc abſoluet omnes. Vnde vlteriùs dico 10
probabilius eſſe, quòd etiam licitè id faciat; quia non poteſt Superior, vt diximus, prudenter contrarium tunc mandare; id enim eſſet auferre ſeu limitare mihi auctoritatem à Pontifice conceſſam: vti non poteſt tunc mandare vni Religioſo approbato, ne audiat alterius Religioſi confeſſionem, vi Iubilei volentis ipſi confiteri. Et ita hanc ſententiam defendit Diana ſuprà alios pro ſe citans; & idem docuerat Tomo 1. Tractatu de Bullâ Cruciatæ, reſolut.9.

Dices: Eſto ego tunc poſſim vti eo priuilegio audiendi confeſſiones, poſſum tamen etiam pro meâ libertate nolle audire hîc & nunc confeſſionem Petri volentis mihi confiteri; poterit ergo etiam Superior mihi mandare vt faciam id; quia quod ego licitè poſſum facere, poteſt mihi præcipi à meo Superiore. *Obiectio.* Reſpondeo negando conſequentiam, quia priuilegio poſſum ego licitè renuntiare, non tamen poſſum cogi à Superiore, qui ſit inferior illo, à quo accepi priuilegium, *Reſponſio.*

legium, vt illi renuntiem, aut eo non vtar. Neque eſt vllo modo vniuerſaliter verum poſſe mihi præcipi omnia, quæ ego ex meâ libertate poſſum licitè facere. Et hæc quoad ſecundum modum concedendi eam approbationem.

Quòd ſi Epiſcopus committat approbationem ipſi Superiori Religionis, quia etiam examen doctrinæ ei remittit; tunc ſi Superior ſolùm approbet cum limitatione, debet etiam ea approbatio cenſeri facta cum limitatione ab Epiſcopo; ac proinde quæ de approbatione limitatâ Epiſcopi paulò antè diximus debent in præſenti caſu intelligi dicta. Intelligenda autem tota ea doctrina eſt non ſolùm de approbatione ad ſexum virilem aut pueros, &c. ſed eodem modo ſi ſit limitata ad pagum vnum; tunc enim non extendetur ad alia loca ob eaſdem rationes, fortaſſe ad ſimiles omnino pagos, aut certè vbi minora ſunt inconuenientia, intelligi poterit tunc data, quia moraliter eſt eadem ratio; & differentia illa planè numerica non cenſetur conſiderata à delegante; & fortaſſe ſi omnia ſint paria, non potuit prudenter conſiderari.

An valeat exterior approbatio Epiſcopi, ſine interiore, quia iudicat in animo hominem illum non eſſe idoneum.

11 Secunda difficultas circa approbationem eſt: Si quis exteriùs approbetur ab Epiſcopo, qui tamen eum interiùs iudicet non idoneum, vtrùm valeat ea approbatio. Nam Tridentinum dicit, quòd debeat iudicari idoneus, & obtinere approbationem, quæ gratis danda eſt. Reſpondeo, Eſſe validam ſaltem eâ ratione, quâ Eccleſia cenſetur ſupplere defectum iuriſdictionis propter communem errorem; cùm ergo exteriùs eſſet ille ritè approbatus, & de occultis non iudicet eadem Eccleſia, non eſt dubitandum illum habere iuriſdictionem. Secundò, non eſt credibile Tridentinum attendiſſe ad ea iudicia interiora, de quibus Eccleſia non curat, & per quæ poterat ſæpè reddi valdè dubius valor abſolutionis; quis enim ſciret quale interiùs iudicium formauerit Epiſcopus?

An approbatio ſimoniaca ſit valida.

Tertia difficultas deſumitur ex illâ particulâ, quam Tridentinum poſuit, ſcilicet *eam approbationem gratis conferri debere*; hinc enim quærimus, An ſi accepto pretio concedatur approbatio, ea ſit valida. Reſpondeo cum Suario & Lugo, id ſolùm excipi per modum præcepti; quia non eſt vnde conſtet requiri per modum conditionis eſſentialis; quando autem beneficij aut Parochiæ acceptio ob pretium ſit irrita, non eſt huius loci; hoc tamen addo, etiam in tali caſu, quando error eſſet communis, licet ille Sacerdos non eſſet reuerà Parochus, Eccleſiam tamen ſuppleturam tunc defectum iuriſdictionis, vt immediatè antè notaui. In his enim quæ ab ipsâ Eccleſiâ pendent, qualis eſt iuriſdictio hæc, poteſt ipſa ſupplere ſimiles defectus; & re ipsâ ob communem vtilitatem eos ſupplet.

SECTIO TERTIA.

A quo Ordinario debeat eſſe approbatio.

12 Hæc difficultas eſt valdè celebris inter Auctores, & ad praxim æquè neceſſaria, ideoque paulò fuſiùs de ipſâ agendum.

SVBSECTIO PRIMA.

Propoſitis variis ſententiis vera ſtatuitur.

PRIMA ſententia docet, cuiuſcumque Ordinarij approbationem ſufficere, vt accedente deinde iuriſdictione poſſit quis audire confeſſiones vbique. Pro hac ſententia citat Lugo Dianam Tomo 1. Tractatu 11. de Bullâ Cruciatæ, reſolut. 7. Ibi tamen in primis Diana non defendit abſolutè eam ſententiam, ſed ſolùm dicit eam eſſe æquè probabilem ac contrariam. Eo verò ſecundo loco ex Tomo 4. planè videtur in fine contrariam ſententiam tenere: ſic enim concludit Diana; *Sed his non obſtantibus omnia ſuprà dicta diſputationis cauſâ dicta eſſe volo; nam negatiuam ſententiam in praxi obſeruandam eſſe puto.* Ita ille. Per verbum autem *omnia* videtur non ſolùm in quæſtiunculâ quadam ibi adiunctâ, ſed in puncto approbationis tenere negatiuam, id eſt non ſufficere vniuerſaliter approbationem Ordinarij cuiuſlibet prout prima ſententia affirmans dicebat. Addo eum multò minùs loqui de Epiſcopo in eâ ſummâ vniuerſalitate; nam requirit vt ille ſit Ordinarius vel pœnitentis, vel Confeſſarij, vel loci vbi auditur confeſſio; non autem agit de Epiſcopo planè diſparato. Ait etiam Cardinalis eam ſententiam fusè impugnari à Suario diſput. 28. ſect. 6. qui tamen ſolùm dicit eam nimis amplam poteſtatem dare. Addit Tertiò, hanc ſententiam, etiamſi fortè anteà fuerit probabilis, iam tamen poſt Bullam Vrbani Octaui datam anno 1628. eſſe improbabilem, quia in eâ Bullâ reuocantur priuilegia omnia audiendi confeſſiones ſine approbatione ab Epiſcopis Diœceſanis, & ſine examine facto ab Ordinario. Ego tamen in eâ Bullâ nihil prorſus aliud lego quàm reiici aliquos, qui prætendebant ſe ſine approbatione Ordinarij poſſe audire confeſſiones: quod erat ſe eximere à Tridentini decreto. At hæc prima ſententia nullo modo negat neceſſariam eſſe eam approbationem Ordinarij; ſolumque aſſerit, eo ipſo quòd ſit licentia vnius, ſatisfieri Tridentino; quod etiam Pater Suarez admittit, dummodò ille ſit Ordinarius Confeſſarij: alij verò ſub aliis limitationibus idem docent. Sed neque hæc ſententia dicit ſufficere vnius Ordinarij approbationem in perpetuum; non eſt ergo ex eo capite adeò improbabilis. Quod item addit ibi Cardinalis, ab Vrbano reuocata eſſe priuilegia quorumdam, ſi quæ prætendebantur, quòd approbatus in vno loco deberet cenſeri vbique approbatus; vbi obiter ait ſe apud nullum Ordinem talia inueniſſe, eſto ſanctus Philippus Nerius apud Sixtum Quintum vrſerit pro eius confirmatione; hoc inquam mihi non placet, quia, vt paulò antè dixi, Vrbanus ibi non reuocat alia priuilegia quàm quæ contra Tridentini Canonem eſſe poterant, vt ſcilicet ſine vllâ approbatione Ordinarij poſſent iuriſdictione acceptâ confeſſiones audire. Nam quòd approbatus ab vno Ordinario poſſit vbique audire confeſſiones, certè huius ſententiæ Auctores nullo modo reuocant ad priuilegium vllum, ſed quòd Concilium non ampliùs requiſierit quàm quod Ordinarius approbet: id quod illi dicunt ſaluatur perfectè, ſiue hic ſiue ille ſit. Quidquid tamen de

Prima ſententia:

Quid de illa Diana.

13

Non ſufficit approbatio cuiuſuis Epiſcopi ad audiendas vbiuis confeſſiones, & quorumuis.

de improbabilitate eius ſententiæ ſit, reiicienda illa erit. ſi vſurpetur in eâ generalitate; vt ſcilicet Epiſcopus Pariſienſis v. g. poſſit me hîc Pragæ manentem approbare pro toto mundo; quia reuerà ea non eſt approbatio Ordinarij, ſed Epiſcopi in genere. Tridentinum autem non caſu vſum eſt verbo *Ordinarij*; quod dicit relationem ad oues, ſed vt oſtenderet debere eſſe Epiſcopum vel eius qui confitetur, vel ſaltem audientis confeſſiones, vel certè eius loci, vbi fit confeſſio; non enim ea vox debet ſe habere diſparatè ad confeſſionem; & fortaſſe neque illius Auctores eam tam laxè intellexerunt.

14 *Secunda ſententia.* Secunda ergo ſententia manens adhuc intra latitudinem diſiunctionis poteſt eſſe ea, quam ex Dianâ retulimus, quòd ſcilicet ſufficiat Ordinarius vno ex tribus illis modis: & hanc dicit idem Diana defendi à valdè multis, etiam ex his qui Concilio Tridentino interfuerunt, teſte noſtro Patre Henriquez, quem ibi citat. Et ſanè ſi ſolùm iuxta Tridentini verba loquendum eſſet, facilè concederem id ſufficere, quia reuerà in ordine ad eam confeſſionem dici poteſt Ordinarius ille, qui eſt Epiſcopus vel confitentis, vel Confeſſarij, vel etiam loci vbi exercetur illud iudicium. Quia tamen in oppoſitum ſunt aliquæ declarationes Cardinalium (de quibus ſtatim) non cenſeo abſolutè tenendam eam ſententiam, licet non careat probabilitate, ſaltem extrinſecâ ob auctoritatem tot grauiſſimorum Doctorum.

Tertia ſententia. Sit ergo tertia ſententia, quæ dicit eſſe neceſſariam determinatè approbationem loci illius vbi auditur confeſſio; quia ad Epiſcopum loci ſpectat prouidere de idoneis Sacerdotibus: pro hac citat Hurtadus diſput.20. de Pœnitentiâ, difficultate 18. Patrem Vaſquez, Guttierrez & Ochagauiam. Hæc tamen meritò reiicitur, quia eſt contra communem praxim; nam Epiſcopus Pragenſis poteſt, dum eſt extra ſuam Diœceſim, ſecum habere ſuum Confeſſarium Pragenſem, cui ſine licentiâ alterius Epiſcopi confiteatur; iam autem diximus Epiſcopum quoad hoc etiam ſubiacere generalibus regulis. Efficacior adhuc huius ſententiæ refutatio conſtabit ex dicendis pro quintâ.

15 *Quarta ſententia: An nomine Ordinarij approbantis Confeſſarium intelligi poſſit Ordinarius ipſius pœnitentis.* Quarta ſententia dicit Ordinarium debere eſſe ipſius pœnitentis; nam ad Paſtorem ouis ſpectat prouidere illi de bono immediato Paſtore: pro hac ait Suarez ſtare multos Theologos & Iuriſtas, eamque eſſe maximè conſentaneam rationi, & ſemper ſibi abſolutè placuiſſe; ſed poſteà ob quamdam reſponſionem Cardinalium, quæ in declarationibus Concilij circumfertur, ſe mutaſſe ſententiam. Hanc tenet Hurtadus ſuprà citans pro eâ Emmanuelem Rodriguez; aitque doceri communiter à Theologis & Canoniſtis; pro quâ tamen nullam aliam addit rationem, quàm quæ inſinuata iam eſt. Videamus nunc, quomodo illi aduerſetur ea declaratio Cardinalium, de quâ Suarez; ea autem eſt: *Sanctiſſimus Dominus noſter declarauit tempore Iubilei poſſe Regulares omnes confiteri peccata ſua Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confeſſiones: in Bullâ enim non fit mentio niſi de Ordinario eorum qui audituri ſunt confeſſiones, non de Ordinario pœnitentium.* Vbi benè ponderat idem Suarez, Etiamſi non videatur in hac declaratione eſſe ſermo niſi ſolùm de Bullâ Iubilei, nihilominùs extendi eam declarationem ad Tridentinum; quia cùm in Bullâ non petatur, niſi quòd ſit approbatus ab Ordinario, eo planè modo quo petitur in Concilio, profectò dum Pontifex declarat, quis ſit ordinarius in Bullâ ſignificatus, declarat eâdem viâ, quis ſit in Concilio. Vnde ait Suarez Pontificem non poſſe niſi derogando Concilio concedere facultatem confitendi Sacerdoti ſolùm approbato ab Ordinario pœnitentis; poſſe tamen ex ſuâ voluntate exigere vt ſit approbatus ab vtroque; id tamen, ait, non erit ex vi Concilij, cùm in eâ declaratione dicatur non fieri mentionem Ordinarij pœnitentis. 16 Ex ponderatione factâ circa hunc locum reiicitur ſolutio Patris Gaſparis Hurtadi, qui ait ideò hunc locum non eſſe contra quartam ſententiam, eò quòd in illo non ſit ſermo niſi de Religioſis tempore Iubilei. Hæc inquam ſolutio reiicitur, quia licet ſermo ſolùm ſit de Religioſis, quia tamen in eâ declaratione alluditur ad Bullam; Bulla autem vtitur eodem termino *Ordinarij*, quo Tridentinum manifeſtè declarat, quis ſit Ordinarius iuxta Concilij ſenſum, vt dictum eſt.

Ad argumentum verò pro eâ ſententiâ factum, quòd ſcilicet approbatio Confeſſarij fiat in fauorem pœnitentium, eis proſpiciendo de idoneo & conuenienti Miniſtro, ergo debet ea approbatio fieri ab Ordinario pœnitentis, dicimus hanc approbationem eſſe iudicium de doctrinâ Confeſſarij: poſt quod iudicium Secundò requiritur iuriſdictio ab Epiſcopio conceſſa; iudicium autem de alicuius doctrinâ debet dari non ab eo, qui non nouit perſonam de quâ teſtificatur, ſed ab eo qui eam nouit: hoc enim teſtimonium eſt vti illud, quod de Scholaſticâ doctrinâ dari ſolet in Academiis: quis autem non videat hoc teſtimonium longè prudentiùs dari ab his, ſub quibus ea perſona vixit, quàm ab aliis, ad quos primò ille accedit? Quòd ſi Epiſcopus alienus non fidat huic teſtimonio, cùm, vt diximus, adhuc debeat interuenire iuriſdictio, facillimum illi erit hanc non dare illi; eſto ſit alibi approbatus, niſi velit ipſe ſe ſubiicere examini ſecundo: & hoc modo ſufficientiſſimè prouidebit ſuis ouibus.

Quinta ergo ſententia, eaque maximè vera, 17 *Quinta ſententia: Approbans debet eſſe Sacerdotis Ordinarius.* iuxta hanc declarationem Pontificis requirit approbationem ordinarij Confeſſarij, id eſt Epiſcopi, cui etiam Regulares Confeſſarij quoad hoc ſunt ſubiecti; ita Suarez, quem etiam ſequitur Lugo eâ diſputatione 21. num. 34. cum limitatione paulò poſt addendâ. Eamdem tenet Coninck diſput.8. dub.7. num.50. Addit numero 57. approbatum ab vno Epiſcopo abſolutè ad confeſſiones audiendas poſſe eas audire in aliis Epiſcopatibus; habere tamen alios Epiſcopos ius vt eum examinent, & vt prohibeant, ne vllus in ſuo Epiſcopatu audiat confeſſiones niſi à ſe approbatus. Quæ additio eſt omnino vera. Eamdem ſententiam tenet Reginaldus l.1. c.16. & Filliucius tit. 7. cap.9. quæſt. 10. probatur autem non ſolùm eâ citatâ declaratione, ſed & aliâ Cardinalium Congregationis; quæ ita habet: *Sanctiſſimus Dominus noſter auditâ conſultatione Congregationis declarauit, Epiſcopum*

pum vigore priuilegij, de quo in capite finali de Pœnitentiis & remiſſionibus, non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus. Hinc enim argumentari efficaciter poſſumus: Nec quidem ipſe Epiſcopus per ſe poteſt eligere Confeſſarium, qui non ſit approbatus à ſuo Ordinario; ergo neceſſaria omnino eſt approbatio Ordinarij ipſius Confeſſarij; & non ſufficiet approbatio Epiſcopi pœnitentis. Addunt tamen Auctores huius ſententiæ, eam approbationem tamdiu præcisè durare, quamdiu Confeſſarius manet ſub eo Epiſcopo non mutando domicilium; quod ſi mutet, iam debere de nouo approbari ab eo Epiſcopo, ad cuius Diœceſim ſe transfert; quòd ſi iterùm redeat ad priorem locum, ibi reuiuiſcere eam licentiam priorem. Hæc ſententia ſufficientiſſimè videtur probari ex declarationibus Pontificum immediatè antè allatis; & ſolùm indiget explicatione cuiuſdam obiectionis quæ contra illam fieri poteſt.

SVBSECTIO SECVNDA.

Reſpondetur obiectioni cuidam ex declaratione Cardinalium deſumpta.

18 MAXIME nobis obiicitur reſponſum quoddam Congregationis Concilij ad Archiepiſcopum Valentinum in hæc verba: *Congregatio Concilij reſpondet, Approbatum ab alio quàm à Valentino Epiſcopo in Diœceſi Valentinâ non cenſeri approbatum ab Ordinario.* Quam declarationem ait Emmanuel Rodriguez in expoſitione Bullæ ſe vidiſſe apud Archiepiſcopum Valentinum. Propter hoc reſponſum Lugo ſuprà ait τὸ *Ordinarij* debere intelligi ita reſpectiuè, vt non cenſeatur ille Ordinarius Confeſſarij, in cuius Diœceſi Confeſſarius habet domicilium, ſed in quâ audit confeſſiones; quia in ordine ad illum actum ſubiacet Epiſcopo loci, vbi auditur confeſſio; vel quia peregrini & hoſpites abſolutè ſubduntur Iudici Ordinario Territorij (vt docet Suarez cum communi Tomo 1. de Religione lib. 2. c. 14.) vel quia licet abſolutè non ligentur (vt è contrario tenet Pater Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 12. num. 38.) ſaltem ipſo etiam Sanchez teſte ligantur legibus illis, quarum tranſgreſſio cedit in peculiare damnum illius loci, in quo verſatur; ergo cùm multum interſit ciues huius Epiſcopi habere Confeſſarios idoneos, pertinebit etiam ad Epiſcopum illius loci iudicare de ſufficientiâ illius Confeſſarij, ac proinde requiretur illius approbatio. Eſto ergo peregrinus Sacerdos approbatus ſit ab Ordinario domicilij ſui, non tamen eſt approbatus à ſuo Ordinario, ſi non approbetur ab Ordinario loci illius, quia ille eſt Ordinarius Confeſſarij formaliter & in ordine
19 ad hunc actum. Per hanc tamen explicationem relabitur ex integro Lugo in tertiam ſententiam ſuprà poſitam, & impugnatam; à quâ ſolùm differt per quamdam ampliationem; quòd ſi pœnitens pertineat etiam ad eumdem Epiſcopatum ad quem Confeſſarius, tunc non ſit neceſſaria approbatio Ordinarij loci illius, quia hic non eſt eius ouis; ac proinde non ſpectat ad ipſum prouidere de ſufficiente Confeſſario. Per quam limitationem Cardinalis fusè deducit varios caſus, quomodo Sacerdos Oſtienſis domicilij, ſi Romæ inueniat ciuem Oſtienſem, poſſit illum abſoluere; non poſſit autem abſoluere Romæ non ſolùm ciuem Romanum, ſed nec Albanenſem, quia reſpectu illius non habet approbatio Epiſcopi Oſtienſis vllam relationem, cùm Albanenſis non ſit ſubditus Epiſcopi Oſtienſis: quam etiam doctrinam transfert ad tempus Iubilei, & ex illâ reſpondet declarationi illi datæ Epiſcopo Valentino; ait enim in illa meritò dictum fuiſſe, *In Epiſcopatu Valentino non poſſe audire confeſſiones niſi approbatum ab eo Epiſcopo*; quia alioquin non eſt approbatus ab illo qui reſpectu talis miniſterij eſt Iudex ordinarius. Hanc eamdem doctrinam poſuerat Suarez ſuprà Sect. 7. num. 7. quam tamen vt minùs probabilem meritò meo iudicio reiecit, ideoque aliter reſpondit ei declarationi.

Explicatur reſponſum Congregationis Concilij circa Ordinarii approbantem.

Primò ergo contra eam argumentatur Suarez, quia iuxta illam planè redduntur futiles reſponſiones Pontificis ſuprà allatæ, maximè illa, quòd in Bullâ non fiat mentio de Ordinario pœnitentis, ſed Confeſſarij. Quæ declaratio eſt ipſius Pontificis, non verò præcisè Cardinalium; eſt item authentica: id quod non habet quæ contra nos obijcitur. Etenim Lugo ſemper requirit approbationem Ordinarij pœnitentis; cùm enim dicat peregrinum & hoſpitem in ordine ad confeſſiones fieri loci illius vbi eſt, & requirat tunc approbationem eius Epiſcopi, iam requirit approbationem Ordinarij pœnitentis quoad illum actum (vt loquitur hic Auctor:) & licet dicat ciuem Oſtienſem poſſe abſolui à Parocho Oſtienſi Romæ; ideò tamen id docet, quia putat etiam tunc ciuem Oſtienſem eſſe ſubditum Epiſcopi Oſtienſis, à quo eſt approbatus Confeſſarius: ergo ſemper ille facit mentionem Confeſſarij pœnitentis contra declarationem Pontificis. Vnde meritò contra eam ſententiam dixit Suarez ibi, ſequi ex eâ inutiliter diſtinxiſſe Pontificem inter Ordinarium pœnitentis & Ordinarium Confeſſarij; nam ſemper idem eſſet ſub diuerſis reſpectibus. 20

Reſpondebis; Ideò non fieri mentionem Confeſſarij pœnitentis, quia hic ſæpè non habet Ordinarium; quales ſunt pœnitentes Regulares & exempti; aliquando etiam ſolùm habent æquiualenter vt peregrini: melius ergo fuit loqui de Ordinario Confeſſarij, qui ſemper habet proprium Ordinarium cui ſubditur in ordine ad confeſſiones audiendas. Sed contrà, quia pœnitentes Regulares non poſſunt comprehendi in eâ declaratione, cùm pro eorum confeſſionibus audiendis nulla ſit neceſſaria approbatio Ordinarij, vt ſuprà diximus; Tridentinum enim ſolùm agit de confeſſionibus ſæcularium. Secundò (& hæc ratio etiam extenditur ad peregrinos) quia hi ipſi Regulares & peregrini poſſunt eſſe non minùs Confeſſarij quàm pœnitentes, ac proinde non minùs poſſunt Confeſſarij carere vero Ordinario quàm pœnitentes; ergo non eſt hæc ratio, ob quam præcisè fit mentio Ordinarij Confeſſarij cum reiectione Ordinarij pœnitentis. 21

Obiectio.

Soluitur Primò,

Secundò.

Quòd ſi dicat hic Auctor (vti reipsâ inſinuat) Confeſſarium ſemper habere Ordinarium, quia ratione confeſſionis ſit ſubditus Epiſcopo loci; eodem

Argumentum contra Lugo primum,

eodem modo ego dicam, pœnitentem ſemper habere Ordinarium; nam per ipſam illam confeſſionem ſubjcitur Epiſcopo loci illius non minùs quàm ipſe Confeſſarius. id quod clarè oſtendo: Da id (quod fieri poſſe etiam hic Auctor admittit cum omnibus) Epiſcopum eius loci ſolam approbationem conceſſiſſe illi Sacerdoti, non iuriſdictionem, veniat ille peregrinus, qui dicitur ab hoc Auctore non habere Ordinarium; rogo, Quis dabit Sacerdoti iuriſdictionem, vt eum peregrinum abſoluat? Profectò ſolus Epiſcopus loci. Ergo peregrinus ille propriè ſubijcitur Epiſcopo ſicut Confeſſarius; habet ergo Ordinarium non minùs quàm Confeſſarius. Altera ergo ratio quærenda eſt, ob quam aſſeramus Pontificem dixiſſe fieri mentionem Ordinarij Confeſſarij, non autem pœnitentis; ea autem eſt, quam nos cum Suario & aliis tradidimus, ſcilicet reuerà non peti approbationem Epiſcopi loci, ſed pœnitentis.

22 *Secundum.* Secundò argumentor contra eam ſententiam: Quia ſi illius argumenta diligenter ponderantur, non videntur duæ illæ doctrinæ ex integro ſibi inuicem cohærere, etenim ideò ait me in alieno Epiſcopatu non poſſe abſoluere, vel quia, vt ait Suarez, peregrini tenentur ex integro legibus loci vbi ſunt; vel quia ſaltem (vt P. Sanchez ait) tenentur eſſe ſubiecti in legibus illis, quarum tranſgreſſio poteſt eſſe in peculiare damnum illius loci, in quo verſantur. Ex his ego argumentor: Si cum Suario ſentiat hic Auctor peregrinos eſſe ex integro ſubiectos, tunc clarè conſtat, ſi ego habens domicilium Pragæ excurram in Morauiam, & ſimul mecum ciuis Pragenſis, tunc ambos ex integro fore ſubiectos Epiſcopo Morauiæ; ac proinde in ordine ad confeſſionem ſolum Epiſcopum Olomocenſem fore Ordinarium tam meum quàm illius pœnitentis formaliter (vt loquitur hic Auctor) id eſt in ordine ad illam actionem. Nec poteſt reſponderi, Tunc me & ciuem Pragenſem habere duos Ordinarios, Pragenſem & Olomucenſem, ac proinde me poſſe tunc gerere ac ſi eſſem Pragæ: hoc inquam dici non poteſt, quia ſi ſemel admittimus peregrinum eſſe ſubiectum ex integro legibus loci, videtur repugnare, vt ſimul ſit ſubiectus legibus ſui domicilij, quia poſſunt eſſe inter ſe contrariæ leges: id quod maximè in ordine ad

23 confeſſionis forum poteſt habere locum. Nam poteſt eſſe obligatio v.g. in Olomucenſi Epiſcopatu non confitendi ſine expreſſâ licentiâ Epiſcopi, quæ lex non ſit in Pragenſi Archiepiſcopatu; iam ergo eo caſu, ſi Sacerdos peregrinus eſt ſubiectus legibus loci ex integro, non poterit abſoluere ſuum conciuem ſine licentiâ Epiſcopi: hoc autem & eſt contra eam declarationem Pontificis, & contra huius Auctoris additionem, quâ docuit ciuem Oſtienſem poſſe Romæ abſolui à Parocho Oſtienſi. Quòd ſi propterea dicat cum Sanchez non abſolutè, ſed in ordine ad leges, quarum violatio eſſe poteſt in damnum eius loci, ſubiectum eſſe hoſpitem, ſeu peregrinum, adhuc infertur, Illum debere eſſe ſubiectum in ordine ad confeſſiones audiendas, ac proinde ſemper fore neceſſariam approbationem Epiſcopi loci: etenim in violatione legum circa confeſſiones audiendas maximum poteſt damnum oriri pro eo loco; nam ſub eo prætextu, quòd ſint conciues, poteſt audire alios, in quos non habet iuriſdictionem, & pro quibus non eſt approbatus; & qui venerunt etiam ex alijs Epiſcopatibus; poteſt etiam malas doctrinas ſpargere, &c. ergo etiam in ordine ad confeſſiones ſui conciuis eſt ſubiectus formaliter Epiſcopo loci; ergo iuxta diſcurſum huius Auctoris debet etiam habere approbationem ab illo: id quod etiam eſt contra eam doctrinam. Dicendum ergo, Siue ratione loci ſit ſubiectus, ſiue non, nihilominùs ſemper Epiſcopum domicilij vocari eius Ordinarium, ac proinde iuxta declarationem Pontificis non eſſe neceſſariam nouam approbationem.

Quid ergo dicemus ad eam alteram declarationem Cardinalium? Reſpondet Suarez, Illam 24 *Reſponſio Suarez ad alteram Cardinalium declarationem.*
non eſſe tam authenticam & claram quàm ſint aliæ contrariæ, maximè illa quæ expreſsè dicit, *Non fieri mentionem Ordinarij pœnitentis*, & altera dicens *Epiſcopum non poſſe eligere in Confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubiectum*; ex quâ infertur, Neceſſariam non eſſe licentiam Epiſcopi pœnitentis; nam eo ipſo quòd Epiſcopus eligeret Sacerdotem quemcumque, iam hic haberet approbationem ab Epiſcopo pœnitentis, id eſt ab ipſo Epiſcopo, qui in ordine ad hoc eſt quaſi Epiſcopus ſui ipſius. Nec poteſt dici, ibi eſſe tantùm ſermonem de Epiſcopo non habente iuriſdictionem: etenim verba ſunt vniuerſalia, & non debent eo modo coarctari. Deinde quando dicit *non ſibi ſubditum*, ſupponit poſſe eligere ſibi ſubditum; ergo loquitur etiam de Epiſcopo qui habet aliquos ſubditos. Neque item poteſt ſecundò reſponderi, Ibi eſſe ſermonem de Epiſcopo exiſtente in Epiſcopatu alieno, vbi nullo titulo Sacerdotes ei ſunt ſubiecti: etenim ſi hoc intendiſſet Pontifex, facilè & clarè dixiſſet, *Non poſſe in alieno Epiſcopatu ſibi eligere Sacerdotem non ſubditum*; ergo quando vniuerſaliter & ſine limitatione vllâ dixit *non poſſe eligere ſibi non ſubditum*, loquitur etiam intra proprium Epiſcopatum.

Dices, Hoc nimium probare, ſcilicet non poſ- 25
ſe Epiſcopum Pragenſem approbare pro Pragâ *Obiectio.*
Sacerdotem Olomucenſem Pragæ hoſpitem, ſi hic non habeat approbationem ab Olomucenſi;
hoc autem videtur valdè durum. Reſpondeo *Reſponſio.*
conceſſâ conſequentiâ, negando vllam eſſe in conſequenti duritiem; quin potiùs illud eſt valdè conforme citatis declarationibus. Sicut Cardinalis addit ex ſe vnam limitationem ei teſtimonio, cui maximè fidit, ſcilicet debere intelligi, niſi pœnitens & Confeſſarius, qui ſunt in Epiſcopatu Valentino tamquam hoſpites, ſint eiuſdem alterius Epiſcopatus; tunc enim admittit etiam in Epiſcopatu Valentino audire poſſe confeſſiones Sacerdotem ibi non approbatum; de quâ exceptione nec per vmbram facit mentionem ille textus, ſed vniuerſaliter aſſerit nullum niſi approbatum à Valentino poſſe Valentiæ audire confeſſiones. Eodem ergo modo debet laborare hic Auctor, vt conciliet eum textum cum ſuâ limitatione, ſicuti nos cum noſtrâ doctrinâ. Et ergo, quidquid ſit de auctoritate illius, reſpondeo probabiliter, Ibi eſſe ſermonē de his qui alibi approbati ſuum domicilium tranſtulerunt in eam Diœceſim, pro quibus (vt & nos ſuprà notauimus) meritò dicitur non ſufficere præteritam approbationem, quia per eam mutationem domicilij

micilij deſiuit eſſe alter Epiſcopus Ordinarius huius Confeſſarij, & ſucceſſit loco illius Epiſcopus Valentinus, ac proinde iam requiritur huius approbatio ad audiendas Valentiæ confeſſiones.

Obiectio altera: Obijcies prætereà: Gregorius Decimustertius conceſſit Societati priuilegium, vt Confeſſarij noſtri iter facientes poſſint audire confeſſiones in viâ; ergo ſine hoc priuilegio non poterant: atqui ſi approbatio Epiſcopi proprij ſufficeret (vt diximus) hoc priuilegium eſſet nullius momenti, quia iam ſupponeremur habere poteſtatem; nam approbationem haberemus, iuriſdictionem etiam vniuerſalem vi noſtrorum priuilegiorum; ergo.

Reſponſio. Reſpondet Lugo conſequenter ad ſuam doctrinam immediatè diſcuſſam, eâ ratione factum, quòd noſtri, cùm primùm alienum ingredimur Epiſcopatum, eo ipſo fiunt ſubditi Epiſcopi illius loci. Nos faciliùs reſpondemus conſequenter ad noſtram doctrinam, Illud priuilegium eſſe vniuerſale, & complecti omnes itinerantes, qui ferè ordinariè faciunt iter mutando domicilium; ac proinde quia ceſſant tunc eſſe ſub Epiſcopo priori; ideò iam eis illius approbatio non ſuffragatur (vt diximus ſuprà) conſtet ergo, per ſe loquendo, non eſſe neceſſariam niſi approbationem ab Ordinario Confeſſarij, vt poſſit vbique accipere iuriſdictionem.

SECTIO QVARTA.

Quomodo teneatur Epiſcopus dare approbationem; an poſſit eam reuocare, limitare, &c.

26 IN fine præcedentis ſectionis dixi, vt Epiſcopus det alicui iuriſdictionem, non requiri, per ſe loquendo, niſi approbationem ab Ordinario Confeſſarij; non enim per hoc nego Epiſcopum dantem iuriſdictionem (quam dixi ab approbatione diſtingui) poſſe nolle eam iuriſdictionem dare niſi à ſe approbato: cùm enim eam det liberaliter, facere poteſt illam dependentem à tali conditione. Quâ occaſione varia etiam circa modum concedendi approbationem poſſunt in dubium verti. Primum eſt, an vt obiter diximus ſuprà, poſſe aliquem approbari pro viris v.g. non pro feminis, ita etiam meus Epiſcopus v.g. poſſet me approbare pro vno Epiſcopatu, & non pro altero. Pater Suarez ſuprà putat fortaſſe aliquando ita fieri; quo caſu, inquit, non valebit ea approbatio, vt poſſit extra eum Epiſcopatum accipere iuriſdictionem pro confeſſionibus audiendis.

Poſſitne Ordinarius approbare Confeſſarium pro certis Epiſcopatibus, non pro alijs.

Ego in primis non dubito, ſi cum eâ limitatione detur, optimè ſequi, non valituram vbique. Addo tamen, numquam eſſe in praxi talem limitationem. Secundò addo, vt prudenter detur cum eâ limitatione, debere ſupponi in eo Epiſcopatu, pro quo approbatur, eſſe vel faciliores caſus conſcientiæ, vel homines ſimpliciores, vel aliunde minora pericula; vt propterea approbatio à minori non ſufficiat ad maiorem: ſi enim è contrario in Epiſcopatu, pro quo eſt approbatus, omnia ſunt difficiliora, vt eum planè contra rationem eum non approbare pro aliis; & verò dici fortaſſe poſſet inualida talis limitatio; quia cùm approbatio ſit per modum cuiuſdam ſententiæ de ſcientiâ, prudentiâ, virtute & aliis requiſitis ad confeſſiones audiendas, non poteſt ferri ſententia, quòd ea omnia habeat pro loco difficili, vbi plus requiritur; & tamen non habeat pro loco faciliori; quia hoc in terminis repugnat, & in hoc ſenſu magna eſt differentia inter approbationem & iuriſdictionem, quia hæc eſt per modum cuiuſdam donationis liberalis; ideoque poteſt dari cum limitatione, quam velit ipſe donans: approbatio autem eſt per modum ſententiæ iuxta dicta, quæ non capit eam limitationem.

27 Dices hinc ſequi, Non poſſe approbationem negari ſi homo ſit eâ dignus. Reſpondeo negando ſequelam; nam poteſt Epiſcopus nolle venire ad ferendam ſententiam; at ſi eam ferat, & dicat me eſſe aptum vt octo, ſeu pro loco, vbi requiritur aptitudo vt octo, non poteſt non eo ipſo fateri me eſſe aptum vt quatuor.

Obiectio. Reſponſio.

Hinc infero ſententiam communem, quam tenet Suarez, Vaſquez, Nauarrus & Fagundez, quos refert & ſequitur Diana Tomo 2. Tractatu 2. de Dubijs Regularium, & Lugo num. 58. quòd ſcilicet Epiſcopus poſſit dare approbationem limitatam, fundari in eo, quòd poſſit alicui deeſſe, quod requiritur ad audiendas confeſſiones feminarum, & tamen ſit ſufficiens pro viris: item poſſit ruſticos, non tamen mercatores, qui habent difficiliores caſus. Alioquin ſi non ſit aliqua talis cauſſa, illæ limitationes non poſſunt apponi (vt benè notauit Lugo num. 60.) explicauerat autem priùs benè, quo pacto poſſit aliquando dari ea approbatio ad certum tempus, eſto qui hodie aptus eſt, videatur etiam futurus cras. Reſpondet enim, & benè, Primò, Poſſe dari per modum probationis, vt conſtet quomodo ſe gerat; ſicut cum minori examine poteſt aliquis accipi ad Nouitiatum ſeu probationem quàm ad profeſſionem. Secundò, quia fortaſſe timetur aliqua mutatio in moribus, aut ex nimiâ negligentiâ, obliuio etiam in doctrinâ. Hæc autem non habent locum in noſtro caſu, quia pro eodem tempore repugnat illum eſſe aptum ad difficiliora, non tamen ad faciliora intra idem genus.

In quo fundari debeat limitatio approbationis Confeſſarij.

Poteſt quis approbari ad certum tempus tantùm.

Vbi aduerte, Adhuc cum conſiderationibus allatis non defuiſſe qui dixerit, non poſſe Epiſcopum eas limitationes facere: cùm enim ex iure communi poſſit iuueni vigintiquinque annorum dari Parochia, in quâ illi conceditur licentia ſine vllâ limitatione, non poteſt ea limitatio apponi Religioſo viginti ſex aut triginta annorum. Ita Vega & Portel: id quod Villalobos probabile iudicat. Nihilominùs contrarium eſt commune & certum; & id probat praxis communis. Ad allatam verò inſtantiam dicimus, ideò etiam requiri longè maius & rigidius examen pro Parochiâ concedendâ, quàm pro dandâ ſimplici approbatione ad audiendas confeſſiones; vti Eccleſia admittit ad Epiſcopatum anno trigeſimo, ac illi dat poteſtatem ad abſolutiones & diſpenſationes grauiſſimas, quas non daret multis Religioſis etiam quadragenariis, aut ſexagenariis; quia circa Epiſcopi electionem præcedit longè maius examen de doctrinâ, &c. quàm circa vnum Religioſum, vt ad confeſſiones admittatur.

28 Secundò quærimus, Si Epiſcopus nollet dare approbationem ei, qui alioquin digniſſimus illâ eſſet, an eo ipſo tamquam iniuſtè negata deberet cenſeri

Si Epiſcopus neget approbationem ſacer-

doti digniſſimo, an poſſit nihilominùs excipere validè confeſſiones.

cenſeri conceſſa. Ratio dubitandi eſt; nam ſententia iniuſtè lata non auſert ius in foro conſcientiæ. Nauarrus in Summâ cap. 27. num. 264. & 265. id omnino admittit in Religioſis Mendicantibus propter Extrauagantem *Super Cathedram*, de ſepulturis; vbi eis conceditur, quòd ſi præſentati Epiſcopo nolit eos admittere, reputentur pro admiſſis: nihilominùs contrarium eſt omnino certum, quia Tridentinum expreſsè incluſit Regulares; & maximè propter illos putarem feciſſe eam legem, quia cùm illi habeant iuriſdictionem immediatè à Pontifice, & independenter ab Epiſcopis; maior fuit in eis neceſſitas præuiæ approbationis Epiſcopi quàm in Sacerdotibus ſæcularibus, quibus alioquin Epiſcopus poterat non dare iuriſdictionem, & eos hoc modo impedire, ſi eſſent inepti, ne ad hoc munus præficerentur. Ad textum ergo illum Suarez reſpondet, Per Tridentinum illum eſſe reuocatum dum dixit, *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs*, &c. Secundò reſpondetur, & meliùs, cum Vaſquez & Lugo, In eo textu non eſſe ſermonem de approbatione, quia ante Tridentinum non requirebatur vlla approbatio diſtincta à iuriſdictione; illa ergo præſentatio erat neceſſaria ad hoc, vt Pontifex concederet illis iuriſdictionem. At nunc præter iuriſdictionem requiritur approbatio ad hoc, vt Pontifex det iuriſdictionem, ſeu ad hoc, vt Sacerdos ſit capax iuriſdictionis; ergo quando hæc non datur poſitiuè, non eſt vnde dicatur ille homo approbatus. Neque ratio allata de ſententiâ iniuſtè latâ eſt ad rem; quia Sacerdos ante approbationem nullum habet ius, ſed capacitatem vt approbetur; quam capacitatem ſine dubio non amittit per eam negationem: at non propterea habet propriè approbationem, neque Epiſcopus dum negat, auſert illi quod habebat, ſed non dat quod petebatur; negatio autem rei petitæ ſine dubio non eſt illius conceſſio, niſi aliunde conſtaret ex voluntate alteri ſufficere eam petitionem; quæ tamen conceſſio vniuerſaliter fuiſſet ridicula & planè contraria fini approbationis: nam quilibet poſſet petere, & quilibet dicere, ſe eſſe eâ dignum, ac proinde iniuſtè ſibi eam negatam; ad quid ergo requirerentur iudicium & approbatio Epiſcopi? conſtat ergo, ſiue iuſtè ſiue iniuſtè eam neget, ſemper debere in ordine ad valorem confeſſionis iudicari validè negatam ſeu nullo modo conceſſam, ſiue Religioſus ſit, ſiue ſæcularis, qui illam petijt.

29 *Epiſcopus negans approbationem Religioſo, qui eâ dignus eſt, peccat contra iuſtitiam.*

Circa hoc ipſum Tertiò quæres; Quòd ſi adhuc, abſque cauſsâ ſufficienti negetur, aut ſi nolit Epiſcopus ad examen admittere, peccabitne contra iuſtitiam? Reſpondeo cum Vaſquez (quem refert & ſequitur Lugo num. 54. contra Fagundez) Omnino peccare, quia Religioſi per ſua priuilegia ſunt quaſi Parochi delegati à Papâ ad audiendas confeſſiones; ac proinde ſicut ſi Parocho ſine cauſsâ negaret eam licentiam, peccaret contra iuſtitiam; ita dum eam negat Religioſis. Vnde etiam Sacerdos ſæcularis, cui ſine cauſsâ ea approbatio negaretur, poſſet ad Metropolitanum appellare; quia teſte Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſp. 10. num. 20. & ſeqq. & diſp. 28. num. 3. & 4. quando Epiſcopus negligit facere ſuum officium, iuriſdictio deuoluitur ad Archiepiſcopum.

Quibus in caſibus poſſit approbatio ſemel data reuocari.

Quarta difficultas, An approbatio ſemel data poſſit reuocari. Reſpondeo, Si iuſta cauſſa intercedat, non eſt dubium; qualis eſſet, ſi vel per obliuionem amiſiſſet doctrinam neceſſariam ad audiendas confeſſiones, aut malâ ſuâ vitâ iam ſit factus ſcandalo alijs, aut deprehenſus ſit inſtillare pœnitentibus periculoſas opiniones, &c. Ratio eſt, quia huiuſmodi approbationes ſemper conceduntur ſubintellectâ eâ conditione, quòd ſcilicet maneant ea, ſub quibus iudicatus eſt dignus: vbi poteſt homo deponi ex Parochiâ & dignitate Epiſcopali, ad quas ſine dubio acquiſiuit maius ius quàm Sacerdos ad audiendas confeſſiones.

Obiectio.

Dices: Approbatio fuit per modum ſententiæ, quæ ſemel prolata tranſit in rem iudicatam. Reſpondeo, Eſſe quidem ſententiam, ſed tamen iuxta ſubditi capacitatem; ac ſi dixiſſet, *Sub his conditionibus dignus es:* quòd ſi conditiones illæ mutentur, iam ſententia non ſubſiſtit; dixit ergo Epiſcopus, *Quamdiu hæc habueris eris dignus*; ergo cùm primùm illa amiſit, amiſit etiam dignitatem, & ſententia ei iam ampliùs non fauet. Quæ doctrina habet etiam locum reſpectu Religioſorum, quia etiam illorum debet habere curam Epiſcopus in ordine ad confeſſiones. Eodem modo ſi Parochus redditus ſit iam ineptus ad confeſſiones audiendas, poterit illi auferri approbatio. Hoc tamen de Parocho Lugo n. 63. negat, quia ea approbatio non eſt ab Epiſcopo, ſed ab Eccleſiâ. Vnde ait, Niſi auferatur ei officium, vel ab officio ſuſpendatur, non poteſt tolli approbatio. Fortaſſe hic erit quæſtio de voce; nam quòd hic Auctor vocat ſuſpenſionem ab officio, ego voco ablationem approbationis: & licet iuriſdictio detur illi ab Eccleſiâ, non datur tamen ſine ſubordinatione ad Epiſcopum: vt ſi hic iudicet Parochum poſſe quidem alia miniſteria benè obire, pro confeſſionibus tamen idoneum non eſſe, cur illi aliquem alium addere non poterit, qui loco illius confeſſiones audiat, Parochus verò perficiat cetera? Et hæc obiter de Parocho.

Reſponſio.

30 *Obiectio.*

Contra ſubſtantiam verò doctrinæ traditæ obiicitur, Pium Quintum in motu proprio pro Mendicantibus decreuiſſe in hæc verba: *Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & Diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterùm non examinari*; ergo approbatio ſemel data non poteſt reuocari. Reſpondeo Primò, Eam deciſionem ſolùm habere locum quando eſt præmiſſum examen: vnde ſi ſine examine data eſt approbatio, poterit Epiſcopus curare eum examinari; & ſi inuentus fuerit minùs habens, etiam licitè poterit ei negare approbationem. Secundò reſpondeo, id intelligi ſi nihil occurrat, ratione cuius poſſit cogitari illum iam non eſſe dignũ: ſi enim manifeſtè & publicè conſtet vel ratione morum, vel ex alijs capitibus, eum eſſe redditum indignum, profectò poterit, & verò etiam debebit ei approbatio auferri, vel iterùm examinari. Reſpondeo Tertiò, Hoc priuilegium ſolùm eſſe pro Mendicantibus; vnde ſaltem ſæcularibus poſſet ea approbatio auferri.

Reſponſio prima.

Secunda.

Tertia.

Dicendum Secundò, Si approbatio data fuit ſolùm ad beneplacitum Epiſcopi, poſſe validè etiam ſine iuſtâ cauſsâ auferri, quia tunc ipſa voluntas

Digitized by Google

luntas auferendi, ſeu ipſum beneplacitum Epiſcopi eſt conditio poſita in donatione; ac proinde non poteſt ea diutiùs durare: vbi tamen aduertendum eſt, ſicut ſuprà diximus, non poſſe licitè eam negari, ſi homo ſit capax; ita nec licitè poſſe apponi eam conditionem, *de ſolo beneplacito*, ſuppoſitâ abſolutâ capacitate ſubiecti.

Approbatio ſemel data ſine cauſsâ non poteſt reuocari.

Tertiò dicendum, Sine iuſtâ cauſsâ non poſſe licitè reuocari, quia eſt per modum ſententiæ latæ, quæ manentibus iiſdem terminis, ſub quibus eſt lata, ſemper habet ſuum effectum; vnde addunt meritò Suarez & Lugo, à fortiori autem Pater Vaſquez, non poſſe validè eam tunc reuocari.

DISPVTATIO QVADRAGESIMATERTIA.

Quæ alia in Confeſſario requirantur.

SECTIO PRIMA.

Quæ ſcientia ſit in eo neceſſaria.

1 HAc de re fusè diſputant Auctores, Caſiſtæ & Scholaſtici in præſenti. In quo puncto duo vel tria dici poſſunt, quæ ſunt apud omnes certa. Primum eſt, eſſe neceſſariam aliquam ſcientiam, alioquin exponet ſe periculo committendi graues errores peſſimè pœnitentis conſcientiam dirigendo. Vnde qui ſine eâ ſcientiâ confeſſiones audiret, ſine dubio grauiter peccaret, ſiue ſæcularis, ſiue Religioſus ille eſſet; quia religio non dabit illi directionem in confeſſione, ſi ſcientia deſit; excipitur articulus mortis, in quo quilibet Sacerdos, quantumuis idiota, poteſt audire confeſſiones, & abſolutionem dare propter extremam tunc pœnitentis neceſſitatem.

Quanta ſcientia requiratur in Confeſſario.

Secundò dicendum, Non requiri tantam ſcientiam, quæ ſufficiat ad diſtinguenda omnia mortalia à venialibus; quia neque id ſciunt ſemper ipſi etiam doctiſſimi Theologi: ſæpè enim ſunt graues opiniones contrariæ; vna dicens eſſe veniale, altera mortale. Deinde eſto ſpeculatiuè id ſciretur, cùm tamen in praxi hoc pendeat ex libertate, cognitione aliiſque circumſtantiis ipſius operantis, quæ non poſſunt eſſe benè notæ Confeſſario; ſæpè fit, vt non poſſit iudicari etiam à ſapientiſſimo Confeſſario, Vtrùm pœnitens hîc & nunc venialiter an mortaliter peccauerit; ſufficit ergo ſi pleraque & communia ſciat diſtinguere, & ſi poſſit notare, quando in pœnitente eſt obligatio reſtituendi, quando non: nec propterea dico, quòd debeat omnes caſus, qui in materiâ iuſtitiæ contingunt, poſſe diſtinguere, quia hoc paucorum etiam Doctorum eſt; ſufficit tamen, ſi in talibus difficilioribus ſciat prudenter agnoſcere difficultatem, & vel petat à pœnitente licentiam cum caſum diligentiùs in Auctoribus videndi, aut ipſi pœnitenti imponat obligationem, vt per ſe conſulat viros doctos, quæratque ab eis, an teneatur ad reſtitutionem, an contractus, quos init, ſint liciti nécne; quam obligationem ſi acceptet pœnitens, poterit illum ſtatim abſoluere.

Non eſt opus vt Confeſſarius ſit tam doctus pro hominibus eruditis atque pro idiotis.

2 Vbi contra Nauarrum aduerte, longè minorem ſcientiam requiri ad audiendas confeſſiones hominum doctorum quàm idiotarum, quia Doctor poteſt ipſe diſtinguere ſuas actiones, & ſcire quæ ſint peccata, quæ non; cumque in hoc ſuto non præſumatur pœnitens velle decipere aut vnum pro altero confiteri, ſecuriùs poteſt Confeſſarius in eius confeſſione pergere, quàm in confeſſione idiotæ; imò verò poteſt ab ipſo pœnitente quemadmodum à quolibet alio viro docto inſtructionem petere, ſi habuerit aliquod dubium.

Obligatur præterea Confeſſarius vt ſciat caſus reſeruatos tam Pontifici quàm Epiſcopis, In quo puncto Religioſi, qui habent vi ſuorum priuilegiorum facultatem abſoluendi à reſeruatis, exceptâ hæreſi & caſibus eam concernentibus, minorem habent obligationem ſcientiæ, cùm pro ipſis cetera peccata non ſint reſeruata: & idem eſt de locis, in quibus vi Bullæ Cruciatæ poteſt dari abſolutio. Ex his conſtat Prælatos, dum conſtituunt Confeſſarios, debere conſiderare diligenter, an illi habeant hanc doctrinam; nam ſi exponant idiotas, grauiter peccabunt. Notant tamen aliqui benè, Epiſcopum ſæpè excuſari dum pro aliquibus pagis conſtituit Parochos minùs doctos, & fortè in rigore non omnino ſufficientes: etenim cùm in talibus locis ordinariè ſint exigui valdè prouentus, non poſſunt inueniri homines docti, qui velint ibi eſſe Parochi, ideò ex neceſſitate, ne omnino oues illæ deſerantur, coguntur Epiſcopi ponere minùs idoneos.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo Confeſſarius obligetur ad audiendas confeſſiones.

QVÆRIMVS, An teneatur audire ſemper confeſſiones volentium confiteri. Et Primò dubitatur de Parocho, quem dicunt Ioannes Medina, Richardus, Sylueſter, Armilla & Reginaldus apud Dianam Tomo 1. Tractatu 2. Miſcell. reſolut. 2. non teneri niſi ſemel in anno, quando præceptum Eccleſiæ obligat, vel in periculo vitæ. Id quod Diana dicit etiam eſſe probabile; relatâ enim hac & aliis duabus ſententiis, nullam alteri præferendo, ſolùm ait eas tres eſſe probabiles. Reginaldus limitat eam ſententiam, vt quando confeſſio eſt neceſſarium medium pœnitenti ad vitandum mortale, teneatur etiam Parochus eum volentem confiteri, audire. Ratio huius doctrinæ adeò laxæ eſt, quia ex charitate ad id non obligatur Parochus; alioquin eſſet etiam obligatus ad confeſſiones non ſubditorum; neque ratione officij, quia huic ſatisfacit, ſi expleat, quæ in iure vel à Prælatis ipſi ſunt impoſita, ſicut parens non tenetur ſuperflua filiis procurare. 3

Parochus tenetur ſæpiùs in anno ſuos audire confitentes, ſi ipſi id exigant.

Contraria ſententia communis & vera docet, ſæpiùs Parochum teneri audire confeſſiones ſubditi:

diti: ita Adrianus, Soto, Nauarrus, quos Suarez refert & ſequitur diſput. 32. ſect. 1. num. 3. vbi primam ſententiam dicit eſſe parum piam: pro eâ citat alios Lugo num. 2. quos & ſequitur: probatque retorquendo inſtantiam parentis reſpectu filiorum; hic enim non ſolùm tenetur filiis prouidere de neceſſarijs, ne fame moriantur, alioquin & Princeps ſatisfaceret obligationi ſuæ in filios, ſi eos laceros & ſeminudos permitteret, & pane & aquâ ſuſtentaret; quandoquidem ad ſuſtentationem vitæ ſimpliciter ea ſufficiunt: debet ergo illis prouidere de his, quæ iuxta ipſorum ſtatum ſunt neceſſaria ad decentem ſuſtentationem; cùm ergo ad hoc, vt homines Chriſtiani iuxta ſuam obligationem decenter viuant, valdè neceſſarium ſit eos frequentiùs confiteri, quia difficillimum eſt hominem ſemel confitentem per annum profectum facere in Chriſtianâ vitâ; procul dubio ſi ſubditus ille velit eo remedio frequentioris confeſſionis vti, tenebitur Parochus ei annuere. Deinde ipſa perſeuerantia per annum in peccato graui cum periculo æternæ damnationis eſt malum grauiſſimum; à quo ſi per frequentiores confeſſiones velit ſubditus liberari, debet ei annuere Parochus.

4 *Obiectio.* Obiicies: Si ea perſeuerantia eſt grauiſſimum malum ſubdito; ergo tenebitur hic illam vitare ſub mortali; hoc autem eſt falſum: quòd ſi è contrario nec ipſe ſubditus tenetur illam vitare; ergo neque Parochus tenebitur illi prouidere de remedio contra illud malum. *Reſponſio.* Reſpondeo, Non valere conſequentiam in his rebus ab obligatione perſonæ, quæ patitur damnum, ad aliam, quæ deberet eam iuuare: illa enim poteſt cedere ſuo iure ſæpè ſine peccato; ſi autem nolit cedere, ſed imploret auxilium proximi, tenetur hic illi ſuccurrere: v.g. qui eſt dominus rei poteſt permittere illam perire, non tamen ideò peccat; at ſi res illa ſit in graui periculo, à quo ego poſſum facilè eam liberare, & proximus imploret meum auxilium; profectò ego tenebor ſub graui obligatione illum iuuare. Suprà agentes de dilatione pœnitentiæ diximus, cur non teneatur quis ſub mortali confiteri ſtatim poſt peccatum, eſto videatur damnum ſat graue illa longa perſeuerantia in peccato per annum; nunc addimus, non propterea ſequi, quòd ſi ille ſeriò velit damnum hoc à ſe repellere, non teneatur Parochus illum ex officio iuuare.

Illud ſolùm in hac doctrinâ difficultatem videtur habere, quòd vel ex eâ ſequatur, ſi ſingulis diebus vellent ſubditi confiteri, teneri Parochum eos audire: id quod eſſet onus planè intolerabile, & verò nec phyſicè poſſibile ſuſtineri; quia nec eſſet ſæpè pro omnibus tempus; vel ſi non tenetur, quoties illi volunt confiteri, eos audire, fore valdè incertum, an ſaltem ſingulis hebdomadis, an ſingulis menſibus; deberemus enim in hac obligatione taxandâ iterùm diuinare. *Quoties teneatur eos audire in anno.* Patet Suarez eâ diſput. 31. ſect. 1. num. 5. ait teneri Parochum, quando ſubditus opportuno tempore accedit, & iuſtâ de cauſâ, & nulla eſt ratio è contrario id denegandi; quomodo autem hæc ſint intelligenda, non explicat; ſolùmque addit, non fore mortale ſemel aut bis extra caſum neceſſitatis id negare, dummodò ſubditus non negligat magnum aliquod bonum; vt ſi ideò priuaretur Iubileo, aut dum aggreditur iter longum, in quo ordinariè ſolent eſſe pericula. Bonacina autem iudicat hanc rationem Suarez non eſſe bonam; nam vel omittere ſemel confeſſionem eſt materia grauis, vt accedente præcepto ſit mortalis eius tranſgreſſio, vel non: ſi non eſt grauis; ergo qui tranſgreditur præceptum annuæ confeſſionis ſemel, non peccabit mortaliter; quod eſt falſiſſimum; ſi autem eſt materia grauis, ergo cùm aliunde ſupponamus Parochum obligatum ad audiendam eam confeſſionem, peccabit mortaliter etiam vnicâ tantùm vice id negando ſuo ſubdito. Non caret difficultate hoc argumentum; adhuc tamen poteſt ei reſponderi 5
ex Thomâ Sanchez apud Lugo num. 4. eamdem materiam poſſe eſſe grauem in ordine ad vnum præceptum, & leuem in ordine ad aliud, quod maximè habet locum iuxta noſtra principia Tomo 4. de Legibus tradita, quòd ſcilicet poſſit eadem materia in ſe grauis mandari vel leuiter vel grauiter iuxta intentionem Legiſlatoris: licet ergo vna confeſſio in ſe ſit materia capax grauis obligationis, & de facto talis obligatio cadat ſupra illam, quando præcipitur annua confeſſio; quia in ordine ad finem Eccleſiæ, ne differatur pœnitentia ſine fine, res eſt magni momenti, quòd teneantur ſemel in anno confiteri; in ordine tamen ad hoc, quòd Parochus ſemel nolit pœnitentem audire, non eſt res grauis; quia nec inde ſequitur in pœnitente magnum damnum; & facilè poteſt diebus ſequentibus illud emendare; & aliunde non eſt ratio, quæ oſtendat ibi eſſe grauem obligationem; ergo. Et hæc circa eam exceptionem Suarij.

Abſolutè autem diſtinguendum eſt in hac materiâ, in quâ non poteſt dari regula generalis nec pro omnibus Parochis, nec pro vicibus quibus teneantur. *Reſolutio dubij.* Nam ſi ſtipendium ſit exiguum, & populus multus, cogere Parochum vt octies vel decies in anno audiat mille perſonas in confeſſione, eſt graue onus: ſi verò pauci ſint qui velint cum eâ frequentiâ confiteri, ſine dubio tenebitur etiam ſæpiùs, dummodò illi non veniant, quando Parochus eſt alioquin grauibus negotiis impeditus; non tenetur autem audire eos, qui vel nimiis ſcrupulis vexati importuniſſimi ſolent eſſe, quibus nec illa ipſa frequentia prodeſt; at ſi moderatè, ſingulis menſibus, etiam frequentiùs, dum, vt dixi, multi non ſimul concurrant, tenebitur eos audire. Neque ab hac obligatione excuſabitur, eò quòd aliqui illorum ſolùm de venialibus confiteantur; nam licet, eò quòd tales ſupponantur eſſe in gratiâ, non ſit illis tam neceſſarium hoc Sacramentum, fructus tamen augmenti gratiæ, & auxilia, quæ per eam confeſſionem obtinentur, ſunt maximi momenti; & ex hoc capite priuaretur ſubditus bono maximo. Hæc autem omnia à fortiori vergent in Regulari Prælato, qui ſuis ſubditis, vtpote maiorem perfectionem ſectantibus, tenetur 6
magis prouidere; ideò (vt benè ait Lugo) ſi contemptus non timeatur, debet illis prouidere de Confeſſario etiam ſingulis diebus, maximè pro Sacerdotibus quotidie celebrantibus, ſi quotidie illi confiteri velint. *Si Parochus prouideret ſuis de alio Confeſſario, an adhuc teneatur eos audire, ſi ipſi malint confiteri.*

Illud poſſet in dubium verti, An ſi Parochus det ſubditis alium Confeſſarium idoneum, illi verò velint confiteri ipſimet Parocho, teneatur illos

illos audire. Ioannes Baptiſta Poſſeuinus de Officio Curati cap. 5. quæſt. 7. apud Dianam ſuprà diſtinguit: Si enim hoc velint in horâ mortis, & pro annuâ confeſſione, tenetur ipſos audire; ſi verò confiteantur ex deuotione, putat eum poſſe illos remittere ad alterum Confeſſarium: id quod probabile iudicat ipſe Diana; hæc enim eſt vna ex tribus ſententiis, quas ab eo dici probabiles inſinuaui ſuprà. Lugo verò num. 3. ait ſe non videre probabile fundamentum diſparitatis inter hos duos caſus. Nam ſi extra caſum neceſſitatis prouidet ſufficienter ouibus ſuis per alium Confeſſarium, etiam in caſu neceſſitatis prouidebit ſufficienter per eumdem. Id quod mihi etiam placet, niſi fortè circa horam mortis infirmus haberet ſingularem conſolationem confitendi Parocho; non enim in eâ horâ poſſet id ei negare, cùm maximè pro illâ deberet dirigere ſuos ſubditos; & fortaſſe ex illâ ſpeciali deuotione valor totius confeſſionis pendere poſſet, extra eum verò caſum, dummodò det ſubdito ſufficientem Miniſtrum, non debet obligari Parochus ad omnes maioris deuotionis occaſiones procurandas ouibus. Deinde circa hoc punctum aduerte; quod & ſuprà docuimus agentes de iuriſdictione; etiamſi Parochus nolens audire confeſſiones malè faciat, non ideò liberum eſſe ſubdito eligere quem velit, niſi aliunde habeat priuilegium, & niſi in articulo mortis, vbi quilibet poteſt abſoluere. Denique dicimus hanc obligationem Parochi in mortis periculo eſſe tantam, vt etiam cum periculo propriæ vitæ illum obliget ad audiendas confeſſiones.

In articulo mortis tenetur Parochus ſuos audire cum vitæ periculo, ſi non eſt aliter eis prouiſum.

Obiectio prima.

Obicies: Poteſt tunc infirmus per actum contritionis iuſtificari; ergo non tenebitur Parochus audire eius confeſſionem. Reſpondeo, Remedium illud contritionis eſſe valdè difficile, maximè in ſimplicioribus hominibus, & qui minùs de rebus ſpiritualibus audiuerunt; non debet ergo Parochus exponere tam graui periculo ſpirituali ſuam ouem propter temporalem vitam.

Reſponſio.

7 Obicies Secundò; Quid ſi ex morte Parochi immineat maius damnum? V. g. eſt aliquis peſte graui infectus, petit confeſſionem; ſi Parochus veniat, eſt graue periculum, quòd ſit & ipſe corripiendus, & deinde non poterit tam facilè prouideri de alio Parocho; ac tandem ceteri ſubditi periclitabuntur grauiter. Reſpondeo, In hac obiectione tangi aliam difficultatem diſparatam, quando ſcilicet damnum ſpirituale vnius ſubditi imminens de præſenti debeat iudicari maius aut minus quàm damnum etiam ſpirituale plurium aliorum ſubditorum non ita proximè imminens: de hoc puncto nos hìc nihil dicimus, ſed reſpondemus ſub disiunctione; ſi illud remotius, etiam concernens plures perſonas, reputatur minus, omnibus penſatis, quàm hoc proximum vnius ſubditi, tunc habebit locum noſtra concluſio, quòd etiam cum proprio vitæ periculo teneatur hìc & nunc accurrere non attento eo damno remotiori aliorum. Quòd ſi è contrario illud remotum plurium eſt maius, tunc non obligabitur hìc & nunc non tam ob periculum propriæ vitæ, quàm ob aliud damnum ſpirituale ſubditorum imminens; quòd ſi daremus ea duo damna ſpiritualia eſſe inter ſe æqualia omnibus conſideratis, tunc poterit liberari ab obligatione accurrendi hìc & nunc; nam ſtante æquali periculo ſpirituali ex vtrâque parte locum habebit periculum propriæ vitæ, vt præponderet ex eâ parte, vt inde ab obligatione hìc & nunc accurrendi liberetur. Et hæc de Parochis.

Obiectio ſecunda.

Reſponſio.

Circa alios verò Confeſſarios, qui ex officio non tenentur, ſola reſtat charitatis obligatio. 8
In quo puncto communis ſententia docet eos teneri in extremâ neceſſitate ſpirituali etiam cum periculo vitæ accurrere, vt ad puerum morientem baptizandum. De quo fuſiùs egimus in materiâ de Charitate; vnde ſi circa confeſſionem occurreret ſimilis neceſſitas, etiam teneretur. Eſt quidem difficilius huiuſmodi neceſſitatem hìc inuenire propter contritionem, quâ poteſt defectus confeſſionis ſuppleri; quia tamen aliquando poteſt ille qui periclitatur eſſe adeò ignarus contritionis, vt ferè moraliter certum ſit eum de illâ non cogitaturum; poteſt etiam occurrere occaſio, in quâ debeat quis etiam non Parochus cum proprio vitæ periculo ad confeſſionem moribundi accurrere.

Sacerdos non Parochus tenetur ex charitate in extremâ neceſſitate cum vitæ periculo confeſſionē excipere.

Difficultas eſt, An quando neceſſitas eſt grauis, qualis ordinariè contingit ob difficultatem habendæ contritionis, teneatur quis accurrere cum vitæ periculo ad audiendam confeſſionem. Affirmant Valentia Tomo 3. diſput. 3. quæſt. 4. puncto 3. Suarez de Charitate diſput. 9. ſect. 2. & in præſenti rem obiter tangens diſp. 32. ſect. 1. Lorca 22. ſect. 3. diſput. 18. num. 32. Nauarrus tamen, Coninck, Bonacina, Malderus, Soto & Sà, quos refert & ſequitur Lugo, negant tunc teneri, quia dum proximus poteſt abſolutè ſe à periculo liberare, non ita indiget meo auxilio, vt ego cum tam graui meo damno tenear illi accurrere. Quæ ſententia etiam mihi placet; ab hac tamen regulâ excipiunt Auctores periculum graue totius communitatis, quod debet præferri priuato damno. Accedit, quòd dum multi ſunt in graui periculo, vix eſt morale quin inter eos multi ſint etiam extremè indigentes confeſſione: vnde ſi tempore peſtis nullus eſſet Parochus, teneretur Sacerdos priuatus, etiamſi alioquin non haberet priuilegium audiendi confeſſiones, ſe exponere, quia in eo periculo quilibet habet iuriſdictionem, vt ſuprà diximus.

Quid dicendum de graui neceſſitate.

SECTIO TERTIA.

Quomodo debeat Confeſſarius ſe gerere in ipsâ confeſſione.

EVM ante confeſsionem debere interrogare pœnitentem, an ſe benè examinauerit, an impleuerit pœnitentiam, an habeat dolorem, &c. docent multi Caſiſtæ; non tamen hoc eſt vllo modo neceſſarium, quia ex ipsâ confeſſione id colligetur. Monent etiam alij, ne Confeſſarius interrumpat pœnitentem interrogationibus, ſed differat omnia in finem, ne turbetur pœnitens. Meritò hoc diſplicuit Cardinali Lugo, quia reuerâ non ſolùm in longis confeſsionibus, ſed etiam in breuioribus, eſt moraliter impoſsibile Sacerdotem recordari in quo peccato pœnitens non dixerit numerum, in quo omiſerit circumſtantiam aggrauantem, & ſimilia quæ 9

Præſtetne interrumpere & interrogare pœnitentem ſtatim, quando non ſatis ſua explicat, an verò differre ad finem confeſſionis.

quæ paſsim occurrunt. Ego ſanè contrariâ praxi ſemper ſum vſus, & benè mihi ſucceſſit. Addo aliam rationem, quia fortaſſe moleſtius erit pœnitenti, & maiorem ei afferet pudorem in fine, poſtquam dixerit peccata turpia, iterùm ea illi reuocare in memoriam, & primò tunc de numero aut circumſtantiis neglectis interrogari, quàm ſi, dum ea actu dicit, ſuauiter de illis interrogetur, *Quoties? cum liberâ, an cum vxoratâ?* &c. Habet etiam ea doctrina non differendi monitionem locum in obligatione reſtituendi, ſi occurrat: nam Confeſſarius, maximè dum accurſus eſt multus, non poteſt ita ſibi eſſe præſens & memor omnium præcedentium, vt recordetur ſe in illo notaſſe eam obligationem; faciliùs ergo poteſt monere ſtatim, dum illud peccatum audit. In quo tamen nolumus nimis vniuerſalem & quaſi infallibilem in vllam partem regulam aſsignare, quia prudentia ſæpè dictare poteſt, non eſſe periculum obliuionis, & opportuniorem fore in fine occaſionem. Debet ergo tunc prudentiæ Confeſſarij res tota committi.

10 *Teneatúrne Confeſſarius examinare pœnitentem poſtquam ſua peccata dixit.*

Iam illud poteſt in dubium verti, Vtrùm poſtquam pœnitens ſua peccata dixit, teneatur Sacerdos eum ampliùs examinare. Reſpondeo, Etiam non poſſe in hoc puncto regulam vniuerſalem tradi; nam ſi confeſsio eſt hebdomadaria aut breuis temporis, non videtur id neceſſarium; ſupponitur enim tunc pœnitens curam maiorem habere ſuæ conſcientiæ, & facilè recordari quæ intra illud breue tempus admiſit: ſi verò ſit temporis longioris, tunc attendenda eſt qualitas perſonæ; docti enim & prudentes ſupponuntur ſe meliùs examinaſſe, ideóque non erit neceſſarium eos vlteriùs interrogare: ſi verò ſunt rudiores, quia hi & minùs ſolent eſſe attenti, & examen non ita ſciunt facere, poſſunt vno verbo circa finem interrogari, an fortaſſe putent aliquid ſe oblitos, an velint vt breuiſſimè examinentur in his materiis, in quibus nihil dixerunt; tunc autem prudenter valdè ſunt interrogandi, & non niſi de his peccatis quæ poſſunt in tales perſonas cadere, ac denique ita, vt eis non cauſetur pudor & horror circa confeſſionem, nec excitetur ſpecies de peccatis, de quibus nihil fortè cogitauerant.

In ruſticis denique & planè rudibus, eſto ſe non examinauerint priùs, non debent propterea remitti ad examen; quia illi adhuc, quando homo ipſis in memoriam reuocat ipſam materiam, & quærit, an hoc illóve modo peccauerint, vix ſe poſſunt reflectere; quid ergo per ſe illi facient? Certè inter innumeros, quos audiui, rariſſimos potui inuenire, qui etiam poſtquam dixerunt ſe iam examinaſſe & præparaſſe, potuerint vnum vel alterum peccatum dicere, & non fuerit mihi ſemper neceſſarium breuiter diſcurrendo per præcepta eos examinare; & verò etiam ſæpè egi Deo gratias, dum poſt repetitas interrogationes tales vnam aliquam materiam abſolutionis deprehendi: vnde conſilium hoc, quod in Vaſquez & Lugo iam inuenio, à multis annis ipsâ praxi ego tradidi.

11 *Quid faciendum Confeſſario quando no-*

Sed quid ſi Confeſſarius ſciat peccatum pœnitentis, quod ille non eſt confeſſus, quomodo ſe tunc debet gerere? De hac re fusè Auctores. Dupliciter poteſt id contingere; Primò, vt inuincibiliter planè credatur pœnitens oblitus; & tunc Medina (cuius ſententiam Vaſquez q. 93. art. 3. dub. 7. num. 2. dicit non facilè poſſe falſitatis conuinci) aſſerit nihil eſſe pœnitenti dicendum; quia ea confeſſio eſt formaliter integra, & nullum eſt periculum, cùm alioquin & illud peccatum etiam tunc remittatur: contrarium tamen videtur longè probabilius; ſcilicet debere interrogari de illo. Ita Magiſter, D. Thomas, Sylueſter, Antoninus, Angelus, Nauarrus, & Cano, quos refert & ſequitur Suarez ſuprà ſectione 3. & Lugo num. 17. Et quidem ſi loquamur in ſententiâ Suarez & Lugo de Sacramento Pœnitentiæ valido & informi, id ſatis efficaciter meo iudicio probatur; eò quòd ex illâ obliuione poteſt contingere, quòd ille homo non habeat dolorem ſufficientem ad gratiam, ideóque ſit periculum, ne maneat inuincibiliter in eo peccato, & in omnibus aliis, quæ tunc confeſſus eſt. Poſſet fortè huic periculo occurri, ſi Confeſſarius eum adhortaretur tunc ad vniuerſalem dolorem ob pœnas inferni, aut ſpem gloriæ, aut ob Deum ſummè dilectum, etiam de peccatis, ſi quæ eſt oblitus; faciliùs tamen poteſt Sacerdos mederi interrogando, an in tali materiâ aliquid admiſerit: tunc enim neceſſariò reuocabitur illi in memoriam. Habet etiam hæc ratio locum, quando quis ſolùm confitetur venialia, & illud peccatum, cuius non recordatur, eſt mortale; eo enim caſu in omnium ſententiâ poteſt contingere, quòd habeat dolorem ex ſe alioquin ſufficientem pro venialibus, nullô tamen modo ſe extendentem ad mortale illud; ac proinde faceret confeſſionem inualidam, & cum graui periculo æternæ ſalutis maneret inuincibiliter in mortali: quæ ratio, vt dixi, habet locum in omnium ſententiâ; debet ergo tunc modo dicto moneri.

uit pœnitentis peccatum, de quo tamen ille ſe non accuſat.

Secundò vniuerſaliter poteſt ea obligatio admonendi ſuaderi, quia ille homo, ſi iam non confiteatur illud peccatum, & poſteà (quod eſt probabile) recordetur illius, tenebitur illud confiteri; gratius ergo ei erit, ſi iam ab eo onere per illam interrogationem liberetur, & faciat confeſſionem formaliter & materialiter integram, maximè ei qui alioquin iam ſcit illud peccatum. 12

Tertia ratio eſt, quia Confeſſarius ſe ibi gerit vt iudex, qui debet, quantum commodè fieri poteſt, cauſſam diligenter ex integro examinare; ergo cùm poſſit facilè excitando ſpecies reo de delicto obtinere eam perfectam notitiam, non eſt cur id negligat; & ex hoc capite, quando aduertit fuiſſe aliquem defectum in examine, tenetur interrogando illum ſupplere.

Quid faciet Confeſſarius, ſi pœnitens neget peccatum, quod certò ſcit ab eo eſſe commiſſum, neque de eo eſſe adhuc confeſſum.

Sed quid ſi pœnitens interrogatus neget, conſtet autem Confeſſario euidenter illum id commiſiſſe, & necdum illud confeſſum eſſe? communiter dicitur non debere tunc pœnitentem abſolui, quia iam clarè conſtat illum malè confiteri. Non deſunt tamen alij, vt Megala, qui dicunt debere eum abſolui, quia poteſt habere cauſſas rationabiles, ob quas non dicat illud peccatum; & licet re ipsâ non ſint rationabiles, poterunt ei apparere tales. Reſpondeo, Si Confeſſarius poteſt dubitare, vtrùm pœnitens talem iuſtam habeat excuſationem, tenebitur ei dare abſolutionem. Addo tamen ego circa hoc ipſum,

vix poſſe intercedere cauſſam iuſtam: etenim cauſſæ iuſtæ reticendi aliquod peccatum in confeſſione nullæ aliæ penitus interuenire poſſunt, quàm quòd timeatur aliquod graue malum, ſi Confeſſarius illud peccatum reſciat. At totum hoc periculum iam ibi non habet locum, cùm ſupponatur iam Confeſſarius aliunde illud peccatum ſcire, & quidem notitiâ, quâ poteſt vti ſine ſigilli confeſſionis violatione; ſi ergo Confeſſarius illi tunc dicat, Se iam certò ſcire illud peccatum, eſt planè inexplicabile, quales poſſint eſſe tunc iuſtæ cauſſæ, ob quas non teneatur pœnitens dicere in confeſſione peccatum illud. Vnde vix vnquam habet locum ea Megalæ ſententia; multò autem minùs eſt admittenda, ſi conſtet ſine vllâ iuſtâ cauſâ illud reticeri, & pœnitentem formaliter mentiri, non poterit enim eum abſoluere: ſi v.g. ego eum vidi dum occideret alterum, & immediatè mihi confitetur, egoque ei dico me ipſum vidiſſe, profectò ſi tunc neget, non ſcio quo pacto poſſim ego illi dare abſolutionem.

13 Sed quid ſi peccatum illud ex aliorum tantùm confeſſione ſciat Confeſſarius euidenter? Lugo reſpondet repugnare, quòd ex teſtimonio alterius id euidenter ſciatur, quia eo ipſo ſcitur ſolùm ex fide; in eo autem caſu magis debet credi pœnitenti. Iudico tamen adhuc hoc modo eſſe locum quæſtioni, quia fortaſſe poteſt id ex tam multis & tam fide dignis pœnitentibus aut teſtibus ſcire, vt longè præualeant vnius negationi; & tunc poteſt moraliter dici id ſciri euidenter. Et ſanè cùm longè ſit facilius aliquem in confeſſione ſiue ob iuſtas cauſſas ſiue ob pudorem negare peccatum quod fecit, quàm ſe accuſare de eo quod non fecit, aut quàm quòd dicat ſe hunc vel illum complicem habuiſſe, maximè ſi perſona id aſſerens ſit alioquin bonæ vitæ, magis credendum videtur huius dicto quàm negationi alterius. Poteſt ergo adhuc habere locum propoſitum dubium, cui reſpondeo, quidquid ſit de eâ maiori ratione credendi, Sacerdotem tunc non poſſe negare abſolutionem, ſi ex confeſſione id ſciat, nc vllo modo faciat contra ſecreti ſigillum; poſſet enim eo ipſo pœnitens ſuſpicari eam interrogationem venire ex confeſſione. Quòd ſi tamen Sacerdos nulli ſe exponeret periculo faciendi contra ſigillum confeſſionis, vel quia illi, qui in confeſſione detulerunt tale peccatum, dederunt ſimul ipſi licentiam illud huic pœnitenti obijciendi; vel quia eſto licentia non fuerit data, ignorat tamen pœnitens, qui ipſum viderint, vt deferri potuerit, nec vllo prorſus modo ſuſpicatur id ex confeſſione venire, tenebitur eum interrogare prudenter in eâ materiâ: quòd ſi tamen adhuc illud neget, poterit fortè ſuſpicari eum fuiſſe iam illud confeſſum, ideoque negare ſe illud admiſiſſe; debebit ergo tunc ſtare dictis illius, & abſolutionem ei dare.

SECTIO QVARTA.

Quomodo Confeſſarius teneatur ignorantiam pœnitentis tollere.

14 Hæc eſt grauis difficultas, de quâ fusè diſputant Caſiſtæ & Scholaſtici in hunc locum; Pater Sanchez autem Tomo 2. de Matrimonio diſp. 38. occaſione coniugatorum, qui cum impedimento eſſentiali, bonâ tamen fide, contraxerunt, optimè diſcutit hanc materiam, & varias Auctorum ſententias & diſtinctiones refert, & examinat. Breuiter nos dicimus Primò; quando ignorantia eſt vincibilis, quæcumque illa ſit, ſiue iuris humani, ſiue diuini, ſiue facti, ſiue ſit in damnum alterius, ſiue non, tenetur omnino Confeſſarius eam tollere. Ratio eſt clara, quia eo caſu pœnitens eſt in malo ſtatu ob culpam in ignorantiâ ipsâ commiſſam; ergo non eſt capax abſolutionis; debet ergo & moneri de errore, & ob culpam reprehendi.

Confeſſarius debet ignorantiam vincibilem à pœnitente tollere.

Quæres, Quo pacto Confeſſarius poterit ſcire pœnitentem culpabiliter ignorare aliquod eſſe peccatum? Reſpondeo Primò, Nos iam non diſcutere hic, vnde id poſſit ſcire, ſed, quòd ſi ſciat, teneatur Confeſſarius monere. Secundò reſpondeo; Poteſt ipſe pœnitens accuſare ſe, quòd fuerit negligens in inquirendo an talis res ſit peccatum, aut fortè quòd id affectatè ignorauerit, & etiam nunc ignoret. Reſpondeo Tertiò, Si Confeſſarius dubitet, an ignorantia pœnitentis ſit culpabilis néene, poteſt interrogare eum, an habuerit aliquem remorſum conſcientiæ in aliquâ actione, quaſi in eâ peccauerit; ſi neget, ignorantia eſt inuincibilis; de quâ paulò pòſt; ſi affirmet, iam erit obligatio eum monendi, cùm primùm fuerit reſcita materia eius ignorantiæ. Obſeruat autem benè Sanchez, contingere poſſe, vt olim fuerit pœnitens in malâ fide, at iam in bonâ; vel quia conſuluit aliquos, quos ipſe vt doctos reputabat, & ei dixerunt non eſſe peccatum; vel quia licet olim malâ fide proceſſerit, vt ſi contraxit cum conſanguineâ putans eſſe illicitum, non tamen inualidum; ideoque de præſenti eſt in bonâ fide; de hoc igitur idem erit dicendum, quod paulò pòſt dicemus de ignorantiâ inuincibili.

Vnde cognoſcendum, quòd ignorantia ſit vincibilis.

Secundò eſt certum, ſi pœnitens ex conſcientiâ erroneâ peccat, dum putat eſſe peccatum, id quod reuerà non eſt, teneri Confeſſarium eum admonere, quia id eſt in bonum maximum ipſius pœnitentis: aufertur enim illi occaſio peccati, cùm poſſit eam actionem ſine culpâ facere, ad quam alioquin videtur eſſe propenſus. Neque quidquam poteſt timeri mali ex eâ monitione. 15

Debet item conſcientiam erroneam ex quâ pœnitens peccat, tollere.

Tertiò dicendum, cuiuſcumque iuris ſit ignorantia inuincibilis, ſi eſt ſpes probabilis fore vt monitio proſit ſine graui ſcandalo & detrimento, teneri Confeſſarium admonere, vt ſi intelligat matrimonium eſſe nullum, & poteſt pœnitens facilè diſpenſationem obtinere, nec eſt periculum, quòd interim illi ſint acceſſuri ad ſe, cùm iam ſciant non eſſe verum matrimonium. Putat autem Sanchez raró poſſe contingere, vt ſit ex obligatio admonendi, quando diſpenſatio procul eſt petenda, eò quod pœnitens abſit à Curiâ Romanâ procul; ſemper enim tunc eſt periculum incontinentiæ. Ego tamen non puto id eſſe ratum; Primò, quia poteſt contingere, vt ignorantia ei homini auferatur abſenti ab vxore, aut in aliis circumſtantiis, in quibus poſſit diſpenſatio obtineri, antequam ſit vllum periculum copulæ. Secundò, quia poteſt pœnitens adeò eſſe continens, vt nihil horum timeatur. Et ſanè ſæpè contingit vt publicum fiat impedimentum, & ſine difficultate abſtineant, dum expe-

Si ſit ſpes profectus, eſt etiam tollenda ignorantia inuincibilis

ctatus

ctatur diſpenſatio; id autem, quod ſit manifeſtato publicè impedimento, poteſt contingere, etiamſi ſoli ipſi coniuges de illo reſciant. Aduertunt tamen in præſenti Auctores, quando eſt obligatio admonendi, debere id fieri poſt datam abſolutionem, ne impediatur effectus Sacramenti, & remiſſio peccatorum eorum quæ dixit pœnitens, ſi fortè præter ſpem monitus eâ de re, nollet ab eâ actione ceſſare; & eo ipſo inciperet voluntas illa eſſe peccaminoſa, ac proinde impediret effectum confeſſionis; ſatius ergo eſt id dicere poſt datam abſolutionem, quando, eſto ſit poſteà futurum nouum peccatum, illud tamen non impeditur per eam poſtpoſitionem monitionis; & ſaltem antiqua manebunt remiſſa.

16 *Quando pœnitens relinqui poſſit & debeat in ignorantiâ inuincibili.*

Quartò dicendum, Quando ignorantia inuincibilis eſt iuris humani, aut facti, abſque tertij præiudicio, & nulla ſperatur ex admonitione vtilitas, non teneri admonere. Ratio eſt, quia eâ ignorantiâ durante ſolùm ſequitur, quòd homo faciat vnam rem quæ materialiter eſt mala; hoc autem non eſt tanti momenti, quanti foret, ſi ille eamdem actionem etiam, dum ſciret eſſe peccatum, admitteret: & huc faciunt verba Auguſtini de Pœnitentiâ diſt.7. *Si ſcirem non tibi prodeſſe, non te admonerem*: neque lex vlla obligat ad actus inutiles & magis nociuos. In quo puncto, vt videre eſt apud Sanchez ſuprà num.6 conueniunt omnes Auctores. Vnde quando coniuges bonâ fide in matrimonio ſunt, eſto illud non ſit validum; ſi tamen ex admonitione non ſperatur fructus, relinquendi ſunt in bonâ fide. Hoc tamen exemplum, quod à Sanchez affertur pro ignorantiâ iuris humani meo iudicio non eſt niſi iuris diuini. Nam licet quòd matrimonium non fuerit validum, oriatur ex iure humano; ſuppoſito tamen quòd illi non ſint veri coniuges, vt reuerà non ſunt, iam illi faciunt contra ius diuinum naturale non accedendi ad non ſuam. Melius exemplum eſt in ipsâ actione contrahendi matrimonium cum eo impedimento, quia ille contractus ſolùm eſt contra ius humanum. Vbi benè dicit idem Sanchez cum Nauarro, debere Confeſſarium permittere contrahi illud matrimonium, ſi ex declaratione impedimenti non ſperetur vtilitas. Quæ concluſio ita eſt intelligenda, vt non ſolùm poſſit Sacerdos tacere, ſed reuerà ad id teneatur, quia tenetur non date cauſſam illius grauioris mali ſine vllâ ſpe vtilitatis.

17 *Quid faciendum Confeſſario cum perſonâ inuincibiliter putante ſe coniugem, negante tamen debitum, ſi Confeſſarius ſciat nullum eſſe eius matrimonium.*

Quæres; Quid ſi vxor nolit reddere debitum, quando matrimonium eſt nullum; ipſa tamen putat illud eſſe validum? etenim ſi tunc Confeſſarius ſuadeat, vt reddat debitum, ſuadet illi fornicationem; Sotus ait debere tantùm in genere ei dicere, *Coniuges tenentur reddere debitum*. Benè reijcit hoc Sanchez, quia ea verba nunc idem ſonant ac ſi diceret, *Redde debitum*. Lugo ſuprà num.25. ait illum poſſe dicere, *Tu teneris reddere debitum*. Circa quod noto, ſi putat hic Auctor licere dicere, *Redde debitum*, &, *Tu teneris reddere debitum*, ei omnino acquieſco; ſi autem iudicat ita licere dicere, *Teneris*, vt tamen non liceat dicere, *Redde debitum*, nullo modo mihi ea distinctio placet; quia dicere *Tu teneris*, formaliſſimè eſt dicere *Fac hoc*: non enim ſolùm ſuadeo, dum dico *Fac hoc*, ſed multò magis dum dico; *Tu es obligatus ad faciendum hoc*: omnia ergo tria poſſum illi dicere. Ad obiectionem autem reſpondeo cum Sanchez, Me tunc ſuadere quidem id, quod eſt re ipsâ & materialiter fornicatio; at quatenus ea formaliter eſt in ſe boneſta hîc & nunc ob conſcientiam inuincibilem pœnitentis, & quâ ſuppoſitâ ea fornicatio eſt melior quàm carentia illius. Confirmo; Nam, dum eſt dubium de valore matrimonij, ſuademus reddendum debitum ei qui bonâ fide petit: quo caſu fortaſſè ſuademus actionem, quæ in ſe materialiter eſt fornicatio; quia tamen ratione illius dubij formaliter eſt honeſta, & magis quàm eius omiſſio, ideò licita eſt ea ſuaſio: non eſt ergo ſpeciale aliquod myſterium in eâ ſuaſione ob quod debeamus recurrere ad diuerſas phraſes, quæ reuerà, vt dixi, omnes ſunt æquiualentes & omnes ſunt perſuaſoriæ.

18 *Quid ſi ignorantiâ inuincibilis ſit contra ius diuinum.*

Dicendum Quintò; Eſto ſit circa ius diuinum illa ignorantia, ſi tamen non ſperatur vtilitas, ſed maius timetur damnum, eodem modo non fore obligationem eam tollendi. Hæc probatur eiſdem rationibus quibus præcedens, quia per accidens eſt, quòd ſit diuinum aut humanum ius quod ignoratur pro præſenti puncto. Et verò quando eſt error circa matrimonium, iam dixi paulò antè, actionem illam reddendi aut petendi debitum eſſe contra ius diuinum naturale; in eâ autem inſtantiâ habet maximè locum mea concluſio: & ita illam tenent Medina, Sotus, Canus, Ledeſma, Aragon, & alij, quos refert & ſequitur Sanchez num.8. Eamdem doctrinam iure merito extendit idem Sanchez contra aliquos Auctores ad caſum, quo error ſeu ignorantia ſit in præiudicium tertij. Si quis v.g. bonâ fide primogenituram poſſidet, quæ tamen reipsâ ad alium ſpectat, vel ex alio capite eſt obligatus reipsâ ad reſtituendum, idque ignorat inuincibiliter, nec eſt ſpes quòd monitus ſit reſtituturus; eodem modo non poterit licitè Confeſſarius (multò autem minùs tenebitur) eum monere, quia per eam monitionem non iuuabitur proximus; econtrariò verò pœnitentem inducet ad peccatum; eſſet ergo illa monitio & otioſa & noxia. Extendi etiam poteſt ea doctrina ad caſum, quo ſperatur quidem pœnitens libenter accepturus monitionem, eſt tamen difficillimum ipſum remedium. Quo ſenſu locutus videtur Innocentius Tertius cap. *Quia circa*, de conſanguinitate; quem citat Sanchez num.11. dum de quibuſdam, qui per ſubreptitiam diſpenſationem contraxerant ita reſcribit: *Diſſimulare poteris, vt remaneant incopulâ ſic contractâ, cùm ex ſeparatione graue videas ſcandalum imminere*. Vbi licet aliqui Auctores putent Pontificem eo ipſo diſpenſaſſe & reddidiſſe illud matrimonium licitum, meritò tamen eam explicationem Sanchez reijcit; quia Pontifex ſolùm dicit *poſſe Epiſcopum diſſimulare*; hoc autem non eſt *diſpenſare*. Addo ego rationem euidentem contra eam expoſitionem; nam licet daremus omnino Pontificem ibi diſpenſaſſe, quia tamen matrimonium erat inualidum, non poterat ea diſpenſatio non declarata ipſis coniugibus, vt de nouo contraherent, quidquam efficere ad reddendam iuſtam formaliter & materialiter copulam: eſt ergo ſenſus, quòd propter graue periculum imminens relinquantur illi in bonâ eâ fide, in quâ ſunt de matrimonio validè contracto, ac

Quid ſi in præiudicium tertij.

Quid ſi ſperetur fructus aliquis, ſit tamen remedium difficile valdè, & periculoſum.

19

proinde vt petant, & reddant debitum honâ conſcientiâ. Deniqùe idem eſt, quando occurreret occaſio declarandi pœniteoti obligationem facieodi aliquid quod ignorat: ſi enim res ſit ei futura difficillima, ſatius eſt tacere.

SECTIO QVINTA.

Examinantur aliquæ limitationes huius doctrinæ.

20 *Quid ſi probabiliter putet Confeſſarius eam ignorantiam inuincibilem ab alio Confeſſario poſteà tollendam, debeat prævenire ſine ſpe emendationis?*

PRIMA ſit Cani, qui ait; Si Confeſſarius credit aliunde eam ignorantiam eſſe tolleodam v.g. à Confeſſario, cui ſecundâ vice pœnitens confitebitur, teneri prævenire, & priùs eam ignorantiam tollere. Diſplicet Patri Sanchez hæc limitatio, tum quia moraliter caſus euenire noo poteſt; tum qoia eſto poſſit caſus euenire, Confeſſarius tamen debet munus ſuom hîc & ounc benè obire; culpæ autem alterius tribuetur, quòd monuerit. Lugo num. 28. adhuc putat veram eam Cani limitatiooem, quia cùm tota hæc admooitio vel eius omiſſio ordinari debeat ad bonum pœnitentis, fit, vt ſi attentis omnibus circumſtantijs iodicarit vtilior admonitio quàm ſileotium, illa debeat adhiberi; ioter circooſtantias autem debet maximè attendi ad periculum illud maioris mali ex ſequenti admonitione impendentis. Ego, vt verum fatear, non video quomodo hæc doctrina Lugo poſſit applicari ad caſum noſtrum prout formaliter diſcutitur: agimus enim præcisè, quando ex meâ admonitione nulla ſperatur emendatio, ſed potiùs timetur, quòd ea actio fiat cum formali peccato, quæ iam fit ſioe illo. In hoc autem caſu dicit Sanchez, & meo iudicio optimè, noo eſſe attendendum quid poſteà Confeſſarius alter facturus ſit, & an ſit imprudenter eum errorem detecturus. Rogo enim, An poſt meam admonitionem præſentem (quidquid iam ſit de alterâ futurâ) pœniteos ſit ſe emendaturus, an verò non: ſi noo, quomodo quæſo mea mooitio præſens fiet vtilis, aut quomodo deſinet eſſe noxia, eò quòd poſteà ſit ſubſecutura ſecunda mooitio alterius? quandoquidem hic homo redditur hoc tempore intermedio peior quàm fuerit antè, & quàm adhuc eſſet, ſi ego tacerem; ſi verò poſt meam monitionem præſentem ille ſperatur emendandus, tunc iam non ſumus in caſu noſtræ concluſionis; præterquam quòd ea emendatio noo poteſt tunc tribui monitiooi illi poſt annum v.g. faciendæ, quia illa nihil poteſt de præſenti operari. Optimè ergo dicit Sanchez, Ob admooitionem futuram imprudentem (quæ etiam non iuuabit ad correctionem) non reddi licitam meam hodiernam, quam ſupponimus etiam non fore vtilem.

21 *Quid ſi pœnitens conſulat Confeſſarium in eâ materiâ.*

Aliam limitatiooem ponit Sanchez cum aliquibus Auctoribus, quam & Lugo ſequitur, & meritò, quando pœniteos eâ de re Confeſſarium conſuleret, an eſſet peccatum nécne, tenebitur enim id declarare, qoia ſi taceret, id eſſet approbare poſitiuè errorem. Addo ego aliam rationem; nam eò ipſo quòd pœnitens interrogat, & dubitat de honeſtate eius actionis, probabiliter oſtendit ſe velle adhibere remedium; ac proinde admonitio tunc ſperatur profutura, non nocitura. Habet autem hæc doctrina locum, etiamſi pœnitens id proponat tamquam ſcrupulum; nam eo ipſo ioterrogat Confeſſarium de veritate illius doctrinæ; vnde non poteſt hic dicere veram eam, quæ eſt falſa; Sanchez addit poſſe tunc Confeſſariom reſpondere, vt pergat ſine ſcrupulo: hoc Lugo putat dutum, quia moraliter eſt perinde ac dicere, *Hoc eſſe licitum*; vnde addit, vel debere dicere veritatem, vel ſe gerere ac ſi non audiuiſſet: quod ſecundum etiam Sanchez docet.

Contra hanc limitatiooem occurrit mihi hæc difficultas ſatis grauis; quia paulò antè diximus poſſe Confeſſariom dicere, *Licitum eſſe reddere*; ergo ſi femina illa ioterrogaſſet, *Eſtne mihi licitum reddere?* potuiſſet Confeſſarius reſpondere, *Omnino eſt licitum*. Patet conſequentia, quia veritas illius reſponſi non poteſt deſumi ex eo, quòd præceſſerit interrogatio, vel non, ſed aliunde, ex ipsâ conformitate propoſitionis cum obiecto.

Vrgeo; nam vel, quando ille interrogat, eſt ſpes, quòd ſit libenter accepturus monitionem, vel noo: ſi non eſt ſpes, ergo etiam tunc erit nociua reſponſio; ſi eſt ſpes, iam ſumus planè extra noſtrum caſum, qui ſolùm eſt, quando declaratio veritatis non putatur futura proficua, ſed potiùs noxia. Reſpondeo, Dupliciter poſſe intelligi, illum hominem interrogare Primò in genere, an benè operetur; & tunc ſi nulla eſt ſpes, quòd detecto errore ſit emendandus, dico poſſe ei reſponderi, Benè, ſicut ſuprà diximus, poſſe eidem dici, *Tu teneris reddere debitum*; quia veriſſimè dicitur benè operari ille, qui ex ignorantiâ inuincibili facit id quod iudicat honeſtum. Aliter ergo poteſt pœnitens interrogare 22 magis in particulari; v.g. quæro, *Quid verum ſit in hoc puncto*; tunc autem interrogat (vt paulò antè inſinuaui) non tam de honeſtate actionis ſuæ, quam de quæſtione ſpeculatiuâ abſtrahendo à ſe & alijs; vel certè interrogat Confeſſarium, an ſciat aliquid in contrarium quoad factum ipſum v.g. an interueniat impedimentum aliquod in ſe, in ordine ad matrimonium quod vult contrahere, &c. ſi hoc ſecundo modo interrogetur Confeſſarius, quia iam conſulitur vt doctor & circa ius commune, & abſtrahens à materiâ hac, neceſſariò debet dicere, *Eſt tale vel tale ius in contrarium*; & ibi non habet locum dicere, *Tu teneris pergere*, quia pœnitens noo interrogat tunc quid teneatur facere ſuppoſitâ ſuâ propriâ ſcientiâ; iam enim ille ſcit ſe iuxta illam benè operatum eſſe: aliquid ergo aliud quærit, *Quid* ſcilicet *re ipsâ in hoc puncto ſit*; debet ergo declarari veritas. Et idem eſt, ſi inquirat de quæſtione facti; nam tunc oportet illi declarare quid ſit in re.

Quod autem obijciebatur, Si non ſperatur vtilitas, reſponſum illud futurum nociuum potiùs quàm proficuum, non vrget. *Obiectio.* Reſpondeo enim, *Reſponſio.* Id eo caſu eſſe per accidens, quia ego teneor dicere veritatem, quando de eâ conſulor tamquam paſtor & doctor, ad quem ſpectat inſtruere omnes; eſto aliquis inde per accidens ſumat occaſionem alicuius mali: ſi v.g. aliquis petat inſtrui in Fide, & ſpecialiter me interroget, an debeat credere tres perſonas in vnâ eſſentiâ, an in tribus eſſentijs; ego, eſto timeam illum ob difficultatem illam myſterij Trinitatis defecturum à Fide, teneor tamen dicere, *Debes credere tres perſonas*

in

in vnâ eſſentiâ; & non poſſum illum permittere in errore contrario, eſto, ſi de eo puncto nihil ille quæreret, poſſem ego tunc etiam nihil dicere in vnam potiùs partem, quàm in aliam.

Quid ſi ignorantia illa vergat in graue damnum, & commune.

23 Vnde ad rem noſtram addi poteſt alia limitatio eius communis ſententiæ, vt ſcilicet tunc Confeſſarius debeat monere pœnitentem, quando error illius inuincibilis vergit in graue damnum communitatis. Vt ſi Parochus inuincibiliter inſtruat ſuas oues in erroribus contra Fidem; aut ſi aliquis putans ſe eſſe Sacerdotem, cùm non ſit, & audiat confeſſiones, &c. quia tunc error illius vergit in graue damnum illorum, qui ei tamquam Sacerdoti vero confitentur. Ita Sanchez, Lugo & alij ſuprà. Ego verò hanc limitationem non video poſſe hîc habere locum; agimus enim quando non ſperatur emendatio; ſed potiùs creditur ille perrecturus peccando in actione, quam anteà ſine peccato fecit. In hoc caſu quid quæſo proderit monere Parochum illum, quòd re ipsâ non ſit Sacerdos, aut quòd errores inuincibiliter doceat, ſi adhuc pergat ſuos errores ſeminando, & formaliter peccaturus ſit, cùm anteà ſolùm erraſſet materialiter? Deinde quid proderit monere eum Sacerdotem fictum, ſi adhuc putatur celebraturus Sacrum, & auditurus confeſſiones? ſi autem ſperatur ceſſaturus, Iam tunc ſumus in caſu tertiæ concluſionis, non huius quartæ.

Illud tamen addiderim, quia diximus ſuperiùs non teneri Confeſſarium monere, etiamſi pœnitens putetur emendandus; ſi tamen ſecuturum ſit inde graue ſcandalum, in hoc caſu, non obſtante ſcandalo quod timetur, ſi tamen ſperatur emendatio, habere poſſet locum ea limitatio; præſtat enim, eſto cum ſcandalo, eum Parochum ceſſare à diſſeminandis ſuis hæreſibus, & illum Sacerdotem non verum ampliùs non celebrare, nec audire confeſſiones cum generali deceptione, quàm ſine eo ſcandalo illos pergere in damnum communitatis.

Quid ſi ſpes ſit pœnitentem non ſtatim quidem, ſed poſt aliquod tempus ſe emendaturum.

24 Limitatur deinde illa ſententia, quando damnum, quod timetur in pœnitente, eſt breue, & ille putatur paulò pòſt ad ſe rediturus, & emendandus. Ita Sanchez & Lugo. Ego tamen non facilè hoc admitterem, quia apud me maius malum eſt Petrum ſemel cum malâ conſcientiâ & peccando accedere ad Mariam, quàm millies ad eamdem accedere ſolùm materialiter, non formaliter peccando; quod principium non videtur poſſe ab vllo negari; ergo ſi ex monitione meâ ſequetur Petrum peccaturum ſemel formaliter, & ſolùm impedietur, ne materialiter deinde centies peccet, maius damnum per meam monitionem cauſſabo, quàm vtilitatem per eamdem adferam; ergo debebo potiùs tacere? quia quando omnibus penſatis damnum eſt maius quàm vtilitas admonitionis, debet ſine dubio hæc omitti. Alia etiam adhibetur limitatio, vt non intelligatur, quando Confeſſarius eſt Parochus, ſeu proprius Paſtor, quia tunc tenetur monere. Verùm meritò hoc reijcit Sanchez, quia Innocentius Tertius ad Epiſcopum ſeu Paſtorem earum ouium ſcribebat; & tamen propter damnum, quod timebatur, monuit illum, vt diſſimularet, & permitteret illos coniuges in bonâ fide.

Iam reſtat difficultas, quid ſit faciendum, quando nec ſcitur profutura admonitio, nec è contrario obfutura. Reſpondeo, Si damnum non timeatur, eſto vtilitas non ſit certò futura, debere admoneri, quia Sacerdos tunc ſine periculo mali vllius exponit ſe lucro: ſi verò dubium ſit tam de profectu quàm de damno, debebunt omnia ponderari, & videri, an omnibus penſatis maior ſit vtilitas in admonitione, quàm in omiſſione illius, an è contrario; & id debet fieri quod melius iudicatur.

Quid ſi dubium ſit par in vtramque partem de emendatione & non emendatione futurâ.

SECTIO SEXTA.

Obiter aliquid de obligatione Confeſſarij in cauſſis vitæ & necis; & de Confeſſarijs Principum ſeu Iudicum.

OBLIGATIONEM monendi maximè habent hi qui ſunt Confeſſarij Principum ac Iudicum, circa quos multi poſſent moueri caſus; maximè autem diſcuti ſolet, quid debeat facere, ſi videat Principem non ſatisfacere debito ſuo condemnandi reum pœnâ capitis, an debeat illum admonere & adhortari ad id faciendum, an verò, ne irregularitatem incurrat, debeat tacere. Aliqui dicunt incurri tunc irregularitatem, ſi in particulari dicat hunc debere ſuſpendi; ideóque docent non debere dicere tunc aliud, quàm quòd leges in communi dictent pro eo caſu: ita Molina, Ioannes de la Cruz, Bonacina & Salas apud Lugo ſuprà num. 32. quod ipſe meritò reiicit; in talibus enim occaſionibus referre quod dicunt Iura, idem eſt ac hortari illum ad damnandum hunc reum: meliùs ergo ipſe ſecutus Patrem Vaſquez & Turrianum ait per tale conſilium non incurri irregularitatem; vbi addit ex eiſdem Auctoribus, irregularitatem ex defectu lenitatis non incurri à perſonis priuatis, ſed ab his ſolùm qui ſpectant ad iudicium & Miniſtris Iuſtitiæ. Quid ergo tunc faciendum, ſi Princeps ſeu Iudex bonâ fide pergat? Dico, *bonâ fide*; nam ſi ignorantia ſit culpabilis, cùm eo ipſo iam ille peccet, & ſit incapax abſolutionis, debebit moneri (vt diximus ſuprà vniuerſaliter,) in caſu ergo inuincibilis ignorantiæ reſpondendum eſt iuxta ſuprà dicta, Si ex admonitione non timeatur malum (vbi non intelligo mortem ipſius rei, quæ eſt illi mala; nam hæc ipſa eſt bonum Reipublicæ) ſed aliud diſtinctum, & credatur Princeps ſatisfacturus ſuo muneri, debebit monere Principem: id quod tunc maximè habet locum, quando certum eſt apud omnes, quòd reus mereatur mortem; nam ſi res eſt dubia, non debet Confeſſarius ingerere ſe in officium accuſationis, &c. vt benè notauit Lugo. 25

Poteſtne, aut teneturne Confeſſarius monere Iudicem aut Principem de puniendo reo in uſitat.

Eodem modo dicendum eſt de Confeſſario, qui ſuadet reo, vt fateatur crimen, quod non poteſt licitè negare; nam eſto eâ de cauſsâ ſit interficiendus, non ideò incurret irregularitatem, vt ex Cornejo obiter docet Lugo num. 36. & mihi videtur eſſe euidens; quia cùm Sacerdotis ſeu Confeſſarij præcipua obligatio ſit ita dirigere conſcientiam pœnitentis, vt non pereat in æternum; profectò ſi ſciat pœnitentem in peccato eſſe quamdiu ita negat delictum, debet ei conſulere vt fateatur veritatem; non eſt autem credibile Eccleſiam voluiſſe incurri irregularitatem à Confeſſario, eò quòd dicat ſuo pœnitenti, 26

Poteſtne reum monere vt Iudici peccatum fateatur, ex quo mors ei imminet?

Exi ab hoc peccato, ſeu Non poſſum te abſoluere niſi ab hoc peccato exineris, de eo dolueris, &c.

Obiectio. Dices: etiam Iudex peccaret, ſi non condemnaret reum; & tamen condemnando incurrit irregularitatem; ergo hæc ratio nulla eſt. *Reſponſio.* Reſpondeo, Ipſum officium Iudicis videri alienum ab officio Sacerdotis; videtur enim id eſſe contra Sacerdotis clementiam: at ſuadere pœnitenti in eo caſu vt fateatur delictum, ne æternùm pereat, potiùs eſt munus Sacerdotis & Confeſſarij, qui niſi faciendo grauiſſimum ſacrilegium non poſſet tunc illi ita malè diſpoſito dare abſolutionem: eſt etiam actus maximæ clementiæ in reum ipſum ob dicta; licet ergo Eccleſia iudicet alienum officium Iudicis à Sacerdotio, ideoque Iudex incurrat irregularitatem, non tamen videtur poſſe eadem Eccleſia in ipſo Sacerdote eam quaſi indecentiam ſeu irregularitatem ponere in Petro v.g. eò quòd ipſum officium Sacerdotis quà tale perfectè expleat, & liberet eum reum alioquin æternùm periturum ab eâ imminenti damnatione æternâ; hoc enim eſſet planè retardare eum Sacerdotem ab vſu officij, ſeu quia non deliquit grauiter contra officium, & quia geſſit benè ſuum officium, illum punire: id quod planè videtur contra rationem naturalem. Quæ ratio etiam habet locum pro præcedenti dubio de Confeſſario nolente abſoluere Iudicem, qui cùm teneatur reum damnare, non vult ex maliâ ſententiam ferre. Verùm de his irregularitatibus alibi.

27 *Quid ſi reus bonâ fide peccatum neget.* Iam ad noſtram materiam: Si Confeſſarius reum bonâ fide pergere videat dum negat crimen, non eſt cur eum exturbet ab eâ opinione, niſi fortaſſe ſcandalum graue ſequeretur ex eo, quòd ille negans ſuum delictum non puniretur: prudenter autem ageret tunc Confeſſarius, ſi non audiret eius confeſſionem, quouſque negato crimine in bonâ fide, iam non eſſet ampliùs examinandus, ac proinde non indigeret vllâ monitione.

Circa ſpecialem verò obligationem eorumdem Confeſſariorum Principum de his monendis ob iniuſtas collationes beneficiorum, electiones Miniſtrorum minùs aptorum, ſubditorum oppreſſionem, &c. in quibus rarò Principes inuincibiliter errant, ſed affectibus ſiniſtris tracti; ordinariè autem ea fiunt cum magno ſcandalo ſubditorum, vel quia grauiſſimæ querelæ & maledictiones in Principem & Confeſſarium inde exoriuntur, vel quia ſubditi etiam diſcunt ſimilia facere exemplo Principum, dicendum eſt maximè obligari Confeſſarium ad admonendum Principem, modeſtè quidem, ſed tamen efficaciter; neque enim ſatisfacit ſuo muneri abſoluendo eum à peccatis quæ ille dicit: quod ſi tantum non audet præſumere, deberet ſe potiùs excuſare ab eo officio, quàm in conſcientiam ſuam tanta mala ſuſcipere; ſi autem circa ius ipſum habet aliquod dubium, debet vel libros vel prudentes homines conſulendo (ſaluo tamen confeſſionis ſigillo) inquirere, quid teneatur ſuadere Principi. Sed quid ſi Princeps reſpondeat ſe conſuluiſſe viros doctos, reſpondiſſeque id eſſe licitum. Solutio huius argumenti pendet ab his quæ de opinione probabili pœnitentis dicemus ſequenti diſputatione. *Confeſſarius monere debet Principem de iniquâ collatione beneficiorum, electione Miniſtrorum, &c.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMAQVARTA.

Quid faciendum Confeſſario in caſu opinionis probabilis, & ad defectus confeſſionis ſupplendos.

SECTIO PRIMA.

1 *Quid de caſu opinionis probabilis.*

DIFFICVLTAS hæc eſt valdè celebris inter Doctores, quia frequenter poteſt contingere, & Confeſſarium reducere ad ſat graues anguſtias. Pro eius verò intelligentiâ aduerte, varijs modis id poſſe euenire; Primò, vt tam ipſe pœnitens quàm Confeſſarius ſint in eâdem opinione probabili; & tunc nulla poteſt eſſe difficultas in eo quòd inter ſe conueniant in confeſſione, cùm ante illam ſupponantur conuenire. Secundo modo, vt pœnitens teneat contrariam opinionem à Confeſſario, & ei ſe accommodauerit in praxi. Hoc autem ipſum poteſt dupliciter accidere; Primò, vt Confeſſarius, eſto non teneat eam opinionem, ſentiat tamen illam eſſe probabilem: Secundò, vt nec iudicet pœnitentem probabiliter in eâ diſcurrere; ſæpè enim contingit etiam inter homines doctos, vt vnus abſolutè teneat opinionem, quam alter nec probabilem iudicat. Hoc ſuppoſito dicendum eſt Primò, Si Confeſſarius iudicat probabilem Pœnitentis opinionem, eſto eam non ſequatur abſolutè, poſſe ſe illi accommodare; nam quilibet poteſt amplecti opinionem probabilem etiam relictâ probabiliori, niſi in adminiſtratione Sacramentorum, quando opiniones ſunt circa valorem illius; tunc enim debet (extra caſum tamen neceſſitatis) ſequi probabiliorem ſeu ſecuriorem.

2 *An Confeſſarius teneatur ſequi opinionem probabilem ſui pœnitentis, ſi contrariam ipſe ſentiat probabiliorem.* Dicendum Secundò, Videri certum, Confeſſarium, eo ipſo quòd poſſit licitè eam opinionem ſequi, teneri etiam ei ſe accommodare, quando pœnitens non vult ab eâ diſcedere, tum quia pœnitens eo ipſo operatur prudenter moraliter, & non poteſt ab vllo obligari ad contrarium, ergo neque à Confeſſario; tum quia eo caſu iuſtè petit abſolutionem, ergo non poteſt eam ei Confeſſarius negare. Et quoad hoc nulla eſt planè differentia (vt aliqui minùs benè volunt) inter Parochum & Confeſſarium delegatum; nam etiam hic, quando pœnitens eſt benè diſpoſitus, non poteſt ei negare abſolutionem, poſtquam ſemel audire cœpit confeſſionem. Auctores innumeros pro hac ſententiâ, quæ iam ferè eſt omnium, vide apud Dianam Tomo 1. Tractatu de Opinione probabili, reſolutione 11.

Dices; Iudex non poteſt ferre ſententiam iuxta opinionem probabilem, ſed tenetur ſequi probabiliorem;

babiliorem; ergo & Confeſſarius, qui in eâ actione eſt Iudex. De antecedenti egi Tomo 3. diſp.24. à num.35. vbi oſtendi, non ſemper Iudicem teneri ſequi ſuam ſententiam (quamque eo ipſo iudicat probabiliorem) ſed poſſe iuxta alienam ius dicere, maximè quando hæc eſt communior. Quòd enim obijcit hic Lugo, Iudicem eſſe poſitum à Republicâ ad diligenter inueſtigandam veritatem in litibus occurrentibus; cui debito non ſatisfacit, ſi relictâ ſecuriori viâ inueniendi veritatem eligat minùs tutam: hoc inquam apud me non eſt magni momenti; nam Reſpublica (vt dixi eo loco) contentiſſima cenſetur, ſi Iudex decidat cauſſas prudenter; prudenter autem operatur, qui decidit iuxta ſententiam
3 probabilem. Secundò, quia à fortiori eſt contenta Reſpublica, ſi Iudex decidat cauſſas iuxta communiorem Doctorum ſententiam, eſto ſpecialem ſuam (quam eo ipſo, vt dixi, iudicat probabiliorem) non ſequatur. Et verò tantum abeſt à certitudine, quòd id petat Reſpublica à Iudice non ſupremo, vt Pater Vaſquez (quem eo loco citaui) dicat Iudicem non ſupremum teneri ferre ſententiam non iuxta ſuam, eſto eam cenſeat probabiliorem, ſed iuxta communiorem ſententiam, eſto eam cenſeat minùs probabilem. Conſtet ergo antecedens de Iudice non eſſe verum, quidquid tamen de illo ſit, negatur conſequentia ad Confeſſarium, quia hic tenetur abſoluere eum qui eſt benè diſpoſitus; neque vllam aliam habet Sacerdos ille à Republicâ aut à Deo obligationem: iam autem oſtendi illum pœnitentem eſſe diſpoſitum qui operatur iuxta probabilem opinionem.

Quid ſi contrariam putet certam, & pœnitentis improbabilem & falſam.

Iam ad ſecundum caſum, quando opinio pœnitentis iudicatur à Confeſſario improbabilis. Videtur enim ex immediatè dictis ſequi, teneri etiam tunc Confeſſarium ei ſe accommodare, cùm (vt ſuprà inſinuaui) contingat etiam inter doctos non ſolùm vt vnus non teneat opinionem alterius, ſed vt eam reputet improbabilem, vti diximus agentes, *An Religioſi vi Bullæ Cruciatæ poſſint eligere Confeſſarium qui eos abſoluat à reſeruatis:* ſunt enim valdè multi qui id affirmant; alij è contrario dicunt id eſſe omnino improbabile: Diana verò ait ſaltem eſſe probabile, quòd vi eius Bullæ abſolui poſſint à Confeſſarijs deſignatis, eſto ſpecialem licentiam pro reſeruatis non habeant. Si ergo in tali caſu veniret aliquis ad me, eam opinionem, vti in praxi probabilem tenens, quam tamen ego nec probabilem iudico, deberémne illum abſoluere, quia tunc pœnitens procedit benè moraliter, cùm ſe accommodet opinioni, quam probabilem iudicat? admittere autem talem obligationem in Confeſſario videtur valdè durum, & contra Auctores communiter, qui dicunt Confeſſarium tunc præcisè obligari ad ſequendam opinionem pœnitentis, quando illa eſt probabilis: ita Suarez eâ diſp 32. ſect 5. Diana ſuprà, Pater Thomas Sanchez lib.1. in Decalogum cap.9. num.28. & ſequentibus.

4 Reſpondeo Primò cum Lugo, Si diſceptatio ſit de opinione concernente Sacramentũ ipſum Pœnitentiæ, tunc quantumcùmque pœnitens dicat Confeſſario ſe poſſe abſolui propter opinionem probabilem, non poterit tamen Confeſſarius id efficere, niſi eam opinionem iudicet probabilem. Ratio eſt, quia tunc non agitur de excuſandâ actione ipſius pœnitentis à culpâ propter opinionem probabilem; ad quam excuſationem iuuat opinio vt probabilis iudicata ab ipſo pœnitente, quidquid in contrarium dicat Confeſſarius. Agitur ergo tunc de actione ab ipſo Confeſſario exercendâ, quæ non poteſt iuſtificari, niſi ipſe etiam reputet probabilem opinionem illam; agitur enim de dandâ abſolutione: id quod à Confeſſario ſolo prouenit: ſi ergo Confeſſarius non poteſt iudicare eſſe probabile, ſe habere iuriſdictionem, aut ſubditum eſſe ſufficienter diſpoſitum vt eum abſoluat, ſine dubio (quidquid dicat pœnitens) non poterit Confeſſarius ſe illius opinioni accommodare. Quòd ſi agatur de opinione in ordine ad actiones ipſiuſmet pœnitentis, vt ſi v.g. dixiſſet qui aliàs eſt Confeſſarius; *Ego vi Bullæ ſequendo opinionem Dianæ vel aliorum abſolui Religioſum aliquem*; ſi Confeſſarius vellet extorquere ab hoc Sacerdote propoſitum id non faciendi ampliùs, poſſet ille ſe defendere per talem opinionem. In hoc caſu habet locum obiectio, quòd ſcilicet teneatur Confeſſarius permittere pœnitenti eam opinionem; nam eo ſenſu diximus ſuprà, quando pœnitẽs errat inuincibiliter, ſi non ſit ſpes correctionis, poteſt relinqui in ſuâ opinione: maiorem autem habet locum ea doctrina in hoc caſu, quia etiam poſtquam pœnitens à Confeſſario monetur, adhuc manet ille inuincibiliter reputans probabilem opinionem illam.

Quid requiratur vt opinio aliqua dicatur probabilis.

Pro quo aduerte, vt opinio aliqua verè dicatur probabilis, non eſſe neceſſarium quòd eam Confeſſarius reputet probabilem; poteſt enim aliquando vel ob ignorantiam reputare improbabile id quod apud doctos eſt probabile, fortè probabilius, fortè certum. Vnde ſæpè de opinione receptiſſimâ in Scholis vnus aut alter Doctor dicit eam eſſe improbabilem, vt ſæpè vidimus in Patre Ludouico Turriano, qui multas opiniones longè probabiliores quàm oppoſitæ ſint dicit erroneas, improbabiles, &c. Poteſt etiam è contrario aliquis doctus ex meliori conſideratione fundamentorum iudicare aliquam opinionem per principia intrinſeca probabilem, quæ tamen reuerà eſt improbabilis, quia probabilitas quaſi abſoluta opinionis alicuius non pendet à contrariâ cenſurâ vnius vel alterius. Ea igitur opinio dicitur probabilis, quæ etiam his temporibus defenditur ab aliquibus Auctoribus doctis tribus aut quatuor; maximè ſi ceteri eam opinionem licet non teneant, non tamen reijciunt tamquam improbabilem: quod addo, quia reuerà aliquando contingit, vt duo vel tres etiam docti conſentiant in vnam opinionem ob fundamentum aliquod valdè leue, quam tamen reliqui vt improbabilem reijciunt; quæ etiam eo caſu non debet dici abſolutè probabilis, vt ſuprà diximus de eâ quæ docet *poſſe Religioſos abſolui à reſeruatis vi Bullæ.* Si ergo tali ſe accommodet pœnitens, debebit eum Confeſſarius de improbabilitate eius opinionis docere; quòd ſi adhuc nolit recedere, non debet Confeſſarius conniuere, ſed fortiter vrgere, vt conſulat alios homines doctos & peritos, ac proponat ipſius Confeſſarij motiua; quòd ſi hoc admiſerit, poteſt eum abſoluere. Habet autem hoc locum maximè, quando agitur de obligatione in futurum v.g. reſtituendi,

di, non faciendi contractus illos vſurarios,&c. nam in ordine ad præcedentia ſi pœnitens tunc iudicauit inuincibiliter ſe non peccaſſe, reipsâ non peccauit, eſto improbabiliſſima in ſe fuerit ea opinio. Quòd ſi in prædicto caſu pœnitens nolit acceptare eam conditionem conſulendi viros doctos, ſed obſtinatè maneat in ſuâ opinione, non poterit abſolui, quia iam non erit illa ignorantia inuincibilis, ſed craſſa.

Circa quæ Secundò aduerte, in hoc puncto de opinione probabili, eſto, quando iam eſt confeſſio inchoata, teneatur Confeſſarius etiam delegatus ſe accommodare probabili pœnitentis opinioni,& debeat illi dare abſolutionem,vt ſuprà diximus, æquiparantes quoad hoc Parochum delegato & è contrario,hanc tamen differentiam eſſe inter eos duos; nam Parochus tenetur pœnitentem audire, quoties velit modo ſuprà tradito: at delegatus poteſt dicere pœnitenti, *Si in poſterum nolis mutare opinionem, ad me non venias*; cùm enim non teneatur eum audire, poteſt ei apponere conditionem prædictam.

Audità confeſſione debet ſemel iterumq́; abſoluere talem pœnitentem.

Aduerte Tertiò pro eâ primâ aut ſecundâ vice, quando iam audire cœpit eius confeſſionem, teneri ſub mortali dare pœnitenti abſolutionem, quidquid dicat in contrarium Monteſinos,quem citat Lugo ſuprà num.481. nam pœnitens acquiſiuit ius quandò eſt benè diſpoſitus,vt abſoluatur; ideoque facere contra illud, eſt illum lædere in re graui, imponendo ei obligationem iterùm confitendi ea peccata, quod eſt valdè durum,& negando illi de præſenti remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ,&c. vt cum Suario, Sanchez & aliis docet Diana ſuprà eâ reſolut.11. & poſt ipſum Lugo.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo debeat Confeſſarius ſupplere defectum eſſentialem in confeſſione admiſſum.

7. VARII errores committi à Confeſſarijs poſſunt; aliqui quidem maioris momenti, quando impediunt valorem Sacramenti;alij circa directionem conſcientiæ ipſius pœnitentis, vt quando debeat reſtituere, quando repetere confeſſionem,&c. de quibus agendum erit breuiter; & Primò de eo qui concernit valorem. Dupliciter poteſt hic error committi, vel quia Confeſſarius caruit iuriſdictione, vel quia non habuit animum abſoluendi; in vtroque quærimus quid faciendum. Non defuère olim qui dixerunt, Confeſſarium, qui ſine iuriſdictione abſoluit, debere poſteà obtentâ iuriſdictione abſoluere pœnitentem etiam abſentem, ſi non poſſit illum habere præſentem; & idem eſt, ſi ex malitiâ non habuit animum abſoluendi, teneri ſtatim mutare animum,& dare abſolutionem. Hanc doctrinam quoad abſolutionem ab excommunicatione putant eſſe veram Suarez diſput.32. Sect. 6. Vaſquez quæſt.93. art.3. dub.6. & alij Recentiores; quoad peccata verò poſt Clementis Octaui declarationem (de quâ egimus ſuprà) eſt improbabilis: ſi autem pœnitens ſit præſens, adhuc Suarez & Vaſquez dicunt non poſſe ei dari abſolutionem, niſi ipſe pœnitens habeat intentionem eam recipiendi; de quo deberet tunc moneri. Hoc argumentum (vt benè notat Lugo) non eſt bonum,quia tunc ſupponitur ex parte pœnitentis durare habitualiter ea intentio; vt ſi non eſt abſolutus,nunc abſoluatur: alia autem actualis intentio non eſt neceſſaria.

Quomodo corrigere debeat Confeſſarius ſuum errorem,ex quo Sacramentum nullum fuit.

Replica. Replicat Vaſquez contra hanc ſolutionem: Nam ille homo, cùm putet iam ſe eſſe abſolutum,non manet in voluntate ſecundæ abſolutionis,quam iudicat eſſe otioſam. Reſpondet Lugo 8

Reſponſio. per optimam inſtantiam,Quandò Sacerdos reflectente adhuc pœnitente profert ſemel verba abſolutionis inualidè,& ſe reflectens ſtatim in continenti eadem repetit validè, vbi nemo vmquam dixit deeſſe intentionem ex parte pœnitentis, quamuis hic auditâ primâ prolatione iam putauerit ſe abſolutum; ergo ille error non obeſt valori illius abſolutionis ſecundæ. Rationem reddit Lugo; quia eſt error priuatus. Hoc mihi minùs placet; nam ſæpè per errorem priuatum impediri poteſt valor Sacramenti alicuius. Meliùs ergo dicitur; Eo ipſo quòd ille pœnitens in tantum præcisè ceſſauerit ab eâ actuali volitione abſolutionis, in quantum putat priorem fuiſſe validam,eum eo ipſo adhuc habitualiter manere in volitione accipiendi ſecundam, ſi prima non fuit valida. Ratio meo iudicio eſt euidens; nam perſeuerantia habitualis alicuius volitionis non tollitur præcisè per puram omiſſionem eius volitionis, ſed per contrariam: in hoc autem caſu nullo modo datur contraria voluntas;prima enim dicebat, *Volo validè abſolui ſemel ab his peccatis*: huic volitioni non eſt contraria altera quæ dicat, *Cùm iam ſim abſolutus, non deſidero aliam*; quia hæc volitio eſt quaſi conditionalis, *Si iam ſum abſolutus,non quæro aliam*: cùm ergo ea conditio non ſubſiſtat, volitio hæc ſecunda non excludit primam,quia velle ſemel abſolui & nolle, ſi iam ſemel eſt abſolutus validè, abſolui ſecundò, non repugnant inter ſe; ergo non eſt retractata ſufficienter ea perſeuerantia habitualis. Adde, raro, aut numquam pœnitentes, dum abſoluuntur, habere talem poſitiuam 9 volitionem, *Nolo iam abſolui*, ſed ceſſare vel per puram omiſſionem, vel per diſtractionem ad alia,à poſitiuâ priori volitione abſolutionem petendi: ſicut dum aliquis rogatur,vt acceptet rem, quæ ipſi donatur, ſi annuat, habet volitionem acceptandi, quâ cognitâ donator dicit; *Do ergo illam tibi.* Eo autem caſu donatarius non dicit, *Iam nolo ampliùs habere volitionem acceptandi rem hanc*; ſed eâ acceptatâ ſine voluntate contrariâ omittitur illa prior acceptatio: vnde ſi donans non habuit primâ vice ſerium animum eam donandi, poterit, dum ſecundò protulit verba donationis,confirmare deinde apud ſe,aut etiam nouis verbis eam donationem. Nec proptereà iudicandus eſt tunc donatarius non habere ſufficientem voluntatem acceptandi, ideóque eam confirmationem donationis nullam eſſe. Quâ inſtantiâ & reſpondetur obiectioni Vaſquez, & clarè confirmatur noſtra ſententia; Quia non requiritur maior voluntas ad acceptandam eam abſolutionem, quàm ad acceptandum in caſu poſito dominium eius rei donatæ. Eo ergo argumento *ex defectu voluntarij* omiſſo, meliùs cum Lugo probatur non poſſe etiam tunc dari abſolutionem inſcio pœnitente; quia

poteſt

Digitized by Google

poteſt Confeſſarius prudenter ſubuereri, ne pœnitens imra id tempus admiſerit nouum aliquod mortale, ob quod ſit redditus incapax abſolutionis. Vtrùm autem repetenda ſit tunc confeſſio; an ſufficiat, ſi pœnitens dicat, *Accuſo me de illis peccatis de quibus anteà*, diſcuſſum eſt à nobis fusè ſuprà.

10 *Non ſufficit ſi de ſuâ culpâ doleat & pœnitentem relinquat in bonâ fide, quaſi eſſet abſolutum.*

Ideò alij ſentiunt Confeſſarium in tali caſu nihil debere agere, ſed dolere de ſuâ culpâ, pœnitentem verò relinquendum in ſuâ bonâ fide; nam per ſequentem confeſſionem remittentur ei omnia illa peccata: ideò autem excuſant Confeſſarium, quia ſine graui ſui honoris & famæ detrimento non poteſt oſtendere ſe adeò iniquè geſſiſſe: ita Antoninus, Syluester & Nauarrus apud Suarez num.5. quibus Lugo addit Ioannem Valetum. Hanc ſententiam reijcit Medina, quia priuatio gratiæ alioqnin tunc conferendæ eſt graue damnum; ergo debet pœnitens moneri, ne illud patiatur, ſed eam gratiam recipiat per ſecundam validam abſolutionem. Hoc argumentum aliqnibus (inter quos eſt Lugo) non placet; quia illa iactura gratiæ non eſt tam grauis, cùm poſſit multis alijs modis compenſari: vnde ſi confeſſio eſſet de venialibus ab homine, qui frequenter ſolet confiteri, putat Lugo facilè poſſe excuſari Coofeſſarium à ſupplendo defectu, ſi cauſſa aliqua interuenit; putant etiam pœnitentem communiter non fore grauiter inuitum, eſto maneat ſine abſolutione, ne Confeſſarius rubore ſuffundatur fatendo ſe iniquè abſoluiſſe. Aliter ergo cum eodem Medinâ reijcit eamdem ſententiam Lugo, quia ille, qui eſt alteri cauſſa violandi graue aliquod præceptum, tenetur illi auferre ignorantiam, vt poſſit ſeruare legem Dei; v.g. dixit alteri, *Non teneris audire Sacrum die feſto*, debet eum poſteà de obligatione audiendi monere; ergo in ſimili debet illum monere, vt poſteà ſeruet præceptum ea peccata confitendi, quia adhuc illa nun ſunt validè ſubiecta clauibus Eccleſiæ. Hoc argumentum ſecundum mihi placet; primum etiam cenſeo eſſe efficax, quia reuerà augmentum illud gratiæ non eſt parui momenti; & verò ex hoc eodem capite diximus etiam teneri Parochum ad audiendam confeſſionem ſubditi, quando debito tempore vult confiteri.

11 Quod verò dicebatur de eo qui ſingulis diebus confitetur, quique facilè negliget, ſi vnâ die non abſoluatur validè, fortè eſt minùs verum; eſto tamen admittatur, conſequentia inde illata eſt nulla, quia faciliùs ille, qui habet lucra frequentia, tolerat, ſi ſemel vnum negligatur, quàm qui rarò habet, & illud impeditur. Addo autem in confirmationem illius prioris argumenti; Nam ſaltem ratione periculi æternæ damnationis videtur res illa eſſe grauiſſima; putabit enim pœnitens ſe eſſe ſecurum, & negliget ſe meliùs diſponere, eoque tempore mors interueniens illum occupabit in ſtatu peccati: habet autem hoc argumentum maiorem vim in ſententiâ Lugo & Suarij de Sacramento pœnitentiæ valido & informi; contingere enim poteſt vt ille accedat ad ſecundam confeſſionem cum dolore limitato ad ea peccata quæ tunc confitetur; ac proinde etiam per eam ſecundam confeſſionem non remittantur nec noua nec antiqua peccata; idque totum proueniet ex malitiâ eius Confeſſarij: poſſet etiam idipſum in aliquot ſequentibus confeſſionibus contingere; quis autem neget graue damnum fieri illi homini eum exponendo eis periculis ex ſolâ nequitiâ Confeſſarij? debebit ergo hic illum monere, vel acceptâ iuriſdictione abſoluere, vel ad alium remittere.

Medina ergo & Corduba, quos refert Vaſquez ſuprà num.8. docent Confeſſarium teneri admonere pœnitentem; Corduba tamen id intelligit, quando ſine ſcandalo ea monitio fieri poteſt: quam limitationem ſequuntur Suarez & Vaſquez. Ego (vt verum fatear) hîc non video vllum periculum ſcandali; cùm enim res ſit ſecreta, non aliud eſſe poteſt ſcandalum, quàm quòd pœnitens agnoſcat Confeſſarium iniquè ſe geſſiſſe; hoc autem periculum ſibi debet Confeſſarius imputare, qui eam cauſſam dedit: de ſcandalo igitur nihil ibi timendum. Dico ergo cum Suario eâ ſect. 6. num.6. omnino teneri Confeſſarium monere pœnitentem; & quidem ſi illum habeat in ſecundâ confeſſione, facilè poteſt, etiam nihil ei dicendo de priori defectu, illum ſupplere hortando ipſum in communi, vt ſe accuſet, & doleat de omnibus peccatis præteritis; & tunc poterit cadere abſolutio ſupra illa omnia: quòd ſi hoc modo nequeat, debebit illum monere etiam extra confeſſionem.

Tenetur monere pœnitentem de errore, niſi fortè rurſus ei confiteatur, &c.

Dices: Hoc eſſet reuelare confeſſionem. Reſpondeo, Cùm ibi tantùm dicat Confeſſarius ſuam propriam culpam, ſe ſcilicet non habuiſſe iuriſdictionem aut intentionem abſoluendi, nihil ibi eſſe de reuelatione peccati. 12 Vrgebis: Quid ſi defectus iuriſdictionis ſolùm fuit, eò quòd pœnitens habuerit caſum reſeruatum? profectò dicere tunc, *Ego non habui iuriſdictionem ad te abſoluendum*, idem eſt ac dicere, *Tu habuiſti caſum reſeruatum*: quo enim alio ſenſu Confeſſarius ordinarius, qui habet iuriſdictionem ad mortalia non reſeruata, poteſt dicere, *Dum te abſolui, non habui iuriſdictionem*, niſi quia inſinuat illum habuiſſe reſeruata? Imò in omni caſu id eſt dicere, pœnitentem habuiſſe mortalia; nam ad venialia quilibet Sacerdos habet iuriſdictionem. Atqui dicere pœnitenti, *Tu habuiſti mortalia*, eſt contra ſigillum confeſſionis; ergò. De hoc dubio non agunt Auctores; puto tamen poſſe ei facilè reſponderi, ſi Confeſſarius in genere dicat, *Ego te non abſolui*, non declarando vtrùm defectu iuriſdictionis, an intentionis; hoc enim modo nihil fiet contra ſigillum confeſſionis; habetque locum hæc admonitio, etiamſi defectus fuerit ex parte pœnitentis, quia etiam ratione illius dicere verè poterit Confeſſarius, *Ego te non abſolui*.

Iam illud quæri poteſt, Vtrùm ea obligatio habeat locum etiam cum periculo graui ipſius Confeſſarij. Pater Suarez eo num.6. æqualiter diſcurrens de eo qui culpabiliter, & de eo qui inculpabiliter alterum decepit, ait omnino vtrumque teneri, niſi graue nocumentum ipſorum timeatur: non declarat autem quale ſit illud nocumentum; excipit tamen caſum mortis; nam ſi infirmus ob eam rationem periclitaretur de æternâ ſalute, poſtponenda ſunt omnia ea incommoda; quod vltimum omnino iudico verum; circa primùm verò Lugo diſtinguit, atque eum, qui culpabiliter dedit cauſſam errori, obligari etiam cum damno maiori quàm obligetur ille, qui ſine culpâ illud cauſſauit: vnde putat non eſſe neceſſarium

Quid ſi eâ monitione graue periculum ipſi immineat.

Google

ſarium expectare mortis periculum ad hoc, vt qui ex malitiâ fuit cauſſa deceptionis alterius, obligetur ad eum monendum etiam cum graui ſuo damno; vti in materiâ iuſtitiæ magis obligatur in omnium ſententiâ ille, qui alterum læſit in bonis aut famâ culpabiliter, quàm qui ſine vllâ culpâ: hic enim præcisè obligatur ad id, in quo
13 factus eſt ditior, ille verò ex integro. Idem ergo dicendum in caſu noſtro, obligandum ſcilicet Confeſſarium peccaminosè alterum decipientem, etiam cum graui damno ſuo, ad tollendum eum errorem. Hæc ille. Vbi obiter noto, non videri hanc doctrinam conſequenter traditam ad ea quæ hic Auctor docet infrà; ſcilicet eſto Confeſſarius culpabiliter non examinauerit pœnitentem de circumſtantijs mutantibus ſpeciem, non teneri poſteà monere cum graui ſuo damno. Videtur autem is caſus idem eſſe cum noſtro, maximè in ipſius ſententiâ, cùm potuerit ille pœnitens tunc, eò quòd non confiteatur eam ſpecialem malitiam habere dolorem ſe ad illam non extendentem, ac proinde non remittantur illi tunc ea mortalia ex huius examinis defectu; quo caſu eſſet eadem omnino difficultas cum noſtro. Secundò idem Auctor docet vniuerſaliter, obligationem omnem de monendâ tertiâ perſonâ circa obſeruationem alicuius præcepti ſemper eſſe longè minorem, quàm ſit obligatio in ipſo monente de obſeruatione eiuſdem præcepti; hoc eſt, me longè magis die Feſto obligari vt audiam Sacrum, quàm vt moneam de eâ auditione meum proximum; ergo cùm nemo teneatur ad ſeruandam per ſe integritatem confeſſionis, ſi aliquod graue damnum ſibi timeat, multò minùs obligabitur ad monendum alterum de commiſſo eo defectu in præcedenti confeſſione, ac de illo reparando, etiamſi fuerit culpabiliter cauſâ illius erroris: & licet ratione damni illati re ipsâ pœnitenti ex defectu abſolutionis ſit maior obligatio in Confeſſario, qui illud dedit; hic tamen Auctor non ſolùm applicat hanc doctrinam ad errorem ſubſtantialem irritantem Sacramentum, ſed etiam quando ſtante valore illius non eſt facta integra confeſſio. Tunc autem nullum aliud damnum eſt factum pœnitenti, niſi quòd materialiter non ſeruauerit præceptum confitendi omnia peccata. Non ergo videntur duæ illæ doctrinæ huius Auctoris inter ſe cohærere, quidquid tamen de hoc puncto conſequentiæ ſit, circa dubium noſtrum.

14 Mihi diſtinctione opus eſſe videtur: tria enim poſſumus in eo damno conſiderare; vnum eſt, ipſum damnum illatum proximo ablationis gratiæ; & quòd adhuc maneat in peccato mortali. Si hoc conſideremus, omnino iudicarem cum Lugo magis teneri ad illud reſarciendum Confeſſarium, qui culpabiliter nocuit, quàm alterum: & pro hoc puncto ea inſtantia ex materiâ iuſtitiæ habet locum. Ex hoc tamen capite non poteſt ponere differentiam vllam hic Auctor, quia negat, vt ſuprà vidimus, ex eo damno ſumi malitiam grauem eius actionis. At nos, qui conceſſimus illam inde oriri, rectè poſſumus abſolutè eam maiorem obligationem admittere. Secundum, quod poſſumus in eâ confeſſione inualidè peractâ conſiderare, eſt defectus integritatis Sacramenti; hic tamen fortè iam non eſt reparabilis, quia iam pœnitens commiſit aliquod nouum

An magis obligetur ad errorem tollendum qui culpabiliter eum admiſit, quàm qui ſine culpâ.

peccatum; & conſequenter non poteſt iam præcedens confeſſio valere, ſed debet de nouo ex integro confici aliud Sacramentum. Tertium, quod inuenio in eo caſu, eſt obligatio, quam habet pœnitens manifeſtandi deinde in aliâ confeſſione ea peccata: & in ordine ad hanc obligationem vix putarem quidquam efficere culpam Confeſſarij, aut eius carentiam. Si enim duo, vnus ex malitiâ, alter inuincibiliter dixiſſet Petro, *Hodie non eſt Feſtum, non teneris audire Sacrum*, cùm tamen re ipsâ eſſet Feſtum, non crederem ad tollendum errorem magis obligari vnum quàm alterum; quia Petro in toto rigore neuter intulit iniuriam aut damnum: illa enim omiſſio materialis Sacri non eſt ei mala ſuppoſitâ ignorantiâ inuincibili; ac proinde ipſe Petrus non magis optat ab vno quàm ab altero eam auferri, imò fortaſſe gaudet non auferri: ſi autem conſideremus damnum quaſi illatum ipſi præcepto diuino, quod tunc non ſeruatur, difficile eſt creditu, quòd illud magis debeat tolli ratione culpæ præcedentis: ibi enim ſunt duo præcepta; vnum non dandi abſolutionem ſine iuriſdictione; huic iam non poteſt ſatisfieri; alterum confitendi integrè omnia peccata; hoc à neutro ex illis Confeſſarijs eſt adhuc violatum, ſed data cauſſa vt materialiter tantùm violetur à pœnitente. Cur ergo, quæſo, hoc præceptum magis obligabit vnum Confeſſarium quàm alterum, ex eo quòd vnus peccauerit contra aliud præceptum, alter contra nullum? eſt ergo adhuc probabilis ea ſententia Suarij nullam faciens diſtinctionem ex hoc capite inter eos duos Confeſſarios.

SECTIO TERTIA.

Quid faciendum, quando error non eſt contra valorem Sacramenti.

INQVIRIMVS, quid faciendum, ſi Confeſſarius commiſit errorem non circa ſubſtantiam Sacramenti, ſed circa accidentia illius: v.g. non ſuaſit pœnitenti vt reſtitueret, prout tenebatur, vel è contrario obligauit eum ad reſtituendum, ad quod non tenebatur. In quo puncto communiter docetur, Confeſſarium teneri corrigere errorem, vel, ſi hoc non poteſt facere, teneri damnum tertiæ perſonæ illatum reſarcire. Ita Syluester, Gabriel, Nauarrus, Angelus, Roſella apud Suarez num. 86. Nunnus, Sylnius, Zanardus, & alij apud Dianam Tomo 1. Tractatu 2. Miſcell. reſolut. 1. Suarez verò duas diſtinctiones poſuit breuiſſimè ſuprà num. 9. quas Lugo à num. 61. fuſiùs deduxit. Prima eſt, An culpabiliter grauiter omiſerit eam monitionem, an inculpabiliter: Si inculpabiliter, tenetur quidem monere pœnitentem, ſi commodè poteſt; ſi tamen non poteſt, ad nihil amplius obligabitur, quia nec ratione damni, cùm non malâ fide cauſſam dederit; nec ratione rei acceptæ, cùm nullam habeat, poteſt obligari ad reſtitutionem: ſi negligat autem monere, cùm poſſit, iam ab eo puncto eſt iniuſtus damnificator; ac proinde obligabitur ad reſtitutionem totius damni, caſu quo pœnitens, ſi monitus fuiſſet, reſtituiſſet: nam ſi nec monitus id eſſet facturus, iam non proueniet illud damnum à Confeſſario, ſed à malitiâ pœnitentis: quòd ſi culpabiliter dedit cauſſam, tenebitur monere; 15

Ad quid teneatur Confeſſarius, qui neglexit monere pœnitentem de reſtitutione, vel ſi monuit cùm non debuit, & ille ſuum alteri dedit.

& ſi

Digitized by Google

& ſi id non poteſt facere, tenebitur ad reſtitutionem, ſicut fur obligatur, etiamſi inde non ſit factus ditior; tenebitur inquam eodem modo, quo immediatè diximus, ſi pœnitens monitus eſſet reſtituturus. Tota hæc doctrina videtur ſatis clara; neque habet vllam difficultatem contra ſe vllius momenti.

16 Altera diſtinctio eſt, An Confeſſarius fuerit cauſſa eius damni poſitiuè dicendo pœnitenti, *Non teneris reſtituere*; an verò omittendo tantùm monitionem, aut è contrario, ſi pœnitenti dixit, *Teneris ad reſtitutionem*, quando non tenebatur. Si hoc vltimo modo poſitiuè & peccando proceſſit, habet locum ea obligatio reſtituendi ex iuſtitiâ, quia iniquè dedit poſitiuam cauſſam, ex quâ illatum eſt damnum tertio: quicumque autem ſiue in confeſſione, ſiue extra illam ſuo conſilio efficit, ne alter mihi ſoluat quod debet, aut è contrario ſoluat quod non debet, peccat contra iuſtitiam, & tenetur reſtituere vel mihi vel alteri; ſi autem dedit poſitiuè cauſſam, ſine culpâ tamen graui, tenetur ex iuſtitiâ eam cauſſam auferre, ſi poſſit: vti qui inaduertenter & ſine culpâ accendit domum alterius, tenetur ex iuſtitiâ, cùm primùm poſſit, extinguere ignem; ſi id non faciat, ab eo puncto incipit obligari ad reſtitutionem: ſi autem non poſſit cauſſam auferre, ad nihil tenetur ampliùs, quia neque eſt factus ditior, neque iniuſtè damnificauit; ergo: quòd ſi omiſſiuè ſe habuit, ſiue id fecerit peccando, ſiue non, non obligatur ex iuſtitiâ proximo; quia vi obligationis Confeſſarij non obligatur Petro, cui pœnitens debet, ſed ipſi pœnitenti; ergo omiſſio illa, eſto ſit contra bonum pœnitentis, non eſt tamen contra obligationem iuſtitiæ in Petrum. Et quoad hoc punctum vltimum conueniunt cum Suario communiter Auctores recentiores, vt Lugo ſuprà, Coninck hîc diſp. 28. dub. 17. num. 144. Rebellus, Malderus, Filliucius, Bonacina, & alij, quos refert & ſequitur Diana Tomo 1. Tractatu 2. Miſcell. reſolut. 1. eſto Antiquiores aliqui ſine maiori diſtinctione dixerint, abſolutè Confeſſarium, qui culpabiliter eſt cauſa, ne fiat reſtitutio, obligari ad monendum; & ſi id non poſſit, teneri ex iuſtitiâ ad reſtituendum; ſolùm ergo in eo caſu obligabitur monere pœnitentem ex charitate in Petrum, cui ſuâ omiſſione damnum intulit, & ex charitate in pœnitentem, ne omittat id ad quod tenetur: vt ſi quis non audiendo Sacrum die Feſto ſit cauſſâ, quòd alius putet non eſſe obligationem illud audiendi, tenetur illum monere.

Quid ſi iſta ſine culpâ fecit?

Quid ſi purè omiſit monere?

17 Contra hanc doctrinam, quatenus negat obligationem ex iuſtitiâ, obijciuntur aliqua ab his qui in contrariâ ſunt ſententiâ, quæ facilè poſſunt expediri: & quidem quædam ex illis fundantur in eo, quòd per illam omiſſionem Confeſſarius verè ſit cauſſa non-reſtitutionis, ac proinde ſi peccaminosè omiſit, teneatur reſtituere. Huic tamen reſpondeo, Ad quæſtionem de nomine pertinere, verùm qui omiſit extinguere ignem v.g. dicendus ſit cauſſa incendij nécne; ſiue autem ille dicatur, ſiue non (ne in vocibus hæreamus) dicimus, Etiamſi ego ſcirem, ſi ſuaſeris latroni huic, vt reſtituat rem ablatam, ille faciet, & ego omitterem id ſuadere, non propterea me ex iuſtitiâ tenendum ad damnum; quia non teneor ex iuſtitiâ procurare poſitiuè bonum proximo, ſeu ad impediendas cauſſas omnes ex quibus illud poteſt ſequi; ſed præcisè teneor non cauſſare illud poſitiuè, vel phyſicè, vel moraliter: aliud autem eſt me non dicere furi, *Reſtituas*, aliud dicere illi, *Non obligaris*, *Non reſtituas*. In primâ illâ omiſſione non pecco contra iuſtitiam, ſecùs in ſecundâ. Confeſſarius ergo in noſtro caſu omiſit tantùm monere furem; quia verò tenebatur in bonum furis eum monere, peccauit non quidem contra iuſtitiam; quia (vt diximus paulò antè) officium Confeſſarij ſolùm obligat ad procurandum bonum pœnitentis, non aliorum; ergo contra alios, non ex iuſtitiâ, ſed eo ſolùm modo, quo diximus peccaturum eum, qui ſciens ſe poſſe furem inducere ſuo verbo ad reſtituendum, id tamen non faceret; eſſet enim hoc contra charitatem, non contra iuſtitiam. Fateor quidem aliquando per ſolam omiſſionem poſſe peccari contra iuſtitiam; vti caput Reipublicæ peccat non impediendo damna quæ ſubditis fiunt, quia ex officio tenetur ea impedire. In præſenti tamen Confeſſarius non obligatur ex iuſtitiâ ratione ſui officij niſi circa pœnitentem; hunc autem non læſit tunc contra iuſtitiam; ergo.

18 Secunda difficultas eſt de defectu accidentali, qui non cedat in damnum tertij; vt ſi oblitus eſt, aut ex culpâ neglexit interrogare circumſtantias mutantes ſpeciem, &c. Aliqui affirmant debere Confeſſarium admonere pœnitentem de illo defectu, ſi abſque ſcandalo & graui detrimento fieri poſſit; quia Confeſſarius eſt cauſſa, quòd pœnitens violet poſteà præceptum diuinum non confitendi eas circumſtantias; ergo debet illum certiorem facere, ne ampliùs illud tranſgrediatur. Pro hac refert Lugo Medinam. At Pater Suarez eâ ſectione 6. num. 8. dicit non teneri ad aliud, quàm vt de ſuo delicto pœnitentiam agat, niſi fortè deceperit pœnitentem in aliquâ re ad ſalutem illius pertinente. Quam ſententiam cum alijs tenet Diana Tomo 1. Tractatu 5. Miſcell. reſolut. 7. Lugo verò huc etiam applicat illam priorem diſtinctionem de eo, qui poſitiuè fuit cauſſa eius erroris, vel ſolùm permiſſiuè: ſi poſitiuè, tunc iudicat teneri poſteà pœnitentem admonere, quia ille, qui eſt alteri cauſſa violandi præcepti, debet, ſi poſſit, illum admonere de errore; quia verò præceptum de integritate confeſſionis non obligat, niſi quando ſine graui detrimento poteſt ſeruari, inde fit, vt etiam Confeſſarius excuſetur, ne admoneat pœnitentem, quando graue timet damnum; quia non poteſt magis obligari Confeſſarius ad monendum, quàm ipſe pœnitens obligetur ad ſeruandum, cùm potiùs è contrario ſemper obligatio implendi præceptum, v.g. audiendi Sacrum, maior ſit quàm obligatio monendi alterum, quem deceperas, vt audiat Sacrum: vnde infert, Eum, qui bonâ fide decepit pœnitentem circa integritatem confeſſionis, rarò obligari ad monendum illum, cùm regulariter abſque incommodo & detrimento ſuo id non poſſit facere.

Quid ſi defectus à Confeſſario commiſſus ſit tantùm accidentalis; teneturne corrigere?

Quod ſi purè omiſſiuè ſe geſſit nihil dicendo pœnitenti, tunc ſiue culpabiliter ſiue inculpabiliter id omiſerit, ait non teneri poſteà extra confeſſionem admonere; quia præceptum integritatis non obligat directè Confeſſarium, ſed pœnitentem. Confeſſarius autem tenetur interrogare & examinare, quia eſt Iudex, & non poteſt licitè 19

proferre ſententiam, niſi priùs informetur de toto ſtatu cauſſæ & perſonæ; quando autem functus eſt officio ſuo, non obligatur ampliùs illo præcepto interrogandi: aliunde verò ipſe non eſt cauſſa, quòd pœnitens poſteà non confiteatur ea peccata; ſed id prouenit ex obliuione pœnitentis; & licet debuerit ex officio eum docere, non tamen poſteà, etiamſi ſit Parochus; quia extra confeſſionem non debet paſcere neque gubernare ſubditum ex notitiâ confeſſionis.

Obiectio. Quòd ſi obijcias, Quilibet debet docere proximum quem videt errantem; ergo Confeſſarius ſciens eum pœnitentem non manifeſtaturum talia peccata, debebit illum monere, vt ſeruetur integritas confeſſionis. *Reſponſio.* Reſpondet, Illam obligationem monendi eſſe tenuiſſimam circa nonnulla præcepta, quando ſine peccato violantur; vnde ait illud tædium & incommodum, quod ſecum affert loqui cum pœnitente poſt confeſſionem de rebus confeſſionis, & admonere de defectu commiſſo, ſufficere in hoc caſu, vt ab eâ obligatione liberetur, cùm aliunde illa peccata iam ſint indirectè remiſſa per indirectam abſolutionem ab alijs; ſi tamen pœnitens rediret ad confeſſionem, admonere teneretur eum intra illam. Hæc ibi Lugo.

20 Circa quæ Primò mihi occurrit, quòd ex vnâ parte videatur hic Auctor docere, Confeſſarium etiam extra confeſſionem obligari ad pœnitentem monendum, ſaltem quando poſitiuè culpabiliter illi dedit cauſſam non confitendi eas circumſtantias; hoc enim denotant ea verba, *Quòd quando purè omiſſiuè fuit cauſſa, non teneatur extra confeſſionem monere.* Sentit ergo, quòd ſi poſitiuam cauſſam dedit, tunc teneatur; hoc autem & pugnat clarè cum ijs quæ ſtatim addit eodem num. id eſt 75. & nos retulimus, ſcilicet nec Parochum debere extra confeſſionem paſcere aut gubernare ſubditum ex notitiâ confeſſionis; videturque id omnino certum, quia eſſet contra ſigillum eiuſdem confeſſionis. Ideò fortaſſe aliquis diceret, non violando ſigillum poſſe me pœnitenti dicere, *Ego te non examinaui de circumſtantijs mutantibus ſpeciem, nec vtrùm eſſes oblitus alia peccata.* Hæc tamen ſolutio in primis non poteſt ab hoc Auctore tradi, quia deſtrueret quod dixerat in fine numeri 75. vt notaui, ſcilicet eam monitionem non debere fieri extra confeſſionem. Nam ſi hic modus aſſignatus non eſt contra ſigillum, iam ceſſat ratio, ob quam etiam Parochum eximebat ab eâ obligatione. Secundò, mihi videtur eſſe contra ſigillum confeſſionis dicere, *Non te examinaui de circumſtantijs aggrauantibus,* quia hæc monitio in venialibus non habet locum, cùm ad ea confitenda non teneamur; ergo idem eſt ac dicere illi, *Tu mihi es confeſſus mortalia*; hoc autem eſt contra ſigillum: dicere autem illi, *Te non interrogaui, vtrùm eſſes oblitus alicuius peccati,* eſt monitio ridicula; quia per hoc non recordabitur ille peccatorum, quæ oblitus eſt. Vnde concludo, vix poſſe in tali caſu habere locum eam admonitionem extra ipſam confeſſionem.

21 Ideò ſuprà, agens de defectu in valore ratione iuriſdictionis dixi non poſſe Confeſſarium extra confeſſionem pœnitentem hoc modo monere, *Non habui iuriſdictionem*; quia id eſſet illi dicere, *Tu habuiſti mortalia,* aut etiam *reſeruata,* addidi tamen eum poſſe dicere, *Ego te non abſolui*, quia potuit deeſſe intentio; id quod non tangit perſonam pœnitentis vllo modo; in præſenti autem non habet locum, quia non poteſt reduci ille defectus in Confeſſarium, niſi aliquid reueletur de peccatis. Ideò non ſcio ad quid fuerit neceſſarium huic Auctori recurrere ad tædium illud, quod ſecum affert loqui cum pœnitente extra confeſſionem de rebus confeſſionis, cùm tale colloquium alioquin non ſit licitum.

Secundò, In eâ doctrinâ non videtur ſeruata conſequentia; ipſe enim purè putè ob ſeruandum præceptum integritatis confeſſionis obligauit Confeſſarium, qui inualidè abſoluit etiam ſine culpâ, ad monendum pœnitentem; in præſenti autem adeò extenuat eam obligationem, vt dicat, Etiamſi ex omiſſione meæ interrogationis ille non ſit poſteà integrè materialiter ſua peccata confeſſurus, non tamen ideò me teneri illum monere: quomodo enim cùm vtrobique ſit idem præceptum, vtrobique ego ſim cauſſa per omiſſionem, in vno tamen caſu teneor, non in altero? quod enim dicebatur, Me hîc non eſſe cauſſam, ſed id oriri ex obliuione alterius, fortè non eſt vniuerſaliter verum, quia pœnitens optimè earum circumſtantiarum recordabatur; ſi enim accuſabat ſe de fornicatione, recordabatur ſanè illam fuiſſe cum Moniali, aut cum ſorore: hanc enim circumſtantiam vix eſt morale quod fuerit oblitus; eam tamen non dicebat, quia putabat ſe non ampliùs obligari quàm ad narrandam peccati ſubſtantiam: quando autem videt Confeſſarium nihil amplius monere, putat non eſſe neceſſarium eas dicere in confeſſione; ergo Confeſſarius eſt cauſſa, quòd poſteà illas non dicat, imò non ſolùm has in indiuiduo, ſed fortè nec alias in alijs peccatis, quæ poſteà committet, & de quibus confitebitur. Cùm ergo hic Auctor dixerit num. 25. quemlibet eſſe obligatum, non ſolùm ne alij ex ſuis actionibus moueantur ad peccatum, ſed ne etiam ad actionem materialiter tantùm malam, ne v. g. moueantur ex meâ omiſſione Sacri ad putandum non eſſe hodie diem Feſtum; 22
ideoque ſi aliquis non audiendo Sacrum etiam ſine culpâ fuit cauſſa, quòd alij iudicauerint hodie non eſſe Feſtum, putat eum teneri illos monere; profectò etiam in caſu noſtro tenebitur, cùm ea omiſſio verè videatur eſſe cauſſa, quòd pœnitens credat ſe non obligari ad dicendas circumſtantias mutantes ſpeciem. Et verò fortaſſe poteſt ad quæſtionem de voce reduci, Vtrùm ea omiſſio dicenda ſit cauſſa, nécne, cùm ille, qui neglexit monere pœnitentem de obligatione reſtituendi, eſto ſe putè habuerit omiſſiuè, teneatur tamen ex charitate monere eumdem, cur quæſo in ſimili idem non dicemus in ordine ad errorem illum, eſto, quia hic non eſt cum damno tertij, non ſit tanta ea obligatio, quanta ibidem?

Denique cùm hic Auctor doceat non grauiùs teneri hominem ad monendum alterum, vt ſeruet mandatum, quàm ipſemet obligetur ad illud ſeruandum; & prætereà ſentiat cum graui damno non obligari pœnitentem ad integritatem materialem confeſſionis, vnde infert, Nec Confeſſarium, qui omiſit interrogare de circumſtantijs, obligari cum detrimento aut damno graui; cùm hæc inquam doceat in præſenti, non video quomodo ſuprà num. 59. dixerit, Confeſſarium, qui

dedit

dedit cauſſam poſitiuè, vt pœnitens non repeteret ea peccata, de quibus ob defectum iuriſdictionis non fuit abſolutus, obligari etiam cum graui ſuo damno ad monendum pœnitentem: etenim iam in eo caſu obligat grauiùs ad monendum de integritate, quàm ipſum pœnitentem ad ſeruandam eamdem integritatem; & quoad hoc per accidens eſt, quòd cauſſam dederit peccaminosè, vel poſitiuè, vel omiſſiuè, quia non inde, ſed ex obligatione ſeruandi integritatem debet deſumi ea obligatio monendi.

23 *Reſolutio quæſtionis.* Ex his omnibus concludo, Longè probabilius eſſe quod Suarez docet, per ſe loquendo nullam eſſe tunc obligationem in Confeſſario, quia illa malitia, quæ in eâ circumſtantiâ omiſsâ reperitur, remiſſa eſt indirectè per abſolutionem directam; niſi planè poſitiuè Confeſſarius dixiſſet, *Non eſſe obligationem explicandi eas circumſtantias*; tunc enim teneretur reuocare eum errorem, vti etiam teneretur quilibet alius, qui extra confeſſionem alium eâ de re inſtruxiſſet.

Circa modum autem monendi in hoc vltimo caſu, ne faciat contra ſigillum, dico eum poſſe etiam extra confeſſionem dicere; *Ego tibi dixi vniuerſaliter non eſſe neceſſarium circumſtantias aggrauantes dicere; hoc autem falſum eſt:* per hoc verò non dicit quidquam, quòd pœnitens ſit confeſſus peccata, circa quæ debuiſſet interrogari de circumſtantijs; id enim eſſet dicere, illum confeſſum mortalia; ſed retractat doctrinam illam vniuerſalem abſtrahentem à materiâ. Quam doctrinam potuit Confeſſarius dicere in confeſſione, etiamſi pœnitens nullius mortalis mentionem feciſſet.

DISPVTATIO QVADRAGESIMAQVINTA.

De ſigillo confeſſionis.

1 SACERDOTEM debere ſecretò ſeruare quæ in confeſſione audiuit, eſt apud omnes, etiam hæreticos, certum. Difficultas autem eſt tum in radice eius obligationis explicandâ, tum in particularibus caſibus aſſignandis, in quibus loqui de his rebus eſt contra ſecretum.

SECTIO PRIMA.

Vnde oriatur obligatio huius ſecreti.

NONNVLLI id reducunt ad præceptum non mentiendi, quia ſi Sacerdos peccata reuelaret, diceret falſum; nam ipſe non vt homo, ſed vt gerens vices Dei ea peccata ſcit. Hæc tamen ratio eſt ridicula; Primò, quia aliud eſt dicere, *Hoc eſt ita*; aliud eſt dicere, Vnde id ego ſcio; quando ergo ego dicerem, *Petrus dixit in confeſſione tale peccatum*, ego nihil dicerem, vnde aut quomodo id ſcirem; ſed dicerem id quod reuerà factum eſt. Secundò, quia poſſum dicere, *Scio vt miniſter Dei*. Tertiò, quia ſi pœnitens det licentiam, poſſum id dicere; per hoc autem non tollitur, quòd id ſciuerim vt Miniſter Dei. Quartò, quia ſi ſola ratio mendacij eſſet cauſſa, ob quam hoc non liceret dicere, non eſſet malitia grauis. Quintò, quia etiam vt Miniſter Chriſti & Dei abſoluo, & tamen poſſum dicere me abſoluiſſe; poſſum etiam dicere in genere, illum mihi confeſſum ſua peccata. Alia poſſunt argumenta congeri, ſed hæc ſufficiant.

2 Secundò, alij dicunt per abſolutionem tegi peccata; ergo qui ea manifeſtat, facit contra ſignificationem Sacramenti. Meo iudicio hæc ratio eſt nullius momenti; nam peccata ideò dicuntur tegi, quia Deus iam ampliùs non offendetur homini propter illa; per quod tamen nihil dicitur, quòd tegantur etiam pro tempore præterito. Secundò, quia eo ſenſu neque cum licentiâ pœnitentis poſſet Confeſſarius ea detegere. Tertiò, quia etiam peccaret ipſe homo dicens ſe illa commiſiſſe; nam & ille faceret contra inſtitutionem huius Sacramenti. Quartò, quia poteſt confeſſio eſſe publica. Quintò, quia nec liceret dicere, in genere illum confeſſum peccata; nam ea ita teguntur, vt nec ſecundùm rationem genericam maneant.

Tertiò, alij id reducunt ad obligationem naturalem ſeruandi ſecretum in rebus ſub ſecreto commiſſis. Verùm hæc ratio licet probabilior, ea tamen ex parte non ſubſiſtit, quòd obligatio ſecreti longè ſit maior in hoc Sacramento quàm in alijs rebus, vt videbimus.

Communiter ergo ratio deſumitur ex reuerentiâ debitâ Sacramento, & ex neceſſitate illius ſecreti. Si enim poſſet Confeſſarius aliquid reuelare, retraherentur homines valdè ab hoc Sacramento; poſſent enim Confeſſarij valdè abuti eâ licentiâ, impedireturque vſus huius Sacramenti ſummè neceſſarij ad ſalutem.

Vbi vlteriùs poteſt quæri, An hæc conuenien- 3
tia & hoc periculum ita probent obligationem ſecreti, vt ſine vllo poſitiuo ſuperaddito Chriſti præcepto ea promanet, an verò re ipsâ ſit aliquod præceptum Chriſti. Pater Vaſquez eâ diſp.93. art.4.dub.1. putat neceſſarium fuiſſe Chriſti præceptum ad tam grauem obligationem inducendam: idem docet Coninck diſp.9.dub.2.nu.34. Cardinalis Lugo diſp.23. num.7. citat Patrem Suarium pro contrariâ ſententiâ; qui tamen reuerâ eam non tenet, ſed primam Patris Vaſquez & Coninck; etenim diſp.33. ſect.1. num.10. ait *hoc eſſe præceptum ſupernaturale & diuinum, non tamen eſſe merè poſitiuum ſuperadditum huic Sacramento.* Vides Suarium dicere *eſſe diuinum, non tamen merè poſitiuum*, qui dicit *non eſſe merè*, ſupponit haud dubiè *eſſe poſitiuum:* vnde cùm eodem numero obieciſſet ſibi Chriſtum potuiſſe inſtituere hoc Sacramentum cum minori obligatione ſecreti, reſpondet Primò, id non potuiſſe, ſi debuiſſet relinqui adeò neceſſarium. Quam ſolutionem dat per terminum *fortaſſe*, alterum addit *abſolutè*: quod eſto de potentiâ abſolutâ potuerit, non tamen ſecundùm conuenientem modum prouidentiæ; ideoque de facto ita feciſſe hanc inſtitutionem, vt haberet

An ex præcepto poſitiuo Chriſti oriatur ſigillum confeſſionis.

eam obligationem: id quod conſenſus & traditio Eccleſiæ ſatis docent. Hæc Suarez; quibus clariſſimè ſupponit fuiſſe voluntatem poſitiuam Chriſti. Eodem etiam loco idem Lugo ait immeritò Patrem Henriquez citari à Coninck pro ſuâ ſententiâ, cùm contrariam tradat, dum ait hoc *præceptum eſſe ſicut præceptum non mentiendi & fornicandi.* Ego tamen vehementer miror hanc citationem; etenim Henriquez expreſſis verbis tradit ſententiam Coninck; numero enim ſecundo ait Sacerdotem teneri inchoatiuè ſeruare hoc ſecretum ex iure naturæ; nota *τὸ inchoatiuè;*
4 numerum verò tertium incipit his verbis: *Maximè obligat ſigillum ex diuino & poſitiuo præcepto Chriſti:* quæ verba ſi lecta ſunt à Lugo, non capio quomodo dixerit hunc Auctorem non agnouiſſe, obligationem hanc maximè oriri à poſitiuo præcepto. In diſcurſu item eius numeri ait Henriquez *Chriſtum vetare, ne vmquam ſoluere aut infringere liceat hoc ſecretum.* Ecce iterùm Chriſti prohibitionem; & licet explicando rationem, cur Chriſtus ita id vetuerit, dicat Henriquez id factum, *quia hoc ſigillum non magis eſt medium;* fortaſſe hìc ſubrepſit error; debuiſſet enim dicere, *Non minùs eſt medium per ſe ordinatum ad cauenda damna violatio ſigilli;* iterùm ibi puto eſſe errorem impreſſionis; deberet enim dicere *ſigilli obſeruatio;* nam violatio non eſt medium ad vitanda damna; *quàm mendacium aut fornicatio.* Tertiò videtur hîc error obrepſiſſe; deberet enim dicere, *quam non mentiri, &c. quæ nullo modo licent.* Quamuis inquam hæc ibi Henriquez dicat, ex quibus obſcuris verbis illum Lugo pro ſe citat relictis clarioribus & expreſſis, non tamen negat obligationem maximè oriri ex Chriſti poſitiuo præcepto; ſed quod dixerat eo num. 2. declarat magis, ſcilicet *inchoatiuè oriri illam obligationem ex iure naturæ, quia ſecretum hoc eſt medium ad damna vitanda, ſicut fuga mendacij & pollutionis;* cum quo tamen optimè cohæret, quòd in damnis ex fractione ſigilli ſecutis poſſet eſſe ſaltem diuinitus diſpenſatio, vt ſupponit Suarez ſuprà in ſecundâ ſolutione, non autem in damnis quæ ſequuntur ex pollutione & mendacio; ac proinde pro hoc ſecreto fuerit neceſſarium Chriſti poſitiuum præceptum (vt expreſsè docet Henriquez) per quod maximè inducatur ea obligatio; in mendacio autem & pollutione non. Pro hac tamen ſententiâ etiam ſtat Gaſpar Hurtadus diſp. 12. difficultate 21.

5 *Reſoluitur quæſtio.* Ego tamen iudico dicendum, ex naturâ rei ob præceptum ſecreti naturalis, adiunctâ etiam neceſſitate maximâ huius Sacramenti, quod cùm ex ſe ſit homini difficile, redderetur longè difficilius, ſi liceret vmquam Confeſſario reuelare peccata, oriri grandem quidem obligationem ſecreti, non tamen tantam, vt, ſi non acceſſiſſet Chriſti præceptum omnino prohibens in omni caſu ea manifeſtare, non liceret aliquando reuelare peccatum. Hanc ſententiam videntur defendere Vaſquez, Coninck, Suarez & Henriquez; & reuerà eſt longè probabilior, quàm purè purè totum id reducere cum Hurtado & Lugo ad ipſam naturam rei; quia vix eſt poſſibile oſtendere ex naturâ rei ſummam eam repugnantiam: Lugo quidem ſemper inculcat oportuiſſe ita eſſe, & ſemper applicat eas inſtantias de mendacio & pollutione; at reuerà ſemper ſupponit id de quo dubitamus. Cur enim ſi, caſu quo pœnitens nollet ſe emendare, & abuteretur Sacramento quærendo veniam ſine dolore & propoſito ſe emendandi, & ruinam Reipublicæ moliretur, eſſet contra lumen naturale detegere illud peccatum vni perſonæ, quæ poſſet illud damnum impedire, etiam ſine maiori illius publicatione? Deinde cur ea tam grauia damna ſequerentur, ſi liceret cum pœnitente ipſo loqui extra Confeſſionem? Pro quo aduerte, veriſſimum quidem eſſe, minùs deterrendos pœnitentes ab hoc Sacramento, quò maius eſſet hoc ſigillum; & in hoc ſenſu res non pendet vllo modo à voluntate Chriſti; difficultatem tamen totam præſentis dubij in eo conſiſtere. Verùm ex eo, quòd hoc Sacramentum ſit inſtitutum vt medium neceſſarium ad ſalutem, debeatur hoc ſecretum ita eſſentialiter, vt nec Chriſtus potuerit aliter efficere, ſed debuerit remouere omnia, quæ poterunt ab hoc Sacramento retardare. Hoc ego nego, & negant Auctores ſuprà citati; & videtur mihi res euidentiſſima, *Poterat Chriſtus minùs rigoroſum facere ſecretum confeſſionis.* 6
Primò quia ſi eo modo argumentari liceret, ego inde inferrem euidenter vnam hæreſim, ſcilicet iniquam eſſe reſeruationem caſuum, quia lumine naturæ euidens eſt, eam ipſam reſeruationem retrahere aliquantulùm homines ab hoc Sacramento; ergo ſi omnia, quæ poſſunt retrahere, debuerunt auferri, debuit & hæc reſeruatio. Quòd ſi rationes in hac reſeruatione cohoneſtantes hi quæſierint, ego etiam illas quæram in alijs caſibus: & quidquid ſit de illis, ſi ſemel deſiſtimus ab hoc principio vniuerſali, quòd debeant tolli omnia terriculamenta (vt ſic dicam) pro confeſſione, quomodo poſteà taxabimus, quæ terriculamenta poſſint admitti, quæ non? Ergo licet Chriſtus de facto totum eum fauorem ſummi ſecreti huic Sacramento conceſſerit, non ſequitur illum totum eſſe eſſentialiter annexum illius inſtitutioni.

Confirmo & explico euidenter; Illa ipſa confeſſio, etiam cum toto illo ſecreto, eſt in ſe difficilis valdè; & tamen eam requiſiuit Chriſtus pro condonando peccato: neque in hoc vlli fecit iniuriam; quia cùm peccator meruerit ex ſe relinqui ſine remedio in æternum, & ad grauiſſimas pœnas damnari, ac ſummâ felicitate æternæ vitæ perpetuò carere, cur quæſo Deus, qui hanc gratiam quaſi infinitam ei homini facit dando illi locum pœnitentiæ, non potuiſſet hoc Sacramentum inſtituere etiam cum illo onere, quod Sacerdos poſſet in aliquo caſu illud peccatum reuelare? Profectò in ordine ad infinitam pœnam 7
damni & ſenſus, à quâ liberatur homo per hoc Sacramentum, iudicari deberet valdè leuis ea obligatio. Si enim aliquis eſſet damnatus ob peccatum purè occultum, de quo ſolus Deus etiam poſt damnationem ſciret, & verò etiam per totam æternitatem ſolus ipſe ſciturus eſſet, & tali damnato offerretur nunc hæc conditio, vt poſſit liberari ab eis pœnis propè, vt dixi, infinitis, & loco illarum gloriam quaſi infinitam è contrario acquirere, ſi velit peccatum illud toti mundo manifeſtari, ſine dubio conditionem cum gaudio propè infinito acceptaret: taceo iam, ſi ſolùm ei diceretur, vt peccatum illud confiteretur vni Sacerdoti, qui in aliquo tantùm caſu vrgenti manifeſtare illud poſſet; ergo ſine vllâ planè iniu-

ſtitiâ

ſtitiâ Chriſtus potuit non obligare ad ſummum hoc ſecretum.

Confirmo ad hominem ex huius Auctoris doctrinâ, qui agens de æternitate & grauitate pœnarum, quæ vni mortali debentur, docet Tomo de Incarnatione rationem huius eſſe; quia tanti momenti eſt, ne infinita Dei bonitas offendatur, vt non videatur ſufficienter cautum ad deterrendos homines, quò minùs illam admittant, niſi pœna ſit adeò grauis & æterna. Ex hoc principio, quod ego Tomo 5. diſcuſſi, nunc argumentor, & eâdem ratione dico potiùs expediuiſſe ad deterrendos homines à peccato, vt illud non poſſet condonari niſi ſub graui onere, quod deberet dici etiam publicè, & in templo; quia alioquin dicam ego, niſi ob timorem eius infamiæ non eſt proviſum de retractiuo ſufficienti à peccato. Quòd ſi ea tanta publicitas potuit requiri, ſine dubio ſuauiùs potuit cum ſolo ſecreto naturali obligare hoc præceptum.

8 Secundò argumentor; Quia præcipua ratio naturalis deſumpta ab hoc Auctore ad eam obligationem ſummam prouenit ex eo, quòd hoc Sacramentum ſit neceſſarium ad ſalutem; *Quia medium*, inquit, *neceſſarium non debet reddi difficile & inacceſſibile, vt ſic dicam.* vnde ego argumentor: Ergo ſi confeſſio fuiſſet inſtituta non per modum medij neceſſarij, ſed purè putè liberè, & ad maius augmentum gratiæ, non fuiſſet neceſſarium obligare ad ſecretum cum tanto rigore, quia potuiſſet tunc dici, ſi quis timet, ne fortè aliquando ex aliquâ graui occaſione ipſius peccata detegantur, hic non accedat ad confeſſionem; qui autem hoc non curat, ſed habere vult maius meritum exponendo ſe ei humiliationi, accedere poteſt; vti in Religione ob illud maius meritum ſolent multi dicere publicè ſuos defectus, & olim in Eccleſiâ aliqui ſolebant confiteri publicè ſua peccata. Certè eo caſu nemo poſſet dicere probabiliter fore ex naturâ rei eam obligationem ſummam ſecreti. Vnde vlteriùs argumentor: Ergo cùm de facto confeſſio venialium nullo modo ſit ſub obligatione & neceſſitate, ſed libera, non eſt circa illam neceſſarium illud rigoroſiſſimum ſecretum ex naturâ rei ortum eo modo, quo dixêre hi Auctores; & tamen de facto re ipsâ eſt circa illa eadem obligatio ſecreti; ergo hæc non eſt ex ſolâ rei naturâ, ſed maximè ex voluntate Chriſti. Et verò ſi res benè ponderetur, hoc argumentum habet etiam vim in ſecundâ confeſſione peccatorum mortalium; nam cùm hæc non ſit neceſſaria ad ſalutem nec neceſſitate medij, nec neceſſitate præcepti, profectò qui voluntariè ad eam accedit, non habet illud ius ſummi ſecreti; quia ſi timet ne detegatur, poteſt non
9 accedere. Quòd ſi voluntariè ſe vult exponere ei periculo, liberum illi omnino erit, neque habet, quod alteri imputet, ſi deinde detegatur. Atqui certum eſt eodem modo Confeſſarium obligari ad ſecretum, eſto ſciat pœnitentem ſecundò confiteri ea peccata, ac ſi ea confeſſus eſſet primò. Corruit ergo tota illa ratio in neceſſitate huius Sacramenti fundata; & ad Chriſti voluntatem maximè debemus recurrere, vti dixit Suarez & Henriquez. Quòd autem Chriſtus habuerit eam voluntatem, conſtat, vt dixit idem Suarius, ex perpetuâ Eccleſiæ traditione & ſenſu fidelium.

Dicendum Secundò obligationem huius ſecreti eſſe grauiſſimam, quia eſt in re valdè graui; & eius tranſgreſſio eſt periculoſiſſima; verùm autem ex paruitate materiæ poſſit eſſe aliquando eius violatio ſolùm venialis, dicetur infrà: hoc enim punctum eſt independens à radice vnde deſumitur malitia; quia etiam in ipſis præceptis, maximè naturalibus, poteſt eſſe paruitas materiæ. Sunt autem in eâ tranſgreſſione ordinariè duæ malitiæ; vna ſacrilegij contra reuerentiam debitam Sacramento; altera iniuſtitiæ contra ius pœnitentis, ne diffametur: hæc autem ſecunda aliquando fortaſſe non erit grauis, quando ſcilicet res, quæ reuelatur, eſt parui momenti, vnde vix aliquid de honore amittit pœnitens; vt ſi reuele-
tur, quòd dixerit vnum verbum otioſum. Ego 10
addo ex hoc capite etiam aliquando nullam committi iniuriam; nam ſi de aliquo malefactore, de quo conſtat clarè in Republicâ, quòd occiderit iniuſtè, & faſſus ſit id in carcere etiam ſine torturâ, diceret Confeſſarius quòd etiam ſibi id ipſum ſit confeſſus, haud dubiè faciet contra ſigillum, vt dicam infrà; & tamen nullum illi reo in honore fieret damnum, imò fortaſſis inde aliquis honor ei accederet; eò quòd agnoſceretur agere pœnitentiam de eo delicto. Idem eſt, ſi de publico hæretico conuerſo dicerem illum faſſum mihi ſuam hæreſim. Grauitas ergo vniuerſalis in omni eâ fractione ſigilli debet deſumi ex priori capite; nempe ex irreuerentiâ contra Sacramentum: id quod in ſequentibus magis declarabitur.

In violatione ſigilli confeſſionis ſunt ordinariè duæ malitiæ.

Obiiciuntur aliqua contra hanc obligationem ſecreti ex Canonibus antiquis, in quibus videtur ſupponi quòd Epiſcopus poſſet aliquando propalare, quod in confeſſione audierit. Ita ex Concilio Carthaginenſi VII. cap. 5. inſinuatur in cap. *Placuit*. 9. quæſt. 2. Reſpondetur, Ibi ſolùm eſſe ſermonem de confeſſione iudiciali externâ factâ ad Epiſcopi interrogationem. Ex Concilio item Moguntino cap. 10. & 21. vbi dicitur olim fuiſſe in vſu, vt quædam peccata in confeſſione audita tacerentur, alia verò publicè proferrentur. Reſpondetur, Id olim fuiſſe in cõſuetudine, quando pœnitens volebat agere pœnitentiam publicam. Alias obiectiones Suarez ponit eâ ſect. 1. à n. 16. quæ potiùs ſunt caſus particulares infrà diſcutiendi, vtrùm ſcilicet obliget in illis hoc ſecretum.

Obiectiones aliqua contra obligationem ſecreti.

SECTIO SECVNDA.

Quas perſonas obliget hoc ſecretum.

POENITENTEM non obligari certum, quia hoc 11
ſecretum totum eſt in illius fauorem; cui gratiæ, ſi velit, poteſt ipſe renuntiare: ſi quæ tamen ipſi tradidit è contrario in ſecreto naturali Confeſſarius, tenebitur ea ſeruare, ſicut obligatur in materijs alijs ad ſecretum. Excluſo ergo pœnitente varij ſunt, de quibus dubitare poſſumus, Confeſſarius, interpres, conſiliarius, illi qui caſû audiunt peccata, &c. de quibus breuiter agendum erit.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de conſiliario & interprete.

CIRCA Confeſſarium, dum validè adminiſtrat Sacramentum, certum eſt eum obli-

gari. Dico *dum validè*, quia quid ſit dicendum, quando Sacramentum eſt nullum, inferiùs declarabitur. Ratio eſt, quia ſi aliquem debet ea obligatio concernere, maximè Confeſſarium, dum validum conficitur Sacramentum.

Circa interpretem verò, quando per illum fit confeſſio, quæritur, An etiam obligetur eo ſecreto. Communis ſententia affirmat obligari: pro quâ Suarez ſect. 6. multos refert; eam tenet Vaſquez quæſt. 93. art. 4. dub. 2. idem ſenſit Diuus Thomas in 4. diſtinct. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 1. Sotus tamen & Caietanus apud Suarez dicunt non obligari quidem hoc ſigillo, ſed tamen ſecreto tali, quod in nullâ occaſione liceat violare. Verùm hæc eſt iam quæſtio de nomine; nam nos nullum aliud maius ſecretum quærimus, quàm
12 quod non liceat in vllâ occaſione violare. Ratio huius communis concluſionis eſt, quia ea manifeſtatio facta interpreti pertinet ad confeſſionem, & eædem omnino rationes, quæ potuerunt eſſe ad obligandum Confeſſarium, vrgent etiam pro obligatione interpretis; vnde iure merito ſupponitur Chriſtum eum etiam obligaſſe. Nam licet Chriſtus non obligauerit ad confitendum per interpretem (de quo alibi) fecit tamen facultatem, ideoque debuit ibi prouidere vt vitarentur incommoda, quæ eſſe poſſent, ſi ſecretum non ſeruaretur. Et verò etiam dici poteſt, Chriſtum ad eam confeſſionem obligaſſe; nam ſi quis obligatur, quando per ſe non poteſt, per interpretem confiteri, profectò ea obligatio non ex naturâ rei, ſed ex Chriſti præcepto prouenit; debuit ergo etiam Chriſtus proſpicere pro eo caſu de ſecuritate confitentis.

Interpres tenetur ad ſigillum confeſſionis ex Chriſti voluntate, etiamſi eſſet infidelis

Vbi illud obiter quæritur, An ſi interpres eſſet infidelis (vt contingere poteſt) teneretúrne etiam ad hoc ſigillum? Reſpondeo, Eum obligandum; nam Chriſtus habuit etiam iuriſdictionem ſupra infideles, potuitque illos in hoc caſu obligare, vti obligauit eoſdem ad recipiendum Baptiſmum: quòd ſi in hoc puncto delinqueret, fieret ſubditus Eccleſiæ ratione criminis contra ipſam Eccleſiam commiſſi: in quo puncto eſt magna diuerſitas reſpectu peccati non acceptandi fidem; per quod tamen gentilis non fit Eccleſiæ ſubditus; nam hæc non-acceptatio ſolùm eſt nociua ipſi gentili, non Eccleſiæ. At illa reuelatio ſigilli eſſet Eccleſiæ nociua, ac proinde propriè peccaret ille tunc contra Eccleſiam; poſſet ergo propter hoc peccatum ab illâ puniri, licet non propter Baptiſmum non acceptatum.

13 Secundò quæritur, An conſiliarius, qui conſulitur à Confeſſario, vt ſciat quid debeat facere cum pœnitente, obligetur eodem ſecreto. Ioannes Medina abſolutè negat; Vaſquez dub. 2. num. 1. negat, ſi pœnitens dedit licentiam ad conſulendum, quia per hoc videtur ceſſiſſe ſuo iure. In quam ſententiam ait Lugo valdè inclinare Patrem Coninck diſp. 9. num. 50. Coninck tamen eo dubio 3. nec defendit hanc ſententiam abſolutè, neque in eam inclinat, niſi ſub diſtinctione: ait enim, Quando Confeſſarius de licentiâ pœnitentis conſulit alium circa rem, quæ eſt quodammodò ex naturâ ſuâ independens à Sacramento confeſſionis, vt, An pœnitens teneatur reſtituere, an poſſit in hoc aut illo ſtatu ſine peccato perſeuerare, &c. quæ omnia etiamſi non eſſet confeſſionis Sacramentum, debent interrogari ab aliquo docto viro; quando ergo talis eſt conſultatio, ait, ſtando quidem ratione, videri probabilius non obligari ad ſecretum confeſſionis eum hominem doctum interrogatum tunc; abſolutè tamen propter auctoritatem maiorem & reuerentiam Sacramenti dicit etiam illum omnino obligari. Quòd ſi interrogatio ſit pertinens intrinſecè ad confeſſionem, vt ſi interrogaret, An poſſet illum abſoluere à caſibus reſeruatis, tunc ſine dubitatione docet Coninck obligari ad ſigillum eum, qui de licentiâ pœnitentis interrogatur. Hæc 14
eſt ibi ſententia huius Auctoris, qui ibidem addit, Eſto in priori caſu non obligaret ſigillum confeſſionis, nullâ tamen ratione fore licitum vti eâ cognitione in ordine ad accuſationem & punitionem pœnitentis, quia hoc fieret cum irreuerentiâ Sacramenti; id quod indicat dicendum de illo, qui inueniret chartam, in quâ pœnitens memoriæ cauſâ ſua peccata ſcripſiſſet; concluditque, *Vide Henriquez lib. 6. de Sacramentis cap. 10. num 2.* neque per hoc reducit rem ad quæſtionem de nomine (vt ait Lugo;) nam ſolùm in ordine ad accuſationem & punitionem pœnitentis dicit, *Nullâ ratione licere vti eâ ſcientiâ*; per quod non negat poſſe ad alios fines, v.g. tutandi vitam, aut quid ſimile, eum ſic interrogatum vti eâ notitiâ. Deinde eſto ponat obligationem illam non vtendi, non tamen ideò docet illum, ſi reuelet tale peccatum, incurſurum pœnas impoſitas in tranſgreſſores ſigilli confeſſionis; non ergo per hoc reducit Coninck quæſtionem ad voces.

Hæc tamen diſtinctio Patris Coninck, etſi ingenioſa, non tamen videtur admittenda; quia ſiue ea conſultatio fiat in ordine ad abſoluendum, ſiue in ordine ad imponendam illi pœnitentiam, ſiue in ordine ad dirigendum illum, ſemper trahit originem ex confeſſione, & ordinatur ad confeſſionem iuxta præceptum Chriſti perficiendam; ergo quoad hoc æqualis ratio ſecreti debet eſſe in vnâ ac in alterâ interrogatione. Nec videtur in hoc puncto tenuiſſe hic Auctor conſequentiam, vt paulò pòſt oſtendam ipſius argumentum diſſoluens.

Abſolutè ergo dicendum eſt cum Patre Suario 15
ſuprà num 6. & alijs, quos ipſe affert; plures etiam refert Diana Tomo 1. Tractatu 1. Miſcell. reſolut. 14. etiam illum ſic interrogatum obligari eo ſecreto non minùs quàm ipſum Confeſſarium. Hanc doctrinam Nauarrus probat, quia res ad quemcumque tranſit, cum ſuo onere tranſit; ergo. Hæc ratio nullius eſt momenti, quia illud principium præcisè intelligitur de re ſtabili, quæ habet aliquod debitum annexum. At obligatio perſonalis non tranſit ad alios, alioquin ſi quis violans naturale ſecretum mihi aliquid diceret, ego etiam tenerer; quod eſt falſum.

Conſultus à Confeſſario ſuper alterius confeſſione tenetur etiam ad ſigillum.

Suarez probat id Secundò, quia conſiliarius efficit vnum quid cum Confeſſario, ſupplens in eo ſcientiæ defectum; ergo obligatur eodem modo quo ille. Hanc reijcit Lugo, quia conſiliarius poteſt eſſe laicus, qui eo ipſo nullo modo eſt Confeſſarius, ſed Magiſter Confeſſarij; eo autem quòd ſit Magiſter Confeſſarij, non obligatur ſine dubio. Verùm Pater Suarius non iudicauit eo ſenſu conſiliarium complere vnum quid cum Confeſſario, quaſi ille verè abſolueret partialiter, ſed quia in ordine ad hoc Sacramentum hîc

& nunc

& nunc perfectè adminiſtrandum concurrit dirigendo aliquo modo, non ſolùm dando generalia principia, vt concurrit Magiſter, aut concurrunt libri; ſed in particulari cum notitiâ facti, & fortaſſe perſonæ; ac proinde videtur obligatus ad ſilentium, ad quod non poteſt obligari Profeſſor aut Magiſter, qui tradit regulas generales in Scbolis; quia vt ſic non habet notitiam particularium culparum aut factorum, ſupra quæ præcisè cadit ea obligatio ſecreti. Vnde ego non video quomodo contra Suarium allata ſit ea inſtantia Profeſſoris, qui vt talis non obligatur ad ſecretum. Certè in omnibus Tribunalibus quando aliquis adhibetur tanquam conſiliarius cum communicatione cauſſæ, obligatur eodem modo
16 ad ſilentium, quo ipſi Iudices. Ratio autem eſt, quia ſiue illa res promulgetur per iudicem ſiue per conſiliarium, eodem modo ſequuntur abſurda; vnde in præſenti dicendum, Etiamſi pœnitens dederit licentiam, vt res conferatur cum conſiliario, non tamen ideò ceſſiſſe ſuo iure, vt vlteriùs poſſit conſiliarius, cui velit, eam reuelare. Vrgeo id ab abſurdo; quia ſequeretur quòd conſiliarius dicere poſſet Confeſſario illud peccatum, & tunc hic ex ſcientiâ illâ iam non obligaretur ad ſecretum; id quod euidenter eſt falſum.

Obiectio prima.

Obijcies: Si pœnitens immediatè conſuleret virum doctum, non obligaretur hic ad ſecretum; ergo neque obligatur, quando id facit per Confeſſarium tamquam per internuntium, quia non videtur poſſe maiorem per hoc in eo inducere obligationem ſecreti, quàm ſi immediatè conſuleret: ita obijcit Pater Coninck; in quo tamen eum noto defectum conſequentiæ; nam infrà agens, An Prælatus, à quo petitur licentia ad abſolutionem à caſibus reſeruatis, obligetur eo ſecreto, ait, Si ea petatur per Coofeſſarium, obligari tunc Prælatum; ſi autem pœnitens per ſeipſum accedat, ait non teneri. Ecce iam hic Auctor ponit obligationem maiorem, quando per Confeſſarium reuelatur peccatum, quàm ſi per pœnitentem; non ergo eſt idem pro re præſenti id dicere per Confeſſarium, ac dicere per ſe ipſum immediatè. Abſolutè ergo reſpondeo negando conſequentiam, quia in eo caſu illa notitia conſiliarij non deſumitur vllo modo ex confeſſione, ſicut deſumitur in ſecundo caſu; ac proinde non poteſt habere onus quod habet in ſecundo: vti ipſi Aduerſarij fatentur. Si Confeſſarius iniquè reuelauit peccatum, teneri eum qui audiuit ad idem ſecretum; ſi autem ab ipſo pœnitente ego audirem extra confeſſionem, non tenerer ad ſecretum; ergo.

Reſponſio.

17 Secundò obijciunt; Chriſtus imponens obligationem ſecreti ſolùm voluit proſpicere ei peccatorum narrationi, quæ eſt neceſſaria ad obtinendam Sacramentalem abſolutionem; ea autem conſultatio cum conſiliario non eſt neceſſaria.

Obiectio ſecunda.

Reſpondeo, Si hæc obiectio quidquam valet ſequi, multos non teneri ad ſigillum confeſſionis, quos tamen teneri fatentur ipſi Aduerſarij; nam neque ille, qui caſu eſſet in eodem loco confeſſionis, & ea peccata audiret, nec qui confeſſionem ſcriptam inueniret, nec qui à Confeſſario iniquè ea narrante audiret, teneretur, quia hæ omnes narrationes non ſunt inſtitutæ à Chriſto ad obtinendam Sacramentalem abſolutionem. Reſpondeo Secundò, Poſſe negari illam conſultationem non eſſe inſtitutam; nam Chriſtus inſtituit Sacerdotes vt prudentes Miniſtros, ac proinde voluit, vt quando ex ſe non ſufficiunt, conſulant viros prudentes. Tota ergo ea conſultatio dici poteſt ex Chriſti inſtitutione venire, ideoque debuit omnis notitia, quæ nulla ex confeſſione haberetur, manere ſub ſigillo ad pœnitentis ſecuritatem.

Reſponſio prima,

Secunda.

SVBSECTIO SECVNDA.

Qui alij obligentur eo ſecreto.

Tertio dubitatur de Prælato, à quo petitur licentia pro caſu reſeruato. Pater Coninck, vt paulò antè inſinuaui, ait, Si ea licentia petatur per Confeſſarium ex conſenſu pœnitentis, eſſe obligationem ſecreti, secùs ſi immediatè ipſe pœnitens eam petat, quia tunc non eſt notitia ex confeſſione. In hac doctrinâ minùs conſequenter hunc Auctorem diſcurriſſe dixi paulò antè agens de conſiliario, cui Confeſſarius reuelat peccata; nunc abſolutè ac breuiter reſpondeo, Eam licentiam, etſi non ſit intra confeſſionem, ordinari tamen intrinſecè ad illam, ideoque debere habere eamdem obligationem ſecreti. Et ſanè hic mihi videtur eſſe ſecundus defectus conſequentiæ in Coninck; nam etiam ipſa petitio per Confeſſarium non eſt actualis confeſſio; nec magis ordinatur ad confeſſionem, quàm dum immediatè eam pœnitens petit; in vtroque enim caſu eſt ante confeſſionem, in vtroque ad illam ordinatur, in vtroque ipſe Prælatus non eſt auditurus confeſſionem: quæ ergo quæſo eſt differentia, probans magis in vno quàm in altero debere eſſe ſub ſigillo? 18

Prælatus requiſitus pro facultate abſoluendi à reſeruatis tenetur ad ſigillum.

Dices, A te ſolùm admitti eam obligationem ſecreti, quando Confeſſarius peccatum illud ex Confeſſione intellexit. Sed contrà, quia reſpectu Prælati hoc ipſum eſt per accidens, niſi recurramus ad hoc, quòd ea notitia intrinſecè ordinetur ad confeſſionem. Nam etiam dum ante confeſſionem dicit quis Confeſſario ſuum peccatum, illud dicit quaſi inchoando confeſſionem: vnde (vt ex Suario ſect. 2. num. 4. notat benè Lugo) ſaltem ipſe Confeſſarius tunc pro licentiâ recurrens, eſto ante inchoatam confeſſionem, obligatur ſigillo; & tamen id non reſciuit ex actuali confeſſione, ſed præcisè in ordine ad illam; ergo.

Obiectio.

Soluitur.

Quartò dubitatur de eo, cui Confeſſarius ex malitiâ manifeſtauit peccatum, aut certè bonâ fide ex errore aliquo inuincibili. In hoc puncto omnes ferè conueniunt eum teneri, quia tota illa notitia eſt ex confeſſione, quidquid in contrarium dicat Medina. Idem dicendum eſt de eo, qui caſu vel ex induſtriâ audiuit pœnitentem dum confiteretur; quia etiam tota illa notitia eſt ex confeſſione (vt Suarez & Vaſquez, quos citat & ſequitur Lugo, & alij tradunt communiter) ac proinde obligat eodem modo ad ſecretum. Si tamen aliquis ob maiorem ſui humiliationem vellet aliquos eſſe præſentes, qui audirent ipſius peccata, tunc hi non obligarentur, quia reſpectu illorum iam non eſſet confeſſio Sacramentalis; quo caſu ait Lugo etiam Confeſſarium poſſe loqui de illis peccatis non ex notitiâ, quam ipſe habet ex confeſſione, prout eſt ſibi facta, ſed 19

Qui ex Confeſſario peccatum alterius intellexit tenetur ad ſigillum, & quicumque ex confeſſione talem notitiam habet.

Digitized by Google

prout eſt facta alijs, quam etiam ipſe audiuit: ſi tamen intentio pœnitentis non dirigatur ad alios præſentes, tunc omnes tenentur.

Obiectio. Dices fortè; Illa confeſſio facta alijs non eſt diuerſa ab ipſâ factâ Confeſſario; ergo tunc Confeſſarius non poterit ex illâ loqui, niſi poſtquam alij audientes narrauerint ipſi Confeſſario ea peccata.

Reſponſio. Reſpondeo, Eam confeſſionem, quæ realiter eſt vna quoad pronuntiationem verborum, eſſe virtualiter multiplicem, quia ordinatur directè ad plures ex intentione loquentis; ac proinde poterit, quatenus ordinatur ad alios, deſeruire pro manifeſtatione peccatorum. Imò fortaſſe poſſet tunc quis iudicare, illam ipſam confeſſionem, etiam prout factam Sacerdoti, ſub his circumſtantijs non eſſe ſecretam, quia eo ipſo quòd pœnitens voluit alios eſſe præſentes pro humiliatione, ceſſit ſuo iure non aliter, quàm ſi poſt confeſſionem publicè dixiſſet Confeſſario, *Do tibi licentiam vt pro tuo libitu reueles totam meam confeſſionem*; quo caſu Sacerdos loqui poſſet de eâ confeſſione ex ſcientiâ, quam in illâ habuit, quia iam eſt ablatum impedimentum. Vnde in præſenti meliùs etiam dicemus Sacerdotem loqui ex ſcientiâ ſibi factâ, cùm iam ſit ablata obligatio ſecreti per aduocationem aliorum.

20 *Qui ſe Confeſſarium finxit, cùm non eſſet, tenetur ad ſigillum.*

Quintò dubitatur, An qui ſe Sacerdotem finxit, obligetur ſigillo. Sotus negat eum teneri; communis tamen ſententia affirmat, vt videre eſt apud Vaſquez & Suarez ſuprà. Ratio eſt, quia ſaltem ex intentione pœnitentis ea fuit vera confeſſio, ad quam bonâ fide ille acceſſit; ergo. Confirmo Primò, quia ſi talis non eſſet obligatus, poſſet ſemper timere pœnitens, nè fortè hic aut ille non ſit verus Confeſſarius, & poſteà peccata reuelet; debuit ergo eodem modo obligari ac ſi eſſet verus. Secundò id confirmo, quia ſi tenentur alij qui caſu audiunt confeſſionem, eſto non ſint Sacerdotes, nec ad ipſos accedat pœnitens; à fortiori tenebitur hic, qui ſe finxit Sacerdotem, & quaſi in foro externo confeſſionem audiuit; & ratione ipſius delicti dici poteſt maiorem obligationem contraxiſſe.

Obiectio. Obijcies: Si quis putans in horâ mortis poſſe ſe confiteri validè laico in defectu Sacerdotis (vt videntur olim aliqui inſinuaſſe) confiteretur re ipſâ illi, non teneretur laicus ad ſigillum; ergo nec tenebitur idem laicus, quando pœnitens inuincibiliter eum indicat Sacerdotem; quandoquidem in vtroque caſu ex errore confiteretur laico.

Reſponſio. Reſpondebis, In caſu obiectionis eſſe ignorantiam iuris, in primo verò facti: ignorantia autem iuris non videtur ei pœnitenti fauere, ſicuti fauet ignoranti facti. Verùm hæc ſolutio adhuc non ſatiſfacit, niſi magis declaretur, vt eam declarat Lugo, qui benè ait, quando pœnitens iudicat aliquem eſſe Sacerdotem, & ei vult confiteri quâ tali, iam eo ipſo apprehendere Sacramentum Pœnitentiæ verum, quale Chriſtus inſtituit, etiamſi erret putando hanc perſonam eſſe Sacerdotem; cùm ergo Chriſtus Dominus ſigillum hoc inſtituerit in fauorem Sacramenti à ſe inſtituti, vt ex illius inſtitutione nemo incurreret periculum infamiæ, iure merito qui tale Sacramentum intendit, fruitur eo priuilegio; ſecùs ille qui finxit ſibi aliud Sacramentum, quod reuerà non eſt à Chriſto inſtitutum; quale eſt confeſſio facta laico quâ tali: vt ſi quis putaret eſſe validam confeſſionem vocalem coram Crucifixo, & eam aliquis audiret, non teneretur hic ad ſecretum. Quæ doctrina optima eſt; in eâ tamen Cardinalis iam aſſerit, quod ſuprà fortiter negauerat, ſcilicet ex præcepto impoſito à Chriſto Domino oriri hanc obligationem ſecreti.

21 *Quid ſi pœnitens confiteatur abſque animo conſequendi abſolutionem, aut Sacerdoti nolenti eum audire, nec abſoluere.*

Hinc infertur, Eum pœnitentem, qui ſine animo vllo abſolutionis obtinendæ confiteretur, non fruiturum hoc priuilegio, quia non intenderet propriè Sacramentum conficere; ſed quid ſi è contrario Sacerdos non habeat animum abſoluendi? Reſpondeo ex dictis de laico ſe fingente Sacerdotem, à fortiori dari talem obligationem in caſu noſtro. Sed quid rurſus, ſi Sacerdos ab initio proteſtetur ſe nolle audire confeſſionem, nec velle dare abſolutionem; pœnitens verò pergat confiteri? Suarez eâ ſect. 2. num. 5. negat; Lugo verò affirmat, & putat Suarium in hoc non diſcurriſſe conſequenter, eò quòd dixiſſet paulò antè non eſſe neceſſariam intentionem abſoluendi in Sacerdote, ſed poſſe eſſe validam confeſſionem, eſto tunc non habuerit intentionem audiendi & abſoluendi; ac proinde poſſe deinde mutatâ intentione vi eius confeſſionis abſoluere. Confirmat; nam ſi Confeſſario nihil cogitante aliquis moribundus occurrat, eique inclamet, *Pater ego me accuſo de tali peccato, abſolue me*, illa erit confeſſio Sacramentalis, & poterit moribundus abſolui; ergo non eſt neceſſaria intentio Sacerdotis ad audiendam confeſsionem. Ego tamen adhuc iudico omnino veram eſſe doctrinam Suarij; neque in eâ vllum video conſequentiæ defectum. Fateor quidem non requiri poſitiuam volitionem abſoluendi; fateor etiam Secundò, ſi Sacerdos nihil dicat pœnitenti, ſed audiat eius confeſsionem, eſto ſine animo abſoluendi, eum obligari ad ſecretum; & hoc eſt quod docet Suarez; nego tamen inde vllo modo inferri, eum, qui ab initio clamat ſe nolle confeſsionem audire & abſoluere, & vult inde ſe ſubtrahere, etiam obligari eo ſigillo. Diſparitas eſt meo iudicio euidens, & quidem deſumpta ex ratione, quam idem Lugo probauerat, & benè, illum, qui ficto Confeſſario seriò confitetur, frui eo priuilegio, quia ſcilicet bonâ fide inchoauit, & fortè etiam perfecit totam ſuam confeſsionem; non ergo debuit defraudari eâ gratiâ; deinde quia voluit perfici illud Sacramentum prout à Chriſto re ipſâ fuit inſtitutum. Atqui quando Sacerdos ante 22
inchoatam confeſsionem proteſtatur ſe nolle audire confeſsionem, & hoc inculcat pœnitenti, profectò iam pœnitens non inchoat bonâ fide, ſed malâ, quia vult confiteri non accipiendo abſolutionem, aut ab inuito eam extorquendo, cùm audiat Sacerdotem dicentem ſe nolle eum audire; iam ergo intendit Sacramentum, quale Chriſtus non inſtituit, nempe ſine intentione abſolutionis, aut cum eâ violenter datâ; ergo non habet ius ad illud ſecretum non minùs quàm ſi ipſe ab initio fuiſſet confeſſus nullum habens animum accipiendi abſolutionem. Et (vt verù fatear) ego nec quidem probabilem differentiam video inter hos duos caſus; ſiue enim illius abſolutionis defectus refundatur in animum pœnitentis, ſiue è contrario in animum Confeſſarij, dummodò, vt dixi, hoc totum ſit iam ab initio notum ipſi pœnitenti, & in vtroque agnoſcatur futura inualidитas

liditas Sacramenti, in vtroque ſit præuiſa,&c. non video cur magis fruatur iure ſecreti in vno quàm in altero caſu.

Obiectio. Reſpondebis: Poteſt mutare Confeſſarius animum, & tunc dare abſolutionem validam. *Soluitur Primò,* Sed contrà, quia etiam ipſe pœnitens poteſt poſt dicta omnia peccata animum mutare, & concepto dolore abſolui validè, maximè ſi fortè inculpabiliter putat ſe non teneri dicere illum malum animum quo acceſſit; tunc enim nihil penitus foris oſtendendo poteſt efficere validam confeſſionem. Et habet hoc maximè locum in ſententiâ Lugo, qui benè docet contra Coninck ſufficere, ſi dolor de peccatis & propoſitum emendationis ſint poſt dicta omnia peccata, priùs tamen quàm detur abſolutio; ergo ſi ea poſſibilitas mutationis animi ſufficit pro Confeſſario, ſufficiet & pro pœnitente; ac proinde non erit conſequentia in duplici eâ doctrinâ. Abſolutè autem

23 *Secundo.* reſpondeo, Confeſſionem illam poſſe eſſe Sacramentalem, eo ipſo quòd deinde Sacerdos velit dare abſolutionem mutato animo; quia confeſſio exterior ſolùm requiritur, vt Sacerdos ſciat ea peccata; ſcire autem ea poteſt per confeſſionem etiam quæ non fuit Sacramentalis, dum fuit facta; nam ſi nihil mihi dicendo de confeſſione narraret mihi quaſi amico aliquis omnia ſua peccata, non eſſet confeſſio Sacramentalis, & tamen ſi ille adderet, *Ab omnibus his peccatis peto abſolutionem*, ego nullâ nouâ petitâ confeſſione poſſem illum abſoluere in omnium ſententiâ. Ecce confeſſio illa quæ non fuit Sacramentalis, neque induerat obligationem ſecreti, facta eſt Sacramentalis, dum ille mihi dixit, *De his me accuſo, & ab his peto abſolutionem*, & ego illam do: idem eſt in præſenti caſu. Ad illam confirmationem de moribundo dico eum bonâ fide proceſſiſſe, quia nihil fecerat Sacerdos in contrarium proteſtatus; in noſtro autem caſu iam oſtendimus magnam diſparitatem.

Obiectio. Rogabis; Quid ſi pœnitens veniat agnoſcens ſe non eſſe ſufficienter diſpoſitum, inducétne ea confeſſio obligationem ſecreti? *Soluitur.* Reſpondeo, Vel pœnitens non venit cum animo faciendi veram confeſſionem, & tunc nulla erit obligatio ſecreti; vel è contrario habet animum ſerium confeſſionis, & ſciendi quid ſibi deſit ad validè abſolutionem obtinendam, eſto agnoſcat ſe adhuc non habere neceſſaria omnia. Et in hoc caſu omnino iudico eſſe obligationem, eſto Confeſſarius deprehendat illum de facto eſſe incapacem, quia reuerà ille bono animo inchoauit Sacramentum hoc: id quod habet locum etiamſi non habuerit animum accipiendi tunc abſolutionem, ſed poſteà; vi tamen eius confeſſionis: vti quando aliquis hodie facit mediam confeſſionem & alte-

24 ram mediam cras. Vbi iure reprehendit Lugo aliquos, quos dicit accedere ad Sacerdotem, & quaſi in confeſſione narrare aliquid quod ſub ſigillo dicere volebant; eo autem narrato dicunt, *Nunc abſolutionem non curo, volo illam ad aliud tempus differre:* hi enim videntur ab initio venire non animo confeſſionis; ac proinde ſi Confeſſario eâ de re clarè conſtaret, non obligaretur ad ſecretum confeſſionis, ſed ad naturale; eſſet tamen meo iudicio etiam tunc valdè periculoſum aliquid reuelare, quia poſſet alter tunc dicere, ſe id ſolùm in confeſſione manifeſtaſſe.

Quæritur præterea de chartâ, in quâ ſcribitur confeſſio, an qui illam inuenit, obligetur ad ſigillum. *An repertor ſcripta confeſſionis teneatur ad ſigillum.* Multi, quos Diana refert & ſequitur Tomo 2. Tractatu 4 de Sacramentis, reſolut. 112. affirmant: alij negant apud eumdem, vt Suarez, Coninck, & Layman, quibus adhæret Lugo; quia illa ſcheda non eſt confeſſio, ſed præparatio, vt deinde poſſit confiteri: vt ſi quis ad memoriter retinenda peccata ea in cubiculo paulò altiùs repeteret, cumque alius audiret, non teneretur hic ad ſigillum. Addit tamen Lugo, eos, qui olim dicebant fieri poſſe confeſſionem per litteras, debuiſſe conſequenter docere, litteras illas ad Confeſſarium miſſas, ſi ab aliquo interciperentur, & legerentur, inducturas obligationem ſecreti. Vbi ego aduerto eam obligationem ſecreti non inchoandam dum ille ſcriberet, ſed dum iam clauſas litteras mitteret Confeſſario. Et quoad hoc fortaſſe etiam de facto poſſet aliquid ſimile concipi, ſi, qui loqui non poſſet, poſſet ſcribere, & ita ſcriberet ſua peccata, vt in ſuâ præſentiâ eam chartam daret Confeſſario, & hic eam legeret: ſi enim tunc alius in quodam loco abſconditus poſſet etiam eam legere, teneretur eodem modo ad ſecretum. Et idem dico, quando de facto quis confitetur ex ſchedâ, ſi, dum durat confeſſio, eam alius legeret, eſto verba non audiret, videretur omnino obligandus.

Difficultas eſt, ſi ea inueniatur poſt confeſſio- 25 nem; Lugo putat, ſi immediatè pòſt, fore obligationem ſecreti: id quod metaphyſicè loquendo ait in ipſis verbis poſſe contingere, ſi confiteretur quis vbi eſſet echo, quæ reflecteret verba poſt prolatam abſolutionem. Ego tamen, poſtquam iam eſt finita confeſſio, ſiue parum ſiue multum temporis intercedat, puto non obligari eum qui illam deprehendit, & ad hoc non valere eam inſtantiam ex echone deſumptam; nam ibi illa repercuſſio eſt moraliter ipſamet locutio pœnitentis, ideoque ſortitur eamdem obligationem ſecreti. At ſcriptura manens non eſt effectus confeſſionis, ſed primæ ſcriptionis, & quidem per ſe iam quaſi externus: eodem enim modo durat, ſiue iam dudum ſcripſerit ſiue immediatè antè; ac proinde pœnitentis vitio debet tribui, quòd eam ſchedam reliquerit, non minùs quàm ſi ſurgens eam amiſiſſet in templo. Addit Lugo idem eſſe dicendum, ſi quis per litteras peteret licentiam à ſuo Prælato, vt poſſet abſolui à caſibus reſeruatis: qui enim eas litteras legeret teneretur ſecretò, ſicut qui caſu audiret pœnitentem petentem licentiam vt poſſet abſolui, quia etiam illa petitio eſt (vt diximus ſuprà) in ordine ad confeſſionem ſeu inchoatio confeſſionis. Ego tamē ſub eâdem diſtinctione intelligo hanc doctrinam quâ præcedentem, vt ſcilicet ille, qui litteras illas clauſas aperiret, vel dum Prælatus eas legit, ipſe etiam eas legeret, obligetur ad ſecretum; non autem, caſu quo poſteà illas inueniret in cubiculo Prælati, aut alibi, eaſque legeret, quia ea ſcriptura iam non eſſet petitio licentiæ; vti confeſſio ſcripta inuenta, ex quâ aliquis confeſſus eſt, non eſt iam confeſſio. Aduerte tamen, licet legens eas ſcripturas non obligetur ſigillo ſtricto confeſſionis, teneri tamen ad ſtrictiſſimum ſilentium.

SE-

Digitized by Google

SECTIO TERTIA.

De materiâ huius ſigilli.

26 QVÆRIMVS, quid ſit, quòd oon poſſit à Confeſſario manifeſtari. Et quidem de peccatis mortalibus non eſt difficultas vlla, qoio ſit materia ſecreti; quia ſi quid aliud poreſt eſſe, hoc maximè. Prima ergo difficultas eſt de venialibus; in qoâ Ledeſma apud Lugo ſuprà num. 51. & apud Suarez ſect. 3. putauit reuelare peccatum vnom veniale, dummodò non dicatur eſſe auditom in confeſſione, non eſſe mortale. Contraria tamen ſententia inter omnes alios communis docet, etiam veniale non poſſe vllo modo reuelari, niſi peccando mortaliter. Ratio eſt, quia illa eadem reuelatio eſt io maximam irreuerentiam Sacramenti, & vehementer retrahens hominem à confeſſione venialium; quæ etiam eſt magni momenti, eſto non ſit ad ſalutem neceſſaria: eſt etiam ſæpè magis moleſta reuelatio alicoius venialis quàm vnius mortalis. Poteſt tamen Confeſſarius dicere in communi, illum hominem ſibi confeſſum veniale; quia ſi poteſt dicere confeſſom eſſe, poteſt dicere confeſſum veniale, quia hoc vt mioimum eſt neceſſarium ad confeſſionis valorem: non poteſt autem eo mudo oec in genere dicere, confeſſus eſt mortale, quia hoc non includitur in coofeſſione, & eſt iam reuelare plus quàm coofeſſio per ſe reuelar.

Reuelare peccatum veniale ex confeſſione eſt mortale.

Quæter tamen aliquis, quandoquidem dicere illum fuiſſe confeſſum veniale oon eſt cootra ſigillom, an etiam nun ſit dicere, *Confeſſus eſt infimum veniale, quod poteſt eſſe*, & explicate poſſit tunc, quod ſit hoc veniale. Ratio dubitandi eſt, quia Confeſſarius tunc nihil plus, imò qoodammodò mious dicit, quàm ſi præcisè diceret *Confeſſus eſt veniale*; poſſem enim tunc cogitare confeſſum aliquod ex maioribus inter venialia: at quando dico *minimum*, iam dico infimom quod potuit ille dicere. Reſpondeo, Etſi rem metaphyſicè conſiderando fortaſſe dicere poſſemus, ex eo capite non eſſe contra ſigillum coofeſſionis; nihilominùs vel quia numquam ſcitur quod ſit minimom veniale, vel ne aperiamr porta, vt Coofeſſarius puter pro ſuo libitu hoc eſſe minimum, interim ſit ex maioribus; & ne, ſi in vno caſu admittatur exceptio, trahatur ad alios paulò grauiores coofequentia (vt ſæpè fieri ſolet in rebus moralibus) oportuit vt neque in hoc id eſſet licitum.

27 Quæ de peccatis dicta ſunt, debent etiam iotelligi de circumſtantijs peccatorum, quia & hæ augent malitiam, & ſunt pars peccati. Eſt etiam hoc intelligendum non ſolùm de ipſâ tranſgreſſiooe circumſtantiæ, ſed de ipſâ circumſtantiâ quaſi obiectiuâ; v.g. dixit aliquis ſe peccaſſe contra caſtitatem, & quidem contra votum caſtitatis, non poſſum ego dicere, *Talis habet votum caſtitatis*, niſi id aliunde anteà ſciuiſſem.

Non licet etiam peccatorum circumſtantias reuelare.

Obiectio prima.

Dices Primò; Habere votom caſtitatis non eſt malum & peccatum, ſed potiùs virtus: deinde ex eo quòd dicatur habere votum, nihil ſignificatur de confeſſione alicuius peccati contra illud; ergo. Reſpondeo tamen, Poſſe ex eâ reuelatione etiam coofeſſionem manifeſtari; nam ſi vlteriùs ioterrogetur Confeſſarius vnde id ſciat, nequeatque reſpondere, facilè ingenerabitur opinio, quòd id intellexerit ex peccato aliquo contra illud votum facto, in confeſsione ſibi dicto; deinde ſi ipſe pœnitens nulli illod votum dixit, poſteaque audiat ſuum Confeſſarium dixiſſe de illo voto, ſioe dubio intelliget illum reuelaſſe aliquid de coofeſsione.

Reſponſio.

Dices Secundò; Etiamſi dicatur eum Sacerdotem ex confeſsione ſolâ habere notitiam, quòd Petrus habeat votum caſtitatis, non propterea colligi, qoòd coofeſſus ſit aliquod peccatum contra caſtitatem; votum enim illud dicere Confeſſario potuit, tum vt ſciret obligationem quam ex illo habet, tum vt quæreret, an liberari ab illo poſsit, & ageret de petendâ diſpenſatione. Reſpondeo hinc probari non eſſe omnino certam illam illationem, ac proinde excuſari aliquo modo Confeſſarium poſſe; nihilominùs qoia ſimilia dubia frequenoùs ſolent tractari extra coofeſsionem, & ſaltem ſub probabili conſequentiâ, poteſt illud peccatum inferri, nullatenus debet admitti, licitum eſſe Confeſſario tale votum reuelare.

Obiectio ſecunda.

Reſponſio.

Secunda difficultas eſt: Si quis dicat ſe habere animom peccandi, vtrùm hæc voluntas cadat ſub ſecretum, cùm oon ſit peccatum de præſenti, ſed de futuro. Communis ſeotentia docet omnino obligare: & ratio eſt manifeſta; nam illa voluntas etiam de præſenti eſt peccatum, eſto reſpiciat actionem futuram; & licet fortè ratione illius mali animi tunc durantis, quaodu confitetur, non poſsit ille homo abſolui, nihilominùs noo poteſt illud peccatum reuelari; alioquin quandocumque negatur alicui abſolutio, poſſent eius peccata reuelari: id quod apertè falſum eſt. Aduerte tamen, ſi pœnitens non veniſſet animo abſolutionem obtinendi, iam tunc redire regulam ſuprà traditam, quòd ſcilicet oon eſſet vlla obligatio ſecreti. 28

Tertia difficultas eſt, Vtrùm defectos naturales, qui manifeſtantur occaſione peccati, ſint etiam materia ſigilli. Pater Vaſqoez num. 2. diſtinguit: vel eoim peccatum, ratione cuius eſt detectus ille defectus naturalis, eſt occultum; vt ſi dixerit ſe, eſto haberet defectum natalium, habuiſſe animom accipiendi officium, quod tamen ſuſcipi cum eo defectu non poteſt; & tunc ait ooo eſſe contra ſigillum reuelare illud delictum, qoia inde ooo poteſt vllo modo veniri in cognitionem peccati: ſi verò iam illud officium ſuſcepit, tunc fatetur Confeſſarium illum defectum natalium reuelantem peccare contra ſigillum, quia eo ipſo reuelat peccatum eius pœnitentis; qui enim ſciuot illum eſſe Sacerdotem, & audiunt habere talem defectum, eo ipſo inferunt, Ergo peccauit ſuſcipiendo eos Ordines, ſeu illud officium. Nihilominùs vniuerſaliter eſt dicendum, Noo licere id vmquam manifeſtare: & conſtat à fortiori ex his, quæ paulò antè docuimus, quòd non liceat dicere votum caſtitatis, quod ſe habere dixit pœnitens, cùm tamen illud votum noo ſit materia pudoris, ſed potiùs laodis; moltò ergo magis hi defectus, quorum reuelatio eſt ſæpè occaſio maioris doloris, quàm ſi reuelaretur vnum peccatum mortale.

Liceá ne defectus naturales cognitos in confeſſione reuelare.

Dices; Ergo ſi quis ad explicandam malitiam adulterij dicat ſe eſſe coniugatum, vel ſe eſſe Sacerdotem, noo poterit poſteà Confeſſarius dicere 29

Obiectio.

ſe

ſe audiuiſſe Sacerdotem vel vxoratum : hoc autem planè eſt contra communem ſenſum. *Reſponſio.* Reſpondetur, In his rebus aliqua eſſe quæ moraliter ſunt nota; vt quòd ſit Sacerdos, quòd habeat vxorem, &c. quæ per ſe loquendo non dicuntur à pœnitente ſub ſecreto; ideoque in talibus non eſt obligatio vlla ſecreti: alia verò quæ & ſecreta ſunt, & pœnitens non manifeſtat niſi coactus, vt declaret ſuum peccatum, ſeu circumſtantiam illius mutantem ſpeciem, hæc autem intelligitur dixiſſe ſub ſecreto. Ego ex propoſito dixi, *Per ſe loquendo non eſſe eam obligationem in his quæ ſpectant ad Sacerdotium, matrimonium*, &c quia aliquando admitterem etiam in his eſſe obligationem ſecreti; vt ſi pœnitens eſſet quidem Sacerdos, occultare ſe tamen vellet; vel quia incedit in veſtitu ſæculari, vel ob alias rationes; & tunc ſine dubio non liceret id reuelare. Eſt ergo maximè in hoc puncto attendendum ad notorietatem rei dictæ, & ad hoc, quòd non ſit materia pudoris, & quòd ex illâ nihil poſſit inferri de peccato ipſo; his enim tribus poſitis videtur planè certum pœnitentem non dixiſſe eam circumſtantiam ſub ſecreto, ſed ſine myſterio quoad hoc punctum, ad declarandam tamen malitiam peccati; vt ſi etiam hoc modo alienum peccatum narraret, *Accuſo me quòd heri interfuerim duello illi publico*: eo enim caſu non vult occultare, quòd fuerit duellum, imò hoc ſupponit publicum.

30 Circa virtutes verò, reuelationes & gratias à Deo acceptas, quas pœnitens manifeſtat Confeſſario, Sà, Henriquez, Nauarrus & Bonacina apud Lugo num.58. dicunt non eſſe materiam ſigilli confeſſionis: ipſe verò Lugo diſtinguit; vel enim dicuntur propter directionem conſcientiæ pœnitentis, & tunc admittit non eſſe materiam ſigilli; vel dicuntur vt circumſtantiæ peccati, v.g. ad declarandam ſuam ingratitudinem in Deum, quòd poſt tot beneficia accepta adhuc Deum offenderit; & tunc putat cadere ſub ſigillum, cùm iam ſint ſaltem in obliquo materia confeſſionis; & apparet aliunde, quòd pœnitens velit ea eſſe ſub ſecreto. Ego tamen non puto ex hoc capite poſſe vllam ſumi diſparitatem, quia ſiue hoc ſiue illo dicantur, numquam ſunt peccata nec materia confeſſionis, nec quidem in obliquo, ſed tantùm purus putus terminus extrinſecus eius peccati ingratitudinis; nec vllo modo oſtendunt peccatum dictum in confeſſione; nec apparet ex hoc capite, cur malit pœnitens occultari, quando eas dicit hoc modo, quàm ſi eas dixiſſet, vt conſuleret Confeſſarium circa ſuæ conſcientiæ directionem. Adde, non videri liberum pœnitenti obligare Confeſſarium ad ſigillum in his quæ non ſunt ex ſe materia illius; vt ſi ille eloquentiſſimè in confeſſione locutus fuiſſet, eſto vellet eam eloquentiam manere ſub ſecreto, non eſt tamen id in voluntate ipſius; debet enim eſſe aliquid, quod ex ſe ſit peccatum aut circumſtantia illius, vel in pudorem & minorem illius æſtimationem, vel certè ex quo poſſit quodammodò veniri in peccati cognitionem.

31 Hinc poteſt etiam decidi, quid ſit dicendum de alijs defectibus, quos pœnitens in actu exercito oſtendit, dum confitetur v.g. quòd ſit ſcrupuloſus, quòd in nugis trahat moras, &c. Communis ſenſus videtur docere, eos non eſſe ſub ſigillo; nam paſſim ſine vllo planè ſcrupulo ſolemus dicere, hunc aut illum eſſe ob ſuos ſcrupulos intolerabilem in confeſſione. Ratio eſt, quia hi non ſunt defectus, de quibus pœnitens ſe accuſat, ſed in actu exercito committuntur à pœnitente, & videntur à Sacerdote, ſeu percipiuntur ſenſibus; vt ſi dum confitetur, perpetuò manus habet inquietas, vertat caput huc aut illuc, procul dubio dicere hoc de illo non eſt contra ſigillum; imò ſi graue aliquod peccatum ibi committeret, & à Sacerdote videretur, ſi tamen de illo ſe non accuſaret, non eſſet haud dubiè materia ſigilli.

Quæritur præterea de peccatis publicis; v.g. occidit aliquis alterum, publicè conuincitur de illo, condemnatur, confitetur, poſſúmne ego dicere, *Ille eſt mihi ſuum homicidium confeſſus?* videtur enim tunc non diffamari, ſed potiùs laudari, quòd de illo egerit pœnitentiam. Idem eſt de hæretico publico, qui conuertitur, poſſúmne dicere, *Ille accuſauit ſe de ſuâ hæreſi?*. Ioannes Medina quæſtione de his quæ à Confeſſario celanda ſunt ait hoc non eſſe ſub ſigillo; idemque alij nonnulli videntur ſentire: & reuerà rem ſpeculatiuè conſiderando non poteſt negari id eſſe ſatis probabile. Nihilominus non eſt recedendum à communi ſententiâ, quæ aſſerit & hoc cadere ſub ſigillum; quia per accidens eſt, quòd id cedat hîc & nunc in laudem illius. Addo ego, fortaſſe neque hoc eſſe verum; quia poteſt contingere, vt reus ille actionem quidem eam exteriorem homicidij v.g. admiſerit, habuerit tamen interiùs ignorantiam aliquam inuincibilem illum excuſantem, aut libertate caruerit, aut excuſationem aliam inuincibiliter reputatam ſufficientem; quando autem iam dico eum confeſſum eſſe, oſtendo illum non materialiter tantùm, ſed formaliter peccaſſe: poſſum tamen ego tunc illud peccatum dicere non vt ex confeſſione, ſed vt aliunde notum. Nam licet non defuerint, qui dixerint Confeſſarium, eo ipſo quòd ſciat aliquid per confeſſionem, non poſſe de eo loqui, etiamſi per alteram ſcientiam ipſi ſit notum, id tamen meritò communiter reijcitur. Ratio eſt, quia ſcientia, quam ego aliunde habeo, non impeditur per alteram ex confeſſione; ergo poſſum ex illâ loqui, quidquid ſit de hac ſecundâ notitiâ. Confirmo; Quia ſi ſcientia alia impediretur per confeſſionem, poſſet tunc nequam aliquis Sacerdos, cuius delicta eſſent etiam publica, confiteri ſuo Iudici Eccleſiaſtico, vt hic nihil deinde poſſet facere ex eâ ſcientiâ communi; hoc autem planè eſſet abſurdum; ergo.

An liceat peccatum aliunde publicum, etiam ex confeſſione intellectum, reuelare.

Quæritur Sextò, An poſſit quis narrare peccatum in confeſſione auditum non nominando perſonam Reſpondetur communiter poſſe, dummodò non ſit periculum vllum deueniendi in notitiam perſonæ. Vnde ſi inter paucos, quorum confeſſiones excepit, dicat ſe tale peccatum audiuiſſe, cenſeri deberet grauiter peccare; vti ſi nominaret Religionem, ex quâ dixiſſet ſe audiuiſſe tale aut tale peccatum: eo enim caſu omnes illius Ordinis Religioſi partialiter infamarentur. 23

Poſſitne peccatum reuelari tacendo perſonam.

Dices; Ergo à fortiori ſi quis dicat ſe in tali ciuitate audiuiſſe vſuras, ſodomias, peccabit contra ſigillum; quia pauciores fortè homines ſunt in illâ totâ ciuitate, quàm in aliquâ integrâ Religione v.g. Sancti Franciſci: ſi ergo qui reuelaret graue peccatum Religioſi alicuius dicendo ex *Obiectio.*

quo

quo ordine eſſet, eſto perſonam ſeticuiſſet, faceret contra ſigillum, etiam faceret dicendo ſe in tali ciuitate audiuiſſe vnum ſodomitam; hoc autem videtur eſſe valdè durum. *Reſponſio.* Reſpondeo, Me non dixiſſe ideò facturum contra ſigillum, quia eſſet periculum, ne deprehenderetur quis ille Religioſus eſſet; quoad hoc enim fateor minus periculum fore in vnâ numeroſâ Religione quàm in ciuitate etiam magnâ, dummodò ex maximis non ſit, ſed quia infamia illa vnius Religioſi redundat in Ordinem; ac proinde iam ex confeſſione illa infamatur vnus Ordo: in quo puncto eſt maxima diuerſitas inter conciues & inter correligioſos; nam hi ob maiorem inter ſe vnionem & vnius inſtituti profeſſionem incredibiliter ſunt magis connexi, quàm homines qui intra eoſdem muros habitant, qui parum curant, ſi aliquis ex ipſis ſit fur, & ſuſpendatur publicè; hoc autē grauiſſimè toleraretur in religioſo Ordine.

Aduerte tamen, in hoc caſu non incurri pœnas impoſitas à iure contra reuelantes confeſſionem, quia hi non pœnitentis, ſed ciuitatis vel Ordinis peccata manifeſtant, vt Diana docet cum communi Tomo 1. Tractatu 1. Miſcell. reſolut. 13.

SECTIO QVARTA.

Aliqua notatu digna circa præſentem materiam.

33 CIRCA hanc autem reuelationem in genere aduerte, debere maximam adhiberi attentionem, quia ſæpiſſimè inter auditores aliquis inuenitur qui combinando varia venit in cognitionem perſonæ. Circumfertur quædam hiſtoriola, quæ ſiue vera ſit ſiue falſa, & ad Confeſſarios monendos conficta, rem tamen benè declarat de Confeſſario, qui remoto ſatis loco ab eo, vbi confeſſiones audiuerat, dixit, *Prima perſona quam audiui confitentem, fuit adultera.* Poſt aliquot annos dum in illam perſonam marito præſente incidiſſet, oblitus iam prioris ſui dicti, cum iubilo dixit eam ſalutans: *Veſtra dominatio fuit prima, cuius confeſſionem in meâ vitâ audiui.* Maritus qui & priorem & hanc ſecundam propoſitionem Confeſſarij audiuerat, conſequentiam facilè intulit, & ſuam vxorem vt de adulterio à ſe claſè conuictam interfecit. Poteſt etiam ſolùm dicendo, *Hodie mihi talis confeſſus eſt,* eſto nullum penitus peccatum reuelet, dare fundamentum, vt alij iudicent eum habuiſſe caſum reſeruatum, in Religione v.g. vbi debent omnes certis & deſignatis perſonis confiteri; qui autem id dixit non erat ex illis, ac certum ſimul fuit ordinarios Confeſſarios domi eo die fuiſſe; facilè quis inferre poſſet; Ergo ille quærens Confeſſarium extraordinarium habuit caſum aliquem reſeruatum: vnde nec Prælatus dicere poterit, Petrus petijt à me facultatem totam pro ſuo Confeſſario; quia id iam eſſet idem ac dicere, illum habuiſſe caſum reſeruatum. Verùm de hoc ſuprà diximus, neque Prælatum, neque ipſum qui petit licentiam, poſſe id reuelare. Sed quid ſi poſtquam Prælatus dedit licentiam, deprehendiſſet caſu ſubditum confitentem ei Confeſſario extraordinario, poteritne illi obijcere, *Tu confeſſus es hodie Confeſſario extraordinario?* & idem eſt de alio quocumque Religioſo, qui illum inueniſſet confitentem eidem extraordinario. Reſpondet Cardinalis Lugo, Id non eſſe 34
contra ſecretum, quia qui illum vident, non accipiunt notitiam ex confeſſione ipſius, ſeu ex notitiâ quam ille dat ſuo Confeſſario, ſed ex notitiâ quam ipſa actio phyſica dat de ſe; vti ſi ille idem Religioſus iret ad Pœnitentiariam Papæ ad Sanctum Petrum, ibique confiteretur, daret quidem occaſionem ſuſpicandi illum quæſiuiſſe caſus alicuius reſeruati abſolutionem, non tamen tenerentur omnes, qui illum viderunt confitentem, ad non dicendum, illum ibi fuiſſe confeſſum. Hæc inſtantia mihi non videtur efficax; nam qui it ad eum locum publicum, iam eo ipſo ſe exponit omnibus, vt videatur dum confitetur; ac proinde non poteſt velle eſſe ſub ſecreto, quòd ſit confeſſus; ſicut qui aduocatis teſtibus diceret ſua peccata, non tenerentur illi ad ſigillum iuxta ea quæ paulò ſuperiùs diximus. At qui ſecretò confitetur, intendit directè hoc ipſum occultare; ac proinde debet hoc eſſe ſub ſecreto. Confirmo hoc meo iudicio euidenter retorquendo argumentum Cardinalis; etenim hic fatetur tunc ipſum Confeſſarium non poſſe dicere talem Religioſum ſibi confeſſum; (ſuppono eſſe illud periculum, quòd ſit iudicandus habuiſſe caſum reſeruatum:) atqui etiam ipſe Confeſſarius præter notitiam quam habet peccatorum ex confeſſione, habet oculos ſicut ille, qui intrat in cubiculum ad hoc, vt acquirat ſimilem notitiam, quam actio ipſa genufleſtendi eo modo ante Confeſſarium tribuit intranti: habet ergo duas notitias tunc Confeſſarius; vnam extra confeſſionem, quam habet ille qui intrat; alteram ex ipſâ auditione peccati; ergo non minùs Confeſſarius poterit dicere Titium ſibi eſſe confeſſum, quàm id dicere poteſt qui intrauit. Patet conſequentia, quia (vt ſuprà oſtendimus) ſi Confeſſarius habeat notitiam vnam ex confeſſione, & aliam extra, ſimilem ei quam habent alij qui non ſunt Confeſſarij, non obligatur ſigillo; & poteſt loqui eodem modo quo alij: ergo ſi alij poſſunt tunc dicere, *Tu es hodie confeſſus Roderico*; potero & ego hoc ipſum dicere. Omnibus ergo ponderatis iudicarem illum, qui vidit ipſum confitentem, teneri eo ſigillo ad ſecretum: & reuerà eſto ſigillo confeſſionis non teneatur, tenebitur grauiſſimè ſigillo naturali; loquor, caſu quo inde poſſit deueniri in ſuſpicionem grauis peccati.

Quæritur præterea, An ſi pœnitens ſine cauſsâ manifeſtauit complicem in confeſſione, obligetur Confeſſarius ad ſecretum. Communis ſententia (vt videre eſt apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 111.) affirmat contra Ioannem de la Cruz ibidem citatum; nam omnia ea, quæ in confeſſione dicuntur vt neceſſaria aut vtilia, ſeu aliquo modo conducentia ad declarandum peccatum, manent ſub ſigillo. Addo ego, in hoc caſu eſſe etiam eam ſpecialem rationem, quòd ſi manifeſtetur complex, facilè poterit hic colligere id venire ex confeſſione ſui complicis; ac proinde Confeſſarius iam mediatè manifeſtabit delictum, vel certè dabit magnam & periculoſam occaſionem manifeſtationis. Et ſanè in narratione peccati, quando Confeſſarius non poteſt aliunde id oſtendere, occaſionem vehementem dat, vt ſuſpicentur auditores eum loqui ex ſcientiâ confeſſionis.

Pro

Datúrne paruitas materia in violatione ſigilli confeſſionis.

Pro complemento huius puncti quæres, An poſſit in hoc peccato eſſe paruitas materiæ. Loquendo de paruitate ex indeliberatione, extra dubium eſt eam poſſe dari; quia vti ex defectu totali libertatis quæcumque actio, quantumuis in ſe alioquin mala, ipſum etiam odium Dei, non eſt vllo modo peccatum; ita quando adeſt ſola ſemiplena libertas ad mortale inſufficiens, quæcumque actio ſit, non poteſt habere aliam malitiam quàm venialem: quæſtio ergo eſt circa paruitatem materiæ ſuppoſitis alijs quæ ad mortale requiruntur. Aliqui putant id habere locum quando veniale aliquod narratur, non tamen vt auditum in confeſſione; tunc enim nec confeſſioni ſit irreuerentia, quia non dicitur, quòd illud ex ipsâ ſciatur; neque ipſi perſonæ ſit iniuria

36 grauis; ergo. Verùm hæc doctrina communiter reijcitur, & meritò; quia Chriſtus Dominus voluit vt in nullo caſu id liceret, ſed ſub graui præcepto è contrario obligaret, eſto aliquando ceſſare videretur ratio legis. Deinde argumentor retorquendo rationem aduerſam: Nam eodem modo dicerem ego, nec reuelare etiam mortale eſſe peccatum graue; nam ſi ego non dico me illud ſcire ex confeſſione, non faciam iniuriam Sacramento; ſicut iam non facio, quando veniale reuelo, non dicendo me illud ſcire ex confeſſione: aliunde autem poteſt eſſe tale mortale, vt eius promulgationem nihil curet pœnitens: ſæculares enim ſæpè nullo modo curant aliqua ſua peccata diuulgari; vnde dum agitur de peccato infamationis, tradi ſolet à Doctoribus, in multis caſibus ob hanc rationem non eſſe graue peccatum, manifeſtare aliquod peccatum occultum alicuius ſæcularis; ergo ea ratio aduerſa nimis multum probat. Tertiò argumentor; Quia (vt ſuprà agens de ſigillo circa venialia diximus) aliquando homo grauiùs ſentit reuelari vnum ſuum veniale quàm mortale. Poſſet ergo contingere quòd Confeſſarius putaret de hoc veniali non fore ſolicitum pœnitentem, interim tamen grauiſſimè illum ea res pungeret; debuit ergo grauiter omnis ea manifeſtatio prohiberi. Quartò; Quia Aduerſatij fatentur, ſi dicat Confeſſarius ſe id ſcire ex confeſſione, fore peccatum graue: atqui eo ipſo quòd illud peccatum reuelet, eſto de confeſſione taceat, poſſent audientes iudicare illum loqui ex confeſſione, cùm ſcirent non eſſe peccatum graue eo modo loqui; ergo.

Meliùs ergo poteſt paruitas materiæ in hac locutione explicari, non in ipſo peccato, ſed in loquelâ, quando ſubeſt periculum, quòd audicotes venient in cognitionem; poteſt enim hoc ipſum periculum adeò eſſe leue, vt ſolùm venialem culpam inducat eius tranſgreſſio, vt benè notauit Lugo ſuprà num.71. qui num.72. ex Nauarro benè etiam notat eſſe contra hoc ſigillum, quando Parochus vel alius audit ſimul plures confitentes pueros doli capaces, aut de quibus dubitatur an ſint capaces: nam exponit omnium peccata omnium reuelationi, & deinde vtitur Sacramento in iocum. Denique in iure in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, de Pœnitentiâ & remiſſione, mandatur, vt vnus vni confiteatur. Ego his temporibus non vidi hunc abuſum; de quo Nauarrus.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASEXTA.

Quomodo poſſit Confeſſarius loqui ad vitandam reuelationem confeſſionis.

1 DIXIMVS, cum nec directè nec indirectè poſſe reuelare peccatum pœnitentis. Hinc autem oritur duplex difficultas. Prima eſt, quia ſi Confeſſarius interrogetur de peccato pœnitentis, non videtur poſſe illud negare; ſi autem taceat, iam illud fatetur. Secunda eſt, quando negat abſolutionem, ſi dicat ſe hanc non dediſſe, iam manifeſtat illum caruiſſe dolore, aut habuiſſe aliquem defectum eſſentialem; hoc autem ipſum eſt manifeſtare illius peccatum. Eſt etiam difficultas quomodo, quando non eſt periculum reuelationis peccati, poſſit Confeſſarius vti eâ ſcientiâ. Quæ omnia hac diſputatione declaranda ſunt.

SECTIO PRIMA.

Quid de primo puncto.

CIRCA primum Gabriel, quem reijcit Pater Vaſquez art.4. dub.11. docuit, Sacerdotem interrogatum ſub iuramento, & coactum ad reſpondendum, debere reuelare confeſſionem, ne ſit periurus. Hæc doctrina eſt planè contra ſenſum omnium Fidelium, qui in nullo planè caſu cenſent eſſe licitum reuelare confeſſionem. Debet ergo tunc non quidem tacere, quia hoc eſſet quodammodò fateri, ſed dicere, ſe neſcire illud peccatum, neque illud audiuiſſe: quæ duo in præſenti idem ſunt, quantumuis Sotus adductus à Vaſquez voluerit ea diſtinguere. Dicit autem Sacerdos tunc veriſſimè *ſe neſcire*; quia vti interrogatur, an ſciat ad dicendum; ita reſpondet meritò, ſe neſcire, & intelligitur *ad dicendum*. Dif- 2
ficultas autem vlteriùs eſt, an ſi interrogans dicat, non ſolùm quæro, *An ſcias ad dicendum*, ſed abſolutè & ſimpliciter, *Verùm id ſcias ſine vllâ reflexione aut limitatione in contrarium*; quid ſit tunc agendum. Paludanus diſtinct. 2. quæſt. 3. art. 3. num. 37. & Soto diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. dixit, tunc non debere negare, quia iam non reſtat verus ſenſus in quo neget; debere tamen tacere. Communiter tamen reliqui docent, poſſe eum tunc negare cum quacumque reflexione. Et quidem paulò antè diximus, quòd tacere in ſimili occaſione eſſet idem ac fateri. Quod verò negare etiam tunc poſſit, docet Vaſquez dub. 12. num.7. & Suarez diſp. 33. ſect.6. num.7. Lugo ſuprà num.74. & Tannerus diſp.6. de Pœnitentiâ quæſt.9. dub.6. Aliqui id probant, quia ille excuſatur à mendacio, qui profert verba in ſenſu quem facerent, ſi exteriùs apponeretur limitatio, eſto re ipsâ non ponatur; ergo cùm illa verba,

Quid faciendum Confeſſario, ſi interrogetur de auditis in confeſſione.

Non ſcio hoc, ſi adderetur ea particula, *vt illud tibi dicam*, eſſent etiam tunc vera; erunt etiam vera, eſto omittatur ea particula *vt tibi dicam*. Cardinali Lugo non placet hæc ratio, quia veritas propoſitionis debet deſumi ex his quæ exteriùs habet, non ex his quæ poſſunt illi adiungi; ſicut imago Petri non eſt ſimilis Petro ex his quæ poteſt habere, ſi tales & tales colores adhibeantur, ſed ex his quæ de facto habet: nihilominùs ad rem præſentem ait illas voces *Non ſcio, non audiui*, abſolutè prolatas poſſe habere ſenſum illum; *Non ſcio per ſcientiam, quâ poſſim tibi hoc manifeſtare*; ſunt ergo æquiuocæ, ſicut vox *canis* ad terreſtrem & cæleſtem. Et eo ſenſu Christus Dominus dixit ſe de die iudicij nihil ſcire; id eſt ſcientiâ, quâ poſſet vti ad reſpondendum.
3 Quia, inquit, voces primariò ſunt impoſitæ ad ſignificandum conceptum internum loquentis, deinde verò ad res ipſas; atque ideò qui loquitur directè, dicit, *Ego ſentio v.g. Petrum eſſe in foro*; ſi ergo voces illæ *Non ſcio* ſunt impoſitæ ad ſignificandam ſcientiam talem, quæ apta ſit ad reſpondendum, non poteſt qui interrogat auferre ab illis eam ſignificationem; ac per conſequens, quantumuis dum interrogat dicat, *Interrogo an ſcias ſiue ad dicendum ſiue alio modo*, poteſt reſpondere, *Non ſcio*; ſicut quandocumque ego dico, *Non vidi canem*, poſſum intelligere ſemper vel *terreſtrem* vel *marinum* vel *cæleſtem*; quia ea vox eſt de ſe ad hæc tria indifferens: ita, quia voces de quibus agimus ſunt æquiuocæ, inde fit vt vtens Sacerdos aliâ ſignificatione poſſit dicere *Non ſcio*. Id enim eſt proprium omnium vocum æquiuocarum, vt poſſint in affirmatiuam & negatiuam propoſitionem accipi cum veritate, ſi in vnâ vſurpatur à loquente pro vno obiecto ex illis æquiuocè ſignificatis, in alterâ vero pro alio.

Hæc doctrina abſolutè eſt vera, & alioquin communis; illud ſolùm in illâ mihi diſplicet, quòd dicat vniuerſaliter propoſitiones vocales ſignificare directè & immediatè conceptum & poſteà res. Dico *vniuerſaliter id non eſſe verum*; nam qui dicit *Petrus currit*, non vult dicere, *Ego ſentio Petrum currere*; alioquin nulla penitus propoſitio eſſet falſa, niſi quando quis ex propoſito mentiretur; nam etiam quando Petrus non currit, ego tamen affirmans eum currere ſentio illum currere; ergo verè tunc dicerem, *Petrus currit*, quia verum eſt, *Ego ſentio Petrum currere*. Certum autem eſt non eſſe hunc ſenſum earum propoſitionum, ſed immediatè & directè ſignificare Petri curſum, mortem Regis, &c. aliud autem eſt, quòd propoſitio vocalis ſubſtituatur loco mei conceptus; aliud, quòd ſignificet meum conceptum; imò inde infero ego
4 contrarium: Nam vti meus conceptus ſignificat ſeu repræſentat immediatè rem ipſam, non ſeipſum, ita vox, quæ eius loco ponitur, immediatè ſignificat rem, non ipſum conceptum. Vnde fit, vt ſi audiam ego etiam à pſittaco, *Rex venit*, non intelligam immediatè conceptum pſittaci de aduentu Regis, de quo pſittacus nihil cogitat, ſed ipſum aduentum Regis: & idem eſt dum lego in pariete aut fronte domus, *Hîc venditur vinum*, non cogito immediatè de conceptu illius qui hoc ſcripſit, ſed quòd ibi vendatur vinum. Ea ergo doctrina vniuerſalis non eſt vera, nec pro præſenti quæſtione neceſſaria, quia in præſenti agimus de vocibus reflexis, ac proinde quæ ex hoc capite procul dubio immediatè & directè ſignificant conceptum mentis, ideoque non eſt cur ibi recurramus vniuerſaliter ad alias voces.

Video eumdem Auctorem fusè ibi in his iiſdem facere nouas reflexiones, vt dum dico, *Scio Petrum dixiſſe mihi tale peccatum*, ſenſus ſit quaſi bis reflexus, *Scio me ſcire Petrum mihi hoc dixiſſe*; hoc tamen ipſum eſt planè incredibile & contra communem ſenſum, quia ibi numquam niſi ſimplex ſcientia ſignificatur. Adducit autem has reflexiones propter replicam hanc, ad quam videtur reduci tota difficultas huius quæſtionis; ea autem eſt: Si quis me interrogat, *Vidiſtine canem terreſtrem?* non poſſum ego reſpondere *Non vidi*, intelligendo apud me *canem marinum*; ergo quando alter me interrogat, *Vtrùm ego hoc ſciam ſcientiâ confeſſionis*, cùm iam ille abſtulerit æquiuocationem, non potero
ego verè reſpondere *Non ſcio*. Verùm huic re- 5
plicæ iam reſponderat idem Auctor numero immediatè antecedenti negando antecedens de cane; vnde miror quòd num. 78. videatur illud admittere ac ſi eſſet verum; dixerat enim, ſi vox *canis* habeat eam æquiuocam ſignificationem, etiamſi alter interroget me, *Vidiſti canem terreſtrem*, poſſe me reſpondere *Non vidi canem*, quia non poteſt interrogans auferre eam æquiuocam vim ſignificandi ei voci; ergo non eſt neceſſarium recurrere ad eas reflexas ſcientiæ ſupra ſcientiam conſiderationes; ſemper ergo poterit Confeſſarius dicere *Non ſcio*.

Illud ſummùm poſſet vrgeri, quòd licet poſſim dicere, *Non vidi canem*, etiam quando alter interrogat de marino; non tamen poſſum ego addendo particulam ipſam *terreſtrem* intelligere *marinum*; ſi ergo me vrgeret interrogans, vt non ſolùm dicerem *Non ſcio*, ſed *Non ſcio ſcientiâ confeſſionis*, ſeu *ſcientiâ inutili ad loquendum*, iam ego ipſe per additionem illam tollerem ex integro æquiuocationem; ac proinde non poſſem dicere, *Non ſcio etiam eâ ſcientiâ*. Reſpondeo tamen, Si ſemel eſt verum, *Scio poſſe* ſignificare æquiuocè *ſcientiam vtilem ad dicendum*, eo ipſo quòd alter me vult cogere per illas additiones ad reſpondendum ei ita, vt tandem veniat in cognitionem præcipui ſignificati per illas reflexiones, iam ille in ipſâ interrogatione inuolueret quaſi contradictoria; ſupponeret enim quòd mea ſcientia ſit inutilis ad dicendum, & tamen vellet eam eſſe vtilem ad dicendum. Vnde vti ille ſtultè interrogat admittens me habere ſcientiam, ex quâ non poſſum loqui, & ſimul volens me cogere ad loquendum; ita è contrario ego illi reſpondeo prudenter admiſſo priori ſenſu, *Me non ſcire etiam ſcientiâ inutili ad loquendum*: in quo haud dubiè verum dico. Nam ſi ea ſcientia eſt inutilis ad loquendum; ergo quòd per eam ſcio, non ſcio ad loquendum, ſed potiùs ad tacendum.

Vrgebis adhuc: Quid ſi interrogans dicat, 6
Nolo vt mihi reſpondeas per verbum neſcio, ſed per affirmatiuum ſcio, & dicas mihi, *Sciſne tibi non confeſſum Petrum hoc peccatum?* In his enim affirmatiuis non videtur habere locum ea reſtrictio; nam licet quando vidi Petrum poſſim reſpondere *Neſcio*, id eſt ſcientiâ vtili ad dicendum;

Digitized by Google

dum; ſi tamen ioterroger, *Scis illum non fuiſſe*, hîc dicere noo poſſum *Scio*, quia non habeo ſcieotiam de eius abſentiâ neque vtilem neque inutilem; quomodo ergo poſſum affirmare, me habere id quod reuerâ non habeo? Confirmatur; nam ſi de eo quem non abſolui interrogarer, *Abſoluiſtine Petrum*, non poſſum dicere *Abſolui*; ergo neque hîc poſſum reſpondere, *Scio me non audiuiſſe tale peccatum*. Reſpondeo tamen, Si res benè ponderetur, ooo maiorem eſſe io hac quàm in præcedenti interrogatione difficultatem; quia ſi interroganti *Audiuiſti* poſſum reſpoodere *Non audiui*; ergo poſſum dicere, *Scio me non audiuiſſe*: eodem eoim modo quo poſſum aſſerere directam eam propoſitiooem, poſſum etiam reflexam ſupra illam; & idem eſt de illâ, *Scio non mihi fuiſſe confeſſum tale peccatum*; quia vti ille noo eſt mihi illud confeſſus, vt ego illud dicerem, eodem ſenſu ſcio oon eſſe coofeſſum. Eſt autem differentia magna inter has quæ habent pro obiecto negationem; quia ſemper ſunt capaces earum affirmationum, & inter purè affirmatiuas; qualis eſt illa, de quâ in obiectione, *Abſolui illum*, quæ non poteſt dici verè, oiſi reipsâ ſit abſolutus. Nam affirmatiua ſuppooit exiſtentiam obiecti, vt ſit vera in quocumque ſenſu; at negatiua, quæ habet pro obiecto negationem, oon ſupponit pro ſuâ veritate omoimodam exiſtentiam obiecti, ſed iuxta illam additioneio, quam ſubiotelligo: quod enim re ipsâ in ſe exiſtit, poteſt in ordine ad aliquos effectus reputari ac ſi non eſſet; ideoque poteſt dici, *Non eſt eo ſenſu*: at quod nullo modo exiſtit, non poteſt abſolutè dici exiſtere. Denique vno verbo dico, Iſtas voces *Scio*, *Non ſcio* habere ex ſe æquiuocum ſeoſum, ſiue directè ſiue reflexè ſumantur; vnde ſemper eſt in manu reſpondentis illas vſurpare cum eâ reſtrictiooe, *Non ſcio vt dicam*; *Scio id non factum*; id eſt, *Scio non factum ita vt poſſit tibi dici*. Et ſatis de his propoſitionibus.

Quæ hucuſque diximus non ſolùm habent locum, quando Sacerdos interrogatur, vti putat Durandus diſt.21. quæſt.3. (queio ex parte ſequitur Suarez ſect.6. num.8. duio ait, Quando non interrogatur Sacerdos non poſſe dicere, ſe id neſcire ex coofeſſione) ſed dicendum vniuerſaliter, etiam noo interrogatum poſſe dicere, *Non ſcio neque ex confeſſione, neque alio modo*; quia earum propoſitionum negatiuarum veritas, de quibus hucuſque, ooo deſumitur ex eo, quòd interrogetur vel non interrogetur, ſed ex eo, quòd reuerâ id non ſciat ad diceudum; ergo ſi interrogatus poſſum id negare, poſſum & oon interrogatus.

SECTIO SECVNDA.

Quid de ſecundo puncto.

7 DIxi paulò antè, Si non abſolui Petrum v.g. ooo poſſe me poſitiuè dicere *Abſolui*. Hinc autem oritur ſecunda difficultas initio diſputationis inſinuata circa hoc ſecretum; quid faciendum, ſi interrogem, *Abſoluiſtine illum?* cùm reuerâ non abſoluerim, quia non habebat ſufficientem diſpoſitionem: ſi enim dico *Non abſolui*, iam videor reuelare eius peccatum, ſeu defectum diſpoſitionis; id quod diximus ſuprà eſſe contra ſigillum. Reſpondeo primò, Si dicam *Non abſolui, quia non habebat materiam abſolutionis*, non factorum me contra ſigillum, quia potiùs ibi in illo nego omnia peccata; poſſum autem id verè aſſerere, quia vt ſit materia abſolutionis, debet eſſe peccatom, cui ſit adiunctus dolor. Hæc tamen reſponſio non poſſet locum habere iu multis caſibus, quia in talem homioem cadere poſſet interrogatio; vt oullo modo crederetur reſpooſum eo ſenſu, quem primo aſpectu videntur habere verba, & in quo volo ego deludere interrogantes. Ideò poſſum etiam Secundò aliquando dicere, *Non abſolui, quia ipſe adhuc ſuam confeſſionem non abſoluit*; vel, *Quia interruptus fui, & illum deinde dum redij non inueni*. Sed neque videntur hæ reſponſiones poſſe ſemper habere locum. Fortaſſe tamen quia vel hæc vel illa excuſatio occurrere poteſt ipſis interrogantibus, ideò multi Auctores dicunt non eſſe contra ſigillum, abſolutè fateri non eſſe datam abſolutionem, etiam ooo appoſito vllo prætextu cohoneſtante eam negatiooem, cùm ille ſubiotelligatur ab audientibus. Nihilominùs contrarium videtur eſſe certum, quia niſi aliqua cauſſa honeſta adferatur, negatio abſolutionis denotat aliquem grauem defectum ex parte pœniteotis. Modus ergo optimus reſpondendi, etiam quando audiuit publicum peccatorem, quem tamen non abſoluit, eſt dicere, *Ego functus ſum meo officio*; *feci quod debui*; ſi verò illum abſoluit poteſt dicere, *Abſolui*, non tamen poteſt dicere etiam ipſa peccata publica.

Obijci tameo hinc ſatis grauiter poteſt: Si quando reipsâ abſolui, dico *Abſolui*, & quando non abſolui nihil aliud dico, quàm *Functus ſum meo officio*, iam eo ipſo iudicare audientes poterunt eum non eſſe abſolutum; *Alioquin* (dicent illi) *faſſus fuiſſet ſincerè ſe eum abſoluiſſe*. 8 *Obiectio.*

Reſpondeo; Etiamſi qui malitioſè vellet inferre, *Reſponſio.* poſſet eo modo diſcurrere; id tameo oon eſſe imputaodum verbis Confeſſarij, quæ id oon denotant; ſicut quantumcumque Confeſſarius dicat ſe non ſcire id, de quo iuterrogatur, poſſunt illi ſuſpicari eum ſcire, negare tameo, quia obligatur ad hoc per ſigillum. Non ergo requiritur vt ego poſitiuè ab illis auferam omnem ſuſpicionem, ſed ne dem illis meis verbis & factis vllam occaſionem, vnde ipſi deprehendant quidquam de peccato ex coofeſſione noto; quòd ſi aliunde ipſi argumentati fuerint, ipſi viderint. Fortaſſe ad magis vitaodum periculum hoc poſſet Confeſſarius etiam de his, quos abſoluit, dicere, *Officio meo ſum functus*; vt ſic in neutram partem illi habeteot argumentum aliquod certum.

Sed quid ſi pœnitens, cui abſolutionem negaui, petat ſchedam coofeſſionis? ſi enim negem, iam dico illum non abſolutum; coocedere autem non poſſum, quia falſum dicerem. Pater Cooinck diſp.9. dub.1. num.14. quem ſequitur Lugo ſuprà num.87. docet poſſe negari, & poſſe concedi; concedi, quia io ſchedâ ſolùm dicitur, quòd fuerit confeſſus; quod verum eſt, habetque id maximè locum, quando non eſt negata abſolutio ſimpliciter, ſed ad breue teropus dilata, donec meliùs ſe præparet: ſolùm habere poteſt hoc difficultatem io publico aliquo peccatore, qui

Poſſitne Confeſſarius dicere ſe non abſoluiſſe perſonam quã audiuit confitentem?

Poteſtne Confeſſarius dare ſchedam confeſſionis ei quem non abſoluit, ſi eam petat?

Digitized by Google

non deſerit ſua peccata;ei enim dare teſtimonium confeſſionis,quia eo ipſo videor etiam dare abſolutionem, poſſet eſſe ſcandaloſum;ideò in talibus poteſt habere locum altera pars, negare ſcilicet illis ſchedam,quia id non eſt detegere peccatum illorum,ſed purè potè non cooperari poſitiuè ad illud cooperiendum; Sacerdos autem etſi teneatur non prodere, noo tamen tenetur poſitiuè occultare.

9 *Obiectio.* Dices; In his circumſtantijs non occultare eſt idem quod prodere;nam ſi interrogetur Confeſſarius,cur non dederit ſchedam;non poteſt aliud dicere quàm, quia non fuit diſpoſitus. *Responſio.* Reſpondeo, Tomm hoc eſſe intra terminos non occultandi poſitiuè; ad quod, vt dixi, non tenetur Confeſſarius; quòd verò aliqui pro eodem reputent hîc & nunc non dare ſchedam, ac dicere eum non fuiſſe diſpoſitum, eſt per accidens, nec vllo modo colligitur ex ipsâ negatione ſchedæ; & (vt paulò antè dicebamus) quòd aliqui colligant pœnitentem non eſſe abſolutum, eò quòd ego dixerim, *Functus ſum meo officio*, non autem dixerim, *Abſolui illum*, eſt per accidens ad mea verba; ita in præſenti eſt per accidens,quòd aliqui inde colligant eum non eſſe abſolutum. Quod dicebatur, Sacerdotem,ſi tunc interrogetur vlteriùs, cur non dederit ſchedam, debere reſpondere, *Quia non fuit diſpoſitus*, negatur à nobis;poterit enim dicere, *Quia nolui*, vel quia ipſe non petijt.

Hac eâdem occaſione quæritur, quid ſit faciendum cum eodem peccatore publico, cui abſolutionem negant, ſi poſteà petat publicè à me Communionem, maximè ſi dicat, *Confeſſus tibi ſum, & tu me abſoluiſti.* Reſpondeo negandam ei Communionem, & reſpondendum, *Ego de confeſſione nihil penitus ſcio, iam, quia te in publico inuenio publicum peccatorem, ideò tibi Communionem nego.* Vel etiam poſſet reſponderi; *Minùs requiritur ad abſolutionem concedendam quàm ad Communionem, illa conceditur in occulto, hæc in publico; ideoque oportet vt priùs malum hoc publicum nomen peccatoris deleas, vt admittam te ad Communionem.* Quid agendum ſit cum occultis peccatoribus circa Communionem dixi Tomo præcedenti.

10 *Potéſtne dicere Confeſſarius pœnitentiam quam pœnitenti impoſuit?* Quæres Primò, An ſit contra ſigillum dicere pœnitentiam quam impoſuit. Reſpondetur eſſe, ſi pœnitentia ſit maior quàm quæ ſolet ordinariè pro leuibus venialibus imponi, v.g. vnum *Pater & Aue.* Hæc limitatio facilè probatur ex dictis ſuprà, quia ſicut non eſt contra ſigillum dicere, eum fuiſſe confeſſum venialia, ita nec dicere, datam ei eſſe pœnitentiam, quæ pro venialibus & leuibus imponitur. Vnde ſi pœnitentia ſit maior, eo ipſo plus reuelabit. Addit benè Lugo limitationem, niſi pœnitentia illa declararet peccatum aliquod in particulari, vt impoſitum ei eſſet orare *Pater & Aue* pro ſocio, quem verbis pupugit; quo caſu dicitur & eum pupugiſſe ſocium verbis, & eâ de re confeſſum.

Secundò quæres, An de aliquo, qui frequenter confitetur, ſit contra ſigillum dicere, confeſſum eſſe noua peccata venialia. Reſpondet Lugo, Si breue ſit tempus ab vltimâ confeſſione, eſſe contra ſigillum, quia intra illud potuit nulla omnioo committere; ſi autem tempus ſit longius, non eſſe contra ſigillum, cùm à venialibus obuis committendis intra diem fortè aut duos dies nemo etiam iuſtus facilè contineatur, iuxta illud, *Septies in die cadit iuſtus.* Ego tamen licet probabilem iudicem hanc reſolutionem, probabilius iudico contrarium; quia aliquando ſunt tales homines, qui etiam intra quatuor dies ſaltem aduertenter vix vllum committunt veniale. Prou. 24. Quidquid verò de hoc ſit, vlteriùs argumentor; Quia aliud eſt me aliunde ſcire hominem quantumuis iuſtum labi frequenter in venialia, aliud verò id me dicere ex ſcientiâ confeſſionis: vti ergo etiamſi totus mundus ſciat Petrum occidiſſe proditoriè Regem, & ita idipſum poſſim ego vi eius communis ſcientiæ dicere; non tamen poſſum dicere, *Ille mihi confeſſus eſt ſuum Regicidium*; ita etiam iudico, licet aliunde ſciatur, quòd homo frequenter cadat in noua venialia, non ideò fore mihi licitum dicere, *Ille mihi noua venialia confeſſus eſt.*

Replicabis, Fortè; Ergo nec licebit dicere, 11
Confeſſus eſt venialia ſiue noua, ſiue antiqua. Nego conſequentiam, quia eo ipſo quòd ille accedit ad confeſſionem, & non curat ſciri ſe eſſe confeſſum; iam prodit ſe habere aliqua venialia; quia alioquin confeſſionem non poſſet facere. Ideoque qui dicit illum habuiſſe veniale, nihil penitus plus reuelat, quàm ipſe pœnitens reuelet, dum vult confiteri; at qui dicit illum habere noua peccata, iam reuelat plus, quàm ipſe actus confeſſionis dicat;nam ad repetendam confeſſionem ſufficiunt antiqua peccata;ergo Confeſſarius reuelans plura quàm ipſe actus confeſſionis dicat, eo ipſo facit contra ſigillum; nam quòd ſciat aliunde hominem labi in venialia, iam oſtendi non ſufficere ad excuſandum à fractione ſigilli: Si purè purè dixiſſet, *Ille habet noua venialia*, poſſet excuſari, quia tunc cenſeretur vti illâ ſcientiâ, *Septies in die cadit iuſtus*; at dicere, *Mihi eſt noua confeſſus*, iam eſt reuelare id quod confeſſio ipſa ex ſe non declarat; hoc autem eſt formaliſſimè contra ſigillum. Vnde concludo, fortaſſe vix poſſe conſequenter defendi, quòd dicere de publico hæretico conuerſo, *Confeſſus eſt mihi ſuam hæreſim*, ſit contra ſigillum; & tamen dicere, *Confeſſus eſt noua venialia*, non ſit contra ſigillum; quandoquidem vix eſt æquè notum aliunde hunc commiſiſſe noua, quàm ſit notum illum alterum fuiſſe hæreticum.

Vltimò quæritur, An ſit contra ſigillum de 12
puero, de quo dubitatur, an habeat vſum rationis, dicere, quòd confeſſus ſit venialia. Affirmant aliqui, quia de illo non eſt certum apud alios, quòd habeat venialia. Iudico tamen cum Lugo id non eſſe contra ſigillum; quia dicere de aliquo puero, quòd habeat vſum rationis, non eſt materia ſigilli, imò laudis; vti dicere de aliquo, non eſſe amentem & ſtultum; ſuppoſito autem quòd hoc non ſit contra ſigillum, cùm eo ipſo, quòd rationis ſit capax, voluerit, & verò re ipsâ fecerit confeſſionem validam, & hoc nec ipſe puer velit vllo modo occultari, non video, cur ſit magis contra ſigillum de illo, quàm de adulto dicere, quòd habuerit venialia. Aduertit autem benè Lugo, ſi aliquis ob mortificationem vel ob aliam cauſſam ſe fingeret ſtultum, & hoc ipſum in confeſſione diceret, vt Confeſſarius daret ei abſolutionem, cùm eo caſu pœnitens ipſe velit occultare ſuum vſum rationis, Confeſſarium non poſſe illum

illum deregere, maximè ſi id finxiſſet ob faciliùs committendum aliquod homicidium, &c. tunc enim eſſet reuelatio peccati, ac proinde clarè contra ſigillum; quando autem propter ſanctitatem fictam fingeret, fortaſſe ea reuelatio eſſet pernicioſa & contra ſecretum naturale; at cùm ſit potiùs reuelatio virtutis, non videtur Sacerdos incurſurus pœnas impoſitas contra frangentes ſigillum confeſſionis, eſto id propalaret.

SECTIO TERTIA.

Quomodo poſſit Confeſſarius vti ſcientiâ confeſſionis.

13 PATER Thomas Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſput. 16. occaſione Parochi ex confeſſione ſcientis impedimentum occultum eorum qui volunt contrahere, tractat hanc quæſtionem valdè exactè, maximè circa Prælatos & Superiores in ordine ad ſuos ſubditos.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponuntur duæ ſententiæ circa obligationem ſecreti in Prælato.

CITATO loco refert Sanchez ſententiam Diui Thomæ quodlib. 5. art. 13. & in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. docentis poſſe Superiorem ex ſcientiâ per confeſſionem habitâ deponere ex officio ſubditum, aut negare illi quod petit, quando alioquin erat in poteſtate Superioris ad nutum eum amouere, & negare quod petebatur: pro quâ innumeros ferè refert Auctores; inter quos etiam Suarium Tomo 3. diſput. 67. ſect. 3. qui in hoc 4. Tomo eamdem ſententiam ſpeculatiuè an ſe non poſſe improbare, in praxi tamen non eſſe tenendam. Eodem modo Sanchez propter tantam auctoritatem dicit eam eſſe probabiliſſimam; Vaſquez eam ſequitur quæſt. 93. art. 4. dub. 8. num. 1. cum limitatione, *Dummodò aliàs non detur occaſio ſuſpicandi, quòd ea depoſitio ex officio aut negatio beneficij proueniat ex notitiâ confeſſionis.* Quòd autem id ſuſpicetur ipſe pœnitens, non reputat Pater Vaſquez pro inconuenienti, dummodò ei nihil ideò obiiciat idem Superior, quaſi eâ de cauſsâ negaret ei eam gratiam.

Præcipuum fundamentum huius ſententiæ eſt, quia ius, quod habebat Prælatus deponendi pro libitu illum ſubditum, non auſertur per eam confeſſionem; ergo poterit nunc pro libitu il-
14 lum remouere ſicut anteà. Hoc argumentum leuiſſimum eſt; quia contraria ſententia non dicit Prælato auferri antiquum ius, ſed ſolùm negat eum poſſe ſolâ confeſſione accipere occaſionem ad deponendum ſubditum; ad hoc autem non habuit anteà vllum ius. Fatebitur fortaſſe ea ſententia, ſi Prælatus iam decreuerat eam mutationem facere ante auditam confeſſionem, omnino poſſe pergere in eâ voluntate; quia confeſſio non debet illi ligare manus, eſto, vt ſic dicam, eas non ſoluat.

Secundum fundamentum eſt; nam Confeſſarius ſolùm obligatur ad non reuelandum peccatum nec directè nec indirectè; at ea actio, quæ fieri poterat non auditâ confeſſione, vti tunc nihil penitus denotaſſet de reuelatione, ita etiam nihil iam denotabit, cùm poſſit nunc habere eadem motiua quæ tunc. Reſpondetur, Confeſſarium obligari non ſolùm ad non reuelandum peccatum, ſed ad nihil efficiendum ex ſcientiâ confeſſionis, quòd hanc poſſit reddere odioſam; maximè autem redderetur odioſa, ſi vi illius Superior deponeret ſubditos ex officio, aut eis negaret honorem quem prætendunt; hoc enim fortaſſe magis deterreret quàm nuda reuelatio alicuius peccati.

Vbi valdè benè ponderat Sanchez illud præceptum Tridentini Seſſione 14. cap. 7. *Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad Superiores pro beneficio abſolutionis accedant:* hoc inquam præceptum ponderans Sanchez prudentiſſimè, ait nihil illo grauius vel intolerabilius attentâ humanâ fragilitate imponi poſſe, ſi Superioribus fas eſſet ſcientiâ confeſſionis vti ad priuandos ſubditos honoribus & officiis & aſcenſu ad ea officia, cùm non tanto impetu lapis feratur ad centrum, quanto humana fragilitas hæc appetit. Neque eneruatur vis huius difficultatis ex eo, quòd hìc & nunc non conſtet ſubdito ſe eâ de cauſsâ deponi; ſufficit enim quòd ſubditi ſciant id poſſe facere Superiores; eo enim ipſo eſſet illis grauiſſimum ad eos accedere; & verò paſſim etiam in minimis rebus putarent ſe eâ de cauſsâ ab hoc ad illum locum transferri, ex hoc officio deponi, &c.

Argumentantur Tertiò ex cap. final. 6. quæſt. 2. vbi reprehenditur Epiſcopus, quòd publicè vitauerit eum, qui ſibi ſoli crimen faſſus eſt: vnde inferunt; Ergo ſi ille Epiſcopus ſolùm priuatim vitaſſet eum hominem, non fuiſſet reprehenſus. Reſpondetur, Ibi non eſſe ſermonem de confeſſione Sacramentali, cùm in ipſo textu Epiſcopus dicat ſibi reum faſſum eſſe crimen; hoc autem non potuiſſet vllo modo Epiſcopus dicere; eſſet enim reuelare peccatum ſolùm cognitum ex confeſſione Sacramentali; debuit ergo illud aliunde ex aliâ confeſſione ſcire. Vnde miror vehementer hunc textum feriò ab aliquibus Auctoribus pro eâ ſententiâ adferri. 15

Quartum argumentum, quia ſi pœnitens mihi dicat in confeſſione, inſidias mihi parari vt me occidant, aut ipſe dicat ſe velle me occidere, & ad hoc petat vt reſtituam illi gladium, quem mutuò dederat; poſſum ego licitè me abſcondere, & negare illi gladium, eſto pœnitens inde colligat me dirigi ad id faciendum ſcientiâ confeſſionis: & ponamus etiam exemplum in Prælato Religionis, cui ſimiles inſidias parari diceret pœnitens, numquid non poſſet ille de nocte claudere ſe, aut ſibi attendere? Reſpondetur tamen, Si caſus ponatur ita, vt alij etiam, qui parauerant inſidias, poſſint aduertere Confeſſarium vti ſcientiâ confeſſionis, iam fore reuelationem indirectam peccati; ac proinde multò minùs hoc licere quàm id, quod abſolutè traditur in eâ ſententiâ, quam examinamus. Vnde & Suarez, qui eam ſententiam ſtando ratione probabiliorem dixit, in caſu tamen huius quarti argumenti hoc modo explicati omnino negat eſſe licitum etiam ad tutandam propriam vitam; quòd ſi tamen caſus ita ponatur, vt planè nulla ſit reuelatio criminis, ſed quòd ſolus pœnitens ſit ſuſpica-

ſuſpicaturus id fieri ex notitiâ confeſſionis, tunc antecedens eſt ad rem præſentem; de eius tamen veritate ſtatim dicemus, dum de ſententiâ noſtrâ.

16 Igitur ſententia negans eum vſum eſſe licitum, quando aliquo modo poteſt eſſe odioſus pœnitenti, eſt longè probabilior: hanc tenet Thomas Sanchez ſuprà, vbi multos alios pro eâ refert. Lugo eâ diſp. 23. ſect 5. art. 5. num. 93. & Suarez in praxi docet eſſe ſeruandam; eamdem etiam obiter inſinuaui Tomo 7. de Sacramentis diſp. 21. ſect. 2. Et quidem de facto quoad praxim pro Superioribus Religionis eſt res nimis certa ex Mandato Clementis 8. anno 1594. die 26. Maij in hæc verba: *Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quàm Confeſſarij, qui poſteà ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caueant in confeſſione, ne eâ notitiâ, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur,* &c. *Atque ita per quoſcumque Regularium Superiores, quicumque illi ſint, obſeruari mandamus.* Quæ verba generalia ſunt, & vt talia ſunt accipienda. Simile decretum fecerat quatuor annis antè pro totâ Societate admodum Reuerendus Pater Claudius Aquauiua, quintus Generalis noſter, prohibens ne vllus vmquam contrariam ſententiam publicè aut priuatim doceret, eâve vteretur. Vbi aduerte, Decretum Clementis non tangere niſi Superiores, ideoque minùs benè ratione eius Decreti Clementis mirari Lugo, quomodo poſſit contraria ſententia defendi. Poſſunt enim Aduerſarij reſpondere, ſe non loqui vniuerſaliter in omnibus caſibus, ſed in aliquibus, & reſpectu illorum de quibus nihil determinat Clemens; ex huius ergo Decreto non redditur ea ſententia mirabilis. Nos etiam vt noſtram probemus, debemus aliam magis vniuerſalem rationem quærere, quâ id ſuadeatur, & diſcutiendum, vtrùm hæc obligatio inferatur ex ipsâ obligatione ſigilli.

Non poteſt Confeſſarius vti ſcientiâ confeſſionis in ordine ad gubernationem pœnitentis, ſi vſus ſit odioſus pœnitenti.

17 Pater Suarez ait, Etiamſi id malum non ſit, poſſe tamen ob periculum ioali prohiberi; & ita ait prohibitum à Clemente. Hæc doctrina videtur Cardinali Lugo non tradita conſequenter. Nam ſi ex naturâ rei vſus huius ſcientiæ licitus eſſet, non apparet, quomodo potuerit adeò vniuerſaliter à Romano Pontifice Regularibus prohiberi; nam in aliquibus caſibus, ſi licitus ille vſus eſſet, eſſet etiam neceſſarius omnino ex præcepto naturali, v. g. ne eligatur ſcienter indignus ad Prælaturam, cùm talis electio ſit intrinſecè mala. Item ſi ex confeſſionis notitiâ ſciat Prælatus aliquem non eſſe Sacerdotem, deberet non deſignare illum in Confeſſarium ſuorum ſubditorum; ne hi irritas facerent omnes confeſſiones cum periculo etiam graui ſuæ æternæ ſalutis; & tamen etiam in hoc caſu prohibet Pontifex talem vſum; ſupponit ergo illum antecedenter fuiſſe illicitum; alioquin contra præceptum naturale charitatis & religionis non potuiſſet obligare præceptum merè Eccleſiaſticum: confirmat, quia ſimili modo ſolet probari, confeſſionem & abſolutionem per litteras & in abſentiâ eſſe irritam & inualidam; quia alioquin non potuiſſet idem Pontifex prohibere, ne vllo vmquam caſu contraria doctrina ad praxim reduceretur; nam ſi valida eſſet, lex naturalis obligaret ad abſoluendum moribundum abſentem in caſu extremæ neceſſitatis.

Mihi tamen adhuc Suarij doctrina videtur 18
optima; neque vllam in eâ noto inconſequentiam: & in primis ſuppono poſſe aliquando præceptum etiam poſitiuum obligare ita vniuerſaliter, vt etiam quando contrarium videretur ſummè neceſſarium, adhuc tamen non liceat propter tale præceptum. V. g. præceptum non contrahendi matrimonium in gradibus conſanguinitatis & affinitatis 2. 3. & 4. eſt merè poſitiuum; & tamen ita obligat in omnibus caſibus non obtentâ diſpenſatione, vt nemo, etiamſi deberet mori, poſſit, ſi ea conſanguinitas ſit ipſi nota, contrahere in eo gradu; & matrimonium ſic contractum, quod ex naturâ rei non eſt illicitum, nec inualidum, manet illicitum: quomodo ergo præceptum poſitiuum obligat me cum periculo vitæ? & quomodo ibi non habet locum ea ratio Cardinalis; *Quòd non poſſet Pontifex contra legem charitatis eo caſu id prohibere?* Idem eſt in præcepto etiam poſitiuo non contrahendi ſine teſtibus & Parocho. Idem eſt in præcepto non celebrandi ſine veſtibus ſacris, ſine arâ, &c. quæ omnia ex naturâ rei non ſunt intrinſecè mala. Idem reſpectu Sacerdotis Latini in Eccleſiâ Latinâ non celebrandi in fermentato; & tamen poſſunt occurrere caſus, in quibus ad ſalutem etiam æternam infirmi eſſet neceſſarium eo modo celebrare. Datâ enim ſententiâ, quæ pro præſenti quæſtione admitti debet, quòd Euchariſtia aliquando cauſſet primam gratiam, ſi infirmus eſſet extra ſenſus, & non dediſſet ſigna confeſſionis, haberet tamen attritionem, poſſet per Euchariſtiam iuſtificari; neque alius modus ſupereſſet, ſi extrema Vnctio non poſſet ei applicari, eò quòd non haberentur ſacri liquores. Ecce ro- 19
tam difficultatem eius Auctoris in hoc caſu; vbi tamen certo certius eſt non ex naturâ rei, ſed ex poſitiuâ prohibitione obiectum illud eſſe malum; ergo ea ratio nimis probat. Ei abſolutè reſpondemus, Poſſe aliquando Legiſlatorem etiam humanum tam magnam per ſe vtilitatem in aliquo medio reperire, vt, licet natura ad illud non obliget, velit tamen ipſe ſemper & vbique obligare ſine vllâ exceptione, etiam quando in eius omiſsione per accidens & rariſsimè videretur maior eſſe vtilitas; quia per accidens eſt ille caſus extraordinarius, & maioris momenti eſt per regulam generalem tollere omnem occaſionem, quàm quòd in caſu aliquo particulari ſequatur detrimentum aliquod. In quo puncto (vt verum fatear) ego non maius myſterium inuenio in Legiſlatore humano, quàm in ipsâ naturali prohibitione. Dicam enim ego eodem modo non potuiſſe naturam prohibere mendacium cum ſummâ vniuerſalitate, ſeu non potuiſſe illud eſſe eſſentialiter malum: quia cùm mendacium ſit malum eâ præcisè ratione, quòd videatur eſſe contrarium politico & rationali modo hominum agendi inter ſe, aliunde autem videatur maioris momenti eſſe, etiam pro ipsâ Republicâ rationali & politicâ, quòd vnus nequam in aliquo caſu decipiatur, quàm quòd vna integra ciuitas aut Regnum pereat, inferam ego inde, Naturam non potuiſſe illud mendacium ita vniuerſaliter prohibere. Quòd ſi re- 20
ſpondeatur, Illud bonum maius eius caſus extraordinarij non ſufficere vt aperiatur porta aliis occaſionibus ad admittendum mendacium, &

Aliquod præceptum poſitiuum poteſt obligare ſub periculo vitæ etiam in omni caſu, niſi diſpenſetur in illo.

hoc

hoc (ſic liceat dicere) conſideratum fuiſſe à naturâ pro eâ vniuerſali prohibitione, reſpondebitur optimè; at cur non ego idem omnino dicam de Legiſlatore humano, quòd poſſit aliquando ita prohibere vniuerſaliter aliquid, ne aperiatur porta grauioribus malis, vt, etiamſi in aliquo caſu aliquod damnum ſequatur, nolit tamen in eo diſpenſare? Vnde dico. Malè ab hoc Auctore ſupponi ex naturâ rei & intrinſecè eſſe iniquam collationem beneficij iniquo; quia ſi eſſet intrinſecè mala, certè non iuſtificaretur ratione ſigilli; ſicut idem Auctor fatetur non poſſe iuſtificari mendacium propter idem ſigillum confeſſionis. Ea ergo actio hoc ſolo ſenſu debet dici intrinſecè mala, ſi aliunde non præponderet maius præceptum. Et idem dico de alterâ inſtantiâ non deponendi Confeſſarium, quem nouit ex confeſſione non eſſe Sacerdotem.

Secundò argumentor contra eam doctrinam, & potiùs ex ipsâ Bullâ Clementis colligo, id non eſſe ex naturâ rei illicitum; nam ſi id ſenſiſſet Pontifex, & hoc habuiſſet motiuum, profectò id vniuerſaliter prohibuiſſet pro omnibus omnino Prælatis, etiam ſæcularibus; quia eadem eſſet ratio de illis, vt ex terminis patet: ergo dum ſolùm loquitur de regularibus, ſupponit alios non obligari, alioquin minùs prudenter egiſſet, dum obligationem naturalem communem omnibus intimauit aliquibus tantùm, reliquis verò dando eo ipſo anſam, vt ſaltem materialiter errarent: id quod de Pontifice, qui debet Eccleſiam docere circa ea in quibus grauis error eſſe poteſt, etiamſi ſolùm ſit materialis, non poſſumus vllo modo dicere. Confirmatur; Quia ſi Pontifex ſenſiſſet eam eſſe obligationem annexam neceſſariò confeſſioni, profectò id ad maiorem ſui præcepti valorem declaraſſet, & non quaſi à ſe impoſitam eam dixiſſet.

21 Principaliter argumentor ex his quæ ſuprà diximus, oſtendendo potuiſſe Chriſtum inſtituere hoc Sacramentum etiam permittendo, quòd in aliquibus caſibus grauibus, in quibus licet violare naturale ſecretum, liceret & hoc; quia cùm peccator ſit promeritus in æternum carere omni remedio, & infinitâ propè beatitudine priuari, ac è contrario infinitis propè tormentis cruciari, potuit Chriſtus ei ſuccurrens proponere media etiam longè difficiliora, quàm eſſet confeſſio cum eo periculo reuelationis in aliquibus caſibus; ergo à fortiori (& quidem ſine vllâ controuerſiâ) potuit permittere hanc licentiam, in quâ, vt diximus, non eſt vlla reuelatio ſecreti; & ſolùm adferre poteſt pœnitenti in aliquo caſu negationem beneficij temporalis grauiter. Quòd ſi hoc potuit Chriſtus inſtituere, profectò euidenter ſequitur, illud non eſſe ex naturâ ſuâ intrinſecè & eſſentialiter malum, vt hic Auctor contendit.

Denique totam eam doctrinam reijcio retorquendo in ipſam eam inſtantiam, quam adſert de confeſſione per litterales; nam in illâ nemo poteſt probabiliter docere, non potuiſſe Chriſtum Dominum facere eam poteſtatem Eccleſiæ, vt abſolutio daretur abſenti: quæ enim quæſo vel apparenter hinc ſequuntur duo contradictoria? totum ergo hoc reiiciendum in voluntatem Chriſti. Ergo non ex naturâ rei, ſed ex iure poſitiuo eſt illicitus ille vſus ſcientiæ in confeſſione acquiſitæ. Summùm poſſet inde inferri, Eſſe illicitum ex iure poſitiuo diuino ſeu Chriſti, in quo non poteſt Pontifex diſpenſare. Verùm licet hoc admitteremus reſpectu confeſſionis in abſentiâ, non poſſumus tamen id dicere ſaltem vt omnino certum reſpectu vſus, de quo agimus; quia quæ dixi immediatè antè, quòd Pontifex ſolis Regularibus Prælatis id prohibuerit, videntur oſtendere, non eſſe vniuerſaliter certum, à Chriſto id fuiſſe prohibitum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid ſit in hoc puncto dicendum.

IVDICO ergo in hoc puncto Primò, ex naturâ rei & ſecluſâ Chriſti Domini prohibitione non eſſe illicitum hunc vſum. Et hoc do ſententiæ communi & Patri Suario; videturque ex dictis ſatis efficaciter probatum; & fortaſſe neque à Cardinali Lugo negabitur in terminis, licet verba ipſius id ſonent. 22

Secundò dico, Mihi eſſe longè probabilius id à Chriſto prohibitum ſub ſigilli confeſſionis præcepto; iam dixi id non eſſe certum, ac proinde Pontificem, vt abſtraheret à puncto controuerſo valdè inter Doctores, non definiuiſſe quidquam de eâ re, ſed mandaſſe id limitatè ad Superiores Religionum; vbi quia plures ſunt caſus reſeruati, & maior gubernatio Prælatorum, habere poterat hic vſus maius inconueniens. Quòd ergo ſit probabilius, ex inſtitutione Chriſti id prouenire probatur; nam ſigillum confeſſionis non ſolùm nos obligat ad non loquendum cum aliis de peccatis pœnitentis, ſed nec quidem cum ipſo pœnitente, neque ad tacitè aut expreſsè ei peccatum exprobrandum, vt videntur omnes ſupponere, etiamſi loqui cum ipſo non ſit reuelatio, cùm nihil incognitum ipſi dicatur: quia tamen per hoc valdè redderetur odioſa confeſſio, cenſetur id eo præcepto prohibitum etiam iuxta Auctores ipſos, quos hic contrarios habemus. Maior autem incomparabiliter ratio eſt impediendi hunc vſum quàm collocutionem illam; mallet enim millies quilibet ſubditus vt poſſit illi Prælatus dicere, *Recordaris talis peccati, quod mihi dixiſti in confeſſione*, quàm quòd nihil dicendo illi eum vi eius confeſſionis deponeret ab officio, in quo libentiſſimè eſt; aut quòd ei neget id quod vehementer appetit; aut eum mittat ad locum ſibi ingratiſſimum. Neque eſt credendum Chriſtum prohibuiſſe in bonum huius Sacramenti, & ad alliciendum ad ipſum homines, id quod minùs poterat retrahere, &

Probabilius eſt prohibitum eſſe à Chriſto vſum ſcientia confeſſionis in ordine ad gubernationem Pœnitentis.

non id quod magis; ergo. Confirmatur benè ad hominem à Lugo contra Patrem Vaſquez contrarium ſentientem: nam dubio illo 8. num. 4, fatetur Vaſquez, ſi alij ſciant delictum pœnitentis, & ex eo, quòd videant illum depoſitum ex officio, poſſint ſuſpicari eum remoueri ob illud delictum, non poſſe id facere Prælatum; quia ſicut non poteſt Confeſſarius loqui de auditis in confeſſione, etiamſi alioquin ſint publica, niſi ipſe habeat aliunde notitiam; ſic Prælatus non poteſt manifeſtare etiam indirectè notitiam peccati quam habet, prout manifeſtaret tunc his qui ſcirent illud peccatum, & viderent remotionem alterius ex officio. Hinc ergo argumenta- 23

mur contra eumdem Vaſqnez; Quia eodem modo non poteſt Confeſſarius loqui, ſeu indirectè manifeſtare ipſi pœnitenti ſcientiam quam habet, ſicut non poteſt cum aliis; ergo ſi in vno caſu, quando alij id deprehendeor, non poteſt, neque etiam poterit, quando ipſe pœnitens id deprehendet.

Obiectio: Fortaſſe reſponderet quis, Diſparitatem eſſe magnam; nam quando ſolns pœnitens id ſuſpicatur, nihil illi reuelo nec directè nec indirectè, loquor tamen indirectè cum illo; id quod non videtur eſſe illicitum: at quando alij veniunt io ſuſpicionem, iam illis reuelo meam ſcientiam de illo peccato, id quod ipſi anteà non ſciebant: ſunt ergo tunc ibi duo, & collocutio indirecta, & ſimul indirecta reuelatio: ratione collocutionis dicent non eſſe illicitum id facere coram aliis, eſſe tameo ratione reuelationis; cùm autem hæc non ſint, quando ſolus ipſe pœnitens id ſcit, non eſt cur tunc illa collocutio dicatur illicita. *Soluitur Primò,* Sed contra Primò, Quia etiamſi iam alij ſciteot Petrum mihi eſſe confeſſum, adhuc eſſet ille vſus illicitus in ſententiâ Vaſquez; ergo ratione collocutionis eſt etiam illicitus; ergo etiam reſpectu pœnitentis. Secundò, quia falſum

24 *Secundò.* eſt collocutionem etiam indirectam cum pœnitente non eſſe illicitam: etenim ſi Superior durè tractaret ſubditum, ſi eum deponeret ex officio, quod alioquin eſſet perpetuum, etiamſi nemo prorſus ſciret illum eſſe confeſſum Superiori, ac proinde etiamſi nemini planè reuelaretur peccatum indirectè; nihilominùs omnes ferè fatentur tunc eum Superiorem facturum contra ſigillum (etiam independenter à prohibitiooe Clementis Octani;) nam ferè omnes excipiunt actum deponendi ex officio perpetuo, ac ſubditum durè tractandi: ergo omnis collocutio etiam indirecta & cum ipſo pœnitente eſt contra ſigillum, ſi odioſa ſit, vt paulò pòſt oſtendam.

Aliquis vſus talis ſcientia fauorabilis pœnitenti non eſt illicitus. Dices tamen: Confeſſarius ipſe ex aliorum confeſſione poteſt cautior fieri ad vitanda pericula, In quibus ruinam ſpiritualem paſſus eſt pœnitens. Similiter ſi Prælatus ex confeſſione intelligat ſubditos ſibi iraſci, eò quòd parcus & durus ſit, poteſt eâ ſcientiâ vti ad hoc vt deinde ſuauiùs & liberaliùs agat cum illis; etiamſi aliqui, qui hoc ipſum in confeſſione illi dixerunt, intelligant ex notitiâ confeſſionis eam emendationem prouenire. Reſpondeo cum Lugo & aliis, Eum ſolùm vſum ſcientiæ eſſe illicitum, qoi eſt per ſe odioſus pœnitenti; qualis eſſet depoſitio illins ex officio, vel negatio gratiæ petitæ. Alij autem vſus, qui non ſunt manifeſtatio criminis, ſed ſolùm locutio indirecta cum pœnitente, & in fauorem illins, non ſunt illiciti. Sic poſſum ego ei, qni confidenter omnia ſua peccata in confeſſione mihi concredidit, ſpecialia inde ſigna amoris oſtendere; etiamſi ipſe intelligat me id facere occaſione confeſſionis auditæ. Similiter quòd Prælatus ſe emendet in modo agendi cum ſubditis, non eſt odioſum ex ſe pœnitenti, ſed potiùs fauorabile, & ab ipſo optabile. Idem eſt ſi Confeſſarius reddatur cautior, &c. Ratio à priori huius diuerſitatis eſt; nam ſigillum confeſſionis totum quantum eſt in bonum, in fauorem, in gratiam pœnitentis. Vbi ergo non eſt reuelatio vlla peccati, ſed ſolùm quòd pœnitens poſsit ſuſpicari, me dirigi eâ ſcientiâ, certè ſi videat me dirigi io fauorem, libenter id habet, & quidem per ſe; ſi verò videat me vti eâ confeſſione contra ſe, iam redditur ille acceſſus ad confeſsionem difficilior.

SVBSECTIO TERTIA.

Inferuntur hinc aliqui caſus morales.

HINC conſtat deciſio aliquorum caſuum, qui ſolent tractari à Doctoribus. Primus eſt ille quem inſinuauimus ſuprà de Confeſſario, qui intellexit ſibi parari inſidias, v.g. poſitum venenum ad vinum, in quo eſt celebraturus. Pater Coninck diſput. 9. dub. 4. numero 53. & ſequentibus ait, Adeò eam fugam non eſſe contra ſigillum, vt probabile ſit teneri Sacerdotem fugere, & ſuam vitam ſaluare, quando nullus alius quàm ſocij criminum ſuſpicantur illum eâ de cauſâ fugere; quòd ſi ex fugâ Sacerdotis immineat pœnitenti mors, eò quòd complices ſuſpicentur eum reuelaſſe inſidias, ideoque timendum ſit, ne eum occidant, ait, Adhuc poſſe Sacerdotem fugere, laudabilius tamen futurum, ſi mallet mori, quàm pœnitentem periculo illi vitæ exponere: porrò poſſe nunc id fieri probat, quia non eſt contra ſigillum aliquid facere, vnde conſcij criminis colligant pœnitentem illud confeſſum eſſe; nam de latrone ob publica peccata ſuſpenſo dicere poſſum, Confeſſum mihi omnia ſua peccata cum dolore magno; imò quando eum abſoluo aliis præſentibus, & Eucharistiam ei porrigo, ſignifico eum ſua ſcelera publica mihi confeſſum. Rationem à priori reddit; nam quando Sacerdos dicit peccatum pœnitentis, etiam publicum, v.g. *Iſte occidit Petrum*, eſto faciat contra ſigillum, non tamen eâ ratione, quòd dicat illum ea confeſſum; hoc enim eſt laudis; ſed quia dicit illum ea admiſiſſe; ergo quando ex meâ actione ſocij criminum nihil aliud colligunt ſuo diſcurſu, quàm eum illa peccata eſſe confeſſum, non autem inferunt eum illa admiſiſſe, nihil ego facio contra ſigillum. Confirmat; nam ſi hæreticus aliquis minetur mihi mortem, niſi ipſi dicam, an famulus ipſius ſit mihi confeſſus, poſſum ſaluo ſigillo dicere, ſi aliter euadere non poſſum, eum eſſe confeſſum, etiamſi ille famulus eſſet propterea occidendus à domino hæretico; ergo ſigillum tantùm obligat ad celanda peccata, non verò confeſſionem, quantumuis inde ſocij colligant illum tale aut tale peccatum fuiſſe confeſſum. 25

Poſtſunt Confeſſarius fugere, ſi intelligat ex confeſſione paratum ſibi aliquod malum.

Nihilominùs hæc doctrina nullo modo eſt tenenda, quia duo confundit in vnum valdè inter ſe diuerſa. Sine dubio enim dicere in genere aliquem eſſe confeſſum non eſt contra ſigillum, niſi iuxta ea quæ ſuprà tradidimus, quando ex eo dicto colligeretur illum habuiſſe caſus reſeruatos, aut alia gratia peccata, quæ v.g. confeſſus eſt extraordinario Confeſſario, &c. nam tunc non ſolùm manifeſtat confeſſionem, ſed etiam ipſum peccatum. Nos autem loquimur nunc, caſu quo alij, aut ipſe etiam pœnitens, ex meâ actione non ſolùm colligunt confeſſionem vt ſic, ſed talis etiam peccati; ac proinde etiam inde colligunt pœnitentem admiſiſſe tale peccatum. 26

catum. Et hinc reſpondetur inſtantiæ allatæ de famulo hæretico; in eâ enim nullum penitus ego peccatum reuelo, neque dominus directè aut indirectè poteſt colligere vllum peccatum, quod mihi ille famulus fuerit confeſſus; quid ergo mirum, ſi tunc non obliget me ſecretum confeſsionis? Nam dicere, *Eſt mihi confeſſus*, non pertinet ad hoc ſecretum, quando, vt dixi, nullum inde penitus peccatum poteſt inferri. In noſtro autem caſu non ſolùm manifeſtatur quòd ſit confeſſus, ſed quale peccatum; ſcilicet quòd inſidiæ ſint paratæ contra Sacerdotem; ergo illa fuga Sacerdotis in his circumſtantiis manifeſtè prodit confeſsionem peccati. Atqui (vt hic Auctor fatetur) dicere, *Talis eſt mihi hoc peccatum confeſſus*. eſt contra ſigillum; ergo & ea actio erit contra illud. Ea etiam prima inſtantia de publico latrone, qui mihi eſt confeſſus, non eſt ad rem; quia quando ego dico, *Confeſſus eſt cum magno dolore*, nihil dico de vllo peccato; neque audientes inde colligunt illum feciſſe tale peccatum, aut eſſe illud confeſſum; Primò, quia (vt ſuprà dixi) poteſt fieri quòd ille inuincibilem in eo habuerit ignorantiam, ideóque non pec-
27 cauerit formaliter: Secundò, quòd alteri Sacerdoti antè fuerit confeſſus; non ergo dico ego vllo modo peccatum illud (quidquid alij diſcurrant circa illud.) At iam oſtendi, fugam illam non ſolùm denotare quòd exceperim confeſsionem illius, ſed quòd ex eâ nouerim mihi imminere aliquod graue malum; hoc autem eſt dicere, mihi eſſe confeſſum peccatum aliquod contra me; quis ergo negare poterit ibi eſſe reuelationem peccati? Confirmo, Si alij quàm ſocij ipſi criminis intelligerent me fugere, quia aliquod malum eſt mihi paratum, quod ex confeſsione intellexi; fatetur ipſe Coninck eam fugam fore contra ſigillum, quia reuelarem illis peccatum: at etiam eſt contra ſigillum, illis ipſis qui ſciunt peccatum dicere, Mihi illud in confeſsione dictum eſſe; nam etiam de publico peccatore, imò de peccato ipſo, quod eſt commiſſum in præſentiâ Antonij, eſt contra ſigillum dicere eidem Antonio, *Petrus mihi confeſſus eſt peccatum quod tu vidiſti*; hoc nemo negat; ergo ſi actio, quam facio, dicit etiam ſociis criminum, *Confeſſus eſt mihi Ioannes veſter ſocius hoc peccatum, quod vos ſcitis*; facio eo ipſo contra ſigillum non minùs, quàm ſi non ſociis dediſſem eam occaſionem illud ipſum ſuſpicandi.

Obiectio. Vrgebis; Ergo ſi pœnitens dicat, *Ego te volo occidere*, & petat à me gladium mutuò, tenebor omnino illum ei concedere; ſi enim illum nego, iam oſtendo exteriùs me audiuiſſe illud peccatum; & verò quaſi exprobro illud ipſi. Reſpondeo Primò, Debere Confeſſarium tunc conſiderare, an pœnitens venerit animo non faciendi ſeriam pœnitentiam, ſed potiùs ligandi Sacerdotem, ne fugeret ob timorem manifeſtandi quæ in confeſsione audiuit; quòd ſi hoc deprehendat, non tenebitur vllo ſigillo, vt communiter docent Auctores; & verò pœnitens, qui eâ occaſione non vult dare Confeſſario licentiam

Reſponſio prima.

28 ad fugiendum, ſatis clarè ſe prodit, quòd non venerit ad illum animo emendationis. Secundò reſpondeo, Si illud periculum, quod imminet Sacerdoti, ſolùm eſt ab ipſo pœnitente, poterit ſaltem iuxta ſententiam probabilem contrariam ſe abſcondere, aut negare illi gladium. Tertiò reſpondeo, Quòd ſe abſcondat Sacerdos non eſſe actionem quæ vergat in odium Petri, & in eius ruborem, vel in diminutionem honoris, &c. ſed eſſe potiùs quaſi occultam liberationem ipſius à graui periculo homicidij; ergo eſſet ea actio ex numero illarum, de quibus paulò antè diximus eſſe licitas, etiamſi ſint indirecta locutio cum pœnitente ſolo. Habebit autem id maiorem locum, ſi inſidiæ non parentur mihi ab ipſo pœnitente; tunc enim ſi nullus alius poteſt venire in cognitionem eius confeſsionis, pœnitens non erit malè contentus, eò quòd fugiam, etiamſi intelligat id oriri ex ſcientiâ quam acquiſiui in confeſsione; præterquam quòd ad omnes tollendos ſcrupulos poteſt ab eo peti licentia ad fugam, etiamſi ſit aliqua indirecta collocutio cum ipſo de his quæ dixit in confeſsione; & vix eſt morale eum illam negaturum, ſi aliud periculum non ſubſit, & ipſe ſeriò confitetur. Ex his ergo, vt ad caput redeamus, concludo, actiones illas, quæ poſſunt reddere confeſsionem magis arduam, odioſam & difficilem, non poſſe ex notitiâ in confeſsione habitâ exerceri, eſto tantùm ſint indirecta collocutio de confeſsione; quæ verò non ſunt in odium confeſsionis, ſed planè diſparatæ, aut potiùs in fauorem, vti illæ de quibus paulò antè, poſſe Confeſſarium non violando ſigillum eas exercere. Hoc tamen aduerte, quando dicimus non eſſe licitam eam locutionem in rebus odioſis, id intelligendum contra aliquos Auctores, etiamſi propterea vel vita pœnitentis vel Reſpublica periclitetur; imò etiamſi Confeſſarius timeat ſe in peccatum graue lapſurum; debebit enim tunc ſe Deo commendare, & eò confidentiùs auxilium ad reſiſtendum ab eo petere, cùm propter ſeruandam iuſtitiam ſe coniiciat in illud periculum.

Secunda. *Tertia.*

Secundò quæres circa hoc, Quid ſi pœnitens ſit mihi ſcandalo, poteróne, dum me vocat ad confeſsionem, ire ad illum? Reſpondeo: Vel ſcandalum illud oritur à me, qui teneor dum eam perſonam video, & tunc ſine vllius ſigilli violatione, quia nihil ex confeſsione alterius manifeſto, potero me excuſare: vel ſcandalum oritur à pœnitente, qui me prouocat ad malum, & tunc etiam ſine violatione ſigilli potero me excuſare, quia illa prouocatio non eſt ſub ſigillo, cùm non ſit peccatum, de quo ille confiteatur: eodem modo ſi me nimiè vrgeat vt eum abſoluam, poſſum fugere, quia illæ minæ non ſunt peccatum, de quo ille ſe accuſet, ſed actio exterior, quam ego video dum ille confitetur. Non poſſum quidem dicere, quòd illi negauerim abſolutionem, ſed tamen poſſum vitare periculum, quod ille mihi tunc intentat, & quod ego video, perinde ac ſi aduenerem illum eſſe peſte infectum, poſſem fugere, cum hac tamen differentiâ, quòd in peſte poſſum dicere cauſſam, quia inde nec mediatè nec immediatè reuelatur vllum peccatum; quòd autem negauerim abſolutionem non poſſum dicere, quia id eſſet dicere, eum habuiſſe peccata grauia, & non habuiſſe dolorem ſufficientem, &c. at ſimpliciter fugere ſine dubio poſſum. Si tamen animæ periculum inde mihi immineat, quòd pœnitens habeat tot peccata & talia, quæ me vehementer tentent, 29

Quid faciendum Confeſſario ſi ex ſcientiâ confeſsionis intelligat ſibi periculum ſpirituale imminere audiendo rurſus eamdem perſonam volentem ſibi confiteri.

Digitized by Google

tenrent, tunc, ſi aliter me non poſſum excuſare, quin ille intelligat cur ego id faciam, tenebor ire, & (vt dixi paulò antè) petere à Deo confidentiùs auxilium ad ſuperandum illud periculum. Quòd ſi aliter res contingat, vt planè ipſi non incidat hoc in mentem, ſicut reuerà vix poteſt incidere, quia vix vnquam vllus pœnitens ſuſpicatur ſe ſuis peccatis cauſſare Confeſſario tentationem, debebo me omnino excuſare.

30 *Obiectio.* Obiici tamen contra hoc vltimum poteſt; Suprà enim docuimus non ſolùm eſſe illicitum vti ſcientiâ confeſſionis ad negandum ſubdito officium, quando ille ſuſpicatur id fieri ex eâ ſcientiâ, ſed etiamſi nullo modo ſuſpicari id poſſit; rationemque reddidimus, quia ſi homines ſcirent Confeſſarios hanc habere facultatem, timerent ſæpè, ne ipſis etiam inſciis eâ vterentur ad multa eis auferenda, ideoque valdè poſſent retardari à confeſſione. Hæc ratio videtur in præſenti eodem modo habere locum; iure enim timere poſſunt dicere mihi ſua grauia peccata, ſi ſciant me propterea impoſterum vitaturum audire ipſorum confeſſiones etiam ſub hoc prætextu, quòd inde ego ad peccatum tenter, & etiam caſu quo illi non poſſint aduertere vnde veniat, quòd ego me ſubtraxerim.

Dubium. Dubitari autem ratione huius obiectionis poteſt, An ſit contra ſigillum me abſcondere ne audiam Petrum v.g. eò quòd nimis multa peccata audiui ab illo, & timeo eum cum ſimilibus rediturum; ſuppono me aliunde non fuiſſe determinatum ad non audiendas illius confeſſiones; tunc enim nulla eſt difficultas quin poſſim eo motiuo etiam approbare reſolutionem meam: ſuppono item è contrario id non licere, ſi alij aut ipſe pœnitens ſuſpicari poſſint me eam ob cauſſam nolle deſcendere ad confeſſionale; nam per hoc reuelarem ſaltem in genere Petrum habuiſſe grauia peccata. Hunc caſum non video tractatum, eſt tamen valdè frequens, & omnino videtur ex ratione dubitandi colligi, id non licere. Aliunde autem praxis multorum ſolet eſſe in contrarium; ſine vllo enim ſcrupulo ſe ſolent abſcondere, ita tamen, vt nemo aduertat id fieri, quando vident venientes ad confeſſionem aliquos ex his, quos ſciunt ſolere habere grauiora peccata, & non adeò benè eſſe diſpoſitos; & quidem id faciunt ſine vllâ vel dubitandi ratione in contrarium. *Soluitur.* Reſponderet aliquis, A nobis etiam ſuprà traditum, tunc ſolùm eſſe contra ſigillum vti ſcientiâ confeſſionis etiam inſcio pœnitente & aliis omnibus, quando ille vſus vergit in eius nocumentum; vti eſſet auferre illi officium ipſi gratum, mittere eum ad alium locum, vbi non libenter manet, &c. Hinc fortaſſe ad rem noſtram dici poſſet, Non eſſe rem grauem pœnitenti, quòd aliquando vnus vel alter Confeſſarius ſe ſecretò ſubtrahat à confeſſione audiendâ, maximè in locis vbi alij multi ſunt Confeſſarij.

31 Imò frequentiſſimè tales maximè peccatores quærere ſolent iam hunc iam illum Confeſſarium; pudet enim illos ad eumdem redire cum iiſdem peccatis ſine emendatione; cùm ergo ſupponamus in caſu poſito ipſum pœnitentem nullo modo ſuſpicari ob eam cauſſam id fieri hîc & nunc, ac proinde non ſit vlla actualis reuelatio confeſſionis, non videtur vllo modo fuga illa tantùm apprehenſa, vt poſſibilis vi confeſſionis adeò æſtimari ab hominibus, vt ob eam cauſſam deterreantur à confeſſione. Dixi paulò antè, Maximè vbi ſunt alij Confeſſarij; nam ſi eſſet tantùm vnus, in primis eſſet valdè difficile ita ſe ſubtrahere, vt non aduerteret pœnitens vnde id proueniret. Secundò, eſſet in graue damnum eius pœnitentis; non enim haberet cui poſſet confiteri: vnde multò minùs id liceret vnico illius loci Confeſſario, ſi ſimul eſſet Parochus pœnitentis; diximus enim ſuprà hunc obligari ad audiendas ſemper confeſſiones ſubditorum, quando non nimis frequenter veniunt. Valdè probabilis eſt hæc ſolutio, & quidem quando Confeſſarius ſe abſcondit non ob moleſtiam, ſed quia timet lapſum, non dubitarem vllo modo habere locum, quia dum damnum pœnitentis modo explicato leue ſit, & ex alterâ parte periculum animæ in Confeſſario ſit graue, non video cur non debeat hoc præualere. Si enim multi Auctores dicunt licere Confeſſario ſe ſubtrahere, etiamſi id aduertant ſocij criminum, & eſto ipſe pœnitens intelligat ideò ſe abſcondiſſe Confeſſarium, quia inſidias ſibi parari intellexit in confeſſione, cur non dicemus id licere quando hîc & nunc nullo modo pœnitens poteſt iudicare id fieri ipſius cauſsâ, & Confeſſarius quodammodò grauiùs periclitatur? Accedit, quòd non videatur vllus pœnitens inuitus futurus, eò quòd ſuſpicetur poſſe aliquando ſe ſubtrahere Confeſſarium, nullo tamen ſigno exteriùs dato, quòd id faciat ratione auditæ confeſſionis; ſubtrahere inquam ſe, eò quòd timeat ne labatur in peccatum audiendo ipſum pœnitentem: ſupponitur enim hic ita ſeriò accedere ad confeſſionem, vt non ſolùm ipſe non habeat animum peccandi, ſed nec cupiat eſſe cauſſa vt alij grauiter peccent. Maior eſt difficultas in caſu quæſtionis motæ occaſione eius obiectionis; illa enim moleſtia ex ſolâ auditione eorum peccatorum grauium videtur eſſe tea leuis, vt propterea Confeſſarius vi ſcientiæ confeſſionis ſe ſubtrahat. 32 Quod item dicebatur id non fore moleſtum pœnitenti quando adſunt alij Confeſſarij, non eſt ſemper verum: multi enim pœnitentes adeò libenter habent certas quaſdam perſonas, vt ſi eis non poſſint confiteri, nolint aliis. Reſpondeo tamen, Hoc eſſe rariſſimum in grauioribus peccatoribus, ob quorum confeſſiones non audiendas diximus ſe abſcondere eum Confeſſarium. Eſt ergo ſemper verum, auerſionem, quæ inde oriri poſſet à confeſſione, nullam eſſe niſi in aliquo caſu ferè metaphyſico, qui pro generali regulâ non debet attendi, cùm, vt iam oſtendimus, nulla penitus manifeſtatio vel locutio actualis vi confeſſionis tunc intercedat, nec quidem cum ipſo pœnitente; quandoquidem tunc nullo prorſus modo ſcit abſcondiſſe ſe Confeſſarium, multò minùs quòd id ex auditione confeſſionis oriatur.

Tertiò quæritur, An ſi ſemel & iterùm pœnitentem non abſolui, poſſim, ſi rurſum vocer, me excuſare ſine violatione ſigilli? Reſpondeo, Si pœnitens venit animo ſerio confitendi, eſto non omnino diſpoſitus, & ego non poſſum me excuſare, niſi intelligat ille vnde excuſatio oriatur, debebo ire; ſi verò ille iniquo animo non confitendi, ſed ſimulandi confeſſiones veniat, potero tunc me excuſare; quia cùm ille nolit ſeriò

confeſſio-

confeſſionem facere, ſed fingere, non tenebor vlla ſecreto iuxta dicta ſuprà.

Non poteſt Confeſſarius negare votum ei, quem ex ſolâ confeſſione nouit indignum beneficio.

Ex bis quæ hucuſque diximus infero, Me non poſſe negare ſuffragium etiàm ſecretum ei, quem ex ſolâ confeſſione ſcio eſſe indignum, quia hæc actio eſt odioſa, & conſequenter reddens confeſsionem difficiliorem. Et ferè eſt idem caſus cum eo, quem ſuperiùs tractauimus, an Superior poſſit deponere ex officio, aut negare gratiam ex ſcientiâ habitâ præcisè per confeſsionem: vnde talis nullo modo incurret pœnas impoſitas à iure in eligentes Indignum, quia hæ pœnæ imponuntur contra peccantes in eâ electione, non contra eos qui ad huiuſmodi ſuffragium dandum hîc & nunc obligantur.

Quid faciendum Confeſſario, ſi ex ſolâ confeſſione ſciat ſuum Confeſſarium non eſſe Sacerdotem, vel non habere iuriſdictionem, &c.

33 Infero Secundò, Si aliquis, cui ego confiteri ſoleo, mihi confiteatur, dicatque ſe non eſſe Sacerdotem; & non poſſem illum vitare, niſi inde aliquod dedecus in eum redundaret, non poſſe me illum relinquere; deberem ergo eo caſu alteri confiteri ſecretò, & illi propter formam; vel eum ſolâ intentione conditionatâ obtinendi abſolutionem, *ſi eſt Sacerdos*. Quòd ſi tamen ipſe ſolus poſſet aduertere me eâ de cauſsâ ad illum non accedere, iudico cum Patre Thomâ Sanchez num. 5. ſine ſigilli violatione poſſe me eum deſerere, quia actio hæc non videtur eſſe odioſa pœnitenti, ideoque nec vſus ſcientiæ confeſsionis per illam reddit difficiliorem confeſsionem; imò fortaſſe ille gaudebit, quòd ſubtraham ipſi occaſionem noui peccati, ſacrilegij grauiſsimi committendi, dum me audit.

Infero Tertiò, Debere Confeſſarium etiam occaſiones quidquam ſuſpicandi de pœnitente vitare, ſi tamen probabiles ſint, & ex ſe cauſſatiuæ talis ſuſpicionis; nam planè leues & remotas, & quæ fortè magis ex ſuſpicioſâ naturâ audientis quàm ex re ipsâ deſumuntur, non tenetur vitare: eſſet enim id valdè durum Confeſſarijs. Obſeruat autem Lugo benè, in aliquibus circumſtantijs occaſiones, quæ alioquin eſſent ìo ſe leues, debere iudicari graues propter periculum; nam marito zelotypo periculoſius eſt vllam etiam remotam dare occaſionem aliquid ſuſpicandi contra vxorem in materiâ carnis, quàm in alijs materijs homini etiã ex ſe non ſuſpicioſo.

SVBSECTIO QVARTA.

Alia dubia circa hoc ipſum expedita.

34 CIRCA adminiſtrandum verò Sacramentum ei, de quo mibi ex confeſſione conſtat quòd ſit in peccato, dixi Tomo præcedenti non eſſe licitum eâ ſcientiâ vti ad illud negandum. Idem dicendum eſt nunc de vitando excommunicato; ſi enim pœnitens noſcere poſſit me hac de cauſsâ ipſum vitare, non licebit, vt ex dictis conſtat: imò (quod & benè notat Lugo) eſto pœnitens non ſuſpicetur me eâ ſcientiâ vti, non poſſum tamen illum vitare, quià negare pœnitenti communicationem ciuilem eſt oneroſum ipſi; ergo non licebit eâ notitiâ ad id vti; quia ſi antecedenter homines ſcirent ſe ex confeſſionis ſcientiâ vitandos, etiam quando non ſuſpicantur id inde prouenire, eo ipſo illis confeſſio fieret difficilior. Quâ ratione paulò ſuperiùs dixi, etiam ſecretum ſuffragium non licere ex eâ ſcientiâ negare, eſto pœnitens non ſciat id à me eâ de cauſsâ factum.

An teneatur Confeſſarius vitare intra confeſſionē quem ex eâ intelligit eſſe excommunicatum.

Illud difficilius, An intra ipſam confeſſionem teneatur vitare excommunicatum, & quidem cùm intra eamdem confeſſionem licitum ſit mihi cum pœnitente loqui de eius peccatis, à fortiori erit mihi licitum eum intra confeſſionem vitare, hoc eſt ei dicere, *Non poſſum tecum agere ob tuam excommunicationem*. Cardinalis Lugo putat neque intra confeſſionem poſſe vitari propter eam ſcientiam; quia non licet intra confeſſionem pœnitentem punire niſi vel imponendo ei pœnitentiam, vel reprehendendo illum, prout ad eius bonum requiritur; alias autem pœnas extrinſecas non licet imponere. Vnde ſi famulus Parochi 35
eidem confiteantur ſe eſſe ipſi furatum, & furari etiamnum pecuniam, non poſſet in ipsâ confeſſione præcipere vt exeat ex domo, nec auferre ei clauem commiſſam, quia hæc licet materialiter fierent in confeſſione, re tamen verâ eſſent detrimenta extrinſeca confeſſionis, quæque eam redderent difficiliorem. Vnde addit, Etiamſi pœnitens dixerit ſe publicè denuntiatum, vel notorium Clerici percuſſorem, non teneri Confeſſarium finitâ confeſſione inquirere, vtrùm re ipsâ ita ſit, quamuis id facere poſſet citra vllum reuelationis periculum.

Iudico tamen hanc ſententiam eſſe nimis ſcrupuloſam; & quidem inſtantia allata de eijciendo ex domo famulo vel auferendis ei clauibus non videtur mihi ad rem noſtram; quia illæ actiones licet inchoatiuè eſſent intra confeſſionem, tamen directè & per ſe earum effectus eſſet duraturus extra confeſſionem; & vel ipſi pœnitenti vel etiam alijs daretur inde occaſio, vt intelligerent id ex confeſſione venire; quid ergo mirum ſi hoc non liceat? At quòd intra ipſam confeſſionem præcisè dicat pœnitenti Confeſſarius; *Ecce tu mihi iam dicis te eſſe excommunicatum, ac proinde ego non poſſum iam tecum loqui niſi purè putè quæ pro confeſſione neceſſaria ſunt; extra confeſſionem verò nullum omnino huius rei dabo ſignum*; profectò ego non video, quo pacto debeat hoc dici contra ſigillum confeſſionis vllo prorſus modo; ſi autem non eſt contra ſigillum, quo quæſo præcepto id prohibebitur? Quòd dicitur, per id fieri odioſam confeſſionem, non vrget; fortè enim id non eſt verum, quia illam ſuperfluam collocutionem, quæ tunc ei negatur, nihili facit pœnitens: adde, quòd ego, dum mihi licet agere cum illo de peccatis, ei oſtendam me nolle violare præceptum non agendi cum excommunicatis, non debet eſſe contra ſigillum confeſſionis, licet id ipſe ſibi reputet durum; non enim teneor ego extra hoc ſigillum reddere ei dulciſſimam confeſſionem.

Secundò dico, Vix eam quæſtionem poſſe habere locum; nam ſi Confeſſarius non habet poteſtatem abſoluendi illum, debebit hoc ſtatim ei ſignificare, nec alios cum ipſo miſcere diſcurſus, niſi fortè dirigendo illum de modo, quo debeat quærere abſolutionem ab eâ excommunicatione; hoc autem non eſt prohibitum per ipſam excommunicationem: ſi verò habet poteſtatem abſoluendi, non video cur debeat facere ſibi ſcrupulum agendi cum illo in ordine ad abſolutionem; ſuppono enim eum non miſcere ibi diſparata colloquia; vnum autem vel alterum verbum non 36
omnino

omnino neceſſarium, quaſi connexum tamen cum neceſſarijs, pro nihilo debet ibi reputari. Denique quod addit, Confeſſarium poſt confeſſionem non obligandum ad inquirendum, An ille re ipsâ fuerit, aut ſit excommunicatus, mihi videtur omnino certum; iam enim diximus nihil extra confeſſionem faciendum, quod ſit indirecta locutio in odium pœnitentis, vt omnino eſſet ea inquiſitio; nec video finem propter quem eſſet facienda, cùm vitare illum non poſſit vi eius ſcientiæ: hæc tamen veritas eſt diſparata ab alterâ, de quâ nunc agimus, quòd intra confeſſiones non poſſim eum vitare.

Quid ſi reſciat ex confeſſione Eccleſiam, in quâ ſolet celebrare eſſe violatam, poteſtne porrò celebrare in illâ?

Infero etiam hinc, Quid dicendum ſit, ſi ex confeſſione ſciat Eccleſiam eſſe violatam, an poſſit aut debeat ipſe deſiſtere à celebratione, aut monere vt Eccleſia reconcilietur. Duobus enim verbis reſpondetur ex dictis; Vel ex eo quòd omittat Sacrum, alij aut ipſe pœnitens intelligere poſſunt id venire ex confeſſione, & tunc nullo modo id licebit, ſed debebit pergere celebrando perinde ac ſi nihil intellexiſſet; vel poteſt Sacrum omittere ita, vt nullus quidquam notet; & tunc omnino tenebitur, ſi credat verè eſſe pollutam, quia tunc nihil facit contra ſigillum; nam omiſſio Sacri non eſt ex ſe grauis pœnitenti, qui nec Sacrum audire tunc vult, neque de eo cogitat: & in hoc differt ea omiſſio à negatione beneficij & depoſitione ab officio, quòd hæc, eſto pœnitens non ſciat vnde veniant, ſunt tamen in ſe grauia pœnitenti, & ipſum ſcire, quòd ea poſſint ſequi ex confeſſione, reddit illi odioſam confeſſionem; at quod ſciat ex meâ confeſſione, *ille negliget Sacrum, quando ego abero, nemine ſciente vnde id oriatur*, non poteſt eſſe graue pœnitenti, ne-
37 que illi reddere confeſſionem moleſtam. Idem eodem modo dico circa monendos alios, vt curent reconciliari Eccleſiam; hoc enim ſi nullo prorſus modo oſtendat eſſe propter Petrum, quid quæſo illi adſerre poteſt moleſtiæ? ergo ſi id poſſit eo modo fieri, tenebitur Sacerdos ad procurandum; ſi autem deberet aliquo modo reuelare peccatum, non poſſet id facere, præterquam quòd ſi ipſe ſolus hoc ſcit, alij non tenebuntur credere ipſi, niſi fortè in aliquo caſu, ſaltem ad inquirendum; vt ſi diceret aliquem publicè excommunicatum eſſe ſepultum in eâ Eccleſiâ; poſſet enim id facilè deprehendi; hoc tamen ipſum dicere eſſet periculoſum, quia poſſent inde venire in auctorem ſepulturæ. Et de his caſibus ſatis.

Obiectio.

Nunc è contrario obijcies ad probandum non licere, etiam quando actio non eſt odioſa pœnitenti, imò eſto etiam in fauorem pœnitentis, vti eâ ſcientiâ; quia iam contra Bullam Clementis admittimus aliquem vſum ex notitiâ confeſſionis, cùm tamen in eâ omnis vſus abſolutè prohibeatur. Habet autem in Societate noſtrâ maiorem vim hæc obiectio propter prohibitionem Patris Claudij, de quâ ſuprà.

Reſponſio.

Reſpondeo, Clementem prohibere ne eâ ſcientiâ vtantur Superiores ad exteriorem gubernationem in odium ſcilicet pœnitentium: illud enim decretum eſt in eorum fauorem, ac proinde ſolùm vetat quæ ſunt odioſa pœnitenti, non quæ fauorabilia, & quæ (vt dixi) nullo modo ſunt reuelatio confeſſionis. & eodem modo intelligendum eſt mandatum Patris Claudij pro Societate.

SECTIO QVARTA.

Quomodo è contrario liceat vti ſcientiâ confeſſionis.

SVBSECTIO PRIMA.

Examinantur aliqui caſus magis dubij.

SVPPONENDVM eſt, ſi pœnitens ad me ſecundò redeat, licere mihi in eâ ſecundâ confeſ- 38
ſione agere de his quæ in primâ intellexi, quidquid videatur ſubdubitare in contrarium Gerſon Alphabeto 34. littera R: etenim ea eſt praxis omnium Confeſſariorum, imò inde multi Auctores iudicant teneri Confeſſarium ad negandam abſolutionem pœnitenti, quando agnoſcit ex præcedentibus confeſſionibus illum frequenter relabi in idem peccatum. Deinde eſt conſilium omnium qui de gubernandâ conſcientiâ agunt, vt pœnitentes, quoad fieri poſſit, ſemper habeant eumdem Patrem ſpiritualem, vt meliùs poſſint dirigi in ſpiritu. At ſi Confeſſarius nihil poſſet dicere vi præcedentis confeſſionis, nihil penitus iuuaret ea conſuetudo eidem confitendi; idemque omnino eſſet confiteri hodie vni, & cras alteri ac ſemper vni. Ratio à priori huius doctrinæ eſt, quia ſigillum confeſſionis ſolùm reſpicit forum, vt ſic dicam, externum; nam vti intra confeſſionem dicit quilibet ſua peccata, ita intra illam debet permittere Confeſſarium ſuum agere de illis, & vt ipſum dirigat ex notitiâ illius.

Poſſúmne interpres, factus poſteà Confeſſarius, agere cum pœnitente in confeſſione de peccatis illius, quæ fuerat interpretatus.

Dubitari tamen circa hoc poteſt, An ſi ego fui interpres Pauli confitentis ſua peccata Ioanni, & poſteà ad me veniat idem Paulus ad confeſſionem, poſſim ego loqui in confeſſione de eis peccatis, quæ per me tamquam per interpretem confeſſus eſt. Quæ difficultas poteſt etiam extendi ad illum qui caſu audiuit eum confitentem; item ad Conſiliarium, quem prior Sacerdos conſuluerat non habitâ licentiâ perſonam nominandi; deinde Conſiliarius ex confeſſione deprehendit fuiſſe hunc qui commiſerat ea peccata. Cardinalis Lugo abſolutè ſine diſtinctione ait ſe non audere hanc facultatem concedere, quia licet vtrumque ſit forum confeſſionis, non tamen confeſſionis eidem Confeſſario factæ, ſed diuerſis. In primâ enim, quando interpretem egi, non fui vllo modo Confeſſarius; ergo non habeo ius colloquendi cum pœnitente de his quæ tunc reſciui: & vti duo Confeſſarij, qui audiunt ſucceſſiuè eumdem pœnitentem, non poſſunt inter ſe conferre quæ audiuerunt; ita ille Confeſſarius, qui eſt quodammodò duplex perſona, non poterit ex notitiâ habitâ priuato modo loqui cum pœnitente in ſecundâ confeſſione.

Quid de conſulto dicendum, cui deinde pœnitens confitetur ignarus eum eſſe conſultum à priore Confeſſario.

In hac doctrinâ illud mihi minùs placet, quòd 39
non diſtinxerit inter interpretem ex vnâ parte & Conſiliarium, aut qui caſu audiuit confeſſionem, ex alterâ: his enim duobus à pœnitente non ſunt dicta peccata; ac proinde ſi hi etiam in confeſſione ea dicerent pœnitenti, ei aliquid nouum & valdè ingratum dicerent, ſcilicet ſe audiuiſſe ea peccata; id quod pœnitens ignorabat. Secundò, Conſiliarius oſtenderet ſibi ea dicta à Confeſſario; & licet poſſet ſe excuſare, quòd non fuiſſent dicta nominando perſonam, tamen id difficul-

difficulter crederet pœnitens, induceretur'que primus Confeſſarius in grauem culpæ ſuſpicionem, & ipſi pœnitenti eſſet hoc ingratiſsimum, quòd ita de ſuis peccatis locutus fuerit, vt facilè poſteà deprehendi potuerit ſe eſſe eorum auctorem. Reſpectu horum ergo mihi non videtur vllum dubium, quin ea locutio ſit contra ſigillum; ideoq́ue non cum formidine per *vo non auderem*, ſed omnino certò id aſſererem. In altero verò, quem ipſe pœnitens elegit interpretem, & cui ipſe concredidit ſua peccata, planè putarem licere de illis loqui in confeſsione, quam ipſe interpres iam Sacerdos deinde audiret: etenim neque quidquam noui ipſi pœnitenti eueniret, neque alioquin magis odioſum, quàm quando idem Confeſſarius ex primâ confeſsio-
40 ne monet in ſecundâ. Quod autem dicebatur de duobus Confeſſarijs, qui non poſſunt inter ſe loqui, eſt planè extra rem noſtram; quia ibi Petrus v.g. extra confeſsionem reuelaret Franciſco, & è contrario Franciſcus Petro peccata Antonij, quæ quilibet audiuiſſet in confeſsione; hoc autem eſt directiſsima & formaliſsima violatio ſigilli & extra Sacramentum, quia illi inter ſe non loquerentur in Sacramento; neque ſi, dum ſibi inuicem confiterentur, id dicerent, loquerentur in Sacramento cum eo, cuius peccata ſibi narrant; quomodo ergo quæſo hinc quidquam infertur ad caſum noſtrum, vbi collocutio eſt cum ipſo pœnitente de ipſius peccatis intra confeſsionem, etiamſi Confeſſarius loquatur ex duplici notitiâ? In quo vltimo puncto, etiam quando ipſe fuit in priori confeſsione Confeſſarius, loquitur in ſecundâ confeſsione ex duplici notitiâ, id eſt, habitâ in hac & in priori confeſsione; & quoad hoc etiam dici poſſet duplex perſona; hoc ergo nihil obeſt in præſenti.

Quando incipiat obligatio ſigilli.

Quo ſuppoſito, quæritur Primò, An liceat Confeſſario (qui oblitus eſt aliquid circa pœnitentis directionem ei dicere) immediatè poſt datam abſolutionem eum monere, an verò ab eo puncto incipiat ſigilli obligatio. Et videtur quidem ita ſentiendum; nam confeſsio, datâ abſolutione, tam eſt perfecta quàm poſt centum annos: & ita ſentit Fagundez lib 6. de 2. præcepto Eccleſiæ cap 4.num.33. vbi reprehendit Patrem Henriquez quòd contrarium dicat: Diana etiam Fagundio adhærens idem docet; imò addit ita ab omnibus Doctoribus ſentiri, & ſcandalum fore pœnitenti, ſi contrarium fiat; monetq́ue vt Confeſſarij hæc omnia valdè notent, quia eſt ca-
41 ſus frequens in praxi. Ego tamen cum eodem Henriquez l.2. cap.23. num.2. & Lugo ſuprà num.129. iudico id nullo modo eſſe contra ſigillum, & valdè exceſsiſſe Dianam aſſerendo oppoſitum eſſe è mente omnium Doctorum, cùm potiùs noſtra ſententia videatur tradi ab omnibus (licet non reflexè, quia de eâ non ita communiter diſputatur, ſaltem in praxi;) id quod ſtatim oſtendo. Probatur ergo ratione à priori, quia in his rebus moralibus, quæ immediatè fiunt poſt aliquam actionem, ſi ſunt eiuſdem rationis cum illâ, reputantur per modum vnius: id quod ego varijs inſtantijs declaro; Primò, quia ſi quis die ieiunij abſoluit prandium etiam animo non ampliùs comedendi, ſi tamen immediatè adferantur aliqui cibi, poteſt comedere non fracto ieiunio, efficiendo moraliter vnum prandium cum priori, vt omnes omnino fatentur. Secundò id oſtendo in hoc ipſo puncto confeſſionis: quando enim Pontifex fecit caſum reſeruatum Sanctæ Inquiſitioni ſolicitare feminas in confeſſione, fecit etiam reſeruatam ſolicitationem immediatè poſt factam confeſſionem; quia quodammodò illa ſolicitatio etiam cenſetur facta in confeſſione. Tertiò, ſi Sacerdos aduertat defectum in aliquâ ſpecie conſecrationis, ſi id notet immediatè poſt ſumptionem, & antequam ab altari diſcedat, poteſt & debet ſecundam hoſtiam aut calicem conſecrare; quia tunc efficitur vnum Sacrificium cum præcedenti ſumptione: at ſi iam ſit in Sacriſtiâ, non poteſt. Quartò adhuc magis ad rem in materiâ Sacramentorum: non enim eſt neceſſum, vt dum dico, *Ego te baptizo*, coëxiſtat omnino phyſicè ablutio, ſed poteſt vel præcedere, vel ſubſequi, quia moraliter iudicantur ſibi coëxiſtere, dummodò diſtantia ſit exigua valdè; ergo etiam quæ dicuntur immediatè poſt abſolutionem, debent cenſeri pertinere ad actum illum iudicij præcedentem. Hoc ipſum benè probat Lugo ſuprà, quia multi Confeſſarij docti ſine vllo ſcrupulo imponunt pœnitentiam poſt datam abſolutionem; ideò dixi ſuprà noſtram ſententiam in praxi eſſe communem; hæc autem impoſitio ſine dubio eſt loquela de peccatis, cùm debeat eſſe illis proportionata: vnde ſuprà diximus non eſſe licitum eam alijs dicere, niſi quando eſt talis, quæ pro exiguis venialibus ſolet imponi; nam tunc ſicut ſcitur, quòd ſit confeſſus venialia, ita communiter ſupponitur talem vt minimùm habuiſſe pœnitentiam.

Fortaſſe reſpondebitur, Non eſſe finitum iudicium, quouſque imponatur pœnitentia; Auctores autem oppoſitos loqui, quando iam omnino eſt finitum iudicium. Sed contrà Primò, quia in rigore Sacramentum iam eſt perfectum quoad remiſſionem culpæ, & quoad infuſionem gratiæ. Vnde ſi oblitus eſt Sacerdos pœnitentiam imponere, ac primò recordetur poſtquam à ſe dimiſit pœnitentem, non poteſt illi eam imponere; ergo quòd poſſit immediatè poſt datam abſolutionem, cauſſa eſt, quòd immediatè pòſt adhuc cenſetur moraliter eſſe in eius Sacramenti adminiſtratione; quando autem aliquod ſpatium interceſſit, iam non cenſetur ampliùs durare. Contrà Secundò, quia (vt benè ibi notat Lugo) ſi, etiam poſtquam Sacerdos impoſuit pœnitentiam, dicat immediatè, Eſt nimis grauis, mediâ ex parte illam tollo; nemo dicet talem violare ſecretum; & tamen tunc iam eſt ex integro finitum iudicium phyſicè, quia etiam fuerat impoſita pœnitentia; ergo ea ſolutio non ſatisfacit. 42

Obiectio

Soluitur Primò,

Secundò.

Dices; Ergo etiam valebit abſolutio immediatè præcedens pro peccato cuius pœnitens recordatur, & confitetur immediatè pòſt; hoc autem eſt falſum, ergo. Reſpondeo negando conſequentiam, quia abſolutio debet dari poſt notitiam peccati; ab ignotis enim nemo abſoluit directè; debet etiam præcedere accuſatio; quæ duo eo caſu deſunt: at licentia ad loquendum nihil horum requirit, ſed quòd moraliter adhuc homo cenſeatur durare in eo iudicio.

Obiectio.

Reſponſio.

Illud nunc circa hoc punctum eſt difficile, quantum ſcilicet temporis debeat intercedere, vt cenſeatur omnino finitum Sacramentum. Reſpondeo, In his rebus taxandis, quæ ad moralem conſi-

Soluitur quæſtio.

conſiderationem ſpectant, eſſe ſemper maximam difficultatem. Ego in hoc puncto diſcurrerem à ſimili ex inſtantiâ, quâ vſus ſum pro hac ſententiâ de Sacrificio Miſſæ: ſicut enim ſi aduertatur error, quando iam Sacerdos receſſit ab altari, non licet ampliùs conſecrare nouam ſpeciem; ita putarem cùm primùm pœnitens ſurrexit, & receſſit à confeſſionali, iam non licere ampliùs loqui, maximè ſi alij ſunt præſentes, qui multa ſolent tunc ſuſpicari: & ſanè poſt diſceſſum non

43 poteſt non eſſe grauis pœnitenti reuocatio. Quòd aliqui dicunt, in bonum pœnitentis poſſe etiam loqui Confeſſarium cum illo, iam eſt à nobis ſuprà reiectum, quando in nullo omnino caſu eam collocutionem extra Sacramentum diximus eſſe licitam. Alij dicunt, ſi Confeſſàrius ſua peccata integrè confiteri non poteſt, niſi detegendo peccatum Petri, quod intellexit ex confeſſione, poſſe illud detegere, ne confeſſionem faciat dimidiatam: ita Sotus apud Suarez diſp. 33. ſect. 1. num. 17. Contrarium tamen omnes alij tenent, & Suarez dicit eſſe improbabilem hanc Soti ſententiam: vide illum num. 18. Ratio deſumi poteſt ex his quæ nos fusè ſuprà diximus, oſtendentes obligationem integritatis materialis confeſſionis non eſſe tantam, vt nequeat ob multas cauſſas ex omitti: at ſigillum confeſſionis obligat, etiamſi ſit periculum ruinæ Reipublicæ, ergo multò magis obligabit, quando non eſt aliud periculum quàm non faciendi integram confeſſionem. Idem dicendum eſt, Si ego audiens Petri confeſſionem intelligam ex eâ Ioannem non rectè illum abſoluiſſe, & poſteà idem Ioannes confiteatur mihi, non poſſum ego eum monere de defectu ipſius quem intellexi ex confeſſione Petri, quia id eſſet reuelare eam Petri confeſſionem; debeo ergo illum eo caſu abſoluere. Obſerua tamen circa priorem caſum, Sacerdotem illum teneri quærere Confeſſarium, cui integrè ſine manifeſtatione confeſſionis poſſit dicere ſuum peccatum; ſi autem illum commodè nequeat habere, tunc habebit locum concluſio poſita, quòd debeat tacere eam circumſtantiam; quam tamen, ſi poſteà habeat alium Confeſſarium, cui ſine fractione ſigilli eam dicere poſſit, tenebitur dicere, vti vniuerſaliter docuimus ſuprà, quando non ſit confeſsio materialiter integra.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quomodo ſit loquendum ex licentiâ pœnitentis.

44 Ex his conſtat ſolùm eſſe licitum loqui ex notitiâ confeſsionis, quando pœnitens dat expreſsè facultatem, non interpretatiuè tantùm; alioquin poſſent ſibi Confeſſarij imaginari cauſas interpretandi mentem pœnitentis, quæ illi eſſent valdè odioſæ & contrariæ. Debet etiam ea licentia liberè dari, non extorqueri vi, aut metu; eo enim ipſo ad nihil valeret.

Circa hanc autem licentiam duo vel tria occurrunt diſcutienda. Primum eſt, Vtrùm poſsit eam licentiam dare ex ſolâ notitiâ confeſsionis, an verò debeat ea peccata ſecundò dicere Confeſſario extra confeſsionem: hoc enim vltimum multi docent, quos refert Suarez diſp. 33. ſect. 5. num. 5. quia præceptum ſigilli confeſſionis eſt diuinum, non poteſt ergo pœnitens in eo diſpenſare. Hoc tamen argumentum nullam prorſus habet difficultatem: nam præceptum diuinum ſolùm dicit non eſſe loquendum ſine licentiâ pœnitentis; quando ergo loquor cum eâ licentiâ, non facio contra præceptum; ſicut ſi eſſet diuinum præceptum pro Religioſis non exeundi domo ſine pallio, non faceret ille, qui in pallio exiret, contra ius diuinum.

Secundò argumentantur: Confeſſarius ea peccata ſcit vt Deus; ergo neque ex facultate pœnitentis poteſt loqui de illis vt homo. Dixi ſuprà hanc propoſitionem *Scit vt Deus* eſſe pura verba, quæ in re nihil ſignificant, niſi vel quòd Confeſſarius ea peccata ſciat in ordine ad ea condonanda; id quod ad ſolum Deum de iure ſpectat; vel quòd ea peccata ſciat cum rigoroſâ obligatione ſecreti, quam iam explicuimus; vel denique quòd ea ſciat in Sacramento à Deo inſtituto; hoc autem non ſufficit ad rem præſentem: denique eſto ea tantùm ſciret vt Deus, eo ipſo quòd pœnitens dat illi licentiam, iam dat illi humanam ſcientiam.

Tertiò argumentantur; Nam pœnitens etiamſi 45
poſſit cedere ſuo iure, non tamen iure Sacramenti; ſicut Clericus non poteſt cedere priuilegio fori. Verùm neque hoc valet quidquam, quia iam dixi ius non eſſe niſi vt Confeſſarius non loquatur ſine pœnitentis licentiâ; vnde quando hic dat eam licentiam, ponit conditionem à Deo petitam ad hoc, vt non obliget ſigillum. In priuilegio autem fori eſt abſolutè decretum vt Eccleſiaſticus non iudicetur à ſæculari, ſiue ipſe Eccleſiaſticus velit, ſiue non. Vnde fatemur etiam Chriſtum potuiſſe inſtituere hoc ſecretum cum eâ vniuerſalitate; quo caſu non potuiſſet pœnitens validè eam dare licentiam: at de facto nec leue fundamentum eſt, vt aſſeramus eſſe ita inſtitutum.

Quartò, Quia ſi pœnitens poſſet dare eam licentiam, poſſet Superior ei præcipere vt eam daret; hoc autem eſt abſurdum; ergo. Benè oſtendit Lugo hoc argumentum eſſe etiam contra hos Auctores, qui ſaltem debent oſtendere, cur non poſſit Superior præcipere, vt extra confeſſionem ea peccata dicant ſubditi; quod eſt longè facilius; dicimus ergo Superiorem id non poſſe præcipere, niſi tyrannicè agat, ideoque non eſſe ei obediendum; quia de occultis non iudicat Eccleſia: ea autem peccata, vt dicta in Sacramento, voluit Chriſtus eſſe omnino occulta dependenter à liberâ voluntate pœnitentis. Quando autem Superior ex alijs capitibus habeat ius interrogandi de delictis, non eſt huius loci.

Quintò denique argumentantur; Nam ſequeretur 46
datâ eâ licentiâ poſſe omnes illos, qui à Sacerdote audiuiſſent ea peccata, illa dicere liberè quibuſcumque vellent: quod eſt abſurdum. Reſpondetur negando conſequentiam; Quia cùm illud ſecretum pendeat à pœnitentis voluntate, ſi hic illud laxet ad duas perſonas tantùm, non ampliùs extendetur, ac proinde illæ etiam manebunt cum obligatione non ampliùs id promulgandi.

Pœnitens dans facultatem Confeſſario loquendi de ſuis peccatis, non eſt opus vt ei ea repetat extra confeſſionem.

Eſt ergo contraria ſententia communis inter Doctores vt videre eſt apud Suarez ſuprà, Diui Thomæ, Bonauenturæ, Antonini, Richardi, Paludani, & aliorum multorum; & facilè ex dictis ſuadetur.

ſuadetur. Nam hoc ſecretum totum quantum eſt in fauorem confeſſionis, ne ea reddatur odioſa pœnitentibus, ideóque eſt dependens à voluntate pœnitentis; ex eo autem quòd ipſe dare poſſit licentiam vt Confeſſarius loquatur cum hoc aut cum illo, non redditur odioſa confeſſio, imò magis appetibilis, cùm ita pœnitens ſit Dominus eius ſecreti, vt poſſit pro libitu vel dare vel negare licentiam, vel eam ad duos, tres, quatuórve vel etiam ad plures extendere: quo caſu (vt immediatè diximus) omnes, ad quos ex eâ licentiâ notitia illa peccati deuenit, tenentur ſigillo ad non propalandum illud peccatum vltrà quàm licentia pœnitentis extendatur.

47 Secunda difficultas eſt, An ſi pœnitens ita velit dare licentiam Sacerdoti, vt planè poſſit narrare ea peccata, perinde ac ſi extra confeſſionem ea ipſi dixiſſet, ſufficiat vno verbo dicere illi, *Do tibi licentiam vt ea narres eodem modo ac ſi extra confeſſionem illa audiuiſſes*; an verò ſit neceſſum ex integro ea omnia in particulari determinare. Hoc vltimum docuit Durandus apud Suarez ſuprà num.4. quem ſecutus eſt Pater Vaſquez quæſt.93. art.4. dub.5. num.5. Ego tamen (vt verum fatear) non capio, quod poſſit eſſe vel probabile quidem huius doctrinæ fundamentum.

Obiectio. Reſponſio prima, Dices; Notitia antiqua eſt Sacramentalis; ergo niſi noua detur, ſemper manebit ſub ſigillo. Reſpondeo Primò ex paulò antè dictis, Totum hoc ſigillum eſſe iuxta voluntatem pœnitentis; ſi ergo ipſe dicat, *Ego do tibi licentiam vt narres hoc quibus velis, & illi quibus velint ſine vllâ prorſus vlteriori obligatione*; ſine dubio iam manebunt omnes liberi ab obligatione: ſicut enim, iuxta paulò antè dicta, potuit non narrando de nouo hiſtoriam pœnitens licentiam dare vt diceret Sacerdos duobus, potuit & quatuor; quo caſu, exceptis illis quatuor, non poſſet res vlteriùs narrari; potuit ergo & ſex, potuit & omnibus, quia eadem eſt ratio; eo autem ipſo quòd omnibus, iam ex integro abſtulit, non narrando de nouo peccata, obligationem ſigilli, & reduxit totaliter rem ad notitiam habitam extra confeſſionem.

48 *Secunda.* Reſpondeo Secundò; Etiamſi concederemus eſſe neceſſariam nouam notitiam, adhuc tamen moraliter loquendo reuocationem illam ſpecierum hiſtoriæ narratæ iudicari notitiam nouam; hæc autem iam datur extra Sacramentum: id quod ex ſententiâ ab omnibus receptâ oſtenditur clariſsimè. Nam etiam è contrario ad abſoluendum Sacramentaliter neceſſum eſt audire peccata Sacramentaliter; & tamen ſi ego iam anteà ſcio peccatum Petri volentis mihi confiteri, ſufficit ſi ille dicat, *De illo peccato, quod tu ſcis optimè, ego me accuſo*: per hoc enim iam moraliter æquiualenter dat mihi ſecundam notitiam, quæ cenſetur data intra Sacramentum (vt benè ponderat ſuprà Lugo;) ergo ſi è contrario notitiam habitam in Sacramento ille mihi extra reuocat in memoriam dicens, *Ea quæ tibi dixi nunc extra Sacramentum in memoriam reuoco, doque poteſtatem narrandi cuilibet*; iam eo ipſo dat notitiam extra Sacramentum. quæ res mihi eſt clariſsima.

Hinc conſtat etiam minùs benè docere ibi Vaſquez, ad dicendum peccatum complicis eſſe maximè neceſſarium repetere de nouo hiſtoriam illam, in quâ illud dixerat in confeſſione: etenim non eſt maius myſterium quærendum vt det pœnitens facultatem loquendi de peccato alieno extra Sacramentum vi confeſſionis quàm de proprio, imò multò minùs; quia aliena peccata non cadunt ſub ſigillum meæ confeſſionis niſi planè indirectè, quatenus ex manifeſtatione alieni meum manifeſtaretur. Dixi *ad loquendum extra Sacramentum vi confeſſionis*; quia aliunde ego obligationem maiorem habeo circa famam alienam quàm circa meam, quatenus poſſum iure meo cedere, non autem alieno; vnde etiam in eo caſu teneremur non diffamare complicem. Verùm hæc obligatio non ex ſigillo confeſſionis, de quo iam agimus, ſed ex præcepto naturali proueniret.

Tertia difficultas eſt, Vtrùm ſi Confeſſarius petat licentiam à pœnitente ad loquendum cum illo de re aliquâ neceſſariâ ad confeſſionem, hic autem nolit eam dare, poſſit tamen Sacerdos cum illo de eâ confeſſione loqui. Pater Suarez eâ ſect.5. num.3. rem obiter tangens affirmat non quidem vniuerſaliter (vt illi tribuit Cardinalis Lugo ſuprà num.339.) ſed caſu quo Confeſſarius omiſiſſet aliquid, quod deberet pœnitenti dicere. Vnde miror quòd Diana Tomo 1. Tractatu 1. Miſcell. eum citet pro contrariâ ſententiâ; ſed in hoc puncto, vt in citatione, non eſt Diana ſibi conſtans, cùm ſecundò eum citet ex eodem loco pro contrariâ Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut.7. ſed neque in ipsâ ſubſtantiâ ſententiæ ſeruat conſequentiam; nam primo loco videtur eam ſententiam Suarij vt probabilem admittere, etiamſi aliam Puteani vniuerſaliorem dicat non eſſe tenendam; in ſecundo autem loco eamdem ſententiam ita reijcit, vt miretur eam ab vllo doceri. Quidquid tamen de Dianæ conſequentiâ ſit, omnino cenſeo, non debere admitti eam doctrinam Suarij, quia ſi verum eſt, quòd poſſit loqui Confeſſarius cum pœnitente, ſiue hic det licentiam, ſiue non, profectò ea licentiæ petitio iudicari poſſet meritò pura cæremonia; ad quid enim deſeruiret? Vrget hoc ipſum Lugo; nam ſub eo prætextu ſupplendi quod deerat, poſſet Confeſſarius totâ vitâ loqui cum pœnitente ipſo inuito de confeſſione; quia ad Confeſſarium pro ſuo munere ſpectat non ſolùm monere, ſed corrigere etiam pœnitentem; hoc autem eſt valdè abſurdum; ergo. Huic tamen rationi facilè reſponderet Suarez, ſe non niſi pro defectu præcedentis confeſſionis ſupplendo eam concedere licentiam, qualis v.g. eſſet pœnitentiam imponere, monere de obligatione reſtituendi, &c. at poſteà ob noua peccata eum corrigere ac monere non ſpectat ad confeſſionem præcedentem; ideóque eâ occaſione non poſſet loqui ampliùs de confeſſione præcedenti, nec inde ſequi, fore vt id per totam vitam liceat. Siue ergo ſequatur illa perpetua facultas, ſiue non, ſat graue incommodum eſt, quòd contra voluntatem pœnitentis poſſit vel ſemel cum illo loqui; inde enim redditur valdè odioſa confeſſio. 49 *An pœnitente negante facultatem Confeſſario loquendi ſecum de auditis in confeſſione, poſſit nihilominùs aliquid loqui*

Vbi aduerto, Dianam eo Tractatu 4. de Sacramentis, reſol.87. hinc inferre, Si Sacerdos abſoluit non ſuum ſubditum vel excommunicatum à caſo reſeruato, & petit licentiam à pœnitente eam hic neget, culpam iam tranſire in ipſum pœnitentem; Confeſſarium autem iam manere libe- 50

rum ab omni obligatione. Hoc mihi abſolutè non placet, quia, vt ſuprà notauimus, ſæpè nihil dicendo penitus de peccato alieno, ſed ſolùm de ſuo, poteſt monere pœnitentem etiam non petitâ licentiâ, ſi dicat illi; *Ego te non abſolui nuper ſerio*; id quod verum eſt, ſiue defectus prouenerit ex carentiâ iuriſdictionis, ſiue ex animo non abſoluendi; fateor eum non poſſe dicere, *Non te abſolui, quia non es meus ſubditus*, vel *quia non habui iuriſdictionem*: nam (vt ibi notaui) hoc eſſet dicere, illum habuiſſe mortalia, aut etiam reſeruata; nam à venialibus etiam non ſubditum poteſt abſoluere, nec pro eo indiget ſpeciali iuriſdictione; debet ergo id ad defectum ex parte voluntatis reducere; quia reuerà ſi ſciebat ſe carere iuriſdictione, vix potuit habere ſerium animum eum abſoluendi; vel ſaltem poterit dicere abſtrahendo, *Ego te non abſolui*; ſi pœnitens quærat vlteriùs, non eſt neceſſum magis id explicare.

SECTIO QVINTA.

De pœnis contra violatores ſigilli.

51 PRIMO quæri circa hoc poteſt, An ſi eſſent alicubi reſeruata omnia mortalia externa, & Sacerdos peccando mortaliter in confeſsione violaret ſigillum alterius confeſsionis quam audiuerat, eſſet eo ipſo reſeruatum illud peccatum: quod eſt quærere clarioribus terminis, Vtrùm illud peccatum ſit iudicandum externum. Reſpondeo, Omnino eſſe externum; nam quidquid fit per actionem externam etiam alijs occultam, eſt propriè externum; vtì patet, quando lapſus carnis externus reſeruatur, ſine dubio reſeruatur pollutio quantumuis occulta. Adde eo caſu ſaltem vnum teſtem eſſe eius violationis, nempe pœnitentem; ſub cuius confeſsione ille violat ſigillum.

Quænam ſint pœnæ violati ſigilli confeſſionis.

Secundò quæritur, Quæ ſint pœnæ impoſitæ in violatores huius ſigilli. De hoc puncto aliqui Auctores fusè tractant. Nos breuiſsimè dicimus, nullam in iure eſſe pœnam ipſo facto incurrendam; ſed in cap. *Sacerdos*, de Pœnitentiâ, diſt. 6. imponitur in Confeſſarium reuelantem pœna depoſitionis à Iudice ferenda, & vt cogatur perpetuò ignominioſè peregrinari. In cap. autem *Omnis vtriuſque ſexus* prima pœna confirmatur; imponitur verò loco ſecundæ, vt intrudatur perpetuò in monaſterium. Vnde benè Pater Suarex reijcit ibi Maiolum, qui lib. 5. de Irregularitate cap. 19 num. 6. ſecutus Speculatorem, ait Sacerdotem reuelantem fieri irregularem: etenim irregularitas non infligitur à Iudice, ſed eſt pœna Iuris; in Iure autem pœna in reue-

52 lante tota eſt infligenda à Iudice. Multò autem magis reijciendus eſt idem Maiolus aſſerens laicum, qui audiuit confeſsionem ſecretam, & eam reuelauit, fieri irregularem; etenim in laicos ibi nulla pœna ſtatuitur; ſed poſteà iuxta delicti grauitatem ſunt puniendi. Nomine autem laici nunc intelligo etiam Sacerdotem, qui reuelat quidem peccata ex confeſsione, non tamen ex eâ quàm ipſe audiuit vt Confeſſarius, ſed velut interpres, vel caſu aliquo accidentali. Huius peccati Iudices teſte Dianâ Tomo 3. Tractatu 8. reſol. 95. qui in Sanctæ Inquiſitionis Tribunali diu verſatus eſt, non ſunt Inquiſitores, ſed Epiſcopi. niſi Sacerdos ſimul habeat admixtum errorem in fide, quaſi non ſit peccaminoſa ea violatio ſigilli.

Quomodo probari poſſit violatum eſſe ſigillum confeſſionis.

Illud maximè quæri nunc poteſt, Quomodo poſſit probari hoc crimen. Cùm enim ſolus Sacerdos & pœnitens ſciant de confeſſione, eſto pœnitens dicat ſuum peccatum eſſe reuelatum à Confeſſario, ſi è contrario Confeſſarius neget; cui credendum erit? Adde, eſto conſtet Sacerdotem illud peccatum ſciuiſſe ex confeſſione, ſi tamen dicat datam ſibi eſſe licentiam à pœnitente, & hic rurſus hoc ipſum neget, cui credendum eſt? Reſpondeo Primò, quoad priorem partem non eſſe tantam difficultatem; quia ſi conſtet Sacerdotem dixiſſe illud peccatum, facilè poteſt vrgeri, vt dicat vnde illud ſciuerit; quòd ſi non oſtenderit aliam viam, iam eo ipſo videtur ſufficienter conuictus, quòd ex ſcientiâ in confeſſione acquiſitâ id dixerit: ſi verò è contrario oſtendat vnde illud ſciuerit, iam erit omnino liber. Secundò addo, Si pœnitens dicat à Sacerdote eſſe illud crimen reuelatum, tunc ipſe pœnitens debebit id probare, cùm ſit accuſator, & proferre perſonas, quibus aut coram quibus id dixerit Confeſſarius. Hæc duo facilia ſunt.

Illud difficile; quid ſi conſtet Sacerdotem id reuelaſſe, dicatque ſibi datam licentiam, id quod è contrario negat pœnitens. In hoc puncto quidam in fauorem pœnitentis docent, Sacerdoti incumbere probare ſibi datam licentiam, cùm ipſe aſſerat, & aſſerentis ſit probare. Quam ſententiam Nauarrus dicit eſſe communem ad caput ſuprà citatum *Sacerdos*. num. 164. Suarez citat pro eâdem Diuum Thomam diſtinct. 21. quæſt. 3. art. 2. ad 3. & alios. Alij verò iudicant hoc eſſe difficile & graue onus pro Confeſſario, & quod moraliter vix expleri poteſt. Vnde fieret, vt ſæpè Confeſſarij vtendo iure ſuo graui periculo exponerentur: ita Suarez ibi; Lugo verò addit Patrem Thomam Sanchez lib. 3. de Matrimonio diſp. 37. num. 5. agentem de Sacerdote, qui ex licentiâ Parochi interfuit matrimonio, eſſe in fortioribus terminis contra eam ſententiam; ibi tamen Thomas Sanchez valdè leuiter rem tractat, & vtitur diſtinctione, quæ potiùs eſt pro hac ſententiâ Nauarri quàm contra illam; ait enim, Si Sacerdos, qui interfuit matrimonio, accuſetur à Parocho contrahentium, ad quem ſpectat dare alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi, tunc debere Sacerdoti alteri, qui adſtitit, incumbere onus probandi; ſi verò accuſetur ab aliquo alio, tunc accuſatori incumbere. Cùm ergo nos ſimus in caſu, quo Sacerdos accuſatur ab eo qui debebat dare licentiam, profectò, iuxta doctrinam Sanchez, ipſi Sacerdoti debet incumbere probare ſe habuiſſe eam licentiam; Sanchez ergo non eſt ibi pro Suario, ſed contra illum. 53

Ego in hoc puncto (vt verum fatear) non video quare dixerit Suarius hoc onus eſſe importabile Sacerdoti, quandoquidem totam hanc difficultatem poteſt Sacerdos ſuauiſſimè vitare: vel enim cum ſolo ipſo pœnitente de licentiâ illius loquitur, vel cum alijs; ſi cum ipſo ſolo, nulla eſt difficultas, quia tunc ſi pœnitens negauerit falsò ſe dediſſe licentiam, licitum erit & Sacerdoti negare, ſe cum illo locutum fuiſſe; id quod poterit etiam iuramento aſſerere. Nam 54

cum

cùm pœnitens dicat eum locutum ſine licentiâ, de quâ tamen certus eſt ipſe Confeſſarius, profectò iurare optimè poterit ſe nihil cum ipſo egiſſe; & tunc onus probandi, vt diximus paulò antè, incumbet pœnitenti, præterquam quòd etſi loqui cum ipſo pœnitente ſine ipſius licentiâ ſit peccatū, non eſt tamen in iure ſtatutum quidquam contra illud; ac proinde illa accuſatio non erit magni momenti contra Confeſſarium. Si verò Sacerdos coram aliis eâ de re locutus eſt, tunc ſibi imputet, quòd ſe coniecerit ſine cauſsâ in tales anguſtias, quas vitare facillimè poterat, ſi quando licentiam obtinuit, cùm aduerteret ſe debere aliis probare eam licentiam, neglexit eam ſcripto petere, vt negari non poſſet. Ex hoc ergo capite nullum eſt onus Sacerdoti intolerabile.

Dicendum ergo eſt, Si pœnitens neget licentiam eſſe à ſe datam, tunc onus ptobandi debere incumbere Sacerdoti, quia renetà ille aſſerit, alter negat; per ſe autem loquendo aſſerentis eſt probare. Poteſt tamen in hoc caſu aliqua eſſe exceptio, niſi Sacerdos adeò ſit probatæ vitæ; & è contrario pœnitens adeò malæ, vt videatur hîc & nunc magis eſſe eredendum Sacerdoti. Quòd ſi aliquis alius, ad quem non ſpectat ſcire, vtrùm mihi pœnitens dederit eam licentiam necne, me accuſauerit quòd reuelauerim confeſſionem, debebit ipſe probare: quòd enim dicat, *Ego non audiui quando tibi eam dedit*, eſt ridicula probatio; debet ergo poſitiuè probare eam carentiam licentiæ, & inſuper quòd ego id ſciuerim ex confeſſione: totum ergo onus probationis in illum relabetur. Et in hoc ſenſu locutus eſt Thomas Sanchez ſuprà ſecutus Maſcardum; & Lugo etiam in eamdem conſentit ſententiam. Et de ſigillo hactenus.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA SEPTIMA.

De ſatisfactione Sacramentali, quid cauſſet, qualis debeat eſſe, & an neceſſariò imponenda.

1 VLTIMA pars, quæ ad conſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ pertinet, eſt ſatisfactio; de quâ agendum erit hac & ſequenti diſputatione: pro quibus ſupponenda ſunt ea omnia, quæ de ſatisfactione in communi pro pœoâ ſuprà diximus; ex quibus oon erit difficile percurrere quæ propria ſunt huius loci. Nomine ergo ſatisfactionis in præſenti intelligimus opus aliquod pœnale, quod à Confeſſario ſit impoſitum ad hoc, vt ptenitens ſatisfaciat pro pœnâ luendâ alioquin in Purgatorio, ſi quæ adhuc reſtat illi homini poſt remiſſa peccata quoad culpam. Hanc autem eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ definitum eſt in Florentino in Decreto vnionis, & in Tridentino Seſſione 14. cap.3. non eſſe autem partem eſſentialem, ſed tantùm integralem, inde conſtat, quia antequam homo ſatisfactionem expleat, iam eſt in gratiâ, iam ſunt remiſſa peccata per Sacramentum; ergo iam eſt eſſentia Sacramenti abſolutè perfecta, cùm Sacramentum non cauſſet gratiam antequam eſſentialiter perficiatur; ſola ergo integritas illius deeſt; ideò autem ad integritatem pertinet, quia licet non conducat ad remiſſionem culpæ quà talis, conducit tamen ad remiſſionem pœnæ, ac proinde ad extinguendum peccatum quoad effectus illius, ideoque dicitur complere integraliter hoc Sacramentum. Hoc poſito,

SECTIO PRIMA.

Vtrùm hæc ſatisfactio cauſſet aliquam gratiam ex opere operato.

2 PRIMA difficultas circa hanc ſatisfactionem eſt, Vtrum ea cauſſet aliquem gradum gratiæ ex opere operato. Non deſunt enim qui id affirment, Caietanus & Sotus, quos refert & ſequitur Suarez diſp.38. ſect.2. num.3. qui pro ſe citaot Diuum Thomam quæſt.90. art.2. ad 1, vbi clarè eam defendit. Nihilominùs contraria negans eſt communiſſima, & videtur veriſſima; eamque inſinuauit idem D. Thomas in 4 diſt.16. quæſt.1. art.1. quæſtiunculâ 2. videtur tamen retractaſſe hanc ſententiam eo citato loco ex 3. Part. quia reuerà non patitur explicationem: hanc tamen tenent Vaſquez, Coninck, Palatius, Ioannes Præpoſitus, quos refert & ſequitur Lugo diſp.25. ſect.1. Vnde Pater Ludouicus Turrianus valdè exceſſit (vti ſolet in cenſurandis ſententijs) dum ait hanc eſſe temerariam in Selectis Par.2. diſp.31. dub.22. mirandumque eſt diſcipulum Patris Vaſquez, quem ferè in omnibus ſequitur, in ſententiam ſui Magiſtri tam acriter inuectum: hæc autem probatur à nonnullis, quia in alijs Sacramentis nunquam datur noua gratia ob ſolam poſitionem materiæ, ſi non ponatur noua forma, ratione cuius fiat nouum Sacramentum partialiter; vt in Extremâ Vnctione & in Ordinatione Presbyteri. 3 Hoc argumentum non eſt viſum efficax Cardinali Lugo, eò quòd ſi quis dicendo initio ſemel, *Per iſtam Sanctam Vnctionem*, &c. deinde ſucceſſiuè vngeret infirmum, daretur per quamlibet vnctionem ei diſtincta gratia; & tamen tunc non eſſet ibi diſtincta forma; ergo ad cauſſandam diſtinctam gratiam non eſt neceſſaria noua partialis forma: hoc idem oſtendit, caſu quo ſub vnâ formâ Epiſcopus diceret, *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium, & remittendi ac retinendi peccata.* Ego tamen ob has inſtantias non putarem eſſe reijciendum illud argumentum: etenim in his eſto quaſi phyſicè ſit vna tantùm forma, eſt tamen moraliter duplex; vti ſi auditis confeſſionibus duorum vel trium vnâ propoſitione dicerem, *Ego vos abſoluo*; aut ſi baptizare vellem octo vel nouem dicerem, *Ego vos baptizo*, &c. & immediatè eos abluerem etiam ſucceſſiuè, ſine dubio conficerem moraliter tot Sacramenta diſtincta, quot ſunt perſonæ baptizatæ; quia moraliter

Satisfactio Sacramentalis non cauſſat gratiam ex opere operato.

Digitized by Google

raliter illa forma eſt multiplex ; & quod dicitur vnâ vice ſupra omnes materias, potuit repeti ſucceſſiuè ſupra quamlibet ; hoc autem non habet locum in ſatisfactione, quia nec formaliter nec virtualiter videtur habere propriam formam: eſſet enim falſum, ſi Sacerdos diceret, quando pœnitens implet ſatisfactionem, *Ego te abſoluo à pœnâ* ; iam enim Sacerdos non abſoluit : vnde eſto ipſe Sacerdos iam tunc mutauerit voluntatem, eſto ſit mortuus quando ſatisfactio expletur, habebit ea ſuum effectum eodem prorſus modo, quo ſi actu maneret in voluntate abſoluendi. Maxima eſt ergo in hoc puncto inter ſatisfactiooes & illas inſtantias à Cardinali Lugo allatas differentia. Faciliùs fortaſſe dici poteſt, illud argumentum propterea bonum non eſſe, quia cùm res hæc tota pendeat ex voluntate Chriſti, potuit eo ipſo, quòd diuerſam materiam in hoc Sacramento conſtituit, dare illi vim diuerſam cauſſandi nouam gratiam, licet in alijs Sacramentis id non effecerit ; potuit enim Chriſtus pro libitu in vno hoc inſtituere, in alio aliud.

4. Quidquid ergo de vi eius argumenti ſit, meliùs idem Lugo eam probat, quia non habemus fundamentum ſufficiens ad tribuendam eam vim cauſſatiuam gratiæ ex opere operato illi ſatisfactioni : quandocumque enim Concilia & Patres de eâ loquuntur, ſolùm in ordine ad remiſſionem pœnæ temporalis declarant illius vim ; Sacramentum autem Pœnitentiæ cauſſat gratiam, quatenus eſt directè inſtitutum ad remiſſionem mortalium, quæ non fit niſi per gratiam de lege ordinariâ, quia verò etiam ſecundariò extenditur ad venialia, etiam tunc cauſſat gratiam ; nam etiam tunc debet habere eſſentiam Sacramenti nouæ legis, cuius eſt cauſſare gratiam; ſatisfactio verò ſolùm eſt pars, quatenus remittit pœnam: ad quod vel non requiritur gratia, vt conſtat in Indulgentijs & Sacrificio altaris; vel ſufficiet ea, quæ ex opere operantis datur, dum illa ſatisfactio debito modo expletur.

Soluuntur obiectiones.

Primò obijcies, Satisfactio eſt pars Sacramenti; non autem quia ſit ſignum ſenſibile gratiæ, cùm poſſit eſſe actus purè internus, cui ratio ſigni ſenſibilis conuenire nequit; ergo quia cauſſat gratiam. Reſpondeo ex dictis à me paulò antè, Ideò eam eſſe partem Sacramenti, quia ordinatur ad remiſſionem pœnæ, per quam remiſſionem extinguitur quoad omnia peccatum ; ideoque facit vnum integrum Sacramentum Pœnitentiæ, quod ordinatur ad remiſſionem
5 peccati tam in ſe quàm quoad effectus. Et hic videtur eſſe ſenſus Tridentini eo citato loco; dum enim tres partes Sacramenti huius numerauit, contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem, dixit eas, quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, *hac ratione pœnitentia partes dici*. Secundò poteſt reſponderi, Satisfactionem ex ſe eſſe gratiæ cauſſatiuam, ſi ponatur antequam hæc cauſſetur, ſi ſcilicet expleretur antequam abſolutio daretur. Vti in ſimili communis ſententia docet, per ſumptionem calicis poſt ſumptam ſpeciem panis non cauſſari de facto nouam gratiam; & tamen ibi non ſolùm eſt pars materialis Sacramenti, ſed etiam tota eſſentia, quæque, ſi ſumpta fuiſſet ante hoſtiam, cauſſaſſet eam gratiam.

Obiectio. Dices, Si ſatisfactio fuiſſet habita ante abſolutionem, Sacramentum ratione illius cauſſaſſet maiorem gratiam, quàm ſi ea ſatisfactio non extitiſſet; ergo etiam cauſſabit gratiam, ſi poſteà expleatur, quia ea differentia tota videtur omnino impertinens ad hoc punctum. *Reſponſio.* Reſpondeo, Ideò eo caſu maiorem gratiam cauſſandam, quia maior & melior fuiſſet diſpoſitio ex parte ipſius ſuſcipientis Sacramentum ; quando autem ſatisfactio venit poſt illud, iam venit tardè ad hunc effectum; vt ſi ante abſolutionem homo haberet dolorem de peccatis maximum, maiorem acciperet gratiam etiam ex opere operato ratione Sacramenti, iuxta communem ſententiam; ſi tamen ille idem dolor veniret poſt datam abſolutionem, non cauſſaret per ſe, neque ad cauſſandam maiorem gratiam ex opere operato vllo modo conduceret, quia tardè veniret. Dico *ex opere operato*; quia iam non eſt nobis ſermo de gratiâ ex opere operantis, quæ poteſt à ſatisfactione cauſſari, eſto expleatur poſt Sacramentum.

Tertiò argumentantur, quia ſatisfactio non 6
ſolùm eſt in vindictam peccatorum, ſeu ad extinguendam pœnam debitam, ſed præcipuè ad curationem & medicinam in futurum ; ad hunc autem finem maximè eſt neceſſaria gratia habitualis; ergo illam debet cauſſare. Reſpondeo Primò ex his quæ fuſiùs tradidi agens de Sacramentis in genere, ad cauſſationem gratiarum per modum auxilij ad vitanda peccata, vel ad debitè exercenda munia, ad quæ deſtinatur per aliquod Sacramentum, non eſſe neceſſariam infuſionem gratiæ habitualis ; ideoque dixi, probabiliter etiam Sacramenta, quæ debitè non recipiuntur, eſto recedente poſteà fictione non cauſſarent gratiam habitualem, cauſſatura tamen auxilia ſpecialia reſpondentia eis Sacramentis ; vt ergo reſpondeant Sacramentali ſatisfactioni auxilia ad curationem in ſequens tempus, non eſt neceſſarium vllo modo per illam cauſſari nouam gratiam habitualem. Adde, finem proprium ſatisfactionis, vt eſt pars Sacramenti, ſolùm eſſe, delere peccatum præcedens quoad pœnam, præſeruationem autem in futurum eſto ex accidenti poſſit cauſſare, non tamen ex fine præcipuo. Denique reſpondeo, Eas gratias actuales non cauſſari per ſatisfactionem, ſed per Sacramentum præcedens confeſſionis, quod, vti reliqua Sacramenta, habet vim & cauſſandi, dum ſuſcipitur, gratiam habitualem, & deinde gratias auxiliantes eo modo, quo in materiâ de Sacramentis traditur. Satisfactio ergo non aliter dicitur ordinari ad medicinam, niſi quatenus debet eſſe talis, quæ aliquo modo poſſit frenare peccatorem timore ſui ad recidiuam fugiendam; pro quo effectu non requiritur infuſio gratiæ, vt ex ſe conſtat; vti, vt fugiat occaſiones peccati, non requiritur eadem infuſio gratiæ. Addi fortaſſe poſſet alius finis eius ſatisfactionis, quem ad aliud propoſitum inſinuat Vaſquez quæ. 94. art. 2. dub. 6. num. 6. ſcilicet vt ſit proportionata ſcandalo, quod in Eccleſiâ cauſſauit peccator, & in exemplum & terrorem aliorum ; hunc tamen finem nullo modo approbo, maximè his temporibus, quando pœnitentiæ ex ſe ſunt ſecretæ, & ſaltem (vt diximus ſuprà) non poſſunt à Sacerdotibus publicari:

Præcipuus finis ſatiſfactionis eſt delere pœnam peccato debitam.

& licet

& licet illum admittamus, non tamen ex eo quidquam infertur de neceſſitate infuſionis gratiæ habitualis.

7 Quartò argumentantur aliqui; Nam in abſolutione reperitur aliqua remiſſio pœnæ cum culpæ remiſſione; ergo in ſatisfactione reperitur aliqua infuſio gratiæ cum remiſſione pœnæ. Reſpondetur negatâ conſequentiâ, Quia abſolutio eſt eſſentialiter Sacramentum; at ſatisfactio eſt pars materialis integrans, non tamen talis, quæ contineat eſſentiam Sacramenti: vnde in eâ non debet tanta virtus quanta in abſolutione reperiri; alioquin etiam probaretur per illam remitti aliquas culpas; quod eſt abſurdum. Abſolutio ergo ideò remittit aliquid de pœnâ in primis; quia ſi remittat mortale, neceſſariò debet extinguere pœnam æternam, quæ eſt incompoſſibilis cum gratiâ habituali, per quam abſolutio remittit mortale. Quòd ſi confeſſio ſolùm ſit de venialibus; eſto ex remiſſione horum non colligatur formaliter remiſſio alicuius pœnæ; quia tamen non remittuntur niſi per infuſionem gratiæ, quæ ſemper remittit aliquid de pœnâ iuxta nonnullorum ſententiam, vel ſaltem ratione diſpoſitionis ipſius pœnitentis, vel denique quia Sacramento remiſſiuo culpæ annexuit Chriſtus remiſſionem aliquam pœnæ, admittimus aliquid ſemper remitti. Quæ ratio etiam habet locum, ſi confeſſio ſit de peccatis iam antè vel per contritionem vel per præuiam confeſſionem dimiſſis quoad culpam; nam eſto de culpâ nihil tunc remittatur, ſemper tamen aliquid remittitur de pœnâ, cùm etiam tunc infundatur gratia per abſolutionem illam. Hæc autem ratio in ſatisfactione, quæ ſolùm eſt pars materialis integrans, non eſſentialis Sacramenti, nihil penitus probat de cauſſatione gratiæ.

Obiicitur etiam Quintò inſtantia ex ſumptione calicis, per quam cauſſatur noua gratia. Verùm & antecedens eſt falſum, de quo ſuo loco, & conſequentia nulla; nam calix habet totam eſſentiam Sacramenti, id quod non habet ſatisfactio.

8 Sextò denique obiiciunt, quòd Sacerdos dicat, *Quidquid boni feceris ſit tibi in remiſſionem peccatorum & augmentum gratiæ*; ergo ea ſatisfactio cauſſat augmentum gratiæ. Reſpondetur conſequentiam eſſe prorſus nullam, Primò, quia ibi etiam Sacerdos precatur, vt merita Beatiſſimæ Virginis & omnium Sanctorum ſint illi in augmentum gratiæ; certum autem eſt inde non conferri pœnitenti vllam gratiam ex opere operato. Secundò id etiam dicit Sacerdos de omnibus operibus bonis, quæ fecerit pœnitens, & de malis quæ ſuſtinuerit. Hæc autem omnia non imponuntur illi in ſatisfactionem, ideóque non poſſunt etiam admiſsâ contrariâ ſententiâ cauſare gratiam ex opere operato. Reſpondeo ergo abſolutè, Solùm ibi Sacerdotem precari, vt ea omnia conducant eo modo, quo ſolent bona opera conducere, aliqua per modum meriti, vt ſunt bona facta in gratiâ, alia per modum impetrationis, vt merita Beatiſſimæ Virginis & Sanctorum, & etiam ipſius peccatoris, ſi fiant in peccato; nam & tunc habere poſſunt valorem impetratorium, de quo Sacerdos ibi maximè loquitur; nam cùm hæc impetratio non ſit infallibilis ſicut cauſſatio gratiæ, magis indiget fauſtâ apprecatione, vt ſic loquar, Confeſſarij, quàm vt bona opera illius facta in gratiâ ſint meritoria de condigno. Ideò meliùs dici poteſt, quòd de omnibus omnino operibus non precetur aliud, quàm vt Deus dignetur eis induci ad concedenda maiora auxilia efficacia, quibus ille homo benè operetur, & augeat gratiam habitualem, & ratione illius præmium vitæ æternæ; non eſt ergo cur de cauſſalitate gratiæ quidquam inde aſſeramus.

Quem ſenſum habeant verba illa Sacerdotis abſoluentis, Quidquid boni feceris & mali, &c.

SECTIO SECVNDA.

Quomodo cauſſet remiſſionem pœnæ.

SECVNDA difficultas eaque præcipua, eſt, Vtrùm hæc ſatisfactio habeat remiſſionem pœnæ ſolùm ex opere operantis, an etiam ex opere operato, & quanta ea ſit. Circa primum punctum dicendum omnino eſt, per illam extingui aliquid de pœnâ ex opere operato: ita communiter omnes Doctores. Et ratio eſt, quia alioquin ſi non haberet eam vim extinguendi, niſi ex opere operantis, nihil amplius haberet ratione Sacramenti, quàm quæcumque bona opera deinde fierent in gratiâ; nam hæc ex opere operantis tollunt etiam aliquid de pœnâ: hoc autem eſt manifeſtè falſum; habet enim ea ſatisfactio ex eo, quòd ſit impoſita à Sacerdote, vim ſpecialem in ordine ad eam remiſſionem; & ratione illius eſt pars Sacramenti, vt præcedenti ſectione ex Tridentino notauimus. De quantitate verò illius maior eſt difficultas; certum quidem eſt apud omnes, quando Sacerdos imponit minorem quàm qualitas peccatorum requirat, per illam non extingui totam pœnam debitam eis peccatis. Quam tamen doctrinam communem ita intelligendam iudico, vt vi ſatisfactionis Sacramentalis quà talis non extinguatur tota ea pœna, quia poteſt aliquando fieri vt pœna, quam ille homo debet, ſit tam exigua (eò quòd per contritionem & alios priores actus valdè multùm de illâ deleuit) vt quælibet minima ſatisfactio ſufficiat ad illam extinguendam; hoc autem per accidens eſt ad noſtrum caſum; nam eo ſenſu etiam potuit nihil manere, pro quo ſatisfieret, etiam potuit eſſe adeò parum, vt per quodlibet opus, eſto non impoſitum in ſatisfactionem, deleretur. Denique quia ipſa ſatisfactio habet ex opere operantis vim ad ſatisfaciendum, poteſt per hanc compleri, quod illi deerat ex opere operato. Quæſtio ergo eſt, quando pœna debita erat tanta, vt ſuperaret valorem illius ſatisfactionis adeò multum, vt eſto fuiſſet impoſita maior longè pœnitentia, adhuc ex ſe eam non extinxiſſet. 10 Pro quo, ne videamur dicere idem per idem, & vt dubium ſequens faciliùs intelligas, aduerte; vti Chriſtus Dominus inſtituendo Sacramenta, eiſque conferendo vim cauſſatiuam gratiæ, voluit vt Sacramentum Euchariſtiæ, v.g. ſumptum cum deuotione vt quatuor, cauſſaret gratiam vt octo, non maiorem, non minorem; & hoc in quolibet ſubiecto; ſi verò diſpoſitio eſſet vt octo, cauſſaret gratiam vt ſedecim v.g. (& idem ſuo modo de omnibus aliis Sacramentis) applicando ſua merita ad eos certos gradus gratiæ, cùm potuiſſet ad plures, potuiſſet è contrario ad pauciores; ita in ſatisfactione Sacramentali (cui

Satisfactio Sacramentalis tollit aliquid de pœnâ ex opere operato.

9

applicuit vim ſatisfaciendi ex opere operato ex ſuâ ſatisfactione ſeu ſatiſpaſſione) voluit vt pœnalitas vt quatuor extingueret pœnam Purgatorij vt quatuor ex opere operato, pœnalitas vt octo extingueret pœnam vt octo; neque enim habemus vllum fundamentum ad aliter diſcurrendum hîc in ordine ad remiſſionem pœnæ, quàm diſcurrimus in Sacramentis in ordine ad cauſſationem gratiæ.

11 Dixi *pœnalitatem vt quatuor extinguere ex Chriſti inſtitutione pœnam Purgatorij vt quatuor tantùm, v. g.* quia tenerâ nos non ſcimus nec quidem apparenter aut coniecturaliter, quantum addiderit Christus de ſuâ ſatisfactione eis pœnalitatibus noſtris impoſitis pro pœnitentiâ Sacramentali. Ad declarationem ergo quæſtionis eam poſui proportionem & gradus certos pro incertis. Hinc ad quæſtionem noſtram dico, Si pœnitentia, quam Sacerdos impoſuit, ſit minor quàm peccata requirebant, tunc per eam non neceſſariò extingui totam pœnam in Purgatorio debitam eis peccatis, ſed iuxta proportionem poſitam, ſi pœnæ vt vnum reſpondet extinctio vt vnum, eo modo re ipsâ extinguet; pœna verò, quæ vltrà debebatur, adhuc manebit integra. Habetque hæc doctrina locum, etiamſi pœnitentia impoſita ſit valdè exigua, quia & tunc aliquid extinguet, licet proportionaliter minùs; vti in Sacramentis eſto diſpoſitio ſit valdè exigua, cauſſatur tamen aliquid de gratiâ habituali ex opere operato, licet etiam cum proportione ad diſpoſitionem ea ſit exigua. Vnde non video quo fundamento aliqui, quos tacito nomine refert Suarez, dixerint, quando pœnitentia eſt valdè exigua, nihil extinguere de debito pœnæ.

Non ſemper extinguit omnem pœnam peccato in Purgatorio debitam.

12 Illud difficilius, An ſi Sacerdos imponat pœnitentiam, quam putat eſſe proportionatam eis peccatis, eſto re ipsâ non ſit, extinguatur tamen tunc totum omnino debitum pœnæ illis reſpondens. De hac quæſtione fusè Auctores in præſenti; qui omnes videntur ſupponere, ſi pœnitentia ſit re ipsâ illis peccatis proportionata, eo ipſo extinguere totam pœnam; ſolumque vertunt in dubium, Vtrùm quando non eſt proportionata, Sacerdos tamen prudenter procedens iudicauit eam eſſe proportionatam, ſufficiat ad extinguendam totam pœnam. Ego autem, vt clariùs in hac quæſtione procedam, aduerto duos poſſe eſſe eius ſenſus, iuxta paulò antè dicta circa illam vocem *proportionata:* Primus, vt ſit proportionata iuxta determinationem Chriſti Domini, qui v. g. voluit, vt per dolorem vt quatuor extingueretur pœna vt quatuor. In hoc ſenſu res eſt extra controuerſiam; ſi enim pœnitens debet pœnam vt quatuor, non erit re ipsâ ſatisfactio proportionata, niſi quæ fuerit vt quatuor; & tunc ſine dubio extinguet totum debitum. Aliter ego intelligo *τὸ proportionata pœnitentia ſeu ſatisfactio*, id eſt, quæ ſit ſufficiens, etiam in ſe, ad fines, quos maximè intendimus per pœnitentiæ impoſitionem, ſcilicet vt homo ille deterreatur per illam à committendo eo peccato ſecundâ vice, vel vt vitet occaſiones illius; vel denique iuxta aliquorum ſententiam, vt ſcandalo Eccleſiæ terrori & exemplo aliorum ſit ea pœnitentia æqualis conſideratâ culpæ grauitate.

13 Si in hoc ſenſu ea ſatisfactio vocetur in ſe ipsâ proportionata, vt à Confeſſario pro his peccatis imponatur, graue adhuc erit dubium, Vtrùm talis re ipsâ extinguat totam pœnam, ſeu (vt clariùs & breuiùs dicam) dubium erit magnum, Vtrùm ei pœnitentiæ, quam Chriſtus voluit imponi pro peccatis à Sacerdote, eſto de eius quantitate nobis ex reuelatione conſtaret, voluerit eſſe annexam remiſſionem pœnæ totius reſtantis. Non eſt ergo certum, vtrùm ea pœnitentia, quæ non ſolùm iudicio prudentis eſt æqualis, ſed quæ re ipsâ eſt eo modo æqualis, ſit etiam æqualis debito pœnæ, niſi aliquis dicat Chriſtum voluiſſe eam à Sacerdote imponi, quæ planè æquaret pœnam debitam. Hoc autem dicitur improbabiliter, cùm eſſet præceptum de re nobis omnino incognitâ; quia nec ſcimus quantum cuilibet peccato reſpondeat pœnæ, nec ſcimus quantum ipſe Chriſtus applicuerit de ſuâ ſatisfactione pœnitentiæ impoſitæ; nec ſcimus quos actus bonos habuerit peccator, & quantum priùs abſtulerit ipſe de eâ pœnâ debitâ. Vides ergo rem totam eſſe incertiſſimam.

Hinc ad præcipuam quæſtionem dico, Talem ſatisfactionem, eò quòd à Sacerdote iudicetur æqualis culpæ, nullo prorſus modo extinguere totum debitum pœnæ. Hæc eſt contra Gaſparem Hurtadum diſp. 14. de Pœnitentiâ, difficult. 15. vbi pro ſe citat Gabrielem, Maiorem, Sotum & Medinam. Noſtra autem concluſio eſt communis, Suarij ſect. 5. Vaſquez quæſt. 94. art. 2. dub. 6. Reginaldi, Turriani, Ochagauiæ apud eumdem Hurtadum: eamdem tenet Coninck diſput. 10. dub. 10. Lugo ſuprà num. 19. & Tannerus diſp. 6. quæſt 8. dub. 1. Ratio autem eſt, quia Chriſtus (vt ſuprà diximus) non pro arbitrio Sacerdotis, aut pro illius iudicio, ſed determinatè tantæ ſatisfactioni tantam annexuit remiſſionem, vt de gratiâ ſanctificante diximus; ergo quòd Sacerdos iudicet hanc eſſe æqualem, non faciet vllo modo illam re ipsâ æqualem. Confirmatur ex paulò antè dictis, quia etiam eſt omnino incertum, vtrùm ea pœnitentia, quæ re ipsâ ſit æqualis iuxta exigentiam confeſſionis, quamque ipſe Chriſtus, ſi ſimulato habitu alicuius Confeſſarij confeſſiones audiens imponeret, eſſet æqualis pœnæ, quia diuerſæ conſiderationes ſunt neceſſariæ in hac pœnitentiâ quàm æqualitatis cum pœnâ debitâ. Etenim certum eſt (id quod maximè vrgebat olim, quando pro publicis peccatis imponebantur pœnitentiæ publicæ) ſæpè pro peccatis longè grauioribus, & quæ eo ipſo maiorem pœnam Purgatorij fuêre promerita, fuiſſe minores pœnas taxatas, quàm pro alijs peccatis in ſe coram Deo leuioribus. Nam peccata carnis etiamſi ex ſe non ſint grauiora, quia tamen apud homines habent neſcio quam maiorem indecentiam, eo ipſo grauioribus pœnitentijs puniebantur quàm alia vel ferè occulta, vel in aliâ ſpecie non adeò fœdâ, ſed tamen grauiori; coram Deo autem non ideò hæc minor pœnitentia pro grauiori peccato tam multum extinxit de debito pœnæ in Purgatorio quàm illa alia maior, vt ex terminis patet; ergo non extinxit totum; & tamen erat iudicio prudentum determinata; ergo. 14

Quid ſi Confeſſarius iudicet pœnitentiam eſſe æqualem pœnæ debitæ, extinguétne tunc totam pœnam, licet reuerà non ſit æqualis?

Quòd verò non extinxerit tam multum eſt certiſſimum; quia & minor fuit, & hominem inuenit cum maiori debito; nec fuit rationabile vt tam multum condonaretur ob paruam quàm ob magnam; imò plus debuiſſet condonari eo caſu 15

ob

ob illam paruam quàm ob maiorem, ſi ob quamlibet fuiſſet condonatum totum; cùm ſupponamus plus debuiſſe qui habuit paruam quàm qui magnam. Præterea ſæpè attenditur in pœnitentiâ ad qualitatem ipſam perſonæ cui imponitur, vt minor imponatur Epiſcopo quàm alteri ordinario homini; & quidem id fit iuxta regulas prudentiæ: hoc autem Deus non conſiderat in ordine ad remiſſionem, ſed iuxta grauitatem delicti pœnas determinat, ac pro difficultate ſatisfactionis in ſe & pro illius magnitudine de eis è contrario remittit æqualiter in Papâ ac in laico, ceteris paribus. Tertiò, in eâdem exteriori pœnitentiâ impoſitâ pro iiſdem peccatis poteſt eſſe ſumma diuerſitas, dum deinde expletur; nam vnus eam cum maximo dolore perficit, alter via cum vllo; éſtne autem credibile, Chriſtum tam multum tunc remittere vni quàm alteri? Potuit quidem pro ſuâ libertate id velle; at quòd de facto ita fecerit non eſt credibile, nec conforme communi doctrinæ, quòd maior gratia detur per Sacramentum iuxta nobiliorem ſuſcipientis diſpoſitionem; quod idem ad remiſſionem pœnæ debet transferri. Denique Sacerdos ignorat ſæpè quantitatem contritionis pœnitentis, gemituum, &c. per quos aliquando reipsâ extinxit totam pœnam; & tamen pœnitentia ei debet à Confeſſario imponi: aliquis erit qui extinxerit decem gradus v.g. alius ſex; & tamen ſi delictum ſit idem, imponitur eadem pœnitentia; numquid eo caſu per æquales pœnitentias vnus ſatisfaciet pro decem, alter tantùm pro ſex?

16 *Obiectio prima.*

Dices Primò; Vt quid ergo Tridentinum ita reuocat in memoriam Confeſſarijs obligationem conſiderandi grauitatem criminum vt proportionatas pœnitentias imponant? *Reſponſio.* Reſpondeo, Concilium non monere eo animo, vt nihil pœnitenti remaneat luendum in Purgatorio; quia iam oſtendi ex varijs capitibus eſſe incertiſſimum, quanta deberet eſſe in ordine ad hoc; requirit ergo pœnitentiam in ordine ad extinguendam pœnam cum hac proportione, vt pro grauiori peccato grauior ſit; ſiue quælibet extinguat totum debitum Purgatorij, ſiue non: vel Secundò eam proportionem petit in ordine ad frenandum ipſum hominem ne relabatur; ſeu vt per illas re ipsâ adhibeatur præſeruatiuum in futurum. Pater Vaſquez, vt dixi ſuprà, ponit etiam æqualitatem cum ſcandalo & pro exemplo aliorum: ſed iam oſtendi id de facto non habere locum, quia imponuntur pœnitentiæ ſecretæ, quas quilibet poteſt quantumuis graues occultare, & conſequenter ceſſant duo hi fines: denique eam æqualitatem pœnitentiæ huius vitæ cum pœnâ reſtante Purgatorij fortaſſe nec ab ipſo Chriſto, confeſſiones immediatè audiente, fore imponendam, vt notauimus ſuprà.

17 *Obiectio ſecunda. Indulgentia plenaria remittit omnem pœnam tam magnam quàm paruam, ſi conditio impleatur; & quare non habeat item ſatisfactio.*

Dices Secundò: Pontifex concedens Indulgentias plenarias remittit totam pœnam, ſiue ea ſit magna, ſiue parua; ſiue conditio requiſita ab ipſo Pontifice impleatur cum magnâ deuotione, ſiue cum exiguâ: per quod videntur debilitari omnia argumenta noſtra, quæ ex his inæqualitatibus maximè deſumebantur. *Reſponſio.* Reſpondeo (quod & immediatè antè inſinuaui.) Etiam potuiſſe Chriſtum eo modo rem inſtituiſſe in hoc Sacramento; negamus tamen ita factum: ſed vti ad gratiam infundendam per Sacramenta conſiderauit qualitatem diſpoſitionis, ita eamdem conſiderare in ſatisfactione ad remiſſionem pœnæ Purgatorij. Alia longè ratio eſt in Pontifice, qui expreſsè & directè, vt conſtat ex verbis illius, vult abſoluere à totâ pœnâ, quæcumque illa ſit, ſiue magna ſiue parua: quo caſu ea remiſſio non reſpondet directè operi illi, quod ſolet ordinariè exigere, ſed motiuo illi extrinſeco concedendi Indulgentiam, v.g. maximæ vtilitati Eccleſiæ, quæ inde ſperatur per preces fidelium, &c. iuxta ea quæ diximus fusè ſuprà: ſuppoſitâ autem poteſtate Indulgentiarum hoc non habet difficultatem vllam; aliunde verò, cùm hæc conceſſio non ſit ita ordinaria & fixa, non habet illud inconueniens, quod fortaſſe poſſet reperiri in eo, quod quælibet pœnitentia impoſita, etiam iuxta prudens iudicium Sacerdotis, extingueret totum debitum pœnæ.

18 *Obiectio tertia. Pontifex prudenter hic & nunc diſpenſans, licet cauſſa non ſubſiſtat, valet diſpenſatio, modò fraus non interuenerit.*

Tertiò objcies: Si Pontifex diſpenſans in aliquo voto aut lege putat prudenter cauſſam eſſe iuſtam & ſufficientem, eſto in ſe re ipsâ non ſit talis, nihilominùs diſpenſatio eſt omnino valida, non ſolùm in apprehenſione hominum, ſed ita vt etiam apud Deum iudicetur valida; ergo eâdem ratione quando Confeſſarius prudenter iudicat pœnitentiam eſſe æqualem peccatis, reipsâ illa fiet æqualis, etiamſi in ſe non ſit adæquata. *Reſponſio.* Reſpondeo negando conſequentiam, Diſparitas eſt manifeſta, quia diſpenſatio pendet à voluntate ipſius Pontificis diſpenſantis; ei autem commiſit Deus eam diſpenſationem, quando prudenter iudicauerit neceſſariam eſſe; nec pro valore ipſius petijt vt cauſſæ illæ in ſe eſſent certæ, ſeu vt ita exiſterent. Cùm enim homines non poſſint dirigi niſi iuxta ea quæ cognoſcunt, non potuit Deus à Pontifice vt prudente adminiſtratore & diſpenſatore aliud exigere, quàm vt diſpenſationes has non faceret, niſi prudenter iudicaret dari cauſſas ſufficientes pro illis, eſto deciperetur inuincibiliter re ipsâ; & ita eas diſpenſationes ſub iudicio eo prudenti datas ipſe habet omnino ratas, vt licet poſteà conſtet Pontificem inuincibiliter deceptum fuiſſe (ſuppono etiam ex parte eorum qui eam petierunt nullam fraudem interueniſſe;) nihilominùs tamen diſpenſationis valor non ideò ceſſet: id quod pro pace conſcientiæ videbatur maximè neceſſarium, aliòquin ſemper fuiſſent graues ſcrupuli, an re ipsâ fuerit cauſſa ſufficiens. At in remiſſione pœnæ 19
aliter contingit; nam Sacerdos non tollit pœnæ debitum, ſed aſſignat vnum opus, cui non ipſe determinat quantitatem ſatisfactionis, ſed Chriſtus: hinc poteſt contingere vt aliquando aſſignet opus, cui Chriſtus conceſſerit totam remiſſionem pœnæ, aliquando aliud, cui ſolùm mediam partem, aliquando, quod plus quàm homo ille mereatur. Neque expediebat aliter fieri, quia alioquin non eſſent ſoliciti homines de extinguendâ eâ pœnâ tum per actus doloris & contritionis præuios ante abſolutionem, tum per alios diſtinctos poſt ſatisfactionem Sacramentalem: cogitaret enim quilibet, ſiue parum ſiue multum debeam, totum eluetur per prudentem pœnitentiam; non eſt ergo neceſſum ampliùs laborare.

Satisfactio eſt maioris virtutis, ſi melior ſit pœnitentis diſpoſitio.

Inſinuaui ſuprà pœnitentiam hanc eſſe maioris virtutis quò cum meliori diſpoſitione impletur; quod videtur valdè probabiliter deduci

à ſimili

Digitized by Google

à ſimili de maiori gratiâ per Sacramenta iuxta meliorem diſpoſitionem; circa quod vlteriùs quæri poteſt, An ea melior diſpoſitio ſit attendenda præcisè pro tempore quo data eſt abſolutio, an verò etiam pro illo quo ipſa expletur. Reſpondeo pro vtroque: pro primo quidem, quia tunc completum eſt ſubſtantialiter Sacramentum; maximè autem iuuat bona diſpoſitio pro eo tempore: quòd verò etiam iuuet ea quæ repetitur quando impletur ſatisfactio, videtur valde certum; quia cùm opus illud per ſe ad hoc conducat primariò, tunc autem propriè dignificatur quando exiſtit; ergo tunc creſcit in eo opere vis ſatisfactoria. Aduerte tamen, me nomine *melioris diſpoſitionis* non intelligere maiorem gratiam habitualem ſubiecti, quia de hac iam dixi alibi non conducere ad maius meritum aut ſatisfactionem; ſolùm ergo intelligo ipſius operis dignitatem maiorem.

SECTIO TERTIA.

De conditionibus requiſitis ex parte huius ſatisfactionis.

20 VARIA dubia circa hoc punctùm occurrunt, quæ ſunt diſtinctè diſcutienda.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de ſatisfactione ante abſolutionem expletâ, aut poſteà in ſtatu peccati.

CIRCA primam partem quærimus, An ſi dilatâ ob aliquas cauſſas abſolutione, impoſitâque pœnitentiâ, hanc quis perficeret ſtatim antequam abſolueretur, haberet illa ſuum effectum ex opere operato. Reſpondeo, Non habituram, & quidem, ſi adhuc non ſunt remiſſa ea peccata quoad culpam, res eſt clara; quia non remittitur pœna niſi poſt remiſſam culpam: habet autem adhuc maiorem locum, ſi peccata ſint mortalia, quia homini exiſtenti in mortali nulla remittitur pœna. Vniuerſaliter autem etiamſi peccata ſint iam priùs in confeſſione alterâ dimiſſa, aut per contritionem præuiam deleta, idem etiam eſt dicendum; quia Sacramenta non cauſant ſuos effectus antequam eſſentialiter perficiantur; ante datam autem abſolutionem non perficitur hoc Sacramentum; ergo.

Satisfactio facta ante abſolutionem non habet ſuum effectum.

21 Secundò quæritur, Vtrùm poſſit ea pœnitentia licitè impleri in peccato, & per eam ſatisfieri obligationi à Confeſſario impoſitæ. Non quæro, Vtrùm, ſi ipſa impletio pœnitentiæ ſit peccaminoſa, ſufficiat ad præceptum implendum; de hoc enim paulò poſt; ſed Vtrùm, ſi homo ſit in ſtatu peccati, poſſit tunc & licitè & validè quoad præceptum implendum eam explere. Ratio autem dubitandi eſt, quia finis quaſi intrinſecus & eſſentialis, ob quem pœnitentia imponitur, eſt vt homo ſatisfaciat pro pœnâ debitâ: ad hoc autem eſt inutilis, ſi fiat homine in mortali exiſtente; ergo. Quòd ſi prætereà dicatur ſatisfactio habere vim augendi gratiam habitualem, cùm hoc ipſum impediatur per peccatum, eritque nouum peccatum eam ita explere, vt ille effectus gratiæ non cauſſetur; ex quo etiam capite traditur communiter eſſe peccatum graue Sacramenta in peccato ſuſcipere, quia impeditur eorum effectus, id eſt gratia habitualis; ob has rationes videtur renuiſſe eam Archidiaconus, Alenſis, & Barboſa relati à Lugo num. 29. Communiter tamen Doctores contrarium ſentiunt, vt videre eſt apud Suarez diſp. 38. ſect. 8. licet enim ibi num. 7. dicat, Si ſatisfactio habeat vim cauſſandi gratiam, valdè probabile videri eſſe mortale eam in peccato implere, quia impeditur effectus gratiæ; tamen quia & ea ſententia eſt valdè dubia, abſolutè concludit, neque ea hoc capite practicè loquendo eſſe mortale; numero autem primo dixerat abſolutè, Ratione præcepti Sacramenti omnino ſufficere in peccato eam explere, additque id eſſe commune & certum. Multos alios citat pro eâdem Lugo ſuprà, quam etiam defendit Tannerus eâ quæſt. 8. num. 17. qui hoc ipſum ſupponit vt certum, citatque Caietanum, Toletum & Henriquez. Communis omnium ratio eſt, quia vti in alijs ferè omnibus præceptis de actione aliquâ exteriori, v. g. de audiendo Sacro, de ieiunando, orando, dandâ eleëmoſynâ, &c. non requiritur ſtatus gratiæ ad ſatisfaciendum præcepto, ita neque in præſenti.

Pœnitentia licitè expletur in peccato mortali.

Dices; Satisfactio debet eſſe pars Sacramenti, ſed non poteſt eſſe pars niſi ſit ſatisfactoria; ad hoc autem requiritur ſtatus gratiæ; ergo. Reſpondetur, Vt aliquid ſit pars Sacramenti, non eſſe neceſſum vt fiat in gratiâ, ſi de valore Sacramenti loquamur; vt patet in omnibus aliis Sacramentis, quæ validè poſſunt in peccato recipi; quoad effectum autem gratiæ iam diximus illum non cauſſari per ſatisfactionem ex opere operato: vt ergo ſatisfactio ſit pars Sacramenti, ſufficit quòd ſit ex ſe ſatisfactoria, eſto per accidens impediatur; alioqui autem cùm illa non ſit propriè & eſſentialiter Sacramentum, ſed materia tantùm integralis illius, non requirit eam ſanctitatem ad ſui productionem, quam per ſe requirunt Sacramenta. Ad ſecundam rationem, ob quam dubitauit aliquantulùm Suarius, dicimus Primò, Eam ſanctificationem non eſſe cauſſatiuam gratiæ; Secundò, Ex eo capite non videri eſſe obligationem exiſtendi in gratiâ, dum ea expletur; alioquin qui orat, ieiunat, dat eleëmoſynas, & facit alia bona opera in peccato, peccaret grauiter; nam cùm illa opera ex ſe ſint cauſſatiua gratiæ ex opere operantis, & eo ipſo impediatur hic illorum effectus per peccatum, eſſet etiam peccatum ea ſic facere; hoc autem improbabiliter dicitur. Ratio à priori eſt, quia nos vti non tenemur ad procuranda ea quæ augere nobis poſſunt gratiam, ita neque ad remouenda ea quæ illud augmentum poſſunt impedire, niſi aliunde oſtendatur obligatio. 22

Obiectio.

Reſponſio.

23 Hæc autem doctrina intelligenda eſt de quacumque pœnitentiâ, ſiue conſiſtat in actione purè tranſeunti, vt eſt oratio Officij diuini, ſiue in actione, quæ relinquit aliquem poſt ſe effectum, vt ieiunium, quod relinquit debilitatem; eadem enim ratio eſt planè de vtroque.

Rogabis: An ſaltem ſit veniale peccatum eam in mortali perficere. Suarez ſuprà id ſupponit vt certum, quia recipitur pars Sacramenti indignè, & impeditur effectus gratiæ. Contrarium tamen videtur probabilius; quod tenet Lugo ſecutus Petrum Sotum & aliquos Recentiores, quos ſup-

Ne. venialiter peccat, qui in peccato graui abſoluit pœnitentiam.

preſſo

preſſo nomine citat; idemque ſupponere videtur Tannerus ſuprà. Et quidem quòd ex vi cauſſationis gratiæ non ſit peccatum veniale, iam oſtendimus non ſolùm eâ ratione, quâ falsò in eâ ſupponitur, cauſſari gratiam per hanc ſatisfactionem; de quo paulò antè; ſed quia, vt ego addidi, nemo dixit eſſe peccatum etiam veniale, non ſe conſtituere in ſtatu gratiæ ad efficienda opera bona, ieiunia, eleëmoſynas, &c. eò quòd hæc ſint ea ſe cauſſatiua gratiæ, & per peccatum id impediatur. Et hîc etiam habet locum confirmatio, quam adducit Lugo, quòd ſi alicui pro pœnitentiâ daretur, vt ſingulis diebus Veneris per annum v. g. ieiunaret, aut ſingulis omnino diebus oraret bis Pater & Aue, nullus tamen putaret ſe ex hoc capite peccare vel venialiter, quòd toto anno non ſit in gratiâ ad eas orationes & ieiunia perficienda; ergo nullus ſupponit id eſſe vel veniale.

24 Quod obiiciebatur, eſſe veniale efficere aliquam Sacramenti partem in peccato, non vrget, quia iam oſtendi eam pœnitentiam non eſſe partem eſſentialem. Secundò falſum eſt antecedens vniuerſaliter loquendo; nam cõfeſſionem Sacramentalem, quæ eſt pars & quidem eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ, perficimus in peccato quamdiu cum ſolâ attritione accedimus ad confeſſionem: imò ipſa attritio eſt pars Sacramenti; & tamen eò quòd illam habeamus, adhuc, antequam ſimus in gratiâ, nemo vmquam dixit venialiter nos peccare; ergo ex hoc capite multò minùs venialiter peccabitur explendo in peccato ſatisfactionem, quæ non eſt pars eſſentialis, ſed præcisè integralis; ac proinde minoris longè momenti. Et verò ſi ratio Patris Suarez aliquid probaret ex hoc capite, etiam ſuaderet eſſe mortale, quia Sacramenta indignè & in peccato mortali tractare non veniale, ſed mortale eſt. Ratio ergo à priori, cur id non arguat in ſatisfactione vllam culpam, ea eſt; nam ſanctitas requiritur ratione ipſius Sacramenti eſſentialis; quod perficitur Chriſti nomine, & vt ipſius actio, cui dedit valorem cauſſandi gratiam. Vnde diſpoſitio ad gratiam ex parte pœnitentis requiritur, dum eſſentialiter eſt Sacramentum perficiendum; cùm ergo ſatisfactio præcisè ſit per modum cuiuſdam oneris impoſiti per Sacramentum præcedens, licet in bonum hominis ipſius, & eo fine vt extinguat pœnæ partem, ſub quâ ratione, vt diximus, vocatur pars Sacramenti, non eſt cur exigat eum ſtatum gratiæ ſub obligatione etiam veniali.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de ſatisfactione peccaminoſâ.

25 DVBITARI nunc vlteriùs poteſt, Vtrùm non ſolùm opus illud in peccato factum ſit ſatisfactio Sacramentalis, ſed etiam ſi ipſum in ſe fiat peccaminosè, ſufficiat ad obligationem impoſitæ pœnitentiæ extinguendam. Vaſquez, Suarez & Henriquez, quos refert Tannerus, putant omnino ſufficere: idem ſentit Lugo numero 33. ipſe verò Tannerus num. 28. negat: id quod mihi videtur abſolutè probabilius. Ratio autem eſt, quam Tannerus etiam ibi breuiter inſinuat, quia licet opus factum ea volun-

Pœnitentia, ſiue ſatisfactio peccaminoſa, non eſt ſatisfactio.

tate peccaminosâ etiam mortaliter poſſit eſſe pars Sacramenti, vti patet in voluntate peccaminosâ ob malum finem ſuſcipiendi Baptiſmum; quæ omnino ſufficit ad illius valorem, ideoque ex hoc capite debeamus concedere pœnitentiam peccaminosè expletam eſſe poſſe partem Sacramenti; id quod concedimus argumento Suarij ſuprà num.6. nihilominùs cùm Concilia, dum loquuntur de hac parte Sacramenti, vocent eam abſolutè ſatisfactionem, dicant eam antè in Scripturis valdè commendatam, illamque conſiſtere in operibus ſatisfactoriis & mouentibus Deum ad auertendam iram ſuam à nobis; vnde Tridentinum eâ Seſſione 14. cap. 8. præcipit Sacerdotibus, vt valdè attendant ad iniungendas ſalutares & conuenientes ſatisfactiones; hæc autem omnia non videantur vllo modo cadere in opus, quod eſt peccatum, probabilius videtur tale opus non eſſe illud quod exigit Concilium pro parte Sacramenti. Et ſanè etiam Cardinalis Lugo, dum reſpondet argumento poſito ad probandum, per opus factum in peccato non impleri pœnitentiam, quia non eſt actu ſatisfactorium, ait, Etiam illud opus factum in ſtatu peccati eſſe ſatisfactorium ex ſe, ſi abeſſet habituale peccatum; vbi videtur ſupponere ad rationem ſatisfactionis requiri opus ſaltem quod poſſit ex ſe ſatisfacere: atqui opus peccaminoſum ex ſe & intrinſecè eſt incapax eius ſatisfactionis, & illi omnino repugnans; ergo per illud non poteſt ſatisfieri ei obligationi. In quo puncto eſt 26
maxima diuerſitas inter opus bonum factum in peccato & inter ipſum peccatum; hoc enim non ab extrinſeco; ſed ex ſe & eſſentialiter eſt incapax ſatisfactionis, imò è contrario promeretur nouam pœnam; at opus bonum etiamſi factum ſit in ſtatu peccati, ideoque ratione ſtatus, qui illi eſt accidentarius, nihil mereatur, eſt tamen in ſe actus bonus placens Deo, & aliquid de congruo mereri poteſt; ideoque etiam homini exiſtenti in peccato commendantur à Patribus opera bona pœnitentiæ, eleëmoſynæ, orationes, &c. quibus peccata rediment, obtinendo à Deo auxilia ad exeundum à peccatis; taliaque opera merentur laudem, eſto de condigno nihil obtineant; at peccatum ipſum nemo laudat, nemo ſuadet, &c. ergo licet omnia, quæ Concilia commendant in ſatisfactionibus, poſſint ſaluari in operibus factis in peccato, dummodò in ſe bona ſint, non tamen poſſunt ea vllo modo applicari ad opera quæ ſint peccaminoſa, ſeu ad ipſum peccatum; ergo per hoc non fiet ſatis præcepto Sacramentalis ſatisfactionis.

Fortaſſe reſpondebis, Tridentinum, dum ita 27
ſatisfactionem commendat, agere de ſatisfactione prout abſtrahit à Sacramentali; ſeu vt eſt actu ſatisfactio; quo ſenſu procul dubio debet eſſe opus bonum; imò & in gratiâ factum. Aſt vti hinc non infertur, Concilium præcipere vt opus illud ſit factum in ſtatu gratiæ, ita nec præcipere vt in ſe ſit opus bonum. Reſpondeo; Etiamſi Concilium priùs egerit de ſatisfactione abſtrahente à Sacramento, nihilominùs ſtatim transferre totum id ad ipſam Sacramentalem, dum præcipit Sacerdotibus, vt talem, qualem deſcripſerat, imponerent pœnitentibus. Quòd autem dicebatur, ſicut ex Concilio non ſequitur requiri ſtatum gratiæ, ita nec ſequi, requiri

Obiectio.

Reſponſio.

quòd

quòd ſit opus bonum, non vrget; quia reuerà ſatisfactio, quæ in ſe eſt opus bonum, laudabile, &c. eſto fiat in peccato, retinet eam laudabilitatem, bonitatem, &c. & in toto rigore eſt verum dicere, eſſe opus illud adeò laudatum & commendatum in Scripturis, in quibus etiam valdè commendantur huiuſmodi opera bona facta à peccatoribus, & per quæ ſæpè, vt dixi, à Deo adiuti ſunt vt è peccatis exirent. Quod autem illis operibus adiungatur ſtatus peccati, eſt omnino eis per accidens; nihil autem horum cadit in peccatum ipſum; ergo non eſt bona conſequentia vllo modo ab opere bono facto in ſtatu peccati ad ipſum opus peccaminoſum.

28 *Replica:* Replicabis tamen; Ergo non ſolùm debebit eſſe opus non peccaminoſum, ſed etiam ex ſupernaturali voluntate procedens, vt eo impletur pœnitentia; ac proinde ſi fuit in pœnitentiam impoſitum ieiunium, non ſatisfaciet ille qui naturali voluntate ieiunauerit; hoc autem planè eſt improbabile, quia videtur eſſe contra ſenſum omnium, qui numquam in hac materiâ ad eam ſupernaturalitatem attendunt; ſequela autem probatur facilè ex dictis, quia opus ſatisfactorium debet eſſe tale, vt eſto non ſit actu ſatisfactorium ob peccati impedimentum, ex ſe tamen habeat eam vim: atqui opus naturale non habet ex ſe vim vllam ſatisfaciendi, ſicut non habet nec quidem de congruo rationem meriti, (vt diximus ſuo loco;) ergo diſcurſus à nobis factus nimis multum probat. *Soluitur Primò,* Reſpondeo, Quidquid ſit de merito (quod tamen à multis negatur) in ſatisfactione eſſe aliam rationem; quia extinctio pœnæ eſt in ſuâ ſubſtantiâ aliquid naturale; de quo fuſiùs ſuprà, vbi diſſeruimus ex propoſito, an opus naturale poſſit eſſe ſatisfactorium, diximus probabiliter poſſe admitti per eos actus ſatisfieri pro pœnâ; quia tamen contrarium vt probabilius tradidi, *Secundò,* Secundò reſpondeo; Quandocumque fidelis efficit actum naturalem bonum circa obiectum honeſtum, ſemper elicere ſupernaturalem ſiue ſimul cum naturali, ſiue ſolùm ſupernaturalem, ac proinde ex hoc capite non eſſe, cur ſimus ſoliciti in eâ ſatisfactione de ſupernaturalitate actus. Reſpondeo Tertiò, *Tertiò,* Cùm homo non diſtinguat, quando habet actum naturalem, quando verò ſupernaturalem, non obligari vi præcepti de pœnitentiâ, niſi vt habeat actum vndequaque honeſtum. *Quartò.* Quartò denique, Cùm contraria ſententia ſit valdè probabilis, facilè quidem ſe illi accommodando poſſe omnes ſcrupulum deponere circa ſupernaturalitatem eius ſatisfactionis ſibi impoſitæ. Supernaturalitatem hic ſemper accipio ex parte actus voluntatis dignificantis actionem externam; nam pœnalitates ipſæ externæ tam in ordine ad meritum quàm in ordine ad ſatisfactionem ſemper ſunt naturaliſſimæ.

29 *Obiectio:* *Soluitur.* Secundò dices: Ad implenda alia præcepta, v.g. ieiunij, non requiritur actus bonus, ergo neque ad explendam ſatisfactionem. Nego conſequentiam, quia in ieiunio ſola præcipitur ea exterior omiſſio ciborum; vti in auditione Sacri ſolùm præcipitur ea præſentia exterior & attentio ad Sacrum: at in ſatisfactione Sacerdos præcipit opus bonum, quia quod præcipit, præcipit vt ſatisfactorium, ſeu præcipit veram ſatisfactionem; in quo eſt maxima diuerſitas inter Sacerdotes & inter Eccleſiam præcipientem aliquid: nam iuxta communem ſententiam Eccleſia non poteſt præcipere actus internos directè, niſi qui neceſſarij ſunt ad exequendam actionem externam imperatam; vnde non poteſt mihi præcipere, vt per actum vndequaque bonum ego audiam Sacrum. At Sacerdos in foro pœnitentiæ habet poteſtatem imponendi in pœnitentiam directè actus ipſos internos etiam bonos, actus attritionis, contritionis, humilitatis, &c. à fortiori ergo habet poteſtatem imponendi pœnitentiam, quæ non ſit peccaminoſa. Et ſanè eo modo videntur omnes imponere, quia imponunt orationes, ieiunia, &c. ad obtinenda auxilia pro vitandis peccatis in futurum; hæc autem ſi peccaminosè fiant, ſunt ad id planè inutilia. *Sacerdos in foro pœnitentiæ poteſt imponere actus internos.*

Replicabis tamen: Etiam Sacerdos imponit eas pœnitentias animo, vt pœnitens actu & re ipſâ ſatisfaciat; & tamen non obligant vt eas exequatur in ſtatu gratiæ, qui requiritur ad actualem ſatisfactionem; ergo. Reſpondeo, A Confeſſario præcipi opus, quod ſit ex ſe ſatisfactorium; hoc autem habet opus in ſe bonum, etiamſi actu non extinguat eas pœnas propter accidentale impedimentum, quòd verò actu ſatisfaciat non præcipitur, quia poteſt fieri vt nihil habeat, pro quo re ipſâ ſatisfaciat. Deinde iam oſtendi habere nos ex Concilio fundamentum ad requirendum opus bonum, non tamen ſtatum gratiæ. *Replica:* *Soluitur.*

Circa hoc ipſum quæritur, An ſi ſatisfactio fiat in ſtatu peccati, habeat aliquem effectum ex opere operato. Aliqui dicunt, Nullum omnino habere, ſed eſſe ſicut opera mortua ſeu facta in peccato quæ nullum habent effectum. Pro hac ſententiâ refert Lugo Dominicum Sotum, Adrianum, Ledeſmam, & Turrianum. Secunda ſententia dicit habere ſtatim ſuum effectum, quia remiſſio pœnæ non requirit infuſionem gratiæ; ergo poteſt Sacramentum operari etiam in peccatore omiſſionem pœnæ: pro hac ſtant Marſilius, Medina & alij, quos affert & ſequitur Vaſquez ſuprà dub. 5. num. 16. quæ ſententia videtur magnam habere probabilitatem iuxta noſtra principia, quòd ſcilicet etiam in inferno ſit ſatiſpaſſio pro pœnâ debitâ peccatis iam remiſſis; hinc enim à fortiori videtur colligi, etiam poſſe eſſe in hac vitâ in homine peccatore. Nihilominùs communis ſententia docet, eam ſatisfactionem pro tunc nihil operari; ſed poſteà ſi recedat fictio, & homo ſit in gratiâ, reuiuiſcere. Pro quâ ſtant Caietanus, Petrus Soto, Victoria, Nauarrus, Suarez, Palatius, Fagundex, & Petrus Faij, quos affert & ſequitur Diana Tomo 2. Tractatu 4. de Sacramentis, reſol. 85. Coninck diſp. 10. dub. 11. Lugo ſuprà num. 40. Tannerus ſuprà num. 27. & Gaſpar Hurtadus diſput. 14. difficult. 14. 30 *Satisfactio facta in ſtatu peccati nihil operatur ex opere operato, donec ſtatus ille auferatur.*

Quòd ergo tunc nullum habeant effectum patet, quia homini in peccato exiſtenti & inimico Dei non ſit vlla gratia in ordine ad remiſſionem pœnæ. In quo puncto non videtur vllo modo conſequenter diſcurriſſe Vaſquez, qui Tomo 3. in 3. Par. diſput. 231. cap. 7. num. 43. ait, nullum exiſtentem in peccato poſſe luere pœnam temporalem debitam peccatis in hac vitâ per vllam ſatisfactionem aut ſatiſpaſſionem; vnde agens de ſacrificio Miſſæ ait; *Hinc enim rectè ſequitur Christum non* 31

inſtituiſſe

inſtituiſſe hoc Sacramentum pro remittendâ pœnâ temporali eorum, qui in ſtatu peccati mortalis ſunt; quamuis nihil obſtare potuerit, quò minùs, ſi voluiſſet, ita illud inſtituiſſet. Dixerat autem ſex circiter lineis antè, Se non legiſſe vllum ex Scholâ ſancti Thomæ, aut Scoti, qui dicat fructum remiſſionis pœnæ, qui eſt effectus Sacrificij altaris, exiſtenti in mortali communicari poſſe; vnde valdè miror eum hîc contrarium docuiſſe. Neque huic noſtræ ſententiæ obſtat id quod paulò antè inſinuauimus ex noſtrâ doctrinâ traditâ Tomo 3. de Satiſpaſſione in inferno. Etenim quando Iudex determinat pœnam æqualem, illamque imponit reo, hic verò illam eamdem patitur, iam eo ipſo ſatiſpatitur, ſiue ſit amicus ſiue inimicus, vt ſuo loco probauimus fusè: at in præſenti pœnitentia impoſita in confeſſione non eſt ſatiſpaſſio, ſed fauor quidam ſingularis Chriſti Domini permutantis illi homini pœnas grauiſſimas Purgatorij in leuem actiunculam, cui ipſe adiunxit ſuam paſſionem. Hoc autem fauore indigniſſimus eſt peccator, ac proinde non fit illi de facto talis gratia, etiamſi, vt benè obſeruauit Vaſquez citatis verbis de Sacrificio, potuiſſet id Chriſtus feciſſe etiam in hoc Sacramento.

32 Secunda pars noſtræ ſententiæ, ſcilicet quòd ea ſatisfactio reuiuiſcat tamquam Sacramenti effectus, facilis eſt in noſtrâ ſententiâ; docuimus enim Tomo præcedenti omnia Sacramenta habere eam vim cauſſandi deinde gratiam recedente fictione. Cardinalis verò Lugo, qui Euchariſtiæ eam vim negauit, valdè laborat in præſenti, vt diſparitatem aſſignet; eam autem deſumit num. 42. ex eo, quòd aliqua Sacramenta habeant ex ſuâ inſtitutione, quòd poſſint frequentari, vt Euchariſtia, quæ eſt per modum cibi quotidiani; ac proinde illis non fuit neceſſarium dare eam vim, quòd poſſint reuiuiſcere; quia per repetitionem illorum poteſt emendari defectus qui contigit in primâ ſuſceptione: alia verò ſunt, in quibus ſi ſemel non detur effectus illorum, omnino videretur defraudari intentio Chriſti, caſu quo non poſſint reuiuiſcere; vt in Baptiſmo, Confirmatione & Ordine; quæ abſolutè repeti non poſſunt; & ſuo modo in Matrimonio; quod cum eâdem perſonâ non poteſt iterari; in Extremâ Vnctione, quæ in eodem morbo etiam non repetitur. Hæc autẽ ſuo modo applicat Sacramento Pœnitentiæ, quia licet iterari poſſit ſupra eadem peccata ad maiorem ſecuritatem & magis perfectam remiſſionem, per ſe tamen & ex ſuâ inſtitutione non adfert hanc obligationem: non enim obligauit Chriſtus, niſi vt ſemel adferantur peccata ad Eccleſiæ iudicium, & ſemel ſupra illa feratur valida ſententia; quare ſi hæc non haberet ſuum effectum poſteà recedente fictione, ſequeretur, quòd illa peccata per ſe non remitterentur per claues Eccleſiæ, ſed vel per contritionem, vel per aliud Sacramentum per accidens; quod videtur abſurdum.

33. Ego tamen (vt verum fatear) hanc diſparitatẽ iudico valdè inſufficientem; quia, ſicut dicit hic Auctor, quòd Chriſtus ex inſtitutione huius Sacramenti non obligauerit ad illud ſupra eadem peccata iterandum, ſed id reliquerit homini liberum; ita eodem modo dicam ego de Euchariſtiâ: eam enim vocare panem quotidianum, ad rem præſentem ſunt pura verba, quæ non multum vrgent; quia non eſt quotidianus panis ex mandato & obligatione Chriſti, qui ad eam frequentiam nullo modo obligauit; eſt ergo ex deuotione, quatenus poteſt, qui vult eam frequentare: atqui in hoc ſenſu eodem omnino modo ea confeſſio etiam de peccatis iam ſemel in confeſſione dimiſſis dicetur à me, quòd ſit medicina quotidiana non quidem ex obligatione, ſicuti neque Euchariſtia eſt panis quotidianus ex obligatione, ſed ex deuotione. Vides eamdem eſſe vtrobique rationem, & quòd per illa verba *panis quotidianus* ab hoc Auctore dicitur, à me per hanc aliam phraſim dicitur *medicina quotidiana*, & vtraque ex deuotione? adde, longè maiori titulo hanc dici quotidianam medicinam, quàm ille dicatur panis quotidianus; quia longè faciliùs poteſt quis accedere ſingulis diebus ad confeſſionem quàm ad Euchariſtiam etiam repetendo eadem peccata; ergo ex hoc capite non eſt cur ſpecialiter debeat Sacramentum Pœnitentiæ reuiuiſcere præ Euchariſtiâ; meliùs ergo conſequenter nos diſcurrimus dicendo & hanc & illam reuiuiſcere.

Hinc autem nouum oritur dubium, An etiam 34 ipſa ſatisfactio peccaminoſa reuiuiſcat. Vti enim Baptiſmus, eſto ſit ſuſceptus per actum peccaminoſum, reuiuiſcit, eò quòd non habeat vim cauſſandi gratiam ex meritis ſuſcipientis, ſed Chriſti; ita poſſet dici, ſatisfactionem quoad extinctionem pœnæ ex opere operato reuiuiſcere; quia eſto fuerit actus peccaminoſus, habuit tamen annexam Chriſti ſatisfactionem, quæ in ordine ad ſuum valorem non impeditur per noſtra peccata, etiamſi quamdiu ſubiectum eſt incapax, nihil in eo operetur; at poſteà, quando ſubiectum fit capax, quia iuſtificatur, poterit habere iam ſuum effectum. Lugo tangit valdè obiter hanc quæſtionem num. 46. & quidem ſolùm quoad ſatisfactionem venialiter malam; in quâ dicit probabile eſſe quòd reuiuiſcat; de malâ mortaliter nihil dicit; videtur autem hoc ipſo id negare. Tannerus autem ſuprà vniuerſaliter docet non reuiuiſcere, quia dixerat nec per eam ſatisfieri præcepto: vnde etiam nos, qui eum ſecuti ſumus in hoc puncto, ſequimur in altero. *Satisfactio peccaminoſa non reuiuiſcit.* Addo tamen, ſi concedatur ſatisfactionem peccaminoſam ſufficere pro obligatione explendâ, videri valdè probabile eam poſteà ablato obice habituram ſuum effectum ex opere operato; id quod probat inſtantia allata de Baptiſmo. Addo prætereà, id intelligendum ſiue mala fuerit venialiter, ſiue etiam mortaliter; quia in ordine ad præſentem quęſtionem per accidens eſt ea differentia, cùm etiam peccatum veniale in ſe ſit omnino incapax ſatisfactionis: ac denique inſtantia allata de Baptiſmo locum habet, etiamſi per actum mortaliter peccaminoſum ille ſuſcipiatur; nam etiam tunc reuiuiſcit, cùm primùm homo venit ad ſtatum gratiæ.

SVBSECTIO TERTIA.

De intentione requiſitâ ad ſatisfactionem.

35 QVÆRIMVS, Vtrùm requiratur actualis intentio explendi pœnitentiam; an verò ſicut ille ſatisfacit præcepto Eccleſiæ qui ieiunat, etiamſi ſatisfaciendi ei præcepto non habeat animum, ita in præſenti. Affirmat Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 13. num. 17. & alij, quibus etiam conſentit Lugo n.34. id quod ego etiam iudico probabilius, quia eo ipſo quòd pœnitens acceptauit pœnitentiam, cenſetur ſaltem habitualem intentionem habere eam explendi, dum fecerit opus illud, quod à Confeſſario eſt ſibi iniunctum. Neque habemus fundamentum, vt dicamus Confeſſarium præcepiſſe etiam eam reflexam intentionem.

Non eſt neceſſaria actualis intentio ſatisfaciendi ad pœnitentiam implendam.

Dices: Ad Sacramentum validè conficiendum requiritur intentio ſaltem virtualis, neque ſufficit purè habitualis; ergo ad ſatisfactionem, quæ eſt pars integrans Sacramenti, requiritur intentio ſaltem virtualis. Ob hanc rationem ſubdubitauit Lugo circa hanc opinionem; ei tamen benè reſpondet, Non ſemper requiri intentionem præſentem, nec quidem virtualiter ad ſuſcipiendum validè Sacramentum. Id oſtendo ego in Sacramento Matrimonij contracto per Legatum; poteſt enim fieri, vt dum illud conficitur, & confertur gratia, ipſi contrahentes dormiant, ac proinde omni omnino voluntati exceptâ habituali, careant. Idem oſtendi poteſt in ceteris ferè Sacramentis; nam & qui voluit baptizari, confiteri, &c. poteſt, etiamſi ſenſum amiſerit, baptizari, abſolui, Extremam Vnctionem recipere, &c. maximè enim ea virtualis intentio requiritur in ipſo Miniſtro Sacramenti. Vnde in matrimonio, etiam quando per Legatos contrahitur, quia tunc hi quaſi phyſicè adminiſtrant Sacramentum, debent habere actualem volitionem vel ſaltem virtualem. Hæc ratio ceſſat in præſenti; nam qui pœnitentiam Sacramentalem explet, non eſt miniſter Sacramenti; ergo non eſt, cur ſit neceſſaria in eo virtualis volitio.

36 Illud tamen poſſet in dubium verti, An ſi ipſe pœnitens per voluntatem quaſi reflexam dicat, *Nolo per hoc ieiunium ſatisfacere*, re ipsâ tamen per illud ſatisfaciat, ita vt non ſit ampliùs obligatus ad nouum ieiunium. Mouit hanc quæſtionem Lugo ſuprà; eam tamen non decidit, ſed ſolùm præcedentem, quando non eſt retractata prior voluntas; concluditque his verbis; *Etiamſi daretur quòd non ſatisfaceret, quando eſt reuocata prior voluntas*; quid autem ſit abſolutè ſentiendum non declarat. Pater Thomas Sanchez lib.4. de Voto cap.3. num.2. in fine cenſet ſufficere huiuſmodi opus factum, etiam cum voluntate non ſatisfaciendi; ait enim, Si Confeſſarius impoſuit pro pœnitentiâ ieiunium vel eleëmoſynam disiunctim, & ieiunauit cum intentione tamen non ſatisfaciendi, ſed poſteà dandi eleëmoſynam, poſſe tamen deinde mutatâ priori voluntate non dare eleëmoſynam, ſed velle ſatisfacere per ieiunium illud præcedens. Contrarium ſentit Vaſquez, quem citat Lugo n.33. Hæc ſententia, attendendo ad doctrinam generalem quam in aliis materiis tradidimus, quòd ſcilicet etiamſi homo orando Officium diuinum, ad quod tenetur ex voto aut præcepto, dicat ſe nolle per illud ſatisfacere, nihilominùs tamen ſatisfaciat, videtur etiam omnino vera; & ſolùm obeſt ratio, quam ſuprà inſinuauimus, quòd ſatisfactio ſit actio Sacramentalis, ac proinde fieri debeat cum intentione aliquâ ſaltem habituali. Nihilominùs puto neque hanc rationem vllo modo eſſe in præſenti efficacem; quia illa voluntas ſolùm requiritur ad valorem Sacramenti eſſentialis; in hac autem parte, quæ ſolùm imponitur per modum pœnæ, aliud non videtur neceſſarium, quam vt ſatisfiat voluntati Iudicis, quæ eſt, vt ea pœna toleretur, ſiue animo ſatisfaciendi, ſiue etiam è contrario; vt ſi abſoluitur reus cum obligatione dandi centum, ſi illa det, eſto dicat, *Non do animo ſatisfaciendi*, iam tamen eſt Iudicis voluntati ſatisfactum ex integro; nec reus tenetur vi ſententiæ addere alia centum.

Pœnitens ſatisfacit explendo impoſitum opus, licet reflexè hic & nunc nollet ſatisfacere.

SECTIO QVARTA.

De obligatione imponendi pœnitentiam.

DIFFICVLTAS eſt, An ſemper obligetur Sacerdos ad pœnitentiam imponendam. 37
Aliqui caſus excipiuntur, in quibus ea obligatio ceſſat. Primus, quando pœnitens eſt infirmus valdè, ac morti vicinus; maximè autem ſi ſenſibus deſtitutus ſit, & nihil poſſit percipere: ſi enim percipiat, debet ei ſignificari pœnitentia; vt ſi conualuerit, eam perficiat iuxta caput *Ab infirmis.* 26. quæſt.7. vbi id clarè traditur, quòd ſi infirmus poſſit per eleëmoſynas ſatisfacere, ei ſunt iniungendæ.

An & quomodo pœnitentia grauiter infirmis imponenda.

Secundus caſus, quando Confeſſarius ex circumſtantiis, intelligit pœnitentem integrè ſatisfeciſſe pro pœnâ debitâ; quia verò id rarò colligi poteſt, addit Petrus Soto Lect. vltimâ de ſatisfactione, ſufficere probabilitatem eâ de re. Ego autem dico, Nec probabilitatem eſſe poſſe; quia nullus Confeſſarius vel quidem apparenter poteſt ſcire, quantam ille homo pœnam meruerit; quia non poteſt ſcire, quanta fuerit actus intenſio, quanta libertas, &c. ex quibus capitibus malitia & meritum pœnæ creſcit, non poteſt etiam ſcire, quanta pœna cuilibet actui & intenſioni illius reſpondeat. Non poteſt Tertiò è contrario ſcire quàm fuerint meritorij actus, quibus ſe diſpoſuit ad pœnitentiam. Quartò, non ſcit quanta remiſſio pœnæ Purgatorij reſpondeat cuilibet actui bono noſtro. Quintò, quia adhuc eſt ſub lite, vtrùm ex maiori gratiâ habituali ſubiecti creſcat etiam ſatisfactio. Sextò, quia non ſcitur quanta pœna remittatur ex opere operato per ipſum Pœnitentiæ Sacramentum. De his ſex punctis nihil penitus nec probabiliter quidem ſcimus; quomodo ergo probabiliter poterit ſcire Confeſſarius ſuum pœnitentem iam ſatisfeciſſe pro culpâ? Certè ſi vel vnum ex his capitibus non ſciatur, corruit probabilitas tota; multò autem magis corruet, ſi circa omnia ſex capita, vt dixi, ſit omnimoda ignorantia. Non eſt ergo ille caſus ex eo capite admittendus. 38

Secundus ergo caſus verè admittendus eſt, quando inſtat Iubileum vel Indulgētia plenaria, quæ moraliter habeat iuſtam cauſſam; nam & tunc à Bonifacio Octauo reprehenſos fuiſſe Confeſſarios,

Poſſitne tempore Iubilei iniungi pœnitentia.

Confeſſarios, quòd tempore Iubilei impoſuerint pœnitentias, refert Gloſſa in Extrauaganti *Antiquorum.* de pœnitentiis & remiſſionibus. Ex quo capite ſuperiùs agentes de Iubileo diximus aliquam eſſe rationem dubitandi, quomodo de facto Pontifices petant eo tempore vt iniungantur pœnitentiæ. Neque obeſt quòd non ſemper ſit certum, quemlibet infallibiliter obtinere Indulgentias; ſufficit enim quod probabiliter putetur eas obtinuiſſe. Et hîc habet locum quod Petrus Soto dixerat, ſufficere probabilitatem.

An eunti ad martyrium debeat imponi pœnitentia.

Ad hunc caſum reducitur alius de eo, qui confitetur vt martyrium ſubeat; nam cùm per hoc extinguatur omne debitum pœnæ temporalis (iuxta alibi dicta) non eſt cur ei tunc iniungatur vlla pœnitentia.

Extra hos caſus eſt obligatio ex ſe grauis imponendi pœnitentiam; an autem etiam, quando leuis eſt pœnitentia ob venialia leuia, ſit etiam obligatio ſub mortali eam imponendi, dubium eſt. Affirmat Reginaldus in Praxi Tomo 1. lib.7. num.12. Suarez verò diſp. 38. ſect.3. ſupponit eſſe obligationem grauem in Confeſſario; quia tamen non determinat, an propter leuitatem materiæ poſſit eſſe venialis illius tranſgreſſio, & eâdem diſput. ſect.7. num.5. ſupponit ex generali regulâ peccatorum, quòd ob leuitatem materiæ poſſint eſſe venialia; ac tandem inde deducit pœnitentem ſolùm peccaturum venialiter, ſi exiguam aliquam pœnitentiam omittat; vt quando confeſſio eſt de ſolis venialibus, vel de mortalibus, quæ tamen iam fuerat confeſſus, non videtur admittere in Sacerdote graue peccatum, eò quòd exiguam aliquam pœnitentiam omittat eo caſu: non enim poteſt in hoc puncto maior eſſe Sacerdotis obligatio ad eam imponendam quàm
39 pœnitentis ad exequendam. Quidquid ergo de Suario ſit, Tannerus videtur eam ſententiam apertè tenere, quia ea quæſt. 8. dub. 14. etiam pœnitentem dicit peccare mortaliter omittendo pœnitentiam quamtumuis leuem, quia ſemper eſt graue peccatum parte aliquâ materiali priuare atque mutilare Sacramentum; & ita ait ſe, ante 24. annos in ſcholis docuiſſe.

Non eſt peccatum graue non imponere pœnitentiam pro leuibus peccatis.

Contraria tamen ſententia, ſcilicet tunc non eſſe peccatum graue, mihi videtur longè probabilior; & verò (re ſpeculatiuè conſideratâ) omnino certa ex eo principio generali de tranſgreſſione leui ob paruitatem materiæ. Quis enim prudens dicat, Si vnicum leuiſſimum veniale, v. g. verbum otioſum, confitenti imponatur, vt dicat pro pœnitentiâ *Jeſus Maria*, peccaturum eum mortaliter omittendo ea duo verba? Vt verò rem meliùs intelligas, & debilitatem aduerſi argumenti percipias, obſerua, quando dicunt, Per omiſſionem illius pœnitentiæ Sacramentum manere mancum & mutilum, nihil aliud planè, re benè perpensâ, ab ipſo Sacramento auferri quàm ipſam puram putam ſatisfactionem; ac proinde dicere, illud eſſe mutilum, nihil aliud eſt, quam claris verbis dicere, illud carere ſatisfactione. Iam ergo, quomodo quæſo, niſi faciendo circulum, probant grauitatem ex mutilatione, cùm hæc non ſit niſi ipſa carentia illius rei leuiſſimæ, de quâ diſputamus? Fateor in partibus eſſentialibus Sacramenti omiſſionem vnius verbi poſſe eſſe rem grauiſſimam; v. g. in Baptiſmo ſi non dicatur *Patris* aut *Filij*, &c. at ratio ibi eſt clariſſima, quia ibi deſtruitur tota eſſentia Sacramenti, aufertur vis ab eâ actione cauſſandi gratiam, remittendi Originale, producendi characterem; vti ſi in verbis conſecrationis non diceret *meum*, non poneretur ibi Chriſtus, &c. 40
neque eſſet verum Sacramentum; quæ ſunt damna grauiſſima; ideoque ille defectus ſemper eſt grauis, non ratione ſui, ſed ratione alterius annexi defectus. Deinde eo caſu illæ actiones, quæ debebant eſſe Chriſti moraliter (iuxta ea quæ tradidimus in materiâ de Sacramentis) deſinunt eſſe illius ex defectu eius verbuli; & eo ipſo fit iniuria Chriſto, quia incipit Miniſter operari eius nomine; & deinde omittendo aliquid efficit, vt præcedens actio deſinat eſſe Chriſti: quæ omnia ſine dubio ſunt grauiſſima. Nihil autem horum in præſenti reperitur; nam tota vis Sacramenti Pœnitentiæ manet, etiamſi non ſequatur ea ſatisfactio; abſolutio enim data fuit, & manet nomine Chriſti, habuit & retinet adhuc ſuum effectum remiſſionis peccati, infuſionis gratiæ. Defectus ergo pœnitentiæ nullum aliud omnino malum cauſſat quàm carentiam ſui: atqui hæc eſt in ſe valdè leuis, vt diſi; ergo malum carentiæ erit leue; ergo & mutilatio, quæ aliud non eſt quàm ea carentia eius ſatisfactionis, erit res leuis.

Quòd ſi conſideremus eam ſatisfactionem in ordine ad remiſſionem pœnæ Purgatorij, 41
vnde aliquis fortè poſſet inferre eam grauitatem, etiam eſt res parua; tum quia exigua aut ferè nulla remittitur per illa verba *Ieſu Maria*; tum quia iuxta multorum ſententiam non eſt nec quidem veniale eam pœnitentiam facere in ſtatu peccati, quando etiam impeditur ille effectus remiſſionis pœnæ; tum quia illud damnum facillimè compenſatur per alia opera, quæ poteſt facere pœnitens; tum denique quia fortaſſe iam non indiget eâ ſatisfactione. Vides ergo quàm exiguum ſit fundamentum ad eam pœnitentiam, in ſe leuem, faciendam materiam grauis peccati ratione Sacramenti tam in ordine ad pœnitentem, vt debeat eam exequi, quàm in ordine ad Sacerdotem, vt eam teneatur imponere? Et hæc eſt adæquata & à priori probatio huius noſtræ ſententiæ, quam ſecundò poſſumus probare ex his quæ Lugo adfert ſuprà; quia ſi ea ratio eſſet vllius momenti, profectò probaret numquam licere conficere hoc Sacramentum ſine impoſitione pœnitentiæ; quia Sacramentum relinqui mutilum & imperfectum numquam licet, etiam in caſu Iubilei aut morbi, &c. cùm tamen contrarium ſit omnino certum in caſibus poſitis de Iubileo, de Martyre; de ſcrupuloſo etiam, qui frequenter redit cum iiſdem peccatis, multi dicunt non eſſe neceſſarium imponere pœnitentiam.

SECTIO QVINTA.

An poſſit pœnitentia relinqui ad arbitrium pœnitentis.

DIXIMVS imponi debere pœnitentiam; 42
iam explicandum, An poſſit ita imponi, vt tamen relinquatur ea in poteſtate ipſius pœnitentis; an verò debeat hic omnino ad eam obligari iuxta materiæ grauitatem aut leuitatem.

Pater Suarez eâ diſput. 38. ſect. 1. num. 2. & ſectione 2. num. 2. affirmat eam poſſe imponi per modum conſilij: idem ſentit Tannerus ſuprà num. 7. pro hac ſententiâ citat præterea Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſol. 82. multos alios, quibus ipſe ſubſcribit, Fillincium, Fagundez, Paludanum, Petrum Sotum, Ledeſmam, Victoriam, Henriquez & Villalobos; qui vltimus ait ita apud Confeſſarios eſſe in praxi. Fauet autem valdè clarè huic ſententiæ Diuus Thomas quodlib. 3. art. 28. vbi licet ſuadeat iniungendam aliquam partem pœnitentiæ de obligatione, docet tamen alias partes poſſe de conſilio iniungi, & eas valere ad maiorem expiationem pœnæ ex opere operato. Hæc ſententia eſt probabilis ſaltem propter auctoritatem tantam.

Nihilominùs meo iudicio eius Auctores non videntur conſequenter locuti, ſaltem Suarez & Tannerus. Cùm enim dixerint graue peccatum eſſe, Sacramentum Pœnitentiæ relinqui mutilum & imperfectum, & hinc intulerint eſſe obligationem grauem imponendi pœnitentiam, ſaltem quando pœnitentia eſt in ſe grauis, non capio facilè, quomodo liceat eam imponere ſolùm ſub conſilio; quandoquidem tunc in poteſtate relinquitur pœnitentis facere etiam ſine peccato Sacramentum hoc mutilum: quomodo ergo in eo caſu ceſſat tota ea obligatio? & quomodo Sacerdos poteſt diſpenſare in eâ obligatione?

43 *Confeſſarius debet imponere pœnitentiam ſub obligatione.* Dicendum igitur cum Vaſquez & Turriano apud eumdem Dianam, cum Coninck diſp. 10. dub. 8. num. 64. & Lugo ſuprà num. 54. omnino debere imponi ſub obligatione, quia ea poteſtas oritur (vt definit Concilium Tridentinum) ex poteſtate ligandi: non ligatur autem ille, cui relinquitur liberum aliquid facere. Nec ſufficit reſpondere cum Suario & Dianâ, etiam tunc ligari pœnitentem à Sacerdote, quatenus ſi vult ex opere operato obtinere remiſſionem, debet id facere: non inquam hoc ſufficit; quia id non eſt propriè ligare; nemo enim dicit illum eſſe ligatum ad carceres, cui Iudex dicat; *Si vis manere, ego te optimè tractabo, alioquin potes pro libitu exire.*

Obiectio prima. Obiiciunt Primò; Illa verba, *Quidquid boni feceris*, &c. ideò dicuntur, vt eleuentur opera omnia ad cauſſandam remiſſionem ex opere operato, vt docet D. Thomas eo quodlibeto citato; & tamen per illa ad nihil obligatur pœnitens; ergo. *Reſponſio prima.* Reſpondeo. Si argumentum hoc valeret, ſequeretur etiam Beatiſſimæ Virginis merita & aliorum Sanctorum ex opere operato cauſſare nobis remiſſionem, quia hæc etiam ibi inuocantur, vt notaui ſuprà. *Secunda.* Reſpondendum ergo abſolutè (quod & ſuprà tradidi.) Ea verba dici tantùm deprecatoriè ſicut & præcedentia, *Miſereatur tui.* Vbi obiter noto, non excuſari Sacerdotes, qui pro grauiſſimis peccatis leues valdè pœnitentias imponunt, putantes reliqua ſuppleri per hæc verba, *Quidquid boni feceris.* Nec D. Thomas ſuprà citatus id abſolutè docuit, ſed tantùm eo loco videtur in eos agere, qui grauioribus pœnitentiis planè opprimunt confitentes. Quidquid verò olim circa hoc punctum ſenſerint Doctores, iam poſt Concilium Tridentinum non poteſt ſuſtineri ea praxis, cùm tam grauiter, & tam seriò moneat Sacerdotes, ne, dum pro grauiſſimis peccatis leues pœnitentias imponunt, conſciant in ſe aliena peccata. Etenim ſi per verba, de quibus in obiectione, 44
Quidquid boni feceris & mali ſuſtinueris, omnia quæ talis pœnitens eſt facturus, & omnia mala quæ toleraturus, fiunt Pœnitentia Sacramentalis, vix vllæ pœnitentiæ poſſent eſſe leues; quia quilibet fidelis paſſim habet occaſiones grauia patiendi; & multa bona opera frequenter facit, per quæ poſſit iudicari agere proportionatam pœnitentiam. Denique hîc habet locum quod ponderaui paulò antè contra Suarium & Tannerum; nam ſi pœnitenti eſt liberum omnino eis caſibus non explere pœnitentiam, fruſtrà à Concilio grauarentur Confeſſariorum conſcientiæ, vt proportionatam imponerent, cùm deinde ex libertate pœnitentis eſſet idem ac ſi impoſitæ non fuiſſent.

Secundò obiiciunt; Per Iubileum ſeu Indulgentias plenarias Pontifex opera, quæ præſcribit, eleuat ad ſatisfactionem, ſine vllâ tamen obligatione eadem opera faciendi; ergo poterit Sacerdos eleuare ad ſatisfactionem ex opere operato aliqua opera ab ipſo præſcripta, nullo tamen modo obligando ad ea facienda. *Obiectio ſecunda.* Reſpondetur, Pontificem in Indulgentiis vti clauium poteſtate præcisè ad aperiendum, quia habet ſibi traditum theſaurum Eccleſiæ, vt illum diſpenſet prudenter: vnde poteſt facere hoc beneficium, non obligando ad illud acceptandum. *Reſponſio.* At Sacerdotes non habent poteſtatem remittendi pœnam, niſi cum onere imponendi pœnitentias, & ex vi iudicij Sacramentalis. Non eſt autem actus iudicialis actus conſilij, ſeu quando liberum relinquitur reo, an velit facere necne illam pœnitentiam.

Tertiò obiiciunt; Quia aliquando Prælatus ſeu Regulæ obligant, non tamen ſub peccato etiam veniali. 45 *Obiectio tertia.* *Reſponſio prima.* Reſpondeo Primò, Hanc obiectionem non eſſe ad rem; quia iam in eâ admittitur aliqua obligatio vti in Regulis Religionum, quæ non poſſunt dici purè purè conſilium; vnde etiam earum tranſgreſſio aliquam arguit poſitiuam imperfectionem, quæ non reperitur in tranſgreſſione rerum purè ex conſilio. *Secunda.* Reſpondeo Secundò, Si hæc obligatio imponeretur à Sacerdote ad libitum, & ex voluntate aut auctoritate propriâ, poſſe habere locum id quod obiectio intendit; at cùm ea imponatur ex vi inſtitutionis Sacramenti, & ex voluntate Chriſti obligantis, debet neceſſariò imponi ſub peccato iuxta materiæ grauitatem. *Poteſt imponi ſatiſfactio ſub disiunctione.* Aduerte, per hanc concluſionem non intendere nos dicere, Sacerdotem non poſſe disiunctiuè hoc aut illud imponere in pœnitentiam, v. g. *Ieiuna, aut da eleemoſynam*; hoc enim propriè eſt præcipere & obligare, licet non determinatè ad hanc potiùs materiam quàm illam; vti præceptum offerendi Deo par turturum, aut duos pullos columbarum, erat veriſſimum præceptum, eſto non determinatè, ſed disiunctiuè obligaret. Et verò, ſaltem quoad tempus, omnia affirmatiua præcepta habent aliquam indeterminationem, ratione cuius habet pœnitens aliquam libertatem eligendi; neque ideò extrahuntur à ratione rigoroſi præcepti.

SECTIO SEXTA.

De proportione ſatisfactionis cum peccatis.

46 POENITENTIAM debere eſſe peccatis proportionatam communis eſt omnium Theologorum ſententia; quæ clariſſimè probatur ex citato ſæpè Tridentini teſtimonio: in quo autem ea proportio conſiſtat, & vnde debeat deſumi, eſt omnino incertum. Cardinalis Lugo & alij; vt Gaſpar Hurtadus, de quo ſuprà, ita videntur eam explicare, vt ſi Sacerdos ſciret, quanta pœna in Purgatorio luenda reſtaret pœnitenti, & qualis pœnitentia huius vitæ eſſet illi æqualia, teneretur per ſe loquendo eam imponere. Ego ſuprà aliquid dixi de hoc puncto; vbi dubitaui (prout & nunc vehementer dubito) an ea æqualitas pœnitentiæ ſit hoc modo explicanda cum quantitate pœnæ Purgatorij: non ſcio enim vbi definita ſit hæc æqualitas. Et verò cùm ea res ſit ex innumeris capitibus nobis ita ignota, vt nec apparentem quidem probabilitatem de illâ poſſimus habere; pendet enim Primò à quantitate pœnæ debitæ cuilibet peccato; Secundò ab intenſione & libertate, quâ de facto homo ille peccauit; Tertiò à dolore & actibus, quibus è contrario ſe diſpoſuit ad pœnitentiam; Quartò à quantitate operis noſtri reſpectu pœnæ Purgatorij; Quintò à quantitate affectus & doloris, quo eam pœnitentiam eſt expleturus; Sextò à quantitate ſatisfactionum Chriſti Domini, quas eius operibus applicuit ex opere operato; Septimò à complexione ipſius pœnitentis; nam pro vno erit idem ieiunium difficile vt octo, pro alio vt quatuor; pro homine auaro dare eleëmoſynam erit difficillimum, pro liberali facile: pendet Octauò (iuxta aliorum ſententiam) à menſurâ gratiæ habitualis, ſubiecti ſatisfacientis; ex quâ illi putant augeri etiam ſatisfactionem. Ab his octo capitibus etiam ſeorſim acceptis ita pendet ea æqualitas, vt vel vnico ex illis ignorato illa ignoretur ex integro; multò autem magis ſi ignorentur ita omnia ſimul, vt nec de vno quidem ex illis poſſimus habere probabilitatem majorem quàm habeamus, an ſtellæ ſint pares, an impares; quomodo ergo quæſo dicere poſſumus, æqualitatem, quam Concilia nobis præci-

Vnde æſtimanda proportio ſatisfactionis cum peccatis pœnitentis.

47 piunt hoc ſenſu accipiendam? Præciperent enim id, quòd non ſolùm non poſſemus ita metaphyſicè adæquare, ſed nec vllo prorſus modo moraliter, vt dici ſolet, arbitrio boni viri; quia in re pendente ab octo his punctis, quæ omnia omnibus viris quantumuis bonis & doctis incognita ſunt, non poteſt vllum arbitrium ſeruare æqualitatem; & tamen certum debet eſſe, Tridentinum, & à fortiori Chriſtum, dum præcepit ſeruare æqualitatem, non mandaſſe nobis rem ex integro impoſſibilem: alia ergo æqualitas & proportio eſt ab ipſis imperata. Hinc intuli probabiliter ſuprà, Etiamſi ipſe Chriſtus audiret confeſſiones habitu Sacerdotis, & ſciens omnes illas octo proportiones vellet imponere pœnitentiam proportionatam, intelligendo planè eam quam ipſe præcepit, fortaſſe non impoſiturum nec mediâ ex parte æqualem toti pœnæ, quæ reſtat luenda in Purgatorio, ſed æqualem, id eſt, quæ iuxta magnitudinem peccati, ſcandali, neceſſitatis pœnitentis ad vitandum in poſterum peccatum, habeat proportionem arbitrio prudentis viri; ſiue interim cum Purgatorij pœnis eam habeat, ſiue non.

Deciditur quæſtio.

Vt verò ad rem noſtram veniamus, dicimus non poſſe etiam hanc ſecundam æqualitatem per generalem vllam regulam à nobis explicari, ſed prudentis Confeſſarij arbitrio id remittendum; debet enim ponderare periculum deterrendi pœnitentem à confeſſione, ſi nimis grauem imponat; id quod notauit D. Thomas ſuprà; Secundò vires phyſicas illius ad ieiunia, ad afflictiones corporales, ad eleëmoſynas, ad opera pietatis, ne imponat impoſſibilia moraliter; Tertiò ad neceſſitatem remedij præſeruatiui in futurum: ex quo capite ſæpè vtiliùs in pœnitentiam imponitur frequentatio huius Sacramenti, aut etiam Euchariſtiæ, quàm aliæ mortificationes & aſperitates: debet etiam conſiderare dolorem quo accedit; quò enim magis pœnitens à ſeipſo ſatisfacit, eò minori indiget pœnitentiâ. Vniuerſali- 48
ter autem faciliùs poſſunt imponi orationes, maximè pro defunctis, vt ſuadet Catechiſmus Romanus; quia hæ habent eleëmoſynam ſpiritualem Deo valdè acceptam; & poſſunt à paupere, à diuite, à nobili, à valetudinario, ab omnibus ferè expleri.

Conſultum eſt imponere pœnitentis orationes pro animabus Purgatorij.

Obiectio.

Dices contra hoc vltimum: Ea pœnitentia imponitur, vt homo ipſe ſatisfaciat pro pœnâ à ſe debitâ in Purgatorio; ergo non eſt apta ad hunc finem oratio applicata animabus Purgatorij. Ob hoc fundamentum iudicant Vega & Ioannes Sancius apud Lugo num.62. tales orationes non eſſe aptas pro Sacramentali Pœnitentiâ. Et quidem ſi ea æqualitas pœnitentiarum cum pœnâ Purgatorij, quam pœnitens debet, eſſet conſideranda (vt dicebat Lugo;) profectò optimè hi duo diſcurrerent, quia tunc ea eâ parte, quâ iuuarentur aliæ animæ, impediretur finis intrinſecus & eſſentialis æqualitatis ſatisfactionum: Quidquid ergo de hoc ſit, Catechiſmi doctrina eſt valdè probabilis, & videtur eſſe maximè iuxta ſenſum communem; imponuntur enim paſſim tales orationes. Reſpondetur ergo Primò, Tunc poſſe ſatisfactionem manere ipſi pœnitenti, impetrationem verò applicari animabus; Secundò, Poſſe ſatisfactionem ea opere operantis applicari animabus; quæ verò eſt ex opere operato, ipſi pœnitenti: Lugo addit, etiam eo caſu debere manere pro pœnitenti ſatisfactionem, quæ in reflexâ voluntate applicandi reperitur; quia hæc non applicat ſeipſam. id quod mihi etiam placet.

Reſponſio Prima.

Secunda.

SECTIO SEPTIMA.

Quæ poſſint imponi in pœnitentiam.

PRIMÒ quæri poteſt cum Cardinali Lugo 49
num.65. Vtrùm poſſit Confeſſarius imponere pœnitentiam, vt abſtineat à Communione. Quam quæſtionem dicit fuiſſe motam ante aliquot annos quibuſdam negantibus, quibuſdam aſſerentibus: pro negantibus adducit Ioannem Sancium; Patrem verò Ferdinandum Salazar è contrario pro aſſerentibus. Et res mihi videtur ex hac parte omnino certa; quia Eccleſia

Poteſt Confeſſarius pro pœnitentiâ prohibere Communionem.

paſſim id imponit in pœnitentiam aliquotum peccatorum, & verò aliquando etiam in totam vitam. Cur ergo Confeſſarius, qui quodam modo maius habet ius mandandi in eo actu, ſi noſcat id expedire conſcientiæ pœnitentis, non poterit id præcipere? Reijcit ibi Cardinalis num. 66.

Poteſt item præcipere. eumdem Sancium, qui docuit, Eucharistiæ ſumptionem, etſi præcipi poſſit quia eſt opus virtutis, non tamen poſſe obligari pœnitentem ad eam acceptandam; quia requiritur ſtatus gratiæ, & obligari non poteſt pœnitens ad perficiendam pœnitentiam in ſtatu gratiæ: hanc inquam ſententiam reijcit, & meritò; quia reuerà eſt improbabilis Primò; nam Eccleſia poteſt præcipere Communionem, multò ergo magis Confeſſarius: qui imperandi actus internos facultatem habet; imò dixi ſuprà, poſſe eum obligare vt expleatur pœnitentia in ſtatu gratiæ; poteſt enim confeſſionis frequentiam præcipere; confeſſio autem hominem ad ſtatum gratiæ perducit.

50 Secundò quæri poteſt, An poſſit pœnitentia

Pro peccatis occultis non poteſt imponi publica pœnitentia; publica aliquando imponi pro peccatis. Reſpondeo, Si hæc ſint occulta, non poſſe, niſi ex conſenſu omnino libero pœnitentis; quia alioquin ille diffamaretur, & reuelaretur confeſſio. Nomine autem pœnitentiæ publicæ intelligo non eam præcisè quæ fiat coram alijs, ſed ita, vt illi ſciant eſſe in pœnitentiam, & arguat peccatum mortale; nam ſi ſola venialia requirat, iam diximus ſuprà, quomodo id non ſit contra ſigillum.

Sic verò pro publicis. Quòd ſi peccata ſint manifeſtè publica & ſcandaloſa, expedit eam pœnitentiam publicam imponere; quidquid Nauarrus apud Suarez ſect. 6. num. 3. neget: alij enim communiter contrarium ſentiunt, vti D. Thomas, Alenſis, Paludanus, Argentinas, Durandus, Soto, Antoninus, Medina, quos ibi refert & ſequitur Suarez. Ratio autem eſt, quia ſcandalum publicum datum ab eo homine, exigit eam ſatisfactionem publicam. Solùm obeſſe videtur ratio ſigilli, quia ſuprà diximus, Etiamſi peccatum ſit publicum, non poſſe Confeſſarium quidquam efficere, vnde colligatur eum audiuiſſe illud peccatum in confeſſione. Vbi obiter reijcitur ſolutio Durandi ex eo deſumpta, quòd illud peccatum ſit publicum. Aliter ergo reſpondendum, ſcilicet illam pœnitentiam tunc debere imponi conſentiente ipſo pœnitente.

51 *Obiectio. Reſponſio.* Dices: Conſenſus hic erit coactus. Reſpondeo, Si pœnitens habeat iuſtam excuſationem non annuendi, procul dubio non obligandum; ſi tamen non habeat, poſſe ad id cogi, negando illi aliter abſolutionem, quia tenetur tum acceptare. Vti enim illum, qui non vult deferre ad tribunal Sanctæ Inquiſitionis eum, quem tenetur, vel qui non vult reſtituere quæ furto accepit, aut famam, quam læſit, poſſum, imò teneor ſine abſolutione dimittere; ita in præſenti eum, qui ſcandalo publico Eccleſiæ non vult ſatisfacere acceptando pœnitentiam publicam, poſſum dimittere ſine abſolutione; quòd ſi eam acceptet, iam ibi nihil efficitur contra ſigillum.

Tertiò quæri poteſt, An actus purè interni *Poſſunt etiam imponi actus purè interni;* imponi valeant in pœnitentiam. Dixi ſuprà, omnino poſſe: & ita Suarez, Coninck, & alij Recentiores, quos ſuppreſſo nomine citat & ſequitur Lugo num. 67 quia in hoc foro agitur magis immediatè ad bonum animæ, & de peccatis etiam occultis, quæ ad forum externum non pertinent; ac proinde hoc extenditur etiam ad præcipienda ea quæ forum externum non poteſt præcipere.

Quartò quæritur de actibus ſub præcepto, 52 v. g. de ieiunio in Quadrageſimâ aut Vigilijs, de *Opera item alioquin præcepta;* Miſſæ auditione diebus feſtiuis, An poſſint etiam imponi pro pœnitentiâ. Reſpondeo cum communi (vt videre eſt apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. reſol. 84. & Tomo 3. Tractatu 4. Miſcellan. reſolut. 241. contra Nunnium) Omnino poſſe. Ratio autem eſt clara; quia vti materia, quæ alioquin iam eſt ſub præcepto, eſt capax voti, per quod noua inducitur obligatio; ita materia præcepta eſt capax obligationis nouæ ex pœnitentiâ, per quam eleuatur opus illud ad ſatisfaciendum ex opere operato, id quod anteà non habebat; ſolùm enim ex opere operantis poterat pœnam extinguere. Notant autem Auctores, quando Confeſſarius imponit ieiunium aliquod nihil determinando, debere id intelligi de ieiunio, quod non ſit aliàs ſub præcepto, niſi expreſsè contrarium dicat Confeſſarius.

Hinc autem oritur dubium, An ille, qui ieiu- *Et tum eſſet duplex malitia in omiſſione talis operis;* nium ſub obligatione præcepti & ſimul à Confeſſario impoſitum violaret, committeret duo peccata. Affirmat Coninck, quem refert & ſequitur Lugo; quia præceptum poſuit illud ieiunium in virtute temperantiæ, Sacerdotis verò imperium illud poſuit in virtute pœnitentiæ. Quidquid tamen ſit, An Legiſlator imponat rem præceptam tamquam neceſſariam in virtute illâ, ad quam per ſe actus ſpectat, iudico omnino eſſe hîc duas malitias, primam contra præceptum Eccleſiæ, ſecundam non tam contra præceptum quàm contra Religionem, id eſt, contra reuerentiam debitam Sacramento; quæ non minùs differunt, quàm ſi circa eamdem rem præceptam violaſſet votum.

DISPV-

DISPVTATIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

De obligatione pœnitentis circa ſatisfactionem; & an, à quòve ea poſſit mutari.

SECTIO PRIMA.

An teneatur pœnitens acceptare ſatisfactionem ſibi impoſitam.

1 HÆc difficultas ferè ex integro reſoluitur ex his quæ præcedenti diſputatione diximus, oſtendentes Sacerdotem poſſe obligare ad pœnitentiam; imò non poſſe illam imponere (etiamſi velit) per modum conſilij; hinc enim euidenter ſequitur, pœnitentem teneri eam acceptare: quomodo enim ego habere poſſum vim obligandi, ſi alter non habeat obligationem acceptandi quod impero? Vnde reijciendi ſunt Scotus, Gabriel, Ioannes Medina, Nauarrus & Syluester apud Vaſquez ſuprà quæſt.94. art.1. dub.1. qui dicunt, pœnitentem non teneri acceptare; ſi tamen acceptet, teneri ad eam implendam: Reijciendi inquam, quia hæc obligatio magis eſſet per modum promiſſionis factæ ab ipſo pœnitente quàm ratione præcepti Confeſſarij, ſeu ratione integritatis Sacramenti. Et ſanè ſi in acceptatione non eſt obligatio, acceptatio illa vix poteſt inducere obligationem grauem ſub peccato, cùm non ſit per modum voti, ſed ſimplicis promiſſionis. Reijciendus item à fortiori eſt Caietanus, qui Tomo 1. Opuſculorum Tractatu 6. quæſt.2. ad 3. cenſuit, neque ad acceptandam neque ad implendam iam acceptatam obligari. Denique poſt illud grauiſſimum Tridentini præceptum, de quo ſuprà, iam adeò certa eſt ea obligatio, vt multi Auctores dicant contrariam ſententiam eſſe contra fidem; & qui modeſtiùs de illâ loquuntur, dicant eſſe improbabilem. Dum enim Concilium ait Sacerdotes grauiſſimè peccare, & alienorum peccatorum participes fieri, ſi leues pœnitentias imponant, ſupponit eos teneri ſub graui peccato ad eas imponendas, & quidem non qualeſcumque; ſi ergo illi tenentur illas imponere, ergo & pœnitentes tenētur acceptare, quia, vt dixi, eſſet ridicula ea obligatio in Sacerdote, ſi ei poſſet pœnitens pro libitu reſiſtere; poſſent enim & Confeſſarij excuſare, eò quòd pœnitentes non vellent grauiores pœnitentias admittere. Quod ipſum colligitur Secundò ex ratione Concilij, quòd ſcilicet ea poteſtas oriatur ex poteſtate ligandi, quam Chriſtus dedit Sacerdotibus. Nec poteſt reſponderi prout reſpondent aliqui, pœnitentem ligari eo modo, quo abſoluitur à culpâ, atqui ab hac non abſoluitur niſi volens, ergo neque ligabitur niſi volens: hoc inquam reſponderi non poteſt, quia licet homo abſolui non potuerit niſi volens, tamen eo ipſo quòd voluit abſolui, & accipere illud grande beneficium, debuit etiam annexum onus ſubire: vti nemo accipit Ordines Sacros niſi volens; ſi tamen eos ſemel accepit, non eſt liber ad acceptandam obligationem recitandi Horas canonicas, aut ſeruandi caſtitatem; ſed has duas obligationes volens nolens tenetur ſubire.

Pœnitens tenetur acceptare pœnitentiam.

Dices; Homo licitè poteſt non ſatisfacere in hac vitâ pro pœnâ temporali; imò (vt diximus ſuprà) poteſt pœnitentiam explere in peccato, quando non eſt ſatisfactoria; ergo poterit non acceptare eam pœnitentiam, quia tam parum ei prodeſt acceptatio, ſi in peccato illam perficiat, quàm ſi non acceptaſſet. Reſpondeo; Quidquid ſit de antecedenti, conſequentiam eſſe malam, quia (vt in materiâ de Legibus docetur communiter) etiamſi finis, ob quem eſt præcepta aliqua actiò, ceſſet aliquando, nihilominùs tamen præceptum non ideò ceſſat; licet ergo finis intentus à Chriſto Domino in impoſitione huius pœnitentię ſit ſatisfactio, & hic videatur ceſſare, quando ea perficitur in peccato, & ipſe homo huic fini poſſit renuntiare; nihilominùs adhuc obligat Chriſti præceptum. Adde, eam pœnitentiam imponi per modum cuiuſdam oneroſæ conditionis poſt beneficium grande acceptum, deinde in ordine ad cautelam in futurum, & vt eâ pœnitentiâ quodammodò deterreatur à peccato. His autem omnibus non poteſt ille, etſi velit, renuntiare, quia non ſunt fauores ipſius, ſed onera. Denique iam diximus, eam pœnitentiam etiam in peccato factam reſurgere poſteà, quando homo conſtituitur in gratiâ, & tunc habere omnes hos effectus, ad quos ordinatur. 2

Obiectio prima.

Reſponſio.

Dices vlteriùs; Ergo tenebitur homo acceptare pœnitentiam æqualem pro extinguendâ totâ pœnâ, ſi imponeretur; hoc autem videtur valdè abſurdum. Reſpondeo, Me iam diſcuſſiſſe ſuprà, vtrùm ea æqualitas ſit reſpectu pœnæ in Purgatorio debitæ, dixiſſeque, probabilius videri non eſſe eo modo conſiderandam; eam autem aliam æqualitatem ſine dubio deberet acceptare in rigore; ob fragilitatem tamen & alias cauſſas iuſtas poſſet fortè aliquando excuſari, ſicut ſæpiſſimè excuſantur ab eis æqualibus pœnitentijs.

Obiectio ſecunda.

Reſponſio.

Dubitari vlteriùs ſolet, an poſſit eſſe peccatum leue in eâ non implendâ? Hanc decidi ſupra probans omnino poſſe. Illud tamen nunc vlteriùs quæritur, An ſi pœnitentia ſit res grauis, v.g. ieiunium, impoſitum tamen pro peccatis venialibus aut pro mortalibus iam priùs dimiſſis, ſit peccatum tantùm veniale eam non explere. Pater Suarez eâ ſect.7. num.5. affirmat ſolùm eſſe veniale; licet enim non proponat expreſsè quæſtionem, quia eam non ita tractat, *An pœnitentia grauis impoſita pro veniali*; quia tamen aſſignat diuerſos caſus, in quibus poteſt ſolùm venialiter peccari ex paruitate materiæ, & vnus eſt, quando pars pœnitentiæ omiſſæ eſt leuis, alter quando pœnitentia imponitur pro venialibus, ſine dubio in hoc ſecundo caſu ſupponit, ſe loqui, etiamſi pœnitentia pro illis impoſita ſit grauis (alioquin hic ſecundus caſus non differret à primo) omnino videtur tenere hanc ſententiam in omni rigo- 3

Pœnitentiam grauem pro ſolis venialibus impoſitam omittere eſt graue peccatum.

re; pro quâ etiam citat aliquos. Contrarium tamen iudico probabilius cum Henriquez, Fagundez & Nunno, quos refert & ſequitur Lugo ſuprà n.74. & à fortiori Tannerus, qui vniuerſaliter docet eſſe mortale, eam, eſto leuem, non implere: & quidem non videtur mihi Suarius valdè conſequenter in hoc puncto diſcurrere; nam cùm ipſe iudicet eſſe rem grauem, relinquere Sacramentum mutilum & imperfectũ, profectò quandoquidem Sacramentum de ſolis venialibus aut de mortalibus iam anteà dimiſſis eſt tam propriè Sacramentum, & tam dignum reuerentiâ, & tam graue quàm illud, in quo quis Primò confitetur ea mortalia, ego non video, cur non ſit æquè peccatum graue illud relinquere notabiliter mutilum, ſit tamen in confeſſione primâ. Confirmo rurſus ad hominem, quia ipſe eo loci (& quidem in hoc valdè benè) ait, Eſto confeſſio fuerit de mortalibus anteà non dimiſſis, ſi tamen pœnitentia impoſita fuit leuiſſima, aut eſto fuerit grauis, id tamen, quod ex eâ omittitur, eſt leue, non eſſe peccatum graue; inde autem argumentor, & meo iudicio clariſſimè; ergo ratio grauis indecentiæ non deſumitur ex eo quòd fuerint peccata grauia, & tunc primò remiſſa, ſed eò quòd mutilatio, vt ſic dicam, Sacramenti eſt exigua, quando pœnitentia, quæ omittitur, eſt leuis; ergo è contrario ſi pœnitentia omiſſa ſit grauis, iam erit mutilatio grauis, eſto propter venialia imponatur.

4 *Obiectio:* Fortaſſe dicet, Eam pœnitentiam per accidens eſſe grauem, nec debere illis peccatis totam eam

Soluitur. grauitatem. Sed contrà, quia iam ſupponimus iuſtè impoſitam; ſi enim eſſet maior quàm peccata requirebant, non potuiſſet eam iuſtè imponere, nec ad eam obligare: ergo ſi ſemel concedimus illam fuiſſe iuſtè impoſitam & imperatam, cùm alioquin ſit grauis in ſe, profectò præceptum illius erit de re graui, ideóque & grauiter obligabit. Confirmatur hoc benè à Lugo, quia ſi quis ad finem ſatisfaciendi pro venialibus voueret ieiuniũ, obligaret ſine dubio grauiter illud votum; ergo eodem modo obligabit, ſi præcipiatur ſub hac ratione ſatisfaciendi pro iiſdem venialibus: neque obeſt, quòd homo non teneatur ea confiteri; quia licet poſſit non confiteri, non poteſt tamen ſatisfactionem grauem impoſitam omittere. Id quod ad hominem oſtendo ex ipſo Suario; nam venialia non tenetur quis confiteri, nec quidem ſub veniali; & tamen ſi confitetur, tenetur ſaltem ſub veniali implere pœnitentiam; ergo ex eo quòd antecedenter non teneatur accedere, non ſequitur vllo modo, quòd poſteà non obligetur grauiter: & idem conſtat ex his quæ paulò antè dixi de eo, qui voluntariè fit Sacerdos; & tamen non poteſt fugere obligationem grauem, quæ ſequitur Ordines, de orando Officio Diuino, de caſtitate, &c.

SECTIO SECVNDA.

An pœnitens poſſit perfectâ confeſſione Sacramentali pœnitentiam detrectare ante abſolutionem.

5 CIRCA hanc ipſam obligationem quæritur, An ſi pœnitens videns ſibi magnam pœnitentiam imponi velit deſiſtere ab eo Confeſſario ante datam abſolutionem, poſſit id licitè facere. Cardinalis Lugo num.77. affirmat, atque ita indicari à Suario eâ diſp. 38. Sect. 7. num. 4. ibi tamen Suarius etſi abſolutè dixerit facilè id poſſe excuſari à culpâ graui, addit tamen ſtatim hæc verba: *Nihilominùs ſi reuerà Confeſſor nullam moralem vim inferat, ſed conuenientem ſatisfactionem imponat, non eſt abſolutè liberum, nec licitum pœnitenti Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis iuſtum iudicium, cui iam ſemel ſe ſubdidit:* quibus verbis contrarium docet Suarez, quando pœnitentia eſt iuſta & conueniens. Vnde ego ita in hoc puncto diſcurrerem; Si pœnitens habeat probabiles cauſas ad non acceptandam eam pœnitentiam, & Confeſſarius nolit eam permutare, poſſe illum etiam abſque peccato veniali recedere ante abſolutionem: & hoc concedo Lugo & Coninck, qui diſp. 10. dub. 9. num. 80. id etiam defendit. Ratio autem ſumitur ex his, quæ communiter traduntur circa conſcientiam probabilem pœnitentis, ſcilicet teneri Confeſſarium ſe illi accommodare, quando pœnitens vtitur ſententiâ probabili; ergo ſi hic habeat probabiles cauſſas reiiciendi pœnitentiam, tenebitur Confeſſarius eas acceptare: quòd ſi eas cauſſas non habeat, ſed ex merâ malitiâ nolit talem pœnitentiam, quæ alioquin in ſe non eſt grauis nec exorbitans acceptare, ego non excuſarem illum à peccato graui. Id quod probo efficaciter Primò ab abſurdo, quia eo modo poſſet deludere pœnitens omnes Confeſſarios, quando illi ſuo officio optimè fungerentur; hoc autem eſt valdè abſurdum. Secundò, quia vti in humanis, quando ſunt diuerſi Iudices, ſi quis ſemel ſe vni ſubdidit, debet ſtare iuſtæ illius ſententiæ, & non licet ipſi ſubterfugere ſententiam, eſto appellare poſſit; ita quando ſe pœnitens ſemel ſubiecit vni Confeſſario, & hic prudenter ac moderatè in imponendâ ſententiâ ſe gerit, non licebit vllo modo pœnitenti eum ſubterfugere.

Pœnitens abſolutâ confeſſione non poteſt æquam pœnam detrectare ante abſolutionem ſine cauſſâ.

Et hinc reſpondetur argumento Coninck, quòd ſicut pœnitens potuit ab initio non confiteri huic, etiam poterit reſilire ante acceptam abſolutionem; negamus enim paritatem, vti in allato exemplo conſtat: & ratio eſt clara, quia Sacerdos per ſubiectionem alterius acquiſiuit ius, ne ipſius poteſtas contemnatur: fit enim ipſi grauis quodammodò iniuria, dum reſpuitur ſine cauſsâ, quando ſuo officio fungitur optimo modo quo poteſt; & ſine dubio debet cenſeri graue, ei talem facere pudorem, vt deſeratur fortaſſis cum rubore, & aliorum notâ. Et ſanè negari non poteſt, quin aperire viam hanc pœnitentibus graue afferat incommodum, & vehementer contrarietur Concilij Tridentini deſiderio: quomodo enim Sacerdotes erunt conſtantes ad imponendas eas pœnitentias, quas tam grauiter ibi præcipit proportionatas prudenter ipſis peccatis, ſi ſciant licere ſine graui peccato pœnitentibus eas non acceptare, & effugere ſententiam facto ipſis Confeſſarijs ingenti pudore? Certè ego nullo modo dubito quin hoc inconueniens ſit adeò graue, vt ſufficiat ad obligandum ſub mortali. Confirmatur; nam, ſicut diximus ſuprà ex Lugo & alijs, non poſſe è contrario ipſum Confeſſarium vti contra pœnitentem notitiâ in confeſſione habitâ, etiam ſecretò, & inſcio ipſo pœnitente; v.g. quando per ſecreta ſuffragia eum reijceret; non 6

poſſe

poſſe inquam vti, quia licet pœnitens nihil eâ de re tunc intelligeret, ipſum tamen ſcire antecedenter, quod hoc liceat Confeſſario, poteſt deterrere à confeſſione, ideoque grauiter id prohibetur: eodem omnino modo ego dico, Ipſum ſcire antecedenter, quòd pœnitenti liceat effugere eas pœnitentias iuſtas cum rubore Confeſſarij, vehementer retrahet ipſos Confeſſarios ab imponendis talibus pœnitentijs; ergo ea licentia grauiter aduerſatur intento Tridentini.

7 *Incipere Sacramentum, imò & Sacrum & ſine cauſâ graui non perficere, eſt peccatum graue.*

Secundò probatur, quia quando actio Sacramentalis, quæ in ſe eſt tam grauis, iam eſt ſeriò inchoata, profectò eam non perficere ſine cauſâ iuſtâ, non videtur poſſe excuſari à graui culpâ. Hinc Sacerdos qui Sacrum inchoaſſet, ſi ante conſecrationem pro libito recederet ab altari (eſto ſolus in ſecreto celebraret, & quidem ſine miniſtro, viens opinione probabili quòd liceat ſine illo celebrare) nemo eam leuitatem in re tam ſeriâ excuſaret à peccato mortali. Præterea ſi quis infantem animo baptizandi abluiſſet, & antequam proferret totam formam diceret, *Relinquamus Baptiſmum hunc in craſtinum, quandoquidem nihil vrget nos*; ego non dubitarem eum grauiter peccaturum etiam omni ſcandalo ſecluſo, quia reuerà eſt contra reuerentiam debitam Sacramento, illud ſine vllâ probabili cauſâ imperfectum relinquere, & cùm inceperit nomine Chriſti eam actionem, illam poſteà ex leuitate vertere in actionem aliam quaſi ridiculam.

Obiectio.

Dices; Hæc ratio nimium probat, ſcilicet neque his qui volunt contrahere matrimoniũ licere ſine peccato graui reſilire, quando iam alter dedit ſuum conſenſum, quia etiam tunc eſt inchoatum Sacramentum; hoc autem videtur valdè durum. Hac inſtantiâ confirmat Lugo ſuam ſententiam ſuprà; ei autem reſpondeo negando conſequentiam.

Reſponſio prima.

Primò, quia in matrimonio eſt illud grauiſſimum onus totius vitæ, quòd poteſt ſemper hominem prudenter retrahere ab eo contrahendo.

Secunda, Tertia.

Secundò, quia melius eſt per ſe non nubere quàm nubere. Tertiò, quia ad matrimonium, vt eſt Sacramentum, præcedit priùs naturâ per modum materiæ, ſupra quam cadit Sacramenti eſſentia; ratio contractus humani, ſupra quem cadit ratio Sacramenti.

8 Ad contractum autem humanum perficiendum, niſi antè de eo perficiendo ſe obligauerit voto aut promiſſione, non tenetur vllus ſub mortali, imò per ſe nec ſub veniali; in præſenti autem caſu omnes hæ rationes deficiunt; Primò, quia non imponitur onus intolerabile aut perpetuum, ſed pœnitentia prudens, quam ex ſe alioquin tenetur acceptare: vnde ſi caſu omnes Confeſſarij, ad quos ille recurrerit, impoſuerint illam eamdem, tandem debebit cedere; ergo nulla illi infertur vis. Secundò, abſolutè tenetur ſiue huic ſiue illi ea peccata confiteri; poſtquam autem eſt ſubiectus huic iudici, non eſt cur licitum illi ſit ad alium fugere. Tertiò, nullus ibi nec realiter neque ratione præcedit contractus humanus ante inchoationem actionis Sacramentalis vti talis, ratione cuius poſſit recedere nullâ factâ Chriſto aut eius Sacramento iniuriâ. Denique omiſſio Sacramenti non eſt ibi melior quàm ipſum Sacramentum, vt inde eius omiſſio etiam poſt illius initium iuſtificetur. Non ergo valet argumentum ab vno ad alterum.

Hæc noſtra ſententia probari ſolet alio argumento quod Lugo adfert ibi, ſcilicet Confeſſarium poſſe obligare etiam ante datam abſolutionem, ita vt teneatur pœnitens pœnitentiam implere ante abſolutionem; ergo etiam ante abſolutionem poteſt illum obligare ita, vt iam non valeat reſpuere eam pœnitentiam. Hoc tamen argumentum non iudico valdè efficax, quia tunc ea obligatio prouenit ex pœnitentis voluntate de abſolutione poſteà accipiendâ; ſufficiant ergo quæ diximus pro eo puncto.

SECTIO TERTIA.

An teneatur per ſe implere pœnitentiam.

QVÆRITVR, Vtrùm poſſit pœnitens implere pœnitẽtiam per alium. Dupliciter poteſt 9
hæc difficultas proponi; Primò, vt Sacerdos impoſuerit mihi ieiunium vel Communionem; ego autem poſteà petam ab alio vt ieiunet pro me, aut vt pro me communicet. In hoc ſenſu Cardinalis Lugo n.79. ait immeritò à Patre Suario diſp.38. Sect.9. dictum, Certum eſſe apud omnes Theologos id non poſſe fieri; multi enim contrarium tenent, vt Paludanus, Antoninus, Syluester & Altiſiodorenſis. Indico tamen Suarez ibi optimè locutum; neque enim dicit id eſſe apud omnes Theologos certum, ſed ferè omnes in eo puncto conſentire: id quod meritò dici potuit, eſto quatuor ſint in contrarium. Adde Syluestrum eſſe in contrariâ ſententiâ; nam eo loco vnde citatur, id eſt, verbo *ſatiſfactio*, quæſt.3. reſpondet cum Diuo Bonauenturâ, *Id non poſſe fieri quatenus ſatiſfactio eſt medicinalis*; vbi clarè inſinuat abſolutè loquendo id non eſſe licitum: vt enim actio aliqua ſit illicita, non eſt neceſſum eam ex multis capitibus reddi illicitam; ſufficit enim ſi vel ex vnico capite ea repugnet. Secundò addit, licere per alium perficere pœnitentiam, quando homo ſe occupat in nobilioribus actionibus; pro quo etiam citat Paludanum; ambo tamen id dicunt fieri ex præſumptâ voluntate Confeſſarij. Ecce hi duo manifeſtè ſunt pro Suario ducente, quando Sacerdos determinatè præcipit, vt ea pœnitentia per ipſum pœnitentem impleatur, non licere id facere per alium: cuius ratio eſt clara, quia illa impoſitio pœnitentiæ eſt per modum præcepti; ideoque obligat determinatè illum cui imponitur. Quidquid ergo ſit, an ea ſententia ſit omnium necne, omnino dicendum eſt id non licere; quia ſi Sacerdos obligare poteſt, vt ſupponimus tamquam certum, & de facto ita vult, vt per ipſum pœnitentem ea ſatiſfactio impleatur, non poteſt eſſe dubium quin hic obligetur. Si tamen imponatur eleẽmoſyna, tunc eſt grauior difficultas; nam ſi ego peto ab altero eam fieri meo nomine, videor moraliter perinde me gerere ac ſi ego ab illo petijſſem dono pecuniam, & eam darem deinde in eleẽmoſynam: tunc enim ego maneo obligatus illi qui dedit; ac proinde in hoc caſu puto fore validam, niſi Confeſſarius expreſſè contrarium præcepiſſet: & ita etiam ſentit Cardinalis Lugo.

Pœnitens debet per ſe pœnitentiam abſoluere.

Probatur præterea ea ſententia, quia illud præceptum pœnitentiæ eſt perſonale, vti præceptum audiendi Sacrum, recitandi Horas Canonicas, quæ non poſſunt per tertiam perſonam impleri. Ratio à priori eſt, quia partes Sacramenti, qualis 10
eſt

Digitized by Google

eſt ſatisfactio, debent poni ab eo qui Sacramentum conficit; & in præſenti ſolus Sacerdos & pœnitens conficiunt Sacramentum; ad Sacerdotem autem ſine dubio non ſpectat explere pœnitentiam, neque ad alium, qui ſe habeat planè per accidens ad illud Sacramentum; ergo debet ad pœnitentem pertinere. Difficilius eſt, Vtrùm poſſit Confeſſarius ita imponere pœnitentiam, vt det optionem eam implendi vel per ſe immediatè vel per alium, aut eſto priùs impoſuiſſet determinatè per ipſum pœnitentem explendam, poſſit poſteà dare licentiam, vt per tertiam perſonam expleatur? Lugo ſecutus Patrem Vaſquez ſuprà dub. 1. num. 1. & Coninck diſp. 10. nu. 66. & 82. negat, id poſſe fieri; eò quòd Tridentinum exigat pro ſatisfactione actum pœnitentis; ergo alienus non ſufficit. Quòd ſi reſpondeas, Illum actum Petri eſſe meum quatenus fit ad meam petitionem; contrà argumentatur; Nam etiamſi tunc petitio, quâ ego induco Petrum vt pro me ieiunet, ſit mea, & ego per illam poſſim ſatisfacere, non tamen per mortificationem, quam ſecum adfert illud ieiunium vt ab altero procedens: ſunt enim in eo ieiunio duæ moralitates; vna, quatenus à me procedit; altera, quatenus procedit à Petro: illa prima poteſt mihi tribui; vti ſi mihi præciperetur, vt meus canis ieiunaret, quomodo olim Rex Niniue ad placandum Deum præcepit vt pecora nihil guſtarent. At verò ea moralitas ſecunda, quam habet idem ieiunium vt procedit à Petro, non eſt mea, ideoq́ue per illam non poſſum ego ſatisfacere ex opere operato. Confirmatur; nam ieiunium illud prout fit à Petro, non fit ex mandato Confeſſarij, quia ille non obligatur ad id; ergo non eſt pœnitentia Sacramentalis: hæc enim quà talis debet oriri à poteſtate ligandi, vt ſuprà diximus. Addit tamen Lugo, poſſe Confeſſarium mihi imponere, vt procurem ieiunium Petri; quòd ſi ille nolit, vt rurſus id petam à Ioanne, quo tamen caſu non ſatisfaciam ego per ieiunium formaliter, ſed per procurationem illius quæ ſola fuit actio mea.

11 Nihilominùs Pater Suarez ſuprà ait communem eſſe ſententiam Theologorum, qui docent ex voluntate Confeſſarij poſſe pœnitentiam expleri etiam per alium: pro quâ Diana Tomo 3. Tractatu 4. reſolut. 241. præter Suarium citat Tannerum, Reginaldum & Mercerum, quibus ipſe ſubſcribit; ſtant etiam pro illâ Syluеſter, Paludanus ſuprà, & à fortiori Altiſſiodorenſis & Antoninus citati à Lugo: ſtat etiam pro eâ Diuus Thomas diſt. 20. quæſt. 1. art. 2. Alenſis in 4. quæſt. 85. membro 4. Bonauentura, Durandus, Soto, Gabriel apud Suarium.

Niſi Confeſſarius permittat per alium fieri.

In hac quæſtione vnum videtur mihi certum, & in quo etiam Vaſquez & Lugo debent cum ceteris conuenire, nempe quoad præceptum Confeſſarij, quatenus præceptum eſt, ſatisfieri ex integro per talem pœnitentiam; ſiue tunc dicendum ſit, ſolam eſſe impoſitam in pœnitentiam meam petitionem, quâ id ab altero obtineo, ſiue etiam illud ipſum opus quod ab altero peto. Ratio eſt manifeſta, quia tunc Confeſſarius nihil amplius præcipit, quàm vt ego vel alius id faciat; vti ſi Superior mihi dicat, Feras mihi, vel per alium mittas talia ſcripta, ex integro ſatisfacio, ſi rogando alium obtineo vt ille ea ferat; hic autem modus mandandi eſt valdè frequens; ergo ea hoc capite ſi Confeſſarium præciſè conſiderem vt eo modo mandantem, abundanter ei obedio.

Obiectio. Fortè dices; Ea ſatisfactio tunc eſſet improportionata, quia valdè leuis. *Reſponſio prima.* Reſpondetur Primò, Id à Sacerdote debere conſiderari; pœnitentis enim ſolùm eſt implere quæ ipſi præcipiuntur. *Secunda.* Secundò reſpondeo, Tam leuia eſſe poſſe peccata, vt illa ſola petitio ſit pœnitentia ſufficientiſſima. *Tertia.* Tertiò reſpondeo, Sæpè pro aliquibus fore æquè difficile inducere alium, vt pro ſe aliquod opus pietatis efficiat, quàm per ſe immediatè illud efficere. In hac ergo concluſione non poteſt eſſe difficultas.

Aliud ergo punctum eſt difficilius. Vtrùm eo caſu opus illud factum à tertiâ perſonâ, ſit futurum ſatisfactorium ex opere operato reſpectu mei, qui illud procuraui. Dico *ex opere operato*, quia de ſatisfactione ex opere operantis non eſt difficultas, cùm (vt ſuprà diximus agentes de ſatisfactione in communi) quilibet iuſtus poſſit ſuas ſatisfactiones ex opere operantis in alterum iuſtum transferre. In hoc ſenſu valdè probabilis 12
eſt ſententia Vaſquez & Lugo negans (vt ex argumentis ſuprà poſitis conſtat;) nihilominùs tamen probabilior eſt ſententia contraria affirmans, quam D. Thomas, Bonauentura & alij omnes ſuprà citati manifeſtè ſupponunt; quia maximè loquuntur de hoc genere ſatisfactionis: de alio enim ex opere operantis non poterat eſſe dubium vllum (vt immediatè notaui;) & in hoc ſenſu expreſsè loquuntur Suarez, Diana, Tannerus & alij. *Pœnitentia per alium facta habet etiam vim ex opere operato.* Ratio autem meo iudicio eſt clara pro hac ſententiâ ex his ipſis principijs, quæ Auctores etiam contrarij ſupponunt, nempe Chriſtum Dominum hoc iudicium Sacramentale inſtituiſſe per modum iudicij ordinarij, in quo abſoluitur reus impoſitâ ei aliquâ pœnitentiâ ab ipſo implendâ; quam pœnitentiam eleuauit Chriſtus in hoc Sacramento ad ſatisfactionem ex opere operato. Hinc argumentor; Iudices in cauſſis ordinarijs etiam, ſi habeant ius obligandi reum, vt per ſeipſum ſubeat impoſitam pœnam; quo caſu ille ſatisfacere non poterit per alium; nihilominùs ſimul habent poteſtatem, vt permittant reum ſubſtituere alium loco ſui, qui ſedeat v.g. in carcere, qui eat ad triremes, &c. quo caſu illa ipſa pœna per tertiam perſonam tolerata cenſetur eſſe proportionata intento Reipublicæ: ſi enim finis ſeu intentum eius pœnæ ſit alios deterrere, ſufficiens eſt, cùm ſit valdè difficile inuenire qui talia pro altero velit ſuſtinere, ideoq́ue æqualiter arceantur à nouis committendis peccatis eo ſupplicio, ac ſi ipſemet reus illud toleraret, & verò aliquando magis. Si verò finis ſatisfactionis ſit, ne ea peccata maneant inulta, etiam eo modo obtinetur; vti quando alter abdicando à ſe ſuas ſatisfactiones eas mihi offert, non manent inulta peccata. Cum ergo non conſtet nobis Chriſtum negaſſe Sacerdotibus hanc poteſtatem imponendi pœnitentias eo modo quo poſſunt alij Iudices, debemus etiam id admittere in præſenti; eo autem ipſo quòd data ſit eis hæc poteſtas, intelligitur Chriſtus Dominus voluiſſe pœnitentiam tali modo impoſitam eleuare ad effectum ſatisfaciendi ex opere operato: nam ſi hoc priuilegium ei non conceſſit, iam eo ipſo negaſſet Sacerdoti poteſtatem eas imponendi ſacramentaliter: imponere enim ſacramentaliter eſt imponere in

ordine

ordine ad ſatisfactionem ex opere operato.

13 Hinc facilè reſpondetur argumentis in contrarium. Ad Tridentinum dicimus illud loqui de hac ſatisfactione vt de actione ipſius pœnitentis; quia directè & primariò poteſtas data Sacerdoti & Iudici eſt in ordine ad puniendum pœnitentem in propriâ perſonâ; vti in alijs Iudicibus primariò & per ſe poteſtas iudicariua eſt ad imponendam pœnam ipſi reo: per hoc tamen vti Iudices habent poteſtatem aliquando acceptandi vt per alium illa impleatur, ita dicimus id poſſe permittere Confeſſarios. Adde, Eam actionem, quæ fit per alterum, poſſe reputari meam; vti in ordine ad conficiendum Sacramentum Matrimonij conſenſus, quem Legatus præſtat nomine alterius, eſt vltimum complementum materiæ.

Ad ſecundum, quòd poteſtas imponendi pœnitentiam ſit poteſtas ligandi, dicimus id quidem eſſe veriſſimum, eo tamen modo quo in Iudice quocumque poteſtas imponendi reo, dum abſoluitur, ſatisfactionem aliquam, eſt poteſtas ligandi; nihilominùs tamen vti hic poteſt ligare cum eâ indifferentiâ, vt reus ſubſtituat loco ſui alterum patientem, ita poſſe eodem modo Sacerdotem ligare, quo caſu actio ab altero exhibita erit ex poteſtate ligandi non quidem illum alterum, ſed ipſum pœnitentem, qui vel per ſe vel per ſubſtitutum debet ſe ſoluere ab eâ obligatione. Quòd Tertiò dicebatur, Actum alterius perſonæ non eſſe ex præcepto, eodem modo debet explicari, non eſſe ex præcepto reſpectu alterius, niſi moraliter, quatenus voluit repræſentare perſonam pœnitentis; eſſe tamen ex præcepto reſpectu huius, cui in ipſo præcepto data eſt poteſtas ſubſtituendi alterum. Vti quando lex præcipit vt quilibet Nobilis eat ad bellum, dat tamen libertatem vt ſubſtituat loco ſui alium, certè ille ſubſtitutus non obligatur propriè eo præcepto; tamen iure optimo dici poteſt quòd actus illius ſit ex præcepto, quatenus præceptum fuit cauſſa vt Nobilis ab illo id peteret; & ipſe propterea voluit ire, vt Nobilis ſatisfaceret hoc modo ei præcepto in ſe disiunctiuo; non eſt ergo cur inde negetur eam ſatisfactionem habere valorem ex opere operato.

An pœnitens teneatur per alium, quando per ſe non poteſt ſatisfactionem implere.

Quæres tamen, An hoc ſuppoſito, ſi quis ſit impotens per ſeipſum ad eam ſatisfactionem implendam, teneatur procurare, vt alius pro ſe eam exequatur, quando Sacerdos determinatè eam impoſuit vt per ipſum pœnitentem explendam. Reſpondeo, Non teneri ad ſubſtituendum vllum alium, quia tunc non valeret ea ſatisfactio, iuxta dicta in primâ parte difficultatis; ſi verò impoſuit disiunctiuè, tunc, eo ipſo quòd per ſe non poſſit pœnitens, tenetur alium quærere; ſi tamen non inueniat, liber erit ab obligatione, vt ex terminis patet.

SECTIO QVARTA.

Aliquæ aliæ quæſtiunculæ circa eam ſatisfactionem.

14 PRIMA: Quid ſi impoſitum eſt ieiunium pro primo die Veneris v.g. & eo die inuincibiliter obliuiſcatur, aut aliâ de cauſâ legitimè impeditus excuſetur, tenebitúrne ieiunare ſequentis hebdomadæ die Veneris? & idem erit ſi iniuncta eſt ei Communio primâ Dominicâ poſt confeſſionem, & eâ die non poſſit, aut fuerit oblitus, an teneatur communicare ſecundâ Dominicâ. Reſpondeo, Omnino teneri, quia ſubſtantia eius præcepti videtur fuiſſe ad vnam confeſſionem, aut vnum ieiunium; ad circumſtantiam autem tantùm pertinebat, quòd fuerit dies Veneris aut Dominicæ immediatus; non ergo liberatur ab obligatione ſubſtantiali propter impoſſibilitatem ad circumſtantiam accidentalem, & quidem non magni momenti.

Qui tempore præfixo non poteſt pœnitentiam implere, debet alio ſequenti.

Verùm hinc obijcies; Si hæc poſtpoſitio non eſt magni momenti; ergo non peccabit grauiter ſi differat eam Communionem ex pigritiâ ad diem ſequentem; hoc autem videtur eſſe valdè durum; alioquin poſſet etiam eam in vnum annum differre. Variæ fuêre ſententiæ in hoc puncto, quas refert Lugo ſuprà num 89. vbi citat Thomam à Ieſu pro ſententiâ negante eam dilationem eſſe mortalem, & Antonium Ferdinandum; quem vltimum Diana citauerat Tomo 2. Tractatu 15. reſolut. 53. qui eamdem quæſtionem mouit rurſus Tomo 5. Tractatu 5. reſol. 15. Dubium hoc poteſt dupliciter explicari, vel vt Sacerdos præſcripſerit certum tempus pro eâ pœnitentiâ perficiendâ, vel non, ſed ſolùm indixerit ieiunium, eleemoſynam, &c. Si primo modo loquamur, videtur certum omnino obligari pœnitentem ad faciendum eâ die præſcriptâ opus illud; vt ſi præſcribat, Debebis ſingulis diebus orare Officium B. Virginis, non poterit vnâ die orare pro duobus, & alterâ die omittere, ſicut in præcepto Eccleſiaſtico orandi ſingulis diebus Diuinum Officium non poteſt dari ea dilatio, vt hodie nullum, cras verò duo, vel è contrario, vt hodie duo, & cras nullum. In hoc tamen ipſo puncto de anticipatione eſt meo iudicio grauis difficultas; nam multi dicunt licere permutare pœnitentiam in opus aliquod manifeſtè melius, vti in voto ſolet tradi, de quo paulò pòſt; atqui manifeſtè videtur eſſe Deo gratius anticipare Officium quàm illud in craſtinum differre, quia poſſet contingere, vt cras ob occupationes aliquas graues non licèret orare, aut certè vt hodie moreretur; anticipando autem & habet totam honeſtatem quam haberet cras, & inſuper quòd in omnem euentum iam certò ſoluit Deo quod debebat. In quo puncto eſt magna diuerſitas inter præceptum & votum; quòd præceptum maxi- 15
mè collimat, vt obediens ſequatur voluntatem præcipientis, & permittat ſe ab eo dirigi: vnde non conſiderat id, quod in ſe melius eſt; ac proinde non expedit vt obediens permutet pro ſuâ libertate rem imperatam in eam, quæ ipſi melior apparet, aut certè quæ re ipsâ melior eſt; at in voto hæc ratio non habet locum, vti nec quoad impoſitionem pœnitentiæ, quia pœnitentiæ finis eſt ſatisfactio pro culpâ præcedenti, & præſeruatio imminentis. Si ergo quis eligat opus maioris ſatisfactionis & mortificationis, ac proinde magis præſeruatiuum in futurum, videtur planè facere iuxta voluntatem præcipientis; ergo cùm ea anticipatio ſit melior, eo ipſo erit licita. Reſpondeo tamen, Id non licere, quia hæc impoſitio pœnitentiæ eſt à poteſtate præcipientis, ac proinde ſequitur regulam aliorum præceptorum. Ratio eſt, quia expediebat vt in his rebus pœnitens

Pœnitentia in plures dies diſpenſata non poteſt vnâ die abſolui, ne quidem anticipando.

non

non proprio iudicio, ſed alieno dirigeretur; quia in cauſsâ propriâ nemo eſt ordinariè prudens Iudex. de quo fuſiùs ſectione ſequenti. Nunc adde, Illam anticipationem non ſemper eſſe aut vtiliorem, aut Deo gratiorem, aut faciliorem: etenim vtilius eſt ſingulis diebus ſe ſpecialiter Deo offerre per orationem & opera mortificationis, quàm ſemel in hebdomadâ, eſto tunc tantùm temporis homo inſumat, quantum omnibus illis diebus. Ratio eſt, quia vti in cibo corporali ſanius eſt ſuis temporibus cibo vti moderato quàm ſemel ſe implere, & deinde ieiunare; ita in præſenti; nam cùm intra tempus longum occurrant variæ occaſiones peccandi, & variæ neceſſitates, melius eſt ſe frequenter contra illas munire, & pro præſenti occaſione auxilium petere, quàm ſemel pro ſemper. Ordinariè etiam cum maiori deuotione eæ orationes per partes perficiuntur, quàm ſi ſemel multæ ſimul coaceruarentur; gratiuſque eſt Deo, quòd frequenter homo ad ipſum recurrat quàm ſemel, eſto fortiùs, & poſteà nihil amplius ipſum curet. Denique eſt etiam difficilius habere eam ſtatam occupationem bonam ſingulis diebus affixam quàm vnâ die, quando fortè nihil homo habet ad agendum, expedire ſe pro tribus aut quatuor. Conſtet ergo non eſſe ex hoc capite liberum contra voluntatem Confeſſarij pœnitentiam permutare.

16 Adhuc tamen inſoluta eſt obiectio ſuprà poſita, quæ nouam quæſtiunculam mouet, Vtrùm id adeò ſit graue, vt ſufficiat ad mortale, ſi ſcilicet anticiparet quis vnâ die eas orationes, an peccaret mortaliter; ſicut ſi quis Sacra duo audiret vno die Feſto, & ſequenti Feſto negligeret, abſque dubio peccaret mortaliter. Iudico tamen eam anticipationem vnâ vel alterâ die eo modo factam non fore mortale; quia licet in præceptis aliis fori exterioris id ſit materia grauis, quia magis ea præcepta ordinantur ad bonum communitatis, pro quo valdè expedit, ne poſſit fieri talis permutatio; in hoc tamen foro non cenſetur Confeſſarius eo rigore procedere, vt ad eam (quæ circumſtantia dici poteſt) velit cum tanto rigore obligare; quòd etiam poteſt dici, etiamſi opus illud faciendum ſolùm ſit pro vno die, v.g. Communio die Aſſumptionis B. Virginis in eius honorem: non enim ea circumſtantia videtur ab eo adeò fortiter imperata; vt ſi in diem ſequentem differat Communionem, aut anticipet in Vigiliâ, eo ipſo debeat peccare mortaliter; quia reſpectu intenti præcipui Sacerdotis ea dilatio non videtur materia adeò grauis. Vnde multi (inter quos eſt Lugo ſuprà num. 9. contra Patrem Sanchez lib. 40. in Decalogum cap. 14. num. 21.) docent, etiamſi Confeſſarius dixerit, Confitearis hoc menſe, ita vt id non differas vlteriùs, non eſſe mortale, etiamſi ad duos vel tres dies id differat. Addit tamen Lugo, Si præcepta ſit confeſſio ſingulis menſibus, tunc differre vel vnâ die vltra primum menſem eſſe mortale, quia ſequeretur illum hominem tunc intra tres menſes v.g. non fore obligandum ad tres confeſſiones, quia illa prima facta ſecundo menſe iam ſufficeret pro ipſo ſecundo, intra quem ille confitetur. Hæc tamen ratio meo iudicio eſt valdè debilis; eo enim caſu illa prima confeſſio etſi facta ſecundo menſe, eſſet tamen pro primo, non

17 pro ſecundo. Vti quando habemus licentiam anticipandi Matutinum & Laudes pro die ſequenti; non enim poſſum ego per Matutinum hodie poſt quartam dictum ſatisfacere & obligationi huius diei & craſtini, etiamſi alioquin ſit idem omnino Officium; vt quando ſunt duo dies infra Octauam eiuſdem Sancti, qui non habet Lectiones proprias. Ratio eſt, quia hoc Officium hodiernum & quidem phyſicè hoc die dictum, reſpicit tamen craſtinum diem. Idem eſt in noſtro caſu; in tantum enim non peccat ille homo grauiter differendo in ſequentem menſem, in quantum illam confeſſionem iudicat pro hoc menſe; alioquin extra controuerſiam peccaret mortaliter; ergo per illam non ſatisfacit vtrique menſi: & hoc ipſum oſtendo meo iudicio euidenter exemplo allato ab eodem Auctore ibidem; ait enim, Si Petro promiſi reddere mutuum intra duas hebdomadas, & differam id poſt duas horas vltra illud tempus, me non ideò illaturum illi graue damnum, nec violaturum promiſſionem in re graui. Ponamus ergo pro caſu noſtro, quòd promiſerim per partes ei dare mutuum intra ſingulas hebdomadas centum; profectò etiam eo caſu habet locum doctrina huius Auctoris, ſcilicet ſi primâ hebdomadâ differam primam ſolutionem poſt vnam horam ab elapsâ hebdomadâ, non facturum me illi damnum graue, nec violaturum grauiter promiſſionem: ad hanc enim conſiderationem eſt per accidens, quòd promiſerim vnam aut multas ſolutiones; neque tamen ideò vllus probabiliter potuit inferre, quòd ea ſolutio hoc modo dilata vnâ horâ poſt inchoatam ſecundâ ſeptimanam valeat tam pro primâ quàm pro ſecundâ; hoc enim eſſet planè abſurdum; ergo eodem modo dicendum in præſenti. Ratio à priori eſt, quia quando Confeſſarius præcepit per tres menſes v.g. confeſſionem ſingulis menſibus, intellexit tres confeſſiones, quamlibet in ſuo menſe: vnde ſi differat vnâ die, eſto ex eo capite peccet venialiter, non liberatur ab obligatione trium confeſſionum; ideóque debebit ſequenti menſe binas facere. Denique, Si Sacer- 18
dos non præſcripſit tempus, tunc communis ſententia eſt, dilationem, niſi ſit nimia, non eſſe mortalem; nimiam autem dicit Diana non eſſe, niſi ſit vltra annum. Mihi valdè longum tempus videtur, maximè ſi pœnitentia ſit poſita in præſeruationem; tunc enim propter periculum reincidentiæ, cui Confeſſarius voluit occurrere, non putarem poſſe ſine graui peccato differri vltra menſem; ſi verò non ſit præſeruatiua intra medium annum. Vbi iterùm noto, quod ſæpè dixi, quando ſemel recedimus à puncto fixo, & venimus ad materiam habentem magis & minus, difficillimum eſſe determinare, an hæc, an illa ſit ſufficiens ad peccatum graue; quia quæ vni videtur exigua, ab alio iudicatur grauis.

Aliquanto tamen tempore anticipare, vel differre pœnitentiam non eſt mortale.

Quantum temporis requiratur vt dilatio ſatisfactionis ſiue pœnitentiæ ſit graue peccatum.

Tertiò quæritur, An ſi impoſita ſit in pœnitentiam oratio flexis genibus, vel coram crucifixo, teneatur quis ſub mortali ad eas circumſtantias. Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſolut. 55. mouet hanc quæſtionem, & primo loco ponit ſententiam Vegæ, qui dicit non eſſe contra rationem ſatisfactionis, & verò ex modo reſpondendi ſupponit nec eſſe veniale; ipſe autem Diana nec approbando nec reprobando eam ſententiam addit aliquem dicturum, quòd orare Pſalmos Pœnitentiales flexis genibus non ſit

circum-

An omittere aliquam circumſtantiam ſatisfactionis ſit graue peccatum.

circumſtantia leuis, ſed fortè grauior quàm ſi deberet bis eoſdem Pſalmos dicere. Lugo verò num. 93. cum Patre Sanchez dicit, Si circumſtantia eſt leuis, tunc non obligare ſub mortali; vt quod ſit coram hac aut illâ imagine B. Virginis; ſi tamen circumſtantia ſit grauis, vt quando vouit coram tali imagine ob ſpecialem deuotionem & populi concurſum, tunc ait non orare
19 coram illâ eſſe omiſſionem rei grauis. Id quod ſatis eſt probabile, etiamſi ſimul contrarium non careat probabilitate; quia ex eo capite non adeò videtur creſcere meritum & ſatisfactio illius actionis. In caſu autem Dianæ de illâ circumſtantiâ ſatis probabiliter ille diſcurrit; & ſanè ſi Confeſſarius directè voluit obligare ad eam circumſtantiam, non dubitarem eſſe materiam grauem: aliud eſt, ſi oratio eſſet breuis, vt vnum Pater & Aue; tunc enim licet cum Tannero diceremus eum obligari ſub mortali ad illam orationem, non tamen putarem etiam ſub mortali obligandum ad eam circumſtantiam orandi flexis genibus, quia ea tunc eſt valdè exigua; in longâ autem oratione ſeptem Pſalmorum poteſt probabiliter dici grauis; non tamen omnino iudicarem eum peccaturum mortaliter eam omittendo, quia poteſt etiam ſatis probabiliter dici res non magni momenti.

Obiectio.

Sed obiicies hinc; Ergo ſi ſine oratione vllâ data eſſet ea pœnitentia, vt flecteret coram imagine per tempus eorum Pſalmorum, poſſet omittere totam hanc pœnitentiam non peccando grauiter: ſi enim leuis eſt ea circumſtantia, quando debet orare ſeptem Pſalmos; ergo eſto præcipiatur per modum ſubſtantiæ, erit leuis, ideóque eius omiſſio non erit mortalis; hoc autem videtur valdè durum; ergo concedendum eſt, eam genuflexionem eſſe in ſe materiam ſufficientem ad mortale; hoc autem admiſſo cùm etiam præcipiatur, quando eſt circumſtantia, erit lethale tunc eam omittere. Reſpondeo,

Reſponſio prima.

Quando in his materiis venitur ad decidendum quæ ſit materia grauis, quæ non, eſſe incredibilem varietatem ſententiarum; vt patet in materiâ furti. Idem in præſenti cõtingit; aliquibus videbitur ea genuflexio materia grauis præcepti, aliquibus non; & verò res in ſe ſatis eſt dubia: ideò probabiliter vtramque partem defendi. Reſpondeo

Secunda.

Secundò magis ad rem; Licet in ſe ea circumſtantia ſit capax obligationis grauis, & quando ſola præcipitur, intelligatur præcipi ſecundùm totam ſuam capacitatem; ac proinde tunc eius omiſſio ſit mortalis; quando tamen præcipitur vt circumſtantia, non videtur cum tanto rigore præcipi: ſi tamen Sacerdos vellet iuxta totam capacitatem eam præcipere, eſto dicatur circumſtantia, erit mortale eam omittere, ſi admittamus eſſe in ſe materiam grauem.

SECTIO QVINTA.

Vtrùm ipſe pœnitens poſſit in melius ſuam pœnitentiam permutare.

20 ETSI dixerimus, pœnitentem eſſe obligatum ad exequendam ſatisfactionem; nihilominùs adhuc eſt huic quæſtioni locus. Vti enim in materiâ voti, non obſtante obligatione illius, poteſt vouens in rem manifeſtè meliorem illud permutare; ita in præſenti quærimus, Vtrùm pœnitens non ſe à ſatisfactione eximendo, ſed eam in melius permutando, poſſit ſuâ auctoritate aliam materiam eligere. Ob hanc voti inſtantiam affirmat id poſſe fieri Laurentius Portel apud Dianam Tomo 1. Tractatu 1. Miſcellan. reſolut. 53. id quod Diana licet abſolutè non teneat, dicit tamen eſſe probabile; & rurſus idem confirmat Tomo 2. Tractatu 40. de Sacramentis, reſolut. 53. vbi pro eâ citat Villalobos; cuius argumentum eſt, quòd Confeſſarius, qui in bonum ſpirituale pœnitentis eam impoſuit ſatisfactionem, cenſeatur eſſe eâ permutatione contentus: ſi enim ei diceret pœnitens, Ego faciam hoc aliud opus maioris mortificationis & maioris meriti, ſine dubio ſtatim acceptaret libentiſſimè; ergo virtualiter ſemper conſentit in eam permutationem.

Pœnitens non poteſt mutare pœnitentiam in melius pro ſuo arbitrio.

Contraria tamen ſententia, quæ communis eſt, omnino videtur vera: eam tenent Sanchez lib. 4. in Decalogum cap. 11. n. 36. Reginaldus in Praxi Tomo 1. lib. 7. cap. 8. n. 85. Coninck diſput. 10. num. 13. Henriquez lib. 5. cap. 20. Lugo eâ diſput. 25. num. 96. eamdem adeò fortiter Ludouicus Turrianus defendit in Selectis Par. 2. diſput. 31. dub. 62. vt oppoſitam iudicet temerariam. Fundamentum efficax pro hac doctrinâ deſumitur ex his, quæ de anticipatione eiuſdem ſatisfactionis diximus paulò antè, & ex ceteris præceptis tam humanis quàm diuinis. Numquam enim licet etiam in melius permutare materiam, quæ eſt præcepta. Ratio autem à priori 21
eſt, quia in puncto obedientiæ non tam conſideratur rei præceptæ bonitas (licet etiam hæc debeat ſupponi) quàm quòd ſubditus permittat ſe regi voluntate Superioris, & ſuam voluntatem ſubiiciat alienæ: in quo puncto ſolet eſſe maxima difficultas; & conſequenter etiam magnum meritum attenditur etiam ad hoc, vt vitetur periculum erroris, quod ſolet eſſe, quando homo propoſito Superioris mandato ſequitur ſuum iudicium. Ideò Samuel ad Saülem, qui putabat ſe longè meliùs feciſſe mutando præceptum Dei, obiecit iure merito illud; *Melior eſt obedientia* 1. Reg. 15.
quàm victimæ. Cùm ergo hæc obligatio pœnitentiæ oriatur ex præcepto Confeſſarij, cui in eo puncto eſt ſubiectus ille qui confitetur, neceſſum eſt vt non ſit in huius poteſtate eam materiam impoſitam pro ſatisfactione in aliam commutare. Et hinc reſpondetur ad inſtantiam de voto; dicimus enim in voto non tam conſiderari quid perſona, cui voui, velit ex ſuâ actuali libertate: de hac enim cùm nihil mihi ſit intimatum, non poſſum ego vllo modo iudicare; ſolùm ergo attenditur, quid poſſit illi eſſe gratum; quamdiu autem de contrariâ ipſius voluntate non conſtat, ſemper ego debeo præſumere illi gratius eſſe quod eſt melius in ſe, vnde ſemper eſt licitum mutare in melius rem quam voui. In obedientiâ autem cùm iam ſit declarata voluntas illius, non debeo ego attendere quid ſit melius; hoc enim ipſo qui præcipiendo eligit debet conſiderare, ſed quid ille abſolutè voluerit. Pone 22
me obtuliſſe amico duas res inæquales, vt ipſe eligat pro ſuo guſtu vnam ex illis, quam ego ei volo dono dare, eligat ille minùs bonam, & dicat, Hanc malo quàm illam, iam profectò non faciam rem illi gratam, ſi ego ei non offeram illam,

illam, ſed aliam, quæ eſt nobilior; imò ſi ille acceptauit eam inferiorem, faciam contra iuſtitiam auferendo illam, & dando ei alteram, eſto longè meliorem. Si tamen non interrogatâ eius amici voluntate apud me decreuiſſem donare illi hanc ipſam minùs nobilem, ſemper eſſet poſitum in meâ libertate iudicare gratiorem illi fore eam, quæ in ſe melior eſt; ac proinde ſemper eſſet mihi liberum mutare voluntatem, & donare meliorem loco minùs bonæ. Et hæc mihi videtur manifeſtiſſima huius rei declaratio, vt non valeat argumentum à voto ad præceptum. Adde aliam notabilem differentiam inter votum & præceptum; quòd votum maximè attenditur ſecundùm honeſtatem materiæ ſecundùm ſe conſideratæ; cùm autem ex principiis generalibus poſſit ferè ſemper noſci quæ ſit materia magis honeſta, quæ minùs, facilè poſſe ſine tanto periculo erroris fieri eam permutationem minùs bonæ in meliorem. Non ita contingit in præcepto de ſatisfactione, quæ non ſumitur ex ſolâ honeſtate rei ſecundùm ſe conſideratæ, ſed ex circumſtantiis ratione indigentiæ huius perſonæ, ratione peccatorum, quæ tali vel tali medicinâ indigeat. In quo puncto non debet res relinqui ipſius pœnitentis arbitrio & iudicio, quia non eſt in cauſâ propriâ bonus iudex, ſed debet à Confeſſario decidi; ideoque non eſt permittendus pœnitens eam permutationem facere.

Secundum argumentum, quo vtitur Villalobos ex voluntate Confeſſarij præſumptâ, eſt magis quidem ad rem, quatenus iam recurrit ad Sacerdotis voluntatē; nihilominùs nihil probat ob immediatè dicta; nam licet ea præſumptio, quòd malit id quod eſt melius, quàm quod ignobilius, habeat locum, vt diximus, quando ille adhuc non declarauit ſuam voluntatem in hanc potiùs quàm in illam partem, eâ tamen ſemel declaratâ pro hac parte potiùs quàm pro alterâ, non capio quomodo debeam tunc præſumere malle id quod non voluit, quàm id quod voluit.

23. *Obiectio.* Fortaſſe dices, Ideò eum tunc mihi non impoſuiſſe hanc grauiorem materiam, non quia illam non vellet; nam fortaſſe nihil magis deſiderabat, quàm vt poſſet eam mihi imponere in ſatisfactionem; ſed quia videbatur illi nimis magna, timebatque ne ego eam detrectarem; eo autem ipſo quòd videt me eſſe eâ contentum, gratiſſimum ipſi id accidere: aliud autem eſſet, ſi eſto ego illi ab initio dixiſſem, me ad illam eſſe paratum, ille nihilominùs alteram imperaſſet; tunc enim haberet locum quod dixi, me non poſſe deinde præſumere de eius voluntate circa eam

Reſponſio prima, nobiliorem materiam. Reſpondeo, Fortè poſſe aliquando ita contingere, nihilominùs tamen debere etiam tunc me ſtare voluntate declaratâ, quia (quidquid ſit de eis diuinationibus, in quibus ſæpè poteſt eſſe error, & non licet ex caſu vno particulari regulam generalem infringere) certiſſimum eſt, magis debere præualere expreſſam voluntatem quàm tacitam: in hac enim poteſt eſſe error, vt præſumam id quod tamen à parte rei non eſt; ibi autem nunquam poteſt

Secunda. errari, vt ex terminis conſtat. Secundò reſpondeo; Eſto ea præſumptio eſſet certa, non tamen ideò quidquam in præſenti valere; quia cùm ſatisfactio ſit pars Sacramenti & à Miniſtro impoſita, debet oriri ex voluntate actuali, nec ſufficit præſumpta; licet hæc in ipſo ſuſcipiente locum poſſit frequenter habere. Neque poteſt oſtendi vllum Sacramentum, quod poſſit confici per ſolam voluntatem præſumptam Miniſtri, niſi actualis ea fuerit; & duret ſaltem habitualiter: quod vltimum addo propter contrahentes in abſentiâ matrimonium; nam & illi eſto dum contrahitur non habeant actualem, habuerunt tamen illam; & durat etiam ſuo modo virtualiter ratione Legatorum. Cùm ergo in præſenti nulla ſit actualis volitio Sacerdotis, quâ poſſit confirmari ea ſatisfactio ad hoc, vt valeat conſtituere Sacramentum, dicimus non poſſe vllo prorſus modo ea præſumpta voluntas, eſto reuerà ſemper ſine errore præſumeretur.

Denique ea ratio ideò eſt minùs bona, quia locum haber eodem modo in præceptis aliis Superiorum; ſemper enim poſſem præſumere, Superiorem malle vt ego ieiunem, quàm vt orem Officium Diuinum; ac proinde liceret mihi eam permutationem facere; quod tamen neque ipſi Aduerſarij vllo modo admittunt. Hinc contra Dianam dico cum Cardinali Lugo, qui ſingulis diebus orabat Officium paruum B. Virginis ex deuotione, ſi imponat ei Confeſſarius roſarium etiam ſingulis diebus, non poſſe facere permutationem roſarij in Officium; tum quia non conſtat quòd ſit B. Virgini gratius; tum quia eſto conſtaret gratius eſſe Officium, non debet id propriâ auctoritate fieri: & hinc poſſunt decidi multi alij caſus particulares, cùm regula à nobis data ſit vniuerſalis.

SECTIO SEXTA.

An ſaltem à Confeſſario poſſit ea permutatio fieri.

NON agimus de ablatione pœnitentiæ per conceſſas Indulgentias, quia hoc aliò ſpe- 24
ctat, ſed purè putè ratione æqualis iuriſdictionis quam habent omnes Sacerdotes in hoc foro. Hæc ſecunda quæſtio varios poteſt habere ſenſus: primus eſt, An extra confeſſionem; ſecundus, An intra; tertius, An ad hoc debeat audire priùs antiqua peccata, an his non auditis id poſſit; quartus, An Sacerdos inferior poſſit mutare pœnitentiam Superioris: id quod ſolum locum habet quando interuenēre peccata reſeruata, à quibus inferior non poterat abſoluere; nam ſi peccata reſeruata non fuêre, tunc omnes Sacerdotes cenſentur eſſe æquales in eâ abſolutione. Quintò & vltimò quæri poteſt, An ſaltem ipſemet Confeſſarius poſſit facere eam permutationem, ſiue recordetur præcedentium peccatorum, ſiue ſit iam eorum oblitus. Quæ omnia duabus ſubſectionibus expediemus.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid poſſit efficere Confeſſarius qui eam ſatisfactionem non impoſuit.

SVPPONO, quando pœnitens ſe accuſat de non expletâ pœnitentiâ, teneri Confeſſarium eum monere de obligatione illam implendi, niſi planè oblitus ſit qualis fuerit; (quo caſu dicemus infrà non eſſe obligatum aliam faciendi

aut

aut petendi;) vel niſi petat eam ſibi permutari: id quod pertinet ad quæſtionẽ in titulo propoſitam.

Sacerdos non poteſt mutare pœnitentiam ab alio impoſitam extra confeſſionem;

Circa quam ſit PRIMA CONCLVSIO: Confeſſarius, qui eam ſatisfactionem non impoſuit, non poteſt vllo modo extra confeſſionem eam aut tollere aut permutare. In hac videntur ferè omnes conuenire; Lugo tamen ſuppreſſo nomine ait aliquos contrarium ſentire. Diſtinctiùs Diana Tomo 2. Tractatu 15. reſolut. 53. quæſtionem tractans ait Nauarrum non rectè citari à Megalâ & Suario pro contrariâ ſententiâ. Nam Nauarrus (inquit Diana) non quidem requirit vt repetatur confeſſio eorum peccatorum; ait tamen eam permutationem non poſſe fieri extra Sacramentum. Citat etiam Diana pro eâ Victo-
25 rellum in Notis ad Emanuelem Sà, verbo *Satisfactio*, & Valentiam, qui clarè id docuit Tomo 4. quæſt. 14. puncto 4. quibus duobus exceptis ait noſtram ſententiam ab omnibus defendi; omiſit tamen Patrem Tannerum, qui etiam tenet contrarium quæſt. 8. dub. 1. Ratio noſtræ doctrinæ eſt clara, quia alius Sacerdos extra Sacramentum, & reſpectu confeſſionis, quam non audiuit, tam parum habet iuriſdictionis quàm merus laicus; ac proinde nihil penitus præ illo poteſt efficere circa eam permutationem.

Obiectio. Reſponſio.

Dices: Vota poſſunt commutari à Confeſſario etiam extra Sacramentum; ergo. Reſpondeo negando conſequentiam, quia commutatio votorum non eſt actio Sacramentalis; ſed iuriſdictionis puræ. Vnde poteſt Pontifex concedere etiam non Sacerdoti eam poteſtatem permutandi vota, & à fortiori Sacerdoti etiam extra Sacramentum; at impoſitio pœnitentiæ eſt actio Sacramentalis, ideoque ex votis nihil prorſus infertur ad caſum noſtrum de actione Sacramentali.

Sic verò in confeſſione.

SECVNDA CONCLVSIO: Quilibet Confeſſarius intra confeſſionem poteſt permutare pœnitentiam à præcedenti impoſitam. Hæc eſt contra Dominicum Sotum, Victoriam & alios, quos refert & ſequitur Vaſquez quæſt. 94. art. 2. dub. 3. num. 5. & 8. pro eâdem citat Diana Tomo 2. Tractatu 15. reſol. 53. Nunnium & Ledeſmam; noſtram tamen defendunt Sylueſter, Roſella, Nauarrus, Portel, Toletus, & alij multi, quos idem Diana ibidem citat; quibus etiam adhæret Lugo ſuprà num. 101. Ratio autem eſt, quia ſecundus Confeſſarius ſuccedit primo in eodem iudicio cum æquali poteſtate; ergo ſicut primus poterat ſuam ſententiam mutare, vt dicemus, ita poterit & ſecundus cognitâ cauſsâ (iuxta ſtatim dicenda;) eodẽ planè modo quo Epiſcopus poteſt moderari leges præcedentis, & vnus Papa
26 leges alterius Papæ. Neque huc applicatur benè quod apud Dianam obiiciunt Aduerſarij, ſcilicet, *Par in parem non habere imperium.* Etenim hic Confeſſarius ſecundus non exercet imperium in priorem Confeſſarium, ſed in pœnitentem; quia verò habet par imperium cum præcedente, ideò poteſt leges illius corrigere. Neque hîc interuenit vlla appellatio (quæ non eſt niſi reſpectu Superioris) ſed fit potiùs per modum reuiſionis intra idem Tribunal; vti quando loco præcedentium Iudicum in eodem Tribunali externo ſunt alij ſubſtituti, poſſunt hi in reuiſione ſententiam priorum corrigere, ſicut potuiſſent ſuam, ſi ipſi etiam tunc fuiſſent in primâ ſententiâ.

Obiectio. Reſponſio.

Dices; Ergo antiquum Sacramentum mutatâ pœnitentiâ manet mutilum. Reſpondeo negando conſequentiam Primò, Quia ſi imponatur alia pœnitentia pro eo Sacramento, & noua pro nouo, dabitur ea permutatio, quam dicimus poſſibilem; & tamen vtrumque Sacramentum manebit cum ſuâ integritate. Secundò, quia eſto in hoc ſecundo Sacramento ſolùm confiteatur pœnitens antiqua peccata, & vnica iam pœnitentia imponatur, quæ valeat pro hac præſenti & pro præteritâ abſolutione, non ſequitur vllum ex illis Sacramentis manere mancum, ſed compleri per vnicam ſatisfactionem: id quod nullatenus repugnat; multi enim cenſent, de quo nos ſuprà, etiam ad duas diuerſas abſolutiones ſufficere eumdem dolorem; ergo & hîc ſufficiet eadem ſatisfactio, quia non eſt neceſſarium vt ſemper partes omnes noui Sacramenti ſint diſtinctæ; vti in ſententiâ, quæ docet etiam ipſa peccata eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti, cum iiſdem peccatis, poteſt nouum fieri Sacramentum. Habet autem hæc doctrina maximè locum in ſatisfactione, quæ poteſt ſine vllâ Sacramenti iniuriâ omitti vel ratione Indulgentiarum, vel ratione morbi, &c. ergo cùm in præſenti ſupponamus eadem eſſe peccata quæ fuerant antea, & illa ex ſe non indigeant duplici ſatisfactione, faciliùs poteſt intelligi, quomodo vna ſufficiat ad complendum vtrumque Sacramentum.

Denique cùm ea permutatio fiat in iudicio pa- 27
ri cum præcedenti, & in eo mitigetur, nihil ad integritatem iudicij deeſt. Hac vltimâ ſolutione vtitur Lugo, quæ non caret difficultate, niſi ad priores recurramus; nam licet in aliis iudiciis etiam ex integro poſſit tolli pœna impoſita reo, nec tamen ideò dicatur iudicium imperfectum; in noſtro tamen caſu non poteſt id admitti, quia eſto id fieret in iudicio, non poteſt tamen Confeſſarius ille ſecundus, nec potuit primus relinquere Sacramentum ſine omni omnino ſatisfactione; debet ergo recurri ad hoc, quòd ea ſecunda ſatisfactio impoſita ſufficiat; iuxta dicta, pro duobus illis Sacramentis; vel quod poſſint tunc imponi duæ, prout in primâ ſolutione eſt traditum.

Debet tamen prior confeſſio repeti, vt poſſit mutari pœnitentia ab eo qui eam non impoſuit.

TERTIA CONCLVSIO, ſeu declaratio ſecundæ; Vt ſecundus Confeſſarius poſſit facere eam permutationem, debet audire peccata, pro quibus impoſita illa fuit. Hæc eſt contra Tannerum ſuprà, qui ſaltem in caſu aliquo graui ait non eſſe neceſſarium audire ea peccata; eam tamen tenent Suarez, Lugo ſuprà ac multi alij, quos refert Diana eâ reſolutione 53. & videtur à fortiori ſequi ex his quæ infrà dicemus. Nam ſi ipſemet Confeſſarius prior non poteſt eam pœnitentiam permutare, niſi recordetur peccatorum; ergo alius, qui ea non ſcit, quia non audiuit eam confeſſionem, non poterit permutare. Ratio à priori eſt, quia alioqain exponit ſe periculo grauiſſimè errandi; quid enim ſi peccata fuêre enormia, & ille imponat leuem pœnitentiam? aut quid ſi pœnitens indiget extremè remedio præſeruatiuo, & ille nullum applicet? quid ſi peccata fuêre ſcandaloſa, & indigent pœnitentiâ publicâ, iuxta dicta ſuprà, ipſe autem imponat & paruam & ſecretam? Secundò probatur, quia (vt benè ait Lugo) ea impoſitio nouæ pœnitentiæ non poteſt pertinere ad præſentem con-

feſſionem, cùm in eâ nihil dicatur de eis antiquis peccatis; non poteſt item pertinere ad præcedentem confeſſionem, quia hic Confeſſarius de præcedenti nihil ſciuit, nihil in eâ operatus eſt; non poteſt autem vnus Confeſſarius audire confeſſionem, & alter ignorans peccata pœnitentiam imponere; ſicut in iudicio humano eſſet ridiculum, quòd vnus audiret ſtatum cauſſæ, & ad alterum, qui de eâ nihil ſciret, remitteretur, vt ferret ſententiam: id quod locum habet, licet hic ſecundus ſit maior eo priori; ſemper enim eſt illicitum inaudito crimine pœnam taxare.

18 Denique, ſi de antiquis peccatis nihil huic Confeſſario dicitur, non video quid ad rem faciat, quòd iam ſit intra confeſſionem, magis quàm ſi eſſet extra illam; quandoquidem notitia præſentium peccatorum ſe habet omnino per accidens ad antiqua. Vti quòd Iudex ſedeat in Tribunali iudicans vnum crimen Petri, non video quid iuuet ad hoc, vt permutet pœnam quam Petrus debet pro alio crimine, de quo ille Iudex nihil tunc ſcit; quid inquam ea ſeſſio iuuet, vt idipſum non potuerit efficere extra Tribunal: ea enim ſeſſio ſeu iudicium illud inchoatum ſine dubio ſe habet per accidens ad antiquum crimen, de quo ibi non fit mentio.

Contra hanc ſententiam ſtat Diana ſuprà multos alios pro ſe referens; aitque noſtram ſententiam magis tradi in Cathedris quàm in Confeſſionali; Quia eſſet, inquit, onus intolerabile Confeſſariis toties audire antiquas confeſſiones quoties petitur pœnitentiarum permutatio. Reſpondeo tamen huic Auctori, Eò quòd noſtra ſententia tradatur in Cathedris vel cubiculo, vbi quis meliùs conſiderat rationes doctrinæ, non amittere quidquam de ſuâ certitudine, imò acquirere, quia in Confeſſionali ſæpè vel ob defatigationem, vel ob multitudinem pœnitentium, vel ob alias cauſſas fiunt in praxi grauiſſimi errores; & ſæpè nec examinatur pœnitens de numero peccatorum, &, quod grauius eſt, nec de circumſtantijs mutantibus ſpeciem; cùm tamen de fide ſit ex Tridentino, hæc debere dici; ſæpè etiam, quando pœnitens maximè indiget inſtructione, aut monitione, expeditur vno verbo, impoſitâ ſimpliciter pœnitentiâ; quod tamen iniquè factum eſſe nemo negabit; non ergo ex eo capite quidquam decedit noſtræ ſententiæ. Reſpondeo Secundò, Fortaſſe hoc eſſe optimum medium ad relinquendos pœnitentes in ſuâ antiquâ pœnitentiâ dicere illis, id non poſſe fieri niſi de nouo dicant ea peccata: ne enim ea dicant iam alteri Confeſſario, manebunt in ſuâ pœnitentiâ. Tertiò, Non adeò frequentes ſunt hi caſus, vt debeat hoc cenſeri magnum onus. Multas valdè audiui confeſſiones, non puto mihi vel ſemel id contigiſſe. Addo tamen, licet hæc ſententia Dianæ ſtando ratione, careat, meo iudicio, probabilitate; propter auctoritatem tamen extrinſecam poſſe ſuſtineri probabiliter in praxi, maximè ſi Confeſſarius, eſto non audiat de nouo antiqua peccata, poſſit tamen aliquale formare iudicium de ſtatu pœnitentis, quem in eâ priori confeſſione habuit.

Iudicium de contrariâ ſententiâ.

29

Poteſt etiam pœnitentia præſeruatiua mutari.

Qvarta conclvsio: Poteſt ſecundus Confeſſarius permutare pœnitentiam, etiam quando hæc eſt præſeruatiua, eodem modo quo de non præſeruatiuâ diximus; & quidem ſi ipſe aliam imponat etiam præſeruatiuam, non poteſt eſſe ex hoc capite vlla difficultas noua. Quòd ſi illa pœnitentia prima ita erat præſeruatiua, vt ad illam quaſi neceſſariò obligaretur etiam independenter à Confeſſarij mandato, eò quòd aliàs ferè certò eſſet caſurus pœnitens, tunc ſine dubio non potuit eam tollere ſecundus Confeſſarius, ſicut nec primus, quia, vt ſupponimus, ex naturâ rei independenter à confeſſione obligabatur ad illam: potuit quidem validè ſecundus Confeſſarius auferre in eâ obligationem prouenientem à Confeſſario, non tamen eam, quæ ex naturâ rei ibi erat: quòd ſi illa ita erat vtilis, vt tamen non eſſet moraliter neceſſaria, tunc poteſt ſine dubio eam auferre ſecundus Confeſſarius imponendo aliam, eſto eam vtilitatem non habeat; quia non eſt de eſſentiâ pœnitentiæ, quòd ſit præſeruatiua, maximè quando illius non eſt tanta neceſſitas. Circa quæ aduerte, licet quando Sacerdos vt iudex potens imponere & obligare ad pœnitentiam debeat procurare vt illa ſit etiam in futurum præſeruatiua, quâ tamen eſt præſeruatiua, non poſſe ad illam cogere; quia Confeſſarius vt medicus non habet ius obligandi, habet autem vt iudex; vnde ſi daremus conſtare clarè & certò Sacerdoti, quòd iam ſint etiam quoad pœnam illa peccata remiſſa, non poſſet tunc per modum ſolius medicinæ imponere illi vllam pœnitentiam.

Qvinta conclvsio: Quæ de permutatione ab alio Confeſſario facta diximus, debent intelligi, quando peccata non fuère reſeruata; eo enim caſu non poteſt inferior Sacerdos tollere pœnitentiam impoſitam ab eo qui habuit iuriſdictionem in ea peccata: ita communiter Doctores, vt videre eſt apud Dianam Tomo 2. Tractatu 15. reſolut. 53. quibus etiam ipſe conſentit Lugo, eò quòd ſententiam Superioris non poteſt etiam mutare inferior. Confirmo id ex ipſo fundamento reſeruationis; ideò enim ea inducta videtur, quia in grauioribus criminibus requiritur maior Confeſſarij prudentia, maximè ad taxandas ſatisfactiones; alioquin cur potiùs hoc quàm illud peccatum reſeruaretur? ergo pœnitentia pro talibus peccatis taxata à Superiori Confeſſario non debet ſubmitti iam correctioni inferioris, & qui ſupponitur non habere ad eam taxationem ſufficientem doctrinam aut auctoritatem. 30

Inferior nihil poteſt circa pœnitentiam datam à Superiore Confeſſario pro caſibus reſeruatis.

Oppoſitum ſentit Vaſquez, Fernandèz & Valerus apud Dianam, qui id etiam dicit probabile & tutum in praxi; fundantur in eo, quòd peccata illa iam non ſunt reſeruata; ergo. Reſpondeo tamen, Ibi eſſe æquiuocationem: non ſunt reſeruata pro ſecundâ confeſſione, concedo; pro primâ, nego; ſeu, ea pœnitentia, quæ eſt impoſita à Superiori Confeſſario, non eſt reſeruata, nego. Vrgebis; Si votum aliquod reſeruatum eſt commutatum à Superiore in materiam non reſeruatam, tunc inferior poterit hanc ſecundam materiam commutare in aliam, ergo idem in præſenti. Reſpondet Suarez, Superiorem, dum diſpenſat, non imponere præceptum, ſed conſentire vt antiquum votum non ſit tam rigidum, ſeu vt ſubditus offerat vnum pro alio, perinde ac ſi rem viliorem vouiſſet; ac proinde ea ſecunda obligatio manet iam non aliter quàm ſi ab initio fuiſſet talis, ideoque omnino diſpenſabilis ab inferiori poteſtate:

Digitized by Google

poteſtate: at in pœnitentiâ interuenit præceptum obligans ad eam pœnitentiam; præceptum autem Superioris non poteſt inferior tollere. Ego reſponderem aliter, Superiorem abſtuliſſe reſeruationem peccatorum in ordine ad ſecundam confeſſionem illorum, non autem quoad primam, ſeu (vt immediatè antè dixi) non in ordine ad ipſam pœnitentiam impoſitam, ac proinde nihil ibi poſſe facere inferiorem Confeſſarium.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de eo qui pœnitentiam impoſuit; & an per ſecundam confeſſionem inſcio Confeſſario poſſit fieri ea permutatio.

31 Circa primam partem tituli concluſio ſit: Idem ipſe Confeſſarius, ſi recordatur peccatorum, poteſt eam pœnitentiam permutare etiam extra Sacramentum. In hac ſic prolatâ conueniunt omnes, quia tunc Confeſſarius complet ſuum iudicium. Licet autem, vt dixi, in hoc omnes conueniant, ſunt tamen deinde variæ limitationes; quidam enim non concedunt id poſſe fieri niſi intra tempus valdè breue, vt moraliter cenſeatur adhuc durare iudicium præcedens: ita Suarez diſp. 38. Sect. 10. num. 3. alij intra ſpatium mediæ horæ, alij vnius vel alterius diei, vt Sotus in 4. diſt. 20. quæſt. 2. art. 3. & Coninck diſp. 12. num. 102. alij intra hebdomadam vnam: quo ſenſu in primo Tomo loquitur Diana aliquos pro ſe citans; qui tandem Tomo 6. referens verba Cardinalis Lugo videtur eius ſententiam approbare, quòd ſcilicet poſſit id fieri etiam poſt longiſſimum tempus; quod ait idem Lugo traditum à Patre Salas in manuſcriptis; & Vaſquez ſolùm videtur exigere memoriam in Confeſſario præcedentium peccatorum. Hoc etiam mihi placet cum hac limitatione, vt ſit memoria ſaltem confuſa, ſufficiens tamen ad imponendam pœnitentiam: hanc porrò requiri videtur certum, quia non poteſt ille exercere actum iudicij, & ſuam ſententiam mutare ſine notitiâ cauſſæ; alioquin poterit grauiſſimè errare, non minùs quàm ſi ipſe non audiuiſſet eam confeſſionem, vt paulò antè deduximus.

Confeſſarius habens memoriam ſtatus ſui pœnitentis, poteſt etiam poſt longum tempus pœnitentiam in aliam mutare extra confeſſionem.

32 Quòd verò ſuppoſitâ hac notitiâ non ſit neceſſaria confeſſio patet, quia ea actio tunc refertur ad confeſſionem præcedentem: in hoc enim Sacramento poſſunt partes valdè eſſe diſtantes inter ſe; nam dolor heſternus & ſigna ſeu confeſſio heſterna ſufficiunt ad hoc, vt hodie detur abſolutio; vt patet in eo qui petiit confeſſionem, & poſteà amiſit ſenſus; ergo hodierna permutatio poteſt eſſe complementum abſolutionis etiam ante medium aut integrum annum datæ; vti ipſa adimpletio pœnitentiæ factæ ab eo homine etiam poſt annum complet Sacramentum præcedens; non eſt ergo ibi recurrendum ad anguſtias temporis, mediæ horæ, vnius diei vel hebdomadæ: neque hinc ſequitur, poſſe Confeſſarium eo tempore augere pœnitentiam, vt videntur obiicere Aduerſarij; etenim Iudex, poſtquam ſententiam tulit in reum, & hic eam acceptauit, non poteſt illam augere contra illius voluntatem, minuere tamen, quia fauorabile eſt pœnitenti, poteſt etiam ipſo renuente; vti in contractibus, ſi conueni cum Petro de dando illi equo pro centum v.g. ducatis, non poſſum ab eo plus exigere, minùs tamen ſine dubio poſſum.

Circa ſecundam partem tituli quærimus, Vtrùm pœnitens nihil dicendo de antiquâ pœnitentiâ, ſed confitendo de nouo illa peccata, ſiue id fiat coram antiquo Confeſſario, ſiue coram alio nouo, poſſit acceptatâ nouâ pœnitentiâ antiquam omittere, cùm vtraque ſit pro iiſdem peccatis. Aliqui putant, poſſe fieri; probabilius tamen videtur contrarium, quia ea præcedens obligatio, ſi non reuocetur, erit in ſuo vigore: & ita ſentit Lugo ſuprà num. 105. Adde, eo ipſo quòd hic ſecundus non imponat nouam pœnitentiam pro antiquâ confeſſione, vrgere obiectionem ſuprà factam, quòd ſcilicet prima abſolutio maneat imperfecta; quia hæc ſatisfactio cùm non applicetur à Confeſſario pro priori Sacramento, non poterit eſſe complementum illius. Dixi hoc eſſe probabilius, quia abſolutè non caret probabilitate aduerſa ſententia; ad has enim rationes poteſt reſponderi, poſſe aliquando indirectè ceſſare obligationem pœnitentiæ implendæ, etiamſi in nullo iudicio æquali priori reuocetur; vt cùm conceduntur Indulgentiæ; eodem modo dici poſſet, eo ipſo quòd hic ſecundus Confeſſarius imponat pœnitentiam æqualem his peccatis, iam non eſſe neceſſarium implere priorem pro iiſdem impoſitam; quia pro iiſdem peccatis non eſt neceſſaria duplex proportionata pœnitentia. Neque 33
huic reſolutioni obeſt quod ſuprà diximus, non poſſe pœnitentem reſpuere pœnitentiam ſibi impoſitam; id quod videtur re ipsâ in hoc caſu fieri, eſto per ſecundam confeſſionem: Hoc inquam non obeſt; ibi enim loquebamur, caſu quo ille homo non velit ſecundam confeſſionem facere, ſed pro eorum peccatorum abſolutione eſſe contentum vnicâ confeſſione: tunc enim ea peccata ſine obligatione vllâ ſatisfactionis explendæ remitterentur. Prætérquam quòd dum homo hic eadem peccata dicit alteri Confeſſario, iam per ſe loquendo ſe exponit, vt æqualis ei imponatur pœnitentia; ideoque rationes à nobis ſuprà allatæ omnino ceſſant; cùm ſemper ſit verum, debere tandem pœnitentem acquieſcere Confeſſario imponenti pœnitentiam ſiue huic ſiue illi, non è contrario Confeſſarius pœnitenti.

Probabilius eſt non poſſe pœnitentem diſſimulatâ priore confeſſione eadem peccata repetere, vt aliam pœnitentiam accipiat.

Quòd verò in eo caſu ſufficiat vna pœnitentia pro vtrâque confeſſione eſt valdè probabile, maximè iuxta Hurtadi & aliorum ſententiam, quòd quando Confeſſarius prudenter imponit æqualem pœnitentiam, tunc extinguatur per illam ex opere operato tota pœna illis peccatis debita; eo enim caſu clariſſimum eſt, ſi ſecundus Confeſſarius etiam ignorans quid ſit anteà factum, imponat pœnitentiam prudenter æqualem illis, ceſſaturam obligationem explendi pœnitentiam priorem pro iiſdem impoſitam. Solùm eſt in hoc puncto difficultas, quòd videatur hinc ſequi, ſi quis etiam expletâ priori pœnitentiâ pro his peccatis velit ea ſecundò confiteri, poſſe ei dari ſecundam abſolutionem nullâ nouâ impoſitâ ſatisfactione, cùm iam ſupponatur per priorem vel extinxiſſe ex integro debitam pœnam, vel ſaltem exoluiſſe æqualem, eo ſenſu quo ſuprà diximus requiri æqualitatem. Reſpondeo tamen, Hoc non ſequi, quia eo ipſo quòd pœnitens perfecto iam ex integro illo priori Sacramento vult ſecundò ſe vt reum ſiſtere, iam eo ipſo debet ſubire

ſubire ſecundam pœnitenciam ; nam prima, quæ iam eſt expleta ante inchoatum hoc iudicium, non poteſt pro illo deſeruire, vti poterat,quando non ſupponebatur expleta prout in caſu quæſtionis. Fortaſſis tamen non deerit qui eóam concedat in tali confeſſione ſecundâ non eſſe obligationem imponendæ nouæ pœnitentiæ ; & ſaltem eam obligationem non eſſe ſub mortali Suarez & alij ſentiunt.

Quid faciendum ſi pœnitens oblitus ſit pœnitentiæ.

Quæres ; Si pœnitens eſt oblitus pœnitentiæ, quid debebit facere,cogetúrne ad confitenda iterùm ea peccata? hoc enim eſſet grauiſſimum onus. Reſpondeo, Eum tunc ad nihil obligandum, ſed poſſe iudicari perinde ac ſi eſſet factus impotens ad eam perficiendam ; quia non eſt ita neceſſaria ea pœnitentia, vt non poſſit in multis caſibus excuſari quis ab eâ perficiendâ. Et ſatis de hac vltimâ & minùs principali parte Sacramenti.

DISPVTATIO QVADRAGESIMANONA.

De formâ Sacramenti Pœnitentiæ.

1 EXPLICATIS partibus materialibus pœnitentiæ, iam ad formam veniendum eſt ; circa quam occurrunt aliqua ſpecialiter diſcutienda, vltra ea quæ de Sacramentis in communi diximus agentes de verbis, quibus Sacramenta componuntur tamquam forma.

SECTIO PRIMA.

Pro formâ huius Sacramenti ſunt omnino neceſſaria verba.

PALVDANVS, Medina, Petrus Soto & Nauarrus apud Suarez diſp.19. Sect.1. dixerunt non eſſe pro hoc Sacramento eſſentialia verba, ſed ſufficere vel ſcripturam vel ſignum aliquod, quo Sacerdos proteſtetur ſe abſoluere reum. Huius opinionis fundamentum deſumitur ex eo quòd hoc Sacramentum eſt inſtar iudicij alicuius; iudex autem poteſt proferre ſententiam vel per ſcripturam,vel per nutus;ergo. Confirmatur à ſimili matrimonij, in quo etiam ſufficiunt aliquando nutus. Confirmatur Secundò ex hoc ipſo Sacramento,in quo confeſſio poteſt fieri per nutus. Denique Chriſtus nulla verba requiſiuit, ſed præcisè dixit, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Nihilominùs ſine vllâ dubitatione aſſerendum eſt omnino eſſe neceſſaria verba pro abſolutione ; probaturque id manifeſtè, & ſimul reſpondetur argumentis aduerſis, quia quidquid ſit, vtrùm per ſigna vel ſcripturam poſſit manifeſtari voluntas Iudicis, idque in alijs iudicijs de facto admittatur, nihilominùs negari etiam è contrario non poteſt,quin fuerit in liberâ Chriſti Domini inſtituentis hoc Sacramentum voluntate exigere eſſentialiter verba, vti in Baptiſmo, Extrema Vnctione, Confirmatione,&c. requiſiuit (etiam iuxta hos qui contrarij hîc ſunt:) atqui ſuppoſitâ hac poteſtate, quòd re ipsâ de facto ita voluerit, nónne clariſſimè & certiſſimè conſtat ex Concilio Florentino,in quo definiuit Eugenius Quartus, omnia Sacramenta conſtare verbis vt formâ? vbi cùm ſolùm matrimonium exceperit,de quo dixit, regulariter tantùm conſtare verbis; procul dubio clariſſimè ſignificauit, reliqua non ſolùm regulariter, ſed

Ioan.10.

Abſolutio Sacramentalis debet verbis exprimi.

2 etiam per ſe & eſſentialiter illis conſtare. Nihil ergo contra nos colligitur ex matrimonio, quia in his rebus non niſi voluntas inſtituentis eſt conſideranda ; nihil etiam ex inſtantijs iudicij humani poteſt contra nos inferri. Et ſanè prudenter valdè Suarez dixit eâ ſect.1. num.5. omnes coniecturas,quæ opponuntur in contrarium, eo ipſo quòd coniecturæ ſint in re pendente ab inſtitutione Chriſti per traditionem cognitâ, parum valere. Vnde vlteriùs ego infero, Nec debere nos defatigari vt alias congruentias eis opponamus ; quia eâ facilitate, quâ nos reſpondemus ipſis, reſpondebunt & illi nobis.

Lugo aſſignat duas vel tres. Prima eſt pro differentiâ inter hoc Sacramentum & matrimonium ; ab hoc enim non debebant muti omnes excludi : pro abſolutione verò ſufficit vnus qui loqui poſſit, vt multos abſoluat ; ideóque non fuit vllum inconueniens in eo, quòd qui mutus eſt non poſſit fieri Sacerdos, aut abſoluere. Hæc inſtantia non ſatisfacit, quia dicerent Aduerſarij potuiſſe poni pro formâ Sacramenti Matrimonij verba Sacerdotis, v.g. *Ego vos coniungo,copulo*,&c. pro materiâ verò ſuffeciſſe tunc conſenſum ipſum manifeſtatum aliquibus ſignis. Vt in omnibus alijs Sacramentis adminiſtrans eſt diſtinctus â ſuſcipiente ; ergo hîc ex naturâ rei non eſt quærenda diſparitas;ſed in ſolam voluntatem Chriſti reducenda ea diuerſitas. Altera differentia eſt, quòd Chriſtus Dominus non inſtituit matrimonium, ſed inuenit iam inſtitutum; eleuauit tamen illud ad rationem Sacramenti; cumque anteà matrimonium potuerit contrahi per nutus, etiam & nunc. Neque hæc etiam ſatisfacit, quia dicent Aduerſarij,licet ei contractui matrimoniali, quem Chriſtus inuenit, vt illum compleret in ratione Sacramenti, addidiſſet verba illa Sacerdotis per modum formæ, nihil facturum fuiſſe, quod matrimonio derogaret. Vti de facto Tridentinum requirens præſentiam Parochi & teſtium,quæ olim non requirebatur,nihil fecit matrimonio contrarium ; potuiſſet ergo ipſe Chriſtus ad valorem eius contractus requirere verba Parochi illum confirmantis. Adde, ſi 3
velimus vlteriùs recurrere ad ea quæ Chriſtus inuenit, poſſe nos ſuo modo dicere Chriſtum inueniſſe iudicium humanum, in quo rei abſoluuntur à delictis impoſitâ pœnitentiâ, & illud tranſtuliſſe additis nonnullis circumſtantijs ad abſolutionem à culpâ coram Deo ; ideóque ſicut in humano iudicio non requiruntur verba pro abſolutione,ſed per ſigna aliquando concluditur, ita etiam non requiſiuiſſe pro hoc Sacramento neceſſariò & eſſentialiter verba. Vides quàm facilè poſſimus eas congruentias trahere ad omnem partem?

Tertia differentia, quam hîc Auctor aſſignat, eſt, quòd in matrimonio verba ſolùm requiruntur ad hoc, vt vtrique parti conſtet de conſenſu. Conſtare autem poteſt de eo conſenſu per nutus, per ſcripturam, per alia ſigna; ergo ibi non fuêre eſſentialiter neceſſaria verba: & idem dicitur de confeſſione; hæc enim neceſſaria ſolùm eſt, vt conſtet Sacerdoti, quæ ſint peccata eius hominis; vnde ſi hic re ipsâ ea non intelligat, non conficietur validum Sacramentum. At verba abſolutionis non ſunt neceſſaria pro vllo audiente, vti etiam in reliquis Sacramentis, ſed pro ſolo Deo (liceat ita dicere.) Verùm neque hæc congruentia probat vllam differentiam quaſi ex eſſentijs ſeu naturis eorum Sacramentorum; quia potuiſſet Chriſtus ſupra hunc ipſum conſenſum matrimonij ſic declaratum adhuc requiſiuiſſe verba aliqua pro formâ, vt Matrimonium eſſet ceteris Sacramentis omnino ſimile; quæ verba non eſſent etiam neceſſaria contrahentibus, vt ipſi ea intelligerent, ſed pro Deo, vti de abſolutione dicitur: quòd ergo hîc non requiſiuerit verba pro formâ, non debet niſi in puram putam voluntatem Chriſti Domini reduci; de quâ voluntate nobis conſtat ex Eccleſiæ definitione, iuxta ſuperiùs dicta. Hoc enim modo tolluntur omnes replicæ, paritates, ſeu ſimilitudines.

SECTIO SECVNDA.

Quid de his verbis, Ego te abſoluo à peccatis tuis.

4 SVPPOSITA neceſſitate verborum explicandum quæ illa debeant eſſe. Quia verò circa hoc ipſum variæ ſunt difficultates, id in varias ſectiones erit diuidendum: in hac de ijs *Ego te abſoluo à peccatis tuis*. Priùs tamen ex Tridentino Seſſione 14. cap.3. ſupponendum, illa verba, *Miſereatur tui*, & *Indulgentiam, abſolutionem*, & *Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti*, neceſſaria non eſſe, vtiliter tamen adhiberi per modum deprecationis; quòd autem non addant quidquam de ſatisfactione ex opere operato pro omnibus operibus deinde faciendis, dicemus agentes de ſatisfactione: hinc etiam fit ea poſſe abſque vllo peccato omitti; & conſuetudo ipſa ita docet; quia ſæpè, maximè in confeſſionibus ordinarijs, & in magno concurſu pœnitentium ſolent omitti. Secundò eſt certum, illud Pronomen *Ego* non eſſe neceſſarium, quia in verbo illo *Abſoluo* includitur; vti in alijs formis, *Ego te baptizo*, *Ego te confirmo*, generaliter dictum eſt ſuo loco. Vbi obſeruo Patrem Gaſparem Hurtadum diſp.5. difficultate 4. contra Caietanum docere, non ſufficere ea verba, *Abſoluo te*, ſed neceſſaria hæc eſſe, *Ego te abſoluo à peccatis tuis*; addere tamen, non eſſe neceſſarium exprimere τὸ *Ego* & τὸ *à peccatis tuis*; quibus verbis ſanè videtur contradictoria docere. Nam Caietanus ſine dubio intellexit ex parte rei ſignificatæ debere intelligi *Ego*, cùm requirat verbum illud *Abſoluo* in primâ perſonâ; quæ ſemper denotat idem quod *Ego*; nec debuit Hurtadus dicere, forſan ita fuiſſe à Caietano intellectum, quia nec potuit aliter intelligi ob rationem datam. Duæ ergo illæ propoſitiones huius Auctoris, *Non ſufficiunt Abſoluo, ſed neceſſariò requiruntur Ego Abſoluo te à peccatis tuis*, & illa ſecunda eiuſdem, *Non eſt neceſſum dicere, Ego te abſoluo à peccatis tuis, ſed ſufficiunt Abſoluo te*, planè videntur contradictoria. Quidquid tamen de modo loquendi ſit, conſtat eum in bono ſenſu tandem ſe declaraſſe. Hoc poſito,

Pronomen Ego non eſt de eſſentiâ formæ abſolutionis.

Difficultas præſens deuoluitur ad illa, *Abſoluo te à peccatis tuis*; circa quæ nonnulli non probant hanc formam, quia putant potiùs eſſe proferenda per modum deprecationis, *Abſoluat te Deus*; ita nonnemo docuit tempore D. Thomæ, contra quem ipſe egit Opuſculo 22. Vbi eam ſententiam dicit eſſe præſumptuoſam: imò omnino videtur erronea, quia Chriſtus Dominus non dixit, Pro quibus deprecabimini, &c. ſed *Quorum remiſeritis*. Neque inde ſequitur quòd id faciat Sacerdos tamquam cauſſa principalis: etenim etiam ea, quæ quis nomine alterius facit, poteſt per verbum de præſenti & abſolutum in primâ perſonâ facere vt Iudex, qui nomine Regis profert ſententiam, etiam dicit *Abſoluo*; & qui vt procurator contrahit nomine alterius matrimonium etiam dicit *Accipio te in meam*, &c. & cùm Sacerdos ordinariè præmittat, *Et ego auctoritate ipſius*, non eſt cur id poſſit vllam cauſſare ſuſpicionem, quaſi loqueretur tamquam cauſſa principalis. Denique in conſecratione corporis Chriſti multò magis videtur Sacerdos loqui auctoritatiuè dum dicit, *Hoc eſt corpus meum*: quæ verba quia nomine Chriſti intelliguntur vera ſunt, licet videantur ſignificare corpus ipſius Sacerdotis; multò ergo meliùs erunt vera & conuenientia, *Ego te abſoluo*; vbi nihil ponitur quòd ſenſum reddere poſſit falſum. Neque obeſt, quòd in Extremâ Vnctione vtamur verbis deprecatorijs; reſpondetur enim, Chriſtum eam diuerſitatem inſtituiſſe, quia confeſſionem inſtituit per modum iudicij; at Sacramentum Extremæ Vnctionis per modum medicinæ. Medicus autem non procedit auctoritatiuè.

Obijcitur Leo Papa Epiſt.88. aliàs 91. vbi ait *peccata remitti ſupplicationibus Sacerdotum*; Diuus Thomas reſpondet, Eum loqui tantùm de verbis illis deprecatorijs, *Miſereatur tui*, &c. quia verò Leo dicit, *Sine ſupplicationibus Sacerdotum non remitti peccata*, videtur ea expoſitio inſufficiens: ea enim verba, *Miſereatur tui*, &c. non ſunt neceſſaria ad remiſſionem. Puto ſanctum Leonem ipſa verba abſolutionis vocare deprecatoria, quatenus obtinent apud Deum remiſſionem. Neque contra hanc doctrinam obeſt 6

Explicatur S. Leo de formâ abſolutionis.

quod Toſtatus in ſui ipſius defenſorio cap.6. ait verbum *Abſoluo* non eſſe proprium pro hoc Sacramento, eò quòd peccatum non liget, neque Chriſtus dixerit, *Quorum abſolueritis*, ſed *Quorum remiſeritis peccata*: Hoc inquam non obeſt; Primò, quia etiam Chriſtus Petro dixerat, *Quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis*; & in Scripturâ paſſim liberatio à peccatis dicitur ſolutio ſeu abſolutio. Iſaiæ 52. *Solue vincula colli tui captiua filia Sion*: & ipſa Eccleſia in Oratione de ſancto Petro petit noſtrorum peccatorum vincula ſolui; vnde miror vllum ibi myſterium à Toſtato inuentum. Vtitur etiam Eccleſia hoc verbo potiùs *Abſoluo* quàm *Remitto*, quia remittere poteſt etiam ille qui non eſt Iudex, ſed perſona offenſa; vt ergo denotetur actus iudicialis, quem Sacerdos exercet, aptior

Matth. 16.

eſt

eſt ea vox, *Abſoluo*;ſuppoſitâ ergo conuenientiâ illius verbi,

Illud obiter quæri poſſet, Ao licet hæc verba *Abſoluo te* ſint apta,poſſit nihilominùs dari abſolutio etiam per verba deprecatoria; vel certè hoc modo, *Abſoluat te Deus*, ſeu *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, ſicuti Græci pro formâ Baptiſmi dicunt, *Baptizatur ſeruus Chriſti*. Ita videntur aliqui olim docuiſſe apud Diuum Thomam Opuſculo 22.& apud Suarium diſp.19.num.24. Omnes tamen iam conſentiunt omnino requiri formam, quæ ſignificet auctoritatem Sacerdotis ad remittendum; quia cùm Sacerdos ſit verus iudex, debet auctoritatiuè ſententiam proferre; ideóque Chriſtus voluit eum vti verbis eam poteſtatem denotantibus: porrò hanc fuiſſe voluntatem Chriſti ex communi ſenſu Eccleſiæ nobis ſufficienter conſtat. Iam autem illud eſt dubium,

Forma abſolutionis non debet eſſe deprecatoria.

7 Vtrùm ea verba, *Abſoluat te Deus*,ſeu *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, habeant ſolum ſenſum deprecatorium; an verò poſſint etiam facere quaſi auctoritatiuum. Et in primis circa inſtantiam illam è Baptiſmo Græcorum Nauarrus apud Lugo eâ diſp.13. num.106. differentiam aſſignat inter Baptiſmum & Pœnitentiam quoad illas formas; Lugo verò ait nullum eſſe fundamentum ſufficiens talis diuerſitatis; ego tamen puto ſatis magnum deſumi inde poſſe: nam in Baptiſmo verba ſignificant immediatè ablutionem ipſam phyſicam; cùm autem idem ſit qui profert verba illa, *Baptizatur*,&c. & qui baptizat re ipsâ clariſſimè, eſto ſolùm dicatur *Baptizatur* ſine illis verbis *à me*, eo ipſo conſtat debere illa ita intelligi. At in abſolutione cùm nulla penitus actio ponatur exterior, ratione cuius, quando dico *Abſoluitur* vel *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, poſſit conſtare,quòd ea abſolutio veniat à me magis quàm ab aliquo alio; negari non poteſt longè clariùs in caſu baptizandi intelligi illud ablatiuum *à me* quàm in caſu abſolutionis, ſi expreſsè non addatur. Habet autem locum hæc ratio, maximè quando per verbum de præſenti daretur ea forma, *Abſoluitur ſeruus Chriſti*; nam eo caſu nihil penitus eſt quod denotet prouenire eam actionem à me: & quoad hoc vltimum conſentire videtur Lugo ſuprà, qui ſolùm fatetur fore validam, ſi dicatur imperatiuè, *Abſoluatur ſeruus Chriſti*.

Vbi obiter noto, Cùm hic Auctor eo nu.106. dicat Græcos non loqui in imperatiuo, vti ſolet communiter dici, ſed *Baptizatur* de præſenti modi indicatiui, & per illam formam non addito *τò à me* illi validè baptizent; per hæc autem, *Abſoluitur ſeruus Chriſti*, inſinuet hic Auctor non conferri validum Sacramentum; manifeſtiſſimè profectò inferri, eſſe differentiam magnam ad rem præſentem inter Baptiſmum & Pœnitentiam quoad verba illa in tertiâ perſonâ, quando non addunt *à me*; eſt ergo fundamentum, vt poſſit aſſignari diſparitas aliqua, prout docuit Nauarrus.

8 Secundò tamen dico, Videri probabilius, ſi dicamus imperatiuè, eſto non addatur à me valere illam formam,& ita cenſent Suarez & Lugo in præſenti valere illam, *Abſoluatur ſeruus Chriſti*. Vbi obiter noto, Me non videre vllam differentiam inter has duas, *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, & *Abſoluatur ſeruus Chriſti a Deo*,

Sitne valida forma, Abſoluatur ſeruus Chriſti?

vt iudicari debeat certum illam primam ſufficere, non verò hanc ſecundam, vti docet Lugo de primâ nullo modo dubitans, ſic verò de ſecundâ. Ratio autem quare moueor ad iudicandum eamdem omnino rationem eſſe de vtrâque eſt meo iudicio euidens; quia quòd in illo imperatiuo dicatur *à Deo*, nihil omnino minuit de veritate ipsâ, imò illam maximè declarare videtur: etenim remiſſio peccati non poteſt propriè fieri immediatè ab ipſo homine; eſt enim ea remiſſio ceſſatio odij Dei contra illum peccatorem; hæc autem ceſſatio debet ab ipſo Deo proximè oriri: idem eſt de voluntate producendi in eo homine gratiam; hæc enim etiam debet ab ipſo Deo haberi immediatè. Sacerdos ergo non aliter poteſt eo caſu concurrere ad abſolutionem quàm obligando Deum vi ſuæ prioris promiſſionis, vt præuisâ abſolutione illâ immediatè & proximè remittat illi homini peccata per eam volitionem, quam fusè ſuprà explicuimus, dum obiectum condonationis diuinæ declarauimus; ergo rectiſſimè Confeſſarius tunc dicit, *Abſoluatur à Deo*; & verò eſto id non addatur, debet tamen omnino intelligi ob rationem immediatè factam; ergo ſi illa forma eſt valida, *Abſoluaris Petre*, à fortiori erit valida addito *Abſoluaris à Deo*; non eſt ergo cur de vnâ potiùs quàm de alterâ dubitetur.

Dices: Hæc forma, *Abſoluatur à Deo*, de- 9
notat debere ſecundam prolationem ſententiæ interuenire;hoc autem eſt falſum, quia ſententia tota iam eſt ab ipſo homine prolata. Sed contrà, quia hoc idem eodem modo ſignificat illa altera, *Abſoluatur Petrus*; nam cùm ſit per vocem imperatiui, & nemo ſibi imperet, non poteſt facere ſenſum, *Abſoluatur à me*, ſed, *Abſoluatur ab aliquo alio à me diſtincto*; ſi autem ab alio, profectò maximè id ad Deum ſpectare debet; ac proinde meliùs dicetur, *Abſoluatur à Deo*, quàm *Abſoluatur* ſine vllo alio ſuperaddito. Secundò abſolutè reſpondeo, Ibi non imperari vllam prolationem ſententiæ, ſed ipſam actualem remiſſionem; qualis fieret, ſi ipſe Deus diuinitus, vt poteſt, condonaret peccatum ſine vllâ præuiâ ex parte hominis diſpoſitione; aut ſicut de facto (nec enim eſt nobis neceſſum ad caſus de potentiâ abſolutâ recurrere) quando intuitu contritionis remittit peccatum, nullam profert ſententiam, ſed in actu exercito motus contritione exiſtente remittit culpam; hanc ergo remiſſionem ſine vllâ nouæ ſententiæ prolatione imperat ibi Sacerdos; ac proinde non minùs bonam formam applicat, quàm ſi diceret præcisè *Abſoluatur*.

Obiectio. *Soluitur Primò,* *Secundò.*

Replicabis tamen; Quo ergo ſenſu ſæpè dicimus à Sacerdote verum rigoroſumque iudicium ibi exerceri, ſi nihil aliud tunc facit quàm imperare abſolutionem? Reſpondeo, Fieri verum iudicium, quatenus ad imperandam eam abſolutionem audit eius peccata, & cognitâ diſpoſitione illius iudicat eum eſſe diſpoſitum pro remiſſione, prout Chriſtus requirit; & conceſsâ ſibi auctoritate Chriſti vult illum eſſe liberum: quæ volitio eſt omnino efficax, dum eâ præuisâ Deus cogitur remittere peccatum; ergo ex hoc capite eadem eſt ratio de vtrâque illâ formâ.

Replica. *Quo ſenſu Sacerdos exerceat verum iudicium abſoluendo. Soluitur.*

Secundò obijcies: Aliud eſt dicere, *Ego te ab-* 10
ſoluo; aliud verò imperare vt alius abſoluat: hoc

Obiectio ſecunda.

enim

Digitized by Google

enim ſecundum potiùs eſt imperare abſolutionem reflexè quàm eam facere. Vti ſi Papa accedentem ad ſe pro abſolutione à cenſurâ aliquâ remitteret ad Pœnitentiarium hoc modo, *Abſoluat te Pœnitentiarius Germaniæ* v. g. non poſſet dici quòd Papa talem abſoluiſſet; ergo ſi Sacerdos dicat, *Abſoluat te Deus*, ſeu *Abſoluatur à Deo*, non poterit dici quòd ille homo abſoluerit. Ratio autem à priori ea eſt, quòd aliud ſit mandare vt abſoluatur, aliud verò abſoluere; vti aliud etiam eſt mandare, vt talis conſecretur Epiſcopus aut Sacerdos, aliud verò illum conſecrare; ergo debet pro valore eius formæ accipi ea vox, quæ verè oſtendat ipſummet Sacerdotem immediatè abſoluere; explicari autem poteſt quo pacto immediatè id præſtetur, ſi dicamus Deum antecedenter voluiſſe, vt quàm primùm Sacerdos dixerit *Abſoluo te*, ſint eo ipſo ea peccata remiſſa; vnde poſitâ abſolutione Sacerdotis ſine nouo actu Dei, intelligi ea peccata ablata: in rebus enim moralibus ſæpè contingit, vt voluntas conditionata tranſeat in abſolutam poſitâ conditione, ſine vllâ mutatione intrinſecâ ſui: ſi enim ego dicam Petro, Ego facio tuum hoc pallium, eo ipſo quòd cras venerit Ioannes; certè eo ipſo quòd Ioannes veniat, ſine nouâ voluntate meâ incipiet pallium eſſe Petri; ergo ſi Deus dicat, Ego ex nunc volo vt poſitâ abſolutione Sacerdotis eo ipſo remittantur peccata Petri, erunt ſanè ſine nouâ volitione Dei remiſſa; cùm primùm data fuerit ea abſolutio. Reſpondeo, Aliud quidem eſſe, imperare reflexè remiſſionem, aliud verò remittere; ſicut aliud eſt reflexè imperare occiſionem, aliud verò occidere; nihilominùs tamen in his effectibus moralibus eum, qui præcipit, qui iubet, qui conſulit, ordinariè dici cauſſam illorum: ſic enim ille qui dedit ſumptus vt ædificaretur templum, dicitur illud ædificaſſe. dicimus enim: Sanctus Gregorius v. g. ædificauit has Baſilicas, nec tunc de ipſo murario, qui phyſicè & propriè ædificauit, ſumus ſoliciti; imò etiam in ipſis phyſicis effectibus habet locum communis hic modus loquendi: nam qui applicat ſtupæ ignem dicitur eam comburere; quo modo loquendi nihil frequentius; ergo ſi Sacerdoti damus talem vim, vt poſitâ ipſius voluntate abſoluendi, Deus ex vi ſui prioris decreti neceſſariò remittat peccatum, iure merito dicitur Sacerdos remittere & abſoluere, eſto ipſe non ſit phyſica cauſſa eius remiſſionis. Et verò hæc doctrina non ſolùm in hoc Sacramento, ſed in omnibus omnino admittenda eſt, ſi negetur Sacramenta eleuari per potentiam obedientialem ad producendam phyſicè gratiam; eo enim ipſo Miniſter Sacramentorum non aliud facit quàm ponere vnam actionem, quâ præuiſâ Deus in ſecundo ſigno rationis producit phyſicè effectum, quem Sacerdos dicitur per Sacramentum cauſſare. Et verò licet alijs Sacramentis ea cauſſalitas phyſica tribuatur, in præſenti quoad remiſſionem peccati nullo modo poteſt habere locum, ſed neceſſarium eſt ad noſtram doctrinam recurrere: nam remiſſio peccati non eſt effectus phyſicus, qui poſſit produci à Sacerdote, ſed eſt ipſe actus diuinus, qui non poteſt cauſſari à creaturâ phyſicè, ſed ſolùm poteſt ad illum habendum moraliter mouere Deum; ſemper ergo abſolutio debet immediatè à ſolo Deo fieri; ergo rectiſſimè Sacerdos dicit, *Abſoluatur hic homo à Deo*; per quod tamen non tollitur, quò minùs ipſe Sacerdos etiam abſoluat: id quod oſtendo clarè illo exemplo de ædificio; etenim iure merito dicet Princeps aliquis murario, Ædifica mihi tale Sacellum; & tamen de ipſo Principe tunc ſine dubitatione dicitur, Hic Princeps ædificat tale Sacellum. Vides quàm benè omnia conueniant.

Soluitur.

11 Procurans aut præcipiens aliquid fieri ſæpè dicitur cauſſa effectus in phyſicis etiam.

Iam ad inſtantiam primam de Papâ poſitam dico; Si ille obliget Pœnitentiarium vt abſoluat à cenſurâ, rectiſſimè etiam ipſum Papam dici tunc abſoluiſſe eum hominem. Ad ſecundam de conſecratione reſpondeo, Illam vocem *conſecratio* non accipi ordinariè niſi pro eo qui phyſicè conſecrat; ideóque non tribui ei qui conſecrare mandauit; nec propterea valet argumentum ad alias voces etiam ſynonymas: nam conſecrare in Epiſcopum & facere Epiſcopum idem omnino ſunt; & tamen de illo, qui alterum ad Epiſcopatum promouit, dicimus, *Ille fecit hunc Epiſcopum*, & tamen non dicimus, *Conſecrauit hunc in Epiſcopum*. Idem eſt in inſtantiâ de ædificio, quam immediatè antè attuli licet enim ædificare idem ſit quod lapides ſupra lapidem collocare, calce eos inter ſe connectendo, poliendo, &c. poſſumus tamen de Principe, qui ædificare iuſſit, dicere; Iſte ædificauit hoc Sacellum; vt tamen dicatur, *Iſte Princeps iſtos lapides hoc in loco collocauit, ipſe eos connexuit calce*, &c. numquam planè eſt auditum. Non ergo his in rebus eſt bonum argumentum ab vno modo loquendi ad alterum. 12

Remiſſio peccati non poteſt fieri poſitâ ſolùm Sacerdotis voluntate.

Nunc ad eam explicationem remiſſionis immediatè factæ à Sacerdote, circa quam dicimus, cùm remiſſio peccati neceſſariò debeat formaliter conſiſtere in volitione diuinâ, & quidem abſolutâ, intelligi nequaquam poſſe, eam fieri ſolâ poſitâ Sacerdotis abſolutione, niſi tunc ſequatur actus diuinus dicens, *Nolo te ampliùs odio habere*, aut, *Cedo iure meo*, &c. maximè autem id declaratur ratione odij; vt enim Deus ab eo ceſſet, non ſufficit quòd dixerit, *Ceſſabo, ſi tu dederis abſolutionem*; ſed oportet vt iam videat re ipsâ datam illam abſolutionem, & tunc inde actu moueatur ad ceſſandum: ſicut ſi alicui homini dicerem, *Si feceris hoc, ego te amabo*, repugnat actu me illum incipere amare, niſi conſtet mihi eum iam feciſſe eam rem, & ego vi factæ promiſſionis mouear ad habendum illum amorem; & idem eſt, ſi promiſſionem ei feciſſem, quòd vellem ceſſare ab odio: ea enim actualis ceſſatio neceſſariò debuit præuidere iam actualiter exiſtentem rem illam, à cuius exiſtentiâ feci ego dependentem odij ceſſationem. Et ſatis de hac digreſſione ratione eius imperatiui *Abſoluatur à Deo*.

Nunc de hac eâdem formâ in ſenſu deprecatiuo dicimus nullo modo eam ſufficere, Quia eo ipſo non exprimit actum Sacerdotalem abſoluendi; & idem eſt de alterâ de præſenti, *Abſoluitur Petrus*: de quibus fusè agit Lugo ſuprà, vbi varias obiectiones minoris momenti diſſoluit; & reuerâ (vt ſæpè notaui) in hac materiâ, quæ ex voluntate Chriſti vnicè dependet, non eſt bonum argumentum ab vno Sacramento ad aliud: & gratis rationes quæruntur, vbi ſola operatur voluntas. Obijcies tamen cum Petro Soto lib 4. de Confeſſione & Henriquez lib. 4. cap. 15. 13

Obiectio.

num 4

num.4. quando Chriſtus Matthæi 9 & Lucæ 5. dixit, *Remittuntur tibi peccata tua*, accepta ſunt ab audientibus ea verba perinde ac ſi dixiſſet; *Ego remitto tibi peccata tua*; ideoque cum admiratione dixêre, *Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus Deus?* Chriſtus verò approbauit eorum illationem, ſeu quòd benè intellexiſſent ea verba. Secundò, quando creditor dicit debitori, Remittitur tibi debitum tuum, videtur omnino condonare, ac ſi dixiſſet Remitto. Tertiò, ſi Pontifex dicat, *Diſpenſatur tecum in irregularitate*, eo ipſo cenſetur dixiſſe, *Ego diſpenſo*. Ob has inſtantias valdè propendet Lugo in valorem huius formæ; iudico tamen non ſufficere, tum propter rationes à me datas; tum quia argumentum huius Auctoris in ipſius principijs eſt planè nullum; nam eodem modo quando debitor petit à creditore, vt ſibi debitum remittat, ſi dicat ille *Remitto*, eſto non addat *tibi*, nec dicat *Remitto debitum*; tamen idem omnino ſine vllâ ratione dubitandi intelligunt omnes, quod intellexiſſent, ſi dixiſſet, *Remitto tibi tuum debitum*; & tamen τὸ *Abſoluo* non ſufficit niſi addatur *te*, iuxta hunc Auctorem; ergo ea inſtantia nimiùm probat. Quòd ſi ideò requiritur τὸ *te*, quia Chriſtus voluit, vt explicitè perſona, quæ abſoluitur, nominaretur; hoc ipſum ego dicam de perſonâ abſoluente; ergo vtrobique debet eodem modo diſcurri.

Soluitur.

14 Verùm hinc obijcies; Ergo nos, qui aſſerimus hanc ſufficere, *Abſoluo*, tenemur dicere etiam has fore ſufficientes, *Abſoluitur*, ſeu *Remittuntur tibi peccata tua*. Reſpondeo Primò negando conſequentiam: Diſparitas eſt meo iudicio clara; nam perſona Petri, quæ abſoluitur, clarè ſignificatur ex eo, quòd ipſe ſit, qui ſua delicta confitetur; ac proinde τὸ *te* implicitè tunc includitur in *Abſoluo*. At quòd Sacerdos ſit qui abſoluit, non denotatur per τὸ *abſoluitur*; nam illud idem veriſſimè in his ipſis circumſtantijs diceretur, etiamſi Sacerdos non abſolueret à peccatis, ſed declararet tantùm hominem ab eis eſſe abſolutum, vti docuit Magiſter. Quòd autem in caſibus ſuprà allatis homines ex dictis Chriſti intellexerint eum ipſum fuiſſe, qui abſoluebat, prouenit non tam ex verbis Chriſti præſentibus quàm ex alijs miraculis, quæ de ipſo narrabantur, & audiebantur; in quibus tamquam poteſtatem habens ſe ſemper gerebat. Id autem non ſufficit pro formâ Sacramenti, in quâ eius ſignificatio debet ſaltem colligi ex his quæ fiunt circa ipſum Sacramentum. Secundò reſpondeo, Etſi paulò pòſt dicturi ſimus ſatis probabile eſſe, ſufficere ſine *te* τὸ *Abſoluo*, nihilominùs vt longè probabilius defenſuros ſimpliciter non ſufficere.

Obiectio.

Reſponſio prima,

Secunda.

Ad inſtantiam de Papâ diſpenſante, & de creditore remittente dicimus; ob eamdem rationem non habere vim contra nos, quia ibi cùm homines aliunde ſciant Papam & Iudicem habere vim vt auctoritatiuè vel diſpenſet vel abſoluat, &c. intelligunt, dum illa verba audiunt, eos loqui nomine ſuo. At Sacerdos, ſi ſolùm declararet abſolutionem datam à Deo, poſſet vti eis verbis; ergo ea verba non habent vnde oſtendant Sacerdotem auctoritatiuè abſoluere.

Replico:

Replicabis adhuc; Etiam Sacerdos eſto præcisè dicat, *Hoc eſt corpus meum*, conſecrat validè; & tamen tunc nihil dicit, per quod oſtendat ſe intelligere corpus Chriſti, dum dicit *meum*, & non potiùs corpus ſuum; ergo. Quòd ſi dicas, Iam ſupponi quòd loquatur vt miniſter Chriſti, & propterea τὸ *meum* determinari ad Chriſtum, idem etiam reſponderi in præſenti poterit, ſupponi ſcilicet, Sacerdotem dare abſolutionem nomine Chriſti; ac proinde dum dicit, *Remittuntur tibi peccata tua*, poſſe intelligi, quòd remittantur ab ipſo Sacerdote. Reſpondeo tamen, Eſſe in hoc magnam diſparitatem; nam licet Sacerdos loquatur nomine Chriſti dum dicit *Remittuntur tibi peccata*, non oſtendit, quòd ipſe Sacerdos ſit iudex, prout reuerà eſt, ſed quod declaret remiſſionem factam à ſolo Chriſto; hoc autem non ſufficit pro valore eius formæ: non enim Sacerdos ſe habet vt declarans nomine Chriſti abſolutum pœnitentem, ſed debet etiam oſtendere quòd ipſe ſit iudex; pro conſecratione autem nihil eſt aliud neceſſarium, quàm quòd loquatur nomine Chriſti; eo enim ipſo τὸ *meum* ſignificat idem quod Chriſti.

Soluitur.

Sacerdos abſoluens debet vti verbis quæ indicent eum eſſe iudicem.

SECTIO TERTIA.

Quid de illis, In nomine Patris, *&c.* *&* Ab omnibus peccatis tuis.

Circa primam partem nonnulli putarunt ad valorem abſolutionis requiri ea verba, *In nomine Patris*, vti requiruntur pro valore Baptiſmi: ita Durandus, Petrus Soto & Maior apud Suarez num. 19. Nihilominùs tamen contraria ſententia eſt omnino certa; nam in Baptiſmo ideò requiruntur, quia ipſe Chriſtus expreſsè eam formam præſcripſit dum dixit, *Baptizantes eos in nomine Patris*, &c. quibus verbis ſi non omnino clarè, ita tamen id expreſſit, vt potuerit Eccleſia colligere eam Inuocationem eſſe neceſſariam; at in præſenti puncto nihil dixit aliud quàm quòd debeant remitti peccata. In Baptiſmo etiam, quia ianua eſt fidei, debuit ea profeſſio Trinitatis fieri, quæ non eſt neceſſaria in pœnitentiâ. Vnde D. Thomas quæſt. 84. art. 3. ait, ad arbitrium Sacerdotis relinqui ea verba. 15

Verba In nomine Patris, *&c. non ſunt de eſſentiâ formæ abſolutionis.*

Matth. 28.

Circa ſecunda illa verba, *Ab omnibus peccatis tuis*, multi etiam dixerunt neceſſaria eſſe, quia verbum *Abſoluo* eſt indifferens ad ſignificandam remiſſionem diuerſorum vinculorum, à quibus homo liberari poteſt. Hæc tamen ratio in primis nihil probat de particulâ *omnibus*; quia ſi dicatur *à peccatis tuis*, iam determinatur verbum ad peccata; τὸ *omnibus* autem non eſt neceſſum dicere, imò nec debet, quia Sacerdos non abſoluit ab omnibus peccatis, ſed ſolùm ab his, de quibus pœnitens ſe accuſauit. Vnde in Rituali nouo Romano expuncta eſt illa particula *Ab omnibus*. Deinde ea ratio non probat requiri τὸ *tuis*; quia ſi dico, *Abſoluo te à peccatis*, eo ipſo dico *tuis*; nam ab alienis peccatis non poteſt vllus abſolui, cùm per aliena vt talia non fuerit ligatus. Denique neque eſſe neceſſarium dicere *à peccatis* docet communis ſententia cum D. Thomâ ſuprà, Caietanus, Antoninus, Syluester, Nauarrus, quos refert Suarez ſuprà num. 20. Lugo num. 17. & in Catechiſmo Pij Quinti ſolùm dicitur eſſe de eſſentiâ formæ *Abſoluo te*: & probatur ex alijs etiam indicijs, vbi relatâ cauſſâ, ſeu delicto, eo ipſo quòd dicat Iudex *Abſoluo te*, cenſetur

A peccatis tuis non ſunt de eſſentiâ formæ abſolutionis.

Digitized by Google

cenſetur abſoluere à culpâ illâ ibi relatâ, & de quâ inſtitutum eſt iudicium illud.

16 *Obiectio.* Obijcies in contrarium; Si aliquis dicat *Dono tibi*, & non addat quid illud ſit quod donatur, non facit ſenſum perfectum, donec determinet quid illud ſit, ergo eodem modo τὸ *Abſoluo* non facit ſenſum perfectum, donec dicatur, quod ſit illud vinculum, à quo abſoluitur. In huius obiectionis ſolutione fuſiſſimus eſt Lugo à num. 19. ad 24. incluſiuè; pro quo ait aliqua eſſe verba magis ſyncategorematicè ſignificantia, vt *Vo*[illegible] *adiungo, vnio*; quæ niſi determinentur per alia, non faciunt ſenſum perfectum; & tale dicit eſſe *Dono*; alia verò eſſe magis categorematica, vt *Curro, exiſto, ægroto*, vt *Remitto, abſoluo*: quod vltimum ſignificat, Dono tibi debitum quod debes mihi, quòd ſi dicas, Adhuc eſt dubium quale ſit illud debitum, *Reſponſio.* reſpondet num. 20. Aliud eſſe manere ſenſum perfectum, non tamen manere clarum; omnia enim æquiuoca, ait, faciunt ſenſum perfectum, etſi non clarum; aliud verò, ſenſum ipſum etiam manere ſuſpenſum; vt quando dico *me vidiſſe omnem*, ſenſus eſt non ſolùm obſcurus, ſed etiam ſuſpenſus, quia illa vox *omnis* non ſignificat omnes homines, ſed poteſt conſignificare cum voce *homo, canis, leo*, &c. neque eſt ſicut vox *canis*, quæ ſe ſolâ ſignificat canem etiam terreſtrem, eſto non ſolum. Vox ergo *Dono* facit ſenſum non ſolùm obſcurum, ſed ſuſpenſum. Vox verò *Abſoluo* facit ſenſum perfectum, ſed obſcurum; ſicut ſi haberem duos ſeruos qui vocarentur Petrus, & dicerem, *Dono tibi ſeruum meum Petrum*, facerem ſenſum perfectum, non tamen clarum, quia non ſciretur quis ex illis duobus Petris donaretur; ſic ea propoſitio, *Ego te abſoluo*, & *Ego tibi remitto*, facit ſenſum perfectum, ſed obſcurum, niſi ex circumſtantijs & antecedentibus fiat clarus, prout reuerà fit; nam iuxta ſubiectam materiam intelliguntur de condonatione peccatorum. Quam doctrinam ait eſſe adeò lumini naturali conformem, vt ſapientiſſimi Iuriſconſulti ex hoc principio diuerſa reſponſa ediderint; aliquando enim dicunt actum non valere, quando vox eſt indifferens ad plura ſignificata; vt ſi teſtator dixit, *Tutor detur Titius*, cùm duo ſunt Titij; vel ſi dixerit, *Seruus libertate donetur*, cùm plures ſint ſerui, & non explicatur aliquis determinatè, vt conſtat ex Lege *Si ita fuit.* 21. §. *De rebus dubijs*; docent autem in his caſibus actum non eſſe inualidum, ſed carere effectu, non quia deſit ius, ſed probatio illius, vt dixit Iureconſultus in Lege, *Duo ſunt Titij*, &c. de teſtamentariâ tutelâ; vnde aliquando ſuſtinetur valor, & ponitur effectus, vt cùm quis habens duos ſeruos Stichos, legat Titio Stichum ſeruum: debet enim dari vnus, quem heres elegerit, vt habetur in Lege *Si quis à Titio.* 32. §. 1.

17 Tractatu de Legatis. Et cùm teſtator habens duos fundos legat vnum per vocem communem, dari debet qui minoris pretij eſt: ratio huius eſt, quia legatum eſt validum, & ſolùm impediri poterat effectus propter incertitudinem ex defectu probationis; ergo cùm ſufficienter probetur voluntas teſtatoris, ſaltem quoad aliquid, ſeu quoad id quod minus eſt, id debet dari; non deberet autem dari, niſi vox æquiuoca ſufficeret ad actum externum validum.

Confirmat id rurſus exemplo Theologico; nam ſi quis dicat animo hæretico, *Maria non fuit Virgo*, intelligens interiùs Sanctiſſimam Dei Genitricem, poſteà verò vt effugiat pœnam in hæreticos ſtatutam dicat ſe locutum de Mariâ Magdalenâ, in foro quidem exteriori puniri non poſſet; verè tamen eſſet hæreticus, & incurreret eas pœnas, &c. ergo licet verbum *Abſoluo* ex ſe ſit indifferens ad ſignificandum hoc vel illud vinculum, poterit tamen ex loquentis intentione determinari ad ſignificandam abſolutionem à peccatis.

Si iterùm obieceris etiam verbum *Dono*, ſignificat donari aliquid; nam qui donat, dat vtique aliquid quod erat ſuum; & tamen ſenſus manet imperfectus; ergo. *Obiectio.* Reſpondet verbum illud *Dono* ſignificare quidem dari aliquid quod erat donantis, non tamen ſupponere pro illo dono; nam, vt aduertunt Summuliſtæ, latiùs patet in vocibus ſignificatio quàm ſuppoſitio; nam pater ſignificat filium, & non ſupponitur pro illo; ſic etiam vox *Dico* vel *Promitto* facit hominem venire in alicuius rei dicendæ cognitionem, non tamen ſupponitur pro eâ; & huiuſmodi eſt hoc verbum *Dono*, quod non ſupponitur pro re donatâ, vti in hoc complexo, *Liber, qui eſt meus*, illæ voces, *qui eſt meus*, indicant præcedere aut ſubſequi voces, per quas ſignificatur aliquid, de quo dicitur eſſe meum; ipſæ tamen non ſupponuntur pro illo; ſed id habet ſola illa vox *liber*: ita dum dico *Librum dono tibi*, illi voci *dono* ſolùm reſpondet hic ſenſus, *Eſſe facio in dominio tuo quod erat meum*; librum tamen ipſum non ſignificat. At verò *Condono, remitto, abſoluo*, etiam ſupponuntur pro illâ re quæ remittitur; id quod conſtat ex hominum communi modo loquendi, qui vtuntur his vocibus frequenter ſine addito, vt in voce *parco* frequentiſſimum eſt; vt cùm dico, *Parce mihi*, &c. Hæc fusè eo loco Cardinalis. *Reſponſio.*

Mihi tamen hæc doctrina videtur nec vera, nec neceſſaria ad rem præſentem, imò non valdè ſibi conſtans; non quidem neceſſaria pro re præſenti, quia ſufficit dicere, quòd τὸ *Abſoluo* in his circumſtantijs, & ſuppoſitâ confeſſione peccatorum, determinetur ad ſignificandam abſolutionem à peccatis: id quod optimè dixerat duobus verbis Suarez; nec fuit neceſſaria illa propoſitio, *Ego tibi dono*, quæ ſic abſolutè prolata non determinat, quid ſit illud quod donat. 18 *Abſoluo determinatur à circumſtantijs & confeſſione ad ſignificandam remiſſionem peccatorum.*

Addo Primò, Si quis mihi diceret, *Dona mihi hunc librum*, & ego dicerem, *Ego dono tibi*, non minùs facturum ſenſum perfectum & perfectiſſimum de donatione libri, quàm dum quis dicit, *Rogo te, abſoluas me à peccatis*, & ego reſponderem, *Abſoluo te*, nec puto, niſi quærendo nodum in ſcirpo, poſſe inter has duas propoſitiones quoad punctum præſens vllam inueniri diſparitatem; ac proinde cum diſtinctione hac datâ concedi debebat, idem eſſe de *Dono* ac de *Abſoluo*.

Addo Secundò, abſtrahendo ab his circumſtantijs, Eam putaui putamque eſſe inter eas duas voces *Dono* & *Abſoluo* differentiam; non quòd vna facit ſenſum ſuſpenſum, altera non ſuſpenſum, licet obſcurum: vtraque enim facit ſuſpenſum, vtraque obſcurum; (ſi tamen ſenſus obſcurus à ſuſpenſo hic & nunc diuerſus ſit;) ſed quòd vna magis quàm alia, quia plures res ſunt quæ *Quonam ſit differentia inter dono & abſoluo.*

poſſunt

poſſunt donati, quàm à quibus poteſt homo abſolui: ſi enim tot eſſent poſſibilia debita diuerſa, à quibus homo poſſet abſolui, quot ſunt res quæ poſſunt donati; eadem planè ſine vllâ excogitabili differentiâ eſſet vel ſuſpenſio ſenſus, vel obſcuritas; quòd autem res quæ poſſunt donari ſint plures, eſt omnino per accidens ad hoc, quòd vna vox non faciat ſenſum perfectum, & altera faciat, vel ad hoc, quòd vna non ſupponatur pro re donatâ, eſto eam ſignificet, altera verò ſupponatur; vt ſi dicerem; Vnus ex his duobus occidit Petrum; vel dicerem, Vnus ex his centum, vtrobique eſſet idem ſenſus quoad punctum obſcuritatis aut indeterminationis; niſi quòd intra idem genus eſſet maior indeterminatio in vnâ quàm in alterâ propoſitione. Hæc ſunt omnia myſteria claiè poſita earum propoſitionum.

19 Addo Tertiò, Me non capere quare adducantur illa varia placita Iuriſconſultorum, & variæ illæ leges; & cur dicatur illud punctum de ſenſu imperfecto eſſe adeò iuxta lumen rationis naturalis, vt inde ortæ fuerint illæ diuerſæ leges: etenim cùm illæ leges diuerſæ ſint circa eadem verba *Dono* & *Conſtituo*, non capio quomodo oſtendant differentiam illius *Dono* à verbo *Abſoluo*, ſi vna lex, quæ agit de propoſitione non habente ſenſum, ageret de verbo *Dono*, & altera habens ſenſum perfectum ageret de verbo *Abſoluo*, eſſet id ad rem noſtram; at cùm vtrâque ex parte accuſatiui habeat eumdem terminum æquiuocum Titium & Stychum, niſi quòd in vnâ Titius deſignetur pro tutore, in alterâ Stychus donetur, & hæc de verbo *Dono* ſit clarior quàm altera, non poteſt inde vllo modo probari imperfectus ſenſus verbi *Dono*, imò potiùs contrarium. Abſolutè autem quoad ſenſus differentia nulla eſt inter illas, ſed ideò prior non habet effectum, quia inter duos Titios disiunctiuè conſtitutos, non eſt maior ratio cur vnus præferatur âlteri, ideoque non poteſt habere effectum, ne vni fiat iniuria præferendo illi alterum; in donatione verò ſerui Stychi aut agri cùm heres non teneatur dare Legatario pluſquam verba ipſa teſtatoris requirant, hæc autem non niſi vnum agrum & vnum ſeruum petant, poteſt heres eligere ſeruum, qui minùs ſit ſibi vtilis, & agrum peiorem, & illum donare Legatario. Hæc eſt tota ratio diuerſitatis independens ab integro, à ſuſpenſo & obſcuro ſenſu.

Cur ſortiatur effectũ voluntas teſtatoris legantis indeterminatè vnum ex ſeruis, fundis, &c. non item conſtituentis vt ex duobus Titys alter ſit tutor.

Addo Quartò, Quòd vltimo loco docetur, ſcilicet verbum *Dono* ſignificare quidem aliquid dari, non tamen ſupponi pro illo quod datur; quia iuxta Summuliſtarum regulas voces non ſupponuntur pro omnibus rebus quas ſignificant; hoc inquam deſtruere totam doctrinam huius Auctoris, & eodem omnino modo ſine vllâ protſus differentiâ habere locum in verbo *Abſoluo* & *Remitto*; & quidem per hoc deſtrui totam doctrinam præcedentem patet, quia illa in eo fundabatur vnicè, quòd verbum *Dono*, niſi ponatur illi accuſatiuus, facit ſenſum imperfectum; quia adhuc non poſſum ſcire quid ſit illud, quod eſt donatum: & ad hoc adducitur illa inſtantia eius propoſitionis *Dico tibi*, quæ eſt imperfecta, donec explicem quid ſit illud quod

20 dicere volo. Hæc autem doctrina vltima iam ponit exemplum in propoſitione illâ *Dono tibi librum*, quæ ſine dubio habet ſenſum perfectum & perfectiſſimum; ac proinde ex hac parte per illam optimè poſſet perfici Sacramentum; & fortaſſe ſi dicat Sacerdos, Dono tibi remiſſionem peccatorum, erit idem ac Abſoluo te à peccatis, imò omnino erit valida forma: quomodo ergo iam hoc concordat cum illâ aliâ propoſitione de ſenſu ſuſpenſo, quem facit verbum *Dono?* nam quoad hoc parum eſt quòd dicat *Dono tibi aliquid*, vel quòd dicat *Dono tibi librum*: in vtrâque enim & τὸ *aliquid* & τὸ *librum* ſignificatur à verbo; non tamen verbum ſupponitur pro illis. Quòd verò hoc idem ſit dicendum de verbo *Abſoluo* eſt meo iudicio lumine naturæ euidentiſſimum; nam ſicut hic Auctor dicit in hac propoſitione *Dono tibi librum*, verbum *Dono* ſolùm ſupponi pro hoc, *Dono tibi qui eſt meus*, pro τὸ autem *libro* non ſupponi: ita ſine vllâ excogitabili differentiâ, quando dico, *Abſoluo te à peccatis*, τὸ *Abſoluo* ſolùm ſupponitur hoc modo, *Remitto tibi quæ commiſiſti*, pro τὸ autem *peccatis* verbum illud non ſupponitur; eſtque ratio generalis ad omnia verba quantumcumque determinata, vt *Amo, odio habeo*, &c. nam illa non ſupponuntur niſi pro actu ipſo amoris; pro accuſatiuo verò additur, aut pro ablatiuo *Aufero à te peccata tua*, non ſupponitur verbum. Neque hîc eſt vlla differentia alia, niſi quam in initio notaui, quòd quando dicitur verbum *Dono*, ſolitariè poſſit extendi ad mille res v.g. verbum autem *Abſoluo* non niſi ad tres vel quatuor; quæ differentia eſt ſolùm penes magis & minus: eſt etiam ea diuerſitas, quòd in circumſtantijs confeſſionis ab omnibus vſurpatur ſolùm pro abſolutione à peccatis, ſicut aliquando ſolet vox analoga ſolùm accipi pro analogato præcipuo. Iam autem oſtendi, eo ſenſu in ſimili circumſtantiâ ſi Petrus petijſſet, *Dona mihi remiſſionem peccati*, ſi reſponderem *Dono tibi*, facerem eumdem ſenſum. Hæc latiùs proſecutus ſum, quia non vellem in rebus claris quærere difficultates ſine fundamento, & facere maiora in eis myſteria quàm teneiâ ſint, maximè per quæſtiones de vocibus, ſed rem diſtinctè euolutis terminis obſcuris declarare.

SECTIO QVARTA.

Soluitur obiectio quædam, & an ſolum verbum Abſoluo *ſufficiat ſine* te.

IAM autem inſurgit contra nos difficultas ſatis grauis; videtur enim ſequi, etiam ſufficere dicere *Abſoluo*; quia vti ex circumſtantijs determinatur ea vox ad peccati remiſſionem, ita ex ijſdem circumſtantijs hominis ſua peccata confitentis dicere *Abſoluo* determinatur ad hunc numero hominem: & ita ſentit Sotus in 4. diſp. 22. quæſt. 1. art. 1. §. *Poſtremum tandem dubium*; vbi ait, In articulo mortis ſi periculum eſſet poſſe Sacerdotem cum intentione abſoluendi ſimul à cenſuris & peccatis proferre verbum *Abſoluo*. Circa quod obiter noto, me non videre, cur eo caſu Sacerdos ille non poſſet addere *te* in omnem ſaltem euentum, vt propterea dixerit Sotus, eo caſu mortis poſſe proferri ſolum *Abſoluo*; nam per prolationem τὸ *te* poſt *Abſoluo* nec moreretur citiùs infirmus, nec tardiùs proferretur τὸ *Abſoluo*. Sed quidquid hac de re ſit, 21

Lugo

Lugo reſpondet huic difficultati, *τὸ Abſoluo* non habere ex ſe vim ad ſignificandum eum qui abſoluitur; quòd autem eam habeat ex circumſtantijs non ſufficere, quia tunc ſignificatio non tribuitur ſolis verbis, ſed circumſtantijs vel interrogationibus, quæ partialiter tunc concurrent ad eam ſignificandam; voluit autem Chriſtus formam huius Sacramenti eſſe talem, vt ſecundùm ſe verba huius Sacramenti ſufficienter ſignificent. In matrimonio autem, quod nutibus abſque verbis poteſt confici, non eſt mirum, ſi poſtquam quis interrogatus eſt, *Viſne hanc habere in vxorem*, reſpondendo *Volo*, eſto nullum accuſatiuum adijciat, faciat Sacramentum; quia ibi poteſt ſignificatio venire ex circumſtantijs. In pœnitentiâ autem id non ſufficit, ac proinde ſicut ſi Sacerdos interrogatus, *Viſne me abſoluere*, dicat *Volo*, non abſoluit; quia *τὸ Volo* hoc ex ſe non ſignificat, licet ex circumſtantijs id denotet: ita eodem modo dicendum de verbo *Abſoluo* poſito ſolitariè ſine *te*. Nihilominùs addit, Si ponatur *Abſoluo à peccatis tuis*, fore ſufficientem formam; quia per *τὸ tuis* iam verba ipſa explicant perſonam pœnitentis, eſto deſit accuſatiuus iuxta regulas Grammaticæ. Hoc vltimum mihi omnino probatur, quia reuerâ idem planè eſt dicere *Abſoluo te à peccatis*, ſeu *Abſoluo à tuis peccatis*; nam à peccatis ſolus ille abſoluitur, cuius ea peccata ſunt; vnde dicendo *tuis* iam determinatur clariſſimè perſona.

22 Hinc tamen, antequam ad priorem difficultatem veniamus, moueo nouum dubium; videtur enim ſequi, non eſſe neceſſarium dicere *à peccatis*, ſed ſufficere *Abſoluo à tuis*, eſto ſit barbariſmus Latinè loquendo: ratio ex dictis videtur manifeſtiſſimè colligi; nam *τὸ Abſoluo* iam ſignificat peccata, & ſolùm ei deeſt determinatio perſonæ; at hæc omnino determinatur per *τὸ à tuis* iuxta immediatè dicta; ergo non erit neceſſarium addere *τὸ peccatis*; hoc autem videtur duriuſculum; ergo. Ex prioris dubij ſolutione huius ſecundi etiam intelligetur.

Eam autem inuenio difficultatem circa ſolutionem eius Auctoris, quòd reuerà (vt fuſiùs oſtendi paulò antè) *τὸ Abſoluo te* ſignificet à peccatis, non ab irregularitate, excommunicatione, à carcere, à debito pecuniario, &c. omnino pendet à circumſtantiis (vt dixit Suarez & nos ex ipſo:) vt enim *τὸ Dono* denotat aliquod proprium dari, licet, quia multa ſunt quæ poſſunt donari, non explicet quod illud ſit; ac proinde, ſi vnicam tantùm rem haberem donandam, dicere *Dono tibi*, eſſet ſenſus clarus. Sicut ait hic Auctor, Si vnicum haberem ius aduerſus alterum, tunc dicere *Condono tibi*, eſſet res clara, & faceret ſenſum perfectum. Ita eodem modo *Abſoluo* eſt indifferens ad hoc aut illud ſignificandum, licèt, quia pauciora ſunt, à quibus homo abſolui poteſt, quàm quæ donari ei poſſunt, ideò aliquantulùm ſit minor indifferentia; hoc tamen omnino eſt per accidens; quia ſi indifferentia inter duo poteſt determinari per circumſtantias, & hoc non obeſt ſignificationi verbi pro formâ Sacramenti, profectò quòd ea indifferentia ſit inter plura ſignificata, ſi tamen determinatur ad vnum per circumſtantias, non erit contra rationem ſignificationis verbi pro formâ Sacramenti. Ad quod punctum eſt per accidens, quòd verbum ſupponatur vel non ſupponatur pro illo ſignificato: nam & in hoc ea duo verba eſſe paria oſtendi clarè; & in illâ propoſitione, *Dono tibi librum*, ait hic Auctor *τὸ Dono* non ſupponi pro libro; & tamen ex ſe ea eſt ſufficiens ex hoc capite pro formâ Sacramenti.

Hinc dico valdè eſſe probabile conſequenter ad eam doctrinã, quòd ſi ſufficiat *τὸ Abſoluo te* ſine *à peccatis*, etiam ſufficere *Abſoluo* iuxta ſententiam Soti; à fortiori autem ſi addatur *à tuis*, vt in ſecundo dubio diximus. Neque hinc ſequitur, quod obijciebatur, ſi pœnitens poſt confeſſionem ante datam abſolutionem dicat, *Vis me abſoluere*, fore vt ſufficiat reſpondere *Volo*: etenim etiam tunc *τὸ Volo* non ſignificat actualem abſolutionem, ſed voluntatem reflexam illam dandi; vti *Volo currere* non ſignificat *Curro*, *Volo amare* non ſignificat *Amo*, & *Volo baptizare* non ſignificat *Baptizo*; debet ergo eſſe verbum quod ſignificet actualem abſolutionem, quale eſt *Abſoluo*, *remitto*, &c. quod & actuale exercitium & voluntatem ſignificat. 23 *Probabile eſt ſufficere ad formam abſolutionis* Abſoluo.

Difficilius poſſet obiici, quia ſi interrogaretur Sacerdos, *Remittiſne mihi peccata*, & hic reſponderet *Ita*, iam ex ſignis eſſet idem ac dicere, *Abſoluo te*. Idem vrgetur, ſi pœnitens diceret, *Donáſne mihi remiſſionem*, & ille reſponderet *Dono*; eo enim caſu *τὸ Dono* idem eſſet ac *Abſoluo*; & tamen nec hoc *Dono*, nec *τὸ ita* ſufficeret etiam in his circumſtantiis; ergo nec *τὸ Abſoluo*. Idem vlteriùs vrgetur in ipſâ formâ Baptiſmi; nam etiamſi quando ego actu abluo Petrum v.g. dicerẽ *Baptizo*, non addito *τὸ te*, idem ſit ac dicere *Baptizo te*; nullus tamen dixit illam formam eſſe ſufficientem; ergo neque ſufficiet *τὸ Abſoluo* ſine *te*. Reſpondeo ergo abſolutè, Chriſtum Dominum in horum Sacramentorum inſtitutione voluiſſe vt omnino determinatè ſignificetur perſona ipſa cui Sacramentum confertur; idque nobis conſtare ex ſenſu Eccleſiæ; neque fuiſſe contentum vt id colligeretur ex circumſtantiis aut ſignis aliis; vnde nullo modo ſufficere *τὸ Abſoluo*; quoad alias verò ſignificationes, ſcilicet, vtrùm ea determinata perſona abſoluatur à peccatis, an ab excommunicatione, an à debitis pecuniariis, fuiſſe contentum vt verbum ex ſe indifferens ad quodcumque ſignificandum determinaretur ad hoc potiùs quàm illud ex eis circumſtantijs. *Chriſtus voluit vt determinatè ſignificetur perſona cui Sacramentum confertur.*

24 Fortaſſe id poſſumus ex principijs Logicis vlteriùs declarare. Nam vox *animal* reuerà dicitur ſignificare omnia animalia, eſto non vnum potiùs quàm aliud; ergo *Abſoluo* ſignificat etiam omnem liberationem ab omni debito, non tamen magis vnam quàm alteram: at *τὸ Abſoluo* non videtur ſignificare hunc & illum, non ſolùm vnum magis quàm alterum, ſed nec omnes confusè; ergo eſto non dicatur *Abſoluo à peccatis*, adhuc tamen ponitur verbum id expreſsè ſignificans, licet non ſpecialiter; at *Abſoluo* nec ſpecialiter nec expreſsè ſignificat perſonam patientem. Hæc ratio habet probabilitatem, poteſt tamen vrgeri contra illam; quia etiam qui dicit *Abſoluo*, dicit aliquem; ſub nomine autem *alicuius* iam comprehenduntur omnes, licet non diſtinctè. Reſpondeo, *Abſoluo* non ſignificare expreſsè aliquem, ſed id colligi ab intellectu, & quaſi inferri per conſequentiam ex regulâ

Digitized by Google

generali Grammaticæ, quòd quodlibet verbum actiuum debet habere accuſatiuum aliquem; hinc fit vt quando explicatur *τὸ Abſoluo* in Calepino, non dicitur, Abſoluo ſignificat hunc vel illum, vel illum; dicitur tamen, Significat liberare & à culpâ & à pœnâ & à debito pecuniario, &c. hoc autem ſufficit, vt verè dicatur ſignificare hîc & nunc remiſſionem culpæ; quo ſenſu non facerem differentiam ego inter hoc verbum *Abſoluo* & inter *Dono*, niſi fortè quatenus *Dono* videtur ſolùm eſſe determinatum ad donandas res alias ab offenſis diſtinctas; eſt tamen ſatis probabile, ſi poſt confeſſionem pœnitens diceret, *Dona mihi remiſſionem culpæ*, & Sacerdos diceret, *Dono tibi*, fore validam abſolutionem, vti eſſet, ſi expreſsè adderetur *Dono tibi remiſſionem.* Et ſatis de his moleſtis replicis, à quibus faciliùs liberaremur, ſi diceremus neceſſarium eſſe ad valorem formæ, *Abſoluo te à peccatis:*

SECTIO QVINTA.

An ſaltem ea verba concurrant ad effectum abſolutionis.

25 ILLVD diſcutiendum, An, eſto neceſſaria non ſint ea verba, de facto tamen concurrant ad infuſionem gratiæ & remiſſionem peccatorum. Pater Vaſquez ſuprà n.4. omnino putat, quando proferuntur, concurrere, & non poni effectum, donec illa proferantur: id quod docuerat priùs Henriquez lib.4. de Pœnitentiâ cap.11. & alij; nam quando verba, quæ adduntur, continebantur implicitè in alijs verbis, tunc illud idem verbum additum expreſsè debet operari non minùs quàm implicitè; ergo cùm *τὸ à peccatis tuis* contineatur in *τὸ Abſoluo*, debet, quando expreſsè ponitur, concurrere. Meritò hanc ſententiam reijcit Lugo ſuprà à num.29. quia ſi verbum illud *Abſoluo* ex ſe includit implicitè *à peccatis*; ergo antequam ponantur hæc verba, iam eſt poſita cauſſa ſufficiens gratiæ; ergo non poteſt differri effectus ad finem illorum.

Obiectio: Soluitur.

Dices, Differri ex intentione proferentis. Sed contrà, quia proferens non habet in ſuâ poteſtate vim differendi effectum poſt poſitam eius cauſſam ſufficientem; nam effectus ſequitur neceſſariò; ipſe autem nequit efficere, vt ſint aut non ſint ſufficiens cauſſa ea verba, quæ ex ſe ſunt ſufficientia. Id quod ego confirmo in hac ipſâ materiâ: Nam *τὸ Ego* continetur implicitè in *τὸ Abſoluo*; ergo ſi Sacerdos haberet intentionem hoc modo proferendi verba, *Abſoluo te à peccatis tuis ego*, non deberet dari effectus ille ante prolatum *ego*; quod eſt planè improbabile; ſimiliter cùm *τὸ te*, quando loquor cum Petro, implicitè ſignificet Petrum. Si ego vellem hoc modo dicere, *Ego abſoluo à peccatis tuis te Petrum*, etiam non conferretur gratia ante prolatum *τὸ Petrum*. Tertiò, cum *τὸ à peccatis tuis* includat implicitè ea peccata, quæ ille eſt confeſſus, & à quibus re ipſâ abſoluitur, ſi Sacerdos haberet intentionem ea exprimendi hoc modo, *Abſoluo te à peccatis tuis, duabus fornicationibus, tribus iuramentis falſis*, &c. non conferretur effectus gratiæ vſque dum expreſsè nominaret ea peccata; hoc autem quis non dicat eſſe improbabile? In conſecratione idem dici poteſt; nam *τὸ meum* implicitè includit Chriſti: ſi ergo Sacerdos vellet hoc modo addere, *Hoc eſt corpus meum*, id eſt Chriſti, non fieret conſecratio ante addita ea verba vltima. Quæ omnia planè ſunt contra ſenſum omnium, & per hæc retorquetur ſimul ratio Patris Vaſquez.

Secundò principaliter poſſumus contra illum argumentari; Quia minùs benè videtur docere, verba quæ non continentur in prioribus, ſi addantur, nihil operari, quæ tamen continentur operari: etenim ſi quis cum intentione ab initio dicendi aëreum conſecraret hoc modo, *Hoc eſt corpus meum aëreum*, nihil faceret; ergo verba etiam non contenta in prioribus nocent, ſi addantur, eſto id proueniat ex defectû debitę intentionis circa loquelam; ergo quando è contrario quis habet rectam intentionem, & profert verba neceſſaria, & ex ſe ſufficientia, cùm non poſſit illis auferre debitam ſignificationem, debebit cauſare effectum antequam addat illa ſuperflua; quandoquidem continentia horum in prioribus potiùs iuuet, vt cauſſetur effectus ſtatim, quàm vt ſuſpendatur; quia ſi ſunt contenta, iam ſunt implicitè dicta; ergo non eſt neceſſum ea exſpectare. 26

Obiectio.

Dices adhuc fortaſſe pro Vaſquez; Poſt debitam formam debet expectari morula, vt ſciatur, an aliquid addatur deſtruens verum ſenſum; quòd ſi additur, forma reddetur nulla, ſi verò additur aliquid pertinens, hoc ipſum erit pars formæ. Hoc tamen argumentum patitur eas inſtantias, quas immediatè antè adduxi, quando poſt finem ponitur *τὸ ego* vel *Petrum*, &c. Deinde fusè oſtendi in materiâ de Sacramentis Tomo præcedenti eam morulam in ſolo matrimonio addendam.

Quando concurrant ad effectum abſolutionis illa verba à peccatis tuis, &c.

Dico ergo ad præſentem quæſtionem, Si Sacerdos incipiat per illa verba *à peccatis tuis*, illa concurrere, quia ſunt pars formæ, & veniunt tempeſtiuè pro effectu; ſicut concurrit *τὸ ego* quando incipio dicendo, *Ego te abſoluo*; ſi verò poſt prolata illa verba *Abſoluo te* proferantur, tunc non concurrere ad effectum; hic enim (vt probatum eſt) iam eſt tunc poſitus.

Obiectio.

Dices; Ergo eſto addatur *Abſoluo te à peccatis alienis*, adhuc erit valida abſolutio; quia quando additur *τὸ ab alienis*, iam erat poſitus effectus. Reſpondeo, Si ab initio intentio fuit recta, & mutata primò eſt poſt dictum *Abſoluo te*, omnino fore validam, vti vniuerſaliter de omni additione, quæ videtur facere ſenſum contrarium, diximus Tomo præcedenti, dum de Sacramentis egimus: vbi etiam diſcuſſi doctrinam Cardinalis Lugo diſtinguentis inter has duas additiones, *aëreum* & *quod eſt aëreum*.

Reſponſio.

27 Dixique moraliter & Grammaticaliter in ordine ad ſenſum eſſe idem; quare ſi, qui voluit conſecrare, habuit ab initio animum dicendi, *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis non tradetur*, ſeu *quod eſt aëreum*, perinde non conſecraturum validè, ac ſi habuiſſet animum dicendi, *Hoc eſt corpus meum aëreum*, ſeu *numquam mortuum:* ſi autem ab initio non fuit mens hæc verba ponendi, ſed primò eſt concepta poſtquam dixerat, *Hoc eſt corpus meum*, non oberit conſecrationi, ſiue dicatur *aëreum*, ſiue *quod eſt aëreum.*

Diximus ea verba, *à peccatis tuis*, ideò non concur-

concurrere, qnia implicitè continentur in prioribus: hinc autem poſſet aliquis inferre; Ergo ſaltem illa *In nomine Patris*, &c. concurrent; quandoquidem non includuntur implicitè in illis *Abſoluo te*, & aliunde faciunt vnam propoſitionem cum illis. Reſpondet Lugo, Ea verba non facere vnam propoſitionem, ſed diſtinctam, quia in eis continetur inuocatio ſanctiſſimæ Trinitatis; inuocatio autem eſt oratio diſtincta ab illâ *Abſoluo te.* Ego quidem valdè dubito de hac doctrinâ, quia *τὸ In nomine* eſt idem ac ſi dixiſſet *auctoritate ſanctiſſima Trinitatis*; hæc autem non facit propoſitionem diſtinctam, ſicut quando in abſolutione dicimus, *Et ego auctoritate ipſius te abſoluo*, hæc verba *auctoritate ipſius* non faciunt magis propoſitionem diſtinctam quàm illa *à peccatis tuis* poſt *τὸ Abſoluo te*: quòd autem Patres & Concilia dicant in Baptiſmo inuocari ſanctiſſimam Trinitatem, ſolùm denotat ibi nominari tres perſonas, & illarum auctoritate conferri Baptiſmum; per hoc autem nihil Patres inſinuant de oratione diſtinctâ, ſicut ſi in formâ abſolutionis deberet ex neceſſitate dici, *Ego te auctoritate ſanctiſſima Trinitatis abſoluo*, iure merito diceremus inuocari in eâ formâ ſanctiſſimam Trinitatem; per hoc autem ablatiuus ille non faceret orationem diſtinctam.

An aliquid operentur in abſolutionis formâ In nomine Patris, &c.

Secondò dico; Solutionem obiectionis non pendere vllo prorſus modo ab hoc puncto, ſed à veritate illâ vniuerſali, quam nos ſtatuimus ſuprà, ſcilicet cùm primùm ponuntur verba neceſſaria & ſufficientia pro effectu Sacramenti eo ipſo illum cauſſari ſiue interim addantur alia verba implicitè contenta in prioribus, ſiue non contenta, & ſiue illa ſint per modum orationis diſtinctæ, ſiue per modum eiuſdem: ſi enim additio verborum, quæ implicitè continentur in prioribus, & quæ non ſunt neceſſaria, non ſuſpendit effectum Sacramenti, etiamſi illa addita ſint per modum vnius orationis cum priori, multò minùs additio eorum, quæ non continentur implicitè, ſuſpendet effectum Sacramenti, quando ea additio non eſt neceſſaria, eſto ſit per modum vnius orationis, quia non continentur in prioribus, multò magis adhuc facit illa verba eſſe extra Sacramentum quàm ſi continerentur; quandoquidem neque implicitè neque explicitè ad illud pertinent. Non ergo petenda ſolutio ex eo quòd *τὸ In nomine Patris, & Filij*, &c. ſit noua oratio, ſed ex eo quòd ſint verba non neceſſaria; pro effectu autem Sacramenti non expectatur finis totius orationis, ſed vt ſit ſenſus perfectus quatenus ad Sacramentum pertinet, ſiue adhuc ſequantur aliæ particulæ per modum eiuſdem orationis, non tamen turbantes priorem ſignificationem, ſiue non.

SECTIO SEXTA.

Quem ſenſum habeant ea verba.

28 SVPPONO ex dictis ſuprà Sacerdotes habere poteſtatem abſoluendi à culpâ & pœnâ; quando ergo homo non eſt abſolutus, facilis eſt verborum ſenſus, ſcilicet *Te abſoluo à culpâ & pœnâ*. Eſt ergo difficultas, caſu quo iam anteà eſſet remiſſa culpa & pœna; tunc enim nihil videtur remanere à quo abſoluatur; ac proinde videntur illa verba falsò tunc proferri. Quæ difficultas etiam militat contra illos, qui dicunt Sacerdotem ſolùm poſſe abſoluere vel à pœnâ vel ab obligatione confitendi, non autem à culpâ; nam iam ab hoc ipſo poteſt ſupponi abſolutus per præcedentem confeſſionem, cùm non teneatur bis eadem peccata confiteri.

SVBSECTIO PRIMA.

Proponuntur variæ ſententiæ.

SCOTVS & Caietanus apud Patrem Soarez diſp. 19. ſect.2. num.10. opinantur *τὸ Te abſoluo à peccatis tuis* intelligendum cum hac tacitâ conditione *quantum indiges*; hæc tamen ſententia nudè ſumpta falſa eſt, quia quando nullo modo indigeret, nulla eſſet abſolutio, & abſolutè loquendo nullus etiam eſſet effectus verborum; & verò ſub eâ tacitâ conditione etiam poſſet dici *Abſoluo te*, eſto ille nulla peccata haberet.

Variæ ſententiæ de ſenſu verborum abſolutionis reiectæ.

Diuus Thomas quæſt.84. art.3. ad 5. ait *τὸ Te abſoluo* idem eſſe ac ſi diceret, *Sacramentum abſolutionis tibi impendo.* Verùm neque hæc explicatio ſufficit, quia ſequitur, illa verba eſſe reflexa ſupra ſe, & ſolùm ſignificare ſeipſa; nam Sacerdos ex ipſo Sacramento nihil dat niſi verba. Dico *ex Sacramento*; nam effectus remiſſionis peccati & productio gratiæ non ſunt Sacramentum; vnde dicere, *Confero tibi Sacramentum*, nihil denotat immediatè de gratiâ aut remiſſione ipsâ; eſſet ergo ea reflexio verborum adæquatè ſupra ipſa verba; hoc autem & fortè omnino repugnat, & cùm nihil aliud ſignificet non poteſt explicari, cur magis faciat Sacramentum pœnitentiæ quàm aliud quodlibet: nam quòd verba de ſe dicant, *Ponimus nos*, à parte rei, non ſpectat ad confeſſionem potiùs quàm Extremam Vnctionem.

Pater Coninck diſp 4. dub.8. ait ex peccato etiam remiſſo manere ſemper quamdam indignitatem, ratione cuius, ceteris paribus, qui peccauit minùs dignus eſt beneficiis diuinis quàm qui non peccauit; ſicut in humanis ſi duo Regis amici nobilitate, diuitiis, &c. omnino æquales, vnus offendiſſet anteà Regem, alius non, procul dubio licet offenſa eſſet iam dimiſſa, minùs dignus eſſet nouo fauore regio, qui illum offenderat quàm alter; hanc indignitatem dicit ſemper in hac vitâ durare, imò numquam in ſe minui, quia, ceteris paribus, ſemper qui peccauit eſt indignior beneficio præ illo qui non peccauit. Addit tamen indirectè eam minui quatenus augetur gratia, quæ præponderat ex alterâ parte perinde ac ſi relictâ in plumbo totâ ipſius grauitate Deus ſemper adderet qualitatem aliam leuem, quæ illud traheret ſurſum; ſemper quidem eſſet ibi impedimentum ne plumbum aſcenderet in altum, & ſemper ex ſe illa grauitas traheret deorſum; ſemper tamen minueretur per contrariæ qualitatis additionem; eſſet ergo etiam tunc verum, ceteris paribus, ob eam grauitatem minùs trahi in altum plumbum illud. Hinc explicat, quomodo ſemper in omnibus confeſſionibus propriè ſint vera illa verba, quatenus ſemper abſoluitur homo ab eâ indignitate, licet quoad pœnam & culpam omnino iam ſint pec-

29 *Sententia P. Coninck de ſenſu verborum abſolutionis.*

cata remiſſa ; & ad hoc inducit verba illa Dauid, *Amplius laua me ab iniquitate meâ* ; quam tamen iam ſciebat ſibi eſſe remiſſam. Hanc Patris Coninck doctrinam tetigimus Tomo 7. de Sacramentis, cuius examinationem fuſiorem huc reiecimus.

Pſalm. 50.

30 *An poſt remiſſum peccatum quoad culpam & pœnam maneat adhuc aliqua in homine indignitas, quæ per ſequentes abſolutiones tollatur.*

Fateor quidem hæc acutè excogitata; mihi tamen nec vera nec ſolida videntur ; nam cùm dicat illam indignitatem ſemper durare in hac vitâ, non tamen in alterâ, videtur gratis omnino diſcurrere;& verò,ſi ratio ipſius quidquam probat, illud ſanè, non minùs in alterâ durare, cùm etiam tunc ſit verum dicere, Hic offendit olim Deum,alter verò non; ergo ſi in reliquis duo illi ſint omnino pares,ſemper verum erit dicere,Ille qui peccauit eſt minùs dignus fauore Dei: quòd enim de facto Beati non impediantur peccatis præcedentibus à nouis beneficijs accipiendis, non probat eos non habere eam indignitatem, ſed Deum illam non conſiderare ; ſicut etiam in hac vitâ ſæpè non denegat Deus beneficia propter peccata dimiſſa, cùm tamen in ſententiâ ipſius Patris Coninck ſemper etiam in iuſtis duret ea dignitas. Quòd ſi dicas eam in ſe deſtrui poſſe,& ita fieri in Beatis, cur quæſo non etiam aliquando ſaltem deſtruitur in viatoribus ? vel vnde id poteſt inferri ? Porrò eam indignitatem poſſe deſtrui etiam in hac vitâ omnino eſt mihi certum;nam cùm ea conſiſtat in indecentiâ peccati præteriti, moraliter apud Deum permanentis, procul dubio poteſt Deus illam deſtruere condonando ex integro offenſam, non ſecùs ac deſtruit offenſam habitualem, & non ſolùm vt contendit Pater Coninck per contrapoſitionem gratiæ illam minuere, ſed independenter ab vllâ infuſione gratiæ eam tollere. Tunc autem licet verum ſit, ceteris paribus, minùs dignum eſſe eum qui peccauit, quàm qui non peccauit; inde tamen nihil concluditur de duratione eius indignitatis ; quia tunc repugnat intelligi cetera eſſe paria ; nam per condonationem ipſam formaliter efficitur,ne poſſint eſſe cetera paria. Condonatio enim non poteſt eſſe reſpectu illius, qui non peccauit; per eam autem iam redduntur illi pares, vt quidquid habebat malè per peccatum, ſit ablatum per eam condonationem. Habet autem hoc adhuc maximè locum, quando ex parte ipſius hominis ponitur actio, quâ compenſatur illa offenſa (vt pro venialibus ſaltem poteſt offerri ; & tamen ipſa venialia ſunt materia ſufficiens pro confeſſione ſecundâ;) etenim eo caſu cùm vnus obtulerit Deo compenſationem, alter non, clariſſimè conſtat non poſſe eſſe cetera paria inter illos: quòd ergo ea indignitas omnino poſſit tolli,non videor mihi vllo modo dubium.

Iam verò ſi ſemel hoc ſupponamus, videtur etiam longè probabilius re ipsâ & de facto tolli; vel quia Deus illam omnino condonat per Sacramentum intuitu maximè meritorum Chriſti, quæ in Sacramentis operantur; vel quia pro venialibus poteſt iuſtus tot actus bonos offerre, vt illi extinguant eam indignitatem.

31 *Obiectio:*

Dices, Hos actus, etſi æquales ei peccato, non tamen iuuare ad hanc extinctionem, quia toti occupantur in merito augmenti gratiæ & gloriæ, vt diximus alibi. Sed contrà ; nam etſi in ordine ad ſatisfactionem pro culpâ & pœnâ non habeant vim ob rationem datam ; tamen vt eam indignitatem tollant,cùm ea non ſit vlla culpa, nec propriè ratione illius habeat Deus vllum ius, cui cedat, non videtur negari,quin non obſtante merito gratiæ poſſint etiam tollere eam indignitatem.

Soluitur.

Quidquid autem de hoc ſit, Secundò ſic argumentor ; Nam licet admittamus eam indignitatem, non conducit tamen ad reſpondendum præſenti difficultati; nam, iuxta eam doctrinam, abſolui ab hac indecentiâ,cùm ipſa in ſe non minuatur,nihil aliud erit formaliſſimè quàm augeri gratiam habitualem, quæ ponderat contra eam indecentiam. Ergo *τò Abſoluo te à peccatis tuis* nullum alium habet effectum & ſignificationem hìc & nunc quàm confero tibi gratiam, & conſequenter per actum eleëmoſynæ, qui etiam auget camdem gratiam, & per illam minuit eam indignitatem,deberet dici æquè propriè homo abſolui à peccatis ac per abſolutionem Sacramentalem : id quod abſurdum eſt & contra hunc ipſum Auctorem; cuius doctrina ad hoc erat directa, vt alius effectus diſtinctus ab infuſione gratiæ inueniretur, qui ſignificaretur per ea verba. Pater Suarez ait ea verba ſignificare *Confero tibi gratiam quantum eſt ex ſe remiſſiuam peccati.* Contra hanc explicationem argumentatur Lugo num. 72. Quia ea verba ex hominum inſtitutione non habent vllo modo ſignificare gratiæ infuſionem. Pro quo aduertendum eſt (quod fuſiùs in materiâ de Sacramentis diximus) verba Sacramentorum duas habere ſignificationes, vnam ſibi connaturalem, id eſt, quam ante omnem inſtitutionem Sacramenti habebant, alteram myſticam ex eâ inſtitutione Chriſti. Vti *τò Baptizo* ſignificat id ipſum quod anteà ſignificabat, id eſt *Lauo te phyſicè*; & idem eſt in Matrimonio, *Accipio te in meam* &c. quando ergo quærimus quæ ſit ſignificatio horum verborum *Abſoluo te*, quærimus non quæ ſit ſignificatio myſtica ſeu Sacramentalis et à Chriſto ſuperaddita, ſed quæ ſit naturalis, quam, antequam hoc Sacramentum inſtitueretur, habebant, & quam etiam nunc debent retinere tamquam fundamentum, ſupra quod debet cadere Sacramentalis. Hoc ergo ſenſu dicit hic Auctor ea verba non poſſe ſignificare Infundo tibi gratiam habitualem remiſſiuam peccati, quia hoc homines non intelligunt per *τò Abſoluo te à peccatis tuis*; adhuc ergo non ſatisfit propoſitæ quæſtioni.

Verba Sacramentorum habent duas ſignificationes.

SVBSECTIO SECVNDA.

Diſcutitur ſententia Cardinalis Lugo.

QVI docet ſenſum illorum verborum eſſe, *Ego te abſoluo à vinculis*, vel *Tibi remitto offenſam diuinam*, additque eum ſenſum verificari etiam quando datur Sacramentum validum & informe; eo modo quo ſunt vera Epiſcopi verba dum in conſecratione Sacerdotis dicit, *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. quem tamen, ſi nouus Sacerdos ſit in peccato mortali, ſine dubio non ſuſcipit, eſto ſuſcipiat verum Sacramentum: rationem addit; nam verba hæc, *Ego te abſoluo*, dicta à Sacerdote qui non eſt Dominus abſolutus, ſed miniſter cum poteſtate limitatâ, non habent ſenſum omnino abſolutum, ſed limitatum, ſcilicet ſi adſint requiſita; ſicut iudex ordinarius, 32

Sententia Cardinalis Lugo de ſenſu verborum formæ abſolutionis.

Digitized by Google

ordinarius, quando declarat aliquem eſſe innocentem, vel delinquentem, verba illa non faciunt ſenſum omnino abſolutum, ſed limitatum, ſcilicet *ſecundum allegata & probata*. Vt autem oſtendat quomodo verificentur, quando jam peccata ſunt dimiſſa, vbi maior eſt difficultas, ait, vti non mentitur, qui poſt dimiſſum ſemel debitum iterùm rogatus dicit ſe dimittere, & qui ſemel ſe obligauit, & ſemel vouit aliquid, poteſt ſe iterùm & iterùm obligare & vouere, ita Sacerdotem nomine Dei remittentem peccata poſſe etiam ſupra remiſſa dicere Secundò, *Ego ea tibi remitto:* remittere enim eſt obligare ſe per ceſſionem iuris ad non vtendum iure acquiſito ad talem effectum; neque enim ad renuntiandum eſt neceſſum, quòd actu ſit noſtrum id cui renuntiamus; ſicut per profeſſionem religioſam repetitam renuntiamus carni, &c. cui tamen iam renuntiaueramus per primam profeſſionem; ponimus ergo per nouam ceſſionem nouum titulum, ſeu nouam obligationem, ad non vtendum iure quod habuimus. Gratiam autem ait ſignificari per hæc verba *Abſoluo te* ſolùm arguitiuè, quatenus remiſſio peccati ex lege Dei non fit ſine infuſione eius gratiæ. Id quod habet locum etiam ſi confeſſio ſit de ſolis venialibus, quia etiam tunc ſi quis oblitus eſt mortalis, & de illo habet dólorem, remittitur etiam illud, ergo per gratiam; remitti verò conſtat, quia ex lege ordinariâ non remittuntur venialia ſine remiſſione mortalis. Poteſtque id etiam Secundò explicari, quia venialia non remittuntur de facto ſine gratiâ.

33 *Obiectio prima.*

Quòd ſi huic Auctori obijcias, *τὸ Abſoluo te* non ſignificat actualem ablationem vinculi, ergo poterunt verè dici ea verba, eſto homo nullum habuerit peccatum; nam peccatum iam dimiſſum non magis nunc ligat, quàm quod numquam fuit;

Reſponſio.

negat conſequentiam, quia ſi peccatum non extitiſſet, non fuiſſet verum peccatum, ſed chimæricum: vt ſi quis me abſolueret ab occiſione Angeli, eſſet nulla abſolutio, ſi non haberem aliam materiam; eſſet ergo tunc propoſitio, vt dici ſolet, de ſubiecto non ſupponente. Præterea Deus nullum ius tunc acquiſiuit, ergo non poteſt vlli renuntiare; at quando verè fuit anteà peccatum, adhuc ſecunda remiſſio eſt vera remiſſio, quia verſatur circa verum obiectum, quod Deus iterùm vult vt non perſeueret.

Obiectio ſecunda.

Obijcit autem ipſe ſibi contra hanc ſolutionem, quòd etiam in Sacramento Extremæ Vnctionis dicatur, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. & tamen eſto non peccauerit homo ille, habet ſuum effectum, ergo idem erit in pœnitentiâ.

Reſponſio prima.

Reſpondet Primò, Extremam Vnctionem magis dari ob confortandum infirmum, quàm ob remiſſionem peccati, ac proinde non ita pendere à præteritione peccati, ſicut pendet pœnitentia.

Secunda.

Secundò ait probabilius eſſe, neque Extremam Vnctionem eſſe validam, ſi non præceſſit aliquod peccatum.

Obiectio tertia.

Tertiò principaliter ſibi obijcit: Nam ſi quis ſolutus ſit iam à vinculis corporeis, quibus anteà tenebatur, non poteſt verè aliquis illi dicere; *Ego te abſoluo à vinculis*; ergo ei, qui à vinculis animæ ſolutus eſt, non poteſt dici, *Soluo te à vinculis*.

Reſponſio.

Negat conſequentiam, quia in caſu obiectionis propoſitio habet ſolùm pro obiecto immediato ipſam ſolutionem vinculi corporei, quæ ſi re ipsâ non ponatur à me, erit falſa propoſitio: at affirmatio ſolutionis vinculi ſpiritualis habet pro obiecto immediato non ablationem externam vinculi, ſed actum voluntatis meæ, quo interiùs ego cedo iure acquiſito ex offensâ, & obligo me ad non vtendum eo iure in eos vſus, ad quos poteram; affirmatur ergo actus voluntatis, qui eſt ceſſio, remiſſio, condonatio, ſeu voluntas me obligandi; poteſt ergo repeti, quia licet homo ſolutus à vinculis corporis non poſſit ſecundò ſolui, offenſa tamen poteſt ſecundò remitti, quia poteſt creditor iterùm ſe obligare ad non petendam rem illam.

34 *Replica: Soluitur.*

Replicat tamen adhuc contra: Ergo poterit matrimonium ſecundò & tertiò cum eâdem iniri, ſi illa prior donatio repetatur. Reſpondet, Poſſe quidem coniuges ſe de nouo obligare, ac ſibi promittere, has tamen ſecundas promiſſiones non fore matrimonium: hoc enim conſiſtit in traditione actuali, quâ ſe tradit, & quâ introducit coniugem in poſſeſſionem actualem; ea autem introductio non poteſt repeti; poſſunt tamen ſponſalia repeti, quia non afferunt vllam actualem traditionem aut introductionem, non tamen matrimonium.

Iudicium de ſententiâ Cardinalis Lugo de ſenſu formæ abſolutionis.

Hæc ſententia mihi ſemper eſt viſa valdè difficilis, & viros valdè doctos de eâ loquentes audiui ſæpè, qui planè dicebant ſe non poſſe vllo prorſus modo capere veram actualem abſolutionem, quando præcedens ius ex integro eſt ſolutum. Benè enim capimus, eum, qui ligatus eſt, poſſe ſecundò & tertiò ligari, id quod probant inſtantiæ allatæ de voto repetito, de renouatione profeſſionis religioſæ, &c. at eum, qui caret omni vinculo, ſolui tamen à vinculo eſt penitùs imperceptibile, ſiue id ſit intelligendum de vinculo corporali, ſiue de ſpirituali; quia pro hoc puncto reuerà ea differentia eſt planè materialis, cùm abſolutio omnis in ſuo genere requirat vinculum: ſicut enim ſe habet abſolutio materialis ad vinculum materiale, ita ſpiritualis ad vinculum ſpirituale. Intelligitur præterea optimè, eum, qui eſt indutus, poſſe adhuc nouas veſtes accipere, & ſecundò tertioque indui; at eum, qui omni omnino veſte caret, poſſe ſpoliari veſtibus, & poſſe ei auferri veſtes, eſt inintelligibile; ergo ab illo, qui caret peccato, non minùs quàm ſi numquam peccaſſet, nemo poteſt auferre peccatum; ergo cùm ea verba, *Condono peccata*, *Abſoluo te à peccatis*, idem omnino ſint ac *Aufero à te tua peccata*, *Deſtruo tua peccata*, *Libero te à tuis peccatis*, *Deleo tua peccata*, ſit autem tunc falſiſſimum, *Aufero à te peccata*; quia quod non eſt non poteſt auferri, ſit etiam falſum, *Deſtruo tua peccata*, quia quod non eſt non deſtruitur, ſit falſum, *Libero te à tuis peccatis*; quia nemo poteſt extrahi è carcere vbi carcer eſt nullus, ſit etiam falſum, *Deleo tua peccata*; quia ex paginâ albiſſimâ, vbi nihil eſt ſcriptum, deleri nihil poteſt, etiamſi anteà fuiſſet tota nigra; ego ſanè non capio, quomodo ea verba vera eſſe poſſint tunc vllo modo. Quòd enim hic Auctor ait, Remittere eſſe ſe obligare ad non vtendum iure antiquo, & quòd homo poſſit ſe obligare ſecundò & tertiò ad idem, hoc inquam habet varias & grauiſſimas difficultates contra ſe, prima eſt, nam, vt ipſe ait expreſsè num.73. remittere non eſt vtcumque ſe obligare ad non vtendum iure an-

tiquo, ſed id debere fieri per ceſſionem iuris. Hinc enim argumentor euidenter: Qui penitus oullum habet ius, non poteſt cedere iure, vt ex terminis patet; ergo licet poſſit dicere, Ego me obligo ad oon vtendum iure antiquo, non poteſt dicere, *Ego me nunc ad id obligo cedendo ſimul iure*; ergo etiam ex verbis huius Auctoris non poteſt eſſe tunc remiſſio illa.

35 Confirmo & explico per manifeſtam inſtantiam: Nam ſi mihi Petrus debuiſſet mille, & conſequenter ego habuiſſem ius contra illum; poſtquam tamen ille mihi dedit illud mille, nemo admittet, poſſe me verè dicere illi, *Ego tibi condono debitum, ego tibi remitto debitum*: licet enim poſſim dicere, *Ego voueo, ego me obligo ad non petendum à te quidquam ratione debiti antiqui*; ſi tamen ille iam reſtituit mihi meam pecuniam, nónne nugatoriè & ridiculè dicerem illi, *Ego tibi remitto debitum, ego te abſoluo ab obligatione reſtituendi*; poſſum quidem approbare, ſeu gaudere quòd remiſerim: at nunc de præſenti remittere, nunc cedere iure, nunc delere ſyngrapham iam deletam & laceratam, eſt planè inexplicabile.

Quando Deus peccatum integrè condonauit, nihil amplius iuris habet in hominem ratione illius peccati.

Secunda difficultas contra eam obligationem, per quam explicatur ea remiſſio, eſt; Nam poſtquam iam eſt ex integro deletum peccatum, Deo eſt omnino impoſſibilis & conſequenter chimærica repetitio iuris ſeu vſus antiqui iuris in ordine ad odium; quomodo ergo poſſumus concipere, Deum ſe nunc obligare ad non faciendum id quod eſt ipſi planè implicatorium? Poteſtne Deus nunc dicere, Ego me obligo de nouo & cedo meo iure ad non peccandum, obligo me quòd non velim deſinere eſſe Deus, aut quòd non velim meipſum annihilare, aut producere chimæram? Poterit quidem dicere, *Placet mihi, quòd non poſſim peccare*, aut *quòd non poſſim corrumpi, deſinere eſſe*, &c. at *Obligo me ad id* non poteſt admitti, & in hoc eſt magna differentia inter nos & Deum, quòd nos etiam, poſtquam per votum aut alio modo ſumus obligati ad aliquid faciendum, poſſumus tamen phyſicè illud non facere; ac proinde habet locum noua obligatio, vt reddamur per illud ſemper difficiliores; quia difficilius peccamus, quando plures habemus rationes, quæ nos poſſunt terrere. At ſi res eſſet nobis phyſicè omnino impoſſibilis profectò dicere, *Ego me obligo ad hoc vt non ſim Angelus per naturam*, eſt planè obligatio ridicula. Cùm ergo Deus, eo ipſo quòd ſemel perfectè condonauit, non poſſit ſecundò vti iure, & quidem eâdem impotentiâ, quâ non poteſt peccare, & quâ non poteſt non eſſe Deus, ridiculum eſt, quòd ille in eâ abſolutione ſecundâ dicat, *Me obligo ad non vtendum ſecundo eo iure*, eſt etiam in hoc magna diuerſitas in obligatione ad faciendum & obligatione ad non faciendum. Nam etiam Deus poteſt rem, quam ſemel promiſit, promittere ſecundò; quia ea eſt promiſſio de re poſſibili, & circa poſſibilia cadunt multæ obligationes liberæ; at circa id quod eſt impoſſibile etiam metaphyſicè ridicula eſt obligatio illud non faciendi, multò autem magis videtur tunc ridicula ceſſio iuris ad id faciendum: quale enim ius erit ad impoſſibile?

36 Tertiò, Principaliter contra eam ſententiam argumentor, vrgendo obiectionem ab hoc Auctore poſitam, & meo iudicio non ſufficienter ſolutam: Nam iuxta hanc explicationem debet dici, poſſe dari remiſſionem & abſolutionem verè & propriè, etiamſi re ipſâ nullum omnino præceſſerit peccatum: quòd enim reſpondet, Tunc abſolutionem eſſe de ſubiecto non ſupponente, ſeu de peccato chimærico, perinde ac ſi me abſolueret quis de occiſione Angeli, hoc inquam nullo modo ſatisfacit; nam eſto olim fuerit peccatum, ſi iam re ipſâ non eſt, etiam ego dicam abſolutionem eſſe de ſubiecto non ſupponente, & de peccato chimærico, quia abſolutio eſt de præſenti; de præſenti autem nullum eſt peccatum, à quo abſoluatur: quòd enim nunc non eſt, quantumuis olim fuerit, tam nihil eſt de præſenti, quàm ſi non fuiſſet vnquam. Et ſicut quòd olim aliquis habuerit veſtes, ſi iam eas non habet, eſt planè impertinens ad hoc, vt de præſenti ego dicam, *Exuo te veſtibus*; ita qui de præſenti non habet vllum peccatum, eſto anteà habuerit, omnino eſt incapax vt ego verè de illo dicam, *Aufero a te tua peccata*: quoad punctum autem ſe obligandi ad non vtendum vllo iure contra illum etiam eſt locus: licet enim anteà non habuerim vllum ius, poſſum nunc dicere, Ego me obligo ad non vtendum illo iure, quod habuiſſem, ſi peccaſſes; quo caſu ius illud nequaquam eſt chimæricum, ſed illud idem quod eſſet eo caſu; & in hoc eſt maxima differentia inter hoc ius & alterum ob occiſionem Angelicam; nam hæc eſt omnino chimærica, illud verò eſto non exiſtat, nec exiterit, potuit tamen & poteſt illud idem apprehendi ex parte obiecti perinde ac ſi exiſteret actu; ergo de præſenti eſt eadem ratio in vtroque caſu.

Non magis poteſt ſolui a vinculo ſpirituali, qui non eſt ligatus ſpiritualiter, quàm à corporali qui non eſt corporaliter ligatus.

Quartò argumentor ex illâ inſtantiâ de ſolutione phyſici vinculi, in quâ non poteſt quis de præſenti dicere verè, *Ego te abſoluo*, quando non eſt ligatus, ergo neque in noſtro caſu: illa enim reſponſio, quòd hæc propoſitio feratur ad vincula ipſa phyſica, quæ nunc non ſunt, abſolutio autem à peccatis feratur ad actum voluntatis interiorem, quo ego condono; hoc inquam eſt difficile; Primò, quia in illo ipſo actu voluntatis, qui nunc habetur pro obiecto, formabo ego idem argumentum: ille enim actus vult tollere peccatum; eſt autem impoſſibile tollere id quod non eſt, & cedere iure quod non habeo; neque in eo actu poteſt recurri ad alium tertium voluntatis, qui ſit obiectum. Secundò ea reſponſio eſt difficilis, quia cnndonatio (iuxta hunc Auctorem) non habet pro obiecto actum vllum voluntatis, ſed chimæricam quamdam impoſſibilitatem, ſeu vult quòd peccatum præcedens non cauſarit ius ad offenſam; & dum condonatio vult directè hoc obiectum impoſſibile, in actu exercito tollit peccatum. Atqui quando nullum eſt peccatum, nullus actus diuinus poteſt in actu exercito tollere peccatum; ergo nullus poteſt eſſe condonatio non ſolùm prima, ſed neque ſecunda, quia quod non eſt non poteſt nec primò nec ſecundò tolli. Deinde peccatum iam pro eo tempore nullum fundat ius; ergo ibi iam non habet locum obiectum illud impoſſibile condonationis. Præterea quod reſpondet, quando datur Sacramentum pœnitentiæ informe, abſolutionem eſſe validam; quia Sacerdos non abſoluit tamquam poteſtatem habens, ſed cum limitatione, *Si cetera adſint*, etiam 37

non

Digitized by Google

non placet;quia planè per hoc videtur oſtendere illam formam abſoluiè non eſſe veram,quia cùm dicat *Abſoluo te ſi cetera requiſita adſint*, & ea conditio verè non ſubſiſtat, re ipsâ & abſolutè nullo modo abſoluit;quomodo ergo eſt validum Sacramentum? Certè eo ſenſu eſto quis non habuiſſet vllum prorſus peccatum, poſſet eodem modo conditionatè dici validè, *Abſoluo te ſi cetera adſint*;cur enim tunc non poſſet id dicere eâdem veritate, quâ quando deeſt dolor de peccato per obliuionem non dicto dicitur, *Ego te abſoluo ſi cetera requiſita adſint*, cur ergo magis in vno caſu erit validum Sacramentum quàm in alio?

Vltimò argumentor; Quia nemo poteſt rem, quam alteri vendidit,aut donauit, donare ſecundò: eſſet enim ridiculum dicere hodie de re, quam ante decem annos Petro donaui, *Ego tibi hanc domum hodie dono*; ergo nec poteſt condonare iniuriam condonatam antè, quia condonatio eſt quædam ſpecies donationis: & hinc obiter obſeruo, non ſufficienter explicari ab hoc Auctore, cur non poſſit matrimonium cum eâdem ſecundò & tertiò contrahi;quod enim dicat illud non conſtitui per promiſſionem quamcumque, ſed per illam quæ eſt traditio & introductio coniugis in poſſeſſionem, non videtur omnino verum: etenim ad matrimonium non requiritur phyſica vlla introductio,aut traditio diſtincta ab eâ,quæ conſiſtit formaliter in donatione ipsâ,ſeu io voluntate, quâ inuicem ſe obligant (vt clarè patet in matrimonio contracto per Procuratores;) ergo ſi hæc obligatio,ſeu donatio poteſt ſecundò & tertiò fieri, poterit etiam ſecundò & tertiò contrahi matrimonium; debet ergo conſequenter dici,vti nemo donare poteſt id quod non eſt ſuum, ita poſt ſemel donatum ius in corpus non poſſe ſecundò donari, & inde oriri repugnantiam,ne ſecundò contrahatur matrimonium; ergo (vt ad materiam noſtram redeamus) non poterit eſſe condonatio eius iuris, quod iam non eſt Dei; ac proinde nec poterit eſſe vera & propria condonatio peccati iam remiſſi.

SVBSECTIO TERTIA.

Quid ſit tenendum in præſenti.

38 *Verus ſenſus verborum formæ abſolutionis Sacramentalis.*

DICENDVM igitur cenſeo cum Patre Suario ſuprà, Senſum horum verborum *Ego te abſoluo* eſſe, *Ego confero tibi gratiam ex ſe remiſſiuam eius peccati quod commiſiſti, ſi remiſſum autem non eſt,illud tibi remitto*: per hanc enim explicationem clariſſimè ſaluatur veritas eorum verborum. Colligitur etiam non poſſe dici,niſi re ipsâ præceſſerit peccatum in eo homine, quia dico *gratiam remiſſiuam peccati quod commiſiſti, & illud tibi remitto,ſi non fuit remiſſum*: quæ duo dici non poſſunt quando nullum præceſſit peccatum. Iam ſolùm videtur reſtare illa difficultas, quam ex Lugo tetigimus ſuprà, quòd hæc verba in ſuâ naturali ſignificatione non ſignificent gratiam; ad Sacramenti autem ſignificationem debeat præſupponi ſignificatio naturalis. Ante reſponſionem tamen aduerto, hunc Auctorem etiam nolentem conſenſiſſe in hanc ſententiam; nam hoc eodem Tomo diſp.7. num. 160. & ſequentibus, tractans quomodo abſolutio Sacerdotis præcedat naturâ remiſſionem peccati,quandoquidem ipſa abſolutio eſt remiſſio, ait (& quidem optimè) Quando Deus remittit peccata per infuſionem gratiæ, & non per ſolam condonationem extrinſecam, vti de facto facit, illam remiſſionem Sacerdotis eſſe eamdem cum remiſſione Dei;vtramque verò non eſſe formalem remiſſionem, ſed radicalem, hoc eſt, eſſe voluntatem dandi gratiam, per quam deinde peccata tollantur;vnde optimè poſſe eam abſolutionem eſſe priorem naturâ & infuſione gratiæ, & remiſſione formali peccati. Vides eum iam explicare ea verba abſolutionis directè ad gratiam, & hac mediante ad remiſſionem peccati. Hoc ipſum ergo nos cum Patre Suario dicimus, quo poſito,

Ad argumentum reſpondeo Primò, Fortaſſe non eſſe neceſſum vt pro Sacramentis ſemper verba accipiantur in ſuâ ſignificatione, quam priùs habebant;ita enim multi dicunt, *τὸ Baptizo* directè ſignificare ablutionem ſpiritualem. Secundò tamen (quidquid de hoc ſit) reſpondeo, Ea verba ſignificare etiam hîc & nunc gratiam iuxta ſignificationem humanam. Nam homines dum dicunt, *Ego tibi parco*, planè ſignificant, *Ego te in gratiam recipio vti antea eras*, ſeu *Reſtituo te in ſtatum priſtinum*. Cùm ergo homines de facto apud Deum ante commiſſum peccatum in gratiâ fuerint,idem eſt dicere nomine Dei (vti loquitur ibi Sacerdos) *Ego tibi condono offenſam*, ac dicere, *Recipio te in ſtatum antiquum*, ſeu *Ego te recipio in meam antiquam gratiam*. Dixi id dicere Sacerdotem nomine Dei & vt ipſius vices gerentem; quia ſi ſuo tantùm nomine loqueretur, haud dubiè nihil de gratiâ habituali ſignificaretur,ſed ſolùm de amicitiâ aut affectu, qualis ſolet eſſe inter homines.

Abſoluo in certis circumſtantijs prolatum ſignificat etiam vulgò recipere in gratiam.

Per hoc tamen neque in minimo officitur noſtræ 39
ſententiæ; id quod oſtendo euidenter in Sacramento Eucharistiæ: ſi enim Sacerdos nihil prorſus præmittendo, vnde determinet ſua verba ad Chriſtum loquentem,dicat ſupra debitam materiam cum animo ſeriò conſecrandi, *Hoc eſt corpus meum*, conſecrabit validè in omnium omnino ſententiâ; & tamen tunc illa verba, ſi conſiderentur ſecundùm ſe, non ſignificant corpus Chriſti, ſed potiùs corpus ipſius conſecrantis; nam *τὸ meum* in ſuâ naturali ſignificatione,quando nihil aliud eſt præmiſſum,per quod determinatur ad ſignificandum pro alio,eſt vox reciproca ſupra ipſum loquentem;& tamen, quia ille inducitur loquens nomine Chriſti, iam directa ſignificatio eius vocis *meum* non eſt ipſius loquentis, ſed Chriſti. Poſui autem caſum quando Sacerdos nulla priora verba dixit;tunc enim habet clariſſimè vim meum argumentum; ſi enim dixiſſet Chriſtum accepiſſe hoſtiam,&c. & protuliſſe talia verba, tunc clarè *τὸ meum* etiam in naturali ſignificatione ad Chriſti corpus referretur; quando ergo nihil additur, tunc inſtantia eſt clariſſima pro me. Dico ergo, Cùm Sacerdos dans abſolutionem inducatur eam dans nomine Chriſti, ſeu Dei (licet ea verba, *Ego te abſoluo*, ſi nudè conſiderarentur,nihil dicerent de gratiâ) abſolutè tamen hîc & nunc eam directè ſignificare;quia Deum dicere,*Ego te recipio in meam priorem gratiam*, ſine dubio eſt ſignificare directè gratiam habitualem & dilectionem præcedentium

Digitized by Google

dentium peccatorum. Et hinc etiam apparet, quomodo prædicta forma non habeat locum, quando non præceſſit vllum peccatum; quia tunc non dicitur verè, *Recipio te in meam gratiam:* cùm enim eam non amiſiſſet, non poterat verè dici *Reſtituo te in eam.* Poteſt tamen ſecundò & tertiò recipi per nouæ & nouæ gratiæ donationem.

Obiectio prima. Contra hæc tamen poteſt obijci Primò, Quando confeſſio fit de ſolis venialibus, tunc non ſupponitur homo amiſiſſe gratiam; ergo malè tunc dicitur *Reſtituo te in eam;* nemo enim reſtituitur *Reſponſio.* in id quo non caruit. Reſpondeo, Venialia, etiamſi non deſtruant amicitiam cum Deo, cauſſare tamen aliquam offenſionem & diſplicentiam Dei in hominem illum; vnde meritò, dum ea remittuntur, dici poteſt homo recipi in antiquum ſtatum, & in amicitiam ſine næuo, vt ſic dicam: hoc autem non fit à Deo niſi infundendo gratiam habitualem.

40 *Obiectio ſecunda.* Secundò & grauiùs obiicies; Nam per hoc relabimur toti quanti in difficultates ſuprà tactas; quando enim homo confitetur ſola peccata iam dimiſſa & condonata, non poteſt illi dici cum vero ſenſu, *Recipio te in antiquum ſtatum*, nec poteſt dici, *Deleo iam næuos aut maculas*, &c. ergo iam tunc illa verba non habent ſenſum ve- *Reſponſio.* rum. Reſpondeo, Me ſolùm dixiſſe, ea verba ſignificare directè gratiam, & per eam ſignificari remiſſionem peccati, de quo ille iam fuerat confeſſus, ſi adhuc non eſt remiſſum; ſi verò eſt remiſſum, tunc verificari verba ratione infuſionis gratiæ. Neque ego contendo hîc & nunc ſignificari receptionem in gratiam & reſtitutionem in antiquum ſtatum actualiter tunc factam, ſed ſignificari gratiam, quæ habeat vim illum reſti- *Quid ſignificet Abſoluo cadens in peccata iam remiſſa.* tuendi; ſenſus ergo eſt, *Do tibi meam gratiam, quòd ſi hæc peccata, de quibus te accuſas, non ſunt adhuc extincta, extinguantur:* hæc autem verba habent ſine dubio ſuum effectum primarium etiam quando iam ſunt extincta peccata, quia tunc infundunt gratiam, & in hoc ſenſu ego intelligo Diuum Thomam dum ait ea verba ſignificare idem quòd *Sacramentum abſolutionis tibi impendo;* hoc eſt, *Tibi do gratiam eo animo vt ab his peccatis abſoluaris:* etenim cùm omnia noſtra Sacramenta ſint collatiua gratiæ, quando D. Thomas ait ibi denotari, *Sacramentum abſolutionis tibi impendo*, per τὸ *Sacramentum*, quod ponit loco generis, idem intelligit quod *Concedo tibi id quod omnia Sacramenta concedunt, id eſt gratiam*, per τὸ verò *abſolutionis*, quæ eſt differentia, intelligit Sanctus Doctor gratiam vt abſoluaris ab his peccatis, quę commiſiſti, intellectâ tamen conditione, *Si adhuc ea non ſunt remiſſa.*

Obiicies Tertiò, & ſit replica contra dicta; *Obiectio tertia.* Quia omnia Sacramenta dant gratiam habitualem, quæ eſt remiſſiua peccati; ergo nondum explicatur propria ſignificatio eorum verborum prout pertinent ad formam Sacramenti Pœnitentiæ. Reſpondeo Primò, Per alia Sacramenta *Reſponſio prima.* non concedi gratiam eo fine vt remittantur peccata, ſed ſupponi iam remiſſa, & potiùs dici, *Augeo tibi gratiam.* Secundò dico, Per τὸ *&* *Secunda.* *remitto tibi peccata*, &c. explicari proprium finem huius Sacramenti & proprium ſenſum eorum verborum.

Obiicies Quartò & vltimò; Si admittimos 41 eum ſenſum conditionatum, *Remitto tibi ſi ad-* *Obiectio quarta.* *huc indiges*, poſſumus etiam admittere explicationem Cardinalis Lugo, vt ea verba ſignificent abſolutionem conditionatam; nec erit neceſſum recurrere ad explicationem de gratiâ. Reſpondeo, *Reſponſio.* Licet tunc verba eſſent vera, quia verè diceretur, *Abſoluo te ſi non es abſolutus*, non tamen poſſe aliunde ſuſtineri eam explicationem, quia tunc nihil abſolutè de præſenti ea verba ſignificarent practicè; non abſolutionem, quia cùm conditio illa non ſubſiſtat, non poteſt abſolutè eam cauſſare; non gratiam, quia eam non ſignificant; ergo nihil ſignificarent practicè: vt ergo aliquid in eis admittamus, circa quod verè poſſit ea cauſſalitas ſaluari, ponimus eam ſignificationem; Sacramenta enim noſtra, quando valida ſunt, & ſubiectum eſt diſpoſitum, debent cauſſare quod ſignificant, ſaltem inadæquatè. Neque inſtantia ſuprà allata de Epiſcopo conſecrante Sacerdotem ac dicente, *Accipe Spiritum ſanctum*, quem tamen re ipſâ non accipit; vnde inferebatur, poſſe conferri validum Sacramentum etiam per verba, quæ abſolutè non videntur vera; ea inquam nobis non obeſt; nam (vt dixi Tomo 7. agens, Vtrùm poſſit dari Sacramentum hoc validum & informe, vbi etiam hanc inſtantiam tetigi.) Senſus eorum verborum ibi non eſt de gratiâ habituali, ſeu de receptione Spiritus ſancti per gratiam habitualem; quo ſenſu falſa tunc ea ſunt; eſt ergo ſenſus de receptione Spiritus ſancti in ordine ad concedendam remiſſionem peccatorum, ac ſi diceret, *Accipe virtutem Spiritus ſancti in ordine ad remittenda peccata:* hanc autem virtutem omnino recipit, ideoque tunc ſunt abſolutè vera verba illa, & fusè eodem loco oſtendi, numquam confici validè Sacramentum vllum, niſi forma, quâ conficitur, abſolutè ſit vera. In Extremâ Vnctione verba non ſunt aſſertoria, ſed deprecatoria; eſſe autem poteſt optimè tunc deprecatio, eſto non ſequatur vllus alius effectus.

DISPV-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA.

An abſolutio dari poßit ſub conditione abſenti, & ſimul à duobus.

1 EXPLICATA formâ abſolutionis oportet hæc propoſita dubia explicare ad exactam intelligentiam Sacramentalis abſolutionis.

SECTIO PRIMA.

Ratio dubitandi circa primum punctum, & variæ ſententiæ.

VNIVERSALITER agentes de formis Sacramentorum diximus eas poſſe dari ſub conditione, dummodò ea ſit de præſenti aut præterito, ſeu quæ iam ſit expleta; hoc enim modo non differtur effectus Sacramenti. Conditiones verò de futuro dixi non poſſe apponi, quia reddunt ſuſpenſum effectum; eſt tamen hîc ſpecialis difficultas, eò quòd in pœnitentiâ abſolutio iudicis eſt aliquid morale, quod videtur poſſe pendere à conditione de futuro. Cardinalis Lugo benè diſcutit hoc punctum diſp. 13. ſect. 5. per totam, vbi ſuppreſſo nomine refert quemdam Theologum, qui aſſeruit ſpeculatiuè eſſe probabile, quòd poſſit dari eo modo abſolutio de futuro; vti in Sacramento Matrimonij hodie vnus coniunx dat conſenſum, ſi cras alter conſenſerit; altero autem conſentiente eo ipſo perficitur Sacramentum, & habet ſuum effectum; vel ſi ambo contrahant de præſenti imponendo conditionem futuram, v. g. *Accipio te ex nunc in meam, ſi cras tuus parens conſenſerit*: ille enim contractus non ſortitur rationem matrimonij, niſi cùm primùm craſtinâ die ponetur conſenſus parentis.

Dupliciter huic quæſtioni reſpondetur. Dupliciter huic quæſtioni reſpondetur; quidam enim dicunt, Neque in matrimonio habere locum eam conditionem de futuro. Quæ ſententia (teſte Thomâ Sanchez lib. 8. de Matrimonio diſp. 8.) eſt ferè omnium Theologorum cum D. Thomâ; eamdem poſteà ſecuti ſunt in præſenti materiâ Suarez Tomo 3. diſp. 13. ſect. 3. Vaſquez ſuprà art. 3. dub. 4. eamque dicit Sanchez eſſe probabiliſſimam. Ex Iuriſtis verò etiam adducit Couarruuias, Matienzum, Gutierrez & Nauarrum; qui vltimus etiam contrarium ſentit. Hac doctrinâ ſuppoſitâ omnis ceſſat quæſtio, cùm vniuerſaliter eodem modo de omnibus Sacramentis diſcurratur, & negetur antecedens eius obiectionis.

2 Secundo modo eidem reſpondetur admittendo quidem id in matrimonio, negando tamen conſequentiam ad abſolutionem: pro quo huius ſolutionis Auctores conantur varias adhibere diſparitates; hi ſunt Thomas Sanchez ſuprà n. 5. Lugo eâ diſp. 13. ſect. 6. & Coninck dub. 2. Sanchez prætereà ait eam eſſe communem inter Doctores Iuris Pontificij; ex Theologis citat Petrum Sotum & Paludanum. Porrò matrimonium illud eſſe validum probat Sanchez ex cap. *Super eo*, de conditionibus appoſitis: rogatus enim Pontifex, An qui per verba de præſenti contraxit ſub conditione, *Si Pater voluerit*, cogendus ſit impletâ conditione conſummare matrimonium; reſpondet, Non cogendum, niſi intercedat voluntas Patris; ſupponitur ergo hac interueniente ſeu impletâ conditione validum eſſe matrimonium: indicat autem Sanchez agi in eo capite de conſummatione, id eſt de perfectione matrimonij per copulam. Ego tamen hanc probationem non iudico ſufficientem, quia in caſu eius capitis non dicitur eum contraxiſſe de præſenti, ſed agitur de eo, qui in quamdam mulierem conſenſit; ille autem conſenſus videtur fuiſſe per modum ſponſalium. Vnde Pontifex obijcit ſibi aliam reſponſionem etiam de ſponſalibus datam ab Alexandro Papâ, & dicit eam non eſſe huic contrariam; ergo vtrobique agitur de ſponſalibus; & ex his decernit Papa eum cogendum ad perficiendum matrimonium. Vbi nullo modo ego copulam intelligo, quia eſto matrimonium fuiſſet validum, non poterat ille ad copulam cogi abſolutè, quia poterat fieri Religioſus ante duos menſes à declarato valore matrimonij. Vnde ſi de copulâ ibi locutus fuiſſet Pontifex, dixiſſet, Cogendus, niſi ad Religionem intra duos menſes tranſeat. Adde, Pontifices (vt modeſtiùs loquantur) numquam vſurpare verbum *conſummare*, ſed ad cohabitationem maritalem; *τὸ* ergo *conſummare* intelligendum eſt de conſummatione matrimonij formaliter in ſeipſo, id eſt ad verè contrahendum, non de effectu ſecuto; ac proinde ille textus aduerſæ parti potiùs fauet quàm Patri Sanchez. Eamdem probat Se- 3 cundò, quia ſponſalia valent cum eâ conditione de futuro; ergo matrimonium valebit. Hæc tamen conſequentia nulla eſt apud Aduerſarios, quia in ſponſalibus, cùm non ſint Sacramentum, non eſt inconueniens admittere eam dependentiam à conditione de futuro. Tertiò argumentantur, quia etiam de facto matrimonium ſemper contrahitur dependenter à conditione futurâ, nempe à conſenſu alterius coniugis: quam rationem Lugo valdè approbat. Saluo tamen meliori iudicio, nulla omnino eſt; nam eo caſu conditio illa futura eſt ipſe conſenſus alterius coniugis; qui conſenſus eſt pars intrinſeca Sacramenti: nemo autem habet difficultatem in eo, quòd non perficiatur Sacramentum antequam omnes partes intrinſecæ illius ponantur; vti in Baptiſmo, ſi ablutio præcedat aliquantulùm formam, non ponitur Sacramentum, niſi quando verba proferuntur; & idem eſt è contrario, ſi verba præcedant ablutionem; habetque locum id in omnibus ferè alijs Sacramentis, maximè in Pœnitentiâ: at nunc loquimur de conditione futurâ, quæ non eſt pars Sacramenti; ergo hæc ratio non eſt efficax.

Meliùs

Probabilis ratio, cur matrimonium conditionatum poſſit dici ſortiri rationem Sacramenti impletâ præcisè conditione quæ erat de futuro.

Meliùs ergo videtur ea ſententia probari, quia Deus in hoc Sacramento non immutauit rationem contractus, ſed illam aſſumpſit pro materiâ Sacramenti; atqui ſtando in ratione contractus, vt inducat obligationem, ſufficit impleri poſteà conditionem; ergò nunc etiam eamdem habebit vim contractus matrimonialis. Hæc ratio eſt probabilior; facitque eam ſententiam probabilem, non tamen conuincit, quia dicent Aduerſarij, eo ipſo quòd Chriſtus pro materiâ huius Sacramenti poſuit conſenſum mutuum, voluiſſe, vt cùm primùm datur ille conſenſus, eo ipſo debeat dari effectus Sacramenti. Cùm autem conditio futura non ſit pars conſenſus, quia totus hic conſiſtit in ipſis volitionibus, reliqua enim ſunt extra conſenſum, inde fieri, vt non poſſit cras, quando ponitur aduentus patris, aut conſenſus illius; & quando ipſi contrahentes non habent iam vllum conſenſum, tunc primò confici ipſum Sacramentum: neque contra hoc vrget, quòd dum per Procuratores contrahunt etiam tunc Sacramentum fiat, quando non eſt verus conſenſus ipſorum; cùm tamen conſenſus Procuratorum non videatur eſſe pars Sacramenti, ſed conditio ad valorem contractus, ſicut conſenſus patris: hoc inquam non obeſt Primò, quia poteſt dici, conſenſum Procuratoris eſſe moraliter ipſorum contrahentium; id quod non poteſt aſſeri de alijs conditionibus phyſicis, v. g. quòd Petrus veniat, quòd Franciſcus moriatur, &c. nam mors Petri non eſt moraliter mens conſenſus. Secundò, & meliùs reſpondetur, Ad Matrimonium præter conſenſum requiri etiam vt vtrique parti hic manifeſtetur; eam autem manifeſtationem fieri tunc quando Procuratores contrahunt; at conditionis poſitio non poteſt eſſe manifeſtatio conſenſus, vt ex ſe conſtat; ergo non poteſt differri Sacramentum ad illius poſitionem.

SECTIO SECVNDA.

Proponitur noſtra ſententia.

4 *Probabilius eſt non poſſe matrimonium fieri ſub conditione de futuro, vt eâ præcisè poſitâ perficiatur, vel ſit matrimonium.*

PROPTER hæc, omnibus penſatis, indico probabiliorem eam ſententiam Theologorum negantium, poſſe tunc fieri matrimonium ſub eâ conditione de futuro. Ne tamen ab eâ opinione faciamus dependens punctum præſens, reſponderi cum Sanchez & alijs poteſt negando conſequentiam à matrimonio ad hanc abſolutionem, vti negatur ad cetera Sacramenta: nam vti in ceteris requiruntur neceſſariò verba pro formâ, in hoc verò non, dicere eodem modo poſſumus, in hoc poſſe vltimum complementum illius deſumi ex poſitione eius conditionis futuræ.

Obiectio. Objicies; Sicut Chriſtus aſſumpſit contractum humanum eo modo quo fieri ſolet pro huius Sacramenti materiâ; ita abſolutionem à culpâ, ſeu offensâ, prout ſolet conferri aſſumpſit pro formâ Sacramenti Pœnitentiæ.

Reſponſio. Reſpondeo negando ſubſumptum; etenim ſententia judicialis poteſt in abſentem ferri, poteſt ſcripto, poteſt nutu, poteſt per Procuratorem; nihil autem horum permittitur in abſolutione Sacramentali, quæ non poteſt abſenti dari, iuxta definitionem Clementis VIII. de quâ ſuprà: debet item neceſſariò eſſe per verba (vt ex Concilio Florentino conſtat;) ſolùm enim excepit matrimonium, de quo dixit fieri quidem regulariter per verba, poſſe tamen aliquando per nutus alióve modo fieri.

Obiectio. Dices; Hinc quidem optimè colligi, in puncto verborum à Chriſto fuiſſe aliquam differentiam conſtitutam inter matrimonium & alia Sacramenta, nihil tamen inde inferri de alijs conditionibus, quæ ad rationem ſententiæ poterant requiri: vti enim conſenſus per modum contractus poteſt pendere à conditione futurâ, quâ poſitâ ille redditur validus; ita eodem modo ſententia Iudicis poteſt pendere à conditione futurâ, quâ poſitâ primò tunc ea ſententia reddatur valida; ergo non eſt adhuc aſſignata ſufficiens diſparitas.

Reſponſio. Reſpondeo, Propter hanc replicam, quam Auctores non tangunt, ſupponentes tamquam certum non valere conſequentiam à matrimonio ad alia Sacramenta, reddi etiam mihi ſatis difficilem eam doctrinam Sanchez; quia reuerà non adducunt vllum ſufficiens fundamentum, quo probent Deum in hoc puncto non immutaſſe aliquid etiam in matrimonio, quatenus eſt Sacramentum.

Fortaſſe aliquis cum P. Vaſquez ſuprà num. 8. diceret non poſſe apponi vllam conditionem abſolutioni, quia vel ea conditio eſt impertinens; vt *Abſoluo te ſi cras Imperator venerit ex Germaniâ*; & tunc non eſt credendum Chriſtum dediſſe Sacerdoti auctoritatem ad abſoluendum ſub tali conditione: vel conditio pertinet ad diſpoſitionem; vt *Abſoluo te ſi dolueris de peccatis*; & tunc etiam abſolutio non habet locum, quia cùm ſit iudicium de cauſâ pœnitentis, ſupponit diſpoſitionem cognitam, alioquin eius abſolutio non eſt valida. Meritò Lugo dicit hanc rationem eſſe vndequaque debilem; Primò, quia de præterito poſſunt conditiones impertinentes poni; vt *Ego te abſoluo ſi tuus pater fuit Catholicus*. Secundò, quia non eſt neceſſum vt Confeſſarius ſciat diſpoſitionem pœnitentis; nam ſi eum audiuit, & ſerio animo abſoluit, eſto ignorauerit dolorem illius, abſolutio erit valida. Tertiò, quia poſſunt eſſe aliæ conditiones pertinentes, quæ non ſunt diſpoſitiones; vt *Abſoluo te ſi ieiunaueris cras:* cur enim non poterit eſſe abſolutio ſuſpenſa donec impleatur ea conditio? 5

Aliter reſpondet idem Vaſquez, Voluntatem conditionalem de futuro non eſſe voluntatem præſentem, ſed denotare voluntatem tunc Primò ponendam, quando ponetur conditio; debet ergo cras alia haberi voluntas, alioquin abſolutio cras nulla erit. Verùm neque hoc ſufficit, quia idem eſt in matrimonio. Secundò, quia falſum eſt, quòd ea voluntas non ſit de præſenti; eſt enim præſentiſſima, & amat obiectum; ſicut cùm dico, *Volo cras confiteri*, eſt voluntas de præſenti circa obiectum tamen futurum, vt benè etiam notauit Lugo contra eumdem Vaſquez num. 117. Ipſe autem reſpondet, Chriſtum in hoc Sacramento Pœnitentiæ noluiſſe vt nutus aliáve ſigna valerent, ſed verba propria & realia; verba autem conditionalia primò tranſeunt in abſoluta quando ponitur conditio; tunc verò jam non ſunt realiter, ſed moraliter: prætereà non per ſeipſa, ſed per conditionem poſitam (quæ conditio non eſt verbum) determinantur ad ſignificandum; hoc autem eſt contra rationem Sacramenti.

In

6 In matrimonio verò cùm non ſint neceſſaria verba formalia, poteſt conſenſus determinari per illam conditionem poſteà ſecutam, eſto ea conditio non ſit verbum. Hæc tamen ſolutio mihi non omnino ſatisfacit; videtur enim totam rationem diſparitatis reducere ſolùm in defectum verborum, & non in defectum voluntatis de præſenti ipſius Sacerdotis; hoc autem eſt valdè difficile, quia Miniſtri voluntas debet maximè tunc exiſtere, quando fit Sacramentum, exiſtere inquam ita, vt faciat coniunctionem moralem. Quidquid verò de hac ratione ſit, ideò ea ſolutio mihi non placet, quia licet Concilium Florentinum aſſignauerit differentiam inter Matrimonium & alia Sacramenta quoad punctum verborum & nutuum, non tamen in ordine ad eas extrinſecas conditiones de futuro, quæ nec verba nec nutus ſunt, nec ſunt ſigna voluntatis; de his enim nihil dixit Concilium; ſi ergo nutus ſeu ſigna (quæ iuxta Concilium ſunt neceſſaria in matrimonio, ſicut verba in aliis Sacramentis) poſſunt pendere à conditione futurâ, per quam omnino declaretur voluntas; cur quæſo verba non poterunt à ſimilibus conditionibus dependere in aliis Sacramentis? Ego in hoc puncto non putarem vllam quærendam eſſe diſparitatem, quæ ſit in naturâ ipsâ rerum fundata, ſed purè putè reducendum id in voluntatem Chriſti, qui pro matrimonio noluit in contractu mutationem vllam facere, voluit autem in conſenſu Sacerdotis vt iudicis pro abſolutione Sacramentali: id autem dico me colligere (iuxta eam ſententiam Patris Sanchez & Lugo in Matrimonio) ex communi Canoniſtarum conſenſu, qui illud validum eſſe dicunt, quando deinde ponitur conditio de futuro; in Pœnitentiâ autem ideò de contrario conſtare, quia nullus planè admittit abſolutionem eo modo datam de futuro eſſe validam. Hic enim communis omnium ſenſus quoad pœnitentiam eſt quædam quaſi certa reuelatio eius voluntatis Chriſti Domini, illum autem conſenſum è contrario in matrimonio non quidem omnium, ſed tamen Canoniſtarum, facere probabilem alteram partem, quòd in matrimonio nihil Chriſtus immutauerit quoad rationem contractus.

7 Porrò quoad pœnitentiam vlteriùs id poteſt ſuaderi, quia ſi Clemens Octauus declarauit, dari non poſſe abſolutionem abſenti, à fortiori profectò non poterit dari cum eâ conditione de futuro; quia eo caſu licet hodie eſſent prolata verba abſolutionis, & hodie data eſſet abſolutio phyſicè loquendo, moraliter tamen & propriè primò abſolueretur homo à peccato cras, quando conditio poneretur; hoc autem eſſet dari abſolutionem & abſenti & ſæpè etiam à Sacerdote mortuo. Prætereà addi poteſt aliqua ratio congruentiæ ſatis bona; nam ſi eo modo poneretur conditio de futuro in pœnitentiâ, poſſet contingere, & verò ita frequenter contingeret, vt ponerentur omnes partes pro Sacramento, & tamen non fieret Sacramentum; hodie v.g. poſita eſt confeſſio, dolor verus vniuerſalis prout requiritur, abſolutio Sacerdotis: cras etiam poneretur conditio requiſita, v.g. quòd pœnitens daret eleëmoſynam: ecce omnes partes; & tamen ſi intermedio tempore ille homo iterùm habuiſſet animum admittendi peccata illa, de quibus eſt confeſſus, aut aliquod aliud mortale, abſolueretur cras, quia cras complerentur omnes partes, & abſolueretur validè, quia eſſet validum Sacramentum; abſolueretur autem dum eſſet in actuali peccato mortali, & actuali complacentiâ ad illa eadem peccata: id quod videtur planè abſurdum. Nec poteſt reſponderi, Eo caſu illum debere etiam manere ſine nouo peccato toto eo intermedio tempore: hoc inquam reſponderi non poteſt, quia neque Concilia, neque Patres, neque Theologi pro valore confeſſionis requirunt, vt ille homo non peccet poſtquam à Sacerdote accepit abſolutionem; in matrimonio autem ceſſat hoc periculum, quia licet per peccatum ſubſequens impediatur effectus gratiæ, valeret tamen matrimonium quoad coniunctionem, &c. at in præſenti non poſſumus concipere, validè abſolui eum qui in eiſdem peccatis ſibi complacet dum abſoluitur.

Cur nequeat abſolutio ſacramentalis pendere à conditione de futuro.

Secunda etiam ratio poſſet adduci, quia in matrimonio non eſt inconueniens, quòd illud impediatur per defectum conditionis, aut per mutationem voluntatis vnius ex contrahentibus, per mutationem inquam factam dum tempus conditionis expectatur; quia cùm matrimonium non ſit Sacramentum ad ſalutem neceſſarium, parum eſt, ſi aliquando ob aliquam caſualem mutationem non obtineatur illius effectus: at in Pœnitentiâ, ſi dicamus illum primò tunc compleri ſubſtantialiter, quando ponitur conditio de futuro, quia tunc cenſetur manere intentio Sacerdotis non retractata, ſequeretur, quòd ſi Sacerdos eo intermedio tempore mutaret volitionem, eo ipſo pœnitens maneret ſine abſolutione, quantumuis conditio deinde poneretur: eſſet autem hoc exponere hominem graui periculo ſalutis, dum valor abſolutionis non ſolùm fieret pendens ab intentione Miniſtri, quando dat abſolutionem, ſed etiam toto tempore futuro, quouſque poneretur conditio. Quòd ſi ideò dicatur totum Sacramentum Pœnitentiæ completum eſſe per abſolutionem, & intentionem Miniſtri hodie habitam, ideóque ſiue deinde Sacerdos mutet voluntatem ſiue non, eam abſolutionem eſſe validam; effectum tamen illius non ponendum niſi primò, quando conditio ponetur, ſi hoc inquam reſpondeatur, tunc habebit locum quod ſuprà diximus, Chriſtum non voluiſſe, vt poſtquam Sacramentum in ſe eſt completum, poſſit eius effectus differri. Poteſt quidem Miniſter vnam partem Sacramenti poſt aliam ponere, & hoc modo effectum differre, at poſitis omnibus partibus non poteſt facere eam dilationem effectus, vt inter alios benè notauit Lugo num. 132. oſtendens hoc ſecundo modo non poſſe differri effectum Sacramenti ad conditionis poſitionem. 8

Obiectio prima.

Quòd ſi obijcias contra hoc vltimum, Sacerdos etiam abſoluit à pœnâ, & tamen eius remiſſio differtur ad poſitionem ſatisfactionis; ergo eodem modo poterit differri abſolutio à culpâ; benè reſpondet idem Lugo, Eo caſu non eſſe poſitum totum Sacramentum reſpectu illius abſolutionis à pœnâ: nam illa eadem ſatisfactio re ipsâ exercita eſt materialis pars eius Sacramenti, quatenus verſatur circa liberationem à pœnâ; nunquam ergo eſt verum, quòd totum Sacramentum ſit in ſe completum, & effectus illius non cauſſetur ſtatim.

Responſio.

Obiectio ſecunda.

Dices Secundò; Etiam ſunt effectus Sacramenti auxilia ſpecialia, & tamen hæc non dantur ſtatim,

Reſponſio prima,

ſtatim,ſed ſuo tempore. Reſpondeo Primò;Fortè hæc auxilia non eſſe effectus certos & infallibiles Sacramentorum ; nos autem loquimur ſolùm de illis qui ſunt omnino infallibiles. Secundò reſpondeo , Pro eis auxilijs non eſſe locum, niſi quando homo eſt in occaſione operandi benè iuxta exigentiam Sacramenti ; tunc autem dicimus non vlteriùs differri eorum collationem.

Secunda.

SECTIO TERTIA.

Diſcutitur grauis obiectio.

9 *Obiectio grauis ſatis tractata, quòd ſcilicet matrimonium contractum ſub conditione de futuro videatur fore validum impletâ conditione, licet alter contrahentium ante impletam conditionem voluntatem retractaſſet.*

CONTRA hæc omnia ea adhuc nobis ſupereſt difficultas , quòd ſi Chriſtus nihil immutauit circa rationem contractus in Sacramento Matrimonij, ſequitur illud futurum validum , quando appoſita eſt conditio de futuro, etiamſi ante poſitionem illius conditionis vnus ex illis mutet animum; vti ſi ego promitto Petro librum,caſu quo venerit ad me cras,non poſſum ego validè mutare animum antequam ille veniat. Idem eſt in voto;ſi enim facio votum Religionis ſi conualuero , non eſt mihi iam liberum etiam ante conualeſcentiam reſilire , ſed eo ipſo quòd conualeſcam ero obligatus ; ergo idem dicendum in Matrimonio : hoc autem videtur apertè falſum ; ergo.

SVBSECTIO PRIMA.

Quorumdam reſponſio.

Solutio P. Sanchez reiecta.

RESPONDET Sanchez, In alijs promiſſionibus à iure ſuppleri defectum ; in Matrimonio verò , cùm nullus ſit qui poſſit defectum supplere , poſſe ſemper reuocari. Meritò dicit Lugo hanc doctrinam eſſe difficillimam , quia nullum ius inuenitur,in quo id ſuppleatur: & in voto res eſt clarior, quia nec Pontifex, nec vllus alius habet poteſtatem obligandi me voto, ſi ego nolo; loquor de voto proprio & priuato; certum eſt autem (vt diximus) votum dandi eleëmoſynam , ſi conualuero , non poſſe à me retractari etiam ante conualeſcentiam.Et (vt verum fatear) omne votum de re futurâ habet eamdem difficultatem;quia licet apponam conditionem in obiecto , non minùs de præſenti eſt obligatio tota dum dico , *Dabo ſi veneris* , quàm ſi dicerem *Dabo cras* ; hoc autem vltimum non poteſt reuocari ante aduentum craſtinæ diei ; ergo neque alterum antequam Petrus adueniat. Vnde reijcitur quod docet Victoria apud Lugo ſuprà, Contractum conditionalem magis eſſe promiſſionem poſteà contrahendi quàm actualem contractum ; reiicitur inquam per eam inſtantiam voti,quam Lugo adducit , quia tenetù qui ſub conditione vouit caſtitatem , eſto ante poſitam conditionem mutet voluntatem ; nihilominùs impletâ conditione obligatur. Secundò ego addo , eamdem eſſe difficultatem in promiſſione ipsâ;nam illa ſaltem obligat ex naturâ rei,eſto ſit conditionata ; cur ergo non obligabit ipſum votum,&cur non matrimonium,eſto mutetur voluntas ante conditionem impletam?

10 *Solutio Cardinalis Lugo refutata.*

Lugo ex Patre Suario Tomo 3. de Religione, lib.6. de Profeſſione religioſâ cap.12. num.18. & ſequentibus ait,Non omnes contractus habere eamdem naturam : alij enim ſunt , qui dum fiunt , nihil aliud ponunt quàm obligationem, non verò traditionem : & huiuſmodi contractus ſunt validi ſtatim , etiam ante poſitam conditionem,ſeu in his poteſt poni obligatio præſens reſpiciendo tempus futurum ; & in his non poteſt reuocari validè voluntas : talia autem dicit eſſe vota & alios contractus ordinariè loquendo. Alij autem contractus ſunt , qui dum fiunt , non ſolùm ponunt obligationem ad aliquid faciendum, ſed afferunt ſecum eſſentialiter eius executionem & traditionem rei;quare non poſſunt fieri in ſolum tempus futurum,aut ſub conditione de futuro;talis videtur eſſe traditio poſſeſſionis,quæ cùm ſit eſſentialiter præſens , non poteſt nunc dari pro tempore ſolùm futuro , aut ſub conditione futurâ, quia eſſet præſens executio, & non eſſet : & talis naturæ dicunt eſſe matrimonium, quod non eſt promiſſio ſolùm in futurum;vt ſic enim eſſent ſponſalia;ſed eſt de præſenti: quòd ſi non afferat de præſenti eam traditionem , erit alius contractus à matrimoniali diuerſus, quem homines non norunt;& talem etiam dicit Suarez eſſe profeſſionem religioſam ; ac proinde neque matrimonium neque profeſſio obligant niſi poſitâ conditione : imò addit Suarez debere poſitâ conditione poni ſecundum conſenſum actualem ad valorem priorum. Quod vltimum diſplicet Cardinali Lugo , quia vnus coniux ordinariè præſtat conſenſum ante alterum ;& tamen eſt validum matrimonium. Id quod habet à fortiori locum , quando contrahitur matrimonium per Procuratores. Concludit ergo Cardinalis , matrimonium poſteà incipere valere , quando adueniente tempore perſeuerat moraliter vtriuſque coniugis voluntas , quia non eſt retractata : & idem de religioſâ profeſſione, quæ per voluntatem heri habitam,& hodie non retractatam,hodie completur.

11 Hæc doctrina mihi videtur difficilis , & quidem cùm profeſſio religioſa non ſit niſi vota tria adiunctâ poſitiuâ Eccleſiæ ſolemnitate,ob quam non poſſunt ſolui niſi à Chriſti Vicario,quæ ſeclusâ ea ſolemnitate poſſent ſolui ab ipſius Religionis Generali , ſicuti poſſunt vota ſimplicia Societatis ; vota autem omnia ex ſuo conceptu habeant talem vim obligandi ſemel facta etiam ſub conditione de futuro , ita vt licet poſteà reuocetur voluntas vouentis , adhuc valeant ; non facilè capio, quomodo dicatur profeſſio religioſa talis eſſe naturæ, vt non poſſit fieri ſub eâ conditione;v.g. *Voueo tibi & Deo ex nunc paupertatem , caſtitatem & obedientiam ſicut cæteri Religioſi , ſi cras conualuero.* Multò autem minùs capio,quomodo eadem profeſſio non poſſit fieri omnino abſoluta,de futuro tamen;v g. *Voueo hodie à craſtinâ die paupertatem , obedientiam*,&c. Quia licet de contractibus aliquibus ſub conditione contingenti de futuro dubitetur, an ſubſiſtant , ſi ante impletam conditionem reuocetur voluntas;de abſolutis tamen & ſolùm in futurum, v.g. poſt horam, poſt diem , *Promitto me facturum hoc poſt horam,voueo hoc in craſtinum*, nemo vnquam dixit , quòd poſſint validè reuocari ante aduentum eius temporis præfixi; ergo ſaltem hoc modò poſſet profeſſio religioſa emitti in craſtinum: quòd enim de facto ita non emittatur,non ideò eſt, quia ſi emitteretur hodie,

Promiſſio vel votum de faciendo aliquâ ſub conditione tamen de futuro, reuocari non poteſt ante euentum conditionis

in

in craſtinam diem non obligaret, ſed quia non eſt honeſta cauſſa faciendi eas ſolemnitates ante ipſum tempus, quo quis vult actu eſſe obligatus: quod item Religioſus per eam profeſſionem maneat in eodem monaſterio, cum eiſdem veſtibus, &c. in quo videtur eſſe aliquid de eâ actuali traditione Patris Suarez, nihil obeſt his quæ diximus; Primò, quia id eſt valdè materiale profeſſioni, & poſſet ita ea fieri, vt tamen aliquamdiu maneret in ſæculo, &c. Secundò, quia illa ipſa habitatio ideò nunc ſtatim mandatur executioni, quia fit animo obligandi ſe pro eo immediato tempore; vnde ſi voluiſſet ſolùm inchoare vnâ die poſt, ſicuti poteſt quis vouere obedientiam inchoandam cras, potuiſſet vouere habitationem inter Religioſos, & veſtitus mutationem inchoandam cras.

12 In matrimonio etiam habeo ego eamdem difficultatem; nam in illo non video aliam actualem traditionem quàm ipſam obligationem; non enim eſt neceſſaria vlla traditio actualis phyſica, cùm inter abſentes poſſit contrahi; non moralis alia diſtincta, vt dixi, ab ipſâ obligatione mutuâ indiſſolubili; quòd enim ſtatim vt contrahunt habeant ius in corpora, non eſt aliud quàm ipſa obligatio ex contractu orta; & verò etiam ad hanc in toto rigore non habent ius niſi poſt duos menſes à contracto matrimonio, in quibus poſſunt deliberare de ſtatu religioſo. Deinde, licet fortaſſe cum conditione numquam ad ſe accedendi non poſſet contrahi matrimonium, quia id videretur eſſe contra eius finem (de quo tamen iam non diſputo;) certè cum hac conditione, quòd intra duos menſes nolint ad ſe accedere, neque habeant ad id ius, poſſunt contrahere; tunc autem non eſſet ea actualis traditio.

Denique, ſi res benè ponderetur, omnis contractus ex ſe habet hoc, quòd poſſit ſtatim conferre ius, niſi per voluntatem contrahentium limitetur; quando autem limitatur ad futurum, licet actu non transferat ius, obligat tamen ſtatim, ne reſcindatur niſi ex mutuo conſenſu: cur ergo matrimonium eo modo de præſenti quidem initum non obligabit de præſenti, licet actualem traditionem primò cras efficiat, ſiue iam vocetur ille contractus Matrimonialis, qualis nunc eſt, ſiue alius diuerſus, de quo non multùm curo.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid ſit reſpondendum.

13 *Soluitur ſuperior obiectio.* FACILIVS videtur poſſe reſponderi ei difficultati ſuprà poſitæ, Si dicamus nullum contractum obligare antequam altera pars acceptet, ſed ſemper eſſe liberum reſilire; quia antequam vtraque voluntas interueniat, non eſt contractus, ac proinde nulla inducitur obligatio. Et in hoc puncto nulla differentia ſpecialis inter matrimonium & contractus alios videtur eſſe, vt inde ſingularis aliqua difficultas oriatur. *Differentia inter contractum oneroſum & promiſſionem ſimplicem.* Pro quo aduerte, aliud eſſe promiſſionem, aliud verò contractum oneroſum. In promiſſione ſimplici obligatio tota quanta ſolùm cadit ſupra ipſum promittentem; alter verò, in cuius fauorem fit, purè acceptat; quâ acceptatione poſitâ ſtatim eo ipſo reſultat obligatio in promittente: & huiuſmodi ſunt vota, ſiue ea conditionata fuerint, ſiue abſoluta; illa enim Deus ſtatim acceptat; vnde ſtatim obligatio oritur ad tempus illud, & ſub conditionibus illis, ſub quibus res eſt vota. Aliter in contractu euenit; nam cùm in eo ſit datum & acceptum, & ex contrahentibus neuter abſolutè acceptet obligationem dandi v. g. equum, quouſque alter ſe obliget ad dandam pecuniam, ſemper eſt illi liberum retractare voluntatem antequam alter acceptet. Id quod clariùs adhuc apparet in matrimonio, in quo cùm repugnet vnum obligare alteri ſuum corpus, niſi alter etiam obliget ſuum, inde fit, vt quamdiu non obligat ſe ſecundus, primus non ſit obligatus, ſed poſſit reuocare ſuam voluntatem; poterit quidem per modum promiſſionis ſimplicis ſe obligare ad manendum in hac voluntate, ideoque non poterit licitè reſilire, ſed debebit expectare donec alter ponat conditionem; quòd ſi tamen re ipsâ reuocauerit, non poterit fieri verus contractus, ſed manebit in ratione promiſſionis. Matrimonium autem vt eſt Sacramentum requirit eſſentialiter actualem contractum; ergo non poterit fieri, ſi qui promiſit reuocet ſuam voluntatem antequam ſecundus acceptet, & fiat contractus.

Dices: Quando ego voueo religionem, aut ieiunium v.g. ſi ſanatus fuero à morbo, etiam ineo quemdam contractum cum Deo, vt mihi ipſe det ſanitatem, & ego illi ieiunium; ergo antequam ille det ſanitatem, ego non obligabor, ſed potero reſilire; hoc autem licitum non eſt; ergo: Reſpondeo, Etiam in eo caſu ſolùm interuenire promiſſionem, non contractum, ac proinde non aliter tunc me obligari quàm per modum promiſſionis; dixi autem immediatè, eo ſenſu etiam poſſe ad contrahendum matrimonium obligari, ita vt reuocare licitè voluntatem non poſſit in ratione promiſſionis: hinc tamen non licet inferre, futurum poſteà verum contractum ſi reuocet voluntatem; quia aliud eſt obligari per modum promiſſionis, aliud per modum contractus: matrimonij autem obligatio ſemper eſt per modum contractus. 14 *Obiectio.* *Reſponſio.*

Quòd ſi tamen hæc ſolutio non placuerit, poterit Secundò cum aliis reſponderi; Eò quòd contractus hic ſit eleuatus ad eſſe Sacramenti, datum ei à Chriſto ſpeciale illud priuilegium, vt ſi ante ipſum punctum, quo ille contractus erat perficiendus abſolutè, & quo debebat ſortiri rationem Sacramenti eſſentialiter completi, & cauſſare gratiam, coniux reſiliat, non ſit validus contractus, & conſequenter nec Sacramentum; quia nemo poteſt Sacramentum vllum validè accipere contra propriam voluntatem. Aliqua qui[illegible] Sacramenta accipiuntur ſine propriâ voluntate, vt Baptiſmus in infante; & idem de Confirmatione & Ordine dici poteſt; at contra propriam voluntatem nullum ſuſcipitur; ergo non fuit expediens, vt etiamſi homo nollet durare in ſuâ voluntate, & accipere Sacramentum Matrimonij, adhuc tamen matrimonium perficeretur, & prior ille coniux omnino repugnans ſuſciperet Sacramentum. Hanc ſolutionem ponit ſuprà Lugo; obiicit tamen contra illam, quia ſi ſemel concedatur à Chriſto in hoc puncto fuiſſe aliquo modo mutatam hu- 15 *Alia ſolutio ſuperiorum obiectionum.*

ius contractus naturam, poſſumus etiam conſequenter dicere, fuiſſe alteratum quoad alteram partem, vt ſcilicet non poſſit compleri in eſſe contractus veri per conditionem futuram. Nihilominùs tamen ea ſolutio mihi optima videtur; nam Sacramentum, quod eſt ex ſe cauſſatiuum gratiæ, non poſſe validè ſuſcipi contra voluntatem ipſius ſuſcipientis, eſt planè omnino certum in Eccleſiâ; neque habemus vllum prorſus fundamentum vel ab auctoritate, vel à ratione, vt ab hac regulâ generali excipiamus matrimonium. Benè ergo ex hoc capite colligimus Chriſtum Dominum immutaſſe naturam contractus illius in hoc puncto; ac proinde poſſumus omnino dicere, Inter Gentiles, & vbi hic contractus non habet rationem Sacramenti, poſſe omnino obligare ante poſitionem conditionis. Neque hinc ſequitur (prout obiiciebat Cardinalis Lugo) etiam immutaſſe Chriſtum Dominum naturam huius contractus in matrimonio, vt non valeat, quando poſteà de futuro ponitur conditio, etiamſi coniux alter nondum retractauerit ſuam voluntatem; vbi tamen omnes

16 fatentur validum eſſe Sacramentum. Hoc inquam non ſequitur; nam in his rebus quæ ſunt quaſi de iure poſitiuo, & pendent à liberâ Chriſti voluntate, nequaquam valet argumentum ab vno ad alterum, etiamſi in vtroque videatur eſſe eadem ratio; quia potuit in vno pro ſuo libitu velle facere eam mutationem, non in altero.

Nulli Sacramentum poteſt conferri contra ſuam voluntatem.

Quòd autem ita re ipsâ contigerit, nos benè oſtendimus ex auctoritate; nam vt dicamus Sacramentum numquam perfici contra voluntatem ſuſcipientis, habemus ſenſum communem Eccleſiæ docentis, nemini reſiſtenti poſſe Sacramentum conferri; ex hoc enim principio colligimus, ſi retractet primus voluntatem antequam ſecundus det conſenſum, non perfici Sacramentum: vt verò etiam dicamus non perfici, licet non retractet eam voluntatem, nullam habemus auctoritatem, aut rationem; ergo. Et verò cùm omnes è contrario ſentiant compleri Sacramentum quando ſecundus acceptat, eſto primus nihil tunc cogitet de nouo conſenſu, dummodò antiquum non retractet, meritò colligimus nihil in hoc puncto ſecundo fuiſſe à Chriſto immutatum.

17 Addo aliam ſolutionem meo iudicio clariorem, dicoque, Quidquid ſit de contractibus ceteris in matrimonio, eſſe longè aliam rationem, ſaltem quatenus inter Chriſtianos inito; nam cùm contrahentes ſint non ſolùm ſuſcipientes hoc Sacramentum, ſed etiam illius miniſtri, certiſſimum autem ſit de Fide requiri in Miniſtro intentionem, neque poſſe Sacramentum confici repugnante Miniſtro; rectiſſimè dicimus, eo ipſo quòd vnus ex contrahentibus repugnet antequam alter conſentiat, ac proinde antequam Sacramentum conficiatur, non poſſe illud Sacramentum perfici; ſicut ſi quis antequam baptizet habuit animum faciendi verum Baptiſmum, non tamen propterea verè baptizabit, ſi antequam re ipsâ applicet materiam, mutet ſuam voluntatem, & habeat contrariam; ergo cùm matrimonium iuxta communem ſententiam inter Chriſtianos non poſſit contrahi niſi ſortiatur etiam rationem Sacramenti, rectiſſimè dicimus Chriſtum Dominum non voluiſſe matrimonij contractum valere, ſi vnus ex illis repugnet, quando debuiſſet vltimò compleri; quia non fit Sacramentum repugnante Miniſtro, quidquid ſit de ceteris contractibus. Vnde & ſatis de eâ obiectione.

Iam illud poſſet pro complemento quæri, 18
Vtrùm ſi quis abſoluat hoc modo, *Abſoluo te, ſi Deus ſcit me cras facturum talem, vel talem rem*, ſit abſolutio ea iudicanda de futuro, & conſequenter an ſit inualida. Similem quæſtionem moui Tomo præcedenti; dixique, cùm ea ſcientia Dei ſit actu de præſenti, eſto obiectum illius ſit futurum, omnino eam formam eſſe de conditione præſenti, ideoque eſſe validam.

Conditiones de præſenti ſi ſubſiſtant non reddunt abſolutionem inualidam.

Obiectio.

Obiici in contrarium poteſt, ſequi, etiam fore licitum applicare Miſſam pro eo, quem Deus hodie ſcit mihi daturum cras eleëmoſynam, aut pro eo, quem ſcit primò moriturum; hoc autem videtur falſum; ergo. Reſpondeo cum Lugo, Si neceſſitas, pro quâ applicatur Miſſa, iam eſt de præſenti; v.g. iam eſt mortuus aliquis, pro quo Petrus petet à me cras Sacrum, & ego illud hodie offero pro eâ perſonâ, pro quâ ſcit Deus Petrum cras petiturum à me Sacrum, tunc omnino fore validam oblationem, ſecùs ſi neceſſitas non ſit de præſenti; quia (vt in materiâ de Satisfactione dixi) hæc non reſeruatur in futurum, ſed ſtatim applicatur. Vide Cardinalem eâ diſput. 138. rem hanc benè explicantem; vbi tractat obiectionem quamdam ex Declaratione Cardinalium Congregationis Concilij ſub Paulo V. quâ prohibetur ea applicatio Miſſæ anticipata pro eo qui obtulerit primus ſtipendium, prohibetur inquam tamquam ſcandaloſa & periculoſa; id quod videtur planè eſſe contra noſtram hanc reſolutionem: huic declarationi benè ibi 19
reſpondet, Meritò prohiberi eam conſuetudinem, quia eo modo ſæpè poteſt contingere, vt neceſſitas, pro quâ Miſſa offertur, nondum ſit præſens. V. g. ego celebro Sacrum manè, poſteà aliquis venit circa horam decimam, & petit pro ſe celebrari Sacrum, qui matutino tempore, quando ego celebraui, adhuc erat in peccato, & primò tunc circa decimam eſt iuſtificatus; quo caſu mea celebratio Sacri non potuit illi prodeſſe, quia nondum erat capax ſatisfactionis quando ego celebraui: idem eſſet, ſi aliquis poſt meum Sacrum moreretur, & tunc primò offerretur mihi ſtipendium pro Sacro iam facto; fortaſſe enim dum ego celebraui ille erat in peccato. Ob hos & ſimiles caſus conſuetudo illa eſt prohibita; non tamen quia res eo modo, quo nos diximus, non poſſit abſolutè tam validè quàm licitè fieri.

Reſponſio.

Cur prohibita ſit Miſſæ applicatio pro eo qui primus ſtipendium obtulerit.

Quæritur præterea, An ſi dicat Sacerdos, *Ego te abſoluo à peccatis, de quibus contritus es, & quæ in confeſſione dixiſti*, ſit valida abſolutio. Ratio dubitandi eſt, quia fortaſſe non habet contritionem, ſed tantùm attritionem, & tunc re ipsâ non abſolueretur: Secundò, quia non abſolueretur indirectè à peccatis, quæ per inuincibilem obliuionem non dixiſſet. Reſpondeo tamen, Omnino eſſe validam, quia *τὸ contritus* ſumitur non rigoroſè, ſed prout abſtrahit à contritione & attritione. Deinde abſolutio directa ſemper per ſe limitatur ad peccata quæ confeſſus eſt; vnde per illam additionem nihil impeditur de indirectâ abſolutione. Quòd ſi tamen

adeò

adeò nequiter Confeſſarius ille ſe gereret. vt expreſsè coarctaret abſolutionem ad caſum, quo pœnitens haberet propriam contritionem, & ad ſola peccata quæ pœnitens dixit, ſine dubio tunc hic non abſolueretur, ſi re ipsâ non habuit contritionem, aut ſi re ipsâ eſt oblitus alicuius mortalis, eodem planè modo, quo diximus eam poſſe facere dependentem abſolutionem à diuerſis conditionibus, quæ ſi non ſubſiſtant, ea ſit inualida.

SECTIO QVARTA.
An abſolutio dari poſſit abſenti.

20. IN hac quæſtione poſt deciſionem Clementis Octaui, qui id ſpeciali decreto prohibuit, & doctrinam aſſerentem id eſſe licitum damnauit, non eſt cur multùm defatigemur. Vide Suarium diſput. 19. ſect. 3. vbi multos refert ex Dominicanâ familiâ, & ex aliis, qui ante eam prohibitionem docuerunt id poſſe fieri: rationes pro ſententiâ negante eſſe validam multæ afferuntur; omnes tamen meo iudicio debent reduci ad ſolam voluntatem Chriſti, qui ſine dubio vti permiſit matrimonium contrahi in abſentiâ per Procuratorem, potuit, ſi voluiſſet, permittere vt abſolutio daretur abſenti: quòd autem re ipsâ id non voluerit, videtur colligi ſufficienter ex perpetuâ Eccleſiæ conſuetudine: nam licet in inſtitutione eius Sacramenti nihil dixerit aliud, quàm *Quorum remiſeritis*, &c. nihil præſcribendo, an per verba ſolùm, an per nutus, an in abſentiâ, an tantùm in præſentiâ dari poſſit abſolutio, ideoque ex Scripturâ nihil expreſsè de his punctis colligi poſſit, Eccleſia tamen perpetuâ traditione vti intellexit præſcripta neceſſariò verba, ita etiam intellexit requiri præſentiam. Hac ratione ſuppoſitâ, quæ eſt maximè efficax, adſeruntur multæ congruentiæ, quæ patiuntur inſtantiam contra ſe in Sacramento Matrimonij: eas congerit hîc Lugo à num. 149. Prima eſt; Nam ſi, eò quòd inter homines ſententia Iudicialis ſæpè feratur in abſcotes, liceret inferre, etiam poſſe abſolutionem Sacramentalem conferri abſenti, poſſemus eodem modo colligere, dari validè poſſe Sacramentum Ordinis abſenti, quia per Ordinem conceditur poteſtas; poteſtas autem quæcomque ex ſe poteſt concedi abſenti. Secunda inſtantia eſt à ſimili aliorum Sacramentorum, quæ non niſi in præſentiâ conferuntur.

Cur abſolutio data abſenti ſit inualida.

21 tur. Tertia ex eo, quòd Sacramenta ſunt cæremoniæ ſacræ, quæ ſuo vſu conſecrant homines Deo, ideoque requirunt præſentiam ſuſcipientis dum conferuntur. Quarta, quòd abſolutio eſt iudicialis actus; pro quo maximè requiritur, vt Sacerdos dum dat abſolutionem, ſciat, vtrùm homo adhuc ſit ad eam diſpoſitus; ſi autem abſenti poſſet dari, fortaſſis dum eam dat Sacerdos, iam ille nouum commiſit peccatum, per quod ſe reddidit indignum. Iam dixi omnes has pati inſtantiam in Matrimonio, maximè autem hanc vltimam, quia cùm matrimonium ſit contractus, maximè illud videbatur requirere, vt eo inſtanti, quo contrahitur, conſtaret de mutuo conſenſu, ſeu quòd alter non retractauerit ſuam voluntatem; & tamen poteſt in abſentiâ contrahi, quando ambo habuêre ſatis ſufficiens tempus, vt poſſent mutare voluntatem. Non eſt ergo hîc aliud quærendum fundamentum, quàm voluntas Chriſti nobis per Eccleſiam manifeſtata.

Obiicitur in contrarium factum ſancti Thomæ Cantuarienſis, qui per litteras petiit abſolutionem ab Alexandro Papâ. Reſpondetur, Eam abſolutionem non fuiſſe à peccatis, ſed à ſuſpenſione à celebratione, quam ſibi ipſemet Sanctus impoſuerat, eò quòd Henrico Regi viſus fuiſſet annuere in petitione quadam, quam poſteà aduertit ſanctus Thomas fuiſſe Eccleſiæ aliquo modo nociuam.

Obiicitur factum S. Thomæ Cantuarienſis. Reſpondetur.

Obiicitur etiam ſanctus Cyprianus Epiſt. 13. 22
vbi per epiſtolam præcepit aliquibus in periculo exiſtentibus pacem dare, quam etiam petierant per litteras; pax autem illa erat abſolutio. Reſpondetur Primò, Ibi non eſſe ſermonem de confeſſione aut abſolutione Sacramentali, ſed de admiſſione ad Communionem cum aliis Sanctis: id enim petebant illi, qui ob timorem tormentorum defecerant à Fide, & reſipiſcentes volebant admitti in gratiam aliorum, à quâ vt apoſtatæ ceciderant; vnde delegatur Diaconis ea reconciliatio: id quod, ſi de Sacramentali abſolutione intelligeretur, non potuiſſet vllo modo fieri, cùm ſoli Sacerdotes abſoluere valeant. Secundò, Neque hoc ipſum effecit ſanctus Cyprianus per litteras, ſed mandauit, vt à præſentibus Sacerdotibus vel Diaconis fiat ea reconciliatio; nemo autem dubitat quin poſſit Epiſcopus vel alius per litteras mandare Sacerdoti, vt præſens abſoluat alios etiam Sacramentaliter.

Obiicitur ſanctus Cyprianus Epiſt. 13. Reſpondetur Primò.

Secundò.

Tertiò denique obiicitur ex cap. *Qualis*. 30. quæſt. 5. vbi præcipitur, vt adulteræ pœnitentia recipiatur per ſcripturam. Reſpondeo, Ibi non eſſe ſermonem de abſolutione dandâ abſenti; neque confeſſio illa erat Sacramentalis, ſed teſtimonium publicum de reſipiſcentiâ illius feminæ; per quod teſtimonium ſatisfieret publico fidelium ſcandalo.

Obiicitur Tertiò ex cap. Qualis. 30. quæſt. 5. Reſpondetur.

Quomodo autem hinc non ſequatur, non poſſe infirmum præſentem abſolui, ſi de peritâ confeſſione alij teſtentur, diximus ſuprà fusè.

SECTIO QVINTA.
Quomodo abſolutio poßit ſimul dari à pluribus.

DVBITATVR Quartò, Quomodo poſſit forma abſolutionis proferri ſimul à pluri- 23
bus miniſtris. Dico *ſimul*, quia ſucceſſiuè ab eiſdem peccatis bis in confeſſione declaratis iam diximus ſuprà poſſe aliquem abſolui; quomodo item dimidiari abſolutio poſſit ratione peccatorum reſeruatorum, aut aliorum, quæ ſine graui periculo dici non poſſunt, eſt etiam ſuperiùs declaratum. Quòd verò venialia, quæ non ſunt materia neceſſaria confeſſionis, poſſint dici partialiter vni Confeſſario, & partialiter alteri, aut reticeri omnino, aut aliqua tantùm, eſt certum apud omnes; vnde vlteriùs fit, poſſe aliquem confiteri ſola mortalia vni, & deinde ſola venialia alteri; quia ſi non obligatur cum mortalibus dicere venialia, ergo poterit hæc deinde ſola dicere. Et verò id habet locum in ipſis mortalibus,

Quomodo poſſit dimidiari confeſſio in plures Confeſſarios.

ſi tamen iam anteà de illis fuerat abſolutus; nam tunc poteſt qoæcnmque ex illis ſecundò confiteri partem buic, partem illi, &c. Et verò ſi quis ex inuincibili ignorantiâ potaret licere etiam primâ vice dimidiare ſine aliâ cauſsâ confeſſionem mortalium, baberet tamen vniuerſalem dolorem etiam de illis quæ omittit, & inter doos Confeſſarios illam confeſſionem diuideret, valida eſſet coofeſſio vtraque (vt benè notanit Lugo nom. 159.) tuoc autem io vnâ confeſſione abſolueretur directè à mediâ parte, ab aliâ verò mediâ parte indirectè; in alterâ autem confeſſione è contrario directè ab his, à quibus indirectè io primâ abſolueretur. His ergo ſuppoſitis, tota difficultas eſt de abſolutione ſimultaneâ ſupra eamdem confeſſionem datâ à pluribus.

In quo puncto certum eſt, ſi vterque Sacerdos auditâ confeſſione ſimul proferat verba, & ſimul finiat, vtrumqne abſoluturum. Eſt quidem hic modus confitendi prohibitus (vt ait Suarez diſput. 8. ſect. 4.) & ex hoc capite peccando ſe reddere poſſet pœnitens incapacem abſolutionis; id tamen noo eſt ex ipſâ oaturâ Sacramenti; vnde ſi per ignorantiam eacuſaretur à culpâ, abſolutio tamen vtraque eſſet valida.

24 Vtrùm autem tunc eſſent duæ cauſſæ totales gratiæ, dubium; inde enim aliqui putant caſum repngnare. Verùm alibi dixi, cauſſas morales aliquando poſſe ſimul & ſemel duas reperiri adæqoatas reſpectu eiuſdem effectus. Et miror potuiſſe aliquem ex hoc capite dubium mouere, cùm ſit tam certa & omnibus nota inſtantia de Sacerdotibus dum ordinantur ſimol conſecrantibus eamdem hoſtiam. Adde, ſub lite eſſe, an non tunc prodncatur duplex gratia: de quo ſtatim. Quòd ſi vnus poſt alterum abſolueret, an eſſent duo Sacramenta, perinde ac ſi quis à peccatis iam remiſſis abſolueretur dennò, pendet ex dicendis ſtatim.

In caſu quo duo ſimul pronuntiarent abſolutionem validè, an vterque eſſet cauſa totalis.

Illud ergo potiùs quæri poteſt, Vtrùm tunc eſſeot doo Sacrameota. Hæc quæſtio poteſt habere duplicem ſenſom; io vno erit ferè de oomine, in alio de re: de re erit, Vtrùm tunc caoſſetur in pœnitente duplex gratis: de nomine erit, Vtrùm ſi tantùm cauſſetur vna, & nec quidem maior quàm ſi ab vno ſolo Sacerdote abſulueretur, dicendum ſit vnum Sacramentum an duo. Vt quando Baptiſmus confertur à duobus ſimul ablnentibus & verba proferentibus. Dixi agens de Baptiſmo phyſicè quidem ibi eſſe duo Sacramenta, moraliter tamen non niſi vnum; quod idem in præſenti datâ eâ ſuppoſitione de voicæ gratiæ cauſſatione dicenduio cenſeo.

An eo caſu cauſſaretur duplex gratia, eſſetq́ duplex Sacramentum.

25 Prima ergo de re quæſtio difficilior eſt. Cardinalis Logo num. 164. omnino indicat eſſe eo ſenſu duo Sacramenta coofeſſionis cum duplici effectu gratiæ: quæ ſententia mihi etiam videtur valdè probabilis. Ratio autem eſt; nam Sacramentum Pœnitentiæ eſt iterabile etiam ſupra eadem peccata, & ad eius reiterationem non eſt neceſſum eſſe dolores duos diſtinctos, ſed ſufficit vnus idemque moraliter permanens, de quo ſuprà. Confeſſio autem etſi debeat eſſe duplex, iam tamen in præſenti caſu eſt verè moraliter duplex; quia ſi duobus peccata illa confiteor, facio virtualiter duas confeſſiones, vnam vni, alteram alteri; erunt ergo tunc duo Sacramenta & duo effectus. Neque contra hoc poteſt adduci ioſtantia ex Baptiſmo; ibi enim non datur duplex effectus, quia Baptiſmos non poteſt iterari: hinc autem colligitur illom directè inſtitutum non tam ad aogendam gratiam qoàm ad vnum finem determinatum, qui non niſi ſemel poſſit conferri. Idem de Confirmatione, idem de Matrimonio, Ordine, & etiam Extremâ Vnctione intra eumdem morbum. Confirmatur, quia ſi quis habens ſolùm venialia, aut mortalia, quæ iam ſit confeſſus, confiteretur ſeorſim doobus Sacerdotibus, hodie vni, & cras alteri, & poſteà cras manè ab vno acciperet abſolutionem, & à prandio ab altero, ſine dubio acciperet duplicem gratiam; ergo eamdem accipiet, etiamſi ſimul & ſemel ab vtroque abſoluatur; quia quòd ſucceſſiuè vel ſimul doo illi dent abſolutionem, eſt omnino per accidens ad punctum conſtituendi duo Sacramenta & cauſſandi duplicem gratiam; idem ergo etiam erit, qnando ipſa confeſſio ſimol vtrique ſit; quòd enim ſeorſim vel ſimul confiteatur, eſſe videtur per accidens.

Declarat aotem magis hoc ipſum ex diuerſo modo, quo Pontiſex ſolet concedere Indnlgentias: aliquando enim concedit pro vnâ tantùm vice, vt io Bullâ Cruciatæ. Vnde qoi ſecundam & tertiam Bnllam accipit, non ideò plus lucratur de Indnlgentijs aut gratijs. Solet autem etiam concedere, vt toties quoties orauerit, aot audiuerit Miſſam, lucretur Indulgeotiam. Vnde ſi quis ſimul audiat duas Miſſas, tuoc lucrabitur bis Indolgentias. Limitat tamen hanc doctrinam ad caſum, quo quis moribundus petit abſolutionem, & ſimul ſuperueniont duo Sacerdotes: non enim tunc datur oiſi vnicum Sacramentum & vnicus effectus; qoia tunc confeſſio non fuit niſi vnica: alioquin quotquot ſuperuenirent Sacerdotes poſſent illum abſoluere ſine nouâ confeſſione ſeu nouo ſigno doloris; quod eſt abſurdom. Ratio à priori eſt, quia tunc infirmus nec voluit à doobus abſolui, nec voloit duobos confiteri, ſed vni. Vnde conſequenter etiam in bis, qui ſani & ſibi præſentes ſunt; vt quando io mari in periculo vitæ publicè confitentur audientibus multis Sacerdotibus, ſi nolunt niſi vnam confeſſionem facere, & vnam abſolutionem habere, tunc eſto duo aut plures ex illis Sacerdotibus darent ſimul vel ſucceſſiuè abſolutionem, non poſſent facere niſi vnom Sacramentum. Totum ergo hoc pendet ex intentione confitentis, qoi ſi è contrario diceret ſe velle multis confiteri, & ab illis omnibus abſolui, iam eo ipſo faceret duas confeſſiones, & conſequenter eſſet capax duarum formaliter abſolutionum non ſolùm ſimul, ſed etiam ſucceſſiuè. 26

Quòd ſi obijcias, ſequi ea his, ſi ſimul duo abſoluant moribondum, aut eos naufragantes, neutrum validè abſoluturum; quia non eſt maior ratio de vno quàm de altero; vterqne autem non poteſt, qnia diximus infirmum & naufragantem ſolùm vnam petijſſe abſolutionem; hoc autem eſt abſurdum; ergo. Reſpondebit negando ſequelam: Quia licet infirmus non niſi vnam petierit abſolutionem, non excluſit duas, quæ pro illo hîc & nuoc non ſont moraliter niſi vna, ac proinde perinde ſe habent illæ duæ ac ſi eſſent vna. 27

Obiectio.

Reſponſio.

Diar hanc ſententiam eſſe ſatis probabilem;

abſolut

abſolutè autem valdè dubito, an tunc ſit duplex, an vnicum tantùm Sacramentum: moneor autem maximè inſtantiâ ſacroſanctæ Euchariſtiæ; nam etiam hæc eſt iterabilis eodem modo, quo pœnitentia; & ordinatur directè ad augendam gratiam, habetque minùs multò determinatum finem quàm Pœnitentia: hæc enim directè habet pro fine extinctionem culpæ; quæ extinctio vna videtur eſſe reſpectu eiuſdem culpæ. At Euchariſtia neque hanc limitationem habet; & tamen eſto duæ treſve hoſtiæ ſumantur ſimul, non faciunt in ordine ad gratiam ſuſceptionem duorum Sacramentorum, neque duo Sacramenta; quia tunc iudicantur per modum vnius: & tamen longè certius eſt, in qualibet ex illis hoſtijs eſſe diſtinctum numero Sacramentum, quàm quòd in duabus illis abſolutionibus circa eadem peccata ſimul datis reperiantur duo Sacramenta Pœnitentiæ; ergo ſicut in Euchariſtiâ, eo ipſo quòd per modum vnius illa accipitur, non facit niſi vnum Sacramentum, & vnum effectum gratiæ cauſſat; ita duæ illæ abſolutiones debent planè iudicari vnum Sacramentum, ſeu (ne de vocibus diſputemus) vnum tantùm effectum debent cauſſare; quia reverà etiam tunc accipiuntur tantùm per modum vnius.

Plures hoſtiæ ſimul ſumptæ non faciunt plurium Sacramentorum ſuſceptionem.

28 *Obiectio.* Dices: Non poſſunt duæ illæ abſolutiones ita conuenire in vnam, ſicut ſumptio duarum hoſtiarum reputatur per modum vnius cibi aut refectionis. *Reſponſio.* Reſpondeo, Non minùs duas illas abſolutiones poſſe reputari per modum vnius iudicij, ſeu vnius abſolutionis, quàm duæ hoſtiæ reputentur vnum conuiuium: etenim etiam in humanis ſi reum aliquem auditâ cauſâ duo Iudices inter ſe independentes illum ſimul abſoluant, reputatur id per modum vnius iudicialis abſolutionis. Patet autem id in noſtro caſu; nam ſaltem quando ipſe pœnitens non niſi vnam intendit abſolutionem, quantumuis tunc abſoluatur à duobus, non eſt niſi vnicum iudicium etiam iuxta huius Auctoris ſententiam; ergo etiamſi ipſe pœnitens intendat duas abſolutiones, adhuc tamen erit vna moraliter; quia quòd ſit vna vel duplex abſolutio, non videtur pendere ex ipſius intentione; vti etiam ſi quis velit duas illas hoſtias accipere per modum duorum Sacramentorum, non tamen ideò accipiet duplicem gratiam. Et poteſt hoc confirmari ex doctrinâ huius Auctoris, qui infrà agens de Indulgentijs diſp.27. num.32 dicit; Si quis habeat duo grana benedicta diuerſa, & quodlibet valeat pro vno anno v.g. remiſſionis, quando oratur vnum *Aue Maria*, non poſſe tunc ſimul eumdem lucrari duos annos; quia tunc moraliter tantùm ſunt duo tituli ad eumdem finem; ergo eodem modo in præſenti illæ duæ abſolutiones ſimul datæ, cùm videantur hîc & nunc ordinatæ ad vnicam remiſſionem eorum peccatorum, & ſint quaſi duo tituli ad eumdem fructum, non cauſſabunt niſi vnicam gratiam.

29 Denique ſi ſemel admittatur eo caſu duplex ille effectus gratiæ, profectò non poteſt facilè negari eum habiturum locum in caſo illo moribundi, non eâ tantùm ratione, quam paulò antè inſinuaui, quòd ea multiplicatio effectus non videatur pendere à confitentis intentione, ſed etiam quia quantumuis pendeat, debet ſupponi ſaltem habitualiter id velle infirmus ille; quia cùm id ſit in bonum ipſius maximum, nec hoc adferat illi vllum penitus nocumentum, aut moleſtiam nec phyſicam nec moralem, ſed purum putum duplicatum augmentum gratiæ; quis enim erit tam ſimplex, qui non malit eas duas abſolutiones per modum duarum quàm per modum vnius? Ad ſimiles autem effectus non eſt neceſſaria formalis & expreſſa intentio; ſufficit enim interpretatiua; vt patet in ſuſceptione Extremæ Vnctionis: vti enim de eâ agentes diximus cum hoc Auctore, eò quòd illa non adferat vllam difficultatem aut onus, ſed puram vtilitatem, cenſentur omnes Catholici ſaltem habitualiter eam velle; ac proinde eo ipſo eſt illis ſufficienter voluntaria eius ſuſceptio, quantumuis de eâ fortè totâ ſuâ vitâ non cogitauerint; ita idem erit nunc dicendum quoad duplicem eam abſolutionem, ſcilicet illam eſſe omnibus ſaltem habitualiter voluntariam, ideoque, niſi ex propoſito contrarium expreſsè velit (quod tamen explicatis terminis vix poſſet aliquis intendere) ſemper accepturum duplicem gratiam; hoc autem eſt planè contra omnium ſenſum: nam licet ſæpè contingat, vt abſoluatur à duobus aut tribus ſuperuenientibus; numquam tamen vllus dixit, illi dari duplicem gratiam.

Hinc facilè erit reſpondere his quæ in contrarium obiiciebantur. Et quidem in caſu illo, quo quis dimidiaret confeſſionem & acciperet à duobus abſolutionem, nulla eſt difficultas: eo enim caſu ſunt duæ planè diſtinctæ abſolutiones Sacramentales ſupra diuerſa peccata; & vna non abſoluit directè ab his, à quibus alia. Quod deinde de Indulgentijs dicebatur non eſt minùs dubium quàm concluſio; nec poſſum mihi perſuadere quòd Pontifex reputet auditiones diſtinctas Sacrorum in ordine ad diſtinctas Indulgentias, quando quis eſt præſens duobus Sacerdotibus ſimul celebrantibus. Quidquid tamen in hoc puncto ſit reſpondeo, Cùm illud pendeat à voluntate Pontificis, qui poteſt dare eas Indulgentias ſub conditionibus quibuſcumque, ſolùm inde probari, Chriſtum etiam potuiſſe eo modo inſtituere hoc Sacramentum; at verò re ipſâ ita illud inſtituiſſe non probat vllo modo ea inſtantia: vnde quoad hoc nec inſtantia à me è contrario ex Indulgentijs etiam allata quidquam abſolutè probat, niſi hoc, quòd inde tam pro noſtrâ quàm pro contrariâ poſſit argumentum deſumi. Conſtet ergo valdè dubium eſſe, quid in hoc puncto Chriſtus inſtituerit; & ſi diuinare licet ex alijs Sacramentis, probabilius eſſe non dari tunc niſi vnicum effectum gratiæ. 30

SECTIO SEXTA.

An duo ſimul abſoluentes poſſint vti vnâ formâ communi, Abſoluimus te.

PATER Suarez Tomo 3. in 3. Pat. diſp.23. ſect.3. affirmat fore validum, dummodò ſenſus non ſit vtrumque concurrere vt cauſſam partialem, ſed ſolùm ſignificare, quòd vterque cauſſet illum effectum; ſicut verum eſt dicere, *Nos conſecrauimus hanc hoſtiam*, quando duo ſimul illam conſecrarunt. Contrarium ſentit Vaſquez & Coninck, quos refert & ſequitur Lugo ſuprà num. 176. quia vel per illa verba 31

volunt ſignificare voluntatem abſoluendi tantùm partialiter cum altero, vel voluntatem abſoluendi totaliter, quantum poteſt quilibet ex parte ſuâ; neutro autem modo poteſt id validè fieri, ergo: non quidem partialiter, quia eo ſenſu non ſignificaretur voluntas abſoluta, ſed conditionata abſoluendi; nam qui poteſt abſoluere, & non vult niſi cum alio, eo ipſo non vult niſi ſub conditione, quòd alius velit; quare ſi ille alius nondum protulit formam integram, cùm conditio adhuc non ſit poſita, verba illa non habebunt effectum; ſed neque illum habere deinde poſſunt, quia non poteſt manere ſuſpenſa efficacia verborum, nec poſſunt proferri ſub conditione de futuro, vt dictum eſt. Si verò ille alius Sacerdos iam protolit formam, & conditio eſt poſita, iam ille priùs abſoluit; vnde tardè alter venit; ſolumque poſſet ille ſenſus excogitari verus in vno caſu metaphyſico, quo ſimul ambo abſoluerent verba; non eſt autem credibile Sacerdotibus datam à Chriſto poteſtatem vtendi formâ, quæ ſignificaret concurſum partialem, & quæ ſolùm effectum haberet in vno caſu (vt diximus) metaphyſico.

32 Poſſunt quidem in eo caſu ambo abſoluere; id tamen debet eſſe per formam ordinariam,* quia tunc vna forma non impedit aliam. At ea poteſtas operandi per ſpecialem formam & ſpecialia verba, quæ pro ſolo vno caſu metaphyſico deſeruire poſſunt, ſine vllo fundamento dicitur conceſſa. Eſſet præterea ea forma noxia, quia eſſet periculum faciendi irritum Sacramentum, cùm ſi vnus præiret, neuter abſolueret, vt oſtenſum eſt.

Quòd verò neque poſſint illa verba accipi in ſenſu adæquato & totali, vt quilibet abſoluat totaliter, patet; quia illa verba non ſunt ad id ſignificandum apta niſi ampliùs declarentur; quotieſcumque enim dico me cum alijs hoc vel illud facere (ſaltem ſi ſermo ſit de actione iuridicâ & forenſi) non ſignifico me in ſolidum & independenter ab alijs id facere, etiamſi aliàs poſſem ſolus; vt ſi dicam, *Ego & Petrus emimus à te hanc domum*, non ſignifico me eam voluiſſe emere etiam nolente Petro, ſed potiùs ſignifico conſenſum meum ſimul cum conſenſu Petri; ideoque Petro non conſentiente ad nihil teneor. Idem eſt ſi dicam, *Nos Petrus & Ioannes donamus vel condonamus tibi*, ſolùm ſignificatur concurſus partialis; ergo τὸ *Abſoluimus* ſignificat concurſum partialem. Vnde addit Lugo; Si diceretur hoc modo, *Ego & Petrus te abſoluimus ſinguli in ſolidum*, valida eſſet abſolutio.

33 *Obiectio.* Quòd ſi obijcias; Si Deus diſpenſaret cum aliquo, vt poſſet duas vxores ſimul habere, poſſet vir dicere, *Ego vos accipio in vxores*, & illæ reſponderent, *Nos te accipimus in virum*, tunc autem τὸ *accipimus* ſignificaret conſenſum adæquatum; ergo. Varias huius argumenti ſolutiones ait Lugo refutari à Coninck eâ quæſt. 67. art. 6. num. 49. Ego tamen non niſi vnicam & duobus verbis inſinuatam & reiectam ibi inuenio.

Reſponſio. Quidquid de hoc ſit, benè idem cum Coninck reſpondet, In eo caſu neceſſariò ea verba debere accipi de conſenſu adæquato cuiuſlibet; quia Maria non poteſt vt cauſſa principalis conſentire in matrimonium Franciſcæ, ſed quælibet adæquatè in ſuum. Hæc Coninck & Lugo.

Probabilius eſt duos ſimul abſoluentes poſſe vti communi voce Abſoluimus.

Iudico tamen probabiliorem eſſe ſententiam Suarij ſuprà, quæ fuerat etiam Durandi. Et tandem ipſemet Coninck coactus eſt fateri, hanc ſententiam ſpeculatiuè eſſe probabilem; eam ergo probo; Quia ea vox *Abſoluimus, facimus, damus*, &c. eſt ex ſe omnino indifferens ad ſignificandum concurſum totalem & partialem non minùs quam vox *canis* ad ſignificandum cæleſtem & terreſtrem; ergo quando à loquente vſurpatur in ſenſu pro Sacramentis requiſito, validum conficitur Sacramentum: quòd autem ea ſit indifferens ad vtrumque eſt mihi euidentiſſimum. Nam quando dico, *Nos te amamus, nos te odio habemus, nos currimus*, ſine dubio ſignificat cauſſalitatem adæquatam cuiuſlibet in eam actionem; & ea ipſa forma Sacramenti eſt optima, quando duo, qui ſimul facti ſunt Sacerdotes, referunt quid fecerint, dicunt verè & veriſſimè de præterito, *Nos conſecrauimus eam hoſtiam*; & tamen nemo vmquam dixit illam propoſitionem ſignificare concurſum partialem, ſed potiùs totalem cuiuſlibet. Quod ergo de præterito poſſunt illi cum veritate referre, poſſunt etiam de præſenti; & potuiſſent quando conſecrabant (ſi ſimul tunc poſſent bis loqui) ſimul dicere, *Hoc eſt corpus meum*, & *Nos ſimul conſecramus*; & idem eſt ſi Chriſtus Dominus pro formâ conſecrationis inſtituiſſet hæc verba, *Conſecro hanc hoſtiam*; potuiſſent tunc illi Sacerdotes ſimul de præſenti dicere, *Conſecramus hanc hoſtiam*; quia omnis propoſitio, quæ vera eſt de præterito, fuit vera de præſenti pro eo inſtanti: ſi ergo in ſenſu adæquato verè dicunt illi de præterito, *Nos ſimul conſecrauimus hanc hoſtiam*, profectò in eodem ſenſu potuerunt dicere de præſenti, *Nos ſimul conſecramus hanc hoſtiam*.

Neque vllo prorſus modo obſunt nobis in- 34
ſtantiæ contrariæ, quia in eis ponuntur exempla in rebus, in quibus ex ipsâ materiâ clarè colligitur, quòd non poſſit ſignificari concurſus totalis cuiuſlibet; vti in illo, *Ego & Petrus emimus hanc domum*; repugnat enim in terminis duos ſimul emere vnam rem quamlibet adæquatè & independenter ab altero; quia quilibet deberet dare æquale pretium, & quilibet deberet illam facere ſuam adæquatè; quod repugnat. Idem eſt in altero exemplo, quod ibi ponitur, *Nos donamus tibi hanc rem*; etenim cùm vna eademque res non poſſit in ſolidum & adæquatè eſſe duorum, quid mirum, ſi illa vox ibi ſignificet inadæquatam cuiuſlibet donationem? ea ergo vox pluralis ex ſe ſolùm directè ſignificat coëxiſtentiam realem actionis procedentis à duabus perſonis; quòd autem quælibet ſit cauſſa partialis, non verò totalis, nullo modo ſignificat: vnde ruit fundamentum aduerſæ partis. Hinc

An poſſint eſſe cauſſa partiales abſolutionis in tali caſu.

Secundò dico, Eſſe etiam mihi valdè probabile, quòd licet velint ipſi abſoluentes concurſum tantùm partialem præbere, id poſſent validè obtinere, ſi tamen ſimul formam abſoluerent. Cùm enim Chriſtus conſtituerit Sacerdotes vt iudices, eſto cuilibet dederit totalem iudicandi poteſtatem, non tamen video cur eos impedierit (ſicut quando ſimul duo audiunt reum) quò minùs poſſint inter ſe conuenire ad dandam partialiter abſolutionem: quòd ſi ex parte voluntatis partialis id non repugnat, verba etiam id non impedient; quandoquidem, vt dixi, ſunt apta ad
vtrumque ſenſum. Reſpondebis, Non eſſe bo- 35
num

num argumentum in hac materiâ ab alijs indicijs ad Sacramentalia, alioquin etiam liceret inde inferre, poſſe dari abſolutionem in ſcripto, &c. Sed contrà, quia licet in his, quæ ex conſenſu Eccleſiæ ſcimus à Chriſto limitata in hoc Sacramento, non liceat nobis argumentari ab alijs iudicijs ad hoc; in his tamen, de quibus Fides nihil dicit in contrarium, non video cur ea conſequentia non ſit bona. Et ſanè hi ipſi Auctores admittunt, dummodò quis vtatur eâ formâ, *Ego te abſoluo*, poſſe validè abſoluere dependenter ab eo quòd alter ſimul abſoluat; hoc autem eſt abſoluere partialiter; non eſt ergo vlla difficultas ex parte abſolutionis partialis in ſe: vnde infero; Ergo non erit difficultas ex parte formæ id ſignificantis. Patet conſequentia, quia forma, quæ exprimit actionem Sacramentalem eo modo, quo illa fit, eſt maximè vera, eſt maximè conformis; ergo ſi Sacerdos habeat animum abſoluendi partialiter, rectè & validè dicet, *Ego te partialiter abſoluo*; rectè ergo etiam diceret, *Nos te abſoluimus*, quantumuis *τὸ abſoluimus* tunc ſolùm ſignificaret partialem abſolutionem cuiuſlibet. Nec facilè capio, quomodo poſſim re ipsâ partialiter velle abſoluere, & tamen forma debeat ſignificare abſolutionem totalem, cùm eo ipſo forma eſſet falſa; animus enim diceret, *Abſoluo partialiter*, & lingua *Abſoluo totaliter.*

36 Conſtet ergo poſſe vtroque modo per eam formam fieri validum Sacramentum, ſi ambo ſimul abſoluant. Sed quid ſi vnus citiùs altero? aliquis diceret, tunc nihil per priorem abſolutionem efficiendum, quia illa non poteſt eſſe ſuſpenſa, donec alter finiat ſuam formam; nihilominùs poſſet ſatis probabiliter dici, etiam tunc valere. Ratio eſt facilis; nam licet inter formam & materiam Sacramentorum requiratur phyſica coëxiſtentia, vt inter ablutionem & verba in Baptiſmo, non eſt tamen neceſſum vt illa coëxiſtentia ſit omnino metaphyſica, ſed talis, vt moraliter iudicentur ſimul; & idem dico de partibus formæ. Demus enim quòd Chriſtus requiſiuiſſet, vt duo abluerent, & duo proferrent formam Baptiſmi, ad hoc vt Baptiſmus eſſet validus, profectò non proptereà vllus dixiſſet, debere eos omnino eodem inſtanti abluere & abſoluere prolationem verborum; quia ſi non eſt neceſſum, vt ablutio & verba fiant in eodem inſtanti, neque etiam erit neceſſum, vt ambo ſimul finiant, ſed ſufficiet, ſi habeant eam coniunctionem, quam habent materia & forma ipſius Sacramenti: cùm ergo in eo caſu illæ duæ abſolutiones ſint duæ partes formæ, eſto vna finiatur paulò citiùs quàm altera, adhuc erit validum Sacramentum; & quidem debebit etiam tunc dici collatum per verba de præſenti: imò, ſi res prudenter conſideretur, de facto ita contingit in omnibus formis; nam dum baptizo, non ſolùm eſt pars formæ vltimum verbum, ſed omnia, incipiendo ab *Ego te*, &c. & tamen non omnes partes eius formæ proferuntur in eodem inſtanti, ſed ſucceſſiuè; ergo ſi dicamus ex meis verbis & ex verbis alterius Confeſſarij fieri vnam formam integram abſolutionis, procul dubio, eſto vna pars poſt aliam proferatur, poteſt dici totum fieri per verba de præſenti. Idem oſtendo ex matrimonio; nam eſto Chriſtus Dominus voluiſſet, vt illud non contraheretur niſi in præſentiâ, & per verba aut actualia ſigna, nemo tamen ideò diceret debuiſſe vtrumque contrahentem ſimul loqui, ſed ſuffeciſſet etiam tunc vnum poſt alterum loqui, & dare ſignum; neque ideò diceremus tunc magis eſſe formam de futuro quàm nunc ſit, quando in Baptiſmo verba præeunt, & ſequitur forma: quo caſu etiam forma expectat aliquantulùm. Vidéſne quàm facilè totum hoc defendatur?

Iam vltimò poſſet in dubium verti circa hoc ipſum, An ſi duo abſoluere velint, poſſit quilibet ex illis dicere, *Volo adæquatè abſoluere, ſi alter adæquatè & abſolutè abſoluat.* Videtur enim id omnino repugnare propter mutuam cauſalitatem; nam vt Petrus abſolutè abſoluat, priùs debet naturâ abſoluere Ioannes; & vt hic abſolutè abſoluat, debet è contrario priùs abſolutè abſoluere Petrus; hoc autem eſt impoſſibile. Fortaſſe tamen poſſet reſponderi, Non eſſe mutuam ibi prioritatem, ſed ſolam coëxiſtentiam mutuam; non enim dicit, *Volo, ſi alter priùs abſoluat*, ſed *ſi ſimul abſoluat*: vnde eo ipſo quòd ſimul ponuntur verba vtriuſque iam ſibi inuicem ſunt conditio ſufficiens; & hoc modo puto rem eſſe poſſibilem. Si autem è contrario dicat, *Volo abſoluere, ſi alter non abſoluat*, tunc ſi ambo id dicerent ſimul, repugnaret vllum ex illis abſoluere, quia cùm non ſit maior ratio de vno quàm de altero, vel deberent ambo abſoluere, vel neuter: ambo non poſſunt, quia ſi Ioannes abſoluit, ergo Petrus, qui non voluit abſoluere abſoluente Ioanne, non abſoluit; neque item Ioannes abſoluit, quia non volebat abſoluere, ſi alter abſolueret; ergo neuter tunc abſolueret. Et ſatis de his ſenſibus formæ, qui poſſunt repetiri in quolibet Sacramento; ſi duo v.g. abluentes dicerent, *Ego te baptizo, ſi alter te non baptizat*, &c. Verum quidem eſt in Baptiſmo, eò quòd actio illa abluendi non ſit diuiſibilis inter duos, ſed neceſſariò quilibet debeat ponere ſufficientem, eò quòd ablutio requiſita ad valorem Baptiſmi eſt adeò exigua, vt non ſit poſſibile mediam partem tantùm ab vno & mediam ab altero poni; inde fit, vt verba illa, *Ego te abluo*, non ſint capacia ſenſus inadæquati: & idem eſt ſuo modo de Confirmatione. 37

Eſſetne valida abſolutio, ſi duo ſimul dicerent. Ego te abſoluo, ſi alter te non abſoluat

SECTIO SEPTIMA.

De variatione eius formæ.

Circa mutationem formæ attendendum eſt ad id quod diximus vniuerſaliter agentes de Sacramentis in communi, quando ſcilicet ſenſus idem manet, tunc mutationes eſſe accidentales, ideóque non obeſſe valori Sacramenti; vt ſi quis ſeipſum in plurali nominaret, *Nos abſoluimus te*, ſicut Imperator, Pontifex, Epiſcopus, & aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ ſolent vti plurali numero; eodem modo ſi è contrario diceret, *Abſoluo vos* loco *te*; ſi diceret, *Ego abſoluo hunc hominem* eum deſignando, *Ego remitto tibi, condono tibi peccata tua*, &c. & idem eſt de illâ formâ, *Abſoluatur Petrus*, ſi *τὸ abſoluatur* non deprecatiuè, ſed imperatiuè ſumatur: illa item eſſet valida, *Placet quòd abſoluaris*, quia idem denotat ac *Ego te abſoluo.* 38

Quando variatio formæ Sacramentorum cenſentur eſſe accidentalis tantum.

Quòd ſi obijcias, Hinc ſequi, poſſe conſecrari hoc modo, *Placet quòd hoc ſit corpus Chriſti*, vel, *Iubeo hoc eſſe corpus Chriſti*; reſpondet

Obiectio. *Reſponſio.*

Lugo negando ſequelam, quia in Euchariſtiâ fuerunt à Chriſto determinata verba, dum ipſe, oſtendens Apoſtolis quomodo deberent conſecrare, dixit, *Hoc eſt corpus meum*. Ab hac autem formâ enuntiatiuâ valdè differt illa, de quâ in obiectione, *Iubeo hoc eſſe corpus Chriſti*. Pro Sacramento verò Pœnitentiæ non poſuit vlla determinata verba, ſed præcisè dixit, *Quorum remiſeritis*, &c. verè autem remittit peccata, qui dicit *Iubeo te eſſe abſolutum*, & qui dicit *Abſoluaris*, &c. Probabilis ſolutio: Mihi tamen videtur meliùs diſcurrendum, ſi conſequenter dicamus ea verba etiam eſſe valida pro Euchariſtiâ. Quòd enim Chriſtus dixerit *Hoc eſt corpus meum*, non proptereà probat ipſum non voluiſſe fieri validè conſecrationem per verba æquiualentia, alioquin non poſſemus validè conſecrare dicendo *Hoc eſt corpus Chriſti*, vel in calice dicendo *Hic eſt ſanguis Chriſti*; quia ipſe dixit *Hic eſt calix ſanguinis mei*; aut ſi iuxta Matthæum & Marcum Chriſtus dixit, *Hic eſt ſanguis meus*, non poſſemus nos conſecrare dicendo *Hic eſt calix ſanguinis mei*: id quod apertè falſum eſt.

Quod prætereà dicebatur, aliud eſſe enuntiatiuè proferre *Hoc eſt corpus meum*, aliud verò iubere vt ſit corpus Chriſti, non vrget nos; quia pro conſecratione Sacerdos ita loquitur enuntiatiuè, vt ſimul efficiat quod dicit; ac proinde etiam loquitur auctoritatiuè, ſeu tamquam poteſtatem habens efficiendi quod dicit; ac proinde poterit iure optimo imperare, ſeu dicere, *Placet* ſeu *Iubeo vt hoc ſit corpus Chriſti*. Denique ſicuti enuntiatiuæ illi propoſitioni *Ego te abſoluo* æquiualent illæ aliæ, *Iubeo vt abſoluaris*, &c. & ideò eas dicimus ſufficientes; ita longè cum maiori conſequentiâ illi enuntiatiuæ, *Hoc eſt corpus meum*, dicemus æquiualere eas, *Hoc ſit corpus Chriſti*, ſeu, *Volo, iubeo vt hoc ſit corpus Chriſti*; eodē ergo modo de vtriſq; diſcurrendum.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

De neceſſitate medij & ex præcepto diuino huius Sacramenti.

1 EXPLICATIS omnibus quæ ad conſtitutionem huius Sacramenti tam ex parte materiæ quàm formæ & Miniſtri pertinent, ſolùm nunc reſtat de neceſſitate illius ad ſalutem diſputare: & quidem lapſis in mortale poſt Baptiſmum illud eſſe neceſſarium in re vel in voto definitum eſt à Tridentino Seſſione 14. cap. 4. ideò hac de re non poteſt vlla eſſe inter Catholicos diſſenſio. Solùm ergo eſt difficultas, qualis ſit ea neceſſitas, & vnde probetur, an ſolùm ſit neceſſitas medij, an etiam præcepti poſitiui tam diuini quàm humani. De hoc vltimo ſequenti diſputatione; de duobus primis punctis in hac tractabimus.

SECTIO PRIMA.

Hoc Sacramentum eſt neceſſarium neceſſitate medij in re vel in voto.

Quid ſit neceſſitas medij, quid præcepti.

IN materiâ de Euchariſtiâ explicui duas neceſſitates in ordine ad ſalutem, medij & præcepti; dixique ea eſſe neceſſaria neceſſitate medij, quæ ſunt cauſſa per ſe poſitiua primæ gratiæ, aut eius recuperationis, per quam homo deſtinatur ad gloriam, quâ gratiâ retentâ obtinebit certò ſalutem; ea verò eſſe neceſſaria ſolùm neceſſitate præcepti, quæ eâ ſolùm ratione requiruntur, ne homo cadat per peccatum ab acceptâ gratiâ. Hinc fit, vt ſi omittantur ex ignorantiâ inculpabili ea quæ ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti, non ideò amittatur gloria; quia cùm, vt dixi, ſolùm requirantur, ne homo peccans amittat ius ad gloriam, & ignorantia inculpabilis eos excuſet à peccato, fit, vt etſi omittant rem præceptam, non ideò amittant gratiam, ac conſequenter nec gloriam; at ſi omittant ea quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, quantumuis id fiat ex ignorantiâ inculpabili, non obtinebitur ſalus, quia licet non peccetur de nouo in non ponendo eam rem neceſſariam, ſeu eam cauſſam ſalutis, tamen quia non ponitur de facto, non obtinetur ſalus: neque enim ſine cauſsâ poteſt exiſtere effectus, vndecumque veniat, quòd illa cauſſa non ponatur.

2 Contra hanc illationem vltimam obijciunt nonnulli, Non ſemper eſſe verum, ſi inculpabiliter omittantur quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, non obtineri ſalutem; nam hoc Sacramentum Pœnitentiæ eſt neceſſarium neceſſitate medij, & tamen, ſi inculpabiliter omittatur, dummodò adſit contritio, poteſt ſalus obtineri. Hæc obiectio nullius eſt momenti; nam Sacramentum Pœnitentiæ non requiritur determinatè vt medium, ſed illud, vel votum ipſius, id eſt vel contritio; ſi autem vtrumque omittatur quantumcumque inculpabiliter, procul dubio non obtinebitur ſalus: ſemper ergo verum eſt, ea quæ requiruntur vt medium non poſſe omitti ſine amiſſione finis; ſi requirantur determinatè, neceſſariò debent poni determinatè; ſi ſub diſiunctione *hoc vel illud*, debet poni *hoc vel illud*, aliàs actum eſt de ſalute, licet propter ignorantiam non peccetur de nouo in eorum omiſſione, vt dixi. Non loquor iam in ſententiâ illorum, qui docent, aliqua Sacramenta poſſe facere de attrito contritum; tunc enim fatendum eſſet, non ſolùm contritionem vel votum Pœnitentiæ eſſe neceſſarium neceſſitate medij, ſed debere addi vel contritionem, vel confeſſionis votum, vel aliquod ex illis Sacramentis in eo caſu per accidens; niſi fortè eam attritionem, quæ etiam tunc eſt neceſſaria, vocemus votum Pœnitentiæ. Ex his conſtat, Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum non ſolùm eſſe neceſſarium vtcumque, ſed neceſſitate medij in re, vel in voto; quia hoc Sacramentum, vel eius votum non requiruntur præcisè, ne peccetur de nouo, ſed tamquam cauſſa productiua primæ gratiæ, ſine quâ non poteſt gloria obtineri; ergo requiruntur vt medium.

Lapſis poſt Baptiſmum neceſſarium eſt Sacramentum Pœnitentiæ in re vel in voto.

Objicies

3 *Obiectio prima.* Obijcies Primò; Poteſt haberi contritio, quæ non ſit votum Pœnitentiæ, vel quia ignoratur tale Sacramentum inuincibiliter ab eo qui habet contritionem; vel quia non recordatur tunc confeſſionis; & tamen illa contritio etiam tunc iuſtificabit; ergo nec votum nec Sacramentum requiritur ad iuſtificationem. *Reſponſio.* Reſpondeo, In eo caſu non eſſe quidem votum explicitum de Sacramento; & hoc probatur clarè in obiectione; nego tamen non includi ibi implicitum votum, quatenus ſi homini ſic contrito occurrat memoriæ ipſum Sacramentum, & inſtet tempus illius ſuſcipiendi, neceſſariò vi illius contritionis tenebitur illud ſuſcipere eo modo, quo diximus, agentes de contritione, in ipsâ virtualiter includi propoſitum ſeruandi omnia præcepta, & faciendi omnia requiſita ad ſalutem.

Obiectio ſecunda. Sed hinc obijcies Secundò; Ergo non magis requiritur votum Sacramenti Pœnitentiæ quàm votum obſeruationis omnium præceptorum; & conſequenter non magis poteſt dici Pœnitentiæ Sacramentum neceſſarium in voto neceſſitate medij quàm auditio Sacri, aut adimpletio aliorum præceptorum. *Reſponſio.* Reſponderi poteſt, Contritionem eſſe quidem votum Pœnitentiæ, diuerſo tamen modo quàm ſit auditionis Sacri die feſto v.g. ſicut enim diuerſo modo concurrit ad gratiam Sacramentum quàm auditio Sacri; (hæc enim non cauſſat primam gratiam, ſed eſt conditio, ne iam acquiſita amittatur; illud verò influit poſitiuè in eam primam gratiam;) ita etiam contritio diuerſo modo eſt votum vnius quàm alterius; vnum enim reſpicit tamquam medium, aliud purè putè vt impediens peccatum, quod ſaluti contrarium eſt.

4 Sed contrà; quia habitâ iam contritione non poteſt Sacramentum Pœnitentiæ reſpici vt cauſans primam gratiam, quia hæc ſupponitur iam cauſſata per contritionem; ergo contritio tunc præcisè reſpicit Sacramentum vt impediens nouum peccatum, ne ſcilicet, dum negligitur poſteà Sacramentum, peccetur de nouo, & amittatur acquiſita prima gratia eodem planè modo, quo reſpicitur auditio Sacri; ergo nulla eſt differentia in modo reſpiciendi Sacramentum & alia præcepta. *Quomodo contritio ſit aliter votum Pœnitentiæ, aliter obſeruationis aliorum præcepti.* Pater Vaſquez facilè concederet ſequelam; ſentit enim non aliter concurrere contritionem, vt eſt votum Sacramenti Pœnitentiæ, quàm vt eſt votum obſeruationis præceptorum. Quòd ſi à Concilio Tridentino docetur, Contritionem in vi Pœnitentiæ iuſtificare, ſolùm inde poteſt inferri, habuiſſe Tridentinum occaſionem ſpecificandi votum Sacramenti propter nonnullos negantes eſſe neceſſarium illud ſuſcipere poſt habitam contritionem. Probabilis ſolutio; adhuc tamen poſſumus aſſignare diſcrimen inter votum Pœnitentiæ & inter votum præceptorum; quia per Pœnitentiæ Sacramentum quaſi completur ſolutio pretij pro noſtrâ redemptione à peccato in contritione acquiſitâ; vnde dari nobis remiſſionem in voto Sacramenti idem eſt ac dari nobis intuitu Sacramenti vt pretij poſteà ponendi; ſicut in contractibus contingit, vt de præſenti transferatur dominium alicuius rei ex vi promiſſionis pretij poſteà ſoluendi. Verum quidem eſt eſſe in hoc ipſo aliquam differentiam à noſtro caſu, quia in humanis, ſi poſteà non ſoluatur pretium, redit ad priorem dominum res vendita, ſeu tradita; at licet poſteà non ponatur Sacramentum, non ideò redeunt antiqua peccata. Nihilominùs licet in hoc ſit differentia; eſt tamen ſimilitudo magna, quòd in vtroque caſu ex 5
vi promiſſionis pretij ſoluendi etiam ante ſolutionem ipſam transfertur dominium, & remittuntur peccata: quo autem pacto Sacramentum Pœnitentiæ poſteà exhibitum ſit complementum pretij, facilè in noſtrâ ſententiâ explicatur; dicimus enim actiones Sacramentales, quatenus factas nomine Chriſti, eſſe infiniti valoris, & condignas pro remiſſione peccati; quam condignitatem non habet contritio: voluit ergo Deus, etiamſi contritio non ſit condigna pro remiſſione mortalis, eâ tamen poſitâ illud remittere, quaſi in ſpe tamen & ex vi voti ſeu promiſſionis de pretio æquali poſteà in Sacramento ſoluendo; votum autem de præcepti obſeruatione nihil ſimile habet, quia obſeruatio præcepti non eſt ſolutio remiſſionis acceptæ & gratiæ infuſæ, ſed pura conditio requiſita, ne nouum contrahatur peccatum. Vnde eſto ea obſeruatio præcepti ſit actio mala venialiter vndequaque, ſufficit tamen ad hoc, vt homo ſatisfaciat contritioni; ſi autem eſſet ſolutio pretij, deberet eſſe non ſolùm bona, ſed & infiniti valoris, vti eſt actio Sacramentalis quatenus Chriſti nomine exercita. His manet explicatum, quo pacto Sacramentum hoc in re vel in voto ſit medium ad ſalutem neceſſarium; nunc reſtat explicare, vnde hæc neceſſitas colligatur: in quo puncto grauior erit fortè nobis labor.

SECTIO SECVNDA.

Vnde probetur hæc neceſſitas.

DIFFICVLTAS in hoc conſiſtit; nam licet verba Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata*, 6
oſtendant quidem ineſſe Apoſtolis facultatem remittendi, non tamen inde infertur, non eſſe aliud medium pro hac remiſſione: potuit enim hoc Sacramentum inſtitui vt vtile, non tamen vt neceſſarium, ſicut aliqua alia Sacramenta. Propter hæc nonnulli Doctores apud Suarez diſp. 17. ſect. 2. dixère, Hoc Sacramentum non eſſe medium neceſſarium ex Chriſti inſtitutione, ſed ex Eccleſiaſtico præcepto. Hæc tamen ſententia licet ſine erroris notâ olim potuerit defendi, poſt Tridentinum tamen omnino eſt de Fide: Seſſione enim 14. cap. 5. definit, Confeſſionem Sacramentalem mortalium eſſe iure diuino neceſſariam; nec probabile eſt, quòd ab Eccleſiâ poſitum fuiſſet tale præceptum, præſertim in ordine ad peccata interna, quæ non ſubiacent eius foro, niſi à Chriſto Domino id fuiſſet mandatum.

Poſſet ergo aliquis Secundò dicere, mandatum id fuiſſe à Chriſto, non tamen colligi ex Scripturâ, ſed conſtare ex traditione perpetuâ Eccleſiæ. Verùm neque hæc ſolutio poteſt ſuſtineri, quia ſuprà idem Concilium hanc neceſſitatem confeſſionis intulit ex illo loco Ioannis; & aſſeruit inde eſſe iure diuino Apoſtolos relictos vt iudices, ad quos omnia mortalia poſt Baptiſmum deferantur. 7 *Probabilis ratio, cur Pœnitentiæ Sacramentum ſit de neceſſitate medij.*

Dupliciter Pater Suarez ex prædictis verbis ſuprà infert hanc neceſſitatem; Primò, quia ſicut aliquis Rex quando inſtituit tribunal immediatum pro cauſſis agendis, non permittit eas immediatè

Digitized by Google

diatè ad ſeipſum deferri, ſed ad Tribunal, ita etiam dum Chriſtus inſtituit Tribunal confeſſionis pro remiſſione peccati, videtur ita illud inſtituiſſe, vt debeant omnes cauſſæ ad illud deuolui: confirmat id à ſimili ex aliâ Chriſti Domini propoſitione: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terrâ*, Matthæi vltimo: in quâ licet ſolùm affirmet ſe habere poteſtatem, an verò alij etiam eam habeant, nihil ibi dicat; includitur tamen in eis verbis alia negatiua propoſitio, *Pater non iudicat quemquam*, quam ipſe Chriſtus alibi expreſſit; ergo ſimiliter licet in hac propoſitione affirmatiuâ, *Quorum remiſeritis peccata*, expreſsè ſolùm dicatur Sacerdotes poſſe remittere, non autem negetur poſſibilis alius modus remiſſionis; implicitè tamen negatur. Hic diſcurſus ſatis eſt probabilis. Exemplum tamen allatum patitur aliquam difficultatem; nam qui dicit, *Data eſt mihi omnis poteſtas*, clarè eam alteri negat: ſi enim alius poſſet iudicare, & validè abſoluere, vel condemnare independenter à voluntate Chriſti, profectò non haberet ipſe omnem poteſtatem; nam damnatos vel abſolutos ab aliis ipſe non poſſet abſoluere, vel condemnare; nec item poſſet impedire alterius iuriſdictionem: non ergo mirum, ſi ratione illius verbi *omnis poteſtas* rectè inferatur ea negatiua, *Pater non iudicat quemquam*. (Ioan. 5.)

8 Quando autem datur Apoſtolis poteſtas abſoluendi, non eſt appoſitum ſimile verbum *omnis*, ſed ſolùm, *Do vobis poteſtatem abſoluendi*; cum quâ optimè ſtat, quòd aliis modis etiam poſſint abſoluere. Adhuc tamen poſſumus inſiſtere exemplo poſito, & obiectioni reſpondere, eo ipſo quòd abſolutè & ſine vllâ limitatione conceſſerit eam poteſtatem, perinde eſſe ac ſi poſuiſſet verbum *omnis*. Confirmatur, quia ſicut relinquebat Apoſtolos Vicarios ſui in terris, ita etiam debebat illos relinquere cum omni poteſtate quam ipſe habebat; id eſt, vt ſicut omnium cauſſarum eſt Chriſtus præcipuus iudex, ita & Sacerdotes vice ipſius debeant de omnibus cauſis criminalibus iudicare.

Nihilominùs poteſt vrgeri contra prædictam illationem: Nam poteſtas abſoluendi & remittendi data eſt cuilibet Apoſtolo ſeorſim; neque enim illa cadit copulatiuè ſupra omnes eo modo quo in Summulis dicitur terminum illum *duodecim* non cadere ſupra quemlibet Apoſtolum, ſed ſupra omnes ſimul. Hæc itaque poteſtas cadit diuiſiuè ſupra quemlibet, ita vt de quolibet verum ſit dicere, *Habere poteſtatem abſoluendi & retinendi*; & tamen ex hac poteſtate non infertur, eſſe neceſſarium ad quemlibet deferre peccata, etiamſi quilibet poſſit abſoluere; ergo ſimiliter ex eo, quòd omnes habeant hanc poteſtatem, non infertur, eſſe neceſſarium deferre peccata ad aliquem ex illis, ſed ſolùm, quòd ſi deferantur, poſſint illi ab eis abſoluere.

9 *Differentia, cum quâ data Apoſtolis poteſtas abſoluendi & poteſtas retinendi.* Reſpondeo, Duas poteſtates à Chriſto conceſſas Apoſtolis in prædictis verbis, vnam abſoluendi, aliam retinendi: poteſtas abſoluendi eſt adæquatè in quolibet Confeſſario, quatenus etiam ſine aliis ſolus poteſt abſoluere validè, ſiue alij abſoluant ſiue non; & quoad hanc partem concedo quod in antecedenti obiectionis ſupponitur, ſcilicet poteſtatem abſoluendi cadere ſupra quemlibet ſeorſim. At ſecunda poteſtas retinendi non eſt abſolutè & adæquatè in quolibet; nam etiamſi vnus nolit abſoluere, ſi tamen abſoluat alius, non manet retentum peccatum: non ergo hæc poteſtas eſt adæquatè in quolibet, ſed in omnibus ſimul; quia niſi omnes retineant peccata, hæc non manebunt retenta. Et ex hac parte nego obiectioni quod ſupponebat, ſcilicet poteſtatem retinendi non eſſe ſicut numerum duodecimum, qui non cadit ſupra omnes Apoſtolos ſimul; eſt enim quoad hanc partem idem de poteſtate retinendi ac de iſto numero. Vnde facilè reſpondeo obiectioni, Non eſſe neceſſarium vt deferantur peccata ad quemlibet; quia quilibet poteſt abſoluere: eſſe tamen neceſſarium vt ad aliquem deferantur; quia niſi aliquis ex illis abſoluat, erunt retenta peccata. Ideò non valet conſequentia, *Ioannes habet poteſtatem abſoluendi, ergo eſt neceſſarium ad illum ea deferre*; quia, vt dixi, non habet ipſe poteſtatem retinendi adæquatè; id eſt, non ſufficit quòd ipſe retineat ad hoc, vt ſint retenta; ſicut ſufficit quòd abſoluat ad hoc, vt pœnitens ſit de illis abſolutus; non inquam valet, *Ergo non eſt neceſſum ad aliquem deferre*; nam omnes ſimul habent poteſtatem retinendi; vnde oportet vt ab aliquo ex illis non retineantur ad hoc, vt non ſint retenta.

Obiicies contra hunc diſcurſum; Nam ex poteſtate retinendi peccata, quam habet quilibet Confeſſarius dum confeſſiones audit, inferemus nos infrà, Neceſſarium eſſe omnia peccata manifeſtare in confeſſione; quia reuerà quando vnus Sacerdos negat abſolutionem, illa peccata ſunt verè & propriè retenta; ergo etiam in quolibet ſeorſim reperitur poteſtas non ſolùm abſoluendi, ſed etiam retinendi; ergo minùs benè inter duas has diſtinximus. 10 *Obiectio.* Reſpondeo conceſsâ eâ priori parte antecedentis, & diſtinguendo ſecundam, quando vnus Sacerdos retinet peccatum, illud eſt verè retentum; hoc eſt, nequit illud abſolui ab aliis, nego: ille enim poteſt ad alium recurrere, qui eum abſoluat, niſi hic ſecundus eodem modo iudicet illum pœnitentem eſſe incapacem abſolutionis; tunc enim ſi ab omnibus reiiciatur, iam ſimpliciter dicere poſſumus eſſe retenta ea peccata; hinc autem nequaquam ſequitur, ex eo quòd vnus neget abſolutionem, eſſe debere abſolutè & ſimpliciter retenta, ſed ſolùm ſecundùm quid: in quo ſenſu concedo antecedens: quòd ſi ab alio non abſoluatur ille homo, valida erit retentio illa facta ab vno ſolo. Vnde nego conſequentiam, quòd ſcilicet in quolibet ſit poteſtas abſolutè ligandi ſicut eſt abſolutè abſoluendi. *Reſponſio.*

11 Et ex hoc verbo *retinendi* collegit Secundò Pater Suarez ſuprà neceſſitatem huius Sacramenti; quia ſi non eſſet neceſſum venire ad Apoſtolos pro abſolutione, ſed aliis modis poſſent peccata remitti; quo pacto quæ ab Apoſtolis retinerentur abſolutè eſſent retenta, quandoquidem aliis multis modis poſſet ab illis abſolui; ſi ergo quæ ab Apoſtolis retinentur retenta ſunt abſolutè, certè ratio eſt, quòd aliis modis niſi per Apoſtolos non poſſunt ſolui.

Contra hanc ſecundam ratiocinationem Patris Suarez obiicitur; nam Verbum hoc *retinueritis* poteſt intelligi, caſu quo ad Apoſtolos venerint peccata, & ab illis poſitiuè retenta fuerint, iam tunc non licere aliis modis ea ſoluere; licet ſi non veniſſent, potuiſſent aliâ viâ condonari: quo pacto in humanis frequenter ſolent eſſe diuerſa Tribunalia, & facultas fieri reo, vt eligat *Obiectio.*

hoc

hoc vel illud; ſemel autem electo vno non poteſt ille ad aliud cauſſam ſnam deferre, ſed ſtandum eſt ſententiæ prioris. *Reſponſio.* Reſpondeo, Etſi metaphyſicè loquendo poſſit prædictus ſenſus de retentione, caſu quo deferantur ad Apoſtolos peccata, his verbis aptari; cùm tamen ſint abſoluta, & non ponant vllam conditionem, non debemus ea reſtringere, ſed prout iacent intelligere; præterquam quòd fingere ſine fundamento, eſſe poteſtatem retinendi peccata in vno caſu, & non in alio, omnino eſt ridiculum, cùm ex verbis potiùs vniuerſalem poteſtatem debeamus inferre.

SECTIO TERTIA.

Variæ obiectiones contra neceßitatem huius Sacramenti.

12 *Obiectio prima:* OBIICIES Primò; Per contritionem poſſunt remitti peccata, etiam omnibus Confeſſarijs abſolutionem negantibus; ergo falſum eſt ipſos habere poteſtatem abſolutè illa retinendi. *Soluitur.* Huic obiectioni iam eſt paulò antè reſponſom; diximns enim nou eſſe determinatè neceſſarium hoc Sacramentum, ſed in re, vel in voto. Explicuimus autem qualiter concurrat votum de hoc Sacramento. Quare item ſit neceſſarium hoc Sacramentum poſt habitam contritionem dictum iam eſt, & adhuc inferiùs magis declarabitur tractando de præcepto huius Sacramenti.

Obiectio ſecunda: Secundò obiicies; Sacerdotes habent poteſtatem abſoluendi & retinendi venialia, & tamen non eſt uecesſum ea ad illos deferre; ergo idem poterit dici de mortalibus. *Soluitur.* Negant aliqui conſequentiam; nam qoando inſtituit Chriſtus Dominus hoc Sacramentum, non abſtulit alia media, quæ erant inſtituta ad remiſſionem venialium; ergo cùm anteà moltis modis poſſent deleri, etiam & pòſt; ergo non obligauit vt deferrentur ad Sacerdotes. Hæc ſolutio nulla penitus eſt, quia idem prorſus deberet dici de mortalibus; nam etiam ante huius Sacramenti inſtitutionem mortalia poterant remitti per contritionem ſine onere comparendi; & Chriſtus non immutauit ea media (vt hi ſupponunt;) ergo etiam non obligauit vt deferrentur mortalia: quod eſt hæreticum. Meliùs ergo reſpondetur, Venia-

13 *Venialia peccata includuntur ſub poteſtate remittendi, non verò ſub poteſtate retinendi.* lia includi ſub poteſtate abſoluendi, non verò ſub poteſtate retinendi; nam qui dat poteſtatem abſoluendi & condonandi graues iniurias, à fortiori dat poteſtatem condonandi leues; ſicut qui dat poteſtatem famulo faciendi magnas eleëmoſynas, dat etiam faciendi paruas; at non è contrario qui negat poteſtatem abſoluendi à grauibus, ideò cenſetur negare poteſtatem abſoluendi à paruis; ergo etiamſi extra Sacramentum hoc in re vel in voto non fiat poteſtas abſoluendi à mortalibus, non ideò infertur, non eſſe modum alium abſoluendi à venialibus. Cuius rei etiam in forenſibus Tribunalibus exemplum paſſim reperitur: ſunt enim aliqua Tribunalia, extra quæ non poſſunt grauiores cauſſæ decidi, minores verò etſi in ipſo poſſint decidi, non tamen id eſt neceſſarium, ſed poſſunt in alijs determinari.

Replicà: Soluitur. Vrgebis: Verba Chriſti non oſtendunt hanc differentiam. Reſpondeo, Si ſecundùm ſe præcisè conſiderentur, fortè ita eſſe; debent tamen intelligi iuxta ſubiectam materiam, & iuxta humanum modum, quo in ſimilibus rebus ſolent talia verba vſurpari: pro quo Pater Suarez affert hanc propoſitionem; *Niſi pænitentiam peccatorum egeritis, eorum veniam non obtinebitis*; quæ duas alias in ſe includit, vnam affirmatiuam; *Si pœnitentiam egeritis, peccatorum veniam obtinebitis*; & ſub hac propoſitione dicit etiam venialia includi: ſi enim mortalia, quæ ſunt longè grauiora, nobis remittantur per pœnitentiam, à fortiori per eamdem remittentur venialia.

Alia propoſitio ibi incluſa eſt negatiua; id eſt, 14 *Si non egeritis pœnitentiam, non obtinebitis veniam peccatorum*; ſub quâ non includuntur venialia, quia licet in hac vitâ non agamus de illis pœnitentiam, in alterâ tamen obtinebimus veniam eorum; imò & in hac, etiam ſine pœnitentiâ, per ſuſceptionem aliorum Sacramentorum poteſt obtineri eorum remiſſio, iuxta multorum probabilem ſententiam. Et licet hæc differentia inter mortalia & venialia nequaquam contineatur expreſsè in eâ propoſitione, *Niſi pœnitentiam egeritis*; ſuppoſitis tamen aliis principiis, quæ in his materiis habemus, rectè ex deducitur. Idipſum vrgetur in aliis ſimilibus propoſitionibus, quæ paſſim reperiuntur in Scripturâ; vt, *Niſi pœnitentiam egeritis, peribitis*; in quâ neceſſitas pœnitentiæ, ne pereamus, ſolùm includit mortalia; quòd verò poſſent remitti per pœnitentiam etiam venialia, ſine dubio ibi inſinuatur. *Quis ſit ſenſus huius propoſitionis, Niſi pœnitentiam egeritis, peribitis, & ſimilium.* Denique ex illis verbis, *Erit ligatum & in cælis*, colligitur (vt benè notauit Lugo diſp.15. num.7.) non eſſe ibi ſermonem de venialibus, quia hæc etiamſi nec per confeſſionem, nec alio modo remittantur nobis in hac vitâ, non poſſunt nobis claudere portas cæli, aut ligare nos, ne illuc intremus. Quæ doctrina recidit in ſolutionem Patris Suarez.

Tertiò obiicies; Ex verbis Chriſti Domini 15 non poteſt colligi datam Apoſtolis poteſtatem *Obiectio tertia:* inſtar iudicij; ergo nec colligitur neceſſitas confeſſionis. *Soluitur.* Conſequentia eſt bona ex Tridentino; hoc enim præcisè intulit neceſſitatem confeſſionis, eò quòd Apoſtoli ſint conſtituti iudices, iudex verò nihil agat incognitâ cauſâ; ergo à contrario, ſi Apoſtoli non ſunt iudices, illatio Concilij mala erit, & ceſſabit neceſſitas confeſſionis. Antecedens probatur; nam etiam in Baptiſmo datur poteſtas abſoluendi & retinendi peccatum; & tamen non eſt per modum iudicij; ergo. Pater Suarez diſput.17. ſect.2. num.27. & nonnulli Recentiores reſpondent, Poteſtatem baptizandi non eſſe ad retinenda peccata, quia Chriſtus Dominus ſolùm dixit; *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. *Matth.28.* & ſicut poteſtas docendi non eſt poteſtas retinendi tenebras infidelitatis, ita nec poteſtas baptizandi eſt poteſtas retinendi peccata; quia Baptiſmus per ſe primò ſolùm eſt ad tollendum Originale. Et hinc fit, vt actus poteſtatis baptizandi nullâ ratione poſſit negari infantibus, adultis verò interdum poteſt per accidens ex defectu debitæ diſpoſitionis: id quod commune eſt omnibus Sacramentis, & oritur ex naturâ rei ob illud principium, *Nolite dare ſanctum canibus.* *Matth.7.* Hæc

ſolutio

ſolutio meo iudicio nullo modo eneruat vim
16 obiectionis; nam idem etiam dici poſſet de Sacramentali abſolutione, ſcilicet eam non poſſe negari benè diſpoſitis: quòd ſi ex defectu diſpoſitionis negatur, iam id orietur ex eodem principio communi omnibus Sacramentis, *Nolite dare ſanctum canibus*, eodem prorſus modo, quo in Baptiſmo. Nec eſt excogitabilis caſus, in quo abſolutio debeat negari benè diſpoſitis; ſicut non licet negare Baptiſmum benè diſpoſito: nam etſi ob malam conſuetudinem & nullam emendationem poſſit differri abſolutio, id tamen eâ ratione fit, quia ille homo omnibus penſatis non cenſetur diſpoſitus hîc & nunc pro abſolutione. Vnde potiùs videtur inferri, poteſtatem baptizandi eſſe etiam ad retinenda peccata; ideò enim poteſtas abſoluendi eſt poteſtas retinendi, quia abſolutio eſt neceſſaria ad remiſſionem peccati, & poteſt negari à Sacerdore; ſed etiam Baptiſmus eſt neceſſarius ad remiſſionem Originalis & aliorum peccatorum, quæ ipſum Baptiſmum præcedunt, & poteſt negari à Miniſtro; ergo baptizans habet etiam poteſtatem retinendi peccata. Neque obſtat, quòd tam pro adultis quàm pro infantibus ſolùm ſit inſtitutus Baptiſmus contra Originale; etenim in adultis per ſe etiam eſt inſtitutus pro actualibus om-
17 nibus commiſſis ad illam diem. Exemplum verò de Prædicatoribus non ſatisfacit, quia prædicatio non eſt neceſſaria ſimpliciter ad expellendas tenebras infidelitatis neque in re, neque in voto. Inde etiamſi poſſit aliquis negare prædicationem, non tamen ideò poteſt detineri in tenebris infidelitatis: ſi enim ex lectione librorum, ex Martyrum exemplis, ſicut in multis contigit, ad Fidem aliquis conuertatur, procul dubio non detinebitur in tenebris infidelitatis: quòd ſi prædicatio eſſet neceſſaria ad expelleudas tenebras, ſicut Baptiſmus ad expellendum peccatum, etiam videretur dicendum, poteſtatem non prædicandi eſſe poteſtatem detinendi in tenebris. Pater Coninck diſput. 4. dub. 1. licet non poſuerit ex profeſſo hanc difficultatem, videtur tamen inſinuare duas ſolutiones, quæ pro illâ poſſunt applicari. Prima eſt, quòd Baptiſmus ordinetur ad remittenda peccata eorum qui foris ſunt, de quibus non iudicat Eccleſia; Pœnitentiæ verò Sacramentum ad peccata ſubditorum. Hæc doctrina eſt veriſſima, & traditur in Tridentino; non tamen ſoluit difficultatem: quia de hoc quærimus, quomodo conſtet ex verbis Chriſti hanc poteſtatem eſſe datam in vno caſu tamquam ſupra ſubditos, non verò in alio; quandoquidem Chriſtus, qui vtramque poteſtatem dedit, erat etiam iudex & Dominus tam baptizatorum, quàm nondum baptizatorum. Prætereà etiam ſubditis poſſunt remitti peccata ſine confeſſione; ergo ex eo quòd ſit circa ſubditos, non infertur neceſſitas confeſſionis.

18 Secunda ſolutio eſt, quòd Chriſtus non dederit hîc poteſtatem abſoluendi quoſcumque, ſed eos qui eſſent benè diſpoſiti; ad hoc autem oportet Confeſſarium ſcire, quæ ſint peccata pœnitentis. Sed contrà, quia hoc idem eſt in Baptiſmo & in omnibus aliis Sacramentis, vt paulò ſuperiùs dicebamus; non enim dedit poteſtatem ea adminiſtrandi niſi benè diſpoſitis; ergo deberent omnia Sacramenta conſtare tamquam parte eſſentiali confeſſione peccatorum. Ratio à priori contra eam reſponſionem eſt, quia, vt conſtet de diſpoſitione, non videtur neceſſum ſcire peccata, ſed vtrùm habeat ſerium dolorem de illis, & propoſitum non peccandi de cetero.

Pater Vaſquez quæſt. 90. art. 1. dub. 2. à numero 16. obſcurè valdè loquitur; nec videtur ſe determinare in modo intelligendi verba Chriſti, *Quorum retinueritis peccata*, & præſertim à num. 29. vbi priorem explicationem videtur iterùm reuocare; dat tamen nobis ibi occaſionem explicandi hanc difficultatem è Baptiſmo deſumptam, licet eam ipſe non tetigerit; ait ergo *τὸ retinueritis* aliquid amplius ſonare quàm præcisè poteſtatem non remittendi; nam hæc videtur conceſſa in verbo illo *Quorum remiſeritis, remittuntur*: nam cùm Chriſtus non neceſſitauerit Apoſtolos ad dandam abſolutionem, procul dubio dum eis poteſtatem dedit remittendi, dedit etiam & non remittendi; ergo quando poſteà addidit, *Quorum retinueritis, retenta ſunt*, aliquid amplius voluit ſignificare. Do- 19
ctrinæ acquieſco, rationem non approbo. Nam facilè reſponderi poſſet, Si ſolùm Chriſtus dixiſſet priora verba, non indicandam ſufficienter neceſſitatem abſolutionis Sacramentalis, ſed ſolùm Apoſtolos poſſe abſoluere, vel non abſoluere, non verò ideò, ſi non abſoluant, manſura retenta peccata; vt ergo exprimeret neceſſariam abſolutionem, addidit ſequentia, quæ tamen de confeſſione non ideò quidquam dicunt. Meliùs ergo probat hoc ipſe ex verborum proprietate: nam *detinere* aliquid amplius eſt quàm *non remittere*; & vt ad præſentem materiam applicemus, Sacerdos (vel quilibet alius) non abſoluens eum, qui ad ſe non accedit, quia non audit eius confeſſionem, verè non remittit eius peccata; non tamen ideò ea retinet: hoc enim ſignificat actionem aliquam poſitiuam nouum vinculum cauſſantem: id quod rectè confirmat ex aliis verbis Chriſti Domini, quæ æquiualent præſentibus; *Quæcumque alligaueritis ſuper terram*, &c. Matthæi 18. *alligare* enim procul dubio non eſt idem ac *non ſoluere*, ſed ſignificat *inycere nouum vinculum*. Porrò *detinere* idem eſſe ac *ligare* expreſsè docuit Euthymius his verbis; *Detentionem verò intellige ligationem.*

Vnde colligatur data à Chriſto Apoſtolis poteſtas iudicialis.

SECTIO QVARTA.

Ampliùs declaratur doctrina tradita, & ſoluuntur aliquæ obiectiones.

IAM nunc eſt explicandum, quale ſit hoc no- 20
uum vinculum, quod à Sacerdore poteſt imponi. Idem Pater Vaſquez ait eſſe poteſtatem cogendi pœnitentem antequam ei detur abſolutio, vt faciat aliqua opera vel ſatisfactionis, vel ad medelam in poſterum; ratione cuius vinculi non ſolùm manent non remiſſa illa peccata, ſed etiam de nouo ligata nouâ obligatione faciendi eam ſatisfactionem, quæ anteà non erat: & quamdiu pœnitens nolit illi obedire; non poterit iuſtificari; & licet accedat ad confeſſionem cum contritione, adhuc tamen accipiet nouum illud vinculum faciendi eam ſatisfactionem, &

Quale ſit vinculum, quod Sacerdos inycit pœnitenti detinendo eius peccata.

& petendi poſteà abſolutionem ab illis peccatis. Et hic videtur fuiſſe mos in Eccleſiâ; præmittebatur enim ſatisfactio in publicis peccatoribus ad abſolutionem. Hæc Pater Vaſquez.

Aliquis fortaſſe putaret minùs benè ab illo doceri, poſſe pœnitentem obligari ad explendam ſatisfactionem antequam detur abſolutio; quia tunc redderetur illa infructuoſa, cùm in ſtatu peccati non poſſit remittere pœnam. Nihilominùs tamen ex hoc capite non eſt reiiciendus Vaſquez, quia eſto pro tempore, quo fieret in peccato ea ſatisfactio, non extingueret actu pœnam, accedente tamen deinde gratiâ per abſolutionem reuiuiſceret, & operaretur ſuum effectum; quia cum operetur ex meritis Chriſti (iuxta ſæpè dicta) habet ea pœnitentia valorem etiam quando fit in peccato, vt operetur deinde quando non habuerit impedimentum ex parte ſubiecti; ideoque communiter docent illam ſatisfactionem expletam poſt abſolutionem, homine tamen iam exiſtente in peccato, eſto tunc non operetur, operari tamen poſteà recedente peccato: de quo nos alibi.

Satisfactio facta in peccato accedente gratiâ reuiuiſcit.

21 Nihilominùs tamen non poteſt ſine vrgente valdè cauſsâ ea abſolutionis dilatio fieri; quia in ſe eſt periculoſa, ſi fortè interim moriatur homo ille: deinde quia ex opere operantis ſemper erit maior ea ſatisfactio facta in ſtatu gratiæ poſt abſolutionem quàm antè. Alia autem opera in medelam in poſterum non poteſt Sacerdos imponere, quia, vt ſuprà dixi, in tantum poteſt ea imponere, in quantum poteſt imponere ſatisfactionem; & tunc eſt in manu Sacerdotis eam ſatisfactionem determinare ad materiam, quæ ſimul ſit præſeruatiua in poſterum. Fateor Sacerdotem poſſe negare abſolutionem quouſque relinquat pœnitens occaſionem peccandi, quouſque habeat dolorem, &c. hoc tamen commune eſt omnibus Sacramentis, & oritur ex principio illo ſuperiùs tacto, *Nolite dare ſanctum canibus*, id eſt his qui ſunt ad Sacramenta malè diſpoſiti: hoc enim modo poſſum differre Baptiſmum quouſque meliùs inſtruatur in Fide, relinquat occaſionem peccandi, habeat ſerium dolorem, &c. & tamen in Baptiſmo non datur poteſtas alligandi peccata; ergo ex hoc capite illa non rectè explicatur in hoc Sacramento.

Sine vrgente cauſsâ non debet abſolutio differri.

22 Meliùs itaque dicetur eam poteſtatem alligandi eſſe in ordine ad ſatisfactionem imponendam, eſto explenda ea ſit poſt obtentam abſolutionem. Per hanc ergo impoſitionem pœnitentiæ imponitur nouum vinculum, ita vt non acceptanti eam ſatisfactionem non remittatur peccatum; quòd ſi poſteà illam nolit implere, peccabit. Et hoc eſt ſpeciale in hoc Sacramento, quia nec in Baptiſmo, nec in aliis poteſt Miniſter aliquam ſatisfactionem imponere. Ex hoc vinculo in illis verbis explicato facilè colligitur deciſio huius quæſtionis, & probatur clarè, quomodo ex verbis Chriſti inferatur neceſſitas confeſſionis, nam ad detinendum, ſiue ligandum, id eſt ad imponendum ſatisfactionis vinculum, neceſſum eſt cauſſam ſcire, aliàs non poterit ſatisfactio eſſe proportionata. Et hunc puto eſſe Concilij Tridentini diſcurſum, cùm ea Seſſione 14. cap. 5. ex verbis Chriſti Domini intulit neceſſitatem confeſſionis; reddidit enim pro ratione impoſitionem ſatisfactionum his verbis: *Neque æquitatem illos in pœnis iniungendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere dumtaxat, & non potiùs in ſpecie ac ſingillatim ſua ipſi peccata declaraſſent.* Et videtur hæc illatio omninò conuincens; quia ſine poteſtate imponendi ſatisfactiones non poſſet intelligi neceſſaria confeſſio explicita omnium peccatorum; nam cùm dolenti de peccatis, & emendationem proponenti, æqualiter vnum ac mille remittantur, non eſſet neceſſarium ad hanc remiſſionem, vt Sacerdos ſciret, quot eſſent, & qualia, ſed præcisè, quòd ſciret illum dolere de peccatis ſeriò; ergo vnicè colligitur hæc neceſſitas ex poteſtate ligandi ea peccata, vt explicatum eſt à nobis per poteſtatem imponendi ſatisfactiones, quæ cùm debeant eſſe proportionatæ peccatis, oportet vt hæc ſciantur ab imponente pœnitentiam. Ex hac etiam doctrinâ conſequenter redditur ratio, cur adhuc ſit neceſſum peccata, de quibus habita eſt contritio, poſteà confiteri; quia ſcilicet poteſt Sacerdos illa ligare imponendo ſatisfactiones; ad quod neceſſum eſt vt deferantur ad ipſum, & ſubijciantur eius clauibus.

Explicatur noui vinculi impoſitio.

Poteſtas iudicialis data Apoſtolis ampliùs explicatur, & confirmatur ex verbis Tridentini de imponendâ ſatisfactione pœnitenti.

23

Cur habitâ contritione ſit adhuc neceſſe confiteri.

Dixi paulò antè, Id vnicè à nobis colligi ex eâ ſatisfactione; nam reipsâ ſi voluiſſet Chriſtus, dum Sacramentum hoc inſtituit, haud dubiè etiam ſine obligatione imponendi ſatisfactionem vllam potuiſſet tamen exigere diſtinctam peccatorum omnium confeſſionem; quia liberum illi fuit exigere materiam & formam Sacramentorum pro ſuo libitu: nunc autem non tam agimus, quid inſtituerit reipsâ, quàm vnde id nos colligamus.

24 Contrà obiicies Primò; Quia verbum *remittere* eſt in ordine ad culpam; ergo *retinere* illi oppoſitum ſolùm etiam erit in ordine ad eamdem culpam. Reſpondeo, *Remittere* etiam dicere ordinem ad pœnam, quia non ſola culpa remittitur, ſed magna pars pœnæ. Secundò reſpondeo, Illud *retinere* includere aliquid amplius quàm purè *non condonare*, vt ſuprà oſtenſum eſt, ſcilicet impoſitionem noui vinculi; quòd ſi non acceptet pœnitens, non poterit obtinere remiſſionem: hoc autem, vt ſuprà diximus, ſola poteſt eſſe ſatisfactio.

Obiectio prima.

Reſponſio prima.

Secunda.

Secundò obiicies; Ergo quando quis confitetur in anno Iubilei, vel in ordine ad obtinendam Indulgentiam plenariam, non erit neceſſarium numerum & ſpeciem peccati explicare; quod eſt falſiſſimum. Sequela probatur; quia tunc non poteſt Confeſſarius imponere ſatisfactiones, qui eſt vnicus finis confeſſionis explicitæ peccatorum. Reſpondeo, Etiamſi in eo caſu ceſſet finis legis, non ideò ceſſare legem; nam quando lex aliqua vniuerſalis datur propter aliquem finem communem, non ideò in vno vel altero caſu particulari ceſſat eius obligatio, etiamſi in eo caſu per accidens ceſſet finis legis: id quod innumeris exemplis poteſt oſtendi. Sic communiter dicitur, ſimplicem fornicationem ideò eſſe peccatum mortale, quòd ſit in graue damnum prolis, dum parentes, quando vniti non ſunt vinculo matrimonij, facilè prolem deſerunt, altero in alterum illius curam reiiciente. Quæ ratio licet per accidens ceſſet in aliquo Rege v.g. non ideò ei licita eſt fornicatio. Similiter cenſetur communiter materia ſufficiens pro peccato mortali in ordine ad furtum, vnus aureus v.g. quia hæc cenſetur communiter ſufficiens ad graue damnum; & tamen non ideò licet inferre, non fore 25

Obiectio ſecunda. Cur confitens in iubileo teneatur etiam omnia peccata recenſere?

Reſponſio.

peccatum mortale homini valdè diuiti furari ducatum, eò quòd illi non inferatur magnum damnum; nam in legibus vniuerſalibus debet conſiderari motiuum aliquod per ſe commune, ratione cuius lex obliget ad omnes caſus, etiam in quibus per accidens non reperitur illud ipſum motiuum legis.

Obiectio tertia.

Tertiò obiicies contra neceſſitatem huius Sacramenti confeſſionis ex Patrum auctoritate: Nectarius enim Patriarcha Conſtantinopolitanus, vir pius, prohibuit vſum Sacramentalis confeſſionis; quam prohibitionem retinuit diu ſanctus Chryſoſtomus eius ſucceſſor; qui etiam videtur inſinuare, non eſſe neceſſariam confeſſionem; ita enim tradit Homiliâ quartâ de Lazaro poſt medium: idem etiam alij Patres apud Suarez ſuprà num. 39. videntur inſinuare. Pater Vaſquez, quæſt 90. art. 1. dub. 3. & Suarez ſuprà reſpondent, Nectarium abſtuliſſe Presbyterum Pœnitentiarium; qui audiebat publicos peccatores, & eorum peccata publicè poſteà ex præſumptâ iam licentiâ referebat coram populo. Ad loca verò Chryſoſtomi reſpondetur; eum ſolùm ibi velle perſuadere, vt quàm primùm homo peccat, agat pœnitentiam; ad quod, inquit, non requiritur confeſſio; ſufficit enim contritio: confeſſio enim ſuó tempore deinde obligat. Objicitur etiam Ambroſius Sermone 46. & in cap. 22. Lucæ; vbi ait; *Lacrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego.* Reſpondeo, eum loqui de ſatisfactione, id eſt de excuſatione & defenſione delicti; præmiſerat etiam ibi: *Lacrymæ lauant delictum, quod ore pudor eſt confiteri:* per quod non negauit neceſſitatem confeſſionis, ſed dixit eam cauſſare pudorem aliquem; quod veriſſimum eſt.

Explicantur ſancti Patres, qui videntur negaſſe neceſſitatem confeſſionis.

SECTIO QVINTA.

De neceſſitate huius Sacramenti ex præcepto diuino.

26 EGIMVS de neceſſitate medij, veniamus iam ad neceſſitatem præcepti. Suppono medium neceſſarium ad ſalutem aliquando poſſe nobis eſſe liberum, hoc eſt, in poteſtate noſtra illud exequi, licet ſimul cum gratiâ, ſicut nobis eſt libera pœnitentia; aliquando verò non eſſe in noſtrâ poteſtate, ſed alterius; ſicut ſunt auxilia neceſſaria ad ipſam confeſſionem, & Baptiſmus reſpectu paruulorum; quo poſito

Medium neceſſarium ad ſalutem aliquando eſt in noſtrâ liberâ poteſtate, aliquando non.

DICO PRIMO; Media, quæ non ſunt nobis libera, non poſſunt eſſe neceſſaria neceſſitate præcepti; quia hoc non cadit niſi ſuper rem, quæ à nobis liberè poſſit executioni mandari.

Quæ non ſunt nobis libera, non poſſunt eſſe neceſſaria neceſſitate præcepti: Quæ verò ſunt libera, etiam ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti naturalis.

DICO SECVNDO; Quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, & nobis libera, eo ipſo eſſe nobis neceſſaria neceſſitate præcepti ſaltem naturalis, quo obligamur ad proſpiciendum æternæ noſtræ ſaluti, & conſequenter ad exequenda ea, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad eamdem ſalutem: vnde ille, cui conſtat de eâ neceſſitate medij, non ſolùm non obtinebit ſalutem omittendo voluntariè illud remedium, ſed etiam nouum peccatum committet in ipsâ omiſſione, niſi ex aliquo errore excuſetur. Quod vt meliùs intelligas, aduerte, id quod dicitur medium neceſſarium ad ſalutem poſſe tale eſſe, vt per nullum aliud planè poſſit ſuppleri, aliquando verò eſſe quidem per ſe neceſſarium, poſſe tamen ſuppleri per aliud, vti de Sacramento hoc Pœnitentiæ diximus poſſe ſuppleri per contritionem; ſi ergo medium ſit primo modo rigoroſiſſimo neceſſarium, tunc habet locum quod dixi de neceſſitate etiam præcepti naturalis; quia charitas propriè obligat nos ne voluntariè faciamus iacturam ſummi illius boni, & incurramus è contrario grauiſſima mala
inferoi. Quòd ſi illud medium eſt neceſſarium 27
ſecundo modo (vt ſuppleri per aliquid aliud poſſit) tunc ex ſolâ neceſſitate medij non ſequetur obligatio præcepti naturalis; quia ſi poteſt illius medij defectus per aliquid aliud ſuppleri, profectò eo ipſo, quòd hoc aliud applicem, iam legi charitatis in me ſufficienter erit ſatisfactum; ſi ergo tale medium eſt neceſſarium neceſſitate præcepti, oportet hoc præceptum eſſe aliquid poſitiuum, ſiue diuinum, ſiue humanum. Quam doctrinam fuſiùs diſcuſſi Tomo præcedenti. Quo poſito, in præſenti quærimus, An Sacramentum hoc Pœnitentiæ ſit etiam neceſſarium ex præcepto aliquo ſiue diuino, ſiue humano, ſiue etiam ex vtroque. Ratio autem dubitandi eſt, quia benè potuit Chriſtus conſtituere confeſſionem vt medium neceſſarium, & tamen non imponere præceptum vllum de illâ; aliunde autem non conſtat de tali præcepto. Communis tamen & Catholica doctrina eſt, dari præceptum diuinum de hoc Sacramento; id quod videtur Tridentinum Seſſione 14. cap. 2. definijſſe dum dixit, *Chriſtum Dominum voluiſſe vt omnes, qui poſt Baptiſmum grauiter peccarent, ſe ſiſterent ante hoc tribunal.* Clariùs autem cap. 5. contra illos, qui dixerunt, præceptum Confeſſionis à Lateranenſi Concilio initium ſumpſiſſe, ait, *A Lateranenſi Concilio ſolùm fuiſſe determinatum tempus, quo præceptum diuinum debeat impleri.* Quomodo autem poſſit præceptum hoc diuinum probari eſt valdè difficile. Ex Scripturâ quidem non niſi inſtitutionem huius Sacramenti poſſumus habere; ideò dicendum eſt, de eo præcepto ſolùm conſtare ex perpetuâ Eccleſiæ traditione, vti de multis aliis veritatibus. Eo ergo ſuppoſito, decidenda ſunt varia dubia, quæ circa illud occurrere poſſunt.

Eſt Sacramentum Pœnitentiæ neceſſarium neceſſitate præcepti.

Primum eſt, An obliget etiam non baptizatos 28
eo ſenſu, vt ratione huius Sacramenti ſuſcipiendi teneantur ſuſcipere Baptiſmum, eo modo, quo multi docent obligari præcepto Euchariſtiæ etiam non baptizatos. Reſpondeo tamen, Eam obligationem non habere hîc locum vllo modo: id quod explicatis terminis eſt euidentiſſimum; quia non tenetur ad pœnitentiam niſi ille, qui peccat poſtquam eſt baptizatus; non poteſt autem vllus obligari ad peccandum poſt Baptiſmum, vt eo modo quaſi faciat locum huic Sacramento. Vnde colligitur clara diſparitas inter illud & Euchariſtiam; nam hæc non præſupponit peccatum, ſed alias diſpoſitiones bonas, ad quas poteſt homo obligari eo fine, vt Euchariſtiam ſumat; at pœnitentiæ obligatio cùm eſſentialiter ſupponat peccatum poſt Baptiſmum commiſſum, non poteſt eius obligatio, nec quidem remotè, incipere antequam exiſtant ipſa peccata commiſſa poſt Baptiſmum: hæc autem ante Baptiſmum non poſſunt exiſtere; ergo. Dico *nec remotè*, quia, vt immediatè antè notaui, non poteſt eſſe obli-

Obligétne hoc præceptum non baptizatos?

gatio

gatio ad ponenda peccata eo animo, vt ſit locus pœnitentiæ.

An obligauerit Apoſtolos, & an illud de facto ſuſceperint.

29 Secunda difficultas, An Apoſtoli, poſtquam fuerunt baptizati, fuerint obligati ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum, & an re ipsâ illud ſuſceperint. Beatiſſimam Virginem, quæ nullum habuit, nec quidem veniale peccatum, certum eſt non fuiſſe confeſſam; Apoſtoli verò qui ſaltem habuerunt venialia, de illis potuerunt, & ſine dubio re ipsâ confeſſi ſunt: illud ergo dubium, An, poſtquam baptizati ſunt, peccauerint grauiter; & an, eſto illa peccata præceſſerint inſtitutionem huius Sacramenti, debuerint tamen ſubijci clauibus pœnitentiæ. Petrus quidem poſt Baptiſmum ſat grauiter peccauit; de Thomâ etiam videtur certum; de ceteris nihil conſtat. Quidquid ergo ſit, pro præſenti dubio ſupponimus eos habuiſſe peccata ſaltem venialia à Baptiſmo ad inſtitutionem huius Sacramenti; & quærimus, Vtrùm ea potuerint per hoc Sacramentum remitti.

Sententia Cardinalis Lugo.

Cardinalis Lugo ait, Si lex noua (iuxta aliquotum ſententiam) incepit à morte Chriſti, peccata ab eo tempore commiſſa pertinere debuiſſe ad hoc Sacramentum, eſto illud deinde ſit inſtitutum; quia erant commiſſa ab homine baptizato exiſtente intra Eccleſiam Chriſti, quæ iam inceperat; ergo pertinebunt ad iudices Eccleſiæ ſignandos poſteà: nam licet obligatio Sacramenti nondum tunc incepiſſet, ſufficiebat tamen, quòd peccata fierent à ſubdito Eccleſiæ; eo enim ipſo ſubdebantur legibus latis & etiam ferendis; ſicut ad Pontificem de nouo creatum pertinet punire delinquentem pro delictis commiſſis Sede vacante, vel ante ſuam electionem; iam enim fuerunt delicta commiſſa intra illam Rempublicam: quòd ſi lex noua primò incepiſſet à die Pentecoſtes, conſequenter ait peccata ante illam diem commiſſa non pertinuiſſe ad hoc Sacramentum; quia non erant commiſſa ab homine exiſtente iam intra Eccleſiam, iuxta illud Pauli 1. Corinth. 5. *Quid enim mihi de his quæ foris ſunt iudicare?* non videntur ergo per poteſtatem Eccleſiæ iudicanda.

30 Quòd ſi ei obiicias, Saltem ex deuotione illos potuiſſe tunc hoc Sacramentum frequentare, ſicut poterant Euchariſtiam, quam, iuxta aliquos, ſuſceperunt dum eſſent congregati expectantes Spiritus ſancti aduentum; reſpondetnt negando conſequentiam, Quia hoc Sacramentum eſt per modum iudicij, quod non poterat exerceri niſi à iudice & Superiore; antequam autem eſſet Eccleſia, non erant iudices Eccleſiæ; ergo.

Iudicium de eâ ſententiâ.

Ego has conſiderationes puto eſſe congruentias meras, & quidem valdè incertas: cùm enim inſtitutio & præceptum huius Sacramenti à liberâ Chriſti voluntate emanauerit, & ille, non obſtantibus conſuetudinibus aliarum legum, potuerit hoc vel illo modo pro ſolo ſuo placito rem inſtituere, non facilè capio, quomodo ſtatim poſſimus nos dicere, ea peccata tunc pertinuiſſe, illa verò alia non, ad hoc Sacramentum.

Delicta commiſſa ante legem latam non debent ſubiacere pœnæ per legem impoſitæ.

Secundò dico, Etiam attentis conſuetudinibus aliis, non videri eam doctrinam certam: etenim in nullâ Republicâ cenſentur delicta ſubiacere pœnæ per nouam legem ferendæ; ſed ſi fertur lex, vt tales vel tales comburantur, tales ſuſpendantur, ſemper id intelligitur de delictis commiſſis à latâ lege; quia cùm ea feratur ad deterrendos homines à ſimilibus delictis, non eſſet æquum, vt qui ante vllam talem impoſitam pœnam peccauerant, poſteà puniantur pœnâ nouæ legis: ergo etiamſi eſſet Eccleſia iam à morte Chriſti inſtituta, quia tamen lex de obligatione confeſſionis non erat lata, non poterant peccata tunc commiſſa ſubiacere ei legi.

Tertiò dico, Cùm Baptiſmus dicatur ianua, per quam intratur in Eccleſiam, profectò Apoſtoli, à quo ſunt baptizati, iam fuerunt in Eccleſiâ Chriſti: vnde videtur èconttario inferri, peccata illorum ab eo tempore, etiam antequam lex obligaret, debuiſſe ſubiacere legibus latis & ferendis in Eccleſiâ, quæ tunc quidem erat, nondum tamen obligabat. Quod autem adducitur 31
de delictis Sede vacante, meo iudicio nimiùm probat: etenim nouus Pontifex non ſolùm delicta tempore Sedis vacantis, ſed etiam quæ ſub præcedentibus Pontificibus commiſſa ſunt, poteſt & debet punire, ſi iam non fuêre iudicata; ergo Eccleſia ſuccedens loco Synagogæ debuiſſet iudicare delicta, etiam quæ ſub Synagogâ fuêre commiſſa. Quòd ſi creationem noui Pontificis velimus initio nouæ legis comparare, tunc non deberet admitti, niſi ſola delicta poſt electionem commiſſa ei ſubiacere; ſi autem etiam ſub præcedenti Papâ fuit iam eadem Reſpublica, tunc non fuit neceſſarium ad Sedem vacantem recurrere, ſed dicere, nouum Prætorem, Regem, Pontificem poſſe punire delicta ſub præcedentibus commiſſa: inde autem inferretur nimis multum pro præſenti quæſtione.

Denique quòd ait, Apoſtolos potuiſſe communicare ante legem inchoatam die Pentecoſtes, non tamen confiteri, quia adhuc non erat Eccleſia, ideoque nec iudices eſſe poterant, nullo modo vrget; quia reuerà iam erat Eccleſia Chriſti, licet adhuc eius leges non eſſent ſub obligatione; & iam erant conſtituti iudices à Chriſto, licet adhuc non eſſet obligatio eos accedendi, maximè cùm ipſe Chriſtus perfectam haberet iuriſdictionem pro omni lege, & potuerit eis eam facere poteſtatem. Vides ergo rem totam eſſe valde dubiam, ſeu omnino incertam; in quâ ſi licet diuinare, probabile dicerem, à quo inſtitutum eſt hoc Sacramentum, fuiſſe eius vſum licitum, non tamen ſub obligatione, quouſque incepit lex noua. Vtrùm autem tunc reipsâ Apoſtoli ſint confeſſi, videtur mihi adeò incertum, vt nihil omnino dici poſſit vel quidem apparenter probabile.

SECTIO SEXTA.

Quo tempore obliget hoc præceptum diuinum.

PATER Suarez diſp. 35. ſect. 3. & Vaſquez quæſt. 90. art. 3. referunt nonnullos, qui putant obligare ſtatim poſt commiſſum mortale; ſunt verò hi Guilielmus Pariſienſis, Angelus, Alenſis, Rainerius, Bonauentura; qui tamen obligationem hanc ſolis Religioſis imponit. Hæc difficultas ferè relabitur in eam, quam de Pœnitentiâ, prout abſtrahit à Sacramento & contritione, ſuprà tractauimus; in quâ diximus nec obligari ſtatim, nec etiam poſſe ad longum tempus differre. 32

In præſenti autem Primò dico, Sententiam Bonauenturæ

Digitized by Google

nauenturæ de Religioſis videri omnino improbabilem; nam Chriſtus Dominus (cùm de Religioſis nihil penitus ſpeciale cenſeatur ſtatuiſſe) noo poteſt probabiliter dici, ſolos Religioſos obligaſſe ad eam confeſſionem; neque ipſi Religioſi ſuis votis de hac obligatione quidquam promittunt, & licet promitterent, tunc obligatio non eſſet ex præcepto dioino, ſed ex voto.

Secundò dico, Si obligationem hanc haberent, peccarent non confitendo ſtatim; id qood eſt planè contra omnium omuioo ſenſum & proximi: ſi enim eſſet præceptum diuinum, nemo poſſet illud tollere, & ex hoc ipſo capite contra priorem ſententiam oſtenditur, nec vniuerſaliter eſſe tale præceptum; nam ſi eſſet, non potuiſſet Eccleſia illud tollere. Cùm ergo Coocilium Lateranenſe (id quod deinde in Eccleſiâ ſemper ſeruatum fuit) declarauerit, non eſſe obligationem confitendi niſi ſemel io anno, manifeſtè oſtendit, à Chriſto non fuiſſe impoſitum præceptum ſtatim confitendi poſt commiſſum peccatum.

33 *Præceptum de ſuſcipiendo Sacramento Pœnitentiæ obligat in articulo mortis.*

Dicendum ergo eſt, Etiam ſecluſo præcepto Eccleſiæ, ſine dubio obligare hoc præceptum diuinum in articulo mortis, quia minùs quàm ad hoc non poſſet obligare; ſub quo articulo includitur caſus, quo quis iam habet copiam Confeſſarij, & conſcientiam mortalis, & cognoſcit, ſi eam occaſionem negligat, ſe non habiturum vllam ampliùs in vitâ ſuâ: iocluditur etiam periculum graue vitæ. Addit Lugo, Idem eſſe dicendum, ſi quis nunc habet peccata reſeruata, & aduertit ſe poſteà habiturum quidem Confeſſarium, qui à non reſeruatis abſoluat, oon tamen à reſeruatis; ait ergo, Si nunc habeat Confeſſarium, qui poſſit à reſeruatis, teneri ea confiteri; quia etiam obligat præceptum ea coofitendi. Ego tamen hoc oullo modo admitterem: hîc enim agimus de præcepto planè diuino, in quo de reſeruatis nihil dicitur. Cùm ergo io horâ mortis, in quâ ſolâ Lugo dicit obligare præceptum diuinum, quilibet Sacerdos etiam directè poſsit abſoluere à reſeruatis, non capio, cur non poſsit ei præcepto diuino, etiam quatenus reſpicit reſeruata, ſatisfieri differendo eam coofeſsionem ad illam horam, in quâ ab eo Confeſſario, quem ſperat ſe habiturum, non minùs poterit à reſeruatis quàm à non reſeruatis abſolui.

34 *Quid ſibi velit obligatio Medicis impoſita de non adeundis infirmis vltra triduum, niſi confiteantur.*

Quâ occaſione agitur de obligatione, quam Pius V. Bullâ editâ anno 1566. iopooit Medicis, vt vltra tertium diem non viſitent infirmum, niſi eis conſtet confeſſum iam illum fuiſſe. De quâ obligatione tractant Doctores, quos citat Diana Tomo 2. Tractatu 14. reſolut.43. qui omnes in eo conueniunt, quòd hæc obligatio ſolùm haberet locum, quando morbus eſt periculoſus, vel timetur, ne repentè reddatur periculoſus; imò addunt, ſi Medicos monuit de confeſſione, & infirmus eam negligat, noo ideò eum deſerendum. Et ſanè praxis ita videtur eam obligationem accepiſſe.

Pater Gaſpar Hurtadus diſput. 7. difficul. 2. docet, Præceptum diuinum Chriſti de confeſſiooe obligare etiam extra articulum mortis; nam ſi Chriſtus ſolùm pro morte obligaſſet, non potuiſſet præceptum Eccleſiæ de confeſſione annuâ dici determinatio præcepti diuini; addit tamen, nullum eſſe determinatum tempus à Chriſto, imò nec poſitiuè obligaſſe extra articulum mortis, ſed reliquiſſe huius determinationem Eccleſiæ; ideóque ſi hæc non determinaſſet tempus extra eum articulum, nullo modo obligaturum præceptum diuinum extra illum. Hæc doctrina non videtur ſatis conſequenter tradita; nam ſi totum hoc Chriſtus reliquit determinationi Eccleſiæ, oon videtur aliter hoc præceptum Eccleſiæ eſſe determioationem diuini quàm præceptum ieiunij reliquaque præcepta Eccleſiaſtica: nam etiam ad hæc imponenda dedit Chriſtus poteſtatem Eccleſiæ; quia omnis poteſtas Eccleſiæ vnicè prouenit à Chriſto. Certum eſt autem non eo ſenſu dixiſſe Tridentinum, præceptum annuæ confeſſionis eſſe determinationem diuini, vt fecerit tantùm illi poteſtatem præcipiendi hanc confeſſionem. Deinde non capio, quomodo cohæreat prima pars eius doctrioæ, quòd ſcilicet præceptum Chriſti etiam obliget extra mortis articulum, cum ſecundâ, qoâ dicitur Chriſtum non maodaſſe poſitiuè, vt extra mortis articulum confiterentur; 25

iam enim eo ipſo non eſt verum, quòd vltra mortis articulum obliget Chriſti præceptum. Quidquid tamen de doctrinæ conſequentiâ ſit, indico, primam illam partem, quòd Chriſtus etiam obligauerit extra mortis articulum, eſſe veram, & probari ſufficienter ratione allatâ ab eodem Hurtado; quia alioqnin præceptum annuæ confeſſionis noo eſſet illius determinatio, ſed nouum planè quid. Iudico præterea extra mortis articulum qooties ea obligatio ſit, non determinaſſe, ſed id reliquiſſe determinandum Eccleſiæ: quo diſcurſu ſaluatur declaratio Tridentini.

Obligat etiam extra mortis articulum præceptum de pœnitentiâ.

36 Adhuc tamen reſtat difficultas; Quid ſi Eccleſia non determinaſſet vllum tempus quoties obligaret illud præceptum. Reſpondeo, Si Chriſtus ipſe noo determinauit tempus, quomodo nos poſſumus illud determinare? Fortaſſe ſufficeret ſemel confiteri extra illum articulum, niſi ipſe Chriſtus expreſsè requiſiuiſſet, vt pluries: id quod nobis eſt omnino incertum, ideóque oon eſt in eo puncto diutiùs hærendum; maximè cùm ſuppoſitâ determioatione Eccleſiæ tota ea quæſtio ſit in ordine ad praxim inutilis.

Metus obliuiſcendi peccatum non obligat ad ſtatim confitendum peccatorem.

Non defuère præterea aliqui, qui de facto eam obligationem etiam extra mortis periculum admittentes dixerint, Ex præcepto diuino obligari ad coofitendum illum, qui timet oe peccatorum ſuorum obliuiſcatur: ita Medina & Nuonus, quos eo Tomo 2. Tractatu 4. reſolut.155. citat Diana, qui tamen cum ceteris Theologis negat eam obligationem: eum ſequitur Lugo ſuprà num.41. Id quod mihi etiam placet, & probatur; quia pauci ſunt, qui non ſe exponant periculo intra integrum annum obliuiſcendi aliqua peccata; & tamen non ideò obligantur ad confeſſionem ſtatim faciendam, aut ad ſcribenda ſua peccata. Ratio autem vlterior eſt, quia confiteodo aliqua, poſteà obtinebunt remiſſionem etiam eorum, quorum ſunt obliti. Ex quo capite confirmatur id quod paulò antè dixi contra eumdem Lugo, non teneri ſcilicet coofiteri nunc reſeruata, eò quòd non ſit habiturus poſteà aliquem, qui ab eis directè abſoluat. Etenim ſicut peccata, quorum quis obliuiſcitur, remittentur poſteà indirectè, ita etiam reſeruata; &

verò

verò multò meliùs, quia hæc in horâ mortis directè à quolibet Confeſſario remittuntur; at ea, quorum non recordor, non remittuntur niſi indirectè; ideóque eſt obligatio, ſi quis conualeſcens deinde recordetur; ea confitendi. Non igitur eſt ea obligatio ratione obliuionis admittenda; eſt tamen; ſi ſumenda ſit Euchariſtia, iuxta dicta ſuo loco.

An obligetur quis ad confeſſionem, ſi aliter non poſſet vincere grauiſſimas tentationes

37 Addunt prætereà alius caſus huius obligationis, ſi ſcilicet confeſſio eſſet medium neceſſarium ad vincendas grauiſſimas tentationes, ita vt eâ non adhibitâ iudicaret homo ſe certò lapſurum. Hæc tamen obligatio iam non ad præceptum Chriſti, ſed ad naturale reducenda eſt, ſi tamen detur. Caietanus quidem in Summâ, verbo *Confeſſio.* §. *Quinta frequens*, & Petrus Soto de Inſtitutione Sacerdotum ſect. 5. de neceſſitate confeſſionis; quos refert Suarez diſput. 35. ſect. 3. num. 10. eorum verò verba ad longum adducit Lugo ſuprà numero 43. valdè dubij ſunt, an non propter huiuſmodi periculum ſit obligatio frequentiùs confitendi quàm ſemel intra annum.

Suarez ſententia.

Suarez ſuprà num. 11. etſi valdè vrgeat argumentum hoc, quòd teneatur homo adhibere medium illud, quod iudicat eſſe neceſſarium hîc & nunc ad grauia peccata vitanda, abſolutè tamen concludit his verbis; *ſed tamen Auctores non imponunt hanc obligationem, & ego eam non impono.* Pro ſolutione autem argumenti ait Primò; Periculum ad peccatum in genere non indicari

38 moraliter proximam occaſionem. Reſpondet Secundò. Moraliter via poſſe contingere caſum, in quo confeſſio ſit neceſſaria ad vitanda noua peccata. Prima ſolutio Suarez à nobis ſuprà eſt reiecta; vt enim aliqua ſit occaſio proxima peccati, non requiritur, quòd ſit certi alicuius peccati, ſed ſufficit, ſi ſit alicuius in communi: vnde è contrario ſi confeſſio cenſeatur neceſſaria moraliter ad vitandum aliquod peccatum mortale in communi, non minor erit obligatio eam amplectendi, quàm ſi eſſet medium ad particulare aliquod peccatum vitandum, vt benè notauit Lugo ſuprà num. 45.

Reſoluitur quæſtio, & ſententia negans probatur Primò.

Dicendum ergo abſolutè eſt, Non obligari communiter homines ad confitendum frequentiùs quàm ſemel in anno. Hæc adeò eſt communis inter omnes Doctores, vt hi duo vel tres, qui magis difficultatem in contrarium vrſerunt, non ſint auſi abſolutè eam obligationem adſtruere, ſed tantùm monuerint, vt quilibet attenderet ſibi. Et ſanè ſi ex eo quòd ferè omnes, qui per annum differunt confeſſionem, cadant frequenter in peccata grauia, obligantur iure naturali ſeu diuino ad frequentiùs confitendum, gratis, imò periculosè dixiſſet Eccleſia, ſe non obligare ad confeſſionem niſi ſemel in anno; inde enim omnes iudicant ſe ampliùs non teneri; & conſequenter daret illis Eccleſia grauem occaſionem tranſgrediendi, ſaltem materialiter, præceptum diuinum, & grauiter errandi circa obligationem. Imò deberent Theologi & Concionatores in Cathedris & Scholis monere ple-

39 bem de eâ frequentiori obligatione. Habetque maiorem vim argumentum, eò quòd Eccleſia non ignorat eos, qui tam rarò frequentant confeſſionem, mortaliter ſæpè peccare; nec tamen cogit ad confeſſionem annuam, niſi illos qui mortalia habent; & de quibus hi Auctores dicunt, quòd frequenter cadant; ergo ſupponit illos ipſos non obligari niſi ad ſemel confitendum intra annum. Huic argumento fortaſſis poſſit reſponderi, Eccleſiam ſuo præcepto non tollere obligationem naturalem, ſed præter illam imponere aliam, vt in anno ſemel confiteatur, ſiue ſit periculum lapſus, ſiue non. Sed contrà manifeſtè; quia hi Auctores vniuerſaliter inſinuant eſſe in omnibus obligationem frequentiùs confitendi; eo autem ipſo iam præceptum Eccleſiæ eſſet inutile, quia illi pluſquam abundè ſatisfacerent, qui confiterentur bis vel ter, ſiue id facerent animo, vt impedirent peccata, ſiue quocumque alio: neque enim Eccleſia dixit, *Confitearis ſemel vltra illas alias vices, quibus propter vitandum peccatum debebas confiteri.* Nihil ergo per eam ſolutionem dicitur, quod minuat difficultatem.

Probatur Secundò.

Secundò principaliter poteſt ea ſententia communis probari; Nam vel illa obligatio confeſſionem frequentandi locum habet, antequam homo incidat in mortale, & quando ſolùm habet venialia; vel poſtquam iam eſt relapſus in mortale aliquod: neutrum autem dici poteſt; ergo: non primum, quia Tridentinum dixit expreſsè non eſſe obligationem confitendi venialia; neque vllus vnquam obligauit ad talem confeſſionem, niſi fortè in Religioſis Ordinibus, in quibus ratione regularum reperitur talis obligatio, quæ non prouenit ex Chriſti inſtitutione, ſed ex voluntariâ acceptatione ipſorum, ſicut aliæ obligationes paupertatis, caſtitatis & obedientiæ. Confirmatur; Quia ſi eſſet ea obligatio 40
confitendi venialia, eſſet obligatio ſub mortali ad ea deteſtanda ac deſerenda; at nemo obligatur ſub mortali ad deteſtanda venialia. Licet enim aliquando dici ſoleat, quòd venialia diſponant ad mortale, id tamen debet intelligi valdè remotè; vnde rarò eſt proxima occaſio quaſi infallibilis. Deinde ſuprà diximus, Etiam ad ipſas occaſiones proximas, & quaſi moraliter certas peccati mortalis vitandas non eſſe obligationem, ſi ſit grauis aliqua difficultas in ceſſatione ab illis; at cùm venialia omnia fugere ſit valdè difficile, eſto ea illis periculum aliquod mortalis oriatur, non eſt proptereà obligatio ſub mortali ad ea vitanda.

Ne verò quæſtionem præſentem faciamus dependentem ab his, à quibus ex ſe eſt independens, dico, Eſto ob vitanda mortalia ſit obligatio aliquando vitandi etiam venialia, inde tamen nihil inferri omnino pro quæſtione præſenti; Primò, quia ea obligatio non eſt vniuerſalis, ſed quando eſt aliquod veniale valdè vicinum mortali, & eſt conſuetudo & potens affectus circa illud veniale; nos autem hîc agimus de obligatione vniuerſali.

Secundò dico; Quia inde ſolùm ſequeretur, quòd homo deberet fugere ea venialia, &, ſi vis, eorum etiam procurare remiſſionem; hinc tamen nihil de obligatione confeſſionis colligitur, quia & ſine confeſſione poteſt homo ea venialia fugere, & variis modis diuerſis ab hoc Sacramento poteſt remiſſionem illorum procurare, vt docet Tridentinum; ergo ratione venialium manifeſtè conſtat non poſſe talem obligationem ad frequentiorem confeſſionem admitti: id quod adhuc vrgebimus fortiùs ſtatim nouo argumento.

41 *Probatur Tertiò.* Quòd verò non poſſit dici ſecundum ſuprà inſinuatum, obligari ſcilicet ad confeſſionem poſt admiſſum primum mortale, probo manifeſtè; (& hæc ſit ratio vniuerſalis etiam contra obligationem confeſſionis venialium;) quia confeſſio vix poteſt alio modo habere vim vitandi mortale, ſecundùm quod timetur, quàm quia includit dolorem de præcedenti commiſſo, & propoſitum vlteriùs non peccandi; hoc autem totum haberi poteſt ſine eâ ipſâ confeſſione: poteſt enim quis de illo atteri imò & conteri, deflere illud, alias pœnitentias adhibere contra illud, &c quæ maiorem etiam vim habeant ad frænandum hominem, quàm habeat confeſſio; quia hæc ſupra præcedentia ſolùm addit abſolutionem & ipſam confeſſionem; confeſſio autem ex ſe non adfert illud remedium, quia ſolùm poteſt cauſſare aliquem pudorem dicendi alteri ſuum peccatum; qui pudor habet ſine dubio vim aliquam retrahendi à peccato: at cùm iam loquamur, poſtquam commiſſum eſt peccatum, & illud ſiue hodie ſiue in ſine anni ſit declarandum Confeſſario, non poteſt me retrahere à confeſſione ſtatim faciendâ, aut è contrario ſpecialiter obligare vt ſtatim confitear; vt verò fugiam ſecundum peccatum ob timorem illud dicendi Confeſſario, nihil iuuat confeſſio iam facta alterius commiſſi. Vno verbo, tota ea vis retrahendi eſt in ordine ad confeſſionem præteritam; cumque non ſit obligatio niſi ſemel confitendi quodlibet peccatum, non poteſt is pudor magis obligare ad frequentes confeſſiones ſtatim prout committuntur peccata, quàm ad vnam, quâ omnia ſimul dicuntur. Deinde abſolutio præterita etſi adferat gratiam habitualem, non tamen ideò eſt ad intentum noſtrum neceſſaria; Primò, quia ſi talis homo deteſtatus eſt mortale illud per actum contritionis, etiam accepit gratiam. Secundò, quia gratia habitualis non eſt ſimpliciter neceſſaria ad manendum vno anno ſine peccato mortali; quòd ſi tamen id admittatur, poterit ille homo per actum amoris Dei ſuper omnia id compenſare.

42 *Probatur Quartò.* Hanc totam doctrinam confirmo meo iudicio euidentiſſimè: Nam ex eo quòd in lege gratiæ fuerit inſtitutum hoc Sacramentum confeſſionis, quod non fuit olim in lege veteri, non habent homines maiores tentationes ad peccandũ mortaliter quàm olim habuerint: deinde ſuppono eos etiam olim potuiſſe vitare proximam occaſionem peccandi, eſto non habuerint hoc Sacramentum. hinc argumentor clarè; Ergo ſicut in lege ſcriptâ & naturæ poterant homines ſiue per actum contritionis, ſiue amoris Dei ſuper omnia, ſiue aliis viis armare ſe contra occaſiones proximas peccati ſine pœnitentiæ Sacramento; ita eodem modo poterit nunc id fieri ſine receptione Sacramenti Pœnitentiæ.

Et hinc facilè reſpondetur ad argumentum ſuprà poſitum, Quòd qui tantùm ſemel in anno confitentur, cadant frequentiſſimè. In primis enim rogo, An id etiam olim fuerit, quando inſtitutum non erat hoc Sacramentum: ſi dicant non fuiſſe, etiam ego dicam, neque nunc eſſe; quia iam oſtendi ex hoc capite homines non eſſe nunc peioris conditionis quàm fuerunt priùs; dicere autem, illos etiam tunc omnes lapſos in grauia peccata, eſt improbabile, maximè cùm tunc non ſolùm frequentiùs, ſed nec ſemel in anno potuerint tale remedium confeſſionis adhibere. Reliquítne ergo Deus homines tunc in occaſione quaſi neceſſariâ ſemper peccandi? Abſit. Quòd ſi potuêre per eos actus, quos iam diximus, doloris, &c. ea omnia peccata vitare, 43 idem dici nunc poteſt. Reſpondeo ergo abſolutè, Si qui ſunt de facto, qui cùm ſemel in anno confiteantur, ſæpiùs cadant, id prouenire, quia illi magis propter formidinem, ne incidant in excommunicationem, confitentur, quàm cum ſerio dolore & animo emendationis. Accedit, quòd tales toto anno vix de vllo dolore, de peccatis, de vllo propoſito emendationis cogitant, multò minùs de vllo amore Dei ſuper omnia.

Quare ſæpius peccent illi, qui valdè rarò confitentur.

An autem ad hunc amorem ſit obligatio frequentiùs quàm ſemel in anno, non eſt huius loci; de eo dixi & Tomo de Charitate, & ſuprà tractando de obligatione agendi pœnitentiam per contritionem; vbi, vt longè probabiliùs docui eſſe frequentiorem eam obligationem. Denique in hoc puncto concludo, ſi eum caſum metaphyſicum admittamus, quòd aliquis experiatur non poſſe ſe moraliter alio modo vitare peccata mortalia quàm frequentando confeſſionem, poſſet in illo admitti obligatio confitendi. In quo puncto nemo melior iudex eſſe debet, quàm ipſe pœnitens, maximè ſi cetera media tentauit, & nihil ſibi prodeſſe deprehendit, tunc ipſe ſuam obligationem agnoſcet; Confeſſarius autem de eâ non debet ei facere mentionem, ſed independenter ab obligatione hortari eum ad frequentiam confeſſionis; ſæpè autem pro pœnitentiâ eam ipſam maiorem frequentiam imponere illi erit valdè vtilis praxis.

In quo caſu poſſet admitti obligatio ſæpiùs in anno confitendi.

SECTIO SEPTIMA.

An præceptum diuinum obliget ad confeſſionem per interpretem.

MVLTA ſub hoc titulo includuntur, quæ ſunt ſingillatim diſcutienda. Et primò 44 ſuppono ex Chriſti inſtitutione non eſſe, aut quòd confeſſio fiat publicè, ita vt non poſſit fieri ſecretò, aut è contrario, quòd fiat ſecretò, ita vt fieri non poſſit publicè, etiamſi pauci aliqui, vt Scotus, Gabriel & Angelus dixerint eam non poſſe fieri publicè: hi tamen nullum penitus habent pro ſe fundamentum. E contrario autem conſtat, olim fuiſſe in Eccleſiâ in aliquibus partibus conſuetudinem faciendi aliquando publicè confeſſionem; & verò etiam de facto, quando in mari inſurgit repentè tempeſtas, & Sacerdos non poteſt omnes ſeorſim audire, ſuadetur communiter, vt ſinguli publicè ſaltem vnum peccatum dicant, vt omnes ſimul abſoluantur.

In quo caſu fundatur publica confeſſio etiam hodie.

Hoc ſuppoſito Primò quæritur, An quando Confeſſarius non intelligit pœnitentis linguam, poſſit fieri confeſsio per interpretem. Omnes omnino affirmant poſſe; patet autem clarè; nam quandocumque infirmus immediatè non potuit Confeſſario dare ſigna doloris, ſed aliis præſentibus, qui poſteà aduenienti Confeſſario id dicunt, tunc fit in toto rigore confeſsio per interpretem; hoc autem poſſe fieri eſt ſatis ſuperque à nobis ſuprà probatum.

Confeſſio fieri poteſt per interpretem.

Hoc

45 Hoc idem probat Lugo à fortiori ex Sacramento Matrimonij, quod poteſt contrahi per interpretem; in quo putat ipſe minùs benè locutum Thomam Sanchez, qui lib. 3. de Matrimonio diſput. 39. iudicat difficilius eſſe, quòd Pœnitentia fiat per interpretem, quàm quòd Matrimonium. Ratio Cardinalis eſt, quia Parochus in Matrimonio ponitur, vt poſsit deinde eſſe teſtis coram Eccleſiâ; ſi autem contrahentes poſteà dicerent interpretem mentitum, non poſſet ille teſtari contrarium: at Confeſſarius non debet habere notitiam, quâ poſsit poſteà apud Eccleſiam probare peccatum pœnitentis, ſed talem, vt poſsit in foro interno pœnitenti contra ſe loquenti credere; ad hoc autem ſufficit modus ille loquendi per interpretem. Ego tamen in hoc puncto dico, nec maiorem nec minorem eſſe quoad hoc difficultatem in vno quàm in alterò Sacramento. Et quidem quòd non ſit facilius in Sacramento Matrimonij, videtur benè probatum à Cardinali: quòd autem è contrario nec difficilius in eo ſit patet; quia ſicut Parochus ideò conſtituitur vt teſtetur, ac proinde videatur debere ipſe immediatè ipſos contrahentes audire, vt certò poſsit teſtari; ita Sacerdos cùm debeat ipſe eſſe iudex, & deſignare pœnitentiam, deberet ipſe immediatè intelligere pœnitentem: ibi enim ego eamdem faciam interrogationem; Quid ſi interpres vnum peccatum pro alio ſuppoſuit, & pro reſeruato dixit non reſeruatum, vel è contrario, aut pro mortali veniale?
46 Cur ergo hîc non deberet iudicari magis periculoſa deceptio quàm ibi circa Parochum? aut ſaltem cur non æqualis? quod enim ait hic Auctor, ad iudicandum in foro interno ſufficere eam confeſsionem per interpretem, hoc ipſum eſt in quæſtione: & reuerà (vt immediatè oſtendi) æquè, ſi non magis poſſet eſſe periculoſa deceptio in confeſsione quàm in matrimonio; ergo his comparationibus omiſsis ſufficiant quæ diximus.

An præceptum diuinum obliget ad confeſſionem per interpretem.

Secundò & præcipuè quæritur, Vtrùm non ſolùm poſſit, ſed etiam ex præcepto diuino ſit obligatio ad eam confeſſionem per interpretem, quando aliter non poteſt fieri. Duæ ſunt ſententiæ; vna communis negat; pro quâ ſtant Caietanus, Ledeſma, Petrus & Dominicus Soto, Vaſquez, Suarez, Coninck & alij, quos refert & ſequitur Diana: ſecunda ait omnino obligari; hunc tenent Syluester, Canus & alij, quos refert Suarez diſput. 36. ſect. 6. num. 2. quibus adhæret Lugo num. 65. licet contrariam ſententiam ſaltem propter tantam auctoritatem iudicet probabiliſſimam.

Fundamentum ſententiæ negantis.

Sententia communis fundatur in eo, quòd Chriſtus noluerit obligare ad confeſſionem cum eo incommodo, vt alius præter Confeſſarium debeat ſcire mea peccata: ideò enim omnes excuſant ab obligatione confitendi eo ipſo, quòd ſcirem meum Confeſſarium vel vni tantùm alteri reuelaturum mea peccata.
47 Confirmatur; Quia Tridentinum Seſſione 14. cap. 5. dicit non eſſe obligationem ex præcepto diuino ad publicam confeſſionem; ergo non erit ad confeſſionem per interpretem, quia hæc eſt quodammodò publica.

Fundamentum ſententiæ aſſerentis.

Sententia contraria affirmans hoc habet fundamentum, quòd aliquando ſit obligatio confitendi, ita vt vnus alius præter Confeſſarium ſciat peccata: id quod maximè vrget Lugo in caſibus reſeruatis; vbi & Superior & Confeſſarius ſciunt illud peccatum: varias autem ſolutiones refert reiicitque eo loco; vbi tamen addit, eam obligationem confitendi per interpretem ſolùm eſſe circa horam mortis, non tamen ad confeſſionem annuam; quia ex cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, de Pœnitentiâ & remiſſionibus, conſtat expreſsè, obligationem confeſsionis annuæ ſolùm eſſe, vt pœnitens ſolus confiteatur proprio Sacerdoti.

Iudicium de ſententiâ aſſerente.

Hæc eſt tota vtriuſque ſententiæ ſubſtantia circa hoc punctum; in quo Primò cenſeo ſententiam Cani, Syluestri & Lugo non ſatis conſequenter tradi. Cùm enim Lugo fateatur eam inſtantiam de caſibus reſeruatis non eſſe talem, vt probet obligari ad confeſsionem per interpretem, quoties quis obligatur ad recurrendum ad Superiorem, quando habet caſus reſeruatos, profectò iam gratis omnino dicitur eam inſtantiam probare, quòd ſaltem in articulo mortis
homo obligetur. Etenim ſi inſtantia illa deficit 48
in vno puncto, quis determinabit poſteà, an non deficiat in altero? aut vnde conſtat Chriſtum voluiſſe obligare eo modo in articulo mortis, & non voluiſſe, quoties aliàs obligat præceptum confeſsionis Eccleſiaſticum, cùm hoc ſit determinatio diuini?

Ad hoc vltimum reſpondebis colligi, quia, vt paulò antè notatum eſt, Lateranenſe Concilium expreſsè dicit non obligari præcepto annuæ confeſſionis, niſi vt ſolus confiteatur. Sed contrà; ergo ſaltem in aliis caſibus, quando obligat præceptum diuinum confeſſionis quà diuinum, erit obligatio eo modo confitendi per interpretem: illud autem præceptum vrget, quandocumque eſt ſumenda Euchariſtia; ergo pro hoc caſu non poteſt differentia vlla ſumi ex præcepto Lateranenſis Concilij, ac proinde adhuc manet ea dubitandi ratio, quam paulò antè dixi, vnde ſcilicet poſſit colligi, Chriſtum Dominum voluiſſe ſuum præceptum diuinum obligans ad confeſsionem in duobus caſibus poſitis, ſcilicet in horâ mortis, & quando eſt ſumenda Euchariſtia, obligare ad confeſsionem per interpretem; in confeſsione verò annuâ ad id non obligare? Certè cùm hoc totum ſit ex purâ putâ voluntate Chriſti, qui haud dubiè in omnibus tribus potuit, potuit in nullo, potuit pro ſumendâ Euchariſtiâ, non pro morte; & è contrario quomodo poteſt colligi ea differentia quam hic Auctor adſtruit? quandoquidem auctoritas communis, quæ in quæſtionibus à voluntate Chriſti pendentibus vnicum ſolet eſſe fundamentum, non eſt pro hoc Auctore, ſed contra
illum, ipſomet teſte? Et hinc obiter reiicitur quæ- 49
dam inſtantia, quæ fortè poſſet contra me adduci, quòd aliquando difficultas conficiendi, v. g. conficere ſex milliaria pro confeſſione præmittendâ ante Euchariſtiam, excuſet ab ipsâ confeſſione, licet ea ſit ſub præcepto diuino; eadem tamen difficultas non excuſat in horâ mortis: teneor enim etiam à ſex milliaribus Confeſſarium vocare. Huic inquam inſtantiæ facilè reſpondetur ex dictis, Conſtare nobis ex communi ſenſu Theologorum, Chriſtum voluiſſe in eo caſu ad confeſſionem obligare, non voluiſſe in altero; at pro eâ differentiâ, quam ponit hic Auctor, nullam habemus auctoritatem, quin potiùs tota

illa eſt contraria. Adde, in illâ inſtantiâ de itinere ſex milliarium meo iudicio variari terminos; nam dum de homine ſano agitur, dicitur quòd non teneatur conficere ſex milliaria: aliud autem eſt ipſum conficere, aliud mittere ad ſex milliaria pro Confeſſario. Vnde clarè apparet differentia; nam ſi ego ſanus mitterem pro alio, nollet ille venire; ſi autem infirmus mitterem, veniret; quia hic apprehenditur maior neceſſitas mea, cui alter cum aliquo incommodo ſuccurret, non tam vt ego ſatisfaciam præcepto diuino, quàm ne ob defectum confeſsionis æternùm damner. Si autem poneremus, quòd ego de vitâ periclitans deberem ipſe conficere illa ſex milliaria, fortaſſe non cogerer ad id, ſicut non cogor, quando ſum commonicaturus.

Cur ſanus excuſari poſſit ab adeundo Confeſſario valdè procul diſſito ante ſumptionem Euchariſtiæ, non item moribundus ab eo procul accerſendo.

50 Adde ſecundam differentiam; nam ſi pro Communione ita excurrerem, oſtenderem ferè manifeſtè aliis me recenter commiſiſſe aliquod mortale, ob quod non audeo celebrare, aut communicare ſine confeſsione; at circa horam mortis quia agitur de æternâ vitâ, ſine vllâ ſpeciali ſuſpicione nouâ mortalia alicuius, poteſt adhiberi diligentia tanta vocandi Confeſſarium, maximè propter periculum quod dixi: huic autem periculo etiam ſine confeſsione per interpretem facillimè occurritur, ſi moribundus det ſigna doloris, & petat Confeſſarium, eſto nullum peccatum dicat in particulari, quia tunc omnia ſaltem indirectè remittentur. Vides eam reſponſionem ex Concilio Lateranenſi non euacuare noſtram difficultatem.

Secundò circa illam eſt mihi ſatis dubium, Vtrùm illa particula *ſolus* ſit ibi poſita à Concilio animo excludendi interpretem (vt ait hic Auctor) an verò iuxta phraſim, quam Tridentinum poſteà tenuit ad excludendam obligationem confeſſionis publicæ; publicæ inquam, eo ſenſu quo Tridentinum dixit. At hic Auctor fatetur eam confeſſionem per interpretem non eſſe confeſſionem publicam, de quâ Tridentinum dixit non eſſe obligationem ex præcepto diuino; hoc enim neceſſariò debet admittere, vt reſpondeat ei definitioni: ergo eâdem planè ratione poſſumus dicere *τὸ ſolus* ibi non intelligendum de interprete (de quo Lateranenſe nihil ibi videtur cogitaſſe) ſed de publicâ, quæ olim ſolebat in aliquibus Eccleſiis eſſe. Vnde Pater Vaſ-
51 quez (licet omiſerit illud verbum *ſolus*, in quo videtur eſſe aliqua difficultas, & ob quod eum reprehendit Lugo) re tamen ipsâ benè docuit eâ quæſtione 91. art. 4. dub. 3. num. 9. contra Sylueſtrum, ſi ſemel dicatur obligari nos in articulo mortis ad confeſſionem per interpretem, etiam fore obligationem ad ſatisfaciendum præcepto annuæ confeſſionis per interpretem.

Lapſus in caſum reſeruatum non tenetur duobus confiteri, cùm poſſit immediatè adire Superiorem.

Secundò dico, Inſtantiam de caſibus reſeruatis non vrgere non ſolùm ex integro, quòd & Aduerſarij fatentur, ſed nec ex parte; quia reuerà ibi non eſt vlla obligatio confitendi duobus, aut duobus patefaciendi ſuum peccatum, ſed tantùm vni. Si enim velit pœnitens, qui per ſe accedit Superiorem, poteſt eum cogere vt audiat; nec reiicere eum Superior poteſt ad alterum, ſed ſubditus ei dicere poteſt, *Ego nolo peccatum meum duobus dicere, tu me audias*, tenebiturque eum audire: vel certè habebit ibi locum ſententia, quæ docet poſſe tunc dimidiari confeſſionem, vt Prælatus abſoluat ab eo reſeruato mittendo ſubditum cum ceteris peccatis ad Confeſſarium ordinarium; quo caſu nullum peccatum cogetur dicere duobus. Solùm tamen poſſet eſſe difficultas aliqua, ſi Superior non eſ-
ſet Sacerdos. At in eo caſu dicimus poſſe licentiam peti per Confeſſarium ordinarium; & fortaſſe non poterit tunc obligare Superior, vt ſibi etiam peccatum illud reueletur; neque obeſt, quòd aliquando quis poſſit confiteri inferiori cum onere comparendi Superiori; vt Religioſus in itinere incidens in caſum reſeruatum, & ille qui horâ mortis abſoluitur à caſibus reſeruatis Papæ; tenetur enim poſteà ſe ſiſtere ſaltem ratione excommunicationis; & conſequenter debet duobus manifeſtare ſua peccata: hoc inquam non obeſt; poteſt enim pœnitens in viâ, ſi vult, differre confeſſionem vſque dum redeat domum; & iam quoad illum erit eadem omnino difficultas, quæ in ceteris omnibus. In caſu autem mortis ea obligatio non oritur ratione peccatorum, ſed ratione excommunicationis; Eccleſia enim poteſt pro delictis aliquibus enormibus & publicis pœnam imponere, quæ non remittatur, niſi ſe reus ſiſtat: in eo autem ipſo caſu poteſt petere per Confeſſarium eam abſolutionem ita, vt non reueletur peccatum duobus. Deinde vniuerſaliùs reſpondeo hærendo fundamento tradito paulò ſuperiùs; dico ergò, De poteſtate reſeruationis & ex communicationis conſtare nobis ex Eccleſiæ definitione & ſenſu eiuſdem Eccleſiæ: vnde ſi ex eo capite ſequitur neceſſariò, quòd debeat peccatum reuelari duobus, totum id in Chriſti voluntatem cognitam per Eccleſiam reducetur: at de hac confeſſione per interpretem nihil omnino conſtat; imò in contrarium ex communi ſenſu Theologorum: quid ergo mirum, ſi conſequentia à reſeruatis ad hanc confeſſionem per interpretem ex integro deficiat?

Obiectio.

Dices; Illud incommodum notitiæ dandæ duobus, ſcilicet interpreti & Confeſſario, vel non eſt graue ſimpliciter (vt multi docent, qui cenſent non eſſe mortale reuelare crimen proximi occultum vni viro prudenti, qui illud non eſt reuelaturus;) vel certè ſi illud ſit graue detrimentum, non eſt tamen tantum, vt propter illud excuſemur omnino ab obligatione præcepti de confeſſione ſaltem in mortis articulo, vt conſtat ex exemplis adductis. Reſpondeo, Hanc rationem etiam probare, me in mortis articulo obligari ad confeſſionem, etiamſi mihi conſtet, quòd meus Confeſſarius ſit reuelaturus meum peccatum vni tali viro prudenti; dicam enim eodem modo, illam manifeſtationem vel non eſſe grauem, vel non adeò, vt in mortis articulo excuſet. Vbi aduerte, me hac inſtantiâ non confirmare abſolutè communem ſententiam, ſed ſolùm oſtendere, hanc rationem aduerſæ partis nimiùm probare: id quod manifeſtè inde conuincitur. 53

Reſponſio.

Ex his concludo, Etſi in re hac totâ pendente à voluntate Chriſti, qui (vt ſuprà notaui) potuit etiam cum eo incommodo nos obligare, nihil habeamus certi; ob auctoritatem tamen communem in hoc ipſo puncto, & ob maiorem connexionem huius doctrinæ cum aliis doctrinis etiam communibus, quòd ſcilicet

quando

Probabilius eſt etiam in articulo mortis non teneri quem confiteri per interpretem.

quando eſt periculum ne peccatum reueletur alteri quàm Confeſſario, non teneat ad confeſſionem; iudicn dicendum, non eſſe obligationem ad eam confeſſionem per interpretem, etiam in mortis articulo.

54 Obſeruo autem, meritò Cardinalem Lugo reiicere Suarium & Dianam, eò quòd dicant ad excuſationem à confeſſinne ſufficere, quòd habeat pœnitens probabile iudicium de contritione: etenim qui ſolùm habet pmbabile iudicium, poteſt in eo errare; ac proinde ſi re ipsâ careat contriſione, damnabitur, quia probabile iudicium tunc non faciet illum contritum; non ergo ſufficit probabilis coniectura. Si ageretur de re, vbi bona fides excuſat, locum haberet ea probabilitas; at in caſu præſenti nullo modn: deberet ergo talis tunc vel cedendo iure confiteri, vel ſaltem vnum mortale aut veniale cnnfiteri dolendo de omnibus, & ſe de illis accuſando, vt ab omnibus abſolueretur indirectè, cùm onere tamen poſteà, ſi ſuperuiuat, ea cnnfitendi, quando ſine interprete per ſeipſum immediatè poſſit.

Quid ſit conſultum, ſi tunc moribundus dubitet de ſua contritione.

SECTIO OCTAVA.

An etiam ſit obligatio ad confeſsionem per ſcripturam.

55 NON loquimnr in abſentiâ; Iam enim ſuprà diximns id non eſſe licitum, nec validum; ſed in præſentiâ. Circa quod duo poſſunt quæri; Primò, An poſſit id fieri, quando pœnitens ſe non aliter poteſt explicare. Secundò, An, eſto poſſit, valeat tamen confeſsio eo modo facta, aut etiam licita ſit. Circa primum certum eſt, ſicut quando infirmus non poteſt loqui, ſufficit, ſi nutibus ſe explicet; ita à fortiori ſufficere, ſi id faciat per ſcripturam datam Sacerdoti. Neque in hoc poteſt eſſe vlla ratio dubitandi, cùm ea ſcriptura lnngè meliùs explicet peccata quàm nutus. Quòd ſi pœnitens poſsit loqui, negarunt aliqui fore validam confeſsinnem per ſcripturam: ita Richardus, Paludanus & Soto apud Vaſquez ſuprà dub. 4. num. 1. probari autem ea ſententia poſſe ex Florentino, quod docet, materiam huius Sacramenti eſſe confeſsionem oris. Hæc tamen ratio etiam probaret nec illum, qui non poteſt loqui, poſſe validè confiteri per nutum, aut ſcripturam, vel alia ſigna; quod eſt contra hos ipſos Auctores: ſequela verò patet, quia Concilium ibi non facit vllam exceptionem inter eos caſus, ſed abſolutè & vniuerſaliter loquitur. Reſpondetur ergo, Ibi per oris confeſsionem intelligi manifeſtationem ſuorum peccatorum Sacerdoti: ita enim Ipſum Concilium ſe explicat; & ad vitandas eas difficultates Tridentinum Seſsione 14. cap. 5. ſolùm dixit *Confeſſio*; eſt autem rigoroſa confeſſio delicti, quando reus ſcripto fatetur ſuum crimen.

Qui loqui nequit, poteſt per ſcripturam confiteri Sacerdoti præſenti.

56 Dicendnm ergo omnino eſſe validam talem confeſsionem, vt D. Thnmas in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 4. quæſtiunculâ x. ad 2. & quodlibeto 1. art. 10. docet, & cum eo ceteri Theologi, quia Chriſtus confeſsinnem criminis ſolùm petiit pro materiâ; ea autem, vt dixi, fieri poteſt per ſcripturam; ergo. Maior eſt difficultas, an ſaltem præcepto aliquo humano id ſit prohibitum. Nullibi habetur tale præceptum.

Etiam qui loqui poteſt, validè ſic confitetur, modò addat ſe de illis ſcriptis peccatis dolere.

Obiici tamen ſolet Auguſtinus lib. de Verâ & falsâ pœnitentiâ cap. 10. vbi ex hiſtoriâ leproſnrum, quos ad Sacerdotes Chriſtus remiſit, docet, confeſsionem non per nuntium, non per ſcripturam faciendam. Reſpondetur tamen, Et librum illum non eſſe Auguſtini, & ibi ſolùm excludi ſcripturam abſenti Sacerdoti miſſam; ſnlùm enim requirit, vt præſentet ſe Sacerdoti; licet tamen ea prohibitio ſcripta non reperiatur, Suarez diſput. 21. ſect. 3. & Vaſquez ſuprà numero 7. putant id non licere ex Eccleſiæ conſuetudine. Dicendum tamen cum Lugn, Pœnitentem, qui datâ ſchedâ, in quâ ſunt ſcripta peccata, dicit Confeſſarin, *De his me accuſo, & peto abſolutionem*, nnn peccare etiam contra conſuetudinem Eccleſiæ. Et reuerà in hoc punctn & Snarez & Vaſquez non videntnr conſequenter locuti, vt & benè notauit idem Lugo; etenim communis ſententia, quam illi duo & alij defendunt, docet, ſi Cnnſeſſarius ſcit iam anteà meum peccatum, non eſſe neceſſarium vt ego illud repetam, ſufficere ſi dicam illi, *Accuſo me de eo peccato quod tu ſcis*; de quo puncto nos egimus ſuprà, dum de materiâ huius Sacramenti diſputauimus; & idem eſt ſi Sacerdoti ego narraui priùs omnia mea peccata, & quidem ſine animo confitendi; ſi enim poſteà mutato animo volo habere abſolutionem, ſufficit illi dicere, *Accuſo me de omnibus illis peccatis quæ heri tibi dixi*; ergo ſi ex ſcripturâ ſcit idem Confeſſarius mea omnia peccata, ſufficit illi poſteà dicere, *De his omnibus me accuſo*: imò ad hoc non eſt neceſſarinm, vt in præſentiâ dem illi ſchedam; ſufficit ſi anteà, vel in abſentiâ, dummodò poſteà præſens illi dicam, *De illis omnibus me accuſo, & peto abſolutionem.* Idem denique eſt, quando confeſſus ſum inualidè, & poſteà me accuſo de omnibus illis, quæ adhuc Confeſſarius memoriter retinet.

Obiectio

Soluitur.

57

58 Addit autem Lugo, id longè meliùs intelligi, ſi poſt datam ſchedam dicat pœnitens Confeſſario, *Accuſo me de his omnibus*, quàm ſi id dicat ante datam ſchedam; quia ſi poſt datam, tunc confeſſio completur per verba, ſeu per accuſationem illam breuem; at ſi accuſatio præcedat, & poſteà Sacerdos legat peccata, tunc accuſatio præcedens non completur niſi poſteà per ſcripturam; vt ſi pœnitens diceret Sacerdoti præſenti, *Accuſo me de peccatis quæ tibi poſteà mittam in chartâ*, non valeret ea accuſatio ad abſolutionem; ſi tamen è contrario factum eſſet, valeret; ergo eſto neceſſaria ſit aliqua confeſſio per verba, ſufficiet eo modo ſe accuſare. Ego tamen non putarem, ſi vtrumque fit in vno momento quaſi moraliter, vt ſimul det ſchedam dicens, *De his me accuſo*, & expectet ibi donec Sacerdos legat, & tunc accipiat abſolutionem; non inquam puto eſſe vllam prorſus differentiam; & fortè in illo ipſo caſu, quo diceret præſenti, *Accuſo me de peccatis quæ tibi poſteà mittam, & poſt quæ ego veniam pro abſolutione*, putarem omnino ſufficere; quia ille aduentus poſteà iudicari deberet ſuppoſitis circumſtantiis loco confeſſionis; & ſufficeret, ſi diceret *Peto abſolutionem de illis.*

59 Adhuc tamen manet propoſita difficultas,

Vtrùm

Digitized by Google

Vtrùm ſit aliqua obligatio ex conſuetudine ſaltem ad ea duo verba, *Accuſo me de his.* Dicunt aliqui excuſari illum, qui ob nimiam verecundiam non audeter confiteri; hoc tamen deberet intelligi, vt ore referat ſua peccata; nam vt dicat, *Accuſo me de his*, non poteſt vlla verecundia excuſare: nam ſaltem debet dicere, *Doleo*, aut *Peto abſolutionem*, aut aliquid ſimile; quod non magis aut minùs cauſſat pudorem quàm dicere, *Accuſo me de his.* Alij dicunt, faciliùs id poſſe contingere, ſi quis volens ſecretò coram aliis confiteri daret ſchedam Confeſſario. Verùm non video quomodo, ſi poteſt ei dicere, *Do tibi vt me abſoluas*, non poſſit dicere, *Accuſo me de his*, niſi in ipsâ ſchedâ ſcribat, *Accuſo me de his, & peto abſolutionem*; non eſt ergo morale, quòd vlla circumſtantia poſſit ab illis duobus verbis excuſare.

Peccaret, qui per ſcripturam ſic confeſſus, non exprimeret verbis ſuũ dolorem de peccatis ſe accuſando.

Vt verò caſum in toto rigore diſcutiamus, dico, Si nihil omnino dicat, ſed solùm det ſcripto, & nullam habeat excuſationem non proferendi ea duo verba, eſſe probabile quòd peccet: & quidem quòd ſaltem venialiter eſt certum, quia eſſet contra omnium conſuetudinem eo modo confiteri, & argueret leuitatem ſatis magnam; an verò etiam mortaliter, magis eſt dubium. Benè ait Lugo non poſſe oſtendi, quòd conſuetudo ſit inducta ad obligandum; quia tamen communiter ita creditur, & contemptum aliquem redolet ille modus confitendi contra Eccleſiæ conſuetudinem, probabile eſt eum hominem mortaliter peccaturum.

Iam poteſt è contrario quæri, An ille qui nec loqui nec nutibus ſua peccata explicare poteſt, teneatur ſcripto confiteri. Negant aliqui apud Vaſquez ſuprà dub. 5. quia ſcriptura eſt expoſita multis periculis. Communis tamen ſententia docet eum obligari, quia illud periculum nullum eſt: poteſt enim ipſe pœnitens monere ſcripto Sacerdotem, vt ſtatim ſibi reſtituat chartam, & eam ipſe ſtatim laceret. Et certè de facto in his partibus Germaniæ ferè omnes ſcribunt ſua peccata, vt ex ſcripturâ ea legant; quòd ſi darent legenda, & reciperent ſtatim, nullum ibi eſſet ſpeciale periculum: quòd verò per accidens poſſet aliquando contingere vt veniret ad alienas manus, nihil vrget; quia etiam dum quis oretenus confitetur, poteſt audiri ab aliquo ibi vicino. Vide Vaſquez ibi, Suarez diſputatione 36. ſect. 6. num. 5. & Lugo 87. Ratio à priori eius ſententiæ eſt, quia quilibet tenetur confiteri eo modo, quo poteſt ſine graui damno; hîc autem nullum tale graue damnum eſt, vt diximus; ergo. 60

Qui aliter non poſſet, teneretur ſcripto confiteri.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

De præcepto Eccleſiaſtico confeſſionis.

1 HVCVSQVE de neceſſitate confeſſionis ex præcepto diuino, & aliqua quæ cum eâ obligatione connexa eſſe poterant tetigimus; iam de neceſſitate eiuſdem ex præcepto Eccleſiaſtico.

SECTIO PRIMA.

Suppoſitâ certâ doctrinâ quæritur, An ſi Chriſtus non præcepiſſet confeſſionem, poſſit eam Eccleſia præcipere.

IN cap. *Omnis* ſuprà citato Lateranenſe Concilium impoſuit præceptum confeſſionis annuæ; Tridentinum autem Seſſione 14. cap. 5. & Can. 8. expreſsè aſſerit à Lateranenſi fuiſſe impoſitum tale præceptum; illudque de nouo approbat. Et ita ſentiunt omnes Doctores, imò omnes Fideles; nec videtur vllus eſſe locus ad dubitandum de hoc puncto. Durandus tamen diſt. 17. quæſt. 8. & 14. ſubdubitat, an ſit verum præceptum, eò quòd, ſi illud præceptum non ſeruetur, non poſſit Eccleſia tranſgreſſorem punire, ſi enim reſpondeat quis, Ideò ſe non confeſſum, quia non habebat mortale, non poterit ab Eccleſiâ puniri. Hæc tamen ratio nullius eſt momenti ad dubitandum de re adeò inter omnes certâ, patitúrque inſtantias in alijs præceptis.
2 Nam quo modo Eccleſia conuincet Parochum, aut Sacerdotem, qui dixerit ſe iam ſecretò oraſſe Officium diuinum? quomodo item conuincet illum, qui acceptam ore Eucharistiam eam non deglutiuit? quomodo Eccleſia poteſt conuincere illum, qui Sacro intereſt quidem corpore, ſine animo tamen illud audiendi, & ſine vllâ planè attentione? an propterea negabit Durandus eſſe vera præcepta, & in conſcientiâ obligantia de recitatione Officij diuini, de auditione Sacri, &c. Dicendum ergo, Non ſemper poſſe Eccleſiam punire delicta quæ fiunt contra ipſius leges, quia non ſemper poteſt habere probationes ſufficientes; non tamen ideò ſequitur, eam non poſſe de illis actibus externis etiam occultis leges ferre. Dico *externis*, quia confeſſio etſi ſit de actibus internis, ipſa tamen eſt actio externa.

Hac ergo certâ veritate ſuppoſitâ, quæritur, An ſi Chriſtus non inſtituiſſet hoc Sacramentum, potuiſſet illud præcipi ab Eccleſiâ? dupliciter poteſt quæſtio proponi; Primò ita; vt nec confeſsio tunc haberet rationem Sacramenti, ſeu vim ſanctificandi; & tunc videtur clariſsimum, fore vt Eccleſia non poſſet illud præcipere, ſicut non poteſt me obligare nunc, vt mea peccata omnia ego dicam alicui ſæculari: idem enim fuiſſet eo tempore, quo confeſsio nihil habuiſſet de ratione Sacramenti; eſſet enim imponere vnum onus grauiſsimum ſine vllâ vtilitate. Secundo ergo modo poteſt proponi ea quæſtio, vt Chriſtus quidem inſtituiſſet hoc Sacramentum cum vi iuſtificandi, &c. non tamen voluiſſet obligare ad illud, ſed reliquiſſet alia media pro iuſtificatione. In hoc ſenſu res eſt difficilior, quia cùm 3
tunc fuiſſet Sacramentum, videtur eo ipſo Eccleſia habitura poteſtatem ad cogendum aliquando ad eius ſuſceptionem, cùm poteſtas circa Sacramentorum ſuſceptionem reſideat apud Eccleſiam; longè tamen probabilius eſt fore, vt etiam tunc

Eccleſia non potuiſſet præcipere confeſſionem licet pœnitentia fuiſſet eleuata ad Sacramentum à Chriſto Domino.

tunc non poſsit ob difficultatem maximam, ſicut non poteſt Eccleſia nunc præcipere, vt homo fiat Religioſus vel Sacerdos. In hac reſolutione eſt nobis contrarius Vaſquez ſuprà num. 43. & Suarez diſp. 35. ſect. 5. Conatur autem id Suarez variè probare; Primò, quia Eccleſia poteſt præcipere Sacramentum Confirmationis, etiamſi ad illud Chriſtus non obligauerit: quæ enim repugnantia eſt, vt Eccleſia diceret, *Nolo Euchariſtiam dare niſi confirmatis?* tunc autem cùm aliunde ſit obligatio Euchariſtiam ſumendi, eſſet etiam & ſuſcipiendæ Confirmationis. Hæc tamen ratio leuis eſt, quia Confirmatio non eſt Sacramentum vllius difficultatis. Deinde quod addit de eâ præmittenda ante Euchariſtiam, non eſt ad rem, quia id non eſt propriè præcipere Confirmationem, ſed volentibus Euchariſtiam ſumere apponere eam conditionem. Argumentatur præterea; Quia receptio eius Sacramenti non eſſet materia excedens poteſtatem legiſlatiuam Eccleſiæ: non quia ſit circa actus internos; nam confeſſio actus eſt externus; non quia homo ſe diffamet, quia hoc nullius eſt momenti; talis enim infamia ferè nulla eſt: tum quia licet eſſet aliquod detrimentum, tamen reſpectu fructus inde ſecuti nullius eſſet momenti: nec denique propter difficultatem, quia ſæpè Eccleſia præcipit res magis difficiles: tandem, quia hæc omnia habent locum in præcepto annuæ confeſſionis, ratione cuius ſæpiùs obligatur homo ad confeſſionem quàm ſolo iure diuino.

Contrarium ſentiunt Suarez & Vaſquez.

4 Nihilominùs hæc argumenta non obligant nos ad defendendam eam ſententiam. Et quidem quòd dicitur vltimo loco de annuâ confeſſione, non tangit quæſtionem noſtram; quia per hoc Eccleſia non me obligat, vt pluries idem peccatum confitear, ſed vt, quod ſemel eram in fine vitæ facturus, omnia peccata totius vitæ dicendo vni Confeſſario vi præcepti diuini, ea dicam diuerſis vicibus, hoc anno peccata huius anni, & ſequenti ſequentis; hoc autem non habet maiorem difficultatem quàm illud primum; quia numquam manifeſto peccatum vllum niſi ſemel. Quod item addit, Eccleſiam ſæpè præcipere res difficiliores, negatur à nobis; quia reuerà difficillimum præceptum Religionis Chriſtianæ iudicio ferè omnium prudentum (etiam includo præcepta diuina, poſitiua tamen: nam de naturalibus non eſt ſermo) eſt præceptum confeſsionis. Quod dicitur de vtilitate, parum vrget; nam etiam in ſtatu Religioſo eſt maxima vtilitas; & tamen ad illum non poteſt obligare Eccleſia. Quòd ait, infamiam illam nullam eſſe, non videtur mihi valdè conſequenter dictum ad alia principia eiuſdem Auctoris, imò omnium ferè. Quod ſcilicet etiam ipſum præceptum diuinum de eâdem confeſsione non obliget, ſi ego ſciam Confeſſarium vel vni tantùm alij reuelaturum ea peccata, hinc meo iudicio argumentor efficaciſsimè: Si ex hoc capite, quòd vnus alius (quàm Chriſtus iuſsit) ſciturus ſit mea peccata, liberor ego ab ipſo præcepto diuino Chriſti; profectò multò minùs Eccleſia poterit me obligare ſuo ſolo præcepto, vt vel vni ſoli (ad quod me Chriſtus non obligauit) ego confitear ea peccata.

Satisfit eorum rationibus.

5 Vrgeo hoc, & ſimul totam ſententiam confirmo manifeſtè aliâ doctrinâ, quam idem Suarez etiam tradidit; ita enim diſp. 35. ſect. 5. num. 6. ait ſe id ſuprà docuiſſe; eſtque ferè omnium ſententia, Eccleſiam non poſſe obligare ad confitenda bis omnia peccata; quia iam ceſſat obligatio præcepti diuini; & tamen nunc in eâ ſecundâ confeſsione ſunt omnes illæ vtilitates, & ratio Sacramenti, quæ eſſent eo tempore in primâ confeſſione; ergo ſi nunc ad ſecundam obligare non poteſt, nec tunc poſſet ad primam: & ſanè ſi nunc me obligaret, vt eidem Confeſſario, cui iam ſum confeſſus, confiterer ſecundò, non eſſet vlla occaſio infamiæ, cùm ille iam ſciat ea peccata; ergo. Confirmatur Secundò in venialibus, quorum confeſſionem omnes ſupponunt non cadere ſub Eccleſiæ obligationem; & tamen ea eſt Sacramentum, habetque vtilitatem illam maximam quam dicit Suarez; & aliunde, quia peccata ſunt leuia, eſt facilior; ergo. Verùm de hac confeſſione venialium infrà fuſiùs.

Cardinalis Lugo rem obiter valdè tangens ait, Si eo caſu ad valorem confeſſionis eſſet neceſſarium dicere omnia peccata, Eccleſiam non habituram poteſtatem ad obligandum ad illam, quia eſſet res difficillima, ſi verò ſuffeciſſet dicere vnum vel alterum peccatum; poſſe admitti eam obligationem. Hæc limitatio eſt probabilis; mihi tamen magis placet vniuerſaliter diſcurrere, quia etiam nunc nec ad vnius ſolius mortalis extra confeſſionem, aut quando Confeſſarius vel vnicum mortale eſt reuelaturus; poteſt Eccleſia obligare. Et de quæſtione pro illo alio ordine rerum ſatis.

SECTIO SECVNDA.

An de facto Eccleſia poſſit præcipere ſecundam confeſſionem.

PAVLÒ antè tetigi inſtantiam de ſecundâ confeſſione eorumdem peccatorum; id quod nunc tractandum magis ex propoſito. Hac de re fusè agit Pater Vaſquez quæſt. 91. art. 3. dub. Lugo diſp. 15. à nu. 92. & quæſt. 43. art. 1 dub. 6. Gaſpar Hurtadus diſp. 11. de Pœnitentiâ difficult. 3. apud quos alij videri poſſunt. Duæ ſunt ſententiæ extremæ; Prima, quæ omnino negat: ita Paludanus, Almainus, Gerſon, Dionyſius Ciſterrienſis, Ledeſma, Durandus, D. Thomas, Ioannes Medina, quos refert Vaſquez eo primo loco citato; cui adhæret Lugo ſuprà, & Vaſquez ipſe ſecundo loco ſuprà citato. Altera ſententia eſt, quæ abſolutè affirmat: ita Ioannes Maior, Adrianus, Angelus, Alexander, Henricus apud Vaſquez ſuprà; quibus etiam adhæret Hurtadus. Inter has duas ſententias eſt alia media docens id poſſe præcipi de peccatis exterioribus, quæ poſſunt reſeruari, non tamen de interioribus, de quibus non iudicat Eccleſia: cui ſententiæ adhæſerat Vaſquez ſuprà primo loco; licet re meliùs conſideratâ eam retractauerit, & primam abſolutè negantem tenuerit. 6

Quam ego etiam cenſeo omnino veram tum propter auctoritatem maiorem, tum propter ea quæ diximus ſuprà, ſcilicet Eccleſiam non poſſe obligare ad confeſſionem, ſi eam Chriſtus ſub præcepto non poſuiſſet. Eo enim ipſo quòd ſemel quis eſt confeſſus ea peccata, iam ſatisfecit præcepto diuino circa illa; ergo non poteſt Eccleſia eam confeſſionem ſecundam præcipere. Probatur

Non poteſt Eccleſia obligare ad peccata ſecundò confitenda.

7 batur autem meo iudicio valdè efficaciter ea ſententiâ ex Benedicti Vndecimi Extrauag. *Inter cunctas.* de priuileg. lib.5. tit.8. vbi hæc verba habentur: *Nec confeſſi ipſis Fratribus* (Dominicanis & Franciſcanis) *peccata illa, de quibus confeſſi ſunt eis & abſoluti pœnitentes, de illis Sacerdotibus proprijs teneantur* (ſicut etiam non tenentur) *iterùm confiteri, non obſtante Conſtitutione Generalis Concilij, quæ ſano intellectu, ne ſequatur abſurdùm, quòd per pœnitentiam dimiſſa peccata quis confiteri debeat, & quòd liberatus debitor ad ſoluendum maneat obligatus, intelligenda eſt de illis qui peccata ſua alijs confiteri neglexerunt.* Hæc ille ibi. In quibus pondero, quòd agens de Concilio generali Lateranenſi Præſide Innocentio Tertio (in quo ſine dubio debebat eſſe poteſtas imperandi ſecundam confeſſionem, caſu quo ea ſit in Eccleſiâ) dicit illius mandatum fore abſurdum, ſi intelligatur de obligatione ad ſecundam confeſſionem; ergo ſenſit Pontifex non habuiſſe Concilium poteſtatem id mandandi, quia poteſtas obligandi ad abſurda nulla eſt, nec poteſt credi conceſſa à Chriſto; alioquin poſſet reſponderi Benedicto, Eccleſiam habere hanc poteſtatem honeſtè id mandandi, & eâ vſum fuiſſe Concilium generale au-
8 ctoritate Innocentij Tertij: hoc autem non admittit ibi Benedictus, dum dicit abſurdum eſſe, debitorem liberatum manere adhuc obligatum ad ſecundò ſoluendum. Nec poteſt reſponderi, Illam Extrauagantem eſſe reuocatam à Clemente Quinto in Clement. *Dudum*, de Sepulturis: nam etſi quoad aliqua priuilegia ibi conceſſa Religioſis, aut è contrario Parochis, ſit reuocata, ſicut poſſunt omnes ordinationes Pontificum reuocari; at in ordine ad eas declarationes doctrinales totam ſuam vim retinet. Et ita Vaſquez maximè ex hoc capite inductus eſt ad priorem ſuam ſententiam reuocandam.

Soluuntur obiectiones.

Noſtra autem ampliùs confirmatur ex ſolutione argumentorum, quæ contra nos fieri ſolent. Primò ergo dicit Hurtadus, Contrarium non leuiter confirmari ſtatuto quodam pro Ciſtertienſibus approbato à duobus Pontificibus; quo Fratres obligantur ad confitendum ſemel in anno ſuo Prælato omnia peccata, quæ per annum fuerant confeſſi ordinarijs Confeſſarijs. Hoc ſtatutum citatur ab omnibus ferè Doctoribus vniuerſaliter, & varias illi ſolutiones adhibent. Ei reſpondeo Primò, Si ad Conſtitutiones Religionum vellemus recurrere, etiam in noſtrâ Societate haberi regulam faciendi confeſſionem generalem in ingreſſu Societatis totius vitæ, deinde ſingulis ſemeſtribus aut annis ab vltimâ.
9 Secundò dico, Ex Regulis nihil colligi contra noſtram concluſionem; nam ille qui Religionem ingreditur, vti ſe obligat voluntariè ad paupertatem, obedientiam & caſtitatem, ad quæ ab Eccleſiâ non poteſt obligari; ita poteſt etiam ſe obligare ad ſeruandam eam Regulam, quæ præcipit ſecundam confeſſionem eorumdem peccatorum. Cardinalis Lugo putat, etiamſi Regula ad id non obligaret, poſſe in Religione, vbi ad maiorem perfectionem eſt obligatio, præcipi ea ſecunda confeſſio, eſto pro totâ Eccleſiâ præcipi non poſſit. Probabilis eſt hæc reſolutio; ego tamen puto magis conſequenter dici, Neque hoc poſſe; quia, vt oſtendi, illud præceptum eſt grauiſſimum; ſi autem admitteremus poſſe ſemel eam præcipi, poterit ſecundò & tertiò & quartò; hoc autem quis non videat grauiſſimum eſſe onus? Nec Superior Religionis poteſt etiam quæcumque velit præcipere, ſed debent eſſe iuxta Regulam. Vnde non poteſt Superior Dominicanus præcipere, vt incedant nudis pedibus, aut vt totâ vitâ non comedant lacticinia. Obedientia enim quæ vouetur ſemper eſt iuxta Regulas & conſuetudines Ordinis; ſi ergo in Regulis nihil haberetur de eâ ſecundâ confeſſione, non poſſet ſine dubio præcipi.

Ex quo capite Religioſi poſſint obligari ad eadem peccata ſæpiùs confitenda.

Secundò obijcitur Martinus Quintus, qui in 10
quadam Extrauaganti, quæ incipit, *Ad vberiorem fructum*, præcipit, vt hi, qui Religioſis Mendicantibus confitentur, teneantur nihilominùs ſemel ſaltem in anno confiteri ſuis Parochis; ergo obligat Eccleſia ad ſecundam confeſſionem: & hoc ipſum alios Pontifices mandaſſe fertur. Reſpondeo Primò cum Lugo facilè, Inde nihil colligi de ſecundâ confeſsione eiuſdem peccati; ſufficit enim ſi confiteantur ea peccata, quæ commiſerunt ab vltimâ confeſsione. Reſpondeo Secundò, & magis ad rem noſtram, Cùm in eo caſu nullus obligaretur ad confitendum Fratribus Mendicantibus, ſed pro libitu poſsit expectare ad annuam confeſsionem, profectò nulli imponitur obligatio confitendi bis: quòd ſi quis ex ſuâ libertate volebat confiteri Fratribus illis cum eo onere deinde ſecundò confitendi, iam tunc non ex præcepto, ſed ex liberâ acceptatione eiuſdem proueniebat ea obligatio ſubeundi illud onus.

SECTIO TERTIA.

Digreſſio de facultate abſoluendi cum obligatione ſe deinde ſiſtendi Superiori.

Occasione obligationis ad ſecundam con- 11
feſſionem tractari ſolet ab Auctoribus hæc difficultas, quia annexa illi eſt valdè, quomodo ſcilicet debeat intelligi vſus quarumdam Religionum, in quibus eſt facultas communiter conceſſa ad abſoluendos itinerantes in caſum reſeruatum incidentes (dummodò ex propoſito eam occaſionem non quæſierint pro peccando) cum onere tamen ſe poſteà Superioribus manifeſtandi. Ratio autem dubitandi ea eſt, quia eo caſu videntur illi Religioſi non indirectè, ſed omnino directè abſoluti, cùm ſint abſoluti ex facultate habentis iuriſdictionem ſupra caſus reſeruatos; eo autem ipſo (iuxta immediatè antè dicta) non videtur poſſe manere obligatio ad ſecundam confeſſionem.

SVBSECTIO PRIMA.

Solutio Patris Suarez.

Svarez diſp. 30. ſect. 5. fusè tractat in ge- 12
nere, Vtrùm poſſit dari facultas abſoluendi cum eo onere; & eâdem occaſione explicat, quomodo conſuetudo aliquarum Religionum dandi eam facultatem pro itinerantibus licita & honeſta ſit; ait autem num. 7. Recentiores aliquos omnino

Explicatio Suarij de facultate abſoluendi Religioſos itinerantes à reſeruatis cum onere ſe deinde ſiſtendi Superiori.

nino negare id poſſe fieri, à quibus dicit citari pro ſe ex Antiquioribus nonnullos alios; ipſe autem iudicat nullum ex Antiquioribus fuiſſe in eâ ſententiâ, ſi vnum Durandum excipias. De eâdem difficultate agit Vaſquez quæſt.93. art.3. Coninck diſp.8. num.116. Lugo fusè diſp.15. à num.100. Suarez ergo ait id prouenire ex ſpeciali modo, quo Superior delegat ſuam poteſtatem. Cùm enim ad abſoluentem ſpectet caſtigare peccatum per impoſitionem ſatisfactionis, & curationem eiuſdem in futurum, poterit Superior dare licentiam abſoluendi cum eâ limitatione, vt pœnitens ratione ſatisfactionis teneatur adire ipſum Superiorem; quod tamen non eſt ita intelligendum, vt immediatus Confeſſarius non debeat aliquam imponere pœnitentiam; hoc enim repugnat integritati Sacramenti; ſed quia illam eamdem debet declarare pœnitens Superiori, vt eam approbet, aut permutet. Hoc ipſum docet de altero titulo; ſcilicet ratione curationis in futurum. Præcipuum autem fundamentum illius eſt, quòd non ſit dubitandum, quin Chriſtus Dominus potuerit hoc modo concedere poteſtatem, quam Paſtores Eccleſiæ habent ad delegandam alijs ſuam iuriſdictionem; hic enim modus eſt valdè vtilis, vt ſubditi magis deterreantur à peccato; ergo.

13 *Reijcitur ea explicatio.* Hanc explicationem fusè reiicit Coninck ſuprà, & poſt ipſum Lugo à num.102. & meritò; quia reuerà non poteſt talis diuiſio pœnitentiæ fieri, vt Confeſſarius det abſolutionem à culpâ, & partem pœnitentiæ imponat, Superior autem imponat, aut poſteà approbet alteram partem: id quod euidentiùs oſtenditur repugnare, quando Superior non eſt Sacerdos; tunc enim nullam penitus habet poteſtatem imponendi pœnitentiam Sacramentalem. Confirmatur, Quia illa ſatisfactio eſt per modum partialis materiæ, quæ debet habere annexam ſuam formam Sacramentalem; ſi autem tunc Prælatus non poteſt proferre vllam formam Sacramentalem, quomodo & pœnitentiam imponeret? quòd ſi dicatur eam impoſitionem pœnitentiæ vt factam à Prælato non eſſe Sacramentalem, tunc non obligabitur ſubditus ad illam; quia Sacerdos in confeſſione non poteſt pœnitentem obligare niſi imponendo ei pœnitentiam. Quòd ſi ideò Secundò dicatur Confeſſarium ipſum imponere ſubdito illud onus accipiendi à Superiore ſatisfactionem; ita vt hæc obligatio tota oriatur ab immediato Confeſſario, & poſteà Prælatus ſolùm ſe habeat vt determinans materiam ſatisfactionis, reiicitur adhuc clarè Primò, quia ſi hoc modo res fiat; ergo ſi Confeſſarius obliuiſcatur id dicere pœnitenti, iam hic non erit obligatus comparere;
14 quod tamen nullo modo Suarez admittet. Secundò, quia poſſet pœnitens tunc ſe liberare ab onere comparendi vel per Indulgentiam plenariam, vel confitendo alteri illud peccatum, cùm iam non ſit reſeruatum; ille autem poterit eam pœnitentiam permutare. Tertiò, quia eo modo non magis apparet, cur poſſit obligare pœnitentem vt recurrat ad Superiorem pro taxatione ſeu determinatione pœnitentiæ quàm ad quemlibet alium; hoc autem eſt abſurdum; ergo. Sequela patet, quia cùm Superior nihil aliud efficiat quàm determinare pœnitentiam; cur quæſo id non poterit quilibet alius efficere?

Quòd verò Suarez dicat, Tunc temporis neceſſariò debere aliquam pœnitentiam ab immediato Confeſſario imponi, non videtur conſequenter dictum (vt benè notauit Lugo ſuprà;) nec ratio Suarij in contrarium quidquam probat; nam licet ſatisfactio omnino ſit de integritate Sacramenti, &c. cùm tamen in Suarij principijs Prælatus poſſit eam pœnitentiam ſaltem ex parte imponere, poterit profectò & totam; quia non minùs de integritate Sacramenti eſt tota quàm pars. Deinde argumentor: Si illa impoſitio pœnitentiæ poſteà ſecuta complet Sacramentum; ergo eſto nulla iam imponeretur à Confeſſario, dummodò poſteà totam imponeret Prælatus, poſſet Sacramentum eſſe perfectiſſimum perinde, ac ſi conſentiente pœnitente ego hodie illi darem abſolutionem ita, vt cras deberet venire ad me pro pœnitentiâ.

Multò autem clariùs reijcitur illa alia pars eiuſdem doctrinæ, quòd ratione curationis in futurum poſſit obligari pœnitens ad comparendum. Etenim (vt ſæpè diximus) poteſtas adhibendi medicinam non eſt niſi ratione ſatisfactionis; quidquid ergo ratione huius non imponitur, non poteſt pro medicinâ imponi: poteſt quidem Confeſſarius declarare pœnitenti obligationem, quam aliunde habet in futurum in ordine ad medicinam, aliam tamen imponere, niſi per modum ſatisfactionis, non poteſt. 15

Argumentum Suarij ſuprà, quòd Chriſtus potuerit eo modo inſtituere Sacramentum, non habet magnam vim; neque enim omnia quæ potuit fecit. Deinde eo caſu Sacramentum hoc potuiſſet conferri à duobus, partialiter ab vno, & partialiter ab altero; de facto autem id fieri non poſſe conſtat manifeſtè ex omnium ſenſu.

Dices; Superior dans Confeſſario poteſtatem abſoluendi à reſeruatis poteſt taxare pœnitentiam, quam debet imponere pœnitenti; ergo poteſt obligare pœnitentem, vt veniat ad ſe poſt confeſſionem pro pœnitentiâ; quia idem eſt eam taxare ſeu determinare poſt confeſſionem, ac antecedenter determinare illam. *Obiectio.* Reſpondeo, Hoc argumento nimiùm probari; nam Doctores poſſunt in Libris & Cathedris decidere, pro tali peccato debere imponi talem vel talem pœnitentiam, & per hoc quaſi obligare indirectè Confeſſarium vt illæ ponantur; ſicut Tridentinum declarauit pro grauiſſimis peccatis non eſſe imponendas leues pœnitentias, & per hoc ſine dubio obligauit ad ponendas graues; non tamen propterea poteſt Confeſſarius diuidere collationem Sacramenti, & remittere pœnitentem ad Doctores, vt illi imponant ſatisfactionem. *Soluitur.* Reſpondeo ergo, Prælatum præſcribentem antecedenter pœnitentiam non exercere actionem Sacramentalem, neque miniſtrare Sacramentum, ſed declarare modum, quo teneatur Sacerdos vti ſuâ iuriſdictione in eo Sacramento; ſicut dixi de Doctore, qui diceret eſſe talem vel talem obligationem imponendi huic peccato pœnitentiam; ac proinde Sacerdos ipſe tunc totum Sacramentum conficeret, licet ex directione Superioris: at ſi è contrario fieret, diuideretur Sacramentum; id quod iam diximus repugnare; niſi rurſus recurratur ad alteram ſolutionem impugnatam, quòd Confeſſarius cogeret pœnitentem imponendo illi ſatisfactionem determinandam à 16

Snperiore,ſicut ſi illum remitteret ad me, vt ego eam determinarem. Vnde etiam dicimus potoiſſe eumdem Prælatum dare Confeſſario poteſtatem ita imponendi pœnitentiam, vt poſteà pro eius confirmatione aut reuocatione teneretur ipſe Superiorem adire: quod facile eſt captu, ſi ipſemet Confeſſarius recurreret ad Superiorem dicendo, Hanc impoſui, quid vobis videtur? eo enim caſu reuocatio aut determinatio facta à Superiori deberet poſteà vltimò compleri per ipſum Confeſſarium; ſi verò cogeret pœnitentem vt ipſe iret pro eâ confirmatione aut reuocatione, tunc id reduceretur ad modum immediatè antè & paulò ſuperiùs reſeratum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Vera explicatio difficultatis.

17 CARUINALIS Lugo num. 115. ait id fieri per pactum implicitum vel expreſſum ipſius pœnitentis; de qoo pacto fusè egerat Vaſquez ſuprà, varia contra illud argumenta congerens; quibus ſolutis tandem dixit illud eſſe poſſibile. Fuſiùs autem eumdem modum ea multis Auctoribus tradiderat Soarez à num. 9. ad 23. qui ſpeciatim citat Paludaonm, Almainum & Medinam; à Nauarro verò ait diſtinctiùs id traditum. Videtur etiam Coninck id admittere, ſaltem in Religioſis; in alijs enim expreſsè ait, Si Confeſſarius non ſtatim declaret eam obligationem pœnitenti, cùm primòm hic incipit confiteri, non fore hunc obligatum ad comparcodum; ideoque peccaturum grauiter Confeſſarium, eò quòd monere neglexerit. De eo ergo pacto ita ſentit Suarez, eſſe quidem valdè probabile, & magnâ ex parte ſufficere ad difficultatem propoſitam expediendam; poſteà verò circa illud aliqua notat conſideratione digna. Et quidem quoad Societatem noſtram res eſt ſatis clara ea declaratione factâ à Patre noſtro Generali Motio Vitelleſco anno ſecundo ſui Generalatus, hoc eſt, anno 1617. literis ad totam Societatem datis; de quibus Lugo ſuprà: in illis enim dicitur, Eam facultatem abſoluendi non dari, quando ex induſtriâ ſeu animo peccandi facit quis iter. Quæ declaratio meo iudicio (ſuppoſito tertio puncto, de quo ſtatim) vix ac ne vix quidem fuit neceſſaria. Nam ſi Religioſus ille ſic abſolutus in viâ tenetur ſe deinde ſiſtere Superiori, profectò nullam inde vtilitatem habere poteſt eo tempore

Admodum R.P. Mutius declarauit quoad Societatem obligationem ſe ſiſtendi Superiori poſt acceptam abſolutionem à reſeruatis in itinere.

18 peccando foris, quam non haberet domi peccans; domi enim nihil aliud poterat habere, quàm ſe Superiori debere ſiſtere; hoc autem tunc habet; ergo. Imò ſi res prudenter conſideretur, peiùs longè ei euenit in itinere quàm domi; nam in itinere neceſſariò debet manifeſtare ſe duobus, & illi cui tunc confitetur in ipſâ viâ, & alteri, per quem poſteà domi eſſet petiturus licentiam à Superiore, aut certè ipſi Superiori; ſi autem domi peccans recurriſſet ad Confeſſarium ordinarium, qui à Superiore non declarando reum peteret facultatem, vnus ſolus peccatum ipſius ſciret: non habet ergo magnam vtilitatem ex eo, quòd in viâ abſoluatur, vt propterea poſſit eo animo facere iter, vt ibi peccet, & abſoluatur; niſi dicamus eum non eo titulo voluiſſe in itinere peccare, quaſi faciliùs eſſet obtenturus abſolutionem, ſed quia occaſionem peccandi commodiorem eſſet habiturus. Quidqoid ergo de hoc ſit, Secundò ibi declarat Pater Generalis, etiam tunc non poſſe ad externos recurrere, ſi adſit aliquis è Societate. Tertiò, quod eſt ad rem noſtram, ait obligationem illam eſſe conditionem, ſine quâ non conceditur ea licentia, ideoque eum, qui non habet animum acceptandi vel implendi, non poſſe abſolui, & in vſu eius facultatis tacitè includi acceptationem conditionis illius, quâ ſubditus in re tanti momenti & pro bono Societatis maximè conducente ſe illi obligat.

Obligatio ſe ſiſtendi Superiori eſt conditio, ſine quâ non valet abſolutio à reſeruatis.

Ex hac declaratione colligit Lugo minùs benè 19
Patrem Suarez ſuprà num. 19. dixiſſe, ſi pœnitens bonâ fide exiſtimaret ſe non teneri ad acceptandam illam obligationem comparendi, & ideò ad extorquendam abſolutionem fingeret ſe illam acceptare, fore abſolutionem validam; quia facultas ſolùm requirit eam acceptationem. Hoc inquam reijcit, quia (vt ex dictis conſtat) Societas non dat eam facultatem niſi cum conditione, vt reuerà acceptet eam obligationem. Miror tamen Cardinalem Lugo non legiſſe immediata verba, quæ Soarez dicit; ſunt autem hæc: *Exiſtimo illum nihilominùs manere in re ipsâ obligatum ad comparendum, quia eo ipſo ſciens facultatem eſſe à Superiore tali modo datam, vult per illam abſolui, re ipsâ accipit obligationem ſibi impoſitam, etiamſi per ignorantiam habeat illicitam voluntatem, vel propoſitum aliquo modo contrarium.* Hæc Suarez ibi: quibus ex integro ſatisfacit intento Patris Mutij & Societatis; imò videtur Pater noſter Generalis in eâ declaratione attendiſſe directè ad ſententiam Suarez, dum dixit in vſu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis. Ecce acceptationem expreſſam non requirit; ſed docet id quod Suarez, *Eum ſubditum, eo ipſo quòd ſciens facultatem eſſe hoc modo conceſſam, vult abſolui, per illam reipsâ accipere obligationem.* Quòd verò ſimul dicat Suarez, *Si ex ignorantiâ inuincibili putaret pœnitens ſe ad id non teneri, validè eum abſoluendum*, videtur mihi clariſſimum iuxta declarationem Societatis; quia illa ſolùm requirit pro valore abſolutionis, quòd inducatur obligatio
illa. De errore autem inuincibili, dummodò per 20
illum non liberetur pœnitens ab obligatione comparendi, non videtur curare, cùm datâ eâ ſuppoſitione non ſit peccaminoſus, & ex hac parte nullum prorſus adſerat obicem valori abſolutionis. Aliunde fortaſſe videretur reijciendus Suarez quoad hoc ipſum punctum; quia videtur repugnare, quòd ſi pœnitens habet expreſſam voluntatem eam conditionem non acceptandi, poſſit nihilominùs per implicitam volitionem eam acceptare: ſemper enim, ſi ex inuincibili ignorantiâ contingat hominem habere duas voluntates de obiectis contrarijs, illa videtur eſſe maioris efficaciæ, quæ eſt expreſſa, quàm quæ implicita: vti (dum de voluntate ad Sacramenta conficienda agitur) traditur communiter, niſi illa ipſa expreſſa corrigatur altera quaſi conditionali, quæ hoc modo dicat; *Eſto autem nullam me obligationem ſubire aduertam; ſi tamen reipsâ eſt annexa huic rei, quam volo, ego illam amplector:* datâ enim hac reflexione poteſt voluntas implicita præualere explicitæ contrariæ; at Suarez non ponit talem in præſenti; ergo non benè

Qui habet duas voluntates de obiectis contrarijs, maioris eſt efficaciæ expreſſa quàm implicita tantùm, niſi aliunde corrigatur.

benè cohærent duæ illæ partes doctrinæ ipſius: quidquid tamen de mente eius ſit, de ſubſtantiâ doctrinæ non eſt dubitandum.

21 *Obiectio:* Dices; Ergo ſi quis ignorat hanc obligationem, & abſoluitur in viâ, non erit obligatus: patet, quia nemo cenſetur acceptare pactum, quod penitus ignorat. *Soluitur.* Reſpondet Lugo; Eo ipſo quòd eam rem velit, cui pactum illud implicitum eſt annexum, etiam velle pactum; ſicut qui inter Chriſtianos vult matrimonium, etſi nihil de Sacramento ſciat, adhuc tamen habet animum implicitum Sacramenti, quia vult totum illud, quod eſt neceſſarium ad contrahendum validè; & eodem modo etiamſi de perpetuitate matrimonij nihil ſciat, illam tamen contrahit: & qui ſuſcipit Ordines ſacros, etiamſi nihil ſciat de voto caſtitatis, obligatus tamen manet. Confirmatur in eo qui ignorat obligationem implendæ ſatisfactionis; quam tamen incurrit eo ipſo, quòd vult validè confiteri. Hæc reſponſio non caret magnâ difficultate; nam ſi vocibus abuti nolimus, videtur repugnare pactum implicitum circa rem, quæ eſt connexa tantùm caſualiter actioni, quando, qui eâ actione vtitur, omnino ignorat eam connexionem.

22 *Non contendit eſſe velle pactum implicitum annexum rei ii qui rem vult, de pacto nihil prorſus ſciens, quãdo præſertim pactum eſt caſualiter annexum.* Ego v.g. qui ſum dominus pallij habere poſſum voluntatem, vt, quicumque eo pallio vtatur, obligetur ad mihi dandum vnum Iulium; at ſi Petrus id omnino ignorans petat à me gratiam hanc ſibi fieri, vt dem illi commodato pallium ad vnam diem, ego illi do nihil omnino de eâ obligatione ſignificans, vtitur ille pallio nihil ſciens; poſſúmne ego ſecundâ die venire, ac dicere illi, *Tu vi impliciti pacti teneris ad dandum Iulium?* profectò nemo id dicere poteſt probabiliter: ergo cùm Religio potuerit itinerantibus hanc gratiam facere ſine vllo onere comparendi, vt tolleret illis reſeruationem, ne fortè ob viarum pericula contingeret eos mori ſine abſolutione; quòd autem illa voluerit hoc onus imponere, ſit in præſenti caſu (vt ſupponimus) tali homini penitus ignotum, quomodo quæſo, dum ille bonâ fide vtitur eâ abſolutione, poſſumus dicere illum acceptaſſe implicitè hoc onus, & vi acceptationis ipſius eum eſſe obligatum? Profectò hoc ego nullo modo capio: *Quid ſi ſit ex naturâ rei, vel ex aliquo præcepto pactum annexum.* ſi obligatio eſſet connexa actioni non ex acceptatione vtentis, ſed ex præcepto, aut ex naturâ rei, tunc facilè intelligerem eum manere obligatum non à ſuâ acceptatione, ſed à mandato, quod cauſſare poteſt obligationem independenter ab acceptatione; at ratione obligationis in ſe contingenter connexâ, & penitus ab operante ignoratâ, eſt omnino inintelligibile.

23 Vnde Suarez ſuprà meritò dixit, eum, qui ſcit hanc obligationem impoſitam eſſe à Superiore, eam acceptare ipſo vſu, etiamſi ex errore putet reuerà non eſſe obligationem; quia tunc implicitè, eo ipſo quòd intellexit Superiorem ita velle, & ipſe vſus eſt actione illâ, expoſuit ſe ei obligationi, ſi poſteà deprehenderit eſſe veram; licet hoc ipſum habeat difficultatem, quam tetigi ſuprà iuxta eumdem Suarium.

Neque inſtantiæ allatæ ſunt efficaces; nam illa de matrimonio fortè habet eamdem difficultatem: ſi enim contrahentes eſto Chriſtiani nihil plus ſciunt de Sacramento, quàm ſi eſſent gentiles, cùm aliunde ad omne Sacramentum requiratur voluntas aliqua, ſaltem confuſa, faciendi quidquid facit Eccleſia, aut Chriſtus; & illi dum contrahunt non magis de re ſacrâ nec directè nec indirectè cogitent, quàm dum faciunt contractum permutandi pecora, non eſt facilè explicabile, quomodo ibi reperiatur ratio Sacramenti: quoad perpetuitatem verò illius non eſt difficultas, quia ea eſt annexa matrimonio ex voluntate Dei, non ex voluntate contrahentium. Quoad votum caſtitatis in ſuſceptione Ordinum res fortè eſt facilior, quia vix poteſt nunc inueniri aliquis adeò ignarus, qui neſciat Eccleſiaſticos non habere vxores: deinde idipſum illis in ordinatione dicitur. 24 Denique ſi aliquis eo modo omnia ignorans ordinaretur, non poſſet obligari ad caſtitatem vi voluntatis ipſius, ſed eo planè modo, quo ſi quis ante vſum rationis fuiſſet ordinatus (quo caſu ſine dubio nullum eſſet votum, neque implicitus vllus conſenſus) obligaretur deinde ſaltem ex præcepto Eccleſiæ; licet hoc ipſum Diana neget, qui ait talem poſſe accipere vxorem, non vtendo tamen Ordinibus. Quoad obligationem denique pœnitentiæ Sacramentalis acceptandæ nulla eſt difficultas, cùm ea non à pacto pœnitentis, ſed ex Chriſti oriatur voluntate.

Meliùs ergo ad obiectionem ſuprà poſitam reſpondetur Primò, Non eſſe morale, quòd ea reperiatur ignorantia in Religioſo illo iter faciente; cùm enim ille iam ſciat ſe habere caſus reſeruatos, ſeque non poſſe ab illis abſolui niſi recurrendo ad Superiorem; cumque in viâ hoc non poſſit, ſaltem apprehendit debere ſe poſteà recurrere; ac proinde ibi habet aliquam cognitionem ſaltem confuſam, quâ eam obligationem ſuſcipit.

SVBSECTIO TERTIA.

Alia eiuſdem difficultatis explicatio.

25 QVIA diximus paulò antè, ſi ſit omnimoda ignorantia eius conditionis, non poſſe interuenire vllum pactum, ac proinde nec acceptationem; & aliunde non facilè poteſt oſtendi, cur ſaltem in aliquo caſu nequeat interuenire aliqua inuincibilis ignorantia illius. Ego vlteriùs dico, Etiam in tali caſu non abſoluendum Religioſum ab eis peccatis directè, ſed indirectè, ſi alia confiteatur, ac proinde cum manſurum obligatum ad confeſſionem directam eorum peccatorum. *Religioſus confitens reſeruata ex facultate explicatâ, ignorans tamen inuincibiliter obligationem ſe ſiſtendi Superiori, quæ erat conditio ſine quâ non, directè non abſoluitur à reſeruatis.* Id autem vt explicem, ſuppono doctrinam, quam ſæpè tradidimus, ſcilicet ſi Sacerdos animum haberet abſoluendi Petrum ſub hac aut illâ conditione de præſenti, aut de præterito, & ea conditio non ſubſiſteret, quæcumque illa eſſet, non fore validam abſolutionem. Hinc in præſenti dico, Superiorem dantem iuriſdictionem ſeu facultatem ad abſoluendum poſſe apponere conditionem aliquam honeſtam quamcumque velit ad valorem eius abſolutionis, quâ conditione de præſenti non ſubſiſtente, eſto ſine culpâ pœnitentis, abſolutio etiam poſteà data non ſubſiſtet: hæc autem conditio eſt in præſenti acceptatio, ſaltem implicita eius obligationis. Vnde rectè infertur, Vbi hæc dari non poteſt propter omnimodam ignorantiam, ceſſare etiam iuriſdictionem ſupra ea peccata reſeruata. Dixi *Semper poſſe dari abſolutionem ſeu facultatem abſoluendi*

uendi dependenter à conditione de præſenti, vt abſtraham à quæſtione de conditionibus in futurum, à quibus iuxta probabiliorem ſententiam non poteſt forma Sacramenti pendere; hinc in-

26 *P. Mutius dupliciter obligauit noſtros itinerantes ad comparendum coram Superiore, ſi inciderent in reſeruata.*

fero, Illis verbis Patris noſtri Generalis Mutij dupliciter impoſitam obligationem comparendi; Primò, vt immediatè explicuimus, dependenter à conditione; Secundò ratione acceptationis Primus modus explicatur per illa verba, *Obligationem illam eſſe conditionem, ſine quâ nullo modo Societas concedit facultatem*; vbi de acceptatione nihil inſinuatur, quia tales conditiones poſſunt imponi etiam in ipſà abſolutione; neque eſt neceſſum, vt eas noſcat pœnitens: & licet fortè tunc ipſe putet ſe eſſe abſolutum, re tamen verâ non eſt; in noſtro autem caſu, quia ſupponimus illum proceſſiſſe bonâ fide, erit ſaltem indirectè à reſeruatis abſolutus perinde, ac ſi fuiſſet oblitus alicuius reſeruati, & confeſſus fuiſſet cetera; debebit ergo tunc pro directâ abſolutione recurrere ad Superiorem.

Obiectio. Dices: Hic modus non videtur ſufficiens ad explicandam difficultatem. Si enim pœnitens habeat voluntatem confitendi ea peccata deinde ſuo Superiori, iam eo ipſo abſolutio erit valida; cum hoc tamen propoſito ſtat, vt poſteà mutet voluntatem, quando iam non poſſet reuocari va-

Reſponſio. lor abſolutionis directæ. Reſpondeo, Ad valorem abſolutionis non requiri ſolam voluntatem qualemcumque confitendi deinde, ſed quâ ſe ad id obliget pœnitens per modum pacti: vnde ſi hæc non ponatur, abſolutio non ſubſiſtet; ſi ponatur, iam non poterit reuocari, quia obligatio ex pacto ſemel contracta non poteſt validè reuocari ſine conſenſu alterius partis, in cuius gratiam eſt fa-

27 cta. Hic ergo modus ſufficientiſſimus eſt, ille verò, de quo ſubſectione 2. inſinuatur illis alijs verbis Patris Generalis; *Et in vſu eius facultatis contineri tacitè acceptationem conditionis:* qui tamen modus propriè non habet locum, vt dixi, quando eſt omnimoda planè ignorantia ex parte confitentis.

Vbi aduerte, per eam noſtram explicationem non relabi nos vllo modo in ſententiam Suarij ſuprà impugnatam, quòd ſcilicet Superior reſeruet ſibi vltimum iudicium: id enim nos non dicimus, ſed præcisè, quòd non det facultatem ipſi Confeſſario, niſi dependenter ab eâ acceptatione vt à conditione; vnde quando ſine illâ Confeſſarius abſoluit, abſoluit ſine facultate, ideoque inualidè quoad directam remiſſionem.

Replicat. Replicabis: Hi, quos dico duos modos, non ſunt niſi vnicus; nam iuxta illum primum in tantum obligatur pœnitens, in quantum ex defectu acceptationis obligationis non habet Confeſſarius facultatem ad abſoluendum: hoc autem ipſum dicimus in ſecundo modo; nam dicere, *Ex defectu ſolius acceptationis non habet facultatem*, & dicere, *Poſitâ acceptatione habet*

Soluitur. *facultatem*, in idem omnino incidunt. Reſpondeo, Me eo ſenſu dixiſſe ibi eſſe duplicem modum explicandi eam obligationem, vt oſtenderem illum, qui implicitè ſaltem conſenſit in pactum, eſſe quidem abſolutum, obligationem verò comparendi habere acceptatâ conditione; alterum verò, qui omnino ignorauit, ideoque pactum nullo modo acceptauit, non eſſe abſolutum directè; ac proinde in eo obligationem comparendi non oriri ex pacto, ſed ex reſeruatione præcedenti peccatorum, à quibus non eſt directè abſolutus: vnde adhuc duobus modis explicatur ea difficultas.

Dices adhuc; Si quis bonâ fide confiteatur 28

Confitens caſum reſeruatum non habenti iuriſdictionem, licet ignoret onus ſe ſiſtendi Superiori, tenetur tamen illud ſubire, licet de eo moneatur primum poſt abſolutam confeſſionem totam.

alia peccata, & poſteà vnum reſeruatum, ante abſolutionem autem admoneatur à Confeſſario de hac obligatione comparendi, & illam recuſet, poteſt tamen adhuc petere abſolutionem, quia iam acquiſiuit ius ad illam per confeſſionem factam, & non poteſt cogi ad confeſſionem ſecundò faciendam; ergo dicendum eſt eam obligationem non prouenire ex acceptatione, ſed ex iuriſdictionis limitatione. Quòd verò poſſit pœnitens non acceptare tunc illud onus, probat Suarez circa finem numeri 19. quia illud grauamen nimis tardè proponitur homini, poſtquam iam ipſe ſubijt totam difficultatem confeſſionis patefaciendo ſua peccata: ſi enim ante confeſſionem ea obligatio fuiſſet illi propoſita potuiſſet differre confeſſionem ad reditum in ſuum locum, vbi ſuo Prælato ſoli ſemel confiteretur; at poſt factam totam confeſſionem iam nimis tardè venit ea monitio. Reſpondeo; Si res benè conſideretur, non eſſe minorem difficultatem caſu quo ante confeſſionem ei proponeretur ea conditio: etenim etiam tunc duobus manifeſtaret ſuum peccatum; nam ſi poſtquam petijt Confeſſarium, eique Confeſſarius dixit eſſe talem obligationem, ille nolit confiteri, profectò iam eo ipſo ferè euidenter manifeſtat ſe habere caſum aliquem reſeruatum: cur enim aliàs non pergeret confiteri ei Confeſſario cum quo volebat incipere? deinde domi vel à Prælato immediatè vel per ordinarium Confeſſarium petere deberet facultatem: ad hoc autem tantùm in noſtro caſu ille 29
obligatur, ſi acceptet conditionem; ergo. Deinde ſiue hîc, ſiue domi confiteatur, debet petere facultatem à Superiore; cur ergo iam poterit honeſtè recuſare illud onus? ſi autem iniquè recuſat, ſibi imputet. Tertiò da, illum domi ignorantem ſe habere caſum reſeruatum confiteri, & tunc vltimò dicere illud reſeruatum, haud dubiè Confeſſarius prudens dicet illi, *Ego te hîc non poſſum abſoluere, debes alium quærere, qui habeat iuriſdictionem*; cur ergo idem non admittemus in præſenti? Reſpondeo ergo abſolutè, In tali caſu pœnitentem non acquiſiuiſſe ius vllum ad abſolutionem recuſato eo onere, quia Confeſſarius non habet iuriſdictionem ad abſoluendum. In quo ſenſu poſſumus Suario concedere id quod infert fine numeri 17. vbi primâ vice propoſuit hoc argumentum, ſcilicet ex iuriſdictionis limitatione prouenire, quòd non poſſit abſolui, quando pœnitens non acceptat pactum. Ea tamen limitatio non debet ita intelligi vt ipſe explicuerat, quaſi non eſſet immediatè Confeſſario commiſſa totius Sacramenti confectio: hoc inquam modo non debet id intelligi ob ſuperiùs dicta, ſed quatenus non eſt data iuriſdictio Confeſſario niſi ſub conditione, quòd pœnitens 30
acceptet eam obligationem.

Abſolutus à reſeruato cum onere ſe ſiſtendi Superiori poteſt ſe extra confeſſionem ſiſtere.

Illud pro complemento huius puncti quæri poteſt, Vtrùm ſit neceſſarium illum caſum deferre ad Prælatum intra confeſſionem Sacramentalem, an ſufficiat extra illam. Reſpondeo, Omnino ſufficere extra illam, quia iam eſt data abſolutio directa; & ſolùm deſideratur, quòd ex-

pleatur

pleatur conditio acceptata in eo Sacramento: ea autem conditio non fuit de ſecundâ confeſſione, ſed de manifeſtatione delicti. Fortaſſe autem nec Prælatus poterit obligare ad ſecundam confeſſionem; vnde fit, vt ſufficiat, ſi ipſe immediatè dicat Superiori, *Habui hunc caſum reſeruatum, & illum confeſſus ſum in viâ*; aut ſi nolit per ſe ipſum, poteſt per Confeſſarium ordinarium eam manifeſtationem facere: quo tempore Confeſſarius non deberet ſub his terminis petere licentiam; *Peto ad abſoluendum*; nam reuerâ tunc non abſoluit in rigore, licet vtcumque dici poſſit abſoluere: deberet ergo tantùm dicere, *Peto tuam iuriſdictionem pro vno caſu reſeruato*; quo audito ſi iudicaret adhuc eſſe neceſſarium imponi aliquam pœnitentiam non per modum ſatisfactionis Sacramentalis, quandoquidem non fit tunc confeſſio, ſed per modum punitionis, aut medicinæ, propter quem finem eſt inſtituta reſeruatio, poſſet & deberet id facere.

SECTIO QVARTA.

An poßit ab Eccleſiâ præcipi confeſſio venialium.

31 *Nullum extat Eccleſia præceptum nec Chriſti de confitendis peccatis venialibus.*

DE facto eam non eſſe præceptam conſtat manifeſtè; quia confeſſio annua, quæ eſt ſub præcepto, ſolùm eſt de peccatis mortalibus: illa enim confeſſio eſt omnium peccatorum; non poteſt autem id intelligi etiam de venialibus, quia obligare ad omnia venialia confitenda eſſet nimis graue, & ferè moraliter impoſſibile; ergo debet de ſolis & omnibus mortalibus intelligi. Deinde Tridentinum agens de eo præcepto Concilij Lateranenſis declarauit illud fuiſſe determinationem præcepti diuini; atqui conſtat nullum præceptum diuinum eſſe de confeſſione venialium (vt ipſum Tridentinum declarauit) ergo de facto nullum eſt Eccleſiaſticum de venialibus. Qui tamen de facto toto anno non haberet vllum mortale, fortaſſe propter ſcandalum obligaretur, vt confiteretur, aut ſaltem declararet Parocho, cur non confiteatur.

Obiectio: Contra hanc reſolutionem obiici ſolet, quòd ſaltem Monachis ſancti Benedicti in Clementinâ 1. de ſtatu Monachorum, præcipitur menſtrua confeſſio; ergo ſi non habent mortalia, ſaltem debebunt de venialibus confiteri. Varia varij circa hunc caſum dicunt; ego tamen primò

Soluitur Primò,

iudico non eſſe ad rem, quia vt ſuprà in ſimili notaui, etſi pro Religioſis ſit hoc præceptum, inde tamen nihil de totâ Eccleſiâ infertur; qualia autem habeant ſpecialia præcepta hi vel illi Religioſi, non eſt huius loci. Secundò dico, Poſſe

Secundò.

illud intelligi eodem ſenſu quo vniuerſale præceptum de confeſſione annuâ intelligitur, ſi ſcilicet habeant mortalia; vel denique erit regula ſicut eſt in alijs Religionibus etiam ad frequentiorem confeſſionem; vel denique poterit ei ſatisfieri vnum vel alterum veniale confitendo: & hæc quoad factum.

32 Quoad potentiam autem communis ſententia affirmat poſſe eam confeſſionem ab Eccleſiâ præcipi, maximè ſi non ſit de omnibus venialibus, ſed tantùm de aliquibus, quæ pœnitens voluerit eligere; quia eo modo res eſt ſatis facilis, & aliunde habet vtilitatem magnam ratione fructus gratiæ. Auctores eius ſententiæ vide apud Lugo diſput. 22. ſect. 8. & Vaſquez quæſt. 90. art. 2. dub. 2. qui vlteriùs eam ſententiam affirmantem defendit; confirmatque Primò ex citatâ Clementinâ pro Benedictinis. Secundò, quia poteſt quis ſe voto ad eam confeſſionem obligare; ergo eſt materia præcepti; additque, in illius tranſgreſſione poſſe reperiri peccatum mortale: limitat tamen eam ſententiam, vt non poſſit Eccleſia præcipere confeſſionem omnium venialium. Contrarium tamen docent Paludanus, Syluester & Sotus, quos refert Suarius ibi: eis fauet Nauarrus in Summâ cap. 2. num. 9. Et reuerâ ſi ad conſequentiam doctrinæ ſuprà traditæ vellemus reſpicere, aliquis hanc ſententiam diceret longè probabiliorem; nam extra hoc Sacramentum Eccleſia non videtur habere poteſtatem cogendi vllum, vt titulo humilitatis, & conſequenter ſub vtilitate gratiæ, quam ex eâ humilitate eſſet conſecuturus, dicat ſuum peccatum etiam veniale occultum alicui; ergo neque in Sacramento ſub eo titulo vtilitatis ad gratiam. Confirmatur; Quia dicere alteri veniale auditum in confeſſione iudicatur grauis materia, vt peccet in eâ manifeſtatione mortaliter Sacerdos; ergo, quia arduum eſt eam manifeſtationem facere; ergo ad illam per præceptum obligare eſt res ardua & vltra poteſtatem Eccleſiæ.

Nihilominùs ſententia communis vt probabilior tenenda eſt; quia reuerâ confiteri vnum vel alterum veniale eſt res leuiſſima; & paſſim homines nihil curant, quòd ſpargatur ipſos vnum verbum otioſum dixiſſe, aut leuem aliquem motum choleræ paſſos, &c. 33 *Probabilius eſt poſſe Eccleſiam obligare ad confeſſionē aliquorum venialium.*

Quod obiiciebatur de Confeſſario reuelante veniale, & eo ipſo mortaliter peccante, non vrget; quia id non eſt propter diffamationem præciſè, ſed quia, ſi ea licentia generalis fieret, valdè homines retardarentur à confeſſione. Illud etiam quod obiiciebatur de dicendo extra Sacramentum veniale humiliationis cauſâ, etiam non vrget; nam Sacramentorum vſus & præcepta circa illa magis ſpectant ad iuriſdictionem Eccleſiæ quàm alij actus virtutum. Id quod magis confirmabitur paulò pòſt in ſolutione obiectionis.

Priùs tamen aduerto, probationes illas, quibus Pater Vaſquez vtitur pro hac noſtrâ ſententiâ, non eſſe efficaces: non illam de Benedictinis, quia aliud longè eſt loqui de Religioſis, qui ex profeſſione ſuâ, quam voluntariè ſubierunt, obligantur paſſim ad multa, ad quæ Eccleſia obligare non poteſt: non ſecundam ex voto; nam quilibet poteſt ſe voto obligare ad multa, quæ nullo modo cadunt ſub Eccleſiæ præceptum, vt eſſent continua ieiunia, cilicia, &c. & in ipſo ingreſſu Religionis; nam obligari non poſſum præcepto vt fiam Religioſus, poſſum tamen idipſum vouere.

Dices adhuc contra concluſionem noſtram; Etiamſi ratione difficultatis in manifeſtando aliquo veniali non ſit extra capacitatem Eccleſiæ imperare confeſſionem venialium, non continuò infertur, eam poſſe abſolutè imperare illorum confeſſionem; quia non omnia, quæ non ſunt valdè difficilia, poſſunt ab Eccleſiâ imperari. Reſpondeo, Eccleſiam habere poteſtatem imperandi actiones, quæ ſunt in honorem & cultum Dei, & non habent aliunde magnam difficultatem, 34 *Obiectio.*

Reſponſio. Poteſt Eccleſia imponere ali-

quas actiones ad cultum Dei, modò non ſint valdè difficiles; & de facto multas imperauit.

eas maximè, quæ ad Sacramenta ſpectant; qualis eſt ea confeſsio. Nec video, ſecluſâ eâ difficultate, cur magis Eccleſia poſſit præcipere auditionem Sacri, quæ tamen non eſt à Chriſto imperata, quàm venialium confeſsionem. Certum autem eſt Eccleſiam habere poteſtatem ad validè obligandum ad eam auditionem, ac re ipsâ obligare; & idem poteſt oſtendi ex ieiunio, quod etiam multis diebus imperat: poſſuntque aliæ inſtantiæ adduci, quæ idipſum manifeſtè probant, ex quibus valdè confirmatur ea communis ſententia.

An poſſit Eccleſia imperare cõfeſsionem venialium purè internorum.

Hac occaſione poteſt vlteriùs quæri; Quid ſi homo non haberet niſi venialia purè interna, an poſſet etiam tunc Eccleſia imperare confeſſionem illorum, cùm Eccleſia de occultis non iudicet? è contrario autem cùm ipſa confeſſio ſit actio exterior, eſto habeat pro obiecto actionem interiorem, Pater Vaſquez ſuprà articulo 5. dub 4. ait Eccleſiam habere auctoritatem in actus externos; quia in eis debet eſſe conſonantia viſibilis, quam Eccleſia poteſt præcipere: & hinc colligit poſſe ab Eccleſiâ præcepto merè Eccleſiaſtico imperari confeſsionem etiam actuum interiorum; quia in eâ confeſsione, quæ eſt actus exterior, debet eſſe exterior conſonantia.

35 Antequam explicem quid de ſubſtantiâ quæſtionis ſit, dicendum aduerto, hoc fundamentum Vaſquez non videri admodum efficax; Primò, quia plus nimio eo probatur, ſcilicet poſſe quaſcumque externas actiones præcipi ab Eccleſiâ ob eam conſonantiam, v. g. ieiunium perpetuum, ingreſſum Religionum, &c. Secundò, vt verum fatear, ego non capio, quomodo ex conſonantiâ in actione exteriori poſsit oſtendi obligatio confitendi interiora peccata; nam hæc obligatio ſupponit iam me habere peccata interiora: ſi enim ea non habeo, non tenebor confiteri. Quid ergo, ſi dicam, *Ego non confiteor interiora, quia nulla habeo peccata interiora?* turbóne per hoc conſonantiam, an non? ſi turbo, ergo tenebor committere ea peccata, vt poſſim confiteri, & non turbem conſonantiam; hoc autem planè eſſet abſurdum: ſi verò tunc non turbem conſonantiam, profectò etiamſi reipsâ mentirer non turbarem illam; quia illud mendacium non poſſet deprehendi, cùm ſit de re per ſe occultâ. Et hinc ſumitur ratio à priori contra conſonantiam illam; repugnat enim Eccleſiam, quæ nequit occulta cognoſcere, imperare conſonantiam exteriorem; in actione tamen eſſentialiter pendente à concordantiâ interiori, quæ caſualis ſit, & aliunde, vt dixi, non poteſt ab Eccleſiâ dignoſci. Dixi *caſualem*; quia ſi certum eſſet omnes habere ea peccata purè interiora, iam tunc eſſet quodammodò nota ea ſuppoſitio, à quâ penderet illa conſonantia. At cùm ſciri non poſſit, an habeat quilibet néc ne peccata omnino interiora, profectò nec poteſt ſciri, an ille debeat ſeruare eam conſonantiam, ſeu, vt meliùs dicam, eò quòd ille exteriùs non confiteatur, nihil contra illam conſonantiam efficier. Et hæc circa fundamenta Vaſquez.

36

Probabilius eſt non poſſe talem cõfeſſionem imperare.

Abſoluiè autem iudico valdè probabile, non poſſe confeſſionem talem imperari; quia licet confeſſio illorum peccatorum eſſet actio exterior, penderet tamen neceſſariò & eſſentialiter ab exiſtentiâ illorum actûum interiorum, de quibus Eccleſia non poteſt iudicare; & quidem ita penderet, vt non niſi factâ eâ ſuppoſitione poſſet habere locum Eccleſiæ præceptum. Non videtur autem poſſe ſubiacere Eccleſiæ eam actionem, quæ nequit fieri niſi ſuppoſitâ aliâ actione, de quâ iudicare non valet ipſa Eccleſia; nam ſi de fundamento non poteſt iudicare, profectò nec de ædificio ſuperimponendo. Vbi aduerte, etſi præcipere valeat Eccleſia actus internos indirectè, id tamen ita intelligendum, vt internus præcipiatur tamquam connexus cum externo; hoc eſt, vt externus ad hoc, vt ſit honeſtus, ſeu licitus, nullam habeat dependentiam ab interiori, ſed potiùs è contrario ex externo ſequatur obligatio ponendi interiorem: vt cùm præcipit Eccleſia exteriorem auditionem Sacri v.g. & Officium diuinum, præcipit conſequenter interiorem attentionem; de quo tamen adhuc eſt magna lis, vt ſuo loco vidimus. Non ſe habet ſic confeſſio venialium; quia ea non obligat ad venialia committenda; hoc enim repugnat; ſed ſupponit iam commiſſa; & niſi commiſſa ſint, non habet locum obligatio; ergo cùm Eccleſia non poſſit de eâ ſuppoſitione quidquam ſcire iuridicè, profectò nec poterit imperare iuridicè eam confeſſionem. Quomodo autem nihil hinc ſequatur contra reſeruationem peccatorum etiam interiorum, ſuppoſitâ Chriſti inſtitutione, diximus ſuprà; nam tunc nihil præcipit Eccleſia, ſed cùm habeat illa à Chriſto iuriſdictionem in omnia mortalia, poteſt dicere, *Non committo illam niſi in ordine ad talia aut talia peccata, in ordine verò ad cetera mihi reſeruo; ideoque qui voluerit abſolui ab illis, debet ad me venire*; ſolùm ergo poterit præcipere confeſsionem eorum quæ ſunt externa, & ad ipſius forum ſpectant.

Quo ſenſu poſſit Eccleſia imperare indirectè actus internos.

SECTIO QVINTA.

Qualis debeat eſſe confeſſio, vt ſatisfiat præcepto Eccleſiæ.

CIRCA quod prima difficultas eſt, An debeat eſſe omnino perfecta confeſſio. Non defuère qui putarunt eum, qui ſua peccata vero Sacerdoti diceret, eſto ſine vllo dolore, & ſine animo ſuſcipiendi Sacramentum, & licet à Confeſſario non peteret abſolutionem, nihilominùs ſatisfacturum præcepto Eccleſiæ, eò quòd Eccleſia non poſſit præcipere actus internos; remiſſio item ipſa peccatorum, cùm ſit finis præcepti, non cadit ſub præcepto: ita Fagundez, Paludanus, Gabriel, Victoria, Alenſis, Syluester & Pitigianus, quos refert Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſol. 120. quam ſententiam dicit ibi eſſe probabilem: contraria tamen vera eſt, quam tenent Suarez, Coninck, Nunnus, Laymannus, Sotus, Nauarrus, Filliucius, Sà & alij, quos refert & ſequitur idem Diana; Vaſquez item quæſt.9. art. 3. dub.5. & Lugo ſuprà num. 136. negat per eam confeſſionem fieri ſatis præcepto. Et quidem ſi abſolutio Sacerdotis non ſequatur, non capio, quomodo oppoſiti Auctores dixerint poſſe ſatisfieri præcepto, cùm eo caſu defectus ſit etiam in actione externâ, ad quam ipſi fatentur poſſe Eccleſiam obligare; ergo poteſt obligare 37

Qui ſua peccata Sacerdoti diceret abſque dolore, ſine animo ſuſcipiendi Sacramentum, &c. non ſatisfaceret præcepto Eccleſiæ de annuâ confeſſione.

vt

vt confitear, & abſolutionem externam recipiam.

38 *Obiectio: Soluitur.*

Dices; Abſolutio non eſt actio ipſorum pœnitentium. Fateor; at poteſt eos Eccleſia cogere, vt faciant ex ſe id quod eſt neceſſarium ad eam actionem externam ſuſcipiendam. Vnde ſi Confeſſarius, eò quòd videat pœnitentem iniquè accedere, & nolle ad abſolutionem ſuſcipiendam ſe præparare, nolit peccaminosè eam dare manifeſtè digno, profectò ego non video, quomodo pœnitens ſatisfaciat præcepto confeſſionis etiam quoad actionem externam præceptam. Certiſſimum enim eſt, poſſe Eccleſiam obligare ad actiones externas, quæ ex parte meâ neceſſariæ ſint ad obtinendam ab altero actionem aliquam illius, eſto præceptum me obligans non obliget illum alterum; ſic poteſt obligare excommunicatum, vt intra certum tempus ſatisfaciat, & ex ſe faciat omnia quæ ſunt neceſſaria ad abſolutionem ab eâ excommunicatione: vnde ſi talis fictè ea faciat, & dicat ſe fictè facere ita, vt qui eum erat abſoluturus, non det illi propterea abſolutionem, ſine dubio peccabit contra illud præceptum. Idem eſt ſi præcipiatur mihi, vt petam ſeriò eleëmoſynam à Petro; certè ſi ego dicerem illi, *Omnia facio fictè, nec deſidero vt des*, eſto dicam, *Peto à te eleemoſynam*, nemo probabiliter dicere poſſet illum ſatisfeciſſe ei præcepto de externâ petitione eleëmoſynæ; quia ſaltem poteſt Eccleſia talem hominem obligare, ne per vllam actionem externam impediat eam dationem eleëmoſynæ, ſeu in noſtro caſu eam abſolutionem; quidquid iam ſit, an poſſit imperare actus interiores. Vnde vlteriùs infero, Poſſe etiam Eccleſiam ſaltem indirectè obligare ad perfectam confeſſionem; quia ſi poteſt obligare ne homo exteriùs impediat, quò minùs abſoluatur; ergo poteſt obligare, vt, ſi interrogetur à Confeſſario, ſicut poteſt hic iure ſuo vtens interrogare, An doleat ſeriò de peccatis; an petat abſolutionem; teneatur reſpondere *Doleo*, *Peto*; quia ſi hoc non diceret, eo ipſo exteriùs impediret abſolutionem; hoc autem dicere non poteſt, niſi ita re ipsâ ſit, & conſequenter niſi reuerà ſit diſpoſitus pro Sacramento.

39 *Poteſt Eccleſia indirectè obligare ad perfectam cõfeſſionem & bonam.*

Replicat.

Reſpondebis; Poterit ille tunc mentiri: quo caſu licet peccet contra præceptum diuinum non mentiendi, non tamen peccabit contra Eccleſiaſticum. Sed contrà; quia etiam Eccleſia, & Magiſtratus ſæcularis habet poteſtatem ad obligandum, vt dicatur veritas, quando legitimè quis interrogatur ab habente auctoritatem; quis autem dicet Confeſſarium nomine Chriſti in confeſſionali ſedentem non habere ius vt interroget quæ neceſſaria ſunt ad hoc, vt ipſe exerceat ſuam iuriſdictionem? ergo ex hoc capite ſaltem tenebitur ille vi præcepti Eccleſiæ accedere cum debitâ diſpoſitione ad confeſſionem illam.

Soluitur.

40 Secundò probatur ea communis ſententia; quia Eccleſia per confeſſionis annuæ præceptum non conſtituit confeſſionem vt obligatoriam, ſed determinat tempus, quo Chriſti præceptum obligat, ſeu quo debeat illi ſatisfieri, vt diximus ſuprà: atqui Chriſtum potuiſſe & re ipsâ voluiſſe obligare ad confeſſionem integram, & perficientem verum Sacramentum, adeò eſt certum, vt in dubium non poſſit vocari; ergo Eccleſia tunc, licet non directè, indirectè ſaltem obligat ad eos actus: ſicut quia Chriſtus conſtituit Sacramentum Baptiſmi vt neceſſarium ad ſalutem, tempus verò, quo obliget eius ſuſceptio, reliquit determinandum ab Eccleſiâ, profectò dum hæc determinaret annum v. g. vigeſimum ætatis, nemo potuiſſet dubitare, quin tunc non ſatisfieret ei præcepto ſolùm exteriùs exponendo ſe vt ablueretur, ſi non haberet animum interiorem ſuſcipiendi Sacramentum; ergo tunc ſaltem per accidens obligaret Eccleſia ad eam volitionem interiorem. Per quod reſponſum eſt primo argumento ſuprà in contrarium poſito; de quo adhuc ſtatim. Secundò verò faciliùs reſpondemus, Nos non dicere, quòd ille obligetur ad remiſſionem, ſed ad media, quæ ſunt pro remiſſione neceſſaria; nam dolor & propoſitum emendationis, &c. non eſt remiſſio, ſed media ad remiſsionem.

Illud poſſet eſſe magis dubium, An fiat ſatis per Sacramentum validum & informe, caſu quo illud dari poſsit. Reſpondeo, Probabilius eſſe, ſatisfieri; quia vti Chriſtus, dum obligauit ad Baptiſmum, non obligauit ſuo præcepto ad Sacramentum fructuoſum; inde qui animo ſerio veri Baptiſmatis, ſine dolore tamen peccatorum, baptizaretur, ſatisfaceret præcepto de ſuſcipiendo Baptiſmo; ita in præſenti. 41

Probabilius eſt per Sacramentum pœnitentiæ informe (ſi datur) ſatisfieri præcepto Eccleſiæ de annuâ confeſſione.

Secunda difficultas eſt, An per confeſsionem illam inualidam, quâ diximus non ſatisfieri præcepto, tollatur tamen caſuum reſeruatio; aut ſaltem ea valeat, ne incurratur excommunicatio, quæ ab Eccleſiâ in non confitentes ſolet ferri. Quoad primum de reſeruatione Diana ſuprà, referens pro ſe Coninck & Laymannum, ait omnino eam tolli. Malè Diana citat Coninck, qui non agit vllo modo cum eâ vniuerſalitate, ſed quando quis bonâ fide accedit ad eum, qui habet poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, & reuerà dat abſolutionem, licet hæc ſit ob aliquem alium defectum inualida: quod longè aliud eſt quàm vniuerſaliter docere, quando quis ſine dolore & ſine ſerio animo accedit, ideoque abſolutionem non obtinet, nihilominùs ceſſare reſeruationem. Quidquid autem de Coninck ſit, dico, quando Sacramentum eſt validum, informe tamen, iuxta probabiliorem ſententiam, ceſſare eam reſeruationem; quia iam illius finis eſt obtentus, ſcilicet vt habenti iuriſdictionem dicantur ea peccata pro meliori directione pœnitentis: id autem totum eo caſu factum eſt, licet remiſſio actualis illius peccati data non ſit. Sæpè autem eſt obligatio referendi caſum ad Superiorem non pro abſolutione pœnitentiali, ſed pro eâ directione, vt paulò ſuperiùs diximus de eo qui in itinere eſt abſolutus, & poſteà debet ſe ſiſtere ſuo Superiori, ſiue extra ſiue intra Sacramentum, prout voluerit. 42

Tollitur item reſeruatio, ſi fiat confeſſio habenti iuriſdictionem, licet Sacramentum ſit informe.

Secunda pars quoad cenſuras eſt difficilior, in quâ Henriquez apud Dianam & Vaſquez ſuprà cenſent non incurri tunc cenſuram illam; quia Eccleſia non habet poteſtatem imponendi cenſuram ob defectum actionis interioris. Ego tamen omnino iudico poſſe tunc incurri: id quod etiam docet Fagundez apud eumdem Dianam; & ſequitur Lugo n. 138. ex contrario argumento, quòd Eccleſia poſſit præcipere actus internos, quando neceſſarij ſunt ad actus externos: ita enim poteſt Eccleſia mandare Eccleſiaſticis eleëmoſynam,

Qui ſic confiteretur pro Paſchate, non euaderet cenſuras Eccleſiæ.

moſynam, ad quam omnino eſt neceſſarius actus transferens dominium; alioquin ſi ſola actio exterior dandi pecuniam in manus pauperum præciperetur, poſſet qui donat poſteà eam accipere à paupere; quandoquidem hic non acquiſierat dominium: ſimiliter leges humanæ poſſunt præcipere contractus venditionis, &c. poteſt
43 item præcipere orationem, & ſimilia. Ego abſtraho à probationibus his, quia fortè non ſunt efficaces. Ad illam enim de eleëmoſynâ dici poteſt, eam obligationem, quam Eccleſiaſtici habent de eleëmoſynis, non tam eſſe ex præcepto Eccleſiæ quàm ex conditione appoſitâ ab his, qui pecunias dederunt pro Eccleſiis. Reſponderi Secundò poteſt, id quod etiam valet pro alterâ inſtantiâ de contractibus, In eis caſibus omnino eſſe neceſſariam eam volitionem interiorem ad actionem externam, quam Eccleſia tunc mandat; obligat enim me, vt ita dem exteriùs pecuniam pauperi, vt pauper exteriùs etiam poſſit facere ex illâ quidquid velit: hoc autem requirit eam interiorem tranſlationem dominij; alioquin pauper non poſſet eâ pecuniâ vti ad vllos vſus, multò minùs eam conſumere; & cogeretur deinde ad reſtitutionem, quæ eſt etiam actio exterior. Quidquid ergo ſit de hoc puncto, de quo fuſè egi Tomo 4. de Legibus, clariùs & faciliùs probatur Primò noſtra concluſio argumento, quod etiam tangit ipſe Lugo, ſcilicet hoc præceptum Eccleſiæ eſſe determinationem præcepti diuini, ac proinde rectè poſſe Eccleſiam ſtatuere pœnam in illos qui illud non obſeruant, prout eſt à Chriſto impoſitum. Secundò probatur ex argumento noſtro, quod paulò antè fuſiùs deduxi, nimirum Eccleſiam poſſe præcipere, vt me diſponam ad recipiendam licitè abſolutionem; quæ etiam eſt actio exterior; eo autem ipſo illa præcipit ſaltem indirectè eos actus interiores, qui reuerà neceſſarij ſunt ad eam exteriorem abſolutionem.

SECTIO SEXTA.

Quas perſonas obliget præceptum Eccleſiaſticum confeſſionis.

44 NON baptizatos non obligari conſtat ex eo quod ſuprà diximus, nec quidem obligari ipſo præcepto diuino; Secundò, quia Eccleſiæ præceptum vt Eccleſiæ non cadit ſupra eos qui foris ſunt. Eſt ergo prima difficultas circa hæreticos, An illi obligentur. Eos obligari diuino non eſt dubium; ac proinde obligabuntur hoc Eccleſiaſtico, quod eſt determinatio diuini. Secundò, quia vniuerſaliter hæretici ſubiacent legibus omnibus Eccleſiæ ieiuniorum, auditionis Sacri, &c. Lugo ſuprà numero 144. ait aliquos Recentiores id negaſſe; Primò, quia caput illud, *Omnis vtriuſque ſexus fidelis*, ſolos fideles comprehendit; hæretici autem non ſunt fideles; ergo. Hæc tamen ratio leuiſſima eſt; quia ibi nomine *fidelis* intelligitur idem quod omnis baptizatus, ſeu Chriſtianus; id quod fuſè ibi deducit Lugo, & res eſt clara; quia, vt diximus, hoc præceptum eſt determinatio diuini præcepti; ac proinde ſicut illud comprehendit hæreticos, ita & hoc.

Præceptum de annuâ confeſſione obligat etiam hæreticos.

Secundò argumentantur; Nam hoc præceptum pro hæreticis videtur eſſe imprudens. Reſpondeo, Non magis eſſe imprudens quàm præceptum ieiunandi, audiendi Sacrum, quod illi frequentiùs adhuc transgrediuntur, quàm hoc confeſſionis, quod tantùm ſemel ſingulis annis. Dico ergo, Ob nequitiam illorum non debere reuocari præcepta; ipſi ſibi imputent, quia ea obſeruare nolunt.

Secundò dubitari poteſt, Vtrùm ipſe Pontifex obligetur hoc præcepto. Negant aliqui, quia 45
Pontifex eſt ſupra omne ius Eccleſiaſticum; communis tamen ſententia dicit illum obligari: ita Suarez diſput. 36. ſect. 2. num. 5. Vaſquez quæſt. 90. art. 1. dub. 5. & alij apud ipſos; quorum præcipuum fundamentum eſt, quòd etiam Princeps obligetur ſuis legibus. Hæc ratio habet difficultatem ſat magnam contra ſe; nam ſi poteſt Princeps cum aliis diſpenſare, poterit ergo ſecum; eo autem ipſo quòd ipſe nolit eam ſeruare, cenſetur ſecum diſpenſare: de quo puncto, vti de altero huic annexo, an ſcilicet diſpenſando ſecum ſine cauſsâ peccet grauiter néc-ne, egi fuſè Tomo 4. in materiâ de Legibus. Abſtrahendo ergo ab hoc puncto probari Secundò poteſt; quia præceptum hoc eſt quaſi radicaliter diuinum; dum enim Chriſtus præcepit confeſſionem, præcepit etiam Eccleſiæ, vt determinaret tempus illius; ſemel autem determinato eo tempore iam præceptum Chriſti obligat; ergo & ipſum Pontificem. Neque hæc ratio multum vrget; quia licet obligemur abſolutè præcepto Chriſti; quòd tamen in hoc potiùs tempore quàm illo planè eſt ex voluntate Pontificis, qui ſine dubio potuit præfigere diuerſa tempora pro diuerſis perſonis; potuit ergo pro ſe aliquid longius determinare, duorum v. g. annorum; nam & hoc modo ſibi determinaret aliquod tempus, nec ideò peccaret grauiter.

An Pontifex obligetur ad annuam confeſſionem.

Obiicies; Ergo ſi intra illos duos annos non 46
confiteretur, peccaret grauiter, quia non ſeruaret tempus ſibi præfixum; hoc autem non videtur dictum conſequenter ad noſtram doctrinam; nam ſicut accedente fine anni potuit dicere, *Præfigo mihi tempus duorum annorum*; ita finitis eis annis poterit dicere, *Præfigo mihi tempus trium*, & deinde vlteriùs trahere vſque ad finem vitæ: id quod videtur ſatis durum: Reſpondeo, In rigore quidem ita eſſe, propter ſcandalum tamen, quod valdè difficulter poſſet vitari, non excuſaretur in eâ nimiâ dilatione à ratione culpæ grauis: & verò ſi ille haberet peccatum graue (vt ad eam obligationem confeſſionis requiritur, iuxta ſuprà dicta) illa dilatio valdè argueret animum ſalutis ſuæ negligentem, aut contemptum confeſſionis. Reſpondeo Secundò, Si verum eſt quòd tradidimus ſuprà, præceptum confeſſionis à Chriſto impoſitum etiam obligare aliquando citra articulum mortis, tunc etiam obligandum ratione illius ipſum Pontificem ad non differendam illam vſque ad mortem. Video poſſe huic argumento reſponderi, Eum, cùm ſaltem ſupponatur ante Pontificatum aliquoties confeſſus, ex hoc capite iam non peccaturum contra præceptum Chriſti, eſto ad mortem differat confeſſionem; quia iam de illo verum eſt dicere, quòd ſit confeſſus aliquoties extra mortis periculum; niſi quis adhuc dicat,

Reſoluitur quæſtio.

dicat, præceptum illud ita obligare extra mortis articulum, vt qui habet mortale nouum, eſto de antiquis fuerit ſæpè confeſſus, iterùm debeat confiteri ante mortem de eo nouo mortali; vno verbo, vt poſt commiſſum mortale non differatur confeſſio ad mortis articulum; quo modo probabile eſt, non tamen certum, debere intelligi illud præceptum; ideò ex eo capite fortaſſe peccaret grauiter Pontifex.

An publici peccatores obligentur lege de annuâ confeſſione, & incurrant cenſuras tranſgrediendo.

47 Tertiò dubitari poteſt de publicis peccatoribus, vſurariis, meretricibus, &c. Emmanuel Rodriguez, Viualdus & Zarola apud Fagundez fatentur quidem eos obligari, non tamen ſolere ob tranſgreſſionem excommunicari propter benignam Prælatorum interpretationem. Iudico tamen probabilius eſſe eos & obligari, & ſubiacere eis pœnis: ita Suarez, Vaſquez & Fagundez, quos refert & ſequitur Lugo num. 148. Huius ratio eſt clara; quia lex & pœna eſt generalis; de eâ autem benignâ exceptione, quam hi Auctores ponunt, non conſtat legitimè; ergo non eſt, cur ea admittatur.

Quando pueri obligentur ad cõfeſſionem annuam.

Quartò dubitatur, An pueri teneantur hoc præcepto, cùm primùm habent vſum rationis. Reſpondeo, Verba, quibus hoc præceptum imponitur, adeò eſſe clara, vt omne dubium tollant: dicitur enim eo capite; *Omnis vtriuſque ſexus fideles cùm ad annos diſcretionis peruenerint.* Ecce ipſum præceptum expreſsè includit pueros, cùm peruenerint ad vſum rationis: idem enim ibi eſt annus diſcretionis, quod annus vſus rationis; neque eſt ſpecialis ratio in hoc præcepto præ aliis audiendi Sacrum, abſtinendi à carnibus, &c. Nec poteſt obiici, quòd eodem tenore eo capite præcipiatur Communio; & tamen hæc non obliget pueros omnes haben-

48 tes vſum rationis. Reſpondetur enim, Quoad Communionem expreſsè ibi addi hæc verba; *Niſi fortè de proprij Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſſam ad tempus ab huiuſmodi perceptione duxerit abſtinendum.* Eſt autem iuſta cauſſa ſæpè in pueris, quòd non facilè agnoſcant dignitatem huius Sacramenti Eocharistiæ; quæ haud dubiè difficiliùs noſcitur quàm peccatum in genere, & quàm obligatio non malè operandi: quæ autem ætas ad hoc ſit determinata, non poteſt à nobis decidi facilè; quia aliquibus citiùs, aliquibus tardiùs vſus rationis illuceſcit. Aliqui ponunt octauum annum; vix tamen crederem eum eſſe etiam vt plurimùm ſufficientem. Quomodo autem in illis debeat computari tempus anni pro confeſſione dicetur ſtatim; eſt enim eadem de illis quæ de viris ratio quoad hoc. Aliud circa eoſdem præterea quæritur, An incurrant pœnas quæ ſolent imponi in non confitentes. Communis doctrina eos excipit; ita Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 12. num. 3. Lugo ſuprà numero 150. Diana eo 2. Tomo Tractatu 4. reſolut. 120. vbi refert pro eâdem doctrinâ Filliucium & Nugnum. Ratio autem eſt, quia ad tam grauem cenſuram, qualis eſt excommunicatio, plus requiritur quàm noſcere ſimpliciter quid ſit peccatum, maximè cùm obligatio confeſſionis ſit à præcepto Chriſti, quod vniuerſalius eſt; excommunicationis verò pœna ſit ſolùm ab Eccleſiâ, & ferè in contumaces; à quâ malitiâ longè abſunt pueri, etiamſi rationis vſum iam habeant.

Non incurrunt cenſuras pueri non confitentes in Paſchate, quamuis obligati ſint confiteri.

SECTIO SEPTIMA.

Quomodo debeat annus Eccleſiaſticus quoad hoc præceptum computari.

DOCENT nonnulli debere computari à primo peccato mortali poſt confeſſionem. 49
Hæc tamen reijcitur facilè, quia ſi quis confeſſus in Quadrageſimâ v.g. anni vigeſimi, non peccaret mortaliter niſi immediatè ante Quadrageſimam anni vigeſimiprimi, & tunc inciperet computare annum pro obligatione, non teneretur confiteri niſi circa Quadrageſimam anni vigeſimiſecundi; ideoque duos ferè integros annos tranſegiſſet ſine confeſſione, eſto in quolibet peccaſſet mortaliter; hoc autem planè eſt contra ſenſum fidelium. Ideò ſecunda ſententia docet computari annum ab vltimâ confeſſione. Verùm & hæc reijcitur facilè Primò, quia pro pueris, qui primò obligantur ad confeſſionem poſt vſum rationis, non datur vltima confeſſio, à quâ inchoare poſſent ſuum computum. Secundò, quia lex non dicit, Ne differatur confeſſio vltra annum, ſed, Vt fiat quolibet anno.

Tertia ergo & probabilior computatio eſt à Paſchate vſque ad Paſcha, includendo eos quatuordecim dies: ita Suarez diſp. 36. ſect. 3. Coninck diſp. 5. dub. 6. & alij. Concilium item Tridentinum ita hanc conſuetudinem approbat, vt videatur eam imperare; ait enim eo cap. 5. Seſſione 14. in fine; *Quem morem* (hoc eſt confitendi eo tempore) *hac Sancta Synodus maximè probat, & amplectitur tamquam pium, & meritò retinendum:* quibus verbis illum ferè facit obligatorium; nam in perſonâ quæ poteſt obligare idem eſt dicere, *Hoc amplector vt retinendum*, ac dicere, *Volo vt hoc retineatur.*

An annus pro cõfeſſione annuâ accipiendus ſit à Paſchate ad Paſcha.

Lugo obijcit, Sequi hinc, quòd homo teneatur aliquando intra decem menſes bis confiteri; quod eſt contra Concilium Lateranenſe: ſequela patet; nam ſi hoc anno Dominicâ in Albis incidat in primam Maij, & tunc homo confiteatur, anno verò ſequenti eadem Dominica incidat in vltimam Martij, iam teneretur homo intra decem menſes bis confiteri. Hoc tamen argumentum debile videtur mihi; & in primis non benè facta eſt computatio, quia ea diſtantia non decem, ſed vndecim menſium eſt, abſque vno die. Addo, rarò aut numquam fieri omnino eum ſaltum tam grandem, ſed ſolùm trium hebdomadarum; numquam enim Paſcha vnius anni à Paſchate alterius immediatè præcedentis aut ſequentis diſtat vltra tres hebdomadas. Quidquid verò de hoc ſit, reſpondeo, Sicut non eſt inconueniens eo caſu obligari ad communicandum bis intra eos decem aut vndecim menſes, neque id eſt contra Lateranenſe, ita neque in confeſſione. Præterea, quòd vno anno aliquando anticipatur, altero compenſatur, ac proinde nullum omnino onus inde maius ponitur, ideò meliùs videtur reijci ea opinio Suarij, quia verba legis nullum omnino tempus determinant, ſed tantùm dicunt *Semel in anno*; ergo non debemus nos imponere eam obligationem limitatam ad tempus 50

Obiectio.

Soluitur.

Opinio Suarij de eodem anno reiecta.

Digitized by Google

pus eorum quindecim dierum : quòd enim omnes circa illud tempus confiteantur, prouenit ratione Communionis, quæ tunc obligat; neque ea conſuetudo habet vim legis. Et in hoc ſenſu intelligendum eſt quod dixit Sixtus Quartus in Extrauagante ſecundâ *de Treguâ & Pace*, Parochianos teneri ſaltem in Paſchate proprio Parocho confiteri; aſſignat enim illud tempus ratione Communionis.

51 Tertiò ideò mihi diſplicet ea ſententia, quòd ita faciat computationem à Paſchate ad Paſcha, vt reuerà non faciat liberum confiteri etiam intra eos duos terminus pro adimplendo præcepto quando homo velit, ſed planè determinet, vt confeſſio ſit intra eos quatuordecim dies; hoc autem manifeſtè eſt falſum, quia iam præceptum non eſſet confitendi à Paſchate ad Paſcha, ſed confitendi à Dominicâ Palmarum ad Dominicam in Albis : id quod ſine dubio eſt contra ſenſum omnium, qui ſeclusâ obligatione Communionis, quæ debet eſſe intra illos quatuordecim dies, pro confeſſione dant terminum vnius anni, quomodocumque incipiat computari.

Replica: Soluitur. Reſpondebis, Forte ipſam conſuetudinem, quæ eſt optima Legum interpres, id ſuadere. Sed contrà; ſi ea obligatio claudiaur intra illos quindecim dies, cur quæſo idem Suarez diſp 36. ſect.2.num.8 dicit hunc annum eſſe Eccleſiaſticum, & computari à Quadrageſimâ ad Quadrageſimam? certè illi quatuordecim dies non ſunt annus Eccleſiaſticus, neque computatur à Quadrageſimâ ad Quadrageſimam, ſed ſunt duæ hebdomadæ à Dominicâ Palmarum ad Dominicam in Albis incluſiuè, vt dixi. Porrò Suarium reducere eam obligationem non ad annum, ſed ad duas hebdomadas, conſtabit ſtatim ex ipſius verbis. Et ſanè rationes, quæ pro eâ ſententiâ adferuntur, ſi quid probant, hoc maximè, vt ex illis conſtat.

52 Quartò contra illam argumentor : Nam inconueniens, quod hic Auctor objicit contra computum à Ianuario ad Ianuarium (de quo ſtatim) ſcilicet inde ſequi, poſſe differri confeſſionem ferè per duos annos, ſi quis confiteatur primâ Ianuarij v. g. anni quadrageſimi, & poſteà vltimâ Decembris quadrageſimiprimi, hoc inquam inconueniens eodem modo ſequitur in eâ ſententiâ : accipio enim annum ſolarem quadrageſimumoctauum, in quo dum hæc ſcribo ſumus; in eo Paſcha fuit duodecimâ Aprilis, Dominica verò Palmarum quintâ eiuſdem, ſic argumentor : Annus Eccleſiaſticus, qui incipit eâ quintâ die Aprilis, finitur anno ſequenti vigeſimaſeptimâ Martij; nam anno quadrageſimonono Paſcha incidit in quartam Aprilis; ergo Dominica Palmarum erit vigeſimaoctaua Martij; & conſequenter Sabbato, ante quod eſt vigeſimaſeptima Aprilis, finitur ille annus Eccleſiaſticus, quem ego claritatis gratiâ voco primum; ergo pro illo ſufficiet confiteri quintâ Aprilis anni ſolaris quadrageſimioctaui : ſecundus annus Eccleſiaſticus incipit, vt diximus, vigeſimaoctauâ Aprilis anni Solaris quadrageſiminoni, & finitur octauâ Aprilis anni quinquageſimi, quia eo anno Dominica Palmarum incidit in decimam Aprilis; Sabbato autem præcedenti finitur ille ſecundus annus Eccleſiaſticus; ergo pro illo ſecundo poterit quis confiteri nonâ Aprilis anni Solaris quinquageſimi; ſuppono enim pro hac impugnatione, eſto computus anni fiat à Dominicâ Palmarum ad Dominicam in Albis, obligationem tamen confitendi non cadere ſupra eos ſolos quatuordecim dies, ſed ſeclusâ Communione poſſe fieri quocumque die eius anni Eccleſiaſtici.
Ecce ille homo qui confiteretur quintâ Apri- 53
lis anni quadrageſimaoctaui, & nonâ Aprilis anni quinquageſimi Solaris, ſatisfaceret duobus annis Eccleſiaſticis ſibi ſuccedentibus & immediatis; & tamen differret confeſſionem per dies 734. qui conficiunt duos Solares annos & tres dies. Vides adhuc diutiùs differri confeſſionem in ſententiâ Suarij quàm in noſtrâ? ergo vel inde non debet probari computationem anni non à Ianuario, ſed à Dominicâ Palmarum fieri; vel certè coarctanda eſt facultas confitendi ad illos quatuordecim dies; hoc autem poteſt fieri etiam intra ipſum annum Solarem non recurrendo ad aliam computationem anni: totum autem hoc eſt vel falſum, vel contra ipſum Suarium; ergo.

Reſoluitur quæſtio. Dicendum igitur eſt, Verba illa intelligenda vt ſonant, hoc eſt de anno naturali, à primâ Ianuarij ad vltimam Decembris, ita vt quocumque die ex illis ſufficiat confiteri. Vnde ſequitur poſſe quem primâ Ianuarij confiteri, & expectare ſequentis anni diem vltimam Decembris; ſecludo ſemper, vt dixi, obligationem Communionis. Hanc ſententiam tenent Vaſquez, Nunnus & Syluius, quos refert & ſequitur Diana Tomo 2. Tractatu 17. (ſeu 3. Miſcel.) reſolut. 54. Vbi noto, ab eodem Dianâ proximâ reſolutione 44. circa finem citari Patrem Suarium diſput. 36. ſect. 3. num. 4. quaſi dixiſſet; Quòd ſi ſemel quocumque die anni confeſſus fuerit, non teneatur confiteri deinde
in Quadrageſimâ. Pro quâ citatione non dili- 54
genter Diana legit Suarium, qui contrarium expreſſè docet eâ ſect. num. 9. quem ſic incipit: *Pro cuius ſolutione addo, & infero ex dictis; Etiamſi aliquis intra annum ſæpiùs ſit confeſſus, ſi tamen tempore Quadrageſimæ habeat conſcientiam noui peccati mortalis numquam confeſſi, teneri nihilominùs ad confitendum eo anno pro illo tempore.* Hæc Suarius; quæ fuſiùs ibi proſequitur. Loco autem citato à Dianâ ſolùm probat Suarez eſſe obligationem confitendi ſemel in anno, & ponit rationem dubitandi; poſteà verò ſequentibus numeris explicat, quomodo id debeat intelligi. Quam doctrinam Suarij reieci paulò antè, quia ſiue annus ſit Solaris, ſiue Eccleſiaſticus, omnes tamen fatentur obligationem confitendi non coarctari ad quatuordecim dies, ſed habere ſpatium vnius anni : id enim ipſa verba præcepti denotant. Noſtra autem ſententia, quòd hoc modo ſit intelligenda ea obligatio, facilè probatur; quia hæc vox *annus*, niſi aliunde limitetur, aut determinetur, debet intelligi de anno vulgari à Ianuario ad Ianuarium; communis enim eius vocis acceptio inter Chriſtianos ea eſt; atqui nihil penitus eſt in eo præcepto vnde colligi poſſit determinatio ad aliam ſignificationem; ergo debet intelligi in eâ ordinariâ. Quod autem ſuprà

præ ex Tridentino obiecimus, quaſi illud obligaret ad confitendum intra eos quindecim dies, facilè explicatur: etenim in primis Concilium non loquitur de illis quindecim diebus, ſed de ſacro & maximè acceptabili tempore Quadrageſimæ; non ergo eſt pro Suarez. Secundò, illa approbatio eius moris non eſt mandatum; cùm enim Concilium haberet poteſtatem mandandi, profectò ſi eam conſuetudinem voluiſſet reddere obligatoriam, vſum fuiſſet claris verbis id ſignificantibus; à quibus cùm abſtinuerit, ſatis apertè oſtendit non voluiſſe ad eam obligare: ideò verò eam conſuetudinem probat & laudat, quia cùm Communio debeat eſſe circa illud tempus, pro maiori diſpoſitione ad illam expedire videtur, vt confeſſio immediatè antè fiat, licet in rigore, qui anteà fuit confeſſus, & non habet conſcientiam noui mortalis, nullo modo teneatur confiteri ante Communionem.

SECTIO OCTAVA.

Aliqua dubia circa eam obligationem.

55 PRIMVM eſt, An per confeſſionem venialium ſatisfiat ei præcepto, ita vt etiamſi ante finem anni quis incidat in mortale, non tamen teneatur illud confiteri ante finem anni. Patri Suario viſum eſt durum ad id obligare; nihilominùs videtur id omnino dicendum cum communi ſententiâ, niſi obligatio ea confitendi reſtringatur ad quatuordecim dies, quod, vt dixi, videtur eſſe contra omnes. Ratio huius doctrinæ inde deſumitur, quia præceptum Eccleſiaſticum eſt de confeſſione mortalium; ergo cùm huic ille homo necdum ſatisfecerit, quia nullum mortale confeſſus eſt, debebit confiteri tunc, quando habuerit materiam: id quod debet intelligi tam in noſtrâ ſententiâ, ſi ante finem Decembris habeat quis mortale, quàm in ſententiâ Suarij, ſi ante elapſos illos quatuordecim dies circa Paſcha habuerit mortale; & ita tandem expreſsè eo loco ipſe Pater Suarez tradit: cùm enim ſentiat non eſſe liberum quocumque die anni confiteri ad ſatisfaciendum præcepto, conſequenter docuit, id quod immediatè ex ipſo retulimus, teneri ſcilicet etiam eum, quamuis de mortalibus fuiſſet confeſſus ante eos quatuordecim dies; (à fortiori autem ſi de ſolis venialibus;) quia etiam iuxta principia Suarij per eam confeſſionem, eſto de mortalibus, non erat ſatisfactum præcepto obliganti intra eos dies. In noſtrâ tamen ſententiâ, ſi ſemel intra annum de aliquo mortali confeſſus eſt, iam ſatisfecit præcepto, ideóque etiamſi noua deinde committat, non erit obligatus ad confeſſionem ſecundam intra eum annum.

Tenetur quis de mortalibus ſemel in anno confiteri, ſi intra incidat, etiamſi iam aliquoties eſſet de venialibus eo anno confeſſus.

Semel confeſſus de mortalibus non tenetur intra eumdem annum amplius confiteri, licet denuò peccet mortaliter; imò licet eſſet aliquorum oblitus inculpabiliter.

56 *Obiectio. Reſponſio.* Dices: Lex præcipit confiteri omnia peccata mortalia; atqui ille homo non eſt confeſſus omnia; ergo. Reſpondeo, Legem præcipere, vt quando confitetur quis, dicat omnia mortalia quæ tunc habet; hoc autem re ipſâ ille præſtitit; de aliis verò quæ commiſit poſtquam ſatisfecit præcepto, nulla ampliùs eſt pro eo anno obligatio: vnde conſequenter dicimus, Si, quando confeſſus eſt de aliquo mortali, non occurrerent ei alia mortalia, non teneri eum poſteà, cùm primùm eorum recordatur, illa confiteri, vt cum communi ſententiâ docet Diana Tomo 2. Tractatu 4. reſolut. 124. Ratio eſt clara à fortiori ex his quæ diximus ſuprà, quòd ſcilicet per confeſſionem validam, informem tamen, qualis eſt dum quis obliuiſcitur inuincibiliter alicuius peccati, & habet dolorem tantùm determinatum ad ea quæ confitetur, non extendentem ſe ad illud cuius eſt oblitus, ſatisfaciat nihilominùs præcepto; ergo à fortiori ſatisfaciet, nec ſecundò obligabitur, ſi habeat vniuerſalem dolorem etiam de illis, quorum eſt oblitus. Et ratio eſt; quia præceptum ſolùm exigit confeſſionem de mortalibus omnibus, quæ tunc occurrunt memoriæ; iam autem hoc præſtitit; ergo non tenetur illa, quorum eſt oblitus, confiteri ſtatim, ſed ſufficiet anno ſequenti.

Replicabis: Qui in confeſſione oblitus eſt alicuius peccati mortalis, tenetur illud confiteri ſtatim, ſi recordetur ante Communionem; ergo & hic tenebitur ſtatim confiteri. Reſpondeo Primò, Fortè id non eſſe verum; de quo fusè Tomo præcedenti. Secundò negatur conſequentia, quia ea obligatio ponitur ibi propter ſpecialem reuerentiam debitam venerabili Sacramento. 57 *Replicas. Soluitur Primò, Secundò.*

Secunda difficultas eſt; Quòd ſi in eâ confeſſione non quidem eſt oblitus mortalis, ob iuſtas tamen cauſſas illud reticuit, tenebiturne eo anno confiteri? Affirmat Sotus & Corduba apud Lugo num. 166. qui tamen probabile putat non teneri, eò quòd iam fecerit confeſſionem formaliter integram de mortalibus; & abſolutus ſit ſaltem indirectè ab eo peccato; videturque conſequenter idipſum dicendum à nobis ob ea quæ de confeſſione validâ & informi diximus ſuprà, ſcilicet per eam ſatisfieri præcepto. Putarem tamen probabiliorem eſſe ſententiam Soti; quia obligatio præcepti diuini eſt de omnibus quæ occurrunt memoriæ; de his enim quæ non occurrunt non poteſt eſſe præceptum propriè; quia ad impoſſibile nemo tenetur; impoſſibile autem eſt confiteri ea quæ quis ignorat; vnde fit, vt qui dixit omnia quæ occurrerunt, ſatisfecerit abſolutè & propriè præcepto: alter verò, qui ex his quæ occurrerunt non eſt aliquod confeſſus, non ſatisfecit ex integro; licet ergo excuſatus fuerit in eâ confeſſione ab eo dicendo, non tamen excuſabitur à dicendo illo intra eumdem annum, ſi habeat commoditatem: vti qui nullum aliud mortale haberet præter illud, quod poteſt reticere, & non confiteretur niſi de ſolis venialibus, non ſatisfaceret præcepto, excuſaretur tamen; ergo eſto confiteatur alia mortalia, non ſatisfacit ex integro, licet excuſetur: cùm primùm igitur ceſſat impedimentum, tenebitur ſatisfacere. Dico *cùm primum*, hoc eſt intra illum annum.

Qui ob iuſtas cauſſas aliquod mortale reticuit, licet alia ſit confeſſus, tenetur intra illum annum illud quod tacuit confiteri, ſi ſit occaſio. 58

Replicabis: Sicut lex diuina eſt de confitendis tantùm eis mortalibus quæ occurrunt; ita eodem modo lex humana tantùm videtur eſſe de confitendis mortalibus quæ occurrunt, & pro quibus non eſt iuſta excuſatio; ergo quando ob iuſtam excuſationem non confitetur, ſatis- *Replicas.*

faciet

faciet tamen præcepto non minùs, quàm dum illud peccatum omiſit ex obliuione. Reſpondeo ex dictis negando paritatem, quia quando eſt obliuio, nullum eſt nec poteſt eſſe præceptum: vt enim diximus, ad impoſſibilia non eſt præceptum. Vnde Tridentinum eâ Seſſione 14. cap. 5. ita explicat præceptum diuinum, vt teneatur homo confiteri omnia peccata quæ occurrunt memoriæ, diligenti examine præmiſſo; ergo ſi homo ille tunc confeſſus eſt ea omnia mortalia, ex integro ſatisfecit præcepto: *Soluitur.*

59 at reſpectò illorum quæ occurrunt memoriæ eſto ſit iuſta cauſſa in hac confeſſione illa tacendi, eſt tamen verum præceptum ea confitendi; quia illa abſolutè poſſunt dici, & ſunt omnino capacia obligationis, eſto, vt dixi, ea cauſſa iuſta faciat hîc & nunc ſuſpenſionem ſeu diſpenſationem in obligatione; ac proinde quamdiu cauſſa ſuſpenſionis durat, non eſt obligatio; incipit tamen cùm ea ceſſat; ergo debet illud præceptum ex integro impleri. Confirmatur ex doctrinâ Cardinalis num. 174. vbi ait eum, qui habet vnicum peccatum mortale (cuius quidem recordatur, propter iuſtas tamen cauſſas non tenetur illud confiteri) non ſatisfacere præcepto confitendi venialia, eſto tunc abſoluatur indirectè ab eo mortali; ac proinde ceſſante eâ cauſſâ reticendi illud mortale teneri confiteri. Ex hac doctrinâ argumentor; Quia ſicut obligatio confitendi vnicum quod habet, cogit ad illud confitendum intra annum, ſi ceſſet ratio illud reticendi; ita obligatio confitendi duo quorum recordatur, obligat ad confitenda duo, ſi cauſſa reticendi vnum ex illis ceſſet; nam (vt iam oſtendi) confeſſio vnius ex illis non fuit ea, ad quam directè obligat præceptum Chriſti Domini. Hæc inſtantia non habet magnam vim, niſi ſuppoſito argumento, quod paulò antè fecimus.

60 Quæres; Vtrùm ſatisfaciat quis præcepto per confeſſionem venialium, quando habet re ipsâ mortale, cuius tamen non recordatur. Paulò antè inſinuaui eum non ſatisfacere, quia reuerâ nullum mortale eſt confeſſus.

Obiectio. Dices: Ille iam tunc erat obligatus confiteri illud mortale; ergo dum confeſſus eſt venialia, & mortale omiſit ex obliuione, iam ſatisfecit ſuæ obligationi; ſicut qui ignorans eſſe Feſtum audit Sacrum, ita implet præceptum, vt non teneatur eâ die aliud audire, poſtquam reſcit obligationem audiendi Sacrum. Reſpondeo, Diſparitatem eſſe magnam, quia in noſtro caſu ille homo non facit re ipsâ id quod Chriſtus præcepit; non enim confitetur re ipsâ mortale, ſed ſola venialia. Præceptum autem non erat de confitendis venialibus, etiam quando habet mortale (quod tamen non occurrit memoriæ) ſed directè obligatur, vt confiteatur mortalia quæ occurrunt; hoc autem ille non impleuit; ergo. At qui audiuit Sacrum die Dominicâ, eſto non ſciret eſſe Dominicam, re ipsâ fecit id quod præceptum eſt; ergo ad nihil amplius tenetur. *Reſponſio.*

An qui confitetur dubium mortale, teneatur denuò confiteri, ſi in certum mortale eo anno cadat, vel recordetur alicuius, quod erat oblitus.

Illud Tertiò quæri poteſt; Quid ſi ſolùm habeat peccatum mortale dubium, illudque confeſſus ſit, ſatisfecitne præcepto ita, vt eſto poſteà alia committat mortalia intra eum annum, non tamen teneatur illa dicere? Hæc difficultas poteſt habere locum, eſto dum confeſſus eſt habuerit alia mortalia, quorum tamen oblitus eſt, & ſolùm dixit illud dubium, cuius eſt recordatus. Ratio dubitandi eſt, quia præceptum Chriſti eſt de confeſſione veri mortalis, ſupra quod poſſit cadere valida abſolutio; ſi autem peccatum eſt dubium, fieri poteſt vt re ipsâ non extiterit, & conſequenter vt abſolutio nulla ſit. Reſpondeo tamen, Si ſemel admittatur quod communiter docetur, etiam peccata mortalia dubia ex Chriſti præcepto eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, conſequenter dicendum, Eo ipſo quòd aliquis confiteatur mortale dubium, quantumuis exponatur periculo, ne ipsâ abſolutio ſit valida, iam tamen ſatisfeciſſe præcepto Chriſti, ac proinde non ampliùs eum obligari: id quod Lugo docet n. 169. Ad rationem dubitandi conſtat ex dictis præceptum Chriſti non requirere eum valorem abſolutionis re ipsâ. Sed in caſu illo dubij, ſiue re ipsâ abſolutio valida ſit, ſiue non, obligare præceptum; ideoque confitendo illud peccatum eſſe ſatisfactum eidem præcepto. 61

Dubitatur Quartò; An qui toto anno non eſt confeſſus, teneatur inchoato nouo anno cùm primùm confiteri. Negant D. Antoninus, Tabiena, Megala & Syluester apud Dianam Tomo 2. Tractatu 4. reſolut. 133. quod ipſe cum Filliucio dicit probabile. Ratio autem videtur eſſe, quòd illud onus confeſſionis ſit affixum anno, ſicut onus orandi eſt annexum diei; & idem de ieiunio, de auditione Sacri, &c. Contraria tamen ſententia eſt longè communior, vt ex eodem Dianâ ibi conſtat; qui tamen malè citat Valentiam pro vtrâque contradictoriâ ſententiâ, cùm hanc ſecundam ſolam teneat; nam eo loco diſput. 7. quæſtionis 8. puncti 4. vnde eum citat pro priori, non agit Valentia de confeſſione, ſed de obligatione habendi contritionem poſt peccatum; vnicè ergo eſt pro communi: cui etiam ſubſcribit Lugo num. 177. optimum autem argumentum pro illâ eſt, quòd intentum Concilij fuerit, ne nimiùm differatur confeſſio. Vnde infertur, Non fuiſſe illud onus ita annexum ipſi anno, vt, ſi ſemel ſit neglecta confeſſio intra annum, iam non obliget; ergo cùm dilatio illa ſemper creſcat, quò magis differtur confeſſio vltra annum, eo ipſo illa maximè eſt contra intentum Concilij. 62

Qui toto anno non eſt confeſſus, tenetur initio ſequentis confiteri.

Hinc autem oritur quintum dubium, An qui neglexit hoc anno confiteri, & confitetur poſteà inchoato nouo anno, teneatur ſecundò eodem anno confiteri. Pater Suarez, qui obligationem confitendi ponit intra eos quatuordecim dies circa Paſcha, dicit eum teneri poſteà circa eoſdem dies Paſchatis ſequentis ad confeſſionem ſecundam; addit autem, ſi annus computetur à Ianuario ad Ianuarium, non eſſe talem obligationem: quam vltimam partem defendit Lugo, & eſt valdè probabilis: alioquin qui tribus quatuórve annis ordine confeſſionem neglexit, teneretur poſteà vno anno quater quinquiéſve confiteri; id quod planè eſt contra ſenſum fidelium; nemo enim obligatur tunc niſi ad vnicam confeſſionem. Non caret tamen ſuâ probabilitate doctrina Coninck diſput. 5. dub. 8. vbi ait, Si ſtatim ad initium anni ſequentis ſe liberet qui 63

An qui toto anno non eſt confeſſus, & ideò initio ſequentis confitetur ſtatim, teneatur adhuc ſemel eo anno confiteri.

ab

ab eâ obligatione, teneri tunc eo anno ſecundò confiteri; quia hæc confeſſio ſtatim facta, v.g. primâ aut tertiâ Ianuarij, cenſetur moraliter pertinere ad præcedentem annum, ideoque non valere pro ſequenti. In eamdem ferè ſententiam conſentit Gaſpar Hurtadus, qui difficultate 12. ita ait, Eum, qui neglexit anno præcedenti confiteri, ita teneri ſtatim ſequenti confiteri, vt eâ vnicâ confeſſione non ſatisfaciat vtrique præcepto, niſi in eâ confeſſione anni ſequentis dicat aliquod mortale commiſſum eo anno, quia iam tunc ratione eorum mortalium & præcedentis & præſentis anni poteſt illa confeſſio iudicari duplex, ac proinde ſatisfacere vtrique anno. Quæ doctrina eſt etiam valdè probabilis. Ad id verò, quod obiiciebatur de eo, qui aliquot annis neglexit confiteri, qui non obligatur deinde vno anno ſæpiùs confiteri, vnde Cardinalis probat ſufficere abſolutè vnam confeſſionem pro vtroque anno, reſpondetur facilè ex ratione allatâ à Patre Coninck: Quando interpoſitum eſt longum tempus, non poſſe confeſſionem ſequentem cenſeri moraliter pro anno præcedenti, ac proinde iam non ſatisfacere præcepto præcedentis anni, ſed poſſe iudicari partim otiri ab eo, quatenus etiam illud obligat ad non differendam illam diutiùs, propriè verò ad præſentem annum, intra quem fit; hæc autem ratio ceſſat, quando confeſſio immediatè eſt poſt finem anni.

Vltimò circa hoc quæritur, An qui præuidet fore, vt non poſſit confiteri in fine huius anni, teneatur initio confiteri. Reſpondeo, In noſtrâ ſententiâ rem eſſe clariſſimam; quia cùm præceptum obliget pro hac & illâ die diſiunctiuè, ſicut præceptum audiendi Sacrum die Dominicâ obligat pro hac vel illâ horâ diſiunctiuè, neceſſum eſt, vt qui præuidet ſe cras non habiturum commoditatem, teneatur confiteri hodie; ſicut qui ſcit non fore Sacrum niſi horâ decimâ, non poteſt expectare ad duodecimam. An autem in Officij diuini recitatione idem dicendum ſit ratione conſequentiæ, dubiam fortè eſſet poſſet: quidquid tamen de conſequentia ſit, abſolutè videtur dicendum, eum, qui præuidet fore, vt poſt duodecimam non ſit habiturus commoditatem recitandi Veſperas, teneri eas ante duodecimam dicere: quod ſi tamen dicatur non eſſe obligationem anticipandi ante ſuum tempus Horas, ratio debet ea adduci, quòd facultas anticipandi eſt priuilegium; priuilegio autem non teneor vti: at pro confeſſione æqualiter ſunt aſsignati omnes dies anni, ſicut omnes horæ diei Feſti pro audiendo Sacro. Aduerto autem, idem cum proportione dicendum in ſententiâ Suarij de illis quatuordecim diebus à Palmis ad Dominicam in Albis, ſcilicet eum, qui præuidet ſe non habiturum commoditatem niſi Dominicâ Palmarum, teneri tunc confiteri. Et de Sacramento Pœnitentiæ hactenus. 64

An qui præuidet ſe per decurſum anni non poſſe confiteri, teneatur initio confiteri.

TRACTATVS QVINTVS, DE SACRAMENTIS EXTREMÆ VNCTIONIS ET ORDINIS.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMATERTIA.

De eſſentiâ Sacramenti Extremæ Vnctionis.

1 HOC *Sacramentum vocatur communiter completiuum Pœnitentiæ, quia (vt Tridentinum loquitur) inſtitutum eſt ad reliquias peccati tollendas, ac proinde ad complendum id quod per pœnitentiam nondum eſt ex integro mundatum; ideò iure merito de eo poſt Pœnitentiam erit immediatè agendum; illud tamen obſeruo, non adeò multa eſſe quæ de illo poſſint in dubium verti, & verò maiori ex parte eſſe moralia; quæ ideò breuiter expediemus.*

SECTIO PRIMA.

Extrema Vnctio eſt verum nouæ legis Sacramentum à Chriſto Domino immediatè inſtitutum.

NOMINE Extremæ Vnctionis intelligimus vnctionem ex oleo oliuarum in ſenſibus infirmi periclitantis factam à Sacerdote cum verbis infrà declarandis; hanc autem eſſe verum Sacramentum Legis gratiæ etſi hæretici nonnulli ante trecentos circiter annos & iam omnes omnino nouatores mordicus negent, & pro more ſuo, quod rationibus & auctoritate reiicere non poſſunt, irriſionibus & figmentis explodant; Catholica tamen doctrina certa id ſentit. Videatur Bellarminus noſter libris de hoc Sacramento, & Controuerſiſtæ omnes. Veritas autem Catholica definita eſt expreſsè Primò in Concilio Florentino, in quo cùm totâ Eccleſiâ Græcâ & Latinâ in eam veritatem conſenſerit, ſufficere id debuiſſet ad claudenda hæreticis ora, & oſtendendum hunc ſenſum fuiſſe totius Antiquitatis, non apud Romanos ſolos, quos ipſi vocant Antichriſtos, ſed apud Græcos, qui Antiquitatum maximè erant obſeruatores. Eadem veritas eſt Secundò definita in Tridentino Seſſione 14. Ex antiquioribus Patribus Innocentius Primus Papa circa annum 400. expreſsè facit mentionem huius Sacramenti Epiſtolâ 1. ad Decent. cap. 8. Chryſoſtomus, Auguſtinus, Innocentius Tertius & alij, quos referunt Bellarminus, Suarez & alij. Aliqui ex Scripturâ probant eamdem veritatem, quia Marci 6. Chriſtus miſit ſuos diſcipulos vt vngerent infirmos. Hic tamen locus non eſt vllius efficaciæ;

2 *Latini & Græci in Florentino vnanimiter definierunt Extremam Vnctionem eſſe verum Sacramentum.*

Primò, quia tunc diſcipuli non erant Sacerdotes, quales debent eſſe miniſtri huius Sacramenti; Secundò, quia tunc maximè vngebantur adhuc non credentes, ſeu nondum baptizati, cùm tamen huius Sacramenti ſoli baptizati ſint capaces, Tertiò, nihil eſt ibi de vllâ formâ, aut de effectu vllo gratiæ; ac denique Tridentinum dicit eo loco tantùm fuiſſe inſinuationem huius Sacramenti.

Vnica ergo probatio ſumitur ex Epiſtolâ Iacobi c. 5. vbi ait: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Quibus verbis & materia & forma Sacramenti, & miniſter & effectus gratiæ per remiſſionem peccatorum clarè continentur. 3

Ex Scripturâ probatur eſſe Sacramentum Extremam Vnctionem.

Huic teſtimonio clariſſimo varias hæretici adhibent ſolutiones, tum negando Epiſtolam illam eſſe canonicam; tum dicendo ibi nomine *Presbyterorum* non intelligi niſi ſeniores ætate, non autem veros Sacerdotes; tum aſſerendo illud remedium fuiſſe tantùm per modum doni curationum; quæ dona non durant iam; tum vrgendo quaſi ibi Apoſtolus loquatur cum quibuſlibet infirmis etiam non periculosè ægrotantibus, cùm tamen hoc Sacramentum nequeat adhiberi (iuxta noſtram doctrinam) niſi quando iam infirmus eſt in manifeſto vitæ periculo. Verùm hæc omnia, vt contra totius Antiquitatis ſenſum dicta, benè refutantur ab Auctoribus. Nam Epiſtolam ſancti Iacobi tota Antiquitas vt veram agnouit. Nomine item *Presbyterorum* 4 numquam niſi Sacerdotes fuêre intellecti. Quòd ſi Iacobus non veros Sacerdotes intellexiſſet, cur ad ſeniores recurriſſet? debuiſſet enim potiùs monere, vt ſanctiores vocarentur, quorum orationes

Variæ hæreticorum ſolutiones.

tiones apud Deum eſſent efficaciores. Deinde donum miraculorum erat maximè reſpectu Gentilium. Iacobus autem hîc clarè oſtendit hoc remedium non niſi iam Chriſtianis debere applicari; ideò ait, *Infirmatur quis in vobis?* ſupponit etiam ei infirmo remittenda peccata; hoc autem nec fiebat per donum miraculorum, nec priuſquam Gentiles crederent, & baptizarentur, &c. Quod de grauitate morbi obiiciebatur, diſcutietur infrà.

Obiectio eorum prima. Reſponſio.

Obiiciunt; Eo loco requiri plures Sacerdotes, nos autem vnum. Reſpondetur, Plures requiri, non pro quolibet infirmo, ſed pro diuerſis; vel certè numerum pluralem poni pro ſingulari.

Obiectio ſecunda. Reſponſio.

Secundò obiiciunt, Non cauſſari de facto ſemper ſanitatem. Reſpondetur, Hunc effectum non eſſe infallibilem, ſed modo à nobis explicando.

Obiectio tertia. Reſponſio.

Tertiò obiiciunt, Quòd Apoſtolus requirat fidem in Miniſtro. Reſpondemus, Ab Apoſtolo vocari orationem fidei, quia ſolis Fidelibus poteſt applicari; ſolâ fide creditur hoc myſterium: ac denique dici poteſt implicita oratio fidei, quia qui illud adminiſtrat per ſe, credit illud eſſe verum Sacramentum à Chriſto inſtitutum, idemque orat pro infirmo.

Chriſtus immediatè per ſe inſtituit Sacramentum Extremæ Vnctionis.

Secundò, circa hoc Sacramentum certum eſt de fide fuiſſe illud à Chriſto Domino immediatè inſtitutum, ab Apoſtolo verò Iacobo promulgatum; ita enim definitum in Tridentino ſuprà: vniuerſaliter etiam de omnibus aliis Sacramentis definitur ea fuiſſe à Chriſto inſtituta; licet non omnia ab eo promulgata.

5 Contra hanc veritatem obſtat, quòd in Euangelio non fiat mentio huius Sacramenti. Reſpondetur, Non omnia quæ Chriſtus inſtituit immediatè eſſe expreſſa in Euangelio, vti de Confirmatione & Matrimonio. Conſtat enim vniuerſaliter ex Actis Apoſtolorum eis quadraginta diebus à Reſurrectione ad Aſcenſionem Chriſtum inſtruxiſſe Apoſtolos de multis rebus, quæ ad Eccleſiæ gubernationem ſpectant, quæ non ſunt in Euangelio traditæ, ſed per communem traditionem Eccleſiæ communicatæ. Et licet aliqui ex Antiquioribus, vt Hugo de Sancto Victore, Magiſter, Bonauentura, Alenſis & Altiſſiodorenſis, quos refert Suarius diſput. 39. ſect. 2. dixerint hoc Sacramentum non fuiſſe à Chriſto immediatè inſtitutum, permoti eo fundamento, quòd rem tantam Euangeliſtæ non tacuiſſent; id tamen nobis non obeſt; hoc enim argumentum eſt contra hos ipſos Auctores, qui Confirmationem & Matrimonium admittunt à Chriſto inſtitutum; & tamen Euangeliſtæ nullam de illis faciunt mentionem. Deinde cùm Sacramentum hoc, vti cetera nouæ Legis, habeat vim ad gratiam cauſſandam, hæc autem non potuerit illis tribui ab Apoſtolis, non poteſt dici Sacramentum hoc ab illis inſtitutum: neque item poteſt aſſeri, Chriſtum dediſſe Iacobo poteſtatem illud inſtituendi; tum quia ſi ea poteſtas debuiſſet concedi alicui Apoſtolo, maximè Petro, qui erat caput omnium & totius Eccleſiæ; non enim expediebat à Iacobo inſtitui id quod Pe-
6 trus eſſet obſeruaturus. Deinde ex eo quòd Iacobus faciat mentionem, non eſt cur magis id ei fuerit commiſſum quàm aliis. Dicere autem, quòd Petro & toti Apoſtolorum Collegio fuerit hæc poteſtas tradita, caret omni probabilitate. Denique addo, cùm certum debeat eſſe ſaltem poteſtatem inſtituendi eſſe à Chriſto immediatè conceſſam ſiue Iacobo ſiue Petro; ex Scripturâ autem & ex ipsâ Epiſtolâ Iacobi nihil conſtet de huius poteſtatis conceſſione magis quàm de immediatâ inſtitutione, cur quæſo magis ſine poſitiuo aliquo fundamento dicemus Chriſtum dediſſe eam poteſtatem, quàm quòd non dando vllam poteſtatem illud inſtituerit immediatè?

Circa tempus verò inſtitutionis; cùm neque ex Conciliis, neque aliunde quidquam colligatur, & res non ſit magni momenti, non eſt cur de eâ ſimus valdè ſoliciti; probabile non fuiſſe niſi poſt Reſurrectionem, Apoſtolis iam conſtitutis integrè Sacerdotibus: cùm enim hoc Sacramentum ſit completiuum Pœnitentiæ, tunc debuit inſtitui, cùm Pœnitentiæ Sacramentum & eius Miniſtri eſſent inſtituti.

SECTIO SECVNDA.

De materiâ huius Sacramenti.

DVPLEX eſt materia huius Sacramenti, vti & ceterorum, quæ conſiſtunt in vſu; vna remota, oleum ſcilicet oliuarum benedictum: altera proxima, id eſt ipſa vnctio; ſicut in Baptiſmo materia remota eſt aqua naturalis, proxima verò eſt ipſa ablutio: & de vtrâque breuiter agendum erit; priùs tamen de remotâ.

SVBSECTIO PRIMA.

De materiâ remotâ.

CIRCA illam ex ſancto Iacobo ſolùm con- 7
ſtat debere eſſe oleum: quia autem oleum abſolutè ſolùm ſignificat illum liquorem, qui ex oleis ſeu oliuis extrahitur, idcircò omnes omnino conueniunt in hoc, quòd non ſufficiat, ſi ſit ex aliâ materiâ; vt ex lino, aut cere, &c. Difficultas tamen adhuc duplex eſt; Prima, An neceſſariò debeat illud eſſe benedictum, & à quo: altera, an debeat eſſe admixtum balſamo.

Oleum vnctionis debet eſſe ab Epiſcopo benedictum.

In primo puncto licet, vt dixi ex Scripturâ, non conſtet de eâ benedictione, Eccleſia tamen ex traditione perpetuâ docet Chriſtum voluiſſe illud eſſe ab Epiſcopo benedictum; vti in ſimili diximus Tomo præcedenti de Chriſmate pro Confirmatione: ita definitur in Tridentino & Florentino, quæ dum materiam huius Sacramenti declarant, ſemper dicunt debere eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; non poteſt autem id intelligi ſolùm de neceſſitate præcepti; nam etiam pro Baptiſmo debet de neceſſitate præcepti aqua eſſe benedicta, admixto etiam Chriſmate; quia tamen id non eſt de neceſſitate valoris Baptiſmi, numquam dicitur aliud quàm materiam Baptiſmi eſſe aquam elementarem. Ratio autem eſt clara; quia in huiuſmodi definitionibus Concilia intendunt tradere ea quæ ſimpliciter ſunt de
eſſentiâ Sacramenti. Hoc ipſum docuerat Inno- 8
centius Primus Epiſtolâ 5. ad Decent. ſuprà citatâ cap. 8. qui, iuxta dicta ſuprà, primus ex Antiquioribus expreſſam fecit mentionem huius Sacramenti, & (quod grauius eſt) Beda in Commentario ad cap. 6. Marci expreſsè ait ab ipſis

Apoſtolis hunc ſanctæ Eccleſiæ morem eſſe traditum, vt ægroti vngantur oleo Pontificali benedictione conſecrato. Vnde Victoria, qui contrarium docet, refellendus omnino eſt. Vide Suarium diſput. 40. ſect. 1. Rationem neceſſitatis eius benedictionis oſtendunt aliqui cum Diuo Thomâ in 4. diſtinct. 23. quæſt. 1. art. 2. q. 2. eò quòd materiæ Sacramentorum debeant aliquo modo eleuari ad munus adeò ſacrum; ergo debuit oleum conſecrari.

Obiectio. Reſponſio.

Quòd ſi obiicias, Pro Baptiſmo non conſecrari aquam; reſpondebunt, Eam fuiſſe conſecratam contactu ipſius Chriſti, ideoque non indigere nouâ conſecratione. Hæc tamen congruentia duas patitur contra ſe difficultates: Prima eſt, quòd in Matrimonio nulla ſit conſecratio materiæ; quòd enim Suarez inſinuat in Matrimonio materiam eſſe tranſeuntem, ideoque non eſſe conſecrabilem, non eſt ſatis ſolidè dictum; nam materia remota (de quâ ſolùm nunc agimus; proxima enim etiam in Extremâ Vnctione eſt tranſiens) non eſt tranſiens etiam in Matrimonio, ſed permanens; hæc enim eſt corpora contrahentium: contractus enim qui tranſit, non remota, ſed proxima materia eſt; cur ergo benedici non debuit homo ante eum contractum ſicut oleum?

9 Secunda difficultas eſt; nam per benedictionem vnius olei non benedicuntur reliqua; ſed quodlibet in indiuiduo, in quo adminiſtranda eſt Extrema Vnctio, eſt de nouo benedicendum; ergo etiam non fuit ſufficiens, quòd Chriſtus ſuo contactu aliquam aquam in indiuiduo eleuauerit ad Sacramentum, ſeu ſanctificauerit, vt proptereà omnes aliæ aquæ in particulari maneant ſanctificatæ. Quidquid ergo ſit de his congruentiis, quæ (vt ſæpè notaui) magnas patiuntur contra ſe difficultates, vnica eaque ſufficientiſſima ratio deſumitur ex voluntate Chriſti, de quâ nobis ex perpetuâ Eccleſiæ traditione conſtat. Vnde vlteriùs colligitur, cùm in eis definitionibus nulla fiat exceptio pro caſibus aliquibus extraordinariis (vti fit quando agitur de Miniſtro Confirmationis) non poſſe benedictionem hanc committi à Pontifice ordinario Sacerdoti: ſi enim id poſſet fieri, eo ipſo benedictio Epiſcopalis non eſſet abſolutè neceſſaria; ac proinde Concilia non rectè aſſignaſſent materiam huius Sacramenti. In quo puncto minùs conſequenter loquuntur Paludanus & Durandus apud Suarez ſuprà ſect. 1. num 7. & 8. dum dicunt poſſe eam benedictionem committi ſimplici Sacerdoti.

10 *Nulla præſcripta eſt ſpecialis benedictio pro oleo vnctionis.*

Secunda quæſtio eſt, An ſit præſcripta aliqua ſpecialis benedictio neceſſaria pro eâ materiâ. Simile dubium tractaui circa Chriſma Tomo præcedenti de materiâ Confirmationis; & vti ibi reſpondi, ita nunc reſpondeo, Nullam in particulari eſſe præſcriptam. Nam Eccleſia ſolùm docet Chriſtum requiſiuiſſe pro hoc Sacramento aliquam benedictionem Epiſcopalem; de nullâ tamen determinatè quidquam docet; vnde rectè colligitur quamcumque ſufficere; ſi enim Chriſtus aliquam determinatè requiſiuiſſet, haud dubiè eam Eccleſia manifeſtaſſet; alioquin expoſuiſſet Sacramentum hoc in omnibus ferè occaſionibus nullitati ob defectum eius ſpecialis & determinatæ benedictionis; quod nullo modo poteſt de Chriſto præſumi. Hinc infertur (vti in ſimili diximus de Chriſmate) Si ſemel benedictum ſit illud, non poſſe Eccleſiam ei auferre benedictionem; quia Chriſtus nihil aliud voluit, quàm vt ſemel fuerit benedictum. Hanc autem denominationem non poteſt ei vllus auferre; quia ad præteritum non datur potentia, ergo.

11 *An poſſit Eccleſia aliquam benedictionem huius olei præſcribere, quæ ita ſit neceſſaria, vt alia non ſufficiat.*

Hinc autem oritur quæſtio tertia, Vtrùm poſſit ab Eccleſiâ determinari aliqua benedictio omnino neceſſaria, ita vt reliquæ omnes non ſufficiant. Cui reſpondeo, Duplicem eſſe poſſe ſenſum eius dubij, vnum, vt relictis aliis benedictionibus in eſſe benedictionis, poſſit tamen requirere Eccleſia vnam in particulari aliis excluſis. In hoc ſenſu reſpondeo, Nullo modo id poſſe fieri; quia non poteſt Eccleſia magis coarctare materiam quàm Chriſtus præſcripſerit, vti non poteſt Eccleſia efficere, vt ad baptizandum validè ſit neceſſaria aqua Tiberis, & non ſufficiat vlla alia. Alter ſenſus eſt, an poſſit Eccleſia efficere, ne vlla alia verba, præter illa quæ ipſa aſſignauerit, iudicentur eſſe benedictio. In hoc ſenſu maior eſt ratio dubitandi; nam cùm benedictio hæc debeat eſſe per ſignum externum, ſeu per verba; ab his autem ſignis & verbis poſſit Eccleſia tollere ſignificationem communem ad placitum, ſicut poteſt quælibet communitas; videtur conſequenter poſſe efficere, vt ea ſola ſigna, quæ ipſa Eccleſia determinauit, ſint vera benedictio, ſeu ea ſola ſignificent veram benedictionem; ergo poteſt determinare certa verba, ſeu certa ſigna, quæ ſola ſint benedictio ceteris excluſis. Reſpondeo, In hoc ſenſu omnino id poſſe fieri; ita tamen vt planè etiam ſignificationem communem tollat rebus aliis; nam ſi huic voci *Benedico* relinqueret Eccleſia ſuam ſignificationem, non video, quomodo tunc Epiſcopus dicens ſupra oleum, *Ego te benedico*, non deberet cenſeri illud benedicere, maximè cùm non conſtet vllo modo Chriſtum præter benedictionem per verba factam requiſiuiſſe aliam per alia ſigna quaſi muta. 12 Vnde conſequenter addo, etiam per verba, aut ſigna alia exteriora, nullo modo communiter ſignificantia, poſſe quemlibet Epiſcopum benedicere Chriſma; ſi tamen expreſsè reflexeque dicat ſe per ea velle ſignificare benedictionem: etenim ad loquendum non eſt neceſſarium verba eſſe communiter ſignificatiua; nam & per ciſras ſolis duobus aut tribus notas verè ſecum ſcripto verbiſq; loquuntur homines; ideoque ſi ego proteſter, quandocumque proferam hanc vocem *bliſtri*, me per eam velle ſignificare Imperatorem; & ſtatim dicam, *Bliſtri venit Pragam*, haud dubiè deberem cenſeri dixiſſe, *Imperator venit Pragam*. Quando igitur dicimus Eccleſiam poſſe efficere, ne ſigna aliqua vel verba ſint benedictio, oportet id intelligere cum limitatione hac, niſi ipſe benedicens proteſtetur velle ſe nihilominùs per ea verba benedicere; quia tunc per eam reflexam loquelam iam declarat ſuum animum.

Obiectio.

Dices fortaſſe vlteriùs, Minùs benè nos ſemper ſupponere, requiri benedictionem aliquam exteriorem pro hac materiâ: etenim Chriſtus Dominus non aliud requiſiuit, quàm vt oleum ſit benedictum; (quod idem de Chriſmate pro Confirmatione dicendum videtur;) benedictio autem poteſt fieri ſine vllis verbis, cur enim ſolo

animo

animo interiori non poſſum rem aliquam benedicere? *Reſponſio.* Reſpondeo, In toto rigore non colligi inde, debere eſſe exteriorem eam benedictionem; nihilominùs ſat probabiliter id inferri: Chriſtus enim Dominus circa Sacramenta voluit, vt, quantum fieri poteſt, omnia fiant per ſigna aut voces exteriores; meritò ergo iudicare poſſumus etiam voluiſſe vt oleum & Chriſma more humano ab Epiſcopo benediceretur, hoc eſt ſenſibiliter; vt per ſe loquendo poſſet Eccleſiæ conſtare, verè eſſe benedictam. Dixi *poſſe per ſe conſtare*, quia benè video, etiamſi per verba exteriora fiat benedictio, poſſe tamen priuatim ab Epiſcopo fieri, ita vt aliis non conſtet; hoc tamen eſt per accidens, quia ex ſe ſenſibilis eſt ea benedictio.

13 *An ſufficiat purū oleum pro materiâ Sacræ Vnctionis.* Quæri præterea circa hanc materiam ſolet, Vtrùm debeat eſſe purum oleum, an verò mixtum aliquo liquore. In quo puncto duo adhuc ſunt dubia; vnum, An ſufficiat ſi ſit ſolum oleum: cui reſpondetur, Omnino ſufficere, quia Concilia nihil amplius requirunt.

Obiectio. Dices: Innocentius Primus eâ citatâ Epiſtolâ dicit debere eſſe oleum ſanctum Chriſmatis ab Epiſcopo confectum; atqui Chriſma confectum ſignificat mixtionem cum balſamo: illud enim verbum *conficio* denotat aliquam mixtionem factam ab Epiſcopo. *Reſponſio prima.* Reſpondetur, Hinc probari præcisè, quòd Chriſma ſufficiat, quia eſt verè oleum; id quod pertinet ad ſecundum ſenſum dubij propoſiti; quòd tamen id ſit neceſſarium non oſtenditur. Etenim ibi ſolùm dixit Pontifex, Quòd poſſint tali oleo vngi infirmi; quando autem Florentinum & Tridentinum declararunt ex profeſſo materiam huius Sacramenti, non aliud quàm oleum benedictum requiſiuerunt. Alter ergo ſenſus eſt, An debeat eſſe neceſſariò purum oleum. Multi ita cenſent; dicendum tamen eſt, Dummodò ea mixtio balſami non ſit tanta, quæ auferat denominationem olei, eſſe omnino ſufficientem: Eccleſia tamen ſuo præcepto purum oleum exigit, ideoque ſpecialiter illud benedicit ſine vllâ admixtione; &, quod magis eſt, etiam ſic purum vocat Chriſma. *Secunda.* Vnde etiam reſponderi Secundò poſſet teſtimonio allato ex Innocentio in primo ſenſu quæſtionis pro ſententiâ docente, debere eſſe mixtum balſamo, eò quòd vocaretur Chriſma; reſponderi inquam poteſt, etiamſi purum ſit, vocari Chriſma frequenter ob ſanctitatem extrinſecam illius.

14 *In neceſſitate licitus eſſet vſus olei cum balſamo mixti pro Extremâ Vnctione.* Hinc tamen dubitari Primò poteſt, An in caſu neceſſitatis, quòd non haberetur oleum purum, ſed mixtum balſamo, liceret eo vti? Reſpondeo, Si ſemel dicamus eſſe ſufficientem materiam, iure merito nos præſumere in eo caſu neceſſitatis Eccleſiam fore contentam, ſi eo vtamur; vti in caſu neceſſitatis è contrario permittit infantem baptizari ſine aquâ benedictâ. Scio quidem aliquando Eccleſiam etiam in caſo neceſſitatis non permittere confici Sacramentum aliquod ſine aliquibus cæremoniis purè accidentalibus; vti non permittit pro infirmo moribundo conſecrare Euchariſtiam ſine ſacris veſtibus & aliis Miſſæ cæremoniis, & extra debitum tempus, &c. At in præſenti videtur hæc ratio ceſſare, cùm ea carentia balſami in oleo non pertineat ad maiorem cultum aut reuerentiam huius Sacramenti, ſed potiùs è contrario ad minorem; poterit ergo licitè tunc in eo adminiſtrari.

In neceſſitate licet vti oleo veteri, ſiue elapſo anno benedicto. Tertia difficultas eſt, An debeat oleum eſſe eo anno benedictum. Reſpondent nonnulli, Ex præcepto Eccleſiæ debere eſſe recens; ſi tamen illud non habeatur, ſed antiquum, deberi in eo adminiſtrari ob neceſſitatem infirmi: ita Zambranus, quem refert & ſequitur Diana Tomo 1. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 176. vbi tamen citat Ledeſmam docentem non extare præceptum de oleo infirmorum ſingulis annis benedicendo; id quod etiam docet Henriquez, lib. 3. cap. 8. qui rurſus lib. 2. cap. 29. num 3. ait Salmanticenſes Theologos & Iuriſtas docuiſſe, non eſſe mortale, etiam extra caſum neceſſitatis, veteri oleo vngere. Quam doctrinam etiam Diana iudicat probabilem: mihi quidem ſpeculatiuè probabilis videtur; at cùm ſaltem Eccleſiæ conſuetudo nouum requirat oleum, non facilè capio, quomodo extra caſum neceſſitatis excuſaretur ille, qui potens vti nouo vteretur antiquo; eſſet enim quædam ſpecies contemptus circa eam Eccleſiæ conſuetudinem. *Secùs, ſi abſit neceſſitas.* Vbi noto Dianam non videri ſibi ſatis hac in re conſtantem; nam cùm loco citato eam Henriquez ſententiam non improbaſſet, deinde tamen Par. 5. Tractatu 3. reſolut. 90. vt certum videtur ſupponere, peccare mortaliter Sacerdotem vtentem oleo antiquo, eò quòd in cap. *Litteris.* de conſecrat. diſtinct. 3. expreſsè iubeatur oleum eſſe benedictum eo anno; debuiſſet tamen recordari eius, quod priori loco benè dixerat ex Ledeſmâ, non agi eo capite de oleo infirmorum, ſed de Chriſmate; vti verè non agitur; non ergo oſtendit adhuc præceptum de nouo oleo. Addit hoc ſecundo loco ex Gauanto, Sacram Congregationem Epiſcoporum die vigeſimâ Martij anno Domini 1590. declaraſſe, in caſu neceſſitatis poſſe conferri hoc Sacramentum in oleo veteri; quæ declaratio non videtur mihi fuiſſe admodum neceſſaria, quia omnes communiter ſentiebant, & meritò, eſto eſſet præceptum de eâ renouatione, nolle tamen Eccleſiam adeò illud ſtrictè ſeruari, vt etiam cum periculo graui damnationis æternæ infirmi non poſſimus vti antiquo, cùm ea ſit cæremonia exigui valdè momenti; & fortaſſe ab Eccleſiâ ideò præcisè eſt requiſita, ne oleum illud antiquitate corrumperetur, & redderetur aliquo modo infirmis aduerſum ſuo odore. 15

Vltima difficultas eſſe poteſt, An hæc materia ſic benedicta ſit ipſum Sacramentum, vnctio verò deinde ſecuta ſit ſolùm vſus illius; ſicut in Euchariſtiâ dicimus Sacramentum conſiſtere non in ſumptione, ſed in ſpeciebus conſecratis. 16 Nonnulli antiqui, quos refert D. Thomas, Bonauentura in 4. diſtinct. 23. & alij ita ſenſêre. Reſpondetur tamen, Certiſſimum iam eſſe apud omnes, Sacramentum hoc ſicut cetera alia (exceptâ Euchariſtiâ) conſiſtere in vſu, oleum autem ſolùm eſſe materiam remotam, ſicut Chriſma reſpectu Sacramenti Confirmationis. *Sacramentum Sacræ Vnctionis conſiſtit in vſu, ſiue in vnctione ipſâ & verbis, &c.* Probatur autem Primò; quia huius Sacramenti proprius Miniſter eſt Sacerdos; conſiſtit ergo in illâ vnctione, quæ fit à Sacerdote, non in benedictione factâ ab Epiſcopo; alioquin hic ſolus eſſet proprius miniſter eius Sacramenti; & forma illius conſiſteret in Epiſcopi verbis; quod

eſt contra ſenſum totius Eccleſiæ. Vnde vlteriùs ſequeretur, ad validum vſum eius Sacramenti non fore neceſſarium Preſbyterum; vti pro accipiendâ Euchariſtiâ non eſt neceſſarius, ſed ſi hæc adminiſtretur vel à Diacono, vel bonâ fide Laicus illam ſumat (vti olim fiebat) accipiet gratiam eodem modo, quo ſi à Sacerdote: Et verò pro intento noſtro etiamſi mala fides interueniat, & peccetur in eâ ſumptione, tamen verè & propriè accipit Sacramentum Euchariſtiæ ſiue femina ſit, ſiue vir; eſt autem certum inter Catholicos nullum virum non Sacerdotem poſſe conferre Sacramentum Extremæ Vnctionis, multò minùs id poſſe feminam, aut ipſummet infirmum, eſto Sacerdos ſit, poſſe validè ſeipſum vngere; ergo Vnctio non eſt vſus Sacramenti iam facti, ſed confectio propria illius; ſicut ablutio non eſt vſus Baptiſmi iam anteà confecti, ſed ipſum Sacramentum: & idem eſt de Chriſmate reſpectu Confirmationis. Neque video cur illi Auctores diſcurrerint ſpecialiter in hoc puncto de Extremâ Vnctione quàm de Baptiſmo, Confirmatione & Ordine; nam inſtantia ex Euchariſtiâ deſumpta ſi quidquam valet, non magis probat de Extremâ Vnctione quàm de his alijs tribus, quæ etiam habent materiam benedictam, maximè in Confirmatione; cur autem Sacramentum Euchariſtiæ præ ceteris non conſiſtat in vſu, dictum eſt ſuo loco fusè.

SVBSECTIO SECVNDA.

De materiâ proximâ huius Sacramenti.

17 EA eſt vnctio in quinque ſenſibus, oculis, auribus, naribus, manibus, ore, renibus & pedibus; circa quam varia dubia moralia occurrunt breuiter expedienda; Primum eſt, Vtrùm omnes hæ vnctiones ſint neceſſariæ. Florentinum quidem abſolutè omnes ſeptem numerat, nihil dicendo de maiori vnius neceſſitate præ alterâ; vnde grauis ratio dubitandi deſumitur; nam ex praxi communi, imò ex ipſo Rituali, ſeu Manuali Romano, auctoritate Pauli V confecto conſtat vnctionem in renibus non eſſe neceſſariã, & in feminis ſemper omittendam; in viris verò etiam quando eſt aliquod periculum ex motu corporis illius; ergo cùm non niſi ex Florentino de numero harum vnctionum conſtet, profectò ſi ſemel vnam imò duas dicimus non neceſſarias, poſſumus & quamlibet aliam in particulari: ex alterâ verò parte communis ſententia docet ſaltem in quinque ſenſibus eas debere fieri. Hac de re bis agit Diana Par. 3. Tractatu 4. de Sacramentis, reſolut. 168. & Par. 5. Tractatu 3. reſolut. 80. Suarez etiam illam ſub diuerſis titulis tractat, maximè autem diſput. 41. ſect. 3. Coninck de Sacramentis diſput. 19. dub. 3. num. 9. & 12. Gaſpar Hurtadus de Extremâ Vnctione, difficultate 6. Laymannus lib. 5. Tractatu 8. cap. 3. Granadus de Sacramentis controuerſiâ 8. Tractatu vnico, diſput. 7. num. 12. Tannerus diſput. 7. quæſt. 1. dub. 1. & alij; apud quos videri poſſunt multi alij, ſi plures cenſentur neceſſarij. Sententia docens licitè & validè conferri hoc Sacramentum in extremâ neceſſitate per vnicam vnctionem fundatur tum in Manuali Mechlinienſi edito conſenſu Theologorum Louanienſium anno 1588. in quo dicitur id omnino licere, tum teſtimonio Octauij Tricarcenſis Nuntij Apoſtolici in Germaniâ anno 1573. qui in directione Eccleſiaſticæ diſciplinæ id tradit expreſsè; pro eâ citat Diana Sylnium & Chapeauillam; eam eſſe probabilem docet Suarez, Coninck, Granadus, Henriquez, Marchantius, & nonnulli alij.

Quot vnctiones ſint neceſſariæ ad Sacramentum Extremæ Vnctionis.

Vnde dico Primò, Negari non poſſe ſaltem ob hanc tantam auctoritatem, eam eſſe probabilem; ac proinde licitum eſſe hoc Sacramentum in ſimili neceſſitate ita adminiſtrare; quia cùm licitum ſit vti opinione probabili etiam in adminiſtratione Sacramentorum, quando non poteſt quis adhibere materiam omnino certam, non eſt cur idipſum in præſenti non dicamus licere. Hinc vlteriùs infertur, Eſſe etiam obligationem eo modo illud adminiſtrandi. Cùm enim aliquando pendere poſſit æterna ſalus infirmi ab hoc Sacramento; ex eo autem quòd ſub eâ probabili opinione conferatur, nulla ipſi Sacramento irreuerentia fiat, nullumque aliunde poſſit timeri malum, profectò charitas in proximum obligat ad applicandum ei hoc remedium. Et hæc quidem quoad praxim. 18

Probabile eſt in graui neceſſitate ſufficere vnicam vnctionem ad hoc Sacramentum.

Speculatiuè autem loquendo res mihi valdè dubia videtur; nam vt aſſerantur quinque illæ vnctiones neceſſariæ ſimpliciter, non videtur vlla ſufficiens auctoritas: nam ſanctus Iacobus ſolùm requirit vnctionem; de numero nihil dicit. Florentinum verò, quod illum numerum tradit, cùm (iuxta dicta ſuprà) non probet magis de quinque quàm de ſeptem, ſeptem autem non ſint eſſentiales in omnium ſententiâ, non videtur pro illis quinque vlla alia auctoritas reſtare quàm maior Scholaſticorum conſenſus; qui quidem ei tribuit probabilitatem; cùm tamen etiam è contrario ſint multi, qui dicunt id non eſſe eſſentiale, non poteſt quidquam certò decidi. Concludo igitur ſolùm eſſe probabilius, eas quinque vnctiones eſſentialiter requiri ad valorem Sacramenti.

Vbi, ne eamdem quæſtionem ſub diuerſis terminis ſæpè diſputemus, aduerte, totam huius puncti difficultatem in hoc eſſe ſitam, vtrùm quælibet vnctio habeat vim ad cauſſandam gratiam habitualem aliquam: ſi enim hanc vim non habet, tunc eo ipſo adminiſtratio huius Sacramenti in vnicâ vnctione erit illicita, vtpote nullius momenti; (non loquor de eo, qui ſe accommodat contrariæ opinioni probabili in caſu neceſſitatis;) ſi autem habet eam vim tunc, ſi aliter non poſſit fieri, poterit per vnicam vnctionem, ſiue interim etiam dicamus per ſequentes vnctiones nouam conferri gratiam, ſiue non: vti in Euchariſtiâ etiam diſputatur, an per ſecundam ſpeciem cauſſetur gratia diſtincta necne; vtrùm autem datâ eâ vi in qualibet vnctione ad cauſſandam gratiam dicenda ſit ea vnctio abſolutè perfectum Sacramentum, eſt quæſtio de nomine: in quâ ita loquendum, vt quælibet vnctio dicatur Sacramentum completum eſſentialiter, non tamen integraliter; vti ſolemus dicere de Sacramento Euchariſtiæ ſub ſpeciebus panis. 19

An quælibet vnctio ex ordinarié requiſitis cauſſet ſpecialem gratiam.

Illud circa hunc numerum vnctionum aduerte Primò; Etiamſi quando non eſt neceſſitas properandi, debeant duo oculi, duæ aures, duæ manus, duæ nares inungi, id tamen in omnium

Non eſt neceſſe vtrumque oculum, vtramque

ſententiâ

nurem, &c. vngi, ſed ſufficit alterum vngere.

ſententiâ neceſſarium non eſſe ad valorem, ſed ſufficere, ſi vel vnicus oculus, aut manus, &c. inungatur, quia nec Florentinum quidquam amplius requirit quàm eorum ſenſuum inunctionem: id quod abſolutè & ſimpliciter obtinetur in quolibet ex illis.

Secundò obſerua; Si quis careat manibus v.g. debere eum inungi in parte illis maximè vicinâ, vt communiter omnes docent; & Rituale Romanum ita expreſsè præſcribit. Quomodo autem tunc verificentur verba formæ dicetur infrà; vbi etiam explicabitur an ſub vnâ formâ poſſint omnes hæ quinque vnctiones fieri.

20 Tertiò notandum eſt, Ordinem certum in eis vnctionibus per ſe loquendo non eſſe vllum neceſſarium ad valorem Sacramenti, eſſe tamen ſeruandum illum, qui præſcribitur in Cæremoniali.

An vnctiones debeant neceſſariò fieri in formam crucis.

Illud nunc quæri poteſt, An hæ vnctiones debeant neceſſariò fieri in formam crucis; quantæ item eſſe debeant. Circa primum ſententia communis & certa eſt, id non eſſe neceſſarium ad valorem Sacramenti, vtrùm autem ſaltem neceſſitate præcepti, maiorem habet difficultatem: nam Syluester; Petrus Ledeſma & Didacus Nugnus apud Dianam ſuprà Tomo 3. Tractatu 4. reſolut. 188. omnino putant fore mortale eam crucem omittere; imò contrariam ſententiam, quæ eſt Suarez, ait ibi Nugnus eſſe falſam & improbabilem. Dicendum tamen cum eodem Suario, Filliucio, Becano, Laymanno, Coninck & Zambrano, quos refert & ſequitur ibi Diana, id non eſſe mortale; quia de eâ cruce faciendâ nullum omnino extat præceptum; conſuetudo autem non videtur ibi tam grauem obligationem induxiſſe, cùm res ſit non tanti momenti, niſi fortè per accidens ſequeretur in præſentibus aliquod graue ſcandalum. Neque in hoc puncto valet argumentum à Confirmatione ad Extremam Vnctionem; Primò, quia ibi ipſa forma, *Signo te ſigno Crucis*, id requirit. Secundò eſt optima congruentia, quòd ibi homines deſtinantur ad defenſionem Fidei Chriſtianæ, ac proinde expediens erat vt cruce ſignarentur; hìc autem neque forma id requirit, vt patet,
21 quia nulla fit mentio de formâ crucis. Infirmus autem vniuerſaliter animatur ad tentationes maximè in aliis materiis periculoſas; & licet diceretur (quod tamen non dicitur) *In nomine Patris, & Filij*, &c. nihil adhuc probaret de eâ neceſſitate, quia id etiam in ipsâ formâ Baptiſmi vt eſſentiale ponitur; inde tamen nihil infertur de neceſſitate ablutionis per modum crucis. Vnde meritò Diana eo loco reprehendit Nognum, quòd ſine vllo ſolido fundamento frequenter taxet tamquam improbabiles ſententias, quæ alioquin ſunt probabiliores. Non conſtat autem ex vllo fundamento adeò illam formam crucis eſſe grauiter præceptam, vt eius omiſſio debeat iudicari ſufficiens ad mortale.

Sufficiátne vna gutta pro qualibet vnctione?

Circa alterum punctum de quantitate vnctionis Filliucius apud Dianam reſolutione 177. putat vnam guttam pro qualibet vnctione non ſufficere, quia ea non videtur poſſe habere rationem vnctionis; Diana verò è contrario ait omnino ſufficere, quia (vt ex Suario & Reginaldo conſtat) ea quantitas olei ſufficit ad vnctionem, quæ in aquâ ſufficit pro Baptiſmo; atqui vnam guttam aquæ pro Baptiſmo ſufficere eſt valdè probabile; ergo & hìc vna gutta olei
ſufficiet. Videtur nihilominùs dubius hærere 22
Diana dum addit, *Sed tu Lector cogita.* Ego ſanè vti dixi vnam guttam aquæ niſi cum motu aliquo locali non videri propriè ablutionem, ita de vnctione dico; quòd enim vna gutta olei tangat manum, non videtur iuxta acceptionem hominum ſufficere, vt dicatur homo vnctus.

Tempore peſtis licitè confertur Extrema Vnctio lamellâ v.g. argenteâ, &c.

Circa modum denique eas vnctiones faciendi dubitari ſolet, an tempore peſtis ob timorem contagionis poſſit Sacerdos vti virgulâ aliquâ oblongâ, ſiue argenteâ, ſiue ligneâ ad inungendum infirmum. Reſpondetur, Omnino id poſſe fieri: ita Suarez ſupponit rem obiter tangens diſput.44. ſect.3. num.20. Eamdem ſententiam defendit etiam Diana Par. 5. Tractatu 3. reſolut.79. & citat Syluium, Chapeauillam, Victorellum, Marchinum, Ioannem Præpoſitum, Barboſam, Mancium; qui vltimus ait ita practicatum à Domino Petro de Marchis Archiepiſcopo Smirnenſi. Ratio eſt, quia interuentu virgulæ illius non impeditur, quo minùs abſolutè dicatur ipſe Sacerdos inungere, ſicut dicitur in Baptiſmo lauare, etiamſi immediatè non tangat aquam, ſed eam ex vaſe infundat ſupra baptizandum. Aliunde autem non fit irreuerentia Sacramento, ſatisfit neceſſitati infirmi, & conſulitur vitæ ipſius Sacerdotis; ergo.

SECTIO TERTIA.

De formâ huius Sacramenti.

Cvm Iacobus Apoſtolus præter vnctionem 23
nihil aliud requirat ex parte Sacerdoris quàm orationem; oratio autem non requirat ex ſe verba vlla exteriora; non videtur etiam neceſſaria vlla ſpecialis forma exterior in verbis conſiſtens. Nihilominùs ex definitione vniuerſali Concilij Florentini de omnibus Sacramentis conſtat requiri etiam pro hoc aliqua verba, ſiue hæc, ſiue illa: de quo vltimo puncto nunc non agimus. Nec obeſt quod obiiciebatur ex Iacobo id non exprimente; nam etiam non expreſſit, quòd Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum; cùm tamen eâ de re inter Catholicos nullum ſit dubium: ratio eſt; quia (vt oſtendimus ſuprâ) non omnia ſunt expreſſa in Scripturâ, quæ ad Sacramenta pertinent: Suarez tamen putat ex Iacobo id probari, cùm loquatur de oratione, quæ ſit ad ſolatium & leuamen infirmi; ad hoc autem requiritur, vt ſit ſenſibilis. Hæc deductio habet ſuam probabilitatem, non tamen eſt ſolida; cùm ea oratio ſæpè fiat in linguâ quam infirmus non intelligit; ac proinde in quâ non poſſit eſſe in ſolatium illius: deinde ſufficiat, ſi dicatur etiam adeò demiſsè, vt ab infirmo non poſſit audiri. Tertiò ordinariè ſunt extra ſe infirmi, & nihil penitus percipiunt. Probatio ergo tota debet reduci ad Eccleſiæ declarationem.

Quænam ſit forma Extremæ Vnctionis; & an ſit eſſentialiter deprecatiua.

Suppoſitâ igitur neceſſitate verborum, quæ- 24
ritur vlteriùs; quæ illa ſint. Eccleſia Romana hac vtitur formâ: *Per hanc ſacram Vnctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum*, &c. Circa quam quæritur Primò, An ſit eſſentiale, formam eſſe per modum deprecationis; an verò

 ſufficiat,

ſufficiat, ſi dicatur aſſertiuè de præſenti, *Vngo te*, ſicut dicitur, *Ego te baptizo*. Albertus, Richardus, Paludanus & Durandus apud Suarez diſput.40. ſect.3. putant omnino ſufficere; quia in Eccleſiâ Mediolanenſi ex ſenſu ſancti Ambroſij ita dicebatur, *Vngo te oleo ſanctificato in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, vt more militis vncti preparatus ad certamen aëreas poſſis ſuperare poteſtates:* ſimilis forma adhibebatur in Eccleſiâ Venetâ. Nihilominùs certa ſententia eſt formam debere eſſe deprecatiuam; quia id videtur ſanctus Iacobus inſinuare per verbum *Oratio fidei, & orent ſuper eum:* ita Bonauentura, Diuus Thomas, Capreolus, Sotus, & alij communiter apud eumdem Suarium ibi num.7. qui tamen fine numeri octaui addit; Si ita dicatur de præſenti, *Vngo te, vt Deus tibi remittat quidquid peccaſti*, fore validam, quia iam ibi continetur oratio. Gaſpar Hurtadus ſuprà difficultate 7. putat id non ſufficere, quia τὸ *vt Deus* non tam ſignificat actualem orationem quàm finem, ad quem Sacerdos ordinat vnctionem: quæ ratio etiam mihi placet. Et ſanè ſi ob illam particulam *vt Deus tibi remittat*, &c. debet cenſeri in eâ formâ contineri deprecatio, etiam id ipſum debuiſſet Suarez admittere in formâ illâ Mediolanenſi; nam τὸ *vt poſſis ſuperare*, &c. etiam videtur denotare petitionem à Deo, vt aſſiſtat ei homini.

25 Quidquid autem de conſequentiâ vtriuſque doctrinæ ſit, clarum eſt ibi non interuenire orationem. Miror etiam, quòd cùm Suarez ſine vllâ dubitatione dicat eam formam eſſe ſufficientem, inſtà tamen num.12. de hoc, *Per iſtam vnctionem parcat tibi Deus*; vel ſi vngendo dicat, *Parcat tibi Deus*, ſubdubitet, an ſit mutatio ſubſtantialis, cùm in his verbis, *Parcat tibi Deus*, longè clariùs contineatur deprecatio, quàm per τὸ *vt tibi Deus remittat*.

Iam autem ad obiectionem ex eâ conſuetudine Venetâ & Mediolanenſi reſpondetur Primò, Vnam vel alteram Eccleſiam priuatam errare poſſe in ſuis ritibus, indeque nihil inferri contra veritatem Catholicam. Secundò dicimus non conſtare, Vtrùm tunc fuêre additæ aliæ preces, quæ propriè fuerint forma eius Sacramenti.

Cur autem Chriſtus pro hoc Sacramento magis quàm pro alio voluerit eſſe orationem, multæ adferuntur congruentiæ, à quibus abſtineo, quia fortaſſe etiam in contrarium poſſent aliæ adferri; ſatis eſt nobis ipſa Chriſti voluntas manifeſtata per Iacobum, & per traditionem Eccleſiæ.

An ſit de eſſentiâ formæ ipſam vnctionem nominare.

Hoc poſito, Secundò quærimus, An ſit de eſſentiâ formæ nominare vnctionem, an verò ſufficiat in actu exercito vngere, & ſimul dicere, *per ſuam piiſſimam miſericordiam*, &c. Suarez eâ ſect.3. num.12. rem breuiter tangens ait omnino eſſe neceſſarium nominare, quia formis Sacramentorum eſſentiale eſt exprimere actionem,
26 ſeu efficaciam Miniſtri. Mihi tamen res hæc valdè videtur dubia; nam in Sacramento Ordinis, quando datur poteſtas conſecrandi, non dicitur in formâ quidquam de contactu calicis & patenæ, ſed abſolutè, *Accipe poteſtatem*, &c. ea ergo propoſitio vniuerſalis, quam aſſumit Suarez, non eſt vera; aliunde autem ex D. Iacobo nihil aliud colligitur, quàm eſſe neceſſariam orationem; de eâ verò reflexâ declaratione materiæ nihil dicitur. Ex Concilio item & vſu Eccleſiæ nihil certi colligitur; quia Concilium æqualiter ponit ea omnia verba: ipſe autem Suarez & multi alij dicunt non eſſe omnia illa neceſſaria. Vnde ergo colligit hic Auctor Florentinum ſentire, magis eſſe neceſſarium τὸ *per hanc ſanctam vnctionem*, quàm τὸ *per ſuam piiſſimam miſericordiam?* Vnde mihi ita dicendum in hoc puncto videtur, non habere nos ſufficiens fundamentum ad docendum ea verba requiri, eſto fortè reipsâ requirantur. Vnde rurſus à fortiori cenſeo, ſi dicatur *Vngo te*, & *Deus tibi parcat*, videri omnino certum eſſe ſufficientem formam, eſto non dicatur *per ſuam piiſſimam miſericordiam*.

In quo puncto iam habemus Patrem Suarium fauentem nobis, qui num.13. benè ait non 27
eſſe vllam rationem, quæ probet eam neceſſitatem. Nam licet D. Thomas in 4.diſtinct.23. quæſt.1. art.3. in ſolutione ad 2. dicat ea eſſe neceſſaria, eò quòd miſericordia reſpiciat miſeriam, ideoque exprimi illa debeat in Sacramento, per quod ſuccurritur infirmi miſeriæ; nihilominùs non eſt neceſſarium vniuerſaliter in formâ Sacramentorum explicare cauſſas efficientes effectus illorum: non ergo eſt de neceſſitate id addere, vt benè idem Suarez ſuprà, & ex eo Diana Par. 3. Tractatu 4. reſolut. 180. citans pro ſe Laymannum, Reginaldum, Filliucium & Coninck; meritòque ibi reprehendit Nugnium, eò quòd dixerit ſententiam Suarij eſſe improbabilem. Et ſanè non video quâ probabilitate Nugnius aſſeruerit eſſe neceſſarium in formis Sacramentorum explicare cauſſam efficientem, cùm certiſſimum ſit ea verba, *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, eſto in eis non dicatur quidquam de cauſſâ efficiente, hoc eſt, de miſericordiâ diuinâ, per quam remittitur peccatum, eſſe ſufficientia. Idem eſt dum conſecro, & dico, *Hoc eſt corpus meum*; nam eſto nihil præmiſerim de Chriſto, poſſum validè conſecrare. Idem eſt etiam in Ordinum collatione. Vt ergo reprehenderet acriter Suarium, debuiſſet hic Auctor melius argumentum habere.

Quamuis autem ea verba eſſentialia non ſint, 28
qui tamen ea omitteret, grauiter peccaret; quia etiam ea, quæ ſunt per modum cæremoniarum ex Eccleſiæ conſuetudine præſcripta in adminiſtratione Sacramentorum, debent integrè ſeruari, maximè ſi adhuc aliqua ratio ſubdubitandi ſit circa illa, an ſit de eſſentiâ Sacramenti, nécne.

Eſt graue peccatum cæremonias præſcriptas in Sacramentorum adminiſtratione ſine neceſſitate omittere.

Vbi obiter noto, Patrem Gaſparem Hurtadum eo Tractatu, difficultate 7. ita docere, eſſe mortale omittere hæc verba, *& ſuam piiſſimam miſericordiam*, vt tamen addat, niſi recipiens admoneatur de periculo nullitatis: quod idem Secundò docet circa repetitionem integræ formæ ad vnctionem cuiuſque ſenſus, addens hæc verba formalia; *At minus eſt neceſſarium neceſſitate præcepti & grauis, quando ſuſcipiens non admonetur de periculo nullitatis.* Circa quæ fateor me non capere, quid iuuet ad vitandum mortale monere tunc ſuſcipientem de periculo nullitatis; etenim vel eſt vrgens neceſſitas ad ea verba omittenda; & tunc nullum erit peccatum ea omittere, ſiue moneatur, ſiue non

non

non moneatur ſuſcipiens, quia (vt ſæpè diximus) in ſimili neceſſitate excuſamur ab vſurpatione materiæ omnino certæ, quando applicamus probabilem: ſi verò nulla eſt neceſſitas, erit ſine dubio mortale non vti præſcriptâ ab Eccleſiâ formâ: id quod maximè locum habet, quando accipitur altera dubia: monitio autem ſuſcipientis nihil valebit ad vitandum periculum faciendi irriti Sacramenti ſine neceſſitate.

29 Hinc autem dico circa illa alia verba, *Quidquid peccaſti*, non eſſe vllo modo ad valorem neceſſaria; tum quia ad intelligendam veram orationem ea non requiruntur; tum quia (iuxta probabilem ſententiam) poteſt adminiſtrari hoc Sacramentum adulto rationis capaci, etiamſi conſter eum nullum peccatum commiſiſſe poſt Baptiſmum; eo autem caſu illa verba potiùs videntur inepta pro tali infirmo: quid enim petitur, vt Deus illi parcat quod non commiſit? De hoc tamen caſu infrà redibit nobis ſermo.

Non eſt eſſentiale formæ Sacræ Vnctionis quinquies eam vel ſæpiùs repetere.

Vltimò hinc deduco non eſſe eſſentiale huic formæ eam quinquies eo modo repetere; tum quia ſuprà diximus probabile eſſe, per vnam vnctionem poſſe perfici Sacramentum hoc; tum quia, eſto eſſent neceſſariæ & eſſentiales omnes quinque vnctiones, non eſt cur non ſufficeret, ſi Sacerdos vngendo omnes ſenſus diceret ſemel, *Per has ſanctas Vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum, auditum*, &c. quia hoc modo æquiualet illis omnibus prioribus; ſicut auditis confeſſionibus multorum dici poteſt, *Ego vos abſoluo*, & in Baptiſmo, *Ego vos baptizo*.

30 *Obiectio.* Obijcies; Quandoquidem vnum peccatum mortale non remittitur ſine aliis omnibus, quomodo per quamlibet vnctionem petitur partialis remiſſio? *Reſponſio prima,* Reſpondeo Primò, Si dicamus Sacramentum hoc non perfici eſſentialiter niſi poſt vltimam vnctionem, non eſſe vllam difficultatem; quia tunc etiamſi petitiones fiant per partes, effectus tamen poſteà totus fit ſimul. Reſpondeo *Secunda.* Secundò; Etiamſi admittamus per primam vnctionem ſtatim dari gratiam; nihil inde abſurdi ſequi; tum quia hoc Sacramentum ex inſtitutione ſuâ non eſt ordinatum ad remiſſionem mortalium, in quibus habet locum illud principium, quòd non remittatur vnum ſine altero, ſed directè ad remiſſionem venialium, quæ non ſemper omnia remittuntur ſimul; tum quia ea petitio non excludit remiſſionem aliorum, ſed declarat, quòd ſit intentum earum petitionum, vt ſcilicet fiat integra remiſſio peccatorum.

SECTIO QVARTA.

De ſubiecto capaci huius Sacramenti.

31 CVM ſubiectum huius Sacramenti magis intrinſecè pertineat ad eius conſtitutionem quàm effectus ipſius, priùs mihi videtur de ſubiecto agendum, deinde verò de effectu, qui iam ſupponit ex integro conſtitutum Sacramentum, quandoquidem ab hoc vt tali procedit. Circa quod ſuppono hominem mortuum non eſſe illius capacem, ſicut nec vllius alterius Sacramenti, quia iam eſt extra viam. Vnde ſi ſit dubium viuámne infirmus, non poterit dari niſi ſub conditione. Suppono etiam non niſi baptizatum eſſe illius capacem, quia (vt ſæpè diximus) Baptiſmus eſt ianua ad omnia alia Sacramenta.

His poſitis Prima difficultas eſt, An infantes ſint illius capaces. Communis ſententia (ſolo excepto Maiore apud Suarez diſp.42. ſect.1.) negat illos eſſe capaces: hanc probat Suarez & alij communiter, eò quòd hoc Sacramentum iuxta Tridentinum ſit completiuum Sacramenti Pœnitentiæ; ergo infantes, qui pœnitentiæ non ſunt capaces, non erunt Extremæ Vnctionis: idque videtur ſuaderi ex verbis Apoſtoli, *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei*. Nec poteſt dici hoc Sacramentum ordinari ad tollendas reliquias Originalis, quæ etiam ſunt in infantibus; hoc inquam dici non poteſt, quia illæ reliquiæ ſolùm ſunt fomes peccati, qui non extinguitur per hoc Sacramentum: nec etiam dici poteſt, quòd detur propter ſanitatem corporalem; nam Sacramenta non ordinantur per ſe ad corporalem effectum, ſed ad ſpiritualem. Hæc tamen ratio meo iudicio valdè eſt debilis; nam cùm hi Auctores adulto capaci rationis admittant poſſe conferri hoc Sacramentum, etiamſi certò conſtet illum numquam nec quidem venialiter peccaſſe, & ille non minùs ſit incapax pœnitentiæ quàm infans; ac prætereà in illo tam ſit otioſa illa forma, *Quidquid peccaſti*, &c. quàm in infantibus; non video quomodò inde poſſit oſtendi repugnare hoc Sacramentum infanti præ illo adulto. Quod enim aliqui ex his Auctoribus videntur tacitè reſpondere, Adultum fuiſſe ſaltem eius effectus capacem, mihi videtur valdè leue; nam proxima capacitas peccati, ſi re ipsâ non peccauit, non facit illum capacem pœnitentiæ; ergo nec Extremæ Vnctionis. Deus item non habet quod remittat ratione proximæ capacitatis, ſed ratione actualis peccati; ergo inde nulla deſumitur differentia. Addendum ergo eſt aliquid ei rationi, ſcilicet infantes nec eſſe capaces eius remiſſionis, neque confortationis ad reſiſtendum tentationibus diaboli in eo morbo, cùm non habeant libertatem ad peccandum, ac proinde ſint omnino incapaces effectus eius Sacramenti, & conſequenter etiam ipſius Sacramenti. Hæc ratio (vt ex terminis conſtat) habet eodem modo locum in perpetuò amentibus; nam longior ætas per accidens eſt ad rem præſentem, cùm moraliter in ordine ad Deum amens ille ſit quaſi infans vnius diei.

Infantes non ſunt ea aces Extremæ Vnctionis, vt neque perpetuò amentes.

32

Communis probatio debilis eſt.

Solidiùs probatur.

33 Secunda difficultas eſt, An neceſſium ſit eum, qui hoc Sacramentum ſuſcipit, habere actu vſum rationis. Aliqui Theologi apud Suarez ſuprà, inter quos eſt D. Thomas, omnino affirmant: fundamentum illorum eſt; quia hoc Sacramentum non confert ſuum effectum niſi mediante motu aliquo bono excitato in ſuſcipiente; huius autem motus incapax eſt qui caret vſu rationis. Et videtur id confirmari ex reſolutione præcedentis dubij, quia in eâ oſtendimus, infantes carentes vſu rationis non eſſe eius Sacramenti capaces; ergo neque erunt amentes. Communiter tamen diſtinguunt Doctores; nam ſi infirmus aliquando habuit vſum rationis, & potuit peccare, etiamſi actu non habeat eum vſum, poteſt hoc Sacramentum ſuſcipere validè; ſi verò perpetuò caruit ratione, dicunt non poſſe illud ſuſcipere (vt ex dictis ſuprà conſtat) diſparitatem eam reddunt; quòd ad effectum huius Sacramenti ſuſcipiendum ſufficiat hominem fuiſſe capacem

An requiratur actualis vſus rationis in ſuſcipiente Sacram. Vnctionem.

pacem peccati actualis & deuotionis, tentationis & reſiſtentiæ, & fiduciæ in Deum: quòd verò hîc & nunc ſit impeditus, ne eos actus poſſit efficere, dicunt eſſe per accidens; neque ideò putant ſequi, etiam perpetuum amentem eſſe illius capacem: etenim hic numquam fuit capax peccati actualis, ergo non indiguit nec indiget vllo modo hoc Sacramento. Confirmatur ex perpetuo vſu Eccleſiæ, quæ maximè ſolet inuare homines hoc Sacramento iam extra ſe planè poſitos.

34 *Communis ratio non conuincit.* Ego tamen putarem rem hanc magis eſſe declarandam, quia multi ita indiſtinctè in hac materiâ loquuntur, vt non videantur poſſe ſatisfacere argumento paulò antè facto. Etenim (vt verum fatear) ego non capio quid faciat de præſenti præcedens capacitas peccandi & habendæ deuotionis, ſi de facto ea potentia non datur; nam quòd de facto non eſt tam nihil poteſt re ipsâ de facto conducere, eſto fuerit anteà, quàm ſi re ipsâ numquam fuiſſet. Oſtendo id hac inſtantiâ etiam ex materiâ Sacramentorum deſumptâ: Ad hoc vt quis ordinetur validè Epiſcopus, requiruntur manus; ponamus duos homines, vnum natum ſine manibus, alterum qui eas habuit; ſunt tamen iam illi abſciſſæ; quis quæſo dicet hunc, ideò quòd eas olim habuerit, eſſe nunc magis capacem hodiernæ Conſecrationis Epiſcopalis quàm alterum, ſi præcisè attendatur ad potentiam efficiendi actus Epiſcopales? Dico, Si præcisè conſideretur potentia; nam ſi aliæ rationes diſparitatis adſint, aliunde etiam erit res decidenda. *Diſtinctiùs explicatur.* Pro quo aduerte, dupliciter poſſe nos concipere caſum noſtræ quæſtionis; Primò, vt ille, qui nunc eſt amens, & olim habuit vſum rationis, ſupponatur etiam ſaltem probabiliter tunc
35 temporis habuiſſe aliquod peccatum. Secundò, ita vt etiam tunc nec quidem venialiter peccauerit: & ad claritatem maiorem, demus per reuelationem conſtare eum tunc non peccaſſe. Hoc poſito dico; Si ponatur eum nunc amentem, olim verò ſui compotem non peccaſſe, tunc iudico, nullo prorſus modo eum fore capacem hîc & nunc Sacramenti Extremæ Vnctionis; & in hoc ſenſu intelligo Suarium ſuprà: ibi enim licet hanc diſtinctionem non faciat, in probatione tamen ſuæ concluſionis videtur ad hoc alludere; ideò enim amentem priùs ſapientem ait validè poſſe recipere hoc Sacramentum, quia fortè indiget hoc Sacramento; cuius effectus primarius eſt ſupplere defectum pœnitentiæ. Hæc autem ratio non habet locum, niſi quatenus poſſumus timere ne adhuc ille ſit in peccato etiam mortali: ſi enim certò conſtaret eum nec venialiter peccaſſe, non poſſet indigere eo Sacramento; neque huc quidquam faceret, quòd hoc Sacramentum ſit completiuum pœnitentiæ; quandoquidem ille homo tunc, eſto eſſet ſibi præſentiſſimus,
36 eſſet omnino incapax pœnitentiæ. Loquitur ergo Suarez iuxta primam noſtram explicationem caſus præſentis; in qua omnino fatemur eum amentem eſſe capacem Extremæ Vnctionis: id quod probatur manifeſtè ratione pro communi ſententiâ paulò antè allatâ, maximè ex vſu Eccleſiæ hoc Sacramentum conferentis etiam his, qui ſunt iam omnino extra ſenſus: etenim quòd ſint extra ſe ex ſtultitiâ, vel ex vi morbi, in ordine ad carendum de facto vſu rationis, omnino eſt per accidens; ac proinde non magis vnus quàm alter eſt capax huius Sacramenti. Ratio verò huius doctrinæ eſt, quia cùm hoc Sacramentum ſit ob duos fines quaſi primarios inſtitutum, etiamſi vnus non habeat hîc & nunc locum, ſi tamen alter habet, eo ipſo poteſt validè applicari. *Sacramentum Vnctionis ob duos fines eſt inſtitutum; quorum alter ſufficit vt licitè conferatur.* Porrò duos eſſe fines manifeſtè conſtat ex ſancto Iacobo: ait enim; *Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei:* ecce finem alterum. Amens, ſeu carens libertate, non eſt capax prioris finis, quia illa alleuiatio debet fieri per motionem actualem contra tentationes diaboli (vt dixit D. Thomas;) qui autem ex libertatis defectu non eſt tunc capax peccati, non eſt etiam huius motionis; eſt tamen capax ſecundi finis: ſi enim habet vel ſola venialia, remitti ei poſſunt, inſuper etiam pœna temporalis illis reſpondens: imò (vt dicemus infrà) ſi ſit in mortali, & habuit attritionẽ anteà, remittentur ei etiã mortalia: ergo eſt capax abſolutè huius Sacramenti.

Obijcies tamen; Ergo peccatum præcedens eſt pars huius Sacramenti, quandoquidem eo ablato & reliquis omnibus manentibus non erit Sacramentum; id quod videtur abſurdum (vt agentes de Pœnitentiâ, an illius pars ſit peccatum, obiter inſinuauimus.) 37 *Obiectio.* Fortaſſe reſpondebis, Poſſe (vt immediatè pòſt dicemus) validum eſſe hoc Sacramentum, ſi homo ſit capax rationis, eſto non peccauerit. *Soluitur.* Sed contrà, quia ſaltem quando non eſt capax rationis, debuit habuiſſe anteà peccatum; ergo eo ſaltem caſu præcedens peccatum erit pars huius Sacramenti; hoc autem etiam videtur durum; ergo. Reſpondeo ex ſolutione immediatè datâ, Non poſſe, niſi ſummùm quando datur hoc Sacramentum amentibus, dici, quòd peccatum præcedens ſit pars illius. Reſponderet Secundò fortaſſe quis eodem ferè modo, quo diximus ſuprà, Eadem peccata non eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ; ita in Extremâ Vnctione ea ſolùm eſſe conditionem ad hoc, vt Deus habeat voluntatem remittendi peccata eius qui vngitur; eam autem voluntatem Dei eſſe partem Sacramenti, ex cuius defectu illud deficit, quando homo, qui numquam peccauit, inungitur.

Replicabis tamen: Hoc Sacramentum validè 38 poteſt conferri ſine effectu gratiæ; ergo poteſt *Replicat.* eſſe validum ſine voluntate illâ Dei de dandâ gratiâ; ergo quando in homine non habente peccatum non eſt Sacramentum Extremæ Vnctionis, plus deeſt quàm illa voluntas Dei; ergo ex ſolo defectu peccati deeſt tunc vera ratio Sacramenti. Reſpondeo, Hac obiectione oſtendi inſtantiam è Pœnitentiâ non eſſe bonam, *Soluitur.* quia ibi non datur Sacramentum validum & informe (vt diximus ſuo loco;) ideoque in eo Sacramento poſſumus optimè per voluntatem Dei de remittendo peccato explicare totam difficultatem propoſitam: id quod non habet locum in Extremâ Vnctione ob rationem immediatè allatam. *An aliquando peccatum præteritum ſit pars Sacramenti Extremæ Vnctionis.* Vnde videtur mihi vix poſſe explicari, quomodo in eo caſu, quo homini carenti vſu rationis datur Extrema Vnctio validè, dicenda non ſit prætetitio peccati pars eius Sacramenti. Neque video in hoc vllum abſurdum, quidquid ſit circa Sacramentum Pœnitentiæ.

39 *Poteſt Extrema Vnctio conferri* Secundò principaliter dico è contrario, Si quis habeat vſum rationis, eſto nullum omnino

peccatum

homini nullum peccatum habenti, modò ſit capax illius.

peccatum commiſerit, eſſe capacem huius Sacramenti. Pro quâ ſententiâ Diaox Par.5. Tractatu 3 reſolut.86. refert Molfeſium, Ludouicum à Sancto Ioanne, Mercerum & Ioannem Præpoſitum, quos ipſe etiam ſequitur. Ratio autem eſt facilis ex dictis; nam ille homo eſto non habeat vllas reliquias peccati, vel peccata, quæ debeant remitti, ideoque non ſit capax vnius finis, ad quem hoc Sacramentum ordinatur; eſt tamen capax alterius in ordine ad reſiſtendum tunc temporis tentationibus diaboli, & ad vitanda peccata noua, quę circa eam horam maximè ſunt periculoſa, quia minus temporis reſtat ad agendam pœnitentiam, ſi homo illis tentationibus ſuccumbat.

Vbi aduerto, hanc noſtram ſententiam minùs benè probari à Ludouico de Sancto Ioanne apud Dianam ex eo, quòd hoc Sacramentum tollat reliquias peccati Originalis, nempe hebetudinem ad bonum, & facilitatem ad malum; Etenim, vt ſuprà dixi, has reliquias non tolli per hoc Sacramentum, ſed ſolùm confortari hominem per inſpirationem & auxilia actualia ad reſiſtendum diabolo, eſto non ſit extinctus fomes peccati.

40 Hac occaſione poteſt quæri, Vtrùm Beatiſſima Virgo fuerit huius Sacramenti capax, cùm nec peccauerit, nec indiguerit eis auxilijs. Reſpondeo tamen cum Suario, Fuiſſe capacem, & inſuper probabiliter de facto illud ſuſcepiſſe: etenim licet ad peccati extinctionem non potuerit illud ſuſcipere, potuit tamen pro eis auxilijs; nam etiam indiguit gratiâ Dei & auxilijs diuinis ad reſiſtendum tentationibus, & ad tolerandam per actum ſupernaturalem mortem; potuit autem Deus moueri, ſaltem partialiter, intuitu huius Sacramenti ab ipsâ ſuſcepti ad hæc auxilia illi conferenda: quia verò illa non eſt mortua vi morbi, & hoc Sacramentum non niſi ex infirmitate moribundis applicari poteſt; maior eſt difficultas, vtrùm illud potuerit ſuſcipere. Benè tamen reſpondet Suarez, Eam mortuam ex debilitate naturæ, vti mori ſolent aliquando ſine ſpeciali morbo homines maximè ſenes, quibus ſine dubio poteſt hoc Sacramentum applicari.

Probabile eſt Beatiſſimam Virginem ſuſcepiſſe Extremam Vnctionem.

Dices adhuc; Quâ veritate potuit tunc illi dici, *Indulgeat tibi Deus, quidquid peccaſti per auditum*, &c. Hæc obiectio habet etiam locum in caſu noſtræ prioris concluſionis de homine rationis compote, de quo conſtaret, quòd nunquam peccaſſet: propter illam Didacus, Nunnus, & Ioannes Sancius apud Dianam Par.3. Tractatu 4. reſolut.181. omnino iudicant puero, de quo conſtaret Parocho ex confeſſione, quòd nunquam peccaſſet, non poſſe adminiſtrari hoc Sacramentum; & eodem modo dicent de eo, qui in fine vitæ morbo graui laborans baptizaretur, cùm tunc non haberet vlla peccata poſt Baptiſmum.
41 Nihilominùs tamen ſtandum eſt noſtrâ reſolutione, quam ibi Secundò defendit idem Diana, citans prætereà pro illâ Suarium, Villalobos, Reginaldum, Perignianum, Filliucium, Coniock & Henriquez: eamdem etiam tenet Gaſpar Hurtadus contra Vaſquez, citans pro ſe Bonauenturam, in Tractatu de Extremâ Vnctione, difficultate 10. Ad argumentum ergo reſpondemus Primò, Ex Apoſtolo Iacobo conſtare, remiſſionem peccati non eſſe adæquatum & abſolutum finem huius Sacramenti; ideò ſolùm conditionaliter dixit, *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Dico ergo circa Beatiſſimam Virginem potuiſſe aliam formam vſurpari ab Apoſtolis, quia iam dixi ſolam orationem eſſe eſſentialem, eſto nihil dicatur de remiſſione peccati; hanc enim formam in indiuiduo (quâ vtitur Eccleſia) probabiliſſimum eſt ab eâ eſſe determinatam, cùm potuiſſet orationem aliam aſſignare, vt dixi ſuprà. Vniuerſaliter autem reſpondeo, Verba illa, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. habere ſimilem ſenſum verbis abſolutionis, quando iam per contritionem aut per priorem confeſſionem ſupponitur remiſſum peccatum; hoc eſt, *Donet tibi Deus gratiam ex ſe remiſſiuam peccati ſi illud habes, & ſimul confortatiuam ad reſiſtendum fortiter tentationibus diaboli*, &c. Vi- 42
deo contra hanc ſolutionem obijci poſſe quòd ex Cardinali de Lugo tetigimus circa formam abſolutionis, ſcilicet verba in Sacramentis debere retinere ſuam ſignificationem naturalem; horum autem, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. non eſſe naturalem ſenſum, *Infundat tibi Deus gratiam.* Huic tamen obiectioni reſpondendum prout ibi reſpondimus, Etiam eſſe naturalem eam ſignificationem; nam offenſam condonare etiam in naturali & communi ſignificatione denotat recipere in gratiam; quòd autem ea gratia ſit habitualis, vel actualis, non eſt neceſſum, vt ea verba ex ſe ſignificent clarè.

An potuerit forma ordinaria vnctionis vſurpari pro Beatiſſimâ Virgine.

Hinc denique dico, Si in pueris ſit dubium, vtrùm iam venerint ad vſum rationis, conferendum eis hoc Sacramentum ſub conditione; ſicut ei, de quo dubitatur an adhuc viuat, iuxta dicta ſuprà. Et hæc de ſubiecto validè capaci.

Quando dubitatur an infans vtatur ratione, poteſt conditio addi in collatione Sacræ Vnctionis.

SECTIO QVINTA.

Quid aliud requiratur ex parte ſubiecti pro hoc Sacramento.

PRIMÒ quidem de diſpoſitione morali agendum, circa quam attendendum eſt, vt, quoad fieri poſſit, præmittatur confeſſio, ſi infirmus habeat mortalis conſcientiam: nam licet in rigore ex ſe ſufficiat contritio ad ſuſcipienda licitè omnia Sacramenta, exceptâ Euchariſtiâ, vt alibi dictum eſt; cùm tamen in eo periculo mortis obliget præceptum confeſſionis, æquum eſt, vt præmittatur ante hoc Sacramentum; ſi tamen ob aliquam cauſam à confeſſione excuſatur, deberet contritione præmiſſâ illud ſuſcipere, niſi ignorantia adſit, quâ à contritione excuſetur, & ſolùm habeat attritionem. Hinc fit, vt ſi aliquis in mortali actuali exiſtens incidat in amentiam, aut ſenſus ita amittat, vt non poſſit probabiliter iudicari habuiſſe ſaltem attritionem, non debeat ei conferri hoc Sacramentum; quia eſſet planè eo indignus, & ſine vllâ vtilitate ei conferretur. In quo puncto omnes omnino conueniunt. 43

Extrema Vnctio non debet conferri homini, quem conſtat eſſe in actuali mortali peccato.

44 Idem autem eſſet dicendum, ſi quis immediatè ante amiſſum vſum rationis dixiſſet, Se nolle vllo modo hoc Sacramentum ſuſcipere; ſiue enim in hac voluntate peccauerit mortaliter, ſiue non (de quo infrà) tunc inualidè illud conferretur; quia adultus poſitiuè reſiſtens ſuſceptioni alicuius Sacramenti non eſt eius capax validè, multò autem minùs vtiliter.

Nec illi, qui immediatè ante amiſſum vſum rationis poſitiuè noluit inungi.

Secundò aduertendum; Si amens ſit furioſus, & aliunde

& aliunde iuxta dicta cenſeatur capax huius Sacramenti, debere eum ligari, vt poſſit ei conferri.

Tertiò obſeruandum, Vt non expectetur cum hoc Sacramento, quouſque homo ſit extra ſe, ſed debere dari, quando infirmus poteſt ſe ad illud diſponere, & cum maiori fructu illud ſuſcipere.

Obiectio. Dices contra datam doctrinam: Adulto non poteſt conferri Sacramentum ſine poſitiuâ voluntate ipſius; ergo infirmus, qui illud non petijt, non erit etiam eius capax. *Reſponſio.* Reſpondeo, Ad Sacramenti ſuſceptionem ſufficere quòd ſaltem habitualiter ſit voluntarium; hoc autem præſumitur de quolibet Catholico reſpectu huius Sacramenti; quia cùm in illo non ſit vllum ſpeciale onus aut moleſtia, & aliunde magna ſit eius vtilitas, omnis, qui poſitiuè illud non reſpuit, cenſetur voluntariè illud velle ſuſcipere. de quo egi Tomo 7. tractans de voluntate ad Eucharistiam ſuſcipiendam neceſſariâ; vbi oſtendi in adultis ad Baptiſmum, Ordinem, Matrimonium & confeſſionem eſſe neceſſariam voluntatem poſitiuam, quia ſunt Sacramenta, quæ aut mutationem ſtatus, aut Religionis, aut onera alioquin grauia ſibi habent annexa: id quod in Eucharistiâ, Confirmatione & Extremâ Vnctione non reperitur.

Secundò obijcies; Si quis ſciat ſe tantùm eſſe

45 *Obiectio ſecunda.* attritum, non poteſt licitè ſuſcipere hoc Sacramentum; ergo neque Sacerdos ſciens alterum non eſſe niſi attritum poterit illud ei conferre. *Reſponſio.* Reſpondeo negando conſequentiam, quia ipſe ſuſcipiens tenetur elicere contritionem; at Sacerdos conferens Sacramentum, ſi iam non poſſit meliùs diſponere infirmum, cùm eo ipſo ceſſet in infirmo obligatio maioris diſpoſitionis, poterit illud tunc ei conferre, quando videt, aut probabiliter ſuſpicatur, infirmum habere illam diſpoſitionem, quæ eſt ſufficiens ad hoc, vt illud Sacramentum gratiam cauſſet, & eum hominem liberet ab æternâ damnatione.

Circa diſpoſitionem quaſi phyſicam ex parte ſubiecti requiſitam certiſſimum eſt apud omnes, non quemcumque de vitâ periclitantem, vti reos, pugnantes in bello, &c. eſſe huius Sacramenti capaces, ſed debere illud periculum eſſe ratione morbi, aut (vt paulò ſuperiùs inſinuaui) ex naturâ ipſâ ob ſummam debilitatem proximè ad mortem accedente.

Quanta morbi grauitas requiratur, vt licitè conferatur Extrema Vnctio. Circa grauitatem autem morbi maior eſt difficultas; nam ſanctus Iacobus non aliud videtur requirere, quàm quòd infirmetur quis; vtrùm autem debeat iam periclitari de vitâ, non explicat. Video Patrem Suarez ex verbo Græco, quod pænè deficientem ſignificat, probare velle, à ſancto Iacobo ſolùm fuiſſe actum de morbo grauiter periculoſo: id quod probat Secundò ex eo, quòd dicat idem Apoſtolus, *Et oratio fidei ſaluabit infirmum*; ſupponit ergo infirmum de ſalute periclitari: probat id Tertiò, quia additur, *Et alleuiabit eum Dominus*; ergo ſupponitur eſſe

46 grauiter infirmus. Hæ tamen probationes non videntur mihi ſufficientes: non prima; quia ad faciendum dogma fidei non eſt recurrendum niſi ad vulgatam: non ſecunda & tertia; nam eſto non ſit annexum periculum vitæ alicui morbo, habet locum in omni rigore, quòd oratio fidei eum ſaluet; habere etiam locum poteſt ea alleuiatio periculi, quia ablatio doloris cuiuſlibet, eſto non periculoſi, eſt in omni rigore vera alleuiatio; vt ſi quis alterum liberet à podagricis doloribus, à febribus quartanis, à calculo & aliis morbis moleſtiſſimis, eſto periculoſi non ſint, profectò meritiſſimè dicetur alleuiaſſe infirmum. Tridentinum etiam videtur ſupponere, dari illud poſſe omnibus infirmis; dum enim ait, *Illis præſertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti videantur*, ſupponere videtur, etiam poſſe dari his, qui non ſunt in eo periculo: hoc enim denotat illa particula *præſertim*. Reſpondeo; Vti in materiâ Sacramentorum habemus multa, quæ ex traditione tantùm nouimus, eſto in Scripturâ ea non contineantur claré, ita circa hunc ſtatum morbi pro vnctione requiſitum ex perpetuâ Eccleſiæ traditione & vſu conſtanti ſcimus non poſſe conferri hoc Sacramentum, niſi morbus conſtituat hominem planè in vitæ periculo. *Reſolutio quæſtionis.* Et Florentinum expreſſè ait non debere illud conferri niſi infirmo, de cuius morte timetur. Vnde dicere de aliquo, quòd iam acceperit Extremam Vnctionem, apud omnes Catholicos eſt idem ac dicere, vix vllam eſſe de vitâ illius

ſpem. Et ſanè (vt benè notauit Suarius) ſi ex 47
Chriſti inſtitutione nobis per traditionem manifeſtatâ non ſupponeremus graue hoc periculum requiri, non eſſet, cur alij infirmi priuarentur maximâ vtilitate, quæ in hoc Sacramento eſſe poteſt. Ad locum obiectum ex Tridentino reſpondeo, Illam particulam *præſertim* ibi non eſſe poſitam ad admittendum non periclitantem de vitâ; ſolùm enim dicit, *His præſertim qui in exitu vitæ conſtituti videntur*: poſſunt autem infirmi de vitâ periclitari, eſto non ſint iam planè in exitu illius conſtituti: debet igitur morbus eſſe talis, vt infirmum in graui vitæ periculo & proximo conſtituat.

An durante eodem morbo poſſit iterari Vnctio ſacra: Secundò quæritur, An intra eumdem morbum poſſit hoc Sacramentum iterari. Reſpondetur communiter, Durante eodem periculo vitæ non poſſe: quòd ſi tamen ita remiſerit vis morbi, vt euaſiſſe iudicetur infirmus, licet non ſit omnino ſanatus, iterumque incidat in vicinum periculum, poſſe ſecundò inungi. Vbi adhuc noua quæſtio eſſe poteſt, An ita non poſſit bis dari intra idem periculum, vt id ſit ſolùm illicitum; an verò ita, vt ſit etiam inualidum, ſeu irritum Sacramentum, ex defectu capacitatis in ſubie-

cto. Reſpondeo, Rem eſſe omnino incertam, 48
quia de hoc puncto nihil Concilia definierunt; & potuit Chriſtus rem vtroque modo ſtatuere. Si tamen ex vſu Eccleſiæ diſcurrere velimus, deberemus planè dicere, fore omnino inualidum tale ſecundum Sacramentum; *Probabilius eſt fore inualidam iterationem intra eumdem continuatum morbum.* nam ſi fructuosè poſſet repeti ſicut Euchariſtia, cur quæſo Eccleſia prohibuiſſet id fieri? certè ſi Euchariſtia, quæ maiorem longè reuerentiam & præparationem requirit, poteſt ſingulis diebus ſuſcipi, faciliùs deberet permittere frequentari hoc Sacramentum ab infirmis ob magnum ſolatium & neceſſitatem eorum; ergo ſupponit Eccleſia non poſſe tunc validè conferri ſecundò & tertiò. Huius autem rei (vt in ſimilibus punctis diximus) non poteſt melior ratio reddi quàm voluntas Chriſti; nam ſpectatis ſecundùm rationem moralem principiis intrinſecis, vix vlla apparet ratio, cur Euchariſtia poſſit repeti, non verò hoc Sacramentum; quandoquidem durante etiam eodem

periculo

periculo vitæ poteſt homo noua peccata committere, & pro nouis occurrentibus periculis indigere nouis auxiliis: id ergo totum vnicè reducendum eſt in voluntatem Chriſti Domini cognitam, vt dixi, ſaltem probabiliter ex Eccleſiæ traditione aut vſu.

49 Circa partes verò ipſas corporis, in quibus facienda eſt vnctio, diximus iam ſuprà agentes de numero vnctionum, debere eſſe quinque propter quinque ſenſus; non tamen id videri eſſe omnino neceſſarium ad valorem Sacramenti. Dubitari tamen poteſt, vtrùm ſi vnctio fieret in aliâ parte corporis, v. g. in fronte, adhuc eſſet validum Sacramentum, eſto illicitè id fieret. Reſpondeo; Licet ex beato Iacobo nihil hac de re, vti nec de numero vnctionum, colligatur, probabile tamen eſſe, debere fieri in aliquo ex ſenſibus: ita enim ſemper Eccleſia tradidit; quia tamen diximus etiam eſſe probabile, ſufficere in vnâ ſolâ parte, & quælibet pars corporis poteſt vſurpari in rigore pro tactu fortè non minùs quàm manus, mihi eſt valdè dubium, an non validè poſſit conferri inungendo frontem, & dicendo, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus*, &c. Quomodo autem ei, qui perpetuò cæcus aut ſurdus fuit, dici poſſit, *Quidquid peccaſti per viſum & auditum*, explicatum ferè eſt ſuprà, vbi oſtendi ſenſum illorum verborum eſſe, *Infundat tibi Deus gratiam*, &c. quoad peccata autem actualia conditionaliter id dicitur, *Si ea habes*. Quòd ſi fortè careat quis manibus, iam diximus illum vngendum in brachiis, aut ſi & his, in vicinioribus partibus.

An eſſet valida vnctio in ſolâ fronte v. g. vel ſimili aliâ parte corporis.

Obiicies: Qui caret manibus non poteſt conſecrari Sacerdos; ergo neque poterit recipere hoc Sacramentum. Reſpondeo negando conſequentiam; quia ille eſt incapax ad celebrandum Sacrum, ad quod primariò Ordo confertur; at Extrema Vnctio non datur ob efficiendum aliquid per manus, ſed ad remiſſionem peccatorum, & reſiſtendum tentationibus: quæ dum locum habent etiam in eo qui caret vno aut altero ſenſu.

Obiectio.

Reſponſio.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

De cauſsâ efficiente & effectu huius Sacramenti.

SECTIO PRIMA.

De Miniſtro illius.

1 CIRCA Miniſtrum huius Sacramenti, ſeu circa cauſſam efficientem, in primis certum eſt ſolum Sacerdotem ſeu Presbyterum poſſe illud conferre: ita clarè colligitur ex verbis ſancti Iacobi & perpetuo ſenſu totius Eccleſiæ. Ratio autem à priori non poteſt alia eſſe quàm ipſa Chriſti Domini inſtitutio: congruentias verò, cur non debuerit hoc reſeruari Epiſcopis, vide apud Suarium diſput. 43. ſect. 1. Res eſt ſatis facilis; eſſet enim Epiſcopis moraliter id impoſſibile, imò phyſicè, quia in vno magno Epiſcopatu non poſſent aſſiſtere ſimul morientibus in diſtantiſſimis locis.

Secundò eſt certum nullâ de cauſsâ poſſe alteri quàm Sacerdoti conferri adminiſtrationem huius Sacramenti; ſicuti neque Euchariſtia, aut Pœnitentiæ Sacramentum confici poteſt niſi à Presbytero; quia neque Apoſtolus neque Concilia vllam faciunt exceptionem, ſed ſimpliciter Sacerdotem dicunt eſſe Miniſtrum, licet hæretici (vt vidimus ſuprà) dicant Presbyterum tantùm ſignificare apud Apoſtolum Seniorem; iam enim ſuprà diximus id eſſe planè contra ſenſum perpetuum totius Eccleſiæ, quæ nihil aliud vmquam per Presbyteros quàm veros Sacerdotes intellexit.

Solus & omnis Sacerdos eſt Miniſter Extremæ Vnctionis.

Tertiò certum eſt ad validè illud conferendum non requiri vllam iuriſdictionem vltra Sacerdotium; non enim eius adminiſtratio eſt actus iuriſdictionis, ſicut eſt abſolutio à peccatis: poteſt ergo quoad hoc validè conferri à quocumque Sacerdote, vti Ordo & Confirmatio poſſunt validè à quocumque Epiſcopo; & Euchariſtia

poteſt à quocumque Sacerdote confici. Hoc ſuppoſito varia poſſunt nunc in dubium verti.

SVBSECTIO PRIMA.

Quid requiratur ex parte Sacerdotis, vt licitè adminiſtret hoc Sacramentum.

CIRCA quod in omnium ſententiâ Primò requiritur iuriſdictio vel ordinaria vel delegata, vti requiritur ad conficienda licitè ferè omnia alia Sacramenta; nam neque Baptiſmus licitè confertur niſi à proprio Parocho; nec Confirmatio & Ordo, niſi à proprio Epiſcopo, &c. Eccleſia enim ob iuſtiſſimas cauſſas adminiſtrationem Sacramentorum per ſe annexuit officio Paſtoris proprij. Excipitur tamen ab hac regulâ caſus neceſſitatis, quo infirmus periclitatur, & non adeſt proprius Parochus, aut non poteſt, vel certè non vult; quia tunc Eccleſia in fauorem infirmi, ne priuetur hoc Sacramento, quod valdè eſt vtile, & aliquando poteſt eſſe infirmo ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem; vti pro eâdem horâ dedit omnibus Sacerdotibus poteſtatem abſoluendi, ita & conferendi hoc Sacramentum. Quæ doctrina etiam habet locum in Sacerdote Religioſo; etiamſi hoc vltimum neget Gauantus apud Dianam Par. 5. Tractatu 3. reſolut. 82. vbi ipſe noſtram ſententiam tenet, quæ etiam ferè ab omnibus defenditur; citatque ibi pro illâ Suarium, Henriquez, Granadum, Sotum, Ioannem Præpoſitum, & Antonium Fernandez. Vbi aduertendum, extra caſum neceſſitatis Sacerdotem dantem Extremam Vnctionem ſine licentiâ Parochi peccare grauiter, non tamen incurſurum excommunicationem (vt aliqui putant) niſi ſit Religioſus; quia Clementina 1. *de Priuilegiis*, vbi ea excommunicatio imponitur, non agit niſi de Religioſis. In 2

Ad licitè conferendam Sacram Vnctionem requiritur iuriſdictio, niſi ſit grauis neceſſitas.

Conferens vnctionem ſine licentiâ Parochi extra neceſſitatem excommunicatur, ſi eſt Religioſus; ſecus ſi non eſt.

 his

his autem pœnis non debet lex trahi ad alium caſum ob rationis ſimilitudinem, vt Suarez benè docet, citans pro ſe Caietanum & Sotum diſput. 44. ſect. 2. quem etiam ſequitur Diana ſuprà referens pro eâdem doctrinâ Andream, Victorellum.

An excommunicatus, ſuſpenſus, &c. validè conferat Sacram Vnctionem.

3 Secundò poteſt quæri, An requiratur ne Sacerdos ſit nominatus excommunicatus, aut ſuſpenſus. Pater Suarez ſuprà num. 6. ait excommunicatum non poſſe, ſuſpenſum verò poſſe; quia ſuſpenſio non priuat actu Ordinis. Diana hanc eamdem quæſtionem eodem planè Tractatu 3 diſcutit bis, tum reſolut. 81. tum reſolut. 89. in priori referens ſententiam Suarij ait illam non eſſe ſolidam; quia ſuſpenſio vel eſt totalis, & tunc prohibet etiam exercitium Ordinis, ac proinde Sacerdos ſuſpenſus non magis quàm excommunicatus poterit adminiſtrare hoc Sacramentum: ſi autem ſuſpenſio tantùm eſt à beneficio vel iuriſdictione, tunc etiam nominatim ſuſpenſus poterit hoc Sacramentum adminiſtrare, quia ſuſpenſio à iuriſdictione ſolùm prohibet actus qui ſunt intrinſecè iuriſdictionis, non verò qui ſunt ſolius Ordinis, etiamſi requirant in Paſtore iuriſdictionem ad hoc vt licitè exerceantur. Vnde concludit, Quo caſu ſuſpenſus ab Ordine poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare, poſſe etiam excommunicatum.

Ego tamen, vt verum fatear, non video quare Diana reiiciat Suarium; hic enim nihil dixit de nominatim & non nominatim ſuſpenſo, ſed abſolutè dedit doctrinam veram, quam & Diana ipſe in hac ipsâ impugnatione defendit, ſcilicet ſuſpenſionem non ſemper prohibere actum Ordinis. Vnde rectè dixit Suarez non eſſe eamdem rationem de ſuſpenſo, quæ eſt de nominatim excommunicato; quia excommunicatus nominatim excluditur tam ab Ordinis quàm à iuriſdictionis actu. Quidquid verò de hoc puncto ſit, Pater Suarez putat etiam in caſu neceſſitatis nominatim excommunicatum non poſſe hoc Sacramentum conferre; quia videmus quòd Eccleſia prohibeat tempore interdicti dari aut ſuſcipi hoc Sacramentum; ergo non adeò cenſet illud neceſſarium, vt permittat miniſtrari ab excommunicato: poterit ergo tunc Parochus excommunicatus dare alteri licentiam, quia id potiùs eſt permittere vt alter adminiſtret. Addit autem Suarez hæc fuſiùs à ſe tractanda in materiâ

4 de Cenſuris; vbi tamen rem valdè obiter tangit diſput. 11. ſect. 1. num. 23. & potiùs contrariam reſolutionem tradit; ait enim, omnino licere, caſu quo nullus alius adſit Sacerdos; quia poteſt pendere æterna ſalus infirmi à ſuſceptione huius Sacramenti. Obiecerat autem ſibi caput *Quod in te*, de Pœnitentiâ & remiſſione, in quo prohibetur dari hoc Sacramentum tempore interdicti; non tamen quidquam ad hoc reſpondit: & ſanè cùm eodem Tomo 5. de Cenſuris diſput. 33. ſect. 1. num. 38. benè oſtenderit, à prohibitione eo capite factâ non excuſari ob periculum vitæ: ait enim, & quidem valdè benè; Cùm hoc Sacramentum non conferatur niſi de vitâ periclitantibus, eo ipſo quòd prohibeat Pontifex illud dari tempore interdicti, abſolutè prohibet illud, licet infirmus ſit moriturus ſine illo: cùm inquam hæc benè doceat Suarez, in præſenti autem Tomo 4. dicat non eſſe minorem rationem prohibendi, ne illud concedatur ab excommunicato nominato, quàm ne concedatur tempore interdicti, omnino debuiſſet vel aſſignare diſparitatem, vel idem dicere in vtroque caſu; videtur ergo duplici ex capite non diſcurriſſe conſtanter in hoc puncto.

P. Suarez in hac re varius.

Ioannes Præpoſitus, quem refert & ſequitur Diana citatâ reſolutione, putat poſſe tunc ab excommunicato conferri hoc Sacramentum: verùm etiam non reſpondet obiectioni ex Patre Suario poſitæ, quæ ſine dubio non caret graui difficultate, quam ego ſic adhuc vrgeo: Nam tempore interdicti non ſolùm priuantur hoc Sacramento illi, qui fuêre cauſſa interdicti, ſed etiam qui nullam omnino ei cauſſam dedêre, & ſunt alioquin innocentes; quo caſu poſſet illud adminiſtrari & à legitimo Miniſtro nullo vinculo ligato, & perſonæ innocenti; in quâ adminiſtratione non videtur eſſe indecentia vlla (loquor ſeclusâ eâ prohibitione) prout eſt in eo, quòd adminiſtretur ab excommunicato nominato: aliunde autem quoad neceſſitatem infirmi eadem eſt ratio in vtroque caſu, cùm eodem modo moriatur ſine illo Sacramento, & poſſit de ſalute æternâ periclitari ob eius defectum; ergo. Fortaſſe aliquis reſponderet, Leges, & maximè odioſas, non poſſe ob paritatem rationis extendi ad caſus, de quibus non loquuntur expreſſè, ideoque inſtantiam illam non conuincere. Contrà tamen adhuc vrget difficultas; quia argumentum Suarez non eſt hoc modo formandum: *In primo caſu prohibetur, ergo in ſecundo*; hoc enim modo, ob immediatè dicta, ſine dubio non eſſet bona deductio; debet ergo aliter formari: Excommunicatus nominatus per ſe eſt incapax adminiſtrandi omnia Sacramenta; quòd autem Eccleſia diſpenſet cum illo in Extremâ Vnctione; non poteſt probari niſi ex præſumptione ob neceſſitatem moribundi: atqui hæc præſumptio non eſt vllo modo ſolida, cùm non obſtante totâ eâ neceſſitate infirmi non permittat Eccleſia tempore interdicti conferri hoc Sacramentum; ergo caremus fundamento ad dicendum, quòd Eccleſia concedat facultatem eis excommunicatis illud adminiſtrandi: ſi hoc modo formetur argumentum Suarij, ſine dubio eſt valdè bonum. 5

Iudico tamen adhuc poſſe probabiliter defendi eam ſententiam Patris Præpoſiti; quam etiam eo ſecundo loco defendit idem Suarez; vbi etiam ait eam eſſe ex mente ferè omnium Doctorum ob illam neceſſitatem infirmi. Ad inſtantiam autem ex interdicto, quæ nos valdè vexat, poteſt reſponderi Primò, Interdictum maximè reſpicere perſonas, quæ ſuſcepturæ ſunt Sacramentum illud; ponitur enim in odium, vt ſic dicam, eius communitatis: & licet hic aut ille cauſſam non dederit, lex tamen illa generalis noluit facere diſtinctionem vllam: at quando infirmus habet ius ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum, æquum fuit in gratiam ipſius facere facultatem Sacerdoti excommunicato, ne infirmi ſentiant damnum ob culpam Miniſtri. Secundò reſponderi poteſt, Nobis aliunde conſtare, etiam excommunicatum nominatim poſſe 6

Reſoluitur quæſtio pro parte aſſerente tamquam probabiliore, & reſpondetur ad cap. Quod in te de Pæn. & rem.

ob

ob neceſſitatem tertiæ perſonæ adminiſtrare Sacramenta; nam confeſſionem audire poteſt eius qui de vitâ periclitatur, poteſt in multorum ſententiâ Euchariſtiam dare, &c. ergo cùm non ſit expreſſa lex, quæ excipiat Extremam Vnctionem ab hac regulâ; nam ab alterâ de interdicto, vtpote in diuerſo caſu loquente, non licet argumentum trahere ad noſtrum caſum (vt diximus;) ſatis benè poſſumus inferre, Etiam licere circa Extremam Vnctionem.

An tempore interdicti licitè conferatur Sacra Vnctio.

7 Aduerte, Dianam eo Tractatu 3. reſolut. 89. non ſolùm defendere ſententiam Suarez & noſtram de Sacerdote excommunicato, ſed etiam putare, tempore interdicti poſſe adminiſtrari Sacramentum hoc: pro quâ doctrinâ citat Trullenck in Expoſitione Bullæ Cruciatæ; ad textum verò ex Innocentio in contrarium, de quo ſuprà, nihil penitus reſpondet. Ego Trullenck non poſſum videre, cùm tamen id doceat, dum Bullam Cruciatæ explicat, & de tam efficaci textu in contrarium nihil omnino dicat, ſuſpicor eum Auctorem id præcisè admittere pro his qui habent Bullam; quia in eâ conceduntur magna priuilegia in hoc puncto. Quidquid tamen eâ de re ſit, quamdiù textus ille non explicatur, non videtur nobis liberum contra illum tantam facere licentiam; iam enim oſtendi ex Patre Suario, cùm aliàs non conferatur hoc Sacramentum niſi in caſu extremi periculi vitæ; & nihilominùs Pontifex omnino prohibeat illud adminiſtrari tempore interdicti, non poſſe nos probabiliter, per eam neceſſitatem infirmi interpretari in contrarium ipſius Pontificis voluntatem.

Sententia Dianæ aſſerens cum limitatione probabilis reputatur.

Video eumdem Dianam Tertiò eumdem caſum tractantem Tomo 3. Tractatu 4. reſolut. 171. vbi ait hanc ſuam ſententiam à Zambrano reputari probabilem, & præterea citari ab eodem Henriquez; multos item alios viros doctos à ſe conſultos idem ſentire: ibique tandem reſpondet ad obiectionem factam ex eo textu; aitque illum intelligendum in caſibus ordinariis, quando infirmus confeſſus eſt, & communicauit; ideóque non cenſetur indigere pro ſuâ ſalute eo Sacramento; vel certè quando commodè poteſt adiri iudex, qui interdictum poſuit, vt det licentiam; concluditque eam ſententiam in fauorem animarum omnino eſſe amplectendam, & impellit Parochos, eiſque conſulit, vt in praxi illam teneant.

8 Ego quidem, ſaltem ob auctoritatem, cenſeo etiam illam probabilem; ſtando tamen ratione non videtur mihi ſufficienter ad textum illum eſſe reſponſum; quia non eſt extraordinarius, ſed valdè ordinarius & frequens caſus, infirmari aliquem repentè, & fieri ita extra ſenſus, vt non poſſit confiteri, poſſit tamen accipere hoc Sacramentum; & tamen ſine vllâ exceptione vniuerſaliter id prohibet Pontifex; non poteſt ergo explicari quaſi per caſum non præuiſum ab ipſo Pontifice. Quod item dicebatur, intelligendam eam prohibitionem pro loco vbi abeſt iudex, nec facilè poteſt adiri, vt diſpenſet, mihi videtur difficile; quia aliquandò imponitur interdictum in vno Epiſcopatu, vbi valdè difficile eſt pro omnibus eo tempore grauiter ægrotantibus adire iudicem; ſæpè item imponitur à iudice abſente: Pontifex autem abſolutè prohibet dari eo tempore hoc Sacramentum; ergo comprehendit omnes hos caſus; nam lex, quæ ſine exceptione traditur, minimùm comprehendit omnes caſus ordinarios, ſeu valdè frequentes.

SVBSECTIO SECVNDA.

De obligatione Sacerdotis ad conferendum hoc Sacramentum.

MVLTA in hac dubitatione continentur, quæ ſunt breuiter explicanda. Primò enim poteſt eſſe ſermo de caſu, in quo illud adminiſtraturo nullum immineat periculum, & aliunde non ſit alius qui velit illud adminiſtrare; tunc autem omnes conſentiunt, ſi Sacerdos ille ſit proprius Parochus, teneri ad conferendum illud tum ex charitate, tum ex iuſtitiâ, quia Paſtor tenetur ex iuſtitiâ oues ſuas paſcere iuxta modum ordinarium, quo Eccleſia vtitur: quòd ſi Sacerdos non ſit Parochus proprius, dicunt præcisè obligandum ex charitate, non ex iuſtitiâ. Secundò ergo poteſt caſus poni ita, vt ſit periculum vitæ ex adminiſtratione; vt quando infirmus eſt correptus peſte, aut alio morbo valdè contagioſo: quo caſu loqui poſſumus de Sacerdote non Parocho, vel certè de Parocho: de non Parocho res eſt facilior; omnes enim ſentiunt eum non teneri: nam licet ſæpè ex charitate teneatur quis proximo accurrere, etiam cum propriæ vitæ periculo, quando agitur de æternâ ſalute proximi, cùm tamen hoc Sacramentum non ſit proximo neceſſarium ad ſalutem, niſi in vno caſu valdè raro, quo ſcilicet infirmus habeat attritionem ſolùm, & non ſit capax abſolutionis; de quo caſu nobis conſtare moraliter vix poteſt; & verò etiamſi de eo ſtatu conſtet, cùm non ſit adhuc certum, quòd hoc Sacramentum poſſit conferre primam gratiam, videtur valdè durum obligare Sacerdotem non Parochum ad exponendam vitam ſuam cum tam dubiâ ſpe vtilitatis infirmi. 9

Parochus proprius tenetur ex charitate & iuſtitiâ dare vnctionem; alius Sacerdos ex charitate.

Quoad Parochum verò proprium maior eſt difficultas, quia hic multò magis obligatur ſuis ſubditis, à quibus etiam accipit ſtipendium; nihilominùs tamen niſi daremus eum caſum (quem incertiſſimum eſſe dixi) quòd æterna ſalus infirmi penderet ab eius Sacramenti ſuſceptione, non videtur obligandus cum grauiſſimo periculo vitæ: id quod docet Gaſpar Hurtadus difficultate 12. Tannerus diſput. 7. quæſt. 1. numero 62. Granadus & Ioannes Præpoſitus, quos citat & ſequitur Diana eo Tractatu 3. reſol. 83. qui Secundò eam quæſtionem tractat reſol. 93. referens etiam Filliucium, & reijciens Ludouicum Torrianum, qui contrarium ſentit: Soarez autem eâ diſput. 44. ſect. 3. fusè rem diſcutiens, vtramque referens ſententiam ait numero 6. in fine, Se aliquando opinatum omnino obligari Parochum etiam cum vitæ periculo ad adminiſtrandum hoc Sacramentum; nunc verò re meliùs conſideratâ ait Primò vniuerſaliter magis obligari Paſtores quàm alios Sacerdotes ordinarios; id quod putat etiam habere locum reſpectu Prælatorum Religioſorum: vnde ait Parochos & Prælatos teneri non fugere, nec deſerere gregem in ſimilibus occaſionibus; id quod transfert ad tempus perſecutionis, in quo non licet fugere cum periculo gregis: quoad Epiſco- 10

An teneatur Parochus cum graui periculo vitæ dare Sacram Vnctionem.

pum autem ait eum non malè facturum, ſi recedat à ciuitate, vbi graſſatur peſtis, maximè quando eius vita eſt maioris momenti; Parochos verò ait non poſſe per ſe loquendo deſerere populum, niſi inueniant aliquem, qui loco ſui velit adeſſe: ac tandem quoad Sacramentum Extremæ Vnctionis conſentit cum his quæ ex Dianâ diximus, Parochum ſcilicet non teneri, ſi adſit periculum illud graue; debere tamen adhibere omnia media quæ poteſt, ad hoc vt ſine periculo adminiſtrare hoc Sacramentum poſſit. Quæ ſententia etiam mihi placet; habet autem meo iudicio maximè locum, ſi non adſit alius Sacerdos tempore peſtis; tunc enim Parocho mortuo ceteri manerent ſine remedio etiam pro Sacramento Pœnitentiæ; quod longè magis neceſſarium eſt, & in cuius adminiſtratione non eſt tantum periculum; quia poteſt Sacerdos remotior eſſe ab infirmo, ideoque ſine tanto infectionis periculo illud adminiſtrare.

SVBSECTIO TERTIA.

Quomodo poſſit hoc Sacramentum à duobus ſimul adminiſtrari.

11 VLTIMÒ circa Miniſtrum huius Sacramenti quæri poteſt, An conferri illud poſſit à duobus Sacerdotibus. Reſpondeo, Duobus modis poſſe caſum hunc proponi; Primò, vt vnus Sacerdos proferat verba, alter verò inungat: in hoc autem ſenſu videtur dicendum id nullo modo poſſe fieri; vt patet in omnibus aliis Sacramentis; nam qui materiam adhibet, ille debet etiam formam adhibere: qui enim baptizat debet dicere, *Ego te baptizo*, & ſic de aliis. Reſpondebis fortaſſe, In aliis Sacramentis id exigere ipſam veritatem verborum; quomodo enim qui non baptizat poteſt verè proferre *Ego te baptizo?* At in hoc Sacramento, cùm forma ſit deprecatoria, non repugnat vnum inungere, & alterum etiam veriſſimè dicere; *Per hanc ſanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus*, &c. ergo poterit à duobus conferri. Reſpondeo; Etſi ex hoc capite non ſit tanta ratio id dicendi in hoc Sacramento, quanta in aliis; nihilominùs etiam hic ſuo modo locum habere eam rationem veritatis verborum; quia ille, qui ratione vnctionis orat Deum, debet adhibere ipſam vnctionem; qui enim alium mouere vult ſuo obſequio, debet ipſe adhibere preces: habet enim ſe tunc ac ſi diceret, *Per hanc vnctionem quam ego facio te rogo*, &c. Ad quod propoſitum benè ponderat Suarez ea verba Iacobi Apoſtoli, *Et orent ſuper eum, vngentes eum*; hoc eſt, vt qui vngit oret. Denique in Sacramentis, in quibus materia eſt actio Miniſtri, ſemper idem eſt qui profert verba, & qui materiam applicat. Dixi, *In his in quibus materia eſt actio Miniſtri*; quia in Pœnitentiâ confeſſio eſt materia, & applicatur ab ipſo ſuſcipiente: & idem eſt in Ordine, vbi ſuſcipiens Ordinem tangit calicem, &c.

Nullum eſſet Sacramentum, ſi alius vngeret, alius verba proferret.

12 Alter ſenſus propoſitæ quæſtionis eſt, An poſſit vnus Sacerdos vnam vnctionem facere dicendo verba illi reſpondentia; alter verò alias vnctiones cum aliis verbis perficere. Reſpondeo, Etiam in hoc ſenſu multos ſentire id nullo modo validè fieri poſſe. Probatur, quia Florentinum ſupponit Sacerdotem, non Sacerdotes, eſſe miniſtrum huius Sacramenti. Hæc tamen ratio non vrget; quia ibi ſolùm voluit denotare qualitatem perſonæ; hoc eſt, quòd debeat eſſe Sacerdos; an autem vnus, aut plures, ibi Concilium non determinauit. Probatur Secundò, quia Chriſtus, qui eſt auctor Sacramentorum, eſt vnus; ergo Miniſter debet eſſe vnus. Hoc item argumentum non eſt bonum, quia probaret Sacramenti Matrimonij Miniſtrum debere eſſe vnum. Tertiò poteſt quis ratione à priori efficaciùs argumentari; nam vel per illam vnctionem partialem cum ſuâ formâ eſt confectum iam eſſentialiter Sacramentum, licet non integraliter; vti in conſecratione ſpecierum panis eſt confectum eſſentialiter, non integraliter, vel non: ſi eſt confectum, tunc nulla eſt difficultas, vti non eſt in Euchariſtiâ: vnus enim hoſtiam, alter calicem poteſt conſecrare: quòd ſi è contrario dicatur non eſſe eſſentialiter confectum, tunc planè videtur ea prima vnctio eſſe perinde ac ſi nihil eſſet adhuc factum; ergo debebit totum ab initio inchoari.

Nihilominùs dicendum eſt, id omnino poſſe validè fieri; ita enim tenent communiter Auctores, vt videre eſt apud Suarez eâ diſput. 43. ſect. 2. vbi addit ſe non habere argumentum ſufficiens, vt ab eâ recedat: pro eâdem refert Diana eo Tractatu 3. reſolut. 86. Ochagauiam, Turrianum, Tannerum, & Molfeſium, quos etiam ipſe ſequitur; inferiùs autem citat etiam D. Thomam, Durandum, Sotum, Sylueſtrum, Sà, & Ioannem Præpoſitum. Aliquotum fundamentum eſt, quia ſi quis poſt factam vnctionem oculorum v.g. ſecundò eos vngeret, eſſet perinde, ac ſi ſupra hoſtiam iam conſecratam quis proferret verba conſecrationis. Hæc tamen ratio meo iudicio nullius eſt momenti, quia in hoſtiâ ſupponitur iam Chriſtus poſitus; ac proinde iam eſt factum quidquid poſſet per ſecunda verba fieri: at in noſtro caſu nihil factum eſt per eam vnctionem; pro hac enim quæſtione iam dixi, nos ſupponere non conferri gratiam, neque confici Sacramentum eſſentialiter niſi per vltimam vnctionem: vnde clarè infertur, nihil effeciſſe priores. Meliùs ergo poteſt id perſuaderi; quia cùm in hoc Sacramento ſint materiæ partiales, & quælibet habeat ſuam formam, non videtur eſſe vlla ratio, cur non ſufficiat vnam cum ſuâ formâ fieri ab vno Sacerdote, alteram ab altero. 13

Eſſet validum Sacramentum, ſi plures Sacerdotes ſinguli ſingulas vnctiones facerent proferendo competentia verba.

Circa quæ primùm noto, Dianam eâ reſolutione 57. citare pro contrariâ ſententiâ negatiuâ Philippum Fabrum in 4. diſtinct. 23. quæſt. vnicâ, diſput. vnicâ, cap. 4. cuius ibi verba refert; quæ tamen expreſsè ſonant ſententiam noſtram, ſcilicet validum fore Sacramentum eo modo collatum: ait enim debere Sacerdotem aduenientem proſequi vnctiones, quæ fuerint omiſſæ à priore; nec poſſe partem illam iam ab alio vnctam vngere ſecundò. Vnde (vt verum fatear) non capio, quo ſenſu ibi loquatur Diana. 14

Secundò noto, extra caſum neceſſitatis (ſi quæ poteſt eſſe; de quo ſtatim) fore peccatum graue eo modo conferre hoc Sacramentum; tum quia eſt contra communem Eccleſiæ praxim; tum quia eſt res dubia, an eo modo ſit validum Sacramentum: qui autem ſine neceſſitate omitti

Peccarent grauiter, ſi extra neceſſitatem plures Sacerdotes eamdem perſonam ſimul vngerent.

materiam

materiam certam Sacramenti, & accipit dubiam, peccat grauiter; quia ea ponit ſe ſine cauſſâ periculo faciendi irritum Sacramentum.

Tertiò noto, verti in dubium ab Auctoribus, Vtrùm poſſit eſſe cauſſa quæ faciat licitum eum modum conſerendi Sacramentum; aliquos autem negare, alios affirmare; inter quos vltimos eſt Diana ſuprà reſolutione 55. Huic dubio ego reſpondeo Primò; Si ſupponamus hoc Sacramentum non confici eſſentialiter niſi quinque vnctionibus, contingere poſſe neceſſitatem eo modo illud per duos Sacerdotes conſerendi, ſi moreretur repentè Sacerdos, qui priorem vnctionem fecerat, & alter ſuperueniens ob infirmum etiam iamiam morientem non haberet tempus repetendi omnes eas priores vnctiones.

15 Reſpondeo Secundò; Etiam poſſe contingere adeò vicinum eſſe morti Infirmum, vt non poſſit vnus Sacerdos omnes quinque vnctiones perficere, ideoque neceſſum ſit, vt alius Sacerdos præſens ſimul iuuet, vt ſimul & ſemel vnus vngat oculos; alter manus, &c. quilibet autem proferat debitam formam ſupra vnctionem à ſe factam. In hoc puncto (teſte Dianâ ſuprà) contrarius eſt Turrianus; qui putat eas vnctiones ſimul factas non eſſe ſufficientes ad valorem Sacramenti. In quâ tamen doctrinâ mihi videtur Turrianus non ſeruare conſequentiam; cùm enim (eodem Dianâ teſte) admiſerit poſſe validè à duobus Sacerdotibus ſucceſſiuè adminiſtrari hoc Sacramentum, vt pars ab vno, pars ab altero fiat, non capio, quâ conſequentiâ dicere poſſit non valere, ſi idipſum ſimul faciant; nam ea coëxiſtentia eſt omnino per accidens, cùm vnus non impediat alterum; nec alìunde inueniri poſſit ratio, quæ petat ad valorem eius Sacramenti ſucceſſionem vnctionum. Habemus etiam in hoc puncto contrarium Patrem Meratium, teſte eodem Dianâ; licet enim admittat validum eſſe Sacramentum ſic collatum, putat tamen numquam poſſe occurrere occaſionem, ob quam fiat licitus talis modus.

16 Ego quidem fateor ratò poſſe contingere, vt illa neceſſitas ſit tanta, & quòd ſimul adſint alij Sacerdotes parati, & vt vnus non impediat acceſſum alterius ad infirmum; & verò addo, fortaſſe citiùs vnum poſſe omnes eas vnctiones perficere quàm duos vel tres ſimul. Nihilominùs phyſicè non eſt caſus impoſſibilis; ſæpè enim contingit infirmum expirare ante perfectum hoc Sacramentum; ergo ex parte infirmi poteſt eſſe ea neceſſitas: quòd ſi vnus Sacerdos ſit ex vnâ parte lecti, alter ex alterâ, poſſunt ſe non impediendo vnus manus, alter oculos aut nares ſimul tempore inungere.

Si Sacerdos inchoatâ vnctione moriatur, debet alius de nouo eam inchoare, ſi vacat.

Quartò circa hoc noto, extra caſum huius neceſſitatis ſi Sacerdos, qui inchoauit adminiſtrationem huius Sacramenti, moriatur, debere ſequentem repetere eas vnctiones, vt benè ex Meratio notat Diana, & nos ex parte inſinuauimus ſuprà: cum enim ſit dubium, Vtrùm Sacramentum eo modo collatum ſit validum, tenetur Sacerdos, ſi poteſt commodè, repetere eas priores vnctiones, ne fortè re ipsâ nullum fiat Sacramentum; neque ideò tunc faciet vllam irreuerentiam, quia poteſt ſequi ſententiam probabilem contrariam, quòd priores vnctiones tunc ſint nullius momenti: deinde poteſt in dubio de valore præcedentis repetere eam vnctionem addendo mentalem conditionem, vti in aliis Sacramentis in caſu dubij.

SECTIO SECVNDA.

De ritu in adminiſtratione huius Sacramenti.

Circa ritum accidentalem poteſt quæri; 17 An ſit peccatum mortale, ſi Parochus accipiat ad ſuam domum veſperi oleum, eò quòd putet ſe de nocte vocandum ad vngendum infirmum, ſitque ipſi difficile de nocte ire ad Eccleſiam, & inde illud accipere. De hac quæſtione agit Diana eo Tractatu 3. partis quintæ, reſolutione 41. vbi nullam ex ſe videtur tradere reſolutionem, ſed ponit verba ex Barboſâ, quibus ſignificat id non eſſe mortale. Hæc difficultas meo iudicio non eſt magna; non enim poſſumus prudenter dicere, ex ſolâ benedictione Epiſcopali tantam accreſcere excellentiam illi oleo, vt ſi per mediam noctem non ſeruetur in loco ſacro, eo ipſo ſit quis mortaliter peccaturus, cùm vix in ipſo Venerabili Sacramento videatur id ſufficere ad mortale: ſi enim ferretur ad infirmum etiam duabus tribúſve horis antequam poſſet ei dari, & ibi in menſâ cum candelis ſeruaretur, non videtur indecentia ad mortale nec ad veniale ſufficiens; in oleo autem, quod à Venerabili Sacramento infinitè diſtat, profectò id multò minùs erit peccatum. Rituale quidem præcipit illud ſeruari in loco decenti & ornato; id autem intelligitur de loco conſtanti, ne fortè effundatur, aut alia in ipſum fiat irreuerentia. At quòd eo modo deportetur à Sacerdote in domum, & ibi in loco aliquo decenti ſeruetur de nocte ob cauſſam ſuprà poſitam, meo iudicio neque veniale quidem eſt. Imò quia ſæculares vocant ſæpè quando iam infirmus eſt planè in extremis; & ſi de nocte Parochus primò deberet pro Oleo ſancto ire ad Eccleſiam, dum ſe 18 induit, dum it, &c. poſſet infirmus mori, fortaſſe eſſet expediens modo dicto illud apud ſe habere, quando ipſi conſtaret de aliquo infirmo grauiſſimè periclitante, pro quo putaret ſe eâ nocte vocandum. Confirmo id meo iudicio euidentiſſimè; nam hoc ſacrum Oleum portari ſolet per nuntios etiam ſimplices die Iouis ſancto; dum poſt benedictionem illius ſimul cum Chriſmate per Parochias Epiſcopatus diſtribuitur, vt die Sabbati ſancti conſecrari poſſit fons Baptiſmatis; eo autem tempore iam in hoc ſacro Oleo eſt tota quanta ratio, cur debeat reuerenter tractari. Neque ex eo, quòd infirmus iamiam ſit eo vngendus, debetur illi oleo maior reuerentia; ergo ſi ab eis nuntiis (quia tunc eſt aliqua neceſſitas) licitè ſine vllo vel veniali peccato portatur ſine ſolemnitate, cur, quæſo, quòd à Parocho (qui tamen iam eſt decentior perſona quàm baiulus) portetur ſecretò ad domum ſuam, decenter tamen, & ob eam neceſſitatem, eſto ſine vllâ ſolemnitate, dicere probabiliter poſſumus, eum committere in eum liquorem irreuerentiam ad venialiter peccandum ſufficientem; taceo autem vt peccet mortaliter.

Non eſt peccatum veniale ſi Sacerdos per noctem v. g. ſeruet decenter apud ſe ſacrum Oleũ, ſi cauſſa aliqua ſubſit, v.g. vt ſit tantò citiùs paratus pro infirmo, quem nouit periclitari.

SECTIO TERTIA.

De effectu primario huius Sacramenti.

19 HAc de re fuſiſſimè agit Suarez diſput. 41. per totam; meo tamen iudicio res eſt facilior, quàm vt tam longam exigat diſcuſſionem. Et verò Suarez occaſione huius effectos aliqua tractat ſub diuerſis terminis bis; aliqua item, quæ ad aliud punctum ſpectaot. Primò ergo molti, quos ille refert ſect. 1. putaot eſſe inſtitutum pro remiſſione venialium; nam verba, quibus conficitur, denotant ordinari ad remiſſionem peccati; non poteſt autem id de mortalibus intelligi, qoia eſt Sacrameotum viuorum, ac proinde ex ioſtitutione ſuâ ſupponit gratiam in ſuſcipiente; ergo debet intelligi de remiſſione venialium. Dicunt verò hi Auctores io tantum per illud remitti venialia, io quantum excitantur motus aliqui pij in ipſo homine. Hanc tamen ſeotentiam D. Thomas & ex eo Suarez ibi reijciunt; quia Sacrameotum Pœnitentiæ eſt per ſe ordinatum primariò ad eam remiſſionem; non fuit autem neceſſarium aliud Sacramentum ad id inſtituere; ergo. Secundò, quia ſi hic eſſet primarius finis, oon deberemus eſpectare tempus morbi; ſed quando homo haberet multa venialia, poſſet illud ſuſcipere.

Varia ſententia de effectu primario Sacra Vnctionis reijciuntur: Prima,

20 Huic tamen argumento facilè reſponderi poſſet, finem quidem primarium eius Sacramenti eſſe eam remiſſionem, tempus tameo pro eo ſuſcipiendo fuiſſe præſcriptum à Chriſto, vt non niſi quando homo grauiter ægrotat illud ſuſcipiat, & per hoc fieri, vt non coiocidat cum Sacrameoto Pœnitentiæ; maximè cum hoc non oiſi his qui ſigna daot doloris & confeſſionis, Extrema verò Vnctio etiam alijs poſſit adminiſtrari. Meliùs ergo ex dicendis declarando effectum hoius Sacramenti refutabitur hæc ſententia; ad argumentom autem pro illâ ex verbis formæ dicimus hoc Sacramentum delere quidem peccata (de quo ſtatim) non tamen ideò inde inferri, Primarium finem adæquatum illius eſſe eam deletionem. Quod item dicebatur de remiſſione per motum bonum excitatum in homine videtur omnino falſum, cùm paſſim hoc Sacramentom conferatur, quando ſuſcipiens nullum poteſt habere motum, quia eſt extra ſenſus.

Secunda. Ex his reiiciuntur alij, qui dicunt effectum huius Sacramenti eſſe quidem delere venialia, eâ tameo ſolùm ratione, quatenus hæc impediunt ingreſſum in cælum; reiiciuntur inquam Primò, quia venialia quoad culpam non impediunt eum iogreſſum; nam (vt alibi docui) ſi quæ ſint adhuc in morte oon condonata, condonantur in primo ioſtanti mortis per actum contritionis aut amoris, quem iuſtus tunc elicit; ſolùm ergo retardaot, quatenus pœna pro eis in Purgatorio luenda adhuc reſtat; ergo ex hoc capite potiùs deberet Extrema Vnctio ordinari ad remiſſionem pœnæ quàm culpæ. Secundò, quia (vt immediatè antè dicebatur contra primam ſententiam) Sacramentum Pœoitentiæ ordinatur maximè ad eam remiſſionem pœnæ per ipſam ſatisfactiooem Sacramentalem.

21 Aliter argumentatur contra eam doctrinam Suarez; Primò, quòd ex eâ ſequatur in omni articulo mortis, etiam ſine morbo (vt quando quis vltimo afficitur ſupplicio) debere ſuſcipi hoc Sacramentum. Iam tamen in ſimili dixi paulò antè hoc incooueoiens inde non ſequi; quia licet finis ille haberet etiam tunc locum, Chriſtus tamen non niſi in morbo graui permiſit applicari hoc Sacramentum. Secundò argumentatur, Quia ſequeretur oon eſſe illius capacem niſi eum qui venialiter peccauit. Verùm ſequelam multi alij concedunt; quidquid tamen de eâ ſit, reſponderi poſſet Secundò, Etiam Beatiſſimam Virginem ſuſcepiſſe Baptiſmum, cùm tamen non habuerit Originale: certum eſt autem præcipuum effectum Baptiſmi eſſe, delere Originale. Huic inſtantiæ, quam ipſe tetigit, conatur Suarez reſpondere; eò quòd Originale per ſe ineſt omoibus; ideoque etſi aliquis illo careat, debet hoc reputari accidentarium: at venialia non inſunt per ſe omnibus. Hæc tamen diſparitas videtur mihi nullo modo ſufficiens, quia ſi intrinſecus finis non eſt poſſibilis in Beatiſſimâ Virgine, profectò nec locum habebit Baptiſmus, ſi ratio facta bona eſt; vti etiam non habuit locum pœnitentia in eadem Beatiſſimâ Virgine, vndecumque prouenerit io eâ carentia peccati, cùm ad huius remiſſionem vnicè pœnitentia ordinetur. Secundò ea diſparitas ideò non eſt bona, quia non eſt neceſſariom etiam per ſe, vt qui ad Baptiſmum accedunt, habeant Origioale, cùm poſſint adulti per contritionem priùs illud delere; & tamen adhuc ſont capaces Baptiſmi; per accideos autem eſt, quòd inter Chriſtiaoos adminiſtretur hoc Sacramentum ante rationis vſum, quando noo poteſt locum habere ea præuia cootritio.

Meliùs ergo idem Suarez ex Paludano argumentatur vrgendo ipſa verba Iacobi Apoſtoli, vbi ait: *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei*; quibus hunc effectum non ponit abſolutè, ſed conditionatè: effectus autem primarius abſolutè & per ſe debet conuenire Sacramento. Verùm & contra hanc rationem obiici poteſt ex eodem Baptiſmo, cui noo abſolotè, ſed conditionatè conuenit remittere Originale, ſi illud inueniat in ſubiecto. Quidquid ergo de his omnibus argumentis ſit, ſufficiant quæ contra eam ſententiam diximus paulò antè. 22

Alij ergo dicunt communiter ordioari hoc Sacramentum ad tollendas reliqoias peccati tam actualis quàm Originalis, tam venialis quàm mortalis: ita D. Thomas, Albertus, Capreolos, Antonious, Soto, Ledeſma, Viguera, Victor, Syluester, Armilla, & Carthuſianus apud Suarez num. 8. &, quod grauius eſt, Tridentinum expreſsè ita loquitur eâ Seſſiooe 14. cap. 2. *Tertia ſententia variè à varijs explicata.*

In hac tamen ſententiâ explicandâ magna eſt Auctorum diſſenſio; nam quidam eas reliquias dicunt eſſe peccata aliqua, quæ interdum relinquuntur in animâ etiam quoad culpam poſt ſuſcepta alia Sacramenta; ſiue quia per inaduertentiam omiſſa ſunt, ſiue quia deinde ſunt commiſſa; vnde dicunt ſub eo nomine frequentiùs comprehendi venialia quàm mortalia. Hæc explicatio meo iudicio vix poteſt ſuſtineri; quia peccata quæ per inaduertentiam ſunt omiſſa in Sacramento Pœnitentiæ, cenſentur comprehenſa in illo, ſi de mortalibus loquamur: quæ autem poſteà committuntur, ooo poſſunt dici reliquiæ *Prima explicatio reijcitur.*

Digitized by Google

liquiæ eius Sacramenti; & præterea per ſe requirunt nonum Sacramentum Pœnitentiæ. Quòd
23 ſi de venialibus loquamur, iam dixi non eſſe effectum primarium huius Sacramenti eorum remiſſionem. Adde, datâ hac remiſſione non debuiſſe dici ordinari ad reliquias Originalis tollendas; nam Baptiſmus perfectè & ex integro tollit omnes Originalis reliquias, quatenus culpæ ſunt, & quatenus poſſunt tolli per Extremam Vnctionem. Ideò alij reliquias peccati intelligunt pœnam temporalem; verùm pro remiſſione huius pœnæ nullum ordinatur Sacramentum: alij intelligunt prauos habitus ad peccatum inclinantes; cuius ſententiæ meo iudicio eſt etiam D. Thomas, quem pro alterâ ſententiâ citat Suarez; ait enim per reliquias intelligi pronitatem ad peccandum, torporem & difficultatem ad bonum: hæc autem omnia formaliſſimè & ferè vnicè proueniunt à malis habitibus. Dixi *ferè vnicè*; quia ab ipſo naturali appetitu habet homo multum de eâ inclinatione. Hæc etiam ſententia difficilis eſt eo ex capite, quòd Extrema Vnctio eos habitus nullo modo tollit.

Secunda explicatio reiecta; Vti & tertia.

Primarius effectus Sacra Vnctionis ſaltem partialis eſt impetrare auxilia actualia contra tentationes, &c.

Dicendum ergo eſt Primò, effectum huius Sacramenti primarium ſaltem partialem eſſe impetrare auxilia actualia, quibus homo reſiſtat tentationibus diaboli eâ horâ mortis occurrentibus; & vt patienter toleret morbi labores; ac vt natura vi infirmitatis debilitata confortetur ad actus bonos. Ita videtur expreſsè definire Tridentinum eâ Seſſione 14. in Proœmio de hoc Sacramento: nam licet non vtatur verbo *effectus primarius*; ait tamen in hoc Sacramento Chriſtum inſtituiſſe firmiſſimum præſidium contra inſidias diaboli, maximè circa horam mortis homines oppugnantis. Et idem tradit Colonienſe Concilium Par 7. cap.40. Hunc etiam habere ſenſum illa verba Iacobi, *Et alleuiabit eum Dominus*, eſt certiſſimum, quia ea confortatio eſt maximum leuamen infirmi.

24 Dices; Ergo hoc Sacramentum non deberet dari his qui ſunt amentes; nam in his non habet locum hic primarius effectus: quo pacto argumentabatur Snarez contra præcedentes explicationes. Propter hanc obiectionem dizi ego ſuprà, illum hominem, qui eſt extra vſum rationis, & non pnteſt probabiliter ſaltem iudicari, quòd anteà habuerit aliquod peccatum actuale, non eſſe capacem huius Sacramenti, eſto aliquando habuerit vſum rationis; vti communiter dicunt Auctores, eum qui numquam eum vſum habuit, ſicut & infantes, non eſſe illius capacem: quòd enim aliquando habuerit vſum rationis dummodò tunc non peccauerit, ſi illum nunc non habet, dixi eſſe planè per accidens pro capacitate præſenti eius effectus formalis. Addidi autem illam limitationem, *Niſi ſupponatur probabiliter aliquando peccaſſe*; cuius vlteriorem rationem eam eſſe dixi, quòd hoc Sacramentum habeat duos effectus primarios: vnus eſt, quem immediatè explicuimus; alter, delere peccata, ſi quæ ſint: huius ſecundi eſt capax infirmus carens vſu rationis, eſto non ſit illius prioris. Et hinc reſpondetur argumento facto: ac tandem iuxta hunc ſenſum de effectu primario partiali poſſunt in bono ſenſu ſuſtineri illæ ſententiæ, quòd ordinetur hoc Sacramentum ad remiſſionem venialium, ſeu ad tollendas peccati reliquias; videturque id ex verbis formæ quibus conficitur, & ex ſancto Iacobo colligi. Neceſſarium
25 autem omnino iudico id admittere, alioquin obiectio à me ſuprà facta non facilè poſſet ſolui; ac proinde non puto in hoc puncto Patrem Suarium conſequenter diſcurrere, dum priorem ſententiam impugnat ex eo, quòd iuxta illam non deberet dari hoc Sacramentum ei, qui non peccauit venialiter; eò quòd Sacramentum non detur ei, qui non eſt capax illius effectus primarij: aliunde autem admittit illud adminiſtrari poſſe ſtultis, ſi habuerunt aliquando vſum rationis: iam autem oſtendi talem etiam eſſe incapacem eius effectus adæquatè primarij, quem ſolum Suarez ponit. Vt ergo diſcurratur conſequenter, debet duplex effectus partialis poni eo modo, quo nos diximus. Non ergo ſecundariò tantùm, ſed etiam primariò, partialiter tamen ad hoc ordinatur. Suarez hunc effectum explicat per præparationem hominis ad gloriam remittendo peccata. Dixi paulò antè, Si de remiſſione venialis præcisè quoad culpam loquamur, id non habere locum ſub eâ ratione præparationis ad gloriam; quia per hoc Sacramentum non magis præparatur, cùm ea venialia, eſto in hac vitâ non ſint remiſſa, remittantur tamen in ipſo inſtanti mortis quoad culpam; ergo ad ingreſſum in cælum nihil iuuat ea remiſſio. Debet ergo id intel- 26
ligi vel ratione mortalis, vel ratione pœnæ temporalis, eſt ergo valdè probabile remitti per illud pœnam debitam, quæ maximè retardat ingreſſum. Pœnam dico, non totam, ſed aliquid; quantum autem ſit, ſolus Deus nouit. Dixi non ordinari ad remiſſionem venialium ſub eâ præcisè ratione, quâ impediunt ingreſſum in gloriam: nam abſolutè ad eorum remiſſionem etiam quoad culpam ordinari, & quidem primariè, conſtat ex dictis; ad mortalium enim remiſſionem nequaquam poteſt dici ordinari primariò, niſi ſub limitatione, de quâ ſtatim: ſi ergo ordinatur ad remiſſionem peccati primariò, & non mortalis, neceſſum eſt vt ordinetur ad remiſſionem venialis & quoad culpam & quoad pœnam. Neque inconueniens eſt in hoc effectu illud conuenire cum pœnitentiâ, quia in partiali effectu, etiam primario, benè poſſunt duo Sacramenta inter ſe conuenire, licet in hoc ipſo effectu detur diuerſitas ſtatim declaranda.

Alter effectus partialis primarius eſt delere peccata.

In partiali primario effectu poſſunt plura Sacramenta conuenire.

SECTIO QVARTA.

An per accidens remittatur mortale per hoc Sacramentum.

SIT ergo ſecunda & præcipua huius materiæ difficultas, Vtrùm (iuxta immediatè dicta) 27
aliquando per hoc Sacramentum remittantur mortalia. Si enim hoc concedatur, tunc intelligitur facilè, quomodo ordinetur ad diſponendum animam pro ingreſſu in gloriam, qui maximè impeditur per mortale non dimiſſum. Pater Vaſquez quæſt.87.art.3. ſecutus Scotum, Bonauenturam, Richardum, & Durandum negat; nam licet nomine *peccatorum* videantur omnia ſignificari, quia tamen nemo niſi viuus vngitur, viuus autem ſupponitur carere peccato mortali, & ſolùm habere venialia, non poteſt hoc Sacramentum ad mortalia extendi. Hæc tamen ratio vide-

tur ſummè debilis; nam eodem modo dicerem, Nec per Baptiſmum remini mortalia; quia tam nemo abluitur niſi viuus, quàm non vngitur niſi viuus: idem de abſolutione Sacramentali, quia nemo loquitur propriè niſi cum viuo. Reſpondeo ergo, Hoc Sacramentum ſupponere hominem viuum phyſicè; vnde de remiſſione mortalis nihil inde colligitur. Adde, eſto per ſe ſupponatur viuus ſpiritualiter, non tamen ideò inferri, Non poſſe per accidens remittere mortalia, ſi quæ præter intentionem ſint in eo homine.

28 Contraria ergo ſententia affirmans, per hoc Sacramentum remitti mortalia, eſt communiſſima: eam tenet Suarez ſuprà, Coninck diſp. 19. dub. 5. Tannerus de Extremâ Vnctione quæſt. 5. dub. 2. Laymannus Tractatu 5. cap. 5. Gaſpar Hurtadus difficultate 8. & eam ſupponit vt certam Diana, dum ait ſæpè hoc Sacramentum eſſe neceſſarium ad ſalutem; videturque efficaciſſimè probari ex verbis Iacobi, *Et ſi in peccatis ſit, dimittentur ei*; quia (vt benè hi Auctores probant) Primò nomine *peccati* & *peccatoris* abſolutè intelliguntur mortalia; Secundò, quia diuus Iacobus ponit conditionalem illam, *Si in peccatis ſit*, quâ ſupponit non ſemper hominem eſſe in peccatis: at ſi loqueretur ſolùm de venialibus, cùm hæc iuxta Apoſtolum Ioannem etiam inueniantur in maximè iuſtis; *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, veritas in nobis non eſt*; & ſepties dicatur in die cadere iuſtus; non fuiſſet ita conditionaliter locutus. Denique verba ipſa formæ, *Quidquid deliquiſti per viſum, auditum*, &c. cùm vniuerſalia ſint, debent neceſſariò intelligi etiam de mortalibus.

Per Extremam Vnctionem dimittuntur aliquando mortalia.

1. Ioan. 1.

Nunc reſtat explicandum, An hæc remiſſio mortalium poſſit dici effectus primarius huius Sacramenti ſaltem partialis. Video multos id acriter negare, ac putare ita ab omnibus Doctoribus ſentiri; imò vix id non dicunt eſſe contra fidem, eò quòd ſi hoc Sacramentum primariò ordinaretur ad eam remiſſionem, ſequeretur, pro illo ſuſcipiendo non requiri ſtatum gratiæ, ſicut non prærequiritur pro pœnitentiâ; hoc autem eſt
29 falſum; ergo. Secundò, quia pœnitentia ordinatur ad eam remiſſionem primariò; ergo id non conuenit Extremæ Vnctioni: pro vno enim eodemque effectu non ordinantur primariò duo Sacramenta. Nihilominùs puto optimo iure id poſſe concedi. Et ſanè Tannerus & alij, qui maximè videntur contrarij, re ipsâ id docent; licet verbis non videantur id audere fateri clarè; dicunt enim: Etſi non ſit effectus primarius, valdè tamen ad illum accedere, eſſeque medium quid inter primarium & ſecundarium effectum. In quo autem ea ratio medij conſiſtat, non explicant, neque ego facilè capere poſſum; ergo abſolutè iudico eſſe primarium, partialem tamen. Ad argumenta autem in contrarium facilè reſpondeo, & verò ferè vnicâ reſponſione vtrique. Dico ergo; Etiamſi & Pœnitentia & Extrema Vnctio primariò ordinentur ad remiſſionem etiam mortalium, non continuò ſequi, inter ſe conuenire, multò minùs quòd poſſit homo cum conſcientiâ mortalis ad Extremam Vnctionem accedere, ſicut accedit ad Pœnitentiam. Ratio diſparitatis eſt clara; nam Pœnitentia ita ordinatur primariò ad eam remiſſionem, vt tamen Chriſtus fuerit contentus, eſto homo ad illam accedens agnoſceret ſe adhuc eſſe in peccato mortali, ſeu adhuc non habere niſi attritionem de peccatis; Extremam Vnctionem verò eâ ratione ipſe primariò inſtituit ad remiſſionem etiam mortalium, non quorumcumque, ſed eorum quæ homo ſe habere non agnoſcit, aut de quibus putat ſe habere contritionem, eſto non habeat niſi ſolam
attritionem. Et in hoc ſenſu poteſt ſuſtineri ea 30
ſententia, quæ dicit Extremam Vnctionem ordinari ad reliquias peccatorum tam mortalium quàm venialium: nam reuerâ ab illis mortalibus, quæ homo ignorat, aut de quibus putat per contritionem, aut per Pœnitentiæ Sacramentum ſe eſſe liberatum, interim tamen ex aliquo defectu inuincibiliter ignorat ſe ea habere, liber non eſt; ideòque iure merito dici poſſunt ea peccata reliquiæ peccatorum aliorum. Eſt ergo Extrema Vnctio ordinata à Chriſto primariò ad remittenda peccata, quæ homo ipſe putat iam ſibi remiſſa, aut quæ ignorat, dummodò de illis habeat attritionem. Pœnitentia verò ordinatur ad mortalia remittenda, etiamſi noſcantur vt actu adhuc durantia. Hi autem duo fines valdè ſunt inter ſe diuerſi, vt ex terminis patet. Hinc autem facilè & clarè reſpondetur ſecundo argumento, quòd ſcilicet poſſit homo eam vnctionem accipere, eſto agnoſceret ſe eſſe in peccato; negamus enim ſequelam; nam ex Chriſti inſtitutione contrarium requiritur, vt ſcilicet accedat homo ad illud putans ſe iam eſſe in gratiâ; quòd ſi contrarium faciat, iam eo ipſo peccabit grauiter. Vides quàm facilè non coincidendo cum Pœnitentiâ explicetur hic primarius finis partialis Extremæ Vnctionis.

Remiſſio mortalis poteſt dici effectus primarius partialis Extremæ Vnctionis.

Differentia inter Sacram Vnctionem & Pœnitentiam in ordine ad delenda mortalia.

Dices Primò: Quid eſt, cur tam ſim ſolicitus 31
ad probandum eam remiſſionem eſſe effectum primarium huius Sacramenti, cùm ſufficiat eam illi tribuere quomodocumque ſiue primariò ſiue ſecundariò? Reſpondeo Primò, Me id docere propter verba formæ huius Sacramenti; nam ex formâ maximè colligitur eius effectus; hæc autem forma minimùm exigit, vt dicamus eam remiſſionem eſſe partialem primarium effectum, cùm in eâ nihil aliud petatur quàm remiſſio peccati. Deinde, quia per hoc ſaluo id quod communiter docent Auctores, & ipſum Tridentinum, hoc Sacramentum ordinari ad tollendas reliquias peccatorum. Reſpondeo Secundò, Me ſuprà etiam oſtendiſſe, non niſi hac doctrinâ traditâ poſſe ſaluari duas illas alias doctrinas communes in hac materiâ; quarum vna eſt, quòd nemo ſit capax alicuius Sacramenti, niſi capax ſit effectus primarij illius: altera eſt, quòd ille, de quo poteſt præſumi, quòd aliquando peccauerit, ſit capax huius Sacramenti; qui autem ſemper caruit vſu rationis & pueri ante eumdem vſum non ſint capaces Extremæ Vnctionis: ſuprà enim oſtendi, in ordine ad effectum primarium excitationum ad reſiſtendum diaboli tentationibus, non magis eſſe de facto capacem illum qui olim habuit vſum rationis, ſi illo actu caret, quàm ſi illum numquam habuiſſet; ergo ſi ea excitatio bonorum motuum eſt totalis effectus primarius huius Sacramenti, non magis erit capax illius, qui habuit olim vſum rationis, quàm qui numquam illum habuit, ſi de facto
æqualiter illo ambo careant. Si autem dicamus 32
hanc remiſſionem eſſe partialem effectum etiam prima-

Obiectio prima.

Reſponſio prima.

Secunda.

Cur is, qui ſemper ca-

nit vſu rationis, non eſt capax Extrema Vnctionis, ſic verò qui aliquando eum habuit, licet dudum perdiderit.

primarium modo explicato, facilè aſſignamus differentiam; nam qui ſemper fuit ſtultus, non eſt capax vllius effectus formalis huius Sacramenti; non remiſſionis peccati, cùm nullum potuerit habere; non confirmationis ad reſiſtendum diabolo, quia in ſtulto actuali id non habet locum. Secundus autem effectus habet locum in eo qui olim habuit vſum rationis, & qui ſupponitur probabiliter habuiſſe peccatum, eſto non habeat locum prior ille effectus. Et idem eſt non ſolùm quoad ſtultos, ſed quoad illos qui vi morbi iam non ſunt capaces rationis, nam etiam hi de facto non ſunt capaces eius prioris effectus; niſi fortè dicatur poſſe illos ad ſe redire, & tunc fore vt indigeant talibus auxiliis. Quæ ratio in amentibus non videtur habere locum; quia naturaliter non poſſunt tunc ad ſe redire: vel certè ſi hoc in amentibus planè confirmatis, qui olim habuêre vſum rationis, admittatur, poteſt admitti in his, qui ſemper eo caruerunt; nam ille vſus ante multos annos breui tempore durans non facit nunc magis naturalem reditum vſus rationis eo maximè tempore, quo alioquin vi morbi etiam in ſapientiſſimis hominibus ſolet ille turbari.

33 *Obiectio ſecunda.*

Secundò dices; Eo modo quo diximus remiſſionem mortalium eſſe effectum primarium partialem huius Sacramenti, poſſumus idem dicere de omnibus aliis Sacramentis: nam iuxta ſententiam probabiliorem, omnia illa poſſunt cauſſare gratiam in homine, qui inuincibiliter illa ſuſcipit eum ſolâ attritione de mortali; in hoc enim ſolo caſu illud remittet Extrema Vnctio; ergo nihil ſpeciale de illâ præ alijs Sacramentis dicimus.

Reſponſio. Quæ ſit differentia inter Extremam Vnctionem & alia Sacramenta viuorum in ordine ad remittenda mortalia.

Reſpondeo, Veriſſimum quidem eſſe, eo modo re ipsâ remitti mortalia per Extremam Vnctionem, quo diximus probabiliter remitti per omnia alia Sacramenta; negamus tamen inde ſequi quidquam contra nos: etenim differentiam non ponimus nos in modo diuerſo remittendi, ſed in intentione, quâ ordinauit Chriſtus hoc Sacramentum ad eam remiſſionem; licet ergo non plus in vno quàm in altero requiſierit, vnum tamen directè pro eo fine inſtituit, alia non, ſed pro aliis, licet ſimul eis conceſſerit eamdem vim. Et verò diſſenſio inter me & contrariam ſententiam non eſt de modo remiſſionis, ſed de ordinatione extrinſecâ Chriſti ad eam remiſſionem; ergo obiectio hæc, quæ ſolùm probat conuenientiam in modo remittendi, non verò in voluntate Chriſti, non eſt contra me. Explico id ex ſententiâ multorum (quæ pro præſenti puncto admitti poteſt, etiamſi alioquin in ſe ſit falſa) qui dicunt etiam pro valore Sacramenti Pœnitentiæ requiri contritionem ſaltem exiſtimatam. Certè eo ſuppoſito pœnitentia non aliter re ipsâ remitteret mortalia, quàm nos dicimus remitti per Extremam Vnctionem, & per alia Sacramenta; non tamen ideò negandum eſſet Sacramentum Pœnitentiæ præ cæteris directè inſtitutum ad remiſſionem mortalis: idem dicimus in præſenti.

34 *Vnde colligatur Chriſtum ordinaſſe Sacram Vnctionem ad delenda peccata mortalia.*

Colligimus autem eam intentionem Chriſti in Extremâ Vnctione ex ipſis verbis formæ, quæ (vt ſuprà notaui) ferè denotant vnicum primarium finem huius Sacramenti eſſe eam remiſſionem; ex formâ autem Sacramenti rectiſſimè colligitur eius finis. Secundò idem conſtat ex verbis Iacobi, qui idipſum ſatis inſinuat; Tertiò ex modo loquendi ferè omnium, & quo etiam vtitur Tridentinum; quòd ſcilicet primariò ordinetur ad reliquias peccati tollendas, & ad præparandum hominem pro ingreſſu in cælum. Denique congruentia optima eſt, quia cetera Sacramenta viuorum conferuntur ante periculum mortis, & ex hoc capite non fuit neceſſarium illa ordinari ad ſupplendum defectum pœnitentiæ; quia ſemper poſt illa poteſt pœnitentia ſumi: at Extrema Vnctio adhibetur quaſi per ſe eo ſtatu, in quo iam homo non poteſt rurſus confiteri, ideóque eſt vltimum Sacramentorum. Expediens igitur fuit, vt Chriſtus Dominus illud inſtitueret eo fine, vt, ſi aliquod adhuc mortale latet cum ſolâ attritione, illud remittatur per hoc Sacramentum; hoc autem eſt partialiter primariò illud ordinari ad hanc remiſſionem.

Nunc vlteriùs quæri poſſet, An hoc Sacramentum recedente fictione cauſſet gratiam. Suppono illud poſſe validè ſuſcipi, etiamſi peccaminosè ſuſcipiatur, vti cetera Sacramenta (excepta Pœnitentiâ,) à fortiori autem erit validum, ſi ſuſcipiatur bonâ fide, eſto homo non habeat attritionem neceſſariam ad eum effectum. In quo puncto differt Pœnitentia à ceteris Sacramentis, & conſequenter ab hoc, quòd, vt diximus ſuo loco, non poteſt illa validè & infructuosè ſuſcipi, ideóque in eâ non eſt locus reuiuiſcentiæ; quod enim nunquam extitit non poteſt reuiuiſcere: at in ceteris, quia valida fuêre, poteſt eſſe etiam locus, vt de eis dubitetur, an cauſſent poſteà ſuum effectum. Vniuerſaliter Tomo præcedente docui Primò in Baptiſmo id eſſe ferè certum ex communi ſenſu Theologorum, ex Auguſtino. Secundò in his Sacramentis, quæ imprimunt characterem, eſſe probabile: in quo puncto licet non ita conueniant Auctores ſicut in præcedenti, multi tamen conueniunt; in his verò, quæ non imprimunt, non eſſe id adeò probabile; quia adhuc pauciores pro eâ ſententiâ ſtant, eſſe tamen abſolutè probabile. Vno verbo, vniuerſaliter in omnibus id eſſe dicendum ibidem oſtendi. In Extremâ autem Vnctione, quia non poteſt durante eo periculo repeti, & eius effectus eſt valdè neceſſarius, tunc aliqui, etiam ex his qui eam reuiuiſcentiam alijs Sacramentis negant, concedunt huic. Vtrùm autem ea ratio, quòd iterari nequeant, bona ſit néc ne, ibidem diſcuſſi. Vide ibi dicta. 35 *An reuiuiſcat Sacra Vnctio recedente fictione.*

SECTIO QVINTA.

De tempore, quo cauſſatur effectus huius Sacramenti; & quid de ſanitate temporali.

Circa primum punctum, quando hoc Sacramentum cauſſet ſuum effectum, dico pendere ſolutionem ab his quæ dicta ſunt ſuprà circa neceſſitatem vnctionum: ſi enim concedatur in vnaquaque vnctione conſiſtere totam eſſentiam Sacramenti, tunc omnino erit dicendum, poſitâ primâ vnctione conferri gratiam; ſi verò dicatur omnes quinque eſſe eſſentialiter requiſitas, tunc abſolutâ vltimâ cauſſabitur ille effectus. Ratio autem generalis eſt, quia effectus Sacramenti tunc cauſſatur, quando illud perficitur eſſentialiter; an autem in inſtanti, an in tempore, 36

quæſtio

quæſtio eſt generalis omnibus Sacramentis in vſu conſiſtentibus; de quâ ſuo loco. Illud tamen nunc poteſt inquiri, An ſi admittamus eſſentialiter perfici hoc Sacramentum vnâ vnctione, ideoque gratia ſtatim conferatur per primam vnctionem, ſit nihilominùs admittendum per quamlibet vnctionem ex ſequentibus conferri nouam gratiam, an tantùm per primam. Eſt autem ratio dubitandi ex vtrâque parte; nam quòd non debeat conferri probat inſtantia è Sacramento Euchariſtiæ, in quo diximus non conferri gratiam niſi per vnam ſpeciem; nec videtur huic Sacramento maior virtus tribuenda quàm Euchariſtiæ. Ex aliâ verò parte in Ordinis Sacramento, quod conſtat partibus integrantibus, datur diuerſa gratia in Subdiaconatu, Diacona-
37 tu, &c. ergo & in hoc. Reſpondeo, Omnibus penſatis apud me maiorem vim habere primam inſtantiam ex Euchariſtiâ, ideoque non debere admitti, per has diuerſas vnctiones conferri diuerſam gratiam habitualem: etenim omnes hæ conſtituunt in toto rigore vnum numero Sacramentum non minùs quàm ſpecies binæ Euchariſticæ; licet autem videantur diuerſam ſignificare remiſſionem peccatorum, iuxta diuerſos hominis ſenſus, per quos peccatur, & iuxta diuerſas eas formæ precationes; quia tamen non conſtat eſſe neceſſarias etiam pro integritate eas diuerſas partes, eſto vnctiones ipſæ ſint de integritate; (fortè enim integerrimum erit Sacramentum, ſi ſolùm dicatur in omnibus illis, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, nihil explicando in particulari de ſenſibus;) in Euchariſtiâ autem certiſſimum ſit ad integritatem illius eſſe neceſſarias diuerſas ſpecies, & diuerſas formas, maior adhuc vnitas eſt in Extremâ Vnctione quàm in Euchariſtiâ. Idem Secundò conſtat; nam remiſſio mortalium licet ſignificetur particulariter per diuerſa verba, re ipsâ tamen non conceditur niſi indiuiſibiliter; ergo non eſt maior ratio, ſed fortaſſe minor, vt Extremæ Vnctioni tribuatur duplex effectus gratiæ, vnus vni vnctioni, alter alteri, quàm vt id concedamus Euchariſtiæ. Quod obiiciebatur ex Sacramento Ordinis non vrget; nam ita Ordines illi diſtincti integrant illud Sacramentum, vt tamen quilibet poſſit independenter ab alio concedi, vti re ipsâ maiores Ordines conceduntur; at in Extremâ Vnctione omnes ſimul & per modum vnius adminiſtrantur: in ordine etiam ad omnia, quæ reſpiciunt illi Ordines, habent longè maiorem independentiam inter ſe quàm partiales vnctiones, quæ vnicè hoc reſpiciunt, vt hominem confortent horâ mortis, & ei peccata remittant. Non eſt ergo cur datâ eâ ſententiâ tribuatur cuilibet vnctioni diuerſa cauſſalitas gratiæ, ſicut tribuitur cuilibet Ordini.

Probabilius eſt non conferri per ſingulas vnctiones partiales gratias, ita vt qualibet vnctio ſeorſim producat ſuam gratiam.

38 Circa quod denique aduerte, ſi dicamus quamlibet vnctionem eſſe eſſentialiter Sacramentum, non fore tunc in poteſtate Sacerdotis illud adminiſtrantis differre eum effectum gratiæ ad vltimam vnctionem, vt nonnulli minùs benè dixerunt, caſu quo quis vellet adhibere etiam ſextam & ſeptimam vnctionem, tunc ſcilicet non conferendam gratiam poſt illas quinque, ſed primùm poſt ſeptimam. Aduerte inquam, hoc minùs benè dici; nam, vt ſæpè notaui, non eſt in poteſtate Miniſtri conficientis Sacramentum differre illius effectum vltra punctum, quo illud eſſentialiter conficitur. Cùm ergo in omnium ſententiâ Extrema Vnctio eſſentialiter conficiatur per ſolas quinque vnctiones, non erit in poteſtate adminiſtrantis differre effectum gratiæ ad ſextam vel ſeptimam; idem autem erit dicendum, ſi admittamus neque omnes illas quinque eſſe neceſſarias eſſentialiter, ſed ſufficere vnam ſolam. Ratio à priori eſt, quia licet valor Sacramenti quoad ſubſtantiam ſuam pendeat ab intento Miniſtri, ideoque, niſi hic velit conficere Sacramentum, ſeu facere quod facit Eccleſia, nullum Sacramentum conficiatur; ſi tamen ſemel validè illud conficiat, non requiritur ampliùs vlla ipſius intentio circa effectum Sacramenti.

Non eſt in poteſtate Miniſtri differre pro arbitrio effectum Sacra Vnctionis, ſicut nec aliorum Sacramentorum.

Dices; Ergo poterit ſaltem hoc modo differre 39
effectum ad vltimam vnctionem, ſi dicat, *Nolo conficere Sacramentum vſque ad vltimam:* tunc enim Sacramentum non conficietur antè, & conſequenter neque cauſſabitur effectus. Sed contrà; quia vel priorem vnctionem applicat cum debitâ intentione faciendi per eam quidquid fieri poteſt, vel non: ſi applicat, tunc neque ipſum valorem ſeu ſubſtantiam Sacramenti poteſt differre vlteriùs, quia poſuit materiam & formam ſufficientem cum debitâ intentione; ergo non poteſt impedire eſſentiam Sacramenti; vti ſi proferat verba conſecrationis ſpecierum panis cum debitâ intentione faciendi quidquid poteſt per ea fieri, ſeu quod per ea fecit Chriſtus, aut quod facit Eccleſia, non poteſt impedire, quò minùs ſtatim ponatur Chriſtus, & ſit ibi verum Sacramentum eſſentialiter loquendo: quòd ſi non habeat intentionem faciendi per eam primam vnctionem eiuſque formam id quod Chriſtus fieri voluit, tunc concedo non dandum effectum niſi in fine: at tunc temporis ea prior vnctio non erit pars Sacramenti, ſed planè perinde ſe habebit ac ſi adhibita non fuiſſet; vnde eo caſu in rigore non erit niſi vna vnctio, illa ſcilicet vltima, in quâ ſolâ conſiſtit Sacramentum. Et hæc de proprio effectu huius Sacramenti; nam per illud cauſſari gratiam habitualem, ſicut per cetera Sacramenta, certum eſt; nec in eo puncto aliquid ſingulare occurrit dicendum.

Obiectio

Soluitur.

Reſtat nunc corporalis effectus, nempe ſani- 40
tas corporis, circa quam in primis certum eſt illam non eſſe certum & infallibilem effectum, alioquin nullus, qui hoc Sacramentum acciperet, poſſet mori, ſi ſemper reciperet ſanitatem. Secundò certum eſt eam aliquando conferri per hoc Sacramentum; id enim requirunt verba Apoſtoli Iacobi. Ex his autem oritur difficultas grauis, ſub quibus ſcilicet conditionibus intelligendus ſit cauſſari hic effectus; ſi enim dixerimus (vt multi inſinuant) ſolùm cauſſari quando ea ſanitas expedit ſpirituali bono infirmi, tunc in contrarium eſt, quòd multi ſanantur, quibus expediuiſſet tunc mori. Secundò (vt benè Suarez obiicit) ſi contingeret quòd Deus in aliquo præuideret ſemper eum futurum meliorem, teneretur ſemper illi conferre ſanitatem, ideoque numquam poſſet talis mori, niſi morbus grauis illum extingueret, antequam poſſit ei applicari Extrema Vnctio. Tertiò, aliquando poſſet expedire ea ſanitas bono ſpirituali; & tamen

Sanitas corporis non eſt infallibilis effectus Extremæ Vnctionis.

tamen vis morbi tanta eſt, vt ſine miraculo homo ſanari non poſſit; non videtur autem credibile, effectum infallibilem Sacramenti eſſe actionem eam miraculoſam. Quòd ſi propterea dicatur cum Soto effectum huius Sacramenti non eſſe niſi auxilium quoddam ad ſanitatem recuperandam; quod quia non ſemper eſt tantum, quantum reipſâ ad eam ſanitatem requiritur, ideò eam actu non ſemper confert, facilè hoc ipſum reiicietur cum Suarez eâ diſput.41. ſect. 3. quia non poteſt dici vniuerſaliter dari tale auxilium, cùm ſæpè infirmo expediat tunc mori; non eſt autem probabile per Sacramentum conferri id quod eſt animæ contrarium, cùm Sacramenta directè ordinentur ad bonum animæ.

41 Addo ego, non poſſe facilè explicari quid intelligat Sotus per auxilium ad vincendum morbum; an auxilium ad actus ipſos hominis; hoc autem non poteſt eſſe infallibile, cùm homo ſæpè iam vi morbi ſit penitus extra ſe: nec poteſt dici auxilium illud eſſe aliquam qualitatem phyſicam contrariam morbo, quia id iam eſſet recurrere ad miracula, quæ hic Auctor maximè fugit; qualitas enim naturalis quomodo tunc naturaliter in eo infirmo à ſolo Deo produceretur?

Quando ſanitas eſt nociua bono ſpirituali, non cauſſatur ab Extremâ Vnctione.

Dicendum ergo eſt vno verbo cum communi, Hunc effectum Primò non eſſe quando ſanitas eſt nociua bono ſpirituali. Neque hoc impugnatur, eò quòd multi conualeſcant, quibus meliùs fuiſſet tunc mori; etenim non conſtat nobis illam conualeſcentiam fuiſſe tunc ratione Sacramenti, & non per alias cauſſas naturales. Adde, fortaſſe de præſenti profuiſſe bono animæ, etiamſi deinde ſuo vitio id ipſe homo corruperit. Non eſt autem neceſſum vt vtilitas ſpiritualis, quam afferunt Sacramenta, ſit perpetua; alioquin, qui ſemel fructuosè Euchariſtiam aliúdve Sacramentum ſuſcepiſſet, non poſſet malè finire.

42 *Cauſſat Sacra Vnctio auxilia ad patienter ferendos dolores morbi, cùm ſuſcipitur integris ſenſibus.*

Secundò dicendum eſt, In omnibus, qui ſunt ſibi præſentes, cauſſari infallibile auxilium ad tolerandam alacriùs vim morbi, ac proinde ad alacritatem aliquam, quâ vis morbi lenior reddatur etiam phyſicè. Aduertendum tamen, quod vniuerſaliter de omnibus Sacramentis docui, non ſemper ea ſpecialia & efficacia auxilia, quæ per Sacramenta conferuntur, eſſe efficacia, alioquin nullus, poſt ſuſceptam v. g. Confirmationem, poſſet negare Chriſti fidem, nullus in matrimonio eius onera iniquè ferre, &c. quòd ſi ea auxilia efficacia non ſint ſemper, conſequenter non eſt neceſſum, vt actus illi boni, ad quos ea Sacramenta ordinantur, reperiantur de facto in his qui ea ſuſcipiunt. Vnde nec neceſſum eſt, vt ſemper poſt ſuſceptam Extremam Vnctionem ſequatur ea lætitia, quâ morbus reddatur leuior. Ratio ergo auxiliorum eſt infallibilis Sacramento, ipſi autem actus hominis, qui liberi ſunt, non ſunt infallibiles.

Sanitas corporis ſub conditione, quòd ſit vtilis, cauſſatur ab Extremâ Vnctione.

Tertiò dicendum eſt, Sanitatem ipſam corporis concedi ſub conditione, quòd ea ſit infirmo vtilis iuxta varias conſiderationes, quas Deus habet, & nobis ſunt occultæ; & propterea non poſſumus eas determinare, aut dicere certò, quando eſt conferenda ſanitas per hoc Sacramentum. Neq; id impugnatur ratione ſuprà factâ, quaſi inde ſequeretur non poſſe aliquos mori poſt ſuſceptum hoc Sacramentum, eò quòd illi ſemper ſint meliores futuri ſi viuant. Reſpondetur enim in primis, Hoc ipſum eſſe incertum, an ſint futuri meliores. Secundò, eſto eſſent futuri meliores, fortaſſe cum alicuius imperfectionis grauis interuentu, ob quam vitandam Deus illis non vult dare longiorem vitam. Deinde poteſt Deus etiam ad aliorum vtilitatem ſpiritualem attendere, ob quam omnibus penſatis expediat hos mori.

SECTIO SEXTA.

De præcepto huius Sacramenti.

CIRCA hoc præceptum vix alia eſt difficultas quàm, Vtrùm ſit obligatio illud ſumendi, ita vt, qui voluntariè illud negligit, peccet mortaliter, etiamſi id non faciat ex vllo contemptu. Affirmat Petrus Soto apud Suarez diſput. 44. ſect. 1. apud Dianam verò etiam Scotus, Richardus & Waldenſis videntur idem ſentire: eos ſaltem ideò Diana pro eâ ſententiâ inducit, quia putant Sacramentum Confirmationis eſſe ſub obligatione; & quia eadem videtur eſſe ratio de Extremâ Vnctione; Ludouicus autem Turrianus apud eumdem probabile indicat dari talem obligationem circa Extremam Vnctionem: videturque hæc fuiſſe ſententia Magiſtri in 4. diſtinct. 23. vbi ait eſſe peccatum illam omittere vel ex contemptu, vel ex negligentiâ; & comparat obligationem illam ſuſcipiendi obligationi ſumendæ Euchariſtiæ; idque inſinuant & Concilium Colonienſe anni 1536. Par.7. cap.5. & Senonenſe in decretis Fidei, decreto decimo. 43

Nullum extat præceptum de ſuſcipiendâ Extremâ Vnctione.

Dicendum tamen eſt cum communi ſententiâ, nullum eſſe præceptum de hoc Sacramento: ita D. Thomas in 4 diſtinct. 23. art. 1. quæſt. 3. ad 1. Paludanus, Dominicus Sotus, Supplementum Gabrielis, Syluester, Nauarrus, Caietanus, Armilla, Victoria, Richardus, & Couaruuias, quos refert & ſequitur Suarez: idem etiam docet Diana eo Tractatu 3. reſolut. 47. & Tannerus diſput. 7. quæſt. 1. dub 4. referens Valentiam & Henriquez: idem etiam tenet Gaſpar Hurtadus difficult. 11. Ratio autem eſt, quia de tali præcepto nulla eſt in iure Canonico mentio, neque ex conſuetudine inducta eſt ea obligatio; non ergo debet admitti. Vnde concludit Diana ibi, Abſoluendum eſſe moribundum, eſto nolit hoc Sacramentum recipere; quia ſi non tenetur ſub mortali, cur ei nolenti illud accipere negabitur abſolutio, perinde ac ſi peccaret mortaliter? Hoc tamen negari non poteſt, cùm hoc Sacramentum nullam in ſui ſuſceptione difficultatem habeat, nullum annexum diſtinctum onus, difficillimum eſſe, infirmum ſibi præſentem, & monitum de hoc Sacramento, qui tamen illud recipere nollet, non peccare; eo enim ipſo illud contemnere videretur: & ſanè præſentibus eſſet maxima occaſio ſcandali: quod benè notauit Ludouicus de Sancto Ioanne apud Dianam ibi. In toto tamen rigore illud nolle accipere, ſeclusis aliis circumſtantiis, non eſt mortale; imò cùm nullum ſit præceptum, nec etiam erit veniale. 44

Vix poteſt excuſari à peccato, qui ſanis ſenſibus non vult ſuſcipere Sacram Vnctionem, ſi ſciat ſe eſſe in periculo mortis.

Circa quod addendum præterea, non eſſe obligationem

Non eſt obligatio præmittendi Euchariſtiam ante Sacram Vnctionem. obligationem præmittendi Euchariſtiam, licet id communiter fiat. De Sacramento verò Pœnitentiæ iam diximus non eſſe neceſſum illud præmittere; nam licet Extrema Vnctio non debeat ſuſcipi cum conſcientiâ mortalis, poteſt in primis homo carere mortali; & tunc non obligabitur ad præmittendam confeſſionem: poteſt etiam elicere actum contritionis, & id ſufficiet vti pro aliis Sacramentis: ſola enim Euchariſtia requirit præmitti confeſſionem ab his qui conſcientiam habent mortalis. Et hæc nobis de Sacramento Extremæ Vnctionis ſufficiant.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

De Ordine, an ſit Sacramentum; & quot habeat partes.

1 Circa Sacramentum Ordinis vix aliquid occurrit vllâ ſpeculatione dignum; ſed ferè omnia ſunt controuerſiſtica, vel certè ex purâ auctoritate aut coniecturis aliquibus dependentia; idcò me ab illis breuiùs expediam. Nomine autem Ordinis intelligimus in præſenti conſecrationem, quâ aliquis ſpecialiter incipit deſtinari ad Sacramentum Altaris conficiendum; id quod ex dicendis magis declarabitur.

SECTIO PRIMA.

Ordo eſt Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.

Noſtri temporis hæretici omnium primi inceperunt negare, Ordinem eſſe verum Sacramentum; non tamen in eo omnes conuenêre; nam Caluinus & Melanchthon (teſte Bellarmino de hoc Sacramento cap. 1. & Tannero diſput. 7. quæſt. 1. num. 1.) ſenſerunt contrarium. Quidquid verò eâ de re ſit, Catholica & certa doctrina docet eſſe verum & proprium Sacramentum: & ita eſt à Tridentino expreſsè definitum Seſſione 23. capite & Canone 3. Inſinuatur autem ea veritas in Scripturâ 1. ad Timoth. 4. & 2. ad eumdem cap. 1. vbi Paulus hortatur eum ne negligat gratiam ſibi datam per impoſitionem manuum Preſbyteri; &, ne alicui citò manus imponat; hoc eſt, ne Ordines ſacros ei conferat. Idipſum ex variis antiquioribus Conciliis & Patribus fusè deducit Bellarminus cap. 2. & 3. & ex eo breuiter Tannerus; fusè autem Vaſquez Tomo 3. in 3. Par. diſput. 235.

2 per totam. Nobis ſufficiat vnum adducere Auguſtini locum, quo eam veritatem indubitatam eſſe in Eccleſiâ docet; libro ergo 2. contra Parmenionem cap. 13. ait: *Ipſi Donatiſtæ explicent, quomodo Sacramentum baptizati non poſſit amitti: & Sacramentum ordinati poſſit amitti; ſi enim vtrumque Sacramentum eſt, quod nemo dubitat, cur illud*, &c. Nota ea verba, *quod nemo dubitat*, ergo totius Eccleſiæ ſenſus tunc fuit, Ordinem eſſe Sacramentum. Cui ergo nunc credendum eſt magis, vni hæretico id neganti ſine vllo penitus poſitiuo argumento, ſed ſolùm eò quòd in Scripturâ non dicatur expreſsè illud eſſe Sacramentum; an Auguſtino & toti Eccleſiæ eâ de re nec quidem dubitanti? Certè cùm hæretici admittant Baptiſmum eſſe Sacramentum, eſto Scriptura nihil dicat de ratione Sacramenti vel de cauſſalitate gratiæ, non video quâ fronte negare poſſint Ordinem eſſe Sacramentum.

Ordinem eſſe Sacramentum, indubitatum eſſe apud omnes aſſeruit iam olim S. Auguſtinus.

Circa tempus verò, quo illud à Chriſto Domino eſt inſtitutum, ferè omnes conueniunt (vt videre eſt apud Tannerum ſuprà) partim in cœnâ, partim poſt reſurrectionem: hoc tamen vltimum intelligendum videtur de Ordine, quatenus dicit poteſtatem abſoluendi à peccatis; de quâ primò fit mentio poſt reſurrectionem; quoad poteſtatem enim conficiendi Corpus & Sanguinem omninò in cœnâ Apoſtolos fecit Sacerdotes, dum eis dixit, *Hoc facite in meam commemorationem:* vtrùm autem tunc alios Ordines, Diaconatum, Subdiaconatum, &c. inſtituerit, res eſt dubia: ex vnâ enim parte ibi non fit vlla mentio illorum; nec id omiſiſſet Euangeliſta, ſi tunc Chriſtus quidquam eâ de re dixiſſet; ex alterâ verò parte cùm Sacerdotium præſupponat, per ſe loquendo, omnes alios minores Ordines, non videtur Chriſtus illud dediſſe ante ceteros. De Epiſcopatu, facilius eſt credere primò poſt reſurrectionem fuiſſe inſtitutum. Verùm res eſt parui momenti, & valdè incerta.

Quando inſtitutum ſit Sacramentum Ordinis.

Mihi in re dubiâ probabilius videtur eos omnes, excepto Sacerdotio, fuiſſe illis primò poſt Reſurrectionem declaratos & collatos. Neque mirandum eſt, ſi ipſe Chriſtus tunc poteſtate ſuâ, quâ inſtituit Sacramenta, vſus, mutauerit aliquo modo ordinem temporis in eâ collatione, cùm non fuerit tunc in cœnâ occaſio conferendi tunc alios Ordines, ſicut fuit pro Preſbyteratu: & fortaſſe voluit hoc ipſo oſtendere, eos priores Ordines non eſſe eſſentialiter requiſitos ad ſuſceptionem Sacerdotij. Quòd autem non fuerit tunc vſus Chriſtus Dominus vllâ ſpeciali cæremoniâ in collatione Sacerdotij, non probat, vt obiicit Kemnitius, non fuiſſe Sacramentum; potuit enim ex eâ poteſtate, quam habebat ad inſtituenda Sacramenta & deſignandas materias, ſolis illis verbis illud conficere. Adde, interueniſſe traditionem calicis & hoſtiæ. Vtrùm autem inde colligatur eam traditionem eſſe eſſentialem materiam, dicam infrà explicando materiam ſingulorum Ordinum. 3

SECTIO SECVNDA.

Quot ſint Ordines qui ſint vera Sacramenta.

Svpposita certâ doctrinâ contra hæreticos, controuertitur inter Catholicos, qui Ordines ſint verum Sacramentum; pro quo ſupponendum nouem eſſe, de quibus hæc quæſtio poteſt agitari: prima tonſura, quatuor minores Ordines, tres maiores & Epiſcopatus.

SVB-

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de primâ tonſurâ & quatuor minoribus Ordinibus.

4 VT ergo à minoribus incipiamus, Primò dubitatur, an prima tonſura ſit Sacramentum. Affirmant Angelus, Maior, Panormitanus, Ancharenus, & Eckius apud Tannerum diſp.7. num.20. Communis tamen ſententia oppoſitum docet; pro quâ idem Tannerus citat Magiſtrum, D.Thomam, Bonauenturam, Richardum, Durandum, Paludanum, Gabrielem, Antiſiodorenſem, vtrumque Sotum, Vaſquez, Valentiam & Henriquez. Idem tenet Gaſpar Hurtadus difficul.9. vbi pro contrariâ præter citatos refert Ayalam. Probatur autem Primò, quia nec in Pontificali ea tonſura vocatur Ordo, neque Tridentinum eâ Seſſione cap.2. dum enumerat diſtinctè & ex profeſſo Ordines Eccleſiaſticos, ponit primam tonſuram: vnde etiam ab omnibus doctis & indoctis ſemper condiſtinguitur ab Ordine; & ſolùm dicitur prima tonſura, deinde alij quatuor dicuntur Ordines minores; alioquin debuiſſet abſolutè dici quinque minores ordines. Rationem aliqui aſſignant; quia per illam non euehitur quis ſupra vllum clericum, ſed eſt quaſi fundamentum, ſupra quod alij Ordines cadunt. Mihi tamen hæc ratio non placet, quia ſi Eccleſia hanc tonſuram non inſtituiſſet, tunc primus ex quatuor minoribus Ordinibus non diſcerneret Eccleſiaſticos inter ſe, neque eſſet gradus, ſed quaſi fundamentum; & tamen eſſet Sacramentum etiam tunc; ergo ex hac ratione nihil colligitur. Dixi ſæpè, in his rebus, quæ pendent à ſolâ Chriſti voluntate, non eſſe multùm de rationibus agendum. Non eſt ergo aliter hæc certa ſententia probanda quàm ex communi ſenſu, & quòd nullum penitus habeamus fundamentum ad dicendum illam eſſe à Chriſto inſtitutam, ſed potiùs pro contrario; quandoquidem à Concilijs omittitur, dum Ordines numerantur.

Prima tonſura non eſt Ordo.

5 Secundò ergo quæritur circa ipſos quatuor minores Ordines, An ſint verum Sacramentum. Hac de re fusè agit Pater Vaſquez diſp. 237. per totam, cap. autem 2 & 3. totus eſt, vt probet eos non eſſe Sacramenta, neque à Chriſto Domino inſtitutos, ſed ab Eccleſiâ. Fundamentum autem illius eſt, quòd non videatur eſſe ſufficiens ratio ad dicendum eſſe Sacramenta; quâ ſolâ ratione nos immediatè antè reiecimus primam tonſuram à ratione Sacramenti. Id autem probat Primò, quia ab initio Eccleſiæ non fuit mentio facta Acolythorum & Exorciſtarum; nam licet Exorciſtæ fiat mentio, non tamen quatenus eſt Ordo, ſed quatenus includebat gratiam gratis datam eijciendi dæmones. Secundò, quia è contrario olim fuêre inter Ordines numerati Cantores & Foſſores; quos vltimos nunc vocamus Veſpillones; qui tamen re ipsâ non ſunt Sacramenta, & de facto non computantur inter Ordines; imò hoc vltimum officium exercent homines viliſſimi. Si autem nomine *Ordinum* intelligeremus ſemper eos tantùm, qui vera ſunt Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta, nulla eorum mutatio in Eccleſiâ ſucceſſu temporis eſſet facta. Alia verò argumenta minoris momenti, quæ pro eâdem ſententiâ à nonnullis adducuntur, ibidem reijcit idem Vaſquez; citat autem pro ſuâ Magiſtrum, Gratianum, Durandum, Caietanum, Nauarrum, Ayalam, Michaëlem Medinam, & Dominicum Sotum.

An quatuor minores Ordines ſint Sacramenta.

Nihilominùs tamen contraria ſententia aſſerens eos eſſe vera Sacramenta eſt longè probabilior; eſt etiam longè communior inter Scholaſticos (vt ipſe Vaſquez fatetur.) Et hinc deſumitur prima eius confirmatio; nam in re, quæ non niſi auctoritate decidi debet, ea eſt iudicanda probabilior doctrina, quæ maiorem pro ſe habet auctoritatem. Pro eâ citat Tannerus ſuprà n.42. 6
Diuum Thomam, Bonauenturam, Richardum, Argentinam, Albertum, Dominicum, & Petrum Sotum, Gabrielem, Paludanum, Capreolum, Maiorem, Almainum, Syluestrum, Angelum, Bellarminum, Victoriam, Valentiam, Innocentium Quartum, Anchatanum, Panormitanum & Bernardi Gloſſam in cap. *Cùm contingat*, quibus ipſe adhæret. Eamdem etiam tenet Coninck eâ diſput.20 dubio 6. & Gaſpar Hurtadus ſuprà. Vbi valdè miror Patrem Vaſquez, qui ingenuè fatetur, neque ex Concilijs neque ex antiquitate poſſe deſumi ſpeciale argumentum ad probandum Subdiaconatum eſſe Sacramentum; id tamen aſſerere eâ ſolùm ratione, quòd communior ſententia ita ſentiat; hos tamen minores Ordines reijcere à ratione Sacramenti, cùm vix duo Auctores ampliùs dicant illos non eſſe Sacramentum, vltra eos qui idem dicunt de Subdiaconatu. Propter duos autem Auctores non oportebat deſerere hanc opinionem longè magis communem quàm illam.

Probabilius eſt eſſe vera Sacramenta.

Secundò argumentor retorquendo ipſius argumentum; Nam ab Eccleſiæ initio fit mentio horum Ordinum, ergo habemus fundamentum vt dicamus eos eſſe à Chriſto inſtitutos. Conſequentia eſt bona; antecedens verò expreſſis verbis à Tridentino traditur eâ Seſſione 23. cap.2. Vbi hæc habentur: *Ab ipſo initio Eccleſiæ ſequentium Ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris & Oſtiarij in vſu fuiſſe cognoſcuntur, quamuis non pari gradu; nam Subdiaconatus ad maiores Ordines à Patribus & ſacris Concilijs refertur, in quibus & de alijs inferioribus frequentiſſimè legimus.* Hæc Tridentinum. Quomodo ergo à Patre Vaſquez negari adeò fortiter potuit vllam eſſe factam mentionem eorum Ordinum ab initio Eccleſiæ, niſi primò ſub Cypriano & Cornelio?

Tertiò argumentor; Nam idem Tridentinum cùm in hoc capite ſecundo dixiſſet æquiſſimum fuiſſe, cùm Sacerdotium ſit res diuina, vt in Eccleſiæ ordinatiſſimâ diſpoſitione plures & diuerſi eſſent Miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio deſeruirent ex officio; poſteà canone 6. alludens ad hanc diſpoſitionem ait eam eſſe Hierarchiam diuinâ ordinatione inſtitutam ex Epiſcopis, Preſbyteris & Miniſtris; vbi euidenter nomine *Miniſtrorum* eos omnes comprehendit, quos anteà cap.2. poſuerat vt Miniſtros Sacerdotum; iam autem dixi Concilium ibi hos quatuor Ordines poſuiſſe. 7

Quartò ex eodem Tridentino argumentor; Nam cùm indiſcriminatim ſine vllâ penitus differentiâ, niſi quoad maiorem perfectionem

(quæ pro puncto præſenti per accidens eſt) nomine *Ordinis* omnes illos ſeptem fuerit complexum, profectò quando in ſequentibus capitibus etiam ſine vllâ diſtinctione Ordines vocat Sacramenta, intelligi debet de Ordine vt anteà fuerat explicatum ab ipſo; alioquin ingentem in eâ definitione dediſſet æquiuocationis occaſionem. Et ſanè ſi aliter de tribus illis quàm de his quatuor ſenſiſſet, addidiſſet illam particulam *ſaltem tres ſacros eſſe Sacramenta*; per quæ reliquiſſet quoad quatuor rem diſcutiendam Theologis.

8 Obiectio: Fortè reſpondebis: Imò verò Concilium facit diſtinctionem; ita enim dicit Can. 3. *Si quis dixerit, Ordinem, ſiue ſacram Ordinationem, non eſſe verè & propriè Sacramentum*, &c. ecce de ſolis ſacris Ordinibus loquitur. Soluitur. Reſpondeo, Eam definitionem nequaquam eſſe limitatam ad tres maiores, qui vocantur ſacri; non enim dixit *ſacros Ordines*, vt debuiſſet dicere, ſi voluiſſet eam limitationem facere; ſed abſolutè dixit *Ordinem*, omnes complectendo: ideò autem addidit *ſiue ſacram Ordinationem*, quia voluit denotare Sacramentum Ordinis non conſiſtere in eâ poteſtate, quæ cenſetur manere in ordinatis, ſed in actione illâ ſacrâ, non laicâ, quâ conſecrantur: eam autem actionem vocauit ſacram ad diſtinctionem illius deputationis ferè politicæ, quam hæretici, contra quos ibi agebat, conſtituunt: quo ſenſu etiam ordinatio Acolythi, &c. eſt actio ſacra. Contra Secundò; nam hæc ſolutio Vaſquez etſi valeat pro definitione deſumptâ ex canone 3. non tamen valet pro capite 4. eiuſdem Concilij; vbi ſine vllâ tali limitatione Ordines numerati vocantur Sacramentum.

9 Denique ex Florentino id ſuadetur: Nam in litteris vnionis dum explicatur Sacramentum Ordinis, eiuſque materiæ & formæ, poſt Subdiaconatum additur, *Et ſimiliter de alijs per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem*. Quæ verba ſi non euidenter, certè maximâ cum probabilitate denotant ſenſiſſe Concilium, alios etiam minores Ordines eſſe Sacramentum; alioquin ea additio fuiſſet otioſa, imò falſa; quia ad actionem, quæ non eſt Sacramentum, non eſt neceſſarium recurrere ad materiam & formam, vti idem Florentinum pro Sacramentis recurrit. Reſpondet Vaſquez num. 34. intentum Florentini non fuiſſe, hanc controuerſiam Scholæ de Ordinibus minoribus definire, cùm hæc definitio neque Græcis neceſſaria eſſet, quæ illucuſque non fuerat etiam Latinis; neque Eccleſiæ Dei, in quâ cum hæreticis de hac re nulla fuerat controuerſia, ſed tantùm in Scholâ inter aliquos. Hæc tamen ſolutio meo iudicio non ſatisfacit; etenim Eugenius ibi non ſolùm puncta cum hæreticis controuerſa definiuit, ſed voluit generalem de omnibus Sacramentis doctrinam tradere. Deinde ſi (vt immediatè pòſt ipſe Vaſquez addit) Eccleſia Armenorum non habebat Acolythos, profectò eo ipſo valdè fuit neceſſarium oſtendere, etiam illos eſſe vera Sacramenta. Vnde non videtur hæc ſolutio Vaſquez ſibi cohærere, qui addit voluiſſe Eugenium tollere abuſum, ſi quis fuerat introductus in collatione eorum Ordinum minorum. Hoc item mihi valdè diſplicet; quia ſi hi Ordines non ſunt Sacramenta à Chriſto inſtituta, ac proinde non habent fixam & eſſentialem formam etiam à Chriſto inſtitutam, non video qualis abuſus potuiſſet introduci alicuius momenti in eâ collatione, cùm in cæremonialibus parum ſit quòd Græci non ſe omnino accommodent Latinis. Et verò debuiſſet hic Auctor oſtendere, qui illi abuſus fuerint, cùm eâ de re nihil dicatur in eo Concilio.

Addit denique, ea Concilia nullum habuiſſe 10
fundamentum, vt deciderent eos Ordines eſſe Sacramentum; & in confirmationem adducit, quòd dum Tridentinum eo canone 6. dixit *eſſe in Eccleſiâ ex diuinâ inſtitutione Hierarchiam*, ſolùm nominauit Miniſtros, per *Miniſtros* intelligens Diaconos; aitque ſe non dubitare ceteros Ordines conſultò prætermiſſos; quòd nullum fundamentum haberet ad damnandum eos; qui dicerent Hierarchiam iure diuino illis non conſtare. Hæc ſolutio nullo nixa eſt fundamento, imò (vt paulò antè dixi) ex eo loco deſumitur valdè efficax pro nobis argumentum. Cùm enim Concilium anteà nomine *Miniſtrorum* expreſsè poſuerit omnes ſex Ordines, ego non capio, quo fundamento Vaſquez dicat, per vocem illam *Miniſtros* ſolùm intelligi à Tridentino Diaconum & Subdiaconum, & non potiùs omnes illos, quos anteà idem Concilium intellexerat; debuiſſetque hic Auctor afferre valdè efficax fundamentum poſitiuum pro eâ æquiuocâ vſurpatione vocis illius. Nam dicere, *Ego non dubito*, nullo modo ſufficit; nos enim maiori ſanè iure dicimus, Nos non dubitamus, quin idem intellexerit Concilium in vtroque loco per illam eamdem vocem, cùm nec minimum ſignum poſuerit, ex quo colligatur eius limitatio. Et ſanè nemo poteſt dubitare magis eſſe fundatam hanc
noſtram non dubitationem, quàm illa ſit. Sed 11
iam ad ipſius argumenta ſoluenda veniamus. Ad primum, quo dicitur ab initio Eccleſiæ non fuiſſe omnes hos nominatos, iam dixi contrarium expreſsè & expreſſiſſimè à Tridentino doceri. Secundò dico, Eſto non fuerint nominati, ſicut nec eſt nominatus Subdiaconatus (ipſo Vaſquez teſte) non ideò quidquam inferri in contrarium; vti nihil infertur contra Subdiaconatum. Quam ſolutionem optimè tradidit Tannerus ſuprà. Quòd item Cantores & Foſſores, ſeu Veſpillones, aliquando fuerint nominati Ordines, non vrget; quia potuit illa vox *Ordo* tunc latiùs vſurpari. Fortaſſe Cantores vocabantur Acolythi, quatenus hi reſpondebant Sacerdoti celebranti, quia frequenter Sacrum fiebat cantando; & ideò etiam fortaſſe non fuit ab initio facta mentio diſtincta Acolythorum. Quod item dicit Exorciſtas non ſignificare niſi habentes donum pellendi dæmones, aſſeritur ab ipſo, non probatur; potuit ergo aliquando pro vno, aliquando pro altero vſurpari. Conſtet igitur, ſi non omnino certum, longè ſaltem probabilius eſſe, eos etiam quatuor Ordines eſſe verum Sacramentum à Chriſto inſtitutum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de tribus maioribus.

INTER quos infimus eſt Subdiaconatus; de 12
quo etſi aliqui diſſentiant (vti & de Diaconatu Caietanus & Durandus) quos refert Vaſ-

quez

quez diſput. 238. cap. 5. nihilominùs à fortiori ex dictis de quatuor minoribus Ordinibus conſtat vtrumque illum eſſe verum Sacramentum; & præter Auctores, qui de quatuor minoribus Ordinibus id dixerunt in Subdiaconatu id docet Vaſquez cap. 2. citans etiam Michaëlem Medinam. Hinc à fortiori colligitur Diaconatum eſſe verum Sacramentum; id quod Vaſquez adeò fortiter affirmat, vt planè putet eſſe de fide, eò quòd citato canone 6. Tridentinum dixerit Hierarchiam ex Presbyteris & Miniſtris eſſe de iure diuino; ad minimum autem nomine *Miniſtrorum* intelligi debent Diaconi & Subdiaconi. Vnde ibi miratur viros non vulgariter doctos aut decretum Concilij Tridentini non legiſſe, aut planè non intellexiſſe. Hæc tamen occaſio admirationis non eſt adeò ſolida, vt benè notat Pater Tannerus num. 40. qui ait ex hoc loco nihil certi de fide colligi: quia aliud eſt, quòd ex diuinâ inſtitutione Subdiaconatus pertineat ad Hierarchiam Eccleſiaſticam; id quod ibi Concilium docet; aliud verò, quòd ille ſit Sacramentum verum; alioquin, inquit Tannerus, cùm conſtet certò Epiſcopatum eſſe de iure diuino, deberet etiam inferri de fide illum, prout à Sacerdotio diſtinguitur, eſſe verum Sacramentum; quod tamen non eſt certum. Meliorem potuiſſet inſtantiam adhibere Tannerus in Papatu, qui ſine dubio eſt de iure diuino; & tamen non eſt vllo modo ſpeciale Sacramentum, vt omnes omnino ſentiunt ſine vllâ ratione dubitandi; & idem poſſet etiam dici de officio Parochorum, quod iuxta multos eſt de iure diuino.

13 *Obiectio:* Vbi tamen obiter fortaſſe contra nos obijcies; Ergo non benè ſumus argumentati ſuprà, dum ex eodem canone voluimus probare, quatuor minores Ordines eſſe verè Sacramenta, quia de iure diuino pertinent ad Eccleſiaſticam Hierarchiam. *Soluitur Primò.* Reſpondeo in primis, Nos non voluiſſe ibi dicere, id eſſe de fide, ſed longè probabilius; hanc autem maiorem probabilitatem etiam Tannerus & nos admittimus colligi ex eo loco; ſolumque contra Vaſquez dicimus id non eſſe de fide. *Secundò.* Secundò reſpondeo ibi ex præcedentibus, in quibus Tridentinum abſolutè ſub Sacramento Ordinis ſine diſtinctione enumerat eos quatuor Ordines, & addiderat poſteà eos eſſe de iure diuino, ſatis probabiliter inferri, voluiſſe dicere, illos etiam eſſe Sacramentum; quod argumentum à fortiori probat de Subdiaconatu. *Temerarium eſſet negare Subdiaconatum & Diaconatum eſſe Sacramenta.* Quidquid verò ſit, vtrùm ex eo loco res ſit de fide, certè temerarium mihi nunc videretur illud negare, maximè ob Florentinum; & quia (vt paulò antè dictum eſt) in illâ doctrinâ capitum valdè clarè Subdiaconatus à Tridentino ſub nomine Sacramenti comprehenditur.

Contra hanc ſententiam aliqua obijcit Durandus minoris momenti, quæ fusè diſcutit Vaſquez eo loco; vt, quòd ſequeretur eſſe plura quàm ſeptem Sacramenta. Verùm de hoc nos infrà. Secundò quòd, Diaconatus; & à fortiori Subdiaconatus, & alij Ordines tantùm ſint per modum cæremoniarum in ordine ad Sacerdotium. Verùm hoc quâ facilitate dicitur, eâdem negatur. Tertiò, quòd poteſtas Ordinis vt eſt Sacramentum, debet eſſe ad conficienda Sacramenta, & ad id, quod nec validè poteſt fieri ſine eo Ordine; atqui Diaconatus & Subdiaconatus nullam talem dant poteſtatem; ergo. Rectè Vaſ- 14 quez falſitatem eius maioris propoſitionis oſtendit ex Sacramento Confirmationis, in quo imprimitur Character; & tamen non eſt neceſſarius ad validè vlla conficienda Sacramenta, imò neque ad vllam aliam actionem Sacram, ſed ordinatur ad reſiſtendum Tyranno; id quod & validè & licitè ſine eo Sacramento poteſt fieri. Quartò quòd Anacletus Papa Epiſtolâ 3. cap. 1. nominatim Epiſcopis & Presbyteris dicat, *Amplius quàm iſti duo Ordines Sacerdotum nec nobis à Deo collati ſunt, neque Apoſtoli docuerunt.* Reſpondetur tamen communiter, Ibi Pontificem de Sacerdotum Ordinibus agere; agebat enim contra Chorepiſcopos, qui quaſi tertium genus Sacerdotum conſtituere putabantur. Hæc quidem argumenta vniuerſaliter ſunt contra alios Ordines; ſpecialiter autem contra Diaconatum & Subdiaconatum obijci poteſt, quia ſi eſſent vera Sacramenta, haberent certam materiam à Chriſto præfixam ſicut alia Sacramenta; atqui eam non habent; nam olim pro Diaconatu videbatur eſſe manuum impoſitio (vt ex Concilio Carthaginenſi IV. cap 4. conſtat;) in Concilio autem Florentino ponitur traditio libri Euangeliorum. Deinde non eſt vlla in Scripturâ mentio eorum Ordinum; nam Diaconi illi, de quibus in Actis Apoſtolorum eſt ſermo, non ad miniſterium, ad quod noſtri ordinantur, ſed ad aſſiſtendum menſis deſignati ſunt. De obiectione circa formam huius Sacramenti multa dixi Tomo 7. & infrà in propriâ ſectione rurſus agetur. Quod de Scripturâ dicitur non obeſt, quia etiam in eâ non fit vlla mentio, quòd matrimonium ſit Sacramentum; & tamen non ideò Durandus dicet illud non eſſe Sacramentum Idem patet in Confirmatione, de quâ multò minor mentio fit in eâdem Scripturâ. Ratio eſt inter Catholicos elata, quia per traditionem multa vt de fide conſtant, in quibus in Scripturâ nihil habetur. 15 Secundò reſpondetur, magnam adhuc eſſe diſceptationem, vtrùm eo loco Actorum non ſit ſermo de Diaconatu, quatenus eſt Sacramentum; multi enim graues Auctores id affirmant; quia ratione eius electionis ſemper tota Eccleſia ſanctum Stephanum vt verum Diaconum eo ſenſu agnouit, quo nunc Diaconi vſurpantur: fortaſſe enim *miniſtrare menſis* vſurpatur ibi pro miniſtratione etiam Venerabilis Sacramenti. Quidquid tamen de hoc ſit (negant enim alij non pauci idipſum, eſto fateantur vel ſimul tempore, vel paulò pòſt illos ſeptem fuiſſe conſtitutos Diaconos veros) negari certè non poteſt frequentem eſſe mentionem Diaconorum: & quidem cùm ordinariè coniungantur Epiſcopis & Presbyteris, vt ad Philip. 1. & 1. ad Tim. 3. bis formatur duplex argumentum valdè efficax. Primùm, quia ſi Diaconi non ſpectarent ad Sacerdotium, prout nunc ſpectant, ſed tantùm eſſent quaſi procuratores aut diſpenſatores temporales, profectò nulla eſſet ratio eos cum Epiſcopis iungendi. Secundum, cùm eo loco Paulus *pudicos & vnius vxoris viros* eſſe debere doceat, de his tantùm agit, qui ad miniſterium Eccleſiaſticum deſtinati erant; pro ſæcularibus enim procuratoribus non erat ſpecialis ibi vlla ratio, quàm pro omnibus alijs & mercatoribus, & famulis, & Dominis, vno denique verbo, quàm pro Chri-

ſtianis omnibus. Non eſt ergo vllum fundamentum ad hanc certam veritatem non admittendam.

De Presbyteratu minimè dubitatur: in hoc enim omnes omnino Catholici conueniunt, quia illum maximè Concilia & Patres & Scriptura declarant, ordinaturque ad duo præcipua munia, nempe ad conſecrandum Corpus & Sanguinem Christi Domini, & ad remiſſionem peccatorum. Vltima ergo reſtat difficultas circa Epiſcopatum.

SVBSECTIO TERTIA.

Quid de Epiſcopatu.

16 DE quo Pater Vaſquez fusè valdè diſput. 240. vbi cap. 1. refert errorem Aërij, qui docuit Epiſcopatum ſolo iure humano differre à Presbyteratu; pro quo errore ait immeritò citari Waldenſem, fuiſſe tamen in eo Marſilium de Menandrino, Wicleſum & Lutherum, licet hic etiam circa alios Ordines errauerit. Addit autem Vaſquez ibi contra Michaëlem Medinam, Catholicos, qui Epiſcopatum eſſe de iure diuino negarunt, non fuiſſe locutos in ſenſu hæreticorum; hi enim dicunt ita ab Eccleſiâ eam differentiam introductam, vt iniuſtè id ſit factum; Catholici verò docent id fuiſſe omnino neceſſarium ad bonam eiuſdem Eccleſiæ gubernationem. Ex his ergo primus eſt Hieronymus in magnis Commentarijs Epiſt. ad Titum, & in Epiſtolâ ad Euagrium, quæ eſt 85. citatur etiam Auctor Epiſtolæ ad Ruſticum Narbonenſem, & Auctor Commentariorum in Epiſt. ad Epheſios apud Ambroſium; Tannerus tamen contra Vaſquez ex Bellarmino & Azorio excuſat Hieronymum ab hac doctrinâ, & oſtendit illum ſolùm eſſe locutum de iuriſdictione Epiſcoporum, dum dixit non niſi iure humano differre à Sacerdotio; nam quoad ordinationem Epiſcopi & poteſtatem Sacerdotes ordinandi, & quidem ex Chriſti inſtitutione, nullo modo negat Hieronymus, imò expreſsè illâ ipsâ citatâ Epiſtolâ fatetur eos differre à Sacerdotibus dum ait; *Quid facit Epiſcopus, exceptâ ordinatione, quod non faciat etiam Presbyter?* Hoc eodem modo excuſat Tannerus etiam Auctorem Epiſtolæ ad Ruſticum.

Quo ſenſu dicant Catholici aliqui ab Eccleſiâ Epiſcopatum eſſe inſtitutum.

17 Quidquid autem de his ſit, eam ſententiam clarè tenuit Armacanus lib. 11. de Quæſtionibus cap. 6. & 3. Alij denique etſi Epiſcopatum à Chriſto dicant inſtitutum, negant tamen eſſe Sacramentum; id quod defendit Dominicus Soto, Cardinalis Turrecremata, S. Thomas, Richardus, Capreolus, Albertus, Bonauentura, Scotus, Argentinas, Abulenſis, Sylueſter & Ferrarienſis; citat etiam pro eâdem ſententia Pater Vaſquez Magiſtrum Sententiarum & Alexandrum. Probari autem ea poteſt Primò, quòd alioquin eſſent octo Ordines; Secundò, quia Sacramentum Ordinis ſolùm conſtituitur per reſpectum ad conſecrationem Corporis Chriſti, ad quam per accidens ſe habet Epiſcopatus; Tertiò, quia non imprimit Characterem; ſi enim imprimeret, ſequeretur validè poſſe in Epiſcopum conſecrari eum qui non eſſet Sacerdos: id quod eſt omnino falſum. Præterea non eſſet neceſſarius Character Sacerdotalis, quia hic contineretur eminenter in Epiſcopali. Quartò, quia Ordines conferuntur diebus Sabbati, Epiſcopatus verò diebus Dominicis. Quintò denique, quia in conſecratione Epiſcopi non apparet vlla materia & forma, prout ad rationem Sacramenti requiritur, ergo.

Dicendum tamen Primò eſt, Epiſcopatum eſſe de iure diuino, & inſtitutum à Chriſto Domino. Ita Durandus, Paludanus, Supplementum Gabrielis, Almainus, Nauarrus, Maior, Petrus Soto, Michaël Medina, Caietanus, Waldenſis, quos Vaſquez refert & ſequitur nu. 23. & ſeqq. Coninck diſp. 20. dub. 6. vbi Bellarminum & Valentiam citat, Tannerus ſuprà num. 32. & Gaſpar Hurtadus, qui difficultate 4. præter citatos refert Sebaſtianum Cæſarem, atque communiter id à Catholicis doceri. Probatur autem manifeſtè ex Tridentino, quod expreſsè eâ Seſſione 23. canone 6. ait Hierarchiam Eccleſiaſticam iure diuino conſtare ex Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris: idem priùs docuerat Anacletus Papa Epiſtolâ 4. cap. 1. *Sacerdotum Ordo,* inquit, *bipartitus eſt; & ſicut Dominus illum conſtituit, a nullo debet perturbari* Neque contra hanc veritatem militant obiectiones ſuprà factæ, de quibus in ſecundâ concluſione. Aliquid autem aliud non occurrit, niſi quòd aliquando videantur eædem perſonæ in Scripturâ nominari iam Presbyteri, iam Epiſcopi, aliquando verò ſolùm Presbyteri & Diaconi. Cui obiectioni facillimè reſpondetur, Id ideò factum, quia vox *Presbyter*, quæ ſignificat ſeniorem, vſurpabatur olim vniuerſaliter tam pro Epiſcopis quàm pro ſimplicibus Sacerdotibus; & fortaſſe ad initium Eccleſiæ ob perſonarum paucitatem omnes, qui eligebantur in Sacerdotes, etiam conſecrabantur Epiſcopi. 18

Epiſcopatus eſt iure diuino inſtitutus

Secundò dicendum eſt, Longè probabilius videri, fuiſſe ſimul à Chriſto id Sacramentum inſtitutum: ita Vaſquez ſuprà, & Gaſpar Hurtadus difficultate 7. citans Medinam, Bellarminum, Valentiam, Becanum, Coninck, Tannerum, & Sebaſtianum Cæſarem; & videtur eſſe communis Scholaſticorum ſententia; mihique videtur à Tridentino clarè expreſſa: nam cap. 4. agens de Sacramento Ordinis ita illud inchoat; *Quoniam verò in Sacramento Ordinis*, &c. additque paulò pòſt, Epiſcopatum ad hunc Ordinem pertinere eſſeque Superiorem Presbyteratu; cumque de eo multa dixiſſet, concludit caput, *Hæc ſunt quæ generatim Sacræ Synodo viſum eſt de Sacramento Ordinis docere:* quibus manifeſtiſſimè (ne æquiuocationem grandem Concilio tribuamus) admittere debemus illud, dum Epiſcopatum dicit eſſe Ordinem, loqui de Ordine vt eſt Sacramentum; quo ſenſu eam vocem initio & fine eius capitis proteſtatur ſe loqui. Secundò ſub ordinatione ſacrâ; per quam dicit gratiam conferri, comprehendit etiam Epiſcopatum. Idipſum videtur à Paulo traditum, quia 1. Timoth. 4. ait: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij*; vbi agi de ordinatione illius in Epiſcopum communiter ſentiunt Auctores: cùm ergo ibi dicat Paulus per eam ordinationem datam eſſe gratiam, id quod proprium eſt Sacramentis, conſequenter docet eam ordinationem eſſe Sacramentum. Hoc idem probant aliqui, 19

Quando inſtitutus ſit Epiſcopatus.

qui, eò quòd Tridentinum dicat Hierarchiam conſtantem Epiſcopis & Preſbyteris eſſe de iure diuino. Verùm iam dixi ſuprà hanc conſequentiam eſſe probabilem, in toto tamen rigore non eſſe bonam; nam valdè ea duo differunt, eſſe de iure diuino, & eſſe Sacramentum, vt ex Pontificatu ſummo (qui eſt de iure diuino, non tamen ideò eſt Sacramentum) ibi oſtendi.

20 Priùs autem quàm ſuppoſitis argumentis reſpondeam, aduerto Patrem Vaſquez numero 43. dicere, Etiamſi inter omnes ſuprà citatos Auctores conſtet Epiſcopatum eſſe Sacramentum, inter eos tamen non conuenire, vtrùm ſit Sacramentum, & Ordo diuerſus à Sacerdotio, an non; & vtrùm eius conſecratio imprimat Characterem diuerſum; de quibus punctis ait ſe acturum in ſolutione argumentorum. Circa hoc igitur ego puto duo debere diſtingui: Primum eſt, An Epiſcopatus imprimat Characterem diuerſum à Preſbyteratu. Secundum eſt, An ſit Sacramentum diſtinctum. De primo quidem admitto Patri Vaſquez libenter poſſe Auctores ſuprà citatos inter ſe non conuenire; nam licet priùs dixerint eſſe Sacramentum, non continuò ſequitur, quòd imprimat Characterem, cùm de eſſentiâ Sacramenti non ſit eum Characterem imprimere. De ſecundo verò ingenuè fateor me non poſſe capere, quomodo, ſuppoſito quòd Auctores dicant Epiſcopatum eſſe Sacramentum, poſſint dubitare, an ſit Sacramentum diſtinctum à Sacerdotio: dum enim illi dicunt Epiſcopatum eſſe Sacramentum, loquuntur de ipsâ ordinatione Epiſcopi: eſt enim hoc Sacramentum in fieri: atqui illa ordinatio eſt diſtincta ſaltem numero ab ordinatione Sacerdotis; ergo ſi illa, vt de nouo nunc adueniens, eſt Sacramentum, debebit eſſe Sacramentum ſaltem numero aut partialiter diſtinctum à

Qui admittit Epiſcopatum eſſe Sacramentum, neceſſariò concedere debet eſſe ſaltem partialiter diſtinctum à Sacerdotio.

21 Sacramento Sacerdotij iam olim collati. Adde, neque poſſe eſſe dubium quin ſit etiam ſpecie diuerſum ab illo ſaltem partialiter: nam Sacerdotium datur ad diuerſiſſimos effectus, vt eſt ad Corporis & Sanguinis Chriſti conſecrationem, & ad abſolutionem à peccatis; Epiſcopatus verò ſolùm ad conſecrandos Sacerdotes & Epiſcopos, & ad Confirmationis Sacramentum conferendum; ergo debent ea Sacramenta differre ſpecie. Dixi *ſaltem partialiter*, quia non diſputo, vtrùm inter ſe integrent vnum Sacramentum, ſicut conſecratio vnius ſpeciei cum alterius conſecratione; de quo ſtatim. Conſtet ergo, admiſſo ſemel quòd Epiſcopatus ſit Sacramentum, non poſſe dubitari, an ſit diſtinctum ſaltem partialiter à Sacerdotio.

Quo poſito ad argumenta contraria ſuprà poſita; ad Primum, quòd ſequerentur eſſe octo Ordines, dico, Eo non tam probari non eſſe Sacramentum, quàm non eſſe Ordinem: illum autem eſſe Ordinem eſt expreſsè definitum à Tridentino; & Anacletus dixit illum & Preſbyteratum eſſe duos Ordines. Secundò dico, Multos Auctores, quos ibi citat Vaſquez, putare eſſe octo Ordines; id quod meo iudicio ad modum loquendi pertinet. Ipſe tamen Vaſquez ait non eſſe Ordinem diſtinctum, ſed maiorem perfectionem Sacerdotij; hoc eſt, quòd Epiſcopus ſit Sacerdos magis perfectus. Hæc tamen ſolutio mihi non valdè placet; nam eo ſenſu, quo Epiſcopatus dici poteſt facere magis perfectum Preſbyterum, poſſemus etiam dicere, Preſbyteratum facere Diaconum magis perfectum, ac proinde etiam non eſſe duos Ordines diſtinctos. Conſultò 22
vſurpaui eam vocem *Presbyter*, non verò *Sacerdos*; quia Sacerdos eſt vox communis ad vtrumque gradum; vnde per illam videtur habere locum illa maior perfectio, quam ponit Vaſquez: at eo ſenſu poſſum etiam ego accipere vocem *Eccleſiaſticus*, quæ eſt communis ad Diaconum & Preſbyterum, & per eam dicere, Preſbyteratum non eſſe diſtinctum Ordinem à Diaconatu, quia ſolùm facit Eccleſiaſticum magis perfectum: debent ergo vſurpari propriæ voces, vt ſunt Preſbyter & Diaconus. Numquam autem audimus, quòd Epiſcopatus aliter faciat magis Preſbyterum, aut perfectiorem Preſbyterum, quàm poſſit dici, quòd Preſbyteratus faciat magis Diaconum, aut perfectiorem Diaconum. Et verò conſiderato fine eorum Ordinum, longè maior conuenientia videtur eſſe inter Diaconum & Sacerdotem, cùm ambo ordinentur directè ad conſecrationem, ſeu ad celebrandum, quàm Preſbyteratus & Epiſcopatus, qui non ordinantur ad vnum quid, ſed ad omnino diuerſa. Abſolutè putarem poſſe dici octauum Ordinem; quòd autem communiter ſolùm dicantur ſeptem ideò fit, quia nunc eſt ſermo de his, qui ad celebrationem Sacrorum per modum cauſſæ principalis & Miniſtrorum ordinantur; ad quod punctum Epiſcopatus vt talis non ordinatur.

Poteſt dici quòd Epiſcopatus ſit octauus Ordo; & cur ordinariè non ita dicatur.

Ad ſecundum, quòd Sacramentum Ordinis 23
ſolùm conſtituatur per reſpectum ad conſecrationem Corporis Chriſti, reſpondemus, Id ſolùm eſſe verum quoad modum magis ordinarium loquendi, quando dicuntur ſeptem Ordines; non tamen abſolutè ſecundùm rigoroſam ſignificationem, vt ex Tridentino conſtat.

Ad tertium de Charactere in primis dico valdè malè eo modo formari argumentum; *Si Epiſcopatus imprimeret Characterem, non penderet à Presbyteratu*: etenim Confirmatio & Ordo ipſe Sacerdotij imprimunt Characterem; & tamen eſſentialiter pendent à Baptiſmo, qui etiam imprimit Characterem; cur ergo, quæſo, eſto Epiſcopatus imprimat Characterem, non poterit pendere eſſentialiter à Sacerdotio? aut quid quæſo facit Character ad eam dependentiam aut independentiam eſſentialem? Secundò reſpondeo, Eſto dicamus per illum non imprimi Characterem, non continuò nos cogi ad dicendum non eſſe Sacramentum.

Abſolutè autem quidam putant non imprimi diuerſum Characterem, ſed extendi eumdem phyſicè, ſicut extenditur habitus ad varias concluſiones. Quam doctrinam Vaſquez putat veram, ſi Character ſolùm ſe habeat per modum potentiæ phyſicæ; quia verò ipſe putat ſolùm eſſe per modum potentiæ moralis, ait nec vllum nouum addi, nec antiquum phyſicè extendi, ſed per extrinſecas denominationes deſtinari ad nouos terminos. Ego tamen Primò iudico, Eſto 24
Character ſe haberet in genere phyſico per modum potentiæ, non poſſe concedi eam extenſionem, quam Vaſquez ponit: vel enim aliquid phyſicum additur illi (& idem planè dico de habitibus in ordine ad concluſiones) vel non: ſi nihil; quomodo ergo iam eſt phyſicè potentior quàm fuerit anteà? ſi additur aliquid phyſicum; iam

An Epiſcopatus imprimat Characterem ſpecialem.

illa additio erit ſaltem partialis oouos Character:& codem modo diſcurri in Tomo Philoſophico de habitibus, quæ non oportet hìc repetere. Secundò dico, Cùm Concilium agens de Ordine ſine vllâ planè limitatione aut diſtinctione aſſerat per illum imprimi Characterem, & nullum aliunde ſit argumentum, quod poſitiuè impugnet productionem hoius Characteris, longè probabiliùs & conſequentiùs aſſeri illum omnino produci; maximè cùm ad probandum non eſſe iterabilem hunc Ordinem ea impreſſio Characteris valdè iuuet iuxta illationem Tridentini. Quod prætereà circa eumdem Characterem objicitur, fore vt non eſſet neceſſarius Character Sacerdotalis, negatur conſequentia Primò, quia ſaltem eſt neceſſarius in his, quos Eccleſia non vult in Epiſcopos, ſed in ſimplices Sacerdotes eligere. Secundò, qoia cum illi Characteres ſiot in ordine ad diuerſa munia, profectò vnus non poterit ſuppleri per alterum. Quod quarto loco objicitur, Ordines conferri diebus Sabbati, Epiſcopatum die Dominicâ, nullius planè eſt momenti; quia id totum eſt ab Eccleſiâ inſtitutum ob maiorem ſolemnitatem Ordinis Epiſcopalis: ſicut è contrario quatuor minores Ordines conferuntur etiam die Veneris quatuor Temporum; nec tamen ideò hi Auctores dicunt illos non eſſe vera Sacramenta. Ad vltimum, quòd in conſecratione Epiſcopi non appareat materia & forma, dicetur in explicatiooe materiæ & formæ ſingulorum Ordioum.

SECTIO TERTIA.

Quid de eorum numero.

25 CIRCA nomerom Ordinum, præter ea quæ præcedenti ſectione diximus, ea eſt difficultas, quòd videantur eſſe plura quàm ſeptem Sacramenta, contra definitionem & ſenſum communem Eccleſiæ. Diuus Thomas in 4. diſtinct. 24. quæſt. 2. art. 2. ait Ordinem eſſe totum poteſtatiuum, cuius eſſentia eſt, vt ſecundùm completam rationem reperiatur in vno, in alijs verò ſit aliqua participatio illius. Tota enim plenitudo huius Sacramenti, inquit Diuus Thomas, eſt in vno Ordine, nempe io Sacerdotio; in alijs verò eſt quædam participatio; & ideò omnes Ordines ſunt vnum Sacrameotum. Pro quâ Vaſquez citat Bonauenturam, Argentinam, Capreolum, Paludanum, Syluestrum & Albertum; ipſe verò iudicat ex hac doctrinâ inferri, alios Ordines non eſſe abſolutè Sacramenta, ſed ſolùm ſecundùm qoid; ſicut partes poteſtatiuæ iuſtitiæ non ſunt verè & propriè iuſtitia: vnde addit concedendum Durandi argumento, vel alios Ordines non eſſe propriè Sacramenta, vt ille docet, vel eſſe plura Sacramenta quàm ſeptem, ſi ſecundùm ſpecies infimas loquendum ſit.

26 Admitto libenter Patris Vaſquez diſcurſum; neſcio tamen, an in eo conſequentiam teneat. Nam Sacramenta antiquæ Legis fuêre vera Sacramenta; & tamen ipſe eâ ſolâ ratione id explicuit, quatenus fuêre ſigna noſtrorum; ergo potuêre benè quoad hoc citati Auctores dicere, Ordines alios eſſe vera Sacramenta, quantumuis per reſpectum ad Sacerdotium dixerint habere eam rationem Sacramenti. Quidquid verò de hoc ſit, mihi placet, quòd ipſe ait Ordines eſſe vnum Sacramentum genericè. Vnde dicendum abſolutè, quando Concilia docent eſſe tantùm ſeptem Sacramenta, loqui de illis in genere, non ſecundùm ſpecies infimas. Eſt tamen adhuc contra hoc obiectio grauis; nam cùm alia Sacramenta accipiantur ſecundùm ſpecies infimas, deberet etiam Ordo ſecundùm illas accipi; alioquin poſſet aliquis dicere, non eſſe niſi duo Sacramenta accipiendo duo genera, vnum ſcilicet genus pro Sacramentis viuorum, alterum pro Sacramentis mortuorũ, vt dici ſolet: eodem modo poſſent varij numeri illorum poni ſub vno genere comprehendendo tria, relinquendo autem alia quatuor ſecundùm infimas ſpecies; vnde ſolùm dicerentur quinque Sacramenta: hoc autem eſt abſurdum; ergo. Pro ſolutione huius obiectionis, quæ ad modum loquendi videtur pertinere, poteſt iuuare modus ille diſcurrendi D. Thomæ, quòd ſcilicet Ordines alij ſint quædam participatio Sacerdotij. Ad argumentum ergo in formâ reſpondeo negando debere Ordinem accipi eodem modo quo alia Sacramenta. Diſparitas eſt manifeſta; nam alia Sacramenta nullo modo ordinantur ad vnum quid, ratione cuius reſpectus debeant explicari ſub vno termino generico, & debeant dici vnum Sacramentum, vti omnes Ordioes explicantur; alia enim Sacramenta inter ſe, & reſpectu huius Ordinis habent ſe quaſi diſparatè; at Ordines deſtinantur omnes ad conſtituendum Mioiſtrum Sacramenti altaris, ac proinde comprehendi debent ſub vno termioo. Vt autem hanc diuerſitatem ex eo modo loquendi deſumptum explicemus, non eſt neceſſum multas de re ipſâ quærere diſparitates.

Quomodo Sacramentum Ordinis dicatur vnum Sacramentum.

DISPV-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASEXTA.

De muneribus, materiâ & formâ Ordinum.

SECTIO PRIMA.

Quid de primâ tonſurâ & quatuor minoribus Ordinibus.

1 Et quidem de primâ tonſurâ iam diximus ſuprà eam non eſſe Sacramentum à Chriſto inſtitutum, ſicut ſunt reliqui ſuperiores Ordines: ex hoc principio facillimè inferimus, cur illa non numeretur inter Ordines. Quæ eſt ſententia planè communis, vt videre eſt apud Vaſquez diſput.236. num.3. & ex modo loquendi omnium Catholicorum idem conſtat. Dixi, ex eo quòd prima tonſura non ſit Sacramentum, clarè colligi rationem communis ſententiæ, cur non ſit Ordo; quia nomine *Ordinis* intelligimus eum gradum, qui eſt verè Sacramentum. Auctores verò, qui etiam quatuor minores Ordines negant eſſe Sacramentum, varias congeſſunt rationes, vt explicent, cur illa non ſit Ordo quæ vix ſubſiſtunt. Quidam dicunt illam eſſe diſpoſitionem ad Ordinem. Verùm etiam Subdiaconatus & Diaconatus eſt diſpoſitio ad Preſbyteratum; & tamen eſt Ordo. Alij Secundò dicunt, ad nullum ſpeciale miniſterium, ſeu ad nullam ſpecialem actionem hominem per eam deſtinari. Verùm etiam hæc diſparitas non placet; quia ſaltem ſpecialiter per illam condiſtinguuntur à Laicis; & præ illis deſtinamur ad Dei laudes canendas, aut certè fimus capaces beneficiorum Eccleſiaſticorum.
2 Pater Vaſquez ait Ordinem in præſenti accipi pro gradu aliquo eminenti; cùm ergo in primâ tonſurâ omnes ſint æquales, non poteſt dici gradus. Hæc item ratio ex eâ parte habet difficultatem, quòd inde ſequeretur, ſi Eccleſia non inſtituiſſet hanc tonſuram (vt potuit non inſtituere) tunc primus Ordo ex quatuor non eſſet dicendus Ordo, quia in eo omnes Eccleſiaſtici eſſent æquales: hoc autem videtur abſurdum, habetque locum maximè hæc ratio in ſententiâ Vaſquez, qui omnes eos quatuor Ordines dicit ab Eccleſiâ inſtitutos, ac proinde ſi Eccleſia nullum ex illis inſtituiſſet, tunc Subdiaconatus (quia in eo omnes Eccleſiaſtici forent æquales) non eſſet dicendus Ordo; quod videtur abſurdum. Habet ſecundò ea ratio difficultatem; nam prima tonſura verè & propriè eſt gradus, non quidem quo Eccleſiaſtici differunt inter ſe, ſed quo differunt à Laicis: qui Laici etiam pertinent ad Eccleſiam. Et reverà cùm per primam tonſuram fiat quis capax beneficij Eccleſiaſtici, & exemptus à iuriſdictione ſæculari, non video, quare dici non debeat gradus. His ergo rationibus relictis, ſatis conſtat iuxta noſtra principia vera differentia, cur præ alijs quatuor non dicatur Ordo prima tonſura; de quâ nihil amplius occurrit dicendum.

3 *Quare quatuor minores* Quoad Ordines verò ipſos minores aduerte eos non vocari *ſacros*, non quia in ſe non ſint aliquid ſacrum, ſed quia non habent annexum votum caſtitatis: quo ſenſu Subdiaconatus olim etiam non numerabatur inter Ordines ſacros. *Ordines non vocentur ſacri.* Dicuntur etiam *minores* reſpectiuè ad alios tres, qui magis immediatè concurrunt ad celebrationem Sacri: inter illos primus eſt Oſtiarij, ſeu Ianitoris templi, ad ſimilitudinem illorum qui in templo Salomonis vocabantur Ianitores: cuius officium communiter dicitur eſſe, cuſtodire res templi, ſeu depoſita Eccleſiæ, vel admittere ad templum ſolos dignos, reijcere verò è contra indignos, maximè non fideles. *Materia & forma Ordinis Ianitoris.* Materia autem illius eſt traditio clauium; forma illa; *Sic agite, quaſi reddituri rationem Deo pro his rebus, quæ his clauibus includuntur.* Tribuitur etiam illi in Pontificali pulſare cymbalum, ſeu campanam, & librum aperire ei qui concionatur: quod vltimum non eſt in vſu.

Materia & forma Ordinis Lectoris. Secundus Ordo eſt Lectoris: cuius munus variè explicatur à diuerſis (vt videre eſt apud Vaſquez eo capite ſecundo;) omnes tamen conueniunt in hoc, quòd ſit ad legendam ſacram Scripturam; circa quam verò illius partem eſt differentia: nam alij ad lectiones Prophetarum; alij ad lectiones librorum Moyſi; alij ad Euangelia extra Sacrum; alij ad Epiſtolas pro Sacro quidem, ſolùm tamen in Choro, aut ad altare in ſuperpelliceo. Attribuitur etiam ei aliud officium, nempe benedicere panem & nouos fructus terræ. Materia huius Ordinis eſt traditio libri; forma autem illa verba, *Accipite, & eſtote verbi Dei relatores, habituri, ſi fideliter & vtiliter impleueritis officium veſtrum, partem cum his, qui verbum Dei miniſtrarunt.*

4 *Materia & forma Exorciſtæ.* Tertio loco Exorciſta: cuius officium eſt per impoſitionem manuum pellere dæmonem ab energumenis, & dicere populo, vt qui non communicat det locum alteri. Materia huius Ordinis eſt traditio libri Exorciſmorum, quem tangendum Epiſcopus ſingulis præbet; forma autem eſt, *Accipite, & commendate memoriæ, & habete poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſiue baptizatos, ſiue Catechumenos.*

Materia & forma Acolythi. Quartus Ordo eſt Acolythi: cuius munus eſt duplex; vnum, deferre cereos ante Preſbyterum, & accendere luminaria Eccleſiæ; alterum eſt, vinum & aquam in vrceolis ad Euchariſtiam miniſtrare. Materia illius eſt candelabri cum candelâ extinctâ & vrceoli vacui traditio; forma autem, *Accipite Ceroferarium cum cereo, & ſciatis vos ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari in nomine Domini, Amen; & accipite vrceolum ad ſuggerendum vinum & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti in nomine Domini, Amen.*

SECTIO SECVNDA.

Quid de muneribus maiorum Ordinum.

5 *De officio Subdiaconi.* INTER illos infimo loco eſt Subdiaconatus: cuius munus eſt aquàm ad miniſterium altaris præparare, eamque Diacono miniſtrare, pallas

altaris & corporalia abluere, calicem & patenam in vſum Sacrificij Diacono porrigere; oblationem populi ſuſcipere, & ſuper altare ponere, & epiſtolam in Miſsâ cantare. Circa quæ munia multa habet Vaſquez ex antiquioribus Auctoribus toto cap. 3. quæ autem ſit materia & forma huius Ordinis paulò pòſt dicetur.

Circa Diaconos moueri poteſt dubium, Vtrùm illi ſeptem, qui in Actis Apoſtolorum electi ſunt, fuerint Diaconi in ſenſu, de quo nunc agimus; an ſolùm per modum diſpenſatorum ſæcularium circa pauperes. De quo puncto agit fusè Pater Vaſquez eâ diſputatione citatâ cap. 4. & 5. quæ tamen quæſtio magis pertinet ad Scripturiſtas quàm ad nos. Siue enim hoc ſiue illud dicatur, iam ſuprà oſtendi, de facto Diaconatum eſſe verum Ordinem, eiuſque munus eſſe, miniſtrare Sacerdoti in altari, cantare Euangelium, concionari & baptizare, prout in Pontificali habetur. Quæ autem ſit forma & materia, ſub quibus confertur, ſtatim dicetur. Vtrùm autem omnia hæc munia conueniant Diaconis ex diuinâ inſtitutione, an aliqua ex ordinatione Eccleſiæ, dubium eſſe poteſt; quod fusè diſcutit Vaſquez

6 cap. 7. & 8. Ego breuiter dico rem eſſe valdè dubiam, cùm præcisè ex traditione conſtet in genere hunc Ordinem fuiſſe inſtitutum à Chriſto; quæ verò munia ei ipſe attribuerit, nobis ſit omnino incertum. Mihi ex Concilio Tridentino, docente alios Ordines eſſe inſtitutos ad miniſtrandum Sacerdoti, videtur certum, primum ac præcipuum eius munus eſſe, miniſtrare Sacerdoti in altari; vbi includitur cantare Euangelium; de quo in Pontificali; ſecundum eſſe prædicationis Euangelicæ; tertium baptizandi; quia per hæc valdè Sacerdotes iuuantur. Alia minoris momenti videri poſſunt apud Vaſquez, quæ maiori ex parte iam non ſunt in vſu, niſi fortè in abſentiâ Sacerdotis; vt miniſtrare Euchariſtiam, &c.

Quod ſit officium Diaconi.

Quæ ſint munia propria Sacerdotum & Epiſcoporum, res eſt adeò nota, vt nouâ non egeat explicatione. Vide Vaſquez cap. 9. & 10. vbi de nominibus, quibus olim Epiſcopi & Preſbyteri vocabantur. Nobis nunc reſtat ſolùm explicare materias & formas horum trium Ordinum maiorum & Epiſcopatus.

De officio Sacerdotis.

SECTIO TERTIA.

Quædam ſuppoſitio pro intelligentiâ huius materiæ valdè neceſſaria.

7 EA autem eſt, quam tradidi Tomo præcedenti; vbi dixi, communiter quidem ab Auctoribus ita ſentiri, vt materiæ & formæ horum Ordinum ſint omnino determinatæ à Chriſto in ſpecie; vnde valdè ſunt ſoliciti, vt concilient aliquos antiquos textus, in quibus videntur præſcribi materiæ & formæ diuerſæ valdè ab his, quæ noſtris temporibus ſunt in vſu; laborant item valdè, vt explicent, quomodo, antequam eſſet liber Euangeliorum, potuerit Ordo Diaconatus conferri per traditionem Euangeliorum. Vbi Vaſquez putat Chriſtum diſpenſaſſe tunc cum Apoſtolis, vt per ſolam impoſitionem manuum illum conferrent, quamdiu Euangelia non eſſent ſcripta; poſteà verò ſemper per horum traditionem, ac proinde iam non poſſe Eccleſiam niſi per eam traditionem hunc Ordinem conferre; id quod conſequenter eodem modo dicit de alijs materiis Ordinum, quæ iam ſunt in vſu. Confirmari autem id videtur principio illo inter Theologos ferè omnes recepto, quòd circa materias & formas Sacramentorum Eccleſia nihil omnino poſſit immutare: vnde ſolent eſſe ſoliciti, vt explicent, quo pacto potuerit Tridentinum reddere inualida matrimonia clandeſtina, cùm id videatur mutatio materiæ eius Sacramenti à Chriſto inſtitutæ.

8 Contra hanc poſitionem communem oſtendimus eo Tomo ex Cardinali Bellarmino, Petro Arcadio, & Cardinali Lugo, Chriſtum Dominum non determinaſſe in particulari vllam cæremoniam, nec vlla verba circa collationem Sacramenti Ordinis, ſed ſolùm in communi præſcripſiſſe, vt Eccleſia vteretur aliquâ actione externâ, & aliquibus verbis, quibus ſignificaret collationem eius poteſtatis, quæ per Ordinem datur. Id quod probatur manifeſtè ex vſu Eccleſiæ Orientalis, ſeu Græcæ, quæ Romæ in præſentiâ ipſius Summi Pontificis ordinat Preſbyteros non per traditionem calicis & patenæ cum hoſtiâ & vino, vti Eccleſia Latina; nec per ea verba, quibus Latina Eccleſia vtitur, ſed per impoſitionem manuum cum his verbis: *Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promouet N N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum*: quæ forma & materia fuit ſemper in vſu in Eccleſiâ Græcâ; Latina verò iudicat vt veros eſſe & fuiſſe Sacerdotes eo modo conſecratos: vnde dubitari ſine temeritate non poteſt, quin ea ſit valida ordinatio.

Christus non determinauit cæremonias neque verba circa collationem Ordinum.

Verba, quibus Græci Sacerdotium conferunt.

Hinc autem colligitur, vt dixi, euidenter, Chriſtum non determinaſſe eam traditionem patenæ & calicis pro huius Sacramenti materiâ, ſed reliquiſſe rationem eius ſigni in Eccleſiæ poteſtate; Græcam autem aſſumpſiſſe pro ſigno impoſitionem illam manuum cum dictis verbis, Latinam verò traditionem calicis & patenæ cum verbis aliis.

9 Hinc Secundò colligitur poſſe Eccleſiam Latinam relictâ hac traditione calicis vti eâdem materiâ, quâ vtitur Eccleſia Græca; imò & aliâ omnino diſtinctâ, quam accipiat per modum ſigni ad placitum eius collatæ poteſtatis. Id quod multò antè tradidiſſe videtur Innocentius Quartus, ante Pontificatum vocatus Sinnibaldus de Fliſco, in Commentario cap. *Presbyter*, vbi ita ait: Vnde credimus, quòd niſi eſſent formæ poſteà inuentæ, ſufficeret ordinatori dicere, *Sis Sacerdos*, vel alia æquipollentia verba; ſed in ſubſequentibus temporibus formas, quæ ſeruantur, Eccleſia ordinauit. Citato autem loco ſolui difficultatem, quæ poterat circa ea verba Innocentij occurrere, quaſi nimis multum eis probaretur.

Poſſit Eccleſia Latina vſurpare alia verba, &c. in conſecratione Sacerdotis.

Tertiò infertur, non eſſe, cur ſimus valdè ſoliciti, vt conciliemus vſum modernum conferendi hos Ordines cum vſu antiquo; qui videtur in aliquibus Canonibus inſinuari. Vno enim verbo reſpondetur, Potuiſſe tunc Eccleſiam ad conferendos eos Ordines habere diuerſum ſignum, ac diuerſa verba ab his quæ nunc habet, ſicut de facto Latina habet diuerſa à Græcâ. Tota ergo quæſtio præſens debet reduci ad explicandum

materiam

materiam & formam, ſub quibus de facto conceditur hoc Sacramentum.

10 Patet Tannerus diſp.7. quæſt.2.num.64.hanc noſtram ſuppoſitionem refert tamquam ſententiam ſingularem noſtri Nicolai Serarij, & nonnullorum, quos ibi non nominat: miror tamen, quòd eam in Bellarmino non legerit: illam autem reiicit valdè obiter ex eo, quòd videatur abſurdum poſſe Eccleſiam mutare has materias. Infrà verò num.102.agens, pro Sacerdotio ſufficiat contactus calicis ſine vino, dummodò hoſtia ſit in patenâ, obiicit ſibi hunc ipſum ritum Græcorum, de quo diximus: cui variè reſpondet; Primò, ſibi de eo non conſtare, quia nullus Auctor vel doctor eum refert: verùm iam nos contrarium manifeſtè oſtendimus. Secundò reſpondet, Si ea fuiſſet diuerſitas inter Græcam & Latinam Eccleſiam, fore vt non potuerit diſſimulari id in Concilio Florentino, cùm de rebus minoris momenti, in quibus Eccleſiæ diſſidebant, mouerint quæſtionem. Tertiò cùm in eodem Concilio in Decreto Fidei pro Armenis, qui alioquin Græcam fidem ſequuntur, expreſsè declaratum fuerit materiam Preſbyteratus eſſe calicis & patenæ contactum, & in puncto Fidei conſenſerint Græci cum Latinis, non poteſt, inquit, credi eos quoad hoc punctum anteà diſceſſiſſe à Latinis. Quartò, quia Græcos recentiores non ordinare ſolâ manuum impoſitione conſtat ex libro Græco de Sacramentis Gabrielis Metropolitæ Phi-
11 ladelphienſis, edito Venetiis anno 1600. Verùm neque hæ ſolutiones ſatisfaciunt: non hæc vltima, quia contraria praxis eſt, quæ etiam nunc obſeruatur à Græcis Pontifice ipſo Romano vidente & conſentiente, vt diximus præcedente Tomo, quidquid ſit de eo Rituali. Prima ratio, quòd ea differentia fuiſſet diſcuſſa, etiam non vrget; quia malè ſupponit fuiſſe in eo puncto aliquam differentiam. Conueniebant enim omnes fuiſſe à Chriſto relictam liberam determinationem eius materiæ, ideòque nec Græci obiecerunt Latinis, quòd elegiſſent diuerſam materiam à ſuâ, neque Latini è contrario Græcis, quolibet manente cum ſuâ determinatione, cùm hoc non eſſet vllum diſſidium in materiâ Fidei tantùm in actuali determinatione materiæ, quæ libera erat illis relicta à Chriſto.

Quod ſecundo loco obiiciebatur ſoluitur ex immediatè dictis. Fatemur ergo illud decretum quoad Fidei puncta fuiſſe vniuerſale tam pro Latinis quàm pro Armenis, quàm pro Græcis. Quòd verò in explicandâ materiâ Ordinis Pontifex recurrerit non ad Græcam, ſed ad Latinam Eccleſiam, fuit potiùs exempli cauſâ, quàm quòd vellet ad id obligare etiam Græcos: nec ſine myſterio Pontifex maiori ex parte ſe in eis declarationibus remiſit ad Pontificale; nam & Græci ſuum habebant Pontificale, & illos etiam permiſit ad illud recurrere. Conſtet ergo ſuppoſitionem illam optimam eſſe, & ſententiam noſtram in eâ fundatam benè ſubſiſtere.

SECTIO QVARTA.

De materiâ Subdiaconatus.

12 AD Subdiaconatum ergo, vti exceptione primum, Primò veniamus; circa illum autem nonnulli dixerunt materiam eſſe traditionem libri Epiſtolarum. Et videtur ea ſententia probari; quia ita ſe habet Subdiaconatus ad Epiſtolam, ſicut Diaconatus ad Euangelium: atqui Diaconatus confertur per traditionem libri Euangeliorum, ergo & Subdiaconatus per librum Epiſtolarum. Verba etiam, quæ in eâ traditione dicuntur, videntur habere rationem formæ. Alij tamen dixerunt, Omnes actiones, quæ fiunt ab Epiſcopo circa Subdiaconatum, eſſe materiam eius Sacramenti. Communis autem ſententia docet calicis & patenæ vacuæ traditionem eſſe materiam, & quidem ſaltem partialem: id quod videtur omnino certum, cùm Eugenius Quartus in eo decreto Fidei poſt Concilium Florentinum id definiat illis verbis: *Subdiaconatus verò per calicis vacui cum patenâ vacuâ ſuperpoſitâ traditionem:* id quod Concilium Carthaginenſe quartum cap.5.etiam docuit. Pro quo vlteriùs citat Vaſquez ſanctum Iſidorum, Rabanum, Hugonem de Sancto Victore, Magiſtrum, aliuſque multos Scholaſticos. Quam ſententiam ego etiam iudico veram ob illud teſtimonium Eugenij. Alioquin paritas illa de libro Epiſtolarum cum libro Euangeliorum, & ſimilitudo etiam in verbis formæ mihi omnino perſuaſiſſent ibi conferri hunc Ordinem; ſed quia paulò antè diximus, in poteſtate Eccleſiæ fuiſſe eas actiones externas, quas voluit, pro ſigno traditæ poteſtatis potuit in Diaconatu aſſumere traditionem Euangeliorum, pro Subdiaconatu verò non vſurpare traditionem libri Epiſtolarum.

Materia Subdiaconatus.

Aduerte autem, ſimul tunc ab Archidiacono tradi vrceolos vini & aquæ tangendos; id autem Vaſquez non admittit eſſe materiam, quia hæc debet fieri ab ipſo conferente Ordinem: Archidiaconus autem non confert eum Ordinem. Ego hanc rationem non iudico omnino efficacem; nam traditio eſt quædam actio moralis, quæ poteſt fieri per interpoſitam perſonam. Nam ſi famulus meo nomine dat pecuniam pauperi, in omni rigore dicor ego illam dare, & tradere. Poſſet ergo dici, ibi Archidiaconum nomine Epiſcopi tradere, ideoque etiam ipſum Epiſcopum dici in rigore tradere. Quidquid ergo de eâ ratione ſit, ea traditio vrceolorum ideò non debet dici materia; Primò, quia non eſt vllum fundamentum ad id aſſerendum; neque enim omnia quæ in collatione Ordinum fiunt, ſunt materia, ſed multa ſpectant ad cæremonias. Secundò, quia vrceolorum tactus etiam interuenit in ordine Acolythorum; neque eſt credibile eandem materiam eſſe eius vtriuſque Ordinis. 13

Iam circa formam huius Sacramenti Pater Vaſquez ait num.50. ſe nullum legiſſe qui eam explicet; ideò dicit ſe reſpondere prout excogitauerat ante 28.annos, quodque haud paucis vehementer placuit, ſcilicet ea verba, quæ Pontifex dicit omnibus ſimul, poſtquam calicem, &c. tetigerunt: *Videte, cuius modi miniſterium vobis traditur; ideò vos admoneo, vt ita vos exhibeatis, vt poſſitis placere:* atque non obeſſe, quòd ea verba dicantur, poſtquam omnes tetigerunt calicem; quia humano modo ea duo ſatis ſunt coniuncta.

Forma Subdiaconatus.

Ego hanc doctrinam Vaſquez omnino cenſeo veram: miror tamen quòd iudicauerit hanc quæſtionem adeò difficilem, vt fuerit neceſſum diu cogitare de eâ formâ, ſaltem iuxta Pontificale, 14

cale, quod nunc habetur, & ab anno 1595. excuſum eſt: nam in eo ea verba non dicuntur poſtquam omnes tetigere; ſed prout in collatione Diaconatus, dum ordinati tangunt librum, Pontifex eis dicit, *Accipite poteſtatem legendi*, &c. eodem planè modo in Subdiaconis; ita enim Pontificale habet: *Quem* (calicem) *ſucceſſiuè ſinguli tangunt Pontifice dicente.* Si ergo ex Eugenio Quarto conſtat eam traditionem eſſe materiam, facilè erat dicere, illa verba, quæ tunc dicuntur, eſſe formam; ſicut ea quæ Epiſcopus etiam dicit, dum Diaconi tangunt librum, ſunt forma Diaconatus. Fortaſſis in antiquiori Pontificali ea verba erant ſeparata ab eo tactu; ideoque potuit Vaſquez ſentire eam difficultatem: quando tamen pro impreſſione diſpoſuit hoc punctum, erat anno 1604. iamque à nouem annis extabat Clementis Pontificale, in quo ob eam coniunctionem eodem modo ſicut in Diaconatu vix poterat eſſe ratio dubitandi, quin verba ea fuerint, & ſint forma. Et verò quæ paulò antè dixi non ſolùm habent inſtantiam ex Diaconatu, ſed etiam in aliis Ordinibus: nam in ordinatione Oſtiarij eodem modo, dum illi tangunt, Epiſcopus dicit, *Sic agite quaſi reddituri Deo rationem*, &c. & idem tenor eſt in aliis tribus Ordinibus.

15 Poſui autem ſpecialiter exemplum in verbis Oſtiarij, quia inde etiam apparet non habere locum aliam rationem dubitandi Patris Vaſquez, quòd ſcilicet in eis verbis pro Subdiaconatu non expreſsè declaretur ipſa actio Epiſcopi; nam idem eſt in eâ formâ Oſtiariorum: *Sic agite quaſi reddituri Deo*, &c. vbi non magis exprimitur actio ipſius Pontificis conferentis quàm in eis verbis pro Subdiaconatu; ac proinde non eſt ſpecialis ibi ex hoc capite dubitandi ratio. Et hæc circa diſcurſum Patris Vaſquez.

Obiectio. Contra ea verò, quæ circa materiam huius Ordinis diximus, obiicies, His ſolùm probari, eum contactum Calicis eſſe materiam partialem huius Sacramenti. Cur enim quæſo non dicemus traditionem libri Epiſtolarum eſſe etiam partialem materiam, vt eo modo reſpondeamus ad inſtantiam ſuprà allatam de Diaconatu? *Soluitur.* Reſpondeo, In omni quidem rigore poſſe verba Eugenij intelligi de materiâ partiali; quia tamen ſi eodem modo traditio libri Epiſtolarum ſimul eſſet materia, non eſſet ratio vlla, cur Pontifex magis faceret mentionem vnius quàm alterius; & quia in ſimilibus definitionibus Pontificum debemus intelligere adæquatam potiùs explicationem rei de quâ agitur, quàm ad inadæquatam confugere, niſi aliunde cogamur aliter diſcurrere; ideò longè probabilius eſt declaratam ibi fuiſſe adæquatam eius Ordinis materiam. Quid autem ſit ad inſtantiam illam de libro Euangeliorum pro Diaconatu reſpondendum iam dixi paulò antè, in his quæ à liberâ voluntate Eccleſiæ pendent, non eſſe bonam conſequentiam ex vnâ materiâ ad alteram re ipsâ ſimilem.

SECTIO QVINTA.

Quid de materiâ Diaconatus.

16 MINOR in hac materiâ videtur eſſe difficultas, Eugenius enim ex vnâ parte eo loco ſuprà citato definit illam eſſe traditionem Euangeliorum; vbi coniunguntur ſtatim verba quæ præ ſe ferunt rationem formæ: deinde vix eſt in Pontificali alia materia, de quâ poſſit dubitari. Vnde ferè omnes in hoc puncto conueniunt, vt videre eſt apud Vaſquez ſuprà num. 35. qui paulò inferiùs probat hoc ipſum ex Gregorio in cap. *Presbyter*, de Sacramentis non iterandis; vbi dicitur, *Presbyter & Diaconus cùm ordinantur, manuum impoſitionem tactu corporali ritu ab Apoſtolis introducto recipiunt; quod ſi omiſſum fuerit, non eſt aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad huiuſmodi Ordines conferendos cautè ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum.* Ex hoc loco colligi videtur, eam manuum impoſitionem (de quâ ſolâ poterat dubitari, an eſſet materia; & ob quam dixi cum limitatione, vix aliud eſſe in Pontificali cui ratio materiæ applicetur) non eſſe à Chriſto inſtitutam, ſed ab Apoſtolis, ac proinde eſſe ritum, non materiam eſſentialem: deinde ſi eſſet materia eſſentialis, ergo ex illius defectu Sacramentum fuiſſet omnino nullum; ergo debuiſſet poſteà ex integro repeti, nec ſuffeciſſet ſeorſim eam materiam adhibere. *An impoſitio manuum ſit partialis materia Diaconatus.*

Hic tamen textus mihi non admodum efficax videtur; Primò, quia cùm ſuppoſuerimus Chriſtum reliquiſſe Eccleſiæ liberum determinare ſignum, quo conferatur ea poteſtas, ipſumque nullum præcepiſſe in particulari, clariſſimè intelligitur, quo ſenſu dicat ibi Pontifex eum ritum fuiſſe ab Apoſtolis introductum, eſto illi eo vſi ſint pro materiâ eſſentiali: vti dicere poſſumus ritum conferendi Sacerdotium in Eccleſiâ Græcâ per ea verba, *Diuina gratia creat, ſeu promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum*, &c. eſſe ritum introductum ab Eccleſiâ Græcâ, & tamen in eâ habent ſe ea verba per modum formæ eſſentialis. Quod prætereà dicebatur, ſi illa impoſitio manuum eſſet materia eſſentialis, debuiſſe poſteà repeti ex integro totum Sacramentum; cuius contrarium ibi decernit Pontifex; hoc etiam non vrget; quia inde ſolùm ſequitur eam impoſitionem non eſſe totalem materiam: ſi enim eſſet totalis, tunc eius defectus feciſſet ex integro imperfectum Sacramentum; at ſi ſit partialis, tunc non eſt neceſſum repetere aliam partialem materiam, ſi prior fuit adhibita cum formâ ſibi debitâ: nam licet inter materiam & formam requiratur coniunctio phyſica, aut certè talis, quæ moraliter reputetur perinde, ac ſi eſſet phyſica; quando tamen ſunt duæ materiæ partiales cum ſuis partialibus formis, ſi deſit vna materia cum ſuâ formâ, non efficit, quò minùs altera materia, quæ extitit cum ſuâ formâ, non valeat ad hoc, vt repetitâ poſteà alterâ materiâ, quæ defuit, cùm propria formâ non ſit integrum Sacramentum, vt patet manifeſtè in Extremâ Vnctione: 17 *Quando Sacramentum conſtat diuerſis materiys, & formis partialibus, non eſt de eſſentiâ, vt ſimul conferantur omnes materiæ cum ſuis formis.*

18 nam communis ſententia docet omnes quinque vnctiones eſſe eſſentiales Sacramento; & tamen eadem communis ſententia docet, ſi fiat vna vnctio cum ſuâ formâ, & Miniſter moriatur, ac deinde etiam poſt aliquot dies veniat alter, qui perficiat, non eſſe neceſſum repetere eam priorem vnctionem, ſed ſufficere addere quatuor alias, quæ fuêre deſideratæ: idem ergo in præſenti dici poſſet. Et verò ſi illa impoſitio manuum ſolùm fuiſſet pura cæremonia, fuiſſetque inculpabiliter

by Google

pabiliter omiſſa, non eſſet ratio, cur Pontifex eſſet tam ſolicitus de eâ ſuo tempore repetendâ. Licet enim aliquando, ſi conferatur Sacramentum quoad eſſentialia ſine cæremonijs, ſoleat Eccleſia præcipere, vt poſteà ſuppleantur illæ cæremoniæ, id tamen rarum eſt. & in ſolo Baptiſmo; imò in illo id non præcipit, niſi quando omnes cæremoniæ fuêre omiſſæ: nam ſi vna defuit, v.g. impoſitio ſalis ad os, ceteræ verò omnes ſint applicatæ, non præcipit Eccleſia, vt illi adulto ſic baptizato apponatur poſteà ſal ad os; ergo cùm in eo caſu eius capitis *Presbyter* ſolùm fuerit deſiderata ea impoſitio manuum, cetera verò tam ſubſtantialia quàm cæremonialia ſupponantur adhibita, vix fuiſſet Pontifex adeò ſolicitus de ſupplendâ eâ impoſitione, ſi iudicaſſet eam eſſe puram putam cæremoniam, & non potiùs partialem materiam eſſentialem: ergo ex hoc loco probari potiùs videtur contraria ſententia quàm noſtra.

19 Nihilominùs adhuc manendum in noſtrâ ſententiâ quoad Diaconos; nam de Preſbyteratu paulò pòſt dicemus: Ad hanc ergo obiectionem à nobis factam dicendum eſt, Pontificem, eò quòd ritus ille ſit adeò ſolemnis, & antiquus, ab ipſis Apoſtolis obſeruatus, voluiſſe vt ſuppleretur, etiamſi non pertineret ad materiam eſſentialem Diaconatus.

Obiectio ſecunda.

Secundò tamen poteſt obijci: Nam Epiſcopus imponens manus Diacono vtitur verbis, quæ planè ſignificant tunc conferri Sacramentum; ait enim; *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum diabolo & tentationibus eius.* Certè in ſolâ Sacramenti collatione videtur dici cum veritate poſſe, *Accipe Spiritum ſanctum.*

Reſponſio primo,

Reſpondeo Primò, Hoc argumento probari nimis multùm, ſcilicet adæquatam materiam eſſe eam manuum impoſitionem: nam gratia non confertur, niſi quando Sacramentum eſſentialiter eſt completum; hoc autem dici nequit, quia Eugenius Quartus expreſsè docet traditionem Euangeliorum eſſe materiam: id quod ſaltem requirit eam eſſe materiam partialem.

Secundò,

Reſpondeo Secundò; Etiam dum Diaconis imponit ſtolam & dalmaticam, vtitur Epiſcopus talibus verbis, quæ oſtendunt eis tunc dari gratiam ſanctificantem, cùm tamen conſtet veſtimentorum collationem in nullo Ordine eſſe materiam eſſentialem.

Tertiò.

Reſpondeo Tertiò abſolutè, Pontificem, cùm eas omnes actiones & cæremonias eo fine faciat, vt paulò pòſt conferat Sacramentum, iure merito per illas quaſi inchoatiuè dicere, *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum diabolo & tentationibus eius.* Quæ verba non tam denotant acceptionem gratiæ ſanctificantis quàm auxiliorum, quibus reſiſtitur diabolo; ideoque ea verba habent ſe per modum puræ orationis, quâ pro altero obtinemus à Deo ſimilia auxilia. Denique in Baptiſmo, vbi certiſſimum eſt adæquatam materiam eſſe ablutionem, olei autem inunctionem eſſe puram cæremoniam; nihilominùs dum inungit baptizans infantem, dicit, *Vngo te oleo ſalutis; vt habeas vitam æternam.* Quæ verba videntur etiam ſignificare gratiam habitualem non minùs quàm verba Confirmationis; ergo inde nihil colligitur, quòd ea impoſitio manuum ſupra Diaconum ſit partialis ſaltem materia eius Ordinis.

Obijcit præterea Durandus, Eccleſiam Anicenſem, vbi ipſe fuit Epiſcopus, non ſolitam tradere librum Euangeliorum pro conſecratione Diaconi; non videtur autem credibile eam Eccleſiam errasse tamdiu; aut id à Romanis Pontificibus ignoratum, nec monitos de illo errore eius loci Epiſcopos. Vaſquez reſpondet, Cùm eo tempore res non fuerit omnino liquida in Eccleſiâ (adhuc enim non extabat definitio Eugenij) facilè potuiſſe eam Eccleſiam ſequi aliquam opinionem tunc probabilem, licet re ipsâ falſam. Nos iuxta noſtra principia, quòd hæc determinatio materiæ relicta ſit Eccleſiæ à Christo, faciliùs reſpondemus, Potuiſſe pro illâ Eccleſiâ admitti ſolam manuum impoſitionem tamquam ſignum poteſtatis cum verbis proportionatis; vti de facto à Græcâ Eccleſiâ in ordinatione Preſbyteri ad hæc tempora ſeruatur. Non tamen ideò vllo modo nego poſſe aliquam Eccleſiam priuatam errare; at cùm ea Eccleſia ſit in Italiâ, & modus ille ordinandi fuiſſet adeò ſingularis, vix eſt morale, quòd ad aures Pontificis non peruenerit: quòd ſi peruenit, & toleratus eſt, profectò iam videtur ille ſufficiens. Facilior ergo eſt noſtra ſolutio. 20

In Eccleſiâ Anicenſi non dabatur liber Euangeliorum Diacono.

Denique obiiciunt; In Concilio Carthaginenſi IV. cap.4. non fieri mentionem vllam traditionis Euangeliorum. Reſpondet Vaſquez, Ibi non agi de materiâ eſſentiali; alioquin cùm neque pro Preſbytero fiat mentio traditionis patenæ cum hoſtiâ, & calicis cum vino, ſequeretur hanc traditionem calicis non eſſe materiam Sacerdotij: id quod tamen eſt contra ipſum Durandum, qui hac obiectione vtitur. Mihi quidem hæc reſponſio non videtur admodum ſufficiens; iam enim diximus, fortaſſe olim non fuiſſe conceſſum Sacerdotium per eam traditionem patenæ, &c. ſed per ſolam manuum impoſitionem, vti nunc conceditur in Eccleſiâ Græcâ; ac proinde eſto id, quod pro abſurdo Vaſquez infert, admitteretur à Durando, nihil tamen re ipsâ abſurdi concederetur. Reſpondeo ergo abſolutè, & conſequenter ad dicta hucuſque, Eò quòd tempore Concilij Carthaginenſis ſola impoſitio manuum cum diuerſis verbis eſſet materia vtriuſque Ordinis (id quod non leuiter ex eo Concilio videtur ſuaderi) non ideò inferri, Eam eſſe de facto materiam, aut è contrario, traditionem Euangelij non eſſe nunc materiam; quia potuit Eccleſia eam mutare iuxta hucuſque dicta. 21

SECTIO SEXTA.

De materiâ Presbyteratus.

CIRCA illam poteſt Primò quæri, An impoſitio manuum ſit ſaltem partialis eius materia. Dico *ſaltem partialis*; nam traditionem patenæ & calicis cum vino & hoſtiâ eſſe ſaltem partialem materiam manifeſtè conſtat ex Eugenio Quarto eo loco ſæpè citato. Solùm ergo poteſt eſſe dubium, An ea impoſitio manuum ſit ſimul partialis materia. Hanc tamen quæſtionem ego diſcuſſi Tomo 7. diſp.6. Sect.2. duaſque impoſitiones manuum ibi diſtinxi; vnam in fine Miſſæ, quam dixi ex omnium ferè ſententiâ eſſe partialem materiam quoad poteſtatem abſoluendi: altera impoſitio manuum fit ab initio ferè ordinationis 22

ordinationis Preſbyteri; & fit ab omnibus Sacerdotibus præſentibus ſimul cum Epiſcopo. Hanc autem cum Vaſquez & communi dixi non eſſe neque partialem materiam Preſbyteratus; etſi contrarium ſentiat Cardinalis Lugo, quem ibidem reieci; ac diſcuſſi etiam teſtimonium ſuprà inſinuatum ex Sinnibaldo de Fliſco, ſeu Innocentio Quarto. Solùm nunc reſtat ſcrupulus aliquis circa ea verba Pontificalis; dum enim agit de impoſitione manuum ſupra Diaconum, ita ait: *Diaconus cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui illum benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia non ad Sacerdotium, ſed ad miniſte-*
23 *rium conſecratur.* Ea hac enim cauſſali videtur inferri, per eam impoſitionem manuum fieri Sacerdotis conſecrationem, alioquin ineptè redderetur ratio non impoſitionis manuum, eò quòd Diaconus non conſecretur ad Sacerdotium. Reſpondeo, Cùm conſtet apud omnes, quòd etſi Sacerdotes præſentes debeant imponere manus ſupra Preſbyterum, non tamen ipſi ſint vllo modo Miniſtri, nec quidem partiales eius Sacramenti, ſed poſſe ſolum Epiſcopum etiam nullo alio Sacerdote præſente validè conferre Sacerdotium, clarè colligi, eam impoſitionem manuum non poſſe eſſe materiam eſſentialem, nec quidem partialem conſecrationis, & conſequenter ex hoc capite nihil deeſſe Diacono de materiâ Sacramenti, quodque habeat Preſbyter. Conſtat etiam illud verbum, *Quia non conſecratur ad Sacerdotium*, non debere intelligi de conſecratione, quæ fiat per ipſam manuum impoſitionem, ſed idem eſſe ac ſi diceret, Minor cæremonialis ſolemnitas eſt adhibenda pro Diaconi conſecratione quàm pro Preſbyteri; quia ordinandus eſt ad miniſterium, non ad Sacerdotium.

Circa traditionem verò calicis cum vino & patenæ cum hoſtiâ moueri poteſt dubium, quod fusè & benè diſcutit Tannerus ſuprà à numero 90. occaſione cuiuſdam defectus, quem in ordinationibus Sacerdotum ſemel contigiſſe extra Germaniam ibi refert; quòd ſcilicet Archidiaconus fuerit oblitus ponere in calice vinum; quæſitum ergo fuit, An contactus ille ſufficiens fuerit ad valorem eius Ordinis. Quâ occaſione
24 rurſus quæſitum fuit Primò, An illi, qui repetierunt eum Ordinem, incurrerint cenſuras. Secundò, An è contrario qui non repetierunt, & ad altiores Ordines, id eſt Epiſcopatum, aſcenderunt, ac in illo miniſtrarunt, incurrerint aliquas alias cenſuras. Ad hæc tamen duo vltima dubia vno verbo reſpondeo: Cùm in prædicto caſu tam qui repetierunt, quàm qui omiſerunt, proceſſerint bonâ fide, eò quòd illi iudicauerint non fuiſſe validam conſecrationem, alij verò è contrario crediderint ſe validè ordinatos, non poſſe eſſe dubium, nullam illos incurriſſe cenſuram.

An ſufficiat ad Presbyteratum dare ſub diſiunctione vel patenam cum hoſtiâ, & calicem ſine vino, vel hunc cum vino, & illam ſine hoſtiâ

His ergo duobus dubiis vt facilioribus, & minùs ad nos pertinentibus, omiſſis, circa præcipuum, dicendum eſt cum eodem Tannero, Incertum valdè eſſe, Vtrùm ea collatio Ordinis ſit valida. Quia cùm Eugenius Quartus (vt diximus ſuprà) & vinum in calice & hoſtiam in patenâ requirat, videtur planè requiſiuiſſe vtrumque æqualiter, ac proinde ex illo defectu partiali etiam Sacramentum non fuiſſe collatum; nec è contrario vllum vel leue fundamentum adducatur ad dicendum, ſufficere, ſi vel calix habeat vinum, vel patena hoſtiam. Vnde clariſſimè infertur, Eſſe obligationem repetendi ſaltem ſub conditione eum Ordinem, ſi quis velit actus illius exercere. Nam cùm in dubiis huiuſmodi non faueat probabilis ſententia in ordine ad valorem re ipsâ eius Sacramenti, profectò, ne ille ſe exponat periculo ſemper inualidè conſecrandi, & (quod grauius eſt) etiam abſoluendi inualidè, cum grauiſſimo periculo ſalutis pœnitentium, neceſſum omnino eſt illam Ordinis ſuſceptionem repetere ſaltem ſub conditione. Dixi, *Si velit exercere eos actus*; nam ſi nolit eos exercere, ſed manere ac ſi eſſet laicus, non eſt, cur obligetur ad eam repetitionem.

Secundò dicendum eſt, ſpeculatiuè loquendo, probabilem fortaſſe eſſe ſententiam dicentem, validam fuiſſe eam conſecrationem; id quod docet Henriquez lib. 10. cap. 6. num. 5. vbi materiam hanc Sacerdotij ſolùm ſub diſiunctione ponit; ait enim, *Traditio vaſis cum alterutrâ ſpecierum.* Ratio autem videtur eſſe, quia poteſtas conſecrandi vnam ſpeciem etiam dicit poteſtatem conſecrandi alteram; ergo ſufficienter explicatur poteſtas Sacerdotalis per vnius ſpeciei contactum. In quo etiam puncto ſtatim apparet differentia à contactu Subdiaconi; nam pro illo tam patena quàm calix debent eſſe vacua. Habetque hæc ratio maiorem vim in noſtris principiis, quòd materiæ hæ non ſint determinatæ in particulari à Chriſto Domino, ſed Eccleſiæ liberam relictam eam determinationem per aliquod ſenſibile ſignum poteſtatis collatæ; hoc autem ſignum videtur planè ſufficiens eſſe, ſi alterutra ſpecierum ſit in calice aut patenâ, ob rationem datam, quòd qui poteſt conſecrare vnam ſpeciem, poteſt & alteram; ergo. 25

Hoc argumentum probat, omnino Eccleſiam potuiſſe ita diſponere, vt ea traditio ſufficeret; an verò re ipsâ ita voluerit, valdè dubium eſt; imò cùm ea ratio probet, etiamſi nec vacuus quidem calix tangendus offeretur, ſed ſola patena cum hoſtiâ, aut è contrario ſolus calix cum vino, ſine patenâ & hoſtiâ, id fore ſufficiens ad valorem ordinationis; quia vna ſpecies ſine alterâ non conſecratur: dicere autem, quòd, ſi ſolus calix tangendus proponatur, ſufficiat ordinatio, ſit planè contra ſenſum omnium, conſequenter dicendum eſt, hanc rationem nimis multum probare.
Meliùs fortaſſis, ſaltem indirectè, poſſet oſtendi probabilitas illius ſententiæ, eò quòd fundamentum pro oppoſitâ ex Eugenio deſumptum non videatur omnino conuincere; quia ponit in eo Decreto multa, quæ non videntur eſſe omnino eſſentialia pro materiâ Sacramentorum; vt quando dicit Sacramenti Extremæ Vnctionis materiam eſſe ſeptem vnctiones, cùm tamen omnes ſentiant ſufficere quinque. Hæc ratio maiorem habet apparentiam, ſemper tamen relinquit dubium hoc punctum, cùm, niſi aliunde habeamus valdè vrgens argumentum, quale hîc ſine dubio non eſt, debeamus aſſerere, Pontificem eo loco de materiâ neceſſariâ pro Sacramentis fuiſſe locutum. In Extremâ Vnctione ſaltem illæ duæ vnctiones ſunt integralis pars Sacramenti. Deinde ibi in contrarium ſtant omnes Auctores, & declaratio ipſorum Summorum Pontificum in Rituali, vbi eas duas vnctiones omitti debere in feminis dicunt, ſæpè etiam in viris. Conſtet ergo 26

manere

manere ſemper intra rationem reſolutionis valdè dubiæ, Vtrùm valida ſit ordinatio illa, ideóque, vt primo loco diximus, eam eſſe omnino repetendam.

27 Et hæc quidem quoad materiam huius Ordinis, quatenus dat poteſtatem conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti; quatenus verò etiam per Sacerdotium datur facultas abſoluendi, eſtque quaſi noua partialis ordinatio, dicendum eſt eius ordinationis materiam eſſe impoſitionem manuum, quæ fit in fine Sacri cum illis verbis; *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata*, &c. id quod reiectis varijs opinionibus probat benè Vaſquez diſp.239. cap.2. & ſeqq. vbi oſtendit Sacerdotes nequaquam accepiſſe poteſtatem abſoluendi à peccatis in cœnâ, ſed poſt reſurrectionem eam eis conceſſam. Id quod Tridentinum videtur definijſſe Seſſione 14. c.5. vbi ait, Dum Chriſtus poſt reſurrectionem inſufflauit in diſcipulos dicens, *Accipite Spiritum ſanctum*, poteſtatem remittendi & retinendi peccata Apoſtolis & eorum legitimis ſucceſſoribus conceſſam fuiſſe; additque eum eſſe conſenſum omnium Patrum. Non ergo poteſt in dubium verti, quin duas eas poteſtates conſecrandi & abſoluendi, quæ etiam in ſe videntur diſparatæ, diuerſis vicibus & ſub diuerſis materiis tradiderit Chriſtus. Ex quo capite cùm Eccleſia duas diuerſas materias pro illis retineat, & ſimul duas diuerſas formas; quarum vna vnam poteſtatem, altera alteram ſignificat; eodem etiam modo dicendum ab Eccleſiâ duabus illis vicibus eas concedi, vnam primo, alteram ſecundo loco: ac proinde improbabiliter planè illi diſcurrunt, qui dicunt, Eo ipſo quòd quis accipit conſecrandi poteſtatem, habere ſimul abſoluendi, etiam antequam Epiſcopus in fine Miſſæ per illam manuum impoſitionem dicat ei, *Accipe poteſtatem remittendi*, &c. Vtrùm autem aliquis partialis Character tunc imprimatur, an verò ſolùm concedatur poteſtas illa (quæ in ſuo conceptu eſſentiali non indiget vllo Charactere) eſt alia quæſtio, quam ſuprà tractaui, vbi dixi longè probabilius videri, omnino infundi nouum partialem Characterem.

Materia Presbyterij in Ordine ad abſoluendi facultatem eſt manuũ impoſitio.

Qui habet poteſtatem conſecrandi, non habet eo ipſo abſoluendi.

SECTIO SEPTIMA.

De materiâ & formâ Epiſcopatus.

28 RESTAT nunc explicare materiam & formam Ordinis Epiſcopalis, quem ſuprà diximus eſſe Sacramentum partialiter à Presbyteratu diſtinctum. Pater Vaſquez diſput. 240. art. 56. tractat hanc quæſtionem, vbi docet impoſitionem libri Euangeliorum ſupra ceruices non poſſe eſſe materiam conſecrandi, cùm hæc debeat applicari ab ipſo conferente Sacramentum; liber autem Euangeliorum imponitur non ab Epiſcopis conſecratoribus, ſed ab vno ex Capellanis, vt dicitur in Rubricâ Pontificalis; & antiquitus fiebat à Diaconis, vt expreſsè tradit Clemens lib.8. Conſtitutionum cap.2. Miror tamen hæc à Patre Vaſquez ita affirmari: etenim in Pontificali horum temporum (neſcio quid fuerit in antiquioribus) edito nouem annis antè quàm hic Auctor componeret hoc opus; (ait enim ipſe diſp.238. num.51. ſe ante 28. annos, hoc eſt anno 1576. docuiſſe in Scholis hanc materiam; vnde infero, Ergo dum eam pro impreſſione compoſuit, debuit eſſe annus 1604. Pontificale autem eſt editum anno 1595. nouem ergo annis ante materiam hanc compoſitam;) in eo inquam Pontificali expreſsè præſcribitur, vt omnes tres Epiſcopi imponant librum ſupra ceruicem & ſcapulas electi; quem tamen poſteà tenere debet vnus ex Capellanis electi. Quod itaque ibi præcipitur de retentione, Pater Vaſquez tranſtulit ad impoſitionem; ergo ex hoc capite benè poteſt ea impoſitio, vtpote facta ab omnibus tribus Epiſcopis, eſſe materia huius Ordinis. 29 Quod verò de Clemente aſſeritur non vrget; quia ſicut ibi nihil dicit, quòd Epiſcopi debeant imponere librum; ita nihil dicit, quòd debeant imponere manus ſupra caput electi: in quâ tamen impoſitione Vaſquez ponit adæquatam materiam; Clemens autem ibi videtur adæquatum modum conſecrandi in Epiſcopum tradere; ergo ex eo loco nec pro ſe, nec pro nobis quidquam infert Vaſquez; imò cùm impoſitionis libri fiat mentio, impoſitionis verò manuum non, procliuius eſt vt dicamus impoſitionem libri fuiſſe materiam, quàm vt id de impoſitione manuum aſſeramus.

Omnes tres Epiſcopi debent librum Euangeliorum imponere ceruicibus epiſcopandi.

Iudico ergo Primò, in hoc puncto valdè probabile eſſe, eam impoſitionem manuum eſſe materiam ſaltem partialem: & in hoc acquieſco Patri Vaſquez, qui alios etiam ibi pro eâ citat; & videtur eſſe valdè conformis his, quæ Paulus 1.Tim.4. ait; *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij*: quo vltimo verbo ſignificari Epiſcopos ad eam impoſitionem concurriſſe docent multi Recentiores. 30 Neque eſt, quod in contrarium magnoperè vrgeat, niſi quòd per ea verba, *Accipe Spiritum ſanctum*, & per eam impoſitionem manuum, nullum ſpeciale miniſterium Epiſcopi deſignetur, ac proinde non videatur eſſe apta forma & materia eſſe pro Epiſcopatu. In quâ difficultate ſoluendâ laborat Pater Vaſquez ibi; ait autem denotari, quòd Epiſcopi illi accipiant electum ad ſuum ordinem eo ipſo, quòd tres conueniant ad eam impoſitionem. In Diaconatu autem dum Epiſcopus etiam imponendo manus dixit, *Accipe Spiritum ſanctum*, nulla eſt ratio, cur aſſeratur Diaconum accipi ad conſortium Epiſcopi, cùm vnus Epiſcopus tam ſit Miniſter Ordinis Sacerdotij & Subdiaconatus quàm Diaconatus; è contrario verò tres Epiſcopi ſolùm ſint Miniſtri Epiſcopatus. Hæc ſolutio mihi nullo modo placet; primò, quia poteſt ex diſpenſatione ſaltem Pontificis vnus Epiſcopus conferre Epiſcopatum; quo caſu eadem deberet eſſe materia & forma illius, maximè iuxta patris Vaſquez ſententiam, qui putat eam eſſe omnino determinatam à Chriſto. Atqui tunc nullo modo ea impoſitio manuum quidquam magis denotaret de conſortio illo quàm in Diaconatu, cùm fieret etiam ab vno Epiſcopo; ergo ex hoc capite nulla ſumitur differentia. Secundò, quia materiæ & formæ ſignificatio debet ex ipsâ rerum ſignificatione deſumi, non ex extrinſecis circumſtantiis; alioquin ego dicam, Cùm pro Diaconi Ordinatione ſupponatur iam ille eſſe Subdiaconus, & immediatus aſcenſus ſit ad Diaconatum, non ad Presbyteratum, aut Epiſcopatum,

Probabile eſt manuũ impoſitionem eſſe materiam partialem Epiſcopatus.

tum, eo ipſo in iis circumſtantiis τὸ *Accipe Spiritum ſanctum* ſolùm ſignificare Ordinem Diaconatus.

31 Quidquid ergo de eâ ratione ſit, nos faciliùs reſpondemus Primò, Inde ſolùm ſequi, eam impoſitionem manuum non eſſe adæquatam materiam; id quod ego libenter admitto (vt conſtabit ſtatim.) Secundò reſpondeo iuxta dicta ſuprà, Chriſtum reliquiſſe Eccleſiæ determinationem ſigni collatiui Ordinis Epiſcopalis; Eccleſiam autem eam impoſitionem manuum cum eis verbis conſtituiſſe pro ſigno ad placitum collationis Ordinis Epiſcopalis; in ſignis autem ad placitum non eſſe neceſſariam ſimilitudinem phyſicam: vti ſtupa ante domum pendens eſt in multis locis ſignum venalis vini, cùm tamen nullam habeat cum venditione vini phyſicam ſimilitudinem. Neque inſtantia ex Diaconatu quidquam vrget; nam ibi ſunt alia verba, *Accipe Spiritum ſanctum ad reſiſtendum*, &c. potuit autem Eccleſia illa verba non nudè prolata, ſed ſimul cum traditione libri & cum aliis verbis adiunctis vſurpare pro ſigno Diaconatus collati; eadem tamen prolata ſine vllâ limitatione, quia videntur plus ſignificare de gratiâ Spiritus ſancti, accipere pro ſigno collati Ordinis Epiſcopalis.

32 *Impoſitio libri eſt materia partialis Epiſcopatus.*

Secundò dico, Impoſitionem libri eſſe etiam partialem materiam huius Ordinis. Quæ eſt ſententia Oſtienſis, Antonini, Caroli Bonij & Turtiani apud eumdem Vaſquez ſuprà num. 61. quia reuerà maximè eſt proportionata ad ſignificandum Epiſcopum eſſe quaſi doctorem populi. Vnde Eccleſia in Officio de Communi omnium Sanctorum Confeſſorum Epiſcoporum in Reſponſorio ſexto ait: *Et omnis terra doctrinâ eius repleta eſt.* Adde, illam impoſitionem fieri ab omnibus tribus Epiſcopis, vt oſtendi contra Vaſquez; nihil eſt ergo quod illi deſit ad rationem materiæ.

Vnctio capitis & manuum eſt etiam partialis materia Epiſcopatus.

Tertiò iudico vnctionem capitis & manuum eſſe vltimam partialem materiam huius Sacramenti cum ſuâ partiali formâ, quæ tunc ab Epiſcopo profertur. Id mihi videtur valdè iuxta ſenſum Pontificis: nam in Pontificali ante vltimam vnctionem manuum ſemper vocatur *Electus*; finitâ verò manuum conſecratione iam non *Electus*, ſed *Conſecratus* dicitur; ergo Eccleſia ſupponit eum nondum eſſe eſſentialiter conſecratum ante eam vnctionem manuum; ergo ea eſt ſaltem partialis materia eſſentialiter ad huius Ordinis collationem requiſita. Nec deeſt valdè probabilis ratio; nam Epiſcopus quaſi ex munere proprio conſecratur ad actiones, quæ manuum miniſterio debent fieri; qualis eſt conſecratio Sacerdotum, Diaconorum per impoſitionem manuum, & Confirmationis per Chriſma; ergo ea manuum conſecratio maximè eſt apta ad ſignificandum hunc Ordinem.

Fortaſſe aliquis diceret, Etiam Sacerdotem conſtitui miniſtrum Extremæ Vnctionis, quæ
33 per vnctionem adhibetur. Reſpondeo Primò, etiam eſſe ex hoc capite aliquam congruentiam, vt potuerit ea inunctio manuum in Sacerdotio aſſumi pro partiali materiâ eius Ordinis; Eccleſiam tamen non voluiſſe, ſed aliam diuerſam. Secundò reſpondeo, Plura eſſe in Epiſcopo, ad quæ ordinatur per vnctionem manuum, nempe ad Ordines conferendos, & ſimul ad Confirmationem; vnde ibi potuit aſſumi maiori cum fundamento.

Fortè argumento noſtro ex modo loquendi Pontificalis deſumpto reſpondebis, Ideò poſt conſecrationem manuum vocari iam non *Electum* ſed *Conſecratum*, quia iam ſunt finitæ omnes etiam cæremoniæ. Sed contrà; Quia adhuc reſtat traditio annuli, baculi Paſtoralis, & Mitræ; & tamen vocatur *Conſecratus*; ergo non ratione abſolutarum iam cæremoniarum, ſed ratione ſubſtantialis conſecrationis finitæ vocatur ab eo puncto *Conſecratus*: adhuc ergo noſtra deductio habet magnam probabilitatem.

Aliter reſpondet Tannerus huic confirmationi, ſcilicet eum diuerſum modum loquendi non eſſe tribuendum Eccleſiæ, ſed illi qui Pontificalis Rubricas compoſuit; additque eis verbis non ſignificari plus, quàm Epiſcopum nondum plenè eſſe conſecratum. Hæc tamen ſolutio in primis non eſt conformis doctrinæ eiuſdem Tanneri, qui num. 53. ex ſimili modo loquendi Pontificalis probat traditionem libri Epiſtolarum eſſe materiam eſſentialem partialem Ordinis Subdiaconatus; debuiſſet ergo hîc ſimilem Rubricam approbare. Secundò ea reſponſio dat occaſionem, 34
vt ad omnia, quæ ex Cæremoniali adferuntur, reſpondeamus ſolùm fuiſſe eum ſenſum componentis Rubricas; hoc autem valdè durum eſt. Tertiò, quando Tannerus dicit ex eâ Rubricâ ſolùm colligi, ante vnctionem capitis & manuum non eſſe Epiſcopum conſecratum perfectè, rogo, quid per hoc velit dicere? an quòd non ſit perfectè eſſentialiter, an verò ſolùm accidentaliter? In hoc ſecundo ſenſu iam ea ſolutio eſt reiecta paulò antè; quia etiam poſt vnctionem illam non eſt omnino conſecratus accidentaliter: ſi autem ideò dicat primum, iam habeo intentum, ſcilicet eam vnctionem partialiter eſſentialiter eſſe materiam huius Ordinis; adhuc ergo ea noſtra probatio habet ſuam vim. Et ita hanc ſententiam tenet Syluius & Formienſis apud eumdem Tannerum, quam etiam ipſe probabilem dicit. Eam vltimò probo ex cap. vnico de ſacrâ Vnctione, in quo Innocentius Tertius mandauit, vt Epiſcopus Braccarenſis, qui non fuerat inunctus, inungeretur Romæ ab Epiſcopo Albanenſi adſtantibus duobus Epiſcopis ſecundùm morem Eccleſiæ Romanæ. Vnde ſic argumentor: Si fuiſſet ea vnctio pura cæremonia, haud fuiſſet ſolicitus Pontifex eam poſt tam longum tempus ſupplere. Deinde toto eo capite multus eſt Innocentius, vt oſtendat eſſentialiter & neceſſariò requiri eam Vnctionem; vbi inter alia hæc habet: *Manus inunguntur, vt oſtendatur accipere poteſtatem conſecrandi & benedicendi.* Non dixit, *Vt oſtendatur quòd acceperit*, ſed *Quòd accipiat poteſtatem*; ea autem poteſtas conſecrandi Sacerdotes & Epiſcopos ſine dubio pertinet eſſentialiter ad poteſtatem & Ordinem Epiſcopalem, ergo hanc accipit per eam vnctionem. Ibi prætereà Pontifex duas diſtinguit vnctiones, vnam viſibilem, alteram inuiſibilem; & illam dicit ſignum huius. Vnde meo iudicio efficaciter argumentor: Nam cùm per inuiſibilem intelligat gratiæ vnctionem, eo ipſo videtur exteriorem vnctionem facere ſignum gratiæ ſanctificantis; in quâ practicâ ſignificatione communiter conſtituitur ratio Sacramenti; ergo illam vnctionem inſinuat eſſe Sacramentum.

Innocentius Tertius iuſſit addi vnctionem manuum & capitis Epiſcopo Braccarenſi Romæ, omiſſam in conſecratione illius.

35

Fortè

36 Fortè dices, Hunc textum eſſe contra me, cùm in titulo capitis dicatur, *Eccleſiam Græcam ſeruare in conſecrationibus & ordinationibus vnctionem manuum, quam ſeruat Eccleſia Romana:* Atqui diximus ſuprà Eccleſiam Græcam validè conſecrare per diuerſam materiam & formam ab eâ, quâ vtitur Eccleſia Romana. Reſpondeo, Ita quidem in titulo ei capiti præfixo dici, me tamen in toto capite nihil videre, quod de Eccleſiâ Græcâ quidquam vel leuiter inſinuetur; imò cùm agat de Epiſcopo Braccarenſi, qui Epiſcopatus eſt in Luſitaniâ, & ibi dicat Pontifex moris eſſe apud eos, ad quos ſcribit, conſecrare ſine vnctionibus, non poſſum aliud ſuſpicari, quàm ipſum ad Luſitanos ſcripſiſſe; eum autem, qui titulum capitis præfixit, putaſſe Braccaram eſſe in Græciâ, ideoque dixiſſe, Pontificem præcipere Græcis. Gloſſa videtur ſenſiſſe hanc difficultatẽ circa eum locum, ideoque reſpondet legendum *Brandiribanſem*, eò quòd ibi agat Pontifex de quodam Epiſcopo Græco. Verùm hæc ſolutio non ſubſiſtit; quia in eâ ſupponitur id, quod ex eo capite nequaquam poteſt probari; & cùm textus retinuerit *Braccarenſis*, non video, cur aliter res ſit explicanda.

37 *Obiectio:* Obiicies adhuc, In eo capite & infrà adduci cum emphaſi teſtimonium Anacleti Papæ origine Græci, qui iuſſit vt Epiſcopi vngerentur; ſi autem non ageret Pontifex cum Græcis, quid fuiſſet ei neceſſarium dicere reflexè, Anacletum fuiſſe Græcum? *Soluitur:* Reſpondeo, Potuiſſe id adferri ad maiorem efficaciam argumenti, oſtendendo ſimul etiã in eo puncto conſentire Græcos cum Latinis.

Altera obiectio: Secundò tamen obiicies: Ibi Pontifex ait ex præcepto diuino Catholicam Eccleſiam tenere eam conſuetudinem vngendi Epiſcopum: vnde quidem: Primò pro nobis infertur, Illam vnctionem eſſe Sacramenti partem; nam cæremonias Sacramentorum nemo dicit fuiſſe à Chriſto determinatas. Secundò tamen contra nos infertur, Chriſtum Dominum determinaſſe materiam Ordinis, non autem reliquiſſe id liberum Eccleſiæ; ac proinde argumentum, quod ita ſuprà vſimus ex Eccleſiâ Græcâ aliter ordinante, non eſſe efficax. *Soluitur Primò,* Reſpondeo, Etſi Pontifex loquatur de præcepto diuino, non tamen dixiſſe *de Præcepto Chriſti*; ipſe enim Pontifex ſe explicat, ſtatim probando illud præceptum; ait enim: *In Exodo quippe legitur præcepiſſe Moyſi Dominum, vt Aaron & filios eius vngeret,* &c. Non ergo agit de præcepto proprio nunc Eccleſiam obligante, ſed olim lato; quodque Eccleſia iuſtè etiam nunc obſeruat per modum cæremoniæ in Epiſcopi conſecratione.

38 Vnde potiùs ego efficaciter in contrarium argumentor: Nam ſi Pontifex credidiſſet id fuiſſe à Chriſto verè imperatum, non recurriſſet ad ſolum præceptum Moyſi impoſitum; ſed id probaſſet maximè ex Chriſto Domino. Neque obeſt, quòd præcepta antiqua iam non habeant vim præcepti, ac proinde non poſſit dici Eccleſia Catholica id ſeruare ex præcepto diuino. Hoc inquam non obſtat; reſpondetur enim valdè facilè, Pontificem dicere id Eccleſiam ſeruare ex antiquo præcepto, non quia iam obligetur illo, ſed quia ſe vult illi accommodare; vt patet in eo quod ibidem addit, etiam id Eccleſiam tenere ex conſuetudine Apoſtolorum; certum autem eſt conſuetudinem Apoſtolorum non eſſe præceptum obligans Pontificem, neque Eccleſiam, niſi ipſa Eccleſia per Pontificem confirmet eam conſuetudinem; Apoſtoli enim non habuerunt maiorem poteſtatem quàm habeat Pontifex; non eſt ergo, cur ex eo modo loquendi quidquam inferatur. Secundò reſpondeo, *Secundò.* Nos ſuprà ſolùm adduxiſſe vſum Eccleſiæ Græcæ in conſecratione Sacerdotis, non verò in Epiſcopi: potuit autem fieri quòd Chriſtus pro Epiſcopi conſecratione determinauerit eam vnctionem tamquam rem valdè myſticam, pro aliis verò Ordinibus nihil determinauerit; ac proinde obiectio ſuprà poſita tota erit pro nobis, quatenus probat hanc vnctionem eſſe partialem materiam Epiſcopatus; quod nos dicimus; & quatenus ex alterâ parte non debilitat argumentum præcipuum noſtrum, quòd materiæ ferè omnes Ordinum ſint relictæ à Chriſto determinandæ ab Eccleſiâ. Quidquid tamen ſit, An ex eo præcepto quidquam inferatur pro nobis, negari ſanè non poterit totum illud caput valde efficaciter probare, vnctionem Epiſcopi reputari ab Innocentio Tertio materiam eſſentialem ſaltem partialem eius Ordinis.

Vrgebis tamen adhuc, Ad abſolutè probandum eam vnctionem non eſſe materiam; quia ea fit tantùm ab vno Epiſcopo; cùm tamen etiam alij duo aſſiſtentes ſint miniſtri huius Sacramenti. 39 Reſpondeo Primò; Eſto dicamus ex Chriſti inſtitutione requiri tres Epiſcopos pro conſecratione Epiſcopi, de quo infrà; non tamen inde inferri, eos omnes eſſe miniſtros illius, vt communiter ſentiunt Auctores. *An omnes tres Epiſcopi ſint Miniſtri Epiſcopatus.* Vt enim poſt Tridentinum ad valorem matrimonij intereſſe debent duo teſtes & Parochus; non tamen propterea illi ſunt miniſtri eius Sacramenti; ita idem de aſſiſtentiâ duorum Epiſcoporum dici debet. Et ſane id videtur modo loquendi totius Eccleſiæ valdè conforme: numquam enim duo illi Epiſcopi dicuntur Conſecrantes, ſed Aſſiſtentes, ſolus autem ille qui celebrat, & reliqua facit, dicitur Conſecrans: ſi autem æqualiter omnes tres Ordinem conferrent, non video ſanè cur non deberent dici omnes tres Conſecrantes: non eſt ergo cur ex eo capite reiiciamus eam vnctionem manuum à ratione partialis materiæ. Secundò reſpondeo; Satis eſſe, quòd illi duo adhibeant aliquam partialem materiam, qualem eſſe diximus impoſitionem manuum & libri. Vt enim aliquis dicatur conferre 40 Sacramentum aliquod, ſufficit ſi partialem materiam & formam adhibeat, id quod patet manifeſtè in hoc ipſo Ordine, de quo agimus etenim ſi alij duo Epiſcopi ſint partiales illius Miniſtri, vt obiectio ſupponit, profectò neceſſum eſt, vt illa ipſa impoſitio libri, aut manuum, quæ fit ab Aſſiſtentibus Epiſcopis, ſit etiam materia partialis & eſſentialis eius Sacramenti; atqui ea quæ fit à duobus non fit ab Epiſcopo conſecrante; & quæ ab hoc fit, non fit ab Aſſiſtentibus; & quæ ab vno Aſſiſtente, non fit ab altero; ergo nullus adhibet totam materiam & formam; & tamen qui adhibent partialem, dicuntur in hac obiectione Miniſtri huius Sacramenti; ergo etiamſi ego dicam illam manuum vnctionem eſſe partialem materiam, profectò eſto ea non adhibeatur à duobus Epiſcopis aſſiſtentibus, non ideò cogor excludere hos à ratione Miniſtri; cùm tribuatur illis partialis materia & forma omnino eſſentialiter requiſita ad ſubſtantiam eius Sacramenti. Vides ergo quàm conſequenter omnia ſoluentur? Conclu-

do ergo, Triplicem eſſe materiam & formam pro collatione huius Ordinis, Impoſitionem libri, Impoſitionem manuum, ac Vnctionem Epiſcopalem tam capitis quàm manuum. Et de materiâ huius Ordinis, prout omnes octo partes includit, hactenus.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

De Miniſtro Sacramenti Ordinis.

1 Hæc eſt vna ex præcipuis huius materiæ difficultatibus, circa quam aliqua ſunt certa, aliqua dubia: Primò certum videtur, Ordinarium Miniſtrum omnium horum Ordinum ſolùm eſſe Epiſcopum, ita vt ſimplex Sacerdos non ſolùm non licitè, ſed nec validè vllum Ordinem conferre poſſit, niſi ſaltem adſit Summi Pontificis diſpenſatio; certum item è contrario, quemlibet Epiſcopum conſecratum eſſe ſufficientem Miniſtrum illius, ſaltem quoad ſeptem Ordines; nam vtrùm pro Epiſcopatu eſſe debeant tres Epiſcopi, paulò pòſt dicemus.

SECTIO PRIMA.

Quid de Epiſcopis excommunicatis, ſuſpenſis & hæreticis.

ILLVD autem verti poteſt in dubium, Vtrùm per excommunicationem, ſuſpenſionem, aut etiam degradationem amittat Epiſcopus poteſtatem validè ordinandi, & non ſolùm licitè. Scholaſtici quidem & Summiſtæ (teſte Vaſquez diſput. 243. num. 3.) ſentiunt, per excommunicationem & ſuſpenſionem nequaquam eam poteſtatem tolli. De hæreticis ipſe Vaſquez ait id eſſe tam certum, quàm quòd Baptiſmus ab eis collatus ſit validus; quod vltimum videtur eſſe de fide. Ego tamen non iudico hanc rationem eſſe admodum efficacem. In principiis quidem Vaſquez & communioribus putantium à Chriſto Domino immediatè fuiſſe determinatas eas materias & formas, optima ea eſt; nam Eccleſia non habet poteſtatem efficiendi, vt materia & Miniſter à Chriſto aſſignatus non ſit ſufficiens ad valorem Sacramenti: & ibi habet locum inſtantia tum ex conſecratione ſpecierum, tum ex Baptiſmo: neque enim poteſt Eccleſia efficere, vt Sacerdos verus non conſecret validè, neque vt quis non baptizet validè per formam à

2 Chriſto inſtitutam. In noſtrâ tamen ſententiâ, quâ diximus relictam fuiſſe à Chriſto Eccleſiæ determinationem eorum ſignorum collatiuorum talis Ordinis, poſſet aliquis dicere, Liberum etiam fuiſſe Eccleſiæ determinare, vt ſignum adhibitum ab excommunicato, aut hæretico, non ſit verum ſignum ad placitum; vti adhibendo has vel illas accidentales ſolemnitates effecit Eccleſia, vt contractus clandeſtinus non eſſet verus contractus; ac proinde nec ſufficiens materia matrimonij. Ratio à priori & vniuerſalis eſt; quia in ſignis ad placitum poteſt Reſpublica exigere has vel illas conditiones, quibus ablatis ceſſet in eâ re ratio ſigni: potuit ergo Eccleſia requirere, vt Epiſcopus eas voces proferens, & manus imponens, non ſit hæreticus, vel excommunicatus, ad hoc, vt illa exteriora ſigna ſint verè ſigna collati Epiſcopatus. Simile quid docuimus Tomo 7. cum Cardinali Lugo circa benedictionem Chriſmatis, potuiſſe ſcilicet Eccleſiam efficere, vt nulla benedictio Epiſcopi excommunicati eſſet benedictio vera, ſed potiùs execratio; ac proinde nulla ſufficeret, vt Chriſma ſic benedictum eſſet apta materia Confirmationis. Quæ doctrina maximè habet locum in ſignis, quæ non ſunt voces, quia illa minùs expreſſam habet vim ſignificandi; verba enim, exempli gratiâ *Benedico te*, ſi relinquantur cum ſuâ ſignificatione, quam habent in linguâ Latinâ, non poſſunt non ſignificare benedictionem etiam prolata ab hæretico, aut excommunicato.

Reſpublica poteſt requirere certas conditiones in ſignis ad placitum, ſine quibus nihil ſigni ſunt.

At in aliis ſignis, qualia ſunt impoſitio manuum, facilè ea ſignificatio ad placitum poteſt mutari. 3
Nam ea impoſitio (vt & ſuprà ad aliud propoſitum notaui) poteſt diuerſiſſimè vſurpari vel pro ſigno abſolutionis à peccatis, ſicut multi Confeſſarij antequam dent abſolutionem facere ſolent, vel pro maledictione; ſic è contrario ſenes illi, vt Suſannam oſtenderent ream, manus illi ſupra caput impoſuerunt. Poteſt ergo Eccleſia efficere, vt impoſitio manuum ab Epiſcopo hæretico non ſit ſignum ad placitum collati Ordinis Sacerdotalis, &c. Et quidem de poſſibili ego nullo modo dubito. Neque propterea putandum eſt nos Sacramentorum collationem facere dependentem à bonitate vel malitiâ Miniſtrorum; qui fuit error quorumdam: longè enim abſumus à tali errore. Dicimus enim, Eo ipſo quòd debita forma & materia applicetur, & ſubiectum ſit capax, validum confici Sacramentum, ſiue Miniſter ſit bonus, ſiue malus. Solùm ergo docemus in caſu noſtræ quæſtionis non adhibendam veram materiam, quia non adhibetur verum ſignum ad placitum; vti contractus ſine Parocho & teſtibus, quia non eſt humanus contractus poſtquam Eccleſia petiit eam ſolemnitatem, non eſt vera materia pro Sacramento Matrimonij.

Poteſt Eccleſia facere vt manuum impoſitio ab Epiſcopo hæretico non ſit ſignum collati Ordinis.

Et verò ſatis plauſibiliter aliquis dicere poſſet, Id eſſe valdè conforme ſacris Canonibus; 4
quorum plurimi expreſsè dicunt ordinationes factas ab Epiſcopis in alienâ Diœceſi ſine licentiâ Ordinarij eſſe irritas (à fortiori autem id debet intelligi de factis ab excommunicatis & ſuſpenſis:) ita habetur quæſt. 2. cauſâ 4. cap. 1. quod eſt Calixti cap. 3. cap. 6. & bis repetit, & 7. ſpecialiter autem de hæreticis cauſâ 1. quæſt. 65. de excommunicatis; item cauſâ 9. quæſt. 1. cap. 2. ita habetur: *Excommunicati manus illicitè imponunt, quia poteſtatem ordinandi non habent.* Ne autem intelligeretur id tantùm de poteſtate licitè faciendi, addit: *Vnde reiterari neceſſe eſt, quod minimè probatur eſſe collatum.* Idem ferè habet cap. 1. & cap. 3. His duobus teſtimoniis ex cap. 1. & 2. reſpondet Vaſquez, Eſſe quidem clarè pro eâ ſententiâ, non tamen illas eſſe vllius auctoritatis, quia ſunt ſolius Gratiani & Paleæ, aut cuiuſdam Recentioris Cardinalis. Ad tertium, quod eſt Damaſi, reſpondet, Damaſum ibi non loqui de

de ordinatis ab excommunicatis, ſed de ordinatis à Chorepiſcopis; (de quibus paulò pòſt dicemus, fuerint néc ne veri Epiſcopi;) illa verò loca, quæ de Epiſcopis in alienâ Diœceſi ſine licentiâ ordinantibus adduximus, ipſe non affert; habent tamen magnam difficultatem propter vocem illam *irritam*, quæ omnino videtur ſignificare fuiſſe inualidam ordinationem.

5 Nihilominùs tamen non eſt propter illa recedendum à communi ſententiâ. Dico igitur, Ex eodem titulo, capite vltimo, conſtare manifeſtè, validos cenſeri ab Eccleſiâ tales Ordines; nam in eo Vrbanus Papa ita ait: *Quos contra ſtatuta Canonum ab alterius Parochiæ Epiſcopis ordinatos litterarum tuarum ſignificatione monſtraſti, cum graduum ſuorum honore recipere religionis tuæ prudentia poterit, ſi eos aliàs canonicè & ſine prauitate aliquâ ordinatos conſtiterit.* Ecce Vrbanus admittit validam fuiſſe eam collationem, ſi cetera ſeruata fuêre: ergo dum in aliis canonibus dicitur, Tales ordinationes non eſſe ratas, non ſignificatur eas validas non fuiſſe. Reſpondendum ergo, In illis non agi de valore Ordinum ſecundùm ſe, ſed vel idem intelligi per *non ratas*, atque per *illicitas*; vel certè (quod mihi magis arridet; nam eas fuiſſe illicitas extra controuerſiam erat; nec fuit neceſſum eâ de re Pontificem interrogare, aut eum quidquam dicere) ne reputentur validæ, hoc eſt, non permittantur ſic ordinati exercere eos Ordines, non aliter quàm ſi fuiſſent inualidæ ordinationes. Quæ ſolutio ideò eſt mihi magis probabilis, quia eſt conformis illi vltimo capiti Vrbani & aliis, in quibus, quando ipſi qui ordinati ſunt acceſsêre bonâ fide, aut poſteà valdè benè ſe commendarunt, permittuntur ſeruire in ſuis gradibus acceptis. Poteſt

6 etiam Tertiò reſponderi, Eò quòd olim huiuſmodi ordinationes fiebant quaſi applicando Presbyterum & Epiſcopum ad hanc vel illam Eccleſiam, ideò Pontificem eas applicationes, quæ ad iura poſitiuum pertinent, dixiſſe eſſe irritas. Dici denique Quartò poteſt, Aliquando illos hæreticos, maximè cùm ſeparati eſſent ab Eccleſiâ, noluiſſe etiam ſeruare in Ordinationibus ea ſigna, quæ Eccleſia determinauit, ac proinde eos non feciſſe validum Sacramentum; eſt autem ſummè probabile eos in hoc puncto ſæpè erraſſe. Dicendum ergo eſt, Licet Eccleſia potuerit efficere modo dicto, vt hæretici & excommunicati Epiſcopi non poſſent validè conſecrare; de facto tamen non eſſe ſufficiens fundamentum ad aſſerendum ita re ipsâ feciſſe. Vnde

Epiſcopi excommunicati, & hæretici validè conferunt Ordines.

omnino iudico, Epiſcopos, & hæreticos, & excommunicatos validè conferre Ordinem. Et ita in Eccleſiâ videtur ſemper fuiſſe in praxi, vt Epiſcopi & Sacerdotes ab hæreticis ordinati, ſeruato alioquin debito ritu, non ordinarentur iterùm. Et ita ſentiunt D. Thomas, Albertus, Richardus, Bonauentura, Argentinas, Durandus, Capreolus, Almainus, vterque Soto, Sylueſter, Supplementum Gabrielis, & Angelus, quos refert & ſequitur Vaſquez ſuprà num. 8. licet (vt dixi paulò antè) ex minùs bono fundamento, quòd putet ea ſigna, ſeu materiam omnino fuiſſe determinata à Chriſto. Quæ in contrarium ex aliquibus textibus poſſent obiici, ſoluta ſunt paulò antè.

Sectio Secvnda.

Quid de degradatis, & non habentibus inferiores Ordines.

CIRCA primam partem tituli, de degradatis, 7
maior eſt difficultas quàm circa ſuſpenſos & excommunicatos. Nam Richardus apud Vaſquez cap. 2. aſſerit quoſdam ſenſiſſe, Ordines ab illis collatos eſſe omnino inualidos: id quod probant ipſi; nam Chriſtus dedit Summo Pontifici facultatem auferendi his poteſtatem & gradum totum Epiſcopalem, licet non auferendi Sacerdotalem poteſtatem conſecrandi. Hæc tamen ſententia omni caret fundamento ſuppoſitis principiis certioribus, quòd Epiſcopatus ſit verum Sacramentum, & imprimat Characterem; imò Concilium Tridentinum, dum definit Ordinem iterari non poſſe, videtur planè definire, non poſſe eam poteſtatem Epiſcopalem auferri; nam ſi auferri ea poſſet, eo ipſo poſſet ſecundò conferri. Non debet igitur illa doctrina vt ſit probabilis fundari in eo principio, quòd degradati non poſſint validè conſecrare, ſed in eo, quòd diximus de defectu materiæ, quatenus Chriſtus voluit, vt non niſi ea impoſitio manuum, aut traditio libri, aut ſignum illud, quod Eccleſia inſtitueret, eſſet materia ſufficiens. Diximus autem paulò inferiùs Eccleſiam in his ſignis ad placitum poſſe requirere conditiones pro ſuo libitu; inter quas vna poterat eſſe, ne ea impoſitio manuum fieret ab Epiſcopis degradatis.

8 Nihilominùs tamen dicendum eſt, Etiam Epiſcopos degradatos poſſe validè conferre ordinationem. Ratio à priori eſt; quia Eccleſia per eorum degradationem nihil omnino videtur innouare circa determinationem materiæ & formæ ordinationis, ſed purè purè circa perſonas ipſas Epiſcoporum, eis, in quantum poteſt, auferendo poteſtatem licitè eas ordinationes faciendi, & oſtendendo ſe, ſi poſſet, velle ab eis etiam poteſtatem propriam & intrinſecam eorum auferre; eodem planè modo, quo facit cum ſimplici Sacerdote, quem degradat; vbi tamen certiſſimum eſt, non auferre illi poteſtatem conſecrandi validè Corpus & Sanguinem Chriſti Domini; ergo Epiſcopi ſic degradati, ſi velint applicare materiam, quæ eſt determinata ab Eccleſiâ, poterunt validè ordinare, etiamſi illicitè id faciant.

Epiſcopus degradatus validè confert Ordines.

Video huic diſcurſui reſponderi poſſe ex differentiâ inter conſecrationem Corporis Chriſti, & inter ordinationem; nam quoad conſecrationem ita eſt materia & forma à Chriſto inſtituta, vt Eccleſia non poſſit eam vllo modo mutare, ſeu eam aliter determinare; ac proinde cùm Ordo in ipſo Sacerdote exiſtens tolli nequeat, non poteſt Eccleſia efficere, vt Sacerdos ſupra verum panem proferens formam illam, *Hoc eſt, &c.* non conſecret validè; ergo per degradationem Sacerdotis Eccleſia nihil aliud intendit quàm oſtendere ſuum animum auferendi ab illo, ſi poſſet, eam poteſtatem; ſimul autem reddit illi illicitam eam celebrationem. At quoad ordina- 9
tionem alia longè eſt ratio. Cùm enim oſtenderimus poſſe Eccleſiam determinare materiam,

Differentia inter poteſtatem conficiendi Corpus Chriſti & conferendi Ordines.

poteſt eo ipſo requirere, vt illa materia ſit à Miniſtro non degradato: vnde ſi volt, quantum in ſe eſt, auferre illi Epiſcopo poteſtatem validè ordinandi, profectò id efficiet re ipsâ. Neque ad hoc requiritur fieri ab Eccleſiâ mutationem aliquam in ipsâ materiâ; ſufficit enim ſi fiat in Miniſtro. Id quod oſtendi poteſt valdè clarè in Sacramento Matrimonij; nullâ enim de nouo factâ mutatione in materiâ, poteſt Epiſcopus efficere, ne Petrus & Maria v. g. validè contrahant coram Antonio eorum Parocho, & coram duobus aliis teſtibus; (cùm alioquin validè poſſint;) poteſt inquam id efficere, ſi ab Antonio iuſtas ob cauſſas tollat titulum Parochi: iam enim eius præſentia nihil efficiet ad valorem eius matrimonij; quia cùm ad rationem contractus, prout eſt materia matrimonij, non ſufficiat, ex Eccleſiæ determinatione præſentia Antonij, quâ Antonius eſt, & quâ Sacerdos eſt, ſed quâ eſt Parochus, ablatâ per Epiſcopum ab illo ratione Parochi, nullâ aliâ in ipsâ materiâ factâ mutatione, iam non eſt ſufficiens partialis ma-
10 teria ipſius præſentia. Ita eo ipſo quòd impoſitio manuum Epiſcopalium non ſit ex voluntate Eccleſiæ ſignum ad placitum traditi Ordinis, niſi Epiſcopus ille non ſit degradatus; (quia in huiuſmodi ſignis iam diximus poſſe has vel illas conditiones exigi;) profectò eo ipſo quòd Eccleſia degradet Epiſcopum illum nullâ penitus factâ mutatione in materiâ, iam impoſitio manuum eius Epiſcopi degradati non erit ſignum ad placitum collati Ordinis, ac proinde non erit materia Ordinis, quam Chriſtus requiſiuit in genere, id eſt ſignum ad placitum Eccleſiæ collatiuum talis vel talis poteſtatis; ergo non eſt neceſſum vllam in ipsâ materiâ fieri mutationem ad hoc, vt intelligamus Epiſcopum degradatum non poſſe validè conferre Ordinem. Reſpondeo, Probari manifeſtè hoc argumento, diſcurſum ſuprà à me factum non omnino conuincere, & Eccleſiam potuiſſe ita ſtatuere, vt in hac obiectione dicitur. Addo tamen, vt id re ipsâ faceret, debuiſſe hoc ipſum explicare, dum conſtituit, ſeu determinauit, quæ eſſent futuræ Ordinum materiæ; vti Tridentinum determinauit circa matrimonium, quando dixit ad valorem illius requiri præſentiam Parochi & duo-
11 rum teſtium: nihil ſimile fecit circa materias Ordinum; non enim aliud dixit quàm impoſitionem manuum Epiſcopi, aut traditionem libri, &c. eſſe materiam; nihil addidit, quòd deberet Epiſcopus eſſe non degradatus; ergo nos rectè inferimus, Eam non-degradationem non eſſe de facto conditionem eſſentialem ex parte materiæ ad hoc, vt illa libri traditio, impoſitio manuum, &c. ſint re ipsâ ſigna ad placitum traditæ poteſtatis: quòd ſi hoc non requiritur, cùm aliunde poteſtas ex parte ipſius Epiſcopi non poſſit auferri, eo ipſo ille validè per eam traditionem libri, aut calicis, aut per impoſitionem manuum ordinabit.

Iam circa ſecundum dubium in titulo ſectionis poſitum quæri poteſt, An requiratur ex parte Epiſcopi, vt habeat eum Ordinem, quem collaturus eſt. Pro quo ſuppono ex communi ſententiâ poſſe aliquem validè conſecrari Sacerdotem, etiamſi non habeat Diaconatum & Subdiaconatum, & conſequenter nec minores Ordines; Epiſcopum item, licet non poſſit validè conſecrari, niſi ſit Sacerdos, poſſe tamen, eſto non ſit Diaconus, Subdiaconus, &c. Quo poſito quærimus, An ſi eſſet Epiſcopus, non tamen Diaconus, poſſet Diaconatum validè conferre: dico *valide*; nam licitè non poteſt: eſt enim prohibitum iure communi miniſtrare in ſuperiori Ordine, ſeu vllum actum illius facere, niſi priùs accipiat minorem Ordinem, qui illi deeſt.) Bonauentura apud Patrem Vaſquez ſuprà nu- 12
mero 23. putat non poſſe conferri; quia nemo dat quod non habet! & videtur id confirmari poſſe efficaciter ex ſancto Damaſo Epiſtolâ quartâ, colum. 6. vbi agens de collatione Ordinum à Chorepiſcopis, vt probet eam fuiſſe nullam, ſubiungit rationem; *Aut quis dare poteſt quod non habet?* Dicendum tamen eſt cum eodem Vaſquez ibi, & aliis Auctoribus communiter, Omnino poſſe eum Ordinem validè conferri. Ratio (quâ ſimul reſpondetur argumento in contrarium facto) eſt; quia Ordo Epiſcopalis continet eminenter alios inferiores. Secundò idem probant; nam ſicut poteſt quis non baptizatus validè baptizare, & Epiſcopus non confirmatus validè confirmare; etiam poſſemus ex hoc capite dicere, Eſto Epiſcopatus non contineret eos Ordines, potuiſſe tamen ab eo conferri, niſi Chriſtus determinaſſet pro Miniſtro eſſentialiter ad illos requiſito Epiſcopum habentem iam illos Ordines: de quâ voluntate Chriſti nobis ex Eccleſiæ ſenſu conſtat; vti conſtat, quòd pro Baptiſmi Miniſtro non requiſierit illum eſſe baptizatum: at quòd in Epiſcopo ad conferendum Diaconatum v. g. non ſolùm voluerit illum eſſe verè Epiſcopum conſecratum, ſed etiam habere Diaconatum, nullum habemus fundamentum; imò communis ſententia contrarium ſupponit, quæ vti admittit poſſe fieri Sacerdotem, qui non eſt Diaconus, ita concedit verum Epiſcopum conferre poſſe Diaconatum, etiamſi non ſit ipſe Diaconus. Et hæc quidem de Miniſtro per ſe Ordinum.

Epiſcopus, modo ſit Sacerdos, validè confert Diaconatum, & inferiores Ordines, licet eos numquam acceperit.

SECTIO TERTIA.

De Miniſtro Ordinis ex delegatione.

IAM reſtat præcipua difficultas, Vtrùm ſaltem ex commiſſione Summi Pontificis Sacerdos 13
ſimplex poſſit omnes aut ſaltem aliquos Ordines, & quos ex illis, conferre. In quo puncto

SVBSECTIO PRIMA.

Quid de minoribus Ordinibus: & variæ ſententiæ circa maiores.

CIRCA minores Ordines videtur omnino certum, eos poſſe conferri à ſimplici Sacerdote ex commiſſione Papæ, ob ſtatim dicenda: in contrarium tamen ſtat Adrianus apud Vaſquez ſuprà num. 28. vbi, quia obiicitur factum Gregorij Primi in contrarium, ait illum erraſſe in eâ delegatione. Adriano fauet Maior ex parte, dum docet abſolutè, contrarium eſſe tutius: addit inſuper Maior, non eſſe credendum quòd idem Gregorius commiſerit ſimplici Sacerdoti adminiſtrationem Confirmationis; potuit enim

Digitized by Google

in facto errare. In hoc tamen hi Auctores videntur valdè exceſſiſſe, ſi vniuerſaliter loquantur: non enim ſolus Gregorius olim, ſed etiam modernis temporibus a diuerſis Pontificibus Abbates & Cardinales Presbyteri, eſto non Epiſcopi, habuêre priuilegium eos Ordines conferendi.
14 Et verò de facto Concilium Tridentinum Seſſione 23. cap. 10. permittit Abbatibus, vt ſuis ſubditis Regularibus concedant primam tonſuram & quatuor minores Ordines: Concilium item Florentinum ſatis clarè inſinuat communem ſententiam, dum in Decreto Fidei poſt vltimam Seſſionem §. *Sextum Sacramentum.* ſolùm dicit, *Ordinarium miniſtrum illius eſſe Epiſcopum:* ſupponit ergo extraordinarium, & ex commiſſione poſſe eſſe ſimplicem Sacerdotem. Hoc poſito tota difficultas reducitur ad maiores Ordines. In quo puncto Aureolus, Angelus, Gloſſa in Cap. *Peruenit* 45. diſt. 5. Innocentius IV. & Panormitanus (quos refert Vaſquez num. 35) affirmant poſſe ſimplicem Sacerdotem ex commiſſione Summi Pontificis eos conferre, excepto Epiſcopatu. Panormitanus quidem (teſte eodem Vaſquez ibi) nimis falſum habuit fundamentum, ſcilicet Epiſcopum non niſi iure Eccleſiaſtico differre à Sacerdotio; id quod nos ſuprà fusè reiecimus. Pro hac ſententiâ Patet Tannerus citat ipſum Vaſquez, immeritò tamen: non enim videtur Tannerus legiſſe vltima verba eo capite 4. ex quo illum citat; ibi enim expreſsè ita concludit: *Porrò in hoc & præcedenti capite oppoſita Auctorum placita, & eorum fundamenta circa hanc quæſtionem memorauimus, & quâ potuimus diligentiâ expendimus; iudicium autem Lectori relinquere viſum eſt.* Ita Vaſquez: nihil ergo

Cardinales Presbyteri poſſunt conferre quatuor minores, Abbates item ſuis ſubditis.

15 ille in hoc puncto determinat. Alij eam ſententiam limitant, vt poſſit conferre Diaconatum & Subdiaconatum, non tamen Presbyteratum: pro quâ opinione citantur à Tannero Gabriel & Victoria. Alij denique Tertiò id limitant ad ſolum Subdiaconatum: pro hac ſtat Bellarminus lib. 1. cap. 11. de Ordinibus, Henriquez lib. 10. cap. 23. num. 2. Riualdus in Candelabro de Ordinis Sacramento, & Franciſcus Turrianus apud Vaſquez num. 35. vbi etiam pro eâ citat Ledeſmam. Vniuerſale fundamentum eſt; quòd (vt paulò antè notauimus) Eugenius Quartus in Decreto Fidei, agens de Miniſtro Ordinis, ſolùm dixerit Ordinarium Miniſtrum huius Sacramenti eſſe Epiſcopum; quo modo etiam loquitur, dum de Miniſtro Confirmationis agit. Sicut ergo communiter docetur, ſimplicem Sacerdotem ex commiſſione Summi Pontificis poſſe conferre Sacramentum Confirmationis; ita ex eodem modo loquendi circa Ordinem debemus inferre, Ex commiſſione poſſe illos conferri à ſimplici Sacerdote. Præterquam quòd dum dicit Eugenius *Ordinarium*, tacitè admittit extraordinarium poſſe alium eſſe, maximè cùm in alijs Sacramentis non loquatur
16 cum limitatione illâ, ſed abſolutè. Verùm quia hæc ratio nihil valet ad eas limitationes, quas diximus addi à diuerſis Auctoribus, cùm non faciat Pontifex vllam diſtinctionem ibi inter Diaconatum & Subdiaconatum, &c. ideò ij Auctores varia congerunt pro confirmandis eis limitationibus. Qui ergo ad ſolum Subdiaconatum eam commiſſionem extendunt, id probant ex eo, quòd Chorepiſcopi, quorum valdè multi olim in Eccleſiâ fuêre, quique non erant Epiſcopi conſecrati (vt probat fusè Vaſquez diſput. 235. cap. 7.) conferebant olim Subdiaconatum, vt ex Concilijs, Ancyrano, Antiocheno, Meldenſi & Hiſpalenſi probat idem Vaſquez diſput. 243. num. 39. vbi etiam adducit Gelaſium Papam & Iſidorum. Secundò probatur; quia Victoria in Summâ num. 235. ait ſe vidiſſe Bullam Pontificis, quâ concedebatur Abbatibus Ciſtercienſibus, vt Subdiaconatum conferre poſſent: Ioannes item Maior apud eumdem Vaſquez meminit alterius Bullæ, quâ iiſdem concedebatur amplior adhuc poteſtas. Qui verò ad Diaconatum etiam extendunt facultatem hanc, vtuntur eodem argumento de Chorepiſcopis & Bullâ Innocentij Octaui, quam Vaſquez ait ſe vidiſſe in noſtrâ Bibliothecâ Complutenſi, in quâ expreſsè Abbati cuidam, & alijs quatuor, quos ibi non nominat, facit Pontifex poteſtatem conferendi Diaconatum & Subdiaconatum ſuis Monachis, ne vagari cogantur extra Monaſterium. Denique qui id etiam ad Presbyteratum extendunt, id probant ex Chorepiſcopis, quibus in Concilio Antiocheno ſolùm prohibetur, ne Presbyterum ordinent abſque conſcientiâ Epiſcopi proprij. Id quod etiam inſinuauit Concilium Ancyranum; quod ibidem citat Vaſquez.

Contrariam ſententiam abſolutè etiam quoad 17
minores Ordines, vt ſuprà diximus, tenet Adrianus in 4. quæſtione de Sacramento Confirmationis, & Maior in 4. diſtinct. 7. quæſtione vnicâ. Quoad maiores verò ſolos Sanctus Thomas, Paludanus, Richardus, Syluester, Capreolus, & Couarruuias apud Vaſquez num. 3. vbi etiam citat Sotum & Durandum; Tannerus verò addit Valentiam & Azorium. Aliqui ex his Auctoribus cum Diuo Thomâ ideò excludunt Ordines maiores, quia dicunt, Chriſtum non voluiſſe vt Pontifex poſſet conferre ſimplici Sacerdoti poteſtatem conferendi illos Ordines, qui proximè referuntur ad Corpus ipſum Chriſti; quales ſunt Presbyteratus, Diaconatus & Subdiaconatus; eſto permiſerit vt minores Ordines, etiamſi ſint Sacramenta, poſſint à ſimplici Sacerdote ex commiſſione Pontificis conferri: quam propoſitionem non probant vlteriùs, ſed ſupponunt vt omnino certam, cùm tamen in eâ ipsâ ſit tota quanta difficultas præſentis quæſtionis.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid ſit in hoc puncto dicendum.

CIRCA hanc quæſtionem dico, Cùm illa 18
purè putè pendeat à voluntate Chriſti, non niſi ex auctoritate nobis quidquam de illâ conſtâre poſſe; auctoritatem autem via videri ſufficientem eſſe, vt in alterutram partem propendeamus ſine dubitatione. Iudico ergo Primò rem eſſe valdè dubiam ob immediatè dicta; Secundò, Auctores ferè omnes, qui ex Concilio Florentino affirmant poſſe eam commiſſionem fieri ſimplici Sacerdoti, loqui minùs conſequenter; nam aliqui illorum ſolùm admittunt

minores Ordines, alij Subdiaconatum, alij Diaconatum, alij denique Preſbyteratum; nullus admittit ipſum Epiſcopatum: atqui Concilium vniuerſaliter loquitur de Miniſtro Ordinis, nullâ penitus factâ diſtinctione vllius Ordinis in particulari; ergo vi eius Concilij vel admittendi ſunt omnes Ordines, vel certè nullus. Habet autem hæc ratio vim maiorem contra eos, qui ſolos minores admittunt; nam cùm illi ſint reſpectiuè ad maiores quaſi ſolùm ſecundùm quid Ordines, & verò in multorum ſententiâ nec quidem ſint Sacramenta, non videtur poſſe dici, Concilium, quando de Miniſtro Ordinis dixit *Ordinarium eſſe Epiſcopum*, ſolùm locutum de minoribus Ordinibus: quòd ſi etiam maiores incluſit, certè circa illos habebit vim diſcurſus ſuprà factus, quòd non gratis poſuerit Pontifex illam vocem *Ordinarius*: non poteſt ergo ex illo loco quidquam deduci, niſi vel vniuerſaliter affirmando, vel è contrario negando vniuerſaliter. Poſſetque dici, Pontificem ibi vſum fuiſſe eâ voce *Ordinarium*, vt abſtraheret à quæſtione, quæ adhuc erat ſub lite inter Auctores; ac proinde nihil in vllam partem inde colligi. Illa autem diſparitas, quam ex D. Thomâ inter maiores & minores Ordines poſuimus, cùm ſolùm ſit congruentia quædam, nec aliunde oſtendatur Chriſtum illâ fuiſſe re ipsâ permotum ad eam differentiam inducendam, quam D. Thomas intendit, non poteſt nobis eſſe ſufficiens fundamentum ad ipſius ſententiam tenendam.

19 Tertiò dicendum cenſeo, Eſſe valdè probabile, Diaconatum & Subdiaconatum poſſe conferri à ſimplici Sacerdote ex commiſſione Pontificis; quia reuerà Bullæ illæ, quibus ea facultas conceſſa dicitur, referuntur à viris grauiſſimis, quos non poſſumus iudicare fuiſſe aut mentitos, aut deceptos; multò autem minùs poſſumus aſſerere, Pontifices eam facultatem concedentes erraſſe. Cùm enim ea diſpenſatio ſit in Ordine ad rem grauiſſimam de adminiſtratione Sacramentorum, non poſſumus dicere, in eâ erraſſe Pontificem. Et verò ſi ſemel aperiatur porta, vt dicamus Pontifices in talibus Bullis erraſſe; quæ erit quæſo ratio ad non dicendum, erraſſe etiam Pontifices in aliis Bullis reſponſoriis, quæ ſunt in corpore Iuris collectæ, cùm illæ non habeant ſuam auctoritatem ex eo, quòd ibi ſint poſitæ, ſed quòd à Pontifice ſint datæ? Ideò omnibus penſatis hæc pars mihi probabilior videtur.

Probabile eſt ſimplicem Preſbyterum ex commiſſione Papæ poſſe conferre Subdiaconatum & Diaconatum.

Vbi aduertendum eſt, per Concilium Tridentinum eſſe reuocata huiuſmodi priuilegia, & ſolùm relictam Abbatibus poteſtatem concedendi minores Ordines; per quod tamen nullo modo infertur, inualidas fuiſſe priores conceſſiones.

Circa probationem autem huius ſententiæ obſeruo, me non vti eo argumento ex Chorepiſcopis ſumpto; Primò, quia licet probabilius ſit (vt Vaſquez, Tannerus, & alij probant) eos non fuiſſe veros Epiſcopos; eſt tamen id adhuc ſub lite aliis contrarium probabiliter ſentientibus. Secundò, quia (vt ex Bellarmino ait Tannerus dub. 3. num. 75.) eſto Chorepiſcopi ex eo officio non fuerint neceſſariò veri Epiſcopi conſecrati; non eſt tamen improbabile, imò valdè veriſimile, ſæpè fuiſſe veros Epiſcopos; vti nunc

20 *Probabile eſt multos Chorepiſcopos fuiſſe veros Epiſcopos, licet fortaſſis non fuerit neceſſe ex vi officij.*

Vicarij Epiſcoporum quà tales non ſunt Epiſcopi conſecrati, ſæpiſſimè tamen re ipsâ, &, vt ſic dicam, materialiter ſunt Epiſcopi. Et verò fuit olim conſuetudo (vti in Diuo Auguſtino conſtat) Epiſcopos conſecrare ſuos ſucceſſores, eiſque committere adminiſtrationem Epiſcopatus magnâ ex parte; illi ergo potuerunt ſæpè etiam in numerum Epiſcoporum computari. Suppoſitâ autem hac doctrinâ, quæ veroſimillima eſt, clariſſimè explicatur, quare aliqua Concilia cauere potuerint, ne Chorepiſcopi ordinarent Diaconos, Subdiaconos & Preſbyteros ſine licentiâ Epiſcopi; non quia id potuerint facere validè, ſi ſimplices tantùm eſſent Sacerdotes; ſed ne id facerent, etiamſi re ipsâ eſſent materialiter, vt dixi, Epiſcopi conſecrati. Non enim volebant Concilia eas Ordinationes à Vicariis fieri ſine licentiâ proprij Epiſcopi; vti ſeueriſſimè prohibent, ne alterius Epiſcopatus homo ordinetur etiam à veriſſimo Epiſcopo ſine licentiâ proprij, adeò vt aliqui Canones dicant eam ordinationem eſſe irritam; cùm tamen, ſi facta eſt à verò Epiſcopo, eſto non proprio, validiſſima ſit iuxta communem omnium ſententiam; ergo ex eâ prohibitione Conciliorum, ne Chorepiſcopi ſine licentiâ Epiſcopi conferant Ordines illos, nihil penitus infertur, quòd potuerint à ſimplici Sacerdote concedi.

Confirmo id meo iudicio efficaciter; nam quicumque dicunt poſſe eam facultatem fieri ſimplici Sacerdoti; addunt tamen non poſſe niſi ex ſolius Summi Pontificis auctoritate: atqui ea Concilia Prouincialia non agebant cum Chorepiſcopis habentibus talem commiſſionem & facultatem à Papâ, ſed electis ab ipſis priuatis Epiſcopis in Vicarios quaſi rurales, ſeu villaticos; ergo quando prohibebant, ne tales ordinarent ſine licentiâ Epiſcopi, loquebantur de illis, qui independenter ab eâ commiſſione Papæ id poterant validè facere; hoc autem non habebant, niſi qui erant veri Epiſcopi conſecrati: ergo ea limitatio Conciliorum non concernebat omnes Chorepiſcopos, aut officium Chorepiſcopi quà tale, ſed eos, qui fortè re ipsâ vltra illud officium haberent verum Ordinem Epiſcopi titularis, ſeu annularis, vt ſolent vocari. 21

Obiectio. Sed dices contra hunc meum diſcurſum: Si ſermo ibi habebatur ad Chorepiſcopos verè conſecratos, profectò non ſolùm debuiſſet illis prohiberi, ne conferrent Preſbyteratum, ſed etiam ne Epiſcopatum; quia tales verè conſecrati Epiſcopi etiam poterant Epiſcopatum validè conferre. *Solutio.* Reſpondeo negando neceſſariam fuiſſe prohibitionem hanc. Ratio autem eſt meo iudicio manifeſtiſſima; nam non conſecrare Epiſcopos non ſolùm erat prohibitum Chorepiſcopis, ſed ipſis etiam Epiſcopis in ſuo Epiſcopatu: ad eam enim conſecrationem neceſſaria erat licentia Primatis, ſeu Archiepiſcopi, & vt tres Epiſcopi ſimul conuenirent ad eam conſecrationem, iuxta paulò pòſt dicenda; quæ non poterant moraliter fieri ſine notitiâ Epiſcoporum, quorum ſubditi erant illi qui conſecrabantur; ideoque non fuit neceſſaria noua prohibitio. 22 Debuêre autem Concilia eſſe ſolicita, vt in Chorepiſcopis impedirent eam collationem aliorum Ordinum, quæ poterat & ſolebat fieri magis priuatè ab vno ſolo Epiſcopo; qualis erat collatio

collatio etiam Preſbyteratus. Adhuc ergo videtur benè oſtendi, ex Chorepiſcopis nihil pro re præſenti probari.

Probabilius eſt, non poſſe Papam committere ſimplici ſacerdoti conferre rationem Presbyteri.

22 Circa Preſbyteratum iudico longè probabilius, non poſſe illum à ſimplici Sacerdote etiam ex commiſſione concedi. Ratio deſumitur ex dictis; quia in eo ceſſat totum fundamentum, quod pro Diaconatu & Subdiaconatu habemus, nempe Bullæ illæ à Pontificibus conceſſæ; quia nulla planè pro Preſbyteratu adfertur. Aliunde item nullum adducitur fundamentum; non ergo debemus id concedere. Multò autem minùs id debet extendi ad collationem Epiſcopatus; nam hunc omnes omnino Auctores docent non poſſe à ſimplici Sacerdote concedi: & fauet ratio, quòd cùm ſimplex Sacerdotium ſit infra Epiſcopatum, neque illum contineat, non videtur ille poſſe à ſimplici Sacerdote concedi.

Aliqua, quæ circa licitam adminiſtrationem Ordinum ſtatuuntur in Tridentino, vide apud Vaſquez cap.6. vbi ea collegit ex Paludano. Ferè autem reducuntur ad hoc, vt nullus Epiſcopus ſiue titularis ſiue realis ordinet alienum ſubditum ſine licentiâ ſeu dimiſſorialibus proprij Epiſcopi, ſi ordinandus ſit ſæcularis; ſi verò ſit Regularis, dare eam licentiam ſpectat de facto ex priuilegijs Religionum ad Superiores Regulares.

Poteſt Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum poſt triennium in familiâ expletum, licet nondum prouiſum, ordinare, modò poſteà ei prouideat.

Secundò in eodem Tridentino præcipitur, ne Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinet, niſi per triennium fuerit cum ipſo commoratus: quam prohibitionem ita explicat ibi Vaſquez, vt ratione familiaritatis eius triennalis poſſit Epiſcopus eum ordinare, etiamſi non habeat adhuc vllum beneficium, dummodò ei poſt ordinationem prouideat de aliquâ congruâ ſuſtentatione; ideò autem hanc explicationem addit Vaſquez, quia alioquin ex iure communi licet cuilibet Epiſcopo ad Ordines promouere etiam non familiarem ſuum, neque ſubditum, neque etiam apud ſe per triennium iam commorantem, dummodò de beneficio ei prouideat.

Tertiò ſtatuitur in eodem Concilio, ne ille, cui à proprio Prælato fuerit interdictus aſcenſus ad ſacros Ordines etiam extraiudicialiter, poſſit ab alio etiam maiore quàm ſit proprius Prælatus validè accipere dimiſſoriales, ſed illæ indicentur ſubreptitiæ, niſi fortè declaret ſibi id eſſe interdictum; ideoque ille Prælatus altior habens etiam in inferiorem auctoritatem cenſeatur tunc relaxare eam prohibitionem.

Quartò ſtatuitur, ne Epiſcopus aut eius Miniſtri quidquam accipiant pro collatione Ordinum.

Circa pœnas verò à Tridentino Seſſione 3. cap.10. de reformat. determinatas in eos, qui aliter faciunt, videatur idem Vaſquez ibi. Nobis ſatis ſit hæc breuiter inſinuaſſe.

SECTIO QVARTA.

An Epiſcopatus Ordo poſſit minùs quàm à tribus Epiſcopis concedi.

23 AD ceteros Ordines inferiores ſufficere vnum Miniſtrum probatum eſt; nunc de Epiſcopatu quærendum, An id ipſum ſufficiat. Supponendum tamen vt omnino certum, non minùs quàm à tribus Epiſcopis, ſaltem licitè, poſſe Epiſcopum conſecrari: vtrùm autem ita tres requirantur; vt ſi ab vno ſolo ordinetur, inualida ſit ea ordinatio, magna eſt difficultas. Paludanus, Antoninus, Syluester & Armilla apud Vaſquez eo 6. capite putant non eſſe ad valorem neceſſarium niſi vnum Epiſcopum; id quod Vaſquez ibi docet placere Recentioribus nonnullis: idem ſentit Henriquez libro 10.cap.24. num.1.

An Epiſcopus vnicus ex commiſſione Papæ poſſit alium conſecrare.

Secunda ſententia docet, Trium Epiſcoporum aſſiſtentiam eſſe neceſſariam de iure diuino ad electionis valorem; dediſſe tamen Chriſtum Dominum poteſtatem Summo Pontifici, vt poſſit id etiam vni ſoli committere. Pro vtrâque hac ſententiâ varia adſeruntur loca meo iudicio non admodum efficacia, maximè pro hac ſecundâ, quam defendit Vaſquez cap.6. & pro quâ citat Gloſſam, Hugonem & Raymundum: eam probat num.7. ex Ioanne Tertio, qui Epiſtolâ vnicâ in 2. Tomo Conciliorum hæc habet: *Omnia quoque maxima Concilia affirmant illum non eſſe Epiſcopum, qui minùs quàm à tribus Epiſcopis auctoritate etiam Metropolitani fuerit factus.* Hic tamen locus vel nimium, vel nihil probat. Requirit enim ibi Ioannes Pontifex eodem modo licentiam Metropolitani; quo præſentiam trium Epiſcoporum; cùm tamen extra controuerſiam omnino ſit, ſi tres Epiſcopi etiam ſine vllâ Metropolitani licentiâ, imò contra eius prohibitionem, aliquem conſecrent in Epiſcopum, validam omnino fore eam electionem; ergo Ioannes non poteſt ibi intelligi de neceſſitate ad valorem electionis. Eâdem de cauſsâ puto debile 24 etiam eſſe aliud teſtimonium deſumptum ex Concilio Rhegienſi cap.1. cuius hæc ſunt verba: *Itaque ordinationem, quam Canones irritam definiunt, nos quoque vacuandam cenſuimus; in quâ prætermiſſâ trium præſentiâ, neque expetitis Comprouincialium litteris, Metropolitani quoque voluntate neglectâ, prorſus nihil; quod Epiſcopum faceret, oſtenſum eſt.* Hic inquam locus eodem laborat vitio quo præcedens; non enim alio modo requirit ad valorem Ordinationis litteras Metropolitani quàm quo præſentiam trium Epiſcoporum; dixi autem eas ſolùm eſſe neceſſarias vt licitè fiat, non vt validè. Reſpondendum ergo eſt, His locis ſolùm denotari, non debere vllo modo Epiſcopum ſic ordinatum admitti ad officium Epiſcopi exercendum. Et ſanè Vaſquez ipſe & alij fateri debent, ea verba, *nullam eſſe & irritam eſſe Ordinationem*, ſæpè vſurpari ab antiquis Patribus pro eodem ac *non acceptari ſic ordinatum ad vſum eius Ordinationis.* Etenim nos ſuprà agentes de formâ & materiâ Sacerdotis adduximus aliquot loca, quibus de ordinato in Sacerdotem à vero Epiſcopo, ſine licentiâ tamen proprij, expreſsè dicitur *eam ordinationem eſſe nullam, irritam, inualidam*, &c. cùm tamen apud hos omnes Auctores omnino ſit extra controuerſiam, eam ordinationem fuiſſe re ipsâ validam; quia licentia proprij Epiſcopi requiritur quidem, vt licitè ordinetur Sacerdos, non tamen vllo modo vt validè. Vti ergo ibi *inualidum irritumque* vſurpant pro *ſuſpenſo*; cur non licebit nobis eodem modo vſurpare in præſenti? Ego quidem eò loci inſinuaui, ibi poſſe accipi ea verba in omni rigore, quia oſtendi poſſe Eccleſiam determinare in particulari ſigna, ad placitum

Aliqua argumenta pro parte negante parum efficacia refelluntur.

Nullum, irritum, inualidum, &c. ſæpè ab antiquis accipitur pro illicito, aut ſuſpenſo, &c.

placimm, per quæ conferatur Ordo; inter conditiones autem eſſcotiales eorum ſignorum potuit etiam requirere licentiam proprii Epiſcopi, ſicut pro valore matrimonij requirit præſentiam Parochi proptij & duorum teſtium: quo ſenſu etiam nunc dico potuiſſe requirere non ſolùm præſentiam trium Epiſcoporum, ſed etiam eas litteras Metropolitani, ad hoc vt ordinatio eſſet valida; hoc tamen non admittitur à Vaſquez. Deinde non agimus nunc propriè de hac determinatione, ſed, An à Chriſto Domino fuerint requiſiti determinatè tres Epiſcopi ad valorem huius ordinationis. Conſtet ergo illa duo loca non eſſe efficacia.

25 Addocit etiam Damaſum, qui inde probat Chorepiſcopos non fuiſſe veros Epiſcopos; quia ab vno Epiſcopo tantùm ordinari conſueuerunt. *Quòd enim ait Epiſcopi non ſint, qui minùs quàm à tribus ſunt ordinati Epiſcopis, omnibus patet; quoniam, vt benè noſtis, prohibitum à ſacris Patribus eſt, vt qui ab vno vel duobus ſunt ordinati Epiſcopis, neque nominentur Epiſcopi, nomen non habent; qualiter officium habebunt?* Vrget autem hunc locum Vaſquez, quia Chorepiſcoporum ordinatio tolerabatur; ergo cùm Damaſus dicat eos non eſſe Epiſcopos, non de ſuſpenſione eorum ab officio Epiſcopi intelligendus eſt; voluit ergo oſtendere eos ſic ordinatos non eſſe re ipsâ veros Epiſcopos, eò quòd ab vno ſolo eſſent ordinati. Hic etiam locus meo iudicio non eſt efficax; Primò, quia eo potiùs inſinuat totum hoc eſſe de iure Eccleſiaſtico, cùm ſolùm dicat à ſacris Patribus prohibitum; de Chriſti autem inſtitutione (de quo ſolo puncto nunc agimus) nihil penitus Damaſus dicit. Secundò, ea auctoritas non eſt efficax; quia (ipſomet Vaſquez teſte diſp. 138. num. 71.) ſupponit Damaſum etiam locutum de Chorepiſcopis, qui tempore Concilij Antiocheni conſecrabantur à pluribus Epiſcopis: ergo ratio, cur illi non eſſent Epiſcopi, non poterat eſſe, quòd ſolùm ab vno ordinarentur. Nec poteſt reſponderi, In illis aliis etiam fuiſſe alium defectum, ob quem non fuère veri Epiſcopi; vnde non ſequitur eos, qui à ſolo vno Epiſcopo conſecrati ſunt, ex eo capite non reijci ſufficienter à ratione Epiſcopi: hoc inquam reſponderi non poteſt; quia duæ aliæ rationes, quas affert Damaſus pro inualiditate, nullatenus eam probant in omnium ſententiâ. Vna eſt, quòd ſint ordinati ſine titulo alicuius Eccleſiæ; certiſſimum autem eſt id non requiri ad valorem conſecrationis. Secunda eſt, quòd pro villâ, aut pago, aut exiguâ ciuitatulâ ſint conſecrati, vbi nullo modo conuenit Epiſcopum eſſe. Hæc etiam ratio ſine dubio non efficit electionem in-

26 ualidam. Cùm ergo his duabus rationibus adiungat eam de defectu trium Epiſcoporum, clariſſimè videtur inde concludi, eum maximè negare Chorepiſcopis illis iuriſdictionem Epiſcopalem, quam ſine dubio poterat Eccleſia illis auferre, ſeu quam illis non voluerat conferre, & quam ipſi affectabant; quaſi aliquod medium efficerent inter ſimplices Sacerdotes & proprios Epiſcopos. Et ſanè hoc præcisè videtur totâ illâ Epiſtolâ Damaſus intendere; ſemper enim inculcat non eſſe in Eccleſiâ niſi duos Ordines, Epiſcoporum ſcilicet & Preſbyterorum, reſpondentes ſeptuaginta Diſcipulis & duodecim Apoſtolis: vnde ſemper viget, vt dicant, quod ſit illud medium, quod illi Chorepiſcopi affectant.

Quid voluerint Chorepiſcopi affectantes aliquod medium inter Epiſcopos & Presbyteros.

Hinc meo iudicio argumentor efficaciſſimè oſtendendo non eſſe ſermonem de Ordine ipſo vt eſt Sacramentum, ſed de aliquâ iuriſdictione mediâ. Nam ſi illi contendiſſent ſe in veros Epiſcopos ordinatos, reſpondiſſent, Se nihil medium affectare, ſed habere verum Ordinem, qualem habent Epiſcopi; ideoque ſe eſſe altiores Preſbyteris: habuiſſent ergo facilem reſponſionem; & ad hoc illæ duæ rationes Damaſi fuiſſent planè inutiles. Erat ergo diſſenſio ratione iuriſdictionis, quia medium aliquod in Ordine ad ſubiectionem, ad gubernationem animarum, &c. inducere volebant in Eccleſiam; id quod Damaſus ait non eſſe admittendum. Et confirmatur Primò, quia Concilium Antiochenum, quod ibi Damaſus citat, manifeſtè ſupponit aliquos ſaltem ex illis fuiſſe ordinatos veros Epiſcopos; ait enim: *Qui in villis & vicis conſtituti ſunt, tametſi manus impoſitionem ab Epiſcopis ſuſceperunt, & vt Epiſcopi ſint conſecrati.* Certè illa reduplicatiua *& vt Epiſcopi, & ab Epiſcopis* clarè oſtendit, illos non vt Preſbyteros, ſed vt veros Epiſcopos fuiſſe conſecratos: medium autem quoad conſecrationem non agnouit Eccleſia inter Preſbyteros & Epiſcopos, multò minùs id tolerauit vmquam. Vnde ego retorqueo argumentum Patris Vaſquez, quo paulò ſuperiùs dicebat ab Eccleſiâ fuiſſe toleratam ordinationem illorum Chorepiſcoporum. Hinc enim ego infero: Ergo illa non fuit medium quid in genere Ordinis & Sacramenti, quia hoc medium numquam tolerauit Eccleſia; ergo medium illud debuit eſſe in Ordine ad iuriſdictionem Epiſcopalem: in quo puncto ſine dubio potuit Eccleſia aliquid tolerare, quia ea diuiſio iuriſdictionis tota pendet ab ipsâ Eccleſiâ.

Confirmatur Secundò; Nam poſt ea verba Concilium Antiochenum addit; *Tamen placuit Sanctæ Synodo ſcire eos, oportere modum proprium retinere.* & paulò pòſt; *Conſtituere autem his permittitur Lectores, & Subdiaconos, & Exorciſtas.* Vides clariſſimè Concilium non agere de Ordine, ſed de iuriſdictione; 27 nam in Ordine non eſt, cur illis inculcaretur *debere modum tenere,* cùm Ordo ſit indiuiſibilis, vt ſic dicam: modus ergo debet in iuriſdictione eſſe, quia ſibi arrogabant facultatem ſine licentiâ Epiſcoporum etiam Preſbyteros ordinandi, & attribuendi illos Eccleſijs, &c. cùm ipſi ſubiecti eſſent Epiſcopo proprio. Ex quibus obiter concludo, eſſe valdè probabile illos fuiſſe tunc temporis quoad Ordines veros Epiſcopos. Et ſanè Vaſquez hanc quæſtionem tractans eâ ſect. 7. non videtur ſe determinare in vllam partem, ſed ſolùm ponit fundamenta vtriuſque ſententiæ; & quidem pro negante ſolùm ferè ex verbis Ayalæ: vnde non debuiſſet tunc tam certò ſupponere ex Damaſo eos non fuiſſe veros Epiſcopos, eò quòd non niſi ab vno Epiſcopo eſſent conſecrati.

Argumentatur præterea; Nam Anacletus Epiſtolâ 2. decretali cap 1. ait Beatum Iacobum, fratrem Domini, à Petro, Iacobo & Ioanne ordinatum

dinatum eſſe Epiſcopum Hieroſolymitanum; aitque eos dediſſe formam, vt non minùs quàm à tribus Epiſcopis reliquiſque omnibus aſſenſum præbentibus vllatenus Epiſcupus ordinetur. In initio verò capitis inſinuat Anacletus hanc formam ordinationis à Chriſto traditam, dum ait, *Prout Dominus tribuit*. Et idem videtur Anicetus Papa docere in Epiſtolâ vnicâ ad Galliæ Epiſcopos, agens de eâdem Iacobi ordinatione; vbi hæc habet: *Patet profectò eos*
28 *formam inſtituente Domino tradidiſſe.* Ego circa hæc duo loca primam habeo difficultatem, quod multorum ſit ſententia, omnes Apoſtolos immediatè fuiſſe ordinatos non ſolùm Sacerdotes, ſed & Epiſcopos à Chriſto Domino poſt reſurrectionem: alij verò, vt noſter Turrianus apud eumdem Vaſquez diſput. 241. num. 62. dicunt eos omnes in die Pentecoſtês fuiſſe factos Epiſcopos: ergo Anacletus & Anicetus non debent intelligi de ordinatione Iacobi in ſenſu, in quo nunc diſputamus, id eſt, de ſuſceptione Sacramenti Ordinis, ſed fortaſſe tunc diuiſerunt ſibi Apoſtoli Eccleſias, & Iacobo aſſignata eſt cum eâ ſolemnitate Eccleſia Hieroſolymitana. Secundò habeo difficultatem circa ea loca, quòd Anacletus eodem modo requirit; vt reliqui omnes Epiſcopi aſſenſum præbeant; hoc autem non eſt neceſſium vllo modo pro valore conſecrationis. Tertiò, non conſtat ex eis locis illam præſentiam trium Epiſcoporum eſſe à Chriſto requiſitam pro valore conſecrationis: potuit enim requiri ſolùm, vt licitè ea fieret. Non enim omnia, quæ Chriſtus requiſiuit, eo ipſo ſunt de valore; multa enim requiſiuit ſolùm, vt licitè Sacramenta adminiſtrarentur; vt patet in confeſſione Sacramentali ante Euchariſtiam, in ſtatu gratiæ ad Sacramenta viuorum, &c. Adde, neque ex Anacleti loco colligi quidquam de inſtitutione Chriſti: ea enim verba, quæ ponderat Vaſquez, *Prout Dominus tribuit*, non denotant quidquam de inſtitutione; ſed cùm Pontifex dixiſſet ſe propter morbum & alias oppreſſiones non potuiſſe reſpondere, addit breuiter, *Prout Dominus tribuit*; ſicut ſolemus dicere *Deo dante*, ſeu, *Prout Dominus dederit mihi commoditatem breuiter reſpondebo*: ex quo nihil de inſtitutione. Clariùs loquitur Anicetus: quia ait, *Inſtituente Domino eam formam Apoſtolis traditam*: ibi tamen habent lo-
29 cum priores expoſitiones immediatè antè factæ.

Alia loca ſimilia adducit Vaſquez ex diuerſis Patribus & Conciliis, quæ denotant, non poſſe Epiſcopum conſecrari niſi à tribus Epiſcopis; ea tamen omnia non oſtendunt id eſſe de valore ordinationis; non enim (vt paulò antè notauimus) minùs rigidè loquuntur, dum dicunt, non poſſe in Presbyterum ordinari niſi de licentiâ proprij Epiſcopi; & tamen id in omnium ſententiâ non eſt neceſſarium ad valorem conſecrationis. Ratione id probat; quia tres Epiſcopi non adhibentur vt teſtes, vt aliqui ex oppoſitæ ſententiæ Auctoribus dixerunt, ſed adhibent formam & materiam; ergo ſunt veri Miniſtri eius Sacramenti. Reſpondeo Primò, Ferè contrarium colligi ex modo loquendi Eccleſiæ; nam duo Epiſcopi ſolùm dicuntur Aſſiſtentes, non Conſecrantes; vnde neque illi celebrant tunc, neque ab illis prærequiritur ieiunium in vigiliâ conſecrationis, ſicut à Conſecrante: ergo illi propriè non ſunt Miniſtri. Secundò, eſto ſimul ſint Miniſtri, non ſequitur, ideo eos eſſe neceſſarios ad valorem conſecrationis, ſed propter maiorem ſolemnitatem adhiberi; vt patet manifeſtè, quando Sacerdotes ordinantur: conſecrant enim omnes ſimul cum Epiſcopo; non tamen tunc ad valorem illius conſecrationis ſunt omnes neceſſarij. Ex his omnibus concludo eam ſententiam, etſi probabilitatem habeat, non tamen talem, quæ vllo modo cogat ad ſui defenſionem.

Pro oppoſitâ verò, quæ dicit id non eſſe ne- 30
ceſſarium, ſtant aliqua loca etiam non valdè efficacia, vt ex Canone 1. Apoſtolorum, in quo ſolùm dicitur, *Vt à duobus vel tribus Epiſcopis conſecretur Epiſcopus*. Verùm hic locus etſi non requirat tres, ſaltem innuit duos eſſe debere; quod tamen Auctores huius ſecundæ ſententiæ negant: & idem dico ad alterum locum, qui affertur ex Concilio Arauſicano; ibi enim agitur de ordinato à duobus. Idem dicendum eſt de aliis duobus teſtimoniis Clementis, in quibus ſaltem duo Epiſcopi requiruntur. Ille tamen ſolus habet aliquam difficultatem, quo dicit Clemens, Simonem Chananæum ſtatuiſſe, vt ſi quis ab vno tantùm Epiſcopo ordinaretur; deponerentur ambo: inde enim videtur inferri validam eſſe ordinationem; alioquin debuiſſet dici, *Deponatur ordinans, alter verò vt non ordinatus reijciatur*. Non caret probabilitate hic locus, quem etiam Vaſquez iudicat ſufficientem ad probandum ex commiſſione poſſe vnum Epiſcopum conferre Epiſcopatum; ponderat enim, quòd Simon dixerit: *Quòd ſi neceſſitas coegerit, vt ab vno*, &c. *offeratur decretum commiſſionis*. Ego tamen adhuc iudico, per ea verba, *oſtendatur commiſſio*, non iuuari ſententiam Vaſquez: etenim non dixit Simon, *Oſtendatur commiſſio Summi Pontificis*, ſed *commiſſio plurium Epiſcoporum*. At Auctores omnes qui exigunt eam commiſſionem, dicunt illam ſolùm poſſe à Papâ concedi; ergo non loquitur ibi Simon ad mentem Vaſquez & aliorum; ſed potiùs nobis fauet, & conſonat iis quæ ex variis hiſtoriis ſcimus, Apoſtolos & alios viros Apoſtolicos ſub Eccleſiæ initium, qui ſoli per orbem diſcurrebant, vt Thomas, Matthæus, Bartholomæus, & alij, multos ordinaſſe Epiſcopos; vbi non poterant ſine dubio tres Epiſcopi interuenire: hinc enim valdè confirmatur ſententia hæc ſecunda: neque conſtat eos id feciſſe ex ſpeciali commiſſione Petri vt Summi Pontificis; ergo dicendum eſt, eos ſenſiſſe id non
eſſe neceſſarium ad valorem. Quod autem pro 31
cæremoniâ requirebatur omiſerunt illi neceſſitate compulſi; quæ enim ad valorem ſunt neceſſaria, non poſſunt validè vllâ de cauſâ omitti; ſecùs quæ tantùm requiruntur vt licitè fiat: vt Baptiſmus ſine aquâ nequit dari in vllo caſu; at ſi neceſſitas vrgeat, omnes cæremoniæ poſſunt omitti. Dixi non conſtare eos id feciſſe ex ſpeciali licentiâ Petri; quia benè video reſponderi poſſe, Eos habuiſſe eam licentiam; quia tamen aſſerentis eſt probare, & pro eâ commiſſione nullum argumentum adducitur, ſtat ſemper præſumptio; pro alterâ verò parte conſtat validè factum ab vno, & non conſtat id ex commiſſione: ergo

Argumenta quædam pro ſententiâ docente vnum Epiſcopum ex commiſſione Papæ poſſe alterum conſecrare refelluntur.

ergo ea commiſſio non eſt neceſſaria ad eum valorem. Ex his in re valdè dubiâ magis propendeo in hanc ſecundam ſententiam.

Pontifex per ſpecialem commiſſionem poteſt indulgere, vt vnicus Epiſcopus alterum conſecret.

Secundò dico, Quòd ex commiſſione id poſſit tribui à Papâ vni ſoli Epiſcopo, videtur omnino certum; & ita id defendunt Vaſquez ſuprà & Tannerus dubio 2. num. 36. & alij: probaturque ex facto Gregorij Magni, qui in reſponſione ad quæſtionem ſancti Auguſtini, Anglorum Apoſtoli, capite 5. conceſſit eidem, vt ille ſolus conſecraret Epiſcopos; ita tamen vt cùm primum eſſent iam plures, nullus niſi à tribus ordinaretur: Nec poteſt vllo modo dici, Gregorium in eâ commiſſione erraſſe; ergo. Et ſatis de Miniſtris neceſſariis ad conferendos Ordines, circa quos, vt ex dictis conſtat, omnia ferè ſunt incerta.

SECTIO QVINTA.

Quomodo Miniſtri Ordinis influant in effectum huius Sacramenti.

32 DIVVS Thomas in 4. diſtinct. 24. artic. 1. quæſt. 4. putat Sacerdotium v. g. quod confertur ab Epiſcopo, produci ab ipſo Sacerdotio Epiſcopi; & idem de Charactere dici poteſt: pro quâ opinione Vaſquez refert Albertum, Aureolum, & Dominicum Sotum. Addunt autem hi Auctores ex hoc capite prouenire, quòd Epiſcopus conſecrans vtatur formâ imperatiuâ; *Accipe poteſtatem*, *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. quâ formâ non vtitur in aliis Sacramentis.

Contra hanc ſententiam agit Vaſquez eâ diſput. 243. cap. 7. maximè autem conatur probare ex eo, quòd Epiſcopus habeat Characterem ſimilem ei quem confert, non rectè inferri, eum debere vti in formâ Sacramenti verbis imperium ſonantibus.

Ego circa illam doctrinam DICO PRIMÒ, iuxta ea quæ de materiâ & formâ huius Sacramenti tradidimus ſuprà, omnino ruere totum diſcurſum eorum Auctorum. Oſtendimus enim Chriſtum non determinaſſe materiam & verba, ideoque Eccleſiam Græcam validè conſecrare per formam à noſtrâ valdè diuerſam, quæque non eſt imperatiua, ſed aſſertiua; *Diuina gratia*, &c. *promouet hunc venerabilem Diaconum in Presbyterum, Oremus*, &c. Potuit ergo Eccleſia Latina ſimilem formam retinere, vbi eo ipſo non haberet locum diſcurſus ille D. Thomæ & aliorum pro eâ ſententiâ citatorum.

SECVNDÒ DICO, In aliis Sacramentis etiam poſſe applicari formam imperatiuam, imò Græcos de facto vti ſimili in Baptiſmo; *Baptizetur ſeruus Chriſti*; ibi autem non habet locum ea ſimilitudo poteſtatis.

TERTIÒ DICO, Eâdem ratione dicere deberent illi Auctores, Characterem Epiſcopi confirmantis producere ſimilem in confirmato: non enim eſt maior ratio, cur Character Sacerdotalis ſit productiuus alterius Characteris ſibi ſimilis, quàm vt id nõ habeat Character Confirmationis.

33 *Obiectio.*

Reſpondebis fortè, Epiſcopum, eſto confirmatus non ſit, poſſe validè confirmare; vnde rectè infertur, Characterem Confirmationis non eſſe requiſitum ſicut requiritur Character Sacerdotij; ac proinde neque influere de facto in Characterem Confirmationis. Sed contrà Primò, quia eodem modo, eſto Epiſcopus non acceperit alios Ordines, excepto Sacerdotio & Epiſcopatu, poteſt conferre Diaconatum, Subdiaconatum & quatuor minores, ergo ad horum productionem non eſt neceſſarius Character ſimilis illi, per quem producatur; & tamen quando re ipsâ ille Character Diaconi eſt in Epiſcopo, dicunt hi eum producere alterum ſibi ſimilem; ergo idem de Charactere Baptiſmali & Confirmationis dicere eodem modo poſſent. Denique ea ratio non valet; quia ſi Chriſtus voluiſſet, haud dubiè potuiſſet conſtituere Miniſtros Ordinum etiam non ordinatos, ſicut conſtituit pro Baptiſmo non baptizatos, & pro Confirmatione non confirmatos. Vnde conficitur ratio à priori contra eam ſententiam; quia cùm hæc omnia ſint moralia, & à ſolâ voluntate Chriſti pendentia, non eſt recurrendum ad ſimilitudinem aliquam phyſicam, per quam fiant phyſicè hæ productiones, ſed purè purè ad moralem cauſſalitatem, ratione voluntatis ipſius Chriſti inſtituentis.

Soluitur Primò,

Secundò.

Epiſcopus moraliter tantùm influit in Ordines.

Ergo dicendum eſt, Epiſcopum moraliter tantùm influere in Ordinem, quem confert, Characterem verò, qui in ipſo præſupponitur, ſolùm ſe habere per modum conditionis, quam pro valore eius Ordinationis Chriſtus Dominus requiſiuit; & fortaſſe etiam vi præſentis decreti non eſſe eum Characterem omnino neceſſarium; ſed ſi poneremus Deum ab Epiſcopo iam ordinato auferre Characterem tantùm phyſicum, manſuram nihilominùs adhuc in illo poteſtatem ordinandi. Verùm hæc conſideratio cùm ſit de caſu, qui de facto nec datur, nec poteſt dari naturaliter, eſt omnino incerta; quia neſcimus, quid pro eo caſu decreuerit Chriſtus: id quod ex ſolutione ſequentis dubij clariùs conſtabit.

An admiſſa Sacramenta cauſſare gratiam phyſicè debeat poſſit dici de Sacramento Ordinis reſpectu alterius Ordinis.

Rogabis ergo, An ſi admitterentur Sacramenta concurrere phyſicè ad cauſſandam gratiam, deberemus eodem modo admittere, Sacramentum Ordinis concurrere phyſicè ad productionem alterius Ordinis. Reſpondeo, In Sacramento Ordinis duo poſſe conſiderari: Vnum eſt, Character productus, qui eſt qualitas phyſica (vt aliunde ſuppono ex principiis generalibus de Charactere; de quibus Tomo præcedenti:) alterum eſt poteſtas moralis conſecrandi & abſoluendi; ſi autem de Sacramento Ordinis Epiſcopalis loquamur, etiam poteſtas conferendi Ordines poteſt in illo pro præſenti puncto venire in dubium. Si ſermo ſit de Charactere, dico rectè poſſe ex parte ipſius habere locum cauſſalitatem phyſicam; quia omnia phyſica poſſunt phyſicè producere. An autem ex alio capite ea cauſſalitas repugnet, conſtabit ſtatim. 34

Poteſtas conſecrandi Presbyterum v. g. eſt diſtincta à Charactere, quæ eſt in conſecrante.

Si autem loquamur de ipsâ morali poteſtate conſecrandi & abſoluendi, quæ ſine dubio eſt quid diſtinctum à Charactere Sacerdotali; nam & Chriſtus habuit illam totam poteſtatem ſine vllo Charactere; & potuit etiam eam poteſtatem concedere Sacerdotibus nullo in eis requiſito Charactere: quâ enim probabilitatis apparentiâ dici poteſt, Chriſtum non potuiſſe dare poteſtatem abſoluendi à peccatis niſi productâ phyſicâ qualitate Characteris? & idem eſt de poteſtate ponendi corpus ipſius ſub ſpeciebus panis & vini.

Eſt.

Eſt ergo hæc poteſtas omnino diſtincta à Charactere, & ex ſe etiam ab eo iodependens: ſi ergo de illâ loquamur; certiſſimum eſt eam non poſſe produci phyſicè ab Epiſcopo; quia non eſt io ſe res phyſica, ſed moralis quædam deoominatio ex eâ voluntate Chriſti Domioi, quæ fuit dum Sacramentum hoc inſtituit. Imò non ſolùm ea poteſtas oritur ex voluntate humanâ Chriſti Domini, ſed multò magis ex voluntate ipsâ Dei; nam ſi Deus non conceſſiſſet Chriſto Domino facultatem, vt poſſet conferre poteſtatem abſoluendi à peccatis, profectò ipſa humanitas non potuiſſet eam habere.

35 Eſt etiam ea deoominatio deſumpta ex voluntate ipſius Epiſcopi conſecrantis; aut (vt meliùs loquar) pendet de facto ab eâ voluntate, & ab eâ ordinatione vt à conditione. Hinc clarè patet quod diximus, ſcilicer non poſſe eam poteſtatem nec quidem diuinitus phyſicè ab Epiſcopo produci, quia hic non poteſt producere voluntatem Dei, neque voluntatem humanitatis Chriſti, quæ iam præteriit ante mille ſexcentos annos; à quâ ſolâ pendet probabiliter poteſtas Sacerdotalis: nam etiamſi nullam de nouo Chriſtus habeat, videtur ſufficere ea quæ tunc fuit. Quidquid tamen de hoc puncto ſit, quod alibi diſcuſſi, ſatis eſt, quòd ex aliis capitibus ea phyſica productio repugnet: Vnde vlteriùs infero, Neque ipſum Characterem phyſicum Sacerdotalem v.g. qui mihi collatus eſt ab Epiſcopo, potuiſſe ab illius poteſtate Epiſcopali produci phyſicè, quia poteſtas illius non eſt quid phyſicum in Epiſcopo ipſo, vt ex immediatè dictis patet; eſt enim denominatio à voluntate Dei, quâ voluit ſe obligare, vt ad illius ordinationem produceret talem & talem Characterem: ergo poteſtas Epiſcopalis conſecrandi, vt denominat ipſum Epiſcopum, nihil phyſicè poteſt producere, ſed ſolùm moraliter, quatenus Deus mouetur ad volendum producere in eo, qui ordinatur, eum Characterem. Neque in hoc puncto maius eſt quærendum myſterium.

Epiſcopus conſecrans Presbyterum non producit in eo phyſicè Characterem.

SECTIO SEXTA.

De effectu gratiæ quam hoc Sacramentum cauſſat.

36 INTER effectus huius Sacramenti præcipuus eſt gratia; in hoc tamen ita conuenit cum aliis Sacramentis, vt vix ſit aliquid amplius in præſenti circa illud dicendum vltra ea quæ Tomo præcedenti, dum de Sacramentis in communi egimus, dicta ſunt; quia neſcimus in quo gradu ea gratia producatur, an ſit minor, an maior, an æqualis cum eâ quæ à reliquis Sacramentis producitur.

Quo poſito notandum eſt Primò, ſicut vniuerſaliter diximus de aliis; Si quis inuincibiliter accedat cum attritione in mortali, putans ſe eſſe in gratiâ, probabile eſſe remitti tunc peccatum mortale, & cauſſari primam gratiam; ita de hoc Sacramento idem eſſe dicendum.

Secundò notandum, Etiam eſſe probabile, vti de aliis omnibus diximus, Si ſuſcipiantur peccaminosè, ideoque tum non cauſſent gratiam, nihilominùs poſteà recedente fictione reuiuiſcant, illamque cauſſent, idem huic Sacramento conuenire.

Circa hunc tamen effectum gratiæ moueri poteſt ſpecialis difficultas propter aliquos Ordines, qui videntur habere duplicem partialem materiam & formam, vt Sacerdotium quoad poteſtatem conſecrandi & abſoluendi; imò etiam in Epiſcopatu; Diaconatu & Subdiaconatu diximus ſuprà probabiliter habere duplices partiales materias & formas. Pro intelligentiâ huius quæſtionis aduerte, duobus modis poſſe defendi, quòd aliquis Ordo conſtet duplici materiâ & formâ: Primo modo, vt vtraque ſit eſſentialis omnino ita, vt ante ſecundam nihil detur de poteſtate vllâ morali; & hoc ſenſu planè videtur dicendum, nihil de gratiâ aut Charactere conferri per applicationem primæ, ſed dum ſecunda perficitur, tum Sacramentum perfici eſſentialiter, ideoque eius effectum tunc vnicè produci; vt ſi inſtituiſſet Chriſtus tres ablutiones neceſſarias pro materiâ Baptiſmi, ita vt vna non ſufficeret, eo ipſo nihil in primâ daretur de gratiâ, ſed ſolùm in vltimâ.

Ordo aliquis poteſt dici dupliciter habere plures materias & formas partiales.

Alio modo poſſumus concipere eam duplicem materiam ita, vt quælibet cum ſuâ formâ habeat ſuum peculiarem, licet partialem, effectum; vti diximus, dum conſecratur Sacerdos, Primò conferri poteſtatem conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti, deinde in fine Miſſæ alteram poteſtatem abſoluendi. Si de hac duplici materiâ ſermo ſit, videtur longè probabilius dari duos effectus partiales gratiæ; ſicut datur diuerſa per Diaconatum ab eâ, quæ per Subdiaconatum; eſto etiam hi duo Ordines integrent vnum Sacramentum. 37

Obiici in contrarium fortaſſe poſſet, Quòd communicanti ſub vtrâque non detur gratia noua per ſpeciem ſecundam, licet illæ in ſe ſint ſaltem partialiter diſtincta Sacramenta: (id quod tamquam probabilius defendimus ſuo loco:) ergo idem erit in Ordine dicendum.

Obiectio.

Reſpondeo negando conſequentiam, quia hîc datur duplex poteſtas in ordine ad diuerſos actus; ideoque per ſe videtur cuilibet partiali Sacramento annexa partialis infuſio gratiæ. At in ſumptione vtriuſque ſpeciei idem Chriſtus ſuſcipitur & per modum vnius conuiuij & refectionis, nec in ordine ad vllos effectus moraliter diſtinctos, ratione quorum debeat eſſe diuerſus effectus gratiæ.

Soluitur.

Iam ex his dico, Neque in Ordine Epiſcopi, neque in aliis, etiamſi ſit duplex partialis materia & forma, duplicem concedi gratiam. Ratio eſt manifeſta; quia materia ea duplex ordinatur præcisè ad vnum Sacramentum etiam moraliter indiuiſibile conficiendum, eo modo quo contingeret, ſi Chriſtus (vt paulò antè dicebamus) requiſiuiſſet pro Baptiſmo trinam immerſionem; quo caſu non fuiſſet collata niſi vnica gratia, & verò probabiliter nullo modo maior quàm iam concedatur. 38 Ea autem indiuiſibilitas apparet ex eo, quòd Ordo Epiſcopalis non habeat niſi vnicam tantùm poteſtatem conferendi Ordines: cetera enim ſunt illi cum Sacerdotio communia; ergo nihil eſt ibi, vnde oſtendatur duplex partiale Sacramentum; ideoque neque eſt vlla ratio duas gratias ibi ponendi. Confirmatur; Quia (vt diximus ſuprà) probabilius eſt Chri-

In Ordine Epiſcopatus non confertur ſpecialis gratia pro ſingulis formis, & materiis partialibus, nec in aliis Ordinibus.

ſtum Dominum non determinaſſe materiam huius Sacramenti in particulari, ſed eam reliquiſſe determinandam ab Eccleſiâ. Certum præterea eſt, per hanc determinationem relictam Eccleſiæ non dediſſe Chriſtum poteſtatem efficiendi, vt maior minúrve gratia conferretur per Sacramentum, ex eo quòd Eccleſia ponat duas partiales materias, aut è contrario vnam; ergo ex eo quòd Eccleſia aſſumpſerit pro ſigno ſeu materiâ & formâ duas res, & non vnam, non ideò aliter cauſſabitur gratia. Vnde in Eccleſiâ Græcâ, quæ paucioribus cæremoniis ſuos ordinat, non ideò minor gratia confertur quàm in Latinâ.

Hinc tamen replicabis contra ea quæ primo loco diximus; Ergo neque in ordine Sacerdotij conferetur duplex gratia per eam duplicem materiam & formam; quia Eccleſia Græca ſub vnâ materiâ & formâ ordinat Sacerdotes quoad duas eas poteſtates; tunc autem non dat niſi vnicam gratiam; ergo nec Latina conferet duas. Dupliciter reſpondeo; Primò, Mihi non conſtare, an non etiam Græci poteſtatem abſoluendi à peccatis conferant ſub diſtinctâ materiâ & formâ ab eâ, quâ conferunt poteſtatem conſecrandi; non enim habeo eorum Rituale; neque alibi de hoc puncto quidquam lego tractatum: quod autem ſuprà diximus de differentiâ illius ab Eccleſiâ Latinâ, maximè fuit in ordine ad traditionem calicis & pateuæ cum hoſtiâ & vino ratione prioris poteſtatis conſecrandi.

39 Quidquid tamen de hoc ſit, reſpondeo Secundò, Me iam oſtendiſſe in Sacerdotio duas conferri poteſtates, ſeu duos partiales Ordines ex conceptu ſuo inter ſe realiter independentes; propter quas diximus etiam conferri duas partiales gratias; per accidens autem eſt, quòd illæ duæ ſimul conferantur (vt obiectio dicit conferri ab Eccleſiâ Græcâ) aut quòd è contrario per partes vt à Latinâ; eo enim ipſo dicimus in Eccleſiâ Græcâ conferri vnâ vice totam illam gratiam, quæ duabus vicibus confertur in Latinâ; vti in ſententiâ eorum, qui docent duas ſpecies panis & vini conferre maiorem gratiam, per accidens omnino ad hoc punctum eſt, quòd ambæ ſimul ſumantur, hoſtia ſcilicet tincta in ſanguine; aut quod è contrario vna poſt aliam. Vt autem in aliis Ordinibus, qui non dant diuerſas poteſtates, dicamus verè diuidi gratiam per duas illas materias, vel in vnâ dari duplicem gratiam, non habemus vllum omnino fundamentum magis, quàm ſi Eccleſia pro ſuo libitu determinaſſet vnam indiuiſibilem materiam pro Ordinibus his conferendis; quo caſu nemo haberet maius fundamentum ad duplicem eam gratiam, quàm re ipsâ habeamus ad dicendum, in Baptiſmo aut Confirmatione conferri duplicem gratiam. Et ad hoc intentum attuli eam rationem ex materiæ determinatione, quàm liberam Chriſtus reliquit Eccleſiæ.

Cur in Sacerdotij Ordine detur gratia duplex pro duplici formâ & materiâ.

SECTIO SEPTIMA.

De Charactere Ordinis.

40 SECVNDVS effectus Ordinis, minuſque communis cum aliis Sacramentis (per eum enim differt à quatuor aliis, & ſolùm conuenit cum Baptiſmo & Confirmatione) eſt Character; de quo in genere fusè egi eo Tomo ſeptimo de Sacramentis. Quando dico conuenire hoc Sacramentum in Charactere cum Baptiſmo, &c. non ideò dico, Eiuſdem ſpeciei Characterem ab omnibus tribus his Sacramentis produci. Licet enim ex Conciliis nihil aliud habeamus, quàm quòd ea tria Sacramenta imprimant Characterem; qualis autem rationis ille ſit, an eiuſdem in omnibus tribus, an diuerſæ, nihil penitus certò dicere poſſimus; nihilominùs tamen probabilius longè videtur illos eſſe diuerſos iuxta diuerſitatem Sacramentorum, à quibus producuntur: ſiue enim dentur per modum ſigni, ſiue per modum virtutis, ſiue per modum ornatus, iuxta varias ſententias de naturâ Characteris, connaturalius eſt, vt, quandoquidem ſignificant diuerſos ſtatus hominis Chriſtiani, vel ad diuerſas operationes ſeu actus ordinantur, ſint etiam in ſe diuerſi phyſicè; eos autem in particulari magis declarare non poſſumus, quia non habemus ad id illa penitus principia.

Probabilius eſt differre ſpecie Characteres Baptiſmi, Confirmationis, Ordinis, item Ordinum ipſorū, &c.

Illud aduerte circa hunc effectum, eum ſemper produci, quando Sacramentum eſt validum, etiamſi ob peccati obicem non habeatur effectus gratiæ; id quod etiam eſt commune Characteri Baptiſmi & Confirmationis.

Secundò aduerte, quòd ſuprà contra Patrem Vaſquez docuimus, probabilius eſſe, per quemlibet Ordinem in particulari partialem Characterem produci; nam cùm nouam extenſionem antiqui Characteris ſine productione nouæ phyſicæ alicuius qualitatis non facilè poſſimus percipere, & in rigore ea non tam ſit productio & impreſſio Characteris, vt requirit modus loquendi Conciliorum, quàm quædam denominatio extrinſeca; qualis etiam poteſt dici eſſe in coniugibus poſt contractum matrimonium: (quæ tamen longè valdè diſtat à ratione Characteris:) nam licet illa denominatio coniugis non ſit perpetua, ſed pereat mortuo quolibet ex illis; hæc tamen minor perpetuitas nihil videtur facere ad excludendas eas denominationes morales à ratione Characteris.

Characterem producit Sacramentum Ordinis, licet propter obicem gratiam non producat.

Maius circa hos Characteres poteſt eſſe dubium, An illi inter ſe dependeant, v. g. Diaconatus à Subdiaconatu, Sacerdotij à Diaconatu, & omnes à Charactere Confirmationis. De Charactere Baptiſmali non diſputo, quia certiſſimum eſt illum eſſe neceſſarium ad reliqua Sacramenta validè ſuſcipienda. De Confirmationis Sacramento dicimus nullum penitus eſſe fundamentum, vt dicatur illud requiri ad valorem ſequentium Ordinum; imò nec de præcepti neceſſitate, ſaltem ſub graui peccato, facilè probari poſſe eſſe neceſſarium, ſed ſolùm ad maiorem congruentiam. Agentes enim de Confirmatione diximus nullum eſſe præceptum graue quod obliget ad illius ſuſceptionem; ſpeciale autem præceptum pro his, qui ſunt ſuſcepturi Ordines, non poteſt oſtendi. 41

Dices: Concilium Tridentinum Seſſione 23. cap. 4. de Reform. ait, Vt nullus ante Confirmationé ordinetur, etiam primâ tonſurâ; ergo à fortiori non poterit altioribus Ordinibus. Reſpondeo, Hoc capite non obſtante, communiter Auctores negare, peccare mortaliter qui contrarium faceret: ita Nauarrus in Manuali cap. 22. num. 9.

Accipere ordines ſine Confirmatione ex ſe non eſt mortale.

num. 9. Viualdus in Candelabro de Confirmatione num. 41. Victoria de Sacramento Ordinis num. 232. Suarez Tomo 3. diſput. 35. ſect. 1. Coninck quæſt. 72. art. 9. Reginaldus in Praxi lib. 28. num. 24. & Tannerus diſput. 7. quæſt. 2. num. 113. vbi ſolùm ex congruentiâ dicit debere præmitti Confirmationem. Ad locum ergo Tridentini reſpondemus, Ibi nullum poni præceptum; non enim omnia quæ ordinat præcipit, ſed aliqua ad maiorem decentiam.

Character altioris Ordinis non pendet à Charactere inferioris.

42 Circa Characterem verò Ordinum inter ſe etiam dicimus eos non habere vllam dependentiam. Id quod manifeſtè conſtat ex ſenſu Eccleſiæ. Nam ſi aliquis ſuſcepit altiorem Ordinem ante inferiorem, ſolùm illi prohibetur exercitium altioris, donec inferiorem ſuſcipiat, vbi ſupponit priorem ordinationem validam omnino fuiſſe, nec indigere iteratione, quæ ſine dubio foret neceſſaria, ſi talis eſſet dependentia eſſentialis Ordinum.

Epiſcopatus tamen Character pendet à Sacerdotij Charactere.

Excipitur ordo Epiſcopalis, qui omnino pendet iuxta certam ſententiam à Sacerdotali. Ratio huius exceptionis eſt valdè bona. Nam ordo Epiſcopalis in hoc præcisè differt à Sacerdotali, quòd poſſit conſecrare Sacerdotes: quæ poteſtas minor eſt, ſi ſecundùm ſe conſideretur, quàm poteſtas conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti. Hinc colligitur Epiſcopalem poteſtatem quà talem non continere Sacerdotalem vllo modo; ergo vt fiat Epiſcopus, hoc eſt potens facere Sacerdotes, debet priùs accipere eam poteſtatem Sacerdotalem; quia nullus poteſt dare quod non habet. Et hinc ſumitur diſparitas inter hos duos Ordines inter ſe & inter illos reſpectu Diaconatus, & aliorum Ordinum inferiorum; nam Epiſcopatus & Sacerdotium eminenter continent quidquid Diaconatus & Subdiaconatus, & à fortiori quidquid minores Ordines, ideóque poſſunt conferri ſine his; imò (vt D. Thomas obſeruat quæſt. 35. art. 5.) in primitiuâ Eccleſiâ aliquando ordinabantur in Preſbyteros illi, qui inferiores Ordines nondum ſuſceperant; inferiores ergo de facto ſolùm neceſſitate præcepti debent præmitti; ex naturâ autem rei per modum congruentiæ prærequiruntur, vt aſcendatur à minoribus ad maiores, & homo per minora reddatur paulatim aptior ad maiora. Et ſanè Chriſtus ordinauit priùs Apoſtolos Sacerdotes quàm Diaconos.

An poteſtas abſoluendi in Sacerdote pendeat à poteſtate conſecrandi.

43 Iam tantùm reſtat difficultas de duobus illis Characteribus, qui in Sacerdotio conferuntur, An poteſtas abſoluendi pendeat à poteſtate conſecrandi. Affirmat Vaſquez (vt ſuprà vidimus;) Tannerus verò ſuprà num. 125. ait, Cùm hæ duæ poteſtates in ſuo conceptu ſint diſparatæ (aliud enim eſt Corpus Chriſti conſecrare, aliud à peccatis abſoluere) ſe non videre, quare vnam debeamus dicere eſſentialiter pendentem ab alterâ; vnde putat poſſe quamlibet ex illis primo loco conferri. Res hæc meo iudicio eſt planè incerta, quia nobis non conſtat, quid Chriſtus circa hoc diſpoſuerit; videntur tamen omnes Auctores communiter ſupponere poteſtatem abſoluendi pendere à poteſtate conſecrandi: id quod ſatis probabiliter deducere poſſumus ex facto ipſo Chriſti; nam licet in futurum promiſiſſet Apoſtolis poteſtatem abſoluendi à peccatis ante paſſionem, voluit tamen eam de præſenti dare, quouſque illos in cœnâ conſtitnit Sacerdotes; quaſi per hoc denotaret Sacerdotem eſſe debere eum, qui poſſit abſoluere: quapropter poſt reſurrectionem primò de præſenti inſufflans in eos dedit eis Spiritum ſanctum & vim abſoluendi. Et ſanè cùm Sacerdos quà talis propriè & in rigore conſtituatur in ordine ad Sacrificium, quod in Corporis & Sanguinis Chriſti conſecratione conſiſtit, abſoluendi verò poteſtas non ſit Sacerdotium, vt ex ſe conſtat, Tridentinum autem & omnes Auctores dicant, ſolos Sacerdotes poſſe ſacramentaliter abſoluere, manifeſtè videntur ſupponere, non poſſe validè conferri poteſtatem abſoluendi, niſi ſimul cum Sacerdotali, vel poſt illam.

Quod autem ſuprà in contrarium dicebant eas poteſtates eſſe ex conceptu ſuo diſparatas, eſt quidem verum; inde tamen nihil infertur contra nos: quia Chriſtus Dominus potuit nihilominùs facere illas inter ſe modo dicto dependentes; id quod ex ſenſu Eccleſiæ videtur colligi re ipsâ factum; potuiſſet è contrario facere poteſtatem abſoluendi independentem à poteſtate conſecrandi, hanc verò ab illâ pendentem: ſolùm ergo attendendum, quid re ipsâ voluerit; id quod iam diximus ſatis probabiliter inferri ex ſenſu Eccleſiæ.

SECTIO OCTAVA.

De vltimo effectu Ordinis.

TERTIVS effectus, in quo etiam cum aliis omnibus Sacramentis conuenit, ſunt ſpecialia auxilia ad exequenda rectè munia Ordinibus annexa; de quibus nihil ſpeciale nunc occurrit dicendum, præter illa quæ de ſimilibus auxiliis in aliis Sacramentis vniuerſaliter traduntur, ea ſcilicet non dari, niſi quando eſt occaſio exercendi illa munia, v.g. celebrandi Sacrum, audiendi confeſſiones, &c. 44

Non ſemper dantur auxilia efficacia.

Dubitari autem poteſt, an ſemper infallibiliter in illis occaſionibus dentur. Non ſemper dari efficacia omnino eſt certum; alioquin numquam in eis muneribus exercendis peccarent; quod eſt manifeſtè falſum, & contra nimis claram experientiam: an verò ſaltem ſufficientia, & quidem maiora quàm darentur aliàs, ſi numquam fuiſſet ſuſceptum Sacramentum (non enim eſt idem auxilium eſſe phyſicè intenſius & maius, & illud habiturum effectum) mihi quidem ſatis eſt dubium, quia non habemus vllum fundamentum pro eâ infallibilitate aſſerendâ (loquor vniuerſaliter de omnibus Sacramentis in ordine ad ea auxilia;) quia tamen Auctores communiter ſentiunt ſemper ea auxilia modo prædicto maiora concedi, idipſum vt probabilius ego etiam defendo.

Specialiora tamen ſemper dantur.

Quartus & vltimus effectus proprius huius Sacramenti eſt poteſtas ſpiritualis moralis in ordine ad actus eius Ordinis, vt Sacerdotis ad conſecrandum Corpus & Sanguinem Chriſti, & ad abſoluendum ſacramentaliter; Epiſcopi vlteriùs ad conferendos Ordines. in Diacono & inferioribus Ordinibus non conceditur vlla poteſtas ad aliquam actionem validè exercendam, quæ ſine eo Ordine validè exerceri non poſſit, datur tamen ad aliquas faciendas licitè, vt ad aſſiſtendum immediatè Sacerdoti celebranti; in Diaco-

no ad baptizandum, porrigendam Euchariſtiam,&c. in aliquibus caſibus: & idem cum proportione in aliis inferioribus.

Circa quam poteſtatem illud poſſet in dubium verti, An ſi quis Sacerdos ſuſcitaretur à mortuis, retineret adhuc eaſdem poteſtates Ordinis, quas antè habuerat, an verò ſicut matrimonium omnino diſſoluitur per mortem, ita ea poteſtas; ideóque deberet de nouo talis in Sacerdotem ordinari? Reſpondeo; Etſi eâ de re nihil ſit definitum, videri tamen è ſenſu fidelium omnium talem poteſtatem omnino duraturam. Id quod inde probari ſolet; nam Character, quem habuit in vitâ, manet poſt mortem; ergo & poteſtas, quæ illum Characterem conſequitur. Hæc tamen probatio meo iudicio non omnino conuincit: nam animæ etiam ſeparatæ retinent eumdem Characterem; & tamen ſeparatæ non poſſunt validè conſecrare, aut abſoluere. Poteſt ergo adhuc dici, quòd ex Charactere,& ſimul ex eo, quòd ille ſuſcitatus iterùm iam ſit homo,& humano modo poſſit adminiſtrare Ordines, colligatur ſufficienter permanentia eius poteſtatis.

Si Sacerdos à mortuis ſuſcitaretur, hoc ipſo eſſet vt antè Sacerdos.

SECTIO NONA.

Cetera quæ de Sacramento Ordinis deſiderantur.

45 PRO inſtituto noſtro ſuffeciſſent quæ diximus de hoc Sacramento; cetera enim quæ diſcuti poſſent, ſunt purè Caſiſtica; ne tamen huic Tractatui vel ea ipſa deſint, breuiſſimè illa perſtringam.

SVBSECTIO PRIMA.

Quinque priora dubia.

PRIMVM eſt, An Epiſcopus contrahat ſpirituale matrimonium cum Eccleſiâ, cui in ordinatione præficitur; & an inde efficaciter inferatur, eum non poſſe ad alium Epiſcopatum tranſire. De his dubijs fusè agit Vaſquez totâ diſputatione 144. Quoad matrimonium ita Euariſtus Papa Epiſtolâ 2. loquitur, Chriſtum eſſe ſponſum Eccleſiæ, Sacerdotes verò eius loco ſuccedere, ideóque Epiſcopis iungi Eccleſiam, vnicuique pro portione ſuâ. Ex quo capite intulit Innocentius Tertius in cap. *Inter Corporalia*, de Tranſlatione Epiſcoporum, Chriſtum ſuo iudicio reſeruaſſe diſſoluendam eam vnionem. Quod etiam dici debet de his, qui in titulares Epiſcopos conſecrantur: nam licet in iis Eccleſijs, quarum titulum accipiunt, quia occupatæ ſunt ab hoſtibus, reſidere nequeant; ita tamen illis ſunt obligati, vt, ſi poteſtas fieret, tenerentur illis præeſſe,& in eis reſidere. Vbi aduertendum, cùm poſſit quis eſſe Epiſcopus confirmatus, non tamen conſecratus, matrimonium propriè conſiſtere in confirmatione ſeu tranſlatione iuriſdictionis; conſecrationem autem eſſe quamdam quaſi ſolemnitatem; hancque poſſe manere, etiamſi quis renuntiet omnibus Eccleſijs; vt quando aliquis Epiſcopus fit Religioſus, aut degradatur, retinet Ordinem Epiſcopalem, non tamen vllum matrimonium.

Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum ſuâ Eccleſiâ.

46 Circa ſecundum verò, quod inſinuauimus, de tranſlatione Epiſcopi ex vnâ in aliam Eccleſiam, dicendum eſt eam eſſe prohibitam iure poſitiuo, vt non fiat ſine ſpeciali licentiâ Pontificis. Id quod conſtat ex multis Canonibus, qui videri poſſunt apud Vaſquez ſuprà cap. 2. An autem ſit de iure naturali diuino, maior eſt difficultas. Affirmat idem Vaſquez cap. 3. ſecutus Dominicum Sotum. Mihi tamen res eſt valdè dubia. Nam cùm in inſtitutione huius Sacramenti & iuriſdictionis Ordinis Epiſcopalis omnia penitus ex voluntate Chriſti Domini pependerint, planè non video, quomodo poſſimus probare, eum ex naturâ rei fuiſſe obligatum ad tam ſtrictè coniungendum Epiſcopum cum Eccleſiâ, vt non potuerit ad certum tempus, v.g. ad quadriennium, ſexennium,&c. id determinare; aut omnino dare facultatem, vt ſi alius ſufficiens ſubſtitueretur, poſſet prior ille renuntiare. Neque ea ſimilitudo Matrimonij ſpiritualis quidquam vrget; quia ea eſt allegorica,& tota pendens ex ipsâ Chriſti voluntate, qui eam potuit extendere vel coarctare. Sufficit ergo, ſi dicamus ex iure poſitiuo diuino ipſius Chriſti eam inſeparabilitatem prouenire.

Quo iure ſit prohibita tranſlatio Epiſcopi ab vnâ ad aliam Eccleſiam.

Quæ tamen intelligenda eſt ſine vrgenti causâ,& ſine Summi Pontificis licentiâ: quæ autem ſint ſufficientes cauſſæ pro eâ mutatione non poſſumus nos vniuerſaliter decidere: pendet enim ab indiuiduantibus circumſtantijs: poſſunt tamen in communi aſſignari ex parte ipſius Epiſcopi, quòd fortè eo in loco vix poſſet ob morbum aliámve cauſſam manere; vel quia alibi magis eſt neceſſarius; vel ſi fortè eſt adeò eis ſubditis ingratus, vt nullum ibi fructum facere poſſit. Vide Vaſquez eâ diſputat. cap. 7.

Secunda præcipua difficultas eſt; Quomodo ad hoc Sacramentum pertineat dignitas Cardinalitia. De hac dignitate & eius priuilegijs ac prærogatiuis varij varia dixerunt. Breuiter nos dicimus Primò, Cardinalatum non eſſe partem Ordinis, ideóque illum ex hoc capite eſſe inferiorem Epiſcopatu, imò Preſbyteratu, Diaconatu,&c. eſſe tamen dignitatem quamdam, cui eſt annexa vox actiua ad electionem Pontificis. Sunt item Cardinales intimi & ſecreti Pontificis ad Eccleſiæ adminiſtrationem Conſiliarij, ob quæ in maiori longè ſunt honore quàm Epiſcopi. Secundò, non puto vllo modo eorum inſtitutionem quoad munia dicta eſſe de iure diuino, ſed ſolùm Pontificio. Olim enim erant tantùm Parochi Romani; paulatim autem creuit eorum honor & æſtimatio. De quo videatur Vaſquez diſp. 242. & alij ab ipſo citati. Nobis hæc libaſſe ſufficiat, quia res eſt extra inſtitutum noſtrum,& alioquin omnibus ferè nota, vti de diſtinctione Cardinalium, Epiſcoporum, Preſbyterorum, Diaconorum inter ſe. 47

Secunda difficultas; quomodo Cardinalatus ad Sacramentum Ordinis pertineat.

Tertia difficultas eſt de electione & vocatione Miniſtrorum. Hæc tamen ad Controuerſiſtas ſpectat contra hæreticos noſtri temporis, qui dicunt Miniſtros, id eſt Sacerdotes & Epiſcopos, vel à Deo immediatè per inſtinctum Spiritus ſancti, vel à totâ communitate eligendos. Hi tamen errores, ſi res diligenter examinetur, non ſunt ferè diſtincti ab errore circa auctoritatem Papæ. Nam ſi ſemel regimen Eccleſiæ ſtatuatur Monarchicum, viſibile, reſidens in Papâ, profectò neque ipſi hæretici negabunt ad Summum Pontificem ſpectare per ſe immediatè vel per ſuos miniſtros prouidere de Sacerdotibus,&c.

Tertia difficultas, de electione & vocatione Miniſtrorum.

Vti

Vti in quolibet Regno, vbi Princeps habet auctoritatem ſupremam, ad illum ſpectat deſignare Proreges, Gubernatores, Præſides, &c. Vide hac de re Patrem Vaſquez diſp. 244. apud quem alij citantur Auctores.

48 Quarta difficultas eſt circa ſubiecta capacia Ordinis; de quo idem Vaſquez diſput. 245. & Tannerus quæſt. 3. dub. 5. In hoc puncto certum eſt neque Angelos neque feminas eſſe capaces Ordinum: de Angelis patet, quia Sacramenta ſunt ſigna corporea viſibiliter exhibenda, pro quibus Angeli naturâ ſuâ inuiſibiles non ſunt per ſe capaces: de feminis eſt certus ſenſus totius Eccleſiæ contra hæreticos Cataphrygas, ſeu Montaniſtas, & alios, vt videre eſt apud citatos. Quod verò ſolet obijci in contrarium de Diaconiſſis, quæ olim fuêre in Eccleſiâ, fusè diſſoluitur à Vaſquez eâ diſput. c. 3. vbi & de qualitate & ætate illarum & cæremonijs, quibus eligebantur, agit; probatque ex varijs Auctoribus antiquioribus earum officium fuiſſe, vel inſtruere alias feminas de his rebus, quas volebant cum Presbyteris & Epiſcopis agere; vel vt priuatim informarent feminas, quæ baptizari volebant: oſtendit etiam Tannerus, eò quòd aliquando Diaconi & Presbyteri habuerint vxores, eas accepiſſe illa nomina non ab officio ſuo, ſed maritorum.

Quarta difficultas circa ſubiecta capacia Ordinis.

Quinta difficultas eſt circa ætatem ordinandorum. Res tamen facilis eſt; conſtat enim pro Subdiaconatu requiri vigeſimum primum completum, vigeſimum ſecundum pro Diaconatu, & vigeſimum quartum pro Presbyteratu. Vbi Pater Vaſquez diſputat, an priuilegium conceſſum ab Innocentio Octauo Religioni Minorum, vt Generalis poſſit diſpenſare ad ſuſcipiendum Presbyteratum impleto vigeſimoſecundo anno, valeat etiam poſt Tridentinum. Aliquos ait affirmare, quia Pius Quintus motu proprio voluit, vt Mendicantes vterentur gratiis & priuilegiis ſuis non obſtante Tridentino. Negant alij, quia Gregorius Decimustertius reuocauit eam conceſſionem, & omnia reduxit ad diſpoſitionem Iuris communis. Et licet Cardinales Concilij dicant iterùm conceſſa in foro conſcientiæ ea priuilegia ab ipſo Gregorio; tamen eſto id verum ſit, quia in ipſis Dimiſſorialibus debet Superior Religionis teſtari de ætate, iudicat Vaſquez non poſſe hoc priuilegium pro ſolo foro conſcientiæ datum vſui eſſe iis, niſi caſu quo Religioſus aliquis bonâ fide fuiſſet ordinatus ante ætatem legitimam, vt poſſet ex conceſſione Prælati in eo Ordine miniſtrare. Quæ doctrina videtur certa, maximè autem hoc tempore, quo ab Vrbano Octauo ſunt ablata omnia priuilegia viuæ vocis; quale hoc erat.

Quinta difficultas circa ætatem ordinandorum.

49 Dicta autem hæc ſunt de licitâ ſuſceptione; nam quoad valorem, dummodò quis ſit baptizatus, etiam in infantili ætate poſſunt concedi; licet Durandus apud Vaſquez diſput. 246. cap. 1. & alij antiquiòres dixerint eos, qui vſum rationis non habent, non eſſe capaces validè eorum Ordinum. Communis tamen & vera ſententia probatur ex capite vnico *de Clerico per ſaltum ordinato*; vbi Innocentius Tertius ſupponit minores Ordines datos ante vſum rationis eſſe validos. Quod autem aliqui dicant, inde nihil inferri de maioribus, non ſatisfacit, quia ſi ſemel admittamus Sacramentum Ordinis non requirere vſum rationis, non eſt vlla ratio aſſignabilis, cur id dicatur de maioribus. Ratio huius (quæ generalis eſt ad omnia ferè Sacramenta) debet deſumi ex ſolâ voluntate Chriſti, de quâ nobis ex conſenſu Eccleſiæ conſtat. Excepto enim Sacramento Pœnitentiæ, vbi debet eſſe dolor, & Matrimonio, vbi debet eſſe contractus, cetera voluit Chriſtus dari poſſe validè etiam infantibus; vt in Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtiâ conſtat: & idem eſt de Ordine. Et ſanè ſi ad mutationem quaſi ſtatus, & ad obligationes, quas homo ſubit, attendere deberemus, longè magis requirendus videretur vſus rationis, vt aliquis baptizaretur validè, quàm vt iam baptizatus fieret Sacerdos; maximè cùm, qui eo modo eſſet Sacerdos, non cogeretur deinde quidquam exercere; ideoque poſſet accipere vxorem, & renuntiare ſtatui Clericali. De quo vide Vaſquez ſuprà cap. 3. Ex his facilè reſpondetur quibuſcumque obiectionibus, quæ in contrarium fieri poſſunt; deſumuntur enim ex eo, quòd non videatur decens infantibus validè concedi Ordines; dicimus autem, in re, quæ vnicè pendet à voluntate Chriſti, ſolam eam voluntatem requirendam eſſe: de hac verò iam dixi nobis conſtare ex Doctorum communi ſententiâ & ex ſenſu Innocentij Tertij.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quinque vltimæ difficultates.

Sexta difficultas eſt de qualitate ordinandorum, quæ diſtinctè explicatur eâ Seſſione 23. Tridentini in varijs capitibus. Prima eſt probitas vitæ cum teſtimonio Epiſcopi; Secunda, doctrina pro primâ tonſurâ, vt ſciat fidei rudimenta, legere & ſcribere; & vt probabiliter putetur non ſæcularis iudicij fugiendi cauſsâ eam tonſuram ſuſcipere. Pro quatuor minoribus Ordinibus, vt intelligat linguam Latinam. Subdiaconi debent eſſe inſtituti litteris, & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent; nec magis declaratur, quales debeant eſſe illæ litteræ. De Diaconis nihil ſpeciale dicitur. Pro Sacerdotio, vt poſſint docere populum ea quæ neceſſaria ſunt omnibus ad ſalutem: item vt ſciant adminiſtrare Sacramenta. Vbi non intelligitur Sacramentum Pœnitentiæ; alioquin iam factus Sacerdos non indigeret nouo examine pro audiendis confeſſionibus; quod eſt contra ipſum Tridentinum; ſufficit ergo, ſi ſciat adminiſtrare Baptiſmum, Euchariſtiam & Extremam Vnctionem, quæ ſunt faciliora. Debet autem de doctrinâ conſtare Epiſcopo per examen, niſi aliunde habeat per probabilem notitiam, & velit in eo diſpenſare. 50

Sexta difficultas, de qualitate ordinandorum.

Occurrit autem difficultas circa Regulares; An hoc examen debeat ab ipſorum Superioribus, an ab Epiſcopo fieri. Reſpondetur, iuxta praxim communem de vitâ debere dari teſtimonium à Superioribus; de ſcientiâ per examen Epiſcopi: & in primis debere interuenire examen Epiſcopi eſt nimis certum; nam Concilium Tridentinum citatâ Seſſione 23. cap. 12. expreſsè dixit, *Non ſine diligenti Epiſcopi examine.* Hoc autem debet intelligi de examine quoad doctrinam; quia de hac poteſt formari iudicium ex ipſo examine. Quoad mores autem non expedit,

Difficultas circa Regulares.

vt illud faciat Epiſcopus,ſed Superior Religioſi, cui de eius vitâ optimè conſtat.

Putat autem Vaſquez eâ diſput.246. num.57. per priuilegium Gregorij XIII. eſſe exemptos Societatis noſtræ Religioſos ab hoc examine: hoc tamen non videtur ſolidè dictum ; nam in Bullâ, quâ Gregorius priuilegium nobis conceſſit,incipitque, *Pium & vtile*, expreſsè ponit ea, de quibus non poſſumus ab Epiſcopo examinari,ſcilicet de cantu , de cæremoniis , de natalibus,&c. de doctrinæ autem examine nullum penitus verbum facit. Vnde in hoc puncto ferè vbique examinantur noſtri.

51 Præter mores autem & doctrinam requirit Tridentinum ad maiores Ordines ſuſcipiendos titulum menſæ, vt habeant vnde honeſtè ſuſtententur,ne Miniſtri Eccleſiæ cogantur cum dedecore & indecenter viuere ; ſiue titulus hic ſit ex aliquo beneficio Eccleſiaſtico pacificè poſſeſſo, ſiue ex penſione aut patrimonio ſufficienti ; de quibus omnibus debet conſtare Epiſcopo ordinanti. Additque , non fore liberum ſic ordinato eum titulum menſæ à ſe abalienare , niſi alium ſufficientem loco illius acquirat . Variæque imponuntur pœnæ in eos , qui in his punctis deliquerint.

Septima difficultas eſt, circa tempus Ordinationum.

Septima difficultas eſt circa tempus Ordinationum ; de quo tamen omnibus notum eſt eſſe Quatuor Tempora , ita vt maiores conferantur die Sabbati : minores etiam ſolent conferri pridie,& diebus Dominicis & Feſtis per annum: poſſunt vni aut alteri ijdem minores Ordines conferri. Quid autem intelligatur nomine diei feſti dicam ſtatim. Conferuntur etiam vniuerſaliter Sabbato *Sitientes* ante Dominicam Paſſionis,& in Vigilia Paſchatis : per priuilegia verò conferuntur iuxta tenorem ipſorum priuilegiorum:eſt autē ordinarium vt diebus Dominicis aut feſtis.

Illud tamen generaliter in dubium verti poteſt, cùm in priuilegijs conceditur , vt diebus feſtis Ordines maiores concedi poſſint , an ſint intelligenda Feſta fori,an verò ſufficiat Feſtum,quod in Officio ſit duplex : & quidem in communi Iure nihil eſt hac de re, ſolùm enim de minoribus Ordinibus dicitur cap.3.*De eo autem*,de Temporibus Ordinationum Epiſcopis licere Dominicis & aliis feſtis diebus vnum aut duos ad minores Ordines promouere. Subdiaconatum autem nulli liceat conferre extra ea tempora ſuprà aſſignata, niſi ſoli Summo Pontifici. Ex hoc Canone inferunt Auctores, quando à Papâ alicui conceditur facultas ordinandi diebus feſtis , debere intelligi ea verba eodem modo,ſicut de Iure communi de minoribus. Vnde eodem modo in vtroque caſu diſcurrendum,niſi magis diſtinctè concedatur id in priuilegijs particularibus . Secundò poſſunt adduci priuilegia ſpecialia Religionum , in quibus agitur de hac re : ita in Bullâ Gregorij XIII. incipiente *Pium & vtile* conceditur Religioſis Societatis , vt etiam extra tempora poſſint ad maiores Ordines tribus diebus feſtiuis etiam

52 continuis promoueri. Diana Par.5. Tractatu 14 Miſcell. valdè multos Auctores citat,vt oſtendat minores Ordines poſſe conferri diebus Dominicis & feſtiuis. Verùm pro hac re non fuit neceſſaria vlla Auctorum citatio, cùm Ius ipſum Canonicum, quod attulimus, expreſſiſſimè id concedat. Secundò ergo magis ad rem pro ſententiâ docente debere eos dies eſſe Feſtum fori citat valdè multos Auctores , additque ſe putare illos priores.qui dixerunt abſolutè poſſe concedi Ordines diebus Dominicis & feſtiuis,eſſe etiam pro puncto hoc ſecundo de intelligentiâ illius vocis *Feſtum*,id eſt fori. Nihilominùs addit probabilem eſſe ſententiam contrariam ; pro quâ citat Fagundez,Ioannem Præpoſitum, Homobonum, Tannerum, & Gauantum. Quæſtio hæc non eſt magnæ ſpeculationis , multæ autem diuinationis circa ſignificationem eius vocis *dies feſtus*. Ego autem ſic iudicarem eſſe reſpondendum: Primò, attentis verbis Iuris communis circa minores Ordines & Bullæ Gregorij pro Societate , nullo modo poſſe dici ſufficere Feſtum duplex non fori:etenim in eis non dicitur in Sanctis duplicibus,vel in Feſtis duplicibus,ſed in diebus feſtis aut feſtiuis , nullâ factâ mentione duplicium. Certiſſimum autem eſt à totâ Eccleſiâ hanc vocem abſolutè prolatam *Dies feſtus,dies feſtiuus*, denotare Feſtum fori. Vnde ſine vllâ limitatione, quando agitur de præcepto audiendi Sacrum,dicitur teneri nos audire Sacrum diebus Dominicis & feſtis; vbi nemo cogitauit intelligi dies, in quibus de Feſto duplici agitur. Vnde vt verum fatear , neſcio quomodo P.Ioannes Præpoſitus in 3.Par. D.Thomæ , quæſtione vnicâ de ſacris Ordinibus, dub.5.dixerit Diem feſtum eſſe Feſtum Chori ; nam quidquid ſit , quando dicitur *diebus feſtiuis duplicibus*, certè dum ſine verbo *Duplex* dicitur tantùm *Feſtum*,non poteſt id ad Feſtum Chori applicari. Nam Chori etiam eſt Feſtum illud, quod eſt tantùm ſemiduplex, quia etiam Feſta ſemiduplicia ſunt propriè & in rigore Feſta Officij ſeu Chori:ergo ſi nomen *Feſtum* accipitur pro Feſto Chori, cùm in eo textu nihil dicatur, quod illud Feſtum debeat eſſe duplex, profectò ſufficiet ſemiduplex. Hoc autem eſt planè abſurdum ; ergo ea ſententia vt aliquam habeat probabilitatem,non debet eo modo probari. Secundò id oſtendo argumento quod tangit Diana ;ei tamen non reſpondet. Nam quando in Tridentino dicitur denuntiationes matrimonij eſſe faciendas in diebus feſtiuis , communiter omnes intelligunt dies Dominicos vel feſtos fori ;ergo idem erit de Ordinibus. Id quod magis 53
adhuc conſtabit retorquendo argumenta quæ in contrarium fiunt. Ratio à priori huius noſtræ ſolutionis eſt,nam licet vox *Feſtum*,quando iungitur cum alterâ voce *Duplex* , poſſit intelligi de duplici Chori ; quando tamen abſolutè ponitur dies feſtus , repugnat intelligi de Feſto ſolius Chori, alioquin etiam ſemiduplicia intelligi deberent; quia etiam ſunt propriè Feſta Chori : & tam abſolutè dicimus celebrari in Choro Feſtum S.Agathæ quàm S.Agnetis;eſto vnum ſit duplex, alterum ſemiduplex. Imò & de ſimplici dicimus, Celebratur hodie Feſtum S.Remigij in Choro. Hinc addo confirmationem nouam;nam in Bullis, in quibus agitur de re non pertinente immediatè ad Chorum, qualis eſt collatio Ordinum, promulgatio eorum qui volunt contrahere matrimonium,& ſimilia,vox *Feſtum* abſolutè prolata, aut feſtiuus dies, ſolùm ſignificat Feſtum, prout communiter omnes Catholici illud accipiunt , etiam hi qui nihil de Rubricis Breuiarij ſciunt ; tunc autem propriè ſignificat Feſtum, quod ab omnibus celebratur , id eſt fori; ergo ſi

loquendum

loquendum ſit iuxta terminos illos Iuris communis, profectò non poteſt dici licere conferri eos Ordines extra Feſta fori.

Secundò dico, Maiorem eſſe dubitandi rationem propter Cæremoniale Romanum, quod dicit poſſe minores Ordines conferri diebus feſtiuis duplicibus. Idē habet priuilegium quoddam citatum à Fagundez pro Hieronymianis, in quo dicitur, vt poſſint tribus diebus feſtiuis duplicibus accipere tres maiores Ordines. In his locis maior eſt difficultas, quia illa vox *Duplex* non videtur poſſe applicari ad Feſtum fori: pro hoc enim ſuffeciſſet dixiſſe Feſtum. Deinde omnia Feſta fori ſunt duplicia, exceptis Dominicis; ad quid ergo additum eſt ſuprà feſtiuis duplicia, niſi vt contradiſtinguatur à feſtis ſemiduplicibus? ergo in duplicibus etiam Chori poſſunt hi Ordines conferri. Propter hanc rationem fit

54 probabilis hæc ſententia. Nihilominùs adhuc puto ſtandum eſſe his quæ diximus paulò antè. Moueor, quia hæç ſpecialia priuilegia videntur vſurpare vocem illam in eodem ſenſu in quo antiquiora iura ſunt locuta: nam quoad minores Ordines nullum nouum priuilegium conceſsêre, ſed repetiêre antiquum; quoad maiores verò Ordines videntur conceſſiſſe eis diebus, quibus anteà ſolùm minores Ordines concedebantur, hoc eſt diebus feſtis & Dominicis, in quibus ſolus Pontifex poterat dare eos Ordines, iuxta ea quæ in citato 1. capite de temporibus Ordinationum continentur. Et confirmatur, quia reuerà eò videtur collimaſſe Eccleſia, vt Ordines hi dentur publicè & ſolemniter: ad quod multum facit eſſe Feſtum fori, quòd homines in eo magis expediti ſunt ad concurrendum in Eccleſiam. Ad hæc autem quid quæſo facit, quòd in Choro repetantur Antiphonæ integræ ante Pſalmos, & quòd non dicantur plures Orationes in Officio, & omittantur Preces, in quo ſolo conſiſtit differentia duplicis Chori à ſemiduplici? Vnde ob eam cauſſam ponit Eccleſia Dominicas, vt in eis conferantur hi Ordines, cùm tamen Dominicæ non habeant Officium duplex; ergo quando adduntur Feſta, intelligi debent ea quæ conueniunt cum Dominicâ in eâ ratione, ſub quâ Dominica. Atqui in ratione duplicis Chori Dominica non conuenit cum iis diebus duplicis; conuenit autem cum Feſtis fori in ſolemnitate; ergo hæc Feſta intelligi debent adiungi Dominicis, non verò Feſta ſolius Chori.

Obiectio. Dices; Dominicæ ponuntur in honorem ſpecialem Chriſti Domini, Feſta verò Duplicia, quia

Soluitur. ſolemniùs ab Eccleſiâ celebrantur. Sed contrà, quia hæc ſolemnitas maior omnino videtur eſſe per accidens ad intentum Eccleſiæ, quæ, vt dixi de publicitate Ordinum, eſt maximè ſolicita; iam autem oſtendi eam diuerſitatem, quòd ad initium Pſalmorum repetantur Antiphonæ, vel non, in quo conſiſtit maior ſolemnitas duplicis, eſſe valdè per accidens ad eam ſolemnitatem, quam intendit Eccleſia in collatione Ordinum. Vnde dico, Non eâ ratione, quâ Dominica eſt quaſi dies Chriſti, concedi facultatem ordinandi; alioquin infra Octauas omnes, Chriſti Domini Natiuitatis, Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, &c. quia illi dies ſunt Chriſti, poſſent conferri Ordi-

55 nes; quod tamen falſum eſt; ergo. Confirmo id magis in Dominicâ poſt Natiuitatem; ſæpè enim Officium de illâ fit extra ipſam diem Dominicam; & tamen etiamſi tunc commemoratio Chriſti fit die v.g. Iouis, & fit tunc ea ſolemnitas Chori, quæ eſt aliis Dominicis per annum, non tamen ideò poſſunt conferri tunc ij Ordines; ergo quòd in alijs conferatur, non tam eſt Officij ſolemnitas quàm fori: vnde è contrario etiamſi aliquando Vigilia Epiphaniæ incidat in diem Dominicam, & hæc dicatur vacare, quia de Officio illius nulla fit mentio; quia tamen retinet etiam tunc ſolemnitatem fori, conferri poſſunt non minùs quàm ſi Officium totum eſſet de Dominicâ; ergo dum dicitur *feſtiuis duplicibus*, intelligendum id eſt de feſtiuis propriè conuenientibus in eâ ſolemnitate cum Dominicâ.

Reſtat nunc explicare, cur in nouis priuilegijs addatur illa particula *duplicibus*. Reſpondeo Primò retorquendo argumentum ſic: Si omnia duplicia etiam ſolius Chori ſufficiant, ergo gratis additur *τὸ feſtiuis*, ſed ſuffeciſſet dicere diebus duplicibus: ſicut ergo ego debeo reddere rationem, cur addatur *τὸ duplicibus*, ita obijciens tenetur è contrario dicere cur ponatur *τὸ feſtiuis*; ergo me non premit ſpecialiter obiectio. Secundò reſpondeo, Non dici in eis priuilegiis *in Feſtis duplicibus*, ſed *in feſtiuis duplicibus*; hæc autem vox *feſtiua dies* magis adhuc declarat ſolemnitatem fori quàm illa *Feſtum duplex*; vnde potiùs eſt pro communi ſententiâ locus hic. Tertiò abſolutè reſpondeo, Eſſe poſitam eam particulam ornatus causâ, quia omnes ferè dies feſtiui in foro ſunt duplices: quòd ſi aliquando contingat intra Hebdomadam ſanctam, id quod anno ſequenti in feſto Annuntiationis B. Virginis continget, aut intra hebdomadam Paſchæ & Pentecoſtes incidere Feſtum fori, quod tamen non ſit duplex, quia de eo non fit Officium; profectò iuxta hos Auctores, qui Feſtum duplex volunt ibi præciſè intelligi, non poterunt tunc concedi Ordines; quod tamen non puto vllum aſſerturum. Iuxta meam autem explicationem, quòd 56 dies feſtiui intelligantur fori, clarè conſtat non minùs tunc poſſe concedi, quàm ſi Officium eſſet duplex; ac proinde dixi ferè ſemper omnes feſtiuos eſſe duplices; ideoque meritò coniuncta ſunt illa verba, quæ è contrario non poſſunt in aduerſâ ſententiâ coniungi per ſe; quia nec per ſe duplicia Chori ſunt feſtiua, vt ea vox ſignificat. Conſtet ergo, ſi ſtandum ſit acceptioni vocis & intento Pontificum, non poſſe eos Ordines conferri extra Feſta fori, licet ob auctoritatem extrinſecam eorum quos anteà citauimus, poſſit in praxi Epiſcopus ſe ei opinioni accommodare. Hoc tamen addo, minùs fideliter à Dianâ citari pro ſe Tannerum, quaſi expreſsè ſenſerit idem eſſe feſtiuus duplex ac duplex Chori: etenim eo Tomo 4. diſput. 7. quæſt. 5. num. 44. nec quidem tangit dubium, ſed purè putè repetit verba Pontificalis in diebus feſtiuis duplicibus; qui autem ſint hi dies, an duplices Chori, an fori, non diſcutit: fortaſſe eodem modo loquuntur alij, quos pro ſe citat, & quos videre non potui.

Cur in nouis priuilegijs addatur illa particula duplicibus.

Octaua difficultas eſt circa interſtitia; circa quæ Tridentinum Seſſione 23. de Reformatione c. 11. requirit, vt poſt minores Ordines ſeruent interſtitia ante maiores. Multi tamen ſunt Auctores qui in remiſſionibus Concilij referuntur, qui dicunt non eſſe peccatum ſimul cum minoribus

Octaua difficultas eſt circa interſtitia.

accipere Subdiaconatum: & ſanè in multis locis ea eſt conſuetudo. Inter ipſos autem maiores Ordines ſemper requiruntur interſtitia vnius anni, qui debet computari Eccleſiaſticè ab Ordinibus ad Ordines, ſiue interim deſint aliqui dies ad annum Solarem, ſiue ſuperflui ſint propter Feſta mobilia: in his tamen interſtitijs diſpenſare poteſt Epiſcopus ob merita ordinandi, & ob neceſſitatem Eccleſiæ. Religioſi prætereà priuilegium habent vt non teneantur ea expectare.

57 Nona difficultas eſt de voto caſtitatis maioribus Ordinibus annexo; de quo fusè valdè agit Vaſquez totâ diſput. 247. vbi benè probat, neque ex intrinſecâ naturâ Ordinum, neque ex voluntate Chriſti, ſed ex Eccleſiæ præcepto apud Latinos prouenire, ne poſſint qui habent vxores, & ſacros Ordines ſuſcipiunt, vti licitè matrimonio: videantur ibi; vbi multa curioſa ex antiquitate adfert: licet in aliquibus eum rejciat Tannerus, maximè in eo quòd probet ex Paphnutio Epiſcopo in Concilio Nicæno, Sacerdotes liberè potuiſſe habere vxores. Quidquid tamen de eâ hiſtoriâ ſit, ſatis eſt nobis, quòd iam ex Eccleſiæ voluntate ea obligatio ſit maioribus Ordinibus annexa in Eccleſiâ Latinâ; in Græcâ verò licitus ſit coniugij vſus. Quo autem tempore inceperit in Eccleſiâ Latinâ hæc continentia, tractat diſputatione 248.

Nona difficultas de voto caſtitatis maioribus Ordinibus annexo.

Vtrùm autem lege diuinâ ſit prohibitum, ne Sacerdotes de nouo contrahant matrimonium, diſcurrit idem Vaſquez fusè contra aliquos id aſſerentes totâ diſputatione 249. quæ valdè longa eſt, oſtenditque tantùm Iure Eccleſiaſtico id eſſe prohibitum tam in Eccleſiâ Græcâ quàm in Latinâ à tempore Apoſtolorum: id quod valdè efficaciter inde putat probari; quia ſi à Iure diuino ea prohibitio proueniret, non poſſet Pontifex diſpenſare, vt Sacerdos aliquis acciperet vxorem; cuius contrarium aliquoties fecêre Pontifices. Hoc tamen argumentum meo iudicio non eſt admodum efficax; quia voti obligatio ſine dubio eſt de Iure diuino, & tamen poteſt Pontifex in eâ diſpenſare. Ratio eſt; quia Chriſtus Dominus conſtituens Pontificem Vicarium ſuum cenſetur illi reliquiſſe poteſtatem diſpenſandi aliquando etiam in rebus, quæ ſunt de Iure pluſquam humano: in his enim non ſolùm diſpenſare, ſed ea

58 etiam abrogare poteſt. Meliùs ergo putarem poſſe eam veritatem ſuaderi, quia de hoc Chriſti præcepto nulla eſt mentio in Patribus aut Concilijs. Vnde in Concilio Tridentino diſputatum dicitur, Vtrùm lege generali poſſet permitti Sacerdotibus habere vxores. Si autem id ſupponeretur eſſe de præcepto Chriſti, non potuiſſet Eccleſia eam legem abſolutè abrogare. Quidquid verò de hoc ſit, idem Tridentinum Can 9. Seſſionis 24. dum damnat eos, qui dicunt Sacerdotes poſſe licitè accipere vxores, non alîus impedimenti mentionem facit quàm legis Eccleſiaſticæ pro Sacerdotibus, & voti pro Religioſis profeſſis; ſuppoſuit ergo non eſſe præceptum Chriſti. Vide eâ de re etiam Tannerum diſput. 7. quæſt 4. dub. 2. Bellarminum de Clericis lib. 1. cap. 18. Valentiam Tomo 4 diſp. 9. Quæ verò hæretici contra hanc legem objiciunt, quaſi matrimonium damnent, & quòd impoſſibile ſit ſeruare caſtitatem, ſunt ridicula, & nullius momenti; quia neque Eccleſia matrimonium rejicit, ſed cum Paulo præponit illi virginitatem & continentiam, hanc autem requirit pro eo ſtatu. Continentiam autem eſſe poſſibilem manifeſtè ſupponit Paulus. Quod item olim aliqui Sacerdotes habuerint vxores, probat quidem id non eſſe contra Ius diuinum; inde tamen non colligitur Eccleſiam non potuiſſe hanc conditionem deinde requirere in Sacerdotibus propter maiorem altaris reuerentiam. Vide citatos Auctores; res enim eſt facilis. An autem Apoſtoli habuerint vxores, eaſque retinuerint, tractat Vaſquez hac ipsâ diſputatione cap 8. & Tannerus ſuprà; res eſt extra noſtrum intentum.

Quo iure vetitum ſit Sacerdotes de nouo contrahere matrimonium.

Decimò & vltimò poſſet & de immunitate Eccleſiaſticâ & de collatione beneficiorum Eccleſiaſticorum diſputari; ſed hæc omnia planè ſunt independentia à Sacramento Ordinis; de quo nos nunc tractamus, & fuſiorem requirunt diſcuſſionem. Vide Tannerum, qui eâ quæſt. 4. clarè & dilucidè ex varijs Auctoribus moralibus totam ſubſtantiam harum difficultatum complexus eſt. Et hactenus de tribus his Eccleſiæ Sacramentis, Pœnitentiâ, Extremâ Vnctione & Ordine, quæ hoc octauo Tomo complexi ſumus. Faxit Deus ter Optimus Maximus, vt quæ pro meliori horum cognitione tradidimus, ad maiorem in eorum ſuſceptione & adminiſtratione reuerentiam & deuotionem Lectorem promoueant, & in eam, ad quam à Seruatore noſtro inſtituta fuêre, æternæ felicitatis faciliorem conſecutionem deducant; in eius tandem gloriam nobis noſtriſque omnibus actionibus cedentibus, à quo ſumpsêre principium.

FINIS.

INDEX

INDEX ET ORDO TRACTATVVM, DISPVTATIONVM, SECTIONVM ET SVBSECTIONVM HVIVS OCTAVI TOMI THEOLOGICI.

TRACTATVS I. DE POENITENTIA VIRTVTE.

PROEMIVM. Pag. 1.

DISPVTATIO I.

Quædam faciliora explicantur.

SECTIO I. *In quo conueniat Pœnitentia virtus cum Sacramento; & quos actus propriè Pœnitentia includat.* 1.

SECTIO II. *Quis ex eis actibus ſit propriè Pœnitentia.* 3.

SECTIO III. *Quo pacto Pœnitentia ſupponens peccatum poſſit eſſe virtus: vbi de pudoris honeſtate.* 4.

SVBSECTIO I. *Reſpondetur Ariſtotelis teſtimonio, & examinantur rationes Vaſquez & D. Thomæ circa honeſtatem pudoris.* ibid.

SVBSECTIO II. *Examinantur rationes quorumdam Recentiorum.* 6.

SVBSECTIO III. *Concluditur quæſtio, & aliqua alia obiectiones contra honeſtatem Pœnitentiæ ſoluuntur.* 8.

DISPVTATIO II.

De obiecto formali Pœnitentiæ.

SECTIO I. *Examinatur ſententia quorumdam Recentiorum de bono compenſationis.* 9.

SVBSECTIO I. *Vtrùm Pœnitentia, quæ de facto datur, habeat pro motiuo eam honeſtatem compenſationis.* 10.

SVBSECTIO II. *An bonum compenſationis differat moraliter à carentiâ peccati.* 11.

SVBSECTIO III. *Proponitur ſententia Cardinalis Lugo circa tertium punctum, Vtrùm ſcilicet poſſit Pœnitentia odio habere peccatum, ex cuius præteritione compenſatio conſtituitur in eſſe honeſtæ.* 14.

SVBSECTIO IV. *Quid in hoc puncto dicendum.* 15.

SVBSECTIO V. *Reſpondetur obiectionibus in contrarium.* 16.

SECTIO II. *Variæ aliorum ſententiæ de eodem obiecto formali Pœnitentiæ.* 18.

SECTIO III. *Examinatur ſententia docens contrarietatem cum naturâ rationali eſſe motiuum deteſtandi peccata.* 19.

SECTIO IV. *Examinatur ſententia Patris Franciſci Amici.* 21.

SECTIO V. *Noſtra ſententia proponitur.* 23.

SECTIO VI. *Satisfit aliquibus obiectionibus.* 24.

SECTIO VII. *Replica grauis contra immediatè dicta.* 26.

SECTIO VIII. *Noua replica, & reliquæ obiectiones ſolutæ.* 28.

DISPVTATIO III.

Variæ quæſtiones pro maiori declaratione virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO I. *Tres priores quæſtiones.* 30.

SECTIO II. *Expeditur quarta difficultas.* 32.

SECTIO III. *An habitus Pœnitentiæ poſſit circa ſuum obiectum formale incipere tam ab amore, quàm ab odio.* 33.

SVBSECTIO I. *Non omnis dolor eſt formaliter amor; & ad quam virtutem ſpectet purum odium carentiæ boni honeſti.* ibid.

SVBSECTIO II. *Ex voluntate rectè ſuadetur intellectum poſſe habere purum diſſenſum.* 35.

SVBSECTIO III. *Noua obiectio contra dicta ſoluitur.* 36.

DISPVTATIO IV.

De obiecto materiali Pœnitentiæ.

SECTIO I. *An aliena peccata ſint obiectum Pœnitentiæ.* 38.

SECTIO II. *De peccato Originali; habituali, ac de reatu pœnæ.* 40.

SECTIO III. *Quid de peccatis venialibus.* 43.

SECTIO IV. *Quid de imperfectionibus moralibus.* 44.

SECTIO V. *Quid de actibus ſolùm materialiter malis.* 46.

SECTIO

SECTIO VI. *De obiecto materiali proſecutionis Pœnitentiæ.* ibid.

DISPVTATIO V.

Declarantur in particulari actus qui ad virtutem Pœnitentiæ ſpectant.

SECTIO I. *Statuitur certa concluſio.* 48.
SECTIO II. *Quo pacto deteſtatio peccati præteriti ſit efficax.* 49.
SECTIO III. *Quomodo ea deteſtatio procedat à pœnitentiâ.* 50
SECTIO IV. *Vtrùm Pœnitentia habeat aliquem actum exteriorem.* 52.

DISPVTATIO VI.

An ad iuſtificationem obtinendam extra Sacramentum ſufficiat aliquis actus, qui non ſit Charitatis.

SECTIO I. *Quædam ſupponuntur.* 53.
SECTIO II. *An ſit probabilis ſententia docens motiuum inferius charitate ſufficere ad iuſtificationem.* 54.
SECTIO III. *Solus dolor ob motiuum charitatis iuſtificat extra Sacramentum.* 57.
SECTIO IV. *Occurritur cuidam obiectioni; & an aliunde probari poſſit noſtra ſententia.* 59.
SECTIO V. *Magis declaratur hic actus ad iuſtificationem extra Sacramentum neceſſarius: vbi, An amor Dei ſuper omnia imperatus ab inferiori virtute ſufficiat ad eam iuſtificationem.* 61.

DISPVTATIO VII.

An ad iuſtificationem extra Sacramentum ſufficiat ſolus amor Dei ſuper omnia ſine dolore, aut dolor ſine amore.

SECTIO I. *Vtrùm amans Deum ſuper omnia & peccati memor teneatur de hoc dolere.* 64.
SECTIO II. *Vtrùm, caſu quo amor ille ſit ſolus, ſufficiat ad iuſtificandum.* 66.
SECTIO III. *An dolor ſit neceſſarius ſaltem neceſſitate præcepti.* 68.
SECTIO IV. *Vtrùm è contraria ſit neceſſarius amor formalis; an verò ſolus dolor ob Deum offenſum ſufficiat ad iuſtificationem.* 70.

DISPVTATIO VIII.

Quomodo amor Dei debeat eſſe ſuper omnia.

SECTIO I. *In qua differat maior amor intenſiuus à maiori appretiatiuo; & vnde probetur ad iuſtificationem requiri maximum appretiatiuè.* 72.
SVBSECTIO I. *Reſpondetur quæſtioni.* ibid.
SVBSECTIO II. *Examinatur replica difficilis.* 73.
SECTIO II. *Vtrùm amor ſuper omnia debeat eſſe expreſſè comparatiuus.* 75.
SECTIO III. *An & quomodo contritio debeat deteſtari peccatum ſupra pœnam æternam.* 77.
SVBSECTIO I. *Diſcutitur primum dubium.* 78.
SVBSECTIO II. *Diſcutitur alterum dubium.* 79.
SECTIO IV. *Vtrùm etiam huiuſmodi amor Dei ſuper omnia debeat deteſtari peccatum ſupra malum intrinſecum Dei.* 81.

DISPVTATIO IX.

Qualis debeat eſſe contritio quoad alias circumſtantias.

SECTIO I. *An qui deteſtatur vnum peccatum propter aliquod motiuum, deteſtetur eo ipſo ſaltem virtualiter omnia quæ illud participant.* 83.
SVBSECTIO I. *Proponuntur duæ extremæ ſententiæ.* ibid.
SVBSECTIO II. *Prima pars noſtræ ſententiæ.* ibid.
SVBSECTIO III. *Altera pars noſtræ ſententiæ.* 85.
SECTIO II. *An contritio perfecta debeat cadere ſupra omnia peccata in particulari.* 88.
SECTIO III. *Quomodo ſe debeat voluntas gerere in concurrentiâ peccatorum inæqualium, & in affectu conditionali circa illa.* 90.
SECTIO IV. *Vtrùm contritio magis deteſtetur peccatum Originale proprium quàm actuale proprium.* 92.
SVBSECTIO I. *Reſpondetur prioribus comparationibus.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quid de comparatione in ordine ad electionem.* 94.
SVBSECTIO III *Reſpondetur obiectis. Et quid de ſimplici deſiderio.* ibid.
SECTIO V. *Quomodo quis debeat magis deteſtari proprium quàm alienum.* 96.

DISPV-

DISPVTATIO X.

Cetera quæ de contritione deſiderantur.

SECTIO I. *De intenſione & duratione contritionis.* 98.
SECTIO II. *Quomodo ad contritionem requiratur propoſitum ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.* 99.
SECTIO III. *Quomodo contritio debeat habere propoſitum non peccandi de cetero.* 100.
SVBSECTIO I. *Statuitur vera doctrina.* ibid.
SVBSECTIO II. *Duæ ſingulares opiniones reiiciuntur ex dictis.* 101.
SVBSECTIO III. *Reſpondetur argumentis appoſitis.* 103.

DISPVTATIO XI.

De Attritione.

SECTIO I. *Quæ pœnæ ſufficiant, vt ex earum fugâ concipiatur attritio vera.* 105.
SECTIO II. *Quid de turpitudine peccati vt eſt contra ſolam naturam rationalem.* 107.
SECTIO III. *Attritio ex timore pœnarum eſt honeſta.* 108.
SECTIO IV. *Reſpondetur in formâ difficultati in contrarium poſitæ.* 109.
SECTIO V. *Aliquæ difficultates de attritione.* 112.
SECTIO VI. *An attritio poßit in contritionem tranſire.* 114.
SECTIO VII. *Appendix de ordine actuum Pœnitentiæ.* 116.
SVBSECTIO I. *Quid circa mentem D. Thomæ.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quid re ipsâ in hac quæſtione dicendum.* 117.

DISPVTATIO XII.

De ſubiecto & effectu Pœnitentiæ.

SECTIO I. *De ſubiecto huius habitus.* 118.
SECTIO II. *An perfecta contritio ſemper habeat adiunctam remißionem mortalis.* 121.
SVBSECTIO I. *Reiicitur hæc ſententia.* ibid.
SVBSECTIO II. *Reſpondetur argumentis Sylnij.* 123.
SECTIO III. *Vtrùm verus actus Pœnitentiæ poßit quæcumque & qualitate & numero magna peccata delere.* 126.
SECTIO IV. *Vtrùm ſit aliquod vel qualitate adeò graue, vel numero adeò magnum peccatum, vt Deus deneget propter illud auxilium ad veram Pœnitentiam.* 128.
SVBSECTIO I. *Proponitur ſententia negans.* ibid.
SVBSECTIO II. *Prima pars noſtræ ſententiæ.* 129.
SVBSECTIO III. *Altera pars noſtræ doctrinæ.* 130.
SECTIO V. *Vtrùm mortale remittatur de facto, aut ſaltem poßit remitti partialiter.* 131.
SVBSECTIO I. *Quid de diminutione per condonationem extrinſecam.* 132.
SVBSECTIO II. *Quid de diminutione per ſatisfactiones partiales.* 133.

DISPVTATIO XIII.

De volitione Dei condonantis peccatum.

SECTIO I. *Quid de conſtitutiuo peccati habitualis.* 135.
SVBSECTIO I. *An priuatio gratiæ poßit partialiter admitti pro conſtitutiuo habitualis ſaltem indeterminatè.* ibid.
SVBSECTIO II. *Diſcutitur breuiter hac occaſione, quomodo in Sacramento Pœnitentiæ peccatum remittatur per gratiam.* 138.
SECTIO II. *Aliqua circa noſtram ſententiam de obiecto condonationis diuinæ notantur.* 139.
SVBSECTIO I. *Quid de carentiâ odij.* 140.
SVBSECTIO II. *Replica contra dicta ſoluitur.* 141.
SVBSECTIO III. *Alij duo modi explicandi idem obiectum condonationis.* 143.
SECTIO III. *Diſcutitur breuiter alia eiuſdem obiecti explicatio.* 145.
SECTIO IV. *An Deus poßit remittere peccatum ſine retractatione peccatoris.* 147.

DISPVTATIO XIV.

De Pœnitentiâ pro remiſſione venialis.

SECTIO I. *Proponitur difficultas materiæ, & variæ ſententiæ.* 148.
SECTIO II. *Veniale non remittitur niſi per actum ſupernaturalem & augmentum gratiæ.* ibid.
SECTIO III. *Quomodo contritio aut attritio ſint æquales remißioni venialis.* 150.
SECTIO IV. *An re ipsâ, & quomodo tollantur venialia per contritionem aut attritionem.* 151.
SECTIO V. *Digreßio de remißione venialium per Sacramentum.* 154.

SECTIO

Sectio vi. *Quid de remiſſione venialis poſt hanc vitam tam in iuſtis quàm in reprobis.* 155.

DISPVTATIO XV.

Vtrùm peccata reuiuiſcant de facto, aut ſaltem diuinitus poſſint reuiuiſcere.

Sectio i. *Status quæſtionis, & variæ ſententiæ circa reditum peccatorum dimiſſorum.* 158.
Sectio ii. *Proponitur certa & communis ſententia eum reditum negans: vti de reditu pœnæ ſenſus.* 162.
Sectio iii. *Quid de reditu pœnæ damni.* 164.
Sectio iv. *Vtrùm peccata ſemel dimiſſa poſſint diuinitus redire quoad culpam.* 166.
Svbsectio i. *Proponitur affirmatiua ſententia.* ibid.
Svbsectio ii. *Reſpondetur argumentis contrariæ doctrinæ.* 168.
Svbsectio iii. *Examinantur alij modi defendendi noſtram ſententiam.* 171.
Svbsectio iv. *Aliquæ aliæ difficultates circa noſtram doctrinam.* 174.

DISPVTATIO XVI.

Vtrùm merita & gratia per peccata interrupta reſurgant per Pœnitentiam.

Sectio i. *Gratia data per merita reuiuiſcit.* 175.
Sectio ii. *Ea gratia reuiuiſcit ſecundùm omnes antiquos gradus.* 178.
Sectio iii. *Opportuna digreſſio, quâ oſtenditur merita non eſſe diſpoſitionem phyſicam ad gratiam.* 179.
Sectio iv. *Recentior quidam, Bañes ſententiam confirmans, reijcitur.* 181.
Sectio v. *Nouæ illius obiectiones ſolutæ; vnde clariùs ea ſententia reijcitur.* 183.
Sectio vi. *Reiiciuntur variæ limitationes ſententiæ communis.* 185.
Sectio vii. *Vnde hic reditus proueniat.* 187.
Svbsectio i. *Referuntur variæ ſententiæ; & quædam pro deciſione notantur.* ibid.
Svbsectio ii. *Quid de quæſtione.* 188.
Sectio viii. *An redeat gratia data ſine meritis.* 190.

DISPVTATIO XVII.

De obligatione faciendi Pœnitentiam.

Sectio i. *Datur ea obligatio.* 193.
Sectio ii. *Explicatur difficilis locus D. Thomæ in contrarium.* 194.
Sectio iii. *Quomodo ea obligatio agendi pœnitentiam probanda ſit.* 196.
Svbsectio i. *Examinantur duo fundamenta.* ibid.
Svbsectio ii. *Tertia ratio de charitate in ſeipſum.* 197.
Sectio iv. *Explicatur magis hæc obligatio Pœnitentiæ; vbi, An Deus poſſit in eâ diſpenſare.* 198.
Sectio v. *An obligatio Pœnitentiæ cadat aliquando determinatè ſupra actum contritionis.* 200.
Svbsectio i. *Quid de quæſtione extra articulum mortis.* ibid.
Svbsectio ii. *Quid de obligatione determinatâ contritionis in articulo mortis, etiam ſuppoſitâ confeſſione cum ſolâ attritione.* 201.

DISPVTATIO XVIII.

Quoties & pro quo tempore obliget præceptum Pœnitentiæ.

Sectio i. *Vtrùm hoc præceptum obliget ad ſæpè agendam pœnitentiam.* 203.
Sectio ii. *An hoc præceptum obliget ſtatim poſt admiſſum peccatum.* 205.
Svbsectio i. *Propoſitis argumentis ſententiæ affirmantis, ſtatuitur negatiua.* ibid.
Svbsectio ii. *Reſpondetur aliquibus ex obiectionibus.* 206.
Svbsectio iii. *Replica contra dicta; vbi, An ex periculo de nouo peccandi oriatur obligatio agendi cùm primùm pœnitentiam.* 208.
Svbsectio iv. *Reſpondetur aliis duabus obiectionibus.* 210.
Svbsectio v. *Satisfit inſtantiæ de correptione fraternâ.* 212.
Sectio iii. *Pro quo tempore ſit ea obligatio.* 213.
Svbsectio i. *Quid ſit in hac quæſtione dicendum.* ibid.
Svbsectio ii. *Vnde ſit ea obligatio probanda.* 215.
Sectio iv. *Vtrùm ex præcepto poſitiuo ſit determinatum tempus pœnitentiæ.* 217.
Sectio v. *Appendix de obligatione agendi pœnitentiam pro remiſſione pœnæ.* 218.

TRA-

TRACTATVS II.
DE POENITENTIA VT COMPARATA CVM REMISSIONE POENÆ: VBI DE SVFFRAGIIS.

DISPVTATIO XIX.

Prævia ad ſatisfactionem pro pœnâ: An & quomodo Deus eam condonet remiſsâ culpâ.

SECTIO I. *Statuitur Catholica veritas, non ſemper totam pœnam cum culpâ remitti.* 221.

SECTIO II. *Quomodo pœna æterna commutetur in temporalem.* 223.

SECTIO III. *Expeditur dubium quoddam ex præcedenti reſolutione ortum.* 224.

SECTIO IV. *Duo alia dubia expediuntur.* 226.

DISPVTATIO XX.

An poſſimus habere ſatisfactionem pro pœnâ; & quid ad eam requiratur.

SECTIO I. *Quædam ſupponuntur.* 227.

SECTIO II. *Statuitur certa doctrina.* 229.

SECTIO III. *Explicatur condignitas noſtrorum operum cum eâ remiſſione pœnæ.* 231.

SECTIO IV. *An per actus naturales & obligatorios poſſimus ſatisfacere pro pœnâ.* 232.

DISPVTATIO XXI.

An in omni actu interno, an in ſolo externo formaliter conſiſtat ratio ſatisfactionis.

SECTIO I. *Vtrùm ad ſatisfactionem ſufficiat quilibet actus internus etiam non pœnalis.* 234.

SECTIO II. *Vtrùm in actu purè interno poſſit eſſe ſatisfactio.* 236.

SVBSECTIO I. *Proponitur & reiicitur ſententia tribuens omni actui pœnali interiori eam vim ſatisfactiuam.* ibid.

SVBSECTIO II. *Reiiciuntur aliquæ euaſiones.* 239.

SVBSECTIO III. *Quid ſit in hoc puncto probabilius.* 240.

SVBSECTIO IV. *Breuis digreſſio de merito aut demerito nouo actionis exterioris.* 241.

SECTIO III. *Vtrùm quando exiſtit actio exterior ſatisfactoria, debeat neceſſariò exiſtere actus, à quo dignificatur.* 234.

SECTIO IV. *An ſi quis ſit in mortali, vel in Purgatorio, dum exiſtit actio pœnalis, poſſit per illam ſatisfacere.* 244.

SECTIO V. *Quomodo contritio, quæ eſt actus liber, ſit ſatisfactoria.* 246.

DISPVTATIO XXII.

Explicantur cetera quæ ad ſatisfactionem ſunt neceſſaria.

SECTIO I. *Vtrùm ad illam requiratur acceptatio Dei.* 247.

SECTIO II. *Quomodo ſatisfaciamus per pœnas à Deo immiſſas.* 249.

SVBSECTIO I. *Diſcutiuntur aliqua explicationes huius ſententiæ; & reſpondetur obiectionibus contra illam.* ibid.

SVBSECTIO II. *Aliqua dubia circa præſentem doctrinam.* 250.

SECTIO III. *Quomodo per orationes ſatisfaciamus.* 252.

SVBSECTIO I. *Sententia negans proponitur.* ibid.

SVBSECTIO II. *Defenditur ſententia affirmans.* 254.

SECTIO IV. *Vtrùm eadem paſſio exterior magis ſatisfaciat, ſi à nobiliori actu & maiori gratiâ ſubiecti dignificetur.* 255.

DISPVTATIO XXIII.

De ſatisfactione pro aliis, ſiue de ſuffragiis.

SECTIO I. *De poſſibilitate & exiſtentiâ huius ſatisfactionis.* 257.

SECTIO II. *Explicantur aliqua dubia circa hæc ſuffragia.* 259.

SECTIO III. *Aliæ difficultates circa hanc ſatisfactionem.* 261.

SECTIO IV. *Quæ conditiones requirantur ex parte illius, pro quo quis applicat ſuas ſatisfactiones.* 263.

SECTIO V. *Quid requiratur ex parte applicantis ſatisfactionem.* 265.

SECTIO VI. *De ſuffragiis pro defunctis.* 266.

SVBSECTIO I. *Statuitur certa doctrina, & an ſuffragia ſint infallibilia.* ibid.

SVBSECTIO II. *Quomodo animæ Purgatorij iuuentur per bona opera heredum.* 267.

TRACTATVS III.
DE SATISFACTIONE PRO POENA TEMPORALI PER INDVLGENTIAS.

DISPVTATIO XXIV.
Explicatur quid ſit Indulgentia, cuius poteſtatis, & quem effectum habeat.

SECTIO I. *Quid nomine Indulgentiarum ſignificetur: An dentur: vnde id probetur: & an earum vſus ſit honeſtus.* 270.
SECTIO II. *Qualis poteſtatis ſit conceſſio Indulgentiarum.* 271.
SECTIO III. *An conceſſio Indulgentiarum ſit per modum abſolutionis* 272.
SVBSECTIO I. *Id ſit per modum ſolutionis.* 273.
SVBSECTIO II. *Reſpondetur argumentis oppoſitis.* 275.
SECTIO IV. *De effectu Indulgentiarum.* 276.
SVBSECTIO I. *Quid de remiſſione culpæ.* ibid.
SVBSECTIO II. *Per Indulgentias remittitur pœna Purgatorij.* 277.
SVBSECTIO III. *Quam pœnam Purgatorii deleant Indulgentiæ.* 278.
SECTIO V. *An Indulgentiæ tollant obligationes Pœnitentiæ Sacramentalis.* 281.
SECTIO VI. *Explicatur quid ſit Indulgentia plena, pleniſſima; & quid denotent dies, menſes, anni, pro quibus conceduntur Indulgentiæ.* 282

DISPVTATIO XXV.
Quid ſit theſaurus Indulgentiarum; & quibus rebus hæ concedi ſoleant.

SECTIO I. *Oſtenditur per theſaurum Eccleſiæ nihil abſonum intelligi.* 285.
SECTIO II. *Declarantur aliquæ quæſtiones circa hunc theſaurum.* ibid.
SECTIO III. *Quomodo hic theſaurus diſpenſetur.* 288.
SECTIO IV. *De illis quibus conceduntur Indulgentiæ.* 289.

DISPVTATIO XXVI.
De conditionibus ad obtinendas Indulgentias neceſſariis

SECTIO I. *De ſtatu gratiæ ad Indulgentias conſequendas neceſſario.* 291.
SECTIO II. *De neceſſitate confeſſionis ad Indulgentias obtinendas.* 292.
SECTIO III. *Quale debeat eſſe opus, quo quis lucratur pro ſe Indulgentias.* 295.
SECTIO IV. *An poſſit quis per tertiam perſonam explere quæ requiruntur pro Indulgentiâ.* 297.
SECTIO V. *Opportuna digreſſio circa Bullam Cruciatam.* 298.
SECTIO VI. *An eodem opere poſſit quis lucrari diuerſas Indulgentias: vbi, quid denotent Indulgentiæ conceſſæ ad longum tempus.* 300.
SECTIO VII. *Quàm ſit infallibilis effectus Indulgentiarum.* 302.
SVBSECTIO I. *Explicato hoc teſtimonio probatur vera ſententia.* ibid.
SVBSECTIO II. *Obiectio difficilis ſoluitur: vbi, An per diligentias ex parte lucrantis poſſit ſuppleri defectus cauſſæ eas concedendi.* 304.

DISPVTATIO XXVII.
De cauſsâ, duratione & ceſſatione Indulgentiarum.

SECTIO I. *De cauſſâ concedente Indulgentias.* 305.
SVBSECTIO I. *Quid de motiuo ad valorem Indulgentiarum neceſſario.* ibid.
SVBSECTIO II. *De proportione eius cauſſa cum Indulgentiis.* 307.
SVBSECTIO III. *De perſonis quæ poſſunt concedere Indulgentias.* 309.
SVBSECTIO IV. *Sub quâ formâ debeant & ſoleant concedi Indulgentiæ.* 311.
SECTIO II. *Quomodo ſit interpretanda conceſſio Indulgentiæ.* 313.
SECTIO III. *De duratione & ceſſatione Indulgentiarum.* 314.
SECTIO IV. *Quibus modis debeat ea reuocatio fieri.* 315.
SECTIO V. *Quomodo pereat Indulgentia ex defectu ſubiecti, aut per alteram Indulgentiam incompoſſibilem.* 317.

DISPVTATIO XXVIII.
De Indulgentiis pro defunctis.

SECTIO I. *Dari poſſunt tales Indulgentiæ, & variæ explicationes circa modum quo id fit:* 319.
SECTIO II. *Vera explicatio eius differentia.* 321.
SECTIO III. *Quid in hoc puncto ſenſerit Cardinalis Lugo.* 322.
SECTIO IV. *Quid requiratur ad lucrandas Indulgentias pro defunctis.* 324.
SECTIO V. *Appendix de Catechumenis.* 326.

Digitized by Google

DISPVTATIO XXIX.

De Iubileo.

Sectio i. *An poſſit abſolui quis virtute Iubilei à peccatis commiſſis, etiam elapſa Iubilei tempore.* 327.

Sectio ii. *An qui confeſſus eſt animo obtinendi Iubilei, quod tamen deinde non lucratur, relabatur in antiquam reſeruationem.* 329.

Sectio iii. *An omnia peccata ante Iubileum commiſſa, eſto non occurrant memoriæ, deſinant eſſe reſeruata in intendente lucrari Iubileum.* 331.

Sectio iv. *Quomodo regularibus proſit Iubileum ad abſolutionem à caſibus, & ad eligendum Confeſſarium.* 333.

Sectio v. *Cetera quæ de Iubileo deſiderari poſſunt declarantur.* ibid.

TRACTATVS IV. DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DISPVTATIO XXX.

De inſtitutione, efficaciâ & partibus in genere huius Sacramenti.

Sectio i. *A quo, & quomodo ſit inſtitutum hoc Sacramentum.* 337.

Sectio ii. *An hæc poteſtas ſit Ordinis, an iuriſdictionis.* 338.

Sectio iii. *Quomodo hæc poteſtas dicatur clauis.* 339.

Sectio iv. *Vtrùm poteſtas abſoluendi ſit quoad culpam, an tantùm quoad pœnam.* 340.

Sectio v. *Aliquæ obiectiones ſoluuntur.* 342.

Sectio vi. *De partibus in genere Sacramenti Pœnitentiæ.* 343.

Sectio vii. *An omnes partes huius Sacramenti cauſſent gratiam.* 346.

Sectio viii. *Quæ ex his partibus dicantur in recto.* 347.

DISPVTATIO XXXI.

Explicatur in genere, quæ peccata ſint materia neceſſaria, quæ verò contingens Sacramenti Pœnitentiæ.

Sectio i. *Vtrùm peccata commiſſa ipſo inſtanti Baptiſmi ſint materia confeſſionis.* 349.

Svbsectio i. *Proponitur vera ſententia.* Ibid.

Svbsectio ii. *Quæ fuerit Auguſtini & D. Thomæ mens in hoc puncto.* 351.

Sectio ii. *Quomodo peccata quæ iam ſemel ſunt in confeſſione dicta, ſint materia confeſſionis.* 353.

Sectio iii. *Quid de peccatis dubiis.* 354.

Sectio iv. *Examinantur aliæ probationes communis ſententiæ; & reſpondetur obiectionibus contra illam.* 356.

Sectio v. *Appendix ad dicta.* 358.

Sectio vi. *Quid ſi peccatum ſit dictum vt dubium, & deinde deprehendatur vt certum.* 361.

Sectio vii. *An ſit mortale dicere peccatum falſum in confeſſione.* 364.

Svbsectio i. *Quid de veniali ficto, aut ſi illud ſine dolore dicat.* ibid.

Svbsectio ii. *Reſpondetur obiectionibus.* 365.

Svbsectio iii. *Quid de mortali ficto.* 367.

DISPVTATIO XXXII.

De obligatione confitendi circumſtantias aggrauantes: vbi aliquid in particulari, quæ ſint mutantes ſpeciem.

Sectio i. *Proponuntur duæ oppoſitæ ſententiæ; & in quo ſit ſubſtantia difficultatis.* 368.

Sectio ii. *Ampliùs confirmatur ſententia affirmans.* 370.

Sectio iii. *Ampliùs confirmatur præcedens diſcurſus.* 372.

Sectio iv. *Aliorum argumenta pro eâdem ſententiâ; & quæ ſit iudicanda circumſtantia notabiliter aggrauans.* 373.

Sectio v. *Explicantur breuiter aliquæ circumſtantiæ mutantes ſpeciem, quæ debent in confeſſione manifeſtari.* 374.

Svbsectio i. *Proponuntur aliqui caſus circa obligationem confitendi eas circumſtantias.* ibid.

Svbsectio ii. *Alii caſus explicati.* 376.

Svbsectio iii. *Aliæ circumſtantiæ, quæ debent explicari.* 378.

Svbsectio i[illegible] *An in deſiderio de malo proximi ſit decl[illegible]nda ſpecifica differentia mali optati.* 380.

Svbsectio v. *Ceteri caſus declarantur.* 381.

DISPVTATIO XXXIII.

Quibus caſibus poſſit aut debeat in confeſſione reticeri peccatum aut circumſtantia illius.

Sectio i. *Nonnulli caſus traduntur.* 383.

SECTIO. II. *Quid ſi nullum aliud damnum timeatur ex eâ confeſſione, quàm quòd perſona complicis innoteſcat Confeſſario.* 385.
SVBSECTIO I. *Propoſitis duabus extremis ſententiis declaratur, in quo ſit Quæſtionis difficultas.* ibid.
SVBSECTIO II. *Examinantur alia argumenta pro ſecundâ ſententiâ; & quid tandem tenendum.* 386.
SECTIO III. *Aliqua dubia circa caſum præcedentis ſectionis.* 388.
SECTIO IV. *An extra caſum integritatis confeſſionis poßit eſſe obligatio manifeſtandi alienum delictum.* 390.

DISPVTATIO. XXXIV.

De obligatione dicendi actionem externam peccati & peccatorum numerum.

SECTIO I. *An ſufficiat confiteri voluntatem interiorem efficacem effectu non declarato.* 392.
SECTIO II. *An ſi quis ex errore peccauit, ſatisfaciat dicendo ſe peccaſſe, an debeat dicere id factum ex errore.* 394.
SECTIO III. *Quid ſi dicatur vnum peccatum non commiſſum loco alterius commißi, eiuſdem tamen rationis.* 396.
SECTIO IV. *Quomodo ſit in confeßione explicandus numerus peccatorum.* 398.
SVBSECTIO I. *Quid ſit de numero peccatorum externorum.* 398.
SVBSECTIO II. *Quid de tactibus impudicis præcedentibus & ſubſequentibus copulam.* 400.
SVBSECTIO III. *Quomodo explicandus numerus volitionum internarum.* 402.

DISPVTATIO XXXV.

An aliquando ſit obligatio idem peccatum bis confitendi.

SECTIO I. *Aliqui caſus clariores proponuntur.* 404.
SECTIO II. *Quid ſit dicendum, quando pœnitens eſt excommunicatus.* 407.
SECTIO III. *Quid ſi Sacerdos ante abſolutionem obliuiſcatur peccatorum.* 408.
SVBSECTIO I. *Explicantur varii ſenſus quæſtionis, & aliquorum ſententiæ proponuntur.* ibid.
SVBSECTIO II. *Deciditur quæſtio.* 410.
SVBSECTIO III. *Qualis debeat eſſe ea memoria peccatorum, ne ſit neceſſarium peccata repetere.* 414.
SECTIO IV. *Vltima difficultas circa confeßionis repetitionem.* 415.
SVBSECTIO I. *Prior pars veræ ſententiæ.* ibid.
SVBSECTIO II. *Altera pars veræ ſententiæ.* 418.

DISPVTATIO XXXVI.

De integritate confeſſionis in caſu neceſſitatis.

SECTIO I. *Quid ſi vnum tantùm peccatum aut nullum planè determinatè dici poßit.* 419.
SECTIO II. *Aliqua dubia circa caſum præcedentem.* 421.
SECTIO III. *De infirmo, nullum dante doloris ſignum.* 422.
SVBSECTIO I. *Sententia affirmans proponitur.* 423.
SVBSECTIO II. *Examinantur aliqua argumenta huius Auctoris.* 424.
SVBSECTIO III. *Alia argumenta pro eâdem ſententiâ.* 426.
SVBSECTIO IV. *Oppoſita ſententia defenditur.* 428.
SVBSECTIO V. *Tria dubia annexa ſoluuntur.* 429.
SECTIO IV. *An confeßio in abſentiâ facta ſit valida.* 430.
SVBSECTIO I. *Proponitur ſententia negans & præcipuum eius fundamentum.* ibid.
SVBSECTIO II. *Explicatur Clementis teſtimonium, & defenditur affirmatiua ſententia.* 432.

DISPVTATIO XXXVII.

De dolore ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſito.

SECTIO I. *Vtrùm dolor de peccatis ſit pars huius Sacramenti.* 435.
SECTIO II. *Quando debeat hic dolor exiſtere.* 436.
SECTIO III *An vnus dolor ſufficiat pro diſtinctis confeßionibus.* 437.
SECTIO IV. *Vtrùm dolor de peccatis ad confeßionem neceſſarius debeat ex confeßionis intentione oriri.* 439.
SECTIO V. *An ad valorem confeßionis ſufficiat dolor reflexus de carentiâ doloris; vbi de dolore pro confeßione venialium.* 441.

DISPVTATIO XXXVIII.

An requiratur ad confeſſionem propoſitum non peccandi de cetero: vbi de obligatione vitandi occaſionem peccati.

SECTIO I. *Quid circa propoſitum non peccandi.* 442.
SECTIO II. *Quale propoſitum requiratur pro confeßione venialium.* 420.

SECTIO

SECTIO III. *Obiectia quadam grauis diſcutitur.* 446.
SECTIO IV. *Duo dubia circa eum dalorem de venialibus.* 448.
SECTIO V. *An aliquando ob canſuetudinem peccandi ſit alicui neganda aut ſaltem differenda abſolutio.* 449.
SVBSECTIO I. *Declaratur in quo ſit praeſens difficultas.* ibid.
SVBSECTIO II. *Deciditur quaſtio.* 450.
SVBSECTIO III. *Quadam limitatia huius doctrina.* 451.
SECTIO VI. *An ei qui ſemper redit cum iiſdem peccatis debeat differri abſolutio.* 453.
SECTIO VII. *An paſſit confeſſio oriri ex mala fine.* 455.

DISPVTATIO XXXIX.

De Miniſtro huius Sacramenti in caſibus non reſeruatis.

SECTIO I. *An pateſtas abſaluendi pendeat à pateſtate conſecrandi.* 457.
SECTIO II. *An omnis Sacerdas in articulo martis habeat iuriſdictionem abſaluendi.* 458.
SVBSECTIO I. *Datur in eis ea poteſtas; & vnde pronanat.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quomodo debeat intelligi ea poteſtas quoad caſus reſeruatos.* 459.
SVBSECTIO III. *Quid de mortalibus non reſeruatis: vbi de obligationi ſe ſiſtendi, ſi conualeſcant.* 461.
SECTIO III. *Quis poſſit à venialibus; & à iam in aliâ confeſſiane remiſſis martalibus abſoluere.* 463.
SECTIO IV. *Quis ſit ordinarius Miniſter huius Sacramenti.* 465.
SECTIO V. *De Miniſterio delegato.* 466.
SVBSECTIO I. *Duo priora dubia diſcutiuntur.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quomodo ex voluntate praeſumptâ obtineatur iuriſdictio.* 467.
SVBSECTIO III. *Aliqua ex dictis deducuntur.* 469.

DISPVTATIO XL.

De reſeruatione caſuum, & de Miniſtro potente ab eis abſoluere ex iuriſdictione ordinariâ.

SECTIO I. *Varia dubia circa hanc reſeruationem expediuntur.* 471.
SECTIO II. *Quid de reſeruatione peccati dubij; & alia quaeſtiones de reſeruatione.* 473.
SECTIO III. *De poteſtate Superiaris Religiaſi ad reſeruanda peccata.* 473.
SECTIO IV. *De ea qui poteſt à reſeruatis abſaluere directè ex poteſtate ordinariâ.* 477.
SECTIO V. *Explicantur aliqui caſus circa abſolutionem à reſeruatis.* 479.
SVBSECTIO I. *Quid de peregrinis habentibus reſeruatum.* ibid.
SVBSECTIO II. *An propter reſeruata poſſit dimidiari confeſſio: vbi, An poſſit à reſeruatis in caſu aliquo neceſſitatis indirectè abſolui.* 480.

DISPVTATIO XLI.

De ablatione indirectâ reſeruationis; & de Miniſtro delegato pro reſeruatis.

SECTIO I. *Quid de primo caſu.* 484.
SECTIO II. *Diſcutitur alter caſus.* 486.
SECTIO III. *De Miniſtra delegata pro reſeruatis.* 488.
SVBSECTIO I. *An, quando datur facultas abſoluendi, comprehendatur ipſe Sacerdos petens: & quam extendatur licentia pro vnâ vice data.* ibid.
SVBSECTIO II. *An virtute Bulla Cruciata delegetur poteſtas abſoluendi Religioſos à caſibus reſeruatis.* ibid.
SECTIO IV. *Varia dubia circa abſolutionem à reſeruatis tam peccatis quàm excammunicatianibus.* 490.
SECTIO V. *De abligatione Superioris dandi licentiam pro hac abſolutiane, & ſubditi ad ſe ſiſtendum, quando ea negatur.* 493.

DISPVTATIO XLII.

De approbatione requiſitâ ex parte Confeſſarij ad audiendas confeſſiones.

SECTIO I. *Aliquot dubia circa eam apprabatianem.* 495.
SECTIO II. *Reſpondetur aliquibus abiectionibus cantra dicta; & tres alia quaſtiones diſcuſſa.* 497.
SECTIO III *A quo ordinario debeat eſſe approbatio.* 498.
SVBSECTIO I. *Propoſitis variis ſententiis vera ſtatuitur.* ibid.
SVBSECTIO II. *Reſpondetur obiectioni cuidam ex declaratione Cardinalium deſumpta.* 500.
SECTIO IV. *Quamoda teneatur Epiſcapus dare apprabatianem; an paſſit eam reuacare, limitare, &c.* 502.

DISPVTATIO XLIII.

Quae alia in Confeſſario requirantur.

SECTIO I. *Quae ſcientia ſit in eo neceſſaria.* 504.

Sectio II. *Quamodo Confeſſarius obligetur ad audiendas confeſſiones.* ibid.
Sectio III. *Quomado debeat Confeſſarius ſe gerere in ipſâ canfeſſione.* 506.
Sectio IV. *Quomoda Confeſſariis teneatur ignorantiam pœnitentis tallere.* 508.
Sectio V. *Examinantur aliqua limitatianes huius doctrina.* 510.
Sectio VI. *Obiter aliquid de abligatione Confeſſary in cauſis vita & necis; & de Confeſſariis Principum, ſen Iudicum.* 511.

DISPVTATIO XLIV.

Quid faciendum Confeſſario in caſu opinionis probabilis, & ad defectus confeſſionis ſupplendos.

Sectio I. *Quid de caſu opinionis prababilis.* 512.
Sectio II. *Quomodo debeat Confeſſarius ſupplere defectum eſſentialem in confeſſione admiſſum.* 514.
Sectio III. *Quid faciendum, quando error non eſt cantra valorem Sacramenti.* 516.

DISPVTATIO XLV.

De ſigillo confeſſionis.

Sectio I. *Vnde oriatur abligatio huius ſecreti.* 519.
Sectio II. *Quas perſonas abliget hac ſecretum.* 521.
Svbsectio I. *Quid de conſiliario & interprete.* ibid.
Svbsectio II. *Qui alij obligentur eo ſecreto.* 523.
Sectio III. *De materiâ huius ſigilli.* 526.
Sectio IV. *Aliqua notatu digna circa præſentem materiam.* 528.

DISPVTATIO XLVI.

Quomodo poſſit Confeſſarius loqui ad vitandam reuelationem confeſſionis.

Sectio I. *Quid de primo puncta.* 529.
Sectio II. *Quid de ſecundo puncta.* 531.
Sectio III. *Quomodo poſſit Confeſſarius vti ſcientiâ confeſſianis.* 533.
Svbsectio I. *Proponuntur dua ſententia circa obligationem ſecreti in Pralato.* ibid.
Svbsectio II. *Quid ſit in hoc puncto dicendum.* 535.
Svbsectio III. *Inferuntur hinc aliqui caſus morales.* 536.
Svbsectio IV. *Alia dubia circa hoc ipſum expedita.* 539.
Sectio IV. *Quomoda è contrario liceat vti ſcientiâ canfeſſianis.* 540.
Svbsectio I. *Examinantur aliqui caſus magis dubij.* ibid.
Svbsectio II. *Quomodo ſit loquendum ex licentiâ pœnitentis.* 542.
Sectio V. *De pœnis cantra violatores ſigilli.* 544.

DISPVTATIO XLVII.

De ſatisfactione Sacramentali, quid cauſſet, qualis debeat eſſe, & an neceſſariò imponenda.

Sectio I. *Vtrùm hac ſatisfactia cauſſet aliquam gratiam ex opere operato.* 545.
Sectio II. *Quomodo cauſſet remiſſionem pœna.* 547.
Sectio III. *De conditionibus requiſitis ex parte huius ſatisfactionis.* 550.
Svbsectio I. *Quid de ſatisfactione ante abſolutionem expletá, aut poſtea in ſtatu peccati.* ibid.
Svbsectio II. *Quid de ſatisfactione peccaminosâ.* 551.
Svbsectio III. *De intentione requiſitâ ad ſatisfactionem.* 554.
Sectio IV. *De obligatione imponendi pœnitentiam.* ibid.
Sectio V. *An poſſit pœnitentia relinqui ad arbitrium pœnitentis.* 555.
Sectio VI. *De propartione ſatisfactionis cum peccatis.* 557.
Sectio VII. *Qua paſſint impani in pœnitentiam.* ibid.

DISPVTATIO XLVIII.

De obligatione pœnitentis circa ſatisfactionem; & an, à quóve ea poſſit mutari.

Sectio I. *An teneatur pœnitens acceptare ſatisfactionem ſibi impoſitam.* 559.
Sectio II. *An pœnitens paſſit perfectâ confeſſiane Sacramentali pœnitentiam detrectare ante abſalutionem.* 560.
Sectio III. *An teneatur per ſe implere pœnitentiam.* 561.
Sectio IV. *Aliqua alia quæſtiunculæ circa eam ſatisfactianem.* 563.
Sectio V *Vtrùm ipſe pœnitens paſſit in melius ſuam pœnitentiam permutare.* 565.
Sectio VI. *An ſaltem à Confeſſario paſſit ea permutatio fieri.* 566.
Svbsectio I. *Quid poſſit efficere Confeſſarius qui eam ſatisfactionem non impoſuit.* ibid.

Svb-

SVBSECTIO II. *Quid de eo qui pœnitentiam impoſuit; & an per ſecundam confeſſionem inſcioConfeſſario poſſit fieri ea permutatio.* 569.

DISPVTATIO XLIX.

De formâ Sacramenti Pœnitentiæ.

SECTIO I. *Pro formâ huius Sacramenti ſunt omnino neceſſaria verba.* 570.
SECTIO II. *Quid de his verbis,* Ego te abſoluo à peccatis tuis. 571.
SECTIO III. *Quid de illis:* In nomine Patris, *&c.* & Ab omnibus peccatis tuis. 574.
SECTIO IV. *Soluitur obiectio quædam, & an ſolum verbum* Abſoluo *ſufficiat ſine te.* 576.
SECTIO V. *An ſaltem ea verba concurrant ad effectum abſolutionis.* 578.
SECTIO VI. *Quem ſenſum habeant ea verba.* 579.
SVBSECTIO I. *Proponuntur variæ ſententiæ.* ibid.
SVBSECTIO II. *Diſcutitur ſententia Cardinalis Lugo.* 580.
SVBSECTIO III. *Quid ſit tenendum in præſenti.* 583.

DISPVTATIO L.

An abſolutio dari poſſit ſub conditione abſenti, & ſimul à duobus.

SECTIO I. *Ratio dubitandi circa primum punctum, & variæ ſententiæ.* 585.
SECTIO II. *Proponitur noſtra ſententia.* 586.
SECTIO III. *Diſcutitur grauis obiectio.* 588.
SVBSECTIO I. *Quorumdam reſponſio.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quid ſit reſpondendum.* 589.
SECTIO IV. *An abſolutio dari poſſit abſenti.* 591.
SECTIO V. *Quomodo abſolutio poſſit ſimul dari à pluribus.* ibid.
SECTIO VI. *An duo ſimul abſoluentes poſſint vti vnâ formâ communi,* Abſoluimus te. 593.
SECTIO VII. *De variatione eius formæ.* 595.

DISPVTATIO LI.

De neceſſitate medij & ex præcepto diuino huius Sacramenti.

SECTIO I. *Hoc Sacramentum eſt neceſſarium neceſſitate medij in re vel in voto.* 596.
SECTIO II. *Vnde probetur hæc neceſſitas.* 597.
SECTIO III. *Variæ obiectiones contra neceſſitatem huius Sacramenti.* 599.
SECTIO IV. *Ampliùs declaratur doctrina tradita, & ſoluuntur aliquæ obiectiones.* 600.
SECTIO V. *De neceſſitate huius Sacramenti ex præcepto diuino.* 602.
SECTIO VI. *Quo tempore obliget hoc præceptum diuinum.* 603.
SECTIO VII. *An præceptum diuinum obliget ad confeſſionem per interpretem.* 606.
SECTIO VIII. *An etiam ſit obligatio ad confeſſionem per ſcripturam.* 609.

DISPVTATIO LII.

De præcepto Eccleſiaſtico confeſſionis.

SECTIO I. *Suppoſitâ certâ doctrinâ quæritur, An ſi Chriſtus non præcepiſſet confeſſionem, poſſit eam Eccleſia præcipere.* 610.
SECTIO II. *An de facto Eccleſia poſſit præcipere ſecundam confeſſionem.* 611.
SECTIO III. *Digreſſio de facultate abſoluendi cum obligatione ſe deinde ſiſtendi Superiori.* 612.
SVBSECTIO I. *Solutio P. Suarez.* ibid.
SVBSECTIO II. *Vera explicatio difficultatis.* 614.
SVBSECTIO III. *Alia eiuſdem difficultatis explicatio.* 615.
SECTIO IV. *An poſſit ab Eccleſiâ præcipi confeſſio venialium.* 617.
SECTIO V. *Qualis debeat eſſe confeſſio, vt ſatisfiat præcepto Eccleſiæ.* 618.
SECTIO VI. *Quas perſonas obliget præceptum Eccleſiaſticum confeſſionis.* 620.
SECTIO VII. *Quomodo debeat omnis Eccleſiaſticus quoad hoc præceptum computari.* 621.
SECTIO VIII. *Aliqua dubia circa eam obligationem.* 623.

TRACTATVS V.

DE SACRAMENTIS EXTREMÆ VNCTIONIS ET ORDINIS.

DISPVTATIO LIII.

De eſſentiâ Sacramenti Extremæ Vnctionis.

SECTIO I. *Extrema Vnctio eſt verum nouæ Legis Sacramentum à Chriſto Domino immediatè inſtitutum.* 626.

SECTIO II. *De materiâ huius Sacramenti.* 627.
SVBSECTIO I. *De materiâ remotâ.* ibid.
SVBSECTIO II. *De materiâ proximâ huius Sacramenti.* 630.
SECTIO III. *De formâ huius Sacramenti.* 631.
SECTIO IV. *De ſubiecto capaci huius Sacramenti.* 633.
SECTIO V. *Quid aliud requiratur ex parte ſubiecti pro hoc Sacramento.* 635.

DISPVTATIO LIV.

De cauſsâ efficiente & effectu huius Sacramenti.

SECTIO I. *De Miniſtro illius.* 637.
SVBSECTIO II. *Quid requiratur ex parte Sacerdotis, vt licitè adminiſtret hoc Sacramentum.* ibid.
SVBSECTIO II. *De obligatione Sacerdotis ad conferendum hoc Sacramentum.* 639.
SVBSECTIO III. *Quomodo poſſit hoc Sacramentum à duobus ſimul adminiſtrari.* 640.
SECTIO II. *De ritu in adminiſtratione huius Sacramenti.* 641.
SECTIO III. *De effectu primario huius Sacramenti.* 641.
SECTIO IV. *An per accidens remittatur mortale per hoc Sacramentum.* 643.
SECTIO V. *De tempore quo cauſſatur effectus huius Sacramenti; & quid de ſanitate temporali.* 645.
SECTIO VI. *De præcepto huius Sacramenti.* 647.

DISPVTATIO LV.

De Ordine, an ſit Sacramentum; & quot habeat partes.

SECTIO I. *Ordo eſt Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.* 648.
SECTIO II. *Quot ſint Ordines qui ſint vera Sacramenta.* ibid.
SVBSECTIO I. *Quid de primâ tonſurâ & quatuor minoribus Ordinibus.* 649.
SVBSECTIO II. *Quid de tribus maioribus.* 650.
SVBSECTIO III. *Quid de Epiſcopatu.* 652.
SECTIO III. *Quid de eorum numero.* 654.

DISPVTATIO LVI.

De muneribus, materiâ & formâ Ordinum.

SECTIO I. *Quid de primâ tonſurâ & quatuor minoribus Ordinibus.* 655.
SECTIO II. *Quid de muneribus maiorum Ordinum.* ibid.
SECTIO III. *Quædam ſuppoſitio pro intelligentiâ huius materiæ valdè neceſſaria.* 656.
SECTIO IV. *De materiâ Subdiaconatus.* 657.
SECTIO V. *Quid de materiâ Diaconatus.* 658.
SECTIO VI. *De materiâ Presbyteratus.* 659.
SECTIO VII. *De materiâ & formâ Epiſcopatus.* 661.

DISPVTATIO LVII.

De Miniſtro Sacramenti Ordinis.

SECTIO I. *Quid de Epiſcopis excommunicatis, ſuſpenſis, & hæreticis.* 664.
SECTIO II. *Quid de degradatis, & non habentibus inferiores Ordines.* 665.
SECTIO III. *De Miniſtro Ordinis ex delegatione.* 666.
SVBSECTIO I. *Quid de minoribus Ordinibus: & variæ ſententiæ circa maiores.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quid ſit in hoc puncto dicendum.* 667.
SECTIO IV. *An Epiſcopatus Ordo poſſit minùs quam à tribus Epiſcopis concedi.* 669.
SECTIO V. *Quomodo Miniſtri Ordinis influant in effectum huius Sacramenti.* 672.
SECTIO VI. *De effectu gratiæ quam hoc Sacramentum cauſſat.* 673.
SECTIO VII. *De Charactere Ordinis.* 674.
SECTIO VIII. *De vltimo effectu Ordinis.* 675.
SECTIO IX. *Cetera quæ de Sacramento Ordinis deſiderantur.* 676.
SVBSECTIO I. *Quinque priora dubia.* ibid.
SVBSECTIO II. *Quinque vltima difficultates.* 677.

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM
QVÆ
OCTAVO HOC TOMO
CONTINENTVR.

A.

Abſolutio.

ABSOLVTIO *Sacramentalis debet verbis exprimi.* 570 num. 2.
Prenomen ego *non eſt de eſſentiâ formæ abſolutionis.* 571. n. 4.
Forma abſolutionis non debet eſſe deprecatoria. 572 n. 6.
Sitne valida forma, Abſoluatur ſeruus Chriſti. 572. n. 8.
Verba In nomine Patris, *&c. Item,* à peccatis tuis *non ſunt de eſſentiâ formæ abſolutionis.* 574 n. 15.
Abſoluo *determinatur à circumſtantiis & confeſſione ad ſignificandam remiſſionem peccatorum.* 575. n. 18
Probabile eſt ſufficere ad formam abſolutionis Abſoluo. 577. n. 23.
Quando concurrant ad effectum abſolutionis illa verba à peccatis tuis, *&c.* 578. n. 26.
Varia ſententia de ſenſu verborum abſolutionis reiecta. 579. n 28
Verus ſenſus verborum formæ abſolutionis Sacramentalis. 583. n. 38.
Abſoluo, *in certis circumſtantiis prolatum ſignificat etiam recipere in gratiam.* ibidem.
Quid ſignificet Abſoluo *cadens ſupra peccata iam remiſſa.* 584. n. 40.
Abſoluo, *id eſt* Confero gratiam. 138 n. 13.
Non ſufficit ſola iuriſdictio ad abſoluendum. 338. n. 6.
Poteſtas abſoluendi ex duobus conſtatur. ibid.
Sine iuriſdictione ab Eccleſiâ conceſsâ nec poteſt Sacerdos à venialibus abſoluere. 339. num. 9.
Abſolutio Sacerdotis prout præcedit voluntatem Dei de peccato remittendo, eſt actio Chriſti Domini. 345. n. 28.
Abſolutio pendet aliquo modo à Confeſſario. 366. n. 58.
Differentia inter materiam abſolutionis & conſecrationis, reſpectu ſuarum formarum, & eas proferentis. 367. n. 59.
Quis ſit ſenſus abſoluentis à peccatis iam indirectè remiſſis. 421. n. 7.
An poſſit aliquis habere poteſtatem ſeipſum abſoluendi, aut ligandi. 275 n 15.
Quomodo Papa poſſit abſolui. 338. n. 5.
Abſolutio Sacramentalis non poteſt dari abſenti. 586. n 4.
Cur illa ſit inualida. 591. n. 20.
Cur nequeat abſolutio Sacramentalis pendere à conditione de futuro. 587 n. 7.
Conditiones de præſenti ſi ſubſiſtant, non reddunt abſolutionem inualidam. 590. n. 18.
In caſu quo duo ſimul pronuntiarent abſolutionem validè an vterque eſſet cauſſa totalis gratiæ. 592. n. 24.
An in tali caſu cauſſaretur duplex gratia, eſſetque duplex Sacramentum. ibid.
Probabilius eſt duos ſimul abſoluentes poſſe vti communi voce Abſoluimus. 594. n. 33.
An poſſint eſſe cauſſæ partiales in tali caſu. ibid. num. 34.
Abſolutio eſſet inualida, ſi duo ſimul dicerent, Ego abſoluo te, *ſi alter te non abſolueret.* 595. num. 37.
Sine vrgenti cauſsâ non debet abſolutio differri 601. n. 21.
Poteſtas abſoluendi à peccatis venialibus & mortalibus iam ſemel remiſſis prouenit ab Eccleſiâ. 463. n. 26.
Quid de mortalibus iam antea in confeſſione dictis. 464. n. 29.
Abſolutio ab illis non eſt conditionata. ibid.
Abſolutio data præſenti ob confeſſionem factam abſenti eſt valida. 433. n. 49.
An poſſit abſolui, qui vi morbi oppreſſus nullum poteſt peccatum ſpecificare 419. n. 2.
An infirmus, qui nullum planè dedit doloris ſignum, poſſit abſolui. 423 n. 14. & ſeqq.
An materialiter hæreticus tunc poſſit abſolui. 426. n. 26.
An qui anticipatè petit abſolutionem pro horâ mortis. 428. n. 32.
An ſub dubio dari poſſit abſolutio. 419. n 34.
An poſſit dari abſolutio vi prioris confeſſionis perfectè ſano qui repentè incidit in apoplexiam. ibid. n 36.
Sententia negans poſſe abſolui ægrum, qui in præſentiâ Sacerdotis nullum poteſt dare ſignum doloris, licet antè dederit. 430 n. 39.
Explicationes variæ Bullæ Clementis VIII. quæ pro hac ſententiâ citatur 431. n. 40. & ſeqq.
Teſtimonium Armacani Epiſcopi ſuper mente Clementis VIII. ibid. n. 42.
Sententia aſſerens ægrum abſoluendum qui abſente Parocho ſigna doloris dedit, etſi iam careat ſenſibus, defenditur. 433. n. 49.
Ad talem abſoluendum ſufficiunt mediati teſtes, qui mentem eius Confeſſario explicent. 434. num. 53.
Non debent eſſe in præſentiâ ægri dum mentem eius Confeſſario explicant. ibid.
Sufficit etiam vnicus teſtis. ibid.
Licet Confeſſarius ſentiat contrarium, tenetur in praxi abſoluere talem infirmum, cum aliquâ tamen limitatione. ibid.
An æger iſte abſoluendus ſit ſub conditione. ibid.
Quando debeat eſſe intentio obtinendæ abſolutionis. 440. n. 20.

An

Digitized by Google

An Sacerdos moriturieus poſſit pœnitentem abſoluere non auditâ integrâ eius confeſſione. 411. n. 9. & ſeq.

Si dictâ confeſſione generali Sacerdos vel Miniſter in Sacro caderet in periculum mortis, an vel illius confeſſionis poſſit abſolue. 422. n. 11.

In periculo naufragij, incendij, &c. poteſt quis abſolui non præmiſſâ integrâ confeſſione. ibid. num. 12.

Etiam qui tum ſolùm veniale in communi confiteretur; & ſic de infante de quo dubitatur an ſit rationis capax. ibid.

Infirmus etiam, qui dedit ſigna doloris, licet non petierit expreſsè Confeſſarium. ibid. n. 13.

Cur abſolui poſſit æger, qui coram laicis ante duos dies v.g. dedit ſignum doloris petens Confeſſarium, poſteà ſenſibus captus eſt, non item ſanus, qui integrè confeſſus erat abſque abſolutione, niſi det nouum doloris ſignum. 411. n. 23.

An per interpretem vel litteras abſenti confeſſus poſſit deinde à præſente Sacerdote abſolui abſque nouâ confeſſione, vel ſaltem ſigno doloris. ibid. n 24.

Deſiderium confeſſionis vt deſiderium eſt, non ſufficeret ad abſolutionem obtinendam. 431. num 44.

Expedit aliquando negare abſolutionem relapſo 453 n. 40.

Cum cautelâ tamen. ibid.

Differentia inter dono & abſoluo. 575. n. 18.

Actio humana.

Quid faciendum cùm actio aliqua humana pendet ab occultâ conditione fallibili. 282. n. 40.

Actio neceſſaria.

Actiones neceſſarias eſſe materialem offenſam Dei implicat. 46. n. 31.

Non tamen materiale malum. ibid.

Actus in communi.

Poteſt aliquis actus implicitè dolere de ſui exiſtentiâ. 11. n. 8.

Pro actibus raris & extraordinariis non aſſignantur habitus ſupernaturales. 20. n. 43.

Quando impero aliquem actum, ſufficit, ſi eo tempore vel ſigno videam futurum obiectum actus imperati. 142. n. 24.

Non repugnat reflexio inadæquata aliquorum actuum ſupra ſe. 143. n. 30.

Obiectiones Cardinalis Lugo contra reflexionem inadæquatam. 144. n. 30. & ſeq.

Non eſt opus vt actus efficax habeat vllam cauſalitatem in ſuum obiectum. ibid. n. 33.

Diſparitas inter actus intellectus & voluntatis. 84. n. 7.

Actus bonus.

Quo pacto non quilibet actus bonus amat plus quod eſt honeſtius. 443. n. 6.

Actus Diuinus.

Actus Diuinus poteſt honeſtè odio haberi. 28. num. 74.

Actus exterior.

Duobus modis dicitur aliquis actus exterior reſpectu virtutis. 52. n. 14.

Quomodo actus externus ſit ſatisfactorius. 240. num. 20.

Cur actus externus ſit confitendus. 242. n. 28.

An actus externus ſit neceſſariò explicandus in confeſſione. 391. n. 1.

An ſolùm effectus dicendus ſit voluntarius, quando ſubeſt actu libertate noſtra. ibid. n. 2.

Probabilius eſt confitendos eſſe effectus ſecutos ex cauſâ liberè datâ. ibid. n. 5.

Multò magis confitendæ ſunt actiones ipſæ externæ. ibid. n. 6.

Si actus externus peccaminoſus ſit multiplex, debet id in confeſſione explicari. 229. n. 20.

Actus externus nihil confert ad meritum aut demeritum. 241. n. 14.

Actus honeſtus.

Poteſt actus honeſtus ſupponere culpam. 4. n. 10.

Quòd aliquis actus poſſet inducere indirectè ad peccandum, non obſtat eius honeſtati. 111. n. 20. & ſeq.

Quæ poſſum honeſtè facere proximo, poſſum & mihi. 109. n. 14.

Dantur multæ actiones honeſtæ, quæ nullam habent difficultatem. 247. n 45.

Actus imperans.

An actus imperans habeat totam bonitatem actus imperati. 63. n. 38. & ſeqq.

Si actus liber imperans non prævidit pœnalem fore talem, vel tamdiu duraturum, &c. non dignificat illum vel durationem eius ad ſatisfaciendum. 243. n. 32.

Actus interior.

Qui actus dicantur propriè interiores in ordine ad ſatisfactionem. 236. n. 7.

Proponitur ſententia docens omnem actum internum eſſe ſatisfactorium. ibid. n. 8.

Vnde habeat actus quod ſit meritorius & ſatisfactorius. 239. n. 17.

Actus interior non eſt ſatisfactorius, niſi habeat annexam pœnalitatem. 240 n. 19.

Si actus interni peccaminoſi reſpiciant diuerſa obiecta externa, ſunt diuerſa peccata. 398. num. 18.

Quando interruptio actuum internorum eſt breuis, dicuntur vnum peccatum, ſecùs ſi ſit magna. 399. n. 19.

Si res volita peccaminoſa ſit multiplex, licet vno actu ſit volita, id in confeſſione explicandum. Si breues fuerunt interruptiones volitionum internarum, ſatis eſt dicere tempus, quo ſimul omnes durarunt. 403 n. 32.

Quantum debeat eſſe tempus quo durant, vt debeat explicari. ibid.

Actus malus.

Actus materialiter mali qui ſint. 46 n. 30.

Actus materialiter mali poſſunt eſſe obiectum indirectum Pœnitentiæ. 46. n. 32.

Actus meritorius.

Qui actus meritorij ſine ſatisfactorij. 223. n 6.

Per quos actus pœna temporalis deleatur. 226. num. 18.

Quomodo diſcurrendum circa actus meritorios. 241. n. 25.

In actu meritorio neceſſaria eſt libertas, non in ſatisfactorio. 242. n. 16.

Quid in actu meritorio conſiderare debeat præmiant. ibid. n. 27.

Vide Opera bona.

Actus pœnalis.

Vnde accipiat proportionem cum pœnis Purgatorij actus noſter pœnalis. 240. n. 21.

Quomodo cum actu pœnali concurrat meritum internum ad ſatisfactionem. ibid. n. 22.

Actus pœnalis perſeuerat ſatisfacere pereunte actu imperante. 245.n.30.
Dolores de futuro acceptati in gratiâ non ſatisfaciunt ſi ſuperueniant in ſtatu peccati mortalis. 244.n.36.
Quid ſi pœna partim toleraretur in gratia, partim in peccato. ibid.
Quid ſi actus pœnalis vel pœna acceptata à viuo ſuperueniat mortuo. 245.n.38.
Cur non ſatisfiat per pœnas Purgatorij acceptatas ante mortem in gratiâ. ibid.n.40.

Affectus.

Affectus, alius eſt conditionatus in exiſtentiâ ſui, alius conditionatus quoad obiectum. 49. num. 6.

Amor.

Amor totius non amat neceſſariò omnes partes; ſed vt eas conditiones prætognitas ſupponit. 16.n.28.
In amore alicuius totius complexi illæ partes ſolæ terminant amorem quæ ſunt bona. 18. num. 32.
Obiectum amoris proprij eſt dum aliquis quid ſibi amat. 38.n.2.
Amor dupliciter eſt maior, intenſiuè & appretiatiuè. 72.n.1.
Amor qui ſe non extendit ad omnia, non eſt amicitia. 85.n.8.
Non ſemper amor efficax eſt ſimpliciter maior quam omnis ſimplex complacentia. 86.n.14.
In quo conſiſtat quòd amor vnus ſit maior altero. ibid. n.15.
In quo conſiſtat appretiatio amorum. 87.n.16.

Amor Dei.

Amans Deum ſuper omnia & peccati memor, tenetur de hoc dolere. 64.n.2.
Amor Dei ſuper omnia in eo qui recordatur ſuorum peccatorum iuſtificat. 66.n.6.
Cur ad amicitiam diuinam requiratur amor ſuper omnia, & non ad amicitiam humanam. 68. num.13.
Amor Dei non poteſt dici efficax eo ſenſu, quo dicitur efficax odium inferni. 74.n.3.
Non omnis amor Dei eſt affectus amicitiæ. ibid. num.7.
Imo nec amor Dei ſuper omnia. ibid.n.8.
Cur poſſim ex amore Dei velle tantùm aliqua bona poſitiua; & non deteſtari tantùm aliqua peccata. 75.n.10.
Ad amorem Dei ſuper omnia non requiritur, vt veniente tentatione non poſſit homo ab eo ceſſare. ibid.n.11.
Amor Dei ſuper omnia non cogit ad faciendos omnes actus bonos. 76.n.12.
Nec ad excludenda omnia venialia. ibid.
Probabilius debet eſſe expreſſè comparatiuus 76.n.15.
Non tamen requiritur comparatio diſtincta in particulari. 77.n.19.
Si eſſet amor Dei ſuper omnia ſine propoſito confeſſionis, ſufficeret ad iuſtificationem. 100. n.5. & ſeqq.
Amare in actu exercito aliquid plus quàm Deum, non eſt malum. 110.n.17. & ſeq.

Annus Iubilei.

Quomodo tempore anni Iubilei ceſſent aliæ Indulgentiæ. 318.n.43.
Anno Iubileo non ceſſant Epiſcopales Indulgentiæ. ibid.n.45.
An tempore anni Iubilei ceſſet facultas abſoluendi à reſeruatis. ibid.n.46.
Vide Iubileum.

Apoſtolus.

Apoſtoli omnes ſimul cum Ordine acceperunt a Chriſto iuriſdictionem, quam S. Petrus non poterat reuocare. 339.n.8.

Apprehenſio.

Apprehenſio nullum habet motiuum à ſe diſtinctum. 36.n.25.

Articulus mortis.

Quid intelligendum nomine articuli mortis. 459 n.9.
In articulo mortis ceſſat omnis reſeruatio. ibid. num.11.

Attritio.

Attritio debet eſſe honeſta. 105.n.1.
Supernaturalis. ibid.
Non ex motiuo charitatis. ibid.
Pœnæ Purgatorij ſufficiunt, vt ex earum fugâ concipiatur vera attritio. ibid.n.2.
Etiam pœna huius vitæ, prout à Deo infliguntur. ibid n.5.
Pœna à Iudice infligenda probabiliter non ſufficit pro attritione. 106.n 6.
Motiuum turpitudinis peccati vt eſt contra ſolam naturam rationalem, probabiliter ſufficit pro verâ attritione. 107.n.7.
Quæ poſſint eſſe extraordinaria motiua attritionis. 108.n.10.
Attritio ex timore pœnarum eſt honeſta. ibid. num.11.
Attritio quæcumque poteſt eſſe occaſio amoris Dei. ibid.n.12.
Sine ſpe beatitudinis poteſt eſſe attritio. 109. num.13.
Attritio nec indirectè inducit ad peccatum. 111.n.22.
Attritio ſecum non compatitur actum peccaminoſum. 112.n.23.
Attritio ex motiuo pœnarum aut fœditatis peccati, poteſt eſſe ſupernaturalis. ibid.n.25.
An attritio à charitate imperata iuſtificet. 61. num.32.
Attritio coniuncta actui charitatis non debet vocari contritio. 62.n.32.
Diuiſio attritionis ſufficienter eſt tradita à Concilio Tridentino. 113.n.26.
Ex attritione poteſt ſequi propoſitum non peccandi, quod eſt neceſſarium etiam in Sacramento vt effectus Sacramenti ſequatur. 114. num.29.
Non omnis attritio ſufficit ad gratiam, aut vt ſit vera pars Sacramenti, licet habeat motiuum aptum. 114.n.30.
Impoſſibile eſt [illegible] *illo actus, qui fuit aliquando attritio, fiat deinde contritio.* ibid. num.31.
Attritio accedente amore Dei ſuper omnia, non eſt dicenda contritio. 115.n.33.
Totum tamen complexum ex attritione & amore Dei ſuper omnia poteſt dici contritio. ibid.
Cur attritio, licet non mereretur gratiam, non poſſet adhuc dici mereri remiſſionem venialis de congruo. 150 n.9.

Attritio. quauis non acceptatur probabiliter à Deo ad remiſſionem omnium venialium. 152. n. 15.
Attritionem infallibiliter ſequitur remiſſio aliqua venialium. ibid. n. 17.
Qui attritionem, quando confitetur, differret ad inſtans quo eſt abſolutio, peccaret grauiter. 155. n. 25.

B.

Baptiſmus.

BAPTISMVS *non poteſt delere peccatum quod cum ipſo exiſtit.* 350. n. 8.
In inſtanti quo Baptiſmus perficitur, homo eſt fidelis & ſubditus Eccleſiæ. ibid. n. 7.

Bonum, Bonitas.

Bonum eſt ex integrâ cauſsâ, malum ex quolibet defectu, quo ſenſu verum. 17. n. 28. 29.
Non omnes res, quæ concurrunt ad conſtituendam bonitatem, conſtituuntur etiam ipſæ bona. ibid. n. 31.
Bonitas compenſationis vnde deſumatur ſecundùm Cardinalem Lugo. 14. n. 18.
Oſtendit eam non deſumi à conſcientiâ peccati. ibid. n. 19.
Reiicit eos qui dicunt bonum compenſationis eſse ipſam bonitatem illius obſequij vt voliti. ibid. n. 20.
Concludit; bonitatem illam deſumi à præteritione peccati, & peccatum aliquo modo amari. 15. n. 21.
Non tamen amari abſolutè. ibid.
Explicatur quomodo poſſit amari compenſatio quin ametur peccatum. 16. n. 27.
Odium carentiæ boni honeſti ad quam virtutem ſpectet. 34. n. 17.
Negatio boni non eſt tam mala quàm bonum eſt ipſum bonum, cuius eſt priuatio. 166. n. 26.

Bulla Cruciata.

Finis Bullæ Cruciatæ. 298. n. 26. 27.
An Bulla Cruciata Indulgentias obtineat is pro quo alius ſoluit, ipſo tamen inſcio ſeruante reliqua in Bullâ requiſita. ibid. n. 26.
Non peccat contra votum paupertatis Religioſus permittens aut rogans alterum pro ſe ſoluere pretium pro obtinendâ Bullâ Cruciatâ. ibid. n. 27. & ſeqq.
An Bullam Cruciatam pro me petitam, mihi tamen inutilem poſſim alteri applicare. 299. n. 30.
Si alius pro me emat Bullam Cruciatam, non poſſum illius ius abdicare, licet poſſim non vti actu. ibid. n. 31.
An repudiante Bullam eo pro quo eſt data pecunia poſſit Bulla alteri applicari ex conſenſu ſoluentis & acceptantis pretium. ibid. n. 32.
Bulla Cruciata pro defunctis non requirit ſtatum gratiæ in eo qui eam accipit. 325. n. 20.
Vi Bullæ Cruciatæ non habent Religioſi facultatem generalem eligendi Confeſſarios quoſcumque. 489. n. 18.
Quis ſit Societatis ſenſus in hoc puncto. ibid.
Vi eiuſdem Bullæ non poſſunt ordinarij Confeſſarij abſoluere Religioſos à reſeruatis. 490. n. 22.
Neque Religioſi eligere Confeſſarium poſſunt pro non reſeruatis. ibid.

C.

Cæremoniæ Eccleſiaſticæ.

EST *graue peccatum præſcriptas cæremonias in Sacramentorum adminiſtratione ſine neceſſitate omittere.* 632. n. 28.

Cardinalis.

Cardinali alicui recenter creato quid ſit dari antiquitatem decem annorum. 173. n. 48.

Cardinalatus.

Quomodo Cardinalatus ad Sacramentum Ordinis pertineat. 676. n. 47.

Caſtitas.

Caſtitatem ſeruare, & compenſare pro peccato commiſſo contra caſtitatem, diuerſa ſunt. 19. n. 37.

Catechumenus.

An poſſint concedi Catechumenis Indulgentiæ. 326. n. 23.
Non ſunt capaces ſatisfactionis ex opere operato qui ſunt extra Eccleſiam. ibid.

Chriſtus.

Cur Chriſtus Dominus dicatur noſter Redemptor. 231. n. 12.
In Chriſto non erat habitus Pœnitentiæ ſub eâ conditione ſicut in nobis eſt. 39. n. 7.

Chorepiſcopus.

Probabile eſt multos Chorepiſcopos fuiſſe veros Epiſcopos, licet fortaſſe non fuerit neceſſe ex vi officij. 668 n. 20.
Quid voluerint Chorepiſcopi affectantes aliquid medium inter Epiſcopos & Presbyteros. 670. n. 26.

Clauium poteſtas.

Quid ſignificet poteſtas clauium primò & per ſe. 339. n. 10.
Poteſtas clauium conſiſtit in Ordine & iuriſdictione. 140. n. 11.

Compenſatio.

Vide Bonitas.

Condonatio. eius obiectum.

Quid ſignificet τὸ condonatio. 137. n. 8.
Condonatio Diuina à nobis apprehenditur quaſi phyſicè deſtruens peccatum. 29. n. 75.
Poteſt condonatio diuina explicari per ſpecialem actum huius naturæ. 143. n. 29.
Condonatio poteſt eſse gaudium de ſeipſâ. 145. n. 34.
Poteſt Deus peccatum condonare abſolutè, ita tamen vt ſeruet ſibi ius ſub conditione odium reſumendi. 168. n. 33.
Licet illa condonatio ſub illo caſu non ſit perfectiſſima, eſt tamen perfecta & vera. 169. n. 35.
Licet item non poſſet illa condonatio ſtare cum vnione hypoſtaticâ, poſſet tamen ſtare cum gratiâ. ibid.
In illo caſu non maneret peccatum altâ mente repoſtum. 170. n. 39.
Quamuis tunc ex parte eſſet verum, quòd homo ſit reſtitutus in ſtatum antiquum; falſum tamen eſſet quòd Deus ſibi reſeruarit ius odij. ibid.
An homo poſſet orare vt illa condonatio tranſiret perfectè in abſolutam. ibid. n. 40.
Carentia condonationis diuinæ non poteſt à nobis retractari. 41. n. 14.

Poſſumus tamen de illâ dolere. ibid.
Si Deus eſſentialiter odit peccatum, poteſt eſſe obiectum condonationis carentia odij peccati. 140.n.17.
Præter illam carentiam odij poteſt pro obiecto condonationis aſsignari quoddam iudicium dicens, Hic homo mihi iam nihil debet. 143. n. 29.

Confeſſarius.

Confeſſarius nomine Chriſti concurrit ad Sacramentum Pœnitentiæ, & quomodo. 347.n.35.
Quid faciendum Confeſſario, ſi pœnitens incertus numero certo addat plus minus. 364.n.51.
Quomodo ſe debeat habere in abſolutione venialium. 366 n.58.
An debeat poſſe determinare materiam, ſupra quam profert abſolutionem. ibid.n.59.
An poſſit audire perſonam cum quâ peccauit. 383.n.1.
An poſsit adigere pœnitentem ad prodendum peccatum alienum extra caſum complicis. 390. n. 20.
Non debet ferre iudicium de ſpeciebus naturæ, ſed de moribus. 397.n.16.
Non habet imobligandi pœnitentem ad vitanda peccata futura, ſed ipſe ad hoc obligatur ex naturâ rei. 281.n.37.
Audiens confeſsiones in peccato, tot peccata committit, quot perſonas abſoluit. 399.n.21.
Secùs, ſi diſtribuat Euchariſtiam. 400.n.22.
Non debet eſſe nimiùm minutus in examinando, maximè ſexto præcepto. 403.n.34.
Debet imponere pœnitentiam ſub obligatione. 556. n. 43.
Conſultum eſt imponere pœnitenti orationes pro animabus Purgatorij. 557.n.48.
Poteſt pro pœnitentiâ prohibere Communionem. ibid. n. 49.
Poteſt item præcipere. 558.n.49.
Poteſt permittere vt pœnitentia pœnitenti impoſita ab ipſo per alium ſuppleatur. 562.n 11.
Quid velit Tridentinum requirens in Confeſſario notitiam diuerſitatis peccatorum. 406 n.6.
Confeſſarius idiota licet validè, illicitè tamen adminiſtrat Sacramentum Pœnitentiæ. ibid. n.7.
Confeſſarius, qui impoſitâ pœnitentiâ diſtulit abſolutionem, non debet recordari deinde peccatorum quando abſoluet. 408.n.15.
Quid ſi caruiſſet iuriſdictione, quando audijt, & poſteà acquiſiuiſſet, quando eſt danda abſolutio. 408.n.16.
Quid faciendum, ſi confeſsio fuit vitioſa, & Confeſſarius non recordetur illius, nec pœnitentia ſit impoſita. 409.n.16.
An ob ſolam ignorantiam Confeſſarij ſit repetenda confeſsio. 405.n.4.
Confeſſarius ad abſoluendum pœnitentem nuper confeſſum non impoſitâ ei pœnitentiâ, habere debet eam peccatorum memoriam, vt poſsit prudenter competentem pœnitentiam imponere. 412.n.25.
Quando Confeſſarius abſoluit, non eſt opus vt clarè recordetur omnium peccatorum, modo poſſit prudenter pœnitentiam dare. 413 n.27.
Confeſſarius datâ nuper competenti pœnitentiâ poteſt iam abſoluere pœnitentem, licet ſit oblitus confeſsionis penitus, & fuerit caſus reſeruatus in eâ, pro quo tunc non habebat iuriſdictionem. 413.n.28.
Qualis debeat eſſe memoria nuperæ confeſsionis, vt Confeſſarius poſsit abſque repetitione dare pœnitentiam, & abſoluere. 414.n.30.
Confeßariorum caſtrenſium praxis. 423.n.15.
Quem ſenſum habeant verba illa Sacerdotis abſoluentis. Quidquid boni feceris & mali, *&c.* 547. n. 8.
Confeſſarius in foro pœnitentiæ poteſt imponere actus internos. 552.n. 29.
Non poteſt mutare pœnitentiam ab alio impoſitam extra confeſsionem. 567.n.24.
Sic verò in confeſsione. ibid.n.25.
Debet tamen prior confeſsio repeti vt poſsit mutari pœnitentia ab eo qui eam impoſuit. ibid.n. 27.
Quid faciendum Confeſſario ſi interrogetur de auditis in confeſsione. 529.n.2.
An poſsit Confeſſarius dicere ſe non abſoluiſſe perſonam quam audiuit confitentem. 531.n.7.
An poſsit dare ſchedam confeſsionis ei quem non abſoluit, ſi eam petat. ibid.n.8.
An poſsit dicere pœnitentiam quam pœnitenti impoſuit. 532.n.10.
Poteſt pœnitentiam præſeruatiuam permutare. 568. n.29.
Inferior nihil poteſt circa pœnitentiam datam à Superiore Confeſſario pro caſibus reſeruatis. ibid.n.30.
Confeſſarius habens memoriam ſtatus ſui pœnitentis, poteſt etiam poſt longum tempus pœnitentiam in aliam mutare extra confeſsionem. 569 n.31.
Quo ſenſu Sacerdos exerceat verum iudicium abſoluendo. 572 n.9.
Sacerdos abſoluens debet vti verbis quæ indicent eum eſſe iudicem. 574.n.14.
Differentia inter ordinarium Confeſſarium quoad caſus reſeruatos, & non Sacerdotem quoad ordinaria peccata audienda, in ordine ad abſolutionem, quando poſteà acquirent competentem iuriſdictionem. 413 n.29.

Confeſſarij approbatio.

Quid Tridentinum requirat in ordine ad approbationem requiſitam ex parte Confeſſarij. 495. n. 1.
An approbatus pro pueris aut idiotis tantùm, poſsit nihilominus alios etiam abſoluere. 496. n. 5.
An valeat exterior approbatio Epiſcopi ſine interiore. 498 n.11.
An approbatio ſimoniaca ſit valida. ibid.
Non ſufficit approbatio cuiuſuis Epiſcopi ad audiendas vbiuis confeſſiones, & quorumuis. 499. n.13.
An nomine Ordinarij approbantis Confeſſarium intelligi poſſit Ordinarius ipſius pœnitentis. ibid.n.15.
Approbans debet eſſe Sacerdotis Ordinarius. ibid. n.17.
Explicatur reſponſum Congregationis Concilij circa Ordinarium approbantem. 500.n.18.
An poſſit Ordinarius approbare Confeſſarium pro certis Epiſcopatibus, non pro aliis. 502. n. 26.
In quo fundari debeat limitatio approbationis

Confeſſarij. ibid. n. 27.
Poteſt quis approbari ad certum tempus tantùm. ibid.
Si Epiſcopus neget approbationem Sacerdoti digniſſimo, an poſſit nihilominùs excipere validè confeſſiones. ibid n. 28.
Epiſcopus negans approbationem Religioſo, qui eâ dignus eſt, peccat contra iuſtitiam. 503. n. 29.
In quibus caſibus poſſit approbatio ſemel data reuocari. ibid.
Semel data non poteſt ſine cauſâ reuocari. 504. n. 30.

Confeſſario ſcientia neceſſaria.

Quanta ſcientia requiratur in Confeſſario. 504. n. 1.
Non eſt opus vt Confeſſarius ſit tam doctus pro hominibus eruditis atque pro idiotis. ibid. n. 2.
Non eſt opus vt comparationes inter peccata calleat. 405. n. 5.

Confeſſarij obligatio.

Sacerdos non Parochus tenetur ex charitate in extremâ neceſſitate cum vitæ periculo confeſſionem excipere. 506. n. 8.
An etiam ſic in graui neceſſitate. ibid.
An præſtet vt Confeſſarius interroget pœnitentem ſtatim, quando non ſuſis ſua explicat, an vero vt differat ad finem confeſſionis. ibid. n. 9.
Teneatúrne Confeſſarius examinare pœnitentem poſtquam ſua peccata dixit. 507. n. 10.
Quid faciendum Confeſſario quando nouit pœnitentis peccatum, de quo tamen ille ſe non accuſat. ibid n. 11.
Quid faciet Confeſſarius, ſi pœnitens neget peccatum, quod certò ſcit ab ipſo commiſſum, nec id eſſe confeſſum. ibid. n. 12.
Quid faciendum Confeſſario cum perſonâ inuincibiliter putante ſe coniugem, negante tamen debitum, ſi Confeſſarius ſciat nullum eius eſſe matrimonium. 509. n. 17.
Debet ignorantiam vincibilem à pœnitente tollere. 508. n. 14.
Item conſcientiam erroneam ex quâ pœnitens peccat. ibid. n. 15.
Item ignorantiam inuincibilem, ſi ſit ſpes profectus. ibid.
Quid ſi ignorantia inuincibilis ſit contra ius Diuinum. 509 n. 18.
Quid ſi in præiudicium tertij. ibid.
Quid ſi ſperetur fructus aliquis, ſit tamen remedium difficile valdè & periculoſum. ibid.
Quid ſi probabiliter putet Confeſſarius eam ignorantiam inuincibilem ab alio Confeſſario poſteà tollendam, debétne præuenire ſine ſpe emendationis. 510. n. 20.
Quid ſi pœnitens Confeſſarium in eâ materiâ conſulat. ibid. n. 21.
Quid ſi ignorantia illa vergat in graue damnum commune. 511. n. 23.
Quid ſi ſpes ſit pœnitentem non ſtatim quidem, ſed poſt aliquod tempus ſe emendaturum. ibid. n. 24.
Quid ſi ſit dubium par in vtramque partem de emendatione & non emendatione ſecuturâ. ibid.
An poſſit aut teneatur Confeſſarius monere Iudicem aut Principem, cuius audit confeſſiones, de puniendis reis in vitâ. 511. n. 25.
An poſſit reum monere vt Iudici peccatum fateatur ex quo mors ei imminet. ibid. n. 26.
Quid ſi reus bonâ fide peccatum neget. 512. n. 27.
Debet monere Principem de iniquâ collatione beneficiorum, electione Miniſtrorum, &c. ibid.
An Confeſſarius teneatur in confeſſione ſequi opinionem probabilem ſui pœnitentis, ſi contrariam ipſe ſentiat probabiliorem. ibid. n. 2.
Quid ſi contrariam putet certam, & pœnitentis improbabilem & falſam. 513. n. 3.
Auditâ confeſſione debet ſemel iterumque abſoluere ſaltem pœnitentem. 514. n. 6.

Confeſſarij defectus.

Quomodo Confeſſarius debeat corrigere ſuum errorem, ex quo Sacramentum nullum fuit. 514. n. 7.
Non ſufficit ſi de ſuâ culpâ doleat, & pœnitentem relinquat in bonâ fide quaſi eſſet abſolutus. 515 n. 10.
Tenetur monere pœnitentem de errore, niſi fortè rurſus ei confiteatur, &c. ibid. n. 11.
Quid ſi ex monitione graue periculum ei immineat. ibid. n. 12.
An magis obligetur Confeſſarius ad errorem tollendum qui culpabiliter eum admiſit, quam qui ſine culpâ. 516. n. 14.
Ad quid teneatur Confeſſarius, qui neglexit monere pœnitentem de reſtitutione, vel ſi monuit cùm non debuit, & ille ſuum alteri dedit. ibid. n. 15.
Quid ſi iſta ſine culpâ fecit. 517. n. 19.
Quid ſi purè omiſit. ibid.
Quid ſi defectus à Confeſſario commiſſus ſit tantùm accidentalis, tenetúrne corrigere? ibid. n. 18. & ſeqq.

Confeſſarij electio.

Quinam poſſint ſibi eligere Confeſſarium. 465. n. 31.
Dubium ſpeciale de hoc circa Societatem Ieſu. ibid. n. 32.
An in priuilegio eligendi Confeſſarium includatur Vicarius Epiſcopi. ibid.
An Prælati omnes. ibid. n. 33.
Vix illa antiqua priuilegia iam ſunt in vſu. ibid.

Confeſſio.

In confeſſione non requiritur dolor diſtinctus de quolibet peccato. 89. n. 24.
Propoſitum de futuro, quod fundatur in deteſtatione peccati, numquam ampliùs admittendi ea peccata, requiritur pro confeſſione. 443. n. 4.
Ad confeſſionem venialium requiritur dolor, qui ſit propoſitum non peccandi de cetero. 444. n. 9.
In confeſſione non attenditur phyſica indiuidualitas; ſed moralis in actibus. 397. n. 14.
Sufficit ſpeciem peccati dicere tacitâ indiuiduatione. ibid. n. 15.
Dicere vnum indiuiduum pro altero non eſt peccatum mortale. ibid.
Qui reticendo aliquid in confeſſione peccauit mortaliter, licet ex errore, tenetur confeſſionem repetere, ac ſequentes omnes malâ fide factas. 404. n. 2.

Si

Digitized by Google

Si Confeſſarius planè ſit oblitus confeſſionis ante impoſitam pœnitentiam, repetenda eſt confeſſio. 410.n.21.

Confeſſio præterita debet ſaltem aliquo ſigno doloris repeti ante abſolutionem, vt hæc ſit valida, etiamſi data iam erat pœnitentia. 411.n.21.

An ſufficiat confeſſio, quâ pœnitens dicit ſe habere eadem planè peccata quæ habuerat in vltimâ confeſſione, poſito quòd Confeſſarius vltimæ confeſſionis benè recordetur. 414.n.31.

Quid ſi tantùm habeat confuſam notitiam prioris confeſſionis. 415.n.33.

Quo ſenſu confeſſio & dolor pœnitentis dici poſſint actiones Chriſti. 347.n.34.

In confeſſione vtiliter explicantur actiones morales. 348.n.1.

An faciens confeſſionem generalem teneatur dicere quæ peccata non ſit anteà confeſſus. 354. n. 22.

Qui iudicat probabiliter ſe non grauiter peccaſſe, non tenetur ad confeſſionem. 354.n.24.

Quid ſi ſciat ſe peccaſſe, dubitet autem, an ſit confeſſus, iudicando probabiliter quòd ſic. 355. n. 25.

An dubius de peccato admiſſo teneatur illud confiteri. ibid.n.26.

Dubitans an ſit confeſſus peccatum certò patratum, tenetur confiteri. ibid.n.17.

Dubitans an peccauerit grauiter, tenetur ad confeſſionem. 356.n.28.

An in omni caſu quo tenebantur ad contritionem in Lege veteri, teneamur in nouâ ad confeſſionem. 357.n.31.

Dari poteſt dubium dè confeſſione. 358.n.36.

An eo caſu danda abſolutio cum expreſſâ conditione. 359 n.39.

Vnde orta ſit praxis confitendi dubia. 161.n.44.

Qui numerum incertum pro certo dixit, non tenetur repetere confeſſionem, ſi poſteà certum reſciat. 362.n.45.

Confeſſus peccatum ſub dubio non tenetur denuò confiteri, licet ſciat pro certo ſe deinde peccaſſe. ibid.n.46.

Confitendum eſt peccatum prout eſt in mente confitentis dum confitetur. 363.n 47.

Non omnia quæ faciunt ad grauiorem pœnitentiam, ſunt neceſſariò in confeſſione explicanda. ibid.n.48.

Confeſſus peccatum cum omnibus circumſtantiis, ignorans tunc tamen eſſe mortale, reſcitus deinde fuiſſe mortale, an teneatur denuò confiteri. ibid.n.49.

Confitens peccatum aliud pro alio ſolo numero diſtinctũ, an validè confiteatur. 393.n.13.

An confeſſus ſe occidiſſe Petrum, cùm occiderit Paulum, teneatur repetere, cùm ſuum errorem deprehenderit. 395.n 10.

Qui confeſſus eſt reſeruata bonâ fide non habenti iuriſdictionem, debet illa ſola repetere, non alia mortalia, niſi & pro his caruiſſet iuriſdictione Confeſſarius. 404.n.1.

Non tenetur peccata rurſus confiteri qui oblitus eſt pœnitentiæ. 405.n.3.

Si confitens reſciat dormitaſſe Confeſſarium audiendo confeſſionem, an teneatur totam vel ſaltem partem confeſſionis repetere. 406.n.8.

Confitens per interpretem debet eſſe præſens Confeſſario, & interpres etiam. 431.n.41.

Valor confeſſionis non impeditur per mendacium pœnitentis circa indiuiduationem peccati. 416.n.39.

Nullum periculum poteſt facere, vt vnum peccatum pro altero confitear. 416.n.37.

An liceat in eâdem confeſſione diuidere peccatum, dicendo ſemel peccati ſubſtantiam, & aliquibus interiectis addere, quòd peccarit contra votum v.g. in re graui. 417.n.41.

Si communicaturus habeat vnicum peccatum mortale quod ob iuſtas cauſas non debeat confiteri, an ſaltem venialia debeat confiteri ante Communionem. 419.n.1.

Ad bonam confeſſionem non eſt opus vt pœnitens dicat aliquid ignotum Confeſſario. 420.n.3.

Cur abſolutus non factâ integrâ confeſſione teneatur deinde, ſi poſſit, integrè confiteri. ibid.n.4.

Confeſſionem poſſe fieri abſenti non eſt prohibitum à Clemente VIII. 433.n.49.

Cur vna confeſſio non ſufficiat ad duas abſolutiones. 438.n.14.

Dilatio confeſſionis an ſit graue peccatum. 445. n. 12.

Confeſſio tripliciter poteſt imperari à malo fine. 455.n.46.

Poteſt confeſſio eſſe bona, quamuis imperata ſit ab actu venialiter malo. 456.n.47.

Quomodo poſſit dimidiari confeſſio in plures Confeſſarios. 591.n.23.

Explicantur ſancti Patres, qui videntur negaſſe neceſſitatem confeſſionis. 602.n.25.

An obligetur quis ad confeſſionem ſi aliter non poſſet vincere grauiſſimas tentationes. 605. n. 37.

In quo caſu ſuadeatur publica confeſſio etiam hodie. 606.n 44.

Confeſſio poteſt fieri per interpretem. ibid.

An præceptum Diuinum obliget ad confeſſionem per interpretem. 607.n.46. & ſeq. Vide Eccleſia.

Quare ſæpiùs peccent illi, qui validè rarò confitentur. 606.n.43.

Peccaret, qui per Scripturam confeſſus, non exprimeret verbis ſuum dolorem de peccatis ſe accuſando. 610.n.59.

Qui aliter non poſſet, teneretur ſcripto confiteri. 610.n.60.

Quid intelligatur nomine confeſſionis Sacramentalis. 409.n.19.

Probabilius eſt etiam in articulo mortis non teneri quem confiteri per interpretem. 609.n.53.

Quid ſit conſilium ſi tunc moribundus dubitet de ſuâ confeſſione. 609.n.54.

Qui loqui nequit poteſt per Scripturam confiteri Sacerdoti præſenti. 609.n.55.

Etiam qui loqui poteſt, validè ſic confiteretur, modò addat ſe de illis ſcriptis peccatis dolere. ibid.n.56.

In quo caſu poſſet admitti obligatio ſæpiùs in anno confitendi. 606.n.43.

Ex quo capite Religioſi poſſint obligari ad eadem peccata ſæpiùs confitenda. 612.n.9.

Cur ſanus excuſari poſſit ab adeundo Confeſſario validè procul diſſito ante ſumptionem Euchariſtiæ, non item moribundus ab eo procul accerſendo. 608.n.50.

Confeſſio annua.
An annus pro confeſsione annuâ accipiendus ſit à Paſchate ad Paſcha. 621.n.49.
Non tenentur fideles ſemel in anno ſuis Parochis confiteri, ſi adſint Mendicantes. 469.n.48.
Qui ſua peccata Sacerdoti confiteretur abſque dolore, ſine animo ſuſcipiendi Sacramentum, &c. non ſatisfaceret præcepto Eccleſiæ de annuâ confeſſione. 618.n.37.
Qui fictè confiteretur pro Paſchate, non euaderet cenſuras Eccleſiæ. 619.n.42.
Præceptum de annuâ confeſſione obligat etiam hæreticos. 620.n.44.
An Pontifex obligetur ad annuam confeſſionem. ibid.n.45.
An publici peccatores obligentur lege de annuâ confeſſione, & incurrant cenſuras tranſgrediendo. 621.n.47.
Quando pueri obligentur ad confeſsionem annuam. ibid.n.47.
Non incurrunt cenſuras pueri non confitentes in Paſchate, quamuis obligati ſint confiteri. 621.n.48.
Tenetur quis de mortalibus ſemel in anno confiteri, ſi in ea incidat, etiamſi iam aliquoties eſſet de venialibus eo anno confeſſus. 623.num.55.
Semel confeſſus de mortalibus non tenetur intra eumdem annum ampliùs confiteri, licet denuò peccet mortaliter; imò licet eſſet aliquorum oblitus inculpabiliter. ibid.
Qui ob iuſtas cauſſas aliquod mortale reticuit, licet alia ſit confeſſus, tenetur intra illum annum illud quod tacuit confiteri, ſi ſit occaſio. ibid. n.57. & ſeq.
An qui confitetur dubium mortale teneatur denuò confiteri, ſi in certum mortale eo anno cadat, vel recordetur alicuius, quod erat oblitus. 624.n.60.
Qui toto anno non eſt confeſſus, tenetur initio ſequentis confiteri. ibid.n.62.
An qui toto anno non eſt confeſſus, & ideò initio ſequentis confitetur ſtatim, teneatur adhuc ſemel eo anno confiteri. ibid.
An qui prævidet ſe per decurſum anni non poſſe confiteri, teneatur initio confiteri. 625.num.64.

Confeſſionis ſcientia.
Non poteſt Confeſſarius vti ſcientiâ confeſſionis in ordine ad gubernationem pœnitentis, ſi vſus ſit odioſus pœnitenti. 534.n.16.
Probabilius eſt prohibitum eſſe à Chriſto vſum ſcientiæ confeſſionis in ordine ad gubernationem pœnitentis. 535.n.22.
Aliquis vſus talis ſcientiæ pœnitenti fauorabilis non eſt illicitus. 536.n.24.
An poſſit Confeſſarius fugere, ſi ex ſcientiâ confeſſionis intelligat ſibi paratum aliquod malum. ibid.n.25.
Quid faciendum Confeſſario, ſi ex ſcientiâ confeſsionis intelligat ſibi periculum ſpirituale imminere, audiendo rurſus eamdem perſonam volentem ſibi confiteri. 537.n.29.
Non poteſt Confeſſarius negare votum ei, quem ex ſolâ ſcientiâ confeſſionis nouit indignum beneficio. 539.n.32.
Quid faciendum Confeſſario, ſi ex ſolâ confeſſione ſciat ſuum Confeſſarium non eſſe Sacerdotem, vel non habere iuriſdictionem, &c. ibid.n.33.
An teneatur Confeſſarius vitare intra confeſſionem quem ex eâ intelligit eſſe excommunicatum. ibid.n.34.
Quid ſi reſciat ex confeſſione Eccleſiam, in quâ ſolet celebrare, eſſe violatam, potéſtne porrò celebrare in illâ? 540.n.36.
An poſſit interpres, factus poſteà Confeſſarius, agere cum pœnitente in confeſſione de peccatis illius, quæ fuerat interpretatus. ibid.n.38.
Quid dicendum de conſulto, cui deinde pœnitens confitetur, ignarus eum eſſe conſultum à priore Confeſſario. ibid.n.39.
Pœnitens dans facultatem Confeſſario loquendi de ſuis peccatis, non debet ei eam repetere extra confeſſionem. 542.n.46.
An pœnitente negante facultatem Confeſſario loquendi ſecum de auditis in confeſſione, poſſit nihilominùs aliquid loqui. 543.n.49.

Confeſſionis ſigillum.
An ex præcepto poſitiuo Chriſti oriatur ſigillum confeſsionis. 519.n.3.
Poterat Chriſtus minùs rigoroſum facere ſecretum confeſsionis. 520.n.5.
In violatione ſigilli confeſsionis ſunt ordinariè duæ malitiæ. 521.n.9.
Aliqua obiectiones contra ſigillum. ibid.n.10.
Quando incipiat obligatio ſigilli. 541.n 40.
Sigilli violati pœna. 544.n.51.
Quomodo probari poſſit violatum eſſe ſigillum confeſsionis. ibid.n.52.

Quinam obligentur ad ſigillum.
Interpres, quando per illum fit confeſsio, tenetur ad ſigillum confeſsionis. 522.n.12.
Item conſultus à Confeſſario ſuper alterius confeſſione. ibid.n.15.
Etiam Prælatus requiſitus pro facultate abſoluendi à reſeruatis. 523.n.18.
Item qui ex Confeſſario talem notitiam intellexit, & quicumque ex confeſsione talem notitiam habet. ibid.n.19.
Item qui ſe Confeſſarium finxit cùm non eſſet. 524.n.20.
Quid ſi pœnitens confiteatur abſque animo conſequendi abſolutionem, aut Sacerdoti nolenti eum audire nec abſoluere, an tunc Confeſſarius ad ſigillum teneatur. ibid.n.21.
An repertor ſcripta confeſsionis teneatur ad ſigillum. 525.n.24.

Materia ſigilli.
Peccatum mortale eſt materia huius ſigilli. 526.num.26.
Reuelatio peccati venialis ex confeſsione eſt mortale. ibid.
Non licet etiam peccatorum circumſtantias reuelare. ibid.n.27.
Liceátne defectus naturales cognitos in confeſſione reuelare. ibid.n.28.
An liceat peccatum aliunde publicum, etiam ex confeſsione intellectum, reuelare. 527.num.31.
An poſsit peccatum reuelari tacendo perſonam. ibid.n.32.
An detur paruitas materiæ in violatione ſigilli confeſsionis. 529.n.35.

Connotata.
Quo ſenſu admitti poſſint connotata in ordine ad compo-

compoſitionem alicuius tertij. 346.n.31.

Conſecrare.

Cur ſomnians non conſecret, licet verba proferat ſupra materiam. 244.n.34.

Poteſtatem conſecrandi dedit Chriſtus in Cœnâ, non abſoluendi. 338.n.4.

Contemptus.

An contemptus in tranſgreſſione aliquâ repertus opponatur eidem præcepto cui ipſa tranſgreſſio. 476.n.21.

Contraria.

Omnis repugnantia contrariorum non eſt niſi pro eo tempore quo exiſtunt. 75.n.11.

Contritio.

Ad contritionem an requiratur amor. 53 n.2.

Quid ſignificet τὸ contritio. 54.n 5.

Contritio ſola præſtat ſecuritatem animæ. 58. num.21.

Quod optimè & vnicè probatur ex Concilio Tridentino. 59.n 23.

Vtrùm contritio ab inferiore virtute imperata iuſtificet. 62.n 33.

Contritio inefficaciter imperata iuſtificat. 63. num.35.

Sic imperata à virtute inferiore vt perdat libertatem, non iuſtificat. ibid.n.36.

Imperata item à virtute inferiori pro inſtanti indeterminato non iuſtificat. 64 n 40.

Cur ad contritionem requiratur amor ſummus appretiatiuè. 72.n.2.

Contritio debet eſſe honeſta, & quoad ſubſtantiam ſupernaturalis. 82.n.1.

Ad veram contritionem ſufficit qualibet duratio & intenſio. 98.n.1.

Non poteſt eſſe contritio ſine propoſito confeſſionis implicito. 99.n.4.

Poteſt eſſe ſine propoſito confeſſionis expreſſo. 100.n.4.

Contritio meliùs oritur ex amore quàm ex iuſtitiâ. 102.n.12.

Maior eſt humilitas in eâ quæ oritur ex amore, quàm quæ ex affectu iuſtitiæ. 104.n.17.

Ad contritionem non requiritur motiuum gloriæ. 113.n.27.

Supponitur, contritionem ſolùm ob acceptationem Dei delere peccatum. 121.n.10.

Varijs modis reijcitur doctrina Syluij quoad contritionem. ibid.n.11. & ſeqq.

Contritio eſt adæquata ſatisfactio pro venialî. 150.n.10.

An contritio de pluribus peccatis ſit nobilior, quàm de vno. 151.n.12.

Contritio de facto non tollit venialia per modum æqualis ſatisfactionis. ibid.n.14.

An de facto acceptetur à Deo ad deletionem omnium venialium. 152.n.14.

Suarez & alij putant contritionem eſſe condignam pro omnibus venialibus, ſupra quæ cadit, & modo ea omnia delere. ibid n.17.

Licet contritio eſſet omnino par veniali, Deus tamen non tenetur acceptare eam pro remiſſione venialis. 154.n.23.

Deus acceptat contritionem poſt hanc vitam vt condignam ſatisfactionem pro pœnâ, quia eſt magis connaturale. 156.n.29.

Nec eſſet liberalior Deus, ſi eam acceptaret tantùm vt conditionem. ibid.

Cur contritio poſt hanc vitam non tollat etiam reatum pœnæ. ibid.n.30.

An omnis contritio ſicut in hac ita in alterâ vitâ tollat aliquid de pœnâ temporali. 157. num.31.

Cur contritio non deleat totam pœnam temporalem. 221.n.4.

Contritio in ſe præcisè conſiderata non eſt ſatisfactoria. ibid.n 6.

An contritio præter pœnam æternam deleat aliquid etiam de temporali, in quam illa eſt mutata. 224 n 11.

An contritio nondum dignificata à gratiâ exigat deleri aliquid de pœnâ temporali, in quam fuit mutata æterna. 225.n.15.

Nondum dignificata à gratiâ aliter ſe habet in ordine ad gratiam promerendam, aliter ad delendam pœnam temporalem. ibid n 16.

An per contritionem plus remittatur de pœnâ temporali in nouâ quam in veteri Lege. 226. num.19.

Contritio ratione ſui immediatè non eſt ſatisfactoria. 246 n.44.

Quomodo contritio ſit aliter votum Pœnitentiæ, aliter obſeruationis alicuius præcepti. 597. num.4.

Cur habitâ contritione ſit adhuc neceſſe confiteri. 601.n.22.

D.

Delectatio.

DELECTATIONES *quædam ſub conditione non ſunt licitæ, licet eſſent licitæ poſitâ illâ conditione.* 91.n.30.

Delictum.

Delicta commiſſa ante legem latam non debent ſubiacere pœnæ per legem impoſitæ. 603.n.30.

Defunctus.

An obſit defuncto negligentia heredis in exequendâ illius voluntate. 269.n.37.

An proſint defuncto pia opera heredis ſpontanea. ibid.n.39.

Deſiderium.

Non omne deſiderium alicuius rei dicitur ſpei propriè, ſed inuenitur in omni virtute. 120. num.8.

Deus.

Quomodo Deus magis amet ſalutem noſtram quàm media ad illam. 86.n.15.

Declaratur quomodo Deus amet inefficaciter finem, media verò efficaciter. 87.n.17.

Deus non poteſt à nobis magis auerti, quàm nos auertimus ab eo. 96.n.42.

Deus ſæpè amat obiectum nobilius propter aliud minùs nobile. 110.n.19.

Deus in dandis auxilijs non vtitur miraculis, ſed accommodat ſe cauſis naturalibus. 130. n.38. & ſeq.

Deus antequam poſſit peccatorem odiſſe, debet ſe reflexè determinare ad nolendam carentiam odij. 141.n.21.

Odium peccatoris non cauſſarit Deo aliquam afflictionem. 211.n.25.

Qui Deo diſcredit indicat implicitè ſaltem ipſum eſſe mendacem. 112.n.18.

Deum non poſſe errare nec mentiri credunt omnes hæretici. 427.n.27.

Diffamari.

An ſit leue apud vnicum diffamari in re graui. 386.n.8.

Differentiæ.

Differentia quæ per negationes explicantur à nobis, non ideò ſunt purum nihil, ſed prædicata poſitiua. 400.n.24.

Dolor.

Dolor de peccatis eſt honeſtus. 2.n.4.
Poſsibilis eſt habitus ad eliciendum ſolum dolorem de præterito determinatus. 13.n.6.
An eodem habitu doleamus de præteritis, & caueamus futura peccata. 30 n.1.
Vtrùm habitu Pœnitentiæ doleamus de iniuriis factis proximo. ibid.n. 4.
Poteſt idem habitus de proprio & alieno peccato dolere & ſatisfacere. 38.n.3.
Non poteſt alienum retractare. ibid.
Dolor de malo morali eſt poſsibilis. 48.n.1.
Dolor oritur ex deteſtatione. 49.n.4.
Solum dolorem ob motiuum charitatis iuſtificare extra Sacramentum probatur. 57. n.18. & ſeqq.
An dolor de peccatis vltra amorem Dei ſuper omnia ſit neceſſarius neceſsitate præcepti. 68. n.16. & ſeqq.
Confirmatur non eſſe neceſſarium vltra amorem Dei ſuper omnia. 69.n.19.
Solus dolor ob Deum offenſum non ſufficit ad iuſtificationem. 70.n.22. & ſeq.
Quo ſenſu dolor pœnitentis, & confeſsio dici poſsint actiones Christi. 347.n.34.
Dolor de peccatis neceſſarius eſt neceſſarius ad Sacramentum Pœnitentiæ. 435.n.1.
Eſt intrinſeca pars illius. ibid.
An hic dolor ſit pars per accidens. 436.n.3.
Non eſt neceſſe vt dolor præcedat ipſam confeſſionem. ibid.n.5.
Conſultum eſt tamen illum præmittere. 437. num.7.
Debet abſolutionem neceſſariò præcedere. ibid.
Cum vno dolore moraliter durante poſſunt fieri plures confeſsiones de iiſdem peccatis. ibid. num.9.
An debeat phyſicè durare, an ſolùm moraliter. ibid. & ſeqq.
Dolor poteſt ſat longo tempore præcedere abſolutionem. 439.n.15.
Non eſt opus vt dolor de peccatis oriatur ex intentione confitendi. ibid.n.17.
Dolor de carentiâ doloris de peccatis, moraliter loquendo, eſt ſufficiens pro hoc Sacramento. 441.n.22.
Non voluntas de eliciendo cras dolore præcisè in ſe ſpectata. ibid.n.33.
De peccatis venialibus quæ dicuntur tamquam materia confeſsionis eſt etiam neceſſarius dolor. 442. n.24.
An ſit mortale non dolere de omnibus venialibus quæ quis confitetur. 445.n.14.
An dolens de omnibus venialibus vnius ſpeciei, & ea in genere tantùm confitetur, ab omnibus abſoluatur. 448.n 23.
Quid ſi venialia inter ſe ſint inæqualia. ibid. num.25.
Quid ſi venialia ſint æqualia. 449.n.25.
Si admittatur veniale, maximè graue, ex integro retractatur dolor. 448.n.25.
An dolor de certis peccatis ex communi motiuo cenſeatur retractatus & inſufficiens ad confeſſionem, ſi ſuperueniat peccatum aliud contra ipſum motiuum militans. 448.n. 24.
Dolor de peccatis ex motiuo vniuerſali eſt propoſitum non peccandi de cætero. 443.n.4.
Dolor efficax de peccato præterito eſt propoſitum vitandi futurum planè ſimile. 445.n.15.
An dolor ſub ratione generali de omnibus venialibus ſit, vel trahat ſecum propoſitum ea deinceps vitandi. 446.n.16. & ſeqq.
Intentio venialiter mala non impedit dolorem pro confeſsione requiſitum. 456.n.47.

E.

Eccleſia.

ECCLESIA *non potuiſſet præcipere confeſſionem, licet pœnitentia fuiſſet eleuata ad Sacramentum.* 610.n.2.
Non poteſt obligare ad peccata ſecundò confitenda. 611.n.6.
Nullum extat Eccleſiæ præceptum nec Chriſti de confitendis peccatis venialibus. 617.n.31.
Probabilius eſt poſſe Eccleſiam obligare ad confeſsionem aliquorum venialium. 617.n.33.
Poteſt Eccleſia imponere aliquas actiones ad cultum Dei, modò non ſint valdè difficiles, & de facto multas imperauit. ibid.n.34.
An poſsit Eccleſia imperare confeſsionem venialium purè internorum. 614. n.34.
Probabilius eſt non poſſe. ibid.n.36.
Quo ſenſu poſsit Eccleſia imperare indirectè actus internos. 618.n.36.
Poteſt Eccleſia indirectè obligare ad perfectam confeſsionem & bonam. 619.n.38.

Eccleſiæ theſaurus.

Theſaurum Eccleſiæ dari docet perpetua traditio. 358.n.2.
Hæretici ſibi contradicunt, dum negant theſaurum Eccleſiæ, ex quo Indulgentiæ ſumuntur. ibid. n.1.
Explicatur locus Extrau. Vnigenitus. *de Pœnit. circa conſtationem theſauri Eccleſiæ.* ibid. num.3.
An aliqua merita damnatorum veniant in theſaurum Eccleſiæ. 270 n.1.
Differentia inter opera Chriſti & Sanctorum in ordine ad theſaurum Eccleſiæ. 277.n.23.
An theſaurus Eccleſiæ conſtetur etiam ex ſatisfactionibus reproborum. 286.n.4. & ſeqq.
Satisfactiones prædeſtinatorum ſeruantur in theſauro Eccleſiæ etiam cùm ſunt in peccato graui. 287 n.7.
Cur Deus reponat Sanctorum ſatisfactiones in theſauro Eccleſiæ, cùm Chriſti ſufficiant. ibid.n.8.
In Lege veteri fuit theſaurus Eccleſiæ. ibid.
An abſque theſauro Eccleſiæ poſsint dari Indulgentiæ. ibid.
Tam paſsiones quàm merita Chriſti ſpectant ad theſaurum Eccleſiæ; illæ tamen magis propriè. 288.n.10.
An theſaurus Eccleſiæ aliter diſpenſetur quàm per Indulgentias ſolas. 289 n.14.

Eleëmoſyna.

Eleëmoſyna imparata in viuis & data poſt mortem eſt anima pœnalis. 245.n.41.
An dans famulo pecunias in eleëmoſynas, hic

verò

verò vel retineat, vel perdat, nihilominùs dominus ſatisfaciat. 246.n.42.

Eleemoſyna, reſtitutiones, &c. poſſunt dici pœnales defunctis. 269.n.36.

Cur negare eleëmoſynam pluribus extremè egentibus ſint plura peccata; dare autem ſimul pluribus non ſint plures actus eleëmoſynæ. 372.n.12.

Epiſcopus.

Non poteſt Epiſcopus in ſuâ, quidquid Pontifex in totâ Eccleſiâ. 309.n.15.

An poſſit Epiſcopus abſoluere ſubditos ſuos extra ſuam Diœceſim. 466.n.34.

Vnde Pontifex poſſit coarctare iuriſdictionem Epiſcoporum. 471.n.2.

Quo ſenſu olim Epiſcopi non habuerint caſus reſeruatos niſi ſoli Papæ. 478.n.28.

Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum ſuâ Eccleſiâ. 676.n.45.

Quo iure ſit prohibita tranſlatio Epiſcopi ab vnâ ad aliam Eccleſiam. ibid.n.46.

Epiſcopatus.

Vide Ordo.

Euchariſtia.

Plures hoſtiæ ſimul ſumptæ non faciunt plurium Sacramentorum ſuſceptionem. 593.n.27.

Eunuchus.

An eunuchus peccans contra caſtitatem teneatur eam circumſtantiam confiteri. 376.n.24.

Excommunicatio.

Cur excommunicatus aliqua Sacramenta validè ſuſcipiat, non tamen Sacramentum Pœnitentiæ, niſi oblitus excommunicationis bonâ fide accedat. 407.n.11.

An excommunicatus ignorans ſuum ſtatum bonâ fide confitens, abſoluatur ab excommunicatione per formulam abſolutioni Sacramentali præmitti ſolitam. ibid.n 13.

Non poteſt laicus abſoluere ab excommunicatione in articulo etiam mortis. 458.n.5.

Poteſt Epiſcopus extra mortis periculum abſoluere ab excommunicatione reſeruatâ Papæ. 491.n.27.

Si Nuntius Apoſtolicus adſit, vel Legatus, adeundus præ Epiſcopo. 492.n 29.

Extrema Vnctio.

Extremam Vnctionem eſſe verum Sacramentum definitum eſt in Concilio Florentino. 626.n.2.

Probatur item ex Scripturâ. ibid.n.3.

Chriſtus immediatè per ſe inſtituit Sacramentum Extremæ Vnctionis. 627.n.4.

Conſiſtit in vſu, ſiue vnctione ipsâ & verbis, &c. 629.n 16.

Extrema Vnctio non requirit vt partem eſſentialem actum aliquem exteriorem infirmi. 427.n.29.

Infantes non ſunt capaces Extremæ Vnctionis, neque perpetuò amentes. 633.n 31.

An requiratur actualis vſus rationis in ſuſcipiente ſacram Vnctionem. ibid n. 33.

Sacramentum Vnctionis ob duos fines eſt inſtitutum; quorum alter ſufficit vt licitè conferatur. 634.n.36.

An aliquando peccatum præteritum ſit pars Sacramenti Extremæ Vnctionis. ibid.n.38.

Poteſt conferri Extrema Vnctio homini nullum peccatum habenti, modò ſit capax illius. ibid. num.39.

Probabiliter Beatiſſima Virgo ſuſcepit Extremam Vnctionem. 635.n.40.

Quando dubitatur an infans vtatur ratione, poteſt conditio addi in collatione ſacra Vnctionis. ibid.n.42.

Non debet conferri homini quem conſtat eſſe in actuali mortali peccato. 635.n.43.

Nec illi qui immediatè ante amiſſum vſum rationis poſitiuè noluit inungi. ibid.n.44.

Quanta morbi grauitas requiratur vt licitè conferatur Extrema Vnctio. 636.n.45.

An durante eodem morbo poſſit iterari Vnctio ſacra. ibid.n.47.

Probabilius eſt fore inualidam iterationem intra eumdem continuatum morbum. ibid n 48.

An valida eſſet vnctio in ſola fronte v.g. vel ſimili aliâ parte corporis. 637.n.49.

An tempore interdicti licitè conferatur ſacra Vnctio. 639.n.7.

Differentia inter ſacram Vnctionem & Pœnitentiam in ordine ad delenda mortalia. 644. num.30.

Item inter eam & alia Sacramenta viuorum in ordine ad remittenda mortalia. 645. num.33.

Cur is qui ſemper caruit vſu rationis, non eſt capax Extremæ Vnctionis, ſic verò qui aliquando eum habuit, licet dudum perdiderit. 644.n.32.

Nullum extat præceptum de ſuſcipiendâ Extremâ Vnctione. 647.n.43.

Vix poteſt excuſari à peccato, qui ſanis ſenſibus non vult ſuſcipere ſacram Vnctionem, ſi ſciat ſe eſſe in periculo mortis. ibid.n.44.

Non eſt obligatio ante eam præmittendi Euchariſtiam. 648.n.44.

Eius materia remota.

An ſufficiat purum oleum pro materiâ ſacræ Vnctionis. 629.n.13.

In neceſſitate licitus eſſet vſus olei cum balſamo mixti. ibid.n.14.

Item vſus olei veteris, ſiue elapſo anno benedicti. ibid.

Secùs ſi abſit neceſſitas. ibid.

Oleum debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. 627. num.7.

Pro oleo nulla præſcripta eſt ſpecialis benedictio. 628.n.10.

An Eccleſia poſſit aliquam benedictionem huius olei præſcribere, quæ ita ſit neceſſaria, vt alia non ſufficiat. ibid.n.11.

Proxima.

Quot vnctiones ſint neceſſariæ ad hoc Sacramentum. 630.n.17.

Probabile eſt in graui neceſſitate ſufficere vnicam vnctionem. ibid.n.18.

An qualibet vnctio ex ordinariè requiſitis cauſet ſpecialem gratiam. ibid.n.19.

Non eſt neceſſe vtrumque oculum, vtramque aurem, &c. vngi, ſed ſufficit alterum vngere. ibid.

An vnctiones debeant neceſſariò fieri in formam crucis. 631.n 20.

Sufficiátne vna gutta pro quolibet vnctione. ibid.n.21.

Tempore peſtis licitè confertur hoc Sacramentum lamellâ v.g. argenteâ, &c. ibid.n.22

Eius forma.

Quænam ſit forma Extremæ Vnctionis ; & an ſit eſſentialiter deprecatiua. 631.n.24.

An ſit de eſſentiâ formæ ipſam vnctionem nominare. 632.n.25.& ſeq.

Non eſt eſſentiale formæ ſacræ Vnctionis quinquies eam vel ſæpius repetere. 633.n.29.

An potuerit forma ordinaria vnctionis vſurpari pro Beatiſſimâ Virgine. 635.n.41.

Eius effectus.

Variæ ſententiæ de effectu primario ſacræ Vnctionis reijciuntur. 642.n.19. & ſeqq.

Primarius effectus ſacræ Vnctionis ſaltem partialis eſt impetrare auxilia actualia contra tentationes, &c. 643.n.23.

Alter effectus partialis primarius eſt delere peccata. ibid.n.24.

In partiali primario effectu poſſunt plura Sacramenta conuenire. ibid. n.26.

Per hoc Sacramentum dimittuntur aliquando mortalia. 644.n.28.

Remiſſio mortalis poteſt dici eius effectus primarius partialis. ibid.n.29.

Vnde colligatur Chriſtum ordinaſſe ſacram Vnctionem ad delenda peccata mortalia. 645. num. 34.

An reuiuiſcat ſacra Vnctio recedente fictione. ibid.n.35.

Probabile non eſt conferri per ſingulas vnctiones partiales gratias. 646.n.37.

Non eſt in poteſtate Miniſtri differre pro arbitrio effectum ſacræ Vnctionis ſicut nec aliorum Sacramentorum. ibid.n.38.

Sanitas corporis non eſt infallibilis effectus Extremæ Vnctionis. 646.n.40.

Quando ſanitas eſt nociua bono ſpirituali, non cauſſatur ab Extremâ Vnctione. 647.n.41.

Cauſſat ſacra Vnctio auxilia ad patienter ferendos dolores morbi, cum ſuſcipitur integris ſenſibus. 647.n.42.

Sanitas corporis, ſub conditione quòd ſit vtilis, cauſatur ab Extremâ Vnctione. ibid.

Eius Miniſter.

Solus & omnis Sacerdos eſt Miniſter Extremæ Vnctionis. 637. n. 1.

Ad licitè conferendam ſacram Vnctionem requiritur iuriſdictio, niſi ſit grauis neceſſitas. ibid.n.2.

Conferens vnctionem ſine licentiâ Parochi extra neceſſitatem excommunicatur ; ſi eſt Religioſus ; ſecùs ſi non eſt. ibid.

An excommunicatus, ſuſpenſus, &c. validè conferat ſacram Vnctionem. 638.n.5.

Reſoluitur pro parte aſſerente tamquam probabiliore, & reſpondetur ad cap. Quod in te. *de Pœnit. & rem.* ibid.n.6.

Parochus proprius tenetur ex charitate & iuſtitiâ dare vnctionem ; alius Sacerdos ex charitate. 639.n.9.

An teneatur Parochus cum graui periculo vitæ dare ſacram Vnctionem. ibid.n.10.

Nullum eſſet Sacramentum, ſi alius vngeret, alius verba proferret. 640.n.11.

Eſſet validum Sacramentum, ſi plures Sacerdotes ſinguli ſingulas vnctiones facerent proferendo competentia verba. ibid.n.13.

Peccarent grauiter ſi extra neceſſitatem plures Sacerdotes eamdem perſonam ſimul vngerent. ibid.n.14.

Si Sacerdos inchoatâ vnctione moriatur, debet alius de nouo eam inchoare, ſi vacat. 641.n.16.

Non peccat Sacerdos per noctem ſeruans v.g. decenter apud ſe ſacrum Oleum, ſi cauſſa ſubſit. ibid.n.17.

F.

Famelicus.

M*ODERATA comedendi cupiditas in famelico non eſt mala.* 235.n.5.

Fideles.

Fideles non ſunt ſubditi Pontifici quoad omnem pœnam. 274.n.14.

Non tenentur fideles ſemel in anno ſuis Parochis confiteri, ſi adſint Mendicantes, &c. 469. num.48.

Fides & Spes.

Virtutes infuſæ Fides & Spes manent in peccatore ; & car. 121.n.9.

Forma.

Eadem forma poteſt dare diuerſas & fortè oppoſitas denominationes. 25.n.61.

Poteſt forma bona producere malum effectum formalem, & contra. ibid.n.62.

Aliud eſt formam aliquam opponi infinitis aliis, nullique ex illis dare locum ſubiecto, dum ipſa in eo eſt ; & aliud habere tantam perfectionem æquiualenter, quantam omnes formæ oppoſitæ ſimul ſumptæ. 151.n.11.

Furari.

Qui eſt ſimul furatus centum, an ſatisfaciat dicendo in confeſſione ſe bis furatum quinquaginta, quaſi duabus vicibus fuiſſet furatus. 417.n.40.

G.

Gloria.

D*VPLEX eſt in nobis ius ad gloriam.* 189. num.46.

Ius ad gloriam non tollitur per peccata non finalia. ibid.n.48.

Gloriatio de peccato.

An gloriatio de peccato opponatur virtuti quæ illud peccatum prohibet. 381.n.38.

Gratia.

Gratiæ habitualis priuatio non poteſt dici partialiter conſtituere peccatum habituale indeterminatè. 136.n.3.

Falſum eſt per eam gratiam tolli peccatum quaſi gratia ſit formaliter peccati remiſſio. ibid. num.4.

Quando infuſio habitualis gratiæ interuenit in condonatione peccati, requiritur volitio Dei remittentis peccatum. ibid.

Licet gratia eſſentialiter pugnaret cum peccato in eodem ſubiecto, adhuc eius infuſio non eſſet ipſa formalis condonatio, aut ſublatio peccati. ibid.n.5.

Licet opponeretur eſſentialiter peccato, adhuc eius infuſio & condonatio peccati eſſent ſeparabiles. 136.n.6.

Licet ſit pulchritudo animæ, non tamen in eâ conſiſtit carentia peccati. 137.n.7.

Volunt.s infundendi gratiam non eſt condonatio, ſed ipſa infuſio gratiæ eſt actualis condonatio. ibid.n.8.

Gratia

Gratiæ ſecundarius effectus non eſt expellere peccatum. ibid.n.9.
Quomodo poſſit gratia eſſe prior remiſſione peccati. 138.n.13. & ſeq.
Gratiæ infuſio non eſt cauſa remiſſionis venialium. 150.n.9.
Poſſet Deus abſolutè infundere gratiam habitualem alicui, non acceptando illam ad gloriam. 154.n.23.
Poſſet Deus ob imperfectiones negatiuas negare ſuas gratias; quod tamen de facto non fit. 45. num.29.
An gratia extinguat pœnæ reatum connaturaliter. 174.n.52.
Gratia non petit phyſicam diſpoſitionem. 185. num.33.
Oſtenditur diſparitas inter formas phyſicas alias, & inter gratiam per merita acquiſitam. 188. num.44.
Gratia non videtur naturâ ſuâ exigere condonationem omnis pœnæ. 189.n.49.
Exigit tamen condonationem pœnæ ſenſus. 190. num.49.
Gratia habitualis ex naturâ ſuâ petit remiſſionem pœnæ æternæ. 228.n.4.
Gratia non petit præcisè auferri æternitatem pœnæ debitæ peccato mortali. 229.n.6.
Probabile eſt gratiam, remiſsâ culpâ mortali, exigere, ne pœna temporalis vltra certam aliquam durationem ſe extendat, nec admodum longam. 229.n.7.
Si gratia finalis dat ius ad beatitudinem, tenetur Deus remittere veniale. 154.n.23.
Probabiliter gratia finalis cauſſat abſolutè ius ad beatitudinem. ibid.
Cur gratia iuſtificans petat remitti pœnam æternam, non item temporalem. 227.n.2.
Vide Opera bona.

Gratiæ reuiuiſcentia.

Vide Meritorum reuiuiſcentia.

H.

Hæreticus.

IN quo conſiſtat malitia hæretici. 377.n.26.
Diſparitas inter hæreticum & Catholicum moribundum in ordine ad abſolutionem. 426. num.26.

Homicidium.

An ſit futurum peccatum homicidij occidere hominem quem ſcio reſurrecturum. 197.n.14.
Quare ſingula homicidia in confeſſione explicanda. 371.n.11.

Homo.

Homines condonando concipiunt ſe aliquod ius reſultans deſtruere, quod non poteſt dici de Deo. 143.n.28.

I.

Identitas.

NON eſt idem cognoſcere identitatem duorum inter ſe & iudicare duo eſſe idem inter ſe. 37.n.28.
Identitas aliqua de facto reſpondet noſtris iudiciis ex parte obiecti. ibid.n.29.

Idiota.

An idiota factus doctior teneatur repetere in confeſſione quæ agnoſcit ſe minùs clarè explicaſſe. 403.n.34.
Non eſt conſultum idiotas à confeſſionali remouere vt melius ſe præparent, ſed potiùs examinandi. 404 n.34.

Imperfectio.

Imperfectio eſt duplex, negatiua & poſitiua. 44. num.23.
Poſſibilis eſt vnus habitus reſpiciens imperfectiones ſimul & peccata. 45 n.26.
Poſſibiles item ſunt diſtincti. ibid.

Indiuidua.

Prædeterminatus ad alterum è duobus indiuiduis ſolo numero diſtinctis nihil meretur hoc præ illo eligendo. 396. n..14.

Indulgentiæ in genere.

Datur in Eccleſiâ poteſtas Indulgentiarum. 270. num.1.
Vnde probetur origo Indulgentiarum. 271.n.3.
Indulgentiæ nec ſunt contra iuſtitiam, neque contra perfectionem. ibid.
Poteſtas Indulgentiarum non eſt ſolius Ordinis. ibid.n.5.
Ne quidem Ordo eſt ad eam neceſſarius. 272. num.5.
Requirit hæc poteſtas iuriſdictionem. ibid.
An conceſſio Indulgentiarum ſit actus iuriſdictionis rigoroſæ. ibid n.6.
An ea conceſſio ſit per modum abſolutionis. 273. num.8.
Indulgentiæ fiunt per modum ſolutionis. ibid. num.9. & ſeqq.
Facultas concedendi Indulgentias eſt fauorabilis, & non ſtricti iuris. 313.n 26.
Differentia inter Indulgentias & abſolutionem Sacramentalem. 274 n.12.
Explicatur cap. Quod autem. de Indulgentiis, an illæ ſint abſolutiones. 275.n.17.
Quo ſenſu Indulgentiæ vocentur abſolutiones. 276.n.18.
Modus loquendi Pontificis dantis Indulgentias probat eum non abſoluere, ſed ſoluere. ibid.
Largiri Indulgentias eſt officij Paſtoris, non Iudicis, licet ſupponat iuriſdictionem. 276. num.19.
Quomodo Indulgentiæ datæ ab Epiſcopo ſint intelligendæ de iniunctis pœnitentiis. 280. num.33.
Exiſtens in peccato mortali an poſſit reddi capax per contritionem Indulgentiæ quæ eſt pro pœnis iniunctis. 281.n.35.
Quid intelligatur per Indulgentiam mille aut decem millium, &c. annorum. 283.n.43.
Reſoluitur dubium de pœnâ quæ remittitur per Indulgentiam vnius anni, decem annorum, mille, &c. 284.n.45.
Quali annuæ pænitentiæ reſpondeat Indulgentia vnius anni. ibid.n.46.
Maiori peccatori poteſt contingere maior Indulgentia ceteris paribus. ibid.n 47
Iuxta quam deuotionem accipiendum ſit opus pœnale remittendum per Indulgentiam. 284. num.47.
Quo ſenſu dicantur fideles per Indulgentias trahi ad iuſtitiam. 286 n.3.
An Indulgentiæ ſemper concedantur ex ſatisfactionibus Chriſti & Sanctorum ſimul. 288. num.11.
Probabilius eſt non poſſe Pontificem modò ex Chriſti ſolius, modò ex ſolorum Sanctorum ſatis-

ſatisfactionibus dare Indulgentias. ibid. num.13.

An acquirat Indulgentiam templo v.g. conceſſam, qui non poteſt intrare, ſed tantùm accedere: vbi de viſitatione altarium. ibid. n. 16.

An diruto vetere templo, & nouo ædificato, in hoc maneant prioris Indulgentia. 209. num. 17.

An requiratur ſpecialis honeſtas vt Papa applicet Indulgentias huic templo, numiſmati, &c. ibid.

Indulgentia non obtinentur niſi conditiones ad eas requiſita exactè ſeruentur. ibid.n.19.

Quandonam cenſetur effectus Indulgentia, in tempore, an in inſtanti. 291.n.2.

Papa facere nequit vt Indulgentia reuiuiſcant. 292.n.3. & ſeq.

Poteſt lucrari Indulgentias ille qui poſſet alio facilè modo ſatisfacere pro pœnis ex peccato remiſſo debitis. 296.n.18.

An repetito opere, v.g. Indulgentia obtinentur toties quoties. 301.n.38.

Duobus modis conceduntur Eccleſiis Indulgentia. ibid.n.38.

Quomodo intelligenda Indulgentia conceſſa templo v.g. in perpetuum, pro ſingulis vel ſaltem ſtatis diebus. 302.n.39.

Quid de Indulgentiâ conceſſâ in Feſto aliquo & per Octauam eius ſentiendum. ibid. n.40.

An qui explet omnia requiſita à Papâ infallibiliter conſequatur Indulgentias. 302.n.41.

Explicatur Extrau. Aliquorum. *occaſione Indulgentiarum.* ibid.n.42.

Quid ſibi velint; plus mereri & efficaciùs conſequi Indulgentiam. 302.n.42.

Poſſet Papa concedere Indulgentias maiores & minores pro diſpoſitione lucrantis. 304.n.47.

Poſſent obtineri Indulgentia peccando venialiter in opere requiſito. ibid.

Vnde oriri poſſit quòd pauci Indulgentias obtineant. ibid.n.48.

Papa ſibi ſoli poteſt dare Indulgentias. 291. num. 20.

Cur in Sacramentis creſcat gratia ex meliore diſpoſitione, non ſic Indulgentia pro meliore diſpoſitione ſint maiores. 303.n.46.

An pœnitens excuſetur à pœnitentiâ Sacramentali faciendâ, quando Indulgentia eſt nulla. 306.n.5.

Differentia magna inter conceſſionem Indulgentiarum & adminiſtrationem Sacramentorum. 307.n.6.

Conceſſiones annecti ſolita Indulgentiis valent, licet Indulgentia fortè non ſubſiſtant. 307. num. 7.

Quo ſenſu Indulgentia proportionentur theſauro Eccleſia. 308.n.9.

Poteſt eadem Indulgentia ab vno minore labore multò quàm ab alio acquiri. ibid.n.11.

In dubio Indulgentia ſunt laxè explicanda, quia fauorabiles. 314.n.27.

Indulgentias poteſt Pontifex reuocare pro arbitrio, etiam perpetuas. ibid,n.29.

Non ceſſant etiam moriente eo qui conceſſit. ibid.,n30.

An poſſit Indulgentia ſemel conceſſa ſine cauſâ licitè reuocari. ibid.n.30.

Vt ceſſet per reuocationem, debet hac ſufficienter eſſe promulgata. 315.n.34.

Non eſt tamen opus vt reuocatio ſingulis innoteſcat. ibid.

An per ſolum actum internum poſſit Indulgentia reuocari. 316.n.35.

Cur facultas aſſiſtendi matrimonio ſpecialiter reuocari debeat, vt ceſſet, non item Indulgentia. ibid.n.37.

Cur ad conceſſionem Indulgentia requiratur actus exterior, non item ad reuocationem. 317.n.39.

An ceſſet vna Indulgentia ſuperueniente alterâ. 318.n.42.

Pontifex, largiendo Indulgentias, non poteſt facere vt hominis actio cenſeatur ipſius Chriſti actio. 323.n.12.

Differentia inter Indulgentias & ſuffragia. 321. num.6.

Cur requiratur ſtatus gratia ad ſibi lucrandas Indulgentias, non item ad lucranda defunctis ſuffragia. 324.n.18.

Indulgentiæ pro defunctis.

Vnde probetur dari poſſe Indulgentias pro defunctis. 319.n.2.

Indulgentia & ſuffragia non benè per hoc differunt, quod illa ſint abſolutio, hac verè ſolutio. 320.n.4.

Vera differentia inter Indulgentias & ſuffragia. 321.n.6.

Quomodo Pontifex, concedendo Indulgentias pro defunctis, dicatur paſcere oues ſuas. 323. num.13.

Cur non poſſint fideles paſſim omnes Indulgentias defunctis vel etiam aliis viuis applicare. 324 n 15.

Cur Indulgentia defunctis conceſſa vocentur ſuffragia, & viuis conceſſa abſolutio. ibid. num.15.

Vide Suffragia.

Indulgentiæ plenaria.

Indulgentia plenaria tollit per ſe obligationem imponendi pœnam confitenti. 281.n.36.

Quando cauſa dandi Indulgentiam plenariam non ſubſiſtit pro toto, poteſt pro parte ſubſiſtere. 283.n.41.

Quid ſignificent dies vel anni, ſuperadditi Indulgentia plenaria. ibid.n.42.

Vnde intelligatur an Indulgentia ſit plenaria, nécne. ibid.

Indulgentiarum capaces.

An ſoli baptizati ſint capaces Indulgentiarum. 289.n.15.

An amens baptizatus ſit capax. ibid.

Indulgentiarum cauſſæ.

An ſit cauſſa neceſſaria ad dandas validè Indulgentias. 305 n.1.

Pontifex debet habere cauſſam iuſtam vt validè concedat Indulgentiam. 303.n.43.

Habitâ iuſtâ cauſâ dandi Indulgentias non tenetur Pontifex aliquod opus iniungere pro illis obtinendis. ibid.n.44.

An defectus iuſta cauſſa dandi Indulgentias ſuppleri poßit ex parte lucrantis. 304.n.49.

Dupliciter poteſt eſſe defectus cauſſa ex parte Pontificis pro dandis Indulgentiis. ibid.

Quomodo Pontifex poßit ſupplere defectum cauſſa dandi Indulgentias. 305.n.50. & ſeq.

Poterat

Poterat Chriſtus Dominus nullam cauſſam requirere pro validâ conceſſione Indulgentiarum. 306.0.2.
Vnde probetur requiri cauſſam ad validam conceſſionem Indulgentiarum. ibid.n.4.
Pontifices agnoſcunt ſe ſine cauſâ non poſſe dare Indulgentias. ibid.
Probabile eſt quod Pontifex inuincibiliter errans in ſufficientiâ cauſſa Indulgentiarum, validè eas concedat. ibid.n.5.
Cauſſa Indulgentiarum debet eſſe proportionata. 307 n.8.
Quo ſenſu ea cauſſa pro Indulgentiis requiratur. ibid.n.9.
Si cauſſa non ſit adequata toti Indulgentia, tum acquiri poteſt Indulgentia minor ei cauſſe proportionata. 308.n.10.
Pro Indulgentiâ vniuerſali requiritur cauſſa vniuerſalis, non item pro priuatâ. ibid.n 12.
Sufficit cauſſa temporalis ad dandas Indulgentias, modò habeat reſpectum aliquem ad ſpiritualia. 309.n 12.
Ceſſante cauſâ non ideò ceſſat Indulgentio. 319. num.47.

Conditiones pro Indulg. obtinendis.

Qui vult lucrari Indulgentias, debet eſſe in gratiâ, ſaltem dum implet vltimum requiſitum. 291.n.1.
An ponens omnia requiſita ad Indulgentias in ſtatu peccati, eas nihilominùs acquirat poſteà vbi ſtatum mutaueret. ibid.n.3.
Ad conſequendas Indulgentias non eſt neceſſaria confeſſio ex naturâ rei. 292.n.5.
Poteſt eam Papa vt conditionem neceſſariam ponere, etiam venialium tantùm. ibid.
Quando ponitur à Pontifice confeſſis & contritis, *an ſit neceſſaria tunc confeſſio, vt conditio ſine quâ non.* ibid.n.6.
Nihil iuuat, licet bonâ fide omiſſa fuerit confeſſio, vel ob impotentiam, &c. 293 n.8.
Non ſemper requiritur confeſſio ad Indulgentias, quando Communio requiritur. ibid.n.9.
Si confeſſus recidat in mortale ante poſitam vltimam conditionem pro Indulgentiis, tenetur denuò confiteri. ibid.n.10.
An oblitus inculpabiliter confiteri aliquod mortale, deinde memor illius fiat ante expletas omnes conditiones, teneatur denuò confiteri. ibid.
An ſufficeret ad Indulgentias confeſſio valida informis ſi daretur. 294.n.12.
An ad Indulgentias neceſſaria ſit confeſſio venialium. 295.n.14.
An opus requiſitum pro Indulgentiis vitiatum peccato veniali ſufficiat. 295 n.15.
Quando requiritur oratio, eleëmoſyna, &c. quanta debeant eſſe. ibid. & ſeq.
Vtrùm oratio debeat eſſe vocalis. ibid.n.17.
An ſufficiat ſi oratio fiat ad Sanctum, quando requiritur ad Deum. ibid.n. 18.
An lucretur partem Indulgentiarum, qui ſolùm partem requiſiterum facit. 296.n.19.
An omittens leuem partem operis praſcripti, lucretur tamen Indulgentias. ibid.n.20.
Opera realia pro Indulgentiis iniuncta poſſunt per alios fieri; cum limitatione tamen; perſonalia verò non poſſunt. 297.n.22.
An dominus obtinebit Indulgentias, cuius famulus retineat v. g. eleëmoſynam. ibid.
In largitione Indulgentiarum non videtur Pontifex nimis ſubtiles conſiderationes curare. ibid.n.23.
Sufficit aliquando votum faciendi opus iniunctum ad obtinendas Indulgentias. 297.n.24.
Indulgentia conſecutionem non impedit eleemoſyna facta pauperi ficto. ibid.n.25.
Probabilius eſt non poſſe plures Indulgentias obtineri per opus quod eſt pro ſingulis requiſitum. 300.n.34.
An vna Communio & confeſſio ſufficiant ad plures Indulgentias eodem die lucrandas, quarum ſingula eas requirunt. 301.n.36.
Per Communionem nobilius quis diſponitur ad Indulgentias quàm per confeſſionem. ibid.0.37.

Indulgentiarum effectus.

Peccata mortalia non remittuntur de facto per Indulgentias. 276.n 10.
An Indulgentia poſſint impetrare auxilium exiſtenti in mortali vt pæniteat. 277.n.21.
An remittantur venialia per Indulgentias. ibid.
Indulgentia non delent pœnam niſi ſit remiſſa culpa; & qualemnam pœnam extinguant. 278.n.24.
An poſſent dari Indulgentie qua ſolum extinguerent pœnam in confeſſione. ibid. n.26.
Varia ſententia referuntur de pœnâ Purgatorij quàm delent Indulgensia. 279.n.28.& ſeqq.

Poteſtas concedendi Indulgentias.

Concilium non habet ius dandi Indulgentias. 309.n.13.
Nec Epiſcopus. ibid n.14.
Pontifex dedit limitatam poteſtatem Epiſcopis dandi Indulgentias. 310.0.18.
Non eſt opus conſecratione vt poſſit Epiſcopus dare Indulgentias. ibid.n.19.
Poteſt Archiepiſcopus dare Indulgentias in Epiſcopatibus ſibi ſubiectis. 311.n.19.
Legati Pontificij & Cardinales non habent ordinariam poteſtatem dandi Indulgentias. ibid.
Pontifex poteſt delegare poteſtatem dandi Indulgentias cuicumque. ibid.n.21.
Non item Epiſcopus. ibid.
Differentia inter concedentem Indulgentias & applicantem ſuas ſatisfactiones alteri. 312. num. 23.
Quomodo Pontifex poſſit dare Indulgentias pro horâ mortis; & per quem poſſint applicari. ibid.n.24.
Quis intelligatur nomine Confeſſarij pro Indulgentiis impertiendis in horâ mortis. ibid. num. 25.
In quo conſiſtat poteſtas clauium Pontificis quoad Indulgentias largiendas. 322.n.11.

Indulgentiarum forma.

Nulla eſt certa forma conceſſionis Indulgentiarum. 311.n.22.
An opus ſit exteriore ſigno ad conceſſionem Indulgentiarum. 312.n.23.

Intellectus.

Intellectus poteſt habere purum diſſenſum. 35. num21.
Contrarium docet Lugo. ibid.n.22.
Intellectus ad iudicandum accipit ſuum obiectum ab

ab apprehenſionibus pravis, non autem per prava iudicia. 36.n.25.
Quomodo in intellectu poſſit eſſe ſumma adhæſio alicuius obiecti ſine vllâ comparatione. 76. num.15.

Iubileum.

Quid Iubileum habeat præ Indulgentiâ plenariâ. 282.n.41.
Quomodo intelligendus Pontifex mandans tempore Iubilei pœnitentias impone ibid.n.38.
Dupliciter poteſt Pontifex in Iubileo requirere impoſitionem alicuius pœnitentiæ. ibid.n.39.
Vi Iubilei poteſt abſolui à reſeruatis, qui in ea incidit ſpe abſolutionis per ipſum Iubileum obtinendo. 327.n.1.
Non poteſt abſolui à reſeruato vi Iubilei commiſſo poſt acquiſitum Iubileum, licet tempus nondum expirauerit Iubilei. ibid.n.2.
Secùs eſt, ſi poſſit adhuc omnia opera requiſita repetere, & putet ſe probabiliter non obtinuiſſe primâ vice. ibid.
Non poteſt quis Iubileum bis lucrari. ibid.
An differens confeſſionem ex voluntate Confeſſarij poſt elapſum Iubileum poſſit tamen vi illius abſolui à reſeruatis. 328.n.4.
Animus obtinendi Iubileum debet eſſe quando datur abſolutio à reſeruatis, vt hæc ſit valida. ibid.n.5.
Licet is animus ceſſet ante obtentum Iubileum, non tamen redit reſeruatio. 329.n.6.
Quid olim licuerit in reſeruatis commiſſis inter tempus Iubilei & dilata confeſſionis ex arbitrio Confeſſarij. ibid.
An deponens animum lucrandi Iubilei poſt confeſſionem, reincidat in reſeruationem. 330. num.8.
In Iubileo duo ſpectantur, liberatio à pœnis Purgatorij, & bona opera; hæc autem ſunt præcipuus finis, non illa. ibid.n.9.
An vi Iubilei abſolutus à reſeruatis, & poſteà deponens animum illud conſequendi, peccet grauiter. ibid.n.10.
An lucratus Iubileum oblitus inculpabiliter peccati reſeruati, poſſit elapſo Iubileo ab illo per quemcumque Confeſſarium abſolui. 331. num.11.
Quid ſi non ſit lucratus Iubileum. ibid.n.13.
Intentum Pontificis in concedendo Iubileo & facultate eligendi Confeſſarium. 332. num.14.
An concipiens animum lucrandi Iubilei vltimo vel penultimo die, & tunc confitetur, reliqua deinde facturus, poſſit abſolui à reſeruatis. ibid.n.15.
An vi Iubilei poſſit Religioſus eligere Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo, modò ſit à ſuo Prælato approbatus. 333.n.16.
An Dominica ſequens poſſit reputari pro hebdomadâ præcedente in Iubileo. ibid.n.17.
An poſſit quis requiſita ad Iubileum partiri in duas hebdomadas. 334.n.18.
Ieiunia pro Iubileo ſeruanda iuxta morem patriæ. ibid.
Ieiunium pro Iubileo debet eſſe cum abſtinentiâ à carnibus. ibid.n.19.
Poteſt obtineri Iubileum per ieiunia quæ alioquin ſunt ex obligatione. ibid.n.20.
Quomodo Religioſi poſſint facere eleemoſynam pro Iubileo. ibid.
An qui ex ignorantiâ Iubilei permiſit tempus elabi poſſit illud poſteà obtinere. 335.n.20.
Quid ſi vltimâ die reſciens confiteatur & communicet, cetera pòſt peracturus. ibid.n.22.
An poſſit quis efficere partem requiſitorum pro Iubileo in vno loco, & partem in altero. ibid.n.22.
Valent pro obtinendo Iubileo confeſſio & Communio facta paulò ante promulgationem illius. ibid.n.23.
Quis Confeſſarius intelligatur in Bullâ pro votis commutandis. 336.n.23.

Index.

Differentia inter Iudicem fori Pœnitentiæ, & inter Iudicem humanum. 386.n.10.

Iuſtus.

An omnis iuſtus ſe ad mortem præparans moriatur in contritione. 157.n.30.

L.

Laicus.

A*N laicus tentans abſoluere à peccatis incurrat irregularitatem.* 457.n.4.
Non poteſt abſoluere ab excommunicatione in articulo etiam mortis. 458.n.5.

Lex.

Reſpectu quorum lex aliqua debeat dici odioſa vel fauorabilis. 358.n.34.
Quomodo Deus oderit tranſgreſſores Legis, quin oderit ipſam Legem. 15.n.23.

M.

Maius & minus.

N*ON ſemper concedit minus qui maius concedit.* 280.n.31.

Mala.

An eligens è duobus malis id quod eſt peius, peccet mortaliter. 90.n.28.
An ſit opus ſpeciali virtute quæ prohibeat deſiderare malum proximo. 380.n.35.
Difficilius eſt deſideria mali proximi, quàm volitiones efficaces eiuſdem refrænare. ibid.
Poteſt malum phyſicum honeſtè amari ſub aliquâ ratione honeſtâ; non tamen malum morale. 9.n.27.

Mandatum.

An facere contra mandatum Dei & hominis plus habeat malitiæ, quàm facere contra ſolius Dei mandatum. 379.n.31.

Matrimonium.

Contrahentes matrimonium per interpretem debent eſſe præſentes Parocho dum eorum mentes explicat interpres. 431.n.41.
Probabilis ratio, cur matrimonium conditionatum poſſit dici ſortiri rationem Sacramenti impletâ præcisè conditione quæ erat de futuro. 586.n.3.
Probabilius eſt non poſſe matrimonium fieri ſub conditione de futuro, vt eâ præcisè poſitâ perficiatur, vel ſit matrimonium. ibid. n.4.

Medicus.

Quid ſibi velit obligatio Medicis impoſita de non adeundis infirmis vltra triduum, niſi confiteantur. 604.n.34.

Meritum.

Meritum oritur ex operis honeſtate, ſatisfactio verò ex pœnalitate eiuſdem à gratiâ dignificati. 239.n.16.
Forma dignificans meritum non eſt meritum. 240.n.22.
Qua conſuetudo minuat meritum & ſatisfactionem, & qua non minuat. 247.n.46.
Quomodo Chriſtus ſua merita nobis applicuerit. 221.n.3.
An ex meritis Chriſti noſtra ſatisfactiones accipiant ſuum valorem. 222.n.3.
Probatur merita non eſſe diſpoſitionem phyſicam ad gratiam, ſed tantùm moralem. 180.n.15.
Merita ſæpè non exiſtunt dum datur gratia. ibid.n.17.
Reiicitur Thomas Hurtadus docens merita eſſe diſpoſitionem ad gratiam. 181.n.21. & ſeqq.

Meritorum reuiuiſcentia.

Idem eſt redire gratiam ac redire merita præcedentia. 175.n.2.
Merita perfectè redeunt. 176.n.2. & ſeqq.
Probatur ex D. Paulo. ibid.n.4.
Item ex Tridentino. 177.n.6.
Redire merita non eſt tantùm dari nouam gratiam etiam intuitu antiquorum meritorum. 178.n.11.
Quidam dicunt merita non reuiuiſcere niſi in fine vitæ. 186.n.37.
Meritorum reditus non prouenit ex purâ miſericordiâ Dei. 187.n.39.
Quidam docent ſi peccata remittantur per gratiam, merita reuiuiſcere ex naturâ rei, non verò ſi remittantur per condonationem. 188.n.42.
Merita reuiuiſcunt ex miſericordiâ & iuſtitiâ ſimul. 190.n.50. & ſeq.
Gratiam datam ſine meritis reuiuiſcere, variè probatur. 191.n.53. & ſeqq.
Homo poſt peccatum ad maiorem gratiam reſurgit quàm habuerit ante peccatum. ibid.n.55.
Eodem modo dicendum de reditu gratiæ in Adamo ac de peccatoribus. 192.n.56.
Probabiliter noua gratia priùs infunditur quàm antiqua. ibid.
Probabiliter etiam vtraque ſimul infunditur. ibid.n.57.
Quomodo componantur in ſubiecto antiqui & noui gradus gratiæ. 192.n.58.

Moralia.

In rebus moralibus non attenditur differentia numerica. 396.n.13.

Mori.

Multi moriuntur cum ſolo Originali peccato & venialibus. 157.n.33.

Motiuum.

Sufficit ad motiuum honeſtum, ſi aliqua peccata ex eo caueri poſſint. 7.n.20.

N.

Neceſſitas medij & præcepti.

NECESSITAS *medij quid ſit, quid præcepti.* 596.n.1.
Probabilis ratio cur de neceſſitate medij ſit Sacramentum Pœnitentiæ. 597.n.7.

Quæ non ſunt nobis libera, non poſſunt eſſe neceſſaria neceſſitate præcepti. 602.n.26.
Quæ verò ſunt libera, etiam ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti naturalis. ibid.

Negligentia inculpabilis.

An negligentia inculpabilis in procurandâ pace cum Deo ſit obiectum pœnitentiæ. 46.n.31.

Nolle.

Aliud eſt nolle aliquid eſſe, aliud odio proſequi. 15.n.23.

Nullum.

Nullum, irritum, inualidum, &c. ſæpè ab antiquis accipiuntur pro illicito aut ſuſpenſo, &c. 669.n.24.

Numiſma cum Indulgentiis.

An qui habet diuerſa numiſmata v.g. poſſit lucrari plures Indulgentias per idem, vel quaſi per idem opus. 300.n.33.
An poſſit amiſſo numiſmati v.g. cum Indulgentiis aliud ſubſtitui. 317.n.41.
Quid ſi amiſſum deinde reperiatur. ibid.
An ſubſtitutio illa poſſit fieri ſolo actu interno. ibid.n.42.

O.

Obiectum.

IN *obiectis ipſis non eſt falſitas propriè.* 35.n.22. & ſeq.
Non totum quod dicitur obiectum tangitur ab actu. 18.n.33.
Ex parte obiecti multa videntur terminare actum, quæ tamen tantùm denotant modum cognoſcendi. 37.n.27.
Ex parte obiecti affirmatio vel negatio nihil eſt, ſed tantummodò eſt modus cognoſcendi. ibid.
Deus ſæpè amat obiectum nobilius propter aliud minùs nobile. 110.n.19.
Malitia obiecti etiam materialiter tantùm amata contrahitur. 381.n.36.
Aliqua obiecta mala poteſt Deus ſuâ voluntate reddere licita. 385.n.7.
Omnia ferè obiecta honeſta habent ſimul rationem vtilitatis. 111.n.19.

Odium.

Odium negationis Dei ſpectat ad Charitatem Theologicam. 34.n.18.
Adfertur ratio cur quædam poſſint odio haberi. 34.n.19.
Odium Theologicum vtrùm iuſtificet. 35.n.20.
In odio peccati alieni & proprij eadem eſt honeſtas. 38.n.3.

Offenſa.

Magis differunt inter ſe offenſa Dei & creaturæ, quàm eorum cultus & amor. 31.n.5.
Offenſa in humanis cur poſſit per partes dimitti. 135.n.57.

Opera bona.

Per bona opera poteſt tolli vel ſatisfieri pœna temporali debita poſt remiſſam culpam. 229.n.9.
Opera bona hominis iuſti ſunt cauſſa meritoria remiſſionis pœnæ, non pura conditio. 230.n.11.
Cur opera in mortali facta non ſatisfaciant pro pœnis Purgatorij. 231.n.13.
Cur opera in mortali facta non reuiuiſcant accedente gratiâ poſteà. 231.n.14.

Opus ſatisfactorium debet eſſe liberum. ibid. n. 15.
Reiicitur P. Suarez probans opus ſatisfactorium debere eſſe ſupernaturale. 232.n.17.
Opus bonum naturale habet proportionem ad merendum de condigno aliquod præmium naturale. ibid.
Probabilius eſt opera naturalia non ſatisfacere pro pœnis Purgatorij. 233.n.21.
Sententia aſſerens per bona opera, ad quæ tenemur ex præcepto, ſatisfieri, communis eſt & vera. ibid.n.22.
Omne opus bonum non eſt ſatisfactorium. 234. n. 1.
Sed ſolùm opus pœnale. 235.n.2.
An omne opus bonum ſit pœnale. ibid.n.3.
Non omne opus bonum habet annexam pœnalitatem, neque annexum malum aliquod poſitiuum. ibid.n.4.
Neque conſequenter eſt ſatisfactorium. 236.n.5.
Explicatur Auguſtinus negans Gentiles vllum opus bonum feciſſe. ibid.n.6.
Pia opera hæredum, imperata à teſtatore pro ſuâ animâ, eidem proſunt dum fiunt. 268.n.33.
Aliqua opera Sanctorum pœnalia manſerunt irremunerata. 258.n.2.
Opera externa Sanctorum non ſunt proportionata ad obtinendam remiſſionem peccati. 277. n. 22.
De operibus bonis factis in ſtatu peccati Beati habebunt gaudium accidentale. 178.n.9.

Opinio probabilis.

Quid requiratur vt opinio aliqua ſit probabilis. 513.n.5.

Oratio.

Per orationem poteſt immediatè impetrari remiſſio pœnæ. 254.n.24.
Orantes pro viuis plus petimus quàm orantes pro defunctis. 255.n.26.
Quem valorem habeant orationes Miſſæ, quando Sacerdos eſt in peccato mortali. 265.n.25.

Ordo.

Ordinem eſſe Sacramentum indubitatum eſſe apud omnes aſſeruit iam olim S. Auguſtinus. 648.n.2.
Quando inſtitutum ſit Sacramentum Ordinis. ibid.
Prima tonſura non eſt Ordo. 649.n.4.
Quomodo Sacramentum Ordinis dicatur vnum Sacramentum. 654.n.26.
Christus non determinauit cæremonias neque verba circa collationem Ordinum. 656.n.8.
Poteſtas conferendi Ordines à poteſtate conſecrandi Corpus Chriſti quomodo differat. 665. n. 8.
An admiſſo Sacramenta cauſare gratiam phyſicè, idem poſſit dici de Sacramento Ordinis reſpectu alterius Ordinis. 672.n.34.
Ordo aliquis poteſt dupliciter habere plures materias & formas partiales. 675.n.36.
Accipere Ordines ſine Confirmatione ex ſe non eſt mortale. 674.n.41.
Ordo non eſt radicaliter iuriſdictio. 338.n.6.
Solus Ordo reddit proximiorem ad abſoluendum quàm ſola iuriſdictio. 339.n.7.
Non ſemper dantur cum Ordine auxilia efficacia ad rectè exequenda munia Ordinibus annexa. 675.n.44.
Specialiora tamen dantur. ibid.

Ordines minores, & eorum forma & materia.

An quatuor minores Ordines ſint Sacramenta. 649.n.5.
Probabilius eſt ſic eſſe. ibid. & ſeqq.
Temerarium eſſet negare Subdiaconatum & Diaconatum eſſe Sacramenta. 651.n.13.
Quatuor minores Ordines non vocantur ſacri. 655.n.3.
Materia & forma Ianitoris. 655.n.3.
Lectoris. ibid.
Exorciſtæ. ibid.n.4.
Acolythi. ibid.

Ordines maiores, & eorum forma & materia.

Materia & forma Subdiaconi. 655.n.5.& 657. n.12.& ſeq.
Diaconi. 656.n.6.
An impoſitio manuum ſit partialis materia Diaconatus. 658.n.16.
In Eccleſiâ Aniceuſi non dabatur liber Euangeliorum Diacono. 659.n.20.
Poteſt Eccleſia facere vt manuum impoſitio ab Epiſcopo hæretico non ſit ſignum collati Ordinis. 664.n.5.

Sacerdotium, & eius forma & materia.

In conſecratione Sacerdotis non datur integra facultas abſoluendi. 338.n.5.
Verba quibus Græci Sacerdotium conferunt. 656. n. 8.
Poſſit Eccleſia Latina vſurpare alia verba, &c. in conſecratione Sacerdotis. ibid.n.9.
An ſufficiat ad Presbyteratum dare ſub disiunctione vel patenam cum hoſtiâ & calicem ſine vino, vel hunc cum vino, & illam ſine hoſtiâ. 660.n.14.
Materia Presbyterij in ordine ad abſoluendi facultatem eſt manuum impoſitio. 661.n.27.
Qui habet poteſtatem conſecrandi, non habet eo ipſo abſoluendi. ibid.
Cur in Sacerdotij Ordine detur gratia duplex pro duplici formâ & materiâ. 674.n.39.
An poteſtas abſoluendi in Sacerdote pendeat à poteſtate conſecrandi. 675.n.43.
Si Sacerdos à mortuis ſuſcitaretur, hoc ipſo eſſet vt antè Sacerdos. 676.n.44.
Quo iure vetitum ſit Sacerdotes denuo contrahere matrimonium. 680.n.57.

Epiſcopatus.

Quo ſenſu dicant Catholici aliqui ab Eccleſiâ Epiſcopatum eſſe inſtitutum. 652.n.16.
Epiſcopatus eſt iure diuino inſtitutus. 652.n.18.
Quando ſit inſtitutus. ibid.n.19.
Qui admittit Epiſcopatum eſſe Sacramentum, neceſſariò concedere debet eſſe ſaltem partialiter diſtinctum à Sacerdotio. 653.n.20.
Poteſt Epiſcopatus dici octauus Ordo; & cur ordinariè non ita dicatur. ibid.n.22
An Epiſcopatus imprimat Characterem ſpecialem. ibid.n.25.
In Ordine Epiſcopatus non confertur ſpecialis gratia pro ſingulis formis & materiis partialibus, nec in aliis Ordinibus. 675.n.37.& ſeq.

Eius materia & forma.

Omnes tres Epiſcopi debent librum Euangeliorum

rum imponere ceruicibus epiſcopandi. 661. n. 29.
Probabiliter manuum impoſitio eſt materia partialis Epiſcopatus. ibid. & ſeqq.
Impoſitio libri eſt materia partialis Epiſcopatus. 662.n.32.
Vnctio item capitis & manuum. ibid.
Innocentius III. iuſſit addi vnctionem manuum & capitis Epiſcopo Braccarenſi Romæ, omiſſam in conſecratione illius. ibid.n.34.
An omnes tres Epiſcopi ſint Miniſtri Epiſcopatus. 663.n.39.
An Epiſcopus vnicus ex commiſſione Papæ poſſit alium conſecrare. 669.n.23.
Argumenta quædam pro ſententiâ docente vnicum Epiſcopum ex commiſſione Papæ poſſe alterum conſecrare refelluntur. 671.n.30.
Pontifex per ſpecialem commiſſionem poteſt indulgere, vt vnicus Epiſcopus alterum conſecret. 672.n.31.

Ordinis Character.

Epiſcopus conſecrans Presbyterum non producit in eo phyſicè Characterem. 673.n.35.
Poteſtas conſecrandi Presbyterum v.g. eſt diſtincta à Charactere qui eſt in conſecrante. 672. n. 34.
Probabilius eſt differre ſpecie Characteres Baptiſmi, Confirmationis, Ordinis, item Ordinum ipſorum, &c. 674.n.40.
Characterem producit Sacramentum Ordinis, licet propter obicem gratiam non producat. ibid.
Character altioris Ordinis non pendet à Charactere inferioris. 675.n.42.
Epiſcopatus tamen Character pendet à Sacerdotij Charactere. ibid.

Ordinis Miniſter.

Ordinarius Miniſter Ordinum ſolùm eſt Epiſcopus conſecratus. 664.n.1.
Epiſcopi excommunicati, & hæretici validè conferunt Ordines. 665.n.6.
Degradatus validè conferret Ordines, ibid.n.8.
Epiſcopus modò ſit Sacerdos, validè confert Diaconatum & inferiores Ordines, licet eos numquam acceperit. 666.n.12.
Epiſcopus moraliter tantùm influit in Ordines. 672.n.33.
Cardinales Presbyteri poſſunt conferre quatuor Ordines minores. 664.n.14.
Item Abbates ſuis ſubditis. ibid.
Probabiliter ſimplex Presbyter poteſt ex commiſſione Papæ conferre Subdiaconatum & Diaconatum. 668.n.19.
Probabilius eſt, non poſſe Papam committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Presbyteri. 669.n.22.
Poteſt Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum poſt triennium in familiâ expletum, licet nondum prouiſum, ordinare, modò poſteà ei prouideat. 669.n.22.

Requiſita ad Ordinem.

Ad quem ſpectet electio & vocatio Miniſtrorum. 676.n.47.
Quod ſit ſubiectum capax Ordinis. 677.n.48.
Quæ requiratur ætas ad Ordines. ibid.
Quæ qualitates in ordinandis exigantur. ibid. n. 50.
An & quomodo Regulares examinandi. ibid.
Quæ ſint tempora Ordinationibus deſtinata. 678. n. 51.
Quomodo ſeruanda interſtitia. 679.n.56.
Quomodo Caſtitas Ordinibus annexa. 680.n.507.

P.

Papa.

QVOMODO *Papa poſsit abſolui.* 338. n. 5.

Parochus.

An poſſit Parochus abſoluere ſubditos ſuos extra ſuam Diœceſim. 466.n.34.
An ob inſcitiam Parochi ſui poſſit pœnitens alium Confeſſarium eligere. ibid.n.35.
Ad quos alios defectus extendatur hæc doctrina. ibid.
Parochus non poteſt dare iuriſdictionem Sacerdoti non approbato in ſuas oues ad audiendas confeſsiones. 495.n.2.
Nec etiam illi qui aliquando habuit tale beneficium. ibid.n.3.
An poſſit committere ſuas oues abſoluendas Sacerdoti approbato ab alieno Epiſcopo. ibid.
Tenetur ſæpiùs in anno ſuos audire confitentes, ſi ipſi id exigant. 504.n.3.
Quoties ad id teneatur. 505.n.4.
Si Parochus prouiderit ſuis de alio Confeſſario, an adhuc teneatur eos audire, ſi ipſi malint confiteri. ibid.n.6.
In articulo mortis tenetur Parochus ſuos audire cum vitæ periculo, ſi non eſt aliter eis prouiſum. 506.n.6.

Pars conſtitutiua.

Quid dicatur pars conſtitutiua alicuius. 343. n. 22.

Paſtores Eccleſiæ.

Chriſtus dedit Paſtoribus Eccleſiæ facultatem remittendi peccata. 337.n.21

Peccator.

Quid fieret cum peccatore, qui ex ignorantiâ perplexus eligeret potiùs infernum quàm peccatum. 78.n.22.
Doctrina Card. Lugo, cur peccator difficulter vitet peccatum. 209 n.18.
Deus antequam poſſit peccatorem odiſſe, debet priùs ſe reflexè determinare ad nolendam carentiam odij. 141.n.22.
Maior ſanctitas, ceteris paribus, non facit peccantem minore dignum pœnâ. 256.n.29.
Quid faciendum de peccatore qui longo tempore manſit in ſtatu peccati, ſiue ſemper paratus ad peccandum oblatâ occaſione. 403.n.33.
Metus obliuiſcendi peccatum non obligat peccatorem ad ſtatim confitendum. 604.n.36.

Peccandi occaſio.

Occaſio peccandi duplex, remota & proxima. 449. n.26.
Quid remota, quid proxima. ibid.
Non eſt obligatio vitandi occaſionem remotam. 450.n.28.
Maior ratio eſt negandi abſolutionem perſeueranti in occaſione proximâ quàm relapſo in priora peccata. ibid.n.30.
Neganda aliquando abſolutio non vitanti proximam occaſionem. 451.n.32.
Niſi graue periculum incurratur euitando iſtam occaſionem. ibid.n.34.

Quid ad caſum de eo qui ſciret ſe damnandum, ſi in talem occaſionem ſe immitteret. 452.n.37.

Peccatum.

Peccata velle compenſare & impedire, eſt idem moraliter. 12.n.11.
Explicatur ſimilitudine. ibid.
Diſcurſus Lugo, quomodo peccatum abſolutè ametur, reiicitur. 16.n.25.
An remiſſo peccato ſit locus pœnitentiæ. 31.n.6.
Ius quod habet Deus ad me odio habendum, nihil eſt ab ipſo peccate diſtinctum. 26.n.62.
Peccatum ipſum per ſe eſt malum & diſſonum homini. 37.n.29.
Peccatum non poteſt odio haberi ſine præuio amore alicuius perſonæ. 38.n.29.
Pro peccatis alienis & meis poteſt eſſe diuerſus habitus, qui tamen ratione honeſtatis in obiecto non differrent ſpecie. 39.n.4.
Peccati deteſtatio, vt ſpectat ad charitatem, debet eſſe formaliter amor Dei. 54 n.4.
Peccatum vt eſt contra Deum poteſt dupliciter odio haberi. 53.n.2. & 54.n.5.
Secundus modus pertinet ad charitatem. ibid.
Quis ex illis duobus modis ſit contritio. 54.n.5.
Homo tenetur magis fugere peccatum etiam veniale, quàm infernum vel carentiam cæli. 77.n.20.
Peccatum non ſit licitum ob vitandum infernum & peccata in eo æternùm committenda. 78.n. 24.
Non teneor deſiderare dari mihi nunc occaſionem, ne fuerit peccatum præteritum, etſi ad hunc finem deberem infernum eligere. 79.n.25. & ſeqq.
Si daretur tale deſiderium, eſſet bonum. 81.n. 30.
Si per impoſſibile ex omiſſione peccati ſequeretur Deo intrinſecum aliquod graue malum, ideoque ad vitandum illud eſſet neceſſarium admittere graue aliquod peccatum; id foret licitum. 81.n.31.
In caſu iſto peccatum non eſſet peccatum. ibid.
Cur liceret mendacium ad vitandum malum Dei intrinſecum, & non ad vitanda infinita peccata. ibid.n.32.
Pro quolibet peccato non requiritur diſtincta deteſtatio. 88.n.20.
Non eſt neceſſarium in contritione in vllo caſu omnia peccata diſtinctè recogitare. ibid. n.22.
An in memoriâ plurium peccatorum ſufficiat vnum tantùm deteſtari. 89.n.25.
Inter duo peccata minus eſt eligendum. 90.n.27.
Exceſſus vnius peccati præ altero quantus ſit non poteſt ſæpè ſolidè ſciri. 91.n.29.
Quando exceſſus coniunctus cum altero peccato puniatur pœnâ æternâ, & faciat peccatum mortale. ibid.n.30.
Si exceſſus inter peccata ſit notabilis, & ſe ſolo ſufficiens ad mortale, tunc foret peccatum mortale. 91.n.31.
Quid ſentiendum de illâ propoſitione, Si eſſem futurus hæreticus, mallem eſſe atheus quàm Lutheranus. 92.n.32.
Quia per deſiderium ſpeculatiuum magis optandum, præſeruari à propriò peccato leui, an à mortali Originali. 95.n.42.
An actio peccaminoſa poſſit ceſſare eſſe peccatum. 97.n.44.
Permittenda potiùs ſunt aliorum peccata grauiſſima, quàm leue proprium faciendum. ibid. n.45.& ſeq.
Ad vitandum alienum peccatum non teneor, poſſum tamen honeſtè ſubire omnes pœnas. 48. n. 48.
Peccatum non deſumitur immediatè ex ipſâ Lege vt in ſe exiſtente, ſed vt iudicata exiſtere. 127.n.29.
An ſit poſſibile peccatum eſſentialiter irremiſſibile. ibid.
Si actus intellectus non poteſt reflectere ſupra ſe, non datur peccatum eſſentialiter irremiſſibile. ibid.n.31.
An poſſit aliquis actus peccati pendere ab hac reuelatione vt exiſtente. ibid.n.32.
De peccato eſſentialiter irremiſſibili poſſet dari pœnitentia. 128.n.32.
Nullum eſt peccatum tam graue, vt de eo non poſſit dari Pœnitentia fructuoſa. 128.n.33.
An poſt quamlibet peccatorum multitudinem ſit poſſibilis Pœnitentia. ibid.
Proponitur & reiicitur ſententia negans. ibid. n. 34. & ſeqq.
Nullus eſt de facto numerus peccatorum ob quem Deus regulariter neget auxilia ad veram Pœnitentiam. 129 n.37.
Si cui eſſet reuelata ſua damnatio & obſtinatio, poſſet dolere de peccatis. 130.n.41.
Non tamen de peccatis ex ipsâ reuelatione ortis. ibid.
Non poteſt Deus remittere partialiter peccatum. 132.n.47.
Odium peccati grauis non tam penes intenſionem, ſed ſpecie differt ab odio venialis. ibid.
Odium peccati graue non poteſt mutari in leue intra eiuſdem peccati genus. 133.n.49.
Poteſt autem intra genus peccati mortalis. ibid.
Peccatum graue non dat æquiualenter ius pro odio leui. ibid.n.50.
Non poteſt peccatum partialiter deleri per partiales ſatisfactiones. ibid. n.51.
Expellere peccatum differt tantùm penes denominationem extrinſecam ab eo, quod eſt impedire ius ad odium Dei. 138.n.10.
Sicuti exiſtentia continuata, ſeu conſeruatio. ibid.
Peccatum hodiernum triplicem poteſt mereri pœnam. 140.n.18.
Poteſt Deus peccatum remittere ſine retractatione peccatoris. 147.n.41.
Non poteſt odio haberi peccatum ſine odio ipſius peccatoris. ibid.n.42.
Peccatum commiſſum poteſt interrumpi. 171. n. 43.
Peccatum expellit gratiam non ſolùm per modum demeriti, ſed per modum contrarij. 188. n. 43.
Quo reſpectu dicantur peccata directè vel indirectè rimitti. 420.n.6.
Ex ſolâ Chriſti voluntate oritur, quòd peccata indirectè remiſſa debeant explicari in confeſſione. 421.n.6.
Remiſſio peccati non poteſt fieri poſitâ ſolius Sacerdotis voluntate. 573.n.12.
Deus non odit omnia quæ peccatum conſtituunt. 346.n.31.
Peccata omnia debent per Baptiſmum vel Pœniten-

nitentiam directè deleri poſſe. 350.n.8.
An peccatum commiſſum in Baptiſmo ſit hominis Chriſtiani. ibid.n.10.
Explicatur S. Auguſtinus de peccatis in Baptiſmo commiſſis. 351.n.11.
Item S. Thomas. 352.n.13.
Quid intelligat D. Thomas per peccata coexiſtentia Baptiſmo. ibid.n.15.
Vtrùm iam in confeſſione deleta ſint dicenda cum eâ circumſtantiâ, quòd fuerint clauibus ſubiecta. 353.n.18.
Qui confitetur peccata iam ſemel ritè expiata, non tenetur eâ de re monere Confeſſarium. ibid. n. 19.
An ex Tridentino probari poſſit eſſe confitenda peccata dubia. 357.n.32.
Vnde peccatum dicatur dubium. 358.n.34.
An licitè reticens peccatum teneatur de illo confiteri. 384.n.3.
An proximâ occaſione teneatur illud confiteri. ibid.
An teneatur confiteri, ſi nullum aliud mortale habeat. ibid.n.4.
Non ſemper ſecundum peccatum eſt ex eo grauius. 447.n.20.
An poſt remiſſum peccatum quoad culpam & pœnam maneat adhuc aliqua in homine indignitas, quæ per ſequentes abſolutiones tollatur. 580.n.30.
Quando Deus peccatum integrè condonauit, nihil amplius iuris habet in hominem ratione illius peccati. 582.n.35.

Peccatum habituale.

Peccatum habituale duo includit, ſcilicet præteritionem phyſicam peccati, & negationem ſeu carentiam compenſationis. 26.n.63.
Obſeruatio circa peccatum habituale. 41.n.14.
Peccatum habituale in quo conſiſtat. 135.n.2.
Vide Gratia habitualis.

Mortale.

Poſſibilis eſt habitus qui ſola peccata mortalia deteſtetur. 43.n.18.
Peccatum mortale magis deteſtandum quam Originale. 92.n.33.
Licet de peccato mortali per bona noſtra opera aliquid minueretur, non tamen ideò veniretur ad finem, vt totum deleretur, quamuis peccatum non ſit infinitum. 133.n.52.
Non debet ad hoc decrementum concipi deſcenſus per partes determinatas. 134.n.43.
Non poteſt, intra peccata mortalia manendo, deponi ob ſatiſfactionem noſtram partialem gradium, & aſſumi leuius. 135.n.56.
Ob ſatiſfactionem Chriſti poſſet. ibid.
De facto non tollitur mortale partialiter. ibid. n. 57.
Multa poſſunt & in ſuo genere tam grauia mortalia dari, vt eis vna contritio non æquiualeat in ſententiâ Vaſquez. 151.n.11.
An peccatum mortale aliquando remittatur quoad culpam & pœnam æternam, remanente integrâ pœnâ temporali, in quam illa erat permutata. 215.n.14.
Peccatum mortale non remittitur niſi per gratiam conſtituentem filium adoptiuum. 341. n. 16.

Fingere peccatum mortale in confeſſione eſt peccatum graue. 367.n.61.
Quid ſi fingens addat ſe illud peccatum iam fuiſſe confeſſum. ibid.

Originale.

Peccatum Originale non poteſt propriè retractari. 40.n.10.
Probabiliter peccatum Originale eſt grauius veniali, ideoque magis vitandum. 94.n.38.

Veniale.

Probabiliter implicat dari habitum qui ſola venialia deteſtetur. 43.n.18.
Quid de peccato veniali collato ad Originale. 92. n. 33.
Non licet ad vitandum peccatum Originale, vti nec vmquam aliàs, peccare venialiter. ibid. n. 34.
Peccatum veniale fugiendum eſt præ Originali habituali, ſeu maculante. 93.n.34.
Peius eſt peccatum veniale, quàm dilatio Pœnitentiæ de peccato graui. ibid.n.35.
An præſtet eligere manere æternum Dei hoſtem, quàm peccare venialiter. ibid.
Qui committeret peccatum veniale ad cauendum Originale, tali caſu non peccaret. 95. n. 40.
Peccata venialia non opponuntur gratiæ ſanctificanti. 148.n.1.
Concilia parum loquuntur de remiſſione venialium. ibid.
Veniale numquam de facto remittitur quin ſimul infundatur gratia habitualis. ibid.n.3.
Ad remiſſionem venialis non ſufficiunt actus naturales. ibid.
In purâ naturâ non poſſet veniale tolli per æqualem ſatiſfactionem. 149.n.4.
An in purâ naturâ veniale poſſet faciliùs quàm nunc remitti. ibid.
Ratio cur veniale non poſſit tolli per actus naturales. ibid.n.5. & ſeq.
An poſſit tolli veniale, quin ſimul infundatur gratia. 150.n.7.
An remiſſio venialis ſit effectus ſecundarius attritionis. ibid.
Cur D. Thomas concedat animabus Purgatorij meritum remiſſionis venialium, non verò meritum gratiæ & gloriæ. ibid.n.8.
Veniale poteſt extra Sacramentum tolli per attritionem. ibid.n.9.
Poſſunt dari tam multa & in ſuo genere tam grauia venialia, vt eis vna contritio non æquiualeat. ibid.n.10.
An Deus potuiſſet non acceptare ſatiſfactionem pro veniali, adeoque ob veniale excludere iuſtum à beatitudine. 153.n.21.
Etſi ob veniale non remiſſum poſſet homo æternùm priuari cælo, adhuc veniale differret à mortali. 154.n.22.
Quomodo remittantur venialia in confeſſione. ibid n.25.
Delentur etiam venialia per alia Sacramenta. 155.n.26.
Veniale in iuſtis poſt hanc vitam remittitur per contritionem, vt condignam ſatiſfactionem. ibid.n.28.
An qui in venialibus moritur, peccet. 156.n.30.

Veniale numquiam remittitur damnatis quoad culpam. 157.n.33.
Sic verò quoad pœnam. ibid.
Non iis qui habent Originale. ibid.
Per accidens poteſt eſſe obligatio confitendi venialia. 359.n.37.
An ſit mortale dicere peccatum veniale fictum in confeſſione, vel verum ſine dolore. 364.n.53.
Aliud eſt non poſſe vitare omnia omnino venialia, aliud, non poſſe ea qua commiſit. 447.n.22.
An dolens de omnibus venialibus vnius ſpeciei, & ea in genere tantùm confitetur, ab omnibus abſoluatur. 448.n.23.
Peccata venialia includuntur ſub poteſtate remittendi, non verò ſub poteſtate retinendi. 599.n.13.

Peccati carentia.

Carentia praciſa peccati an ſit ſatisfactoria. 51.n.10.
Diſparitas inter actus externos & carentiam peccati. ibid.
Carentia pura peccati non eſt bona obiectiuè. ibid.n.11.
Carentia peccati eſt duplex, negatiua & priuatiua. ibid. n.12.
Priuatiua eſt honeſta. ibid.

Peccati complex.

Si pœnitens poteſt peccatum integrè confiteri non prodendo complicem, peccat eum prodendo. 385.n.5.
An quando periculum eſt prodendi complicem, poſſit peccatum vel aliqua circumſtantia reticeri. ibid.n.6.
Potuit Chriſtus velle vt complex detegatur, potuit nolle. ibid.n.7.
Peccans cum alio ita vt peccatum confiteri is nequeat niſi reuelando complicem, an det implicitè facultatem vt reuelet. 386.n.9.
An faciat ad proximi vtilitatem prodere complicem. 387.n.11.
An Chriſtus voluerit Fideles ſua peccata confiteri integrè, nullâ habitâ ſua aut proximi fama ratione. ibid.n.12.
Diſparitas inter pœnitentem & complicem in fructu ex Sacramento conſecuto. 387.n.12.
An Sacramentum Pœnitentia ſecum trahat neceſſitatem reuelandi complicem. ibid.n.13.
An in Pœnitentia inſtitutione ſuſtulerit Chriſtus obligationem non diffamandi complicem. 388.n.14.
An caſu quo licitum ſit prodere complicem, ſit etiam neceſſarium. ibid.n.15.
Dato quòd tenear in peccato mortali prodere complicem, an tenear etiam in veniali, ſi id velim confiteri. ibid.n.16.
Si peccatum aliter explicari nequeat, an debeat tertia perſona non complicis prodi naturalis defectus aut peccatum. 389.n.17.
Quantam induſtriam facere debeat quarendo alium Confeſſarium pœnitens ne prodat complicem. ibid.n.18.
Qui complicem diffamauit in confeſſione an teneatur ad fama reſtitutionem. 390.n.19.

Peccati circumſtantia.

Circumſtantia vt ſit materia neceſſaria confeſſionis, debet addere ſpeciem nouam mortaliter malam. 368.n.1.
Proponitur ſententia negans confitendas tantùm circumſtantias aggrauantes. ibid. n.2.
Aſſerens vt probabilior defenditur. 396.n.4.
An circumſtantia notabiliter minuentes ſint explicanda in confeſſione. 370.n.6.
Circumſtantias notabiliter aggrauantes confitendas eſſe probatur ex Tridentino. ibid. num.7.
An qui furatus eſt à pluribus, debeat eam plurium circumſtantiam confiteri. 372.n.14.
An reddens ſe incapacem ad legendas Horas debeat confiteri ſingulas vices quibus omiſit poſteà. 373.n.15.
An vnico conſilio inducens plures ad peccandum, debeat eam pluralitatem explicare. ibid.
An verum ſit illud, Non tenetur pœnitens omnia ſponte dicere, qua tenetur interrogatus. ibid. n.16.
Quanta debeat eſſe circumſtantia aggrauans, vt quis eam teneatur confiteri. 373.n.16.
An circumſtantia intenſionis ſit in confeſſione explicanda. 374.n.18.
Quid dicendum de duratione. ibid.n.18.
An circumſtantia grauitatis perſona ſit confitenda. 376.n.25.
Ignorantia circumſtantia confitenda. ibid.
An circumſtantia conſuetudinis peccandi ſit confitenda. 377.n.27.
An interrogatus teneatur eam conſuetudinem confiteri. ibid.n.28.
An circumſtantia virginitatis violata ſit explicanda. 378.n.28.
An violans duo pracepta in eadem materiâ teneatur id ipſum confiteri. ibid. n.29.
An circumſtantia annexa excommunicationis ſit confitenda. 379.n.32.
An qui optat proximo malum debeat malum ipſum ſpecificare. 380.n.33.
An qui ſe iactauit de peccato commiſſo, debeat illud peccatum explicare. 381.n.37.
Qui laudauit alium de peccato graui, tenetur illud ſpecificare, licet eo abſente eum laudauerit. 382.n.39.
An is qui neglexit fraternam correctionem teneatur confiteri in quâ ſpecie peccati neglexerit. 375.n.21.
An is qui prabet ſcandalum, debeat numerum perſonarum, quibus dedit confiteri. 376.num.23.
An ſponſa teneatur ſuam circumſtantiam confiteri ſi peccauit in ſponſalibus. ibid.n.24.
Blaſphemia in Deum vel Sanctos ſunt ſpecificanda. 382.n.40.
Sic etiam diuerſitas ſpecifica in hareſi. ibid.
An apoſtaſia à Fide ſpecificanda. ibid.n.41.
An obiectum delectationis moroſa in materiâ venereâ ſit ſpecificandum. 383.n.41.
Pœnitens timens malum Confeſſario vel ſibi vel alteri poteſt peccatum reticere. ibid.n.2.
Quo caſu tenetur alium Confeſſarium quarere. ibid.
An tunc poſſit dimidiare confeſſionem ſi alium habeat Confeſſarium. 384.n.2.
Quando periculum eſt ob ſolam circumſtantiam, an ſubſtantia peccati ſit confitenda tacitâ circumſtantiâ. ibid.

An

An liceat reticere ſi damnum ſequatur ex purâ malitiâ Confeſſarij. ibid.
An circumſtantia loci ſit confitenda. 394.n.7.
Quid circa alias circumſtantias. ibid.
Qui peccunt ex errore, non tenetur errorem explicare, modò peccatum confiteatur. ibid.n.9. & ſeq.
Immeritò ſeparant aliqui quaſtiones de externis & internis peccatis. 398 n.19.
Qui vno actu vult totum Breuiarium omittere, facit vnum peccatum; ſecùs ſi pluribus actibus velit plures partes omittere. 299. n 20.
An ſapiùs iurans, blaſphemans, &c. in eâdem irâ debeant numerum explicare. 400.n.23.
An ceſſans a comeſtione carnis illicita, moxque mutato animo rurſus comedit, debeat vt duplex peccatum confiteri. 401.n.28.
Oblitus circumſtantia mutantis ſpeciem non tenetur ipſum peccatum repetere, ſi abſque repetitione poteſt circumſtantiam confiteri. 415. num.35.
Quando circumſtantia omiſſa non poteſt explicari ſine peccati repetitione, tum ipſum peccatum repetendum eſt. 418.n.42.
Circumſtantia voti & ſacrilegij pari paſſu ambulant in ordine ad confeſſionem. ibid.

Peccatorum reuiuiſcentia.

An peccatum actuale poſt remiſſionem redire poſſit, ſaltem dimiſſum. 158.n.1.
Licet idem peccatum actuale reproduciretur, non tamen diceretur moraliter redire antiquum peccatum. ibid n.2.
Sententia Hurtadi, Peccata de facto non reuiuiſcere neque quoad pœnam, neque quoad malitiam, neque quoad offenſam. 159.n.3.
Quidam dicunt, certas quatuor peccatorum ſpecies reuiuiſcere. 160.n.9.
Peccata ſemel dimiſſa non ampliùs redire, ferè inter omnes Scholaſticos eſt certiſſimum. 162. num.14.
Si peccatum tollatur per aqualem ſatisfactionem, non poteſt redire. 167 n.29.
Item ſi Deus condonet peccatum abſolutè. ibid num.30.
Item ſi Deus promittat condonationem ſub conditione futurâ. ibid.
Si Deus abſolutè condonet, ita tamen vt ſeruet ſibi ius ſub conditione odium reſumendi, poteſt peccatum redire. ibid.n. 31.

Peccata reſeruata.

Dari in Eccleſiâ poteſtatem reſeruandi, eſt de Fide. 471.n.1.
Quomodo Epiſcopus poſſit reſeruare peccata, ibid.n.2.
Quorum peccata poſſint reſeruari. 472.n.4.
An ſit neceſſaria notitia reſeruationis vt incurratur. ibid.
Qua peccata poſſint reſeruari. ibid.n.5.
Purè interna poſſunt reſeruari. ibid.
Quomodo ex actione externâ reſeruatio peccati ſit agnoſcenda. ibid.n.6.
Quomodo reſeruato peccato externo reſeruentur actiones externa ad illud ordinata. ibid.n.7.
Obſeruatio pro meliori intelligentiâ reſeruatorum. 473.n.7.
An peccata dubia ſint reſeruata. ibid.n.9.& ſeq.
Qua de facto peccata reſeruentur. ibid.n.11.
Quid, quando reſeruatur peccatum habens annexum cenſuram. ibid.n.12.
An poſſit ita reſeruari peccatum, vt ne quidem indirectè poſſit abſolui. 474.n.12.
An poſſit Epiſcopus pro arbitrio peccata reſeruare. ibid n.13.
Si non coarctetur ea poteſtas à Papâ, poſſunt Epiſcopi reſeruare omnia. ibid.
An ſi confitens habenti iuriſdictionem in reſeruata obliuiſcatur reſeruatum confiteri, nihilominùs abſoluatur ab eo, collaturque reſeruatio. 484. n.1. & ſeqq.
Ablatio reſeruationis non eſt actus Sacramentalis propriè loquendo. 485 n 5.
An abſolutio inualida habentis iuriſdictionem in reſeruata tollat nihilominùs reſeruationem. 486.n.9.
Non debet de Superiore praſumi voluntas minùs perfecta circa abſolutionem à reſeruatis. 487. num.11.
Si per confeſſionem inuincibiliter inualidam tollatur reſeruatio, tenetur pœnitens iniunctam pœnitentiam implere. ibid. & ſeqq.
Probabile eſt, eo caſu obligari à Superiore Confeſſarium ad imponendum pœnitentiam. ibid. num.13.
An ſolus pudor grauis ſe manifeſtandi Superiori ſufficiat, vt is teneatur dare facultatem alteri. 494 n.34.
Quomodo poſſit abſolui ſubditus nolens confiteri, niſi detur facultas, &c. ibid.n.36.
Non ſunt ideò reſeruata peccata, quòd Confeſſarius non ſit ſufficienter ad imponendam pœnitentiam inſtructus. 410. n 20.
In articulo mortis ceſſat omnis reſeruatio. 459 num.11.
Quo ſenſu olim Epiſcopi non habuerint caſus reſeruatos niſi ſoli Papa. 478.n.28.
Quid ex Etrauagant. Inter cunctas *referatur ad rem noſtram.* ibid.n 29.
An & quomodo poſſint peregrini abſolui à reſeruatis. 479 n 32.
Propter reſeruata non eſt dimidianda confeſſio ſine graui neceſſitate. 480 n.35.
In neceſſitate communicandi poteſt pœnitens tacitis reſeruatis alia peccata confiteri, & abſolui. 481.n.36.
An reſeruatâ vnâ ſpecie peccati reſeruntur etiam qua ſunt in ea peccata mortalia per accidens. 476.n.19.
An Confeſſarius ipſo poſſit intelligi cum petit facultatem abſoluendi à reſeruatis. 488. num.14.
An facultas abſoluendi à reſeruatis, quam dat Superior, extendat ſe etiam ad futura paulò poſt. ibid.n.15.& ſeq.
Non poteſt Pralatus inferior Papâ caſum aliquem ita reſeruare, vt ſubditus in mortis periculo ab eo abſolutus teneatur tamen Superiori ſe praſentare, ſi conualeſcat. 290.n.23.
Aliter ſentiendum de abſoluto ab excommunicatione reſeruatâ in ſimili periculo 491.n.24.
Admonendi in horâ mortis hi qui habent reſeruata de obligatione comparendi coram Superiore ſi conualeſcant. ibid.n.26.
Lapſus in caſum reſeruatum non tenetur duobus confiteri, cùm poſſit immediatè adire Superiorem. 608.n.51.

Tollitur reſeruatio, ſi fiat confeſſio habenti iuriſdictionem, licet Sacramentum ſit informe. 619. num. 42.
Religioſus confitens reſeruata ex facultate inexplicatâ, ignorant tamen inuincibiliter obligationem ſe ſiſtendi Superiori, quæ erat conditio ſine quâ non, directè non abſoluitur à reſeruatis. 615. n. 25.
Confitens caſum reſeruatum non habenti iuriſdictionem, licet ignoret onus ſe ſiſtendi Superiori, tenetur tamen illud ſubire, licet de eo moneretur primùm poſt abſolutam confeſſionem. 616. num. 28.
Abſolutus à reſeruato cum onere ſe ſiſtendi Superiori poteſt ſe extra confeſſionem ſiſtere. ibid. num. 30.
An abſolutus in articulo mortis à non habente aliàs facultatem teneatur ſe ſiſtere legitimo ſi conualeſcat. 463. n. 24.
Admodum R. P. Mutius declarauit quoad Societatem obligationem ſe ſiſtendi Superiori poſt acceptam abſolutionem à reſeruatis in itinere. 614. n. 17.
Ea obligatio ſe ſiſtendi Superiori eſt conditio ſine quâ non valet abſolutio à reſeruatis. ibid. n. 18.
Itinerantes Religioſi Societatis ad comparendum coram Superiore obligantur, ſi inciderent in reſeruata. 616. n. 26.

Miniſter pro reſeruatis.

Confeſſarij approbati in Iubileo ſunt Miniſtri delegati pro reſeruatis. 488. n. 14.
An in articulo mortis præſente Sacerdote habente iuriſdictionem pro reſeruatis poſſit nihilominùs alius adhiberi. 459. n. 10.
Quid poſſint Prælati Religionum in reſeruatione peccatorum. 475. n. 16.
Quid in cenſuris ferendis ſibi reſeruatis. ibid. num. 18.
Qui poteſt reſeruare peccata, poteſt ordinariè ab iiſdem abſoluere, ſi eſt Sacerdos. 477. num. 23.
An Superior Religioſus poſſit dare alteri facultatem ſe abſoluendi à reſeruatis. ibid. n. 24.
Quid in noſtrâ Societate. ibid. n. 25.
Si Superior auditis reſeruatis remittat pœnitentem cum aliis peccatis ad ordinarium Confeſſarium, non tenetur reſeruata confiteri huic. 483. n. 42.
Auditâ confeſſione pœnitentis non poteſt Superior abſoluere à reſeruatis v. g. & pro aliorum abſolutione remittere ad Ordinarium. 483. n. 45.
An poſſit Epiſcopus tantum in peccatum reſeruatum Papæ ſine cenſurâ, quantum poteſt in excommunicationem & peccatum cui ea eſt annexa. 492. n. 28.
An quando non poteſt facilè adiri Epiſcopus, poſſit alius Sacerdos abſoluere à peccato ei reſeruato. ibid. n. 29. & ſeqq.
Superior regularis poteſt committere Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo abſolutionem ad abſoluendum à caſu reſeruato. 493. n. 33.
An, ſi Prælatus iniuſtè neget facultatem abſoluendi ſubditum à reſeruatis, poſſit ille nihilominùs abſolui. ibid. n. 34.
An Superior negans facultatem hanc irrationabiliter peccet contra iuſtitiam ſimul & charitatem. 494 n. 35.
Superior poteſt negare facultatem aliquando, imò & ſubinde tenetur. ibid.
Imprudenter agit Superior dicendo, Do facultatem abſoluendi, &c. niſi ſit ſæpiùs relapſus. ibid. n. 36.

Pharao.

Auguſtinus ſentit probabiliter, Pharaonem in fine vitæ caruiſſe libertate. 129. n. 35.
Dicit illam obdurationem fuiſſe ſupplicium peccatorum eius. ibid.

Pœna.

Quid ſit propriè pœna. 4. n. 8.
Duplex eſt pœna pro peccato. 41. n. 5.
Quid circa reatum pœnæ. ibid.
Pœna reatus quale ſit malum. 42. n. 16.
Honeſtum eſt velle ſe liberare à pœnis inferni. 109. n. 15.
Item ad id præſtandum eligere pro medio fugam peccati. ibid.
Quo ſenſu Eccleſia petat liberari animas à pœnis inferni. 254. n. 22.
Quid de reditu pœnæ ſenſus. 162. n. 16.
Concluditur pœnam non reuiuiſcere. 163. n. 16.
Si contritio de condigno extinxit pœnam æternam, vix poteſt oſtendi quomodo reſtet pœna temporalis. ibid. n. 18.
Poteſt manere reatus pœnæ ablatâ culpâ. 164. num. 20.
Gratia vt ſanctificans non tollit reatum pœnæ. ibid. n. 20.
An poſſit reuiuiſcere pœna. 174. n. 51.
An poſſit tunc dici pœna illa verè & abſolutè remiſſa. ibid.
An reatum pœnæ extinguat gratia connaturaliter. ibid. n. 52. & ſeqq.
Non ſemper remittitur omnis pœna cum culpâ. 221. n. 2.
Explicatur commutatio pœnæ æternæ in temporalem in remiſſione culpæ. 224. n. 9.
Cur remiſſâ pœnâ æternâ Deus adhuc temporalem ſibi reſeruet infligendam. ibid. n. 10.
An Deus ſtatuerit certam pœnam temporalem peccatis mortalibus, remiſſis quoad culpam & pœnam æternam. ibid. n. 12.
An pœnæ æternæ debitum poſſet manere in homine, cui Deus culpam condonaret abſque gratiâ iuſtificante. 227. n. 20.
An totus aliquid tollatur de pœnâ, quoties remittitur culpa venialis. ibid. n. 2.
Pœna reatus temporalis remiſſâ mortali culpâ, prouenit ab ipsâ culpâ, non à gratiâ. 228. num. 5.
An quò peccatum eſt grauius ex naturâ rei, reſpondeat ei grauior pœna temporalis ſublatâ æternitate pœnæ per gratiam. ibid.
Quid attendat Deus in permutatione pœnæ æternæ in temporalem. 229. n. 8.
An carentia pœnæ Purgatorij ſit bonum ſpectans ad ordinem ſupernaturalem. 232. n. 18.
In pœnis à Deo nobis inflictis nobis libera eſt honeſta acceptatio earum. 234. n. 23.

Pœna damni.

Pœna damni variè poteſt conſiderari. 164. n. 21.
Per nouum peccatum redit tota pœna damni obiectiua, non tamen vt pœna priorum peccatorum. ibid. n. 22.

Peccator addens nouum peccatum non incurrit nouam pœnam damni. 165.n.22.
Qui plura habuit merita, acquirit peccando maiorem priuationem viſionis beatificæ proximam. ibid.n.23.
Priuationem verò remotam acquirunt omnes æqualem. ibid.
An pœna damni non infligatur peccato, niſi quatenus bonus fuiſſet actus illi peccato contrarius, & in quantum gloriam fuiſſet promeritus. ibid. n. 24.
An cuilibet mortali debeatur vt pœna priuatio omnis beatitudinis eſt incertum. ibid.n.25.
Carentia viſionis infinitè intenſa non eſt infinitè mala. 166.n.26.
Inæqualiter affliguntur damnati ex pœnâ damni ob inæquales apprehenſiones. ibid.n.27.
Ex peccato nouo non redit pœna damni vt afflictiua eſt. ibid.

Pœnitens.

An hodie pœnitentes obligentur ad illas graues pœnas, quæ ſolebant olim iniungi pœnitentibus. 280.n.32.
Tenetur pœnitens independenter à confeſſione aliqua peccata alienà manifeſtare. 390.n.21.
Non tenetur ea ſub ſigillo confeſſionis manifeſtare, nec poteſt ad hoc obligari. 391.n.21.
Quando poſsit & debeat pœnitens talia peccata Confeſſario manifeſtare, & quomodo. ibid. n. 22.
Pœnitens non poteſt dicere delictum alterius Confeſſario præcisè vt pro eo feruentiùs oret Confeſſarius. ibid.n.23.
Non tenetur præcauere omnes errores Confeſſarij, licet præuideret illos ſecuturos ex ſuo loquendi modo. 416.n.36.
An, & quando pœnitens teneatur explicare malam conſuetudinem peccandi. 454.n.42.
Quid obſeruandum à pœnitente in periculo mortis, ſi adſint plures Sacerdotes. 462.n.20.
Vnde cognoſcendum in pœnitente quòd ignorantia ſit vincibilis. 508.n.14.
Quando pœnitens relinqui poſsit & debeat in ignorantiâ inuincibili. 509.n.16.
Pœnitens ſatisfacit explendo impoſitum opus, licet reflexè hîc & nunc nollet ſatisfacere. 554. n. 36.
Pœnitens tenetur acceptare pœnitentiam. 559. n. 1.
Abſolutâ confeſſione non poteſt æquam pœnam detrectare ante abſolutionem ſine cauſâ. 560.n.5.
Debet per ſe pœnitentiam abſoluere. 561.n.9.
Niſi Confeſſarius permittat per alium fieri. 562.n.11.
Non tenetur per alium, quando per ſe non poteſt, ſatisfactionem implere, niſi pœnitentia impoſita ſit ſub diſiunctione. 563.n.13.
Qui tempore præfixo non poteſt pœnitentiam implere, debet alio ſequenti. ibid.n.14.
Pœnitens non poteſt mutare pœnitentiam in melius pro ſuo arbitrio. 565.n.20.
Probabilius eſt non poſſe pœnitentem diſſimulatâ priore confeſſione eadem peccata repetere vt aliam pœnitentiam accipiat. 569.n.32.
Cur confitens in Iubileo teneatur etiam omnia peccata recenſere. 601.n.24.

Pœnitentiæ obiectum.

Pœnitentia an habeat obiectum malum. 8.n.27.
Pœnitentia non eſt aggregatum omnium virtutum. 9.n.1.
Pœnitentiam pro motiuo habere bonum compenſationis negat Cardinalis Lugo. 10.n.3.
Sententiæ docentes Pœnitentiam eſſe charitatem, aut iuſtitiam vindicatiuam, aut religionem, reiiciuntur. 18.n.34. & ſeqq.
Rationes probantes Pœnitentiam eſſe virtutem deteſtantem peccata vt rationi contraria. 19. n. 39.
Oſtenditur hanc ſententiam non diſtingui ab eâ quæ ponit compenſationem pro obiecto Pœnitentiæ. 20.n.40.
Sententia, ſtatuens obiectum Pœnitentiæ eſſe peccatum, vt contrarium regulæ ſupremæ noſtrarum actionum, reiicitur. 21.n.44.
Pœnitentia eſt iuſtitia commutatiua. 23.n 50.
In ſententiâ Lugo Pœnitentia habet pro obiecto formali condonationem diuinam non tantùm diſiunctiuè, ſed etiam determinatiuè. 27.n.69.
Pœnitentiæ obiectum ſunt peccata propria grauia. 38.n.1.
Pœnitentiæ obiectum materiale eſt reatus pœnæ. 42.n. 16.
Pœnitentiæ obiectum non poſſunt eſſe actus materialiter mali. 46.n.30.
Indirectum verò poſſunt eſſe. ibid.n.32.
Pœnitentiæ obiectum proſecutionis materiale eſt duplex, proximum vel remotum. ibid.n.33.
Pœnitentiæ obiectum non ſunt actus interni, ſi planè ſine libertate fiant. 47.n.35.
Pœnitentia poteſt circa ſuum obiectum habere omnes illos actus quos alij habitus habent circa ſua obiecta. 48.n.2.
Pœnitentia ſi reſpiceret ſolam compenſationem, probabiliter non poſſet elicere deteſtationem vllius peccati, niſi ſolius impœnitentiæ. 50. n. 9.
Habet pro obiecto omnem fugam exteriorem peccati. 52.n.15.
Item opera bona exteriora. ibid.

Pœnitentia virtus.

Deriuatio vocis Pœnitentia. 3.n.8.
Pœnitentia virtus & Sacramentum quomodo differant. 1.n 1. & 2.n.3.
Differentia inter Pœnitentia Sacramentum & contritionem. 2.n.2.
Quos actus includat Pœnitentia. ibid.n.3.
Pœnitentia quæ reſpicit bonum compenſationis, poteſt dolere de peccatis. 10.n.6.
Poteſt dari pœnitentia naturalis deteſtans omnia peccata. 13.n.15.
Illatio quorumdam Recentiorum, Pœnitentiam non poſſe dolere de peccato commiſſo, nec deteſtari futurum. 9.n.2.
Pœnitentia amans compenſationem non neceſſariò deberet gaudere peccatum præceſſiſſe. 18.n.33.
Pœnitentia an ſit virtus Theologica. 24.n.56.
Pœnitentiæ intentum non eſt, vt Deus ſciat ab eâ poni ſatisfactionem. 26.n.66.
Pœnitentiam agere eſſet honeſtum, licet Deus peccata nollet condonare. 29 n.76.
Ad Pœnitentiam quòd de facto faciliùs inducamur, hoc oritur à Spe. 29.n.76.
Pœnitentia eſt virtus reflexa. ibid. n.77.

Pœnitentia habitum habuit Chriſtus, licet non ſuerit denominatus Pœnitentia. 30.n.3.
Remiſſo peccato non erit locus Pœnitentiæ quoad affectum compenſandi. 31.n.6.
Erit tamen locus quibuſdam actibus Pœnitentiæ. ibid.n.31.
Pœnitentiæ habitus an poſſit eſſe naturalis. 32. n. 9.
Examinatur doctrina negantium, & ſoluitur quæſtio pro parte affirmatiuâ. 32. n. 10. & ſeqq.
Pœnitentia habitus poteſt circa ſuum obiectum formale incipere ab odio. 33.n.16.
Pœnitentiæ habitus naturalis eſt diuerſus pro peccatis alienis. 39.n.8.
Poſſibiles ſunt diuerſi habitus Pœnitentiæ. 40. n. 11.
Idem Pœnitentiæ habitus reſpicit peccatum Originale, actuale, habituale. ibid.
Pœnitentia non vult ipſam pœnam declinare, ſed citò eam ſubeundo ſe à debito eius expedire. 42.n.17.
Pœnitentia, quatenus reſpicit offenſam Dei, non reſpicit directè imperfectiones morales. 44. n. 24.
Pœnitentiæ habitus non extendit ſe directè ad omnes imperfectiones morales. 45.n.28.
Indirectè tamen reſpicit imperfectiones poſitiuas, quia poſſunt eſſe cauſa peccati. ibid.
Pœnitentiæ quis ſit proprius actus. 48.n.4.
Eſt deteſtatio. 49.n.4.
Pœnitentia nullum habet actum exteriorem proprium non communem aliis virtutibus. 52. n. 14.
Pœnitentiæ actuum ordinarius ordo. 117.n.39.
Pœnitentia aliquando incipit à timore pœnarum. ibid.
Aliquando ab amore beatitudinis. ibid.n.40.
Aliquando ab odio peccati vt eſt contra rationem. ibid.
Aliquando ab odio peccati vt eſt contra Deum ſummè bonum. ibid.
Pœnitentiæ vlterior ordo. ibid.n.41.
Poſſet quis pœnitere ſine actu ſpei, & obtinere veniam. 118.n.42.
Vix poteſt dari Sacramentum Pœnitentiæ ſine actu Spei. ibid.
Datur Pœnitentia in Chriſto, ſi ea ſit idem cum iuſtitiâ. 119.n.2.
Si verò diſtinguatur, & reſpiciat ſola peccata commiſſa, tunc non datur, nec in Angelis. ibid.
Quoad beatam Virginem ac infantes eſt dubium. 119 n.3.
Pœnitentiæ habitus non eſt, vbi non eſt futurus eius actus. 120.n 5.
Pœnitentiæ habitus ſi eſt determinatus ad ſolos actus de peccatis præteritis, non datur in beatâ Virgine, Angelis, infantibus morituris ante vſum rationis. ibid.
Oritur à gratiâ, ſed iuxta exigentiam ſubiecti. ibid.
Si Pœnitentia verſatur etiam circa futura peccata, datur in Chriſto, B. Virgine, Angelis, infantibus. ibid.n.7.
An habitus Pœnitentiæ maneat in peccatore. ibid. & ſeqq.
Vera Pœnitentia poteſt quacumque & qualitate & numero magna peccata delere. 116.n.26.
Probatur diuerſimodè. 126.n.27.& ſeqq.
Deus ſæpè non dat peccatoribus locum Pœnitentiæ. 129.n.38.
Multi pereunt, quia non excitantur eis ſpecies de Pœnitentiâ. 130.n.39.
Si eis tamen excitentur illæ ſpecies, Deus numquam negat auxilia ſufficientia. 130.n.40.
Dantur aliqui homines moraliter impotentes pœnitere. 130.n.42.
Probabile eſt aliquos homines nec mediatè eſſe moraliter potentes pœnitere. 131.n.43.
Licet poſſent ponere alia bona opera, illa tamen non inferunt neceſſariò Pœnitentiam. ibid.
An pœnitentia vnius anni in hac vitâ æquiualeat Purgatorio vnius anni. 283.n.44.
Quid intelligatur per pœnitentiam vnius anni. 284.n.44.
Iuriſdictio ad imponendam proportionatam pœnitentiam habet ſe per accidens. 410 n.19.
Quis ſit ſenſus huius propoſitionis, Niſi pœnitentiam egeritis, peribitis, & ſimilium. 599.n.14.

Pœnitentiæ præceptum.

Datur Pœnitentiæ præceptum. 193. n. 2. & ſeqq.
Variè probatur. ibid.
Præceptum de Pœnitentiâ & de SS. Euchariſtiâ quomodo differant. ibid.n.3.
Ad quod præceptum ſpectet hæc obligatio. 198. n. 18.
An ea obligatio ſit naturalis purè. 199.n.18.
An poſsit Deus in hac obligatione diſpenſare. ibid.n.19.
Præceptum naturale non cadit determinatè ſupra contritionem. 200. n.22.
Si Deus nulli actui remiſſionem annexuiſſet, adhuc probabiliter obligaremur ad contritionem ſimul & amorem. 200.n.23.
Etiam in purâ naturâ. 201.n.24.
In articulo mortis eſt obligatio ad contritionem, etiam ſuppoſitâ pœnitentiâ cum ſolâ attritione. ibid.n.25.
Non tamen ſimul ad amorem. ibid.n.26.
Pœnitentiæ præceptum non obligat ad ſæpè agendam pœnitentiam. 203.n.1.
Si quis non poſſet prudenter iudicare ſe fuiſſe contritum, tenetur ſecundò confiteri. 204.n.3.
Sententia Tanneri, iuſtificatum per amorem, teneri ad contritionem. ibid.n.4.
Præceptum Pœnitentiæ obligare ſtatim poſt admiſſum peccatum eſt ſpeculatiuè probabile. 205 n.7.
Negatiua ſententia eſt probabilior. ibid.n.8. & ſeqq.
Quando teneamur ſtatim ſatisfacere. 210.n.22.
An ſaltem ratione charitatis in Deum teneamur ſtatim pœnitere. 211.n.23.
Facilius poſſet concedi in humanis obligatio ſtatim ſatisfaciendi quàm in Diuinis. ibid.n.26.
Diuus Thomas & alij docent non eſſe Pœnitentiæ obligationem niſi in mortis articulo. 213.n.32.
Contraria ſententia eſt communior. 214.n.33.
Varij caſus in quibus eſt illa obligatio. ibid.
Nullum poteſt tempus determinari, quo per ſe teneamur ad pœnitentiã ante mortem. 215.n.36.
Probatur ea obligatio ex charitate propriâ, & ex verbis Chriſti. ibid.n.37.

Quò

Quò quis ſenior, tantò perículoſiùs differe pœnitentiam. 216.n.39.
Vltra quod tempus obligemur non differre pœnitentiam. 217.n.43.
Non eſt obligatio ſingulis Feſtis faciendi pœnitentiam. 217.n.45.
Nec etiam ſingulis annis. 218.n.46.
Nullum eſt praceptum poſitiuum de Pœnitentiâ intra certum tempus faciendâ. ibid.
Non datur obligatio agendi pœnitentiam pro remiſsione pœna. 219.n.48.
An praceptum Pœnitentia obliget non baptizatos. 602.n.28.
An obligauerit Apoſtolos. 603.n.29.
Pœnitentia praceptum obligat in articulo mortis. 604.n.33.
Etiam extra articulum mortis. ibid.n.25.

Pœnitentiæ Sacramentum.

Sacramentum Pœnitentia eſt à Chriſto poſt reſurrectionem inſtitutum. 337.n.3.
Chriſtus voluit in inſtitutione huius Sacramenti, vt determinatè ſignificetur perſona cui hoc Sacramentum confertur. 377.n.23.
Docuère aliqui in Sacramento Pœnitentia non remitti culpam. 340.n.13.
Contraria ſententia eſt certa. 341.n.14.
Voluntas remittendi peccata non cauſatur à toto Sacramento Pœnitentia. 345.n.29.
Quid dicat Sacramentum Pœnitentia in recto. 348.n.36.
Ad Pœnitentia Sacramentum ſpectant peccata in Baptiſmi inſtanti commiſſa. 349.n.5.
An iudicium Pœnitentia Sacramenti ſit inſtitutum iuxta omnes conditiones iudicij humani. 386.n.9.
Sacramentum confeſſionis, etiamſi de ſolis venialibus ſit, eſt res grauiſſima. 444.n.11.
Intra Sacramentum Pœnitentia delentur venialia, etiam qua quis non confitetur, nec de illis dolet; dummodò ſibi in eis non complaceat. 154.n.24.
Sed non vi abſolutionis. ibid.
Lapſis poſt Baptiſmum neceſſarium eſt Sacramentum Pœnitentia in re vel in voto. 596.n.2.
Sacramentum Pœnitentia eſt neceſſarium neceſſitate pracepti. 602.n.27.
Probabilius eſt per Sacramentum Pœnitentia informe (ſi datur) ſatisfieri pracepto Eccleſia de annuâ confeſſione. 619.n.41.

Eius partes conſtitutiuæ.

Partes Sacramenti Pœnitentia. 343.n.22.
An peccata praterita dici debeant pars conſtitutiua Sacramenti Pœnitentia. 344.n.24.
An ſolùm conditio extrinſeca. ibid.n.25.
An iuriſdictio Sacerdotis ſit magis conſtitutiua Sacramenti Pœnitentia, quàm prateritio peccati. ibid.
An admiſſo peccata praterita eſſe partem conſtitutiuam, ſequatur ea cauſſare gratiam quatenus componunt Sacramentum. 346.n.30.
Quanam partes Sacramenti cauſſent gratiam. ibid.n.33.

Eius materia.

Quomodo peccata praterita ſint materia huius Sacramenti. 343.n.23.

Eius Miniſter.

Solus Sacerdos eſt Miniſter huius Sacramenti. 457.n.1.
Quo ſenſu dictum ſit, abſente Sacerdote in caſu neceſſitatis confitendum laico. ibid.n.3.
In articulo mortis quilibet Sacerdos eſt Miniſter Pœnitentia. 458.n.6.
Vnde profluat ea facultas. ibid.
Quid intelligendum nomine articuli mortis. 459.n.9.
An poſsit in articulo mortis abſoluere quiuis Sacerdos à mortalibus non reſeruatis, ſi adſit habens poteſtatem legitimam. 461.n.18.

Eius Miniſter ex iuriſdictione delegatâ.

Qua ſint certa circa hanc iuriſdictionem. 466.n.36.
An delegatam habens poteſtatem abſoluendi poſſit ſubdelegare. ibid.
An qui abſoluit, debeat ſcire ſuam iuriſdictionem. 467.n.36.
Praſumpta voluntas Superioris de futuro dandi facultatem abſoluendi non ſufficit ad abſolutionem de praſenti. 468.n.40.
Nec praſumpta de praſenti, niſi de eâ certò conſtet. ibid.n.42.
Quid ſi probabiliter tantùm praſumatur voluntas. ibid.
Negante Parocho etiam peccaminosè facultatem alteri confitendi, nulla eſſet abſolutio. 469.n.46.
Delegata iuriſdictio non expirat cum delegante neceſſariò. 470.n.48.
Poteſt concedi ea poteſtas, vt non expiret morte concedentis. ibid.n.49.
Quid dicendum de iuriſdictione delegatâ in fauorem abſoluentis, aut in fauorem pœnitentis. ibid.n.50.
Qui dat facultatem abſoluendi Petrum, facit eo ipſo gratiam Petro. 471.n.52.

Poſſibile.

Poſſibile habet duplex ſignificatum. 259.n.9

Præceptum poſitiuum.

Aliquod praceptum poſitiuum poteſt obligare ſub periculo vita etiam in omni caſu, niſi diſpenſetur in illo. 534.n.18.

Prædicata ſuperiora.

Pradicata ſuperiora ſapè non continent in ſe aquiualenter propriè inferiora. 133.n.50.

Prælatus.

Cautela pro Pralatis qui ſuorum confeſſiones audiunt. 391.n.23.

Præmium.

Pramium non producitur à merito, ſed à pramiante. 179.n.14.
Malè à Thomâ Hurtado pramium accidentale vocatur eſſentiale. 185.n.32.
Differentia inter promerentem pramium & illud dantem. 347.n.35.

Pretium.

Non fit iniuria, ſi pretium, etſi condignum cum re emendâ, non acceptetur. 187.n.40.

Promiſſio.

Promiſſio de faciendâ re aliquâ, ſub conditione tamen

tramen de futuro, renocari non poteſt ante euentum conditionis. 588.n.11.
Differentia inter promiſsionem ſimplicem & contractum oneroſum. 589.n.13.

Propoſitio copulatina.

Quando propoſitio copulatina eſt falſa vel damnata, non ſequitur idem dicendum de partibus diſiunctiuè ſumptis, ſed nec ſequitur eſſe veras aut non damnatas vtraſque, aut alteram. 433.n.47.

Purgatorium.

Cur in Purgatorio non detur ſatisfactio pro pœnâ. 231.n.15.
Cur diutiùs hæreant in Purgatorio, qui in vitâ neglexerunt defunctis prodeſſe. 267.n.32.
Quo ſenſu animæ Purgatorij non ſint in ſtatu ſatisfaciendi. 268.n.35.
An protrahatur pœna Purgatorij donec heredes ſatisfaciant pro iniuriis factis ab animâ purgante. 269.n.38.
Cur pœna Purgatorij patienter tolerata non ſint ſatisfactoria. 250.n.11.
Non eſt opus animas Purgatorij ſcire vel acceptare ſuffragia. 326.n.22.

R.

Religio.

RELIGIO non amat ſuum obiectum per modum ſubſtantiæ, ſed accidentis. 55.n.11.
Ad quid obliget Religio. 211.n.27.
An Religio reſpiciat magis bonum alienum quàm obedientia. 387.n.29.

Religioſus.

An Religioſus violans præceptum Superioris committat duplex peccatum. 376.n.23.
An Religioſus habens limitatam facultatem à ſuo Superiore ad confeſsiones audiendas virorum tantùm poſſit vi Iubilei etiam feminas audire. 497.n.9.

Reſpublica.

Reſpublica poteſt requirere certas conditiones in ſignis ad placitum, ſine quibus nihil ſignificent. 664.n.2.

S.

Sacerdos.

QVO ſenſu ſententia Sacerdotis in abſoluendo dicatur præcedere, & ſequi ſententia Dei. 343.n.20.
Vide Ordo.

Sacramentum.

Non omnia quæ ſunt in Sacramento mouent Deum ad dandam gratiam. 346 n.32.
In Sacramentis non ſufficit deſiderium ponendi materiam; ſed debet realiter poni. 432. num.43.
Vt Sacramentum aliquod ſit nouum, non requiritur vt omnes illius partes ſint nouæ. 438. num.11.
Sacramenta non requirunt ſemper omnes partes phyſicè exiſtentes. ibid.
Sacramentum aliquod incipere, & ſine cauſâ graui non perficere, eſt peccatum graue. 561. num.7.
Verba Sacramentorum habent diuerſas ſignificationes. 580.n 31.
Nulli Sacramentum poteſt conferri contra ſuam voluntatem. ibid.
Quando variatio formæ Sacramentorum cenſeatur eſſe accidentalis tantùm. 595.n.38.
Quando Sacramentum conſtat diuerſis materiis & formis partialibus, non eſt de eſſentiâ, vt ſimul conferantur omnes materiæ cum ſuis formis. 658.n 17.

Salus.

Non tenemur vti medio ſalutis tali, quod poteſt alio medio ſuppleri, niſi cogat poſitiuum præceptum. 69 n.18.
Quomodo Deus magis amet ſalutem noſtram, quàm media ad illam. 86.n.15.
In neceſſariis ad ſalutem tutior pars eſt eligenda. 427.n.28.
Medium neceſſarium ad ſalutem aliquando eſt in noſtrâ liberâ poteſtate, aliquando non. 602.n 16.

Sæcularis.

Sæculares facilè in peccata mortalia conſentiunt. 426.n.25.

Satisfactio pro peccato.

Satisfactio conſiſtit in indiuiſibili. 31.n.7.
Nulla datur æqualis ſatisfactio pro mortali. 103.n.15.
Idem eſt ſatisfacere de condigno pro peccato, & mereri remiſſionem de condigno. 238. num.13.
Patiens dolores in ſomniis poteſt per eos ſatisfacere. 244.n.35.
In ſatisfactione noſtrâ requiritur acceptatio Dei. 248.n.2.
Satisfactio non obligat ad reddenda dona quæ ante peccatum erant merè gratuita. ibid.
Varia ſententia de ſatisfactione per flagella à Deo inflicta. 249.n.7.
Quomodo afflictiones à Deo immiſſæ ſint ſatisfactoriæ. ibid.
Quo ſenſu dicantur afflictiones à Deo immiſſæ propriæ patienter eas toleranti; & vnde fiant ſatisfactoriæ. 250.n.9.
Cur flagella à Deo immiſſa ſint magis ſatisfactoria quàm pœna voluntaria ceteris paribus. ibid.n.10.
Quamdiu duratio dolorum ſit ſatisfactoria. ibid. num.12.
An flagella ex cauſſis ſecundis profecta ſint etiam ſatisfactoria, ſi patienter ferantur. 251. num 13.
An ad maiorem ſatisfactionem conducat maior gratia ceteris paribus. 255. n.28.
An actus nobilior eleuet pœnalitatem ad maiorem ſatisfactionem ceteris paribus. 256.n.30.
Inefficax probatio Suarez per orationes nos non ſatisfacere pro pœnis temporalibus. 252.n.16.
Item & Cardinalis Lugo. ibid.n.17.
An Sancti queri poſſent, ſi per orationes fieret ſatisfactio. ibid. & ſeq.
An ſatisfactio & meritum ſint duo genera diſparata ſe inuicem non impedientia. 151.n.14.
Licitum eſt ſatisfactionem ſuam alteri applicare. 219.n.48.

Satiſ-

Satisfactio Sacramentalis.

Satiſfactio Sacramentalis non cauſat gratiam ex opere operato. 545.n.2.

Præcipuus finis ſatiſfactionis eſt delere pœnam peccato debitam. 546.n.6.

Satiſfactio Sacramentalis tollit aliquid de pœnâ ex opere operato. 547.n.9.

Non ſemper extinguit omnem pœnam peccato in Purgatorio debitam. 548.n.11.

Satiſfactio, quæ à Sacerdote indicatur æqualis culpæ, non extinguit totum debitum pœnæ. 548 n.14.

Cur ſatiſfactio non extinguat omnem pœnam tam magnam quàm paruam ſicuti Indulgentia plenaria, ſi conditio impleatur. 549.n.17.

Satiſfactio eſt maioris virtutis ſi melior ſit pœnitentis diſpoſitio. ibid.n.19.

Facta ante abſolutionem non habet ſuum effectum. 550.n.20.

Satiſfactio licitè expletur in peccato mortali. 550.n.21

Nec venialiter peccat qui eam in peccato graui abſoluit. ibid.n.23.

Satiſfactio peccaminoſa non eſt ſatiſfactio. 551. n.25.

Facta in ſtatu peccati nihil operatur ex opere operato, donec ſtatus ille auferatur. 552 n 30.

Peccaminoſa non reuiuiſcit. 553.n.34.

Non eſt neceſſaria actualis intentio ſatiſfaciendi ad pœnitentiam implendam. 554 n.35.

An & quomodò pœnitentia grauiter infirmis imponenda. 554 n.37.

An poſſit pœnitentia imponi tempore Iubilei. 554.n.38.

An euntis ad martyrium debeat imponi pœnitentia. 555.n.38.

Pœnitentiam non imponere pro leuibus peccatis non eſt peccatum graue. ibid.n.39.

Poteſt imponi ſatiſfactio ſub diſiunctione. 556. n.45.

Vnde æſtimanda proportio ſatiſfactionis cum peccatis pœnitentis. 557.n.46.

An omittere aliquam circumſtantiam ſatiſfactionis ſit graue peccatum. 565.n.18. & ſeq.

Satiſfactio facta in peccato accedente gratiâ reuiuiſcit. 601.n.20.

Publica pœnitentia non poteſt imponi pro peccatis occultis. 558.n.50.

Sic verò pro publicis. ibid.

Poſſunt etiam imponi actus purè interni. ibid. n.51.

Opera item alioquin præcepta. ibid.n 52.

In quorum omiſſione eſſet duplex malitia. ibid.

Pœnitentiam grauem pro ſolis venialibus impoſitam omittere eſt graue peccatum. 560.n.3.

Pœnitentia per alium facta habet etiam vim ex opere operato. 562.n.12.

Pœnitentia in plures dies diſpenſata non poteſt vna die abſolui, ne quidem anticipando. 563.n.15.

Aliquanto tamen tempore anticipare vel differre pœnitentiam non eſt mortale. 564. n.16.

Quantum temporis requiratur vt dilatio ſatiſfactionis ſiue pœnitentiæ ſit graue peccatum. ibid.n.18.

Vide Suffragia.

Satiſpaſſio.

Cur Deus teneatur acceptare pœnas in inferno toleratas pro venialibus in ſatiſpaſſionem, non autem afflictiones huius vitæ pro mortalibus aliquâ ſatiſpaſſione. 248 n 5.

Satiſpaſſio reperta in afflictionibus huius vitæ eſt valdè exigua, ac proinde recurrendum ad ſatiſfactionem ortam ab actu ſupernaturali. 249. n.8.

An & quomodo dari poſſet ſatiſpaſſio in hac vitâ cum impatientiâ tolerantis. 251 n.14.

Quid ſi impatientia illa ſit peccatum mortale. ibid.n.15.

Scriptura ſacra.

Verba Scripturæ debent intelligi in proprio & naturali ſenſu, niſi aliquod ſequatur abſurdum manifeſtum. 424.n.19.

Sigillum confeſſionis.

Vide Confeſſionis ſigillum.

Suffragia.

Quid intelligatur nomine ſuffragiorum. 257.n.1.

Poſſibilis eſt ſatiſfactio per ſuffragia. ibid.

Datur ſatiſfactio vnius pro altero ſiue per ſuffragia. ibid.n.2.

An ex vnitate Eccleſiæ benè probentur ſuffragia. 258.n.3.

Optima probatio ſuffragiorum ex traditione. ibid. n.5.

Item ex Symbolo Apoſtolorum. ibid.

Congruentius fuit dare communicationem in ſatiſfactione quàm in meritis. ibid n.6.

Satiſfactio per ſuffragia non eſt ſolùm impetratio auxilij, vt reus pro ſe ſatiſfaciat, aut remiſſionis pœna. 259.n.7.

Probabile eſt legem de acceptandis ſuffragiis eſſe vniuerſalem ac infallibilem. ibid.n.8.

Satiſfactio per ſuffragia eſt ex iuſtitiâ. 260 n.9.

Non ſufficit voluntas ſatiſfaciendi pro altero, vt hic liberetur, ſed requiritur ſatiſfactio actualis. ibid.n.10.

Satiſfactio non poteſt abdicari ab operante ita, vt nec illi proſit, ſi indigeat, nec alteri, ſi pro illo offert. ibid.n.11.

Satiſfactio ex opere operato Sacramenti non poteſt alteri applicari, nec martyrij. 261.n.12.

Poteſt ex opere operato Sacrificij. ibid.n.13.

Probabilius eſt non poſſe quem applicare tertio ſatiſfactionem ab alio ſibi applicatam. 262.n.16.

Tantum prodeſt ſatiſfactio ei cui applicatur, quantum profuiſſet ſuo ſubiecto applicantis alteri. ibid.n.17.

An ſatis ſit applicantem ſatiſfactionem eſſe in gratiâ, an verè etiã is cui applicatur. 263.n.20.

An debeat remitti culpa etiam venialis ei cui applicantur ſuffragia. ibid.n.21.

Quid fiat de ſatiſfactione, quando is, cui applicantur illa, non eget. 264.n.22.

An requiratur acceptatio illius cui ſuffragia applicantur. ibid.

An ſatiſfactionem mihi ab alio applicatam poſſim alteri applicare, caſu quo eâ non egeam. ibid.n.23.

Quid fiat de ſatiſfactione Sacramentali, ſi pœnitens deleuit pœnam peccatis debitam per dolorem. ibid.

Suffragia proſunt ei qui poſſet alioquin ſatiſfacere. 265.n.24.

Applicans alteri ſuffragia debet eſſe in gratiâ, vt

vt valeant ex opere operantis. 265.n.25.

Quæ intentio requiratur in offerente ſuffragia pro aliis. ibid.n.26.

Quando debeat exiſtere intentio applicantis. ibid.

Non ſuſpenditur applicatio ſatisfactionis, quando ipſa exiſtit ſatisfactio. ibid.

Quando valor operis eſt diuiſibilis, debet eſſe intentio initio operis, vt applicet totum valorem, ſecùs ſi ſit indiuiſibilis. 266.n 28.

An habitualis intentio ſufficiat pro applicatione ſuffragiorum. ibid.

Æqualitas ſatisfactionis eadem eſt, ſiue pro viuis, ſeu pro defunctis offeratur. ibid.n.29.

Ad ſuffragia pro defunctis requiritur diuina acceptatio. 267.n.30.

An ſatisfactio pro defunctis, ſicut & pro viuis pertineat ad iuſtitiam, quæſtio eſt de ſolâ voce. ibid.

Probabilius eſt ſuffragia pro defunctis infallibiliter acceptari de facto à Deo. ibid.

Quorum ſuffragiorum ſint capaces catechumeni. ibid.n.32.

Quid conferant defunctis hæredum ſatisfactiones. 268.n.35.

An periculum ſit ſtatim euacuandi Purgatorij, ſi orationes Sanctorum pro animabus ſatisfaciant. 253 n.20.

Explicatur locus D. Thomæ obſcurus de ſatisfactione per orationes Sanctorum. ibid.n.21.

Probabile eſt ad noſtras preces vel Sanctorum pro purgantibus animabus illis applicari Chriſti ſatisfactionem. 254.n.23.

An ſuas ſuperfluas ſatisfactiones Beatus poſſit applicare animæ in Purgatorio. 255.n.27.

An id poſſit iuſtus viator. ibid.

An ſuffragia pro defunctis ſint infallibilia. 320. n. 3.

Quo ſenſu ſuffragia dicantur fieri propria viuentis, qui ea defuncto applicat. 321.n.8.

Applicatio ſuffragiorum defunctis non differt ab applicatione ſatisfactionum noſtrarum iiſdem factâ. 322.n.9.

Refellitur Lugo in explicandis ſuffragiis. 322. n. 12.

Quo ſenſu poſſit Pontifex ipſe per ſe applicare defunctis ſuffragia. 323.n.14.

An ad ſuffragia lucranda pro defunctis debeat viuus, qui ea lucratur, eſſe in gratiâ. 324. n. 17.

An ieiunans v. g. pro lucrandis defuncto ſuffragiis debeat etiam illi ſatisfactionem ex opere operantis applicare. 325.n.20.

Non eſt opus animas Purgatorij ſcire vel acceptare ſuffragia. 326.n.22.

Superior.

An non obedire Superiori aliquid eidem detrahat. 378.n.30.

T.

Tactus impudici.

TACTVS *ante & poſt illicitam venerem ſunt explicandi in confeſſione.* 400.n 24.

Tactus turpes integrant vnum ens morale cum copulâ, quando non diſtant niſi modico tempore ab illâ. 401.n.25.

Si fiant ſine intentione copulæ, quæ tamen poſteà ſequatur, etiam ſunt in confeſſione explicandi. ibid.n.27.

Theſaurus Eccleſiæ.

Vide Eccleſiæ theſaurus.

Totum complexum.

Totum complexum ſecundùm Cardinalem Lugo non poteſt amari, quin amentur partes eius omnes; poteſt verò odio haberi quin odio habeantur ſingulæ partes. 15 n.21.

Eodem modo de odio totius complexi diſcurrendum, vt de amore. 17.n.30.

V.

Verecundia.

VERECVNDIA *an ſit virtus.* 4.n.11.& ſeqq.

Verecundia vt eſt actus liber voluntatis, eſt virtus. 8.n.26.

Tollit non tantùm actum externum, ſed etiam internum affectum. 7.n.20.

Non obeſt virtuti verecundiæ, quòd non habeat motiuum vniuerſale. 8.n.26.

Vinculum.

Quale ſit vinculum quod Sacerdos iniicit Pœnitenti detinendo eius peccata. 600.n.20.

Explicatur noui vinculi impoſitio. 601.n.22.

Non magis poteſt ſolui à vinculo ſpirituali, qui non eſt ligatus ſpiritualiter, quàm à corporali, qui non eſt corporaliter ligatus. 582 n. 36.

Virtus.

Non obeſt virtuti, quod eius motiuum aliquando inclinet ad malum. 5 n.12.

Poſſibilis eſt virtus quæ habeat pro motiuo bonum compenſationis. 10.n.3.

Examinatur & oſtenditur duplex virtus poſſibilis. 12.n.10.

Poſſibilis eſt virtus deteſtans peccata vt rationi contraria. 19.n.38.

Nulla virtus præter charitatem præfert annihilationem ſui ſubiecti bono à ſe amato. 56.n 12.

Non obſtat rationi virtutis Theologicæ, quòd habeat pro obiecto formali aliquid diuini ſub disiunctione. 27.n.68.

Vt virtus aliqua ſit Theologica, non ſufficit, ſi tangat aliquod diuinum illud reſpuendo. 28. n. 74.

Volitio.

Poteſt volitio libera Dei, imò neceſſariò debet eſſe reflexa inadæquatè ſupra ſe. 144.n.31.

Vnde deſumatur malitia volitionis comedentis carnes v. g. die vetito. 395.n.9.

Diuerſitas magna opinionum de volitionibus internis verſantibus circa idem obiectum, an ſint plura peccata dicenda néc ne. 398.n.18.

Nil volitum quin præcognitum. 145.n.34.

Voluntas.

Quomodo voluntas ſibi actus imperet. 62. n. 33.

Dictamen Dei de rebus faciendis non obligat noſtram voluntatem. 21.n.45.

Volendo quod Deus vult, conformamur diuinæ voluntati, non intellectui. 21.n.44.

Digitized by Google

Vt voluntati placeat exiſtentia amoris, non eſt opus eam exiſtentiam iam productam præcognoſci, ſed tantùm poſsibilem. 145.n.35.

In rebus pendentibus à voluntate non valet argumentum à paritate. 306. n.5.

Qui habet duas voluntates de obiectis contrariis, maioris eſt efficacia expreſſa quàm implicita tantùm, niſi aliunde corrigatur. 614. n. 20.

Non cenſendus eſt velle pactum implicitum annexum rei is qui rem vult, de pacto nihil prorſus ſciens, quando præſertim pactum eſt caſualiter annexum. 615 n.22.

Quid ſi ſit ex naturâ rei vel ex aliquo præcepto pactum annexum. ibid.

Cur ſortiatur effectum voluntas teſtatoris legantis indeterminatè vnum ex ſeruis, fundis, &c. non item conſtituentis vt ex duobus Titiis alter ſit tutor. 576.n.19.

Votum.

Qui violauit votum in re graui, an teneatur ipſam rem ſiue materiam explicare in confeſſione. 418.n.44.

An Religioſus peccans contra caſtitatem ſatisfaciet confitendo ſolum votum ſe violaſſe. 374. n. 19.

Obſtrictus voto caſtitatis ſuadens alteri peccatum luxuriæ non peccat contra ſuum votum. 375. n. 20.

An non teneatur ſuaſor id confiteri ſi perſuaſus habuit etiam votum. ibid.

Obſtrictus voto caſtitatis peccans cum aliâ perſonâ etiam obſtrictâ illi voto debet vtrumque explicare. ibid n.21.

Pontifex, quando hic & nunc in aliquo voto prudenter diſpenſat, licet cauſa non ſubſiſtat, valet diſpenſatio, modò fraus non interuenerit. 549.n.18.

FINIS.

Digitized by Google